

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

.26 C.1
asis et In
rd University Libraries

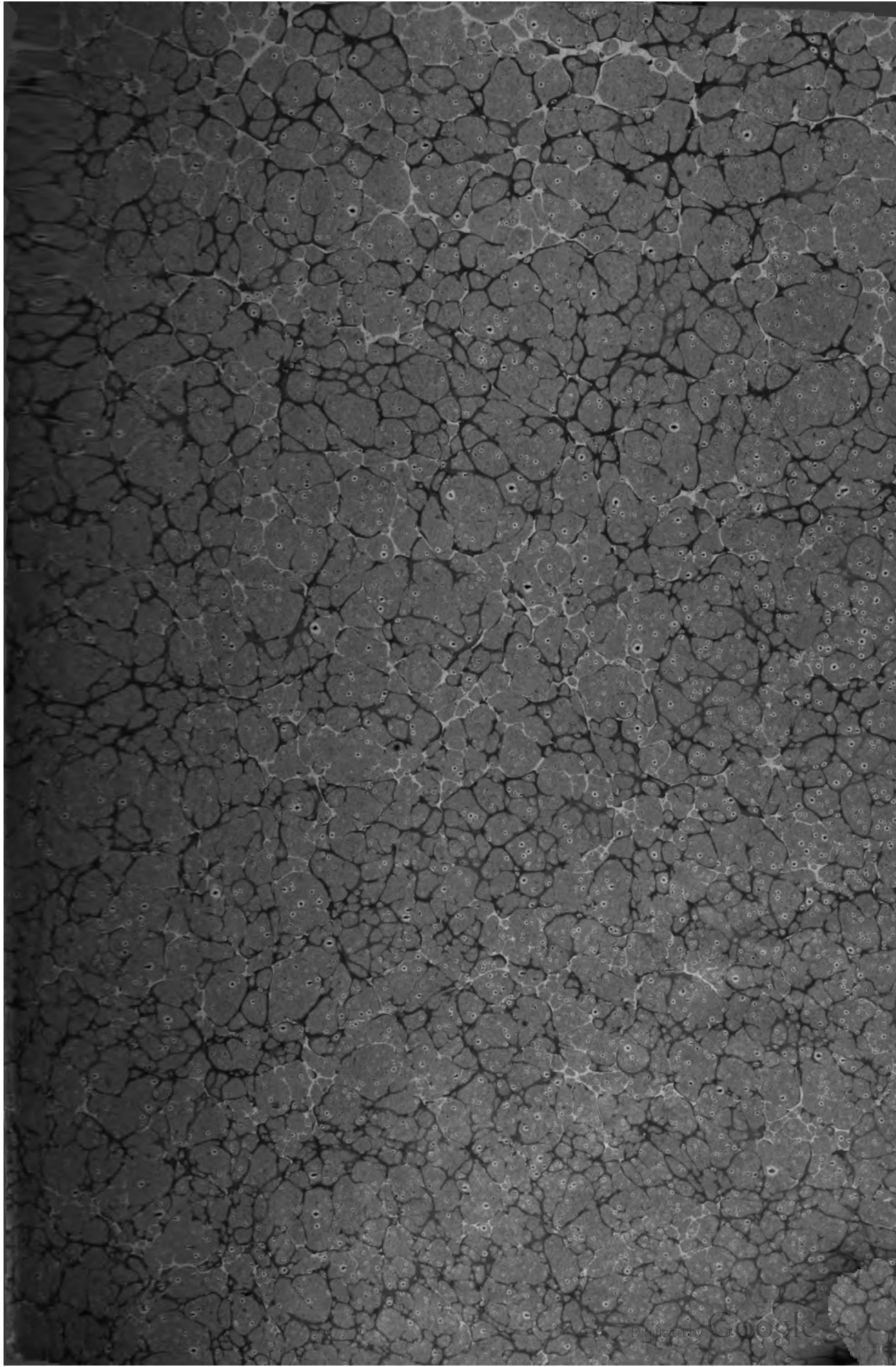
5 048 478 312

640 Washington St.
San Francisco.

LELAND STANFORD JUNIOR UNIVERSITY

880.8
343
v. 26

Scriptorum graecorum bibliotheca.

vol. 26

ARRIANUS.

FRAGMENTA

SCRIPTORUM DE REBUS ALEXANDRI M.

PSEUDO-CALLISTHENES.

PARISIIS. — EXCEDEBANT FIRMIN DIDOT FRATRES, VIA JACOB, 56.

ARRIANI

ANABASIS ET INDICA

EX OPTIMO CODICE PARISINO EMENDAVIT ET VARIETATEM
EJUS LIBRI RETULIT

FR. DÜBNER.

**RELIQUA ARRIANI,
ET SCRIPTORUM DE REBUS ALEXANDRI M.**

FRAGMENTA COLLEGIT,

PSEUDO-CALLISTHENIS HISTORIAM FABULOSAM

EX TRIBUS CODICIBUS NUNC PRIMUM EDIDIT,
ITINERARIUM ALEXANDRI ET INDICES ADJECIT,

CAROLUS MÜLLER.

PARISIIS,

EDITORE AMBROSIO FIRMIN DIDOT,

INSTITUTI REGII FRANCIE TYPOGRAPHO,
VIA JACOB, 56.

M DCCC XLVI.

253013

Y8A78LJ 08078AT2

PRÆFATIO.

In commendatissimo libro Santo-Crucii de scriptoribus rerum Alexandri M. quum hæc legissem de Orosio dicta (p. 122, not. 2) : *la Bibliothèque nationale en possède douze manuscrits, qui serviroient beaucoup à corriger le texte de cet écrivain encore très-corrompu dans l'édition de Havercamp* ; nolebam negligere in scriptore cui multarum rerum notitiam debemus soli. At enim codices illos quos inspexi omnes, non accedere animadverti ad præstantiam Florentini et aliorum quorundam Havercampii, qui rem suam utinam diligentius egisset. Idem Santo-Crucius Arriani codices Regios nusquam commendat : commendandum vero, et de meliore quidem nota, certe unum fuisse docuit me *Ludovicus Dubeux*, cujus amicitia per tria lustra constanti fruor. Is enim, orientalibus literis assiduus æque ac latinarum græcarumque amans atque sciens, otium si quod contingeret Arriano per Asiaticarum rerum studia explicando seposuerat. Jam codices ubi consulere cœpit, unum invenit unico illi Florentino, quem Gronovius simpliciter *Optimum* appellavit, prorsus geminum. Hunc igitur, ut par erat, ante omnia contulit accuratissime ; deinde alios trivit, hoc quoque (ut postea cognoscetur) haudquaquam inutiliter. Quem apparatus, ne (quod jam per duodecim annos ægre fero) in scriniis lateret diutius, cum Firmino Didot communicavit ad parandam hanc editionem, de qua nunc est narrandum.

Ab *Geiero* Halensi, qui de rebus ad Alexandrum M. pertinentibus multum quæsivit et præclarum eorum studiorum specimen edidit, accepimus Krügerianæ editionis exemplum accurate lectum, hic illic de ipsius sententia mutatum : qui paullo pluribus in locis, quam Krügerus, codicem Florentinum sequendum esse putaverat, et aliquot illius deletis conjecturis, eximia quædam Sintenis inventa et sua nonnulla receperat. Hoc exemplum typothetis traditum est : typis descripta equidem cum codicis Parisini scriptura contuli et recognovi ; stereotypicis denique formis impressa contuli denuo et annotationem criticam scripsi. Latina Müllerus meus

ARRIANUS.

legit et correxit : idem quæ post Indica leguntur scripta disposuit et recognovit, in *Tacticis* adhibito codice.

Notum est Arriani libros scriptos omnes lacunis plurimis laborare; quas, præter majorem unam, explevit codex Florentinus *Optimus*. Idem codex per totum Arrianum lectiones habet uni sibi proprias, quarum pars longe maxima statim agnoscitur ipsam manum scriptoris referre. Qua re permotus Schmiederus *φύρδην* omnia ejus in suam editionem contulit : sed Ellendtius Krügerusque de nonnullis recte dubitarunt et sanissima crisi naturam cujusque lectionis explorarunt antequam reciperent. In his judicandis nihil magis esse exoptatum poterat quam Florentino codici simile exemplum alterum, quo cognosceretur ac distingueretur quid librario potius quam eximio archetypo esset referendum. Ejusmodi librum Ellendtius non cognoverat; sed cognitum habebat Krügerus, qui collatione nostri codicis ab Schweighæusero (filio opinor) confecta in *Magasin encyclopédique* 1803, vol. 1, p. 447 seqq., est usus. Non quæsiui eum librum, quod tanti non erat, quum ipsum codicem manu tenerem : sed Schweighæuserus si illa sola posuisset quæ Krügerus commemoravit, sex septemve locorum emendationem, jam inde liquidissime apparebat eum codicem Florentino parem auctoritate esse, superiorem esse posse. Nihilominus Krügerus eo *κρίτηρίῳ*, quod facile sibi comparare poterat, carere maluit et dubitare in multis quam certam rem tenere. Quod equidem Arriani caussa valde doleo : nam criticus ille egregius, admirabilis, si Parisini codicis varietate integra voluisset ad suam editionem parandam uti, perpauca superessent emendanda : nunc spicilegium vides satis amplum.

De singulis locis quid judicem dixi libere, non obstinate, qui sciam non esse paucorum qui mihi concessi erant mensium proponere sententiam a qua non decedas. Jam vero dilucidius quam ante nos apparet in Florentino codice et librarium quædam vel lapsu vel sponte currente calamo scripsisse aliter atque erant in archetypo, et correctorem de suo non pauca intulisse. Deinde planum fit Gronovium, quanquam pro tempore illo harum rerum incuriosiori sic satis diligentem, multa in suis codicibus neglexisse, præsertim quæ ad *ordinem vocabulorum* pertinent. Ex apparatu autem qui mihi traditus erat quum viderem de multis certum ferri judicium non posse, in eo me continui ut optimi codicis

scripturam integram exhiberem, ne apertissima quidem vitia omittens; duorum aliorum apponerem ubi aliqua de causa necessarium videretur. Collationem ad Raphelii exemplum factam nostro diligenter adaptavi.

Codex optimus, olim Colbertinus 4617, deinde Regius 3050, hodie 1753, chartaceus est, sæculi XIV, non pulchra, sed docti hominis manu scriptus, paucis locis correctus, argumenta et glossas rubrica, eadem ut videtur manu, appictas habens, lectiones quasdam cum γρ. alia manu. Vitiis multis quæ non sunt in Florentino est inquinatus, quia recens est, re ipsa vero cognoscetur æque bonus, sæpe integrior. Hunc, ubi distinguendus ab aliis est, litera A. significo, plerumque sine siglo scripturam ejus apponens.

Præterea collatum habui totum codicem n. 1683, quem dico B.; tertii, C., n. 1755, partem, ab libri II capite 17 usque ad caput 5 libri IV. Præfatio et caput primum collata cum codice non indicato, cui et ipsi literam C. dedi.

Paucissima tantum repetivi ex Krügeri annotatione, quæ conjungi debet cum nostra. Codicis autem A., ut oportebat, **DISSENSUM** indicavi ab Optimo Florentino: in silentio meo eadem prorsus est utriusque scriptura.

ANNOTATIO CRITICA.

LIBER I.

Προοίμ. 3 συνέγρ. tres. — 5 ἐπιλ. tres. — 2, 9 εἰς A. — 11 ξυστρατεύσαι A. B. — 13 συγγρ. A. Tres habent ὅτε. — 3, 15 δέ. — 18 reduxi τοιοῦτοι ex A. Τοσούτοις quis tandem librarius in τοιοῦτοι erat mutaturus?

Cap. I. 1, 22 restituendum puto ex A. δὴ Φίλιππος μὲν τὸν. (In δὴ consentit etiam C.) Florentini illud Φίλιππον vehementer redolet correctorem, quem lenis neque alicujus elegantie expert immutatio structuræ offensusset. — 24 εἰς. — 25 εἰκοσι. — 2, 29 ἔδοσαν. — 30 tres vitiose Λακιδαιμονίους δέ. — 3, 32 ἔττα. — 34 τοῦ vel delendum cum A. qui ἐφόδω Ἀλεξάνδρου, vel τῇ reducendum. Vide Ellendt. — 35 συγγρ. A. — 1 εἰς. — 4, 4 τε. — 6 οὕτω. — 5, 7 δὲ ἐξ. — 8 εἰς, et om. τῇ. — 9 tres Φίλιππους πόλιν. — 10 tres Νέον. — 6, 15 κατειληφτός A, ut πλείονος

Proœm. 2, 7, vitium frequens in hoc codice, quod propinquam originem ex unciali codice ostendit. — 7, 19 ἐν νῶ εἶεν (sic). — 22 πυκνοτέρα tres. — 23 διασκεδάζουσιν. — 8, 25 Ἀλεξάνδρου, et γίνεται. — 30 ἐκπαιεῖν A., quod conjecerat Schneiderus pro ἐμπ. — 9, 32 εἰς γῆν. — 10, 35 δὴ ἔσχον. — 40 ἐνέβαλλον. — 12, 49 ἀπὸ τοῦ. — 50 προῦχώρει tres.

II. Hinc præter A. solus B. collatus. 3, 15 non video cur «insulse» legatur προτάγοντος Ἀλεξάνδρου ἐκ πολλοῦ συμπεφυγότες ἦσαν, ut est in A., qui verba olim post ποταμόν posita non agnoscit: ea quare fuerint inserta apparet, non apparet cur ἐκ πολλοῦ quisquam præter scriptorem ipsum illic desideraverit. Vereor igitur ne Florentini librarii lapsus imposuerit criticis. — 4, 23. Omitto quæ ex A., ipsi C., paucissima annotavit Krügerus. — 24 δέ omittunt duo, quo non admodum opus. — 25 τοὺς τοῦ. δέ ex A. B.

pro τοὺς δὲ τοῖς. — 27 προκαλεσεται egregie A. pro vulg. προκαλέσαιο. — 5, 32 ἀναβάνα. — 6, 42 ἀλλ' αὐτοῖς τοῖς ἱπποῖς ὠθοῦντες A. B., quod receptum a me nolim ante ceteros inspectos codices : edd. ἀλλ' αὐτοῖς ὠθ. τοῖς ἱππ. — 44 εἰς. — 7, 48 τῶν recte omittunt A. B.

III. 1 Τριβαλλῶν pro τριταῖος, lapsu. — 6 Κουάδας a pr. m. Μαρχιμάνους. — 3, 14 alterum ol om. A. Συμπ. uterque pro συμπ. — 5, 22 ἐπαγαγών, frequens vitium, ut in illo ex quo ductus est a formam ad e accedentem habuisse videatur : c. 13 legitur ἐναθαρρήσειν, sæpe autem ἐπαγγέλλειν pro ἀπ. — 6, 32 ἀλίε. — 34 ληστεύοντες ἐπ' αὐτ.

IV. 1, 40 διέβαλον δὴ τῆς, quod verum esse potest. — 2, 45 μὲν δὴ διὰ, ut supra § 6, 29 τὰς δὲ δὴ φθέρας. — 48 πλαισίω. — 3, 5 ζύγκλεισις et ἱππέων. — 4, 7 δσον. — 5, 16 ὑπελείποντο uterque. — 6, 27 πάντες δὲ φιλίας uterque, vulgato rectius.

V. 1, 41 τε καὶ τὸν β. — 2, 47 ἔτι Sintenis emendatio pro ὅτι. — 3, 4 εἰς χώραν αὐτῶν, omisiss ob δημοιτέλ. quæ sequuntur 5-7. — 4, 9 μεγάλως ἐτιμ. — 11 τὴν Ἄλ. — 5, 18 καταστρατ. — 6, 21 δασεῖα. — 23 προσβάλλοιεν uterque. — 8, 34 Γλαυκίας omittit A., haudquaquam temere, puto. Inspiciendus hic Flor. — 9, 40 προσφυλ. — 10, 52 συμμιξ. uterque. — 11, 6 ἤμελλον uterque. — 12, 8 sine γάρ.

VI. 1, 12 ἐς Krügeri est pro ἔως. — 13 τῆς om. — 2, 19 σύγκλισιν. — 3, 22 κατασκομήσας. — 4, 29 πρὸς. Quod Gronovius dicit unum suorum καὶ habere, erravit fortasse in notatione : noster B. § 5, 32 ἰδὼν καὶ πολλοὺς pro οὐ. — 5, 37 ὑπομείνειν in A. ex ὑπομένειν potius quam ex ὑπομείνειαν ortum videtur. — 6, 40 τὴν δρμὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου ex A., quod hoc loco mihi melius visum est quam τὴν, collatis aliquot locis quos Ellendtius indicavit p. 6. Sed nondum hoc moveri debebat. — 8, 12 antiquum vitium ἐπισθάντας optime correxit Sintenis. ἀπισθάντας A. consueto more. — 9, 20 τε pro δέ. — 10, 29 τῇ omissum ap. Raphael. et Ellendt., habet A. — 31 αἰροῦντες. — 32 ἐγκατελείφθησαν, 34 ἐλείφθησαν.

VII. 4, 9 ποιοιμένω. — 5, 13 Ἐλμειστὶν A., Ἐλμειστὶν B., non v. — 15 Πάλλιναν uterque. — 16 δὴ pro δέ. — 18 τῇ om. — 6, 21 δυσχυρίζοντο ex A., quod hic inprimis aptum. Ceteri ἰσχ. — 7, 26 τὸ τοῦ Ἰολ. A., τοῦ Ἰολ. B. — 28 τρίβον, non τριβήν, quod notandum. — 8, 30 ἰδείθησαν. — 9, 40 αὐτοῖς. — 42 ἀφάλειαν. — 10, 49 πρὸς τὴν Καδμείαν. — 11, 51 γιν., 52 ξυγγν., 53 τὰς φυγάδας. In fine προσέβαλλεν uterque.

VIII. 1, 10 εἰς. — 2, 15 sine καὶ δέισας. Quod

rectissime scripsit Krügerus pro ἀπολειφθέντες, confirmat codex noster, ad alterum, ut vidimus extremo cap. 6, per se proclivior. — 3, 25 παρ' Ἀλεξάνδρου uterque. — 4, 26 πρὸς, non ἐπὶ, ut iterum videndum sit de hoc loco. — 31 ἄγῃμα τῶν. — 5, 34 ἐσβάλλει, 35 ὠθοῦσι. — 37 φοβερά ἢ φυγή ex A., quod nondum oportuit receptum pro ἢ φυγή φοβερά. — 38 ἔφθασαν in marg. ab eo qui brevina argumenta et scholia ascripsit, ejusdem ætatis. — 39 συνεπίπτουσι (sic). — 6, 42 παραλθόντες ἐπὶ τὴν Καδμείαν, ἐξίβαινον εἰς τὴν ἄλλην πόλιν· οἱ μὲν, ἐκείθεν κατὰ τὸ Ἄμφειον σὺν τοῖς κατέχουσι τὴν Καδμείαν· οἱ δὲ, καὶ τὰ τεῖχη ἔχόμενα ἤδη πρὸς τῶν συνεισπεσόντων τοῖς φεύγουσιν ὑπερβάντες, ἐς τὴν ἀγορὰν δρόμῳ ἐφέροντο. Dextre sibi visus fuerit ille librarius correxisse aberrationem ad alterum Καδμείαν. — 7, 1 πεδίον. — 8, 5 τοὺς Θ. ἔτι uterque. Sine ἄλλουζ. — 6 ἐπιπίπτοντες.

IX. 1, 10 οὐχ ἥμισυ δὲ καὶ τῶ ex A.; vulg. sine καί. — 12 ἢ καὶ αὐτ. — 2, 14 συνεχέχθ. — 4, 34 κατὰ A. uterque. — 40 τοὺς κινδύνους (sic uterque) αὐτοὺς τῶν (τοὺς ead. m. superscriptum) Λακεδαιμονίου. — 5, 42 Πλαταιῶν uterque. — 44 εἰς, 46 προσέβαλλεν. — 6, 49 τε pro δέ. — 5 ἐς ex A. pro εἰς. — 7, 9 Πλαταιῶν. — 11 αὐτοὺς in neutro, neque est alioqui cur ea vox servetur. — 15 αὐτῇ τῇ ψ. — 9, 26 ὑπολείποντο.

X. 1, 37 εἰς uterque. — 2, 45 εἰς A., om. B. — 3, 46 Δημάγου. — 47 ἐκ πάντων τῶν Ἀθ. ἐπιδέξ. A., sed delendum τῶν quod aliud agens recepi. — 48 ἐγίν., 50 ἐπαγγ. — 4, 4 et 5 ἐζήτει uterque. — 5, 10 καὶ τὸν Φ., et ἐς inter lin. ead. manū. Ibid. omnes τῆς τε ἀποστ., quod correxit Sintenis.

XI. 2, 26 τοῦ Ὀρφ., superscr. τό. — 30 τε ἔπῳν. — 3, 33 ἐρχομένω. — 36 τῶν habet uterque. — 39 seq. Στρυμῶν.. uterque. — 4, 40 Πάλλαιον A. (conf. quæ dixi in *Revue de philologie* vol. 2, p. 28.) Πάγγαρον B. — 5, 1 ὅ om. — 4, 13 et 16 εἰς. — 6, 5 διέβησαν ἐν τριήρεσι ex A.; edd. sine ἐν. — 7 εἰς τῶν Ἀχ. uterque. — 9 διαβάλλειν. — 11 Νηρείει. — 7, 18 νεῶν A. ναόν B.

XII. 1, 30 ἀρα delendum nec legitur in A., qui : ὅτι καὶ αὐτὸν τὸν Ἀχιλλῶς τ. Codices hoc membrum ponunt inter vocabula οἱ δὲ ἐπὶχώριοι et Ἡφαιστῶνα, loco haud dubie alieno. Jam ut nunc constitutus est hic locus ab Ellendtio et Krügero, Arrianus dicit ab Hephæstione, non ab Alexandro, coronatum fuisse Achillis quoque tumultum : quod est absurdum. Probabile est autem οἱ δὲ male repetitum esse ex proximis præcedentibus οἱ δὲ ἐπὶχώριοι (nam hoc quoque ineptum est : « ab Hephæstione Patrocli, alii ab Alexandro Achillis tumultum coronatum narrant, »

quod dicendum fuisset : « ab Alexandro Achillis tumultum coronatum narrant, alii addunt Patrocli quoque ab Hephæstione ») atque ita hæc esse scribenda : Ἡραϊστίωνα δὲ λέγουσιν ὅτι τοῦ Πατρόκλου τὸν τάφον ἐστεφάνωσεν, ὅτι καὶ αὐτὸς τὸν Ἀχιλλέως τάφον ἐστεφάνωσε, quia ipse quoque Alexander Achilles tumultum coronavit. — 31 ὡς λόγος. — 2, 40 γιν. — 3, 45 ἐπιφανέστερα. — 4, 47 καίτοι uterque, sine γε. — 49 ἐπὶ θάλατταν uterque, sine τήν quod ex Vulcanii codice accesserat. — 5, 5 γιν. — 8 οὐδὲ γένος uterque sine τό quod Gronovius innoxit. — 12 τῶν πρώτων τῶν ἐν Gronov. invitis nostris et sine necessitate. — 6, 20 ἀφίκετο om. — 7, 23 ἐξ Ἀπολλωνίου. — 8, 30 Ῥεομίτρης καὶ Πετοίνης, et uterque Πιθριδάτης, ubique. — 33 legendum Ζελεία πόλει, quod est in utroque et haud dubie in ceteris plerisque. — 10, 45 περιδοὶ μίαν οἰκίαν. — 46 προθέσθαι, 48 πολέμιον, 49 uterque οὐνεκα, ut ed. Basil., et hic restituendum.

XIII. 1 εὖν τετ. — 2, 8 ἀπείχε τοῦ, ut ἀπό in solo sit Flor. et suspectum. — 12 μαχομένους. — 5, 25 ἀτάκτος οὖν, sine τε. Alii inspiciendi. — 26 ζυντ. ex A. — 6, 31 γιν., 32 μικρ., 33 εἴρει τὸ μὴ οὐ, sed seq. cap. εἴργ. — 7, 36 ἐνθαρρ.

XIV. 1, 41 παρῆγε, sine v, et ubique in tali fine κομμάτων, quod repræsentare debebam. — 2, 48 Ὀρόντου. — 5, 22 πολλὰ ἦν. — 6, 27 ἡic γίν. uterque. — 28 ἐξ ex utroque pro εἰς. Recipiendum puto quod Sintenis conjecit προσεβάλλει — 29 Ἀμύντα. — 32 ἐν om. A., et delenda erit præpositio ob consuetudinem Arriani ab Ellendtio observatam. ἔχουσαν ex B.

XV. 2, 44 ἔκτων. — 48 οἱ a Sinteni additum. — 49 ἐξ οὐ βεβαίου. Quod præcedit καὶ delendum cum Sinteni. — 3 δ om. uterque. Ibidem ἐκινδύνευε ex A. pro vulg. ἐκινδύνευσε. — 3, 8 ἐκδάλλει. — 5, 20 ῥύμη. — 6, 22 συνετρίβη. — 8, 38 εἰς. Deinde δ πύριδ., quod O ex C ortum.

XVI. 1, 46 καὶ ἔκποι uterque sine art., et πρὸ τῶν item uterque. — 1 καὶ ἄφ' ἐκάτερα, ut καὶ τῶν in prototypo scriptum fuisse suspiceris. — 2, 3 ἐξ ex A. pro εἰς. — 3, 11 ἔπεσαν. Deinde καὶ ἡγ. (sine art.) τῶν Π. Νιράτης μὲν καὶ Πετήνης. — 14 τοῦ om. uterque, et est fortasse delendum. — 15 δ ἀδελφ. — 18 ὡς λόγος uterque. — 4, 24 ὥσπερ. — 6, 38 τοῦτους δήσας, sine δὲ interposito, quod nescio an calidius delevis. Ex eodem ἐξ pro εἰς. — 7, 44 ἐκέλευ.

XVII. 3, 8 Μιθριδάνης, in marg. γράφεται Μιθρήνης. — 4, 15 Μιθρήνην. — 5, 18 δὲ καὶ αὐτ. A., non B. — 6, 23 τὰς ἀκρας. — 7, 32 ἡic Σπιθρ. — 9, 39 ὑπὲρ τῆς. — 44 καὶ αὐτὸς ἀπαξ. — 45 παρ' αὐτοῦ ex A. pro πρὸς αὐτοῦ. — 11, 53 τὴν Φιλ.

XVIII. 1, 15 editur Ἀντίμαχον ex Flor. de Gronovii testimonio : sed credibile est hujus vel calamum aberrasse vel typothetam. Noster Ἀλκίμαχον, ceteri Ἀλκίμαλον, quam in formam notum nomen *Antimachi* non erat abiturum. — 2, 20 ἐκάστοις. — 21 τοὺς βαρβάρους. — 24 ζυντεταγμένοι. — 3, 28 ταύτην. — 29 ἔξωδον A. ἔξοδον B. — 31 εἰσόπολιν uterque. — 4, 32 φρουρὰ Μιλ. — 38 ἢ τῇ Μιλήτῳ τοὺς Πέρσας πρ. — 5, 42 Νικάνωρα, etiam alibi. — 6, 1 ἐλπίζων Flor.; sed restituendum cum Krügero ἐπελπιζων ex ceteris et A. — 7, 9 ξυμβλήσει· ὀλίγαις γάρ, sine τε. — 11 προσηχημένον uterque. — 8, 18 ἐξαγγελίαν ex A., quod verum; ceteri omnes ἐπαγγελίαν, a Vulcanio in ἀπαγγ. mutatum. — 9, 21 ἐπὶ γῇ uterque.

XIX. 2, 32 παραγγέλλειν, quod fort. ex sequenti παρασκευάζεσθαι ortum. Sic idem codex c. 20, § 2 extr. ὡς ἐπὶ πολυχρονίῳ πολιορκίᾳ προχρονίῳ. Cap. 25, § 2 συνενδὺς συνηκολούθησεν pro ἐνδύς. B. ἐπαγγ. — 3, 39 οἱ om. — 43 στενότατον B. — 4, 50 κελήτινα. — 1 ἐγκατελείφθ. — 6, 12 ζυνστρατεύειν uterque. — 7, 20 εἰσβολῶν. — 9, 37 ἐξ ex A. pro εἰς. — 10, 44 ἄλλο A., non ἄλλον.

XX. 1, 3 οὐκουν ἐθέλων οὐδὲ μέρει uterque, quod notandum, et haud dubie in aliis quoque invenietur. — 8 συμπληρ. et θπου τῆς. — 2, 14 neuter habet δὲ post ταύτας, quod ex usu quidem Arriani, sed hic valde tenuis est auctoritatis. — 17 πολυχρονίῳ. — 3, 18 θπου. — 22 habet ἐν. — 24 ἐφώρμητο τῷ. — 4, 27 Μύλασσα ἡic quidem uterque, ut ceteri; sed infra c. 21 et A. et B. rectam formam præbent. — 5, 36 leg. τὸ πόλεως ἐς τὸ... Præpositio per typographicum sphalmia excidit, quam nolui deletam cum Flor. et Ellendtio, sed verissimam habeo. Ægre autem manum abstinui ab sequentibus τὸ πρὸς Μύνδου μέρος, sic enim A. et B. (in quo Μύνδρου). Ita enim probabile est locutum esse Arrianum imitationem Herodoti qui vel cum verbo dixit πρὸς τοῦ Τμώλου τετραμμένη. Inspiciendi hic alii codices. Jam qui paullo post habetur in A. bis, 38 et 41 τὴν Μύνδου, non Μύνδον, errorem fluxisse puto ex illo primo Μύνδου. — 38 τυγχάνει A., quod ex ed. Bas. restituerat Krügerus. — 6, 43 ζυγκ. A. pro σ. — 48 ὑποκηρύττειν, i. e. ὑποκυρίττειν. — 7, 50 οὐ μόντοι γε ἐγύμνωσε γε τὸ τ. πεσόν. — 51 καὶ οἱ ἐκ τῆς Ἀλ. — 52 ἤδη ante κατὰ positum in edd. post πολλοὶ posui auctoritate meorum codicum, quibus ceteri accedent diligentius excussi. — 8, 6 καὶ πρῶτα, sine τά. — 7 πηχῶν uterque. — 8 omnino restituendum τὸ δὲ βάθος ἐς π. Sic etiam A. — 9, 15 δεαί μηχαν-

ναὶ ἄλλαι. — 18 ἐς A. εἰς edd. — 10, 20 δ ante Νεοπτ. in neutro.

XXI. 1, 27 ξυνσκην., 28 ξυντίν. — 32 μάλιστα om. — 40 ἐγίν. uterque. ἐγίν. edd. — 4, 47 ἐς A. εἰς edd. — 48 χαλεπόν. — 49 uterque ἅπαν προσήψατο. — 5, 8 γερωῖν. — 11 ἀπεφάνη. — 6, 17 ἐφ' ἐκατέρωθεν τοῦ ἐρριμμένου, sed η eadem manu inter duo pp superne addito.

XXII. 1, 23 αὐτῷ ἐφεστηκότων ex A., quod in ceteris omnibus, si recte collati sunt, in ἐφεστηκός male mutatum. Quare ex Facii translatione et Ellendtii conjectura edebatur αὐτοῦ. Ib. γιν. — 24 ἐρρημιμένον. — 2, 32 ἐπεστρ. — 3, 37 στενοτ. uterque. — 40 Ἀδαῖος ubique. B. autem Πτολομ. ubique. — 5, 49 καὶ om. — 7, 9 ut editum, non ut Flor., et σύν Ἀλ. — 12 χιλιαρχος.

XXIII. 1, 19 τὸ δὲ καὶ κατασεσ., 20 τοὺς δὲ ὑπό, sine καί. — 3, 26 ἀπενεγθ. — 29 ἀκραν om. Ib. Ἀλέξανδρος. Restituendum ὡς ἐξηγγέλθη ταῦτα πρὸς τινῶν, quod temere mutatum fuisse in Flor. jam ex nostro apparet. — 31 ἀμυρὶ που μέσας. In B. που omisum. — 34 καταλαμβάνοντο. — 6, 42 Τραυλεις ἐπαγαγεῖν. — 7, 48 Ἐκατόμνω ex A. et ed. Basil., quam formam etiam in aliis scriptoribus præbent codices meliores, cum inscriptionibus, velut Bailiei II, n. 105, p. 79. Vulgo Ἐκατόμου. — 2 Πιζιδιχρος A. recte, hic et § 8. — 8, 5 πεμφεῖς.

XXIV. 1, 14 στρατιᾶς. — 15 εἶναί οἱ Ἀλ. ex A. sine δ. — 18 Πτολεμαῖόν τε ex A. Vulgo τε abest. — 2, 22 μετ' αὐτῶν, ut alibi Flor. in re simili. — 23 ἐπανάγωσι Sintenis, quum legeretur ἐπαναγάγωσι. — 3, 28 δέ om. — 31 προῖέναι. — 4, 37 εἰσβάλλων uterque. Ib. Τελμινσεῖς (v. ad c. 27). In B. Τελμισεῖς. — 5, 42 εἰσβ. A.; ἐσβ. edd. — 6, 3 Ποσειδῶν.

XXV. 2, 13 legendum ἐνδύς cum Ellendtio. — 3, 22 πιστόν ex utroque codice. Vulgo πιστῶν, quod deterius. — 25 δώσαντα. — 26 τῆς om. — 4, 30 ταῦτα παρ' uterque. — 32 προὔτθαι. — 6, 38 Ἀλεξ. delendum censet Sintenis. — 40 ἐπὲρ τῆς κερ. uterque, quod verum. Vulgo sine articulo. Μεγάλα etiam in B. — 41 ἐπικαθίζειν. — 8, 50 hic etiam A. Τελμισεῖ. — 2 γάρ om. — 9, 9 καὶ ὡς uterque. — 10, 51 οὗτος om., lapsu facili, quum Ἀλέξανδρος sit ultimum vocabulum paginæ.

XXVI. 1, 18 ὁδοποιήκ. uterque. — 19 καὶ οὐ μακρ. — 2, 23 Τῷ δὲ ἐκ v. σκληρῶς βορραῖ. — 3, 33 ὑπὲρ τε τοῦ τὰργύριον Sintenis. — 4, 39 γλῶτταν. — 40 καὶ οὐδὲ τῶν, quod notandum. — 42 ἔκτοτα. — 5, 44 τῇ om. uterque et Basil. ed. Deinde Σύλλιον. — 47 ἔπειτ' ἤγγ. uterque, non

ἔπειτα. Luculenter confirmata emendatio Krügeri. — 48 ξυγκ. uterque; συγκ. edd. — 3 θποι, superscripto η manu eadem.

XXVII. 1, 7 αὐτοῖς καὶ περὶ τὰ ἀκρα. — 2, 10 εὐθύς. — 3, 20 ὡς in B. est, non in A. — 4, 25 uterque τῷ σατράπῃ τῷ Ἀλεξάνδρου ταχθέντι, *ei qui constitutus esset satrapa Alexandri*: sic hæc explicari utcumque possint; sed evidenter periit præpositio in loco simili II, c. 2, § 3 (5). — 5, 29 ἐς A.; εἰς edd. Sic § 7, 44. — 30 Τελμινσσόν A. Τελμισόν B. — 6, 36 ἄλλο ὅρος uterque. — 40 Τελμινσεῖς constanter. — 8, 48 ἐπὶ τούτοις uterque. Conf. Ellendt. ad 111, 30, § 17. Item A. πρὸς τούτοις cap. seq. § 1, 9.

XXVIII. 1, 5 Πισθδαί constanter. — 6 αὐτοῖ ante μάχιμοι delevit Krügerus. — 3, 20 scribendum videtur ἐχομένως δὲ τούτων ex edit. Basil.: in A. quippe ἐχομένω legitur, in B. ἐχομένων. — 22 ἡ om. uterque. — 4, 27 δυσχερῆς. — 29 συντ. A.; ξ. edd. — 7, 42 μὲν a sec. m. insertum. — 8, 49 εἴκοσι A.; εἴκοσιν edd.

XXIX. 1, 8 φυλαχὴ κατεῖχεν uterque, quæ vera est scriptura. Vulgo φυλακῇ κατεῖχον, ubi offensionis aliquid inesse non fugerat acumen Krügeri. — 2, 11 ξυνέκοιτο (sic). — 3, 18 ξυμμ. ex A. — 20 αὐτὸς δὲ ἐπὶ, quod notandum. Ib. ἀπέστειλε. — 4, 29 ἡγήτο ἡλείος Ἀλκείας. Etiam B. omittit articulum. — 5, 33 τῶν Θρ. — 34 ἐνταῦθα δὲ καί. — 37 ξυστρατ. uterque.

LIBER II.

I. 1, 3 a pr. m. ἐν Μακεδονίᾳ τε καὶ τῇ Ἑλλάδι. — 5 ἐνθα δὲ ἐπὶ. — 2, 9 θαλασσ. uterque; θαλαττ. edd. Item l. 15 et seqq. ἐς A. — 13 καὶ ἀπὸ Γερ. — 15 τοῖς addidi ex A. — 3, 19 ἀπέτρ. — 20 τι. 4, 24 ἐφορμώσας uterque. — 31 ἔφρευον, quod notandum.

II. 1, p. 35, 1 βασιλέα quod de conjectura sua Krügerus edidit pro βασιλέως, habet A. Idem om. δέ. — 3, 16 ὑπ' om. uterque. Sed B. nominativum habet Ἀλέξανδρος, tanquam ὅτω προσετατάχει δ' Ἀλέξανδρος. — 4, 26 Δαμάτην περὶ Σ Illud postea l. 35 iterum, sed l. 5 et 32 recte. — 33 ἐπ'.

III. 1, 40 τὰ Γορδίου ex A. B., pro τοῦ Γ. — 3, 49 seqq. Τελμινσεῖας, ut supra, constanter. — 4, 7 αὐτόν etiam A. — 5, 15 βουλομένοις. — 6, 17 δέ et 18 ὄντα omissa. — 19 καταστήσειν, 20 καταπαῦσαι uterque. — 22 ἐπὶ τοῦ αἰτοῦ τῇ πομπῇ uterque, quod debebam recipere. — 7, 26 κρανίς uterque, ut κρανείας edendum fuerit. — 27 μὲν a sec. m. insertum. — 33 συνέχ. ex A. pro ξ.

IV. 1, 4 σύν A.; ξ. edd. — 2, 47 τῷ Φρυγίας, recte. In B. sine articulo. — 48 ἐπὶ Καπκ. uter-

que sine τῆς, quod delendum erat. — 1 τὰς Κι-
λαίας ex A. et edit. Basil., nec apparet cur a
consueto hoc omnibus nomine abstinnerit Ar-
rianus. Vulgo τῆς K. — 5, 14 Ἀρσάκης B., et
infra l. 20 uterque. — 16 ἐν νῶ ἔχειν τὴν πόλιν,
διδόναι (sic) δὲ τοὺς T., quod valde notandum.
— 7, 23 Ἀλέξανδρος μὲν ὡς Ἀριστ. — 26 ἰδρῶντα
uterque. Ib. ῥέει A. ῥεῖ B. — 9, 37 δέ om. — 40
δὲ, ἀγνοῦντα. — 11, 53 τοῖς om.

V. 1, 6 Θεσσ. ex utroque pro Θεττ. — 2, 7
ὑστερος ex iisdem et ed. Basil., de quo rectissime
disputavit Ellendt., Vulcanium de suo dedisse
suspiciatus vulgatum ὑστερον. Ib. et l. 45 ἐς A.;
eis edd. — 3, 13 τῶν Ἀγγιάλου, recte. — 14 ἐς
μάλ. — 5, 25 τοῦ Ἀγγ. — 27 τάλαντα ἀργυρίου δια-
κόσια. — 7, 35 Ὀροδάντου. — 8, 46 Ἀληνίου. —
9, 49 et 50 Μεγ. uterque. — 49 ἐνθεν δέ (v. El-
lendt.) ex A., qui ἐνθένδε, atque hoc in Flor.
quoque legi probabile est. Vulgo ἐντεῦθεν δέ.

VI. 1, 8 στρατιᾶς τοῦ. — 9 ἔχεν. — 2, 11 uter-
que τοὺς Π. — 3, 21 ξυμβούλευσεν (sic etiam B.)
αὐτῷ μὴ ἀπολιπεῖν ex A., quod et per se bonum
est et praefarendum ideo quia in codd. λιπεῖν
sæpissime in λείπειν, hoc autem rarissime in λιπεῖν
abiit. Vulgo ξυμβούλευεν αὐτῷ μὴ ἀπολείπειν. Ibi-
dem Krügeri silentium de Gronoviana lectione
me fecellit, quem Ἀμύντας δ' Ἀντιόχου ex codi-
cibus suis duxisse video, quod restituendum.
Prudenter hic quoque Ellendtius. — 23 σκευῆς.
— 24 ἔμεινε. — 4, 25 ἐγίν. A. ἐγέν. B. — 6, 39
καί τι δαίμ. — 43 ἡδυνήθη A., ut Krugerus pro ἐδ.
— 7, 48 ἐτι ἐμπροσθεν ex A. B. pro ἐτι πρόσθεν.

VII. 1 τὸ κατὰ πύλας τὰς Ἀμ. — 2, 8 τὸν om.
uterque, qui l. 9 et 48 ἐς pro εἰς. — 4, 25 τε γὰρ
Πέρσ. ex A. Vulgo τε καὶ Πέρσαις, quod inte-
grum non esse viderat Krügerus. — 30 τῶν om.
— 8, 3 κατὰ τὸ πλῆθος ex A. articulum addidi,
non necessarium quidem. — 9, 11 ἄλλα nunc
video, præterquam quod displicet ob sequens
proxime δεῖξ ἄλλα de alia re dictum, et debilitare
sententiam nec recte opponi præcedenti βασιλεία,
ut omnino delendum esse censeam cum A. codi-
cibusque ceteris præter Flor.

VIII. 1, 18 τῶν τε ἱππέων ex utroque. Vulgo
abest τε. — 2, 22 μέσας τὰς νύκτας. — 3, 38 in
utroque est ἀρξαμένω, quod Vulcanius scripsit
pro ἀρξῶ. — 4, 39 ἡ Ἀμ. ex A. De conjectura
articulum addiderat Krügerus. — 5, 47 ὡς ἐς μ.
— 48 τοῦ Π. uterque. — 49 ψιλῶν A., ut oport-
tebat, non πικρῶν, quem librarii Flor. mani-
festum lapsum ἱππέας in animo habentis pro-
baverunt editores recentiores consensu et in serie
posuerunt, Ellendtius quidem non rejiciens ψι-
λῶν. Omissum vocabulum in B. — 1 συντάζειν.

— 6, 2 ἐς τρ. — 5 τούτους γάρ. — 7, 12 προῖόν ex
A., quod scripserat Ellendtius pro προῖόν. In B.
προῖέν. — 10 et 15 et 21 εἰς. — 9, 20 ὄντι. — 9,
23 uterque κέρσ, sed 10, 30 iidem κέρατι, ut Grono-
viani. Falsa tradit Krügerus, quum Ellendtius
cujus « curiosam incuriam » notat, vera præi-
visset. — 10, 26 ἦν ἤδη. — 11, 38 τεταγμένος, sed
in marg. γράφεται τετάχθαι.

IX. 1, 46 τῆς τάξεως πάσης. — 2, 48 προσέταξε.
— 3, 14 ὑπερφαλαγγίσαιν. — 16 Μανευθίως. — 4,
25 ὑπὸ τῆς. — 27 εἰς.

X. 1, 30 γενέσθαι. — 31 πρόσδος uterque. —
35 ἔμεινεν et εὐθύς. — 2, 37 τὰ στρατόπεδα, ἐνταύ-
τη (sic) παριππ. — 41 καὶ τῶν. — 43 ἐγίνετο ex
A. B. pro ἐγένετο. — 3, 50 τεταγμένοι. Ibidem
ἐνέβαλον ex utroque pro ἐνέβαλλον. — 4, 6 λαμ-
πρῶς ἐνίκα ex utroque pro ἐν. λ. — 7 ξύν iid. pro
σ. — 6, 18 εἰς. — 20 φεύγουσι σφῶν A. Αὐτῶν un-
quam debebat recipi. — 23 ἐς τότε.

XI. 1, 32 ἀπὸ τε τοῦ ex utroque, vulgo omisso
τε. — 34 ὑπερφαλαγγίσαντες. — 2, 35 καὶ ἱππ. —
36 et seqq. Θεσσ. ex A. pro Θεττ. — 39 καρτερὰ
uterque, quod Ellendtius posuerat pro κρατ. —
3, 47 πεποδημένως ξὺν ἀτ. ὑποχωροῦντες. — 48 ἀπ'
præter A. etiam B., rectissime. Atque dimitten-
dum jam ambitiosius illud ἢ πρὸς τῆς διώξεως τῶν
πολεμίων, quod gaudeo non confirmari a codice
nostro, cum ceteris exhibente ἢ (sic) πρὸς τῶν
διωκόντων πολεμίων, Arriano dignius. — 4, 4 ξὺν
A. pro σ. Item l. 48 et p. 46, 3. — 5, 5 ἐπετύγγα-
νεν ex A. pro ἐτύγγανον, quod Schneiderus in ἐνε-
τύγγ. mutaverat. — 6 φάραγγι. — 9 ἱππου etiam
A. — 10 ἐπιγενομένη ex utroque. Sic Ellendtius
pro vulg. ἐπιγινομένη. — 11 πρὸς Ἀλέξανδρου iti-
dem ex utroque pro vulg. πρὸς Ἀλέξανδρον, quod
correxerat Schmiederus. — 6, 13 συνεισκότασε,
quod et ipsum dici poterat. Ib. et 18 εἰς. — 14
ἀπετρέπετο uterque. — 15 τοῦ Δ. ἔλαβε. — 8, 22
Ἀρσάκης μὲν ex utroque pro μὲν Ἀρσ. — 9, 34
τῶν Π. τῶν.

XII. 1, 47 ἔζει Ἀλέξανδρος uterque, quod mili
quidem præstare videtur. — 49 ὡς λ. ἐς. — 2,
8 Σιμίου A. Σιμαίου B. — 10 τάλαντα δ' ἐτι
ἐνδεᾶ ἦν. Apertissima hic interpolatio codicis
Flor., facta propter ἀ omissum post τάλαντα. —
4, 18 fort. τίνες αἱ γ. — 19 παρασκηνοῦσι Sinenis
pro παρασκηνοῦσαι. — 22 τὸν x. uterque. — 5,
32 οὐδὲ x. — 6, 37 τοῦ Δ. pro τήν. — 38 ἀγνο-
ήσασαν. — 7, 44 δὲ οὐδὲ φ. — 45 καὶ γὰρ καὶ ἐκεί-
νον vel καίκενον? — 8, 46 οὔτε οὐ πάντη. — 48 ἐς
A.; eis edd. — 49 πιθανῶς et Ἀλέξανδρον, 50 πρά-
ξας ἄν.

XIII. 1, 4 ἐς τετρα. — 6 τοῦ om. — 3, 17 ἐπὶ
Κύπρον ἐφρευγον. — 4, 26 τῶν om. uterque. — 6,

38 τὸν ἀδ. τὸν αὐτοῦ ex B., ut scripserat Krügerus; ceteri om. alterum τόν. — 42 ὑπέμεινεν. — 7, 45 Κερδίμα A. Κερδίμα B. Idem ἐς pro εἰς, 46 ξυμμ. pro σ. — 8, 3 ὥσιμμένην ex A. restituendum. Perdito ὦ post ἡπείρω ex KICM. factum KECM., similiter atque c. 12, § 2, 10. Prudenter de hoc loco disseruit Ellendt. — 5 τὰ ἄλλα.

XIV. 2, 11 et 16 ξυμμ. uterque pro σ. In talibus postea dissensum modo codicis A. ab eo quod apud nos legitur annotabo. Ἀρτοξ. uterque pro Ἀρταξ. bis, sed, ut video, l. 10 A. a pr. m. Ἀρταξ. Uterque Ἀρσῆς. — 4, 33 εἶχεν Krügerus. — 34 εἰς om. — 5, 39 ἦς. — 46 διαπέμποντος. — 6, 49 οὐδὲ μιᾶς. — 7, 3 ἐπειδὴ δέ. — 5 νῦν δὲ σέ, sine καί, quod sane melius multo, et delendum καί. Idem dico de ἄλλ' αὐτοί l. 9, quod cessit Florentinae scripturae ἀλλὰ καὶ αὐτοί, quæ vim sententiæ debilitat. — 10 ξυνστρατ. uterque. — 15 ἔστω. — 9, 17 μηδὲ ἀ ἐξ ἔσου uterque integerime. Pravam interpolationem βούλει delevi. Paullo ante ὡς βασιλ.

XV. 1, 27 κατασκευῇ βασιλικῇ. — 2, 31 ἐκέλευεν. — 33 Ἰσμίνιου. — 3, 40 περὶ Περσῶν, cum ἐκ inter lineas. — 4, 42 δὲ καὶ Θεσσαλίσκου. — 45 τε καὶ τῆς. — 46 παντός pro πατρ. — 47 κάλλιστα ἐτ. Ib. εἰς. — 5, 1 εἰς. Ib. γε οἰν. uterque, recte, puto: nam alterutrum, aut ὅτι γε λόγου ἄξιον, aut ὅ τι καὶ λόγου ἄξιον, hoc loco dicendum fuisse videtur. — 2 uterque ὕστερον δὲ ὡς ἐπὶ μέγα (μεγάλα B.) εὐτύχει, quod ego verum esse arbitror; minime certe convellitur iis quæ Ellendtius observavit. — 6, 6 κατὰ τὸ ἐχθ. τὸ II. — 7, 13 B. ut editur. Ἀζεμήλιος A. — 16 ἐθέλει, quod et ipsum dici poterat.

XVI. 1, 16 — 18 ἱερὸν Ἡρακλέους τοῦ Ἀλκμ., mediis omissis. Uterque τοῦ Ἀλκμ., sine τῆς, quo nullo modo opus. — 19 οἱ pro ἦ. — 2, 26 οἱ Τύρ. — 3, 29 ὁ om. — 4, 36 καὶ αἱ θυσίαι ex utroque. Male omittebatur articulus. — 5, 38 ἀπελάσαι A., ut editores correxerunt pro ἐπελ. Sed supra vidimus iu hac re non firmum esse illius codicis testimonium. Idem constanter Γυρηόνης. — 6, 45 uterque ἐτι (non ὅτι) εὐδοτον (sic), ut Gronoviani non possint habere ὅτι εὐδοτον. — 50 γιν. ex utroque. — 1 τῇ χ. ταύτῃ ex utroque pro ταύτῃ τῇ χ. — 2 τὴν Ἡραν ex utroque. Vulgo articulus desideratur. — 7, 5 τῷ quod addidit Krügerus, est in utroque. — 8 ἐπαγγέλλει ex ed. Basil. repositum, item est in utroque.

XVII. Hinc accedit codex C. (1755). — 1, 20 τῶν addidi ex A. — 2, 25 ὡς ἐπὶ. — 27 ἐκ τοῦ εὐθέος (εὐθέως A.) ἡμῖν ex tribus pro vulg. ἡμῖν ἐκ τ. εὐθ. — 4, 41 οἰκίας A., quod Sintenis scripserat pro οἰκίας. — 43 εἰς. — 44 τε in tribus.

XVIII. 1, 2 restituendum ex A.: Τύρῳ · καὶ τι καὶ θεῖον. B. et C. ut Bas.: Τύρῳ · θεῖον. Jam codicis A. et aptior scriptura et major longe auctoritas quam Vulcaniani et Flor. incerti. — 4 et 5 προσάγειν εἰς τὴν πόλιν Τύρον, mediis omissis. — 7 ἐγένετο ex tribus, quod volebat Ellendtius. Vulgo ἐγένοντο. — 2, 13 περ οὐσῶν. — 3, 21 recipiendum erat ex tribus nostris οὐ χαλεπῶς κατεπύγνυντο ἐν τῷ πῆλῳ, quæ jam melius excipiuntur his, καὶ αὐτὸς ὁ πῆλδς. . . — 4, 24 παρόντος τε αὐτοῦ καὶ ἐκ. — 26 χρήμασι (sic A.) enotans ex Flor. Gronovius haud dubie oblitus est sequens τοὺς τι ἐκπρ., quod vel ex conjectura reponi debebat pro τε ab editoribus relicto, qui male distinguunt post χρήμασι. — 5, 29 posueram τῷ τε βαθ. ex A., sed typoseta non paruit. B. C. et ed. Basil. τό τε βαθ., « unde colligas scribendum esse τῷ τε βαθυτέρῳ. » Ellendt. — 6, 40 αὐταῖς.

XIX. 2, 4 παρέτειναν ex A. pro παρέτεινον. Ex B. C. enotatur παρέτεινε, quod fortasse ortum ex παρέτειναι. — 7 ἐμελλον ex A. cum Ellendtio. Ceteri ἐμελλον. — 8 πιεζουμένης. — 3, 11 τε om. — 4, 17 εἰς. — 20 σβειστήριόν τι τῇ ex tribus nostris. Vulgo abest τι. — 5, 23 καλήτινα. — 6, 27 ἀρξαμένους præbent A. B.

XX. 1, 37 et 38 ὑπ' Ἀλέξανδρου ξὺν τῷ, mediis omissis. — 39 καὶ αἱ τῶν Σιδ. τριτρίεις σὺν αὐτοῖς ex A. pro καὶ αὐτῶν Σιδ., optime et per se et ad rem, ut apparet ex fine præcedentis cap. — 2, 45 ὁ accessit ex A. — 4, 5 ὡς εἰς ἐπίπλουν τε καὶ ν. — 6 ἔστιν ἄς A. ἔς τινας B. C. — 5, 10 ἐν δέκα A., non ἑνδεκα. — 11 om. τὴν. Idem Ἀλέξανδρον pro Κλ. — 13 Ἑλληνας ἐς τετρ. ex A. Omittebatur præpositio. — 6, 18 ξυντεταγμένοι tres. — 7, 22 om. δέ. — 8, 33 βύζην cum gl. ἀθρόως, πυκνῶς. — 9, 40 ἐφορμώσας. — 42 ἐπανήξαντο.

XXI. 3, 12 tres πύργους ξυλίνους, 13 εἰ πη. — 14 πυροπόροις. — 4, 16 δὲ καὶ αὐτοῖς τὰ τ. — 6, 30 τριηκοντόρους. — 31 τόπον. — 32 ἀπ' αὐτ. — 35 ἀντὶ σχοίνων εἰς τὰς ἀγκ. — 7, 39 βάρους. — 8, 46 τὸ στ. τοῦ λιμ. — 51 ἀπεχώρει A., quo modo Ellendtius correxit vulg. ἐπεχ. — 9, 52 τετρίηρεις. — 9, 3 καὶ ἄμα καὶ εὐθαρσέστατοις A., postremum etiam in B. C.

XXII. 2, 17 miro consensu tres ἀ πὸ τῇ πρώτῃ ἐμβολῇ. — 4, 35 εἰς. — 5, 38 τετρίρης (sic). 6, 43 habet ἐκ τῶν ν. — 7, 49 ἦνουν tres consensu, ut ed. Basil., pro ἦνουν. Krügerus de suo adicere maluit οὐδέν quam non despicere quæ Ellendtius monuerat. Deinde A. ἐς τὸ πρὸς νότον αὐτὸν ἀνεμον, quod in B. C., quattuor Gronovii et ed. Basil. abiit in ἦν, deletum est autem a correctore Optimi Flor. — 1 πρῶτον κατεσείσθη τε

το τ. ex tribus meis. Vulgo πρῶτον τε κατ. τὸ τ. ex Basil. — 2 αὐτοῦ om. — ἐρέριπτο A. ἐρέριπτο C. ἐνέριπτο B.

XXIII. 2, 16 ἐπετάχτο (sic). — 17 ἀσθετέροι B. C. — 3, 24 ὅπη tres. — 4, 31 verba δ τε γάρ. . . ἐγένετο fortasse illata ex c. 24, § 4, ut plures observarunt.

XXIV. 1, 2 τὸν λιμένα τὸν πρὸς Αἰγύπτου ex tribus pro Αἰγυπτον. — 7 οὐδὲ κλειθρον τοῦτον γε ἔχοντα nostri tres, cum ed. Basil., rectissime. Video jam Borheckium et Schmiedereum ita edidisse: eo magis mirum criticos meliores Ellendtium et Krügerum reduxisse quod manifesto falsum est et errori debetur vel lapsui calami: οὐδὲ τοῦτον κλειθρόν γε ἔχοντα. Ægyptum spectans portus habebat κλειθρον: jam quomodo de altero portu scriptor sanus dicere poterat, *ne hunc quidem claustrum septum*? nam hoc sonat scriptura ab illis recepta Vulcanii et Gronovii codices falso testantium. — 2, 13 μαχουμένους. — 3, 14 πολὺς om. — 4, 22 τῶν Μαχ. δέ ex tribus pro τῶν δέ Μαχ. — 5, 36 Ἡρακλέους A. hic et in sequentibus, non Ἡρακλέος. Ib. et l. 29 εἰς. — 28 Ἀζέμιχος A. Ἀζέμιλος B. C. — 29 τινα νόμιμον π. nostri quoque tres.

XXV. 1, 46 ξυνεχομένη Ἀλεξάνδρῳ. — 3, 13 πρὸς Δαρείου. — 2, 12 ἀποκρίνεσθαι C. — 14 ἀντὶ τῆς πάσης recepi ex B. C. et ed. Basil.: nunc dubito. — 16 ἐθλοὶ tres. — 4, 30 τὸν Ἀλέξ.

XXVI. 3, 43 αἰρετέον ἐδόκει εἶναι, ut Augustanus. — 47 δέ χ. — 4, 50 δέ om. — 1 ἐξῆρσθαι. — 6. ὑπέρ om. Inspiciendus hic Flor.

XXVII. 1, 13 ἐγένετο ex tribus meis pro ἐγένετο. — 15 τοῦ om. — 17 ἀπωθεῖ. — 2, 20 τὸ μὴ οὐκ. — 24 τὸν addidi ex A. — 4, 34 ἡρέπετο A. ἡρέπιπτο C. ἡρέπιπτο B. — 5, 44 τὰ ἐρρημένα. — 10, 1 τοῦ om.

LIBER III.

I. 3, 24 τὸν ποτ. τὸν Νεῖλον tres. — 5, 40 ἐπί-θηκεν.

II. 1, 2 αὐτὸν καταλείπειν A. Postremum etiam B. C. — 4 τῶν δέ. — 2, 10 hic Τελμισία. — 3, 13 δέ tres, quod Ellendtius commendaverat ex ed. Basil. pro δή, tacite recepit Krügerus. — 15 προδίσθαι. — 4, 19 ἐγκαταληφθ. ex A., quod Krügerus scripserat pro vulg. ἐγκαταλειφθ. — 23 γνῶντα. — 7, 37 tres ἐν Κῶ. — 39 ἀμφὶ Ἀπ., 40 εἰς.

III. 1, 44 εἶναι om. — 45 Περσεία τε καὶ ex A. Vulgo sine τε. — 47 ὅτι tres, vitiose, item 3 τῆς cum ceteris. Ibid. ἐνέπερε. — 4 καὶ γοῦν. — 3, 10 εἰς. — 11 ἐρήμου τε. — 4, 13 πολλὸ Ἀλ. A. πολλὸ ἔξ οὗ. B. Tertius ut editum. — 19 σημεία de-

lendum cum Krügero. — 6, 29 προπετομένους ex A. Ceteri προπετωμένους. — 33 ὑπὲρ αὐτοῦ A. αὐτό B. C.

IV. 1, 37 ἀνυδρον Ellendt., quem vide, ἀνυδρίαν Krügerus. Codd. ἀνυδρος. — 2, 44 λίαν ψυχρότατον, quod e glossa ortum videtur. — 46 mei quoque μέσας τὰς νύκτας. — 49 delendum δή, quod incertæ plane est auctoritatis et minime necessarium. Noster A. τοῦτο, ceteri τούτῳ, quæ est frequens depravatio illius τοῦτο. B. C. omitunt ἐν τάξει, tres habent τῇ. — 4, 5 χόνδρος· ἤδη τινὲς αὐτῶν.

V. 1, 19 ὡς πενταχοσίους. — 2, 26 Δολάσπισ tres. — 3, 27 φρουράρχης. — 33 Χαλκιδέα Geierus verissime, quem vide Alexandri M. Histor. scriptt. æt. supp. p. 309 seq. Flor. et A. Χαλκιδέως, ceteri Gronovio teste Χαλκιδάως. B. C. quidem (nam varietas nulla enotatur ad edit. Raphael.) Χαλκηδόνα. Nimirum Χαλκιδέα corrector archetypi codicum Flor. et A. in Χαλκιδέως mutavit, patris esse nomen opinatus ut τὸν Ξενοφάντου, alterum ortum ex frequenti vitio χαλκιδόνα, unde ed. Basil. χαλκιδόνα. — 4, 34 Χαρίνου. — 35 τῇ. — 5, 41 Μακροτάτου. — 43 τὸν κατηραμένους. Deinde om. δέ. — 6, 46 ἀντὶ τοῦ, ἀρχειν. Ex B. C. nihil enotatur. Ib. τοῖς τοξόταις. — 47 Ὀμβρόντα, 49 Κόλανον. — 7, 50 ἐλέγετο εἰς. — 3 δοκοῦσί μοι.

VI. 1, 11 εἰς. — 2, 15 Διόφαντον. — 3, 20 ἀπήγγελο. — 21 βοηθεῖν tres. — 4, 26 ἄνω om. — 28 Βεριοαῖον ex A. Vulgo Βερρ. — 5, 35 et 42 Ἐριγίτος. — 38 ἡτίμησε. — 6, 42 ὑπάρχειν. — 46 ἐχομένης Λυκία χώρας. — 7, 51 Μεγαρίδι ἡ φυγὴ ἦν ex A. Vulgo aberat articulus. — 8, 7 Ἀσκληπιόδοτον. In B. omissæ § 4—8; de C. nihil annotatur.

VII. 1, 14 καὶ γὰρ καὶ M. — 2, 18 ἐξ. ἦν A. ἔστε ἐπὶ tres. — 21 ξὺν στρατ. — 5, 28 ἀπὸ τῆς Εὐφρ. — 4, 34. A. per totum opus Πίγρης. — 5, 37 ἀκούσας Ἀλ. — 39 ἀπολεοῖται Ellendtius, quod confirmat A. qui ἀπολελείπει. — 41 εἰργοντος. — 7, 49 Ἀσσυρίας A. C. Ἀσυρίας B. — 1 quærendum quid lateat in οὔτοι. — 3 αὐτῶν A. αὐτῶν B. C. — 5 σφισιν οὐ πλείους ἢ χιλίους τοὺς ἱππέας ex tribus qui consentiunt. Vulgo σφισι τοὺς ἱππέας οὐ πλείους ἢ χιλίους.

VIII. 3, 22 om. κατά. — 4, 24 Βαρσάρτης A. Βαρσαώτης B. — 26 Ἀρείους ἦγε tres. — 27 Τοπείρους tres. — 28 Ἀτροδάτης, quod male lectum Ἀτροκάτης produxit. — 5, 31 A. B. Ὀκονδοβάτης, Ὀξίνης, 33 Ὀξάνθη. In his ex C. nihil enotatum. Ὀτάνης in Flor. haud dubie est correctoris. — 33 Βουπάρις. — 34 tres Σιττακινοί, consentientes in ττ. Ibid. δ' om. A. — 6, 39 στρατιά ἡ Δ. ex

tribus, quum vulgo non legatur artic. — 7, 44 Γαδύλοις.

IX. 1, 4 τὸ δὲ στρ. tres. — 3, 20 in A. recte, puto, legitur συγκαλέσας τοὺς τε ἑταίρους (ed. Basil. αὐτοὺς τε ἑτ.) καὶ τοὺς στρατ. Illud enim αὐτοῦς τοὺς ἑταίρους in fine enumerationis suam vim habet, in initio inane est. — 4, 24 ἔχειν addidit Krügerus. — 27 εἶη sive ἧ omittunt A. B., nec valde desideratur. Ibidem εἰ πη ex A. Legebatur εἰ ποι, quod non esse integrum observaverat Krügerus. — 5, 37 ἀρετὴν τε τῶν σφῶν. Quod ostendit quam facile in his articuli corrumpantur. — 6, 45 μαχομένους tres. — 7, 47 ἐξόρμησιν. — 49 ἐπιμελήσεται. — 51 ἐκβοῶσαι. — 8, 1 κατακούητε.

X. 1, 7 θαρραῖν ἐπὶ σφίσι recte A., quod Sente- nis commendaverat. Vulgo θαρρῶν. — 9 Παρμενίω- να Krügerus, quod verum videtur. — 3, 25 ἦσσ. ex tribus pro ἦττ. — 26 καὶ om. — 35 εἰς.

XI. 2, 41 tres nostri ut editum ex edd. Ven. et Bas. — 44 τὰς γνώμας, quod jam non est cur mutetur. — 3, 46 αὐτῶ om. — 2 αὐτῶ tres. — 6 Θουσίσις Καθούσις. — 5, 14 οἱ τε συγγενεῖς (A. συγγ.) οἱ βασιλέως ex tribus pro vulg. τοῦ. — 17 Σιττακηνοὶ hic A. — 18 εἰς. — 6, 20 καὶ τῶν Βακ- τριανῶν tres consensu. Vulgo sine artic. — 8, 34 ἡ Ἀρ. tres, ut ex ed. Basil. edidit Krügerus pro ἡ τοῦ Ἀρ. Ibid. Σιπόλιδος. — 9, 40 ante Τῆς in A. posita verba τούτων δὲ... τάξις ἦν, l. 43, 44. — 46 Πολυπέρχ. B. C. — 49 ξυλλογὴν. — 10, 53 Ἐρυγίτις hic et in seqq. — 1 Μενέλλου. — 3 Φαρσηλ. — 4 ἀνεστρέφοντο A. ἀνετρέφ. B. C.

XII. 1, 8 πρὸς τοῦ A. Legebatur ὑπὸ τοῦ οὐ uno Flor., qui in tali re nunquam erat sequen- dus. — 2, 14 et 23 ἡμίσεις, ut et Bas. — 3, 18 ἱππεῖς. — 23 φάλακροι ἀκ. — 24 κατὰ ἄρματα τὰ δρεπ. ex A., quod sufficit. Vulgo sine articulo, ubi Krügerus: «κατὰ τὰ ἄρμ. τὰ δρεπ. legendum videtur.» — 5, 33 ὧν ἦρχεν Ἄνδρ. δ' Ἱέρ. — 35 ἡ δὲ π. A. In B. C. et Basil. ed. δὲ omissum. Quare deileam equidem, nec jam opus erit verbo quod Krügerus desiderabat. — 36 ἐς om.

XIII. 1, 39 τε tres; ex suis igitur addiderat Gronov. — 44 tres πολὺ sine ἐς. — 2, 3 ὁδοπεπ. — 3, 10 tres Μενίδας ἡγεῖτο, quod edere debe- bam. — 12 τρίπουσιν ex A., quod ipsum habere credo Florentinum, non ἐκλίπουσιν quod ibi vidit Gronovius. Nimirum siglum τρε non nitide factum affinitatem aliquam habet cum siglo εκλ, accentum porro pro ι litera acceperit, spiritum et acutum de suo addiderit Gronovius. — 14 τοὺς περὶ Ἀρετὴν τε, τοὺς Παίονας ex tribus meis, ut solet Arrianus. Vulgo sine articulo. Ἀρίστωνα, ut oportebat, Schmiederus, cui Ellendtius non

male ἐπιλέγει: «Quamquam nescio an Arrianns ipse inter scribendum nomina ducum confude- rit.» — 15 tres ἐγκλίνουσιν. — 4, 17 ἀνέστρεψαν ex tribus nostris et ed. Basil. pro ἀνέτρεψαν. Utrumque hic dici poterat: parui igitur cogni- tā et certae auctoritati prae incerta. — 5, 25 ἀωῆκεν.

XIV. 1, 40 ἐμβάλλειν. — 48 ὡς ἐπὶ τὸν αὐτὸν Δαρ., ut ab aliis lectum fuisse videatur ἐπὶ τὸν Δ. — 3, 50 ἀμφὶ Ἀλ. — 8 servat τῶν ἀμφὶ Ἀρετὴν cum ceteris. — 5, 15 τῆς om. — 19 προσέεικντο. — 6, 23 non habet ἐπί. — 25 ἐμβαλλόντες (sic). — 30 περιπτεύοντες. — 31 ἀμφὶ Παρμ. ἐνέβαλλον, postremum in tribus.

XV. 1, 33 γιγνομένων ex A., ut sine varietate legitur in eadem re c. 18, § 8. Vulgo γενομένων. — 2, 43 ἰληδόν. — 46 B. δῖαν (sic) pro δίκη. — 48 σφίσιν. — 1 πίπτουσι μὲν ex tribus pro μὲν πίπτ. — 3, 6 sine ῥῆν, de quo recte Ellendt. — 4, 14 τὸ καθ' αὐτοῦ ex A. pro τὸ κατ' αὐτ. — 5, 27 ἐλινύσας A. recte uno v. Deinde 28, 29 ipse quoque omittit quae inter duos ἐγκατελήφθη po- sita. Ἐγκατελείφθη tres. — 6, 32 ἐς om. — 34 σχεδὸν ἡμίσεις, sine τι. — 36 πολλὸ πλ. — 7, 39 τοῦτο τὸ τ. A., quod Ellendtius scripserat pro τοῦτο τέλ.

XVI. 1, 47 ἐφευγον ex A., ἐφυγον Gronov. ex Flor., qui soli codicum haec habent. — 2, 1 ἐγίνετο ex tribus nostris pro ἐγένετο. — 4, 17 Βαβυλωνίων. — 6, 30 ἐνεγεργ. A., quod Vulcanius restituerat pro ἀνεργ. — 7, 34 ὄντα A. ὄντα γάρ B. C. — 8, 39 ὀπίσω πέμπει ex tribus pro vulg. πέμπει ὀπίσω. — 41 ἐς τὴν πόλιν ex A. Abe- rat articulus. Verba ἧ ἀνίμεν usque ad ὄντα (44) non sunt in B. C., haud dubie consulto praeterita. — 43 ταῖς θαλαῖς. — 44 τῶν εὐδανέμων. — 10, 54 εἰς.

XVII omittunt B. C. prope totum. — 1, 16 Πέρσαις. — 24 εἰς pro ἧ. — 3, 28 ἀπέχτεινεν, ex sequenti ἀπέφυγον. — 5, 36 τοῦ Ἀλ. — 6, 44 εὐ- ροντο. — 50 οὐδὲ γῇ οἶα.

XVIII. 1, 4 ἦσαν non est in A. — 2, 6 δὲ τοὺς τε Μακ. τοὺς πεζοὺς ἀναλ., quod notandum. — 11 τὸν Περσῶν A., quod Krügerus dedit pro τῶν. — 14 εἶργειν. — 3, 15 τῇ δὲ ὑστεραία. — 4, 30 αὐτὸς δὲ πρ. A., quod idem Krügerus edidit pro τε. — 6, 37 τὴν ἄλλην τὴν στρ. — 41 πρίν. — 7, 44 alterum τό om. — 45 ἐπὶ τὴν ἐω A., quod de Ellendtii emendatione editum pro ἐπί. — 47 προσέβαλλε ex A. pro προσέβαλε. Idem ἄμα δὲ καὶ αἱ σ. ἐστήμαινοι. — 8, 49 οἱ πολέμιοι δέ ex tribus pro vulg. οἱ δὲ πολ. — 9, 4 ἀπολείπει. — 7 καὶ om. — 8 τῶν χρ. ῥίψ. ἀπώλοντο A. ἀπώλοντο B. ἀπόλοντο C. — 10, 10 αὐθις delendum cum criti-

cin. — 11 ὅπ' αὐτοῦ. — 13 αὐθις σπουδῇ ex ribus meis et edit. Ven., Bas. pro σπ. αὐθ. — 15 Πα-
σαργάδας. — 11, 19 καὶ recte abest a tribus
meis, et delere potius quam secludere debebam.
— 20 ἀπολλύναι scriptum, sed mira cum glossa
ἐποδεικνύναι. — 12, 26 κατὰ τούς tres. — 28 νό.

XIX. 1, 31 πεποιήτο ex tribus pro ἐπ. — 34
δέ τι. — 35 ἀνω δὲ αὐτὸς ἰένει, quod valde placet
et verum puto. — 2, 43 Παριτάκας (sic tres) μὲν
εἰς. — 3, 48 Καδδουσ. — 49 τούτου. — 4, 6 ἦγε.
— 7 ἀπὴνται αὐτῷ Βιστάνης. — 5, 13 ἐς Ἐξβ.
Idem hic Θεττ. — 6, 19 ἐπόκιλλον cum glossa
ἐγγίζον (sic). — 23 ἀφίχονται ἐπὶ Α. τὴν ἐπὶ Β.
τούς ἐπὶ C. Deinde Α. καὶ ἐπιμελ. — 7, 32 παρὰ
τὴν χώραν Α. rectissime pro περί. Idem Καδδου-
σίαν. — 33 Ὑρακνίδα tres. Ib. τῷ om. — 35 κα-
τάλλαιπτο. — 36 τῶν χρημάτων.

XX. 1, 41, 42 ὧν Ἑρμῆος αἱ ταχθέντων, me-
diis omissis. — 43 ὥς. — 2, 46 ἐν δεκάτῃ. — 49
παρεληλυθώς. — 2 ἕκαστοι ἀπεχώρου ex Α. pro
vulg. ἕκαστος ἀπ. — 3, 8 αὐτῷ. — 4, 9 τῇ πρ.
μὲν.

XXI. 2, 23 τῶν πιζῶν. — 26 τοῖς δὲ ὑπολ.,
27 προστάττει μὴ μ., sine ἐπεσθαι, quæ haud du-
bie antiqua est scriptura, cujus vitio aliter me-
dendum quam a correctore Florentini factum
est. — 28 ἄγοντα tres. — 3, 29 τε ὅλην νύκτα. —
31 ἦει. — 32 τὴν om. — 33 ὅθεν ἀφ. — 4, 34
δὲ περὶ ἐπύθετο Α. cum glossa περισσῶς. — 37 ὀνο-
μάζεσθαι (sic) Α., quod est ὀνομάζεσθαι potius
quam ὀνομάσθαι quod in ceteris legitur. Mihi
præsens aptius visum est. Iterum hic inspicien-
dus Flor. Non satis diligens erat Gronovius qui
in *omnibus* suis esse εἶναι, non γενέσθαι, diceret,
quum in duobus nostris B. C. et edd. vett. ut
videtur cunctis legatur γενέσθαι, non εἶναι, Flo-
rentini autem aliquot cum his semper consen-
tiant. — 38 συνέφυγον. — 41 εἰργεῖν. — 43 τοῖς
Α. τούς Β. C. — 5, 48 στρ. συλλ., sine τα. — 6, 5
ὑπὸ τῇ. — 7 εἰς. — 8, 19 Νικάνωρα (sic et alibi
aliquoties) τῶν ἱππασπιστῶν. — 9, 29 εἰς. — 30
ἐφευγον, eadem manu superposito υ, omissis se-
quentibus καὶ οἱ . . . ἐφυγον. — 10, 33 ἦν ᾗδε.
— 34 Βαρσαέτης.

XXII. 1, 41 Ἀμμινάπην Β. C.; sed Α. Ἀμμι-
νάσπην. — 2, 49 τὰλλα Α. pro τὰ ἄλλα. — 50
ἐποδείξασθαι. — 3, 6 ζυννέχθω Α.; sed Β. C. ζυν-
έχθησαν (sic). — 4, 12 τὴν om. — 7 παντός. —
5, 19 ἐς τὰ ἔσχα. — 24 παρ' Ἀλεξάνδρου Schmied-
erus.

XXIII. 1, 31 non habet interpolationem ma-
nifestam τῇ δὲ πεδ. — 2, 35 τριχῇ δὴ διελ. ex Α.
pro δέ. — 5, 10 ὅριοι tres. — 6, 17 τῇ μὲν. —
18 ἔχεν εὖν τ. — 7, 25 ἐν τῇ τιμῇ. — 8, 29 ποιή-

σεσθαι ex Α. pro ποιήσασθαι. — 31 δόγματα τῶν
tres consensu, ut scribendum sit δόγμ. τὰ τῶν.
— 33 σφᾶς, hinc aberravit ad l. 35. — 37 ἐλέ-
γοντο.

XXIV. 1, 43 ὑπαχ. — 44 τάξεις ἦσαν ex tribus
pro vulg. ἦσαν τάξεις. — 2, 48 χρόνου ex Α., quod
de conjectura Krügerus restituerat pro χρόνῳ.
Ante voc. χρόνου autem spatium vacuum reli-
ctum erat literarum ferme quinque, deinde atri-
mento eodem linea ducta ut significetur deesse
nihil. Habet γῆν. — 3, 5 ἔξοντα. — 4, 10 εἰς. Ib.
ἐνθενπερ ὠρμήθη. — 14 Καλλιστρατίδαν. — 15
Δρωπίδην, non Δροπ., ut ceteri. — 5, 23 δ' om.
— 24 τῷ αὐτοῦ. — 25 γιγόνει ex Α. Β. pro ἔγειγ.

XXV. 1, 27 Ζαδάχαρτα (sic) Α., ut c. 23, § 6.
Ut jam appareat falsum esse Ζευδρ., quod in ce-
teris omnibus legitur. — 33 ἦκε tres. — 2, 34
μὲν οὖν τ. — 3, 40 ἤγελλον Β. C. — 43 ἐν (sic)
Βάκτρα. — 4, 47 Βάκτρων. — 6, 13 τε om. — 16
ἐς tres. — 17 Ἀρτακόαν ἦλθε (sic) Α. Ἀρτακόανα
C. Ἀρτοκόανα Β. — 7, 23 ἀπολελοιπότης ex Α.,
ut Opt. esse videatur inter duos Flor. ex quibus
enolat Gronov. Β. C. ἀπολιπόντας. — 24 τούτους
tres.

XXVI. 1, 40 ἔνεκα. — 41 τὸν Φιλ. tres. —
2, 43 εἰς. — 45 ἐπιμην. — 3, 3 κατέσχον. — 7
Παρμ. ἦρχε. — 4, 8 πρὸ τ. — 9 Ἀλέξανδρος ex
Flor. et duobus aliis Gron., ex nostris Α. Β. pro
Ἀλεξάνδρῳ. — 11 ἐπιβουλεύματος interpolatio-
nem evidentissimam Krügerus non debebat ad-
mittere. βουλ. Α. — 12 περιών tres. — 16 τοῦ
Ἄλ.

XXVII. 1, 20 τοὺς Ἄμ. ἀδελφούς. — 21 καὶ
om. — 2, 30 παρ' Ἄλ., sine art. — 3, 32 ἐτι. —
4, 39 Δρωπίδου, non Δροπ. — 1 αὐτοῖ reduxi ex
Α., cum nonnullo sententiæ detrimento ejectum.

XXVIII. 1, 8 Δράγγας τε καὶ Δραγασούς (sic),
non Δραγωγούς. Proxime igitur ad verum acce-
dit, vitiatum per præcedens Δραγ. — 11 τοὺς
προσχ. om. — 12 Ἀρχώταις. Ibid. tres habent
τά suppletum a Krügero. — 2, 18 Κάρωνα, sed
recte l. 21. — 3, 23 πρὸς Ἐριγυίου πληγέντα ex
Α. pro ὡς (sic Β. C.) vel ὑπὸ. Genitivum autem
in antiqua lectione locum habuisse documento
sunt etiam varietates πληζαντος (sic C.) et πλη-
γέντος (sic B.). Sed cæcum hic reddidit eximium
criticum contemptio et despicentia Ellendtii. —
24 εἰς et δὲ ἐγκλ. — 5, 38 ἀπὸ τοῦ Κ. διακεκριμένα
ex tribus pro vulg. ordine διακεκρ. ἀπὸ τ. Κ. —
39 ἦθη τά Α. ἦθη τῶν Β. C. — 6, 42 καὶ ὥς. —
7, 5 πελάσαιεν αὐτῷ πρόβατα ex Α. Β., sine arti-
culo τά, quo hic non opus. — 8, 1 Περσῶν τε.
— 7 ἀπείργων. — 9, 11 Ὅξος constanter. — 12
κατέπαυσεν. — 10, 14 ἐκ Σογδ.

XXIX. 2, 27 ἀπὸ τοῦ ὄρ. — 28 δὴ καὶ Ἄλ. — 31 ἐξίεισι et κατὰ Ὑρκ. A. B. — 3, 32 διαβάλλειν scripsi ex A. B. (et fort. C., nam casu factum puto ut a § 2 ad § 5 nihil prorsus inde enotetur), quod legit Suidas ab Ellendtio appositus. Vulgo διαβαίνειν. Non omissum αὐτῶ. — 34 βαθύς de conjectura scripsi, τὸ εὖρος quippe accusativo casu accipiendum. Gronovius in dubio hoc loco codices suos inspicere neglexit. Nimirum A. B. non βάθος δὲ οὐδὲ πρ. habent, sed βάθος, οὐ πρ., prorsus ut Suidas v. ὤξος et edit. Bas. Quod haud dubie in aliquot certe Florentinis legitur. — 36 ἔχων ex Suida ascivit Krügerus. Ibid. ὡς καταπ., sine τὰ, uterque meus. — 37 δὲ οὐδὲ β. A. δὴ οὐδὲ βαθύς B., ut ed. Bas. — 38 τῆς om. B. — 4, 40 εἰς. — 45 τὴν στρατιάν servat A., ut jam non sit cur mutetur. — 5, 1 et 3 Ἀρσάκ., quod in Flor. male legit Gronov. — 6, 9 πεμφεῖη. — 7, 20 τέτταρσι.

XXX. 1, 28 ἴνα δ. — 3, 39 γυνῶν A. B. — 4, 44 prius τόν om. Deinde καὶ ἄμα καὶ οἰκ. καὶ εὐεργ. Δαρειὸν γεν. τὰ πρ. μὲν ξ. — 5, 50 ἐκέλευσεν. — 4 ἀνέγραψεν C. ἀνέγραφεν A. B. — 7, 11 ἐνθεν δὲ A., non ἐνθένδε. — 15 ἐξίεισι. — 8, 17 Ἡρόδοτος tres sine articulo, quem delevis. — 20 ἐς μεῖζω ἐτι λίμνην ex tribus; vulg. ἐς λίμνην ἐτι μεῖζω. — 9, 24 τε om. — 25 ἀντιπέρας.

LIBER IV.

I. 1, 1 δὲ ἡμ. — 5 καὶ om. — 2, 12 νομάων (sic). — 3, 16 ἐπὶ μέγα τὴν πόλιν. — 18 ζυμβαίνει A. B. — 4, 24 ἐς (sic) ταῖς. — 5, 29 οὐς σφίσιν.

II. 1, 36 ὅσα tres consensu et ed. Bas. Eodem consensu tres ὁρμηθέντι l. 38 pro ὁρμηθείς, in ceteris nihil quicquam mutantes. — 2, 41 Κύρου πόλιν, hīc et c. 3. — 42 ἐς αὐτόν. — 1 περιβαλέσθαι ex A. B. pro vulg. περιβάλλεσθαι. — 2 nullus προσῆκον. — 3, 8 οἱ τοξόται τε καὶ ἀκ. ex A. pro οἱ τοξ. καὶ οἱ ἀκ., quod fortasse relinquendum erat dum alia auctoritas accederet. — 4, 15 οὐτως ἐξ Ἄλ. tres consensu, ut erratum esse videatur in Gronovii notatione. — 17 ἐνθένδεν (sic). — 18 τῶ αὐτῶ τε τρόπῳ, quod notandum. — 5, 28 τε A., rectissime, et restitui pro vulg. δέ. — 6, 34, εἰς.

III. 1, 40 ἥπερ καὶ ἄλλαι. — 42 συμπεφυγότες. — 2, 47 ἀκρους. — 48 χειμάρρους tres. — 3 ὀλίγους τὸ πρ. — 3, 6 ἐντός B. — 4, 14 τὸ τεῖχος πρὸς τῶν μαχομένων αἵρουσιν. — 20 ἡμέραν μίαν Sintenis scripsit pro ἡμέρα μιᾷ. — 5, 25 καταλειφθ. — 27 φυλάσσω. ex tribus pro φυλάττω. — 29 ἀποστασίαν. — 6, 30 δὲ τῶν τε ἐκ. — 36 ἀπηγγέλθησαν ὅτι τοῖς. — 7, 38 μέν om.

IV. 1, 4 ζυνοικήσεις. — 2, 11 ἐθρασύναντο.

Deinde tres τομήσαντα, ut ed. Basil. — 3, 15 θυομένων et 16 ἐγίγνετο tres. — 18 ἀνέλεσαν. — 19 αὖθις ἐς. — 22 Σκυῖας cum αἰς inter lin. — 24 τὰ ἐκ τ. θ. σημαινόμενα A., sed B. C. habent quod Gronov. ex Opt. fortasse errans attulit. — 25 ὁ Ἄλέξ., quod in tali loco valde notandum. — 4, 26 αὐτῶ. — 32 ἐξεπλάγησαν. — 5, 38 καὶ τοὺς σφ. ex A. Vulgo sine artic. — 39 τε om. — 6, 46 αὐτοὶ solum tres, sine καὶ et δέ. — 7, 50 ἐγίγνοντο ex tribus pro ἐγένοντο. — 52 ἐνέβαλλεν. — 1 ὀρθρίαις. — 4 τοῖς ἱππεῦσιν οὐκ εἶων, quod reducendum ceuseo et ob auctoritatem librorum et quia simplicius ita et rectius dictum. Cum οὐκ ἦν hic ordo expectabatur: καὶ οὐκ ἦν ἀσφαλεῖς ποιεῖσθαι τὰς ἐπιστροφάς. — 8, 7 εἰς τῶν Σκυθῶν τῶν ἡγεμόνων, lapsu. Atque inspecto codice video ἦν deletum post Σκ. (vide lin. 6), quum tria vocabula delenda essent.

V. 1, 19 verba παρὰ τῶν Σκυθῶν καὶ delenti non esse obsecutos typhothetas video. Nimirum ex Flor. cum Schmiedero scripserat Krügerus παρὰ τῶν Σκυθῶν καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν, quæ est aperta interpolatio. Recte puto quatuor Gronoviani et vett. edd. παρὰ τοῦ βασιλέως Σκυθῶν. In A. παρὰ τοῦ Σκυθῶν βασιλέως. Origo interpolationis in antiqua varietate esse videtur, cujus vestigia in C. qui παρὰ τῶν βασιλέως (sic), et in B. qui παρὰ τῶν βασιλέων. — 22 omnino scribendum cum tribus nostris ἀπὸ κοινοῦ, sine articulo, ab iis illato qui τὸ κοινὸν τῶν Σκυθῶν somniarentur. Hoc dicit, ὅτι οὐκ ἀπὸ κοινοῦ (σταλέντων) τῶν Σκυθῶν ἐπράχθη, ἀλλὰ ἡσυχαστικῶ τρόπῳ σταλέντων. — 24 ἐθέλοι, 26 καιροῦ tres. — 2, 31 σύμπ. — 4, 40 προλαβόντων, ut ex huius verbi correctione ortum videri possit προσεπλήρηθη. — 5, 47 αὐτοῖς. Flor. αὐτῶ vereor ne a correctore sit illatum. — 48 emendavi ex tribus meis, quum legeretur ὠκυτέρων τε αὐτοῖς ἐν τῷ τότε καὶ ἀχμαιοτέρων ὄντων (hoc om. A.) τῶν ἱππων, subridicule. Hinc nihil amplius enotatum ex codice C. — 7, 12 ἡ ἔσθ. ἡ ἐς τὸν π. ex A. B. et ed. Basil. pro ἡ ἐς τ. π. ἔσθ. — 8, 19 τοῖς ἐκ τ. ἐκβαίνουσι ἐπ. — 9, 20 συνεχόμενοι.

VI. 1, 32 τοὺς βαρβάρους. — 2, 37 εἰ δὴ τι πατάσαν (sic). Hic quoque interpolatus Flor. qui πατάσματος. — 41 μὲν μὴ πλ. — 3, 44 δὴ ὡς. — 5, 10 ἐξηγγ. — 6, 14 τῷ ποταμῷ.

VII. 1, 30 Βραχάνην. — 3, 43 αὐτὸς (sic) δὲ ἐς Ἑκβ. — 4, 46 βαρβαρικόν. — 3 κίταριν ex utroque pro κίδ. — 5, 5 ἀλλ' ὑπὲρ τι. — 7 οὔτε. — 13 ὑπάρχει.

VIII. 2, 25 αὐτοῖν. — 3, 29 οἷα δὲ uterque. — 27 ἀξιοῦν. — 4, 35 ἡδὴ. — 39 οὔτε εἰς τὰ τῶν A. οὔτε ἐς τῶν B. — 5, 43 γε om. Ibidem ex utroque

ἀλλὰ τὸ πολὺ γὰρ μέρος pro vulg. ἀλλὰ τὸ γὰρ π. μ. — 6, 2 ἐν ἑαυτῷ uterque. Ibid. A. πρεσβεύειν μέντοι τὰ τοῦ. — 5 ὅποτε ἴππ. — 8, 13 ἐβόα ἄρα καλῶν. — 16 οὐδὲν ἄλλο. — 21 ταύτη. — 9, 26 ἐγένετο ex A. pro ἐγένετο.

IX. 1, 32 μεγάλως τι (sic). — 34 δὲ καί. — 35 ἤττασθαι. — 2, 40 ἐν οἴνῳ ex utroque pro ἐν τῷ οἴνῳ. — 3, 41 δέ omissum (in fine paginæ). — 4, 1 οὐδέ τινα ἄλλ. — 5, 5 A. et B. ut editum, nisi quod B. ἐξαλειφθη. — 6 κίσθεις (sic). Deinde κακῶς, quod verum. Maligna et perfunctoria erat illa prima cura corporis. Delendum potius adverbium cum Schneidero quam καλῶς ponendum quod non est huius loci. — 7 ἀπέδωκεν A., quod Schneiderus scripserat pro ἐπέδ. — 6, 10 μεγάλως τι. Ib. ἀπαυθιδιάζεσθαι, præsenti. — 7, 20 γρηναί. — 9, 14 αὐτῷ τοῖς x. A., quod Wyttenbachius restituerat pro αὐτὸ τ. x.

X. 1, 18 ὑπαγοριστικότερον. — 21 ξυγγέγρ. uterque, ut Schmiederus scripserat pro ξυνεγγέγρ. — 22 legendum ἔφ' αὐτῷ εἶναι, deletο τε quod in neutro meorum est nec in ulla vett. edd. — 2, 24 κτησάμενος. — 4, 4 εἰ τῷ τύρ., ut Bas. — 5 ὑπάρχοι et ἐθέλοι, 7 ὑπάρχοι. — 6, 19 Θηβ. μὲν ἦν. — 7, 23 αὐτὸν σφ. — 24 εἶναι. — 25 δὴ om. — 26 εἴπερ.

XI. 1, 30 καὶ δὴ. — 31 τε τοῦς. — 2, 33 οὐδὲ μῖθι. — 38 καὶ τεμένην ὅτι τ. uterque. — 3, 43 ἰβρυμένον οὐδὲ ψ., sine καί, quod notandum. — 5, 8 Ἀλεξάνδρου. — 10 ἀριστοστρατηγικώτατον, quod fort. Flor. quoque habet. Scribatur igitur τὸν ἀριστοστρατηγώτατον. — 6, 11 ἥπερ. — 13 συνόντα. — 14 ἄρχειν γε ex A. pro σα. B. et ed. Basil. τε. — 7, 22 ἐπιθεσπ. — 23 præter οἱ λόγοι etiam γίνονται recte legitur in A. pro γίνωνται. — 26 ἐγένετο ex utroque pro vulg. ἐγένετο. Ib. προσθήναι, 28 προσαναγκάσης, 30 προσθήσης. — 8, 31 εἰς ἅπαντας ex A., quod melius quam vulg. εἰς ἅπαν. B. et ed. Bas. ἐς ἅπασαν. — 9, 34 λέγεται πρῶτον A., sine articulo, quod probō. τὸ πρ. B. — 40 Ἄρτοξ. hic uterque.

XII. 1, 43 εἰπόντος Καλλισθένους, quod notandum. — 44 μεγάλως sine τι. — 45 γῶντα. — 2, 49 ἐπειδὴ τι καὶ ἐδ., littera ς pro compendio voc. καί accepto. — 2 ξυναλγῆναι. — 5, 17 παρασχεῖν αὐτόν, sine φιλῆσαι. — 6, 19 ὕβριν τε τήν ex utroque. Omissa est in editionibus particula. — 23 ἀνοιστόν.

XIII. 1, 32 ὅσα ἐς ἡλ. ἐμειραχιεύοντο. Scribendum igitur ἐμειραχιούντο, vocabulo Xenophon-
teo, et tollendum fortasse ex Thesaurο verbum Μειραχιῶ, quod ex uno hoc loco affertur. — 39 βασιλεῖ om. — 2, 39 ἦν. — 41 sic distinctum in A. — 42 ἐν θήρᾳ ex A. pro ἐς θήρην, quod

frustra explicare studet Ellendtius. — 44 ὅσας. — 3, 49 τὲ ἑαυτοῦ uterque. — 50 οἱ, non οἱ αὐτῷ, quæ Flor. scriptura docet omnes illos locos in quibus αὐτοῖς pro σφίσιν et talia præbet solus, esse interpolatos. — 4, 5 et seqq. Ἀρσίου uterque. — 6 εἰς. — 6, 20 θεῖον εἶναι τι. — 7, 26 τῷ Ἐπιμένους ex A. pro τοῦ. — 37 τὴν σκ. τὴν Ἄλ. ex A., quod de conjectura ediderat Ellendt. Aberat alter articulus, cuius vestigium etiam in B. τὴν σκ. τοῦ Ἄλ. — 28 Λάγω. — 29 καὶ δ' Ἄλ. ex utroque. Vulgo sine artic.

XIV. 1, 36 ἐξ om. — 2, 48 ὕπνου τοὺς Ἄλ. ex utroque, quod volebat Ellendtius pro τοῦ. — 49 ἑαυτόν τε καὶ ex iisdem. Vulgo τε omissum.

XV. 1, 14 ἦκεν αὖθις. — 15 οἷς uterque. — 3, 30 ἀκοῦσαι uterque. — 5, 41 ξύφορᾳ, 42 δέ. — 46 ἐπετέτακτο. — 47 ξυνστήσας. — 48 ᾗθι uterque sine τά. — 6, 50 πᾶσαν ἂν ᾗθι ἔχειν ex A. pro vulg. πᾶσαν δὴ ἔχειν, quod per se bonum, sed facilius ex illo oriebatur quam illud ex hoc. — 1 ἂν om., et seclusi: nam certum erat hoc in Græciam redeundi consilium quod sæpe profitebatur Alexander. — 4 ἐς τὸ τότε B. ἐς τότε A. — 7, 7 προχωρεῖν uterque.

XVI. 1, 20 Πολυπέρχ. hic uterque. — 23 ἔτι servat A., et erunt οἱ ἔτι ἀφιστηκότες qui perstant in defectione, nondum sub dominatum Alexandri redierunt. — 24 ἐξαίρειν. — 2, 25 τῶν μὲν uterque. Ἡρακιστίωνι A. — 3, 31 αὐτῶν pro τῶν. — 34 ξύμπαντα. — 41 ἐξήει. — 4, 42 τούτοις. — 43 φυγάδες. — 5, 48 διέφθειραν reduxi ex A. — 1 ἐς φυλακὴν. Clutissima est Krügeri emendatio, et annotavi fluctuationem nostri codicis inter ἐν et ἐς. — 3 Ζαρ. τε τελέσιντες — 6, 7 τῶν ἐταίρων ἱππέων ex utroque pro vulg. τ. ἱππ. ἐτ. — 10 τὴν om. — 13 οἱ ὑπὸ φυλακῇ τῆς Ζαριασπῶν, ut scribendum sit τῇ pro vulg. τῶν.

XVII. 1, 27 ἡλαυνον. — 2, 32 τε in neutro, ut de suo fortasse addiderit Gronov. — 3, 42 ὕπακ. — 5, 1 σφιν A. In B. omissum, spatio vacuo relicto. — 4 Γαβάς. — 5 Σογδιανῆς. — 5, 13 et seqq. A. Σπιταμέναι et Σπιταμένους, quæ restituenda puto. B. ut editum. — 6, 19 ὑπολείπομενοι ex A., quod scripsit Ellendtius. Vulgῳ ὑπολιπ., vitiose. — 20 οἱ πολλοί ex utroque. Vulgo sine artic. — 21 παρέδωσαν scriptum in A. — 7, 26 ἐξηγγέλλετο, quod servari potest. — 28 ἀποτρέψαντες ἀπὸ σφ. αὐτῶν, eadem m. mutatum in αὐτόν.

XVIII. 1, 33 πάντα. — 2, 35 non habet ἦν. — 37 Φαδράτην. — 3, 39 hic Στραστάνορα. — 43 πέμπει. — 45 Σπόκιλον. — 4, 1 συμπ. — 3 ἀφιστήκει in utroque. — 6, 14 ἐμβέδλ. Et uterque προκληθέντες. — 15 ὑπάρξει dedi pro ὑπάρχει ex

utroque, quorum A. ὑπάρξειν. — 16 ἀπαλλχγείσι δοῦναι τό, confuse.

XIX. 1, 27 ὁ γὰρ ex A. pro δέ. — 28 αὐτῶ. — 2, 37 δὲ καί. — 3, 44 ἐξ om. — 48 ὑπὸ αὐτῶν uterque. — 4, 6 alterum ἡ om. — 7 καὶ οἱ ex utroque et ed. Basil. pro αἱ. — 5, 7 καὶ ἦν γὰρ Ὁξάρτη παῖς, quod recipiendum erat. — 11 Δαφείου γυναικα ex utroque, quorum auctoritatem sive potius indiligentiam Gronovii confirmat Suidas. Vulgo γυν. Δαρ. — 6, 15 καίτοι τῆς γε Δαρ., quod et ipsum in aliquo suorum neglexerit Gronov. — 17 εἰς. — 21 ἀξέσει.

XX. 1, 22 μετὰ τὴν μάχην τὴν ἐν Ἰσθμῷ, ἢ Δαρ. — 26 οἱ παῖδες A., non αἱ, sed item cum gl. καὶ οἱ υἱοί. — 2, 31 αὐθις ἐρέσθαι. — 33 ἀπέλειπες. — 3, 41 σὺ μὲν δέ, sine δέ. — 4, 44 τὰς παιδας ἐχομένους Sinenis pro τοὺς π. ἐχομένους.

XXI. 1, 2 et 3 Παρεῖτάχ. ambo hic et c. 22. Καί et δ τι non omitta. — 5 αὐτῇ, ut vett. edd. — 2, 11 οὐ (sic) γαλεπῇ εἶναι. Reduxi nominativum quem video etiam Ellendtium tueri. — 12 τε κύκλῳ περιέργει, postremum etiam in B., pro περιέργει. Vide Ellendt. Imperfecto περιέργει nihil opus. — 3, 19 προῦδεωρήκει. Ibidem τέμνων dedi ex utroque, quod melius rem pingit quam τέμνων. — 20 ὑπερύψηλαι. — 4, 24 ἐψησθήκει. — 29 ἦνυτον, uno τ. — 6, 43 ἐπεποίητο uterque. — 44 βέλη, ὡς ὑπ' αὐτοῖς ex A. Nam ed. Bas. et cod. B. βέλη ὑπ' αὐτοῦ, quod ex suo codice correxit Vulcanius, qui ὥστε, de suis autem tacet Gronovius. — 47 οἱ sive αὐτῶ om. A. — 7, 52 μεγάλως τι. — 8, 3 καὶ ἐταίρων ex A. sine τῶν. Ac fuerit in Flor. καὶ non additum, sed loco vulgati τῶν scriptum. — 4 δὲ τῷ Χορ. — 7 ἐνδεῦναι. — 10, 14 δὲ γ. uterque.

XXII. 1, 25 τῶν ἐταίρων ἱππέας, ut dubia fiat scriptura Flor. recepta. — 27 Πολυπέργ. hic A. Constanter B. — 2, 34 ἐξ om. — 4, 45 ὥστε pro ὅτε. — 5, 50 τὴν Ἀλεξάνδρου. — 2 Τυρίεσπιν A. Τυρίεσπιν B. — 3 ἐπὶ, non ἐς. — 6, 5 sine δέ. 8 προγ. uterque. — 10 ἐξαταν. — 7, 13 Πευκαλεῶτιν. Deinde constanter Ἰνδῶν ποταμόν. — 15 καὶ Κλείτου uterque. — 8, 23 Ἄστις constanter in utroque. — 28 ἐτάχθη ἐπιμελεῖσθαι ex A. pro ἐπιμ. ἐτάχθη. Nam in Arriani codicibus ordinem non raro mutatum vidi eo consilio ut substantiva quibus reguntur verbis quamproxima sint. — 30 αὐτοῦ, non male.

XXIII. 1, 33 ἀσθεταίρων uterque — 35 ἐς τὴν Ἀσπίων uterque, non τῶν. — 2, 38 τῶν μὲν πίζων τὸ πλῆθος, ut inspiciendus hic sit Flor. — 3, 45 τούτων. — 47 ὡς εἶχον. — 4, 5 περιεβέβλητο, quod recipere debebam: non puto in tali composito augmentum abjici. — 11 ἐκ τῆς uterque.

— 5, 19 ἐξείρειν. — 21 non est cur mutetur scriptura codicis August. et nostri A. συμφορώτατον ἐς τὰ ἔτασον B. uno σ) παρόντα κοσμεῖν. Eodem ceterorum vestigia ducunt. Ἐς τὰ postquam abierat in ἐστί, corrector codicis Florentini παρόντα κοσμεῖν mutaverit in πάντα διακοσμεῖν. Hoc certum, non intelligi quomodo vulgaris scriptura potuerit nasci ex Florentina, quam critici amplectuntur.

XXIV. 1, 22 ὑπασπιστάς τε καί. — 26 Εὐαπόλεως A. Εὐασπόλεως B. — 3, 35 κατιδὼν ὄντα, quod forsasse recipiendum; v. ad finem c. 22. — 38 ἀναδραμών. — 40 τῶν Ἰνδῶν. — 5, 41 ὁ δὲ ὡς π. ἤδη κατείδε. — 42 ἐς τὸ ἐμπ. uterque. — 6, 6 κατῆλθον. — 7, 11 ὥκεισθαι. — 9, 23 τῶν πυρσῶν. — 25 εἶην ἐστρ. — 27 ἐπηγγ. — 28 τριγῇ B. τριγὰ A. — 10, 31 τῷ Λάγῳ ἀγειν A., ut Ellendtius pro τοῦ.

XXV. 1, 39, 40 θαρσήσαντες, ἐς τό, mediis omisissis. In margine γρ. θαρήσαντες (sic). — 41 γίν. — 2, 44 ποιήσας τοὺς λ. Sinenis restituit pro ποιήσαντες τοὺς λ. — 45 ἥπερ ἐπιμαχίμωτον. Sed B. ἐπιμαχώτατον. — 47 ἐθέλειν. — 3, 4 ἐπραξεν. — 4, 10 ἐργάσασθαι, male. — 5, 13 τούτους μὲν γάρ. Ib. μαχομ., sed B. μαχομ. — 14 δισχιλίους. — 6, 21, 22 καὶ τὴν K. usque ad τοξότας om. — 23 Ἀσακ. — 7, 28 προσάγοντα τὸν Ἄλ. ἔσθοντο. — 30 reducendum κατὰ πόλεις ex A., cujus scriptura me fugerat. B. x. πόλιν.

XXVI. 1, 35 αὐτοῖς Geierus conjecit pro αὐτοῖς librorum. — 2, 40 ἐς τὴν πόλιν ex A. Vulgo ἐς πόλιν. — 3, 49 ἐς ἑαυτούς. — 4, 5 ἐκκλίν. — 8 μὲν ἀπὸ uterque. — 5, 10 τι om. — 14 τῶν τε Max. ex A. pro τῶν M. — 15 ἐρίγντο, quod verum puto. — 16 ἐκτοξεύουσιν οἱ. — 17 ἀνέστελλεν. — 7, 26 τε om.

XXVII. 1, 35 ἐπ'. — 2, 40 οἱ δὲ πολλοὶ τρ. — 3, 45 σύν. — 4, 5 Ἀσσακάνου, § 5, 9 Μασσακινῶν uterque. — 12 πέμπει. — 7, 24 Ἀβισάρου, uno σ. — 28 χρᾶσθαι. — 8, 32 mire γενομένων ἄνσρισιν ἀξιομάχους, et B. ἀξιομάχου. — 35 ζῶντες δὲ ἐλγῆθ. ex utroque pro vulg. ἐλ. δὲ ζ. — 9, 38 ὥρων. — 40 prius τοὺς om.

XXVIII. 1, 44 restituendum τὴν πόλιν ἐκλείπουσιν ἐφ' οὗ οὐ δ' ἐς τὴν πέτρην. Postrema verba deleta sunt a criticis auctore Gronovio, qui se adversativam particulam in nullo codice conspexisse testabatur. Atqui est in A. sic, δὲ ἐς, in B. δ' ἐς: ut valde vacillet istud testimonium. Jam oratio non nitida et completa: sed alia ex Arriano facile possunt colligi quæ ab hac forma non longe absunt. Ibidem ὡς δὲ quod Schneiderus posuit pro ὡς δέ, liquido scriptum est in A. — 45 ζῶμκντες om. B. ἐφ' οὗ A. — 46 ter-

tium τὴν om. — 48 ὑπὲρ αὐτῆς. — 2, 4 καὶ om. — 5 ὑπὲρ τῆς πέτρας ταύτης ex utroque pro ὑπὲρ ταύτης τῆς π. — 4, 19 ἐτείχισε. — 5, 20 αὐτῶ. — 23 τὸν Ἰνδῶν ποταμὸν Ἀλ., pro ὑπό. — 7, 35 alterum τῆς om. — 40 λειφθεῖη. — 8, 41 ἀναλ. — 44 ἐς om. — 46 δλίγον etiam in B. legitur.

XXIX. 3, 20 διασπᾶσθαι. — 23 ἀπεχώρησαν, quod recipi poterat; conf. locos ap. Ellendt. ad V, 28, 1. — 4, 27 ἐγγράπτο præter Flor. uterque noster. — 5, 34 ζυμμίξει ex utroque pro vulg. ζυμμίξοι. — 6, 43 πᾶσα om. — 44 αὐτῇ, ut ταύτῃ in mente habuisse videatur. — 7, 1 ἐχώνων ex utroque pro vulg. ἐχόνωνεν. In A. αὐτῶ, quod pluralem confirmat.

XXX. 1, 6 ἐπὶ τὸ στάδ. — 9 ἐφίμ. — 11 τὸ χωρίον. Bene Ellendt. τὸ γῶμα. — 14 ἐλινύων B. ἐλινύων A. — 2, 19 ξυνάπτον A., quod posuit Krügerus pro ξυναπτόν. B. ξυνάπτων. — 27 ἀφίσι uterque. Ibidem A. δὲ ἐπεποιήντο. — 4, 33 ab ἐποχωροῦντας aberrat ad κατὰ τῶν, l. 35. — 4, 36 ἀφ᾽ αὐτούς Krügerus de auctoritate Gronovii, cui non fiderat Ellendius. Nec agnoscunt nostri vocem inutilissimam. — 5, 44 ἐς τὴν Ἀσσακηνῶν (sic) uterque. — 45 τὸν Ἀσσακάνου A., ut ed. Basil. τοῦ Ἀσσ. B. — 6, 7 ἐμῆλθεν uterque. — 7, 14 τοὺς δὲ Ἰλ. A. δέ om. B. — 8, 20 κατακρήμνους. — 21 συλλ. — 25 ἐπὶ τὴν γέφ. ex utroque pro ἐπὶ γέφ.

LIBER V.

I. 1, 30 ὥκεισθαι. — 2, 31 ἀπ' οὗ. Idem κτίσσει et 32 ὅστις usque ad ἐστράτευσεν omittit. Scribit Νύσσα, sed B. Νύσα, constanter. Delevi vocabula οὐκ ἔγω φράσσαι, quæ sunt in neutro. — 34 codices Διόνυσος δς ἐκ. Recte Ellendius δς delendum censuit. Ibidem A. ἡ ἐκ, sine καί. — 37 ἐπιλθεῖν, ὡς ἐν δὲ ἄλλο αὐτῶν ὅτι μὴ τῶν Ἰνδῶν β. — 40 τὰ γάρ, non τῶ. — 4, 1 παρελθεῖν δὲ ἐς. — 3 ἔτι. — 4 αὐτῶ om., non male. — 8 ὅδε B., omittit A., lapsus librario propter insequens ὅ. — 5, 13 οἱ ὅτ καὶ Βίχχοι αὐτῶ. — 14 τὴν πόλιν ταύτην. — 16 τε om. — 17 ἐν τῇ Αἰγύπτῳ sine γῇ. In B. Αἰγύπτων. — 6, 20 ὁ om.

II. 1, 32 τε καὶ ἤκειν. — 3, 45 Ἀλέξανδρος. — 46 ὑποκρίν. — 50 εἰ βούλει. Ibid. ἀντὶ δὲ τ ὦ ν ἑκατόν ex A., quum vulgo desideraretur articulus necessarius. — 2 κακῶν. — 5, 12 τοῖς ἐτ. τοῖς ἱππ. uterque. — 6, 19 recte Schneiderus ποιήσασθαι, quod recipere debebam: nimirum ποιήσθαι scripserat antiquus librarius, ας superscripto se corrigens, quod deinde pro omisso vocabulo acceptum protulit nostrorum codicum scripturam (ποιῆσθαι) ποιείσθαι ὡς καὶ στεφανιώσασθαι εἶχον, sic enim illi, nullus ὡς εἶχον, quod Vulcanius et de

Schneideri conjectura Krügerus ediderunt, ὡς transpositum fuisse, ut videtur, opinati. Hoc qui codices novit in tali loco admittit nemo, neque vim suam hic habent verba ὡς εἶχον. Quare conieci στεφάνους . . . ποιήσασθαι καὶ στεφανιώσασθαι εἰ ὅν ἐφυμνοῦντας καὶ etc. Sed nec sequentia satis sana esse videntur. In A. legitur ἐφυμνοῦντες (inter lin. ας ead. m.) τὸν Διόνυσόν τε. — 7, 23 τάδε. — 24 καὶ om. — 25 ἐστεφανωμένους, de quo nihil Krügerus, secundum Ellendtium conjectura est Raphelii. Nostri B. στεφανωμένους cum edd. veti., A. στεφανωσαμένους. — 26 κατακλήσει Sintenis pro κατακλίσει. Ibidem A. ὑπὸ τοῦ pro πρός τοῦ. — 27 ἀνεύασαι cum glossa ἀνευφημῆσαι.

III. 1, 28 ἐθέλει. — 3, 41 Παραπαμισάδων. — 4, 45 ἐν αὐτῇ τῇ, quattuor fere literarum spatium relicto vacuo. — 48 hic ἐρασμένης. Et καίσθω. — 5, 4 τρισχίλιας. — 6, 6 αὐτῶ Ἰνδῶν ex utroque pro vulg. αὐτῶν Ἰνδ. — 7 καὶ πόλιν sine τὴν, fortasse vere. — 10 ἐν τῶ. — 11 γίγνεται uterque.

IV. 1, 12 Ἰνδός A., qui in dativis tantum et accusativis habet Ἰνδῶν. — 13 καὶ Εὐρ. — 20 τῶ Αἰγύπτων A. τῷ Αἰγύπτῳ B. et edd. veti., ut Αἰγυπτίῳ potius scribendum sit (ut alibi loquitur, velut VI, 17, § 2) quam cum Flor. Αἰγύπτου, quod non in tot codicibus nec tam varie depravatum esset. Conf. c. 1, § 5, 17. — 22 μάλιστα καὶ οὐκ. — 2, 26 τοῦ Ἰνδοῦ δὲ μείονες, quod restituendum. — 27 πολλῶ δῆ. Ibid. αὐτὸς ὁ om. — 28 Κτ. μὲν δῆ εἰ δῆ τῳ. — 29 στενότατος uterque. — 30 αὐτοῦ om. — 3, 33 τοῦτον τὸν ποτ. τ ὦ ν Ἰνδόν ex utroque. Vulgo sine altero artic. — 38 ἢ οἱ ἄλλοι. — 42 ἐλεγχθ. — 4, 46 ὅσους γ ε δῆ uterque. — 5, 4 Κύρος δ ex utroque pro δ K. δ. — 9 ἐγγυτάτω ex utroque pro ἐγγύτατα. Eandem emendationem ex omnibus suis adhibet alii loco (VI, 23, § 4) Gronovius, hic nihil notans.

V. 1, 15 γέγραπται. — 18 ἐπὶ δέ uterque. — 20 ζῶν ἄτοπα. — 2, 22 τά om. — 23 τοσόν μοι. — 26 om. ἐς. — 28 Χορασμ. — 3, 34 τῷ ἄλλῳ τῷ Σκυθικῷ. — 5, 46 Πίγρ., ut semper. — 47 καὶ τὸν Ἀκ. καὶ Ὑδραῳνι. — 1 τενάγῃ uterque.

VI. 1, 3 πρός τοῦ uterque. — 5 ὡς ἐπὶ ἀπηλιῶν (recte l. 19). — 8 dedi quod in aliquot codd. se reperisse testatur Gronovius, quibus nostri accedunt. A. ἡ μὲν ὡς (sic) μεσημερίαν (sic) τε καὶ πρός νότον ἄν. B. ἡ μὲν ἐς μεσημερίαν τε καὶ (hic πρός inter lineas ead. m.) νότον ἄν. — 2, 10 τὴν Ἰνδῶν uterque pro τῶν. — 13 ἀνικέσθαι. Uterque Σανδράχοτον. — 14 ἐλαχίστην uterque, quod Ellendtius scripserat pro ἐλάχιστον. Idem δσην. — 15 πρός τὴν ἐν τὸς τὴν ἡμετέραν θάλασσαν ex A.

recipere non dubitavi, qui sibi propria glossarum additamenta nulla usquam habet. — 3, 19 ἀπληρώτην ex utroque pro ἀπῆλ. Idem recte ἔστε ἐπὶ μεσημβρίαν, sine articulo τὴν quem delevi. — 20 δέ om. — 22 δὲ ὡς πρὸς. — 25 προκεχ. — 4, — 27 ἐκάστοις. — 28 ὡς δὲ καὶ τῆς. — 31 ἐνδιδοί. 32 seq. In loco turbato de conjectura scripsi καὶ ἄλλο Καύστρου πεδίον Λύδιον καὶ αὐτὸ ποταμοῦ, et ipsum ποταμοῦ scilicet πεδίον, ut supra Ἑρμοῦ, mox Καίχου et Μαιάνδρου. Nimirum ἀπὸ Λυδίου ποταμοῦ in nullo codice legi videtur, quum Basil. edit. et nostri duo consensu praebeant Λύδιον καὶ Λυδίου π. Jam quod posui καὶ αὐτὸ ποταμοῦ frequentissimo corruptionis genere abire poterat in καὶ ΑΥΤΟΥ ποταμοῦ, quod quasi sententia duce librarius mutaverit in Λύδιον καὶ ΑΥΔΙΟΥ ποταμοῦ. — 33 καὶ κοῦ uterque pro καὶ Καίχου. — 5, 36 ἄλλα. — 40 τυγὸν τοῦ ποταμοῦ ex utroque. Vulgo sine artic., qui necessarius est. — 6, 48 ἄνωθεν. — 7, 7 οὔτε τὸ N. ex utroque, quorum A. τὸ τοῦ N. Vulgo οὔτε N., sed Krügerus « addiderim τό. » — 8, 10 τε καὶ εὐθύς. — 11 mire atterque ποταμοὶ πάντας.

VII. 1, 21 καὶ δ' Ἰστρος ex utroque accessit articulus. — 24 γρόνω om. — 2, 28 δ' Ἀλικαρνασεύς ex A. addidi, quod glossatorem fuisse adscripturum nemo sibi persuadebit. Idem codex confirmat quod Krügerus restituit, ποιείται l. 30, pro ποιέσθαι. — 3, 33 καίτοι ταχύτατη γε ὡς, ut idem III, 19, § 6. — 39 ἐπηρὲς, hoc acc. — 40 πλέγμα. — 4, 43 uterque δὲ δὴ μία, quod ex ed. Basil. dedit Krüger. Ibid. A. ἄμα δὲ ἐή. — 5, 4 δπως.

VIII. 1, 9 ἐή. — 2, 19 οἱ τῇδε Ἰνδοί ex utroque pro vulg. ταύτη. — 3, 22 πρέσβεις usque ad τοῦ Ἀδισ. omissa. — 28 τε om. — 5, 41 ξυμπηχθέντα ναυτ.

IX. 1, 1 τε additum ex A. — 2 ἀντιπέρας uterque, ut III, 7, § 2. — 3 ξὺν π. uterque. — 8 ἐπενόει ἀπὸ τοῦ πόρου A. recte, quum ceteri omnes διὰ, quod auctore Gronovio deleverunt editores. — 2, 10 γίν. — 13 θπου. — 3, 21 παραπλέοντα. — 22 πᾶσα πλήρης. — 24 ἐπιλεξάμενος. — 4, 26 Ἰνδοίκοι nostri quoque, quum Ἰνδοί fere dicat Arrianus, unde nemo sanus efficiet eum abstinuisse prorsus a vulgari modo οἱ ποταμοὶ οἱ Ἰνδοίκοι. — 30 χιόνες ἐκ τοῦ. — 33 ἴσχ. uterque. — 35 ἄλλου τοῦ.

X. 1, 38 οὐδὲ (pro ὅ δὲ) οὐδέν. — 39 εἴπη uterque. — 42 ὑπὸ πλῆθους τε τῶν ex A., quod verum puto. B. ὑπὸ τοῦ πλ. τε τ. Editiones ὑπὸ τοῦ πλ. τῶν, sine varietatis notatione. Ibid. A. dativo πολλῇ στρατιᾷ. — 44 ἐμελλεν reduxi ex A. Minus aptum huic loco quod ex Flor. edunt ἐμελλογ.

— 2, 47 μᾶλλον pro ἄμα. — 2 καὶ om. — 3, 7 ἀντιπαρεῖτ. — 8 ὡς ἔθος. — 4, 10 καὶ βοῇ μόνον καὶ ἀλαλ. ex utroque, qui recte omittunt articulos ἡ et ὁ vulgo lectos. — 13 καθεστῆσαν.

XI. 1, 19 εἶδει παντοίων δένδρων uterque noster et ed. Basil., in quibus recte Ellendtius correxit παντοίῳ. Vulgo post Vulcanium παντοίων δένδρων εἶδει, de suis autem Gronovius nihil prodidit. — 3, 33 ὑπολέλειπτο ex A. pro ὑπελέλειπτο, ut omnes c. 12, 1. Quum alibi augmentum addat hic codex, in omisso ei inprimis fidendum putaveram. — 36 καὶ Πολυπέρχ., fort. vere. — 4, 40 ξὺν τῇ δυν. ὡς ἐπὶ σφ. ex utroque. Vulgo ὡς ἐπὶ σφ. ξὺν τῇ δ. — 41 μὲν τι in A. — 49 μενέτω vel εὐπορος omittit B., relicta lacuna.

XII. 1, 4 μισθοπόροις. — 2, 12 ἱππασπ. — 13 τοξότας τε καί. — 16 ἔνθεν. — 4, 24 καὶ τῶν πλοίων δέ ex A., ut Krügerus correxit vulgatum τε. Idem confirmat Ellendtius αὐτῷ pro vulg. αὐτῶν. — 31 ἐκ Π.

XIII. 1, 37 ἡμίσεις. — 2, 44 πρῶτοι uterque, quod Krügerus pro πρῶτον restituerat. — 47 αὐτὴν μὲν μεγάλην ex utroque. Vulgo non legitur μὲν. — 48 δέ habet uterque. — 1 ἀποτεμνομένην A., quod Ellendtius posuerat pro nominativo qui legebatur. — 3, 2 λάμβρος. — 5 τοῦ πρώτου.

XIV. 2, 26 δὲ ἐπεπ. — 27 τόν om. — 33 ἐτι om. — 3, 34 δὲ λέγει τὸν Π. παῖδα φθ. A. λέγει om. B. — 36 μακρᾶς Sintenis pro μικρᾶς. Ib. περάσαι. — 37 ἀνεῖρξαι. — 42 τοῦτοις uterque. — 4, 44 ἐκ (sic) τῇ ἐκβάσει. — 45 τοῦ Π. — 49 Βουκεφάλα. — 50 τὸν ἵππον uterque. — 6, 10 δέ om. — 13 ἀφικέσθαι τοῦ Πύρου τὸν παῖδα.

XV. 1, 20 πάση δυν. ex utroque pro δυν. πάση. — 21 αὐτῷ πορευέσθαι A., quod notandum. — 2, 25 ἐπὶ μετώπου ex A. pro vulg. ἐπὶ μετώπῳ — 29 γιγνόμενα. — 4, 37 δ' οὖν ex A., quod pro δὴ οὖν restituerat Krügerus. — 7, 16 ἐκατέρωθε, 17 ἐκατέρωθεν.

XVI. 3, 36 ἀντιπαριπτεύουσιν ex utroque pro ἀντιπαριπτεύωσιν. — 37 prius καὶ om. — 4, 41 ἀφῆκεν. — 72 ἀφιστ.

XVII. 1, 7 ἐπίστρεφον reduxi ex A. Vide Ellendt. — 3, 20 ἐπιστρέψοιεν. Ibid. τὴν τῶν Max. ex utroque, adjecto altero articulo. — 21 alterum οἱ om. — 4, 25 ὡς τοῦς. — 26 Ἀλεξάνδρου. — 27 ὡς μίαν. — 5, 30 στενὴν ἤδη. — 6, 39 φίλους et πολεμίους, ut ed. Basil. — 41 κατέκαιον.

XVIII. 1, 6 στρατιᾶς τε τῆς. — 8 κατείδον Ἄλ. ex utroque pro Ἄλ. κατ. Ibidem A. ἐπέρνων (sic) καὶ αὐτοὶ τὸν πόρον. — 17 lacunam indicavit Krüger. — 18 μὴ αὐτοῦ ἀπ. ex utroque pro αὐτοῦ μὴ ἀπ. — 4, 31 τῆς pro τοῖς. — 6, 44 παρ' om. — 7, 46 seq. καὶ ἂν κατέκτανε τυχόν A. καὶ ἂν καὶ

κατέχαι (sic) τυχόν B. Nec de altero *ἀν* Gronovii testimonium exstat. — 47 ἀπῆλασεν A. ἀπέλ. B.

XIX. 2, 16 ἀποκρίνασθαι A., quod Krügerus scripsit pro ἀποκρίνεσθαι. — 18 ὃ ex utroque additum, quod volebat Ellendtius. In quibus *ἐξ* omittit A., B. ponit post σοι, ut delendum videatur. — 19 σοί om. Ibid. ἀνεῖναι. — 3, 22 non habet τῇ ἀλλῇ. — 26 πρὸς τὸν Π. — 5, 40 ἐφ' ὅτῳ servari poterat. — 41 ἔφερον. — 6, 46 ἀπάξουσιν uterque, quod Ellendtius ediderat pro ἀπάξωσιν. — 50 τιμάσθω.

XX. 1, 4 γυμνικός τε καί. — 5 διέδην. — 2, 9 τῇ Π. ex utroque pro τῇ τοῦ Π. — 3, 13 ἐταίρων ἱππίας uterque, quod notandum. — 4, 21 δέδωκε. — 5 Ἀδισάργης in A. constanter. — 28 τάττεσθαι hic uterque. — 29 τόν om. — 6, 33 ἄλλου τοῦ (sic) ὑπάρχου Ἰνδῶν ex utroque, quod Krügerus conjecerat pro ὑπάρχοντος. — 36 χαίρησιν uterque codex, ut Lobeckius pro χαίρησιν. — 7, 39 Σισίου A. Σισίου B. — 40 Ἀσσαρακηῶν hic et deinceps in A. — 41 σφῶν ἀπεκτονότας ex A. Vulgo σφῶν καὶ ἀπεκτ., in quibus importunum καὶ uncis incluserat Krügerus. — 43 Τυρίεσπην A. — 8, 46 ποταμοῦ om. — 49 αὐτὸν Ἀλ. ex utroque pro Ἀλ. αὐτόν. — 49 μέν om. — 52 κοχλάζειν. — 9, 1 καὶ om. — 3 ἐπὶ om. — 4 συναρρ. — 9 στενότατος. — 13 τοῦ Πύρου.

XXI. 1, 18 αὐτοῦ. — 2, 23 ἀναλαβόντας. — 3, 27 ξυνεστήκει ex utroque pro vulg. ξυνεστήκειν. — 28 παρ' Ἀλ. ex utroque pro πρὸς Ἀλ. — 34 τὴν αὐτοῦ. — 35 ἡρυνθήσιν uterque. — 5, 45 καὶ Δημ.

XXII. 1, 7 τοὺς λεγομένους. — 8 ὡς ἐς μάχην. — 10 reduxi ex A. voc. ὡσαύτως, quod male intellexit Ellendtius. — 2, 14 Ὁξυδράκαι καὶ ἄλλο. — 4, 27 ἱνά (sic) οἱ οἱ (sic) Καθ. — 31 περιβεβλησθαι B. πρὸ τῶν uterque, cum ed. Basil., ex qua praepositionem primus asciverat Krüger. — 5, 37 συντηχθ. — 6, 43 vulgo Περδίκκας τε αὐτῶ. Particulam a Sinteni deletam omittit A. — 44 ἀσθετέρων uterque.

XXIII. 1, 6 ἐφ' ὧ. uterque. — 2, 12 ἐρεστ. ἑταῖροι (sic) τῶν κύκλῳ. — 17 πρὸ τῆς A. πρὸς τῆς B. — 3, 18 ἄλλὰ καὶ ὡς. — 4, 27 ἀπολήψουσι. — 5, 28 συνέβη. — 33 ἡ λίμνη A., cum articulo quem addiderat Ellendt. — 6, 36 μὴ εἶργειν. — 39 τῶν ἐκ τῆς uterque. — 7, 44 αὐτῶ. — 46 βιάσασθαι praebet A., quod de conjectura scripserat Krügerus pro βιάζεσθαι. — 1 ἵνα *ἀν* uterque.

XXIV. 1, 6 τὰ ἄπορα A. — 4, 24 τοὺς τε A., quod posuit Ellendtius, non τοὺς δέ. — 5, 36 καὶ τραυματῖαι δέ, quod ex ultimis praecedentis vocabuli natum, vel corruptum ex οἱ, si quidem recte omittit idem codex verbum ἐγένοντο. — 37 καὶ δεκκ. — 6, 42 αὐτῶ. — 45 omittit ἐξ, quod

aliquoties factum vidimus ante idem voc. — 7, 3, ὑπογώρησιν. — 4 ἐγκαταλειφθ. uterque.

XXV. 1, 16 ποταμοῦ om. — 17 εἶναι om. — 23 legebatur μεγίστους τε καὶ ἀνδρείας, sed recte omissa particula in utroque. — 2, 25 οἱ Max. δέ ex utroque pro οἱ δέ M. — 30 ἀπισχυρ. A. ἐπιχειρομένων B. — 31 πρὶν καὶ ἐπὶ μείζον προελθεῖν ex utroque nostro pro πρὶν καὶ προελθεῖν ἐπὶ μ. — 4, 41 πρὸς ὑμῶν ex utroque, quod hic magis ad rem facere videtur quam ἡμῶν editum. Conf. § 5 extr. — 43 Παμφλαγ. — 44 Παμφυλία δὲ καὶ Φ. in A. et uno Gronov., nescio an vere. — 5, 50 ὅταν ἐς, et om. ἐτι. — 5, 6 Max. τε ἀργῇ, male. — 6, 7 δέξονται B. — 11 ἐκούσι uterque cum ed. Basil.

XXVI. 1, 17 ἡμῖν A. — 2, 25 ταύτῃ B. ταύτης A. — 4, 37 καὶ ζῆν τε καὶ ξ. — 5, 40 οὐδὲ Ἄργει. — 42 οὖν non habet. Ibid. ἀμφοτέρου pro ἀπρ. — 6, 47 ἐκτρημένους hic etiam A., sed VII, 1, § 4 κεκτρημένων. — 50 οἰκίαν uterque, quod critici restituerunt pro οἰκίαν. — 1 ἡ Τριβ. — 8, 10 γάρ omittit uterque; atque ita vi majore procredit oratio. — 10 τὸ πολὺ ex A. Vulgo sine articulo. — 12 ἐπεξ. — 14 ἐλπίζοι.

XXVII. 1, 19 καὶ τὰ τοιαῦτα ex A., quum sine artic. legeretur. — 21 εὐθέως. — 2, 27 καὶ αὐτός. — 28 ἔξιν (sic). — 29 βιάσασθαι uterque et ed. Basil., quod defendi potest. — 3, 34 legebatur ἔρω τὰ καθ' ἡδ. ἐκείνους, quod ex meis mutavi. — 35 εἰς. — 38 οὖσαν καὶ ἐς. — 4, 43 τε om. — 5, 50 πάντες, quod notandum. — 3 ἐκ τραυματῶν uterque, quod melius videtur. — 6, 6 ἐτι. — 7, 15 ἐπέσται. — 16 οἰκίαν. — 8, 26 ἀπείρατον uterque. — 9 neutrum καὶ omittit. — 34 μέν om. uterque.

XXVIII. 1, 38 θόρυβος. — 39 δὴ etiam in B. — 42 ἀποχώρησιν. — 46 βιάσασθαι, male. — 3, 4 ἀπομένοντα. Ibidem reduxi ex A. τροπή. Falsum esse quod ex Flor. legitur προτροπή, liquet ex sequentibus οἷα δὴ ἐν ὄχλῳ στρατιωτῶν φιλεῖ γίγνεσθαι. Notae sunt ex historia bellorum tales militum τροπαί. Προτροπαὶ vero a singulis existunt, ut, de his si cogitasset Arrianus, non scripsisset ἐν ὄχλῳ στρατιωτῶν. — 4, 8 ἦν om.

XXIX. 1, 23 ἐτι. — 2, 29 Πόρρω. — 3, 35 τὰ om. — 4, 40 δ. — 42 ἀριθμὸν ἐς τριάκοντα, sine artic. — 5, 48 ἐπὶ τῶ.

LIBER VI.

I. 2, 12 καὶ δ ἀκούσας, ex quo vitio ortum videtur quod Flor. habet καὶ Ἀλέξανδρος ἀκούσας. — 3, 16 ἀπολύοντα. — 4, 21 πρὸς Ὀλ. ex utroque, quum τὴν additum legatur, quod fortasse nondum oportuit deletum. — 24

τοῦ τηλικούτων. — 5, 30 οὐδέ τι. — 32 τό Krügerus addidit. — 33 ἔγραφεν uterque cum ed. Basil., ac si τοῦτο δ̄ præcederet. — 6, 34 ἔσπε ἐπὶ τὴν μεγάλην uterque.

II. 3, 14 διαλειπόντι (sic). — 4, 24 ἵππαγωγῶς τε καί.

III. 2, 36 ἐπεὶ uterque, quod Sintenis conjece- rat pro ἐπὶ. Ibid. τε om. A. — 38 κελεύει. — 41 seq. ἰερ ἐφ' ὅσων. — 3, 48 ἀρετῶν. — 4, 6 Διόλου- σον. — 9 αὐτῶν om. — 5, 10 ὡς δσους. — 14 ἥπερ et φιλοσχήμενος.

IV. 1, 17 γε omitit A.; et delendum erat, quod nunc video jam a Sinteni fuisse postulatam. — 19 ἀντιπέρας. — 2, 28 τύχη. — 3, 32 Μαλῶν, etiam supra semel. Et sic uterque constanter. — 37 καὶ σπουδῇ om. — 4, 40 ἀφίκετο ἡμέρα. — 42 στενότ.

V. 1, 5 δὲ οὐδὲ πόρρω. — 6 βιαιωτάτῃ. — 2, 12 ταραζάντα. — 15 ἐπικαχλ. — 3, 19 ἔγκατελείφθ. — 21 δύο δὲ δὴ περιπ. ex A. Vulgo abest δὴ. — 4, 25 δ om. — 28 καὶ pro ἐς. — 5, 39 Πολυπέρχ. — 5, 46 καὶ pro ὡς. — 48 ἀλίσκονται. — 50 τὸ ἔμπ. uterque.

VI. 1, 7 τοὺς τε ὑπασπιστὰς καὶ τοὺς τ. In B. omissum τε, qui ἀσθετέρων, A. ἀσθεταίρων. — 10 ἡμίσειας. — 11 Ἰνδῶν. — 2, 16 ἔροι. Ibid. non puto necessarium esse articulum, qui non est in Vulc. et Gron. codicibus, quum non sit in nostris pariter atque apud ipsos. — 17 τε om. — 3, 22 ταύτην uterque. — 23 αὐτῷ om. — 24 ἐπὶ δὲ τῷδε. — 27 servat κατελιγμένων, quod satis aptum; nec credibile est κατακλιεθ. quoniam fuisse mutaturum. Conf. locum geminum c. 8, § 8. — 4, 33 ἢ ξυμπ. uterque. — 6, 1 περὶέυσαν. — 3 ποδῶν εἶχον.

VII. 1, 7 ἔσπε ἐπὶ. — 11 δὲ διαβ., sine καί. — 2, 15 καὶ om., sed habet l. 16, ubi εἰς τι. — 4, 25 ὡς. — 5, 35 κελεύει πάντοθεν. — 38 ἐπιμαχίμωτέ- ραν. — 6, 44 ἀπέθανον οἱ, sine δέ. — 45 ἀνδρίαν. Omissa in B. a § 4 ad c. 8, § 3 fine.

VIII. 2, 17 τὸν ἱππάρχου, sic. — 3, 12 πολλάι. — 13 ἐβελονταί A., quod Krügerus de conjectura posuit pro ἐβελοντάς. — 5, 27 τεταγμένους κα- τεῖδε. — 6, 31 ἀπό om. Deinde καὶ Ἀλ. μ ἐν ξύν. — 37 ὡς χεῖρας. — 7, 42 προτροπάδιν. — 8, 45 οἱ διαφυγόντες ex A., addito articulo qui non po- terat abesse. Non habet οὖν. — 48 οἱ pro ὅτι. Πολύ τι Krügerus.

IX. 2, 11 seq. ἡ πόλις, ἐρημούμενα... ὡς κατεῖ- δον ex utroque pro ἡ π., ὡς ἐρημούμενα... κα- τεῖδον. Ib. A. προμάχων. — 15 οὐδὲ προσθ. — 3, 23 seq. ἐπὶ δὲ τούτῳ A. δ σωματοφύλαξ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀνῆει κλίμακα. — 5, 38 τε pro γε, hic et l. 49. — 39 προσκεχωρισμένον. — 41 ἔγνω διότι.

X. 1, 9 δέ om. — 2, 18 πρὸ αὐτοῦ εἶχε. — 19

αὐτοὶ τε Krügerus optime pro αὐτοὶ δέ. Prope accedit A. οὔτοι τὲ præbens. — 3, 22 γεγένητο uterque. — 4, 32 ἑώρα. — 35 οἱ μὲν om. — 36 ἐπ' ὀλίγους παρήεσαν uterque.

XI. 1, 2 τὸ γένος τῶν Ἀσκληπιδῶν. — 2, 11 ἐφεξῆς. — 12 τὰ ψευδῆ. — 4, 26 γενέσθαι. — 5, 35 πρὸς ποταμῷ Βουκίλῳ. — 7, 46 Ἀλεξάνδρου ex A., quod Ellendtius scripserat pro Ἀλεξάν- δρω. — 5 βληθῆναι. — 8, 53 δὴ om.

XII. 2, 25 τότε δὲ ἐδόκουν εἶναι etiam nostri, quæ aliquo modo corrupta sunt. Non apte Krü- gerus τῆς οἰκαδὲ δόσῳ διεργόντων, quomodo hoc in loco periodi locuturum non fuisse Arrianum manifestum est.

XIII. 1, 36 καὶ πλοίων A. κατὰ πλοίων B. — 3, 10 ἄλλος ἄλλοθεν ex utroque. Vulgo diverso ordine. — 12 ἐπευφημήσαντες A. — 4, 17 κινδυ- νεύει. — 18 Ἀλεξάνδρον. — 22 καθάπερ οἱ ἄλλης τινὸς ἢ δονῆς ἐζητῶμενοι in A., cum eo vocabulo quod in suo codice Suidas invenit, sed qui su- persunt codices præter hunc nostrum omittunt. — 5, ὑπειπὲν uterque.

XIV. 1, 36 αὐτόν. — 2, 43 posterius ἐς om. — 44 εἰ δὲ Ἀλ. ex utroque pro vulg. εἰ δὲ καὶ Ἀλ. — 46 ἀναδέξασθαι uterque, quod defendi potest. — 3, 50 ξυστρατ. uterque. — 5 τε om. — 4, 10 ἐταίρων ἱππείας. — 12 μὲν τι, non τοι. — 14 τοῦ Ἀχεσίην. — 15 ἐν τῇ. — 5, 17 ναυσιπόροι. — 21 παρέγεται. Nihil omittit. — 24 τῷ αὐτοῦ Sinte- nis restituit pro τῷ αὐτῷ. Et habet A. τῷ αὐτοῦ. — 25 ἤδη idem Sintenis pro δὴ.

XV. 1, 29 ταῖς ξυμβολαῖς, ut § 2 et § 5. Conf. Ellendt. Ibid. καὶ Ἰνδοῦ, ut § 2, 39; § 5, 8. — 34 ἐν ἐξάθροις A. ἐν ἐνέαθροις B. Uterque καὶ ἄλλο. — 2, 42 αὐτῇ τῇ ξυμβολῇ ex A., cum articulo quem Ellendtius desiderabat. — 3, 47 Τυρύστην B. Τυρύστην et Τυρέστης A. — 49 ἐξηγγέλετο. — 5, 11 usque ad Ἰνδῶν γῆς l. 14 præterita. — 6, 23 ἀξια ἐν Ἰνδοῖς ex A. Vulgo παρ' Ἰ. Flor. τοῖς Ἰ.

XVI. 1, 36 Ὁξικανός uterque hic et infra. — 37 παρ' αὐτόν. — 2, 39 τὰς μεγ. πόλεις ex utro- que pro πόλ. τὰς μεγ. — 44 ἐτρέπετο. — 3, 47 ὀρείων. — 4, 3 ὄνομα δὲ ἦν ex A., adjecto δέ. — 5 leg. οἰκεῖοι οἱ τοῦ. Excidit οἱ per typ. sphalma.

XVII. 1, 13 ἐξηγγέλετο uterque, quod Krü- gerus edidit pro ἐξήγγελο. Idem ubique Πείθ. — 2, 21 κελεύει Ἀλ. ex utroque pro Ἀλ. κελ. Ut diximus, A. constanter Πάταλα. — 23 τῷ om. — 27 τὴν τε χώραν αὐτῷ recte A., pro vulgato αὐτοῦ. — 4, 41 ἤμελλε A. — 5, 46 ὅτι ὁ τῶν uterque. — 50 τὴν τε χώραν καὶ τὴν πόλιν, quod notandum.

XVIII. 1, 10 δοῦξαντας. — 13 προσπέσόντας. —

2, 19 δύο om. uterque. — 4, 35 ἐπόνησαν. — 37 ἔφθησαν uterque. — 5, 41 τοαποτουδε.

XIX. 1, 1 ὁρμησὶ τὸ π. ἐπιγ. — 2 ἀπελῆψθ. — 5 παρῆγε cum ἐσχε ead. m. inter lineas. Ibidem in ὅποτε διελθ. de « omnibus » Gronovii fluxa res est: B. servat ἀπό τε, A. ἀπό γε, præbet, omittens τε post προσήει. Uterque μεταωρ., sed l. 8 ἐν. — 2, 10 γε om. — 12 ἐμπεισοῦσαι, quod reducendum est. — 3, 13 ταύτας. — 17 τὸν ἐς τὴν θάλ. — 18 Κίλλουτα δὲ τὴν νῆσον, inter lin. ῆ — ω eadem m. — 23 παρέγει, recte et ipsum, atque ita mox § 5, 35 sq. — 4, 33 θύειν etiam nostri, vere. Vulgo θύει. — 5, 36 δοκεῖ om. — 38 λέγοιτο uterque omi. — 44 καὶ Πίγρ., sine articulo, ut sæpe alibi Arrianus in tali forma.

XX. 1, 46 τῇ om. — 1 ἐκτερισμόν τ ε τοῦ ex A., omitta vulgo particula. — 2, 6 ποταμοῦ vocem nescit uterque, et delenda est, ut § 4, l. 23 cum omnibus suis delevit Gronovius, qui nostro loco eos non videtur inspexisse. — 8 ἐς τὸν πόντον ex utroque. Aberat articulus. — 3, 14 κόλπω μάλιστα θαλάσσης. — 15 sine altero καί. — 4, 20 ταῖς omi. — 26 ὁρύσσ. uterque pro ὁρύττ. — 5, 34 τέτταρας.

XXI. 1, 39 πρ' ἡμῶν. — 2, 43 πλώϊμα. — 3, 48 ὥραν τοῦ πελάγους (sic). — 1 καὶ τοῖ. Et ἀσθεταίρων. A. constanter Ὀρεῖται. Ex B. non enotatur. — 5, 21 ἐτράποντο αὐτῶν ex utroque pro αὐτ. ἐτρ. — 23 πρὸς ὕδατι οὐ πολλῶ. — 26 τῶν Ὅρ., Καμβασία (sic).

XXII. 1, 32 δρεια. — 34 καὶ οἱ Ὅρ. A. Ad didi articulum. In B. hic versus deest. — 2, 37 προσάγων. — 38 πρὸ τῶν στενῶν. — 3, 45 Ὀροις, σχόντες, superposito ας eadem m. — 46 καὶ τοὺς ἄλλους. — 47 καὶ non habet, et multo melius abest. — 4, 6 ἐμπορεύειν. — 9 ξυλλελεγμένον. — 5, 11 εὐδομον ex utroque pro εὐοσμ. — 5, 17 αὐτοῖς. — 6, 20 καὶ omisum a Schweighæusero in his verbis ex nostro codice editis. — 7, 23 δέ om. — 27 ἐκ γῆς uterque, quod Schneiderus restituerat pro ἐκ τῆς γῆς. — 8, 31 et 33 λαγῶν et οἱ λαγῶ (sic, in A. a pr. m. λάγω) ex utroque pro λαγωῶν et οἱ λαγωῖ. — 32 εἴχονται (sic) uterque, item l. 33 καὶ οὕτως ἡλίσκοντο, ut amplius sit de hoc loco videndum. — 35 ἀνίει A., quod a criticis positum pro ἀνέει.

XXIII. 1, 44 δυνατά. — 2, 48 Μηδροδώρου. — 49 ταῦτα. — 3, 3 ξυνθέτας τὰς κόχλας. — 4, 8 ὡς γῶρον. — 5, 18 σύν. — 21 ξυναγαγεῖν. — 23 κομίσαντα.

XXIV. 1, 30 ὡς ἐς τὰ β. — 3, 43 καὶ omi. — 47 ἀγγελλόμενα. — 4, 3 μὲν οὖν A. μὲν B., omisso δῆ. — 4 δῖψι B. δῖψι A. — 6 ἀνενημένης (sic) B., ὡ in δ depravato, ut recte monuit Ellendtius.

Ridicula sunt quæ de *junctim scriptis* hic loquitur Gronovius. — 5, 10 οὐ βεβαίω. — 6, 17 ἐγκταλείψθ. — 19 συνεχόμενοι.

XXV. 1, 20 πολλῶν. — 21 ἐπιλοῖποι, superposito ι, A. ἐπιλείπει B. — 25 ἐξελέγξων B. ἐξελέγγων A. — 2, 29 γιγνωσκομένην. — 3, 39 μέοντες (quod Krügerus restituit) est in A., superscripto ας ead. m. — 40 προθύμω καὶ τό. — 43 τὰς πορείας. — 46 uterque ἐκπεσόντες ἐν τῇ ψάμμω ἀπώλυντο, quod restituendum puto. Ἐν etiam in vett. edd. — 4, 3 ἐκ τοῦ. — 5, 7 χειμάρρους uterque, ut supra. — 9 τοσοῦτον ἐπῆλθε τῷ ὕδατι ex utroque, unde natum τοσοῦτο per frequentissimam et iotacismo similem confusio-nem, ex hoc autem τοσοῦτον et τοσοῦτος quod legitur. — 6, 15 iterum uterque ἀπώλυντο, quod aptum huic loco. — 19 καὶ κτήνη iid., sine art.

XXVI. 1, 24 ἐνθα δῆ ex utroque pro vulg. ἐνθεν δῆ, quod non est hujus loci. — 25 εἰδοῦσά μοι. — 30 δῖψι. — 31 ὡς δέ codices. — 2, 35 συλλεγμένον. — 37 τοῦτο θυλάκω ex ingeniosa conjectura Sintenis pro τοῦτο οὐ χαλεπῶς. Ib. συλλέξαντες. — 39 εἰς. — 3, 43 ποτόν. — 4, 1 οὐ omi. Ib. πολλή τε. — 2 νενασμένη. In B. § 2 et § 3 usque ad τὴν ὁδὸν l. 2. omisæ. — 5, 8 ξυνέντα ex utroque pro vulg. συνιέντα. — 14 non habet καί. — 16 ἐς ἐ. ἡμέρας — 18 γάρ γινώσκειν ex utroque. Vulgo γάρ τι γιν. Qui enim duces non *plane* cognitum habuissent iter post dies septem?

XXVII. 1, 21 ἀναπαύειν. — 24 Σιδύριος A., integre. — 2, 35 Εὐδαμον ex utroque pro Εὐδαμον. Εὐδαμας est etiam Diodoro, Εὐδαμιος in ed. Basil., *Eudæmon* Curtio. — 38 ἐκπέμψι A., quod Ellendtius positum voluit pro ἐκπέμψαι. B. ἐκπέμψι. — 3, 43 καὶ Krügerus desideravit. Στασάνωρ τε καὶ δ' Ἄρ. est in A. — 46 alterum τῆς omi. — 47 Μηδεία B. — 48 καὶ οὗτοι ἄγοντες ex utroque. Vulgo cum particula inutili καὶ οὗτοί γε ἄγ., quam nunc video jam Sinteniū de conjectura voluisse deletam. — 4, 50 τε omi. — 2 ἐς omi. — 5, 7 ἐξ omi. — 7 δοριάλωτα, recte. — 9 ἔτι pro οὔτι. — 10 ὑπὸ τοῦ Ἄλ. — 6, 14 Στασάνωνι, 15 Φαρταφ. — 18 & δῆ ἐπαθε ex A., quod volebat Krügerus pro vulg. ἤδη. — 16 καὶ reduxi ex A.

XXVIII. 1, 28 καὶ ἄλλα ὄσα. — 30 καὶ ταῦτα μὲν πρὸς. — 3, 40 συγγρ. — 44 καταλέξει, de quo v. Ellendt. — 4, 2 τόν omi. — 3 edendum erat Κρατεῦσα, cum Ellendtio. Nunc demum in codice video Κρατεῦσά (sic). — 5, 7 ἐκ τῆς. — 6, 18 ταύτη ἄγοι A. ταύτη ἄγει B. (Vulgo ἄγη ταύτη). Legendum puto ταυρήν εἰ δε θυμὸς με καὶ δ δαίμων ταύτη ἄγει. Nulla frequentior in codicibus Arrianeis fluctuatio quam additi omissive τε.

— 7, 21 τῆς om. uterque. — 24 θαλάσση τῇ Π. ex A. pro θαλ. Π.

XXIX. 1, 27 ξὺν τῶν ἱππέων τοῖς ἐξαίροις, quod verum puto. — 3, 36 Ἀτροβάτης uterque. Μηδείας A. — 39 τε om. — 4, 43 διωρωρυσμένον. — 45 εἶναι δὲ Πασ. — 48 πόαν βαλλείαν (sic) et λειμένι, superposito ὦ. — 5, 49 αὐτὸν δὲ ex A. Vulgo καὶ αὐτὸν δέ, de quo Krügerus : « καὶ de leam. » Ibidem τὰ μὲν κάτω ex eodem codice. Vulgo abest μὲν. — 2 ἔσω στενήν, καὶ μόλις. Optime, si quid video, Krügerus εἶναι pro ἐνί. — 3 κακοπαθόντι. — 4 ἐτέπαπτο. — 6, 8 κάνδυας, sed vs inter lin. ead. m. — 10 λέγει. — 7, 20 αλεύρων. — 8, 22 καὶ ἐδ. reduxi ex utroque. Incertæ est auctoritatis ἐδ. δέ. — 9, 31 ἐξέβαλον B. — 34 τὰ δὲ ἔξω θλῶντες, ex mala divisione vocabulorum ταδεξυνθλ. In Flor. igitur καὶ de interpolatione. — 10, 36 πρὸς Ἄλ. uterque. Neque exstare puto varietatem παρ'. Nam nisi attente inspicias, compendium πρὸς pro παρ capias : nimirum πς simillimum est literis πρ, superpositum autein dæ sæpe prorsus refert literam α. Jam si *apostrophi* non additur, ambiguum illud compendium est πρὸς, non παρ', qua in re, sequente vocali cum leni spiritu, facile falluntur oculi non exercitati. — 37 ἐξαπαρ/ῆς.

XXX. 1, 1 ἦει τὰ Περσῶν ex utroque pro ἰῶν. — 2 et 3 ὅτε οὐκ ἐπῆνουν τὸ ἔργον ex utroque, quod est integerrimum. Ceteri αὐτό, quod non feliciter tentavit Krügerus. — 5 ἐλέγχσαν. — 2, 7 σεσυλῆκει ex utroque pro σεσύληκε.

LIBER VII.

I. 1, 23 πόθος λαμβάνει uterque, ut alii codices sint inspiciendi. — 24 τε om. — 26 ἐς πόντον. — 2, 33 πάσης. Ibidem βασιλεὺς καλεῖσθαι ex A. pro βασιλέα, quod nescio quomodo patienter hic tulerunt critici. — 3, 34 Μήδους. — 37 λέγουσιν om. uterque. — 40 αὐτῶν. — 4, 43 ἔχω ἰγὼν (repetitum) ἀτρ. — 3 ἐπ' ὠδενί A., quod Schneiderus restituerat pro ἐπ' οὐδέν. In B. est ἐς σπουδήν. Deinde A. κεκτ., non ἐκτ. — Βρετανῶν. — 6 καὶ om. — 7 αὐτόν γ' ἐκυτῶ, ut scribere debebam. — 5, 8 κατεληφθέντας, cum α inter lin. — 9 ὑπαιθρία. — 13 δτινος, quod proprius est vero quam Florentinorum οδτινος, ex illo ortum. — 6, 14 ὃ om. uterque. ὑποκρίν. A. hic et infra l. 37.

II. 2, 30 ἦν positum post χρεῖτω. — 36 παρ' Ἀλεξάνδρου. — 3, 39 ἔχει uterque. — 4, 2 ἀνέγραφεν αὐτοὺς τοὺς σ. ex utroque, melius quam vulg. ἀνέγραψεν αὐτοὺς τ ε τοὺς σσρ.

III. 1, 9 νοήσαντα. — 13 ἐξαναγκάσει uterque. — 2, 17 ἐπήγγελλεν (ἐπήγγηλεν in A.) ex utroque pro ἀπηγγ. — 3, 27 Ἰνδοῖ. — 29 καὶ αὐτῶν ἔπαινοι ex

A., sine articulo of quem delendum significaverat Krügerus. — 4, 31 hic Νουαίων, uno σ. B. Νουσαίων. — 6, 44 ἐπηλάλαξε ex utroque, pro vulg. ἐπηλάλαξε, quod fugerat criticos. — 46 legendum καὶ τὰ τοιαῦτα ex A. — 47 πάντα ex Sintenis correctione pro πάντα. Sic sine cap. 6, ὡς πάντῃ δὴ βαρβαρίζοντος, ipse A. πάντα.

IV. 1, 1 hic Ἀτροπ. Om. μὲν. — 2, 9 reduxi ἀπονοστήσειν quod habet A., alibi quippe ad aoristos proclivis. — 3, 19 τῇ αὐτοῦ. — 4, 26 ἡ om. — 5, 32 Μηδείας B. — 6, 34 Ἀρτακάμαν uterque (vid. Ellendt.), et hoc certe scribere debebam : nam Ἀρτακαμῶν intolerabile est. — 36 Σελ. usque ad παιδα om. — 38 τὰς δοκιμωτάτους. — 7, 40 μετὰ uterque.

V. 1, 2 ἦν καὶ ἐν κ. — 2, 12 τὸν βασιλέα δοκεῖν. — 5, 29 τε om. Ib. τούτοις. — 6, 34 ἡδὴ ἀφιγμ. — 36 ἄλλους om.

VI. 1, 38 hic δορυαλ. — 40 οὓς ἐπιγ. Delevi καὶ. — 2, 46 μικρόν. — 3, 6 δέ om. — 10 ὑπερφαίνοντες uterque. — 4, 14 καταλέγοντες Κωφῆς. — 17 Ἰτάνης. — 5, 19 Αἰγοβάρης. — 20 Μιθροβαῖος uterque. — 23 πάντα.

VII. 1, 27 κελεύει ex utroque pro ἐκέλευεν. — 3, 42 Ἀσσυρίαν A. Ἀσυρίαν B. — 4, 49 οὐκ ἀναλίσκται. — 5, 5 πανταγῇ. — 6 ἀένχοι ex A. Vulgo duplici v. Ib. ὑφ' ὧν. — 6, 13 τε om. — 7, 26 τὰ τοιαῦτα.

VIII. 1, 34 codices omnes ἐπιδώσει δὲ μένουσιν, pro quo flagitante sententia Krügerus ἀποιῶσιν. Quidni βαινουσιν? *viam ingredientibus*. — 36 ἐθέλειν A. — 3, 47 τῆς om. — 6 τρισκαίδεκα. — 7 θάνατον B. — 9 ἔλεγεν.

IX. 1, 10 ὃ Μακεδόνες in utroque post ὡμῶν positum, ni fallor, vi majore. — 12 ὅπη. — 13 ἡμᾶς ὄντας A., ut Sintenis pro ὡμ. — 2, 15 εἴπερ. — 18 non habet κατὰ. — 19 τε om. — 25 νόμοις καὶ ἔθεσι A., ut oportebat. Editiones ᾗθεσι. — 3, 29 τῶν ἐπὶ θαλάττῃ χωρίων ex utroque, qui recte omittunt articulum τῇ. — 30 ἐμπορεῖαν. — 32 ἀδεῖῃ uterque. ἀνενδεῖ Krüger. ex ed. Basil. — 4, 35 τε om., vere, putem. — 5, 43 στρατείας cum Schmiedero, et cum eodem poni debebat supra I, 1, § 2. — 7, 10 πάντα προσχωρήσαντα λαβὼν ἐκόντα. — 9, 30 ἔχοι. — 23 ὡμῶν om.

X. 1, 30 ἡ ποιν. etiam nostri, qui l. 32 τὰ ἐμά. — 3, 48 ὡμῶν εἰς μν. τῆς ἀρ. — 4, 2 ἐτοιμοί. — 3 τίς γς. — 5, 5 ὡμῶν. — 7 ἀπαντες. — 6, 14 Ὁξὼν τε ποταμόν uterque, melius quam τὸν π., quod delevi. — 7, 17 εἰ μὴ ὑμεῖς ἀπωκνήσατε uterque, non μὴ καὶ ὑμεῖς, quod hic minus aptum; neque Flor. habet particulam καὶ, si recte Krügerus varietatem retulit. — 24 γῆν.

XI. 3, 45 mire etiam nostri καὶ πεζέταιροι Πέρ-

σαι καὶ ἀσθέτεροι ἄλλοι. — 5, 7 ἰδὼν τε. — 6, 16 γέγεται uterque. — 7, 20 ἡθέλησε. — 9, 31 τε ἄλλα καὶ ἀγαθὰ. — 32 τοῖς τε in utroque deest, recte. — 35 παυνοῖσαι uterque.

XII. 3, 2 φιλίας τε καὶ π. habet A., om. B. — 5 ἡγεμόνα. — 5, 17 καὶ om. — 20 ἢ τὸ εἰκός τε καὶ ἦ. — 6, 26 οὐδὲ τῷ αὐτῷ. — 7, 35 ἀξιοῦν τὰ πρ. uterque. — 38 οἷα δὴ φανερώτερα. — 39 μὲν τι. 41 ἀντί, deinde finis paginæ (quattuor versus) et duæ paginæ integræ vacuæ relictæ in A. Alter jam in verbis δτου ἄν τις finit, ascripto λείπει, et dimidia fere pagina vacua. — 42 Ἡφαιστίῳνι A.

XIII. 1, 43 ὑποπτήξαντα. — 46 et 47 Νησιί. — 3, 8 νεωτερισθεῖη. — 12 ἄλλος om. — τηλικούτων, quod jam non est cur mutetur. — 4, 15 οὐδέν τι A. οὐδ' ἐτι πρὸς Ἀλ. B. ἢ Ξεν. uterque. Hæc nondum sanata. — 5, 20 μὲν om. — 21 τούτων. — 29 ἥπερ.

XIV. 1, 38 δέ. — 40 ἱππικόν B. pro μουσ. — 41 ἐγένοντο. — 45 ἔχοι. — 46 ὁ δὲ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν σκ. — 4, 15 τοῦ Ἀχ. — 16 αὐτῷ ᾧν uterque. — 5, 17 ἡνιώγει. — 6, 24 οὐ πάντη. — 25 ἤλαυνεν, non ᾗει. — 27 καὶ non habet, et est tollendum. — 28 ἐξ om. — 7, 34 μὲν δὴ πρὸς, quod notandum. — 9, 46 τοῦ Ἀλ. — 9, 2 ἐξηγεῖτο Ἡφ. Krügerus. — 3 ἀγῶνά τε ποιεῖν γυμν. τε κ. μουσ. ἐπενόει. — 9 σύμπ.

XV. 1, 9 δέ ᾧν. — 11 ἐξέτασιν. — 12 τῶν Οὐξ. — 2, 14 καὶ addidit Sinenis. — 3, 20 sq. ἐμποδὼν ἐγένετο αὐτῷ. — 24 ὁρμήσειεν. — 4, 30 τῶν ἀπὸ τῆς Εὐρ. — 5, 36 Ἀλέξανδρον. — 41 τῆς ἐς τὸ ἔπειτα ἐσομένης uterque, rectius, quum post ἐσομένης debile sit nec requiratur ἐς τὸ ἔπειτα. Deinde μαντεύεσθαι. — 6, 47 μνήμην τινὰ ἐποιήσατο.

XVI. 1, 6 ἐμπέμπει. — 3, 18 ἐξεύρητο. — 19 hic πλοῖμ. — 20 αὐτὴν καὶ ἐκ Βάκτρων μὲν Ὅζος, μέγ., ut delenda sit vox πτοαμός. — 23 Ἀρμενίων. — 4, 25 δὴ reduxi ex A. — 27 ἐξῆσιν. — 29 ἐς τοὺς Σκ., quod item reducendum pro κατὰ. — 6, 38 τὸν Εὐριπίδ. (sic) bis fine nominis non expresso, ut nescias ou an η voluerit. — 39 Εὐριπίδου B. — 40 εἰκάζειν. — 7, 44 τῶν δέ. — 8, 3 ἡ om. — 5 πειρασθῆναι ex A. pro vulg. πειρασθῆναι. — 7 αὐτὸν uterque.

XVII. 1, 11 φέρει, cum oi inter lin. — 2, 19 ἐκείθεν ἐκφέρειν. — 3, 21 ἀνθήψατο (sic). Etiam B. singulari ἀνθήψατο. — 22 ἀπετ. — 23 ἐπενόει. — 5, 36 τὸν ποτ. uterque. — 6, 39 ἀλλὰ γὰρ οὐ. — 40 οἷα καὶ τὰ.

XVIII. 1, 2 ἐπεὶ συνέμιζεν A. ἐπεὶ δὴ συνέμ. B. — 3 δση. — 4 τεταγμένη. — 6 μαντεύεσθαι, hic et l. 36 — 3, 16 ταύτην. — 21 καὶ ὑπέρ. —

4, 31 νοοί ex utroque cum Ellendtio. Ceteri νοεῖ. — 5, 36 μαντεύεσθαι αὐτῷ. Postremum etiam B. — 38 τε. — 39 alterum τῇ om. — 6, 42 ἐπὶ πυράν. — 43 τότε μὲν τοὺς. — 44 Ἀλεξάνδρῳ.

XIX. 1, 3 πρεσβευσόμενοι. — 4 αὐτῶν. — 5 ταῖς τε ἄλλαις. — 6 χιρίει. — 2, 12 δοῦναι om. — 3, 18 ἀπὸ τῆς θαλ. τῆς. — 5, 35 Μίκαλος uterque. — 37 πείσειν, cum ων inter lin. — 39 κατακοιμίζειν. — 6, 41 αὐτῷ.

XX. 1, 48 scribendum αὐτόν τε cum Krügero. — 1 ἡ μέγιστη, quod verum puto. — 2 ἀνθρώπεια uterque, ut hoc in Vulcanii et Gronovii codicibus esse videatur et sit reducendum. — 7 καὶ κατὰ. — 2, 11 θάμνων servat. — 16 δρμον. — 3, 23 δέ om. — 4, 28 ἐπ' αὐτῶν. — 32 ἐπὶ τῆς νήσου τῆς. — 5, 34 πεσεῖν λόγος uterque. — 6, 42, Τύλος uterque. — 7, 46 κατασκοπῆν. — 50 παρῆπλευσε. — 8, 3 ἐπιπολύ. — 6 Ἰνδικῆς γῆς. — 11 ταῦτα. — 13 ἔχει. — 10, 18 et 19 sic etiam A., nisi quod ἀγαθοῦς. — 20 Ἀλεξάνδρῳ.

XXI. 1, 25 Παλακοῦτον A., constans in hac terminatione, initio varians inter παλα παλλα πολλα πολλὰ. Πολλακόπας B. constanter. — 27 δσον σταδίου, quod notandum. Deinde αὕτη Sinenis. Libri αὐτῇ. — 3, 35 seq. τῆς Ἀρμενίας. — 37 οἷα δὲ ἐπιπολῆς ex A.; ceteris particulam omittentibus. — 41 τῇ τῶν Ἀρ. ex A., addito altero articulo. — 4, 43 ἐκδιδοῦσι Ellendtius pro ἐκδίδωσι. — 44 Πλειιάδων. — 46 ἀποφράζει uterque. — 48 κατὰ πόρου. — 49 ἐπ' αὐτοῦ. — 5, 3 τε. — 6, 8 ἐπαγγ. — 9 τὴν Ἀσσυρίαν, quod non est cur mutetur. — 13 ἐγένετο. — 7, 18 τῶν Ἀρ.

XXII. 1, 23 τὴν μ. uterque. — 24 πεπόνθοι A., quod non ea certe causa rejiciendum quæ movit Ellendtium. πεπόνθει B. — 2, 34 τὰ om. — 36 οἷα βρυτέραν ex A. Ceteri omnes οἷα male omittunt. — 3, 40 αὐτό A., quod Krügerus scripserat pro αὐτός. Deinde συμῆναι pro σῆμ. — 4, 47 ἔνεκα. Deinde οἷα delendum cum utroque nostro. — 1 λέγειν, cetera ut editum. — 5, 8 διαδεξαμένων. — 11 ἀμφίβολον.

XXIII. 1, 15 ταῦτα τὰ ἔθνη A., quod jam mihi aptius esse huic loco videtur quam alterum. — 2, 22 ὡς θεοί. — 3, 25 τε uterque. — 28 δεκαδάρχην. — 4, 36 τρεῖς om. — 6, 1 ἐς om. — 7, 7 edidi ex A. μεγέθει τε (καὶ hic male addit) μέγιστον καὶ πολ. ἐκπρεπέστατον. Quid enim attinebat hoc loco turrim prædicari? Vulgo enim μέγιστος et ἐκπρεπέστατος. — 8 ἐπικαλεῖσθαι. — 9 μεθ' ὅσα. — 8, 12 ἐπὶ. Deinde ἐσπουδάζετο.

XXIV. 3, 35 ἀναστῆσαι uterque, quod Ellendtius posuerat pro ἀναστῆναι. — 40 ἐθελοντα uterque, a Krügero editum pro vulg. θέλ. — 41 ἐξεῖπνιν. — 4, 46 εὐωχεῖτο.

XXV. 2, 9 uterque ut Vulc. — 15 πλεουσומένους, quod notandum. — 3, 16 ἐπὶ τῆς κλίνης ex A. Vulgo abest articulus. — 17 ἐπιβάντα πλοίου. — 4, 29 hic ἐλινύνειν, alibi recte. — 32 ἥδη ἔχειν.

XXVI. 1, 3 ἔτι in utroque. — 4 ἥδη omi. — 6 δὲ post πολλούς neuter agnoscit meorum. Quare sic mutanda videatur distinctio, οἱ δέ, ὅτι τεθνηκέναι ἥδη ἐξηγγέλλετο (ἐπικρύπτεσθαι δὲ αὐτοῦ ἐτόπαζον πρὸς τῶν σ. τὸν θάνατον, ὡς ἐγωγε δοκῶ), τοὺς πολλοὺς ὑπὸ πένθους... βιάσασθαι ἰδεῖν Ἀλέξανδρον, inflexa post parenthesin structura. — 9 reducendum ex A. δεξιῶσθαι δὲ ὡς ἐκάστους. — 2, 11 ἐν τοῦ Σαράπιδος τῷ ἱερῷ ex utroque pro vulg. ἐν τῷ τοῦ Σερ. ἱερῷ. — 18 μένοντος. — 3, 24 ἀποκρίνασθαι A., quod Sintenis restituerat pro ὑποκρ. — 26 ὁρῶ ἐπ' αὐτῷ A. ὁρᾶν B.

XXVII. 2, 34 αὐτῷ. In fine om. τοῦ. — 36 καί

τοί καὶ λελυπεῖσθαι. — 39 Ἀλεξάνδρου. — 3, 47 τὲ τήν. — 1 αὐτῷ δόξης ex utroque pro δόξης αὐτῷ.

XXVIII. 1, 9 τούτους μῆνας. ex utroque pro μῆνας τούτους. — 11 φιλοπινώτατος iterum. — 2, 13 δὲ τῶν. — 3, 21 seq. καὶ ὅσα τε φθάσας, mediis omissis. — 26 χρημάτων τε.

XXIX. 1, 30 εἰς. — 31 εἰ δὲ τὴν νεότητά τις. — 2, 42 αὐτὸ μεταγίγν. — 3, 4 μέγα εἶναι uterque. — 6 ἀφανίστατος. — 8 πρὸς om. — 4, 11 δοκεῖ εἶναι ex utroque pro εἶναι δοκεῖ.

XXX. 1, 23 ζύμπαντα τὸν Ἀλέξανδρον, ut videri possit τὰ Ἀλεξάνδρου male reddidisse. Deinde οὕτω δὲ uterque. — 24 ὅστις. — 25 ἐς ὅσα cum on inter lineas. — 26 τοῖν ἡπείροι. — 28 αὐτός. Et τε ὦν. — 29 οὐδὲ ἐνταῦθα ἐν. — 2, 35 τοῦ om. — 37 ἄλλα. — 38 καὶ νῦν δὲ διὰ ex A., ommissa vulgo particula δέ. — 3, 44 τῆς ἐς τοὺς ἀνθρ.

HISTORIA INDICA.

Codici A. quem contuli inscriptum Ἀρριανῷ ἀνάβασις ἐβδόμη Ἰνδική. Nimirum librarius per totum opus subscriptiones accepit pro titulis sequentium, secundo libro inscribens Ἀρριανῷ ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως πρῶτον, tertio δεύτερον, etc. Initio nihil nisi Ἀριανός (sic) scriptum. Quæ valde antiquum fuisse archetypum ostendunt, unde hic codex est derivatus, non proxime quidem, ut videtur, sed per successionem aliquot apographorum.

CAP. I. 1, 2 τὸν omittit codex, et hic ejection oportuit. — 3, 7 ἐπὶ δὲ Μῆδοισι Περσέων ἤκουον ex codice, recte. Ceteri codices ἐπὶ δὲ Μῆδοισι, quod Vulcanius in Μῆδοι mutavit, Gronovius autem ἐπειτα Μῆδοισιν · ἐπὶ δὲ Μῆδοι, male. — 5, 16 Νῦσαν codex hic, alibi Νύσα. — 8, 23 scribere debebam πόλις Πευκελαεῖτις vel Πευκελαῆτις. Codex Πευκέλλα ἔτι, ceteri Πευκέλα ἔτι. Postremam vocem delevit Schmiederus codicem Florentinum secutus, a quo particula haud dubie per correctorem exulat. — 25 τὸν omi.

II. 1, 26 πρὸς ἑω cod., non ὡς ἑω. Idem ἡ Ἰνδῶν γῆ (sine articulo), quod fortasse recipiendum erat ob constantem fere usum Arriani in hac formula. — 2, 29 οὐ Schmiederus pro δ. — 30 ἀρ-
χεται μὲν ἀπὸ θαλάσσης ὁ T. τῆς, ut alii codices inspicendi sint. — 3, 34 Ἰμαον ex codice. Ce-

teri Ἰμαον, Schmiederus Ἰμαος. — 35 ἔχει om., quod sane videri potest aliena manu insertum. Exquisitior phrasis sine hoc verbo. — 4, 37 τὸν ἐπέχ. — 6, 2 ὑπὸ τῶν τὸ Δ. ex codice, qui ad sequens Δέλτα aberrat. Aberat τό. — 3 τό ad-
didi. — 4 Πάταλα, ut in Anabasi. — 7, 5 γε ex cod. pro τε. Deinde idem μεσημβρίας κατὰ II., mediis omissis.

III. 1, 16 γῆς cum Schmiedero pro τῆς. — 4, 29 ἐπὶ τὴν πόλιν, ex codice adjecto articulo, quod nolim factum. — 6, 37 τῆς πάσης γῆς Geierus pro Ἀσίης. Conf. Schmieder. p. 16. — 38 τεσσάρων ex cod. — 8, 45 στενότατον cod. Scripsi στενόντατον, quod integrum præbet codex c. 4, § 7 et alibi. — 10, 1 δοκέει.

IV. 2, 11 habet μεγέθει. — 3, 15 Καὶ·ἄν, quod verum esse putem. Deinde καὶ Ἐρανοδόαν (sic etiam c. 10, § 5) καὶ τὸν Κοσόανον. — 16 Σιττόκατιν. Flor. Σιττόχεστιν, si recte legit Gronovius. — 4, 18 Σάμβρον. — 19 Κορμινάσης. — 21 Μαδουανδινῶν. — 5, 23 Παλάζαις et Ἐρέννεσις. — 7, 26 ὦν posui pro vulg. ὄν. Codex Μαίανδρος εἶναι. οὗ τὸ εὔρος τὸ Γάγγη, quod fortasse ex οὗν ortum. — 27 ἑαυτοῦ (sic ubique) στενόντατος. Vulgo στενώτ. — 29 πέρην ex codice. — 8, 32 Ἀστρόβαις. Reduxi ἐκ Κηρέων, errorem Gronovii aut typographi suspicatus. Ibidem cod. Σάράγ-

γιν, delete eam. in. accentu in α posteriore. — 33 τὸν εὐδρον (sic). — 9, 34 ἐν οὐδράχαις. — 10, 37 ἐνδοῖοι. — 38 ἐκνήχσας. — 11, 40 Πευκελατίδι. — 41 Μαλάμαν τὸν τε et Ἰαροῖαν. — 12, 42 καθύπερθε, non — θεν. Deinde Πάρενος. — 44 Σάμος. Ibidem scripsi τῆς Ἀβισσαρίων. Vulgo τῆς Σαβίσσα ῥίων, codex τῆς ταβισσαρέων, Flor. depravate τῆς Βησσαρέων. — 14, 49 ἐς μὲν γε ex codice pro ἐς μέντοι. — 15, 3 δὲ, siue γε. — 16, 8 Νορίων.

V. 1, 14 seq. ἐμοὶ. . . ἀναγεγρ. omissa. — 2, 16 πολλῶν. — 3, 23 Σανδράκωπ. — 24 Πύρω. — 5, 29 στρατιῇ ex codice. — 7, 34 πρὶν εἰς τέλος, quod videri possit ortum ex πρὶναι i. e. πρὶν ἤ. — 35 ἐς Ἰνδούς, quod vel aptius hic videtur quam ἐπί. — 8, 36 μὲν ex cod. accessit. — 38 Ἡρακλέος ex codice, hic et § 10, 44. — 9, 39 νύσσα. — 10, 45 ἄοριν (sic). — 47 μοι τὸ κόμπ. Ibidem κατάπερ ὢν. — 11, 1 Παραπαμισάδεσι. — 3 ἐν ὧ. — 12, 7 σκύταλιν (sic) φορέουσι. Ibid. τοῖσι ex cod. — 13, 10 οὕτως. — 12 ὥκισμένος.

VI. 2, 20 τοῦ ποταμοῦ, ut jam valde dubitandum sit de dativo. — 3, 25 ἐς βυσσὸν recte etiam noster cod. Male Schmiederus ex Flor. ἐς ἄβυσσον. Deinde οὕτω τι ex cod. pro vulg. τοι. — 4, 29 οἱ ποτ. om. — 7, 38 καὶ οὗτος ῥ. — 41 χιονάδατα. — 8, 42 κατάπερ τῶν Ἰνδ. — 44 Αἰθιοπίης et 45 Αἰθιοπείῳ ex codice.

VII. 1, 6 ἑκατόν τι ἄπ. etiam noster. — 9 ἰκάσαι. — 3, 17 ἀμπύσχεσθαι μὲν δορὰς θηρείους codex optime pro vulg. ἀμπέγχεσθαι μὲν δορὰς θηρίων, quod ab interpolatore positum propter δσων. — 5, 25 πολλῆσι codex, et c. 8, § 5 πολλῆς. — 27 διδόντα τὴν γῆν διδόντα, lapsus. — 6, 30 οὗτος om. — 31 ἡμέρου. — 8, 35 μάλιστα. — 36 δὲ ἐνδιδάξαι (non ἐκδ.), ut de ἐνδιεῖξαι cogites. — 9, 38 μιτρηφορέειν.

VIII. 1, 45 βραδυλὴν hic et infra ex codice pro βρασιλῆν. Ibid. Βονδύαν. — 3, 2 καὶ ἀπὸ τοῦδε. — 5, 9 πολλῆς. — 7, 17 εἶναι. — 20 τοῦ παντὸς ἐς. — 8, 24 καθήρξαντα ex codice pro καθαρ. Ibid. κίναδοι. — 9, 28 ὅσοι νῦν. Habet ἔτι et ὦν. — 11, 35 αὐτοῦ τὴν x. ex codice pro τὴν x. αὐτοῦ. — 37 κατάπερ ex codice.

IX. 1, 49 et § 3, 8, et § 10, 31, Ἡρακλέος ex codice. — 3, 8 ταυτὸν ex cod. — 4, 11 ἐς ὧρα ἤ μιγῆναι. — 5, 12 γὰρ ἐνταῦθα. — 7, 20 νεηνίσκοι ex codice. — 9, 26 ἐς ἀνδρόκοτον. — 30 εἰκοσὶν τε. — 10, 32 γῆν τὴν Ἰνδ. ex codice. Vulgo τῶν.

X. 1, 43 ἐς μνήμην ἱκανὰς τίθ. — 2, 44 δὲ καὶ ἀρ. — 3, 50 ἐμπιπλάσι ex codice. — 5, 4 πόλιν ἐν Ἰνδοῖσιν ex codice. Aberat præpositio. — 5 Ἰρασίων. — 9 ἐμβάλλη codex recte pro ἐμβάλη.

— 8, 18 οὐδέ τινα εἶναι δοῦλον Ἰνδικόν. — 9, 20 γε εἰλωτες (sic), sine ol. — 21 τὰ δοῦλα ἐργάζ. — 22 μήτι γε ex cod. pro μήτοι γε.

XI. 2, 26 τῷ σώματι ἐργάζεσθαι καὶ ἀναγκαίη σπιν τῷ σώματι προσέχεται, postremum etiam in editis. — 28 ἄλλο om. Ib. τοῖς σοφισταῖσιν, quod habet etiam c. 12, § 9, σοφιστοῖσι c. 15, § 12. — 4, 33 μῦνοι om. — 5, 35 ὥραιων. — 36 δέ et 37 ἤ omittit. — 6, 39 codices τρεῖς. — 8, 50 τὸν φλ. om. Habet οὐ μείον. — 9, 2 οὗτοι πλείστοι τε πλήθει Ἰνδ. ἐόντες. — 11, 14 οὔρεα codex pro ὄρεα. — 15 δὲ καὶ οὗτοι.

XII. 2, 26 χρεόμενον. — 6, 43 κατὰ τὰς πόλιν codex. Articulus in editis desideratur.

XIII. 2, 13 δέ om. — 4, 17 τοῦ ἐπὶ τοῦ χεῖλος τοῦ, ut dubium sit quod refertur secundum τοῦ abesse ab omnibus libris. Credam scribendum esse ἐπὶ τῷ γώματι τῷ ἐπὶ τοῦ χεῖλος vel τῷ τοῦ γ. τοῦ ἔξω. — 6, 27 ἔχουσι Raphaelius pro ἔουσι. — 28 οἱ δὲ ἄγρ. — 7, 32 ἐπεὰν ὢν. — 34 αἰσθόμενοι cum ceteris, rectissime. Ibid. ἵενται ἐπὶ τ., sine ὡς. — 8, 39 ἀποδραμόντες. — 9, 45 ταλαιπωρηθῆναι. — 10, 1 λιμῶ. — 11, 3 ᾗδ om. Deinde legebatur τοῖς τ' ἀγρίοις, prorsus intolerabili particula τε. Nimirum τοῖσιν ortum est ex τοῖσι, estque hoc unum ex vestigiis unde colligitur etiam in ν ἐφελκυστικῶν non admittendo Nostrum imitatum esse Ionas. — 6 ταλαιπωρούμενοι ex codice. — 13, 13 ἐπιστρέφοντο, superscripto περι. — 15 οὕτω μὲν ὧν scripsi codice indicante qui μὲν ἂν ἀτρ.

XIV. 4, 28 πεσόντες. — 5, 30 ἐγώ, quod præferam. — 32 τοῖν σκελοῖν τοῖσιν ἐμπροσθεν, quod notandum. — 7, 40 θηλέξιν ex codice pro θηλέεσιν. — 8, 46 αὐτῶν. — 9, 1 κρέη, et iterum c. 17, § 5, ut non esse videatur fortuita aberratio.

XV. Codex ubique τίγρην, τίγρης, τίγρηας. — 2, 8 τίγρης γάρ. — 3, 10 ταῦτα δὲ ἄστινας, sic. — 5, 19 ἀλλὰ φύσι γάρ ex egregia emendatione Geieri pro σφίσι. — 20 φωλεύουσιν, male. — 7, 25 τε addidi ex codice. — 26 ἀπηγέεται ex codice hic et § 8, 29. — 9, 32 codex mire ἄλλους πεταμένους εἶδεα τὸν ὄρν. — 33 διηγῆσμαι ex codice, quod aptius hic quam vulg. ἀφηγῆσμαι. Ex eodem ὑπὲρ τῶν πιθ., vulgo sine artic. — 10, 38 Πύθωνα codex, qui verum præbebat in Anabasi. — 11, 42 ἐξεύρηται ex codice. Vulgo ἐξεύρητο. — 43 τοὺς δηχθέντας.

XVI. 1, 5 δένδρεων ex codice. — 4, 14 χοιρὴν δὴ ἄλλην posui pro δέ. — 6, 22 οὐκ αὐτὸς τρ., sine εἰς. — 7, 28 ἀντίξει codex optime pro vulg. ἀντέξει. — 29 οὔτε τι sine εἰ. Flor. οὔτε δ τι. — 8, 30 τοῖσιν ἀριστεροῖσι et ὁμοδῶναι. — 9, 36 ἀμφοῖν τοῖν γεροῖν, quod non recepi, Ionicorum

scriptorum exempla quia non erant in promptu. — 10, 39 τὰ δαύνια. Τὴν post πέλτην recte delet Schmiederus. 11, 47 δολόν, sed recte § 12, 49, ubi ἐπάγωσι, quod verum.

XVII. 1, 4 εἰσὶν οἱ Ἴνδοι ex cod., vulgo sine artic. — 4, 18 καθιστάσι codex. Vulgo καθιστῶσι. — 5, 21 εἰσὶν. — 22 κρίνη. — 7, 25 ἐπεὶ οὐδέ, sine δέ. — 28 ταῦτα δὲ ἐμβολή μοι ἔστω.

XVIII. 4, 43 ἐκ Κρήτης Νέαρχος codices; vid. Schmiederum, qui et Λαομέδων restituit. Codex Λαμπέδων Λαρίχου, sine δ, item omisso ante Ἀλεξάνδρου. — 5, 1 Νεισαίου. — 6, 4 Ἀλεξάνδρου Μιζέος. — 5 Κρατεῦ (editur Κρατεῖ) Ἀλκομένεος vel νεως, quod distingui non potest. — 7 Μυκήλας Ζωίλου Βαροϊέως. — 8, 9 θαρσειστος pro Λαρισσ., quod valde antiquum archetypum monstrat. — 8, 15 Μαγώας. — 11, 25 ἐκδιδοῖ scripsi pro ἐκδιδοίη quod etiam codex tenet. — 12, 27 ἐποιεῦντο ex codice.

XIX. 1, 31 στρ. πεζῇ ἐκ. πεζ. — 32 δέ et 33 τῷ om. — 2, 35 τούς τε ὕπ. ex codice, omissa vulgo particula. — 3, 39 προπορ. — 5, 45 στρατιῆς ex codice. — 7, 50 χίλια καὶ Schmiederus addidit ex Anabasi. — 8, 3 διέπλευσεν codex pro vulg. κατέπλευσεν.

XX. 2, 18 ἡ δρμων ἀπὸρῳ scripsi pro vulg. δρμω. — 4, 28 δὲ δ et ξυνοῦσθαι. — 5, 34 ut editum. — 35 καὶ τὰ codex; ut votum praeferat Nearchus. Quod mihi melius visum quod vulg. καὶ, εἰ τὰ etc. — 38 ταύτη codex, quod Schmiederus scripserat pro ταύτης. — 8, 46 ἐπὶ τῇ.

XXI. 1, 13 κατέχειν. — 2, 20 καὶ οὗτος γυμνικόν ex cod. pro γυμν. καὶ οὗτος. — 23 Στούρα δὲ ἦν δν. ex cod. pro Στουρά δὲ δν. ἦν. — 3, 26 τὴν διώρ. ταύτην. — 28 πλημμυρίσιν, quod etiam in codice, ortum ex fluctuatione, vel πλημύρησι vel πλημμυρίσι scribendum. Deinde cod. τῇσιν ἀμπώτσει. — 29 Κάμανα habet ut ceteri. Ex eoque dedi δὲ ἦν οὖνομα pro vulg. δὲ ὄνομα ἦν. — 5, 33 ἐφάνη αὐτοῖσιν ἐφάνη, eraso priore. — 7 39 Κρώκαλα et § 9, 45 Κρωκάλων ex codice. Vulgo Κρωκαλ., Flor. Κρωκελ., sed de α testimonium fert Plinius. — 8, 41 καλεούμενοι, quod de mutatione relictum. — 9, 48 σταινόν ex codice. — 10, 2 ἐπονομάζειν. — 11, 6 ἐποίηεν ex codice pro vulg. ἐποίησεν. — 13, 12 καὶ ὄστρεα δὲ καὶ τούς ex codice. Vulgo δὲ τούς, Flor. δ. καὶ τούς.

XXII. 2, 20 τῷ om. — 21 ἐς τὴν. — 4, 27 καὶ διεκπλ. Schmiederus pro καὶ δὴ ἐκπλ. — 30 Μοροντοδάρους. — 8, 44 σταινήν ex codice. — 10, 2 καὶ παρὰ ταύτην.

XXIII. 1, 6 ἐκ τῶν ἐκβολῶν. — 10 τὰ μὲν οὖν. — 4, 21 & Schmiederus addidit. — 5, 29 συνεπέλαβον. — 7, 38 καὶ ἐμβάλλον τὰ τιτῖα (sic).

XXIV. 2, 3 βραχέα codex, non βράχεια. — 3, 10 τὸ δὲ αὐτοῖσι cod., quod melius est si totam phrasiu spectas, et veram scripturam habeo. — 4, 12 ἔως. — 16 seq. ἀφοῖσι δὲ ἐς τὸ ἐσακοντίζεσθαι. — 6, 21 nihil omittit. — 22 codices μηδὲ βάλλειν, quod correxit Schmiederus. — 7, 25 ἐρίπτουν. — 8, 31 ut editur. — 37 διέφευγον.

XXV. 2, 3 οἱ ex cod. accessit. — 4, 10 οὐκ αὐτὸ ἐποίηον. — 5, 12 αἱ δὲ καὶ αὐταὶ αἱ. — 6, 18 non habet ἐόντες ex uno Flor. additum, et melius abesse puto. — 8, 24 vulgo ὠκισμένοις. Sed codex ὠκισμένοι· εἰ τὰ, i. e. ὠκισμενοι CI τὰ. — 27 ὥχε (sic) ἐχέτω.

XXVI. 3, 38 Πάσιρα ex codice pro Πασιρά. — 4, 40 πρωτῆαυτον auctore codice qui προῖετερον. Vulgo πρωτῆτερον, quod etiam G. Dindorfius (Thes. v. Πρωτῆ) in illud mutandum esse indicavit. — 5, 43 καίπερ πονηρόν posuit Geierus pro καὶ πον. Delendum videtur οὐκ cum Schmiedero vel scribendum ὕδωρ καὶ ὀλίγον καὶ πονηρόν. Post φρέατα librarius facile aberrabat ad ὕδωρ οὐκ ὀλίγον. — 6, 47 Καλμίσινα. — 51 Καρνίνη. Solus Flor. Κανίνη. — 7, 2 de conjectura scripsi ἴσα τοῖσι τῶν ὀρνίθων. Codices ὡς τοῖς τῶν. Ignoro qua auctoritate vulgo edatur ὡς τὰ τῶν. — 8, 7 Κύσα. — 9, 11 καθορμιζόμενους. — 10, 17 Μόσαρνα, sed infra Μοσαρνῶν.

XXVII. 1, 18 δέ. Scrib. ἐνθένδε. — 19 Γαδρωσίος. — 21 τὸ δέ... χαλεπά. — 2, 28 τοῖσι κωμήτησιν ex codice. Vulgo τῇσι x., unde Florentinus corrector τῇσι κώμησιν. — 30 codex quoque ut editiones ἐπωκέοντας. — 3, 31 Δενδρόδοσα. — 4, 33 ἀπίκοντο ex codice. — 6, 42 ἵνα καὶ αἰγιαλός τε. — 43 κατα ναῦν τὲ ἐδειπνοποιέοντο. — 7, 45 σμικρὴν ex codice. — 10, 9 ᾗ codex, quod Schmiederus edidit pro ἡ.

XXVIII. 1, 12 πρῶτω Raphaelius pro πρῶτοις. — 3, 20 ὦν om. — 4, 23 ἐξεπιπτόδων. — 5, 25 ὁ σὺν Νεάρχῳ omissa, quod notandum: neque ullatenus necessaria sunt. — 26 scrib. ἐθέλουσιν. — 27 προσέβαλλον. — 6, 29 ὥστ' ἔμαθον. — 30 ἀνδραποδισθησομένην. — 33 διαφθεῖραι. — 8, 40 διαχρεώμενοι.

XXIX. 2, 3 ἀπελείπει. — 3, 7 ἀπολείπειν ex cod. pro ἀπολίπει. — 5, 11 δέ om., et delendum videtur. — 12 ἐν Ταοῖσιν. — 16 ἐπὶ τούτων. — 7, 20 ἐλινύοντες. — 8, 27 mire codices et primæ editiones πλέονες (noster πλεῦνες) σταδίους μύριοι. Posui στάδιοι καὶ quod compendiose scriptum in σταδίους abire poterat, pro vulgari μύριοι στάδιοι καὶ ὀλίγω πλείους. De quo tentamine ipse dubito, sed nihil egerant Vulcanius et Gronovius. — 9, 31 ἡ ἀνάπαυσις. — 10 οἱ δὲ δίκτ. et πεποίηται, μέγαθος. — 12, 42 αὐτῶν. — 43 καταλοῦντες. —

13, 47 πόαν. — 14, 48 δστρια. Deinde lacunam indicavit Schmiederus. — 15, 1 εἰσιν οἱ ἔχθ. — 16, 4 καί om.

XXX. 2, 10 hic Κυζῶν. — 11 ἀνω ὕδωρ ἀναφυσώμενον, quod recipiendum erat. — 3, 14 τό addidit Geierus. Codex ἀπὸ τούτου τὸ πάθ. Ex quo ἀποκρίνασθαι pro vulg. ὑποκρίν. Ceterum ionicum ὑποκρίνεσθαι alibi fere servat codex noster. — 16 καί τισιν αὐτῇσιν, sed non videtur καί τισι scribendum. — 17 τὰ ἐρέτιμα. — 4, 18 καὶ κατούστινας. — 20 ναυμαχίη ex codice pro ναυμαχίαν. — 8, 35 τὰ δὲ ὑπὸ σῖνε καί. — 36 δὴ καὶ τὰ σηπόμενα, i. e. κατασηπ. — 38 τὰ ὅστέα χρῆσθαι τοῖσιν ἀνθρ. ἐς τὰ οἰκεία, ead. m. mutatum in οἰκία.

XXXI. 1, 3 ἐς ἐκατόν. — 3, 8 σφι, non σφιν. — 10 ἡγεμόνας τοῦ πλοίου λυγρίζεσθαι. — 6, 21 οἰκῆσαι τήν, sine μὲν, recte. — 22 οὖνομα ex codice. — 24 ἔχθον δὲ αὐτὸν ἐξ ἀνθρώπων ποιέουσιν ἐμβ. — 7, 26 αὐτῇ. — 28 παυθῆναι inserui, quod excidere poterat post πάθημα. Facius vertit: *sed rogasse ut sibi insitui voluptatis appetitus adimere-tur*, quod postremum vocabulum abest a græcis. — 9, 35 ταιαίπωρόν τε ex codice pro vulg. γε.

XXXII. 2, 43 ὠρμίσαντο. — 3, 44 δέ om. — 46 ἐπλων ex codice. — 6, 8 ἀνέχουσιν. — 7, 12 δέ om. — 13 καὶ ἄλλα τοιοῦτότροπα καὶ τὸ σέ ν ε ἐς Ἄσσ., quod botanicæ gnarus facile explicabit. — 8, 15 ἐφεύρων. — 10, 21 ὑποκρίνεται. — 22 εἶναι accessit ex nostro et Bodl. codd.

XXXIII. 3, 47 ἐπαύοντο. — 8, 16 ἔπατον. — 9, 19 ἐνεώλαε.

XXXIV. 1, 30 ἀν ἔγνω. — 2, 33 οὕτω δὴ τι τὴν βραχυτάτην, quod non esse hujus loci puto. — 36 ἄλλά. — 3, 39 ἐφαίνετο. — 4, 40 ὥς ex codice accessit. Deinde vera esse videntur hæc codicis: δαίγον τῆς ὁδοῦ προσελθόντες καὶ οὐδενὶ ἐγκύρσαντες, κενοὶ ἐπανήσαν. Librarius a καὶ ad κενοὶ aberraverit, deinde addiderit prætermissa. — 42 οἱ δὲ καὶ πορρ. ex codice. Vulgo abest καί. — 44 κενά τε ἀγγ. — 45 πρήγματα ex codice. — 6, 50 καὶ ἀπήνας. — 1 αὐτῷ τε Νεάρχῳ (sine τῷ) ex nostro codice et Bodl. — 2 καὶ μετὰ τος. γάρ. — 7, 3 τόν om. — 4 κομόωντες τε καὶ πώοντες, trium fere literarum spatio relicto vacuo. — 8, 8 ὑποκρίν. — 9, 12 τὴν ex codice addidi. — 10, 13 θώματι ex codice. — 14 γάρ τι ex codice pro γάρ ται. — 15 αὐτοῖσιν ex codice. — 16 ταύτῃ ἐλ. — 11, 17 ὑποκρίν. — 12, 19 ἐγώ εἰμι N. — 21 στρατιῆς ex codice.

XXXV. 1, 22 codex nec δέ habet nec ὦν. — 23 αὐτῶν τούτων. — 24 προσδραμόντες. — 26 παρὰ σέ. — 2, 27 τοῦτο ἐκεῖνο συνθεῖς Ἄλ. (sine δ) aliquo vitio laborare puto. — 31 στρατιῇ ex cod. — 4, 38 πολλὸν χρ., sine ἐπί. — 5, 39 σύγε ἡμῖν

δτι ex codice. Vulgo δτι ante σύγε. — 6, 43 νῆς τοι σῶαι. Ibid. ἡμεῖς δὲ οὗτοι, ut oportebat pro vulgato αὐτοί. — 8, 49 τὸν Ἑλλήνων et τὸν Λιθύων ex codice pro τῶν. — 1 ἐπόμυνσιν scripsi pro ἐπομύνειν. — 3 καὶ γὰρ καὶ τό.

XXXVI. 1, 6 παρόντα. — 7 αὐτοῦ, quod fortasse recipiendum erat. — 3, 12 καὶ Ἄπ. — 13 θαλάσσιοι θεοί. — 4, 18 ἐβέλω ex cod. pro θέλω. Ibidem οὗτ' ἀνακινδυνεύειν de conjectura scripsit Geierus pro vulg. οὗτ' οὖν κινδ. — 5, 23 ἐθέλεις ex cod. pro θέλεις. — 6, 27 ἥδη ἐχόμενα ἐτοίμου. — 9, 37 τῇ αὐτῇ ἡμ. ex codice. Vulgo sine artic. — 40 ἀπεσώθησαν.

XXXVII. 1, 43 δὲ νῆσον, non δῆ. — 2, 1 Ὀργανα ex cod. pro Ὀργάνα. — 2 ἐπ' αὐτῇ ἐπεφ. — 3 ἦν om. codex, ut solet Arrianus in hac phrasi. — 4 συνέπλων, pro vulg. συνέπλει, indicante codice qui συνέπλεον, quod vel illinc ortum vel ex συνέπλεον. — 3, 6 πρώτου. — 8 ἀπότου codex. Hinc Florentini illud ἀπὸ τούτου. Minus bene noster omittit καί. — 5, 15 οὕτω τι sic. — 8, 24 seq. καὶ ὀρμίζοντο πρὸς δωδώνη.

XXXVIII. 1, 39 στάδιοι etc., masculino. — 2, 44 ἐρήμης et Καίκαανδρος, quod mutari non debebat ex Flor. — 5, 2 τε ex cod. additum. — 7, 9 γῇ om. — 8, 16 ἐς ὀκτ. ex nostro cod. et Bodl. addita præpositione.

XXXIX. 1, 28 Πάτεμις. — 2, 30 Πάδαργον. — 3, 35 Τράνιδι. — 4, 40 πενήκοντα, ut Gronoviani. ἐνεήκοντα ex duobus suis Blancardus. — 4, 41 οὕτω τι, de quo hæreo. — 44 ἐν τῇ ἔω θαλ., sic. — 6, 45 ἐς Πόγονιν. — 9, 6 Ὀροάτις posuit Geierus, ut est apud Strabonem, Ptolemaeum et Plinium. Codices Ἄροι, Ἄροις, Ἄρης, noster Ἄρις.

XL. 1, 10 reducere debebam Σουσίω δὲ ἔθνος αὐτόνομον. . . Nimis apertum quo errore inductus fuerit corrector Florentinus ut fingeret ἄλλο γένος. — 2, 14 τριχᾶ. — 3, 17 ἐπιτηδέως ex optima conjectura Geierus. Codices ἐπιτελέως. — 4, 24, ἔπποισι. In Flor. βουσί, quod correctori deberi videtur. — 5, 27 lacunam notavit Geierus. — 29 κατ' ὁδόν et θώμα ex codice. — 6, 32 οἱ om. Ibid. Πέρσαισι. — 33 Κησσαιῶν. — 9, 41 οἱ φράσαι. — 10, 43 χώρην γάρ codex; τε γάρ est fortasse sphalma. — 46 γίνεσθαι. Ibid. ὀρμηθ. — 11, 48 οὔροισι, et ἐμβάλλεσθαι καὶ πέντε.

XLI. 2, 4 δέ om. — 5 πετάλοισι codex pro πασσάλοισι, ut sint lamnae in contis fixæ, quæ conspicuæ magis sunt quam simplices paxilli: res dijudicanda ex σημείοις illis in Græco mari quibuscum comparantur, mihi incognitis. — 3, 10 καὶ delet Schmiederus. — 4, 14 οὔτε γάρ. — 5, 18 ἐς om. — 6, 21 ἐναχοσίους. Ceterum ἡλθον

σταδίους tot nusquam vidi apud Arrianum, ut ἡνυον vel ἡνυον scribendum esse putem. — 22 ἐπὶ τοῦ στόματος. — 23 οὐνομα ex codice. — 7, 24 τῆς ἐμπορίας γῆς non esse græcum jam dixit in Thesouro L. Dindorfius : ὑπερορίας vel ejusmodi aliquid lectum hic olim fuisse. Erat τῆς ἐν περαίῃ γῆς vel τῆς περαίης γῆς. Quod per frequentissimum corruptionis genus ubi in ποραίης vel πορίης abierat, de alio quam ἐμπορίας cogitari non poterat. — 8, 27 ἐς om.

XLII. 1, 30 Πασιτίγρην codices. — 34 Τίγρις et Ἀρμενίης. — 5, 43 Πασιτίγρην ἀνω ἀνὰ πλεόν, sic. — 45 ὡς πεντ. — 8, 8 ἀνθρ. τῷ σωτήρι, male. — 9, 10 ἐνθα δὲ καί. — 13. Post ὤρεταις lacuna relicta octo novemve vocabulorum, deinde pergitur ἐκ τοῦ Ἰνδοῦ (15) usque ad στρατός (16). Hinc iterum lacuna decem ferme literarum, et pergitur ἐν δεξιῇ (17), omissis τὰ δέ.

XLIII. 1, 18 inter voces Βαδυλωνίην et Ἀραβίη lacuna trium quattuorve literarum. — 2, 22 εἰσέχων. — 25 ἐσεχόν vel ἐσέχον. ὡς. — 3, 26 οὐδαμῶν ἀνθρ. ex codice pro οὐδαμῶς. — 4, 31 γώρῃσιν ἰσθμόν. — 5, 34 τέ σφισιν. — 6, 37 δεῖται γε ἐπ. Ibidem ἦν τινα ἰσθμόν ex nostro, Bold. et ex ed. princ. pro ὄντινα. — 7, 43 inter ἐκπεριπλώσαντες et ἐς τοσόνδε (44) octo novemve vocabulorum lacuna est. — 45 inter vocabula τῆς et Ἀραβίης lacuna sex ferme literarum. Respondent hæ lacunæ illis quas in præcedente capite notavi : priores quidem ortæ sunt per particulam archetypi codicis ablatam, alteræ errori debentur librarii nostri, qui membranæ vitium qualia sæpe reperiuntur pro literatæ particulæ ablatione habuit. — 8, 48 πλώοντας ex codice. — 11, 7 καὶ Ἀνών δὲ ὁ. — 8 Ἡρακλείας. — 12, 12 ἐξετράπετο scripsi pro ἐξετρέπετο. — 13, 16 ἐν τοῖς ἐρημικοῖς τόποις πεπολισμένη. — 18 πάμφορος recto accentu codex. Cujus librarius in sequenti versu post vocabula ὑπὲρ δὲ calamum deposuit.

Vides codicem nostrum ionica multa servasse quæ in editionibus oblitterata sunt; sed in universum non minus ille ποικίλος quam editones vel codices alii, quum nonnulla vulgari modo scribat quorum dialectica forma in aliis videtur conservata. Jam post luculentam commentationem Gulielmi Dindorfii, qua Herodotei leges ionismi humaniorem in modum exposuit, non invitato lectore ut spissas quæstionum anibages et μυρμήκων ἀτραπούς secum pertransiret, facillimum sane erat Arriani librum hunc ad illam normam conformare. Verum non per se modo probabile est, sed rerum documentis extra dubitationem positum Herodoti et Hippocratis

seros imitatores non totum et integrum illorum ionismum expressisse, sed aliqua quemque suo tempori concessisse. Quos autem quisque et cujusmodi sibi limites hac in re posuerit, difficilis et multis modis impedita quæstio est. Qualis dum instituta fuerit, apud Arrianum ego me non solum intra probabiles limites continui, sed ne ea quidem restitui quorum certa vestigia supererant, unica tamen vel perpaucā. Semel legitur οὔρεα (in codice c. 11, 11), semel ὄροι pro ὄροι (c. 40, 11), semel εἴνεα (c. 33, 9), semel μέγας (in codice c. 29, 10), semel τραποῖατο (c. 21, 12) : ad horum normam non sum ausus centena loca refigere, quamquam credo Arrianum his formis esse usum. Verborum in ἑω formæ ionicæ frequentes sunt in codicibus, atque eas haud cunctanter posui ubique : sed verborum in ἄω et in ὦ nulla usquam præter vulgares formas apparent, exceptis tribus, δρέομεν, κομῶντες (bis) et χρεόμενοι : in his igitur substiti, quum vel in natis Ionibus horum verborum conjugatio nondum prorsus sit ad liquidum perducta. Infinitivi aoristi duo supersunt distracti, ἰδέειν (c. 15, 4) et συμβαλέειν (c. 21 extr.), ac satis credam sic in omnibus prope versatum esse Arrianum. Plusquamperfecta in εἰ, imp. ἤει, subjunctivi aoristorum pass. semper contracti. In compositis et vocabulis longioribus contractio fere constans. Nusquam σφέων, σφέας. Aspirationem ab Arriano rejectam fuisse certum est; ἀφεῖναι tamen c. 36, 2, non esse mutandum credo : in ἐφεῖται c. 11, 4, ἐφορῶσι c. 12, 5, ἀφιῶρων c. 27, 9, ἀφελειν c. 20, 3, paucisque aliis dubius hæsi, et sunt præter aspirationem quæ purum ionismum obscurant. In propriis nominibus Arrianus notissima, velut Σχύθης, Καμβύσης, Γάγγης, ionica declinatione extulit, in reliquis vulgarem atque adeo doricam servat, Σαράγγην, Ἰαρροῖαν, Σκατέμβαν, et gen. Σκατέμβι, etc. Sic c. 10, 5 : Ἐραννοδῶτα ποταμοῦ καὶ Ἰάγγω c. 19, 6 : τοῦ Ἀχεσίνου τε καὶ τοῦ Ὑδάσπει. Videndum etiam quid euphoniæ et numero tribuerint hi scriptores (v. c. c. 38, 7 : τοῦ ποταμοῦ τοῦ χειμάρρου, ὄνομα δὲ Ἀρεῖν, ubi ἐπέχω de οὐνομα apud Arrianum certissimo), cujus rei eos in oratione artificiose suscitata inprimis rationem habuisse consentaneum est; sed ejusdem quam incertum hodie sit iudicium, apparet. Ab hac parte verendum mihi sit ne plura mutaverim quam quæ debuerim mutare : ab altera parte multo pauciora restituisse inveniar quam quæ dialectus postulabat. Quorum certa et aliquo numero exempla in codicibus exstant, ionismos fere omnes reduxi : ab iis qui prope

obliterati erant vel penitus oblitterati, prorsus abstinui: nam quia nullo modo mihi constabat quousque esset *procedendum*, plane non ingredi eam viam malebam. Subjeci elenchum eorum quæ mutavi et in editionibus κοινῶς scripta et in codice meo, de quo hoc adjicio, ne semel quidem legi εἰναι, in editionibus prope ubique positum.

I, lin. 4 καθάπερ, 5 τοῖς πολλοῖς, 6 Ἀσσυρίοις, 8 Καμβύσου, 12 τοῖς πολέμοις, 14 τοῖς, 17 πύλει, (24 μακρὴν?). — II, 28 βορέου. — III, 39 ἀνατολῶν, 5 τριακοντα. — IV, 14 δέχεσθαι, 23 Παζά- λαις καλουμένοις et Μάθαις, 31 Καμβισθόλοις, 32 Ἀστρίδαις, 34 Ὁξυδράκαις, 35 Ἀρίσπαις, (36 scrib. Μαλλοῖς.) 38 ἐπικλήσει, 39 ὄνοματι, 42 καθυπερβεν δὲ τούτων, 45 τούτων, 1 ἴσμεν, 3 δέ- χεται, 4 τοῖς, 5 Γάγγην. — V, 27 Ἀσίας, 2 Προ- μηθέως, 5 et 9 Ἡρακλέους. — VI, 24 ἐπιπλεῖν (quod in diversa a vulgari significatione non sum ausus scribere ἐπιπλώειν), 29 τούτων, 31 αὐτών, (1 scr. τοῖσιν), 2 αὐτοῖς. — VII, 18 δυνάμει, 26 Ἰνδοῖς, 37 καλούμενον, 41 καθίσταντο. — VIII, 2 πολὺ, 4 ἐκδεχόμενον, 5 καθίστασθαι, 6 ἀφικέσθαι, 10 διαρρεῖ, 23 Ἡρακλέους, 41 μαργαριτῶν, 44 γῆ- ρθαι. — IX, 49 ἐπταετείς (codex ἐπταέταις), 2 ἑαυ- τῷ, 9 et 13 δοκεῖ, 29 τριακόντα, 37 τοῖς ὅλοις, 39 οἰκίαις. — X, 41 μνημεῖα, 44 πόλεων, 1 ὑπερδεξι- ας et μετεώροις, 11 καθ', 14 πόλει, 20 Λακεδαιμο- νίοις. — XI, 27 ἀφ', 31 σοφιστῶν, 32 τοῖς θεοῖς, 38 μικρότερα, 50 δένδρων, 5 τοῖς, 6 πόλεων, 9 πο- λεμοῦσι, (11 κλαδεύουσιν?) — XII, 27 μόνων, 28 et 30 αὐτοῖς, 29 διακονοῦσιν, 33 πολεμῶν δέ (sic), πολεμοῦσιν, 39 τοῖς, 46 αὐτοῖς, 3 νομῶς. — XIII, 8 θῆρα, 10 θηρίοις, 14 γούν, 19 αὐτοῖς, (22 et 33 θηλέων?) 25 γούν et πᾶν, 29 οἰκουμέ- νισι, (49 lege καρτερή.) 1 ταλαιπωρούμενοι, 5 πλη- γαῖς et πολλὰς. — XIV, 20 πᾶς, 38 καθότι, 39 βρηγέτο, (45 ζώουσι et ζώντες?) 46 νόσῳ, 48 ἱα- μα, 49 νόσους, 2 ἱάματα. — XV, 29 θαῦμα, 30 ὑπόιος, ib. et 35 ὅπως, ib. γνώριμα ἔρω, 41 ὄψεαι, 42 ὄψεαι, 47 βασιλέως, 1 μεῖζον. — XVI, 20 πε- ριτῶς et ἔγνη, 34 πλατεῖν, 39 μικροτέρην. — XVII, 6 τοῖς μέν πολλοῖς, 7 τοῖς, 8 Ἰνδοῖς, 10 ἐφ', 18 καθίστασιν, 20 ἀνδρίαν. — XVIII, 35 οἷς, (39 Ἀγαθολέως?) sed 1 non puto scriptum fuisse Ἀριστόνορος) 16 νέως, 20 φκει, 21 τοῖς, (22 Ποσει- δῶνι?) 27 ἱερεῖα. — XIX, (43 scr. οἷσιν,) 47 ναυσι (et pro κατέπλει scrib. κατέπλοις), 49 νῆες, 2 et 4 et 6 ὅπως, 3 διέπλευσεν, 5 et 6 Μαλλοῖς, 9 ἀφῆγγας, 10 παρέπλευσεν. — XX, 20 bis τοῖς, 22 ἐπιθυμίαν, 23 codex αἰ, 24 ἐπινοούμεν, 33 τοῖς, 41 αὐτοῦ, 42 λιπαρεῖν, 50 ἐπύσσα, 4 πολὺ. — XXI, 14 πλοῦν, 16 καθότι, 21 ἡμέρα, 23 ὄνομα,

25 ἐπλεον, 26 τριακοντα, 32 ἐπλεον, 34 ἐρρόχοι, 35 τραχεῖα, 40 ἡμέραν, 46 δεξιᾶ, 47 ἀριστερᾶ et ἐπλεον, 49 διεκπλεύσαντες, 4 ὄνομα, 9 ἐφ'. — XXII, 23 αὐτοῖς, 27 ἀλλήλοις, 30 βάρους, 35 διεξέπλεον, 38 et 43 ἐπλεον, 44 ῥηχέην, 3 θῆρα. — XXIII, 7 παρέπλεον, 9 ῥηχέην, 10 οὖν, 11 ἐφ', 14 ῥηχέην, 15 τραχέην, 21 πλέουσιν, 23 νῆες, 28 Ὀρειτῶν, 29 Ὀρεῖταις, 31 ἱππεῖς, 35 ὅπως, 36 χρυσῷ, 43 στρα- τιωτῶν. — XXIV, 1 ἐπλεον, 3 ὄνομα, 4 ταῖς ἐκβο- λαῖς, 5 καλύβαις πνιγγραῖς, 6 προσπλέοντας, (8 ἀπο- μαχεύμενοι?) 14 βέλους, 15 ἐξικνεῖσθαι, 18 στρα- τιωτῶν, 19 νεῖν, 21 ὅπως, 25 ἐρρίπτουν, 30 μηχα- νῶν, (32 ἐπόδου?) 33 βελῶν, 42 τοῖς. — XXV, 45 νεωλοῦσι, 46 αὐτῶν, 47 ἀφικνέονται, 1 et 7 Ὀρειτῶν, 2 ὄνομα, 8 παραπλέοντων, 11 ἵππου et πολὺ, 13 ὁπότε. — XXVI, 34 οἰκοῦσι et ἐπλεον, 40 ὑστεραίαν et περιπλέονσιν, (41 scr. πολλόν,) 47 πλεύσαντες, 51 ὄνομα et ξένια, 4 πόα, 5 πλεύσαν- τες, 8 ὄνομα, (11 non tetigi καθορμιζόμενας κατι- δόντες,) 14 ἀπέπλεον, 17 ὄνομα. — XXVII, 27 μύρ- ρινα et ἀφ', 30 διακοσίους, 36 μικρὰ et ταῖς κύπαις, 39 πολὺ, 42 ῥαχί, 49 συνέπλει et ὦν, 2 οὐχ, 8 νέως. — XXVIII, 10 ξένια, 17 τοῖς, 18 ἐρμη- νέως, 19 τοῖς, 24 τοῖς γινόμενοις, 26 σῶαν, 27 ἡρ- νοῦντο, (37 scr. πολλόν,) 40 ὄντα, 41 παρόντων. — XXIX, 4 ἐπλεον, 11 βραχεῖαι, 13 μικραῖ, 14 οἰ- κεία (nisi forte τὰ οἰκία scribendum), 15 βαλάνοις, 16 τούτων, 18 τριακοσίους et καθορμιζονται, 21 ἐπλεον, 31 et 37 πολὺ, 39 τούτοις, 41 ὅπως, 54 χερῶν- ται, 3 ὁσά, 7 ἀκανθῶν. — XXX, 10 ὁπότε et παρέπλεον, (14 ἀπὸ τέο?) 18 παρακαλεῖν, 19 πα- ραπλεῖν, 23 πλέειν, 28 βυθόν (vid. c. 6, § 3), 31 σωτηρίᾳ, 35 βράχσιν, 38 γῆρθαι. — XXXI, 1 παρέπλεον, 2 κεῖται, (7 scrib. προσσχεῖ,) 14 παρα- πλέοντας, (15 ὅτι?) 17 πλεύσαι, 27 ὁμολογεῖν et δεῖσθαι, 33 ἐπαινῶ, 35 γε ὄν, 36 ὄντας. — XXXII, 44 τρηχέην, 1 Ὀρειτῶν, 4 οἰκουμένῳ, 8 καθορῶσιν, 15 ἀφῶρων, 16 δοκεῖ, 17 ἀναχέται, 19 πλέειν. — XXXIII, 41 ὄνομα, 50 ὅπως, 4 φορῶν, 9 ὁπότεν et ὦν, 18 et 28 ὅπως, 20 αὐτῶν et πλοῦν, 23 διπλοῦν, 24 βαθείην. — XXXIV, 32 ἀφίξεταί, 33 βασιλέως, 47 ὄψει, 7 ἐρομένοις γὰρ αὐτοῖς, 17 ὅποι. — XXXV, 30 Ἀρχίῳ et ἐλύπει, 34 καθῶρα, 37 μό- νον, 38 ὑπασπιστῶν, 45 καθότι, 46 ὅπου, 1 μεῖζον. — XXXVI, 6 παρόντα, 9 ὅπως, 10 δέεται, 28 ἀφι- ρεθέντα, 30 προσωμολόγει, 31 φιλάς, 36 καθεστη- κώς, 41 ποιεῖ. — XXXVII, 44 τραχεῖν, 45 οἰ- κουμένη, 7 et 24 ὄνομα, 10 et 23 ἐπλεον, 12 καθορῶ- σιν, 27 πονηρὰν, (32 scr. ἀπίεται). — XXXVIII, 42 ἐπλεον, 46 οἰκουμένην, 10 παραπλεύουσι, 11 οἰ- κουμένην, 17 ὄνομα, 20 πολὺν, 21 βασιλέως, 23 ναῦς. — XXXIX, 25 ἀφίκοντο, 26 οἰκουμένον, 28 et 30 et 49 et 6 ὄνομα, 29 παραπλεύουσιν, 35 Περ- σῶν, 39 ναυτῶν, 4 νῆες (et scr. τάς). — XL, 11

καλοῦνται, 21 παραδείσοις, 27 πρέσβεις, 45 ἐγκα-
θορμίζεσθαι, 46 πολλὸν, 49 καθηγεμόνες. — XLI, 5
νεώς, 8 σημεία, 10 ὄντα, 11 ταχείαν, 12 ἐφ', (reli-
qui passiva πλεομ. hic et 16,) 15 ἐπωφέλουν, 18
ναῦν, 20 ἔπλεον et ἐφεζῆς, 22 καθορμίσθησαν, (23
et abhinc scr. Εὐφράτεω,) 27 πλοῦν, 28 τριακο-

σίους. — XLII, 30 et 32 ἔπλεον et ἀριστερᾷ, 33
παραπλεύουσι, 43 ἀνέπλεον, 44 οἰκουμένης, 47 θεοῖς
τοῖς, 3 ἔπλεον, 5 ἐφ', 9 ὅποι, 10 χρυσῷ, 13 ὤρε-
ταις. — XLIII, 17 et 48 δεξιᾷ, 23 σύρρουν, 32
ταῖς πάσαις, (37 scr. ἔξει,) 9 ἀριστερᾷ, 16 τοῖς ἐρη-
μοτέροις, 19 ἐκφύσεις.

APPIANOY

ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

[ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.]

Πτολεμαῖος ὁ Λάγου καὶ Ἀριστόβουλος ὁ Ἀριστο-
 βούλου ὅσα μὲν ταῦτά ἀμφω περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φι-
 λίππου συνέγραψαν, ταῦτα ἐγὼ ὡς πάντῃ ἀληθῆ ἀνα-
 γράφω, ὅσα δὲ οὐ ταῦτά, τούτων τὰ πιστότερα ἐμοὶ
 5 φαινόμενα καὶ ἅμα ἀξιοφηγητότερα ἐπιλεξάμενος. (1)
 Ἄλλοι μὲν δὴ ἄλλα ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου ἀνέγραψαν, οὐδ'
 ἔστιν ὑπὲρ ὅτου πλείονες ἢ ἀξυμφωνότεροι ἐς ἀλλήλους·
 ἀλλ' ἐμοὶ Πτολεμαῖός τε καὶ Ἀριστόβουλος πιστότεροι
 10 ἔδοξαν ἐς τὴν ἐφηγήσιν, ὁ μὲν ὅτι συνεστράτευσεν βα-
 σιλεῖ Ἀλεξάνδρῳ, Ἀριστόβουλος· Πτολεμαῖος δὲ πρὸς
 τῷ συστρατεῦσαι ὅτι καὶ αὐτῷ βασιλεῖ ὄντι αἰσχροτέρων
 ἢ τῷ ἄλλῳ ψεύσασθαι ἦν· ἀμφω δέ, ὅτι τετελευτηκό-
 τος ἦδη Ἀλεξάνδρου συγγράφουσιν αὐτοῖς ἢ τε ἀνάγκη
 καὶ ὁ μισθὸς τοῦ ἄλλως τι ἢ ὡς συνηνέχθη συγγράφαι
 15 ἀπὸν. (3) Ἔστι δὲ καὶ πρὸς ἄλλων συγγεγραμμένα,
 ὅτι καὶ αὐτὰ ἀξιοφήγητά τέ μοι ἔδοξε καὶ οὐ πάντῃ
 ἄπιστα, ὡς λεγόμενα μόνον ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου ἀνέ-
 γραψα. Ὅστις δὲ θαυμάζεται ἀνθ' ὅτου ἐπὶ τοσοῖσδε
 συγγραφῆσι καὶ ἐμοὶ ἐπὶ νῦν ἤλθεν ἥδε ἡ συγγραφή,
 20 τὰ τ' ἐκείνων πάντα τις ἀναλεξάμενος καὶ τοῖσδε τοῖς
 ἡμετέροις ἐντυχὼν οὕτω θαυμάζειτο.

ΚΕΦ. Α'.

Λέγεται δὴ Φίλιππον τελευτῆσαι ἐπὶ ἀρχοντος Πυ-
 θοδήμου Ἀθήνῃσι· παραλαβόντα δὲ τὴν βασιλείαν
 Ἀλεξάνδρον, παῖδα ὄντα Φιλίππου, ἐς Πελοπόννησον
 25 παρελθεῖν· εἶναι δὲ τότε ἀμφὶ τὰ εἰκοσιν ἔτη Ἀλεξάν-
 δρον. (2) Ἐνταῦθα ξυναγαγόντα τοὺς Ἕλληνας ὅσοι
 ἐντὸς Πελοποννήσου ἦσαν, αἰτεῖν παρ' αὐτῶν τὴν ἡγε-
 μονίαν τῆς ἐπὶ τοὺς Πέρσας στρατιᾶς, ἥτινα Φιλίππῳ
 ἤδη ἔδοσαν· καὶ αἰτήσαντα λαβεῖν παρ' ἐκάστων
 30 πλὴν Λακεδαιμονίων· Λακεδαιμονίους δὲ ἀποκρίνασθαι
 μὴ εἶναι σφίσι πάτριον ἀκολουθεῖν ἄλλοις, ἀλλ' αὐτοὺς
 ἄλλων ἐξηγεῖσθαι. (3) Νεωτερίσαι δὲ ἅττα καὶ τῶν
 Ἀθηναίων τὴν πόλιν· ἀλλὰ Ἀθηναίους γε τῇ πρώτῃ
 ἐφόδῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐκπλαγέντας καὶ πλείονα ἔτι
 35 τῶν Φιλίππῳ δοθέντων Ἀλεξάνδρῳ εἰς τιμὴν συγχα-
 ρῶν.

ARRIANUS.

ARRIANI

DE EXPEDITIONE ALEXANDRI

LIBER PRIMUS.

[PRAEFATIO.]

Ptolemæus Lagi et Aristobulus Aristobuli filius, quac-
 unque de Alexandro Philippi filio consentientes inter se
 memoriae prodiderunt, ea tanquam verissima conscribo :
 ex iis vero in quibus inter se dissentiunt, quæ mihi fide
 pariter et narratione digniora videbantur, selegi. (2) Certe
 de Alexandro alii alia memoriae prodiderunt : neque ullus
 est de quo aut plures exstent scriptores, aut magis inter se
 dissentientes : sed mihi Ptolemæus et Aristobulus præ cæ-
 teris fide digni visi sunt, hic quidem, quod regi Alexandro
 socius expeditionis fuit : Ptolemæus autem, quia præter-
 quam quod una militavit, turpius in eo (quippe qui rex
 etiam erat) mendacium quam in alio quopiam erat : uterque,
 quod post mortem demum Alexandri scribentibus iis neque
 necessitas neque merces, qua adducti aliter quidpiam at-
 que accidisset scriberent, erat proposita. (3) Sunt porro
 nonnulla etiam ab aliis conscripta, quæ quod non indigna
 narratu neque prorsus incredibilia judicabam, tamquam
 de Alexandro sparsa tantum commemoravi. Quisquis vero
 mirabitur, ecquid mihi in mentem venerit ut post tam
 multos scriptores, ipse etiam ad hanc historiam conscri-
 bendam me contulerim, is, evolutis omnibus illorum
 scriptis, quum ad meorum lectionem accesserit, tum demum
 miretur.

CAP. I.

Philippum ferunt mortem obisse archonte Pythodemo
 Athenis. Alexandrum autem ejus filium, accepto regno in
 Peloponnesum profectum, viginti circiter tunc temporis
 annos natum. (2) Ibi, coacto Græcorum quotquot in Pe-
 loponneso erant concilio, petiisse ab iis uti imperator exer-
 citus adversus Persas crearetur : quod quidem Philippo an-
 tea concesserant. Id a singulis impetratum, exceptis
 Lacedæmoniis : a quibus responsum fuisse, Lacedæmonios
 eam consuetudinem a majoribus non accepisse, ut aliis
 parerent, sed ipsi aliis præessent : (3) Athenas quoque
 novi aliquid fuisse molitas : sed Athenienses primo statim
 Alexandri adventu percussos, plus etiam quam Philippo

ρῆσαι. Ἐπανελθόντα δὲ ἐς Μακεδονίαν ἐν παρασκευῇ εἶναι τοῦ ἐς τὴν Ἀσίαν στόλου.

4. Ἀμα δὲ τῶν ἤρρι ἐλαύνειν ἐπὶ Θράκης, ἐς Τριβαλλοῦς καὶ Ἰλλυριοῦς, ὅτι τε νεωτερίζειν ἐπύθετο Ἰλλυριοῦς τε καὶ Τριβαλλοῦς, καὶ ἅμα διόρους ὄντας οὐκ ἐδόκει ὑπολείπεσθαι ὅτι μὴ πάντῃ ταπεινωθέντας οὕτω μακρὰν ἀπὸ τῆς οἰκείας στελλόμενον. (6) Ὁρμηθέντα δὲ ἐξ Ἀμφιπόλεως ἐμβαλεῖν ἐς Θράκην τὴν τῶν αὐτόνομων καλούμενων Θρακῶν, Φιλίππους πόλιν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντα καὶ τὸν 10 Ὀρβηλον τὸ ὄρος. Διαβάς δὲ τὸν Νέσσον ποταμὸν λέγουσιν ὅτι δεκαταῖος ἀφίκετο ἐπὶ τὸ ὄρος τὸν Αἶμον. (8) Καὶ ἐνταῦθα ἀπῆντων αὐτῶ κατὰ τὰ στενὰ τῆς ἀνόδου τῆς ἐπὶ τὸ ὄρος τῶν τε ἐμπόρων πολλοὶ ὠπλισμένοι καὶ οἱ Θράκες οἱ αὐτόνομοι, παρεσκευασμένοι εἰργεῖν 15 τοῦ πρόσω κατειληφότες τὴν ἄκρην τοῦ Αἵμου τὸν στόλον, παρ' ὃν ἦν τῶ στρατεύματι ἡ πάροδος. (7) Ξυναγαγόντες δὲ ἁμάξας καὶ προβαλόμενοι πρὸ σφῶν ἅμα μὲν ἄρα καὶ ἐχρῶντο ταῖς ἁμάξαις ἐς τὸ ἀπομάχεσθαι ἀπ' αὐτῶν, εἰ βιάζοντο, ἅμα δὲ ἐν νῶ ἔχον ἐπαφίεναι 20 ἀνιούσιν ἢ ἀποτομώτατον τοῦ ὄρους ἐπὶ τὴν φάλαγγα τῶν Μακεδόνων τὰς ἁμάξας. Γνώμην δὲ πεποίηντο ὅτι ὅσω πυκνότερᾳ τῇ φάλαγγι καταφερόμεναι συμμίζουσιν αἱ ἁμαξαί, τοσῶδε μᾶλλον τι διασκεδάσουσιν αὐτὴν βία ἐμπεσοῦσαι.

8. Ἀλεξάνδρῳ δὲ βουλὴ γίγνεται ὅπως ἀσφαλέστατα ὑπερβάλῃ τὸ ὄρος· καὶ ἐπειδὴ ἐδόκει διακινδυνεύεα (οὐ γὰρ εἶναι ἄλλη τὴν πάροδον), παραγγέλλει τοῖς ὀπλίταις, ὅποτε καταφέρουσιν κατὰ τοῦ ὄρθιου αἱ ἁμαξαί, 25 ὅσας μὲν δόδῃ πλατεῖα οὖσα παρέχοι λῦσαι τὴν τάξιν, τοσούτους δὲ διαχωρῆσαι, ὥς δι' αὐτῶν ἐκπεσεῖν τὰς ἁμάξας· (9) ὅσοι δὲ περικαταλαμβάνουσιν, ξυνεύσαντας, τοὺς δὲ καὶ ποσόντας ἐς γῆν συγχλίσαι ἐς ἀκριβεῖς τὰς ἀσπίδας, τοὺς κατ' αὐτῶν φερόμενας τὰς ἁμάξας καὶ τῇ ῥύμῃ κατὰ τὸ εἶδος ὑπερπηδῶσας ἀβλαβῶς ἐπελθεῖν. Καὶ οὕτω ξυνέβη ὅπως παρήνεσέ τε Ἀλέξανδρος 35 καὶ εἴκασεν. (10) Οἱ μὲν γὰρ διέσχον τὴν φάλαγγα, αἱ δ' ὑπὲρ τῶν ἀσπίδων ἐπικυλισθεῖσαι ὀλίγα ἔβλαψαν· ἀπέθανε δὲ οὐδέ τις ὑπὸ ταῖς ἁμάξαις. Ἐνθα δὲ οἱ Μακεδόνες θαρσάναντες ὅτι ἀβλαβεῖς αὐτοῖς, ἃς μάλιστα ἐδεῖσαν, αἱ ἁμαξαί ἐγένοντο, σὺν βοῇ ἐς τοὺς Θράκας 40 ἐνέβαλον. (11) Ἀλέξανδρος δὲ τοὺς τοξότας μὲν ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρως πρὸ τῆς ἄλλης φάλαγγος, ὅτι ταύτῃ εὐπορώτερα ἦν, ἐλθεῖν ἐκέλευσε καὶ ἐκτοξεύειν ἐς τοὺς Θράκας ὅπῃ προσφέροντο· αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὸ ἄρμα καὶ τοὺς ὑπασπιστάς καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας κατὰ 45 τὸ εὐώνυμον ἦγεν. (12) Ἐνθα δὲ οἱ τοξόται βάλλοντες τοὺς προεχθέοντας τῶν Θρακῶν ἀνέστελλον· καὶ ἡ φάλαγξ προσηύετο οὐ χαλεπῶς ἐξέωσεν ἐκ τῆς χώρας ἀνθρώπους φίλους καὶ κακῶς ὠπλισμένους βαρβάρους, ὥστε Ἀλέξανδρον ἀπὸ τοῦ εὐώνυμου ἐπάγοντα οὐκέτι 50 ἐδέξαντο, ἀλλὰ βίβαντες ὥς ἐκαστοὶ προὔχωρει τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ ὄρους ἔφυγον. (13) Καὶ ἀπέθανον μὲν αὐτῶν ἐς χιλίους καὶ πεντακοσίους, ζῶντες δὲ ἄνδρες μὲν ὀλίγοι ἐλήφθησαν δι' ὠκύτητα καὶ τῆς χώρας ἐμ-

Alexandro honoris detulisse. Deinde, in Macedoniam reversum, exercitum quem in Asiam duceret apparasse.

4. Ineunte autem vere statuisse per Thraciam contra Triballos et Illyrios contendere, quos novis rebus studere acceperat, quosque, quum finitimi essent, nonnisi plane domitos relinquendos putabat, quum adeo longinquam atque remotam a domo expeditionem susciperet. (5) Arrepto itaque ex Amphipoli itinere, irrupisse in eam Thraciae partem, quam Thraces Autonomi (*liberi suisque legibus utentes*) dicti habitant, Philippos urbem et Orbelum montem a sinistra relinquentem. Trajecto autem Nesso flumine, aiunt eum decimo postquam iter ingressus esset die ad Aemum montem pervenisse. (6) Hic, ad fauces et angustias ascensus, negotiatorum (?) non pauci armati et Thraces Autonomi occurrerunt, ut vertice montis occupato, exercitum inde arcerent, qua aditus militibus patebat. (7) Congregatis etiam plaustris et ante se dispositis, non pro vallo solum ac propugnaculo iis utebantur, ut ex iis, si premerentur, pugnarent: verum etiam in animo habebant, adnitente in adversum hoste, ex editissimo montis praecipitio plaustra in Macedonum phalangem deturbare. Ita enim secum statuebant, quanto confertior phalanx esset, in quam plaustra propulsa ferrentur, tanto magis vi sua atque impetu eam dissipatura.

8. Alexander vero consilium init quo pacto quam tutissime montem superaret. Postquam ergo statuit periculum omnino subeundum esse (neque enim alius aditus ostendebatur) milites statarios monet, ut quum plaustra e sublimi delaberentur, ii quibus per viae latitudinem integrum id esset, soluto ordine cedant, ita ut proruentia plaustra per ipsos perlabantur. (9) Quotquot vero angustias viae premerentur, ii conferti atque in humum demissi scuta inter se accurate consererent, ut nimirum plaustra in ipso delapsa, impetu ipso, ut par est, transilientia, nihil damni inferrent. Neque aliter quam jusserat atque animo conceperat Alexander, evenit. (10) Divisa enim phalange, plaustra scutis devoluta parum damni intulerunt; nemo enim eorum ruina interiit. Tum Macedones alacriores facti, quod plaustra quae praecipue metuerant, nullo ipsis damno fuissent, clamore edito in Thraces feruntur. (11) Alexander vero sagittarios a dextero cornu ante aliam phalangem (quod illac facilius aditus videretur) progredi jubet, utque Thraces, quacunque proruant, telis petant: ipse cohorem praetoriam assumens, scutatos et Agrianos in laevum cornu duxit. (12) Sagittarii, prout quisque Thracum prosliebat, sagittis ferientes reprimunt. Tum phalanx immissa parvo negotio inermes homines maleque armatos barbaros loco movit: ita ut Alexandrum a laeva irruentem sustinere non possent, sed abjectis, prout cuique licebat, armis per montem diffugerent. (13) Caei ex iis mille circiter et quingenti. Virorum pauci in potestatem vivi ve-

πειρίαν, γυναῖκες δὲ ὅσαι ξυνείποντο αὐτοῖς ἐάλωσαν
πᾶσαι, καὶ τὰ παιδιάρια καὶ ἡ λεῖα πᾶσα ἐάλω.

ΚΕΦ. Β'.

Ἀλέξανδρος δὲ τὴν μὲν λαίαν ὀπίσω ἀπέπειψεν ἐς
τὰς πόλεις τὰς ἐπὶ θαλάσῃ, Λυσανίαν καὶ Φιλώτα πα-
9 ραδοῦς διατίθεσθαι· αὐτὸς δὲ τὸ ἄκρον ὑπερβαλὼν
προῆει διὰ τοῦ Αἰμου ἐς Τριβαλλούς, καὶ ἀφικνεῖται
ἐπὶ τὸν Λύγινον ποταμόν· ἀπέχει δὲ οὗτος ἀπὸ τοῦ
Ἰστρου ὡς ἐπὶ τὸν Αἶμον ἰόντι σταθμούς τρεῖς. (2)
Σύρμος δὲ ὁ τῶν Τριβαλλῶν βασιλεὺς, ἐκ πολλοῦ πυν-
10 θανόμενος τοῦ Ἀλεξάνδρου τὸν στόλον, γυναῖκας μὲν
καὶ παῖδας τῶν Τριβαλλῶν προῦπειψεν ἐπὶ τὸν Ἰστρον,
διαβαίνειν κελεύσας τὸν ποταμὸν ἐς νήσόν τινα τῶν ἐν
τῷ Ἰστρῷ· Πεύκη ὄνομα τῇ νήσῳ ἐστίν. (3) Ἐς
ταύτην δὲ τὴν νήσον καὶ οἱ Θρᾷκες οἱ πρόσχωροι τοῖς
15 Τριβαλλοῖς προσάγοντος Ἀλεξάνδρου συμπεφευγότες
ἦσαν, καὶ αὐτὸς ὁ Σύρμος ἐς ταύτην ξυμπεφεύγει ξὺν
τοῖς ἀμφ' αὐτόν· τὸ δὲ πολλὸ πλῆθος τῶν Τριβαλλῶν
ἐφυγεν ὀπίσω ἐπὶ τὸν ποταμόν, ἐνθεν περ τῇ προτεραίᾳ
ὠρμήθη Ἀλέξανδρος.
20 4. Ὡς δὲ ἔμαθεν αὐτῶν τὴν ὁρμήν, καὶ αὐτὸς ὑπο-
στρέψας τὸ ἔμπαιον ἐπὶ τοὺς Τριβαλλοὺς ἦγε, καὶ κα-
ταλαμβάνει καταστρατοπεδεύοντας ἤδη. Καὶ οἱ μὲν,
καταληφθέντες πρὸς τῷ νάπει τῷ παρὰ τὸν ποταμὸν
παρετάσσοντο· Ἀλέξανδρος δὲ καὶ αὐτὸς τὴν μὲν φά-
25 λαγγα ἐς βάθος ἐκτάξας ἐπῆγε, τοὺς τοξότας δὲ καὶ
τοὺς σφενδονήτας προεκθέοντας ἐκέλευσεν ἐκτοξεύειν τε
καὶ σφενδονᾶν ἐς τοὺς βαρβάρους, εἰ πως προκαλέσεται
αὐτοὺς ἐς τὰ ψιλὰ ἐκ τοῦ νάπου. (5) Οἱ δὲ ὡς ἐντὸς
βέλους ἐγένοντο, παιόμενοι ἐξέθεον ἐπὶ τοὺς τοξότας,
30 ὅπως ἐς χεῖρας ξυμμίξειαν γυμνοῖς οὖσι τοῖς τοξόταις.
Ἀλέξανδρος δὲ ὡς προῆγαγεν αὐτοὺς ἐκ τῆς νάπης ἔξω,
Φιλώταν μὲν ἀναλαβόντα τοὺς ἐκ τῆς ἀνωθεν Μακεδο-
νίας ἱππέας προσέταξεν ἐμβάλλειν κατὰ τὸ κέρας τὸ
δεξιόν, ἥπερ μάλιστα προῦκεχωρήκεισαν ἐν τῇ ἐκδρομῇ·
35 Ἡρακλείδην δὲ καὶ Σώπολιν τοὺς ἐκ Βοττιαίας τε καὶ
Ἀμφιπολεως ἱππέας κατὰ τὸ εὐώνυμον κέρας ἐπάγειν
ἐταξε. (6) Τὴν δὲ φάλαγγα τῶν πεζῶν καὶ τὴν ἄλλην
ἱκκὸν πρὸ τῆς φάλαγγος παρατείνας κατὰ μέσους ἐπῆγε.
Καὶ ὅτε μὲν ἀκροβολισμὸς παρ' ἐκατέρων ἦν, οἱ Τρι-
40 βαλλοὶ οὐ μείον εἶχον· ὡς δὲ ἦ τε φάλαγξ πυκνὴ
ἐνέβαλλεν ἐς αὐτοὺς ἐβρώμενος, καὶ οἱ ἱππεῖς οὐκ
ἀποντισμῷ ἔτι, ἀλλ' αὐτοῖς τοῖς ἱπποῖς ὠθοῦντες ἄλλη
καὶ ἄλλη προσέπιπτον, τότε δὴ ἐτρέπησαν διὰ τοῦ νά-
που ἐς τὸν ποταμόν. (7) Καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν τρις-
45 χίλιοι ἐν τῇ φυγῇ, ζῶντες δὲ ὀλίγοι καὶ τούτων ἐλήφθη-
σαν, ὅτι ὕλη τε δασεῖα πρὸ τοῦ ποταμοῦ ἦν καὶ νύξ
ἐπιγενομένη τὴν ἀκρίβειαν τῆς διώξεως ἀφείλετο τοὺς
Μακεδόνας. Αὐτῶν δὲ [τῶν] Μακεδόνων τελευτῆσαι
λίγαι Πτολεμαῖος ἱππέας μὲν ἑνδεκα, πεζοὺς δὲ ἀμφὶ
50 τοὺς τεσσαράκοντα.

nerunt, pedum celeritate et loci notitia elapsi : feminæ
quoque eos sectabantur, omnes captæ : pueri etiam et
præda omnis abducta.

CAP. II.

Ac prædam quidem Alexander eo unde venerat in mari-
timas urbes misit, Lysaniæ et Philotæ ejus administrandæ
negotio dato : ipse autem superato vertice, per Æmum in
Triballos contendit, et ad Lyginum flumen (distat id ab
Istro, si quis Æmum versus proficiscatur, itinere tridui)
pervenit. (2) Syrmus autem, Tribalorum rex, cognita
multo ante Alexandri expeditione, feminas et pueros Tri-
ballorum ad Istrum ablegarat, jusserratque, ut transmissio
flumine in quandam Istri insulam, cui Peuce nomen est,
sese reciperent. (3) In quam etiam insulam Thraces illis
finitimi imminente Alexandro jam pridem profugerant :
quin etiam Syrmus ipse cum familia eo confugerat. Maxima
vero Tribalorum multitudo retro ad flumen confugit, unde
Alexander pridie profectus erat.

4. Quos ut Alexander eo contendisse intellexit, ipse etiam
revocato itinere in Triballos movit, ubi eos jam in castris
degentes offendit. Hi vero deprehensi ad silvam flumini
vicinam aciem instruebant. Alexander etiam ipse phalan-
gem densius instructam adducit : atque sagittarios ac fun-
ditores præmittit, qui sagittis et fundis barbaros lacerant,
si forte ea ratione e sylvis in aperta provocari possint. (5)
Triballi intra teli jactum constituti et sagittis icti in sagitta-
rios prorunt, ut cum sagittariis qui inermes erant, comi-
nus manu confligerent. Quos ubi Alexander extra silvam
produxit, Philotam sumpto equitatu superioris Macedoniae,
in dextrum cornu, qua maxime excurrendo processerant :
Heraclidem autem et Sopolin cum equitatu, quem ex
Bottiaea et Amphipoli adduxerat, in sinistrum cornu impe-
tum facere jubet. (6) Ipse cum peditum phalange, reliquo
equitatu fronti prætento, in medios fertur. Jam quam diu
telis utrinque certabatur, Triballi haud inferiores erant :
simulac vero densa phalanx valido in eos impetu ruit, equi-
tesque non jam hastarum ictu, sed ipsis equis prementes
undequeque irruerunt, protinus in fugam coniecti, per
silvam flumen repetunt. (7) Cæsi in fuga sunt ter mille ;
sed pauci tantum ex his quoque vivi capti, quum densa
sylva flumini immineret, et noctis adventus persequendi
facultatem Macedonibus præberet. Ex Macedonibus
Ptolemæus equites undecim, pedites circiter quadraginta
desideratos scribit.

ΚΕΦ. Γ'.

Ἀπὸ δὲ τῆς μάχης τριταίος ἀφικνεῖται Ἀλέξανδρος ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν Ἴστρον, ποταμῶν τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην μέγιστον ὄντα καὶ πλείστην γῆν ἐπερχόμενον καὶ ἔθνη μαχिमώτατα ἀπείροντα, τὰ μὲν πολλὰ Κελτικὰ, ὅθεν γε καὶ αἱ πηγαὶ αὐτῷ ἀνίσχουσιν, ὧν τελευταίους Κουάδους καὶ Μαρχομάνους· (2) ἐπὶ δὲ Σαυροματῶν μοῖραν, Ἰάζυγας· ἐπὶ δὲ Γέτας τοὺς ἀπαθανατίζοντας· ἐπὶ δὲ Σαυρομάτας τοὺς πολλούς· ἐπὶ δὲ Σκύθας ἔσπε ἐπὶ τὰς ἐκβολάς, ἵνα ἐκδιδοῖ κατὰ πέντε 10 στόματα ἐς τὸν Εὐξείνου πόντον. (3) Ἐνταῦθα καταλαμβάνει αὐτῷ ἡκούσας ναὺς μακρὰς ἐκ Βυζαντίου διὰ τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου κατὰ τὸν ποταμὸν. Ταύτας ἐμπλήσας τοξοτῶν τε καὶ ὀπλιτῶν, τῇ νήσῳ ἐπέπλει ἵνα οἱ Τριβαλλοὶ τε καὶ οἱ Θρᾷκες ξυμπεφευγότες ᾗσαν, 15 καὶ ἐπειρᾶτο βιάζεσθαι τὴν ἀπόδασιν. (4) Οἱ δὲ βάρβαροι ἀπῆντων ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὅποι αἱ νῆες προσπίπτοιεν· αἱ δὲ ὀλίγαι τε ᾗσαν καὶ ἡ στρατιὰ οὐ πολλὴ ἐπ' αὐτῶν, καὶ τῆς νήσου τὰ πολλὰ ἀπότομα ἐς προσβολήν, καὶ τὸ βεῦμα τοῦ ποταμοῦ τὸ παρ' αὐτῇ, οἷα 20 δὴ ἐς στενὸν ἀγκυκλεισμένον, ὅξυ καὶ ἀπορον προσφέρεσθαι.

5. Ἐνθα δὴ Ἀλέξανδρος ἀπαγαγὼν τὰς ναὺς ἔγνω διαβαίνειν τὸν Ἴστρον ἐπὶ τοὺς Γέτας τοὺς πέραν τοῦ Ἴστρου ὥκισμένους, ὅτι τε συνελεγμένους ἑώρα πολ- 25 λούς ἐπὶ τῇ ὄχθῃ τοῦ Ἴστρου, ὡς εἰρξόντας, εἰ διαβαίνοι (ᾗσαν γὰρ ἱππεῖς μὲν ἐς τετραχιχιλίους, πεζοὶ δὲ πλείους τῶν μυρίων), καὶ ἅμα πόθος ἔλαβεν αὐτὸν ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ Ἴστρου ἔλθεῖν. (6) Τῶν μὲν δὴ νεῶν ἐπέβη αὐτός· τὰς δὲ διφθέρας ὑφ' αἷς ἐσκήνουν τῆς 30 κάρφης πληρώσας, καὶ ὅσα μονόξυλα πλοῖα ἐκ τῆς χώρας ξυναγαγίων (ᾗν δὲ καὶ τούτων εὐπορία πολλή, ὅτι τούτοις ᾗχονται οἱ πρόσκοικοι τῷ Ἴστρῳ ἐφ' ἀλιεία τε τῇ ἐκ τοῦ Ἴστρου, καὶ εἴποτε παρ' ἀλλήλους ἀνὰ τὸν ποταμὸν στέλλονται, καὶ ληστεύοντες ἀπ' αὐτῶν οἱ 35 πολλοὶ) ταῦτα ὡς πλείστα ξυναγαγίων διεβίβαζεν ἐπ' αὐτῶν τῆς στρατιᾶς ὅσους δυνατὸν ᾗν ἐν τῷ τοῦδε τρόπῳ. Καὶ γίνονται οἱ διαβάντες ἅμα Ἀλέξανδρῳ ἱππεῖς μὲν ἐς χιλίους καὶ πενταχοσίους, πεζοὶ δὲ ἐς τετραχιχιλίους.

ΚΕΦ. Δ'.

40 Διέβαλον δὲ τῆς νυκτὸς ᾗ λήθον ᾗν σίτου βαθύ· καὶ ταύτη μᾶλλον τι ἔλαθον προσσχόντες τῇ ὄχθῃ. Ἵππὸ δὲ τὴν ἑω Ἀλέξανδρος διὰ τοῦ λήθου ᾗγε, παραγγείλας τοῖς πεζοῖς, πλαγίαις ταῖς σαρίσσαις ἐπικλίνοντας τὸν σίτον οὕτω προάγειν ἐς τὰ οὐκ ἐργάσιμα. (2) Οἱ δὲ 45 ἱππεῖς, ἔσπε μὲν διὰ τοῦ λήθου προᾗει ἡ φάλαγξ, ἐφέπτοντο· ὡς δὲ ἐκ τῶν ἐργασίμων ἐξήλασαν, τὴν μὲν ἱππὸν ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας αὐτὸς Ἀλέξανδρος παρήγαγε, τὴν φάλαγγα δὲ ἐν πλαισίῳ Νικάνορα ᾗγειν ἐκέλευσεν. (3) Καὶ οἱ Γέται οὐδὲ τὴν πρώτην ἐμβολὴν τῶν ἱππέων

CAP. III.

Tertio post hanc pugnam die Alexander ad Istrum flumen pervenit, omnium qui in Europa sunt maximum, quodque plurimum terrae alluit et bellicosissimas nationes interfluens dirimit, ac quidem praecipue Celticas, a quibus etiam fontes ejus oriuntur quarum que extremi sunt Quadi et Marcomanni : (2) deinde Iazyges, Sauromatarum pars : ulterius Getae, qui animas immortales esse statuunt : exinde magna ista Sauromatarum natio : postremo Scythae, ad exitum fluminis usque, ubi per quinque ostia in Euxinum pontum profluit. (3) Hic Alexander naves aliquot longas offendit, quae Byzantio per pontum Euxinum adverso flumine venerant. In his tanto numero sagittariorum et armatorum, quantum capere poterant, imposito, insulam ad quam Triballi et Thracae confugerant, petit. (4) Quumque summa vi in terram exscendere niteretur, barbari ad flumen concurrentes, quacunque naves appellebant, exitum prohibebant. Porro et naves paucae erant, et exigua in iis militum manus : et insulae situs maxima ex parte prae-ruptus ac praecipue, fluminisque ipsius cursus (utpote arctis spatiis conclusus) rapidus et ad appellendum difficilis.

5. Idcirco Alexander, abductis navibus, Istrum trajicere et Getas trans Istrum habitantes petere statuit, quum ad ripam Istri multos confluisse videret, si trajicere vellet, prohibuituros : (erant enim equitum quatuor millia, peditum plus decem) simul etiam quod illum cupiditas coeperat trans Istrum eundi. (6) Naves itaque ipse conscendit : pelles vero sub quibus in castris degebant paleis impleri jubet, et quotquot in ea regione erant lintres, simul convehit. (Erat autem magna earum copia, quum Istri accolae iis utantur partim ad piscandum, partim ut inter se commeari possint, multi etiam ut praedationes exercent.) Iis igitur quamplurimis collectis, quantam ea ratione fieri poterat, exercitus partem traducit. Numerus eorum qui cum Alexandro trajecerunt, fuit equitum circiter mille et quingenti, peditum quatuor millia.

CAP. IV.

Trajecerunt autem noctu ea parte qua densa erat frumenti seges. Quo factum est ut ad ripam appellentes minus ab hoste cerni possent. Sub auroram Alexander manum per segetem ducit, imperans peditibus, ut transversis sarissis frumentum reclinantes ita progrediantur donec in campum non cultum pervenerint. (2) Equites vero, quamdiu phalanx per segetem procedebat, sequebantur. Ubi extra culta ventum est, Alexander ipse equitatum ad dextrum cornu ducit : Nicanori, ut quadrata acie phalangem ducat, jubet. (3) Getae ne primum

δόξαντο· παράδοξος μὲν γὰρ αὐτοῖς ἡ τόλμα ἐφάνη τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅτι εὐμαρῶς οὕτω τὸν μέγιστον τῶν ποταμῶν διεβέβηκει ἐν μιᾷ νυκτὶ τὸν Ἴστρον, οὐ γεφυρώσας τὸν πόρον, φοβερά δὲ καὶ τῆς φάλαγγος ἡ ἐξυγκλείσις, βιαία δὲ ἡ τῶν ἱππέων ἐμβολή· (4) Καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐς τὴν πόλιν καταφεύγουσιν, ἡ δὲ ἀπεῖχεν αὐτοῖς ὅσον παρασάγγην τοῦ Ἴστρου· ὥς δὲ ἐπάγοντα εἶδον σπουδῇ Ἀλεξάνδρον τὴν μὲν φάλαγγα παρὰ τὸν ποταμόν, ὥς μὴ κυκλωθεῖεν πῃ οἱ πεζοὶ ἐνεδρευσάντων τῶν Γετῶν, τοὺς ἱππέας δὲ κατὰ μέτωπον, λείπουσιν αὐτὰ καὶ τὴν πόλιν οἱ Γέται κακῶς τετειχισμένην, ἀναλαβόντες τῶν παιδαρίων καὶ τῶν γυναικῶν ἐπὶ τοὺς ἱπποὺς ὅσα φέρειν οἱ ἱπποὶ ἠδύναντο· ἦν δὲ αὐτοῖς ἡ ὁρμὴ ὥς πορρωτάτω ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς τὰ ἔρημα. (5) Ἀλεξάνδρος δὲ τὴν τὴν πόλιν λαμβάνει καὶ τὴν λεῖαν πᾶσαν ὅσῃν οἱ Γέται ὑπελείποντο. Καὶ τὴν μὲν λεῖαν Μελεάγρῳ καὶ Φιλίππῳ ἐπαναγαγεῖν δίδωσιν· αὐτὸς δὲ κατασκάψας τὴν πόλιν θύει τε ἐπὶ τῇ ὄχθῃ τοῦ Ἴστρου Διὶ Σωτῆρι καὶ Ἡρακλεῖ καὶ αὐτῷ τῷ Ἴστρῳ, ὅτι οὐκ ἄπορος αὐτῷ ἐγένετο, καὶ ἐπανάγει αὐτῆς ἡμέρας σῶους σύμπαντας ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

6. Ἐνταῦθα ἀφίκοντο πρέσβεις ὥς Ἀλεξάνδρον παρὰ τε τῶν ἄλλων ὅσα αὐτόνομα ἔθνη προσοικεῖ τῷ Ἴστρῳ, καὶ παρὰ Σύρμου τοῦ Τριβαλλῶν βασιλέως· καὶ παρὰ Κελτῶν δὲ τῶν ἐπὶ τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ ὥκισμένον ἦχον· μεγάλοι οἱ Κελτοὶ τὰ σώματα καὶ μέγα ἐπὶ σφίσι φρονούντες· φιλίας δὲ πάντες τῆς Ἀλεξάνδρου ἐφιέμενοι ἔκειν ἔφασαν. (7) Καὶ πᾶσιν ἔδωκε πίστεις Ἀλεξάνδρος καὶ ἔλαβε· τοὺς Κελτοὺς δὲ καὶ ἤρετο ὅ τι μάλιστα δεδίττεται αὐτοὺς τῶν ἀνθρωπίνων, ἐλπίσας ὅτι μέγα ὄνομα τὸ αὐτοῦ καὶ ἐς Κελτοὺς καὶ ἔτι προσωτέρω ἦκει, καὶ ὅτι αὐτὸν μάλιστα πάντων δεδιέναι φήσουσι· τῷ δὲ παρ' ἐλπίδα ξυνέβη τῶν Κελτῶν ἡ ἀπόκρισις· (8) οἷα γὰρ πορρωτὲ ὥκισμένοι Ἀλεξάνδρου καὶ χωρὶα δύσπορα οἰκοῦντες, καὶ Ἀλεξάνδρου ἐς ἄλλα τὴν ὁρμὴν ὀρῶντες, ἔφασαν δεδιέναι μήποτε δ' οὐρανὸς αὐτοῖς ἐμπέσοι. Καὶ τούτους φίλους τε ὀνομάσας καὶ συμμάχους ποιησάμενος ὅπισθ' ἀπέπεμψε, τοσοῦτον ὑπειπὼν ὅτι ἀλαζόνες Κελτοὶ εἰσιν.

ΚΕΦ. Ε'.

90 Αὐτὸς δὲ ἐπ' Ἀγριάνων καὶ Παιόνων προὔγρει. Ἐνθα δὲ ἄγγελοι ἀφίκοντο αὐτῷ Κλεῖτόν τε τὸν Βαρδύλεω ἀφιστάναι ἀγγέλλοντες καὶ Γλαυκίαν προσκεχωρημέναι αὐτῷ τὸν Ταυλαντίων βασιλέα· οἱ δὲ καὶ τοὺς Αὐταριάτας ἐπιθήσασθαι αὐτῷ κατὰ τὴν πορείαν ἐξήγγελλον· ὧν δὲ ἑνεκα κατὰ σπουδὴν ἐδόκει ἀναζευγνύναι. (2) Λάγγαρος δὲ ὁ τῶν Ἀγριάνων βασιλεὺς ἔτι μὲν καὶ Φιλίππου ζῶντος ἀσπαζόμενος Ἀλεξάνδρον δηλὸς ἦν καὶ ἰδίᾳ ἐπρέσβευσεν παρ' αὐτόν, τότε δὲ παρῇν αὐτῷ μετὰ τῶν ὑπασιτιστῶν, ὄσους τε καλοῦσιν αὐτοὺς καὶ εὐοπλοτάτους ἀμφ' αὐτὸν εἶχε· (3) καὶ

quidem equitatus impetum tulere. Inaudita enim ipsius Alexandri audacia esse videbatur, quod ita facile unica nocte Istrum, omnium Europae fluminum inaximum, nullo per vadum ponte ducto transisset. Terrorem etiam eis incutiebat phalangis densitas, et violentus equitum impetus. (4) Ac primo quidem ad urbem confugiunt, una tantum parasanga ab Istro distantem; verum ubi conspicati sunt Alexandrum summa diligentia phalangem secus flumen ducere, ne pedites circumveniri ex insidiis a Getis possent, equitatum autem a fronte dispositum esse, tum Getæ urbem quoque utpote male munitam deserunt: tantumque puerorum et foeminarum quantum equi ferre poterant abducunt, et quam longissime possunt a flumine in solitudines sese recipiunt. (5) Alexander urbem capit et prædam omnem a Getis relictam, eamque Meleagro et Philippo abducendam tradit. Ipse vero, urbe solo adæquata, in Istri ripa Jovi Servatori atque Herculi ipsique adeo Istro (quod se haud difficilem ipsi in transitu præbuisset) sacrum facit: eodemque die omnes suos incolumes in castra reducit.

6. Ibi legati ad Alexandrum venere cum ab aliis sui juris nationibus, quæ Istrum accolunt, tum a Syrmō Triballorum rege, et a Celtis qui Ionium sinum incolunt. Sunt vero Celtæ et procerae staturæ et multum sibi ipsis tribuentes. Omnes autem se Alexandri amicitiam petentes venire assecebant. (7) Fides utrinque et data et accepta est. Atque Celtas percunctatus est Alexander, quid in rebus humanis maxime extimescerent: ratus nominis sui splendorem ad Celtas multoque ulterius penetrasse: quodque ipsum præ rebus omnibus timerent responsuros. (8) At a Celtis longe aliter ac sperarat ei responsum est: nimirum quum procul ab Alexandro agerent et loca accessu difficilia habitarent, ipsumque in alios expeditionem moliri viderent, vereri se aiebant ne cælum in ipsos ruat. Alexander eos amicos appellans et in confœderatorum numerum recipiens remisit, hoc unum subdens, Celtas arrogantes esse.

CAP. V.

Inde in Agrianos et Pæonas movit. Ibi nuntium ei allatum est Clitum Bardylis filium ab eo defecisse, Glauciamque Taulantiorum regem se eidem adjunxisse. Alii nuntiabant etiam Autariatas ipsum in itinere adorituros. Quibus de causis celeriter inde movendum censuit. (2) Langarus vero Agrianorum rex, qui etiam Philippo vivo complexus amore Alexandrum palam fuerat et privatim ad eum legatos miserat, tunc temporis cum lectissimis optimeque armatis scutatis militibus ei aderat. (3) Qui quum audiret Alexan-

ἐπειδὴ ἔμαθεν ὑπὲρ τῶν Αὐταριατῶν πυνθανόμενον Ἀλέξανδρον, οἰκτινέει τε καὶ ὀπόσοι εἶεν, οὐκ ἔφη χρῆναι ἐν λόγῳ τίθεσθαι Αὐταριάτας· εἶναι γὰρ ἀπολεμωτάτους τῶν ταύτη· καὶ αὐτὸς ἐμβαλεῖν ἐς τὴν χώραν αὐτῶν, ὡς ἀμφὶ τὰ σφέτερα μάλλον τι ἔχουσιν. Καὶ κελεύσαντος Ἀλεξάνδρου ἐσβάλλει ἐς αὐτούς· καὶ ἐμβαλὼν ἦγε καὶ ἔφερε τὴν χώραν αὐτῶν.

4. Αὐταριαῖται μὲν δὴ ἀμφὶ τὰ αὐτῶν εἶχον· Λάγ-
γαρος δὲ τὰ τε ἄλλα ἐτιμήθη μέγας πρὸς Ἀλεξάνδρου
καὶ δῶρα ἔλαβεν ὅσα μέγιστα παρὰ βασιλεῖ τῷ Μακε-
δόνα νομίζεται· καὶ τὴν ἀδελφὴν τὴν Ἀλεξάνδρου
Κύναν καὶ ταύτην ὠμολόγησε δώσειν αὐτῷ ἐς Πέλλαν
ἀφικομένῳ Ἀλέξανδρος.

5. Ἀλλὰ Λάγγαρος μὲν ἐπανελθὼν οἶκαδε νόσῳ ἐτε-
λεῦτησεν· Ἀλέξανδρος δὲ παρὰ τὸν Ἐριγόνα ποτα-
μὸν πορευόμενος ἐς Πήλιον πόλιν ἐστέλλετο. Ταύτην
γὰρ κατελήφει ὁ Κλείτος ὡς ὄχυρωτάτην τῆς χώρας
καὶ πρὸς ταύτην ὡς ἦκεν Ἀλέξανδρος, καταστρατοπε-
δεύσας πρὸς τῷ Ἐορδαϊκῷ ποταμῷ, τῇ ὑστεραίᾳ ἐγνώκει
προβάλλειν τῷ τείχει. (6) Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Κλείτον τὰ
κύκλῳ τῆς πόλεως ὄρη, ὑπερδξία τε ὄντα καὶ δασέα,
κατεῖχον, ὡς πάντοθεν ἐπιτιθεσθαι τοῖς Μακεδόσιν, εἰ
τῇ πόλει προσβάλλοιεν· Γλαυκίας δὲ αὐτῷ ὁ τῶν Ταυ-
λαντίων βασιλεὺς οὕτω παρῆν. (7) Ἀλέξανδρος μὲν
δὴ τῇ πόλει προσῆγεν· οἱ δὲ πολέμιοι σφαγιασάμε-
νοι παῖδας τρεῖς καὶ κόρας ἴσας τὸν ἀριθμὸν καὶ κριτοὺς
μέλανας τρεῖς, ὥρμητο μὲν ὡς δεδόμενοι ἐς χεῖρας
τοὺς Μακεδόνας· ὁμοῦ δὲ γενομένην ἐξέλιπον καίτοι
καρτερὰ ὄντα τὰ κατελιμμένα πρὸς σφῶν χωρία, ὥστε
καὶ τὰ σφάγια αὐτῶν κατελήφθη ἔτι κείμενα.

8. Ταύτη μὲν δὴ τῇ ἡμέρᾳ κατακλείσας αὐτοὺς ἐς τὴν
πόλιν καὶ στρατοπεδεύσάμενος πρὸς τῷ τείχει ἐγνώκει
περιτειχισμῷ ἀποκλείσαι αὐτούς· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ πα-
ρῆν μετὰ πολλῆς δυνάμεως Γλαυκίας ὁ τῶν Ταυλαν-
τίων βασιλεὺς. Ἐνθα δὴ Ἀλέξανδρος τὴν μὲν πόλιν
ἀπέγνω εἰλεῖν ἂν ζῆν τῇ παρουσίᾳ δυνάμει, πολλῶν μὲν
ἐς αὐτὴν καὶ μαχίμων ζυμπεφευγόντων, πολλῶν δὲ ἅμα
τῷ Γλαυκίᾳ προσκεισσομένων, εἰ αὐτὸς τῷ τείχει προσ-
μάχοιτο, (9) Φιλώταν δὲ ἀναλαβόντα τῶν ἱππέων ὄσους
ἐς προφυλακὴν καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκ τοῦ στρατοπέδου
ἐς ἐπισιτισμὸν ἔπεμπεν. Καὶ ὁ Γλαυκίας μαθὼν τὴν
ὁρμὴν τῶν ἀμφὶ Φιλώταν ἐξελαύνει ἐπ' αὐτούς, καὶ
καταλαμβάνει τὰ κύκλῳ ὄρη τοῦ πεδίου, θven οἱ ζῆν
Φιλῶτα ἐπισιτιεῖσθαι ἔμελλον. (10) Ἀλέξανδρος δέ,
ἐπειδὴ ἀπηγγέλθη αὐτῷ ὅτι κινδυνεύουσιν οἱ τε ἱπ-
πεῖς καὶ τὰ ὑποζύγια, εἰ νῦξ αὐτοὺς καταλήφεται,
αὐτὸς μὲν ἀναλαβὼν τοὺς τε ὑπαπιστάς καὶ τοὺς
τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας καὶ ἱππείας ἐς τετρακο-
σίους ἐβόηθι σπουδῇ· τὸ δὲ ἄλλο στράτευμα πρὸς
τῇ πόλει ἀπέλιπεν, ὡς μὴ ἀποχωρήσαντος παντὸς
τοῦ στρατοῦ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως ἐπιδραμόντες τοῖς
ἀμφὶ Γλαυκίαν ζυμμίζεσαν. (11) Ἐνθα δὴ Γλαυκίας
προσάγοντα Ἀλέξανδρον αἰσθόμενος ἐκλείπει τὰ ὄρη·
οἱ δὲ ζῆν Φιλῶτα ἀσφαλῶς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον διεσώ-

drum sciscitantem, quinam illi et quot Autariatæ numero
essent, monuit, Autariatæ nihili faciendos esse, quod es-
sent omnium illius regionis hominum minime bellicosi : se-
que ipsum in eorum ditionem irrupturum, ut domi potius
haberent quod agerent. Jubente igitur Alexandro popu-
labundus eorum agrum ingreditur et vastat

4. Ita Autariatæ suis rebus occupabantur ; Langarus vero
amplissimis honoribus ab Alexandro affectus, munera
etiam accepit quæ apud Macedonum reges habentur summa.
Sororem etiam suam, Cynam nomine, Alexander, ubi
Pellam reversus esset, uxorem se illi daturum spondet.

5. Langarus autem domum reversus morbo oblit. Alexan-
der igitur secus Erigonem fluvium iter faciens, Pelium venit :
quam urbem Clitus occuparat, ut totius regionis munitissi-
mam. Quo simulac venit Alexander, castris ad Eordaicum
flumen positis postridie muros adoriri statuit. (6) Clitus
cum suis copiis montes urbi circumjectos, qui alti et silvis
densi erant, insederat, ut si Macedones urbem adorirentur,
omni ex parte irruere in eos possent. Glaucias vero Tau-
lantiorum rex necdum ad ipsum venerat. (7) Quum itaque
jam Alexander urbi immineret, hostes, mactatis tribus pu-
eris et totidem puellis tribusque nigris arietibus, erumpunt
tanquam cum Macedonibus manus conserturi. Quumque
jam propius convenissent, loca illa quæ occuparant, quan-
tumvis aspera munitaque essent, deserunt, adeo ut etiam
hostiæ ibidem relictæ sint repertæ.

8. Eo ipso die hostibus intra mœnia conclusis castrisque
ad muros positis, statuerat Alexander alio in orbem muro
ducto ipsos intercludere. Postridie vero quum Glaucias
Taulantiorum rex cum ingenti exercitu eo pervenisset, nec
speraret Alexander se iis quas adduxerat copiis urbem ca-
pere posse, quum et multi bellatores in urbem confugissent
multique cum Glaucia irruituri essent, si ipse murum op-
pugnaret : (9) Philotam, sumpto equitatu qui præsidio
sufficeret et jumentis castrensibus, frumentatum mittit.
Glaucias, cognito motu Philotæ, in eum movit, et mon-
tes campo, in quem Philotas frumentatum iturus erat,
circumjectos occupat. (10) Alexander, simulac ei renun-
tialum est, equitatum et impedimenta in magno discrimine
versari, si nox eos occupet, ipse confestim scutatis et sa-
gittariis atque Agrianis equitibusque quadringentis secum
sumptis, auxilio advolat, reliquo exercitu ad urbem re-
lictæ : ne, universo exercitu discedente, oppidani excurren-
tes cum Glaucia conjungerentur. (11) Glaucias, ut sensit
Alexandrum adventare, montes deserit, atque ita Philotas
tuto se in castra recepit. Existimabant adhuc Clitus et

θησαν. Ἐδόκουν δ' εἶναι τὸν Ἀλέξανδρον ἐν δυσχωρίᾳ ἀπειληθέναι οἱ ἀμφὶ τὸν Κλειτόν καὶ Γλαυκίαν· τὰ τε γὰρ ὄρη τὰ ὑπερδρέξια κατείχον πολλοὶς μὲν ἱππεῦσι, πολλοῖς δὲ ἀκοντισταῖς καὶ σφενδονήταις, καὶ ὀπλίταις·
 5 δὲ οὐκ ὀλίγοις, καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει κατειληγμένοι προσκεισέσθαι ἀπαλλαττομένοις ἐμελλον· (12) τὰ τε χωρία δι' ὧν ἡ πάροδος ἦν τῷ Ἀλεξάνδρῳ στενὰ καὶ ὀλῶδη ἐφαίνετο, τῇ μὲν πρὸς τοῦ ποταμοῦ ἀπειργόμενα, τῇ δὲ ὄρος ὑπερύψηλον ἦν καὶ κρημνοὶ πρὸς τοῦ ὄρους, ὥστε
 10 οὐδὲ ἐπὶ τισσάρων ἀσπίδων ἂν τῷ στρατεύματι ἡ πάροδος ἐγένετο.

ΚΕΦ. Γ'.

Ἐνθα δὴ ἐκτάσσει τὸν στρατὸν Ἀλέξανδρος ἐς ἐκὰς τὸν καὶ εἴκοσι τὸ βάθος τῆς φάλαγγος. Ἐπὶ τὸ κέρασ δὲ ἐκατέρωθεν διακοσίους ἱππέας ἐπιτάξας παρήγγελλε
 15 σιγῇ ἔχειν, τὸ παραγγελλόμενον ὀξέως δεχομένους. (2) Καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐσήμηνεν ὁρᾶ ἀνατείνειν τὰ δόρατα τοὺς ὀπλίτας, ἔπειτα ἀπὸ ξυνοήματος ἀποτείνειν ἐς προβαλήν, καὶ νῦν μὲν ἐς τὸ δεξιὸν ἐγκλίνει τῶν δοράτων τὴν σύγκλεισιν, αὐθις δὲ ἐπὶ τὰ ἀριστερά. Καὶ αὐτὴν
 20 δὲ τὴν φάλαγγα ἐς τε τὸ πρόσω ὀξέως ἐκίνησε καὶ ἐπὶ τὰ κέρατα ἄλλοτε ἄλλῃ παρήγαγε. (3) Καὶ οὕτω πολλὰς τάξεις τάξας τε καὶ μετακοσμήσας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, κατὰ τὸ εὐώνυμον ὅον ἐμβολὸν ποιήσας τῆς φάλαγγος ἐπῆγεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Οἱ δὲ πάλαι μὲν ἐθαύμα-
 25 ζον τὴν τε ὀξύτητα ὁρῶντες καὶ τὸν κόσμον τῶν ὤρων μὲνων· τότε δὲ προσάγοντας ἤδη τοὺς ἀμφὶ Ἀλέξανδρον οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ λείπουσιν τοὺς πρώτους λόφους. (4) Ὁ δὲ καὶ ἐπαλαλάζει ἐκέλευσε τοὺς Μακεδόνας καὶ τοὶς δόρασι δουπῆσαι πρὸς τὰς ἀσπίδας· οἱ δὲ Ταυλάν-
 30 τιοι εἶναι μᾶλλον ἐκπλαγέντες πρὸς τῆς βοῆς ὥς πρὸς τὴν πολὺν ἐπανάγαγον σπουδὴν τὸν στρατόν.

5. Ἀλέξανδρος δὲ λόφον τινὰ κατέχοντας ἰδὼν οὐ πολλοὺς τῶν πολεμίων, παρ' ὃν αὐτῶν ἡ πάροδος ἐγίγνετο, παρήγγειλε τοῖς σωματοφύλαξι καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν
 35 ἐπαίροις, ἀναλαβόντας τὰς ἀσπίδας ἀναβαίνειν ἐπὶ τοὺς ἵππους καὶ ἐλαύνειν ἐπὶ τὸν γήλοπον· ἐκεῖσε δὲ ἐλθόντας, εἰ ὑπομένοιν οἱ κατειληφότες τὸ χωρίον, τοὺς ἡμίσεας καταπτῆσαι ἀπὸ τῶν ἵππων καὶ ἀναμιχθέντας τοῖς ἱππεῦσι πεζοὺς μάχεσθαι. (6) Οἱ δὲ πολέμιοι
 40 τὴν ὁρμὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἰδόντες λείπουσιν τὸν γήλοπον καὶ παρεκκλίνουσιν ἐφ' ἐκάτερα τῶν ὀρῶν. Ἐνθα δὲ καταλαβὼν Ἀλέξανδρος τὸν γήλοπον σὺν τοῖς ἐταίροις τοὺς τε Ἀγριᾶνας μεταπέμπεται καὶ τοὺς τοξότας, ὄντας ἐς δισχιλίους· τοὺς δὲ ὑπασπιστάς διαβαίνειν
 45 τὸν ποταμὸν ἐκέλευσε καὶ ἐπὶ τούτοις τὰς τάξεις τῶν Μακεδόνων· ὁπότε δὲ διαβάντες τύχοιεν, ἐπ' ἀσπίδα ἐκτάσσεσθαι, ὥς πυκνὴν εὐθὺς διαβάντων φαίνεσθαι τὴν φάλαγγα· αὐτὸς δὲ ἐν προφυλακῇ ὦν ἀπὸ τοῦ λόφου ἀφεύρορα τῶν πολεμίων τὴν ὁρμὴν.
 50 ὁρῶντες διαβαίνουσιν τὴν δύναμιν, κατὰ τὰ ὄρη ἀντεπήσαν, ὥς τοῖς μετὰ Ἀλεξάνδρου ἐπιθησόμενοι τελευ-

Glaucias difficultate locorum interceptum esse Alexandrum. Nam et montes opportunos magno equitum, jaculatorum et funditorum numero occupant, et armatis militibus non paucis, et oppidani in urbe conclusi in abeuntēs irrupturierant. (12) Præterea loca per quæ Alexandro eundum erat, angusta et silvosa erant: hinc flumine, illinc monte excelso atque prærupto viam adeo coarctantibus, ut ne quatuor quidem scutatis militibus conjunctim iter esset.

CAP. VI.

Alexander aciem ita instruit, ut centum viginti in spissitudine phalanx habeat: equitesque in utroque cornu ducentos locans, mandat, ut silentio habito mandata celeriter excipiant. (2) Ac primo imperat ut erigerent hastas; mox signo dato versus hostes tanquam impetum facturi, infestas protenderent, modo in dextrum, modo in sinistrum latus flexis hastarum cuspidibus. Ipsam interea phalangem celeriter promovit, et in cornua aliter atque aliter duxit: (3) atque ita immutata in varias formas brevi tempore aciei structura, a læva, tanquam in cuneum redacta phalange, hostes invadit. Hi vero quum jam mirati essent quanta celeritate quoque ordine res gererentur, ubi demum accedunt Macedones, impetum eorum haud sustinentes, primos colles deserunt. (4) Tum Alexander clamores edidit hastisque scuta quati jubet. Quo clamore vehementius adhuc percussi Taulantii exercitum celeriter urbem versus movere.

5. Alexander, animadvertens exiguam quandam hostium manum collem tenere, per quem ipsi transeundum erat, corporis custodibus et amicis, qui circa eum erant, imperat uti assumptis scutis equos conscendant et collem petant. Quo ubi ventum esset, si hostes qui locum illum occupabant eos opperirentur, dimidia pars illorum ex equis desiliat, et equitibus mista pedites configant. (6) Hostes, adventantem Alexandrum conspicati, collem deserunt, et utrinque per montes diffugiunt. Occupato itaque colle, Alexander cum amicis Agrianos atque sagittarios, duo circiter millia, ad se arcessit; scutatos vero flumen trajicere jubet: postque hos, Macedonum cohortes. Ubi vero trajecerint, ad sinistram explicent aciem ut densa statim eorum qui transissent phalanx esse videretur. Ipse in procubiis quum esset, ex colle hostium motus spectabat. (7) Hostes, quum exercitum flumen transeuntem cernerent, montes versus sese contulere, veluti in eos qui postremi cum Alexandro dis-

ταίους ἀποχωροῦσιν. Ὁ δὲ πελαζόντων ἦδη αὐτὸς ἐκθεῖ
 σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτόν, καὶ ἡ φάλαγξ, ὡς διὰ τοῦ ποτα-
 μοῦ ἐπιούσα, ἐπηλάαζεν· οἱ δὲ πολέμιοι πάντων
 ἐπὶ σφῆς θλαυνόντων ἐγκλίναντες ἔφρουγον· καὶ ἐν
 5 τούτῳ ἐπῆγεν Ἀλέξανδρος τοὺς τε Ἀγριᾶνας καὶ τοὺς
 τοξότας δρόμῳ ὡς ἐπὶ τὸν ποταμόν. (8) Καὶ πρῶτος
 μὲν αὐτὸς φθάσας διαβαίνει· τοῖς τελευταίοις δὲ ὡς
 εἶδεν ἐπικειμένους τοὺς πολεμίους, ἐπιστήσας ἐπὶ τῇ
 10 ὄρῃ τὰς μηχανὰς ἐξακοντίζειν ὡς πορρώτατ' ἀπ' αὐ-
 τῶν ἐκελευσεν ὅσα ἀπὸ μηχανῶν βέλη ἐξακοντίζεται·
 καὶ τοὺς τοξότας δὲ ἐκ μέσου τοῦ ποταμοῦ ἐκτοξεύειν
 ἐπιστάντας καὶ τοὺτους. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Γλαυ-
 κίαν εἰσὺν βέλους παρελθεῖν οὐκ ἐτόλμων· οἱ Μακε-
 15 δόνες δὲ ἐν τούτῳ ἀσφαλῶς ἐπέρασαν τὸν ποταμόν,
 ὥστε οὐδεὶς ἀπέθανεν ἐν τῇ ἀποχωρήσει αὐτῶν.

9. Τρίτῃ δὲ ἀπ' ἐκείνης ἡμέρας καταμαθὼν Ἀλέξαν-
 δρος κακῶς αὐλιζομένους τοὺς ἀμφὶ Κλεῖτον καὶ Γλαυ-
 κίαν, καὶ οὔτε φυλακὰς ἐν τῇ τάξει αὐτοῖς φυλαττομέ-
 νας οὔτε χάρακα ἢ τάφρον προβεδλημένους, οἷα δὴ ζῶν
 20 φόβῳ ἀπηλλάχθαι οἰομένων Ἀλέξανδρον, ἐς μῆχος δὲ
 οὐκ ὠφέλιμον ἀποτεταγμένην αὐτοῖς τὴν τάξιν, ὑπὸ
 νύκτα ἔτι λαθὼν διαβαίνει τὸν ποταμόν, τοὺς τε ὑπα-
 σπιστάς αἶμα οἱ ἄγων καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας καὶ τοὺς τοξό-
 25 τας καὶ τὴν Περδίκου καὶ Κοῖνου τάξιν. (10) Καὶ
 προστέτακτο μὲν ἀκολουθεῖν τὴν ἄλλην στρατιάν· ὡς
 δὲ καιρὸν εἶδεν εἰς ἐπιθεσιν, οὐ προσμείνας ὁμοῦ γε-
 νέσθαι πάντας, ἔφηκε τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριᾶ-
 νας· οἱ δὲ ἀπροσδόκητοί τε ἐπιπεσόντες καὶ φάλαγγι
 κατὰ χέρας, ἥπειρ ἀσθενεστάτους αὐτοῖς καρτερωτάτῃ τῇ
 30 ἐμβολῇ προσμίζειν ἤμελλον, τοὺς μὲν ἔτι ἐν ταῖς εὐναῖς
 κατέκτειναν, τοὺς δὲ φεύγοντας εὐμαρῶς αἰρούντες, ὥστε
 πολλοὶ μὲν αὐτοῦ ἐγκατελήφθησαν καὶ ἀπέθανον, πολλοὶ
 δὲ ἐν τῇ ἀποχωρήσει ἀτάκτῳ καὶ φοβερᾷ γενομένη·
 οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ ζῶντες ἐλήφθησαν. (11) Ἐγένετο δὲ
 35 ἡ διώξις τοῖς ἀμφὶ Ἀλέξανδρον μέχρι πρὸς τὰ ὄρη τῶν
 Ταυλαντίων· ὅσοι δὲ καὶ ἀπέφυγον αὐτῶν, γυμνοὶ
 τῶν ὅπλων διεσώθησαν. Κλεῖτος δὲ ἐς τὴν πόλιν τὸ
 πρῶτον καταφυγὼν, ἐμπρήσας τὴν πόλιν ἀπηλλάγῃ
 παρὰ Γλαυκίαν ἐς Ταυλάντιους.

ΚΕΦ. Ζ'.

10 Ἐν τούτῳ δὲ τῶν φυγάδων τινὲς τῶν ἐκ Θηβῶν
 φευγόντων νύκτωρ ἐς τὰς Θήβας, ἐπαγομένων τινῶν
 αὐτοὺς ἐπὶ νεωτερισμῷ ἐκ τῆς πόλεως, Ἀμύνταν μὲν
 καὶ Τιμόλαον τῶν τὴν Καδμείαν ἐχόντων οὐδὲν ὑπο-
 15 τοπήσαντας πολέμιον ἔξω τῆς Καδμείας ἀπέκτειναν
 ξυλλαβόντες. (2) ἐς δὲ τὴν ἐκκλησίαν παρελθόντες
 ἐπῆραν τοὺς Θηβαίους ἀποστήναι ἀπὸ Ἀλεξάνδρου,
 ἐλευθερίαν τε προῖσχομενοι, παλαιὰ καὶ καλὰ ὀνό-
 ματα, καὶ τῆς βαρύντης τῶν Μακεδόνων ἦδη ποτὲ
 20 ἀπαλλαγῆναι. Πιθανώτεροι δὲ ἐς τὸ πλῆθος ἐφαίνοντο,
 αὐτὸν τεθνηκέναι Ἀλέξανδρον ἰσχυρίζομενοι ἐν Ἰλλυριοῖς. (3)

cessuri erant impetum facturi. In quos jam appropin-
 quantes ipse rex cum suis excurrit, phalanx vero quasi
 transmissa (iterum) flumine subeidio ventura clamores edit.
 Tum hostes, tota Macedonum vi in eos irruente, in fugam
 vertuntur : interea Alexander Agrianos et sagittarios
 raptim ad flumen mittit : (8) atque ipse quidem primus
 transit, extremos vero quum ab hoste premi cerneret,
 machinis in ripa collocatis, quam longissime in eos tela,
 quaecunque machinis torqueri possunt, emitti jubet. Sa-
 gittariis etiam, ut in medio flumine consistentes hostem
 sagittis petant imperat. Glaucias intra teli jactum pro-
 gredi non audebat. Interea Macedones incolumes traji-
 ciunt, ita ut nemo eorum in discessu desideratus fuerit.

9. Triduo post Alexander, quum audisset Clitum et Glau-
 ciam negligenter in castris degere, et neque excubias
 agere neque vallo aut fossa sese cinxisse (quippe qui Alex-
 andrum metu impulsus discessisse crederent) aciemque
 ipsorum in longum, parum ex eorum commodo, porrectam :
 luce nondum orta clam flumen transit, sumptis secum scu-
 tatis atque Agrianis sagittariisque et Perdicae ac Coeni co-
 10 piis. (10) Jusseratque ut reliquus exercitus subsequeretur.
 Ut vero tempus illi commodum irruptioni faciendae visum
 est, non exspectato reliquorum adventu, sagittarios et
 Agrianos immittit. Qui quum praeter omnem exspectatio-
 nem in illos irruerent, et phalanx ad cornu qua debiliores
 erant validiorem acrioremque impetum faceret, alios in le-
 ctis adhuc decumbentes interficiunt, alios fugientes facile
 capiunt, adeo ut multi in ipso illo loco oppressi, multi in
 inordinata trepidaque fuga caesi sint, nec pauci etiam vivi
 in potestatem venerint. (11) Alexander fugientes ad
 Taulantiorum montes usque persequutus est. Quotquot
 vero tandem effugerunt, abjectis armis evaserunt. Clitus,
 qui in urbem primo confugerat, ea incensa, ad Glauciam
 in Taulantios abiit.

CAP. VII.

Dum haec geruntur, profugorum qui ex Thebis fugerant
 nonnulli noctu urbem ingressi ac per cives aliquot ad novan-
 das res sollicitati Amyntam et Timolaum, qui erant ex illis
 qui Cadmeam obtinebant, nihil hostile suspicantes, extra
 arcem comprehensos trucidant. (2) Deinde in concionem
 prodeuntes, Thebanos ad defectionem ab Alexandro mo-
 liendam concitarunt, libertatis vetustum speciosumque
 nomen allegantes : utque sese a gravi Macedonum imperio
 tandem aliquando asserrerent. Quod quidem eo facilius
 multitudini persuaserunt, quum Alexandrum apud Illyrios
 vita functum constanter affirmarent. (3) Nam et frequens

καὶ γὰρ καὶ πολλὸς δὲ λόγος οὗτος καὶ παρὰ πολλῶν ἐφοῖτα, ὅτι τε χρόνον ἀπὴν οὐκ ὀλίγον καὶ ὅτι οὐδεμία ἀγγελία παρ' αὐτοῦ ἀφίκετο, ὥστε, ὅπερ φιλεῖ ἐν τοῖς τοιοῖσδε, οὐ γινώσκοντες τὰ ὄντα τὰ μάλιστα καθ' ἥδονήν ἡσπιν εἰκαζον.

4. Πυθομένῳ δὲ Ἀλεξάνδρῳ τὰ τῶν Θηβαίων οὐδαμῶς ἐδόκει ἀμελητέα εἶναι, τὴν τε τῶν Ἀθηναίων πόλιν δι' ὑποψίας ἐκ πολλοῦ ἔχοντι καὶ τῶν Θηβαίων τὸ τολμημα οὐ φαῦλον ποιουμένῳ, εἰ Λακεδαιμόνιοι τε 10 πάλαι ἤδη ταῖς γνώμαις ἀφιστηχότες καὶ τινες καὶ ἄλλοι τῶν ἐν Πελοποννήσῳ καὶ Αἰτωλοὶ οὐ βέβαιοι ὄντες συνεπιλήφονται τοῦ νεωτερισμοῦ τοῖς Θηβαίοις. (5) Ἄγων δὴ παρὰ τῆς Ἑορδαίας τε καὶ τῆς Ἑλιμιώτιναι καὶ παρὰ τὰς Στυμφαίας καὶ Παραυαίας ἀκρά, 15 ἐξδομοαῖος ἀφικνεῖται ἐς Πελλίναν τῆς Θητταλίας. Ἐνθεν δὲ ὁρμηθεὶς ἔκτῃ ἡμέρᾳ ἐσθάλλει ἐς τὴν Βοιωτίαν, ὥστε οὐ πρόσθεν οἱ Θηβαῖοι ἔμαθον εἰσω Πυλῶν παρεληλυθότα αὐτόν, πρὶν ἐν Ὀρχηστῷ γενέσθαι ξὺν τῇ στρατιᾷ πάσῃ. (6) Καὶ τότε δὲ οἱ πράξαντες τὴν 20 ἀπόστασιν στράτευμα ἐκ Μακεδονίας Ἀντιπάτρου ἀφίχθαι ἔφασκον, αὐτὸν δὲ Ἀλεξάνδρον τεθνάναι διιςχυρίζοντο, καὶ τοὶ ἀπαγγέλλουσιν ὅτι οὗτος αὐτὸς προσάγει Ἀλέξανδρος χαλεπῶς ἔχον· ἄλλον γάρ τινα ἔκειν Ἀλέξανδρον τὸν Ἀερόπου.

7. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐξ Ὀρχηστοῦ ἄρας τῇ ὑστεραία προσῆγε πρὸς τὴν πόλιν τῶν Θηβαίων κατὰ τὸ τοῦ Ἰολάου τέμενος· οὐ δὴ καὶ ἐστρατοπέδευσεν, ἐνδιδοὺς 25 ἔτι τοῖς Θηβαίοις τριβὴν, εἰ μεταγρόντες ἐπὶ τοῖς κακῶς ἔγνωσμένοις πρεσβεύσαιντο παρ' αὐτόν. (8) Οἱ δὲ τοσούτου ἐδέξαντο ἐνδόσιμον τι παρασχεῖν ἐς ζῦμβασιν, ὥστ' ἐκθέοντες ἐκ τῆς πόλεως οἱ τε ἱππεῖς καὶ τῶν ψιλῶν οὐκ ὀλίγοι ἔστε ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἠκροβολίζοντο 30 ἐς τὰς προφυλακὰς, καὶ τινες καὶ ἀπέτειναν οὐ πολλοὺς τῶν Μακεδόνων. (9) Καὶ Ἀλέξανδρος ἐκπέμπει τῶν ψιλῶν καὶ τοξωτῶν, ὥστ' αὐτῶν ἀναστεῖλαι τὴν ἐκδρομὴν· καὶ οὗτοι οὐ χαλεπῶς ἀνέστειλαν, ἥδη τῷ στρατοπέδῳ αὐτῷ προσφερομένων. Τῇ δὲ ὑστεραία ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν πᾶσαν καὶ περιελθὼν κατὰ 35 τὰς πύλας τὰς φερούσας ἐπ' Ἑλευθεράς τε καὶ τὴν Ἀττικὴν, οὐδὲ τότε προσέμιξε τοῖς τεύχεσιν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐστρατοπέδευσεν οὐ πολὺ ἀπέχων τῆς Καδμείας, ὥστ' ἐγγὺς εἶναι ὠφέλειαν τῶν Μακεδόνων τοῖς τὴν Καδμείαν ἔχουσιν. (10) Οἱ γὰρ Θηβαῖοι τὴν Καδμείαν διπλῇ χάρακι ἐφρούρουσαν ἀποτευχίσαντες, ὥς μήτε 40 ἐξωθεν τινα τοῖς ἐγκατελιγμένοις δύνασθαι ἐπωφελεῖν, μήτε αὐτοὺς ἐκθέοντας βλάπτειν τι σφᾶς, ὁπότε τοῖς ἐξω πολεμίοις προσφέροντο. Ἀλέξανδρος δὲ (ἔτι γὰρ τοῖς Θηβαίοις διὰ φιλίας εἶθαι μᾶλλον τι ἢ διὰ κινδύνου ἤθελε) διέτριβε πρὸς τῇ Καδμείᾳ κατεστρατο- 50 πεδευκός. (11) Ἐνθα δὴ τῶν Θηβαίων οἱ μὲν τὰ βέλτιστα ἐς τὸ κοινὸν γινώσκοντες ἐξελθεῖν ὥρμητο παρ' Ἀλεξάνδρον καὶ εὐρέσθαι συγγνώμην τῷ πλήθει τῶν Θηβαίων τῆς ἀποστάσεως· οἱ φυγάδες δὲ καὶ ὅσοι τοὺς φυγάδας ἐπικεκλημένοι ἦσαν, οὐδενὸς φιλανθρώπου τυ-

erat ea de re sermo et late spargebatur, si quidem et multo jam tempore abfuerat et nullus nuntius ab eo venerat. Quapropter, (ut in ejusmodi rebus fere fit) quum nihil certi haberent, id quod gratius ipsis esset, fingebant.

4. Alexander de Thebanorum rebus certior factus, nulla ratione negligendas eas putavit: tum quod Atheniensium urbem a multo tempore suspectam habebat, tum quod Thebanorum audaciam non levis momenti esse judicabat, si Lacedaemonii, quorum animi jampridem erant alienati, alique nonnulli ex Peloponnesiis atque Aetoli, utpote parum constantes, Thebanorum seditioni sese conjungerent. (5) Eor-daeam itaque et Elimiotin rupesque Stymphalias et Parauaas cum exercitu praetergressus, septimo die Pellinam Thessalia: urbem pervenit. Inde profectus, sexto post die Boeotiam ingressus est. Neque prius Thebani cognovere Alexandrum Pylas transiisse, quam Onchestum cum universo exercitu pervenit. (6) Ac tunc quoque, qui defectionis auctores fuerant, venisse ex Macedonia Antipatri exercitum fingebant: ipsum vero Alexandrum obiisse contendebant. Quumque nonnulli referrent quod idem ipse Alexander adventaret, indigne ferebant, alium quempiam Alexandrum Acropi filium venire dicentes.

7. Alexander motis ab Onchesto castris, postero die propius ad Thebanam urbem juxta Iolai lucum venit. Eo loci castra fixit, Thebanis mora concessa, si forte facinoris sui poenitentia ducti legatos ad eum mitterent. (8) Illi vero tantum abfuit ut aliquod compositionis invitamentum praerent, ut ex urbe proruentes equites et velites non pauci in ipsas usque exercitus procubias tela mitterent ac nonnullos Macedonum interficerent. (9) Alexander vicissim sagittarios levisque armaturae milites emittit, qui illorum excursionem reprimant: parvoque negotio eos jam exercitum ipsum lacessentes represserunt. Postero die universum exercitum ad portas, quae Eleutheras atque Atticam petunt, ducens, ne tum quidem ad muros promovit, sed haud procul a Cadmea arce locat, ut illis Macedonibus, qui Cadmeam tenebant, praesto esset. (10) Thebani enim arcem illam duplici vallo in orbem jacto sepebant ita ut neque extrinsecus quisquam subsidio venire obsessis posset, neque ipsi excurrentes, suos laedere, quando cum hostibus qui foris erant congredierentur. Alexander, qui adhuc amice rem componi, quam in discrimen adduci Thebanos malebat, in castris ad Cadmeam arcem moram trahebat. (11) Tum Thebanorum nonnulli, qui quid maxime e re publica esset norant, ad Alexandrum eundem esse censebant, et veniam defectionis multitudini implorandam. Exules vero quique illos advocarant, Alexandri benignitatem experturos se non putantes, et praeter ceteris

χεῖν ἂν παρ' Ἀλεξάνδρου ἀξιοῦντες, ἄλλως τε καὶ βουλευοῦντες ἔστιν οἱ αὐτῶν, παντάπασιν ἐνῆγον τὸ πλῆθος ἐς τὸν πόλεμον. Ἀλέξανδρος δὲ οὐδ' ὥς τῇ πόλει προσέβαλεν.

ΚΕΦ. Η'.

Ἄλλὰ λέγει Πτολεμαῖος ὁ Λάγου δτι Περδίκκας, προτεταγμένος τῆς φυλακῆς τοῦ στρατοπέδου σὺν τῇ αὐτοῦ τάξει καὶ τοῦ χάρακος τῶν πολεμίων οὐ πολὺ ἀφεστηκώς, οὐ προσμείνας παρ' Ἀλεξάνδρου τὸ ἐς τὴν μάχην ξύνημα, αὐτὸς πρῶτος προσέμειξε τῷ χάρακι 10 καὶ διασπάσας αὐτὸν ἐνέβαλεν ἐς τὴν Θηβαίων τὴν προφυλακὴν. (2) Τούτῳ δὲ ἐπόμενος Ἀμύντας ὁ Ἀνδρομένους, δτι καὶ ξυντεταγμένος τῷ Περδίκκᾳ ἦν, ἐπήγαγε καὶ αὐτὸς τὴν αὐτοῦ τάξιν, ὥς εἶδε τὸν Περδίκκαν προεληλυθότα εἰσω τοῦ χάρακος. Ταῦτα δὲ ἰδὼν 15 Ἀλέξανδρος, ὥς μὴ μόνοι ἀποληφθέντες πρὸς τῶν Θηβαίων κινδυνεύουσαι, ἐπῆγες τὴν ἄλλην στρατιάν, (3) καὶ τοὺς μὲν τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας ἐκδραμεῖν ἐσήμηνεν εἰσω τοῦ χάρακος, τὰ δὲ ἀγῆματα καὶ τοὺς ὑπασπιστὰς ἔτι ἔξω κατείχεν. Ἐνθα δὴ Περδίκκας 20 μὲν τοῦ δευτέρου χάρακος εἰσω παρελθεῖν βιαζόμενος αὐτὸς μὲν βληθεὶς πίπτει αὐτοῦ, καὶ ἀποκομίζεται κακῶς ἔχων ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ χαλεπῶς διεσώθη ἀπὸ τοῦ τραύματος· τοὺς μὲντοι Θηβαίους ἐς τὴν κοίλῃν ὁδὸν τὴν κατὰ τὸ Ἡράκλειον φέρουσαν οἱ ἄμα 25 αὐτῷ εἰσπεσόντες ὁμοῦ τοῖς παρ' Ἀλεξάνδρῳ τοξόταις συνέχλεισαν. (4) Καὶ ἔσπε μὲν ἐπὶ τὸ Ἡράκλειον ἀναχωροῦσιν, εἶποντο τοῖς Θηβαίοις· ἐντεῦθεν δὲ ἐπιστρεψάντων αὐθις σὺν βοῇ τῶν Θηβαίων, φυγὴ τῶν Μακεδόνων γίγνεται· καὶ Εὐρυβώτας τε ὁ Κρῆς πίπτει ὁ 30 τοξάρχης καὶ αὐτῶν τῶν τοξοτῶν ἐς ἐβδόμηκοντα· οἱ δὲ λοιποὶ κατέφυγον πρὸς τὸ ἀγῆμα τὸ τῶν Μακεδόνων καὶ τοὺς ὑπασπιστὰς τοὺς βασιλικούς. (5) Κἀν τούτῳ Ἀλέξανδρος τοὺς μὲν αὐτοῦ φεύγοντας κατιδιόν, τοὺς Θηβαίους δὲ λευκώτας ἐν τῇ διώξει τὴν τάξιν, ἐμβάλλει 35 ἐς αὐτοὺς συντεταγμένη τῇ φάλαγγι· οἱ δὲ ὠθοῦσι τοὺς Θηβαίους εἰσω τῶν πυλῶν· καὶ τοῖς Θηβαίοις ἐς τοσόνδε φοβερά ἡ φυγὴ ἐγίνετο, ὥστε διὰ τῶν πυλῶν ὠθούμενοι ἐς τὴν πόλιν οὐκ ἔφθησαν συγκλείσαι τὰς πύλας· ἀλλὰ συνεισπίπτουσι γὰρ αὐτοῖς εἰσω τοῦ τεί- 40 χους ὅσοι τῶν Μακεδόνων ἐγγὺς φευγόντων εἶχοντο, ἅτε καὶ τῶν τειχῶν διὰ τὰς προφυλακὰς τὰς πολλὰς ἐρήμων ὄντων. (6) Καὶ παρελθόντες εἰς τὴν Καδμείαν οἱ μὲν ἐκείθεν κατὰ τὸ Ἀμφειὸν σὺν τοῖς κατέχουσι τὴν Καδμείαν ἐξέβαινον ἐς τὴν ἄλλην πόλιν, οἱ δὲ κατὰ 45 τὰ τεῖχη, ἐχόμενα ἤδη πρὸς τῶν συνεισπεσόντων τοῖς φεύγουσιν, ὑπερβάντες ἐς τὴν ἀγορὰν δρόμῳ ἐφέροντο. (7) Κκι ὀλίγον μὲν τινα χρόνον ἔμειναν οἱ τεταγμένοι τῶν Θηβαίων κατὰ τὸ Ἀμφειὸν· ὥς δὲ πανταγόθεν αὐτοῖς οἱ Μακεδόνες καὶ Ἀλέξανδρος ἄλλοτε ἄλλῃ ἐπιφανό- 50 μενος προσέκειντο, οἱ μὲν ἱππεῖς τῶν Θηβαίων διεκπε-

ii, qui praetores Boeotorum erant, plebem omnibus rationibus ad bellum incitabant. Sed ne sic quidem Alexander urbem oppugnare cepit.

CAP. VIII.

At Ptolemæus Lagi filius scribit, Perdiccam praesidii castrensis praefectum, quum ab hostium vallo non multum cum suis copiis abesset, non exspectato signo conflictus, primum in vallum impetum fecisse, eoque subverso in Thebanorum praesidium irruisse. (2) Hunc sequutum Amyntam Andromenis filium, qui conjunctas cum Perdicca copias suas habebat, simulac Perdiccam intra vallum progressum videret, suam etiam cohortem immisisse. Alexander id conspicatus, ne sui soli relictis a Thebanis circumvenirentur, reliquum exercitum inexit : (3) et sagittariis quidem atque Agrianis intra vallum ire jussis, agema etiamnum et scutatos extra vallum continet. Ibi Perdiccas, dum interius alterum vallum penetrare conatur, telo ictus procidit, et graviter saucius in castra defertur : atque aegre ex eo vulnere curatus est. Ac Thebanos quidem ii qui cum Perdicca vallum perruperant, una cum Alexandri sagittariis, in cavam viam, quæ ad Herculis templum fert, concludunt : (4) et quamdiu templum versus se recipiunt, persequuntur : sed inde conversis rursum cum clamore Thebanis, Macedones se in fugam conjiciunt ; atque Eurybotas Cretensis sagittariorum praefectus cadit, et ipsorum sagittariorum circiter septuaginta ; reliqui ad agema Macedonum et scutatos regiones confugerunt. (5) Alexander suos fugientes, Thebanos vero solutis ordinibus persequentes videns, instructa phalange in eos fertur, eosque intra portas praecipites agit. Tantus autem fugientium metus ac perturbatio erat, ut quum per portas in urbem repellerentur, ne de claudendis quidem portis cogitarent : sed quotquot Macedones fugientibus imminebant, una cum ipsis intra muros sese conicerent : quippe quod muri, ob frequentia praesidia, propugnatoribus vacui erant. (6) Quumque ad Cadmeam arcem progredierentur, alii quidem inde, secus Amphionis templum, una cum iis qui Cadmeam arcem occupabant, in aliam urbis partem exierunt ; alii secus moenia quæ jam ab iis qui una cum fugientibus illapsi in urbem erant, tenebantur, transcidentes cursim ad forum ferebantur. (7) Ac Thebani quidem qui ad Amphionis templum in statione erant, aliquamdiu subistere : postremo quum ex omni parte Alexander cum Macedonibus superveniens premeret, equi-

σόντες διὰ τῆς πόλεως ἐς τὸ πεδίον ἐξέπιπτον, οἱ δὲ περὶ ὡς ἐκάστοις προὔχῳρει ἐσώζοντο. (8) Ἐνθα δὲ ὀργῇ οὐχ ὕψους τι οἱ Μακεδόνες, ἀλλὰ Φωκεῖς τε καὶ Πλαταιεῖς καὶ οἱ ἄλλοι δὲ Βοιωτοὶ οὐδὲ ἀμυνομένους ἔτι τοὺς Θηβαίους οὐδενὶ κόσμῳ ἔκτεινον, τοὺς μὲν ἐν ταῖς οἰκίαις ἐπείσπιπτοντες, οὓς δὲ καὶ ἐς ἄλκην τετραμμένους, τοὺς δὲ καὶ πρὸς ἱεροῖς ἱκετεύοντας, οὔτε γυναικῶν οὔτε παίδων φειδόμενοι.

ΚΕΦ. Θ'.

Καὶ πάθος τοῦτο Ἑλληνικὸν μεγέθει τε τῆς ἀλούσης πόλεως καὶ δεύτῃ τοῦ ἔργου, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τῷ παραλόγῳ ἐς τε τοὺς παθόντας καὶ τοὺς δράσαντας, οὐ μείον τι τοὺς ἄλλους Ἑλληνας ἢ καὶ αὐτοὺς τοὺς μετασχόντας τοῦ ἔργου ἐξέπληξε. (2) Τὰ μὲν γὰρ περὶ Σικελίαν Ἀθηναῖοις ξυνεχθέντα, εἰ καὶ πλήθει τῶν ἀπολομένων οὐ μείονα τὴν ξυμφορὰν τῇ πόλει ἤνεγκεν, ἀλλὰ τῷ τε πόρρῳ ἀπὸ τῆς οἰκείας διαφθάρῃναι αὐτοῖς τὸν στρατόν, καὶ τὸν πολλὸν ξυμμαχικὸν μᾶλλον ἢ οἰκείον ὄντα, καὶ τῷ τὴν πόλιν αὐτοῖς περιλειφθῆναι, ὡς καὶ ἐς ὕστερον ἐπὶ πολλῷ τῷ πολέμῳ ἀντισχεῖν Λακεδαιμονίοις τε καὶ τοῖς ξυμμάχοις καὶ μεγάλῳ βασιλεῖ πολεμοῦντας, οὔτε αὐτοῖς τοῖς παθοῦσιν ἴσῃν τὴν αἰσθησιν τῆς ξυμφορᾶς προσέθηκεν, οὔτε τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσι τὴν ἐπὶ τῷ πάθει ἐκπληξιν ὁμοίαν παρέσχε. (3) Καὶ τὸ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς αὐθις Ἀθηναίων πταίσμα ναυτικὸν τε ἦν καὶ ἡ πόλις οὐδὲν ἄλλο ὅτι μὴ τῶν μακρῶν τειχῶν καθαιρέσει καὶ νεῶν τῶν πολλῶν παραδόσει καὶ στερήσει τῆς ἀρχῆς ἐς ταπεινότητα ἀφικομένη, τό τε σχῆμα τὸ πάτριον ὅμοις ἐφύλαξε καὶ τὴν δύναμιν οὐ διὰ μακροῦ τὴν πάλαι ἀνέλαβεν, ὡς τὰ τε μακρὰ τεῖχη ἐκτεινέσθαι καὶ τῆς θαλάσσης αὐθις ἐπικρατῆσαι καὶ τοὺς τότε φοβερούς σφισι Λακεδαιμονίους καὶ παρ' ὀλίγον ἐλθόντας ἀφανίσαι τὴν πόλιν αὐτοὺς ἐν τῷ μέρει ἐκ τῶν ἐσχάτων κινδύνων διασώσασθαι. (4) Λακεδαιμονίων τε αὖ τὸ κατὰ Λεῦκτρα καὶ Μαντίνειαν πταίσμα τῷ παραλόγῳ μᾶλλον τι τῆς ξυμφορᾶς ἢ τῷ πλήθει τῶν γε ἀπολομένων τοὺς Λακεδαιμονίους ἐξέπληξεν· ἡ τε ξὺν Ἐπαμεινώνδῃ Βοιωτῶν καὶ Ἀρκάδων γενομένη προσβολὴ πρὸς τὴν Σπάρτην καὶ αὐτὴ τῷ ἀήθει τῆς ὀψεως μᾶλλον ἢ τῇ ἀκριβεῖα τῶν κινδύνων αὐτοὺς τε τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμετασχόντας αὐτοῖς τῶν τότε πραγμάτων ἐφόβησεν. (5) Ἡ δὲ δὴ Πλαταιέων ἄλωσις τῆς πόλεως τῇ συμμικρότητι τῶν ἐγκαταληφθέντων, ὅτι οἱ πολλοὶ αὐτῶν διαπεφυγέσαν πάλαι ἐς τὰς Ἀθήνας, οὐ μέγα πάθημα ἐγένετο, καὶ ἡ Μήλου καὶ Σκιώνης ἄλωσις, νησιωτικὰ τε πολίσματα ἦν καὶ τοῖς δράσασιν αἰσχύνῃ μᾶλλον τι προσέβαλεν ἢ ἐς τὸ ξύμπαν Ἑλληνικὸν μέγαν τὸν παράλογον παρέσχε.

6. Θηβαῖοις δὲ τὰ τῆς ἀποστάσεως ὀξέα καὶ ξὺν οὐδενὶ λογισμῷ γεγόμενα, καὶ ἡ ἄλωσις δι' ὀλίγου τε

tes Thebani evadentes per urbem in campos procurrerunt : peditum, ut quisque potuit, salutem sibi quæsit. (8) At vero ira perciti non tam Macedones, quam Phocenses et Plataenses et reliqui Bæoti Thebanos non jam resistentes, nullo modo adhibito, trucidant : alios, irruptione in eorum aedes facta : alios ad vim conversos, alios in locis sacris supplices : neque mulieribus neque pueris parcetes.

CAP. IX.

Clades ista Græcanica, cum magnitudine urbis captæ, tum celeritate rei, quodque adeo præter opinionem tam eorum qui passi eam erant quam qui intulerant, accidisset, non minus alios Græcos, quam eos qui rei gestæ interfuerant, percultos tenuit. (2) Namque Atheniensium clades apud Siciliam accepta, tametsi interfectorum numero non minorem calamitatem urbi attulit : tamen quoniam procul a domo exercitus perierat ; isque potius ex auxiliariibus quam domesticis copiis conscriptus fuerat ; quodque urbs illis salva relicta erat, qua in postermum cum Lacedæmoniiis eorumque sociis et magno rege bellum gerentes diu resistere poterant : neque ipsis tantum calamitatis sensum infixit, neque reliquis Græcis parem cladis admirationem consternationemque incussit. (3) Rursus alia Atheniensium ad Ægros potamos clades navalis fuit : at urbs nulla alia calamitate accepta, præterquam quod longi muri diruti pleræque naves traditæ et adempto imperio civitas in humilem statum redacta est, formam tamen reipublicæ patriam retinuit, pristinamque potestatem exiguo tempore post recepit, ita ut et longos muros instaurarit, et maris imperium recuperarit, utque Lacedæmonios, qui tum temporis maxime formidabiles ipsis erant et parum aberat quin urbem everterent, ipsi vicissim e summis periculis conservarint. (4) At Lacedæmoniorum ad Leuctra ac Mantineam clades inopinato potius calamitatis eventu, quam cæсорum multitudine Lacedæmonios perterruit. Sed et Bæotorum et Arcadum sub Epaminonda duce in Spartam urbem impetns insolentia spectaculi potius, quam magnitudine periculi et Lacedæmonios et alios, ad quos infortunium illud communiter pertinebat, percudit. (5) Plateensium denique urbis expugnatio ob paucitatem captorum (plerique enim multo ante Athenas profugerant) minus calamitosa fuit. Porro Melus et Scione insularia oppidula capta dedecus potius victoribus quam Græcis universis magnam admirationem attulere

6. At Thebanorum repentina atque inconsiderata defectio ejusque adeo brevis ac facilis expugnatio, strages etiam

καὶ οὐ ξὺν πόνῳ τῶν ἐλόντων ξυνεγεθεῖσα, καὶ ὁ φό-
 νος πολὺς, οἷα δὲ ἐξ ὁμοφύλων τε καὶ παλαιὰς ἀπε-
 χθείας ἐπεξίσταντο, καὶ ὁ τῆς πόλεως παντελὴς ἀνδραπο-
 δισμός, δυνάμει τε καὶ δόξῃ ἐς τὰ πολέμια τῶν τότε
 1 προεχούσης ἐν τοῖς Ἑλλήσιν, οὐκ ἔξω τοῦ εἰκότος ἐς
 μῆνιν τὴν ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἀνηνέχθη, (7) ὥς τῆς τε ἐν
 τῷ Μηδικῷ πολέμῳ προδοσίας τῶν Ἑλλήνων διὰ μα-
 κροῦ ταύτην δίκην ἐκτίσαντας Θηβαίους, καὶ τῆς Πλα-
 ταιῶν ἐν τε ταῖς σπονδαῖς καταλήψεως καὶ τοῦ παντε-
 10 λούς ἀνδραποδισμοῦ τῆς πόλεως, καὶ τῆς τῶν παρα-
 δόντων σφᾶς αὐτοὺς Λακεδαιμονίους οὐχ Ἑλληνικῆς
 γενομένης διὰ Θηβαίους σφαγῆς, καὶ τοῦ χωρίου τῆς
 ἐρημώσεως ἐν δῶν οἱ Ἕλληνες παραταξάμενοι Μήδοις
 ἀπώσαντο τῆς Ἑλλάδος τὸν κίνδυνον, καὶ ὅτι Ἀθηναίους
 15 αὐτοὶ τῇ ψήφῳ ἀπώλλουν, ὅτε ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ τῆς
 πόλεως γνώμη προϋτέθη ἐν τοῖς Λακεδαιμονίων ξυμ-
 μάχοις· (8) ἐπεὶ καὶ πρὸ τῆς ξυμορφᾶς πολλὰ ἀπὸ τοῦ
 θεοῦ ἐπισημῆναι ἐλέγετο, ἃ δὲ ἐν μὲν τῷ παρατυχῇ
 ἡμελήθη, ὕστερον δὲ ἡ μνήμη αὐτὰ ἐς λογισμὸν τοῦ ἐκ-
 20 πάλου ἐπὶ τοῖς ξυνεγεθεῖσι προσημανθῆναι ἀνήνεγκε.
 9. Τοῖς δὲ μετασχοῦσι τοῦ ἔργου ξυμμάχοις, οἷς δὲ
 καὶ ἐπέτρεψεν Ἀλέξανδρος τὰ κατὰ τὰς Θήβας διαθεῖ-
 ναι, τὴν μὲν Καδμείαν φρουρὰν κατέχειν ἔδοξε, τὴν πό-
 λιν δὲ κατασκάψαι εἰς ἔδαφος, καὶ τὴν χώραν κατανεῖ-
 25 μαι τοῖς ξυμμάχοις ὅση μὴ ἱερὰ αὐτῆς παῖδας δὲ καὶ
 γυναῖκας καὶ ὅσοι ὑπελείποντο Θηβαίων, πλὴν τῶν
 ἱερέων τε καὶ ἱερειῶν καὶ ὅσοι ξένοι Φιλίππου ἢ Ἀλε-
 ξάνδρου ἢ ὅσοι πρόξενον Μακεδόνων ἐγένοντο, ἀνδρα-
 ποδίσαι. (10) Καὶ τὴν Πινδάρου δὲ τοῦ ποιητοῦ οἰκίαν
 30 καὶ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Πινδάρου λέγουσιν ὅτι διεφύ-
 λαξεν Ἀλέξανδρος αἰδοῦ τῇ Πινδάρου. Ἐπὶ τούτοις
 Ὀρχομένον τε καὶ Πλαταιὰς ἀναστήσαι τε καὶ τειχίσαι
 οἱ ξυμμαχοὶ ἐγνώσαν.

ΚΕΦ. Ι΄.

Ἐς δὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ὥς ἐξηγγέλη τῶν Θη-
 35 βαίων τὸ πάθος, Ἀρκάδες μὲν, ὅσοι βοηθήσαντες Θη-
 βαίοις ἀπὸ τῆς οἰκείας ὠρμήθησαν, θάνατον κατεψηφί-
 σαντο τῶν ἐπαράντων σφᾶς ἐς τὴν βοήθειαν· Ἡλείοι δὲ
 τοὺς φυγάδας σφῶν κατεδέξαντο, ὅτι ἐπιτήδευοι Ἀλε-
 ξάνδρῳ ἦσαν· (2) Αἰτωλοὶ δὲ πρεσβείας σφῶν κατὰ ἔθνη
 40 πέμψαντες ξυγγνώμης τυχεῖν ἔδοντο, ὅτι καὶ αὐτοὶ
 τι πρὸς τὰ παρὰ τῶν Θηβαίων ἀπαγγελθέντα ἐνεωτέ-
 ρισαν. Ἀθηναῖοι δὲ, μυστηρίων τῶν μεγάλων ἀγο-
 μένων ὥς ἤκον τινες τῶν Θηβαίων ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔργου,
 τὰ μὲν μυστήρια ἐκπλαγέντες ἐξέλιπον, ἐκ δὲ τῶν ἀ-
 45 γῶν ἐσχευαγῶν ἐς τὴν πόλιν. (3) Ὁ δῆμος δὲ ἐς ἐκ-
 κλησίαν συνελθὼν Δημάδου γράψαντος δέκα πρέσβεις ἐκ
 πάντων τῶν Ἀθηναίων ἐπιλεξάμενος πέμπει παρὰ Ἀλέ-
 ξάνδρον οὐστinas ἐπιτηδείοτάτους Ἀλεξάνδρῳ ἐγίνω-
 σκον, ὅτι τε σῶς ἐξ Ἰλλυριῶν καὶ Τριβαλλῶν ἐπανῆλθε
 50 χαίρειν τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων οὐκ ἐν καίρῳ ἀπαγ-

multa, utpote a tribulibus, et quidem his veteres inimicitias
 persequentibus, edita, totius denique urbis direptio, quæ
 potentia bellicaque gloria inter Græciæ civitates eminebat,
 haud immerito ad divini numinis iram referebatur : (7)
 nimirum, sero ta dem poenas exigentis de Thebanis, quod
 Medico bello Græcos prodidissent : quod Plataenses vio-
 latis induciis oppressissent urbemque eorum penitus diripi-
 uissent : quod eos qui se Lacedæmonis dedissent, præter
 Græcorum morem trucidassent : quodque eam civitatem
 vastassent, ad quam Græci in Medos aciem instruentes, pe-
 riculum a Græciâ avertissent : quodque Athenienses suo
 suffragio perdidissent, quum inter Lacedæmoniorum con-
 federatos de diripienda urbe consultaretur. (8) Ac sane
 etiam ante illam urbis calamitatem multis prodigiis divinitus
 editis monitos eos fuisse ferunt, quæ quidem tum temporis
 negligebantur : postea vero recordatio ea retulit ad opi-
 nionem, illa quæ tunc evenissent, his prodigiis olim signifi-
 cata fuisse.

9. Auxiliariibus copiis, quibus Alexander ob præstitam
 in ea expugnatione operam, de rebus urbis pro suo arbi-
 tratu statuere permiserat, Cadmeam arcem præsidio fir-
 mandam et urbem solo æquandam esse visum est ; ad
 hæc agros, nisi qui sacri essent, inter socios distribuendos ;
 pueros et feminas, ac quotquot Thebanorum supersites
 essent, exceptis sacerdotibus utriusque sexus, atque
 privatis Philippi aut Alexandri et publicis Macedonum
 hospitibus, in servitutem redigendos. (10) Pindari vero
 poetæ domum ejusque stirpem ab Alexandro, Pindari re-
 verentia ducto, conservatam ferunt. Orchomenum et
 Plateas socii Alexandri instaurandas et muro cingendas
 deareverunt.

CAP. X.

Postquam ad reliquos Græcos Thebanorum clades
 perlata est, Arcades, quotquot Thebanis suppetias latu-
 rī domo profecti erant, in eos qui subsidii mittendi au-
 ctores ipsis fuerant, mortis sententiam ferunt. Elei exu-
 les suos, quod Alexandro cari essent, recipiunt. (2)
 Ætolorum urbes sigillatim legatos ad Alexandrum mittunt,
 veniam deprecantes, quod et ipsi nuntiata Thebanorum
 defectione novis rebus studuissent. Athenienses vero quum
 per id tempus magna mysteria celebrarent et Thebanorum
 nonnulli ex recenti clade eo venissent, attoniti mysteria
 intermittunt et sarcinas ægri in urbem convehunt. (3)
 Deinde populo in concionem vocato, Demadis rogatu de-
 cem legatos ex omnibus Atheniensibus selectos, quoscun-
 que maxime gratos ei fore putabant, ad Alexandrum
 mittunt : qui quod ab Illyriis et Triballis incolumis rediis-
 set, publicam ei Atheniensium lætitiā quamvis non tem-

γελοῦντας, καὶ ὅτι Θηβαίους τοῦ νεωτερισμοῦ ἐτιμω-
 ρήσατο. (4) Ὁ δὲ τὰ μὲν ἄλλα φιλανθρωπῶς πρὸς τὴν
 πρεσβείαν ἀπεκρίνατο, ἐπιστολὴν δὲ γράψας πρὸς τὸν
 δῆμον ἐξήτει τοὺς ἀμφὶ Δημοσθένην καὶ Λυκοῦργον
 5 καὶ Ὑπερείδην δὲ ἐξήτει καὶ Πολύευκτον καὶ Χάρητα
 καὶ Χαρίδημον καὶ Ἐφιάλτην καὶ Διοτίμον καὶ Μοι-
 ρακλέα· (5) τοὺτους γὰρ αἰτίους εἶναι τῆς τε ἐν Χαι-
 ρωνείᾳ συμφορᾶς τῇ πόλει γενομένης καὶ τῶν ὑστερον
 ἐπὶ τῇ Φιλίππου τελευτῇ πλημμεληθέντων ἐς τε αὐτὸν
 10 καὶ ἐς Φιλίππον· καὶ Θηβαίους δὲ τῆς ἀποστάσεως
 ἀπέειπεν αἰτίους οὐ μείον ἢ τοὺς αὐτῶν Θηβαίων
 νεωτερίσαντας. (6) Ἀθηναῖοι δὲ τοὺς μὲν ἄνδρας οὐκ
 ἐξέδωσαν, πρεσβεύονται δὲ αὖθις παρὰ Ἀλέξανδρον,
 ἀφῆναι δεόμενοι τὴν ὀργὴν τοῦ ἐξαιτηθεῖσι· καὶ Ἀλέ-
 15 ξάνδρος ἀφῆκε, τυχὼν μὲν αἰδοῦ τῆς πόλεως, τυχὼν δὲ
 σπουδῇ τοῦ ἐς τὴν Ἀσίαν στόλου, οὐκ ἐθέλων οὐδὲν
 ὑποκτον ἐν τοῖς Ἑλλήσιν ὑπολείπεσθαι. Χαρίδημον
 μέντοι, μόνον τῶν ἐξαιτηθέντων τε καὶ οὐ δοθέντων,
 20 φεύγειν ἐκέλευσε· καὶ φεύγει Χαρίδημος ἐς τὴν Ἀσίαν
 παρὰ βασιλείᾳ Δαρείων.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Ταῦτα δὲ διαπραξάμενος ἐπανῆλθεν εἰς Μακε-
 δονίαν· καὶ τῷ τε Διὶ τῷ Ὀλυμπίῳ τὴν θυσίαν τὴν ἀπ'
 Ἀρχελαοῦ ἐτι καθεστῶσαν ἔθυσε καὶ τὸν ἀγῶνα ἐν
 Αἰγαῖς διέθηκε τὰ Ὀλύμπια· οἱ δὲ καὶ ταῖς Μούσαις
 25 λέγουσιν ὅτι ἀγῶνα ἐποίησε. (2) Καὶ ἐν τούτῳ ἀγγέ-
 λεται τὸ Ὀρφῶς τοῦ Οἰάγρου τοῦ Θρακῆς ἀγαλμα τὸ
 ἐν Πιερίδι ἰδρῶσαι ξυνηχῶς· καὶ ἄλλοι ἄλλα ἐπεθείαζον
 τῶν μάντεων. Ἀρίστανδρος δὲ, ἀνὴρ Τελμισσεύς,
 μάντις, θάρβειν ἐκέλευσεν Ἀλέξανδρον· δηλοῦσθαι γὰρ
 30 ὅτι ποιηταῖς ἐπῶν τε καὶ μελῶν καὶ ὅσοι ἀμφὶ ᾧδὴν
 ἔχουσι πολὺς πόνος ἔσται ποιεῖν τε καὶ ᾄδειν Ἀλέξαν-
 δρον καὶ τὰ Ἀλεξάνδρου ἔργα.

3. Ἄμα δὲ τῷ ᾗρι ἀρχομένῳ ἐξελαύνει ἐφ' Ἑλ-
 λησπόντου, τὰ μὲν κατὰ Μακεδονίαν τε καὶ τοὺς Ἑλ-
 35 ληνας Ἀντιπάτρῳ ἐπιτρέψας, αὐτὸς δὲ ἀγῶνα πεζοῦς μὲν
 σὺν φίλοις τε καὶ τοξόταις οὐ πολλῷ πλείους τῶν τρις-
 μυρίων, ἱππέας δὲ ὑπὲρ τοὺς πενταχισχιλίους. Ἦν δὲ
 αὐτῷ ὁ στόλος παρὰ τὴν λίμνην τὴν Κερκινίτιν ὡς ἐπ'
 Ἀμφίπολιν καὶ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ τὰς ἐκβολάς.
 40 (4) Διαβάς δὲ τὸν Στρυμόνα παρήμειβε τὸ Πάγγαιον
 ὄρος τὴν ὡς ἐπ' Ἀδδῆρα καὶ Μαρωνίαν, πόλεις Ἑλ-
 ληνίδας ἐπὶ θαλάσῃ ὥσιμνας. Ἐνθεν δὲ ἐπὶ τὸν
 Ἑβρον ποταμὸν ἀφικόμενος, διαβαίνει καὶ τὸν Ἑβρον
 εὐπετῶς. Ἐκείθεν δὲ διὰ τῆς Παιτικῆς ἐπὶ τὸν Μέλανα
 45 ποταμὸν ἔρχεται. (5) Διαβάς δὲ καὶ τὸν Μέλανα ἐς
 Σησὸν ἀφικεῖται ἐν εἴκοσι ταῖς πάσαις ἡμέραις ἀπὸ
 τῆς οἰκοῦσιν ἐξορμήσεως. Ἐλθὼν δὲ ἐς Ἐλαιούντα θύει
 Πρωτεσίλαον ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ Πρωτεσίλαου, ὅτι καὶ
 Πρωτεσίλαος πρῶτος ἐδόκει ἐκβῆναι ἐς τὴν Ἀσίαν τῶν
 50 Ἑλλήνων τῶν ἄμα Ἀγαμέμνονι ἐς Ἴλιον στρατευσάν-

pestive significarent : quodque Thebanorum seditionem
 ultus esset. (4) Alexander, quoad cetera humaniter ad eo-
 rum legationem respondens, epistolam ad populum Athe-
 niensem scripsit, qua Demosthenem, Lycurgum, Hyperide-
 dem, Polyeuctum, Charetem, Charidemum, Ephialtem,
 Diotimum et Mærocleon sibi tradi postulabat. (5) Hos enim
 auctores cladis Chæronensis esse statuebat, omniumque
 facinorum quæ deinceps sub Philippi obitum adversus se
 pariter et illum tentata fuissent : Thebanos denique non
 minus ab hisce, quam ab iis qui in urbe res novas moliti
 essent, ad defectionem sollicitatos esse. (6) Athenienses eos
 quos poscebat non dederunt, sed alios rursum legatos ad
 eum mittunt, iram adversus eos quos ad supplicium depo-
 scebat ut remittat orantes. Quod quidem fecit, sive reve-
 rentia urbis, sive studio trajiciendi in Asiam, nihil suspec-
 tum in Græcia relinquere volens. Unum Charidemum ex
 omnibus quos poposcerat et qui dediti non erant exulare
 jussit. Charidemus in Asiam ad Darium regem profugit.

CAP. XI.

His rebus gestis in Macedoniam reversus, Jovi Olym-
 pico sacrum fecit jam antea ab Archelao institutum, et
 certamen Olympicum apud Ægas fieri curavit. Sunt qui et
 Musis ludos fecisse dicant. (2) Per id tempus nuntiatum est
 Orpheï, Cæagri filii, Thracis, statuam in Pieria continue su-
 dasse. Varia fuit vatum de hoc prodigio sententia : Ari-
 stander vero Telmisseeus, vates, Alexandrum bono animo
 esse jubet ; significari enim, poetam epicum et lyricos et quot-
 quot carmina tractent magnopere laboraturos in Alexandro
 ejusque rebus gestis describendis atque decantandis.

3. Dehinc ineunte vere ad Hellespontum movit, Macedo-
 niæ et Græciæ administratione Antipatro commissa. Ipse
 peditum, una cum militibus levis armaturæ et sagittariis
 non multo plures quam triginta millia, equitum ultra quin-
 que millia secum ducit. Iter ei fuit juxta lacum Cercini-
 tem Amphipolin versus, deinde ad Strymonis fluvii ostia. (4)
 Trajecto Strymone, Pangæum montem præterit via, quæ
 Abderam et Maroneam, Græcas urbes ad mare sitas, ducit.
 Inde ad Hebrum flumen profectus : quo laud difficulter
 transmisso, per Præticam regionem ad Melana fluvium venit :
 (5) eoque etiam trajecto, vigesimo postquam domo discesserat
 die Sestum attingit. Inde Elæunta profectus, Protesilao super
 ipsius tumulum sacrificat : quod Protesilaus creditur Græco-
 rum, qui cum Agamemnone adversus Ilium militaverunt, primus

των καὶ ὁ νοῦς τῆς θυσίας ἦν ἐπιτυχεστέραν οἱ γενέ-
σθαι ἢ Πρωτεσιλάῳ τὴν ἀπόδασιν.

6. Παρμενίων μὲν δὴ τῶν πεζῶν τοὺς πολλοὺς καὶ τὴν
ἵππον διαβιβάσαι ἐτάχθη ἐκ Σηστοῦ ἐς Ἀβυδὸν καὶ
διέβησαν ἐν τριήρεσι μὲν ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα, πλοίοις δὲ
ἄλλοις πολλοῖς στρογγύλοις. Ἀλέξανδρον δὲ ἐξ Ἑλαιοῦν-
τος ἐς τὸν Ἀχαιῶν λιμένα κατὰραι ὁ πλείων λόγος κα-
τέχει, καὶ αὐτὸν τε κυβερνῶντα τὴν στρατηγίδα ναῦν
διαβάλλειν, καὶ ἐπειδὴ κατὰ μέσον τὸν πόρον τοῦ Ἑλ-
10 λησπόντου ἐγένετο, σφάζαντα ταῦρον τῷ Ποσειδῶνι καὶ
Νηρηίοι σπένδειν ἐκ χρυσῆς φιάλης ἐς τὸν πόντον. (7)
Λέγουσι δὲ καὶ πρῶτον ἐκ τῆς νεῶς σὺν τοῖς ὅπλοις ἐκ-
βῆναι αὐτὸν ἐς τὴν γῆν τὴν Ἀσίαν, καὶ βωμοὺς ἰδρύ-
σασθαι, ὅθεν τε ἐστάλη ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ ὅπου ἐξέβη
15 τῆς Ἀσίας, Διὸς ἀποδατηρίου καὶ Ἀθηνᾶς καὶ Ἡρα-
κλέους ἀνελθόντα δὲ ἐς Ἴλιον τῇ τε Ἀθηνᾷ θῦσαι τῇ
Ἰλιάδι, καὶ τὴν πανοπλίαν τὴν αὐτοῦ ἀναθεῖναι ἐς τὸν
νεῶν, καὶ καθελὼν ἀντὶ ταύτης τῶν ἱερῶν τινα ὅπλων
ἔτι ἐκ τοῦ Τρωϊκοῦ ἔργου σωζόμενα. (8) Καὶ ταῦτα
20 λέγουσιν ὅτι οἱ ὑπασπισταὶ ἔφερον πρὸ αὐτοῦ ἐς τὰς
μάχας. Θῦσαι δὲ αὐτὸν καὶ Πριάμῳ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ
τοῦ Διὸς τοῦ Ἑρκείου λόγος κατέχει, μῆνιν Πριάμου
παραιτούμενον τῷ Νεοπτολέμῳ γένει, ὃ δὴ ἐς αὐτὸν
καθῆκεν.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

25 Ἀνιόντα δ' αὐτὸν ἐς Ἴλιον Μενoitίος τε ὁ κυβερ-
νήτης χρυσῶ στεφάνῳ ἐστεφάνωσε καὶ ἐπὶ τούτῳ Χάρης
ὁ Ἀθηναῖος ἐκ Σιγείου ἐλθὼν καὶ τινες καὶ ἄλλοι, οἱ
μὲν Ἕλληνες, οἱ δὲ ἐπιχώριοι. Ἡφαιστίωνα δὲ λέγου-
σιν ὅτι τοῦ Πατρόκλου τὸν τάφον ἐστεφάνωσεν οἱ δέ,
30 ὅτι καὶ τὸν Ἀχιλλεύς [ἄρα] τάφον ἐστεφάνωσε καὶ εὐ-
δαιμόνισεν ἄρα, ὡς ὁ λόγος, Ἀλέξανδρος Ἀχιλλέα,
ὅτι Ὀμήρου κήρυκος ἐς τὴν ἔπειτα μνήμην ἔτυχε.
(3) Καὶ μέντοι καὶ ἦν Ἀλεξάνδρῳ οὐχ ἥμισυ τούτου
ἔνεκα εὐδαιμονιστέος Ἀχιλλεύς, ὅτι αὐτῷ γε Ἀλεξάνδρῳ,
35 οὐ κατὰ τὴν ἄλλην ἐπιτυχίαν, τὸ χωρίον τοῦτο ἐκλιπὲς
ἐυνέβη οὐδὲ ἐξηνέχθη ἐς ἀνθρώπους τὰ Ἀλεξάνδρου ἔργα
ἐπαξίως· οὐτ' οὖν καταλογάδην οὔτε τις ἐν μέτρῳ ἐποίη-
σεν, ἀλλ' οὐδὲ ἐν μέλει ἤσθη Ἀλέξανδρος, ἐν ὅτῳ
Ἰέρων τε καὶ Γέλων καὶ Θήρων καὶ πολλοὶ ἄλλοι οὐ-
40 δέν τι Ἀλεξάνδρῳ ἐπεουκότες, ὥστε πολὺ μείον γινώ-
σκειται τὰ Ἀλεξάνδρου ἢ τὰ φαυλότατα τῶν πάλαι
ἔργων. (3) ὅπότε καὶ ἡ τῶν μυρίων σὺν Κύρῳ ἀνοδος
ἐπὶ βασιλείᾳ Ἀρταξέρξην καὶ τὰ Κλεάρχου τε καὶ τῶν
ἄμα αὐτῷ ἁλόντων παθήματα καὶ ἡ κατάσσις αὐτῶν
45 ἐκείνων, ἣν Ξενοφῶν αὐτοὺς κατήγαγε, πολὺ τι ἐπιρα-
νέστερα ἐς ἀνθρώπους Ξενοφῶντος ἔνεκα ἐστὶν ἢ Ἀλέ-
ξανδρος τε καὶ τὰ Ἀλεξάνδρου ἔργα. (4) Καίτοι Ἀλέ-
ξανδρος οὔτε ξὺν ἄλλῳ ἐστράτευσεν, οὔτε φεύγων μέγαν
βασιλεία τοὺς τῇ καθόδῳ τῇ ἐπὶ θάλατταν ἐμποδῶν
50 γιγνομένους ἐκράτησεν· ἀλλ' οὐκ ἐστὶν ὅστις ἄλλος εἰς ἀνὴρ

in Asiam pedem intulisse. Sacrificii vero sensus hic erat,
ut felicior ipsi quam Protesilaos descensus in Asiam esset.

6. Parmenioni Alexander peditatus magnam partem et
equitatum ex Sesto in Abydum trajiciendi negotium dat :
qui quidem triremibus centum et sexaginta, aliisque navi-
bus onerariis quamplurimis transvecti sunt. Alexandrum ex
Elæunte in Achæorum portum navigasse plurimi scribunt,
et ipsummet navis prætoriae gubernatorem fuisse : quumque
in medio Hellesponto versaretur, taurum Neptuno ac Ne-
reidibus mactasse, et ex aurea phiala in mare libasse. (7)
Ferunt etiam, primum ex nave cum armis in Asiæ terram
descendisse, altariaque struxisse ibi unde ex Europa solvit,
et in eo Asiæ loco in quem descendit Jovi descensori,
Minervæ et Herculi. Quumque in Ilium venisset, Palladi
Iliacæ sacrificasse : universisque armis, quibus uti soletet,
in ejus templo fixis, sumpsisse eorum loco sacra quædam
arma, quæ ex Trojano bello adhuc salva erant : (8) quæ
quidem arma scutatos ante ipsum in prælium gestare so-
litos narrant. Sacrificasse etiam eum Priamo ad Jovis
Hercii aram fama est, ut Priami iram adversus Neoptolemi
progeniem, quæ ad ipsum pertinebat, deprecaretur.

CAP. XII.

Porro Alexandro Ilium versus adscendenti Menætius
gubernator auream coronam imposuit : post hunc Chares
Atheniensis, qui ex Sigeo venerat, atque alii nonnulli,
partim Græci, partim indigenæ. Ab Hephæstione vero
Patrocli tumulum coronatum esse narrant. Sunt qui Ale-
xandrum etiam Achillis tumulum coronasse dicant : et
felicem quidem, ut fama est, nominavit Achillem quod
Homerum præconem ad perpetuandam suam memoriam
nactus esset. (2) Neque vero immerito hac de causa Ale-
xandro felix censendus Achilles visus est : quum hoc unum
ad reliquam Alexandri felicitatem deesse contigerit. Neque
enim ejus gesta pro dignitate memoriæ prodita sunt, neque
quisquam ea aut soluta oratione aut versu conscripsit, aut
lyrico carmine cecinit, quemadmodum Hieronis, Gelonis,
Theronis aliorumque multorum qui Alexandro comparandi
non sunt. Quo factum est ut minus notæ sint Alexandri
res præclare gestæ, quam aliorum veterum vulgaria facta.
(3) Siquidem illa decem millium cum Cyro adversus Ar-
taxerxem expeditio, et Clearchi atque eorum qui cum eo
capti fuerunt clades, et eorundem Xenophonte duce reditus,
illustriora apud homines Xenophontis opera sunt effecta,
quam Alexander ejusque res gestæ. (4) Attamen Alexander
neque cum altero expeditionem fecit, neque magnum re-
gem fugiens, eos qui descensui ad mare impedimento erant
vicit : neque quisquam est mortalium qui solus tam præ-

τοσαῦτα ἢ τηλικαῦτα ἔργα κατὰ πλῆθος ἢ μέγεθος ἐν Ἑλλησιν ἢ βαρβάρους ἀπεδείξατο. Ἐνθεν καὶ αὐτὸς ὁρμηθῆναι φημι ἐς τήνδε τὴν ξυγγραφὴν, οὐκ ἀπαξιώσας ἑμαυτὸν φανερά καταστήσειν ἐς ἀνθρώπους τὰ Ἀλεξάνδρου ἔργα. (6) Ὅστις δὲ ἂν ταῦτα ὑπὲρ ἑμαυτοῦ γινώσκω, τὸ μὲν ὄνομα οὐδὲν δέομαι ἀναγράφαι, οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἀγνωστον ἐς ἀνθρώπους ἐστίν, οὐδὲ πατρίδα ἥτις μοι ἐστίν οὐδὲ γένος τὸ ἐμόν, οὐδὲ εἰ δὴ τίνα ἀρχὴν ἐν τῇ ἑμαυτοῦ ἦρξα· ἀλλ' ἐκεῖνο ἀναγράφω, ὅτι ἐμοὶ πατὴρ τε καὶ γένος καὶ ἀρχαὶ οἶδε οἱ λόγοι εἰσὶν τε καὶ ἀπὸ νέου ἐτι ἐγένοντο. Καὶ ἐπὶ τῷδε οὐκ ἀπαξίω ἑμαυτὸν τῶν πρῶτων ἐν τῇ ρωνῇ τῇ Ἑλλάδι, εἴπερ οὖν καὶ Ἀλέξανδρος τῶν ἐν τοῖς ὅλοις.

6. Ἐξ Ἰλίου δὲ ἐς Ἀρίσβην ἦκεν, οὗ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῷ διαβεβηκυῖα τὸν Ἑλλησπόντον ἐστρατοπεδεύκει, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ἐς Περκώτην· τῇ δὲ ἄλλῃ Λάμψακον παραμείψας πρὸς τῷ Πρακτίῳ ποταμῷ ἐστρατοπεδεύσεν, ὅς βέων ἐκ τῶν ὀρων Ἰδαίων ἐκδιδοὶ ἐς θάλασσαν τὴν μεταξὺ τοῦ Ἑλλησπόντου τε καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου. Ἐνθεν δὲ ἐς Ἐρμωτον ἀφίκετο, Κολωνὰς πόλιν παραμείψας. (7) Σχοποὶ δὲ αὐτῷ ἐπέμποντο πρὸ τοῦ στρατεύματος· καὶ τούτων ἡγεμὼν ἦν Ἀμύντας ὁ Ἀβραθαίου, ἔχων τῶν τε ἐταίρων τὴν ἰλην τὴν ἐξ Ἀπολλωνίας, ἥς ἱλάρχης ἦν Σωκράτης ὁ Σάθωνος, καὶ τῶν προδρόμων καλυμμένων ἱλας τέσσαρας· κατὰ δὲ τὴν πάροδον Πρίαπον πόλιν ἐνδοθεῖσαν πρὸς τῶν ἐνοικούντων τοὺς παραληφόμενους ἀπέστειλε σὺν Πανηγόρῳ τῷ Λυκαγόρου, ἐνὶ τῶν ἐταίρων.

8. Περσῶν δὲ στρατηγοὶ ἦσαν Ἀρσάμης καὶ Ῥεομίδης καὶ Πετίνης καὶ Νιφάτης καὶ ζὺν τούτοις Σπιθριδάτης ὁ Λυδίας καὶ Ἰωνίας σατράπης καὶ Ἀρσίτης ὁ τῆς πρὸς Ἑλλησπόντῳ Φρυγίας ὑπαρχος. Οὗτοι δὲ πρὸς Ζελεΐᾳ τῇ πόλει κατεστρατοπεδευκότες ἦσαν ζὺν τῇ ἱππῳ τε τῇ βαρβαρικῇ καὶ τοῖς Ἑλλήσι τοῖς μισθοφόροις. (9) Βουλευόμενοι δὲ αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν παρόντων, ἐπειδὴ Ἀλέξανδρος διαβεβηκὼς ἡγγέλλετο, Μέμνων ὁ Ῥόδιος παρήνει μὴ διὰ κινδύνου ἰέναι πρὸς τοὺς Μακεδόνας, τῷ τε πεζῷ πολὺ περιόντας σφῶν καὶ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου παρόντος, αὐτοῖς δὲ ἀπόντος Δαρείου· προΐοντας δὲ τὸν τε χιλὸν ἀφανίζειν καταπατοῦντας τῇ ἱππῳ καὶ τὸν ἐν τῇ γῇ καρπὸν ἐμπιπράναι, μὴδὲ τῶν πόλεων αὐτῶν φειδομένους· οὐ γὰρ μενεῖν ἐν τῇ χώρᾳ Ἀλεξάνδρον ἀπορία τῶν ἐπιτηδείων. (10) Ἀρσίτην δὲ λέγεται εἰπεῖν ἐν τῷ συλλόγῳ τῶν Περσῶν ὅτι οὐκ ἂν περιίδοι μίαν οἰκίαν ἐμπρησθεῖσαν τῶν ὑπὸ ὧν τεταγμένων ἀνθρώπων· καὶ τοὺς Πέρσας Ἀρσίτη προσθέσαι, ὅτι καὶ ὑποπτόν τι αὐτοῖς ἦν ἐς τὸν Μέμνονα, τριβὰς ἐμποιεῖν ἐκόντα τῷ πολέμῳ τῆς ἐκ βασιλείας τιμῆς ἕνεκα.

clara et numero et magnitudine aut inter Græcos aut inter barbaros facinora ediderit. Atque hac quidem de causa me ad hanc historiam conscribendam impulsam fuisse profiteor, non indignum me censens per quem Alexandri res gestæ apud homines notæ celebresque efficerentur. (5) Quisquis vero sim qui ita de me sentiam, nomen quidem adscribere nihil attinet, neque enim obscurum inter mortales est, nec patriam, nec genus meum, neque an aliquem in civitate mea magistratum gesserim. Illud dixisse satis fuerit, milii et patriam et genus et honores esse has literas atque a pueris jam fuisse. Propterea non indignum me judicaverim, qui inter primos Græcæ linguæ scriptores, ut Alexander inter eos qui in re militari præstiterunt, collocer.

6. Ex Illo Alexander ad Arisben movit, quo in loco universus exercitus trajecto Hellesponto castra fixerat. Postridie Percoten; deinde Lampasacum prætergressus ad Practium flumen consedit, qui ex Idæis montibus fluens, inter Hellespontum et Euxinum pontum in mare fertur. Inde Hermotum venit, Colonas urbem prætergressus. (7) Speculatores porro ante exercitum miserat, quorum dux erat Amyntas Arrhabæi filius, cum turma amicorum ex Apolloniatis conscripta, cui præfectus erat Socrates Sathonis filius, et cum quatuor turmis præcursorum, quos vocant. In transitu Panegorum Lycagoræ filium, unum ex amicis, cum aliquo comitatu mittit, qui Priapum oppidum, quod incolæ dederant, recipiat.

8. Persarum autem duces erant Arsames, Rheomithres, Petines, Niphates, et cum his Spithridates Lydiæ et Ionisæ satrapæ, et Arsites, Phrygiæ quæ ad Hellespontum vergit præses. Hi omnes ad Zeliæ urbem cum equitatu barbarico et Græcis mercenariis constitierant. (9) Consultantibus porro iis de re præsentī, quum Alexander transissee nuntiaretur, Memnon Rhodius monuit non esse prælio cum Macedonibus contendendum, qui et peditatu superiores essent, et præsentem haberent Alexandrum, ipsi vero Darium absentem. Omne autem frumentum herbidum equitatu proculcandum destruendumque esse, omnemque terræ fructum exurendum, ac ne ipsis quidem oppidiis parcendum: ita enim Alexandrum commeatu destitutum moram in ea regione non facturum. (10) Ad ea Arsiten in conventu Persarum dixisse ferunt, se ne unam quidem eorum qui ipsi subditi essent domum incendi passurum: atque in ejus sententiam a Persis itum esse, suspicantibus Memnonem, honoris a rege tributī causa, belli moram protractionemque querere.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Ἐν τούτῳ δὲ Ἀλέξανδρος προὔχῳρει ἐπὶ τὸν Γρανικὸν ποταμὸν ξυντεταγμένῳ τῷ στρατῷ, διπλῆν μὲν τὴν φάλαγγα τῶν ὀπλιτῶν τάξας, τοὺς δὲ ἱππέας κατὰ τὰ κέρατα ἀγων, τὰ σκευοφόρα δὲ κατόπιν ἐπιτάξας
 5 ἐπεσθαι· τοὺς δὲ προκατασκεψομένους τὰ τῶν πολεμίων ἦγεν αὐτῷ Ἠγέλοχος, ἱππέας μὲν ἔχων τοὺς σαρισσοφόρους, τῶν δὲ ψιλῶν ἐς πεντακοσίους. (2) Καὶ Ἀλέξανδρός τε οὐ πολλὸν ἀπέειχεν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Γρανικοῦ καὶ οἱ ἀπὸ τῶν σκοπῶν σπουδῇ ἐλαύνοντες
 10 ἀπήγγελλον ἐπὶ τῷ Γρανικῷ πέραν τοὺς Πέρσας ἐφ' ὅσῳ τεταγμένους ὡς ἐς μάχην. Ἐνθα δὲ Ἀλέξανδρος μὲν τὴν στρατιάν πᾶσαν συντάττει ὡς μαχουμένους. Παρμενίων δὲ προσελθὼν λέγει Ἀλεξάνδρῳ τάδε·

3. « Ἐμοὶ δοκεῖ, βασιλεῦ, ἀγαθὸν εἶναι ἐν τῷ παρόντι
 15 καταστρατοπεδεῦσαι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τῇ ὀχθῇ ὡς ἔχομεν. Τούτῳ γὰρ πολεμίους οὐ δοκῶ τολμήσειν πολλὸν τὸν πεζῶν λειπομένους πλησίον ἡμῶν αὐλισθῆναι, καὶ ταύτῃ παρέξειν ἔωθεν εὐπετιῶς τῷ στρατῷ διαβαλεῖν τὸν πόρον· ὑποφθάσομεν γὰρ αὐτοὶ περάσαντες πρὶν
 20 ἐκείνους ἐς τάξιν καθίστασθαι. (4) Νῦν δὲ οὐκ ἀκινδύνως μοι δοκοῦμεν ἐπιχειρήσειν τῷ ἔργῳ, ὅτι οὐχ οἷόν τε ἐν μετώπῳ διὰ τοῦ ποταμοῦ ἀγειν τὸν στρατόν. Πολλὰ μὲν γὰρ αὐτοῦ δρᾶται βαθέα, αἱ δὲ ὀχθαὶ αὐταὶ
 25 ὁρᾶς ὅτι ὑπερύψηλοι καὶ κρημνώδεις εἰσὶν αἱ αὐτῶν. (6) ἀτάκτως τε οὖν καὶ κατὰ κέρας, ἥπερ ἀσθενέστατον, ἐκβαίνουσιν ἐπικρίσονται ἐς φάλαγγα ξυντεταγμένοι τῶν πολεμίων οἱ ἱππεῖς καὶ τὸ πρῶτον σφάλμα
 ἐς τε τὰ παρόντα χαλεπὸν καὶ ἐς τὴν ὑπὲρ παντός τοῦ πολέμου κρίσιν σφαλερόν. »

30 6. Ἀλέξανδρος δὲ, « Ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ Παρμενίων, γινώσκω· αἰσχύνομαι δέ, εἰ τὸν μὲν Ἑλλήσποντον διέβην εὐπετιῶς, τοῦτο δέ, σμικρὸν βεῦμα (οὕτω τῷ ὀνόματι τὸν Γρανικὸν ἐκπαύλεις), εἰρήξει ἡμᾶς τοῦ μὴ οὐ διαβῆναι ὡς ἔχομεν. (7) Καὶ τοῦτο οὐτε πρὸς Μακεδόνων τῆς δόξης οὐτε πρὸς τῆς ἐμῆς ἐς τοὺς κινδύνους
 35 ἀξυτῆτος ποιοῦμαι· ἀναθάρβήσιν δὲ δοκῶ τοὺς Πέρσας ὡς ἀξιομάχους Μακεδόσιν ὄντας, ὅτι οὐδὲν ἄξιον τοῦ σφῶν δέους ἐν τῷ παραυτίκῳ ἔπαθον. »

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Ταῦτα εἰπὼν Παρμενίωνα μὲν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κέρατα πέμπει ἡγησόμενον, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τὸ δεξιὸν παρήγεν.
 40 Προετάχθησαν δὲ αὐτῷ τοῦ μὲν δεξιῦ Φιλώτας ὁ Παρμενίωνος, ἔχων τοὺς ἑταίρους τοὺς ἱππέας καὶ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριαῖνας τοὺς ἀκοντιστάς· Ἀμύντας δὲ ὁ Ἀρβραδαίου τοὺς τε σαρισσοφόρους ἱππέας ἔχων Φιλώτα
 45 ἐπετάχθη καὶ τοὺς Παιόνας καὶ τὴν Ὀλην τὴν Σωκράτους. (3) Ἐρχόμενοι δὲ τούτων ἐτάχθησαν οἱ ὑπασπισταὶ τῶν ἑταίρων, ὧν ἡγεῖτο Νικάνωρ ὁ Παρμενίωνος· ἐπὶ δὲ τούτοις ἡ Περδίκαιος τοῦ Ὀρόντου φάλαγξ· ἐπὶ δὲ ἡ

CAP. XIII.

Interea Alexander ad Granicum flumen instructo exercitu processit, duplicem armorum phalangem ducens. Equites ad cornua collocat, impedimenta extrema subsequi iubet. Speculatoribus qui hostes observent Hegelochum praeficit, sarissatos equites illi adjungens, velitesque circiter quingentos. (2) Jam non procul a Granico aberat Alexander, quum statim nonnulli ex speculatoribus incitatis equis advolantes nuntiant, Persas trans Granicum instructa ad praelium acie consistere. Alexander omnem exercitum ad committendum praelium instruit. Tum accedens Parmenio, his verbis Alexandrum compellat :

3. « Consultum mihi videtur, rex, in praesentia ad fluminis ripam, ut sumus, castra locare. Neque enim judicari tantum animi hostibus fore, ut, quum peditatu longe inferiores sint, prope nos pernociant, eamque ob causam facilem exercitui nostro cras sub primam lucem fluminis transitum fore. Citius enim transierimus, quam ab illis acies instrui possit. (4) Nunc vero non absque periculo rem hanc aggressuri videmur, fieri siquidem non potest ut exercitum recta fronte per flumen ducamus : quod et profundum vorticosumque est et contraria ripa alta, ut vides, ac nonnullis locis etiam praerupta. (5) Nam inordinate angustaque acie, quod genus infirmissimum est, exeuntibus nobis, equitatus hostium bene instructus phalangi nostrae incumbet. Fuerit porro primum hoc infortunium, quoad praesentem rerum statum, grave, quoad de toto bello iudicium periculosum ».

6. Ad haec Alexander, « Intelligo quidem, o Parmenio, sed dedecori mihi fuerit, si quum ita parvo negotio Hellespontum trajecerim, rivus hic (Granicum eo nomine extenuans) nobis obstitit, quo minus, ut sumus, transeamus. (7) Id ego neque pro Macedonum gloria neque pro mea in adeundis periculis alacritate facturus sum : animumque sumturos arbitror Persas, quasi Macedonibus pares sint, nisi statim initio aliquid dignum suo ipsorum metu passi fuerint. »

CAP. XIV.

His dictis, Parmenionem, ut sinistro cornu praesit mittit, ipse ad dextrum suas copias ducit. Philotam Parmenionis filium cum equitatu amicorum, cumque sagittariis et Agrianis jaculatoribus, priore loco dextrorsum constituit : cui Amyntam Arrhiabae filium cum sarissatis equitibus et Paeonibus et Socratis turma adjunxit. (2) Proximos his collocat scutatos amicorum, quibus praerat Nicanor, Parmenionis filius, tum Perdicae Orontis filii

Κοίνου τοῦ Πολεμοκράτους· ἐπὶ δὲ ἡ Κρατέρου τοῦ Ἀλεξάνδρου· ἐπὶ δὲ ἡ Ἀμύντου τοῦ Ἀνδρομέδου· ἐπὶ δὲ ὧν Φίλιππος ὁ Ἀμύντου ἦρχε. (3) Τοῦ δὲ εὐωνύμου πρῶτοι μὲν οἱ Θετταλοὶ ἱππεῖς ἐτάχθησαν, ὧν ἦγετο Κάλας ὁ Ἀρπάλου· ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ ξύμμαχοι ἱππεῖς, ὧν ἦρχε Φίλιππος ὁ Μενελάου· ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ Θρᾷκες, ὧν ἦρχεν Ἀγάθων· ἐχόμενοι δὲ τούτων πεζοὶ ἢ τε Κρατέρου φάλαγξ καὶ ἡ Μελεάγρου καὶ ἡ Φιλίππου ἔστε ἐπὶ τὸ μέσον τῆς ξυμπάσης τάξεως.

4. Περσῶν δὲ ἱππεῖς μὲν ἦσαν ἐς δισμουρίους, ξένοι δὲ πεζοὶ μισθοφόροι ὀλίγον ἀποδέοντες δισμουρίων· ἐτάχθησαν δὲ τὴν μὲν ἵππον παρατείναντες τῷ ποταμῷ κατὰ τὴν ὄχθην ἐπὶ φάλαγγα μακράν, τοὺς δὲ πεζοὺς κατόπιν τῶν ἱππέων· καὶ γὰρ ὑπερδέξια ἦν τὰ ὑπὲρ τὴν ὄχθην χωρία. (4) Ἡ δὲ Ἀλέξανδρον αὐτὸν καθεώρων (ὁπλος γὰρ ἦν τῶν τε ὀπλων τῇ λαμπρότητι καὶ τὸν ἀμφ' αὐτὸν τῇ σὺν ἐκπλήξει θεραπεύειν) κατὰ τὸ εὐώνυμον σφῶν ἐπέχροντα, ταύτῃ πυκνὰς ἐπέταξαν τῇ ὄχτῃ τὰς ὤλας τῶν ἱππων.

5. Χρόνον μὲν δὴ ἀμφοτέρω τὰ στρατεύματα ἐπ' αἵρου τοῦ ποταμοῦ ἐφροσύντες ὑπὸ τοῦ τὸ μέλλον ὄκνεῖν ἰσχυρίαν ἦγον καὶ σιγῇ ἦν πολλῇ ἀφ' ἐκατέρων. Οἱ γὰρ Πέρσαι προσέμενον τοὺς Μακεδόνας, ὁπότε ἐσθίσονται ἐς τὸν πόρον, ὡς ἐπικεισόμενοι ἐκθαίνουσιν.

(6) Ἀλέξανδρος δὲ ἀναπηδῶν ἐπὶ τὸν ἵππον καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐγκελευσάμενος ἔπεισθαι τε καὶ ἀνδράς ἀγαθοὺς γίνεσθαι, τοὺς μὲν προδρομοὺς ἱππέας καὶ μὴν καὶ τοὺς Παίονας προεμβαλεῖν ἐς τὸν ποταμὸν ἔχοντα Ἀμύνταν τὸν Ἀρβαίου καὶ τῶν πεζῶν μίαν τάξιν, καὶ πρὸ τούτων τὴν Σωκράτους ἰλην Πτολεμαῖον τὸν Φιλίππου ἄγοντα, ἡ δὲ καὶ ἐτύγγανε τὴν ἡγεμονίαν τοῦ ἱππικοῦ παντός· ἔχουσα ἐν ἐκσίῃ τῇ ἡμέρᾳ· (7) αὐτὸς δὲ ἄγων τὸ δεξιὸν κέρας ὑπὸ σαλπύγων τε καὶ τῷ Ἐνυαλίῳ ἀλαλάζοντας ἐμβαίνει ἐς τὸν πόρον, λοξὴν αἰεὶ παρατείνων τὴν τάξιν ἥ παρεῖλκε τὸ βῆμα, ἵνα δὴ μὴ ἐκθαίνοντι αὐτῷ οἱ Πέρσαι κατὰ κέρας προσπίπτειεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὡς ἀνυστὸν τῇ φάλαγγι προσμύξῃ αὐτοῖς.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Οἱ δὲ Πέρσαι, ἥ πρῶτοι οἱ ἀμφὶ Ἀμύνταν καὶ Σωκράτην προσέσχον τῇ ὄχτῃ, ταύτῃ καὶ αὐτοὶ ἀνωθεν ἐβαλλον, οἱ μὲν αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὄχθης ἐξ ὑπερδεξίου ἐς τὸν ποταμὸν ἐσακοντίζοντες, οἱ δὲ κατὰ τὰ θραμβώτερα αὐτῆς ἔστε ἐπὶ τὸ ὕδωρ καταβαίνοντες. (2) Καὶ ἦν τῶν τε ἱππέων ὠθισμός, τῶν μὲν ἐκθαίνειν ἐκ τοῦ ποταμοῦ, τῶν δ' εἰργεῖν τὴν ἐκθασιν, καὶ παλιν ἐπὶ μὲν τῶν Περσῶν πολλὰ ἄφρονες, οἱ Μακεδόνας δὲ ἦν τοῖς ὁράσιν ἐμάχοντο. Ἀλλὰ τῷ τε πλήθει πολὺ ὑπερβαίνοντες οἱ Μακεδόνας ἐκακοπάθον ἐν τῇ πρώτῃ προσβολῇ, καὶ αὐτοὶ ἐξ ἀβεβαίου τε καὶ ἄμα κίττων ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀμυνόμενοι, οἱ δὲ Πέρσαι ἐξ

ARRIANUS.

phalangem, post hunc Corni Polemocratis filii : inde Crateri, Alexandri filii : inde Amyntæ, Andromenis filii : inde copias, quibus Philippus Amyntæ filius præfectus erat. (3) In sinistro cornu primi erant Thessali equites, quorum dux erat Calas Harpali filius. Post hos auxiliiorum equitatus, cui præerat Philippus Menelai filius. Deinde Thraces duce Agathone. Proximi his pedites, Crateri phalanx et Meleagri et Philippi, usque ad medium totius aciei.

4 Persarum equitatus erat viginti fere millium : externorum vero, qui mercede conducti erant, peditatus totidem circiter millium. Equitatum in ripa fluminis in longam phalangem exporrexerant, peditatu pone collocato; erant enim loca supra ripam editiora. At qua parte Alexandrum ipsum sunt conspicati (facile enim dignoscebatur cum ex armorum splendore, tum ex eorum quibus stipatus erat reverentia et cultu) ad sinistrum ipsorum cornu sese conferentem, ex ea densiore equitum turmas ad ripam statuant.

5. Uterque porro exercitus ad oram fluminis aliquandiu substitit, et eventum reformidans quiete sese summoque silentio tenuit. Persæ enim exspectabant dum Macedones flumen ingrederentur, ut in egredientes impetum facerent.

(6) Alexander vero insiliens in equum, iis qui circa erant sequi virosque sese præbere jussis, ante cursores equos in amnem præmittit, cum Pæonibus, et una peditum cohorte, quibus Amyntas Arrhabei filius præerat, atque ante hos Socratis turmam, et Ptolemæum Philippi filium, cui quidem totius equitatus præfectura eo die contigerat. (7) Ipse dextrum cornu agens, signis canere jussis et faustis clamoribus Marti a milite editis, flumen ingreditur, obliquam semper aciem extendens, qua amnis ferebat, ne videlicet ipsi exeunti hostes in cornu impetum facerent, sed ipse quoque, quoad ejus fieri posset, phalange in hostem invehetur.

CAP. XV.

Persæ, qua Amyntas et Socrates primi ripæ appropinquabant, ex alto tela mittere : alii ex editiore ripa in flumen jaculantes, alii per decliviora planioraque loca usque ad amnem descendentes. (2) Ibi turbulentus equitum conflictus fuit, his flumen exire, illis exitum prohibere nitentibus. Ac Persæ quidem tragulas confertim mittebant, Macedones hastis confligebant. Sed Macedones, numero longe inferiores, primo statim congressu non parum damni acceperunt : quod ipsi ex lubrico pariter atque humili loco e flumine pugnabant, Persæ vero ex eminentiore ripa di-

ὑπερδεξίου τῆς δ' ὄχθης, ἄλλως τε καὶ τὸ κράτιστον τῆς Περσικῆς ἵππου ταύτῃ ἐπετέτακτο, οἱ τε Μένωνος παῖδες καὶ αὐτὸς ὁ Μένων μετὰ τούτων ἐκινδύνευε. (3) Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι τῶν Μακεδόνων ξυμμάχοντες τοῖς Πέρσαις κατεκόπησαν πρὸς αὐτῶν, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, ὅσοι γε μὴ πρὸς Ἀλέξανδρον πελάζοντα ἀπέκλιναν αὐτῶν. Ἀλέξανδρος γὰρ ἤδη πλησίον ἦν, ἅμα οἱ ἄγων τὸ κέρας τὸ δεξιόν, καὶ ἐμβάλλει ἐς τοὺς Πέρσας πρῶτος ἵνα τὸ πᾶν στίφος τῆς ἵππου καὶ αὐτοὶ οἱ ἠγεμόνες τῶν Περσῶν τεταγμένοι ᾖσαν καὶ περὶ αὐτὸν ζυγιστῇται μάχῃ καρτερά. (4) καὶ ἐν τούτῳ ἄλλαι ἐπ' ἄλλαις τῶν τάξεων τοῖς Μακεδόσι διέβαινον οὐ χαλεπῶς ἤδη. Καὶ ἦν μὲν ἀπὸ τῶν ἱππων ἡ μάχῃ, πεζομαχία δὲ μάλλον τι ἔοικει. Ξυγχόμενοι γὰρ ἱπποὶ 15 τε ἱπποὶ καὶ ἄνδρες ἀνδράσιν ἠγωνίζοντο, οἱ μὲν ἐξῶσαι εἰς ἅπαν ἀπὸ τῆς δ' ὄχθης καὶ ἐς τὸ πεδίον βιάσασθαι τοὺς Πέρσας, οἱ Μακεδόνες, (5) οἱ δὲ εἰρῆσαι τε αὐτῶν τὴν ἐκδοσιν, οἱ Πέρσαι, καὶ ἐς τὸν ποταμὸν αὐθις ἀπώσασθαι. Καὶ ἐκ τούτου ἐπλεονέκτου ἤδη οἱ 20 σὺν Ἀλεξάνδρῳ τῇ τε ἄλλῃ βῶμῃ καὶ ἐμπειρίᾳ καὶ οἱ ζυστοὶ κρανεῖνοι πρὸς παλὰ ἐμάχοντο.

6. Ἐνθα δὴ καὶ Ἀλέξανδρος ξυτρίβεται τὸ δόρυ ἐν τῇ μάχῃ· ὁ δὲ Ἄρετιν ἔχει δόρυ ἕτερον, ἀναβολέα τῶν βασιλικῶν· τῷ δὲ καὶ αὐτῷ πονουμένῳ συντετριμμένον 25 τὸ δόρυ ἦν, ὁ δὲ τῷ ἡμίσει κεκλασμένου τοῦ δόρατος οὐκ ἀφανῶς ἐμάχετο, καὶ τοῦτο δειξας Ἀλεξάνδρῳ ἄλλον αἰτεῖν ἐκέλευε· Δημάρατος δέ, ἀνὴρ Κορίνθιος, τῶν ἄμφ' αὐτὸν ἐταίρων, δίδωσιν αὐτῷ τὸ αὐτοῦ δόρυ. (7) Καὶ ὁ ἀναλαβὼν καὶ ἰδὼν Μιθριδάτην τὸν 30 Δαρείου γαμβρὸν πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων προῖπεύοντα καὶ ἐπάγοντα ἅμα οἱ ὥσπερ ἐμβολὸν τῶν ἱππέων, ἐξελάυνει καὶ αὐτὸς πρὸ τῶν ἄλλων· καὶ παίσας ἐς τὸ πρόσωπον τοῦ δόρατι καταβάλλει τὸν Μιθριδάτην. Ἐν δὲ τούτῳ Ῥοισάκης μὲν ἐπελαύνει τῷ Ἀλεξάνδρῳ 35 καὶ παίει Ἀλεξάνδρου τὴν κεφαλὴν τῇ κοπίδι· καὶ τοῦ μὲν κράνουσι τι ἀπέθραυσε, τὴν πληγὴν δὲ ἔσχε τὸ κράνος. (8) Καὶ καταβάλλει καὶ τοῦτον Ἀλέξανδρος παίσας τῷ ζυστῷ διὰ τοῦ θώρακος ἐς τὸ στήρνον. Σπιθριδάτης δὲ ἀνετέτατο μὲν ἤδη ἐπ' Ἀλέξανδρον ὀπισθεν 40 τὴν κοπίδα, ὑποφθάσας δὲ αὐτὸν Κλείτος ὁ Δρωπίδου παίει κατὰ τοῦ ὤμου καὶ ἀποκόπτει τὸν ὤμον τοῦ Σπιθριδάτου ξὺν τῇ κοπίδι· καὶ ἐν τούτῳ ἐπεκβαίνοντες αἱ τῶν ἱππέων ὅσοις προῦχώρει κατὰ τὸν ποταμὸν προσεγίγνοντο τοῖς ἄμφ' Ἀλέξανδρον.

ΚΕΦ. ΙΖ'.

45 Καὶ οἱ Πέρσαι πατιόμενοι τε πανταχόθεν ἤδη ἐς τὰ πρόσωπα αὐτοῖ τε καὶ οἱ ἱπποὶ τοῖς ζυστοῖς καὶ πρὸς τῶν ἱππέων ἐξωθοῦμενοι, πολλὰ δὲ καὶ πρὸς τῶν ψιλῶν ἀναμειγμένων τοῖς ἱππέσιν βλαπτόμενοι, ἐγκλί- 50 νουσι ταύτῃ πρῶτον ἢ Ἀλέξανδρος προεκινδύνευεν. (2) Ὡς δὲ τὸ μέσον ἐνεδεδώκει αὐτοῖς, παρεβήγγοντο δὴ

micabant, quam præterea lectissimo equitatu cinxerant. Ibi Memnonis filii cumque iis Memnon ipse dimicabant. (3) Et primi quique Macedonum cum Persis confligentes strenue officium suum facientes cæsi sunt, præter eos qui se ad Alexandrum appropinquantem receperunt. Jam enim appropinquabat dextrum cornu ducens, qui quidem ubi maxime confertos equites Persarumque duces videt, primus impetum facit. Acerrimum ibi circa regem prælium excitatur. (4) Interim alii post alios Macedonum ordines facile jam flumen transeunt. Ac tametsi ex equis pugnaretur, pedestre potius prælium videbatur. Ita equi equis, viri viris conserti confligebant, illi quidem penitus a ripa detru- dere nitentes Persas et in campum repellere Macedones, Persæ contra Macedonas exitu prohibere, rursusque ad flumen protrudere. (5) Ceterum superiores jam erant qui Alexandrum stipabant. Non solum robore et usu ac peritia rei bellicæ, sed eo etiam quod jaculis corneis adversus tragulas pugnabant.

6. Hic Alexandro hasta conflictu rumpitur, qui ab Arete regionum equorum stratore aliam petit; cui etiam ipsi strenue rem gerenti sua rupta erat, et reliquo hastæ frag- mento non male pugnabat: idque Alexandro ostendens, ab alio hastam petere jubet. Tum Demaratus Corinthius, unus amicorum qui circa eum erant, suam Alexandro ha- stan porrigit. (7) Qua arrepta, Mithridatem, Darii gene- rum, longe ante alios equo provectum et secum equitum quasi cuneum adducentem conspiciens, ipse etiam alios antevergens equo in eum fertur, atque ora trajectory pro- sternit. Ibi Rosaces in Alexandrum invectus, gladio caput ejus ferit, a galea aliquid abrupit, plagamque galea excepit. (8) Hunc etiam Alexander sternit, hasta per thoracem in pectus icta. Jamque Spithridates in Alexandrum alte a tergo gladium sustulerat, quum prior Clitus Dropidis filius gladio ejus in humerum adacto, brachium Spithridatis cum ipso gladio dejecit. Interea dum hæc geruntur, equites, quotquot potuere, flumen transeuntes exercitus sese con- junxerant.

CAP. XVI.

At Persæ, quum et ipsi et equi undequaque hastis pete- rentur et ab equitatu premerentur, multum etiam ab ex- peditis, qui equitibus intermistis erant, damni acciperent, primum ea parte in fugam vertuntur qua Alexander inter primos dimicabat. Simul ac vero in medium agmen cedere cepit, equitatu in utroque cornu dissipato, ingens fuga

καὶ τὰ ἐρ' ἑκάτερα τῆς ἵππου, καὶ ἦν δὴ φυγὴ καρ-
 τερά. (2) Τῶν μὲν δὲ ἱππέων τῶν Περσῶν ἀπέθανον
 ἐς χιλίους. Οὐ γὰρ πολλὴ ἡ δίωξις ἐγένετο, ὅτι ἐξε-
 5 τράπη Ἀλέξανδρος ἐπὶ τοὺς ξένους τοὺς μισθοφόρους·
 ὧν τὸ στίφος ἦ τὸ πρῶτον ἐτάχθη ἐκπλήξει μᾶλλον τι
 τοῦ παραλόγου ἢ λογισμῷ βεβαίῳ ἔμενε. Καὶ τού-
 τοις τὴν τε φάλαγγα ἐπαγαγὼν καὶ τοὺς ἱππέας πάντῃ
 προσπεσεῖν κελεύσας, ἐν μέσῳ δι' ὀλίγου κατακόπτει
 αὐτούς, ὥστε διέφυγε μὲν οὐδεὶς, ὅτι μὴ διέλαθέ τις ἐν
 10 τοῖς νεκροῖς, ἐξωγρήθησαν δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. (3)
 Ἔπεσον δὲ καὶ οἱ ἡγεμόνες τῶν Περσῶν Νιφάτης τε καὶ
 Πετίνης καὶ Σπιθριδάτης ὁ Αὐδίας σατράπης, καὶ ὁ
 τῶν Καππαδόκων ὑπαρχὸς Μιθροβουζάνης καὶ Μιθρι-
 δάτης ὁ τοῦ Δαρείου γαμβρὸς καὶ Ἀρβουπάλης ὁ Δα-
 15 ρείου τοῦ Ἀρταξέρξου παῖς καὶ Φαρνάκης (ἀδελφὸς
 οὗτος τῆς Δαρείου γυναῖκος), καὶ ὁ τῶν ξένων ἡγεμὼν
 Ψάρτης. Ἀρσίτης δὲ ἐκ μὲν τῆς μάχης φεύγει ἐς
 Φρυγίαν, ἐκεῖ δὲ ἀποθνήσκει αὐτὸς πρὸς αὐτοῦ, ὡς ὁ
 λόγος, ὅτι αἷτιος ἐδόκει Πέρσαις γενέσθαι τοῦ ἐν τῷ
 20 τότε πταίσματος.

4. Μακεδόνων δὲ τῶν μὲν ἐταίρων ἀμφὶ τοὺς
 εἰκοσι καὶ πέντε ἐν τῇ πρώτῃ προσβολῇ ἀπέθανον·
 καὶ τούτων χαλκαὶ εἰκόνες ἐν Δίῳ ἐστάθην, Ἀλεξάν-
 25 δρου κελεύσαντος Λύσιππον ποιῆσαι, ὅσπερ καὶ Ἀλέ-
 ξανδρον μόνος προκρίθεις ἐποίει· τῶν δὲ ἄλλων ἱππέων
 ὑπὲρ τοὺς ἐξήκοντα, περὶ δὲ ἐς τοὺς τριάκοντα. (5)
 Καὶ τούτους τῇ ὑστεραίᾳ ἐθαψεν Ἀλέξανδρος ἑὺν τοῖς
 ὁπλοῖς τε καὶ ἄλλῃ κόσμῳ· γονεῦσι δὲ αὐτῶν καὶ παισὶ
 τῶν τε κατὰ τὴν χώραν ἀτελείαν ἔδωκε καὶ ὅσαι ἄλλαι
 30 ἢ τῷ σώματι λειτουργίαι ἢ κατὰ τὰς κτήσεις ἐκάστων
 εἰσφοραί. Καὶ τῶν τετραμμένων δὲ πολλὴν πρόνοιαν
 ἔσχεν, ἐπελθὼν τε αὐτοῖς ἐκάστους καὶ τὰ τραύματα
 ἰδὼν καὶ ὅπως τις ἐτρόθήνῃ ἐρόμενος καὶ ὅ τι πράττων
 εἰπεῖν τε καὶ ἀλαζονεύεσθαι οἱ παρασχών. (6) Ὁ δὲ
 35 καὶ τῶν Περσῶν τοὺς ἡγεμόνας ἐθαψεν· ἐθαψε δὲ καὶ
 τοὺς μισθοφόρους Ἕλληνας, οἱ ξὺν τοῖς πολεμίοις
 στρατεύοντες ἀπέθανον· ὅσους δὲ αὐτῶν αἰχμαλώ-
 τους ἔλαβε, τούτους δῆσας ἐν πέδαις ἐς Μακεδονίαν
 ἀπέπεμψεν ἐργάζεσθαι, ὅτι παρὰ τὰ κοινῇ δόξαντα
 40 τοῖς Ἕλλησιν Ἕλληνας ὄντες ἐναντία τῇ Ἑλλάδι ὑπὲρ
 τῶν βαρβάρων ἐμάχοντο. (7) Αποπέμπει δὲ καὶ εἰς
 Ἀθήνας τριακοσίας πανοπλίας Περσικὰς ἀνάθημα εἶναι
 τῇ Ἀθηνᾷ ἐν πόλει· καὶ ἐπίγραμμα ἐπιγραφῆναι ἐκέ-
 λευσε τοῦδε· Ἀλέξανδρος Φιλίππου καὶ οἱ Ἕλ-
 45 ληνες πλὴν Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν βαρ-
 βάρων τῶν τὴν Ἀσίαν κατοικούντων.

ΚΕΦ. ΙΖ'.

Καταστήσας δὲ Καλὴν σατραπεύειν ἦς Ἀρσίτης
 ἦρχε καὶ τοὺς φόρους τοὺς αὐτοῦς ἀποφέρειν τάξας
 οὗσπερ Δαρεῖω ἔφερον, ὅσοι μὲν τῶν βαρβάρων κατιόν-
 50 τες ἐκ τῶν ὁρῶν ἐνεχείριζον σφᾶς, τούτους μὲν ἀπαλ-

suit. (2) Equitum Persarum mille circiter in ea fuga cæsi.
 Neque enim Alexander acriter illos insequutus est : nam ad
 exteros mercede conductos se convertit ; quorum agmen
 eodem loci ubi consistere jussum erat, stupore potius ino-
 pinati eventus, quam certa aliqua ratione se continebat :
 immissaque in eos phalange, atque equitatu omni ex parte
 impetum facere jusso, parvo temporis spatio omnes truci-
 dat : adeo ut nemo evaserit, nisi inter cadavera delitescens.
 Vivi circiter bis mille in potestatem venerunt. (3) Ex du-
 cibus Persarum cæsi sunt Niphates, Petines, Spithridates
 Lydiæ satrapa, Mithrobuzanes Cappadocum præses, Mithri-
 dates Darii gener, Arbupales Artaxerxis ex Dario nepos,
 Pharnaces uxoris Darii frater, Omares mercenarii militis
 dux. Arsites ex ipsa pugna in Phrygiam se recepit, ibique
 sibi ipse mortem conscisse fertur, quod illius cladis auctor
 Persis fuisse videretur.

4. Ex Macedonibus vero amicis circiter viginti quinque
 in primo conflictu ceciderunt : eorum æneæ statuæ in Dio
 oppido erectæ, quas Lysippus Alexandri jussu finxit, ut et
 Alexandrum ipsum, qui Lysippum præ reliquis statuariis
 a quo fingeretur dignum judicavit. Ex reliquo equitatu
 supra sexaginta desiderati sunt, pedites circiter triginta.
 (5) Hos Alexander postridie cum armis et reliquo cultu
 sepeliri jussit : parentibus eorum ac liberis, in sua cuique
 regione, vectigalium immunitatem concessit, omniaque
 quæ aut corpore præstantur servitia, aut ex opibus
 penduntur tributa, remisit. Sauciorum etiam magnam
 curam habuit obeundo singulos vulneraque inspicendo
 et quomodo quisque ea accepisset interrogando, libera
 cuique gestorum suorum narratione prædicationeque per-
 missa. (6) Persarum etiam duces sepeliit : ad hæc merce-
 narios Græcos, qui hostibus merentes cæsi fuerant. Quot-
 quot vero mercenariorum vivi in potestatem venerunt,
 victos in Macedoniam ad ergastula misit, quod contra com-
 mune Græcorum decretum, Græci quum essent, in Græcos
 pro barbaris arma gessissent. (7) Athenas porro trecentas
 armaturas Persicas misit, quæ Minervæ in ea urbe donarii
 loco suspenderentur : hancque iis inscriptionem addi jussit,
 ALEXANDER PHILIPPI FILIUS ET GRÆCI, LACE-
 DÆMONIIS EXCEPTIS, HÆC DE BARBARIS ASIAM
 INCOLENTIBUS SPOLIA.

CAP. XVII.

Posthæc Cala ejus provincie cui Arsites præfuerat
 satrapa constituto, iisdemque tributis quæ Dario pendere
 soliti erant imperatis, barbaros quot et montibus de-
 scendentes sese dediderunt, ad domos suas reverti jubet. (2)

λάττεσθαι ἐπὶ τὰ αὐτῶν ἐκάστους ἐκέλευε· (2) Ζελεΐ-
τας δὲ ἀφῆκε τῆς αἰτίας, ὅτι πρὸς βίαν ἔγνω συστρα-
τεῦσαι τοῖς βαρβάροις· Δασκύλιον δὲ παραληφόμενον
Παρμενίωνα ἐκπέμπει· καὶ παραλαμβάνει Δασκύλιον
5 Παρμενίων ἐκλιπόντων τῶν φρουρῶν.

3. Αὐτὸς δὲ ἐπὶ Σάρδεων προὔρχει· καὶ ἀπέχον-
τος αὐτοῦ ὅσον ἐβδομήκοντα σταδίου Σάρδεων, ἤκον
παρ' αὐτὸν Μιθρίνης τε ὁ φρούραρχος τῆς ἀκροπόλεως
τῆς ἐν Σάρδεσι καὶ Σαρδιανῶν οἱ δυνατώτατοι, ἐνδι-
10 δόντες οἱ μὲν τὴν πόλιν, ὁ δὲ Μιθρίνης τὴν ἀκρὰν καὶ
τὰ χρήματα. (4) Ἀλέξανδρος δὲ αὐτὸς μὲν κατεστρα-
τοπέδευσεν ἐπὶ τῷ Ἐρμῷ ποταμῷ· ἀπέχει δὲ ὁ Ἐρ-
μος ἀπὸ Σάρδεων σταδίου ὅσον εἴκοσιν· Ἀμύνταν δὲ
τὸν Ἀνδρομέονος τὴν ἀκρὰν παραληφόμενον ἐκπέμπει
15 ἐς Σάρδεας· καὶ Μιθρίνην μὲν ἐν τιμῇ ἀμα οἱ ἦγε,
Σαρδιανούς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Λυδοὺς τοῖς νόμοις τε
τοῖς πάλαι Λυδῶν γρῆσθαι ἔδωκε καὶ ἐλευθέρους εἶναι
ἀφῆκεν. (5) Ἀνῆλθε δὲ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἀκρὰν, ἵνα
τὸ φρούριον ᾗ τῶν Περσῶν· καὶ ἔδοξεν αὐτῷ ὄχυρόν
20 τὸ χωρίον· ὑπερύψλητόν τε γὰρ ἦν καὶ ἀπότομον πάντῃ
καὶ τριπλῷ τείχει πεφραγμένον· αὐτὸς δὲ ἐπὶ τῇ ἀκρᾷ
ἡρόν τε οἰκοδομῆσαι Διὸς Ὀλυμπίου ἐπενόει καὶ βω-
μὸν ἱδρῦσασθαι. (6) Σκοποῦντι δὲ αὐτῷ τῆς ἀκρας
ὑπερῆπιτηδεότατον χωρίον, ὥρα ἔτους ἐξαίφνης χειμῶν
25 ἐπιγίγνεται καὶ βρονταὶ σκληραί, καὶ ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ
πίπτει οὗ τὰ τῶν Λυδῶν βασιλεία· Ἀλεξάνδρῳ δὲ ἔδο-
ξεν ἐκ θεοῦ σημαίνῃναι ἵνα χρηὶ οἰκοδομῆσθαι τῷ Διὶ
τὸν νεῶν, καὶ οὕτως ἐκέλευσε. (7) Κατέλιπε δὲ τῆς
μὲν ἀκρας τῆς Σάρδεων ἐπιμελητὴν Παισανίαν τῶν
30 ἐταίρων· τῶν δὲ φόρων τῆς συντάξεως τε καὶ ἀποφο-
ρᾶς Νικίαν· Ἀσανδρον δὲ τὸν Φιλῶτα Λυδίας καὶ τῆς
ἄλλης τῆς Σπιθριδάτου ἀρχῆς, δούς αὐτῷ ἱππέας τε
καὶ ψιλοὺς ὅσοι ἱκανοὶ πρὸς τὰ παρόντα ἔδοκουν. (8)
Κάλαν δὲ καὶ Ἀλεξάνδρον τὸν Ἀερόπου ἐπὶ τὴν χώ-
35 ραν τὴν Μέμνονος ἐκπέμπει, ἄγοντας τοὺς τε Πελο-
ποννησίους καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων τοὺς πολλοὺς
πλὴν Ἀργείων· οὗτοι δὲ ἐν Σάρδεσι κατελείφθησαν
τὴν ἀκρὰν φυλάττειν.

9. Ἐν τούτῳ δὲ ὥς τὰ ὑπὲρ τῆς ἵππομαχίας ἐξηγ-
40 γέλθη, οἱ τε τὴν Ἐφεσον φρουροῦντές μισθοφόροι
ᾤκοντο φεύγοντες, δύο τριήρεις τῶν Ἐφεσίων λαβόντες,
καὶ ξυν αὐτοῖς Ἀμύντας ὁ Ἀντιόχου, ὃς ἐφυγεν ἐκ Μακε-
δονίας Ἀλεξάνδρον, παθὼν μὲν οὐδὲν πρὸς Ἀλεξάνδρου,
δυσνοία δὲ τῇ πρὸς Ἀλεξάνδρον καὶ αὐτὸς ἀπαξιώ-
45 σας τι παθεῖν παρ' αὐτοῦ ἄχαρι. (10) Τετάρτῃ δὲ
ἡμέρᾳ ἐς Ἐφεσον ἀφικόμενος τοὺς τε φυγάδας ὅσοι δι'
αὐτὸν ἔξέπεσον τῆς πόλεως κατήγαγε, καὶ τὴν ὀλιγαρ-
χίαν καταλύσας δημοκρατίαν κατέστησε· τοὺς δὲ φό-
ρους ὅσους τοῖς βαρβάροις ἀπέφερον τῇ Ἀρτέμιδι ξυν-
50 τελεῖν ἐκέλευσεν. (11) Ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἐφεσίων, ὥς
ἀφῆρθη αὐτοῖς ὁ ἀπὸ τῶν ὀλίγων φόβος, τοὺς τε Μέ-
μνονα ἐπαγαγομένους καὶ τοὺς τὸ ἱερὸν συλήσαντας τῆς
Ἀρτέμιδος καὶ τοὺς τὴν εἰκόνα τοῦ Φιλίππου τὴν ἐν
τῷ ἱερῷ καταβαλόντας καὶ τὸν τάφον ἐκ τῆς ἀγορᾶς

Zelitis quoque culpam remisit, quod coactus illos cum bar-
baris militasse sciebat. Parmenionem ad recipiendum Da-
scylium mittit: idque recepit praesidio destitutum.

3. Ipse Sardes versus movit: quumque ab oppido se-
ptuaginta ferme stadiis abesset, obvium habuit Mithrinem,
praesidii quod in arce erat praefectum, primoribus Sardia-
norum comitatum: atque hi quidem oppidum, Mithrines
arcem et pecuniam dedunt. (4) Alexander ad Hermum flu-
men castra locat. Distat id a Sardibus stadiis viginti. Amyn-
tam Andromenis filium Sardes mittit, qui arcem recipiat:
ac Mithrinem honorifice secum ducit. Sardonian autem reli-
quisque Lydis ut antiquis Lydorum legibus utantur permit-
tit, liberosque esse sivit. (5) Ipse in arcem conscendit,
ubi Persarum praesidium erat. Visusque ipsi est locus
bene munitus. Erat enim arx excelsa admodum loco sita
omnique ex parte praerupta et triplici muro cincta. Ipse
in arce templum Jovi Olympio exstruere aramque ponere
in animo habebat. (6) Consideranti vero illi quisnam arcis
locus maxime eam ad rem commodus esset, aestivo anni
tempore confestim tempestas ingentiaeque tonitrua excitan-
tur, et vehemens imber e caelo ruit in eam partem ubi
Lydorum regia fuerat. Alexandro itaque visum est a deo
significari, quo loco templum Jovi exstruendum esset: at-
que ita fieri imperat. (7) Arcis curam Pausaniae uni ex
amicis committit, tributorum descriptionem et collationem
Niciae. Asandrum autem Philotae filium Lydiae ac reliquae
Spithridatis provinciae praeficit: equitesque et expeditos,
qui ad praesentem rerum statum sufficere videbantur, ei
adjungit. (8) Calan autem et Alexandrum Aeropi filium
in Memnonis provinciam mittit, qui Peloponnesios ac re-
liquorum sociorum plerosque ducebant, exceptis Argivis.
Hi enim Sardibus praesidio arcis relictii erant.

9. Interea, dispersa passim equestris illius praelii fama,
mercenarii, qui apud Ephesum in praesidio erant, duabus
Ephesiorum trirēmibus captis, profugerunt: unaque cum
iis Amyntas Antiochi filius, qui ex Macedonia ab Alexandro
se subduxerat, non quod ullam injuriam ab Alexandro ac-
cepisset, sed odio quodam illius concepto, veritus ne quo
ab Alexandro incommodo afficeretur. (10) Rex quum
quarto die Ephesum pervenisset, exules quotquot propter
ipsum civitate ejecti fuerant reducit, et abolito paucorum
dominatu, popularem statum constituit. Tributa quae
barbaris detulerant, Dianae pendi jussit. (11) Ephesiorum
populus, sublato metu ex paucorum dominatione, eos qui
Memnonem in urbem advocarant, quique templum Dianae
spoliaverant et Philippi statuam in eadem aede subverte-

ἀνορύξαντας τὸν Ἡροπύθου τοῦ ἐλευθερώσαντος τὴν πόλιν, ὥρμησαν ἀποκτείνειν. (12) Καὶ Σύρφακα μὲν καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ Πελάγοντα καὶ τοὺς τῶν ἀδελφῶν τοῦ Σύρφακος παῖδας ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐξαγαγόντες κατέ-
 6 λευσαν· τοὺς δὲ ἄλλους διεκώλυσεν Ἀλέξανδρος προσω-
 τέρῳ ἐπιζητεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι, γινούς ὅτι ὁμοῦ τοῖς
 αἰτίοις καὶ οὐ ἕνν δίκην τινάς, τοὺς μὲν κατ' ἐχθραν,
 τοὺς δὲ κατὰ ἀρπαγὴν χρημάτων ἀποκτενεῖ, ξυγχωρη-
 θέν αὐτῷ, ὁ δὴμος. (13) Καὶ εἰ δὴ τῷ ἄλλῳ, καὶ τοῖς ἐν
 10 Ἐφέσῳ πραχθεῖσιν Ἀλέξανδρος ἐν τῷ τότε εὐδοκίμει.

ΚΕΦ. ΙΗ'.

Ἐν τούτῳ δὲ ἐκ Μαγνησίας τε καὶ Τράλλων παρ' αὐτὸν ἦκον ἐνδιδόντες τὰς πόλεις· καὶ ὃς πέμπει Παρμενίωνα, δούς αὐτῷ διαχιλίους καὶ πεντακοσίους πεζοὺς τῶν ξένων καὶ Μακεδόνας παραπλησίους, ἱπ-
 15 πείας δὲ τῶν ἑταίρων ἐς διακοσίους. Ἀλκίμαχον δὲ τὸν Ἀγαθοκλέους ἐπὶ τὰς Αἰολίδας τε πόλεις ξὺν δυνά-
 μει οὐκ ἐλάττονι ἐξέπεμψε καὶ ὅσαι Ἰωνικαὶ ὑπὸ τοῖς βαρβάροις ἔτι ἦσαν. (2) Καὶ τὰς μὲν ὀλιγαρχίας παν-
 ταχοῦ καταλύειν ἐκέλευσε, δημοκρατίας δὲ τε ἐγκαθι-
 20 στάναι καὶ τοὺς νόμους τοὺς σφῶν ἐκάστοις ἀποδοῦναι, καὶ τοὺς φόρους ἀνεῖναι ὅσους τοῖς βαρβάροις ἀπέφερον. Αὐτὸς δὲ ὑπομείνας ἐν Ἐφέσῳ θυσίαν τε ἔθυσεν τῇ Ἀρ-
 τέμειδι καὶ πομπὴν ἐπέμψε ξὺν τῇ στρατιᾷ πάσῃ ὥπλι-
 σμένη τε καὶ ὡς ἐς μάχην ξυντεταγμένη.
 25 3. Τῇ δ' ὕστεραία ἀναλαβὼν τῶν τε πεζῶν τοὺς λοι-
 πούς καὶ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας καὶ τοὺς Θρᾷ-
 κας ἱππέας καὶ τῶν ἑταίρων τήν τε βασιλικὴν Ὀλην καὶ
 πρὸς ταύτῃ τρεῖς ἄλλας ἐπὶ Μιλήτου ἐστελλετο· καὶ
 τὴν μὲν ἔξω καλουμένην πόλιν ἐξ ἐφόδου ἔλαβεν ἐκλι-
 30 πούσης τῆς φυλακῆς· ἐνταῦθα δὲ καταστρατοπεδεύσας
 ἔγνω ἀποτειχίζειν τὴν εἰσὼ πόλιν. (4) Ἡγησίστρατος
 γάρ, ὅτῳ ἢ φρουρὰ ἢ Μιλησίων ἐκ βασιλείως ἐπετέτρα-
 πτο, πρόσθεν γράμματα παρ' Ἀλέξανδρον ἐπεμπεν ἐν-
 35 διδούς τὴν Μίλητον· τότε δὲ ἀναβαρῆσας ἐπὶ τῷ Περ-
 σῶν στρατῷ οὐ μακρὰν ὄντι, διασώζειν τοῖς Πέρσαις
 ἐπενόει τὴν πόλιν. Νικάνωρ δὲ τὸ Ἑλληνικὸν ναυτι-
 κὸν ἄγων ὑποφθάνει τοὺς Πέρσας τρισὶν ἡμέραις πρό-
 τερος καταπλεύσας ἢ τοὺς Πέρσας Μιλήτῳ προσσεῖν,
 καὶ ὁρμίζεται ναυσὶν ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐν τῇ νήσῳ
 40 τῇ Λαδῇ· κεῖται δὲ αὕτη ἐπὶ τῇ Μιλήτῳ. (5) Αἱ δὲ
 τῶν Περσῶν νῆες ὑπερήσασαι, ἐπειδὴ ἔμαθον οἱ ναύ-
 αρχοι τῶν ἀμφὶ Νικάνωρα τὴν ἐν τῇ Λαδῇ προκαταγω-
 γήν, πρὸς τῇ Μυκάλῃ τῷ ὄρει ὥρμισθησαν. Τὴν γὰρ
 45 Λαδὴν τὴν νῆσον προκατελήφει Ἀλέξανδρος, οὐ τῶν
 νεῶν μόνον τῇ ἐγκαθορμίζει, ἀλλὰ καὶ τοὺς Θρᾷκας καὶ
 τῶν ἄλλων ξένων ἐς τετραχιχιλίους διαβιάσας ἐς αὐ-
 τήν. Ἦσαν δὲ τῶν βαρβάρων αἱ νῆες ἀμφὶ τὰς τετρακο-
 σίας.

6. Παρμενίων μὲν δὴ καὶ ὡς παρῆναι Ἀλεξάνδρῳ
 60 ναυμαχεῖν, τὰ τε ἄλλα κρατήσιν τῷ ναυτικῷ τοὺς Ἑλ-

rant, quique Heropythi sepulcrum, a quo civitas in liber-
 tatem reducta fuerat, in foro eruerant, ad necem poscunt.
 (12) Syrfacem ejusque filium Pelagontem et fratrum
 Syrfacis liberos e templo protractos lapidibus obrunt. In
 alios Alexander ulterius inquiri aut de iis supplicium sumi
 vetuit : intelligens nimirum, populum potestate sibi facta
 non tantum in fontes, sed in nonnullos etiam eorum qui
 extra culpam essent, partim odio partim spe praedae sevi-
 turum. (13) Et certe, si quibus unquam, his etiam rebus
 in Epheso tunc gestis Alexander sibi laudem comparavit.

CAP. XVIII.

Dum haec geruntur, legati ex Magnesia et Trallibus ve-
 niunt, qui urbes Alexandro dedant. Ipse Parmenionem
 mittit cum duobus millibus quingentis peditibus exteris
 et Macedonibus totidem : equitibus ex amicis ducentis.
 Alcimachum autem Agathoclis filium ad Aelicas urbes et
 Ionicas, quae adhuc in barbarorum potestate erant, cum
 paribus fere copiis emittit. (2) Paucorum dominatum ubi-
 que aboleri et popularem statum introduci patriasque leges
 cunctis restitui jubet, tributa etiam, quae barbaris detule-
 rant, rescindi. Ipse Ephesi commoratus Dianae sacrificavit,
 eique cum universo exercitu armato ac veluti ad pugnam
 instructo pompam duxit.

3. Postridie vero cum reliquo peditatu, sagittariis et A-
 grianis Thracum equitatu et amicorum turma regia aliis-
 que insuper tribus, Miletum profectus est, et exteriorem
 quidem, quam dicunt, urbem primo adventu, quod praesi-
 dio vacua erat, cepit : ibique castra metatus, interiorem
 urbem muro intercludere statuit. (4) Hegesistratus enim,
 cui Milesiorum praesidium a rege commissum erat, antea
 literas ad Alexandrum de Miletii deditione miserat : sed tum,
 quod Persarum exercitum non procul abesse sciebat, recepto
 animo, urbem Persis conservare statuerat. Ceterum Nicanor
 navales Graecorum copias ducens, Persas antevertens, tri-
 duo ante appulerat quam illi Miletum venirent, et centum
 sexaginta navibus ad Laden insulam, quae Miletu proxima
 est, stationem ceperat. (5) Persarum vero naves quum se-
 rius appulsiassent, et earum ductores Laden a Nicanore praee-
 occupatam esse cognoscerent, sub Mycalem montem se cum
 classe receperunt. Neque enim solum insulam illam na-
 vibus in portum ductis Alexander occuparat ; verum etiam
 Thraces aliorumque militum peregrinorum quatuor millia
 in ipsam transmiserat. Barbarorum classis erat navium cir-
 citer quadringentarum.

6. Parmenio nililo minus ad navale praelium Alexandrum
 instigat ; cum aliis de causis superiores navali pugna Graecos

λῆνας ἐπιζῶν καὶ τι καὶ θεῖον ἀνέπειθεν αὐτόν, ὅτι
 αὐτὸς ὥφθη καθήμενος ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ κατὰ πρῶμναν
 τῶν Ἀλεξάνδρου νεῶν. Καὶ γὰρ δὴ νυκτῶσαντας μὲν με-
 γάλα ὠφελήθησεν εἰς τὰ ὅλα, νικηθεῖσι δὲ οὐ παρὰ
 5 μέγα ἔσεσθαι τὸ πταίσμα· καὶ ὥς γὰρ θαλαττοκρατεῖν
 τοὺς Πέρσας. Καὶ αὐτὸς δὲ ἔφη ἐπιθῆναι ἐθέλειν τῶν
 νεῶν καὶ τοῦ κινδύνου μετέχειν. (7) Ἀλέξανδρος δὲ τῇ
 τε γνώμῃ ἀμαρτάνειν ἔφη Παρμενίωνα καὶ τοῦ σημείου
 τῇ οὐ κατὰ τὸ εἶκος ξυμβλήσει· ὀλίγαις τε γὰρ ναυσὶ
 10 πρὸς πολλῶν πλείους ἔξιν οὐδενὶ λογισμῷ ναυμαχήσιν
 καὶ οὐ μεμελετηκότι τῷ σφῶν ναυτικῷ πρὸς ἡσκημένον
 τὸ τῶν Κυπρίων τε καὶ Φοινίκων· (8) τήν τε ἐμπει-
 ρίαν τῶν Μακεδόνων καὶ τὴν τολμᾶν ἐν ἀβεβαίῳ χω-
 ρίῳ οὐκ ἐθέλειν παραδοῦναι τοῖς βαρβάροις· καὶ ἥττη-
 15 θεῖσι τῇ ναυμαχίᾳ οὐ μικρὰν τὴν βλάβην ἔσεσθαι εἰς
 τοῦ πολέμου τὴν πρώτην δόξαν, τὰ τε ἄλλα καὶ τοὺς
 Ἕλληνας νεωτερεῖν πρὸς τοῦ ναυτικοῦ πταίσματος τὴν
 ἐξαγγελίαν ἐπαρθέντας. (9) Ταῦτα μὲν τῷ λογισμῷ
 ξυντιθεῖς οὐκ ἐν καιρῷ ἀπέφαινε ναυμαχεῖν· τὸ θεῖον δὲ
 20 αὐτὸς ἄλλῃ δεικνύσθαι· εἶναι μὲν γὰρ πρὸς αὐτοῦ τὸν
 αἰετόν, ἀλλ' ὅτι ἐπὶ γῆς καθήμενος ἐφαίνετο, δοκεῖν οἱ
 μᾶλλον τι σημαίνειν ὅτι ἐκ γῆς κρατήσει τοῦ Περσῶν
 ναυτικοῦ.

ΚΕΦ. ΙΘ'.

Καὶ ἐν τούτῳ Γλαυκίππος, ἀνὴρ τῶν δοκίμων ἐν
 25 Μιλήτῳ, ἐκπεμφθεὶς παρὰ Ἀλεξάνδρον παρὰ τοῦ δή-
 μου τε καὶ τῶν ξένων τῶν μισθοφόρων, οἷς μᾶλλον τι
 ἐπετέτραπτο ἢ πόλις, τὰ τε τείχη ἔφη ἐθέλειν τοὺς
 Μιλησίους καὶ τοὺς λιμένας παρέχειν κοινούς Ἀλεξάν-
 δρῳ καὶ Πέρσαις· καὶ τὴν πολιορκίαν ἐπὶ τούτοις λύειν
 30 ἡξίου. (2) Ἀλέξανδρος δὲ Γλαυκίππῳ μὲν προστάσσει
 ἀπαλλάττεσθαι κατὰ τάχος εἰς τὴν πόλιν καὶ Μιλησίους
 ἐπαγγέλλειν παρασκευάσεσθαι ὥς μαχουμένους ἔωθεν.
 Αὐτὸς δ' ἐπιστήσας τῷ τείχει μηχανάς, καὶ τὰ μὲν κα-
 ταβαλὼν δι' ὀλίγου τῶν τειχῶν, τὰ δὲ κατασείσας ἐπὶ
 35 πολὺν προσῆγε τὴν στρατιὰν ὥς ἐπιησομένους ἢ κα-
 τερήριπτο ἢ ἔσεσάλευτο τὸ τεῖχος, ἐφομαρτούντων καὶ
 μόνον οὐ θεωμένων τῶν Περσῶν ἀπὸ τῆς Μυκάλης πο-
 λιορκουμένων τοὺς φίλους σφῶν καὶ συμάχους.

3. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἀμφὶ Νικάνορα ἀπὸ τῆς Λά-
 40 δης τὴν ὁρμὴν τῶν ξὺν Ἀλεξάνδρῳ κατιδόντες εἰς τὸν λι-
 μένα ἐπέπλεον τῶν Μιλησίων, παρὰ γῆν τὴν εἰρσίαν
 ποιούμενοι, καὶ κατὰ τὸ στόμα τοῦ λιμένος ἥπερ τὸ
 στενωτάτον ἦν ἀντιπρώρους βύζην τὰς τριήρεις ὁμί-
 σαντες ἀποκεκλίεσαν τῷ μὲν Περσικῷ ναυτικῷ τὸν
 45 λιμένα, τοῖς Μιλησίοις δὲ τὴν ἐκ τῶν Περσῶν ὠφέλειαν.
 (4) Ἐνθα οἱ Μιλησίοι τε καὶ οἱ μισθοφόροι, πανταχόθεν
 ἥδη προσκειμένων σφίσι τῶν Μακεδόνων, οἱ μὲν αὐτῶν
 ῥιπτοῦντες σφᾶς ἐν τῇ θαλάσῃ ἐπὶ τῶν ἀσπίδων ὑπτίως
 ἐς νησιῶνά τινα ἀνώνυμον, τῇ πόλει ἐπικειμένην, διενί-
 50 χοντο, οἱ δὲ εἰς κελύφια ἐμβαίνοντες καὶ ἐπειγόμενοι

fore spem faciens, tum augurio etiam persuasus, quod
 aquila a puppi classis Alexandri in littore subsistens visa
 esset : quodque, si vincerent, magnum inde ad summam
 belli adjumentum, si vincerentur, non magnum detri-
 mentum percepturus videretur. Namque, ut maxime a
 praelio abstineretur, maris imperium penes Persas esse :
 se libenter naves consensurum, et periculi partem sub-
 iturum. (7) Alexander vero Parmenionem opinione sua
 falli respondit, neque recte augurium interpretari ; parum
 enim prudenter facturum se, si cum tam paucis navibus
 adversus multo plures pugnet : cumque parum exercitato
 in re navali milite adversus exercitatissimos Cyprios ac
 Phœnices eat. (8) Neque velle se ut barbari Macedonum
 peritiam atque virtutem loco instabili experiantur : et, si
 navali praelio succumbant, non exiguum damnum inde
 secuturum ad primam de bello opinionem. Præterea
 Græcos navalis cladis nuntio excitatos novas res molitu-
 ros. (9) Quibus rebus cum animo suo perpensis, navalem
 pugnam parum eo tempore consultam fore judicavit. Au-
 gurium vero se aliter exponere : atque aquilam quidem ad se
 pertinere, at quod humi subsidisset, id potius sibi portendi
 videri, se ex terra Persarum classem victurum.

CAP. XIX.

Inter hæc Glaucippus, unus ex Milesiorum primoribus,
 ad Alexandrum a populo et mercenariis, quibus potissi-
 mum urbs commissa erat, missus, exponit velle Milesios
 muros ac portus Alexandro et Persis communes præbere,
 utque obsidio ea conditione solvatur petit. (2) Alexander
 Glaucippo, ut confestim se in urbem recipiat, jubet, Mile-
 siisque renuntiet uti se in proximam lucem ad pugnam pa-
 rent. Ipse, machinis ad mœnia admotis, et muro brevi
 tempore partim dejecto, partim multum labefactato, exer-
 citum propius adduxit, ut qua aut demolitus aut labefa-
 ctatus murus erat, irrumperet, Persis præsentibus ac tantum
 non ex Mycale amicos suos ac socios obsessos spectantibus.

3. Interea Nicanor ex Lade insula Alexandri motum pro-
 spiciens, juxta littus remigans in Milesiorum portum navi-
 gat, atque in ipsis portus faucibus, ubi quam minimum
 spatii erat, confertos triremium ordines prorsus (Persarum
 classi sunt obversis collocans, Persicæ classi portus aditum
 Milesiis Persarum subsidium præcludit. (4) Tum Milesii et
 mercenarii, irruentibus jam in eos undequaque Macedo-
 nibus, alii sese in mare projicientes, scutis supinis incum-
 bentes in parvam quandam insulam urbi proximam (nomen
 insulæ obscurum est) trajecerunt : alii insensis lembis

ὑποβάσαι τὰς τριήρεις τῶν Μακεδόνων ἐγκατελήφθησαν ἐν τῷ στόματι τοῦ λιμένος πρὸς τῶν τριηρῶν· οἱ δὲ πολλοὶ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει ἀπώλλυντο.

5. Ἀλέξανδρος δέ, ἐχομένης ἤδη τῆς πόλεως, ἐπὶ τοὺς ἐς τὴν νῆσον καταπεφυγότας ἐπέπλει αὐτός, κλίμακας φέρειν ἐπὶ τὰς πρῶρας τῶν τριηρῶν καλεύσας, ὡς κατὰ τὰ ἀπότομα τῆς νήσου, καθάπερ πρὸς τείχος, ἐκ τῶν νεῶν τὴν ἀπόβασιν ποιησόμενος. (α) Ὡς δὲ διακινδυνεύειν ἐθέλοντας τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ἑώρα, οἴκτος λαμβάνει αὐτὸν τῶν ἀνδρῶν, οἱ γυναιόι τε καὶ πιστοὶ αὐτῷ ἐφαίνοντο, καὶ σπένδεται πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τῷδε ὡς αὐτῷ ξυστρατεύειν ἦσαν δὲ οὗτοι μισθοφόροι Ἕλληνας ἐς τριακοσίους· αὐτοὺς δὲ Μιλησίους, ὅσοι μὴ ἐν τῇ καταλήψει τῆς πόλεως ἐπεσον, ἀρῆκε καὶ ἐλευθέρους 15 εἶναι ἔδωκεν.

7. Οἱ δὲ βάρβαροι ἀπὸ τῆς Μυκάλης ὁρμώμενοι ταῖς μὲν ἡμέραις ἐπέπλεον τῷ Ἑλληνικῷ ναυτικῷ, προκαλέσασθαι ἐς ναυμαχίαν ἐλπίζοντες, τὰς δὲ νύκτας πρὸς τῇ Μυκᾷ οὐκ ἐν καλῇ ὥρμίζοντο, οἱ ὑδρεύεσθαι ἀπὸ τοῦ Μαϊάνδρου ποταμοῦ τῶν ἐκβολῶν διὰ μακροῦ ἠναγκαζόντο. (α) Ἀλέξανδρος δὲ ταῖς μὲν ναυσὶ τὸν λιμένα ἐφύλαττε τῶν Μιλησίων, ὡς μὴ βιάσαιντο οἱ βάρβαροι τὸν ἑσπλουν. Ἐκπέμπει δ' ἐς τὴν Μυκᾶλην Φιλῶταν, ἄγοντα τοὺς τε ἱππέας καὶ τῶν πεζῶν τάξεις τρεῖς, παρρηγείας εἰργεῖν τῆς ἀποδόσεως τοὺς ἀπὸ τῶν νεῶν. Οἱ δὲ, ὕδατός τε σπάνει καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων οὐδὲν ἄλλο ὅτι μὴ παλιορκοῦμενοι ἐν ταῖς ναυσίν, ἐς Σάμον ἀπέπλευσαν· ἐκείθεν δὲ ἐπισιτισάμενοι αὖθις ἐπέπλεον τῇ Μιλήτῳ. (α) Καὶ τὰς μὲν πολλὰς τῶν νεῶν πρὸ τοῦ λιμένος ἐν μετεωρῷ παρέταξαν, εἴ περ ἐκκαλέσαιντο ἐς τὸ πέλαγος τοὺς Μακεδόνας· πέντε δὲ αὐτῶν εἰσέπλευσαν εἰς τὸν μεταξὺ τῆς τε Λάδης νήσου καὶ τοῦ στρατοπέδου λιμένα, ἐλπίσαντες κενὰς καταλήψασθαι τὰς Ἀλεξάνδρου ναῦς, οἱ τοὺς ναύτας ἀποσπιδάνυσθαι τὸ πολὺ ἀπὸ τῶν νεῶν τοὺς μὲν ἐπὶ ρρηγανισμῷ, τοὺς δὲ ἐπὶ ξυγκομιδῇ τῶν ἐπιτηδείων, τοὺς δὲ καὶ ἐς προνομὰς ταττομένους, πεπυσμένους ἦσαν. (10) Ἀλλὰ μέρος μὲν τι ἀπὴν τῶν ναυτῶν, ἐκ δὲ τῶν παρόντων συμπληρώσας Ἀλέξανδρος δέκα ναῦς, ὡς προσπλεύσας τὰς πέντε τῶν Περσῶν κατέϊδε, πέμπει ἐπ' αὐτάς κατὰ σπουδὴν, ἐμβάλλειν ἀντιπρῶρους κλεύσας. Οἱ δὲ ἐν ταῖς πέντε ναυσὶ τῶν Περσῶν, ὡς παρ' ἐλπίδα ἀναγομένου τοὺς Μακεδόνας ἐπὶ σφᾶς εἶδον, ὑποστρέψαντες ἐκ πολλοῦ ἐφευγον πρὸς τὸ ἄλλο ναυτικόν. (11) Καὶ ἡ μὲν Ἰασσέων ναὺς ἀλίσκεται αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐν τῇ φυγῇ, οὐ ταχυναυτοῦσα, αἱ δὲ τέσσαρες ἐφθασαν καταφυγεῖν εἰς τὰς οἰκείας τριήρεις. Οὗτω μὲν δὴ ἀπέπλευσαν ἀπρακτοὶ ἐκ Μιλήτου οἱ Πέρσται.

quum Macedonum triremes effugere conarentur, ad fauces portus capti fuerunt : plerique autem in ipsa urbe intercepti.

5. Alexander, urbe jam potitus, eos qui in insulam profugerant classe petit, scalis in proras triremium portari jussis, utpote in abrupta insulae veluti in murum ex navibus consensurus. (6) Ut vero eos qui in insula erant extrema tentare velle vidit, commiseratione illorum hominum captus est, quod et generosi et fidi esse videbantur. Ea itaque conditione cum iis pactus est, ut secum militarent. Erant autem ii mercenarii Graeci circa trecentos. Milosis, quotquot in expugnatione urbis cacci non fuerant, vitam et libertatem dedit.

7. At barbari a Mycale moventes interdum quidem in Graecicae classis conspectum adnavigabant, sperantes illos ad navalem pugnam provocari posse : noctu ad stationem suam, parum commodam, sese recipiebant, quum a Maendri fluminis ostiis, procul inde, aquari eos oporteret. (8) Alexander, Miletu portu navibus insesso, ne barbari vi facta in eum irrumpere possent, Philotam ad Mycalem mittit cum equitatu et peditum tribus agminibus, ut barbaros descensione in terram prohibeat jubens. Barbari, aquae ceterarumque rerum necessariorum inopia, tantum non in navibus obsessi, in Samum navigarunt : sumptoque inde commeatu, Miletum redeunt, (9) plurimasque naves anto portum in alto constituunt, ut Macedonas in aequor provocent : quinque autem earum in portum quandam qui inter Laden insulam et exercitum medius erat, sese iniecerunt, ea spe ut vacuas Alexandri naves caperent : quum nautas procul a navibus dispersos esse scirent, alios lignatum, alios ad importanda necessaria, alios praedatum egressos. (10) Et pars quidem navalium sociorum aberat : Alexander, ex iis qui praesto erant, decem naves instruens, ut quinque Persarum naves adnavigantes vidit, confestim obviam iis mittit, utque adversis proris in eas ferantur jubet. Persae Macedones praeter omnem expectationem in se ferri conspicati, e longinquo conversi ad reliquam classem confugiunt. (11) Ac Iassensium quidem navis remigio tardior in fuga capta est : reliquae quatuor fuga elapsae ad suas triremes pervenerunt. Atque ita quidem Persae re infecta Miletu cum classe discesserunt.

Ἀλέξανδρος δὲ καταλύσαι ἔγνω τὸ ναυτικὸν γρη-
μάτων τε ἐν τῷ τότε ἀπορία καὶ ἅμα οὐκ ἀξιόμα-
χον ὄρων τὸ αὐτοῦ ναυτικὸν τῷ Περσικῷ, οὐκ οὐδ'
ἐθέλων μέρει τινὶ τῆς στρατιᾶς κινδυνεύειν. Ἄλλως τε
ἐπενόει, κατέχων ἤδη τῷ πεῖθῳ τὴν Ἀσίαν, ὅτι οὔτε
ναυτικοῦ ἔτι δέοιτο, τὰς τε παραλίους πόλεις λαβὼν
καταλύσει τὸ Περσῶν ναυτικόν, οὔτε ὁπόθεν τὰς ὑπη-
ρεσίας συμπληρώσουσιν οὔτε ὅπῃ τῆς Ἀσίας προσέξου-
σιν ἔχοντας. Καὶ τὸν αἰτὸν ταύτῃ συνέβαλλεν ὅτι ἐστὶ-
10 μνηεν αὐτῷ ἐκ τῆς γῆς κρατήσιν τῶν νεῶν.

2. Ταῦτα δὲ διαπραξάμενος ἐπὶ Καρίας ἐστέλλετο,
ὅτι ἐν Ἀλικαρνασσὶ συνεστηκέναι οὐ φαύλην δύναμιν
τῶν τε βαρβάρων καὶ ξένων ἐξηγγέλλετο. Ὅσαι δὲ ἐν
μέσῳ πόλεις Μιλήτου τε καὶ Ἀλικαρνασσὸς, ταύτας
15 ἐξ ἐφόδου λαβὼν καταστρατοπεδεύει πρὸς Ἀλικαρνασσ-
σιν, ἀπέχων τῆς πόλεως ἐς πέντε μάλιστα σταδίους, ὡς
ἐπὶ χρόνῳ πολιορκία. (3) Ἡ γὰρ φύσις τοῦ χωρίου
ὁχυρὸν ἐποίει αὐτὸ καὶ ὅπῃ τι ἐνδοῖεν ὡς πρὸς ἀσφάλειαν
ἐφάνετο, ζυμπαντα ταῦτα Μέμνων τε αὐτὸς παρών,
20 ἥδη ἀποδεδειγμένος πρὸς Δαρείου τῆς τε κάτω Ἀσίας
καὶ τοῦ ναυτικοῦ παντὸς ἡγεμὼν, ἐκ πολλοῦ παρεσκευ-
άκει, καὶ στρατιῶται πολλοὶ μὲν ξένοι μισθοφόροι ἐν τῇ
πόλει ἐγκατελείφθησαν, πολλοὶ δὲ καὶ Περσῶν αὐτῶν·
αἱ τε τριήρεις ἐφώρμουν τῷ λιμένι, ὡς καὶ ἀπὸ τῶν
25 ναυτῶν πολλὴν ὠφέλειαν γίνεσθαι ἐς τὰ ἔργα.

4. Τῇ μὲν δὴ πρώτῃ ἡμέρᾳ προσάγοντος Ἀλεξάνδρου
τῷ τείχει κατὰ τὰς ἐπὶ Μύλασα φερούσας πύλας,
ἐκδρομῇ τε γίνεσθαι τῶν ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἀκροβολι-
σμός· καὶ τούτους οὐ χαλεπῶς ἀνέστειλάν τε οἱ παρ'
30 Ἀλεξάνδρου ἀντεκδοραμόντες καὶ ἐς τὴν πόλιν κατέκλει-
σαν.

5. Οὐ πολλὰς δὲ ὕστερον ἡμέρας Ἀλέξανδρος ἀνα-
λαβὼν τοὺς τε ὑπασπιστάς καὶ τὴν τῶν ἐταίρων ἵππων
καὶ τὴν Ἀμύντου τε καὶ Περδίκκου καὶ Μελεάγρου τά-
35 ζιν τὴν περικύην, καὶ πρὸς τούτοις τοὺς τοξότας καὶ τοὺς
Ἀγριᾶνας, περιῆλθε τῆς πόλεως τὸ πρὸς Μύνδον μέ-
ρος, τό τε τεῖχος κατοφύμενος, εἰ ταύτῃ ἐπιμαχώτερον
τυγχάνει ὃν ἐς τὴν προσβολὴν καὶ ἅμα εἰ τὴν Μύνδον
ἐξ ἐπιδρομῆς δύναται λαθὼν κατασχεῖν· ἔσεσθαι γὰρ οὐ
40 σμικρὰν τὴν ὠφέλειαν ἐς τὴν τῆς Ἀλικαρνασσὸς πολ-
ιορκίαν τὴν Μύνδον οἰκειὰν γενομένην· καὶ τι καὶ ἐνε-
δίδοτο αὐτῷ ἐκ τῶν Μυνδίων, εἰ λάθοι νυκτὸς προσελ-
θύν. (6) Αὐτὸς μὲν δὴ κατὰ τὰ συχκαίμενα ἀμφὶ μέ-
σας νύκτας προσῆλθε τῷ τείχει· ὡς δὲ οὐδὲν ἐνεδίδοτο
45 ἀπὸ τῶν ἔνδον, αἱ τε μηχαναὶ καὶ αἱ κλίμακες αὐτῷ
οὐ παρήσαν, οἷα δὴ οὐκ ἐπὶ πολιορκίαν σταλέντι, ἀλλ'
ὡς ἐπὶ προδοσίᾳ ἐνδοιμένης τῆς πόλεως, πρυσήγαγε
καὶ ὡς τῶν Μακεδόνων τὴν φάλαγγα, ὑπορύττειν κε-
λεύσας τὸ τεῖχος. (7) Καὶ ἕνα γε πύργον κατέβαλον οἱ
50 Μακεδόνες· οὐ μέντοι ἐγμύνονσέ γε τὸ τεῖχος πεσόν·
καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως ἅμα εὐρώστως ἀμυνόμενοι καὶ ἐκ
τῆς Ἀλικαρνασσὸς κατὰ θάλασσαν πολλοὶ ἤδη παρα-

Alexander classem dissolvere statuit, partim quod pecu-
niae inopia tum temporis premebatur, partim quod Persicae
classi impar erat : neque cum exercitus sui parte aliqua
periclitari volebat. Animadvertebat praeterea, quum jam
Asiam terrestribus copiis teneret, se classe non egere, ma-
ritimisque oppidis captis, facile ut Persae classem dimitter-
ent esse effecturum. Neque enim unde remiges in supplemen-
tum acciperent, neque quo se in Asia reciperent, habere.
Aquilam etiam ita interpretatus est, quod significaret ipsum
e continente naves victurum.

2. His rebus ita peractis, in Cariam movit, quod apud
Halicarnassum non exiguae tum barbarorum tum exterorum
copiae esse nuntiabantur. Omnibus porro quae inter Mile-
tum et Halicarnassum sita sunt oppidis primo adventu ca-
ptis, quinque fere ab urbe stadiis castra locat : quod diuturna
obsidio futura videbatur. (3) Nam urbs et natura loci mu-
nita erat, et ubi aliquid ad munitionem deesse visum fuerat,
hoc omne Memnon, praesens, jam inferioris Asiae totius-
que classis praefectus a Dario declaratus, multo antea pro-
curarat. Et quidem milites mercenarii non pauci urbis praes-
sidio impositi erant, multi etiam Persae. Triremes etiam in
portum duxerat, quum et nautarum opera magno usui esse
posset.

4. Igitur primo statim die Alexandro exercitum ad muros
adducente, ad portas quae Mylasa ferunt, magna continuo
ex urbe excursio fit, et velitaris pugna excitatur. At Mace-
dones contra in eos excurrentes, parvo negotio represserunt
atque in urbem repulerunt.

5. Paucis post diebus Alexander, sumptis scutatis et ami-
corum equitatu et Amyntae Perdiccaeque et Meleagri pede-
stribus copiis, ac praeter hos sagittariis et Agrianis, trans-
iit ad eam urbis partem qua Myndum spectat, murum ex-
ploraturus an ea parte commodius oppugnari, et an Myndo
pariter subita atque improvisa excursione potiri posset.
Myndi enim accessionem magno sibi adjumento ad Halicar-
nassi obsidionem fore censebat. Et quidem nonnulli Myn-
denses deditionem Alexandro polliciti erant, si clam per
noctem accessisset. (6) Nocte igitur intempesta, uti conve-
nerat, ad muros venit : quumque oppidanos nihil de dedi-
tione agitare videret, neque machinae ac scalae ad manum
essent, quod non oppugnaturus, sed proditione urbem re-
cepturus venerat, nihilominus tamen Macedonum phalange
propius admota murum suffodi jubet : (7) qui statim unam
turrin subvertunt : cujus tamen ruina murum non nuda-
vit. Oppidani summa vi resistentes et multi Halicarnas-
senses jam mari suppetias ferentes, Alexandri de capienda

δεδοσθηκότες ἀπορον ἐποίησαν τῷ Ἀλεξάνδρῳ τὴν αὐτοσχέδιόν τε καὶ ἐξ ἐπιδρομῆς κατάληψιν τῆς Μύνδου. Οὕτω μὲν δὴ ἐπανερχεται Ἀλέξανδρος οὐδὲν πράξας ὢν ἕκκα ὥρμηθη, καὶ τῇ πολιορκίᾳ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ αὐθὺς προσεῖχε.

8. Καὶ τὰ πρῶτα μὲν τὴν τάφρον, ἥ πρὸ τῆς πόλεως ὀρύσσεται αὐτοῖς, πλάτος μὲν τριάκοντα μάλιστα πήγων, βάθος δὲ ἐς πεντεκαίδεκα, ἐχώννυς, τοῦ ῥαδίου εἶναι τὴν προσαγωγὴν τῶν τε πύργων, ἀφ' ὧν ἐμελλε τοὺς ἀκροβολισμοὺς ἐς τοὺς προμαχομένους τοῦ τείχους ποιεῖσθαι, καὶ τῶν ἄλλων μηχανῶν, αἷς κατασεῖν ἐπενόει τὸ τεῖχος. Καὶ ἡ τε τάφρος αὐτῷ ἐγώσθη οὐ χαλεπῶς καὶ οἱ πύργοι προσήγοντο ἤδη. (9) Οἱ δὲ ἐκ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ νυκτὸς ἐκδραμόντες, ὥς ἐμπρῆσαι τοὺς πύργους καὶ ὅσαι ἄλλαι μηχαναὶ προσηγμέναι ἢ οὐ πόρῳ τοῦ προσάγεσθαι ἦσαν, ὑπὸ τῶν φυλακῶν τε τῶν Μακεδόνων καὶ ὅσοι ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ ἐξεγερθέντες παρεβόησαν οὐ χαλεπῶς κατεκλείσθησαν ἐς τὰ τεῖχος αὐθὺς. (10) Καὶ ἀπέθανον αὐτῶν ἄλλοι τε ἐς ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ Νεοπτόλεμος ὁ Ἀρραβαίου, τοῦ Ἀμύντου ἀδελφός, τῶν παρὰ Δαρείον αὐτομολησάντων. Τῶν δ' Ἀλεξάνδρου στρατιωτῶν ἀπέθανον μὲν ἐς ἑκαίδεκα, τραυματίζονται δὲ ἐγένοντο ἐς τριακοσίους, οἱ ἐν νυκτὶ γενομένης τῆς ἐκδρομῆς ἀφυλακτότεροι ἐς τὸ πτῶσθαι ἦσαν.

ΚΕΦ. ΚΑ'.

Οὐ πολλαῖς δὲ ἡμέραις ὕστερον δύο τῶν Μακεδόνων ὁπλίται ἐκ τῆς Περδίκκου τάξεως, ξυσκηνοῦντές τε καὶ ἅμα ζυμπίνοντες, αὐτὸν τε καὶ τὰ αὐτοῦ ἑκάτερος ἐπὶ μέγα τῷ λόγῳ ἦγεν. Ἐνθα δὴ φιλοτιμία τε ἐσπίπτει αὐτοῖς, καὶ οἱ καὶ ὁ οἶνος ὑπεθέρμαινεν, ὥστε ὁπλισάμενοι αὐτοὶ ἐπὶ σφῶν προσβάλλουσι τῷ τείχει κατὰ τὴν ἄκραν τὴν πρὸς Μύλασα μάλιστα τετραμμένην, ὥς ἐπίδειξιν τῆς σφῶν ῥώμης μᾶλλον τι ἢ πρὸς πολεμίους μετὰ κινδύνου τὸν ἄνθρωπον ποιησόμενοι. (2) Καὶ τούτους κατιδόντες τινὲς τῶν ἐκ τῆς πόλεως δύο τε ὄντας καὶ οὐ ξὺν λογισμῷ προσφερομένους τῷ τείχει ἐπεκθέουσιν. Οἱ δὲ τοὺς μὲν ἐγγὺς πελάσαντας ἀπέκτειναν, πρὸς δὲ τοὺς ἀφεστηκότας ἠκροβολίζοντο, πλεονεκτούμενοι τῷ τε πλήθει καὶ τοῦ χωρίου τῇ χαλεπότητι, οἱ δὲ ὑπερδεξιοῖς τοῖς πολεμίοις ἡ ἐπιδρομὴ τε καὶ ὁ ἀκροβολισμὸς ἐγένετο. (3) Καὶ ἐν ταύτῃ ἀντεκθέουσι τινες καὶ ἄλλοι τῶν τοῦ Περδίκκου στρατιωτῶν, καὶ ἀπὸ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ ἄλλοι καὶ ζυμπίπτει μάχῃ καρτερὰ πρὸς τῷ τείχει. Καὶ κατακλείνεται αὐθὺς πρὸς τῶν Μακεδόνων εἰσω τῶν πυλῶν οἱ ἐπεκδραμόντες. Παρ' ὀλίγον δὲ ἦλθε καὶ ἄλῳνα ἡ πόλις. (4) Τὰ τε γὰρ τεῖχη ἐν τῷ τότε οὐκ ἐν ἀκριβεῖ φυλακῇ ἦν καὶ δύο πύργοι καὶ μεσοπύργιον ἐς ἑδάφος καταπεπτωκότα οὐ χαλεπὴν ἂν τῷ στρατεύματι, εἰ πάντες προσήψαντο τοῦ ἔργου, τὴν ἐς τὸ τεῖχος παράδον παρέσχε. Καὶ ὁ τρίτος πύργος κατασεσισμένος οὐδὲ

facile primo impetu Myndo spem irritam fecerunt. Ita Alexander rebus, quarum causa venerat, infectis revertitur, et ad Halicarnassi obsidionem rursus se confert.

8. Primum omnium fossam quam oppidani ante urbem duxerant, triginta summum cubitorum latitudine, altitudine quindecim, replei jubet, quo facilius turres e quibus in propugnatores jacularentur adduci, aliaque machinae, quibus murum quaterne statuerat, admoveri possent. Fossa haud difficulter repleta, turres jam adduci coeperant, (9) quum Halicarnassii noctu excurrentes, animo incendiendi et turres et reliquas machinas quae jam admotae erant aut parum aberat quin admoverentur, a Macedonibus, quibus custodia machinarum erat commissa, aliisque qui tumultu excitati accurrerunt, parvo negotio intra moenia repulsi sunt. (10) Caesi sunt in hoc conflictu ex Halicarnassiis clxx, in quibus Neoptolemus Arrhabaei filius, Amyntae frater, unus eorum qui ad Darium transfugerant. Ex Alexandri autem militibus xvi desiderati: vulnerati circiter ccc, quod, quum noctu excursio illa facta esset, minus cavere et evitari telorum jactus poterant.

CAP. XXI.

Paucis post diebus duo armigeri conturbinales ex Perdiccae agmine, quum inter pocula suas quisque virtutes et facta magnificis verbis extolleret, contentione de honore inter sese orta animisque vino exandescens, privato consilio arma capientes, ad muros juxta arcem quae potissimum Mylasa versus spectat se conferunt, ostentatione potius roboris, quam animo periculosi cum hostibus conflictus adeundi. (2) Hos oppidani quidam conspicati duos modo esse et temere murum petere, excurrunt. Illi incurrentes propius interficiunt, remotiores telis petunt, superati et multitudine et loci difficultate, quum ex editiore loco hostes et impetum facerent et tela mitterent. (3) Multi interea ex Perdiccae militibus, multi ex Halicarnasso occurrebant. Acris inde pugna ad muros fit, et oppidani qui excurrerant, denovo a Macedonibus in urbem aguntur, parumque absuit quin urbs caperetur. (4) Nam et in muris parum diligens tum temporis custodia habebatur, et duae turres una cum muro inter illas medio in solum prostratae facilem in murum ingressum exercitui, si universus eum adortus fuisset, praebant. Tertia quoque turris quum quassata esset, ne ipsa quidem difficulter suffossa everti potuisset. At oppidani pro muro

οὗτος χαλεπῶς ἂν ῥέριφθῃ ὑπορυσσόμενος· ἀλλὰ ἐφθῆ-
σαν γὰρ ἀντὶ τοῦ πεπτωκότος τείχους ἔσωθεν πλίνθινον
μνηοειδὲς ἀντοικοδομησάμενοι οὐ χαλεπῶς, ὑπὸ πολυ-
χειρίας.

5 β. Καὶ τοῦτω ἐπῆγε τῇ ὑστεραίᾳ τὰς μηχανὰς Ἀλέ-
ξανδρος· καὶ ἐκδρομὴ αὖθις γίνεται τῶν ἐκ τῆς πόλεως
ἐπὶ τῷ ἐμπρῆσαι τὰς μηχανάς. Καὶ μέρος μὲν τι τῶν
πλησίον τοῦ τείχους γέβρων καὶ ἐνὸς τῶν πύργων τῶν
ξυλίνων κατεκαύθη, τὰ δὲ ἄλλα διεφύλαξαν οἱ περὶ Φιλώ-
10 ταν τε καὶ Ἑλλάνικον, οἷς ἡ φυλακὴ αὐτῶν ἐπετέτραπτο·
ὡς δὲ καὶ Ἀλέξανδρος ἐπεφάνη ἐν τῇ ἐκδρομῇ, τὰς τε
δᾶδας θύσας ἔχοντες ἐκδεδοθηκασαν ἀφέντες καὶ τὰ ὅπλα
οἱ πολλοὶ αὐτῶν ῥίψαντες εἰσω τοῦ τείχους ἐφυγον. (5)
Καίτοι τὰ γε πρῶτα τῇ φύσει τε τοῦ χωρίου, ὑπερδεξίου
15 ὄντος, ἐπεκράτουν καὶ οὐ κατὰ μέτωπον μόνον ἡκροβο-
λίζοντο ἐς τοὺς προμαχομένους τῶν μηχανῶν, ἀλλὰ καὶ
ἐκ τῶν πύργων, οἱ δὲ ἐκατέρωθεν τοῦ ἐρημιμένου τεί-
χους αὐτοὶ ὑπολείμενοι ἐκ πλαγίου τε καὶ μόνον οὐ
κατὰ νότου παρεῖχον ἀκροβολίζεσθαι ἐς τοὺς τῷ ἀντι-
20 κοδομημένῳ τείχει προσάγοντας.

ΚΕΦ. ΚΒ'.

Οὐ πολλαῖς δὲ ὑστερον ἡμέραις ἐπάγοντος αὖθις
Ἀλεξάνδρου τὰς μηχανὰς τῷ πλινθίνῳ τῷ ἐντὸς τείχει
καὶ αὐτῷ ἐφθσηκοτῶν τῷ ἔργῳ, ἐκδρομὴ γίνεται
πανδημεὶ ἐκ τῆς πόλεως τῶν μὲν κατὰ τὸ ἐρημιμένον
25 τείχος, ἢ αὐτὸς Ἀλέξανδρος ἐπετέτακτο, τῶν δὲ κατὰ
τὸ Τρίπυλον, ἢ οὐδὲ πᾶν τι προσδεχομένοις τοῖς Μακε-
δόσιν ᾗ. (2) Καὶ οἱ μὲν δᾶδας τε ταῖς μηχαναῖς ἐνέ-
βαλλον καὶ ὅσα ἄλλα ἐς τὸ ἐξάψαι τε φλόγα καὶ ἐπὶ
μέγα προκαλέσασθαι· τῶν δὲ ἀμφ' Ἀλέξανδρον αὐτῶν
30 τε ἐμβαλλόντων ἐς αὐτοὺς ἐβρωμένων καὶ ταῖς μηχαναῖς
ἀπὸ τῶν πύργων λίθων τε μεγάλων ἀφιεμένων καὶ βε-
λῶν ἐξακοντιζομένων, οὐ χαλεπῶς ἀπεστράψαν τε καὶ
ἐφυγον ἐς τὴν πόλιν. (3) Καὶ φόνος ταύτῃ οὐκ ὀλίγος
ἐγένετο, ὅσῳ πλείονες τε καὶ ζῶν μεῖζονι τῇ τολμῇ ἐξέ-
35 δραμον. Οἱ μὲν γὰρ εἰς χεῖρας ἐλθόντες τοῖς Μακεδόσιν
ἀπέθανον, οἱ δὲ ἀμφὶ τῷ τείχει τῷ καταπεπτωκότι, στε-
νωτέρας τε ἢ κατὰ τὸ πλῆθος αὐτῶν τῆς παρόδου οὐσης
καὶ τῶν κατερημιμένων τοῦ τείχους χαλεπὴν τὴν ὑπέρ-
βασιν αὐτοῖς παρεχόντων.

4. Τοῖς δὲ κατὰ τὸ Τρίπυλον ἐκδραμοῦσιν ἀπήντα
Πτολεμαῖος ὁ σωματοφύλαξ ὁ βασιλικός, τὴν τε Ἀδ-
δαίου καὶ Τιμάνδρου ἅμα οἱ τάξιν ἄγων καὶ ἔστιν οὗς
τῶν φυλῶν· καὶ οὗτοι οὐδὲ αὐτοὶ χαλεπῶς ἐτρέψαντο τοὺς
ἐκ τῆς πόλεως. (5) Ξυνέβη δὲ καὶ τούτοις ἐν τῇ ἀπο-
40 χωρήσει κατὰ στενὴν γέφυραν τὴν ἐπὶ τῆς τάφρου πε-
ποιημένην φεύγουσι τὴν τε γέφυραν αὐτὴν ὑπὸ πλῆθους
ξυντρίψαι καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἐς τὴν τάφρον ἐμπεσόντας
τοὺς μὲν ὑπὸ σφῶν καταπατηθέντας διαφθαρῆναι, τοὺς
δὲ καὶ ἀνωθεν ὑπὸ τῶν Μακεδόνων βαλλομένους. (6) Ὁ
πλείστος δὲ φόνος περὶ ταῖς πύλαις αὐταῖς ξυνέβη, ὅτι

qui corruerat alium lateritium instar nascentis lunæ sinua-
tum intrinsecus construxerant, neque id difficulter, ob eo-
rum qui operam suam conferebant multitudinem.

5. Huic muro quum postridie Alexander machinas ad-
movisset, oppidani rursus excurrunt, machinis ignem
immissuri, ac nonnulla quidem tabernacula muro proxima
et pars unius turris lignæ exusta sunt : cætera a Philota et
Hellenico, quibus machinarum custodia commissa erat,
defensa sunt. Simulac vero Alexandrum ipsam in excur-
sione illa conspexere, facibus quibus ad vim arcendam ex-
currerant omissis, multi etiam armis abjectis, intra muros
confugerunt. (6) Ac primo quidem, quod locus sua natura
commodus atque eminens erat, superiores erant, neque
solum ex adverso in machinarum propugnatores tela jacie-
bant, verum etiam ex turribus, quæ ex utraque muri diruti
parte reliquæ erant, eos qui in murum recens exstructum
impetum faciebant, ex obliquo et tantum non a tergo ferie-
bant.

CAP. XXII.

Ceterum non multis postea diebus quum Alexander ite-
rum interiori muro lateritio machinas admoveret atque
ipsimet operi instaret, universa civitas portis erumpit, alii
qua parte murus demolitus erat et Alexander ipse pre-
mebat : alii Tripylum versus, qua Macedones eruptionem
minime exspectabant. (2) Nonnulli faces machinis immit-
tunt aliaque fomenta quæ incendium augere atque ampli-
ficare possint : Macedonibus contra acriter proruentibus at-
que ex turribus ingentia saxa et tela in eos torquentibus,
facile in fugam acti et in urbem repulsi sunt : (3) tanto-
que major ibi strages edita est, quanto plures majoreque
audacia excurrerant. Nam qui manus cum Macedonibus
conseruerant, cæsi sunt : alii juxta muri ruinam, quum et
transitus angustior esset quam ut tantæ multitudini suffice-
ret, et strages ipsius muri difficilem ascensum faceret.

4. Iis vero qui Tripylum versus excurrerant obviam ivit
Ptolemæus regius corporis custos, Addæi et Timandri simul
agmen secum ducens et nonnullos expeditos, qui etiam ipsi
facile oppidanos represserunt. (5) Quibus hoc præterea in
recessu infortunii accidit, ut iis per angustum pontem, quem
supra fossam duxerant, fugientibus, ponte præ multitu-
dine incumbantium rupto, alii in fossam prolapsi, alii a
suis proculcati, alii a Macedonibus ex alto telis icti perierint.
(6) Plurima autem cædes ad portas ipsas edita est, quum
præ nimio metu præpropere ac parum tempestive claude-

ἡ ζύγκλεισις τῶν πυλῶν φοβερὰ τε καὶ πρὸ τοῦ χειροῦ
γενομένη, δεισάντων μὴ συνεσπέσειεν τοῖς φεύγουσιν
ἐχόμενοι αὐτῶν οἱ Μακεδόνες, πολλοὺς καὶ τῶν φίλων
τῆς εἰσόδου ἀπέκλεισεν, οὓς πρὸς αὐτοῖς τοῖς τείχεσιν
οἱ Μακεδόνες διέφθειραν. (7) Καὶ παρ' ὀλίγον ἦκεν
ἄλῳναι ἡ πόλις, εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἀνεκαλέσατο τὸ
στράτευμα, ἔτι διασῶσαι ἐθέλων τὴν Ἀλικαρνασσόν,
εἴ τι φίλιον ἐνδοθεὶ ἐκ τῶν Ἀλικαρνασσέων. Ἀπέθανον
δὲ τῶν μὲν ἐκ τῆς πόλεως ἐς χιλίους, τῶν δὲ ξὺν Ἀλε-
ξάνδρῳ ἀμφὶ τοὺς τεσσαράκοντα, καὶ ἐν τούτοις Πτολε-
μαῖός τε ὁ σωματοφύλαξ καὶ Κλέαρχος ὁ τοξάρχης
καὶ Ἀδδαῖος χιλιάρχης, οὗτοι καὶ ἄλλοι τῶν οὐκ ἡμε-
λημένων Μακεδόνων.

ΚΕΦ. ΚΓ'.

Ἐνθα δὴ ξυνελθόντες οἱ ἡγεμόνες τῶν Περσῶν,
Ὀροντοβάτης τε καὶ Μέμων, καὶ ἐκ τῶν παρόντων
γινόντες σφᾶς τε οὐ δυναμένους ἐπὶ πολλῷ ἀντέχειν τῇ πο-
λιορκίᾳ καὶ τοῦ τείχους τὸ μὲν τι καταπεπτωκὸς ἤδη
δρῶντες, τὸ δὲ κατασεσισμένον, πολλοὺς δὲ τῶν στρα-
τιωτῶν ἐν ταῖς ἐκδρομαῖς τοὺς μὲν διεφθαρμένους, τοὺς
δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ τετρώσθαι ἀπομάχους ὄντας, (2) ταῦτα
ἐν νύκτι λαβόντες ἀμφὶ δευτέραν φυλακὴν τῆς νυκτὸς τὸν τε
ξύλινον πύργον ἐν αὐτοῖς ἀντωκοδόμησαν ταῖς μηχαναῖς
τῶν πολεμίων ἐμπιπράσι καὶ τὰς στοὰς ἐν αἷς τὰ βέλη
αὐτοῖς ἀπέκτεινε. (3) Ἐνέβαλον δὲ καὶ ταῖς οἰκίαις πῦρ ταῖς
πλησίον τοῦ τείχους· τῶν δὲ καὶ προσήψατο ἡ φλόξ ἀπὸ
τε τῶν στοῶν καὶ τοῦ πύργου πολλὴ ἐπενεχθεῖσα καὶ τι
καὶ τοῦ ἀνέμου ταύτῃ ἐπιφέροντος· αὐτῶν δὲ οἱ μὲν ἐς
τὴν Ἀρκόννησον ἀπεχώρησαν, οἱ δὲ ἐς τὴν Σαλμακίδα
ἄκραν οὕτω καλουμένην. (4) Ἀλέξανδρῳ δὲ ὡς ἀπηγ-
γέλη ταῦτα ἐκ τινῶν αὐτομολησάντων ἐκ τοῦ ἔργου,
καὶ τὸ πῦρ πολλὸν καθέωρα αὐτός, κοῖτοι ἀμφὶ μέσας
που νύκτας ἦν τὸ γινόμενον, ὁ δὲ καὶ ὡς ἐξαγαγὼν τοὺς
Μακεδόνας τοὺς μὲν ἐτι ἐμπιπράντας τὴν πόλιν ἐκτει-
νεν, ὅσοι δὲ ἐν ταῖς οἰκίαις καταλαμβάνοντο τῶν Ἀλι-
καρνασσέων, τούτους δὲ σὺζειν παρήγγειλεν.

5. Ἦδη τε ἔως ὑπέβαινε καὶ κατιδὼν τὰς ἄκρας αἷς
οἱ τε Πέρσαι καὶ οἱ μισθοφόροι κατελήφθησαν, ταύτας
μὲν ἀπέγνων πολιορκεῖν, τριβὴν τε ἐπινοῶν οὐκ ὀλίγην
ἔσεσθαι οἱ ἀμφ' αὐτὰς τῇ φύσει τῶν χωρίων καὶ οὐ παρὰ
μέγα εἶναι ἐξελόντι οἱ τὴν πόλιν ἤδη πᾶσαν. (6) Θάψας
δὲ τοὺς ἀποθανόντας ἐν τῇ νυκτί, τὰς μὲν μηχανὰς ἐς
Τράλλεις ἀπαγαγεῖν ἐκέλευσε τοὺς ἐπ' αὐταῖς τεταγμέ-
νους· αὐτὸς δὲ τὴν πόλιν εἰς ἔδαφος κατασάψας, αὐτῆς
τε ταύτης καὶ τῆς ἄλλης Καρίας φυλακὴν ἐγκαταλιπὼν
ἐξένους μὲν πεζοὺς τρισχίλιους, ἵππεάς δὲ ἐς διακοσίους
καὶ Πτολεμαῖον ἡγεμόνα αὐτῶν, ἐπὶ Φρυγίας ἐπέτλετο.
(7) Τῆς δὲ Καρίας συμπαύσης σατραπεύειν ἔταξεν Ἀδαν,
θυγατέρα μὲν Ἐκατόμνω, γυναῖκα δὲ Ἰδριέως, ὅς καὶ
ἀδελφὸς αὐτῇ ὢν κατὰ νόμον τῶν Καρῶν ξυνήκει. Καὶ
ὁ μὲν Ἰδριεὺς τελευτῶν ταύτῃ ἐπέτρεψε τὰ πράγματα,

rentur. Veriti enim ne fugientibus impliciti Macedones una
in urbem irruerent, multos ex suis excluserunt, qui a Ma-
cedonibus ad ipsa moenia caesi sunt. (7) Parumque aberat
quin urbs ipsa caperetur, nisi Alexander exercitum revo-
casset, conservandæ adhuc urbis cupidus, si quam Halicar-
nassii compositionis ansam præbuisent. Ex oppidanis cir-
citer mille caesi : ex Macedonibus fere quadraginta : atque
in his Ptolemæus, corporis custos, et Clearchus, sagittario-
rum dux, et Addæus chiliarcha, aliique non obscuri nomi-
nis Macedones.

CAP. XXIII.

Posthæc congressi Orontobates et Memnon Persarum
duces, e re præsentī satis intelligentes se non posse multo
tempore obsidionem sustinere, et muros partim jam dirutos
partim labefactatos cernentes, plerosque etiam militum in
excursionibus aut casos aut vulneribus inutiles ad pugnam
factos : (2) re accuratius perpensa, sub secundam noctis
vigiliam turrī ligneam, quam adversus hostium machi-
nas construxerant, et porticus, in quibus tela eorum repo-
sita erant, incendunt : (3) adibus etiam muro proximis
ignem injiciunt. Quasdam vero etiam comprehendit
flamma et ex turri plurima illata, vento etiam nonnihil
huc ferente. Oppidanorum vero alii in Arconnesum, alii
in Salmacidem arcem quæ vocatur sese receperunt. (4) Quæ
quum Alexander ex transfugis qui ex ea clade venerant
cognovisset, ipseque magnos ignes cerneret, tametsi jam
intempesta nox esset quum id fieret, nihilominus tamen
immissis Macedonibus, eos qui urbem etiamnum incende-
rent trucidari jubet : iis vero Halicarnassensium qui intra
domesticos parietes inventi essent parci.

5. Illucescente demum aurora, contemplatus arces, quas
Persæ pariter et mercenarii occuparant, eas nequaquam
obsidendas esse statuit : tum quod multum temporis ob
locorum naturam sibi perituum esset, quodque non magni
momenti essent, postquam ipse totam urbem evertisset.
(6) Mortuis itaque noctu sepultis, machinarum præfectis
ut eas in Tralles avehant jubet. Ipse urbem solo adæqua-
vit : eique et reliquæ Cariae præsidio imposito, exterorum
peditum trium millium, equitum ducentorum, ac Ptole-
mæo iis præfecto, in Phrygiā movit. (7) Satrapatum to-
tius Cariae Adæ tribuit. Hecatōmni filia hæc erat, Hidriei
uxor : qui quum frater ejus esset, Carum tamen lege ean-

νενομισμένον ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔτι ἀπὸ Σεμιράμειος καὶ γυναικάς ἀρχεῖν ἀνδρῶν. Πιζώδαρος δὲ τὴν μὲν ἐκβάλλει τῆς ἀρχῆς, αὐτὸς δὲ κατεῖχε τὰ πράγματα. (8) Τελευτήσαντος δὲ Πιζωδάρου, Ὀροντοβάτης τὴν Καρῶν ἀρχὴν ἐκ βασιλείως πεμφθεὶς εἶχε, γαμβρὸς ὢν Πιζωδάρου. Ἄδα δὲ Ἀλινδα μόνον κατεῖχε, χωρίον τῆς Καρίας ἐν τοῖς ὀχυρώτατον, καὶ ἐσβαλόντι Ἀλέξανδρῳ ἐς Καρίαν ἀπήντα, τὰ τε Ἀλινδα ἐνδιδοῦσα καὶ παῖδά οἱ τιθεμένη Ἀλέξανδρον. Καὶ Ἀλέξανδρος τὰ τε Ἀλινδα αὐτῇ ἐπέ-
10 τρεψε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ παιδὸς οὐκ ἀπήρξισε, καὶ ἐπειδὴ Ἀλικαρνασσὸν τε ἐξείλε καὶ τῆς ἄλλης Καρίας ἐπεκράτησεν, αὐτῇ ἀρχεῖν ἀπάσης ἔδωκε.

ΚΕΦ. ΚΔ'.

Τῶν Μακεδόνων δὲ ἔστιν οἱ συνεστρατευμένοι Ἀλέξανδρῳ ἦσαν νεωστὶ πρὸ τῆς στρατείας γεγαμηκότες.
15 καὶ τούτων ἔγνω οὐκ ἀμελητέα εἶναι οἱ Ἀλέξανδρος, ἀλλ' ἐκπέμπει γὰρ αὐτοὺς ἐκ Καρίας διαχειμάσσοντας ἐν Μακεδονίᾳ ἅμα ταῖς γυναῖξιν, ἐπιτάξας αὐτοῖς Πτολεμαῖόν τε τὸν Σελεύκου, ἕνα τῶν σωματοφυλάκων τῶν βασιλικῶν, καὶ τῶν στρατηγῶν Κοῖνόν τε
20 τὸν Πολεμοκράτους καὶ Μελέαγρον τὸν Νεοπτολέμου, ὅτι καὶ αὐτοὶ τῶν νεογάμων ἦσαν, (2) προστάξας, ἐπειδὴ αὐτοὶ τε ἐπανίστοι καὶ τοὺς μετὰ σφῶν ἐκπεμφθέντας ἐπανάγωσι, καταλῆξαι ἱππέας τε καὶ πεζοὺς ἐκ τῆς χώρας ὅσους πλείστους. Καὶ τῷ ἔργῳ τῷδε, εἴπερ τινὶ
25 ἄλλῳ, εὐδοκίμησε παρὰ Μακεδόσιν Ἀλέξανδρος. Ἐπεμψε δὲ καὶ Κλέανδρον τὸν Πολεμοκράτους ἐπὶ ξυλλογῇ στρατιωτῶν εἰς Πελοπόννησον.

3. Παρμενίωνα δὲ πέμπει ἐπὶ Σάρδεων, δοὺς αὐτῷ τῶν τε ἐταίρων ἱππαρχίαν καὶ τοὺς Θετταλοὺς ἱππέας
30 καὶ τοὺς ἄλλους ζυμμάχους καὶ τὰς ἀμάξας ἀγεῖν καὶ κελεύει προΐεναι ἀπὸ Σάρδεων ἐπὶ Φρυγίαν. Αὐτὸς δὲ ἐπὶ Λυκίας τε καὶ Παμφυλίας ἔχει, ὥς τῆς παραλίου κρατήσας ἀρχεῖον καταστήσῃ τοῖς πολεμοῖς τὸ ναυτικόν. (4) Καὶ πρῶτον μὲν ἐν παρόδῳ Ὑπάρνα, χω-
35 ρίον ὀχυρόν, φυλακὴν ἔχον ξένους μισθοφόρους, ἐξ ἐφόδου ἔλαθεν· οἱ δ' ἐκ τῆς ἀκρας ξένοι ὑπόσπονδοι ἐξῆλθον. Ἐπειτα εἰσβαλὼν ἐς Λυκίαν Τελμισσέας μὲν ὁμολογίᾳ προσηγάγετο· περάσας δὲ τὸν Ξάνθον ποταμὸν Πίναρα καὶ Ξάνθον τὴν πόλιν καὶ Πάταρα ἐνδοθέντα ἔλαβε
40 καὶ ἄλλα ἐλάττω πόλίσματα ἐς τριάκοντα.

5. Ταῦτα καταπράξας ἐν ἀκμῇ ἤδη τοῦ χειμῶνος ἐς τὴν Μιλυάδα καλουμένην χώραν εἰσβάλλει, ἣ ἔστι μὲν τῆς μεγάλης Φρυγίας, ζυνετελεῖ δὲ ἐς τὴν Λυκίαν τότε, οὕτως ἐκ βασιλείως μεγάλου τεταγμένον. Καὶ ἐνταῦθα
45 Φασηλιτῶν πρέσβεις ἦγον περὶ φιλίας τε καὶ χρυσῶν στεφάνῳ στεφανῶσαι Ἀλέξανδρον καὶ ὑπὲρ τῶν αὐτῶν ἐπικτηρυκεύμενοι ἐπρέσβευον Λυκίων τῶν κάτω οἱ πολλοί. (6) Ἀλέξανδρος δὲ Φασηλίτας τε καὶ Λυκίους παραδοῦναι τὰς πόλεις τοῖς ἐπὶ τούτῳ στελλομένοις ἐκέ-
50 λευσε· καὶ παρεδόθησαν ζύμπασαι. Αὐτὸς δὲ ὀλίγον

dem et uxorem habuerat. Moriens vero Hidrieus regni administrationem ei reliquerat. Usitatum enim est in Asia jam inde a Semiramide, ut etiam feminae imperent viris. Adan vero Pixodarus regno eiecerat, summam rerum potestatem usurpans. (8) Defuncto Pixodaro Orontobates Carum regnum a rege missus tenebat, utpote Pixodari gener. Ada vero unicam in Caria eamque munitissimam urbem, Alinda nomine, tenebat. Hæc Alexandro Cariam cum exercitu ingresso obviam profecta, Alinda ei tradit eumque sibi filium adoptat. Alexander Alinda ei custodienda relinquit et filii nomen non aspernatur. Porro deleta Halicarnasso, quum tota Caria potitus esset, totius provinciae imperium illi detulit.

CAP. XXIV.

Posthæc quum ex Macedonibus qui secum militabant nonnulli paulo ante expeditionem uxores duxissent, etiam horum res Alexander minime negligendas existimavit. Itaque iis ex Caria dimissis, hibernandi in Macedonia cum uxoribus potestatem facit, Ptolemæo Seleuci filio uno ex regis corporis custodibus, iis præfecto, ex ducibus vero copiarum, Cæno, Polemocratis filio, et Meleagro, Neoptolemi filio, (quod etiam hi recens uxores duxerant) adjunctis. (2) Imperatque ut, quum ipsi reverterentur et eos qui una dimissi erant reducerent, equitatum ac peditatum, quam maximum possent, ex ea regione conscriberent. Quo quidem facto, si quo unquam, magnam sibi Alexander apud Macedones laudem comparavit. Cleandrum autem Polemocratis filium ad militem conscribendum in Peloponnesum misit.

3. Parmenionem vero Sardes mittit, data huic amicorum equitum præfectura : utque Thessalos equites aliosque auxiliarios, et plaustra ducat atque Sardibus in Phrygiam procedat, jubet. Ipse in Lyciam et Pamphyliam tendit, ut oris maritimis in potestatem redactis, classem hostium inutilem ipsis efficiat. (4) Ac primo quidem ex itinere Hyparna, oppidum munitum quodque exterum militem mercenarium præsidio habebat, primo accessu cepit. Mercenarii qui æcem tenebant fide data exiere. Deinde Lyciam cum exercitu ingressus Telmissenses pactis sibi conciliavit. Transmisso inde Xantho flumine Pinara et Xanthum urbem et Patara deditione accepit; aliaque minora oppida circiter triginta.

5. His rebus gestis media hieme in Milyada regionem ita vocatam movet, quæ quidem majoris Phrygiæ pars, sed magno rege ita iubente, tunc Lyciæ contributaria erat. Eo loci Phaselitarum legati venerunt, amicitiam petentes, aureaque corona Alexandrum coronaturi : et plerique ex inferiori Lycia legatos, qui de iisdem rebus tractarent, miserunt. (6) Alexander Phaselitis et Lyciis, ut urbes iis qui ad hoc missi essent tradant, imperat; quæ quidem omnes traditæ sunt. Ipse paulo post in Phaselitas profectus,

ὑστερον ἐς τὴν Φασηλίδα παραγενόμενος συνεξαίρει αὐτοῖς προύριον ὄχυρόν, ἐπιτετελιχισμένον τῇ χώρᾳ πρὸς Πισιδῶν, ὅθεν δρμύμεινοι οἱ βάρβαροι πολλὰ ἐβλαπτον τῶν Φασηλιτῶν τοὺς τὴν γῆν ἐργαζομένους.

ΚΕΦ. ΚΕ'.

Ἔτι δὲ αὐτῷ περὶ τὴν Φασηλίδα ὄντι ἐξαγγέλλεται Ἀλέξανδρον τὸν Ἀερόπου ἐπιβουλεύειν, ᾧ τε ἄλλα τῶν ἐταίρων ὄντα καὶ ἐν τῷ τότε Θεσσαλῶν τῆς ἵππου ἀρχοντα. Ἦν μὲν δὴ ὁ Ἀλέξανδρος οὗτος ἀδελφὸς Ἡρομένου τε καὶ Ἀρραβαίου τῶν ξυνεπιλαδόντων τῆς σπαγῆς τῆς Φιλίππου. (2) καὶ τότε αἰτίαν σχόντα αὐτὸν Ἀλέξανδρος ἀφῆκεν, ὅτι ἐν πρώτοις τε ἀφίκετο τῶν φίλων παρ' αὐτόν, ἐπειδὴ Φίλιππος ἐτελεύτησε, καὶ τὸν θώρακα συνενδύς συνηκολούθησεν αὐτῷ εἰς τὰ βασιλεία· ὑστερον δὲ καὶ ἐν τιμῇ ἀμφ' αὐτὸν εἶχε, στρατηγὸν τε ἐπὶ Ὀρφῆς στελίας, καὶ ἐπειδὴ Κάλας ὁ τῶν Θετταλῶν ἑπαρχὸς ἐπὶ σατραπείᾳ ἐξετέμφθη, αὐτὸν ἀπέδειξεν ἄρχην τῆς Θεσσαλικῆς ἵππου. Τὰ δὲ τῆς ἐπιβουλῆς ἐξηγηθῆ ὧδε.

3. Δαρεῖος, ἐπειδὴ Ἀμύντας αὐτομολήσας παρ' αὐτὸν λόγους τέ τινας καὶ γράμματα παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου τούτου ἐκόμισε, καταπέμπει ἐπὶ θάλασσαν Σισίνην, ἄνδρα Πέρσῃν τῶν ἀμφ' αὐτὸν πιστόν, πρόφασιν μὲν παρὰ Ἀτιζύην, τὸν Φρυγίας σατράπην, τῇ δὲ ἀληθείᾳ τῷ Ἀλεξάνδρῳ τούτῳ συνεσόμενον καὶ πᾶσις δύναντα, εἰ ἀποκτείνει βασιλέα Ἀλέξανδρον, αὐτὸν βασιλέα καταστήσειν τῆς Μακεδονίας καὶ χρυσίου τάλαντα πρὸς τῇ βασιλείᾳ ἐπιδώσειν χίλια. (4) Ὁ δὲ Σισίνης ἄλους πρὸς Παρμενίωνος λέγει πρὸς Παρμενίωνα ὢν ἐνεκα ἀπεστάλη· καὶ τοῦτον [αὐτίκα] ἐν φυλακῇ πέμπει Παρμενίων παρ' Ἀλέξανδρον, καὶ πυνθάνεται ταῦτα παρ' αὐτοῦ Ἀλέξανδρος. Συναγαγὼν δὲ τοὺς φίλους βουλὴν προῦτίθη δτι χρὴ ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου γνῶναι. (5) Καὶ ἐδόκει τοῖς ἐταίροις μήτε πάλαι εὖ βεβουλευσθαι τὸ κρᾶτιστον τοῦ ἱππικοῦ ἀνδρὶ οὐ πιστῷ ἐπιτρέψας, νῦν τε χρῆναι αὐτὸν κατὰ τάχος ἐκποδὼν ποιεῖσθαι, πρὶν καὶ ἐπιτηδειότερον γενόμενον τοῖς Θετταλοῖς ξὺν αὐτοῖς τι νειωτέρσαι. (6) Καὶ τι καὶ θεῖον ἐφόβει αὐτούς. Ἐπὶ γὰρ πολιορκούντος αὐτοῦ (Ἀλεξάνδρου) Ἀλικαρνασσὸν ἀναπαύεσθαι μὲν ἐν μεσημβρίᾳ, χελιδόνα δὲ περικέεσθαι ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τρύζουσαν μεγάλην καὶ τῆς εὐνῆς ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ καθίζειν, θορυβωδέστερον ἢ κατὰ τὸ εἰσθὸς ἄδουσαν. (7) Τὸν δὲ ὑπὸ καμάτου ἐγερθῆναι μὲν ἀδυνάτως ἔχειν ἐκ τοῦ ὕπνου, ἐνοχλούμενον δὲ πρὸς τῆς φωνῆς τῇ χειρὶ οὐ βαρέως ἀποσοδῆσαι τὴν χελιδόνα· τὴν δὲ τοσούτου ἄρα δεῖσαι ἀποφυγεῖν πληγῆσαν, ὥστε ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου καθήμενη καὶ πρὸς θεὸν ἀνείναι, πρὶν παντελῶς ἐξεγερθῆναι Ἀλέξανδρον. (8) Καὶ Ἀλέξανδρος οὐ φαῦλον ποιησάμενος τὸ τῆς χελιδόνος ἀνεκοίνωσεν Ἀριστάνδρῳ τῷ Τελμισσεῖ, μάντει· Ἀριστάνδρον δὲ ἐπιβουλὴν μὲν

una cum ipsis castellum quoddam munitum, quod Pisidae in eorum regione exstruxerant, expugnat, unde barbari excurrentes Phaselitas agrum colentes multis damnis afficiebant.

CAP. XXV.

Interea dum apud Phaselitas est Alexander certior fit, Alexandrum Aeropi filium ejus vitae insidiari, quum alio qui ex amicis esset, et tum temporis Thessalico equitui praesset. Erat hic Alexander Heromenis et Arrhabaei frater, qui necis Philippi adjuutores fuerant. (2) Et tum quidem in culpa quum esset, Alexander eum dimiserat, quod inter primos amicorum post Philippi obitum ad se venisset et thorace indutus eum in regiam comitatus esset. Postea vero multis honoribus affectum sibi adjunxerat, ducemque copiarum in Thraciam miserat, et Cala Thessalici equitatus praefecto ad satrapatum misso, hunc Thessalis ducem dederat. Insidiarum vero ratio ita denunciata est.

3. Darius, acceptis per Amyntam transfugam ab hoc Alexandro mandatis et literis, Sisinem hominem Persam, cui plurimum fidebat, ad maritimam oram mittit, praetextu quidem legationis ad Atizyem, Phrygiae satrapam : re vera autem, ut Alexandrum hunc adiret fidemque faceret, si regem Alexandrum interficeret, Macedoniae regnum et mille insuper auri talenta se illi daturum. (4) Sed Sisines a Parmenione comprehensus, causam suae legationis ei explicavit. Parmenio statim illum cum custodia ad Alexandrum mittit, qui eadem ex illo cognoscit. Convocatis autem amicis, quid de Alexandro statuendum sit, consultat. (5) Amicis visum est, parum consulte initio factum fuisse, quod praestantissimum equitatum homini non fido commisisset : nunc vero celeriter illum de medio tollendum, priusquam conciliatis Thessalorum animis res novas una cum iis moliretur. (6) Prodigium etiam quoddam timorem ipsis adjecit. Alexandro enim adhuc Halicarnassum obsidente et sub meridiem quiescente, ferunt hirundinem dormientis caput circumvolitasse, magnos garritus edentem, et modo in hoc modo in illud lectuli latus insedissee, turbulentius quam illius avis consuetudo fert canentem. (7) Ipsum praefatigatione e sommo excitari non potuisse : sed quum strepitu suo molesta esset, leviter manu hirundinem repulisse : illam tantum abfuisse ut repulsa avolarit, ut ipsius capiti insidens non prius cantare destiterit, quam Alexander penitus expergefactus fuerit. (8) Is prodigium illud non levis momenti esse ratus, Aristandrum Telmissensem vatem consulit : qui insidias Alexandro

ἐκ τοῦ τῶν φίλων σημαίνεσθαι αὐτῷ εἰπεῖν, σημαίνεσθαι δὲ καὶ διὰ καταφανῆς ἔσται· τὴν γὰρ χελιδόνα σύντροφόν τε εἶναι ὄρνιθα καὶ εὖνουν ἀνθρώποις καὶ ἅλῳ μᾶλλον ἢ ἄλλῃν ὄρνιθα.

9. Ταῦτά τε οὖν καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ Πέρσου ξυνθείς πέμπει ὡς Παρμενίωνα Ἀμφοτερόν τὸν Ἀλεξάνδρου μὲν παῖδα, ἀδελφὸν δὲ Κρατέρου· καὶ ξυμπέμπει αὐτῷ τῶν Περγαίων τινὰς τὴν ὁδὸν ἡγησομένους. Καὶ ὁ Ἀμφοτερός στολὴν ἐνδὺς ἐπιχώριον, ὡς μὴ γινώριμος εἶναι κατὰ τὴν ὁδὸν, λανθάνει ἀφικόμενος παρὰ Παρμενίωνα· (10) καὶ γράμματα μὲν οὐ κομίζει παρ' Ἀλεξάνδρου· οὐ γὰρ ἔδοξε γράφειν ὑπὲρ οὐδενὸς τοιούτου ἐς τὸ ἐμφανές· τὰ δὲ ἀπὸ γλώσσης οἱ ἐντεταλμένα ἐξήγγειλε. Καὶ οὕτω ξυλλαμβάνεται ὁ Ἀλέξανδρος 61 οὗτος καὶ ἐν φυλακῇ ᾗ.

ΚΕΦ. ΚΖ'.

- Ἀλέξανδρος δὲ ἄρας ἐκ Φασηλίδος, μέρος μὲν τῆς στρατιᾶς διὰ τῶν ὁρῶν πέμπει ἐπὶ Πέργης, ἣ ὠδοποιοίηκεσαν αὐτῷ οἱ Θρᾶκες χαλεπὴν ἄλλως καὶ μακρὰν οὖσαν τὴν παράδοον· αὐτὸς δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν διὰ τοῦ αἰγιαλοῦ ἦγε τοὺς ἄμφ' αὐτόν. Ἔστι δὲ 20 ταύτη ἡ ὁδὸς οὐκ ἄλλως ὅτι μὴ τῶν ἀπ' ἄρκτου ἀνέμων πνεόντων· εἰ δὲ νότοι κατέχρυνεν, ἀπόρως ἔχει διὰ τοῦ αἰγιαλοῦ ὁδοιπορεῖν. (3) Τότε δ' ἐκ νότων σκληρῶν βορέαι ἐπιπνεύσαντες, οὐκ ἄνευ τοῦ θεοῦ, ὡς αὐτὸς τε 25 καὶ οἱ ἄμφ' αὐτὸν ἐξηγοῦντο, εὐμαρῇ καὶ ταχείᾳ τὴν παράδοον παρέσχον. Ἐκ Πέργης δὲ ὡς προΐει, ἐντυγχάνουσιν αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν πρέσβεις Ἀσπενδίων αυτοκράτορες, τὴν μὲν πόλιν ἐνδιδόντες, φρουρὰν δὲ μὴ εἰσάγειν δεόμενοι. (2) Καὶ περὶ μὲν τῆς φρουρᾶς 30 πρᾶξαντες ἀπῆλθον ὅσα ἤθουν, πεντήκοντα δὲ τάλαντα κελεύει τῇ στρατιᾷ δοῦναι αὐτοῖς ἐς μισθὸν καὶ τοὺς ἵππους οὓς δασμὸν βασιλεὶ ἔτρεφον. Οἱ δὲ ὑπὲρ τοῦ ἀργυρίου καὶ τοὺς ἵππους παραδώσειν ξυνθέμενοι ἀπῆλθον.
4. Ἀλέξανδρος δὲ ἐπὶ Σίδης ἦει. Εἰσι δὲ οἱ Σιδηταὶ Κυμαῖοι ἐκ Κύμης τῆς Αἰολίδος· καὶ οὗτοι λέγουσιν 35 ὑπὲρ σφῶν τόνδε τὸν λόγον, ὅτι ὡς κατῆράν τε ἐς τὴν γῆν ἐκείνην οἱ πρῶτοι ἐκ Κύμης σταλέντες καὶ ἐπὶ οἰκισμῷ ἐξέβησαν, αὐτίκα τὴν μὲν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐξελάθοντο, εὐθὺς δὲ βάρβαρον φωνὴν ἔσαν, οὐδὲ τῶν προσχώρων βαρβάρων, ἀλλὰ ἰδίαν σφῶν οὕτω πρόσθεν οὖσαν τὴν φωνήν· καὶ ἐκτότε οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους προσχώρους Σιδηταὶ ἐβαρβάρισον. (5) Καταλιπὼν δὲ φρουρὰν ἐν [τῇ] Σίδῃ, προΐει ἐπὶ Σύλλιον, χωρίον ὀχυρὸν 45 καὶ φρουρὰν ἔχον ἐξῶν μισθοφόρων καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιχωρίων βαρβάρων. Ἀλλ' οὕτε τὸ Σύλλιον ἐξ ἐφ' ὅδου αὐτοσχεδίου ἡδυνήθη λαβεῖν, ἐπεὶ τε ἡγγέλθη αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν τοὺς Ἀσπενδίους ὅτι οὐδὲν τῶν ξυγκειμένων πρᾶξαι ἐθέλοιεν, οὕτε τοὺς ἵππους παραδόναι 50 τοῖς πειριφεύειν οὕτε ἀπαριθμῆσαι τὰ χρήματα, καὶ

ab amico quodam strui, portendi respondit, fore tamen ut insidiæ proderentur. Hirundinem enim coalumniam atque amicam hominibus esse ac præ cæteris avibus garulam.

9. Vatis itaque responsum cum Persæ dictis conferens, Amphoterum Alexandri quidem filium, Crateri autem fratrem, ad Parmenionem mittit, Pergensibus aliquot, qui itineris duces essent, adjunctis. Amphoterus, habitu illius regionis assumpto, ne in itinere agnosceretur, clam ad Parmenionem pervenit : (10) ac nihil quidem ab Alexandro literarum adfert, (nihil enim hac de re aperte literis committendum judicarat) sed verbis mandata exponit. Atque ita Alexander hic capitur, et custodiæ traditur.

CAP. XXVI.

Alexander ex Phaselide movens, aliquam exercitus partem per montana Pergas mittit, qua Thraces viam patefecerant, arduam alias et longam; ipse secus mare per littus suos ducit. Via autem hæc aliter confici non potest, nisi ventis a septentrione flantibus : austro autem invalescente, ægre per littus iter fit. (2) Tum vero pro vehementibus austris boreales venti exorti, non absque divino quodam numine (ut ipse Alexander, et qui cum eo erant, interpretabantur) facile ac celerem transitum præbuerunt. Ex Pergis progressus, obvius habuit legatos Aspendiorum liberis mandatis instructos, oppidum dedentes quidem illi, at ne præsidia imponeret deprecantes. (3) Ac de præsidio quidem postulata impetrarunt : quinquaginta vero talenta in exercitus stipendia iis imperat et equos, quos tribuli nomine Dario nutriebant. Equos itaque et argenti summam duros se polliciti, discedunt.

4. Alexander inde in Siden movit : sunt autem Sidetæ Cumæi, ex Cumis Æoliis oriundi; qui quidem de huiusmodi quippiam narrant. Nimirum majores qui e Cumis profecti eo appulerunt atque in eam regionem habitandam descenderunt, repente Græcicæ linguæ oblitos fuisse, statimque barbaros sonos emisisse : nec tamen illos cum barbaris vicinis communes, sed ipsis proprios ac peculiare, quique antea in usu non fuissent : atque ex eo tempore Sidetes a vicinis barbaris lingua distinctos esse. (5) Alexander, relicto apud Sidem præsidio, Syllium profectus est, oppidum munitum, atque tam externi mercenarii quam incolentium barbarorum præsidio firmatum. Neque vero Syllium repentino impetu capi poterat, quod in itinere nunciatum est, Aspendios nihil eorum quæ pacta essent præstare, neque equos tradere iis qui ad eos recipiendos missi erant, neque pecuniam numerare

τὰ ἐκ τῆς χώρας ὅτι ἀνασκευασάμενοι ἐς τὴν πόλιν τὰς τε πύλας ἀποκεκλείκασιν τοῖς παρ' Ἀλεξάνδρου, καὶ τὰ τεῖχη δὴ πεπονήκοντα ἦν ἐπισκευάζουσι, ταῦτα πυθόμενος ἐπὶ Ἀσπένδου ἀνεξεύγνυνεν.

ΚΕΦ. ΚΖ.

Ῥηκισταὶ δὲ τῆς Ἀσπένδου τὰ μὲν πολλὰ ἐπὶ ἄκρα ὄρυγ' καὶ ἀποτόμῳ, καὶ παρ' αὐτὴν τὴν ἄκραν ὁ Εὐρυμέδων ποταμὸς βρεῖ· ἦσαν δὲ αὐτοῖς καὶ περὶ τῆς ἄκρας ἐν τῷ χαμαλῷ οὐκ ὀλίγαι οἰκῆσεις καὶ τεῖχος περιεβέβλητο αὐταῖς οὐ μέγα. (α) Τὸ μὲν δὴ τεῖχος εὐθύς, ὡς προσάγοντα Ἀλέξανδρον ἐγνώσαν, ἐκλείπουσιν ὅσοι ἐπώκουν καὶ τὰς οἰκίας ὅσας ἐν τῷ χαμαλῷ ἐκτισμένας οὐκ ἐδόκουν διαφυλάττειν ἀν' δύνασθαι· αὐτοὶ δὲ ἐς τὴν ἄκραν ἐμφεύγουσιν. Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ἀφίκετο εὖν τῇ δυνάμει, εἰσὼ τοῦ ἐρήμου τεύχους παρελθὼν κατεστρατοπέδευσεν ἐν ταῖς οἰκίαις ταῖς καταλειμμέναις πρὸς τῶν Ἀσπενόων. (β) Οἱ δὲ Ἀσπενόαι ὡς εἶδον αὐτόν τε Ἀλέξανδρον παρ' ἐλπίδα ἥκοντα καὶ τὸ στρατόπεδον ἐν κύκλῳ σφῶν πάντη, πέμψαντες πρέσβεις ἐδέοντο ἐφ' οἷσπερ τὸ πρότερον ἐμβῆναι. (γ) Καὶ Ἀλέξανδρος τὸ τε χωρίον ὀχυρὸν ἰδὼν καὶ αὐτοὺς [ὡς] οὐκ ἐπὶ χρόνιον πολιορκίαν παρεσκευασμένους, ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς μὲν οὐδὲ ὡς ἐνέβη πρὸς αὐτούς· (δ) δμηρὸς δὲ δοῦναι σφῶν τοὺς δυνατωτάτους ἐκέλευσε καὶ τοὺς ἱπποὺς ὅς προσθεν ὠμολόγησαν καὶ ἑκατὸν τάλαντα ἀντὶ τῶν πεντήκοντα, καὶ πείθεσθαι τῷ σατράπῃ τῷ ὑπ' Ἀλεξάνδρου ταχθέντι καὶ φόρους ἀποφέρειν ὅσα ἔτι Μακεδόσι, καὶ ὑπὲρ τῆς χώρας διακριθῆναι, ἣν τῶν προσχώρων οὖσαν βίᾳ κατέχειν ἐν αἰτίᾳ ἦσαν. (ε) Ὡς δὲ πάντα οἱ ἐπεχώρησαν, ἀνέειπεν ἐς Πέρην, κάκειθεν ἐς Φρυγίαν ὥρμητο· ἦν δὲ αὐτῷ ἡ πορεία παρὰ Τελμισσὸν πόλιν. Οἱ δὲ ἄνθρωποι οὗτοι τὸ μὲν γένος Πισίδαι εἰσὶ βάρβαροι, χωρίον δὲ οἰκοῦσιν ὑπερύψηλον καὶ πάντῃ ἀπότομον· καὶ ἡ ὁδὸς παρὰ τὴν πόλιν χαλεπή. (ς) Καθῆκει γὰρ ἐκ τῆς πόλεως ὁρος ἔστι ἐπὶ τὴν ὁδόν, καὶ τοῦτο μὲν αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ ἀποπαύεται· ἀντίπορον δὲ αὐτῷ ὁρος ἄλλο ἔστιν οὐ μείον ἀπότομον. Καὶ ταῦτα τὰ ὄρη ὥσπερ πύλας ποιεῖ ἐπὶ τῇ ὁδῷ, καὶ ἔστιν ὀλίγη φυλακὴ κατέχοντας τὰ ὄρη ταῦτα ἀπορον ποιεῖν τὴν ἀπόδοον. Καὶ τότε οἱ Τελμισσεῖς πανδημεῖ ἐκδεδοθηκότες ἀμφοτέρω τὰ ὄρη κατέχον. (ζ) Ταῦτα δὲ ἰδὼν Ἀλέξανδρος στρατοπεδεύσθαι αὐτοῦ ὅπως εἶχον ἐκέλευε τοὺς Μακεδόνας, γυνεὺς δὲ οὐ μνηστῆρας πανδημεῖ οἱ Τελμισσεῖς αὐλιζόμενους σφῆς ἰδόντες, ἀλλ' ἀποχωρήσουσιν ἐς τὴν πόλιν, πλησίον οὖσαν, οἱ πολλοὶ αὐτῶν, ὅσον φυλακὴν καταλιπόντες ἐπὶ τοῖς ὄρεσι. Καὶ ἐνέβη ὅπως εἰκαζεν· οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ αὐτῶν ἀπῆλθον, αἱ φυλακαὶ δὲ ἐγκατέμειναν. (η) Καὶ ἐπὶ τούτους εὐθὺς ἀναλαβὼν τοὺς τε τοξότας καὶ τὰς τῶν ἀκοντιστῶν τάξεις καὶ τῶν ὀπλι-

velle, sed rebus suis ex agro in urbem vectis, portas iis qui ab Alexandro venerant praelusisse, et muros sicubi affecti videbantur, instaurasse. Quibus rebus cognitis, Aspendum versus castra movit.

CAP. XXVII.

Sita est ea urbs magna ex parte in aspera præruptaque rupe, quam Eurymedon fluvius alluit. Erant autem iis circum rupem declivioribus ac planioribus in locis ædificia non pauca, modico muro circumjecto. (2) Simul ac vero Alexandrum monibus appropinquantem viderunt, muro ædificiisque, quæ humilioribus in locis inhabitabant, desertis, quod ea tueri se posse diffidebant, in arcem confugiunt. Alexander, ut primum eo cum exercitu pervenit, vacuum murum transgressus, in ædificiis quæ Aspendii deseruerant, castra locat. (3) Qui quum ipsum Alexandrum præter exspectationem advenientem ac sese undique ab exercitu circumsecos viderunt, missis legatis orarunt ut prioribus conditionibus pactio fieret. Alexander, quum loci munitionem animadverteret, quumque ipse ad longam obsidionem imparatus esset, nihilominus tamen non iisdem conditionibus cum eis convenit : (4) sed ut principes urbis obsides dent, et equos quos antea promiserant tradant, et talentorum summam duplicent, imperat : utque satrapæ, quem Alexander statuisset, pareant, et tributa annua Macedonibus pendant : ac de agro, cuius possessionem finitinis vi eripuisse accusabantur, iudicio contentant.

5. Omnibus iis conditionibus acceptis Pergen profectus, inde in Phrygiam castra movit. Erat autem illi iter faciendum juxta Telmissum urbem. Homines hi sunt barbari, a Pisidis oriundi : locum autem inhabitant vehementer excelsum omnique ex parte præruptum : viaque ipsa quæ juxta urbem ducit, ardua est ac difficilis. (6) Siquidem mons ab urbe in viam protenditur, cuius radices in ipsam viam desinunt. Huic alter ex adverso mons objectus est, æque abruptus : ita ut portas in via facere videantur, facileque aditus omnis exiguo præsidio montibus illis imposito impediri possit. Utrumque montem Telmissenses omni manu accurrentes insederant. (7) Id conspiciens Alexander, Macedones ibi, ut possent, locare castra jubet : ita secum reputans, Telmissenses non ita cum omni manu eo loci moram facturos, quum Macedonas castra fissie cernebant, sed maximam eorum partem in urbem, quæ proxima erat, sese recepturam, præsidio aliquo in montibus relicto. Et quidem perinde ac cogitarat evenit ; plerique enim eorum recesserunt, præsidium solum remansit. (8) Alexander, protinus sumptis sagittariis et jaculatorum ordinibus, et ex armigeris qui expeditiores erant, præsidium invadit.

τῶν ὄσσοι κουφότεροι, ἐπήγαγεν. Οἱ δὲ οὐκ ἔμειναν βαλ-
λόμενοι, ἀλλὰ εἶπον τὸ χωρίον· καὶ Ἀλέξανδρος ὑπερ-
βαλὼν τὰ στενὰ πρὸς τῇ πόλει κατεστρατοπέδευσε.

ΚΕΦ. ΚΗ'.

Καὶ ἐνταῦθα ἀφικνοῦνται παρ' αὐτὸν Σελγέων
πρέσβεις. Οἱ δὲ εἰσι καὶ αὐτοὶ Πισίδαί βάρβαροι καὶ
πολὴν μεγάλην οἰκοῦσι καὶ μάχιμοί εἰσιν· ὅτι δὲ πο-
λέμιοι τοῖς Τελμισσεῦσιν ἐκ παλαιοῦ ἐτύγχανον, ὑπὲρ
φιλίας πρὸς Ἀλέξανδρον πεπρεσβευμένοι ἦσαν. Καὶ
πρὸς τούτους σπένδεται Ἀλέξανδρος, καὶ ἐκ τούτου
10 πιστοῖς ἐς ἅπαντα ἐχρήσατο. (2) Τὴν Τελμισσὸν δὲ
ἀπέγνω ἐλεῖν ἂν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, ἀλλ' ἐπὶ Σαγαλασ-
σοῦ ἐστέλλετο. Ἦν δὲ καὶ αὕτη οὐ μικρὰ πόλις·
Πισίδαί καὶ ταύτην ὥκουν, καὶ ἐδόκουν πάντων
Πισιδῶν μαχίμων ὄντων αὐτοὶ εἶναι οἱ μαχιμώτατοι·
15 καὶ τότε τὸν λόφον τὸν πρὸ τῆς πόλεως, ὅτι καὶ οὗτος
οὐ μείον τοῦ τείχους ὄχυρὸς ἐς τὸ ἀπομάχεσθαι ἦν, κα-
τεληφότες προσέμενον. (3) Ἀλέξανδρος δὲ τὴν μὲν
φάλαγγα τῶν Μακεδόνων τάττει ὧδε. Ἐπὶ μὲν τοῦ
δεξιοῦ κέρως, ἵνα καὶ αὐτὸς ἐπετέτακτο, τοὺς ὑπα-
20 σπιστάς εἶχεν, ἐχόμενους δὲ τούτων τοὺς πεζεταίρους
ἔσπετο ἐπὶ τὸ εὐώνυμον παρατείνας, ὡς ἐκάστοις τῶν
στρατηγῶν ἡ ἡγεμονία τῆς τάξεως ἐν τῇ τότε ἡμέρᾳ
ἦν. (4) Ἐπὶ δὲ τῷ εὐωνύμῳ ἐπέταξεν ἡγεμόνα Ἀμύν-
ταν τὸν Ἀρρῶβαίου. Προετάρχθησαν δὲ αὐτῷ τοῦ μὲν
25 δεξιοῦ κέρως οἱ τε τοξόται καὶ οἱ Ἀγριαῖνες, τοῦ δὲ
εὐωνύμου οἱ ἀκοντισταὶ οἱ Θρᾶκες, ὧν ἡγεῖτο Σιτάλ-
κης· οἱ γὰρ ἱππεῖς αὐτῷ οὐκ ὠφέλιμοι ἐν τῇ δυσχωρίᾳ
ἦσαν. Τοῖς Πισίδαϊς δὲ καὶ Τελμισσεῖς προσβεβη-
σὶς ὁχότες συνετάξαντο.

30 5. Ἦδη δὲ οἱ ἀμφ' Ἀλέξανδρον προσβεβληκότες τῷ
ὄρει ὅπερ κατέειχον οἱ Πισίδαί κατ' αὐτὸ τὸ ἀποτομώτα-
τον τῆς ἀνοδοῦ ἦσαν, καὶ ἐν τούτῳ ἐπιτίθενται αὐτοῖς οἱ
βάρβαροι λόχοις κατὰ κέρας ἐκάτερον, ᾗ σφίσι μὲν
εὐπροσδωτάτον ἦν, τοῖς πολεμίοις δὲ χαλεπωτάτῃ ἢ
35 πρόσθασιν. Καὶ τοὺς μὲν τοξότας, οἷα δὲ οὔτε ἀκρι-
βῶς ὠπλισμένους καὶ πρῶτους πελάσαντας, ἐτρέψαντο,
οἱ δὲ Ἀγριαῖνες ἔμειναν. (6) Ἐγγὺς γὰρ ἦδη καὶ ἡ φά-
λαγξ τῶν Μακεδόνων προσῆγε καὶ πρὸ αὐτῆς Ἀλέξαν-
δρος ἐφαίνετο. Ὡς δὲ ἐν χερσὶν ἡ μάχη ἐγένετο, γυ-
40 μνοὶ τε οἱ βάρβαροι ὄντες ὀπλίταις προσεφέροντο καὶ
πάντῃ κατατιτρωσκόμενοι ἐπιπτον, ἐνταῦθα δὲ ἐγκλί-
νουσι. (7) Καὶ ἀπέθανον μὲν αὐτῶν ἐς πεντακοσίους
κοῦφοι γὰρ ὄντες καὶ ἔμπειροι τῶν χωρίων οὐ χαλεπῶς
ἀπεχώρου· καὶ οἱ Μακεδόνες διὰ βαρύτητα τῶν ὀπλῶν
45 καὶ ἀπειρίαν τῶν ὁδῶν οὐ θαρβᾶλαιοὶ ἐς τὸ διώκειν ἦσαν.
(8) Ἀλέξανδρος δὲ ἐχόμενος τῶν φευγόντων τὴν πόλιν
αὐτῶν αἰρεῖ κατὰ κράτος. Τῶν δὲ ζῶν αὐτῷ Κλέανδρος
τε ὁ στρατηγὸς τῶν τοξοτῶν ἀποθνήσκει καὶ τῶν ἄλλων
ἀμφὶ τοὺς εἴκοσι. Ἀλέξανδρος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄλλους

Telmissenses, quum telorum jactus sustinere non possent,
locum deserunt. Alexander, superatis angustiis, ad urbem
castra locat.

CAP. XXVIII.

Eo loci legati a Selgensibus ad eum veniunt. Sunt autem
et hi Pisidae barbari, magnamque urbem incolunt, belli-
cosi etiam ipsi. Hi quod veteres Telmissensium hostes
erant, legatos ad Alexandrum amicitiam petentes mise-
rant. Fœdere itaque cum iis pacto, deinceps illis ad
omnia fidis Alexander est usus. (2) Dehinc, quum Tel-
missi expugnatio non exiguum tempus requirere videretur,
Sagalassum petit. Erat porro etiam hæc non parva urbs,
a Pisidis habitata : quumque omnes Pisidæ bellicosi existi-
marentur, hi tamen ceteris bellica laude superiores habiti
sunt : ac tum temporis collem, qui urbi imminabat, quum
non minus quam muros urbis munitum illum ad propul-
sandum judicarent, occupantes hostem opperiebantur. (3)
Alexander Macedonum phalangem ita instruit. A dextro
cornu, cui ipse præerat, scutatos locat : proximos his pe-
dites amicos usque ad sinistrum cornu explicat, prout sin-
gulis ducibus eo die ordines ducendi contigerant. (4) A
sinistro quidem cornu ducem statuit Amyntam Arrhabæi
filium. A dextro quidem latere sagittarios et Agrianos præ-
tendit, a sinistro jaculatores Thraces, quos ducebat Sital-
ces; equites enim in illa locorum difficultate nulli usui
esse poterant. Porro Pisidis Telmissenses etiam auxilio
venerant unaque in acie stabant.

5. Jamque Alexandri acies montem subiens quem Pi-
sidæ tenebant, ad maxime prærupta ascensus loca perve-
nerat, quum barbari in utrumque cornu ex insidiis pro-
ruunt, qua parte ipsis expeditior via, hostibus vero diffi-
cillimus accessus esset : et sagittarios quidem, utpote leviter
armatos, quique primi pedem contulerant, in fugam ver-
tunt : Agriani vero subsistunt. (6) Nam et propinqua jam erat
Macedonum phalanx, et Alexander ipsam ducens conspi-
ciebatur. Postquam autem cominus manu res geri cœpit,
barbari nudi cum armatis confligentes omnique ex parte
vulnerati cadunt ac terga vertunt. (7) Cæsi sunt ex iis
circiter quingenti. Multi enim, quod leves expeditique
erant et locorum gnari, facile evaserunt : Macedones ob
gravitatem armorum imperitiamque viarum minus audacter
fugientes insequuti sunt. (8) Alexander vero fugientium
tergis acriter instans, urbem illorum vi capit, Cleandro,
uno ex copiarum ducibus, desiderato, aliisque militibus
circiter viginti. Inde in alios Pisidas movit, et nonnulla

Πισίδας ἦγε· καὶ τὰ μὲν τινα τῶν φρουρίων βία ἐξεί-
λε, τὰ δὲ ὁμολογίᾳ προσηγάγετο.

ΚΕΦ. ΚΘ'.

Ἐντεῦθεν δὲ ἦει ἐπὶ Φρυγίας παρὰ τὴν λίμνην
ἥ ὄνομα Ἀσκανία, ἐν ἣ ἄλεις πηγνύνται αὐτόματοι, καὶ
τούτοις χρῶνται οἱ ἐπιχώριοι, οὐδὲ θαλάσσης τι ἐπὶ
τούτῳ δέονται· καὶ ἀφικνεῖται ἐς Κελαινάς πεμπταῖος.
Ἐν δὲ ταῖς Κελαιναῖς ἄκρα ἦν πάντῃ ἀπότομος, καὶ
ταύτην φυλακὴ κατεῖχεν ἐκ τοῦ σατράπου τῆς Φρυ-
γίας, Κᾶρες μὲν χιλιοί, Ἑλλήνες δὲ μισθοφόροι ἑκατόν.
(2) Καὶ οὗτοι πρεσβεύονται παρ' Ἀλεξάνδρον, ἐπαγγελ-
λόμενοι, εἰ μὴ ἀφίκοιτό σφισι βοήθεια ἐν ἡμέρᾳ ἥ ξυνέ-
κειτο, φράσαντες τὴν ἡμέραν, ὅτι παραδώσουσι τὸ χω-
ρίον. Καὶ ἔδοξε ταῦτα Ἀλεξάνδρῳ ὠφελιμώτερα ἢ
καλιωρεῖν ἄπορον πάντῃ προσφέρειν τὴν ἄκραν.
(3) Πρὸς μὲν δὴ ταῖς Κελαιναῖς φυλακὴν καταλείπει
στρατιώτας ἐς χιλίους καὶ πεντακοσίους. Μείνας δὲ
αὐτοῦ ἡμέρας δέκα καὶ σατράπην ἀποδείξας Φρυγίας
Ἀντίγονον τὸν Φιλίππου, ἐπὶ δὲ τοὺς ξυμμάχους ἀντ'
ἐκείνου στρατηγὸν Βάλακρον τὸν Ἀμύντου ἐπιτάξας,
αὐτὸς ἐπὶ Γορδίου ἐστέλλετο. Καὶ Παρμενίῳ ἐπέ-
στελεν, ἄγοντα ἅμα οἱ τὴν δύναμιν ἐκείσε ἀπαντᾶν· καὶ
ἀπῆντα ξὺν τῇ δυνάμει Παρμενίων. (4) Καὶ οἱ νεόγα-
μοι δὲ οἱ ἐπὶ Μακεδονίας σταλέντες εἰς Γόρδιον ἦγον
καὶ ξὺν αὐτοῖς ἄλλη στρατιὰ καταλεχθεῖσα, ἣν ἦγε Πτο-
λεμαῖός τε ὁ Σελεύκου καὶ Κοῖνος ὁ Πολεμοκράτους καὶ
Μελέαγρος ὁ Νεοπτολέμου, περὶ μὲν Μακεδόνες τρις-
χιλιοί, ἱππεῖς δὲ ἐς τριακοσίους καὶ Θεσσαλῶν ἱππεῖς
διακόσιοι, Ἡλείων δὲ ἑκατόν καὶ πεντήκοντα, ὧν ἡγήετο
Ἀλκίας ὁ Ἡλείος.
(5) Τὸ δὲ Γόρδιον ἔστι μὲν τῆς Φρυγίας τῆς ἐφ' Ἑλ-
λησπόντου, κεῖται δὲ ἐπὶ τῷ Σαγγαρίῳ ποταμῷ· τοῦ
δὲ Σαγγαρίου αἱ μὲν πηγαὶ ἐκ Φρυγίας εἰσὶν· αὐτὸς δὲ
διὰ τῆς Θρακῶν τῶν Βιθυνῶν χώρας ἐξίστην εἰς τὸν Εὐ-
ξείνου πόντον. Ἐνταῦθα καὶ Ἀθηναίων πρεσβεῖα παρ'
Ἀλεξάνδρον ἀφίκετο, δεόμενοι Ἀλεξάνδρου ἀφείναι σφισι
τοὺς αἰχμαλώτους, οἱ ἐπὶ Γρανικῷ ποταμῷ ἐλήφθησαν
Ἀθηναίων ξυστρατευόμενοι τοῖς Πέρσαις καὶ τότε ἐν
Μακεδονίᾳ ξὺν τοῖς δισχιλίοις δεδεμένοι ἦσαν· καὶ ὁπὲρ
αὐτῶν ἀπρακτοὶ ἐν τῷ τότε ἀπῆλθον. (6) Οὐ γὰρ ἔδοκει
ἰσφαλὲς εἶναι Ἀλεξάνδρῳ, ἔτι συνεστῶτος τοῦ πρὸς
τὸν Πέρσῃν πολέμου, ἀνείναι τι τοῦ φόβου τοῖς Ἑλλη-
σιν ὅσοι ἐναντία τῇ Ἑλλάδι στρατεύεσθαι ὑπὲρ τῶν
βαρβάρων οὐκ ἀπηξίωσαν· ἀλλ' ἀποκρίνεται, ἐπειδὴν
τὰ παρόντα καλῶς γένηται, τότε ἡκεῖν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν
πρεσβευομένων.

eorum castella vi cepit, nonnulla pactionibus ad deditio-
nem adduxit.

CAP. XXIX.

Posthæc Phrygiam versus proficiscebatur juxta paludem
cui Ascania nomen est : in qua sal suapte sponte concre-
scit, quo incolæ utuntur, neque mari eam ad rem indigent.
Quintis castris Celænas pervenit. Erat in ea urbe arx omni
ex parte prærupta ac præceps, in qua Phrygiæ satrapa col-
locarat præsidio Carum mille, Græcorum mercenariorum
centum. (2) Hi legatos ad Alexandrum mittunt, nisi subsi-
dium ipsis intra statum diem, quem nominabant, adferre-
tur, deditioem pollicentes. Quam quidem conditionem
Alexander rebus suis convenientiorem quam obsidionem
esse statuit, quum difficillima omni ex parte arcis oppugnatio
videretur. (3) In ea urbe mille fere et quingentos milites
præsidio relinquit, et dies decem ibi commoratus, Antigoni
Philippi filium Phrygiæ satrapam declarat, et Bala-
crum Amyntæ filium ejus loco auxiliariis copiis præficit.
Ipse Gordium profectus est, literis ad Parmenionem missis,
ut illuc sibi cum exercitu obviam veniat. Parmenio impe-
rata facit. (4) Porro Macedones qui uxores recens nuptas
visum ierant, Gordium veniunt; et cum iis exercitus recens
conscriptus; quem Ptolemæus Seleuci et Cœnus Polemo-
cratis atque Meleager Neoptolemi filius ducebant. Erat is
exercitus peditum Macedonum mille, equitum trecento-
rum, Thessalorum equitum ducentorum, Eleorum cen-
tum quinquaginta quibus præerat Alcias Eleus.

5. Est vero Gordium in Phrygia Hellesponto proxima,
ad Sangarium amnem sita, cujus fluminis fontes in Phrygia
oriuntur. Ipse per Thracas Bithynos fluens in Euxinum
pontum fertur. Eo loci Atheniensium etiam legati ad Ale-
xandrum veniunt, oratum uti cives suos, qui una cum
Persis militantes, ad Granicum amnem capti fuerant, ac
tum in Macedonia cum aliis bis mille vincli tenebantur, di-
mittat. Hi re infecta tum domum redeunt. (6) Neque
enim consultum Alexandro videbatur, vigente adhuc Per-
sico bello, Græcorum metum imminuere, qui adversus
Græciam pro barbaris militare veriti non fuissent. Hoc
tantum responsi dedit, ut bello Persico ex animi sui sen-
tentia confecto, legatos de iisdem rebus mittant.

BIBAION ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΚΕΦ. Α'.

Ἐκ δὲ τούτου Μένων τοῦ τε νευτικοῦ παντὸς ἡγε-
μῶν ἐκ βασιλείῃς Δαρείου καθεστηκώς καὶ τῆς παραλίου
5 συμμάχου, ὡς ἐς Μακεδονίαν τε καὶ τὴν Ἑλλάδα ἀπο-
στρέψων τὸν πόλεμον, Χίον μὲν λαμβάνει προδοσίᾳ ἐν-
δοθεῖσαν· ἔνθεν δὲ ἐπὶ Λέσβου πλεύσας, ὡς οὐ προσεῖχον
αὐτῷ οἱ Μιτυληναῖοι, τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Λέσβου
προσηγάγετο. (2) Ταύτας δὲ παραστησάμενος καὶ
προσσχὼν τῇ Μιτυλήνῃ, τὴν μὲν πόλιν χάρακι διπλῷ
ἐκ θαλάσσης εἰς θάλασσαν ἀπετείχεισε, στρατόπεδα δὲ
10 πέντε ἐποικοδομησάμενος τῆς γῆς ἐκράτει οὐ χαλεπῶς.
Καὶ μέρος μὲν τι τῶν νεῶν τὸν λιμένα αὐτῶν ἐφύλασσε,
τὰς δὲ ἐπὶ τὴν ἄκραν τῆς Λέσβου τὸ Σίγριον, ἵνα ἡ
προσβολὴ μάλιστα ἔσται ταῖς ἀπὸ τοῦ Χίου καὶ Γεραιστοῦ
καὶ Μαλέας δολάσιν, ἀποστείλας τὸν παράπλουον ἐν
15 φυλακῇ εἶχεν, ὡς μὴ τινα ὠφέλειαν κατὰ θαλάσσαν
γίγνεσθαι τοῖς Μιτυληναίοις. (3) Καὶ ἐν τούτῳ αὐτὸς μὲν
νόσῳ τελευτᾷ, καὶ εἶπερ τι ἄλλο, καὶ τοῦτο ἐν τῷ τότε
ἔβλαψε τὰ βασιλείᾳ πράγματα. Αὐτοφραδάτης δὲ καὶ
Φαρνάβαζος δ' Ἀρταβάζου, δῖοι καὶ ἐπέτρεψε τελευτῶν
20 ὁ Μένων τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν ἔσπε Δαρείον τι ὑπὲρ αὐτῆς
γῶναι, ἀδελφιδῶ αὐτοῦ ὄντι, οὗτοι τῇ πολιορκίᾳ οὐκ
ἀβρώτως προσέκειντο. (4) Καὶ οἱ Μιτυληναῖοι τῆς τε
γῆς εἰργόμενοι καὶ ἀπὸ θαλάσσης πολλαῖς ναυσὶν ἐφορ-
μούσαις φρουρούμενοι, πέμψαντες παρὰ τὸν Φαρνάβα-
25 ζον ὁμολογίας ἐποίησαντο, τοὺς μὲν ξένους τοὺς παρ'
Ἀλεξάνδρου σφίσι κατὰ συμμαχίαν ἥκοντας ἀπελθεῖν,
Μιτυληναίους δὲ καθελεῖν μὲν τὰς πρὸς Ἀλεξάνδρον
σφίσι γενομένας στήλας, συμμάχους δὲ εἶναι Δαρείου
κατὰ τὴν εἰρήνην τὴν ἐπ' Ἀνταλκίδου γενομένην πρὸς
30 βασιλέα Δαρείον, τοὺς φυγάδας δὲ αὐτῶν κατιέναι ἐπὶ
τοῖς ἡμίσεσι τῶν τότε ὄντων δτε ἔφυγον. (5) Ἐπὶ τού-
τοις μὲν δὴ ἡ ξύμβασις τοῖς Μιτυληναίοις πρὸς τοὺς
Πέρσας ξυνέβη. Φαρνάβαζος δὲ καὶ Αὐτοφραδάτης,
ὡς παρῆλθον ἀπαξ εἰς τὴν πόλιν, φρουρὰν τε ἐς αὐ-
35 τὴν εἰσήγαγον καὶ φρούραρχον ἐπ' αὐτῇ Λυκομήδην
Ῥόδιον, καὶ τύραννον ἐγκατέστησαν τῇ πόλει Διογένην,
ἕνα τῶν φυγάδων· χρήματά τε εἰσέπραξαν τοὺς Μιτυ-
ληναίους τὰ μὲν βίᾳ ἀφελόμενοι τοὺς ἔχοντας, τὰ δὲ ἐκ
τοῦ κοινὸν ἐπιβαλόντες.

ΚΕΦ. Β'.

40 Ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι Φαρνάβαζος μὲν ἐπλεῖ
ἐπὶ Λυκίας ἄγων τοὺς ξένους τοὺς μισθοφόρους, Αὐτο-
φραδάτης δὲ ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους. Καὶ ἐν τούτῳ κα-
ταπέμπτει Δαρείος Θυμόνδαν τὸν Μέντορος, αὐτὸν μὲν
τοὺς ξένους παρὰ Φαρναβάζου παραληψόμενον καὶ ἀνά-

LIBER SECUNDUS.

CAP. I.

Hæc dum geruntur, Memnon, quem Darius rex universæ
classi oraque maritimæ præfecerat, de bello in Macedo-
niam Græciamque transferendo cogitans, proditione Chium
insulam capit. Inde ad Lesbum navigans, Mitylenæis, qui
ejus partes sequuti non sunt, exceptis, reliquas Lesbi ur-
bes in suam potestatem redegit. (2) His itaque deditione
acceptis, Mitylenen conversus, urbem ipsam a mari ad mare
duplici vallo intercludit, et quinque castellis exstructis, a
terra facile superior erat. Præterea parte navium portum
ipsorum tenebat, partem ad Sigrum, Lesbi promonto-
rium, ubi appellere solent naves onerariæ ex Chio, Ge-
ræsto et Malea venientes, misit, ibique ut adnavigantes
arcerent in custodiis habuit, nequid nimirum subsidii Mity-
lenæis mari advenire posset. (3) Interea ipse morbo obiit :
quod quidem, si quid aliud, Darii rebus obfuit. Auto-
phrates autem et Pharnabazus Artabazi filius, cui Me-
mnon moriens præfecturam suam commendarat, tantisper
dum Darius aliquid de ea statuisset (erat enim sororis suæ
filius) obsidionem acriter urgebant. (4) Mitylenæi et terra
interclusi et mari ingenti classe obsessi, legatis ad Pharna-
bazum missis, pactiones ineunt : ut exteri milites qui ab
Alexandro auxilio missi erant discedant ; ut Mitylenæi co-
lumnas, quas Alexandro cum fœderis inscriptione erexerant,
subvertant ; ut ex præscripto pacis per Antalcidam factæ
Dario confederati sint : ut exules ipsorum redirent iisque
restitueretur dimidia pars bonorum quæ tunc erant, quum
fugerent. (5) Hisce conditionibus Mitylenæi cum Persis
pacti sunt. Pharnabazus et Autophrates quum semel
urbem ingressi essent, præsidium introducunt, eique Ly-
comeden Rhodium præficiunt, ac Diogenem, unum de
numero exulum, tyrannum urbi imponunt : Mitylenæis
pecuniam imperant, eamque partim ditioribus eripiunt,
partim multitudini injungunt.

CAP. II.

His peractis, Pharnabazus in Lyciam navigat, exteros
mercenarios ducens : Autophrates reliquas insulas petit.
Inter hæc Darius Thymondam Mentoris filium mittit, qui
ipse quidem mercenarios a Pharnabazo accipiat et addu-
cat ad regem Pharnabazum autem præcesse jubeat quibus

ζοντα παρὰ βασιλέα, Φαρναβάζω δὲ ἐροῦντα ἄρχειν
 δσων Μένων ἔρχε. (2) Καὶ παραδούς τούτω τοὺς ξέ-
 νους Φαρνάβαζος ἐπλεῖ παρ' Αὐτοφραδάτην ἐπὶ τὰς
 ναῦς. Ὡς δὲ δημοῦ ἐγένοντο, δέκα μὲν ναῦς στέλλουσιν
 ἐπὶ τὰς Κυκλάδας νήσους Δατάμην ἄνδρα Πέρσῃν
 ἄγοντα, αὐτοὶ δὲ ναυσὶν ἑκατὸν ἐπὶ Τενέδου ἐπλευσαν·
 κατακομισθέντες δὲ τῆς Τενέδου ἐς τὸν Βόρειον καλού-
 μενον λιμένα πέμπουσιν παρὰ τοὺς Τενεδίους καὶ κε-
 λεύουσι τὰς στηλάς τὰς πρὸς Ἀλέξανδρον καὶ τοὺς Ἑλ-
 λῆνας γενομένας σφίσι, ταύτας μὲν καθελεῖν, πρὸς Δα-
 ρεῖον δὲ ἄγειν τὴν εἰρήνην ἣν ἐπὶ Ἀνταλκίδου Δαρεῖω
 συνέθεντο. (3) Τενεδίους δὲ τὰ μὲν τῆς εὐνοίας ἐς Ἀλέ-
 ξανδρόν τε καὶ τοὺς Ἑλλήνας ἐποίει μᾶλλον· ἐν δὲ τῷ
 παρόντι ἄπορον ἄλλως ἐδόκει ὅτι μὴ προσχωρήσαντας
 τοῖς Πέρσαις σῶζεσθαι· ἐπεὶ οὐδὲ Ἠγελόχῳ, ὅτῳ προσ-
 ετέτακτο ὑπ' Ἀλεξάνδρου αὖθις ξυναγαγεῖν δύναμιν
 ναυτικὴν, τοσαύτη ξυνηγμένη ἦν ὥς δι' ὀλίγου προσδο-
 κᾶν ἔσεσθαι ἂν σφισι παρ' αὐτοῦ τινὰ ὠφέλεια. Οὕτω
 μὲν δὴ οἱ ἄμφι Φαρνάβαζον τοὺς Τενεδίους φόβῳ μᾶλ-
 λον ἢ ἐθέλοντας παρεστήσαντο.

4. Ἐν δὲ τούτῳ Πρωτέας ὁ Ἀνδρονίκου ἐτύγχανε
 μὲν ξυναγαγὼν ἐξ Εὐβοίας τε καὶ Πελοποννήσου ναῦς
 μακράς, ὑπὸ Ἀντιπάτρου τεταγμένους, ὡς εἶναι τινα
 ταῖς τε νήσοις φυλακὴν καὶ αὐτῇ τῇ Ἑλλάδι, εἰ, κα-
 τὰ τὴν ἐξηγησάμενην, ἐπιπλέοιεν οἱ βάρβαροι· πυθόμενος
 δὲ Δατάμην περὶ Σίφνον ὁρμῶν δέκα ναυσὶν, αὐτὸς ἔχων
 πεντεκαίδεκα νυκτὸς ἀνάγεται ἐπὶ Χαλκίδος τῆς ἐπὶ
 τῷ Εὐρίπῳ· (5) καὶ προσσχὼν ἔωθεν Κύθῳ τῇ νήσῳ
 τὴν μὲν ἡμέραν αὐτοῦ αὐλίζεται, ὥς σαφέστερόν τε
 διαπυθέσθαι τὰ περὶ τῶν δέκα νεῶν καὶ ἅμα ἐν νυκτὶ
 φοβερώτερον προσπτεῖν τοῖς Φοίνιξιν· ὥς δὲ ἔμαθε σα-
 φῶς τὸν Δατάμην ξὺν ταῖς ναυσὶν ἐν Σίφῳ ὁρμῶντα,
 ἐπιπλεύσας ἐν νυκτὶ ὑπ' αὐτὴν τὴν ἑω καὶ ἀπροσδο-
 κήτοις ἐπιπεσὼν ὅκτωι μὲν ναῦς αὐτοῖς ἀνδράσιν ἔλαβε·
 Δατάμης δὲ μετὰ δύοσιν τριηροῖν ἐν τῇ πρώτῃ προσμίζει
 τῶν ἅμα Πρωτέα νεῶν ὑπεκφυγόντων ἀπεσώθη πρὸς τὸ
 ἄλλο ναυτικόν.

ΚΕΦ. Γ'.

Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ἐς Γόρδιον παρῆλθε, πόθος λαμ-
 βάνει αὐτὸν ἀνελθόντα ἐς τὴν ἄκραν, ἵνα καὶ τὰ βα-
 σίλεια ᾦν τῷ Γορδίῳ καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Μίδου,
 τὴν ἀμαζαν ἰδεῖν τοῦ Γορδίου καὶ τοῦ ζυγοῦ τῆς ἀμάξης
 τὸν δεσμόν. (2) Λόγος δὲ περὶ τῆς ἀμάξης ἐκείνης παρὰ
 τοῖς προσχωροῦσι πολλὸς κατεῖχε, Γόρδιον εἶναι τῶν πά-
 λαι Φρυγῶν ἄνδρα πέννητα καὶ ὀλίγην εἶναι αὐτῷ γῆν
 ἐργάζεσθαι καὶ ζεύγῃ βοῶν δύο· καὶ τῷ μὲν ἀροτριᾶν,
 τῷ δὲ ἀμαγεύειν τὸν Γόρδιον. (3) Καὶ ποτε ἀροῦντος
 αὐτοῦ ἐπιπτῆναι ἐπὶ τὸν ζυγὸν δετὸν καὶ ἐπιμεῖναι ἔστε
 ἐπὶ βουλυτὸν καθήμενον· τὸν δὲ ἐκπλαγέντα τῇ ὄψει
 εἶναι κοινώσαντα ὑπὲρ τοῦ θεοῦ παρὰ τοὺς Τελμισσέας
 τοὺς μάντις· εἶναι γὰρ τοὺς Τελμισσέας σοφοὺς τὰ θεῶα

Memnon præfuerit. (2) Pharnabazus igitur externo milite
 Thymondæ tradito, ad Autophradaten, qui apud classem
 erat, navigat. Hi, quum una essent, Datamen Persam in
 Cycladas cum navibus decem mittunt. Ipsi centum navium
 classe Tenedum petunt : ad quam insulam delati, quum in
 portum qui Borealis dicitur, sese recepissent, ad Tenedios
 mittunt, imperantes ut columnas quas Alexandro et Græcis
 posuerant, tollant, et pacem quam cum Dario per Antalcidi-
 dam inierant, colant. (3) Tenediorum animi magis quidem
 erga Alexandrum et Græcos erant propensi; sed quo tum
 in statu res ipsorum erant, de salute sua, nisi se ad Persa-
 rum voluntatem aggregarent, desperabant; siquidem He-
 gelochus, cui Alexander ut navales copias denuo compara-
 ret imperarat, nondum tantas coegerat, ut sperarent illas
 brevi tempore adiumento ipsis esse posse. Ita Pharnabazus
 Tenedios metu potius quam voluntate ad se pertraxit.

4. Dum hæc aguntur, Proteas Andronici filius naves
 longas ex Eubœa et Peloponneso Antipatri jussu college-
 rat, quæ et insulis ipsique adeo Græciæ præsidio alicui es-
 sent, si, uti nuntiabatur, barbari classe infestarent. Is
 quum audisset Datamen cum decem navibus ad Siphnum in
 statione agere, ipse cum quindecim navibus Chalcidem, ad
 Euripum sitam, defertur : (5) quumque prima luce ad Cy-
 thnum insulam appulisset, totum ibi diem substitit, ut cer-
 tius exploratusque aliquid de decem illarum navium statu
 cognosceret : simul ut impetus per noctem factus plus hor-
 roris Phœnicibus incuteret. Postquam vero certior factus
 est, Datamen cum navibus ad Siphnum in statione esse,
 luce nondum orta inde movens, et sub ipsam auroram
 hostes nihil tale exspectantes adortus, octo ex eis naves milite
 instructas capit. Datames cum duabus triremibus in primo
 cum Proteæ navibus conflictu clam effugiens, ad reliquam
 classem se recepit.

CAP. III.

Alexander vero, ut Gordium pervenit, conscensa arce,
 ubi et Gordii et filii ejus Midæ regia erat, cepit illum
 cupiditas videndi currum Gordii, et nodum qui in illius cur-
 rus jugo esse ferebatur. (2) Multus enim erat apud finitimos
 eo de curru sermo. Gordium fuisse quandam ex veteribus
 Phrygiis, hominem tenuis fortunæ, exiguum agrum pos-
 sidentem et juga boum duo, quorum altero ad arationem,
 altero ad vecturam uteretur. (3) Eo aliquando arante, aquilam
 in jugo consedissee, ibique in id tempus usque quo bo-
 bus juga demuntur constitisse. Gordium spectaculo atto-
 nitum, Telmissenses vates communicandæ rei causa adisse :
 esse enim Telmissenses peritissimos prodigiorum interpretes,
 et vaticinandi scientiam ipsis pariter atque uxoris et li-

ἐξηγεῖσθαι, καὶ σφισιν ἀπὸ γένους δεδόσθαι αὐτοῖς καὶ γυναῖξαι καὶ παῖσι τὴν μαντείαν. (1) Προσάγοντα δὲ κώμη τινὶ τῶν Τελμισσέων ἐντυχεῖν παρθένῳ ὕδρευομένην, καὶ πρὸς ταύτην εἰπεῖν ὅπως οἱ τὸ τοῦ αἵτου ἔσχε·
 5 τὴν δέ (εἶναι γὰρ καὶ αὐτὴν τοῦ μαντικῶ γένους) θύειν κελεύσαι τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ, ἐπανελθόντα εἰς τὸν τόπον αὐτόν. Καὶ δεηθῆναι γὰρ αὐτῆς Γόρδιον, τὴν θυσίαν ξυνεπιπομένην οἱ αὐτὴν ἐξηγήσασθαι, θῦσαι τε ὅπως ἐκείνη ὑπετίθετο τὸν Γόρδιον καὶ ξυγγενέσθαι ἐπὶ γάμῳ
 10 τῇ παιδί καὶ γενέσθαι αὐτοῖν παῖδα Μίδαν ὄνομα. (3) Ἦδῃ τε ἄνδρα εἶναι τὸν Μίδαν καλὸν καὶ γενναῖον, καὶ ἐν τούτῳ στάσει πιέζεσθαι ἐν σφίσι τοὺς Φρύγας, καὶ γενέσθαι αὐτοῖς χρησμόν διτι ἄμαξα ἄξει αὐτοῖς βασιλέα καὶ διτι οὗτος αὐτοὺς καταπαῦσει τὴν στάσιν. Ἔτι
 15 δὲ περὶ αὐτῶν τούτων βουλευομένοις ἐλθεῖν τὸν Μίδαν ὁμοῦ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ ἐπιστῆναι τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῇ ἁμάξῃ. (6) Τοὺς δὲ ξυμβαλόντας τὸ μαντεῖον τοῦτον ἐκείνον γνῶναι ὄντα ὅτινα ὁ θεὸς αὐτοῖς ἔφραξεν διτι ἄξει ἡ ἁμάξα· καὶ καταστῆσαι μὲν αὐτοὺς βασιλέα
 20 τὸν Μίδαν, Μίδαν δὲ αὐτοῖς τὴν στάσιν καταπαῦσαι, καὶ τὴν ἁμαξαν τοῦ πατρὸς ἐν τῇ ἄκρᾳ ἀναθεῖναι χαριστήρια τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ ἐπὶ τῇ τοῦ αἵτου πομπῇ. Πρὸς δὲ δὴ τούτοις καὶ τότε περὶ τῆς ἁμάξης ἐμυθεύετο, ὅστις λύσει τοῦ ζυγοῦ τῆς ἁμάξης τὸν δεσμόν, τοῦτον
 25 χρῆναι ἄρξαι τῆς Ἀσίας. (7) Ἦν δὲ ὁ δεσμὸς ἐκ φλοιοῦ κρηνέας, καὶ τούτου οὔτε τέλος οὔτε ἀρχὴ ἐφαίνετο. Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ἀπόρως μὲν εἶχεν ἐξευρεῖν λύσιν τοῦ δεσμοῦ, ἄλυστον δὲ περιδεῖν οὐκ ᾔθελε, μὴ τινα καὶ τοῦτο ἐς τοὺς πολλοὺς κίνησιν ἐργάσθαι, οἱ μὲν λέγου-
 30 σιν διτι παίσας τῇ ξίφει διέκοψε τὸν δεσμόν καὶ λελύσθαι ἔφη· Ἀριστόβουλος δὲ λέγει ἐξελόντα τὸν ἔστορα τοῦ ῥυμοῦ, ὃς ἦν τύλος διαβεβλημένος διὰ τοῦ ῥυμοῦ διαμπαῆς, συνέχων τὸν δεσμόν, ἐξελκύσαι ἔξω τοῦ ῥυμοῦ τὸν ζυγόν. (8) Ὅπως μὲν δὴ ἐπράχθη τὰ ἀμφὶ τῷ δεσμῷ
 35 τούτῳ Ἀλεξάνδρῳ, οὐκ ἔγω ἰσχυρίσασθαι. Ἀπὸ τῆς ἁμάξης αὐτὸς τε καὶ οἱ ἀμφ' αὐτόν ὡς τοῦ λογίου τοῦ ἐπὶ τῇ λύσει τοῦ δεσμοῦ συμβεβηκότος. Καὶ γὰρ καὶ τῆς νυκτὸς ἐκείνης βρονταὶ τε καὶ σέλας ἐξ οὐρανοῦ ἐπεσήμηναν· καὶ ἐπὶ τούτοις ἔθου τῇ ὑστεραίᾳ
 40 Ἀλέξανδρος τοῖς φήνασι θεοῖς τὰ τε σημεῖα καὶ τοῦ δεσμοῦ τὴν λύσιν.

ΚΕΦ. Δ'.

Αὐτὸς δὲ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπ' Ἀγκύρας τῆς Γαλατικῆς ἐστέλλετο· καὶ αὐτῷ πρεσβεία ἀφικνεῖται Παφλαγόνων, τὸ τε ἔθνος ἐνδιδόντων καὶ ἐς ὁμολογίαν ξυ-
 15 βαίνοντων· ἐς δὲ τὴν χώραν σὺν τῇ δυνάμει μὴ ἐσβαλεῖν ἐδέοντο. (2) Τούτοις μὲν δὴ προστάσει Ἀλέξανδρος ὑπακούειν Κάλᾳ τῇ σατράπῃ τῆς Φρυγίας. Αὐτὸς δὲ ἐπὶ τῆς Καππαδοκίας ἐλάσας ζύμπασαν τὴν ἐντὸς Ἄλυσος ποταμοῦ προσηγάγετο καὶ ἐτι ὑπὲρ τὸν Ἄλυν πολλήν.
 20 Καταστήσας δὲ Καππαδόκων Σαβίκταν σατράπην, αὐτὸς

beris ab ortu insitam esse. (4) Quumque ad eorum vicum quendam venisset, virgini cuiquam ad fontem eunti obviam venisse, eique, quid sibi evenisset, narrasse. Hanc vero, quum et ipsa ex vatum progenie esset, ut locum istum repetens Jovi regi sacrificaret jussisse. Gordium contra ut ipsum comitaretur et sacrificii modum rationemque doceret, eam rogasse. Illum sacrificasse a puella edoctum, eamque conjugem sibi cepisse, puerumque ex iis procreatum, Midam nomine. (5) Qui quum jam vir forma virtuteque præstans evasisset, Phrygas interea gravi inter se seditione laborasse, eosque oraculo monitos esse, currum iis regem allaturum qui seditionem tolleret. His vero adhuc hisce de rebus inter se consultantibus, venisse Midam una cum patre ac matre, ipsumque curru insidentem concilium adiisse. (6) Illos vaticinium interpretatos, hunc nimirum esse illum quem deus monuerat curru advehendum esse, extemplo Midam regem creasse. Hunc itaque seditionem sedasse, paternumque currum Jovi regi, pro aquila missa, gratiarum loco in arce suspensum consecrasset. Adhuc illud etiam de curru ferebatur: quicumque jugi nodum quod in curru erat nexum solvisset, illum Asiæ imperio potiturum. (7) Erat autem is nexus ex corni arboris libro, qui unde inciperet, quoque se conderet, percipi non poterat. Alexander quum nullam plane solvendi nexus rationem inveniret, insolutum tamen prætermittere nollet, ne id motum aliquem in multitudinis animis excitaret, sunt qui dicant illum ensis ictu vinculum discidis, et solutum esse dixisse. Aristobulus vero auctor est, Alexandrum exemto paxillo temonis (erat is clavus ligneus per medium temonem trajectus, cui vinculum adstrictum erat) jugum temoni detraxisse. (8) Equidem, quomodo nodus ille ab Alexandro solutus fuerit, affirmare non ausim. Ipse certe et qui cum eo erant ita a curru discesserunt, perinde ac si vaticinium de solutione nexus impletum esset. Quod quidem et tonitrua et fulgura ea nocte excitata satis declararunt: eaque de causa postero die diis sacrificavit, tum ob prodigia edita, tum ob rationem solvendi nodi ostensam.

CAP. IV.

Alexander postridie Ancyram Galatiæ urbem profectus est. Eo loci Paphlagonum legati ad eum venerunt, qui provinciam dedant et fœdus ineant: unum hoc orantes ne exercitus fines suos intret. (2) His Alexander, ut Calæ Phrygiorum satrapæ pareant, jubet. Inde in Cappadociam movens, omnem quæ cis Halyn fluvium est regionem et partem aliquam multam ejus quæ trans Halyn est, subegit. Sabictam Cappadociæ satrapam statuit, ipse ad angustias aditus qui

προῆγεν ἐπὶ τὰς πύλας τὰς Κιλικίας. (3) Καὶ ἀφικό-
μενος ἐπὶ τὸ Κύρου τοῦ ξὺν Ξενοφῶντι στρατόπεδον, ὡς
ματεχομένους τὰς πύλας φυλακαῖς ἰσχυραῖς εἶδε, Παρ-
μενίωνα μὲν αὐτοῦ καταλείπει σὺν ταῖς τάξεσι τῶν πε-
ζῶν ὅσοι βαρύτερον ὥπλισμένοι ἦσαν· αὐτὸς δὲ ἀμφὶ
πρώτῃν φυλακὴν ἀναλαβὼν τοὺς τε ὑπασιπistas καὶ τοὺς
Ἀγριᾶνας, προῆγε τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὰς πύλας, ὡς οὐ προσ-
δεχομένοις τοῖς φύλαξιν ἐπιπείσειν. (4) Καὶ προσάγων
μὲν οὐκ ἔλαθεν, ἐς ἴσον δὲ αὐτῷ κατέστη ἡ τολμή. Οἱ
γὰρ φύλακες αἰσθόμενοι Ἀλέξανδρον αὐτὸν προσάγοντα,
λαίοντες τὴν φυλακὴν ὥχοντο φεύγοντες. Τῇ δὲ ὑστε-
ραιᾷ ἡμέρᾳ τῇ ἑστῇ ξὺν τῇ δυνάμει πάσῃ ὑπερβαλὼν τὰς
πύλας κατέβηκεν ἐς τὴν Κιλικίαν. (5) Καὶ ἐνταῦθα
ἀγγέλλεται αὐτῷ Ἀρσάμης ὅτι πρόσθεν μὲν ἐπενόει δια-
σῶειν Πέρσας τὴν Ταρσόν, ὡς δὲ ὑπερβελήκοτα ᾗδη
τὰς πύλας ἐπέθετο Ἀλέξανδρον, ἐκλίπειν ἐν νύξῃ
τὴν πόλιν· δεδιέναι οὖν τοὺς Ταρσέας μὴ ἐπ' ἀρπαγὴν
τραπείας οὕτω τὴν ἀπολείψιν τῆς Ταρσοῦ ποιήσεται.
(6) Ταῦτα ἀκούσας δρόμῳ ἦγεν ἐπὶ τὴν Ταρσὸν τοὺς τε
ἰππέας καὶ τῶν ψιλῶν ὅσοι κουφότατοι, ὥστε δ' Ἀρσά-
μης μαθὼν αὐτοῦ τὴν ὁρμὴν σπουδῇ φεύγει ἐκ τῆς Ταρ-
σοῦ παρὰ βασιλέα Δαρεῖον, οὐδὲν βλάβας τὴν πόλιν.

7. Ἀλέξανδρος δέ, ὡς μὲν Ἀριστοβούλῳ λείκεται,
ὑπὸ καμάτου ἐνόσησεν· οἱ δὲ εἰς τὸν Κύδνον ποταμὸν
λέγουσι ρίψαντα νήξασθαι, ἐπιθυμήσαντα τοῦ ὕδατος,
ἰδρῶντα καὶ καύματα ἔχοντες. Ὁ δὲ Κύδνος ρεῖ διὰ
μέσης τῆς πόλεως· οἳ δὲ ἐκ τοῦ Ταύρου ὄρους τῶν
πηγῶν οἱ ἀνισχοῦσιν καὶ διὰ τοῦ καθαροῦ ῥέου,
ψυχρὰς τέ ἐστι καὶ τὸ ὕδωρ καθαρόν. (8) Σπασμῷ τε
οὖν ἔχεσθαι Ἀλέξανδρον καὶ θερμαῖς ἰσχυραῖς καὶ ἀγρυ-
πνίᾳ ξυνεχεῖ. Καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἰατροὺς οὐκ οἶσθαι
εἶναι βιώσιμον, Φίλιππον δὲ Ἀκαρνανά, ἱατρόν, ξυν-
όντα Ἀλέξανδρῳ καὶ τὰ τε ἀμφὶ ἱατρικὴν ἐς τὰ μά-
λιστα πιστευόμενον καὶ τὰ ἄλλα οὐκ ἀδόκιμον ἐν τῷ
στρατῷ ὄντα, καθῆραι ἐθέλειν Ἀλέξανδρον φαρμάκῳ·
καὶ τὸν κελεύειν καθῆραι. (9) Τὸν μὲν δὲ παρασκευά-
ζον τὴν κύλικα· ἐν τούτῳ δὲ Ἀλέξανδρῳ δοθῆναι ἐπι-
στολὴν παρὰ Παρμενίωνος φυλάσσασθαι Φίλιππον·
ἀκούειν γὰρ διεφθάρθαι ὑπὸ Δαρείου χρήμασιν, ὥστε
φαρμάκῳ ἀποκτείναι Ἀλέξανδρον. Τὸν δέ, ἀναγνόντα
τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἐτι μετὰ χεῖρας ἔχοντα, αὐτὸν μὲν
λαβεῖν τὴν κύλικα ἐν ᾗ τὸ φάρμακον· τὴν ἐπιστολὴν
δὲ τῷ Φίλιππῳ δοῦναι ἀναγνῶναι. (10) Καὶ ἑμοῦ τὸν
τε Ἀλέξανδρον πίνειν καὶ τὸν Φίλιππον ἀναγινώσκειν
τὰ παρὰ τοῦ Παρμενίωνος. Φίλιππον δὲ εὐθὺς ἐνδύ-
λον γενέσθαι ὅτι καλῶς οἱ ἔχει τὰ τοῦ φαρμάκου· οὐ
γὰρ ἐπλάγῃναι πρὸς τὴν ἐπιστολὴν, ἀλλὰ τοσόνδε
υἱὸν παρακαλέσαι Ἀλέξανδρον, καὶ ἐς τὰ ἄλλα οἱ
πεῖθεσθαι ὅσα ἐπαγγέλλοιτο· σωθήσεσθαι γὰρ πειθό-
μενον. (11) Καὶ τὸν μὲν καθαρῶναι τε καὶ βράσαι
αὐτῷ τὸ νόσημα, Φίλιππον δὲ ἐπιδείξει ὅτι πιστὸς
ἐστὶν αὐτῷ φίλος, καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν
ὅτι αὐτοῖς τε τοῖς φίλοις βέβαιος εἰς τὸ ἀνύποπτον
τυγχάνει ὦν καὶ πρὸς τὸ ἀποθανεῖν ἐρῶν μένος.

Ciliciam aperit contendit. (3) Quumque ad castra Cyri,
qui cum Xenophonte erat, venisset, ut Portas valido præ-
sidio insessas vidit, Parmenionem ibi cum cohortibus pe-
ditum, qui gravioris armaturæ erant, reliquit. Ipse sub
primam noctis vigiliam sumptis secum scutatis et sagittariis
atque Agrianis, noctu ad Portas movit, ut ex improviso
præsidium invadat. (4) Neque tamen ita clam ac putabat,
hostes adoriri potuit: sed æque feliciter ipsi cessit audacia.
Præsidarii enim cognito Alexandri adventu, deserto præsi-
dio in fugam se coniecerunt. Postero die sub auroram Portas
cum universo exercitu transgressus, in Ciliciam descendit.
(5) Hic ei nuntiatum est, Arsamen qui initio Tarsum in Per-
sarum potestate conservare statuerat, postquam audisset
Alexandrum jam Portas transgressum esse, de urbe deserenda
cogitare; Tarsenses autem vereri, ne direpta urbe demum
Tarsum desereret. (6) Quo cognito, Alexander summa
festinatione Tarsum petit, equites et levis expeditæque ar-
maturæ pedites secum ducens. De cuius adventu Arsames
certior factus confestim ex Tarso ad Darium regem fugit,
nullo damno urbi illato.

7. Alexander, ut Aristobulus refert, præ nimio labore in
morbum incidit. Alii tradunt illum, sudantem ac astuan-
tem, aquæ cupidum natandi causa sese in Cydnum
flumen, quod mediam urbem secat, coniecisse. Ejus
fontes quum ex Tauro monte oriantur et puro solo exci-
pantur, fit ut unda ejus incorruptissima simulque frigidis-
sima sit: (8) atque hinc Alexandrum spasmo acutissimo
febri et insomnia correptum fuisse. Ac ceteros quidem
medicos de vita ejus desperasse, Philippum vero Acarna-
nem medicum, Alexandri comitem, cui in re medica
potissimum fidebat, quique in exercitu etiam alioquin magno
in honore habebatur, medicata potione purgare eum voluisse.
(9) Atque interea dum hic adhiberi potionem juberet,
ille poculum pararet, literas Alexandro a Parmenione alla-
tas, quibus denuntiabat ut sibi a Philippo caveret. Audisse
enim se, Philippum a Dario pecunia corruptum ut regem
pharmaco interficeret. Alexandrum, perlectis literis, quum
adhuc eas manu teneret, poculum in quo erat potio acce-
pisse; epistolam vero Philippo legendam dedisse: (10)
unoque tempore Alexandrum potionem hausisse, et Philip-
pum Parmenionis literas legisse. Philippum vero vultu
statim declarasse, bene se sibi de pharmaco conscium esse.
Neque enim lectione epistolæ ullam animi perturbationem
præ se tulisse: hortatum solummodo fuisse Alexandrum,
ut in reliquis quoque quæ præscriberet, suo consilio ac-
quiesceret. Salutem enim, si pareret, recuperaturum. (11)
Atque Alexandrum quidem purgatum et vi morbi levatum
esse et Philippo declarasse, quam fidum amicum illum
haberet: ceteris etiam qui ipsi aderant, testatum fuisse
quam constantem de ipsorum amicitia opinionem, omni
suspicionem remota, concepisset, simulque quam fortiter
mortem ferret.

ΚΕΦ. Ε'.

Ἐκ δὲ τούτου Παρμενίωνα μὲν πέμπει ἐπὶ τὰς ἄλλας πύλας, αἱ δὲ ὀρίζουσι τὴν Κιλικίαν τε καὶ Ἀσσυρίων γῶραν, προκαταλαβεῖν καὶ φυλάσσειν τὴν πόρον, δοὺς αὐτῷ τῶν τε ξυμμάχων τοὺς πεζοὺς καὶ τοὺς Ἕλληνας τοὺς μισθοφόρους καὶ τοὺς Θρᾶκας, ὧν Σιτάλκης ἡγεῖτο, καὶ τοὺς ἱππέας δὲ τοὺς Θεσσαλοὺς. (2) Αὐτὸς δὲ ὕστερος ἄρας ἐκ Ταρσοῦ τῇ μὲν πρώτῃ ἐς Ἀρχιάλον πόλιν ἀφικνεῖται. Ταύτην δὲ Σαρδανάπαλον κτίσαι τὸν Ἀσσύριον λόγος· καὶ τῷ περιδόλῳ δὲ καὶ τοῖς θεμελίοις τῶν τειχῶν δὴλῃ ἐστὶ μεγάλη τε πόλις κτισθεῖσα καὶ ἐπὶ μέγα ἔλθοῦσα δυνάμει. (3) Καὶ τὸ μῆνιμα τοῦ Σαρδανάπαλου ἐγγὺς ἦν τῶν τειχῶν τῆς Ἀρχιάλου· καὶ αὐτὸς ἐφειστήκει ἐπ' αὐτῷ Σαρδανάπαλος συμβεβληκὸς τὰς χεῖρας ἀλλήλαις ὡς μάλιστα ἐς κρότον συμβάλλονται, καὶ ἐπιγράμμα ἐπεγέγραπτο αὐτῷ Ἀσσύρια γράμματα· οἱ μὲν Ἀσσύριοι καὶ μέτρον ἔρασκον ἐπεῖναι τῷ ἐπιγράμματι, (4) ὁ δὲ νοὺς ἦν αὐτῷ ὃν ἔφραζε τὰ ἔπη, ὅτι Σαρδανάπαλος ὁ Ἀνακυνδαράξου παῖς Ἀρχιάλον καὶ Ταρσὸν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἐδείματο. Σὺ δέ, ὦ ξένη, ἔσθιε καὶ πῖνε καὶ παῖζε, ὡς τ' ἄλλα τὰ ἀνθρώπινα οὐκ ὄντα τούτου ἀξία· τὸν φόρον αἰνισσόμενος ὅνπερ αἱ χεῖρες ἐπὶ τῷ κρότῳ ποιῶσι· καὶ τὸ παῖζε βραδουργότερον ἐγγεγράφθαι ἔφασαν τῷ Ἀσσυρίῳ ὀνόματι.

5. Ἐκ δὲ τῆς Ἀρχιάλου ἐς Σόλους ἀφίκετο· καὶ φρουρὰν ἐπήγαγεν ἐς Σόλους καὶ ἐπέβαλεν αὐτοῖς τάλαντα διακόσια ἀργυρίου ζημίαν, ὅτι πρὸς τοὺς Πέρσας μᾶλλον τι τὸν νοῦν εἶχον. (6) Ἐνθεν δὲ ἀναλαβὼν τῶν μὲν πεζῶν τῶν Μακεδόνων τρεῖς τάξεις, τοὺς τοξότας δὲ πάντας καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας ἐξελαύνει ἐπὶ τοὺς τὰ ὄρη κατέχοντας Κίλικας. Καὶ ἐν ἑπτὰ ταῖς πάσαις ἡμέραις τοὺς μὲν βίᾳ ἐξέλω, τοὺς δὲ ὁμολογίᾳ παραστησάμενος, ἐπανήκεν ἐς τοὺς Σόλους. (7) Καὶ ἐνταῦθα μανθάνει Πτολεμαῖον καὶ Ἀσανδρον ὅτι ἐκράτησαν Ὀροντοβάτου τοῦ Πέρσου, ὅς τήν τε ἄκραν τῆς Ἀλικαρνασσοῦ ἐφύλασσε καὶ Μύνδον καὶ Καῦνον καὶ Θήρην καὶ Καλλιπόλιν κατέειχε· προσῆκτο δὲ καὶ Κῶ καὶ Τριόπιον. Τούτων ἡττησθαι ἔγραφον μάχη μεγάλη· καὶ ἀποθανεῖν μὲν τῶν ἀμφ' αὐτὸν πεζοὺς ἐς ἑπτακοσίους καὶ ἱππέας ἐς πεντήκοντα, ἀλῶναι δὲ οὐκ ἐλάτους τῶν χιλίων. (8) Ἀλέξανδρος δὲ ἐν Σόλοις θύσας τε τῷ Ἀσκληπιῷ καὶ πομπεύσας αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὰ πᾶσα, καὶ λαμπάδα ἐπιτελέσας καὶ ἀγῶνα διαθεὶς γυμνικὸν καὶ μουσικὸν Σολεῦσι μὲν δημοκρατεῖσθαι ἐδωκεν· αὐτὸς δὲ ἀναεὺξας ἐς Ταρσὸν τοὺς μὲν ἱππέας ἀπέστειλε Φιλιῶτα δοὺς ἄγειν διὰ τοῦ Ἀλφίου πεδίου ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν Πύραμον, (9) αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς πεζοῖς καὶ τῇ ἰλῇ τῇ βασιλικῇ ἐς Μαγαρσὸν ἦκε καὶ τῇ Ἀθηναῖ τῇ Μαγαρσίδι ἔθυσεν. Ἐνθεν δὲ ἐς Μαλλὸν ἀφίκετο καὶ Ἀμφιλόχῳ ὅσα ἥρωι ἐνήγισε· καὶ στασιάζοντας καταλαβὼν τὴν στάσιν αὐτοῖς κατέπαυσε· καὶ τοὺς φόρους οὓς βασιλεῖ Δαρείῳ ἀπέφερον ἀνῆκεν, ὅτι

CAP. V.

Post hæc Parmenionem ad præoccupandas alias angustias mittit, quæ Ciliciam ab Assyria dividunt, ut transitum tueatur, peditibus auxiliariis ei adjunctis Græcisque mercenariis ac Thracibus, quibus Sitalces præerat, atque equitibus Thessalis. (2) Ipse postea ex Tarso movens, primo die ad Anchialum oppidum pervenit. Hoc ferunt Sardanapalum Assyriorum regem condidisse; ac sane circuitus ipse et murorum fundamenta argumento sunt magnam urbem conditam, et ad summam potentiam pervenisse. (3) Sardanapali sepulcrum ad ipsa Anchiali moenia exstabat, cui innitebatur Sardanapalus manus (*digitos*) collidens, ut crepitem edituri facere solent. Inscriptio statuæ addita erat Assyrii literis, cui metrum subesse Assyrii dicebant. (4) Versuum sententia hæc erat, SARDANAPALUS ANACYNDARAXÆ F. ANCHIALUM ET TARSUM UNO DIE CONDIDIT. TU VERO HOSPES EDE, BIBÈ, LUDE, QUUM CETERÆ RES HUMANÆ TANTI NON SINT; crepitem significans quem manus faciunt. Illud vero Lude molliore quodam lascivioque Assyrio vocabulo expressum aiebant.

5. Ex Anchialo ad Solos pervenit, præsidioque urbi imposito, ducenta argenti talenta nomine mulctæ iis imperat, quod propensiore erga Persas animo fuisset. (6) Inde cum tribus Macedonum agminibus, sagittariis omnibus atque Agrianis Cilices qui montes occupaverant adortus, iisque intra septem in universum dies partim vi partim pactionibus in potestatem suam redactis, Solos rediit. (7) Hic Orontobatem Persam qui Halicarnassi arcem et Myndum et Caunum ac Theram et Callipolim tenebat, a Ptolemæo et Asandro victum cognovit. Accesserat ad victoriam et Cos et Triopium. Hunc magno prælio victum perscribebant, cæsis peditum circiter septingentis, equitum quinquaginta, vivis non infra mille captis. (8) Alexander quum apud Solos Æsculapio sacrificasset, ipseque pariter ac totus exercitus pompam facibus circumgestatis peregisset, ludis etiam gymniciis ac musicis editis, Solensibus democratiam concessit. Ipse Tarsum versus movens, negotio Philotæ dato ut equitatum per Aleium campum ad Pyramum flumen ducat, (9) cum peditatu et turma regia Magarsum venit, et Minervæ Magarsidi sacrificavit. Inde Mallum profectus: Amphilocho ut heroi parentavit, quumque cives seditione laborantes offendisset, ea sedata, tributa quæ Dario regi pendere soliti erant, iis remisit, quum

Ἀργείων μὲν Μαλλωταὶ ἄποικοι ἦσαν, αὐτοὺς δὲ ἀπ' Ἀργους τῶν Ἡρακλειδῶν εἶναι ἡξίου.

ΚΕΦ. Γ'.

Ἔτι δὲ ἐν Μαλλῶ ὄντι αὐτῷ ἀγγέλλεται Δαρεῖον ἐν Σώχοις ζῆν τῇ πάσῃ δυνάμει στρατοπαδεύειν. Ὁ δὲ χώρος οὗτος ἐστὶ μὲν τῆς Ἀσσυρίας γῆς, ἀπέχει δὲ τῶν πυλῶν τῶν Ἀσσυρίων ἐς δύο μάλιστα σταθμούς. Ἐνθα δὴ ξυναγαγὼν τοὺς ἐταίρους φράζει αὐτοῖς τὰ ἐξηγγελμένα ὑπὲρ Δαρείου τε καὶ τῆς στρατιᾶς τῆς Δαρείου. Οἱ δὲ αὐτοὺς ὡς εἶχον ἀγειν ἐκέλευον. (2) Ὁ δὲ τότε μὲν ἐπαινέσας αὐτοὺς διελύσε τὸν ζύλλογον, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ προῆγεν ὡς ἐπὶ Δαρεῖον τε καὶ τοὺς Πέρσας. Δευτεραῖος δὲ ὑπερβαλὼν τὰς πύλας ἐστρατοπέδευσε πρὸς Μυριάνδρῳ πόλει· καὶ τῆς νυκτὸς χειμῶν ἐπιγίγνεται σκληρὸς καὶ ὕδωρ τε ἐξ οὐρανοῦ καὶ πνεῦμα βίσιον· τοῦτο κατέσχευεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ Ἀλέξανδρον.

3. Δαρεῖος δὲ τέως μὲν ζῆν τῇ στρατιᾷ διέτριβεν, ἐπιλεξάμενος τῆς Ἀσσυρίας γῆς πεδίον πάντῃ ἀναπεπταμένον καὶ τῷ τε πλήθει τῆς στρατιᾶς ἐπιτήδειον καὶ ἐνιππάσασθαι τῇ ἵππῳ ζύμφορον. Καὶ τοῦτο τὸ χωρίον ξυμβούλευσεν αὐτῷ μὴ ἀπολιπεῖν Ἀμύντας ὁ τοῦ Ἀντίοχου, ὁ παρ' Ἀλέξανδρου αὐτόμολος· εἶναι γὰρ τὴν εὐρυχωρίαν πρὸς τοῦ πλήθους τε καὶ τῆς σκευῆς τῶν Περσῶν. Καὶ ἔμεινε Δαρεῖος. (4) Ὡς δὲ Ἀλέξανδρος πολλὰ μὲν ἐν Ταρσῷ τριεὶς ἐπὶ τῇ νόσῳ ἐγίνετο, οὐκ ὀλίγη δὲ ἐν Σόλοις, ἵνα ἐθιέ τε καὶ ἐτόμπευε, καὶ ἐπὶ τοὺς ὀρεινοὺς Κίλικας διέτριψεν ἐξελάσας, τοῦτο ἐσθλὴ Δαρεῖον τῆς γνώμης· καὶ αὐτὸς τε ὁ τιπερ ἡδιστον ἦν δοξασθέν, ἐς τοῦτο οὐκ ἀκουσίως ὑπῆρχθαι, καὶ ὑπὸ τῶν κατ' ἡδονὴν ξυνόντων τε καὶ ξυνησομένων ἐπὶ κακῶ τοῖς ἀεὶ βασιλεύουσιν ἐπαιρόμενος ἔγνω μηκέτι Ἀλέξανδρον ἐθέλειν προτείνειν τοῦ πρόσω· (5) ἀλλ' ὁκνεῖ γὰρ πυνθανόμενον ὅτι αὐτὸς προσάγοι· καταπατήσιν τε τῇ ἵππῳ τῶν Μακεδόνων τὴν στρατιὰν ἄλλος ἄλλοθεν αὐτῷ ἐπαίροντες ἐπέλεγον· καίτοι γε Ἀμύντας ἤξειν τε Ἀλέξανδρον ἰσχυρίζετο ὅπου ἂν πύθεται Δαρεῖον ὄντα, καὶ αὐτοῦ προσμένειν ἐκέλευεν. (6) Ἀλλὰ τὰ χεῖρ᾽ ἄλλοι, ὅτι καὶ ἐν τῷ παραυτίκα ἡδῶ ἀκοῦσαι ἦν, ἐπειθε· καὶ τι καὶ δαιμόνιον τυχὸν ἦγεν αὐτὸν εἰς αὐτοὺς τὸν χώρον, οὗ μήτε ἐκ τῆς ἵππου πολλὰ ὠφέλεια αὐτῷ ἐγένετο, μήτε ἐκ τοῦ πλήθους αὐτοῦ τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀκοντίων τε καὶ τοξευμάτων, μηδὲ τὴν λαμπρότητα αὐτῇ τῆς στρατιᾶς ἐπιδείξειν ἡδυνήθη, ἀλλὰ Ἀλέξανδρος τε καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν εὐμαρῶς τὴν νίκην παρέδωκεν. (7) Ἐχρῆν γὰρ ἡδὴ καὶ Πέρσας πρὸς Μακεδόνων ἀφαιρεθῆναι τῆς Ἀσίας τὴν ἀρχήν, καθάπερ οὖν Μήδοι μὲν πρὸς Περσῶν ἀνθρήθησαν, πρὸς Μήδων δὲ ἔτι ἐμπροσθεν Ἀσσυρίοι.

Malli Argivorum coloni essent, ipseque ab Heraclidis Argivis oriundum se perhiberet.

CAP. VI.

Quum adhuc apud Mallos esset Alexander, nuntii ad eum veniunt, Darium cum universo exercitu ad Sochos castra fixisse. Est is Assyriæ locus ab angustiis quæ Assyriam aperiunt bidui fere itinere dissitus. Convocatis itaque amicis, quæ sibi de Dario ejusque exercitu nuntiata erant exponit : qui quidem confestim in eos duci postulabant. (2) Alexander, collaudata eorum virtute, tum quidem concilium dimisit : postero vero die exercitum in Darium et Persas duxit : quumque secundis castris Pylarum angustias superasset, ad Myriandrum urbem castra posuit : eaque nocte ingens orta tempestas magnaque imbrium ac ventorum vis cælo effusa Alexandrum in castris continuit.

3. Darius interea cum exercitu morabatur et castris locum delegerat Assyriæ campum planum omnique ex parte apertum, qui et magnitudini exercitus maxime commodus esset, et ad ducendum equitatum peropportunos visus fuerat. A quo quidem loco ne recederet, Amyntas Antiochi filius, ab Alexandro transfuga, suaserat. Loci enim amplitudinem et multitudinem Persarum et impedimentis percommodam esse. Et mansit quidem eo loci Darius. (4) Cæterum quum Alexander longiorem moram Tarsi ob aegritudinem faceret, neque minorem Solis, ubi et sacrificarat et pompam duxerat : multum etiam temporis in expeditione adversus Cilices montanos posuisset : Darium a sententia sua abduxit, neque invitatus ad id quod jucundissimum erat credendum pertractatus est. Siquidem ab iis qui ad voluptatem tantum loquentes aderant, semperque aderunt regibus eorum damno, impulsus, Alexandrum ulterius progredi nolle sibi persuaserat, nuntio sui adventus perculsum. (5) Hoc etiam modo ejus animum commoverant, quod Darii equitatum facile universas Macedonum copias proculcatum dicebant : quantumvis Amyntas Alexandrum, ubicunque is Darium esse audiret, venturum affirmasset, ibique eum opperiri suasisset. (6) Cæterum deterior sententia, quum primo accessu gratior auribus accideret, vicit. Ac fortasse deus illum eo loci adduxit, ubi nec equitatus magno usui esse posset, ut nec infinita hominum pariter et jaculorum ac telorum multitudo, sed ne ipsam quidem exercitus magnificentiam ostendere poterat : Alexandro vero facilem omnino victoriam præbebat. (7) Oportebat enim Asiæ imperium Persis a Macedonibus adimi, quemadmodum Persæ Medis ac prius Medi Assyriis ademerant.

ΚΕΦ. Ζ'.

Ἵπερβαλὼν δὲ τὸ ὄρος Δαρείους τὸ κατὰ τὰς πύλας τὰς Ἀμανικὰς καλουμένας ὡς ἐπὶ Ἴσδον προῆγε· καὶ ἐγένετο κατόπιν Ἀλέξανδρου λαθὼν. Τὴν δὲ Ἴσδον κατασχών, ὅσους διὰ νόσον ὑπολειμμένους αὐτοῦ τῶν Μακεδόνων κατέλαβε, τούτους χαλεπῶς αἰκισάμενος ἀπέκτεινεν· ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν προὔχῳρει ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν Πίναρον. (2) Καὶ Ἀλέξανδρος ὡς ἤκουσεν ἐν τῷ ὀπίσθην αὐτοῦ ὄντα [τὸν] Δαρεῖον, ἐπεὶ οὐ πιστὸς αὐτῷ ὁ λόγος ἐφαίνεται, ἀναβιβάσας ἐς τριακόντορον τῶν ἐταίρων τινὰς ἀποπέμπει ὀπίσω ἐπὶ Ἴσδον, κατασχεφόμενους εἰ τὰ ὄντα ἐξαγγέλλεται. Οἱ δέ, ἀναπλεύσαντες τῇ τριακοντόρῳ, ὅτι κολπώδης ἦν ἡ ταύτη θάλασσα, μᾶλλον τι εὐπετῶς κατέμαθον αὐτοῦ στρατοπεδεύοντας τοὺς Πέρσας· καὶ ἀπαγγέλλουσιν Ἀλέξανδρῳ ἐν χερσὶν εἶναι Δαρεῖον.

3. Ὁ δὲ συγκαλέσας στρατηγούς τε καὶ ἱλάρχας καὶ τῶν ζυμμάχων τοὺς ἡγεμόνας παρεκάλει θαρρῆν μὲν ἐκ τῶν ἤδη σφίσι καλῶς κεκινδυνευμένων καὶ ὅτι πρὸς νενικημένους ὁ ἀγὼν νεικηχόσιν αὐτοῖς ἔσται καὶ ὅτι ὁ θεὸς ὑπὲρ σφῶν στρατηγεῖ ἄμεινον, ἐπὶ νοῦν Δαρεῖν ἀγαθὸν καθεῖρξαι τὴν δύναμιν ἐκ τῆς εὐρυχωρίας ἐς τὰ στενόπορα, ἵνα σφίσι μὲν ζυμμετρον τὸ χωρίον ἀναπτύξαι τὴν φάλαγγα, τοῖς δὲ ἄχρειον τὸ πλῆθος ὅτι ἔσται τῇ μάχῃ, οὔτε τὰ σώματα οὔτε τὰς γνώμας παραπλησίους. (4) Μακεδόνας τε γὰρ Πέρσας καὶ Μήδους, ἐκ πάντων πολλοῦ τρυφῶσιν, αὐτοὺς ἐν τοῖς πόνοις τοῖς πολεμικοῖς πάλαι ἤδη μετὰ κινδύνων ἀσχομένους, ἄλλως τε καὶ δούλοις ἀνθρώποις ἐλευθέρους, ἐς χεῖρας ἤξιν· ὅσοι τε Ἕλληνες Ἕλλησιν, οὐχ ὑπὲρ τῶν αὐτῶν μαχεῖσθαι, ἀλλὰ τοὺς μὲν ζῶν Δαρεῖν ἐπὶ μισθῷ καὶ οὐδὲ τούτῳ πολλῶν κινδυνεύοντας, τοὺς δὲ ζῶν σφίσι, ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐκόντας ἀμύνομένους. (5) Βαρβάρων τε αὖ Ὀρθῶν καὶ Παίωνας καὶ Ἰλλυρίους καὶ Ἀγριαῖνας τοὺς εὐρωστοτάτους τε τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπῃν καὶ μαχιμωτάτους πρὸς τὰ ἀπονώτατά τε καὶ μαλακώτατα τῆς Ἀσίας γένῃ ἀντιτάξασθαι· ἐπὶ δὲ Ἀλέξανδρον ἀντιστρατηγεῖν Δαρεῖν. (6) Ταῦτα μὲν οὖν ἐς πλεονεξίαν τοῦ ἀγῶνος ἐπεζήει· τὰ δὲ ἄλλα ὅτι μεγάλα ἔσται σφίσι τοῦ κινδύνου ἐπεδείκνυν. Οὐ γὰρ τοὺς σατράπας τοὺς Δαρείου ἐν τῷ τότε κρατήσιν, οὐδὲ τὴν Ἰππον τὴν ἐπὶ Γρανικῷ ταχθεῖσαν, οὐδὲ τοὺς δισμυρίους ξένους τοὺς μισθοφόρους, ἀλλὰ Περσῶν τε ὁ τιπερ ὄφελος καὶ Μήδων καὶ ὅσα ἄλλα ἔθνη Πέρσαις καὶ Μήδοις ὑπήκοα ἐποιεῖ τὴν Ἀσίαν καὶ αὐτὸν μέγαν βασιλέα παρόντα, καὶ ὡς οὐκ ὀδὲν ὑπολειφθήσεται σφισιν ἐπὶ τῷδε τῷ ἀγῶνι ὅτι μὴ κρατεῖν τῆς Ἀσίας ζυμπάσης καὶ πέρας τοῖς πολλοῖς πόνοις ἐπιθεῖναι. (7) Ἐπὶ τούτοις δὲ τῶν τε ἐς τὸ κοινὸν ζῶν λαμπρότητι ἥδη πεπραγμένων ὑπεμνήσκει· καὶ εἰ δὴ τῷ ἰδίῳ τι διαπρεπὲς ἐς κάλλος τετολημμένον, ὀνομαστὶ ἕκαστον ἐπὶ τῷ ἔργῳ ἀνακαλῶν. Καὶ τὸ αὐτοῦ οὐκ ἀκίνδυνον ἐν ταῖς μάχαῖς ὡς ἀνεπαχθέστατα

CAP. VII.

Darius, superato monte qui prope Portas Amanicas est, Issum versus movit, Alexandrum imprudens a tergo relinquens. Capta Isso, quotquot Macedones ibi propter invaletudinem relictos comprehendit, crudeliter excruciatos interficit. Postero die ad Pinarum amnem processit. (2) Alexander, simulac audivit Darium a tergo relictum, quoniam illi parum certum hoc nuntium videbatur, quosdam ex amicis navi quæ XXX remis agitur impositos, Issum remittit, exploraturos an quæ nuntiabantur vera essent. Qui triacontoro conscensa, quum mare illud sinuosum sit, facile cognoverunt Persas ibi castra posuisse: atque Alexandro renuntiant, Darium in manibus esse.

3. Ipse, convocatis cohortium turmarumque ductoribus et auxiliariorum præfectis, hortatur bono ut animo sint ob ea quæ præclare antea fortiterque gessissent, et quod victoribus ipsis contra victos pugna immineret. Deum pro ipsis potius pugnare, qui Darium impulerit ut exercitum ex spatiosissimo campo in illas angustias adduceret, ut Macedonibus commodus ad explicandam phalangem locus esset: hostibus vero tanta multitudo ad pugnandum inutilis. Adhæc neque corporum neque animorum viribus pares esse. (4) Macedones enim cum Persis et Medis, qui multo jam tempore otio ac deliciis enervati essent, congressuros: ipsos bellicis laboribus jamdudum ad pericula subeunda exercitatos: præterea liberos homines cum servis conflicturos. Græcos qui in utraque acie essent, non iisdem conditionibus pugnatos. Qui enim a Darii partibus essent, mercede eaque exigua conductos pugnare: eos qui a Macedonibus essent, pro Græcia sponte sua adductos dimicare. (5) Ex barbaris autem Thraces, Pæones, Illyrios et Agrianos, fortissimos totius Europæ et bellicosissimos, adversus molles effæminatasque Asiæ gentes in aciem ire. Denique Alexandrum adversus Darium exercitum ducere. (6) Atque hæc quidem ad prælii prærogativam significandam commemoravit. Adhæc præmiorum quæ huic prælio proposita essent magnitudinem exponit. Neque enim eos satrapas Darii illo prælio victuros, neque equitatum qualis ad Granicum amnem constiterat, neque viginti millia exterorum mercenariorum, sed summam imperii Persici ac Medici, et quotquot usquam nationes Persis ac Medis parentes Asiam inhabitant, ipsumque adeo magnum regem debellaturos, nihilque ex eo prælio reliquum futurum, quam ut universæ Asiæ imperent, ut optatum laboribus suis finem imponant. (7) Adhæc quæ splendide ab iis collatis viribus gesta essent recensebat. Si quis vero audax aliquod et laudabile facinus privatim edidisset, nominatim singulos evocabat. Suum quoque periculorum in præliis contentum, quamminima poterat cum invidia

ἐπεξήκει. (8) Λέγεται δὲ καὶ Ξενοφώντος καὶ τῶν ἄμα Ξενοφῶντι μυρίων ἐς μνήμην ἔλθειν, ὡς οὐδὲν τι οὔτε κατὰ τὸ πλῆθος οὔτε κατὰ τὴν ἄλλην ἀξίωσιν σφίσιν ἐπεουκότες, οὐδὲ ἱππέων αὐτοῖς παρόντων Θεσσαλῶν, οὐδὲ Βοιωτῶν ἢ Πελοποννησίων, οὐδὲ Μακεδόνων ἢ Θρακῶν, οὐδ' ὅση ἄλλη σφίσιν ἵππος ξυντέτακται, οὐδὲ τοξοτῶν ἢ σφενδονητῶν, ὅτι μὴ Κρητῶν ἢ Ῥοδίων ὀλίγων, καὶ τούτων ἐν τῷ κινδύνῳ ὑπὸ Ξενοφώντος αὐτοσχεδιασθέντων, (9) οἱ δὲ βασιλέα τε ξὺν πάσῃ τῇ ξυνάμει πρὸς Βαβυλῶνι αὐτῇ ἐτρέψαντο καὶ ἔθνη δσα ἄλλα κατιόντων εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον καθ' ὁδόν σφισιν ἐπεγένετο νικῶντες ἐπῆλθον· δσα τε ἄλλα ἐν τῷ τῶνδε πρὸ τῶν κινδύνων ἐς παράκλησιν ἀνδράσιν ἀγαθοῖς ἐξ ἀγαθῶ ἡγεμόνος παραινέσθαι εἰκός. Οἱ δὲ ἄλλος ἄλλοθεν δεξιούμενοι τε τὸν βασιλέα καὶ τῷ λόγῳ ἐπαίροντες ἀγειν ἤδη ἐκέλευον.

ΚΕΦ. Η'.

Ὁ δὲ τότε μὲν δειπνοποιεῖσθαι παραγγέλλει· προπέμπει δὲ ὡς ἐπὶ τὰς πύλας τῶν τε ἱππέων ὀλίγους καὶ τῶν τοξοτῶν προκατασκευασμένους τὴν ὁδὸν τὴν ὀπίσω· καὶ αὐτὸς τῆς νυκτὸς ἀναλαβὼν τὴν στρατιάν πᾶσαν ἔχει, ὡς κατασχεῖν αὖθις τὰς πύλας. (2) Ὡς δὲ ἀμφὶ μέσας νύκτας ἐκράτησεν αὖθις τῶν παρόδων, ἀνέπαυε τὴν στρατιάν τὸ λοιπὸν τῆς νυκτὸς αὐτοῦ ἐπὶ τῶν πετρῶν, προφυλαχὰς ἀκριβεῖς καταστησάμενος. Ὑπὸ δὲ τὴν ἑω κατῆγε ἀπὸ τῶν πυλῶν κατὰ τὴν ὁδόν· καὶ ἑως μὲν πάντῃ στενόπορα ἦν τὰ χωρία, ἐπὶ κέρως ἦγεν· ὡς δὲ διεχώρει ἐς πλάτος, ἀνέπτυσσεν αἶε τὸ κέρας ἐς ῥάλαγγα, ἄλλην καὶ ἄλλην τῶν ὀπλιτῶν τάξιν παράγων, τῇ μὲν ὡς ἐπὶ τὸ ὄρος, ἐν ἀριστερᾷ δὲ ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν. (3) Οἱ δὲ ἱππεῖς αὐτῷ τέως μὲν κατόπιν τῶν πεζῶν τεταγμένοι ἦσαν. Ὡς δὲ ἐς τὴν εὐρυχωρίαν προήσαν, συνέτασεν ἤδη τὴν στρατιάν ὡς ἐς μάχην, πρώτους μὲν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρως πρὸς τῷ ὄρει τῶν πεζῶν τό τε ἄγλημα καὶ τοὺς ὑπασπιστάς, ὧν ἡγεῖτο Νικάνωρ ὁ Παρμενίωνος, ἐχομένην δὲ τούτων τὴν Κοῖνου τάξιν, ἐπὶ δὲ τούτοις τὴν Περδίκκου. Οὗτοι μὲν ἔσταν ἐπὶ τὸ μέσον τῶν ὀπλιτῶν ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ἀρξαμένῳ τεταγμένοι ἦσαν. (4) Ἐπὶ δὲ τοῦ εὐωνύμου πρώτῃ μὲν ἡ Ἀμύντου τάξις ἦν, ἐπὶ δὲ ἡ Πτολεμαίου, ἐχομένη δὲ ταύτης ἡ Μελεάγρου. Τοῦ δὲ εὐωνύμου τοὺς πεζοὺς μὲν Κράτερος ἐπετέτακτο ἀρχειν, τοῦ δὲ ζύμπαντος εὐωνύμου Παρμενίων ἡγεῖτο· καὶ παρήγγελλτο αὐτῷ μὴ ἀπολείπειν τὴν θάλασσαν, ὡς μὴ κυκλωθεῖεν ἐκ τῶν βαρβάρων, ὅτι πάντῃ ὑπερφαλαγγήσειν αὐτῶν διὰ πλῆθος ἤμελλον.

Β. Δραεῖος δέ, ἐπειδὴ ἐξηγγέλθη αὐτῷ προσάγων ἤδη Ἀλεξάνδρος ὡς ἐς μάχην, τῶν μὲν ἱππέων διαβιβάσει πέραν τοῦ ποταμοῦ τοῦ Πινάρου ἐς τρισυμρίους μάλιστα τὸν ἀριθμόν, καὶ μετὰ τούτων τῶν φιλῶν ἐς εἰσυμρίους, ὅπως τὴν λοιπὴν δύναμιν καθ' ἡσυχίαν

memorabat. (8) Fertur autem etiam Xenophontis et decem millium qui cum eo fuerant meminisse, quippe quod ipsis neque numero, neque ulla alia aestimatione comparandi fuerint : quod neque Thessalos equites, neque Boeotios aut Peloponnesios, neque Macedones aut Thraces, neque alium ullum equitatum qui ipsis accensus erat, habuissent, neque sagittarios aut funditores, præter Cretenses et Rhodios nonnullos, quos Xenophon in ipso discrimine festinanter conscripserat : (9) hos tamen regem cum universo exercitu ante Babylonem in fugam vertisse, gentesque omnes, quotquot iis Euxinum pontum petentibus in itinere restiterunt, domuisse. Alia præterea adjecit, quibus bonos imperatores ante prælia ad bonos ac strenuos milites exhortandos uti par est. Illi certatim regem complexi et verbis efferentes e vestigio in aciem duci postulant.

CAP. VIII.

Tum Alexander corpora curare jubet, equitesque nonnullos et sagittarios ad Portas præmittit, qui viam, quam jam transierat, explorent. Ipseque noctu cum universo exercitu movit, ut angustias illas denuo occupare posset. (2) Ut vero sub medium noctis rursus Portas insedit, reliquum noctis exercitui ad quietem ibi in rupibus dedit, excubiis summa diligentia dispositis, sub auroram ex Portis in viam descendit. Et quamdiu magna erat viarum angustia, angustam etiam aciem ducebat : ubi vero laxare se sinus montium cœperunt, explicuit subinde cornu, alium atque alium ordinem armatorum in phalangem adducens, dextra quidem montem versus, læva autem ad mare. (3) Equites porro interea peditibus a tergo constituti erant. At postquam in aperta loca ventum est, exercitum statim ad prælium committendum instruit. In dextro cornu montem versus peditum agema locat et scutatos, quibus præerat Nicanor Parmenionis filius : proximum his, Cœni ; mox Perdiccæ agmen. Hi quidem usque ad medios gravis armaturæ ordines, si quis a dextro aciei latere numerare incipiat, constituti erant. (4) A sinistro vero primæ erant Amyntæ copiæ, inde Ptolemæi : proximæ huic Meleagri. Et quidem ad lævam Craterus peditibus præfectus erat : totum autem sinistrum cornu Parmenio ducebat. Huic imperatum erat ne a mari recederet, ne videlicet a barbaris circum veniretur. Nam alioqui Persæ facile multitudine copiarum phalangem Macedonum omni ex parte cinxissent.

5. Darius, postquam ei nuntiatum est Alexandrum instructa acie adventare, triginta millia equitum, expeditorum viginti millia Pinarum flumen transire jubet, ut reliquum exercitum securius instruat. (6) Ac primos quidem ex ar-

συντάξει. (6) Καὶ πρώτους μὲν τοῦ ὀπλιτικοῦ τοὺς Ἕλληνας τοὺς μισθοφόρους ἔταξεν ἐς τρισυρίους κατὰ τὴν φάλαγγα τῶν Μακεδόνων· ἐπὶ δὲ τούτοις τῶν Καρδάκων καλουμένων ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐς ἑξακισμύριους· ὀπλῖται δὲ ἦσαν καὶ οὗτοι. Τσοῦτους γὰρ ἐπὶ φάλαγγος ἀπλῆς ἐδέχετο τὸ χωρίον ἵνα ἐτάσσοντο. (7) Ἐπέταξε δὲ καὶ τῷ ὄρει τῷ ἐν ἀριστερᾷ σφῶν κατὰ τὸ Ἀλεξάνδρου δεξιὸν ἐς δισυρίους· καὶ τούτων ἔστιν οἱ κατὰ νώτου ἐγένοντο τῆς Ἀλεξάνδρου στρατιᾶς. Τὸ γὰρ ὄρος ἵνα ἐπετάχθησαν πῇ μὲν διεχώρει ἐς βάθος καὶ κολπῶδες τι αὐτοῦ ὥσπερ ἐν θαλάσῃ ἐγίγνετο· ἔπειτα ἐς ἐπικαυτὴν προῖδον τοὺς ἐπὶ ταῖς ὑπωρεῖαις τεταγμένους κατόπιν τοῦ δεξιοῦ κέρως τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐποίησε. (8) Τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος αὐτοῦ ψιλῶν τε καὶ ὀπλιτῶν, κατὰ ἔθνη συντεταγμένον ἐς βάθος οὐκ ὠφέλιμον, ὅπισθεν ἦν τῶν Ἑλλήνων τῶν μισθοφόρων καὶ τοῦ ἐπὶ φάλαγγος τεταγμένου βαρβαρικοῦ. Ἐλέγετο γὰρ ἡ πᾶσα ἡ ξὺν Δαρείῳ στρατιὰ μάλιστα ἐς ἐξήκοντα μυριάδας μαχίμους εἶναι.

9. Ἀλέξανδρος δὲ, ὡς αὐτῷ πρόσω ἰόντι τὸ χωρίον διέσχεν ὀλίγον ἐς πλάτος, παρήγαγε τοὺς ἱππέας, τοὺς τε ἑταίρους καλουμένους καὶ τοὺς Θεσσαλοὺς καὶ τοὺς Μακεδόνας. Καὶ τούτους μὲν ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρα ἄμα οἱ ἔταξε· τοὺς δὲ ἐκ Πελοποννήσου καὶ τὸ ἄλλο τὸ συμμάχικόν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον πέμπει ὡς Παρμενίωνα.

iv. Δαρεῖος δὲ, ὡς συντεταγμένη ἦδη ἦν αὐτῷ ἡ φάλαγξ, τοὺς ἱππέας οὐστίνας πρὸ τοῦ ποταμοῦ ἐπὶ τῷδε προτετάχει ὅπως ἀσφαλῶς αὐτῷ ἡ ἑκταῖς τῆς στρατιᾶς γένοιτο, ἀνεκδέσεν ἀπὸ ξυνηθήματος. Καὶ τούτων τοὺς μὲν πολλοὺς ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρατι πρὸς τῇ θαλάσῃ κατὰ Παρμενίωνα ἔταξεν, ὅτι ταύτη μᾶλλον τι ἱππασίμα ἦν· μέρος δὲ τι αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὸ εὐώνυμον πρὸς τὰ ὄρη παρήγαγεν. (ii) Ὡς δὲ ἀχρεῖοι ἐνταῦθα διὰ στενότητα τῶν χωρίων ἐφάνοντο, καὶ τούτων τοὺς πολλοὺς παριππεύσαι ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρασφῶν ἐκέλευσεν. Αὐτὸς δὲ Δαρεῖος τὸ μέσον τῆς πάσης τάξεως ἐπείχε, καθάπερ νόμος τοῖς Περσῶν βασιλεῦσι τετάχθαι· καὶ τὸν νοῦν τῆς τάξεως ταύτης Ξενοφῶν ὁ τοῦ Γρύλλου ἀναγέγραπεν.

ΚΕΦ. Θ'.

40 Ἐν τούτῳ δὲ Ἀλέξανδρος κατιδὼν ὀλίγου πᾶσαν τὴν τῶν Περσῶν ἵππον μετακωρηχυῖαν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον τὸ ἑαυτοῦ ὡς πρὸς τὴν θαλάσσαν, αὐτῷ δὲ τοὺς Πελοποννησίους μόνους καὶ τοὺς ἄλλους τῶν ξυμμάχων ἱππέας ταύτῃ τεταγμένους, πέμπει κατὰ τάχος 45 τοὺς Θεσσαλοὺς ἱππέας ἐπὶ τὸ εὐώνυμον, κελεύσας μὴ πρὸ τοῦ μετώπου τῆς πάσης τάξεως παριππεύσαι, τοῦ μὴ καταφανεῖς τοῖς πολεμίοις γενέσθαι μεταχωροῦντας, ἀλλὰ κατόπιν τῆς φάλαγγος ἀφανῶς διελθεῖν. (2) Προέταξε δὲ τῶν μὲν ἱππέων κατὰ τὸ δεξιὸν τοὺς προδρόμους, ὧν ἡγεῖτο Πρωτόμαχος, καὶ τοὺς Παίονας, ὧν

armigeris Græcos mercede conductos numero triginta milium adversus Macedonum phalangem constituit. Ab utroque horum latere Cardacas, qui et ipsi armigeri erant, ad sexaginta millia collocat. Neque enim plures in simplici phalange constitui, locus in quo exercitus instruebatur, patiebatur. (7) Porro ad montem, qui ipsis ad sinistram erat, adversus Alexandri dextrum cornu viginti millia statuit. Atque horum quidem nonnulli a tergo Alexandri exercitus oppositi erant. Mons enim, in quo acies instructa erat, aliqua ex parte introrsum recedens, sinum quemdam veluti in mari faciebat : deinde in anfractum porrectus efficiebat ut qui ad radicem montis constituti erant, dextrum Alexandri cornu aversum cernerent. (8) Reliqua vero expeditorum atque armigerorum multitudo pro gentium varietate in confertos inutilesque ordines redacta post Græcos mercenarios et barbaros in phalangem compositos stabat. Sexcenta enim bellatorum millia in Darii exercitu esse ferebantur.

9. Alexander vero, postquam progredienti sibi majus spatium aperiri cœperat, equitatum amicorum Thessalosque et Macedonas adducit. Atque hos quidem in dextro cornu juxta se locat. Peloponnesios reliquosque socios ad lævum cornu Parmenioni mittit.

10. Darius postquam aciem instruxit, equites quos ad flumen eam ob causam locarat ut tuto exercitum ordinare posset, dato signo revocat. Horum plerosque ad dextrum cornu mare versus adversus Parmenionem statuit, quod ab ea parte major equorum esset usus : reliquam partem in sinistrum cornu ad montem traducit. (11) Quum vero propter angustiam locorum inutiles eo in loco sibi viderentur, plerosque ut in dextrum ipsorum cornu sese recipiant jubet. Ipse Darius medium aciei tenebat, Persarum regum in exercitus ordinatione veteri more observato ; cujus quidem rei rationem Xenophon Grylli filius conscripsit.

CAP. IX.

Inter hæc Alexander animadvertens universum ferme Persarum equitatum contra lævum suum cornu mare versus traductum, solosque Peloponnesios cum reliquo sociorum equitatu eam ad partem collocatos esse, Thessalos etiam equites confestim eo mittit ; imperans ne ex adverso totius aciei equitent, ne ab hostibus eo se transferentes cernantur, sed a tergo phalangis non conspecti ab hoste transeant. (2) Præstituit autem equitibus ad dextrum cornu antecursores, quibus præfectus erat Ptolomachus, et Pæo-

ἡγεῖτο Ἀρίστων· τῶν δὲ πεζῶν τοὺς τοξότας, ὃν ἦρχεν Ἀντίοχος· τοὺς δὲ Ἀγριᾶνας, ὃν ἦρχεν Ἀτταλος, καὶ τῶν ἱππέων τινὰς καὶ τῶν τοξοτῶν ἐς ἐπικαμπὴν πρὸς τὸ ὄρος τὸ κατὰ νώτου ἔταξεν, ὥστε κατὰ τὸ δεξιὸν αὐτῶν τὴν φάλαγγα ἐς δύο κέρατα διέχουσαν τετάχθαι, τὸ μὲν ὡς πρὸς Δαρεῖον τε καὶ τοὺς πέραν τοῦ ποταμοῦ τοὺς πάντας Πέρσας, τὸ δὲ ὡς πρὸς τοὺς ἐπὶ τῷ ὄρει κατὰ νώτου σφῶν τεταγμένους. (3) Τοῦ δὲ εὐωνύμου προετάχθησαν τῶν μὲν πεζῶν οἱ τε Κρήτες τοξόται καὶ οἱ Θρᾶκες, ὃν ἡγεῖτο Σιτάλκης· πρὸ τούτων δὲ ἡ ἱπποὺς ἡ κατὰ τὸ εὐώνυμον. Οἱ δὲ μισθοφόροι ξένοι πᾶσιν ἐπετάχθησαν. Ἐπεὶ δὲ οὔτε πυκνὴ αὐτῶν ἡ φάλαγξ κατὰ τὸ δεξιὸν τὸ ἐαυτοῦ ἐφαίνετο, πολὺ τε ταύτῃ ὑπερφαλαγγήσειν οἱ Πέρσαι ἐδόκουν, ἐκ τοῦ μέσου ἐκέλευσε δύο ὕλας τῶν ἐταίρων, τὴν τε Ἀνθεμουσίαν, ἣς Ἰαέρχης ἦν Περόιδας ὁ Μενεσθέας, καὶ τὴν Λευγαίαν καλουμένην, ἣς ἡγεῖτο Παντόρδανος ὁ Κλεάνδρου, ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἀφανῶς παρελθεῖν. (4) Καὶ τοὺς τοξότας δὲ καὶ μέρος τῶν Ἀγριάνων καὶ τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων ἔστιν ὅς κατὰ τὸ δεξιὸν τὸ αὐτοῦ ἐπὶ μετώπου παραγαγὼν ἐξέτεινεν ὑπὲρ τῶν Περσῶν κέρας τὴν φάλαγγα. Ἐπεὶ γὰρ οἱ ὑπὲρ τοῦ ὄρους τεταγμένοι οὔτε κατήεσαν, ἐκδρομῆς τε ἐπὶ αὐτοὺς τῶν Ἀγριάνων καὶ τῶν τοξοτῶν ὀλίγων κατὰ πρόστασιν Ἀλεξάνδρου γενομένης βράδως ἀπὸ τῆς ὑπὸνείας ἀνασταλέντες ἐς τὸ ἄκρον ἀνέφυγον, ἔγνω καὶ τοῖς κατ' αὐτοὺς τεταγμένοις δυνατὸς ὢν χρήσασθαι ἐς ἀναπλήρωσιν τῆς φάλαγγος, ἐκείνοις δὲ ἱππέας τριακοσίους ἐπιτάξαι ἐξήρκεσεν.

ΚΕΦ. Ι'.

Οὕτω δὲ τεταγμένους χρόνον μὲν τινα προῆγεν ἀναπύων, ὥστε καὶ πάνυ ἐδόξε σχολαία γενέσθαι αὐτῶν ἡ πρόσδος. Τοὺς γὰρ βαρβάρους, ὅπως τὰ πρῶτα ἐτάχθησαν, οὐκέτι ἀντεπῆγε Δαρεῖος, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ταῖς ὄχθαις, πολλὰ μὲν ἀποκρήμνους οὖσαι, ἔστι δὲ ὅπου καὶ χάρακα παρατείνας αὐταῖς, ἵνα εὐερωδύτερα ἐφαίνετο, οὕτως ἔμενεν. Καὶ ταύτῃ εὐθὺς ὅλος ἐγένετο τοῖς ἀμφ' Ἀλεξάνδρον τῇ γνώμῃ δεδολωμένος. (2) Ὡς δὲ ὁμοῦ ἦδη ἦν τὰ στρατόπεδα, ἐνταῦθα παριππεύων πάντῃ Ἀλέξανδρος παρεκάλει ἀνδρας ἀγαθοὺς γίνεσθαι, οὐ τῶν ἡγεμόνων μόνον τὰ ὀνόματα ζῶν τῶν πρέποντι κόσμῳ ἀνακαλῶν, ἀλλὰ καὶ Ἰαέρχας καὶ λοχαγοὺς ὀνομαστὶ καὶ τῶν ξένων τῶν μισθοφόρων ὅσοι κατ' ἀξίωσιν ἢ τινα ἀρετὴν γνωριμώτεροι ἦσαν· καὶ αὐτῶν πανταχόθεν βοήθῃ ἐγένετο μὴ διατρίβειν, ἀλλὰ ἐσβάλλειν ἐς τοὺς πολέμους. (3) Ὁ δὲ ἦεν ἐν τάξει ἔτι, τὰ μὲν πρῶτα, καίπερ ἐν ἀπόπτῳ ἦδη ἔχων τὴν Δαρεῖον δύναμιν, βάθην, τοῦ μὴ διαπασσῆναι τι ἐν τῇ ξυntonωτέρᾳ πορείᾳ κυμῆσαν τῆς φάλαγγος· ὡς δὲ ἐντὸς βέλους ἐγγίζοντο, πρῶτοι δὲ οἱ κατ' Ἀλεξάνδρον καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος ἐπὶ τοῦ δεξιῶν τεταγμένος ὁρόμῳ ἐς τὸν ποταμὸν ἐνέβαλον, ὡς

nes, quibus præerat Ariston; peditibus vero sagittarios, quos Antiochus ducebat. Agrianos autem, quorum dux erat Attalus, et nonnullos equitum ac sagittariorum in obliquum ad montem a tergo locat: ita ut ad eam partem quæ ipsi dextra erat, phalanx in duo cornua divisa cerneretur, alterum quidem adversus Darium, eosque qui trans flumen stabant, Persas omnes: alterum adversus eos qui ad montem a tergo imminabant. (3) Ante sinistrum latus ex peditibus Cretenses sagittarios et Thraces, quos ducebat Sitalces, ponit: ante hos equitatum, qui ad sinistrum cornu pertinebat. Exteri vero mercenarii omnibus præstituti erant. Ceterum quum eorum phalanx in dextro cornu non satis conferta videretur, atque ex ea parte potissimum Persas phalangem circumvenire posse judicaret, ex medio agmine duas amicorum turmas, Anthemusiam, cui Perceas Menesthei filius, et Leugæam, cui Pantordanus Cleandri filius præerant, ut ad dextrum latus clam hostibus se recipiant jubet. (4) Sagittariis etiam ac parte Agrianorum et Græcorum mercede conductorum nonnullis ad dextrum suum cornu ad frontem traductis, phalangem ultra Persarum cornu extendit. Quum enim illic qui in monte dispositi erant non descenderent, excursionem Agrianorum ac nonnullorum sagittariorum Alexandri jussu in ipsos facta, facile a radice montis propulsi ad cacumen confugerunt. Visum etiam ipsi est, eos quos illis ea ex parte opposuerat, ad corroborandam phalangem usui esse posse, satisque esse si trecenti equites illis opponerentur.

CAP. X.

Hoc modo dispositis militibus, Alexander aliquamdiu tarde aciem promovebat, ut omnino tardus eorum congressus fore videretur. Neque enim Darius barbaros ut primum eos constituerat jam in adversum ducebat, sed in ripis fluminis, quæ magna ex parte præruptæ erant, et qua facilius in illas conscensus visus fuerat, vallo ducto munitæ, sese continebat. Quod quidem statim Macedonibus argumento fuit, Darium jam servitutem animo concepisce. (2) Postquam vero acies conjunctæ sunt, Alexander in omnem exercitus partem obequitans, ut strenuos fortesque viros sese præbeant, hortatur, neque præcipuos solum copiarum duces suis nominibus, addita ut par erat laude, verum etiam tribunos et manipulares nominatim compellabat, et ex mercenariis qui aut titulo aut rerum gestarum gloria illustriores essent. Hic clamor undique sublatu est, abrumpendam moram, in hostes ruendum. (3) Alexander tametsi jam Darii exercitum in conspectu haberet, sensim tamen initio acies suas duxit, ne nimia contentione festinationeque incessus fluctuans phalanx dissiparetur. Posteaquam vero intra teli jactum ventum est, primi qui circa Alexandrum erant, ipseque Alexander in dextro cornu subsistens, cursu in flumen feruntur: ut et ipsa im-

τῇ τε δξύτῃ τῆς ἐφόδου ἐκπλήξαι τοὺς Πέρσας καὶ τοῦ θάσσον ἐς χεῖρας ἐλθόντας ὀλίγα πρὸς τῶν τοξοτῶν βλάβεσθαι. (4) Καὶ ξυνέβη θπως εἰκασεν Ἀλέξανδρος· εὐθὺς γὰρ ὡς ἐν χερσὶν ἡ μάχη ἐγένετο, τρέπονται τοῦ
 5 Περσικοῦ στρατεύματος οἱ τῷ ἀριστερῷ κέρα ἐπιτεταγμένοι· καὶ ταύτη μὲν λαμπρῶς ἐνίκα Ἀλέξανδρος τε καὶ οἱ ἀμφ' αὐτόν· οἱ δὲ Ἕλληνες οἱ μισθοφόροι οἱ ξὺν Δαρείῳ, ἧ διέσχε τῶν Μακεδόνων ἡ φάλαγξ ὡς ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρασ παραβραγείσα, (5) οἱ δὲ Ἀλέξανδρος μὲν
 10 σπουδῇ ἐς τὸν ποταμὸν ἐμβαλὼν καὶ ἐν χερσὶ τὴν μάχην ποιήσας ἐξῴθει ἤδη τοὺς ταύτῃ τεταγμένους τῶν Περσῶν, οἱ δὲ κατὰ μέσον τῶν Μακεδόνων οὐτε τῇ ἴσῃ σπουδῇ ἤψαντο τοῦ ἔργου καὶ πολλὰ κρημνῶδες ταῖς δχθαῖς ἐντυγχάνοντες τὸ μέτωπον τῆς φάλαγγος οὐ δυ-
 15 νατοὶ ἐγένοντο ἐν τῇ αὐτῇ τάξει διασώσασθαι, ταύτῃ ἐμβάλλουσιν οἱ Ἕλληνες τοῖς Μακεδόσιν ἧ μάλιστα διεσπασμένην αὐτοῖς τὴν φάλαγγα κατειδόν. (6) Καὶ τὸ ἔργον ἐνταῦθα καρτερὸν ἦν, τῶν μὲν ἐς τὸν ποταμὸν ἀπώσασθαι τοὺς Μακεδόνας καὶ τὴν νίκην τοῖς ἤδη
 20 φεύγουσι σφῶν ἀνασώσασθαι· τῶν Μακεδόνων δὲ τῆς τε Ἀλεξάνδρου ἤδη φαινομένης εὐπραγίας μὴ λειφθῆναι καὶ τὴν δόξαν τῆς φάλαγγος, ὡς ἀμάχου δὴ ἐς τὸ τότε διαβεβημένης, μὴ ἀφανίσαι. (7) Καὶ τι καὶ τοῖς γένεσι τῷ τε Ἑλληνικῷ καὶ τῷ Μακεδονικῷ φιλο-
 25 τιμίας ἐπέπεσεν ἐς ἀλλήλους. Καὶ ἐνταῦθα πίπτει Πτολεμαῖός τε ὁ Σελεύκου, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος, καὶ ἄλλοι ἐς εἴκοσι μάλιστα καὶ ἑκατὸν τῶν οὐκ ἡμελημέ-
 νων Μακεδόνων.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Ἐν τούτῳ δὲ αἱ ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρως τάξεις, τε-
 30 τραγμένους ἤδη τοὺς κατὰ σφᾶς τῶν Περσῶν ὄρωντες, ἐπὶ τοὺς ξένους τε τοὺς μισθοφόρους τοὺς Δαρείου καὶ τὸ πονούμενον σφῶν ἐπικάμψαντες, ἀπὸ τε τοῦ ποταμοῦ ἀπώσαντο αὐτούς, καὶ κατὰ τὸ παρεβρωγὸς τοῦ Περ-
 35 σικοῦ στρατεύματος υπερφαλαγγήσαντες ἐς τὰ πλάγια ἐμβεβληκότες ἤδη ἔκοπτον τοὺς ξένους· (2) καὶ οἱ ἱπ-
 πεῖς δὲ οἱ τῶν Περσῶν κατὰ τοὺς Θεσσαλοὺς τεταγμέ-
 νοι οὐκ ἔμειναν ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ, ἀλλ' ἐπιδιδάξαντες εὐρώστως ἐνέβαλλον εἰς τὰς ἱλας τῶν Θεσσαλῶν· καὶ ταύτῃ ξυνέστη ἱππομαχία καρτερά·
 40 οὐδὲ πρόσθεν ἐνέκλιναν οἱ Πέρσαι, πρὶν Δαρεῖον τε πεφευγότα ἦσθοντο καὶ πρὶν ἀποβραγῆναι σφῶν τοὺς μισθοφόρους συγκοπέντας ὑπὸ τῆς φάλαγγος. (3) Τότε δὲ ἤδη λαμπρά τε καὶ ἐκ πάντων ἡ φυγὴ ἐγίνετο· καὶ οἱ τε τῶν Περσῶν ἱπποὶ ἐν τῇ ἀναχωρήσει ἑκαχο-
 45 πάδουν, βαρέως ὠπλισμένους τοὺς ἀμβάτας σφῶν φέροντες, καὶ αὐτοὶ οἱ ἱππεῖς, κατὰ στενὰς ὁδοὺς πληθεῖ τε πολλοὶ καὶ πεφοβημένως σὺν ἀταξίᾳ ἀποχωροῦντες, οὐ μείον ἀπ' ἀλλήλων καταπατοῦμενοι ἢ πρὸς τῆς διώ-
 50 ρύστως αὐτοῖς ἐπέκειντο, ὥστε οὐ μείον ἢ ὡς πεζῶν φόνος ἐν τῇ φυγῇ τῶν ἱππέων ἐγίνετο.

petus celeritate Persas percellerent, et celerius ad manus venientes minus damni a sagittariis acciperent. (4) Quod quidem ita ut Alexander cogitarat evenit. Statim enim atque ad manus ventum est, Persæ qui ad sinistrum cornu collocati erant, terga vertunt. In eo conflictu Alexander cum suo comitatu illustrem minimeque dubiam victoriam est consecutus. Græci vero mercenarii, qui a Darii partibus erant, qua Macedonum phalanx divisa erat, utpote in dextrum cornu flexa (5) (Alexander enim celeriter amnem ingressus et cominus cum hoste congressus facile Persas ex ea parte positos propulsarat; Macedones vero in medio positi non pari diligentia erant usi, sed editis ac præruptis passim ripis impediti, aciei frontem eodem ordine servare non poterant), ea parte qua maxime convulsam phalangem sunt conspicati, impetum in Macedones faciunt. (6) Acris ibi pugna miscetur, illis quidem Macedones in flumen repellere et victoriam fugientibus jam suis recuperare nitentibus: Macedonibus contra, ne manifestæ Alexandri victoriæ deessent, aut phalangis gloriam, quæ ut invicta tum temporis omnium ore celebrabatur, imminuerent. (7) Adhæc æmulation quædam contentioque de honore Græcanicæ nationi cum Macedonibus intercedebat. In eo conflictu Ptolemæus Seleuci filius re fortiter gesta, alique non obscuri nominis Macedones centum fere et viginti numero ceciderunt.

CAP. XI.

Dum hæc geruntur, cohortes, quæ ad dextrum cornu erant, quum jam Persas sibi oppositos in fugam versos viderent, in externos Darii mercede conductos et invalidos maleque affectos conversi, eos a flumine propellunt. Atque eam Persici exercitus partem quæ divulsa erat phalange circumvenientes, e transverso in eos feruntur stragemque exterorum edunt. (2) Porro equites Persæ qui Thessalis oppositi erant, nequaquam se in hoc conflictu citra flumen continebant, sed eo fortiter transmissis, in Thessalicas turmas invehuntur. Atrox ibi equestre prælium commissum est. Neque prius Persæ terga verterunt, quam Darium fugisse cognoscerent, aut antequam mercenarios suos a phalange dissipatos casosque esse intelligerent. (3) Tum vero manifesta, et quidem totius exercitus fuga fit. Persarum equi, quum sessores graviter armatos ferrent, in receptu multum incommodi acceperunt: ipsique equites, quum per angusta viarum confertim, metu exagitati, nullo ordine ruerent, non minore damno protriti a suis quam ab hostibus insequentibus sunt affecti. Thessali enim acriter a tergo premebant, adeo ut haud minor equitum quam pe-
 ditum strages in fuga edita sit.

4. Δαρειὸς δέ, ὡς αὐτῷ τὸ πρῶτον ὑπ' Ἀλεξάνδρου ἐροβήθη τὸ κέρας τὸ εὐώνυμον καὶ ταύτη ἀποβήνυ-
μενον κατείδε τοῦ ἄλλου στρατοπέδου, εὐθὺς ὡς εἶχεν
ἐπὶ τοῦ ἄρματος ζὺν τοῖς πρώτοις ἔφευγε. (6) Καὶ
10 ἔστε μὲν ὁμαλοὶς χωρίοις ἐν τῇ φυγῇ ἐπετύγχανεν, ἐπὶ
τοῦ ἄρματος διεσώζετο· ὡς δὲ φάραγγί τε καὶ ἄλλαις
δυσχωρίαις ἐνέκωρσε, τὸ μὲν ἄρμα ἀπολείπει αὐτοῦ καὶ
τὴν ἀσπίδα καὶ τὸν κἀνδυν ἐκδύς· ὁ δὲ καὶ τὸ τόξον
ἀπολείπει ἐπὶ τοῦ ἄρματος· αὐτὸς δὲ ἵππου ἐπιβὰς
15 ἔφευγε· καὶ ἡ νύξ οὐ διὰ μακροῦ ἐπιγενομένη ἀφελίετο
αὐτὸν τὸ πρὸς Ἀλεξάνδρου ἁλῶναι. (6) Ἀλέξανδρος
γὰρ ἔστε μὲν φάος ἦν ἀνὰ κράτος εἰδῶκεν· ὡς δὲ συν-
εσχόταξέ τε ἤδη καὶ τὰ πρὸ ποδῶν ἀφανῆ ἦν, ἐς τὸ
ἐμπαλιν ἀπετράπετο ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, τὸ μέντοι
16 ἄρμα τὸ Δαρείου ἔλαβε καὶ τὴν ἀσπίδα ἐπ' αὐτῷ καὶ
τὸν κἀνδυν καὶ τὸ τόξον. (7) Καὶ γὰρ καὶ ὁ δῶξίς
βραδυτέρα αὐτῷ ἐγέγονει, ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ παραρρήξει
τῆς φάλαγγος ἐπιστρέφας καὶ αὐτὸς οὐ πρόσθεν ἐς τὸ
διώκειν ἐτράπετο, πρὶν τοὺς τε μισθοφόρους τοὺς ξένους
20 καὶ τὸν Περσῶν ἱππικὸν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπωσθέν-
τας κατείδε.

8. Τῶν δὲ Περσῶν ἀπέθανον Ἀρσάμης μὲν καὶ Ῥεο-
μίθρης καὶ Ἀτιζύης τῶν ἐπὶ Γρανικῷ ἡγησαμένων τοῦ
ἱππικοῦ· ἀποθνήσκει δὲ καὶ Σαδάκης ὁ Αἰγύπτου σα-
25 τράπης καὶ Βουδάκης τῶν ἐντίμων Περσῶν· τὸ δὲ
ἄλλο πλῆθος εἰς δέκα μάλιστα μυριάδας καὶ ἐν τούτοις
ἱππεὶς ὑπὲρ τοὺς μυρίους, ὥστε λέγει Πτολεμαῖος ὁ
Ἀάγου, ξυνεπιστόμενος τότε Ἀλεξάνδρῳ, τοὺς μετὰ
σφῶν διώκοντας Δαρειὸς, ὡς ἐπὶ φάραγγί τινι ἐν τῇ
30 διώξει ἐγένοντο, ἐπὶ τῶν νεκρῶν διαδῆναι τὴν φάραγγα.
(9) Τό τε στρατόπεδον τὸ Δαρείου εὐθὺς ἐξ ἐφόδου ἔαλω
καὶ ἡ μήτηρ καὶ ἡ γυνή, αὐτὴ δὲ καὶ ἀδελφὴ Δαρείου,
καὶ υἱὸς Δαρείου νῆπιος· καὶ θυγατέρες δύο ἔαλωσαν
καὶ ἄλλαι ἀμφ' αὐτὰς Περσῶν τῶν ὁμοτίμων γυναῖκες
35 οὐ πολλαί. Οἱ γὰρ ἄλλοι Πέρσαι τὰς γυναῖκας σφῶν
ζὺν τῇ ἄλλῃ κατασκευῇ ἐς Δαμασκὸν ἔτυχον ἐσταλκό-
τες· (10) ἐπεὶ καὶ Δαρειὸς τῶν τε χρημάτων τὰ πολλὰ
καὶ ὅσα ἄλλα μεγάλῳ βασιλεῖ ἐς πολυτελῆ δαίταν καὶ
στρατευσμένην ὁμῶς συνέπεται πεπόμφει ἐς Δαμασκόν,
40 ὥστε ἐν τῷ στρατεύματι οὐ πλείονα ἢ τρισχίλια τά-
λαντα ἔαλω. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν Δαμασκῷ χρήματα ὀλί-
γον ὕστερον ἔαλω ὑπὸ Παρμενίωνος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο στα-
λέντος. Τοῦτο τὸ τέλος τῇ μάχῃ ἐκείνῃ ἐγένετο ἐπὶ
ἀρχοντος Ἀθηναίους Νικοκράτους μηνὸς Μαίμακτη-
45 ριώνος.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Τῇ δὲ ὕστεραίᾳ, καίπερ τετρωμένος τὸν μηρὸν Ἀλέ-
ξανδρος εἴφει, ὁ δὲ τοὺς τραυματίας ἐπῆλθε, καὶ τοὺς
νεκροὺς ξυναγαγὼν ἔθαψε μεγαλοπρεπῶς ζὺν τῇ δυνά-
μει πάσῃ ἐκτεταγμένην λαμπρότατα ὡς ἐς πόλεμον·
50 καὶ λόγῳ τε ἐπεκόσμησεν ὅσους τι διαπρεπεῖς ἔργον ἐν

4. Darius vero, ubi primum ab Alexandro sinistrum ejus
cornu fugatum est atque dissipatum ea parte exercitum vi-
dit, confestim inscenso ut potuit curru, cum primariis fu-
git. (5) Et quamdiu planis atque apertis locis in fuga uti
licuit, curru sibi salutem quæsit. Ubi autem in prærupta
loca aliasque viarum difficultates incidit, deserto curru et
scuto exutoque amiculo, arcu etiam in curru relicto, con-
scenso equo fugit. Nox non multo post superveniens ob-
stitit, quominus ab Alexandro caperetur. (6) Alexander
enim dum adhuc lux esset, acriter persequutus est Darium,
quum vero tenebris obortis etiam proxima cerni nequirent,
ad exercitum reversus est, currum tamen Darii ejusque
scutum et amiculum atque arcum cepit. (7) Paulo enim
tardius eum insequi cœperat, quod in prima illa phalangis
dissipatione ipse etiam subsistens non prius ad insequendum
se convertit, quam externos mercenarios Persicumque equi-
tatum a flumine repulsos conspexit.

8. E Persis cecidere Arsames, Rheomithres et Atizyes,
ex iis qui apud Granicum equitatum duxerant; Sabaces
etiam Ægypti satrapa, et Buhaces, magni inter Persas no-
minis; præter hos reliqua multitudo ad centum millia,
atque in his equitum decem millia: adeo ut Ptolemæus
Lagi filius, qui tum temporis Alexandrum cum suis Darium
insequentem comitatus erat, auctor sit, quum in perse-
quendo ad hiatum quandam venissent, super strata hostium
cadavera sese hiatum istum transiisse. (9) Post hæc castra
Darii primo impetu capta sunt, atque in iis mater Darii, et
uxor eademque soror, ac filius adhuc infans; duæ præterea
ejus filiarum captæ, et circum eas aliæ principum virorum
uxores non multæ. Plurimi enim Persæ uxores suas cum
impedimentis Damascum miserant; (10) siquidem et Darius
majorem pecuniarum partem, et quæcunque ad splendidum
magnificumque apparatus pertinentia reges Persarum etiam
militantes comitari solent, Damascum miserat, adeo ut in
exercitu ultra tria millia talentorum inventa non fuerint.
Ceterum omnis ea pecunia paulo post Damasci capta est a
Parmenione, eam ad rem ab Alexandro misso. Hic prælii
exitus fuit, archonte Athenis Nicocrate, mense Mæmacte-
rione.

CAP. XII

Postero die Alexander, quamvis æger adhuc e vul-
nere quod in femore exceperat, saucios tamen obivit, et
cæsorum corporibus conquisitis, magnifice ea sepelivit,
universo exercitu in acie stante, et bellicas uniuscujusque
laudes, quem vel ipse præclarum aliquod facinus in pugna

τῇ μάχῃ ἢ αὐτὸς ξυνέγνω εἰργασμένον ἢ ἀκοῇ συμφωνούμενον ἔμαθε· καὶ χρημάτων ἐπιδόσει ὡς ἐκάστους ξὺν τῇ ἀξίᾳ ἐτίμησε. (2) Καὶ Κιλικίας μὲν ἀποδεικνύει σατράπην Βάλακρον τὸν Νικάνορος, ἕνα τῶν σωματοφυλάκων τῶν βασιλικῶν· ἀντὶ δὲ τούτου ἐς τοὺς σωματοφυλάκας κατέλεξε Μένητα τὸν Διονυσίου· ἀντὶ δὲ Πτολεμαίου τοῦ Σελεύκου τοῦ ἀποθανόντος ἐν τῇ μάχῃ Πολυσπέρχοντα τὸν Σιμμίου ἀρχεὶν ἀπέδειξε τῆς ἐκείνου τάξεως. Καὶ Σολεῦσι τὰ τε πεντήκοντα τάλαντα ἃ ἔτι ἐνδεᾶ ἦν ἐκ τῶν ἐπιβληθέντων σφίσι χρημάτων ἀνῆκε καὶ τοὺς δηήρους ἀπέδωκεν.

3. Ὁ δὲ οὐδὲ τῆς μητρὸς τῆς Δαρείου οὐδὲ τῆς γυναικὸς ἢ τῶν παιδῶν ἠμέλησεν. Ἀλλὰ λέγουσί τινες τῶν τὰ Ἀλεξάνδρου γραφάντων, τῆς νυκτὸς αὐτῆς ἢ ἀπὸ τῆς διώξεως τῆς Δαρείου ἐπαυχέν ἐς τὴν σκηνὴν παρελθόντα αὐτὸν τὴν Δαρείου, ἥτις αὐτῷ ἐξηρημένη ἦν, ἀκοῦσαι γυναικῶν οἰμωγῇ καὶ ἄλλον τοιοῦτον θόρυβον οὐ πόρρω τῆς σκηνῆς· (4) πυθέσθαι οὖν αἰτινες γυναῖκες καὶ ἀνὸς· οὗτος οὕτως ἐγγὺς παρασκηνοῦσι· καὶ τινα ἐξαγγελῆται, ὅτι, Ὁ βασιλεῦς, ἡ μήτηρ τε καὶ ἡ γυνὴ Δαρείου καὶ οἱ παῖδες, ὡς ἐξηγγέθη αὐταῖς ὅτι τὸ τόξον τε τοῦ Δαρείου ἔχεις καὶ τὸν κἀνδον τὸν βασιλικὸν καὶ ἡ ἀσπίς ὅτι κεκοίμιστα ὀπίσω ἡ Δαρείου, ὡς ἐπὶ τεθνεῶτι Δαρείῳ ἀνοιμίζουσι. (5) Ταῦτα ἀκούσαντα Ἀλέξανδρον πέμψαι πρὸς αὐτὰς Λεοννάτον, ἕνα τῶν ἐταίρων, ἐντεταλμένον φράσαι ὅτι τῇ Δαρείῳ· τὰ δὲ ὅπλα καὶ τὸν κἀνδον ὅτι φεύγων ἀπέλιπεν ἐπὶ τῷ ἄρματι καὶ ταῦτα ὅτι μόνον ἔχει Ἀλέξανδρος. Καὶ Λεοννάτον παρελθόντα ἐς τὴν σκηνὴν τὰ τε περὶ Δαρείου εἰπεῖν καὶ ὅτι τὴν θεραπείαν αὐταῖς εὐχρηρεῖ Ἀλέξανδρος τὴν βασιλικὴν καὶ τὸν ἄλλον κόσμον καὶ καλεῖσθαι βασιλίσσας, ἐπεὶ οὐ κατὰ ἔχθραν οἱ γενέσθαι τὸν πόλεμον πρὸς Δαρείον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἀσίας διαπεπολεμηθῆαι ἐννόμως. (6) Ταῦτα μὲν Πτολεμαῖος καὶ Ἀριστόβουλος λέγουσι· λόγος δὲ ἔχει καὶ αὐτὸν Ἀλέξανδρον τῇ ὑστεραίᾳ παρελθεῖν εἰσὼ ξὺν Ἡφαιστίωνι μόνῳ τῶν ἐταίρων· καὶ τὴν μητέρα τὴν Δαρείου, ἀμφιγνοήσαντες ὅστις ὁ βασιλεὺς εἶπε αὐτοῖν, ἐστάλθαι γὰρ ἄμω τῷ αὐτῷ κόσμῳ, τὴν δὲ Ἡφαιστίωνι προσελθεῖν καὶ προσκυνῆσαι, ὅτι μεῖζων [αὐτῇ] ἐφάνη ἐκεῖνος. (7) Ὡς δὲ ὁ Ἡφαιστίων τε ὀπίσω ὑπεχώρησε καὶ τις τῶν ἀμφ' αὐτὴν, τὸν Ἀλέξανδρον δείξας, ἐκείνον ἔφη εἶναι Ἀλέξανδρον, τὴν μὲν καταιδεσθεῖσαν τῇ διαμαρτίᾳ ὑποχωρεῖν, Ἀλέξανδρον δὲ οὐ φάναι αὐτὴν ἁμαρτεῖν· καὶ γὰρ ἐκεῖνον εἶναι Ἀλέξανδρον. (8) Καὶ ταῦτα ἐγὼ οὐθ' ὡς ἀληθὴ οὔτε ὡς πάντα ἅπιστα ἀνέγραψα. Ἀλλ' εἴτε οὕτως ἐπράχθη, ἐπαινοῦ Ἀλέξανδρον τῆς τε ἐς τὰς γυναῖκας κατοικτισεως καὶ τῆς ἐς τὸν ἐταῖρον πίστεως καὶ τιμῆς· εἴτε πιθανὸν δοκεῖ τοῖς εὐγγραψάσιν Ἀλέξανδρος ὡς καὶ ταῦτα ἂν πράξας καὶ εἰπὼν, καὶ ἐπὶ τῷδε ἐπαινοῦ Ἀλέξανδρον.

patrantem viderat, vel patrasse constanti fama acceperat, verbis ornavit et pecuniarum largitione singulos pro suo merito dignitateque honestavit. (2) Posthac Balacrum Nicanoris filium Ciliciæ satrapam designat. Is unus ex regis corporis custodibus erat: custodiæ autem corporis in ejus locum suffecit Menetem Dionysii filium. Polysperchonti, Simmiæ filio, agmen Ptolemæi Seleuci filii, qui in prælio ceciderat, ducendum dat. Solensibus quinquaginta talenta, quæ adhuc reliqua erant ex summa quam iis imperarat, remittit, et obsides reddit.

3. Neque vero matris Darii neque uxoris et liberorum curam omisit. Nonnulli enim qui de rebus gestis Alexandri scripserunt, auctores sunt, eadem ipsa nocte qua ab insequendo Dario redierat, quum in tabernaculum Darii, quod ipsi selectum asservatumque erat, intrasset, muliebrem ejulatum atque alium quendam tumultum audisse non procul a tabernaculo, (4) ac quæsisisse quænam essent hæ mulieres, et cur in tam vicino tabernaculo? statimque renuntiassæ quempiam: « Mater Darii, o rex, ejusque uxor et liberi, ut nuntiatum illis fuit te et arcum et amiculum regium habere, posteaque etiam scutum Darii allatum esse, tanquam mortuo Dario ejulatus edunt. » (5) Alexandrum ea re cognita, Leonnatum, unum ex amicis, ad eas misisse, jussum dicere, Darium superstitem esse: arma vero et amiculum ab illo fugiente in curru relicta esse, ea solum penes Alexandrum esse. Leonnatum tabernaculum ingressum, Darii statum exposuisse, præterea ut regio etiam cultu famulatuque illis uti liceret reginaque appellarentur, ab Alexandro illis concedi. Neque enim inimicitiarum causa sibi adversus Darium bellum susceptum, sed pro imperio Asiæ legitime decertasse. (6) Hæc quidem Ptolemæus et Aristobulus tradunt. Fama vero tenet Alexandrum ipsum postero die tabernaculum, solo eum ex amicis Hephæstione comitante, ingressum: et matrem quidem Darii dubitantem uter eorum rex esset (pari enim uterque corporis cultu erat) ad Hephæstionem accessisse eumque veneratam esse, quod ille habitu corporis præstare ei videretur. (7) Qui quum retrocessisset, et quidam eorum qui circa eam erant, quis esset Alexander, monstrasset, illam errato pudefactam recessisse, Alexandrum, nullum erratum esse, respondisse; nam et illum Alexandrum esse. (8) Atque hæc quidem non ut vera, sed neque ut plane incredibilia adscripsi. Sed si ita gesta sunt, Alexandrum tum ob eam qua in feminas usus est commiserationem, tum ob fidem et honorem amico præstitum laudo: et si scriptoribus historiarum appositus visus est Alexander ad hæc et facienda et dicenda, eo etiam nomine illum laudo.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Δαρεῖος δὲ τὴν μὲν νύκτα ζὺν ὀλίγοις τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐφυγε, τῇ δὲ ἡμέρᾳ ἀναλαβάνων αἰετῶν τε Περσῶν τὰς διεισχωθέντας ἐκ τῆς μάχης καὶ τῶν ξένων τῶν μισθοφόρων, ἐς τετρακισχιλίους ἔχον τοὺς πάντας, ὡς ἐπὶ Θά-
 5 ψακὸν τε πόλιν καὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν σπουδῇ ἡλαυνεν, ὡς τάχιστα μέσον αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου τὸν Εὐφράτην ποιῆσαι. (2) Ἀμύντας δὲ ὁ Ἀντιόχου καὶ Θυμώνδας ὁ Μέντορος καὶ Ἀριστομήδης ὁ Φεραῖος καὶ Βιάνωρ ὁ Ἀκαρνάν, ζυμπαντες οὗτοι αὐτόμολοι,
 10 μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτοὺς στρατιωτῶν ὡς ὀκτακισχιλίων εὐθύς ὡς τεταγμένοι ἦσαν κατὰ τὰ ὄρη φεύγοντες ἀφίκοντο ἐς Τρίπολιν τῆς Φοινίκης· (3) καὶ ἐνταῦθα καταλαβόντες τὰς ναῦς νενεωλχημένας ἐφ' ὧν πρόσθεν ἐκ Λέσβου διακεχωρισμένοι ἦσαν, τούτων ὅσαι μὲν ἱκαναὶ σφισιν ἐς
 15 τὴν κομιδὴν ἐδόκουν, ταύτας καθελκύσαντες, τὰς δὲ ἄλλας αὐτοῦ ἐν τοῖς νεωρίοις κατακαύσαντες, ὡς μὴ παρασχεῖν ταχέϊαν σφῶν τὴν δίωξιν, ἐπὶ Κύπρου ἐφυγον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Αἴγυπτον, ἵνα περ ὀλίγον ὕστερον πολυπραγμονῶν τι Ἀμύντας ἀποθνήσκει ὑπὸ τῶν ἐγ-
 20 χωρίων.

4. Φαρνάβαζος δὲ καὶ Αὐτοφραδάτης τῶς μὲν περὶ τὴν Χίον διέτριβον· καταστήσαντες δὲ φρουρὰν τῆς Χίου τὰς μὲν τινὰς τῶν νεῶν ἐς Κῶν καὶ Ἀλικαρνασσὸν ἐστεύλαν, αὐτοὶ δὲ ἑκατὸν ναυαὶ ταῖς ἄριστα πλεούσαις
 25 ἀναγόμενοι ἐς Σίφνον κατέσχον. Καὶ παρ' αὐτοὺς ἐπιχειρεῖται Ἅγις ὁ [τῶν] Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἐπὶ μιᾷς τριήρους, γρήματά τε αἰτήσων ἐς τὸν πόλεμον καὶ δύναμιν ναυτικὴν τε καὶ πεζικὴν ὅσῃν πλείστην αἰῶσων συμπέμψαι οἱ ἐς τὴν Πελοπόννησον. (5) Καὶ
 30 ἐν τούτῳ ἀγγελία αὐτοῖς ἔρχεται τῆς μάχης τῆς πρὸς Ἰσσοῦ γενομένης. Ἐκπλαγέντες δὲ πρὸς τὰ ἐξαγγελθέντα Φαρνάβαζος μὲν σὺν δώδεκα τριήρεσι καὶ τῶν μισθοφόρων ξένων ζὺν χιλίοις καὶ πεντακοσίοις ἐπὶ Χίου ἐ-
 35 σταλῆ, δέσας μὴ τι πρὸς τὴν ἀγγελίαν τῆς ἡττης οἱ Χιοὶ νεωτερίσωσιν, (6) Ἅγις δὲ παρ' Αὐτοφραδάτου τάλαντα ἀργυρίου λαβὼν τριάκοντα καὶ τριήρεις δέκα, ταύτας μὲν Ἱππῖαν ἀξίοντα ἀποστέλλει παρὰ τὸν ἀδελφόν τὸν αὐτοῦ Ἀγρησιᾶν ἐπὶ Ταίναρον· καὶ παραγ-
 40 γέλλειν ἐκέλευσεν Ἀγρησιᾶν, διδόντα τοῖς ναύταις ἐν-τελὴ τὸν μισθὸν πλεῖν τὴν ταχίστην ἐπὶ Κρήτης, ὡς τὰ ἐκεῖ καταστησόμενον. Αὐτὸς δὲ τότε μὲν αὐτοῦ ἐν ταῖς νήσοις ὑπέμενεν, ὕστερον δὲ εἰς Ἀλικαρνασσὸν παρ' Αὐτοφραδάτην ἀφίκετο.

7. Ἀλέξανδρος δὲ σατράπην μὲν Συρίᾳ τῇ κοίτῃ Μέ-
 45 νωνα τὸν Κερδίμμα ἐπέταξε, δοὺς αὐτῷ ἐς φυλακὴν τῆς χώρας τοὺς τῶν ζυμμάχων ἱππέας· αὐτὸς δὲ ἐπὶ Φοινίκῃς ἦει. Καὶ ἀπαντᾷ αὐτῷ κατὰ τὴν δόδον Στράτων ὁ Γηροστράτου παῖς τοῦ Ἀραδίων τε καὶ τῶν Ἀρά-
 50 ζω προσοίκων βασιλέως· ὁ δὲ Γηροστράτος αὐτὸς μετ' Αὐτοφραδάτου ἐπλεῖ ἐπὶ τῶν νεῶν, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τε τῶν Φοινίκων καὶ οἱ τῶν Κυπρίων βασιλεῖς καὶ αὐτοὶ Αὐτοφραδάτῃ ζυνέπλεον. (8) Στράτων δὲ Ἀλε-

CAP. XIII.

Darius noctu paucis oomitatus fugerat : postridie vero recolligens Persas exterosque, qui ex eo praelio evaserant, quatuor in universum millia habens, ad Thapsacum urbem et Euphratem cum equitatu contendit, ut quam citissime posset, Euphratem inter se atque Alexandrum medium relinqueret. (2) Amyntas porro Antiochi et Thymondas Mentoris filius et Aristomedes Phereus et Bianor Acarnan, omnes transfugæ, statim ita ut dispositi erant per montes fugientes Tripolim Phœnicie pervenerunt, octo circiter militum millia habentes : (3) ibi repertis navibus in navale subductis, quibus antea e Lesbo transvecti fuerant, tot ac sibi ad vecturam sufficere videntur in mare protractis, reliquisque in navali succensis, ne celeriter eos insequendi facultatem suppeditarent, in Cyprum fugerunt, atque inde in Ægyptum : ubi paulo post Amyntas res novas moliens ab incolis interfectus est.

4. Pharnabazus autem et Autophradates aliquamdiu apud Chium moram fecerunt : præsidioque in insula collocato, nonnullis in Con atque Halicarnassum navibus missis, ipsi centum navibus optime ad navigandum comparatis Siphnum appellunt. Eo loci Agis Lacedæmoniorum rex una triremi ad eos venit, pecuniam in usus belli et copias navales ac pedestres, quammaximas posset, in Peloponnesum ducendas petiturus. (5) Inter hæc nuntius adfertur prælii apud Issum commissi. Quo nuntio perculsi, Pharnabazus quidem cum duodecim triremibus atque exterorum mercenariorum mille quingentis Chium repetit, veritus ne audita clade Chii defectionem molirentur. (6) Agis, acceptis ab Autophradate talentis argenti triginta et triremibus decem, has quidem Hippie ad Agesilaum fratrem suum in Tænarum ducendas tradit, mandatis additis, ut persoluto nautis integro stipendio, quam citissime possit in Cretam naviget, ad res illius insulæ constituendas. Ipse ibi in insulis aliquandiu commoratus, paulo post Halicarnassum ad Autophradatem abiit.

7. Alexander, Syriæ, quam Cœlen (*cavam*) vocant, Menonem Cerdimmæ filium satrapam constituit, equitatu auxiliorum ipsi in præsidium provincie commisso : ipse in Phœniciam profectus est. Et in itinere obvium habuit Stratonem Gerostrati filium (erat is Gerostratus Aradiorum, et quot quot Arado insulæ finitimi sunt, rex, qui quidem, ut ceteris Phœnicum ac Cypriorum reges, naves suas cum Autophradate conjunxerat), (8) qui, aurea corona Alexandri capit

ξάνδρῳ ἐντυγῶν στεφανοὶ χρυσῷ στεφάνῳ αὐτόν, καὶ τὴν τε Ἀραδὸν αὐτῷ τὴν νῆσον καὶ τὴν Μάραθον τὴν καταντικρὺ τῆς Ἀραδού ἐν τῇ ἡπείρῳ κειμένην πόλιν, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, καὶ Σιγῶνα καὶ Μαριάμην πόλιν καὶ τὰλλα ὅσα τῆς σφῶν ἐπικρατείας ἐνδίδουσιν.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Ἔτι δὲ ἐν Μάραθῳ Ἀλεξάνδρου ὄντος ἀφίκοντο παρὰ Δαρείου πρέσβεις, ἐπιστολὴν τε κομίζοντες Δαρείου καὶ αὐτοὶ ἀπὸ γλώσσης δεησόμενοι ἀφεῖναι Δαρείῳ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας. (2) Ἰδὸν δὲ ἡ ἐπιστολὴ, ὅτι Φίλιππῳ τε πρὸς Ἀρταξέρξην φίλῃ καὶ ξυμμαχίᾳ ἐγένετο· καὶ ἐπειδὴ Ἀρσῆς υἱὸς Ἀρταξέρξου ἐβασίλευσεν, ὅτι Φίλιππος ἀδικίας πρῶτος ἐς βασιλεῖα Ἀρσῆν ἤρξεν οὐδὲν ἄγχι ἐκ Περσῶν παθῶν. Ἐξ οὗ δὲ αὐτὸς βασιλεύει Περσῶν, οὔτε πέμψαι τινα Ἀλεξάνδρον παρ' αὐτόν ἐς βεβαίωσιν τῆς πάλαι οὔσης φιλικῆς τε καὶ ξυμμαχίας, διαβῆναι τε ζῆν στρατιᾷ ἐς τὴν Ἀσίαν καὶ πολλὰ κακὰ ἐργάσασθαι Πέρσας. (3) Τοῦτο ἔνεκα καταβῆναι αὐτὸς τῇ χώρᾳ ἀμυνῶν καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν πατρῶαν ἀνασώσων. Τὴν μὲν δὴ μάχην ὡς θεῶν τῷ ἔδοξεν, οὕτω κριθῆναι· αὐτὸς δὲ βασιλεὺς παρὰ βασιλείῳι γυναῖκά τε τὴν αὐτοῦ αἰτεῖν καὶ μητέρα καὶ παῖδας τοὺς ἀλόνας, καὶ φιλίαν ἐθέλῃν ποιήσασθαι πρὸς Ἀλεξάνδρον καὶ ξυμμαχος εἶναι Ἀλεξάνδρῳ· καὶ ὑπὲρ τούτων πέμπειν ἡξίου Ἀλεξάνδρον παρ' αὐτόν ζῆν Μενίσκῳ τε καὶ Ἀρσίμᾳ τοῖς ἀγγέλοις τοῖς ἐκ Περσῶν ἵκουςι τοὺς τὰ πιστὰ ληφόμενους τε καὶ ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου δώσαντας.

4. Πρὸς ταῦτα ἀντιγράφει Ἀλεξάνδρος καὶ ξυμπέμπει τοῖς παρὰ Δαρείου ἐλθοῦσι Θέρσιππον, παραγγέλλας τὴν ἐπιστολὴν δοῦναι Δαρείῳ, αὐτόν δὲ μὴ διαλέγεσθαι ὑπὲρ μηδενός. Ἡ δὲ ἐπιστολὴ Ἀλεξάνδρου ὥδε ἔχει. « Οἱ ὑμέτεροι πρόγονοι ἐλθόντες εἰς Μακεδονίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην Ἑλλάδα κακῶς ἐποίησαν ἡμᾶς οὐδὲν προηδικημένοι· ἐγὼ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἡγεμῶν κατασταθεὶς καὶ τιμωρήσασθαι βουλόμενος Πέρσας διέβην ἐς τὴν Ἀσίαν, ὑπαρξάντων ὡμῶν. (5) Καὶ γὰρ Περσὶν οἱ ἐβουλόμην, οἱ τὸν ἐμὸν πατέρα ἡδίκουν, καὶ εἰς Θράκην, ἧς ἡμεῖς ἤρχομεν, δύναμιν ἐπέμψεν ὧς. Τοῦ δὲ πατρὸς ἀποθανόντος ὑπὸ τῶν ἐπιβουλευσάντων, οὗς ὑμεῖς συνετάξατε, ὡς αὐτοὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς πρὸς ἅπαντας ἐκομπάσατε, καὶ Ἀρσῆν ἀποκτείναντός σου μετὰ Βαγῶου, καὶ τὴν ἀρχὴν κατασχόντος οὐ δικαίως οὐδὲ κατὰ τὸν Περσῶν νόμον, ἀλλὰ ἀδικούντος Πέρσας, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τοὺς Ἑλλήνας γράμματα οὐκ ἐπιτήδεια διατέμποντος, ὅπως πρὸς με πολεμῶσι, (6) καὶ χρήματα ἀποστελλόντος πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ ἄλλους τινας τῶν Ἑλλήνων, καὶ τῶν μὲν ἄλλων πόλεων οὐδεμιᾶς δεχομένης, Λακεδαιμονίῳι δὲ λαβόντων, καὶ τῶν παρὰ σοῦ πεμφθέντων τοὺς

imposita, Aradum insulam et Marathum ex adverso Atadi in continente sitam urbem magnam atque opulentam, et Sigonem et Mariammen, cæteraque omnia quæ ad ipsorum ditionem pertinebant, ei tradit.

CAP. XIV.

Quumque adhuc Marathi esset Alexander, legati ad eum a Dario venerunt, qui et literas adferrent et verbis deprecarentur ut Darii matrem, uxorem et liberos dimitteret. (2) Significabat vero epistola amicitiam ac foedus quod Philippo cum Artaxerxe intercessisset: quodque quum Arses, Artaxerxis filius, regnum accopisset, Philippus nullo a Persis incommodo affectus, primus Arsen injuria lacerasset. Alexandrum vero, ex eo tempore quo Darius Persis regnare cœpisset, pro confirmanda veteri amicitia ac fœdere nunquam misisse, (3) sed in Asiam profectum cum exercitu multis malis Persas affecisse. Quam ob causam se ut terram defenderet patriumque imperium tueretur expeditionem fecisse, de prælio ita ut alicui deorum visum fuisset decretum esse. Se regem a rege matrem suam, uxorem ac liberos captos petere, amicitiam se cum Alexandro et societatem initurum venire, eaque de re ut Alexander ad se cum Menisco et Arsima, legatis Persarum mitteret qui fidem acciperent, et Alexandri nomine darent, rogabat.

4. Alexander ad hæc respondet, unaque cum legatis, qui a Dario venerant, Thersippum mittit, jubens ut epistolam Dario reddat, ipse vero nulla de re cum Dario sermones conferat. Epistola Alexandri hæc fuit: « Majores vestri, Macedoniam reliquamque Græciam ingressi, damnis nos affecerunt, quum ipsi nulla prius a nobis accepissent. Ego Græcorum imperator creatus, Persarum injuriam vindicare volens, in Asiam trajeci, a vobis laceratus. (5) Siquidem et Perinthiis opem tulistis, qui patrem meum injuria affecerant; Ochus etiam in Thraciam quæ nostro imperio subest exercitum duxit. Parum tamen meo per insidiatores quos ipsi subornaratis occiso, quemadmodum vos literis quoquoque versum missis gloriati estis, quum tu Arsen cum Bago interfici curasses, regnumque injuste et contra Persarum leges atque instituta occupasses, summa Persis injuria illata, literas etiam parum amicas ad Græcos misisti, quibus eos adhelum contra me suscipiendum incitares. (6) Quumque pecunias ad Lacedæmonios aliosque Græcorum nonnullos miseris, quas tamen quum reliquæ omnes Græciæ civitates contempnissent, soli Lacedæmonii acceperunt, quum denique ii qui abs te emissi fuerunt, amicos sociosque

ἐμοὺς φίλους διαφθειράντων καὶ τὴν εἰρήνην ἣν τοῖς
 Ἕλλησι κατεσκευάσα διαλύειν ἐπιχειρούντων, ἐστρά-
 τευσσα ἐπὶ σέ, ὑπάρξαντος σοῦ τῆς ἑχθρας. (7) Ἐπεὶ
 δὲ μάχῃ νενίκηκα πρότερον μὲν τοὺς σοὺς στρατηγούς
 5 καὶ σατράπας, νῦν δὲ καὶ σὲ καὶ τὴν μετὰ σοῦ δύνα-
 μιν, καὶ τὴν χώραν ἔχω, τῶν θεῶν μοι δόντων. Ὅσοι
 τῶν μετὰ σοῦ παραταξαμένων μὴ ἐν τῇ μάχῃ ἀπέθαν-
 ον, ἀλλὰ παρ' ἐμέ κατέφυγον, τούτων ἐπιμέλομαι καὶ
 οὐκ ἄκοντες παρ' ἐμοῖ εἰσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἐκόντες
 10 ξυστρατεύονται μετ' ἐμοῦ. (8) Ὡς οὖν ἐμοῦ τῆς Ἀσίας
 ἀπάσης κυρίου ὄντος ἦκε πρὸς ἐμέ. Εἰ δὲ φοβῇ μὴ
 ἐλθὼν πάθῃς τι ἐξ ἐμοῦ ἄχαρι, πέμπε τινὰς τῶν φίλων
 τὰ πιστὰ ληψομένους. Ἐλθὼν δὲ πρὸς με τὴν μητέρα
 καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας καὶ εἰ ἄλλο τι ἐθέλεις
 15 αἰτεῖ καὶ λάμβανε. Ὅ τι γὰρ ἂν πεύθῃς ἐμέ ἔσται
 σοι. (9) Καὶ τοῦ λοιποῦ ὅταν πέμπῃς παρ' ἐμέ, ὡς
 πρὸς βασιλέα τῆς Ἀσίας πέμπῃς, μηδὲ ἄ ἐξ Ἰσοῦ ἐπι-
 στελλῃς, ἀλλ' ὡς κυρίῳ ὄντι πάντων τῶν σῶν φράζε
 εἰ τοῦ δέῃ· εἰ δὲ μή, ἐγὼ βουλευσομαι περὶ σοῦ ὡς
 20 ἀδικούντος. Εἰ δ' ἀντιλέγεις περὶ τῆς βασιλείας, ὑπο-
 μείνας ἔτι ἀγώνισαι περὶ αὐτῆς καὶ μὴ φεύγε, ὡς ἐγὼ
 ἐπὶ σέ πορεύσομαι οὗ ἂν ᾗς.»

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Πρὸς μὲν Δαρεῖον ταῦτα ἐπέστειλεν. Ἐπεὶ δ' ἔμαθε
 τὰ τε χρήματα ὅσα σὺν Κωφῇ τῷ Ἀρταβάζου ἀποπε-
 25 πόμει εἰς Δαμασκὸν Δαρεῖος ὅτι ἔάλωκε, καὶ ὅσοι
 Περσῶν ἀμφ' αὐτὰ ἐγκατελείφθησαν ζῶν τῇ ἄλλῃ βα-
 σιλικῇ κατασκευῇ ὅτι καὶ οὗτοι ἔαλωσαν, ταῦτα μὲν
 ὀπίσω κομίσαντα εἰς Δαμασκὸν Παρμενίωνα φυλάσσειν
 ἐκέλευε. (2) Τοὺς δὲ πρέσβεις τῶν Ἑλλήνων οἱ πρὸς
 30 Δαρεῖον πρὸ τῆς μάχης ἀφικμένοι ἦσαν, ἐπεὶ καὶ τού-
 τος ἔαλωκέναι ἔμαθε, παρ' αὐτὸν πέμπειν ἐκέλευσεν.
 Ἦσαν δὲ Εὐθυκλῆς μὲν Σπαρτιάτης, Θεσσαλίσκος δὲ
 Ἰσμηνίου καὶ Διονυσόδωρος Ὀλυμπιονίκης, Θηβαῖοι,
 Ἰφικράτης δὲ ὁ Ἰφικράτους τοῦ στρατηγοῦ, Ἀθηναῖος.
 35 (3) Καὶ οὗτοι ὡς ἤκον παρ' Ἀλέξανδρον, Θεσσαλίσκον
 μὲν καὶ Διονυσόδωρον, καίπερ Θηβαίους ὄντας, εὐθὺς
 ἀφῆκε, τὸ μὲν τι κατοικίσει τῶν Θηβῶν, τὸ δὲ ὅτι
 ξυγγνωστὰ δεδρακέναι ἐφαίνοντο, ἡνδραποδισμένης
 40 ὑπὸ Μακεδόνων τῆς πατρίδος σφίσι τε ἦντινα ἡδύναντο
 ὠφέλειαν εὐρισκόμενοι καὶ εἰ δὴ τίνα καὶ τῇ πατρίδι ἐκ
 Περσῶν καὶ Δαρείου, (4) ταῦτα μὲν ὑπὲρ ἀμφοῖν ἐπι-
 ειχῇ ἐνθυμηθείς, ἰδίᾳ δὲ Θεσσαλίσκον μὲν αἰδοῖ τοῦ γέ-
 νους ἀφίεσαι εἶπεν, ὅτι τῶν ἐπιφανῶν Θηβαίων ἦν,
 45 Διονυσόδωρον δὲ ἐπὶ τῇ νίκῃ τῶν Ὀλυμπίων. Ἰφι-
 κράτην δὲ φιλεῖ τῆς Ἀθηναίων πόλεως καὶ μνήμη
 τῆς δοῦσης τοῦ πατρὸς ζωντὰ τε ἀμφ' αὐτὸν ἔχων ἐς τὰ
 μάλιστα ἐτίμησε καὶ νόσφ' τελευτήσαντος τὰ ὅσα ἐς
 τὰς Ἀθήνας τοῖς πρὸς γένους ἀπέπεμψε. (5) Εὐθυ-
 κλέα δὲ, Λακεδαιμονίον τε ὄντα, πόλεως περιφανῶς
 ἐχθρᾶς ἐν τῷ τότε, καὶ αὐτὸν οὐδὲν ἰδίᾳ εὐρισκόμενον

ARRIANUS.

« meos corruperint atque abalienarint, et pacem cum Græ-
 « cis constitutam dissolvere omnibus modis conati sint,
 « bellum tibi intuli, quippe qui inimicitiarum auctor fueris.
 « (7) Quum autem primo satrapas tuos bellicque duces,
 « nunc vero te tuumque exercitum prælio vicerim, etiam
 « ditiones tuas deorum benignitate in mea potestate teneo.
 « Quotquot tuarum partium milites ex prælio servati ad me
 « confugerunt, horum curam gero, neque inviti apud me
 « sunt, sed sua sponte mecum militant. (8) Ad me igitur
 « utpote totius Asiæ dominum veni. At si metuis ne,
 « ubi veneris, aliquid tibi abs me acerbi accadat, mitte
 « amicorum tuorum aliquot, qui fidem accipiant. Quum
 « ad me veneris, matrem et uxorem ac liberos, et si quid
 « præterea voles posce atque accipe. Quicquid enim a
 « me petieris, impetrabis. (9) De reliquo, quando ad me
 « scribes, ad Asiæ regem scribere te memineris : neque
 « tanquam ad parem scribe, sed veluti omnium tuarum
 « rerum domino significa si qua re indiges. Sin aliter fece-
 « ris, ego de te tanquam injuriam inferente decernam. Si
 « vero, quod ad regni possessionem attinet, contradicis,
 « aliud pro eo prælium experiri paratus sis, neque fugias.
 « Ego enim te, quocunque loci fueris, adoriar.»

CAP. XV.

Atque hæc quidem ad Darium scripsit. Postquam
 vero cognovit, omnem pecuniam quam Darius per Cophe-
 nem Artabazi filium Damascum miserat captam esse, Per-
 sas etiam ejus pecuniæ custodes, reliquumque regium ap-
 paratum in potestatem venisse, hæc Parmenioni Dama-
 scum reportanda et custodienda tradidit. (2) Legatos
 autem Græcorum qui ad Darium ante prælium advenerant,
 quum hos quoque captos audiret, ad se mittere jussit. Hi
 erant, Euthycles Lacedæmonius, Thessalicus Ismenii filius,
 et Dionysodorus Olympionica, Thebani : porro Iphicrates,
 filius Iphicratis copiarum ducis, Atheniensis. (3) Qui
 quum ad Alexandrum adducti essent, Thessalicum quidem
 et Dionysodorum, quamvis Thebani essent, statim dimisit
 tum commiseratione Thebarum, tum quod venia digni
 viderentur, quippe qui patria ipsorum a Macedonibus di-
 repta eversa que, et sibi et patriæ utilitatem aliquam ad-
 ferre Darii ac Persarum adminiculo conarentur. (4) Hæc
 itaque modeste ac leniter de utroque statuens, Thessali-
 scum præterea reverentiâ generis adductus (erat enim il-
 lustris apud Thebanos loco), Dionysodorum autem quod
 Olympiis vicisset dimisit : Iphicratem vero, ob amorem
 Atheniensis urbis et paternæ memoriæ gloriam, quum
 in vivis esset, magno semper apud se in honore habuit, et
 mortui ossa Athenas ad propinquos reportari curavit. (5)
 At Euthyclem, quod Lacedæmonius esset, eaque urbs
 tum temporis manifestas cum Alexandro inimicitias ge-
 reret, quodque ipse privatim nihil quod magnopere ve-

4

ἐς συγγνώμην δ τι [γε] καὶ λόγου ἄξιον, τὰ μὲν πρῶτα ἐν φυλακῇ ἀδέσμιω εἶχεν· ὕστερον δὲ, ἐπεὶ μεγάλη εὐτυχία, καὶ τοῦτον ἀφῆκεν.

6. Ἐκ Μαράθου δὲ ὁρμηθεὶς Βύβλον τε λαμβάνει δμολογία ἐνδοθεῖσαν, καὶ Σιδῶνα, αὐτῶν Σιδωνίων ἐπικαλεσαμένων κατὰ ἔχθος τὸ Περσῶν καὶ Δαρείου. Ἐντεῦθεν δὲ προὔχρει ὡς ἐπὶ Τύρον· καὶ ἐντυγχάνουσιν αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν πρέσβεις Τυρίων ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἐσταλμένοι ὡς ἐγνωκότων Τυρίων πράσσειν ὅ τι 10 ἂν ἐπαγγέλλῃ Ἀλέξανδρος. (7) Ὁ δὲ τὴν τε πόλιν ἐπαινέσας καὶ τοὺς πρέσβεις (καὶ γὰρ ἦσαν τῶν ἐπιφανῶν ἐν Τύρῳ οἱ τε ἄλλοι καὶ ὁ τοῦ βασιλέως τῶν Τυρίων παῖς· αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς Ἀζέμιλκος μετ' Αὐτοφραδάτου ἐπλεῖ), ἐκέλευσεν ἐπανελθόντας φράσαι Τυρίους 15 ὅτι ἐθέλοι παρελθὼν ἐς τὴν πόλιν θῆσαι τῷ Ἡρακλεῖ.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Ἔστι γὰρ ἐν Τύρῳ ἱερὸν Ἡρακλέους παλαιότατον ὃν μνήμη ἀνθρωπίνῃ διασώζεται, οὗ τοῦ Ἀργείου Ἡρακλέους τοῦ τῆς Ἀλκμήνης· πολλαῖς γὰρ γενεαῖς πρότερον τιμᾶται ἐν Τύρῳ Ἡρακλῆς, ἢ Κάδμον ἐκ 20 Φοινίκης ὁρμηθέντα Θήβας καταστρεῖν καὶ τὴν παῖδα Κάδμου τὴν Σεμέλην γενέσθαι, ἐξ ἧς καὶ ὁ τοῦ Διὸς Διόνυσος γίγνεται. (2) Διόνυσος μὲν δὴ τρίτος ἂν ἀπὸ Κάδμου εἴη, κατὰ Ἀάβδακον τὸν Πολυδώρου τοῦ Κάδμου παῖδα· Ἡρακλῆς δὲ ὁ Ἀργεῖος κατ' Οἰδίποδα μά- 25 λιστα τὸν Λαῖου. Σέβουσιν δὲ καὶ Αἰγύπτιοι ἄλλον Ἡρακλέα, οὗχ ὄνπερ Τύριοι ἢ Ἕλληνες. (3) Ἀλλὰ λέγει Ἡρόδοτος ὅτι τῶν δώδεκα θεῶν Ἡρακλέα ἀγούσιν Αἰγύπτιοι, καθάπερ καὶ Ἀθηναῖοι Διόνυσον τὸν Διὸς καὶ Κόρης σέβουσιν, ἄλλον τοῦτον Διόνυσον· καὶ ὁ 30 Ἰαχχος ὁ μυστικός τούτῳ τῷ Διονύσῳ, οὐχὶ τῷ Θηβαίῳ, ἐπάδεται. (4) Ὡς τὸν γε ἐν Ταρτησσῷ πρὸς Ἰβήρων τιμώμενον Ἡρακλέα, ἵνα καὶ στήλαί τινες Ἡρακλέους ὠνομασμέναι εἰσὶ, δοκῶ ἐγὼ τὸν Τύριον εἶναι Ἡρακλέα, ὅτι Φοινίκων κτίσμα ἢ Ταρτησσός καὶ 35 τῷ Φοινίκων νόμῳ ὅ τε νεῶς πεποιήται τῷ Ἡρακλεῖ τῷ ἐκεῖ καὶ αἱ θυσίαι θύονται. (5) Γηρυόνην δὲ, ἐφ' ὅντινα ὁ Ἀργεῖος Ἡρακλῆς ἐστάλη πρὸς Εὐρυσθέως τὰς βοῦς ἀπελάσαι τὰς Γηρυόνου καὶ ἀγαγεῖν ἐς Μυκήνας, οὐδὲν τι προσήκειν τῇ γῇ τῶν Ἰβήρων Ἐκαταῖος ὁ λο- 40 γοποιὸς λέγει· οὐδὲ ἐπὶ νῆσόν τινα Ἐρύθειαν ἔξω τῆς μεγάλης θαλάσσης σταλῆναι Ἡρακλέα, ἀλλὰ τῆς ἡπείρου τῆς περὶ Ἀμβρακίαν τε καὶ Ἀμφιλόχους βασιλέα γενέσθαι Γηρυόνην καὶ ἐκ τῆς ἡπείρου ταύτης ἀπελάσαι Ἡρακλέα τὰς βόας, οὐδὲ τοῦτον φαῦλον ἄθλον τιθέμε- 45 νον. (6) Οἶδα δὲ ἐγὼ καὶ εἰς τοῦτο ἔτι εὐδοτον τὴν ἡπείρον ταύτην καὶ βοῦς τρέφουσιν καλλίστας· καὶ ἐς Εὐρυσθέα τῶν μὲν ἐξ Ἠπείρου βοῶν κλέος ἀφίχθαι καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Ἠπείρου τὸ ὄνομα τὸν Γηρυόνην οὐκ ἔξω τοῦ εἰκότος τίθεμαι· τῶν δὲ ἐσγμάτων τῆς Εὐ- 50 ρώπης Ἰβήρων οὐτ' ἂν τοῦ βασιλέως τὸ ὄνομα γινώσκω-

nia dignum videretur, inveniret, primum quidem in custodiam (citra vincula tamen) tradidit : postea, ut res magnae prospere successerunt, etiam hunc dimisit.

6. E Maratho deinde movens, Byblum pactionibus traditam capit ; Sidonem etiam, Sidoniis ipsis odio Persarum et Darii eum accersentibus. Tyrum inde proficiscenti Tyriorum legati obviam venerunt, a communi missi, significantes Tyrios paratos esse, quae Alexander imperaret, facere. (7) Ipse, laudata et civitate et legatis (erant enim hi ex principibus civitatis cum alii, tum Tyriorum regis filius. nam ipse rex Azemilcus cum Autophradate navigabat), jussit ut reversi Tyrii renuntiarent, velle se urbem intrare, Herculi sacrificaturum.

CAP. XVI.

Est enim in ea urbe templum Herculis vetustissimum ex iis, quorum humana memoria conservatur, non Argivi illius Herculis qui Alcmenae filius fuit : multis enim ante seculis Tyri colebatur Hercules, quam Cadmus e Phoenicia profectus Thebas obtinisset, multoque ante quam Semele Cadmi filia nata esset, ex qua Bacchus Jovis filius. (2) Bacchus enim tertius a Cadmo foret temporibus vivens Labdaci, qui filius erat Polydori, nepos Cadmi ; Hercules vero Argivus temporibus Oedipi Laïi filii vixit. Colunt autem et Aegyptii alium Herculem, diversum ab eo quem Tyrii vel Graeci. (3) Nam Herodotus tradit, Aegyptios Herculem in numero duodecim deorum habere, quemadmodum etiam Athenienses Bacchum Jovis et Proserpinae filium colunt, diversum ab altero Baccho ; et Iacchus mysticus huic Baccho, non Thebano illi, accinitur. (4) Quapropter Herculem illum qui in Tartesso ab Iberis colitur, ubi et columnae quaedam exstant Herculeae dictae, Tyrium hunc Herculem esse censuerim. Tartessus enim a Phoenicibus condita est, et Phoenicum more templum eo loci Herculi structum est et sacra fiunt. (5) Geryonem vero, adversus quem Hercules Argivus ab Eurystheo missus, ut boves Geryonis abreptos Mycenae duceret, nihil ad Iberorum regionem pertinere Hecataeus logographus tradit, neque ad insulam ullam Erythiam in Oceano sitam missum fuisse : sed Geryonem continentis, quae circa Ambraciam et Amphilochos est, regem fuisse : atque ex hac continente Herculem boves abduxisse, neque parvum hunc etiam laborem judicasse. (6) Neque vero me latet, in hunc usque diem pingua in illa continente pascua esse, et opimas boves in ea pasci ; ac in notitiam Eurysthei famam de Epiri boum praestantia pervenisse regisque Epiri nomen Geryonis, id minime veri absimile esse mihi videtur : contra extremorum Europae Iberorum neque regis nomen cognosce-

σκειν Εὐρυσθέα, οὐτε εἰ βοῦς καλαὶ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ νέμονται, εἰ μή τις τὴν Ἥραν τούτοις ἐπάγων, ὥς αὐτὴν ταῦτα Ἡρακλεῖ δι' Εὐρυσθέως ἐπαγγέλλουσαν, τὸ οὐ πιστὸν τοῦ λόγου ἀποκρύπτειν ἐθέλοι τῷ μύθῳ.

7. Τούτῳ τῷ Ἡρακλεῖ τῷ Τυρίῳ ἔφη ἐθέλειν θῆσαι Ἀλέξανδρος. Ὡς δὲ ἀπηγγέλθη ταῦτα πρὸς τῶν πρίσβειον εἰς τὴν Τύρον, τὰ μὲν ἄλλα ἐδοξέ σφισι ποιεῖν ὅ τι περ ἐπαγγέλλει Ἀλέξανδρος, ἐς δὲ τὴν πόλιν μήτε τινὰ Περσῶν μήτε Μακεδόνων δέχεσθαι, ὥς τοῦτο ἔς τε τὰ παρόντα τῷ λόγῳ εὐπρεπέστατον καὶ ἐς τοῦ πολέμου τὴν κρίσιν, ἄδηλον ἔτι οὖσαν, ἀσφαλέστατον σφισι γενησόμενον. (8) Ὡς δὲ ἐξηγγέλθη Ἀλέξανδρῳ τὰ ἐκ τῆς Τύρου, τοὺς μὲν πρίσβεις πρὸς ὀργὴν ὀπίσω ἀπέπεμψεν, αὐτοὺς δὲ συναγαγὼν τοὺς τε ἐταίρους καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς στρατιᾶς καὶ ταξιάρχας καὶ ἡγάρους ἐλεξεν ὧδε.

ΚΕΦ. ΙΖ'.

Ἄνδρες φίλοι καὶ ξύμμαχοι, ἡμῖν οὔτε τὴν ἐπ' Αἰγύπτου πορείαν ἀσφαλῆ ὁρῶ, θαλασσοκρατούντων Περσῶν, Δαρειὸν τε διώκειν ὑπολιπομένους αὐτὴν τε ὅπισθεν τὴν τῶν Τυρίων πόλιν ἀμφίβολον καὶ Αἰγυπτὸν καὶ Κύπρον ἔχόμενας πρὸς Περσῶν, οὐδὲ τοῦτο ἀσφαλές ἐς τε τὰ ἄλλα καὶ μάλιστα δὴ ἐς τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα, (2) μή πο' ἄρα ἐπικρατήσαντες αὐθις τῶν ἐπὶ θαλάσῃ χωρίων οἱ Πέρσαι, προχωρησάντων ἡμῶν ζῆν τὴν δυνάμει ὥς ἐπὶ Βαβυλωνίᾳ τε καὶ Δαρειῶν, αὐτοὶ ζῆν πλείονι στόλῳ μεταγάγοιεν τὸν πόλεμον ἐς τὴν Ἑλλάδα, Λακεδαιμονίων μὲν ἐκ τοῦ εὐθέως ἡμῖν πολεμοῦντων, τῆς δὲ Ἀθηναίων πόλεως φόβῳ μᾶλλον τι ἢ εὐνοίᾳ τῇ πρὸς ἡμᾶς πρὸς τὸ παρὸν κατεχομένης. (3) Ἐξαιρεθείσης δὲ Τύρου ἥ τε Φοινίκη ἔχοιτο ἂν πᾶσα καὶ τὸ ναυτικὸν ὅπερ πλείστον τε καὶ κράτιστον τοῦ Περσικοῦ, τὸ Φοινίκων, παρ' ἡμᾶς μεταχωρήσειν εἰκός· οὐ γὰρ ἀνέχονται οὔτε οἱ ἐρέται οὔτε οἱ ἐπιβάται Φοινίκες, ἐχομένων σφίσι τῶν πόλεων, αὐτοὶ ὑπὲρ ἄλλων πλεόντες κινδυνεύειν· Κύπρος δὲ ἐπὶ τῷδε ἡ οὐ χαλεπῶς ἡμῖν προσχωρήσει ἢ ἐξ ἐπίπλου εὐμαρῶς ληφθήσεται. (4) Καὶ ταῖς τε ἐκ Μακεδονίας ναυσὶ καὶ ταῖς Φοινίσσαις πλεόντων ἡμῶν τὴν θάλασσαν καὶ Κύπρου ἅμα προσγενομένης, θαλασσοκρατοῦμέν τε ἂν βεβαίως καὶ ὁ ἐς Αἰγυπτὸν ἐπὶ στόλος εὐμαρῶς ἡμῖν ἐν ταύτῃ γίγνεται. Αἰγυπτὸν δὲ παραστησάμενός ὑπὲρ τε τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς οἰκείας οὐδὲν ἔτι ὑποποτὸν ὑπολείπεται, τὸν τε ἐπὶ Βαβυλωνῶν στόλον μετὰ τοῦ ἐς τὰ οἰκὸς ἀσφαλοῦς καὶ ζῆν μείζονι ἅμα ἀξιώσει ποιησόμεθα, ἀποτετμημένοι τὴν τε θάλασσαν Περσῶν ξύμπασαν καὶ τὴν ἐπὶ τᾷδε τοῦ Εὐφράτου γῆν.

Eurystheum censeo, neque an opimæ ea in regione boves nascantur, nisi quis Junonem adducens quæ id Herculi per Eurystheum denuntiaret, rem absimilem vero fabulæ involucris tegere velit.

7. Huic Herculi Tyrio Alexander se sacrificare velle dixit. Quæ postquam a legatis Tyrum perlata sunt, visum illis est reliqua omnia quæ Alexander imperasset facere: cæterum neminem vel Græcorum vel Macedonum in urbem admittere, quod illud pro præsentī rerum statu rationi convenientissimum, et quoad æventum belli, qui adhuc incertus erat, tutissimum ipsis videretur. (8) Simul ac vero Tyriorum responsum Alexandro remuniatum fuit, indignatus legatos Tyrum reverti jubet: convocatis quæ amicis et principibus exercitus, et cohortium turmarumque præfectis, ita eos alloquutus est.

CAP. XVII.

« Expeditionem in Ægyptum facere, o amici ac socii parum tutum nobis fore censeo, Persis imperium maris obtinentibus: et Dariū insequi, Tyriorum urbe dubia relicta, Persisque Ægyptum ac Cyprum in sua potestate habentibus, cum ob alias res, tum ob Græciæ statum, periculosum fore judico, (2) ne fortasse maritimis oppidis recuperatis, interea dum nos exercitum in Babylonem et Dariū ducimus, ipsi majore classe bellum in Græciam transferant: præsertim quum Lacedæmonii apertos sese nobis hostes declararint, Athenienses vero in præsentia metu magis, quam benevolentia erga nos sese contineant. (3) Capta autem Tyro, et Phœnicia tota et navalis apparatus Phœnicum, quo maximo et validissimo Persæ utuntur, nobis, ut verisimile est, accedet. Neque enim remiges neque navium propugnatores Phœnices committent, ut tenentibus nobis ipsorum urbes, ipsi pro aliis navale prælium subeant. Cyprus post hæc vel facile se nobis adjunget, vel classe eo missa parvo negotio capi poterit. (4) Atque ita Macedonum et Phœnicum conjuncta classe mare pernavigantes, Cypro etiam subacta, firmum maris imperium tenebimus, simulque nobis facilis in Ægyptum expeditio fuerit. Ægypto autem nostro imperio adjecta, nihil erit quod aut de Græcia aut de rebus domesticis simus solliciti. Babyloniam porro expeditionem, præterquam quod cum rerum domesticarum securitate, majore etiam nostra cum dignitate suscipiemus, Persis undique e mari et regione cis Euphratem submotis. »

ΚΕΦ. ΙΗ'.

Τ'αὐτα λέγων οὐ χαλεπῶς ἐπειθεν ἐπιχειρεῖν τῇ Τύρῳ· ἀλλὰ καὶ τι θεῖον ἀνέπειθεν αὐτόν, ὅτι ἐνύπνιον αὐτῆς ἐκείνης τῆς νυκτὸς ἐδόκει αὐτὸς μὲν τῷ τείχει προσάγειν τῶν Τυρίων· τὸν δὲ Ἡρακλέα δεξιούσθαι τε αὐτὸν καὶ ἀνάγειν ἐς τὴν πόλιν. Καὶ τοῦτο ἐξηγεῖτο Ἀρίστανδρος ὡς ξὺν πόνῳ ἀλωσομένην τὴν Τύρον, ὅτι καὶ τὰ τοῦ Ἡρακλέους ἔργα ξὺν πόνῳ ἐγένετο. (2) Καὶ γὰρ καὶ μέγα ἔργον τῆς Τύρου ἡ πολιορκία ἐφαίνετο. Νῆσός τε γὰρ αὐτοῖς ἡ πόλις ἦν καὶ τείχεσιν ὑψηλοῖς πάντῃ ὠχύρωτο· καὶ τὰ ἀπὸ θαλάσσης πρὸς τῶν Τυρίων μᾶλλον· τὴν ἐν τῇ τότε ἐφαίνετο, τῶν τε Περσῶν ἔτι θαλασσοκρατοῦντων καὶ αὐτοῖς τοῖς Τυρίοις νεῶν ἔτι πολλῶν περιουσίων.

3. Ὡς δὲ ταῦτα ὁμῶς ἐκράτησε, χῶμα ἐγνῶ χωνύνουαι ἐκ τῆς ἡπείρου ὡς ἐπὶ τὴν πόλιν. Ἔστι δὲ πορθμὸς τετραγῶδης τὸ χωρίον· καὶ τὰ μὲν πρὸς τῇ ἡπείρῳ τῆς θαλάσσης βραχέα καὶ πηλῶδῃ αὐτοῦ, τὰ δὲ πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει, ἵνα τὸ βαθύτατον τοῦ διάπλου, τριῶν μάλιστα ὀργυῶν τὸ βάθος. Ἀλλὰ λίθων τε πολλῶν ἀφθονία ἦν καὶ ὕλης, ἦντινα τοῖς λίθοις ἀνῶθεν ἐπεφόρουν· χάρακός τε οὐ χαλεπῶς ἐν τῷ πηλῷ καταπέγγυντο καὶ αὐτὸς ὁ πηλὸς ξύνδεσμος τοῖς λίθοις ἐς τὸ ἐπιμένειν ἐγίγνετο. (4) Καὶ προθυμία τῶν Μακεδόνων ἐς τὸ ἔργον καὶ Ἀλεξάνδρου πολλή ἦν, παρόντος τε καὶ αὐτοῦ ἑκαστα ἐξηγουμένου καὶ τὰ μὲν λόγῳ ἐπαίροντος, τὰ δὲ καὶ χρήμασι τοὺς τι ἐκπρεπέστερον κατ' ἀρετὴν πονουμένους ἐπικουφίζοντος. Ἀλλ' ἔσται μὲν τὸ πρὸς τῇ ἡπείρῳ ἐχώνυτο, οὐ χαλεπῶς προὔχῳρει τὸ ἔργον, ἐπὶ βάθος τε ὀλίγον χωννύμενον καὶ οὐδενὸς ἐξείργοντος. (5) Ὡς δὲ τῷ βαθυτέρῳ ἤδη ἐπέλαζον καὶ ἅμα τῇ πόλει αὐτῇ ἐγγὺς ἐγίγγοντο, ἀπὸ τε τῶν τειχῶν, ὑψηλῶν ὄντων, βαλλόμενοι ἑκακοπάθουν, ἅτε καὶ ἐπ' ἔργασίᾳ μᾶλλον τι ἢ ὡς ἐς μάχην ἀκριβῶς ἐσταλμένοι, καὶ ταῖς τριήρεσιν ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ τοῦ χώματος ἐπιπλέοντες οἱ Τύριοι, ἅτε δὲ θαλασσοκρατοῦντες ἔτι, ἀπορον πολλαχῇ τὴν πρόσχωσιν τοῖς Μακεδόσιν ἐποιοῦν. (6) Καὶ οἱ Μακεδόνες πύργους ἐπάνω τοῦ χώματος, ὃ τιπερ προκεχωρήκει αὐτοῖς ἐπὶ πολλὴ τῆς θαλάσσης, ἐπέστησαν δύο καὶ μηχανὰς ἐπὶ τοῖς πύργοις. Προκαλύμματα δὲ δέβρεις καὶ διφθέραι αὐτοῖς ἦσαν, ὡς μήτε πυρφόροις βέλεσιν ἀπὸ τοῦ τείχους βάλλεσθαι, τοῖς τε ἐργαζομένοις προβολῇ ἐν τῇ αὐτῇ εἶναι πρὸς τὰ τοξεύματα· ἅμα τε ὅσοι προσπλέοντες τῶν Τυρίων ἐβλαπτον τοὺς χωννύντας, ἀπὸ τῶν πύργων βαλλόμενοι οὐ χαλεπῶς ἀνασταλῆσθαι ἐμελλον.

ΚΕΦ. ΙΘ'.

Οἱ δὲ Τύριοι πρὸς ταῦτα ἀντιμexανῶνται τοιοῦδε. Ναὺν ἵππαγωγὸν κλημάτων τε ξηρῶν καὶ ἄλλης ὕλης εὐπλέκτου ἐμπλήσαντες δύο ἰστούς ἐπὶ τῇ πύρῳ καταπηγνύουσι καὶ ἐν κύκλῳ περιφράσσουσιν ἐς ὅσον

CAP. XVIII.

His dictis facile persuasit, ut Tyri oppugnationem aggrederentur : divinitus vero etiam ipse monitus est, quum ea ipsa nocte per somnum visus sibi esset Tyriorum muros adori, Herculisque species se obtulisset dextram ei porrigentis atque in urbem introducentis. Quod quidem Aristander in hunc modum interpretabatur, Tyrum magno cum labore captum iri, quoniam etiam Herculis opera laboriosa fuissent. (2) Et certe Tyri expugnatio laboriosa in primis videbatur. Nam et insula urbs erat altisque mœnibus omni ex parte munita; et tum temporis Tyrii mari plurimum pollebant, quod nimirum et Persæ domini maris erant, ipsique præterea Tyrii magnam adhuc navium vim habebant.

3. In his tamen difficultatibus aggerem ex continente ad urbem ducere statuit. Fretum erat limosum alveo, et in mare ubi continenti proximum est, vadosum ac cœnosum : ubi urbem ipsam attingit, qua quidem parte profundissimus tractus est, tres summum orgyias altum est. Sed et magna vis saxorum ad manum erat, et lignæ materiæ quam desuper saxis insternebant, neque difficulter tigna in cœno stabiliebantur, ipsumque adeo cœnum compagis loco saxa firmius inter se committebat. (4) Magna erat Macedonum ad opus alacritas, magna etiam Alexandri, qui et præsens erat et singula ipse designabat, atque alios verbis exstimulabat, alios vero etiam pecunia, eos nempe qui ingenti quadam contentione operi instabant, alacriores reddebat. Et sane quamdiu ad continentem aggerem ducebant, non difficulter processit opus; nam et in exigua maris altitudine et nemine prohibente molem jaciebant. (5) Postquam vero in profundiora loca perventum est atque ad urbem ipsam appropinquarunt, missilibus ab altis muris, non citra damnum, petebantur : quia instructi non tam ad pugnam quam ad opus erant. Tyrii præterea diversis ex partibus triremibus adnavigantes (quippe qui mari potiebantur) difficillimam sæpe aggeris exstructionem Macedonibus reddebant. (6) Macedones duas ligneas turres aggeri, qua plurimum in mare productus erat, imponunt, machinasque in iis disponunt. Tegmina iis erant coria et pelles, ut neque missilibus ignitis a muro peti possent, et iis qui in opere constituti erant propugnaculi loco adversus telorum ictus essent; simul etiam ut quotquot Tyriorum adnavigantes operariis infesti essent, e turribus icti non magno negotio reprimerentur.

CAP. XIX.

Tyrii contra hujuscemodi quid machinati sunt. Navem hippagogam aridis sarmentis aliaque materia quæ facile succendi posset onerant, et malis duobus ad proram erectis, quam latissime possunt eos in orbem circumsepiunt, ut fa-

μακρότατον, ὡς φορυτόν τε ταύτη καὶ δῆδας δσας
 πλείστας δέξασθαι· πρὸς δὲ πίσσαν τε καὶ θεῖον καὶ δσα
 ἄλλα ἐς τὸ παρακαλέσαι μεγάλην φλόγα ἐπὶ ταύτῃ ἐπε-
 ρόρησαν. (2) Παρέτειναν δὲ καὶ κεραίας διπλῆν ἐπὶ
 5 τοῖς ἱστοῖς ἀμφοτέρους, καὶ ἀπὸ ταύτης ἐξήρτησαν ἐν
 λήθῃσιν δσα ἐπιχυθέντα ἢ ἐπιβληθέντα ἐπὶ μέγα τὴν
 φλόγα ἐξάφειν ἐμελλεν· ἔρματά τε ἐς τὴν πρύμναν ἐνέ-
 θεσαν, τοῦ ἐξῆραι ἐς ὕψος τὴν πρῶραν πιεζομένης κατὰ
 πρύμναν τῆς νεώς. (3) Ἐπειτα ἀνεμον τηρήσαντες ὡς
 10 ἐπὶ τὸ χῶμα ἐπιφέροντα, ἐξάψαντες τριήρεσι τὴν ναῦν
 κατ' οὐραν εἴλκον. Ὡς δὲ ἐπέλαζον ἡδὴ τῷ τε χῶματι
 καὶ τοῖς πύργοις, πῦρ ἐμβαλόντες ἐς τὴν ὕλην καὶ ὡς
 βραϊότατα ἅμα ταῖς τριήρεσιν ἐπανελκύσαντες τὴν ναῦν
 ἐνσείουσιν ἄκρῳ τῷ χῶματι· αὐτοὶ δὲ οἱ ἐν τῇ νηὶ και-
 15 μένῃ ἡδὴ ἐξενήξαντο οὐ χαλεπῶς. (4) Καὶ ἐν τούτῳ ἢ
 τε φλόξ πολλὴ ἐνέπιπτε τοῖς πύργοις καὶ αἱ κεραῖαι πε-
 ρικλασθεῖσαι ἐξέχεαν ἐς τὸ πῦρ δσα ἐς ἐξάψιν τῆς φλογὸς
 παρεσκευασμένα ἦν. Οἱ δ' ἀπὸ τῶν τριηρῶν πλησίον
 τοῦ χῶματος ἀνακαυχόμεντες ἐτόξευον ἐς τοὺς πύργους,
 20 ὡς μὴ ἀσφαλὲς εἶναι πελάσαι ὅσοι σθεσστήριόν τι τῇ φλογὶ
 ἐπέπερον. (5) Καὶ ἐν τούτῳ κατεχομένῳ ἡδὴ ἐκ τοῦ
 πυρὸς τῶν πύργων, ἐκδραμόντες ἐκ τῆς πόλεως πολλοὶ
 καὶ ἐς κελύχη ἐμβάντες ἄλλη καὶ ἄλλη ἐποκαίαντες
 τοῦ χῶματος τὸν τε χάρακα οὐ χαλεπῶς διέσπασαν τὸν
 25 πρὸ αὐτοῦ προβεβλημένον καὶ τὰς μηχανὰς ξυμπάσας
 κατέρλεξαν δσας μὴ τὸ ἀπὸ τῆς νεὸς πῦρ ἐπέσχε. (6)
 Ἀλέξανδρος δὲ τὸ τε χῶμα ἀπὸ τῆς ἡπείρου ἀρξαιμένου
 πλατύτερον χωνύνει, ὡς πλέονας δέξασθαι πύργους,
 καὶ τοὺς μηχανοποιούς μηχανὰς ἄλλας κατασκευάζειν
 30 ἐκέλευσεν. Ὡς δὲ ταῦτα παρεσκευάζετο, αὐτὸς τοὺς τε
 ὑπασπιστάς ἀναλαβὼν καὶ τοὺς Ἀγριαῖνας ἐπὶ Σιδῶνος
 ἐστάλη, ὡς ἀθροίσωιν ἐκεῖ δσαι ἡδὴ ἦσαν αὐτῷ τριήρεις,
 οἱ ἀπορώτερα τὰ τῆς πολιορκίας ἐφάνετο, θαλασσοκρα-
 τούντων τῶν Τυρίων.

ΚΕΦ. Κ'.

25 Ἐν τούτῳ δὲ Γηρόστρατος τε ὁ Ἀράδου βασιλεὺς
 καὶ Ἐνυλὸς ὁ Βύβλου ὡς ἔμαθον τὰς πόλεις σφῶν
 ὑπ' Ἀλεξάνδρου ἐχομένας, ἀπολιπόντες Αὐτοφραδάτην
 τε καὶ τὰς ἕν αὐτῷ νέας, παρ' Ἀλεξάνδρον ἕν τῷ ναυ-
 τικῷ τῇ σφετέρῃ ἀφίκοντο καὶ αἱ τῶν Σιδωνίων τριήρεις
 30 σὺν αὐτοῖς, ὥστε Φοινίκων μὲν νῆες ὀγδοήκοντα μάλι-
 στα αὐτῷ παρεγένοντο. (2) Ἦκον δὲ ἐν ταῖς αὐταῖς ἡμέ-
 ραις καὶ ἐκ Ῥόδου τριήρεις ἢ τε περίπολος καλουμένη
 καὶ ἕν ταύτῃ ἄλλαι ἐννέα, καὶ ἐκ Σόλων καὶ Μαλλοῦ
 τρεῖς καὶ Λυκίας δέκα, ἐκ Μακεδονίας δὲ πεντηκόντορες,
 35 ἐξ ἧς Πρωτέας ὁ Ἀνδρονίκου ἐπέπλει. (3) Οὐ πολλῷ δὲ
 ὕστερον καὶ οἱ τῆς Κύπρου βασιλεῖς ἐς τὴν Σιδῶνα κα-
 τέσπον ναυσὶν ἑκατὸν μάλιστα καὶ εἴκοσιν, ἐπειδὴ τὴν
 τε ἦσαν τὴν κατ' Ἰσὸν Δαρείου ἐπύθοντο καὶ ἡ Φοι-
 νίκη πᾶσα ἐχομένη, ἡδὴ ὑπ' Ἀλεξάνδρου ἐφόδει αὐτούς.

ces fascesque quamplurimos capiant; ad hæc picem et sul-
 phur aliaque ad excitandam ingentem flammam accom-
 moda accumulant. (2) Præterea ad utrumque malum binas
 antennas extenderant, atque ex iis in lebelibus suspendunt
 quæcunque aut infusa aut immissa vehementer flammam
 augere possent. Dehinc saburram puppi imponunt, ut
 ejus pondere gravata puppis proram altius erigat. (3)
 Deinde observato vento qui aggerem versus spiraret,
 navim triremibus alligatam in mare protrahunt. Post-
 quam vero moli turribusque appropinquarunt, immisso
 in materiem igne, quanta maxima vi possunt navim trire-
 mibus protrahentes ad molis caput impellunt. Ii qui in
 navi jam succensa erant facile enatarunt. (4) Interea
 ingens incendium turres comprehendit, et antennæ con-
 fractæ quæcunque ad augendum incendium præparata
 erant effundunt. Tyrri præterea, triremibus suis propius
 ad molem admotis, in turres ejaculabantur, ut non nisi
 cum periculo ad extinguendum incendium propius accedi
 posset. (5) Quum itaque jam turres ignem concepissent,
 multi oppidanorum inscensis scaphis, diversis e partibus ad
 molem appulsi, vallo quod ante aggerem Macedones jecerant
 facile subverso, reliquis etiam machinis, quas navis incen-
 dium non attigerat, ignem immittunt. (6) Alexander latio-
 rem in continente aggerem, qui plures turres capere posset
 moliri orsus machinarum fabros novas machinas struere ju-
 bet. Dum vero hæc conficiebantur, ipse cum scutatis et
 Agrianis in Sidonios movit, triremes nimirum quotquot jam
 habebat eo contracturus, quum difficilis admodum urbis
 expugnatio videretur, Tyriis mare tenentibus.

CAP. XX

Inter hæc Gerostratus Aradi, et Enylus Bybriorum rex,
 certiores facti urbes suas ab Alexandro captas, deserto
 Autophradate et navibus quas ducebat, ipsi cum sua quisque
 classe ad Alexandrum venerunt, unaque cum iis etiam
 Sidoniorum triremes, adeo ut Phœnicum naves octoginta
 circiter haberet. (2) Per eosdem dies etiam ex Rhodo
 triremes appulere, in quibus una peripolus dicta, et cum
 hac aliæ novem, ex Solis etiam et Mallo tres, ex Lycia
 decem, ex Macedonia quoque navis una quinquaginta
 remorum, cui præfectus erat Proteas Andronici filius. (3)
 Neque multo post etiam Cypri reges centum et viginti na-
 vibus Sidonem venerunt, clade quam Darius apud Issum
 acceperat audita, ea etiam re territi quod tota Phœnix
 in Alexandri potestatem venisset. Iis omnibus Alexander

Καὶ τούτοις πᾶσιν ἔδωκεν Ἀλέξανδρος ἄδειαν τῶν πρόσθεν, ὅτι ὑπ' ἀνάγκης μᾶλλον τι ἢ κατὰ γνώμην τὴν σφῶν ἔδωκον ζυγταχθῆναι τοῖς Πέρσαις ἐς τὸ ναυτικόν.

4. Ἐν ᾧ δὲ αἱ τε μηχαναὶ αὐτῷ ζυγεπῆγνυντο καὶ αἱ νῆες ὡς εἰς ἐπίπλουν τε καὶ ναυμαχίας ἀπόπειραν ἐξήρτουντο, ἐν τούτῳ δὲ ἀναλαβὼν τῶν τε ἱππέων ἱλας ἔστιν ἄς καὶ τοὺς ὑπασπιστάς καὶ τοὺς Ἀγριανὰς τε καὶ τοὺς τοξότας ἐπ' Ἀραβίας στέλλεται εἰς τὸν Ἀντιλίβανον καλούμενον τὸ ὄρος (5) καὶ τὰ μὲν βία τῶν ταύτῃ ἐξελών, τὰ δὲ ὁμολογία παραστησάμενος ἐν δέκα ἡμέραις ἐπανῆγεν εἰς τὴν Σιδῶνα, καὶ καταλαμβάνει Κλέανδρον τὸν Πολεμοκράτους ἐκ Πελοποννήσου ἥκοντα καὶ ζῆν αὐτῷ μισθοφόρους Ἑλληνας ἐς τετρακισχιλίους.

6. Ὡς δὲ συνετέτακτο αὐτῷ τὸ ναυτικόν, ἐπιβιάσας τοῖς καταστρώμασι τῶν ὑπασπιστῶν ὅσοι ἱκανοὶ ἐδόκουν ἐς τὸ ἔργον, εἰ μὴ διέκπλοις μᾶλλον τι ἢ ἐν χερσὶν ἡ ναυμαχία γίγνοιτο, ἄρας ἐκ τῆς Σιδῶνος ἐπέπλει τῇ Τύρῳ ζυγταγμέναις ταῖς ναυσὶν αὐτὸς μὲν κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας, ὁ δὲ ἐς τὸ πέλαιος αὐτῷ ἀνέιχε, καὶ ζῆν αὐτῷ οἱ τε Κυπρίων βασιλεῖς καὶ ὅσοι Φοινίκων, πλὴν Πνυταγόρου· οὗτος δὲ καὶ Κράτερος τὸ εὐώνυμον κέρας εἶχον τῆς πάσης τάξεως. (7) Τοῖς δὲ Τυρίοις πρότερον μὲν ναυμαχεῖν ἐγνωσμένον ἦν, εἰ κατὰ θάλασσαν ἐπιπλέοι σφίσιν Ἀλέξανδρος, τότε δὲ πλῆθος νεῶν πολὺ ἀπροσδοκῆτως κατιδόντες (οὐ γάρ πω πεπυσμένοι ἦσαν τὰς τε Κυπρίων ναῦς καὶ τὰς Φοινίκων ζυμπάσας Ἀλέξανδρον ἔχοντα) (8) καὶ ἅμα ζυγταγμένους τοῦ ἐπίπλου γιγνομένου (ὀλίγον γάρ πρὶν προσσχεῖν τῇ πόλει ἀνεκώχευσαν ἔτι πελάγια αἱ ζῆν Ἀλεξάνδρῳ νῆες· ἔπειτα οὕτω ζυγταξάμενοι, ὡς οὐκ ἀντανήγοντο, πολλῶν τῷ βοθίῳ ἐπέπλεον), ταῦτα δρῶντες οἱ Τύριοι ναυμαχεῖν μὲν ἀπέγνωσαν· τριήρεσι δὲ ὅσας τῶν λιμένων τὰ στόματα ἐδέχοντο βύζην τὸν ἑσπλουν φραζάμενοι ἐφύλασσον, ὡς μὴ ἐς τῶν λιμένων τινὰ ἐγκαθορμισθῆναι τῶν πολεμίων τὸν στόλον.

9. Ἀλέξανδρος δὲ, ὡς οὐκ ἀντανήγοντο οἱ Τύριοι, ἐπέπλει τῇ πόλει· καὶ ἐς μὲν τὸν λιμένα τὸν πρὸς Σιδῶνος βιάζεσθαι ἀπέγνω διὰ στενότητα τοῦ στόματος καὶ ἅμα ἀντιπρώροις τριήρεσι πολλαῖς δρῶν πεφραγμένον τὸν ἑσπλουν· τρεῖς δὲ τὰς ἐξωτάτω ἐφορμούσας τῷ στόματι τριήρεις προσπεσόντες οἱ Φοινίκες καὶ ἀντιπρώροις ἐμβαλόντες καταδύουσιν· οἱ δὲ ἐν ταῖς ναυσὶν οὐ χαλεπῶς ἀπενήξαντο ἐς τὴν γῆν, φιλίαν οὖσαν. (10) Τότε μὲν δὴ οὐ πόρρω τοῦ ποιητοῦ χώματος κατὰ τὸν αἰγιαλόν, ἵνα σκέπη τῶν ἀνέμων ἐφαίνετο, οἱ σὺν Ἀλεξάνδρῳ ὤρμισαντο. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τοὺς μὲν Κυπρίους ζῆν ταῖς σφετέραις ναυσὶ καὶ Ἀνδρομάχῳ τῷ ναυάρχῳ κατὰ τὸν λιμένα τὸν ἐκ Σιδῶνος φέροντα ἐκέλευσεν ἐφορμεῖν τῇ πόλει, τοὺς δὲ Φοινίκας κατὰ τὸν ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ χώματος τὸν πρὸς Αἰγυπτὸν ἀνέχοντα, ἵνα καὶ αὐτῷ ἡ σκηνὴ ᾖ.

praeterita errata ignovit, quod necessitate potius quam sua ipsorum voluntate classem cum Persis junxissent.

4. Interea vero dum et machinae conficiuntur, et naves ad adnavigationem pariter et pugnam instruuntur, Alexander cum aliquot equitum turmis atque scutatis, Agrianis et sagittariis in Arabiam contendit, ad montem cui Antilibano nomen est. (5) Eaque regione partim vi subacta, partim pactionibus in suam potestatem redacta, decem dierum spatio Sidonem reversus est, ubi Cleandrum Polemocratis filium ex Peloponneso venientem, et cum eo Graecorum mercenariorum quatuor millia deprehendit.

6. Parata jam classe dispositisque ad tabulata navium scutatis qui apti ad pugnam viderentur, nisi navium irruptione potius quam manu navale praedium fieret, ex Sidone solvens, Tyrum instructa acie navigat. Ipse quidem ad dextrum cornu quod in mare extendebatur, unaque cum ipso Cypriorum reges, reliquique Phoenices, excepto Pnytagora. Nam hic et Craterus laevum totius aciei cornu tenebant. (7) At Tyrii initio navali praedio decernere statuerant, si Alexander mari in eos classem duceret: postquam vero tantam navium vim praeter omnem expectationem adventare conspicati sunt (nondum enim audierant omnes et Cypriorum et Phoenicum naves ad Alexandrum confluisse), (8) quumque eas instructa acie appellere cernerent, paullo enim ante quam urbi appropinquarent, naves quae circa Alexandrum erant in alto subsistebant, Tyriisque obviam cum classe non prodeuntibus, ita in ordinem redactae magno cum impetu adnavigabant) tum Tyrii navali praedio abstinendum sibi putarunt. Sed trirēmibus, quotquot portuum fauces capere poterant confertim aditum obstruentes, curabant ne in aliquem portuum classis hostium appellere posset.

9. Alexander, simulac Tyrios obviam ei non venire animadvertit, propius ad urbem navigat. Quumque in eum portum qui Sidonem vergit perrumpere posse diffideret, propter faucium angustias, quodque multis trirēmibus adversas proras ostendentibus aditus obstructus esset; tres tamen quae ad extremas fauces positae erant trirēmes, Phoenices occurrentes adversis proris demerserunt. Qui in navibus erant, facile in continentem quam amici tenebant enatarunt. (10) Tum Alexander haud procul ab aggere quem struxerat, classem ad littus, qua tutamen adversus ventos esset, adducit. Postero die Cyprios cum suis navibus et Andromacho iis praefecto ad portum qui Sidone venientes recipit, obsidere urbem jubet; Phoenices locat ad portum qui ultra aggerem erat et Aegyptum respiciebat, ubi et tabernaculum ipsius positum erat.

ΚΕΦ. ΚΑ'.

CAP. XXI.

Ἦδη δὲ καὶ μηχανοποιῶν αὐτῷ πολλῶν ἐκ τε Κύπρου καὶ Φοινίκης ἀπάσης συλλεγεμένων, μηχαναὶ πολλαὶ συμπεπηγμέναι ἦσαν, αἱ μὲν ἐπὶ τοῦ χώματος, αἱ δὲ ἐπὶ τῶν ἱππαγωγῶν νεῶν, ἃς ἐκ Σιδῶνος ἅμα οἱ ἐκόμισεν, αἱ δὲ ἐπὶ τῶν τριηρῶν ὅσαι αὐτῶν οὐ ταχυναυτοῦσαι ἦσαν. (α) Ὡς δὲ παρεσκευάστο ἤδη ξύμπαντα, προσήγον τὰς μηχανὰς κατὰ τε τὸ ποιητὸν χῶμα καὶ ἀπὸ τῶν νεῶν ἄλλη καὶ ἄλλη τοῦ τείχους προσορμιζομένων τε καὶ ἀποπειρωμένων τοῦ τείχους.

β. Οἱ δὲ Τύριοι ἐπὶ τε τῶν ἐπάλξεων τῶν κατὰ τὸ χῶμα πύργους ξυλίνους ἐπέστησαν, ὥς ἀπομάχεσθαι ἀπ' αὐτῶν, καὶ εἰ πῃ ἄλλη αἱ μηχαναὶ προσήγοντο, βέλσει τε ἡμύνοντο καὶ πυρφόροι οἰστοὶ ἐβαλλον αὐτάς τὰς ναῦς, ὥστε φόβον παρέχειν τοῖς Μακεδόσι πελάζειν τῷ τείχει. (γ) Ἦν δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ τεῖχη κατὰ τὸ χῶμα τό τε ὕψος εἰς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν μάλιστα πόδας καὶ ἐς πλάτος ξυμμετρον λίθοις μεγάλοις ἐν γύψῳ κειμένοις ξυμπεπηγότα. Ταῖς δὲ ἱππαγωγαῖς τε καὶ ταῖς τριήρεσι τῶν Μακεδόνων, ὅσαι τὰς μηχανὰς προσήγον τῷ τείχει, καὶ ταύτη οὐκ εὐπορον ἐγίγνετο πελάζειν τῇ πόλει, ὅτι λίθοι πολλοὶ ἐς τὸ πέλαιος προβεβλημένοι ἐξείργον αὐτῶν τὴν ἐγγὺς προσβολήν. (δ) Καὶ τούτους Ἀλέξανδρος ἐγὼ ἐξελεύσασαι ἐκ τῆς θαλάσσης· ἡνύετο δὲ χαλεπῶς τοῦτο τὸ ἔργον, οἷα δὲ ἀπὸ νεῶν καὶ οὐκ ἀπὸ γῆς βεβαίον γιγνόμενον, ἄλλως τε καὶ οἱ Τύριοι ναῦς καταφράζαντες παρὰ τὰς ἀγκύρας ἐπῆγον τῶν τριηρῶν καὶ ὑποτέμνοντες τὰς σχοίνους τῶν ἀγκυρῶν ἀπορον τὴν προσόρμισιν ταῖς πολεμιαῖς ναυσὶν ἐποίουν. (ε) Ἀλέξανδρος δὲ τριακοντόρους πολλὰς ἐς τὸν αὐτὸν τρόπον φράζας ἐπέστησεν ἐγκαρσίας πρὸ τῶν ἀγκυρῶν, ὥς ὑπ' αὐτῶν ἀναστέλλεσθαι τὸν ἐπίπλουν τῶν νεῶν. Ἀλλὰ καὶ ὡς ὕψαλοι κολυμβῆται τὰς σχοίνους αὐτοῖς ὑπέτεμον. Οἱ δὲ ἀλύσειν εἰς τὰς ἀγκύρας ἀντὶ σχοινῶν χρώμενοι, οἱ Μακεδόνες, καθίσαν, ὥστε μηδὲν ἔτι πλέον τοῖς κολυμβηταῖς γίνεσθαι. (ζ) Ἐξάπτοντες οὖν βρόχους τῶν λίθων ἀπὸ τοῦ χώματος ἀνέσπων αὐτοὺς ἐξω τῆς θαλάσσης· εἵπειτα μηχαναῖς μετεωρίσαντες κατὰ βάθους ἀφίσαν, ἵνα οὐκέτι προβεβλημένοι βλάψιν ἑμῶν. Ὅπου δὲ καθαρὸν πεποίητο τῶν προβολῶν τὸ τεῖχος, οὐ χαλεπῶς ἤδη ταύτη αἱ νῆες προσεῖχον.

β. Οἱ δὲ Τύριοι, πάντῃ ἀποροι γιγνόμενοι, ἐγνώσαν ἐπίπλουν ποιήσασθαι ταῖς Κυπρίαις ναυσὶν, αἱ κατὰ τὸν λιμένα ἐφώρμουν τὸν ἐς Σιδῶνα τετραμμένον· ἐκ πολλοῦ δὲ καταπετάσαντες τοῦ λιμένος τὸ στόμα ἰστίοις, τοῦ μὴ καταφανῆ γενέσθαι τῶν τριηρῶν τὴν πλήρωσιν, ἀμφὶ μέσον ἡμέρας, ὅποτε οἱ τὰ ναῦται ἐπὶ τὰ ἀναγκαῖα ἐσκεδασμένοι ἦσαν καὶ Ἀλέξανδρος ἐν τούτῳ μάλιστα ἀπὸ τοῦ ἐπὶ θάτερα τῆς πόλεως ναυτικοῦ ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἀπεχώρει, (θ) πληρώσαντες πεντήρεις μὲν τρεῖς καὶ τετρήρεις ἴσας, τριήρεις δὲ

Multis interea ex Cypro totaque Phœnicia fabris collectis, machinæ permultæ confectæ erant, quarum aliæ in aggere collocatæ, aliæ hippagogis navibus quas secum Sidone advexerat, aliæ triremibus paullo tardioribus sunt impositæ. (2) Rebus omnibus ita præparatis, machinas adducunt in aggerem quem struxerant et in navibus, hic illic appellentes ad murum eumque explorantes.

3. Tyrii in suprema parte murorum qui aggeri oppositi erant, turres ligneas erexerunt, ut ex iis pugnarent, et si qua parte alia machinæ admovebantur, telis sese tuebantur, igniferaque missilia in ipsas naves conjiciebant, ut Macedonibus metum appropinquandi muris injicerent. (4) Erat autem murus aggeri oppositus c. summum pedes altus, latitudine altitudini respondente, et saxis ingentibus gypso inter se commissis. Hippagogæ vero naves et Macedonum triremes quæ machinas muro adnoturæ erant, ne ipsæ quidem facile urbi appropinquare poterant, quod magna vis saxorum à Tyriis in mare projecta accessum prohibebat. (5) Alexander saxa e mari eximenda curavit. Quod quidem opus difficulter admodum, utpote e navibus, ubi pes firmiter ut in terra figi non poterat, præstabatur. Præterea Tyrii obtectis navibus ad triremium ancoras adlapi, præcisīs ancorarum funibus, omnem appellendi potestatem hostium navibus præcipiebant. (6) Alexander complures naves triginta remorum eadem ratione obtegens, obliquas ancoris præstituit, ut Tyriarum navium accessum propulsarent. Cæterum nihilo secius urinatores occulto lapsu subeuntes, funes præscindebant. Macedones pro funibus ferreis catenis ancoras alligantes jaciunt, ut urinatores non amplius jam officere possent. (7) Saxa itaque laqueis implexa ab aggere e mari protrahunt : deinde ea machinis sublata in altum projiciunt, ubi conjecta non amplius incommodo esse poterant. Sublata hac saxorum strue, facile jam ad murum naves appellebantur.

8. At Tyrii in tanta rerum angustia constituti, Cyprias naves adoriri statuunt, quæ portum qui Sidonem spectat obsidebant ; quumque multo antea ipsas portus fauces velis passis obtexissent, ne nimirum triremes milite complentes ab hostibus conspicerentur, sub meridiem, quo tempore et Macedonum nautæ necessariis rebus occupati dispersi erant, et Alexander ex classe, quæ ab altera urbis parte erat, in tabernaculum se contulerat, (9) instructis quinque-remibus tribus, quadriremibus totidem, et triremibus septem, præstantissimis remigibus et militibus delectis,

ἐπὶ τὰς ἀκριβεστάτους τε τοῖς πληρώμασι καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν καταστροφῶν μάχεσθαι μέλλουσιν εὐοπλοτάτοις καὶ ἅμα εὐθαρσεστάτοις ἐς τοὺς ναυτικούς ἀγῶνας, τὰ μὲν πρῶτα ἀτρέμα τῇ εἰρεσίᾳ ἐπὶ μιᾷς νεῷς ἐξέπλεον ἀνευ κελευστῶν τὰς κώπας παραφέροντες· ὡς δὲ ἐπέστρεφον ἤδη ἐπὶ τοὺς Κυπρίους καὶ ἐγγὺς τοῦ καθορᾶσθαι ἦσαν, τότε δὴ ξὺν βοῇ τε πολλῇ καὶ ἐγκελευσμῷ ἐς ἀλλήλους καὶ ἅμα τῇ εἰρεσίᾳ ξυντόνως ἐπεφέροντο.

ΚΕΦ. ΚΒ'.

10 Ξυνέβη δὲ ἐκεῖνη μὲν τῇ ἡμέρᾳ Ἀλέξανδρον ἀποχωρῆσαι ἐπὶ τὴν σκηνήν, οὐ διατρίψαντα δὲ κατὰ τὸ εἰωθός, δι' ὀλίγου ἐπὶ τὰς ναῦς ἐπανελθεῖν. (2) Οἱ δὲ Τύριοι προσπεσόντες ἀπροσδοκῆτως ταῖς ναυσὶν ὁρμούσαις, καὶ ταῖς μὲν πάντῃ κεναῖς ἐπιτυχόντες, 15 τῶν δ' ὑπ' αὐτῇ τὴν βοήν καὶ τὸν ἐπίπλουν χαλεπῶς ἐκ τῶν παρόντων πληρουμένων, τὴν τε Πνυταγόρου τοῦ βασιλέως πεντήρης εὐθὺς ὑπὸ τῇ πρώτῃ ἐμβολῇ κατέδυσαν καὶ τὴν Ἀνδροκλέους τοῦ Ἀμαθουσίου καὶ τὴν Πασικράτους τοῦ Θουριεῶς, τὰς δὲ ἄλλας ἐς τὸν αἰγιαλὸν 20 ἐξωθούντες ἐκοπτον.

3. Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ἤσθετο τὸν ἐκπλουν τῶν Τυρίων τριηρῶν, τὰς μὲν πολλὰς τῶν ξὺν αὐτῷ νεῶν, ὅπως ἐκάστη πληρωθεῖη, ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ λιμένος ἀναχωρεῖν ἐταξεν, ὡς μὴ καὶ ἄλλαι ἐκπλεύσειαν τῶν 25 Τυρίων νῆες· αὐτὸς δὲ πεντήρεις τε τὰς ξὺν αὐτῷ ἀναλαβὼν καὶ τῶν τριηρῶν ἐς πέντε μάλιστα, ὅσαι ἐφθῆσαν αὐτῷ κατὰ τάχος πληρωθεῖσαι, περιέπλει τὴν πόλιν ὡς ἐπὶ τοὺς ἐκπεπλευκότας τῶν Τυρίων. (4) Οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ τείχους, τὸν τε ἐπίπλουν τῶν πολεμίων κατι- 30 δόντες καὶ Ἀλέξανδρον αὐτὸν ἐπὶ τῶν νεῶν, βοῇ τε ἐπανάγειν ἐνεκελεύοντο τοῖς ἐκ τῶν σφετέρων νεῶν καὶ ὡς οὐκ ἐξακουστὸν ἦν ὑπὸ θορύβου ξυνηγομένων ἐν τῷ ἔργῳ, σημείοις ἄλλοις καὶ ἄλλοις ἐπεκαλουν ἐς τὴν ἀναχώρησιν. Οἱ δὲ ὅψε ποτε αἰσθόμενοι τὸν ἐπίπλουν τῶν ἁμ' Ἀλέ- 35 ξάνδρον ὑποστρέψαντες ἐς τὸν λιμένα ἔφευγον. (6) Καὶ ὀλίγαι μὲν τῶν νεῶν φθάνουσιν ὑπεκφυγοῦσαι, ταῖς δὲ πλείοσιν ἐμβαλοῦσαι αἱ ξὺν Ἀλεξάνδρῳ τὰς μὲν αὐτῶν ἁπλούς ἐποίησαν, πεντήρης δὲ τις καὶ τετρήρης αὐτῶν ἐπ' αὐτῷ τῷ στόματι τοῦ λιμένος ἐλήφθησαν. 40 Φόνος δὲ τῶν ἐπιβατῶν οὐ πολλὸς ἐγένετο. Ὡς γὰρ ἤσθοντο ἐγομένας τὰς ναῦς, ἀπενήξαντο οὐ χαλεπῶς ἐς τὸν λιμένα.

6. Ὡς δὲ οὐδεμία ἔτι τοῖς Τυρίοις ἐκ τῶν νεῶν ὠφέλεια ἦν, ἐπήγον ἤδη οἱ Μακεδόνες τὰς μηχανὰς τῷ 45 τείχει αὐτῶν. Κατὰ μὲν δὴ τὸ χῶμα προσαγόμεναι διὰ ἰσχύρ τοῦ τείχους οὐδὲν ἦν οὐδ' ἐτι καὶ λόγου ἄξιον· οἱ δὲ κατὰ τὸ πρὸς Σιδῶνα τετραμμένον τῆς πόλεως τῶν νεῶν τινὰς τῶν μηχανοφόρων προσῆγον. (7) Ὡς δὲ οὐδὲ ταύτῃ ἦν οὐκ, ἐς τὸ πρὸς νότον αὐτῷ ἄνεμον καὶ πρὸς Αἴγυπτον ἀνέχον τείχος μετῆι, πάντα ἀποπει-

qui ad pugnam ex tabulatis navium conserendam optime armati, et ad navalia certamina adeunda plus animi haberent : primo quidem singulae lento remigio nulloque celeusmate edito prolabantur. Postquam vero eo usque provecti sunt, ut jam a Cypriis cerni possent, tum ingenti clamore sublato, mutuoque celeusmate sese incitantes, concitato remigio in eorum naves feruntur.

CAP. XXII.

Accidit porro eo die ut Alexander qui in tabernaculum concesserat, minorem solito ibi moram faceret, cito ad naves reversus. (2) Tyrii, naves in statione agentes ex improviso adorti, quum aliae prorsus vacuae essent, aliae in ipso clamore atque impetu non bene instructae, Pnytagorae regis quinqueregum et Androclos Amathusii et Pasicratis Thurieinsis primo statim insultu demergunt, reliquas in littus propulsas confregerunt.

3. Alexander cognita Tyriarum trirremium excursione, confestim naves plurimas quae sibi aderant, prout quaeque instructa erat, ad fauces portus stare jubet, ut reliquis Tyriorum navibus prodeundi potestatem praeccluderent. Ipse cum quinqueregibus quas habebat, et trireribus summum quinque celeriter instructis, urbem circum navigans, ad Tyrios portu egressos contendit. (4) Oppidani id ex muro conspicati, ipsumque Alexandrum in navibus praesentem esse, clauore redire suos hortabantur, quum clamor ob tumultum eorum qui in illo conflictu versabantur exaudiri non posset, aliis atque aliis indicibus ut sese reciperent significabant. Illi Alexandri incursu serius intellecto, velis versis portum petunt. (5) Paucae tamen naves fuga evaserunt; nam Alexandri naves in earum plerasque invectae, nonnullas ad navigandum inutiles reddidere : quinqueregum vero unam et quadriremem ad ipsa portus ostia ceperunt. Pro-pugnatorum caedes haud magna fuit, quoniam simulac captas naves senserant, facile in portum nando evaserunt.

6. Macedones, quum jam nullis Tyriis navium usus superesset, tormenta muris admovere. Quae quidem ab aggeris parte admota ob muri firmitatem parum damni inferabant. Alii vero, ea parte urbis quae Sidonem spectat, nonnullas naves machinas portantes admoverunt. (7) Sed quum ne hic quidem proficeretur, ad murum qui meridiem versus est atque Aegyptum spectat, se contulit, omni

ρώμενος τοῦ ἔργου. Καὶ ἐνταῦθα πρῶτον κατεσείσθη τὸ τεῖχος ἐπὶ μέγα καὶ τι καὶ κατηρέϊφθη αὐτοῦ παρὰ βράγην. Τότε μὲν ὅσον ἐπιβαλὼν γεφύρας ἦ ἐρήριπτο τοῦ τεύχους, ἀπεπειράθη ἐς ὀλίγον τῆς προσβολῆς· καὶ οἱ Τύριοι οὐ χαλεπῶς ἀπεκρούσαντο τοὺς Μακεδόνας.

ΚΕΦ. ΚΓ'.

Τρίτῃ δὲ ἀπὸ ταύτης ἡμέρας νηνεμίαν τε φυλάζας καὶ παρακαλέσας τοὺς ἡγεμόνας τῶν τάξεων ἐς τὸ ἔργον, ἐπῆγε τῇ πόλει ἐπὶ τῶν νεῶν τὰς μηχανάς. 10 Καὶ πρῶτα μὲν κατέσεισε τοῦ τεύχους ἐπὶ μέγα. Ὡς δὲ ἀποχρῶν εἰς πλάτος ἐφάνη τὸ παρεβρηγμένον, τὰς μὲν μηχανοφόρους ναὺς ἐπανάγειν ἐκέλευσεν. (α) ὁ δὲ δύο ἄλλας ἐπῆγεν, αἱ τὰς γεφύρας αὐτῷ ἔφερον, ἃς δὴ ἐπιβάλλειν ἐπενόει τῷ κατεβρηγμένῳ τοῦ τεύχους. Καὶ 15 τὴν μὲν μίαν τῶν νεῶν οἱ ὑπασπισταὶ ἔλαβον, ἣ ἐπετέτακτο Ἀδμητος, τὴν δὲ ἑτέραν δὲ ἡ Κοῖνου τάξις οἱ πεζεταῖροι καλούμενοι· καὶ αὐτοὶ ζὺν τοῖς ὑπασπισταῖς ἐπιθήσεσθαι τοῦ τεύχους ἢ παρεῖκοι ἐμελλε. (β) Τὰς τρίτῃς δὲ τὰς μὲν ἐπιπλεῖν κατὰ τοὺς λιμένας ἀφο- 20 τέρους ἐκέλευσεν, εἰ πως πρὸς σφᾶς τετραμμένῳ τῶν Τυρίων βιάσαιντο τὸν ἱσπλουν· ὅσαι δὲ αὐτῶν βέλῃ ἀπὸ μηχανῶν βαλλόμενα εἶχον ἢ ὅσαι τοξότας ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων ἔφερον, ταύτας δὲ ἐκέλευσεν ἐν κύκλῳ περιπλεύσας τὸ τεῖχος ἐποκέλλειν τε ὅσην παρεῖκοι 25 καὶ ἀνακωχεύειν ἐντὸς βέλους, ὅστε τὸ ἐποκεῖλαι ἀπορον γίγνοιτο, ὥς πανταχόθεν βαλλομένους τοὺς Τυρίους ἐν τῷ δεινῷ ἀμφιβολοὺς γίγνεσθαι.

4. Ὡς δὲ αἱ τε νῆες αἱ σὺν Ἀλεξάνδρῳ προσέσχον τῇ πόλει καὶ αἱ γέφυραι ἐπεβλήθησαν τῷ τεύχει ἀπ' 30 αὐτῶν, ἐνταῦθα οἱ ὑπασπισταὶ εὐρώστως κατὰ ταύτας ἀνέβαινον ἐπὶ τὸ τεῖχος· ὁ τε γὰρ Ἀδμητος ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐν τῷ τότε ἐγένετο, καὶ ἅμα Ἀλέξανδρος εἶπετο αὐτοῖς, τοῦ τε ἔργου αὐτοῦ καρτερῶς ἀπτόμενος καὶ θεατῆς τῶν ἄλλων, ὅτω τι λαμπρὸν κατ' ἄρετὴν ἐν τῷ 35 κινδύνῳ ἐτολμᾷτο. (β) Καὶ ταύτῃ πρῶτον ἣ ἐπετέτακτο Ἀλέξανδρος ἐλήφθη τὸ τεῖχος, οὐ χαλεπῶς ἀποκρουσθέντων ἀπ' αὐτοῦ τῶν Τυρίων, ἐπειδὴ πρῶτον βεβαίω- τε καὶ ἅμα οὐ πάντῃ ἀποτόμῳ τῇ προσβάσει ἐχρήσαντο οἱ Μακεδόνες. Καὶ Ἀδμητος μὲν, πρῶτος ἐπιβὰς τοῦ 40 τεύχους καὶ τοῖς ἄμφ' αὐτὸν ἐγκελευόμενος ἐπιθαίνειν, βληθεὶς λόγχῃ ἀποθνήσκει αὐτοῦ· ἐπὶ δὲ αὐτῷ Ἀλέξαν- δρος ἔσχε τὸ τεῖχος ζὺν τοῖς ἐταῖροις. (γ) Ὡς δὲ εἶχοντο αὐτῷ πύργῳ τε ἔστιν οἱ καὶ μεταπύργια, αὐτὸς μὲν παρῆει διὰ τῶν ἐπαλξεων ὥς ἐπὶ τὰ βασίλεια, ὅτι 45 ταύτῃ εὐπορωτέρα ἐφαίνετο ἐς τὴν πόλιν ἢ κα- θοδος.

ex parte oppugnationem tentans. Atque hac primum et late quassatus est murus, et aliqua pars etiam perfracta dirutaque est. Tum injectis pontibus ea parte qua murum demolitus erat urbem oppugnare tantisper tentavit: sed Tyrii non magno negotio Macedones repulerunt.

CAP. XXIII.

Tertio ab hoc die, malacia ac tranquillitate exspectata, copiarum duces ad pugnam cohortatus, tormenta navibus imposita urbi admovit; ac primo quidem impetu magnam muri partem labefactat: quumque jam satis amplo spatio murus dirutus videretur, naves quibus tormenta vehebantur retrahi jubet, (2) aliasque duas cum pontibus adduci, quibus murorum strages transcendere statuerat. Atque alteram quidem navium scutati occupant, Admeto duce: alteram Cœni cohors e militibus qui pedites amici dicuntur constans: ipse etiam cum scutatis, quacunque facultas detur, murum conscensurus erat. (3) Trimurium vero partem contra utrumque portum adnavigare jubet, si forte conversis in eos Tyriis vi irrumperere possint. Quotquot vero naves tela quæ ex machinis jaciuntur habebant, aut quæ sagittarios in tabulatis dispositos vehebant, jubet ut muros circumnavigantes, quacunque via licuerit applicent, utque intra teli jactum sese sistant, si omnino applicare non possint; eo consilio, ut Tyrii omni ex parte pressi, in tantis difficultatibus quo se verterent nescirent.

4. Ceterum navibus jam cum Alexandro ad urbem ap- pulsas et pontibus muro injectis, scutati strenue per eos murum conscendunt. Admetus enim per id temporis fortiter rem gerebat, subsequebatur et Alexander ipse, qui et periculum fortiter subibat, et alios, prout quisque præclarum aliquod in pugna facinus edidisset, spectabat. (5) Atque ea parte primum qua premebat Alexander, murus captus est, Tyriis ex eo parvo negotio depulsis, quod Macedones firmo et simul non omnino arduo ingressu utebantur. Admetus qui primus murum conscenderat, dum eos qui circa eum erant ut idem faciant cohortatur, lancea trajectus interiit. (6) Post eum Alexander cum amicis murum occupavit. Occupatis itaque turribus nonnullis et interturiis, ipse per summa propugnacula murorum ad regiam contendit, quod facilius illa via ad urbem descensus videretur.

ΚΕΦ. ΚΔ'.

Οἱ δὲ ἐπὶ τῶν νεῶν οἱ τε Φοίνικες κατὰ τὸν λιμένα τὸν πρὸς Αἰγύπτου, καθ' ὃν περ καὶ ἐφορμούντες ἐτύγγανον, βιασάμενοι καὶ τὰ κλειῖθρα διασπασάντες ἔκοπτον τὰς ναῦς ἐν τῷ λιμένι, ταῖς μὲν μετεώροις ἐμβάλλοντες, τὰς δὲ ἐς τὴν γῆν ἐξωθούντες, καὶ οἱ Κύπριοι κατὰ τὸν ἄλλον λιμένα τὸν ἐκ Σιδῶνος φέροντα, οὐδὲ κλειῖθρον τοῦτόν γε ἔχοντα, εἰσπλεύσαντες ἔλκον εὐθὺς ταύτῃ τὴν πόλιν. (2) Τὸ δὲ πλῆθος τῶν Τυρίων τὸ μὲν τεῖχος, ὡς ἐχόμενον εἶδον, ἐκλείπουσιν· 10 ἀθροισθέντες δὲ κατὰ τὸ Ἀγνῶριον καλούμενον ἐπείστροφον ταύτῃ ἐπὶ τοὺς Μακεδόνας. Καὶ Ἀλέξανδρος ξὺν τοῖς ὑπασπισταῖς ἐπὶ τούτους χωρήσας τοὺς μὲν αὐτοῦ μαχομένους διέφθειρεν αὐτῶν, τοῖς δὲ φεύγουσιν ἐρείπετο. (3) Καὶ φόνος ἦν πολὺς, τῶν τε ἀπὸ τοῦ 15 λιμένος ἐχόντων ἥδη τὴν πόλιν καὶ τῆς Κοῖνου τάξεως παρεληλυθίας ἐς αὐτήν. Ὅργῃ γὰρ ἐχώρουν ἐπὶ πᾶν οἱ Μακεδόνες, τῆς τε πολιορκίας τῇ τριβῇ ἀχθόμενοι καὶ ὅτι λαβόντες τινὰς αὐτῶν οἱ Τύριοι πλέοντας ἐκ Σιδῶνος ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβιβάσαντες, ὅπως ἀποπτον 20 εἶη ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου, σφάζαντες ἔρριψαν ἐς τὴν θάλασσαν. (4) Ἀπέθανον δὲ τῶν μὲν Τυρίων ἐς ὀκτακισχιλίους, τῶν Μακεδόνων δὲ ἐν τῇ τότε προσβολῇ Ἀδμητός τε, ὁ πρῶτος ἐλὼν τὸ τεῖχος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενομένος, καὶ ξὺν αὐτῷ εἰκόσι τῶν ὑπασπιστῶν, ἐν δὲ 25 τῇ πάσῃ πολιορκίᾳ μάλιστα ἐς τετρακοσίους. 5. Τοῖς δὲ ἐς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἡρακλέους καταφυγοῦσιν (ἦσαν δὲ αὐτῶν τε τῶν Τυρίων οἱ μάλιστα ἐν τέλει καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀζέμιλκος καὶ Καρχηδονίων τινὲς θεωροὶ ἐς τιμὴν τοῦ Ἡρακλέους κατὰ δὴ τινὰ νόμον παλαιὸν 30 εἰς τὴν μητρόπολιν ἀρικόμενοι) τοῖς ξύμπασιν ἄδειαν δίδωσιν Ἀλέξανδρος· τοὺς δὲ ἄλλους ἡνδραπόδισε, καὶ ἐπράθησαν Τυρίων τε καὶ τῶν ξένων ὅσοι ἐγκατελήφθησαν, μάλιστα εἰς τρισμυρίους. (6) Ἀλέξανδρος δὲ τῷ Ἡρακλεῖ ἐθυσέ τε καὶ πομπὴν ἔστειλε 35 σὺν τῇ δυνάμει ὀπλισμένη· καὶ αἱ νῆες ξυνεπόμεψευσαν τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λαμπάδα ἐποίησε· καὶ τὴν μηχανὴν ἣ τὸ τεῖχος κατεσεισθῆ ἀνέθηκεν ἐς τὸν νεῶν· καὶ τὴν ναῦν τὴν Τυρίαν τὴν ἱερὰν τοῦ Ἡρακλέους, ἣν τινα ἐν τῷ ἐπίπλῳ ἔλαβε, 40 καὶ ταύτην τῷ Ἡρακλεῖ ἀνέθηκε καὶ ἐπίγραμμα ἐπ' αὐτῇ, ἣ αὐτὸς ποιήσας ἢ ὅτου δὴ ἄλλου ποιήσαντος, οὐκ ἄξιον μνήμης τὸ ἐπίγραμμα· διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ αὐτὸ ἀναγράψαι ἀπηξίωσα. Τύρος μὲν δὴ οὕτως ἑάλω ἐπὶ ἄρχοντος Ἀνικίτου Ἀθήνησι μηνὸς Ἑκατομ- 45 βαιῶνος.

ΚΕΦ. ΚΕ'.

Ἐτι δὲ ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Τύρου ξυνεχομένου Ἀλεξάνδρου ἀφίκοντο παρὰ Δαρείου πρέσβεις ὡς αὐτόν, ἀπαγγέλλοντες μύρια μὲν τάλαντα ὑπὲρ τῆς μητρὸς τε

CAP. XXIV.

At qui in navibus erant Phœnices in portum qui Egyptum spectat et quem obsederant, impetu facto, claustrisque revulsis, naves in portu confregerunt, in alias remotiores a terra magna vi delati, alias ad ipsam terram collidentes. Cyprii in alterum portum qui Sidonem respicit, ne claustro quidem septum, irrumpentes, statim ea parte urbem capient. (2) Oppidani simulac murum captum conspexerunt, eo deserto, ad Agenorium quod appellant conglobati, inde in Macedones sese convertunt. Alexander cum scutatis in eos progressus, alios pugnantem occidit, alios fugientes insequitur. (3) Magna hic cædes facta est, quum et a portu urbs capta esset, et Cœni copiæ in eam irruissent. Macedones enim ira perciti in Tyrios grassabantur, tum quod obsidionis diuturnitatem molestissime ferebant, tum etiam quod Tyrii quum nonnullos suorum ex Sidone navigantes cepissent, in murum sublatis, ut ab exercitu cerni possent, casos in mare præcipitarant. (4) Tyriorum circiter octo milia interfecta: ex Macedonibus in illo quidem impetu Admetus, qui primus re fortiter gesta murum ceperat, et cum eo scutati viginti; in universa vero obsidione circiter quadringenti.

5. Qui vero in templum Herculis confugerant (erant autem hi præcipui quique Tyriorum principes et rex Azemilcus et nonnulli Carthaginienses de sacris legati, qui ex veteri consuetudine in honorem Herculis ad metropolin venerant), iis omnibus Alexander veniam concessit, reliquos in servitutem redegit. Tyriorum atque exterorum, qui capti sunt, xxx fere milia sub hastam misit. (6) Post hæc Alexander Herculi sacrificium fecit, et pompam cum exercitu armato misit; naves etiam Herculi pompam peregerunt; ludos quoque gymnicos in æde Herculi sacra et certamina, quibus lampades gestantes cursu certant edidit. Tormentum, quo murum demolitus fuerat, in templo posuit. Navem etiam Tyriam sacram Herculi, quam navali incursione ceperat, Herculi dicat, cum inscriptione, quam sive ipse sive alius quispiam fecerit, quod nihil habeat memoria dignum, commemorandam minime putavi. Atque ita quidem Tyrus capta est, archonte Athenis Aniceto, mense Hecatombæone.

CAP. XXV.

Quum adhuc in obsidione Tyri versaretur Alexander, legati ad eum a Dario venerunt, nuntiantes Darium decem milia talentum daturum, si matrem, uxorem ec

καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν παίδων δοῦναι ἐθέλειν Ἀλεξάνδρῳ Δαρεῖον· τὴν δὲ χώραν πᾶσαν τὴν ἐντὸς Εὐφράτου ποταμοῦ ἔσται ἐπὶ θάλασσαν τὴν Ἑλληνικὴν Ἀλεξάνδρου εἶναι· γήμαντα δὲ τὴν Δαρείου παῖ-
 5 δα Ἀλέξανδρον φίλον τε εἶναι Δαρείῳ καὶ ξύμμαχον.
 (2) Καὶ τούτων ἐν τῷ ξυλλόγῳ τῶν ἐταίρων ἀπαγγελθέντων, Παρμενίωνα μὲν λέγουσιν Ἀλεξάνδρῳ εἰπεῖν, ὅτι αὐτὸς ἂν Ἀλέξανδρος ὢν ἐπὶ τούτοις ἡγάπησε καταλύσας τὸν πόλεμον μηκέτι πρόσω κινδυνεύειν· Ἀλέ-
 10 ξάνδρον δὲ Παρμενίωνι ἀποκρίνασθαι, ὅτι καὶ αὐτὸς ἂν, εἴπερ Παρμενίων ἦν, οὕτως ἐπραξεν, ἐπεὶ δὲ Ἀλέξανδρός ἐστιν, ἀποκρινεῖσθαι Δαρείῳ ἅπερ δὴ καὶ ἀπεκρίνατο. (3) Ἐφ' ἣν γὰρ οὔτε χρημάτων δεῖσθαι παρὰ Δαρείου οὔτε τῆς χώρας λαβεῖν ἀντὶ τῆς πάσης τὸ μέρος·
 15 εἶναι γὰρ τὰ τε χρήματα καὶ τὴν χώραν αὐτοῦ πᾶσαν γῆμαί τε ἂν ἐθέλῃ τὴν Δαρείου παιδα, γῆμαι ἂν καὶ οὐ διδόντος Δαρείου· ἐκέλευε τε αὐτὸν ἤκειν, εἴ τι εὐρέσθαι ἐθέλοι φιλάνθρωπον παρ' αὐτοῦ. Ταῦτα ὡς ἤκουσε Δαρείος, τὰς μὲν ξυμβάσεις ἀπέγνω τὰς
 20 πρὸς Ἀλέξανδρον, ἐν παρασκευῇ δὲ τοῦ πολέμου αὐθις ἦν.

4. Ἀλέξανδρος δὲ ἐπ' Αἰγύπτου ἔγνω ποιεῖσθαι τὸν στόλον. Καὶ ἦν αὐτῷ τὰ μὲν ἄλλα τῆς Παλαιστίνης καλουμένης Συρίας προσκεχωρηκότα ἤδη· εὐνοῦχος δὲ
 25 τις, ᾧ ὄνομα ἦν Βάτις, κρατῶν τῆς Γαζαίων πόλεως, οὐ προσεῖγεν Ἀλεξάνδρῳ, ἀλλὰ Ἀραβίας τε μισθωτοὺς ἐπαγόμενος καὶ σίτον ἐκ πολλοῦ παρεσκευασκὼς διαρκῆ ἐς χρόνιον πολιορκίαν καὶ τῷ χωρίῳ πιστεύων, μήποτε ἂν βιά ἁλῶναι, ἔγνω μὴ δέχεσθαι τῇ πόλει
 30 Ἀλέξανδρον.

ΚΕΦ. ΚΓ'.

Ἀπέχει δὲ ἡ Γάζα τῆς μὲν θαλάσσης εἰκοσι μά-
 λιστα σταδίου, καὶ ἐστὶ ψαμμύδης καὶ βαθεία ἐς
 αὐτὴν ἡ ἀνοδος καὶ ἡ θάλασσα ἡ κατὰ τὴν πόλιν τενα-
 γώδης πᾶσα. Μεγάλῃ δὲ πόλις ἡ Γάζα ἦν καὶ ἐπὶ
 35 χώματος ὑψηλοῦ ὤκιστο καὶ τεῖχος περιεβέβλητο αὐτῇ ὀχυρόν. Ἐσχάτῃ δὲ ὤκειτο ὡς ἐπ' Αἴγυπτον ἐκ Φοινίκης ἰόντι ἐπὶ τῇ ἀρχῇ τῆς ἐρήμου.

2. Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ἀφίκετο πρὸς τὴν πόλιν, τῇ
 μὲν πρώτῃ κατεστρατοπέδευσεν ἥ μάλιστα ἐπίμαχον
 40 αὐτῷ ἐφαίνετο τὸ τεῖχος, καὶ μηχανὰς συμπηγνύναι ἐκέλευσεν. Οἱ δὲ μηχανοποιοὶ γνώμην ἀπεδείκνυντο ἄπορον εἶναι βιά εἶλιν τὸ τεῖχος διὰ ὕψος τοῦ χώματος.
 (3) Ἀλλὰ Ἀλεξάνδρῳ ἐδόκει αἰρετέον εἶναι ὅσω ἀπορώ-
 45 τερον ἐκπλήξῃεν γὰρ τοὺς πολεμίους τὸ ἔργον τῷ πα-
 ραλόγῳ ἐπὶ μέγα, καὶ τὸ μὴ εἶλιν αἰσχρὸν εἶναι οἱ λεγόμενοι ἐς τε τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐς Δαρεῖον. Ἐδόκει δὴ χῶμα ἐν κύκλῳ τῆς πόλεως χωρνύναι, ὡς ἐξ Ἰσου ἀπὸ τοῦ χωσθέντος ἐπάγεσθαι τὰς μηχανὰς τοῖς τεύχεσι.
 Καὶ ἐχώννυτο κατὰ τὸ νότιον μάλιστα τῆς πόλεως
 50 τεῖχος, ἵνα ἐπιμαχώτερα ἐφαίνετο. (4) Ὡς δὲ ἐδόκει

liberos dimitteret; quicquid praeterea terrarum inter Eu-
 phratem et mare Graecanicum situm esset Alexandro
 concedere; adhuc, si Darii filiam Alexander conjugem
 acciperet, amicum ac socium fore. (2) Qua legatione in
 amicorum conventu explicata, Parmenionem Alexandro
 dixisse ferunt, se quidem, si Alexander esset, accepturum
 conditionem, neque se, bello composito, ulterius dimica-
 turum; Alexandrum contra respondisse, et se quidem, si
 Parmenio esset, ita facturum: quoniam vero Alexander
 esset, responsum daturum id quod etiam dedit. (3) Re-
 spondit enim, se neque Darii pecuniis egere, neque partem
 ditionis loco totius accipere velle; omnem enim et pec-
 uniam et regionem suam esse; Darii filiam si uxorem
 ducere vellet, ducturum vel contra voluntatem Darii; si
 Alexandri humanitatem experiri vellet, ad se veniret. Hoc
 responso cognito, Darius de compositione desperans, rursus
 ad bellum se parat.

4. Alexander expeditionem in Aegyptum facere instituit.
 Et cetera quidem Syriae, quae Palaestina vocatur, oppida in
 suam potestatem jam adduxerat. Eunuchus vero quidam,
 nomine Batis, qui Gazae urbi praecerat, solus Alexandro re-
 stitit. Mercenariis enim Arabibus conductis, multoque
 antea frumento collecto, quod diuturnae obsidioni ferendae
 sufficeret, fretus etiam munitione oppidi, quippe quod vi
 capi non posset, Alexandrum urbe nequaquam recipere
 statuerat.

CAP. XXVI.

Distat Gaza a mari stadiis summum viginti, accessu
 quidem propter arenae altitudinem difficillimo: adhuc
 mare urbi propinquum limosum est. Urbs ipsa ampla et in
 alto colle sita validoque muro cincta est. Novissima porro
 incolitur in Aegyptum ex Phoenicia euntibus ad initium
 solitudinis posita.

2. Alexander statim atque ad urbem pervenit, primo
 die castra eo loci posuit, quo maxime commodus ad
 oppugnationem murus videbatur, atque ibi tormenta con-
 stitui jubet. Machinarum artifices, murum praee-
 altitudine molis difficulter admodum vi capi posse judi-
 cabant. (3) Alexander contra, quo difficilior esset op-
 pugnatio, eo magis suscipiendam censebat; inopinatum
 enim rei eventum magno terrori hostibus futurum; si
 vero urbem capere non posset, turpe id sibi, quum ad
 Graecos et ad Darium perferretur, fore. Molem itaque
 circum urbem struere instituit tantae altitudinis, ut ma-
 chinae in ea posita murorum fastigium aequarent. Quam
 quidem molem ex ea praecipue parte munitum quae Au-
 strum versus sunt, exstruxit, quoniam inde faciliora ad
 expugnandum videbantur. (4) Quumque jam ad justam

ἐξῆρθαι συμμέτρως τὸ χῶμα, μηχανὰς ἐπιστήσαντες οἱ Μακεδόνες ἐπῆγον ὡς ἐπὶ τὸ τεῖχος τῶν Γαζαίων. Καὶ ἐν τούτῳ θύοντι Ἀλέξανδρῳ καὶ ἐστεφανωμένῳ τε καὶ κατάρχεσθαι μέλλοντι τοῦ πρώτου ἱερείου κατὰ νόμον, τῶν τις σαρχοφάγων ὀρνίθων ὑπερπετόμενος ὑπὲρ τοῦ βωμοῦ λίθον ἐμβάλλει ἐς τὴν κεφαλὴν ὄντινα τοῖν ποδοῖν ἔφερε. Καὶ Ἀλέξανδρος ἤρετο Ἀρίστανδρον τὸν μάντιν ὅ τι νοοῖ ὁ οἰωνός. Ὁ δὲ ἀποκρίνεται ὅτι, Ὡ βασιλεῦ, τὴν μὲν πόλιν αἰρήσεις, αὐτῷ δὲ σοι φυ-
10 λακτέα ἐστὶν ἐπὶ τῇδε τῇ ἡμέρᾳ.

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Ταῦτα ἀκούσας Ἀλέξανδρος τέως μὲν πρὸς ταῖς μηχαναῖς ἔξω βλούς αὐτὸν εἶχεν ὡς δὲ ἐκδρομῇ τε ἐκ τῆς πόλεως καρτέρᾳ ἐγίνετο καὶ πῦρ τε ἐπέφερον ταῖς μηχαναῖς οἱ Ἀραβες καὶ τοὺς Μακεδόνας ἀμυνο-
15 μένους κάτωθεν αὐτοὶ ἐξ ὑπερδεξίου τοῦ χωρίου ἐβαλλόν τε καὶ ὠθούν κατὰ τοῦ ποιητοῦ χῶματος, ἐνταῦθα ἡ ἐκὼν ἀπειθεῖ Ἀλέξανδρος τῷ μάντι ἡ ἐκπλαγεῖς ἐν τῷ ἔργῳ οὐκ ἐμνημόνευσε τῆς μαντείας, ἀλλ' ἀναλαβὼν τοὺς ὑπασπιστάς παρεβοήθει ἵνα μάλιστα ἐπιέζοντο οἱ
20 Μακεδόνες. (2) Καὶ τούτους μὲν ἔσχε τοῦ μὴ οὐκ αἰσχυρᾷ φυγῇ ὥσθ' ἵνα κατὰ τοῦ χῶματος, αὐτὸς δὲ βάλλεται καταπέλτῃ διὰ τῆς ἀσπίδος διαμπὰξ καὶ τοῦ θώρακος ἐς τὸν ὦμον. Ὡς δὲ ἔγνω τὰ ἀμφὶ τὸ τραῦμα ἀληθεύσαντα τὸν Ἀρίστανδρον, ἐγάρη, ὅτι καὶ τὴν
25 πόλιν δὴ αἰρήσειν ἐδόκει Ἀρίστανδρου ἐνεκα.

3. Καὶ αὐτὸς μὲν τὸ τραῦμα θεραπεύετο χαλεπῶς· ἀφικνούνται δ' αὐτῷ μετὰ τεμπτοὶ ἀπὸ θαλάσσης αἱ μηχαναὶ αἱς Τύρον εἰλε· καὶ χῶμα χωνύοναι ἐν κύκλῳ πάντοθεν τῆς πόλεως ἐκέλευεν, εὖρος μὲν ἐς δύο στα-
30 δίους, ὕψος δὲ ἐς πῶδας πεντήκοντα καὶ διακοσίους. (4) Ὡς δὲ αἶ τε μηχαναὶ αὐτῷ ἐποιήθησαν καὶ ἐπαχθεῖσαι κατὰ τὸ χῶμα κατέσεισαν τοῦ τεύχους ἐπὶ πολὺ, ὑπονόμων τε ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ ὀρυσσομένων καὶ τοῦ χοῦ ἀφανῶς ἐκφερομένου τὸ τεῖχος πολλαχῇ ἠρείπετο ὑφί-
35 ζάνον κατὰ τὸ κενούμενον, τοῖς τε βέλεσιν ἐπὶ πολὺ κατεῖχον οἱ Μακεδόνες, ἀναστέλλοντες τοὺς προμαχο- μένους ἐκ τῶν πύργων, ἐς μὲν τρεῖς προσβολὰς οἱ ἐκ τῆς πόλεως, ἀποθνησκόντων τε αὐτοῖς πολλῶν καὶ τι- τρωσκομένων, δμῶς ἀντείχον· (5) τῇ τετάρτῃ δὲ τῶν
40 Μακεδόνων τὴν φάλαγγα πάντοθεν προσαγαγὼν Ἀλέ- ξανδρος τῇ μὲν ὑπορυσσομένῳ τὸ τεῖχος καταβάλλει, τῇ δὲ παιόμενον ταῖς μηχαναῖς κατασειεῖ ἐπὶ πολὺ, ὡς μὴ χαλεπὴν ταῖς κλίμαξι τὴν προσβολὴν κατὰ τὰ ἐρημιμμένα ἐνδοῦναι. (6) Αἶ τε οὖν κλίμακες προσή-
45 γοντο τῷ τείχει καὶ ἕρις πολλὴ ἦν τῶν Μακεδόνων ὅσοι τι ἀρετῇ μετεποιούντο, ὅστις πρῶτος αἰρήσει τὸ τεῖχος· καὶ αἰρεῖ πρῶτος Νεοπτόλεμος τῶν ἐταίρων τοῦ Αἰακί- ζων γένους· ἐπὶ δὲ αὐτῷ ἄλλαι καὶ ἄλλαι τάξεις δμοῦ τοῖς ἡγεμόσιν ἀνέβαινον. (7) Ὡς δὲ ἀπαξ παρῆλθόν

altitudinem perductum opus videretur, Macedones machinas ei impositas ad muros urbis adducunt. Inter hæc Alexandro, corona capiti imposita, sacrificante, quum ipse patrio more primum sacrificium auspicaturus esset, avis quardam ex eo genere quæ carnibus assuescunt aram supervolans, lapidem quem unguibus gerebat in ejus caput demisit. Alexander Aristandrum vatem consuluit, quid avis illa portenderet : qui respondit, Urbem quidem, o rex, capies : at tu tibi eo die cave.

CAP. XXVII.

Quo audito Alexander se aliquamdiu ad machinas extra teli jactum continuit ; verum quum Arabes, eruptione ex urbe facta, ignem machinis inferrent, et Macedonas ex inferiori loco sese tuentes ex editiore parte ferirent, atque ab aggere quem struxerant repellerent : tum Alexander, sive sponte sua vatis monita negligens, sive stupore rei vaticinii oblitus, sumptis scutatis, qua maxime premebantur Macedones auxilio accurrit. (2) Atque hos quidem, ne turpi fuga ab aggere expellerentur, retinuit : ipse vero scuto ac thorace catapultæ trajecto in humero vulnus accepit : quumque vulnere ipso sensisset Aristandri vaticinium verum fuisse, gavisus est, quod ex eodem Aristandri vaticinio urbem capturus esset.

3. Et ipse quidem ab eo vulnere difficulter curatus est. Interea tormenta, quibus Tyrum expugnat, mari transmissa accipit : totam deinde urbem aggere cingi jubet, latitudine duorum stadiorum, altitudine pedum ccl. (4) Constructis vero et in aggere dispositis machinis, quum muri magna pars quateretur, cuniculisque diversis ex partibus suffossis et terra clam egesta, murus pluribus in locis subsidens propter exinanitiones subterraneas prorueret, telisque Macedones longe pertingerent, oppidanos ex turribus propugnantes repellentes : ter quidem oppidani Macedonum impetum, multis suorum interfectis et sauciis, sustinuerunt ; (5) at quarto impetu quum Alexander omni ex parte phalangem admoveret, alibi murum suffossum diruens, alibi tormentis magnam partem labefactans, facilem Macedonibus per murorum ruinas scararum ad motionem fecit. (6) Quæ simulac applicatæ fuerunt, magna statim contentione inter Macedones gloriæ avidos certatum est, quisnam primus murum caperet. Neoptolemus ex Æacidarum gente, unus ex amicis, primus conscendit, post hunc alii atque alii duces cum suis cohortibus. (7) Quumque semel nonnulli Macedo-

τινες ἐντὸς τοῦ τείχους τῶν Μακεδόνων, κατασχίσαντες ἄλλας καὶ ἄλλας πύλας, ὅσαις ἕκαστοι ἐπετύγγανον, δέχονται εἰσω τὴν στρατιάν πᾶσαν. Οἱ δὲ Ἰαζαῖοι καὶ τῆς πολέως σφισιν ἤδη ἐχόμενης ξυνεστηκότες ὁμῶς ἐμάχοντο· καὶ ἀπέθανον πάντες αὐτοῦ μαχόμενοι ὥς ἕκαστοι ἐτάχθησαν· παῖδας δὲ καὶ γυναικας ἐξηνδραπόδισεν αὐτῶν Ἀλέξανδρος. Τὴν πόλιν δὲ ξυνοικίσας ἐκ τῶν περιοίκων ἐχρήτο ὅσα φρουρίῳ ἐς τὸν πόλεμον.

BIBAIION TPITON.

ΚΕΦ. Α'.

10 Ἀλέξανδρος δὲ ἐπ' Αἰγύπτου, ἵνα περ τὸ πρῶτον ὤρμηθη, ἐστέλλετο, καὶ ἐβδόμη ἡμέρα ἀπὸ τῆς Γάζης διαπύων ἦκεν εἰς Πηλούσιον τῆς Αἰγύπτου. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς παρέπλει αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ὡς ἐπ' Αἰγύπτου· καὶ καταλαμβάνει τὰς ναῦς ἐν Πηλουσίῳ ὁρμύσας. (2) Μαζάκης δὲ ὁ Πέρσης, ὃς ἦν σατράπης Αἰγύπτου ἐκ Δαρείου καθεστηκώς, τὴν τε ἐν Ἰσσω μάχῃ ὅπως συνέβη πεπυσμένος καὶ Δαρεῖον ὅτι αἰσχροφύγη ἔφυγε, καὶ Φοινίκην τε καὶ Συρίαν καὶ τῆς Ἀραβίας τὰ πολλὰ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἐχόμενα, αὐτῷ τε οὐκ 20 οὕτως δυνάμειως Περσικῆς, ἐδέχετο ταῖς πόλεσι φιλίως καὶ τῇ χώρῃ Ἀλεξάνδρον. (3) Ὁ δὲ εἰς μὲν Πηλούσιον φυλακὴν εἰσήγαγε, τοὺς δὲ ἐπὶ τῶν νεῶν ἀναπλεῖν κατὰ τὸν ποταμὸν κελεύσας ἕσπε ἐπὶ Μέμφιν πόλιν, αὐτὸς ἐφ' Ἡλιοπόλεως ἦει, ἐν δεξιᾷ ἔχων τὸν ποταμὸν τὸν 25 Νεῖλον, καὶ ὅσα καθ' ὁδὸν χωρία ἐνδιδόντων τῶν ἐνοικούντων κατασχών, διὰ τῆς ἐρήμου ἀφίκετο ἐς Ἡλιοπόλιν. (4) Ἐκεῖθεν δὲ διαβὰς τὸν πόρον ἦκεν ἐς Μέμφιν. Καὶ θύει ἐκεῖ τοῖς τε ἄλλοις θεοῖς καὶ τῇ Ἀπιδι καὶ ἄθῳνα ἐποίησε γυμνικὸν τε καὶ μουσικόν· ἦκον δὲ αὐτῷ οἱ ἀμφὶ ταῦτα τεχνῖται ἐκ τῆς Ἑλλάδος οἱ δοκιμώτατοι. Ἐκ δὲ Μέμφιος κατέπλει κατὰ τὸν ποταμὸν ὡς 30 ἐπὶ θάλασσαν, τοὺς τε ὑπασπιστάς [ἐπὶ τῶν νεῶν] λαβὼν καὶ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας καὶ τῶν ἵπκων τὴν βασιλικὴν Ἰλην τὴν τῶν ἐταίρων. (5) Ἐλθὼν δὲ ἐς Κάνωβον καὶ κατὰ τὴν λίμνην τὴν Μαρίαν περιπλεύσας ἀποβαίνει σπου νῦν Ἀλεξάνδρεια πόλιν ὠκίσται, Ἀλεξάνδρου ἐπώνυμος. Καὶ ἔδοξεν αὐτῷ ὁ γῶρος κάλλιστος κτίσαι ἐν αὐτῷ πόλιν καὶ γενέσθαι 35 ἐν εὐδαίμονα τὴν πόλιν. Πόθος οὖν λαμβάνει αὐτὸν αὐτῷ ἔργου, καὶ αὐτὸς τὰ σημεῖα τῇ πόλει ἐθηκεν, ἵνα τε ἀγορὰν ἐν αὐτῇ δεῖμασθαι ἔδει καὶ ἱερὰ ὅσα καὶ θεῶν ὠντικῶν, τῶν μὲν Ἑλληνικῶν, Ἰσίδος δὲ Αἰγυπτίας, καὶ τὸ τεῖχος ἢ περιβεβλησθαι. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἐθύετο, καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ ἐφαινετο.

num intra muros penetrassent, portis aliis atque aliis, prout quæque sese obtulerunt, reclusis, universum exercitum intromittunt. Gazæi, urbe jam ab hostibus occupata, conglobati nihilominus pugnabant, eoque ipso loco quo quisquam constiterat, vitam pugnans amisit. Alexander, uxoribus eorum et liberis in servitutem redactis, coloniaque ex finitimis in urbem deducta, ea tanquam præsidio ad bellum est usus.

LIBER TERTIUS.

CAP. I.

Alexander inde in Ægyptum, quo primum iter instituerat, contendit, septimoque postquam Gaza movit die Pelusium Ægypti urbem pervenit : navali interim exercitu ex Phœnice in Ægyptum adnavigante : ac naves quidem Pelusii appulsas offendit. (2) Inter hæc Mazaces Persa, Ægypti satrapa a Dario constitutus, de pugna apud Issum commissa deque turpi fuga Darii certior factus; Phœniciam præterea et Syriam magnamque Arabiæ partem in Alexandri potestatem redactam esse; quumque ipse Persicum exercitum non haberet, Alexandrum in provinciam atque urbes amice recepit. (3) Præsidio itaque Pelusio imposito, navibusque flumine Memphin petere jussis, ipse Heliopolin contendit, Nilum flumen a dextra habens : oppidisque quotquot in itinere erant deditione receptis, Heliopolin per desertam pervenit. (4) Inde, trajecto flumine Memphin venit, ubi cum reliquis diis tum Apidi sacrificium fecit, gymniciis ac musicis ludis editis : ad quos præstantissimi quique e Græcia artifices convenere. Ex Memphi deinde secundo flumine ad mare devectus est : ubi scutatos, et sagittarios atque Agrianos et regiam turmam equitum amicorum ejus navibus imponit. (5) Quumque Canopum venisset, Mareotida paludem circumvectus, eo loci appulit, ubi nunc Alexandria ab Alexandri nomine ita dicta, condita est. Ejus loci situs ei maxime opportunus condendæ urbi est visus, et opulentam urbem fore animo præsignabat. Ordiendi igitur operis cupiditate succensus, urbem designare cœpit, et quo loco forum ædificandum esset, quo templa extruenda, quotquot aut diis Græcis aut Isidi Ægyptiæ sacra esse volebat, postremo qua amplitudine murus circumducendus esset, præscripsit. Quumque ea de re sacrum diis faceret, sacrificia prosperos eventus portenderunt.

ΚΕΦ. Β'.

Λέγεται δέ τις καὶ τοιοῦδος λόγος, οὐκ ἄπιστος
 ἔμοιγε· ἐθέλειν μὲν Ἀλέξανδρον καταλιπεῖν αὐτὸν τὰ
 σημεῖα τοῦ τειχισμοῦ τοῖς τέκτοσιν, οὐκ εἶναι δὲ στῶ-
 τήν γῆν ἐπιγράφουσι τῶν δὴ τεκτόνων τινὰ ἐπιφρα-
 σθέντα, ὅσα ἐν τεύχεσιν ἄλριτα οἱ στρατιῶται ἐκόμιζον
 ξυναγαγόντα ἐπιβάλλειν τῇ γῇ ἵνα περ ὁ βασιλεὺς
 ὤφηγετο, καὶ τὸν κύκλον οὕτω περιγραφῆναι τοῦ πε-
 ριτειχισμοῦ ὄντινα τῇ πόλει ἐποίει. (3) Τοῦτο δὲ ἐπι-
 λεξαμένους τοὺς μάντις καὶ μάλιστα δὴ Ἀρίστανδρον
 10 τὸν Τελμισσέα, ὃς δὴ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀληθεύσαι
 ἐλέγετο Ἀλεξάνδρῳ, φάναι εὐδαίμονα ἔσσεσθαι τὴν πό-
 λιν τὰ τε ἄλλα καὶ τῶν ἐκ γῆς καρπῶν εἵνεκα.

3. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Ἠγέλοχος κατέπλευσεν εἰς
 Αἴγυπτον, καὶ ἀπαγγέλλει Ἀλεξάνδρῳ Τενεδίου τε
 15 ἀποστάντας Περσῶν σφίσι προσθέσθαι (καὶ γὰρ καὶ
 ἄκοντας Πέρσαις προσχωρήσαι) καὶ Χίων ὅτι δὴ ὁ
 δῆμος ἐπηγάγετο σφᾶς βία τῶν κατεχόντων τὴν πόλιν,
 οὓς Αὐτοφραδάτης τε καὶ Φαρνάβαζος ἐγκατέστησαν·
 (4) ἄλῳναι δὲ αὐτοῖσι καὶ Φαρνάβαζον ἐγκαταλη-
 20 φθέντα καὶ Ἀριστόνικον Μηθυμναῖον τὸν τύραννον ἐσ-
 πλεύσαντα ἐς τὸν λιμένα τῆς Χίου ξὺν ἡμιολίαις λη-
 στρικαῖς πέντε, ὑπὸ σφῶν ἐγόμενον τὸν λιμένα οὐ
 γνόντα, ἀλλ' ἐξαπατηθέντα γὰρ πρὸς τῶν τὰ κλειῖθρα
 ἔχόντων τοῦ λιμένος, ὅτι τὸ Φαρναβάζου ἄρα ναυτικὸν
 25 ὄρμεϊ ἐν αὐτῷ· (5) καὶ τοὺς μὲν ληστὰς πάντας αὐτοῦ
 κατακοπῆναι πρὸς σφῶν· Ἀριστόνικον δὲ ἦγε παρ'
 Ἀλεξάνδρῳ καὶ Ἀπολλωνίδην τὸν Χίον καὶ Φισινὸν
 καὶ Μεγαρέα καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι τῆς τε ἀποστάσεως
 τῆς Χίου ξυνηπελάθοντο καὶ ἐν τῷ τότε τὰ πράγματα
 30 τῆς νήσου βία εἶχον· (6) καὶ Μυτιλήνην δὲ Χάρητα
 ἔχοντα ὅτι ἀφείλετο καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐν Λέσβῳ πό-
 λεις καὶ αὐτὰς ὁμολογίᾳ προσηγάγετο, Ἄμφοτερόν δὲ
 σὺν ἐξήκοντα ναυσὶν ἐπὶ Κῷ ἐπεμψεν· ἐπικαλεῖσθαι γὰρ
 σφᾶς τοὺς Κῶους· καὶ αὐτοὺς καταπλεύσας ὅτι εἶρε τὴν
 35 Κῷ πρὸς Ἄμφοτεροῦ ᾗδ' ἐχομένην· (7) καὶ τοὺς μὲν
 ἄλλους ὅσοι αἰχμάλωτοι ἦγον Ἠγέλοχος, Φαρνάβαζος
 δὲ ἀπέδρα ἐν Κῷ λαθὼν τοὺς φύλακας. Ἀλέξανδρος
 δὲ τοὺς τυράννους μὲν τοὺς ἐκ τῶν πόλεων ἐς τὰς πό-
 λεις πέμπει, χρήσασθαι ὅπως ἐθέλοιεν· τοὺς δὲ ἄμφ'
 40 Ἀπολλωνίδην τοὺς Χίους ἐς Ἐλεφαντίνην πόλιν Αἰ-
 γυπτίαν ξὺν φυλακῇ ἀκριβεῖ ἐπεμψεν.

ΚΕΦ. Γ'.

Ἐπὶ τούτοις δὲ πόθος λαμβάνει αὐτὸν ἔλθεῖν παρ'
 Ἀμμωνα ἐς Λιβύην, τὸ μὲν τι τῷ θεῷ χρῆσόμενον,
 45 ὅτι ἀτρεκέες ἐλέγετο εἶναι τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀμμωνος
 καὶ χρήσασθαι αὐτῷ Περσέα τε καὶ Ἡρακλέα, τὸν
 μὲν ἐπὶ τὴν Γοργόνα ὅτε πρὸς Πολυδέκτου ἐστέλλετο,
 τὸν δὲ ὅτε παρ' Ἀνταῖον ᾗει εἰς Λιβύην καὶ παρὰ Βού-
 σιριν εἰς Αἴγυπτον. (2) Ἀλεξάνδρῳ δὲ φιλοτιμία ἦν

CAP. II.

Narratur porro hac de re huiuscemodi quidpiam, meo
 quidem iudicio, non indignum fide : voluisse quidem
 Alexandrum ipsum signa ducendo muro fabris relinquere,
 quumque nihil ad manum esset, quo terra inscribi posset,
 quendam ex fabris hoc excogitasse, ut congesta omni fa-
 rina quam milites in vasis habebant, eam terræ quam rex
 designabat aspergeret, atque ita in orbem locum muro urbi
 circumducendo præscriptum esse. (2) Addidisse etiam
 hoc vates, et quidem præcipue Aristandrum Telmissensem,
 qui multa etiam alia vera Alexandro prædixisse ferebatur,
 urbem illam cum aliis rebus tum frugum copia opulentam
 fore.

3. Inter hæc Hegelochus in Ægyptum cum navibus ve-
 nit, qui Alexandro renuntiat, Tenedios ad se a Persis de-
 fecisse, quod inviti Persis sese adjunxissent; Chios quo-
 que ipsos in urbem advocasse, invitis iis, quos Autophra-
 dates et Pharnabazus præsidio reliquerant; (4) captum
 etiam in ea ipsa urbe esse Pharnabazum unaque compre-
 hensum Aristonicum Methymnæum tyrannum qui in por-
 tum Chii cum quinque piraticis navibus se recepisset,
 ignarus portum ab ipsis teneri, deceptusque ab iis qui
 claustra portus tuebantur, Pharnabazi classem in ea sta-
 tionem esse affirmantibus : (5) ac piratas quidem omnes ad
 internecionem cæsos esse : adducere se ad Alexandrum
 Aristonicum et Apollonidem Chium Phisinumque et Me-
 gareum et reliquos, qui defectionis auctores adiutoresque
 fuerant, ac tum temporis violentam apud Chios rerum
 omnium administrationem tenebant. (6) Adhæc Mytilenæ
 Chareti, qui eam tenebat, eripuisse, reliquaque Lesbiorum
 oppida deditione recepta esse. Amphoterum cum lx navi-
 bus in Con insulam missum; accersisse enim ipsos Coos,
 seque quum illac præternavigaret, intellexisse insulam in
 Amphoteri potestate esse : (7) et cæteros quidem captivos
 omnes Hegelochus adduxit : Pharnabazus in Con insulam
 clam custodibus aufugit. Alexander tyrannos quidem ur-
 bium in urbes mittit, ut de iis sicut liberet statuerent. Eos
 vero qui circa Apollonidem Chium erant, in Elephantinem
 Ægypti urbem cum accurata custodia misit.

CAP. III.

Post hæc cupido Alexandrum cepit adeundi Hammonem
 Libycum, oraculum consulendi causa, quod certissimum
 esse ferebatur, Perseusque ipse et Hercules deum consu-
 luisse credebantur : ille quidem quum adversus Gorgonem
 Polydecte missus esset, hic vero quum in Libyam adver-
 sus Antæum, et in Ægyptum contra Busiridem proficiscere-
 tur. (2) Erat porro Alexandro æmulatio quedam cum

πρὸς Περσέα καὶ Ἡρακλέα, ἀπὸ γένους τε ὄντι τοῦ ἀμφοῖν καὶ τι καὶ αὐτὸς τῆς γενέσεως τῆς ἑαυτοῦ ἐς Ἀμμωνα ἀνέφερε, καθάπερ οἱ μῦθοι τὴν Ἡρακλέους τε καὶ Περσέως ἐς Δία. Καὶ οὖν παρ' Ἀμμωνα ταύτη τῇ γνώμῃ ἐστέλλετο, ὥς καὶ τὰ αὐτοῦ ἀτρεκέστερον εἰσόμενος ἢ φήσων γε ἐγνωσέηναι.

3. Μέχρι μὲν δὴ Παραιτονίου παρὰ θάλασσαν ἦει δι' ἐρήμου, οὐ μέντοι δι' ἀνύδρου τῆς χώρας, σταδίου ἐς χιλίους καὶ ἑξακοσίους, ὥς λέγει Ἀριστόβουλος. 10 Ἔντεῦθεν δὲ ἐς τὴν μεσόγαιαν ἐτράπετο, ἵνα τὸ μαντεῖον ᾗν τοῦ Ἀμμωνος. Ἔστι δὲ ἐρήμη τε ἡ ὁδὸς καὶ ψάμμος ἡ πολλὴ αὐτῆς καὶ ἀνυδρὸς. (4) Ὑδωρ δὲ ἐξ οὐρανοῦ Ἀλεξάνδρῳ πολὺ ἐγένετο, καὶ τοῦτο ἐς τὸ θεῖον ἀνηνέχθη. Ἀνηνέχθη δὲ ἐς τὸ θεῖον 15 καὶ τότε ἀνεμος νότος ἐπὰν πνεύσῃ ἐν ἐκείνῳ τῷ χώρῳ, τῆς ψάμμου ἐπιφορεῖ κατὰ τῆς ὁδοῦ ἐπὶ μέγα, καὶ ἀφανίζεται τῆς ὁδοῦ τὰ σημεῖα οὐδὲ ἔστιν εἰδέναι ἵνα χρὴ πορεύεσθαι καθάπερ ἐν πελάγει τῇ ψάμμῳ, ὅτι σημεῖα οὐκ ἔστι κατὰ τὴν ὁδὸν οὔτε που ὁρος οὔτε 20 δένδρον οὔτε γῆλοφοὶ βέβαιοι ἀνεστηκότες, οἷσιν οἱ ὁδοὶ τεκμαίροντο ἂν τὴν πορείαν, καθάπερ οἱ αὐταὶ τοῖς ἀστροῖς· ἀλλὰ ἐπλανᾶτο γὰρ ἡ στρατιὰ Ἀλεξάνδρῳ καὶ οἱ ἡγεμόνες τῆς ὁδοῦ ἀμφίβολοι ᾗσαν. (5) Πτολεμαῖος μὲν δὴ ὁ Λάγος λέγει δράκοντας δύο ἵναί τε πρὸ 25 τοῦ στρατεύματος φωνὴν ἰέντας, καὶ τούτοις Ἀλεξάνδρον κελεύσαι ἔπειθαι τοὺς ἡγεμόνας πιστεύσαντας τῷ θεῷ· τοὺς δὲ ἡγήσασθαι τὴν ὁδὸν τὴν τε ἐς τὸ μαντεῖον καὶ ὀπίσω αὐθις· (6) Ἀριστόβουλος δὲ, καὶ ὁ πλείων λόγος ταύτῃ κατέχει, κόρακας δύο προπετομέ- 30 νους πρὸ τῆς στρατιᾶς, τούτους γενέσθαι Ἀλεξάνδρῳ τοὺς ἡγεμόνας. Καὶ ὅτι μὲν θεῖόν τι ξυνεπέλαθεν αὐτῷ ἔχω ἰσχυρίσασθαι, ὅτι καὶ τὸ εἶδος ταύτῃ ἔχει· τὸ δὲ ἀτρεκές τοῦ λόγου ἀπειλοντο οἱ ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐξηγησάμενοι.

ΚΕΦ. Δ'.

35 Ὁ δὲ χώρος ἵναπερ τοῦ Ἀμμωνος τὸ ἱερόν ἐστι, τὰ μὲν κύκλῳ πάντα ἔρημα καὶ ψάμμον τὸ πᾶν ἔχει καὶ ἀνυδρον· αὐτὸς δὲ ἐν μέσῳ ὀλίγος ὤν (ὅσον γὰρ πλείστον αὐτοῦ ἐς πλάτος διέχει, ἐς τεσσαράκοντα 40 δένδρων, ἐλαιῶν καὶ φοινίκων, καὶ ἐνδρῶς ὁ μόνος τῶν πέριξ. (2) Καὶ πηγὴ ἐξ αὐτοῦ ἀνίσχει οὐδὲν τι εὐκτεῖα τὰς πηγὰς ὅσαι ἄλλαι ἐκ γῆς ἀνίσχουσιν. Ἐν μὲν γὰρ μεσημβρίᾳ ψυχρὸν τὸ ὕδωρ γευσασμένῳ τε καὶ ἔτι μᾶλλον ἀψαμένῳ οἷον ψυχρότατον· ἐκκλινάντος δὲ τοῦ 45 ἡλίου ἐς ἐσπέραν θερμότερον, καὶ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἔτι θερμότερον ἔσται ἐπὶ μέσας νύκτας, μέσων δὲ νυκτῶν ἑαυτοῦ θερμώτατον ἀπὸ δὲ μέσων νυκτῶν ψύχεται ἐν τάξει, καὶ ἔωθεν ψυχρὸν ᾗδῃ ἐστί, ψυχρότατον δὲ μεσημβρίας· καὶ τοῦτο δὴ ἀμείβει ἐν τάξει ἐπὶ ἑκάστῃ ἡμέρᾳ. 50 (3) Γίγνονται δὲ καὶ ἅλεις αὐτόματοι ἐν τῇ χωρίῳ τούτῳ

Perseo et Hercule, quippe qui a genere utriusque descendet, siquidem et ipse ortus sui initia ex parte (*materna*) ad Ammonem referebat, quemadmodum Persei atque Herculis fabulae ad Jovem. Hoc itaque consilio ad Ammonem proficiscebatur, ut quae ad se pertinerent certius cognosceret, aut saltem se novisse jactaret.

3. Ac Parætonium usque secus mare per solitudinem profectus est, sed non omnino per inaquosam regionem, ad mille sexcenta stadia, ut tradit Aristobulus. Inde mediterranea petiit, ubi Ammonis templum est, unde oracula petuntur. Est autem via plane deserta altoque sabulo impedita et aquae inops. (4) At Alexandro larga e caelo pluvia demissa est, quod quidem prodigio habitum est, sicut etiam hoc: quotiescunque enim Auster ea in regione spirat, magna vi arenæ viam obruit, ita ut omnia viarum vestigia obducantur, et, perinde ut in pelago, qua eundum sit cerni prae arena non possit. Neque enim signa ulla sive notæ ad viam exstant, non collis, non arbor, non firmi et stabiles tumuli, ex quibus viatores itineris rationem colligere, ut nautæ ex astris, possint. Errabat itaque Alexandri exercitus, ejusque ductores de via ambigebant. (5) Ptolemæus Lagi filius auctor est, dracones duos clamorem edentes agmen præcessisse, et Alexandrum ducibus imperasse, ut prodigio acquiescentes dracones sequerentur; ac dracones in craculi sedem ipsos et duxisse et reduxisse. (6) Aristobulus autem et reliqui plurimi duos corvos ante exercitum volitasse scribit, eosque Alexandro itineris duces exstitisse. Ac sane aliquo prodigio adjutum Alexandrum esse pro certo affirmaverim: verisimile enim omnino hoc est: at veram rei rationem scriptorum dissensus obscuravit.

CAP. IV.

Locus autem in quo Ammonis templum est, omni ex parte solitudines et arenas habet caretque aqua. Medium hujus loci, quod exiguo spatio circumscribitur, (nam ubi latissimum est, ad quadraginta summum stadia extenditur) cultis arboribus est refertum, oleis nimirum et palmis, solumque ex circumjectis locis roscidum. (2) Fons etiam ex eo oritur, nihil cum reliquis fontibus quotquot e terra scaturiunt simile habens. Meridie enim frigidus est gustanti multoque magis attingenti, qualis est frigidissimus; sole ad vespereum vergente, calidior est; qui quidem calor a vespere ad mediam noctem usque incrementa accipit; media nocte calidissimus est; post mediam noctem paulatim refrigescit; et sub auroram jam frigidus est, meridie frigidissimus atque has quidem vicissitudines singulis diebus subit. (3) Gignit autem etiam hoc solum suapte natura salem fos-

δρυκοί. Καὶ τούτων ἔστιν οὗς ἐς Αἴγυπτον φέρουσι τῶν ἱερέων τινὲς τοῦ Ἀμμωνος. Ἐπειδὴ γὰρ ἐπ' Αἰγύπτου στέλλονται, ἐς κοιτίδας πλεκτάς ἐκ φοίνικος ἐσβαλόντες δῶρον τῷ βασιλεῖ ἀποφέρουσιν ἢ εἰ τῷ ἄλλῳ.

5 (4) Ἔστι δὲ μακρὸς τε ὁ χόνδρος καὶ ἤδη τινὲς αὐτῶν καὶ ὑπὲρ τρεῖς δακτύλους, καὶ καθαρὸς ὥσπερ κρύσταλλος· καὶ τούτῳ ἐπὶ ταῖς θυσίαις χρῶνται, ὥς καθαροτέρῳ τῶν ἀπὸ θαλάσσης ἄλῳν, Αἰγύπτιοι τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τοῦ θεοῦ οὐκ ἀμελῶς ἔχουσιν. (5) Ἐνταῦθα

10 Ἀλέξανδρος τὸν τε χώρον ἐθαύμασε καὶ τῷ θεῷ ἐχρήσατο· καὶ ἀκούσας ὅσα αὐτῷ πρὸς θυμοῦ ἦν, ὥς ἔλεγεν, ἀνέβλεψεν ἐπ' Αἰγύπτου, ὥς μὲν Ἀριστοβούλος λέγει, τὴν αὐτὴν ὁπίσω δδόν, ὥς δὲ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, ἄλλην εὐθεῖαν ὥς ἐπὶ Μέμφιν.

ΚΕΦ. Ε'.

15 Εἰς Μέμφιν δὲ αὐτῷ πρεσβεῖαι τε πολλαὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἦκον, καὶ οὐκ ἔστιν ὄντινα ἀτυχῆσαντα ὧν ἔδειτο ἀπέπεμψε· καὶ στρατιὰ παραγίγνεται παρὰ μὲν Ἀντιπάτρου μισθοφόροι Ἕλληνες ἐς τετρακοσίους, ὧν ἡγεῖτο Μενίδας ὁ Ἡγησάνδρου, ἐκ Θράκης δὲ ἱππεῖς ἐς

20 πεντακοσίους, ὧν ἦρχεν Ἀσκληπιόδωρος ὁ Εὐνίκου. (2) Ἐνταῦθα θύει τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ καὶ πομπεῖε ἔξιν τῇ στρατιᾷ ἐν τοῖς ὁπλοῖς καὶ ἀγῶνα ποιεῖ γυμνικὸν καὶ μουσικόν. Καὶ τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἐνταῦθα ἐκόσμησε· δύο μὲν νομάρχας Αἰγύπτου κατέστησεν Αἰγυπτίους, Δολόασπιν καὶ Πέτισιν, καὶ τοῦτοις διένειμε τὴν χώραν τὴν Αἰγυπτίαν· Πέτισιος δὲ ἀπειπιάμενον τὴν ἀρχὴν Δολόασπις ἐνδέχεται πᾶσαν. (3) Φρουράρχους δὲ τῶν ἐταίρων ἐν Μέμφει μὲν Πανταλέοντα κατέστησε τὸν Πυθναῖον, ἐν Πηλουσίῳ δὲ Πολέμωνα τὸν Μεγακλέους,

30 Πελλαῖον· τῶν ξένων δὲ ἄρχειν Λυκίδαν Αἰτωλόν, γραμματεὰ δὲ ἐπὶ τῶν ξένων Εὐγνώστον τὸν Ξενοφάντου τῶν ἐταίρων ἐπισκόπους δὲ αὐτῶν Αἰσχύλον τε καὶ Ἐφίππον τὸν Χαλκιδέα. (4) Λιθύς δὲ τῆς προσχώρου ἄρχειν δίδωσιν Ἀπολλώνιον Χαρίνου, Ἀραβίας

35 δὲ τῆς πρὸς Ἡρώων πόλει Κλεομένην τὸν ἐκ Ναυκράτιος· καὶ τούτῳ παρηγγέλλετο τοὺς μὲν νομάρχας ἔαν ἄρχειν τῶν νομῶν τῶν κατὰ σφῆς καθάπερ ἐκ παλαιοῦ καθειστήκει, αὐτὸν δὲ ἐκλέγειν παρ' αὐτῶν τοὺς φόρους· οἱ δὲ ἀποφέρειν αὐτῷ ἐτάχθησαν. (5) Στρατηγὸς δὲ τῇ στρατιᾷ κατέστησεν ἦντινα ἐν Αἰγύπτῳ ὑπελείπετο Πευκέσταν τε τὸν Μακαρτάτου καὶ Βάλακρον τὸν Ἀμύντου, ναύαρχον δὲ ἐπὶ τῶν νεῶν Πολέμωνα τὸν Θηραμένους· σωματοφύλακα δὲ ἀντὶ Ἀρρύβου τὸν Λεοννάτου τὸν Ὀνάσου ἔταξεν· Ἀρρύβου γὰρ νόσῳ

40 ἀπέθανεν. (6) Ἀπέθανε δὲ καὶ Ἀντίοχος ὁ ἄρχων τῶν τοξοτῶν, καὶ ἀντὶ τούτου ἄρχειν ἐπέστησε τοῖς τοξοταῖς Ὀμβρόνωνα Κρήτα. Ἐπὶ δὲ τοὺς ξυμμάχους τοὺς πεζοὺς, ὧν Βάλακρος ἡγεῖτο, ἐπεὶ Βάλακρος ἐν Αἰγύπτῳ ὑπελείπετο, Κάλανον κατέστησεν ἡγεμόνα.

50 (7) Κατανεῖμαι δὲ λέγεται ἐς πολλοὺς τὴν ἀρχὴν τῆς

silem; quem quidem nonnulli sacerdotes Ammonis in Ægyptum portant. Quum enim in Ægyptum proficiscuntur, salem in cistulas ex palma contextas conditum, regi aut alteri cuiquam muneri ferunt. (4) Sunt autem frusta oblonga, quaedam enim longitudinem trium digitorum excedunt, puraque instar crystalli. Hoc genere salis et Ægyptii et alii quibus divinus cultus curæ est, in sacrificiis utuntur, quod sale marino sit purior. (5) Alexander loci naturam admiratus, oraculum consuluit: acceperatque responso sibi, ut dicebat, grato, in Ægyptum rediit, eodem, ut Aristobulus auctor est, quo venerat itinere: ut vero Ptolemæus scribit, rectiore via Memphin versus.

CAP. V.

Ad Memphin multæ ad eum ex Græcia legationes venere, neque quenquam, qui postulata non impetrasset, dimisit. Novæ etiam copiæ accesserunt, ab Antipatro mercenarii Græci quadringenti, quibus præerat Menidas Hegesandri filius: ex Thracia equites circiter quingenti, quibus præfectus erat Asclepiodorus Eunici filius. (2) Eo loci Jovi regi sacrum fecit, pompam cum exercitu armato duxit: ludos etiam gymnicos et musicos exhibuit. Deinde ad Ægypti administrationem constituendam conversus, duos Ægypto præsidēs Ægyptios præfecit, Doloaspin et Petisin, inter quos universam Ægypti regionem distribuit. Petise vero imperium detrectante, Doloaspis totam provinciam suscepit. (3) Præsidiorum principes ex amicis in Memphi constituit Pantaleontem Pydnæum, Pelusii Polemonem Megacis filium Pellæum. Exteris militibus Lycidam Ætolium præfecit. Scribam præterea exteris adjunxit, Eugnostum Xenophanti filium, ex amicis. Inspectores vero iisdem adjecit Æschylum et Ephippum Chalcidensem. (4) Libyæ vero finitimæ Apollonium Charini filium præfecit: Arabiæ quæ est ad urbem Heroum, Cleomenem Nancratitam, mandatis additis, ut legum imperium juxta veterem consuetudinem penes præsidēs esset: ipse tributa colligeret, quæ illi pendere ei jussi sunt. (5) Copiis quas in Ægypto reliquit, duces præfecit Peucestam Macartati et Balacrum Amyntæ filium, classi vero Polemonem Theramenis filium. Corporis custodem loco Arrhybæ Leonnatum Onasi (Anlei?) filium constituit: Arrhybas enim morbo exstinctus erat. (6) Obierat autem etiam Antiochus sagittariorum dux, in cujus locum Ombrionem Cretensem suffecit. Sociorum peditatui cui Balacrus præfuerat (qui in Ægypto relinquebatur), Calanum ducentem constituit. (7) Ægypti imperium inter plures præsidēs par.

Αἰγύπτου, τὴν τε φύσιν τῆς χώρας θαυμάσας καὶ τὴν ὀχυρότητα, ὅτι οὐκ ἀσφαλές οἱ ἐφαίνετο ἐνὶ ἐπιτρέψαι ἀρχειν Αἰγύπτου πάσης. Καὶ Ῥωμαῖοι μοι δοκοῦσι παρ' Ἀλεξάνδρου μαθόντες ἐν φυλακῇ ἔχειν Αἰγυπτὸν καὶ μηδέν τῶν ἀπὸ βουλῆς ἐπὶ τῷδε ἐκπέμπειν ὑπαρχον Αἰγύπτου, ἀλλὰ τῶν εἰς τοὺς ἱππέας σφίσι ζυντελούντων.

ΚΕΦ. Γ'.

Ἀλέξανδρος δὲ ἅμα τῷ ἤρῃ ὑποφαίνοντι ἐκ Μέρ-
 10 ριος ἦει ἐπὶ Φοινίκης· καὶ ἐγεφυρώθη αὐτῷ ὃ τε κατὰ Μέρ-
 10 μιν πόρος τοῦ Νείλου καὶ αἱ διώρυχες αὐτοῦ πᾶσαι. Ὡς δὲ ἀφίκετο ἐς Τύρον, καταλαμβάνει ἐνταῦθα ἦκον αὐτῷ ἤδη καὶ τὸ ναυτικόν. Ἐν Τύρῳ δὲ αὖθις θύει τῷ Ἡρακλεῖ καὶ ἄγωνα ποιεῖ γυμνικόν τε καὶ μουσικόν.
 (2) Ἐνταῦθα ἀφικνέεται παρ' αὐτὸν ἐξ Ἀθηνῶν ἡ Πά-
 15 ραλος πρέσβεις ἄγουσα Διόφαντον καὶ Ἀχιλλέα· ζυγε-
 πρέσβευον δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ Πάραλοι ζυμπαντες. Καὶ οὗτοι τῶν τε ἄλλων ἔτυχον ὧν ἕνεκα ἐστάλησαν καὶ τοὺς αἰγυμάλωτους ἀφῆκεν Ἀθηναῖος ὅσοι ἐπὶ Γρανικῷ Ἀθηναίων ἐάλωσαν. (3) Τὰ δὲ ἐν Πελοποννήσῳ ὅτι
 20 αὐτῷ νενεωτερίσθαι ἀπήγγελλτο, Ἀμφοτερόν πέμπει βοηθεῖν Πελοποννησίων ὅσοι ἐς τε τὸν Περσικὸν πόλε-
 μον βέβαιοι ἦσαν καὶ Λακεδαιμονίων οὐ κατήκουον. Φοίνιζι δὲ καὶ Κυπρίοις προσετάχθη ἑκατὸν ναῦς ἄλλας
 25 πρὸς αἷς ἔχοντα Ἀμφοτερόν ἐπέμπε στέλλειν ἐπὶ Πε-
 λοποννήσου.

4. Αὐτὸς δὲ ἤδη ἄνω ὠρμάτω ἔπι Θάψακόν τε καὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, ἐν Φοινίχῃ μὲν ἐπὶ τῶν φόρων τῇ ἐυλογίᾳ καταστήσας Κοίρανον Βεροιαῖον, Φιλόξε-
 νον δὲ τῆς Ἀσίας τὰ ἐπὶ ταῖς τοῦ Ταύρου ἐκλέγειν.
 30 Τῶν ἄνδρῶν δὲ χρημάτων τὴν φυλακὴν ἀντὶ τούτων ἐπέτρεψεν Ἀρπάλῳ τῷ Μαχάτᾳ ἄρτι ἐκ τῆς φυγῆς ἔχοντι. (5) Ἀρπαλος γὰρ τὰ μὲν πρῶτα ἔφυγε, Φι-
 λίππου ἔτι βασιλεύοντος, ὅτι πιστὸς ἦν, καὶ Πτολεμαῖος ὁ Λάγος ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἔφυγε καὶ Νέαρχος ὁ Ἀνδροτίμου
 35 καὶ Ἐρίγιος ὁ Ἀρίχου καὶ Λαομέδων ὁ τούτου ἀδελ-
 φός, ὅτι ὑπόπτα ἦν Ἀλεξάνδρῳ ἐς Φιλίππον, ἐπειδὴ Εὐρυδίκη τὴν γυναῖκα ἡγάγετο Φιλίππος, Ὀλυμπιάδα δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου μητέρα ἡτίμασε. (6) Τελευτήσαντος δὲ Φιλίππου κατελθόντας ἀπὸ τῆς φυγῆς ὅσοι δι' αὐτὸν
 40 ἔφευγον Πτολεμαῖον μὲν σωματοφύλακα κατέστησεν, Ἀρπαλον δὲ ἐπὶ τῶν χρημάτων, ὅτι αὐτῷ τὸ σῶμα ἐς τὰ πολέμια ἀχρεῖον ἦν, Ἐρίγιον δὲ ἱππάρχην τῶν ζυμμάχων, Λαομέδοντα δὲ τὸν τούτου ἀδελφόν, ὅτι δι-
 45 γλωσσος ἦν ἐς τὰ βερβαρικὰ γράμματα, ἐπὶ τοῖς αἰ-
 γυμάλωτοις βαρβάροις, Νέαρχον δὲ σατραπεύειν Λυκίας καὶ τῆς ἐχομένης Λυκίας χώρας ἔστω ἐπὶ τὸν Ταῦρον τὸ ὄρος. (7) Ὀλίγον δὲ πρόσθεν τῆς μάχης τῆς ἐν Ἰσσοῦ γενομένης ἀναπεισθεὶς πρὸς Ταυρίσκου, ἀνδρὸς κακοῦ, Ἀρπαλος φεύγει ζὺν Ταυρίσκῳ. Καὶ ὁ μὲν Ταυρίσκος
 50 παρ' Ἀλεξάνδρον τὸν Ἡπειρώτην ἐς Ἰταλίαν σταλείς ἐκεῖ ἐτελεύτησεν· Ἀρπάλῳ δὲ ἐν τῇ Μεγαρίδι ἡ φυγὴ ἦν.

ARRIANUS.

titus esse dicitur, naturam regionis admiratus et muni-
 menta, neque tutum ratus universum Ægypti imperium
 uni committere. Quod quidem Alexandri consilium imitati
 Romani in tuenda Ægypto mihi videntur, neminem sena-
 torii ordinis, sed equestris, proconsulem eo mittere soliti.

CAP. VI.

Alexander ineunte vere Memphi in Phœnicen movit,
 Nilo flumine ad Memphin fossisque ejus omnibus ponte
 stratis. Ubi Tyrum pervenit, reperit ibi advectam jam
 etiam classem; et Herculi rursus sacrum fecit, ludosque
 gymnicos et musicos edidit. (2) Eodem loci Paralus, sacra
 Atheniensium navis, ad Alexandrum venit, legatos adve-
 hens Diophantum et Achillem. Conjunxerant sese huic le-
 gationi omnes Parali universi: quibus quidem omnia quæ
 postularunt concessit, et Atheniensibus cives quotquot ad
 Granicum amnem capti fuerant remisit. (3) Quumque in
 Peloponneso tumultus excitati esse nuntiarentur, Ampho-
 terum eo mittit, iis qui constantes ad Persicum usque bel-
 lum manserant, neque Lacedæmonii morem gesserant,
 subventurum. Phœnicibus autem et Cypriis imperavit, ut
 centum alias naves præter eas, quibus Amphoterum in-
 structum misit, in Peloponnesum destinarent.

4. Ipse vero ulteriora petens ad Thapsacum et Euphra-
 tem fluvium contendit, atque in Phœnice quidem tributis
 cogendis Cœranum Berœæum quæstorem constituit: in
 Asia Philoxenum, qui cis Taurum vectigalia cogat. Pecu-
 niarum autem quas penes se habebat, Harpalo Machatæ,
 qui recens ab exilio redierat, in horum locum suffecto,
 curam dedit. (5) Harpalus enim primum quidem, quod
 fidus (Alexandro) fuisset, Philippo adhuc regnante fuge-
 rat, eademque de causa una cum illo etiam Ptolemæus Lagus,
 et Nearchus Androtimi, atque Erigyus Larichi filius, ejusque
 frater Laomedon. Suspectus enim erat Alexander Philippo,
 postquam Olympiade Alexandri matre repudiata, Eurydicen
 uxorem ceperat. (6) Mortuo autem Philippo quum ii qui sua
 causa fugerant rediissent, Ptolemæum quidem inter corporis
 custodes retulit: Harpalum vero, quum corpore esset ad res
 bellicas subeundas parum firmo, thesauris præfecit: Eri-
 gyium equiatui sociorum ducem statuit: Laomedontem ejus
 fratrem, quod duarum linguarum, græcæ et barbaricæ, per-
 ritus esset, captivis barbaris: Nearchum Lyciæ atque uni-
 versæ regioni quæ Lyciæ finitima est ad Taurum montem
 usque præposuit. (7) Verum paulo ante prælium quod apud
 Issum commissum erat, Harpalus seductus a Taurisco ho-
 mine improbo, una cum eo fugerat. Et Tauriscus quidem ad
 Alexandrum Epirotam in Italian profectus, ibi vitam finiit.
 Harpalus quum ad Megarenses se recipisset, invitatus ab

6

Ἄλλ' Ἀλέξανδρος πείθει αὐτὸν κατελθεῖν, πίστει δὲ οὐδὲν οἱ μείον ἔσεσθαι ἐπὶ τῇ φυγῇ· οὐδὲ ἐγένετο ἐπα-
νελθόντι, ἀλλ' ἐπὶ τῶν χρημάτων αὐτοῦ ἐτάχθη Ἀρπα-
λος. (8) Ἐς Λυδίαν δὲ σατράπην Μένανδρον ἐκπέμπει
5 τῶν ἐταίρων· ἐπὶ δὲ τοῖς ξένοις, ὧν ἦγετο Μένανδρος,
Κλέαρχος αὐτῷ ἐτάχθη· ἀντὶ δὲ Ἀρίμματος σατράπην Συ-
ρίας Ἀσκληπιδόωρον τὸν Εὐνίκου ἀπέδειξεν, ὅτι Ἀρίμ-
ματος βλακεῦσαι ἔδοκει αὐτῷ ἐν τῇ παρασκευῇ ἡντινα
ἐτάχθη παρασκευάσαι τῇ στρατιᾷ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν
10 ἄνω.

ΚΕΦ. Ζ'.

Καὶ ἀφίκετο ἐς Θάψακον Ἀλέξανδρος μηνὸς Ἑκα-
τομβαιῶνος ἐπὶ ἀρχόντος Ἀθήνησιν Ἀριστοφάνους· καὶ
καταλαμβάνει δυοῖν γεφύραιν ἐξευγμένον τὸν πόρον.
Καὶ γὰρ Μαζαῖος, ὅτῳ ἡ φυλακὴ τοῦ ποταμοῦ ἐκ Δα-
15 ρείου ἐπετέτραπτο, ἱππέας μὲν ἔχων περὶ τρισχιλίους
καὶ τούτων Ἑλληνας μισθοφόρους δισχιλίους, τέως μὲν
αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ποταμῷ ἐφύλασσε, (2) καὶ ἐπὶ τῷδε οὐ
ζυνεχῆς ἡ γέφυρα ἦν ἐξευγμένη ἔστε ἐπὶ τὴν ἀντιπέραν
ὄχθην τοῖς Μακεδόσι, δειμαίνουσι μὴ ἐπιθύνοντο οἱ ἀμφὶ
20 Μαζαῖον τῇ γεφύρᾳ ἵνα ἐπαύετο· Μαζαῖος δὲ ὡς ἤκου-
σεν ἡδὴ προσάγοντα Ἀλέξανδρον, ὤχετο φεύγων ζὺν τῇ
στρατιᾷ πάσῃ· καὶ εὐθὺς ὡς ἔφυγε Μαζαῖος, ἐπεβλήθη-
σαν αἱ γέφυραι τῇ ὄχθῃ τῇ πέραν καὶ διέβη ἐπ' αὐτῶν
ζὺν τῇ στρατιᾷ Ἀλέξανδρος.

3. Ἐνθεν δὲ ἐχώρει ἄνω, ἐν ἀριστερᾷ ἔχων τὸν Εὐ-
φράτην ποταμὸν καὶ τῆς Ἀρμενίας τὰ ὄρη, διὰ τῆς
Μεσοποταμίας καλουμένης χώρας. Οὐκ εὐθείαν δὲ ἐπὶ
Βαβυλῶνος ἦγεν ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου ὁρμηθεὶς, ὅτι τὴν
ἐτέραν ἰόντι εὐπορώτερα τὰ ξύμπαντα τῷ στρατῷ ἦν,
30 καὶ χιλὸς τοῖς ἵπποις καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῆς χώρας
λαμβάνειν, καὶ τὸ καῦμα οὐχ ὥσαύτως ἐπιφλέγον. (4)
Ἀλόντες δὲ τινες κατὰ τὴν ὁδὸν τῶν ἀπὸ τοῦ Δαρείου
στρατεύματος κατασκοπῆς ἕνεκα ἀπεσκεδασμένων ἐξήγ-
γειλαν, ὅτι Δαρεῖος ἐπὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ κάθηται,
35 ἐγνωκὼς εἰργεῖν Ἀλέξανδρον, εἰ διαβαίνει· καὶ εἶναι αὐ-
τῷ στρατιάν πολλὴν μείζονα ἢ ζὺν ἣ ἐν Κιλικίᾳ ἐμάχετο.
(5) Ταῦτα Ἀλέξανδρος ἀκούσας ἤξει σπουδῇ ὡς ἐπὶ τὸν
Τίγρητα. Ὡς δὲ ἀφίκετο, οὕτε αὐτὸν Δαρεῖον καταλαμ-
βάνει οὕτε τὴν φυλακὴν ἡντινα ἀπολελοίπει Δαρεῖος,
40 ἀλλὰ διαβαίνει τὸν πόρον, χαλεπῶς μὲν δι' ὀξύτητα τοῦ
ῥοῦ, οὐδενὸς δὲ εἰργοντος.

6. Ἐνταῦθα ἀναπαύει τὸν στρατὸν· καὶ τῆς σελήνης
τὸ πολὺ ἐκλιπὲς ἐγένετο· καὶ Ἀλέξανδρος ἔθυε τῇ τε σε-
λήνῃ καὶ τῷ ἡλίῳ καὶ τῇ γῇ, ὅτων τὸ ἔργον τοῦτο λόγος
45 εἶναι κατέχει. Καὶ ἔδοκει Ἀριστάνδρῳ πρὸς Μακεδόνα
καὶ Ἀλεξάνδρῳ εἶναι τῆς σελήνης τὸ πάθημα καὶ ἐκε-
νοῦ τοῦ μηνὸς ἔσεσθαι ἡ μάχη, καὶ ἐκ τῶν ἱερῶν νίκην
σημαίνεισθαι Ἀλεξάνδρῳ. (7) Ἄρας δὲ ἀπὸ τοῦ Τίγρη-
τος ἤξει διὰ τῆς Ἀτουρίας χώρας, ἐν ἀριστερᾷ μὲν ἔχων
50 τὰ Γορδυαίων ὄρη, ἐν δεξιᾷ δὲ αὐτὸν τὸν Τίγρητα. Τε-
τάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς διαβάσεως οἱ πρόδρομοι αὐτοῦ

Alexandro uti ad se reverteretur, accepta fide fugam sibi
damno non futuram, rediit. Neque fuit damno; nam re-
versus pecuniarum administrationi denuo admotus est. (8)
In Lydiam Menandrum, unum ex amicis, satrapam misit,
Clearcho exteris, quorum dux erat Menander, suffecto.
In Arimmae locum Asclepiodorum Eunici filium Syriae sa-
trapam constituit, quum Arimmas visus esset in prae-
parandis necessariis exercitui interiora Asiae petenti segnem se pra-
huisse

CAP. VII.

Alexander Thapsacum pervenit mense Hecatombæone,
archonte Athenis Aristophane: ubi duobus pontibus junctum
Euphratem fluvium reperit. Mazæus enim, cui Darius
amnis tutelam mandaverat, cum tribus fere millibus equi-
tum, in quibus duo erant millia Græcorum mercenariorum,
lucusque quidem ad flumen consederat; (2) et propterea,
pons non continuus usque ad ulteriorem ripam perductus
erat a Macedonibus, veritis, ne qui cum Mazæo erant in
pontem qua parte imperfectus erat impetum facerent. Ma-
zæus autem ubi Alexandrum appropinquare cognovit, cum
omnibus copiis inde aufugit. Post ejus fugam, pontibus
in ulteriorem ripam jactis, Alexander universum exercitum
traduxit.

3. Inde ulterius per regionem, cui Mesopotamia nomen
est, ad lævam Euphratem fluvium et Armeniæ montes ha-
bens, progressus est. Neque vero recta via ab Euphrate
movens Babylonem contendit, quum alia via ad exercitum
ducendum commodior plus pabuli equis suppeditaret, alia-
que necessaria ex ea regione sumi possent, neque aestus
tantopere gradientes torreret. (4) In itinere exploratores
nonnulli, longius ab exercitu Darii speculatum digressi,
capti significarunt Dariam ad Tigrim fluvium consedis-
se, Alexandrum transita prohibiturum, multoque majores co-
pias habere, quam quibuscum in Cilicia pugnarat. (5) Quo
cognito, Alexander confestim ad Tigrim contendit. Quo
postquam venit, neque Dariam ipsum offendit, neque pra-
sidium ullum a Dario relictum: itaque flumen transit, ægre
quidem ob cursus rapiditatem, nemine tamen prohibente.

6. Ibi nonnihil quietis exercitui dedit. Per id tempus in-
gens lunæ defectio fuit. Alexander lunæ, soli, ac terræ, a
quibus eclipses fieri dicuntur, sacrificium fecit. Aristandro
visum est, felicem ac faustum successum Alexandro et Ma-
cedonibus per lunæ defectum portendi, præliumque eo ipso
mense committendum esse; et sacrificia ipsa victoriam
Alexandro promittere. (7) Motis itaque castris a Tigri per
Aturiam exercitum duxit, a sinistra habens Gordyæorum
montes, a dextra Tigrim. Quarto deinde post transitum die
antecursores renuntiant, hostilem equitatum in campis cer-

εξαγγέλλουσιν ὅτι ἱππεῖς [οὗτοι] πολέμιοι ἀνὰ τὸ πεδὶον φαίνονται, ὅσοι δέ, οὐκ ἔχουν εἰκάσαι. Ξυντάξας οὖν τὴν στρατιὰν προῦχώρει ὥς ἐς μάχην· καὶ ἄλλοι αὖ τῶν προδρόμων προσελάσαντες ἀκριβέστερον οὗτοι καθιδόντες ἔφρασκον δοκεῖν εἶναι σφισιν οὐ πλείους ἢ χιλίους τοὺς ἱππέας.

ΚΕΦ. Η'.

Ἀναλαβὼν οὖν τὴν τε βασιλικὴν ὄλην καὶ τῶν ἐταίρων μίαν καὶ τῶν προδρόμων τοὺς Παίονας ἤλαυνε σπουδῇ, τὴν δὲ ἄλλην στρατιὰν βάδην ἔπασθαι ἐκέλευεν. Οἱ δὲ τῶν Περσῶν ἱππεῖς, καθιδόντες τοὺς ἀμφοτέρους, Ἀλέξανδρον ὀξέως ἐπάγοντας, ἔφευγον ἀνὰ κράτος. Καὶ Ἀλέξανδρος διώκων ἐνέκειτο· (α) καὶ οἱ μὲν πολλοὶ ἀπέφευγον, τοὺς δὲ τινας καὶ ἀπέκτειναν, ὅσοις οἱ ἵπποι ἐν τῇ φυγῇ ἔκαμον, τοὺς δὲ καὶ ζῶντας αὐτοῖς ἵπποις ἔλαβον· καὶ παρὰ τούτων ἔμαθεν ὅτι οὐ πόρρω εἴη Δαρείος ζῶν δυνάμει πολλῇ.

3. Βεβοηθήκεσαν γὰρ Δαρεῖω Ἰνδῶν τε ὅσοι Βακτρίοις ὁμοροὶ καὶ αὐτοὶ Βάκτριοι καὶ Σογδιανοὶ· τούτων μὲν πάντων ἡγεῖτο Βῆσσος ὁ τῆς Βακτρίας χώρας σατράπης. Εἵποντο δὲ αὐτοῖς καὶ Σάκαι (Σκυθικὸν τοῦτο τὸ γένος τῶν τὴν Ἀσίαν ἐποικούντων Σκυθῶν), οὐχ ὑπήκοοι οὗτοι Βῆσσοι, ἀλλὰ κατὰ συμμαχίαν τὴν Δαρείου· ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Μαυάκης· αὐτοὶ δὲ ἱπποτοξόται ἦσαν. (β) Βαρσαέντης δὲ Ἀραχώτων σατράπης Ἀραχώτους τε ἦγε καὶ τοὺς ὀρείους Ἰνδοὺς καλούμενους. Σατιβαρζάνης δὲ ὁ Ἀρείων σατράπης Ἀρείους ἦγε. Παρθαίους δὲ καὶ Ὑρκανίους καὶ Ταπούρους, τοὺς πάντας ἱππέας, Φραταφέρνης ἦγεν. Μήδων δὲ ἡγεῖτο Ἀτροπάτης· ζυνετάττοντο δὲ Μήδοις Καδοῦσιοι τε καὶ Ἀλβανοὶ καὶ Σακεσῖναι. (γ) Τοὺς δὲ προσοίκους τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσει Ὀκονδοβάτης καὶ Ἀριοβαρζάνης καὶ Ὀρξίνης ἐκόσμου. Οὗξιοι δὲ καὶ Σουσιανοὶ ἡγεμόνα πρᾶρχοντο Ὁξάθρην τὸν Ἀβουλίου. Βουπάρης δὲ Βαβυλωνίων ἡγεῖτο. Οἱ δ' ἀνάσπαστοι Κᾶρες καὶ Σιτακηνοὶ σὺν Βαβυλωνίοις ἐτετάχατο. Ἀρμενίων δὲ Ὀρόντης καὶ Μηθράστης ἦρχε, καὶ Ἀριάκης Καπαδόκων. (δ) Σύρους δὲ τοὺς τε ἐκ τῆς κοίτης καὶ ὅσοι τῆς μεταξὺ τῶν ποταμῶν Συρίας Μαζαῖος ἦγεν. Ἐλέγγο δὲ ἡ πᾶσα στρατιὰ ἡ Δαρείου ἱππεῖς μὲν ἐς τετρακισμυρίου, πεζοὶ δὲ ἐς ἑκατὸν μυριάδας, καὶ ἄρματα δρεπανηγόρα διακόσια, ἑλέφαντες δὲ οὐ πολλοί, ἀλλὰ ἐς πεντεκαίδεκα μάλιστα Ἰνδοῖς τοῖς ἐπὶ ταύτῃ τοῦ Ἰνδοῦ ἦσαν.

7. Ξὺν ταύτῃ τῇ δυνάμει ἐστρατοπεδεύκει Δαρεῖος ἐν Γαυγαμήλοις πρὸς ποταμῷ Βουμῶδι, ἀπέχων Ἀρβηλὸν τῆς πόλεως ὅσον ἑξακοσίους σταδίους, ἐν χώρῃ διὰ τὴν πᾶν. Καὶ γὰρ καὶ δσα ἀνώμαλα αὐτοῦ ἐς ἱππασίαν, ταῦτα δὲ ἐκ πολλοῦ οἱ Πέρσαι τοὺς τε ἄρματα ἐπελαύνειν εὐπετῇ πεποιθήκεσαν καὶ τῇ ἵππῳ ἱππασίμῃ. Ἦσαν γὰρ οἱ ἀνέπειθον Δαρεῖον ὑπὲρ τῆς πρὸς Ἰσσοῦ γενομένης μάχης ὅτι ἄρα ἐμειονέκτισε τῶν χωρίων τῇ στενότητι καὶ Δαρεῖος οὐ χαλεπῶς ἐπέθετο.

ni : quantus autem eorum numerus esset, colligi non posse. Instructo igitur exercitu ad pugnam procedit : quum alii rursum ex præcursoribus incitatis equis advolant, qui recertius comperta, equites ab se visos non ultra mille esse affirmabant.

CAP. VIII.

Quo audito, confestim assumpta turma regia, et amicorum alia, et antecursoribus Pæonibus, in eos fertur : reliquo exercitu lento gradu sequi jussu. Persarum equites Alexandrum acriter in sese ruentem conspicati, effuso cursu fugiunt. Alexander fugientium terga premit (3) Et quidem incolunes evasere, nonnulli occisi sunt : alii, quos equi in fuga deficiebant, una cum equis vivi in potestatem venire : ex quibus cognovit, Darium cum ingenti exercitu non procul inde abesse.

3. Venerant enim auxilio ad Darium Indi quotquot Bactrianis finitimi sunt, ipsique Bactriani et Sogdiani : quorum omnium dux Bessus erat, Bactrianorum satrapa. Conjunxerant sese his etiam Sacæ ex Scythiis oriundi, iis qui Asiam incolunt : hi non imperio Bessi subjecti, sed Dario confederati sunt. Ducebat eos Mavaces ; erantque omnes hi equestres sagittarii. (4) Barsaentes autem Arachotorum satrapa Arachotos et Indos qui montani dicuntur ducebat. Satibarzanes, Ariorum satrapa, Arios, Phrathaphernes Parthos, Hyrcanos ac Tapuros, omnes equites. Atropates Medorum dux erat : conjuncti autem erant Medis Cadusii et Albani ac Sacæsinæ. (5) Rubri maris accolæ Ocondobates, Ariobarzanes et Orxines ducebant. Uxii vero et Susiani ducem habebant Oxathrem Abuliti filium, Babylonii Buparem Cares autem anaspasti, hoc est, sedibus suis pulsi, et Sitaceni Babylonii conjuncti erant. Armeniis Orontes et Mithraustes præerant, Cappadocibus Ariaces. (6) Syros qui ex Cælesyria erant, et quotquot in ea Syria, quæ est intra fluvios (in Mesopotamia) habitabant, Mazæus regebat. Universus porro Darii exercitus ferebatur esse equitum quadraginta millia, peditum circa decies centena millia, currus falcati cc, elephanti non multi, sed circiter xv cum Indis qui cis Indum flumen venerant.

7. Cum his copiis Darius ad Gangamela prope flumen Buium castra posuerat, sexcentis circiter ab Arbello oppido stadiis, plano undique et patenti campo. Quicquid enim inæqualis soli erat, quodque curribus ducendis impedimento esset, id omne Persæ multo ante adæquarant, commodumque ad equitandum fecerant. Persuaserant enim nonnulli Dario, nullam aliam fuisse causam cladis apud Issum acceptæ, quam angustiam locorum : idque Darius facile credidit.

Ἄλλ' Ἀλέξανδρος πείθει αὐτὸν κατελθεῖν, πίστει δὲ οὐδὲν οἱ μείον ἔσσεσθαι ἐπὶ τῇ φυγῇ· οὐδὲ ἐγένετο ἐπα-
 νελθόντι, ἀλλ' ἐπὶ τῶν χρημάτων αὐτοῖς ἐτάχθη Ἀρπα-
 λος. (8) Ἐς Λυδίαν δὲ σατράπην Μένανδρον ἐκπέμπει
 5 τῶν ἐταίρων· ἐπὶ δὲ τοῖς ξένοις, ὧν ἡγεῖτο Μένανδρος,
 Κλέαρχος αὐτῷ ἐτάχθη· ἀντὶ δὲ Ἀρίμματος σατράπην Συ-
 ρίας Ἀσκληπιόδωρον τὸν Εὐνίκου ἀπέδειξεν, ὅτι Ἀρίμ-
 μας βλακεῦσαι ἔδοκει αὐτῷ ἐν τῇ παρασκευῇ ἥντινα
 ἐτάχθη παρασκευάσαι τῇ στρατιᾷ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν
 10 ἄνω.

ΚΕΦ. Ζ'.

Καὶ ἀφίκετο ἐς Θάψακον Ἀλέξανδρος μηνὸς Ἑκα-
 τομβαιῶνος ἐπὶ ἄρχοντος Ἀθήνησιν Ἀριστοφάνους· καὶ
 καταλαμβάνει διοὖν γεφύραιν ἐξευγμένον τὸν πόρον.
 Καὶ γὰρ Μαζαῖος, ὅτω ἡ φυλακὴ τοῦ ποταμοῦ ἐκ Δα-
 15 ρείου ἐπετέτραπτο, ἱππέας μὲν ἔχων περὶ τρισχιλίους
 καὶ τοῦτων Ἑλλήνας μισθοφόρους δισχίλους, τέως μὲν
 αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ποταμῷ ἐφύλασσε, (2) καὶ ἐπὶ τῷδε οὐ
 ζυνεχῆς ἡ γέφυρα ἦν ἐξευγμένη ἔστε ἐπὶ τὴν ἀντιπέραν
 ὄχθην τοῖς Μακεδόσι, δειμαίνουσι μὴ ἐπιθόιντο οἱ ἀμφὶ
 20 Μαζαῖον τῇ γεφύρᾳ ἵνα ἐπαύετο· Μαζαῖος δὲ ὡς ἤκου-
 σεν ἤδη προσάγοντα Ἀλέξανδρον, ὄχτρον φεύγων ζὺν τῇ
 στρατιᾷ πάσῃ· καὶ εὐθὺς ὡς ἔφυγε Μαζαῖος, ἐπεβλήθη-
 σαν αἱ γέφυραι τῇ ὄχθῃ τῇ πέραν καὶ διέβη ἐπ' αὐτῶν
 ζὺν τῇ στρατιᾷ Ἀλέξανδρος.
 25 3. Ἐνθεν δὲ ἔχουρει ἄνω, ἐν ἀριστερᾷ ἔχων τὸν Εὐ-
 φράτην ποταμὸν καὶ τῆς Ἀρμενίας τὰ ὄρη, διὰ τῆς
 Μεσσοποταμίας καλουμένης χώρας. Οὐκ εὐθείαν δὲ ἐπὶ
 Βαβυλῶνος ἦγεν ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου ὁρμηθεὶς, ὅτι τὴν
 30 καὶ χιλὸς τοῖς ἵπποις καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῆς χώρας
 λαμβάνειν, καὶ τὸ καῦμα οὐκ ὡσαύτως ἐπιφλέγον. (4)
 Ἀλόντες δὲ τινες κατὰ τὴν ὁδὸν τῶν ἀπὸ τοῦ Δαρείου
 στρατεύματος κατασκοπῆς ἔνεκα ἀπεσκεδασμένων ἐξήγ-
 γειλαν, ὅτι Δαρεῖος ἐπὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ κάθηται,
 35 ἐγνωκὼς εἰργεῖν Ἀλέξανδρον, εἰ διαβαίνει· καὶ εἶναι αὐ-
 τῷ στρατιᾷ πολλὴ μείζονα ἢ ζὺν ἣ ἐν Κιλικίᾳ ἐμάχετο.
 (5) Ταῦτα Ἀλέξανδρος ἀκούσας ἤει σπουδῇ ὡς ἐπὶ τὸν
 Τίγρητα. Ὡς δὲ ἀφίκετο, οὔτε αὐτὸν Δαρεῖον καταλαμ-
 βάνει οὔτε τὴν φυλακὴν ἥντινα ἀπολελοίπει Δαρεῖος,
 40 ἀλλὰ διαβαίνει τὸν πόρον, χαλεπῶς μὲν δι' ὀξύτητα τοῦ
 ῥοῦ, οὐδενὸς δὲ εἰργόντος.

6. Ἐνταῦθα ἀναπαύει τὸν στρατὸν καὶ τῆς σελήνης
 τὸ πολὺ ἐκλιπὲς ἐγένετο· καὶ Ἀλέξανδρος ἔθυε τῇ τε σε-
 λήνῃ καὶ τῷ ἡλίῳ καὶ τῇ γῇ, ὅτων τὸ ἔσθ' ὅγος
 45 εἶναι κατέχει. Καὶ ἔδοκει Ἀριστάν· νοιν
 καὶ Ἀλεξάνδρου τῆς σελ'· ἐκεί-
 νου τοῦ μην'· ἡ μ'· ἡ μ'
 σημαίνει· ἡ μ'
 τος ἤει· ἡ μ'
 50 τὰ Γ· ἡ μ'
 τὰ ρ· ἡ μ'

Alexandro uti ad se reverteretur.
 damno non futuram, rediit. Nec,
 versus pecuniarum administratio.
 In Lydiam Menandrum, unum
 Clearcho exteris, quorum dux
 In Arimmae locum Asclepiodori
 trapam constituit, quum Arimmae
 necessariis exercitui interiora A
 huisse

CAP.

Alexander Thapsacum perve-
 archonte Athenis Aristophane :
 Euphratem fluvium reperit.
 amnis tutelam mandaverat, co-
 tum, in quibus duo erant milli-
 lucusque quidem ad flumen
 pons non continuus usque ad

erat a Macedonibus, veritis,
 pontem qua parte imperfecto
 zeus autem ubi Alexandrum
 omnibus copiis inde aufugit
 in ulteriorem ripam jactis, Al
 traduxit.

3. Inde ulterius per regio-
 est, ad laevam Euphratem fl-
 bens, progressus est. Nequ-
 movens Babylonem contend-
 ducendum commodior plus
 que necessaria ex ea regio
 tantopere gradientes torrer-
 nonnulli, longius ab exer-
 capti significarunt Darium
 Alexandrum transita probi-
 pias habere, quam quibus-
 cognito, Alexander confe-
 postquam venit, neque Da-
 sidium ullum a Dario reli-
 quidem ob cursus rapidi

6. Ibi nonnihil quietis
 gens lunae defectio fuit.
 quibus eclipses fieri dictu-
 visum est, felicem ac fa-
 cedonibus per lunae defe-
 lendum
 luitere.
 ture du-

ΚΕΦ. Θ'.

CAP. IX.

Ταῦτα ὡς ἐξηγγέλητο Ἀλεξάνδρῳ πρὸς τῶν κα-
τασκόπων τῶν Περσῶν ὅσοι ἐάλωσαν, ἔμεινεν αὐτοῦ
ἵνα ἐξηγγελθῇ ἡμέρας τέσσαρας· καὶ τήν τε στρατιάν
ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀνέπαυσε, τὸ δὲ στρατόπεδον τάφρῳ τε καὶ
ἡράκῃ ἐτείχισεν. Ἐγὼ γὰρ τὰ μὲν σκευοφόρα ἀπολεί-
πειν καὶ ὅσοι τῶν στρατιωτῶν ἀπόμαχοι ἦσαν, αὐτὸς δὲ
ἐν τοῖς μαχίμοις οὐδὲν ἄλλο ὅτι μὴ ὅπλα φέρουσιν ἵε-
ναι ἐς τὸν ἀγῶνα. (2) Ἀναλαβὼν οὖν τὴν δύναιεν νυ-
κτὸς ἦγεν ἀμφὶ δευτέραν φυλακὴν μάλιστα, ὡς ἅρ'
10 ἡμέρα προσμῖξαι τοῖς βαρβάροις. Δαρεῖος δέ, ὡς προ-
τηγγέλθη αὐτῷ προσάγων ἤδη Ἀλέξανδρος, ἐκτάσσει
τὴν στρατιάν ὡς ἐς μάχην· καὶ Ἀλέξανδρος ἦγεν ὡσαύ-
τως τεταγμένους. Καὶ ἀπέμεινεν ἄλλῃ τὰ στρατό-
πεδα ὅσον ἑξήκοντα σταδίους, οὐ μὴν πω καθέωρων
15 ἀλλήλους· γρήγοροι γὰρ ἐν μέσῳ ἐπίπροσθεν ἀμφοῖν
ἦσαν.

3. Ὡς δὲ ἀπέμεινεν Ἀλέξανδρος ὅσον ἐς τριάκοντα
σταδίους καὶ κατ' αὐτὸν ἦδη τῶν γηλόφων ἦει αὐτῷ ὁ
στρατὸς, ἐνταῦθα, ὡς εἶδε τοὺς βαρβάρους, ἔστησε τὴν
20 αὐτοῦ φάλαγγα· καὶ ξυγκαλέσας αὐτοὺς τε τοὺς ἐταίρους
καὶ στρατηγούς καὶ ἱλάρχας καὶ τῶν συμμάχων τε καὶ
τῶν μισθοφόρων ξένων τοὺς ἡγεμόνας, ἐβουλεύετο εἰ
αὐτόθεν ἐπάγοι ἤδη τὴν φάλαγγα, ὡς οἱ πλείστοι ἄγειν
ἐκέλευον, (4) ἢ καθάπερ Παρμενίωνι καλῶς [ἔχριν] ἐδό-
25 κει, τότε μὲν αὐτοῦ καταστρατοπεδεύειν, κατασκέψασθαι
δὲ τὸν τε γῶρον ζυμπαντα, εἰ δὴ τι ὑποπτον αὐτοῦ ἢ
ἀπορον[εῖν], ἢ εἰ πῃ τάφροι ἢ σκολοπεκαταπετηγότες
ἀφανεῖς, καὶ τὰς τάξεις τῶν πολεμίων ἀκριβέστερον
κατιδεῖν. Καὶ νικᾷ Παρμενίων τῇ γνώμῃ, καὶ κατα-
30 στρατοπεδεύουσιν αὐτοῦ ὅπως τεταγμένοι ἐμελλον ἵεναι
ἐς τὴν μάχην.

6. Ἀλέξανδρος δέ, ἀναλαβὼν τοὺς φίλους καὶ τῶν
ἱππέων τοὺς ἐταίρους, περιήγει ἐν κύκλῳ σκοπῶν τὴν
χώραν πᾶσαν ἵνα τὸ ἔργον αὐτῷ ἐσεσθαι ἐμελλεν. Ἐπα-
35 νελθὼν δὲ καὶ ξυγκαλέσας αὐτὸς τοὺς αὐτοὺς ἡγεμόνας,
αὐτοὺς μὲν οὐκ ἔφη χρῆναι παρακαλεῖσθαι πρὸς οὐ ἐς
τὸν ἀγῶνα· πάλαι γὰρ εἶναι δι' ἀρετὴν τε τὴν σφῶν
παρακεκλημένους καὶ ὑπὸ τῶν πολλάκις ἤδη καλῶν ἐρ-
γῶν ἀποδεδειγμένους· (6) τοὺς κατὰ σφᾶς δὲ ἐκάστους
40 ἐξορμᾶν ἡξίου, λοχαγόν τε λοχίτας καὶ ἱλάρχην τὴν ἰλὴν
τὴν αὐτοῦ ἐκαστον καὶ ταξιάρχους τὰς τάξεις, τοὺς τε
ἡγεμόνας τῶν πεζῶν τὴν φάλαγγα ἐκαστον τήν οἱ ἐπι-
τετραμμένην, ὡς ἐν τῇδε τῇ μάχῃ οὐχ ὑπὲρ Κοίλης
Συρίας ἢ Φοινίκης, οὐδὲ ὑπὲρ Αἰγύπτου, ὡς πρόσθεν,
45 μαχομένους, ἀλλὰ ὑπὲρ τῆς ἑμπάσης Ἀσίας, οὐστι-
νας χρὴ ἄρχειν, ἐν τῷ τότε κριθισόμενον. (7) Οὐχ οὖν
τὴν ἐς τὰ καλὰ ἐξόρμησιν διὰ πολλῶν ἀναγκαῖαν αὐ-
τοῖς εἶναι οἰκοῦν τοῦτο ἔχουσιν, ἀλλὰ κόσμου τε ἐν τῷ
κινδύνῳ ὅπως τις κατ' αὐτὸν ἐπιμελήσεται καὶ σιγῆς
50 ἀκριβοῦς ὁπότε σιγῶντας ἐπιέναι δέοι, καὶ αὖ λαμπρᾶς
τῆς βοῆς ἵνα ἐμφοῖται καλόν, καὶ ἀλαλαγμοῦ ὡς φοβε-
ρωτάτου ὁπότε ἐπαλαλάξαι καιρός· (8) αὐτοῖς τε ὅπως

Quæ postquam Alexandro a speculatoribus Persarum
captis relata sunt, quatuor diebus eo in loco ubi hæc nun-
tiata moratus, exercitui quietem ab itineris labore dedit :
castra vallo ac fossa munivit. Statuerat enim impedi-
menta omnia ac militem qui inutilis ad pugnam esset relin-
quere : ipse vero cum bellatoribus nihil aliud quam arma
portantibus prælium adire. (2) Noctu itaque copiis edu-
ctis, circiter secundam vigiliam movit, ut prima statim luce
maius eum barbaris consereret. Darius, simulac ei nuntia-
tum est Alexandrum appropinquare, confestim exercitum
ad committendum prælium instruit. Alexander etiam in-
structam aciem ducit. Distabat exercitus ab exercitu sexa-
ginta ferme stadiis. Nondum vero sese conspiciebant; tumuli
enim medii inter utramque exercitum erant.

3. Quum vero Alexander triginta ferme stadiis abesset
jamque ad ipsos prope tumulos exercitus processisset, ibi
conspicis barbaris phalangem sistit; convocatisque amicis
et copiarum ductoribus turmarumque præfectis, sociorum
etiam ac mercenariorum exterorum ducibus, consultat an
confestim phalanx in hostem agenda esset (quæ plurimorum
sententia erat), (4) an potius (ut Parmenio recte censebat)
positis tum ibi castris, omnem illum locum accurate per-
lustrarent, an quid alicubi suspectum parumque tutum es-
set, an murices solo suffixi laterent : quem etiam in modum
acies instructæ essent diligentius certiusque explorarent.
Vicique Parmenionis sententia, et castra ibi posita sunt,
prout ad pugnam ituri erant.

5. Deinde Alexander sumptis expeditis et equitatu ami-
corum, locum omnem in quo prælium committendum erat,
in circuitu lustrat. Reversusque, convocatis rursus copia-
rum ducibus, non oportere eos sua oratione ad pugnam in-
citari, inquit. Veterem enim ipsorum virtutem multaue
præclara facinora jam sæpenumero edita magno satis incita-
mento ipsis esse : (6) id modo rogare, ut prout quisque
eorum alicui turmæ, alæ, agmini, aut phalangi præfectus
esset, ita suos milites cohortaretur non jam illos pro Cœle-
syria, aut Phœnicia, neque pro Ægypto, ut prioribus præ-
liis, pugnatos, sed pro universa Asia : illoque conflictu
decernendum esse quosnam regnare oporteat. (7) Non igitur
illos multis verbis ad fortitudinem excitandos esse, qui-
bus virtus illa genuina propriaque sit : monendos tantum,
ut unusquisque eos quibus præsit inter pugnandum in ordi-
ne contineat : utque quum silentio opus sit, id accurate
ohservent : altiore item voce quum id ex re fuerit, intantur :
clamores denique quam maxime possint terribiles, quum
occasio ita postulaverit, edant. (8) Ad hæc, ut ipsi nam

ὁξέως κατακούειεν τῶν τε παραγγελλομένων, καὶ παρ' αὐτῶν αὐθιγὰς ἐς τὰς τάξεις ὁξέως παραδιδόνται τὰ παραγγέλματα· ἐν τε τῷ καθ' αὐτὸν ἔκαστον καὶ τὸ πᾶν μεμνησθαι συγκαίνουον τε ἀμελουμένῳ καὶ δι' ἐπιμελείας ἐκπονουμένῳ ξυνορθούμενον.

ΚΕΦ. Ι'.

Ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἅλλα οὐ πολλὰ παρακαλέσας τε καὶ ἀντιπαρακληθεὶς πρὸς τῶν ἡγεμόνων θαρρεῖν ἐπὶ σφίσι, δειπνοποιεῖσθαι τε καὶ ἀναπαύεσθαι ἐκέλευσε τὸν στρατὸν. Παρμενίων δὲ λέγουσιν ὅτι ἀφικόμενος ⁵⁰ παρ' αὐτὸν ἐπὶ τὴν σκηνὴν, νύκτωρ παρήνει ἐπιθέσθαι τοῖς Πέρσας· ἀπροδοκῆτοις τε γὰρ καὶ ἀνταταραγμένοις καὶ ἅμα ἐν νυκτὶ φοβερωτέροις ἐπιθήσεσθαι. (2) Ὁ δὲ ἐκείνῳ μὲν ἀποκρίνεται, ὅτι καὶ ἄλλοι κατέχουσιν τῶν λόγων, αἰσχρὸν εἶναι κλέψαι τὴν νίκην, ἀλλὰ φανερώς καὶ ἀνευ σοφίσματος ¹⁵ γρῆναι νικῆσαι Ἀλέξανδρον. Καὶ τὸ μεγαλήγορον αὐτοῦ τοῦτο οὐχ ὑπερόγκον μᾶλλον τι ἢ εὐθαρσές ἐν τοῖς κινδύνοις ἐφαίνετο· δοκεῖν δ' ἔμοιγε, καὶ λογισμῷ ἀκριβεῖ ἐχρήσατο ἐν τῷ τοιῷδε· (3) ἐν νυκτὶ γὰρ τοῖς τε ²⁰ ἀποχρώντως καὶ τοῖς ἐνδεῶς πρὸς τὰς μάχας παρεσκευασμένοις πολλὰ ἐκ τοῦ παραλόγου ξυμβάντα τοὺς μὲν ἔσφηλε, τοὺς κρείσσονας, τοῖς χείροσι δὲ παρὰ τὰ ἐξ ἀμφοῖν ἐλπισθέντα τὴν νίκην παρέδωκεν· αὐτῷ τε κινδυνεύοντι τὸ πολὺ ἐν ταῖς μάχαις σφαλερὰ ἢ νύξ ²⁵ κατεφαίνετο, καὶ ἅμα ἡσθηθέντι τε αὐθις Δαρείῳ τὴν συγχώρησιν τοῦ χείροσι ὄντι καὶ χείρονης ἡγεῖσθαι ἢ λαθραῖα τε καὶ νυκτερινὴ ἐκ σφῶν ἐπιθέσεις ἀφηρεῖτο, (4) εἴ τε τι ἐκ τοῦ παραλόγου πταίσμα σφίσι ξυμπέσοι, τοῖς μὲν πολεμίοις τὰ κύκλω φίλια καὶ αὐτοὶ τῆς χώρας ³⁰ ἐμπειροὶ· σφεῖς δὲ ἄπειροι ἐν πολεμίοις τοῖς πᾶσιν, ὧν οὐ μικρὰ μοῖρα οἱ αἰχμάλωτοι ἦσαν, ξυνεπιθησόμενοι ἐν νυκτὶ μὴ ὅτι πταίσασιν, ἀλλὰ καὶ εἰ μὴ παρὰ πολὺ νικῶντες φαίνονται. Τούτων τε τῶν λογισμῶν ἕνεκα ἐπαινώ Ἀλέξανδρον καὶ τοῦ ἐς τὸ φανερὸν ὑπερ- ³⁵ ὄγκου οὐ μεῖον.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Δαρεῖος δὲ καὶ ὁ ξὺν Δαρείῳ στρατὸς οὕτως θπως τὴν ἀρχὴν ἐτάξαντο· ἔμειναν τῆς νυκτὸς ξυντεταγμένοι, ὅτι οὔτε στρατόπεδον αὐτοὺς περιεβέβλητο· ἀκριβὲς καὶ ἅμα ἐφοδούντο μὴ σφίσι νύκτωρ ἐπιθόιντο οἱ πολέμιοι. ⁴⁰ (2) Καὶ εἴπερ τι ἄλλο, καὶ τοῦτο ἐκάκωσε τοῖς Πέρσας ἐν τῷ τότε τὰ πράγματα, ἡ στάσις ἢ πολλὴ ἢ ξὺν τοῖς ὁπλοῖς καὶ τὸ δέος, ὃ τιπερ φιλεῖ πρὸ τῶν μεγάλων κινδύνων γίνεσθαι, οὐκ ἐκ τοῦ παρατυκῆς σχεδιασθέν, ἀλλ' ἐν πολλῷ χρόνῳ μελετηθέν τε καὶ τὴν γνώμην ⁴⁵ αὐτοῖς δουλωσάμενον.

3. Ἐτάθη δὲ αὐτῷ ἡ στρατιὰ ὧδε· ἐξέλω γὰρ ὕστε-

data celeriter auribus excipiant : excepta, accurate in agmina transmittant. Denique meminerint etiam summam rei tum periclitari ex eo, quod circa se quisque negligat, tum conservari eo, quod accurate quisque ex egerit.

CAP. X.

Mis atque huiusmodi alijs verbis non multis cohortatus duces, et vicissim ipse a ducibus animatus, ut confideret eorum virtute, milites corpora curare et quietem capere jubet. Sunt qui dicant Parmenionem postea ad ipsius tabernaculum venisse, utque per noctem in Persas irrueret suasisse. Inopinantibus enim ipsis atque perturbatis impetum noctu factum magis terribilem fore. (2) Alexandrum vero ei respondisse, quod quidem etiam alii ejus verba audiverunt, furtivam victoriam cum turpitudine esse conjunctam : Alexandri esse, aperto Marte non astu victoriam consequi. Atque hæc magnifica ejus vox non tam arrogantiae quam fortitudini in adeundis periculis tributa est. At (mea sententia) summa quoque prudentia hac in re est usus. (3) Noctu enim et iis qui abunde et qui minus parati ad pugnam sunt, multa ex improvviso accidere solent, quæ fortioribus cladem, et imbecillioribus inopinatam utrisque victoriam adferant. Ipsi quoque Alexandro plerumque ad prælium ineundum audaciori nox periculosa videbatur. Simul verebatur, ne victo rursum Dario, clamatoria nocturnaque a suis irruptio facta, in causa esset quo minus Darius confiteretur, se pariter et milites suos Alexandro et Macedonibus bellica virtute inferiores fuisse. (4) Adhæc si præter expectationem Macedones cladem aliquam accepissent, hostes omnia loca circumjecta amica esse habituros, et peritos locorum fore, sese contra imperitos illorum inter hostes versaturos, quorum non parva pars erant captivi, qui una cum Persis noctu eos invasuri essent, non solum si Macedones semel inferiores esse cepissent, verumetiam non multo superiores in pugna esse viderentur. Harum itaque cogitationum causa Alexandrum laudandum censeo, nihiloque secius ob tam manifestam animi altitudinem.

CAP. XI.

Darius vero ejusque exercitus, quemadmodum initio aciem instruxerunt, ita totam noctem stetit. Neque enim castra accurate munierat, simulque metuebat ne hostes noctu impetum facerent. (2) Et sane longa illa in armis mora, siquid aliud, Persarum rebus tum temporis damno fuit ; et metus qui ante magnum aliquod prælium oriri solet, neque is quidem repentinus, sed qui multo ante tempore animum insedit ac penitus subjugavit.

3. Instruxerat autem exercitum Darius hoc modo : de-

ρον ἡ τάξις ἦντινα ἔταξε Δαρείος γεγραμμένη, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος. Τὸ μὲν εὐώνυμον αὐτῷ κέρας οἱ τε Βάκτριοι ἱππεῖς εἶχον καὶ ζὺν τούτοις Δάαι καὶ Ἀραχωῖται· ἐπὶ δὲ τούτοις Πέρσαι ἐτετάχατο, ἱππεῖς τε δμοῦ καὶ πεζοὶ ἀναμειγμένοι, καὶ Σούσιοι ἐπὶ Πέρσαις, ἐπὶ δὲ Σουσίσις Καδούσιοι. (4) Αὕτη μὲν ἡ τοῦ εὐώνυμου κέρως ἔσται ἐπὶ τὸ μέσον τῆς πάσης φάλαγγος τάξις ἦν· κατὰ δὲ τὸ δεξιὸν οἱ τε ἐκ Κοίλης Συρίας καὶ οἱ ἐκ τῆς μέσης τῶν ποταμῶν ἐτετάχατο, καὶ Μηδοὶ ἐπὶ κατὰ τὸ δεξιόν, ἐπὶ δὲ Παρθυαῖοι καὶ Σάκαι, ἐπὶ δὲ Τάπουροι καὶ Ὑρκάνιοι, ἐπὶ δὲ Ἀλβανοὶ καὶ Σακεσῖναι, οὗτοι μὲν ἔσται ἐπὶ τὸ μέσον τῆς πάσης φάλαγγος. (5) Κατὰ τὸ μέσον δέ, ἵνα ἦν βασιλεὺς Δαρείος, οἱ τε συγγενεῖς οἱ βασιλέως ἐτετάχατο καὶ οἱ μηλοφόροι Πέρσαι καὶ Ἰνδοὶ καὶ Κῆρες οἱ ἀνάσπαστοι καλούμενοι καὶ οἱ Μάρδοι τοξόται· Οὐξιοὶ δὲ καὶ Βαβυλωνῖοι καὶ οἱ πρὸς τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ καὶ Σιτακηνοὶ ἐς βάθος ἐπιτεταγμένοι ἦσαν. (6) Προετετάχατο δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ εὐώνυμου κατὰ τὸ δεξιὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου οἱ τε Σκύθαι ἱππεῖς καὶ τῶν Βακτριανῶν ἐς χιλίους καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἑκατόν. Οἱ δὲ ἑλέφαντες ἔστησαν κατὰ τὴν Δαρείου ἰλὴν τὴν βασιλικὴν καὶ ἄρματα ἐς πεντήκοντα. (7) Τοῦ δὲ δεξιοῦ οἱ τε Ἀρμενίων καὶ Καππαδόκων ἱππεῖς προετετάχατο καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα πεντήκοντα. Οἱ δὲ Ἕλληνες οἱ μισθοφόροι παρὰ Δαρείου τε αὐτὸν ἑκατέρωθεν καὶ τοὺς ἄμα αὐτῷ Πέρσας κατὰ τὴν φάλαγγα αὐτὴν τῶν Μακεδόνων, ὡς μόνοι δὴ ἀντίβροποι τῇ φάλαγγι, ἐτάχθησαν.

8. Ἀλεξάνδρου δὲ ἡ στρατιὰ ἐκοσμήθη ὧδε. Τὸ μὲν δεξιὸν αὐτῷ εἶχον τῶν ἱππέων οἱ ἑταῖροι, ὧν προετέτακτο ἡ ἰλὴ ἡ βασιλική, ἥς Κλεῖτος ὁ Δρωπίδου ἰλάρχης ἦν, ἐπὶ δὲ ταύτῃ ἡ Γλαυκίῳ ἰλὴ, ἐχομένη δὲ αὐτῆς ἡ Ἀρίστωνος, ἐπὶ δὲ ἡ Σωπολίδος τοῦ Ἐρμαῶρου, ἐπὶ δὲ ἡ Ἡρακλείδου τοῦ Ἀντιόχου, ἐπὶ ταύτῃ δὲ ἡ Δημητρίου τοῦ Ἀλθαίμενους, ταύτης δὲ ἐχομένη ἡ Μελεάγρου, τελευταία δὲ τῶν βασιλικῶν ἰλῶν ἥς Ἡγέλοχος ὁ Ἱπποστράτου ἰλάρχης ἦν. Ξυμπάσης δὲ τῆς ἵππου τῶν ἑταίρων Φιλώτας ἤρχεν ὁ Παρμενίωνος. (9) Τῆς δὲ φάλαγγος τῶν Μακεδόνων ἐχομένον τῶν ἱππέων πρῶτον τὸ ἀγῆμα ἐτέτακτο τῶν ὑπασπιστῶν καὶ ἐπὶ τούτῳ οἱ ἄλλοι ὑπασπισταὶ ἤγειτο δὲ αὐτῶν Νικάνωρ ὁ Παρμενίωνος· τούτων δὲ ἐχομένη ἡ Κοῖνου τοῦ Πολεμοκράτους τάξις ἦν, μετὰ δὲ τούτους ἡ Περόδικου τοῦ Ὀρόντου, ἔπειτα ἡ Μελεάγρου τοῦ Νεοπτολέμου, ἐπὶ δὲ ἡ Πολυσπέρχοντος τοῦ Σιμμίου, ἐπὶ δὲ ἡ Ἀμύντου τοῦ Ἀνδρομένους· ταύτης δὲ ἤγειτο Σιμμίας, ὅτι Ἀμύντας ἐπὶ Μακεδονίας ἐς ξυλλογὴν στρατιᾶς ἐσταλμένος ἦν. (10) Τὸ δὲ εὐώνυμον τῆς φάλαγγος τῶν Μακεδόνων ἡ Κράτερος τοῦ Ἀλεξάνδρου τάξις εἶχε, καὶ αὐτὸς Κράτερος ἐξῆρχε τοῦ εὐώνυμου τῶν πεζῶν· καὶ ἱππεῖς ἐχομένοι αὐτοῦ οἱ ξύμμαχοι, ὧν ἤγειτο Ἐρίγιος ὁ Λαρίχου· τούτων δὲ ἐχομένοι ὡς ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κέρας οἱ Θεσσαλοὶ ἱππεῖς,

scriptio enim aciei post pugnam reperta est, ut tradit Aristobulus. Sinistrum cornu Bactriani equites tenebant, et cum his Dae et Arachoti : post hos Persae equites simul ac pedites permisti : proximi Persis Susii. Susios Cadusii sequebantur. (4) Et hic quidem sinistri cornu ordo erat usque ad medium totius phalangis. Dextrum cornu Coele-syrii, et qui inter duo flumina incolunt, tuebantur. His Medi adjuncti erant : deinde Parthi ac Sacae : secundum hos Tapuri atque Hyrcani : his proximi Albani et Sacasinæ : et hi quidem usque ad mediam phalangem pertingebant. (5) Ad medium vero, ubi Darius erat, ejus cognati collocati erant, et Persae melophori, Indique, et Cares anaspasti vocati, ac Mardi sagittarii. Uxii vero et Babylonii ac rubri maris accolae et Sitacini post hos constituti erant, (6) Ante sinistrum porro cornu, contra dextrum Alexandri, stabant equites Scythae, et Bactriani circiter mille, ac currus falcati centum. Elephanti circa regiam Darii turmam, et currus quinquaginta. (7) Ante dextrum cornu Armenii equites et Cappadoces, currusque falcati quinquaginta. Graeci autem mercenarii utrinque Darium et Persas ei adstantes cingebant, phalangi Macedonum oppositi, ut qui soli virtute pares illis essent.

8. Alexandri autem acies ita instructa fuit. Dextrum cornu tuebatur equitatus amicorum, ex quo priore loco collocata turma regia, cui Clitus Dropidi filius praerat. Huic adjuncta erat Glauciae turma : proxima huic Aristonis : inde, Sopolidis Hermodori filii : post hanc Heracleti Antiochi F. ; ab hac Demetrii Althamenis filii : hanc sequebatur Meleagri : ultima vero regiarum turmarum illa, cui Hegelochus Hippostrati F. praefectus erat. Universo autem equitatu amicorum Philotas Parmenionis F. praerat. (9) At phalangi Macedonicae, quae equitibus conjuncta erat, proxime statutum est agema scutorum, et ab hoc alii scutati, quorum dux erat Nicanor Parmenionis F. Huic proximum erat agmen Cœni Polemocratis F. ; deinde Perdicae Orontis F. ; mox Meleagri Neoptolemi F. ; deinde Polysperchontis Simmiae F. ; ab hoc Amyntæ Philippi F. Hujus agminis dux erat Simmias, quod Amyntas in Macedoniam ad conscribendum militem missus erat. (10) Sinistram phalangis Macedonicae partem tenebat agmen Crateri Alexandri F. Et Craterus quidem universo peditatu ad sinistrum cornu praerat. Huic proximi erant equites sociorum, quibus praefectus erat Erigyus Larichi F. Hos proxime sequebantur versus laevum cornu Thessali equites, quos du-

ὧν ἦρχε Φιλίππος ὁ Μενελάου. Ξυμπαν δὲ τὸ εὐώνυμον ἦγε Παρμενίων ὁ Φιλώτα, καὶ ἀμφ' αὐτὸν οἱ τῶν Φαρσαλίων ἱππεῖς οἱ κράτιστοί τε καὶ πλείστοι τῆς Θεσσαλικῆς ἵππου ἀνεστρέφοντο.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Ἡ μὲν ἐπὶ μετώπου τάξις Ἀλεξάνδρῳ ὥδε κεκόσμητο· ἐπέταξε δὲ καὶ δευτέραν τάξιν ὡς εἶναι τὴν φάλαγγα ἀμφίστομον. Καὶ παρήγγελο τοῖς ἡγεμόσι τῶν ἐπιτεταγμένων, εἰ κυκλουμένους τοὺς σφῶν πρὸς τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος κατίδοιεν, ἐπιστρέψαντας
 10 ἐς τὸ ἐμπάλιν δέχεσθαι τοὺς βαρβάρους· (2) ἐς ἐπικαμπὴν δέ, εἰ ποὺ ἀνάγκη καταλαμβάνοι ἢ ἀναπτύξαι ἢ ξυγκλείσαι τὴν φάλαγγα, κατὰ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἐχόμενοι τῆς βασιλικῆς ὀλης τῶν Ἀγριάνων ἐτάχθησαν οἱ ἡμίσεις, ὧν ἡγήτο Ἀτταλος, καὶ μετὰ τούτων οἱ
 15 Μακεδόνες τοξόται, ὧν Βρίσων ἦρχεν, ἐχόμενοι δὲ τῶν τοξοτῶν οἱ ἀρχαῖοι καλούμενοι ξένοι καὶ ἀρχων τούτων Κλέανδρος. (3) Προετάχθησαν δὲ τῶν τε Ἀγριάνων καὶ τῶν τοξοτῶν οἱ τε πρόδρομοι ἱππεῖς καὶ οἱ Παῖονες, ὧν Ἀρέτης καὶ Ἀρίστων ἡγούντο. Ξυμπάντων δὲ προ-
 20 τεταγμένοι ἦσαν οἱ μισθοφόροι ἱππεῖς, ὧν Μενίδας ἦρχε. Τῆς δὲ βασιλικῆς ὀλης καὶ τῶν ἄλλων ἐταίρων προτεταγμένοι ἦσαν τῶν τε Ἀγριάνων καὶ τῶν τοξοτῶν οἱ ἡμίσεις, καὶ οἱ Βαλάκρου ἀκοντισταί· οὗτοι κατὰ ἄρματα τὰ ὀρεπανηφόρα ἐτάχθησαν. (4) Μενίδα δὲ καὶ
 25 τοῖς ἀμφ' αὐτὸν παρήγγελο, εἰ περιπιπεύουσι οἱ πολέμιοι τὸ κέρας σφῶν, ἐς πλαγίους ἐμβάλλειν αὐτοὺς ἐπικαύσαντας. Τὰ μὲν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρως οὕτως ἐτέτακτο Ἀλεξάνδρῳ· κατὰ δὲ τὸ εὐώνυμον ἐς ἐπικαμπὴν οἱ τε Θράκες ἐτέτακτο, ὧν ἡγήτο Σιτάλκης, καὶ
 30 ἐπὶ τούτοις οἱ ζύμμαχοι ἱππεῖς, ὧν ἦρχε Κοίρανος, ἐπὶ δὲ οἱ Ὀδρύσαι ἱππεῖς, ὧν ἡγήτο Ἀγάθων ὁ Τυρίμμα. (5) Ξυμπάντων δὲ ταύτη προετάχθη ἡ ξενικὴ ἵππος ἢ τῶν μισθοφόρων, ὧν Ἀνδρόμαχος ὁ Ἰέρωνος ἦρχεν. Ἐπὶ δὲ τοῖς σκευοφόροις οἱ ἀπὸ Θράκης πεζοὶ
 35 ἐς φυλακὴν ἐτάχθησαν. Ἡ πᾶσα δὲ στρατιὰ Ἀλεξάνδρου ἱππεῖς μὲν ἐς ἐπτακισχιλίους, πεζοὶ δὲ ἀμφὶ τὰς τέσσαρας μυριάδας.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Ὡς δὲ δημοῦ ἦδη τὰ στρατόπεδα ἐγίγνετο, ὥφθη Δαρειός τε καὶ οἱ ἀμφ' αὐτόν, οἱ τε μεηλοφόροι Πέρσαι καὶ
 40 Ἰνδοὶ καὶ Ἀλβανοὶ καὶ Κᾶρες ὁ ἀνάσπαστοι καὶ οἱ Μάρδοι τοξόται κατ' αὐτὸν Ἀλέξανδρον τεταγμένοι καὶ τὴν ὕλην τὴν βασιλικήν. Ἦγε δὲ ὡς ἐπὶ τὸ δεξιὸν τὸ αὐτοῦ Ἀλέξανδρος μάλλον, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντιπαρήγον, ὑπερφαιχγούντες πολὺ ἐπὶ τῷ σφῶν εὐώνυμῳ. (2) Ἦδη τε οἱ τῶν Σκυθῶν ἱππεῖς παριπιπεύοντες ἤπτοντο τῶν προ-

cebat Philippus Menelai F. Universo autem equitatu sinistri lateris imperabat Parmenio Philotæ F. Circa hunc Pharsa-lorum equites stabant, qui et præstantissimi et plurimi ex Thessalico equitatu erant.

CAP. XII.

In hunc modum Alexander aciem a fronte instruxit. Alium vero etiam ordinem a tergo adjecit, ut anceps ac versatilis phalanx esset, traditis mandatis ducibus ejus agminis quod a tergo addiderat, ut si circumveniri suos a Persico exercitu cernerent, retrorsum conversi barbaros exciperent; (2) ad inflexionem autem, sicubi necessitas cogeret vel explicare vel coarctare phalangem, juxta dextrum quidem cornu proxima regie turmæ collocata erat Agrianorum pars altera, quos Attalus ducebat; post hos Macedones sagittarii, quibus præerat Briso; sagittariis adjuncti erant ii quos veteranos externos nominant, quorum dux erat Cleander. (3) Ante Agrianos et sagittarios positi erant equites antecursores et Pæones, quos Aretes atque Aristo ducebant. Universis autem præstituti erant equites mercenarii, Menida duce. Regiæ autem turmæ ceterisque amicis præposita erat Agrianorum et sagittariorum pars altera, et jaculatores quibus Balacrus præerat, adversus currus falcatos dispositi. (4) Porro Menidæ et iis quos circa se habebat imperatum est, ut si hostes cornu suum circumequitarent, ex transverso in eos irrumperent in latus se flectentes. Et hæc quidem in dextro cornu ita sunt ab Alexandro constituta. Ad lævum vero cornu reflexa acie Thraces collocati sunt, quos ducebat Sitalces. Post hos equites auxiliares, quibus præerat Coëranus. Ab his Odrysæ equites, ductore Agathone Tyrimmæ filio. (5) Universis autem hac parte præpositi sunt equites exteri mercenarii, quibus præfectus erat Andromachus Hieronis F. Impedimentis Thracum peditatus præsidio positus est. Erat autem totus Alexandri exercitus, equites ad septem millia, pedites circa quadraginta millia.

CAP. XIII.

Postquam vero jam propiores inter se exercitus facti sunt, videbatur Darius, et qui circa illum erant melophori Persæ, Indi, Albani, Cares anaspasti, et Mardi sagittarii adversus ipsum Alexandrum turmamque regiam sese opposuisse. Alexander magis versus dextrum suum cornu aciem ducit. Persæ contra procedunt sinistro suo cornu phalangem Macedonum longe excedentes. (2) Jamque fere Scytharum equitatus eos qui Alexandri agmini præstituti

τεταγμένων τῆς Ἀλεξάνδρου τάξεως καὶ Ἀλέξανδρος ἐτι ὁμῶς ἦγεν ἐπὶ δόρυ, καὶ ἐγγὺς ἦν τοῦ ἐξαλλάσσειν τὸν ὠδοπεποιημένον πρὸς τῶν Περσῶν χῶρον. Ἐνθα δὲ δείσας Δαρεῖος μὴ προχωρησάντων ἐς τὰ οὐχ ὁμαλὰ τῶν Μακεδόνων ἀρχεῖα σφισι γένηται τὰ ἄρματα, κελεύει τοὺς προτεταγμένους τοῦ εὐωνύμου περιιπεύειν τὸ κέρας τὸ δεξιόν, ἣ Ἀλέξανδρος ἦγε, τοῦ μηκέτι προσωτέρω αὐτοὺς ἐξάγειν τὸ κέρας. (3) Τούτου δὲ γενομένου Ἀλέξανδρος ἐμβαλλειν κελεύει ἐς αὐτοὺς τοὺς μισθοφόρους ἱππέας, ὧν ἡγεῖτο Μενίδα. Ἀντεκδραμόντες δὲ ἐπ' αὐτοὺς οἱ τε Σκύθαι ἱππεῖς καὶ τῶν Βακτριῶν οἱ ξυντεταγμένοι τοῖς Σκύθαις τρέπουσιν ὀλίγους ὄντας πολλῶι πλείονες. Ἀλέξανδρος δὲ τοὺς περὶ Ἀρίστωνά τε, τοὺς Παίονας, καὶ τοὺς ξένους ἐμβαλεῖν τοῖς Σκύθαις ἐκέλευσε· καὶ ἐγκλίνουσιν οἱ βάρβαροι. (4) Βάκτριοι δὲ οἱ ἄλλοι πελάσαντες τοῖς Παίοσι τε καὶ ξένοις τοὺς τε σφῶν φεύγοντας ᾗδ' ἀνέστρεψαν ἐς τὴν μάχην καὶ τὴν ἱππομαχίαν ξυστῆναι ἐποίησαν. Καὶ ἐπιπτον μὲν πλείονες τῶν Ἀλεξάνδρου, τῷ τε πλήθει τῶν βαρβάρων βιζζόμενοι καὶ ὅτι αὐτοὶ τε οἱ Σκύθαι καὶ οἱ ἱπποὶ αὐτοῖς ἀκριβέστερον ἐς φυλακὴν πεφραγμένοι ἦσαν. Ἀλλὰ καὶ ὡς τάς τε προσβολὰς αὐτῶν ἐδέχοντο οἱ Μακεδόνες καὶ βία κατ' ἱλας προσπίπτοντες ἐξώθουν ἐκ τῆς τάξεως.

5. Καὶ ἐν τούτῳ τὰ ἄρματα τὰ δρεπανηφόρα ἐπῆκαν οἱ βάρβαροι κατ' αὐτὸν Ἀλέξανδρον, ὡς ἀνατράζοντες αὐτῷ τὴν φάλαγγα. Καὶ ταύτη μάλιστα ἐψεύσθησαν· τὰ μὲν γὰρ εὐθὺς ὡς προσεφέρετο κατηχόντισαν οἱ τε Ἀγριᾶνες καὶ οἱ ξυν Βαλάκρῳ ἀκοντισταὶ οἱ προτεταγμένοι τῆς ἵππου τῶν ἐταίρων· τὰ δὲ τῶν ρυτῆρων ἀντιλαμβανόμενοι τοὺς τε ἀναβάτας κατέσπων καὶ τοὺς ἱππους περιστάμενοι ἔκοπτον. (6) Ἔστι δὲ ἃ καὶ διεξέπεσε διὰ τῶν τάξεων· διέσχον γάρ, ὥσπερ παρήγγελτο αὐτοῖς, ἵνα προσέπιπτε τὰ ἄρματα· καὶ ταύτη μάλιστα ξυνέβη αὐτὰ τε σώα καὶ οἷς ἐπηλάθῃ ἀβλαβεῖς διελθεῖν· ἀλλὰ καὶ τούτων οἱ τε ἱπποκόμοι τῆς Ἀλεξάνδρου στρατιᾶς καὶ οἱ ὑπασπισταὶ οἱ βασιλικοὶ ἐκράτησαν.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Ὡς δὲ Δαρεῖος ἐπῆγεν ᾗδ' τὴν φάλαγγα πᾶσαν, ἐνταῦθα Ἀλέξανδρος Ἀρέτην μὲν κελεύει ἐμβαλεῖν τοῖς περιιπεύουσιν τὸ κέρας σφῶν τὸ δεξιόν ὡς ἐς κύκλωσιν· αὐτὸς δὲ τέως μὲν ἐπὶ κέρας τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἦγε· (2) τῶν δὲ ἐκβοηθησάντων ἱππέων τοῖς κυκλούμενοις τὸ κέρας τὸ δεξιόν παραβρῆξαντων τι τῆς πρώτης φάλαγγος τῶν βαρβάρων, ἐπιστρέψας κατὰ τὸ διέχον, καὶ ὥσπερ ἐμβολὸν ποιήσας· τῆς τε ἵππου τῆς ἐταιρικῆς καὶ τῆς φάλαγγος τῆς ταύτης τεταγμένης, ἦγε δρόμον τε καὶ ἀλαλαγμῷ ὡς ἐπὶ αὐτὸν Δαρεῖον. (3) Καὶ χρόνον μὲν τινα ὀλίγον ἐν χερσὶν ἡ μάχῃ ἐγένετο· ὡς δὲ οἱ τε ἱππεῖς οἱ ἀμφ' Ἀλέξανδρον καὶ αὐτὸς Ἀλέ-

erant attigerat, Alexander tamen nihilominus in dextrum cornu ducebat, jamque prope erat ut excederet eum locum quem Persae adaequaverant : quum Darius metuens ne, Macedonibus ad loca non plana progressis, currus falcati inutiles sibi fierent, jubet ut qui ante sinistrum latus positi erant, dextrum cornu circumequiterent, qua Alexander suos ducebat, ne producendi longius cornu Alexandro facultas esset. (3) Quo facto, Alexander equites mercenarios quos Menidas ducebat, invadere eos jubet. Sed quum Scytharum equites, et qui ex Bactrianis equitibus Scythias conjuncti erant, ex adverso acriter in eos invehentes repellerent illos paucos ipsi multo plures, Alexander Aristonem cum Paconibus et exteris in Scythas inveli imperat. Et barbari quidem pedem retulerunt : (4) Bactriani vero alii Paconibus atque exteris propinqui suos in fugam versos ad pugnam retrahunt. Commissoque ibi equestri praelio complures ab Alexandri partibus cadunt, tum quod multitudine barbarorum premebantur, tum etiam quod Scythae et eorum equi tutioribus armis muniti erant. Sed vel sic Macedones eorum impetum sustinebant, et turmatim magna vi inveci eorum ordines turbantur.

5. Barbari interea currus falcatos adversus Alexandrum immittunt, eo consilio ut phalangem disturbarent. Qua in re maxime spe sua frustrati sunt. Statim enim atque currus emittebantur, partim Agriani eos telis excipiebant, simulque jaculatores quibus Balacrus praerat, amicorum equitatu praestituti ; partim loribus comprehensis, sессores e curribus deturbati, equique circumventi accasi sunt. (6) Nonnulli etiam per medios ordines pervaserunt. Laxabant enim se, prout imperatum erat, ea parte qua currus impetum facerent : atque ita factum est ut currus salvi per illos etiam in quos ferebantur salvos pervaderent. Ceterum etiam hos equisones Alexandri et scutati regii in suam potestatem redelegerunt.

CAP. XIV.

Postquam vero Darius universam phalangem admovit, Alexander Aretain in eos immittit qui ad dextrum suum cornu equitalium circumvenire studebant : ipse interea suos in cornu agebat. (2) Ceterum ut vidit equites, qui contra circumvenientes dextrum suorum cornu auxilio iverant, priores phalangis barbarorum ordines nonnihil rupisse, eo repente conversus qua abruptio patebat, cuneata acie, ex equitatu amicorum et phalange quae eo loco constituta erat, facta, concitato cursu ingentique clamore sublato in Darium ipsum fertur. (3) Atque exiguo quidem tempore manu pugnatum est : quum vero equites qui circa Alexandrum erant, atque ipse Alexander magna vi

ξανδρος εὐρώστως ἐνέκειντο ὠθισμοῖς τε χρώμενοι καὶ τοῖς ζυστοῖς τὰ πρόσωπα τῶν Περσῶν κόπτοντες, ἥ τε φάλαγξ ἡ Μακεδονικὴ πυκνὴ καὶ ταῖς σαρίσσαις πεφρικυῖα ἐμβεβλήκει ἤδη αὐτοῖς, καὶ πάντα ὁμοῦ τὰ δεινὰ καὶ πάλαι ἤδη φοβερῶ ὄντι Δαρείῳ ἐφαίνετο, πρῶτος αὐτὸς ἐπιστρέψας ἐφρευγεν· ἐφοβήθησαν δὲ καὶ οἱ περιπνεύοντες τῶν Περσῶν τὸ κέρας ἐμβαλόντων ἐς αὐτοὺς εὐρώστως τῶν περὶ Ἀρέτην.

4. Ταύτη μὲν δὴ τῶν Περσῶν φυγὴ καρτερὰ ἦν, καὶ οἱ 10 Μακεδόνες ἐρεπόμενοι ἐφόνευον τοὺς φεύγοντας. Οἱ δὲ ἀμφὶ Σιμίαν καὶ ἡ τοῦτου τάξις οὐκέτι συνεζορμῆσαι Ἀλεξάνδρῳ δυνατοὶ ἐγένοντο ἐς τὴν δίωξιν, ἀλλ' ἐπιστήσαντες τὴν φάλαγγα αὐτοῦ ἠγωνίζοντο, ὅτι τὸ εὐώνυμον τῶν Μακεδόνων πονεῖσθαι ἠγγέλλετο. (5) Καὶ 15 ταύτῃ παραβραγείσης αὐτοῖς τῆς τάξεως, κατὰ τὸ διέχον διεκπαίουσι τῶν τε Ἰνδῶν τινες καὶ τῆς Περσικῆς ἵππου ὡς ἐπὶ τὰ σκευοφόρα τῶν Μακεδόνων· καὶ τὸ ἔργον ἐκεῖ καρτερόν ἐγίγνετο. Οἱ τε γὰρ Πέρσαι ὑρασέως ἐνέκειντο ἀνόπλοις τοῖς πολλοῖς καὶ οὐ προσδοχῆ- 20 σασιν ἐπὶ σφᾶς διεκπεσεῖσθαι τινὰς διακώψαντας διπλὴν τὴν φάλαγγα, καὶ οἱ αἰχμαῶντοι βάρβαροι ἐμβαλόντων τῶν Περσῶν ξυνεπέθεντο καὶ αὐτοῖς Μακεδόσιν ἐν τῷ ἔργῳ. (6) Τῶν δὲ ἐπιτεταγμένων τῇ πρώτῃ φάλαγγι οἱ ἡγεμόνες δέξις, μαθόντες τὸ γινώμενον, μεταβαλόντες, ἥπερ παρήγγελο αὐτοῖς, τὴν τάξιν ἐπι- 25 γίγνονται κατὰ νώτου τοῖς Πέρσαις, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν αὐτοῦ ἀμφὶ τοῖς σκευοφόροις ξυνεχομένους ἀπέκτειναν· οἱ δὲ αὐτῶν ἐγκλίναντες ἐφρευγον. Οἱ δ' ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Περσῶν, οὕτω τῆς φυγῆς τῆς 30 Δαρείου ἡσθημένοι, περιπνεύσαντες τὸ Ἀλεξάνδρου εὐώνυμον κατὰ κέρας τοῖς ἀμφὶ τὸν Παρμενίωνα ἐνέβαλον.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Καὶ ἐν τούτῳ ἀμφιβόλων τὰ πρῶτα γιγνομένων τῶν Μακεδόνων, πέμπει Παρμενίων παρ' Ἀλεξάνδρον 35 σπουδῇ ἀγγελοῦντα ὅτι ἐν ἀγῶνι ξυνέχεται τὸ κατὰ σφᾶς καὶ βοηθεῖν δεῖ. Ταῦτα ὡς ἐξηγγέλθη Ἀλεξάνδρῳ, τοῦ μὲν δῶκεν ἔτι ἀπετράπετο, ἐπιστρέψας δὲ σὺν τῇ ἵππῳ τῶν ἑταίρων ὡς ἐπὶ τὸ δεξιὸν τῶν βαρβάρων ἦγε δρόμῳ. Καὶ πρῶτα μὲν τοῖς φεύγουσι τῶν πολε- 40 μῶν ἵππεῦσι, τοῖς τε Παρθυαίοις καὶ τῶν Ἰνδῶν ἔστιν ὅς καὶ Πέρσαις τοῖς πλείστοις καὶ κρατίστοις ἐμβάλλει. (2) Καὶ ἵππομαχία αὕτη καρτερωτάτῃ τοῦ παντὸς ἔργου ξυνέστη. Ἐς βάθος τε γάρ, ὅα δὴ ἱλαδὸν τεταγμένοι, ἀνέστρεφον οἱ βάρβαροι καὶ ἀντιμέτωποι 45 τοῖς ἀμφ' Ἀλεξάνδρον ξυμπεσόντες οὔτε ἀκοντισμῷ ἔτι οὔτ' ἐξελιγμοῖς τῶν ἵππων, ἥπερ ἵππομαχίας δίκῃ, ἐχρῶντο, ἀλλὰ διεκπαῖσαι πᾶς τις τὸ καθ' αὐτόν, ὡς μόνῃ ταύτῃ σωτηρίαν σφίσιν οὖσαν ἐπείγουμενοι, ἐκοπτόν τε καὶ ἐκόπτοντο ἀπειδῶς, ὅα δὴ οὐχ ὑπὲρ νί- 50 κης ἀλλοτριᾶς ἔτι, ἀλλ' ὑπὲρ σωτηρίας οἰκείας ἀγωνι-

premerent, gravissimisque ictibus atque hastis Persarum ora ferirent, et Macedonum phalanx conferta ac sarissis horrida in eos irrueret, omniaque illa quæ terrorem injiciunt Dario, cujus animum jam multo ante metus insederat, simul apparerent, primus ipse terga vertit. Magno etiam terrore perculsi erant Persæ qui cornu circumequitabant, Areta gravem in eos impetum faciente.

4. Ingens hac parte Persarum fuga erat, et Macedones insequentes magnam fugientium stragem fecere. Simmias vero cum suo agmine non amplius Alexandrum Persarum terga prementem sequi poterat, sed phalangem sistens pugnabat, quoniam sinistrum Macedonum cornu laborare nuntiabatur. (5) Ea enim parte, dirupta ipsis acie, qua vacuum spatium ob laxatos ordines erat, Indorum nonnulli Persæque equites ad ipsa Macedonum impedimenta penetrarant : acerrimeque ibi pugnatum fuit. Persæ enim audacter in Macedones ferebantur, inermes plerosque, neque expectantes fore ut aliqui in se irruerent, duplicata phalange perfracta. Barbari quoque captivi Persarum impetum in Macedones conspicati, in medio pugnae et ipsi in Macedones conversi sunt. (6) Duces vero Macedonum qui post primæ phalangis tergum locati erant, re cognita, conversa, uti imperatum ipsis fuerat, acie, Persas a tergo adorti sunt, multosque eorum circa impedimenta implicitos interficiunt; alii fuga evaserunt. At Persæ qui ad dextrum cornu stabant, nondum intellecta fuga Darii, sinistrum Alexandri cornu obequitantes, ex obliquo in Parmenionis agmen feruntur.

CAP. XV.

Interea, quum dubiæ initio essent Macedonum res, Parmenio confestim nuntium ad Alexandrum mittit, qui agmen suum in discrimine versari significet, auxilioque suo opus esse. Quæ ubi Alexandro nuntiata sunt, a persequendo ulterius hoste desistens et cum equitatu amicorum ad exercitum conversus in dextrum barbarorum cornu magna vi fertur. Ac primum quidem in fugientes hostium equites, Parthos nimirum et Indorum nonnullos, inque Persas plurimos fortissimosque irrui. (2) Ibi acrius quam usquam antea equestre prælium committitur : nam in altitudinem utpote turmatim constituti, se converterunt barbari, et in Alexandri copias ex adverso incidentes, non jam telorum jactu, non equorum evolutionibus equestris prælii more utebantur, sed penetrare suo quisque loco conantes, perinde ac si hac una in re eorum salus versaretur, citra discrimen cædebant simul et cædebantur, quasi jam non de

ζόμενοι. Καὶ ἐνταῦθα πίπτουσι μὲν ἀμφὶ ἐξήκοντα τῶν ἐταίρων τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ τιτρώσκειται Ἡραίστιον τε αὐτὸς καὶ Κοῖνος καὶ Μενίδας· ἀλλὰ ἐκράτησε καὶ τούτων Ἀλέξανδρος.

- 5 3. Καὶ τούτων μὲν ὅσοι διεξέπεισον διὰ τῶν ἀμφ' Ἀλέξανδρον ἔφρουγον ἀνὰ κράτος· Ἀλέξανδρος δὲ ἐγγὺς ἦν προσμίζαι ἤδη τῷ δεξιῷ κέρατι τῶν πολεμίων. Καὶ ἐν τούτῳ οἱ Θεσσαλοὶ ἱππεῖς λαμπρῶς ἀγωνισάμενοι οὐχ ὑπελείποντο Ἀλεξάνδρῳ τοῦ ἔργου· ἀλλὰ γὰρ
10 ἔφρουγον ἤδη οἱ ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρως τῶν βαρβάρων, ὅπότε Ἀλέξανδρος αὐτοῖς ξυνέμιζεν, ὥστε ἀποτραπόμενος Ἀλέξανδρος ἐς τὸ διώκειν αὖθις Δαρεῖον ἐξώρμησε· καὶ ἐδίωκεν ἔστε φάος ἦν· (4) καὶ οἱ ἀμφὶ Παρμενίωνα τὸ καθ' αὐτοὺς διώκοντες εἴποντο· Ἀλλὰ
15 Ἀλέξανδρος μὲν διαβάς τὸν ποταμὸν τὸν Λύκον κατεστρατοπέδευσεν αὐτοῦ, ὡς ἀναπαῦσαι ὀλίγον τοὺς τε ἄνδρας καὶ τοὺς ἵππους· Παρμενίων δὲ τό τε στρατόπεδον τῶν βαρβάρων εἶλε καὶ τὰ σκευοφόρα καὶ τοὺς ἐλέφαντας καὶ τὰς καμηλοῦς.
- 20 5. Ἀλέξανδρος δὲ ἀναπαύσας τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἱππέας ἔσπε ἐπὶ μέσας νύκτας προὔχρει αὖθις κατὰ σπουδὴν ἐπ' Ἀρβηλα, ὡς Δαρεῖον τε αἰρήσων ἐκεῖ καὶ τὰ χρήματα καὶ τὴν ἄλλην κατασκευὴν τὴν βασιλικήν· καὶ ἀφίκετο ἐς Ἀρβηλα τῇ ὑστεραίᾳ, διώξας τοὺς πάντας ἐκ τῆς μάχης σταδίους μάλιστα ἐς ἑξακοσίους.
25 Καὶ Δαρεῖον μὲν οὐ καταλαμβάνει ἐν Ἀρβήλοις, ἀλλὰ ἔφρουγεν οὐδὲν τι ἐλινύσας Δαρεῖος· τὰ χρήματα δὲ ἐγκατελήφθη καὶ ἡ κατασκευὴ πᾶσα, καὶ τὸ ἄρμα τὸ Δαρείου αὖθις ἐγκατελήφθη καὶ ἡ ἀσπίς αὖθις καὶ τὰ τοῦ αἵματος.
- 30 6. Ἀπέθανον δὲ τῶν ἀμφ' Ἀλέξανδρον ἄνδρες μὲν ἐς ἑκατὸν μάλιστα, ἵπποι δὲ ἐκ τε τῶν τραυμάτων καὶ τῆς κακοπαθείας τῆς ἐν τῇ διώξει ὑπὲρ τοὺς χιλίους, καὶ τούτων τῆς ἐταιρικῆς ἵππου σχεδὸν τι οἱ ἡμίσεις.

- 35 7. Τῶν βαρβάρων δὲ νεκρῶν μὲν ἐλέγοντο ἐς τριάκοντα μυριάδας, ἐάλωσαν δὲ πολλῶν πλείονες τῶν ἀποθανόντων καὶ οἱ ἐλέφαντες καὶ τῶν ὁπλμάτων ὅσα μὴ κατεκόπη ἐν τῇ μάχῃ.

- 40 7. Τοῦτο τὸ τέλος τῇ μάχῃ ταύτῃ ἐγένετο ἐπὶ ἄρχοντος Ἀθηναίου Ἀριστοφάνους μηνὸς Πυανεσιῶνος· καὶ Ἀριστάνδρῳ ξυνέβη ἡ μαντεία ἐν τῷ αὐτῷ μηνὶ ἐν ὅτῳ ἡ σελήνη ἐκλιπὴς ἐφάνη, τὴν τε μάχην Ἀλεξάνδρῳ καὶ τὴν νίκην γενέσθαι.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

- Δαρεῖος μὲν δὴ εὐθὺς ἐκ τῆς μάχης παρὰ τὰ ὄρη τὰ
45 Ἀρμενίων ἤλαυνεν ἐπὶ Μηδίας, καὶ ἔξιν αὐτῷ οἱ τε Βάκτροι ἱππεῖς, ὡς τότε ἐν τῇ μάχῃ ξυνετάχθησαν, ἔφρουγον καὶ Περσῶν οἱ τε συγγενεῖς οἱ βασιλέως καὶ τῶν μελοφόρων καλουμένων οὐ πολλοί. (2) Προσεγένοντο δὲ αὐτῷ κατὰ τὴν φυγὴν καὶ τῶν μισθοφόρων ξένων ἐς
50 δις χιλίους, οὓς Πάρων τε ὁ Φωκεὺς καὶ Γλαῦκος ὁ Αἰ-

aliena victoria, sed de propria quisque salute dimicaret. In hac pugna ex amicis Alexandri circiter LX caesi sunt, Hephæstione et Cæno ac Menida vulneratis. Sed et his Alexander superior evasit.

3. Reliqui enim, qui per eos qui circa Alexandrum erant penetrarunt, effusa fuga salutem sibi quæsierunt: jamque prope eo ventum erat ut Alexander cum dextro hostium cornu congrediretur: at Thessali equites re præclare gesta, nihil Alexandro conficiendum reliqui fecerant. Jam enim terga verterant Barbari qui ad dextrum cornu stabant, quum Alexander illis appropinquaret. Rursus itaque ad insequendum Darium conversus, non prius destitit quam nocte impediretur. (4) Parmenio etiam cum suo comitatu eos qui contra ipsum in acie steterant insequabatur. Alexander Lycum amnem transgressus, ibi castra posuit, ut milites pariter atque equi nonnihil sese relaxarent. Parmenio castris barbarorum potius, impedimenta omnia et elephantos ac camelos cepit.

5. Alexander, equitibus qui circa ipsum erant quiete data, ad mediam noctem rursus ad Arbela contendit, quod Darium et pecuniam omnemque regum apparatus se ibi capturum sperabat. Postero itaque die eo pervenit insecutus omnino a pugna ad sexcenta stadia. Ac Darium quidem in Arbelis non offendit: fugerat enim nulla uspiam intermissione aut mora facta: pecuniam vero nactus est et omnem apparatus; etiam currum et scutum Darii atque arcum denuo cepit.

6. Ab Alexandri partibus centum summum capita in eo prelio sunt desiderata; equi, partim vulneribus acceptis, partim ex nimia in persequendo defatigatione, ultra mille, ex quibus dimidia pars fere ex amicorum equitatu erat. Ex barbaris vero circiter trecenta millia cæsa ferebantur, multoque major numerus captorum quam caesorum fuit. Elephanti etiam omnes, et currus quotquot in prelio fracti non fuerant, in potestatem venerunt.

7. Hic fuit pugnae exitus, archonte Atheniensi Aristophane, mense Pyanepsione. Atque ita Aristandri vaticinium verax fuit, nimirum eodem illo mense quo lunæ defectus visus erat, Alexandrum et prælium commissurum et victoria potiturum.

CAP. XVI.

Darius ex hoc prælio juxta montes Armeniæ in Mediam fugit, cumque eo et Bactrii equites, sicuti tunc in acie constiterant, et ex Persis cognati regis melophorique qui vocantur nonnulli. (2) Accesserunt etiam ad eum in fuga mercenariorum exterorum duo millia, quorum duces erant Paron Phocæus et Glaucus Ætolus. Porro hoc consilio in Mediam fugit, quod Alexandrum ex prælio Su-

τωλὸς ἦγον. Ταύτη δὲ αὐτῷ ἡ φυγὴ ἐπὶ Μηδίας ἐγένετο ὅτι ἐδόκει τὴν ἐπὶ Σούσων τε καὶ Βαβυλῶνος ἔξειν Ἀλέξανδρον ἐκ τῆς μάχης, ὅτι οἰκουμένη τε ἐκείνη πᾶσα ἦν καὶ ὁδὸς τοῖς σκευοφόροις οὐ χαλεπή, καὶ ἅμα τοῦ πολέμου τὸ ἄθλον ἡ Βαβυλὼν καὶ τὰ Σούσα ἐφαίνετο, ἡ δὲ ἐπὶ Μηδίας μεγάλῳ στρατεύματι οὐκ εὐπορος.

3. Καὶ οὐκ ἐψεύσθη Δαρεῖος. Ἀλέξανδρος γὰρ ἐξ Ἀρβήλων ὁρμηθεὶς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος εὐθὺς προύχῳρει. Ἦδη τε οὐ πόρρω Βαβυλῶνος ἦν, καὶ τὴν δύναμιν συντεταγμένην ὡς ἐς μάχην ἔγχε, καὶ οἱ Βαβυλώνιοι πανδημεὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ξὺν ἱερεῦσιν τε σφῶν καὶ ἄρχουσι, δοῖρά τε ὡς ἕκαστοι φέροντες καὶ τὴν πόλιν ἐνδιόοντες καὶ τὴν ἄκραν καὶ τὰ χρήματα. (4) Ἀλέξανδρος δὲ παρελθὼν εἰς τὴν Βαβυλῶνα, τὰ ἱερὰ ἃ Ξέρξης καθέλειεν ἀνοικοδομεῖν προσέταξε Βαβυλωνίοις, τὰ τε ἄλλα καὶ τοῦ Βήλου τὸ ἱερὸν, ὃν μάλιστα θεῶν τιμῶσι Βαβυλώνιοι. Σατράπην δὲ κατέστησε Βαβυλῶνος Μαζαῖον, Ἀπολλόδωρον δὲ τὸν Ἀμφιπολίτην στρατηγὸν τῶν μετὰ Μαζαίου ὑπολειπομένων στρατιωτῶν, καὶ Ἀσκληπιόδωρον τὸν Φίλωνος τοὺς φόρους ἐκλέγειν. (5) Κατέπειψε δὲ καὶ ἐς Ἀρμενίαν Μιθρίνην σατράπην, ὃς τὴν ἐν Σάρδεσιν ἀκρόπολιν Ἀλεξάνδρῳ ἐνέδωκεν. Ἐνθα δὴ καὶ τοῖς Χαλδαίοις ἐνέτυχε, καὶ ὅσα ἐδόκει Χαλδαίοις ἀμφὶ τὰ ἱερὰ τὰ ἐν Βαβυλῶνι ἐπραξε, τὰ τε ἄλλα καὶ τῷ Βήλῳ καθ' ἃ ἐκείνοι ἐξηγοῦντο ἔθυσεν.

6. Αὐτὸς δὲ ἐπὶ Σούσων ἐστάλετο· καὶ ἐντυγχάνει αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν ὃ τε παῖς τοῦ Σουσίων σατράπου καὶ παρὰ Φιλοξένου ἐπιστολεύς. Φιλοξένον γὰρ εὐθὺς ἐκ τῆς μάχης ἐπὶ Σούσων ἐστάλκει Ἀλέξανδρος. (7) Ἦ δὲ ἐπιστολῇ τῇ παρὰ Φιλοξένου ἐνεγέγραπτο, ὅτι τὴν τε πόλιν οἱ Σούσιοι παραδεδώκασιν καὶ τὰ χρήματα πάντα σῶα ἔστιν Ἀλεξάνδρῳ. (7) Ἀφίκετο δὲ ἐς Σούσα Ἀλέξανδρος ἐκ Βαβυλῶνος ἐν ἡμέραις εἰκοσι· καὶ παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν τὰ τε χρήματα παρέλαθεν, ὄντα ἀργυρίου τάλαντα ἐς πεντακισμύρια, καὶ τὴν ἄλλην κατασκευὴν τὴν βασιλικήν. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα κατελήθη αὐτοῦ, ὅσα Ξέρξης ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἄγων ἔλθε, τὰ τε ἄλλα καὶ Ἀρμόδιου καὶ Ἀριστογείτονος χαλκαὶ εἰκόνες. (8) Καὶ ταύτας Ἀθηναίοις ὅπισθω πέμπει Ἀλέξανδρος, καὶ νῦν κεῖνται Ἀθήνησιν ἐν Κεραμεικῇ αἱ εἰκόνες, ἧ ἄνιμεν ἐς τὴν πόλιν, καταντικρὺ μάλιστα τοῦ Μητρώου, οὐ μακρὰν τῶν Εὐδανέμων τοῦ βωμοῦ· ὅστις δὲ μεμύηται ταῖν θεαῖν ἐν Ἐλευσίνι, οἶδε τὸν Εὐδανέμου βωμὸν ἐπὶ τοῦ δαπέδου ὄντα.

9. Ἐνταῦθα θύσας τῷ πατρίῳ νόμῳ Ἀλέξανδρος καὶ λαμπάδα ποιήσας καὶ ἄγῳνα γυμνικόν, καταλιπὼν σατράπην μὲν τῆς Σουσιανῆς Ἀβουλίτην, ἄνδρα Πέρσην, φρούραρχον δὲ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Σούσων Μάζαρον τῶν ἐταίρων καὶ στρατηγὸν Ἀρχέλαον τὸν Θεοδώρου, προύχῳρει ὡς ἐπὶ Πέρσας· ἐπὶ θάλασσαν δὲ κατέπειψεν ὑπαρχὸν Συρίας καὶ Φοινίκης καὶ Κιλικίας Μένητα. (10) Καὶ τούτῳ ἔδωκεν ἀργυρίου τάλαντα ἐς τρισχίλια φέρειν ἐπὶ θάλασσαν, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀποστεῖλαι παρ' Ἀντίπατρον ὅσων ἂν δέηται Ἀντίπατρος ἐς τὸν πρὸς

sas et Babylonem profecturum existimabat : quia omnis ea regio cultoribus frequens esset, atque iter impedimentis vehendis non incommodum ; præterea quod Babylon et Susæ præmia quodammodo belli fore viderentur, iter vero in Mediam ingenti exercitui ducendo parum commodum.

3. Neque eum sua opinio fefellit. Alexander enim ex Arbelis movens, recta Babylonem est profectus. Jamque non procul Babylone aberat, quum instructa ad pugnandum acie exercitum duxit. Babyloniorum universa multitudo portis effusa, cum sacerdotibus et principibus civitatis Alexandro obviam ivit, munera certatim offerentes, urbemque et arcem cum pecunia tradentes. (4) Alexander Babylone ingressus, templa quæ Xerxes subverterat, instaurare Babylonios jussit, et in his templum Bel, quem præcipue deum Babylonii colunt. Satrapam eis constituit Mazæum, Apollodorum vero Amphipolitæ prætorem eorum militum qui cum Mazæo relictis erant, et Asclepiodorum Philonis filium tributis cogendis præfecit. (5) Mithrinem etiam satrapam in Armeniam misit, qui Sardium arcem Alexandro tradiderat. Chaldaeos quoque in hac urbe consuluit, et quæcunque circa templorum instaurationem facienda monuerunt, peregit, atque inter cetera Belo ex ipsorum consilio sacrum fecit.

6. Ipse inde Susas movit : in itinere obvium habuit filium satrapæ Susiorum, et tabellarium cum literis a Philoxeno, quem Alexander statim ex prælio Susas miserat. Epistolæ sententia hæc erat, Susios urbem tradidisse, omnemque pecuniam Alexandro salvam esse. (7) E Babylone Susas vigesimo die pervenit, urbemque ingressus, pecuniam omnem, quinquaginta circiter millia talentum argenti, reliquamque apparatus regum accepit. Multa præterea alia ibi reperta sunt, quæ Xerxes e Græciæ attulerat : inter quæ Harmodii et Aristogitonis æneæ statuæ, (8) quas quidem Atheniensibus postea remisit Alexander, et in hunc usque diem Athenis in Ceramico habentur, ea parte qua ad urbem ascendimus, e regione Metroi, non procul ab ara Eudanemi : quam quisquis Eleusiniis sacris initatus est in porticu sitam esse non ignorat.

9. Eo loco Alexander patrio more lampades gestantium certamina ludosque gymnicos edidit. Inde Abulite homine Persa satrapa Susianis relicto, Mazaroque uno ex amicis præfecto præsidii arcis, et Archelao Theodori filio prætore constituto, in Persas movit. Ad mare Menetem misit, Syriæ, Phœniciæ et Ciliciæ præsidem. (10) Huic tria millia talentum argenti ad mare vehenda tradit, jubetque ut ex iis Antipatro tantum quantum ad bellum cum

Λακεδαιμονίους πόλεμον. Ἐνταῦθα καὶ Ἀμύντας ὁ Ἀνδρομέωνος ξὺν τῇ δυνάμει ἀφίκετο ἣν ἐκ Μακεδονίας ἤγε. (11) Καὶ τούτων τοὺς μὲν ἱππέας ἐς τὴν ἱππὸν τὴν ἐταιρικὴν κατέταξεν Ἀλέξανδρος, τοὺς πεζοὺς δὲ προσέθηκε ταῖς τάξεσι ταῖς ἄλλαις, κατὰ ἔθνη ἐκάστους ξυντάξας. Κατέστησε δὲ καὶ λόχους δύο ἐν ἐκάστη Ἰλῃ, οὐ πρόσθεν ὄντας λόχους ἱππικούς, καὶ λοχαγούς ἐπέστησε τοὺς κατ' ἀρετὴν προκριθέντας ἐκ τῶν ἐταίρων.

ΚΕΦ. ΙΖ'.

10 Ἄρας δὲ ἐκ Σούσων καὶ διαβάς τὸν Πασιτίγρην ποταμὸν ἐμβάλλει εἰς τὴν Οὐξίων γῆν. Οὐξίων δὲ οἱ μὲν τὰ πεδία οἰκοῦντες τοῦ τε σατραπίου τῶν Περσῶν ἤκουον καὶ τότε Ἀλεξάνδρῳ σφᾶς ἐνέδοσαν· οἱ δὲ δρειοὶ καλούμενοι Οὐξιοὶ Πέρσας τε οὐχ ὑπήκοοι ἦσαν, 15 καὶ τότε πέμψαντες παρ' Ἀλεξάνδρῳ οὐκ ἄλλως παρήσειν ἔφασαν τὴν ἐπὶ Πέρσας ἰόντα ξὺν τῇ δυνάμει ἢ λαβεῖν ὅσα καὶ παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως ἐπὶ τῇ παρῶν ἐλάβανον. (2) Καὶ τούτους ἀποπέμπει Ἀλέξανδρος, ἥκειν κελεύσας ἐπὶ τὰ στενὰ ὧν κρατοῦντες ἐπὶ 20 σφίσιν ἐδόκουν τὴν παράδοσιν εἶναι τὴν ἐς Πέρσας, ἵνα καὶ παρ' αὐτοῦ λάβοιεν τὰ τεταγμένα. Αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τοὺς σωματοφύλακας τοὺς βασιλικούς καὶ τοὺς ὑπασπιστάς καὶ τῆς ἄλλης στρατιᾶς ἐς ὀκτακισχιλούς τῆς νυκτὸς ἤει ἄλλην ἢ τὴν φανεράν, ἡγησάμενον 25 αὐτῶν τῶν Σουσίων. (3) Καὶ διελθὼν ὁδὸν τραχεῖαν καὶ δύσπορον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐπιπίπτει ταῖς κώμαις τῶν Οὐξίων, καὶ λείαν τε πολλὴν ἔλαβε καὶ αὐτῶν ἔτι ἐν ταῖς ἐναῖς ὄντων πολλοὺς κατέκτεινεν· οἱ δὲ ἀπέφυγον εἰς τὰ ὄρη. Αὐτὸς δὲ ἤει σπουδῇ ἐπὶ τὰ στενὰ, ἵνα ἀπαντή- 30 σεσθαι οἱ Οὐξιοὶ πανδημεὶ ἐδόκουν, ληψόμενοι τὰ τεταγμένα. (4) Κράτερον δὲ ἔτι πρόσθεν ἀπέστειλε τὰ ἄκρα καταληψόμενον ἐνθα ὥστε βαρζόμενος τοὺς Οὐξίους ἀποχωρήσειν. Αὐτὸς δὲ πολλῶν τάχει ἤει· καὶ φθάνει τε κρατήσας τῶν παρόδων καὶ ξυντεταγμένους τοὺς 35 ἀμφ' αὐτὸν ἔχων ἐξ ὑπερδεξίων χωρίων ἐπῆγεν ὡς ἐπὶ τοὺς βαρβάρους. (5) Οἱ δέ, τῷ τε τάχει τῷ Ἀλεξάνδρου ἐκπλαγέντες καὶ τοῖς χωρίοις, οἷς μάλιστα δὴ ἐπεποίησαν, πλεονεκτούμενοι ἔφυγον οὐδὲ εἰς χεῖρας ἐλθόντες· καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἀμφ' Ἀλεξάνδρῳ 40 ἐν τῇ φυγῇ ἀπέθανον, πολλοὶ δὲ καὶ κατὰ τὴν ὁδόν, κρημνῶδη οὖσαν· οἱ πλείστοι δὲ ἐπὶ τὰ ὄρη ἀναφεύγοντες ἐπιπίπτουσιν ἐς τοὺς ἀμφὶ Κράτερον καὶ ὑπὸ τούτων ἀπώλοντο. (6) Ταῦτα τὰ γέρα παρ' Ἀλεξάνδρου λαβόντες χαλεπῶς εὗροντο δεόμενοι παρ' αὐτοῦ τὴν 45 χώραν τὴν σφῶν ἔχοντας φόρους ὅσα ἔτῃ Ἀλεξάνδρῳ ἀποφέρειν. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου λέγει τὴν Δαρείου μητέρα δεηθῆναι ὑπὲρ αὐτῶν Ἀλεξάνδρου δοῦναί σφισι τὴν χώραν οἰκεῖν. Ὁ φόρος δὲ ὁ συνταχθεὶς ἦν ἱπποὶ ἐς ἑκὼς ἑκατὸν καὶ ὑποζύγια πεντακάσια καὶ πρόβατα 50 τρισμύρια· χρήματα γὰρ οὐκ ἦν Οὐξίοις οὐδὲ ἡ γῆ οἷα ἐργάζεσθαι, ἀλλὰ νομεῖς αὐτῶν οἱ πολλοὶ ἦσαν.

Lacedæmoniis gerendum sufficiat, mittat. Eo loci Amyn-
tas Andromenis F. cum exercitu quem ex Macedonia du-
cebat venit. (11) Atque equites quidem Alexander ad amico-
rum equitatum conjunxit : pedites vero in suæ quosque gen-
tis ordines distribuit. Duas præterea in singulis alis tur-
mas constituit, quum antea equestres turmae nullæ fuis-
sent : quarum ductores ex amicis eos qui virtute belliea
præstitissent delegit.

CAP. XVII.

Leinde Susis cum exercitu movens, Pasitigrim
annem transgressus, Uxiorum regionem ingreditur. Et
Uxii quidem plana incolentes, quum Persarum satrapæ
parent, Alexandro deditionem fecerunt : at vero Uxii,
quos montanos vocant, et qui Persis subditi non erant, Alex-
andro nuntiant, se nequaquam passuros ut cum exercitu
in Persas transiret, nisi tantundem daret quantum a Per-
sarum regibus pro transitu accipere soliti essent. (2) Quos
Alexander remittit, utque angustias illas insideant jubet,
quibus occupatis in sua potestate esse transitum in Persiam
crederent, ut ab ipso quoque pecuniam pendi solitam ac-
cipiant. Ipse sumptis secum corporis custodibus regis, et
scutatis, atque ex reliquo exercitu octo circiter millibus,
aliam quam quæ conspicua erat viam noctu ingressus est,
Susiis ductoribus usus. (3) Via itaque difficili atque ardua
superata, uno die in vicos Uxiorum pervenit, ubi et ma-
gna præda potius est, multosque eorum adhuc somno pres-
sos interfecit : alii in montes disfugiunt. Ipse celeriter ad
eas fauces contendit, ad quas confluxuros catervatim Uxios
censebat, ad pactam transitus mercedem recipiendam.
(4) At Craterum antea præmiserat ad juga montium occu-
panda, in quæ Uxios pressos sese recepturos existimabat.
Ipse gressum accelerans transitum occupat, iisque qui circa
ipsum erant in ordines redactis, in barbaros ex editiori-
bus maximeque opportunis locis fertur. (5) Barbari cele-
ritate Alexandri consternati, quum eos locos, in quibus
plurimum fiduciæ posuerant, ereptos sibi esse cernerent, non
tentato conflictu in fugam vertuntur. Horum multi ab Alex-
andri comitatu in fuga interficiuntur : multi per abrupta
viarum præcipitia ruunt : plurimi vero ad juga montium
confugientes, in Crateri copias incidunt, et ab iis cæduntur.
(6) Hac mercede accepta, ægre multis precibus ab Alexan-
dro impetrarunt, ut agrorum suorum possessione ipsis re-
lictæ annua tributa penderent. Ptolemæus Lagi filius autor
est, Darii matrem pro iis Alexandro supplicasse, agrumque
ejus rogatu illis incolendum esse datum. Tributum annuum
iis impositum ejuscemodi fuit : equi centum, jumenta quin-
genta, pecudum triginta millia. Neque enim moneta Uxii
utebantur, neque agros ad colendum aptos habebant, sed
plerique eorum pecori pascendo vacabant.

ΚΕΦ. ΙΗ'.

CAP. XVIII.

Ἐκ δὲ τούτου τὰ μὲν σκευοφόρα καὶ τοὺς Θεσσαλοὺς ἱππέας καὶ τοὺς ξυμμάχους καὶ τοὺς μισθοφόρους τοὺς ξένους καὶ ὅσοι ἄλλοι τοῦ στρατεύματος βαρύτερον ὠπλισμένοι {ἦσαν} ζῆν Παρμενίωνι ἐκπέμπει, ὥς ἐπὶ Πέρσας ἄγειν κατὰ τὴν ἀμαξιτὸν τὴν ἐς Πέρσας φέρουσαν. (3) Αὐτὸς δὲ τοὺς πεζοὺς τοὺς Μακεδόνας ἀναλαβὼν καὶ τὴν ἱππὸν τὴν ἐταιρικὴν καὶ τοὺς προδρομοὺς ἱππέας καὶ τοὺς Ἀγριαῖνας καὶ τοὺς τοξότας ἤει σπουδῇ τὴν διὰ τῶν ὁρῶν. Ὡς δὲ ἐπὶ τὰς πύλας τὰς Περσίδας ἀφίκετο, καταλαμβάνει αὐτοῦ Ἀριοβαρζάνην τὸν Περσῶν σατράπην, πεζοὺς μὲν ἐς τετρακισμυριοὺς ἔχοντα, ἱππέας δὲ ἐς ἑπτακισίους, διατεταγμένους τὰς πύλας καὶ αὐτοῦ πρὸς τῷ τείχει ἐστρατοπεδευκότα, ὥς εἰργεῖν τῆς παρόδου Ἀλέξανδρον.

3. Τότε μὲν δὴ αὐτοῦ κατεστρατοπεδεύσατο· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ζυγνάζας τὴν στρατιὰν ἐπῆγε τῷ τείχει. Ὡς δὲ ἄπορον τε διὰ δυσχωρίαν ἐφαίνετο αἰρεθῆναι καὶ πολλὰς πληγὰς οἱ ἀμφ' αὐτὸν ἐλάμβανον ἐξ ὑπερδεξίου τε χωρίου καὶ ἀπὸ μηχανῶν βαλλόμενοι, τότε μὲν ἀποχωρεῖ ἐς τὸ στρατόπεδον. (4) τῶν δὲ αἰχμαλώτων φρασάντων ἄλλην ὁδὸν περιάξειν αὐτόν, ὥς εἰσω παρελθεῖν τῶν πυλῶν, ἐπεὶ τραχεῖαν τὴν ὁδὸν καὶ στενὴν ἐπύθετο, Κράτερον μὲν αὐτοῦ καταλείπει ἐπὶ στρατοπέδῳ, τὴν δὲ αὐτοῦ τάξιν ἔχοντα καὶ τὴν Μελεάγρου καὶ τῶν τοξοτῶν ὀλίγους καὶ τῶν ἱππέων ἐς πεντακισίους, (5) καὶ προστάττει αὐτῷ, ἐπειδὴν ἐκπεριελθούσθα αὐτὸν αἰσθῆται καὶ προσάγοντα ἤδη τῷ στρατοπέδῳ τῶν Περσῶν (αἰσθήσεσθαι δὲ οὐ χαλεπῶς, σημαίνει γὰρ αὐτῷ τὰς σάλπιγγας), τότε δὲ προσβαλεῖν τῷ τείχει· αὐτὸς δὲ προύχῳρει νύκτωρ, καὶ διελθὼν ὅσον ἑκατὸν σταδίους ἀναλαμβάνει τοὺς ὑπασπιστάς καὶ τὴν Περδίκκου τάξιν καὶ τῶν τοξοτῶν τοὺς κουροτάτους καὶ τοὺς Ἀγριαῖνας καὶ τῶν ἐταίρων τὴν ἱππὴν τὴν βασιλικὴν καὶ τετραρχίαν πρὸς ταύτη μίαν ἱππικὴν, καὶ ζῆν τούτοις ἤει ἐπικάμψας ὥς ἐπὶ τὰς πύλας ἔν' οἱ αἰχμαλῶται ἦγον. (6) Ἀμύνταν δὲ καὶ Φιλώταν καὶ Κοῖνον τὴν ἄλλην στρατιὰν ὥς ἐπὶ τὸ πεδίον ἄγειν καὶ τὸν ποταμὸν ὃν ἔχρην περᾶσαι ἰόντι ἐπὶ Πέρσας γεφυροῦν ἐκέλευσεν· αὐτὸς δὲ ἤει ὁδὸν χαλεπὴν καὶ τραχεῖαν καὶ ταύτην δρόμῳ τὸ πολὺ ἤγε. Τὴν μὲν δὴ πρῶτην φυλακὴν τῶν βαρβάρων πρὶν φάους ἐπιπεσὼν διέφθειρε καὶ τῶν δευτέρων τοὺς πολλοὺς· (7) τῆς τρίτης δὲ οἱ πλείους διέφυγον, καὶ οὐδὲ οὗτοι ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Ἀριοβαρζάνου ἔφυγον, ἀλλ' αὐτόθεν ὥς εἶχον ἐς τὰ ὄρη πεφοδῆμένοι, ὥστε ἐλαθεν ὑπὸ τὴν ἑω ἐπιπεσὼν τῷ στρατοπέδῳ τῶν πολεμίων. Καὶ ἅμα μὲν προσέβαλλε τῇ τάφρῃ, ἅμα δὲ αἱ σάλπιγγες ἐσήμουν τοῖς ἀμφὶ Κράτερον, καὶ Κράτερος προσῆγε τῷ προτειχίσματι. (8) Οἱ πολεμιοὶ δὲ πάντοθεν ἀμφὶ βολαὶ γιγνώμενοι οὐδὲ ἐς χεῖρας ἐλθόντες ἔφυγον, ἀλλὰ πανταχόθεν γὰρ εἰργοντο, τῇ μὲν Ἀλεξάνδρου ἐπικειμένου, ἄλλη δὲ τῶν ἀμφὶ Κράτερον περαιομένων, ὥστε

Posthæc Alexander sarcinas et impedimenta Thessalosque equites ac socios et mercenarios externos reliquumque exercitum gravioris armaturæ cum Parmenione mittit, qui eos in Persas via curribus apta ducat. (2) Ipse peditatu Macedonum secum sumpto equitatuque amicorum atque equitibus antecursoribus simulque Agrianis et sagittariis, per montana citatim iter facit. Postquam vero ad pylas Persidis ventum est, Ariobarzanem ibi reperit Persarum satrapam, cumpeditum prope quattuor millibus, equitibus circiter septingentis, ipsasque fauces muro clausisse, et juxta murum castris positus transitu prohibere Alexandrum instituisse.

3. Primo itaque adventu ibi castra locat: postero autem die instructo exercitu muri oppugnationem aggreditur. Cæterum quum ob asperitatem loci difficillima expugnatio fore videretur, quod sui multa vulnera excipiebant, partim ex editioribus locis partim ex machinis icti, tum quidem temporis exercitum ab oppugnatione revocavit. (4) Pollicentibus autem captivorum nonnullis, sese alia via circumducturos, qua juxta pylas introitus pateret, ut audivit tramites illos arduos angustosque esse, Craterum in castris relinquit, ad ejus agmen Meleagri etiam copiis et sagittariorum nonnullis atque equitibus quingentis adjunctis. (5) Huic imperat, ut simul ac se pertransisse senserit et Persarum castris imminere, (quod quidem haud difficulter ex tubarum clangoribus sensurus esset) impetum in murum faciat. Ipse per noctem ad centum stadia progressus, assumptis scutatis et Perdicaæ agmine sagittariisque expeditioribus et Agrianis atque ex amicis turma regia, additaque his tetrarchia equestri una, flexo itinere ad pylas contendit, ea qua captivi ducebant via. (6) Amyntam autem, Philotam et Coenum reliquum exercitum per plana ducere jubet. Flumen præterea, quod in Persiam euntibus transeundum erat, ponte jungi mandat. Ipse viam difficilem asperamque persequitur, eamque magna ex parte cursu peregit. Quumque ad primam barbarorum stationem ante lucem venisset, custodes trucidat. Secundæ deinde stationis custodibus etiam plerisque cæsis, (7) quum ad tertiam venit, complures diffugerunt, sed ne hi quidem in castra Ariobarzanis fugerunt: sed inde in montes, prout quisque potuit, sese metu perculti proripuerunt: adeo ut sub auroram inopinato castra hostium sit adortus. Simulac ad fossam castrorum perventum est, Craterus signo tubæ exaudito, impetum in murum facit. (8) Hostes summa consilii inopia laborantes, ne tentata quidem pugna in fugam vertuntur. Cæterum quum omni ex parte intercluderentur, hac enim Alexander premebat, illac Crateri copiarum infestæ occurre-

ἡναγκάσθησαν οἱ πολλοὶ αὐτῶν ἐς τὰ τεῖχη ἀποστρέ-
ψαντες φεύγειν· εἶγτο δὲ καὶ τὰ τεῖχη πρὸς τῶν Μα-
κεδόνων ᾗδῃ. (9) Ἀλέξανδρος γὰρ τοῦτο αὐτὸ ὅπερ
ἑνέβη ὑποτοπήσας Πτολεμαῖον ἀπολεοῖται αὐτοῦ,
ἔχοντα τῶν πεζῶν ἐς τρισχίλους, ὥστε οἱ μὲν πλείστοι
τῶν βαρβάρων ἐν χειρὶ πρὸς τῶν Μακεδόνων κατεκό-
πησαν· οἱ δὲ καὶ ἐν τῇ φυγῇ, φοβεῖσθαι γενομένη, κατὰ
τῶν κρημνῶν ῥίψαντες ἀπώλοντο· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀριο-
βαρζάνης ζὺν ὀλίγοις ἱππεῦσιν ἐς τὰ ὄρη ἀπέφυγεν.
10 10. Ἀλέξανδρος δὲ σπουδῇ αὐθις ἦγεν ὡς ἐπὶ τὸν
ποταμόν, καὶ καταλαβάνει ἡδὴ πεποιημένην ἐπ' αὐ-
τοῦ γέφυραν, καὶ διαβάσει ζὺν τῇ στρατιᾷ εὐπετῶς.
Ἐντεῦθεν δὲ αὐθις σπουδῇ ἤλαυνεν ἐς Πέρσας, ὥστε
ἔφθῃ ἀφικέσθαι πρὶν τὰ χρήματα διαρπάσασθαι τοὺς
15 φύλακας. Ἐλαβὼ δὲ καὶ τὰ ἐν Πασαργάδαις χρήματα
ἐν τοῖς Κύρου τοῦ πρώτου θησαυροῖς. (11) Σατράπην
μὲν δὲ Περσῶν κατέστησε Φρασαστόρην τὸν Ῥεομίθρου
παῖδα· τὰ βασιλεία δὲ τὰ Περσικὰ ἐνέπρησε, Παρ-
μενίωνος σὺν ζυμβουλεύοντος, τὰ τε ἄλλα [καὶ] ὅτι
20 οὐ καλὸν αὐτοῦ κτήματα ᾗδῃ ἀπολλύναι, καὶ ὅτι οὐχ
ὡσαύτως προσέζουσιν αὐτῷ οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀνθρω-
ποι, ὥς οὐδὲ αὐτῷ ἐγνωκότες κατέχειν τῆς Ἀσίας τὴν
ἀρχήν, ἀλλὰ ἐπελθεῖν μόνον νικῶντα. (12) Ὁ δὲ τιμωρή-
σασθαι ἐθέλει Πέρσας ἐφασκεν ἄνθ' ὧν ἐπὶ τὴν Ἑλ-
25 λάδα ἐλάσαντες τὰς τε Ἀθήνας κατέσκαψαν καὶ τὰ ἱερὰ
ἐνέπρησαν, καὶ ὅσα ἄλλα κακὰ τοὺς Ἕλληνας εἰργά-
σαντο, ὑπὲρ τούτων δίκας λαβεῖν. Ἀλλ' οὐδ' ἐμοὶ δο-
κεῖ σὺν νῷ ὁρᾶσαι τοῦτό γε Ἀλέξανδρος οὐδὲ εἶναι τις
αὕτη Περσῶν τῶν πάλαι τιμωρία.

ΚΕΦ. ΙΘ'.

30 Ταῦτα δὲ διαπραξάμενος προὔχρει ἐπὶ Μηδίας·
ἐκεῖ γὰρ ἐπυνθάνετο εἶναι Δαρεῖον. Γνώμην δὲ πε-
ποίητο Δαρεῖος, εἰ μὲν ἐπὶ Σούσων καὶ Βαβυλῶνος
μὲνοι Ἀλέξανδρος, αὐτοῦ προσμένειν καὶ αὐτὸς ἐν Μη-
θοῖς, εἰ δὲ τι νεωτερισθεῖ τῶν ἄμφ' Ἀλέξανδρον· εἰ δ'
35 ἐλαύνει ἐπ' αὐτόν, αὐτὸς δὲ ἄνω ἰέναι τὴν ἐπὶ Παρθυαίους
τε καὶ Ὑρκανίαν, ἔστε ἐπὶ Βάκτρα τὴν τε χώραν φθείρων
πᾶσαν καὶ ἄπορον ποιῶν Ἀλέξανδρον τὴν πρόσω δόδον. (2)
Τὰς μὲν δὴ γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην τὴν ἐτι ἄμφ' αὐτόν
κατασκεύην καὶ τὰς ἀρμαμάξας ἐπὶ τὰς Κασπίας καλου-
40 μένας πύλας πέμπει· αὐτὸς δὲ ζὺν τῇ δυνάμει ἥτις ἐκ τῶν
παρόντων ἑνεῖλετο αὐτῷ προσμένειν ἐν Ἐκβατάνοις.
Ταῦτα ἀκούων Ἀλέξανδρος προὔχρει ἐπὶ Μηδίας. Καὶ
Παραϊτάκας μὲν ἐς τὴν χώραν αὐτῶν ἐμβαλὼν κατεστρέ-
ψατο καὶ σατραπεύειν ἔταξεν αὐτῶν Ὁξάθρην τὸν Ἀ-
45 βουλίτου τοῦ [πρότερον] Σούσων σατράπου παῖδα· (3)
αὐτὸς δὲ ὡς ἡγγέλθη κατὰ τὴν δόδον ὅτι ἐγνωκὼς εἴη Δα-
ρεῖος ἀπαντᾷν τε αὐτῷ ἑς ἐς μάχην καὶ αὐθις διακιν-
δυνεύειν (Σκύθας τε γὰρ αὐτῷ ἤκειν καὶ Καδουσίους
συμμάχους), τὰ μὲν ὑποψύγια καὶ τοὺς τούτων φύλακας
καὶ τὴν ἄλλην κατασκεύην ἐπεσθαι ἐκέλευσε· τὴν

bant, plerique eorum muros cursu repetere sunt coacti :
et jam Macedones muros occuparant. (9) Alexander enim
id ipsum quod evenerat ante suspicatus, Ptolemæum eo
loci cum peditum tribus millibus reliquerat. Maxima ita-
que barbarorum pars a Macedonibus trucidata est : alii
fuga terroris plena, in præcipitia delapsi, periire. Ario-
barzanes cum paucis equitibus in montes effugit.

10. Alexander rursus ad flumen celeriter profectus, ponte
jam perfecto facile omnem exercitum transmittit. Inde ma-
gnis itineribus in Persas contendit, ut adveniret priusquam
regii thesauri ab custodibus diriperentur. Cepit et apud
Pasargadas pecunias, quæ in thesauris Cyri prioris erant.
(11) Persis satrapam constituit Phrassortem Rheomithris
filium. Regiam autem Persarum incendit, suadente Par-
menione ut intactam eam servaret, tum quod pulchrum
non esset possessiones virtute sua partas disperdere, tum
alias ob causas, tum quod Asiaticos minus benevolos ob id
factum esset habiturus, existimaretur illum Asiam retinere
nolle, sed tantum obire eam victorem. (12) Alexander se
Persarum facinus ulcisci velle respondit, quod quum in
Græciam cum exercitu venissent, Athenas subverterant,
templaque incenderant, aliaque multa in Græcos perpe-
trarant. Cæterum neque mihi prudenter hoc ab Alexandro
factum videri potest, neque ulla de veteribus Persis hac
ratione ultio sumpta fuisse.

CAP. XIX.

His rebus ita gestis, Alexander in Mediam movit : ibi
enim Darium esse acceperat. Darius vero ita apud se sta-
tuerat, si apud Susas et Babylonem hæreret Alexander,
ipsum quoque apud Medos opperiri, num forte novi aliquid
accideret in rebus Alexandri : si vero in se exercitum
duceret, in Parthiam et Hyrcaniam usque ad Bactra
se recipere, totaque regione vastata omnem Alexandro pro-
grediendi potestatem præripere. (2) Et mulieres, reli-
quumque apparatus universum quem penes se habe-
bat, vehiculaque omnia ad pylas Caspias mittit : ipse cum
copiis quas pro tempore collegerat, in Ecbatanis exspe-
clabat. Quibus cognitis Alexander in Mediam progredi-
tur : et Parætas quidem, impetu in eorum regionem
facto, subegit, satrapamque iis dedit Oxathrem Abuliti
filium, qui [antea] apud Susas satrapatum gesserat. (3)
Quumque Alexandro in itinere nuntiaretur Darium ei ob-
viam ire statuuisse, denuoque prælii fortunam experiri velle
(Scythas enim et Cadusios ei auxilio venire), impeditentis
eorumque præsidio et reliquo apparatu subsequi jussus,
reliquas copias secum ducens instructa acie ad pugnandum
processit, (4) et duodecimis castris in Mediam pervenit,

στρατιάν δὲ τὴν ἄλλην ἀναλαβὼν ἦγεν ἰσταλμένους
ὡς ἐς μάχην. (4) Καὶ ἀφικνεῖται δωδεκάτῃ ἡμέρᾳ ἐς
Μηδίαν. Ἐνθα ἔμαθεν οὐκ οὖσαν ἀξίωμαχον δύναμιν
Δαρείῳ οὐδὲ Καδουσίους ἢ Σκύθας αὐτῷ συμμάχους
ἔχοντας, ἀλλ' ὅτι φεύγειν ἐγνωκώς εἴη Δαρεῖος· ὃ δὲ
ἔτι μᾶλλον ἦγε σπουδῇ. Ὡς δὲ ἀπεῖχεν Ἐκβατάνων
8 ὁσον τριῶν ἡμερῶν ὁδόν, ἐνταῦθα ἀπήντα αὐτῷ Βι-
σθάνης ὁ Ὀχου παῖς, τοῦ πρὸ Δαρείου βασιλεύσαντος
Περσῶν. (5) καὶ οὗτος ἀπήγγειλεν ὅτι Δαρεῖος ἐς πέμ-
10 πτην ἡμέραν εἴη πεφευγώς, ἔχων τὰ τε χρήματα ἐκ
Μήδων ἐς ἑκτακισχίλια τάλαντα καὶ στρατιάν ἱππέας
μὲν ἐς τρισχίλιους, πεζοὺς δὲ ἐς ἑξακισχίλιους.

Ἐλθὼν δὲ ἐς Ἐκβάτανα Ἀλέξανδρος τοὺς μὲν Θε-
ταλοὺς ἱππέας καὶ τοὺς ἄλλους ζυμμάχους ἀποπέμπει
15 ὁπίσω ἐπὶ θάλασσαν, τὸν τε μισθὸν ἀποδοὺς αὐτοῖς ἐν-
τελῇ τὸν ζυντεταγμένον καὶ δισχίλια παρ' αὐτοῦ τάλαντα
ἐπιδοὺς· (6) ὅστις δὲ ἰδίᾳ βούλοιτο εἶμι μισθοφορεῖν
παρ' αὐτῷ, ἀπογράφεσθαι ἐκέλευσε· καὶ ἐγένοντο οἱ
ἀπογραφεύμενοι οὐκ ὀλίγοι. Ἐπόκιλλον δὲ τὸν Πο-
20 λυειδοῦς ἔταξε καταγαγεῖν αὐτοὺς ὡς ἐπὶ θάλασσαν,
ἱππέας ἄλλους ἔχοντα ἐς φυλακὴν αὐτῶν· οἱ γὰρ Θε-
σσαλοὶ τοὺς ἱπποὺς αὐτοῦ ἀπέδοντο. Ἐπέστειλε δὲ καὶ
Μέννητι, ἐπειδὴν ἀφίκνεται ἐπὶ θάλασσαν, ἐπιμεληθῆ-
ναι ὅπως ἐπὶ τριηρῶν κομισθῇσονται ἐς Εὐβοίαν. (7)
25 Παρμενίωνα δὲ προσέταξε τὰ χρήματα τὰ ἐκ Περσῶν
κομιζόμενα εἰς τὴν ἄκραν τὴν ἐν Ἐκβατάνοις κατα-
θέσθαι καὶ Ἀρπάλῳ παραδοῦναι. Ἀρπάλον γὰρ ἐπὶ
τῶν χρημάτων ἀπέλιπε καὶ φυλακὴν τῶν χρημάτων
Μακεδόνας ἐς ἑξακισχίλιους καὶ ἱππέας καὶ ψιλοὺς
30 ὀλίγους· αὐτὸν δὲ Παρμενίωνα τοὺς ξένους ἀναλαβόντα
καὶ τοὺς Θρᾷκας καὶ ὅσοι ἄλλοι ἱππεῖς ἔξω τῆς ἱππου
τῆς ἐταιρικῆς παρὰ τὴν χώραν τὴν Καδουσίαν ἐλαύνειν
ἐς Ὑρκανίαν. (8) Κλείτῳ δὲ τῷ τῆς βασιλικῆς Ἰλῆς
ἡγεμόνι ἐπέστειλεν, ἐπειδὴν ἐκ Σούσιων ἐς Ἐκβάτανα
35 ἀφίκεται (καταλείπειτο γὰρ ἐν Σούσις ἀβρῶστων),
ἀναλαβόντα τοὺς Μακεδόνας τοὺς ἐπὶ τῶν χρημάτων
τότε ὑπολειφθέντας, ἵνα τὴν ἐπὶ Παρθυαίους, ἵνα καὶ
αὐτὸς ᾗξειν ἔμελλεν.

ΚΕΦ. Κ'.

Αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὴν τε ἱππον τῶν ἐταίρων καὶ
40 τοὺς προδρόμους καὶ τοὺς μισθοφόρους ἱππέας, ὃν
Ἐρίγνιος ἡγεῖτο, καὶ τὴν φάλαγγα τὴν Μακεδονικὴν
ἔξω τῶν ἐπὶ τοῖς χρήμασι ταχθέντων καὶ τοὺς τοξότας
καὶ τοὺς Ἀγριαῖνὰς ἔλαυνεν ὡς ἐπὶ Δαρεῖον. Καὶ αὐτῷ
κατὰ τὴν ὁδὸν σπουδῇ γιγνομένην τῶν τε στρατιωτῶν
45 πολλοὶ κάμνοντες ὑπελείποντο καὶ ἱπποὶ ἀπέθνησκον·
(2) ἀλλὰ καὶ ὡς ἦγε, καὶ ἀφικνεῖται ἐς Πάγας ἐνδεκάτῃ
ἡμέρᾳ. Διέχει δὲ ὁ χῶρος οὗτος ἀπὸ τῶν Κασπίων
πυλῶν ὁδὸν ἡμέρας μιάς ἐλαύνοντι ὡς Ἀλέξανδρος ἦγε.
Δαρεῖος δὲ ἐφθάκει ἤδη παρεληλυθὼς εἰς τὴν πυλῶν
50 τῶν Κασπίων. Τῶν δὲ ζυμμευγόντων Δαρείῳ πολλοὶ

ubi Dario non eas esse copias quibus prælio decernere pos-
set cognovit, et neque Cadusios neque Scythas ei auxilio
venire, et Darium omnem potius in fuga spem collocasse.
Quapropter majore celeritate Alexander in eum contende-
bat. Quumque ab Ecbatanis trium dierum itinere abesset,
Bisthanem Ochi filium, qui ante Darium in Perside regna-
rat, obvium habuit. (5) Is Alexandro nuntiavit, quintum
jam diem esse ex quo Darius fugisset, pecunia ex Media
ad vii. m. talentum secum ablata, cum exercitu equitum
trium millium, peditum sex millium.

Alexander ubi Ecbatana venit, Thessalos equites alios-
que socios in maritimam oram remisit, ac præter integrum
stipendium duo millia talentum militibus donat. (6) Quicun-
que autem illorum viritim stipendia denuo mereri vellent,
conscribi jussit. Neque pauci nomen dederunt. Reliquos per
Epocillum Polyidis F. ad mare deduci jubet, alio equitum
præsidio adjuncto. Thessali enim equos ibi reddiderunt. Me-
neti etiam per literas mandat, ut quum ad mare pervenerint,
navibus in Eubœam transvehendos curet. (7) Parmenioni quo-
que negotium dat, uti pecuniam omnem ex Persis allatam in
arce quæ in Ecbatanis deponat, et Harpalo custodiendam tra-
dat, quem super thesauros ibi cum præsidio sex millium
Macedonum, et equitibus levisque armaturæ militibus
nonnullis reliquit. Parmenionem vero ipsum assumptis
exteris et Thracibus reliquoque equitatu præterquam ami-
corum, secus Cadusiorum fines in Hyrcaniam mittit. (8)
Clito autem regis turmæ duci scribit, ut quum Susis Ecba-
tana venisset, (ibi enim valetudinis causa relictus erat)
receptis Macedonibus qui pecuniarum præsidio positi fue-
rant, in Parthos moveat, quo et ipse venturus erat.

CAP. XX.

Alexander assumpto equitatu amicorum et antecur-
soribus equitibusque mercede conductis, quos Erigyus du-
cebat, et phalange Macedonica, iis exceptis qui pecunia-
rum præsidio relictis fuerant, sagittariis etiam et Agrianis
sibi conjunctis, in Darium movit. Quumque summa
festinatione contenderet, multi in itinere milites præ lassi-
tudine relictis, multi etiam equi extincti sunt. (2) Ale-
xander nihilo secius institutum iter urgebat, et undecimis
castris Rhagas pervenit. Distat hic locus unius diei itinere
a Caspiis pylis, equitanti ita ut Alexander ducebat. Da-
rius vero Caspias portas jam intraverat: sed eorum qui

μὲν ἀπολιπόντες αὐτὸν ἐν τῇ φυγῇ ἐπὶ τὰ αὐτῶν ἑκαστοὶ ἀπεχώρουν, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ Ἀλεξάνδρῳ σφᾶς ἐνεδίδσαν. (3) Ἀλεξάνδρος δὲ ὡς ἀπέγνω κατὰ πόδας αἰρήσειν Δαρεῖον, μείνας αὐτοῦ πέντε ἡμέρας καὶ 5 ἀναπαύσας τὸν στρατὸν, Μηδίας μὲν σατράπην ἀπέδειξεν Ὀξοδάτην, Πέρσων ἄνδρα, δὲ ἐτύγχανε πρὸς Δαρείου ξυνηλιγμένους καὶ ἐν Σούσοις εἰργόμενος· τοῦτο αὐτῷ ἐς πίστιν ἦν πρὸς Ἀλέξανδρον· (4) αὐτὸς δὲ ὡς ἐπὶ Παρθυαίους ἦγε. Καὶ τῇ μὲν πρώτη πρὸς 10 ταῖς Κασπίαις πύλαις ἐστρατοπέδευσε· τῇ δευτέρᾳ δὲ εἰσω παρῆλθε τῶν πυλῶν ἔστε οἰκούμενα ἦν. Ἐπισιτισόμενος δὲ αὐτόθεν, ὅτι ἔρημον τὴν πρόσω χώραν ἤκουεν, ἐς προνομὴν ἐκπέμπει Κοῖνον ξὺν ἱππεύσιν τε καὶ τῶν πεζῶν ὀλίγοις.

ΚΕΦ. ΚΑ'.

15 Καὶ ἐν τούτῳ ἀφικνεῖται παρ' αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Δαρείου στρατοπέδου Βαγιστάνης, Βαβυλωνίος ἀνὴρ, τῶν γνωρίμων, καὶ ξὺν τούτῳ Ἀντίβηλος τῶν Μαζαίου παίδων· οὗτοι ἀπήγγειλαν ὅτι Ναβαρζάνης τε, χιλιάρχης τῶν ξὺν Δαρείῳ φευγόντων ἱππέων, καὶ Βῆσσης ὁ Βακτρίων 20 σατράπης καὶ Βαρσαέντης ὁ Ἀραχώτων καὶ Δράγγων σατράπης ξυνηλιγότες εἰεν Δαρεῖον. (2) Ταῦτα ἀκούσας Ἀλεξάνδρος ἐτι μάλλον ἦγε σπουδῇ, τοὺς ἐταίρους μόνους ἔχων ἀμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς προδρόμους ἱππέας καὶ τῶν πεζῶν τοὺς εὐρωστοτάτους τε καὶ κουφοτάτους 25 ἐπιλεξιμένους, οὐδὲ τοὺς ἀμφὶ Κοῖνον προσμείνας ἐκ τῆς προνομῆς ἐπανελθεῖν. Ἐπὶ δὲ τοῖς ὑπολειπομένοις ἐπιστήσας Κράτερον προστάττει ἐπεσθαι μὴ μακρὰς ὁδοὺς ἀγοντα. (3) Οἱ δὲ ἀμφ' αὐτὸν τὰ θπλα εἶχον μόνον καὶ οὐο ἡμερῶν σιτία. Ἐλθὼν δὲ τήν τε νύκτα 30 ὅλην καὶ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας μέχρι μεσημβρίας, ὀλίγον χρόνον ἀναπαύσας τὸν στρατὸν αὐθις ἔπει ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ἅμα ἡμέρᾳ ὑποφαινούσῃ παρῆν εἰς τὸ στρατόπεδον, θέν ἀφωρμήκει ὀπίσω Βαγιστάνης. (4) Καὶ τοὺς μὲν πολεμίους οὐ κατέλαβε, Δαρείου δὲ πέρα 35 ἐπύθετο, αὐτὸν μὲν συνηλιγμένον ἀγεσθαι ἐφ' ἄρμα-μάξης, Βῆσσω δὲ ἀντὶ Δαρείου εἶναι τὸ κράτος καὶ ἡγεμόνα ὀνομάζεσθαι· Βῆσσον πρὸς τε τῶν Βακτρίων ἱππέων καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι βάρβαροι ξυνέφευγον Δαρείῳ, πλὴν Ἀρταβάζου καὶ τῶν Ἀρταβάζου παίδων καὶ τῶν 40 Ἑλλήνων τῶν μισθοφόρων· τούτους δὲ πιστοὺς εἶναι Δαρείῳ, καὶ εἶργειν μὲν τὰ γιγνόμενα οὐ δυνατοὺς εἶναι, ἐκτραπέντας δὲ ἔξω τῆς λεωφόρου ὁδοῦ ὡς ἐπὶ τὰ ὄρη ἵεναι κατὰ σφᾶς, οὐ μετέγοντας τοῖς ἀμφὶ Βῆσσον τοῦ ἔργου. (5) Γνώμην δὲ πεποιῆσθαι τοὺς ξυλλαβόντας Δα- 45 ρεῖον, εἰ μὲν διώκοντα σφᾶς Ἀλεξάνδρον πυθνόμενοιτο, παραδόντι Δαρεῖον Ἀλεξάνδρῳ καὶ σφίσι τι ἀγαθὸν εὐρίσκεισθαι· εἰ δὲ τὸ ἔμπαλιν ἐπανελθούτα μάθωιεν, τοὺς δὲ στρατιῶν δὲ ξυλλέγειν ὅσην πλείστην δύναμιντο καὶ διασώζειν ἐς τὸ κοινὸν τὴν ἀρχήν. Βῆσσον δὲ ἐν τῷ

fugientem comitabantur, plerique in domos suas sese recipiebant; non pauci etiam sese Alexandro dedebant. (3) Alexander deposita spe Darium ulla celeritate abs se comprehendi posse, quinque diebus ibi substitit, recreatoque exercitu Oxodatem hominem Persam Mediæ satrapam constituit, qui a Dario captus apud Susas in custodia habitus fuerat; hoc ei fidem apud Alexandrum conciliabat. (4) Inde in Parthos exercitum duxit: ac primo quidem die juxta Caspias pylos castra posuit: postridie ipsas pylos ingressus proficiscitur quousque loca cultoribus frequentia erant. Commeatum autem illic paraturus, quod interior rem regionem incultam esse audisset, Cœnum cum equitatu exiguoque peditatu frumentatum mittit.

CAP. XXI.

Inter hæc Bagistanes Babylonius vir illustris, et cum eo Antibelus unus ex Mazæi filijs e Darii exercitu ad Alexandrum venerunt, nunciantes Nabarzanem, mille equitum qui cum Dario fugerant præfectum, et Bessum, Bactrianorum satrapam, ac Barsaentem, Arachotorum et Drangorum satrapam, Darium in custodia tenere. (2) Quo audito Alexander majore adhuc celeritate sibi utendum putavit, amicis tantum equitibusque antecursoribus ac peditum fortissimis simul atque expeditissimis delectis, non exspectato Corni, qui frumentatum iverat, reditu. Reliquo exercitui Craterum præficiens, mandat ut itinera moderatius faciat. (3) Qui cum ipso ibant, arma solum et duorum dierum cibaria gerebant. Tota itaque nocte et postero die ad meridiem usque continuato itinere, aliquantulum temporis militi ad quietem dedit. Inde rursus tota nocte progressus, diluculo in ea castra pervenit, unde Bagistanes discesserat. (4) et hostes quidem ibi nactus non est. De Dario autem certior factus est captivum illum in curru portari, Bessum loco Darii imperium obtinere, et a Bactrianis equitibus aliisque barbaris qui cum Dario fugerant, ducem nominari, præterquam ab Artabazo et Artabazi filijs Græcisque mercenariis. Hos fidos perpetuo in Darium fuisse, neque tamen ea quæ accidissent impedire potuisse; eosque a publica via deflexos, montes petere, nec cum Besso consilia communicare. (5) Præterea eos qui Darium cepissent ita secum statuisset, ut si audiant Alexandrum se insequi, Darium tradant et rebus suis consulant, sin retrocessisse intelligant, exercitum quam possint maximum conscribant, et communi inter se ope imperium tueantur. Bessum in præsentia exercitus ducem designatum esse ob eam necessitu-

παρόντι ἐξηγεῖσθαι κατ' οἰκείωτά τε τὴν Δαρείου καὶ
 81 οὐτὶ ἐν τῇ αὐτοῦ σατραπείᾳ τὸ ἔργον ἐγίγνετο.

α. Ταῦτα ἀκούσαντι Ἀλεξάνδρῳ ἀνὰ κράτος διωκτὴς
 ἐφάνετο. Καὶ ἤδη μὲν ἐξέκαμνον οἱ τε ἄνδρες καὶ οἱ
 82 ἵπποι ἐπὶ τῇ ταλαιπωρίᾳ τῇ ζυγεῖ· ἀλλὰ καὶ ὡς
 ἦγε, καὶ διελθὼν ὁδὸν πολλὴν τῆς τε νυκτὸς καὶ τῆς
 ἐπὶ ταύτῃ ἡμέρας ἔστε ἐπὶ μεσημβρίαν ἀφικνεῖται ἐς
 83 τινὰ κώμην, ἵνα τῇ προτεραιᾷ ἐστρατοπεδεύεσσαν οἱ
 Δαρείον ἀγοντες. (7) Ἐνταῦθα ἀκούσας οὐτὶ νυκτὸς
 84 ποιεῖσθαι τὴν πορείαν ἐγνωσμένον εἶη τοῖς βαρβάροις,
 ἤλεγχε τοὺς προσχώρους εἰ δὴ τινα εἰδείεν ἐπιτομωτέ-
 85 ραν ὁδὸν ἐπὶ τοὺς φεύγοντας. Οἱ δὲ εἰδέναι μὲν ἔφα-
 σαν, ἐρήμην δὲ εἶναι τὴν ὁδὸν δι' ἀνυδρίαν. Ὁ δὲ ταύ-
 86 την ἀγειν ἐκέλευσε· καὶ γνοὺς οὐτὶ οὐχ ἔφονται οἱ πε-
 87 ζοὶ αὐτῷ σκουδῇ ἐλαύνοντι, τῶν μὲν ἱππέων ἐς πεντα-
 κοσίους κατεβίβασεν ἀπὸ τῶν ἱππων· τοὺς ἡγεμόνας
 δὲ τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐπιλεξάμενος τοὺς κρα-
 88 τιστευόντας ἐπιβῆναι τῶν ἱππων ἐκέλευεν οὕτως ὅπως
 οἱ πεζοὶ ὠπλισμένοι ἦσαν. (8) Νικάνορα δὲ τὸν τῶν
 89 ὑπασπιστῶν ἡγεμόνα καὶ Ἀτταλὸν τὸν τῶν Ἀγριάνων
 κατὰ τὴν ὁδὸν ἦντινα οἱ ἀμφὶ Βῆσσαν προῦκεχωρήκε-
 90 σαν τοὺς ὑπολειφθέντας ἀγειν ἐκέλευσε, καὶ τούτους ὡς
 κορυφώτατα ἐσταλμένους, τοὺς δὲ ἄλλους πεζοὺς ἐν τάξει
 91 ἔπασθαι. (9) Αὐτὸς δὲ ἀμφὶ δεξιὴν ἀγειν ἀρξάμενος
 92 δρόμῳ ἡγεῖτο· διελθὼν δὲ τῆς νυκτὸς σταδίου ἐς τε-
 τρακοσίους ὑπὸ τὴν ἑω ἐπιτυγχάνει τοῖς βαρβάροις
 93 ἀτάκτως ἰοῦσι καὶ ἀνόπλοις, ὥστε ὀλίγοι μὲν τινες ἀ-
 τῶν ὡς ἀμυνόμενοι ὤρμησαν· οἱ δὲ πολλοὶ εὐθὺς ὡς
 94 Ἀλεξάνδρῳ αὐτὸν κατεῖδον, οὐδὲ ἐς χεῖρας ἐλθόντες
 95 ἔφρουγον· καὶ οἱ τραπέντες ἐς ἀλκὴν ὀλίγων πεσόντων
 καὶ οὕτοι ἔφρουγον. (10) Βῆσσης δὲ καὶ οἱ ἐξ αὐτῷ
 96 τέως μὲν ἐφ' ἄρμαμάξης Δαρείον μετὰ σφῶν ἐκόμιζον·
 ὡς δὲ ὁμοῦ ἤδη ἦν Ἀλεξάνδρος, Δαρεῖον μὲν Ναβαρ-
 97 ζάνης καὶ Βαρσαέντης κατατρώσαντες αὐτοῦ ἀπέλιπον·
 98 αὐτοὶ δὲ ἔφρουγον σὺν ἱππεῦσιν ἑξακοσίους. Δαρεῖος δὲ
 99 ἀποθνήσκει ὀλίγον ὕστερον ἐκ τῶν τραυμάτων πρὶν
 100 ὁρῆναι Ἀλεξάνδρῳ.

ΚΕΦ. ΚΒ'.

Ἀλεξάνδρος δὲ τὸ μὲν σῶμα τοῦ Δαρείου ἐς Πέρσας
 101 ἐπέμφε, θάψαι κελεύσας ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις, κα-
 102 θάπερ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ πρὸ Δαρείου βασιλεῖς· σατρά-
 103 πην δὲ ἀπέδειξε Παρθυαίων καὶ Ὑρκανίων Ἀμμινά-
 104 πην Παρθυαῖον· ἦν δὲ οὗτος τῶν Αἰγυπτῶν ἐνδόντων
 105 Ἀλεξάνδρῳ μετὰ Μαζάκου. Τληπόλεμος δὲ Πυθορά-
 106 νους τῶν ἐταίρων ζυνετάχθη αὐτῷ σκοπεῖν τὰ ἐν Παρ-
 107 θυαίοις τε καὶ Ὑρκανίοις.

2. Τοῦτο τὸ τέλος Δαρεῖω ἐγένετο ἐπὶ ἀρχοντος Ἀ-
 108 θηναίοις Ἀριστοφῶντος μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος, ἀνδρὶ
 109 τὰ μὲν πολέμια, εἴπερ τινὶ ἄλλῳ, μαλθακῷ τε καὶ οὐ
 110 φρενήρει, εἰς δὲ τὰλλα οὐδὲν ἀνεπιεικὲς ἔργον ἀπο-
 111 δειξαμένῳ ἢ οὐδὲ ἐγγενόμενον αὐτῷ ἀποδείξασθαι, οὐτὶ

ARRIANUS.

dinem quæ ipsi cum Dario intercedebat, tum etiam quod
 in ejus satrapatu id perpetratum erat.

6. Hæc quum audisset Alexander, omni studio persequen-
 dam rem existimavit. Ac tametsi tam viri quam equi conti-
 nuato itineris labore defatigati essent, nihilo tamen minus ur-
 gebat. Magnoque itinere per noctem et insequentem diem
 ad meridiem usque confecto, in pagum quendam pervenit,
 ubi qui Darium ducebant pridie consederant. (7) Ibi certior
 factus barbaris statutum esse noctu iter ingredi, percontat-
 us est incolas, an aliquod viæ compendium nossent, qua
 fugientes assequi posset. Qui quidem se nosse affirmarunt,
 cæterum viam illam præ aquarum inopia desertam esse.
 Ipse nihilominus ut illac ducant imperat: quumque intelli-
 geret non posse pedites se festinanter equitantem sequi,
 equites circiter quingentos equis desilire jubet, et duces pe-
 ditum aliosque præstantissimos quosque; ita ut pedites ar-
 mati erant, equos conscendere. (8) Nicanori vero, scuta-
 torum præfecto, et Attalo, Agrianorum duci, per viam
 qua Bessus cum suis processerat, reliquos, qui quidem le-
 vissime armati essent, ut ducant injungit; ceteri pedites,
 ut composito agmine sequantur. (9) Ipse sub vesperum iter
 ingressus, citato agmine processit. Confectisque per no-
 ctem quadringentis stadiis, sub lucem barbaros incomposite
 procedentes atque inermes assecutus est. Pauci admodum
 ex iis restitere: plurimi statim conspecto Alexandro, an-
 tequam proelium experirentur in fugam vertuntur: ex iis ve-
 ro qui ad arma confugerunt cæsis nonnullis, reliqui terga
 verterunt. (10) Bessus autem ejusque comites interea
 Darium curru secum ducebant. At quum Alexander eorum
 tergo instaret, Nabarzanes et Barzaentes Darium ab ipsis
 vulneratum ibidem relinquunt, et cum dec equitibus sese
 in præcipitem fugam dedunt. Neque multo post Darius
 ex acceptis vulneribus priusquam ab Alexandro visus esset,
 interiit.

CAP. XXII.

Alexander Darii corpus ad Persas misit, ut in regis
 mausoleis, more reliquorum regum qui Darium anteces-
 serant, conderetur. Post hæc Amminapem Parthum,
 unum eorum qui cum Mazace Ægyptum tradiderant,
 Parthorum et Hyrcanorum satrapam constituit. Adjunxit
 autem illi Tlepoleum Pythoplanis filium, unum ex
 amicis, qui rerum Parthicarum et Hyrcanicarum simul
 curam gereret.

2. Atque hic quidem Dario vitæ exitus fuit, archonte
 Athenis Aristophonte, mense Hecatombæone: viro quod
 ad res bellicas attinet, si quis alius languido parumque
 prudenti: quod ad cetera, qui nihil iniqui in suos comi-

δμοῦ μὲν εἰς τὴν βασιλείαν παρελθεῖν, δμοῦ δὲ προσ-
πολεμείσθαι πρὸς τε Μακεδόνων καὶ τῶν Ἑλλήνων
ζυνέβη. Οὐκ οὐδὲ ἐθέλοντι ἐξῆν ἐτι ὑβρίζειν ἐς τοὺς
ὑπηκόους, ἐν μεῖζονι κινδύνῳ ἢ περ ἐκείνοι καθεστηκότες.
(3) Ζῶντι μὲν δὴ συμφοραὶ αὐτῷ ἄλλαι ἐπ' ἄλλαις ζυν-
ηνέχθησαν, οὐδὲ τις ἀναχωρῇ ἐγένετο ἐπειδὴ πρῶτον
ἐς τὴν ἀρχὴν παρῆλθεν· ἀλλὰ εὐθὺς μὲν τὸ τῶν σα-
τραπῶν ἐπὶ Γρανικῷ πταίσμα ζυνέβη τὸ ἱππικόν, εὐ-
θὺς δὲ Ἴωνία τε καὶ Αἰολίς εἶχοντο καὶ Φρύγες ἀμφό-
τεροι καὶ Λυδία καὶ Κᾶρες πλὴν Ἀλικαρνασσέων· (4)
ὀλίγον δὲ ὕστερον καὶ Ἀλικαρνασσὸς ἐξήρητο, ἐπὶ δὲ ἡ
παράλια πᾶσα ἔσπε ἐπὶ τὴν Κιλικίαν· ἐνθεν δὲ ἡ αὐ-
τοῦ ἐπ' Ἰσσοῦ ἤσσαν, ἵνα τὴν τε μητέρα αἰχμαλωτισθεῖ-
σαν καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας ἐπείδεν· ἐπὶ
15 τῷδε Φοινίκῃ τε ἀπώλετο καὶ Αἴγυπτος πᾶσα· ἐπὶ δὲ
αὐτὸς ἐν Ἀρβήλοισι ἐφυγέ τε ἐν πρώτοις αἰσχυρῶς καὶ
στρατιὰν πλείστην παντὸς τοῦ βαρβαρικοῦ γένους ἀπώ-
λεσε· (5) φυγὰς τε ἐκ τούτου τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς πλανώ-
μενος, καὶ τελευταῖον πρὸς τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἐς τὰ ἔσχατα
20 προδοθείς, βασιλεύς τε ἐν τῷ αὐτῷ καὶ δεσμώτης ζὺν
ἀτιμίᾳ ἀγόμενος, τέλος δὲ πρὸς τῶν οἰκειοτάτων ἐπι-
βουλεύεις ἀπώλετο. Ζῶντι μὲν Δαρείῳ τοιαῦτα ζυν-
ηνέχθη· τελευτῆσαντι δὲ ταρῇ τε ἡ βασιλικὴ καὶ τῶν
παιδῶν ὅποια καὶ βασιλεύοντος αὐτοῦ τροφή τε Ἀλε-
25 ξάνδρου καὶ παιδευσίς, καὶ γαμβρὸς Ἀλέξανδρος.
Ὅποτε δὲ ἐτελευταίον ἐγενόνη ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.

ΚΕΦ. ΚΓ'.

Ἀλέξανδρος δὲ τοὺς ὑπολειφθέντας ἐν τῇ διώξει τῆς
στρατιᾶς ἀναλαβὼν ἐς Ὑρκανίαν προῦχώρει. Κεῖ-
ται δὲ ἡ Ὑρκανία χώρα ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ τῆς
30 ἐπὶ Βάκτρα φερούσης· καὶ τῇ μὲν ὁρεσιν ἀπείργεται
δασείαι καὶ ὑψηλοῖς, τὸ πεδῖον δὲ αὐτῆς καθήκει ἔσπε
ἐπὶ τὴν μεγάλην τὴν ταύτη θάλασσαν. Ταύτην δὲ
ἦγεν, ὅτι ταύτη τοὺς ξένους τοὺς ἀμφὶ Δαρείον διαπε-
φυγέναι ἐς τὰ τῶν Ταπούρων ὄρη ἐπύθετο καὶ αὐτοὺς
35 ἅμα τοὺς Ταπούρους χειρῶσόμενος. (2) Τριχῇ δὲ διε-
λὼν τὸν στρατὸν αὐτὸς μὲν τὴν ἐπιτομωτάτην καὶ χα-
λεπωτάτην ἡγήσατο, τὸ πλείστον καὶ ἅμα τὸ κουφότα-
τον τῆς δυνάμεως ἄγων· Κράτερον δὲ τὴν τε αὐτοῦ τάξιν
ἔχοντα καὶ τὴν Ἀμύντου καὶ τῶν τοξοτῶν ἔστιν οὗς
40 καὶ ὀλίγους τῶν ἱππέων ἐπὶ Ταπούρων ἔστειλεν· Ἐρί-
γειον δὲ τοὺς τε ξένους καὶ τὴν λοιπὴν ἱππὸν ἀναλα-
βόντα τὴν λεωφόρον τε καὶ μακροτέραν ἡγεῖσθαι ἐκέ-
λευσε, τὰς ἀμάξας καὶ τὰ σκευοφόρα καὶ τὸν ἄλλον
ὁμιλον ἄγοντα.
45 3. Ὑπερβαλὼν δὲ τὰ πρῶτα ὄρη καὶ καταστρατο-
πεδεύσας αὐτοῦ, ἀναλαβὼν τοὺς τε ὑπασπιστάς καὶ τῆς
Μακεδονικῆς φάλαγγος τοὺς κουφοτάτους καὶ τῶν τοξο-
τῶν ἔστιν οὗς, ἥτις χαλεπὴν ὁδὸν καὶ δύσπορον, φύλακας
τῶν ὁδῶν καταλιπὼν ἵνα σφαλερόν τι αὐτῷ ἐφαίνετο,
50 ὥς μὴ τοῖς ἐπομένοισι κατ' ἐκεῖνο ἐπιθόιντο οἱ τὰ ὄρη

miserit, aut certe potestatem committendi non habuerit.
Nam simulac regnare cupit, statim a Macedonibus et
Græcis bello laceratus est. Quocirca ne volenti quidem
integrum erat subditos sibi injuria afficere, quum ipse in
majore periculo quam ipsi versaretur. (3) Quamdiu in vivis
fuit, aliæ illum ex aliis calamitates exceperunt, neque ulla
intermissio aut requies fuit, ex quo primum ad regnandum
accessit. Nam statim initio equestris illa satraparum ad Grani-
cum amnem clades accidit : mox Ioniam et Æoliam amisit
et utramque Phrygiam, Lydiam quoque et Cariam, præter
Halicarnassenses : (4) sed paulo post ipsa etiam Halicarnas-
sus erepta est ; deinde universa regio maritima ad Ciliciam
usque. Post hæc ingentem illam apud Issum cladem ac-
cepit, in qua mater, uxor ac liberi ejus capti sunt ; deinde
Phœnicia atque Ægyptus imperio ejus detractæ ; postea
ipse in Arbelis primus turpiter fugit, et ingentem exer-
citus ex omni barbarorum gente amisit. (5) Inde profu-
gus e suo regno errans, et ad postremum ab iis qui circa
eum erant, pessime proditus, eodemque tempore et rex et
captivus cum ignominia ductus, tandem ab intimis sibi ex
insidiis cæsus interiit. (6) Hæc quidem omnia viventi Dario
acciderunt : ac contra mortuo regia sepultura, liberorum
perinde atque ipso regnante educatio atque institutio ab
Alexandro, et Alexander gener contigit. Mortuus est an-
nos natus circiter quinquaginta.

CAP. XXIII.

Alexander autem, iis quos in persequenda fuga post se
reliquerat assumptis, in Hyrcaniam movit. Sita porro est
Hyrcania ad lævam viæ quæ in Bactra ducit : atque ab una
quidem parte montibus densis ac præcelsis coercetur, ab
altera vero campus ejus in magnum mare quod illic est por-
rigitur. Hac Alexander exercitum ducebat, quod acceperat
externos milites, qui Darii stipendiis meruerant, in Tapu-
rorum montes confugisse, ipsos etiam Tapuros subjugare
statuens. (2) Tripartito itaque exercitu, ipse per brevissi-
mos difficillimosque tramites contendebat, maximam expe-
ditissimamque copiarum partem ducens ; Craterum autem
cum suo et Amyntæ agmine cumque equitibus ac sagitta-
riis nonnullis in Tapuros mittit. Erigium vero externos reli-
quumque equitatum via plana ceterum longiore ducere
jubet, cui currus atque impedimenta ac cæteram turbam
adjungit.

3. Superatis itaque primis montibus, castrisque ibi posi-
tis, ipse sumptis scutatis et Macedonicæ phalangis expeditis-
simis quibusque et sagittariorum nonnullis, viam perdis-
cilem atque impeditam ingressus est : dispositis per viam
præsidii, ubi quid periculi esse videbatur, ne barbari mon-
tani in eos qui sequebantur impetum facerent. (4) Ipse cum

ἔχοντες τῶν βαρβάρων. (4) Αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν τοξοτῶν διελθὼν τὰ στενὰ ἐν τῇ πεδίῳ κατεστρατοπέδευσε πρὸς ποταμῷ οὐ μεγάλῳ. Καὶ ἐνταῦθα ὄντος αὐτοῦ Να-
 5 βαρζάνης τε ὁ Δαρείου χιλιάρχης καὶ Φραταφέρνης ὁ Ὑρκανίας τε καὶ Παρθυαίων σατράπης καὶ ἄλλοι τῶν ἀμφὶ Δαρεῖον Περσῶν οἱ ἐπιφανέστατοι ἀφικόμενοι πα-
 ρέκοσαν σφᾶς αὐτούς. (6) Ὑπομείνας δὲ ἐν τῇ στρατο-
 πέδῳ τέσσαρας ἡμέρας ἀνέλαβε τοὺς ὑπολειφθέντας κατὰ
 τὴν ὁδόν, τοὺς μὲν ἄλλους ἀσφαλῶς διελθόντας, τοῖς δὲ
 10 Ἀγριαῖσιν ὀπισθοφυλακοῦσιν ἐπέθεντο οἱ ὄρειοι τῶν βαρ-
 βάρων, καὶ μείον ἔχοντες τῷ ἀκροβολισμῷ ἀπὸ πλάγης-
 σαν.

6. Ἄρας δὲ ἐντεῦθεν προῆει ὡς ἐφ' Ὑρκανίας εἰς Ζα-
 ὀράκαρτα, πόλιν Ὑρκανίων. Καὶ ἐν τούτῳ οἱ περὶ Κρά-
 15 τερον συνέμειξαν αὐτῷ, τοῖς μὲν ξένοις τοὺς Δαρείου οὐκ
 ἐντετυχηκότες, τὴν γῶραν δὲ ὅσῃ διαπεπορευμένοι
 ἦσαν τὴν μὲν βίαν, τὴν δὲ ἐνδιδόντων τῶν κατοικούντων
 προσκεποιημένοι. Ἐνταῦθα καὶ Ἐρίγνιος ἦκε ξὺν τοῖς
 σκευοφόροις καὶ ταῖς ἀμαξίαις. (7) Ὀλίγον δὲ ὕστερον
 20 Ἀρτάβαζος ἀφίκετο παρ' Ἀλεξάνδρῳ καὶ τῶν παίδων
 αὐτοῦ Κωφῇ καὶ Ἀριοβαρζάνης καὶ Ἀρσάμης καὶ ξὺν
 τούτοις παρὰ τῶν ξένων τῶν ξὺν Δαρείῳ πρέσβεις καὶ
 Αὐτοφραδάτης ὁ Ταπούρων σατράπης. Αὐτοφραδάτῃ
 μὲν δὴ τὴν σατραπείαν ἀπέδωκεν, Ἀρτάβαζον δὲ καὶ
 25 τοὺς παῖδας ἅμα οἱ ἐν τιμῇ ἤγε, τὰ τε ἄλλα ἐν τοῖς
 πρώτοις Περσῶν ὄντας καὶ τῆς ἐς Δαρεῖον πίστεως ἔνε-
 κα. (8) Τοῖς πρέσβεσι δὲ τῶν Ἑλλήνων δεομένοις σπει-
 σασθαί σφισιν ὑπὲρ τοῦ παντὸς ξενικοῦ ἀπεκρίνατο,
 ὁμολογίαν μὲν οὐκ ἂν ποιήσεσθαι πρὸς αὐτοὺς οὐδεμίαν·
 30 αὐτοὺς γὰρ μεγάλα τοὺς στρατευομένους ἐναντία τῇ
 Ἑλλάδι παρὰ τοῖς βαρβάροις παρὰ τὰ δόγματα τὰ Ἑλ-
 λήνων ἐκέλευσε δὲ ἔχειν ξύμπαντας καὶ παραδιδόναι
 σφᾶς αὐτοὺς ἐπιτρέποντας Ἀλεξάνδρῳ χρῆσθαι ὅτι καὶ
 βούλοιο ἢ αἰετῆσθαι ὅπῃ δύναιντο. (9) Οἱ δὲ ἐπιτρέ-
 35 πειν ἔρασαν σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους Ἀλεξάνδρῳ·
 ξυμπέμπειν τε ἐκέλευον τὸν ἡγησόμενον αὐτοῖς, ὡς
 ἀσφαλῶς διακομισθεῖεν παρ' αὐτόν· εἶναι δὲ ἐλέγοντο ἐς
 χιλίους καὶ πεντακοσίους. Καὶ Ἀλέξανδρος πέμπει
 Ἀνδρόνικον τὸν Ἀγέβρου καὶ Ἀρτάβαζον παρ' αὐτούς.

ΚΕΦ. ΚΔ'.

40 Αὐτὸς δὲ προῆγεν ὡς ἐπὶ Μάρδους, ἀναλαβὼν τοὺς
 τε ὑπασπιστάς καὶ τοὺς τοξότας καὶ Ἀγριαῖνας καὶ τὴν
 Κοῖνου καὶ Ἀμύντου τάξιν καὶ τῶν ἐταίρων ἱππέων
 τοὺς ἡμίσεας καὶ τοὺς ἱππακοντιστάς· ἥδη γὰρ αὐτῷ
 καὶ ἱππακοντισταὶ τάξις ἦσαν. (2) Ἐπελθὼν δὲ τὸ
 45 πολὺ μέρος τῆς γῶρας τῶν Μάρδων πολλοὺς μὲν ἀπέ-
 κτεινεν αὐτῶν φεύγοντας, οὓς δὲ τινας ἐς ἀλκὴν τε-
 τραμμένους, πολλοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβεν. Οὐ γὰρ ἔστιν
 ὅστις χρόνον ἐμβεδλήκει ἐς τὴν γῆν αὐτῶν ἐπὶ πολέμῳ
 διὰ τε δυσχωρίαν καὶ ὅτι πένητες οἱ Μάρδοι καὶ μά-
 50 χιμοὶ ἐπὶ τῇ πανίᾳ ἦσαν. Οὐκ οὐκ οὐδὲ Ἀλέξανδρον ἐμ-

sagittariis angustias transgressus, in planitie juxta amnem
 non magnum castra posuit. Eo loci Nabarzanēs, Darii chi-
 liarcha et Phrataphernēs, Hyrcanorum ac Parthorum sa-
 trapa, et alii quidam Persarum qui apud Darium illustriori
 loco fuerant, ad Alexandrum accedunt, seque ei dedunt.
 (5) Quatuor ibi in castris dies moratus, partem copiarum
 quam in itinere reliquerat, recepit. Et pars quidem tuto
 transierant: in Agrianos vero novissimi agminis custodiam
 tenentes barbari montani irruerunt, sed jaculis repulsi sese
 receperunt.

6. Motis inde castris, in Hyrcaniam progressus, Zadra-
 carta urbem petit. Eodem fere tempore Craterus ad eum
 venit, non inventis quidem exteris qui Darium secuti fue-
 rant: omnem vero regionem per quam iter fecerat, partim
 vi partim deditione incolarum receperat. Erigylius quoque
 cum impediētis et curribus eodem pervenit. (7) Neque
 multo post Artabazus cum Cophene, Ariobarzane et Arsame
 filiis ad Alexandrum accessit, unaque cum iis legati ab ex-
 teris Darium secutis, et Autophradates Tapurorum satrapa.
 Autophradatem quidem in satrapiam suam restituit. Arta-
 bazum autem et liberos secum in honore habuit, tum quod
 ex principibus Persicæ nationis erant, tum propter eorum
 erga Darium fidem. (8) Græcorum vero legatis postulan-
 tibus ut universos exteros in fidem amicitiamque suam re-
 ciperet, respondit se nullam cum iis pactionem initurum.
 Gravissime enim delinquere, qui adversus Græcos pro bar-
 baris militarent, contra commune Græcorum decretum.
 Jussit autem ut omnes ad se venirent, seque dederent,
 ut de ipsis pro suo arbitrio statuere posset, aut sibi qua-
 cunque via possent salutem quaererent. (9) Illi semetipso-
 atque reliquos Alexandro committunt, petentes ut aliquem
 ipsis ducem mitteret, quo tuto ad eum venire possint. Esse
 vero circiter mille quingentos esse ferebant. Alexander An-
 dronicum Agerri filium et Artabazum ad eos mittit.

CAP. XXIV.

Ipsē in Mardos profectus est, sumptis secum scutatis et
 sagittariis atque Agrianis, Corni etiam et Amyntæ agmini-
 bus ac dimidia equitum amicorum parte et jaculatoribus
 equestribus. Jam enim etiam agmen jaculatorum eque-
 strium constituerat. (2) Magna itaque Mardorum regionis
 parte percursa, multos eorum fugientes, nonnullos ad ar-
 ma conversos interfecit, multos etiam vivos capit. Ante
 Alexandrum nemo eam regionem hostiliter invaserat, cum
 oh asperitatem locorum, tum quod pauperes Mardi et belli-
 cosi propter paupertatem erant. Quocirca neque Alexan-
 drum unquam ipsos adoriturum suspicati, quum et ipse

βαλεῖν ἂν ποτε δέισαντες, ἄλλως τε καὶ προκωρη-
κότα ἤδη ἐς τὸ πρόσω, ταύτη μάλλον τι ἀφύλακτοι
ἡλίσκοντο. (3) Πολλοὶ δὲ αὐτῶν καὶ ἐς τὰ ὄρη κατέ-
φυγον, ἃ δὲ ὑπερύψηλά τε καὶ ἀπότομα αὐτοῖς ἐν τῇ
5 χώρᾳ ἐστίν, ὡς πρὸς ταῦτά γε οὐχ ἤζοντα Ἀλέξανδρον.
Ἐπεὶ δὲ καὶ ταύτη προσῆγεν, οἱ δὲ πέμψαντες πρέσβεις
σφῆς τε αὐτοῦς ἐνέδοσαν καὶ τὴν χώραν καὶ Ἀλέξαν-
δρος αὐτοῦς μὲν ἀφῆκε, σατράπην δὲ ἀπέδειξεν αὐτῶν
Αὐτοφραδάτην, ὅνπερ καὶ Ταπούρων.

10 4. Αὐτὸς δὲ ἐπανελθὼν ἐς τὸ στρατόπεδον ἔνθενπερ
ὠρμήθη ἐς τῶν Μάρδων τὴν γῆν, κατέλαβε τοὺς Ἑλ-
ληνας τοὺς μισθοφόρους ἤκοντας καὶ τοὺς Λακεδαιμο-
νίων πρέσβεις οἱ παρὰ βασιλείᾳ Δαρεῖον ἐπρέσβευον,
Καλλικρατίδαν τε καὶ Παύσιππον καὶ Μόνιμον καὶ
15 Ὀνόμαντα, καὶ Ἀθηναίων Δρωπίδην. Τούτους μὲν δὴ
ξυλλαδὼν ἐν φυλακῇ εἶχε. Τοὺς Σινοπέων δὲ ἀφῆκεν,
ὅτι Σινοπεῖς οὔτε τοῦ κοινοῦ τῶν Ἑλλήνων μετεῖχον,
ὑπὸ Πέρσαις τε τεταγμένοι οὐκ ἀπεικότα ποιεῖν ἐδό-
κουν παρὰ τὸν βασιλέα σφῶν πρεσβευόντες. (5) Ἀφῆκε
20 δὲ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὅσοι πρὸ τῆς εἰρήνης τε
καὶ τῆς ξυμμαχίας τῆς πρὸς Μακεδόνας γενομένης παρὰ
Πέρσαις ἐμισθοφόρου, καὶ Καλχηδονίων Ἡρακλείδην
τὸν πρεσβευτὴν ἀφῆκε· τοὺς δ' ἄλλους ξυστρατεύεσθαι
οἱ ἐπὶ μισθῷ τῷ αὐτῷ ἐκέλευσε· καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς
25 Ἀνδρόνικον, ὅσπερ ἡγαγέ τε αὐτοὺς καὶ ἐνδῆλος γε-
γόνει οὐ φαῦλον ποιοῦμενος ὤσαι τοὺς ἀνδρας.

ΚΕΦ. ΚΕ'.

Ταῦτα δὲ διαπραξάμενος ἦγεν ὡς ἐπὶ Ζαδράκαρ-
τα, τὴν μεγίστην πόλιν τῆς Ὑρκανίας, ἵνα καὶ τὰ βα-
σίλεια τοῖς Ὑρκανίοις ᾔη. Καὶ ἐνταῦθα διατρίψας ἡμέ-
30 ρας πεντεκαίδεκα καὶ θύσας τοῖς θεοῖς ὡς νόμος καὶ
ἀγῶνα γυμνικὸν ποιήσας ὡς ἐπὶ Παρθυαίους ἦγεν· ἐκεί-
θεν δὲ ἐπὶ τὰ τῆς Ἀρείας ὄρια καὶ Σουσίαν, πόλιν τῆς
Ἀρείας, ἵνα καὶ Σατιβαρζάνης ἦκε παρ' αὐτὸν ὁ τῶν
Ἀρείων σατράπης· (2) τούτῳ μὲν δὴ τὴν σατραπείαν
35 ἀποδοὺς ξυμπέμπει αὐτῷ Ἀνάξιππον τῶν ἐταίρων, δοὺς
αὐτῷ τῶν ἱππακοντιστῶν ἐς τεσσαράκοντα, ὡς ἔχει φύ-
λακας καθιστάναι τῶν τόπων, τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι τοὺς
Ἀρείους πρὸς τῆς στρατιᾶς κατὰ τὴν πάροδον.

3. Ἐν τούτῳ δὲ ἀφικνοῦνται παρ' αὐτὸν Περσῶν τι-
40 νές, οἱ ἡγγέλλον Βῆσσον τὴν τε τιάραν ὀρθὴν ἔχειν καὶ
τὴν Περσικὴν στολὴν φοροῦντα Ἀρταξέρξην τε καλεῖ-
σθαι ἀντὶ Βῆσσου καὶ βασιλείᾳ φάσκειν εἶναι τῆς Ἀσίας·
ἔχειν τε ἀμφ' αὐτὸν Περσῶν τε τοὺς ἐς Βάκτρα διαφυ-
γόντας καὶ αὐτῶν Βακτριανῶν πολλούς· προσδοκᾶσθαι
45 δὲ ἔχειν αὐτῷ καὶ Σκύθας ξυμμάχους.

4. Ἀλέξανδρος δὲ διμοῦ ἤδη ἔχων τὴν πᾶσαν δύναμιν
ῥῆι ἐπὶ Βάκτρων, ἵνα καὶ Φίλιππος ὁ Μενελάου παρ'
αὐτὸν ἀφίκετο ἐκ Μηδίας, ἔχων τοὺς τε μισθοφόρους
ἱππέας, ὧν ἡγεῖτο αὐτός, καὶ Θεσσαλῶν τοὺς ἐθελοντάς
50 ὑπομεινάντας καὶ τοὺς ξένους τοὺς Ἀνδρομάχου. Νικά-

alioqui jam ulterius progressus esset, eo facilius ex impro-
viso capti sunt. (3) Complures autem eorum in montes
confugerunt, qui et vehementer excelsi atque abrupti ea in
regione erant, existimantes Alexandrum eo nequaquam per-
vasurum. Postquam vero ea etiam loca adisset, missis legatis
sese pariter et regionem dederunt. Quibus dimissis Auto-
phradatem iis satrapam, ut et Tapuris, statuit.

4. Ipse in castra reversus unde in Mardos moverat, Græ-
cos mercenarios qui ad se venerant, reperit: item Lacedæ-
moniorum legatos qui ad Darium missi fuerant. Hi erant
Callicratidas, Pausippus, Monimus, Onomas: ac Dropides
Atheniensium. Quos comprehensos in custodiam tradit. Sino-
pensium legatos liberos dimisit, quum Sinopenses, nullam
cum republica Græcorum societatem habentes, utpote Per-
sis subditi, non inique facere viderentur, si ad regem suum
legatos mitterent. (5) Reliquos præterea Græcos, quotquot
ante pacem et societatem cum Macedonibus initam apud
Persas mercede militaverant, atque item Heraclidem Chal-
cedonensium legatum, dimisit. Ceteros secum eadem mer-
cede, qua sub Dario meruerant, militare iussit, iisque An-
dronicum præfecit, qui illos adduxerat iudicavitque se
non male fecisse, quod illorum vitæ consulisset.

CAP. XXV.

His rebus peractis ad Zadracarta maximam Hyrcaniæ
urbem, ubi regia erat, exercitum duxit. Atque ibidem dies
quindecim commoratus sacrificio diis rite facto, gymnici-
que ludis editis, in Parthos contendit. Inde in Ariæ
fines, ad Susiam Arriorum urbem, quo loci Satibarzanes
Arriorum satrapes ad eum venit. (2) Huic satrapatum red-
dit, unaque cum eo Anaxippum unum ex amicis mittit,
quadraginta equestribus jaculatoribus ei adjunctis, quos
custodes locorum diserneret, ne Arii ab exercitu illac trans-
eunte damni aliquid acciperent.

3. Per id tempus Persarum nonnulli ad eum venerunt,
nuntiantes Bessum tiaram rectam Persicamque vestem go-
stare, et immutato Bessi nomine Artaxerxem vocari, seque
Asiæ regem appellare; habere apud se Persas qui in Bactra
profugerant, et ex Bactrianis complures. Scytharum etiam
confœderatorum adventum expectare.

4. Alexander omnes jam copias conjunctas habens in
Bactra movet. Eo loci Philippus etiam Menelai filius ad eum
ex Media venit, equites mercenarios habens, quibus ipse
præerat, et Thessalos qui voluntarii remanserant, ac pere-
grinos Andromacho duce. Nicanor autem, Parmenionis filius,

νορ δὲ ὁ Παρμενίωνος ὁ τῶν ὑπασπιστῶν ἀρχῶν τετε-
 λυγμένη ἦδη νόσῳ. (5) Ἰόντι δὲ Ἀλεξάνδρῳ τὴν ἐπὶ
 Βάκτρα ἐξηγγέλθη Σατιβαρζάνης ὁ Ἀρείων σατράπης
 Ἀνάξιππον μὲν καὶ ἱππακοντιστὰς τοὺς ζὺν αὐτῷ ἀπε-
 κτονῶς, ἐπιλίζων δὲ τοὺς Ἀρείους καὶ ξυνάγων εἰς Ἀρ-
 τακόανα πόλιν, ἵνα τὸ βασιλεῖον ᾦν τῶν Ἀρείων· ἐκέι-
 θεν δὲ ὅτι ἐγνωκεν, ἐπειδὴν προκεχωρηκότα Ἀλέξανδρον
 πύθεται, ἵεναι ζὺν τῇ δυνάμει παρὰ Βήσσον, ὡς ζὺν
 ἐκείνῳ ἐπιθησόμενος ὅπῃ ἂν τύχῃ τοῖς Μακεδόσι. (6)
 10 Ταῦτα ὡς ἐξηγγέλθη αὐτῷ, τὴν μὲν ἐπὶ Βάκτρα ὁδὸν
 οὐκ ᾔγεν· ἀναλαβὼν δὲ τοὺς τε ἐταίρους ἱππέας καὶ
 τοὺς ἱππακοντιστὰς καὶ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀγρια-
 νας καὶ τὴν Ἀμύντου τε καὶ Κοίνου τάξιν, τὴν δὲ ἄλ-
 λην δυνάμιν αὐτοῦ καταλιπὼν καὶ ἐπ' αὐτῇ Κράτερον
 15 ἡγεμόνα, σπουδῇ ᾔγεν ὡς ἐπὶ Σατιβαρζάνην τε καὶ
 τοὺς Ἀρείους, καὶ διελθὼν ἐν δυσὶν ἡμέραις σταδίου εἰς
 ἑξακοσίους πρὸς Ἀρτακόανα ἦκε.

7. Σατιβαρζάνης μὲν οὖν, ὡς ἔγνω ἐγγὺς ὄντα Ἀλέ-
 ξανδρον, τῇ ὀξύτητι τῆς ἐφόδου ἐκπλαγείς ζὺν ὀλίγοις
 20 ἱππεῦσι τῶν Ἀρείων ἔφυγε· πρὸς γὰρ τῶν πολλῶν στρα-
 τιωτῶν κατελείσθη ἐν τῇ φυγῇ, ὡς κἀκεῖνοι ἔμαθον προσ-
 ἄγοντα Ἀλέξανδρον. Ἀλέξανδρος δέ, ὅσους ζυναιτίους
 τῆς ἀποστασίας κατέμαθε καὶ ἐν τῷ τότε ἀπολελοιπότες
 τὰς κώμας, τούτους δὲ ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ, ὁδεῖας τὰς διώ-
 25 ξεις ποιησάμενος, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ ἡνδρα-
 πόδισε· σατράπην δὲ Ἀρείων ἀπέδειξε Ἀρσάμην, ἡν-
 δρα Πέρσην. (8) Αὐτὸς δὲ ζὺν τοῖς ἀμφὶ Κράτερον
 ὑπολειμμένοις, δημοῦ οὔσιν ἤδη, ὡς ἐπὶ τὴν Ζαραγ-
 γαίων χώραν ᾔγε· καὶ ἀφικνεῖται ἵνα τὰ βασιλεία τῶν
 30 Ζαραγγαίων ᾦν. Βαρσαθῆς καὶ ἐν τῷ τότε κατεῖχε τὴν
 χώραν, εἰς ὣν τῶν ζυνεπιθεμένων Δαρείῳ ἐν τῇ φυγῇ,
 προσόντα Ἀλέξανδρον μαθὼν εἰς Ἰνδοὺς τοὺς ἐπὶ τὰδε
 τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ ἔφυγε. Ξυλλαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Ἰν-
 δοὶ παρ' Ἀλέξανδρον ἀπέστειλαν· καὶ ἀποθνήσκει πρὸς
 35 Ἀλεξάνδρου τῆς ἐς Δαρείον ἀδικίας ἕνεκα.

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Ἐνταῦθα καὶ τὴν Φιλώτα ἐπιβουλὴν τοῦ Παρμε-
 νίωνος ἔμαθεν Ἀλέξανδρος, καὶ λέγει Πτολεμαῖος καὶ
 Ἀριστόβουλος ὅτι προηγγελμένην ἦδη οἱ καὶ πρότε-
 ρον ἐν Αἰγύπτῳ, οὐ μέντοι πιστὴ γε ἐφάνη τῆς τε
 40 φιλίας τῆς πάλοι εἵνεκα καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ ἐς Παρμε-
 νιονά τε τὸν πατέρα τὸν Φιλώτα τιμῆς καὶ ἐς αὐτὸν
 Φιλώταν πίστεως. (2) Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου λέγει
 εἰσαχθῆναι ἐς Μακεδόνας Φιλώταν· καὶ κατηγορῆσαι
 μὲν αὐτοῦ ἰσχυρῶς Ἀλέξανδρον, ἀπολογήσασθαι δὲ αὐ-
 45 τὸν Φιλώταν· καὶ τοὺς ἐπιμνηνύτας τοῦ ἔργου παρελ-
 θόντας ἐξελέγξει Φιλώταν τε καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἄλ-
 λους τε ἐλέγχοις οὐκ ἄφανσι καὶ μάλιστ' ὅτι αὐτὸς
 Φιλώτας πεπύσθαι μὲν ἐπιβουλὴν τινα Ἀλεξάνδρῳ
 παρασκευαζομένην συνέρη, ἐξηλέγχτο δὲ κατασιωπή-
 ω σας ταύτην πρὸς Ἀλέξανδρον, καίτοι δις ἐπὶ τὴν σκη-

scutorum praefectus, jam morbo sublatu erat. (5) Eunti
 in Bactra Alexandro nuntiatur Satibarzanem Ariorum sa-
 trapam, interfecto Anaxippo, et equitibus jaculatoribus
 qui ei aderant, Arios armare, et ad urbem Artacoana, in qua
 regia Ariorum erat, congregare. Inde vero statuisse, quando
 Alexandrum ulterius progressum audisset, cum exercitu
 ad Bessum ire, ut conjunctis cum illo copiis, quacunque
 via facultas daretur, Macedones adoriretur. (6) His rebus
 nuntiatis, intermisso itinere in Bactra, sumptis secum amicis
 equitibus et jaculatoribus equestribus atque sagittariis et
 Agrianis et Amyntae ac Creni agminibus, reliquo exercitu
 ibi relicto Crateroque ei praefecto, ipse celeriter adversus
 Satibarzanem et Arios ducit, stadiisque sexcentis biduo
 emensis, ad Artacoana pervenit.

7. Satibarzanes, ut appropinquare Alexandrum sensit,
 celeritate adventus consternatus, cum paucis equitibus Ario-
 rum fugit. Plerique enim milites, quum jam imminere ipsis
 Alexandrum audirent, eum in fuga destituerunt. Alexander
 quotquot conscios defectionis fuisse cognovit desertisque
 tunc pagis abiisse, acriter eos diversis viis insecutus, partim
 interfecit, partim in servitutem redegit. (8) Arsaceque
 Persa satrapa Ariorum constituto, ipse una cum iis qui cum
 Cratero relictis erant in Zarangaeos profectus eo pervenit ubi
 gentis illius regia erat. Barsantes vero, qui tum eam regio-
 nem obtinebat, unus ex iis qui Darium in fuga oppresserant,
 cognito Alexandri adventu, ad Indos qui cis Indum flumen
 incolunt fugit. Quem Indi comprehensum ad Alexandrum
 mittunt. Alexander illum, ob perfidiam qua erga Darium
 usus fuerat, interfici jussit.

CAP. XXVI.

Ibidem Alexander Philotam Parmenionis filium vitae suae
 insidiari cognovit. Ptolemæus et Aristobulus autores sunt,
 quum jam antea in Ægypto sibi de insidiis significatum fuisset,
 veteris amicitiae causa, et honoris quem Parmenioni Philotæ
 patri habebat, simul etiam fiducia causa quam de Philotæ
 conceperat, nequaquam sibi verisimile id visum fuisse. (2)
 At Ptolemæus Lagi filius Philotam ad Macedones adductum
 scribit, graviterque in concione ab Alexandro accusatum
 fuisse: ac Philotam quidem se purgasse: deinde indices ac-
 cessisse et criminationem adversus Philotam atque suos in-
 stituisset, idque cum aliis non obscuris argumentis, tum præ-
 cipue quod Philotas quidem se de quibusdam insidiis Alexan-
 dro paratis audisse confessus esset, quas celasse Alexandrum
 convincebatur, quum alioqui bis per singulos dies Alexandri
 tabernaculum adire solitus esset: (3) ac Philotam ceteros-

νήν δσημέραι τήν Ἀλεξάνδρου φοιτῶν. (3) Καί Φιλώ-
ταν μὲν κατακοντισθῆναι πρὸς τῶν Μακεδόνων καὶ ὅσοι
ἄλλοι μετέσχον αὐτῷ τῆς ἐπιβουλῆς ἐπὶ Παρμενίωνα
δὲ σταλῆναι Πολυδάμαντα, ἓνα τῶν ἐταίρων, γράμματα
6 φέροντά παρ' Ἀλεξάνδρου πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τοὺς
ἐν Μηδίᾳ, Κλέανδρον τε καὶ Σιτάλῃην καὶ Μενίδαν·
οὗτοι γὰρ ἐπὶ τῆς στρατιᾶς ἧς ἦρχε Παρμενίων τετα-
γμένοι ἦσαν. (4) Καὶ πρὸς τούτων ἀποθανεῖν Παρμε-
νίωνα, τυχὸν μὲν οὐ πιστὸν ἰδοῦναι εἶναι Ἀλέξανδρος
10 Φιλῶτα ἐπιβουλεύοντος μὴ ζυμμετασχεῖν Παρμενίωνα
τῷ παιδί τοῦ βουλευμάτος, τυχὸν δὲ ὅτι, εἰ καὶ μὴ ζυμ-
μετέσχε, σφλερὸς ᾗδῃ ἦν περιὼν Παρμενίων, τοῦ παι-
δὸς αὐτοῦ ἀνηρημένου, ἐν τοσαύτῃ ὧν ἀξιώσει παρά τε
αὐτῷ Ἀλεξάνδρῳ καὶ ἐς τὸ ἄλλο στράτευμα, μὴ ὅτι τὸ
15 Μακεδονικόν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ξένων, ὧν πολλὰκις
καὶ ἐν τῷ μέρει καὶ παρά τὸ μέρος κατὰ πρόσταξιν τὴν
Ἀλεξάνδρου ζῶν χάριτι ἐξηγεῖτο.

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Λέγουσι δὲ καὶ Ἀμύνταν τὸν Ἀνδρομέου κατὰ τὸν
αὐτὸν χρόνον ὑπαχθῆναι ἐς κρίσιν, καὶ Πολέμωνα καὶ
20 Ἀτταλον καὶ Σιμμίαν τοὺς Ἀμύντου ἀδελφούς, ὡς
ζυμμετασχόντας καὶ αὐτοὺς τῆς ἐπιβουλῆς τῆς κατ'
Ἀλεξάνδρου κατὰ πίστιν τε καὶ ἐταιρίαν τὴν Φιλώ-
τα. (2) Καὶ ἰδοῦναι πιστοτέρα ἢ ἐπιβουλὴ ἐς τὸ πλῆ-
θος, ὅτι Πολέμων, εἰς τῶν ἀδελφῶν τῶν Ἀμύντου, ξυλ-
25 ληφθέντος Φιλῶτα, ἔφυγεν ἐς τοὺς πολεμίους. Ἄλλ'
Ἀμύντας γε ζῶν τοῖς ἀδελφοῖς ὑπομείνας τὴν δίκην καὶ
ἀπολογησάμενος ἐν Μακεδόσι καρτερῶς ἀφίεται τῆς αἰ-
τίας· καὶ εὐθὺς ὡς ἀπέφυγεν, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἡζύωσεν
ἀφεισθῆναι οἱ ἐλθεῖν παρὰ τὸν ἀδελφὸν καὶ ἐπαναγαγεῖν
30 αὐτὸν παρὰ τὸν Ἀλέξανδρον· καὶ οἱ Μακεδόνες συγχο-
ροῦσιν. (3) Ὁ δὲ ἀπελθὼν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ τὸν Πολέ-
μωνα ἐπανήγαγε· καὶ ταύτῃ πολὺ ἔτι μᾶλλον ἢ πρόσθεν
ἔξω αἰτίας ἐφάνη Ἀμύντας. Ἀλλὰ ὀλίγον γε ὕστερον
κώμην τινὰ πολιορκῶν τοξευθεὶς ἐκ τῆς πληγῆς ἐτελεύ-
35 τησεν, ὥστε οὐδὲν πλέον αὐτῷ γίγνεται τὴν κρίσιν ἀπο-
φυγόντι ὅτι μὴ ἀγαθῷ νομιζομένῳ ἀποθανεῖν.

4. Ἀλέξανδρος δέ, καταστήσας ἐπὶ τοὺς ἐταίρους
ἱπάρχας δύο, Ἡρασιτιώνα τε τὸν Ἀμύντορος καὶ
Κλείτον τὸν Δρωπίδου, καὶ δῖχα διελὼν τὴν τάξιν τῶν
40 ἐταίρων, ὅτι οὐδὲ φίλων ἂν ἡβούλετο ἓνα τοσούτων ἱπ-
πέων, ἄλλως τε καὶ τῶν κρατίστων τοῦ παντός ἱππικοῦ
κατὰ τε ἀξίωσιν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἐξηγεῖσθαι, ἀφι-
κνεῖται ἐς τοὺς πάλαι μὲν Ἀριάστας καλούμενους, ὕστε-
ρον δὲ Εὐεργέτας ἐπονομασθέντας, ὅτι Κύρῳ τῷ Καμ-
45 βύσου ξυνεπελάβοντο τῆς ἐς Σκύθας ἐλάσεως. (5) Καὶ
τούτους Ἀλέξανδρος ὧν τε ἐς Κύρον ὑπῆρξαν οἱ πρό-
γονοὶ αὐτῶν τιμήσας καὶ αὐτὸς καταμαθὼν ἄνδρας οὐ
κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς ταύτῃ βαρβάρους πολιτεύοντας,
ἀλλὰ τοῦ δικαίου ἴσα καὶ τοῖς κρατίστοις τῶν Ἑλλήνων
50 μεταποιουμένους, ἐλευθέρους τε ἀφῆκε καὶ χώραν τῆς

que omnes insidiarum conscios a Macedonibus jaculis con-
fossos esse. Ad Parmenionem vero missum Polydamantem,
unum ex amicis, literas ab Alexandro ad duces exercitus qui
in Media erant ferentem. Hi erant, Cleander, Sitalces et Me-
nides, qui quidem in exercitu cui praeerat Parmenio duces
erant constituti, (4) et ab his Parmenionem interfectum :
sive quod haud verisimile videretur Alexandro, quum Phi-
lotos sibi insidias struxisset, Parmenionem patrem ejus con-
sillii ignarum fuisse : sive, ut maxime conscius non esset,
quod periculosum videretur illum interfecto filio superesse :
praecipue quum tanta ejus esset auctoritas tum apud Alexan-
dram, tum apud universum exercitum non solum Macedo-
num, verum etiam exterorum, quibus saepenumero sive
ordine ipsum vocante sive etiam extra ordinem, jussu
Alexandri, summa cum gratia praefuerat.

CAP. XXVII.

Ferunt quoque eodem tempore etiam Amyntam Andro-
menis filium in judicium vocatum, et cum eo Polemonem,
Attalum Simmiamque, Amyntae fratres, tanquam et ipsi
insidiarum adversus Alexandrum conscii fuissent, ob fidem
atque amicitiam quam cum Philota coluerant. (2) Hoc
etiam insidiarum suspicionem verisimiliorem apud multitu-
dinem effecit, quod Polemon, unus ex Amyntae fratribus,
Philota comprehenso, ad hostes profugerat. At quum Amyn-
tas cum fratribus actionem publicam sustinuisset, causam-
que suam strenue apud Macedones dixisset, ab ea crimina-
tione absolutus est : statimque post absolutionem in concilio
factam, potestatem sibi fieri petiit eundi ad fratrem, ut eum
ad Alexandrum reduceret. (3) Quod quum a Macedonibus
illi concessum esset, abiit, eodemque die Polemonem re-
duxit. Ex eo multo quam antea manifestius apparuit Amyn-
tam extra culpam fuisse. Ceterum paulo post pagum quen-
dam oppugnans, sagitta ictus, ex eo vulnere interiit : adeo
ut nihil illi ex illa absolutione accesserit, praeter quam quod
vir bonus habitus interiit.

4. Post haec Alexander amicorum equitatu duces duos He-
phaestionem Amyntoris filium, et Clitum Dropidis praefecit,
divisisque in duas partes amicorum copiis (neque enim vel
amicum volebat unum tot equitibus, qui alioqui praestan-
tissimi totius equitatus et dignitate et bellica virtute erant,
solum praefectum esse), ad eos pervenit qui olim quidem
Ariasae, postea vero Euergetae vocati sunt (hoc est bene-
fici), quod Cyrum Cambysis filium in expeditione Scythica
adjuverant. (5) Hos Alexander, quod illorum majores
de Cyro bene meriti fuissent, honore affecit. Quumque ipse
intelligeret eos non more reliquorum ejus regionis barbaro-
rum vivere, sed perinde atque qui apud Graecos optime in-
stituti sunt, justitiam colere, liberos dimisit, tantumque

ἑκάστου δὲ αὐτοὶ σφίσις ἤτησαν (οὐ πολλὴν δὲ οὐδ' αὐτοὶ ἤτησαν), προσέθηκεν. Ἐνταῦθα θύσας τῷ Ἀπολλωνί Δημήτριον μὲν ἓνα τῶν σωματοφυλάκων, ὑποπτεύσας μετασχεῖν Φιλώτῃ τῆς ἐπιβουλῆς, ξυνέλαβε· σωματοφύλακα δὲ ἀντὶ Δημητρίου ἀπέδειξε Πτολεμαῖον τὸν Λάγου.

ΚΕΦ. ΚΗ'.

Ταῦτα δὲ διαπραξάμενος προῆει ὡς ἐπὶ Βάκτρα τε καὶ Βήσσον, Δράγγας τε καὶ Γαδρωσοὺς ἐν τῇ παρῶν παραστησάμενος. Παραστήσατο δὲ καὶ τοὺς Ἀραχωίτους καὶ σατράπην κατέστησεν ἐπ' αὐτοῖς Μένωνα. Ἐπῆλθε δὲ καὶ τῶν Ἰνδῶν τοὺς προσχώρους Ἀραχωίτοις. Ξύμπαντα δὲ ταῦτα τὰ ἔθνη διὰ χιόνος τε πολλῆς καὶ ἦν ἀπορία τῶν ἐπιτηδεύων καὶ τῶν στρατιωτῶν ταλαιπωρία ἐπῆλθε. (2) Μαθὼν δὲ τοὺς Ἀρείους αὐτῆς ἀφιστάμενοι, Σατιβαρζάνου ἐς τὴν χώραν αὐτῶν ἐμβαλόντος σὺν ἱππεῦσι δισχίλοις, οὓς παρὰ Βήσσου ἔλαβεν, ἀποστέλλει παρ' αὐτοὺς Ἀρταβάζον τε τὸν Πέρσῃ καὶ Ἐρίγιον καὶ Κάρανον τῶν ἑταίρων προσέταξε δὲ καὶ Φραταφέρην, τὸν τῶν Παρθυαίων σατράπην, ξυμμεβαλεῖν αὐτοῖς ἐς τοὺς Ἀρείους. (3) Καὶ γίγνεται μάχη τοῖς ἀμφοῖν Ἐρίγιον καὶ Κάρανον πρὸς Σατιβαρζάνην καρτερὰ, οὐδὲ πρόσθεν οἱ βάρβαροι ἐνέκλιναν πρὶν Σατιβαρζάνην ξυμπεσόντα Ἐριγίῳ πρὸς Ἐριγίου πληγέντα δόρατι ἐς τὸ πρόσωπον ἀποθανεῖν. Τότε δὲ ἐγκλίναντες οἱ βάρβαροι προτροπᾷ ἐφευγον.

4. Ἐν τούτῳ δὲ Ἀλέξανδρος πρὸς τὸν Καύκασον τὸ ὄρος ἦγεν, ἵνα καὶ πόλιν ἔκτισε καὶ ὠνόμασε Ἀλεξάνδρειαν καὶ θύσας ἐνταῦθα τοῖς θεοῖς ὅσοις νόμος αὐτῷ ὑπερέβαλε τὸ ὄρος τὸν Καύκασον, σατράπην μὲν τῇ 30 χώρῃ ἐπιτάξας Προξῆν, ἄνδρα Πέρσῃ, τῶν δὲ ἑταίρων Νειλᾶζον τὸν Σατύρου ἐπίσκοπον ἦν στρατιᾷ ἀπολιπών.

5. Τὸ δὲ ὄρος ὁ Καύκασος ὑψηλὸν μὲν ἔστιν ὥσπερ τι ἄλλο τῆς Ἀσίας, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος, ψιλὸν δὲ τὸ πολὺ αὐτοῦ τό γε ταύτη. Μακρὸν γὰρ ὄρος παρατέταται ὁ Καύκασος, ὥστε καὶ τὸν Ταῦρον τὸ ὄρος, ὃς δὴ τὴν Κιλικίαν τε καὶ Παμφυλίαν ἀπείργει, ἀπὸ τοῦ Καυκάσου εἶναι λέγουσι καὶ ἄλλα ὄρη μεγάλα ἀπὸ τοῦ Καυκάσου διακεκριμένα ἄλλη καὶ ἄλλη ἐπωνυμία κατὰ ἤθῃ 40 τὰ ἑκάστων. (6) Ἀλλὰ ἐν γε τούτῳ τῷ Καυκάσῳ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶ μὴ τέρμινθον πεφύκασιν καὶ σιλφίον, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος· ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπικεῖτο πολλοῖς ἀνθρώποις καὶ πρόβατα πολλὰ καὶ κτήνη ἐνέμοντο, ὅτι καὶ χαίρουσι τῷ σιλφίῳ τὰ πρόβατα, καὶ εἰ ἐκ πολλοῦ πρόβατον σιλφίου αἰσθοῖτο, καὶ θεὶ ἐπ' αὐτὸ καὶ τό τε ἄνθος ἐπινέμεται καὶ τὴν ῥίζαν ἀνορύττον καὶ ταύτην κατεσθίει. (7) Ἐπὶ τῷδε ἐν Κυρήνῃ ὡς μακροτάτω ἀπελαύνουσι τὰς ποίμνας τῶν χωρίων ἵνα αὐτοῖς τὸ σιλφίον 50 φέεται· οἱ δὲ καὶ περιφράσσουσι τὸν χώρον, τοῦ μὴ εἰ πελάσειεν αὐτῷ πρόβατα, δυνάτῃ γενέσθαι εἰσω παρελθεῖν, ὅτι πολλοῦ ἄξιον Κυρηναίους τὸ σιλφίον.

ex finitimis locis agri quantum petiere (exiguum autem petiere) dedit. Eo loci Apollini sacrum fecit : et Demetrium, unum ex corporis custodibus, quem Philotæ consiliorum participem fuisse suspicabatur, comprehendit, et Ptolemæum agi in ejus locum suffecit.

CAP. XXVIII.

His peractis in Bactra et Bessum movit, Drangis Gadrosisque in ipso itinere subactis. Subegit autem etiam Arachotos, et Menonem iis satrapam constituit. Posthæc Indos Arachotis finitimos invadit : omnes has gentes per multas nives, in magna rerum omnium penuria, summis militum laboribus subjugavit. (2) Quumque cognovisset Arios denuo descivisse, Satibarzane cum duobus millibus equitum, quos a Besso acceperat, in eorum agros ingresso, Artabazum Persam et Erigium Caranumque ex amicis in eos mittit, Phratapherne Parthorum satrapa una cum eis in Arios misso. (3) Atrox ibi Erigyii et Carani adversus Satibarzanem prælium committitur. Neque prius barbari in fugam sese inclinarunt, quam Satibarzanes cum Erigyio congressus ab eoque faciem jaculo transfossus cecidit. Tum effusa barbarorum fuga fit.

4. Inter hæc Alexander ad Caucasum montem profectus, urbem ibi condidit, quam Alexandriam nominavit, et sacrificio diis quibus solebat facto, Caucasum montem superavit. Satrapam illi regioni constituit Proxem Persam ; ex amicis vero Niloxenum Satyri filium inspectorem cum exercitu ibi relinquit.

5. Mons Caucasus nulli montium qui in Asia sunt altitudine secundus est, ut Aristobolus auctor est. Ejus ut plurimum nudum dorsum erat in hac certe parte : in magnam enim longitudinem porrigitur Caucasus ; adeo ut et Taurum montem, qui Ciliciam Pamphyliamque disternat, a Caucasu duci velint, aliosque ingentes montes qui pro varietate gentium, a quibus incoluntur, nomina variant. (6) At in hoc Caucasu nihil præter terebinthum et silphium nascitur, ut auctor est Aristobolus : et nihilominus multos incolas habebat, multæque in eo pecudes atque armenta pascebantur, quod pecudes silphium amant, et si ex longinquo loco id per odoratum senserint, citatim eo feruntur, depasloque flore radicem etiam suffodiunt atque arrodunt : (7) eamque ob causam Cyrenæi greges ovium quam longissime ab iis locis arcent, quibus silphium nascitur : nonnulli etiam sepem obducunt, ne si pecudes propius accedant, intrare possint. Magno enim apud Cyrenæos in pretio est silphium.

8. Βῆσσοις δέ, ἔχων ἅμφ' αὐτὸν Περσῶν τε τοὺς μετασχόντας αὐτῷ τῆς Δαρείου συλλήψεως καὶ αὐτῶν Βακτρίων ἐς ἐπτακισχίλιους καὶ Δάας τοὺς ἐπὶ τὰδε τοῦ Ταυαΐδος ποταμοῦ ἐποικοῦντας, ἐρθεῖρε τὴν ὑπὸ τῷ
 5 ὄρει τῷ Καυκάσῳ, ὡς ἐρημία τε τῆς χώρας τῆς ἐν μέσῳ αὐτοῦ τε καὶ Ἀλεξάνδρου καὶ ἀπορία τῶν ἐπιτηδείων ἀπέβλεπον Ἀλέξανδρον τοῦ μὴ ἐλαύνειν πρόσω. (9) Ἄλλ' Ἀλέξανδρος ἤλαυνεν οὐδὲν μεῖον, χαλεπῶς μὲν διὰ τε χιόνος πολλῆς καὶ ἐνδεία τῶν ἀναγκαίων, ἦει δὲ θύμῳ.
 10 Βῆσσοις δέ, ἐπεὶ ἐξηγγέλλετο αὐτῷ οὐ πόρρω ἦδη ὢν Ἀλέξανδρος, διαβάς τὸν Ὠξὸν ποταμὸν τὰ μὲν πλοῖα ἐφ' ὧν διέβη κατέκαυσεν, αὐτὸς δὲ ἐς Ναύταχα τῆς Σογδιανῆς χώρας ἀπεχώρει. (10) Εἴποντο δὲ αὐτῷ οἱ τε ἅμφ' Σπιταμενὴν καὶ Ὁξυάρτην, ἔχοντες τοὺς ἐκ τῆς
 15 Σογδιανῆς ἱππέας, καὶ Δάαι οἱ ἀπὸ τοῦ Ταυαΐδος. Οἱ δὲ τῶν Βακτρίων ἱππεῖς ὡς φεύγειν ἐγνωκότα ἔμαθον Βῆσσον, ἄλλος ἄλλῃ ἐπὶ τὰ σῶν ἑκαστοὶ ἀπηλλάγησαν.

ΚΕΦ. ΚΘ'.

Ἀλέξανδρος δὲ ἐς Δράψακα ἀφικόμενος καὶ ἀναπαύσας τὴν στρατιὰν ἐς Ἀορνὸν τε ἦγε καὶ Βάκτρα,
 20 αἱ δὲ μέγισταί εἰσι πόλεις ἐν τῇ Βακτρίων χώρᾳ. Καὶ ταύτας τε ἐξ ἐφόδου ἔλαβε καὶ φυλακὴν ἐν τῇ ἀκρᾷ τῆς Ἀορνου ἀπέλιπε καὶ ἐπὶ ταύτης Ἀρχελαὸν τὸν Ἀνδρόκλου τῶν ἐταίρων· τοῖς δὲ ἄλλοις Βακτρίοις, οὐ χαλεπῶς προσχωρήσασιν, ἐπέταξε σατράπην Ἀρτάβαζον τὸν
 25 Πέρσην.

2. Αὐτὸς δὲ ἦγεν ὡς ἐπὶ τὸν Ὠξὸν ποταμὸν· ὁ δὲ Ὠξὸς ῥέει μὲν ἐκ τοῦ ὄρους τοῦ Καυκάσου, ἔστι δὲ ποταμῶν μέγιστος τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅσους γε δὴ Ἀλέξανδρος καὶ οἱ ἔξιν Ἀλέξανδροι ἐπὶ ἔλθον, πλὴν τῶν Ἰνδῶν
 30 ποταμῶν· οἱ δὲ Ἰνδοὶ πάντων ποταμῶν μέγιστοί εἰσιν· ἐξίησι δὲ ὁ Ὠξὸς ἐς τὴν μεγάλην θάλασσαν τὴν καθ' Ὑρκανίαν. (3) Διαβάλλειν δὲ ἐπιχειροῦντι αὐτῷ τὸν ποταμὸν πάντῃ ἀπορον ἐφαίνετο· τὸ μὲν γὰρ εὖρος ἦν ἐξ ἐξ μάλιστα σταδίου, βαθὺς οὐ πρὸς λόγον τοῦ εὖρους,
 35 ἀλλὰ πολὺ δὴ τι βαθύτερος καὶ ψαμμώδης, καὶ βρῦμα δέξυ [ἐχών], ὡς τὰ καταπηγνύμενα πρὸς αὐτοῦ τοῦ βροῦ ἐκστρέφεσθαι ἐκ τῆς γῆς οὐ χαλεπῶς, οἷα δὲ οὐ βεβαίως κατὰ τῆς ψάμμου ἰδρυμένα. (4) Ἄλλως δὲ καὶ ἀπορία ὕλης ἐν τοῖς τόποις ἦν καὶ τριβὴ πολλὴ ἐφαίνετο, εἰ
 40 μακρόθεν μετίοιεν ὅσα ἐς γεφύρωσιν τοῦ πόρου. Ξυναγαγὼν οὖν τὰς διφθέρας ὑφ' αἷς ἐσκήνουν οἱ στρατιῶται, φορυτοῦ ἐμπλῆσαι ἐκέλευεν ὡς ξηροτάτοι καὶ καταδρῆσαι τε καὶ ξυρράβηαι ἀκριβῶς τοῦ μὴ ἐσδύεσθαι ἐς αὐτὰς τοῦ ὕδατος. Ἐμπλησθεῖσαι δὲ καὶ ξυρραφεῖσαι
 45 ἱκαναὶ ἐγένοντο διαδιβάσαι τὸν στρατὸν ἐν πέντε ἡμέραις.

5. Πρὶν δὲ διαδιδάσκειν τὸν ποταμὸν, τῶν τε Μακεδόνων ἐπιλέξας τοὺς πρεσβυτάτους καὶ ἤδη ἀπολέμους καὶ τῶν Θεσσαλῶν τοὺς ἐθελοντάς καταμεινάντας, ἐπ'
 50 οἴκου ἀπέστειλεν. Ἐκπέμπει δὲ καὶ Στασάνορα, ἓνα

8. Bessus autem Persis, qui participes consiliorum in capiēdo Dario fuerant, comitatus, Bactrianisque circiter septem millibus, et Dais cis Tanaim fluvium habitantibus, regionem Caucaso adjacentem depopulatus est, ut prae vastitate regionis inter se et Alexandrum interjectae, rerumque necessariorum penuria, Alexandrum quominus progredere-tur impediret. (9) Is vero idcirco nihilominus processit, difficulter quidem ob nivium altitudinem, et commeatus inopiam : processit tamen. Bessus, ut cognovit Alexandrum non procul abesse, Oxo flumine trajecto, navigia quibus copias transvererat incendit ; ipse in Nautaca Sogdiana regio-nis se recepit. (10) Sequebantur eum Spitamenes et Oxyartes cum equitibus Sogdianis, et Dais a Tanai profectis. Bactriani equites, quum in fuga Bessum salutis suae spem posuisse intellexerunt, alius alio dilapsi domum revertē-runt.

CAP. XXIX.

Alexander inde Drapsaca profectus, recreato exercitu, in Aornum et Bactra movit, quae quidem maximae sunt in Bactris urbes : quibus primo impetu captis, praesidium in arce Aorni constituit, cui Archelaum Androcli filium, unum ex amicis, praefecit. Reliquis vero Bactris non difficulter sese dedentibus Artabazum Persam satrapam dedit.

2. Ipse ad Oxum flumen exercitum duxit. Oxus fluvius e monte Caucaso fluit, omnium Asiae fluminum, quotquot Alexander cum exercitu adiit, maximum, Indorum fluminibus exceptis. Haec enim omnia flumina magnitudine superant. Oxus porro in mare magnum, juxta Hyrcaniam, influit. (3) Conanti Alexandro flumen transire nulla se facultas offerre videbatur. Namque ejus latitudo ad sex maxime stadia extenditur : altitudo latitudini non respondet, sed profundior et sabulosus est. Cursus fluminis adeo rapidus, ut facile quae vado infixa fuerint subvertat secumquo rapiat, utpote quae ob sabulum firmiter stabilita non sint. (4) Ad haec materia etiam in his locis deerat, multum praeterea morae faciendum videbatur, si ex longinquo apportanda essent quaecunque ad flumen ponte jungendum erant necessaria. Collectis itaque pellibus sub quibus milites in tento-riis degebant, sarmentis quam maxime siccis eas impleri, accurateque vinciri et consui jubet, ne aquam aliqua ex parte admittere possent. Quibus ita impletis et consutis, exercitum quinque dierum spatio traduxit.

5. Antequam vero flumen trajiceret, seligens ex Macedonibus qui aut praeeetate aut vulneribus inepti ad pugnam erant, et ex Thessalis qui voluntarii remanserant, domum remisit. Stasanorem quoque, unum ex amicis, in

τῶν ἐπείρων, ἐς Ἀρείους, προστάξας Ἀρσάμην μὲν τὸν σατράπην τῶν Ἀρείων συλλαβεῖν, ὅτι ἐθελοκακεῖν αὐτῷ Ἀρσάμης ἔδοξεν, αὐτὸν δὲ σατράπην εἶναι ἀντ' ἐκείνου Ἀρείων.

6. Περὰς αὖ δὲ τὸν Ὡξον ποταμὸν ἦγε κατὰ σπουδὴν ἵνα Βῆσσον εἶναι ἔξιν τῇ δυνάμει ἐπυνθάνετο. Καὶ ἐν τούτῳ ἀφικνοῦνται παρὰ Σπιταμένους καὶ Δαταφέρνηου πρὸς αὐτὸν ἀγγέλλοντες ὅτι Σπιταμένης καὶ Δαταφέρνης, εἰ πεμψεῖται αὐτοῖς καὶ ὀλίγη στρατιὰ καὶ ἡγεμῶν τῇ στρατιᾷ, συλλήψονται Βῆσσον καὶ παραδώσουσιν Ἀλέξανδρῳ· ἐπεὶ καὶ νῦν δόξαμ' φουλακῇ φυλάσσεσθαι πρὸς αὐτὸν Βῆσσον. (7) Ταῦτα ὡς ἤκουσεν Ἀλέξανδρος, αὐτὸς μὲν ἀναπαύων ἦγε τὴν στρατιάν σχολαίτερον ἢ πρόσθεν· Πτολεμαῖον δὲ τὸν Λάγου ἀποστέλλει τῶν τε ἑταίρων ἱππαρχίας τρεῖς ἄγοντα καὶ τοὺς ἱππακοντιστάς ξύμπαντας, πεζῶν δὲ τὴν τε Φιλῶτα τάξιν καὶ τῶν ὑπασπιστῶν χιλιαρχίαν μίαν καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας πάντας καὶ τῶν τοσούτων τοὺς ἡμίσεας, σπουδῇ ἐλαύνειν κελεύσας ὡς Σπιταμένην τε καὶ Δαταφέρνην. Καὶ Πτολεμαῖος ἦει ὡς ἐτέτακτο, καὶ διελθὼν ἐν ἡμέραις τέσσαρσι σταθμοὺς δέκα ἀφικνεῖται ἐς τὸ στρατόπεδον οὗ τῇ προτεραιᾷ ἡλισσμένοι ἦσαν οἱ ἀμφὶ τὸν Σπιταμένην βάρβαροι.

ΚΕΦ. Α'.

- Ἐνταῦθα ἔμαθε Πτολεμαῖος ὅτι οὐ βεβαία τῷ Σπιταμένῃ καὶ Δαταφέρνην ἡ γνώμη ἐστὶν ἀμφὶ τῇ παραδόσει τοῦ Βῆσσου. Τοὺς μὲν δὴ πεζοὺς κατέλιπε, προστάξας ἐπεσθαι ἐν τάξει, αὐτὸς δὲ ἔξιν τοῖς ἱππεῦσιν ἐλάσας ἀφίκετο πρὸς κόμην τινά, ἐν ᾗ ὁ Βῆσσος ἦν ἔξιν ὀλίγους στρατιώταις. (2) Οἱ γὰρ ἀμφὶ τὸν Σπιταμένην μετακωρυήσαντες ἦδη ἐκείθεν, καταεισεσθέντες αὐτοὶ παραδοῦναι τὸν Βῆσσον. Πτολεμαῖος δὲ περιστῆσας ἐν κύκλῳ τῆς κόμης τοὺς ἱππέας (ἦν γὰρ τι καὶ τεῖχος περιβεβλημένον καὶ πύλαι κατ' αὐτό), ἐπεκηρυκεύετο τοῖς ἐν τῇ κόμῃ βαρβάροις, ἀπαθείς σφᾶς ἀπαλλάσσεσθαι παραδόντας Βῆσσον. Οἱ δὲ ἐδέχοντο τοὺς ἔξιν Πτολεμαῖον ἐς τὴν κόμην. (3) Καὶ Πτολεμαῖος συλλαβὼν Βῆσσον ὀπίσω ἐπανήγει· προπέμψας δὲ ἤρετο Ἀλέξανδρον ὅπως χρὴ ἐς ὅσον ἄγειν Ἀλεξάνδρου Βῆσσον. Καὶ Ἀλέξανδρος γυμνὸν ἐν κλοιῷ δῆσαντα οὕτως ἄγειν ἐκέλευσε καὶ καταστήσαντα ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ ἢ αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὰ παρελάσσεσθαι ἐμελλε. Καὶ Πτολεμαῖος οὕτως ἐποίησεν.

4. Ἀλέξανδρος δὲ ἰδὼν τὸν Βῆσσον ἐπιστῆσας τὸ ἄρμα ἤρετο ἀνθ' οἷον τὸν βασιλέα τὸν αὐτοῦ καὶ ἄρμα οἰκεῖον καὶ εὐεργέτην γενόμενον Δαρεῖον τὰ μὲν πρῶτα ξυνέλαβε καὶ δῆσας ἦγεν, ἔπειτα ἀπέκτεινε. Καὶ ὁ Βῆσσος οὐ μόνον οἱ ταῦτα δοξάντα πρᾶξιαι ἔφη, ἀλλὰ ἔξιν τοῖς τότε ἀμφὶ Δαρεῖον οὖσιν, ὡς σωτηρίαν σφίσιν εὐρέσθαι παρ' Ἀλεξάνδρου. (5) Ἀλέξανδρος δὲ ἐπὶ τοῖσδε μαστιγοῦν ἐκέλευεν αὐτὸν καὶ ἐπιλέγειν τὸν κήρυκα

Arios mittit, qui Arsamen Ariorum satrapam comprehenderet, quod mali aliquid moliri videbatur: utque ipse ejus loco satrapatum obtineat jubet.

6. Trajecto autem amne Oxo, celeriter eo exercitum duxit, ubi Bessum cum copiis esse acceperat. Interea nuntii ad eum a Spitamene et Datapherne veniunt, pollicentes, si aliquem ex ducibus suis cum aliquantis copiis mitteret, sese Bessum comprehensum Alexandro tradituros esse. In custodia enim illum, citra vincula tamen, teneri. (7) Qua re cognita, Alexander relaxationem dans lentius quam antea exercitum duxit. Ac Ptolemæum quidem Lagi filium cum tribus amicorum equitum turnis et hastatis equitibus omnibus, ex peditibus vero Philotæ agmine et scutatis millo Agrianisque omnibus ac sagittariorum dimidia parte, ut ad Spitamenem et Dataphernem celeriter contendat jubet. Ptolemæus imperata facit, et decem mansionum iter quadriduo emensus, eo pervenit ubi pridie barbari cum Spitamene castra habuerant.

CAP. XXX.

Ibi certior factus est, dubiam esse Spitamenis et Dataphernis de tradendo Besso sententiam. Peditibus itaque relictis, et composito agmine sequi jussis, ipse cum equitatu progressus ad vicum quendam venit, in quo Bessus cum paucis militibus agebat. (2) Nam qui cum Spitamene erant jam inde abierant, quod eos Bessum tradere pudebat. Ptolemæus, pago equitibus circumsessus (erat enim pagus muro et portis cinctus), barbaris paganis denuntiari jubet, incolumes eos abituros, si Bessum tradant. Barbari Ptolemæum cum suis copiis intromittunt. (3) Ptolemæus capto Besso ad Alexandrum revertitur: nuntiumque præmittit, qui percontetur quomodo illum in conspectum suum adduci velit. Alexander nudum capistro alligatum adduci jubet, et ad dextrum viæ latus, qua sibi cum exercitu transeundum esset, sisti. Ptolemæus ita ut imperatum ei est facit.

4. Alexander Bessum conspicatus, currum sistens, rogavit quam ob causam Darium regem suum pariter atque amicum et optime de se meritum, comprehensum et in vinculis ductum interfocisset. Cui Bessus, non ex suo unius consilio id factum fuisse, sed omnium qui tum temporis Dario adfuerant, uti ea ratione salutem sibi apud Alexandrum invenirent. (5) Tum Alexander Bessum flagris cædi jussit, ac per præconem pronuntiari eadem illa quæ

ταῦτά ἐκείνα ὅσα αὐτὸς τῷ Βήσσῳ ἐν τῇ πύστει ὤνει-
 δισε. Βήσσος μὲν δὴ οὕτως αἰκισθεὶς ἀποπέμπεται ἐς
 Βάκτρα ἀποθανούμενος. Καὶ ταῦτα Πτολεμαῖος ὑπὲρ
 Βήσσου ἀνέγραψεν· Ἀριστόβουλος δέ, τοὺς ἀμφὶ Σπι-
 5 ταμένην τε καὶ Δαταφέρην Πτολεμαίῳ ἀγαγεῖν Βήσσον
 καὶ παραδόναι Ἀλεξάνδρῳ γυμνὸν ἐν κλοιῷ δέσαντας.

6. Ἀλέξανδρος δὲ ἀναπληρώσας τὸ ἱππικὸν ἐκ τῶν
 αὐτῶν ἱππων (πολλοὶ γὰρ αὐτῷ ἱπποὶ ἐν τε τῇ ὑπερ-
 βολῇ τοῦ Καυκάσου καὶ ἐν τῇ ἐπὶ τὸν Ὠξὸν τε καὶ ἀπὸ
 10 τοῦ Ὠξοῦ πορεῖα ἐξέλιπον) ὥς ἐπὶ Μαράκανδα ἦγε· τὰ
 δὲ ἐστὶ βασιλεία τῆς Σογδιανῶν χώρας. (7) Ἐνθεν δὲ
 ἐπὶ τὸν Τάναϊν ποταμὸν προΐει. Τῷ δὲ Τανάϊδι τούτῳ,
 δν δὴ καὶ Ἰαξάρτην ἄλλω ὀνόματι πρὸς τῶν ἐπιχωρίων
 βαρβάρων καλεῖσθαι λέγει Ἀριστόβουλος, αἱ πηγαὶ μὲν
 15 ἐκ τοῦ Καυκάσου ὄρους καὶ αὐτῷ εἰσὶν· ἐξίησι δὲ καὶ
 οὗτος ὁ ποταμὸς ἐς τὴν Ὑρκανίαν θάλασσαν. (8) Ἄλλος
 δ' ἂν εἴη Τάναϊς ὑπὲρ οὗτος λέγει Ἡρόδοτος ὁ λογοποιὸς
 ὁδοὸν εἶναι τῶν ποταμῶν τῶν Σχυθικῶν Τάναϊν, καὶ
 20 ῥέειν μὲν ἐκ λίμνης μεγάλης ἀνίσχοντα, ἐκδιδόναι δὲ
 ἐς μέλινω ἐτὶ λίμνην τὴν καλουμένην Μαιῶτιν· καὶ τὸν
 Τάναϊν τοῦτον εἰσὶν οἱ ὅροι ποιοῦσι τῆς Ἀσίας καὶ τῆς
 Εὐρώπης, (9) οἷς δὴ ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ πόντου τοῦ Εὐ-
 ξείνου ἡ λίμνη τε ἡ Μαιῶτις καὶ ὁ ἐς ταύτην ἐξίει πο-
 25 ταμὸς ὁ Τάναϊς οὗτος διείργει τὴν Ἀσίαν τε καὶ τὴν Εὐ-
 ρώπην, καθάπερ ἡ κατὰ Γάδειρά τε καὶ τοὺς ἀντιπέραν
 Γαδείρων Αἰθύας τοὺς Νομάδας θάλασσα τὴν Λιβύην
 αὖ καὶ τὴν Εὐρώπην διείργει, οἷς γε δὴ ἡ Λιβύη ἀπὸ
 τῆς Ἀσίας τῆς ἄλλης τῷ Νεῖλῳ ποταμῷ διακέκρται.

10. Ἐνταῦθα ἀποσκεδασθέντες τινὲς τῶν Μακεδόνων
 20 ἐς προνομὴν κατακῦπτονται πρὸς τῶν βαρβάρων· οἱ δὲ
 δράσαντες τὸ ἔργον ἀπέφυγον ἐς ὄρος τραχύτατον καὶ
 πάντῃ ἀπότομον· ἦσαν δὲ τὸ πλῆθος ἐς τρισμυρίους.
 Καὶ ἐπὶ τούτους Ἀλέξανδρος τοὺς κουφοτάτους τῆς στρα-
 τιᾶς ἀναλαβὼν ἦγεν. (11) Ἐνθα δὴ προσβολαὶ πολλαὶ
 25 ἐγίνοντο τοῖς Μακεδόσιν ἐς τὸ ὄρος· καὶ τὰ μὲν πρῶτα
 ἀπεκρούοντο βαλλόμενοι ἐκ τῶν βαρβάρων, καὶ ἄλλοι
 τε πολλοὶ τραυματίζαι ἐγένοντο καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος ἐς
 τὴν κνήμην τοξεύεται διαμπὰξ καὶ τῆς περόνης τι ἀπο-
 θραύεται αὐτῷ ἐκ τοῦ τοξεύματος. Ἀλλὰ καὶ ὥς ἐλαβέ
 30 τε τὸ χωρίον καὶ τῶν βαρβάρων οἱ μὲν αὐτοῦ κατεκρί-
 πησαν πρὸς τῶν Μακεδόνων, πολλοὶ δὲ καὶ κατὰ τῶν
 πετρῶν ῥέψαντες σφᾶς ἀπέθανον, ὥστε ἐκ τρισμυρίων
 οὐ πλείους ἀποσωθῆναι ὀκτακισχίλων.

ipse Besso inquirens exprobrat. Bessus ita flagellis caesus,
 Bactra pomas capite persoluturus remittitur. Hæc Pto-
 lemæus de Besso. Aristobulus vero auctor est, eos qui cum
 Spitamene et Datapherne erant, Bessum Ptolemæo addu-
 xisse, atque ita nudum capistro vinctum Alexandro tradi-
 tum fuisse.

6. Alexander, equis quos ibi nactus est in supplementum
 sui equitatus sumptis (multos enim equos tam in transitu
 Caucasi montis, quam in itinere ad Oxum amnem et dis-
 cesso ab Oxo amiserat) in Maracanda movit, qua in urbe
 Sogdianorum regia est. (7) Inde ad Tanaim fluvium pro-
 fectus est. Hujus quoque fluminis quod et alio nomine
 Iaxartem a finitimis barbaris appellari Aristobulus dicit,
 fontes e Caucaso monte oriuntur, itemque in Hyrcanium
 mare fertur. (8) Alius fuerit Tanais, de quo Herodotus
 historiarum scriptor dicit, octavum esse flumen Scythicum
 Tanaim, ejusque fontes ex magno lacu ortos fluere, et in
 alium majorem lacum, Mæotim dictum, ferri. Atque hunc
 Tanaim sunt qui Asiæ atque Europæ terminum statuunt; (9)
 quibus quidem ex intimo sinu Ponti Euxini Mæotis palus
 atque hic Tanais in eam exiens, Asiam ab Europa separat:
 quemadmodum mare quod inter Gades, et inter eos qui
 ex adverso sunt Afros Numidas, Africam ab Europa dividit;
 sicut etiam Africa a reliqua Asia Nilo flumine dirimitur.

10. Eo loco nonnulli ex Macedonibus longius pabulum
 digressi a barbaris cæsi sunt, qui sese post hoc factum in
 montem asperissimum omnique ex parte præruptum recepe-
 runt. Hi ad xxx m. erant: adversus quos Alexander assum-
 ptis expeditioribus totius exercitus celeriter protectus est.
 (11) Macedones frequentes in montem insultus faciunt: ac
 initio quidem icti a barbaris, multis vulneribus acceptis,
 repelluntur. Atque ipse Alexander sagitta medium crus tra-
 jectus est, et fibulæ pars sagitta abrumpitur. Collis nifi-
 lominus captus est, ac plerique barbarorum a Macedonibus
 cæsi, alii e rupibus sese præcipitantes interierunt: adeo
 ut ex triginta millibus non plures octo millibus evaserint.

BIBAION TETARTON.

ΚΕΦ. Α'.

Οὐ πολλαῖς δὲ ἡμέραις ὑστερον ἀφικνοῦνται παρ' Ἀλέξανδρον πρέσβεις ἀπὸ τε Σκυθῶν τῶν Ἀρίων καλουμένων (οὓς καὶ Ὅμηρος δικαιοτάτους ἀνθρώπους εἰπὼν ἐν τῇ ποιήσει ἐπήνεσεν· οἰκοῦσι δὲ ἐν τῇ Ἀσία καὶ οὗτοι αὐτόνομοι, οὐχ ἥκιστα διὰ πενίαν τε καὶ δικαιοσύνην), καὶ παρὰ τῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης Σκυθῶν, οἳ δὴ τὸ μέγιστον ἔθνος ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐποικοῦσι. (2) Καὶ τούτοις συμπεμπει Ἀλέξανδρος τῶν ἐταίρων, πρόρασιν μὲν κατὰ πρεσβείαν φιλίαν ξυνησομένους, ὁ δὲ νοῦς τῆς πομπῆς ἐς κατασκοπὴν τι μᾶλλον ἔφερε φύσεως τε τῆς χώρας τῆς Σκυθικῆς καὶ πληθους αὐτῶν καὶ νομαίων καὶ ὀπλίσεως ἥτινα ἔχοντες στέλλονται ἐς τὰς μάχας.

3. Αὐτὸς δὲ πρὸς τῷ Τανάϊδι ποταμῷ ἐπενόει πόλιν οἰκίσαι, καὶ ταύτην ἑαυτοῦ ἐπώνυμον. Ὁ γὰρ χῶρος ἐπιτήδειος αὐτῷ ἐφαίνετο αὐξῆσαι τὴν πόλιν ἐπὶ μέγα καὶ ἐν καλῷ οἰκισθῆσθαι τῆς ἐπὶ Σκύθας, εἴποτε συμβαίνοι, ἐλάσεως καὶ τῆς προφυλακῆς τῆς χώρας πρὸς τὰς καταδρομὰς τῶν πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐποικούντων βαρβάρων. (4) Ἐδόκει δ' ἂν καὶ μεγάλη γενέσθαι ἡ πόλις πληθεῖ τε τῶν ἐς αὐτὴν ξυνοικιζόμενων καὶ τοῦ ὀνόματος τῇ λαμπρότητι. Καὶ ἐν τούτῳ οἱ πρόσχωροι τῷ ποταμῷ βάρβαροι τοὺς τε τὰ φρούρια ἐν ταῖς πόλεσι σφῶν ἔχοντας στρατιώτας τῶν Μακεδόνων ξυλλαβόντες ἀπέκτειναν καὶ τὰς πόλεις ἐς ἀσφάλειάν τινα μᾶλλον ὠχύρουν. (5) Συνεπελάθοντο δὲ αὐτοῖς τῆς ἀποστάσεως καὶ τῶν Σογδιανῶν οἱ πολλοί, ἐπαρθέντες πρὸς τῶν ξυλλαβόντων Βῆσσαν, ὥστε καὶ τῶν Βακτριανῶν ἔστιν οὓς σφισιν οὗτοι ξυναπέστησαν, εἴτε δὴ καὶ δέισαντες Ἀλέξανδρον, εἴτε καὶ λόγον ἐπὶ τῇ ἀποστάσει διδόντες, ὅτι ἐς ἕνα ξύλλογον ἐπηγγέλκει Ἀλέξανδρος ξυελθεῖν τοὺς ὑπάρχους τῆς χώρας ἐκείνης εἰς Ζαρίασπα, τὴν μεγίστην πόλιν, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ οὐδενὶ τοῦ ξυλλόγου γιγνομένου.

ΚΕΦ. Β'.

35 Ταῦτα ὡς ἀπηγγέλθη Ἀλέξανδρῳ, παραγγείλας τοῖς πεζοῖς κατὰ λόχους κλίμακας ποιεῖσθαι δεσαὶ ἐκάστῳ λόχῳ ἐπηγγέλθησαν, αὐτὸς μὲν ἐπὶ τὴν πρώτην ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ὁρμηθεὶς πόλιν προῦχώρει, ἥ ὀνομαζήν Γάζα· ἐς γὰρ ἑπτὰ πόλεις συμπεφευγένας ἐλέγοντο αὐτῷ ἐκ τῆς χώρας βάρβαροι. (2) Κράτερον δὲ ἐκπέμπει πρὸς τὴν καλουμένην Κυρούπολιν, ἥπερ μεγίστη πασῶν καὶ ἐς αὐτὴν οἱ πλείστοι ξυμειλεγμένοι ἦσαν τῶν βαρβάρων. Παρήγγελο δὲ αὐτῷ στρατοπεδεῦσαι πλησίον τῆς πόλεως καὶ τάχρυν τε ἐν κύκλῳ αὐτῆς ὀρύττειν

LIBER QUARTUS.

CAP. I.

Paucis post diebus legati ad Alexandrum veniunt a Scythis, quos Abios vocant (quos et Homerus justissimos mortalium appellans in suo opere laudat. Hi Asiā incolunt, nullis legibus subjecti, ob paupertatem nimirum cum justitia conjunctam) et a Scythis Europæis, quæ maxima natio Europam colit. (2) Cum his redeuntibus Alexander quosdam ex amicis mittit, prætextu quidem amicitiae per legationem componendæ: re autem vera non alio spectabat hæc missio, quam ut naturam Scythicæ regionis specularentur, et quanta esset incolarum multitudo, qui mores, quæque armatura utentes in pugnam prodirent, cognoscerent.

3. Ipse juxta Tanaim fluvium urbem condere statuerat, eamque suo de nomine vocare. Nam et ipse locus percommodus videbatur ad urbem amplificandam, et opportunam sedem censebat ad expeditionem, siquando id res postularet, in Scythas faciendam; tum etiam propugnaculum fore regionis adversus barbarorum qui ultra flumen debebant incursiones. (4) Magnam autem urbem fore tum ex incolarum frequentia tum ex nominis splendore autumabat. Interea barbari fluvio finitimi Macedonum milites, qui in Scythicis urbibus præsidio constituti erant, comprehensos interficiunt, urbesque suas majoris securitatis causa muniunt. (5) Conjunxerant se illorum defectioni Sogdianorum plerique, sollicitati ab iis qui Bessim ceperant. Qui et Bactrianorum nonnullos ad se pe traxerunt, sive quod Alexandrum timebant, sive rationem defectionis dantes, quod Alexander præsidium illius provincie conventum ad Zariaspa urbem maximam indixerat. E quo quidem conventu nihil boni ipsis sperandum videbatur.

CAP. II.

Hæc ubi Alexandro nuntiata sunt, ut pedites per singulas cohortes scalas certo numero parent jubet: ipse ad primam ab exercitu urbem (Gazæ nomen erat) cum copiis tendit. Nam in septem oppida barbari ejus regionis confugisse se rebantur. (2) Craterum Cyropolim mittit, quæ omnium istarum urbium maxima erat et in quam plurimi barbarorum se receperant. Huic imperat ut castra prope urbem locet,

καὶ χάρακα περιβαλέσθαι καὶ τὰς μηχανὰς ὅσας χρῆ-
σθαι [προσῆκον] ἔμπρηγνύναι, ὡς πρὸς τοὺς ἀμφὶ Κρά-
τερον τὴν γνώμην τετραμμένοι οἱ ἐκ τῆς πόλεως ταύ-
της ἀδύνατοι ὡς ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἐπωφελεῖν. (3)
6 Αὐτὸς δὲ ἐπὶ τὴν Γάζαν ἔπει ἀφίκετο, ὡς εἶχεν ἐξ ἐφό-
δου σημαίνει προσβάλλειν τῷ τείχει, γῆνιν τε καὶ οὐχ
ὑψηλῶ ὄντι, προσθέντας ἐν κύκλῳ πάντοθεν τὰς κλίμακας·
οἱ δὲ σφενδονῆται αὐτῷ καὶ οἱ τοξόται τε καὶ ἀκοντισταὶ
δομοῦ τῇ ἐφόδῳ τῶν πεζῶν ἐσθλόντιζον ἐς τοὺς προμα-
10 χόμενους ἀπὸ τοῦ τείχους καὶ βέλη ἀπὸ μηχανῶν ἤφριετο,
ὥστε ὀξέως μὲν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν ἐγυμνώθη τὸ
τείχος τῶν προμαχόμενων, ταχέια δὲ ἡ πρόσθεσις τῶν
κλιμάκων καὶ ἡ ἀνάβασις τῶν Μακεδόνων ἡ ἐπὶ τὸ
τείχος ἐγίγνετο. (4) Τοὺς μὲν δὴ ἄνδρας πάντας ἀπέ-
15 κτειναν, οὕτως ἔξ Ἀλεξάνδρου προστεταγμένον· γυ-
ναῖκας δὲ καὶ παῖδας καὶ τὴν ἄλλην λεῖαν διήρπασαν.
Ἐνθεν δὲ εὐθὺς ἦγεν ἐπὶ τὴν δευτέραν ἀπ' ἐκεῖνης πόλιν
ῥωκισμένην· καὶ ταύτην τῷ αὐτῷ τε τρόπῳ καὶ τῇ
αὐτῇ ἡμέρᾳ λαμβάνει καὶ τοὺς ἀλόντας τὰ αὐτὰ ἔπρα-
20 ξεν. Ὁ δὲ ἦγεν ἐπὶ τὴν τρίτην πόλιν, καὶ ταύτην τῇ
ὕστεραίᾳ ἐπὶ τῇ πρώτῃ προσβολῇ εἶλεν.
5. Ἐν ᾧ δὲ αὐτὸς ἦν τοῖς πεζοῖς ἀμφὶ ταῦτα εἶχε,
τοὺς ἱππέας ἐκπέμπει ἐς τὰς δύο τὰς πλησίον πόλεις,
προστάζας παραφυλάττειν τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔνδον,
25 μήποτε τὴν ἄλωσιν αἰσθόμενοι τῶν πλησίον πόλεων καὶ
ἅμα τὴν αὐτοῦ οὐ διὰ μακροῦ ἔφοδον, οἱ δὲ ἐς φυγὴν
τραπέντες ἄποροι αὐτῷ διώκειν γένωνται. Καὶ ξυνέβη
τε οὕτως ὅπως εἰκάσε, καὶ ἐν δέοντι ἐγένετο αὐτῷ ἡ
πομπὴ τῶν ἱππέων. (6) Οἱ γὰρ τὰς δύο τὰς οὐπω ἑα-
30 λωκυίας πόλεις ἔχοντες τῶν βαρβάρων, ὡς καπνὸν τε
εἶδον ἀπὸ τῆς πρὸ σφῶν πόλεως ἐμπιπραμένης καὶ τι-
νες καὶ ἀπὸ τοῦ πάθους αὐτοῦ διαφυγόντες αὐτάγγελοι
τῆς ἀλώσεως ἐγένοντο, ὡς τάχους ἕκαστοι εἶχον ἄνθρωποι
ἐκ τῶν πόλεων φεύγοντες ἐμπίπτουσιν ἐς τὸ στῖφος
35 τῶν ἱππέων ξυντεταγμένον καὶ κατεκόπησαν οἱ πλείστοι
αὐτῶν.

ΚΕΦ. Γ'.

Οὕτω δὴ τὰς πέντε πόλεις ἐν δυσὶν ἡμέραις ἐλὼν τε
καὶ ἐξανδραποδισάμενος ἦει ἐπὶ τὴν μεγίστην αὐτῶν
τὴν Κυρούπολιν. Ἡ δὲ τετειγισμένη τε ἦν ὑψηλοτέρῳ
40 τείχει ἤπερ αἱ ἄλλαι, οἷα δὴ ὑπὸ Κύρου οἰκισθεῖσα,
καὶ τοῦ πλείστου καὶ μαχιμωτάτου τῶν ταύτῃ βαρβά-
ρων ἐς ταύτην συμπεφευγότες, οὐχ ὥσαύτως ῥαδίᾳ ἐξ
ἐφόδου ἐλεῖν τοῖς Μακεδόσιν ἐγίγνετο. Ἀλλὰ μηχανὰς
γὰρ προσάγων τῷ τείχει Ἀλέξανδρος ταύτῃ μὲν κατα-
46 σείειν ἐπενόει τὸ τεῖχος καὶ κατὰ τὸ ἀεὶ παραρρήγνυ-
μενον αὐτοῦ τὰς προσβολὰς ποιῆσθαι. (2) Αὐτὸς δὲ
ὡς κατεῖδε τοὺς ἔκρους τοῦ ποταμοῦ, ὃς διὰ τῆς πό-
λεως χειμάρρους ὦν διέρχεται, ξηροὺς ἐν τῷ τότε ὕδα-
τος καὶ οὐ ξυνεχέας τοῖς τεύχεσιν, ἀλλ' οἷους παρασχεῖν
50 ἀρόδον τοῖς στρατιώταις διαδῦναι ἐς τὴν πόλιν, ἀνα-

fossamque in orbem ducat, et vallo munit, ac machinas
quibus opus sit componat : ut oppidani Cratero propulsando
occupati, aliis urbibus opem ferre non possent. (3) Ipse
vero simulac Gazam pervenit, primo statim impetu murum
terreum alioqui et parum altum invadi jubet, scalis omni
ex parte admotis. Tum funditores et sagittarii ac jacula-
tores simul cum peditibus impetum facientibus murorum
propugnatores missilibus lacessunt, telisque e machinis pe-
tunt : adeo ut prae nimia telorum vi muro confestim pro-
pugnatoribus nudato, scalae celeriter admotae sint, Macedo-
nesque murum conscenderint. (4) Ac viros quidem omnes
interimunt : (ita enim jusserat Alexander) mulieribus ac
pueris reliquaue praeda direpta. Inde ad alteram ab hac
urbem statim movit : quam quum eodem modo eodemque
die cepisset, idem de captivis quod de Gazaeis statuit.
Tertiam deinde urbem adortus, postero die primo impetu
cepit.

5. Interea vero dum ipse has urbes cum peditatu expu-
gnat, equitatum ad alias duas vicinas urbes mittit : jubens
ut caverent ne earum incolae, vicinarum urbium expugna-
tione ipsiusque haud procul inde adventu cognito, in fugam
versi, difficilem sibi insequendi rationem facerent. Et qui-
dem ita ut cogitaret evenit, missioque equitum necessaria
fuit. (6) Barbari enim qui duas alias urbes nondum captas
tenebant, conspecto fumo incensae urbis quae ipsis ex ad-
verso sita erat, (et non nulli etiam qui ex ea calamitate
evaserant captae urbis nuntium attulerant) quammaxima
celeritate poterant confestim ex urbibus diffugientes, in
instructum equitum agmen incidunt, plurimique eorum
interfecti sunt.

CAP. III.

His quinque oppidis biduo captis ac direptis, ad ma-
ximam illorum urbem Cyropolim contendit. Erat haec
editiore muro quam aliae munita, utpote a Cyro condita :
quumque plurimi bellicosissimique ejus regionis barbari in
eam confugissent, non perinde facile primo impetu a Mace-
donibus capi potuit. Porro Alexander tormentis admotis,
morum quaterne statuerat, et qua parte perfractus fuisset
impetum facere. (2) Ceterum ut vidit alveum fluminis,
quod urbem perlabitur, quum torrens esset aqua vacuum
tum temporis siccumque neque contiguum muro esse, sed
transitum militibus ad subeundum in urbem praebere :

λαβὼν τοὺς τε σωματοφύλακας καὶ τοὺς ὑπασπιστάς
καὶ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας, τετραμμένων τῶν
βαρβάρων πρὸς τὰς μηχανὰς καὶ τοὺς ταύτῃ προσμα-
χομένους λανθάνει κατὰ τοὺς ἔκρους ξὺν ὀλίγοις τὸ πρῶ-
τον παρελθὼν ἐς τὴν πόλιν. (3) ἀναβρῆξας δὲ ἐνδοθεν
τῶν πυλῶν αἱ κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἦσαν, δέχεται
καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας εὐπειτῶς. Ἐνθα δὲ οἱ
βάρβαροι ἐχομένην ἤδη τὴν πόλιν αἰσθόμενοι ἐπὶ τοὺς
ἄμφ' Ἀλέξανδρον ὁμῶς ἐτράπησαν· καὶ γίνεται προσ-
βολὴ αὐτῶν καρτερὰ· καὶ βάλλεται λίθω αὐτοὺς Ἀλέ-
ξανδρος βιαίως τὴν τε κεφαλὴν καὶ τὸν αὐχένα καὶ
Κράτερος τοξεύματι καὶ πολλοὶ ἄλλοι τῶν ἡγεμόνων·
ἀλλὰ καὶ ὧς ἐξέωσαν ἐκ τῆς ἀγορᾶς τοὺς βαρβάρους.
(4) Καὶ ἐν τούτῳ οἱ κατὰ τὸ τεῖχος προσβεβληκότες
ἐρημον ἤδη τὸ τεῖχος τῶν προμαχομένων αἰροῦσιν.
15 Ἐν μὲν δὲ τῇ πρώτῃ καταλήψει τῆς πόλεως ἀπέθανον
τῶν πολεμίων μάλιστα ἐς ὀκτακισχιλίου· οἱ δὲ λοι-
ποὶ (ἦσαν γὰρ οἱ πάντες ἐς μυρίους καὶ πεντακισχιλίου
μαχημοὺς οἱ ξυνηλυθότες) καταφεύγουσιν ἐς τὴν ἀ-
κρην. Καὶ τούτους περιστράτοπεδεύσας Ἀλέξανδρος
20 ἡμέραν μίαν ἐρρούρησεν· οἱ δὲ ἐνδεία ὕδατος ἐνεχεί-
ρισαν σφᾶς Ἀλέξανδροι.
5. Τὴν δὲ ἐβδόμην πόλιν ἐξ ἐφόδου ἔλαβε, Πτολε-
μαῖος μὲν λέγει ὅτι αὐτοὺς σφᾶς ἐνόησας· Ἀριστόβου-
λος δὲ ὅτι βίᾳ καὶ ταύτῃ ἐξείλε καὶ ὅτι πάντας τοὺς
25 καταληφθέντας ἐν αὐτῇ ἀπέκτεινε. Πτολεμαῖος δὲ κα-
τανεῖμαι λέγει αὐτὸν τοὺς ἀνθρώπους τῇ στρατιᾷ καὶ
δεδομένους κελεῦσαι φυλάσσεσθαι ἕστ' ἂν ἐκ τῆς χώρας
ἀπαλλάττεται αὐτός, ὥς μηδὲν ἀπολείπεσθαι τῶν τὴν
ἀπόστασιν πραξάντων.
30 6. Ἐν τούτῳ δὲ τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας Σκυθῶν στρατιὰ
ἀφικνεῖται πρὸς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τοῦ Τανάϊδος,
ἀκούσαντες οἱ πολλοὶ αὐτῶν ὅτι ἔστιν οἱ καὶ τῶν ἐπ'
ἐκεῖνα τοῦ ποταμοῦ βαρβάρων ἀπ' Ἀλεξάνδρου ἀφε-
στᾶσιν, ὥς εἰ δὴ τι λόγου ἂν ἄξιον νεωτερίζοιτο, καὶ
35 αὐτοὶ ἐπιθησόμενοι τοῖς Μακεδόσιν. Καὶ οἱ ἄμφι Σπι-
ταμένην δὲ ἀπηγγέλη ὅτι τοὺς ἐν Μαρακάνδοις κα-
ταλειφθέντας ἐν τῇ ἀκρᾷ πολιορκοῦσιν. (7) Ἐνθα δὲ
Ἀλέξανδρος ἐπὶ μὲν τοὺς ἄμφι Σπιταμένην Ἀνδρόμα-
χὸν τε ἀποστέλλει καὶ Μενέδημον καὶ Κάρανον, ἱπ-
40 πείας μὲν ἔχοντας τῶν ἑταίρων ἐς ἐξήκοντα καὶ τῶν
μισθοφόρων ὀκτακοσίους, ὧν Κάρανος ἡγεῖτο, πεζοὺς
δὲ μισθοφόρους ἐς χιλίους πεντακοσίους· ἐπιτάσσει δὲ
αὐτοῖς Φαρνούχην τὸν ἑρμηνέα, τὸ μὲν γένος Λύκιον
τὸν Φαρνούχην, ἐμπείρως δὲ τῆς τε φωνῆς τῶν ταύτῃ
45 βαρβάρων ἔχοντα καὶ τὰ ἄλλα ὁμιλῆσαι αὐτοῖς δεξιὸν
φαινόμενον.

assumptis corporis custodibus, et scutatis ac sagittariis
Agrianisque, dum barbari ad machinas et in oppugnantes
ea parte conversierant, clam per alveum cum paucis pri-
mum in urbem subit, (3) refractisque interius portis quæ
ex ea parte erant, facile reliquos milites intromittit. Tum
barbari ubi captam jam urbem esse senserunt, nihilominus
tamen in Alexandri milites conversi atrocem conflictum
edunt. Alexander ipse magnum saxum capite et cervice
excepit, Craterus multique alii ex ducibus sagittis icti.
Barbari tandem foro pulsi sunt. (4) Interea qui murum
oppugnabant, eum jam propugnatoribus vacuum capiunt.
Et primo quidem tumultu captæ urbis cæsi sunt ex hosti-
bus circiter octo millia. Reliqui (erant enim in universum
octodecim millia eorum qui convenerant) in arcem confu-
gerunt. Quos quum Alexander uno die obsessos tenuisset,
aquarum inopia pressi deditionem fecerunt.

5. Septimam urbem primo insultu cepit: deditione qui-
dem, ut Ptolemæus scribit: Aristobulus vero etiam hanc vi
captam tradit, omnesque in ea comprehensos interfectos
esse. Ptolemæus captivos in exercitum distributos nar-
rat, victosque custodiri jussos, donec ipse ex ea regione
discederet: ne quis eorum qui defectionem fecerant relin-
queretur.

6. Dum hæc geruntur, Scytharum Asiaticorum exercitus
ad ripas Tanais fluvii venit, quod audiverant nonnullos
barbarorum trans flumen incolentes ab Alexandro defecisse:
ut si qua insignis defectio fieret, ipsi quoque in Macedo-
nes irruerent. Eodem tempore nuntiatum est, Spitamenem
eos qui Maracandis in arce relictos erant obsidere. (7) Itaque
Alexander adversus Spitamenem Andromachum mittit, et
Menedemum ac Caranum, cumque his equites ex amicis
circa sexaginta, ex mercenariis octingentos, quos ducebat
Caranus, pedites autem mercenarios mille quingentos.
His præponit Pharnuchem interpretem, Lycium genere,
qui illius loci barbarorum linguam callebat, et alioqui aptus
qui cum iis ageret videbatur.

ΚΕΦ. Δ'.

CAP. IV.

Αὐτὸς δὲ τὴν πόλιν ἣν ἐπενόει τειχίσας ἐν ἡμέραις
εἴκοσι καὶ ξυνοικίσας ἐς αὐτὴν τῶν τε Ἑλλήνων μισθο-
φόρων καὶ ὅσας τῶν προσηκούστων βαρβάρων ἐθελον-
της μετέσχε τῆς ξυνοικίσεως καὶ τινὰς καὶ τῶν ἐκ τοῦ
στρατοπέδου Μακεδόνων, ὅσοι ἀπόμαχοι ἤδη ἦσαν,
θύσας τοῖς θεοῖς ὡς νόμος αὐτῶν καὶ ἀγῶνα ἵππικὸν τε
καὶ γυμνικὸν ποιήσας, ὡς οὐκ ἀπαλλασσομένους ἐώρα
τοὺς Σκύθας ἀπὸ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, (1) ἀλλ' ἐκ-
τοξεύοντες ἐς τὸν ποταμὸν ἐωρῶντο, οὐ πλατὺν ταύτη
ὄντα, καὶ τινὰ καὶ πρὸς ὕβριν τοῦ Ἀλεξάνδρου βαρβα-
ρικῶς ἐθρασύνοντο, ὡς οὐκ ἂν τολμήσαντα Ἀλέξανδρον
ἔψασθαι Σκυθῶν ἢ μαθόντα ἂν δ τιπερ τὸ διάφορον
Σκύθαις τε καὶ τοῖς Ἀσιανοῖς βαρβάροις, ὑπὸ τούτων
παροξυνόμενος ἐπενόει διαβρίναι ἐπ' αὐτοὺς καὶ τὰς
διφθέρας παρεσκεύαζεν ἐπὶ τῷ πόρῳ. (2) Θυομένῳ δὲ
ἐπὶ τῇ διαβάσει τὰ ἱερὰ οὐκ ἐγίνετο· ὁ δὲ βαρέως
μὲν ἔφερεν οὐ γιγνομένων, δμῳς δὲ ἐκαρτέρει καὶ ἔμ-
ενεν. Ὡς δὲ οὐκ ἀνέεσαν οἱ Σκύθαι, αὖθις ἐπὶ τῇ δια-
βάσει ἐθύετο· καὶ αὖ ἐς κίνδυνον αὐτῷ σημαίνεσθαι
Ἀρίστανδρος ὁ μάντις ἔφραζεν· ὁ δὲ κρείσσον ἐξη ἐς
ἔσχατον κινδύνου ἔλθειν ἢ κατεστραμμένον ξύμπασαν
ὀλίγον δειν τὴν Ἀσίαν γέλωτα εἶναι Σκύθαις, καθάπερ
Δαρείος ὁ Ξέρξου πατὴρ πάλαι ἐγένετο. Ἀρίστανδρος
δὲ οὐκ ἔφη παρὰ τὰ ἐκ τοῦ θείου σημαίνόμενα ἄλλα
ἀποδείξασθαι, ὅτι ἄλλα ἐθέλει ἀκοῦσαι Ἀλέξανδρος.

4. Ὁ δέ, ὡς αἶ τε διφθέραι αὐτῷ παρεσκευασμέναι
ἦσαν ἐπὶ τῷ πόρῳ καὶ ὁ στρατὸς ἐξωπλισμένος ἐφει-
στήκει τῷ ποταμῷ, αἶ τε μηχαναὶ ἀπὸ ξυνήματος ἐξη-
κόντιζον ἐς τοὺς Σκύθας παριππεύοντας ἐπὶ τῇ ὄχθῃ
καὶ ἔστιν οἱ αὐτῶν ἐπιτρώσκοντο ἐκ τῶν βελῶν, εἰς δὲ
διὰ τοῦ γέβρου τε καὶ τοῦ θώρακος διαμπαῆς πληγαίς
πίπτει ἀπὸ τοῦ ἵππου, οἱ μὲν ἐξεπλάγησαν πρὸς τε τῶν
βελῶν τὴν διὰ μακροῦ ἄφρον καὶ ὅτι ἀνὴρ ἀγαθὸς αὐ-
τοῖς τετελευτήκει, καὶ ὀλίγον ἀνεχώρησαν ἀπὸ τῆς
ὄχθης. (5) Ἀλέξανδρος δὲ τεταραγμένους πρὸς τὰ βέλη
ιδῶν ὑπὸ σπαλγῶν ἐπέρα τὸν ποταμὸν αὐτὸς ἡγούμε-
νος· εἴπετο δὲ αὐτῷ καὶ ἡ ἄλλη στρατιά. Πρῶτον μὲν
δὴ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς σφενδονήτας ἀποδιβάσας σφεν-
δονᾶν τε καὶ ἐκτοξεύειν ἐκέλευσεν ἐς τοὺς Σκύθας, ὡς
μὴ πελάζειν αὐτοὺς τῇ φάλαγγι τῶν πεζῶν ἐκβαινούσῃ
πρὶν τὴν ἵππον αὐτῶν διαβῆναι πᾶσαν. (6) Ὡς δὲ ἀ-
θρόοι ἐπὶ τῇ ὄχθῃ ἐγένοντο, ἀφῆκεν ἐπὶ τοὺς Σκύθας τὸ
μὲν πρῶτον μίαν ἱππαρχίαν τῶν ξένων καὶ τῶν σαρι-
σοφόρων ἵλας τέσσαρας· καὶ τούτους δεξάμενοι οἱ Σκύ-
θαι καὶ ἐς κύκλους περιππεύοντας ἑβαλλόν τε πολλοὶ
ὀλίγους, αὐτοὶ δὲ οὐ χαλεπῶς διεφύγγανον. Ἀλέξαν-
δρος δὲ τοὺς τε τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας καὶ τοὺς
ὠλοὺς ψιλοὺς, ὧν Βαλακρὸς ἤρχεν, ἀναμίξας τοῖς ἵπ-
πεύουσιν ἐπέγχε ἐπὶ τοὺς Σκύθας. (7) Ὡς δὲ δμοῦ ἤδη
ἐγίνοντο, ἐλάσαι ἐκέλευσεν ἐς αὐτοὺς τῶν τε ἐταίρων
τρεῖς ἱππαρχίας καὶ τοὺς ἱππακοντιστάς ξύμπαντας·
καὶ αὐτὸς δὲ τὴν λοιπὴν ἵππον ἄγων σπουδῇ ἐνέβαλεν

Ipsē urbem, quam condere statuerat, viginti dierum
spatio muro complexus, eam Græcis mercenariis habitan-
dam dat, et finitimis barbaris quibus sua sponte eo com-
migrandi voluntas fuit, nonnullis etiam Macedonibus, qui
inepti bello erant. Deinde facto diis sacrificio pro more
suo, et certamine equestri ac gymnico edito, quum Scy-
thas a ripa fluminis non recedere cerneret, (2) sed trans
flumen (cujus exigua erat ea parte latitudo) tela mittere,
nonnulla etiam probra in Alexandrum barbarico more ja-
cere: nimirum non audere Alexandrum cum Scythis con-
gredi, aut, si faciat, experturum quantum inter Scythas
et barbaros Asiaticos intersit: his rebus irritatus Alexan-
der, transire in eos statuit, pellesque ad trajiciendum pa-
rari jubet. (3) Facto igitur pro transitu sacrificio, exta
nihil prosperi portenderunt. Quod quidem graviter tulit,
patienter tamen sustinuit, ibique moram fecit. Scythiis vero
a contumelia non desistentibus, rursus pro transitu sacri-
ficium fecit. Quumque iterum Aristander vates periculum
portendi diceret, Alexander respondit, satius esse extremum
periculum adire, quam se, tota pene Asia subacta, Scythiis
ludibrio esse, quemadmodum Darius Xerxis pater olim
fuisset. Aristander contra, non alia quam quæ divinitus
portendebantur declaraturum se respondit, tametia Ale-
xander alia audire mallet.

4. Alexander nihilominus, paratis jam ad transitum pel-
libus, exercituque armato ad amnem stante, tormentis tela,
signo dato, in Scythas ad ripam obequitantes exculi jubet.
Ac nonnulli quidem Scythæ telorum jactu vulnerati sunt:
unus scutum et thoracem trajectory ex equo procidit. Tum
barbari longinquo telorum jactu et strenui illius viri cæde
perterriti, parumper a ripa retrocesserunt. (5) Alexander
illos telorum jactu perturbatos conspicatus, tubis clangenti-
bus flumen transit, atque ipsum præeuntem reliquis exerci-
tus subsequutus est. Ac primum quidem sagittariis et fundi-
toribus transmissis, fundis telisque Scythas lacessere jubet,
ne in phalangem transeuntem irruerent, priusquam univer-
sus equitatus transmissus esset. (6) Quumque jam omnes
in ulteriorem ripam evasisent, primum quidem equitum
sociorum agmen unum, et eorum qui sarissas gestant co-
hortes quatuor in Scythas immisit. Quorum impetum sus-
tinentes Scythæ, atque equitatu cingentes, multi paucos
premebant, simulque facile se recipiebant. Alexander sa-
gittarios atque Agrianos aliosque expeditos, quibus præerat
Balacrus, equitibus permiscens, in Scythas immittit. (7)
Iisque inter se congressis, tria equitum amicorum agmina
equitesque jaculatores omnes in eos ferri jubet: ipso reli-
quum equitatum ducens separatis turmis in eos contendit.

ὀρθαίαι ταῖς θλαίς. Οὐκ οὖν ἐτι οἶοι τε ἦσαν ἐξελάσσειν τὴν ἱππασίαν ἐς κύκλους, ὥς πρόσθεν ἐτι· ὁμοῦ μὲν γὰρ ἡ ἱππος προσέκειτο αὐτοῖς, ὁμοῦ δὲ οἱ ψιλοὶ ἀναμειγμένοι τοῖς ἱππεύσιν, καὶ οὐκ ἦν τὰς ἐπιστροφὰς ἀσφαλὲς ποιεῖσθαι. (8) Ἐνθα λαμπρὰ ἤδη φυγὴ τῶν Σκυθῶν ἦν· καὶ πίπτουσι μὲν αὐτῶν ἐς χιλούς καὶ εἰς τῶν ἡγεμόνων, Σατράκης, ἐάλωσαν δὲ ἐς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα. Ὡς δὲ ἡ δῖωξις ὀρεῖά τε καὶ διὰ καύματος πολλοῦ τάλαιπῶρος ἐγίνετο, δίψει τε ἡ στρατιὰ πᾶσα εἵχετο καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος ἐλαύνων πίνει ὁποῖον ἦν ὕδωρ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ. (9) Καὶ ἦν γὰρ πονηρὸν τὸ ὕδωρ, βεῦμα ἀθρόον κατασκήπτει αὐτῷ ἐς τὴν γαστέρα· καὶ ἐπὶ τῷδ᾽ ἡ δῖωξις οὐκ ἐπὶ πάντων Σκυθῶν ἐγένετο· εἰ δὲ μή, δοκοῦσιν ἂν μοι καὶ πάντες διαφθαῖναι ἐν τῇ φυγῇ, εἰ μὴ Ἀλεξάνδρῳ τὸ σῶμα ἔκαμει. Καὶ αὐτὸς ἐς ἔσχατον κινδύνου ἐλθὼν ἐκομίσθη ὅπως ἐς τὸ στρατόπεδον. Καὶ οὕτω ξυνέβη ἡ μαντεία Ἀριστάνδρῳ.

ΚΕΦ. Ε΄.

Ὀλίγον δὲ ὕστερον παρὰ τῶν Σκυθῶν καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως Σκυθῶν ἀφικνοῦνται παρ' Ἀλεξάνδρον πρῶσθεις, ὑπὲρ τῶν πραχθέντων ἐς ἀπολογίαν ἐκπεμφθέντες, οἱ οὐκ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Σκυθῶν ἐπράχθη, ἀλλὰ καθ' ἄρπαγην ληστικῶς τρόπῳ σταλέντων, καὶ αὐτὸς οἱ ἐθέλει ποιεῖν τὰ ἐπαγγελλόμενα. Καὶ τούτῳ φιλάνθρωπα ἐπιστελλεῖ Ἀλέξανδρος, οἱ οὐτε ἀπιστοῦντα μὴ ἐπεξίεναι καλὸν αὐτῷ ἐφαίνετο, οὐτε κατὰ καιρὸν ἦν ἐν τῷ τότε ἐπεξίεναι.

2. Οἱ δὲ ἐν Μαράκανδοις ἐν τῇ ἄρξᾳ φρουρούμενοι Μακεδόνες, προσβολῆς γενομένης τῇ ἄρξᾳ ἐκ Σπιταμέ-
30 νους τε καὶ τῶν ἀμφ' αὐτόν, ἐπεκδραμόντες ἀπέκτεινάν τε τῶν πολεμίων ἐστὶν οὐς καὶ ἀπώσαντο ζύμπαντας, καὶ αὐτοὶ ἀπαθείς ἀπεχώρησαν ἐς τὴν ἄκραν. (3) Ὡς δὲ καὶ οἱ ὑπ' Ἀλεξάνδρου ἐσταλμένοι ἐς Μαράκανδα ἤδη προσάγοντες Σπιταμένει ἐξηγγέλλοντο, τὴν μὲν
35 πολιορκίαν ἐκλείπει τῆς ἄκρας, αὐτὸς δὲ ὡς ἐς τὰ βασιλεία τῆς Σογδιανῆς ἀνεχώρει. Φαρνούχης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι αὐτῷ στρατηγοὶ σπεύδοντες ἐξελάσαι αὐτὸν παντάπασιν ἐπὶ τὰ ὅρια τῆς Σογδιανῆς ξυνεῖποντο ὑποχωροῦντι καὶ εἰς τοὺς Νομάδας τοὺς Σκύθας οὐδενὶ λογισμῷ
40 ξυνεσβάλλουσιν. (4) Ἐνθα δὲ προσλαβὼν δ Σπιταμένης τῶν Σκυθῶν ἱππέων ἐς ἑξακοσίους προσεπύρθη ὑπὸ τῆς ἡμιμαχίας τῆς Σκυθικῆς δέξασθαι ἐπιόντας τοὺς Μακεδόνες· παραταξάμενος δὲ ἐν χωρίῳ ὁμαλῷ πρὸς τῇ ἐρήμῳ τῆς Σκυθικῆς ὑπομένει μὲν τοὺς πολεμίους ἢ αὐτὸς ἐς
45 αὐτοὺς ἐμβαλεῖν οὐκ ἤθελε, περιπιπτέων δὲ ἐτόξευεν ἐς τὴν φάλαγγα τῶν πεζῶν. (5) Καὶ ἐπελαυνόντων μὲν αὐτοῖς τῶν ἀμφὶ Φαρνούχην, ἐξευγεν εὐπετῶς, οἷα δὲ ὠκυτέρων τε αὐτοῖς καὶ ἐν τῷ τότε ἀχμαϊοτέρων ὄντων τῶν ἱππων, τοῖς δὲ ἀμφὶ Ἀνδρόμαχον ὑπὸ τε τῆς ξυνε-
50 χούς πορείας καὶ ἀμα χιλοῦ ἀπορίας κακῶκυτο ἡ ἱππος·

Jamque non amplius equitatum in orbem ut antea ducere poterant. Simul enim et equitatus eos premebat, atque expediti equitibus misti equitatum tuto circumducere non sinebant. (8) Tum manifesta Scytharum fuga fit, cassis circiter mille et in iis uno ex ducibus Satrace, captis ca. Quumque fugientes Scythas in summo aestu acerrime insequerentur, universus exercitus magna siti laboravit. (9) Ipse etiam Alexander aqua, qualem ea regio fert, vitiosa nimirum, epota, vehementi profluvio alvi correptus est, quæ res Macedones ab insequendis hostibus remorata est. Omnes alioqui, meo judicio, ea in fuga interiissent, nisi Alexander corpore male affecto fuisset. Ipse in summum vitæ discrimen adductus, retro in castra relatus est : atque ita Aristandri vaticinium evenit.

CAP. V.

Haud multo post legati a Scythis et rege Scytharum ad Alexandrum veniunt, factum excusaturi : non esse ei illata arma communi totius gentis Scythicæ consilio, sed ab iis qui latronum more ex rapto viverent ; se imperata facere velle. Alexander huic humaniter respondet : quia neque honestum putabat, si excusationem illius suspectam haberet, prælio rem non decernere : neque opportunum sibi videbatur eo tempore prælium committere.

2. At qui Maracandis in arce obsidebantur Macedones, quum Spitamenes cum suis copiis impetum in eos fecisset, excursionem facta, nonnullos hostium interfecerunt, reliquos omnes repulerunt, ipsique incolumes in arcem sese receperunt. (3) Postquam vero Spitameni nuntiatum est eos qui in Maracanda auxilio obsessis missi fuerant appropinquare, relicta obsidione arcis, ad Sogdianæ provinciae regiam contendit : Pharnuches autem et qui cum eo erant, illum profligare nitentes, ad fines Sogdianæ regionis recedentem insequiebantur, et in Nomadum Scytharum terram incon-sulto simul cum illo invadunt. (4) Ibi Spitamenes assumptis circiter sexcentis equitibus Scythis, statuit Macedonum insultum, Scythico auxilio fretus, excipere, acieque ad Scythicam solitudinem loco plano instructa, neque sustinere hostem, neque ipse impetum in eum facere volebat : sed circumequitans peditum phalangem sagittis incessebat. (5) Pharnuche autem in ipsos cum equitatu irruente, facile refugiebat : quod equos et velociores et robustiores tum temporis habebat. Aristomachi vero equitatus, cum ob continuata itinera, tum ob pabuli ino-

μένουσι δὲ ἢ ὑποχωροῦσιν ἐπέκειντο εὐρώστας οἱ Σκύθαι. (5) Ἐνθα δὲ πολλῶν μὲν τιτρωσκομένων ἐκ τῶν τοξευμάτων, ἔστι δ' ὧν καὶ πιπτόντων, ἐς πλαίσιον ἰσόπλευρον τάξαντες τοὺς στρατιώτας ἀνεχώρουν ὡς ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν Πολυτίμητον, ὅτι νάπος ταύτῃ ἦν, ὡς μῆτε τοῖς βαρβάροις εὐπετὲς ἔτι εἶναι ἐκτοξεύειν ἐς αὐτούς, σφίσι τε οἱ πεζοὶ ὠφελιμώτεροι ᾧσι.

7. Κάρανος δὲ ὁ ἱππάρχης οὐκ ἀνακονίσας Ἀνδρομάχῳ διαβαίνειν ἐπεχείρησε τὸν ποταμὸν ὡς ἐς ἀσφαλὲς ταύτῃ καταστήσων τὴν ἵππον· καὶ οἱ πεζοὶ αὐτῷ ἐπηκολούθησαν, οὐκ ἐκ παραγγέλματος, ἀλλὰ φοβερά τε καὶ οὐδενὶ κόσμῳ ἐγένετο αὐτοῖς ἡ ἐσθασίς ἢ ἐς τὸν ποταμὸν κατὰ κρημνῶδεις τὰς ὄχθας. (8) Καὶ οἱ βάρβαροι αἰσθόμενοι τὴν ἁμαρτίαν τῶν Μακεδόνων, αὐτοῖς ἵπποις ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐσβάλλουσιν ἐς τὸν πόρον. Καὶ οἱ μὲν τῶν ἤδη διαβεβηκότων καὶ ἀποχωρούντων εἴχοντο, οἱ δὲ τοὺς διαβαίνοντας ἀντιμέτωποι ταχθέντες ἀνείλουν ἐς τὸν ποταμόν, οἱ δὲ ἀπὸ τῶν πλαγίων ἐτόξευον ἐς αὐτούς, οἱ δὲ τοῖς ἔτι ἐσβαίνουσιν ἐπέκειντο, (9) ὥστε ἀπορία πάντοθεν συνεχόμενοι οἱ Μακεδόνες ἐς νῆσόν τινα τῶν ἐν τῷ ποταμῷ συμφεύγουσιν οὐ μεγάλην. Καὶ περυστάντες αὐτοὺς οἱ Σκύθαι τε καὶ οἱ ξυν Σπιταμένει ἱππεῖς ἐν κύκλῳ πάντας κατετόξευσαν· ὁλίγους δὲ ἡνδραποδίσαντο αὐτῶν, καὶ τούτους πάντας ἀπέκτειναν.

ΚΕΦ. Ζ'.

25 Ἀριστόβουλος δὲ ἐνέδρα τὸ πολὺ τῆς στρατιᾶς διαφθαρῆναι λέγει, τῶν Σκυθῶν ἐν παραδείσῳ κρυφθέντων, οἱ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐπεγένοντο τοῖς Μακεδόσιν ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ· ἵνα τὸν μὲν Φαρνούχην παραχωρεῖν τῆς ἡγεμονίας τοῖς ξυμπεμφθεῖσι Μακεδόσιν, ὡς οὐκ ἐμπείρως ἔχοντα ἔργων πολεμικῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ καθομιλῆσαι τοὺς βαρβάρους μᾶλλον τι πρὸς Ἀλεξάνδρου ἢ ἐπὶ τῷ ἐν ταῖς μάχαις ἐξηγεῖσθαι ἐσταλμένον, τοὺς δὲ Μακεδόνας τε εἶναι καὶ ἑταίρους βασιλέως. (2) Ἀνδρόμαχον δὲ καὶ Κάρανον καὶ Μενέδημον οὐ δέξασθαι τὴν ἡγεμονίαν, τὸ μὲν τι ὡς μὴ δοκεῖν παρὰ τὰ ἐπηγγελμένα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου αὐτοὺς τι κατὰ σφᾶς νεωτερίζειν, τὸ δὲ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ δεινῷ οὐκ ἐθελήσαντας, εἰ δὴ τι πταίσειαν, μὴ ὅσον κατ' ἄνδρα μόνον μετέχειν αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ὡς τὸ πᾶν αὐτοὺς κακῶς ἐξηγησαμένους. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ θορύβῳ τε καὶ τῇ ἀταξίᾳ ἐπιθεμένους αὐτοῖς τοὺς βαρβάρους κατακόφαι πάντας, ὥστε ἱππέας μὲν οὐ πλείονας τῶν τεσσαράκοντα ἀποσωθῆναι, πεζοὺς δὲ ἐς τριακοσίου.

3. Ταῦτα δὲ ὡς ἡγγέλθη Ἀλεξάνδρῳ, ἡγήσέ τε τῷ πάθει τῶν στρατιωτῶν καὶ ἔργῳ σπουδῇ ἐλαύνειν ὡς ἐπὶ Σπιταμένην τε καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν βαρβάρους. Ἀναλαβὼν οὖν τῶν τε ἑταίρων ἱππέων τοὺς ἡμίσεας καὶ τοὺς ὑπασπιστὰς ζύμπαντας καὶ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριανὰς καὶ τῆς φάλαγγος τοὺς κουφοτάτους ᾗει ὡς ἐπὶ Μαωράκανδα, ἵνα ἐπανήκειν Σπιταμένην ἐπυνθάνετο καὶ

piam male affectus erat. Scythae eos sive resistentes, sive retrocedentes acriter premunt. (6) Multis itaque sagittarum ictu vulneratis, nonnullis etiam occisis, quadrato agmine sese recipiunt ad flumen Polytimetum, quum sylva illi vicinaesset : ut barbari non ita facile eos sagittis peterent et peditatus Macedonibus usui esse posset.

7. Caranus autem, uni equitum agmini praefectus, non communicato cum Andromacho consilio, flumen transire tentabat, quod tutius ibi equitatus locari posse videbatur. Pedites eum sequuntur, non jussi, sed metu impuls : atque inordinatus plane fuit is in amnem per praeuptas ripas ingressus. (8) Barbari, cognito Macedonum errato, diversis e partibus equis vadum ingressi, alii eos qui jam transierant et retrocedebant premunt, alii in transeuntes ex adverso delati eos in amnem revolvunt : alii ex obliquo eos sagittis petunt, alii in eos qui jam vadum ingrediebantur irruunt. (9) Quibus difficultatibus undique circumventi Macedones in insulam quandam non magnam, eo in flumine sitam, confugiunt. Scythae et Spitamenis equitatus his circumfusi, omnes sagittis interfecerunt, praeter paucos quos vivos ceperunt, sed hos quoque omnes occiderunt.

CAP. VI.

Aristobulus scribit magnam exercitus partem insidiis oppressam fuisse a Scythiis, qui in hortis abditis Macedonibus in ipso conflictu ex improvise supervenerunt. Quo quidem loci Pharnuchem praefecturam suam Macedonibus qui una cum eo missi erant cedere voluisse, quippe qui rei bellicae parum peritus esset, quique potius ad sermones cum barbaris conferendos ab Alexandro missus esset, quam ut in praelio ducem ageret : ipsos vero et Macedones et regis amicos esse. (2) Quumque Andromachus, et Caranus ac Menedemus imperium recusarent, partim ne viderentur aliquid novi praeter mandata regis suo arbitrio moliti esse, partim quod in ipso periculo id accipere noluisent, non ignari nimirum, si res male gereretur, non tantum pro se quemque mali participem futurum, sed tanquam toto exercitu male administrato culpam in sese redundaturam. In hoc tumultu et perturbatione rerum Scythas in eos irruisse, omnesque interfecisse, ita ut equites xl. tantum, pedites ccc evaserint.

3. Hisce rebus Alexandro nuntiatis, vehementer militum suorum clade commotus, confestim in Spitamenem ac barbaros exercitum ducere statuit. Assumpta itaque amicorum equitum parte dimidia, scutatis omnibus et sagittariis atque Agrianis, et ex phalange expeditioribus, Maracanda contendit : quo Spitamenem reversum esse acceperat, de-

αὐθις πολιορκεῖν τοὺς ἐν τῇ ἀκρᾷ. (4) Καὶ αὐτὸς μὲν ἐν τρισὶν ἡμέραις διελθὼν χιλιούς καὶ πεντακοσίους σταδίου, τῇ τετάρτῃ ὑπὸ τὴν ἑω προσῆγε τῇ πόλει. Σπιταμένης δὲ καὶ οἱ ἀμφ' αὐτόν, ὡς ἐξηγγέθη προσάγων ὁ Ἀλέξανδρος, οὐκ ἔμειναν, ἀλλ' ἐκλιπόντες τὴν πόλιν φεύγουσιν. (5) Ὁ δὲ ἐχόμενος αὐτῶν ἐδίωκεν· ὡς δὲ ἐπὶ τὸν γῶρον ἦκεν οὗ ἡ μάχη ἐγένετο, θάψας τοὺς στρατιώτας ὡς ἐκ τῶν παρόντων εἶπετο ἔστε ἐπὶ τὴν ἔρημον τοῖς φεύγουσιν. Ἐκείθεν δ' ἀναστρέφων ἐπόρθει τὴν χώραν καὶ τοὺς ἐς τὰ ἐρύματα καταπεφυγότας τῶν βρβαράων ἔκτεινε, ὅτι ξυνεπιθέσθαι ἐξηγγέλλοντο καὶ αὐτοὶ τοῖς Μακεδόσι· καὶ ἐπῆλθε πᾶσαν τὴν χώραν ὅσην ὁ ποταμὸς ὁ Πολυτίμητος ἐπάρδων ἐπέρχεται. (6) Ἵνα δὲ ἀφανίζετο τῷ ποταμῷ τὸ ὕδωρ, ἐντεῦθεν ἤδη τὸ ἐπ' ἐκεῖνα ἔρημος ἡ χώρα ἐστίν· ἀφανίζεται δέ, καίπερ πολλοῦ ὦν ὕδατος, ἐς τὴν ψάμμον. Καὶ ἄλλοι ποταμοὶ ὠσαύτως ἐκεῖ ἀφανίζονται μεγάλοι καὶ ἀέννοιοι, ὃ τε Ἐπαρδος, ὃς ῥέει διὰ Μάρδων τῆς χώρας, καὶ Ἀρειος, ὅστις ἐπὶ νῦνμος ἡ τῶν Ἀρείων γῆ ἐστίν, καὶ Ἐτύμανδρος, ὃς δι' Εὐεργετῶν ῥέει. (7) Καὶ εἰσὶ ζύμπαντες οὗτοι τηλικούτοι ποταμοὶ ὥστε οὐδεὶς αὐτῶν μείων ἐστὶ τοῦ Πηνειοῦ τοῦ Θεσσαλικοῦ ποταμοῦ, ὃς διὰ τῶν Τεμπῶν ῥέων ἐκδοῖ ἐς θάλασσαν· ὃ δὲ Πολυτίμητος πολλὸν ἔτι μείζων ἢ κατὰ τὸν Πηνειὸν ποταμὸν ἐστίν.

ΚΕΦ. Ζ'.

25 Ταῦτα δὲ διαπραξάμενος ἐς Ζαρίασπα ἀφίκετο· καὶ αὐτοῦ κατέμενε ἔστε παρελθεῖν τὸ ἀκμαῖον τοῦ χειμῶνος. Ἐν τούτῳ δὲ ἀφίκοντο παρ' αὐτὸν Φραταφέρνης τε ὁ Παρθυαίων σατράπης καὶ Στασάνωρ ὁ ἐς Ἀρείου ἀποπεμφθεὶς ὡς Ἀρσάμην συλληψόμενος, τὸν τε Ἀρσά-
30 μην δεδεμένον ἄγοντες καὶ Βαρζάνην, ὄντινα Βῆσσος τῆς Παρθυαίων σατράπην κατέστησε, καὶ τινὰς ἄλλους τῶν τότε ξὺν Βήσσω ἀποστάντων. (2) Ἦκον δὲ ἐν τῷ αὐτῷ Ἐπόκιλλος καὶ Μελαμνίδας καὶ Πτολεμαῖος ὁ τῶν Θρακῶν στρατηγὸς ἀπὸ θαλάσσης, οἱ τὰ τε χρήματα [τὰ] ξὺν Μένητι πεμφθέντα καὶ τοὺς ξυμμάχους ὡς ἐπὶ θάλασσαν κατήγαγον. Καὶ Ἀσανδρος δὲ ἐν τούτῳ ἦκε καὶ Νέαρχος, στρατιὰν Ἑλλήνων μισθοφόρων ἄγοντες, καὶ Βῆσσος τε ὁ Συρίας σατράπης καὶ Ἀσκληπιόδωρος ὁ ὑπαρχὸς ἀπὸ θαλάσσης, καὶ οὗτοι στρατιὰν ἄγοντες.
40 3. Ἐνθα δὴ ξύλλογον ἐκ τῶν παρόντων ξυναγαγὼν Ἀλέξανδρος παρήγαγεν ἐς αὐτοὺς Βῆσσον καὶ κατηγορήσας τὴν Δαρείου προδοσίαν τὴν τε ῥίνα Βήσσου ἀποτιμῆσθαι καὶ τὰ ὅσα ἀκρὰ ἐκέλευσεν, αὐτὸν δὲ ἐς Ἐκβάτανα ἀγεσθαι, ὡς ἐκεῖ ἐν τῷ Μῆδων τε καὶ Περσῶν
45 ξυλλόγῳ ἀποθανοῦμενον. (1) Καὶ ἐγὼ οὕτε τὴν ἄντανταύτην τιμωρίαν Βήσσου ἐπαινῶ, ἀλλὰ βαρβαρικὴν εἶναι τίθεμαι τῶν ἀκρωτηρίων τὴν λῶσιν καὶ υπαχθῆναι Ἀλέξανδρον ζύμφῃ ἐς κῆλον τοῦ Μηδικοῦ τε καὶ Περσικοῦ πλούτου καὶ τῆς κατὰ τοὺς βαρβάρους βασι-
50 λέας οὐκ ἴσης ἐς τοὺς ὑπάρχουσιν ἐνδιαιτήσεως, ἐσθῆτά

ARRIANUS.

nuoque eos qui in arce erant obsidere. (4) Ipse tridui spatio mille quingenta stadia emensus quarto die sub auroram ad urbem venit. Spitamenes cum suis copiis, ut Alexandrum adventare intellexit, non exspectato ejus adventu, relicta obsidione, fugit. (5) Alexander eos acriter insequitur, quumque ad eum locum venit ubi pugna commissa fuerat, militibus, prout tempus ferebat, sepultis, fugientes ad Scythiae deserta usque insecutus est. Inde conversus eorum agros vastat, et barbaros qui in loca munitiora confugerant interficit, quod et ipsi Macedones oppressisse dicebantur, totamque eam regionem, quam Polytimetus amnis irrigans transit, percurrit. (6) Namque ubi aqua fluminis e conspectu evanescit, omnis ulterior regio deserta est. Evanescit autem etsi multae aquae fluvius, in arenas. Alii etiam ingentes ac perpetui amnes eadem ratione ibi se condunt, Epardus nimirum, qui per Mardorum regionem fluit, et Arius, a quo Ariorum regio appellationem accepit; et Etymandrus, qui per Evergetas labitur; (7) suntque omnes hi fluvii tantae magnitudinis, ut nullus eorum Peneo Thessaliae amne sit minor, qui per Tempe fluens in mare fertur. Polytimetus autem Peneum amnem magnitudine longe superat.

CAP. VII.

His rebus gestis, ad Zariaspa pervenit, ibique moram fecit brumam quae tum vigeat transacturus. Interea ad eum venerunt Phrataphernes Parthorum satrapa, et Stasanor ad Arios missus, ut Arsamen comprehenderet. Quem quidem vinctum adduxerunt, et Barzanem, quem Bessus Parthis satrapam dederat, ac nonnullos alios, qui tum temporis una cum Besso defecerant. (2) Per idem quoque tempus accesserunt e maritima ora Epocillus et Melamnidas ac Ptolemæus Thracum dux, qui pecunias cum Menete missas et socios ad mare deduxerant. Venerunt item Asander et Nearchus, exercitum Graecorum mercenariorum adducen-
50 tes: Bessus etiam Syriae satrapa, atque Asclepiodorus praefectus ab ora maritima venerunt item copias adducen-
55 tes.

3. Hic Alexander, conventu omnium quotquot aderant habito, Bessum introducit, accusataque ejus in Darium perfidia, nares ei summasque aures praescindi jubet: deinde Ecbatana mittit, ut ibi in Medorum Persarumque concilio morte mulctetur. (4) Ego vero atrocem hanc de Besso ultionem nequaquam laudaverim, quinimo barbaricam esse duxerim hanc extremarum corporis partium mutilationem; adductum vero regem fuisse judicaverim aemulatione quadam Medicae Persicaeque superbiae atque Barbarorum regum non parvis erga subjectos consuetudinibus. Neque hoc

τε ὅτι Μηδικὴν ἀντὶ τῆς Μακεδονικῆς τε καὶ πατρίου Ἡρακλείδης ὢν μετελαβεν, οὐδαμῇ ἐπαίνῳ, καὶ τὴν χίταριν τὴν Περσικὴν τῶν νενικημένων ἀντὶ ὧν αὐτὸς ὁ νικῶν πάλοι ἐφόρει ἀμείψαι οὐκ ἐπηδέσθη, οὐδὲν τού-
 5 των ἐπαίνῳ, (5) ἀλλ' εἴπερ τι ἄλλο, καὶ τὰ Ἀλεξάνδρου μεγάλα πράγματα ἐς τεκμηρίωσιν τίθεμαι ὥς οὔτε τὸ σῶμα ὅτῳ εἴη καρτερόν, οὔτε ὅστις γένει ἐπιφανής, οὔτε κατὰ πόλεμον εἰ δὴ τις διευτυχοίη ἐτι μᾶλλον ἢ Ἀλέ-
 10 ξάνδρος, οὐδὲ εἰ τὴν Λιβύην τις πρὸς τῇ Ἀσίᾳ, καθάπερ οὖν ἐπενόει ἐκεῖνος, ἐκπεριπλεύσας κατὰ σχοι, οὐδὲ εἰ τὴν Εὐρώπην ἐπὶ τῇ Ἀσίᾳ τε καὶ Λιβύῃ τρίτην, τούτων οὐδὲν τι ὄφελος ἐς εὐδαιμονίαν ἀνθρώπου, εἰ μὴ σωφρονεῖν ἐν ταύτῳ ὑπάρχοι τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τὰ μεγάλα, ὥς δοκεῖ, πράγματα πράξαντι.

ΚΕΦ. Η'.

15 Ἐνθα δὴ καὶ τὸ Κλείτου τοῦ Δρωπίδου πάθημα καὶ τὴν Ἀλεξάνδρου ἐπ' αὐτῷ ξυμφορὰν, εἰ καὶ ὀλίγον ὕστερον ἐπράχθη, οὐκ ἔξω τοῦ καιροῦ ἀφηγήσομαι. Εἶναι μὲν γὰρ ἡμέραν ἱερὰν τοῦ Διονύσου Μακεδόσι καὶ θύειν Διονύσῳ ὅσα ἔτη ἐν αὐτῇ Ἀλέξανδρον· (2) τὸν δὲ τοῦ
 20 Διονύσου μὲν ἐν τῷ τότε ἀμειλῆσαι λέγουσι, Διοσκούροιν δὲ θῦσαι, ἐξ ὅτου δὴ ἐπιφρασθέντα τοῖν Διοσκούροιν τὴν θυσίαν· πόρρω δὲ τοῦ πότου προϊόντος (καὶ γὰρ καὶ τὰ τῶν πότων ἥδη Ἀλεξάνδρῳ ἐς τὸ βαρβαρικώτερον νε-
 25 ρυνώτερον), ἀλλ' ἐν γὰρ τῷ πότῳ τότε ὑπὲρ τοῖν Διοσκού-
 30 ροιν λόγους γίνεσθαι, ὅπως ἐς Δία ἀννήχθη αὐτοῖν ἡ γένεσις ἀφαιρεθεῖσα Τυνδάρῳ. (3) Καί τινες τῶν παρόντων κολακείᾳ τῇ Ἀλεξάνδρου, οἳ δὲ ἄνδρες διέφθειράν τε αἰεὶ καὶ οὐποτε παύσονται ἐπιτρίβοντες τὰ τῶν βασιλέων πράγματα, κατ' οὐδὲν ἀξιοῦν συμβάλλειν
 35 Ἀλεξάνδρῳ τε καὶ τῷ Ἀλεξάνδρου ἔργοις τὸν Πολυδεύκην καὶ τὸν Κάστορα. Οἱ δὲ οὐδὲ τοῦ Ἡρακλέους ἀπείγοντο ἐν τῷ πότῳ· ἀλλὰ τὸν φθόνον γὰρ ἐμποδῶν ἴστασθαι τοῖς ζῶσι τὸ μὴ οὐ τὰς δικαίας τιμὰς αὐτοῖς ἐκ τῶν ξυνόντων γίνεσθαι.
 40 4. Κλείτου δὲ δῆλον μὲν εἶναι πάλοι ἤδη ἀγρόμενον τοῦ τε Ἀλεξάνδρου τῇ ἐς τὸ βαρβαρικώτερον μετακινήσει καὶ τῶν κολακευόντων αὐτὸν τοῖς λόγοις· τότε δὲ καὶ αὐτὸν πρὸς τοῦ οἴνου παροξυνόμενον οὐκ ἔαν οὔτε ἐς τὸ θεῖον ὑβρίζειν, οὔτε τὰ τῶν πάλοι ἡρώων ἔργα ἐκ-
 45 φαυλίζοντας χάριν ταύτην ἄχαριν προστιθέναι Ἀλεξάνδρῳ. (5) Εἶναι γὰρ οὖν οὐδὲ τὰ Ἀλεξάνδρου οὕτω τι μεγάλα καὶ θαυμαστά ὥς ἐκεῖνοι ἐπαίρουσιν· οὐκ οὐ μόνον γὰρ καταπράξει αὐτά, ἀλλὰ τὸ πολὺ γὰρ μέρος Μακεδόνων εἶναι τὰ ἔργα. Καὶ τοῦτον τὸν λόγον ἀνιᾶ-
 50 σαι Ἀλέξανδρον λεγόμενα. Οὐδὲ ἐγὼ ἐπαίνῳ τὸν λόγον, ἀλλὰ ἱκανὸν γὰρ εἶναι τίθεμαι ἐν τοιαύτῳ παροινίᾳ τὸ κατ' αὐτὸν σιγῶντα ἔχειν μηδὲ τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις ἐς κολακείαν πλημμελεῖν. (6) Ὡς δὲ καὶ τῶν Φιλίππου τινὲς ἔργων, ὅτι οὐ μεγάλα οὐδὲ θαυμαστὰ Φιλίππῳ
 55 κατεπράχθη, οὐδεμίᾳ ἔξ ὧν δίκῃ ἐπεμνήσθησαν, χαριζό-

ullo modo probaverim, quod vestem Medicam pro Macedonica ac patria (quum ex Heraclidarum genere esset) assumpserit; ut neque hoc, quod cidarim Persicam eorum quos praelio vicerat, cum eo ornatu quem ipse victor olim gestare solebat, commutare non erubuerit. (5) Cæterum, siquid aliud, Alexandri certe præclara facinora documento esse possunt, sive quis corporis viribus polleat, sive generis splendore emineat, sive bellica virtute felicitateque Alexandrum ipsum superet, sive Africam simul atque Asiam (quemadmodum ille animo destinarat) circumnavigans subjugarit, sive Europam Asiæ atque Africæ tertiam adjunxerit: nihil hæc omnia homini ad felicitatem adipiscendam profutura, nisi pariter moderatio animi accedat, quantumvis res in speciem maximas gerat.

CAP. VIII.

Hoc igitur loco Cliti Dropidis filii casum atque Alexandri facinus enarrare, quamvis aliquanto post acciderit, non in-tempestivum judicaverim. Diem quendam apud Macedones Baccho sacrum esse ferunt, atque Alexandrum quotannis eo die Baccho sacrificare solitum, (2) tum temporis neglecto Baccho, Dioscuris sacrum fecisse. Atque ex eo tempore sacrificium cum epulo Dioscuris instituisse: quumque jam pocula longius processissent (nam et in poculis jam Alexander barbarorum mores imitabatur), omnibus vino incalcescentibus sermo de Dioscuris incidit, quo pacto illorum origo ad Jovem relata esset, Tyndaro ablata. (3) Quosdam etiam ex præsentibus adulandi causa (cujusmodi homines regibus regumque negotiis et perniciosi semper fuerunt, et nunquam esse desinent) nulla ratione Castorem et Pollucem Alexandro ejusque rebus gestis comparandos esse censuisse. Alii ne ab Hercule quidem inter pocula abstinebant; sed invidiam mortalibus obstare, quominus vivis debiti honores ab illis quibuscum versentur tribuantur.

4. At Clitus jamdudum et hanc Alexandri in barbaricos mores transitionem et adulantium illi sermones palam moleste ferebat. Tum vero, exstimulante vino, neque illas in divos contumelias ferre potuisse, neque quod veterum heroum facta extenuantes, inofficiosum hoc officium Alexandro deferrent. (5) Neque enim Alexandri res tantas adeoque admirandas esse, quantum illi verbis extollerent; neque ipsum solum ea præstitisse, sed magnam rerum gestarum partem Macedonibus deberi. Atque hæc quidem Cliti verba acerbè admodum tulisse Alexandrum. Neque vero ego dictum laudo; satis enim esse judicaverim, in ejusmodi vinolentia pro se quemque silentium præstare, neque eodem cum aliis adulationis vitio peccare. (6) Quum vero nonnulli rerum ab Philippo gestarum meminissent, et nihil magnum aut præclarum ab eo factum esse nullo jure contenderent,

μενοι καὶ οὗτοι Ἀλεξάνδρῳ, τὸν Κλείτον ἤδη οὐκέτι ἐν
 ἑαυτοῦ ὄντα πρεσβεύειν μὲν τὰ τοῦ Φιλίππου, κατα-
 βάλλειν δὲ Ἀλέξανδρον τε καὶ τὰ τούτου ἔργα, παροι-
 νούντα ἤδη τὸν Κλείτον, τὰ τε ἄλλα καὶ πολλὰ εἶναι
 ἐξονειδιζόντα Ἀλεξάνδρῳ ὅτι πρὸς αὐτοῦ ἄρα ἐσώθη,
 ὅποτε ἡ ἵππομαγία ἢ ἐπὶ Γρανικῷ ξυνηιστήκει πρὸς
 Πέρσας· (7) καὶ δὴ καὶ τὴν δεξιὰν τὴν αὐτοῦ σοβαρῶς
 ἀνατείναντα, αὐτῇ τε ἡ χεὶρ, φάναι, ὃ Ἀλέξανδρε, ἐν
 τῷ τότε ἔσωσε. Καὶ Ἀλέξανδρον οὐκέτι φέρειν τοῦ
 Κλείτου τὴν παροινίαν τε καὶ ὕβριν, ἀλλὰ ἀναπηδᾶν γὰρ
 ξὺν ὀργῇ ἐπ' αὐτόν, κατέχεσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ξυμπιπόν-
 των. Κλείτον δὲ οὐκ ἀνιέναι ὑβρίζοντα. (8) Ἀλέξαν-
 δρος δὲ ἐδόξα ἀνακαλῶν τοὺς ὑπασπιστάς· οὐδενὸς δὲ
 ὑπακούοντος, ἐς ταῦτα ἔφη καθεστηκέναι Δαρείῳ, ὅποτε
 πρὸς Βήσσου τε καὶ τῶν ἀμφὶ Βῆσσον ξυλληφθεὶς ἤγετο
 οὐδὲ τι ἄλλο ὅτι μὴ ὄνομα ᾗ βασιλεύς. Οὐκ οὖν ἐτι
 σῶς τε εἶναι κατέχειν αὐτόν τοὺς ἐταίρους, ἀλλ' ἀνα-
 πηδῶντα γὰρ οἱ μὲν λόγῃν ἀρπάσαι λέγουσι τῶν
 σωματοφυλάκων τινὸς καὶ ταύτῃ παίσαντα Κλείτον ἀπο-
 κτείνει· οἱ δὲ σάρισσαν παρὰ τῶν φυλάκων τινὸς καὶ
 ταύτην. (9) Ἀριστόβουλος δὲ θένει μὲν ἡ παροινία ὠρ-
 μήθη οὐ λέγει· Κλείτου δὲ γενέσθαι μόνου τὴν ἀμαρτίαν,
 ὃν γε, ὠργισμένου Ἀλεξάνδρου καὶ ἀναπηδῶντος ἐπ'
 αὐτόν ὡς διαχρησμένου, ἀπαχθῆναι μὲν διὰ θυρῶν
 ἐξω ὑπὲρ τὸ τεῖχος τε καὶ τὴν τάρπον τῆς ἀκρας, ἵνα
 ἐγίγνετο πρὸς Πτολεμαίου τοῦ Λάγου τοῦ σωματοφύλα-
 κος οὐ καρτερήσαντα δὲ ἀναστρέψαι αὐθὺς καὶ περιπετῇ
 Ἀλεξάνδρῳ γενέσθαι Κλείτον ἀνακαλοῦντι, καὶ φάναι
 ὅτι Οὗτός τοι ἐγὼ ὁ Κλείτος, ὃ Ἀλέξανδρε· καὶ ἐν τούτῳ
 κληγέμενα τῇ σαρίσσῃ ἀποθνήκει.

ΚΕΦ. Θ'.

Καὶ ἐγὼ Κλείτον μὲν τῆς ὕβρεως τῆς ἐς τὸν βασιλέα
 τὸν αὐτοῦ μεγαλωστί μέμφομαι, Ἀλέξανδρον δὲ τῆς
 συμφορᾶς οἰκτεῖρω, ὅτι δυοῖν κακοῖν ἐν τῷ τότε ἡττη-
 μένων ἐπέδειξεν αὐτόν, ὅφ' ὅτων δὴ καὶ τοῦ ἐτέρου οὐκ
 ἐπέοικεν ἄνδρα σωφρονούντα ἐζητῆσθαι, ὀργῆς τε καὶ
 παροινίας. (2) Ἀλλὰ τὰ ἐπὶ τοῖσδε αὐ ἐπαινῶ Ἀλεξάν-
 δρου, ὅτι παραυτίκα ἐγὼν στέγλιον ἔργον ἐργασάμενος.
 Καὶ λέγουσιν εἶσιν οἱ τὸν Ἀλέξανδρον ὅτι ἐρείσας τὴν
 σάρισσαν πρὸς τὸν τοῖχον ἐπιπίπτειν ἐγνώκει αὐτῇ, ὡς
 οὐ καλὸν αὐτῷ ζῆν ἀποκτείναντα φίλον αὐτοῦ ἐν οἴνῳ.
 (3) Οἱ πολλοὶ δὲ συγγραφεῖς τοῦτο μὲν οὐ λέγουσιν· ἀπελ-
 θόντα δὲ ἐς τὴν εὐνὴν κεῖσθαι ὀδυρόμενον, αὐτόν τε τὸν
 Κλείτον ὀνομαστί ἀνακαλοῦντα καὶ τὴν Κλείτου μὲν
 ἀδελφὴν, αὐτόν δὲ ἀναθρεψαμένην, Λανίκην τὴν Δρωι-
 πίδου παιδα, ὡς καλὰ ἄρα αὐτῇ τροφεία ἀποτετικῶς εἴη
 ἀνδρωθείς, (4) ἢ γε τοὺς μὲν παῖδας τοὺς ἑαυτῆς ὑπὲρ
 αὐτοῦ μαχομένους ἐπέειδεν ἀποθανόντας, τὸν ἀδελφὸν
 δὲ αὐτῆς αὐτὸς αὐτοχειρίᾳ ἔκτεινε· φρονία τε τῶν φίλων
 οὐ διαλείπειν αὐτόν ἀνακαλοῦντα, αἰσίων τε καὶ ἀποτον

Alexandro nimirum etiam hi gratificantes, Clitum jam
 extra se positum, Philippi res gestas extollere, Alexan-
 drum autem ejusque facta deprimere cōpisse. Clitumque
 in Alexandrum debacchantem inter alia ei exprobrasse,
 quod in equestri apud Granicum amnem p̄clio a se ser-
 vatus esset. (7) Simulque dextra arroganter expansa, Haec
 manus (dixisse) te, Alexander, eo in conflictu servavit.
 Alexandrum, quum diutius Clitum linguæ intemperantia
 furentem, ejusque contumelias ferre non posset, inflam-
 matum ira in eum prosiliisse, verum a convivis retentum
 fuisse. Clitum contra nullum convitiis modum fecisse. (8)
 Alexandrum clamore sublato scutatos accersisse. Quumque
 a nemine exaudiretur, exclamasse se in eodem statu esse
 quo Darium, quum a Besso ejusque sociis captus duceretur,
 neque quicquam jam amplius ei quam regium nomen su-
 peresset. Tum amicos diutius illum retinere non potuisse,
 sed exilientem, alii a quodam ex custodibus corporis
 hastam abripuisse aiunt, eaque ictum Clitum interemis-
 se, alii sarissam item a custodibus corporis acceptam. (9) Ari-
 stobulus vero unde hæc debacchatio orta sit, non narrat:
 omnem autem culpam in uno Clito fuisse dicit, quippe qui,
 quum jam Alexander ira percitus in eum interfecturus pro-
 siliret, ipse per fores ultra muros et fossam arcis subductus
 a Ptolemæo Lagi filio corporis custode, continere se non
 potuerit quin reverteretur: quumque in Alexandrum Cliti
 nomen inclamantem incidisset, eique respondisset, En tibi
 Clitum, Alexander: tum sarissa ictum interiisse.

CAP. IX.

Ego vero, ut Clitum ob contumelias in regem suum
 vehementer reprehendo, ita Alexandri vicem doleo, quod
 se tum temporis duobus vitiis obnoxium declaravit, a quorum
 vel altero virum temperantem nequaquam vinci convenie-
 bat, iræ nimirum et vinolentiæ. (2) Eo vero rursus nomine
 Alexandrum laudo, quod statim malefici prænitentia ductus
 fuerit. Nonnulli enim ex iis qui de Alexandri rebus scri-
 bunt, auctores sunt, ipsum in sarissæ ad parietem acclinatæ
 spiculum sese conjicere voluisse, quod vitam sibi turpem
 existimaret amico per temulentiam interfecto. (3) Plerique
 tamen scriptores hoc non tradiderunt. Quum vero cubitum
 concessisset, jacuisse lamentantem et Clitum nomine com-
 pellantem: Lanicenque Dripidis filiam, Cliti sororem, quæ
 Alexandrum educaverat, egregiam scilicet educationis mer-
 cedem ab se jam viro accepisse: (4) quæ et filios suos pro
 Alexandro pugnantes interfectos vidisset, et cujus ipse fra-
 trem sua manu occidisset: amicorum interfectorem identi-

καρτερεῖν ἔσται ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, οὐδὲ τὴν ἄλλην θερ-
πίαν θεραπεῦσαι τὸ σῶμα.

6. Καὶ ἐπὶ τούτοις τῶν μάντεων τινες μῆνιν ἐκ Διο-
νύσου ᾗδον, ὅτι ἡ θυσία ἐξελείφθη Ἀλεξάνδρῳ ἢ τοῦ
5 Διονύσου. Καὶ Ἀλέξανδρος μόγις πρὸς τῶν ἐταίρων
πεισθεὶς σίτου τε ἤψατο καὶ τὸ σῶμα κακῶς ἐθεράπευσε·
καὶ τῷ Διονύσῳ τὴν θυσίαν ἀπέδωκεν, ἐπεὶ οὐδὲ αὐτῷ
ἄκοντι ἦν ἐς μῆνιν τοῦ θεοῦ μᾶλλον τι ἢ τὴν αὐτοῦ
κακότητα ἀναφέρεισθαι τὴν ξυμφοράν. (6) Ταῦτα με-
10 γάλωστί ἐπαίνῳ Ἀλεξάνδρου, τὸ μῆτε ἀπαυθαδιάσα-
σθαι ἐπὶ κακῷ, μῆτε προστάτην τε καὶ ζυνήγορον κακίονα
εἶτι γενέσθαι τοῦ ἁμαρτηθέντος, ἀλλὰ συμφῆσαι γὰρ
ἐπταικεναὶ ἀνθρώπων γε ὄντα.

7. Εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσιν Ἀνάξαρχον τὸν σοφιστὴν ἑλ-
15 θεῖν μὲν παρ' Ἀλεξάνδρον κληθέντα, ὡς παραμυθησό-
μενον· εὐρόντα δὲ κείμενον καὶ ἐπιστένοντα, ἐπιγέλα-
σαντα, ἀγνοεῖν, φάναι, διότι ἐπὶ τῷδε οἱ πάλοι σοφοὶ
ἄνδρες τὴν Δίκην παρέδρον τῷ Διὶ ἐποίησαν, ὡς ὅτι ἂν
πρὸς τοῦ Διὸς κορωθῇ, τοῦτο ξὺν Δίκῃ πεπραγμένον· καὶ
20 οὖν καὶ τὰ ἐκ βασιλείας μεγάλου γιγνόμενα δίκαια χρῆ-
ναι νομίζεσθαι, πρῶτα μὲν πρὸς αὐτοῦ βασιλείως, ἔπειτα
πρὸς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. (8) Ταῦτα εἰπόντα παρα-
μυθήσασθαι μὲν Ἀλέξανδρον ἐν τῷ τότε· κακὸν δὲ μέγα,
ὡς ἐγὼ φημι, ἐξεργάσασθαι Ἀλεξάνδρῳ καὶ μείζον ἐτι
5 ἢ ὅταν τότε ξυνείχετο· εἴπερ οὖν σοφοὺ ἀνδρὸς τήνδε ἔγνω
τὴν δόξαν, ὡς οὐ τὰ δίκαια ἀρα χρῆν σπουδῇ ἐπιλεγόμε-
νον πράττειν τὸν βασιλέα, ἀλλὰ ὅτι ἂν καὶ ὅπως οὖν
ἐκ βασιλείως πραχθῇ, τοῦτο δίκαιον νομίζειν. (9) Ἐπεὶ
καὶ προσκυνεῖσθαι ἐθέλειν Ἀλέξανδρον λόγος κατέχει,
10 ὑπόσχης μὲν αὐτῷ καὶ τῆς ἀμφὶ τοῦ Ἀμμώνος πατρὸς
μᾶλλον τι ἢ Φιλίππου δόξης, θαυμάζοντα δὲ ᾗδῃ τὰ
Περσῶν καὶ Μήδων τῆς τε ἑσθῆτος τῇ ἀμείψει καὶ τῆς
ἄλλης θεραπειᾶς τῇ μετακοσμήσει. Οὐκ ἐνδεῆσαι δὲ
οὐδὲ πρὸς τοῦτο αὐτῷ τοὺς χολακείας ἐς αὐτὸ ἐνδιδόντας,
15 ἄλλους τέ τινας καὶ δὴ καὶ τῶν σοφιστῶν τῶν ἀμφ' αὐ-
τὸν Ἀνάξαρχόν τε καὶ Ἄγιν Ἀργεῖον, ἐποποιῶν.

ΚΕΦ. Ι'.

Καλλισθένην δὲ τὸν Ὀλύμπιον Ἀριστοτέλους τε τῶν
λόγων διακηκούτα καὶ τὸν τρόπον ὄντα ὑπαγοικότερον
οὐκ ἐπαινεῖν ταῦτα. Τούτου μὲν δὴ ἕνεκα καὶ αὐτὸς Καλ-
20 λισθένης ξυμφέρομαι· ἐκεῖνα δὲ οὐκέτι ἐπιεικῇ δοκῶ τοῦ
Καλλισθένους, εἴπερ ἀληθῆς ξυγγράπται, ὅτι ὑφ' αὐ-
τῷ[τε] εἶναι ἀπέφαινε καὶ τῇ αὐτοῦ ξυγγραφῇ Ἀλέξαν-
δρόν τε καὶ τὰ Ἀλεξάνδρου ἔργα. (2) Οὐκ οὖν αὐτὸς
ἀφ' ἑχθραὶ ἐξ Ἀλεξάνδρου δόξαν κτησόμενος, ἀλλὰ ἐκεῖνον
25 εὐκλεῖα ἐς ἀνθρώπους ποιήσων. Καὶ οὖν καὶ τοῦ θεοῦ τὴν
μετουσίαν Ἀλεξάνδρῳ οὐκ ἐξ ὧν Ὀλυμπιάς ὑπὲρ τῆς
γενέσεως αὐτοῦ ψεύδεται ἀνιρτῆσθαι, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν
αὐτὸς ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου ξυγγράψας ἐξενέγκῃ ἐς ἀνθρώ-
που. (3) Εἰσὶ δὲ οἱ καὶ ταδε ἀνέγραψαν, ὡς ἀρα ἤρστο
30 ποτε αὐτὸν Φιλώτας, ὅντινα οἰοίτο μάλιστα τιμηθῆναι

dem se esse clamantem, ac triduum totum a cibo et potu
abstinuisse, neque aliam ullam corporis curam habuisse.

(5) Quibus e rebus nonnulli vates Liberi patris iram agno-
verunt, quod sacrificium ejus ab Alexandro prætermissum
esset. Alexander ægre ab amicis eo adduci potuit, ut cibo
ac potu sumto aliquatenus corpus reficeret. Libero itaque
sacrificium reddidit. Siquidem neque ipsi ingratum erat,
casum illum ad iram numinis potius quam ad suum malefi-
cium referri. (6) Eo vero nomine magnopere laudandum
Alexandrum censuerim, quod non eo facinore insolenter ex-
sultarit, neque, quod deterius fuisset, facto suo patrocl-
natus sit, sed humano more lapsus se agnovit.

7. Sunt qui scribant, Anaxarchum sophistam consolandi
ejus causa accersitum ad eum venisse. Quumque cubantem
atque suspirantem offendisset, arridentem dixisse, Ignorare
ipsum, cur veteres sapientes Justitiam Jovi assidentem fece-
rint: nimirum quia quicquid a Jove decernatur, id juste
factum esse censeri debeat. Oportere igitur, quæ a magno
rege fierent, justa existimari, primum quidem ab ipso rege,
deinde a cæteris mortalibus. (8) Atque hoc quidem dicto
nonnihil solatii Alexandro attulisse. Ego vero majoris er-
rati quam prioris auctorem Alexandro Anaxarchum fuisse
censeo, si illam viri sapientis sententiam esse statuit, non
oportere nimirum regem summo studio delectuque ad-
hibito justa agere: sed quidquid aut qualecunque sit quod
rex faciat, justum censeri debere. (9) Siquidem et adorari
se voluisse Alexandrum fama est, quum et opinionem con-
cepisset, Hammonem potius sibi quam Philippum patrem
esse et Persas jam ac Medos admiraretur, eosque vestis im-
mutatione totiusque cultus ratione imitaretur. Neque ad hoc
eum caruisse aiunt adulatoribus qui id comprobarent, tum
aliis nonnullis, tum vero sophistis istis, qui circa Anaxar-
chum erant, atque Agide Argivo poeta.

CAP. X.

Callisthenes vero Olynthius, Aristotelis discipulus, mo-
ribus paulo asperioribus præditus, hæc non probabat. Qua
quidem in re etiam ego Callistheni assentior. Illud autem a
Callisthene parum modeste dictum (si vera traduntur)
censeo, quod Alexandrum ejusque facta penes se et hi-
storiam ab ipso scriptam esse prædicabat. (2) Neque enim
se ad Alexandrum venisse, ut sibi ab eo gloriam compa-
raret, sed uti Alexandrum inter mortales illustrem ac glo-
riosum redderet. Præterea divinitatis communicationem
Alexandro non ex iis quæ Olympias de ortu suo mentita es-
set pendere, sed ex iis quæ ipse de Alexandro scribens ad
mortalium notitiam traducturus esset. (3) Sunt etiam
qui scribant, quum aliquando a Philota interrogatus esset,

πρὸς τῆς Ἀθηναίων πόλεως· τὸν δὲ ἀποκρίνασθαι Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα, ὅτι τὸν ἕτερον τοῖν τυράννοις ἐκτείναν καὶ τυραννίδα ὅτι κατέλυσαν. (4) Ἐρέσθαι αὖθις τὸν Φιλώταν εἰ τῷ τυράννον κτείναντι ὑπάρχει παρ' οὐστίνας ἐθέλει τῶν Ἑλλήνων φυγόντα σῶζεσθαι· καὶ ἀποκρίνασθαι αὖθις Καλλισθένην, εἰ καὶ μὴ παρ' ἄλλους, παρὰ γε Ἀθηναίους ὅτι φυγόντι ὑπάρχει σῶζεσθαι· τούτους γὰρ καὶ πρὸς Εὐρυσθέα πολεμῆσαι ὑπὲρ τῶν παίδων τῶν Ἡρακλέους, τυραννοῦντα ἐν τῷ τότε τῆς Ἑλλάδος.

5. Ὑπὲρ δὲ τῆς προσκυνήσεως ὅπως ἠναντιώθη Ἀλεξάνδρῳ, καὶ τοιόσδε κατέχει λόγος. Ξυγκεῖσθαι μὲν γὰρ τῷ Ἀλεξάνδρῳ πρὸς τοὺς σοφιστάς τε καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν Περσῶν καὶ Μήδων τοὺς δοκιμωτάτους μνημὴν τοῦ λόγου τοῦδε ἐν πότῳ ἐμβαλεῖν. (5) ἄρξαι δὲ τοῦ λόγου Ἀνάξαρχον, ὡς πολλὸν δικαιότερον ἂν θεὸν νομιζόμενον Ἀλέξανδρον Διονύσου τε καὶ Ἡρακλέους, μὴ ὅτι τῶν ἔργων ἕνεκα ὅσα καὶ ἡλικία καταπέπρακται Ἀλεξάνδρῳ, ἀλλὰ καὶ ὅτι Διόνυσος μὲν Θηβαῖος ἦν, οὐδὲν τι προσήκων Μακεδόσι, καὶ Ἡρακλῆς Ἀργεῖος, οὐδὲ οὗτος προσήκων, ὅτι μὴ κατὰ γένος τὸ Ἀλεξάνδρου· Ἡρακλεῖδῃ γὰρ εἶναι Ἀλέξανδρον. (7) Μακεδόνας δὲ αὐτὸν σφῶν βασιλέα δικαιότερον θεαῖς τιμαῖς κοσμοῦντας. Καὶ γὰρ οὐδὲ ἐκεῖνο εἶναι ἀμφίλογον ὅτι ἀπελθόντα γε ἐξ ἀνθρώπων ὡς θεὸν τιμῆσουσι· πόσῳ δὲ δικαιότερον ζῶντα γεραίρειν ἥπερ τελευτήσαντα ἐς οὐδὲν ὄφελος τῷ τιμωμένῳ.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Λεγθέντων δὲ τούτων τε καὶ τοιούτων λόγων πρὸς Ἀναξάρχου, τοὺς μὲν μετεσχηκότας τῆς βουλῆς ἐπαινεῖν τὸν λόγον καὶ δὴ ἐθέλειν ἄρχεσθαι τῆς προσκυνήσεως τοὺς Μακεδόνας δὲ τοὺς πολλοὺς μαχομένους τῷ λόγῳ σιγῇ ἔχειν. (2) Καλλισθένην δὲ ὑπολαβόντα, Ἀλέξανδρον μὲν, εἰπεῖν, ὦ Ἀνάξαρχε, οὐδεμιᾶς ἀνάξιον ἀπορρίνω τιμῆς ὅσαι ξύμμετροι ἀνθρώπῳ· ἀλλὰ διακεκρίσθαι γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ὅσαι τε ἀνθρώπιναι τιμαὶ καὶ ὅσαι θεαῖς πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις, καθάπερ νῶν τε οἰκοδομήσει καὶ ἀγαλμάτων ἀναστάσει καὶ τεμένει ὅτι τοῖς θεοῖς ἐξαιρεῖται καὶ θύεται ἐκεῖνοις καὶ σπένδεται, καὶ ὕμνοι μὲν ἐς τοὺς θεοὺς ποιοῦνται, ἐπαινοὶ δὲ ἐς ἀνθρώπους, ἀτὰρ οὐχ ἥμισυ τῷ τῆς προσκυνήσεως νόμῳ. (3) τοὺς μὲν γὰρ ἀνθρώπους φιλεῖσθαι πρὸς τῶν ἀσπαζομένων, τὸ θεῖον δέ, ὅτι ἄνω πού ἰδρυμένον καὶ οὐδὲ ψαῦσαι αὐτοῦ θέμις, ἐπὶ τῷδε ἄρα τῇ προσκυνήσει γεραίρεται, καὶ χοροὶ τοῖς θεοῖς ἵστανται καὶ παιᾶνες ἐπὶ τοῖς θεοῖς ᾄδονται. Καὶ οὐδὲν θαυμαστόν, ὅπότε γε καὶ αὐτῶν τῶν θεῶν ἄλλοις ἄλλαι τιμαὶ πρόσκεινται, καὶ ναὶ μὰ Δία ἥρωσιν ἄλλαι, καὶ αὐτὰ ἀποκεκριμένα τοῦ θεοῦ. (4) Οὐκ οὖν εἰκὸς ξύμπαντα ταῦτα ἀναταράσσοντας τοὺς μὲν ἀνθρώπους ἐς σῆμα ὑπέρογκον καθιστάναι τῶν τιμῶν ταῖς ὑπερβο-

quem putaret ab Atheniensibus in maximo honore haberi, respondisse Harmodium et Aristogitonem, quod alterum tyrannorum interfecissent, ac tyrannidem sustulissent. (4) Philotam rursus interrogasse, si cui contingat tyrannum occidere, num apud quosquos velit Græcorum profugium illi tutum foret? Respondisse Callisthenem, si non alibi, certe apud Athenienses tutum fore. Hos enim pro filiis Herculis etiam adversus Eurystheum tum temporis Græciam tyrannide prementem bellum gessisse.

5. De adoratione vero, quo pacto Alexandro Callisthenes restiterit, hujuscemodi quippiam narratur. Convenerat inter Alexandrum et sophistas eosque qui ex Persis et Medis illustriores circa ipsum erant, ut inter pocula in hunc sermonem ex composito venirent. (6) Anaxarchum sermonis initium fecisse, censentem, Alexandrum majori jure pro deo habendum, quam Liberum aut Herculem, idque non modo propter magnitudinem atque præstantiam rerum ab Alexandro gestarum, verum etiam quod Liber pater Thebanus fuisset, nihil cum Macedonibus commune habens: Hercules autem Argivus, ne ipse quidem ad Macedones, spectans, nisi quod ad Alexandri genus attineret. Alexandrum enim Heraclidem esse. (7) Macedones vero multo convenientius atque æquius suum ipsorum regem divinis honoribus prosequi. Neque enim dubium esse, quin postquam e vivis excessisset, ut deum culturi essent. Multo igitur satius esse, vivo illi divinos honores deferre quam mortuo, quum nulla ad eum cultus utilitas esset perventura.

CAP. XI.

Hæc atque alia in hanc sententiam quum ab Anaxarcho dicta essent, eos qui participes consilii initi erant, ea laudasse, et initium adorandi facere velle dixisse; plerosque vero Macedones, qui Anaxarchi orationem improbarent, tacuisse. (2) Callisthenem autem abrupto silentio in hanc sententiam dixisse: Equidem, Anaxarche, Alexandrum nullo plane honore, qui quidem hominibus conveniat, indignum esse censeo. Ceterum statuta sunt inter homines divini et humani honoris discrimina, cum multis aliis rebus, velut templorum exædificatione et statuarum erectione: diis enim delubra consecramus iisque sacra facimus et libamus: tum hymnis qui deorum sunt, dum laudationes sunt hominum, tum vero omnium maxime ritu adorationis: (3) hominibus siquidem a salutantibus oscula dantur: deos vero edito loco positos ne contingi quidem fas est, ideoque adoratione coluntur. Tripudia etiam saltationesque diis fiunt, et pæanes cantantur. Neque vero mirum id est, quum ex ipsis diis alii aliis honores tribuantur, et heroibus quoque alii, etiam ipsi a divinis honoribus diversi. (4) Non est igitur consentaneum hæc omnia inter se confundere, neque homines nimis honoribus supra humanum modum extollere, et deos ad statum ab illorum dignitate

λαῖς, τοὺς θεοὺς δὲ τό γε ἐπὶ σφίσιν ἐς ταπεινότητα οὐ
πρέπουσαν καταβάλλειν τὰ ἴσα ἀνθρώποις τιμῶντας.
Οὐκ οὐδὲ Ἀλέξανδρον ἀνασχέσθαι ἄν, εἰ τῶν ἰδιωτῶν
τις εἰσποιότο τὰς βασιλικαῖς τιμαῖς χειροτονία ἢ ψή-
φῳ οὐ δικαίᾳ. (6) Πολλοὶ ἂν οὖν δικαιοτέρους τοὺς θεοὺς
δυσχεραίνειν ὅσοι ἀνθρώποι ἐς τὰς θείας τιμὰς σφᾶς
εἰσποιούσιν ἢ πρὸς τῶν ἄλλων εἰσποιούμενοι ἀνέχονται.
Ἀλέξανδρον δὲ πόρῳ τοῦ ἱκανοῦ ἀνδρῶν ἀγαθῶν τὸν
ἄριστον εἶναι τε καὶ δοκεῖν, καὶ βασιλέων τὸν βασιλι-
κώτατον καὶ στρατηγῶν τὸν ἀξιοστρατηγώτατον. (6)
Καὶ σέ, εἶπερ τινὰ ἄλλον, ὦ Ἀνάρχε, εἰσηγητὴν τε
τούτων τῶν λόγων ἐχρῆν γίνεσθαι καὶ κωλυτὴν τῶν
ἐναντιῶν, ἐπὶ σοφίᾳ τε καὶ παιδεύσει Ἀλεξάνδρῳ ξυνόν-
τα. Οὐκ οὐκ ἄρχειν γε τοῦδε τοῦ λόγου πρέπον ἦν, ἀλλὰ
μεινῆσθαι γὰρ οὐ Καμῦσῃ οὐδὲ Ξέρξῃ ξυνόντα ἢ ξυμ-
βουλευόντα, ἀλλὰ Φιλίππου μὲν παιδὶ, Ἡρακλείδῃ δὲ
ἀπὸ γένους καὶ Αἰακίδῃ, ὅτου οἱ πρόγονοι ἐξ Ἀργοῦς
ἐς Μακεδονίαν ἦλθον, οὐδὲ βίᾳ, ἀλλὰ νόμῳ Μακεδόνων
ἄρχοντες διετελεσαν. (7) Οὐκ οὐκ οὐδὲ αὐτῷ τῷ Ἡρα-
κλεῖ ζῶντι ἔτι θεῖαι τιμαὶ παρ' Ἑλλήνων ἐγένοντο,
ἀλλ' οὐδὲ τελευτήσαντι πρόσθεν ἢ πρὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν
Δελφοῖς ἐπιθεσπισθῆναι ὡς θεὸν τιμᾶν Ἡρακλέα. Εἰ δέ,
ὅτι ἐν τῇ βαρβάρῳ γῇ οἱ λόγοι γίνονται, βαρβαρικά
χρῆν ἔχειν τὰ φρονήματα, καὶ ἐγὼ τῆς Ἑλλάδος με-
μνῆσθαι σε ἀξιῶ, ὦ Ἀλέξανδρε, ἥς ἐνεκα ὁ πᾶς στολὸς
σοι ἐγένετο, προσβῆναι τὴν Ἀσίαν τῇ Ἑλλάδι. (8)
Καὶ οὖν ἐνθυμήθητι, ἐκεῖσε ἐπανελθὼν ἄρα γε καὶ τοὺς
Ἑλλήνας τοὺς ἐλευθερωτάτους προσαναγκάσεις ἐς τὴν
προσκύνησιν, ἢ Ἑλλήνων μὲν ἀρετῇ, Μακεδόσι δὲ
προσθήσεαι τήνδε τὴν ἀτιμίαν, ἢ διακεκριμένα ἔσται σοι
οὕτω τὰ τῶν τιμῶν εἰς ἅπαντας, ὡς πρὸς Ἑλλήνων μὲν
καὶ Μακεδόνων ἀνθρωπίνως τε καὶ Ἑλληνικῶς τιμᾶσθαι,
πρὸς δὲ τῶν βαρβάρων μόνων βαρβαρικῶς. (9) Εἰ δὲ
ὑπὲρ Κύρου τοῦ Καμῦσου λέγεται τὸν πρῶτον προσ-
κυνῆσθαι ἀνθρώπων Κύρον καὶ ἐπὶ τῷδε ἐμμεῖναι Πέρ-
σαις τε καὶ Μήδοις τήνδε τὴν ταπεινότητα, χρῆν ἐνθυ-
μῆσθαι, ὅτι τὸν Κύρον ἐκείνων Σκύθαι ἐσωφρόνισαν,
πένητες ἄνδρες καὶ αὐτόνομοι, καὶ Δαρεῖον ἄλλοι αὖ
Σκύθαι, καὶ Ξέρξῃ Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ
Ἀρταξέρξῃ Κλέαρχος καὶ Ξενοφῶν καὶ οἱ ξὺν τούτοις
μύριοι, καὶ Δαρεῖον τοῦτον Ἀλέξανδρος μὴ προσκυ-
νούμενος.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Ταῦτα δὴ καὶ τοιαῦτα εἰπόντα Καλλισθένην ἀνι-
σαι μὲν μεγαλωστί Ἀλέξανδρον, Μακεδόσι δὲ πρὸς θυ-
μῷ εἰπεῖν. Καὶ τοῦτο γόντα Ἀλέξανδρον πέμψαντα
κωλύσαι Μακεδόνας μεινῆσθαι ἔτι τῆς προσκυνήσεως.
(2) Ἀλλὰ σιγῆς γὰρ γενομένης ἐπὶ τοῖς λόγοις ἀναστάν-
τας Περσῶν τοὺς πρεσβυτάτους ἐφεξῆς προσκυνεῖν.
Λεοννάτῳ δέ, ἑνὰ τῶν ἐταίρων, ἐπειδὴ τις ἐδόκει τῶν
Περσῶν αὐτῷ ὡς ἐν κόσμῳ προσκυνῆσαι, τὸν δὲ ἐπι-

alienum redigere, ut nimirum eodem quo homines cultu
colantur. Neque enim pateretur Alexander privatam ali-
quem regis honores electione suffragiisque illegitimis asur-
pare. (5) Multo itaque justius deos indignaturus, si quis
mortalium divinos honores sibi arroget aut ab aliis delatos
sustineat. Atque Alexandrum quidem infinitis partibus for-
tium virorum fortissimum esse atque haberi, inter reges
maxime regum, inter imperatores maxime imperio dignum.
(6) Ac te quidem, Anaxarche, si quem alium, oportebat
hujusmodi sermonibus Alexandrum instruere atque a con-
trariis detertere, cujus ille quotidiana consuetudine propter
sapientiam et eruditionem ulitur. Neque conveniebat hujus
sermonis auctorem exsistere: at potius meminisse, te non id
Cambysi aut Xerxi consulere, sed Philippi filio, qui ab
Hercule atque Achille genus ducat, cujus majores ex Argis
in Macedoniam venerunt, neque vi sed Macedonum legi-
bus atque institutis imperium tenuerunt. (7) Sed ne Her-
culi quidem, quum adhuc in vivis esset, divini honores a
Græcis delati sunt, imo ne mortuo quidem, donec Delphico
oraculo ut pro deo coleretur jussum fuit. Si vero, quod in
barbara regione verba fiunt, barbaricos sensus induere opor-
tet, ego te, Alexander, ut Græciæ memineris oro, cujus
gratia hæc omnis expeditio a te suscepta est, ut Asiam Græ-
ciæ adjicias. (8) Nunc vero cogita, an quum in Græciam
redieris, Græcos liberrimos populos ad tui adorationem sis
compulsurus, aut an, Græcis exemptis, Macedonas tantum
hoc dedecore sis oneraturus: aut an tibi diversi plane ho-
nores sint decernendi, Græcis quidem et Macedonibus hu-
manos honores Græcorum more tibi deferentibus, barbaris
autem solis barbarice te colentibus? (9) Si vero de Cyro
Cambysis filio dicitur, primum omnium mortalium Cyrum
ab hominibus adoratione cultum fuisse, atque ab hoc sum-
missionem hanc Persis et Medis permansisse, cogitare te
oportet Scythas populum inopem, liberum tamen, Cyri in-
solentiam compescuisse. Darium rursus alii Scythæ ad mo-
destiam redegerunt, Xerxem Athenienses et Lacedæmonii,
Artaxerxem Clearchus et Xenophon cum decem tantum
hominum millibus, Darium etiam hunc Alexander, quum
nulla ei adoratio decreta esset.

CAP. XII.

Hæc aliaque ejusmodi quum dixisset Callisthenes,
Alexandrum quidem molestissime tulisse, Macedonibus vero
gratissima accidisse. Quo cognito, Alexandrum misisse qui
Macedonas prohiberent, ne adorationis memores essent. (2)
Silentio ad hunc sermonem facto, qui inter Persas atate
dignitateque præstabant consurrexisse, eumque ordine ado-
rassent. Leonnatum vero, unum ex amicis, quum ex Persis
quendam indecore adorantem conspexisset, gestum illius

γελάσαι τῷ σχήματι τοῦ Περσοῦ, ὡς ταπεινόν· καὶ τοῦ-
 τῷ χαλεπήναντα τότε Ἀλέξανδρον ξυναλλαγήναι αὐθις.
 Ἀναγέγραπται δὲ δὴ καὶ τοιοῦδε λόγος. (3) Προπίνειν
 φιάλην χρυσὴν ἐν κυκλῷ Ἀλέξανδρον πρῶτοις μὲν τού-
 5 τοις πρὸς οὐστinas ξυνέκειτο αὐτῷ τὰ τῆς προσκυνή-
 σεως τὸν δὲ πρῶτον ἐκπίνοντα τὴν φιάλην προσκυνῆσαι
 τε ἀναστάντα καὶ φιληθῆναι πρὸς αὐτοῦ, καὶ τοῦτο ἐφε-
 ρῆς διὰ πάντων χωρῆσαι. (4) Ὡς δὲ ἐς Καλλισθένην
 ἦκεν ἡ πρόποσις, ἀναστῆναι μὲν Καλλισθένην καὶ ἐκ-
 10 πειν τὴν φιάλην, καὶ προσελθόντα ἐθέλειν φιλῆσαι οὐ
 προσκυνήσαντα. Τὸν δὲ τυχεῖν μὲν τότε διαλεγόμενον
 Ἑραισιτῶν· οὐκ οὖν προσέχειν τὸν νοῦν, εἰ καὶ τὰ τῆς
 προσκυνήσεως ἐπιτελῇ αὐτῷ Καλλισθένης ἐγένετο. (5)
 Ἀλλὰ Δημήτριον γὰρ τὸν Πυθώνακτος, ἓνα τῶν ἐταί-
 15 ρων, ὡς προσῆει αὐτῷ ὁ Καλλισθένης φιλήσων, φάναι
 ὅτι οὐ προσκυνῆσαι πρόσεστι. Καὶ τὸν Ἀλέξανδρον οὐ
 παρασχέιν φιλῆσαι ἑαυτὸν· τὸν δὲ Καλλισθένην, φιλή-
 ματι, φάναι, ἑλαττον ἔχων ἀπειμι.

6. Καὶ τούτων ἐγὼ ὅσα ἐς ὕβριν τε τὴν Ἀλεξάνδρου
 20 τὴν ἐν τῷ παρατύχῳ καὶ ἐς σκαιότητα τὴν Καλλισθέ-
 νους φέροντα, οὐδὲν οὐδαμῇ ἐπαινώ· ἀλλὰ τὸ κατ' αὐ-
 τὸν γὰρ κοσμικὸς τίθεσθαι ἐξαρκεῖν φημί, αὔξοντα ὡς
 ἀνυστὸν τὰ βασιλέως πράγματα ὅτῳ τις ξυνεῖναι οὐκ
 ἀπηξίωσεν. (7) Οὐκ οὖν ἀπεικός τις δι' ἀπερχθείας γενέ-
 25 σθαι Ἀλεξάνδρῳ Καλλισθένην τίθεμαι ἐπὶ τῇ ἀκαίρῳ
 τε παρῆρσι καὶ ὑπερόγκῳ ἀβελτηρίᾳ. Ἐφ' ὅτῳ τεκμαί-
 ρομαι μὴ γαλεπῶς πιστευθῆναι τοὺς κατεπίνοντας Καλ-
 λισθένους ὅτι μετέσχε τῆς ἐπιβουλῆς τῆς γενομένης Ἀλε-
 ξάνδρῳ ἐκ τῶν παιδῶν, τοὺς δὲ ὅτι καὶ ἐπῆρεν αὐτοὺς
 30 ἐς τὸ ἐπιβουλεύσαι. Ξυνέβη δὲ τὰ τῆς ἐπιβουλῆς ὥδε.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Ἐκ Φιλίππου ἦν ἤδη καθεστηκός, τῶν ἐν τέλει Μα-
 κεδόνων τοὺς παῖδας ὅσοι ἐς ἡλικίαν ἐμειραχίσαντο, κα-
 ταλέγεσθαι ἐς θεραπείαν τοῦ βασιλέως, τὰ τε περὶ τὴν
 5 ἄλλην διαίταν τοῦ σώματος διακονεῖσθαι βασιλεῖ καὶ
 κοιμώμενον φυλάσσειν τῷτοῖς ἐπετέτραπτο· καὶ ὁπότε
 ἐξελαύνει βασιλεύς, τοὺς ἵππους παρὰ τῶν ἱπποκόμων
 δεχόμενοι ἐκείνοι προσῆγον καὶ ἀνέβαλλον οὗτοι βασι-
 10 λεία τὸν Περσικὸν τρόπον καὶ τῆς ἐπὶ θήρᾳ φιλοτιμίας
 βασιλεῖ κοινωνοὶ ἦσαν. (2) Τούτων καὶ Ἑρμόλαος ἦν,
 Σωπολίδος μὲν παῖς, φιλοσοφία δὲ ἐδόκει προσέχειν τὸν
 νοῦν καὶ Καλλισθένην θεραπεύειν ἐπὶ τῷδε. Ὑπὲρ τούτου
 λόγος κατέχει ὅτι ἐν θήρᾳ προσφερομένου Ἀλεξάνδρῳ
 15 σὺς ἐφθῇ βαλὼν τὸν σὺν ὁ Ἑρμόλαος καὶ ὁ μὲν σὺς
 πίπτει βληθείς, Ἀλέξανδρος δὲ τοῦ καιροῦ ὑστερίσας
 20 ἐγάλεπνε τῷ Ἑρμόλῳ καὶ κελεύει αὐτὸν πρὸς ὄργην
 πληγὰς λαβεῖν, ὁρῶντων τῶν ἄλλων παιδῶν, καὶ τὸν
 ἵππον αὐτοῦ ἀφείλετο.

3. Τούτων τὸν Ἑρμόλαον ἀλγήσαντα τῇ ὕβρει φρά-
 25 σαι πρὸς Σώστρατον τὸν Ἀμύντου, ἡλικιώτην τε αὐτοῦ
 καὶ ἐραστὴν ὄντα, ὅτι οὐ βιωτόν οἷόςτι μὴ τιμωρησαμέ-

Persæ, ut nimis abjectum, irrisisse. Alexandrum vero tunc
 indignatum, postea conciliatum fuisse. (3) Sunt qui scri-
 bant, Alexandrum phialam auream in corona propinasse,
 iis quidem primum quibuscum de se adorando convenisset :
 eumque qui primus ebibisset, consurrexisse atque adorasse,
 deinde osculatum esse. Idque ordine deinceps a reliquis fa-
 ctitatum. (4) Quumque propinandi ordo ad Callisthenem
 venisset, consurrexisse quidem et phialam ebibisse, pro-
 priusque accedentem osculari voluisse, adoratione præter-
 missa. At tum forte Alexandrum sermonem cum Hephia-
 stione habuisse, eamque ob rem non animadvertisse an in-
 tegram adorationem deferret. (5) Demetrium vero Pytho-
 nactis filium, unum ex amicis, quum Callisthenes Alexan-
 drum osculaturus accederet, dixisse, illum eo non adorato
 accedere. Atque ita Alexandrum ejus osculum non admi-
 sisse. Tum Callisthenem dixisse, se osculi jactura facta dis-
 cedere.

6. Ego vero nihil aut eorum quæ ad præsentem ignomi-
 niam Alexandri pertinent, aut Callisthenis asperitatem
 morum illico laudaverim : sufficere autem existimaverim
 modestiam præ se ferre, eumque qui regi inservire velit, ejus
 negotia, quoad fieri potest, promovere. (7) Non igitur im-
 merito odiosum fuisse Alexandro Callisthenem censeo ob
 intempestivam ejus loquendi libertatem et ineptam arrogan-
 tiam. Quam quidem ob causam crediderim facile fidem
 adhibitam fuisse delatoribus, qui Callisthenem insidiarum,
 quæ Alexandro per pueros structæ erant, conscium fuisse
 accusarant : aliisque, qui illos ab eo incitados dicebant. In-
 sidie vero hujuscemodi fuerunt.

CAP. XIII.

Erat jam ante a Philippo institutum, uti Macedonum,
 qui in aliqua dignitate constituti essent, filii quum adole-
 vissent, ad regium ministerium deligerentur, et cum ad alia
 quæ ad regii corporis curam pertinerent præsto essent, tum
 eo cubante custodias agerent. Hi equos quum rex ascen-
 surus esset ab agasonibus acceptos ad regem adducebant :
 eum Persico more in equum imponebant, et venationi stu-
 dentem comitabantur. (2) In his erat Hermolaus Sopolidis
 F. qui quidem philosophiæ studiosus esse videbatur, et pro-
 pterea Callisthenem observare. Hunc Hermolaum rumor
 est, quum Alexandro inter venandum aper occurrisset, in
 eo feriendo Alexandrum prævenisse. Atque aprum quidem
 ictum procidisse; regem vero indignatum opportunitatem
 ferendi apri sibi præreptam, adolescentem per iram, cæ-
 teris pueris spectantibus, verberari eique equum adimi
 jussisse.

3. Quam contumeliam ægre ferentem Hermolaum, rem
 cum Sostrato Amyntæ filio, æquali atque amatori suo,
 communicasse, vitam sibi acerbam testatum, nisi Alexan-

νῶν Ἀλέξανδρον τῆς ὕβρεως, καὶ τὸν Σώστρατον οὐ χα-
λεπῶς συμπεῖσαι μετασχεῖν τοῦ ἔργου, ἅτε ἐρῶντα. (4)
ὑπὸ τούτων δὲ ἀναπεισθῆναι Ἀντίπατρον τε τὸν Ἀσκλη-
πιδώρου τοῦ Συρίας σατραπεύσαντος καὶ Ἐπιμένην
τὸν Ἀρσέου καὶ Ἀντικλέα τὸν Θεοκρίτου καὶ Φιλώταν
τὸν Κάρσιδος τοῦ Θρακός. Ὡς οὖν περιῆκεν ἐς Ἀντίπα-
τρον ἡ νυκτερινὴ φυλακὴ, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ξυγκείμενον
εἶναι ἀποκτείναι Ἀλέξανδρον, κοιμωμένῳ ἐπιπεσόντας.

5. Ξυμβῆναι δὲ οἱ μὲν αὐτομάτως λέγουσιν ἔσσε-
10 ἡμέραν πίνειν Ἀλέξανδρον· Ἀριστόβουλος δὲ ᾧδε ἀνέ-
γραψε· Σύραν γυναῖκα ἐφραμαρτεῖν Ἀλεξάνδρῳ, κάτο-
χον ἐκ τοῦ θεοῦ γιγνομένην· καὶ ταύτην τὸ μὲν πρῶτον
γέλωτα εἶναι Ἀλεξάνδρῳ τε καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτόν· ὡς δὲ
τά πάντα ἐν τῇ κατοχῇ ἀληθεύουσα ἐφαίνετο, οὐκέτι
15 ἀμελεῖσθαι ὑπ' Ἀλεξάνδρου, ἀλλ' εἶναι γὰρ τῇ Σύρᾳ
πρόσοδον πρὸς τὸν βασιλέα καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέ-
ραν, καὶ καθυδόντι πολλάκις ᾗδῃ ἐπιστῆναι. (6) Καὶ
οἷα καὶ τότε ἀπαλλασσόμενον ἐκ τοῦ πότου, κατεχομένην
ἐκ τοῦ θεοῦ ἐντυχεῖν, καὶ δεῖσθαι ἐπανελθόντα πίνειν
20 ὅλην τὴν νύκτα· καὶ Ἀλέξανδρον θεῖόν τι εἶναι νομίσαν-
τα ἐπανελθεῖν τε καὶ πίνειν, καὶ οὕτω τοῖς παισὶ δια-
πεσεῖν τὸ ἔργον.

7. Τῇ δὲ ὑστερίᾳ Ἐπιμένης ὁ Ἀρσέου τῶν μετε-
γόντων τῆς ἐπιβουλῆς φράζει τὴν πρῆξιν Χαρικλεῖ τῷ
25 Μενάνδρῳ, ἐραστῇ αὐτοῦ γεγονότῃ· Χαρικλῆς δὲ φράζει
Εὐρύλοχῳ τῷ ἀδελφῷ τῷ Ἐπιμένους. Καὶ ὁ Εὐρύλογος
ἐλθὼν ἐπὶ τὴν σκηνὴν τὴν Ἀλεξάνδρου, Πτολεμαίῳ τῷ
Λάγῳ τῷ σωματοφύλακι καταλέγει ἅπαν τὸ πρᾶγμα·
ὁ δὲ Ἀλεξάνδρῳ ἔφρασε. Καὶ ὁ Ἀλεξάνδρος ξυλλαβεῖν κε-
30 λεύει ὧν τὰ ὀνόματα εἶπεν ὁ Εὐρύλογος· καὶ οὗτοι στρε-
βλούμενοι σφῶν τε αὐτῶν κατεῖπον τὴν ἐπιβουλὴν καὶ
τινας καὶ ἄλλους ὠνόμασαν.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Ἀριστόβουλος μὲν λέγει ὅτι καὶ Καλλισθένην ἐπα-
ραι σφᾶς ἔρασαν ἐς τὸ τὸλμημα· καὶ Πτολεμαῖος ὡσαύ-
35 τως λέγει. Οἱ δὲ πολλοὶ οὐ ταύτῃ λέγουσιν, ἀλλὰ διὰ μί-
σος γὰρ τὸ ᾗδῃ ὃν πρὸς Καλλισθένην ἐξ Ἀλεξάνδρου
καὶ ὅτι ὁ Ἑρμόλαος ἐς τὰ μάλιστα ἐπιτήδειος ἦν τῷ
Καλλισθένει, οὐ χαλεπῶς πιστεῦσαι τὰ χεῖρω ὑπὲρ
Καλλισθένους Ἀλέξανδρον. (2) Ἦδῃ δὲ τινες καὶ τάδε
40 ἀνέγραψαν, τὸν Ἑρμόλαον προαχθέντα ἐς τοὺς Μακε-
δόνας δμολογεῖν τε ἐπιβουλεύσαι (καὶ γὰρ οὐκ εἶναι ἔτι
ἐλευθέρῳ ἀνδρὶ φέρειν τὴν ὕβριν τὴν Ἀλεξάνδρου), πάντα
καταλέγοντα, τὴν τε Φιλώτα οὐκ ἐνδοχὸν τελευτῆν καὶ
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Παρμενίωνος ἔτι ἐκνομωτέραν καὶ
45 τῶν ἄλλων τῶν τότε ἀποθανόντων, καὶ τὴν Κλείτου ἐν
μέθῃ ἀναίρεσιν, καὶ τὴν ἐσθῆτα τὴν Μηδικήν, καὶ τὴν
προσκύνησιν τὴν βουλευθεῖσαν καὶ οὕτω πεπαυμένην,
καὶ πότους τε καὶ ὕπνους τοὺς Ἀλεξάνδρου· ταῦτα οὐ φέ-
ροντα ἔτι ἐλευθερῶσαι ἐθέλῃσαι ἑαυτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους
60 Μακεδόνας. (3) Τοῦτον μὲν δὴ αὐτόν τε καὶ τοὺς ζῶν

dri injuriam ulcisceretur. Ac Sostratum quidem non diffi-
culter, utpote amatorem, in societatem facinoris pertractum
esse. (4) Ab his Antipatrum etiam Asclepiodori, qui satra-
patum Syriæ gerebat, filium persuasum, et Epimenem Arsei
filium, atque Anticlem Theocriti, unaque Philotam Carsi-
dis Thracis filium. Quum itaque nocturnæ custodiæ vices
ad Antipatrum revolutæ essent, ea nocte statutum fuisse
Alexandrum dormientem opprimere.

5. Contigisse vero ut sua sponte, quemadmodum non-
nulli scribunt, Alexander in lucem usque potaret. At Ari-
stobulus auctor est, mulierem quandam Syram numine cor-
reptam Alexandrum sequutam. Atque hanc quidem initio et
Alexandro ejusque amicis risui fuisse, quum vero in illa nu-
minis afflatione omnia vera vaticinaretur, non amplius ab
Alexandro contemptui habitam, sed liberum Syrae ad regem
et noctu et interdium accessum factum fuisse, ac sæpenumero
etiam dormienti adfuisse. (6) Hanc tum forte regi e com-
potatione discedenti numine afflatam occurrisse, atque ut
reversus totam noctem potando traduceret orasse. Alexan-
dram divinos monitus esse suspicatum, ad pocula rediisse,
et sic puerorum conatus irritos fuisse.

7. Postero die Epimenes, Arsei filius, unus ex conjuratis,
Charicli Menandri filio, amatori suo, rem aperit, Charic-
les Eurylocho Epimenis fratri : Eurylochos Alexandri
tabernaculum ingressus, Ptolemæo Lagi filio corporis cu-
stodi totum negotium declarat : is Alexandro id significat.
Qui statim eos quorum nomina detulerat Eurylochos com-
prehendi jubet. Hi quæstione adhibita, et suum de insidiis
consilium aperuerunt, et alios nonnullos nominarunt.

CAP. XIV.

Aristobulus quidem auctor est, illos hoc etiam dixisse, se
a Callisthene ad facinus adeundum incitatos fuisse. Quod et
Ptolemæus affirmat. Plurimi tamen aliter hac de re scri-
bunt : nimirum Alexandrum quod odio Callisthenis labora-
ret : et quod magna Hermolao cum Callisthene familiaritas
intercederet, facile in sinistram de Callisthene suspicionem
a delatoribus adductum. (2) Nonnulli etiam tradunt, Her-
molaum ad Macedonas productum, insidias ab se structas
confessum (neque enim liberi hominis esse, Alexandri con-
tumelias ferre), omniaque ab Alexandro perpetrata recen-
suisse : nimirum injustam Philotæ necem et patris ejus Par-
menionis atque eorum qui tum temporis interfecti fuerant
multo iniquiorem : Cliti etiam per temulentiam cædem, ha-
bitum quoque Medorum assumptum : adorationem decretam
neque adhuc abolitam : adhuc potationes et somnolentiam
Alexandri : quæ quum diutius ferre non posset, voluisse se
reliquosque Macedonas in libertatem vindicare. (3) Tum
Hermolaum et cæteros comprehensos a circumstantibus la-

αὐτῷ ξυλληθέντας καταλευσθῆναι πρὸς τῶν παρόντων. Καλλισθένην δὲ Ἀριστόβουλος μὲν λέγει δεδεμένον ἐν πέδαις ξυμπεριάγεσθαι τῇ στρατιᾷ, ἔπειτα νόσω τελευτῆσαι, Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγος στρεβλωθέντα καὶ κρεμασθέντα ἀποθανεῖν. Οὕτως οὐδὲ οἱ πάνυ πιστοὶ ἐς τὴν ἀφήγησιν καὶ ξυγγενόμενοι ἐν τῷ τότε Ἀλεξάνδρῳ ὑπὲρ τῶν γνωρίμων τε καὶ οὐ λαθόντων σφᾶς ὅπως ἐπράχθη ξυμφωνῶν ἀνέγραψαν. (1) Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ὑπὲρ τούτων αὐτῶν ἄλλοι ἄλλως ἀφήγησαντο· ἀλλ' ἔμοι ταῦτα ἀποχρῶντα ἔστω ἀναγεγραμμένα. Ταῦτα μὲν δὴ οὐ πολλῶ ὕστερον παρχθέντα ἐγὼ ἐν τοῖσδε τοῖς ἀμφὶ Κλεῖτον ξυνεγχεῖσιν Ἀλεξάνδρῳ ἀνέγραψα, τούτοις μάλλον τι οἰκεία ὑπολαβὼν ἐς τὴν ἀφήγησιν.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Παρ' Ἀλεξάνδρον δὲ ἦκε καὶ αὖθις Σκυθῶν τῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης πρεσβεία ζῶν τοῖς πρέσβεσιν οἷς αὐτὸς ἐς Σκύθας ἔστειλεν. Ὁ μὲν δὴ τότε βασιλεὺς τῶν Σκυθῶν, ὅτε οὗτοι ὑπ' Ἀλεξάνδρου ἐπέμποντο, τετελευτηκῶς ἐτύγχανεν· ἀδελφὸς δὲ ἐκείνου ἐβασίλευεν. (2) Ἦν δὲ ὁ νοῦς τῆς πρεσβείας, ἐθέλιν ποιεῖν πᾶν τὸ ἐξ Ἀλεξάνδρου ἐπαγγελλόμενον Σκύθας· καὶ δῶρα ἔφερον Ἀλεξάνδρῳ παρὰ τοῦ βασιλέως τῶν Σκυθῶν ὅσα μέγιστα νομίζεται ἐν Σκύθαις· καὶ τὴν θυγατέρα ὅτι ἐθέλει Ἀλεξάνδρῳ δοῦναι γυναῖκα βεβαιότητος οὐνεκα τῆς πρὸς Ἀλεξάνδρον φιλίας τε καὶ ξυμμαχίας. (3) Εἰ δὲ ἀπαξιοὶ τὴν Σκυθῶν βασιλισσαν γῆμαι Ἀλεξάνδρος, ἀλλὰ τὸν γε σατραπῶν τῶν τῆς Σκυθικῆς χώρας καὶ ὅσοι ἄλλοι δυνάσται κατὰ τὴν γῆν τὴν Σκυθίδα, τούτων τὰς παῖδας ἐθέλιν δοῦναι τοῖς πιστοτάτοις τῶν ἀμφ' Ἀλεξάνδρον· ἥξειν δὲ καὶ αὐτὸς ἔρρασκεν, εἰ κελεύοιτο, ὥς παρ' αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου ἀκούσαι ὅσα ἐπαγγέλλοι. (4) Ἀφίκετο δ' ἐν τούτῳ παρ' Ἀλεξάνδρον καὶ Φαρασμάνης ὁ Χωρασμίων βασιλεὺς ζῶν ἱππεῦσι χιλίοις καὶ πενταχοσίοις. Ἐφρασκε δὲ ὁ Φαρασμάνης δημορὸς οἰκεῖν τῷ τε Κόλῳ γένει καὶ ταῖς γυναῖξιν ταῖς Ἀμαζόσι, καὶ εἰ ἐθέλοι Ἀλεξάνδρος, ἐπὶ Κόλῳ τε καὶ Ἀμαζόνας ἐλάσας καταστρέψασθαι τὰ ἐπὶ τὸν πόντον τὸν Εὐξείνιον ταύτῃ καθήκοντα γένη, ὁδῶν τε ἡγεμῶν ἐσεσθαι ἐπηγγέλλετο καὶ τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ παρασκευάσειν.

5. Τοῖς τε οὖν παρὰ τῶν Σκυθῶν ἡκουσι φιλάνθρωπα ἀποκρίνεται Ἀλεξάνδρος καὶ ἐς τὸν τότε καιρὸν ξυμφορὰ γάμου δὲ οὐδὲν δεῖσθαι Σκυθικοῦ· καὶ Φαρασμάνην ἐπαινέσας τε καὶ φιλίαν καὶ ξυμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ξυνθέμενος αὐτῷ μὲν τότε οὐκ ἔφην ἐν καιρῷ εἶναι ἐλαύνειν ἐπὶ τὸν Πόντον· Ἀρταβάζῳ δὲ τῷ Πέρσῃ, ὅτι τὰ Βακτρίων ἐξ Ἀλεξάνδρου ἐπετέτραπτο, καὶ ὅτι ἄλλοι πρόσχωροι τούτῳ στρατάρῃ ἐυστήσας Φαρασμάνην ἀποπέμψει ἐς τὰ ἥθη τὰ αὐτοῦ. Αὐτῷ δὲ τὰ Ἰνδῶν ἔφην ἐν τῷ τότε μελεῖν· (6) τούτους γὰρ καταστρεφόμενος πᾶσαν ἂν ἥδη ἔχειν τὴν Ἀσίαν· ἐχομένης

pidibus obrutos esse. Aristobulus vero Callisthenem compedibus vinctum cum exercitu ductum esse ac postea morbo interiisse scribit. Ptolemæus illum tortum ac deinde suspensum vitam finisse ait. Adeo ne ipsi quidem scriptores, quorum maxima est fides, quique tum temporis Alexandro aderant, de rebus manifestis, quæque quo pacto gestæ essent eos nequaquam latebant, inter se consentiunt. (4) Multa vero etiam alia alii de hisce rebus diversa que scripserunt. Sed de his abunde a me jam dictum est. Quæ quidem, quum haud multo post tempore acta sint, iis quæ Clito acciderunt adjeci, quod non aliena ab hac narratione videntur.

CAP. XV.

Tum legati denuo ad Alexandrum a Scythis Enropam incolentibus venerunt, una cum legatis quos ipse ad Scytham miserat. Rex enim Scytharum, qui tum temporis regnabat quum hi ab Alexandro mitterentur, mortem obierat, ejusque frater regnum tenebat. (2) Summa legationis erat, Scythas quicquid Alexander imperaret facere velle. Dona etiam a Scytharum rege adferebant, quæ apud Scythas censentur amplissima. Ad hæc se filiam suam Alexandro uxorem ad amicitiam societatemque confirmandam dare velle. (3) At si Scytharum reginam uxorem ducere dedignaretur, principum Scythicæ regionis et eorum qui apud sese in dignitate constituti essent filias iis quos Alexander maxime caros ac fidos haberet matrimonio copulaturum. Se quoque, si juberetur, venturum, ut ab ipso Alexandro coram imperata acciperet. (4) Eodem fere tempore Pharasmanes Chorasmiorum rex ad Alexandrum venerat cum equitibus ^{md}, qui se finitimum Colchorum genti et mulieribus Amazonibus esse dicebat. Et si Alexander in Colchos et Amazonas profectus gentes Euxino ponto vicinas subigere in animo haberet, se et ducem itineris fore, omniaque exercitui necessaria suppeditaturum pollicebatur.

5. Alexander primum Scythicis legatis benigne respondet, oratione tempori illi maxime accommodata usus. Se vero Scythicis nuptiis non egere dixit; deinde Pharasmane collaudato, ipsoque in amicitiam ac societatem recepto, sibi quidem tum commodum non esse dixit in Pontum proficisci. Artabazo autem Persæ, cui Bactrianorum regionem reliquosque vicinos satrapatus Alexander commiserat, Pharasmanem commendatum, ad suam gentem dimittit. Sibi vero res Indicas in animo esse dixit. (6) Indis enim subactis, universam Asiam in sua potestate fore. Porro Asia

δὲ τῆς Ἀσίας ἐπανάειναι [ἀν] ἐς τὴν Ἑλλάδα· ἐκείθεν δὲ ἐφ' Ἑλλησπόντου τε καὶ τῆς Προποντίδος ζὺν τῇ δυνάμει πάσῃ τῇ τε ναυτικῇ καὶ τῇ πεζικῇ ἐλάσειν εἰς αὐτοῦ Πόντου· καὶ ἐς τὸ τότε ἤξιον ἀποθέσθαι Φαρασμά-
6 νην ὅσα ἐν τῷ παρατυκῇ ἐπηγγέλλετο.

7. Αὐτὸς δὲ ἐπὶ τὸν Ὠξὸν τε ποταμὸν ῥεῖ αὖθις καὶ ἐς τὴν Σογδιανὴν προχωρεῖν ἐγνώκει, ὅτι πολλοὺς τῶν Σογδιανῶν ἐς τὰ ἐρύματα ξυμπεφευγέναι ἡγγέλλετο οὐδὲ ἐθέλειν κατακοῦειν τοῦ σατράπου ὅστις αὐτοῖς ἐξ
10 Ἀλεξάνδρου ἐπετέτακτο. Στρατοπεδεύοντος δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ Ὠξῷ, οὐ μακρὰν τῆς σκηνῆς τῆς αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου πηγὴ ὕδατος καὶ ἄλλη ἐλαίου πηγὴ πλησίον αὐτῆς ἀνέσχε. (8) Καὶ Πτολεμαίῳ τῷ Λάγου τῷ σωματοφύλακι ἐπειδὴ ἐσηγγέλθη τὸ τέρας, Πτο-
15 λεμαῖος Ἀλεξάνδρῳ ἔφρασεν. Ἀλέξανδρος δὲ ἐθύεν ἐπὶ τῷ φάσματι ὅσα οἱ μάντιες ἐξηγοῦντο. Ἀρίστανδρος δὲ πόνων εἶναι σημεῖον τοῦ ἐλαίου τὴν πηγὴν ἔφρασκεν· ἀλλὰ καὶ νίκην ἐπὶ τοῖς πόνοις σημαίνειν.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Διαβὰς οὖν ζὺν μέρει τῆς στρατιᾶς ἐς τὴν Σογδια-
20 νήν, Πολυσπέρχοντα δὲ καὶ Ἀτταλον καὶ Γοργίαν καὶ Μελέαγρον αὐτοῦ ἐν Βάκτροις ὑποκείμενος, τοῦτοις μὲν παρήγγειλε τὴν τε χώραν ἐν φυλακῇ ἔχειν, ὥς μή τι νεωτερίσωσιν οἱ ταύτῃ βάρβαροι, καὶ τοὺς ἡδὴ ἀφε-
στηκότας αὐτῶν ἐξαιρεῖν· (2) αὐτὸς δὲ ἐς πέντε μέρη
25 διελὼν τὴν ἄμα οἱ στρατιάν, τῶν μὲν Ἡφαιστίωνα ἀρχεῖν ἔταξε, τῶν δὲ Πτολεμαῖον τὸν Λάγου τὸν σωματοφύλακα· τοῖς τρίτοις δὲ Περδίκχαν ἐπέταξε· τῆς δὲ τετάρτης τάξεως Κοῖνος καὶ Ἀρτάβαζος ἡγοῦντο αὐτῶν· τὴν δὲ πέμπτην μοῖραν ἀναλαβὼν αὐτὸς ἐπῆει
30 τὴν χώραν ὡς ἐπὶ Μαράκανδα. (3) Καὶ οἱ ἄλλοι ὡς ἐκάστοις προῦχώρει ἐπῆσαν, τοὺς μὲν τινὰς τῶν ἐς τὰ ἐρύματα ξυμπεφευγόντων βίᾳ ἐξαιροῦντες, τοὺς δὲ καὶ δμολογίᾳ προσχωροῦντάς σφισιν ἀναλαμβάνοντες. Ὡς δὲ ζύμπασα αὐτῷ ἡ δύναμις, ἐπελθοῦσα τῶν Σογδια-
35 νῶν τῆς χώρας τὴν πολλήν, ἐς Μαράκανδα ἀφίκετο, Ἡφαιστίωνα μὲν ἐκπέμπει τὰς ἐν τῇ Σογδιανῇ πόλεις συνοικίζειν, Κοῖνον δὲ καὶ Ἀρτάβαζον ὡς ἐς Σκύθας, ὅτι ἐς Σκύθας καταπεφευγέναι Σπιταμένης αὐτῷ ἐξηγγέλλετο· αὐτὸς δὲ ζὺν τῇ λοιπῇ στρατιᾷ ἐπὶ τῶν τῆς
40 Σογδιανῆς ὅσα ἐστὶ πρὸς τῶν ἀφειστηκότων κατείχετο, τὰ οὐ γαλεπῶς ἐξήρει.

4. Ἐν τούτοις δὲ Ἀλεξάνδρου ὄντος, Σπιταμένης τε καὶ σὺν αὐτῷ τῶν Σογδιανῶν τινες φυγάδων ἐς τῶν Σκυθῶν τῶν Μασσαγετῶν καλουμένων τὴν χώραν
45 ξυμπεφευγότες, ξυναγαγόντες τῶν Μασσαγετῶν ἱππέας ἐξακοσίους, ἀφίκοντο πρὸς τὴν φρουρίον τὴν κατὰ τὴν Βακτριανήν. (5) Καὶ τῷ τε φρουράρχῳ οὐδὲν πολέμιον προσδεχομένῳ ἐπιπεσόντες καὶ τοῖς ζὺν τούτῳ τὴν φυλακὴν ἔχουσι τοὺς μὲν στρατιώτας διέφθειραν, τὸν

debellata, in Græciam reversurum; illinc per Hælespontum et Propontidem cum omnibus copiis tam navalibus quam terrestribus pontum Euxinum petiturum: utque in id tempus Pharasmanes promissa sua reservaret jussit.

7. Ipse rursus ad Oxum amnem contendit. Decreverat enim in Sogdianos proficisci, quod plerosque Sogdianorum in arces sese recepisse cognoverat, neque satrapæ quem iis Alexander constituerat morem gerere velle. Quumque prope Oxum flumen castra posuisset, gemini fontes, alter aquam, alter ipsi vicinus oleum fundens, non procul ab ipsius Alexandri tabernaculo orti sunt. (8) Quod prodigium ubi Ptolemæo Lagi filio nuntiatum fuit, is protinus Alexandre significavit. Qui statim ex vatum præscripto sacrificium fecit. Aristander fontem oleo manantem labores portendere respondit, victoriam tamen ex labore consecuturam.

CAP. XVI.

In Sogdianos itaque cum parte exercitus progressus, Polysperchonte vero et Attalo et Gorgia atque Melegro ibi apud Bactrianos relictis, ut regionem illam præsidio tenerent, ne barbari ejus loci novi aliquid molirentur, utque eos qui jam descivissent ab ipsis expugnarent: (2) ipse copiis suis in quinque partes divisus, Hephæstionem aliis, aliis Ptolemæum, corporis custodem, tertiæ parti Perdikkam præesse jussit; quarto autem agmini Cornum et Artabazum præfecit. Ipse quinta parte secum sumpta, regionem ingreditur Maracanda versus. (3) Reliqui, ut quisque potuit, ingressi, alios qui in arces confugerant vi expugnarent, alios deditionem voluntarie facientes receperunt. Postquam vero universæ copię, majore Sogdianæ provincię parte peragrata, ad Maracanda convenerunt, Hephæstionem emittit, qui in Sogdianorum urbes colonias deducat: Cornum autem et Artabazum in Scythas, quod nuntiatum fuerat Spitamenem ad eos confugisse: ipse cum reliquo exercitu Sogdianorum ditionem ingressus, cætera oppida, quæ ab iis qui defecerant tenebantur, parvo negotio expugnat.

4. Dum hæc aguntur, Spitamenes cum Sogdianorum profugorum manu qui ad Scythas Massagetæ profugerant, collectis Massagetis equitibus sexcentis, ad arcem quandam Bactrianæ profectus, (5) et præfectum præsidii nihil hostile expectantem adortus, milites qui in præsidio erant inter-

φρούραρχον δὲ ἔλόντες ἐν φυλακῇ εἶχον. Θαρσύναντες δὲ ἐπὶ τοῦ φρουρίου τῇ καταλήψει ὀλίγαις ἡμέραις ὑστερον Ζαριάσποις πελάσαντες, τῇ μὲν πόλει προσβαλεῖν ἀπέγνωσαν, λείαν δὲ πολλὴν περιβαλλόμενοι ἤλαυνον.

6. Ἦσαν δὲ ἐν τοῖς Ζαριάσποις, νόσῳ ὑπολελειμμένοι, τῶν ἐταίρων ἱππέων οὐ πολλοὶ καὶ ζῆν τούτοις Πείθων τε ὁ Σωσικλέους, ἐπὶ τῆς βασιλικῆς θεραπείας τῆς ἐν Ζαριάσποις τεταγμένος, καὶ Ἀριστόνικος ὁ 10 κιθαρωδός. Καὶ οὗτοι αἰσθόμενοι τῶν Σκυθῶν τὴν καταδρομὴν (ἥδη γὰρ ἐκ τῆς νόσου ἀναρρώσθεντες βπλα τε ἔφερον καὶ τῶν ἱππῶν ἐπέβαινον), ξυναγαγόντες τοὺς τε μισθοφόρους ἱππέας ἐς ὀδοθήκοντα, οἱ ἐπὶ φυλακῇ τῶν Ζαριάσπων ὑπολελειμμένοι ἦσαν, καὶ 15 τῶν παιδῶν τινὰς τῶν βασιλικῶν ἐκδοθηούσιν ἐπὶ τοῖς Μασσαγέταις. (7) Καὶ τῇ μὲν πρώτῃ προσβολῇ οὐδὲν ὑποτοπήσασιν τοῖς Σκύθαις ἐπιπεσόντες τὴν τε λείαν ζύμπασαν ἀφείλοντο αὐτοὺς καὶ τῶν ἀγόντων τὴν λείαν οὐκ ὀλίγους ἀπέκτειναν. Ἐπανιόντες δὲ αὐτοὶ ἀτάκτως, 20 ἅτε οὐδενὸς ἐξηγουμένου, ἐνεδρευθέντες πρὸς Σπιταμένους καὶ τῶν Σκυθῶν τῶν μὲν ἐταίρων ἀποβάλλουσιν ἐπτά, τῶν δὲ μισθοφόρων ἱππέων ἐξήκοντα· καὶ Ἀριστόνικος ὁ κιθαρωδὸς αὐτοῦ ἀποθνήσκει, οὐ κατὰ κιθαρωδὸν ἀνὴρ ἀγαθὸς γεγόμενος. Πείθων δὲ τρωθεὶς ζῶν 25 λαμβάνεται πρὸς τῶν Σκυθῶν.

ΚΕΦ. ΙΖ'.

Καὶ ταῦτα ὡς Κρατέρῳ ἐξηγγέλθη, σπουδῇ ἐπὶ τοὺς Μασσαγέτας ἤλαυνεν. Οἱ δὲ ὡς ἐπύθοντο πλησίον ἐπελαύνοντά σφισι Κράτερον, ἔφευγον ἀνὰ κράτος ὡς ἐς τὴν ἐρήμην. Καὶ Κράτερος ἐγόμενος αὐτῶν 30 αὐτοῖς τε ἐκείνοις περιπίπτει οὐ πόρῳ τῆς ἐρήμου καὶ ἄλλοις ἱππεῦσι Μασσαγετῶν ὑπὲρ τοὺς χιλιούς. (2) Καὶ μάχη γίγνεται τῶν [τε] Μακεδόνων καὶ τῶν Σκυθῶν καρτερά· καὶ ἐνίκων οἱ Μακεδόνες. Τῶν δὲ Σκυθῶν ἀπέθανον μὲν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα ἱππεῖς· οἱ δὲ ἄλ- 35 λοι οὐ χαλεπῶς ἐς τὴν ἐρήμην διεσώθησαν, ὅτι ἄπορον ἦν προσωτέρω τοῖς Μακεδόσι διώκειν.

3. Καὶ ἐν τούτῳ Ἀλέξανδρος Ἀρτάβαζον μὲν τῆς σατραπείας τῆς Βακτριῶν ἀπαλλάττει δευθέρῳ διὰ γῆρας, Ἀμύνταν δὲ τὸν Νικολάου σατράπην ἀντ' αὐ- 40 τοῦ καθίστησι. Κοῖνον δὲ ἀπολείπει αὐτοῦ τὴν τε αὐτοῦ τάξιν καὶ τὴν Μελεάγρου ἔχοντα καὶ τῶν ἐταίρων ἱππέων ἐς τετρακοσίους καὶ τοὺς ἱππακοντιστάς πάντας καὶ τῶν Βακτριῶν τε καὶ Σογδιανῶν καὶ ὅσοι ἄλλοι μετὰ Ἀμύντου ἐτάχθησαν, προστάξας ἅπασιν 45 ἀκούειν Κοῖνου καὶ διαχειμάζειν αὐτοῦ ἐν τῇ Σογδιανῇ, τῆς τε χώρας ἕνεκα τῆς φυλακῆς καὶ εἰ πῃ ἄρα Σπιταμένην περιφερόμενον κατὰ τὸν χειμῶνα ἐνεδρεύσαντας ζυλλαβεῖν.

5. Σπιταμένης δὲ καὶ οἱ ἄμφ' αὐτὸν ὡς φρουραῖς τε 50 πάντα κατειλημμένα ἑώρων ἐκ τῶν Μακεδόνων καὶ

fecit, praefectum vero in custodia tenuit. Ipsi capta hac arce, animis elati, paucis post diebus Zariaspis appropinquantes urbem oppugnare non statuerunt, sed multam praedam inde abegerunt.

6. Erant in ea urbe equites nunnuli ex amicis, valetudinis causa ibi relictī, et simul cum his Pithon Sosiclis filius, iis qui ex regia familia Zariaspis erant praefectus, et Aristonicus citharædus. Hi cognita incursione Scytharum (jam enim convalescerant, armaque ferre et equos conscendere poterant) collectis mercenariis equitibus lxxx, qui praesidio Zariaspis relictī fuerant, et regionum puerorum nonnullis, in Massagetas feruntur. (7) Ac primum quidem, impetu in Scythas nihil tale opinantes facto, omnem praedam illis abripiunt et eorum qui praedam abigebant plerosque interficiunt. Quum vero incomposito agmine solutisque ordinibus, utpote nemine ipsos ducente, redirent, Spitamenes et Scythae ex insidiis eos adorti, ex amicis quidem septem, ex mercenariis equitibus lx interimunt. Aristonicus quoque citharædus, qui in ea pugna se non ut citharædum sed strenuum militem gesserat, interfectus est; Pithon saucius vivus in hostium potestatem venit.

CAP. XVII.

Hæc ut Cratæro nuntiata sunt, confestim in Massagetas contendit. Qui ut illum adventare acceperunt, effusa fuga deserta petierunt. Craterus acriter eos insecutus, illos pariter aliosque Massagetarum equites ultra mille non procul a solitudine consequitur. (2) Acre ibi inter Macedones et Scythas certamen fit: victoria penes Macedones fuit. Ex Scythiis quidem cl. equites caesi. Reliqui facile per solitudinem evaserunt, Macedonibus facultate persequendi adempta.

3. Inter hæc Alexander, Artabazo a satrapatu Bactrianorum propter senectutem id precante absoluto, Amyntam Nicolai filium in ejus locum suffecit. Cænoque ibidem relicto cum suis ac Meleagri copiis, equitibusque ex amicis cccc, et omnibus jaculatoribus equestribus, tum Bactrianis Sogdianisque quibus Amyntas præfuerat, eos omnes Cæno parere et in Sogdianis hibernare jussit: partim ut praesidio regioni essent, partim ut Spitamenem, si is forte per hiemem ea loca peragraret, ex insidiis caperent.

4. Spitamenes vero cum suis, ubi agnovit omnia passim loca praesidiis Macedonum teneri fugamque sibi perdifficilem

σπίσιν ἀπορα πάντα τὰ τῆς φυγῆς ἐγένετο, ὡς ἐπὶ Κοῖνον τε καὶ τὴν ξὺν τούτῳ στρατιὰν ἐτράποντο, ὡς ταύτῃ μᾶλλον τὴν ἀξιώμαχον ἐσόμενοι. Ἀφικόμενοι δὲ ἐς Βαγὰς, χωρίον τῆς Σογδιανῆς ὁχυρόν, ἐν μεθορίῳ τῆς Σογδιανῶν γῆς καὶ τῆς Μασσαγετῶν Σκυθῶν ὠκισμένον, ἀναπειθουσιν οὐ χαλεπῶς τῶν Σκυθῶν ἰππέας ἐς τρισχίλους συνεμβάλλειν σπῖσιν ἐς τὴν Σογδιανήν. (5) Οἱ δὲ Σκυθαὶ οὗτοι ἀπορία τε πολλὴ ἔχονται καὶ ἅμα θτι οὔτε πόλεις εἰσὶν αὐτοῖς οὔτε ἰδραῖαι οἰκοῦσιν, ὡς δειμαίνειν ἂν περὶ τῶν φιλάτων, οὐ χαλεποὶ ἀναπεισθῆναι εἰσιν ἐς ἄλλον καὶ ἄλλον πολεμον. Ὡς δὲ Κοῖνός τε καὶ οἱ ἄμφ' αὐτὸν ἔμαθον προσιόντας τοὺς ξὺν Σπιταμένην ἰππέας, ἀπῆντων καὶ αὐτοὶ μετὰ τῆς στρατιᾶς. Καὶ γίνεται αὐτῶν μάχῃ καρτερά· (6) καὶ νικῶσιν οἱ Μακεδόνες, ὥστε τῶν μὲν βαρβάρων ἰππέων ὑπὲρ τοὺς ὀκτακοσίους πεσεῖν ἐν τῇ μάχῃ, τῶν δὲ ξὺν Κοῖνῳ ἰππέας μὲν ἐς εἴκοσι καὶ πέντε, πεζοὺς δὲ δώδεκα. Οἱ τε οὖν Σογδιανοὶ οἱ ἐτι ὑπολείποντο ξὺν Σπιταμένην καὶ τῶν Βακτριῶν οἱ πολλοὶ ἀπολείπουσιν ἐν τῇ φυγῇ Σπιταμένην καὶ ἀφικόμενοι παρὰ Κοῖνον παρέδωκαν σφᾶς αὐτοῖς Κοῖνῳ, (7) οἱ τε Μασσαγεταὶ οἱ Σκυθαὶ κακῶς πεπραγότες τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν συμπαταξαμένων σπῖσι Βακτριῶν τε καὶ Σογδιανῶν διήρπασαν, αὐτοὶ δὲ ξὺν Σπιταμένην ἐς τὴν ἔρημον ἔφευγον. Ὡς δὲ ἐξηγγέλω αὐτοῖς Ἀλέξανδρος ἐν ὁρμῇ ὧν ἐπὶ τὴν ἔρημον ἐλαύνει, ἀποτεμνόμενος τοῦ Σπιταμένου τὴν κεφαλὴν παρὰ Ἀλέξανδρον πέμπουσιν, ὡς ἀποστρέφοντες ἀπὸ σφῶν αὐτὸν τούτῳ τῷ ἔργῳ.

ΚΕΦ. ΙΗ'.

30 Καὶ ἐν τούτῳ Κοῖνός τε ἐς Ναύτακα παρ' Ἀλέξανδρον ἐπανερχεται καὶ οἱ ἄμφι Κράτερόν τε καὶ Φραταφέρνην τὸν τῶν Παρθυαίων σατράπην καὶ Στασάνωρ ὁ Ἀρειῶν, πεπραγμένων σπῖσι πάντων ὅσα ἐξ Ἀλεξάνδρου ἐτέτακτο. (2) Ἀλέξανδρος δέ, περὶ Ναύτακα ἀναπαύων τὴν στρατιὰν ὃ τιπερ ἀχμαῖον ἦν τοῦ χειμῶνος, Φραταφέρνην μὲν ἀποστέλλει ἐς Μάρδους καὶ Ταπούρους, Αὐτοφραδάτην ἐπανάζοντα τὸν σατράπην, ὃτι πολλάκις ἤδη μετὰπεμπτος ἐξ Ἀλεξάνδρου γιγνόμενος οὐχ ὑπῆκουε καλοῦντι. (3) Στασάνωρα δὲ ἐς Δράγγας σατράπην ἐκπέμπει, ἐς Μήδους δ' Ἀτροπάτην ἐπὶ σατραπείᾳ καὶ τοῦτον τῇ Μήδων, ὃτι Ὁξοδάτης ἐθελοκακεῖν αὐτῷ ἐφαίνετο. Σταμένην δὲ ἐπὶ Βαβυλώνης στέλλει, ὃτι Μαζαῖος ὁ Βαβυλωνίος ὑπαρχος τετελευτηκέναι αὐτῷ ἐξηγγέλλετο. Σώπολιν δὲ 40 καὶ Ἐπόκιλλον καὶ Μενίδαν ἐς Μακεδονίαν ἐκπέμπει, τὴν στρατιὰν τὴν ἐκ Μακεδονίας αὐτῷ ἀνάζοντας. 4. Ἄμα δὲ τῷ ἤρῃ ὑποφαίνονται προῦχώρει ὡς ἐπὶ τὴν ἐν τῇ Σογδιανῇ πέτρᾳ, ἐς ἣν πολλοὺς μὲν τῶν Σογδιανῶν συμπεφευγέναι αὐτῷ ἐξηγγέλλετο· καὶ 50 Ὁξυάρτου δὲ γυνὴ τοῦ Βακτρίου καὶ αἱ παῖδες αἱ

fore, in Cœnum ejusque copias se convertit, quod faciliore ea parte conflictus futurus videbatur. Quumque Bagas pervenissent, munitum Sogdianorum oppidum, medium inter Massagetas Scythias et Sogdianos situm, Scytharum equitibus circiter IIII M facile ut se ipsis conjungant atque in Sogdianos una irrumpant, persuadent. (5) Hi Scythæ quum inopes admodum sint, quippe qui neque urbes habeant, neque certas sedes figant, neque metu perdendi res maxime caras occupentur, non difficulter ad alia atque alia bella inducuntur. Cœnus cognito Spitamenis adventu, obviam cum exercitu profectus, acre cum barbaris prælium committit. (6) Macedones superiores evadunt. Ex barbaris dccc amplius equites cæsi, a Cœni partibus equites xxv, pedites xii Sogdiani qui cum Spitamene pugnae superfuert, et Bactrianorum plerique, Spitamene in fuga deserto, ad Cœnum venerunt, seque in illius fidem dederunt. (7) Massagetæ vero Scythæ re male gesta, Bactrianorum et Sogdianorum sociorum impedimentis direptis cum Spitamene in solitudinem confugerunt. Cæterum postquam intellexerunt Alexandrum animo penetrandi deserta adventare, interfecto Spitamene, caput ejus ad Alexandrum mittunt, tanquam illum a sese hoc facto aversuri.

CAP. XVIII.

Inter hæc Cœnus et Craterus Nautaca ad Alexandrum reverterunt, et Phrataphernes ac Stasanor, ille Parthorum, hic Areorum satrapa, omnibus iis rebus quas Alexander imperarat confectis. (2) Alexander quiete exercitui ad Nautaca data (vigeat enim tum bruma) Phrataphernem in Mardos ac Tapuros mittit, ut Autophradatem satrapam, qui sæpius accersitus ab Alexandro non parebat, adducat. (3) Stasanorem in Drangas præsidem mittit, in Medos Atropatem: atque hunc quidem in Medos, quod Oxodatem male sibi velle intellexerat. Stamenem vero Babylonem ire jubet, quod Mazæus Babylonis præses mortem obiisse nuntiabatur. Sopolim vero et Epocillum ac Menidam in Macedoniam mittit, exercitum inde ducturos.

4. Posthæc imminente vere ad petram in Sogdianis sitam profisciscitur, in quam multos Sogdianorum confugisse acceperat. Oxyartis quoque Bactriani uxor et filia eo sese recepisse dicebantur. Oxyartes enim eas in hunc locum ut

Ἐξυάρτου ἐς τὴν πέτραν ταύτην συμπεφευγῆναι ἐλόντων, Ἐξυάρτου αὐτὰς ὡς ἐς ἀνάλωτον δῆθεν τὸ χωρίον ἔχειν ὑπεκθεμένου, ὅτι καὶ αὐτὸς ἀφίστηται ἀπ' Ἀλεξάνδρου. Ταύτης γὰρ ἐξαιρεθείσης οὐκέτι οὐδὲν ὑπολειφθήσεσθαι ἐδόκει τῶν Σογδιανῶν τοῖς νεωτερίζειν ἐθέλουσιν. (5) Ὡς δὲ ἐπέλασαν τῇ πέτρᾳ, καταλαμβάνει πάντῃ ἀπότομον ἐς τὴν προσβολήν, σιτία τε ξυγκεκομισμένους τοὺς βρβάρους ὡς ἐς χρόνιον πολιορκίαν· καὶ χίων πολλὰ ἐπιπεσοῦσα τὴν τε πρόσθον ἀπορωτέραν ἵπποι τοῖς Μακεδόσι καὶ ἅμα ἐν ἀφρονίᾳ ὕδατος τοὺς βρβάρους διῆγεν. Ἀλλὰ καὶ ὡς προσβάλλειν ἐδόκει τῷ χωρίῳ. (6) Καὶ γάρ τι καὶ ὑπέρογκον ὑπὸ τῶν βρβάρων λεχθὲν ἐς φυλοτιμίαν ξυνὸν ὀργῇ ἐμβεβλήκει Ἀλέξανδρον. Προκληθέντες γὰρ ἐς ξύμβασιν καὶ προτεινομένου σφίσιν ὅτι σώοις ὑπάρξει ἐπὶ τὰ σφέτερα ἀπαλλαγῆναι παραδοῦσι τὸ χωρίον, ὅς δὲ σὺν γέλῳτι βρβάριζοντες πτηνοὺς ἐκέλευον ζητεῖν στρατιώτας Ἀλέξανδρον, οἵτινες αὐτῷ ἐξαιρήσουσι τὸ ὄρος, ὡς τῶν γε ἄλλων ἀνθρώπων οὐδεμίαν ὥραν σφίσιν οὔσαν. (7) Ἐνθα δὲ ἐκήρυξεν Ἀλέξανδρος τῷ μὲν πρώτῳ ἀναβάντι δώδεκα τάλαντα εἶναι τὸ γέρας, δευτέρῳ δὲ ἐπὶ τούτῳ τὰ δεύτερα καὶ τρίτῳ τὰ ἑφεξῆς, ὡς τελευταῖον εἶναι τῷ τελευταίῳ ἀνελθόντι τριακοσίου Δαρεϊκοῦς τὸ γέρας. Καὶ τοῦτο τὸ κήρυγμα παρώξυνεν ἔτι μᾶλλον καὶ ἄλλως τοὺς Μακεδόνας ὠρμημένους.

ΚΕΦ. ΙΘ'.

Ξυνταξάμενοι δὲ ὅσοι πετροβατεῖν ἐν ταῖς πολιορκίαις αὐτῶν μεμελετήκασαν, ἐς τριακοσίου τὸν ἀριθμόν, καὶ πασσάλους μικροὺς σιδηροῦς, ὅς αἱ σκηνὰι καταπετιγέσσαν αὐτοῖς, παρασκευάσαντες, τοῦ καταπηγνύειν αὐτοὺς ἐς τὴν χιόνα ὅπου πεπηγυῖα φανεῖν καὶ εἰ ποῦ τι τῆς χώρας ἔρημον χιόνος ὑποφαίνοιτο, καὶ τούτους καλωδίους ἐκ λίνου ἰσχυροὺς ἐκδήσαντες, τῆς νυκτὸς προῦχώρουν κατὰ τὸ ἀποτομώτατόν τε τῆς πέτρας καὶ ταύτῃ ἀφυλακτότατον. (3) Καὶ τούτους τοὺς πασσάλους καταπηγνύντες τοὺς μὲν εἰς τὴν γῆν, ὅπου διεφαίνετο, τοὺς δὲ καὶ τῆς χιόνος ἐς τὰ μάλιστα αὐθρυθσόμενα, ἀνείλκον σφᾶς αὐτοὺς ἄλλοι ἄλλη τῆς πέτρας. Καὶ τούτων ἐς τριάκοντα μὲν ἐν τῇ ἀναβάσει διεφάρησαν, ὥστε οὐδὲ τὰ σώματα αὐτῶν ἐς ταφὴν εὐρέθη, ἐμπεσόντα ἄλλη καὶ ἄλλη τῆς χιόνος. (3) Οἱ δὲ λοιποὶ ἀναβάντες ὑπὸ τὴν ἑω καὶ τὸ ἄχρον τοῦ ὄρους καταβάντες σινδόνας κατέσειον ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῶν Μακεδόνων, οὕτως αὐτοῖς ἐξ Ἀλεξάνδρου παρηγγελμένον. Πέμψας δὲ κήρυκα ἐμβοῆσαι ἐκέλευσε τοὺς προφυλάσσουσι τῶν βρβάρων μὴ διατρίβειν ἔτι, ἀλλὰ παραδιδόναι σφᾶς· ἐξευρῆσθαι γὰρ δὴ τοὺς πτηνοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔχεισθαι ὑπ' αὐτῶν τοῦ ὄρους τὰ ἄκρα· καὶ ἅμα ἐδείκνυνεν τοὺς ὑπὲρ τῆς κορυφῆς στρατιώτας.

inexpugnabilem subdūci curarat. Nam et ipse ab Alexandro defecerat. Porro ea petra capta, nihil reliquum Sogdianis fore videbatur, qui ad defectionem inclinarent. (5) Simulac vero ad petram accessit, comperit præruptum undique ejus aditum esse, et barbaros frumentum in diu, turnam obsidionem importasse. Nivium etiam altitudo difficiliorem Macedonibus accessum faciebat, et aquarum copiam barbaris suppetebat. Alexander nihilominus oppugnandam esse petram statuit. (6) Arrogans etiam ac superbum barbarorum responsum ad gloriam simul atque iram Alexandrum excitavit. Quum enim eos ad colloquium evocasset, ac si se dederent, facultatem libere in domos suas redeundi eis proposuisset, ipsi barbaramente irridentes, ut alatos sibi milites Alexander quæreret, qui petram caperent, jusserunt, quippe qui ab aliis hominibus nihil sibi metuerent. (7) Tum Alexander per præconem edici jubet primo omnium qui in petram conscenderet *xii talenta* præmii loco se daturum. Secundo deinde secundum, (*undecim talentorum*) præmium ac tertio tertium proponit, et sic porro, ita ut postremum præmium postremo (*duodecimo*) qui in petram evasisset, trecentorum Daricorum (*untus talenti*) esset. Quæ quidem præmii spes Macedones etiam sua sponte concitatos magis accendit.

CAP. XIX.

Collectis itaque ex omni numero eorum qui conscendendis rupibus in obsidionibus assueverant, trecentis, præparatis exiguis paxillis ferreis, quibus tabernacula affixa erant, ita ut in nivem, ubi illa gelu constricta esset, aut in loca quæ nivem non habebant, defigere possent, validos funes linteos iis alligant, noctuque ad eam rupis partem quæ inaxime prærupta arduaque erat, atque ob id præsidio non indigere videbatur, sese conferunt, (2) et paxillis partim in terram nive vacuum, partim in nivem ipsam, quæ maxime congelata esset, defixis, ipsi se alia atque alia via in altum nitentes sublevant. Atque ex his quidem *xxx* in ascensu perierunt, adeo ut ne corpora quidem, ut sepe liri possent, inventa sint, in nivem scilicet hic illic demersa. (3) Reliqui quum sub lucem in verticem rupis evasisent, linteorum quassatione Macedonum exercitui ascensus significationem dederunt. Ita enim illis ab Alexandro imperatum fuerat. Misso itaque statim caduceatore, Alexander procubitoribus barbaris denuntiari jubet, ut nulla interposita mora sese dedant. Inventos enim esse abs se homines alatos et ab iis petrae cacumen teneri: simulque iis milites qui in vertice rupis stabant ostendit.

4. Οἱ δὲ βάρβαροι ἐκπλαγέντες τῷ παραλόγῳ τῆς ὀφείας καὶ πλείονάς τε ὑποποτήσαντες εἶναι τοὺς κατέχοντας τὰ ἄκρα καὶ ἀκριβῶς ὠπλισμένους, ἐνέδοσαν τῶν αὐτῶν· οὕτω πρὸς τὴν ὄψιν τῶν ὀλίγων ἐκείνων 5 Μακεδόνων φοβεροὶ ἐγένοντο. Ἐνθα δὲ ἄλλων τε πολλῶν γυναῖκες καὶ παῖδες ἐλήφθησαν καὶ ἡ γυνὴ ἡ Ὀξυάρτου καὶ οἱ παῖδες. (5) Καὶ γὰρ ἦν Ὀξυάρτου παῖς παρθένος ἐν ὥρᾳ γάμου, Ῥωξάνῃ ὀνόματι, ἣν δὲ καλλίστην τῶν Ἀσιανῶν γυναικῶν λέγουσιν 10 ὀρθῆναι οἱ εἰς Ἀλεξάνδρῳ στρατεύσαντες μετὰ γε τὴν Δαρείου γυναῖκα. Καὶ ταύτην ἰδόντα Ἀλέξανδρον ἐς ἔρωτα ἐλθεῖν αὐτῆς· ἐρασθέντα δὲ οὐκ ἐβελῆσαι ὑβρίσαι καθάπερ αἰχμάλωτον, ἀλλὰ γῆμαι γὰρ οὐκ ἀπαξιώσαι. (6) Καὶ τοῦτο ἐγὼ Ἀλεξάνδρου τὸ ἔργον 15 ἐπαίνῳ μᾶλλον τι ἢ μέμφομαι. Καίτοιγε τῆς Δαρείου γυναικός, ἡ καλλίστη δὴ ἐλέγετο τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ γυναικῶν, ἡ οὐκ ἦλθεν ἐς ἐπιθυμίαν ἢ καρτερὸς αὐτοῦ αὐτοῦ ἐγένετο, νέος τε ὢν καὶ τὰ μάλιστα ἐν ἀκμῇ τῆς εὐτυχίας, ὁπότε ὑβρίζουσιν οἱ ἄνθρωποι· ὁ δὲ κατη- 20 θέσθη τε καὶ ἐφείσατο, σωφροσύνη τε πολλῇ διαχωρ- μενος καὶ δοξῆς ἅμα ἀγαθῆς οὐκ ἀτόπῳ ἐφέσει.

ΚΕΦ. Κ'.

Καὶ τοίνυν καὶ λόγος κατέχει, ὀλίγον μετὰ τὴν μά-
χην ἢ πρὸς Ἰσσοῦ Δαρείῳ τε καὶ Ἀλεξάνδρῳ ξυνέβη,
ἀποδράντα ἐλθεῖν παρὰ Δαρεῖον τὸν εὐνοῦχον τὸν φύ-
25 λακα αὐτῷ τῆς γυναικός. Καὶ τοῦτον ὡς εἶδε Δαρεῖος,
πρῶτα μὲν πυθέσθαι εἰ ζῶσιν αὐτῷ οἱ παῖδες καὶ ἡ γυνή
τε καὶ ἡ μήτηρ. (2) Ὡς δὲ ζώσας τε ἐπύθετο καὶ βα-
σιλίσσαι ὅτι καλοῦνται καὶ ἡ θεραπεία ὅτι ἀμφ' αὐτάς
ἔστιν ἦντινα καὶ ἐπὶ Δαρείου ἐθεραπεύοντο, ἐπὶ τῷδε
30 αὖ πυθέσθαι εἰ σωφρονεῖ αὐτῷ ἡ γυνὴ ἔτι. Ὡς δὲ σω-
φρονεῖσαν ἐπύθετο, αὐθις ἐρέσθαι μῆτι βίαιον ἐξ Ἀλε-
ξάνδρου αὐτῇ ἐς ὕβριν ξυνέβη· καὶ τὸν εὐνοῦχον ἐπο-
μόσαντα φάναι ὅτι, Ὡ βασιλεῦ, οὕτω τοι ὡς ἀπέλιπες
ἔχει ἡ σὴ γυνή, καὶ Ἀλέξανδρος ἀνδρῶν ἀριστός τέ
35 ἐστὶ καὶ σωφρονέστατος. (3) Ἐπὶ τοῖσδε ἀνατεῖναι Δα-
ρεῖον ἐς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας καὶ εὐχασθαι ὧδε· Ἄλλ',
ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, ὅτω ἐπιτέτραπται νέμειν τὰ βασιλέων
πράγματα ἐν ἀνθρώποις, σὺ νῦν μάλιστα μὲν ἐμοὶ φύ-
λαξον Περσῶν τε καὶ Μήδων τὴν ἀρχήν, ὥσπερ οὖν
40 καὶ ἔδωκας· εἰ δὲ δὴ ἐγὼ οὐκέτι σοι βασιλεὺς τῆς
Ἀσίας, σὺ δὲ μηδεὶ ἄλλῳ ὅτι μὴ Ἀλεξάνδρῳ παρα-
δούναι τὸ ἐμὸν κράτος. Οὕτως οὐδὲ πρὸς τῶν πολεμίων
ἄρα ἀμελεῖται ὅσα σώφρονα ἔργα.

4. Ὀξυάρτης δὲ ἀκούσας τὰς παῖδας ἐχομένας, ἀκού-
45 σας δὲ καὶ ὑπὲρ Ῥωξάνης τῆς θυγατρὸς ὅτι μέλει αὐ-
τῆς Ἀλεξάνδρῳ, θαρσύνσας ἀφίκετο παρ' Ἀλέξανδρον,
καὶ ἦν ἐν τιμῇ παρ' αὐτῷ, ἥπερ εἰκὸς ἐπὶ ξυντυχίᾳ
τοιαύτῃ.

4. Barbari inopinato spectaculo attoniti, plures eos quam
erant et bene armatos esse rati, sese dedunt. Tanto ter-
rori iis paucorum Macedonum aspectus fuit. Multæ ibi
tum aliorum uxores et liberi capti sunt, tum Oxyartis
uxor et liberi. (5) Erat porro Oxyartis filia Roxane virgo
nubilis, quam omnium Asiaticarum mulierum pulcherri-
mam fuisse, post Darii uxorem, qui Alexandro milita-
runt, narrant. Qua visa, Alexandrum ejus amore captum,
contumeliam ei tamquam captivæ inferre poluisse, sed
vel uxorem eam ducere dedignatum non fuisse. (6) Quod
quidem Alexandri factum laude potius quam reprehensione
dignum censuerim. Quamquam Darii uxoris (quæ for-
mosissima omnium Asiæ mulierum habita fuit) aut desi-
derio tactus non fuit, aut cupiditati suæ imperavit, etsi in
ipso ætatis flore summæque felicitatis culmine constitutus:
quæ duo maxime humanos animos ad contumeliam aliis
inferendam provocare solent: sed quadam reverentia du-
ctus ei pepercit: magna profecto continentia usus, et
magno quodam gloriæ studio impulsus.

CAP. XX.

Fama etiam tenet, paulo post pugnam apud Issum inter
Alexandrum et Darium commissam eunuchum, Darii ux-
oris custodem, castris elapsam ad Darium fugivisse, quem
ut conspexit Darius, primum interrogasse an filix ac filii,
uxorque et mater viverent? (2) Quas quum vivere et re-
ginas vocari eundemque honorem illis, qui apud Darium
habitus fuerat, haberi dixisset, rursus quæsit an uxor
matrimonii fidem servaret. Quod quum eunuchus affirma-
ret, rursus percontatus est, an Alexander illi vim aliquam
quæ ad ejus ludibrium pertineret intulisset: quumque eu-
nuchus jure jurando adhibito testaretur, uxorem Darii in
eo statu quo eam reliquerat esse, et Alexandrum omnium
mortalium optimum ac temperantissimum esse: (3) tum
Darium manus ad colum tendentem, ita orasse: Jupiter
rex, qui regum in terris negotia statusque moderaris, tu
mihi Medorum ac Persarum imperium quod dedisti stabi-
lito. Sin vero jam de me actum est, ut rex Asiæ esse
desinam, in neminem alium quam in Alexandrum impe-
rium meum transferto. Adeo ne ab hostibus quidem quod
honeste quis agit, negligitur.

4. Oxyartes vero ut liberos suos captos audivit, filiamque
suam Alexandro curæ esse, erecto in bonam spem animo
ad Alexandrum venit, magnoque in honore, ut par erat ob
ejusmodi conjunctionem, ab Alexandro habitus est.

ΚΕΦ. ΚΑ'.

CAP. XXI.

Ἀλέξανδρος δέ, ὡς τὰ ἐν Σογδιανοῖς αὐτῷ διεπέπρακτο, ἐχομένης ἤδη καὶ τῆς πέτρας ἐς Παραϊτάκας προῦχώρει, ὅτι καὶ ἐν Παραϊτάκαις χωρίον τι ὀχυρόν, ἄλλην πέτραν, κατέχειν ἐλέγοντο πολλοὶ τῶν βαρβάρων. Ἐκαλεῖτο δὲ αὕτη Χοριήνου ἡ πέτρα· καὶ ἐς αὐτὴν αὐτὸς τε ὁ Χοριήνης συμπεφεύγει καὶ ἄλλοι τῶν ὑπάρχων οὐκ ὀλίγοι. (α) Ἦν δὲ τὸ μὲν ὕψος τῆς πέτρας ἐς σταδίους εἰκοσι, κύκλος δὲ ἐς ἐξήκοντα· αὕτη δὲ ἀπτόμος πάντοθεν, ἀνοδος δὲ ἐς αὐτὴν μία καὶ αὕτη στενὴ τε καὶ οὐκ εὐπορος, οἷα δὴ παρὰ τὴν φύσιν τοῦ χωρίου πεποιημένη, ὥς χαλεπὴ εἶναι καὶ μηδενὸς εἰργοντος καὶ καθ' ἑνα ἀνελθεῖν. Φάραγξ δὲ κύκλῳ περιεῖργει τὴν πέτραν βαθεῖα, ὥστε θοῖς προσάξειν στρατιάν τῇ πέτρᾳ ἐμελλε, πολὺ πρόσθεν αὐτῷ τὴν φάραγγα εἶναι χωστόον, ὡς ἐξ ὀμαλοῦ ὁρᾶσθαι προσάγοντα ἐς προσβολὴν τὸν στρατόν.

3. Ἀλλὰ καὶ ὡς Ἀλέξανδρος ἤπτετο τοῦ ἔργου· οὕτω πάντα ὥστεο γρῆναι βατὰ τε αὐτῷ καὶ ἐξαιρετὰ εἶναι, ἐς τοσόνδε τολμῆς τε καὶ εὐτυχίας προκχευώρηται. Τέμνων δὴ τὰς ἐλάτας (πολλαὶ γὰρ καὶ ὑπερύψηλοι ἐλάται ἦσαν ἐν κύκλῳ τοῦ ὄρους) κλίμακας ἐκ τούτων ἐποίει, ὡς καθόδον εἶναι ἐς τὴν φάραγγα τῇ στρατιᾷ· οὐ γὰρ ἦν ἄλλως καταλθεῖν ἐς αὐτήν. (4) Καὶ τὰς μὲν ἡμέρας αὐτὸς Ἀλέξανδρος ἐφειστέλει τῷ ἔργῳ, τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοῦ ἔχων ἐργαζόμενον· τὰς δὲ νύκτας ἐν μέρει οἱ σωματοφύλακες αὐτῷ εἰργάζοντο Περδίκκας τε καὶ Λεοννάτας καὶ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου τῷ λοιπῷ μέρει τῆς στρατιᾶς, τριχῇ διανεμεμμένην ὅπερ αὐτῷ ἐς τὴν νύκτα ἐπετέτακτο. Ἦνυτον δὲ τῆς ἡμέρας οὐ πλέον ἤπερ εἰκοσι πῆχεις καὶ τῆς νυκτὸς ὀλίγον ἀποδόν, καίτοι ξυμπάσης τῆς στρατιᾶς ἐργαζομένης· οὕτω τὸ τε χωρίον ἄπορον ἦν καὶ τὸ ἔργον ἐν αὐτῷ χαλεπόν. (5) Κατιόντες δ' ἐς τὴν φάραγγα πασσαύλους κατεπήγνυντο ἐς τὸ δξύτατον τῆς φάραγγος, διέχοντας ἀλλήλων ὅσον ζυμμετρον πρὸς ἰσχύν τε καὶ ξυνογὴν τῶν ἐπιβαλλομένων. Ἐπέβαλλον δὲ πλέγματα ἐκ λύγων εἰς γεφύρας μάλιστα ἰδεάν, καὶ ταῦτα ξυνδύναντες γοῦν ἄνωθεν ἐπεφόρουν, ὡς ἐξ ὀμαλοῦ γίνεσθαι τῇ στρατιᾷ τὴν πρόσδοον τὴν πρὸς τὴν πέτραν.

6. Οἱ δὲ βάρβαροι τὰ μὲν πρῶτα κατεφρόνουν ὡς ἀπόρου πάντη τοῦ ἐγχειρήματος· ὡς δὲ τοξεύματα ἤδη ἐς τὴν πέτραν ἐξικνοῦντο καὶ αὐτοὶ ἀδύνατοι ἦσαν ἄνωθεν ἐξείργειν τοὺς Μακεδόνας (πεποήτο γὰρ αὐτοῖς προκαλύματα πρὸς τὰ βέλη, ὡς ὑπ' αὐτοῖς ἀβλαβῶς ἐργάζεσθαι), ἐκπλαγεῖς ὁ Χοριήνης πρὸς τὰ γιγνώμενα κήρυκα πέμπει πρὸς Ἀλέξανδρον, δεόμενος Ὁξυάρτην οἱ ἀναπεμψαῖν καὶ πέμπει Ὁξυάρτην Ἀλέξανδρος. (7) Ὁ δὲ ἀφικόμενος πείθει Χοριήνην ἐπιτρέψαι Ἀλεξάνδρῳ αὐτόν τε καὶ τὸ χωρίον. Βία μὲν γὰρ οὐδὲν ὁ τι οὐχ ἄλωτον εἶναι Ἀλεξάνδρῳ καὶ τῇ στρατιᾷ τῇ ἐκείνου· ἐς πίστιν δὲ ἑλθόντος καὶ φίλιαν, τὴν πίστιν τε καὶ δικαιοσύνην μεγαλωστί ἐπῆναι τοῦ βασιλέως, τὰ τ' ἄλλα

His apud Sogdianos ita gestis petraque occupata, Alexander in Paratīcas movit, quod ibi aliud quoddam oppidum munitum petramque aliam multi barbari insedissee nuntiabantur. Ea Chorienis petra appellabatur : ipseque Chorienes atque alii principes non pauci in eam confugerant. (2) Erat ejus altitudo stadiorum circiter xx, in ambitu lx, ipsa undique prærupta; ascensus ad eam unicus, isque angustus et difficilis, utpote præter loci naturam factus, adeo ut singuli, etiam nemine obstante, ægre conscendere possent. Erat porro hæc petra profunda voragine in orbem cincta, adeo ut qui exercitum ad petram adducere vellet, multo antea illi cavernosæ illæ voragines aggero obruendæ essent, ut ex plano exercitus admoveri rupemque oppugnare posset.

3. Alexander nihilominus aggrediendum opus esse statuit, nihil omnino sibi inaccessible aut inexpugnabile censens; tantum fiduciæ ex perpetua felicitate conceperat. Cæsis itaque abietibus, quarum celissimarum magna in ambitu illius montis copia erat, scalas ex iis confici jubet, ut per eas exercitus (quod aliter ne quidem fieri poterat) in voraginem descenderet. (4) Et interdiu quidem Alexander opus urgebat cum dimidia exercitus parte, noctu vero vicissim corporis custodes Perdikkas et Leonnatus et Ptolemæus Lagi filius, reliquo exercitu in tres partes distributo, nocturni operis ipsis commissi curam gerebant. Nec per diem plus xx cubitis, noctu paulo minus efficiebant, quantumvis universus exercitus in opere esset : tanta erat et ipsius loci asperitas et operis difficultas. (5) Descendentes itaque in voraginem, paxillos quam firmissime potuerunt in maxime præcípites voraginis partes impeerunt, tanto spatio inter se distantes, quantum ponderi sustinendo par esset. His crates vimineas instraverunt, quæ pontis similitudinem præ se ferrent, iisque arce colligatis terram ingesserunt, ut per planitiem exercitus ad petram adduceretur.

6. Barbari initio Macedonum conatus tanquam vanos atque irritos irridebant. Postquam vero sagittis peti cœperunt, neque ipsi ex editiore petra Macedonas propulsare possent, (tegmina enim sibi construxerant, ne telorum jactu ab opere impedirentur) Chorienes molitionum novitate attonitus, caduceatorem ad Alexandrum mittit, rogans ut Oxyartem ad se mittat. (7) Is quum ad eum venisset, Choriēni suadere cœpit, ut se pariter atque petram Alexandro dedat. Nihil enim Alexandro ejusque exercitui impervium esse. Si vero ad ejus fidem amicitiamque se

καὶ τὸ αὐτοῦ ἐν πρώτοις ἐς βεβαίωσιν τοῦ λόγου προφέρων.
 (8) Τούτοις πεισθεὶς ὁ Χοριήνης αὐτὸς τε ἦκε παρ' Ἀλέξανδρον καὶ τῶν οἰκείων· τινὲς καὶ ἑταίρων αὐτοῦ.
 Ἐλθόντι δὲ Χοριήνη φιλάνθρωπά τε ἀποκρινάμενος καὶ
 5 πίστιν ἐς φιλίαν δούς αὐτὸν μὲν κατέχει, πέμψαι δὲ κελεύει τῶν συγκαταβλόντων τινὰς αὐτῷ ἐς τὴν πέτραν τοὺς κελεύσοντας ἐνδοῦναι τὸ χωρίον. (9) Καὶ ἐνδίδεται ὑπὸ τῶν συμπεφυγόντων, ὥστε καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος ἀναλαβὼν τῶν ὑπασιπιστῶν ἐς πεντακοσίους ἀνέβη κατὰ θεῶν τῆς
 10 πέτρας, καὶ τοσούτου ἐδέξεν ἀνεπεικέας τι ἐς τὸν Χοριήνην ἔργον ἀποδειξάσθαι, ὥστε καὶ αὐτὸ τὸ χωρίον ἐκεῖνο ἐπιτρέπει Χοριήνη καὶ ὑπαρχον εἶναι ὅσων περ καὶ πρόσθεν ἔδωκε.

10. Ξυνέβη δὲ χειμῶνι τε κακοπαῆσαι αὐτῷ τὴν στρατιάν, πολλῆς χιόνος ἐπιπεσούσης ἐν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ ἅμα ἀπορία τῶν ἐπιτηδείων ἐπίεσθησαν. Ἀλλὰ Χοριήνης ἐς δίμηνον σιτία ἔφη δώσειν τῇ στρατιᾷ καὶ ἔδωκε σιτὸν τε καὶ ὄνον τῶν ἐν τῇ πέτρᾳ ἀποθέτων κρέα τε ταριχηρὰ κατὰ σκηνήν. Καὶ ταῦτα δούς οὐκ
 20 ἔφρασκεν ἀναλῶσαι τῶν παρσκευασμένων ἐς τὴν πολιορκίαν οὐδὲ τὴν δεκάτην μύριαν. Ἐνθεν ἐν τιμῇ μᾶλλον τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἦν ὥς οὐ πρὸς βίαν μᾶλλον ἢ κατὰ γνώμην ἐνδοὺς τὴν πέτραν.

ΚΕΦ. ΚΒ'.

Ταῦτα δὲ καταπραξάμενος Ἀλέξανδρος αὐτὸς μὲν ἐς
 25 Βάκτρα ἦει· Κράτερον δὲ τῶν ἱππέων ἑταίρων ἔχοντα ἑξακοσίους καὶ τῶν πεζῶν τὴν τε αὐτοῦ τάξιν καὶ τὴν Πολυσπέρχοντος καὶ Ἀττάλου καὶ τὴν Ἀλκέτα ἐπὶ Κατάνην τε καὶ Αὐσάνην ἐκπέμπει, οἱ δὲ μόνον ἐτι ὑπελείποντο ἐν τῇ Παραιτακηνῶν χώρα ἀφεστηκότες.
 30 (2) Καὶ μάχης γενομένης πρὸς αὐτοὺς καρτερῶς, νικῶσιν οἱ ἀμφὶ Κράτερον τῇ μάχῃ· καὶ Κατάνης μὲν ἀποθνήσκει αὐτοῦ μαχόμενος, Αὐσάνης δὲ συλληφθεὶς ἀνήχθη παρ' Ἀλέξανδρον· τῶν δὲ ξὺν αὐτοῖς βαρβάρων ἱππεῖς μὲν ἀπέθανον ἐς ἑκατὸν καὶ εἴκοσι, πεζοὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς
 35 χιλίους πεντακοσίους. Ταῦτα δὲ ὡς ἐπράχθη τοῖς ἀμφὶ Κράτερον, καὶ οὕτοις ἐς Βάκτρα ἦσαν. Καὶ ἐν Βάκτροις τὸ ἀμφὶ Καλλισθένην τε καὶ τοὺς καίδας πάθημα Ἀλεξάνδρῳ ξυνηνέχθη.

3. Ἐκ Βάκτρων δὲ ἐξήκοντος ἡδὴ τοῦ ἤρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιάν προὔχωρει ὡς ἐπ' Ἰνδοὺς, Ἀμύνταν ἀπολιπὼν ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βακτρίων καὶ ξὺν αὐτῷ ἱππέας μὲν τρισχιλίους καὶ πεντακοσίους, πεζοὺς δὲ μυρίους. (4) Ὑπερβαλὼν δὲ τὸν Καύκασον ἐν δέκα ἡμέραις ἀφίκετο ἐς Ἀλεξάνδρειαν πόλιν, τὴν κτισθεῖσαν ἐν Παρπαμισάδαις ὅτε τὸ πρῶτον ἐπὶ Βάκτρων ἐστέλλετο. Καὶ τὸν μὲν ὑπαρχον, ὅστις αὐτῷ ἐπὶ τῆς πόλεως τότε ἐτάχθη, παραλῦει τῆς ἀρχῆς, ὅτι οὐ καλῶς ἐξηγεῖσθαι ἔδοξε. (6) Προσκατοικίσας δὲ καὶ ἄλλους τῶν περιόικων τε καὶ ὅσοι τῶν στρατιωτῶν ἀπό-
 40 μοιχοι ἦσαν ἐς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, Νικάνορα μὲν, ἕνα

contulisset, fidem regis et benignitatem extollebat, tum aliam se ipse maxime in exemplum adducens. (8) Quibus rebus persuasus Choriene, cum consanguineis nonnullis et amicis ad Alexandrum venit. Quem Alexander humaniter exceptum quum in fidem amicitiamque suam recepisset, ipsum quidem penes se retinet : at ex iis qui cum ipso venerant nonnullos in petram remittit, qui ut deditionem faciant jubeant. (9) Atque ita ab iis qui eo confugerant petra tradita est. Quo facto Alexander assumptis scutatis circiter quingentis, petram spectandi causa conscendit. Tantumque abhuit ut indignum aliquid in Choriene statueret, ut oppidum ejus fidei rursus commiserit, praesidemque omnium locorum quorum antea fuerat, statuerit.

10. Per id tempus accidit ut exercitus, quum per hiemem in ea obsidione nix alte terram operuisset, commeatus et rerum necessarium inopia laboraret : Choriene cibaria quae duobus mensibus sufficerent exercitui subministratum se dixit : exque eo commeatu qui in petra erat frumentum et vinum dedit ; carnes etiam salitas per singula tentoria distribuit. Quae omnia quum dedisset, ne decimam quidem partem commeatus, quem eo ad obsidionem sustinendam convexerat, exhaustam esse dicebat. Qua de causa majore ab Alexandro in honore est habitus, quippe qui non tam vi quam sua sponte deditionem fecisse videretur.

CAP. XXII.

His rebus ita gestis Alexander in Bactra movit, Craterum autem cum sexcentis amicorum equitibus suoque et Polysperchontis atque Attali et Alcetae peditatu adversus Catanem et Austanem, qui in Paratacene soli ex defectoribus adhuc reliqui erant, mittit. (2) Acricque inter hos pugna commissa, Craterus superior evadit : Catanes inter pugnantium occisus ; Austanes captus ad Alexandrum adductus est. Ex barbaris equites cxx caesi : pedites circiter md. Quo facto Craterus quoque Bactra est profectus. In Bactris Callisthenis et puerorum regionum insidiae Alexandro structae sunt.

3. Ex Bactris, adulto jam vere, coactis omnibus copiis in Indos movit, Amynta apud Bactrianos relicto cum equitibus in md, peditibus xm. (4) Decimisque castris transmisso Caucasio pervenit Alexandriam, quae apud Parapamisadas condita fuerat, quum primam expeditionem in Bactra faceret : praesidemque illius urbis amovit, quod non bene officio suo functus fuisse videbatur : (5) pluribusque colonis in Alexandriam ex finitimis et Macedonibus qui inutiles bello erant deductis, Nicanora unum ex amicis

τῶν ἐταίρων, τὴν πόλιν αὐτὴν κοσμεῖν ἐκέλευσε· σα-
 τράπην δὲ Τυριάσπην κατέστησε τῆς τε χώρας τῆς
 Παραπαμισαδῶν καὶ τῆς ἄλλης ἔστε ἐπὶ τὸν Κωφῆνα
 ποταμόν. (6) Ἀφικόμενος δὲ ἐς Νίκαιαν πόλιν καὶ τῇ
 Ἰθνην θύσας προῦχώρει ὡς ἐπὶ τὸν Κωφῆνα, προπέμ-
 ψας κήρυκα ὡς Ταξιλήν τε καὶ τοὺς ἐπὶ τὰδε τοῦ Ἰνδοῦ
 ποταμοῦ, κελεύσας ἀπαντᾶν ὅπως ἂν ἐκάστοις προ-
 χωρῇ. Καὶ Ταξιλῆς τε καὶ οἱ ἄλλοι ὑπαρχοὶ ἀπὸ τῶν,
 δῶρα τὰ μέγιστα παρ' Ἰνδοῖς νομιζόμενα κομίζοντες,
 καὶ τοὺς ἐλέφαντας δώσιν ἐφασκον τοὺς παρὰ σφίσιν
 ὄντας, ἀριθμὸν ἐς πέντε καὶ εἴκοσιν.

7. Ἐνθα δὲ διελθὼν τὴν στρατιάν Ἡραιστίωνα μὲν
 καὶ Περδίκκην ἐκπέμπει ἐς τὴν Πευκελαῳτινὴν χώραν ὡς
 ἐπὶ τὸν Ἰνδὸν ποταμόν, ἔχοντας τὴν τε Γοργίου τάξιν
 καὶ Κλείτου καὶ Μελεάγου καὶ τῶν ἐταίρων ἱππέων
 τοὺς ἡμίσεας καὶ τοὺς μισθοφόρους ἱππέας ζυμπαντας,
 προστάζας τὰ τε κατὰ τὴν ὁδὸν χωρὶα ἢ βία ἐξαιρεῖν
 ἢ ὁμολογίᾳ παρίστασθαι· καὶ ἐπὶ τὸν Ἰνδὸν ποταμόν
 ἀφικόμενους παρασκευάζειν ὅσα ἐς τὴν διάβασιν τοῦ
 ποταμοῦ ζυμφορα. (8) Σὺν τούτοις δὲ καὶ Ταξιλῆς καὶ
 οἱ ἄλλοι ὑπαρχοὶ στέλλονται. Καὶ οὗτοι ὡς ἀφίκοντο
 πρὸς τὸν Ἰνδὸν ποταμόν, ἐπρασσον ὅσα ἐξ Ἀλεξάνδρου
 ἦν τεταγμένα. Ἀστὴς δὲ ὁ τῆς Πευκελαῳτίδος χώρας
 ὑπαρχος νεωτερίσας αὐτὸς τε ἀπολλυται καὶ τὴν πόλιν
 προσαπώλεσεν ἐς ἤντινα ζυμπεφεύγει. Ῥεῖτιλον γὰρ
 αὐτὴν ἐν τριάκοντα ἡμέραις προσκαθήμενοι οἱ ζῶν
 Ἡραιστίωνι. Καὶ αὐτὸς μὲν Ἀστὴς ἀποθνήσκει, τῆς
 πόλεως δὲ ἐτάχθη ἐπιμελεῖσθαι Σαγγαῖος, ὃς ἐτι πρό-
 σθεν πεφευγὼς Ἀσπην παρὰ Ταξιλήν ἡτομολήκει· καὶ
 τοῦτο ἦν αὐτῷ τὸ πιστὸν πρὸς Ἀλέξανδρον.

ΚΕΦ. ΚΓ'.

Ἀλέξανδρος δὲ, ἄγων τοὺς ὑπασπιστάς καὶ τῶν ἐταί-
 ρων ἱππέων ὅσοι μὴ σὺν Ἡραιστίωνι ἐτετάχατο καὶ
 τῶν πεζεταίρων καλουμένων τὰς τάξεις καὶ τοὺς τοξό-
 τας καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας καὶ τοὺς ἱππακοντιστάς, προῦ-
 χῶρει ἐς τὴν Ἀσπασίων τε καὶ Γουραίων χώραν καὶ
 Ἀσασκηῶν. (2) Πορευθεὶς δὲ παρὰ τὸν Χόνν καλού-
 μενον ποταμόν ὁρεινὴν τε ὁδὸν καὶ τραχεῖαν, καὶ τοῦ-
 τον διαβάς χαλεπῶς, τὸ μὲν πεζῶν πλῆθος βάδην
 ἐπεσθαι οἱ ἐκέλευσε· αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τοὺς ἱππέας
 ζυμπαντας καὶ τῶν πεζῶν τῶν Μακεδόνων ἐς ὀκτακο-
 σίους ἐπιτιβάσας τῶν ἱππῶν ζῶν ταῖς ἀσπίσι ταῖς πε-
 ζικαῖς σπουδῇ ἤγεν, ὅτι τοὺς ταύτῃ οἰκοῦντας βαρβάρους
 ζυμπεφευγένας ἐς τε τὰ ὄρη τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξηγ-
 γέλλετο αὐτῷ καὶ ἐς τὰς πόλεις ὅσαι ὄχυρα αὐτῶν ἐ-
 στὶν ἀπομάγεσθαι. (3) Καὶ τούτων τῇ πρώτῃ καθ' ὁδὸν πό-
 λει ὥκισμένην προσβαλὼν τοὺς μὲν πρὸ τῆς πόλεως τετα-
 γμένους ὡς εἶχεν ἐξ ἐφόδου ἐτρέψατο καὶ κατέκλεισεν ἐς
 τὴν πόλιν, αὐτὸς δὲ τιτρώσκεται βέλει διὰ τοῦ θώρακος
 ἐς τὸν ὦμον. Τὸ δὲ τραῦμα οὐ χαλεπὸν αὐτῷ ἐγένετο·
 ὁ γὰρ ὥραξ ἔσχε τὸ μὴ οὐ διαμπαῖξ διὰ τοῦ ὤμου

ARRIANUS.

illius urbis gubernationi præficit. Tyriaspen totius regio-
 nis Parapamisadarum et reliquæ provinciæ ad Copenem
 amnem usque satrapam constituit. (6) Inde Nicæam pro-
 fectus, sacro Palladi facto, ad Copenem amnem processit,
 et caduceatore præmisso, Taxilem ac cæteros qui trans
 amnem incolebant obviam sibi progredi iussit. Et Taxiles
 quidem reliquique præsidēs obviam venerunt, dona quæ
 apud Indos censentur amplissima offerentes, elefantos
 etiam, qui apud eos erant, numero viginti quinque se mis-
 suros polliciti.

7. Ibi diviso exercitu, Hephæstionem ac Perdiccam in
 Peucelaotidem regionem mittit Indum amnem versum, una
 cum Gorgiæ et Cliti atque Meleagri copiis atque equitum
 amicorum dimidia parte et mercenariis equitibus omnibus :
 mandatis traditis uti oppida omnia quæ in itinere essent aut
 deditione reciperent, aut vi expugnarent, quumque ad
 Indum fluvium pervenissent, omnia quæ ad trajiciendum
 necessaria essent appararent. (8) Cum his et Taxiles reli-
 quique ejus regionis præsidēs missi, ubi ad Indum flumen
 venerunt, quæ Alexander jusserat faciunt. Astes vero
 Peucelaotidis regionis præses, defectione tentata, et se et
 urbem in quam confugit perdidit. Hephæstion enim eam
 xxx dies obsessam expugnavit, Asteque in ea interfecto,
 ejus gubernationem Sangæo tradidit, qui jam antea Astem
 fugiens ad Taxilem se contulerat. Quod quidem illi fidem
 apud Alexandrum fecerat.

CAP. XXIII.

Alexander cum scutorum manu et equitatu amicorum,
 qui Hephæstionem secuti non erant, et eorum qui pedites
 amici vocantur agmine, cumque sagittariis atque Agrianis
 et hastatis equitibus, in Aspasios Gurmos et Assacenos
 movit. (2) Itinereque ad Choen fluvium facto, montano
 magna ex parte atque aspero, eoque amne difficulter
 transmisso, peditatum sensim subsequi jubet. Ipse sumpto
 secum equitatu universo, et Macedonum peditibus cum
 scuta pedestria gestantibus in equos impositis, summa ce-
 leritate contendit, quod barbari ejus regionis in montes
 confugisse nuntiabantur, et in urbes munitiores ad repu-
 gnandum sese recepisse. (3) Quarum urbium primam in
 ipso itinere sitam adortus, oppidanos pro mœnibus in-
 structa acie stantes primo impetu, uti erat, in fugam vertit
 et intra portas rejecit : ipse vero telo per thoracem ictus
 vulnus in humero accepit. Levius tamen id fuit, quod
 thorax, quominus telum altius in humerum penetraret,

ἐλθεῖν τὸ βέλος· καὶ Πτολεμαῖος δ' Ἀάγου ἐτρώθη καὶ Λεοννάτος.

4. Τότε μὲν δὴ ἵνα ἐπιμαχώτατον τοῦ τεύχους ἐφαί-
νετο ἐστρατοπεδεύσατο πρὸς τῇ πόλει· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ
6 ὑπὸ τὴν ἑω, διπλοῦν γὰρ τεῖχος περιβέβλητο τῇ πόλει,
ἐς μὲν τὸ πρῶτον, ἅτε οὐκ ἀκριβῶς τετειχισμένον, οὐ
χαλεπῶς ἐβιάσαντο οἱ Μακεδόνες· πρὸς δὲ τῷ δευτέρῳ
ὀλίγον ἀντισχόντες οἱ βάρβαροι, ὡς αἶτε κλίμακες προσ-
έκειντο ἤδη καὶ ὑπὸ τῶν βελῶν πάντοθεν ἐτιτρώσκοντο
10 οἱ προμαχόμενοι, οὐκ ἔμειναν, ἀλλὰ κατὰ τὰς πύλας
ὡς ἐπὶ τὰ ὄρη ἐκπίπτουσιν ἐκ τῆς πόλεως. (5) Καὶ
τούτων οἱ μὲν ἐν τῇ φυγῇ ἀποθνήσκουσιν· ὅσους δὲ ζῶν-
τας ἔλαβον αὐτῶν, ζυμπαντας ἀποκτείνουσιν οἱ Μα-
κεδόνες, ὅτι ἐτρώθη ὑπ' αὐτῶν Ἀλέξανδρος ὀργιζόμε-
15 νοι· οἱ πολλοὶ δὲ ἐς τὰ ὄρη, ὅτι οὐ μακρὰν τῆς πόλεως
τὰ ὄρη ἦν, ἀπέφυγον. Τὴν πόλιν δὲ κατασκάψας ἐς
Ἄνδακα ἄλλην πόλιν ἤγε. Ταύτην δὲ ὁμολογία ἐνδο-
θεῖσαν κατασχὼν Κράτερον μὲν ξὺν τοῖς ἄλλοις ἡγε-
μόσι τῶν πεζῶν καταλείπει αὐτοῦ ἐξαιρεῖν ὅσαι ἂν
20 ἄλλαι πόλεις μὴ ἐκοῦσαι προσχωρῶσι καὶ τὰ κατὰ τὴν
χώραν ὅπως συμφορώτατον ἐς τὰ παρόντα κοσμεῖν.

ΚΕΦ. ΚΔ'.

Αὐτὸς δὲ, ἄγων τοὺς ὑπασπιστάς καὶ τοὺς τοξότας
καὶ τοὺς Ἀγρίανας καὶ τὴν Κοῖνου τε καὶ Ἀττάλου
τάξιν καὶ τῶν ἱππέων τὸ ἀγῆμα καὶ τῶν ἄλλων ἐταίρων
25 ἐς τέσσαρας μάλιστα ἱππαρχίας καὶ τῶν ἱπποτοξοτῶν
τοὺς ἡμίσεας, ὡς ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν Εὐάσπλα προὐ-
χώρει, ἵνα ὁ τῶν Ἀσπασίων ἱππαρχος ἦν· καὶ διελθὼν
πολλὴν ὁδὸν δευτεραίως ἀφίκετο πρὸς τὴν πόλιν. (2)
Οἱ δὲ βάρβαροι προσάγοντα αἰσθόμενοι Ἀλέξανδρον
30 ἐμπρήσαντες τὴν πόλιν ἐφευγον πρὸς τὰ ὄρη. Οἱ δὲ
ἀμφ' Ἀλέξανδρον εἶχοντο τῶν φευγόντων ἔστε ἐπὶ τὰ
ὄρη, καὶ φόνος πολλὸς γίγνεται τῶν βαρβάρων, πρὶν
ἐς τὰς δυσχωρίας φθάσαι ἀπελθόντας.

3. Τὸν δὲ ἡγεμόνα αὐτὸν τῶν ταύτῃ Ἰνδοῦν Πτολε-
35 μαῖος δ' Ἀάγου πρὸς τινὶ ἤδη γηλόφῳ ὄντα κατιδὼν
καὶ τῶν ὑπασπιστῶν ἔστιν οὐς ἀμφ' αὐτὸν ξὺν πολὺ
ἐλάττωσιν αὐτὸς ὡς δμῶς ἐδίωκεν ἔτι ἐκ τοῦ ἵππου· ὡς
δὲ χαλεπὸς ὁ γηλόφος τῷ ἵππῳ ἀναδραμεῖν ἦν, τοῦτον
μὲν αὐτοῦ καταλείπει, παραδοῦς τινὶ τῶν ὑπασπιστῶν
40 ἀγεῖν· αὐτὸς δὲ ὡς εἶχε πεζὸς τῷ Ἰνδοῦ εἶπετο. (4) Ὁ
δὲ ὡς πελάζοντα ἤδη κατεῖδε τὸν Πτολεμαῖον, αὐτὸς τε
μεταβάλλει ἐς τοῦμπάλιν καὶ οἱ ὑπασπισταὶ ξὺν αὐτῷ.
Καὶ ὁ μὲν Ἰνδὸς τοῦ Πτολεμαίου διὰ τοῦ θώρακος παῖει
ἐκ χειρὸς ἐς τὸ στήθος εὐσιτῶ μακρῷ, καὶ ὁ θώραξ ἔσχε
45 τὴν πληγὴν· Πτολεμαῖος δὲ τὸν μῆρον διαμπαῖ βαλὼν
τοῦ Ἰνδοῦ καταβάλλει τε καὶ σκυλεύει αὐτόν. (6) Ὡς
δὲ τὸν ἡγεμόνα σφῶν κείμενον οἱ ἀμφ' αὐτὸν εἶδον, οὗ-
τοι μὲν οὐκέτι ἔμεινον· οἱ δὲ ἐκ τῶν ὀρῶν αἰρόμενον τὸν
νεκρὸν τοῦ ὑπάρχου ἰδόντες πρὸς τῶν πολεμίων, ἡλγη-
50 σάν τε καὶ καταδραμόντες ξυνάπτουσιν ἐπ' αὐτῷ μά-

obstitit. Ptolemæus quoque Lagi filius et Leonnatus vulne-
rati sunt.

4. Tum Alexander, qua parte commodior ad oppugnan-
dum murus videbatur, ad urbem castra locat. Posteroque
die sub lucem (duplici enim muro cincta urbs erat) exte-
riorem, qui minus firmus erat, Macedones parvo negotio
superant. Ad interiorem barbari aliquamdiu restitere.
Quum vero scalæ admotæ et propugnatores omni ex parte
telis peterent neque diutius sustinere possent, protinus
eruptione per portas facta in montes sese proripiunt. (5)
Quos insecuti Macedones, non paucos in fuga cædunt.
Quotquot autem vivi in potestatem venerunt, eos quoque
animis ob Alexandri vulnus ira inflammatis omnes interfici-
ciunt. Plurimi tamen in montes non procul ab urbe dissitos
evaserunt. Ea urbe solo adæquata, in Andaca aliam ur-
bem exercitum duxit. Qua urbe deditione recepta, Cra-
terum ibi cum aliis peditum ducibus reliquit, ut reliquas
ejus regionis urbes, quæ se sponte non dederent, vi expu-
gnet, et provinciam, prout commodissimum præsentī rerum
statui videretur, administraret.

CAP. XXIV.

Ipsæ cum scutatis et sagittariis atque Agrianis Crénique
et Attali copiis et equitum agemate atque reliquorum ami-
corum equitum quatuor circiter turmis et equestrium sa-
gittariorum dimidia parte ad flumen Euaspla contendit,
ubi Aspasiurum præfectus erat. Magnoque itinere confecto
secundis castris ad urbem pervenit. (2) Barbari simulac
Alexandrum appropinquare senserunt, incensa urbe in
montes confugiunt. Macedones eos in montes usque inse-
cuti sunt. Multaque barbarorum cædes edita est, prius-
quam ad loca ob asperitatem tuta pervenirent.

3. Quorum ducem Ptolemæus Lagi F. jam ad collem
quendam progressum conspicatus, scutatorum manu co-
mitatum, tametsi ipse numero militum multo inferior es-
set, eques in eum fertur. Quumque in collem acclivem
nonnisi difficulter subire posset, relicto cuidam ex scutatis
equo qui illum duceret pedes Indum insequitur. (4) Quem
ut Indus appropinquantem vidit, continuo cum suis oc-
currens longam hastam in Ptolemæi thoracem vibrat :
neque tamen ictus thoracem penetravit. Ptolemæus Indi
femore trajecto, illum prosternit armisque exiit. (5)
Barbari circumstantes ducem suum prostratum conspicati,
in fugam vertuntur. Qui vero jam in montes fuga perve-
nerant, ducis cadaver ab hostibus ablatum esse indignati
decurrentes ad collem, acrem pro ducis corpore recupe-

χην καρτερὰν πρὸς τῷ γηλόφῳ. Ἦδη γὰρ καὶ Ἀλέξανδρος ἔχων τοὺς ἀπὸ τῶν ἵππων καταβεβηκότας πεζοὺς πρὸς τῷ γηλόφῳ ἦν. Καὶ οὗτοι ἐπιγενόμενοι μόγις ἐξέωσαν τοὺς Ἰνδοὺς ἐς τὰ ὄρη καὶ τοῦ νεκροῦ ἐκράτησαν.

6. Ὑπερβαλὼν δὲ τὰ ὄρη Ἀλέξανδρος ἐς πόλιν κατήλθεν ἣ ὄνομα ἦν Ἀριγαῖον· καὶ ταύτην καταλαμβάνει ἐμπεπρησμένην ὑπὸ τῶν ἐνοικούντων καὶ τοὺς ἀνθρώπους πεφευγότας. Ἐνταῦθα δὲ ἀρίκοντο αὐτῷ καὶ οἱ ἀμφὶ Κράτερον ζῦν τῇ στρατιᾷ, πεπραγμένων σφίσι
10 ζυμπάντων ὅσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐτέτακτο. (7) Ταύτην μὲν δὴ τὴν πόλιν, ὅτι ἐν ἐπικαίρῳ χωρίῳ ἐδόκει ὠκίσθαι, ἐκτείγισαι τε προστάσσει Κρατέρῳ καὶ ζυνοικίσαι ἐς αὐτὴν τοὺς τε προσχώρους ὅσοι ἐβέλονται καὶ εἰ δὴ
15 τινες ἀπόμαχοι τῆς στρατιᾶς. Αὐτὸς δὲ προὔχῳρει ἵνα ζυμπεφευγένας ἐπυνθάνετο τοὺς πολλοὺς τῶν ταύτῃ βαρβάρων. Ἐλθὼν δὲ πρὸς τὴν ὁρὰν, κατεστρατοπέδωσεν ὑπὸ ταῖς ὑπωρεῖαις τοῦ ὄρους.

8. Καὶ ἐν τούτῳ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου ἐκπεμφθεὶς μὲν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἐς προνομίην, προελθὼν δὲ προσω-
20 τέρω αὐτὸς ζῦν ὀλίγοις ὥς ἐς κατασκοπὴν, ἀπαγγέλλει Ἀλεξάνδρῳ πυρὰ κατιδεῖν τῶν βαρβάρων πλείονα ἢ ἐν τῷ Ἀλεξάνδρῳ στρατοπέδῳ. (9) Καὶ Ἀλέξανδρος τῷ μὲν πληθεὶ τῶν πυρῶν ἡπίστησεν· εἶναι δέ τι ζυνεστηκὸς τῶν ταύτῃ βαρβάρων αἰσθόμενος, βαρὸς μὲν τῆς στρα-
25 τιᾶς αὐτοῦ καταλείπει πρὸς τῷ ὄρει ὥς εἶχον ἐστρατοπεδευμένους· αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν ὅσοι ἀποχωρῶντες ἐς τὰ ἀπηγγελέμενα ἐφαίνοντο, ὥς πλησίον ἤδη ἀφώρων τὰ πυρὰ, τριχῇ διανέμει τὴν στρατιάν. (10) Καὶ τῷ μὲν ἐν ἐπέταξε Λεοννάτον τὸν σωματοφύλακα, ζυ-
30 τάξας αὐτῷ τὴν τε Ἀττάλου καὶ τὴν Βαλάκρου τάξιν· τὴν δευτέραν δὲ μοῖραν Πτολεμαίῳ τῷ Λάγου ἀγειν ἔδωκε, τῶν τε ὁπασπιστῶν τῶν βασιλικῶν τὸ τρίτον μέρος καὶ τὴν Φιλίππου καὶ Φιλῶτα τάξιν καὶ δύο χι-
35 λιαρχίας τῶν τοσούτων καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας καὶ τῶν ἱππέων τοὺς ἡμίσεας· τὴν δὲ τρίτην μοῖραν αὐτὸς ἤγεν ἵνα οἱ πλείστοι τῶν βαρβάρων ἐφαίνοντο.

ΚΕΦ. ΚΕ'.

Οἱ δὲ ὥς ἤσθοντο προσάγοντας τοὺς Μακεδόνας, κα-
τεῖχον γὰρ χωρία ὑπερδέρια, τῷ τε πληθεὶ σφῶν θαρ-
σίσαντες καὶ τῶν Μακεδόνων, ὅτι ὀλίγοι ἐφαίνοντο,
60 καταφρονήσαντες, ἐς τὸ πεδῖον ὑποκατέβησαν· καὶ μάχῃ γίγνεται καρτερά. Ἀλλὰ τούτους μὲν οὐ ζῦν πόνῳ ἐνίκα Ἀλέξανδρος· (2) οἱ δὲ ἀμφὶ Πτολεμαῖον οὐκ ἐν τῷ ὁμαλῷ παρετάξαντο, ἀλλὰ γηλόφον γὰρ κατεῖχον οἱ
ἀ βαρβαροὶ, ὀρθίους ποιήσας τοὺς λόγους Πτολε-
μαῖος προσῆγεν ἥπερ ἐπιμαχώτατον τοῦ λόφου ἐφαίνετο,
οὐ πάντῃ τὸν λόφον κυκλωσάμενος, ἀλλ' ἀπολιπὼν, εἰ
φεύγειν ἐθέλοιεν οἱ βαρβαροὶ, χώραν αὐτοῖς ἐς τὴν φυγὴν.
(3) Καὶ γίνονται καὶ τούτοις μάχῃ καρτερά, τοῦ χωρίου
τῇ χαλεπότητι καὶ ὅτι οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς ταύτῃ

rando pugnam ineunt. Jam vero et Alexander advenerat cum peditibus qui ex equis descenderant : qui quidem in barbaros irruentes, difficulter eos in montes repulerunt et cadavere potiti sunt.

6. Post hæc trajecto monte Alexander quum ad urbem venisset cui Arigæo nomen erat, eam ab incolis incensam ac desertam reperit. Ibi Craterus cum exercitu, peractis iis rebus quas Alexander imperarat, advenit. (7) Et quoniam ejus urbis situs peropportunos videbatur, Cratero ejus instaurandæ negotium dat; utque colonos ex finitimis qui sua sponte accedere vellent, et ex iis qui bello inutiles essent deducat jubet. Ipse eo contendit quo barbarorum plerosque confugisse audierat. Quumque ad montem quendam pervenisset, ad ejus radicem castra posuit.

8. Interea Ptolemæus Lagi F. pabulatum ab Alexandro missus, longius cum exigua manu speculandi causa progressus, Alexandro nuntiat plures in barbarorum quam in Alexandri castris ignes videri. (9) Atque Alexander quidem ignium frequentiæ parum fidei tribuit. Ceterum quum intellexisset barbaros eo confluisse, partem quidem exercitus ad montem ubi castra locarat relinquit : ipse vero assumtis iis quos pares imperatis exsequendis fore censebat, quum ad ignium conspectum venisset, in tres partes copias dividit. (10) Atque uni quidem Leonnatum corporis custodem præficit, adjuncto ei Attali et Balacri agmine; alteram partem Ptolemæo Lagi filio ducendam dat, scutatorum scilicet regiorum partem tertiam, Philippi et Philotæ agmen sagittariorum duo millia, Agrianos totisque equitatus dimidium. Tertiam partem ipe ducit qua confertissimam barbarorum aciem videt.

CAP. XXV.

Qui postquam Macedonas appropinquantes sensere, tenebant enim superiora loca, multitudine suorum confisi, et Macedonibus quod pauci viderentur contemptis, in planitiem descendunt. Atrox ibi pugna fit. Ceterum hos non magno cum negotio vicit Alexander. (2) Ptolemæus autem loco non æquo iis oppositus erat; collem enim occuparant barbari; separatis itaque agminibus iis locis, quibus collis facilius oppugnatu videbatur, exercitum admo-
vet, non utique collem omni ex parte cingens, sed locum ad fugam barbaris relinquens. (3) Et cum his quoque acre certamen habitum est, tum propter iniquitatem loci, tum quod longe alia est Indorum quam reliquorum ejus

βαρβάρους οἱ Ἰνδοί, ἀλλὰ πολλὸν δὴ τι ἀλκιμώτατοι τῶν προσχώρων εἰσίν. Ἐξώσθησαν δὲ καὶ οὗτοι ἀπὸ τοῦ ὄρους ὑπὸ τῶν Μακεδόνων· καὶ οἱ ἀμφὶ Λεοννάτον τῇ τρίτῃ μοίρᾳ τῆς στρατιᾶς ὡσαύτως ἐπραξαν ἐνίκων
 6 γὰρ καὶ οὗτοι τοὺς κατὰ σφᾶς. (4) Καὶ λέγει Πτολεμαῖος ἀνθρώπους μὲν ληφθῆναι τοὺς πάντας ὑπὲρ τετρακισμυρίους, βοῶν δὲ ὑπὲρ τὰς τρεῖς καὶ εἴκοσι μυριάδας· καὶ τούτων τὰς καλλίστας ἐπιλεξάμενον Ἀλέξανδρον, ὅτι διαφέρουσαι αὐτῷ κάλλει τε καὶ μεγέθει
 10 ἐφαίνοντο, πέμψαι ἐθέλειν ἐς Μακεδονίαν ἐργάζεσθαι τὴν χώραν.

5. Ἐντεῦθεν ἐπὶ τὴν τῶν Ἀσσακηνῶν χώραν ἦγεν· τοὺτους γὰρ ἐξηγγέλλετο παρεσκευάσθαι ὡς μαχουμένους, ἱππέας μὲν ἐς διαχίλιους ἔχοντας, πεζοὺς δὲ ὑπὲρ
 15 τοὺς τρισμυρίους, τριάκοντα δὲ ἐλέφαντας. Κράτερος μὲν δὴ, ἐκτετεινικῶς ᾗδῃ τὴν πόλιν ἐφ' ἧς τῶ οἰκισμῷ κατελείετο, τοὺς τε βαρύτερον ὠπλισμένους τῆς στρατιᾶς Ἀλεξάνδρῳ ἦγε καὶ τὰς μηχανάς, εἴ που πολιορκίας δεήσειεν. (6) Αὐτὸς δὲ Ἀλέξανδρος,
 20 τοὺς τε ἑταίρους ἱππέας ἄγων καὶ τοὺς ἱππακοντιστάς καὶ τὴν Κοίνου καὶ Πολυσπέρχοντος τάξιν καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας τοὺς χιλίους καὶ τοὺς τοξότας, ᾗει ὡς ἐπὶ τοὺς Ἀσσακηνούς· ἦγε δὲ διὰ τῆς Γουραίων χώρας.
 (7) Καὶ τὸν ποταμὸν τὸν ἐπάνωμον τῆς χώρας τὸν Γουραῖον χαλεπῶς διέβη, διὰ βαθύτητά τε καὶ ὅτι δῆς ὁ
 25 ῥοὺς ἦν αὐτῷ καὶ οἱ λίθοι στρογγυλοὶ ἐν τῷ ποταμῷ ὄντες σφαλεροὶ τοῖς ἐπιβαίνουσιν ἐγίγνοντο. Οἱ δὲ βάρβαροι ὡς προσάγοντα ᾗσθοντο Ἀλέξανδρον, ἀθρόοι μὲν ἐς μάχην καταστῆναι οὐκ ἐτόλμησαν· διαλυθέντες δὲ ὡς ἑκαστοὶ κατὰ πόλιν ταύτας ἐπενόουν ἀπομα-
 30 χόμενοι διασώζειν.

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Καὶ Ἀλέξανδρος πρῶτα μὲν ἐπὶ Μάσσαγα ᾗγε, τὴν μεγίστην τῶν ταύτῃ πόλεων. Ὡς δὲ προσῆγεν ᾗδῃ τοῖς τείχεσι, θαρβήσαντες οἱ βάρβαροι τοῖς μισθοφόροις
 35 τοῖς ἐκ τῶν πρόσω Ἰνδῶν, ᾗσαν γὰρ οὗτοι ἐς ἑπτακισχιλίους, ὡς στρατοπεδευομένους εἶδον τοὺς Μακεδόνας, δρόμῳ ἐπ' αὐτοὺς ᾗσαν. (2) Καὶ Ἀλέξανδρος ἰδὼν πλησίον τῆς πόλεως ἐσομένην τὴν μάχην, προσωτέρω ἐκκαλέσασθαι αὐτοὺς βουλευθεὶς τῶν τειχῶν, ὡς εἰ τροπῇ
 40 γίγνοιτο (ἐγίνωσκε γὰρ ἐσομένην), μὴ δι' ὀλίγου ἐς τὴν πόλιν καταφυγόντες εὐμαρῶς διασώζωιντο, ὡς ἐκθέοντας εἶδε τοὺς βαρβάρους, μεταβαλλομένους κελεύει τοὺς Μακεδόνας ὀπίσω ἀποχωρεῖν ὡς πρὸς γήλοφόν τινα, ἀπέχοντα ἀπὸ τοῦ χωρίου ἵνα περ στρατοπεδεύειν
 45 ἐγνώκει ἐπτά που μάλιστα σταδίου. (3) Καὶ οἱ πολέμιοι ἀναθαρσύναντες, ὡς ἐγκεκλιότων ᾗδῃ τῶν Μακεδόνων, δρόμῳ τε καὶ ᾗν οὐδενὶ κόσμῳ ἐφρόντο ἐς αὐτούς. Ὡς δὲ ἐξικνεῖτο ᾗδῃ τὰ τοξεύματα, ἐνταῦθα Ἀλέξανδρος ἀπὸ ξυνηθήματος ἐπιστρέψας ἐς αὐτοὺς τὴν
 50 φάλαγγα δρόμῳ ἀντεπῆγε. Πρῶτοι δὲ οἱ ἱππακον-

provinciae barbarorum ratio, quippe qui finitimos omnes bellica virtute superent. Sed et hi a Macedonibus monte depulsi sunt. Eodem modo et Leonnatus cum tertia exercitus parte rem gessit : nam et hic barbaros quos adortus est vicit. (4) Ac Ptolemæus quidem auctor est hominum ultra xl m capta esse, boum ultra ccxxx m : e quibus Alexandrum præstantissimas quasque delectas, quod eximia pulchritudine atque magnitudine excellere viderentur, in Macedoniam, regionis colendæ causa, mittere voluisse.

5. Exinde Alexander in Assacenos movit, qui quidem equitum duo millia, peditum xxx m, elephantos triginta ad pugnam instruxisse nuntiabantur. Craterus instauratis mœnibus urbis, ad cujus exadificationem relictus fuerat, milites gravioris armaturæ ad Alexandrum adduxit, machinis etiam tormentisque advectis, sicubi obsidione opus esset. (6) Alexander cum equitatu amicorum et equestribus jaculatoribus, unaque Cœni ac Polysperchontis agmine atque Agrianis mille et sagittariis, in Assacenos pergit, per Guræus iter faciens. (7) Et fluvium Guræum, ejusdem cum regione nominis, difficulter transit cum ob amnis profunditatem et cursus rapiditatem, tum quod rotunda ejus fluminis saxa transeuntium vestigia fallebant. Barbari ut adventare Alexandrum senserunt, conferta acie subsistere non ausi, dissolutis ordinibus, prout cuique integrum erat, in oppida sua quique sese recipiunt, ea tueri propugnando statuentes.

CAP. XXVI.

Atque Alexander quidem primum Massaga cum exercitu petiit, urbem ejus regionis maximam. Admoto itaque urbi exercitu, barbari Indis mercenariis ex India interiore adductis freti (erant hi ad septem millia) in Macedones castra ponentes cursu feruntur. (2) Alexander quum pugnam sub ipsos urbis muros futuram videret, longius a mœnibus eos prolicere cupiens, ne si fuga fieret, (quam futuram omnino cogitabat) e parvo loci intervallo in urbem confugientes, facile evaderent : statim atque barbaros excurrentes est conspicatus, conversos Macedonēs in collem quendam, septem circiter stadiis ab eo loco, ubi castra ponere statuerat, dissitum, retrocedere jubet. (3) Tum hostes audaciores facti, utpote retrocedentibus Macedonibus, effuso cursu nulloque ordine in eos feruntur. Postquam vero intra teli jactum venerunt, Alexander dato signo in eos conversus phalangem magna vi immisit. Ac primi quidem jaculatores equites, atque Agriani et sagittarii excursione facta cum barbaris conflixerunt, ipse vero pha-

τισταί τε αὐτῶ καὶ οἱ Ἀγρίππαι καὶ οἱ τοξόται ἐκ-
δραμόντες ξυνέμειξαν τοῖς βαρβάροις· αὐτοὺς δὲ τὴν
φάλαγγα ἐν τάξει ἤγεον. (4) Οἱ δὲ Ἴνδοι τῷ τε παρα-
λόγῳ ἐκπλαγέντες καὶ ἅμα ἐν χειρὶ γυγνημένης τῆς
μάχης, ἐγκλίναντες ἔφευγον ἐς τὴν πόλιν. Καὶ ἀπέ-
θανον μὲν αὐτῶν ἀμφὶ τοὺς διακοσίους, οἱ δὲ λοιποὶ ἐς
τὰ τεῖχη κατεκλείσθησαν. Καὶ Ἀλέξανδρος προσῆγε
τῷ τεύχει τὴν φάλαγγα, καὶ ἐνταῦθεν τοξεύεται μὲν
ἀπὸ τοῦ τεύχους ἐς τὸ σφυρὸν οὐ χαλεπῶς. (5) Ἐπαγα-
γῶν δὲ τὰς μηχανὰς τῇ ὑστεραίᾳ τῶν μὲν τειχῶν τι
εὐμαρῶς κατέσεισε· βιαζομένους δὲ ταύτῃ τοὺς Μακε-
δόνας ἡ παρεῖρητο τοῦ τεύχους οὐκ ἀτόλμως οἱ Ἴνδοι
ἡμύνοντο, ὥστε ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ ἀνεκαλέσαστο τὴν
στρατιάν. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τῶν τε Μακεδόνων αὐτῶν ἡ
προσβολὴ καρτερωτέρα ἐγένετο, καὶ πύργος ἐπήχθη
ξύλινος τοῖς τεύχεσιν, θέν ἐκτοξεύσαντες οἱ τοξόται καὶ
βέλῃ ἀπὸ μηχανῶν ἀψιέμενα ἀνέστελλον ἐπὶ πολλοὺς
Ἴνδους. Ἄλλ' οὐδὲ ὡς βιάσασθαι εἴσω τοῦ τεύχους οἶοι
τε ἐγένοντο.

6. Τῇ δὲ τρίτῃ προσαγαγὼν αὖθις τὴν φάλαγγα καὶ
ἀπὸ μηχανῆς γέφυραν ἐπιβάλων τοῦ τεύχους ἡ παρεῖ-
ρωγὸς ἦν, ταύτῃ ἐπῆγε τοὺς ὑπασπιστάς, ὅσπερ αὐτῶ
καὶ Ὑρόν ὡσαύτως εἰείλον. Πολλὸν δὲ ὑπὸ προθυμίας
ὠθυομένων, ἄχθος λαβοῦσα μεῖζον ἡ γέφυρα κατεβ-
ράγη καὶ πίπτουσι ξὺν αὐτῇ οἱ Μακεδόνες. (7) Οἱ δὲ
βαρβαροὶ ἰδόντες τὸ γιγνόμενον λίθοις τε ξὺν βοῇ ἀπὸ
τῶν τειχῶν καὶ τοξεύμασι καὶ ἄλλῳ θῶπ τις μετὰ χεῖρας
ἔχων ἐτύγχανεν ἡ θῶπ τις ἐν τῷ τότε ἔλαβεν ἐξηκόντιζον
ἐς τοὺς Μακεδόνας· οἱ δὲ καὶ κατὰ θύρας, αἵτινες αὐτοῖς
κατὰ τὰ μεσοπύργια μικραὶ ἦσαν, ἐκθέοντες ἐκ χειρὸς
ἔπειον τετραγμένους.

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Ἀλέξανδρος δὲ πέμπει Ἀλέξανδρον ξὺν τῇ αὐτοῦ τάξει
τούς τε κατατετρωμένους ἀναλαβεῖν καὶ ὅσοι προσεμά-
χοντο ἐπανακαλέσασθαι ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Καὶ
τῇ τετάρτῃ ὡσαύτως ἐπ' ἄλλης μηχανῆς ἄλλη ἐπιβά-
θρα αὐτῷ προσήγετο πρὸς τὸ τεῖχος.

2. Καὶ οἱ Ἴνδοι, ἕως μὲν αὐτοῖς ὁ ἡγεμὼν τοῦ
χωρίου περιῆν, ἀπεμάχοντο καρτερῶς· ὡς δὲ βέλαι
ἀπὸ μηχανῆς τυπεῖς ἀποδνήσκει ἐκεῖνος, αὐτῶν τε οἱ
μὲν τινες πεπτωκότες ἐν τῇ ξυνεχεῖ πολιορκίᾳ, οἱ πολλοὶ
δὲ τραυματῖαι τε καὶ ἀπόμαχοι ἦσαν, ἐπεκηρυκεύοντο
πρὸς Ἀλέξανδρον. (3) Τῷ δὲ ἀσμένῳ γίνεται ἄνδρας
ἀγαθοὺς διασῶσαι· καὶ ξυμβαίνει ἐπὶ τῷδε Ἀλέξανδρος
τοῖς μισθοφόροις Ἴνδοις ὡς καταταχθέντας ἐς τὴν ἄλλην
στρατιάν ξὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι. Οἱ μὲν δὲ ἐξῆλθον
ξὺν τοῖς ὅπλοις, καὶ κατεστρατοπέδευσαν κατὰ σφᾶς
ἐπὶ γυλόφῳ ὅς ἦν ἀντίπορος τοῦ τῶν Μακεδόνων στρα-
τοπέδου. Νυκτὸς δὲ ἐπενόουν ἔρασι διαγρησάμενοι
ἐς τὰ σφέτερα ἤθθ' ἀπαναστῆναι, οὐκ ἐθέλοντες ἐναντία
αἰρεσθαι τοῖς ἄλλοις Ἴνδοις ὅπλα. (4) Καὶ ταῦτα ὡς

langem instructa acie duxit. (4) Indi celeritate rei inex-
spectatae percussi, quumque jam ad manus ventum esset,
fuga sese in urbem receperunt. Ducenti ex iis caesi, re-
liqui intra muros rejecti. Alexander confestim phalangem
muris admovet. Atque ibi sagitta malleolum leviter per-
strictus est. (5) Postero vero die machinis admotis, aliqua
murorum parte facile dejecta, quum Macedones per ruinas
impetum facerent, Indi strenue restiterunt, adeo ut
eo die Alexander receptui cani jussuisset. Postridie vero
Macedones rursus majore conatu urbem aggrediuntur, turri
ligna mœnibus admota, e qua sagittarii magnam sagittarum
vim torquentes et tela machinis excutientes Ipdos acriter
reprimebant. Sed ne sic quidem intra muros irrumperere
potuerunt.

6. Tertio exinde die Macedonum phalange rursus ad
muros adducta, atque ex lignea turri ponte muris, qua
parte perfracti erant, superinjecto, scutatos immittit, qui
quidem Tyrum antea eadem ratione ceperant. Quumque
magna animorum alacritate pontem subeunt, is nimio pon-
dere fatiscens ruptus est, unaque cum Macedonibus ruinam
fecit. (7) Barbari eo casu alacriores facti, saxis omnique
genere telorum, quæ quisque aut in manibus habebat aut
tum forte assumpsit, clamore sublato Macedones e muris
petunt: alii vero per angustas portulas interturris interjectas
prosilientes perturbatos cominus feriunt.

CAP. XXVII.

Alexander Alcetam cum suo agmine emittit, qui et sau-
cios recipiat, et eos qui urbem oppugnabant in castra re-
vocet. Quarto die aliis operibus alium pontem in murum
jacet.

2. Atque Indi quidem, quamdiu praefectus loci supererat,
fortiter Macedonas propulsabant. At quum is telo ex ma-
chinis ictus occubuit, multique ex suis in continua oppu-
gnatione caesi, alii saucii pugnaeque inutiles essent, caduce-
atorem ad Alexandrum mittunt. (3) Qui quidem libenter
fortes strenuosque viros servare stalueraat. Paciscitur
itaque ea conditione cum mercenariis Indis, ut exercitui
suo accensi secum militent. Hi cum armis urbe egressi
seorsim in colle quodam Macedonibus opposito castra fa-
ciunt, eo consilio ut noctu arrepta fuga domum redirent,
quum adversus alios Indos arma ferre nollent. (4) Quæ ut

ἐξηγγέλθη Ἀλεξάνδρῳ, περιστήσας τῆς νυκτὸς τῷ γηλόφῳ τὴν στρατιάν πᾶσαν, κατακόπτει τοὺς Ἰνδοὺς ἐν μέσῳ ἀπολαδίων, τῇ τε πόλιν αἰρεῖ κατὰ κράτος, ἐρημωθεῖσαν τῶν προμαχόμενων, καὶ τὴν μητέρα τὴν Ἀσσακηνοῦ καὶ τὴν παῖδα θάβει. Ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ πάσῃ πολιορκίᾳ τῶν ξὺν Ἀλεξάνδρῳ ἐς πέντε καὶ εἴκοσιν.

6. Ἐνθεν δὲ Κοῖνον μὲν ὡς ἐπὶ Βάζιρα ἐκπέμπει, γνῶμην ποιησάμενος ὅτι μαθόντες τῶν Μασσαγῶν τὴν ἄλωσιν ἐνδύσονται σφᾶς αὐτούς. Ἀτταλον δὲ καὶ Ἀλέξανδρον καὶ Δημήτριον τὸν ἱπάρχην ἐπὶ Ὠρα στέλλει, ἄλλην πόλιν, παραγγείλας περιτειχίζειν τὴν πόλιν ἔστ' ἂν ἀφίκηται αὐτός. (6) Καὶ γίγνεται ἐκδρομὴ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐπὶ τοὺς ἀμφὶ Ἀλέξανδρον. Οὐ γὰρ ἡλεπὸς δὲ τρεψάμενοι αὐτοὺς οἱ Μακεδόνες εἰσω τοῦ τείχους ἐς τὴν πόλιν ἀποστρέφουσι. Καὶ Κοῖνῳ οὐ προχωρεῖ τὰ ἐν τοῖς Βαζίροις, ἀλλὰ πιστεύοντες γὰρ τοῦ χωρίου τῇ ὀχυρότητι, ὅτι ὑπερύψηλόν τε ἦν καὶ πάντῃ ἀκριβοῦς τετειχιμένον, οὐδὲν ξυμβατικὸν ἐνεδίδοσαν.

7. Ταῦτα μαθὼν Ἀλέξανδρος ὥρμητο μὲν ὡς ἐπὶ Βάζιρα· γνοὺς δὲ ὅτι τῶν προσοίκων τινὲς βαρβάρων παριέαι ἐς τὰ Ὠρα τὴν πόλιν λαθόντες μέλλουσι, πρὸς Ἀθισάρου ἐπὶ τῷδε ἐσταλμένοι, ἐπὶ τὰ Ὠρα πρῶτον ἦγε· Κοῖνον δὲ ἐπιτειχεῖσαι τῇ πόλει τῶν Βαζίρων καρτερόν τι χωρίον προσέταξε, καὶ ἐν τούτῳ φυλακὴν καταλιπόντα ἀποχωρῶσαν, ὡς μὴ ἄδεια εἴη τοῖς ἐν τῇ πόλει χρῆσθαι τῇ χώρᾳ, αὐτὸν ἄγοντα τῆς στρατιᾶς τὴν λοιπὴν παρ' αὐτὸν ἵεναι. (8) Οἱ δὲ ἐκ τῶν Βαζίρων ὡς εἶδον ἀπὸ πᾶντα ξὺν τῷ πλείστῳ τῆς στρατιᾶς τὸν Κοῖνον, καταπρονήσαντες τῶν Μακεδόνων, ὡς οὐ γενομένων ἂν σφισιν ἀξιωμαχῶν, ἐπεκθέουσιν ἐς τὸ πεδίον· καὶ γίγνεται αὐτῶν μάχη καρτερὰ. Καὶ ἐν ταύτῃ πίπτουσι μὲν τῶν βαρβάρων ἐς πεντακοσίους, ζῶντες δὲ ἐλήφθησαν ὑπὲρ τοὺς ἑβδομήκοντα· οἱ δὲ λοιποὶ ἐν τῇ πόλει συρριγνόντες βεβαιότερον ἤδη εἰργοντο τῆς χώρας ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ ἐπιτειγίσματος. (9) Καὶ Ἀλεξάνδρῳ δὲ τῶν Ὠρων ἡ πολιορκία οὐ χαλεπὴ ἐγένετο, ἀλλ' εὐθὺς ἐξ ἐφόδου προσβαλὼν τοῖς τείχεσι τῆς πόλεως ἐκράτησε, καὶ τοὺς ἐλέφαντας τοὺς ἐγκαταλειφθέντας ἔλαβε.

ΚΕΦ. ΚΗ'.

Καὶ ταῦτα οἱ ἐν τοῖς Βαζίροις ὡς ἔμαθον, ἀπογνόντες τὰ σφέτερα πράγματα ἀμφὶ μέσας νύκτας τὴν πόλιν ἐκλείπουσιν. Ὡς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι βαρβάροι ἐπραττον· ἀπολιπόντες τὰς πόλεις ξυμπαντες ἔφευγον ἐς τὴν πέτρην τὴν ἐν τῇ χώρᾳ τὴν Ἀορνον καλουμένην. Μέγα γὰρ τι τοῦτο χρῆμα πέτρας ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἐστὶ, καὶ λόγος ὑπὲρ αὐτῆς κατέχει οὐδὲ Ἡρακλεῖ τῷ Διὸς ἀλωτὸν γενέσθαι τὴν πέτραν. (2) Εἰ μὲν δὴ καὶ ἐς Ἰνδοὺς ἀφίκετο ὁ Ἡρακλεῖς ὁ Θεβαῖος ἢ ὁ Τύριος ἢ

Alexandro nuntiata sunt, eadem nocte colle in quo constiterant copiis suis circumsesso, omnes ad internecionem cecidit : urbemque propugnatoribus vacuum protinus vi capit, in eaque Assaceni matrem et filiam. Ab Alexandri partibus xv tantum in universa obsidione desiderati.

5. Exinde Cœnum Bazira mittit, ratus oppidanos, Assacenorū expugnatione audita deditionem facturos. Attalum vero et Alctam ac Demetrium equitatus præfectum ad Ora oppidum mittit, utque urbem muro in orbem ducto intercludant, tantisper dum ipse advenerit, jubet. (6) Oppidani in Alctam excursionem faciunt : quos Macedones facile repulsos atque in urbem rejectos muris clausurunt. At Cœno Bazirensium obsidio non statim ex sententia successit. Siquidem oppidani loci munitione freti (erat enim urbs et excelso loco sita, et valido muro omni ex parte cincta) nullam deditionis significationem edebant.

7. Quo cognito, Alexander confestim Bazira versus movere cepit : quum vero accepisset nonnullos barbarorum finitimorum in Ora urbem clam se immissuros, ab Abisaro ad id missos, primum Ora cum exercitu petit : Cœnum vero apud Bazira munitam arcem exstruere, præsidioque in ea relicto, quod oppidanis agri usum impedire posset, reliquum exercitum ad se ducere jubet. (8) Bazirenses Cœnum cum maxima copiarum parte decessisso conspicati, contempla Macedonum qui relictī erant paucitate, in planitiem excurrunt. Acrisque inter eos conflictus fit : quingentis barbaris ea pugna cæsis, vivis supra septuaginta captis : reliqui in urbem repulsi, acrius deinceps ab excursionē in agrum, ab iis qui in arce ex adverso murorum exstructa erant, arcebantur. (9) Neque vero laboriosa Alexandro Ororum obsidio fuit. Primo enim impetu in muros facto urbem expugnavit et elephantos qui ibi relictī erant cepit.

CAP. XXVIII.

Bazirenses Ororum expugnatione audita viribus suis diffusi sub mediam noctem urbem deserunt. Quod et reliqui barbari imitati sunt. Omnes enim desertis oppidis in petram hujus tractus sese receperunt, quam Aornum vocant. Ingens porro erat hæc petra ejus regionis munimentum, famaue est, ne ab ipso quidem Hercule ab Jove salo expugnari eam potuisse. (2) Ego vero an Hercules Thebanus aut Tyrius aut Ægyptius ad Indos penetrarit, nihil

ὁ Αἰγύπτιος, ἐς οὐδέτερα ἔχω ἰσχυρίσασθαι· μάλλον δὲ δοκῶ δι' οὐκ ἀφίκετο, ἀλλὰ πάντα γὰρ ὅσα χαλεπὰ οἱ ἄνθρωποι ἐς τοσόνδε ἄρα αὖθις αὐτῶν τὴν χαλεπότητα ὡς καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἂν ἀπορα γενέσθαι μυθεύειν.

6 Καὶ γὰρ ὑπὲρ τῆς πέτρας ταύτης οὕτω γινώσκω, τὸν Ἡρακλέα ἐς κόμπον τοῦ λόγου ἐπισημαίνεισθαι. (3) Τὸν μὲν δὲ κύκλον τῆς πέτρας λέγουσιν ἐς διακοσίους σταδίου μάλιστα εἶναι, ὕψος δὲ αὐτῆς, ἵνα περ χθαμαλώτατον, σταδίων ἑνδεκα, καὶ ἀνάβασιν χειροποίητον

10 μίαν χαλεπὴν· εἶναι δὲ καὶ ὕδωρ ἐν ἄκρᾳ τῇ πέτρᾳ πολὺ καὶ καθαρὸν, πηγὴν ἀνίσχουσαν, ὡς καὶ ἀπορρέειν ἀπὸ τῆς πηγῆς ὕδωρ, καὶ ὕλην καὶ γῆν ἀγαθὴν ἐργασίμων ὅσων καὶ χιλίοις ἀνθρώποις ἀποχρῶσαν ἂν εἶναι ἐργάζεσθαι.

15 4. Καὶ ταῦτα ἀκούοντα Ἀλέξανδρον πόθος λαμβάνει ἐξελεῖν καὶ τοῦτο τὸ ὄρος, οὐχ ἥκιστα ἐπὶ τῷ ἄμφι τὸν Ἡρακλέα μύθῳ πεφημισμένῳ. Τὰ μὲν δὲ ὧρα καὶ τὰ Μάσαγα φρουρία ἐποίησεν ἐπὶ τῇ χώρᾳ· τὰ Βάζιρα δὲ πόλιν ἐξέτειχε. (5) Καὶ οἱ ἄμφι Ἡραι-

20 στίωνά τε καὶ Περδίκκην αὐτῷ ἄλλην πόλιν ἐκτειρίσαντες (Ὀροβάτις ὄνομα τῇ πόλει ἦν), καὶ φρουρὰν καταλιπόντες ὡς ἐπὶ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν ἦσαν· ὡς δὲ ἀρίκοντο, ἐπρασσον ἥδη ὅσα ἐς τὸ ζευξάει τὸν Ἰνδὸν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἐτέτακτο.

25 6. Ἀλέξανδρος δὲ τῆς μὲν χώρας τῆς ἐπὶ τὰδε τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ σατράπην κατέστησε Νικάνορα τῶν ἑταίρων. Αὐτὸς δὲ τὰ μὲν πρῶτα ὡς ἐπὶ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν ἦγε, καὶ πόλιν τε Πευκελαῶτιν οὐ πόρρω τοῦ Ἰνδοῦ ὥκισμένην ὁμολογίᾳ παρεστήσατο καὶ ἐν αὐτῇ

30 φρουρὰν καταστήσας τῶν Μακεδόνων καὶ Φίλιππον ἐπὶ τῇ φρουρᾷ ἡγεμόνα, ὃ δὲ καὶ ἄλλα προσηγάγετο μικρὰ κολίσματα πρὸς τῷ Ἰνδοῦ ποταμῷ ὥκισμένα. Συνειπόντο δὲ αὐτῷ Κωφαῖός τε καὶ Ἀσσαγέτης οἱ ὑπαρχοὶ τῆς χώρας. (7) Ἀφικόμενος δὲ ἐς Ἐμβόλιμα πόλιν, ἣ

35 ζύνεγγος τῆς πέτρας τῆς Ἀόρου ὥκεῖτο, Κράτερον μὲν ζῦν μέρει τῆς στρατιᾶς καταλείπει αὐτοῦ, σίτον τε ἐς τὴν πόλιν ὡς πλείστον ζυνάγειν καὶ ὅσα ἄλλα ἐς χρόνιον τριβὴν, ὡς ἐντεῦθεν ὀρυμμένους τοὺς Μακεδόνας χρόνιῳ πολιορκίᾳ ἐκτροχῶσαι τοὺς κατέχοντας τὴν πέτραν, εἰ

40 μὴ ἐξ ἐφόδου ληφθεῖ. (8) Αὐτὸς δὲ τοὺς τοξότας καὶ ἀναλαβὼν καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας καὶ τὴν Κοῖνου τάξιν καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης φάλαγγος ἐπιλέξας τοὺς κουφοτάτους τε καὶ ἅμα εὐσπλοτάτους καὶ τῶν ἑταίρων ἱππέων ἐς διακοσίους καὶ ἱπποτοξότας ἐς ἑκατὸν προσῆγε τῇ πέτρᾳ.

45 Καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ κατεστρατοπεδεύσατο ἵνα ἐπιτήδειον αὐτῷ ἐφαίνετο· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὀλίγον προελθὼν ὡς πρὸς τὴν πέτραν αὖθις ἐστρατοπεδεύσατο.

habeo quod affirmare possim : potius tamen non eo penetrasse (omnia enim quæ difficilia sunt homines ut difficiliora esse videantur Herculem ipsum præstare nequivisse comminiscuntur), verum esse crediderim. Equidem de hac petra ita sentio, augendæ rei causa Herculis nomen adhibitum esse. (3) Ambitum hujus petræ cc stadiorum esse aiunt : altitudinem, qua humillima est, stadiorum xi ; uno tantum arduo calle, eoque manu facto, adiri posse. Multam etiam eamque purissimam in vertice petræ aquam e fonte edī indeque defluere : silvam etiam habere tantumque arabilis et fertilis agri, quantum mille homines colere possint.

4. Quibus cognitis Alexandrum magno ejus montis capiendi desiderio captum fuisse. Neque parum fabula illa de Hercule vulgata illum accendit. Itaque Oris et Massagis ad regionis præsidium firmatis, Baziræ muros extruxit. (5) Hephæstion interea et Perdikkas alia urbe Alexandri jussu instaurata (Orobatis urbi nomen erat) et relicto ibidem præsidio, ad Indum flumen moverunt. Quo ubi venerunt, omnia quæ de ponte jungendo Alexander imperarat faciunt.

6. Regioni cis Indum sitæ Alexander ex amicis Nicanorem satrapam constituit. Ipse primum ad Indum flumen movit, urbemque Peucelaotim haud procul ab amne sitam deditione recepit, præsidioque Macedonum imposito Philippoque ei præfecto multa præterea ignobilia oppida ad Indum amnem sita subegit, comitantibus eum Cophæo et Assagete præsidibus provinciæ. (7) Postquam vero Embolima venit, quæ urbs non procul a petra Aorno sita est, Craterum cum parte exercitus ibi relinquit, utque frumentum quantum posset aliaque necessaria ad longi temporis moram ibi faciendam in urbem convelat jubet, ut inde progressi Macedones, diuturna obsidione eos qui petram tenebant conficerent, si primo impetu capi non posset. (8) Ipse assumptis sagittariis atque Agrianis Cœnique agmine et ex reliqua phalange delectis iis qui et expeditiores et melius armati essent, præterea ex equitatu amicorum ducentis ac sagittariis equestribus centum, exercitum ad petram admovit. Ac primo quidem die castra commodō loco ponit. Postero die propius ad petram rursum castra locat.

ΚΕΦ. ΚΘ'.

CAP. XXIX.

Καὶ ἐν τούτῳ ἤκον παρ' αὐτὸν τῶν προσχώρων τινές, σφᾶς τε αὐτοὺς ἐνδιδόντες καὶ ῥηγάσασθαι φάσκοντες ἐς τῆς πέτρας τὸ ἐπιμαχώτατον, ὅθεν οὐ γαλεπὸν αὐτῷ ἔσεσθαι ἐλεῖν τὸ χωρίον. Καὶ ζὺν τούτοις πέμπει
 5 Πτολεμαῖον τὸν Λάγου τὸν σωματοφύλακα, τοὺς τε Ἀγριαῖνας ἄγοντα καὶ τοὺς ψιλοὺς τοὺς ἄλλους καὶ τῶν ὑπασιπαιστῶν ἐπιλέκτους, προστάξας, ἐπειδὴν καταλάβῃ τὸ χωρίον, κατέχειν μὲν αὐτὸ ἰσχυρᾷ φυλακῇ, οἱ δὲ σημαίνειν ὅτι ἔχεται. (2) Καὶ Πτολεμαῖος ἐλθὼν ὁδὸν
 10 τραχεῖάν τε καὶ δύσπορον λανθάνει τοὺς βαρβάρους κατασχὼν τὸν τόπον· καὶ τοῦτον χάρακι ἐν κύκλῳ καὶ τάφρῳ ὀχυρώσας πυρσὸν αἶρει ἀπὸ τοῦ ὄρους ἐνθεν ὀφθήσεσθαι ὑπ' Ἀλεξάνδρῳ ἐμελλε. Καὶ ὥφθη τε ἅμα ἡ φλόξ καὶ Ἀλέξανδρος ἐπῆγε τῇ ὑστεραίᾳ τὴν στρα-
 15 τιάν· ἀμυνομένων δὲ τῶν βαρβάρων οὐδὲν πλέον αὐτῷ ὑπὸ δυσχωρίας ἐγίγνετο. (3) Ὡς δὲ Ἀλεξάνδρῳ ἄπορον τὴν προσβολὴν κατέμαθον οἱ βάρβαροι, ἀναστρέψαντες τοῖς ἀμφὶ Πτολεμαῖον αὐτοὶ προσέβαλλον· καὶ γίγνεται αὐτῶν τε καὶ τῶν Μακεδόνων μάχῃ καρτερὰ, τῶν μὲν
 20 διασπάσαι τὸν χάρακα σπουδῇν ποιοιμένων, τῶν Ἰνδῶν, Πτολεμαίου δὲ διαφυλάξαι τὸ χωρίον· καὶ μείον σχόντες οἱ βάρβαροι ἐν τῷ ἀκροβολισμῷ νυκτὸς ἐπιγε- νομένης ἀνεχώρησαν.

4. Ἀλέξανδρος δὲ τῶν Ἰνδῶν τινὰ τῶν αὐτομόλων, 25 πιστὸν τε ἄλλως καὶ τῶν χωρίων δαήμονα, ἐπιλεξάμενος πέμπει παρὰ Πτολεμαῖον τῆς νυκτός, γράμματα φέροντα τὸν Ἰνδόν, ἵνα ἐγγράπτο, ἐπειδὴν αὐτὸς προσβάλῃ τῇ πέτρᾳ, τὸν δὲ ἐπιένει τοῖς βαρβάρους κατὰ τὸ ὄρος, μηδὲ ἀγαπᾶν ἐν φυλακῇ ἔχοντα τὸ χωρίον,
 30 ὡς ἀμφοτέρωθεν βαλλομένους τοὺς Ἰνδοὺς ἀμφιβόλους γίγνεσθαι. (5) Καὶ αὐτὸς ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἄρας ἐκ τοῦ στρατοπέδου προσῆγε τὴν στρατιάν κατὰ τὴν πρόσ- θασιν ἧ Πτολεμαῖος λαθὼν ἀνέβη, γνώμην ποιού- μενος ὡς εἰ ταύτῃ βιασάμενος ξυμίζει τοῖς ἀμφὶ
 35 Πτολεμαῖον, οὐ γαλεπὸν ἐτι ἐσόμενον αὐτῷ τὸ ἔργον. Καὶ ξυνέβη οὕτως. (6) Ἔστε μὲν γὰρ ἐπὶ μεσημβρίαν ξυνειστήκει καρτερὰ μάχῃ τοῖς τε Ἰνδοῖς καὶ τοῖς Μα- κεδόσι, τῶν μὲν ἐκχιαζομένων ἐς τὴν πρόσθασιν, τῶν δὲ βαλλόντων ἀνιόντας· ὡς δὲ οὐκ ἀνέσαν οἱ Μακε-
 40 δόνες, ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ἐπιόντες, οἱ δὲ πρόσθεν ἀνα- παυόμενοι, μόγις δὲ ἀμφὶ δεῖλιν ἐκράτησαν τῆς παρόδου καὶ ξυνέμειξαν τοῖς ζὺν Πτολεμαίῳ. Ἐκείθεν δὲ μοῦο ἰδὼν γενομένη ἡ στρατιὰ πᾶσα ἐπήγετο αὐθις ὡς ἐπ' αὐτὴν τὴν πέτραν· ἀλλὰ γὰρ ἐτι ἄπορος ἦν αὕτη ἡ
 45 προσβολή. Ταύτῃ μὲν δὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦτο τὸ τέλος γίγνεται.

7. Ὡς δὲ τὴν ἑω παραγγέλλει στρατιωτῇ ἐκάστῳ κόπτειν χάρακας ἑκατὸν κατ' ἄνδρα. Καὶ οὗτοι κεκομ- μένοι ἦσαν, καὶ αὐτὸς ἐχώννυεν ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς κο-
 50 ρυφῆς τοῦ λόφου ἵνα ἐστρατοπεδευκότες ἦσαν ὡς ἐπὶ τὴν πέτραν χῶμα μέγα, ἐνθεν τοξεύματά τε ἀν' ἐξικνεῖ- σθαι ἐς τοὺς προμαχομένους δυνάτᾳ αὐτῇ ἐφαίνετο

Interea finitimorum nonnulli ad eum venerunt deditionem facientes, viamque sese ostensuros dicentes, qua commodior petra: oppugnatio futura esset, parvoque negotio capi posset. Cum his Ptolemæum Lagi filium corporis custodem mittit, Agrianos secum ducentem aliosque levis armaturæ et scu- tatorum lectissimos quosque iubens, ut quum oppidum occupasset, firmo id præsidio muniret, utque occupati loci significationem aliquam ederet. (2) Ptolemæus via ardua atque difficili contendens non sentientibus barbaris in verticem evadit, et loco in orbem vallo ac fossa comu- nito facem accensam ab ea parte montis qua conspici ab Alexandro posset tollit. Alexander conspecto flammæ splendore postridie exercitum admovit. At Barbaris acriter sese tuentibus, nihil tum ob locorum asperitatem effecit. (3) Quum vero barbari animadvertenter Alexan- drum ab ea parte frustra niti, in Ptolemæum conversi fe- runtur. Atrox ibi cum Macedonibus pugna miscetur, Indis quidem vallum rescindere nitentibus, Ptolemæo omnibus viribus locum tutante. Demum barbari Macedonum velitari conflictu male excepti nocte interveniente retroce- dunt.

4. Alexander interea Indum quendam transfugam, fidum et locorum peritum, noctu cum literis ad Ptolemæum mittit. Quibus monet, ut quum ipse petram adoriretur, Ptolemæus eodem tempore ex monte impetum in hostes fa- ceret, neque in præsidio se continere contentus esset, ut utrinque petiti barbari in ambiguo versarentur. (5) Ipse prima luce castris motis exercitum ad eam partem ducit, qua Ptolemæus clam hostibus montem conscenderat, ita secum statuens, si impetu facto illac se cum Ptolemæo conjungere posset, non ita difficile negotium ei futurum. Quod quidem ita evenit. (6) Nam ad meridiem usque acre inter Indos et Macedones certamen fuit, his quidem conscendere nitentibus, illis subeuntes propulsantibus. Quum vero Macedones non desisterent alii aliis succedere, prioresque interim a labore reficerentur, vix ante noctem transitu potiti sese cum Ptolemæo conjunxerunt. Exinde quum jam omnes copiarum una essent, rursus petram ado- riuntur. Sed ne hac quidem ratione petra subiri potuit. Atque ita dies ille consumptus est.

7. Sub lucem milites singulos centum palos cadere jubet. Quibus comportatis ingentem aggerem a summo colle in quo castra locarat ad petram molitur, unde et sagittæ et tela machinis excussa ad hostes pertingere possent: uni-

καὶ ἀπὸ μηχανῶν βέλη ἀφιέμενα· καὶ ἔχωννυσιν αὐτὸ πᾶς τις ἀντιλαμβανόμενος τοῦ ἔργου· καὶ αὐτὸς ἐπειστέλλει θεατῆς καὶ ἐπαινέτης τοῦ ἔνν προθυμία περαιομένου, κολαστῆς δὲ τοῦ ἐν τῷ παραχρῆμα ἐκλιπῶς.

ΚΕΦ. Α'.

Τῇ μὲν δὴ πρώτῃ ἡμέρᾳ ὡς ἐπὶ στάδιον ἔχουσαν αὐτῷ ὁ στρατός. Ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν οἱ τε σφενδονῆται σφενδονῶντες ἐς τοὺς Ἰνδοὺς ἐκ τοῦ ἤδη κεχρωσμένου καὶ ἀπὸ τῶν μηχανῶν βέλη ἀφιέμενα ἀνέστελλε τῶν Ἰνδῶν τὰς ἐκδρομὰς τὰς ἐπὶ τοὺς χωννύοντας. Καὶ ἔχωννυσιν αὐτῷ ἐς τρεῖς ἡμέρας ξυνεχῶς τὸ χωρίον. Τῇ τετάρτῃ δὲ βιασάμενοι τῶν Μακεδόνων οὐ πολλοὶ κατέσχον ὀλίγον γήλορον ἰσόπεδον τῇ πέτρᾳ· καὶ Ἀλέξανδρος οὐδὲν τι ἐλίνυον ἐπῆγε τὸ χῶμα, ξυνάψαι ἰθὺς τὸ χωννύμενον τῷ γηλόφῳ ὅντινα οἱ ὀλίγοι αὐτῷ ἤδη κατεῖχον.

2. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ πρὸς τε τὴν ἀδιήγητον τόλμαν τῶν ἐς τὸν γήλορον βιασαμένων Μακεδόνων ἐκπλαγέντες καὶ τὸ χῶμα ξυνάπτουν ἤδη δρῶντες, τοῦ μὲν ἀπομά-
 20 χεσθαι ἐτι ἀπείχοντο· πέμψαντες δὲ κήρυκα σφῶν παρ' Ἀλέξανδρον ἐθέλιν ἐρασχον ἐνδοῦναι τὴν πέτραν, εἰ σφῖσι σπένδοιτο. Ἰνώμην δὲ πεποιήντο ἐν τῷ ἐτι διαμελλόντι τῶν σπονδῶν διαγαγόντες τὴν ἡμέραν νυκτὸς ὡς ἕκαστοι διασεδάννουσθαι ἐπὶ τὰ σφέτερα
 25 ἔβη. (3) Καὶ τοῦτο ὡς ἐπύθετο Ἀλέξανδρος, ἐνδιδῶσιν αὐτοῖς χρόνον τε ἐς τὴν ἀποχώρησιν καὶ τῆς φυλακῆς τὴν κύκλωσιν τὴν πάντῃ ἀφελεῖν. Καὶ αὐτὸς ἔμενεν ἕστε ἤρξαντο τῆς ἀποχωρήσεως· καὶ ἐν τούτῳ ἀναλαβῶν τῶν σωματοφυλάκων καὶ τῶν ὑπασιιστῶν ἐς
 30 ἐπτακοσίους κατὰ τὸ ἐκλείμενον τῆς πέτρας ἀνέ-
 ρχεται ἐς αὐτὴν πρῶτος, καὶ οἱ Μακεδόνες ἄλλος ἄλλῃ ἀνιμῶντες ἀλλήλους ἀνῆσαν. (4) Καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς ἀποχωροῦντας τῶν βαρβάρων τραπόμενοι ἀπὸ ξυνθή-
 35 ματος, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἐν τῇ φυγῇ ἀπέκτειναν· οἱ δὲ καὶ πεποδημένως ἀποχωροῦντες κατὰ τῶν κρημνῶν ῥάψαντες σφᾶς ἀπέθανον. Εἰχέτο τε Ἀλέξανδρῳ ἡ πέτρα ἢ τῷ Ἡρακλεῖ ἄπορος γενομένη, καὶ ἔθυεν ἐπ' αὐτῇ Ἀλέξανδρος καὶ κατεσκεύασε φρούριον, παρα-
 40 δούς Σισικόττῳ ἐπιμελίσθαι τῆς φρουρᾶς, ὃς ἐξ Ἰνδῶν μὲν πάλαι ἠύτομολῆκει ἐς Βάκτρα παρὰ Βῆσσον, Ἀλεξάνδρου δὲ κατασχόντος τὴν χώραν τὴν Βακτριάν ξυνεστράτευσεν τε αὐτῷ καὶ πιστὸς ἐς τὰ μάλιστα ἐφεί-
 νετο.

5. Ἄρας δὲ ἐκ τῆς πέτρας ἐς τὴν τῶν Ἀσσακηνῶν
 45 χώραν ἐμβάλλει. Τὸν γὰρ ἀδελφὸν τὸν Ἀσσακηνοῦ ἐξηγγέλλετο τοὺς τε ἐλέφαντας ἔχοντα καὶ τῶν προσχώ-
 ρων βαρβάρων πολλοὺς συμπεφευγῆναι ἐς τὰ ταύτῃ ὄρη. (6) Καὶ ἀφικόμενος ἐς Δύρτα πόλιν, τῶν μὲν ἐνοικούντων οὐδὲνα καταλαμβάνει οὐδὲ ἐν τῇ χώρᾳ τῇ
 50 πρὸς τῇ πόλει· ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν Νεάρχον τε καὶ

versoque exercitu ad opus intento, ipse et spectator et lau-
 dator adstabat, eos quidem qui magna contentione opus
 promovebant collaudans : segiores vero castigans.

CAP. XXX.

Ac primo quidem die exercitus in stadii longitudinem aggerem perduxit. Postero die funditores per aggeris par-
 tem jam perfectam dispositi et tela machinis excussa facile
 Indorum in eos qui aggerem struebant excursiones repres-
 serunt. Atque ita triduum in struendo indesinenter aggere
 consumpsit. Quarto die quum Macedones aliquot collem
 quendam petrae oppositum, aequalis cum ea altitudinis,
 cepissent, Alexander confestim aggerem ad eum collem
 quem pauci suorum jam tenebant continuare statuit.

2. Barbari ob incredibilem Macedonum qui collem illum
 superarant audaciam attoniti, aggeremque jam ad collem
 perductum conspicati, a defensione desistunt, missoque
 ad Alexandrum caduceatore spondent sese, si pacisci cum
 iis velit, petrae deditioem facturos. Consilium vero
 ipsorum erat, ut totum illum diem pactionibus faciendis
 transigentes, noctu sese quisque in domos suas reciperent.
 (3) Quo cognito Alexander tempus satis amplum iis ad dis-
 cedendum concessit, omni praesidio per circuitum amoto.
 Ipseque ibi tantisper dum discedere inciperent mansit.
 Posthac assumtis ex custodibus corporis et scutatis dcc,
 primus in desertam ab hostibus petram conscendit. Ma-
 cedones quoque, alius alia sese mutuo subtrahentes, eodem
 ascenderunt. (4) Exinde in recedentes barbaros signo
 dato conversi multos in fuga interfecerunt. Nonnulli eo-
 rum trepide fugientes, per praecipitia delapsi perierunt.
 Alexander potitus petra, quam ne Hercules quidem ipse
 superare potuerat, sacrificio in ea facto, praesidium impo-
 suit, eique Sisicottum praefecit, qui multo ante ex Indis
 Bactra ad Bessum transfugerat, et postquam Alexander
 Bactrianorum regionem subjugarat, conjunctis cum eo
 copiis fidelem imprimis ei operam navarat.

5. Alexander e petra in Assacenorum regionem movit.
 Assaceni enim fratrem cum elephantis et finitimorum bar-
 barorum non exigua manu in illius regionis montes confu-
 gisse acceperat. (6) Quumque ad urbem Dyrtam pervenis-
 set, neminem incolarum aut in ea aut in vicina regione re-
 perit. Postero autem die Nearchum et Antiochum, quorum
 uterque mille scutatis praefectus erat, emittit. Ac Nearchu

Ἀντίοχον τοὺς χιλιάρχους τῶν ὑπασπιστῶν ἐκπέμπει· καὶ Νεάρχῳ μὲν τοὺς Ἀγριᾶνας καὶ τοὺς ψιλοὺς ἀγεῖν ἐδωκεν, Ἀντίοχῳ δὲ τὴν τε αὐτοῦ χιλιαρχίαν καὶ δύο ἐπὶ ταύτῃ ἄλλας. Ἐστέλλοντο δὲ τὰ τε χωρία κατο-
 5 φόμενοι καὶ εἰ πού τινας τῶν βαρβάρων ξυλλαθεῖν ἐς ἐλεγχον τῶν κατὰ τὴν χώραν, τῶν τε ἄλλων καὶ μάλιστα δὴ τὰ ἀμφὶ τοὺς ἐλέφαντας ἐμελεν αὐτῷ μαθεῖν.

7. Αὐτὸς δὲ ὡς ἐπὶ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν ἤδη ἦγε, καὶ
 10 ἡ στρατιὰ αὐτῷ ὠδοποιοῖτο πρὸς αὐτὴν ἀπορὰ ἄλλως ὄντα τὰ ταύτῃ χωρία. Ἐνταῦθα ξυλλαμβάνει ὀλίγους τῶν βαρβάρων, καὶ παρὰ τούτων ἔμαθεν ὅτι οἱ μὲν ἐν τῇ χώρᾳ Ἰνδοὶ παρὰ Ἀβισάρῃ ἀποπεφευγότες εἶεν, τοὺς ἐλέφαντας δὲ ὅτι αὐτοῦ κατέλιπον νέμεσθαι πρὸς
 15 τῷ ποταμῷ τῷ Ἰνδῷ· καὶ τούτους ἡγήσασθαι οἱ τὴν ὁδὸν ἐκέλευσεν ὡς ἐπὶ τοὺς ἐλέφαντας. (8) Εἰσὶ δὲ Ἰνδῶν πολλοὶ κυνηγέται τῶν ἐλεφάντων, καὶ τούτους σπουδῇ ἀμφ' αὐτὸν εἶχεν Ἀλέξανδρος, καὶ τότε ἐθήρα ξὺν τούτοις τοὺς ἐλέφαντας· καὶ δύο μὲν αὐτῶν ἀπόλ-
 20 λυνταὶ κατὰ κρημνοῦ σφᾶς ῥίψαντες ἐν τῇ διώξει, οἱ δὲ ἄλλοι ξυλληρθέντες ἐφερόν τε τοὺς ἀμβάτας καὶ τῇ στρατιᾷ ζυντάσσοντο. (9) Ἐπεὶ δὲ καὶ ὕλη ἐργασίμῳ ἐνέτυχε παρὰ τὸν ποταμὸν, καὶ αὕτη ἐκόπη αὐτῷ ὑπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ ναὺς ἐποιήθησαν. Καὶ αὗται κατὰ
 25 τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν ἦγοντο ὡς ἐπὶ τὴν γέφυραν ἦντινα Ἰνδραϊστῶν καὶ Περδίκκας αὐτῷ ἐξωκοδομηκότες παλαί ἦσαν.

BIBAION PEMPTON.

ΚΕΦ. Α'.

Ἐν δὲ τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἦντινα μετὰ τοῦ τε Κωφῆ-
 νος καὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ ἐπῆλθεν Ἀλέξανδρος, καὶ
 30 Νύσαν πόλιν ὤκισσαι λέγουσι· τὸ δὲ κτίσμα εἶναι Διονύσου. (1) Διονύσον δὲ κτίσαι τὴν Νύσαν ἐπεὶ τε Ἰνδοὺς ἐχειρώσατο, ὅστις δὴ οὗτος δὲ Διονύσος καὶ ὁπότε ἡ ὁδὸν ἐπ' Ἰνδοὺς ἐστράτευσεν· οὐ γὰρ ἔχω συμβα-
 λεῖν εἰ δὲ Θεβαῖος Διονύσος ἐκ Θεβῶν ἢ καὶ ἐκ Τμώλου
 35 τοῦ Αὐδίου δρμηθεὶς ἐπ' Ἰνδοὺς ἦκε στρατιὰν ἄγων, τοσαῦτα μὲν ἔθνη μάχισμα καὶ ἄγνωστα τοῖς τότε Ἑλ-
 λησιν ἐπελθόν, οὐδὲν δὲ αὐτῶν ἄλλο ὅτι μὴ τὸ Ἰνδῶν βία χειρωσάμενος· πλην γε δὴ ὅτι οὐκ ἀκριβὲς ἐξε-
 40 ταστὴν χρὴ εἶναι τῶν ὑπὲρ τοῦ θεοῦ ἐκ παλαιῶν μεμ-
 ταστῶν. Τὰ γάρ τοι κατὰ τὸ εἰκὸς ζυντιθέντι οὐ πιστά, ἐπειδὴν τὸ θεῖον τις προσθῇ τῷ λόγῳ, οὐ πάντῃ ἀπίστα φαίνεται.

3. Ὡς δὲ ἐπέβη τῇ Νύσῃ Ἀλέξανδρος, ἐκπέμπουσι
 παρ' αὐτὸν οἱ Νύσαιοι τὸν κρατιστεύοντα σφῶν, ὄνομα δὲ
 45 ἦν αὐτῷ Ἀκουφίς, καὶ ξὺν αὐτῷ πρέσβεις τῶν δοκιμα-
 τῶν τριάκοντα, δεησομένους Ἀλεξάνδρου ἀφεῖναι τῷ

quidem Agrianos et alios levis armaturæ, Antiocho ad mille scutatos quos ducebat alia duo millia adiungit. Hos speculatum in illa loca mittit, et an forte nonnullos ex barbaris comprehendere possint, e quibus cum alia ad regionis notitiam pertinentia tum de elephantis cognoscere.

7. Ipse ad Indum flumen pergit : exercitu qui viam faceret præmisso. Neque enim aliter ea loca transiri possunt. Eo loci barbaris nonnullis captis certior factus est Indos ejus regionis ad Abisarem confugisse. Elephantos in pascuis apud Indum amnem relictos esse. Quo cognito ut se ad eum locum ubi elephantis erant ducant jubet. (8) Sunt autem Indorum multi elephantorum venatores, et ob id Alexander hos apud se caros habebat. Ac tum quidem cum his elephantos venatus est. Duo inter persequendum e præcipitiis lapsi perierunt : reliqui capti admissis scissoribus exercitui admoti sunt. (9) Silvam quoque cæduam apud flumen nactus ab exercitu cædi navesque ædificari jussit, quibus in Indum flumen subductis, ad pontem quem jam multo ante Hephæstion et Perdikkas construxerant, vectus est.

LIBER QUINTUS.

CAP. I.

In hac regione, quam inter Copenem et Indum fluvios interjacentem Alexander aggressus est, Nysam etiam urbem sitam esse ferunt, a Baccho conditam eo tempore quo Indos domuit. (2) Quisnam vero is Bacchus fuerit et quando aut unde Indis bellum intulerit, conjicere non possum sitne is qui Thebanus ex Thebis, an vero ex Tmolio Lydiæ profectus in Indos exercitum duxerit; qui quum tot bellicosas et tum temporis Græcis ignotas gentes adierit, nullam ex iis præterquam Indorum vi subegit. Ceterum ea quæ de diis veteres fabulis suis conscribere, non nimium curiose pervestiganda sunt. Scripta enim quibus merito fides derogari possit, quando numinis alicujus mentio accedit, fit ut non omnino incredibilia esse videantur.

3. Alexander itaque simulac Nysam cum exercitu venit, oppidani Acuphim principem civitatis ad eum mittunt, et cum eo legatos xxx ex primoribus, orantes uti numini suo urbem liberam relinquat. (4) Legati ad Alexandri taber-

θεῶν τὴν πόλιν. (4) Παρελθεῖν τε δὴ ἐς τὴν σκηνὴν τὴν Ἀλεξάνδρου τοὺς πρέσβεις καὶ καταλαβεῖν καθήμενον κεκονιμένον ἐπὶ ἐκ τῆς δόου ξὺν τοῖς ὄπλοις τοῖς τε ἄλλοις καὶ τὸ κράνος αὐτῷ περιεκείμενον καὶ τὸ δόρυ ἔχοντα· θαμβησαί τε ἰδόντας τὴν ὄψιν καὶ πεσόντας ἐς γῆν ἐπὶ πολλὴν σιγὴν ἔχειν. Ὡς δὲ ἐξανέστησέ τε αὐτοὺς Ἀλεξάνδρος καὶ θαρβεῖν ἐκέλευσε, τότε δὴ τὸν Ἀκουφιν ἀρξάμενον λέγειν ὧδε·

5. « Ὁ βασιλεῦ, δέονται σου Νυσαῖοι ἔσσαι σφαῖς ἐλευθέρους τε καὶ αὐτονόμους αἰδοῖ τοῦ Διονύσου. Διόνυσος γὰρ ἐπειδὴ χειρωσάμενος τὸ Ἰνδῶν ἔθνος ἐπὶ θάλασσαν ὀπίσω κατῆκε τὴν Ἑλληνικὴν, ἐκ τῶν ἀπομάχων στρατιωτῶν, οἳ δὴ αὐτῷ καὶ Βάκχοι ἦσαν, κτίζει τὴν πόλιν τῇδε μνημόσυνον τῆς αὐτοῦ πλάνης τε καὶ νίκης τοῖς ἔπειτα ἐσόμενον, καθάπερ οὖν καὶ σὺ αὐτὸς Ἀλεξάνδρειάν τε ἐκτίσας τὴν πρὸς Καυκάσῳ ὄρει καὶ ἄλλην Ἀλεξάνδρειαν ἐν τῇ Αἰγυπτίῳ γῇ, καὶ ἄλλας πολλὰς τὰς μὲν ἐκτίσας ἤδη, τὰς δὲ καὶ κτίσεις ἀνὰ χρόνον, οἷα δὴ πλείονα Διονύσου ἔργα ἀποδειξάμενος. (5) Νύσαν τε οὖν ἐκάλεσε τὴν πόλιν ὁ Διόνυσος ἐπὶ τῆς τροφῇ τῆς Νύσης καὶ τὴν γῶνιν Νυσαίαν· τὸ δὲ ὄρος δ' ἐπεὶ πλησίον ἐστὶ τῆς πόλεως καὶ τοῦτο Μῆρῳ ἐπωνόμασε Διόνυσος, ὅτι δὴ κατὰ τὸν μῦθον ἐν μῆρῳ τῷ τοῦ Διὸς ἠϋζήθη. Καὶ ἐκ τούτου ἐλευθέραν τε οἰκοῦμεν τὴν Νύσαν καὶ αὐτοὶ αὐτόνομοι καὶ ἐν κόσμῳ πολιτεύοντες· τῆς δὲ ἐκ Διονύσου οἰκίσσεως καὶ τότε σοι γενέσθω τεκμήριον· χιττὸς γὰρ οὐκ ἄλλη τῆς Ἰνδῶν γῆς φυόμενος παρ' ἡμῖν φύεται. »

ΚΕΦ. Β'.

Καὶ ταῦτα πάντα Ἀλεξάνδρῳ πρὸς θυμοῦ ἐγίγνετο ἀκούειν καὶ ἤθελε πιστὰ εἶναι τὰ ὑπὲρ τοῦ Διονύσου τῆς πλάνης μυθευόμενα· καὶ κτίσμα εἶναι Διονύσου τὴν Νύσαν ἤθελεν, ὥς ἤδη τε ἦκεν αὐτὸς ἐνθα ἦλθε Διόνυσος καὶ ἐπ' ἐκεῖνα ἂν ἐλθεῖν Διονύσου· οὐδ' ἂν Μακεδόνας τὸ πρόσω ἀπαξιῶσαι συμπονεῖν οἱ ἐπὶ κατὰ τῶν Διονύσου ἔργων. (2) Καὶ δίδωσιν ἐλευθέρους τε εἶναι τοὺς οἰκῆτορας τῆς Νύσης καὶ αὐτονόμους. Ὡς δὲ καὶ τοὺς νόμους ἐπέθετο αὐτῶν καὶ ὅτι πρὸς τῶν ἀρίστων τὸ πολιτεύμα ἔχεται, ταῦτά τε ἐπήνεσε καὶ ἡξίωσε τῶν τε ἱππέων οἱ ξυμπέμψαι ἐς τριακοσίους καὶ τῶν προεστώτων τοῦ πολιτεύματος, ἦσαν δὲ καὶ αὐτοὶ τριακόσιοι, ἑκατὸν τοὺς ἀρίστους ἐπιλεξαμένους. Ἀκουφιν δὲ εἶναι τὸν ἐπιλεγόμενον, ὄντινα καὶ ὑπαρχον τῆς χώρας τῆς Νυσαίας κατέστησεν αὐτός. (3) Τὸν δὲ Ἀκουφιν ταῦτα ἀκούσαντα ἐπιμειδιάσαι λέγεται τῷ λόγῳ· καὶ Ἀλέξανδρον ἐρέσθαι ἐφ' ὅτῳ ἐγέλασεν· ἀπακρίνασθαι δ' Ἀκουφιν· Καὶ πῶς ἂν, ὦ βασιλεῦ, μία πόλις ἑκατὸν ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἐρημωθεῖσα ἐπὶ καλῶς πολιτεύοιτο; ἀλλὰ σὺ, εἰ σοι μέλει Νυσαίων, τοὺς ἱππέας μὲν ἄγεσθαι τοὺς τριακοσίους καὶ εἰ βούλει, ἐπὶ τούτων πλείονας· ἀντὶ δὲ τῶν ἑκατὸν,

maculum adducti, quum illum sedentem nondum deteroso pulvere, omni adhuc armatura indutum, galeaque tectum, et lanceam manu tenentem vidissent, aspectu ejus perterrefacti in terram prociderunt, diuque silentium tenuerunt. Postquam vero Alexander surgere illos bonoque animo esse jussit, Acuphim ita orsum :

5. « Orant te, o rex, Nysæi, uti Liberi patris reverentia adductus civitatem ipsis liberam legibusque suis utentem relinquo. Bacchus enim debellatis Indis quum ad Græcicum mare reverteretur, ex militibus rude donatis, qui et ipsi Bacchici erant, hanc urbem condidit, quæ perpetuum peregrinationis victoriaque suæ monumentum posteris exstaret, quemadmodum tu ipse Alexandriam ad Caucasum montem condidisti, aliamque in Ægyptiorum regione, aliasque multas partim jam exædificasti, partim in posterum ædificabis : utpote qui jam plura quam Bacchus præstiteris. (6) Nysam autem vocavit urbem a nutrice Nysa, et provinciam Nysæam; montem vero qui urbi imminet, Meron [*hoc est femur*] vocari voluit, quod secundum fabulas in femore Jovis succrevit. Ex eo tempore liberam Nysam incolimus nostrisque legibus utentes composite vivimus. Eam vero a Libero patre ædificatam esse, hoc etiam tibi documento esse potest, quod nusquam alibi apud Indos hedera nascitur. »

CAP. II.

Grata Alexandro Acuphis oratio accidit. Cupiebat enim fide digna esse quæ de Bacchi peregrinatione fabulae narrant : facileque credi volebat, Nysam ab eo conditam fuisse, quippe quod jam eo quo Bacchus pervenisset, et ulterius quam Bacchus progressurus esset : et Macedonas non illibenter cum ipso æmulatione quadam rerum a Baccho gestarum ultiores labores adituros putabat. (2) Itaque Nysæis civibus libertatem, utque suis legibus uterentur concessit. Deinde quum leges eorum cognovisset, eosque rempublicam ex optimatibus constitutam habere, illorum institutum collaudavit, et trecentos equites ad se mitti jussit, cum centum præcipuis ex iis qui rempublicam regerent (qui et ipsi trecenti erant) sibi delectis. Acuphia autem voluit eos deligere; quem quidem ipse præsidem Nysææ provinciæ constituit. Ad hæc postulata Acuphim subrisisse ferunt, (3) et Alexandro interrogante causam risus, respondisse Acuphim, Quonam pacto, o rex, civitas centum bonis viris privata recte deinceps gubernari queat? At tu, si Nysæorum salus tibi cordi est, equites quidem accipe, et si velis plures accipe; sed pro centum quos ex optimis deligi tibi jubes, ducentos ex deterioribus dari patiari, ut si quando huc revertaris, civitatem pristinum statum de-

οὔστινας τοὺς ἀρίστους ἐπιλέξει σὺ κελεύεις, διπλα-
σίους τῶν ἄλλων τῶν κακῶν ἀγεσθαι, ἵνα σοι καὶ αὐθις
ἀρικομένῳ δεῦρο ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ κόσμῳ φανεῖται ἡ πό-
λις. Ταῦτα λέγοντα, λέγειν γὰρ δοῖται φρόνιμα, πείσαι
6 Ἀλέξανδρον. (4) Καὶ τοὺς μὲν ἱππέας ξυμπέμπειν
οἱ ἐκέλευσε, τοὺς δὲ ἑκατὸν τοὺς ἐπιλέκτους μηκέτι αἰ-
τῆσαι, ἀλλὰ μὴδ' ἀντ' αὐτῶν ἄλλους· τὸν δὲ παῖδα
ἄρα τοῦ Ἀκούφιος καὶ τῆς θυγατρὸς τὸν παῖδα ξυμπέμ-
ψαι αὐτῷ Ἀκουφιν.

10 5. Ἀλέξανδρον δὲ πόθος ἔλαβεν ἰδεῖν τὸν χῶρον οὗ
τινὰ ὑπομνήματα τοῦ Διονύσου οἱ Νυσαῖοι ἐκόμπαζον.
'Ελθεῖν τε ἐς τὸ ὄρος τὸν Μηρὸν ζὺν τοῖς ἐταίροις ἱπ-
πεῦσι καὶ τῷ περικτῷ ἀγῆματι καὶ ἰδεῖν κισσοῦ τε ἀνά-
πλεων καὶ δάφνης τὸ ὄρος καὶ ἄλση παντοῖα· καὶ
15 ἰδεῖν σύσκιον καὶ θήρας ἐν αὐτῷ εἶναι θηρίων παντο-
δαπτῶν. (6) Καὶ τοὺς Μακεδόνας ἡδέως τὸν κισσὸν
ιδόντας, οἳα δὴ διὰ μακροῦ ὄφθοντα (οὐ γὰρ εἶναι ἐν
τῇ 'Ἰνδῶν χώρᾳ κισσόν, οὐδὲ ἵνα περ αὐτοῖς ἀμπελοὶ
ᾗσαν), στεφάνους σπουδῇ ἀπ' αὐτοῦ ποιεῖσθαι καὶ στε-
20 φανώσασθαι ὡς εἶχον ἐφυμνοῦντας καὶ Διόνυσόν τε καὶ
τὰς ἐπωνυμίας τοῦ θεοῦ ἀνακαλοῦντας. Θῦσαι τε αὐ-
τοῦ Ἀλέξανδρον τῷ Διονύσῳ καὶ εὐωχῆσθαι ὁμοῦ τοῖς
ἐταίροις. (7) Οἱ δὲ καὶ τὰδε ἀνέγραψαν, εἰ δὴ τῇ
πιστῇ καὶ ταῦτα, πολλοὺς τῶν ἀμφ' αὐτὸν τῶν οὐκ
25 ἡμελημένων Μακεδόνων τῷ θεῷ κισσῷ ἐστεφανωμένους
καὶ ὑπὸ τῇ κατακλήσει τοῦ θεοῦ κατασχεθῆναι τε πρὸς
τοῦ Διονύσου καὶ ἀνεύασαι τὸν θεὸν καὶ βακχεῦσαι.

ΚΕΦ. Γ'.

Καὶ ταῦτα ὅπως τις θέλει ὑπολαβὼν ἀπιστεῖται ἢ
πιστεύει. Οὐ γὰρ ἔγωγε Ἐρατοσθένη τῷ Κυρηναιῷ
30 πάντῃ ξυμφέρομαι, ὃς λέγει πάντα ὅσα ἐς τὸ θεῖον ἀνα-
φέρεται ἐκ Μακεδόνων πρὸς χάριν τὴν Ἀλεξάνδρου ἐς
τὸ ὑπέρογκον ἐπιφρημισθῆναι. (2) Καὶ γὰρ καὶ σπηλαιοὶ
λέγει ἰδόντας ἐν Παραπαμισάδαϊς τοὺς Μακεδόνας καὶ
τινα μῦθον ἐπιχώριον ἀκούσαντας ἢ καὶ αὐτοὺς ξυμθέντας
35 φημίσαι ὅτι τοῦτο ἄρα ἦν τοῦ Προμηθέως τὸ ἄντρον, ἵνα
ἐδέδετο, καὶ ὁ ἀετὸς ὅτι ἐκεῖσε ἐφοῖτα δαισόμενος τῶν
σπλάγγων τοῦ Προμηθέως, καὶ ὁ Ἡρακλῆς ὅτι ἐκεῖσε
ἀρικόμενος τὸν τε ἀετὸν ἀπέκτεινε καὶ τὸν Προμηθέα
τῶν δεσμῶν ἀπέλυσε. (3) Τὸν δὲ Καύκασον τὸ ὄρος
40 ἐκ τοῦ Πόντου ἐς τὰ πρὸς ἑω μέρη τῆς γῆς καὶ τὴν
Παραπαμισαδῶν χώραν ὡς ἐπὶ Ἰνδοῦς μετάγειν τῷ
λόγῳ τοὺς Μακεδόνας, Παραπάμισον ὄντα τὸ ὄρος αὐ-
τοὺς καλοῦντας Καύκασον τῆς Ἀλεξάνδρου ἕνεκα δόξης,
ὡς ὑπὲρ τὸν Καύκασον ἄρα ἔλθοντα Ἀλέξανδρον. (4)
45 Ἐν τε αὐτῇ τῇ Ἰνδῶν γῇ βούς ἰδόντας ἐγκεκαυμένας
βόπαιον τεκμηριουσθαι ἐπὶ τῷδε ὅτι Ἡρακλῆς ἐς Ἰν-
δοῦς ἀφίκετο. Ὅμοια δὲ καὶ ὑπὲρ Διονύσου τῆς πλά-
νης ἀπιστεῖ Ἐρατοσθένης· ἐμοὶ δὲ ἐν μέσῳ κείσθων
οἱ ὑπὲρ τούτων λόγοι.

50 5. Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ἀφίκετο ἐπὶ τὸν Ἰνδὸν ποταμόν,
καταλαμβάνει γέφυράν τε ἐκ' αὐτῷ πεποιημένην πρὸς

cusque retinuisse intelligas. (4) His dictis (quod prudenter
respondisse videretur) Alexandrum persuasum fuisse. atque
equites quidem ut mitterentur jussisse : centum vero illos
ex præcipuis delectos neque petiisse, neque eorum loco
alios. Filium vero Acuphis, ejusque ex filia nepotem una
ad Alexandrum missum.

5. Posthæc Alexandrum cupido cepit visendi locum in
quo Nysæi monumenta quædam Bacchi esse gloriabantur :
venisse igitur narrant in montem Merum cum equitatu ami-
corum et peditum agemate, montem hedera lauroque refer-
tum, lucosque opacos omni ferarum genere abundantes vi-
disse. (6) Macedonibus hederæ conspectum jucundum fuisse,
quam nimirum a multo tempore non vidissent (neque enim
Indorum regio hederam fert, ne ibi quidem ubi vites sunt)
coronasque ex ea fecisse, et capita redimitos Baccho hymnos
cantasse, variis eum appellationibus invocantes : Alexan-
dram ibi Baccho sacrificium fecisse, et cum amicis epula-
tum esse. (7) Tradunt etiam nonnulli (si cui hæc credibilia
videntur) multos non obscuri nominis Macedones hedera
coronatos in eo epulo Bacchi numine correptos, bacchan-
tes discurrisse.

CAP. III.

Cæterum his unicuique per me integrum sit fidem
prout velit aut tribuere aut derogare. Neque vero Erato-
stheni Cyrenæo prorsus assentior, qui auctor est, quicquid
honoris numini a Macedonibus delatum fuit, in gratiam
Alexandri supra modum exornatum esse. (2) Dicit etiam
Macedones specum quandam apud Parapamisadas conspicu-
tos, fabula quadam ab incolis audita aut ab ipsismet con-
ficta sparsisse specum illum Promethei antrum esse, ubi
religatus olim is fuit, aquilamque eo venire solitam quæ
ejus viscera depasceretur : Herculis autem interventu aquilam
interfectam, et Prometheum vinculis solutum. (3)
Caucasum montem ex Ponto ad orientales terræ partes et
Parapamisadarum regionem, ad Indos nimirum ea ratione
Macedones suis sermonibus transferre, et Parapamisum
montem Caucasum vocare in Alexandri gloriam, utpote qui
Caucasum superarit. (4) Quumque in eadem Indorum
regione boves vidissent, quibus clavæ inustæ essent, ex
hoc conjectasse Herculem ad Indos pervenisse. Similia de
Bacchi peregrinatione Eratosthenes improbat. Mihi vero
hac de re sermo in medio relinquendus videtur.

5. Alexander ubi ad Indum pervenit, pontem jam ab
Hephæstione perfectum reperit, multaque minora navigia,

Ἡφαιστιώνας καὶ πλοῖα πολλὰ μὲν σμικρότερα, δύο δὲ τριακοντόρους, καὶ παρὰ Ταξιλου τοῦ Ἰνδοῦ δῶρα ἔχοντα ἀργυρίου μὲν τάλαντα ἐς διακόσια, ἱερεῖα δὲ βούς μὲν τρισχιλίους, πρόβατα δὲ ὑπὲρ μύρια, ἐλέφαν-
 6 τας δὲ ἐς τριάκοντα. (θ) Καὶ ἱππεῖς δὲ ἑπτακόσιοι αὐ-
 τῷ Ἰνδῶν ἐς ξυμμαχίαν παρὰ Ταξιλου ἔχον, καὶ
 τὴν πόλιν Ταξιλα, τὴν μεγίστην μεταξὺ Ἰνδοῦ τε πο-
 10 ταμοῦ καὶ Ὑδάσπου, ὅτι αὐτῷ Ταξιλῆς ἐνόδιωσιν. Ἐν-
 ταῦθα θύει Ἀλέξανδρος τοῖς θεοῖς ὅσοις αὐτῷ νόμος καὶ
 10 ἀγῶνα ποιεῖ γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν ἐπὶ τῷ ποταμῷ·
 καὶ γίγνεται αὐτῷ ἐπὶ τῇ διαβάσει τὰ ἱερά.

ΚΕΦ. Δ'.

Ὁ δὲ Ἰνδὸς ποταμὸς ὅτι μέγιστος ποταμῶν ἐστὶ τῶν
 κατὰ τὴν Ἀσίαν τε καὶ τὴν Εὐρώπην, πλὴν Γάγγου,
 καὶ τούτου Ἰνδοῦ ποταμοῦ, καὶ ὅτι αἱ πηγαὶ εἰσιν αὐτῷ
 16 ἐπὶ τὰδε τοῦ ὄρους τοῦ Παραπαμῖσου ἢ Καυκάσου, καὶ
 ὅτι ἐκδίδωσιν εἰς τὴν μεγάλην θάλασσαν τὴν κατὰ Ἰν-
 δὸς ὡς ἐπὶ νότον ἄνεμον, καὶ ὅτι οἰστομὸς ἐστὶν ὁ Ἰν-
 δὸς καὶ αἱ ἐκβολαὶ αὐτοῦ ἀμφοτέρωθεν τεναγώδεις, καθά-
 περ αἱ πέντε τοῦ Ἰστρου, καὶ ὅτι Δέλτα ποιεῖ καὶ αὐ-
 20 τὸς ἐν τῇ Ἰνδῶν γῇ τῷ Αἰγύπτου Δέλτα παραπλήσιον
 καὶ τοῦτο Πάτταλα καλεῖται τῇ Ἰνδῶν φωνῇ, ταῦτα
 μὲν ὑπὲρ τοῦ Ἰνδοῦ, τὰ μάλιστα οὐκ ἀμφίλογα, καὶ
 ἐμοὶ ἀναγεγράφθω. (2) Ἐπεὶ καὶ ὁ Ὑδάσπης καὶ
 Ἀχεσίνης καὶ Ὑδράωτης καὶ Ὑφασίς, καὶ οὗτοι Ἰνδοὶ
 25 ποταμοὶ ὄντες, τῶν μὲν ἄλλων τῶν Ἀσιανῶν ποταμῶν
 πολὺ τι κατὰ μέγεθος ὑπερφέρουσι· τοῦ δὲ Ἰνδοῦ
 μείονες εἰσὶ καὶ πολὺ δὴ μείονες, ὅπου καὶ αὐτὸς ὁ Ἰν-
 δὸς τοῦ Γάγγου. Κτησίας μὲν, εἰ δὴ τῷ ἱκανὸς καὶ
 Κτησίας εἰς τεκμηρίωσιν, ἵνα μὲν στενώτατος αὐτὸς αὐ-
 30 τοῦ ὁ Ἰνδὸς ἐστὶ, τεσσαράκοντα σταδίου ὅτι διέχουσιν
 αὐτῷ αἱ ὄχθαι· ἵνα δὲ πλατύτατος, καὶ ἑκατόν· τὸ
 πολὺ δὲ εἶναι αὐτοῦ τὸ μέσον τούτων.

3. Τούτων τὸν ποταμὸν τὸν Ἰνδὸν ὑπὸ τὴν ἔω διέβαινε
 35 ζῆν τῇ στρατιᾷ Ἀλέξανδρος ἐς τῶν Ἰνδῶν τὴν γῆν·
 ὑπὲρ ὧν ἐγὼ οὔτε οἵσισι νόμοις διαχωρῶνται ἐν τῇδε τῇ
 συγγραφῇ ἀνέγραψα, οὔτε ζῶα εἰ δὴ τινα ἄτοπα ἢ χώρα
 αὐτοῖς ἐκφέρει, οὔτε ἰχθύας ἢ κήτη δσα θεία ὁ Ἰνδὸς ἢ ὁ
 Ὑδάσπης ἢ ὁ Γάγγης ἢ ἄλλοι Ἰνδῶν ποταμοὶ φέρουσιν,
 οὐδὲ τοὺς μύρμηκας τοὺς τὸν χρυσὸν σφισιν ἐργαζομέ-
 40 νους, οὐδὲ τοὺς γρύπας τοὺς φύλακας, οὐδὲ δσα ἄλλα ἐφ'
 ἡδονῇ μᾶλλον τι πεποιήται ἢ ἐς ἀρήγησιν τῶν ὄντων, ὥς
 τά γε κατ' Ἰνδοὺς δσα ἂν ἄτοπα ψεύσωνται, οὐκ ἐξελεγ-
 χθησόμενα πρὸς οὐδαμῶν. (4) Ἀλλὰ Ἀλέξανδρος γὰρ
 καὶ οἱ ζῆν τούτῳ στρατεύσαντες τὰ πολλὰ ἐξήλεξαν,
 45 δσα γε μὴ καὶ αὐτῶν ἐστὶν οἱ ἐψέψαντο· ἀχρύστους τε
 εἶναι Ἰνδοὺς ἐξήλεξαν, ὅσους γε δὴ Ἀλέξανδρος ζῆν
 τῇ στρατιᾷ ἐπῆλθε, πολλοὺς δὲ ἐπῆλθε, καὶ ἥκιστα
 γλιδῶντας κατὰ τὴν οἰκίαν· ἀλλὰ μεγάλους μὲν τὰ
 σώματα, ὅσους μεγίστους τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν, πεντα-
 50 πῆγεις τοὺς πολλοὺς ἢ ὀλίγον ἀποδίδοντας· καὶ με-

duas vero naves triginta remorum; adhuc dona a Taxile
 Indo allata, argenti talenta circa cc, boves m m , oves ultra
 xm , elephantos xxv . (6) Equites etiam pcc Indi a Taxile
 auxilio missi. Urbis quoque Taxilorum, quæ inter Indum
 et Hydaspem fluvios maxima est, Taxiles deditionem fecit.
 Alexander ibi diis quibus consueverat sacrificio facto, ludos
 gymnicos et equestres ad flumen edidit. Exta felicem trans-
 itum portenderunt.

CAP. IV.

Indus porro omnium Asiae atque Europæ fluviorum
 maximus est, præter Gangem, qui etiam Indiae fluvius est.
 Fontes ejus ex Parapamiso vel Caucasio monte oriuntur,
 atque in Oceanum Indicum Austrum versus fertur. Duo
 sunt ejus ostia eaque palustria, quemadmodum quinque
 Istri ostia : et delta literæ figuram in regione Indorum cursu
 suo efficit, Ægyptio delta simile, quod Indorum lingua
 Pattala vocatur. Atque hæc quidem de Indo flumine ut
 quæ maxime certa sunt mihi quoque scripta sint. (2) Nam-
 que et Hydaspes et Acesines, itemque Hydraotes et Hy-
 phasis Indiae flumina quum sint, omnes Asiae fluvios ma-
 gnitudine superant : sed Indo flumine minora sunt, et
 tanto quidem minora, quanto ipse Indus Gange minor
 est. Ac Ctesias quidem (si cui ejus auctoritas ad proban-
 dum sufficiat) affirmat Indi, qua angustissimus is est, x
 stadium latitudine ripas inter se distare : qua vero latissi-
 mus, etiam centum : maxima vero ex parte mediam inter
 hæc duo ejus latitudinem esse.

3. Hunc amnem Indum Alexander sub lucem cum exer-
 citu trajecit in Indorum regionem. De quibus equidem,
 neque quibus legibus utantur in hoc libro conscripsi, neque
 quæ monstra animalium ea regio ferat, neque pisces aut cete
 quæcunque aut Indus aut Hydaspes, aut Ganges aut alii
 Indorum fluvii gignunt, neque formicas aurum Ipsis operan-
 tes, neque gryphes custodes : quæ delectandi causa potius,
 quam quod re vera ita se habeant, scripta sunt; quippe
 quod quantumvis absurda de Indis confingant, neminem
 sint habituri qui eos mendacii arguat. (4) Cæterum Alexan-
 der et qui cum Alexandro militarunt, multa reproba-
 verunt, quanquam ex his quoque nonnulli mentiti sunt. Indos
 enim, quos Alexander cum exercitu adiit (multos autem
 adiit) aurum non habere, neque delicato victu uti compe-
 rerunt. Præterea grandibus corporibus præditos esse,
 quippe qui maximi sint omnium Asiae populorum, quin-

λαντέρους τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, πλὴν Αἰθιοπῶν, καὶ τὰ πολέμια πολὺ τι γενναιοτάτους τῶν γε δὴ τότε ἐποίκων τῆς Ἀσίας. (5) Τὸ γὰρ Περσῶν τῶν παλαι, ζὺν οἷς ὁρμηθεὶς Κύρος ὁ Καμβύσου Μήδους τε τὴν ἀρχὴν 5 τῆς Ἀσίας ἀφελίετο καὶ ἄλλα ἔθνη τὰ μὲν κατεστρέψατο, τὰ δὲ προσχωρήσαντά οἱ ἐκόντα κατέσχευεν, οὐκ ἔχω ἀτρεχῶς ὡς γε δὴ πρὸς τὰ Ἰνδῶν ζυμβαλεῖν. Καὶ γὰρ καὶ Πέρσαι τότε πένητές τε ἦσαν καὶ χώρας τραχείας οἰκήτορες, καὶ νόμιμά σφισιν ἦν οἷα ἐγγυτάτω 10 εἶναι τῇ Λακωνικῇ παιδεύσει. Τὸ δὲ τραῦμα τὸ γένονον Πέρσαις ἐν τῇ Σκυθικῇ γῇ οὐδὲ τοῦτο ἔχω ἀτρεχῶς ζυμβαλεῖν ὀψτέρα ὀυσχωριαῖς ζυνεχεθεῖσιν ἢ τινι ἄλλῃ Κύρου ἁμαρτία ζυνέβη ἢ Σκευθῶν γε τῶν ταύτῃ κακίους τὰ πολέμια Πέρσαις ἦσαν.

ΚΕΦ. Ε΄.

15 Ἀλλὰ ὑπὲρ Ἰνδῶν ἰδίᾳ μοι γεγράφεται ὅσα πιστότατα ἐς ἀφήγησιν οἱ τε ζὺν Ἀλεξάνδρῳ στρατεύσαντες καὶ ὁ ἐκπεριπλεύσας τῆς μεγάλης θαλάσσης τὸ κατ' Ἰνδοῦς Νέαρχος, ἐπὶ δὲ ὅσα Μεγασθένης τε καὶ Ἐρατοσθένης, δοκίμω ἄνδρε, ζυνεγραψάτην, καὶ νόμιμα 20 ἄττα Ἰνδοῖς ἐστὶ καλεῖσθαι ἀποκαζῶσα αὐτοῖσι φύεται καὶ τὸν παράπλουον αὐτὸν τῆς ἕως θαλάσσης. (2) Νῦν δὲ ὅσον ἐς τὰ Ἀλεξάνδρου ἔργα ἀποχωρῶν ἐφαίνετο, τοσόνδε μοι ἀναγεγράφθω· τὸν Ταῦρον τὸ ὄρος ἀπείργειν τὴν Ἀσίαν, ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ Μυκάλης τοῦ καταντι- 25 κρὺ Σάμου τῆς νήσου ὁρους, ἀποτεμνόμενον δὲ τὴν τε Παμφύλων καὶ Κιλικίων γῆν ἐνθεν μὲν ὡς ἐς Ἀρμενίαν παρήκειν· ἀπὸ δ' Ἀρμενίων ὡς ἐπὶ Μηδίαν παρὰ Παρθυαίους τε καὶ Χωρασμίου· (3) κατὰ δὲ Βακτριῶς ζυμβάλλειν τῷ Παραπαμίῳ ὄρει, ὃ δὴ 30 Καύκασον ἐκάλουν οἱ Ἀλεξάνδρῳ ζυστρατεύσαντες Μακεδόνες, ὡς μὲν λέγεται τὰ Ἀλεξάνδρου αὐξοντες, ὅτι δὴ καὶ ἐπ' ἐκεῖνα ἄρα τοῦ Καυκάσου κρατῶν τοῖς ὁπλοῖς ἦλθεν Ἀλεξάνδρος· τυχὸν δὲ καὶ ζυνεχὲς τυγχάνει δὴν τοῦτο τὸ ὄρος τῷ ἄλλῳ τῷ Σκυθικῷ Καυκάσῳ, καθά- 35 περ οὖν αὐτῷ τούτῳ ὁ Ταῦρος· καὶ ἐμοὶ αὐτῷ πρότερόν ποτε ἐπὶ τῷδε λέλεκται Καύκασος τὸ ὄρος τοῦτο καὶ ὕστερον τῷδε τῷ ὀνόματι κληθήσεται. (4) Τὸν δὲ Καύκασον τοῦτον καθήκειν ἔστε ἐπὶ τὴν μεγάλην τὴν πρὸς ἑω τε καὶ Ἰνδοῦς θάλασσαν. Τοὺς οὖν ποτα- 40 μούς ὅσοι κατὰ τὴν Ἀσίαν λόγου ἄξιοι ἐκ τοῦ Ταύρου τε καὶ τοῦ Καυκάσου ἀνίσχοντες τοὺς μὲν ὡς ἐπ' ἄρκτον τετραμμένον ἔχειν τὸ ὕδωρ, καὶ τούτων τοὺς μὲν ἐς τὴν λίμνην ἐνδιδοῦσι τὴν Μαίωτιν, τοὺς δὲ ἐς τὴν Ἰρκανίαν καλουμένην θάλασσαν, καὶ ταύτην κόλπον 45 οὖσαν τῆς μεγάλης θαλάσσης· (5) τοὺς δὲ ὡς ἐπὶ νότον ἀνεμον τὸν Εὐφράτην τε εἶναι καὶ τὸν Τίγρητα καὶ τὸν Ἰνδόν τε καὶ τὸν Ὑδάσπην καὶ Ἀχεσίνην καὶ Ὑδραώτην καὶ Ὑφασιν καὶ ὅσοι ἐν μέσῳ τούτων τε καὶ τοῦ Γάγγου ποταμοῦς ἐθάλασσαν καὶ οὗτοι ἐσβάλ-

que cubitos aut paulo minus plerique alti, caeterisque mortalibus, exceptis Æthiopibus, nigriores. Omnium quoque eorum qui tunc Asiam incolebant bellicosissimos dicunt. (5) Nam Persas illos, quorum virtute olim Cyrus Cambysis filius Asiæ imperium Medis abstulit, aliasque gentes partim subegit partim voluntaria deditione recepit, non ausim in universum cum Indis comparare. Nam Persæ iis temporibus et inopes erant, et aspera loca colebant, et leges atque instituta habebant Laconicæ disciplinæ maxime consentanea. Clades vero, quam Persæ in Scythica regione acceperunt, equidem pro certo affirmare non ausim, an iis quod locorum angustiiis pressi essent, an alia quapiam Cyri culpa acciderit, an quod Persæ Scythiis illis bellica virtute inferiores fuerint.

CAP. V.

Ceterum de Indis seorsim scribam quæ narratu fideque dignissima tum ii qui cum Alexandro militarunt, tum Nearchus qui Oceanum Indicum pernavigavit, deinde quæ Megasthenes et Eratosthenes probatissimi auctores memoriæ prodiderunt : Indorum etiam leges atque instituta, et si quæ illic monstruosa animalia nascentur, ipsam denique exterioris maris circumnavigationem describam. (2) In præsentia vero tantum quantum ad Alexandri res gestas pertinet, adscribendum mihi putavi. Taurus mons per omnem Asiam porrigitur, initio facto a Mycale monte qui est Samo insulæ oppositus : deinde Pamphyliam ac Ciliciam secans in Armeniam protenditur ; ex Armeniis in Mediam trans Parthos et Chorasmos penetrat. (3) Ac circa Bactrianos Parapamiso monti committitur, quem Macedones Alexandro militantes Caucasum appellabant, studio (ut fertur) Alexandri res gestas amplificandi, quasi Caucasum continuata victoria Alexander superasset. Fieri autem potest ut hic ipse mons cum altero Scytharum Caucasooceat, quemadmodum Taurus cum hoc, atque ego quidem ipse idcirco superius hunc montem Caucasum vocavi, et deinceps hoc nomine appellabo. (4) Porro Caucasus hic Orientem versus ad Oceanum Indicum pertingit. Omnes itaque fluvii quotquot per Asiam celebres sunt ex Tauro et Caucasoo orientes alii quidem in Septentrionem aquas volvunt, eorumque nonnulli in Mæotim paludem feruntur : alii vero in Hyrcanium mare, Oceani sinum, labuntur. (5) Alii Austrum versus fluunt : ii sunt Euphrates, Tigris, Indus, Hydaspes, Acesines, Hydraotes, Hyphasis, denique quotquot medii inter hos et Gangem in mare feruntur ; aut in

λουσιν ἢ εἰς τενάγη ἀναχεόμενοι ἀφανίζονται, καθά-
περ ὁ Εὐφράτης ποταμὸς ἀφανίζεται.

ΚΕΦ. Γ'.

Ὅτω δὲ τὰ τῆς Ἀσίας ὧδε ἔχει ὡς πρὸς τοῦ Ταύ-
ρου τε καὶ τοῦ Καυκάσου τέμνεσθαι ἀπ' ἀνέμου ζεφύ-
ρου ὡς ἐπ' ἀπληλιώτην ἄνεμον τὴν Ἀσίαν, τούτῳ δύο
μὲν αὐταὶ μέγισται πρὸς αὐτοῦ τοῦ Ταύρου τῆς Ἀσίας
μοῖραι γίνονται, ἡ μὲν ἐς μεσημέριαν τε καὶ πρὸς νότον
ἄνεμον [τοῦ Ταύρου] κεκλιμένη, ἡ δὲ ἐπ' ἄρκτον τε
καὶ ἄνεμον βορρᾶν. (α) Τῆς δὲ ὡς ἐπὶ νότον Ἀσίας
10 τετραχῇ αὖ τεμονομένης μεγίστην μὲν μοῖραν τὴν Ἰν-
δῶν γῆν ποιεῖ Ἐρατοσθένης τε καὶ Μεγασθένης, δὲ ζυ-
γὴν μὲν Σιθυριῶ τῇ σατραπίῃ τῆς Ἀραχωσίας, πολ-
λάκις δὲ λέγει ἀφικέσθαι παρὰ Σανδράκοτον τὸν Ἰν-
δῶν βασιλέα· ἐλαχίστην δὲ ὅσπιν ὁ Εὐφράτης ποταμὸς
15 ἀπείργει ὡς πρὸς τὴν ἐντὸς τὴν ἡμετέραν θάλασσαν.
Δύο δὲ αἱ μεταξὺ Εὐφράτου τε ποταμοῦ καὶ τοῦ Ἰνδοῦ
ἀπειργόμεναι αἱ δύο ζυντεθεῖσαι μόλις ἀξίαι τῇ Ἰνδῶν
γῇ ζυμβαλεῖν. (β) Ἀπείργεσθαι δὲ τὴν Ἰνδῶν χώραν
πρὸς μὲν ἔω τε καὶ ἀπληλιώτην ἄνεμον ἔσπε ἐπὶ μεσημ-
20 ῆριαν τῇ μεγάλῃ θαλάσῃ· τὸ πρὸς βορρᾶν δὲ αὐτῆς
ἀπείργειν τὸν Καύκασον τὸ ὄρος ἔσπε ἐπὶ τοῦ Ταύρου
τὴν ζυμβολήν· τὴν δὲ πρὸς ἐσπέραν τε καὶ ἄνεμον Ἰά-
πυγα ἔσπε ἐπὶ τὴν μεγάλην θάλασσαν ὁ Ἰνδὸς ποτα-
μὸς ἀποτέμνεται. Καὶ ἔστι πεδίον ἡ πολλὴ αὐτῆς, καὶ
25 τοῦτο, ὡς εἰκάζουσιν, ἐκ τῶν ποταμῶν προσεχωσμένων.
(γ) Εἶναι γὰρ οὖν καὶ τῆς ἄλλης χώρας ὅσα πεδιάς οὐ
πρὸσω θαλάσσης τὰ πολλὰ τῶν ποταμῶν παρ' ἐκάστοις
ποιήματα, ὥστε καὶ τῆς χώρας τὴν ἐπωνυμίαν τοῖς πο-
ταμοῖς ἐκ παλαιῶν προσκεισθαι, καθάπερ Ἐρμου τέ τι
30 πεδίον λέγεσθαι, δὲ κατὰ τὴν Ἀσίαν γῆν ἀνίσχων ἐξ ὄρους
Μητρὸς Δινδυμῆνης παρὰ πόλιν Σμύρναν Αἰολικὴν ἐκδι-
δοὶ ἐς θάλασσαν· καὶ ἄλλο Καύστρου πεδίον Αὐδίων
καὶ αὐτὸ ποταμοῦ, καὶ Καΐκου ἄλλο ἐν Μυσίᾳ καὶ
Μαιάνδρου τὸ Καρικὸν ἔσπε ἐπὶ Μίλητον πόλιν Ἰωνι-
35 κήν. (δ) Αἰγυπτὸν τε Ἡρόδοτος τε καὶ Ἑκαταῖος οἱ
λογόποιοι, ἡ εἰ δὴ τοῦ ἄλλου ἢ Ἑκαταίου ἐστὶ τὰ ἀμφὶ
τῇ γῇ τῇ Αἰγυπτίᾳ ποιήματα, δῶρὸν τε τοῦ ποταμοῦ
ἀμφότεροι ὡσαύτως ὀνομάζουσι καὶ οὐκ ἀμαυροῖς
τεκμηρίοις ὅτι ταύτῃ ἔχει Ἡροδότῳ ἐπιδέδεικται, ὡς
40 καὶ τὴν γῆν αὐτὴν τυχὸν τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἐπώνυμον.
Αἰγυπτὸς γὰρ τὸ παλαιὸν ὁ ποταμὸς ὅτι ἐκαλεῖτο ὄν-
τινα νῦν Νεῖλον Αἰγύπτιοι τε καὶ οἱ ἔξω Αἰγύπτου ἄν-
θρωποι ὀνομάζουσιν, ἱκανὸς τεκμηριῶσαι Ὅμηρος,
λέγων ἐπὶ τῇ ἐκβολῇ τοῦ Αἰγύπτου ποταμοῦ τὸν Με-
45 νελείων στήσαι τὰς νέας. (ε) Εἰ δὲ οὖν εἷς τε ποτα-
μὸς παρ' ἐκάστοις καὶ οὐ μεγάλοι οὗτοι ποταμοὶ ἱκανοὶ
γῆν πολλὴν ποιῆσαι ἐς θάλασσαν προχέομενοι, ὅποτε
ἴλιν καταφέρουσιν, καὶ πηλὸν ἐκ τῶν ἄνω τόπων ἐνθεν-
περ αὐτοῖς αἱ πηγαὶ εἰσιν, οὐδὲ ὑπὲρ τῆς Ἰνδῶν ἄρα
ωὐ χώρας εἰς ἀπιστίαν εἶναι ἀξίον, ὅπως πεδίον τε ἡ πολλή

palustria loca diffusi evanescent, quemadmodum Euphra-
tes fluvius.

CAP. VI.

Cui igitur Asiae situs ita se habet, ut Taurus et Cauca-
sus eam ab Zephyro in Subsolanum scindant, ei duae hae
maximae totius Asiae partes a Tauro sunt, haec quidem
meridiem et Notum, altera septentrionem ac Boream
spectans. (2) Porro Asiae quae ad Austrum vergit, quae
et ipsa in quatuor partes scinditur, maximam partem esse
statuunt Indorum regionem Eratosthenes et Megasthenes,
qui quidem quum apud Sibyrrium Arachosiorum satrapam
degeret, frequenter se ad Sandracottum Indorum regem
commeasse scribit: minimam vero, quam Euphrates di-
rimit, ad nostrum mare conversam: reliquas duas in-
ter Euphratem et Indum positas, si conjungantur, vix
dignas esse quae Indorum regioni comparentur. (3) Ter-
minari autem Indiam orientem et Subsolanum versus
adusque meridiem, Oceano: a septentrione vero, Caucasio
monte, ad Tauri usque confinia: ab occidente et Iapyge
vento ad Oceanum usque, Indo amne distingui. Ma-
gnamque ejus partem planam et campestram esse. Quae qui-
dem planities (ut suspicantur) ab ipsis fluminibus terram
sua alluvione accumulantiis fit, (4) quemadmodum reli-
qua campestria loca non procul a mari sita planitiem suam
plerumque fluminum alluvionibus debent, adeo ut regionum
ipsarum appellationes fluminibus jam olim inditae sint: quem-
admodum Hermi campus dicitur, qui amnis in Asia oriens
ex monte matris Dindymenes, ad Smyrnam urbem Aeliam
in mare fluit. Item Caystri campus Lydius, et ipse a flumine,
et Caici alius in Mysia, et Maendri in Caria Miletum Ioni-
cam urbem usque. (5) Aegyptum quoque Herodotus et
Hecataeus historiarum scriptores, (nisi alterius cujuspiam
quam Hecataei sint illa de regione Aegypti scripta) fluminis
donum eodem modo appellant. Neque inanibus argumen-
tis Herodotus id ita esse demonstrat, adeo ut et regioni ipsi
fortasse fluminis nomen inditum sit. Quod autem amnis
hic olim Aegyptus vocatus sit, quem nunc Aegyptii pariter
reliquisque extra Aegyptum gentes Nilum appellant, Ho-
meri autoritas satis probaverit, qui Menelaum ad Aegypti
fluminis fauces classem constituisse commemorat. (6) Si
igitur singuli amnes, neque ii quidem magni, id praestant ut
in mare prolabentes, quum multum luti atque limi secum
ex superioribus locis ubi fontes eorum oriuntur trahant,
multum terrae sua alluvione regioni addant: certe neque de
Indorum regione mirandum est, quomodo factum sit, ut

ἔστι καὶ ἐκ τῶν ποταμῶν τὸ πεδίον ἔχει προσχειρισμέ-
νον. (7) Ἑρμόν μὲν γὰρ καὶ Καῦστρον καὶ Κάϊκόν τε
καὶ Μαίανδρον ἢ ὅσοι ἄλλοι ποταμοὶ τῆς Ἀσίας ἐς τήνδε
τὴν ἐντὸς θάλασσαν ἐκδιδοῦσιν οὐδὲ σύμπαντας ζυντε-
6 θέντας ἐνὶ τῶν Ἰνδῶν ποταμῶν ἄξιον συμβαλεῖν πλή-
θους ἕνεκα τοῦ ὕδατος, μὴ ὅτι τῷ Γάγγῃ τῷ μεγίστῳ,
ὅτω οὔτε τὸ Νεῖλου ὕδωρ τοῦ Αἰγυπτίου οὔτε δ' Ἴστρος
δ' κατὰ τὴν Εὐρώπῃν ῥέων ἄξιοι ζυμβαλεῖν, (8) ἀλλ'
οὐδὲ τῷ Ἰνδῷ ποταμῷ ἐκεῖνοί γε πάντες ζυμμιχθέντες
10 ἐς ἴσον ἔρχονται, ὃς μέγας τε εὐθύς ἀπὸ τῶν πηγῶν
ἀνίσχει καὶ πεντεκαίδεκα ποταμούς, πάντας τῶν Ἀσια-
τῶν μείζοντας, παραλαβὼν καὶ τῇ ἐπωνυμίᾳ κρατήσας
οὕτως ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν. Ταῦτά μοι ἐν τῷ πα-
ρόντι περὶ Ἰνδῶν τῆς χώρας λελέχθω· τὰ δὲ ἄλλα
15 ἀποκείσθω ἐς τὴν Ἰνδικὴν συγγραφὴν.

ΚΕΦ. Ζ'.

Τὸ δὲ ζεύγμα τὸ ἐπὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ ὅπως μὲν
ἐποιήθη Ἀλεξάνδρῳ οὔτε Ἀριστόβουλος οὔτε Πτολε-
μαῖος, οἷς μάλιστα ἐγὼ ἔπομαι, λέγουσιν· οὐδὲ αὐτὸς
ἔχω ἀτρεκῶς εἰκασίαι, πότερα πλοίοις ἐξέυχθη ὁ πόρος,
20 καθάπερ οὖν δ' Ἑλλησποντός τε πρὸς Ξέρξου καὶ δ'
Βόσπορος τε καὶ δ' Ἴστρος πρὸς Δαρείου, ἢ γέφυρα
κατὰ τοῦ ποταμοῦ διηνεκῆς ἐποιήθη αὐτῷ· δοκεῖ δὲ
ἔμοιγε πλοίοις μάλλον ζευγθῆναι· οὐ γὰρ ἂν δέξασθαι
γέφυραν τὸ βάθος τοῦ ὕδατος, οὐδ' ἂν ἐν τοσῶδε χρόνῳ
25 ἔργον οὕτως ἀτοπον ζυντελεσθῆναι. (2) Εἰ δὲ δὴ πλοίοις
ἐξέυχθη ὁ πόρος, πότερα ζυνδεθεῖσαι αἱ νῆες σχοίνοις
καὶ κατὰ στοιχόν ὀρμισθεῖσαι ἐς τὸ ζεύγμα ἀπήρκεσαν,
ὥς λέγει Ἡρόδοτος δ' Ἀλικαρνασεὺς ζευγθῆναι τὸν Ἑλ-
λῆσποντον, ἢ ὅτω τρόπῳ Ῥωμαίοις ἐπὶ τῷ Ἴστρῳ πο-
30 ταμῷ ζεύγμα ποιεῖται καὶ ἐπὶ τῷ Ῥήνῳ τῷ Κελτικῷ,
καὶ τὸν Εὐφράτῃ καὶ τὸν Τίγρητι, ὁσάκις κατέλαβεν
αὐτοὺς ἀνάγκη, ἐγεφύρωσαν, οὐδὲ τοῦτο ἔχω ζυμβα-
λεῖν. (3) Καίτοι γε ταχυτάτῃ ὥν ἐγὼ οἶδα Ῥωμαίοις
ἢ γεφύρωσις ἢ διὰ τῶν νεῶν γίνεσθαι, καὶ ταύτην ἐγὼ
35 ἀφηγήσομαι ἐν τῷ παρόντι, ὅτι λόγου ἄξια. Αἱ νῆες
αὐτοῖς κατὰ τοῦ ῥοῦ ἀφίενται ἀπὸ ζυνθήματος, οὐκ
ἐπ' εὐθύ, ἀλλὰ καθάπερ αἱ πρύμναι κρουόμεναι. Ταύ-
τας ὑποφέρει μὲν, οἷα εἰκός, ὁ ῥοῦς, ἀνέχει δὲ κελή-
τιον ἐπῆρες, ἔστ' ἂν καταστήσῃ ἐς τὸ τεταγμένον
40 χωρίον· καὶ ἐνταῦθα ἥδη καθίσταται πλέγματα ἐκ λύγου
πυραμοειδῆ πλήρη λίθων λογάδιον ἀπὸ πρῶρας ἐκά-
στης νεώς, τοῦ ἀνέχειν τὴν ναῦν πρὸς τὸν ῥοῦν. (4)
Ὅτε δὲ δὴ μία τις τῶν νεῶν ἄμα δὴ ἐσχέθη, καὶ ἄλ-
λων, ἀπὸ ταύτης διέχουσα ὅσον ζύμμετρον πρὸς ἰσθύν
45 τῶν ἐπιβαλλομένων, ἀντίπρωρος πρὸς τὸ βεῦμα ὀρμι-
ζεται καὶ ἀπ' ἀμφοῖν ξύλα τε ἐς εὐθὺ ὀξέως ἐπιβάλλ-
λεται καὶ σάνδες ἐγκάρσιαι ἐς τὸ ζυνδεῖν. Καὶ διὰ
πασῶν οὕτω τῶν νεῶν, ὅσαι ἱκαναὶ γεφυρωσάι τὸν πό-
ρον, χωρεῖ τὸ ἔργον. (5) Ἐκατέρωθεν δὲ τοῦ ζεύγμα-
τος κλίμακες προβάλλονται καταπηγνύμεναι, τοῦ ἀσφα-

magna ex parte campestris sit, et campos illos fluviorum
alluvione aggestos habeat. (7) Hermum enim et Caystrum
et Caicum ac Mæandrum reliquosque Asiæ fluvios qui in
mare interius feruntur, ne si omnes quidem conjunxeris,
digni sint qui uni Indorum flumini aquarum copia confe-
rantur : nedum Gangi maximo, cui neque Nili Ægyptii
fluenta, neque Ister per Europam fluens comparari possunt.
(8) Sed ne Indum quidem ii omnes si simul misceantur,
æquant, qui magnus statim ab ipsis fontibus erumpens,
et xv majoribus quam est quod libet ex illis Asiaticis flu-
minibus in se receptis, nomen suum perpetuo retinens in
mare contendit. Atque hæc quidem in præsentia de Indorum
regione dixisse sufficiat. Reliqua in historiam Indicam re-
jiciantur.

CAP. VII.

Quonam autem modo Alexander Indum amnem ponte
junxerit, neque Aristobulus neque Ptolemæus, quos ego
maxime secutus sum, scribunt. Neque ego certi aliquid
affirmare ausim, an navigiis pons junctus fuerit, quemad-
modum Hellespontus a Xerxe, et Bosphorus ac Ister a Dario :
an vero continuus pons flumini impositus fuerit. Mihi
certe probabilius videtur navibus junctum fuisse. Neque
enim pontem jaci pateretur amnis altitudo : neque adeo
brevi temporis spatio tam ingens opus perfici potuisset. (2)
At si omnino navigiis pons junctus fuit, an ea rudentibus col-
ligata atque ita in ordinem ducta ponti jungendo suffecerint,
ut Herodotus Halicarnassensis testatur Hellespontum ponte
stratum fuisse, an vero ea ratione qua Romani Istrum aut
Rhenum Celticum ponte jungunt, et per Euphratem ac Ti-
grim quoties necesse fuit pontem duxerunt, ne hoc quidem
ipsum compertum habeo. (3) Porro celerissima expeditissima-
que est Romanis, quod norim, struendum pontium in na-
vibus ratio : quam quidem ego, quod commemoratu digna
est, hic recensebo. Naves iis demittuntur lapsu fluminis
dato signo : non quidem recto et libero cursu, sed tanquam
puppibus inhibitis. Atque has quidem subducit, ut par est,
cursus fluminis : remigiorum vero impulsus retinet, donec
ad statum locum pervenerint. Atque ibi crates vimineas,
in pyramidis formam plexas, selectis ad id saxis oppletas, a
prora cujusque navis demittunt ut sistant eas contra fluminis
cursum ; (4) simul autem una navium ita firmata fuerit,
et alia juxta illam tanto spatio ab ea separata quantum ad
firmitatem insternendorum requiri videtur, pariter prora
obversa in fluminis cursum statuitur. Et in utrisque tigna
statim in directum injiciuntur, tabulaque transversæ qui-
bus tigna jungantur ac colliguntur. Ita deinceps per cete-
ras naves opus procedit, quantæ ad jungendum ponte
flumen sufficient. (5) Ad utrumque vero pontis latus
gradus in terram depacti adjiunguntur, quo tutior equis

λεστέραν τοῖς τε ἵπποις καὶ τοῖς ζεύγεσι τὴν ἔφοδον γίνεσθαι, καὶ ἅμα ὡς σύνδεσμος εἶναι τοῦ ζεύγματος· δι' ὀλίγου τε ξυντελεῖται ἅπαν καὶ ζῖν πολλῶν θορύβῳ, καὶ τὸ τεταγμένον ἐν τῷ δρωμένῳ ὁμῶς οὐκ ἄπεισιν· ὅς τε παρακελευσμοὶ ὡς τύχοιεν κατὰ ναῦν ἐκάστην καὶ αἱ ἐπιτιμήσεις τοῦ ἐκλιποῦς οὔτε τὴν κατάκουσιν τῶν παραγγέλμάτων οὔτε τὴν δεξιότητα τοῦ ἔργου ἀφαιροῦνται.

ΚΕΦ. Η'.

Ῥωμαίοις μὲν δὴ οὕτω ταῦτα ἐκ παλαιοῦ ἐπήσκη-
10 ται· Ἀλεξάνδρῳ δὲ ὅπως ἐξεύχθη ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ὅτι μὴδὲ οἱ συστρατεύσαντες αὐτῷ εἶπον. Ἀλλὰ μοι δοκεῖ ὡς ἐγγυτάτω τούτων ἐξεύχθαι, ἢ εἰ δὴ τινι ἄλλῃ μηχανῇ, ἐκείνῃ ἔχεν. (2) Ὡς δὲ διέβη πέραν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐνταῦθα αὐθιγε κατὰ
15 νόμον Ἀλεξάνδρος. Ἄρας δὲ ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ ἐς Τάξιλα ἀφίκετο, πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, τὴν μεγίστην τῶν μεταξὺ Ἰνδοῦ τε ποταμοῦ καὶ Ὑδάσπου. Καὶ ἐδέχετο αὐτὸν Ταξίλης ὁ ὑπαρχος τῆς πόλεως καὶ αὐτοὶ οἱ τῆδε Ἰνδοὶ φιλικῶς καὶ Ἀλεξάνδρος προστί-
20 θησιν αὐτοῖς χώραν τῆς ὁμόρου θῆς ἐδέοντο. (3) Ἦκον δὲ ἐνταῦθα παρ' αὐτὸν καὶ παρὰ Ἀβισάρου πρέσβεις τοῦ τῶν ὀρείων Ἰνδῶν βασιλέως ὃς τε ἀδελφὸς τοῦ Ἀβισάρου καὶ ἄλλοι ζῖν αὐτῷ οἱ δοκιμώτατοι, καὶ παρὰ Δοξάρους νομάρχου ἄλλοι, δῶρα φέροντες. Καὶ ἐνταῦθα αὐτὸν Ἀλεξάνδρος ἐν Ταξίλοις θύει δσα οἱ νόμος,
25 καὶ ἀγῶνα ποιεῖ γυμνικὸν τε καὶ ἵππικόν. Καὶ ἀποδείξας σατράπην τῶν ταύτῃ Ἰνδῶν Φίλιππον τὸν Μαχάτα φρουρὰν τε ἀπολείπει ἐν Ταξίλοις καὶ τοὺς ἀπομάχους τῶν στρατιωτῶν διὰ νόσον· αὐτὸς δὲ ἦγεν ὡς ἐπὶ
30 τὸν Ὑδάσπην ποταμόν.

4. Ἐπ' ἐκεῖνα γὰρ τοῦ Ὑδάσπου Πῶρος αὐτῷ εἶναι ἐξηγγέλλετο ζῖν τῇ στρατιᾷ πάσῃ, ἐγνωκῶς εἰργεῖν τοῦ πόρου αὐτὸν ἢ περὶ τὴν ἐπιτίθεσθαι. Ταῦτα ὡς ἔγνω Ἀλεξάνδρος, Κοῖνον μὲν τὸν Πολεμοκράτους πέμψας ὀπίσω
35 ἐπὶ τὸν Ἰνδὸν ποταμόν, τὰ πλοῖα δσα παρεσκεύαστο αὐτῷ ἐπὶ τοῦ πόρου τοῦ Ἰνδοῦ ξυντεμόντα κελεύει φέρειν ὡς ἐπὶ τὸν Ὑδάσπην ποταμόν. (5) Καὶ ξυνετμήθη τε τὰ πλοῖα καὶ ἐχομίσθη αὐτῷ, δσα μὲν βραχύτερα διχῇ διατμηθέντα, αἱ τριακόντοροι δὲ τριχῇ ἐτμήθησαν, καὶ
40 τὰ τμήματα ἐπὶ ζευγῶν διεκομίσθη ἔστε ἐπὶ τὴν ὄχθην τοῦ Ὑδάσπου· κακῆς ξυμπηχθὲν τὸ ναυτικὸν αὐθις δὴ ὁμοῦ ὥφην ἐν τῷ Ὑδάσπῃ. Αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν ζῖν δύναμιν ἔχων ἦκεν ἐς Ταξίλα καὶ πεντακισχιλίου τῶν Ἰνδῶν οὓς Ταξίλης τε καὶ οἱ ταύτῃ ὑπαρχοὶ ἦγον
45 ἦει ὡς ἐπὶ τὸν Ὑδάσπην ποταμόν.

jumentisque sit ingressus, et simul ut veluti vinculum sicut totius pontis. Brevi autem tempore totum opus perficitur et cum magno tumultu, nec tamen ordo et decorum abest. Adhortationes etiam per singulas naves, et objurgationes eorum qui segnius munus obeunt, nihil impediunt aut tollunt vel mandatorum auditionem vel operandi celeritatem.

CAP. VIII.

Atque hæc sunt, quæ Romanis jam olim usitata. Quoniam vero pacto Indus amnis ponte junctus fuerit, mihi non constat. Neque enim qui cum Alexandro militarunt, ullam ejus mentionem fecerunt. Putarim tamen eos proxime ad hanc rationem accessisse. Si vero alia quapiam arte usi fuerint, illa valeat. (2) Transmisso itaque Indo Alexander rursus diis patrio more sacrum facit. Atque inde profectus, ad Taxila, urbem populosam atque opulentam pervenit. Est enim hæc omnium quæ inter Indum et Hydaspem sunt oppidorum maxima. Taxiles urbis præses, qui in ea urbe erant Indi amice cum exceperunt: Alexander iis tantum finitimæ regionis quantum petierunt adjecit. (3) Eo loci legati ad Alexandrum ab Abisaro montanorum Indorum rege cum ipsius Abisari fratre, aliis aliquot primoribus comitato, venerunt, nonnulli etiam a Doxareo præside, dona adherentes. Taxilis Alexander rursus sacrificia consueta peragit, ludos gymnicos et equestres facit. Et Philippo Machatæ filio præside illius regionis constituto, præsidioque Taxilis imposito, milites valetudinis causa bello inutiles ibi reliquit. Ipse Hydaspem amnem versus movit.

4. Porum enim ultra Hydaspem cum omni exercitu consedissee nuntiabatur, eo animo ut aut Alexandrum transitu amnis prohiberet, aut transgressum adoriretur. Quibus cognitis Alexander Cœnum Polemocratis F. retro ad Indum amnem mittit, utque navigiis quæ ad trajiciendum Indum præpararat dissectis, ad Hydaspem fluvium ea transferat jubet. (5) Navigia itaque dissecta allata sunt, brevioribus quidem in duas, quæ vero triginta remis instructa erant, in tres partes dissectis: segmenta curribus in ripam Hydaspis transvecta sunt. Ibi que navigiis rursus compactis atque in amnem subductis, ipse assumptis copiis et quibuscum Taxila venerat quinque Indorum millibus, quos Taxiles ejusque regionis præsides ducebant, ad Hydaspem fluvium contendit.

ΚΕΦ. Θ.

Καὶ Ἀλέξανδρός τε κατεστρατοπέδευσεν ἐπὶ τῇ ὄχθῃ τοῦ Ὑδάσπου, καὶ Πῶρος κατὰ τὴν ἀντιπέραν ὄχθην ὤρθη ξὺν πάσῃ τῇ στρατιᾷ καὶ τῶν ἐλεφάντων τῶ στίφει. Ταύτῃ μὲν δὴ ἡ κατεστρατοπεδευκότεα εἶδεν
 5 Ἀλέξανδρον αὐτὸς μένων ἐφύλαττε τὸν πόρον, ὅσα δὲ ἄλλα τοῦ ποταμοῦ εὐπορώτερα, ἐπὶ ταῦτα φρουρὰς διαπέμψας καὶ ἡγεμόνας ἐπιστήσας ἐκάστοις εἵργειν ἐπενόει ἀπὸ τοῦ πόρου τοὺς Μακεδόνας. (2) Ταῦτα δὲ ὁρῶντι Ἀλέξανδρον κινήτεια καὶ αὐτῷ ἐδόκει ἡ στρατιὰ
 10 πολλαχῇ, ὥς τὸν Πῶρον ἀμφίβολον γίνεσθαι. Διελὼν δὲ ἐς πολλὰ τὸν στρατόν, τοὺς μὲν αὐτὸς ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ ἤγε τῆς χώρας, τὰ μὲν πορθῶν ὅσα πολέμια, τὰ δὲ σκοπῶν ὅπῃ εὐπορώτερος αὐτῷ ὁ ποταμὸς φραίνεται, τοὺς δὲ τῶν ἡγεμόνων ἄλλοις καὶ ἄλλοις ἐπιτάξας καὶ
 15 αὐτοὺς πολλαχῇ ῥιπέεμπε. (3) Σίτος δὲ αὐτῷ πάντοθεν ἐκ τῆς ἐπὶ ταῦτο τοῦ Ὑδάσπου χώρας ἐς τὸ στρατώ-
 πεδον ἔννεκορμαίετο, ὥς δῆλον εἶναι τῷ Πῶρῳ ὅτι ἐγνω-
 κίως εἴη προσλιπαρεῖν τῇ ὄχθῃ, ἔσται τὸ ὕδωρ τοῦ πο-
 20 ταμοῦ μείον γενόμενον τοῦ χειμῶνος πολλαχῇ παρα-
 δοῦναι οἱ τὸν πόρον· τὰ τε πλοῖα αὐτῷ ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ παραπλέοντα καὶ αἱ διφθέραι τῆς κάρφης ἐμπιπλάμεναι καὶ ἡ ὄχθη πλήρης πᾶσα φαινομένη τῇ μὲν ἱππέων, τῇ δὲ πεζῶν, οὐκ εἴα ἤρμεῖν τὸν Πῶρον, οὐδὲ ἔν τι ἐπιλεξάμενον ἐς φυλακὴν ζύμφορον, ἐς τοῦτο ἐκ πάν-
 25 των παρασκευάζεσθαι. (4) Ἄλλως τε ἐν μὲν τῷ τότε οἱ ποταμοὶ πάντες οἱ Ἰνδοικοὶ πολλοὺ τε ὕδατος καὶ θολε-
 ροῦ ἔρρεον καὶ ὀξέως τοῦ βεύματος· ἦν γὰρ ὥρα ἔτους ἥ μετὰ τροπὰς μάλιστα ἐν θέρει τρέπεται ὁ ἥλιος· ταύτῃ δὲ τῇ ὥρᾳ ὕδατα τε ἐξ οὐρανοῦ ἀθρόα τε καταφέρεται
 30 ἐς τὴν γῆν τὴν Ἰνδικήν, καὶ αἱ χιόνες αἱ τοῦ Καυκά-
 σου, ἐνθεν περ τῶν πολλῶν ποταμῶν αἱ πηγαὶ εἰσι, κα-
 τατηκόμεναι αὐξοῦσιν αὐτοῖς τὸ ὕδωρ ἐπὶ μέγα· χει-
 μῶνος δὲ ἐμπαλιν ἰσχουσιν, ὀλίγοι τε γίνονται καὶ καθαροὶ ἰδεῖν καὶ ἔστιν ὅπου περάσιμοι, πλήν γε δὴ
 85 τοῦ Ἰνδοῦ καὶ Ἀγγίου, καὶ τυχὸν καὶ ἄλλου του· ἄλλ' ὁ γ' Ὑδάσπης περατὸς γίνεται.

ΚΕΦ. Ι'.

Ταύτην οὖν τὴν ὥραν τοῦ ἔτους προσμένειν ἐς τὸ φανε-
 ρὸν ἔφασκεν, εἰ ἐν τῷ τότε εἰργοίτο· ὁ δὲ οὐδὲν μείον ἐφειδρεύον ἔμενε, εἴ πῃ λάθοι ὑφαρπάσας ὀξέως τὸν
 40 πόρον. Ἢ μὲν δὴ αὐτὸς Πῶρος κατεστρατοπεδεύκει πρὸς τῇ ὄχθῃ τοῦ Ὑδάσπου, ἔγνων ἀδύνατος ὢν περᾶσαι ὑπὸ πλῆθους τε τῶν ἐλεφάντων καὶ ὅτι πολλὴ στρατιὰ καὶ αὕτη τεταγμένη τε καὶ ἀκριβῶς ὀπλισμένη ἐκβαίνου-
 σιν αὐτοῖς ἐπιθῆσεσθαι ἔμελλεν· (2) οἱ τε ἵπποι οὐκ
 45 ἂν ἐδόχουν αὐτῷ ἐβελῆσαι οὐδὲ ἐπιβῆναι τῆς ὄχθης τῆς πέραν, προσκειμένων σφίσιν εὐθὺς τῶν ἐλεφάντων καὶ τῇ τε ὄψει αἶμα καὶ τῇ φωνῇ φοβούντων, οὐδ' ἂν ἔτι πρό-
 σθεν μέναι ἐπὶ τῶν διφθερῶν κατὰ τὸν πόρον, ἀλλ' ἐκ-

CAP. IX.

Atque Alexander ad ejus ripam castra locavit, Porus in ad-
 versa ripa cum omni exercitu conspiciebatur, elephantis sti-
 patus. Qui quidem qua parte Alexandrum castra posuisse videbat, ipsemet transitum tuebatur : ad reliquas vero flu-
 minis partes qua facilius transiri posse videbatur, praesidia mittebat, ducesque singulis praeficiebat, qui Macedones trans-
 itu fluminis prohiberent. (2) Haec animadvertens Alexander sibi quoque exercitum in varias partes mittendum esse statuit, ut Pori consilia turbaret dubiaque redderet. Diviso itaque in multas partes exercitu, alios ipse alio atque alio duxit, partim quaecunque hostilia erant vastans, partim contemplans qua commodius transmitti flumen posset : alios vero aliis atque aliis ducibus attributos et ipsos in varias partes dimisit. (3) Multum praeterea frumenti ex omni regione cis Hydaspem sita in castra convehabatur, ut Poro fides fieret Alexandrum ibi ad ripam haesurum, donec aqua fluminis per hiemem subsidente facultas ei diversis parti-
 bus transeundi fieret. Navigia etiam in aliam atque aliam partem ducta, et pelles tentoriorum stramentis repletae, totaque ripa equitatu pariter ac peditatu obsessa anxium atque sollicitum Porum tenebant, neque, siquid consilii quod ad ripae custodiam expediret cepisset, id omnino exsequi sinebant. (4) Accedebat huc quod eo tempore omnes Indiae fluvii multam eamque turbulentam aquam trahebant et rapido cursu ferebantur. Erat enim per id anni tempus solstitium aestivum. Quo quidem tempore creberrimi imbres e caelo in Indorum regionem ruunt, et Caucasi nivibus, quo in monte multi fluviorum fontes oriuntur, aestu solutis amnes summopere augentur. Hieme vero rursum decrescunt amnes et minores purioresque fiunt, ac nonnullis in partibus vado transiri possunt, excepto Indo et Gange, et fortassis alio aliquo. Hydaspes certe vado transiri potest.

CAP. X.

Hoç itaque anni tempus expectaturum se Alexander vulgaverat, si tum temporis transitu prohiberetur. Nihilominus tamen insidias locabat, ea spe ut alicubi clam hostibus celeriter flumen transmitteret. Quumque ea quidem parte qua Porus castra posuerat ad ripam Hydaspis transiri posse diffideret, cum ob multitudinem elephantorum, tum quod ingens exercitus bene ad pugnam instructus optime-
 que armatus in suas copias flumen egredientes impetum facturum esset : (2) praeterea existimabat se equos difficulter in ulteriorem ripam perducturum elephantis occurrentibus, qui ipso aspectu et clamore equis terrorem incusuri essent ; sed neque etiam antequam in ulteriorem ripam venirent, in ipso trajectu mansuros in pellibus, verum

πηδᾶν γὰρ ἐς τὸ ὕδωρ ἀφορῶντες πέραν τοὺς ἐλέφαντας
καὶ ἔκφρονες γιγνόμενοι. Κλέψαι οὖν ἐπενόει τὴν διά-
βασιν ὧδε πράττων. (3) Νύκτωρ παραγαγὼν ἄλλη καὶ
ἄλλη τῆς ὄχθης τοὺς πολλοὺς τῶν ἱππέων βοήν τε ἐπολεῖ
5 Καὶ ἡλαλᾶζέτο τῷ Ἐνυαλίῳ, καὶ τᾶλλα ὅσα ἐπὶ δια-
βάσει συσκευαζομένων θόρυβος παντοδαπὸς ἐγίγνετο.
Καὶ ὁ Πῶρος τὴν ἀντιπαρφεῖ πρὸς τὴν βοήν ἐπάγων τοὺς
ἐλέφαντας καὶ Ἀλέξανδρος ἐς ἔθρος αὐτὸν τῆς ἀντιπα-
ρωγῆς καθίστη. (4) Ὡς δὲ ἐπὶ πολὺ τοῦτο ἐγίγνετο καὶ
10 βοή μόνον καὶ ἀλαλαγμὸς ἦν, οὐκέτι ὁ Πῶρος μετε-
κινεῖτο πρὸς τὰς ἐκδρομάς τῶν ἱππέων, ἀλλ' ἐκείνων
γὰρ γνοὺς τὸν φόβον κατὰ χώραν ἐπὶ στρατοπέδου
ἔμενε· σκοποὶ δὲ αὐτῷ πολλοῦ τῆς ὄχθης καθεστῆ-
κεσαν. Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ἐξείργαστο αὐτῷ ἄφρονος τὸ
15 τοῦ Πῶρου εἰς τὰς νυκτερινὰς ἐπιχειρήσεις μηχανᾶται
τι τοιόνδε.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Ἄκρα ἦν ἀνέχουσα τῆς ὄχθης τοῦ Ὑδάσπου, ἵνα
ἐπέκκαμπεν ὁ ποταμὸς λόγου ἀξίως, αὕτη τε δασεῖα
εἶδει παντοίῳ δένδρων καὶ κατ' αὐτὴν νῆσος ἐν τῇ πο-
20 ταμῷ ὑλώδης τε καὶ ἀστιβῆς ὑπ' ἔρημίας. Ταύτην κα-
ταμαθὼν τὴν νῆσον καταντικρὺ τῆς ἄκρας, ἀμφοτέρα
ὑλώδη τὰ χωρία καὶ οἷα κρύψαι τῆς διαβάσεως τὴν ἐπι-
χειρήσιν, ταύτη ἐγὼ διαβιβάζειν τὸν στρατόν. (2) Ἀπει-
γε δὲ ἦ τε ἄκρα καὶ ἡ νῆσος τοῦ μεγάλου στρατοπέδου
25 ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν σταδίου. Παρὰ πᾶσαν δὲ τὴν
ὄχθην φυλακαὶ τε αὐτῷ καθεστηκυῖαι ἦσαν, διαλείπου-
σαι ὅσον ζύμμετρον ἐς τὸ ξυνορᾶν τε ἀλλήλους καὶ κα-
τακούειν εὐπετῶς ὅπῃθεν τι παραγγέλλοιτο, καὶ παντα-
χόθεν βοαί τε νύκτωρ ἐπὶ πολλὰς νύκτας ἐγίγνοντο καὶ
30 πυρὰ ἐκαίετο.

3. Ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ ἐπιχειρεῖν τῷ πόρῳ, κατὰ μὲν
τὸ στρατόπεδον φανερώς αὐτῷ τὰ τῆς διαβάσεως παρε-
σκευάζετο· καὶ Κράτερος ὑπολέλειπτο ἐπὶ στρατοπέδου
τὴν τε αὐτοῦ ἔχων ἱππαρχίαν καὶ τοὺς ἐξ Ἀραχῳτῶν
35 καὶ Παραπαμισαδῶν ἱππέας καὶ τῆς φάλαγγος τῶν
Μακεδόνων τὴν τε Ἀλκείου καὶ τὴν Πολυσπέρχοντος
τάξιν καὶ τοὺς νομάρχας τῶν ἐπὶ τάδε Ἴνδων καὶ τοὺς
ἄμια τούτοις τοὺς πενταχιλίους. (4) Παραγγέλλετο
δὲ Κράτερι μὴ πρὶν διαβαίνειν τὸν πόρον πρὶν ἀπαλ-
40 λαγῆναι Πῶρον ζῶν τῇ δυνάμει ὡς ἐπὶ σφᾶς ἢ φεύγοντα
μαθεῖν, αὐτοὺς δὲ νικῶντας ἦν δὲ μέρος μὲν τι τῆς
στρατιᾶς ἀναλαθὼν Πῶρος ἐπ' ἐμέ· ἄγῃ, μέρος δὲ τι
ὑπολειφθῇ αὐτῷ ἐπὶ στρατοπέδου καὶ ἐλέφαντες, οὐ δὲ
δὴ καὶ ὡς μένειν κατὰ χώραν· εἰ δὲ τοὺς ἐλέφαντας
45 ζύμπαντας ἄμια οἱ ἀγεῖ Πῶρος ἐπ' ἐμέ, τῆς δὲ ἄλλης
στρατιᾶς ὑπολείποιτό τι ἐπὶ στρατοπέδου, οὐ δὲ δια-
βαίνειν σπουδῇ· οἱ γὰρ ἐλέφαντες μόνον, ἔφη, ἄποροί
εἰσι πρὸς τοὺς ἐκβαίνοντας ἱπποὺς· ἡ δὲ ἄλλη στρατιὰ
εὐπορος.

statim atque elephantos in adversa ripa positos conspexis-
sent, attonitos in aquam desaltaturos esse suspicabatur.
Furtivo itaque transitu utendum sibi esse ratus, ita rem
instituit. (3) Noctu equitibus plerisque ad diversas ripas
partes adductis, clamorem et classico cani jubebat ceterum-
que, qui in transitu parando fieri solet, varium excitabat
tumultum. Porus contra ad eam partem qua clamor ede-
batur elephantos adducebat, eumque Alexander in consue-
tudinem copias ita contra educendi paulatim conferebat.
(4) Quumque multo tempore hoc fieret, neque aliud præter
clamores ederetur, Porus ad equitum incursiones moveri
destitit, sed vanum illorum terrorem esse intelligens eo loci
ubi castra fixerat mansit, speculatoribus per varia ripæ loca
dispositis. Alexander ut jam Poro metum nocturnarum ex-
cursionum exemerat, hujusmodi quid molitur.

CAP. XI.

Rupes erat ad ripam Hydaspis sita, ea parte qua amnis
sese magnopere flectit, arboribus varii generis perfrequens.
E regione rupis insula in medio amne erat sylvestra atque ob
solitudinem inaccessa, quam quum animadvertisset ex ad-
verso rupis, et utraque loca silvestria, quæque Macedonas
transitum tentantes occulere possent; hac parte exercitum
transmittere statuit. (2) Distabat ea rupes atque insula a
magnis castris cl. stadiis. Porro per omnem ripam custodiæ
dispositæ erant, tanto inter se spatio distinctæ, ut alii alios
cernere facillique mandata excipere possent. Clamores etiam
noctu variis ex locis, idque multis noctibus edi ignesque ex-
citari jubet.

3. Ubi vero amnem transiri statuit, in castris aperte ad
trajiciendum apparatus fiebat. Craterus apud castra relin-
quebatur, cui ad suam equitum præfecturam Arachoti etiam
et Parapamisadæ equites adjungebantur, præterea Macedo-
num phalanx, et Alcetæ ac Polysperchontis agmen, et cite-
rioris Indiæ præsides et cum illis quinque Indorum millia.
(4) Imperatum autem erat Cratero, ne prius amnem transi-
ret quam Porus cum exercitu e castris suis egressus contra
Alexandri copias ferretur, aut intellexisset eum in fugam
versum, se autem victores esse. Si vero Porus parte exerci-
tus sumpta in me contendat, partemque aliam cum ele-
phantis apud castra relinquat: tu quidem etiam sic tuo loco
te contine. At si omnes elephantos adversus me ducat, re-
liquo exercitu apud castra relicto, tu celeriter amnem transi-
mitte; soli enim, inquit, elephantis equis difficilem transi-
tum efficiunt, reliquus autem exercitus facile transmittitur.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Ταῦτα μὲν Κρατέρῳ ἐνετέλλετο. Ἐν μέσῳ δὲ τῆς νή-
σου τε καὶ τοῦ μεγάλου στρατοπέδου, ἵνα αὐτῷ Κρά-
τερος ὑπολέλειπτο, Μελέαγρός τε καὶ Ἀτταλος καὶ
Γοργίας ξυν τοῖς μισθοφόροις ἵππευσί τε καὶ πεζοῖς ἐτε-
τάχατο· καὶ τούτοις διαβαίνειν παρηγγέλλετο κατὰ μέ-
ρος, διελόντας τὸν στρατὸν, ὅποτε ξυνεχομένους ἦδη ἐν
τῇ μάχῃ τοὺς Ἰνδοὺς ἴδοιεν.

2. Αὐτὸς δὲ ἐπιλεξάμενος τῶν τε ἐταίρων τὸ ἀγῆ-
μα καὶ τὴν Ἡφαιστίωνος ἵππαρχίαν καὶ τὴν Περδίκ-
κου τε καὶ Δημητρίου καὶ τοὺς ἐκ Βάκτρων καὶ Σο-
γδιανῶν καὶ τοὺς Σκύθας ἱππέας καὶ Ἀάας τοὺς ἱπποτο-
ξότας καὶ τῆς φάλαγγος τοὺς τε ὑπασπιστάς καὶ τὴν
Κλείτου τε καὶ Κοῖνου τάξιν καὶ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς
Ἀγριᾶνας, ἦγεν ἀφανῶς, πολὺ τι ἀπέχων τῆς ὁχθῆς,
τοῦ μὴ καταφανῆς εἶναι ἀγῶν ἐπὶ τὴν νῆσον καὶ τὴν
ἄκραν ἔνθεν διαβαίνειν αὐτῷ ἦν ἐγνωσμένον. (3) Καὶ
ἐνταῦθα ἐπληροῦντο τῆς νυκτὸς αἱ διφθεραὶ τῆς κάρφης,
ἐκ πολλοῦ ἤδη παρενηνεγμέναι, καὶ κατεβράπτοντο ἐς
ἀκρίθειαν· ὕδωρ τε ἐξ οὐρανοῦ τῆς νυκτὸς λάβρον ἐπι-
γίνεται. Ταύτῃ καὶ μᾶλλον τι ἢ παρασκευὴ τε αὐτῷ καὶ
ἡ ἐπιχειρήσις ἢ ἐς τὴν διάβασιν οὐ φανερά κατέστη τῷ
κύπῳ τῷ ἀπὸ τῶν ὀπλῶν καὶ τῷ θορύβῳ τῷ ἀπὸ τῶν
παραγγελεμάτων τῶν τε βροντῶν καὶ τοῦ ὄμβρου ἀντι-
παταγούντων. (4) Καὶ τῶν πλοίων δὲ τὰ πολλὰ αὐτῷ
ξυντεταγμένα παρεκεκόμεστο ἐς τὸν χώρον τοῦτον καὶ
ἀφανῶς αὖθις ξυμπεπηγμένα ἐν τῇ ὕλῃ ἐκρύπτετο, τὰ
τε ἄλλα καὶ αἱ τριακόντοροι. Ὑπὸ δὲ τὴν ἔω δὲ ἄνεμος
καὶ ὁ ὄμβρος κεκοίμητο. Καὶ ἡ μὲν ἄλλη στρατιὰ αὐτῷ
ἢ ἱππικῇ τῶν διφθερῶν ἐπιθεῖσα καὶ ὄσους τῶν πεζῶν
τὰ πλεία ἐδέχετο ἐπέρα κατὰ τὴν νῆσον, ὥς μὴ πρό-
σθεν ὀρθεῖεν πρὸς τῶν σκοπῶν τῶν ἐκ Πόρου καθεστη-
κότων πρὶν παραλλάξαντας τὴν νῆσον ὀλίγον ἔτι ἀπέ-
χειν τῆς ὁχθῆς.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Αὐτὸς δὲ ἐπιθὰς τριακοντόρου ἐπέρα καὶ ἄμα αὐτῷ
Πτολεμαῖός τε καὶ Περδίκκας καὶ Λυσίμαχος οἱ σωμα-
τορῦλακες καὶ Σέλευκος τῶν ἐταίρων, ὁ βασιλεύσας
ὑστερον, καὶ τῶν ὑπασπιστῶν οἱ ἡμίσεες· τοὺς δὲ ἄλ-
λους ὑπασπιστάς ἄλλαι τριακόντοροι ἔφερον. Ὡς δὲ τὴν
νῆσον παρήλλαξεν ἡ στρατιὰ, φανερώς ἤδη ἐπεῖχον τῇ
ὁχθῇ· καὶ οἱ σκοποὶ κατιδόντες αὐτῶν τὴν δρμὴν ὥς ἐκά-
στοις τάχους οἱ ἵπποι εἶχον ἤλαυνον ὥς ἐπὶ τὸν Πῶρον.
(2) Ἐν τούτῳ δὲ Ἀλέξανδρος πρῶτος αὐτοὺς ἐκθάς καὶ τοὺς
ἀπὸ τῶν ἄλλων τριακοντῶρων ἀναλαβὼν ξυνέταττε τοὺς
ἀεὶ ἐκβαίνοντας τῶν ἱππέων· οἱ γὰρ ἱππεῖς πρῶτοι ἐτε-
τάχατο αὐτῷ ἐκβαίνειν· καὶ τούτους ἀγῶν προΐει ἐν
τάξει. Ἐλαθε δὲ οὐκ ἐς βέβαιον χωρίον ἐκθάς ἀγνοία
τῶν τόπων, ἀλλὰ ἐς νῆσον γὰρ καὶ αὐτὴν μὲν μεγάλην, ἣ
δὴ καὶ μᾶλλον νῆσος οὖσα ἔλαθεν, οὐ πολλῷ δὲ ὕδατι

CAP. XII.

Atque hæc quidem Cratero mandata sunt. Medio autem
loco inter insulam et magna castra, apud quæ Craterum
reliquerat, Meleagrum atque Attalum et Gorgiam cum mer-
cenariis equitibus ac peditibus statuit : mandatis additis,
ut diviso in partes exercitu, quum Indos pugnae implicitos
cernerent, etiam ipsi trajicerent.

2. Ipse delecto amicorum agemate et equitatu Hephaes-
tionis, Perdiccae et Demetrii, Bactrianis etiam et Sogdianis
et Scythiis equitibus et Daarum equestribus sagittariis, ex
phalange vero sumptis scutatis, Clitique ac Corni copiis et
sagittariis atque Agrianis, remotius nonnihil a ripa, ne ab
hostibus cerneretur ad rupem atque insulam, qua trajicere
statuerat, sese conferens, exercitum duxit. (3) Tum per
noctem pelles jam multo ante eo allatae stramentis imple-
ntur, accurateque consuuntur. Largus etiam imber ea nocte
e caelo fusus effecit, ut apparatus qui ad trajiciendum siebat
eo minus sentiretur, quum et tonitruorum et imbrium so-
nus strepitum armorum et clamores imperantium ducum
interciperet. (4) Pleraque etiam navigia dissecta ad eum
locum advecta et clam compacta in sylvâ occultabantur,
tum reliqua tum naves triginta remorum. Sub lucem itaque
vento pariter atque imbre sedato, equitatus ac peditatus,
quantum aut pelles aut navigia ferre poterant, juxta insu-
lam trajiciebat ita ut non prius a speculatoribus quos Porus
ad ripam statuerat conspecti sint, quam præterita insula
jam non procul ab ripa abessent.

CAP. XIII.

Ipse conscensa nave xxx remorum trajiciebat, unaque
cum eo Ptolemæus et Perdiccas ac Lysimachus corporis
custodes, ex amicis etiam Seleucus cui postea regnare con-
tiguit, et scutorum dimidia pars; reliquos scutatos aliæ na-
ves triginta remorum vehebant. Simulac vero exercitus in-
sulam prætergressus est conspiciente jam hoste in ripam
contendebat. Speculatores itaque cognito Macedonum ad-
ventu, quanta maxima celeritate potuerunt equis ad Porum
contendunt. (2) Interea Alexander qui primus in terram
excenderat, eos qui aliis navibus xxx remorum trajiciebant
assumpsit, et subinde escendentes equites in ordinem redi-
gebat. Equites enim primi omnium escendere jussi erant.
Hos ducens acie instructa processit. Ceterum ignorance
locorum in locum parum firmum descendit. In aliam enim
insulam eamque amplam incidit, unde eo minus insula esse

πρὸς τοῦ ποταμοῦ ἀποτεμνομένην ἀπὸ τῆς ἄλλης γῆς.
 (3) Καὶ ἄμα ἠυξήκει τὸ ὕδωρ ὁ ὄμβρος λάβρος τε καὶ
 ἐπὶ πολὺ τῆς νυκτὸς κατασχών, ὥστε οὐκ ἐξεύρισκον
 αὐτῶ οἱ ἵππεῖς τὸν πόρον, καὶ δέος ἦν αὐθις ἄλλου δεῖ-
 5 σαι αὐτῶ ἐπὶ τῇ διαβάσει ἰσού τῶ πρώτῳ πόνου. Ὡς
 δὲ ἐξευρέθη ποτὲ ὁ πόρος, ἤγαγον αὐτὸν χαλεπῶς ἦν
 γὰρ τῶν μὲν πεζῶν ὑπὲρ τοὺς μαστούς τὸ ὕδωρ ἵνα περ
 τὸ βαθύτατον αὐτοῦ· τῶν δὲ ἵππων ὅσον τὰς κεφαλὰς
 ὑπερίσχειν τοῦ ποταμοῦ. (4) Ὡς δὲ καὶ τοῦτο ἐπερᾶτο
 10 αὐτῶ τὸ ὕδωρ, ἐπὶ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας παρήγαγε τό τε
 ἄγλημα τῶν ἵππέων καὶ τῶν ἄλλων ἵππαρχῶν τοὺς
 κρατίστους ἐπιλεξάμενος· τοὺς δὲ ἱπποτοξότας τῆς πά-
 σης ἵππου προέταξε· τῶν δὲ πεζῶν πρώτους μὲν τοὺς
 ὑπασπιστάς τοὺς βασιλικούς, ὧν ἡγεῖτο Σέλευκος, ἐπέ-
 15 ταξε τῇ ἵππῳ· ἐπὶ δὲ τούτοις τὸ ἄγλημα τὸ βασιλικόν·
 ἐχομένους δὲ τούτων τοὺς ἄλλους ὑπασπιστάς, ὡς ἐκασ-
 τοῖς αἱ ἡγεμονίαι ἐν τῷ τότε ξυνέβαινον· κατὰ δὲ τὰ
 ἄκρα τῆς φάλαγγος οἱ τοξόται αὐτῶ καὶ οἱ Ἀγριᾶνες
 καὶ οἱ ἀκοντισταὶ ἐκατέρωθεν ἐπέστησαν.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

20 Οὕτως ἐκτάξας τὸν μὲν πεζὸν στρατὸν ἐν κόσμῳ βά-
 δην ἐπεσθαι ἐκέλευσεν, οὐ πολὺ ἀποδόντας τῶν ἐξακισ-
 χιλίων· αὐτὸς δέ, ὅτι κρατεῖν ἐδόκει τῇ ἵππῳ, τοὺς
 ἱππείας μόνους ἀναλαβὼν σπουδῇ ἡγεῖτο, ὄντας ἐς πεν-
 τακισχιλίους. Ταύρωνι δὲ τῷ τοξάρχῃ προσέταξε τοὺς
 25 τοξότας ἐπάγειν τῇ ἵππῳ καὶ αὐτοὺς σπουδῇ. (2) Γνώ-
 μην δὲ πεποίητο, ὡς εἰ μὲν προσμῖξειαν αὐτῶ οἱ ἀμφὶ
 τὸν Πύρρον ζῦν τῇ δυνάμει ἀπάσῃ, ἢ κρατήσιν αὐτῶν
 οὐ χαλεπῶς τῇ ἵππῳ προσδάλων ἢ ἀπομαχέσθαι γε
 ἔσται τοὺς πεζοὺς ἐν τῷ ἔργῳ ἐπιγενέσθαι· εἰ δὲ πρὸς
 30 τὴν τὸλμαν τῆς διαβάσεως ἀποπον γενομένην οἱ Ἴνδοι
 ἐκπλαγέντες φεύγουν, οὐ πόρῳθεν ἔξεσθαι αὐτῶν κατὰ
 τὴν φυγὴν, ὡς πλείονα ἐν τῇ ἀποχωρήσει τὸν φόνον γε-
 νόμενον ὀλίγον ἐτι ὑπολείπεσθαι αὐτῶ τὸ ἔργον.

3. Ἀριστόβουλος δὲ τὸν Πύρρου παῖδα λέγει φθάσαι
 35 ἀφικόμενον σὺν ἄρμασιν ὡς ἐξήκοντα πρὶν τὸ ὕστερον
 ἐκ τῆς νήσου τῆς μακρᾶς περᾶσαι Ἀλέξανδρον· καὶ
 τοῦτον δυνήθηνα ἂν εἶρξαι Ἀλέξανδρον τῆς διαβάσεως,
 χαλεπῶς καὶ μηδενὸς εἰργόντος περαιωθέντα, εἴπερ οὖν
 καταπηδήσαντες οἱ Ἴνδοι ἐκ τῶν ἁρμάτων προσέκειντο
 40 τοῖς πρώτοις τῶν ἐκβαίνοντων· ἀλλὰ παραλλάξει γὰρ
 ζῦν τοῖς ἁρμασὶ καὶ ἀκίνδυνον ποιῆσαι Ἀλέξανδρῳ τὴν
 διάβασιν· καὶ ἐπὶ τούτοις ἀφείναι Ἀλέξανδρον τοὺς ἱπ-
 ποτοξότας, καὶ τραπῆναι αὐτοὺς οὐ χαλεπῶς, πληγὰς
 λαμβάνοντας. (4) Οἱ δὲ καὶ μάχην λέγουσιν ἐν τῇ ἐκ-
 45 βάσει γενέσθαι τῶν Ἰνδῶν τῶν ζῦν τῶν παιδῶ τῷ Πύρρῳ
 ἀφικμένῳ πρὸς Ἀλέξανδρον τε καὶ τοὺς ζῦν αὐτῶ ἱπ-
 πείας. Καὶ γὰρ καὶ ἀφικέσθαι ζῦν μεῖζονι δυνάμει τὸν
 Πύρρου παῖδα, καὶ αὐτὸν τε Ἀλέξανδρον τρωθῆναι πρὸς
 αὐτοῦ καὶ τὸν ἵππον αὐτοῦ ἀποθανεῖν τὸν Βουκεφάλαν,
 φίλτατον Ἀλέξανδρῳ ὄντα τὸν ἵππον, καὶ τοῦτον τρω-

videbatur, quam aqua exiguo spatio a terra sejungebat. (3)
 Accedebat huc quod imber largus et in multam noctem du-
 rans aquam auxerat, ita ut equites vadum reperire non pos-
 sent, metuerentque ne hic trajectus tantum ipsis negotii
 quantum prior facesseret. Tandem reperto vado, aegre per
 eum transitum est. Aqua enim ubi altissima erat peditum
 pectora, equorum cervices aquabat. (4) Postquam vero
 haec quoque aqua trajecta erat, agema equitum et reliqua-
 rum turmarum optimos quosque selectos, ad dextrum cornu
 traduxit, sagittarios vero equites universo equitui praeпо-
 suit. Peditum autem primos scutatos regios, quos ducebat
 Seleucus, equitui adjunxit; proxime his agema regium;
 exinde reliquos scutatos, prout singulis praefecturae conti-
 gerant. Ab utroque phalangis latere sagittarios atque Agria-
 nos et jaculatores constituit.

CAP. XIV.

Acie ita instructa, peditatum sex circiter millium ordine
 et sensim sequi jubet. Ipse quum equitatu superior futurus
 videretur, equitibus, quinquies fere mille, assumtis celeriter
 contendit, Taurone sagittariorum praefecto sagittarios ad
 equitatum festinanter adducere jussu. (2) Ita vero secum sta-
 tuebat, si Porus cum universo exercitu eum adoriretur,
 se vel facile cum equitatu irruentem superiorem fore, vel
 certe tantisper dum peditatus accederet hostilem impetum
 moraturum; sin vero Indi improviso transitu percussis sese
 in fugam verterent, non procul ab ipsis in fuga abfuturum,
 et quo major inter fugiendum caedes edita esset, tanto mi-
 nus negotii sibi reliquum futurum.

3. Aristobulus autem auctor est Pori filium cum xl cur-
 ribus venisse, priusquam ultimum ex longa illa insula
 Alexander exercitum transmisisset. Atque hunc quidem
 Alexandrum transitu prohibere potuisse, quippe qui diffi-
 culter etiam nemine obsistente transisset, si modo Indi e
 curribus desilientes in primos quosque transeuntes impetum
 fecissent. Caeterum illum cum curribus praetergressum, tu-
 tum Alexandro transitum reliquisset. In quos quum Alexan-
 der equestres sagittarios immisisset, in fugam non incruen-
 tam vertisse. (4) Alii Indos qui Pori filium secuti erant cum
 Alexandro ejusque equitatu flumen egrediente conflixisse
 tradunt. Majoribus enim copiis Pori filium instructum ve-
 nisse, ipsumque Alexandrum ab eo vulnus accepisse, Bucc-
 phalum vero equum, qui carissimus Alexandro erat, a Pori
 filio vulneratum interiisse. (5) Sed Ptolemæus Lagi filius,

θέντα ὑπὸ τοῦ παιδὸς τοῦ Πύρου. (5) Ἀλλὰ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, ὅταν καὶ ἐγὼ συμμέρομαι, ἄλλως λέγει. Ἐκπεμφθῆναι μὲν γὰρ τὸν παῖδα ὑπὸ τοῦ Πύρου λέγει καὶ οὗτος, ἀλλ' οὐχ ἐξήκοντα μόνον ἄρματα ἀγοντα. 5 Οὐδὲ γὰρ εἰκὸς Πύρον ἀκούσαντα ἐκ τῶν σκοπῶν ὅτι δὴ ἢ αὐτὸς Ἀλέξανδρος διαβέβηκε τοῦ Ὑδάσπου τὸν πόρον ἢ μέρος γέ τι τῆς στρατιᾶς, ξὺν ἐξήκοντα ἄρμασι μόνοις ἐκπέμψαι τὸν αὐτοῦ παῖδα. (6) Ἀ δὲ ὡς μὲν ἐπὶ κατὰ σκοπὴν ἐκπεμπόμενα πολλὰ τε καὶ οὐκ εὖ- 10 ζῶνα ἐς τὴν ἀποχώρησιν ἦν, ὡς δὲ εἰς τὸ εἰρξάι τε τοὺς οὐπω πεπερακότας τῶν πολεμίων καὶ τοῖς ἤδη ἐκβε- θηκόσιν ἐπιθέσθαι, οὐδαμῇ ἀξίωμα. Ἀλλὰ διςχι- λίου γὰρ λέγει ἱππέας ἀγοντα ἀρξίσθαι τὸν Πύρου παῖδα, ἄρματα δὲ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι φθάσαι δὲ περά- 15 σαντα Ἀλέξανδρον καὶ τὸν ἐκ τῆς νήσου τὸν τελευταῖον πόρον.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Καὶ ἐπὶ τούτους τὰ μὲν πρῶτα ἐκπέμψαι Ἀλέξανδρον καὶ οὗτος λέγει τοὺς ἱπποτοξότας, αὐτὸν δὲ ἄγειν τοὺς ἱππέας προσάγειν γὰρ οἰηθῆναι Πύρον ξὺν τῇ 20 πάσῃ δυνάμει· τὴν δὲ ἱππον ταύτην προτεταγμένην αὐτῷ προπορεύσθαι πρὸ τοῦ ἄλλου στρατοῦ. (2) Ὡς δὲ κατέμειθεν ἀτρεκῶς τὸ πλῆθος τῶν Ἰνδῶν, ἐνταῦθα δὴ ὁξέως ἐπιπείσειν αὐτοῖς ξὺν τῇ ἀμρ' αὐτὸν ἱππῶν τοὺς δὲ ἐγκλίνας, ὡς Ἀλέξανδρον τε αὐτὸν κατεῖδον καὶ τὸ 25 στίχος ἀμρ' αὐτὸν τῶν ἱππέων, οὐκ ἐπὶ μετώπου, ἀλλὰ κατ' ὕψους ἐμβέβηκός. Καὶ τούτων ἱππέας μὲν πεσεῖν ἐς τετρακοσίους, πεσεῖν δὲ καὶ τοῦ Πύρου τὸν παῖδα· τὰ δὲ ἄρματα αὐτοῖς ἱπποῖς ἀλῶναι ἐν τε τῇ ἀποχωρήσει βάρεα γεγόμενα καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ ὑπὸ πηλοῦ 30 ἀχρεῖα.

3. Πῶρος δέ, ὡς αὐτῇ δοκοῖ ἱππεῖς ἐκ τῆς φυγῆς διεσώζοντο, Ἀλέξανδρον τε αὐτὸν πεπερακότα ξὺν τῇ 35 στρατιᾷ ἐς τὸ καρτερώτατον καὶ τὸν παῖδα ἐν τῇ μάχῃ τετελευτηκότα ἡγγεῖλαν, ἐγένετο μὲν καὶ ὡς ἀμφίβολος τῇ γνώμῃ, ὅτι καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ καταντικρὺ τοῦ μεγάλου στρατοπέδου οἱ ξὺν Κρατέρῳ ὑπολειμμένοι ἐπιχειροῦντες τῇ διαβάσει ἐφαίνοντο. (4) εἴλετο δ' οὖν ἐπ' αὐτὸν Ἀλέξανδρον ἐλάσας ξὺν τῇ στρατιᾷ πᾶσιν πρὸς τὸ 40 καρτερώτατον τε τῶν Μακεδόνων καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα διαγωνίσασθαι. Ἀλλὰ καὶ ὡς ολίγους τῶν ἐλεφάντων σὺν οὐ πολλῇ στρατιᾷ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου ἀπέλιπε, ὡς φοβεῖν ἀπὸ τῆς ὄψεως τοὺς ξὺν Κρατέρῳ ἱπ- πέας. Αὐτὸς δὲ τῇ τε ἱππον ἀναλαβὼν πᾶσαν, ἐς 45 τετρακισχιλίους ἱππέας, καὶ τὰ ἄρματα πάντα, τρια- κῶσια ὄντα, καὶ τῶν ἐλεφάντων διακοσίους καὶ τῶν πε- ζῶν 8 τιπερ ὄρελος, ἐς τρισμυρίους, ἤλαυνεν ὡς ἐπ' Ἀλέξανδρον. (5) Ὡς δ' ἐνέτυχε γῶνιν ἵνα οὐ πηλὸς αὐτῷ ἐφαίνετο, ἀλλ' ὑπὸ ψάμμου γὰρ ζύμπαν ἦν ἀπε- 50 δον καὶ στερεὸν ἐς τὰς ἐφόδους τε καὶ ἀναστροφὰς τῶν ἱππῶν, ἐνταῦθα ἔτασε τὴν στρατιάν, πρῶτους μὲν τοὺς

cui ego assentior, aliter sentit. Hic quoque filium a Poro missum fuisse scribit, non autem lx solum currus ducen- tem. Neque enim verisimile est Porum quum jam per speculatores certior factus esset, aut ipsum Alexandrum, aut certe partem exercitus Hydaspem transisse, filium suum cum lx tantum curribus emisisse. (6) Qui quidem si ad speculandum missi forent, nimis multi, neque ad receptum expediti fuissent : si ad arcendum hostes nondum transgressi et cum transgressis confligendum, nequaquam pares fuissent. Sed duo millia equitum secum duxisse Pori filium scribit, currus vero cxx ; at priusquam eo pervenis- set, Alexandrum etiam ultimum ex insula vadum transisse.

CAP. XV.

Idem Ptolemæus narrat Alexandrum primo sagittarios equestres in illos emisisse : ipsum vero equites duxisse, existimantem Porum cum omnibus copiis adventare. Equita- tum vero primo loco positum reliquum exercitum præces- sisse. (2) Postquam autem ex speculatoribus numerum hostium Indorum certo cognovit, tum acriter cum equitatu quem penes se habebat in eum invectum fuisse : illos in fugam versos, simulac Alexandrum ipsum equitumque qui ei aderant agmen non exporrecta acie sed turmatim in sese ferri vidissent. Ex his equites quidem cccc caesos esse, at- que in iis etiam Pori filium, currusque una cum equis cap- tos, quod et tardiores in fuga essent, et limus cursum im- pediret.

3. Porus vero, simulac qui fuga evaserant equites nun- tiarunt, Alexandrum cum suo exercitu maximis viribus trajecisse, filiumque in pugna caesum, ancipitis consilii hic quoque factus est, propterea quod milites qui e regione apud magna castra cum Cratero relictī erant transitum item tentare videbantur. (4) Tandem statuit Alexandro cum universo exercitu occurrere, et adversus firmissimam exer- citus Macedonici partem regemque ipsum pugnam inire. Quod tamen ita fecit, ut elephantos nonnisi paucos et ali- quam exercitus partem apud castra relinqueret, qui Crateri equitibus ex ripa terrori essent. Ipse assumpto universo equitatu, qui quatuor millium erat, omnesque curribus cc, et elephantis cc, peditum vero qui usui esse possent xxx millibus, adversus Alexandrum contendit. (5) Quumque ad campum minime lutosum, sed arena planum firmum- que et ducendo circumagendoque equitatu idoneum, ve- nisset, exercitum hoc pacto instruit. Elephantos pri-

ἐλέφαντας ἐπὶ μετώπου, διέχοντα ἐλέφαντα ἐλέφαντος οὐ μείον πλέθρου, ὡς πρὸ πάσης τε τῆς φάλαγγος τῶν πεζῶν παραταθῆναι αὐτῶν τοὺς ἐλέφαντας ἐπὶ μετώπου καὶ φόβον πάντῃ παρέχειν τοῖς ἀμφ' Ἀλέξανδρον ἱππεύσιν. (6) Ἄλλως τε οὐδὲ ἤξιον ἐς τὰ διαλείποντα τῶν ἐλεφάντων τολμῆσαι ἂν τινα ὥσασθαι τῶν πολεμίων, οὔτε ἔν ἵπποις διὰ τὸν φόβον τῶν ἵππων, πεζοὺς τε ἔτι μείον· κατὰ στόμα τε γὰρ ἂν πρὸς τῶν ὀπλιτῶν προσβαλλόντων εἰργεσθαι καὶ καταπατηθῆσεσθαι ἐπιστρέψάντων ἐπ' αὐτοὺς τῶν ἐλεφάντων. (7) Ἐπὶ τούτοις δὲ οἱ πεζοὶ αὐτῶν ἐτετάχοντο, οὐκ ἴσον τὸ μέτωπον τοῖς θηρίοις ἐπέχοντες, ἀλλ' ἐν δευτέρῳ μετώπῳ μετὰ τοὺς ἐλέφαντας, ὅσον ἐς τὰ διαλείποντα ἐπ' ὀλίγον ἐμβεβλῆσθαι τοὺς λόγους. Ἦσαν δὲ αὐτῶν καὶ κατὰ τὰ κέρατα ἔτι ὑπὲρ τοὺς ἐλέφαντας πεζοὶ ἐφρονηότες· ἐκατέρωθεν δὲ τῶν πεζῶν ἡ ἵππος αὐτῶν ἐτάχοντο καὶ πρὸ ταύτης τὰ ἄρματα ἐκατέρωθεν.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Αὐτῇ μὲν ἡ Πύρρος τάξις ἦν. Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ᾗδῃ κατεώρα τοὺς Ἰνδοὺς ἐκτασσομένους, ἐπέστησε τοὺς ἱππέας τοῦ πρόσω, ὡς ἀναλαμβάνειν τῶν πεζῶν τοὺς αἰ προσάγοντας. Ὡς δὲ καὶ ἡ φάλαγξ αὐτῶν δρόμῳ συνάψασα ὁμοῦ ᾗδῃ ἦν, ὃ δὲ οὐκ εὐθὺς ἐκτάξας ἐπῆγεν, ὡς μὴ καματηροῦς τε καὶ πνευστιῶντας ἀκμῇσι παραδοῦναι τοῖς βαρβάροις, ἀλλὰ ἐς κύκλους παριππεύων ἀνέπαυε τοὺς πεζοὺς ἔσπε καταστῆναι αὐτοῖς τὸν θυμόν. (2) Ὡς δὲ τὴν τάξιν κατείδε τῶν Ἰνδῶν, κατὰ μέσον μὲν, ἵνα οἱ ἐλέφαντες προεβέβληντο καὶ πυκνὴ ἡ φάλαγξ κατὰ τὰ διαλείποντα αὐτῶν ἐπετάχοντο, οὐκ ἔγνω προάγειν, αὐτὰ ἐκεῖνα ὀκνήσας ἄπὸρ ὁ Πύρρος τῷ λογισμῷ ζυγνθεὶς ταύτῃ ἐταῖρεν· ἀλλὰ αὐτὸς μὲν, ἅτε ἱπποκρατῶν, τὴν πολλὴν τῆς ἵππου ἀναλαβὼν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κέρας τῶν πολεμίων παρήλαυνεν, ὡς ταύτῃ ἐπιθησόμενος. (3) Κοῖνον δὲ πέμπει ὡς ἐπὶ τὸ δεξιόν, τὴν Δημητρίου καὶ τὴν αὐτοῦ ἔχοντα ἱππαρχίαν, κελεύσας, ἐπειδὴν τὸ κατὰ σφᾶς στίφος τῶν ἱππέων ἰδόντες οἱ βάρβαροι ἀντιπαριππεύουσιν, αὐτὸν κατόπιν ἔχεσθαι αὐτῶν· τῶν πεζῶν δὲ τὴν φάλαγγα Σελεύκῳ καὶ Ἀντιγένοι καὶ Ταύρωνι προσέταξεν ἀγειν· μὴ πρόσθεν δὲ ἄπτεσθαι τοῦ ἔργου πρὶν ὑπὸ τῆς ἵππου τῆς ἀμφ' αὐτὸν τεταραγμένην τὴν τε φάλαγγα τῶν πεζῶν καὶ τοὺς ἱππέας κατιδῶσιν. 4. Ἦδῃ τε ἐντόξος βέλους ἐγίγνετο καὶ ἐφῆκεν ἐπὶ τὸ κέρας τὸ εὐώνυμον τῶν Ἰνδῶν τοὺς ἱπποτοξότας, ὄντας ἐς χιλίους, ὡς ταράξαι τοὺς ταύτῃ ἐφρονηκότας τῶν πολεμίων τῇ πυκνότητι τε τῶν τοξευμάτων καὶ τῶν ἵππων τῇ ἐπελάσει· καὶ αὐτὸς δὲ τοὺς ἐταίρους ἔχων τοὺς ἱππέας παρήλαυνεν ὀξείως ἐπὶ τὸ εὐώνυμον τῶν βαρβάρων, κατὰ κέρας ἔτι τεταραγμένοις ἐμβαλεῖν σπουδῇ ποιούμενος, πρὶν ἐπὶ φάλαγγος ἐκταθῆναι αὐτοῖς τὴν ἵππον.

in fronte collocat, centum pedum spatio inter se disjunctos, qui ante universam peditum phalangem exprorecti starent, metumque Alexandri equitibus incuterent. (6) Neque enim putabat quonquam hostium per illa elephantorum interstitia penetrare ausurum, neque equites propter equorum metum, pedites vero multo minus, quod et armati milites eos ex adverso ferientes propulsaturi, et elephantum proculcaturi essent. (7) Post hos collocati erant pedites: non quidem in eadem cum elephantis serie, sed secundo post elephantos ordine, adeo ut fere ipsi interstitiis interjecta essent agmina. Adhuc ad cornua aciei ultra ordinem elephantorum pedites collocarat. Utrumque vero peditum latus equitatu cinxerat, equitatum utrinque curribus munierat.

CAP. XVI.

Atque hæc quidem Pori acies erat. Alexander simulatque Indos acie instructa stantes vidit, equites subsistere jubet, ut paulatim advenientes pedites reciperet. Quumque jam phalanx cursim sese cum reliquis copiis conjunxisset, Alexander non continuo eos in aciem eduxit, ne cursus celeritate defatigatos atque anhelos barbaris recentibus objiceret: sed in orbem equitatum ducens, respirandi locum peditibus dedit, donec animum recollectissent. (2) Itaque Indorum exercitus ordinatione conspecta, non in mediam aciem, qua parte elephantum objecti erant, et densa phalanx per interstitia collocata, impetum facere statuit, id ipsum metuens quod Pori ad ita instruendam aciem induxerat: sed ipse, ut qui equitatu superior erat, assumpta majore equitum parte in sinistram Pori cornu movet, tanquam ea parte irrupturus. (3) Cœnum ad dextrum cornu mittit, suas et Demetrii turmas ducentem, mandatis additis, ut quum barbari suum equitatum adversus agmen equitum quod eos adoriebatur ducerent, eorum terga premerent. Peditum autem phalangem Seleuco, Antigoni et Tauroni ducendam dedit, utque non prius prælium ineant jubet, quam equitatum hostilem et phalangem a suis equitibus perturbatam viderint.

4. Quumque intra teli jaculum appropinquasset, confestim sagittarios equestres circiter mille in sinistram Indorum cornu immittit, ut frequentia telorum et equorum irruptione hostes ex ea parte constitutos turbarent. Ipse etiam equitatum amicorum apud se habens ad sinistram barbarorum cornu contendit, eo consilio ut circumagenda acie adhuc perturbatos aggrediatur, antequam ipsorum equitatus in phalangem constitueretur.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Ἐν τούτῳ δὲ ὅτε τῶν Ἰνδοὶ τοὺς ἱππέας πάντοθεν συν-
 αλίσσαντες παρίππεον Ἀλεξάνδρῳ ἀντιπαρεξάγοντες τῇ
 ἐλάσει, καὶ οἱ περὶ Κοῖνον, ὡς παρήγγελτο, κατοπιν
 αὐτοῖς ἐπεφαίνοντο. Ταῦτα ἑνιδόντες οἱ Ἰνδοὶ ἀμφίστο-
 5 μων ἠναγκάσθησαν ποιῆσαι τὴν τάξιν τῆς ἵππου, τὴν
 μὲν ὡς ἐπ' Ἀλέξανδρον τὴν πολλήν τε καὶ κρατίστην·
 οἱ δὲ ἐπὶ Κοῖνον τε καὶ τοὺς ἄμους αὐτοῦ ἐπέστρεπον. (2)
 Τοῦτο τε οὖν εὐθὺς ἐτάραξε τὰς τάξεις τε καὶ τὰς γνώ-
 10 μων τῶν Ἰνδῶν, καὶ Ἀλέξανδρος ἰδὼν τὸν καιρὸν ἐν αὐτῇ
 τῇ ἐπὶ θάτερα ἐπιστροφῇ τῆς ἵππου ἐπιτίθεται τοῖς
 καὶ αὐτόν, ὥστε οὐδὲ τὴν ἐμβολὴν ἐδέξαντο τῶν ἀμφ'
 Ἀλεξάνδρον ἱππέων οἱ Ἰνδοί, ἀλλὰ κατηράχθησαν ὥσπερ
 εἰς τεῖχος τι φίλιν τοὺς ἐλέφαντας. (3) Καὶ ἐν τούτῳ
 οἱ ἐπιστάται τῶν ἐλεφάντων ἀντεπήγον τῇ ἵππῳ τὰ θη-
 15 ρία, καὶ ἡ φάλαγξ αὐτῇ τῶν Μακεδόνων ἀντεπήγει πρὸς
 τοὺς ἐλέφαντας, ἕς τε τοὺς ἐπιστάτας αὐτῶν ἀκοντίζον-
 τες καὶ αὐτὰ τὰ θηρία περισταδὸν πάντοθεν βάλλοντες.
 Καὶ ἦν τὸ ἔργον οὐδενὶ τῶν πρόσθεν ἀγώνων ὁμοίος· τὰ
 20 γὰρ θηρία ἐπεκθέοντα ἕς τὰς τάξεις τῶν πεζῶν, ὅπη
 ἐπιστρέψαι, ἐκεράριζε καίπερ πυκνὴν οὖσαν τὴν τῶν
 Μακεδόνων φάλαγγα, καὶ οἱ ἱππεῖς οἱ τῶν Ἰνδῶν, τοῖς
 πεζοῖς ἰδόντες ἑνεστηκὸς τὸ ἔργον, ἐπιστρέψαντες αὐτοῖς
 καὶ αὐτοὶ ἐπήλυνον τῇ ἵππῳ. (4) Ὡς δὲ πάλιν ἐκρά-
 25 τήσαν αὐτῶν οἱ ἀμφ' Ἀλέξανδρον, τῇ τε βῶμῃ καὶ τῇ
 ἐμπειρίᾳ πολὺ προέχοντες, ὡς ἐπὶ τοὺς ἐλέφαντας αὐτοῖς
 κατελήθησαν. Καὶ ἐν τούτῳ πᾶσα ἡ ἵππος Ἀλεξάνδρῳ
 ἐς μίαν ἵλην ἤδη συνηγμένη, οὐκ ἐκ παραγγελματος,
 ἀλλὰ ἐν τῷ ἀγῶνι αὐτῷ ἐς τήνδε τὴν τάξιν καταστάσα,
 ὅποι προσπέσοι τῶν Ἰνδῶν ταῖς τάξεσι, ἑὺ πολλῶν φόνῳ
 30 ἀπελύοντο. (5) Καὶ ἐς στενὸν ἤδη κατεληγμένων τῶν
 θηρίων οὐ μείω πρὸς αὐτῶν οἱ φίλοι ἤπερ οἱ πολέμιοι
 ἐβλάπτοντο, ἐν ταῖς ἐπιστροφαῖς τε καὶ τοῖς ὀθισμοῖς
 καταπατούμενοι. Τῶν τε οὖν ἱππέων, οἳ αὖ ἐν στενῷ
 περὶ τοὺς ἐλέφαντας ἐλουμένους, πολὺς φόνος ἐγίνετο,
 35 καὶ οἱ ἡγεμόνες τῶν ἐλεφάντων οἱ πολλοὶ κατηκοντισμέ-
 νων ἦσαν, καὶ αὐτοὶ οἱ ἐλέφαντες τὰ μὲν τιτρωσκόμενοι,
 τὰ δὲ ὑπὸ τῶν πόνων καὶ ἐρημίας ἡγεμόνων οὐκέτι
 διακεκριμένοι ἐν τῇ μάχῃ ἦσαν. (6) Ἄλλ' οἳ αὖ ἐν
 τοῦ κακοῦ ἔκφρονες φίλοις τε ὁμοῦ καὶ πολεμίοις προσ-
 40 φερόμενοι πάντα τρόπον ἐξώθουν τε καὶ κατεπάτουν
 καὶ κατέκαινον. Ἄλλ' οἱ μὲν Μακεδόνες, ἅτε ἐν εὐρυ-
 χωρίᾳ τε καὶ κατὰ γνώμην τὴν σφῶν προσφερόμενοι
 τοῖς θηρίοις ὅπη μὲν ἐπιφέροντο εἶκον, ἀποστραφέντων
 δὲ εἶχοντο ἐσακοντίζοντες· οἱ δὲ Ἰνδοὶ ἐν αὐτοῖς ἀνα-
 45 στρέφομενοι τὰ πλείω ἤδη πρὸς ἐκείνων ἐβλάπτοντο. (7)
 Ὡς δὲ καματηρά τε ἦν τὰ θηρία καὶ οὐκέτι αὐτοῖς ἐρ-
 ρωμέναι αἱ ἐκδρομαὶ ἐγίνοντο, ἀλλὰ συριγμῷ μόνον
 διαγρώμενα ὥσπερ αἱ πρύμναι κρουόμεναι νῆες ἐπὶ
 πύδα ὑπεχώρουν, αὐτὸς μὲν Ἀλέξανδρος περιβάλλει ἐν
 50 κύκλῳ τὴν ἵππον τῇ πᾶσιν τάξει, τοὺς πεζοὺς δὲ ξυνα-
 σπίασιντας ὡς ἐς πυκνοτάτην ζυγκλίσιν ἐπάγειν τὴν
 φάλαγγα ἐσήμηνε. Καὶ οὕτως οἱ μὲν ἱππεῖς τῶν Ἰνδῶν

CAP. XVII.

Interea Indi omni ex parte conglomerati equitatum
 contra Alexandrum, impetum ejus propulsaturi, ducunt,
 quum statim Coenus cum suis copiis, uti ei imperatum erat,
 eorum tergo imminet. Quod conspicati Indi equitatum in
 duas acies diducere sunt coacti, atque eam quidem quæ et
 pluribus et præstantioribus copiis constabat, in Alexan-
 drum, alteram vero in Coenum ducebant. (2) Quod qui-
 dem statim Indorum ordines pariter atque animos turbavit.
 Alexander opportunitate rei animadversa, interea dum se
 equitatus in duas partes dividit, in eam quæ in se conversa
 erat impetum facit. Quam Alexandri equitatus incursionem
 quum Indi sustinere non possent, ad elephantos tanquam
 ad amicos muros confugiunt. (3) Quorum rectores quum
 belluas in equitatum concitassent, Macedonum phalanx
 invecta telorum jactu tum sessores tum elephantos ipsos
 omni ex parte premebat. Eratque hæc pugna nulli prio-
 rum certaminum similis. Belluæ enim in peditum agmina
 delatæ, quacunque sese vertebant Macedonum phalangem
 quantumvis densam perfringebant: adhæc Indorum equites
 quum peditatum manum conserere viderent, denuo conversi
 equitatum invadebant. (4) Qui quum iterum ab iis qui
 circa Alexandrum erant victi essent, (quippe qui et robore
 et peritia rei militaris longe erant superiores) ad elephan-
 tos rursus confugiebant. Interea universus Alexandri equi-
 tatus jam in unum agmen conglomeratus, non quidem ipsius
 mandato, sed in ipso certamine in eum ordinem redactus,
 quacunque in agmina Indorum incidebat, cum multa cæde
 discedebat. (5) Belluæ vero quum jam in angustum reda-
 ctæ essent, non minus damni suis quam hostibus inferebant,
 multos dum convertunt se et mutuo tridunt, proculcantes.
 Equitibus itaque angusto loco cum elephantis conclusis ma-
 gna strages edebatur. Plerique etiam elephantorum rectores
 telorum jactu interfecti, ipsique elephanti partim vulnerati
 partim defatigati et rectoribus destituti non amplius in pugna
 certum locum tenebant, (6) sed vulnerum impatientia, rabie
 instinctis similes, nullo discrimine suos juxta atque hostes
 impellebant proculcabantque atque interimebant. Macedo-
 nes tamen; quum in loco spatioso et pro lubitu suo impetum
 facerent, irruentibus in se belluis cedebant, contra receden-
 tes jaculis confodiebant; at Indi qui circum ipsos elephantos
 versabantur majore damno afficiebantur. (7) Postquam vero
 belluæ defatigatæ non jam amplius validos impetus face-
 rent, sed stridorem tantum edentes, instar navis puppi in-
 hibita pedem retro ferrent: Alexander repente omni equi-
 tatu hostibus circumfuso, signo dato imperat uti pedites
 inter se consertis scutis conferatissimaque phalange in eos fe-
 rantur. Atque ita undique circumventi Indorum equites

πλὴν ὀλίγων κατεκόπησαν ἐν τῷ ἔργῳ· ἐκόπτοντο δὲ καὶ οἱ πεζοὶ πανταχόθεν ἤδη προσκαιμένον σφίσι τῶν Μακεδόνων. Καὶ ἐν τούτῳ ἵνα διέσχεν ἡ ἵππος ἡ Ἀλεξάνδρου ἐς φυγὴν πάντες ἐπεστράφησαν.

ΚΕΦ. ΙΗ'.

5 Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ Κράτερὸς τε καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι τῆς στρατιᾶς τῆς Ἀλεξάνδρου ἐπὶ τῇ ὄχθῃ τοῦ Ὑδάσπου ὑπολειμμένοι ἡγεμόνες ἦσαν, ὡς νικῶντα λαμπρῶς κατεῖδον Ἀλεξάνδρον, ἐπέρων καὶ αὐτοὶ τὸν ποταμόν. Καὶ οὗτοι οὐ μείονα τὸν φόνον ἐν τῇ ἀποχωρήσει τῶν
10 Ἰνδῶν ἐποίησαν, ἀκμήτες ἀντὶ κεκμηκότων τῶν ἀμφ' Ἀλεξάνδρον ἐπιγενόμενοι τῇ διώξει.

2. Ἀπέθανον δὲ τῶν Ἰνδῶν πεζοὶ μὲν ὀλίγον ἀποδόντες τῶν δισυμρίων, ἱππεῖς δὲ ἐς τρισχιλίους, τὰ δὲ ἄρματα ξύμπαντα κατεκόπη· καὶ Πῶρου δύο παῖδες
15 ἀπέθανον καὶ Σπιτάκης ὁ νομάρχης τῶν ταύτῃ Ἰνδῶν καὶ τῶν ἐλεφάντων καὶ ἁρμάτων οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἱπάρχαι καὶ οἱ στρατηγοὶ τῆς Πῶρου ξύμπαντες. * * * Ἐλήφθησαν δὲ καὶ οἱ ἐλέφαντες, ὅσοι γε αὐτῶν μὴ αὐτοὶ ἀπέθανον. (3) Τῶν δὲ ἀμφ' Ἀλεξάνδρον πεζοὶ μὲν
20 ἀπὸ ἐξακισχιλίων τῶν ἐν τῇ πρώτῃ προσβολῇ γενομένων ἐς ὀγδοήκοντα μάλιστα ἀπέθανον· ἱππεῖς δὲ τῶν μὲν ἱπποτοξοτῶν, οἱ δὲ καὶ πρῶτοι τοῦ ἔργου ἦψαντο, δέκα· τῆς δὲ ἑταιρικῆς ἵππου ἀμφὶ τοὺς εἴκοσι· τῶν δὲ ἄλλων ἱππέων ὡς διακόσιοι.

26 4. Πῶρος δὲ μεγάλα ἔργα ἐν τῇ μάχῃ ἀποδειξάμενος μὴ ὅτι στρατηγῶς, ἀλλὰ καὶ στρατιώτου γενναίου, ὡς τῶν τε ἱππέων τὸν φόνον κατεῖδε καὶ τῶν ἐλεφάντων τοὺς μὲν αὐτοῦ πεπτωκότας, τοὺς δὲ ἐρήμους τῶν ἡγεμόνων λυπρὸς πεπλανημένους, τῶν δὲ πεζῶν αὐτῷ οἱ
30 πλείους ἀπολώλεσαν, οὐχ ἥπερ Δαρεῖος ὁ μέγας βασιλεὺς ἐξάρχων τοῖς ἀμφ' αὐτὸν τῆς φυγῆς ἀπεχώρει, (5) ἀλλὰ ἔσται γὰρ ὑπέμένε τι τῶν Ἰνδῶν ἐν τῇ μάχῃ ξυνεστிகὸς, ἐς τοσόνδε ἀγωνισάμενος, τετρωμένος δὲ τὸν δεξιὸν ὤμον, ὃν δὲ γυμνὸν μόνον ἔχων ἐν τῇ μάχῃ ἀνε-
35 στρέφετο (ἀπὸ γὰρ τοῦ ἄλλου σώματος ἤρκει αὐτῷ τὰ βέλη ὁ θώραξ, περιττός ὢν κατὰ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ἁρμονίαν, ὡς ὕστερον καταμαθεῖν θεωμένοις ἦν), τότε δὲ καὶ αὐτὸς ἀπεχώρει ἐπιστρέψας τὸν ἐλέφαντα. (6) Καὶ Ἀλεξάνδρος μέγαν τε αὐτὸν καὶ γενναῖον ἄνδρα
40 ἰδὼν ἐν τῇ μάχῃ αὔσαι ἐπεθύμησε. Πέμπει δὲ παρ' αὐτὸν πρῶτα μὲν Ταξίλην τὸν Ἰνδόν· καὶ Ταξίλης προσ-
ἱπεύσας ἐφ' ὅσον οἱ ἀσφαλὲς ἐφαίνετο τῷ ἐλέφαντι ὅς
ἔφερε τὸν Πῶρον ἐπιστῆσαι τε ἡξίον τὸ θηρίον, οὐ γὰρ εἶναι οἱ ἔτι φεύγειν, καὶ ἀκούσαι τῶν παρ' Ἀλεξάνδρου
45 λόγων. (7) Ὁ δὲ ἰδὼν ἄνδρα ἐχθρὸν ἐκ παλαιοῦ τὸν Ταξίλην ἐπιστρέψας ἀνήγετο ὡς ἀκοντίζουσιν· καὶ ἂν καὶ κατεκάνεν (ἂν) τυχόν, εἰ μὴ ὑποφθάσας ἐκείνος ἀπήλασεν ἀπὸ τοῦ Πῶρου πρόσω τὸν ἵππον. Ἀλεξάνδρος δὲ οὐδὲ ἐπὶ τῷδε τῷ Πῶρῳ χαλεπὸς ἐγένετο, ἀλλ' ἄλλους τε ἐν
50 μέρει ἔπεμπε καὶ δὲ καὶ Μερρόην ἄνδρα Ἰνδόν, ὅτι φι-

omnes fere ea in pugna caesi sunt. Peditum etiam, irrue-
tibus omni ex parte Macedonibus, magna strages edita est.
Tum omnes, qua Alexandri equitatus spatium dabat, in
fugam vertuntur.

CAP. XVIII.

Interea Craterus alique duces qui cum eo ad ripam Hy-
daspis relictis fuerant, manifesta Alexandri victoria con-
specta, amnem trajiciunt. Qui quidem non minorem fu-
gentium Indorum caedem ediderunt, quippe qui integri
fessis Alexandri militibus in insequendo succederent.

2. Caesi sunt ex Indis pedites paulo minus xx m, equites
iii m; currus omnes concisi. Duo Pori filii interfecti et
Spitaces Indorum illius regionis præsides omnesque ele-
phantorum et curruum præfecti et equitatus ac peditatus
Pori duces * * * Elephantum etiam qui in pugna caesi non
erant, capti. (3) Ex peditatu Alexandri, qui vi m numero
primum conflictum adierunt, lxxx summum desiderati;
ex sagittariis equestribus, qui quidem primi pugnam ag-
gressi sunt, x, ex amicorum equitatu xx, ex reliquo omni
equitatu cc.

4. Porus qui in ea pugna rem præclare gesserat, non du-
cis solum verum etiam strenui militis officio functus, con-
specta equitum caede, quumque elephantum alios prostra-
tos, alios absque rectoribus tristes errare, peditatus etiam
maximam partem interiisse cerneret: non tamen veluti
magnus ille rex Darius ex suis fugam primus inivit, sed
quamdiu partem aliquam Indorum pugnantem vidit, tam-
diu etiam ipse confligit. (5) Quum vero in dextro humero,
quem quidem solum in pugna nudum ferebat, vulnus ac-
cepisset (nam lorica et robore et opere præ ceteris eximia
ut postea intuentibus adparuit, facile a reliquo corpore tela
propulsabat) converso elephanto recessit. (6) Alexander,
quod magnum ac generosum virum in pugna se præsti-
tisset, salvum cupiebat. Ac primum quidem Taxilem In-
dum ad eum mittit. Qui quum adequisset quousque per
elephantum qui eum gestabat tutum erat, et Porum rogas-
set ut sisteret elephantum (neque enim amplius fugere pos-
se) uti Alexandri postulata acciperet: (7) hic viso Taxile
vetere hoste, conversus in eum ferebatur, tanquam lancea
petiturus; et fortassis interfecisset, nisi ille confestim
cum equo e Pori conspectu se proripisset. Alexander ne
hanc quidem ob causam Poro succensebat; sed alios nihi-
lomius submittebat, et in iis Meroem hominem Indum,

λον εἶναι ἐκ παλαιοῦ τῷ Πύρῳ τὸν Μερὸν ἔμαθε.
(8) Πῶρος δὲ ὡς τὰ παρὰ τοῦ Μεροῦ ἤκουσε καὶ ἐκ
τοῦ δίφου ἅμα ἐκρατεῖτο, ἐπέστησέ τε τὸν ἐλέφαντα
καὶ κατέβη ἀπ' αὐτοῦ· ὡς δὲ ἐπεί τε καὶ ἀνέψυξεν,
6 ἄγειν αὐτὸν σπουδῇ ἐκέλευσε παρ' Ἀλέξανδρον.

ΚΕΦ. ΙΘ'.

Καὶ ὁ μὲν ἤγετο· Ἀλέξανδρος δὲ ὡς προσάγοντα
ἐπύθετο, προσιππεύσας πρὸ τῆς τάξεως ἔν ὀλίγοις τῶν
ἐταίρων ἀπαντᾷ τῷ Πύρῳ· καὶ ἐπιστήσας τὸν ἵππον
τό τε μέγεθος ἐθαύμαζεν, ὑπὲρ πέντε πήχεις μάλιστα
10 ξυμβαῖνον, καὶ τὸ κάλλος τοῦ Πύρου καὶ ὅτι οὐ δε-
δουλωμένους τῇ γνώμῃ ἐφαίνετο, ἀλλ' ὅσπερ ἂν ἀνὴρ
ἀγαθὸς ἀνδρὶ ἀγαθῷ προσέλθοι ὑπὲρ βασιλείας τῆς αὐ-
τοῦ πρὸς βασιλέα ἄλλον καλῶς ἠγωνισμένους. (2) Ἐν-
θα δὲ Ἀλέξανδρος πρῶτος προσεῖπὼν αὐτὸν λέγειν
15 ἐκέλευσεν ὅ τι οἱ γενέσθαι ἐθέλοι. Πῶρον δὲ ἀποκρί-
νασθαι λόγος, ὅτι Βασιλικῶς μοι χρῆσθαι, ὦ Ἀλέξαν-
δρε. Καὶ Ἀλέξανδρος ἡσθεὶς τῷ λόγῳ, Τοῦτο μὲν
ἔσται σοι, ὦ Πῶρε, ἔφη, ἐμοῦ ἕνεκα· σὺ δὲ αὐτοῦ ἕνεκα
ὅ τι σοι φίλον ἀξίου. Ὁ δὲ πάντα ἔφη ἐν τούτῳ ἐνέι-
20 ναι. (3) Καὶ Ἀλέξανδρος τούτῳ ἔτι μᾶλλον τῷ λόγῳ
ἡσθεὶς τήν τε ἀρχὴν τῷ Πύρῳ τῶν τε αὐτοῦ Ἰνδῶν
ἔδωκε καὶ ἄλλην ἔτι χώραν πρὸς τῇ πάλᾳ οὐσῃ πλείο-
να τῆς πρόσθεν προσέθηκε· καὶ οὕτως αὐτός τε βασι-
λικῶς κεχρημένος ἦν ἀνδρὶ ἀγαθῷ καὶ ἐκείνῳ ἐκ τούτου
26 ἐς ἅπαντα πιστῷ ἐχρήσατο. Τοῦτο τὸ τέλος τῇ μάχῃ
τῇ πρὸς Πῶρόν τε καὶ τοὺς ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ Ὑδάσπου
ποταμοῦ Ἰνδοὺς Ἀλεξάνδρῳ ἐγένετο ἐπ' ἀρχόντος Ἀθη-
ναίοις Ἡγεμόνος μηνὸς Μουνυχίωνος.

4. Ἵνα δὲ ἡ μάχῃ συνέβη καὶ ἐνθεν ὁρμηθεὶς ἐπέ-
30 ρασε τὸν Ὑδάσπην ποταμόν, πόλεις ἐκτίσεν Ἀλέξανδρος.
Καὶ τὴν μὲν Νικαίαν τῆς νίκης τῆς κατ' Ἰνδῶν ἐπώνυ-
μον ὠνόμασε· τὴν δὲ Βουκεφάλαν ἐς τοῦ ἵππου τοῦ
Βουκεφάλαν τὴν μνήμην, ὃς ἀπέθανεν αὐτοῦ, οὐ βλη-
θεὶς πρὸς οὐδενός, ἀλλ' ὑπὸ καμάτου τε καὶ ἡλικίας.
35 (5) Ἦν γὰρ ἄμφω τὰ τριάκοντα ἔτη, καματοῦρος γεγόμε-
νος, πολλὰ δὲ πρόσθεν ξυγκαμῶν τε καὶ ξυγκινδυνεύσας
Ἀλεξάνδρῳ, ἀναβαινόμενός τε πρὸς μόνου Ἀλεξάνδρου
ὁ Βουκεφάλαν οὗτος, ὅτι τοὺς ἄλλους πάντας ἀπηξίου
ἀμβάτας, καὶ μεγέθει μέγας καὶ τῷ θυμῷ γενναῖος.
40 Σημεῖον δὲ οἱ ἦν βοὸς κεφαλὴ ἐγκεχαρμένη, ἐφ' οὗτου
καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο λέγουσιν ὅτι ἔφερον· οἱ δὲ λέγουσιν
ὅτι λευκὸν σῆμα εἶχεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, μέλας ὢν αὐ-
τός, εἰς βοὸς κεφαλὴν μάλιστα εἰκασμένον. (6) Οὗτος
ὁ ἵππος ἐν τῇ Οὐξίῳν χώρα ἀφανὴς ἐγένετο Ἀλεξάνδρῳ,
45 καὶ Ἀλέξανδρος προεκτῆρξεν ἀνὰ τὴν χώραν πάντας
ἀποκτενεῖν Οὐξίους, εἰ μὴ ἀπάξουσιν αὐτῷ τὸν ἵππον·
καὶ ἀπήχθη εὐθὺς ἐπὶ τῷ κηρύγματι. Τὸσδε μὲν
σπουδῇ Ἀλεξάνδρῳ ἄμφ' αὐτὸν ἦν, τὸσος δὲ Ἀλεξάν-
δρου φόβος τοῖς βαρβάροις. Καὶ ἐμοὶ ἐς τοσόνδε τετι-
50 μῆσθω ὁ Βουκεφάλαν οὗτος Ἀλεξάνδρῳ ἕνεκα.

quum veterem ei cum Poro amicitiam intercedere acce-
pisset. (8) Porus Merois oratione audita quod vehementi
siti premebatur cum elephanto substitit atque ex eo de-
scendit. Quumque bibisset ac nonnihil respirasset, con-
tinuo se ad Alexandrum adduci jussit.

CAP. XIX.

Alexander ut eum a Meroe ductum appropinquare intel-
lexit, nonnihil ante aciem progressus, amicis aliquot comi-
tatus Poro obviam ivit. Equumque sistens, magnitudinem
Pori (erat enim quinque cubitis procerior) et pulchritudi-
nem simul admiratus est quodque nullum dejecti animi si-
gnum prae se ferre videretur, sed ut generosus cum gene-
roso viro congredetur, pro regno suo adversus alium
regem fortiter preliatus. (2) Tum Alexander prior eum
compellans, quid sibi fieri cuperet dicere jussit. Cui Po-
rus respondisse ferunt, Ut me regie tractes Alexander.
Porro Alexander ea oratione delectatus, Hoc tibi, inquit,
Pore, mea causa continget: tu quod tua causa tibi gratum
sit postula. Cui Porus, omnia iis quae dixisset contineri,
respondit. (3) Quo responso laetior Alexander Poro re-
gnum Indorum restituit, et ultra pristinum imperium aliam
ei regionem vetere ampliorem adjecit. Atque ita et regie
hominem generosum tractavit, et fido in posterum amico
ad omnia est usus. Hujusmodi exitum habuit pugna
Alexandri adversus Porum et Indos trans Hydaspem amnem
colentes, archonte Athenis Hegemone, mense Munychione.

4. Porro eo loco quo et pugna commissa fuerat et quo
ad trajiciendum Hydaspem moverat, urbes condidit, atque
alteram quidem a victoria adversus Indos parta Nicæam
appellavit: alteram, Bucephalam in equi sui Bucephali me-
moriā, qui quidem eo loci interit, non quidem ab all-
quo vulneratus, sed laboribus pariter atque ætate fractus,
(5) siquidem trigesimum annum agebat, quum hæc defa-
tigatio ei accideret. Multos vero etiam antea labores, mul-
taque pericula cum Alexandro obierat, solumque Alexan-
dram sessorem admittebat, reliquos rejiciebat, magnitu-
dine simul corporis eximia atque animo generoso prædi-
tus. Nota ei impressa erat bovis caput, cujus etiam causa
nomen ei Bucephalo inditum est; vel quod, ut aliis pla-
cet, quum ipse nigri coloris esset, albam in capite notam
haberet, bovis capiti perquam similem. (6) Hunc ipsum
equum quum in Uxiorum regione amisisset Alexander, per
universam regionem proclamari jussit, nisi equum ei redu-
cerent, se Uxios omnes ad internecionem interfectorum.
Ad hoc edictum equus statim reductus fuit. Adeo hic carus
Alexandro, et Alexander terribilis barbaris fuit. Et hæc
quidem in laudem Bucephali Alexandri causa dicta sint.

ΚΕΦ. Κ'.

CAP. XX.

Ἀλεξάνδρῳ δὲ ἐπειδὴ οἱ ἀποθανόντες ἐν τῇ μάχῃ
κεχώρητο τῷ πρόποντι κόσμῳ, ὃ δὲ τοῖς θεοῖς τὰ νο-
μιζόμενα ἐπινίκια ἔθουε, καὶ ἀγῶν ἐποιεῖτο αὐτῷ γυ-
μνικός καὶ ἵππικός αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ὄχτῃ τοῦ Ὑδάσπου
ἵνα περ τὸ πρῶτον διέβη ἅμα τῷ στρατῷ. (2) Κράτε-
ρον μὲν δὴ ξὺν μέρει τῆς στρατιᾶς ὑπελείπετο, τὰς πό-
λεις ἄστινας αὐτῇ ἐκτίξεν ἀναστήσοντά τε καὶ ἐκτει-
χιούντα· αὐτὸς δὲ ἤλαυνεν ὡς ἐπὶ τοὺς προσχώρους
τῇ Πύρῳ ἀρχῇ Ἰνδούς. Ὅνομα δὲ ἦν τῷ ἔθνει
10 Γλαυγανῖκαι, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος, ὡς δὲ Πτολε-
μαῖος, Γλαῦσαι· ὁποτέρως δὲ ἔχει τὸ ὄνομα οὐ μοι μέ-
λει. (3) Ἐπῆει δὲ τὴν χώραν αὐτῶν Ἀλεξάνδρος τῶν
τε ἐταίρων ἱππέων ἔχων τοὺς ἡμίσεας καὶ τῶν πεζῶν
ἀπὸ φάλαγγος ἐκάστης ἐπιλέκτους καὶ τοὺς ἱπποτοξότας
15 ξυμπαντας καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας καὶ τοὺς τοξότας· καὶ
προσεχώρουν αὐτῷ ὁμολογία πάντες. (4) Καὶ ἔλαβε
πόλεις μὲν ἐς τριάκοντα καὶ ἑπτὰ, ὧν ἵνα ὀλιγοστοὶ
ἦσαν οἰκήτορες πεντακισχιλίων οὐκ ἐλάττους ἦσαν,
πολλῶν δὲ καὶ ὑπὲρ τοὺς μυρίους· καὶ κώμας πλήθει
20 τε πολλὰς ἔλαβε καὶ πολυανθρώπους οὐ μείον τῶν πό-
λεων. Καὶ ταύτης τῆς χώρας Πύρῳ ἀρχεῖν ἔδωκε·
καὶ Ταξιλήν δὲ διαλλάττει Πύρῳ καὶ Ταξιλήν ἀπο-
πέμπει ὀπίσω ἐς τὰ ἦθη τὰ αὐτοῦ.

5. Ἐν τούτῳ δὲ παρὰ τὴν Ἀβισάρου πρέσβεις ἦγον,
26 ἐνδιδόντες αὐτὸν τὴν Ἀλεξάνδρῳ Ἀβισάρην καὶ τὴν χῳ-
ραν ὅσης ἦρχε. Καίτοι πρό γε τῆς μάχης τῆς πρὸς
Πύρῳ γενομένης Ἀλεξάνδρῳ ἐπενόει Ἀβισάρης καὶ
αὐτὸς ξὺν Πύρῳ τάσσεσθαι· τότε δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν
τὸν αὐτοῦ ξὺν τοῖς ἄλλοις πρέσβεσι παρ' Ἀλεξάνδρον
30 ἐπεμψε, χρήματά τε κομίζοντα καὶ ἐλέφαντας τεσσα-
ράκοντα δῶρον Ἀλεξάνδρῳ. (6) Ἦκον δὲ καὶ παρὰ
τῶν αὐτονόμων Ἰνδῶν πρέσβεις παρ' Ἀλεξάνδρον καὶ
παρὰ Πύρῳ ἄλλου τοῦ ὑπάρχου Ἰνδῶν. Ἀλεξάν-
δρος δὲ διὰ τᾶχος Ἀβισάρην ἵνα παρ' αὐτὸν κελεύει,
35 ἀπαπειλήσας, εἰ μὴ ἔλθοι, ὅτι αὐτὸν ὀφεται ἦκοντα ξὺν
τῇ στρατιᾷ ἵνα οὐ χαιρήσει ἰδῶν.

7. Ἐν τούτῳ δὲ Φραταφέρνης τε ὁ Παρθυαίων καὶ
Ἰρκανίας σατραπῆς τοὺς καταλειφθέντας παρὰ οἱ Θρά-
κας ἔχων ἦκεν ὡς Ἀλεξάνδρον καὶ παρὰ Σισικόττου
40 τοῦ Ἀσσηκηνῶν σατραπῆς ἀγγελοὶ, ὅτι τὸν τε ὑπαρ-
χον σφῶν ἀπεκτονόντες εἶεν οἱ Ἀσσηκηνοὶ καὶ ἀπ' Ἀλε-
ξάνδρου ἀφιστηκότες. Καὶ ἐπὶ τούτους Φίλιππον
ἐκπέμπει καὶ Τυριάσπην σὺν στρατιᾷ, τὰ περὶ τὴν
Ἀσσηκηνῶν χώραν καταστησόμενους καὶ κοσμήσοντας.
15 8. Αὐτὸς δὲ ὡς ἐπὶ τὸν Ἀχεσίνην ποταμὸν προῦχώ-
ρει. Τούτου τοῦ Ἀχεσίνου ποταμοῦ τὸ μέγεθος μό-
νου τῶν Ἰνδῶν ποταμῶν Πτολεμαῖος ὁ Λάγος ἀνέγρα-
ψεν· εἶναι γὰρ ἵνα ἐπέρσεν αὐτὸν Ἀλεξάνδρος ἐπὶ τῶν
πλοίων τε καὶ τῶν διφθερῶν ξὺν τῇ στρατιᾷ τὸ μὲν
60 βεῦμα ὅζῳ τοῦ Ἀχεσίνου πέτραις μεγάλαις καὶ ὀξείαις,
καθ' ὅν φερόμενον βίᾳ τὸ ὕδωρ κυμαίνεσθαι τε καὶ
κχλάζειν· τὸ δὲ εὖρος σταδίου ἐπέχειν πεντεκαίδεκα.

Alexander quum iis qui in pugna cecidissent debitum ho-
norem persolvisset, sacrificiaque consueta diis pro victoria
fecisset, ludis etiam gymniciis atque equestribus ad Hyda-
spis ripam habitis, (2) eo loco quo primum cum exercitu
trajecit, Craterum cum parte copiarum reliquit, qui urbes
quas ibi condere coeperat exaedificaret, muroque cingeret.
Ipse in Indos Pori regno finitimos movit. Hi Glauganicæ,
ut auctor est Aristobulus, dicebantur: ut vero Ptolemæus,
Glausæ; quonam nomine rectius appellati fuerint non
ego curo. (3) Alexander regionem eorum ingressus est,
equitatus amicorum alteram partem apud se habens, et ex
singulis peditum phalangibus selectissimos quosque, eque-
stres sagittarios omnes, Agrianos præterea et sagittarios.
Nec mora, omnes se ei dederunt. (4) Adhæc urbes
xxxvii recepit, quarum quæ minima erat, non minus vii
incolarum habebat: multæ vero etiam ultra xii. Pagorum
quoque magnum numerum cepit, atque eos quidem non mi-
nus quam urbes ipsas incolarum frequentia celebres. To-
tius vero hujusce regionis imperium Poro dedit. Taxilem
etiam Poro conciliatum in suas sedes dimittit.

5. Per id tempus legati ab Abisare venerunt; Abisarem
ipsum totamque ejus regionem dedentes. Porro ante pu-
gnam cum Poro commissam statuerat Abisares copias suas
cum Poro conjungere. Tum vero fratrem suum aliosque
legatos ad Alexandrum cum pecuniis et elephantis xl misit.
(6) Venerunt etiam legati ab Indis qui libere suis legibus
utentes vivunt, et a Poro alio Indorum præfecto. Alexan-
der confestim Abisarem ad se venire jubet, minatus nisi
pareret se cum exercitu magno ejus malo ad ipsum ventu-
rum.

7. Dum hæc geruntur, Phrataphernes Parthorum atque
Hyrcaniæ satrapa cum Thracibus sibi commissis ad Alexan-
dram venit; et nuntii a Sisicotto Assacenorum satrapa,
Assacenos interfecto prætore ab Alexandro defecisse nun-
tiantes. Adversus hos Philippum et Tyriaspem cum exer-
citu mittit, qui Assacenorum motus compescant, et pro-
vinciam regant.

8. Ipse ad Acesinem amnem movit. Hujus amnis solius
ex Indiæ fluminibus magnitudinem Ptolemæus Lagi filius
descripsit. Esse enim, ea parte qua Alexander eum na-
vigis et pellibus cum exercitu transmisit, rapidum Acesi-
nis cursum magnis asperisque cautibus interjectis, quibus
illæ ac repercussæ undæ ingentes æstus strepitusque con-
citent. Latitudinem vero esse quindecim stadiorum. (9)

(9) Καὶ τοῖς μὲν δὴ ἐπὶ τῶν διφθερῶν περῶσιν εὐμαρῇ γενέσθαι τὸν πόρον· τοὺς δὲ ἐν τοῖς πλοίοις διαβαίνοντας ἐποκειάμενων πολλῶν πλοίων ἐπὶ ταῖς πέτραις καὶ ξυναραχθέντων οὐκ ὀλίγους αὐτοῦ ἐν τῷ ὕδατι διαφθάρηαι. Εἴη ἂν οὖν ἐκ τοῦδε τοῦ λόγου ξυντιθέντι τεκμηριούσθαι ὅτι οὐ πόρῳ τοῦ ἀληθοῦς ἀναγέγραπται τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ τὸ μέγεθος ὅσοις ἐς τεσσαράκοντα σταδίου δοκεῖ τοῦ Ἰνδοῦ εἶναι τὸ εὖρος ἵνα μέσῳς ἔχει αὐτὸς αὐτοῦ ὁ Ἰνδός· ἵνα δὲ στενύτατός τε καὶ διὰ στενότητα βαθύτατος, ἐς τοὺς πεντεκαίδεκα συνάγεσθαι· καὶ ταῦτα πολλὰ εἶναι τοῦ Ἰνδοῦ. Καὶ γὰρ καὶ τοῦ Ἀκισίνου τεκμαίρομαι ἐπιλέξασθαι Ἀλέξανδρον ἵνα περ τὸ πλατύτατον ἦν τοῦ πόρου, ὡς σχολαιτέρῳ χρήσασθαι τῷ ρεύματι.

ΚΕΦ. ΚΑ.

15 Πέρασας δὲ τὸν ποταμὸν Κοῖνον μὲν ξὺν τῇ αὐτοῦ τάξει ἀπολείπει αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ὄχθῃ, προστάξας ἐπιμελίσθαι τῆς ὑπολειμμένης στρατιᾶς τῆς διαβάσεως, οἱ τὸν τε σῖτον αὐτῶν τὸν ἐκ τῆς ἡδὴ ὑπάρχου τῶν Ἰνδῶν χώρας καὶ τὰ ἄλλα ἐπιτήδεια παρακομίζειν ἐμελ-
30 λον. (2) Πῶρον δὲ ἐς τὰ αὐτοῦ ἤθη ἀποπέμπει, κελεύσας Ἰνδῶν τε τοὺς μαχιμωτάτους ἐπιλεξάμενον καὶ εἰ τινας παρ' αὐτῷ ἔχοι ἐλέφαντας, τοὺς δὲ ἀναλαβόντα ἵνα παρ' αὐτόν. Αὐτὸς δὲ Πῶρον τὸν ἕτερον τὸν καχόν, ὅτι ἐξηγγέλθῃ πεφευγῆναι ἀπολιπὼν τὴν
35 χώραν ἧς ἤρχεν, ἐπενόει διώκειν ξὺν τοῖς κουφοτάτοις τῆς στρατιᾶς. (3) Ὁ γὰρ Πῶρος οὗτος, ἔστε μὲν πολέμια ξυνειστέχει Ἀλεξάνδρῳ τὰ πρὸς τὸν ἄλλον Πῶρον, πρίσθει παρ' Ἀλεξάνδρῳ πέμπων, αὐτόν τε καὶ τὴν ὑπὸ οἱ χώραν ἐνεδίδου Ἀλεξάνδρῳ, κατὰ ἔχθος
40 τὸ Πῶρον μάλλον ἢ φιλὰ τῇ Ἀλεξάνδρῳ· ὡς δὲ ἀφειμένον τε ἐκείνον καὶ πρὸς τῇ αὐτοῦ καὶ ἄλλης πολλῆς ἀρχοντα ἔμαθε, τότε δὴ φοβηθείς, οὐχ οὕτω τι Ἀλεξάνδρῳ, ὡς τὸν Πῶρον ἐκείνον τὸν δμῶνυμον, φεύγει τὴν ἑαυτοῦ, ἀναλαβὼν ὄσους τῶν μαχίμων
45 ξυμπεῖσαι ἡδυνήθη μετασχεῖν οἱ τῆς φυγῆς.

4. Ἐπὶ τοῦτον ἐλαύνων Ἀλέξανδρος ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸν Ὑδραῶτην ποταμόν, ἄλλον αὖ τοῦτον Ἰνδὸν ποταμόν, τὸ μὲν εὖρος οὐ μέiona τοῦ Ἀκισίνου, ὀξύτητι δὲ τοῦ ροῦ μέiona. Ὅσῃ δὲ τῆς χώρας ἔστε ἐπὶ τὸν
50 Ὑδραῶτην ἐπῆλθε, φυλακὰς ὑπέλιπεν ἐν τοῖς ἐπικαιροτάτοις χωρίοις, ὅπως οἱ ἀμφὶ Κράτερόν τε καὶ Κοῖνον δι' ἀσφαλείας ἐπέρχοιντο τῆς χώρας τὴν πολλὴν προνομούμεντες. (5) Ἐνταῦθα Ἡφαιστίωνα μὲν ἐκπέμπει, δούς αὐτῷ μέρος τῆς στρατιᾶς, πεζῶν μὲν φάλαγγας
55 δύο, ἱππέων δὲ τὴν τε αὐτοῦ καὶ τὴν Δημητρίου ἱππαρχίαν καὶ τῶν τοξοτῶν τοὺς ἡμίσεας, ἐς τὴν Πῶρου τοῦ ἀφροστηκότες χώραν, κελεύσας παραδιδόναι ταύτην Πῶρῳ τῷ ἄλλῳ, καὶ εἰ δὴ τινα πρὸς ταῖς ὄχθαις τοῦ Ὑδραῶτου ποταμοῦ αὐτόνομα ἔθνη Ἰνδῶν νέμεται, καὶ
60 ταῦτα προσαγαγόμενον τῷ Πῶρῳ ἀρχεῖν ἐγχειρίσαι. (6) Αὐτὸς δὲ ἐπέρα τὸν Ὑδραῶτην ποταμόν, οὐ καθάπερ τὸν

Atque iis quidem qui utribus transportati sunt facilem tractum fuisse : eorum vero qui navibus transvecti sunt, quum pleræque cautibus illisæ rumperentur, non paucos in amne periisse. Ex quibus verbis facile quis colligere queat, non multum a vero abhorreere quod de Indi amnis magnitudine scriptum est ab iis qui latitudinem xl. stadiorum esse statuunt ubi latissimus is sit : ubi vero angustissimus et ob angustiam profundissimus, in xv stadia contrahi. Atque hanc quidem mediam fere esse Indi fluminis plerisque in locis latitudinem. Etenim existimaverim Alexandrum ad Acesinem quoque trajiendum eam partem delegisse qua maxime amplius ejus cursus eaque de causa minus rapidus esset.

CAP. XXI.

Transmisso itaque flumine, Cœnum cum suis copiis ad ripam relinquit, qui reliqui exercitus transitum curaret, qui et frumentum et alia necessaria ex regione Indorum quæ ei jam parebat allaturi erant. (2) Porum in regnum suum remittit, mandatis additis, ut lectissimis Indorum qui bellicosissimi haberentur copiis, et elephantis (si quos haberet) collectis ad se veniret. Ipse vero alium illum Porum hominem malum, qui deserta provincia cui præerat fugisse nuntiabatur, cum expeditissimo milite insequi statuit. (3) Porus enim hic, quamdiu Alexander cum altero Poro bellum gerebat, legationes ad Alexandrum mittens se pariter et regionem cui imperabat Alexandro dedebat, magis odio Pori quam amore Alexandri motus. Quum autem Porum ad Alexandrum venisse, et regnum suum idque multo auctius ei restitutum esse cognovit, non tam Alexandri quam Pori, qui ejusdem cum ipso nominis erat, metu e provincia sua aufugit, omnibus iis qui bello apti essent, (quibus quidem persuadere potuit ut fugæ comites essent) secum sumptis.

4. In hunc profectus Alexander ad Hydraoten alium Indiæ fluvium pervenit, latitudine quidem Acesine nihilo minorem, cursus vero rapiditate inferiorem. Et per omnem regionem præsidia idoneis locis posuit, ut Craterus et Cœnus tuto ad se pervenirent, frumento per maximam regionis partem direpto. (5) Deinde Hephæstioni partem exercitus committens, peditum scilicet phalanges duas, ex equitibus Demetrii agmen et suum ipsius, et sagittariorum dimidiam partem, eum in Pori illius qui aufugerat regionem mittit, eamque ut alteri Poro tradat jubet. Et siquæ aliæ ad ripam Hydraotis fluvii gentes Indorum essent libere suis legibus viventes, earum omnium gubernationem Poro det. (6) Ipse Hydrao-

Ἀχεσίηνην χαλεπῶς. Προχωροῦντι δὲ αὐτῷ ἐπ' ἔκεινα τῆς ὀχθῆς τοῦ Ὑδραΐτου τοὺς μὲν πολλοὺς καθ' ὁμολογίαν προσχωρεῖν ξυνέβαιεν, ἥδη δὲ τινὰς ξὺν ὅπλοις ἀπαντήσαντας· τοὺς δὲ καὶ ὑποφεύγοντας ἑλὼν βίᾳ κα-
6 τεστρέψατο.

ΚΕΦ. ΚΒ'.

Ἐν τούτῳ δὲ ἐξαγγέλλεται Ἀλεξάνδρῳ τῶν αὐτο-
νόμων Ἰνδῶν ἄλλους τέ τινὰς καὶ τοὺς καλουμένους
Καθαίους αὐτοὺς τε παρασκευάζεσθαι ὡς πρὸς μάχην,
εἰ προσάγοι τῇ χώρᾳ αὐτῶν Ἀλέξανδρος, καὶ ὅσα δημορά
10 σφισιν ὡσαύτως αὐτόνομα, καὶ ταῦτα παρακαλεῖν ἐς τὸ
ἔργον· (2) εἶναι δὲ τήν τε πόλιν ὀχυρὰν πρὸς ἣν ἐπενόουν
ἀγωνίσασθαι· Σάγγαλα ἦν τῇ πόλει ὄνομα, καὶ αὐτοὶ
οἱ Καθαῖοι εὐτολμότατοί τε καὶ τὰ πολέμια κράτιστοι
ἐνομίζοντο· καὶ τούτοις κατὰ τὰ αὐτὰ Ὁξυδράκαι ἄλλο
15 Ἰνδῶν ἔθνος, καὶ Μαλλοί, ἄλλο καὶ τοῦτο· ἐπεὶ καὶ
ὀλίγῳ πρόσθεν στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς Πῶρόν τε καὶ
Ἀβισάρην ξὺν τε τῇ σφετέρᾳ δυνάμει καὶ πολλὰ ἄλλα
ἔθνη τῶν αὐτονόμων Ἰνδῶν ἀναστήσαντας οὐδὲν πρά-
ξαντας τῆς παρασκευῆς ἀξίον ξυνέβη ἀπελθεῖν.
20 3. Ταῦτα ὡς ἐξηγγέλη Ἀλεξάνδρῳ, σπουδῇ ἤλαυνεν
ὡς ἐπὶ τοὺς Καθαίους. Καὶ δευτεραῖος μὲν ἀπὸ τοῦ
ποταμοῦ τοῦ Ὑδραΐτου πρὸς πόλιν ἦκεν ἢ ὄνομα Πίμ-
πραμα· τὸ δ' ἔθνος τοῦτο τῶν Ἰνδῶν Ἀδραῖσταί ἐκα-
λοῦντο. Οὗτοι μὲν δὴ προσεχώρησαν ὁμολογίᾳ Ἀλε-
25 ξάνδρῳ. (4) Καὶ Ἀλέξανδρος ἀναπαύσας τῇ ὑστεραίᾳ
τὴν στρατιάν, τῇ τρίτῃ προὔχωρει ἐπὶ τὰ Σάγγαλα,
ἵνα οἱ Καθαῖοι τε καὶ οἱ ἄλλοι πρόσχωροι αὐτοῖς ξυν-
ληλυθότες πρὸ τῆς πόλεως παρατεταγμένοι ἦσαν ἐπὶ
γῆλόφου οὐ πάντῃ ἀποτόμου· κύκλῳ δὲ τοῦ γῆλόφου
30 ἀμάξας περιστήσαντες ἐντὸς αὐτῶν ἐστρατοπέδουν,
ὡς τριπλοῦν χάρακα προβεβλήσθαι πρὸ τῶν ἀμαξῶν.
(5) Ἀλέξανδρος δὲ τό τε πλῆθος κατιδὼν τῶν βαρβάρων
καὶ τοῦ χωρίου τὴν φύσιν, ὡς μάλιστα πρὸς τὰ παρόντα
ἐν καιρῷ οἱ ἐφαίνετο παρετάσσετο· καὶ τοὺς μὲν ἵπποτοξό-
35 τας εὐθύς ὡς εἶχεν ἐκπέμπει ἐπ' αὐτούς, ἀκροβολίζεσθαι
κελεύσας παριπτέοντας, ὡς μήτε ἐκδρομὴν τινα ποιή-
σασθαι τοὺς Ἰνδοὺς πρὶν ξυνταχθῆναι αὐτῷ τὴν στρα-
τιάν καὶ ὡς πληγὰς γίνεσθαι αὐτοῖς καὶ πρὸ τῆς μάχης
ἐντὸς τοῦ ὀχυρώματος. (6) Αὐτὸς δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ δε-
40 ξιοῦ κέρως τῶν ἱππέων τὸ ἄγλημα κατέστησε καὶ τὴν
Κλείτου ἱππαρχίαν, ἐχομένους δὲ τούτων τοὺς ὑπα-
σπιστάς, καὶ ἐπὶ τούτοις τοὺς Ἀγριαῖνας κατὰ δὲ τὸ
εὐώνυμον Περδικκας αὐτῷ ἐτέτακτο, τήν τε αὐτοῦ ἔχων
ἱππαρχίαν καὶ τὰς τῶν πεζεταίων τάξεις· ἐπὶ κέρως
45 δὲ ἑκατέρω οἱ τοξόται αὐτῷ διχῇ διακριθέντες ἐτάχθη-
σαν. (7) Ἐκτάσσοντι δὲ αὐτῷ παρεγένοντο καὶ οἱ ἀπὸ τῆς
ὀπισθοφυλακίας πεζοὶ τε καὶ ἱππεῖς. Καὶ τούτων τοὺς
μὲν ἱππέας ἐπὶ τὰ κέρατα διελὼν παρήγαγεν· ἀπὸ δὲ
τῶν πεζῶν τῶν προσγενομένων πυκνοτέραν τὴν ζύγ-
50 κλεισιν τῆς φάλαγγος ποιήσας, αὐτὸς ἀναλαβὼν τὴν
ἵππον τὴν ἐπὶ τοῦ δεξιῷ τεταγμένην παρήγαγεν ἐπὶ

ten fluvium non ita difficulter atque Acesinem trajecit.
Dehinc ultra ripam Hydraotis progressus, plerosque dedi-
tione recepit: nonnullos etiam cum armis occurrentes, alios
vero fugientes captos vi subegit.

CAP. XXII.

Inter hac Alexandro nuntiatur alios quosdam Indos libe-
ros et Catharos paratos esse, si eo exercitum duceret, pu-
gnam experiri, reliquosque finitimos, qui sicut ipsi libere
viverent, ad societatem sollicitare: (2) urbem vero ad quam
confligere statuisent, nomine Sangala, munitam esse. Ca-
thari quoque strenui in primis rei que bellicæ peritissimi ha-
bebantur. Cum his conspirasse Oxydracas aliam Indorum
gentem, et Mallos aliam ab his diversam; adversus quos
paulo ante et Abisares et Porus conjunctis copiis, ac multis
Indorum in societatem adscitis, profecti, quum nihil tanto
belli apparatu dignum gessissent, recesserant.

3. Hac ut Alexandro nuntiata sunt, confestim in Catharos
contendit, et secundis castris ab Hydraote fluvio ad urbem
pervenit cui Pimprama nomen est. Ea Indorum gens
Adraistæ vocabantur. Ii statim pactionibus deditionem fe-
cerunt. (4) Alexander postero die militibus ad quietem
dato, tertio die Sangala profectus est, ubi et Cathari alii-
que his finitimi qui sese iis conjunxerant, ante urbem in
colle non omnino arduo instructa acie stabant. Hunc col-
lem velut triplici vallo in orbem curribus dispositis munie-
rant, castris in medio locatis. (5) Alexander naturam loci
hostiumque multitudinem contemplatus, quomodo commo-
dissimum visum est aciem instruxit, et sagittarios equestres,
uti erant, continuo qui adequitantes hostem telis lacerant
emittit, ne nimirum Indi nondum satis instructa Macedo-
num acie excursionem aliquam faciant, utque Indis intra
ipsa munimenta consistentibus ante pugnam damnum in-
ferretur. (6) Dehinc equitum agema ad dextrum cornu
constituit, quibus Cliti equitum præfecturam adjunxit.
Proximos his scutatos locat, deinde Agrianos. Ad sinistrum
cornu Perdiccam statuit, sua equestri præfectura et pedi-
tum amicorum agminibus instructum; sagittarios in utrum-
que cornu divisit. (7) Alexandro ita aciem instruyente,
pedites atque equites qui novissimo agmini præsidio erant
adveniunt. Atque ex his quidem equites cornibus admovit:
ex peditibus vero qui accesserant, phalangis structura con-
fertiore effecta, ipse assumpto equitatu quem ad dextram

τὰς κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἰνδῶν ἀμάξας. Ταύτη γὰρ εὐπροσδοκώτερον αὐτῷ ἐφαίνεται τὸ χωρίον καὶ οὐ πυκναὶ ὡσαύτως αἱ ἀμάξαι ἐφειστήκεσαν.

ΚΕΦ. ΚΓ'.

Ὡς δὲ ἐπὶ τὴν ἵππον προσαγοῦσαν οὐκ ἐξέδραμον
οἱ Ἰνδοὶ ἔξω τῶν ἀμαξῶν, ἀλλ' ἐπιβεθηκότες αὐτῶν
ἀφ' ὑψηλοῦ ἠκροβολίζοντο, γνοὺς Ἀλέξανδρος ὅτι οὐκ
εἴη τῶν ἱππέων τὸ ἔργον, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου
πεζὸς ἐπῆγε τῶν πεζῶν τὴν φάλαγγα. (2) Καὶ ἀπὸ
μὲν τῶν πρώτων ἀμαξῶν οὐ γαλεπῶς ἐβιάσαντο οἱ
Μακεδόνες τοὺς Ἰνδοὺς· πρὸ δὲ τῶν δευτέρων οἱ Ἰνδοὶ
παραταξάμενοι βῆον ἀπειμάχοντο, οἷα δὴ πυκνότεροί
τε ἐφεισθηκότες ἐν ἐλάττονι τῷ κύκλῳ καὶ τῶν Μακε-
δόνων οὐ κατ' εὐρυχωρίαν ὡσαύτως προσαγόντων σφί-
σιν, ἐν ᾗ τὰς τε πρώτας ἀμάξας ὑπεξήγον καὶ κατὰ τὰ
διαλείμματα αὐτῶν ὡς ἐκάστοις προυχώρει ἀτάκτως
προσέβαλλον· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τούτων ὁμῶς ἐξώσθησαν οἱ
Ἰνδοὶ βιασθέντες πρὸς τῆς φάλαγγος. (3) Οἱ δὲ οὐκ ἔτι
ἐπὶ τῶν τρίτων ἕμενον, ἀλλ' ὡς τάγους εἶχον φυγῇ
εἰς τὴν πόλιν κατεκλείσθησαν. Καὶ Ἀλέξανδρος ταύ-
την μὲν τὴν ἡμέραν περιστρατοπέδευσε τοῖς πεζοῖς τὴν
πόλιν ὅσα γε ἡδυνήθη αὐτῷ περιβαλεῖν ἢ φάλαγγ' ἐπὶ
πολὺ γὰρ ἐπέχον τὸ τεῖχος τῷ στρατοπέδῳ κυκλώσα-
σθαι οὐ δυνατός ἐγένετο· (4) κατὰ δὲ τὰ διαλείποντα
αὐτοῦ, ἵνα καὶ λίμνη οὐ μακρὰν τοῦ τείχους ἦν, τοὺς
ἱππείας ἐπέταξεν ἐν κύκλῳ τῆς λίμνης, γνοὺς οὐ βα-
θεῖαν οὔσαν τὴν λίμνην καὶ ἅμα εἰκάσας ὅτι φοβεροὶ
γενόμενοι οἱ Ἰνδοὶ ἀπὸ τῆς προτέρας ἡττης ἀπολείψουσι
τῆς νυκτὸς τὴν πόλιν. (5) Καὶ ξυνέβη οὕτως ὅπως
εἰκάσεν· ἀμφὶ γὰρ δευτέραν φυλακὴν ἐκπίπτοντες ἐκ
τοῦ τείχους οἱ πολλοὶ αὐτῶν ἐνέκυρσαν ταῖς προφυλα-
καῖς τῶν ἱππέων, καὶ οἱ μὲν πρῶτοι αὐτῶν κατεκόπη-
σαν πρὸς τῶν ἱππέων· οἱ δὲ ἐπὶ τούτοις αἰσθόμενοι ὅτι
φυλάσσεται ἐν κύκλῳ ἢ λίμνῃ εἰς τὴν πόλιν αὐτοῖς ἀνε-
χώρησαν.
6. Ἀλέξανδρος δὲ χάρακί τε διπλῷ περιβάλλει ἵνα περ
μὴ εἴργεν ἢ λίμνη τὴν πόλιν καὶ φυλακὰς ἐν κύκλῳ
τῆς λίμνης ἀκριβεστέρας κατέστησεν. Αὐτὸς δὲ μη-
χανὰς προσάγειν τῷ τείχει ἐπενόει, ὡς κατασεῖν τὸ
τείχος. Αὐτομολήσαντες δὲ αὐτῷ τῶν ἐκ τῆς πόλεως
τινες φράζουσιν ὅτι ἐν νῷ ἔχοιεν αὐτῆς ἐκείνης τῆς νυ-
κτὸς ἐκπίπτειν ἐκ τῆς πόλεως οἱ Ἰνδοὶ κατὰ τὴν λίμνην
ἵνα περ τὸ ἐκλιπὲς ἦν τοῦ χάρακος. (7) Ὁ δὲ Πτολε-
μαῖον τὸν Λάγου ἐπιτάττει ἐνταῦθα, τῶν τε ὑπασπιστῶν
αὐτῷ δοὺς χιλιάρχιας τρεῖς καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας ξύμπαν-
τας καὶ μίαν τάξιν τῶν τοξοτῶν, ἀποδείξας τὸ χωρίον
ἥπερ μάλιστα εἰκαζε βιάσασθαι τοὺς βαρβάρους· Σὺ δὲ
ἐπειδὴν αἰσθῇ, ἔφη, βιαζομένους ταύτη, αὐτὸς μὲν
ἔν τῇ στρατιᾷ εἰργεῖν τοὺς βαρβάρους τοῦ πρόσω, τὸν
δὲ σαλπικτὴν κέλευε σημαίνειν· ὑμεῖς δέ, ἄνδρες ἡγε-
μόνες, ἐπειδὴν σημανθῇ, ἔν τῷ κατ' αὐτοὺς ἕκαστοι

statuerat, in currus Indorum ad laevam collocatos duxit.
Hac enim facilius ad collem aditus fore videbatur, neque
ita densus erat ex hac parte curruum ordo.

CAP. XXIII.

Postquam vero Indi adversus adductum equitatum extra
currus non procurrent, sed consensu iis tela ex editiore
loco torquerent, equitatum parum idoneum ad hanc rem
ratus, desiliens ex equo Alexander pedes ipse peditum pha-
langem in eos duxit. (2) Atqui a prima curruum serie non
difficiliter Indi a Macedonibus sunt repulsi. Ad secundum
vero ordinem conferti facilius sese tuebantur, quippe quod
et densiores in minori orbe curribus insisterent, et Mace-
dones non ita spatioso loco in eos ferrentur dum et primos
currus submovebant, et per illorum interstitia, prout
quisque poterat, inordinate irrumpebant. Ceterum iis etiam
curribus Indi a phalange depulsi sunt. (3) Neque in tertio
curruum ordine diutius restiterunt, sed fuga quam celerrima
potuerunt sese in urbem receperunt: quibus ea conclusis,
Alexander eo ipso die peditum copiis, quatenus phalanx
sufficiebat, oppidum obsedit. Murus enim in circuitu am-
plior erat, quam ut ab exercitu totus in orbem cingi posset.
(4) Vacuis vero peditatu locis, ubi et stagnum quoddam non
procul a muris situm erat, equitatum circa hoc stagnum
collocavit, sciens stagnum id parum profundum esse simul-
que facile conjiciens, Indos cladis acceptæ metu perculsos
noctu urbem deserturos. (5) Quod quidem ita ut cogitaret
evenit. Nam circiter secundam noctis vigiliam plerique
eorum urbe elapsi, in equitum procubias inciderunt. Quo-
rum quidem primi ab equitibus cæsi sunt: alii hos secuti
quum stagnum equitatu circumsessum esse sensissent,
rursus in urbem sese receperunt.

6. Alexander urbem, ea parte qua stagnum impediēbat
excepta, duplici vallo in orbem cingit, et accuratiores ad
circuitum stagni custodias locat. Ipse tormenta muris ad-
movere eosque quaterē statuit, quum transfugæ quidam ex
urbe ad eum venientes nuntiarunt Indos ea nocte ex urbe
sese subducere constituisse circa stagnum ea parte qua val-
lum desinebat. (7) Alexander Ptolemæum Lagi f. eo loco
statuit, scultorum tria millia ei adjungens, Agrianos omnes,
unumque sagittariorum agmen, ostenso loco qua verisimile
erat barbaros erupturos: mandatis additis, ut simulac eos
eruptionem tentantes sensisset, ipse cum exercitu transitu
prohibeat: tubicini ut signum tuba det jubeat. Ducibus
etiam imperat, ut statim audito signo cum suis quisque

ζυνεταγμένοι ιέναι ἐπὶ τὸν θόρυβον ἔν' ἂν ἡ σάλπιγξ παρακαλῇ. Ἀποστατήσω δὲ οὐδὲ ἐγὼ τοῦ ἔργου.

ΚΕΦ. ΚΔ'.

Ὁ μὲν ταῦτα παρήγγειλε Πτολεμαῖος δὲ ἀμάξας τε ἐκ τῶν ἀπολελειμμένων ἐν τῇ πρώτῃ φυγῇ ἀμαξῶν 5 ταύτῃ ζυγαγῶν ὡς πλείστας κατέστησεν ἐγκαρσίας, ἵνα πολλὰ ἐν νυκτὶ τὰ ἄπορα φαίνεται τοῖς φεύγουσι, καὶ τοῦ χάρακος τοῦ κεκοιμημένου τε καὶ οὐ καταπληθέντος συνῆσαι ἄλλη καὶ ἄλλη ἐκέλευσεν ἐν μέσῳ τῆς τε λίμνης καὶ τοῦ τεύχους. Καὶ ταῦτα αὐτῷ οἱ στρα- 10 τιῶται ἐν τῇ νυκτὶ ἐξεργάσαντο. (2) Ἦδη τε ἦν ἀμφὶ τετάρτην φυλακὴν καὶ οἱ βάρβαροι, καθάπερ ἐξήγγεστο Ἀλεξάνδρῳ, ἀνοίξαντες τὰς ὡς ἐπὶ τὴν λίμνην πύλας δρόμῳ ἐπ' αὐτὴν ἐφέροντο. Οὐ μὲν ἔλαβον τὰς ταύτη φυλακὰς οὐδὲ Πτολεμαῖον τὸν ἐπ' αὐταῖς τεταγμένον· 15 ἀλλὰ ἐν τούτῳ οἱ τε σαλπικταὶ ἐσήμαινον αὐτῷ καὶ αὐτὸς τὴν στρατιὰν ὠπλισμένην τε καὶ ζυνεταγμένην ἔχων ἐχώρει ἐπὶ τοὺς βορῥάρους. (3) Τοῖς δὲ αἱ τε ἀμαξαὶ ἐμποδῶν ἦσαν καὶ ὁ χάραξ ἐν μέσῳ καταβλημένος. Ὡς δὲ ἦ τε σάλπιγξ ἐφθέγγετο καὶ οἱ ἀμφὶ 20 Πτολεμαῖον προσέκειντο αὐτοῖς, τοὺς αἰὲ ἐκπίπτοντας διὰ τῶν ἀμαξῶν κατακαίνοντες, ἐνταῦθα δὴ ἀποστρέφονται αὐθις ἐς τὴν πόλιν. Καὶ ἀπέθανον αὐτῶν ἐν τῇ ἀποχωρήσει ἐς πεντακοσίους.

4. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Πῶρος ἀφίκετο, τοὺς τε ὑπο- 25 λοίπους ἐλέφαντας ἅμα οἱ ἄγων καὶ τῶν Ἰνδῶν ἐς πενταχιλίους· αἱ τε μηχαναὶ Ἀλεξάνδρῳ ξυμπεπηγμέναι ἦσαν καὶ προσήγοντο ἤδη τῷ τεύχει. Ἀλλὰ οἱ Μακεδόνες, πρὶν καὶ κατασεισθῆναι τι τοῦ τεύχους, ὑπορούτοντές τε αὐτοὶ πλίνθινον δὴν τὸ τεῖχος καὶ τὰς κλίμακας 30 ἐν κύκλῳ πάντῃ προσθέντες αἰρούσι κατὰ κράτος τὴν πόλιν. (5) Καὶ ἀποθυήσκουσι μὲν ἐν τῇ καταλήψει τῶν Ἰνδῶν ἐς μυρίους καὶ ἐπταχιλίους, ἐάλωσαν δὲ ὑπὲρ τὰς ἐπτὰ μυριάδας καὶ ἄρματα τριακόσια καὶ ἱππεῖς πεντακόσιοι. Τῆς δὲ ξυν' Ἀλεξάνδρῳ στρατιᾶς 35 ἀπέθανον μὲν ὀλίγον ἀποδόντες τῶν ἑκατὸν ἐν τῇ πάσῃ πολιορκίᾳ· τραυματῖαι δὲ οὐ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν νεκρῶν ἐγένοντο, ἀλλ' ὑπὲρ τοὺς χιλίους καὶ διακοσίους, καὶ ἐν τούτοις τῶν ἡγεμόνων ἄλλοι τε καὶ Λυσίμαχος ὁ σωματοφύλαξ.

6. Θάψας δὲ ὡς νόμος αὐτῷ τοὺς τελευτήσαντας, Εὐ- 40 μένην τὸν γραμματέα ἐκπέμπει ἐς τὰς δύο πόλεις τὰς ζυγαφαστώσας τοῖς Σαγγάλοις, δοὺς αὐτῷ τῶν ἱππέων ἐς τριακοσίους, φράσσοντας τοῖς ἔχουσι τὰς πόλεις τῶν τε Σαγγάλων τὴν ἄλωσιν καὶ οἱ αὐτοῖς οὐδὲν ἔσται 45 χαλεπὸν ἐξ Ἀλεξάνδρου ὑπομένουσιν τε καὶ δεχομένοις φιλικῶς Ἀλέξανδρον· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἄλλοις τισὶ γενέσθαι τῶν αὐτονόμων Ἰνδῶν δοσι ἐκόντες σφᾶς ἐνέδοσαν. (7) Οἱ δὲ (ἤδη γὰρ ἐξήγγεστο αὐτοῖς κατὰ κράτος ἐαλωκότα πρὸς Ἀλεξάνδρου τὰ Σάγγαλα) φοβεροὶ γενόμενοι ἐφρευγον ἀπολιπόντες τὰς πόλεις. Καὶ Ἀλέξανδρος,

copiis, quo tuba vocaverit advolent. Se quoque pugnæ non defuturum promittit.

CAP. XXIV.

Atque hæc quidem Alexander quum imperasset, Ptolemæus multis curribus qui in prima illa fuga relictis fuerant collectis, transversos eos in via disponit, ut plures fugientibus per noctem difficultates apparerent; præterea quod erat vallorum jam cæsum at nondum in terram depactum connecti inter se hic illic in loco inter stagnum et murum medio jubet. Quod quidem ea nocte a militibus confectum est. (2) Barbari sub quartam noctis vigiliam, quemadmodum Alexandro significatum fuerat, effusi portis quæ ad stagnum vergebant, cursim eo ferebantur, sed neque procubias, neque Ptolemæum post eas constitutum latere potuerunt. In hoc rerum statu tubicines signum dant; ipse cum exercitu armato atque in ordinem redacto in barbaros contendit. (3) At vero currus et vallum loco inter stagnum medio ductum, magno barbaris impedimento erant. Quum vero ad tubæ sonitum Ptolemæi copiæ acriter in eos ferrentur, magnamque eorum qui subinde per currus penetrabant stragem ederent, rursus in urbem confugiunt: quingenti barbari in ea fuga cæsi.

4. Interea Porus advenit reliquos elephantos adducens, et Indorum **viii**. Jamque et machinæ Alexandro confectæ erant et muris admovebantur. Macedones vero vel antequam ullam mornium partem quassarent, lateritio muro suffosso scalisque omni ex parte admotis, urbem vi capiunt. (5) In ejus urbis expugnatione **xvii** millia Indorum trucidata sunt: capti supra **lxx** millia, currus **ccc**, equites **d**. De Alexandri exercitu circiter centum in universa obsidione desiderati, vulnerati fuerunt non pro numero cæsorum, supra mille et ducentos; mille enim circiter in his cum alii duces tum Lysimachus corporis custos.

6. Posthæc Alexander, cæsis patrio more sepultis, Eumenem scribam ad duas urbes, quæ una cum Sangalis defecerant, mittit, trecentis equitibus ei adjunctis, qui opidanis denuntient, Sangala urbem abs se expugnatam esse, nihil vero ipsis sinistri eventurum, si Alexandri imperium non detrectantes amice eum excipiant; ut nec aliis Indis libere viventibus accidisset, qui voluntariam deditionem fecissent. (7) Sed hi jam antea de Sangalorum expugnatione certiores facti, metu perculsi desertis urbibus fugerant. Quorum fuga cognita, Alexander acriter eos insecutus est. At multi eorum fuga evaserunt; multo

ἐπειδὴ ἐξηγγέλθη αὐτῷ ἡ φυγή, σπουδῇ ἐδίωκεν· ἀλλὰ οἱ πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἐφθασαν ἀποφυγόντες, διὰ μακροῦ γὰρ ἡ διώξις ἐγένετο· ὅσοι δὲ κατὰ τὴν ἀποχώρησιν ἀσθενεῖα ὑπελείποντο, οὗτοι ἐγκαταληφθέντες πρὸς τῆς
στρατιδῆς ἀπέθανον ἐς πεντακοσίους μάλιστα. (8) Ὡς δὲ ἀπέγνω διώκειν τοῦ πρόσω τοὺς φεύγοντας, ἐπανεληθὼν ἐς τὰ Σάγγαλα, τὴν πόλιν μὲν κατέσκαψε, τὴν χώραν δὲ τῶν Ἰνδῶν τοῖς πάλαι μὲν αὐτονόμοις, τότε δὲ ἐκουσίως προσχωρήσας προσέθηκε. Καὶ Πῶρον
μὲν ξὺν τῇ δυνάμει τῇ ἀμφ' αὐτὸν ἐκπέμπει ἐπὶ τὰς πόλεις αἱ προσκεχωρήκεσαν, φρουράς εἰσάξοντα εἰς αὐτάς· αὐτὸς δὲ ξὺν τῇ στρατιᾷ ἐπὶ τὸν Ὑφασιν ποταμὸν προὔχωρει, ὡς καὶ τοὺς ἐπ' ἐκεῖνα Ἰνδοὺς καταστρέψαιτο. Οὐδὲ ἐφαίνετο αὐτῷ πέρας τι τοῦ πολέμου
ἔστε ὑπελείπετό τι πολέμιον.

ΚΕΦ. ΚΕ'.

Τὰ δὲ δὴ πέραν τοῦ Ὑφασίου ποταμοῦ εὐδαίμονά τε τὴν χώραν εἶναι ἐξηγγέλλετο καὶ ἀνθρώπους ἀγαθοὺς μὲν γῆς ἐργάτας, γενναίους δὲ τὰ πολέμια καὶ ἐς τὰ ἴδια δὲ σφῶν ἐν κόσμῳ πολιτεύοντας· πρὸς γὰρ τῶν
ἀρίστων ἀρχεσθαι τοὺς πολλοὺς, τοὺς δὲ οὐδὲν ἔξω τοῦ ἐπικουρῶς ἐξηγεῖσθαι. Πληθὺς τε ἐλεφάντων εἶναι τοῖς ταύτῃ ἀνθρώποις πολὺ τι ὑπὲρ τοὺς ἄλλους Ἰνδοὺς καὶ μεγέθει μεγίστους καὶ ἀνδρείᾳ. (2) Ταῦτα δὲ ἐξαγγελλόμενα Ἀλέξανδρον μὲν παρώξυνεν ἐς ἐπιθυμίαν
τοῦ πρόσω ἵνα· οἱ Μακεδόνες δὲ ἐξέκαμνον ἤδη ταῖς γνώμαις, πόνοους τε ἐκ πόνων καὶ κινδύνους ἐκ κινδύνων ἐπαναιρούμενον δρῶντες τὸν βασιλεῖα· ζύλλογοί τε ἐγίνοντο κατὰ τὸ στρατόπεδον τῶν μὲν τὰ σφέτερον ὀδυρομένων, ὅσοι ἐπεικέστατοι, τῶν δὲ οὐκ ἀκολουθή-
σειν, οὐδ' ἦν ἄγῃ Ἀλέξανδρος, ἐπισχυριζόμενον. Ταῦτα ὡς ἐπύθετο Ἀλέξανδρος, πρὶν καὶ ἐπὶ μεῖζον προελθεῖν τὴν ταραχὴν τοῖς στρατιώταις καὶ τὴν ἀθυμίαν, ζυγαλέσας τοὺς ἡγεμόνας τῶν τάξεων ἔλεξεν
ἰδε.
3. « Ὅρων ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες Μακεδόνες τε καὶ ξύμμαχοι, οὐκ ὁμοία ἐστὶ τῇ γνῶμῃ ἐπομένους μοι ἐς τοὺς κινδύνους, ζυνήγαγον ἐς ταῦτά, ὡς ἡ πείσας ἀγειν τοῦ πρόσω ἢ πεισθεὶς ὀπίσω ἀποστρέφεσθαι. Εἰ μὲν δὴ μεμπτοὶ εἰσιν ὑμῖν οἱ μέγρι δεῦρο πονηθέντες πόνοι καὶ αὐτὸς ἐγὼ
ἡγούμενος, οὐδὲν ἐστὶ προὔργου λέγειν μοι ἐστίν. (4) Εἰ δὲ Ἰωνία τε πρὸς ὑμῶν διὰ τούσδε τοὺς πόνοους ἔχεται καὶ Ἑλλησποντος καὶ Φρυγῆς ἀμφοτέροι καὶ Καππαδοκίαι καὶ Παφλαγονίαι καὶ Λυδοὶ καὶ Κᾶρες καὶ Λύκιοι καὶ Παμφυλία τε καὶ Φοινίκη καὶ Αἴγυπτος ξὺν τῇ
Λιβύῃ τῇ Ἑλληνικῇ καὶ Ἀραβίας ἐστίν α καὶ Συρία ἡ τε κοίλη καὶ ἡ μέση τῶν ποταμῶν, (5) καὶ Βαβυλῶν δὲ ἔχεται καὶ τὸ Σουσίων ἔθνος καὶ Πέρσαι καὶ Μῆδοι καὶ ὅσων Πέρσαι καὶ Μῆδοι ἐπῆρχον, καὶ ὅσων δὲ οὐκ ἔρχον, τὰ ὑπὲρ τὰς Κασπίας πύλας, τὰ ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ
Καυκάσου, 8 τι ἂν ἐς τὰ πρόσω ἐστὶ τοῦ Τανάϊδος,

enim postea quam fugerant tempore insequi ceptum est. Quotquot vero e fuga ob valetudinem relictī sunt, quingenti circiter, ab exercitu comprehensi cæsique sunt. (8) Deposita itaque spe assequendi fugientes, Sangala reversus, urbem solo acquavit: regionem autem ipsam Indis, qui antea libere legibus suis vivebant et sponte deditionem fecerant, attribuit. Ac Porum quidem cum copiis suis ad urbes quæ deditionem fecerant mittit, præsidia iis impositurum; ipse cum exercitu ad Hyphasin amnem processit, Indos qui trans flumen habitabant, subactus. Neque enim ullum belli finem cernebat, quamdiu aliquid hostile superesset.

CAP. XXV.

Porro regionem illam trans Hyphasin opulentam esse audierat, incolas et bonos agricolas et strenuos milites esse, privatim etiam composite vivere; plerasque enim civitates ab optimatibus regi nihilque ab iis inique decerni: majorem apud hosce quam apud ullos Indos elephantorum copiam esse et mole corporis roboreque excellere. (2) Quæ quidem Alexandro nuntiata, vehementi ejus animum ulterius procedendi studio exstimulabant. Macedonum vero animi jam faticare ceperant, quum regem labores ex laboribus susipientem, pericula ex periculis adeuntem viderent. Conventus etiam in castris agebant, aliis, qui modestiores erant, fortunam suam deplorantibus: aliis se non secuturos etiam ducente rege affirmantibus. Quæ postquam cognovit Alexander, priusquam tumultus militaris simul et animorum abjectio longius serperet viresque acciperet convocatis ordinum ducibus ita discernit.

3. « Quum intelligam vos, o Macedones et socii, non eadem qua soletis voluntate pericula mecum adire, idcirco hac mihi apud vos concione utendum esse putavi uti aut persuadens ulterius ducam, aut persuasus pedem referam. Porro, si neque labores in hunc usque diem actos, neque me qui ad eos subeundos dux vobis fui, probatis, non est quod pluribus vobiscum agam: (4) sin autem Ionia vobis hisce laboribus, Hellespontus, Phrygia utraque, Cappadocia, Paphlagonia, Lydia, Caria, Lycia, Pamphylia, Phœnice, et Egyptus cum ea Libyæ parte quam Græci tenent, parta est: si Arabiæ etiam aliquam partem, et Syriam quæ Cœle et eam quæ Mesopotamia dicitur, (5) Babylonem præterea gentemque Susiorum subegistis: ad hæc Persas ac Medos, gentesque omnes quæ horum imperio parebant, quæque non parebant: si regiones etiam trans portas Caspias, ultraque Caucasum positas, et qui ultra Tanaim habitant,

Βακτριανοί, Ἰρκανιοί, ἡ θάλασσα ἡ Ἰρκανία, Σκύ-
 θας τε ἀνεστεύλαμεν ἔστε ἐπὶ τὴν ἔρημον, ἐπὶ τούτοις
 μέντοι καὶ ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς διὰ τῆς ἡμετέρας βεῖ, ὁ
 Ὑδάσπης διὰ τῆς ἡμετέρας, ὁ Ἀκεσίνης, ὁ Ὑδραώτης,
 5 τί ὀκνεῖτε καὶ τὸν Ὑφασιν καὶ τὰ ἐπ' ἐκείνα τοῦ Ὑφά-
 σιος γένη προσθεῖναι τῇ ἡμετέρᾳ Μακεδόνων ἀρχῇ; (8)
 ἡ δέδιτε μὴ δέξωνται ὑμᾶς ἔτι ἄλλοι βάρβαροι ἐπιόν-
 τας; ὧν γε οἱ μὲν προσχωροῦσιν ἐκόντες, οἱ δὲ φεύ-
 γοντες ἀλίσκονται, οἱ δὲ ἀποφυγόντες τὴν χώραν ἡμῶν
 10 ἔρημον παραδιδόασιν, ἡ δὲ τοῖς ξυμμαχοῖς τε καὶ τοῖς
 ἐκουσίως προσχωρήσας προστίθεται.

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Πέρας δὲ τῶν πόνων γενναίῳ μὲν ἀνδρὶ οὐδὲν δοκῶ
 ἔγωγε εἶναι μὴ αὐτοὺς τοὺς πόνους, ὅσοι αὐτῶν ἐς καλὰ
 ἔργα φέρουσιν. Εἰ δέ τις καὶ αὐτῷ τῷ πολεμῆν ποθεῖ
 15 ἀκοῦσαι ὁ τιπερ ἔσται πέρας, μαθέτω ὅτι οὐ πολλὴ ἔτι
 ἡμῖν ἡ λοιπὴ ἔστιν ἔστε ἐπὶ τὸν ποταμὸν τε Γάγγην
 καὶ τὴν ἑῶναν θάλασσαν· ταύτῃ δὲ λέγω ὑμῖν ξυναφῆς
 φανέται ἡ Ἰρκανία θάλασσα· ἐκπεριέρχεται γὰρ γῆν
 περὶ πᾶσαν ἡ μεγάλη θάλασσα. (2) Καὶ ἐγὼ ἐπιειξά-
 20 Μακεδόσι τε καὶ τοῖς ξυμμαχοῖς τὸν μὲν Ἰνδικὸν κόλ-
 πον ξυρρῶν ὄντα τῷ Περσικῷ, τὴν δὲ Ἰρκανίαν τῷ
 Ἰνδικῷ, ἀπὸ δὲ τοῦ Περσικοῦ εἰς Λιβύην περιπλευσθή-
 σεται στολῶ ἡμετέρῳ τὰ μέχρι Ἡρακλέους Στῆλῶν·
 ἀπὸ δὲ Στῆλῶν ἡ ἐντὸς Λιβύῃ πᾶσα ἡμετέρα γίγνεται,
 25 καὶ ἡ Ἀσία δὴ οὕτω πᾶσα, καὶ ὅροι τῆς ταύτης ἀρχῆς
 οὐσπερ καὶ τῆς γῆς θροῦς ὁ θεὸς ἐποίησε. (3) Νῦν δὲ
 δὴ ἀποτρεπομένων πολλὰ μὲν μάχημα ὑπολείπεται γένῃ
 ἐπ' ἐκείνα τοῦ Ὑφάσιος ἔστε ἐπὶ τὴν ἑῶναν θάλασσαν,
 30 πολλὰ δὲ ἀπὸ τούτων ἔτι ἐπὶ τὴν Ἰρκανίαν ὥς ἐπὶ
 βορρᾶν ἄνεμον, καὶ τὰ Σκυθικὰ γένῃ οὐ πόρρω τού-
 των, ὥστε δὲος μὴ ἀπελθόντων ὀπίσω καὶ τὰ νῦν κατε-
 χόμενα οὐ βέβαια ὄντα ἐπαρθῇ πρὸς ἀπόστασιν πρὸς
 τῶν μήπω ἐχομένων. (4) Καὶ τότε δὴ ἀνόντοι ἡμῖν
 35 ἔσονται οἱ πολλοὶ πόνοι ἢ ἄλλων αὐθις ἐξ ἀρχῆς δεήσει
 πόνων τε καὶ κινδύνων. Ἀλλὰ παραμεινάτε, ἄνδρες
 Μακεδόνες καὶ ξύμμαχοι. Πονοῦντων τοι καὶ κινδύ-
 νευόντων τὰ καλὰ ἔργα· καὶ ζῆν τε ζῆν ἀρετῇ ἡδὺ καὶ
 ἀπονήσκειν κλέος ἀθάνατον ὑπολείπομένους. (5) Ἡ
 οὐκ ἴστε ὅτι ὁ πρόγονος ὁ ἡμέτερος οὐκ ἐν Τίρυνθι οὐδ'
 40 ἐν Ἀργεῖ, ἀλλ' οὐδὲ ἐν Πελοποννήσῳ ἢ Θήβαις μένων
 ἐς τοσόνδε κλέος ἦλθεν ὥς θεὸς ἐξ ἀνθρώπου γενέσθαι
 ἡ δοκεῖ; οὐ μὲν οὖν ἐγὼ οὐδὲ Διονύσου, ἀκροτέρου
 τούτου θεοῦ ἢ καθ' Ἡρακλέα, ὀλίγοι πόνοι. Ἀλλὰ
 45 ἡμεῖς γε καὶ ἐπ' ἐκείνα τῆς Νύσης ἀφίγμεθα καὶ ἡ
 Ἀορνὸς πέτρα ἡ τῷ Ἡρακλεῖ ἀνάλωτος πρὸς ἡμῶν
 ἔχεται. (6) Ὑμεῖς δὲ καὶ τὰ ἔτι ὑπόλοιπα τῆς Ἀσίας
 πρόσθετε τοῖς ᾗδῃ κεκτημένοις καὶ τὰ ὀλίγα τοῖς πολ-
 50 λοῖς. Ἐπεὶ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς τί ἂν μέγα καὶ καλὸν
 ἐποιούμεθα ἀπόνως τὴν οἰκίαν διασώζειν, Θρᾶκας

ARRIANUS.

Bactrianos, Hyrcanios mareque Hyrcanium nobis subjec-
 tum : si Scythas in solitudines repulimus, perfecimusque
 ut Indus amnis, Hydaspes, Acesines et Hydraotes per no-
 stram ditionem fluant : quid cunctamini Hyphasin etiam,
 quæque ultra Hyphasin sunt gentes nostro Macedonum
 imperio adjicere? (6) An veremini ne alii adhuc barbari
 nos bellum inferentes excipiant? quum alii sua sponte
 deditionem faciant, alii fugientes capiantur, alii fuga elapsi
 regiones nobis ab incolis desertas relinquant, quas sociis
 et iis qui voluntarie sese dederunt concedimus.

CAP. XXVI.

Ego vero nullum generoso viro laborum finem statuo,
 quam labores ipsos qui ad gloriam ac decus ducunt. Siquis
 tamen cupit cognoscere, quisnam bellandi finis futurus sit,
 is intelligat parum terræ nobis usque ad Gangem fluvium
 et orientalem Oceanum restare. Ibi (inquam) Hyrcanium
 mare huic conjunctum cernitis : ambit enim universum
 terrarum orbem Oceanus. (2) Tum ego vobis, Macedones
 ac socii, commonstrabo, Indicum quidem sinum cum Persico
 confluere, Hyrcanium vero cum Indico. A sinu vero
 Persico in Libyam usque ad Herculis columnas navigabimus.
 A columnis universa interior Libya nostra erit, tota etiam
 Asia : iidemque limites qui a deo orbi terrarum positi sunt,
 imperium nostrum terminabunt. (3) At si nunc reverta-
 mur, multæ quidem ultra Hyphasin ad orientalem usque
 oceanum bellicosæ gentes relinquuntur, multæ etiam sep-
 tentrionem versus, ad mare usque Hyrcanium. Scythicæ
 quoque gentes non procul ab his remotæ sunt. Quare ti-
 mendum nobis est ne retrocedentibus nobis ea etiam quæ
 nunc tenemus nondum satis stabilita, ab iis qui nondum
 subacti sunt ad defectionem incitentur. (4) Tum vero
 omnes acti labores nobis perierint, aut certe novi labores
 novaque pericula adeunda erunt. Quamobrem persistite,
 Macedones ac socii. Laborantium enim et periclitantium
 sunt præclara facinora; et vivere cum virtute juun-
 dum est et mori immortalis nominis sui gloriam relin-
 quentibus. (5) An ignoratis progenitorem nostrum
 nunquam ad tantam gloriam perventurum fuisse ut ex ho-
 mine deus fieret aut haberetur, si apud Tiryntem aut
 Argos vel Peloponnesum aut Thebas deses mansisset?
 Sed neque Bacchi, cujus quidem sublimius quam Herculis
 numen est, exigui labores memorantur. Nos etiam ultra
 Nysam progressi sumus, et Aornos petra Herculi ipsi in-
 expugnabilis in nostra potestate est. (6) Vos itaque, quic-
 quid in Asia reliqui est, iis quæ tenemus, pauca nimirum
 multis, adjicite. Siquidem nos etiam quidnam magnum ac
 memorabile in vita egissemus, si desides in Macedonia satis
 habuissemus, laboris expertes domesticam terram tueri,

τοὺς ὁμόρους ἢ Ἰλλυριοὺς ἢ Τριβαλλοὺς ἢ καὶ τῶν Ἑλλήνων ὅσοι οὐκ ἐπιτήδαιοι ἐς τὰ ἡμέτερα ἀναστέλ-
λονται;

7. Εἰ μὲν δὲ ὕμᾱς ποנוῦντας καὶ κινδυνεύοντας
αὐτοὺς ἀπόνως καὶ ἀκινδύνως ἐξηγούμενος ἤγον, οὐκ
ἀπεικότως ἂν προεκάμνετε ταῖς γνώμαις, τῶν μὲν
πόνων μόνοις ὑμῖν μετόν, τὰ δὲ ἄθλα αὐτῶν ἄλλοις
περιποιούντες· οὐκ δὲ κοινοὶ μὲν ἡμῖν οἱ πόνοι, ἴσον δὲ
μέτεστι τῶν κινδύνων, τὰ δὲ ἄθλα ἐν μέσῳ κεῖται
10 ζύμπασιν· (8) ἢ τε [γὰρ] χώρα ὑμετέρα καὶ ὑμεῖς
αὐτῆς σατραπεύετε· καὶ τῶν χρημάτων τὸ μέρος νῦν τε
ἐς ὑμᾶς τὸ πολὺ ἔρχεται καὶ ἐπειδὴν ἐπεξέλθωμεν τὴν
Ἰσίαν, τότε οὐκ ἐμπλήσας μὰ Δί' ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ
ὑπερβαλὼν ὅσα ἕκαστος ἐλπίζει ἀγαθὰ ἔσθαι τοὺς
15 μὲν ἀπιέναι οἶκαδε ἐθέλοντας εἰς τὴν οἰκίαν ἀπο-
πέμψω ἢ ἐπαναξῶ αὐτός· τοὺς δὲ αὐτοῦ μένοντας ζη-
λωτοὺς τοῖς ἀπερχομένοις ποιήσω. »

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα εἰπόντος Ἀλεξάνδρου πολλὴν
20 μὲν χρόνον σιωπῇ ἦν οὔτε ἀντιλέγειν τολμώντων πρὸς τὸν
βασιλέα ἐκ τοῦ εὐθέος οὔτε συγχωρεῖν ἐθελόντων. Ἐν
δὲ τούτῳ πολλάκις μὲν Ἀλεξάνδρος ἐκέλευε λέγειν τὸν
βουλούμενον, εἰ δὲ τις τὰ ἐναντία τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λε-
χθεῖσι γινώσκει· ἔμενε δὲ καὶ ὥς ἐπὶ πολλὴ ἡ σιωπῇ·
25 ὥστ' ὅτε ποτε θαρσύνσας Κοῖνος ὁ Πολεμοκράτους ἔλεξε
τοιαῦτα.

2. « Ἐπειδὴ αὐτός, ὦ βασιλεῦ, οὐ κατὰ πρόσταγμα
ἐθέλεις Μακεδόνων ἐξηγεῖσθαι, ἀλλὰ πείσας μὲν ἄξιν
φῆς, πεισθεὶς δὲ οὐ βιάσεσθαι, οὐχ ὑπὲρ ἡμῶν τῶνδε
30 ποιήσομαι ἐγὼ τοὺς λόγους, οἱ καὶ προτιμώμενοι τῶν
ἄλλων καὶ τὰ ἄθλα τῶν πόνων οἱ πολλοὶ ἤδη κεκο-
μισμένοι καὶ τῷ κρατιστεῦειν παρὰ τοὺς ἄλλους πρό-
θυμοί σοι ἐς πάντα ἑσμέν, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς στρατιᾶς τῆς
πολλῆς. (3) Οὐδὲ ὑπὲρ ταύτης τὰ καθ' ἡδονὴν ἐκεί-
35 νοις ἔρω, ἀλλ' ἂ νομίζω ζύμφορά τέ σοι ἐς τὰ παρόντα
καὶ ἐς τὰ μέλλοντα μάλιστα ἀσφαλῆ εἶναι. Δίκαιος
δὲ εἰμι καθ' ἡλικίαν τε μὴ ἀποκρύπτεσθαι τὰ δοκοῦντα
βέλτιστα καὶ κατὰ τὴν ἐκ σοῦ μοι οὔσαν ἐς τοὺς ἄλλους
ἄξιωσιν καὶ κατὰ τὴν ἐν τοῖς πόνοις τε καὶ κινδύνοις ἐς
40 τὸδε ἀπροφάσιτον τόλμαν. (4) Ὅσω γάρ τοι πλείστα
καὶ μέγιστα σοὶ τε ἡγουμένῳ καταπέπρακται καὶ τοῖς
ἅμα σοὶ οἰκοθεν ὁρμηθεῖσι, τοσῶδε μᾶλλον τι ζύμφο-
ρόν μοι δοκεῖ πέρας τι ἐπιθεῖναι τοῖς πόνοις τε καὶ
κινδύνοις. Αὐτὸς γάρ τοι ὁρᾷς ὅσοι μὲν Μακεδόνων τε
45 καὶ Ἑλλήνων ἅμα σοὶ ὠρμήθημεν, ὅσοι δὲ ὑπολείμε-
θα· (5) ὧν Θετταλοὺς μὲν ἀπὸ Βάκτρων εὐθύς, οὐ
προθύμους ἔτι ἐς τοὺς πόρους αἰσθόμενος, οἶκαδε, κα-
λῶς ποιῶν, ἀπέπεμψας· τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων οἱ
μὲν ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς πρὸς σοῦ οἰκισθείσαις κατω-
κισμένοι οὐδ' οὗτοι πάντα ἐκόντες μένουσιν· οἱ δέ,

Thracas finitimos aut Illyrios aut Triballos vel eos qui
ex Græcis nobis infesti erant propulsantes?

7. Quod si vobis labores et pericula adeuntibus ego dux
vester nullam ipse laborum et periculorum partem subirem,
non immerito animis caderetis, quippe qui labores vestros
esse intelligeretis, præmiis vero laborum alios frui. At la-
bores communes mihi vobiscum sunt, pericula ex æquo
vobiscum adeo : præmia in medio proposita sunt omnibus.

(8) Nam et regio ipsa vestra est, et vos ei præestis, et
pecuniarum maxima pars ad vos pervenit. Quum vero
tota Asia subacta fuerit, tum medius fidius spem expecta-
tionemque cuiusque vestrum non explebo tantum, verum-
etiam superabo. Quique in domos suas reverti volue-
rint dimittam, aut reducam ipse : qui vero permanserint,
faxo ut iis qui discesserint invidiosi sint. »

CAP. XXVII.

Hæc aliaque in hanc sententiam quum dixisset Alexan-
der, altum quoddam silentium subsecutum est : quum ne-
que aperte regis voluntati refragari audent, neque assen-
tiri vellent. Quumque identidem juberet Alexander, ut
siquis rem secus atque ipse dixisset intelligeret, sententiam
suam declararet : magnum tamen nihilominus omnes silen-
tium tenuit. Tandem Cornus Polemocratis F. sumpta auda-
cia hunc in modum orsus est.

2. « Quoniam ipse, o rex, negas te imperiose Macedonibus
præfuturum, sed, si persuaseris, ducturum te ulterius
dicis : sin ipsi tibi persuaserint, nequaquam coacturum :
non pro nobis copiarum ducibus, qui præ cæteris honore
abs te affecti sumus et præmia laborum plerique jam acce-
pimus, quique, quod nos præ aliis imperare voluisti, parati
ad omnia tibi sumus, sed pro universo exercitu dicam. (3)
Sed ne ea quidem quæ militibus cordi sint dicturus sum,
sed quæ tibi cum in præsentia salutaria, tum in posterum
tutissima fore censeo. Porro et ætas mea id postulat, ut
quæ maxime expedire videantur non celem, et dignitas
qua me etiam præ aliis ornare voluisti, tot denique a me
labores, tot pericula audacter citra ullam tergiversationem
adita. (4) Quo enim plura præclarioraque facinora cum
abs te duce tum ab iis qui te e domibus suis secuti sunt,
gesta fuerunt, eo magis e re esse judico finem aliquem la-
boribus ac periculis imponere. Vides enim ipse ex tanta
Macedonum et Græcorum qui te secuti sumus multitudine,
quam pauci reliqui simus. (5) Ex quibus Thessalos qui-
dem statim a Bactris, quum alacritatem ad perferendos
labores in eis imminutus sentiret, domum, et recte quidem,
remisisti; reliquorum vero Græcorum alios in urbibus
abs te conditis collocasti, qui nec ipsi quidem libenter ibi

ξυμπονούντες τε ἔτι καὶ ξυγκινδυνεύοντες αὐτοὶ τε καὶ
 ἡ Μακεδονικὴ στρατιά, τοὺς μὲν ἐν ταῖς μάχαις ἀπο-
 λωλέκασιν, οἱ δὲ ἐκ [τῶν] τραυμάτων ἀπόμαχοι γεγενη-
 μένοι ἄλλοι ἄλλη τῆς Ἀσίας ὑπολειμμένοι εἰσίν· (6)
 5 οἱ πλείους δὲ νόσφ' ἀπολώλασιν, ὀλίγοι δὲ ἐκ πολλῶν
 ὑπολείπονται, καὶ οὐτε τοῖς σώμασιν ἔτι ὡσαύτως ἐβ-
 ρωμένοι, ταῖς τε γνώμασι πολὺ ἔτι μᾶλλον προκεκμη-
 κότες. Καὶ τούτοις ξύμπασιν πόθος μὲν γονέων ἐστίν,
 10 ὅσοις ἔτι σώζονται, πόθος δὲ γυναικῶν καὶ παίδων,
 πόθος δὲ δὴ τῆς γῆς αὐτῆς τῆς οἰκείας, ἣν ζῶν τῷ ἐκ
 σοῦ πορισθέντι σφίσι κόσμῳ, μεγάλοι τε ἀντὶ μικρῶν
 καὶ πλούσιοι ἐκ πενήτων ἀναστρέφοντες, ξύγγνωστοὶ
 εἰσιν ἐπιδεῖν ποθοῦντες. (7) Σὺ δὲ νῦν μὴ ἄγειν ἄκον-
 15 τας· οὐδὲ γὰρ ὁμοίοις ἔτι χρῆσις ἐς τοὺς κινδύνους, οἷς
 τὸ ἐκούσιον ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀπέσται· ἐπανελθὼν δὲ
 αὐτὸς τε, εἰ δοκεῖ, ἐς τὴν οἰκείαν καὶ τὴν μητέρα τὴν
 σαυτοῦ ἰδὼν καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων καταστῆσάμενος
 καὶ τὰ νίκας ταύτας τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἐς τὸν
 πατρῶν οἶκον κομίσας, οὕτω δὴ ἐξ ἀρχῆς ἄλλον στόλον
 20 στέλλεσθαι, εἰ μὲν βούλει, ἐπ' αὐτὰ ταῦτα τὰ πρὸς τὴν
 ἑω ὥκισμένα Ἰνδῶν γένη· εἰ δὲ βούλει, ἐς τὸν Εὐξει-
 νον πόντον· εἰ δέ, ἐπὶ Καρχηδόνα καὶ τὰ ἐπ' ἐκεῖνα
 Καρχηδονίων τῆς Λιβύης. (8) Ταῦτα δὲ σὸν ἦδη ἐξη-
 γείσθαι. Ἐφονται δὲ σοι ἄλλοι Μακεδόνες καὶ ἄλλοι
 25 Ἕλληνες, νέοι τε ἀντὶ γερόντων καὶ ἀκμήτες ἀντὶ
 κεκμηκότων, καὶ οἷς τὰ τὸ πολέμου διὰ τὸ ἀπείρατον
 ἐς τε τὸ παραυτίκα οὐ φοβερά καὶ κατὰ τὴν τοῦ μέλ-
 λοντος ἐλπίδα ἐν σπουδῇ ἔσται· οὐς καὶ ταύτῃ ἔτι προ-
 θυμότερον ἀκολουθήσειν σοι εἰκός, ὁρῶντας τοὺς πρό-
 30 τερον ξυμπονήσαντάς τε καὶ ξυγκινδυνεύσαντας ἐς τὰ
 σφέτερα ἦθ' ἐπανεληλυθότας, πλουσίους τε ἀντὶ πενή-
 των καὶ ἀντὶ ἀφανῶν τῶν πάλαι εὐκλεεῖς. (9) Καλὸν
 δέ, ὦ βασιλεῦ, εἰπερ τι καὶ ἄλλο, καὶ ἢ ἐν τῷ εὐτρεῖ
 σωρροσύνῃ. Σοὶ μὲν γὰρ αὐτῷ ἡγουμένῳ καὶ στρα-
 35 τῶν τοιαύτῃν ἀγοντὶ ἐκ μὲν πολεμίων δέος οὐδέν· τὰ
 δὲ ἐκ τοῦ δαιμονίου ἀδόκητά τε καὶ ταύτῃ καὶ ἀφύλκτα
 τοῖς ἀνθρώποις ἐστί. »

ΚΕΦ. ΚΗ'.

Τοιαῦτα εἰπόντος τοῦ Κοίνου θόρυβον γενέσθαι ἐκ
 τῶν παρόντων ἐπὶ τοῖς λόγοις· πολλοὶς δὲ δὴ καὶ ἀά-
 40 κρυα προϋθέντα ἔτι μᾶλλον δηλώσας τό τε ἀκούσιον
 τῆς γνώμης ἐς τοὺς πρόσω κινδύνους καὶ τὸ καθ' ἡδο-
 νὴν σφίσι εἶναι τὴν ἀναχώρησιν. Ἀλέξανδρος δὲ τότε
 μὲν ἀγροσθεὶς τοῦ τε Κοίνου τῇ παρρησίᾳ καὶ τῷ ὄκνῳ
 τῶν ἄλλων ἡγεμόνων διέλυσε τὸν ζύλλογον· (2) ἐς δὲ
 45 τὴν ὑστεραίαν ξυγκαλέσας αὐθις ζῶν ὀργῇ τοὺς αὐτοὺς
 αὐτὸς μὲν ἰέναι ἐφ' αὐτῷ πρόσω, βιάσσεσθαι δὲ οὐδένα
 ἄκοντα Μακεδόνων ξυνέπεσθαι· ἔξιν γὰρ τοὺς ἀκο-
 λουθήσοντάς τῳ βασιλεῖ σφῶν ἐκόντας· τοῖς δὲ καὶ
 ἀπιέναι οἰκαδὲ ἐθέλουσιν ὑπάρχειν ἀπιέναι καὶ ἐξαγ-
 50 γέλλειν τοῖς οἰκείοις ὅτι τὸν βασιλέα σφῶν ἐν μέσοις

manent, alii tecum labores ac pericula adcentes cum Ma-
 cedonico exercitu, partim in praeliis censi sunt, partim
 vulneribus inutiles ad pugnam effecti, in diversis Asiae
 partibus relictis : (6) maxima vero pars morbo periit : pauci
 denique ex tanta multitudine supersunt, iique nec corpori-
 bus sunt perinde firmis, animis vero multo magis fracti.
 Atque his quidem omnibus desiderium est parentum quibus
 adhuc supersunt, uxorum, liberorum, patriæ et soli na-
 talis. Quorum desiderio si tanguntur, ornati præsertim abs-
 te atque aucti, divitesque ex pauperibus effecti rever-
 tentes, certe veniam merentur. (7) Tu vero ne invites
 ducito. Neque enim eosdem illos in periculis es expertu-
 rus, quum voluntas adeundi certamina in iis non sit futura.
 Quin potius tu quoque, si placet, domum reversus matrem
 invisas, Græcorum simul res compositurus et tot tamque
 ingentes victorias in paternam domum reportaturus. Tum
 licebit tibi denuo novam expeditionem suscipere, sive ad-
 versus istas Indorum gentes quæ orientem versus sitæ sunt,
 sive malis in pontum Euxinum, sive in Carthaginem et Li-
 byam quæ ultra Carthaginem est. (8) Tunc enim tui mune-
 ris erit exercitum quo libuerit ducere. Sequentur autem te
 alii Macedones, juniores pro senioribus, integri pro defes-
 sis, et quibus bellum, utpote inexpertis, non statim tanto
 terrori, et futurorum commodorum spe in votis erit : quos
 etiam tanto alacrius te secuturos esse verisimile est,
 quum eos qui tibi laborum atque periculorum socii exstiter-
 unt in suas domos reversos videbunt, ex pauperibus
 opulentos, et ex obscuris claros. (9) Præclarum etiam
 est, o rex, si quicquam aliud, animo in secundis rebus
 moderari posse. Tibi quidem imperatori atque huiusmodi
 exercitum ducenti nihil ab hoste metuendum est : fortunæ
 vero inopinati sunt eventus, atque ideo hominibus inevi-
 tabiles. »

CAP. XXVIII.

Hac Cœni oratio fremitu quodam audientium excepta
 est. Multorum etiam lacrimæ subsecutæ sunt, quod ipsum
 majori documento erat, invitos sese ulteriora pericula
 adituros, reditum vero in patriam perjucundum ipsis fore.
 Alexander, Cœni libertate loquendi et reliquorum ducum
 ignavia offensus, concionem dimisit. (2) Qua postridie
 rursum iracunde convocata, se quidem ulterius perrectu-
 rum dixit; neminem vero Macedonum ad sequendum coac-
 tatum : neque enim defuturos qui regem suum sua sponte
 sequerentur; iis autem qui abire statuissent per se liberum
 esse, utque amicis nuntiarent sese rege suo in mediis hos-
 tibus destituto domum reverti. (3) Hac quum dixisset, in

τοῖς πολεμίοις ἐπανήκουσιν ἀπολιπόντες. (3) Ταῦτα εἰπόντα ἀπελθεῖν ἐς τὴν σκηνήν, μηδὲ τινα τῶν ἐταίρων προσέσθαι αὐτῆς τε ἐκείνης τῆς ἡμέρας καὶ ἐς τὴν τρίτην ἔτι ἀπ' ἐκείνης, ὑπομένοντα εἰ δὴ τις τροπῇ ταῖς γνώμαις τῶν Μακεδόνων τε καὶ ξυμμάχων, οἷα δὴ ἐν ὄχλῳ στρατιωτῶν τὰ πολλὰ φιλεῖ γίνεσθαι, ἐμπεσοῦσα εὐπειθεστέρους παρέξει αὐτούς. (4) Ὡς δὲ σιγῇ αὖ πολλῇ ἦν ἀνὰ τὸ στρατόπεδον καὶ ἀχθόμενοι μὲν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ δῆλοι ἦσαν, οὐ μὴν μεταβαλλόμενοι γε ἐπ' αὐτῆς, ἐνταῦθα δὴ λέγει Πτολεμαῖος ὁ Λάγου δτι ἐπὶ τῇ διαβάσει οὐδὲν μείον ἐθύετο, θυόμενος δὲ οὐκ ἐγίγνετο αὐτῷ τὰ ἱερά. Τότε δὴ τοὺς πρεσβυτάτους τε τῶν ἐταίρων καὶ μάλιστα τοὺς ἐπιτηδείους αὐτῷ συναγαγών, ὡς πάντα ἐς τὴν ὀπίσω ἀναχώρησιν αὐτῷ ἐφέν, ἐκφαίνει ἐς τὴν στρατιὰν δτι ἐγνωσται ὀπίσω ἀποστρέφειν.

ΚΕΦ. ΚΘ'.

Οἱ δὲ ἐβόων τε οἷα ἂν ὄχλος ξυμμιγῆς χαίρων βοήσειε καὶ ἐδάκρυον οἱ πολλοὶ αὐτῶν· οἱ δὲ καὶ τῇ σκηνῇ τῇ βασιλικῇ πελαζόντες εὐχοντο Ἀλεξάνδρῳ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ, δτι πρὸς σφῶν μόνων νικηθῆναι ἠνέσχετο. Ἐνθα δὴ διελὼν κατὰ τάξεις τὴν στρατιὰν δώδεκα βωμῶς κατασκευάζειν προσάπτει, ὕψος μὲν κατὰ τοὺς μεγίστους πύργους, εὖρος δὲ μείζονας ἔτι ἢ κατὰ πύργους, χαριστήρια τοῖς θεοῖς τοῖς ἐς τοσόνδε ἀγαγοῦσιν αὐτὸν νικῶντα καὶ μνημεῖα τῶν αὐτοῦ πόνων. (2) Ὡς δὲ κατασκευασμένοι αὐτῷ οἱ βωμοὶ ἦσαν, θύει δὴ ἐπ' αὐτῶν ὡς νόμος καὶ ἀγῶνα ποιεῖ γυμνικόν τε καὶ ἵππικόν. Καὶ τὴν μὲν γῶραν τὴν μέχρι τοῦ Ὑφάσιος ποταμοῦ Πύρῳ ἀρχὴν προσέθηκεν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τὸν Ὑδραῶτην ἀνέστρεφε. Διαβάς δὲ τὸν Ὑδραῶτην, ἐπὶ τὸν Ἀκεσίην αὖ ἐπανήει ὀπίσω. (3) Καὶ ἐνταῦθα καταλαμβάνει τὴν πόλιν ἐξωκοδομημένην ἦντινα Ἡφιστίων αὐτῷ ἐκτελίσσαι ἐτάχθη· καὶ ἐς ταύτην ξυνοικίσας τῶν τε προσγῶρων ὅσοι ἐβελονταὶ κατωκί- ζοντο καὶ τῶν μισθοφόρων ὅτι περ ἀπομάχον, αὐτὸς τὰ ἐπὶ τῷ κατάπλῳ παρεσκευάζετο τῷ ἐς τὴν μεγάλην θάλασσαν.

1. Ἐν τούτῳ δὲ ἀφίκοντο πρὸς αὐτὸν Ἀρσάκης τε ὁ τῆς ὁμόρου Ἀβισάρη χώρας ὑπαρχος καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἀβισάρου καὶ οἱ ἄλλοι οἰκεῖοι, δωρὰ τε κομίζοντες ἃ μέγιστα παρ' Ἰνδοῖς καὶ τοὺς παρ' Ἀβισάρου ἐλέφαντας, ἐς τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν· Ἀβισάρην γὰρ νόσω ἀδύνατον γενέσθαι ἔλθειν. Συνέβαιον δὲ τούτοις καὶ οἱ παρ' Ἀλεξάνδρου ἐκπεμφθέντες πρέσβεις πρὸς Ἀβισάρην. (5) Καὶ ταῦτα οὐ χαλεπῶς πιστεύσας οὕτως ἔχειν Ἀβισάρη τε τῆς αὐτοῦ χώρας σατραπεύειν ἔδωκε καὶ Ἀρσάκην τῇ Ἀβισάρου ἐπικρατείᾳ προσέθηκε· καὶ φόρους οὐστίνας ἀποποισοῦσι τάξας θύει αὖ καὶ ἐπὶ τῷ Ἀκεσίην ποταμῷ. Καὶ τὸν Ἀκεσίην αὖ διαβάς ἐπὶ τὸν Ὑδάσπην ἦεν, ἵνα καὶ τῶν πόλεων τῆς τε Νι-

tabernaculum se recepit, neque quemquam amicorum ad tertium ab eo diem in colloquium admisit : exspectans si qua forte animorum mutatio, ut plerumque in turba militari evenire solet, Macedonibus ac sociis incideret, quæ faciliores persuasu eos redderet. (4) Ceterum quum exercitus in eodem silentio persisteret, satisque intelligeretur milites indignatione Alexandri vehementer commotos esse, animis tamen non mutari : tum, ut auctor est Ptolemæus Lagi F., nihilominus pro transitu sacrum fecit. Quumque exta infaustos eventus portendissent, convocatis amicis qui et ætate grandiores maximeque familiares ei erant, quoniam omnia illum ab ulteriore profectione revocarent, exercitui declarasse, statutum sibi esse domum reverti.

CAP. XXIX.

Hanc vocem amore, qualis a multitudine lætitiæ significante edi solet exceptam fuisse : multis lacrymas erupisse. Alios ad regium tabernaculum accessisse, multa Alexandro fausta precantes, quod ab ipsis solis vinci se passus esset. Eo loci diviso per ordines exercitu, in aras exstrui jubet, altitudine quidem maximis turribus bellicis pares, latitudine, quam quæ turrium est, majore. Quibus diis gratias agebat quod ipsum eo usque victorem perduxissent, et laborum suorum monumenta consecrabat. (2) Extructis itaque aris, sacrificium patrio more in aris illis eragit. Ludos etiam gymnicos et equestres facit : totique regioni ad Hyphasin amnem usque Porum præficit. Ipse ad Hydraoten fluvium redit. Quo trajecto ad Acesinem retrocedit. (3) Atque ibi urbem exædificatam reperit, ad quam condendam Hephæstion ab eo relictus fuerat : in quam inductis colonis ex finitimis quicunque in eam commigrare vellent, et mercenariis ad militiam ineptis, ipse quæ ad navigationem Oceani necessaria erant parare cœpit.

4. In hoc rerum statu Arsaces, provinciæ Abisari finitimæ præses, et frater Abisaris alique amici ad eum venerunt, dona adherentes quæ apud Indos censentur maxima : elephantos etiam ab Abisare missos triginta : Abisarem ipsum morbo impeditum venire non potuisse dicentes. Quod quum et legati qui ab Alexandro ad Abisarem missi fuerant confirmarent, (5) facile persuasus rem ita se habere, Abisarem provinciæ ipsius satrapam constituit atque Arsacem Abisaris imperio adjunxit : et tributis quæ penderent imperatis, ad Acesinem fluvium rursus sacrificium fecit. Quo transmissio, ad Hydaspem venit. Ubi quicquid

καίας καὶ τῶν Βουκεφάλων δσα πρὸς τῶν ὁμβρων πε-
πονηχότα ἦν ξὺν τῇ στρατιᾷ ἐπεσκεύασε καὶ τὰ ἄλλα
τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐκόσμηι.

BIBAION EKTON.

ΚΕΦ. Α'.

Ἀλέξανδρος δέ, ἐπειδὴ παρεσκευάσθησαν αὐτῷ
ἐπὶ τοῦ Ὑδάσπου ταῖς ὄχθαις πολλαὶ μὲν τριακόντοροι
καὶ ἡμιόλιαι, πολλὰ δὲ καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα καὶ ἄλλα
δσα ἐς παρακομιδὴν στρατιᾶς ποταμῷ εὐπορα, ἔγνω
καταπλεῖν κατὰ τὸν Ὑδάσπην ὡς ἐπὶ τὴν μεγάλην θά-
λασσαν. (2) Πρότερον μὲν γε ἐν τῷ Ἰνδῷ ποταμῷ
προκοδείλους ἰδὼν, μόνῃ τῶν ἄλλων ποταμῶν πλὴν
Νείλου, πρὸς δὲ ταῖς ὄχθαις τοῦ Ἀκεσίνου κυάμους πε-
φυκότας ὁποῖους ἡ γῆ ἐκφέρει ἡ Αἰγυπτία, καὶ ἀκούσας
ὅτι ὁ Ἀκεσίνης ἐμβάλλει εἰς τὸν Ἰνδόν, ἔδοξεν ἐξευρη-
κέναι τοῦ Νείλου τὰς ἀρχάς, (3) ὡς τὸν Νείλον ἐνθένδε
ποθὲν ἐξ Ἰνδῶν ἀνίσχοντα καὶ δι' ἐρήμου πολλῆς γῆς
ρέοντα καὶ ταύτῃ ἀπολλύοντα τὸν Ἰνδόν τὸ ὄνομα,
ἐπειτα ὁπόθεν ἀρχεται διὰ τῆς οἰκουμένης χώρας ρεῖν
Νείλον ἤδη πρὸς Αἰθιοπῶν τε τῶν ταύτῃ καὶ Αἰγυπτίων
καλούμενον, ὡς Ὅμηρος ἐποίησεν ἐπὶ νῦμον τῆς Αἰγύ-
πτου Αἰγυπτον, οὕτω δὲ ἐκδιδόναι ἐς τὴν ἐντὸς θάλασ-
σαν. (4) Καὶ δὴ καὶ πρὸς Ὀλυμπιάδα γράφοντα
ὑπὲρ τῶν Ἰνδῶν τῆς γῆς ἄλλα τε γράψαι καὶ ὅτι δοκοίη
αὐτῷ ἐξευρηκέναι τοῦ Νείλου τὰς πηγάς, μικροῖς δὲ
ἰσι καὶ φαύλοις ὑπὲρ τῶν τηλικούτων τεκμαιρόμενον.
(5) Ἐπεὶ μέντοι ἀτρεκέστερον ἐξήλεγξε τὰ ἀμφὶ τῷ πο-
ταμῷ τῷ Ἰνδῷ, οὕτω δὲ μαθεῖν παρὰ τῶν ἐπιχωρίων
τὸν μὲν Ὑδάσπην τῷ Ἀκεσίνῃ, τὸν Ἀκεσίνην δὲ τῷ
Ἰνδῷ τό τε ὕδωρ ζυμῶλλοντας καὶ τῷ ὀνόματι ζυγχο-
ροῦντας, τὸν Ἰνδόν δὲ ἐκδιδόντα ἤδη ἐς τὴν μεγάλην
θάλασσαν, δίστομον τὸν Ἰνδόν ὄντα, οὐδέν τι αὐτῷ
προσῆκον τῆς γῆς τῆς Αἰγυπτίας, τηνικαῦτα δὲ τῆς
ἐπιστολῆς τῆς πρὸς τὴν μητέρα τοῦτο τὸ ἀμφὶ τῷ Νείλῳ
γραφὴν ἀφελεῖν. (6) Καὶ τὸν καταπλουν τὸν κατὰ
τοὺς ποταμούς ἐστε ἐπὶ τὴν μεγάλην θάλασσαν ἐπι-
νοοῦντα παρασκευασθῆναι οἱ ἐπὶ τῷδε κελεῦσαι τὰς
ναῦς. Αἱ δὲ ὑπηρεσίαι αὐτῷ ἐς τὰς ναῦς ξυνεπληρώ-
θησαν ἐκ τῶν ξυνεπομένων τῇ στρατιᾷ Φοινίκων καὶ
Κυπρίων καὶ Καρῶν καὶ Αἰγυπτίων.

ΚΕΦ. Β'.

Ἐν δὲ τούτῳ Κοῖνος μὲν, ἐν τοῖς πιστοτάτοις Ἀλε-
ξάνδρῳ ὢν τῶν ἐταίρων, νόσω τελευτᾷ· καὶ τοῦτον
θάπτει ἐκ τῶν παρόντων μεγαλοπρεπῶς. Αὐτὸς δὲ ξυ-
αγαγὼν τοὺς τε ἐταίρους καὶ ὅσοι Ἰνδῶν πρέσβεις παρ'

in Nicæa et Bucephalis imbres corruperant, militum opera
instauravit, aliaque ad regionis illius custodiam pertinentia
curavit.

LIBER SEXTUS.

CAP. I.

Alexander quum jam ad Hydaspis ripas multas triginta
remorum naves et biremes paratas haberet, multas etiam
transmittendis equis aptas, cæteraque omnia ad vehendum
exercitum necessaria, per Hydaspem ad Oceanum navigare
statuit. (2) Quumque antea in Indo amne, solo ex reli-
quis fluminibus præter Nilum, crocodilos vidisset, fabas
etiam ad Acesinis ripas, quales Ægyptia tellus fert, audis-
setque Acesinem in Indum fluere : Nili se caput reperisse
arbitrabatur : (3) suspicatus Nilum inde uspiam in India
oriri et per ingentes solitudines fluere, ibique Indum nomen
amittere : deinde unde incipit per cultam regionem labi, et
Nilum jam ab Æthiopibus ea loca colentibus atque Ægyptiis
vocatam, quemadmodum etiam Homerus Nilum com-
muni cum Ægypti regione nomine Ægyptum nominavit,
atque ita in interius mare fluere. (4) Itaque Alexander ad
Olympiadem de Indorum regione scribens, inter alia hoc
scribebat, existimare se fontes Nili reperisse : parvis qui-
busdam atque inanibus conjecturis in re tanti momenti
usus. (5) Quum vero accuratius de Indo flumine inquisis-
set, ab incolis edoctus est Hydaspem in Acesinem, hunc
autem in Indum, nomina sua amittentes labi, Indum
porro duplici ostio in Oceanum ferri, nec ad eum quicquam
Ægyptum pertinere : ac tum demum id quod ad matrem
suam de Nilo scripserat ex epistola delevisse : (6) navigatio-
neque ad Oceanum per flumina decreta, naves ad hoc pa-
rari jussisse. Ministeria navium ei a Phœnicibus, Cypriis,
Caribus et Ægyptiis exercitum sequutis expleta sunt.

CAP. II.

Per id tempus Cœnus ex intimis fidelissimisque Alexan-
dri amicis, morbo interiit. Quo magnifice pro eo ac tem-
pus ferebat sepulto, ipse convocatis amicis, omnibusque
Indorum legatis ad se profectis, universæ Indicæ regionis

αὐτὸν ἀριγυμένοι ἦσαν, βασιλέα μὲν τῆς ἐαλωκυίας ἦδη Ἰνδῶν γῆς ἀπέδειξε Πῶρον ἐπτά μὲν ἐθνῶν τῶν συμ-
 πάντων, πόλεων δὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τὰς δισχιλίας.
 (2) Τὴν στρατιάν δὲ διένειμεν ὧδε. Αὐτὸς μὲν τοὺς
 ὑπασιπαστάς τε ἅμα οἱ ζύμπαντας ἐπὶ τὰς ναῦς ἀνεβίβασε
 καὶ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας καὶ τὸ ἄγχιμα τῶν
 ἱππέων. Κράτερος δὲ αὐτῷ μοῖραν τε τῶν πεζῶν καὶ
 τῶν ἱππέων παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ Ὑδάσπου τὴν ἐν δε-
 ξιᾷ ἦγε· κατὰ δὲ τὴν ἐτέραν ὄχθην τὸ πλεῖστον τε καὶ
 10 κράτιστον τῆς στρατιᾶς καὶ τοὺς ἐλέφαντας Ἡφαιστίων
 προύχοντες ἄγων, ἦδη ὄντας ἐς διακοσίους· τοῦτοις δὲ
 ἦν παρηγγελμένον ὡς τάχιστα ἀγεῖν ἵνα περ τὰ Σωπεί-
 θου βασιλεία· (3) Φιλίππῳ δὲ τῷ σατράπῃ τῆς ἐπ'
 15 ἡμέρας παρήγγελλο ἐπεσθαι εἴν τοῖς ἀμρ' αὐτόν. Τοὺς
 ἱππέας δὲ τοὺς Νυσαίους ὀπίσω ἀποπέμπει ἐς τὴν Νύ-
 σαν. Τοῦ μὲν δὲ ναυτικοῦ παντὸς Νέαρχος αὐτῷ ἐξη-
 γεῖτο, τῆς δὲ αὐτοῦ νεὸς κυβερνήτης Ὀνησίκριτος, ὃς
 ἐν τῇ συγγραφῇ ἦντινα ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου συνέγραψε καὶ
 20 τοῦτο ἐψεύσατο, ναύαρχον ἑαυτὸν εἶναι γράφας, κυβερ-
 νήτην ὄντα. (4) Ἦν δὲ τὸ ζύμπαν πληθος τῶν νεῶν,
 ὡς λέγει Πτολεμαῖος ὁ Λάγῳ, ᾧ μάλιστα ἐγὼ ἔπομαι,
 τριακόντοροι μὲν ἐς ὀγδοήκοντα· τὰ δὲ πάντα πλοῖα
 25 σὺν τοῖς ἱππαγωγῶσι καὶ κερκούροις καὶ ὅσα ἄλλα πο-
 τᾶμια ἢ τῶν πάλαι πλεόντων κατὰ τοὺς ποταμούς ἢ ἐν
 τῷ τότε ποιηθέντων οὐ πολλὰ ἀποδεόντα τῶν δισχιλίων.

ΚΕΦ. Γ'.

Ὡς δὲ ζύμπαντα αὐτῷ παρεσκευαστο, ὑπὸ τὴν ἑω δ
 μὲν στρατὸς ἐπέβαινε τῶν νεῶν, αὐτὸς δὲ ἐθνε τοῖς θεοῖς
 ὡς νόμος καὶ τῷ ποταμῷ τῷ Ὑδάσπῃ ὅπως οἱ μάντις
 30 ἐξηγοῦντο. Καὶ ἐπιθὰς τῆς νεὸς ἀπὸ τῆς πρύρας ἐκ
 χρυσῆς φιάλης ἔσπενδεν ἐς τὸν ποταμόν, τὸν τε Ἀκεσί-
 νην συνεπικαλούμενος τῷ Ὑδάσπῃ, ὅντινα μέγιστον
 αὐτῶν ἄλλων ποταμῶν συμβάλλειν τῷ Ὑδάσπῃ ἐπέ-
 πυστο καὶ οὐ πόρρω αὐτῶν εἶναι τὰς συμβολάς, καὶ τὸν
 15 Ἰνδόν, ἐς ὅντινα ὁ Ἀκεσίνης εἴν τῷ Ὑδάσπῃ ἐμβάλλει.
 (2) Ἐπεὶ δὲ Ἡρακλεῖ τε τῷ προπάτορι σπείσας καὶ
 Ἀμμωνι καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ὅσους αὐτῷ νόμος σημῆ-
 ναι ἐς ἀναγωγὴν κελεύει τῇ σάλπιγγι. Ἄμα τε ὃν
 ἐσημάνθη καὶ ἀνήγοντο ἐν κόσμῳ. Παρήγγελλο γάρ
 40 ἐφ' ὅσον τε τὰ σκευοφόρα πλοῖα ἐχρῆν τετάχθαι καὶ
 ἐφ' ὅσον τὰ ἱππαγωγὰ, ἐφ' ὅσον τε τὰς μαχίμους τῶν
 νεῶν, ὡς μὴ συμπέμπειν ἀλλήλαις κατὰ τὸν πόρον εἰκὴ
 πλεούσας· καὶ ταῖς ταχυαυτοῦσαις φθάνειν οὐκ ἐφίετο
 45 ἔξω τῆς τάξεως. (3) Ἦν δὲ ὁ τε κτύπος τῆς εἰρσεῖας
 οὐδενὶ ἄλλῳ ὅμοιος, ὅτε ἀπὸ πολλῶν νεῶν ἐν ταύτῃ
 ἐρεσσομένῳ, καὶ βοῇ ἀπὸ τῶν κελευστῶν ἐνδιδόντων
 τὰς ἀρχὰς τε καὶ ἀναπύλας τῆς εἰρσεῖας, καὶ τῶν
 ἐρετῶν ὅποτε ἀθρόοι ἐμπέμποντες τῷ βοθίῳ ἐπαλαλά-
 ζιαν· αἶ τε ὄχθαι, ὑψηλότεραι τῶν νεῶν πολλαχῇ
 50 οὔσαι, ἐς στενόν τε τὴν βοήν συνάγουσαι καὶ τῇ συνα-

abs se victæ Porum regem constituit, gentium quidem
 ormino septem, urbium autem quas gentes illæ incolebant
 supra iiii. (2) Post hæc exercitum ita dividit. Scutatos
 omnes et sagittarios atque Agrianos et equitum agema secum
 navibus imponit : Craterus ei peditum atque equitum par-
 tem ad dexteram Hydaspis ripam duxit. Ad sinistram
 ripam Hephæstionem cum majore melioreque exercitus
 parte, atque elephantis quorum jam erant circa cc proce-
 dere jubet. His imperatum erat ut quam celerrime ad So-
 pithi regiam contendant. (3) Philippo autem præfecto re-
 gionis ultra Indum sitæ quæ ad Bactrianos vergit, jussum
 erat elapso triduo cum suis copiis sequi. Nysæos vero
 equites Nysam remittit. Nearchum universæ classi præ-
 ficit. Onesicritum navis suæ gubernatorem constituit,
 qui quidem in ea historia quam de Alexandro conscripsit
 etiam hoc mentitur, quod se classis præfectum fuisse scri-
 bit, quum gubernator navis tantum esset. (7) Erat autem
 navium omnium numerus, ut Ptolemæus Lagi filius tradit,
 quem ego potissimum sequor, naves triginta remorum
 circa lxxx, et in universum omnes naves, tam quæ equos
 vehebant, quam actuarie et fluviales, quæ aut multo ante,
 aut tum temporis constructæ fuerant, circiter iiii.

CAP. III.

Omnibus itaque rebus ad navigationem præparatis, exer-
 citus sub auroram naves conscendit. Ipse patrio more diis
 et Hydaspis flumini ex vatium præscripto sacrum fecit : con-
 scensaque nave, ex aurea phiala a prora in flumen libavit,
 Acesinem simul et Hydaspem invocans, quem quidem
 Acesinem reliquorum fluviorum maximum in Hydaspem
 fluere acceperat, et confluentes non procul inde ahesse,
 Indum etiam invocans, in quem Acesines cum Hydaspem
 fertur. (2) Deinde quum Herculi progenitori libasset, si-
 mulque Ammoni et aliis diis quibus consueverat, signum
 deducendis navibus tuba dari jubet : quo audito, statim
 naves ordine deducuntur. Imperatum enim erat quanto
 spatio onerarias, quanto hippagines, quanto bellicas naves
 sejunctas inter se esse oporteret : ne temere nulloque ordine
 navigantes colliderentur, neque iis quæ velociores erant
 interrupto ordine alias prævertere permittebatur. (3) Mi-
 randa res erat, remorum sonitum exaudire, tot navibus
 uno temporis momento remigantibus, et hortatoribus suo
 celensmate remigationis initium intermissionemque præ-
 scribentibus, tot remigum uno impetu flumen remis verbe-
 rantium clamoribus sublatis. Ripæ etiam ipse navibus
 multo altiores, clamorem in arcum redigentes multo ve-

γωγῇ αὐτῇ ἐπὶ μέγα κῆλημένην ἐς ἀλλήλας ἀντέπε-
πον· καὶ που καὶ νάπαι ἐκατέρωθεν τοῦ ποταμοῦ τῇ
τε ἑρμηῖα καὶ τῇ ἀντιπέμψει τοῦ κτύπου καὶ αὐταὶ ξυν-
επελάμβανον· (4) οἱ τε ἵπποι διαφανόμενοι διὰ τῶν
ἵππαγων πλοίων, οὐ πρόσθεν ἵπποι ἐπὶ νεῶν ὀφθέν-
τες ἐν τῇ Ἰνδῶν γῇ, (καὶ γὰρ καὶ τὸν Διούσου ἐπ’
Ἰνδοῦς στολὸν οὐκ ἐμμένοντο γενέσθαι ναυτικόν,) ἐκ-
πλήξιν παρῆχον τοῖς θεωμένοις τῶν βαρβάρων, ὥστε
οἱ μὲν αὐτῶν αὐτόθεν τῇ ἀναγωγῇ παραγενόμενοι ἐπὶ
πολλὸν ἐφωμάρτου· (5) ἐς ὅσους δὲ τῶν ἤδη Ἀλεξάνδρῳ
προσκειχωρηκότων Ἰνδῶν ἡ βοή τῶν ἑρετῶν ἢ ὁ κτύπος
τῆς εἰρεσίας ἐξίκετο, καὶ οὗτοι ἐπὶ τῇ ὄχθῃ κατέθεον
καὶ ξυνείποντο ἐπάδοντες βαρβαρικῶς. Φιλωδοὶ γάρ,
εἶπερ τινὲς ἄλλοι, Ἰνδοὶ καὶ φιλορχήμονες ἀπὸ Διούσου
ἔτι καὶ τῶν ἄμα Διούσῳ βακχευσάντων κατὰ τὴν Ἰν-
δῶν γῆν.

ΚΕΦ. Δ’.

Οὕτω δὴ πλέων τρίτῃ γε ἡμέρᾳ κατέσχευεν ἵνα περ
Ἑραισιῶνι τε καὶ Κρατέρῳ κατὰ τὸ αὐτὸ στρατοπέ-
δευσεν ἐπὶ ταῖς ἀντιπεραν ὄχθαις παρήγγελο. Μείνας
20 δὲ ἐνταῦθα ἡμέρας δύο, ὡς καὶ Φίλιππος αὐτῷ ξὺν τῇ
λοιπῇ στρατιᾷ ἀφίκετο, τοῦτον μὲν ἐπὶ τὸν Ἀχεσίην
ποταμὸν ἐκπέμπει ξὺν οἷς ἔχων ἦκε, τάξας παρὰ τοῦ
Ἀχεσίου ποταμοῦ τὴν ὄχθην πορεύεσθαι· τοὺς δὲ
ἀμφὶ Κρατέρῳ τε καὶ Ἑραισιῶνα αὖθις ἐκπέμπει,
35 παραγγείλας ὅπως χρὴ τὴν πορείαν ποιεῖσθαι. (2)
Αὐτὸς δὲ ἐπλεῖ κατὰ τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν, οὐδαμῶς
μείονα ἐν τῷ κατὰ πλὴν εἰκοσι σταδίων τὸ εὖρος. Προσ-
ορμιζόμενος δὲ ὅπῃ τύχοι ταῖς ὄχθαις τοὺς προσοικοῦν-
τας τῷ Ὑδάσπῃ Ἰνδῶν τοὺς μὲν ἐνδιδόντας σφᾶς ὁμο-
40 λογίαις κατελάμβανεν· ἡδὴ δὲ τινὰς καὶ ἐς ἀλκὴν χω-
ρήσαντας βίᾳ κατεστρέψατο. (3) Αὐτὸς δὲ ὡς ἐπὶ τὴν
Μαλλῶν τε καὶ Ὀξυδρακῶν γῆν σπουδῇ ἔπλει, πλεί-
στους τε καὶ μαχιμωτάτους τῶν ταύτῃ Ἰνδῶν πυνθα-
νόμενος καὶ ὅτι ἐξηγγέλλοντο αὐτῷ παῖδας μὲν καὶ γυ-
ναῖκας ἀποπεθεῖσθαι ἐς τὰς ὀχυρωτάτας τῶν πόλεων,
αὐτοὶ δὲ ἐγνωκέναι διὰ μάχης ἵναί τι πρὸς αὐτόν· ἐφ’
ὅτῳ δὴ καὶ σπουδῇ πλείονι ἐποιεῖτο τὸν πλοῦν, ὅπως
μὴ καθιστηκόσιν αὐτοῖς, ἀλλὰ ἐν τῷ ἐνδεεῖ τε ἔτι τῆς
παρασκευῆς καὶ τετραγαμένῳ προσφέρηται. (4) Ἐνθεν
40 δὲ ὠρμήθη τὸ δεύτερον, καὶ πέμπτῃ ἡμέρᾳ ἀφίκετο
ἐπὶ τὴν ξυμβολὴν τοῦ τε Ὑδάσπου καὶ τοῦ Ἀχεσίου.
Ἰνα δὲ ξυμβάλλουσιν οἱ ποταμοὶ οὗτοι, στενώτατος
εἰς ποταμὸς ἐκ τῶν δυοῖν γίνεταί καὶ τὸ ρεῦμα αὐτῷ
ὅζῳ ἐπὶ τῇ στενότητι καὶ δίνειν ἀποτοὶ ὑποστρέφοντος
45 τοῦ ροῦ, καὶ τὸ βῆμα κυμαίνεται τε καὶ καχλάζει ἐπὶ
μέγα, ὡς καὶ πόρρω ἔτι ὄντων ἐξακούεσθαι τὸν κτύπον
τοῦ κύματος. (5) Καὶ ἦν μὲν προεξηγγελμένα ταῦτα
Ἀλεξάνδρῳ ἐκ τῶν ἐγγυρίων καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῇ στρα-
τιᾷ· ὅμως δὲ ἐπειδὴ ἐπέλαζεν αὐτῷ ταῖς ξυμβολαῖς
50 ὁ στρατός, ἐς τοσόνδε δ’ ἀπὸ τοῦ ροῦ κτύπος κατεῖχεν,

hementiorem illum compressione redditum reperlantiebant,
et alicubi etiam nemora utrimque ripis circumjecta sonitum
illum remorum excipientia multo auctiorem sua solitudine
et repercussione efficiebant. (4) Equi etiam in hippaginibus
visi, (neque enim unquam antea Indi equos navibus vehi
viderant, neque Bacchi in Indos expeditionem navalem fuisse
memorabant) magnam barbaris admirationem inferebant,
adeo ut ii qui jam aderant quum classis deduceretur per
longum prosequerentur : (5) quotquot vero Indi Alexandro
amici e remotioribus locis remigiorum sonitum exaudierant,
etiam hi ad ripam accederent et barbarico ritu accinentes
comitarentur. Studiosi enim musices, si qui alii, sunt Indi :
saltationibus quoque addicti jam inde a Baccho eorumque
qui in India simul bacchati sunt tempore.

CAP. IV.

Alexander hoc pacto navigans tertio die eo loci appulit,
quo Craterum et Hephæstionem in utraque ripa castra lo-
care jusserat. Biduum ibi commoratus dum Philippus cum
reliquo exercitu advenisset, hunc quidem cum iis quos ad-
duxit ad Acesinem fluvium mittit, juxta fluminis ripam
iter facere jussum. Craterum etiam et Hephæstionem
rursus emittit, itineris quod tenerent ratione præscripta.
(2) Ipse per Hydaspem fluvium navigationem persequabatur,
nusquam xx stadiorum spatio angustiores. Ubicunque
appellebat, Indos Hydaspis ripam accolentes partim dedi-
tionem facientes in amicitiam ac fidem recipiebat, partim
ad arma confugientes vi subigebat. (3) Porro magna cele-
ritate in Mallos et Oxydracas contendebat, quod et pluri-
mos eos et bellicosissimos illius tractus esse acceperat :
quodque liberis atque uxoribus in munitissima oppida tra-
ductis, ipsi prælio cum Alexandro decernere statuisset
nuntiarentur : tantoque magis accelerandum sibi putabat, ut
eos nondum constitutos sed apparandis rebus perturbatos
opprimeret. (4) Itaque inde rursum movit, et quinto die
ad confluentem Hydaspis et Acesinis pervenit. Ubi vero hi
duo fluvii confunduntur, unus ex duobus isque angustissi-
mus alveus efficitur, rapidusque ejus ob angustiam cursus
fit, et ingentes vortices ex revertente fluxu : æstuantisque
et magnopere strepentes undæ sonitum in loca longissime
inde remota transmittunt. (5) Quæ quidem multo ante
Alexandro ejusque exercitui ab incolis prædicta fuerant :
postquam tamen confluentibus appropinquavit, tantus flu-

ὥστε ἐπέστησαν τὰς εἰρεσίας οἱ ναῦται, οὐκ ἐκ παραγέλλματος, ἀλλὰ τῶν τε κελυστῶν ὑπὸ θαύματος ἐκσωπησάντων καὶ αὐτοὶ μετέωροι πρὸς τὸν χτύπον γενόμενοι.

ΚΕΦ. Ε΄.

6 Ὡς δὲ οὐ πόρρω τῶν ξυμβολῶν ἦσαν, ἐνταῦθα δὴ οἱ κυβερνῆται παραγγέλλουσιν ὥς βιαιοτάτῃ εἰρεσίᾳ χρωμένους ἐξελαύνειν ἐκ τῶν στενῶν, τοῦ μὴ ἐμπιπτοῦσας τὰς ναῦς ἐς τὰς δίνας ἀναστρέφεσθαι πρὸς αὐτῶν, ἀλλὰ κρατεῖν γὰρ τῇ εἰρεσίᾳ τῶν ἐπιστροφῶν τοῦ ὕδατος. 10 (3) Τὰ μὲν δὲ στρογγύλα πλοῖα ὅσα καὶ ἔτυχεν αὐτῶν περιστραφέντα πρὸς τοῦ ροῦ, οὐδὲν τι παθόντα ἐν τῇ ἐπιστροφῇ, ὅτι μὴ συνταράξαντα τοὺς ἐμπλέοντας, κατέστη ἐς εὐθύ, πρὸς αὐτοῦ τοῦ ροῦ ὀρθωθέντα· αἱ δὲ μακραὶ νῆες οὐχ ὥσπυτως ἀπαθεῖς ἀπῆλθον ἐν τῇ 15 ἐπιστροφῇ, οὔτε μετέωροι ἐπὶ τοῦ καχλάζοντος κύματος ὥσπυτως οὔσαι, ὅσαι τε δίκροτοι αὐτῶν τὰς κάτω κύπας οὐκ ἐπὶ πολλῷ ἔξω ἔχουσαι τοῦ ὕδατος. (3) καὶ αἱ κῆραι δὲ αὐτοῖς, πλαγίως ἐν ταῖς δίναις γενομένοις, συνετριβόντο, ὅσων γε ἐγκατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ ὕδατος 20 ἐνθάσάντων αὐτὰς μετεωρίσαι, ὥς πολλὰς μὲν πονῆσαι τῶν νεῶν, δύο δὲ δὴ περιπεσούσας ἀλλήλαις αὐτὰς τε διαφραῖναι καὶ τῶν ἐμπλέοντων ἐν αὐταῖς πολλούς. Ὡς δὲ ἐς πλάτος ἤδη ὁ ποταμὸς διέσχεν, ἐνταῦθα δὴ ὅτε ροῦς οὐκέτι ὥσπυτως χαλεπὸς ἦν καὶ 25 αἱ δῖναι οὐχ ὁμοίᾳ τῇ βίᾳ ἐπέστρεφον. (4) Προσορμίσας οὖν τῇ ἐν δεξιᾷ ὄχθῃ ὁ Ἀλέξανδρος τὸν στρατὸν, ἵνα σκέπη τε ἦν τοῦ ροῦ καὶ προσβολῇ ταῖς ναυσὶ καὶ τις καὶ ἄκρα τοῦ ποταμοῦ ἐπιτηδεύως ἀνείχεν ἐς τῶν ναυαγίων τε τὴν ξυναγωγὴν καὶ εἰ τινες ἐπ' αὐτῶν ζῶντες 30 ἔτι ἐφέροντο, τούτους τε δίσωσας καὶ ἐπισκευάσας τὰς πεπονηκυίας τῶν νεῶν, Νέαρχον μὲν καταπλεῖν κελεύει· ἂν ἀφίκηται ἐπὶ τὰ ὅρια τοῦ Μαλλῶν ἔθνους· αὐτὸς δὲ τῶν βαρβάρων τῶν οὐ προσχωρούντων καταδρομὴν τῆς χώρας ποιησάμενος καὶ κωλύσας ἐπι- 35 κουρῆσαι αὐτοὺς τοῖς Μαλλοῖς, οὕτω δὲ αὐθις ξυνέμιξε τῷ ναυτικῷ.

5. Καὶ ἐνταῦθα Ἑφαιστίων τε αὐτῷ καὶ Κράτερος καὶ Φίλιππος ξὺν τοῖς ἄμφ' αὐτοὺς ὁμοῦ ἦδη ἦσαν. Ὁ δὲ τοὺς μὲν ἐλέφαντας καὶ τὴν Πολυσπέρχοντος τάξιν 41 καὶ τοὺς ἱπποτοξότας καὶ Φίλιππον ξὺν τῇ ἄμφ' αὐτὸν στρατιᾷ διαβιδάσας [τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν] Κράτερῳ ἄγειν προσέταξε· Νέαρχον δὲ ξὺν τῷ ναυτικῷ πέμπει, τρισὶν ἡμέραις τὴν στρατιὰν κελεύσας φθάνειν κατὰ τὸν πλοῦν. (6) Τὸν δὲ ἄλλον στρατὸν τριχῇ διέ- 45 νειμε· καὶ Ἑφαιστίωνα μὲν πέντε ἡμέρας προΐναι ἔταξεν, ὥς εἴ τινες τοὺς ξὺν αὐτῷ τεταγμένους φεύγοντες ἐς τὸ πρόσω κατὰ σπουδὴν ἰοιεν, τοῖς ἄμφ' Ἑφαιστίωνα ἐμπίπτοντες ἀλίσκωνται· Πτολεμαῖον δὲ τὸν Λάγου, δούς καὶ τούτῳ τῆς στρατιᾶς μέρος, τρισὶν ἡμέραις 50 ὑπολειπόμενον ἔπεσθαι ἐκέλευσεν, ὥς ὅσοι πῦμπαλιν

minum concurrentium sonitus remigum aures pervasit, ut nautæ remos remitterent, non quod ita eis imperatum esset, sed quod hortatores admiratione rei perculsi conticescerent, et ipsi nautæ soni vehementia attonitis similes redditi essent.

CAP. V.

Quum vero jam ad confluentes ventum esset, gubernatores navium imperant ut summa vi remigantes ex angustiiis naves protrudant, ne a vorticibus correptæ subverterentur, sed remigiorum impulsu fluctuum vim frangant : (2) et rotundiora quidem navigia, quæ vorticibus circummagi contigit, nihil aliud quam eorum qui in iis navigabant perturbationem passa, in rectum cursum ipso fluxu constituta sunt. Oblongæ vero naves, quum minus facile quasi suspensæ supra undas aestuantes ferrentur, majus a vorticibus jamnum acceperunt : ut et biremes, quarum inferiores remi parum admodum supra undas eminent. (3) Nam remi quum transversi in ipsis fluctibus hæerent, confringebantur, quotquot eorum aqua occupavit, nec citius nautæ elevarunt. Multæ itaque naves quassatæ, duæ inter se collisæ, cum multis qui eis vehebantur, perierunt. At postquam fluminis alveus sese aperire cepit, mitiore jam cursu, minusque violentis vorticibus redditis, (4) Alexander classe ad dextram ripam appulsa, quod ibi tutela contra fluxum erat et appulsus navibus et rupes quoque fluvii opportune prominebat ad colligenda naufragia et siqui adhuc vivi inessent, tum eos recepit. Posthæc reffectis navibus, Nearchum navigationem, donec ad Mallorum fines perveniat, continuare jubet : ipse vero in barbaros qui deditionem non fecerant excursione facta, quum ne Mallis uppétias ferrent impedivisset, ad classem reversus est.

5. Ibi Hephæstionem, Craterum et Philippum cum suis quemque copiis reperit. Ipse, elephantis et Polysperchontis copiis, et sagittariis equestribus ac Philippo (per Hydaspem) transmissis, Cratero eas ducendas dat. Nearchum vero cum classe mittit, præcipiens uti trium dierum itinere exercitum prævertat. (6) Reliquas copias in tres partes divisit : atque Hephæstionem quidem quinque dierum iter præcedere jubet, ut siqui Alexandri adventum fugientes in ulteriora sese celeriter proriperent, in Hephæstionem incidentes caperentur. Ptolemæum autem Lagi filium, data etiam huic exercitus parte, triduo post suum discessum se-

ὑποστρέφειεν αὐτὸν φεύγοντες, οὗτοι δὲ ἐξ τοῦς ἀμφὶ τὸν Πτολεμαῖον ἐμπύπτοιεν. (7) Ἐπὶ δὲ ἀφίκωνται ἐς τὰς ξυμβολὰς τοῦ τε Ἀχεσίνου καὶ τοῦ Ὑδραώτου ποταμοῦ, ἐνταῦθα δὲ τοὺς τε φθάνοντας ὑπομένειν ἐκέλευσεν ἔσθ' ἂν ἤκη αὐτὸς καὶ τοὺς ἀμφὶ Κράτερον καὶ Πτολεμαῖον αὐτῷ ξυμβαλεῖν.

ΚΕΦ. Γ'.

Αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τοὺς ὑπασιπτάς τε καὶ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας καὶ τῶν πεζεταίρων καλουμένων τὴν Πείθωνος τάξιν καὶ τοὺς ἵπποτοξότας τε πάντας καὶ τῶν ἱππέων τῶν ἑταίρων τοὺς ἡμίσεας διὰ γῆς ἀνύδρου ὡς ἐπὶ Μαλλοὺς ἦγεν, ἔθνος Ἰνδικὸν Ἰνδῶν τῶν αὐτονόμων. (2) Καὶ τῇ μὲν πρώτῃ κατεστρατοπέδευσε πρὸς ὕδατι οὐ πολλῷ, ὃ δὲ ἀπέχει τοῦ Ἀχεσίνου ποταμοῦ σταδίου εἰς ἑκατόν· δειπνοποιήσάμενος δὲ καὶ ἀναπαύσας τὴν στρατιάν οὐ πολλὸν χρόνον παραγγέλλει ὅτι τις ἔχει ἄγγος ἐμπλῆσαι [τοῦ] ὕδατος. Διελθὼν δὲ τῆς τε ἡμέρας τὸ ἔτι ὑπολειπόμενον καὶ τὴν νύκτα ὅλην ἐς τετρακοσίους μάλιστα σταδίους ἄμα ἡμέρᾳ πρὸς πόλιν ἀφίκετο εἰς ἣν ξυμπεφύγεσαν πολλοὶ τῶν Μαλλῶν. (3) Οἱ δὲ οὐποτ' ἂν οἰηθέντες διὰ τῆς ἀνύδρου ἐλθεῖν ἐπὶ σφᾶς Ἀλέξανδρον ἔξω τε τῆς πόλεως οἱ πολλοὶ καὶ ἀνοπλοὶ ἦσαν· ἐφ' ὅτῳ καὶ δῆλος ἐγένετο ταύτην ἀγαγὼν Ἀλέξανδρος, ἣν ὅτι αὐτῷ ἀγαγεῖν χαλεπὸν ἦν, ἐπὶ τῷδε οὐδὲ τοῖς πολεμίοις ὅτι ἀξιεῖ πιστὸν εἶναι. Τοῦτοι μὲν δὲ οὐ προσδοκῆσαν ἐπιτεσεῖν τοὺς μὲν πολλοὺς ἀπέκτεινεν αὐτῶν οὐδὲ εἰς ἀλκήν, οἳ δὲ ἀνόπλους, τραπέντας· τῶν δὲ ἄλλων ἐς τὴν πόλιν κατακλεισθέντων κύκλῳ περιστῆσας τῷ τείχει τοὺς ἱππέας, ὅτι μήπω ἢ φάλαγξ τῶν πεζῶν ἠκολούθηκε αὐτῷ, ἀντὶ χάρακος ἐχρήσατο τῇ ἱππῳ. (4) Ὡς δὲ τάχιστα οἱ πεζοὶ ἀφίκοντο, Περδίκκῃ μὲν τὴν τε αὐτοῦ ἱππαρίαν ἔχοντα καὶ τὴν Κλείτου καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας πρὸς ἄλλην πόλιν ἐκπέμπει τῶν Μαλλῶν, οἱ ξυμπεφευγότες ἦσαν πολλοὶ τῶν ταύτῃ Ἰνδῶν, φυλάσσειν τοὺς ἐν τῇ πόλει κελεύσας, ἔργου δὲ μὴ ἔχουσαι ἔσθ' ἂν ἀφίκηται αὐτός, ὡς μὴδὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλεως διαφυγόντας τινὰς αὐτῶν ἀγγελοῦς γενέσθαι τοῖς ἄλλοις βαρβάροις ὅτι προσάγει ἤδη Ἀλέξανδρος· αὐτὸς δὲ προσέβαλλε τῷ τείχει. (5) Οἱ δὲ βάρβαροι τὸ μὲν τείχος ἐκλείπουσιν, ὡς οὐκ ἂν διαφυλάσσοντες αὐτὸ ἔτι, πολλῶν ἐν τῇ καταλήψει τεθνηκότων, τῶν δὲ καὶ ἀπὸ τραυμάτων ἀπομάχων γεγεννημένων· ἐς δὲ τὴν ἄκραν ξυμφυγόντες χρόνον μὲν τινα ἡμύνοντο ἐξ ὑπερδεξίου τε χωρίου καὶ χαλεποῦ ἐς προσβολήν· προσκειμένων δὲ πάντων θεν εὐρώστως τῶν Μακεδόνων καὶ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου ἄλλοτε ἄλλῃ ἐπιφανιζομένων τῷ ἔργῳ ἢ τε ἄκρα κατὰ κράτος εἰλῶν καὶ οἱ ξυμφυγόντες ἐς αὐτὴν πάντες ἀπέθανον· ἦσαν δὲ ἐς δισχιλίους.

7. Περδίκκας δὲ ἐς τὴν πόλιν ἐφ' ἣντινα ἐστάλη αὐτῷ ριζόμενος, τὴν μὲν πόλιν ἐρήμην καταλαμβάνει· μὴ-

qui jubet : eo consilio ut qui fugientes retrorsum se reciperent, in Ptolemæi copias inciderent. (7) Quum vero ad confluentes Acesinis et Hydraotis pervenissent, eos qui pregressi erant exspectare jussit, dum et ipse eo veniat, et Crateri ac Ptolemæi copias ei conjunctæ sint.

CAP. VI.

Ipsæ, sumptis scutatis et sagittariis atque Agrianis et Pithonibus agmine, quod iis qui pedites amici vocantur constabat, sagittariis etiam equestribus omnibus et ex equitatu amicorum dimidia parte, per siticulosam regionem contendit in Mallos, Indorum libere suis legibus viventium gentem. (2) Ac primo quidem die juxta amnem non magnum castra locavit, distantem ab Acesine stadiis centum. Ibi curato corpore, et exigui temporis quiete militibus data, mandat ut quas quisque lagenas habeat aqua repleat. Progressusque per id quod supererat diei et per noctem totam ad xl circiter stadia, sub lucem ad urbem pervenit in quam multi Mallorum confugerant. (3) Qui quum putassent Alexandrum nunquam per siticulosa illa loca ad sese venturum, extra urbem inermes vagabantur : quum tandem senserunt Alexandrum illac exercitum duxisse, quia quia difficulter duci poterat, verisimile hostibus visum fuerat non ducturum. Quum itaque his ex improvise supervenisset, plerosque eorum ne ad tutandos quidem sese, utpote inermes, conversos, occidit. Reliquis in urbem repulsis ac conclusis, equitatu loco valli (peditum enim phalanx eum assequuta nondum erat) muros in orbem cinxit. (4) Statim vero ac peditatus advenit, Perdiccam quidem cum suis et Cliti equestribus copiis cumque Agrianis ad aliam Mallorum urbem obsidendam mittit, in quam Indorum non parva manus confugerat : mandans ut eos urbe inclusos teneant, neque oppugnationem aggrediantur donec ipse advenerit, sed hoc tantum curent, nequi urbe elapsi alios barbaros de Alexandri adventu certiores faciant ; ipse vero urbem oppugnare cepit. (5) Barbari murum deserunt, desperantes nimirum se diu eum tueri posse, quum multi in expugnatione cæsi, multi vulneribus acceptis inutiliter ad pugnandum effecti essent. Tum in arcem sese recipientes se aliquandiu ex loco edito adituque difficili tutati sunt. At quum Macedones omni ex parte fortiter urgerent et Alexander ipse acriter instaret, arx vi capta est quique in eam confugerant, (ii m. hi erant) ad unum omnes cæsi.

6. Perdiccas ad urbem quam obsidere jussus fuerat profectus, eam ab incolis desertam reperit : quos quum non

ὄν δὲ ὅτι οὐ πρὸ πολλοῦ πεφεύγεσαν ἐξ αὐτῆς οἱ ἐνοικοῦντες δρόμῳ ἤλαυνε κατὰ στίβον τῶν φευγόντων· οἱ δὲ ψилоὶ ὡς τάχους εἶχον ποδῶν αὐτῶ ἐφείποντο. Καταλαβὼν δὲ τῶν φευγόντων κατέκοψεν ὅσοι γε μὴ ἔφθασαν ἐς τὰ ἔλη ξυμφυγόντες.

ΚΕΦ. Ζ'.

Ἀλέξανδρος δὲ δειπνοποιησάμενός τε καὶ ἀναπαύσας τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἔσπε ἐπὶ πρώτῃν φυλακὴν ἦει τοῦ πρόσω· καὶ τὴν νύκτα διελθὼν πολλὴν ὁδὸν ἄμα ἡμέρᾳ ἀφίκετο πρὸς τὸν Ὑδραῶτην ποταμόν. Ἐνθα δὲ τῶν Μαλλῶν τοὺς μὲν πολλοὺς διαβεβηκότας ἤδη ἔμαθε, τοῖς δὲ καὶ διαβαίνουσιν ἐπιγενόμενος περὶ αὐτὸν τὸν πόρον πολλοὺς αὐτῶν διέφθειρε. (2) Καὶ αὐτὸς ὡς εἶχε ξυμβαλὼν κατὰ τὸν αὐτὸν πόρον διώκων εἶχετο τῶν φθασάντων ἐς τὴν ἀποχώρησιν. Καὶ πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν αὐτῶν, τοὺς δὲ καὶ ζῶντας ἔλαθεν, οἱ πλείους δὲ κατέφυγον ἐς τι χωρίον ὀχυρὸν καὶ τετειχισμένον. Ἀλέξανδρος δὲ, ὡς οἱ πεζοὶ ἀφίκοντο αὐτῷ, ἀποστέλλει ἐπὶ τούτους Πείθωνα τὴν τε αὐτοῦ τάξιν ἔχοντα καὶ τῶν ἱππέων δύο ἱππαρχίας. (3) Καὶ οὗτοι δὲ ἐξ ἐφόδου προσβαλόντες λαμβάνουσι τὸ χωρίον καὶ τοὺς καταπεφυγότας εἰς αὐτὸ ἡνδραποδίσαν, ὅσοι γε μὴ ἐν τῇ προσβολῇ διεφθάρσαν. Ταῦτα δὲ οἱ ἀμφὶ τὸν Πείθωνα διαπραξάμενοι ἐπανῆλθον αὐθις ἐς τὸ στρατόπεδον.

4. Αὐτὸς δὲ Ἀλέξανδρος ὡς ἐπὶ τῶν Βραχμάνων τινὰ πόλιν ἦγεν, ὅτι καὶ ἐς ταύτην ξυμπεφυγέναι τινὰς τῶν Μαλλῶν ἔμαθεν. Ὡς δὲ ἀφίκετο πρὸς αὐτήν, ἐπῆγε τῷ τείγῃ πάντοθεν πυκνὴν τὴν φάλαγγα. Οἱ δὲ ὑπορυσσόμενα τὰ τεῖχη ἰδόντες καὶ ἐκ τῶν βελῶν ἀναστελλόμενοι, τὰ μὲν τεῖχη καὶ οὗτοι ἐκλείπουσιν, ἐς δὲ τὴν ἄκραν ξυμφυγόντες ἐκείθεν ἡμύοντο· ξυνεισπεσόντων δὲ αὐτοῖς ὀλίγων Μακεδόνων, μεταβαλλόμενοι καὶ ξυστραφέντες τοὺς μὲν ἐξέωσαν αὐτῶν, ἀπέκτειναν δὲ ἐν τῇ ὑποστροφῇ ἐς πέντε καὶ εἴκοσι. (5)

Καὶ ἐν τούτῳ Ἀλέξανδρος τὰς τε κλίμακας πάντοθεν κελεύει προστιθέναι τῇ ἄκρᾳ καὶ ὑπορύττειν τὸ τεῖχος. Ὡς δὲ πύργος τε ἔπεσεν ὑπορυσσόμενος καὶ τοῦ μεταπυργίου τι παραβραγὲν ἐπιμαχύτεραν ταύτῃ ἐποίησε τὴν ἄκραν, πρῶτος Ἀλέξανδρος ἐπιβὰς τοῦ τεύχους ὥφθη ἔχων τὸ τεῖχος. (6) Καὶ τοῦτον ἰδόντες οἱ ἄλλοι Μακεδόνες αἰσχυρθέντες ἄλλος ἄλλῃ ἀνῆσαν. Εἴχετό τε ἡδὴ ἡ ἄκρα, καὶ τῶν Ἰνδῶν οἱ μὲν τὰς οἰκίας ἐνέπιμπρασαν καὶ ἐν αὐταῖς ἐγκαταλαμβανόμενοι ἀπέθνησκον, οἱ πολλοὶ δὲ μαχόμενοι αὐτῶν. Ἀπέθανον δὲ οἱ πάντες ἐς πεντακισχιλίους, ζῶντες δὲ δι' ἀνδρείαν ὀλίγοι ἐλήφθησαν.

multo ante tempore effugisse cognovisset, cursim fugientium vestigia sectatus est. Expediti quanta maxima celeritate pedum potuerunt eum sequuti sunt. Quoscunque in fuga nactus est, occidit : reliquis palustria loca salutis fuerunt.

CAP. VII.

Alexander, curato corpore et quiete suis data, ad primam noctis vigiliam progressus est : magnumque iter ea nocte emensus, sub diluculum ad Hydraotem fluvium pervenit : ac multos quidem Mallorum jam amnem transgressos cognovit : alios alveum transeuntes adortus, plerosque interfecit, (2) amnemque uti erat transgressus, tergisque eorum qui jam discesserant inhærens, multos ex iis cecidit, multos cepit. Maxima tamen pars in oppidum natura atque opere munitum se recepit. Alexander, postquam peditatus advenit, Pithonem in eos mittit cum suo agmine et duabus equitum præfecturis. (3) Qui quidem primo impetu oppidum capiunt, omnesque qui eo confugerant, quot eorum in illo impetu interfecti non erant, in servitutem redigunt. Quo facto Pithon in castra rediit.

4. Alexander deinde in quendam Brachmanorum urbem exercitum duxit, quo aliam Mallorum manum confugisse audierat. Eo simulac venit, densam phalangem omni ex parte muro admovit. Oppidani muros suffodi conspicati et telis repressi, hi quoque desertis mœnibus in arcem confugiunt et ex ea se tuentur. Macedonibus vero aliquot una cum iis in arcem illapsis, conversi et in unum collecti nonnullos ex iis extruserunt, occiderunt autem xlv dum pedem referrent. (5) Inter hæc Alexander scalas undequaque arci admoveri jubet, et murum suffodi. Quo suffosso quum turris quædam concidisset et pars aliqua interturrii perfracta faciliorem arcis oppugnationem fecisset, ipse primus murum conscendit. (6) Quo viso, alii Macedones pudore suffusi, alius alia in murum adscendunt. Jamque arx capta erat, quum Indorum alii succensis suis ædibus ipsi etiam earum incendio perierunt : plerique pugnantes interfecti. Quinque in universum millia cæsa : pauci (tanta eorum virtus fuit) vivi in potestatem venerunt.

ΚΕΦ. Η'.

CAP. VIII.

Μείνας δὲ αὐτοῦ μίαν ἡμέραν καὶ ἀναπαύσας τὴν στρατιάν, τῇ ὑστεραίᾳ προὐγῶρει ὡς ἐπὶ τοὺς ἄλλους Μαλλούς. Καὶ τὰς μὲν πόλεις ἐκλελοιπότας καταλαμβάνει, αὐτοὺς δὲ ἔμαθεν ὅτι πεφευγότες εἰεν ἐς τὴν ἐρημον. (2) Καὶ ἐνταῦθα αὖθις μίαν ἡμέραν ἀναπαύσας τὴν στρατιάν, ἐς τὴν ἐπιούσαν Πείθωνα μὲν καὶ Δημήτριον τὸν ἱπάρχην πρὸς τὸν ποταμὸν ὁπίσω ἀπέπειμψεν ὧν τε αὐτοὶ ἡγούντο ἄγοντας καὶ πρὸς τούτοις ψιλῶν τάξεις δούς αὐτοῖς θσαι ἱκαναὶ πρὸς τὸ ἔργον. (3) Προσέταξε δὲ παρὰ τῇ ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ ἰόντας, εἴ τισι περιτυγχάνοιεν τῶν ἐς τὰς ὕλας ξυμπεφευγάντων, αἱ δὴ πολλαὶ πρὸς τῇ ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ ἦσαν, τούτους κτείνειν, ὅσοι μὴ ἐθέλονται σφᾶς ἐνδοῖεν. Καὶ πολλοὺς καταλαβόντες ἐν ταῖς ὕλαις οἱ ἀμφὶ Πείθωνα τε καὶ Δημήτριον ἀπέκτειναν.

4. Αὐτὸς δὲ ἦγεν ἐπὶ τὴν μεγίστην τῶν Μαλλῶν πόλιν, ἵνα καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων πολλοὺς ξυμπεφυνέται αὐτῷ ἐξηγγέλλετο. Ἄλλὰ καὶ ταύτην ἐξέλιπον οἱ Ἰνδοὶ ὡς προσάγοντα Ἀλέξανδρον ἔμαθον· διαβάντες δὲ τὸν Ὑδραῶτην ποταμὸν, ἐπὶ ταῖς ὄχθαις αὐτοῦ, ὅτι ὑψηλαὶ αἱ ὄχθαι ἦσαν, παρατεταγμένοι ἔμενον, ὡς εἰρζοντες τοῦ πόρου Ἀλέξανδρον. (5) Καὶ ταῦτα ὡς ἤκουσεν, ἀναλαβὼν τὴν ἵππον τὴν ἅμα αὐτῷ πᾶσαν ἤει ὡς ἐπὶ τὸν Ὑδραῶτην, ἵνα περ παρατετάχθαι τοὺς Μαλλοὺς ἐξηγγέλλετο· οἱ δὲ πεζοὶ ἔπεσθαι αὐτῷ ἐτάχθησαν. Ὡς δὲ ἀφίκετό τε ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐν τῷ πέραν τοὺς πολεμίους κατεῖδε τεταγμένους, ὡς εἶχεν ἐκ τῆς δόσῃ ἐμβάλλει ἐς τὸν πόρον ἔν τῇ ἵππῳ μόνῃ. (6) Οἱ δὲ, ἰδόντες ἐν μέσῳ τοῦ ποταμοῦ ὄντα ἤδη Ἀλέξανδρον, κατὰ σπουδὴν μὲν, ξυντεταγμένοι δὲ ὁμοῦ ἀπεχώρουν ἀπὸ τῆς ὄχθης· καὶ Ἀλέξανδρος ἔν τῇ μόνῃ τῇ ἵππῳ εἴπετο. Ὡς δὲ κατεῖδον ἱππέας μόνους, ἐπιστρέψαντες οἱ Ἰνδοὶ καρτερώς ἐμάχοντο, πλῆθος ὄντες ἐς πέντε μυριάδας. Καὶ Ἀλέξανδρος ὡς τὴν τε φάλαγγα αὐτῶν πυκνὴν κατεῖδε καὶ αὐτῷ οἱ πεζοὶ ἀπῆσαν, προσβολὰς μὲν ἐποίει ἐς κύκλους παριππεύων· ἐς χεῖρας δὲ οὐκ ἤει τοῖς Ἰνδοῖς. (7) Καὶ ἐν τούτῳ παραγίγνονται αὐτῷ οἱ τε Ἀγριᾶνες καὶ ἄλλαι τάξεις τῶν ψιλῶν, αἳ δὴ ἐπιλέκτους ἅμα οἱ ἦγε, καὶ οἱ τοξόται· οὐ πόρρῳ δὲ οὐδὲ ἡ φάλαγξ ἐφαίνετο τῶν πεζῶν. Καὶ οἱ Ἰνδοὶ ὁμοῦ σφίσι πάντων τῶν δεινῶν προσκειμένων ἀποστρέψαντες ἤδη προτροπαῶν ἐφρευγον ἐς πόλιν ὀχυρωτάτην τῶν πλησίον. (8) Καὶ Ἀλέξανδρος ἐπομενός τε αὐτοῖς πολλοὺς ἔκτεινε καὶ ὡς ἐς τὴν πόλιν οἱ διαφυγόντες κατειλήθησαν, πρῶτα μὲν τοῖς ἱππεῦσιν ἐξ ἐφόδου ἐκυκλώσατο τὴν πόλιν· ὡς δὲ οἱ πεζοὶ αὐτῷ παρήσαν, ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ περιστραποδεύει ἐν κύκλῳ τοῦ τείχους, ὅτι οὐ πολὺ τε τῆς ἡμέρας ὑπελείπετο ἐς τὴν προσβολήν, καὶ ἡ στρατιὰ αὐτῷ ὑπὸ τε πορείας μακρᾶς οἱ πεζοὶ καὶ ὑπὸ διώξεως συνεχῶς οἱ ἵπποι καὶ οὐκ ἥκιστα κατὰ τὸν πόρον τοῦ ποταμοῦ τεταλαιπωρήσαν.

Alexander unum diem ibi commoratus, quiete exercitui data, postridie in alios Mallos movit, quos quidem urbes deseruisse, et in solitudines sese abdidisse cognovit. (2) Ibi etiam uno die cum exercitu substitit. Postero die Pithonem et Demetrium equestris agminis praefectum retro ad flumen misit, quibus ad copias quas ducebant expeditorum agmina, quae rei gerendae sufficerent, adjunxit : (3) mandatis additis, ut ad ripam fluminis iter facientes, siquos eorum qui in sylvas ripis circumjectas confugerant reperissent, nisi sponte deditionem facerent, interficerent. Multos itaque in sylvis nacti occidere.

4. Ipse in maximam Mallorum urbem exercitum duxit, in quam etiam ex aliis oppidis multi sese recepisse nuntiabantur. Sed et hanc Indi, simulatque Alexandrum adventare intellexerant, deseruerant, transitoque Hydraote fluvio, in ripis ejus, quae altae in primis erant, aciem instruxerant, tanquam transitu prohibitori. (5) Quo cognito, Alexander confestim ad eam fluminis partem ubi consedisce dicebantur, omnem, quem secum habebat equitatum ducit, peditatu sequi jussu. Quumque ad Hydraotem amnem venisset, hostes in adversa ripa instructa acie stantes conspiciat, ita ut ex itinere advenerat amnem cum solo equitatu ingreditur. (6) Indi Alexandrum jam in medio amne conspicati, celeriter, ordinate tamen, a ripa recedunt. Alexander eos cum solo equitatu insequitur. Indi, quum equitatum solum esse sensissent, conversi acriter pugnant. Indorum quinquaginta circiter millia erant. Alexander confertam eorum phalangem videns, quum peditatum secum non haberet, incursiones obequitando faciebat, praedium nequaquam committendum censens. (7) Interea Agriani aliaque expeditorum agmina, quos selectissimos secum ducebat, et sagittarii adveniunt : et peditum phalanx haud procul inde apparebat. Indi tot simul malis pressi concitato cursu in vicinam urbem munitam confugiunt. (8) Quos insequutus Alexander, multos interficit : quumque jam urbe conclusi essent, primo quidem accessu muros equitatu cingit : postquam vero peditatus advenit, eo ipso quidem die urbem circumsidet : quod et parum diei ad impetum faciendum reliquum esset, et pedites longo itinere, equitesque continua hostium persecutione ipsoque fluminis transitu defatigati erant.

ΚΕΦ. Θ'.

CAP. IX.

Τῇ δὲ ὑστεραία διχῇ διελὼν τὸν στρατὸν τοῦ μὲν ἑτέρου αὐτὸς ἡγούμενος προσέβαλλε τῇ τείχει, τὸ δ' ἕτερον Περδίκκας προσῆγε. Καὶ ἐν τούτῳ οὐ δεξάμενοι οἱ Ἰνδοὶ τῶν Μακεδόνων τὴν ὁρμὴν τὰ μὲν τείχη τῆς πόλεως λείπουσιν, αὐτοὶ δὲ ἐς τὴν ἄκραν ξυνέφευγον. Ἀλέξανδρος μὲν οὖν καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν πολὺ τινὰ κατασχίσαντες παρῆλθον ἐς τὴν πόλιν πολλὴν πρὸ τῶν ἄλλων. (2) οἱ δὲ ἑοῦ Περδίκκα τεταγμένοι ὑστέρησαν υπερβαίνοντες κατὰ τὰ τείχη οὐκ εὐπετῶς, οὐδὲ τὰς κλίμακας οἱ πολλοὶ αὐτῶν φέροντες, ὅτι ἐαλωκέναι αὐτοῖς ἐδόκει ἡ πόλις, ἐρημούμενα τῶν προμαχομένων τὰ τείχη ὡς κατείδον. Ὡς δὲ ἡ ἄκρα ἐχομένη πρὸς τῶν πολεμίων καὶ πρὸ ταύτης τεταγμένοι εἰς τὸ ἀπομάχεσθαι πολλοὶ ἐφάντησαν, ἐνταῦθα δὲ οἱ μὲν ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος, οἱ δὲ προσθέσει ὅπῃ παρείκοι τῶν κλιμάκων βιάσασθαι ἐπειρῶντο ἐς τὴν ἄκραν. (3) Ἀλέξανδρος δὲ, ὡς βλακύνειν αὐτῷ ἐδόκουν τῶν Μακεδόνων οἱ φέροντες τὰς κλίμακας, ἀρπάσας κλίμακα ἑνὸς τῶν φερόντων προσέθηκε τῇ τείχει αὐτὸς καὶ εἰληθεὶς ὑπὸ τῇ ἀσπίδι ἀνέβαινεν· ἐπὶ δὲ αὐτῷ Πευκίστας ὁ τὴν ἱερὰν ἀσπίδα φέρων, ἣν ἐκ τοῦ νεῶ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Ἰλιάδος λαθὼν ἄμα οἱ εἶχεν Ἀλέξανδρος καὶ πρὸ αὐτοῦ ἐφέρετο ἐν ταῖς μάχαις· ἐπὶ δὲ τούτῳ Λεοννάτος ἀνῆκε κατὰ τὴν αὐτὴν κλίμακα ὁ σωματοφύλαξ· κατὰ δὲ ἄλλην κλίμακα Ἀβρέας τῶν διμοιριτῶν τις στρατευομένων. (4) Ἦδη τε πρὸς τῇ ἐπάλξει τοῦ τείχους ὁ βασιλεὺς ἦν καὶ ἐρείσας ἐπ' αὐτῇ τὴν ἀσπίδα τοὺς μὲν ὥθει εἰσω τοῦ τείχους τῶν Ἰνδῶν, τοὺς δὲ καὶ αὐτοῦ τῷ ξίφει ἀποκτείνας γεγυμνῶκει τὸ ταύτῃ τεῖχος· καὶ οἱ ὑπασιπασταὶ ὑπέρφοβοι γενόμενοι ὑπὲρ τοῦ βασιλέως σκοποῦν ὠθοῦμενοι κατὰ τὴν αὐτὴν κλίμακα συντρίβουσιν αὐτήν, ὥστε οἱ μὲν ἤδη ἀνιόντες αὐτῶν κάτω ἔπεσον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀπορον ἐποίησαν τὴν ἀνοδόν.

5. Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ἐπὶ τοῦ τείχους στὰς κύκλῳ τε ἀπὸ τῶν πλησίον πύργων ἐβάλλετο (οὐ γὰρ πελάσαι γε ἐτόλμα τις αὐτῷ τῶν Ἰνδῶν), καὶ ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς πόλεως, οὐδὲ πόρρω τούτων γε ἐσακοντιζόντων (ἐτυχε γάρ τι καὶ προσκεχωσμένον ταύτῃ πρὸς τὸ τεῖχος), δῆλος μὲν ἦν Ἀλέξανδρος ὢν τῶν τε ὅπλων τῇ λαμπρότητι καὶ τῷ ἀτόπῳ τῆς τόλμης, ἔγνω δὲ ὅτι αὐτοῦ μὲν μένων κινδυνεύσει μηδὲν ὅ τι καὶ λόγου ἄξιον ἀποδεικνύμενος, καταπηδήσας δὲ εἰσω τοῦ τείχους τυχὸν μὲν αὐτῷ τούτῳ ἐκπλήξει τοὺς Ἰνδοὺς, εἰ δὲ μή, καὶ κινδυνεύειν δέοι, μέγαλα ἔργα καὶ τοῖς ἐπειτα πυθέσθαι ἄξια ἐργασάμενος οὐκ ἀσπουδεὶ ἀποθανεῖται, ταῦτα γνοὺς καταπηδᾷ ἀπὸ τοῦ τείχους ἐς τὴν ἄκραν. (6) Ἐνθα δὲ ἐρείσθεις πρὸς τῷ τείχει τοὺς μὲν τινὰς ἐς χεῖρας ἐλθόντας καὶ τὸν γε ἡγεμόνα τῶν Ἰνδῶν προσφερόμενον οἱ θρασύτερον παίσας τῷ ξίφει ἀποκτείνει· ἄλλον δὲ πελάζοντα λίθῳ βαλὼν ἔσχε, καὶ ἄλλον λίθῳ, τὸν δὲ ἐγγυτέρω προσάγοντα τῷ ξίφει αὖθις. Οἱ δὲ

Postero vero die diviso in duas partes exercitu, ipse alteram earum ducens, Perdiccas alteram, impetum in murum fecit. Quem quum Indi sustinere non possent, desertis moenibus in arcem se recipiunt. Alexander cum iis qui circa ipsum erant primus perfracta quadam porta in urbem irrupit. (2) Perdiccas et qui cum eo erant milites non ita cito muros transcenderunt. Neque enim scalas plerique eorum admovebant, quod captam esse urbem iudicabant, quum nimirum muros a propugnatoribus destitutos viderent. Occupata vero jam ab hostibus arce, multisque passim ad eam tuendam dispositis, Macedones alii murum suffodientes, alii scalas, quomodocunque liceret, admovebant irrumpere conabantur. (3) Quum autem cunctari Macedones in admotione scalarum viderentur, Alexander ipse scalam cuidam eam gestanti ereptam muro applicat, scutoque tectus conscendit; post hunc Peucestas, sacrum scutum gestans, quod Alexander ex arce Palladis Iliacae sumptum in omnibus praeliis prae se gestari curabat. Post Peucestam Leonnatus corporis custos per eandem scalam subit: per aliam scalam Abreas unus ex dupliariorum ordine. (4) Jamque Alexander in summum muri fastigium evaserat, quum obfirmato scuto aliis introrsum depulsis, aliis gladio interfectis, murum ea parte propugnatoribus nudaverat. Tum scutati de rege solliciti, quum et ipsi celeriter scalam conscendunt, fracta scala praecipites in terram corruerunt, aliisque simul conscendendi facultatem sustulerunt.

5. Alexander vero, quum in muro stans e vicinis circumquaque turribus peteretur, (neque enim quisquam Indorum cominus eum ferire audebat) atque adeo ab iis etiam qui in urbe erant, qui nec ipsi longe ab eo disjuncti tela torquebant, (erat enim ea parte agger quidam muro propinquus, et Alexandrum cum armorum splendor tum insignis audacia notum faciebat) statuit tandem, si diutius in muro persisteret, periclitaturum se, neque quicquam operae pretium facturum: at si intra arcem se conjiceret, fortassis eo ipso facto hostes territum. Sin minus et utique periclitandum sit ipsi, saltem egregium facinus editurum, et laude admirationeque apud posteros parta moriturum. Ita secum statuens e moenibus in arcem desilit. (6) Ad cujus murum obfirmatus, nonnullos cominus eum lacescentes atque adeo ipsum Indorum ducem audacius irrudentem gladio interficit. Alium appropinquantem lapido coniecto reprimat, alium quoque lapide, propius autem ac-

βάρβαροι πελάζειν μὲν αὐτῷ οὐκέτι ἤθελον, ἔβαλλον δὲ πάντοθεν περιστῆκοτες ὅ τι τις ἔχων βέλος ἐτύγχανεν ἢ ἐν τῷ τότε ἔλαβεν.

ΚΕΦ. Ι'.

Ἐν τούτῳ δὲ Πευκέστας τε καὶ ὁ διμοιρίτης Ἀβρέας καὶ ἐπ' αὐτοῖς Λεοννάτος, οἳ δὴ μόνον ἔτυχον πρὶν ζυγ-
5 τριβῆναι τὰς κλίμακας ἀναβηδῆκοτες ἐπὶ τὸ τεῖχος, καταπηδῆσαντες καὶ αὐτοὶ πρὸ τοῦ βασιλέως ἐμάχοντο. Καὶ Ἀβρέας μὲν ὁ διμοιρίτης πίπτει αὐτοῦ, τοξευθεὶς ἐς τὸ πρόσωπον· Ἀλέξανδρος δὲ βάλλεται καὶ αὐτὸς
10 διὰ τοῦ θώρακος ἐς τὸ στήθος τοξεύματι ὑπὲρ τὸν μα-
στόν, ὥστε λέγει Πτολεμαῖος ὅτι καὶ πνεῦμα ὁμοῦ τῷ αἵματι ἐκ τοῦ τραύματος ἐξεπνεῖτο. (2) Ὁ δέ, ἔσπε-
μὲν ἔτι θερμὸν ἦν αὐτῷ τὸ αἷμα, καίπερ κακῶς ἔχων, ἡμύνητο· πολλοῦ δὲ δὴ τοῦ αἵματος καὶ ἀθρόου, οἷα δὴ
15 ζῆν πνεύματι, ἐκρύνεντος, λιγγὸς τε αὐτὸν καὶ λειπο-
ψυχία κατέσχε καὶ πίπτει αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἀσπίδα ζυν-
νεύσας. Πευκέστας δὲ περιθὰς πεπτωκὸς καὶ ὑπερ-
σχὼν τὴν ἱερὰν τὴν ἐξ Ἰλίου ἀσπίδα πρὸ αὐτοῦ καὶ
Λεοννάτος ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα αὐτοῖς τε βάλλονται ἀμφό-
20 τεροι καὶ Ἀλέξανδρος ἐγγὺς ἦν ἤδη ὑπὸ τοῦ αἵματος ἐκλιπεῖν. (3) Τοῖς γὰρ Μακεδόσι καὶ ταύτῃ ἐν ἀπόρῳ γεγένητο τὰ τῆς προσβολῆς, ὅτι οἱ τὸν Ἀλέξανδρον βαλ-
λόμενόν τε ἐπὶ τῷ τείχει ἰδόντες καὶ πηδῶντα εἰσω ἐς
τὴν ἄκραν, ὑπὸ σπουδῆς τε καὶ φόβου μή τι αὐτοῖς ὁ
25 βασιλεὺς πάθῃ οὐ ζῆν νῶν κινδυνεύων, τὰς κλίμακας ζυγ-
τετριφότες ἄλλοι ἄλλας μηχανὰς ἐς τὸ ἀνελθεῖν ἐπὶ
τὸ τεῖχος ὡς ἐν ἀπόρῳ ἐμνηχανῶντο, οἳ μὲν πασσαύλους ἐμπηγνύοντες ἐς τὸ τεῖχος, γήϊνον δὲ, καὶ κατὰ τού-
τους ἐκκρεμαννύμενοι χαλεπῶς ἀνείρπον, οἳ δέ, ἄλλοι
30 ἐπ' ἄλλους ἐπιβαίνοντες. (4) Ὁ δὲ πρῶτος ἀνελθὼν ἐνρίπτει ἑαυτὸν κατὰ τοῦ τείχους ἐς τὴν πόλιν, ἵνα περ τὸν βασιλέα ἐώρων κείμενον, ζῆν οἰμωγῇ καὶ ἀλαλαγμῷ πάντες. Ἦδη τε ἀμφ' αὐτῷ πεπτωκὸς καρτερὰ μάχη
ζυνειστῆμαι ἄλλου ἐπ' ἄλλῳ τῶν Μακεδόνων προσπί-
35 ζοντος, καὶ ἐν τούτῳ οἳ μὲν τὸν μοχλὸν δῶν εἴχετο ἢ κατὰ τὸ μεταπύργιον πύλην κατασχίσαντες, ἐπ' ὀλί-
γους παρήσαν· οἳ δὲ καθ' ὅτι ἡ πύλη διέσχε τοὺς ὤμους ὑποθέντες καὶ ὥσαντες ἐς τὸ εἰσω τοῦ τείχους, ἀνεπέτασαν ταύτῃ τὴν ἄκραν.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Ἐν τούτῳ δὲ οἳ μὲν ἔκτεινον τοὺς Ἰνδοὺς, καὶ ἀπέ-
40 κτεινάν γε πάντας οὐδὲ γυναῖκα ἢ παῖδα ὑπελείποντο· οἳ δὲ ἐξέφερον τὸν βασιλέα ἐπὶ τῆς ἀσπίδος κακῶς ἔχοντα, οὕπῳ γιγνώσκοντες βιώσιμον ὄντα. Τὸ δὲ βέλος ἐξελαῦσαι ἐκ τοῦ τραύματος ἐπιτεμόντα τὴν πλη-

cedentem rursus gladio ferit. Nec jam amplius barbari pro-
pius pedem ferre audebant, sed circumfusi, telis quæ aut habebant aut sors offerebat eminus eum petebant.

CAP. X.

Interea Peucestas et Abreas dupliarius, ac Leonnatus, qui quidem soli antequam scalæ rumperentur in murum evase-
rant, desiliunt, acriterque pro rege pugnant. Atque Abreas quidem faciem sagitta trajectus cecidit. Alexander etiam ipse thorace sagitta discusso supra mammam in pectore vulnus accipit; quod quidem (ut auctor est Ptolemæus) ejusmodi fuit, ut una cum sanguine spiritum etiam ex vul-
nere sufflaret. (2) Qui quidem, quamdiu illi sanguis fer-
vebat, tametsi graviter saucius, acriter se nihilominus tuebatur. At quum multus sanguis simul et spiritus conti-
nuo erumperet, vertigine oculorum animique defectione correptus, pronus in scutum collapsus est. Peucestas sa-
cro Palladis Iliacæ scuto obtento regem a fronte protege-
bat: Leonnatus ex altera parte. Sed et hi quoque gra-
viter vulnerantur: parumque aberat quin vita Alexan-
drum simul cum sanguine deficeret. (3) Macedones enim vel idcirco in arcem conscendere non poterant, quod quum Alexandrum in muro telis peti atque ex eo in arcem
interiorem desiliisse vidissent, studio pariter et metu ne rex qui se temerario periculo objecerat, male exciperetur, ruptis scalis, alii alia instrumenta ad conscendendum mu-
rum apta excogitabant, uti fieri solet in ejusmodi rerum
difficultate: nonnulli palis in murum terreum infixis pen-
dientia corpora sublevantes difficulter in altum nitentur, nonnulli vero, alii supra alios adscendentes. (4) Qui pri-
mus conscenderat, sese e muro in urbem conjiciebat, qua regem prostratum cernebat: moxque alii cum clamore at-
que ejulatu accurrentes pugnam atrocem ineunt, Macedonibus, aliis post alios, regem suum prætensis scutis acriter tuentibus. Interea alii pauci, portæ quæ inter duas
turres sita erat vectibus revulsis, introierunt, alii qua parte nonnihil patebat porta humeris interjectis introrsum eam
deturbarunt aditumque in arcem aperuerunt.

CAP. XI.

Magna tum Indorum strages fit, omnibus ad unum cæ-
sis, ne mulieribus quidem aut infantibus exceptis. Dehinc regem pessime affectum scuto efferunt, vitam num serva-
turus esset, necne incerti. Sunt qui scribant Critodemum medicum Coum, ex Æsculapii stirpe, resoluta plaga sa-

γὴν οἱ μὲν Κριτόδημον ἀνέγραψαν, ἱατρὸν Κῶων, τὸ
γένος Ἀσκληπιάδην· οἱ δὲ Περδίκχαν τὸν σωματοφύ-
λακα, οὐ παρόντος ἐν τῷ δαινῶ ἱατροῦ, ἐγκελευσαμέ-
νου Ἀλεξάνδρου τῷ ξίφει ἐπιτεμεῖν τὴν πληγὴν καὶ
κομίσασθαι τὸ βέλος. (3) Ἐν δὲ τῇ κομιδῇ φορὰ αἷμα-
τος πολλοῦ γίγνεται, ὥστε λειποφυγῆσαι αὐθις Ἀλέ-
ξανδρον καὶ οὕτω σχεθῆναι αὐτῷ τὸ αἷμα ὑπὸ τῇ λει-
ποφυγῇ. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἀναγράφεται τοῖς συγ-
γραφεῦσιν ὑπὲρ τοῦ παθήματος, καὶ ἡ φήμη παραδε-
ξάμενη αὐτὰ κατὰ τοὺς πρώτους ψευσαμένους ἐτι καὶ εἰς
ἡμᾶς διασώζει, οὐδὲ ἀφήσει παραδιδούσα καὶ ἐφεξῆς
ἄλλοις τὰ ψεύδη, εἰ μὴ ὑπὸ τῆσδε τῆς συγγραφῆς
παύσεται.

3. Αὐτίκα ἐν Ὀξυδράκαις τὸ πάθημα τοῦτο γενέ-
σθαι Ἀλεξάνδρῳ ὁ πᾶς λόγος κατέχει· τὸ δὲ ἐν Μαλλοῖς,
ἔθνεϊ αὐτονόμῳ Ἰνδικῷ, ξυνέβη, καὶ ἡ τε πόλις Μαλ-
λῶν ἦν καὶ οἱ βλόντες Ἀλέξανδρον Μαλλοί· οἱ δὲ ἐ-
γνωίκεσαν μὲν συμμιζαντες τοῖς Ὀξυδράκαις οὕτω δια-
γωνίζεσθαι, ἐφθη δὲ διὰ τῆς ἀνύδρου ἐπ' αὐτοὺς ἐλά-
σας πρὶν τινα ὠφέλειαν αὐτοῖς παρὰ τῶν Ὀξυδρακῶν
γενέσθαι ἢ αὐτοὺς ἐκείνοις τι ἐπωφελεῖσαι. (4) Ἐπεὶ
καὶ τὴν τελευταίαν μάχην τὴν πρὸς Δαρεῖον γενομένην,
καθ' ἣντινα ἔφυγε Δαρεῖος οὐδὲ πρόσθεν ἔληξε τῆς φυ-
γῆς πρὶν συλληφθῆναι ὑπὸ τῶν ἀμφὶ Βῆσσαν καὶ προσ-
αγόντος ἤδη Ἀλεξάνδρου ἀποθανεῖν, πρὸς Ἀρβήλοις
γενέσθαι ὁ πᾶς λόγος κατέχει, καθάπερ οὖν καὶ τὴν
πρὸ ταύτης ἐν Ἰσσοῦ, καὶ τὴν πρώτην ἱππομαχίαν πρὸς
Γρανικῷ. (5) Ἀλλὰ πρὸς Γρανικῷ μὲν ξυνέβη μάχῃ
ἱππικῇ καὶ πρὸς Ἰσσοῦ ἡ αὐθις πρὸς Δαρεῖον μάχῃ.
Ἀρβηλα δὲ τοῦ χώρου ἐν ᾧ τὴν ἐσχάτην μάχην Δα-
ρεῖος τε καὶ Ἀλέξανδρος ἐμαχέσαντο οἱ μὲν τὰ πλεῖ-
στα συγγράψαντες λέγουσιν ὅτι ἐξακοσίους σταδίου
ἀπέχει, οἱ δὲ τὰ εἰσάχιστα, ὅτι ἐς πεντακοσίους.
Ἀλλὰ ἐν Γαυγαμήλοις γὰρ γενέσθαι τὴν μάχην πρὸς
τῷ ποταμῷ Βουμῶδι λέγει Πτολεμαῖος καὶ Ἀριστό-
βουλος. (6) Πόλις δὲ οὐκ ἦν τὰ Γαυγάμηλα, ἀλλὰ
κώμη μεγάλη, οὐδὲ ὄνομαστός ὁ χώρος οὐδὲ ἐς ἀκοὴν
ἠδὲ τὸ ὄνομα· ἐνθεν δέ μοι δοκεῖ πόλις οὖσα τὰ Ἀρ-
βηλα ἀπηνέγκαστο τὴν δόξαν τῆς μεγάλης μάχης.
Εἰ δὲ πρὸς Ἀρβήλοις χρὴ οἰεσθαι γενέσθαι τὸ ἔργον
ἐκεῖνο, ἐς τοσόνδε Ἀρβήλων ἀπέχον, καὶ τὴν ἐν Σα-
λαμίνοι γενομένην ναυμαχίαν πρὸς ἰσθμῷ τῷ Κοριν-
θίων ἔξεστι λέγειν ὅτι ἐγένετο, καὶ τὴν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ
τῆς Εὐβοίας πρὸς Αἰγίνῃ ἡ Σουνίῳ.

7. Καὶ μὴν ὑπὲρ τῶν ὑπερασπισάντων ἐν τῷ κιν-
δύνῳ Ἀλεξάνδρου, Πευκέσταν μὲν γενέσθαι ξυμπαντες
δμολογοῦσιν, ὑπὲρ Λεοννάτου δὲ οὐκέτι συμφέρονται
οὐδὲ ὑπὲρ Ἀθρέου τοῦ διμοιρίτου. Καὶ οἱ μὲν ἐζὼν
πληγέντα κατὰ τοῦ κράνους Ἀλέξανδρον καὶ ἱλιγγιά-
σαντα πεσεῖν, αὐθις δὲ ἀναστάντα βληθῆναι βέλει
διὰ τοῦ θώρακος ἐς τὸ στήθος· Πτολεμαῖος δ' ὁ Λάγου
ταύτην μόνην τὴν πληγὴν πληγῆναι λέγει τὴν ἐς τὸ
στήθος. (8) Τὸ δὲ δὴ μέγιστον πλημμελημα τῶν συγ-
γραψάντων τὰ ἀμφὶ Ἀλέξανδρον ἐκεῖνο τίθεμαι ἐξῶγε.

gittam evulsisse· alii Perdiccam, corporis custodem, quum
medicus urgente necessitate non adesset, jubente Alexan-
dro ense vulnus rescidisse, telumque exemisse : (2) inque
evulsione magnam sanguinis vim erupisse. Quumque Ale-
xander rursus animo linqueretur, syncopen ipsam sistendo
sanguini remedio fuisse. Multa præterea alia de hoc Ale-
xandri casu ab historicis scripta sunt, quæ fama a primis
mendacii auctoribus sparsa in hunc usque diem transmi-
sit : neque desinet mendacii fides etiam in posteros propa-
gari, nisi hoc scripto finis ei imponatur.

3. Ac primum quidem infortunium hoc in Oxydracis
Alexandro obtigisse communis opinio est : quod tamen apud
Mallos, liberam Indorum gentem, accidit. Nam et urbs
Mallorum erat, et a Mallis ictus fuit Alexander. Porro
statuerant quidem Malli Oxydracis sese conjungere, atque
ita prælium inire, sed Alexander itinere per arida et siticu-
losa loca facto eos præverterat, priusquam aut Malli Oxy-
dracis aut Oxydraci Mallis adjumento esse possent. (4) Sed
et ultimam pugnam cum Dario commissam, in qua fugit
Darius, neque prius destitit a fuga quam a Besso caperetur,
atque adventante Alexandro interficeretur, apud Arbela
accidisse publica opinio est, quemadmodum illam quæ ante
hanc fuit, ad Issum, et primum equestre prælium ad Grani-
cum commissum esse. (5) Contigit enim quidem equestris
pugna ad Granicum et apud Issum altera cum Dario ; Arbela
vero ab eo loco, in quo Darius et Alexander postremo dimi-
carunt, qui plurimum prodidere, dicunt abesse sexcentis
stadiis : qui minimum, quingentis. Sed apud Gaugamela ad
flumen Bumodum pugnam eam fuisse commissam Ptole-
mæus et Aristobulus tradunt. (6) Atqui Gaugamela non
oppidum est, sed vicus non magnus, neque locus celebris
aut gratum auribus nomen præ se ferens. Quo factum
puto ut Arbelis, utpote urbi celebri, gloria pugne apud
illam commissæ adscripta fuerit. Si vero apud Arbela
prælium hoc contigisse dicendum est, quum tanto spatio
ab Arbelis distet : eodem modo et navale prælium apud
Salamina gestum Isthmo Corinthio adscribere licebit : et
id quod ad Artemisium Eubœæ, apud Æginam vel Sunium
gestum fuisse dicitur.

7. Porro in iis qui Alexandrum in eo periculo scutis suis
protexerunt Peucestam fuisse omnes profitentur : de Leon-
nato non omnes consentiunt, ut nec de Abrea duplario.
Rursus alii Alexandrum fuste ad galeam ictum, caligine
oculis oborta procidisse scribunt. Quumque se denuo
erexisset, thorace trajectory sagittam pectore excepisse.
Ptolemæus Lagi filius in pectore solum vulneratum fuisse
tradit. (8) In eo autem præcipue mihi errasse videntur qui
Alexandri res conscripserunt, quod Ptolemæum Lagi fi-

Πτολεμαῖον γὰρ τὸν Λάγου ἔστιν οἱ ἀνέγραψαν ξυνανα-
 5 βῆναι τε Ἀλεξάνδρῳ κατὰ τὴν κλίμακα ὁμοῦ Πευκέστα
 καὶ ὑπερασπίσαι κειμένον, καὶ ἐπὶ τῷδε Σωτήρᾳ ἐπι-
 κληθῆναι τὸν Πτολεμαῖον· καίτοι αὐτὸς Πτολεμαῖος
 10 ἀναγέγραπεν οὐδὲ παραγενέσθαι τούτῳ τῷ ἔργῳ· ἀλλὰ
 στρατιᾶς γὰρ αὐτὸς ἡγούμενος ἄλλας μάχεσθαι μάχας
 καὶ πρὸς ἄλλους βαρβάρους. Ταῦτα μὲν δὴ ἐν ἐκβολῇ
 τοῦ λόγου ἀναγεγράφθαι μοι, ὥς μὴ ἀταλαίπωρον γί-
 15 γνεσθαι τοῖς ἔπειτα ἀνθρώποις τὴν ὑπὲρ τῶν τηλικούτων
 10 ἔργων τε καὶ παθημάτων ἀφήγησιν.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Ἐν δὲ ὃς Ἀλέξανδρος αὐτοῦ μένων τὸ τραῦμα ἔθε-
 5 ραπεύετο, ἐς τὸ στρατόπεδον ἔνθενπερ ὠρμήθη ἐπὶ τοὺς
 Μαλλοὺς ὃ μὲν πρῶτος λόγος ἦκεν ὅτι τεθνηκώς εἴη ἐκ
 τοῦ τραύματος. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα οἰμωγὴ ἦν τῆς
 15 στρατιᾶς ξυμπάσης, ἄλλου ἄλλῳ παραδιδόντος τὴν φή-
 μην· παυσάμενοι δὲ τῆς οἰμωγῆς ἄθυμοί τε καὶ ἄποροι
 ἦσαν ὅστις μὲν ἐξηγούμενος ἔσται τῆς στρατιᾶς. (1)
 (πολλοὶ γὰρ δὴ ἐν ἴσῳ τὰ τῆς ἀξιώσεως ἐδόκει πρὸς τε
 αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ πρὸς Μακεδόνων καθεστηκέναι)
 20 ὅπως δὲ ἀποσωθῇσονται εἰς τὴν οἰκίαν, τοσούτων μὲν
 ἐθνῶν μαχίμων περιειργόντων σφᾶς ἐν κύκλῳ, τῶν μὲν
 οὕτω προσεχωρηκότων, ἃ δὲ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἐλ-
 καζον ἀγωνιεῖσθαι καρτερῶς, τῶν δὲ ἀποστησομένων,
 ἀφαιρεθέντος αὐτοῖς τοῦ Ἀλεξάνδρου φόδου· ποταμῶν τε
 25 ἐν μέσῳ ἀδιαβάτων τότε δ' ἐδόκουν εἶναι, καὶ πάντα
 σφίσιν ἄπορα καὶ ἀμήχανα ἐρήμοις Ἀλεξάνδρου ἐφαί-
 νετο. (2) Ὡς δὲ ἤκεν ποτε λόγος ὅτι ζῇ Ἀλέξανδρος,
 τούτῳ μὲν μόγις ξυνεχώρησαν· εἰ δὲ καὶ βιώσιμός ἐστιν,
 οὕτω ἐπιστεύετο. Ὡς δὲ καὶ γράμματα παρ' αὐτοῦ
 30 ἦκεν ὅτι ὅσον οὕτω κατελεύσεται ἐπὶ τὸ στρατόπεδον,
 οὐδὲ ταῦτα τοῖς πολλοῖς ὑπὸ τοῦ ἄγαθου δέους πιστὰ ἐφαί-
 νετο, ἀλλὰ πλάττεσθαι γὰρ πρὸς τῶν ἀμφ' αὐτὸν σω-
 ματοφυλάκων τε καὶ στρατηγῶν εἰκάζετο.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Καὶ ταῦτα ἐννοήσας Ἀλέξανδρος, μὴ τι νεωτερισθεῖν
 35 ἐν τῇ στρατιᾷ, ὅτε πρῶτον ἡδυνήθη κομίζεται ἐπὶ τοῦ
 ποταμοῦ τοῦ Ὑδραώτου τὰς ὀχθὰς· καὶ πλέων κατὰ τὸν
 ποταμόν (ἦν γὰρ τὸ στρατόπεδον ἐπὶ ταῖς ξυμβολαῖς
 τοῦ τε Ὑδραώτου καὶ τοῦ Ἀχεσίνου, ἵνα Ἡφαιστίων
 τε ἐπὶ τῆς στρατιᾶς ἦν καὶ Νέαρχος τὸ ναυτικὸν αὐτῷ
 40 εἶχεν), ὥς ἐπέλαζεν ἡ ναὺς ἡδὴ τῷ στρατοπέδῳ τὸν βα-
 σιλέα φέρουσα, κελεύει δὴ ἀφελεῖν τὴν σκηνὴν ἀπὸ τῆς
 πρύμνης, ὥς καταφανὴς εἶναι πᾶσιν. (3) Οἱ δὲ ἔτι
 ἠπίστουν, ὥς νεκροῦ δῆθεν κομιζομένου Ἀλεξάνδρου,
 45 πρὶν γε δὴ προσσχούσης τῆς νεῆς τῇ ὀχθῇ ὃ μὲν τὴν
 45 χεῖρα ἀνέτεινεν ἐς τὸ πλῆθος· οἱ δὲ ἀνεβόησαν, ἐς τὸν

lium una cum Alexandro et Peucesta scalam conscendisse
 scribant, jacentemque objecto scuto protexisse, ideoque
 Ptolemæum Soterem *id est servatorem* a militibus appel-
 latum fuisse, quum tamen Ptolemæus ipse scribat se
 huic pugnae non interfuisse : sed eo tempore copiarum du-
 cem adversus alios barbaros pugnasse. Hæc mihi per di-
 gressionem dicta sint, ut in tantorum facinorum et casuum
 expositione posterius plus diligentiae adhibeant.

CAP. XII.

Porro quum Alexander ibi ad curandum vulnus commo-
 raretur, primo statim rumore perlatum est in castra, unde is
 in Mallos profectus fuerat, eum ex vulnere interiisse. Ac pri-
 mo quidem ejulatus totis castris auditus est, quum ex aliis
 in alios fama spargeretur. Quum vero jam lamentis modum
 fecissent, vehementer animis consternati dubique erant,
 quis exercitui præfutura esset, (2) (multos enim ex æquo
 hujus dignitatis videri capaces, cum ipsius Alexandri tum
 Macedonum judicio) quo pacto etiam salvi donum rever-
 suri essent tot undique bellicosus gentibus. cincti : quarum
 quidem alias nondum domitas verisimile ipsis fiebat acriter
 pro libertate pugnaturas, alias defectionem facturas, sub-
 lato Alexandri metu, quumque flumina, quæ nulla tunc
 ratione transiri poterant, interjecta esse cogitarent, despe-
 ratione quadam acti quid consilii caperent Alexandro desti-
 tuti nesciebant. (3) Postquam vero nuntiatum est Alexan-
 drum vivere; fides nuntio agere habita est, neque vero ad-
 duci poterant ut crederent aliquam de vita ejus servanda
 spem superesse. Quumque literæ ab eo adferrentur, quibus
 significabat se brevi in castra venturum, ne id quidem ple-
 risque præ ingenti metu credibile videbatur. Confinigi enim
 id a custodibus corporis ducibusque credebant.

CAP. XIII.

Hac trepidatione cognita Alexander, ne qui in exercitu
 motus fierent, quam potuit celerrime ad Hydraotis fluvii
 ripas se deferri curavit, secundo amne navigaturus ad castra,
 quæ circa confluentes Hydraotis et Acesinis subsistebant :
 ubi Hephæstion exercitui, et Nearchus classi præerant. Mox
 ubi navis quæ regem vehebat castris appropinquare cepit,
 tentorium e navis suæ puppi auferri jussit, ut ab omnibus
 conspici posset. (2) At ne tum quidem credidere, corpus
 Alexandri exanime adferri existimantes, donec navi ad ri-
 pam appulsa dextram multitudini porrexit. Tum ingenti
 clamore sublato, alii in cælum, alii in Alexandrum manus

οὐρανὸν ἀνασχόντες τὰς χεῖρας, οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν Ἀλέξανδρον πολλοὶς δὲ καὶ δάκρυα ἐπὶ τῷ ἀνελπίστῳ προεχύθη ἀκούσια. Καὶ οἱ μὲν τῶν ὑπασιπιστῶν κλίνην προσέφερον αὐτῷ ἐκκοιζομένῳ ἐκ τῆς νεώς· ὁ δὲ τὸν ἵππον προσαγαγεῖν ἐκέλευσεν. (3) Ὡς δὲ ἐπιβὰς τοῦ ἵππου ὠφθῆ αὐθις, κρότῳ δὴ πολλῷ ἐπεκτύπησεν ἡ στρατιὰ πᾶσα· ἐπήχησαν δὲ αἱ τε ὄχθαι καὶ αἱ πλησίον αὐτῶν νάπαι. Προσάγων δὲ ἤδη τῇ σκηνῇ καταβαίνει ἀπὸ τοῦ ἵππου, ὥστε καὶ βαδίζων ὀφθῆναι. Οἱ δὲ ἐπέλαζον ἄλλος ἄλλοθεν, οἱ μὲν χειρῶν, οἱ δὲ γονάτων, οἱ δὲ τῆς ἐσθῆτος αὐτῆς ἀπτόμενοι· οἱ δὲ καὶ ἰδεῖν ἐγγύθεν καὶ τι καὶ ἐπευφημήσαντες ἀπελθεῖν· οἱ δὲ ταινίαις ἐβαλλον, οἱ δὲ ἄνθεσιν, ὅσα ἐν τῷ τότε ἡ Ἰνδῶν γῇ παρεῖχε.

15 4. Νέαρχος δὲ λέγει ὅτι χαλεποὶ αὐτῷ τῶν φίλων γέγονον ὅσοι ἐκάκισον ὅτι αὐτὸς πρὸ τῆς στρατιᾶς κινδυνεύει· οὐ γὰρ στρατηγὸς ταῦτα, ἀλλὰ στρατιώτου εἶναι. Καὶ μοι δοκεῖ ἄχθεσθαι Ἀλέξανδρος τοῖσδε τοῖς λόγοις, ὅτι ἀληθεῖς τε ὄντας ἐγίνωσκε καὶ αὐτὸν ὑπαίτιον τῇ ἐπιτιμῇσει. Καὶ ὅμως ὑπὸ μένους τε τοῦ ἐν ταῖς μάχαις καὶ τοῦ ἔρωτος τῆς δόξης, καθάπερ οἱ ἀλλῆς τινὸς ἡδονῆς ἐξηττώμενοι, οὐ καρτερός ἦν ἀπέχεσθαι τῶν κινδύνων. (6) Ἀνθρωπον δὲ τινα πρεσβύτερον λέγει Βοιωτίον, τὸ δὲ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου οὐ λέγει, ὡς ἀχθόμενόν τε πρὸς τὰς ἐπιτιμήσεις τῶν φίλων κατέμαθεν Ἀλέξανδρον καὶ ἐσκυθρωπακότα, προσελθόντα τοῦτον βοιωτιάζοντα ἅμα τῇ φωνῇ ταῦτα φάναι· ὦ Ἀλέξανδρε, ἀνδρῶν τὰ ἔργα· καὶ τι καὶ ἱαμβεῖον ἐπειπεῖν, τὸν δὲ νῦν εἶναι τοῦ ἱαμβείου ὅτι τῷ τῷ δρῶντι καὶ παθεῖν ἐστὶν ὀφειλόμενον. Καὶ τοῦτον ἐν τῷ παρατυπικῇ εὐδοκιμῆσαι καὶ ἐπιτηδείοτερον εἰς τὸ ἐπειτα Ἀλέξανδρῳ γενέσθαι.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Ἐν τούτῳ δὲ ἀφίκοντο παρ' Ἀλέξανδρον τῶν Μαλῶν τῶν ὑπολειπομένων πρέσβεις, ἐνδιδόντες τὸ ἔθνος, καὶ παρὰ Ὀξυδρακῶν οἱ τε ἡγεμόνες τῶν πόλεων καὶ οἱ νομάρχαι αὐτοὶ καὶ ἄλλοι ἅμα τούτοις ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα οἱ γνωριμώτατοι αὐτοκράτορες περὶ σπονδῶν δωρὰ τε ὅσα μέγιστα παρ' Ἰνδοῖς κομίζοντες καὶ τὸ ἔθνος καὶ οὗτοι ἐνδιδόντες. (1) Συγγνωστὰ δὲ ἅμαρτεῖν ἔφασαν οὐ πάσαι παρ' αὐτὸν πρεσβευσάμενοι· ἐπιθυμῶν γάρ, ὥσπερ τινὲς ἄλλοι, ἐτι μᾶλλον αὐτοὶ ἐλευθερίας τε καὶ αὐτόνομοι εἶναι, ἤντινα ἐλευθερίαν ἐξ ὅτου Διόνυσος ἐς Ἰνδοὺς ἤκε σώαν σφίσιν εἶναι ἐς Ἀλέξανδρον· εἰ δὲ Ἀλέξανδρῳ δοκῶν ἐστίν, ὅτι καὶ Ἀλέξανδρον ἀπὸ θεῶν γενέσθαι λόγος κατέχει, σατράπην τε ἀναδέεσθαι ὄντινα τάττοι Ἀλέξανδρος καὶ φόρους ἀποίσιν τοὺς Ἀλέξανδρῳ δοξάντας· διδόναι δὲ καὶ ὁμήρους ἐθέλειν σπουδῇ αὐτῇ Ἀλέξανδρος. (3) Ὁ δὲ χιλιόους ἤτησε τοὺς κρατιστεύοντας τοῦ ἔθνους, οὓς, εἰ μὲν βούλοιτο, ἀντὶ ὁμήρων καθέξειν, εἰ δὲ μή, ξυστρατεύ-

tendent : multis præ insperato gaudio lacrymæ sponte obortæ sunt. Quumque scutati ei navem egresso lecticam adferrent, ipse equum adduci jussit. (3) Quem ut inscendit, ab universo rursum exercitu applausum est, ripis ac silvis circumvicinis clamore resonantibus. Tabernaculo autem appropinquans ex equo desiliit, ut et pedibus incedens conspicui posset. Tum certatim alii atque alii accurrebant, alii manus, alii genua, alii vestem ipsius contigisse, alii vel vidisse tantum contenti, et salutem felicitatemque ei precantes : alii corollas, alii flores quosunque tunc ferebat Indorum regio inspergere.

4. Nearchus vero auctor est regem moleste tulisse eos amicorum qui reprehendebant, quod ipse se tanto discrimini pro exercitu objecisset : neque enim id ducis sed militis officium esse. Qua quidem oratione offensus mihi fuisse Alexander videtur, quod vera esset, seque merito reprehendi sentiret. Caeterum insigne Alexandri in pugnando robur et immensa gloriæ cupiditas sicut alios alia quædam voluptas transversum illum ad pericula abripiebat. (5) Narrat idem Nearchus seniore quendam Boeotum, cujus nomen non adscribit, quum Alexandrum reprehensiones amicorum ægre ferre intelligeret, et indignationem vultu præ se ferre videret, Boeotica lingua eum compellasse, ac dixisse, O Alexander, virorum est præclara facinora aggredi : simulque iambicum versum subdidisse, cujus hæc erat sententia, Qui magnum aliquid faciat, æquum esse et pati. Ac senem et tunc statim ab Alexandro laudatum, et cariores ei deinceps fuisse.

CAP. XIV.

Inter hæc legati a Mallis, qui reliqui erant, ad Alexandrum venerunt, deditionem totius gentis facientes. Itemque ab Oxydracis urbium præfecti ac præsides ipsi et cum his alii c. principes illius gentis, qui pro federe ineundo dona quæ apud Indos censentur amplissima adferebant, etiam ipsi gentem deditentes. (2) Veniam autem deprecabantur, quod non antea legatos misissent. Quam vel ideo mereri se dicebant, quod quemadmodum quidam alii, majore adhuc jure ipsi liberi suis legibus vivere cupissent, quam quidem libertatem jam inde ab eo tempore quo Liber pater in Indiam venisset ad Alexandrum usque salvam tenuissent. Quod si vero ita Alexandro visum esset, quoniam et ipsum ex deorum genere ortum fama esset, satrapam quem daret accepturos, tributa quæ imperaret pensuros, obsides quot peteret daturus. (3) Alexander mille ex primoribus gentis sibi mitti jubet, quos vel pro obsidibus, si vellet, teneret, vel quibus militibus uteretur, donec reliquos Indos debet-

ντας ἔξιν ἔστ' ἂν διαπολεμηθῇ αὐτῷ πρὸς τοὺς ἄλλους Ἰνδοὺς. Οἱ δὲ τοὺς τε χιλιούς ἐπεμφαν, τοὺς κρατίστους καὶ μεγίστους σπῶν ἐπιλεξάμενοι, καὶ ἄρματα πεντακόσια οὐκ αἰτηθέντες καὶ τοὺς ἀμδάτας τῶν ἁρμάτων.

Ἡ Ἀλέξανδρος δὲ σατράπην μὲν τούτοις τε καὶ τῶν Μαλῶν τοῖς ἔτι σωζομένοις ἐπέταξε Φίλιππον· τοὺς δὲ αὐτοὺς ἀφῆκε, τὰ δὲ ἄρματα ἔλαβεν.

4. Ὡς δὲ ταῦτα αὐτῷ κεκόσμητο καὶ πλοῖα ἐπὶ τῇ διατριβῇ τῇ ἐκ τοῦ τραύματος πολλὰ προσεναυπηγήτο, ἀναβιβάσας ἐς τὰς ναῦς τῶν μὲν ἐταίρων ἱππέας ἑπτακοσίους καὶ χιλιούς, τῶν ψιλῶν δὲ ὅσους περ καὶ πρότερον, πεζοὺς δὲ ἐς μυρίους, ὀλίγον μὲν τι τῷ Ὑδραῶντι ποταμῷ κατέπλευσεν· ὥς δὲ συνέμιξεν ὁ Ὑδραῶντις τῷ Ἀκεσίνῃ, ὅτι ὁ Ἀκεσίνης κρατεῖ τοῦ Ὑδραῶντος τῇ ἐκπονησίᾳ, κατὰ τὸν Ἀκεσίνην αὐτὸς ἔπλει, ἔστε ἐπὶ τὴν συμβολὴν τοῦ Ἀκεσίνου καὶ τοῦ Ἰνδοῦ ἦκε. (5) Τέσσαρες γὰρ οὗτοι μεγάλοι ποταμοὶ καὶ ναυσίποροι οἱ τέσσαρες εἰς τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν τὸ ὕδωρ συμβάλλουσιν, οὐ ζῆν τῇ σφετέρᾳ ἑκαστος ἐκπονησίᾳ, ἀλλὰ ὁ Ὑδάστης μὲν ἐς τὸν Ἀκεσίνην ἐμβάλλει, ἐμβάλλον δὲ τὸ πᾶν ὕδωρ Ἀκεσίνην παρέχεται καλούμενον· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀκεσίνης οὗτος συμβάλλει τῷ Ὑδραῶντι, καὶ παραλαβὼν τοῦτον ἔτι Ἀκεσίνης ἐστὶ· καὶ τὸν Ὑφασιν ἐπὶ τούτῳ ὁ Ἀκεσίνης παραλαβὼν τῷ αὐτοῦ δὴ ὀνόματι ἐς τὸν Ἰνδὸν ἐμβάλλει· συμβάλλον δὲ συγχωρεῖ ἤδη τῷ Ἰνδῷ. Ἐνθεν δὴ ὁ Ἰνδὸς πρὶν ἐς τὸ Δέλτα σχισθῆναι οὐκ ἀπιστῶ ὅτι καὶ ἐς ἑκατὸν σταδίους ἔρχεται καὶ ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν τυχὸν ἵνα περ λιμνάζει μᾶλλον.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Ἐνταῦθα ἐπὶ τῇ συμβολῇ τοῦ Ἀκεσίνου καὶ τοῦ Ἰνδοῦ προσέμενον ἔστε ἀφίκετο αὐτῷ ζῆν τῇ στρατιᾷ Περδικκας, καταστρεφάμενος ἐν παρόδῳ τὸ Ἀβαστανῶν ἔθνος αὐτόνομον. Ἐν τούτῳ δὲ ἄλλαι τε προσγίνονται Ἀλεξάνδρῳ τριακόντοροι καὶ πλοῖα στρογγύλα ἄλλα, ἃ δὴ ἐν Ξάθροις ἐναυπηγήθη αὐτῷ, οἱ δὲ ἄλλοι ἔθνος Ἰνδῶν αὐτόνομον προσεχώρησαν. Καὶ παρὰ Ὀσσαδίων, καὶ τούτου γένους αὐτόνομου Ἰνδικῷ, πρέσβεις ἦγον, ἐνδιδόντες καὶ οὗτοι τοὺς Ὀσσαδίου. (2) Φίλιππῳ μὲν δὴ τῆς σατραπείας θροῦς ἔταξε τὰς συμβολὰς τοῦ τε Ἀκεσίνου καὶ Ἰνδοῦ, καὶ ἀπολείπει ζῆν αὐτῷ τοὺς

40 τε Ὀρᾶκας πάντας καὶ ἐκ τῶν τάξεων ὅσοι ἐς φυλακὴν τῆς χώρας ἱκανοὶ ἐφάνοντο. Πόλιν τε ἐνταῦθα κτίσαι ἐκέλευσεν ἐπ' αὐτῇ τῇ συμβολῇ τοῖν ποταμοῖν, ἐλπίσας μεγάλην τε εἶσθαι καὶ ἐπιφανῆ ἐς ἀνθρώπους, καὶ νεωσοίκους ποιηθῆναι. (3) Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Ὀξυάρτης ὁ

45 Βάκτριος, ὁ Ῥωξάνης τῆς γυναικὸς Ἀλεξάνδρου πατήρ, ἦκε παρ' Ἀλεξάνδρον καὶ προστίθησιν αὐτῷ Παραπαμισαδῶν σατραπείαν, ἀπαλλάξας Τιρασπην τὸν πρόσθεν σατράπην, ὅτι οὐκ ἐν κόσμῳ ἐξηγεῖσθαι αὐτῷ ὁ Τιρασπης ἐξήγγελο.

50 4. Ἐνθα δὴ διαβιβάσας Κράτερόν τε καὶ τῆς στρα-

ARRIANUS.

lasset. Atque hi quidem mille viros, quos et præstantissimos et maximos selegerant, miserunt : quingentis etiam curribus eorumque propugnatoribus, quos Alexander ne petierat quidem, adjectis. His itaque reliquisque Mallis qui servati erant, Philippo satrapa constituto, obsides remittit, currus accipit.

4. His rebus ita gestis, navibusque compluribus dum vulnus curatur constructis, militeque iis imposito, equitibus ex amicis MDCCC expeditis totidem quot antea, peditibus xii, non multum spatii per Hydraotem emensus, ad confluentes Hydraotis et Acesinis pervenit. Ibi Hydraotes in Acesinem fluens nomen amittit. Per Acesinem itaque navigans ad confluentem Accesis atque Indi venit. (5) Si quidem quattuor hi magni et navigabiles fluvii in Indum amnem labuntur, non quidem sua singuli nomina servantes, sed Hydaspes in Acesinem fertur, nomen suum amittens; Acesines vero cum Hydraote in unum alveum coit, eoque assumpto, nomen tamen suum Acesines retinet. Hyphasi etiam in se recepto, veterique Acesinis nomine servato in Indum amnem fertur, cujus alveo immissus appellationem suam Indo cedit. Inde, priusquam in Δ literæ figuram scindatur, centum stadia patere Indum crediderim, et fortasse eo amplius iis locis ubi stagnum efficit.

CAP. XV.

Eo igitur loci ubi Acesinis et Indi confluentes sunt Alexander cum exercitu advenit, Abastanis, libera Indorum gente, ex ipso itinere subactis. Inter hæc aliæ triginta remorum naves aliæque onerariæ, quæ in Xathris, quæ et ipsa libera Indorum gens se dederat, constructæ fuerant, advenerunt. Præterea legati ab Ossadiis, libero quoque Indorum populo, Alexandrum adierunt deditionem facientes. (2) Dehinc Alexander Philippo satrapatus sui limites Acesinis et Indi confluentibus terminat, universo Thracum equitatu ei relicto, aliisque agminibus, quæ provinciarum custodiendæ sufficere viderentur. Ad hæc urbem ad confluentes fluminum condidit jussit, arbitratus populosam et claram fore. Navaliam etiam ibi exstrui curavit. (3) Per eosdem dies Oxyartes Bactrianus, Roxanes Alexandri uxoris pater, ad Alexandrum venit. Huic Parapamisadarum satrapatum dedit, submoto Tiryspe priore satrapa, quod non bene officio suo functus fuisse nuntiaretur.

4. Deinde Cratero cum majore exercitus parte et elephantibus

11

τις τὴν πολλὴν καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἐν ἀριστερᾷ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, οἳ εὐπωρότερά τε ταύτη τὰ παρὰ τὸν ποταμὸν στρατιᾷ βαρεῖα ἐφαίνετο καὶ τὰ ἔθνη τὰ προσοικοῦντα οὐ πάντῃ φίλια ἦν, αὐτὸς κατέπλει ἐς τῶν Σόγδων. Καὶ ἐνταῦθα πόλιν τε ἐτείχιζεν ἄλλην καὶ νεωσοίκους ἐποίησεν ἄλλους καὶ τὰ πλοῖα αὐτῷ τὰ πεπονηκότα ἐπεσκευάσθη. Τῆς δὲ ἀπὸ τῶν ξυμβολῶν τοῦ τε Ἰνδοῦ καὶ Ἀχεσίνου χώρας ἔσπε ἐπὶ θάλασσαν σατράπην ἀπέδειξεν Ὁξυάρτην καὶ Πείθωνα ξὺν τῇ παραλίᾳ πάσῃ τῆς Ἰνδῶν γῆς.

5. Καὶ Κράτερον μὲν ἐκπέμπει αὖθις ξὺν τῇ στρατιᾷ [διὰ τῆς Ἀραχωΐων καὶ Δράγγων γῆς]· αὐτὸς δὲ κατέπλει ἐς τὴν Μουσικανῶν ἐπικράτειαν, ἥτινα εὐδαίμονεσάτην τῆς Ἰνδῶν γῆς εἶναι ἐξηγγέλλετο, οἳ οὐπω οὔτε ἀπηγνῆκει αὐτῷ Μουσικανὸς ἐνδιδοὺς αὐτόν τε καὶ τὴν χώραν οὔτε πρέσβεις ἐπὶ φίλῃ ἐκπέμπει, οὐδέ τι οὔτε αὐτὸς ἐπεπόμφει ἃ δὴ μεγάλῳ βασιλεῖ εἰκός, οὔτε τι ἡτήκει ἐξ Ἀλεξάνδρου. (6) Καὶ γίγνεται αὐτῷ ὁ πλοῦς κατὰ τὸν ποταμὸν ἐς τοσόνδε ἐσπουδασμένους ὥστε ἐφθῆ 20 ἐπὶ τοῖς ὁρίοις γενέσθαι τῆς Μουσικανῶν χώρας πρὶν πυθέσθαι Μουσικανὸν οἳ ὥρμηται ὡς ἐπ' αὐτόν Ἀλέξανδρος. Οὕτω δὲ ἐκπλαγείς κατὰ τάχος ἀπήντα Ἀλέξανδρῳ, δῶρά τε τὰ πλείστου ἀξία ἐν Ἰνδοῖς κομίζων καὶ τοὺς ἐλέφαντας ζυμπαντας ἄγων καὶ τὸ ἔθνος τε 25 καὶ αὐτὸν ἐνδιδοὺς καὶ ὁμολογῶν ἀδικεῖν, ὅπερ μέγιστον παρ' Ἀλεξάνδρῳ ἦν ἐς τὸ τυχεῖν ὧν τις δέοιτο. (7) Καὶ οὖν καὶ Μουσικανῷ ἐπὶ τοῖσδε ἀδεια ἐδόθη ἐξ Ἀλεξάνδρου, καὶ τὴν πόλιν ἐθαύμασεν Ἀλέξανδρος καὶ τὴν χώραν, καὶ ἄρχην αὐτῆς Μουσικανῷ ἔδωκε. Κράτερος δὲ ἐν τῇ πόλει ἐτάχθη τὴν ἀκρὰν ἐκτείνεισθαι καὶ παρόντος 30 ἐτι ἐτειχίσθαι Ἀλεξάνδρου καὶ φυλακὴν κατεστήσθαι, οἳ ἐπιτήδειον αὐτῷ ἐφάνη τὸ χωρίον ἐς τὸ κατέχεσθαι τὰ κύκλῳ ἔθνη φυλαττόμενα.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Ἐνθεν δὲ ἀναλαβὼν τοὺς τε τοξότας καὶ τοὺς Ἀγρίανους καὶ τὴν ἵππον τὴν ἄμα οἱ πλείουςαν ἐξελαύνει ἐπὶ τὸν νομάρχην τῆς ταύτης γῆς, ὄνομα δὲ ἦν Ὁξυκανός, οἳ μῆτε αὐτὸς ἀφίκοι μῆτε πρέσβεις παρ' αὐτοῦ ἦγον ἐνδιδοῦντες αὐτόν τε καὶ τὴν χώραν. (2) Δύο μὲν δὴ τὰς μεγίστας πόλεις τῶν ὑπὸ τῷ Ὁξυκανῷ ἐξ ἐπρόδου 40 κατὰ κράτος ἐλαβεν· ἐν δὲ τῇ ἐτέρᾳ τούτων καὶ αὐτὸς Ὁξυκανὸς ἔαλω. Ὁ δὲ τὴν μὲν λείαν τῇ στρατιᾷ δίδωσι, τοὺς ἐλέφαντας δὲ ἄμα οἱ ἦγε. Καὶ ἄλλαι δὲ πόλεις αὐτῷ αἱ ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ ἐνεδίδοντο ἐπιόντι οὐδέ τις ἐτρέπετο ἐς ἀλκήν· οὕτω καὶ Ἰνδοὶ πάντες ἐδεδοῦ- 45 λωτο ἡδὴ τῇ γνώμῃ πρὸς Ἀλεξάνδρου τε καὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τύχης.

3. Ὁ δὲ ἐπὶ Σάμβον αὖ ἦγε, τῶν ὁρείων Ἰνδῶν σατράπην ὑπ' αὐτοῦ κατασταθέντα, ὃς πεφευγέναι αὐτῷ ἐξηγγέλλετο οἳ Μουσικανὸν ἀφειμένον πρὸς Ἀλεξάνδρου ὁδὸν ἐπύθετο καὶ τῆς χώρας τῆς ἐκταύτῃ ἀρχοντα· τὰ

tis ad sinistram Indi fluminis ripam traducto, quum ab ea parte exercitui gravioris armaturæ commodior via futura videretur et gentes finitimæ non omnino amicæ essent : ipse secundo amne in Sogdorum regiam navigavit. Ibi quædam urbem condidit et alia navalia exstruxit : navesque quassatas reparari iussit. Totius vero regionis quæ a confluentibus Acesinis atque Indi ad mare usque pertinet Oxyartem et Pithonem satrapas constituit, universa etiam Indorum maritima ora illis adjuncta.

5. Cratero deinde rursus cum exercitu (per fines Arachotorum et Drangorum) emissus, ipse secundo amne in Musicani regnum venit, quod quidem opulentissimum totius Indorum regionis esse audierat, commotus, quod Musicanus nondum sibi obviam processerat se pariter et regionem dediturus, neque per legatos amicitiam petierat, neque dona, ut magnum regem decebat, miserat, neque quicquam omnino ab Alexandro postularat. (6) Tantaque celeritate per flumen contendit, ut prius in Musicani fines irrumperet, quam is quidquam de Alexandri expeditione audisset. Inopinato itaque ejus adventu percussus Musicanus confestim Alexandro obviam processit, dona quæ apud Indos censentur amplissima adferens, universos etiam quos habebat elephantos ducens, gentemque pariter et se dedens, ac culpam suam agnoscens, quod quidem ad ea quæ quis petiisset impetrandam summam apud Alexandrum vim habebat. (7) Alexander itaque Musicano veniam culpæ data, urbem simul regionemque admiratus, pristinum imperium ei reliquit. Cratero ut arcem in urbe exstruat jubet : quæ quidem præsentem adhuc Alexandro exadificata est, præsidiumque ei impositum, quum peridoneus is locus videretur ad finitimas gentes in fide atque officio continendas.

CAP. XVI.

Inde assumtis sagittariis atque Agrianis omnique equitatu quem in navibus vehebat, in ejus regionis præsidem, Oxycanum nomine, movet, quod nec ipse obviam processerat, nec legatos ipsum et regionem dedituros miserat. (2) Ac duas quidem urbes maximas quæ Oxycano parebant primo impetu cepit. In altera harum etiam ipse Oxycanus captus. Alexander prædā militi dat et elephantos secum abducit : reliquæ urbes adventante Alexandro deditionem faciunt, nulla earum ad arma conversa. Ita omnium Indorum animos Alexandri virtus et fortuna subjugarat.

3. Posthæc adversus Sambum rursus copias ducit, quem montanis Indis satrapam constituerat, fugisseque acceperat, quum Musicanum ab Alexandro dimissum suæque regioni præfectum audisset. Nam cum Musicano graves inimicitias

γὰρ πρὸς Μουσικανὸν αὐτῷ πολέμια ἦν. (4) Ὡς δὲ ἐπέλαζεν ἤδη τῇ πόλει Ἀλέξανδρος θήντινα μητροπόλιν εἶχεν ἡ τοῦ Σάμβου χώρα, ὄνομα δὲ ἦν τῇ πόλει Σινδι-
 5 μανα, αἱ τε πύλαι αὐτῷ ἀνοίγονται προσάγοντι καὶ οἱ οἰκεῖοι τοῦ Σάμβου τὰ τε χρήματα ἀπρίθμησαν καὶ τοὺς ἐλέφαντας μετὰ σφῶν ἄγοντες ἀπίντων· οὐ γὰρ δὴ Ἀλεξάνδρῳ γε πολεμῶς ἔχοντα Σάμβον φυγεῖν, ἀλλὰ Μουσικανοῦ τὴν ἀρεσιν δέισαντα. (5) Ὁ δὲ καὶ ἄλλην πόλιν ἐν τούτῳ ἀποσταῖσαν εἶλε, καὶ τῶν Βραχμάνων,
 10 οἳ δὴ σοφισταὶ τοῖς Ἰνδοῖς εἰσιν, ὅσοι αἷτιοι τῆς ἀποστάσεως ἐγένοντο ἀπέκτεινεν· ὑπὲρ δὲ ἐγὼ τῆς σοφίας, εἰ δὴ τίς ἐστιν, ἐν τῇ Ἰνδικῇ συγγραφῇ δηλώσω.

ΚΕΦ. ΙΖ'.

Καὶ ἐν τούτῳ Μουσικανὸς αὐτῷ ἀρεστάναι ἐξηγ-
 15 γώλετο. Καὶ ἐπὶ τούτων μὲν ἐκπέμπει Πείθωνα τὸν Ἀγήνορος σατράπην ζὺν στρατιᾷ ἀποχωρήσῃ. Αὐτὸς δὲ τὰς πόλεις τὰς ὑπὸ Μουσικανῷ τεταγμένας ἐπελθὼν τὰς μὲν ἐξανδραποδίσας αὐτῶν κατέσκαψεν, εἰς ἃς δὲ φρουρὰς εἰσήγαγε καὶ ἀκρας ἐξετείχισε. Ταῦτα δὲ δια-
 20 πραξάμενος ἐπὶ τὸ στρατόπεδόν τε ἐπανῆκε καὶ τὸν στόλον. (3) Ἐνθα δὴ Μουσικανὸς τε συλληφθεὶς ἀγε-
 25 ται πρὸς Πείθωνα, καὶ τούτων κρεμάσαι κελεύει Ἀλέξανδρος ἐν τῇ αὐτοῦ γῇ καὶ τῶν Βραχμάνων ὅσοι αἷτιοι τῆς ἀποστάσεως τῷ Μουσικανῷ κατέστησαν· ἀφίκετο δὲ αὐτῷ καὶ ὁ τῶν Παττάλων τῆς χώρας ἄρχων, ὃ δὴ
 30 τὸ Δέλτα ἔφην εἶναι τὸ πρὸς τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἰνδοῦ ποιούμενον, μῆζον ἔτι τοῦ Δέλτα τοῦ Αἰγυπτίου, καὶ οὗτος τὴν τε χώραν αὐτῷ ἐνεδίδου πᾶσαν καὶ αὐτόν τε καὶ τὰ αὐτοῦ ἐπέτρεψε. (3) Τούτων μὲν δὴ ἐπὶ τῇ αὐ-
 35 τοῦ ἀρχῇ ἐκπέμπει αὐθις, παραγγέλλας παρασκευάζειν ὅσα ἐς ὑποδοχὴν τῇ στρατιᾷ· αὐτὸς δὲ Κράτερον μὲν τὴν τε Ἀττάλου τάξιν ἄγοντα καὶ τὴν Μελεάγρου καὶ Ἀντιγένους καὶ τῶν τοσούτων ἔστιν οὐς καὶ τῶν ἐταίρων
 40 τε καὶ ἄλλων Μακεδόνων ὄσους ἐς Μακεδονίαν ἀπομάχους ὄντας ἤδη ἔστελλε, τὴν ἐπ' Ἀραχώτων καὶ Ζα-
 45 ράγγων ἐπεμπεῖν ἐς Καρμανίαν, καὶ τοὺς ἐλέφαντας τούτῳ ἄγειν ἔδωκε. (4) τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιᾷ, ὅση γε μὴ ζὺν αὐτῷ κατέπλει ὡς ἐπὶ θάλασσαν, Ἡφαιστίων ἐπετάχθη. Πείθωνα δὲ τοὺς τε ἱππακοντιστὰς ἄγοντα καὶ τοὺς Ἀγριῖνας ἐς τὴν ἐπ' ἐκεῖνα ὄχθην τοῦ Ἰνδοῦ δια-
 50 βιάσας, οὐχ ἥπειρ Ἡφαιστίων τὴν στρατιάν ἄγειν ἡμέλλε, τὰς τε ἐκτετεχισμένας ἤδη πόλεις ξυνοικίσαι ἐκέλευσε καὶ εἰ δὴ τίνα νεωτερίζοιτο πρὸς τῶν ταύτῃ Ἰνδῶν καὶ ταῦτα ἐς κόσμον καταστήσαντα συμβάλλειν οἱ ἐς τὰ Πάτταλα.

5. Ἦδη δὲ τρίτην ἡμέραν αὐτῷ τοῦ πλοῦ ἔχοντι ἐξαγγέλλεται ὅτι ὁ τῶν Παττάλων ὑπαρχος συλλαβὼν τῶν Παττάλων τοὺς πολλοὺς ἀποδεδρακῶς οἴχοντο, ἀπολιπὼν τὴν χώραν ἔρημον· καὶ ἐπὶ τούτῳ πλείονι ἢ πρόσθεν σπουδῇ κατέπλει Ἀλέξανδρος. Ὡς δὲ ἀφίκετο ἐς τὰ Πάτταλα, τὴν τε πόλιν καὶ τὴν χώραν ἔρημον

gerebat. (4) Postquam vero urbi quæ illius imperii caput est, (Sindimana ei nomen erat) appropinquavit, portæ urbis ei apertæ sunt, quique Sambo familiares ac domestici erant cum numerata pecunia et elephantis occurrerunt, declarantes Sambum non hostili animo in Alexandrum fugisse, sed Musicani dimissi metu. (5) Quibus in fidem receptis, aliam quandam urbem quæ defecerat cepit, et Brachmanorum nonnullos, qui quidem sophistæ sive sapientes apud Indos habentur, quos defectionis auctores fuisse constabat, interfecit: de quorum sapientia, si modo ulla est, in Indica historia tractabimus.

CAP. XVII.

Dum hæc geruntur, Musicani defectio nuntiatur. Quapropter Pithone Agenoris filio, satrapa, cum idoneo exercitu in eum misso, ipse urbes Musicano subditas adortus, alias directas subvertit, aliis præsidia imposuit, arcesque in iis exstruxit. (2) His gestis, ad castra et classem rediit, quo Musicanus a Pithone captus adducitur. Hunc Alexander crucifigi in sua regione jubet, unaque cum eo quotquot Brachmani Musicanum ad defectionem instigantur. Eodem tempore ad eum venit Pattalorum regulus, quam regionem Indum amnem in literæ Δ figuram secare dixi, majoremque quam est Ægyptium delta efficere, se suasque ditiones Alexandri fidei committens. (3) Atque hunc quidem imperio suo restitutum omnia quæ ad excipiendum exercitum necessaria essent parare jussit. Ipse Craterum Attali agmen ducentem et Meleagri atque Antigenis nonnullosque ex sagittariis, ex amicis etiam et aliis Macedonibus quos inutiles bello factos in Macedoniam missurus erat, in Carmaniam per Arachotos et Zarangos proficisci, elephantosque ducere jubet. (4) Reliquo exercitui, præter eas copias quæ secum in maritimam oram navigabant, Hephæstionem præfecit. Pithonem vero, qui equestres jaculatores et Agrianos ducebat, in ulteriorem Indi ripam traductum, non eam qua Hephæstion exercitum ducturus erat, ut colonos in urbes abs se conditas ducat imperat, et siquid apud finitimos Indos novatum esset, rebus compositis ad Pattala se cum reliquis copiis conjungat.

5. Quumque jam triduo navigasset, nuntiatum ei est Pattalorum regulum, cum majore Pattalensium parte urbe destituta aufugisse. Quo nuntio accepto Alexander properantius classem agit. Quumque Pattala pervenit, urbem incolis, agrum agricolis vacuum reperit. (6) Inde expeditissimis

καταλαμβάνει τῶν ἐνοικούντων τε καὶ ἐπεργαζομένων.

(6) Ὁ δὲ κατὰ διώξιν τῶν φευγόντων ἐκπέμψας τῆς στρατιᾶς τοὺς κουφοτάτους, ἐπεὶ τινες αὐτῶν ξυελήφθησαν, ἀποπέμπει τοὺς παρὰ τοὺς ἄλλους, ἐντε-
6 λόμενος ἐπανέναι θαρβούντας· εἶναι γὰρ αὐτοῖς τὴν τε πόλιν οἰκεῖν ὡς πρόσθεν καὶ τὴν χώραν ἐργάζεσθαι. Καὶ ἐπανῆλθον οἱ πολλοὶ αὐτῶν.

ΚΕΦ. ΙΗ'.

Αὐτὸς δὲ Ἡφαιστίῳ προτάξας τειχίζειν ἐν τοῖς Παττάλοις ἄκρην ἀποπέμπει ἐς τὴν ἀνδροῦ τῆς πλη-
10 σίον γῆς φρέατά τε δρύζοντας καὶ οἰκήσιμον τὴν χώραν κατασκευάσοντας. Καὶ τοῦτοις ἐπέθεντο τῶν προσχώρων τινὲς βαρβάρων. Καὶ ἐστὶ· μὲν οὖς διέφθειραν αὐ-
τῶν ἄφνω προσπεσόντες, πολλοὺς δὲ καὶ σφῶν ἀποβα-
λόντες ἔφυγον ἐς τὴν ἔρημον, ὥστε ἐπιτελεσθῆναι τοῖς
15 ἐκπεμφθεῖσι τὰ ἔργα, προσγενομένης αὐτοῖς καὶ ἄλλης στρατιᾶς, ἣν Ἀλέξανδρος πυθόμενος τῶν βαρβάρων τὴν ἐπιθεσιν ἐστάλαξε μετέζοντας τοῦ ἔργου.

2. Περὶ δὲ τοῖς Παττάλοις σχίζεται τοῦ Ἰνδοῦ τὸ ὕδωρ ἐς δύο ποταμούς· μεγάλους, καὶ οὗτοι ἀμφοτέρω
20 σώζουσι τοῦ Ἰνδοῦ τὸ ὄνομα ἔστε ἐπὶ τὴν θάλασσαν. Ἐνταῦθα ναύσταθμόν τε καὶ νεωσοίκους ἐποίει Ἀλέξανδρος. Ὡς δὲ προῦκεχωρήκει αὐτῷ τὰ ἔργα, ὁ δὲ κατα-
πλεῖν ἐπενόει ἔστε ἐπὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ ἐν δεξιᾷ ῥέοντος ποταμοῦ ἐς τὴν θάλασσαν. (3) Λεοννάτον μὲν δῆ,
25 δούς αὐτῷ τῶν τε ἱππέων ἐς χιλιούς καὶ τῶν δριττῶν τε καὶ ψιλῶν ἐς ὀκτακισχιλίους, κατὰ τὴν νῆσον τὰ Πάτταλα ἐκπέμπει ἀντιπαράγειν τῷ στόλῳ· αὐτὸς δὲ τὰς μάλιστα τῶν νεῶν ταχυαυτούσας ἀναλαβὼν ὄσαι
τε ἡμιόλια καὶ τὰς τριακοντόρους πάσας καὶ τῶν κερ-
30 κούρων ἔστιν οὗς ἐπλεῖ κατὰ τὸν ποταμὸν τὸν ἐν δεξιᾷ. (4) Οὐκ ἔχοντι δὲ αὐτῷ ἡγεμόνα τοῦ πλοῦ, ὅτι πεφεύ-
γessan οἱ ταύτῃ Ἰνδοί, ἀπορώτερα τὰ τοῦ κατάπλου ἦν· χειμῶν τε ἐπιγίγνεται ἐς τὴν ὑστεραίαν ἀπὸ τῆς ἀνα-
γωγῆς καὶ ὁ ἀνεμὸς τῷ ῥόῳ πνέων ὑπεναντίος κοῖλόν
35 τε ἐποίει τὸν ποταμὸν καὶ τὰ σκάφη διέσειεν, ὥστε ἐπό-
νησαν αὐτῷ αἱ πλείεσται τῶν νεῶν· τῶν δὲ τριακοντό-
ρων ἔστιν αἱ καὶ πάντα διελύθησαν. Ἐφθασαν δὲ ἐποκειλάντες αὐτὰς πρὶν παντάπασιν διαπεσεῖν ἐν τῷ ὕδατι. Ἐτεραι οὖν ξυεπύγνυντο. (5) Καὶ τῶν ψιλῶν
40 τοὺς κουφοτάτους ἐκπέμψας ἐς τὴν προσωτέρω τῆς ὀχθῆς χώραν συλλαμβάνει τινὰς τῶν Ἰνδῶν, καὶ οὗτοι τὸ ἀπὸ τοῦδε ἐξηγοῦντο αὐτῷ τὸν πόρον. Ὡς δὲ ἤκον ἵνα περ
ἀναχέῃται ἐς εὖρος ὁ ποταμός, ὡς καὶ διακοσίους ταύτῃ σταδίου ἐπέχειν ἥπερ εὐρύτατος αὐτὸς αὐτοῦ ἦν, τό τε
45 πνεῦμα κατῆι μέγα ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάσσης καὶ αἱ κῶπαι ἐν κλύδωνι χαλεπῶς ἀνεφέροντο, συμπεύγουσιν αὖ ἐς διώρυχα ἐς ἥντινα οἱ ἡγεμόνες αὐτῷ καθηγῆσαντο.

quibusque e toto exercitu qui fugientes insequerentur mis-
sis, quum nonnulli eorum capti essent, confestim eos ad
alios adhuc fugientes misit, qui illos ut fidenti animo redi-
rent hortarentur; liberam enim illis fore ut antea et urbis
habitationem et agri culturam. Ac plurimi eorum rediere.

CAP. XVIII.

Deinde Hephaestione in Pattalis arcem aedificare jussu, alios in vicinam regionem quæ aquarum inopia laborabat mit-
tit qui puteos foderent, regionemque habitabilem facerent. Hos barbarorum finitimorum nonnulli ex improvise adorti, quum aliquot interfecissent, multis etiam suorum desidera-
tis, in solitudinem sese receperunt. Alexander, cognito bar-
barorum insultu, alias copias mittit quæ se prioribus ad-
jungant, quo tutius opera jam incepta absolvant.

2. Porro apud Pattala Indus amnis in duos ingentes flu-
vios scinditur, quorum uterque Indi appellationem ad mare usque retinet. Hoc loco etiam Alexander portum et navalia
extrui jussit. Quumque res omnes ex animi sententia suc-
cessissent, statuit usque ad ostium fluminis quod dextrorsum in mare ferebatur navigare. (3) Itaque Leonnatum emittit
cum mille equitibus et peditibus graviter leviterque armatis circiter ν mille , qui ad Pattala insulam e regione classis pro-
cedat. Ipse delectis navibus quæ velociiores erant, ut bire-
mibus et omnibus triginta remorum navibus actuariisque nonnullis, per dexterem amnem vehi cepit. (4) Cate-
rum quum ipse neminem navigationis ducem haberet, Indi enim qui ea loca habitabant, profugerant, difficilis ea in
primis fuit. Postridie enim quam solverant orta tempestas ventusque fluminis cursui contrarius cavas undas ciebat
navesque disjiciebat: adeo ut pleræque quassatæ, nonnullæ vero ex triginta remorum navibus prorsus dissolutæ fuerint, ægreque ad ripam, priusquam a vorticibus plane absorbe-
rentur, appulsæ sint. (5) Aliis igitur navibus fabricatis, et nonnullis qui inter levis armaturæ milites expeditissimi
essent in remotiora a ripa emissis, Indos aliquot cepit, quibus deinceps in eo flumine navigationis ducibus est usus. Postquam vero eo perventum est ubi amnis latitudo in cc
stadia extenditur, qua nimirum parte amplissimus est, quum ventus a mari vehementior incubuisset remique ægre
inter fluctus attollerentur, rursus in sinum quandam quem duces navigationis iis monstrarunt se recipiunt.

ΚΕΦ. ΙΘ'.

CAP. XIX.

Ἐνταῦθα ὁρμισάντων τὸ πάθημα ἐπιγίγνεται τῆς μεγάλης θαλάσσης ἡ ἀμικτωίς, ὥστε ἐπὶ ξηροῦ ἀπελείφθησαν αὐτοῖς αἱ νῆες. Καὶ τοῦτο οὕτω πρότερον ἐγνωκόσι τοῖς ἄμφ' Ἀλέξανδρον ἐκπλήξιν μὲν καὶ αὐτὸ οὐ σμικρὰν παρέσχε· πολλὴ δὲ δὴ ἔτι μείζονα ὁπότε διελευσέως τῆς ὥρας προσήει τε τὸ ὕδωρ καὶ τὰ σκάφη ἐμετεωρίζοντο. (2) Ὅσας μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐν τῇ πληγῇ ἐδραΐας κατέλαβεν, αὗται δὲ ἀβλαβῶς τε ἐμετεωρίσθησαν καὶ οὐδὲν χελεπὸν παθοῦσαι ἐπλεον αὐθις· ὅσαι δὲ ἐν ξηροτέρῃ τε τῇ γῇ καὶ οὐ βεβαίως γε τὴν στάσιν ἔχουσαι ὑπελείφθησαν, αὗται δὲ ἀθρόου ἐπελθόντος τοῦ κύματος αἱ μὲν αὐτῶν ξυμπεσοῦσαι ἐς ἀλλήλας, αἱ δὲ πρὸς τῇ γῇ ἀραχθεῖσαι ξυντριβήσαν. (3) Ταῦτά τε οὖν ἐπεσκέυασεν Ἀλέξανδρος ἐκ τῶν παρόντων καὶ ἐν κερκούροις δυοῖν προπέμπει κατὰ τὸν ποταμὸν τοὺς κατασκευομένους τὴν νῆσον ἐς ἣντινα οἱ ἐπιχώριοι ἔρασκον ὁρμιστέα εἶναι αὐτῷ κατὰ τὸν πλοῦν τὸν ἐπὶ θάλασσαν· Κιλλουτὰ δὲ τῇ νήσῳ τὸ ὄνομα ἔλεγον. Ὡς δὲ ἐξηγγέληθ' ὅτι ὅρμοι τε ἐν τῇ νήσῳ εἰσὶ καὶ αὐτῇ μεγάλη καὶ ὕδωρ ἔχουσα, ὁ μὲν ἄλλος αὐτῷ στόλος ἐς τὴν νῆσον κατέσχευ· αὐτὸς δὲ ταῖς ἀρίστα πλεούσαις τῶν νεῶν ἐπ' ἐκεῖνα προχώρει, ὥς ἀπιδεῖν τοῦ ποταμοῦ τὴν ἐκβολὴν τὴν ἐς τὴν θάλασσαν, εἰ παρέχοι τὸν ἐκπλοῦν εὐπορον. (4) Προελθόντες δὲ ἀπὸ τῆς νήσου σταδίους ὅσον διακοσίους ἀφωρῶσιν ἄλλην νῆσον, ταύτην ἦδ' ἐν τῇ θαλάσῃ. Τότε μὲν δὴ ἐπανήλθον ἐς τὴν ἐν τῷ ποταμῷ νῆσον, καὶ πρὸς τοῖς ἄχροις αὐτῆς καθορμισθεὶς θύει τοῖς θεοῖς Ἀλέξανδρος ὅσοις ἔρασκεν ὅτι παρὰ τοῦ Ἀμμωνος ἐπηγγελμένον ἦν θῆσαι αὐτῷ. (5) Ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν κατέπλει ὥς ἐπὶ τὴν ἄλλην τὴν ἐν τῷ πόντῳ νῆσον· καὶ προσσχὼν καὶ ταύτῃ ἔθηκε καὶ ἐνταῦθα ἄλλας αὐθυσίας ἄλλοις τε θεοῖς καὶ ἄλλῳ τρόπῳ· καὶ ταῦτάς δὲ κατ' ἐπιθεσπισμὸν θύειν τοῦ Ἀμμωνος. (5) Αὐτὸς δὲ ὑπερβαλὼν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ τὰς ἐκβολὰς ἐς τὸ πέλαγος ἀνέπλει, ὥς μὲν ἔλεγεν, ἀπιδεῖν εἰ ποῦ τις χώρα πλησίον ἀνίσχει ἐν τῷ πόντῳ· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, οὐχ ἥκιστα ὥς πεπλευκέναι τὴν μεγάλην τὴν ἔξω Ἰνδῶν θάλασσαν. Ἐνταῦθα ταύρους τε σφάξας τῷ Ποσειδῶνι ἀφῆκεν ἐς τὴν θάλασσαν καὶ σπείσας ἐπὶ τῇ θυσίᾳ τὴν τε φιάλην, χρυσὴν οὖσαν, καὶ κρατῆρας χρυσοῦς ἐνέβαλλεν ἐς τὸν πόντον χαριστήρια, εὐχόμενος σῶσιν οἱ παραπέμψαι τὸν στρατὸν τὸν ναυτικόν, ὅντινα ξὺν Νεάρχῳ ἐπενόει στέλλειν ὥς ἐπὶ τὸν κόλπον τὸν Περσικόν καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ τε Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρητος.

ΚΕΦ. Κ'.

CAP. XX.

Ἐπανελθὼν δὲ ὁπίσω ἐς τὰ Πάτταλα τὴν τε ἄκραν τετελεσμένην καταλαμβάνει καὶ Πείθωνα ξὺν τῇ στρατιᾷ ἀφιγμένον καὶ τούτῳ ξύμπαντα καταπεπραγμένα ἐφ' ὁσπερ ἐστάλη. Ἡριστίων μὲν δὴ ἐτάχθη παρα-

Ibi quum in statione essent, accidit quod in Magno mari accidere solet; recedente enim aestu navessiccae in limo haerebant. quod quum Graeci antea ignorassent, tanto majori illis admirationi fuit: multo tamen majori, quum stato tempore recurrens aestus naves sublevavit: (2) et quidem quae limo firmiter insederant naves, citra ullum detrimentum sublatae rursus navigarunt; quae vero in sicciore terra parum firmiter haeserant, earum aliae recurrentis aestus impetu invicem illisae, aliae in ripam propulsae dissilierunt. (3) His omnibus pro eo ac tempus ferebat reparatis, Alexander duabus actuariis navibus secundo flumine praemittit qui insulam explorent, in quam indigenae aiebant ipsi descendendum esse ad Oceanum naviganti. Eam insulam Cillutam vocabant. Qui postquam renuntiaverunt ipsam insulam magnam esse, portusque commodos et aquam habere, reliquam classem eo agi jubet. Ipse cum lectoribus navibus ulterius progreditur, exploraturus an ea parte qua flumen in mare exit facilis classi transitus futurus esset: (4) progressusque ab insula cc circiter stadia, aliam insulam prospicit jam in mari sitam. Tum ad priorem fluminis insulam redit, atque ad ejus promontorium appulsus diis quibus ab Ammone se sacrificare iussum esse dicebat sacrum facit. Postero die ad insulam in Oceano sitam navigat. Quo ubi venit, aliis hostiis, aliis etiam diis, alio quoque modo sacrificat, id quoque ex Ammonis oraculo facere se praedicans. (5) Ipse Indi amnis ostia praetergressus in vasto pelago navigavit, exploraturus ut ipse quidem dicebat, an aliqua regio vicina in mari appareret: meo vero iudicio, praecipue ut in Oceano qui ultra Indos est navigasse diceretur. Ibi tauros Neptuno caesos in mare projecit, libationeque sacrificio superaddita, phialam auream et crateras aureas gratias agens in undas immisit, precatus ut exercitum navalem, quem cum Nearcho in sinum Persicum atque ostia Euphratis et Tigris mittere statuerat, salvum et incolumem traducat.

Post haec Pattala reversus arcem exedificatam reperit, et Pithonem cum copiis rediisse, omnibus iis rebus ad quas missus fuerat peractis. Igitur Hephaestioni portus et nava-

σκευάζειν τὰ πρὸς τὸν ἐκτελισμὸν τε τοῦ ναυστάθμου καὶ τῶν νηυστοίκων τὴν κατασκευὴν· καὶ γὰρ καὶ ἐνταῦθα ἐπενοεῖ στόλον ὑπολείπεσθαι νεῦν οὐκ ὀλίγων πρὸς τῇ πόλει τοῖς Παττάλοις, ἵνα περ ἐσχίζετο ὁ ποταμὸς ὁ Ἰνδός.

2. Αὐτὸς δὲ κατὰ τὸ ἕτερον στόμα τοῦ Ἰνδοῦ [ποταμοῦ] κατέπλει αὖθις ἐς τὴν μεγάλην θάλασσαν, ὡς καταμαθεῖν ὅπη εὐπωροτέρα ἢ ἐκβολὴ τοῦ Ἰνδοῦ ἐς τὸν πόντον γίγνεται· ἀπέχει δὲ ἀλλήλων τὰ στόματα τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἰνδοῦ ἐς σταδίους μάλιστα ὀκτακοσίους καὶ χιλίους. (3) Ἐν δὲ τῇ κατάπλῳ ἀφίκετο τῆς ἐκβολῆς τοῦ ποταμοῦ ἐς λίμνην μεγάλην, ἦντινα ἀναχεόμενος ὁ ποταμός, τυχὼν δὲ καὶ ἐκ τῶν περὶ ὑδάτων ἐμβαλόντων ἐς αὐτήν, μεγάλην τε ποιεῖ καὶ κόλπῳ θαλάσσης μάλιστα ἑοικεῖται· καὶ γὰρ καὶ ἰχθύες ᾗδεν ἐν αὐτῇ τῶν ἀπὸ θαλάσσης ἐφαίνοντο μείζονες τῶν ἐν τῇδε τῇ ἡμετέρᾳ θαλάσσει. Προσορμισθεὶς οὖν κατὰ τὴν λίμνην ἵνα περ οἱ καθηγεμόνες ἐξηγουῦντο, τῶν μὲν στρατιωτῶν τοὺς πολλοὺς καταλείπει σὺν Λεοννάτῳ αὐτοῦ καὶ τοὺς κερχούρους ζύμπαντας. (4) Αὐτὸς δὲ ταῖς τριακοντόροις τε καὶ ἡμιολίαις ὑπερβαλὼν τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ἰνδοῦ καὶ προελθὼν καὶ ταύτῃ ἐς τὴν θάλασσαν, εὐπωροτέραν τε κατέμαθε τὴν ἐπὶ τᾷδε τοῦ Ἰνδοῦ ἐκβολὴν, καὶ αὐτὸς προσορμισθεὶς τῷ αἰγιαλῷ καὶ τῶν ἱππέων τινὰς ἅμα οἱ ἔχων παρὰ θάλασσαν ᾗκει σταθμοὺς τρεῖς, τὴν τε χώραν ὅποια τίς ἐστιν ἢ ἐν τῇ παράπλῳ ἐπισκεπτόμενος καὶ φρέατα ὀρύσσεισθαι κελεύων, ὅπως ἔχοιεν ὑδρεύεσθαι οἱ πλεόντες. (5) Αὐτὸς μὲν δὴ ἐπανελθὼν ἐπὶ τὰς ναῦς ἀνέπλει ἐς τὰ Παττάλα· μέρος δέ τι τῆς στρατιᾶς τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐργασομένους κατὰ τὴν παραλίαν ἐπεμψεν, ἐπανίεναι καὶ τοῦτοις προσταῆας ἐς τὰ Παττάλα. Αὖθις δὲ ὡς ἐπὶ τὴν λίμνην καταπλεύσας ἄλλον ναῦσταθμον καὶ ἄλλους νηυστοίκους ἐνταῦθα κατεσκεύασε, καὶ φυλακὴν καταλιπὼν τῷ χωρίῳ σίτον τε ὅσον καὶ ἐς τέσσαρας μῆνας ἐξαρκέσαι τῇ στρατιᾷ ἐπηγάγετο καὶ τᾶλλα ὅσα ἐν τῇ παράπλῳ παρεσκεύασεν.

ΚΕΦ. ΚΑ΄.

Ἦν δὲ ἐν μὲν τῷ τότε ἄπορος ἡ ὥρα ἐς τὸν πλοῦν· οἱ γὰρ ἐτήσιοι ἄνεμοι κατεῖχον, οἱ δὲ τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ οὐ καθάπερ παρ' ἡμῖν ἀπ' ἄρκτου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς μεγάλης θαλάσσης κατὰ νότον μάλιστα ἄνεμοι ἴστανται. (2) Ἀπὸ δὲ τοῦ χειμῶνος τῆς ἀρχῆς τὸ ἀπὸ Πλειάδων δύσεως ἔσπε ἐπὶ τροπᾷ ἄς ἐν χειμῶνι ὁ ἥλιος ἐπιστρέφει πλοῖμα εἶναι ταύτῃ ἐξηγγέλλετο· τότε γὰρ κατὰ γῆν μᾶλλον, οἷα δὲ πολλῶν ὕδατι ἐξ οὐρανοῦ βεβρεγμένην, αὖρας ἴσασθαι μαλθακάς καὶ ἐς τὸν παράπλου τὰς τε κώπαις καὶ τοῖς ἱστίοις ζυμμέτρους.

3. Νέαρχος μὲν δὴ ἐπιταχθεὶς τῷ ναυτικῷ προσέμενε τὴν ὥραν τοῦ παράπλου· αὐτὸς δὲ ἄρας ἐκ Παττάλων ἔσπε μὲν ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν Ἀράβιον ζῆν τῇ στρατιᾷ πάση προύχῳρει. Ἐκεῖθεν δὲ, ἀναλαβὼν τῶν ὑπασπιστῶν τε

lium struendorum negotium dat. Statuerat enim partem classis ad urbem Pattala, ubi Indus amnis dividitur, relinquere.

2. Ipse per alterum Indi ostium rursus in Oceanum navigat, ut qua parte facilius minusque vehemens ejus in mare irruptio sit cognoscat. Distant autem inter se duo hæc Indi amnis ostia stadiis mccc. (3) Quumque jam non procul ab ostiis fluminis abesset, ad magnum quendam lacum pervenit, qui aut ab ipso flumine late diffuso efficitur aut ab aquis ex circumvicinis locis influentibus flumenque auctius et marino sinui perquam simile redditibus. Nam et pisces marini jam in eo conspiciebantur majores quam nostrum mare fert. Ad eam itaque lacus partem quam duces navigationis monstrabant appulsus plerosque militum cum Leonnato ibi relinquit acturiasque naves omnes : (4) ipse cum aliquot navibus triginta remorum et biremibus superato fluminis ostio, ea quoque parte in Oceanum excurrit, faciliusque ea parte classem in mare subduci posse cognovit. Deinde in littus cum equitibus aliquot egressus ad maris oram tridui iter fecit, et regionis quam adnavigabat ratione explorata puteos complures effodi jubet, unde aqua classi suppetere posset. (5) Hinc ipse conscensis rursus navibus Pattala remeat : partem vero exercitus ad puteos illos effodiendos in maritimam oram mittit, mandatis additis ut absoluto opere Pattala redeant. Ipse denuo in lacum navigans alium ibi portum aliaque navalia exstruxit : præsidioque ibidem relicto frumentum in quatuor menses convexit, aliaque ad navigationem necessaria paravit.

CAP. XXI.

Erat vero id anni tempus ad navigandum ineptum. Etesiae enim spirabant, qui quidem ea anni parte non a septentrione ut apud nos, sed ab Oceano ex austro potissimum exsurgunt. (2) Verum ab initio hiemis, quæ simul cum occasu Pleiadum incipit, ad solstitium hibernum usque navigabilem iis in locis Oceanum esse narrabant. Tum enim temporis in terra multis pluviis madida lenes auras excitari, et ad navigationem tam velis quam remis faciendam accommodatas.

3. Nearchus itaque classis præfectus tempus ad navigandum opportunum exspectabat. Ipse ex Pattalis solvens, ad Arabium amnem cum exercitu processit. Inde assumpta scutatorum et sagittariorum dimidia parte, agminibusque

καὶ τῶν τοξοτῶν τοὺς ἡμίσεας καὶ τῶν πεζεταίρων κα-
λουμένων τὰς τάξεις καὶ τῆς ἵππου τῆς ἐταιρικῆς τὸ τε
ἄγλημα καὶ Ἰλην ἀφ' ἐκάστης ἱππαρχίας καὶ τοὺς ἵπο-
τοξότας σύμπαντας, ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἐν ἀριστερᾷ
6 ἐτράπετο, ὕδατά τε ὀρύσσειν, ὡς κατὰ τὸν παράπλου
ἄφθονα εἶναι τῇ στρατιᾷ τῇ παραπλευσούσῃ καὶ ἅμα ὡς
τοῖς Ὀρεῖταις τοῖς ταύτῃ Ἰνδοῖς, αὐτόνομοις ἐκ πολλοῦ
οὔσιν, ἀφ' ὧν ἐπιπεσεῖν, ὅτι μὴδὲν φίλιον αὐτοῖς ἐς αὐτόν
τε καὶ τὴν στρατιάν ἐπέπρακτο. Τῆς δὲ ὑπολειφθεί-
10 σης δυνάμεως Ἑφαιστιῶν αὐτῷ ἀφηγεῖτο. (4) Ἀρα-
βῖται μὲν δὴ, ἔθνος καὶ τοῦτο αὐτόνομον τῶν περὶ τὸν
Ἀράβιον ποταμὸν νεμομένων, οὔτε ἀξιώμαχοι δόξαντες
εἶναι Ἀλεξάνδρῳ οὔτε ὑποδύναι ἐθελήσαντες, ὡς προσ-
άγοντα ἐπύθοντο Ἀλέξανδρον, φεύγουσιν ἐς τὴν ἔρημον.
15 Ἀλέξανδρος δὲ διαβάς τὸν Ἀράβιον ποταμὸν, στενόν
τε καὶ ὀλίγου ὕδατος, καὶ διελθὼν ἐν νυκτὶ τῆς ἐρήμου
τὴν πολλήν, ὑπὸ τὴν ἑω πρὸς τῇ οἰκουμένῃ ἦν· καὶ τοὺς
μὲν πεζοὺς ἐν τάξει ἐκέλευσεν ἕπεσθαι, τοὺς δὲ ἱππέας
ἀναλαβὼν αὐτοὺς καὶ ἐς ἱλας κατανεύμας, ὅπως ἐπὶ πλεῖ-
20 στον τοῦ πεδίου ἐπέχρουν, ἐπήγει τὴν χώραν τῶν Ὀρει-
τῶν. (5) Ὅσοι μὲν δὴ ἐς ἀλκὴν ἐτράποντο αὐτῶν κατεκό-
πησαν πρὸς τῶν ἱππέων· πολλοὶ δὲ καὶ ζῶντες ἀλώσαν.
Ὁ δὲ τότε μὲν κατεστρατοπέδευσε πρὸς οὐ πολλῷ ὕδατι·
ὡς δὲ καὶ οἱ περὶ Ἑφαιστιῶνα αὐτῷ δημοῦ ἦδη ἦσαν,
25 προὔχοντες ἐς τὸ πρόσω. Ἀφικόμενος δὲ ἐς κώμην ἤπερ
ἦν μεγίστη τοῦ ἔθνους τοῦ Ὀρειτῶν, Ῥαμβακία ἐκα-
λεῖτο ἡ κώμη, τὸν τε χώρον ἐπήγεσε καὶ ἐδόκει ἂν αὐτῷ
πόλις ξυνοικισθεῖσα μεγάλη καὶ εὐδαίμων γενέσθαι.
Ἑφαιστιῶνα μὲν δὴ ἐπὶ τούτοις ὑπελείπετο.

ΚΕΦ. ΚΒ'.

30 Αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν αὖθις τῶν ὑπασπιστῶν καὶ τῶν
Ἀγριάνων τοὺς ἡμίσεας καὶ τὸ ἄγλημα τῶν ἱππέων καὶ
τοὺς ἵποτοξότας προήγει ὡς ἐπὶ τὰ ὅρια τῶν τε Γαδρωσῶν
καὶ Ὀρειτῶν, ἵνα περ στενὴ τε ἡ πάροδος αὐτῷ εἶναι
ἐξηγγέλλετο καὶ οἱ Ὀρεῖταις τοῖς Γαδρωσοῖς ξυνεταγμένοι
35 πρὸ τῶν στενῶν στρατοπεδεύειν, ὡς εἰρξόντες τῆς παρό-
δου Ἀλέξανδρον. (2) Καὶ ἦσαν μὲν ταύτῃ τεταγμένοι·
ὡς δὲ προσάγων ἦδη ἐξηγγέλλετο, οἱ μὲν πολλοὶ ἔφυγον
ἐκ τῶν στενῶν λιπόντες τὴν φυλακὴν· οἱ δὲ ἡγεμόνες
τῶν Ὀρειτῶν ἀφίκοντο παρ' αὐτὸν σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ
40 τὸ ἔθνος ἐνδιόοντες. Τούτοις μὲν δὴ προστάττει, συγ-
καλέσαντας τὸ πλῆθος τῶν Ὀρειτῶν πέμπειν ἐπὶ τὰ
σφέτερα ἦθ, ὡς δεῖν οὐδὲν πεισισμένους· σατράπην δὲ
καὶ τούτοις ἐπίτασσει Ἀπολλοφάνην. (3) Καὶ ξὺν
ταύτῃ ἀπολείπει Λεοννάτον τὸν σωματοφύλακα ἐν Ὀρει-
45 ᾗ, ἔχοντα τοὺς τε Ἀγριᾶνας ξύμπαντας καὶ τῶν τοξοτῶν
ἔστιν οὐς καὶ τῶν ἱππέων καὶ ἄλλους πεζοὺς τε καὶ ἱππέας
Ἑλλήνας μισθοφόρους, καὶ τὸ τε ναυτικὸν ὑπομένειν
ἔστ' ἂν περιπλεύσῃ τὴν χώραν καὶ τὴν πόλιν ξυνοικίσειν
καὶ τὰ κατὰ τοὺς Ὀρεῖτας κοσμεῖν, ὅπως μᾶλλον τι
50 προσέχρουν τῷ σατράπῃ τὸν νοῦν. Αὐτὸς δὲ ξὺν τῇ

eorum qui pedites amici vocantur, agemate etiam equitatus
ex amicis et ex singulis praefecturis equitum turma
equestribusque sagittariis omnibus, ad Oceanum laevam
versus convertitur: puteosque fodi jussit, ut exercitui prae-
ternaviganti aqua abunde suppeteret, simulque ut Oritas
Indorum gentem jam inde a multo tempore liberam, inspe-
rato adoriretur: quod nullam amicitiae erga se aut exerci-
tum significationem edidissent. Reliquas copias Hephæ-
stioni ducendas tradit. (4) Caeterum Arabitæ, ipsi quoque
liberi, Arabium flumen accolentes, quum neque satis virium
haberent ut cum Alexandro confligerent, neque tamen sese
subjicere ei vellent, simulatque eum cum exercitu adven-
tare senserunt, in solitudines aufugerunt. Alexander transi-
to amne, qui et angustus et modicæ altitudinis erat, ma-
gnam solitudinis partem ea nocte transgressus, sub auroram
cultæ habitaturque regioni appropinquavit. Tum peditibus
instructa acie sequi jussit, ipse sumtis equitibus, iisque per
turmas distributis atque expansis, ut magnam campi partem
occuparent, Oritarum fines invadit. (5) Quotquot eorum
ad arma confugerant ah equitatu cæsi: non pauci etiam
vivi in potestatem venerunt. Post hæc modico fluvio re-
perto, juxta eum castra locat. Deinde ubi Hephæstion
cum reliquis copiis advenit, ulterius progressus est. Quum-
que ad pagum quendam venisset, qui erat ejus gentis maxi-
mus, Rambacia ei nomen erat, situm loci laudavit, urbemque
magnam et opulentam colonia in eam deducta fore judica-
bat. Atque Hephæstioni quidem id negotii dat.

CAP. XXII.

Ipse sumpta rursus secum scutatorum atque Agrianorum
dimidia parte equitumque agemate et sagittariis equestri-
bus, ad fines Gadrosorum atque Oritarum contendit, qua
angustus ad eos aditus patere nuntiabatur, ad quem Oritæ
Gadrosi conjuncti castra locassent, Alexandrum transitu
prohibituri. (2) Atque ii quidem acie instructa stantes si-
mulac adventare Alexandrum audierunt, deserto prasidio
ex angustiis profugerunt. At vero duces Oritarum ad eum
profecti et se et gentem in ejus potestatem dederunt. His
imperat ut convocata Oritarum multitudine, domum eos
remittant: nihil incommodi, si id faciant, accepturos. (3)
Satrapam iis constituit Apolophanem, Leonnato corporis
custode illi adjuncto, qui in Oris Agrianos omnes, et sagit-
tariorum equitumque nonnullos aliosque pedites et equites
Græcos mercenarios apud se habeat, et classem exspectans
dum illa regionem circumnavigarit, urbem inhabitandam
curet et Oritarum res componat, ut satrapæ magis dicto

στρατιᾷ τῇ πολλῇ (καὶ γὰρ καὶ Ἑφαιστῶν ἀφίκετο ἄγων αὐτῷ τοὺς ὑπολειφθέντας) προὔχῳριε ὡς ἐπὶ Γαδρωσοὺς ἐρημον τὴν πολλήν.

4. Καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ λέγει Ἀριστόβουλος σμύρνης πολλὰ δένδρα πεφυκέναι μερίζονα ἢ κατὰ τὴν ἄλλην σμύρναν· καὶ τοὺς Φοινίκας τοὺς κατ' ἐμπορίαν τῇ στρατιᾷ ξυνεπιμένονας ξυλλέγοντας τὸ δάκρυον τῆς σμύρνης (πολὺ γὰρ εἶναι, οἷα δὲ ἐκ μεγάλων τε τῶν πρέμνων καὶ οὐπὼ πρόσθεν ξυλλελεγμένον) ἐμπλήσαντας τὰ ὑπόζυγια ἄγειν. (6) Ἐχρύνει δὲ τὴν ἐρημον ταύτην καὶ νάρδου ῥίζαν πολλήν τε καὶ εὐοδμον· καὶ ταύτην ξυλλέγειν τοὺς Φοινίκας· πολὺ δὲ εἶναι αὐτῆς τὸ καταπατούμενον πρὸς τῆς στρατιᾶς, καὶ ἀπὸ τοῦ πατουμένου ὁδμὴν ἡδεῖαν κατέχειν ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας· τοσόνδε εἶναι τὸ πλήθος. (6) Εἶναι δὲ καὶ ἄλλα δένδρα ἐν τῇ ἐρήμῳ, τὸ μὲν τι δάφνη ἐοικὸς τὸ φύλλον, καὶ τοῦτο ἐν τοῖς προσκλυζομένοις τῇ θαλάσῃ χωρίοις πεφυκέναι· καὶ ἀπολείπεσθαι μὲν τὰ δένδρα πρὸς τῆς ἀμπώτειος ἐπὶ ζηροῦ, ἐπελθόντος δὲ τοῦ ὕδατος ἐν τῇ θαλάσῃ πεφυκότα φαίνεσθαι· τὸν δὲ καὶ αἰετὸς ῥίξας τῇ θαλάσῃ ἐπικλύζεσθαι, ὅσα ἐν κοιλοῖς χωρίοις ἐπεφύκει, ἐνθεν περ οὐχ ὑπενόστει τὸ ὕδωρ, καὶ ὁμῶς οὐ διαφθεῖρεσθαι τὸ δένδρον πρὸς τῆς θαλάσσης. (7) Εἶναι δὲ τὰ δένδρα ταύτη πῆγῃ καὶ τριάκοντα ἔστιν ἂν αὐτῶν, τυχρὴν τε ἀνθοῦντα ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, καὶ τὸ ἄνθος εἶναι τῷ λευκῷ μάλιστα ἰω προσφερές, τὴν ὁδμὴν δὲ πολὺ τι ὑπερφέρει. Καὶ ἄλλον εἶναι καυλὸν ἐκ γῆς πεφυκότα ἀκάνθης, καὶ τοῦτω ἐπείναι ἰσχυρὰν τὴν ἀκάνθαν, ὥστε ἡδὴ τινῶν καὶ παριπεπνόντων ἐμπλακείσαν τῇ ἐσθῇτι κατασπᾶσαι ἀπὸ τοῦ ἵππου μᾶλλον τι τὸν ἵππεά ἢ αὐτὴν ἀποσχισθῆναι ἀπὸ τοῦ καυλοῦ. (8) Καὶ τῶν λαγῶν λέγεται ὅτι παραθεόντων ἔχοντα ἐν ταῖς θρῖξιν αἱ ἀκάνθαι, καὶ οὕτω τοὶ ἡλίσκοντο οἱ λαγῶ, καθάπερ ὑπὸ ἱξοῦ αἱ ὀρνίθες ἢ τοῖς ἀγκίστροις οἱ ἰχθύες· σιδήρῳ δὲ ὅτι διακοπῇται οὐ χαλεπῇ ᾗ· καὶ ὅπου ὅτι ἀνίει πολὺν δ' καυλὸς τῆς ἀκάνθης τεμνομένης, ἔτι πλείονα ἢ αἱ συκαὶ τοῦ ἥρος καὶ δριμύτερον.

ΚΕΦ. ΚΓ'.

Ἐνθεν δὲ διὰ τῆς Γαδρωσῶν χώρας ἦει δδὸν χαλεπὴν καὶ ἄπορον τῶν ἐπιτηδείων, τῶν τε ἄλλων καὶ ὕδωρ πολλοῦ τῇ στρατιᾷ οὐκ ἦν· ἀλλὰ νύκτωρ ἠναγκάζοντο γῆν πολλήν πορεύεσθαι καὶ προσωτέρω ἀπὸ θαλάσσης, ἐπεὶ αὐτῷ γε ἐν σπουδῇ ἦν ἐπελθεῖν τὰ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς χώρας καὶ λιμένας τε ἰδεῖν τοὺς ὄντας καὶ ὅσα γε ἐν παρόδῳ δυνατὰ γένοιτο τῷ ναυτικῷ παρασκευάσαι, ἢ φρέατα ὀρύξαντας ἢ ἀγορᾶς που ἢ ὁρμου ἐπιμεληθέντας. (2) Ἄλλὰ ἦν γὰρ ἔρημα παντάπασι τὰ πρὸς τῇ θαλάσῃ τῆς Γαδρωσῶν γῆς, ὃ δὲ Θόαντα τὸν Μανδροδῶρου καταπέμπει ἐπὶ θάλασσαν ζῶν ὀλίγοις ἵππεῦσι, κατασκευόμενον εἰ πού τις ὁρμος ὧν τυγχάνει ταύτῃ ἢ ὕδωρ οὐ πόρρω ἀπὸ θαλάσσης ἢ τι ἄλλο τῶν ἐπιτη-

audientes slnt. Ipse cum magna exercitus parte (jam enim Hephæstion advenerat reliquas copias adducens) in Gadosorum regionem via maxima ex parte deserta contendit.

4. In hac solitudine tradit Aristobulus multas myrrhæ arbores nasci, vulgari myrrha majores. Phœnices autem qui mercimoniorum causa exercitum comitabantur, collecta lacrima myrrhæ (ingens enim ejus copia erat, quippe quod et rami magni erant et nunquam antea quicquam ex iis collectum fuerat) jumenta onerasse. (5) Habere præterea eam solitudinem magnam nardi odoratæ radicum copiam, et Phœnices magnam quoque ejus vim legisse. Multum etiam ab exercitu proculcatum fuisse, atque ex ea profritione suavis odorem late diffusum. Tantam ibi ejus esse copiam. (6) Alia præterea ibi nasci arborum genera, quarum folia lauri foliis sint similia. Atque eas quidem iis locis quos mare alluit nasci, et recedente aestu in sicco destitui: accedente vero aestu mari nata videri. Aliarum vero radices semper mari allui, quotquot scilicet in concavis atque sinuosis locis nascentur, ubi mare non recedit; sed ne sic quidem arbores a mari corrumpi. (7) Harum arborum nonnullas altitudine ibi esse triginta cubitorum: ætium quidem temporis floruisse: florem albæ violæ persimilem esse, odoris tamen suavitate longe superare. Alium quoque spinæ esse caulem e terra ortum eique adeo validam spinam adnasci, ut si cujus adœquitantis vesti implicata fuerit, eques citius equo detrahatur quam ipsa a caule avellatur. (8) Leporum etiam prætercurrentium pilis ita adhærescere spinæ dicuntur, ut periade ac visco aves aut hamis pisces, ita lepores spinis istis capiantur. Ferro tamen non difficulter incidi, spinaque dissecta multum succi e caule emitti, multoque uberiores quam ex ficubus verno tempore, ac magis austerum.

CAP. XXIII

Exinde Alexander per Gadosorum regionem profectus est via difficili et rerum necessariarum indiga. Atque inter alia, magna sæpe aquæ penuria exercitus laborabat, nocturne multum itineris conficere longeque a mari discendere cogebatur. Cupiebat ipse quidem Alexander regionem mari vicinam obire et quinam portus propinqui essent perlustrare, simulque per transitum quæ classi necessaria essent præparare et puteos effodere, foraque et portus præbere: (2) verum Gadosorum regio mare versus deserta penitus erat. Thoantem tamen Mandrodori filium cum modico equitatu ad mare speculatum mittit, visurum an ullus uspiam portus, aut aqua non procul a mari aut aliud quicquam necessariarum reperiat. (3) Qui reversus nuntiavit, pisci-

δείων. (3) Καὶ οὗτος ἐπανελθὼν ἀπήγγειλεν ἀλίαις
τινὰς καταλαβεῖν ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐν καλύβαις πνιγη-
ραῖς πεποιηθῆναι δὲ τὰς καλύβας ξυυθέντας τὰς κόγχας·
στέγην δὲ εἶναι αὐταῖς τὰς ἀκάνθας τῶν ἰχθύων καὶ
6 τούτους τοὺς ἀλίαις ὑδαὶ ὀλίγῳ διαγρῆσθαι, χαλεπῶς
διαμωμένους τὸν κάγχηκα, καὶ οὐδὲ τούτῳ πάντῃ γλυ-
κεῖ τῷ ὕδατι.

4. Ὡς δὲ ἀφίκετο Ἀλέξανδρος ἐς χῶρόν τινα τῆς Γα-
δρωσίας ἵνα ἀφθονώτερος ᾦν σίτος, διανέμει ἐς τὰ ὑπο-
10 ζύγια τὸν καταληφθέντα· καὶ τοῦτον σημηνάμενος τῇ
ἐαυτοῦ σφραγίδι, κατακομίζεσθαι κελεύει ὡς ἐπὶ θάλασ-
σαν. Ἐν ᾧ δὲ ἦει ὡς ἐπὶ τὸν σταθμὸν ἐνθενπερ ἐγγυ-
τάτῳ ᾦν ἡ θάλασσα, ἐν τούτῳ ὀλίγα φροντίσαντες οἱ
στρατιῶται τῆς σφραγίδος αὐτοῖ τε οἱ φύλακες τῷ σίτῳ
15 ἐχρήσαντο καὶ ὅσοι μάλιστα λιμῶν ἐπιέζοντο καὶ τούτοις
μετέδωκαν. (5) Ἐς τοσόνδε πρὸς τοῦ κακοῦ ἐνικύνοντο
ὡς τὸν πρόδηλον καὶ παρόντα ἦδη ὀλεθρον τοῦ ἀφανοῦς
τε καὶ πρόσω ἐτι ὄντος ἐκ τοῦ βασιλέως κινδύνου ξὺν
λογισμῷ ἔδοξε σφίσι ἐμπροσθεν ποιήσασθαι. Καὶ
20 Ἀλέξανδρος καταμαθὼν τὴν ἀνάγκην συνέγνω τοῖς πρά-
ξασιν. Αὐτὸς δὲ ὅσα ἐκ τῆς χώρας ἐπιδραμὼν ξυνα-
γαγεῖν ἠδυνήθη εἰς ἐπισιτισμὸν τῇ στρατιᾷ τῇ περι-
πλεοῦσῃ σὺν τῷ στολῷ, ταῦτα κομίσοντα πέμπει Κρηθέα
τὸν Καλλατιανόν. (6) Καὶ τοῖς ἐγχωρίοις προσετάχθη
25 ἐκ τῶν ἀνω τόπων σίτον τε ὅσον δυνατόι ἦσαν κατακο-
μίσαι ἀλέσαντας καὶ τὰς βαλάνους τὰς τῶν φοινίκων
καὶ πρόβατα ἐς ἀγορὰν τῷ στρατῷ. Καὶ ἐς ἄλλον αὖ
τόπον Τήλεφον κατέπεμψε τῶν ἐταίρων σὺν σίτῳ οὐ
πολλῷ ἀληθεσμένῳ.

ΚΕΦ. ΚΔ'.

30 Αὐτὸς δὲ προῦχώρει ὡς ἐπὶ τὰ βασιλεια τῶν Γαδρω-
σῶν, ὃ δὲ χῶρος Πούρα ὀνομάζεται, ἵνα περ ἀφίκετο
ἐξ Ὠρων ὁρμηθεὶς ἐν ἡμέραις ταῖς πάσαις ἐξήκοντα.
Καὶ λέγουσιν οἱ πολλοὶ τῶν συγγραψάντων τὰ ἀμψ'
Ἀλέξανδρον οὐδὲ τὰ ζύμπαντα ὅσα ἐταλαιπώρησεν αὐτῷ
36 κατὰ τὴν Ἀσίαν ἢ στρατιᾷ ξυμβληθῆναι ἀξία εἶναι τοῖς
τῇδε πονηθεῖσι πόνοις. (2) Οὐ μὴν ἀγνοήσαντα Ἀλέ-
ξανδρον τῆς ὁδοῦ τὴν χαλεπότητα, ταύτῃ ἐλθεῖν (τοῦτο
μὲν μόνος Νέαρχος λέγει ὧδε), ἀλλὰ ἀκούσαντα γὰρ ὅτι
οὕτω τις πρόσθεν διελθὼν ταύτῃ ξὺν στρατιᾷ ἀπεσώθη
40 ὅτι μὴ Σεμίραμις ἐξ Ἰνδῶν ἐφυγε· καὶ ταύτῃ δὲ ἐλε-
γον οἱ ἐγχωριοὶ ξὺν εἰκοσι μόνους τῆς στρατιᾶς ἀποσω-
θῆναι· Κῦρον δὲ τὸν Καμβύσου σὺν ἑπτὰ μόνους καὶ
τούτων. (3) Ἐλθεῖν γὰρ δὴ καὶ Κῦρον ἐς τοὺς χώρους
τούτους ὡς ἐσβαλοῦντα ἐς τὴν Ἰνδὸν γῆν, φθάσαι δὲ
45 ὑπὸ τῆς ἐρημίας τε καὶ ἀπορίας τῆς ὁδοῦ ταύτης ἀπολέ-
σαντα τὴν πολλὴν τῆς στρατιᾶς. Καὶ ταῦτα Ἀλέξαν-
δρῳ ἐξαγγελλόμενα ἔριν ἐμβαλεῖν πρὸς Κῦρον καὶ Σε-
μίραμιν. Τούτων τε οὖν ἕνεκα καὶ ἄμα ὡς τῷ ναυτικῷ
ἐγγύθεν ἐκπορίζεσθαι τὰ ἀναγκαῖα, λέγει Νέαρχος ταύ-
51 τὴν τραπῆναι Ἀλέξανδρον. (4) Τό τε οὖν καὶ μᾶ

tores quosdam abs se in littore inventos sub angustis tuguriis
degentes. Ea tuguria ex conchis congestis facta esse, tecta
ex piscium spinis. Eos vero ipsos piscatores modica aqua
uti quam magna cum difficultate e sabulo effodissent, ac
ne illa quidem omnino dulci.

4. Posteaquam vero Alexander in locum quendam Ga-
drosiae venit, ubi copiosius erat frumentum, id acceptum et
sigillo suo obsignatum jumentisque impositum ad mare vehi
jussit. Interea vero dum in portum mari proximum it,
milites neglecto sigillo atque ipsi adeo custodes frumento
usi sunt, iisque qui maxime fame premebantur partiti.

(5) Quae quidem adeo ingens erat, ut manifeste ac praesentis
jam mortis potius quam incerti et procul remoti periculi
ab rege ipsis timendi rationem habendam sibi putarent.
Alexander cognita necessitate qua adacti id fecissent iis
ignovit. Ipse quicquid frumenti peragrata ea regione con-
quiri potuit Cretheum Callatianum mittit qui ad classem
cum exercitu navigantem adducat. (6) Indigenis etiam
imperat ut ex superioribus locis quantum possent frumenti
moliti, palmarum etiam fructus et pecudes ad mercatum
adferant. Telephum quoque, unum ex amicis, in alium
locum cum frumento molito non multo misit.

CAP. XXIV.

Ipse ad Gadrosorum regiam contendit (locus is Pura
dicebatur), ad quam sexagesimo postquam ex Oris dis-
cessit die pervenit. At vero plurimi eorum qui Alexandri
res gestas conscripserunt, tradunt, labores quoscunque
exercitus per Asiam perpassus esset iis quos in hac regione
pertulit comparandos non fuisse. (2) Alexandrum vero non
ignorata ejus itineris difficultate, illac proficisci voluisse
(hoc autem unus Nearchus scribit) quum videlicet audisset
neminem adhuc ducem exercitum per ea loca saluum tra-
duxisse, excepta Semiramide ex Indis fugiente: quam qui-
dem indigenae narrabant cum viginti solis ex toto exercitu
evasisse: Cyrum vero Cambysis filium cum vii solis. (3)
Venisse enim etiam in haec loca Cyrum, ut Indorum regio-
nem invaderet; priusquam vero eam attingeret magnam
exercitus sui partem per solitudines difficillimaeque itinera
amisisset. Atque haec quidem Alexandro nuntiata emu-
lationem quandam Cyri et Semiramidis in ejus animo exci-
tasse. His igitur de causis, simulque ut classi non procul
remota necessaria subministraret, tradit Nearchus Alexan-
dram hac via rediisse. (4) Ingenti vero solis ardore aqua-

ἐπιφλέγον καὶ τοῦ ὕδατος τὴν ἀπορίαν πολλὴν τῆς στρατιᾶς διαφθεῖραι καὶ μάλιστα δὴ τὰ ὑποζύγια· ταῦτα μὲν δὴ πρὸς τοῦ βάθους τε τῆς ψάμμου καὶ τῆς θερμῆς, ὅτι κεκαυμένη ἦν, τὰ πολλὰ δὲ καὶ δίψει ἀπόλλυσθαι·
 5 καὶ γὰρ καὶ γηλόροις ἐπιτυγχάνειν ὑψηλοῖς ψάμμου βαθείας, οὐ νεναγμένης, ἀλλ' οἷας δέχεσθαι καθάπερ ἐς πηλὸν ἢ ἐτι μάλλον ἐς χιόνα ἀπάτητον ἐπιβαίνοντας.
 (5) Καὶ ἅμα ἐν ταῖς προσβάσεσι τε καὶ καταβαίνοντας τοὺς τε ἵππους καὶ τοὺς ἡμιόνους ἐτι μάλλον κακοπαθεῖν
 10 τῶ ἀνωμάλῳ τῆς ὁδοῦ καὶ ἅμα οὐ βεβαίῳ. Τῶν δὲ σταθμῶν τὰ μήκη πιέσαι οὐχ ἥκιστα τὴν στρατιάν· ἀπορία γὰρ ὕδατος οὐ ζύμμετρος οὔσα μάλλον τι ἤγε πρὸς ἀνάγκην τὰς πορείας ποιεῖσθαι. (6) Ὅποτε μὲν δὴ τῆς νυκτὸς ἐπελθόντες τὴν ὁδὸν ἤντινα ἀνῶσαι ἐχρῆν
 15 ἔωθεν πρὸς ὕδωρ ἔλθοιεν, οὐ πάντῃ ἐταλαιπωροῦντο· προχωροῦσης δὲ τῆς ἡμέρας ὑπὸ μήκους τῆς ὁδοῦ, εἰ ὁδοιποροῦντες ἐτι ἐγκαταληφθεῖεν, ἐνταῦθα ἂν ἐταλαιπώρουν πρὸς τοῦ καύματός τε καὶ ἅμα δίψει ἀπαύστῳ συνεχόμενοι.

ΚΕΦ. ΚΕ'.

20 Τῶν δὲ δὴ ὑποζυγίων πολλὸς δ φθόρος καὶ ἐκούσιος τῇ στρατιᾷ ἐγίνετο· ξυνιόντες γάρ, ὅποτε ἐπιλείποι σφᾶς τὰ σιτία, καὶ τῶν ἵππων τοὺς πολλοὺς ἀποσφάζοντες καὶ τῶν ἡμιόνων τὰ κρέα ἐσιτοῦντο, καὶ ἔλεγον δίψει ἀποθανεῖν αὐτοὺς ἢ ὑπὸ καμάτου ἐκλιπόντας· καὶ δὲ τὴν ἀτρέχειαν
 25 τοῦ ἔργου ἐξελέγξων ὑπὸ τοῦ πόνου οὐδεὶς ἦν καὶ ὅτι ζύμπαυτες τὰ αὐτὰ ἡμάρτανον. (2) Καὶ Ἀλέξανδρον μὲν οὐκ ἐλελήθει τὰ γινόμενα, ἴσασιν δὲ τῶν παρόντων ἑώρα τὴν τῆς ἀγνοίας προσποίησιν μάλλον τι ἢ τὴν ὡς γινουσκομένων ἐπιχώρησιν. Οὐκ οὐδὲ τοὺς νόσω
 30 κάμνοντας τῆς στρατιᾶς οὐδὲ τοὺς διὰ καμάτου ὑπολειπομένους ἐν ταῖς ὁδοῖς ἄγειν ἐτι ἦν εὐμαρῶς ἀπορία τε τῶν ὑποζυγίων καὶ ὅτι τὰς ἀμάξας αὐτοὶ κατέχοπτον, ἀπόρους οὐσας αὐτοῖς ὑπὸ βάθους τῆς ψάμμου ἀγεσθαι, καὶ ὅτι ἐν τοῖς πρώτοις σταθμοῖς διὰ ταῦτα ἐξηναγκά-
 35 ζοντο οὐ τὰς βραχυτάτας ἰέναι τῶν ὁδῶν, ἀλλὰ τὰς εὐπορωτάτας τοῖς ζεύγεσι. (3) Καὶ οὕτως οἱ μὲν νόσω κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπελείποντο, οἱ δὲ ὑπὸ καμάτου ἢ καύματος ἢ τῷ δίψει οὐκ ἀντέχοντες, καὶ οὕτε οἱ ἀζοντες ἦσαν οὐτε οἱ μένοντες θεραπεύοντες· σπουδῇ γὰρ πολλῇ ἐγί-
 40 γνετο δὲ στόλος, καὶ ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ παντὸς προθύμῳ τὸ καθ' ἑκάστους ξὺν ἀνάγκῃ ἡμελεῖτο· οἱ δὲ καὶ ὑπὸ κατόχοι κατὰ τὰς ὁδοὺς γινόμενοι, οἷα δὴ νυκτὸς τὸ πολὺ τὰς πορείας ποιοῦμενοι, ἔπειτα ἐξαναστάντες, οἷς μὲν δύναμις ἐτι ἦν κατὰ τὰ ἔχνη τῆς στρατιᾶς ἐφομαρ-
 45 τήσαντες ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐσώθησαν· οἱ πολλοὶ δὲ ὥσπερ ἐν πελάγει ἐκπεσόντες τῇ ψάμμῳ ἀπώλοντο.

4. Ξυνήχθη δὲ τῇ στρατιᾷ καὶ ἄλλο πάθημα, δὲ οὐχ ἥκιστα ἐπέσεν αὐτοὺς τε καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια. Ὅτε γὰρ ἡ Γαδρωσίῳ γῇ ὑπ' ἀνέ-

rum que inopia magnam exercitus partem, ac præcipue iumenta extincta esse. Hæc enim ob altitudinem arenæ et calorem (ardenti enim similis erat), plurima vero etiam siti interiisse. Incidisse enim in altos colles quos arena accumulata effecerat, in quibus alia atque alia supergradientia, perinde ac cæno aut potius nivi nondum calcatae infixæ hærebant. (5) Simul etiam in ascensu ac descensu equi pariter et muli ob inæqualitatem viæ, et quidem illius non firmæ, vehementer affligebantur. Longa etiam stationum intervalla exercitum magnopere angebant, siquidem summa aquæ inopia iter accelerare cogebat. (6) Ac noctu quidem via, quam confici oportebat, peragrata, si mane ad aliquam aquam venirent, non usque adeo vehementer gravabantur. Procedente vero die si adhuc præ longitudine viæ in itinere hærebant, tum ingenti æstu et immensa siti conficiebantur.

CAP. XXV.

Multa etiam iumenta milites ipsi sua sponte interficiebant. Quum enim frumentum ipsos deficeret, concursu facto equos plerosque trucidantes et mulorum carnibus vescens æstu atque labore defecisse vel siti extinctos esse dicebant. Neque quisquam erat qui de rei veritate serio inquireret, quum et molestum esset et omnes in eadem culpa versarentur. (2) Et Alexander quidem factum non ignorabat, sed præsentis rerum status remedium potius in simulatione ignorationis, quam facti abs se cogniti permissione consistere iudicabat. Jamque ne ægri quidem nec qui præ defatigatione in via relictæ erant vehi amplius poterant, partim jumentorum inopia, partim quod currus confregissent ipsi: quippe qui ob altitudinem arenæ duci non possent, quodque propter currus in primis stationibus non brevissima itinera, sed quæ curribus ducendis erant accommodatiora persequi coacti fuissent. (3) Atque ita alii præ morbo, alii præ nimia defatigatione, æstu ac siti in itinere relictæ sunt. Neque qui eos veherent, aut remanentes curare ægros vellent, ulli erant: quippe agmen raptim agebatur, et præ communis salutis studio singulorum cura necessario negligebatur. Si quos autem nocturni itineris longitudine defatigatos somnus oppresserat, ii postea excitati, si modo vires suppetebant, per vestigia agmen sequentes pauci e multis incolumes pervenerunt. Plerique in arenas tanquam vastum pelagus delati perierunt.

4. Accessit et alia exercitui calamitas, quæ vel præcipue ipsos pariter atque equos et iumenta afflixit. Gadosorum enim regio, flantibus Etesiis, imbris obnoxia est, quem-

μων τῶν ἐτῆσιων, καθάπερ οὖν καὶ ἡ Ἰνδῶν γῆ, οὐ τὰ πεδία τῶν Ἰαδρωσιῶν, ἀλλὰ τὰ ὄρη, ἵνα περ προσφέρονται τε αἱ νεφέλαι ἐκ τοῦ πνεύματος καὶ ἀναχέονται, οὐχ ὑπερβάλλουσαι τῶν ὀρῶν τὰς κορυφάς. (5) Ὡς δὲ ἠϋλίσθη ἡ στρατιὰ πρὸς χειμάρβην ὀλίγου ὕδατος, αὐτοῦ δὲ ἕνεκα τοῦ ὕδατος, ἀμφὶ δευτέραν φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἐμπλησθεὶς ὑπὸ τῶν ὄμβρων ὁ χεῖμαρβρος ὁ ταύτη βέων, ἀφανῶν τῇ στρατιᾷ γεγεννημένων τῶν ὄμβρων, τοσοῦτῃ ἐπῆλθε τῷ ὕδατι, ὥς γυναῖκα καὶ παιδάρια
 10 τὰ πολλὰ τῶν ἐπομένων τῇ στρατιᾷ διαφθεῖραι καὶ τὴν κατασκευὴν τὴν βασιλικὴν ζύμπασαν ἀφανίσαι καὶ τῶν ὑποζυγίων ὅσα ἀπελείπετο, αὐτοὺς δὲ μόλις καὶ χαλεπῶς ἔξιν τοῖς ὅπλοις οὐδὲ τούτοις πᾶσιν ἀποσωθῆναι. (6) Οἱ πολλοὶ δὲ καὶ πίνοντες, ὁπότε ἐκ καύματος τε καὶ δίψου ὕδατι ἀθρόω ἐπιτύ-
 15 χουεν, πρὸς αὐτοῦ τοῦ ἀπαύστου ποτοῦ ἀπώλοντο, καὶ τούτων ἕνεκα Ἀλεξάνδρος τὰς στρατοπεδείας οὐ πρὸς τοῖς ὕδασι αὐτοῖς τὸ πολλὸν ἐποίειτο, ἀλλὰ ἀπέχων ὅσον εἴκοσι σταδίου μάλιστα, ὥς μὴ ἀθρόους ἐμπιπτοντας τῷ ὕδατι αὐτοὺς τε καὶ τὰ κτήνη ἀπόλλυσθαι
 20 καὶ ἅμα τοὺς μάλιστα ἀκράτορας σφῶν ἐπεμβαίνοντας ἐς τὰς πηγὰς ἧ τὰ ρεύματα διαφθεῖρειν καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ τὸ ὕδωρ.

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Ἐνθα δὲ ἔργον καλὸν εἶπερ τι ἄλλο τῶν Ἀλεξάνδρου
 25 οὐκ ἔδοξε αὐτῷ ἀφανίσαι, ἢ ἐν τῷδε τῇ χώρᾳ παρὰ τὴν ἢ ἐτι ἐμπροσθεν ἐν Παραπαμισάδαϊς, ὥς μετεξέτεροι ἀνέγραψαν. Ἰέναι μὲν τὴν στρατιὰν διὰ ψάμμου τε καὶ τοῦ καύματος ἥδη ἐπιφλέγοντος, ὅτι πρὸς ὕδωρ ἔχρῃν ἐξάνωσαι· τὸ δὲ ἦν πρόσω τῆς ὁδοῦ· καὶ αὐτὸν τε
 30 Ἀλεξάνδρον δίψει κατεχόμενον μόλις μὲν καὶ χαλεπῶς, πεζὸν δὲ ὅμως ἡγεῖσθαι ὥστε καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας, οἵαπερ φιλεῖ ἐν τῷ τοιῷδε, κομποτέρως φέρειν τοὺς πόνους ἐν ἰσότητι τῆς ταλαιπωρήσεως. (2) Ἐν δὲ τούτῳ τῶν ψιλῶν τινὰς κατὰ ζήτησιν ὕδατος ἀπο-
 35 τραπέντας ἀπὸ τῆς στρατιᾶς εὐρεῖν ὕδωρ συλλεγεμένον ἐν τινὶ χαράδρᾳ οὐ βαθεῖα, ὀλίγην καὶ φαύλην πίδακα· καὶ τοῦτο θυλάκῳ συλλέξαντας σπουδῇ ἰέναι παρ' Ἀλεξάνδρον, ὥς μέγα δὲ τι ἀγαθὸν φέροντας· ὥς δὲ ἐπέλαζον ἡδὴ, ἐμβαλόντας ἐς κράνος τὸ ὕδωρ προσενεγκεῖν
 40 τῷ βασιλεῖ. (3) Τὸν δὲ λαβεῖν μὲν καὶ ἐπαινέσαι τοὺς κομίσαντας· λαθόντα δὲ ἐν ὀψει πάντων ἐχέειν· καὶ ἐπὶ τῷδε τῷ ἔργῳ ἐς τοσόνδε ἐπιβῶσθῆναι τὴν στρατιὰν ζύμπασαν ὥστε εἰκάσαι ἂν τινὰ πότον γενέσθαι πᾶσιν ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ τὸ πρὸς Ἀλεξάνδρου ἐκχυθῆν.
 45 Τοῦτο ἐγὼ, εἶπερ τι ἄλλο, τὸ ἔργον εἰς καρτερίαν τε καὶ ἅμα στρατηγίαν ἐπαινῶ Ἀλεξάνδρου.

4. Ξυννηχθὲ δὲ τὴ καὶ τοιόνδε τῇ στρατιᾷ ἐν τῇ γῇ ἐκεῖνη. Οἱ γὰρ ἡγεμόνες τῆς ὁδοῦ τελευτῶντες οὐκέτι μεμνησθαι ἐφασκον τὴν ὁδόν, ἀλλ' ἀφανισθῆναι ὡς τὰ σημεῖα αὐτῆς πρὸς τοῦ ἀνέμου ἐπιπνεύσαντος· καὶ

admodum et Indorum regio, non quidem in planis Gaddrosorum locis, sed montanis, ubi nubes a ventis coguntur ac refunduntur, montium cacumina non excedentes. (5) Quumque exercitus prope torrentem quendam aquæ causa consedisset, circiter vigiliam noctis secundam torrens imbribus improvisis auctus (neque enim exercitus pluviam senserat) tanto impetu exundavit, ut plerasque feminas et pueros agmen sequentes omnemque apparatus regium et jumenta quæ reliqua erant secum rapuerit, atque ipsi milites ægre cum armis, ac ne iis quidem omnibus, evaserint. (6) Multi ardore sitique pressi, aquarum copiam nacti immodico potu interierunt. Qua de causa Alexander deinceps nequaquam castra prope torrentem locavit, sed xx minimum stadiis remota, ne confertim ad aquam proruentes ipsi simul et jumenta exstinguerentur, neve qui vehementiore siti premebantur fontes aut rivos pedibus ingressi aquam reliquo exercitui turbidam inutilemque efficerent.

CAP. XXVI.

Eo loci egregium quoddam facinus, si quod aliud, ab Alexandro editum nequaquam silentio prætereundum putavi, sive id in hac solitudine sive antea apud Parapamisadas, ut alii scribunt, factum fuerit. Id huiusmodi fuit: quum exercitus per arenas solis ardore jam flagrantes iter faceret, quod quidem ad aquæ locum, qui longe aberat, conficiendum erat, Alexandrum ipsum siti pressum, quamvis ægre atque difficulter, peditum agmen duxisse, ut reliqui milites, quemadmodum in ejusmodi rerum statu fieri solet, obæqualitatem ærumnarum labores facilius ferrent. (2) Interea nonnullos levis armaturæ milites ad aquam quærendum ab exercitu digressos, in torrentis cujusdam alveo non profundo exiguum quendam fontem neque purum illum invenisse, collectaque folliculo aqua confestim ad Alexandrum accurrisse, veluti magnum aliquod bonum regi adherentes. Quumque propius ad Alexandrum venissent, aquam galeæ infusam regi obtulisse. (3) Atque illum quidem accepisse, laudatis qui attulerant, eam vero protinus in conspectu omnium in terram profudisse. Eoque facto ita militum animos confirmatos fuisse, perinde ac si illius aquæ ab Alexandro effusæ potu totus exercitus refocillatus fuisset. Quod certe Alexandri factum, si quod aliud, cum ob tolerantiam, tum ob præclarum boni imperatoris exemplum laudo.

4. Ad hæc mala hoc etiam exercitui accidit: duces, deletis a vento viæ vestigiis, postremo viæ sese non amplius meminisse dicebant. Neque enim in arena quæ densa aquaque omni ex parte viam obduxerat eam cognosci posse,

οὐ γὰρ εἶναι ἐν τῇ ψάμμῳ πολλῇ τε καὶ ὁμοίᾳ πάντῃ
νενημένην ὅτῳ τεκμηριώσονται τὴν ὁδόν, οὐτ' οὖν
δένδρα ξυνηθὴ παρ' αὐτὴν πεφυκότα, οὔτε τινὰ γήλο-
πον βέβαιον ἀνεστηκότα· οὐδὲ πρὸς τὰ ἄστρα ἐν νυκτὶ
ἢ μεθ' ἡμέραν πρὸς τὸν ἥλιον μεμελετησθαί σφισι τὰς
πορείας, καθάπερ τοῖς ναύταις πρὸς τῶν ἄρκτων τὴν
μὲν Φοίνιξι, τὴν ὀλίγην, τὴν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις,
τὴν μέζονα. (β) Ἐνθα δὲ Ἀλέξανδρον ξυνέντα ὅτι
ἐν ἀριστερᾷ [δεῖ] ἀποκλίναντα ἄγειν, ἀναλαβόντα ὀλί-
γους ἅμα οἱ ἱππέας [προκεχωρηκέναι]· ὥς δὲ καὶ τούτων
οἱ ἱπποὶ ἐξέκαμνον ὑπὸ τοῦ καύματος, ἀπολιπεῖν καὶ
τούτων τοὺς πολλούς, αὐτὸν δὲ ξὺν πέντε τοῖς πᾶσιν
ἀφιππάσασθαι, καὶ εὐρεῖν τὴν θάλασσαν· διαμυσάμε-
νόν τε αὐτὸν ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ τὸν κάλῃκα ἐπιτυχεῖν
ἤδατι γλυκεῖ καὶ καθαρῷ, καὶ οὕτω μετελθεῖν τὴν στρα-
τιὰν πᾶσαν· καὶ ἐς ἑπτὰ ἡμέρας ἵνα παρὰ τὴν θά-
λασσαν, ὑδρευομένους ἐκ τῆς ῥιόνος. Ἐνθεν δέ,
ἤδη γὰρ γινώσκειν τὴν ὁδὸν τοὺς ἡγεμόνας, ἐπὶ τῆς
μεσογαίας ποιείσθαι τὸν στόλον.

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Ἦς δὲ ἀφίκετο ἐς τῶν Γαδρωσίων τὰ βασίλεια, ἀνα-
παύει ἐνταῦθα τὴν στρατιάν. Καὶ Ἀπολλοφάνην μὲν
παύει τῆς σατραπείας, ὅτι οὐδενος ἔγνω ἐπιμεληθέντα
τῶν προεπηγγελμένων· Θόαντα δὲ σατραπεύειν τῶν
ταύτη ἔταξε· τούτου δὲ νόσῳ τελευτήσαντος Σιδύρτιος
τὴν σατραπείαν ἐκδέχεται· ὁ αὐτὸς δὲ καὶ Καρμανίας
σατραπῆς ἦν νεωστὶ ἐξ Ἀλεξάνδρου ταχθείς· τότε δὲ
τούτῳ μὲν Ἀραχωτῶν τε καὶ τῶν Γαδρωσίων ἄρχειν
ἐδόθη· Καρμανίαν δὲ ἔσχε Ἰλῆπολεμος ὁ Πυθοφάνους.
(α) Ἦδη τε ἐπὶ Καρμανίας προὔχῃρει ὁ βασιλεὺς καὶ
ἀγγέλλεται αὐτῷ· Φιλίππον τὸν σατράπην τῆς Ἰνδῶν
γῆς ἐπιβουλευθέντα πρὸς τῶν μισθοφόρων δολῶ ἀπο-
θανεῖν, τοὺς δὲ ἀποκτείναντας ὅτι οἱ σωματοφύλακες
τοῦ Φιλίππου οἱ Μακεδόνες τοὺς μὲν ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ,
τοὺς δὲ καὶ ὕστερον λαβόντες ἀπέκτειναν. Ταῦτα δὲ
ὥς ἔγνω, ἐκπέμπει γράμματα ἐς Ἰνδοὺς παρὰ Εὐδαμόν
τε καὶ Ταξίλῃν ἐπιμελεῖσθαι τῆς χώρας τῆς πρόσθεν
ὑπὸ Φιλίππῳ τεταγμένης ἐστ' ἂν αὐτὸς σατράπην ἐκ-
πέμψῃ ἐπ' αὐτῆς.

3. Ἦδη δ' ἐς Καρμανίαν ἔκοντος Ἀλεξάνδρου Κρά-
τερος ἀφικνεῖται, τὴν τε ἄλλην στρατιάν ἅμα οἱ ἄγων
καὶ τοὺς ἐλέφαντας καὶ Ὀρδάνην τὸν ἀποστάνα καὶ νεω-
τερίσαντα συνειληφώς. Ἐνταῦθα δὲ [καὶ] Στασάνωρ τε ὁ
Ἀρείων καὶ ὁ Ζαράγγων σατράπης ἦκε καὶ ξὺν αὐτοῖς
Φαρισμάνης ὁ Φραταφέρου τοῦ Παρθυαίων καὶ Ὑρ-
κάνιον σατράπου παῖς. Ἦκον δὲ καὶ οἱ στρατηγοὶ οἱ
ὑπολειφθέντες ἅμα Παρμενίωνι ἐπὶ τῆς στρατιᾶς τῆς ἐν
Μηδίᾳ, Κλέανδρος τε καὶ Σιτάλκης καὶ Ἡράκων, τὴν
πολλὴν τῆς στρατιᾶς καὶ οὕτω ἀγοντες. (α) Τοὺς μὲν δὲ
ἅμφι Κλέανδρον τε καὶ Σιτάλκην πολλὰ ἐπιχαλούντων
αὐτοῖς τῶν τε ἰγγωρίων καὶ τῆς στρατιᾶς αὐτῆς, ὥς

quod neque arbores juxta viam positis essent, neque fir-
mus aliquis certusque collis exstaret : neque ex astris no-
ctu, aut ex sole interdiu itineris rationem observare soliti
essent : quemadmodum nautae ex Ursis, Phoenices quidem
ex minore, reliqui vero mortales ex majore. (5) Ibi Alexan-
drum conjectura assequutum, ad sinistram deflectendum
esse, paucis equilibus assumptis processisse. Quorum equis
nimio aestu defatigatis, multos in itinere relictos : ipsum cum
quinque in universum equis evasisse et mare invenisse sa-
buloque in littore effosso aquam dulcem ac puram, atque ita
universum exercitum eo traductum, eumque septem ferme
dies propter mare ivisse aquam petentes ex litore. Tum
duces itineris viam agnovisse, et ad interiorem regionem
duxisse.

CAP. XXVII.

Postquam vero in Gadrosorum regiam pervenit, militibus
ibi quietem dedit. Apollophanem, quod nihil eorum quae
imperata ei fuerant perfecisset, satrapatu deponit, Thoante
in ejus locum suffecto : qui quum ex morbo decessisset, Si-
byrtius ei successor est datus. Hic ipse Carmaniae satrapa
erat, nuper admodum id muneris ab Alexandro consequu-
tus : tum vero Arachotorum et Gadrosorum imperium illi
collatum est. Carmaniam vero Tlepolemus Pythophanis filius
tenuit. (2) Jamque Carmaniam versus processerat rex, quum
ei nuntiatur Philippum Indorum satrapam mercenariorum
fraude ex insidiis interemtum. Ac percussores quidem a Ma-
cedonibus, qui Philippo corporis custodes erant, partim in
ipsa caede, partim post perpetratum facinus captos, interfe-
ctos esse. Quo cognito, Eudemo et Taxili per literas jubet, ut
regionis quae antea Philippo subdita fuerat curam admini-
strationemque suscipiant, tantisper dum ipse satrapam ali-
quem eo mittat.

3. Alexandro jam Carmaniam ingresso, Craterus ad eum
venit, reliquum exercitum et elephantos secum ducens
unaque Ordanem, quem quod defectionem molitus esset
ceperat. Eodem etiam Stasanor Ariorum et Zarangum
satrapes venit et cum his Pharismanes Phrataphernis Par-
thorum et Hyrcanorum satrapae filius. Venerunt etiam
duces copiarum, quas cum Parmenione in Media relique-
rat, Cleander, Sitalces et Heracon, magnam et ipsi exercitus
partem ducentes. (4) E quibus Cleander et Sitalces ac-
cusati sunt ab indigenis pariter atque exercitu ipso, quod
templa spoliassent, veteraque monimenta movissent mul-

5 ιερὰ τε πρὸς αὐτῶν σεσυλημένα καὶ θήκας παλαιὰς κεινημένας καὶ ἄλλα ἄδικα ἔργα ἐς τοὺς ὑπηκόους τετολημένα καὶ ἀτάσθαλα, ταῦτα ὡς ἐξηγγέλη, τοὺς μὲν ἀπέκτεινεν, ὡς καὶ τοῖς ἄλλοις δέος εἶναι ὅσοι σατρά-
 6 παι ἢ ὑπαρχοὶ ἢ νομάρχαι ἀπολείποντο, τὰ ἴσα ἐλεί-
 νοις πλημμυλοῦντας πείσεσθαι. (5) (Καὶ τοῦτο, εἴπερ
 τι ἄλλο, κατέσχευεν ἐν κόσμῳ τὰ ἔθνη τὰ ἐξ Ἀλεξάνδρου
 δορυάλωτα ἢ ἐκόντα προσχωρήσαντα, τσαῦτα μὲν
 10 πληθεῖ δυνά, τόσον δὲ ἀλλήλων ἀφρασηκότα, ὅτι οὐκ
 ἐξῆν ὑπὸ τῇ Ἀλεξάνδρου βασιλείᾳ ἀδικεῖσθαι τοὺς
 ἀρχομένους ὑπὸ τῶν ἀρχόντων.) Ἡράκων δὲ τότε
 μὲν ἀρείθη τῆς αἰτίας· ὀλίγον δὲ ὕστερον ἐξελεγχθεὶς
 πρὸς ἀνδρῶν Σουσίων σεσυλημένοι τὸ ἐν Σούσις ἱερὸν
 καὶ οὗτος ἔδωκε δίκην. (6) Οἱ δὲ ξὺν Στασάνορι καὶ
 15 Φραταφέρνην πληθεὶς τε ὑποζυγίων παρ' Ἀλέξανδρον
 ἄγοντες ἦλθον καὶ καμήλους πολλὰς, ὡς ἔμαθον ὅτι τὴν
 ἐπὶ Γαδρωσίων ἄγει, εἰκάσαντες ὅτι (τὰ) αὐτὰ ἐκεῖνα
 πείσεται αὐτῷ ἡ στρατιὰ ἃ δὴ ἔπαθε. Καὶ οὖν καὶ ἐν
 20 καιρῷ μὲν καὶ οὗτοι ἀφίκοντο, ἐν καιρῷ δὲ οἱ κάμηλοι
 τε καὶ τὰ ὑποζύγια· διένειμε γὰρ ξύμπαντα Ἀλέξανδρος
 τοῖς μὲν ἡγεμόσι κατ' ἀνδρά, τοῖς δὲ κατ' ἴλας τε καὶ
 ἑκατοστίας, τοῖς δὲ κατὰ λόγους, ὅπως τὸ πληθεὶς τῶν
 ὑποζυγίων τε καὶ καμήλων αὐτῷ ξυνέβαιεν.

ΚΕΦ. ΚΗ'.

Ἦδη δὲ τινες καὶ τοιαῶδε ἀνέγραψαν, οὐ πιστὰ ἔμοι
 25 λέγοντες, ὡς συζεύξας δύο ἄρμαμάξας κατακείμενος
 ξὺν τοῖς ἐταίροις καταυλούμενος τὴν διὰ Καρμανίας
 ἦγεν, ἡ στρατιὰ δὲ αὐτῷ ἐστεφανωμένη τε καὶ παίζουσα
 εἶπετο, προὔκειτο δὲ αὐτῇ σιτὰ τε καὶ ὅσα ἄλλα ἐς
 30 τρυφήν παρὰ τὰς ὁδοὺς συγκεκομισμένα πρὸς τῶν Καρ-
 μανίων, καὶ ταῦτα πρὸς μίμῃσιν τῆς Διονύσου Βακχείας
 ἀπεικάζουσα Ἀλεξάνδρῳ, (2) ὅτι καὶ ὑπὲρ ἐκείνου
 λόγος ἐλέγγο καταστρεφόμενος Ἰνδοὺς Διόνυσον οὕτω
 τὴν πολλὴν τῆς Ἀσίας ἐπελεῖν, καὶ Θρίαμβόν τε αὐ-
 τὸν ἐπικληθῆναι τὸν Διόνυσον καὶ τὰς ἐπὶ ταῖς νίκαις
 35 ταῖς ἐκ πολέμου πομπὰς ἐπὶ τῷ αὐτῷ τούτῳ θριάμ-
 βους. Ταῦτα δὲ οὔτε Πτολεμαῖος ὁ Λάγου οὔτε Ἀρι-
 στοδόβουλος ὁ Ἀριστοδοῦλου ἀνέγραψαν οὐδὲ τις ἄλλος
 δυνάμινα ἱκανὸν ἂν τις ποιήσαιο τεκμηριῶσαι ὑπὲρ τῶν
 τοιῶνδε. Καί μοι ὡς οὐ πιστὰ ἀναγεγράφθαι ἐξήρχε-
 40 σαν. (3) Ἄλλ' ἐκεῖνα ἡδὴ Ἀριστοδόλῳ ἐπόμενος συγ-
 γράφῳ, θῆσαι ἐν Καρμανίᾳ Ἀλέξανδρον χαριστήρια
 τῆς κατ' Ἰνδῶν νίκης καὶ ὑπὲρ τῆς στρατιᾶς, ὅτι
 ἀπεσώθη ἐκ Γαδρωσίων, καὶ ἀγῶνα διαθεῖναι μουσι-
 κόν τε καὶ γυμνικόν· κατατάξαι δὲ καὶ Πευκέσταν ἐς
 45 τοὺς σωματοφύλακας, ἥδη μὲν ἐγνωκότα σατράπην
 καταστήσαι τῆς Περσίδος, ἐθέλοντα δὲ πρὸ τῆς σατρα-
 πείας μὴδὲ ταύτης τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ἀπείρατον εἶ-
 ναι, ἐπὶ τῷ ἐν Μαλλοῖς ἔργῳ· (4) εἶναι δὲ αὐτῷ ἑπτὰ
 εἰς τότε σωματοφύλακας, Λεοννάτον Ἀντέου, Ἡφαι-
 50 στίωναν τὸν Ἀμύντορος, Λυσίμαχον Ἀγαθοκλέους, Ἀρι-

5 taque alia in subditos improbe atque avare perpetrassent.
 Quæ ut nuntiata sunt, necari eos jussit, ut et reliqui satra-
 pæ aut principes qui iis locis constituerentur, metuerent
 si officium non fecissent sese eodem supplicio affectum iri.
 (5) Quod certe, si quid aliud, gentes quæ ab Alexandro
 vi subactæ erant, vel sua sponte deditionem fecerant, qua-
 rum tanta erat multitudo, quique tanto locorum intervallo
 inter se disjungebantur, in officio continuit. Neque enim
 licebat sub Alexandri imperio cuiquam præfecto subditos
 injuria afficere. Heracon quidem tum temporis criminatio-
 nem subterfugerat : cæterum paulo post a Susiis convictus,
 quod eorum templum diripisset, etiam ipse pœnas dedit.
 (6) Stasanor vero et Phrataphernes magnam jumentorum
 atque camelorum copiam ad Alexandrum duxerunt, simul-
 ac eum in Gadosios exercitum ducere intellexerunt, exi-
 stimantes exercitum eadem illa incommoda quæ passus fue-
 rat subiturum. Et quidem peropportune eum ipsi, tum cameli
 et jumenta advenerunt : omniaque partim in singulos præ-
 fectos, partim per turmas et centurias et cohortes pro nu-
 mero jumentorum et camelorum partitus est.

CAP. XXVIII.

Sunt etiam nonnulli qui scribant, quod quidem mihi
 verisimile non videtur, Alexandrum duobus curribus jun-
 ctis, inter amicos musicis modulationibus aures ejus demul-
 centes stratum per Carmaniam exercitum duxisse : milites
 coronatos ludentesque sequutos, frumentum aliasque res
 quæ ad voluptatem pertinent ad viam Carmaniis apponen-
 tibus. Atque hæc quidem æmulatione quadam Dionysiæ
 bacchationis ab Alexandro facta esse. (2) Fama enim tenebat
 Bacchum, Indis devictis, hoc etiam pacto magnam Asiæ
 partem peragrasse : et Bacchum ipsum Triumphum voca-
 tum esse, et pompas quæ ob bellicas victorias fiunt ea de
 causa triumphos dici. Cæterum hæc neque Ptolemæus
 Lagi neque Aristobulus Aristobuli filius neque alius quis-
 piam auctor, cui hac in parte fides haberi possit, memoriæ
 prodidit : suffeceritque hæc a me tanquam indigna fide rela-
 ta esse. (3) Illa vero Aristobulum sequutus scribo, nempe
 Alexandrum in Carmania gratias diis agentem sacrum fecisse
 ob victoriam de Indis partam et ob exercitum ex Gadosiis
 servatum : ludos etiam musicos et gymnicos edidisse : præ-
 terea Peucestam in corporis sui custodes adscripsisse,
 quem quidem jam Persidis satrapam constituere decreverat,
 sed antequam illi satrapatum deferret, ne hoc quidem ho-
 nore fideique testimonio carere eum voluit, ob eximiam
 ejus operam apud Mallos præstitam. (4) Fuisse autem illi
 tum temporis septem corporis custodes Leonnalum Antei,
 Hephæstionem Amyntoris, Lysimachum Agathoclis, Aristo-

στόνουν Πισαίου, τούτους μὲν Πελλαίους, Περδίκχαν δὲ Ὀρόντου ἐκ τῆς Ὀρεστίδος, Πτολεμαῖον δὲ τὸν Λάγου καὶ Πείθωνα Κρατεῖ Ἐορδαίου· ὁγδοὺν δὲ προσγενέσθαι αὐτοῖς Πευκέστην τὸν Ἀλεξάνδρου ὑπερασπίσαντα.

5. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Νέαρχος περιπλεύσας τὴν Ὠρων τε καὶ Γαδρωσίαν γῆν καὶ τὴν Ἰχθυοφάγων κατῆρεν ἐς τῆς Καρμανίας τὰ πρὸς θάλασσαν ὠκισμένα· ἔνθεν δὲ ἀνελθὼν σὺν ὀλίγοις Ἀλεξάνδρῳ ἀπήγειλε τὰ ἀμφὶ τὸν περίπλου τὸν γενόμενον αὐτῷ κατὰ τὴν ἔξω θάλασσαν. (6) Τοῦτον μὲν δὴ καταπέμπει αὖθις, ἐκπεριπλεύσοντα ἔσπε ἐπὶ τὴν Σουσιανῶν τε γῆν καὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ τὰς ἐκβολάς· ὅπως δὲ ἐπλεύσθη αὐτῷ τὰ ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν Περσικὴν καὶ τὸ στόμα τοῦ Τίγρητος, ταῦτα ἰδίᾳ ἀναγράφω αὐτῷ Νεάρχῳ ἐπόμενος, ὥς καὶ τίνες εἶναι ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου Ἑλληνικὴν συγγραφήν. Ταῦτα μὲν δὲ ἐν ὑστέρῳ ἔσται τυχὸν εἰσὸς θυμὸς τέ με καὶ ὁ δαίμων ταύτῃ ἀγῇ.

7. Ἀλεξάνδρος δὲ Ἡφαιστίωνα μὲν σὺν τε τῇ πλείστῃ μοίρᾳ τῆς στρατιᾶς καὶ τοὺς ὑποζυγίους, καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἅμα οἱ ἔχοντα τὴν παρὰ θάλασσαν ἀπὸ [τῆς] Καρμανίας ὥς ἐπὶ τὴν Περσίδα ἄγειν ἐκέλευσεν, ὅτι χειμῶνος ὥρᾳ γιγνομένου αὐτῷ τοῦ στόλου τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν τῇ Περσίδος ἀλεινὰ τε ἦν, καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἀφθόνως ἔχοντα.

ΚΕΦ. ΚΘ'.

Αὐτὸς δὲ ἦν τοῖς κουροτάτοις τῶν πεζῶν καὶ ἦν τοῖς ἐταίροις τῶν ἱππέων καὶ μέρει τινὶ τῶν τοξοτῶν ἦν ἐπὶ Πασαργάδας τῆς Περσίδος· Στασάνορα δὲ καταπέμπει ἐπὶ τὴν χώραν τὴν αὐτοῦ. (2) Ὡς δὲ ἐπὶ τοῖς ὁρίσιν ἦν τῆς Περσίδος, Φρασαόρτην μὲν οὐ κατέλαβε σατραπεύοντα ἐπὶ (νόσῳ γὰρ τετελευτηκὼς ἐτύγχανεν ἐν Ἰνδοῖς ἐπὶ Ἀλεξάνδρῳ ὄντος), Ὀρξίνης δὲ ἐπεμείλετο τῆς Περσίδος, οὐ πρὸς Ἀλεξάνδρου κατασταθεὶς, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἀπηξίωσεν αὐτὸν ἐν κόσμῳ Πέρσας διαφυλάττειν Ἀλεξάνδρῳ, οὐκ ὄντος ἄλλου ἀρχόντος. (3) Ἦλθε δὲ ἐς Πασαργάδας καὶ Ἀτροπάτης ὁ Μηδίας σατράπης, ἄγων Βαρυάτην ἄνδρα Μηδὸν συνειλημμένον, ὅτι ὀρθὴν τὴν κίδαριν περιθίμενος βασιλείᾳ προσεῖπεν αὐτὸν Περσῶν τε καὶ Μηδῶν, καὶ ἦν τούτῳ τοὺς μετασχόντας αὐτῷ τοῦ νεωτερισμοῦ τε καὶ τῆς ἀποστάσεως. Τούτους μὲν δὲ ἀπέκτεινεν Ἀλεξάνδρος.

4. Ἐλύπησε δὲ αὐτὸν ἡ παρανομία ἣ ἐς τὸν Κύρου τοῦ Καμβύσου τάφον, ὅτι διορρωγμένον τε καὶ σευλημμένον κατέλαβε τοῦ Κύρου τὸν τάφον, ὥς λέγει Ἀριστόβουλος. Εἶναι γὰρ ἐν Πασαργάδας ἐν τῷ παραδείσῳ τῷ βασιλικῷ Κύρου ἐκείνου τάφον, καὶ περὶ αὐτὸν ὁλος πεφυτεῦσθαι δένδρων παντοίων, καὶ ὕδατι εἶναι κατάρρυτον καὶ πόαν βαθεῖαν πεφυκέναι ἐν τῷ λειμῶνι· (5) αὐτὸν δὲ τὸν τάφον τὰ μὲν κάτω λίθου τετραπέδου ἐς τετράγωνον σχῆμα πεποιτῆσθαι· ἀνωθεν δὲ οἰκῆμα

num Pisaei filium : et hos quidem Pellaeos : porro Perdiccam Orontis ex Orestide, Ptolemaeum Lagi et Pitbonem Crataei filium. Eordenses : octavum vero iis accessisse Peucestam qui Alexandrum scuto suo protexerat.

5. Inter haec Nearchus, quum jam Oreorum et Gadrosorum atque Ichthyophagorum regionem circumnavigasset, ad maritimam Carmaniae oram appulit. Inde cum paucis ad Alexandrum profectus, omnia quae per navigationem suam in maris extero viderat ei refert. (6) Hunc mox ad classem remittit, ut ad Susianorum regionem et Tigridis fluminis ostia naviget. Quomodo autem ab Indo flumine ad mare Persicum et Tigridis ostia enavigarit, seorsim con cribam, Nearchum sequens, ut etiam haec Graeca exstet de rebus Alexandri historia. Quod quidem fortassis posthac a me praestabitur, si me animus et deus eo ducat.

7. Alexander Hephæstionem cum majore exercitus parte cumque jumentis et elephantis secus mare ex Carmania in Persidem mittit; quod quum per hiemis tempus expeditionem faceret, maritima Persidis essent calida et omnium rerum copia abundarent.

CAP. XXIX.

Ipsae cum expeditissimis peditum cumque amicorum equitatu et aliqua sagittariorum parte versus Pasargadas Persidis profectus est : Stasanorem vero in suam provinciam mittit. (2) Quumque ad Persidis fines venisset, Phrasaortem ibi satrapatu fungentem non reperit (qui, Alexandro adhuc apud Indos res gerente, morbo decesserat), Orxines vero praesidem agebat, non quidem ab Alexandro constitutus, sed quod non indignum censuerat Persas Alexandro in officio continere, quamdiu nemo esset qui ejus provinciae curam gereret. (3) Accessit quoque ad eum in Pasargadas Atropates Mediae satrapa, isque Baryaxem Medum captum adducebat, quod recta cidari capiti imposita Persarum ac Medorum regem se appellasset, et cum eo omnes novarum rerum et defectionis socios : quos Alexander necari jussit.

4. Egerrime vero ferebat scelus in Cyri Cambysis filii sepulcrum admissum. Quod quidem perfractum spoliatumque reperit, ut auctor est Aristobulus. Esse enim apud Pasargadas in hortis regis Cyri illius sepulcrum, et circum id lucum omnis generis arboribus consitum aquisque irriguum atque alto gramine hortum ipsum refertum esse : (5) sepulcrum ipsum ab ima parte saxo quadrato structum quadrangularem formam praese ferre. In editiore parte adicula esse lapideo fornice coactam, portulamque habere

ἐπεῖναι λίθινον ἐστεγασμένον, θυρίδα ἔχον φέρουσαν εἰσω στενήν, ὡς μόλις ἂν ἐνὶ ἀνδρὶ οὐ μεγάλῳ πολλὰ κακοπαθοῦντι παρελθεῖν. Ἐν δὲ τῷ οἰκήματι πύelon χρυσῇν κεῖσθαι, ἵνα τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἐτέθαιτο, καὶ κλίνην παρὰ τῇ πύελῳ· πόδας δὲ εἶναι τῇ κλίνῃ χρυσοῦς σφυρηλάτους, καὶ τάπητα ἐπιβλημάτων Βαβυλωνίων, καὶ καυνάκας πορφυροῦς ὑποστρώματα. (6) Ἐπεῖναι δὲ καὶ κἀνδύς καὶ ἄλλους χιτῶνας τῆς Βαβυλωνίου ἐργασίας. Καὶ ἀναξυρίδες Μηδικαὶ καὶ στολαὶ ὑακινθινοβαφεῖς λέγει δτι ἔκειντο, αἱ δὲ πορπύρας, αἱ δὲ ἄλλης καὶ ἄλλης χροῆς, καὶ στρεπτοὶ καὶ ἀκινάκαι καὶ ἐνώτια χρυσοῦ τε καὶ λίθων κολλητά, καὶ τράπεζα ἔκειτο. Ἐν μέσῳ δὲ τῆς κλίνης ἡ πύελος ἔκειτο ἡ τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἔχουσα. (7) Εἶναι δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου πρὸς τῇ ἀναβάσει τῇ ἐπὶ τὸν τάφον φερούσῃ οἶκημα σμικρὸν τοῖς Μάγοις πεποιημένον, οἱ δὲ ἐφύλασσον τὸν Κύρου τάφον, ἔτι ἀπὸ Καμβύσου τοῦ Κύρου, παῖς παρὰ πατρός ἐκδεχόμενος τὴν φυλακὴν. Καὶ τούτοις πρόβατόν τε ἐς ἡμέραν ἐδίδοτο ἐκ βασιλείας καὶ ἀλευρών τε καὶ οἶνον τεταγμένα καὶ ἵππος κατὰ μῆνα ἐς θυσίαν τῷ Κύρῳ. Ἐπεγέγραπτο δὲ ὁ τάφος Περσικοῖς γράμμασι· (8) καὶ ἐδήλου Περσιστὶ τάδε· ὦ ἀνθρώπε, ἐγὼ Κῦρός εἰμι ὁ Καμβύσου ὁ τὴν ἀρχὴν Πέρσας καταστησάμενος καὶ τῆς Ἀσίας βασιλεύσας. Μὴ οὖν φθονήσης μοι τοῦ μνήματος.

9. Ἀλέξανδρος δὲ (ἐπιμελὲς γὰρ ἦν αὐτῷ, ὁπότε εἰλοι Πέρσας, παρίεναι ἐς τοῦ Κύρου τὸν τάφον) τὰ μὲν ἄλλα καταλαμβάνει ἐκπεφορημένα πλὴν τῆς πύελου καὶ τῆς κλίνης· οἱ δὲ καὶ τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἐλωθήσαντο, ἀρελόντες τὸ πῶμα τῆς πύελου, καὶ τὸν νεκρὸν ἐξέβαλον· αὐτὴν δὲ τὴν πύelon ἐπειρῶντο εὐσκόνη σφισι ποιήσασθαι καὶ ταύτῃ εὐφορον τὰ μὲν παρακóπτοντες, τὰ δὲ ξυνθλῶντες αὐτῆς. Ὡς δὲ οὐ προὔχῳρει αὐτοῖς τοῦτο καὶ ἔργον, οὕτω δὲ ἔασαντες τὴν πύelon ἀπῆλθον. (10) Καὶ λέγει Ἀριστόβουλος αὐτὸς ταχθῆναι πρὸς Ἀλέξανδρου κοσμησάμενος ἐξ ὑπαρχῆς τῷ Κύρῳ τὸν τάφον καὶ τοῦ μὲν σώματος ὅσαπερ ἔτι σῶα ἦν καταθεῖναι ἐς τὴν πύelon καὶ τὸ πῶμα ἐπιθεῖναι· ὅσα δὲ λελώδητο αὐτῆς κατορθῶσαι καὶ τὴν κλίνην ἐντεῖναι ταινίαις καὶ τὰλλα ὅσα ἐς κόσμον ἔκειτο κατ' ἀριθμὸν τε καὶ τοῖς πάλαι ὁμοία ἀποθεῖναι, καὶ τὴν θυρίδα δὲ ἀφανίσαι τὰ μὲν αὐτῆς λίθῳ ἐνοικοδομήσαντα, τὰ δὲ πηλῷ ἐμπλάσαντα· καὶ ἐπιβαλεῖν τῷ πηλῷ τὸ σημεῖον τὸ βασιλικόν. (11) Ἀλέξανδρος δὲ ξυλλαβὼν τοὺς Μάγους τοὺς φύλακας τοῦ τάφου ἐστρέβλωσεν, ὥς κατεπεῖν τοὺς δράσαντας· οἱ δὲ οὐδὲν οὔτε σφῶν οὔτε ἄλλου κατεῖπον στρεβλούμενοι, οὐδὲ ἄλλῃ πῇ ξυνηλέγγοντο ξυνειδότες τῷ ἔργῳ· καὶ ἐπὶ τῷδε ἀφείθησαν ἐξ Ἀλεξάνδρου.

quæ in eam ducat, ita angustam ut ægerrime unus aliquis, neque is magnæ stature, ingredi possit. In ædícula solium aureum esse positum, in quo Cyri corpus conditum servatur : lecticam solio adstare, cujus pedes ex solido auro fabricati sint. (6) Hanc tapetis Babylonii stratam, stragulis purpureis substratis : lecticæ candyn regiam aliasque vestes Babylonii operis impositas esse. Femoralia etiam Medica ; stolas quoque hyacinthino colore tinctas ibi positas fuisse ; atque has quidem purpurei, alias varii coloris ; torques quoque ac gladios et in aures auro et gemmis ligatos ; mensa præterea ibi posita erat. In media vero lectica solium corpus Cyri continens. (7) Esse præterea intra ambitum in ipso ad sepulcrum ascensu exiguum quandam ædiculam, Magis exstructam, qui quidem sepulcrum custodiebant, jam inde a Cambyse Cyri filio custodiæ munere a patribus in filios transmissio. Atque his quidem ovis in singulos dies ab rege dabatur, vinique et færinæ certus modus : singulis etiam mensibus equus unus quem Cyro sacrificarent. (8) Titulus sepulcri Persicis literis inscriptus, hoc significabat, O MORTALIS, CYRUS EGO SUM CAMBYSES F. QUI PERSIS REGNUM CONSTITUIT ASIÆQUE IMPERAVI. ITAQUE NE MEO MONUMENTO INVIDEAS.

9. Alexander (incesserat enim eum cupido, quando Persas vicisset, adeundi istius sepulcri) reliqua omnia furto sublata præter solium et lectum reperit. Nonnulli ne ipsius quidem corpori pepercerant. Sublato enim solii operculo corpus ejecerant : ipsum vero solium imminuere conati fuerant, ut commodius auferri posset : partim præscindentes, partim contudentes atque confringentes : quumque opus non succederet ex sententia, relicto tandem solio abierunt. (10) Aristobulus ab Alexandro designatum se fuisse ait, qui sepulcrum de integro instauraret corporisque partes quæ superarent in solio conderet, operculoque tegeret : quæque rupta essent reficeret, lectum tæniis intenderet pristinoque ornatu restitueret, et alia quæcunque ad ornatum posita fuerant, secundum numerum pristinis paria reponeret. Ad hæc ædiculæ portam lapide et calce obstrueret, regio signo illi impresso. (11) Post hæc Alexander Magos sepulcri custodes comprehensos in quæstionem dari jubet, uti auctores facinoris indicent. Qui quidem torti neque de se neque de aliis quicquam confessi sunt, neque alio ullo modo rei conscii esse sunt deprehensi. Quapropter ab Alexandro dimissi.

ΚΕΦ. Α'.

Ἐνθεν δὲ ἐς τὰ βασίλεια ἦει τὰ Περσῶν, ἃ δὴ πρόσθεν κατέφλεξεν αὐτός, ὥς μοι λέλεκται δτε οὐκ ἐπὶνουν τὸ ἔργον· ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς Ἀλέξανδρος ἐπα-
 νελθὼν ἐπήνει. Καὶ μὲν δὴ καὶ κατὰ Ὀρξίνου
 5 πολλοὶ λόγοι ἐλέχθησαν πρὸς Περσῶν, δς ἦρξε Περ-
 σῶν ἐπειδὴ Φρασαόρτης ἐτελεύτησε. (2) Καὶ ἐξη-
 λέχθη Ὀρξίνης ἱερά τε δτι σεσλήκει καὶ τάφους βα-
 σιλικούς, καὶ Περσῶν πολλοὺς δτι οὐ ξὺν δίκῃ ἀπέ-
 κτεινε. Τοῦτον μὲν δὴ οἷς ἐτάχθη ὑπὸ Ἀλεξάνδρου
 10 ἐκρέμασαν. Σατράπην δὲ Πέρσαις ἔταξε Πευκίσταν
 τὸν σωματοφύλακα, πιστόν τε οἱ ἐς τὰ μάλιστα τιθέ-
 μενος, τὰ τε ἄλλα καὶ ἐπὶ τῶ ἐν Μαλλοῖς ἔργῳ, ἵνα
 προεκινδύνευσέ τε καὶ συνεξέσωσεν Ἀλέξανδρον, καὶ
 ἄλλως τῷ βαρβαρικῷ τρόπῳ τῆς διαίτης οὐκ ἀξύμφο-
 15 ρον· (3) ἐδήλωσε δὲ ἐσθῆτά τε εὐθὺς ὡς κατεστάθη σα-
 τραπεύειν Περσῶν μόνος τῶν ἄλλων Μακεδόνων μετα-
 λαβὼν τὴν Μηδικὴν καὶ φωνήν τὴν Περσικὴν ἐχμαθῶν
 καὶ τᾶλλα ζύμπαντα ἐς τρόπον τὸν Περσικὸν κατα-
 σκευασάμενος. Ἐφ' οἷς Ἀλέξανδρός γε ἐπήνει αὐτὸν
 20 καὶ οἱ Πέρσαι ὡς τὰ παρὰ σφίσι πρὸ τῶν πατρίων
 πρεσβεύοντι ἔχαιρον.

BIBAION EBΔOMON.

ΚΕΦ. Α'.

Ὡς δὲ ἐς Πασαργάδας τε καὶ ἐς Περσέπολιν ἀφίκετο
 Ἀλέξανδρος, πόθος καταλαμβάνει αὐτὸν καταπλέεσαι
 κατὰ τὸν Εὐφράτην τε καὶ κατὰ τὸν Τίγρητα ἐπὶ τὴν
 25 θάλασσαν τὴν Περσικὴν καὶ τῶν τε ποταμῶν ἰδεῖν τὰς
 ἐκβολὰς τὰς ἐς τὸν πόντον, καθάπερ τοῦ Ἰνδοῦ, καὶ
 τὴν ταύτη θάλασσαν. (2) Οἱ δὲ καὶ τὰδε ἀνέγραψαν,
 δτι ἐπενόει Ἀλέξανδρος περιπλεῦσαι τὴν τε Ἀραβίαν
 τὴν πολλὴν καὶ τὴν Αἰθιοπίαν γῆν καὶ τὴν Λιβύην τε
 30 καὶ τοὺς Νομάδας τοὺς ὑπὲρ τὸν Ἀτλαντα τὸ ὄρος ὡς
 ἐπὶ Γάδειρα εἰσω ἐς τὴν ἡμετέραν θάλασσαν· καὶ τὴν
 Λιβύην τε καταστρεψάμενος καὶ Καρχηδόνα οὕτω δὴ
 τῆς Ἀσίας πάσης δικαίως ἂν βασιλεὺς καλεῖσθαι·
 (3) τοὺς γάρ τοι Περσῶν καὶ Μήδων βασιλείας, οὐδὲ
 35 τοῦ πολλοστοῦ μέρους τῆς Ἀσίας ἐπάρχοντας, οὐ σὺν
 δίκῃ καλεῖν σφᾶς μεγάλους βασιλείας. Ἐνθεν δὲ οἱ
 μὲν [λέγουσιν] ὅτι ἐς τὸν πόντον τὸν Εὐξείνιον ἐσπλεῖν
 ἐπενόει ἐς Σκύθας τε καὶ τὴν Μαῳτιν λίμνην, οἱ δὲ,
 40 δτι ἐς Συκελίαν τε καὶ ἄκραν Ἰαπυγίαν· ἥδη γὰρ καὶ
 ὑποκινεῖν αὐτὸν τὸ Ῥωμαίων ὄνομα προχωροῦν ἐπὶ
 μέγα.

4. Ἐγὼ δὲ ὅποια μὲν ἦν Ἀλεξάνδρου τὰ ἐνθυμήμα-
 τα οὕτε ἔχω ἀτρεχῶς συμβάλλειν οὕτε μέλει ἐμοίγε εἰ-

CAP. XXX.

Inde in regiam Persarum profectus est, quam ipse antea
 concremarat. Quod quidem factum neque ego probavi,
 neque Alexander ipse reversus laudavit. Ibi multa Orxini
 (qui Persas post Phrasaortis obitum rexerat) crimina ob-
 jecta sunt : (2) quod templa et sepulcra regia spoliasset,
 multosque Persarum injuste peremisset. Atque hunc qui-
 dem jussu Alexandri in crucem sustulerunt. Dehinc Peu-
 cesten corporis custodem, quod fidem ejus egregiam cum
 aliis in rebus tum apud Mallos expertus esset, ubi magno
 suo periculo Alexandrum servarat, Persis satrapam consti-
 tuit, qui quidem barbarica morum ratione ab illorum in-
 genii minime alienus erat. (3) Quod quidem declaravit,
 quum statim atque satrapatum apud Persas gerere cepit,
 solus ex omnibus Macedonibus veste Medica recepta, lin-
 guam Persicam didicit, reliquaque omnia ad Persicum
 modum accommodavit. Quo quidem nomine Alexander
 cum collaudavit : et Persæ, quod Persicum cultum patrio
 prætulisset, gavisi sunt.

LIBER SEPTIMUS.

CAP. I.

Postquam Alexander Pasargadas ac Persepolim venit,
 cupido eum cepit navigandi per Euphratem ac Tigrim in
 Persicum mare, fluminumque in mare exitus visendi,
 quemadmodum Indi ostia et quod ex ea parte est viderat
 mare. (2) Sunt etiam qui tradant Alexandrum in animo
 habuisse magnam Arabiæ partem circumnavigare et Æthio-
 pum regionem Libyamque et Numidas, atque ita superato
 Atlante monte ad Gades in nostrum mare, Africa Cartha-
 gineque subacta, penetrare. Ita enim merito totius Asiæ [?]
 regem vocari posse. (3) Persarum enim ac Medorum re-
 ges, quum ne millesimam quidem Asiæ partem tenerent,
 inique sese magnos reges vocasse. (4) Hinc sunt qui di-
 cant eum per Euxinum pontum navigare voluisse in Scythas
 et Maotim paludem : alii, in Siciliam et Iapygium pro-
 montorium. Jam tum enim Romanorum pomen late dif-
 fusum animum ejus commovisse.

4. Ego vero quid in animo suo agitarit neque certo affir-
 mare possum, neque curæ mihi est id conjecturis assequi.

κάζειν· ἐκεῖνο δὲ καὶ αὐτὸς ἂν μοι δοκῶ ἰσχυρίσασθαι, οὔτε μικρόν τι καὶ φαῦλον ἐπινοεῖν Ἀλέξανδρον οὔτε μείναι ἂν ἀτρεμοῦντα ἐπ' οὐδενὶ τῶν ἡδὴ κεκτημένων, οὐδὲ εἰ τὴν Εὐρώπην τῇ Ἀσίᾳ προσέθηκεν, οὐδ' εἰ τὰς
 5 Βρεττανῶν νήσους τῇ Εὐρώπῃ, ἀλλὰ ἔτι ἂν ἐπ' ἐκεῖνα ζητεῖν τι τῶν ἡγνοημένων, εἰ καὶ μὴ ἄλλω τῷ, ἀλλὰ αὐτὸν γε αὐτῷ ἐρίζοντα. (5) Καὶ ἐπὶ τῷδε ἐπαινῶ τοὺς σοφιστὰς τῶν Ἰνδῶν, ὧν λέγουσιν ἔστιν οὓς κατα-
 10 ληφθέντας ὑπ' Ἀλεξάνδρου ὑπαθρίους ἐν λειμῶνι, ἵνα περ αὐτοῖς διατριβαὶ ἦσαν, ἄλλο μὲν οὐδὲν ποιῆσαι πρὸς τὴν ὄψιν αὐτοῦ τε καὶ τῆς στρατιᾶς, κρούειν δὲ τοῖς ποσὶ τὴν γῆν ἐφ' ἧς βεβήκοτες ἦσαν. Ὡς δὲ ἤρετο Ἀλέξανδρος δι' ἐρμηνέων 8 τι νοοῖ αὐτοῖς τὸ ἔργον, τοὺς δὲ ἀποκρίνασθαι ὥδε· (6) Ὁ βασιλεῦ Ἀλέξαν-
 15 δρε, ἄνθρωπος μὲν ἕκαστος τοσονόδε τῆς γῆς κατέχει, ὅσον περ τοῦτο ἔστιν ἐφ' ὅτῳ βεβήκαμεν· σὺ δὲ ἄνθρω-
 20 πος ὦν παραπλήσιος τοῖς ἄλλοις, πλὴν γε δὴ ὅτι πολυπράγμων καὶ ἀτάσθαλος, ἀπὸ τῆς οἰκείας τοσαύτην γῆν ἐπεξέρχῃ πράγματα ἔχων τε καὶ παρέχων ἄλλοις. Καὶ οὖν καὶ ὀλίγον ὕστερον ἀποθανῶν τοσοῦτον καθέ-
 ξεις τῆς γῆς ὅσον ἐξαρκεῖ ἐντεθάφθαι τῷ σώματι.

ΚΕΦ. Β'.

Κάνταῦθα ἐπήνεσε μὲν Ἀλέξανδρος τοὺς τε λόγους αὐτοὺς καὶ τοὺς εἰπόντας, ἐπράσσε δὲ ὁμοῦ ἄλλα καὶ τὰναντία οἷς ἐπήνεσεν. Ἐπεὶ καὶ Διογένην τὸν ἐκ
 25 Σινώπης θαυμάσαι λέγεται, ἐν Ἰσθμῷ ἐντυχὼν τῷ Διογένει κατακειμένῳ ἐν ἡλίῳ, ἐπιστάς ξὺν τοῖς ὑπα-
 σπισταῖς καὶ τοῖς πεζεταῖροις καὶ ἐρόμενος εἰ τοῦ δέοιτο· ὁ δὲ Διογένης ἄλλου μὲν ἐφη δεῖσθαι οὐδενός, ἀπὸ τοῦ ἡλίου δὲ ἀπελθεῖν ἐκέλευσεν αὐτόν τε καὶ τοὺς σὺν
 30 αὐτῷ. (2) Οὕτω τοι οὐ πάντῃ ἐξω ἦν τοῦ ἐπινοεῖν τὰ κρεῖττω Ἀλέξανδρος, ἀλλ' ἐκ δόξης γὰρ δεινῶς ἐκρα-
 τεῖτο. Ἐπεὶ καὶ ἐς Γάζιλα αὐτῷ ἀφικομένῳ καὶ ἰδόντι τῶν σοφιστῶν Ἰνδῶν τοὺς γυμνοὺς πόδας ἐγένετο ξυνεῖ-
 35 ναί τινα οἱ τῶν ἀνδρῶν τούτων, οἱ τὴν καρτερίαν αὐ-
 τῶν ἐθαύμασε· καὶ ὁ μὲν πρεσβύτατος τῶν σοφιστῶν, ὅτου ὁμιλεῖται οἱ ἄλλοι ἦσαν, Δάνδαμιν ὄνομα, οὔτε αὐτὸς ἐφη παρ' Ἀλέξανδρον ἤξειν οὔτε τοὺς ἄλλους εἶα.
 (3) Ἀλλ' ἀποκρίνασθαι γὰρ λέγεται ὡς Διὸς υἱὸς καὶ αὐτὸς εἴη, εἶπερ οὖν καὶ Ἀλέξανδρος, καὶ ὅτι οὔτε δέοιτό του τῶν παρ' Ἀλεξάνδρου, ἔχειν γάρ οἱ εὖ τὰ
 40 παρόντα, καὶ ἅμα ὄραν τοὺς ξὺν αὐτῷ πλανωμένους τοσαύτην γῆν καὶ θάλασσαν ἐπ' ἀγαθῷ οὐδενί, μηδὲ πέρας τι αὐτοῖς γινόμενον τῶν πολλῶν πλανῶν, οὐτ' οὖν ποθεῖν τι αὐτὸς ὅτου κύριος ἦν Ἀλεξάνδρος δοῦναι, οὔτ' αὖ δεδιέναι, ὅτου κρατοῖη ἐκεῖνος, ἔστιν οὐ εἰργε-
 45 σθαι· (4) ζῶντι μὲν γάρ οἱ τὴν Ἰνδῶν γῆν ἐξαρκεῖν, φέρουσιν τὰ ὠραία· ἀποθανόντα δὲ ἀπαλλαγῆσθαι οὐκ ἐπικροῦς ξυνοικόν τοῦ σώματος. Οὐκ οὖν οὐδὲ Ἀλέξανδρον ἐπιχειρήσαι βιάσασθαι, γνόντα ἐλευθερον
 ὄντα τὸν ἄνδρα· ἀλλὰ Κάλανον γὰρ ἀναπεισθῆναι τῶν

ARRIANUS.

Illud certe mihi asseverare posse videor, illum nihil humile aut exigui momenti animo voluisse, neque quantumlibet terrarum suo imperio adjecisset, conquietum fuisse : non si Europam Asiae aut Britannicas insulas Europae conjunxisset, sed ulterius semper aliquid a notitia hominum remotum quaesitum : et si cum alio nemine, cum suo ipsius animo perpetuam ei contentionem futuram fuisset. (5) Quo quidem nomine Indorum sapientes laudo, quorum nonnullos quum aliquando in horto, in quem commentandi causa convenire solent, sub dio ambulantes offendisset, eos ad Alexandri atque exercitus conspectum nihil aliud fecisse, quam pedibus terram quam calcabant pulsasse. Alexandro autem causam ejus facti per interpretes interrogante, ita responderunt, (6) Quoniam, o rex Alexander, unusquisque mortalium tantum terrae possidet, quantum hoc est quod calcamus : tu vero homo reliquis similis es, praeterquam quod curiosus atque iniquus tam procul a domo tua discesseris, tibi pariter atque aliis negotium facessens. Quum alioqui exiguo ab hinc tempore moriturus, non plus terrae sis possessurus, quam corpori tuo sepeliendo sufficiat.

CAP. II.

Atque Alexander quidem sapientum sententiam laudavit : non destitit tamen alia, et quidem iis quae laudarat contraria, persequi. Siquidem et Diogenem Sinopensem in Isthmo admiratus fuisse dicitur, quum illum ad solem stratum apricantemque offendisset, cum scutorum et peditum amicorum manu propius accessisse, rogasseque num aliqua re indigeret : cui Diogenes nulla se re egere respondit, simulque Alexandrum cum suo comitatu recedere jussit, ne objectu corporum solis calorem interciperent. (2) Ita non plane alienus erat ab optimarum rerum consideratione, sed gloriae cupiditas transversum eum rapiebat. Nam et quum ad Taxila urbem venisset, Indorum sapientes nudos conspicatus, aliquem eorum sibi adjungi oplabat, incredibilem in eis laborum tolerantiam admiratus. At qui inter illos sapientes erat natus maximus, cujus reliqui sectatores erant, Dandamis nomine, respondit, neque se ad Alexandrum venturum, neque aliis ut irent permissurum. Se enim etiam Jovis filium esse, perinde atque Alexandrum, neque ulla re ab Alexandro egere : iis enim quae haberet contentum esse. Addidit praeterea videre se, iis qui una cum eo tantum terrarum ac maris pervagati essent, nihil boni propositum esse, neque ullum erroribus eorum finem statui. Nihil itaque se expetere eorum quae Alexander largiri posset : neque contra quidquam timere cujus ille potestatem habeat impediendi. (4) Quamdiu enim viveret, Indorum regionem tempestivos statis anni partibus fructus ferentem ipsi sufficere : quum vero mori contingeret, se a corpore ut socio non satis a quo discessurum. Quae quum audisset Alexander, noluit invittum cogere, quod liberum hominem esse intelligeret ;

ταύτη σοφιστῶν, ὅντινα μάλιστα δὴ αὐτοῦ ἀκράτορα Μεγασθένης ἀνέγραψεν αὐτοὺς τοὺς σοφιστὰς λέγειν, κακίζοντας τὸν Κάλανον ὅτι ἀπολιπὼν τὴν παρὰ σφίσιν εὐδαιμονίαν, ὃ δὲ δεσπότην ἄλλον ἢ τὸν θεὸν
 6 ἐθεράπευε.

ΚΕΦ. Γ'.

Ταῦτα ἐγὼ ἀνέγραψα, ὅτι καὶ ὑπὲρ Καλάνου ἐχρῆν εἰπεῖν ἐν τῇ περὶ Ἀλεξάνδρου συγγραφῇ· μαλακισθῆναι γάρ τι τῷ σώματι τὸν Κάλανον ἐν τῇ Περσίδι γῇ, οὕτω πρόσθεν νοσήσαντα· οὐκ οὐδὲ δίαίταν διαίτῃ
 10 σθαὶ ἐθέλειν ἀρρώστου ἀνδρός, ἀλλὰ εἰπεῖν γὰρ πρὸς Ἀλέξανδρον, καλῶς αὐτῷ ἔχειν ἐν τῷ τοιῷδε κατατρέφειν, πρὶν τινος ἐς πείραν ἔλθειν παθήματος ὃ τιπερ ἐξαναγκάσει αὐτὸν μεταβάλλειν τὴν πρόσθεν διαίταν. (2) Καὶ Ἀλέξανδρον ἀντεῖπεῖν μὲν αὐτῷ
 15 ἐπὶ πολὺ· ὥς δ' οὐχ ἡτησόμενον εὔρα, ἀλλὰ ἄλλως ἂν ἀπαλλαγέντα, εἰ μὴ τις ταύτῃ ὑπεικάθοι, οὕτω δὴ ὅπη ἐπήγγελλεν αὐτός, κελῦσαι νησθῆναι αὐτῷ πυρᾷ, καὶ ταύτης ἐπιμεληθῆναι Πτολεμαῖον τὸν Λάγου τὸν σωματοφύλακα. Οἱ δὲ καὶ πομπήν τινα προπομπεύ-
 20 σαι αὐτοῦ λέγουσιν ἵππους τε καὶ ἄνδρας, τοὺς μὲν ὠπλισμένους, τοὺς δὲ θυμιάματα παντοῖα τῇ πυρᾷ ἐπιφέροντας· οἱ δὲ καὶ ἐκπώματα χρυσᾷ καὶ ἀργυρᾷ καὶ ἐσθῆτα βασιλικὴν λέγουσιν ὅτι ἔφερον. (3) Αὐτῷ δὲ παρασκευασθῆναι μὲν ἵππον, ὅτι βαδίσαι ἀδυνάτως
 25 εἶχεν ὑπὸ τῆς νόσου· οὐ μὴν δυνήσθαι γε οὐδὲ τοῦ ἵππου ἐπιβῆναι, ἀλλὰ ἐπὶ κλίνης γὰρ κομισθῆναι φερόμενον, ἐστεφανωμένον τε τῷ Ἰνδῶν νόμῳ καὶ ἄδοντα τῇ Ἰνδῶν γλώσσῃ. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ λέγουσιν ὅτι ὕμνοι θεῶν ἦσαν καὶ αὐτῶν ἔπαινοι. (4) Καὶ τὸν μὲν ἵπ-
 30 πον τοῦτον δτου ἐπιβήσεσθαι ἔμελλε, βασιλικὸν ὄντα τῶν Νυσαίων, πρὶν ἀναβῆναι ἐπὶ τὴν πυρᾷ Λυσισμάχῳ χαρίσασθαι, τῶν τινι θεραπευόντων αὐτὸν ἐπὶ σοφίᾳ· τὸν δὲ δὴ ἐκπώματων ἢ στρωμάτων ὅσα ἐμβληθῆναι ἐς τὴν πυρᾷ κόσμον αὐτῷ τετάχει Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ
 35 ἄλλοις δοῦναι τῶν ἀμφ' αὐτόν. (5) Οὕτω δὲ ἐπιβάντα τῇ πυρᾷ κατακλιθῆναι μὲν ἐν κόσμῳ, δρᾶσθαι δὲ πρὸς τῆς στρατιᾶς ξυμπάσης. Ἀλεξάνδρῳ δὲ οὐκ ἐπιεικὲς φανῆναι τὸ θέαμα ἐπὶ φίλῳ ἀνδρὶ γιγνόμενον· ἀλλὰ τοῖς γὰρ ἄλλοις θαῦμα παρασχέσθαι οὐδὲν τι παρακι-
 40 νήσαντα ἐν τῷ πυρὶ τοῦ σώματος. (6) Ὡς δὲ τὸ πῦρ ἐς τὴν πυρᾷ ἐνέβαλον ὅς προστεταγμένον ἦν, τὰς τε σάλπιγγας φθέγγεσθαι λέγει Νέαρχος, οὕτως ἐξ Ἀλεξάνδρου προστεταγμένον, καὶ τὴν στρατιὰν ἐπαλαλάζει πᾶσαν ὁπλοὺν τι καὶ ἐς τὰς μάχας ἰούσα ἐπηγάλαξε,
 45 καὶ τοὺς ἐλέφαντας συνεπηχῆσαι τὸ δξύ καὶ πολεμικόν, τιμῶντας Κάλανον. Ταῦτα καὶ τοιαῦτα ὑπὲρ Καλάνου τοῦ Ἰνδοῦ ἱκανοὶ ἀναγεγράφασιν, οὐκ ἄχρεια πάντῃ ἐς ἀνθρώπους, ὅτω γνῶναι ἐπιμελὲς, ὅτι ὥς καρτερόν τε ἔστι καὶ ἀνίκητον γνώμη ἀνθρωπίνη ὃ τιπερ ἐθέλει
 50 ἐξεργάσασθαι.

Calano tamen persuasisse, uni ex sapientum numero : quem quidem incontinentem fuisse Megasthenes scribit : reliquosque sapientes judicasse perperam id a Calano factum fuisse, quod relicta felicitate quam sese consecutos censebant, alium dominum quam deum coheret.

CAP. III.

Atque hæc quidem commemoravi, quoniam et Calani mentionem fieri oportebat in historia Alexandri. Is namque quum in Perside corpore esset imbecillo, qui nunquam antea æger fuerat, non patiebatur se ad ægrotantium regulam ac dietam curari : quin potius Alexandro dicebat, præclare secum agi, quod in eo statu mori sibi contingeret, priusquam aliquod incommodum experiretur, quod pristinam vivendi rationem immutare cogeret : (2) Alexander contra ejus sententiæ acriter reluctabatur. Quum vero ab instituto deduci eum non posse cernebat, sed aliud genus mortis quæsiturum, nisi istud ei concederetur, crederet, rogum ei, ut petierat, accendi jussit : ejusque rei negotium dat Ptolemæo Lagi F. corporis custodi. Sunt qui asserant pompam etiam ab Alexandro præmissam fuisse, equosque et viros, alios quidem armatos, alios varii generis odora-
 menta ad rogum afferentes : alii etiam pocula aurea et argentea, atque adeo vestem regiam illatam aiunt. (3) Ipsi vero, quum præ morbo incedere non posset, equum adductum fuisse. Quumque ne equum quidem conscendere posset, lectica vectum atque Indico more coronatum fuisse, hymnos patria lingua canentem : quos quidem Indi laudes deorum et ipsorum continere dicebant. (4) Porro equum quem fuerat incoensurus (erat autem regius, ex genere Nysæorum) priusquam in rogum se immitteret, Lysimacho, uni ex iis qui eum sapientiæ nomine observant ac coluerant, dedit. Pocula vero et stragula quæ Alexander ornandi ejus causa in rogum conjici jusserat, aliis atque aliis qui ei aderant distributa sunt. (5) Dehinc conscenso rogo decore se reclinasse in conspectu totius exercitus. Alexander indecorum censuit spectaculo interesse, quod amicus esset : reliquis summæ admirationi fuit, in mediis flammis corpus non movens. (6) Simulac vero ii quibus id negotii datum erat ignem rogo immiserunt, tubas claxisse Nearchus tradit, (Ita enim ab Alexandro imperatum erat) universumque exercitum clamores sustulisse, perinde atque quum prælium inire consuevit : elephantos etiam ingentem quandam hellicumque fremitum edidisse, Calanum cohonestantes. Hæc aliaque hujusmodi auctores fide digni de Calano conscribere, non inutilia prorsus hominibus quibus curæ est intelligere, quam fortis atque invictus sit humanus animus, si aliquid sibi firmiter proponat.

ΚΕΦ. Δ'.

CAP. IV.

Ἐν τούτῳ δὲ Ἀλέξανδρος Ἀτροπάτην μὲν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ σατραπείαν ἐκπέμπει παρελθὼν ἐς Σοῦσα· Ἀβουλίτην δὲ καὶ τὸν τούτου παῖδα Ὀξάθρην, ὅτι κακῶς ἐπεμελεῖτο τῶν Σουσίων, συλλαβὼν ἀπέκτεινε.

(2) Πολλὰ μὲν δὴ πεπλημμελητο ἐκ τῶν κατεχόντων τὰς χώρας ὅσαι δορυκτῆται πρὸς Ἀλέξανδρον ἐγένοντο ἐς τε τὰ ἱερὰ καὶ τάφους καὶ αὐτοὺς τοὺς ὑπηκόους, ὅτι χρόνιος ὁ εἰς Ἰνδοὺς στόλος ἐγεγένητο τῷ βασιλεῖ καὶ οὐ πιστὸν ἐφαίνετο ἀπονοστήσειν αὐτὸν ἐκ τῶσάνδε

10 ἑθνῶν καὶ τῶσάνδε ἐλεφάντων, ὑπὲρ τὸν Ἰνδὸν τε καὶ Ὑδάσπην καὶ τὸν Ἀκεσίνην καὶ Ὑφασιν φειρόμενον.

(3) Καὶ αἱ ἐν Γαδρωσίοις δὲ αὐτῷ ζυμφοραὶ ζυνενεχθεῖσαι ἔτι μᾶλλον ἐπῆραν τοὺς ταύτη σατραπεύοντας καταφρονῆσαι αὐτοῦ τῆς οἰκῆς ἀπονοστήσεως. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος ὀξύτερος λέγεται γενέσθαι ἐν τῷ τότε ἐς τὸ πιστεῦσαί τε τοῖς ἐπικαλουμένοις, ὥς πιθανοῖς ὃν ἐν παντὶ αὔσι, καὶ ἐπὶ τὸ τιμωρῆσθαι μεγάλως τοὺς καὶ ἐπὶ μικροῖς ἐξελεγχθέντας, ὅτι καὶ τὰ μεγάλα ἂν ἐδόκουν αὐτῷ τῇ αὐτῇ γνώμῃ

20 ἐξεργάσασθαι.

4. Ὁ δὲ καὶ γάμους ἐποίησεν ἐν Σούσις αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἐταίρων· αὐτὸς μὲν τῶν Δαρείου θυγατέρων τὴν πρεσβυτάτην Βαρσίνην ἡγάγετο, ὥς δὲ λέγει Ἀριστοβούλος, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτην, τῶν Ὠχοῦ θυγατέρων

25 τὴν νεωτάτην Παρύσατιν. Ἦδη δὲ ἦν αὐτῷ ἡγμένη καὶ ἡ Ὀξυάρτου τοῦ Βακτρίου παῖς Ρωξάνη. (5) Δρύκετιν δὲ Ἡφαιστῶνι δίδωσι, Δαρείου παῖδα καὶ ταύτην, ἀδελφὴν τῆς αὐτοῦ γυναϊκός, ἐθέλειν γάρ οἱ ἀνεψιὺς τῶν παίδων γενέσθαι τοὺς Ἡφαιστῶνος παῖδας· Κρατέρῳ δὲ Ἀμαστρίνην τὴν Ὀξυάρτου τοῦ Δαρείου ἀδελφοῦ παῖδα· Περδίκκῃ δὲ τὴν Ἀτροπάτου τοῦ Μηδίας σατράπου παῖδα ἔδωκε· (6) Πτολεμαίῳ δὲ τῷ σωματοφύλακι καὶ Εὐμένει τῷ γραμματεῖ τῷ βασιλικῷ τὰς Ἀρταβάζου παῖδας τῷ μὲν Ἀρτακαμᾶν, τῷ

35 δὲ Ἀρτωνιν· Νεάρχῳ δὲ τὴν Βαρσίνης τε καὶ Μέντορος παῖδα· Σελεύκῳ δὲ τὴν Σπιταμένους τοῦ Βακτρίου παῖδα· ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐταίροις τὰς δοκιμωτάτας Περσῶν τε καὶ Μήδων παῖδας ἐς ὀγδοήκοντα.

(7) Οἱ γάμοι δὲ ἐποιήθησαν νόμῳ τῷ Περσικῷ· θρόνοι

40 ἐτέθησαν τοῖς νυμφίοις ἐφεξῆς καὶ μετὰ τὸν πότον ἦκον αἱ γαμώμεναι καὶ παρεκαθέζοντο ἐκάστῃ τῷ ἑαυτῆς· οἱ δὲ ἐδεξιώσαντο τε αὐτάς καὶ ἐφίλησαν· πρῶτος δὲ ὁ βασιλεὺς ἦρξεν· ἐν τῷ αὐτῷ γὰρ πάντων ἐγίνοντο οἱ γάμοι. Καὶ τοῦτο, εἴπερ τι ἄλλο, ἔδοξε

45 δημοτικόν τε καὶ φιλέταιρον πρᾶξαι Ἀλέξανδρον. (8) Οἱ δὲ παραλαβόντες ἀπῆγον τὴν ἑαυτοῦ ἕκαστος· προίκας δὲ ζυμπάσεις ἐπέδωκεν Ἀλέξανδρος. Καὶ ὅσοι δὲ ἄλλοι ἡγμένοι ἦσαν Μακεδόνες τῶν Ἀσιανῶν τινὰς γυναικῶν, ἀπογραφῆναι ἐκέλευσε καὶ τούτων τὰ ὀνόματα, καὶ ἐγένοντο ὑπὲρ τοὺς μυρίους, καὶ τούτοις δωρεαὶ Ἀλεξάνδρου ἐδόθησαν ἐπὶ τοῖς γάμοις.

Post hæc Alexander Atropatem in satrapatum suum mittit, ipse Susa proficiscitur. Abulitem ejusque filium Oxathrem, quod res Susiorum non recte administrant, comprehensus necavit. (2) Multa porro flagitia admissa erant ab iis, qui regiones ab Alexandro debellatas administrabant, cum in templa et sepulcra, tum in subditos ipsos. Diuturna enim regis in Indos expeditio fuerat, neque verisimile eis fiebat eum ex tot gentibus totque elephantis sospitem rediturum, sed trans Indum, Hydaspem, Acesinem atque Hyphasim interiturum. (3) Calamitas etiam illa quæ exercitui apud Gadosios acciderat, satrapas illius regionis magis exstimularat, ut de ipsius reditu omnem cogitationem deponerent. Porro Alexander pronior jam ad fidem delationibus adhibendam factus erat atrocibusque suppliciis leviter etiam delinquentes afficiebat, quippe quos item majora delicta animo agitare cogitabat.

4. Posthæc ad nuptias et suas et amicorum Susis celebrandas animum convertit : atque ipse quidem Barsinem ex Darii filiabus natu maximam uxorem duxit, et præter hanc aliam, ut Aristobulus tradit, Parysatin, ex filiabus Ochi natu minimam : sed et antea Roxanem Oxyartii Bactrii filiam duxerat. (5) Drypetim, Darii filiam, uxorisque suæ sororem Hephaestioni dat. Volebat enim Hephaestionis liberos suis consobrinos esse. Cratero Amastrienen Oxyartii Darii fratris filiam : Perdikkæ Atropatis Medorum satrapæ filiam : (6) Ptolemæo corporis custodi atque Eumeni scribæ regio Artabazi filias : illi quidem Artacamam, huic vero Artonim : Nearcho Spitamenis Bactrii filiam dedit, atque ita reliquis etiam amicis Persarum ac Medorum illustrium filias i. xxx. matrimonio copulavit. (7) Nuptiæ Persico more celebratæ sunt. Sedilia ex ordine iis posita erant qui uxores ducturi erant, et post convivium sponsæ adductæ singulæ suis sponsis assederunt, qui mox dextris datis osculo eas exceperunt, initio a rege facto. Cunctorum enim nuptiæ simul agebantur. Quod quidem, siquid aliud, populariter atque amice ab Alexandro factum esse judicabatur. (8) Sponsi sua quisque sponsa accepta recesserunt : Alexander dotes omnibus contulit. Nomina præterea reliquorum Macedonum qui Asiaticas uxores duxissent conscribi jussit. Numerus supra decem millia fuit : et his etiam sponsalia munera ab Alexandro data sunt.

ΚΕΦ. Ε'.

Καὶ τὰ χρέα ἐπιλύσασθαι τῆς στρατιᾶς ὅσοις χρέα ἦν ἐν καιρῷ οἱ ἔδοξε, καὶ κελεύει ἀπογράφεσθαι ὅσον ὀφείλει ἕκαστος, ὡς ληψομένους. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα ὀλίγοι ἀπέγραψαν σφῶν τὰ δνόματα, δεδιότες ἔξ' Ἀλεξάνδρου μὴ πείρα αὕτη εἶη καθευμένη, ὅτω οὐκ ἀπογρῶσα ἡ μισθοφορὰ τῶν στρατιωτῶν ἐστὶ καὶ ὅτω πολυτελής ἡ δαίαια. (2) Ὡς δὲ ἐξήγγελο δτι οὐκ ἀπογράφουσι σφᾶς οἱ πολλοί, ἀλλ' ἐπικρύπτουσιν ὅτω τι εἶη συμβόλαιον, τὴν μὲν ἀπιστίαν τῶν στρατιωτῶν ἐκάκισεν· οὐ γὰρ χρῆναι οὐτ' οὖν τὸν βασιλέα ἄλλο τι ἢ ἀληθεύειν πρὸς τοὺς ὑπηκόους, οὔτε τῶν ἀρχομένων τινα ἄλλο τι ἢ ἀληθεύειν δοκεῖν τὸν βασιλέα. (3) Καταθεὶς δὲ τραπέζας ἐν τῷ στρατοπέδῳ καὶ ἐπὶ τούτων χρυσίον, (καὶ) τοὺς ἐπιμελησομένους τῆς δόσεως ἐκάστοις ὅστις συμβόλαιον ἐπεδείκνυτο ἐπιλύεσθαι τὰ χρέα ἐκέλευεν οὐκ ἀπογραφομένους εἶτι τὰ δνόματα. Καὶ οὕτω δὴ ἐπίστευσαν τε ἀληθεύειν Ἀλέξανδρον καὶ σὺν χάριτι μείζονι ἐγίνετο αὐτοῖς τὸ μὴ γνωσθῆναι μᾶλλον τι ἢ τὸ παύσασθαι ὀφείλοντας. Λέγεται δὲ γε-
20 νέσθαι ἡ ὁσος αὕτη τῇ στρατιᾷ ἐς τάλαντα δισμύρια.

4. Ἐδῶκε δὲ καὶ δῶρα ἄλλοις ἄλλα, ὅπως τις κατ' ἀξίωσιν ἐτιμᾶτο ἢ κατ' ἀρετὴν εἰ τις ἐπιφανὴς ἐγεγόνει ἐν τοῖς κινδύνοις. Καὶ ἐστεφάνωσε χρυσοῖς στεφάνοις τοὺς ἀνδραγαθίᾳ διαπρέποντας, (5) πρῶτον μὲν Πευ-
25 κέστην τὸν ὑπερασπίσαντα, ἔπειτα Λεοννάτον, καὶ τοῦτον ὑπερασπίσαντα, καὶ διὰ τοὺς ἐν Ἰνδοῖς κινδύνους καὶ τὴν ἐν ὧροις νίκην γενομένην, δτι παραταξάμενος σὺν τῇ ὑπολειφθεῖσῃ δυνάμει πρὸς τοὺς νεωτερίζοντας τῶν τε Ὀρειτῶν καὶ τῶν πλησίων τούτων ὠκισμένων τῇ τε μάχῃ ἐκράτησε καὶ ἄλλα καλῶς ἔδοξε τὰ ἐν ὧροις κοσμήσαι. (6) Ἐπὶ τούτοις δὲ Νέαρχον ἐπὶ τῷ περίπλῳ τῷ ἐκ τῆς Ἰνδῶν γῆς κατὰ τὴν μεγάλην θαλάσσαν ἐστεφάνωσε· καὶ γὰρ καὶ οὗτος ἀξιγμένος ἦδη ἐς Σούτα ἦν· ἐπὶ τούτοις δὲ Ὀνησίκρι-
30 τον τὸν κυβερνήτην τῆς νεῆς τῆς βασιλικῆς· εἶτι δὲ Ἰπραιτίωνα καὶ τοὺς ἄλλους σωματοφύλακας.

ΚΕΦ. Σ'.

Ἦχον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ σατράπαι οἱ ἐκ τῶν πόλεων τε τῶν νεοκτιστῶν καὶ τῆς ἄλλης γῆς τῆς δορυαλῶτου, παιδας ἡδᾶσκοντας ἤδη ἐς τρισημυρίου ἄγοντες, τὴν αὐτὴν ἡλικίαν γεγονότας, οὓς ἐπιγόνους ἐκάλει Ἀλέ-
40 ξάνδρος, κεκοσμημένους Μακεδονικοῖς ὅπλοις καὶ τὰ πολέμια ἐς τὸν τρόπον τὸν Μακεδονικὸν ἡσκημένους. (2) Καὶ οὗτοι ἀφικόμενοι λέγονται ἀνιᾶσαι Μακεδόνας, ὡς πάντα δὴ μηχανωμένου Ἀλεξάνδρου ὑπὲρ τοῦ μη-
45 κέτι ὡσαύτως δεῖσθαι Μακεδόνων· εἶναι γὰρ οὖν καὶ τὴν Μηδικὴν τὴν Ἀλεξάνδρου στολὴν ἄλγος οὐ σμικρὸν Μακεδόσιν ὀρωμένην, καὶ τοὺς γάμους ἐν τῷ νόμῳ τῷ Περσικῷ ποιηθέντας οὐ πρὸς θυμοῦ γενέσθαι τοῖς πολ-

CAP. V.

Ad hæc opportunum ei visum est quidquid æris alieni milites conflaverant dissolvere. Quumque quantum quisque deberet ad se referri jussisset, ut pecuniam acciperent, initio quidem pauci nomina sua conscribi passi sunt, veritine Alexander id eo consilii faceret, ut exploraret quibus militibus ob immoderatos sumptus quos faceret stipendium non sufficeret : (2) posteaquam vero renunciatum ei est plerosque nomina dare nolle, sed suas unumquemque rationes et contractus occultare, militum diffidentiam reprehendit dicens non debere regem erga subditos suos alium quam veracem esse, neque quenquam subditorum aliter affectum esse debere, quam ut regem veracem esse credat. (3) Deinde mensis per castra dispositis pecuniaque iis imposita, et constitutis qui largitionem illam administrarent, omnium qui rationes contractusque suos adferrent nomina dissolvi jussit, ne nominibus quidem debitorum conscriptis : ac tum demum veracem Alexandrum crediderunt, gratiusque eis accidit ignorari nomina, quam debito liberari. Ea largitio exercitui facta xx m talentum fuisse dicitur.

4. Ad hæc alia aliis pro uniuscujusque dignitate dona dedit aut pro virtute qua quis in preliis eminuisse. Eos vero qui præclarum aliquod facinus edidissent aureis coronis donavit. (5) Ac primum quidem Peucestam qui scuto eum protexerat : deinde Leonnatum, qui etiam eum propugnarat, et ob pericula apud Indos adita et ob victoriam apud Oros partam, quodque cum copiis suis in aciem progressus Oritarum iisque finitimorum populorum motus defectio- nemque compescuisset et prælio superasset, multaque alia apud Oros præclare gessisset. (6) Dehinc Nearchum, quod classem ex Indorum regione per Oceanum duxisset, coronavit. Nam et hic jam Susa pervenerat. Post hunc Onesicritum gubernatorem navis regiæ : deinde Hephestionem aliosque corporis custodes.

CAP. VI.

Post hæc satrapæ novarum urbium abs se conditarum aliarumque provinciarum quas debellarat ad Alexandrum venerunt, xxx m. adolescentum pubescentium et aequalium ducentes, quos Alexander Epigonos, sive posteros suos, vocabat, omnes Macedonicis armis instructos et ad militiam Macedonico more exercitatos. (2) Horum adventum Macedones ægre tulisse dicuntur, utpote machinante omnibus modis Alexandro, ne in posterum perinde Macedonibus egeret. Improbatur etiam eis vehementer, quod stola Medica Alexandrum indutum cernerent : quodque nuptiæ Persico more celebratæ essent, multis etiam eorum qui uxores duxerant displicuisse : tamesti æqualitate ac societate

λοῖς αὐτῶν, οὐδὲ τῶν γημάντων ἔστιν οἷς, καίτοι τῇ
 ἰσότητι τῇ ἐς τὸν βασιλέα μεγάλως τετιμημένοις. (3)
 Πευκέστας τε ὁ Περσῶν σατράπης τῇ τε σκευῇ καὶ τῇ
 φωνῇ περισίῳν ἐλύπει αὐτούς, ὅτι τῷ βαρβαρισμῷ
 5 αὐτοῦ ἔχαιρεν Ἀλέξανδρος, καὶ οἱ Βακτριῶν δὲ καὶ οἱ
 Σογδιανῶν καὶ Ἀραγῶτων ἱππεῖς, καὶ Ζαράγγων δὲ
 καὶ Ἀρείων καὶ Παρθυαίων καὶ ἐκ Περσῶν οἱ Εὐάκαι
 καλούμενοι ἱππεῖς καταλογισθέντες ἐς τὴν ἱππον τὴν
 10 ἑταιρικὴν ὅσοι αὐτῶν κατ' ἀξίωσιν καὶ κάλλει τοῦ σώ-
 ματος ἢ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ ὑπερφέροντες ἐφαίνοντο, (4) καὶ
 πέμπτη ἐπὶ τούτοις ἱππαρχία προσγενομένη, οὐ βαρ-
 βαρικὴ ἢ πᾶσα, ἀλλὰ ἐπαυξηθέντος γὰρ τοῦ παντός
 ἱππικοῦ κατελέγησαν ἐς αὐτὸ τῶν βαρβάρων, τῷ τε
 15 ἀγῆματι προσκαταλεγέντες Κωφὴν τε ὁ Ἀρταβάζου καὶ
 Ὑδάρνης καὶ Ἀρτιδόλης οἱ Μαζαίου, καὶ Σισίνης καὶ
 Φραδάσμενης οἱ Φραταφέρνου τοῦ Παρθυαίων καὶ
 Ὑρκανίας σατράπης παῖδες, καὶ Ἰστάνης Ὁξυάρτου
 μὲν παῖς, Ῥωζάνης δὲ τῆς γυναικὸς Ἀλεξάνδρου ἀδελ-
 20 φός. (5) Καὶ Αὐτοδάρης καὶ ὁ τούτου ἀδελφός Μιθρο-
 βῆτις, καὶ ἡγεμῶν ἐπὶ τούτοις ἐπισταθεῖς Ὑστάσπης
 ὁ Βάκτριος, καὶ τούτοις ὁδράτα Μακεδονικὰ ἀντὶ τῶν
 βαρβαρικῶν μεσαγκύλων δοθέντα, ταῦτα πάντα ἐλύπει
 25 τοὺς Μακεδόνας, ὡς πάντῃ δὴ βαρβαρίζοντος τῇ γνώμῃ
 Ἀλεξάνδρου, τὰ δὲ Μακεδονικὰ νόμιμά τε καὶ αὐτοὺς
 Μακεδόνας ἐν ἀτίμῳ χώρᾳ ἄγοντος.

ΚΕΦ. Ζ'.

Ἀλέξανδρος δὲ τῆς μὲν πεζῆς στρατιᾶς τὴν πολλὴν
 Ἡρασιώωνα ἀγειν κέλευε ἔστε ἐπὶ τὴν θάλασσαν
 τὴν Περσικὴν. Αὐτὸς δὲ ἀναπλεύσαντος αὐτῷ τοῦ
 ναυτικοῦ ἐς τὴν Σουσῖαν γῆν ἐπιβὰς τῶν νεῶν ξὺν τοῖς
 30 ὑπασπισταῖς τε καὶ τῷ ἀγῆματι καὶ τῶν ἱππέων τῶν
 ἑταίρων ἀναβιβάσασμενος οὐ πολλοὺς κατέπλει κατὰ τὸν
 Εὐλαῖον ποταμὸν ὡς ἐπὶ θάλασσαν. (2) Ἦδη δὲ πλη-
 σίον ὦν τῆς ἐκβολῆς τῆς ἐς τὸν πόντον τὰς μὲν πλείονάς
 τε καὶ πεποννηκίας τῶν νεῶν καταλείπει αὐτοῦ· αὐτὸς
 35 δὲ ταῖς μάλιστα ταχυναυτούσαις παρέπλει ἀπὸ τοῦ
 Εὐλαίου ποταμοῦ κατὰ τὴν θάλασσαν ὡς ἐπὶ τὰς ἐκ-
 βολὰς τοῦ Τίγρητος· αἱ δὲ ἄλλαι αὐτῷ νῆες ἀναχο-
 μισθεῖσαι κατὰ τὸν Εὐλαῖον ἔστε ἐπὶ τὴν διώρυχα ἢ
 τέμνηται ἐκ τοῦ Τίγρητος ἐς τὸν Εὐλαῖον, ταύτη διε-
 40 κομίσθησαν ἐς τὸν Τίγρητα.

3. Τῶν γὰρ δὴ ποταμῶν τοῦ τε Εὐφράτου καὶ τοῦ
 Τίγρητος, οἱ τὴν μέσσην σφῶν Συρίαν ἀπειργουσιν,
 ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα Μεσοποταμία πρὸς τῶν ἐπιχωρίων
 κληῖται, ὁ μὲν Τίγρης πολὺ τι ταπεινότερος ῥέων τοῦ
 45 Εὐφράτου διώρυχάς τε πολλὰς ἐκ τοῦ Εὐφράτου ἐς
 αὐτὸν δέχεται καὶ πολλοὺς ἄλλους ποταμοὺς παραλα-
 βὼν καὶ ἐξ αὐτῶν αὐξηθεὶς ἐσβάλλει ἐς τὸν πόντον τὸν
 Περσικόν, (4) μέγας τε καὶ οὐδαμῶς διαβατὸς ἔστω ἐπὶ
 τὴν ἐκβολήν, καθότι οὐ καταναλίσκεται αὐτοῦ οὐδὲν ἐς
 50 τὴν χώραν. Ἔστι γὰρ μετεωροτέρα ἢ ταύτῃ γῇ τοῦ

regiarum nuptiarum vehementer cohonestati fuissent: (3) Male etiam eos habebat, quod Peucestas Persarum satrapa cultu ipso atque sermone persizaret, quodque Alexander barbarica illa affectatione delectaretur. Præterea quod Bactriani, Sogdiani, Arachoti, Zarangi, Arii, Parthi, et qui ex Persis Euacæ vocantur equites, amicorum equita-
 10 tui accensi permistique essent, quotquot dignitate aut corporis præstantia aut virtute aliqua præditi judicarentur.

(4) Adhæc quod quinta equitum præfectura accessisset, non quidem tota solis barbaris constans, sed quod universo equitatu aucto nonnulli barbari in eam admissi essent, atque agemati quidem accensi fuissent Cophen Artabazi F., Hydarnes et Artiboles, Mazæi filii : et Sisines et Phradas-
 15 menes, Phrataphernis Parthorum atque Hyrcaniæ satrapæ filii : Histanes Oxyartis filius, et Roxanes Alexandri uxoris frater : (5) Autobares ejusque frater Mithrobæus : quodque horum dux esset Hystaspes Bactrianus, et quod his Macedoniæ hastæ loco barbaricorum jaculorum datæ essent : hæc omnia Macedones periniquo animo ferebant, quod Alexander in barbaricos plane mores abire videretur, Macedonum vero instituta ipsosque adeo Macedones despectui haberet.

CAP. VII.

Post hæc Alexander pedestris exercitus majorem partem Hephæstioni ad Persicum mare ducendam committit. Ipse vero classe in Susiorum regionem appulsa, consensibus navi-
 10 bus cum sortatis et agemate ac parte equitum amicorum, per Eulæum amnem ad mare navigavit. (2) Quumque jam non procul ab ostio quo in mare fertur abesset, plerisque navibus atque iis quæ quassatæ erant ibi relictis, ipse cum velocioribus ab Eulæo anne per mare ad Tigridis ostia con-
 15 tendit. Reliquæ naves per Eulæum revectæ in alveum quæ ex Tigride in Eulæum amnem ducitur, in Tigrim transvectæ sunt.

3. Nam ex duobus fluviiis, Euphrate nimirum et Tigri, qui Assyriam interjectam terminant, unde et Mesopotamia ab indigenis vocata est, Tigris quidem Euphrate multo hu-
 20 milior multos alveos ex Euphrate in se recipit : multos etiam alios fluvios admittens et ex eis auctus in pontum Persicum fertur : (4) magnus ipse, neque usquam ad os-
 25 tium maris usque vado transmeabilis, quandoquidem nihil ex eo flumine in terram diffunditur quod ejus profunditatem imminuat. Est enim ea parte terra altior quam aqua. Ne-
 30 que hic fluvius in alios alveos aut alia flumina diffunditur,

ὕδατος, οὐδὲ ἐκδιδῶσιν οὗτος κατὰ τὰς διώρυγας οὐδὲ ἐς ἄλλον ποταμόν, ἀλλὰ δέχεται γὰρ ἐκείνους μᾶλλον· ἄρδεσθαι τε ἀπὸ οὗ τὴν χώραν οὐδαμῇ παρέχει. (5) Ὁ δὲ Εὐφράτης μετέωρος τε ρεῖ καὶ ἰσογείλης παντα-
 5 γοῦ τῇ γῇ, καὶ διώρυγές τε πολλαὶ ἀπ' αὐτοῦ πεποιήν-
 ται, αἱ μὲν ἀνάσαι, ἀφ' ὧν ὑδρεύονται οἱ παρ' ἐκότερα
 ὥκισμένοι· τὰς δὲ καὶ πρὸς καιρὸν ποιοῦνται, ὅποτε
 σφίσιν ὕδατος ἐνδεῶς ἔχοι, ἐς τὸ ἐπάρδειν τὴν χώραν·
 οὐ γὰρ ἔσται τὸ πολὺ ἢ γῇ αὐτῇ ἐξ οὐρανοῦ· καὶ οὕτως
 10 ἐς οὐ πολλὸν ὕδωρ δ' Εὐφράτης τελευτῶν καὶ τεναγῶδες
 τοῦτο, οὕτως ἀποπαύεται.

6. Ἀλέξανδρος δὲ περιπλεύσας κατὰ τὴν θάλασσαν
 ὅσον μεταξὺ τοῦ τε Εὐλαίου ποταμοῦ καὶ τοῦ Τίγρητος
 ἐπέιχεν ὁ αἰγιαλὸς τοῦ κόλπου τοῦ Περσικοῦ, ἀνέπλει
 15 κατὰ τὸν Τίγρητα ἔσπε ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἵνα Ἡφαι-
 στίων αὐτῶ τὴν δύναμιν πᾶσαν ἔχων ἐστρατοπεδεύκει.
 Ἐκειθεν δὲ αὐθις ἔπλει ἐς Ὠπιν, πόλιν ἐπὶ τοῦ Τίγρη-
 τος ὥκισμένην. (7) Ἐν δὲ τῷ ἀνάπλω τοὺς καταρβά-
 κτας τοὺς κατὰ τὸν ποταμόν ἀφανίζων ὁμαλὸν πάντῃ
 20 ἐποίησε τὸν ῥοῦν, οἱ δὲ ἅ ἐκ Περσῶν πεποιημένοι ἦσαν,
 τοῦ μή τινα ἀπὸ θαλάσσης ἀναπλευσῆσαι εἰς τὴν χώραν
 αὐτῶν νητέη στόλῳ κρατήσαντα. Ταῦτα δὲ μεμηχά-
 νητο ἅτε δὴ οὐ ναυτικοὺς τοὺς Πέρσας· οὕτω δὲ συνε-
 χεῖς οἱ καταρβάκται πεποιημένοι ἄπορον τὸν ἀνάπλων
 25 ἐποίουν τὸν κατὰ τὸν Τίγρητα. Ἀλέξανδρος δὲ οὐκ
 ἔφη τῶν κρατούντων τοῖς ὅπλοις εἶναι τὰ τοιαῦτα σο-
 φίσματα· οὐκ οὐν πρὸς αὐτοῦ ἐποίεῖτο ταύτην τὴν ἀ-
 σφάλειαν, ἥντινα ἔργῳ οὐδὲ λόγῳ ἀξίαν ἀπέφηνεν, οὐ
 χαλεπῶς διακῶφας τῶν Περσῶν τὰ σπουδάσματα.

ΚΕΦ. Η'.

30 Ὡς δὲ ἐς τὴν Ὠπιν ἀφίκετο, συναγαγὼν τοὺς Μα-
 κεδόνας προεῖπεν οἱ τοὺς ὑπὸ γῆρυς ἢ πηρώσεως τοῦ
 σώματος ἀρχεῖους ἐς τὰ πολέμια ὄντας παραλῦει μὲν
 τῆς στρατιᾶς, ἀποπέμψει δὲ ἐς τὰ σφέτερα ἤθη· ἐπι-
 δώσει δὲ ἀπιοῦσιν ὅσα αὐτοὺς τε ζηλωτοτέρους ποιήσει
 35 τοῖς οἰκοῖ καὶ τοὺς ἄλλους Μακεδόνας ἐξορμήσει ἐς τὸ
 ἐθέλειν τῶν αὐτῶν κινδύνων τε καὶ πόνων μετέχειν. (2)
 Ἀλέξανδρος μὲν ὥς χαριούμενος δῆθεν τοῖς Μακεδόσι
 ταῦτα ἔλεγεν· οἱ δὲ ὥς ὑπερορώμενοί τε ἤδη πρὸς
 Ἀλεξάνδρου καὶ ἀρχεῖοι πάντῃ ἐς τὰ πολέμια νομιζό-
 40 μενοι οὐκ ἀλόγως αὐτῷ λόγῳ ἠχθέσθησαν τῷ πρὸς
 Ἀλεξάνδρου λεγθέντι, κατὰ τὴν στρατιὰν ταύτην πᾶ-
 σαν πολλοὺς καὶ ἄλλους ἀχθεσθέντες, ὅτι πολλὰ καὶ ἤδη
 ἐλύπει αὐτοὺς ἣ τε ἐσθῆς ἢ Περσικῇ ἐς τοῦτο φέρουσα
 καὶ τῶν Ἐπιγόνων τῶν βαρβάρων ἣ ἐς τὰ Μακεδονικὰ
 45 ἦθη κόσμησις καὶ ἀνάμειξις τῶν ἄλλοφυλῶν ἱππέων ἐς
 τὰς τῶν ἑταίρων τάξεις. (3) Οὐκ οὐν σιγῇ ἔχοντες ἑκαρτέ-
 ρησαν, ἀλλὰ πάντας γὰρ ἀπαλλάττειν τῆς στρατιᾶς
 ἐκέλευον, αὐτὸν δὲ μετὰ τοῦ πατρὸς στρατεύεσθαι, τὸν
 Ἀμμωνά δὴ τῷ λόγῳ ἐπικερτομοῦντες. Ταῦτα ἀκού-
 50 σας Ἀλέξανδρος (ἦν γὰρ δὴ δευτέρως τε ἐν τῷ τότε

sed potius in se recipit : terram vero ipse non irrigat. (5)

At Euphrates altius fluit, et passim suis aquis terræ quam alluit altitudinem exæquat, multique ex eo alvei derivantur : alii quidem perennes, ex quibus utriusque ripæ accolæ aquam petunt, alii certo tempore fiunt, quum aquæ ad irrigandam terram inopia premuntur; raro enim iis in locis imbres e cælo cadunt : quo fit ut in aquam non omnino magnam et vadosam alioqui Euphrates desinat.

6. Alexander circumvectus mari, quidquid spatii inter Eulæum amnem et Tigrim Persici sinus littus continet, per Tigrim ad castra navigavit, ubi Hephæstion cum omnibus copiis consederat. Inde rursus Opim, urbem ad Tigrim sitam profectus est, (7) atque inter navigandum cataractas omnes tolli amnemque exæquari jubet. Quas quidem cataractas Persæ confecerant, ne quis e mari navali classe in eorum regionem penetraret. Atque ita confectæ erant a Persis, quod rei nauticæ periti non erant, et cataractarum frequentia difficilem admodum per Tigrim navigationem faciebat. Alexander hujusmodi inventa esse dicebat hominum qui armis parum valerent. Neque igitur sibi utilem futuram eam munitionem putavit, quam revera nullius momenti esse ostendit, quum Persarum molitiones parvo negotio deleret.

CAP. VIII.

Opim quum venit, convocatis Macedonibus pronuncia- vit, se omnes eos qui vel ætate vel membrorum mutilatione inutiles ad pugnam facti essent missos ab exercitu facere, et in domos suas redeundi potestatem dare : qui vero abirent, tantum se largitutum, ut merito iis qui domi desideant, invidiosi sint futuri aliosque Macedonas excita- tui ut libenter eadem pericula ac labores subeant. (2) Atque hæc quidem Alexander animo gratificandi Macedoni- bus dicebat : ipsi, ita interpretati ac si ab Alexandro despicerentur inutilesque ad res bellicas judicarentur, vehe- menter ea oratione commoti sunt, qua Alexander usus fuerat, postquam per totam hanc expeditionem aliæ indi- gnationis causæ accesserunt, quod jam sæpenumero eos offenderat Persica vestis eodem pertinens, et ornatus Macedonicus barbaris adolescentibus, quos Posteris suos vocabat, concessus, deinde peregrini equites amicorum cohortibus accensi et permisti. (3) Non igitur jam ampli- us silentium tenuerunt, sed omnes militiæ sacramento absolvi petierunt, adjicientes, ut cum patre suo bellum gereret, Ammonem iis verbis sugillantes. Quæ quum audisset Alexander (erat enim jam magis solito ad iram

καὶ ἀπὸ τῆς βαρβαρικῆς θεραπείας οὐκέτι ὡς πάλαι ἐπεικῆς ἐς τοὺς Μακεδόνας), καταπηδήσας σὺν τοῖς ἄμφ' αὐτὸν ἡγεμόσιν ἀπὸ τοῦ βήματος ξυλλαβεῖν τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ταραζάντων τὸ πλῆθος κελεύει, αὐτὸς τῇ χειρὶ ἐπιδεικνύων τοῖς ὑπασπισταῖς οὐστinas χρῆ συλλαμβάνειν· καὶ ἐγένοντο οὗτοι ἐς τρεῖς καὶ δέκα. Τούτους μὲν δὴ ἀπάγειν κελεύει τὴν ἐπὶ θανάτῳ. Ὡς δὲ κατεσιώπησαν οἱ ἄλλοι ἐκπλαγέντες, ἀναβάς αὖθις ἐπὶ τὸ βῆμα ἐλεξεν ὧδε.

ΚΕΦ. Θ'.

10 «Οὐχ ὑπὲρ τοῦ καταπαῦσαι ὑμῶν τὴν οἰκαδε δρμήν, ὦ Μακεδόνες, λεχθήσεται μοι ὅδε ὁ λόγος, ἔστι γὰρ ὑμῖν ἀπέναι ὅποι βούλεσθε ἐμοῦ γε ἔνεκα, ἀλλ' ὡς γινῶναι ὑμᾶς πρὸς ὁποίους τινὰς ἡμᾶς ὄντας ὁποῖοι τινες αὐτοὶ γινόμενοι ἀπαλλάσσεσθε. (2) Καὶ πρῶτά γε 15 ἀπὸ Φιλίππου τοῦ πατρὸς, ἦπερ καὶ εἰκός, τοῦ λόγου ἄρξομαι. Φίλιππος γὰρ παραλαβὼν ὑμᾶς πλανήτας καὶ ἀπόρους, ἐν διφθέραις τοὺς πολλοὺς νέμοντας ἀνὰ τὰ ὄρη πρόβατα ὀλίγα καὶ ὑπὲρ τούτων κακῶς μαχο- μένους Ἰλλυριοῖς τε καὶ Τριβαλλοῖς καὶ τοῖς ὁμόροις 20 Θραξί, χλαμύδας μὲν ὑμῖν ἀντὶ τῶν διφθερῶν φορεῖν ἔδωκε, κατήγαγε δὲ ἐκ τῶν ὀρῶν ἐς τὰ πεδία, ἀξιωμα- χους καταστήσας τοῖς προσχώροις τῶν βαρβάρων, ὡς μὴ χωρίων ἔτι ὀχυρότητι πιστεύοντας μᾶλλον ἢ τῇ οἰκείᾳ ἀρετῇ σώζεσθαι· πόλεων τε οἰκήτορας ἀπέφηνε 25 καὶ νόμους καὶ ἔθισι χρηστοῖς ἐκόσμησεν. (3) Αὐτῶν δὲ ἐκείνων τῶν βαρβάρων, ὧς ὦν πρόσθεν ἤγεσθε καὶ ἐφέρεσθε αὐτοὶ τε καὶ τὰ ὑμέτερα, ἡγεμόνας κατέστη- σεν ἐκ δούλων καὶ ὑπηκόων, καὶ τῆς Θράκης τὰ πολλὰ τῇ Μακεδονίᾳ προσέθηκε, καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ χω- 30 ρίων τὰ ἐπικαιρότατα καταλαβόμενος τὴν ἐμπορίαν τῇ γῶρᾳ ἀνεπέτασε, καὶ τῶν μετὰ τῶν τὴν ἐργασίαν ἀετῇ παρέσχε· (4) Θεσσαλῶν δὲ ἄρχοντας, οὓς πάλαι ἐτελνῆκατε τῷ δέει, ἀπέφηνε, καὶ τὸ Φωκίων ἔθνος ταπεινώσας τὴν ἐς τὴν Ἑλλάδα πάροδον πλατείαν 35 καὶ εὐπορον ἀντὶ στενῆς τε καὶ ἀπόρου ὑμῖν ἐποίησεν· Ἀθηναίους τε καὶ Θηβαίους, ἐπεδρεύοντας αἰετῇ Μα- κεδονίᾳ, ἐς τοσόνδε ἐταπεινώσεν, ἥδη ταυτά γε καὶ ἡμῶν αὐτῶν ξυμπονούτων, ὡς ἀντὶ τοῦ φόρου τελεῖν Ἀθηναίους καὶ ὑπακοῦειν Θηβαίων, παρ' ἡμῶν ἐν τῷ 40 μέρει ἐκείνους τὴν ἀσφάλειάν οἷσι πορίζεσθαι. (5) Ἐς Πελοπόννησον δὲ παρελθὼν τὰ ἐκεῖ αὖ ἐκόσμησε· καὶ ἡγεμὼν αὐτοκράτωρ συμπάσης τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀποδειχθεὶς τῆς ἐπὶ τὸν Πέρσῃ στρατείας οὐχ ἐκυτῶ μᾶλλον τι τὴν δόξαν τήνδε ἢ τῷ κοινῷ τῶν Μακεδόνων 45 προσέθηκε.

6. Ταῦτα μὲν τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐμοῦ ἐς ὑμᾶς ὑπὸν ἡμῶν, ὡς μὲν αὐτὰ ἐφ' ἑαυτὸν σκέψασθαι με- γάλα, μικρὰ δὲ ὡς γε δὴ πρὸς τὰ ἡμέτερα ξυμβαλεῖν· 50 ἐκ πάλαι παρὰ τοῦ πατρὸς χρυσᾶ μὲν καὶ ἀργυρᾶ ἐκ πύματα ὀλίγα, τάλαντα δὲ οὐδὲ ἐξήκοντα ἐν τοῖς θη-

proclivus, atque ob barbaricum oomilatum non ita atque olim erga Macedones facilis atque humanus) confestim cum ducibus qui eum circumstant de tribunali desiliens, prae- cipuos eorum qui multitudinem ad seditionem concitabant comprehendi jubet, scutatis manu designans quosnam capi vellet: tredecim hi fuere. Quos statim ad supplicium rapi jubet. Quo facto quum reliqui attoniti silentium fecissent, consensu rursus tribunali, in hunc modum disseruit.

CAP. IX.

«Non sum facturus verba, Macedones, ut vos ab ista domum redeundi cupiditate demoveam, siquidem per me integrum vobis est quo libuerit abire, sed ut intelligatis, quid ego vobis praestiterim, et qualem vos mihi vicem rependentes discedatis. (2) Ac primum a Philippo patre, ut par est, ordiar. Philippus enim vos incertis sedibus errantes atque inopes, et plerosque sub pellibus degentes exiguosque ovium greges in montibus pascentes ac pro iis parum feliciter adversus Illyrios, Triballos et finitimos Thracas bellum gerentes accipiens, pro pellibus chlamydes gestandas dedit, ex montibus in planitiem deduxit, paresque hostibus ad pugnandum effecit, ut non tam in locorum munitione deinceps, quam in vestra virtute salutem collocaretis: urbes vobis habitandas dedit, optimisque legibus atque institutis ornavit. (3) Idem vobis in eos ipsos barbaros qui vos assiduus populationibus lacescebant, imperium acquisivit, et dominos e servis effecit: magnam Thraciae partem Macedoniae adjecit, oppidisque ad maritimam oram peropportunis in potestatem suam redactis, commerciorum facultatem aperuit, et tutas metallorum fodinas suppeditavit. (4) Thessalos praeterea, quorum metu olim exanimati eratis, vestro imperio subiecit: gente Phocen- sium afflicta aditum in Graeciam amplum et expeditum pro angusto et difficili vobis patefecit. Athenienses vero et Thebanos, qui vobis insidiabantur, sic affixit, nobis jam una cum eo militantibus, ut quum antea vectigal Atheniensibus penderemus, Thebanis pareremus, jam vice versa utramque illam civitatem in fide ac tutela nostra habeamus. (5) In Peloponnesum etiam ingressus, res illic constituit. Imperator denique totius Graeciae designatus, ut bellum adversus Persas susciperet, gloriam ejus rei non sibi magis quam genti et nomini Macedonum adjecit.

6. Atque haec sunt patris mei erga vos beneficia, magna illa quidem, si cum aliis non comparentur: parva, si cum nostris conferantur. Nam ego patri succedens, aurea quadam pauca argenteaque pocula nactus in patriis thesauris, talenta vero ne sexaginta quidem: quanquam aere alieno

σαυροῖς, χρεῶν δὲ ὀφειλόμενα ὑπὸ Φιλίππου ἐς πεντακόσια τάλαντα, δανεισάμενος ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ἄλλα ὀκτακόσια ὀρμηθεὶς ἐκ τῆς γῆρας τῆς γε οὐδὲ ὑμᾶς αὐτοὺς βοσκοῦσης καλῶς εὐθὺς μὲν τοῦ Ἑλλησπόντου ὑμῖν τὸν πόρον θαλασσοκρατούντων ἐν τῷ τότε Περσῶν ἀνεπέτασα· (7) κρατήσας δὲ τῇ ἱππῳ τοὺς σατράπας τοῦ Δαρείου τὴν τε Ἰωνίαν πᾶσαν τῇ ὑμετέρᾳ ἀρχῇ προσέθηκα καὶ τὴν Αἰολίδα πᾶσαν καὶ Φρύγας ἀμφοτέρους καὶ Λυδοὺς, καὶ Μίλητον εἶλον πολιορκίᾳ· τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐκόντα προσχωρήσαντα λαβὼν ὑμῖν καρποῦσθαι ἔδωκα· (8) καὶ τὰ ἐξ Αἰγύπτου καὶ Κυρήνης ἀγαθὰ, ὅσα ἀμαχεὶ ἐκτησάμην, ὑμῖν ἔρχεται· ἥ τε κοίλη Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη καὶ ἡ μέση τῶν ποταμῶν ὑμέτερον κτήμᾳ εἰσι· καὶ Βαβυλῶν καὶ Βάκτρα καὶ Σοῦσα ὑμέτερα· καὶ ὁ Λυδῶν πλοῦτος καὶ οἱ Περσῶν θησαυροὶ καὶ τὰ Ἰνδῶν ἀγαθὰ καὶ ἡ ἕξω θάλασσα ὑμέτερα· ὑμεῖς σατράπαι, ὑμεῖς στρατηγοί, ὑμεῖς ταξιάρχαι. (9) Ὡς ξμοιοιγε αὐτῷ τί περίεστιν ἀπὸ τούτων τῶν πόνων ὅτι μὴ αὐτῇ ἡ πορφύρα καὶ τὸ διάδημα τοῦτο; κέκτημαι δὲ ἰδίᾳ οὐδέν, οὐδὲ ἔχει τις ἀποδείξαι θησαυροὺς ἐμοὺς ὅτι μὴ ταῦτα ὑμέτερα κτήματα ἢ ὅσα ἐνεκα ὑμῶν φυλάττεται. Ἐπεὶ οὐδὲ ἔστιν ἰδίᾳ μοι ἐς ὃ τι φυλάξω αὐτοὺς, σιτουμένῳ τε τὰ αὐτὰ ὑμῖν σιτία καὶ ὕπνον τὸν αὐτὸν αἰρουμένῳ· καίτοι οὐδὲ σιτία ἐμοὶ δοκῶ τὰ αὐτὰ τοῖς τρυφῶσιν ὑμῶν σιτῆσθαι· προαγρυπνῶν δὲ ὑμῶν οἶδα, ὥς καθεύδειν ἔχητε ὑμεῖς.

ΚΕΦ. Ι'.

« Ἀλλὰ ταῦτα γὰρ ὑμῶν πονούντων καὶ ταλαιπωρουμένων ἐκτησάμην αὐτὸς ἀπόνως καὶ ἀταλαιπώρως ἐξηγούμενος. Καὶ τίς ὑμῶν πονήσας οἶδεν ἐμοῦ μᾶλλον ἢ ἐγὼ ὑπὲρ ἐκείνου; ἀγε δὴ καὶ ὅτῳ τραύματα ὑμῶν ἐστὶ γυμνωσας αὐτὰ ἐπιδειξάτω καὶ ἐγὼ τὰ ἐμὰ ἐπιδείξω ἐν μέρει· (2) ὥς ξμοιοιγε οὐκ ἔστιν ὃ τι τοῦ σώματος τῶν γε δὴ ἐμπροσθεν μερῶν ἄτρωτον ὑπολείπεται, οὐδὲ ὅπλον τι ἔστιν ἢ ἐκ χειρὸς ἢ τῶν ἀφιεμένων οὗ γε οὐκ ἵγνη ἐν ἑμαυτῷ φέρω· ἀλλὰ καὶ ζῖπει ἐκ χειρὸς τέτρωμαι καὶ τετόξευμαι ἤδη καὶ ἀπὸ μηχανῆς βέβλημαι καὶ λίθοις πολλαχῇ καὶ ξύλοις παιόμενος ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῆς ὑμετέρας δόξης καὶ τοῦ ὑμετέρου πλούτου, νικῶντας ὑμᾶς ἄγω διὰ πάσης γῆς καὶ θαλάσσης καὶ πάντων ποταμῶν καὶ ὄρων καὶ πεδίων πάντων. (3) Ἰάμους τε ὑμῖν τοὺς αὐτοὺς γεγάμηκα καὶ πολλῶν ὑμῶν οἱ παῖδες συγγενεῖς ἔσονται τοῖς παισὶ τοῖς ἐμοῖς. Ἔτι δὲ ὅς γ' ἡρέα ἦν, οὐ πολυπραγμονήσας ἐφ' ὅτῳ ἐγένετο, τὸσαῦτα μὲν μισθορορούντων, τὸσαῦτα δὲ ἀρπαζόντων, ὅποτε ἐκ πολιορκίας ἀρπαγὴ γίγνοιτο, διαλέλυμαι ταῦτα. Στέφανοί τε χρυσοὶ τοῖς πλείστοις ὑμῶν εἰσι μνημεῖα τῆς τε ἀρετῆς τῆς ὑμετέρας καὶ τῆς ἐξ ἐμοῦ τιμῆς ἀθάνατα. (4) Ὅστις δὲ δὴ καὶ ἀπέθανεν, οὐκ ἐκείνης μὲν αὐτῷ ἡ τελευτὴ ἐγένετο, περιφανῆς δὲ ὁ

pressus, quod mihi pater ad quingenta circiter talenta reliquerat, tamen contracto novo aere alieno talentum octingentorum, ex Macedonia, quae vos vix alere poterat, castra movi: ac protinus fretum Hellesponti vobis patefeci, Persis, qui tum imperium maris tenebant, superatis: (7) devictis deinde Darii ducibus equestri praelio totam Ioniam, Aetoliam, utramque Phrygiam, Lydiam quoque imperio Macedonum adjeci, Miletum obsidione cepi: ceteras gentes et nationes, quae voluntariam fecerunt deditionem, vobis subjeci, stipendiarisque feci. (8) Aegypti Cyrenesque opes, quibus potiti sumus sine vi, eae quoque ad vos accesserunt: Coele Syria, Palaestina, Mesopotamia possessiones vestrae sunt: Babylon, Bactra, Susa, in vestra potestate sunt: opes Lydorum vestrae sunt, thesauri Persarum, opes Indorum, vester denique Oceanus est: vos satrapae, vos duces, vos ordinum principes et ductores. (9) Nam mihi ipsi ex tot laboribus quid aliud superest quam ista porpora, et istud diadema? privatim enim nihil habeo: neque est qui meos demonstrare possit thesauros, praeter ea quae vos tenetis, vel quae servantur vestri causa. Quandoquidem non habeo ad quid eos reservem in privatum usum, quippe qui iisdem utar cibis atque vos, et aequae somnum capiam atque vos. Quia vilioribus etiam cibis utor quam vos, quicunque vivitis deliciosus: ac ante vos vigilare me certo scio, ut ipsi nimirum placide quieteque dormiant.

CAP. X.

« Sed fortasse haec omnia, vobis labores et pericula subeuntibus, ipse vester imperator laborum et periculorum omnium immunis adeptus sum. Et quisnam vestrum ausit dicere se plures labores quam me ipso subisse? Age etiam quicunque vestrum habet vulnera, denudet corpus, ostendat cicatrices: ostendam ipse quoque vicissim meas. (2) Nam nulla est adversa corporis pars quae cicatrice careat: neque ullum sane teli genus est, quod cominus tractetur, vel eminus jaciatur, cuius in meo corpore aliqua vestigia non exstent: sed et gladio cominus sauciatus sum, et sagittis vulneratus, et catapultis male habitus et lapidibus et lignis passim pro vobis vestraque gloria et opibus appetitus vos duco victores per omnes terras, omniaque maria, per flumina, per montes, per loca plana. (3) Nuptias etiam perinde atque vos celebravi, ut liberi bonae partis vestrum futuri sint cognati mei liberi. Praeterea aes alienum, quo quis vestrum premebatur, non curiosius exquirens qua de re fuerit contractum, ipse dissolvi: quamvis et stipendium militare ingens persolverem, et vos ex urbium direptione quaestus ingentes faceretis. Adde quod plerosque vestrum coronis aureis donavi, quae vestrae virtutis et honorum quos vobis tribui aeterna monumenta futura essent. (4) Quod si cui fortiter pugnanti contigit occumbere, is praeter mortis honestatem et gloriam quam adeptus est,

τάφος· χαλκαὶ δὲ αἱ εἰκόνες τῶν πλείστων οἰκοὶ ἐστᾶσιν, οἱ γονεῖς δ' ἐν τιμοῖς εἰσι, λειτουργίας τε συμπα-
σης καὶ εἰσφορᾶς ἀπληγαμένοι· οὐ γὰρ τίς γε φεύ-
γων ὑμῶν ἐτελεύτα ἐμοῦ ἀγοντος.

- 5 δ. « Καὶ νῦν τοὺς ἀπολέμους ὑμῶν ζηλωτοὺς τοῖς οἰκοῖ ἀποπέμψειν ἐμελλον· ἀλλ' ἐπειδὴ πάντες ἀπέναι βούλεσθε, ἀπιτε πάντες, καὶ ἀπελθόντες οἰκοὶ ἀπαγ-
γεῖλατε ὅτι τὸν βασιλεῖα ὑμῶν Ἀλέξανδρον, νικῶντα μὲν Πέρσας καὶ Μήδους καὶ Βακτρίους καὶ Σάκας,
10 (6) καταστρεψάμενον δὲ Οὐξίους τε καὶ Ἀραχώτους καὶ Δράγγας, κεκτημένον δὲ καὶ Παρθαίους καὶ Χωρα-
σμίους καὶ Ὑρκανίους ἔστε ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν Κα-
σπίαν, ὑπερβάντα δὲ τὸν Καύκασον ὑπὲρ τὰς Κασπίας
πύλας, καὶ περᾶσαντα Ὠξὸν τὸ ποταμὸν καὶ Τα-
ναῖν, ἔτι δὲ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν, οὐδενὶ ἄλλῳ ὅτι μὴ
15 Διονύσῳ περαθέντα, καὶ τὸν Ὑδάσπην καὶ τὸν Ἀκε-
σίην καὶ τὸν Ὑδρώτην, (7) καὶ τὸν Ὑφασιν διαπε-
ράσαντα ἄν, εἰ μὴ ὑμεῖς ἀπωκνήσατε, καὶ εἰς τὴν
μεγάλην θάλασσαν κατ' ἀμφοτέρω τοῦ Ἰνδοῦ τὰ στό-
20 ματα ἐμβαλόντα, καὶ διὰ τῆς Γαδρωσίας τῆς ἐρήμου
ἐλθόντα, ἥ οὐδεὶς πω πρόσθεν ζῶν στρατιᾷ ἦλθε, καὶ
Καρμανίαν ἐν παρόδῳ προσκτησάμενον καὶ τὴν Ὀρει-
τῶν γῆν, περιπεπλευκὸς δὲ ἤδη αὐτῷ τοῦ ναυτικοῦ
τὴν ἀπ' Ἰνδῶν γῆς εἰς Πέρσας θάλασσαν, ὡς εἰς Σοῦσα
25 ἐπανηγάγετε, ἀπολιπόντες οἵεσθε, παραδόντες φυλάσ-
σειν τοῖς νενικημένοις βαρβάροις. Ταῦτα ὑμῖν καὶ
πρὸς ἀνθρώπων ἴσως εὐκλεᾶ καὶ πρὸς θεῶν ὅσα δῆπου
ἔσται ἀπαγγελλέντα. Ἀπιτε. »

ΚΕΦ. ΙΑ'.

- Ταῦτα εἰπὼν κατεπήδησέ τε ἀπὸ τοῦ βήματος δξέως
30 καὶ ἐς τὰ βασιλεῖα παρελθὼν οὔτε ἐθεράπευσε τὸ σῶμα
οὔτε τῷ ὥφθῃ τῶν ἑταίρων· ἀλλ' οὐδὲ ἐς τὴν ὑστεραίαν
ὥφθη. Τῇ τρίτῃ δὲ καλέσας εἰσω τῶν Περσῶν τοὺς
ἐπιλέκτους, τὰς τε ἡγεμονίας αὐτοῖς τῶν τάξεων διένειμε
καὶ ὅσους συγγενεῖς ἀπέφηνε, τοῦτοισι δὲ νόμιμον ἐποί-
35 ησε φιλεῖν αὐτὸν μόνοις. (2) Οἱ δὲ Μακεδόνες ἔν τε
τῷ παραυτίκα ἀκούσαντες τῶν λόγων ἐκπεπληγμένοι
σιγῇ ἔμενον αὐτοῦ πρὸς τῷ βήματι, οὐδὲ τις ἠκολούθησε
τῷ βασιλεῖ ἀπαλλαττομένῳ ὅτι μὴ οἱ ἀμ' αὐτὸν ἑταῖροί
τε καὶ οἱ σωματοφύλακες· οἱ δὲ πολλοὶ οὔτε μένοντες
8 τι πράττουσιν ἢ λέγουσιν εἶχον, οὔτε ἀπαλλάσσεσθαι
ἤθελον. (3) Ὡς δὲ τὰ Περσῶν τε καὶ Μήδων αὐτοῖς
ἐξηγγέλλετο, αἶτε ἡγεμονίαι Πέρσαις διδόμεναι καὶ ἡ
στρατιὰ ἡ βαρβαρική ἐς λόγους τε καταλεγομένη καὶ
τὰ Μακεδονικὰ ὀνόματα ἀγῆματι Περσικὸν καλούμε-
40 νον, καὶ πεζέταιροι Πέρσαι καὶ πεζέταιροι ἄλλοι καὶ
ἀργυρασπίδων τάξις Περσική καὶ ἡ τῶν ἑταίρων ἵππος,
καὶ ταύτης ἄλλο ἀγῆμα βασιλικόν, οὐκέτι καρτεροὶ
σφῶν ἦσαν. (4) Ἄλλα ζυνοδραμόντες ὡς πρὸς τὰ βασι-
λεῖα τὰ μὲν ὅπλα αὐτοῦ πρὸ τῶν θυρῶν ἐρρίπτουν, ἱκε-
50 τηρίας ταύτας τῷ βασιλεῖ· αὐτοὶ δ' ἐβόων πρὸ τῶν

monumento insigni decoratus est. Plerisque domi æneæ
statuæ sunt erectæ : parentibus eorum honores tributis sunt
et immunitas a publicis muneribus atque tributis concessa.
Nam nemo adhuc vestrum sub meis auspiciis fugiens cecidit.

5. Jamque mecum constitueram domum remittere qui-
cunque vestrum militiæ oneribus sustinendis pares non sunt,
honoribus et præmiis ita decoratos ut sui cives eos fortuna-
tos et beatos essent existimaturi. Sed posteaquam idem
abundi animus omnibus est, abite omnes, ac domum re-
nuntiate vos regem vestrum Alexandrum, qui Persas, Me-
dos, Bactrianos, Sacas vicit, (6) qui Uxios, Arachotos et
Drangas subegit, qui tenet Parthos, Chorasmios, Hyrcanos,
ad mare usque Caspium : qui Caucasum montem superavit
portasque Caspias, qui Oxum flumen Tanainque transmi-
sit, Indum etiam a nullo antea nisi a Baccho superatum :
qui etiam Hydaspem, Acesinem et Hydraoten transmisit,
(7) Hyphasinque trajecisset, ni per vos stetisset, qui eum
sequi noluistis : qui denique in Oceanum per utrumque
Indi ostium ingressus, per solitudines et fines Gadrosiorum,
quo nemo ante eum cum exercitu venit, iter habuit, et
Carmaniam ex itinere atque Oritas subegit : quem, classe
jam ejus circumvecta ex finibus Indorum in mare Persicum,
victorem Susa reduxistis : eum (inquam) civibus vestris
renuntiate vos deseruisse, atque discessisse, et fidei bar-
barorum qui ab eo sunt devicti, commisisse. Hæc scilicet
renuntiata gloriam apud homines, opinionem pietatis apud
deos sunt vobis adjunctura. Jam itaque abite. »

CAP. XI.

Hæc loquutus desiliit celeriter de tribunali, regiamque
ingressus neque corpus curavit, neque amicorum quenquam
eo die admisit ; sed ne postridie quidem. Tertio autem
die vocatis ad se Persarum principibus ducatus agminum
inter eos partitus est, et quotquot cognatos effecerat, iis
solis ut deosculari ipsum liceret sanxit. (2) At Macedones
regis oratione commoti, attonitis similes apud tribunal ta-
oiti consistebant. Neque quisquam regem discedentem co-
mitatus est, præterquam qui circa eum erant amici et
custodes corporis. Plerique vero neque manentes quid
dicerent, neque quid facerent sciebant : neque disce-
dere volebant. (3) Postquam vero quid de Medis ac Persis
statuisset cognoverunt, ducatus nimirum Persis datos esse,
barbarosque per varios ordines distributos, et Macedonico
nomine Persicum agema vocari, et peditum amicorum
agmen ex Persis constitutum, aliosque pedites amicos,
argyraspidum etiam agmen Persicum et amicorum equi-
tatum, aliudque agema regium, non amplius sese con-
tinere potuerunt : (4) sed concursu ad regiam facto, arma
ante januam projecerunt, quæ regi supplicationis loco

θυρῶν ἐστηκότας δεόμενοι παρελθεῖν εἰσω· τοὺς τε αἰτίους τῆς ἐν τῷ τότε ταραχῆς καὶ τοὺς ἄρξαντας τῆς βοῆς ἐκδιδοῦναι ἐθέλειν· οὐκ οὖν ἀπαλλαγῆσθαι τῶν θυρῶν οὔτε ἡμέρας οὔτε νυκτός, εἰ μὴ τίνα οἶκτον σφῶν ἐξεῖ Ἀλέξανδρος.

6. Ταῦτα ὡς ἀπηγγέλλετο αὐτῷ, ὁ δὲ σπουδῇ ἐξέρχεται, καὶ ἰδὼν τε ταπεινῶς διακειμένους καὶ ἀκούσας σὺν οἰμωγῇ τῶν πολλῶν βοῶντων, καὶ αὐτῷ προχέεται δάκρυα. Καὶ ὁ μὲν ἀνήγετο ὡς τι ἔρων· οἱ δὲ ἔμενον λιπαροῦντες. (6) Καὶ τις αὐτῶν καθ' ἡλικίαν τε καὶ ἱππαρχίαν τῆς ἱππου τῆς ἐταιρικῆς οὐκ ἀφανῆς, Καλλίνης ὄνομα, τοιαῦτα εἶπεν· ὦ βασιλεῦ, τὰ λυποῦντά ἐστι Μακεδόνας ὅτι σὺ Περσῶν μὲν τινὰς ᾗδῃ πεποίησαι σαυτῷ συγγενεῖς, καὶ καλοῦνται Πέρσαι συγγενεῖς Ἀλεξάνδρου καὶ φιλοῦσί σε· Μακεδόνων δὲ οὐπω τις γέγευται ταύτης τῆς τιμῆς. (7) Ἐνθα δὲ ὑπολαβὼν Ἀλέξανδρος, Ἄλλ' ὑμᾶς γε, ἔφη, ζῦμπαντας ἐμαυτῷ τίθεμαι συγγενεῖς καὶ τὸ γε ἀπὸ τούτου οὕτω καλέσω. Ταῦτα εἰπόντα προσελθὼν ὁ Καλλίνης τε ἐφίλησεν καὶ ὅστις ἄλλος φίλησαι ᾗθελε. Καὶ οὕτω δὴ ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα βοῶντες τε καὶ παιανίζοντες ἐς τὸ στρατόπεδον ἀπέησαν. (8) Ἀλέξανδρος δὲ ἐπὶ τούτοις θυσίαν τε θύει τοῖς θεοῖς οἷς αὐτῷ νόμος καὶ θοίνην δημοτελῇ ἐποίησε, καθήμενος τε αὐτὸς καὶ πάντων καθημέων ἀμφ' αὐτὸν μὲν Μακεδόνων, ἐν δὲ τῷ ἐφεξῆς τούτων Περσῶν, ἐπὶ δὲ τούτοις τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσοι κατ' ἀξίωσιν ἢ τίνα ἄλλην ἀρετὴν πρεσβεύουσι, καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κρατῆρος αὐτός τε καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ἀρσόμενοι ἔσπευδον τὰς αὐτὰς σπονδάς, καταρχομένων τῶν τε Ἑλλήνων μάντεων καὶ τῶν Μάγων. (9) Εὐχέτο δὲ τὰ τε ἄλλα ἀγαθὰ καὶ ὁμόνοιάν τε καὶ κοινωνίαν τῆς ἀρχῆς [τοῖς τε] Μακεδόσι καὶ Πέρσαις. Εἶναι δὲ κατέχει λόγος τοὺς μετασχόντας τῆς θοίνης ἐς ἐννακισχίλους, καὶ τούτους πάντας μίαν τε σπονδὴν σπεῖσαι καὶ ἐπ' αὐτῇ παιανίσαι.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Ἐνθα δὲ ἐθελονταὶ ᾗδῃ αὐτῷ ἀπέησαν τῶν Μακεδόνων ὅσοι διὰ γῆρας ἢ τίνα ἄλλην ξυμφορὰν ἀπόλεμοι ᾗσαν· καὶ οὗτοι αὐτῷ ἐγένοντο ἐς τοὺς μυρίους. Τούτοις δὲ τὴν τε μισθοφορὰν οὐ τοῦ ἐξήκοντος ᾗδῃ χρόνου ἔδωκεν Ἀλέξανδρος μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐς τὴν ἀπονόστησιν τὴν οἰκάδε ξυμβαίνοντος. (2) Ἐπέδωκε δὲ καὶ τάλαντον ἐκάστῳ ὑπὲρ τὴν μισθοφορὰν· παῖδες δὲ εἴ τῳ ᾗσαν ἐκ τῶν Ἀσιατῶν γυναικῶν, παρὰ οἷς καταλιπεῖν ἐκέλευσε μὴδὲ στάσιν κατάργειν ἐς Μακεδονίαν ἀλλοφύλους τε καὶ ἐκ τῶν βαρβάρων γυναικῶν παῖδας τοῖς οἴκοι ὑπολείμενοις παισὶ τε καὶ μητράσιν αὐτῶν· αὐτὸς δὲ ἐπιμελήσασθαι ὡς ἐκτρέφοντο Μακεδονικῶς, τὰ τε ἄλλα καὶ ἐς τὰ πολέμια κοσμούμενοι· γενομένους δὲ ἄνδρας ἄγειν αὐτοὺς ἐς Μακεδονίαν καὶ παραβῶσιν τοῖς πατράσι. (3) Ταῦτά τε ἀπαλλαττο-

essent. Ipsi pro foribus stantes clamorem tollebant, intramitti postulantes, auctores tumultus quique clamandi initium fecerant dedituri : neque a janua interdiu vel noctu discessuri, nisi Alexander eorum commiseratione tangeretur.

5. Quæ ut Alexandro nuntiata sunt, confestim ad eos egreditur, humilesque ac demissos conspicatus, et communi omnium mœrore atque ejulatu commotus collacrimatus est. Quumque aliquantum veluti aliquid dicturus constisset, ipsi supplices permanserunt. (6) Tum Callines quidam et ætate et præfectura in amicorum equitatu non obscurus, ita loquutus est : Hoc est, o rex, quod Macedonum animos male habet, quod jam nonnullos Persarum tibi cognatos effecisti, quodque Persæ cognati Alexandri appellantur. Hos te deosculari sinis, Macedonibus ab hujusmodi honore exclusis. (7) Tum Alexander ejus orationem interrumpens, Omnes vos, inquit, cognatos mihi facio, ac deinceps ita vocabo. His dictis Callines progressus eum deosculatus est, alique quibus id cordi fuit. Atque ita receptis armis clamantes et pæana canentes ad castra redierunt. (8) Post hæc Alexander sacrificium diis quibus consueverat fecit, epulumque publicum curavit, accumbente ipso pariter, omnibusque circa eum Macedonibus, deinde Persis ac deinceps reliquis gentibus, prout quisque aut dignitate aut virtute bellica illustris esset. Tum ex eodem cratere et rex et qui una accumbebant libarunt, Græcis vatibus et Magis vota nuncupantibus : (9) et Macedonibus Persisque cum alia fausta ac prospera, tum concordiam imperique societatem precatus est. Novem millia convivarum huic epulo adfuisse memorant, eosque omnes eandem libationem fecisse, et post hoc pæanem cecinisse.

CAP. XII.

Deinceps Macedones voluntarii ab eo dimissi sunt, qui aut per ætatem aut aliquam membrorum mutilationem inutiles bello erant : decem circiter millia fuere. Quibus quidem non exacti tantum temporis stipendia persolvit, sed etiam temporis in reditionem domum incidentis. (2) Singulis etiam talentum ultra stipendium numeravit. Si quibus autem filii ex Asiaticis mulieribus essent, apud se relinqui jussit, ne seditionem aliquam in Macedonia excitarent barbararum mulierum liberi pueris domi relictis matribusque permisti : Macedonicis eos moribus imbuī bellicaque disciplina instrui curaturus : quumque jam viri facti essent, parentibus redditurus. (3) Atque hæc qui-

μένους ἀσάθμητα καὶ ἀτέκμηρτα ἀπηγγέλλετο καὶ ὅπως
ἔχει φιλίας τε καὶ πόθου ἐς αὐτούς τὸ ἀτρεκέστατον τε-
κμήριον ἐκεῖνο ποιῆσθαι ἡζῆίου, ὅτι τὸν πιστότατον τε
αὐτῶ καὶ ὄντινα ἴσον τῇ ἑαυτοῦ κεφαλῇ ἄγει, Κράτε-
ρον ὑμπεμπει αὐτοῖς φύλακά τε καὶ ἡγούμενον τοῦ
στολοῦ. Οὕτω δὲ ἀπασάμενος ὑμπαντας αὐτοῖς τε
δακρύων καὶ δακρύνοντας ἐκείνους ἀπὸ οὗ ἀπῆλλαξε.
(4) Κρατέρῳ δὲ τούτους τε ἄγειν ἐκέλευε καὶ ἀπαγα-
γόντι Μακεδονίας τε καὶ Θράκης καὶ Θετταλῶν ἐξη-
γεῖσθαι καὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐλευθερίας. Ἀντίπα-
τρον δὲ διαδόχους τοῖς ἀποπεμπομένοις ἄγειν Μακε-
δόνας τῶν ἀκμαζόντων ἐκέλευσεν. Ἔστειλε δὲ καὶ
Πολυσπέρχοντα ἑοῦ τῷ Κρατέρῳ, δεύτερον δὲ ἀπὸ
Κρατέρου ἡγεμόνα, ὡς εἴ τι κατὰ τὴν πορείαν Κρατέ-
ρω ὑμπίπτοι, ὅτι καὶ μαλακῶς τὸ σῶμα ἔχοντα ἀπέ-
πεμπεν αὐτόν, μὴ ποθῆσαι στρατηγὸν τοὺς ἰόντας.

5. Λόγος δὲ τις καὶ οὗτος ἐφοίτα ἀφανῆς παρὰ τοῖς
τὰ βασιλικά πράγματα, ὅσω ἐπικρύπτεται, τοσῶδε φι-
λοτιμότερον ἐξηγουμένοις, καὶ τὸ πιστὸν ἐς τὸ χεῖρον μᾶλ-
λον, ἢ τὸ εἰκὸς τε καὶ ἡ αὐτῶν μοχθηρία ἄγει, ἢ πρὸς τὸ
ἀληθὲς ἐκτρέπουσιν, ἐζητῶμενον Ἀλεξάνδρον ἡδὴ τῆς
μητρὸς τῶν διαβολῶν τῶν ἐς Ἀντίπατρον, ἀπαλλάξαι
ἐθέλιν ἐκ Μακεδονίας Ἀντίπατρον. (6) Καὶ τυχὸν οὐκ
ἐς ἀτιμίαν τὴν Ἀντίπατρου ἢ μετάπεμψις αὐτοῦ ἐφε-
ρεν, ἀλλ' ὡς μή τι ἐκ τῆς διαφορᾶς αὐτοῖς γένοιτο ἄχαρι
ἐς ἀλλήλους καὶ οὐδὲ αὐτῷ ἰάσιμον. Ἐπεὶ οὐδὲν ἐ-
παύοντο Ἀλεξάνδρῳ γράφοντες ὁ μὲν τὴν αὐθάδειάν τε
τῆς Ὀλυμπιάδος καὶ δέουτητα καὶ πολυπραγμοσύνην,
ἥμισυ δὲ τῇ Ἀλεξάνδρου μητρὶ εὐσχήμονα, ὥστε καὶ
λόγος τις τοιοῦτος ἐφέρετο Ἀλεξάνδρῳ ἐφ' οἷς ὑπὲρ τῆς
μητρὸς αὐτῷ ἐξηγγέλλετο, βαρὺ δὲ τὸ ἐνοίκιον τῶν
δέκα μηνῶν εἰσπράττεσθαι αὐτόν τὴν μητέρα. (7) ἡ
δὲ, ὑπέρογκον εἶναι τῇ τε ἀξιώσει καὶ τῇ ἄλλῃ θερα-
πείᾳ Ἀντίπατρον οὐδὲ μεμνησθαι τοῦ καταστήσαντος
ἐστίν, ἀλλ' αὐτὸν γὰρ ἀξιοῦν τὰ πρῶτα φέρεσθαι ἐν τοῖς
ἄλλοις Μακεδόσι τε καὶ Ἑλλήσι. Καὶ ταῦτα μᾶλλον
τι ἰσχύειν παρ' Ἀλεξάνδρῳ ἐφάνετο, ὅσα ἐς τοῦ Ἀντι-
πατρου τὴν διαβολὴν φέροντα ἦν, οἷα δὲ καὶ φοβερώ-
τερα ἐν βασιλείᾳ ὄντα. Οὐ μέντοι καταφανὲς γέ τι ἢ
ἔργον ἢ λόγος ἐξηγγέλλετο Ἀλεξάνδρῳ ἐφ' οὗτου ἂν τις
συνέθηκεν οὐχ ὡσαύτως εἶναι αὐτῷ πρὸς θυμοῦ Ἀντί-
πατρον. * * * * Ἑφαιστίων.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Τούτῳ τῷ λόγῳ ὑπέβαντα Ἑφαιστίωνα συναλλα-
γῇαι Εὐμένει, οὐχ ἐκόντα ἐκόντι. Ἐν ταύτῃ τῇ δόξῃ
καὶ τὸ πεδίον λέγεται ἰδεῖν Ἀλεξάνδρον τὸ ἀνείμενον
ταῖς ἵπποις ταῖς βασιλικαῖς, αὐτὸ τε πεδίον Νυσαίων
καλούμενον καὶ αἱ ἵπποι ὅτι Νυσαῖαι κληίζονται λέγει
Ἡρόδοτος εἶναι δὲ πάλαι μὲν ἐς πεντεκαίδεκα μυριά-
δας τῶν ἵππων· τότε δὲ Ἀλεξάνδρον οὐ πολὺ πλείονας
τῶν πέντε καταλαβεῖν· πρὸς ληστῶν γὰρ διαρπαγῇαι
τάς πολλὰς αὐτῶν.

dem discedentibus incerta inexplorataque promisit : illud
vero certissimum amoris benevolentiaque erga eos suar
documentum edere voluit, quod Craterum, quem fidelissi-
mum sibi habebat, et aequae ac caput suum amabat, custo-
dem et ducem itineris eis adjunxit. Ita tandem salutados
omnes, lacrimans lacrimantes etiam ipsos dimisit, Craterum-
que eos ducere, deinde Macedoniae, Thraciae et Thessaliae
ac libertati Graecorum praesesse jubet. Antipatrum vero in
eorum qui dimissi essent locum alios Macedones aetate ac
viribus florentes adducere jubet. Polysperchontem etiam
cum Cratero misit, qui secundus a Cratero dux esset, ne,
siquid humani Cratero in itinere accideret, quippe qui quum
mitteretur corpore erat parum firmo, ducem itineris desi-
derarent.

5. Porro obscurus quidam rumor spargebatur ab iis qui
regum negotia, quo magis occultantur, eo magis evulgare
concupiscunt, fidemque semper in deteriore partem
potius quam in sanlorem scelerate inclinant, Alexandrum
jam tum matris suae calumniis quibus Antipatrum
onerat victum, Antipatrum e Macedonia amovere vo-
luisse. (6) Sed fortasse haec Antipatri evocatio nequaquam
ad ejus ignominiam spectabat, sed potius ne quid ex illo-
rum dissensione mali oriretur, cui ne ipse quidem mederi
posset. Frequentes enim literae ad Alexandrum adfere-
bantur, quibus hic Olympiadis arrogantiam, acerbiter
curiositatemque incusabat, quae Alexandri matrem parum
decerent : adeo ut hujusmodi quid ab Alexandro dictum
fuisse narrent, Grave decem mensium habitationis pretium
a matre exigi. (7) Olympias vero Antipatrum ut insolentem
ex imperio et popularium observantia, neque jam amplius
meminisse ejus a quo tantam potestatem accepisset : sed
dignum se judicare qui inter Macedones et Graecos primas
oblineat. Atqui Alexandri fides magis in eam partem incli-
nabat quae ad Antipatri calumniam pertinebat, utpote quod
regno magis extimescendum erat. Nullum tamen Alexan-
der vel dictum vel factum edidit, e quo quispiam suspicari
posset, eum alieniore ab Antipatro animo esse. **** Hephaes-
tio.

CAP. XIII.

Hoc sermone deterritum Hephæstionem non libenter Eu-
meni, ejus rei cupido, reconciliatum fuisse. In hoc ipso
itinere fertur Alexander vidisse campum in quo equae regnae
pasci solent, quem quidem campum Herodotus Nysæum,
equasque Nyseas vocatas fuisse ait : fuisseque olim in his
campis equarum circiter c. l. millia : tunc vero Alexandrum
non multo plures quinquaginta millibus reperisse : ple-
rasque enim a proedonibus furto sublatas.

2. Ἐνταῦθα λέγουσιν ὅτι Ἀτροπάτης ὁ τῆς Μηδίας σατράπης γυναῖκας ἑκατὸν αὐτῷ ἔδωκε, ταύτας φάσκων εἶναι τῶν Ἀμαζόνων, καὶ ταύτας σκευῇ ἀνδρῶν ἱππέων ἐσταλμένας, πλην γε δὴ ὅτι πελέκεις ἀντὶ δοράτων ἐφόρουσαν καὶ ἀντὶ ἀσπίδων πελάτας· οἱ δὲ καὶ τὸν μαστὸν λέγουσιν ὅτι μείονα εἶχον τὸν δεξιόν, ὃν δὴ καὶ ἔξω εἶχον ἐν ταῖς μάχαις. (3) Ταύτας μὲν δὴ ἀπαλλάξαι τῆς στρατιᾶς Ἀλέξανδρον, μὴ τι νεωτερισθεῖη κατ' αὐτάς ἐς ὕβριν πρὸς τῶν Μακεδόνων ἢ βαρβάρων· κελεύσαι
10 δὲ ἀπαγγεῖλαι πρὸς τὴν βασιλισσαν σφῶν ὅτι αὐτὰς ἤξει πρὸς αὐτὴν παιδοποιήσμενας. Ταῦτα δὲ οὔτε Ἀριστόβουλος οὔτε Πτολεμαῖος οὔτε τις ἄλλος ἀνέγραψεν ὅστις ἱκανὸς ὑπὲρ τῶν τοιούτων τεκμηριῶσαι. (4) Οὐδὲ δοκεῖ μοι ἐν τῷ τότε σῶζεσθαι τὸ γένος τῶν Ἀμαζόνων, οὐδ' ἔτι πρὸ Ἀλεξάνδρου Ξενοφῶν ἀνεμνήσθη αὐτῶν, Φασιανῶν τε μνησθεὶς καὶ Κόλχων καὶ ὅσα ἄλλα ἀπὸ Τραπεζούντος ὁρμώμενοι ἢ πρὶν ἐς Τραπεζοῦντα κατελθεῖν οἱ Ἕλληνες ἐπῆλθον ἔθνη βαρβαρικά, ἵνα περ καὶ ταῖς Ἀμαζόσιν ἂν ἐντετυγῆκεσαν, εἴπερ
20 οὖν ἔτι ἦσαν Ἀμαζόνες. (5) Μὴ γενέσθαι μὲν γὰρ παντελῶς τὸ γένος τούτων τῶν γυναικῶν οὐ πιστὸν δοκεῖ ἔμοιγε, πρὸς τοσούτων καὶ τοιούτων ὑμνηθέν. Ὡς Ἡρακλέα τε ἐπ' αὐτάς λόγος κατέχει ὅτι ἐστάλη καὶ ζωστήρ τινα Ἰππολύτης τῆς βασιλίσσης αὐτῶν ὅτι ἐς
25 τὴν Ἑλλάδα ἐκόμισε, καὶ οἱ ξὺν Θησεί Ἀθηναῖοι ὅτι ἐπιούσας τὰς γυναῖκας ταύτας τὴν Εὐρώπην πρῶτοι μάχῃ νικήσαντες ἀνέστειλαν· καὶ γέγραπται ἡ Ἀθηναίων καὶ Ἀμαζόνων μάχη πρὸς Κίμωνος οὐ μείων ἤπερ ἡ Ἀθηναίων καὶ Περσῶν. (6) Καὶ Ἡροδότῳ
30 πολλάκις περὶ τῶν γυναικῶν τούτων πεποιήται, καὶ ὅσοι Ἀθηναῖων τοὺς ἐν πολέμῳ τελευτήσαντας λόγῳ ἐκόσμησαν, καὶ τοῦ πρὸς Ἀμαζόνας ἔργου Ἀθηναίων ἐν τοῖς μάλιστα μνήμην ἐποίησαντο. Εἰ δὲ ἱππικὰς δὴ τινὰς γυναῖκας Ἀτροπάτης ἔδειξεν Ἀλεξάνδρῳ, βαρβάρους τινὰς ἄλλας γυναῖκας ἱππεύειν ἡσχημένας δοκῶ
35 ὅτι ἔδειξεν ἐς τὸν λεγόμενον δὴ τῶν Ἀμαζόνων κόσμον ἐσταλμένας.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Ἐν Ἐχδατάνοις δὲ θυσίαν τε ἔθυσεν Ἀλέξανδρος, ὥσπερ αὐτῷ ἐπὶ ξυμφοραῖς ἀγαθαῖς νόμος καὶ ἀγῶνα
40 ἐπετέλει γυμνικὸν τε καὶ μουσικόν, καὶ πότοι αὐτῷ ἐγίνοντο παρὰ τοῖς ἐταίροις. Καὶ ἐν τούτῳ Ἡφαιστίων ἔκαμε τὸ σῶμα· ἐβδόμη τε ἡμέρα ἦδη ἦν αὐτῷ τῆς νόσου καὶ λέγουσι τὸ μὲν στάδιον πληρὲς εἶναι· παίδων γὰρ ἀγῶν ἦν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γυμνικός· ἐπεὶ δὲ ἐξηγέ
45 γέλλετο Ἀλεξάνδρῳ ὅτι κακῶς ἔχει Ἡφαιστίων, ὁ δὲ παρ' αὐτὸν ἔλθων σπουδῇ οὐκ ἐτι ζῶντα κατέλαθεν.

2. Ἐνθα δὴ καὶ ἄλλοι ἄλλα ἀνέγραψαν ὑπὲρ τοῦ πένθους τοῦ Ἀλεξάνδρου· μέγα μὲν γενέσθαι αὐτῷ τὸ πένθος, πάντες τοῦτο ἀνέγραψαν, τὰ δὲ πραχθέντα ἐπ' αὐτῷ ἄλ
50 λοι ἄλλα, ὥς ἕκαστος ἢ εὐνοίας πρὸς Ἡφαιστίωνα ἢ

2. Eo loci Atropates Mediæ satrapa centum ei mulieres dedit, quas Amazones esse dicebat, habitu virorum equitum ornatas, præterquam quod secures pro lanceis gestabant, et peltas pro scutis. Sunt qui dicant eas etiam dextras mammæ minores habuisse, easque in præliis exseruisse. (3) Has Alexander ab exercitu remisit, nequid a Macedonibus aut barbaris probri paterentur. Jussit autem ut reginæ nuntiarent, se ad eam generandæ prolis causa profecturum. Verum hæc neque Aristobulus neque alius quispiam fide dignus auctor tradidit. (4) Mihi vero non videtur Amazonum gens ea tempestate superfuisse, nec ante Alexandri tempora Xenophon earum meminit, qui tamen et Colchorum et Phasiorum mentionem fecit, cæterarumque barbararum gentium, quas Græci Trapezunte profecti, aut etiam priusquam Trapezunta venirent, percurrerunt, quibus in locis etiam in Amazones incidissent, siqua adhuc iis temporibus earum soboles exstitisset. (5) Neque enim mihi credibile videtur, hoc mulierum genus nunquam exstitisse: quum sint a tam multis et claris autoribus celebratæ. Quandoquidem et Herculem in eas missum fuisse fama est atque Hippolytes reginæ balteum in Græciam reportasse, et Athenienses primo Theseo duce has mulieres Europam invadentes prælio superatas repulisse. Picta etiam est a Cimone Atheniensium cum Amazonibus pugna, non minus accurate quam Atheniensium et Persarum. (6) Præterea et Herodotus frequenter harum mulierum mentionem facit, et quotquot Athenienses scriptores eos qui in bello mortui sunt scriptis ornavunt, bellum ab Atheniensibus adversus Amazonas gestum in primis celebrarunt. Si vero equestres quasdam mulieres Atropates Alexandro exhibuit, aliud quoddam barbararum mulierum genus fuisse crediderim, quæ equitandi peritæ, et eo quem diximus Amazonum more armatæ fuerint.

CAP. XIV.

Ἐχδατάνις Alexander, ut in felici successu rerum ei moris erat, sacrificium fecit, ludosque gymnicos et musicos edidit, conviviaque cum amicis curavit. Inter hæc Hephæstion in morbum incidit: eratque in dies ab initio morbi septimus. Atque Alexander quidem statim ac nuntiatum esset pessime jam habere Hephæstionem, stadio (habebantur enim eo die a pueris certamina gymnica) excessisse dicitur. quumque magna celeritate ad eum se contulisset, jamjam mortuum reperit.

2. Hic alii alia de Alexandri luctu scripserunt: omnes tamen in eo consentiunt, incredibili eum mœrore affectum fuisse. Quibus autem rebus dolorem suum testatus sit, alii aliter narrant, prout cujusque animus aut benevolentia aut

φθόνου εἶχεν ἢ καὶ πρὸς αὐτὸν Ἀλέξανδρον. (3) Ὡς οἱ τὰ ἀτάσθαλα ἀναγράφαντες οἱ μὲν ἐς κόσμον φέρειν μοι δοκοῦσιν οἰηθῆναι Ἀλεξάνδρῳ ὅσα ὑπερπαλῆσας ἔδρασαν ἢ εἶπεν ἐπὶ τῶ πάντων δὴ ἀνθρώπων φιλάτῳ· οἱ δὲ ἐς αἰσχύνῃν μᾶλλον τι ὡς οὐ πρόποντα οὗτ' οὖν βασιλεῖ οὔτε Ἀλεξάνδρῳ, οἱ μὲν, τὸ πολὺ μέρος τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐρρίμμενον ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ ἑταίρου ὀδυρεσθαι οὐδ' ἐθέλειν ἀπαλλαγῆναι, πρὶν γε δὴ πρὸς βίαν ἀπηνέχθῃ πρὸς τῶν ἑταίρων. (4) οἱ δὲ, τὴν τε ἡμέραν 10 δὴν καὶ τὴν νύκτα δὴν ἐρρίμθαι ἐπὶ τῶ σώματι· οἱ δὲ καί, τὸν ἱατρὸν Γλαυκίαν ὅτι ἐκρέμασε, καὶ τοῦτον ὡς ἐπὶ φαρμάκῳ κακῶς δοθέντι, οἱ δὲ, ὅτι οἶνον περιεῖδεν ἐμπλησθέντα θεωρῶν αὐτός· καὶ κείρασθαι Ἀλεξάνδρον ἐπὶ τῶ νεκρῷ τὴν κόμην, τὰ τε ἄλλα οὐκ ἀπεικότα τί- 15 θεμαι καὶ κατὰ ζῆλον τὸν Ἀχιλλεύως, πρὸς θνίνα ἐκ παιδὸς φιλοτιμία ἦν αὐτῷ. (5) οἱ δὲ καί, τὸ ἄρμα ἐφ' ὅτῳ τὸ σῶμα ἐφέρετο αὐτὸς ἔστιν ὅτι ἡνιόχει, τοῦτο οὐδ' αὖ μὴ πιστὸν ἔμοιγε λέγοντες· ἄλλοι δὲ, ὅτι καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ τὸ ἔδος ἐν Ἐκβατανόις κατασκάψαι ἐκέλευ- 20 σε, βαρβαρικὸν τοῦτό γε, καὶ οὐδ' αὖ μὴ Ἀλεξάνδρῳ πρόσφορον, ἀλλὰ τῇ Ξέρξῳ μᾶλλον τι ἀτάσθαλιᾳ τῇ ἐς τὸ θεῖον καὶ ταῖς πέδαις δις λέγουσιν ἐς τὸν Ἑλλησποντον καθεῖναι Ξέρξην, τιμωρούμενον ὅθην τὸν Ἑλλησποντον. (6) Ἀλλὰ καὶ ἐκείνο οὐ πάντῃ ἔξω τοῦ εἰκότος 25 ἀναγεγράφθαι μοι δοκεῖ, ὥς ἐπὶ Βαβυλῶνος ἦει Ἀλέξανδρος, ἐντυχεῖν αὐτῷ κατὰ τὴν δόδον πολλὰς πρεσβείας ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, εἶναι δὲ δὴ ἐν τούτοις καὶ Ἐπιδaurίων πρεσβείας· καὶ τούτους ὧν τε ἐδέοντο ἐξ Ἀλεξάνδρου τυχεῖν καὶ ἀνάθημα δοῦναι αὐτοῖς Ἀλεξάνδρον κο- 30 μίζειν τῷ Ἀσκληπιῷ, ἐπειπόντα ὅτι Καίπερ οὐκ ἐπιεικῶς κέχρηται μοι ὁ Ἀσκληπιός, οὐ σώσας μοι τὸν ἑταῖρον θνίνα ἴσον τῇ ἑκαυτοῦ κεφαλῇ ἦγον. (7) Ἐναγίζειν τε ὅτι αἰεὶ ὡς ἡρώϊ ἐκέλευεν Ἡφαιστίῳνι, τοῦτο μὲν πρὸς τῶν πλειστών ἀναγράφεται· οἱ δὲ λέγουσιν 35 ὅτι καὶ εἰς Ἀμμωνος ἐπεμψεν ἐρησομένους τὸν θεὸν εἰ καὶ ὡς θεῷ θύειν συγχωρεῖ Ἡφαιστίῳνι· τὸν δὲ οὐ συγχωρῆσαι.

8. Ἐκεῖνα δὲ πρὸς πάντων συμφαινόμενα, ἐς τρίτην ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἡφαιστίῳνι ἡμέραν μῆτε 40 σίτου γεύσασθαι Ἀλέξανδρον μῆτε τινὰ θεραπείαν ἀλλήν θεραπεῦσαι τὸ σῶμα, ἀλλὰ κείσθαι γὰρ ἢ ὀδυρόμενον ἢ πενθικῶς σιγῶντα· καὶ πυρὰν κελεῦσαι αὐτῷ ἐτοιμάζεσθαι ἐν Βαβυλῶνι ἀπὸ ταλάντων μυρίων, οἱ δὲ καὶ πλειόνων ἀνέγραψαν· (9) καὶ ὅτι πένθος ποιεῖσθαι 45 περιηγγέλη κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν τὴν βάρβαρον· καὶ ὅτι πολλοὶ τῶν ἑταίρων τῶν Ἀλεξάνδρου ἐς θεραπείαν τὴν ἐκείνου σφᾶς τε αὐτοῦ καὶ τὰ ὅπλα Ἡφαιστίῳνι ἀνέθεσαν ἀποθανόντι· πρῶτον δὲ Εὐμένην ἄρξαι τοῦ σοφίσματος, θνίνα ὀλίγῳ πρόσθεν ἔφαμεν ὅτι διηνέχθη 50 πρὸς Ἡφαιστίῳνα· καὶ τοῦτο δὲ δρᾶσαι, τῷ Ἀλεξάνδρῳ ὡς μὴ ἐφήδεσθαι δοκοίη τελευτήσαντι Ἡφαιστίῳνι. (10) Οὐκ οὐδὲ ἄλλον τινὰ ἔταξεν ἀντὶ Ἡφαιστίῳνι χιλιάρχον ἐπὶ τῇ ἱππῳ τῇ ἑταιρικῇ Ἀλεξάνδρος, ὥς μὴ ἀπόλοιτο τὸ ὄνομα τοῦ Ἡφαιστίῳνι ἐκ

invidia erga Hephæstionem, aut erga Alexandrum ipsum occupatus erat : (3) quorum qui indecentiora scripserunt, alii videntur mihi censuisse ad Alexandri laudem referenda esse, quæcunque ex ingenti mœrore ob amici, quem præ reliquis mortalibus carum habebat, mortem vel dixerit vel fecerit : alii potius vitio vertebant immoderatum luctum tanquam et regi et Alexandro parum decorum. Alii Alexandrum magna diei parte ejulantem super amici corpus procubuisse narrant, neque recedere voluisse, donec ab amicis avelletur : (4) alii diem integrum noctemque integram corpori exanimi incubuisse aiunt : alii Glauciam medicum ob potionem non recte datam in crucem tolli jussisse ; alii quod quum eum immoderatus bibisse cerneret, curam ejus omisisset. Præcidisse autem Alexandrum in mortui honorem comam, cum ob alias causas non incredibile iudico, tum propter studium Achillis, quem a puero amulabatur. (5) Alii currus quo corpus Hephæstionis vehebatur ipsummet rectorem aurigamque fuisse : quod quidem mihi nequaquam verisimile videtur : alii eum Ecbatanis ædem Æsculapio sacram subverti jussisse. Sed et hoc barbarum est, neque Alexandro ulla ratione conveniens : sed Xerxis potius in deos impietate dignum, et compedibus quas illum in Hellespontum vindictæ causa demississe ferunt. (6) Cæterum hoc non dissentaneum vero judicaverim, quod a nonnullis memoriæ traditum est : eunti versus Babylonem Alexandro multas Græcorum legationes in itinere obviam venisse, inter quos etiam Epidauriorum legati erant. Quibus quum postulata concessisset, donarium dedisse quod Æsculapio suffigerent, his verbis adjectis : « Quamquam Æsculapius parum mihi æquus fuit, qui amicum, quem ego tanquam caput meum amabam, non servavit. » (7) Hephæstioni etiam semper ut heroi parentari jussisse a plerisque scriptum est. Alii addunt misisse illum ad Ammonis templum qui deum consulerent, an Hephæstioni ut deo sacrificari permitteret. Idque Jovem negasse.

8. In his vero scriptores omnes inter se conveniunt, Alexandrum totum triduum ab Hephæstionis obitu neque cibum degustasse, neque ullam aliam corporis curam tenuisse, sed aut lamentantem, aut tacite dolorem prementem jacuisse, mandasseque illi rogum parari Babylone x. m talentum : alii plura adscribunt. (9) Eumque per universam barbarorum regionem publicum luctum indixisse ; ad hæc multos ex amicis Alexandri ad levandum dolorem et se et arma Hephæstioni devovisse : ac primum quidem omnium Eumenem illius consilii auctorem fuisse, quem paulo ante simultatem cum Hephæstione gessisse diximus. Is id officii mortuo præstabat, ne Alexander illum lætitiā ex Hephæstionis obitu percepisse suspicaretur. (10) Præter hæc Alexander neminem chiliarcham in Hephæstionis locum, qui equitatu amicorum præesset, suffecit, ne Hephæstionis nomen ex agmine interiret, sed Hephæstionis chiliarchiam vocari vo-

τῆς τάξεως· ἀλλὰ Ἡφαιστίωνός τε ἡ χιλιαρχία ἐκα-
 λεῖτο καὶ τὸ σημεῖον αὐτῆς ἦγετο ἐξ Ἡφαιστίωνος
 πεποιημένον. Ἀγῶνά τε ἐπενόει ποιῆσαι γυμνικόν τε
 καὶ μουσικὸν πλῆθει τε τῶν ἀγωνιζομένων καὶ τῇ εἰς
 5 αὐτὸν χορηγία πολὺ τι τῶν ἄλλων τῶν πρόσθεν ἀριδι-
 λότερον· τρισχιλίους γὰρ ἀγωνιστὰς τοὺς ζύμπαντας
 παρεσκεύασε. Καὶ οὗτοι ὀλίγον ὕστερον ἐπ' Ἀλεξάν-
 δρου τῷ τάφῳ λέγουσιν ὅτι ἡγωνίσαντο.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Χρόνος τε ἦν συγχρὸς τῷ πένθει καὶ αὐτός τε αὐτὸν
 10 ἤδη μετεχάλει ἀπ' αὐτοῦ καὶ οἱ ἐταῖροι μᾶλλον τι ἐν τῷ
 τοῦιδε ἡνυτον. Ἐνθα δὲ ἐξέλασιν ποιεῖται ἐπὶ Κοσ-
 σαίους, ἔθνος πολεμικόν, ὁμορον τῷ Οὐξίων. (2) Εἰσὶ
 δὲ ὄρειοι οἱ Κοσσαῖοι καὶ χωρία ὄχυρά κατὰ κόμης νέ-
 μονται, καὶ ὁπότε προσάγοι δυνάμεις ἐς τὰ ἄκρα τῶν
 15 ὄρων, ἀποχωροῦντες ἀθρόοι ἢ ὅπως ἂν προχωρῇ ἐκά-
 στοις οὕτω διαφεύγουσιν, ἐς ἀπορίαν βάλλοντες τοὺς ζύν
 δυνάμει σφίσιν ἐπιχειροῦντας· ἀπελθόντων δὲ αὐθις εἰς
 τὸ ληστεύειν τρεπόμενοι ἀπὸ τούτου τὸν βίον ποιοῦν-
 ται. (3) Ἀλέξανδρος δὲ ἐξεῖλεν αὐτῶν τὸ ἔθνος, καί-
 20 περ χειμῶνος στρατεύσας. Ἄλλ' οὐτε χειμῶν ἐγένετο
 ἐμποδὼν αὐτῷ οὔτε αἱ δυσχωρίαι, οὔτε αὐτῇ οὔτε Πτο-
 λεμαῖω τῷ Λάγου, ὃς μέρος τῆς στρατιᾶς ἐπ' αὐτοὺς
 ἦγεν. Οὕτως οὐδὲν ἄπορον Ἀλεξάνδρῳ τῶν πολεμικῶν
 ἦν ἐς ὃ τι ὁρμήσειε.

25 4. Κατιόντι δὲ αὐτῷ εἰς Βαβυλῶνα Λιθύων τε πρε-
 σβεῖαι ἐνετύγχανον ἐπαινοῦντων τε καὶ στεφανοῦντων
 ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ τῆς Ἀσίας, καὶ ἐξ Ἰταλίας Βρέττιοί τε
 καὶ Λευκανοὶ καὶ Τυρρήνοι ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπρέσβευον.
 Καὶ Καρχηδονίους τότε πρεσβεῦσαι λέγεται καὶ ἀπὸ
 30 Αἰθιοπῶν πρέσβεις εἶθαι καὶ Σκυθῶν τῶν ἐκ τῆς Εὐ-
 ρώπης, καὶ Κελτοὺς καὶ Ἰθέρας, ὑπὲρ φιλίας δεησο-
 μένους· ὧν τὰ τε ὀνόματα καὶ τὰς σκευὰς τότε πρῶτον
 ὁρῆσθαι πρὸς Ἑλλήνων τε καὶ Μακεδόνων. (5) Τοὺς
 δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν εἰς ἀλλήλους διαφορῶν λέγουσιν ὅτι
 35 Ἀλεξάνδρῳ διακρίναι ἐπέτρεπον· καὶ τότε μάλιστα
 αὐτόν τε αὐτῷ Ἀλεξάνδρῳ καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν φα-
 νῆναι γῆς τε ἀπάσης καὶ θαλάσσης κύριον. Ἄριστος
 δὲ καὶ Ἀσκληπιάδης τῶν τὰ Ἀλεξάνδρου ἀναγραφάν-
 των καὶ Ῥωμαίους λέγουσιν ὅτι ἐπρέσβευσαν· καὶ
 40 ἐντυχόντα ταῖς πρεσβείαις Ἀλεξάνδρῳ ὑπὲρ Ῥωμαίων
 τι τῆς ἐσομένης ἐς τὸ ἔπειτα δυνάμειως μαντεύσα-
 σθαι, τὸν τε κόσμον τῶν ἀνδρῶν ἰδόντα καὶ τὸ φιλό-
 πονόν τε καὶ ἐλευθέριον καὶ περὶ τοῦ πολιτεύματος ἅμα
 διαπυθναίνοντον. (6) Καὶ τοῦτο οὔτε ὡς ἀτρεχὲς οὔτε
 45 ὡς ἄπιστον πάντῃ ἀνεγράψα· πλὴν γε δὴ οὔτε τις Ῥω-
 μαίων ὑπὲρ τῆς πρεσβείας ταύτης ὡς παρὰ Ἀλεξάν-
 δρον σταλίσσης μνήμην ἐποίησάτ' οὐδ' οὐδὲ τῶν τὰ
 Ἀλεξάνδρου γραψάντων ὅστισι μᾶλλον ἐγὼ ξυμφέρο-
 μαι, Πτολεμαῖος δ' Λάγου καὶ Ἀριστόβουλος· οὐδὲ τῷ
 50 Ῥωμαίων πολιτεύματι ἐπιοικὸς ἦν, ἐλευθέρῳ δὲ τότε

luit : signumque ei praeferi in agmine et praelio quod He-
 phaestion confecerat. Ludos praeterea gymnicos et musicos,
 cum certantium multitudine, tum sumptuum praemiorum-
 que magnitudine longe prioribus omnibus illustriores insti-
 tuit. Tria namque certantium millia in id praeparaverat,
 quos quidem non multo post ad ipsius tumultum certasse
 ferunt.

CAP. XV.

Et jam multo tempore luctus continuatus erat, ipseque
 se a merore revocare coeperat, multumque eam ad rem ami-
 corum consolationes juvabant : quum rursum expeditionem
 in Cossaeos gentem bellicosam, Uxiis finitimam, suscipit.
 (2) Sunt hi montani populi, oppidaque munita inhabitant :
 ubi se valido aliquo exercitu peti vident in montium cacu-
 mina confertim sese recipiunt, aut qua cuique integrum
 est diffugiunt in loca quae ab exercitu adiri non possint :
 deinde discedentibus hostibus rursus ad latrocinia conversi,
 vitam hoc pacto tuentur. (3) Alexander nihilominus illos,
 quantumvis hiems esset, sedibus suis eiecit. Caeterum ne-
 que bruma, neque difficultas locorum aut ipsi aut Ptolemaeo
 Lagi, qui partem exercitus ducebat, impedimento fuit :
 adeo nihil ejus virtuti bellicae inaccessum erat.

4. Dehinc Babyloniam petenti Alexandro Afrorum legati
 occurrerunt gratulantes, Asiae coronam illi deferentes. Ex
 Italia quoque Brutii, Lucani ac Tusci eadem de causa lega-
 tos miserunt. Idem et Carthaginenses fecisse dicuntur : ab
 Aethiopibus quoque venerunt, et a Scythiis Europam inco-
 lentibus : a Celtis etiam et Iberis, omnes amicitiam peten-
 tes : quorum nomina ac cultum tum primum Graeci et Ma-
 cedones cognoverunt. (5) Nonnullos etiam ut controver-
 sias quae inter eos incidissent dirimeret, venisse ferunt. Ac
 tum maxime Alexandrum sibi ipsi et iis qui cum eo erant
 universae terrae ac maris dominum visum esse. Aristus autem
 et Asclepiades, ex iis qui de Alexandri rebus gestis scripse-
 runt, dicunt Romanos etiam legatos misisse : et Alexan-
 drum, audita eorum legatione, jam tum de futura Roma-
 norum potentia aliquid auguratum esse, quum et illorum
 modestiam et diligentiam ac generositatem animadvertisset,
 eorumque mores atque instituta cognovisset. (6) Ceterum
 hoc, ut neque omnino certum, neque prorsus incredibile,
 commemoravi : tanetsi nullus Romanarum rerum scriptor
 hujus legationis ad Alexandrum missae mentionem fecit :
 neque ex iis qui Alexandri res gestas conscripserunt, quos
 quidem eo praecipue sequor, Ptolemaeus Lagi et Aristobulus.
 Neque vero Romanae reipublicae conveniens videtur, quae

ἐς τὰ μάλιστα ὄντι, παρὰ βασιλείᾳ ἀλλόφυλον, ἄλλως τε καὶ ἐς τοσόνδε ἀπὸ τῆς οἰκείας πρεσβεῦσαι, οὔτε φόβου ἐξαναγκάζοντος οὔτε κατ' ἐλπίδα ὠφελείας, μίσει τε, εἴπερ τινὰς ἄλλους, τοῦ τυραννικοῦ γένους τε καὶ ὀνόματος κατεχομένους.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Ἐκ τούτου δὴ Ἡρακλείδην τὸν Ἀργαίου ἐκπέμπει ἐς Ὑρκανίαν ναυπηγούς ἅμα οἱ ἄγοντα, κελεύσας ὕλην τεμνόντα ἐκ τῶν ὀρίων τῶν Ὑρκανίων ναυπηγεῖσθαι ναῦς μακρὰς ἀπράκτους τε καὶ πεπραγμένας ἐς τὸν κόσμον ἐκμαθεῖν τὴν θάλασσαν τὴν Κασπίαν τε καὶ Ὑρκανίαν καλουμένην ποία τινὶ ζυμβάλλει θαλάσῃ, πότερα τῇ τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου ἢ ἀπὸ τῆς ἐώας τῆς κατ' Ἰνδοῦς ἐκπεριεργομένη ἢ μεγάλη θάλασσα ἀναχέεται εἰς κολπον τὸν Ὑρκάνιον, καθάπερ οὖν καὶ τὸν Περσικὸν ἐξεῦρε, τὴν Ἐρυθρὰν δὲ καλουμένην θάλασσαν, κολπον οὔσαν τῆς μεγάλης θαλάσσης. (2) Οὐ γάρ πω ἐξεύρητο αἱ ἀρχαὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, καίτοι ἐθνῶν τε αὐτὴν περιρικούντων οὐκ ὀλίγων καὶ ποταμῶν πλοῦτων ἐμβαλλόντων ἐς αὐτὴν· ἐκ Βάκτρων μὲν Ὠξὸς ποταμός, μέγιστος τῶν Ἀσιανῶν ποταμῶν, πλήν γε δὴ τῶν Ἰνδῶν, ἐξίησιν ἐς ταύτην τὴν θάλασσαν, διὰ Σκυθῶν δὲ Ἰαξάρτης· καὶ τὸν Ἀράξην δὲ τὸν ἐξ Ἀρμενίας ῥέοντα ἐς ταύτην ἐσβάλλειν ὁ πλεῶν λόγος κατέχει. (3) Μάλιστα μὲν οὗτοι· πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ἐς τε τούτους ἐμβάλλοντες καὶ αὐτοὶ ἐπὶ σφῶν ἐς τὴν θάλασσαν ταύτην ἐξίησιν, οἱ μὲν καὶ γνωσκόμενοι πρὸς τῶν ἀμφ' Ἀλέξανδρον ἐπελθόντων τὰ ἔθνη ταῦτα, οἱ δὲ κατὰ τὰ ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ κολπου, ὡς εἰκός, κατὰ τοὺς Σκύθας τοὺς Νομάδας, ὃ δὴ ἀγνωστον πάντῃ ἐστίν.

5. Ἀλέξανδρος δὲ ὡς τὸν Τίγρητα ποταμὸν ξὺν τῇ στρατιᾷ διέβη ἐλαύνων ἐπὶ Βαβυλῶνος, ἐνταῦθα ἐντυγχάνουσιν αὐτῷ Χαλδαίων οἱ λόγοι, καὶ ἀπαγαγόντες ἀπὸ τῶν ἐταίρων ἐδέοντο ἐπισχεῖν τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος ἑλᾶσιν· λόγιον γὰρ γεγονέναι σφίσι ἐκ τοῦ θεοῦ τοῦ Βῆλου μὴ πρὸς ἀγαθοῦ οἱ εἶναι τὴν πάροδον τὴν ἐς Βαβυλῶνα ἐν τῷ τότε. (6) Τὸν δὲ ἀποκρίνασθαι αὐτοῖς λόγον τοῦ Εὐριπίδου τοῦ ποιητοῦ ἔπος, ἔχει δὲ τὸ ἔπος Εὐριπίδῃ ὧδε·

40 Μάντις δ' ἄριστος ὅστις εἰκάξει καλῶς.

Σὺ δέ, ὦ βασιλεῦ, ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι, μὴ πρὸς δυσμὰς ἀφ' ὧν αὐτὸς μὴδὲ τὴν στρατιάν ταύτην ἐπέχουσιν ἄγων παρελθεῖν, ἀλλὰ ἐκπεριελθὼν πρὸς ἑὸν μᾶλλον. (7) Τῷ δὲ οὐδὲ τοῦτο εὐμαρὲς διὰ δυσχωρίαν ξυνέβη· ἀλλὰ ἤγε γὰρ αὐτὸν ταύτῃ τὸ δαιμόνιον ἢ παρελθόντα ἐχρῆν ἤδη τελευτῆσαι. Καὶ που τυχὸν καὶ ἀμείνων αὐτῷ ἦν ἐν ἀκμῇ τῆς τε ἄλλης δόξης καὶ τοῦ πόθου τοῦ παρ' ἀνθρώπων ἀπηλλάχθαι, πρὶν τινα ζυμβῆναι αὐτῷ ζυμφορὰν ἀνθρωπίνην, ἥς ἕνεκα καὶ Σόλωνα Κροίσῳ πα-

liberrima tum temporis erat, ad regem exterum, quique alioqui tam procul domo aberat, legatos misisse, praesertim quum neque ulla utilitatis spes eos moveret, quumque, si qui alii, odio tyrannicum et genus et nomen prosequerentur.

CAP. XVI.

Post haec Alexander Heraclidem Argæi filium cum navium architectis in Hyrcaniam mittit, qui excisa e montibus Hyrcaniae materia naves oblongas conficiat : partim tectas, partim apertas, Græcarum navium instar. (2) Cupiebat enim etiam illud mare, quod Caspium simul et Hyrcanium appellatur, cui mari committatur cognoscere : utrum ponto Euxino an ab oriente Indicus Oceanus circumductus in sinum Hyrcanium refundatur, quemadmodum etiam Persicum, rubrum mare alii vocant, sinum Oceani esse compererat. (3) Neque enim adhuc inventa erant Caspii maris initia, quamvis multæ gentes circum ipsum incoherent, multique amnes navigabiles in illud mare ferrentur. Nam ex Bactris Oxus maximus Asiæ fluminum, Indicis exceptis, in Caspium mare fluit : per Scythas Iaxartes. Araxem quoque, qui ab Armeniis fluit, in hoc mare ferri plerique tradunt : (4) atque hi quidem maximi amnes sunt ; multi vero præterea alii in hos fluvios illabentes et ipsi seorsum in istud mare exeunt : partim ab iis qui cum Alexandro gentes illas obierunt cogniti, partim ultra sinum, ut verisimile est, in Scytharum Nomadum regionibus labentes ; quæ quidem prorsus incognita sunt.

5. Alexander quum per Tigrim flumen exercitum trajecisset, Babylonem proficiscens Chaldaeos vates obvios habuit, qui eum ab amicis sevocatum rogarunt ut protectione Babylonica supersederet. Oraculo enim sese Belî dei monitos, ingressum in Babylonem nequaquam ei tum temporis faustum ac felicem fore. (6) Ipse Euripidis versum eis obiciebat, qui ita habet :

Qui conficit bene, augur est is optimus.

Tum illi : Atqui, o rex, ne occidentem versus respicias, neque exercitum hac ducens ingrediare, sed potius circumactum agmen in orientem ducito. (7) Sed ob difficultatem viæ id præstare non potuit : fortuna sive fato eum in viam propellente, cujus transitus ipsi exitio futurus erat. Et fortasse satius ei fuit, in summo felicitatis fastigio summoque hominum desiderio vitam cum morte commutare, priusquam ei calamitas aliqua humano more accideret. Cujus rei causa Solonem Cræso suasisse verisimile est ut longæ vitæ exitum

ραίνεσαι εἰκὸς τέλος δρᾶν μακροῦ βίου μηδὲ πρόσθεν
τινὰ ἀνθρώπων ἀποφαίνειν εὐδαίμονα. (8) Ἐπεὶ καὶ
αὐτῷ Ἀλεξάνδρῳ ἡ Ἡφαιστίωνος τελευτὴ οὐ σμικρὰ
ξυμφορὰ γεγέννητο, ἥς καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος προαπελ-
θεῖν ἂν δοκεῖ μοι ἐβελῆσαι μάλλον ἢ ζῶν πειραθῆναι,
οὐ μείον ἢ καὶ Ἀχιλλεῖα δοκῶ ἂν ἐλέσθαι προαποθανεῖν
Πατρόκλου μάλλον ἢ τοῦ θανάτου αὐτοῦ τιμωρὸν γε-
νέσθαι.

ΚΕΦ. ΙΖ'.

Ἦν δέ τι καὶ ὑποπτον αὐτῷ ἐς τοὺς Χαλδαίους, ὡς
10 οὐ κατὰ μαντείαν τι μάλλον ἢ ἐς ὠφέλειαν τὴν αὐτῶν
φέρει αὐτοῖς ἡ κώλυσις τῆς Ἀλεξάνδρου ἐς Βαβυλῶνα ἐν
τῷ τότε ἐλάσεως. Ὁ γὰρ τοῦ Βήλου νεὸς ἐν μέσῃ τῇ
πόλει ἦν τῶν Βαβυλωνίων, μεγεθὲι τε μέγιστος καὶ ἐκ
πλίνθου ὅπτης ἐν ἀσφάλτῳ ἡρμοσμένης. (2) Τοῦτον
15 τὸν νεὸν, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα ἱερὰ τὰ Βαβυλωνίων,
Ξέρξης κατέσκαψεν, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ὀπίσω ἀπε-
νόστησεν. Ἀλέξανδρος δὲ ἐν νῶ εἶχεν ἀνοικοδομεῖν, οἱ
μὲν λέγουσιν ὅτι ἐπὶ τοῖς θεμελίοις τοῖς πρόσθεν, καὶ
τοῦτου ἕνεκα τὸν γοῦν ἐκφέρειν ἐκέλευε τοὺς Βαβυλω-
20 νίους· οἱ δὲ, ὅτι καὶ μεῖζονα ἔτι τοῦ πάλαι ὄντος. (3)
Ἐπεὶ δὲ ἀποστάντος αὐτοῦ μαλθακῶς ἀντήψαντο τοῦ
ἔργου οἷς ταῦτα ἐπετέτραπτο, ὁ δὲ τῇ στρατιᾷ πάσῃ
ἐπενόησε τὸ ἔργον ἐργάσασθαι. Εἶναι δὲ τῷ θεῷ τῷ Βήλῳ
πολλὴν μὲν τὴν γῶραν ἀνιμένην ἐκ τῶν Ἀσσυρίων
25 βασιλέων, πολλὴν δὲ χρυσόν. (4) Καὶ ἀπὸ τοῦ πάλαι
μὲν τὸν νεὸν ἐπισκευάζεσθαι καὶ τὰς θυσίας τῷ θεῷ
θύεσθαι· τότε δὲ τοὺς Χαλδαίους τὰ τοῦ θεοῦ νέμεσθαι,
οὐκ ὄντος ἐς ὃ τι ἀναλωθήσεται τὰ περιγιγνόμενα. Τού-
των ὃν εἵνεκα ὑποπτοὶ Ἀλεξάνδρῳ ἦσαν οὐκ ἐθέλειν πα-
30 ρεῦσθαι εἰς Βαβυλῶνα Ἀλέξανδρον, ὡς μὴ δι' ὀλίγου
τὸν νεὸν ἐπιτελεσθέντα ἀφελέσθαι αὐτοὺς τὰς ἐκ τῶν
χρημάτων ὠφελείας. (5) Ὅμως δὲ τὰ γε τῆς ἐπιστροφῆς
τῆς κατὰ τὴν εἰσοδὸν τὴν ἐς τὴν πόλιν ἐβελῆσαι αὐτοῖς
πεισθῆναι λέγει Ἀριστόβουλος, καὶ τῇ πρώτῃ μὲν παρὰ
35 τὸν ποταμὸν τὸν Εὐφράτην καταστρατοπεδεῦσαι, ἐς δὲ
τὴν ὑστεραίαν ἐν δεξιᾷ ἔχοντα τὸν ποταμὸν παρ' αὐ-
τὸν πορεύεσθαι, ἐθέλοντα ὑπερβάλλειν τῆς πόλεως τὸ
μέρος τὸ ἐς δυσμὰς τετραμμένον, ὡς ταύτῃ ἐπιστρέ-
ψαντα πρὸς ἑὸν ἄγειν. (6) Ἄλλα οὐ γὰρ δυνήθησαν ὑπὸ
40 δυσχωρίας οὕτως ἐλάσαι ζῶν τῇ στρατιᾷ, ὅτι τὰ ἀπὸ
δυσμῶν τῆς πόλεως εἰσόντι, εἰ ταύτῃ πρὸς ἑὸν ἐπέστρε-
ψεν, ἐλώδη τε καὶ τεναγώδη ἦν. Καὶ οὕτω καὶ ἐχόντα
καὶ ἀχόντα ἀπειθῆσαι τῷ θεῷ.

ΚΕΦ. ΙΗ'.

Ἐπεὶ καὶ τοιόνδε τινὰ λόγον Ἀριστόβουλος ἀναγέ-
45 γραφεν· Ἀπολλόδωρον τὸν Ἀμφιπολίτην τῶν ἐταίρων
τῶν Ἀλεξάνδρου, στρατηγὸν τῆς στρατιᾶς ἦν παρὰ

spectaret, neque prius quemquam mortalium felicem judi-
caret. (8) Quandoquidem et Hephæstionis obitus non exigui
infortunii loco Alexandro accidisse videtur, quem mea sen-
tentia prævenire ipse quam vivus experiri maluisset : non
secus atque Achilli jucundius fuisset Patrocli mortem sua
ipsius morte antevertisse, quam necis ejus ultor relinqui.

CAP. XVII.

Inciderat autem Alexandro suspicio quædam de Chal-
dæis, quod se non tam oraculi quam privatæ ipsorum uti-
litis causa per id tempus ab ingressu Babylonis deterre-
rent. Nam Beli templum in media Babyloniorum urbe situm
erat, magnitudine præclarum, atque ex laterculo coctili,
bitumine interlito, coagmentatum. (2) Quod templum, quem
admodum et cætera Babyloniorum loca sacra Xerxes sub-
verterat, quum ex Græcia reverteretur. Alexander vero
in animo habebat templum instaurare, atque, ut quidam
scribunt, e veteribus fundamentis exædificare : eamque ob
causam rudera exportare Babylonios jusserat : ut vero alii,
augustius quam antea fuerat efficere statuerat. (3) Quum-
que ipso absente segnius quam vellet operi instarent, ipse
cum universo exercitu opus aggredi cogitabat. Erat autem
Belo multum agri ab Assyriis regibus consecratum, multum
etiam aurum : (4) Et ex eo olim quidem templum reficie-
batur et sacrificia deo offerenda comparabantur ; tunc vero
quum in nullos usus conferrentur annui redditus, Chaldæis
id omne quod Belo sacrum erat cedebat. Quamobrem sus-
picari cepit Alexander nolle eos ipsum Babylonem ingredi,
ne parvo temporis spatio exædificato templo ipsi tantis pecu-
niarum commodis privarentur. (5) Aristobulus tamen auctor
est, Alexandrum Chaldæorum consilio de circumagendo
itinere in urbem acquiescere voluisse, ac primo quidem die
ad Euphratem fluvium castra posuisse : postridie vero quum
flumen ei ad dextram esset, juxta ipsum processisse, cupien-
tem prætergredi eam urbis partem quæ occasum spectabat.
ut inde orientem versus se converteret : (6) sed ob diffi-
cultatem locorum ita cum exercitu ingredi non potuisse :
quod nimirum quum ab occidentali urbis parte in orienta-
lem sese convertere vellet, paludosis limosisque locis impe-
diretur : atque ita partim volentem partim nolentem Beli
oraculo non paruisse.

CAP. XVIII.

Porro Aristobulus aliud quippiam hujuscemodi narrat :
Apollodorum Amphipolitam, ex amicis Alexandri, præ-
torem exercitus quem Alexander Mazæo Babyloniorum sa-

Μαζαίῳ τῷ Βαβυλωνῶν σατράπῃ ἀπέλιπεν Ἀλέξανδρος, ἐπειδὴ συνέμιξεν ἐπανιόντι αὐτῷ ἐξ Ἰνδῶν, ὁρῶντα πικρῶς τιμωρούμενον τοὺς σατράπας ὅσοι ἐπ' ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ χώρᾳ τεταγμένοι ἦσαν, ἐπιστεῖλαι Πειθαγόρᾳ τῷ ἀδελφῷ, μάντιν γὰρ εἶναι τὸν Πειθαγόραν τῆς ἀπὸ σπλάγχχνων μαντείας, μαντεύσασθαι καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ τῆς σωτηρίας. (3) Ἀντεπιστεῖλαι δὲ αὐτῷ Πειθαγόραν πυνθανόμενον τίνα μάλιστα φοβούμενος χρήσασθαι ἐθέλοι τῇ μαντείᾳ. Τὸν δὲ γράψαι αὖθις ὅτι τὸν τε βασιλέα αὐτὸν καὶ Ἡφαιστίωνα. Θύεσθαι δὲ τὸν Πειθαγόραν πρῶτα μὲν ἐπὶ τῷ Ἡφαιστίωνι· ὥς δὲ ἐπὶ τοῦ ἡπατος τοῦ ἱερείου ὁ λοβὸς ἀφανὴς ἦν, οὕτω δὲ ἐγγράψαντα καὶ κατασημηνάμενον τὸ γραμματίον πέμψαι παρὰ τὸν Ἀπολλόδωρον ἐκ Βαβυλωνῶς εἰς Ἑκβάταναν, δηλοῦντα μηδὲν τι δεδιέναι Ἡφαιστίωνα· ἐσεσθαι γὰρ αὐτοῖς ὀλίγου χρόνου ἐκποδῶν. (3) Καὶ ταύτην τὴν ἐπιστολὴν λέγει Ἀριστόβουλος κομίσασθαι Ἀπολλόδωρον μίτ' πρόσθεν ἡμέρᾳ ἢ τελευτήσαι Ἡφαιστίωνα. Αὐθις δὲ θύεσθαι τὸν Πειθαγόραν ἐπὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ καὶ γενέσθαι καὶ ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ ἀλοβὸν τὸ ἡπαρ τοῦ ἱερείου. Καὶ Πειθαγόραν τὰ αὐτὰ καὶ ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου γράψαι Ἀπολλοδώρῳ. Ἀπολλόδωρον δὲ οὐ κατασωπῆσαι, ἀλλὰ φράσαι γὰρ πρὸς Ἀλεξάνδρον τὰ ἐπεσταλμένα, ὥς εὐνοῖαν μᾶλλον τι ἐπιδειξόμενον τῷ βασιλεῖ, εἰ φυλάττεσθαι παραίνεσις μὴ τις αὐτῷ κίνδυνος ἐν τῷ τότε ζυμπέσσι. (4) Καὶ Ἀπολλόδωρόν τε λέγει ὅτι Ἀλεξάνδρος ἐπήνεσε καὶ τὸν Πειθαγόραν, ἐπειδὴ παρῆλθεν εἰς Βαβυλῶνα, ἤρετο δ' αὐτοῦ γενομένου αὐτῷ σημείου ταῦτα ἐπέστελλε πρὸς τὸν ἀδελφόν· τὸν δὲ εἰπεῖν ὅτι ἀλοβὸν οἱ τὸ ἡπαρ ἐγένετο τοῦ ἱερείου· ἐρομένου δὲ ὅτι νωτὶ τὸ σημεῖον μέγα εἰπεῖν εἶναι χαλεπόν. Ἀλεξάνδρον δὲ τοσοῦτον δεῖσαι χαλεπῆναι τῷ Πειθαγόρᾳ, ὥς καὶ δι' ἐπιμελείας ἔχειν αὐτὸν πλείονος, ὅτι ἀδόλως τὴν ἀλήθειάν οἱ ἔφρασε. (5) Ταῦτα αὐτὸς Ἀριστόβουλος λέγει παρὰ Πειθαγόρου πυθέσθαι· καὶ Περδίκκᾳ δὲ μαντεύσασθαι αὐτὸν λέγει καὶ Ἀντιγόνῳ χρόνῳ ὕστερον· καὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἀμφοῖν γενομένου Περδίκκᾳ τε ἐπὶ Πτολεμαῖον στρατεύσαντα ἀποθανεῖν καὶ Ἀντιγόνον ἐν τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Σέλευκον καὶ Λυσίμαχον τῇ ἐν Ἰψῷ γενομένη. (6) Καὶ μὲν δὴ καὶ ὑπὲρ Καλάνου τοῦ σοφιστοῦ τοῦ Ἰνδοῦ τοιοῦδε τις ἀναγέγραπται λόγος, ὅπότε ἐπὶ τὴν πυρὰν ἦει ἀποθανούμενος, τότε τοὺς μὲν ἄλλους ἐταίρους ἀσπάζεσθαι αὐτόν, Ἀλεξάνδρῳ δὲ οὐκ ἐθέλῃσαι προσελθεῖν ἀσπασόμενον, ἀλλὰ φάναι γὰρ ὅτι ἐν Βαβυλῶνι αὐτῷ ἐντυγνὼν ἀσπάζεταιται. Καὶ τοῦτον τὸν λόγον ἐν μὲν τῷ τότε ἀμνηθῆναι· ὕστερον δέ, ἐπειδὴ ἐτελεύτησεν ἐν Βαβυλῶνι Ἀλέξανδρος, ἐς μνήμην ἔλθειν τῶν ἀκουσάντων, ὅτι ἐπὶ τῇ τελευτῇ αὐτῇ Ἀλεξάνδρου ἐθειάσθη.

trapæ reliquerat, quum ad Alexandrum ex Indis reversum convenisset, vidissetque eum in satrapas qui aliis atque aliis provinciis præfuerant, severius animadvertentem, Pithagoræ fratri suo scripsisse (vatem enim fuisse Pithagoram ex eorum genere qui exta consulunt) et de salute sua eum consuluisse : (2) Pithagoram ejus literis respondisse, rogasseque ejus potissimum metu vaticiniq̃ uti vellet : qui quum respondisset, se ab Alexandro et Hephæstione sibi metuetre, Pithagoram primum pro Hephæstione exta inspexisse. Quumque jecinori fibræ deessent, literas rursum scripsisse, easque obsignatas ad Apollodorum ex Babylone in Echatana misisse, quibus monebat ne quicquam ab Hephæstione metueret. Propediem enim e vivis sublatum iri. (3) Quam quidem epistolam ait Aristobulus Apollodorum accepisse pridie quam Hephæstio exiret e vita. Tum Pithagoram quum rursus pro Alexandro exta consulisset, fibrasque etiam pro Alexandro jecinori deesse reperisset, idem fratri suo de Alexandro scripsisse. Apollodorum vero id non subticuisse, sed Alexandro quæ acceperat indicasse, ut benevolo erga regem animo esse videretur, monens ut imminens periculum caveret. (4) Atque Alexandrum quidem Apollodorum collaudasse narrat : quumque Babylonem venisset, percontatum esse Pithagoram quo signo edoctus fratri suo talia de se scripsisset : qui quum respondisset, quod hostiæ jecinora absque fibris inventa essent, Alexandrum rursus interrogasse quid hoc portenderet : et Pithagoram, 'magnum malum portendi dixisse. Alexandrum vero tantum abfuisse ut Pithagoræ succensuerit, ut eum deinceps cariorum habuerit, quod citra dolum simpliciter ei rem ipsam dixisset. (5) Hæc Aristobulus se a Pithagora audisse testatur : ac postea Perdiccæ atque Antigono eundem vaticinatum esse. Eodemque utrique prodigio edito Perdiccam adversus Ptolemæum bellantem mortuum esse : Antigonom vero in pugna adversus Seleucum et Lysimachum ad Ipsum commissa. (6) Atqui de Calano sophista Indo etiam hujuscemodi quippiam scriptum est : Quum moriturus ad rogam iret, reliquos quidem amicos osculatum fuisse : ad Alexandrum vero deosculandi illum causa accedere noluisse, sed dixisse Babylone se illum reperiturum ibique osculum daturum esse. Quæ quidem verba tum temporis neglecta parumque animadversa fuisse : postea vero mortuo Babylone Alexandro memoria repetita Alexandri mortem vaticinatum fuisse compererunt.

ΚΕΦ. ΙΘ'.

Παρελθόντι δ' αὐτῷ ἐς Βαβυλῶνα πρεσβεῖαι παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐνέτυχον, ὑπὲρ ὧτων μὲν ἕκαστοι πρεσβευόμενοι οὐκ ἀναγέγραπται· δοκεῖν δ' ἔμοιγε αἱ πολλαὶ στεφανούντων τε αὐτὸν ἦσαν καὶ ἐπαινούντων
 ἐπὶ ταῖς νίκαις ταῖς τε ἄλλαις καὶ μάλιστα ταῖς Ἰνδικαῖς, καὶ ὅτι σῶος ἐξ Ἰνδῶν ἐπανήκει χαίρειν φασκόντων. Καὶ τούτους δεξιωσάμενός τε καὶ τὰ εἰκότα τιμήσας ἀποπέμψαι ὀπίσω λέγεται. (2) Ὅσους δὲ ἀνδριάντας ἢ ὅσα ἀγάλματα ἢ εἰ δὴ τι ἄλλο ἀνάθημα ἐκ
 10 τῆς Ἑλλάδος Ξέρξης ἀνεκόμισεν ἐς Βαβυλῶνα ἢ ἐς Πασαργάδας ἢ ἐς Σούσα ἢ ὅπῃ ἄλλῃ τῆς Ἀσίας, ταῦτα δοῦναι ἄγειν τοῖς πρέσβεσι, καὶ τὰς Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος εἰκόνας τὰς χαλκᾶς οὕτω λέγεται ἀπενεχθῆναι ὀπίσω ἐς Ἀθήνας καὶ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Κελκαίας
 15 τὸ ἔδος.

3. Κατέλαθε δὲ ἐν Βαβυλῶνι, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ναυτικόν, τὸ μὲν κατὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἀναπλευκὸς ἀπὸ θαλάσσης τῆς Περσικῆς, ὃ τιπερ σὺν Νεάρχῳ ἦν· τὸ δὲ ἐκ Φοινίκης ἀνακεκομ-
 20 σμένον, πεντήρεις μὲν δύο τῶν ἐκ Φοινίκων, τετρήρεις δὲ τρεῖς, τριήρεις δὲ δύοδεκα, τριακοντόρους δὲ ἐς τριακοντα· ταύτας ξυμπληθεύσας κομισθῆναι ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐκ Φοινίκης ἐς Θάψακον πόλιν, ἐκεῖ δὲ ξυμπληθεύσας αὖθις καταπλεῦσαι ἐς Βαβυλῶνα. (4)
 25 Λέγει δὲ ὅτι καὶ ἄλλος αὐτῷ ἐναυπηγεῖτο στόλος· τέμνοντι τὰς κυπαρίσσους τὰς ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ· τούτων γὰρ μόνων τῶν δένδρων εὐπορίαν εἶναι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀσσυρίων, τῶν δὲ ἄλλων ὅσα ἐς ναυπηγίαν ἀπόρως ἔχειν τὴν γῆν ταύτην· πληρώματα δὲ ἐς τὰς ναῦς
 30 καὶ τὰς ἄλλας ὑπηρεσίας πορφυρέων τε πλῆθος καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι ἐργάται τῆς θαλάσσης ἀφίχθαι αὐτῷ ἐκ Φοινίκης τε καὶ τῆς ἄλλης παραλίας· λιμένα τε ὅτι πρὸς Βαβυλῶνι ἐποίει ὀρυκτὸν ὅσον χιλιᾶς ναυσὶ μακραῖς ὄρμον εἶναι καὶ νεωσοίκους ἐπὶ τοῦ λιμένος. (5) Καὶ
 35 Μίχκαλος δὲ Κλαζομένιος μετὰ πεντακοσίων ταλάντων ἐπὶ Φοινίκης τε καὶ Συρίας ἐστέλλετο, τοὺς μὲν μισθῷ πείσων, τοὺς δὲ καὶ ὠνησόμενος ὅσοι θαλάττιοι ἄνθρωποι. Ἰὴν τε γὰρ παραλίαν τὴν πρὸς τῷ κόλπῳ τῷ Περσικῷ κατοικίζειν ἐπενόει καὶ τὰς νήσους τὰς
 40 ταύτης. Ἐδόκει γὰρ αὐτῷ οὐ μείον ἢν Φοινίκης εὐδαίμων ἢ χώρα αὕτη γενέσθαι. (6) Ἦν δὲ αὐτῷ τοῦ ναυτικοῦ ἡ παρασκευὴ ὡς ἐπὶ Ἀραβας τοὺς πολλούς, πρόφασιν μὲν, ὅτι μόνον τῶν ταύτης βρυσσάων οὔτε πρεσβεῖαν ἀπέστελιν οὔτε τι ἄλλο ἐπιεικὲς ἢ ἐπὶ τιμῇ
 45 ἐπέπρακτο Ἀραψιν ἐς αὐτόν· τὸ δὲ ἀληθές, ὥς γέ μοι δοκεῖ, ἀπληστος ἦν τοῦ κτᾶσθαι τι αἰὲ Ἀλέξανδρος.

ΚΕΦ. Κ'.

Λόγος δὲ κατέγει ὅτι ἤκουεν Ἀραβας δύο μόνων τιμᾶν θεούς, τὸν Οὐρανόν τε καὶ τὸν Διόνυσον, τὸν μὲν Οὐρανόν τε αὐτὸν δρώμενον καὶ τὰ ἄστρα ἐν οἷ

CAP. XIX.

Alexandro Babylonem ingresso legationes Græcorum obviam venerunt. Quibus vero de rebus singulæ missæ fuerint non constat. Mea vero sententia, pleraque eo spectabant ut eum coronarent, utque cum ob alias victorias, tum ob Indicas ei congratularentur, lætitiâque publicam ob felicem ex Indis reditum testarentur. Quos quidem humaniter exceptos debitisque honoribus ornatos domum remisisse dicitur. (2) Quotquot autem clarorum virorum statuas aut deorum simulacra aut aliud quidvis deis consecratum Xerxes Babylonem vel Pasargadas vel Susas aut in quamvis aliam Asiæ partem ex Græcia deportaverat, ea legatis reportanda dedit. Atque ita Harmodii et Aristogitonis æneas statuas Athenas remisisse dicitur, simulque Dianæ Celcææ simulacrum.

3. Recepit autem apud Babylonios, ut Aristobulus ait, classem navalem, quæ partim per Euphratem fluvium e Persico mari subvecta erat, Nearchō duce, partim ex Phœnicia appulerat; Phœnicum quidem quinqueremes duas, quadriremes tres, triremes xii, triginta remorum naves xxx. Hæ in partes dissectæ ex Phœnicia ad Euphratem in Thapsacum urbem vectæ sunt, ibique rursus compaginatæ Babylonem navigarunt. (4) Dicit idem Alexandrum aliâ quoque classem construxisse cæcis in Babylonia cupressis. Harum enim arborum tantummodo in Assyria copiam esse, reliquarum quæ conficiendis navibus aptæ sint inopia laborare. Supplementa etiam in naves aliæque ministeria, et purpuras piscantium aliorumque marinorum operariorum multitudinem ex Phœnicia atque universa maritima ora ad eum venisse. Portum præterea apud Babylonios effodi curavit, qui mille naves oblongas caperet: navalia etiam portui adjunxit. (5) Misitque Miccalum Clazomenium cum quingentis talentis in Phœniciam et Syriam, qui quoscunque maritimos posset mercede conduceret, alios vero etiam emeret. Siquidem in maritimam Persici sinus oram ejusque insulas colonias deducere statuerat. Æque enim opulenta sibi ea regio atque Phœnicia fore videbatur. (6) Classem vero in Arabas populosam gentem parabat, ea de causa quod soli ex barbaris illius regionis neque legationes ad eum misissent, neque quidquam officii aut honoris sibi detulissent: sed revera, ut mihi quidem videtur, quod nulla eum conquirendi ditiones satietas capiebat.

CAP. XX.

Fama autem tenuit, id causæ fuisse quod audisset Arabas duos tantum deos colere, Cælum scilicet et Bacchum. Cælum quidem, quod et ipsum conspiceretur et in

ἔχοντα τὰ τε ἄλλα καὶ τὸν ἥλιον, ἀφ' οὗ μεγίστη καὶ φανοτάτη ὠφέλεια ἐς πάντα ἔχει τὰ ἀνθρώπινα· Διόνυσον δὲ κατὰ δοξάν τῆς ἐς Ἰνδοῦς στρατιάς. Οὐκ οὖν ἀπαξιοῦν καὶ αὐτὸν τρίτον ἂν νομισθῆναι πρὸς Ἀράβων θεόν, οὐ φαυλότερα ἔργα Διονύσου ἀποδείξαι· εἴπερ οὖν καὶ Ἀράβων κρατήσας, ἐπιτρέψειεν αὐτοῖς, καθάπερ Ἰνδοῖς, πολιτεύειν κατὰ τὰ σφῶν νόμιμα. (2) Τῆς τε χώρας ἡ εὐδαιμονία ὑπεκίνει αὐτὸν, ὅτι ἔχουεν ἐκ μὲν τῶν λιμνῶν τὴν κασίαν γίνεσθαι αὐτοῖς, ἀπὸ δὲ τῶν δένδρων τὴν σμύρναν τε καὶ τὸν λιθανωτόν, ἐκ δὲ τῶν θαμνίσκων τὸ κινάμωμον τέμνεσθαι, οἱ λειμῶνες δὲ ὅτι νάρδον αὐτόματοι ἐκφέρουσι· τὸ τε μέγεθος τῆς χώρας, ὅτι οὐκ ἐλάττων ἢ παράλιος τῆς Ἀραβίας ἤπερ ἡ τῆς Ἰνδικῆς αὐτῇ ἐξηγγέλλετο, καὶ νῆσοι αὐτῇ προσκείμεναι πολλαί, καὶ λιμένες πανταχοῦ τῆς χώρας εἶναι, οἱ παρασχεῖν μὲν ὁμοῦς τῷ ναυτικῷ, παρασχεῖν δὲ καὶ πόλεις ἐνοικισθῆναι καὶ ταύτας γενέσθαι εὐδαίμονας.

3. Δύς δὲ νῆσοι κατὰ τὸ στόμα τοῦ Εὐφράτου πελάγαι ἐξηγγέλλοντο αὐτῷ, ἡ μὲν πρώτη οὐ πρόσω τῶν ἐκβολῶν τοῦ Εὐφράτου, ἐς ἑκατὸν καὶ εἴκοσι σταδίου ἀπέχουσα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ τε καὶ τοῦ στόματος τοῦ ποταμοῦ, μικροτέρα δὲ αὕτη καὶ δασεῖα ὕλη παντοία· εἶναι δὲ ἐν αὐτῇ καὶ ἱερὸν Ἀρτέμιδος, καὶ τοὺς οἰκῆτορας αὐτοὺς ἀμφὶ τὸ ἱερὸν τὰ τῆς διαίτης ποιεῖσθαι· (4) νέμεσθαι τε αὐτὴν αἰετὶς τῆς ἀγρίας καὶ ἐλάφοις, καὶ ταύτας ἀνείσθαι ἀφ' αὐτοῦ τῇ Ἀρτέμιδι, οὐδὲ εἶναι θέμις θῆραν ποιεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν ὅτι μὴ θύσαι τινα τῇ θεῷ ἐύελοντα· ἐπὶ τῷδε θηρᾶν μόνον· ἐπὶ τῷδε γὰρ οὐκ εἶναι ἀθέμιτον. Καὶ ταύτην τὴν νῆσον λέγει Ἀριστοβούλος ὅτι Ἰκαρον ἐκέλευσε καλεῖσθαι Ἀλέξανδρος ἐπὶ τῆς νήσου αἷς Ἰκάρου τῆς ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόντῳ, (5) ἐς ἣντινα Ἰκαρον τὸν Δαιδάλου τακέντος τοῦ κηροῦ δῶν προσήρτητο τὰ πτερὰ πεσεῖν ὁ λόγος κατέχει, ὅτι οὐ κατὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ πατρὸς πρὸς τῇ γῇ ἐφέρετο, ἀλλὰ μετέωρος γὰρ ὑπὸ ἀνοίας πετόμενος παρέσχε τῷ ἡλίῳ θάλασσαν τε καὶ ἀνείναι τὸν κηρόν, καὶ ἀπὸ ἑαυτοῦ τὸν Ἰκαρον τῇ τε νήσῳ καὶ τῷ πελάγει τὴν ἐπωνυμίαν ἐγκαταλιπεῖν τὴν μὲν Ἰκαρον καλεῖσθαι, τὸ δὲ Ἰκάριον. (6) Ἡ δὲ ἑτέρα νῆσος ἀπέχειν μὲν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Εὐφράτου ἐλέγετο ὅσον πλοῦν ἡμέρας καὶ νυκτὸς κατ' οὖρον θεοῦσης νῆς· Τύλος δὲ αὕτη εἶναι ὀνομα· μεγάλη δὲ εἶναι καὶ οὔτε τραχεῖα ἢ πολλή οὔτε ὠλόδης, ἀλλ' ὅλα καρπούς τε ἡμέρους ἐκφέρειν καὶ πάντα ὥραϊα.

7. Ταῦτ' ἀπηγγέθη Ἀλέξανδρῳ τὰ μὲν πρὸς Ἀρχίου, ὃς ἔξιν τριακοντόρω ἐκπεμφθεὶς ἐπὶ κατασκοπῇ τοῦ παραπλοῦ τοῦ ὡς ἐπὶ τοὺς Ἀραβας μέχρι μὲν τῆς νήσου τῆς Τύλου ἦλθεν, τὸ πρόσω δὲ οὐκέτι περαιωθῆναι ἐτόλμησεν· Ἀνδροσθένης δὲ ἔξιν ἄλλη τριακοντόρω σταλαῖς καὶ τῆς χερρόνησου τι τῶν Ἀράβων παρέπλευσε· μακροτάτω δὲ τῶν ἐκπεμφθέντων προὔχωρσεν Ἰέρων ὁ Σολεὺς ὁ κυβερνήτης, λαβὼν καὶ οὗτος παρ' Ἀλεξάνδρου τριακόντορον. (8) Ἦν μὲν γὰρ αὐτῷ προστεταγμένον περιπλεῦσαι τὴν χερρόνησον τὴν Ἀρά-

se contineret sidera tum alia tum solem, a quo quamplurima manifestissimaque ad omnes humanos usus commoda manarent : Bacchum vero ob famam ducti in Indos exercitus. Quapropter non indignum censebat se, qui pro tertio deo apud Arabes haberetur (quippe qui rebus gestis Baccho nequaquam inferior esset), siquidem devictis Arabibus suis legibus vivendi potestatem, ut Indis, faceret. (2) Invitabat eum præterea opulentia regionis, quum audisset casiam palustribus locis apud eos nasci, ex arboribus myrrham et thura legi : ex fruticibus cinamomum rescindi : prata sua sponte nardum gignere. Quodque ad magnitudinem regionis attinet, Arabiam maritimam India minorem non esse acceperat, multasque ei insulas adjacere : frequentes præterea portus esse, qui et stationes receptui classis idoneas præbeant et urbes ad habstandum commodas opulentasque.

3. Duæ vero insulæ in mari sitæ ad Euphratis ostia nuntiabantur : quarum altera non procul inde ubi Euphrates in mare exit, cxx stadiis a littore fluviiq; faucibus distabat. Atque hanc quidem minorem et sylvis densam esse, ac Dianæ templum habere : atque ipsos indigenas templi ministeriis fungi : (4) et capras feras et cervos eam pascere, eaque animalia Dianæ sacra relinqui, neque fas esse ea capere, nisi ad sacrificium deæ faciendum. In hunc enim usum occidi nefas non esse. Hanc insulam ait Aristobulus Icarum ab Alexandro vocari jussam, ab insula Icaro in Ægæo mari sita, (5) in quam Icarum, Dædali filium, liquata cera qua alas sibi affixerat procidisse aiunt, quod non, pront pater ei imperarat, vicinus terræ volasset, sed stolidè sublimem aeris regionem petens, liquata a solis radiis cera, nomen insulæ et mari a suo nomine dedisset ; illam enim Icarum, mare vero Icarium dictum fuisse. (6) Altera insula ab Euphratis ostio unius diei ac noctis navigatione distare dicitur, secundo vento puppim afflante. Tylus insulæ nomen est. Quæ et magna, neque omnino aspera silvosaque est, sed mitibus maturisque fructibus gignendis idonea.

7. Hæc per Archiam Alexandro nuntiata sunt : qui cum nave triginta remorum ad explorandam navigationem in Arabiam emissus ad Tylum insulam usque pervenit : ulterius procedere non ausus. Androstenes vero cum alia nave xxx remorum missus, etiam aliquam chersonesi Arabum partem præterlegit. Omnium autem qui emissi sunt longissime processit Hieron Solensis, gubernator, (8) cui data nave xxx remorum mandarat Alexander ut universam Arabiæ chersonesum circumnavigaret, donec ad Arabicum

ἔσαν πᾶσαν ἔσπε ἐπὶ τὸν κόλπον τὸν πρὸς Αἰγύπτῳ τὸν Ἀράβιον τὸν καθ' Ἡρώων πόλιν· οὐ μὴν ἐτόλμησέ γε τὸ πρόσω ἐλθεῖν, καίτοι ἐπὶ τὸ πολὺ παραπλεύσας τὴν Ἀράβων γῆν· ἀλλ' ἀναστρέψας γὰρ παρ' Ἀλέξανδρον ἐξήγγειλε τὸ μέγεθος τε τῆς χερσονήσου θαυμαστόν τι εἶναι καὶ ὅσον οὐ πολὺ ἀποδέον τῆς Ἰνδῶν γῆς, ἄκραν τε ἀνέχειν ἐπὶ πολὺ τῆς μεγάλης θαλάσσης· (9) ἣν δὴ καὶ τοὺς ξὺν Νεάρχῳ ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς πλέοντας, πρὶν ἐπι- κάμψαι ἐς τὸν κόλπον τὸν Περσικόν, οὐ πόρρῳ ἀνατεί- νουσιν ἰδεῖν τε καὶ παρ' ὀλίγον ἐλθεῖν διαβαλεῖν ἐς αὐ- τήν, καὶ Ὀνησικρίτῳ τῷ κυβερνήτῃ ταύτῃ δοκοῦν· ἀλλὰ Νεάρχος λέγει ὅτι αὐτὸς διεκώλυσεν, ὥς ἐκπερι- πλεύσας τὸν κόλπον τὸν Περσικόν ἔχοι ἀπαγγεῖλαι Ἀλεξάνδρῳ ἐφ' ὅστισι πρὸς αὐτοῦ ἐστάλη· (10) οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ πλεῦσαι τὴν μεγάλην θάλασσαν ἐστάλθαι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ καταμαθεῖν τὴν χώραν τὴν προσεχῇ τῇ θα- λάσσῃ καὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν ἀνθρώπους, ὁρμούς τε ἐν αὐτῇ καὶ ὕδατα καὶ τὰ νόμια τῶν ἀνδρῶν καὶ εἰ τις ἀγαθὴ καρπὸς ἐκφέρειν ἢ εἰ τις κακὴ· καὶ οὖν καὶ τοῦτο αἰτίον γενέσθαι ἀποσωθῆναι Ἀλεξάνδρου τὸν στρα- τὸν· οὐ γὰρ ἂν σωθῆναι πλεύσαντας ὑπὲρ τῆς Ἀραβίας τὰ ἔρημα, ἐφ' ὅτῳ δ' Ἰέρων ἐπιστρέψαι ὀπίσω λέγεται.

ΚΕΦ. ΚΑ'.

Ἐν ᾧ δὲ αὐτῷ ἀναπηγούντο μὲν αἱ τριήρεις, ὁ λι- μὴν δὲ πρὸς Βαβυλῶνι ὠρύσσετο, ἐκπλεῖ ἐκ Βαβυ- λῶνος κατὰ τὸν Εὐφράτην ὡς ἐπὶ τὸν Παλλακόπαν [χα- λούμενον] ποταμόν. Ἀπέχει δὲ οὗτος τῆς Βαβυλῶνος σταδίου ὅσον ὀκτακοσίους, καὶ ἐστὶ διώρυξ αὐτῇ δ Παλλακόπας ἐκ τοῦ Εὐφράτου, οὗχί δὲ ἐκ πηγῶν τις ἀνίσχων ποταμός. (2) Ὁ γὰρ Εὐφράτης ποταμὸς ῥέων ἐκ τῶν Ἀρμενίων ὄρων χειμῶνος μὲν ὅρα προχωρεῖ κατὰ τὰς ὄχθας, οἷα δὴ οὐ πολλοῦ ὄντος αὐτῷ τοῦ ὕδατος· ἥρος δὲ ὑποφαίνοντος καὶ πολλὴ δὴ μάλιστα ὑπὸ τροπᾶς ἄστυνας τοῦ θέρους δ' ἥλιος ἐπιστρέφει μέγας τε ἐπέρχε- ται καὶ υπερβάλλει ὑπὲρ τὰς ὄχθας ἐς τὴν γῆν τὴν Ἀσ- συρίαν. (3) Τηνικαῦτα γὰρ αἱ χιόνες αἱ ἐπὶ τοῖς ὄρεσι τοῖς Ἀρμενίοις κατατηκόμεναι αὐξοῦσιν αὐτῷ τὸ ὕδωρ ἐπὶ μέγα, ὅτι δὲ ἐπιπολῆς ἐστὶν αὐτῷ καὶ ὑψηλὸς ὁ ῥοῦς, υπερβάλλει ἐς τὴν χώραν, εἰ μὴ τις ἀναστομώσας αὐτὸν κατὰ τὸν Παλλακόπαν ἐς τὰ ἔλη τε ἐκτρέψει καὶ τὰς λί- μνας, αἱ δὲ ἀρχόμεναι ἀπὸ ταύτης τῆς διώρυχος ἔσπε ἐπὶ τὴν ξυνεχῇ τῇ τῶν Ἀράβων γῇ καὶ ἔθθεν μὲν ἐς τέναγος ἐπὶ πολὺ, ἐκ δὲ τοῦ ἐς θάλασσαν κατὰ πολλὰ τε καὶ ἀφα- νῇ στόμακα ἐκδιδούσι. (4) Τετηκυίας δὲ τῆς χιόνος ἀμφὶ Πλειάδων μάλιστα δύσιν ὀλίγος τε δ' Εὐφράτης ῥέει καὶ οὐδὲν μείον τὸ πολὺ αὐτοῦ κατὰ τὸν Παλλακόπαν ἐκδι- δοῖ ἐς τὰς λίμνας. Εἰ δὴ τις μὴ ἀπορράξει τὸν Παλ- λακόπαν αὐθις, ὥς κατὰ τὰς ὄχθας ἐκτραπὲν φέρεσθαι τὸ ὕδωρ κατὰ τὸν πόρον, ἐκένωσεν ἂν τὸν Εὐφράτην ἐς αὐτόν, ὥς μὴδ' ἐπαρδεσθαι ἀπ' αὐτοῦ τὴν Ἀσσυρίαν γῆν. (5) Ἀλλ' ἀπεγράσσοντο γὰρ αἱ ἐς τὸν Παλλα-

sinum Aegyptio vicinum ad urbem Hieron pervenisset. Sed neque is ulterius progredi ausus est, quum alioqui multam fere Arabum regionem praeternavigasset. Nam ad Alexandrum reversus, ingentem chersonesi magnitudinem esse nuntiavit, neque India multo minorem : ejusque promontorium esse longe in Oceanum porrectum. (9) Quod et ii qui cum Nearcho ex India navigabant, priusquam in sinum Persicum flecterent, non procul abs se remotum viderant : parumque absuerat quineo appellerent. Ita enim Onesicrito gubernatori visum fuerat. At Nearchus scribit se id prohibuisse, ut enavigato per circuitum sinu Persico, ea quorum gratia ab Alexandro missus erat renuntiare posset. (10) Neque enim ad navigandum Oceanum missum esse, sed ut regionem mari adjacentem cognosceret, et qui homines ea loca inhabitarent, quique in ea portus et aquae essent, utque incolarum mores atque instituta exploraret : et quae terra bonos, quae malos fructus gignat. Quam qui dem rem exercitui saluti fuisse asserit. Neque enim incolumes fuisse reversuros, si ultra desertam Arabiae oram navigassent. Qua de causa Hieron quoque retro cursum flexisse fertur.

CAP. XXI.

Interea vero dum triremes parantur portusque apud Babylonem effoditur, Alexander ad Pallacopam amnem per Euphratem devectus est. Distat is a Babylone stadiis ferme octo. Est vero canalis hic Pallacopas ex Euphrate fossus, nec vero ex fonte oriens fluvius. (2) Euphrates enim ex montibus Armeniis oriens hiberno tempore intra ripas labitur, utpote non multum aquae trahens : ineunte autem vere, multoque magis sub solstitium aestivum grandis exit, ripisque superatis Assyriorum campos inundat. (3) Tunc enim nives in Armeniis montibus liquatae aquas ejus mirum in modum augment. Atque ita in magnam altitudinem elatus circumjectam regionem obruat, nisi quis nonnihil diducens per Pallacopam in paludes ac stagna eum exoneret. Quae quidem paludes ab hoc alveo initio facto usque ad regionem Arabiae proximam et inde quidem longe per vadosa loca ac tandem per multos et occultos meatus in mare feruntur. (4) Resolutis vero nivibus, praecipue circa Vergiliarum occasum, Euphrates minor labitur : at nihilominus magna ejus pars per Pallacopam in lacus derivatur. Nisi vero quis rursus Pallacopae alveum obstruat, ita ut juxta ripas repulsa manet aqua per alveum, Euphratem sane in eum evacuet, adeo ut Assyriorum campi ab eo irrigari nequeant. (5) Quapropter Babyloniorum satrapa magno labore Euphratis in Palla-

κόπαν τοῦ Εὐφράτου ἐκβαλεῖν πρὸς τοῦ σατραποῦ τῆς Βαβυλωνίας πολλῶν πόνῳ, καίπερ οὐ χαλεπῶς ἀναστομούμεναι, ὅτι ἱλυδῆς τε ἡ ταύτη γῆ καὶ πηλὸς ἡ πολλὴ αὐτῆς, ὅσα δεχομένη τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ μὴ
 5 εὐμαρῇ τὴν ἀποστροφὴν αὐτοῦ παρέχειν· ἀλλὰ καὶ ἐς τρίτον μῆνα Ἀσσυρίων ἄνδρες ὑπὲρ τοὺς μυρίους ἐν τῷδε τῷ πόνῳ ζυνείχοντο.

6. Ταῦτα ἀπαγγελθέντα ἐπήγαγεν Ἀλέξανδρον ὠφελῆσαι τι τὴν χώραν τῶν Ἀσσυρίων. Ἐνθεν μὲν δὴ
 10 ἐς τὸν Παλλακόπαν ἐτρέπετο τοῦ Εὐφράτου ὁ ῥοῦς, ταύτῃ δὲ ἔργῳ βεβαίως ἀποκλείσαι τὴν ἐκβολήν· προελθόντι δὲ ὅσον σταδίους τριάκοντα ὑπόπετρος ἡ γῆ ἐφαίνετο, ὅσα διακοπεῖσα, εἰ ξυναφῆς γένοιτο τῇ πάλαι διώρυγι τῇ κατὰ τὸν Παλλακόπαν, οὗτ' ἂν διαχεῖσθαι παρέχειν τὸ ὕδωρ ὑπὸ στεβρότητος τῆς γῆς, τὴν τε
 15 ἀποστροφὴν αὐτοῦ τῇ τεταγμένῃ ὥρᾳ μὴ χαλεπῶς γίγνεσθαι. (7) Τοῦτων ἕνεκα ἐπὶ τε τὸν Παλλακόπαν ἐπέλευσε καὶ κατ' αὐτὸν καταπλεῖ ἐς τὰς λίμνας ὡς ἐπὶ τὴν Ἀράβων γῆν. Ἐνθα χώρὸν τινα ἐν καλῷ ἰδὼν πόλιν ἐξωκοδόμησέ τε καὶ ἐτείχισε, καὶ ἐν ταύτῃ
 20 κατώκισε τῶν Ἑλλήνων τινὰς τῶν μισθοφόρων, ὅσοι τε ἐκόντες καὶ ὅσοι ὑπὸ γήρωος ἢ κατὰ πῆρῳσιν ἀπολεμοὶ ἦσαν.

ΚΕΦ. ΚΒ'.

Αὐτὸς δὲ ὡς ἐξελέγξας δὴ τῶν Χαλδαίων τὴν μαντείαν, ὅτι οὐδὲν πεπονθὼς εἶη ἐν Βαβυλῶνι δ' ἄρα, κα-
 25 θάπερ ἐκείνοι ἐμαντεύσαντο, ἀλλ' ἔφθη γὰρ ἐλάσας ἔξω Βαβυλῶνος πρὶν τι παθεῖν, ἀνέπλει αὐθις κατὰ τὰ ἑλὴ θαρρόων, ἐν ἀριστερᾷ ἔχων τὴν Βαβυλῶνα· ἵνα δὴ καὶ ἐπλανήθη αὐτῷ μέρος τοῦ ναυτικοῦ κατὰ τὰ στενὰ ἀπορία ἡγεμόνος, πρὶν γε δὴ αὐτὸς πέμψας τὸν ἡγησά-
 30 μενον ἐπανήγαγεν αὐτοὺς ἐς τὸν πόρον. (2) Λόγος δὲ λέγεται τοιοῦτος. Τῶν βασιλέων τῶν Ἀσσυρίων τοὺς τάφους ἐν ταῖς λίμναις τε εἶναι τοὺς πολλοὺς καὶ ἐν τοῖς ἔλεσι δεδομημένους. Ὡς δὲ ἐπλεῖ Ἀλέξανδρος κατὰ τὰ ἑλὴ, κυβερνᾶν γὰρ αὐτὸν λόγος τὴν τριήρη,
 35 πνεύματος μεγάλου ἐμπεσόντος αὐτῷ ἐς τὴν καυσίαν καὶ τὸ διάδημα αὐτῇ συνεχόμενον, τὴν μὲν δὴ ὅσα βαρυτέραν πεσεῖν ἐς τὸ ὕδωρ, τὸ διάδημα δὲ ἀπενεχθὲν πρὸς τῆς πνοῆς σχεθῆναι ἐν καλάμῳ· τὸν κάλαμον δὲ τῶν ἐπιπεφυκῶτων εἶναι τάφῳ τινὶ τῶν πάλαι βασιλέων. (3)
 40 Τοῦτό τε οὖν αὐτὸ πρὸ τῶν μελλόντων σημεῖναι καὶ ὅτι τῶν τις ναυτῶν ἐκνηξάμενος ὡς ἐπὶ τὸ διάδημα ἀφελὼν τοῦ καλάμου αὐτὸ μετὰ χεῖρας μὲν οὐκ ἤνεγκεν, ὅτι νηχομένου ἂν αὐτοῦ ἐβρέχετο, περιθεὶς δὲ τῇ κεφαλῇ τῇ αὐτοῦ οὕτω διήνεγκε. (4) Καὶ οἱ μὲν πολλοὶ
 45 τῶν ἀναγραφάντων τὰ Ἀλεξάνδρου λέγουσιν ὅτι τάλαντον μὲν ἐδώρησατο αὐτῷ Ἀλέξανδρος τῆς προθυμίας ἕνεκα, ἀποτεμεῖν δὲ [ὅτι] ἐκέλευσε τὴν κεφαλὴν, τῶν μάντεων ταύτῃ ἐξηγησαμένων, μὴ περιδεῖν σώαν ἐκείνην τὴν κεφαλὴν ἥτις τὸ διάδημα ἐφόρησε τὸ βα-

copam exitus obstruit (quamvis non magna cum difficultate aperiantur), quod limosa iis in partibus terra et pleraque sit coenum, quippe quæ quum fluminis aqua perluatur, minime facilem aquæ retorsionem admittat : adeo ut ultra decem millia Assyriorum tres integros menses in hoc opere consumpsent.

6. Quæ Alexandro enarrata incitarunt eum ut aliquid in utilitatem Assyriæ meditaretur. Itaque qua in Pallacopam Euphratis fluxus derivatur, ejus exitum firmitus obstruere instituit. Quumque ad stadia triginta progressus esset, petrosam terram reperit, quæ discissa si committeretur veteri fossæ Pallacopæ, non concessura esset diffundi aquam propter firmitatem soli, atque aversionem ejus certo tempore non difficulter fieri. (7) Idcirco Alexander per Pallacopam vectus, navigando per lacus descendit in Arabum regionem : ibi commodum quendam locum contemplatus, urbem ædificavit mœnibusque cinxit, et coloniam eo deduxit ex Græcis mercenariis voluntariis et qui aut senectute aut casu aliquo inepti bello facti erant.

CAP. XXII.

Ipsæ, quasi refutato sibi Chaldæorum oraculo, quod nihil adversi, quemadmodum vaticinati erant, evenisset; jam enim Babylone excesserat nullo infortunio accepto : fiducia plenus rursum per paludes navigat, Babylonem a sinistra habens. Quumque in iis angustiis pars classis inopia ducis erraret, misso duce qui viam monstraret, in alveum eos reduxit. (2) Hujuscemodi vero quiddam narrant : Multa esse Assyriorum regum sepulcra in iis paludibus ac stagnis exstructa. Quumque Alexander navigando pergeret (ipsum enim suæ triremis gubernatorem fuisse aiunt) obortum ingentem ventum causiam et diadema ei alligatum abrupuisse, atque illud quidem utpote gravius, in aquam procidisse : istud vero vento abreptum arundini ad monimentum quoddam veterum regum natæ adhæsisse. (3) Idque et ipsum futuri casus prodigium habitum, et nautam quendam enafasse, qui diadema ab arundine avelleret, idque receptum non manu gestasse, ne natans madefaceret, sed capiti impositum attulisse. (4) Atqui plerique eorum qui res Alexandri scripserunt eum diligentis suæ causa talento donatum ab Alexandro : deinde capite plecti jussum aiunt : vatibus monentibus, ne caput illud quod diadema regum gestasset, saluum relinqui

σίλειον· Ἀριστόβουλος δὲ τάλαντον μὲν ὅτι ἔλαβε λέγει αὐτόν, ἀλλὰ πληγὰς λαβεῖν τῆς περιθέσεως ἕνεκα τοῦ διαδόχματος. (5) Ἀριστόβουλος μὲν δὴ τῶν τινα Φοινίκων τῶν ναυτῶν λέγει ὅτι τὸ διάδημα τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἐκόμισεν· εἰσὶ δὲ οἱ Σέλευκον λέγουσι. Καὶ τοῦτο τῷ τε Ἀλεξάνδρῳ σημεῖναι τὴν τελευταίαν καὶ τῷ Σελεύκῳ τὴν βασιλείαν τὴν μεγάλην. Σέλευκον γὰρ μέγιστον τῶν μετὰ Ἀλεξάνδρον διαδεξαμένων τὴν ἀρχὴν βασιλείας γενέσθαι τὴν τε γνῶμην βασιλικώτατον καὶ πλείστης γῆς ἐπάρξαι μετὰ γε αὐτόν· Ἀλεξάνδρον οὐ μοι δοκεῖ ἰέναι ἐς ἀμφίλογον.

ΚΕΦ. ΚΙ'.

Ἐπανελθὼν δὲ ἐς Βαβυλῶνα καταλαμβάνει Πευκέσταν ἔχοντα ἐκ Περσῶν, ἄγοντα στρατιάν Περσῶν ἐς διαμυρίους· ἦγε δὲ καὶ Κοσσαίων καὶ Ταπούρων οὐκ ὀλίγους, ὅτι καὶ ταῦτα ἔθνη τῶν προσχώρων τῇ Περσίδι μαχίμωτάτα εἶναι ἐξηγγέλλετο. Ἦκε δὲ αὐτῷ καὶ Φιλοῦξενος στρατιάν ἄγον ἀπὸ Καρίας καὶ Μενανδρος ἐκ Λυδίας ἄλλους καὶ Μενίδα τοὺς ἰππέας ἄγων τοὺς αὐτῷ ξυνταχέντας. (2) Καὶ πρεσβεῖαι δὲ ἐν τούτῳ ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἦκον, καὶ τούτων οἱ πρέσβεις αὐτοῖς τε ἐστεφανομένοι Ἀλεξάνδρῳ προσήλθον καὶ ἐστεφανοῦν αὐτὸν στεφάνοις χρυσοῖς, ὡς θεωροὶ δῆθεν ἐς τιμὴν θεοῦ ἀφιγμένοι. Τῷ δὲ οὐ πόρρω ἄρα ἡ τελευταίη ἦν.

3. Ἐνθα δὴ τοὺς τε Πέρσας ἐπαινέσας τῆς προθυμίας, ὅτι πάντα Πευκέστα ἐπέθοντο, καὶ αὐτὸν Πευκέσταν τῆς ἐν κόσμῳ αὐτῶν ἐξηγήσεως, κατέλεγεν αὐτοὺς ἐς τὰς Μακεδονικὰς τάξεις, δεκαδάρχην μὲν τῆς δεκάδος ἡγεῖσθαι Μακεδόνα καὶ ἐπὶ τούτῳ διμοιρίτην Μακεδόνα καὶ δεκαστάτηρον, οὕτως ὀνομαζόμενον ἀπὸ τῆς μισθοφορᾶς, ἣν τινα μείονα μὲν τοῦ διμοιρίτου, πλείονα δὲ τῶν οὐκ ἐν τιμῇ στρατευομένων ἔφερεν. (4) ἐπὶ τούτοις δὲ δώδεκα Πέρσας καὶ τελευταῖον τῆς δεκάδος Μακεδόνα, δεκαστάτηρον καὶ τοῦτον· ὥστε ἐν τῇ δεκάδι τέσσαρας μὲν εἶναι Μακεδόνας, τοὺς μὲν τρεῖς τῇ μισθοφορᾷ προύχοντας, τὸν δὲ τῇ ἀρχῇ τῆς δεκάδος, δώδεκα δὲ Πέρσας, τοὺς μὲν Μακεδόνας τὴν πάτριον ὀπλισιν ὀπλισμένους, τοὺς δὲ Πέρσας τοὺς μὲν τοξότας, τοὺς δὲ καὶ μεσάγκυλα ἔχοντας.

5. Ἐν τούτῳ δὲ πολλὰκις μὲν τοῦ ναυτικοῦ ἀπειρεῖστο, πολλὰ δὲ ἔριδες αὐτῷ τῶν τριηρῶν καὶ ὅσαι τετρήρεις κατὰ τὸν ποταμὸν ἐγίνοντο, καὶ ἀγῶνες τῶν τε ἐρετῶν καὶ τῶν κυβερνητῶν καὶ στέφανοι τῶν νικούντων.

6. Ἦκον δὲ καὶ παρὰ Ἀμμωνος οἱ θεωροὶ οὐστίνας ἐστάλκει ἐρησομένους ὅπως θέμις αὐτῷ τιμᾶν Ἑφαιστιῶνα· οἱ δὲ ὡς ἤρωϊ ἔφρσαν ὅτι θύειν θέμις ὁ Ἀμμων λέγει. Ὁ δὲ ἔχαιρέ τε τῇ μαντείᾳ καὶ ἀπὸ τοῦδε ὡς ἤρωια ἐγέραιρε. Καὶ Κλεομένης, ἀνδρὶ κακῷ καὶ πολλὰ ἀδικήματα ἀδικήσαντι ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπιστέλλει

sineret. Aristobulus vero refert quidem eum talentum accepisse, sed plagis affectum, quod diadema capiti imposuisset. (5) Eum autem quendam ex Phoenicibus nautis fuisse ait, qui Alexandro diadema retulit : nonnulli Seleucum fuisse affirmant : idque Alexandro interitum, Seleuco magnum imperium portendisse. Seleucum enim maximum post Alexandrum suscepto imperio regem fuisse, animoque maxime regio præditum, et plurimis regionibus post ipsum Alexandrum imperasse, minime dubium mihi videtur.

CAP. XXIII.

Alexander Babylonem reversus Peucestam cum xx. ■ Persarum reversum e Perside reperit. Is magnam quoque Cossæorum manum et Tapurorum non paucos adduxerat : quod et hæ gentes Persidi finitimæ in primis bellicose esse dicebantur. Venerat item Philoxenus, e Caria exercitum ducens, et Menander e Lydia, Menidas quoque cum equestribus copiis. (2) Inter hæc legati e Græcia venerunt, iique ipsi coronati Alexandrum accesserunt eumque coronis aureis coronavere, qui nimirum ut eum tanquam deum colerent venerant. Non longe interim ipse ab interitu aberat.

3. Tum Persarum studio collaudato, quod Peucestæ per omnia paruisent, simulque Peucesta ipso qui moderate sapienterque gubernasset, Macedonicis ordinibus eos accensuit. Decurionem quidem Macedonem singulis decuriis præfecit, adhæc duplarium Macedonem et decastaterem, ita vocatum a stipendio, quod quidem minus accipiebat quam duplarius, majus vero quam gregarii milites; (4) secundum hos duodecim Persas, ita tamen ut extremus decastater Macedo etiam esset. Singulæ itaque decuriæ quatuor Macedones habebant, e quibus tres ampliora quam reliqui stipendia accipiebant : quartus vero imperio reliquis præstaret; Persæ vero xii erant. Et Macedones quidem patria armatura utebantur : Persæ partim sagittis, partim amentalis jaculis.

5. Interea Alexander classem crebro ad remum exercebat. Magna erat inter triremes et quadriremes, quæ in fluvio erant, contentio, acre remigum et gubernatorum certamen. Victoribus coronæ dabantur.

6. Per hos dies venerunt etiam ab Ammone ii quos sciscitatum miserat, quosnam honores Hephestioni tribuere fas esset. Qui quidem Ammonem respondisse nuntiabant, fas esse ut heroï sacrificare. Quo oraculo lætatus, deinceps eum ut heroem coluit. Post hæc Cleomeni hominī improbo, qui Ægyptios multis injuriis affecerat, epistolam

ἐπιστολήν· καὶ ταύτην τῆς μὲν ἐς Ἡφαιστίωνα καὶ ἀποθανόντα φίλιας ἐνεκα καὶ μνήμης οὐ μέμφομαι ἔγωγε· ἄλλων δὲ πολλῶν ἐνεκα μέμφομαι. (7) Ἐλεγε γάρ ἡ ἐπιστολὴ κατασκευασθῆναι Ἡφαιστίῳ ἡρώων
 5 ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ Αἰγυπτίᾳ, ἐν τε τῇ πόλει αὐτῇ καὶ ἐν τῇ νήσῳ τῇ Φάρῳ, ἵνα ὁ πύργος ἐστὶν ὃ ἐν τῇ νήσῳ, μεγεθῇ τε μέγιστον καὶ πολυτελεῖα ἐκπρεπέστατον· καὶ ὅπως ἐπικρατήσῃ καλεῖσθαι ἀπὸ Ἡφαιστίῳνος, καὶ τοῖς συμβολαίοις καθ' ὅσα οἱ ἔμποροι ἀλλήλοις συμ-
 10 βάλλουσιν ἐγγράφεσθαι τὸ ὄνομα Ἡφαιστίῳνος. (8) Ταῦτα μὲν οὐκ ἔχω μέμψασθαι, πλὴν γε δὴ οἷον οὐκ ἐπὶ μεγάλοις μεγάλως διεσπουδάζετο· ἐκεῖνα δὲ καὶ πάνυ μέμφομαι. « Ἦν γὰρ καταλάβω ἐγώ, ἔλεγε τὰ γράμματα, τὰ ἱερὰ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ καλῶς κατε-
 15 σκευασμένα καὶ τὰ ἡρώα τὰ Ἡφαιστίῳνος, εἰ τε τι πρότερον ἡμάρτηκας, ἀφῆσθαι σε τούτων, καὶ τὸ λοιπόν, διηλίκον ἂν ἀμάρτης, οὐδὲν πείσῃ ἐξ ἐμοῦ ἄχαρι. » Τοῦτο ἀνδρὶ ἄρχοντι πολλῆς μὲν χώρας, πολλῶν δὲ ἀνθρώπων ἐκ βασιλείως μεγάλου ἐπεσταλμένον, ἄλλως τε καὶ κακῶ
 20 ἀνδρὶ, οὐκ ἔχω ἐπαινέσαι.

ΚΕΦ. ΚΔ'.

Ἄλλὰ γὰρ αὐτῷ ᾧδ' Ἀλεξάνδρῳ ἐγγὺς ἦν τὸ τέλος. Καί τι καὶ τοιόνδε πρὸ τῶν μελλόντων σημῆναι λέγει Ἀριστόβουλος· καταλογίζει μὲν αὐτὸν τὴν στρατιὰν τὴν ἐν Πευκέστᾳ τε ἐκ Περσῶν καὶ ἀπὸ θαλάσσης ἐν
 25 Φιλοξένῳ καὶ Μενάνδρῳ ἤκουσαν ἐς τὰς Μακεδονικὰς τάξεις· διψήσαντα δὲ ἀποχωρῆσαι ἐκ τῆς ἑώρας καταλιπόντα ἔρημον τὸν θρόνον τὸν βασιλείον. (2) Εἶναι δὲ κλίνας ἐκατέρωθεν τοῦ θρόνου ἀργυρόποδας, ἐφ' ὧν οἱ ἀμφ' αὐτὸν ἑταῖροι ἐκάθητο. Ἰὼν τινα οὖν ἡμε-
 30 λημένῳ ἀνθρώπων, οἱ δὲ καὶ τῶν ἐν φυλακῇ ἀδέσμων ὄντα λέγουσιν, ἔρημον ἰδόντα τὸν θρόνον καὶ τὰς κλίνας, περὶ τῷ θρόνῳ δὲ ἐστηκότας τοὺς εὐνούχους, καὶ γὰρ καὶ οἱ ἑταῖροι ξυνανέστησαν τῷ βασιλεῖ ἀποχωροῦντι, διελθόντα διὰ τῶν εὐνούγων ἀναβῆναι τε ἐπὶ τὸν θρόνον
 35 καὶ καθέζεσθαι. (3) Τοὺς δὲ οὐκ ἀναστῆσαι μὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ θρόνου κατὰ δὴ τινα νόμον Περσικόν, περιβρῆ-ξαμένους δὲ τύπτεσθαι τὰ τε στήθη καὶ τὰ πρόσωπα ὡς ἐπὶ μεγάλῳ κακῶ. Ταῦτα ὡς ἐξηγγέλθη Ἀλεξάνδρῳ, κελεύσαι στρεβλωθῆναι τὸν καθίσαντα, μήποτε ἐξ ἐπι-
 40 βουλῆς ξυντεταγμένον τοῦτο ἔδρασε γυνὴναι ἐθέλοντα. Τὸν δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐξεπεῖν οἷον μὴ ἐπὶ νῶν οἱ ἐλθόν οὕτω πρᾶξαι· ᾧ δὴ καὶ μέλλον ἐπ' οὐδενὶ ἀγαθῷ ξυμβῆναι αὐτῷ οἱ μάντιες ἐξηγοῦντο.

4. Ἡμεῖς τε οὐ πολλὰ ἐπὶ τούτῳ ἐγένοντο καὶ
 45 τεθυκὼς τοῖς θεοῖς τὰς τε νομιζομένας θυσίας ἐπὶ ξυμφοραῖς ἀγαθαῖς καὶ τινὰς καὶ ἐκ μαντείας εὐωχεῖτο ἅμα τοῖς φίλοις καὶ ἐπινε πόρρω τῶν νυκτῶν. Δοῦναι δὲ λέγεται καὶ τῇ στρατιᾷ ἱερεῖα καὶ οἶνον κατὰ λόχους καὶ ἑκατοστύας. Ἀπὸ δὲ τοῦ πότου αὐτὸν μὲν ἀπαλ-
 50 λάττεσθαι ἐθέλειν ἐπὶ κοιτῶνι εἰσὶν οἱ ἀνέγραψαν·

scripsit. Quam quidem, memoriae benevolentiaeque erga Hephæstionem mortuum causa haud reprehenderim : multis vero aliis de causis non probō. (7) Jubebat enim ea epistola templum Hephæstioni exedificari in Alexandria Ægyptiaca, cum in ipsa urbe, tum in insula Pharo, ubi turris erat, et magnitudine et sumptu operis excellens : et hoc juris obtineret ut insula de Hephæstionis nomine appellaretur ; adhæc tabulis contractuum, quosunque negotiatores inter se conficerent, Hephæstionis nomen inscriberetur. (8) Atque hæc quidem eo tantum nomine reprehendo, quod in rebus non magnis nimis magnam operam posuit : illa vero quam maxime damno : « Si enim ego (ita scribebat) in Ægyptum veniens templa et sana rite abs te Hephæstioni exstructa invenero, non solum si quid antehac commisisti, ignoscā, sed quantumcunque deinceps deliqueris, nihil incommodi tibi a me accidet. » Hoc certe ad hominem improbum, multis et terris et viris imperantem, a magno rege scriptum nulla ratione probare possum.

CAP. XXIV.

Sed jam Alexandri interitus imminabat, quem vel hoc maxime prodigio significatum fuisse Aristobulus scribit, Copias enim quæ cum Peucesta ex Perside, et a mari cum Philoxeno et Menandro venerant, in Macedonicos ordines distribuissē, quumque sitim sentiret, nonnihil a sella recessissē, regiumque solium vacuum reliquissē. (2) Fuisse porro ab utraque solii parte lectos argenteis pedibus innixos, quibus amici circa eum insidebant. Quendam vero obscurum hominem (sunt qui aliquem qui in custodia citra vincula habebatur, fuisse dicant) quum regiam sellam lectosque vacuos videret, et eunuchos utrinque thronum circumstantes (nam et amici regem discedentem comitanti erant), per medios eunuchos transissē, soliumque conscendisse et in eo consedissee. (3) Eos vero e solio eum detrahere non ausos, Persica quadam lege prohibitos : sed laceratis vestibus pectora faciemque contudisse, magnū aliquid malum ominatos. Quæ ubi Alexandro nuntiata sunt, eum qui solio insederat in quæstionem dari iussisse, num forte ex compositis insidiis id fecisset exploraturum : nihil vero confessum, præterquam quod levitate quadam animi impulsus id fecisset : tantoque majus malum vates inde portendisse.

4. Paucis post diebus quum diis consueta sibi pro felici-
 45 bus successibus hostias sacrificasset, nonnullasque ex vatum monitu adjecisset, cum amicis epulatus est, conviviumque in multam noctem produxit. Hostias etiam exercitui dedisse, vinumque per decurias et centurias distribuissē dicitur. A convivio sunt qui scribant eum in cu-
 50 biculum concedere voluisse : sed Medium, unum ex amicis

Μήδιον δὲ αὐτῶν ἐντυχόντα, τῶν ἑταίρων ἐν τῷ τότε τὸν πιθανώτατον, δεηθῆναι κωμάσαι παρὰ οἱ· γενέσθαι γὰρ ἂν ἤδὺν τὸν κῶμον.

ΚΕΦ. ΚΕ'.

Καὶ αἱ βασιλεῖοι ἐφημερίδες ὥδε ἔχουσι· πίνειν παρὰ
 5 Μηδίῳ αὐτὸν κωμάσαντα· ἔπειτα ἐξαναστάντα καὶ λου-
 σάμενον καθεύδειν τε καὶ αὖθις δειπνεῖν παρὰ Μηδίῳ καὶ
 αὖθις πίνειν πόρρω τῶν νυκτῶν· ἀπαλλαχθέντα δὲ τοῦ
 πότου λούσασθαι· καὶ λουσάμενον ὀλίγον τι ἐμφαγεῖν καὶ
 10 δὲ ἐπὶ κλίνης πρὸς τὰ ἱερὰ θῦσαι ὡς νόμος ἐφ' ἑκάστη
 ἡμέρᾳ, καὶ τὰ ἱερὰ ἐπιθέντα κατακεῖσθαι ἐν τῷ ἀνδρῶνι
 ἔστε ἐπὶ κνέφας. Ἐν τούτῳ δὲ τοῖς ἡγεμόσι παραγγέλλειν
 ὑπὲρ τῆς πορείας καὶ τοῦ πλοῦ, τοὺς μὲν ὡς περὶ
 15 ἰόντας παρασκευάζεσθαι ἐς τετάρτην ἡμέραν, τοὺς δὲ
 ἅμα οἱ πλέοντας ὡς εἰς πέμπτην πλευσομένους. (3)
 Ἐκεῖθεν δὲ κατακομισθῆναι ἐπὶ τῆς κλίνης ὡς ἐπὶ τὸν
 ποταμόν, καὶ πλοίου ἐπιδάντα διαπλεῦσαι πέραν τοῦ πο-
 ταμοῦ ἐς τὸν παράδεισον, ἀκαχεῖ αὖθις λουσάμενον ἀνα-
 20 παύεσθαι. Ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν λούσασθαι τε αὖθις
 καὶ θῦσαι τὰ νομιζόμενα· καὶ εἰς τὴν καμάραν εἰσελ-
 θόντα κατακεῖσθαι διαμυθολογοῦντα πρὸς Μήδιον· πα-
 ραγγεῖλαι δὲ καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπαντῆσαι ἔωθεν. (4)
 Ταῦτα πράξαντα δειπνεῖν ὀλίγον· κομισθέντα δὲ
 αὖθις ἐς τὴν καμάραν πυρρᾶσαι ἡδὴ ξυνεχῶς τὴν νυ-
 25 κτα διην· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ λούσασθαι καὶ λουσάμενον
 θῦσαι. Νεάρχῳ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι παραγ-
 γεῖλαι τὰ ἀμφὶ τὸν πλοῦν ὅπως ἔσται ἐς τρίτην ἡμέραν.
 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ λούσασθαι αὖθις καὶ θῦσαι τὰ τετα-
 γμένα, καὶ τὰ ἱερὰ ἐπιθέντα οὐκέτι ἑλινύειν πυρρᾶσοντα.
 30 Ἀλλὰ καὶ ὡς τοὺς ἡγεμόνας εἰσκαλέσαντα παραγγέλλειν
 τὰ πρὸς τὸν ἔκπλουν ὅπως αὐτῷ ἔσται ἔτοιμα· λού-
 σασθαι τε ἐπὶ τῇ ἐσπέρᾳ, καὶ λουσάμενον ἔχειν ἡδὴ
 κακῶς. (5) Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ μετακομισθῆναι ἐς τὴν οἰκίαν
 τὴν πρὸς τῇ κολυμβήτραι καὶ θῦσαι μὲν τὰ τεταγμένα,
 35 ἔχοντα δὲ πονήρως ὅμως ἐσκαλέσαι τῶν ἡγεμόνων τοὺς
 ἐπικαιροτάτους καὶ ὑπὲρ τοῦ πλοῦ αὖθις παραγγέλλειν.
 Τῇ δὲ ἐπιούσῃ μόγις ἐκκομισθῆναι πρὸς τὰ ἱερὰ καὶ
 θῦσαι, καὶ μηδὲν μεῖον ἔτι παραγγέλλειν ὑπὲρ τοῦ
 πλοῦ τοῖς ἡγεμόσιν. (6) Ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν κακῶς
 40 ἡδὴ ἔχοντα ὅμως θῦσαι τὰ τεταγμένα. Παραγγεῖλαι
 δὲ τοὺς μὲν στρατηγούς διατρίβειν κατὰ τὴν αὐλήν,
 χιλιάρχας δὲ καὶ πεντακοσιάρχας πρὸ τῶν θυρῶν.
 Ἡδὴ δὲ παντάπασι πονήρως ἔχοντα διακομισθῆναι ἐκ
 τοῦ παραδείσου ἐς τὰ βασιλεια. Εἰσελθόντων δὲ τῶν
 45 ἡγεμόνων γνῶναι μὲν αὐτοὺς, φωνῆσαι δὲ μηδὲν ἔτι,
 ἀλλ' εἶναι ἀναυδόν· καὶ τὴν νύκτα πυρρᾶσαι κακῶς
 καὶ τὴν ἡμέραν, καὶ τὴν ἄλλην νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν.

tum temporis ei maxime carum, obviam factum rogasse ut
 secum comessatum veniret : fore enim jucundam comessa-
 tionem.

CAP. XXV.

Et quidem diaria regis ita habent : ipsum apud Medium
 comessatum bibisse : deinde quum surrexisset seque
 abluisset, dormisse : rursumque edisse apud Medium et in
 multam noctem bibisse, quumque e convivio discessisset,
 lavisse, lotum nonnihil mandisse, ibique cubuisse, quod
 jam febricitaret : (2) deinde lectica ad sacrificia delatum
 sacrificasse uti consueverat per singulos dies. Sacrificiisque
 peractis in androne jacuisse in vesperum usque. Inter hæc
 iter navigationemque ducibus pronuntiasse, et quidem eos
 qui pedites profecturi erant, in quantum diem : qui vero
 secum navigaturi essent, ut in quintum diem parati essent
 jussisse. (3) Post hæc lectica delatum flumen versus,
 conscensaque nave flumen trajecisse in hortum amœnissi-
 mum : ibique rursus lotum requievisse. Postridie denuo
 lotum consueta sacrificia diis fecisse. Ingressumque cubi-
 culum jacuisse cum Medio colloquentem, imperasseque
 ducibus ut mane adessent. (4) His peractis cœnasse mo-
 dice, rursusque in cubiculum delatum continue per totam
 noctem febricitasse : postridie lavisse, lotumque sacrificasse,
 et Nearchō reliquisque ducibus navigationem in tertium
 diem indixisse : postero quoque die lotum consueta sacri-
 ficia diis fecisse. Sacrificiisque factis febrim non cessasse.
 Nihilominus tamen convocatis ducibus præcepisse ut omnia
 ad navigationem parata essent. Lotumque sub vesperum
 pejus habuisse. (5) Sequenti luce in ædes balneis vicinas
 translatum esse, consuetaque sacrificia peregisse. Quumque
 jam vis morbi invaluisset, primarios tamen duces evocasse,
 deque navigatione rursus mandata dedisse. Altero die diffi-
 culter admodum ad sacrificia delatum sacrificasse, nihiloque
 secius navigationem imperasse. (6) Postridie, quum jam
 pessime haberet, tamen a consuetis sacrificiis non destitisse.
 Jussisse vero ut duces circa aulam versarentur : et eos qui
 mille, quique quingentis militibus præfecti essent pro foribus
 custodiam agerent. Quumque jam plane langueret, ex
 horto in regiam translatum. Ingressisque ad eum ducibus,
 agnovisse quidem eos, alloqui tamen non potuisse, nullamque
 vocem edidisse, et tota illa nocte ac sequenti die gravissima
 febris correptum fuisse.

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Οὕτως ἐν ταῖς ἐφημερίσι ταῖς βασιλείαις ἀναγέ-
 γραπται, καὶ ἐπὶ τούτοις ὅτι οἱ στρατιῶται ἐπόθησαν
 ἰδεῖν αὐτόν, οἱ μὲν, ὡς ζῶντα ἐτι ἰδοῖεν· οἱ δέ, ὅτι τε-
 θνηκέναι ἤδη ἐξηγγέλλετο, ἐπικρύπτεσθαι δὲ αὐτοῦ
 5 ἐτόπαζον πρὸς τῶν σωματοφυλάκων τὸν θάνατον, ὡς
 ἔγωγε δοκῶ· τοὺς πολλοὺς δὲ ὑπὸ πένθους καὶ πόθου
 τοῦ βασιλέως βιάσασθαι ἰδεῖν Ἀλέξανδρον. Τὸν δὲ
 ἄφρων μὲν εἶναι λέγουσι παραπορευομένης τῆς στρα-
 10 τιᾶς· δεξιῶσθαι δὲ καὶ ὡς ἐκάστους τὴν τε κεφαλὴν
 ἐπαίροντα μόγῃς καὶ τοῖν ὀφθαλμοῖν ἐπισημαίνοντα. (2)
 Λέγουσι δὲ αἱ ἐφημερίδες αἱ βασιλικοὶ ἐν τοῦ Σαρά-
 πιδος τῷ ἱερῷ Πείθωνά τε ἔγκοιμηθέντα καὶ Ἀτταλον
 καὶ Δημοφῶντα καὶ Πευκέστην, πρὸς δὲ Κλεομένην τε
 καὶ Μενίδα καὶ Σέλευκον, ἐπερωτᾶν τὸν θεὸν εἰ λῶν
 15 καὶ ἄμεινον Ἀλέξανδρον εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ κοι-
 σθέντα καὶ ἱκετεύσαντα θεραπεύεσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ·
 καὶ γενέσθαι φήμην τινὰ ἐκ τοῦ θεοῦ μὴ κοιμίζεσθαι εἰς
 τὸ ἱερὸν, ἀλλ' αὐτοῦ μένοντι ἔσεσθαι ἄμεινον. (3) Ταῦτά
 τε ἀπαγγεῖλαι τοὺς ἑταίρους καὶ Ἀλέξανδρον οὐ πολὺ
 20 ὕστερον ἀποθανεῖν, ὡς τοῦτο ἄρα ἤδη ὃν τὸ ἄμεινον.
 Οὐ πόρρω δὲ τούτων οὔτε Ἀριστοβούλῳ οὔτε Πτολε-
 μαίῳ ἀναγέγραπται. Οἱ δὲ καὶ τάδε ἀνέγραψαν, ἐρέ-
 σθαι μὲν τοὺς ἑταίρους αὐτὸν δῶν τὴν βασιλείαν ἀπο-
 λείπει, τὸν δὲ ἀποκρίνασθαι ὅτι τῷ κρατίστῳ· οἱ δέ,
 25 προσθεῖναι πρὸς τούτῳ τῷ λόγῳ ὅτι μέγαν ἐπιτάφιον
 ἀγῶνα ὄρᾳ ἐφ' αὐτῷ ἐσόμενον.

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα οἶδα ἀναγεγραμμένα ὑπὲρ τῆς
 Ἀλεξάνδρου τελευτῆς, καὶ φάρμακον ὅτι ἐπέμψῃ παρὰ
 Ἀντιπάτρου Ἀλεξάνδρῳ καὶ ἐκ τοῦ φαρμάκου ὅτι
 30 ἀπέθανε· καὶ τὸ φάρμακον ὅτι Ἀριστοτέλης μὲν Ἀντι-
 πάτρῳ ἐξέυρε, δεδοικώς ἤδη Ἀλέξανδρον Καλλισθέ-
 νους ἔνεκα, Κάσανδρος δὲ ὁ Ἀντιπάτρου ἐκόμισεν· οἱ
 δὲ καὶ ὅτι ἐν ἡμιόνου ὁπλῇ ἐκόμισε καὶ τοῦτο ἀνέγρα-
 ψαν. (2) Δοῦναι δὲ αὐτὸ Ἰόλλαν τὸν ἀδελφὸν τοῦ
 35 Κάσανδρου τὸν νεώτερον· εἶναι γὰρ οἰνοχόον βασιλικὸν
 τὸν Ἰόλλαν καὶ τι καὶ λελυτῆσθαι πρὸς Ἀλεξάνδρου
 ὀλίγῳ πρόσθεν τῆς τελευτῆς· οἱ δὲ καὶ Μήδιον μετα-
 σχεῖν τοῦ ἔργου, ἔραστην ὄντα τοῦ Ἰόλλα· καὶ αὐτὸν
 γὰρ εἶναι τὸν εἰσηγητὴν γεγόμενον Ἀλεξάνδρῳ τοῦ
 40 κώμου· ὁδύνην τε αὐτῷ ἐπὶ τῇ κύλικι γενέσθαι ὀξείαν,
 καὶ ἐπὶ τῇ ὁδύνῃ ἀπαλλαγῆναι ἐκ τοῦ πότου. (3) Ἦδη
 δὲ τις οὐκ ἡσχύνθη ἀναγράψαι ὅτι αἰσθόμενος οὐ βίω-
 σιμον ὄντα αὐτὸν Ἀλέξανδρος ἐς τὸν Εὐφράτην ποτα-
 μὸν ἔειβε βαλὼν, ὡς ἀφανὴς ἐξ ἀνθρώπων γεγόμενος
 45 πσιτοτέραν τὴν ὁῦσαν παρὰ τοῖς ἔπειτα ἐγκαταλείπει
 εἰ ἐκ θεοῦ τε αὐτῇ ἢ γένεσις συνέβη καὶ παρὰ θεοῦ ἢ
 ἀποχώρησις. Ῥωξάνην δὲ τὴν γυναῖκα οὐ λαθεῖν
 ἰξίοντα, ἀλλὰ εἰργόμενον γὰρ πρὸς αὐτῆς ἐποιμύζαντα

CAP. XXVI.

Ita in diariis regis scriptum legitur, dein vero milites de-
 siderio ejus videndi captos esse. Et nonnullis vivum cer-
 nere cupientibus : nonnullis, quod jam mortuus esse dice-
 retur, mortemque ejus a custodibus corporis celari, (mea
 sententia) suspicantibus, plerosque præ dolore ac desiderio
 regis, vi ad illum videndum irrupisse. Sed jam regem
 ingrediente exercitu vocem defecisse : capite tantum ægre
 sublevato atque oculis indicium aliquod animi facientibus,
 singulis dextram præbuisse. (2) Iisdem diariis regis con-
 tinetur, in Serapidis æde pernoctasse Pithonem, Attalum,
 Demophontem et Peucestam; et præter hos Cleomenem et
 Menidam ac Seleucum. Et percontantibus deum, an melius
 satiusque esset Alexandrum in templum suum, ut a se
 curaretur, deferri, oraculum redditum, Non oportere eo
 deferri : sed melius ei si ibi maneat fore. (3) Idque amicos
 Alexandro renuntiasse, neque multo post Alexandrum de-
 cessisse quasi id magis in rem ipsius esset. Ptolemæus et
 Aristobulus præterea nihil afferunt. Sunt autem qui hoc
 etiam addant : interrogatum ab amicis, cuinam regnum
 relinqueret, respondisse, Optimo. Alii adjecisse eum ad
 hæc verba aiunt, ingens certamen inter eos de se futurum.

CAP. XXVII.

Neque vero me præterit multa alia præter hæc de
 Alexandri obitu scripta esse : veluti venenum ei ab Anti-
 patro missum esse, quo interiit. Aristotelemque id Anti-
 patro confecisse, Alexandrum ob Callisthenis necem me-
 tuentem : idque a Casandro Antipatri filio allatum. Alii in
 mulæ ungula allatum scribunt : (2) et per Iollam minorem
 Casandri fratrem regi traditum. Fuisse enim Iollam regi a
 poculis, eique ab Alexandro paulo ante ejus mortem acerbi
 aliquid accidissee. Alii Medium, quod Iollæ amator esset,
 sceleris conscium fuisse scribunt. Nam et hunc Alexandro
 auctorem comessionis fuisse, statimque post haustum po-
 culum vehementem dolorem sensisse, ita ut convivio exce-
 dere sit coactus. (3) Quidam etiam scribere non erubuit,
 Alexandrum quum jam de salute desperaret, ad Euphraten
 se contulisse conjiciendi se in flumen animo, uti sublatus
 ex hominum oculis, certiorum apud posteros fidem faceret,
 se ex deorum genere ortum ad deos rediisse. Roxanem
 vero conjugem, consilio ejus intellecto, inhibuisse, plu-

εἶπεῖν ὅτι ἐφθόνησεν ἄρα αὐτῷ δόξης τῆς ἐς ἅπαν, ὡς θεῷ δὴ γεγεννημένῳ. Καὶ ταῦτα ἐμοὶ ὡς μὴ ἀγνοεῖν δόξαιμι μᾶλλον ὅτι λεγόμενά ἐστιν ἢ ὡς πιστὰ ἐς ἀφηγησιν ἀναγεγράφθω.

ΚΕΦ. ΚΗ'.

8 Ἐτελεύτα μὲν δὴ Ἀλέξανδρος τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ καὶ ἑκατοστῇ Ὀλυμπιάδι ἐπὶ Ἡγησίου ἀρχόντος Ἀθήνησιν· ἐβίω δὲ δύο καὶ τριάκοντα ἔτη καὶ τοῦ τρίτου μῆνας ἐπέλαθεν ὀκτώ, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος· ἐβασίλευσε δὲ δώδεκα ἔτη καὶ τοὺς ὀκτὼ τούτους μῆνας, τό
10 τε σῶμα καλλιστος καὶ φιλοπονύτατος καὶ δξύτατος τὴν γνώμην γενόμενος καὶ ἀνδρείοτατος καὶ φιλοτιμότατος καὶ φιλοκινδυνότατος καὶ τοῦ θεοῦ ἐπιμελέστατος· (2) ἡδονῶν δὲ τῶν μὲν τοῦ σώματος ἐγκρατέστατος, τῶν δὲ τῆς γνώμης ἐπαίνου μόνου ἀπληστότατος· ξυνιδεῖν
15 δὲ τὸ δέον ἐτι ἐν τῷ ἀφανεῖ δν δεινότητος, καὶ ἐκ τῶν φαινόμενων τὸ εἶκος ζυμβαλεῖν ἐπιτυχέστατος, καὶ τάξει στρατιᾶν καὶ ὀπλίσαι τε καὶ κοσμήσαι δαημονέστατος· καὶ τὸν θυμὸν τοῖς στρατιώταις ἐπαῖραι καὶ ἐλπίδων ἀγαθῶν ἐμπλῆσαι καὶ τὸ δέημα ἐν τοῖς κιν-
20 δύνοις τῷ ἀδεεῖ τῷ αὐτοῦ ἀφανίσαι, ξύμπαντα ταῦτα γενναϊότατος. (3) Καὶ οὖν καὶ ὅσα ἐν τῷ ἀφανεῖ πράττει, ζῶν μεγίστῳ ἁράσει ἐπραξεν· ὅσα τε φθάσας ὑφαρπάσαι τῶν πολεμίων, πρὶν καὶ δεῖσθαι τινα αὐτὰ ὡς ἐσόμενα, προλαβεῖν δεινότητος· καὶ τὰ μὲν ζυντε-
25 θέντα ἢ ὁμολογηθέντα φυλάττει βεβαιότατος, πρὸς δὲ τῶν ἐξαπατώντων μὴ ἀλῶναι ἀσφαλέστατος· χρημάτων δὲ ἐς μὲν ἡδονὰς τὰς αὐτοῦ φειδωλότατος, ἐς δὲ εὐποιᾶν τῶν πέλας ἀφθονύτατος.

ΚΕΦ. ΚΘ'.

Εἰ δέ τι ἐπλημμελήθη Ἀλεξάνδρῳ δι' ὀξύτητα ἢ ὑπ' 30 ὀργῆς, ἢ εἰ τι ἐς τὸ ὑπερογκότερον προήχθη βαρβαρίσαι, οὐ μεγάλα τίθεται ἔγωγε, εἰ τὴν νεότητά τέ τις τὴν Ἀλεξάνδρου μὴ ἀνεπιεικῶς ἐνθυμηθεῖ καὶ τὸ διηγεῖς τῆς εὐτυχίας καὶ τοὺς πρὸς ἡδονὴν οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίστῳ τοῖς βασιλεῦσι ζυνόντας τε καὶ ἐπὶ κακῷ ζυν-
35 εσομένους· ἀλλὰ μεταγινώσκει γὰρ ἐφ' οἷς ἐπλημμελήσε μόνῳ οἷα τῶν πάλαι βασιλέων Ἀλεξάνδρῳ ὑπάρχει ὑπὸ γενναϊότητος. (2) Οἱ δὲ πολλοί, εἰ καὶ τι ἐγνωσαν πημμελήσαντες, οἱ δὲ τῷ προηγOREIN αὐτοῦ, ὡς καλῶς δὴ πραχθέντος, ἐπικρύβειν οἴονται τὴν ἁμαρτίαν,
40 κακῶς γινώσκοντες. Μόνῃ γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ ἴσας ἁμαρτίας ὁμολογεῖν τε ἁμαρτάνοντα καὶ δῆλον εἶναι ἐπ' αὐτῷ μεταγινώσκοντα, ὡς τοῖς παθοῦσι τι ἄχαρι οὐ πάντῃ χαλεπὰ τὰ παθήματα φαινόμενα, εἰ δὲ δόρασας αὐτὰ ξυγχωροῖται ὅτι οὐ καλὰ ἔδρασεν, αὐτῷ τέ τιτι ἐς
45 τὸ μέλλον ταύτην ἐλπίδα ἀγαθὴν ὑπολειπομένην, μὴ

rantemque ipsum dixisse : invidere illam sibi divinitatis partē gloriam. Quæ quidem ideo potius a me commemorantur, ne ignorasse videar ea tum sparsa fuisse, quam quod fide digna existimem.

CAP. XXVIII.

Decessit autem Alexander Olympiade cxxiii, archonte Athenis Hegesia. Vixit annos xxxii, menses viii, ut autor est Aristobulus. Regnavit annos xii, menses viii. Statura corporis pulcherrima fuit, laboris summa patientia, summo mentis acumine, magna animi fortitudine præditus, honoris ut gloriæ appetentissimus, periculorum amantissimus, divini cultus observantissimus : (2) corporis voluptatum moderatissimus : quæ ad animum pertinent, sola laude inexplebilis, summa consilii dexteritate quid in rebus obscuris facto esset opus cernebat : et ex verisimilibus felicissime eventus rerum conjectabat : ordinandi exercitus, armandi gubernandique peritissimus. Idem ad militum animos excitandos et bona spe replendos, et metum periculorum privati periculi contemplatione profligandum eximius. (3) Res dubias summa audacia aggrediebatur : ad anticipandos hostes eosque corripiendos, priusquam quod eventurum erat timerent, solertissimus, promissi pactique religioissimus observator : neve aliorum fraudibus caperetur, instructissimus : pecunias in privatas voluptates parcissime convertebat : in amicos summa cum liberalitate erogabat.

CAP. XXIX.

Si quid vero ab Alexandro iræ vehementia rapiditateque commissum est, aut si insolentius barbarorum fastum imitatus est, equidem non tanti faciendum censuerim, siquis juvenilem Alexandri tetatem non inique æstimet, si perpetuum felicitatis cursum, si assentatores, qui voluptatis causa cum regibus magno eorum malo versantur et versabuntur, animadvertat. Cæterum delicti poenitentia duci, id ego soli ipsi inter veteres reges tanquam eximium ac genuinum quiddam adscribo. (2) Plerique enim, tametsi alicujus delicti conscii sibi sint, tuentes id ut recte factum obterege se culpam suam putant, inique statuentes. Unicam enim peccati medicinam esse censeo peccati agnitionem et confessionem, manifestumque poenitentiae documentum edere. Nam qui injuriam accepit, non ita graviter læsum sese judicat, si is qui læsit perperam sese fecisse fateatur : et bona alicui spes fit, se non amplius

ποτε ἂν παραπλήσιόν τι ἀμαρτεῖν, εἰ τοῖς πρόσθεν πλημμεληθεῖσιν ἀχθόμενος φαίνοιτο. (3) Ὅτι δὲ ἐς θεὸν τὴν γένεσιν τὴν αὐτοῦ ἀνέφερεν, οὐδὲ τοῦτο ἐμοὶ δοκεῖ μέγα εἶναι αὐτῷ τὸ πλημμελημα, εἰ μὴ καὶ σόφισμα ἦν τυχὸν ἐς τοὺς ὑπάρχους τοῦ σεμνοῦ ἔνεκα. Οὐκ οὖν δοκεῖ ἔμοιγε ἢ Μίνως γενέσθαι βασιλεὺς ἀφανέστερος ἢ Αἰακοῦ ἢ Ῥαδάμανθους· οἷς δὲ ἐς Δία ἀνενεχθεῖσα ἡ γένεσις πρὸς τῶν πάλαι ἀνθρώπων οὐδεμιᾷ αὐτῶν ὕβρει προστίθεται· οὐδὲ Θησέως τοῦ Προσειδῶνος οὐδὲ Ἰωνος τοῦ Ἀπόλλωνος. (4) Ὡς ἔμοιγε καὶ ἡ Περσικὴ σκευὴ σόφισμα δοκεῖ εἶναι πρὸς τε τοὺς βαρβάρους, ὡς μὴ πάντῃ ἀλλότριον αὐτῶν φαίνεσθαι τὸν βασιλέα, καὶ πρὸς τοὺς Μακεδόνας, ὡς ἀποστροφὴν τινα εἶναι αὐτῇ ἀπὸ τῆς ὀξύτητος τε καὶ ὕβρεως τῆς Μακεδονικῆς· ἐφ' ὅτῳ δὲ καὶ ἐγκαταμίζαι μοι δοκεῖ ταῖς τάξεσιν αὐτῶν τοὺς Πέρσας τοὺς μελοφόρους καὶ τοῖς ἀγῆμασι τοὺς δημοσίμους. Καὶ οἱ πόται δέ, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος, οὐ τοῦ οἴνου ἔνεκα μακροὶ αὐτῷ ἐγίνοντο, οὐ γὰρ πί-
νυν πολὺν οἶνον Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ φιλοπροσύνῃς τῆς
20 ἐς τοὺς ἑταίρους.

ΚΕΦ. Α'.

Ὅστις δὲ κακίζει Ἀλέξανδρον, μὴ μόνον δσα ἄξια κακίζεσθαι ἐστὶ προσφερόμενος κακίζεται, ἀλλὰ ζυμ-
παντα Ἀλεξάνδρου εἰς ἓν χωρίον ξυναγαγόν, οὕτω δὲ ἐκλογιζέσθω, ὅστις τε ὦν αὐτὸς καὶ ὁποῖα τύχῃ κεχρη-
25 μένος ὄντινα γενόμενον ἐκείνον καὶ ἐς ὅσον εὐτυχίας τῆς ἀνθρωπίνης ἐλθόντα, βασιλέα τε ἀμφοῖν ταῖν ἡπει-
ροιῶν ἀναμφιλογώτατα γενόμενον καὶ ἐπὶ πᾶν ἐξικόμενον τῷ αὐτοῦ ὀνόματι, κακίζει σμικρότερός γε ὦν αὐτὸς καὶ ἐπὶ σμικροῖς πονοῦμενος καὶ οὐδὲ ταῦτα ἐν κόσμῳ
30 τιθέμενος. (2) Ὡς ἔγωγε δοκῶ ὅτι οὔτε τι ἔθνος ἀνθρώπων οὔτε τις πόλις ἐν τῷ τότε ἦν οὔτε τις εἷς ἄνθρωπος, εἰς ὃν οὐ πεφοιτῆται τὸ Ἀλεξάνδρου ὄνομα. Οὐκ οὖν οὐδ' ἐμοὶ ἔξω τοῦ θεοῦ φῦναι ἂν δοκεῖ ἀνὴρ οὐδενὶ ἄλλῳ ἀνθρώπων εἰοικώς. Καὶ ταῦτα χρησιμοί
35 τε ἐπισημῆναι ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ Ἀλεξάνδρου λέγονται καὶ φάσματα ἄλλα ἄλλοις γενόμενα καὶ ἐνύπνια φανέντα ἄλλα ἄλλοις, καὶ ἡ ἐς τοῦτο ἐξ ἀνθρώπων τιμὴ τε αὐτοῦ καὶ μνήμη οὐκ ἀνθρωπίνῃ οὖσα, καὶ νῦν δὲ διὰ τοσοῦτου ἄλλοι χρησμοὶ ἐπὶ τῇ τιμῇ αὐτοῦ τῷ ἔθνει τῶν Μακε-
40 δόνων χρησθέντες. (3) Ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἐμεμψάμην ἔστιν ἃ ἐν τῇ συγγραφῇ τῶν Ἀλεξάνδρου ἔργων, ἄλλ' αὐτόν γε Ἀλέξανδρον οὐκ αἰσχύνομαι θαυμάζων· τὰ δὲ ἔργα ἐκείνα ἐκάκιστα ἀληθείας τε ἔνεκα τῆς ἐμῆς καὶ ἁμα ὠφελείας τῆς ἐς ἀνθρώπους· ἐφ' ὅτῳ ὠρμήθη οὐδὲ
45 αὐτὸς ἄνευ θεοῦ ἐς τήνδε τὴν συγγραφὴν.

Τέλος τῆς συγγραφῆς τῶν Ἀλεξάνδρου ἔργων.

injuria affectum iri, si is qui affecit poenitentiam facti sui prae se ferat. (3) Quod vero ad deum generis sui originem referebat, ne hoc quidem atrox delictum fuisse censuerim : quippe qui nihil aliud fortassis sibi propositum habuerit quam ut eo figmento majorem auctoritatem apud subditos sibi conciliaret. Neque vero mihi videtur Alexander fuisse Minoe aut Aeaco aut Rhadamantho inferior, quorum genus ad Jovem a veteribus relatum nulli ipsis vitio aut contumeliae versum fuit : quemadmodum nec Thesei ortus ad Neptunum, neque Ionis ad Apollinem relatus. (4) Verum et Persicus habitus arte quadam mihi a rege assumtus videtur, ne prorsus alienus ab eis rex esse videretur : utque refugium quoddam adversus Macedonum insolentiam superbiāque haberet. Qua etiam de causa eum Macedonum ordinibus Persas melophoros immiscuisse arbitror, et agematis, qui pari cum eis honore essent, accensusse. Longas etiam potationes, ut ait Aristobulus, non vini causa amabat ; neque enim multum vini potabat, sed ut benevolentiam cum amicis foveret.

CAP. XXX.

Quapropter quisquis Alexandrum incusat ac vituperat, is non ea solum quae vituperatione digna sunt afferens vituperet, sed omnia ejus facta in unum cumulum congerens, ita demum secum reputet, quis ipse et quali fortuna usus ad cujus ac quanti principis accusationem accedat, qui ad tantum humanae felicitatis fastigium evasit, ut utriusque continentis rex citra ullam controversiam fuerit nomenque suum per universum terrarum orbem propagarit : cogitetque iste quisquis est accusator, quam exilis ipse sit, quamque in exilibus parvique momenti rebus laboret, ac ne illas quidem ipsas decore conficiat. (2) Ita enim sentio, nullam ea tempestate, gentem, nullam urbem, nullum denique hominem fuisse, ad quem non Alexandri nomen pervenerit. Quo circa non absque numine ejuscemodi hominem terris datum existimaverim, cui nemo omnium mortalium par fuit. Quod quidem etiam oracula in Alexandri morte testata sunt, diversa quae aliis atque aliis hominibus spectra et insomnia oblata, et continuata in hunc usque diem inter homines memoria et gloria, major quam quae in hominem cadat, tum denique alia post tantum temporis spatium oracula Macedonum genti de ejus honore edita. (3) Ego vero, tametsi nonnulla Alexandri facta in historia rerum ab ipso gestarum reprehendi, Alexandri tamen ipsius admiratorem esse meipsum citra pudorem profiteor. Facta vero nonnulla improbavi, et veritatis meae et publicae utilitatis causa : in cujus gratiam hujus historiae scriptionem non absque numine etiam ag-
gressus sum.

FINIS OPERIS, QUOD EST DE ALEXANDRI REBUS GESTIS.

APPIANΟΥ ΙΝΔΙΚΗ.

ΚΕΦ. Α'.

Τὰ ἔξω Ἰνδοῦ ποταμοῦ τὰ πρὸς ἐσπέρην ἔστε ἐπὶ τὸν ποταμὸν Κωφῆνα Ἀστακηνοὶ καὶ Ἀσσακηνοὶ, ἔθνεα Ἰνδικὰ, ἐποικέουσιν. (2) Ἄλλ' οὕτε μεγάλοι τὰ σώματα, κατὰπερ οἱ ἐντὸς τοῦ Ἰνδοῦ ὥκισμένοι, οὕτε ἀγαθοὶ ὡσαύτως τὸν θυμὸν, οὐδὲ μέλανες ὡσαύτως τοῖσι πολλοῖσιν Ἰνδοῖσιν. (3) Οὗτοι πάλοι μὲν Ἀσσυρίοισιν ὑπῆχοι ἦσαν ἐπὶ δὲ Μήδοισι Περσέων ἤκουον, καὶ φόρους ἀπέφερον Κύρῳ τῷ Καμδύσειω ἐκ τῆς γῆς σφῶν, οὓς ἔταξε Κύρος. (4) Νυσαῖοι δὲ οὐκ Ἰνδικὸν γένος ἐστίν, ἀλλὰ τῶν ἄμα Διόνυσῳ ἐλθόντων ἐς τὴν γῆν τῶν Ἰνδῶν· τυχὸν μὲν καὶ Ἑλλήνων, ὅσοι ἀπομαχοὶ αὐτῶν ἐγένοντο ἐν τοῖσι πολέμοισιν εὐστυνας πρὸς Ἰνδοῦς Διόνυσος ἐπολέμησεν. (5) τυχὸν δὲ καὶ τῶν ἐπιχωρίων τοὺς ἐθέλοντας τοῖσιν Ἑλλήσι συνώκισε τὴν τε 15 χώρην Νυσαίην ὀνόμασεν ἀπὸ τοῦ ὄρεος τῆς Νύσης Διόνυσος, καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν Νῦσαν. (6) Καὶ τὸ ὄρος τὸ πρὸς τῇ πόλει, δτου ἐν τῇσιν ὑπωρεῖθσιν ὥκισται ἡ Νῦσα, Μῆρὸς κληίζεται ἐπὶ τῇ συμφορῇ ἣτινι ἐχρήσατο εὐθύς γενόμενος. (7) Ταῦτα μὲν οἱ ποιεῖται ἐπὶ Διόνυσῳ 20 ἐποίησαν· καὶ ἐξηγεσθων αὐτὰ ὅσοι λόγοιι Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων. (8) Ἐν Ἀσσακηνοῖσι δὲ Μάσσακα, πόλις μεγάλη, ἵναπερ καὶ τὸ κράτος τῆς γῆς ἐστὶ τῆς Ἀσσυρίας· καὶ ἄλλη πόλις Πευκέλα, μεγάλη καὶ αἰτή, οὐ μακρὰν τοῦ Ἰνδοῦ. Ταῦτα μὲν ἔξω τοῦ Ἰνδοῦ ποτα- 25 μού ὥκισται πρὸς ἐσπέρην ἔστε ἐπὶ τὸν Κωφῆνα.

ΚΕΦ. Β'.

Τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ πρὸς ἔσω, τοῦτό μοι ἔστω ἡ τῶν Ἰνδῶν γῆ, καὶ Ἰνδοὶ οὗτοι ἔστωσαν. Ὅροι δὲ τῆς Ἰνδῶν γῆς πρὸς μὲν βορείῳ ἀνέμου δ' Ταῦρος τὸ ὄρος. (2) Καλέσεται δὲ οὗ Ταῦρος ἔτι ἐν τῇ γῇ ταύτῃ· ἀλλ' 30 ἀρχεται δ' Ταῦρος ἀπὸ θαλάσσης τῆς κατὰ Παμφύλους τε καὶ Λυκίην καὶ Κιλικίαν· παρατείνει τε ἔστε τὴν πρὸς ἔσω θάλασσαν, τέμνων τὴν Ἀσίην πᾶσαν· (3) ἄλλη δὲ ἄλλο καλέσεται τὸ ὄρος, τῇ μὲν Παραπαμισῶς, τῇ δὲ Ἡμωδός· ἄλλη δὲ Ἴμαον κληίζεται, καὶ τυχὸν ἄλλα καὶ ἄλλα 35 ἔχει οὐνόματα· (4) Μακεδόνες δὲ οἱ ἔνν Ἀλεξάνδρῳ στρατεύσαντες Καυκάσον αὐτὸ ἐκάλεον· ἄλλον τοῦτον Καυκάσον, οὐ τὸν Σκυθικόν· ὥς καὶ τὰ ἐπέκεινα τοῦ Καυκάσου λόγον κατέχειν δτι ἦλθεν Ἀλεξάνδρος. (5) Τὰ πρὸς ἐσπέρην δὲ τῆς Ἰνδῶν γῆς ὁ ποταμὸς δ' Ἰνδὸς ἀπείργει 40 ἔστε ἐπὶ τὴν μεγάλην θάλασσαν, ἵναπερ αὐτὸς κατὰ δύο στόματα ἐκδιδοί, οὐ συνεχέα ἀλλήλοισι τὰ στόματα,

ARRIANI HISTORIA INDICA.

CAP. I.

Quæ extra Indum amnem Occidentem versus sunt regiones ad Cophenem fluvium usque Astaceni atque Assaceni, Indicæ gentes, incolunt. (2) Sunt vero hi Indis intra Indum amnem habitantibus et corporum magnitudine et animorum præstantia inferiores : neque tam nigri quam plerique Indi. (3) Hi olim Assyriis parebant ; deinde Medis subjecti in Persarum potestatem venerunt et tributa Cyro, Cambysis filio, ex suis regionibus pependerunt, quæ Cyrus imperavit. (4) Nysæi vero Indorum gens non sunt, sed ex iis originem ducunt, qui olim cum Libero patre in Indiam venerant e Græcis fortasse, qui in bellis, quæ Liber cum Indis gessit, inutiles bello facti fuerant ; (5) fortassis autem etiam indigenas voluntarios in eandem cum Græcis coloniam deduxit, regionemque Nysæam a monte Nysa vocavit Liber, urbemque ipsam Nysam. (6) Mons vero urbi vicinus, ad cuius radices sita est Nysa, Merus (i. e. *femur*) vocatus est propter casum illum, quo usus fuit Bacchus simul ac natus erat. Atque hæc quidem poetæ de Libero finxerunt : eademque quotquot vel apud Græcos vel apud barbaros fabulosa- rum historiarum scriptores sunt, narrent. (8) Apud Assacenos est Massaca, magna urbs, ubi et summa potestas est regionis Assaciæ ; et alia urbs Peucela, magna etiam hæc, non procul ab Indo. Hæc extra Indum amnem habitantur Occidentem versus usque ad Cophenem fluvium.

CAP. II.

Quæ vero regio ab Indo orientem versus est, eam ego Indiam appello, quique eas partes incolunt, Indos. Terminatur autem India a septentrione Tauro monte : (2) qui quidem non amplius in ea regione nomen hoc retinet. Incipit vero Taurus a mari circa Pamphyliam et Lyciam ac Ciliciam, tenditque perpetuo dorso ad orientalem oceanum, totam Asiam intersecans. (3) Alibi vero aliam appellationem accipit hic mons. Quibusdam enim in locis Parapamisus, aliis Emodus, aliis Imaus dicitur. Fieri autem potest, ut alias etiam alias appellationes habeat. (4) Macedones vero, qui cum Alexandro militarunt, Caucasum eum vocarunt, diversum ab eo qui in Scythia est : ut fama obtineret, Alexandrum etiam Caucasum transcendisse. (5) Occidentem versus Indiæ terminus est Indus amnis ad magnum oceanum usque, ubi ipse per duo ostia in eum fertur, neque ea quidem inter se propinqua, quemadmodum quinque Istri

κατάπερ τὰ πέντε τοῦ Ἰστροῦ ἐστὶ συνεχέα· (6) ἀλλ' ὡς τὰ τοῦ Νεῖλου, ὑπὸ τῶν τὸ Δέλτα ποιεῖται τὸ Αἰγύπτιον, ὧδέ τι καὶ [τὸ] τῆς Ἰνδῶν γῆς Δέλτα ποιεῖ δ' Ἰνδὸς ποταμὸς, οὐ μείον τοῦ Αἰγυπτίου· καὶ τοῦτο Πάτταλα τῇ
 5 Ἰνδῶν γλώσση καλεῖται. (7) Τὸ δὲ πρὸς νότου γε ἀνέμου καὶ μεσημβρίας αὕτῃ ἡ μεγάλη θάλασσα ἀπείργει τὴν Ἰνδῶν γῆν, καὶ τὰ πρὸς ἑω αὕτῃ ἡ θάλασσα ἀπείργει. (8) Τὰ μὲν πρὸς μεσημβρίας κατὰ Πάτταλα τε καὶ τοῦ Ἰνδοῦ τὰς ἐκβολὰς ὤφθη πρὸς τε Ἀλεξάνδρου
 10 καὶ Μακεδόνων καὶ πολλῶν Ἑλλήνων· τὰ δὲ πρὸς ἑω, Ἀλέξανδρος μὲν οὐκ ἐπῆλθε· τάδε πρόσω ποταμοῦ Ὑφάσιος. (9) Ὅλιγοι δὲ ἀνέγραψαν τὰ μέχρι ποταμοῦ Γάγγει καὶ ἵνα τοῦ Γάγγει αἱ ἐκβολαὶ καὶ πόλις Παλίμθορα μεγίστη Ἰνδῶν πρὸς τῷ Γάγγει.

ΚΕΦ. Γ'.

15 Ἐμοὶ δὲ Ἐρατοσθένης ὁ Κυρηναῖος πιστότερος ἄλλου ἔστω, οἷ γῆς περιόδου περὶ ἕμελεν Ἐρατοσθένης. (2) Οὗτος ἀπὸ τοῦ ὄρεος τοῦ Ταύρου, ἵνα τοῦ Ἰνδοῦ αἱ πηγαί, παρ' αὐτὸν Ἰνδὸν ποταμὸν ἰόντι ἔστε ἐπὶ τὴν μεγάλην θάλασσαν καὶ τοῦ Ἰνδοῦ τὰς ἐκβολὰς μυρίους
 20 σταδίου καὶ τρισχιλίους τὴν πλευρὴν λέγει ἐπέχειν τῆς γῆς τῆς Ἰνδῶν. (3) Ταυτησί δὲ ἀντίπορον πλευρὴν ποιεῖ τὴν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ὄρεος παρὰ τὴν ἑώην θάλασσαν, οὐκ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πλευρῇ ἴσην, ἀλλὰ ἄκρην γὰρ ἀνέχειν ἐπὶ μέγα εἰσω εἰς τὸ πέλαγος, ἐς τρισχιλίους σταδίου μάλιστα ἀνατείνουσιν τὴν ἄκρην· εἴη ἂν ὦν αὕτῃ ἡ πλευρὴ τῆς Ἰνδῶν γῆς πρὸς ἑω μυρίους καὶ ἑξαχιλίους
 25 σταδίου ἐπέχουσα· τοῦτο μὲν αὐτῷ πλάτος τῆς Ἰνδῶν γῆς συμβαίνει. (4) Μῆκος δὲ τὸ ἀφ' ἐσπέρης ἐπὶ ἑω ἔστω μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν Παλίμθορα, μεμετρημένον σχοίνοισι
 30 λέγει ἀναγράφειν· καὶ εἶναι γὰρ ὁδὸν βασιλῆην· τοῦτο ἐπέχειν ἐς μυρίους σταδίου· τὰ δὲ ἐπέκεινα οὐκέτι ὥσαύτως ἀτρεκέα. (5) Φήμας δὲ ὅσοι ἀνέγραψαν, ἔν τῇ ἄκρῃ τῇ ἀνεχούσῃ ἐς τὸ πέλαγος ἐς μυρίους σταδίου μάλιστα ἐπέχειν λέγουσιν· εἶναι δὲ ἄνω τὸ μῆκος τῆς Ἰνδῶν γῆς
 35 σταδίων μάλιστα διςμυρίων. (6) Κτησίης δὲ ὁ Κνίδιος τὴν Ἰνδῶν γῆν ἴσην τῇ ἄλλῃ Ἀσίῃ λέγει, οὐδὲν λέγων, οὐδὲ Ὀνησίκριτος, τρίτην μοῖραν τῆς πάσης γῆς· Νέαρχος δὲ μηνῶν τεσσάρων ὁδὸν τὴν δι' αὐτοῦ τοῦ πεδίου τῆς Ἰνδῶν γῆς. (7) Μεγασθένης δὲ τὸ ἀπὸ ἀνατολέων
 40 ἐς ἐσπέρην πλάτος ἐστὶ τῆς Ἰνδῶν γῆς, 8, τι περ οἱ ἄλλοι μῆκος ποιοῦσι· καὶ λέγει Μεγασθένης, μυρίων καὶ ἑξαχιχιλίων σταδίων εἶναι, ἵναπερ τὸ βραχύτατον αὐτοῦ. (8) Τὸ δὲ ἀπὸ ἀρκτου πρὸς μεσημβρίην, τοῦτο δὲ αὐτῷ μῆκος γίνεται, καὶ ἐπέχει τριηχοσίους καὶ
 45 διςχιλίους καὶ διςμυρίους, ἵναπερ τὸ στενότατον αὐτοῦ. (9) Ποταμοὶ δὲ τοσοῖδε εἰσὶν ἐν τῇ Ἰνδῶν γῇ, ὅσοι οὐδὲ ἐν τῇ πάσῃ Ἀσίῃ· μέγιστοι μὲν ὁ Γάγγης τε καὶ ὁ Ἰνδός, οὗ καὶ ἡ γῆ ἐπώνυμος· ἄμφω τοῦ τε Νεῖλου τοῦ Αἰγυπτίου καὶ τοῦ Ἰστροῦ τοῦ Σκυθικοῦ, καὶ εἰς ταῦτο

ostia; (6) sed sicut ista Nili, a quibus Delta Ægyptium efficitur : hoc pacto etiam Indus amnis partem Indiæ Delta facit, neque id minus Ægyptio, quod quidem Indorum lingua Pattala vocatur. (7) Qua vero ad austrum et meridiem vergit India, ipso magno oceano clauditur : orientales etiam ejus partes idem oceanus terminat. (8) Atque in meridionali quidem tractu quæ sunt circa Pattala Indique fluminis ostia, ab Alexandro et Macedonibus ac multis Græcis perlustrata sunt : partes autem versus Orientem non adiit Alexander eas, quæ sunt ultra Hyphasin amnem. (9) Pauci vero scripserunt de iis quæ usque ad Gangem sunt; aut ubi Gangis ostia, maximeque ad Gangem Indorum urbs Palimbothra.

CAP. III.

Mihi Eratosthenes Cyrenæus majore fide dignus esto, quoniam illi geographia curæ erat. (2) Is a monte Tauro, ubi Indi fontes sunt, secus Indum amnem usque ad magnum oceanum et Indi ostia Indiæ latus stadia xxiii continere ait. (3) Latus vero huic oppositum statuit ab eodem monte præter mare orientale, non amplius huic lateri æquale, sed longo tractu promontorium circiter ad iii m stadiorum in mare protendi : ut igitur ei æstimetur hoc Indiæ latus orientale obtinere xvi m stadiorum. Atque hæc quidem est illi Indiæ latitudo. (4) Longitudinem vero ab occidente in orientem usque ad urbem Palimbothra, dicit schoenis dimensam se scribere, esse enim viam regiam eamque esse stadiorum x m . Ulteriora non amplius æque certa esse. (5) Quotquot vero famam in scribendo secuti sunt, cum promontorio in mare porrecto, (Indiam) circiter x m stadiorum continere dicunt : superius, esse longitudinem stadiorum circiter xx m . (6) Ctesias Cnidius Indiam reliquæ Asiæ æqualem esse magnitudine affirmat, sed errat, sicut etiam Onesicritus, qui eam tertiam partem terrarum esse perhibet. Nearchus quattuor mensium iter per ipsum campum Indiæ esse dicit. (7) Megasthenes vero ab oriente in occidentem latitudinem Indiæ esse vult, quam alii longitudinem faciunt, eamque Megasthenes auctor est, ubi brevissimum ejus spatium sit, xvi m stadiorum continere. (8) A septentrione autem versus meridiem, ea illi quidem est longitudo, et extenditur ad xxiii m et ccc stadia, ubi angustissima est. (9) Flumina sunt in India tantæ magnitudinis, quantæ nullum est in universa Asia; maxima sunt Ganges et Indus, a quo et regio nomen accepit : uterque et Nilo Ægyptio et Istro Scy-

συνέλθοι αὐτοῖσι τὸ ὕδωρ, μέζονες· (10) δοκέειν δ' ἔμοιγε, καὶ δ' Ἀκεσίνης μέζων ἐστὶ τοῦ τε Ἰστρου καὶ τοῦ Νείλου, ἵνα περ παραλαβὼν ἅμα τὸν τε Ὑδάσπεα καὶ τὸν Ὑδραῶτα καὶ τὸν Ὑφασιν ἐμβάλλει ἐς τὸν Ἰνδόν, ὥς
 5 καὶ τριήκοντα αὐτῷ στάδια τὸ πλάτος ταύτης εἶναι· καὶ τυχὸν καὶ ἄλλοι πολλοὶ μέζονες ποταμοὶ ἐν τῇ Ἰνδῶν γῇ ῥέουσιν.

ΚΕΦ. Δ'.

Ἀλλὰ οὐ μοι ἀτρεκέες ὑπὲρ τῶν ἐπέκεινα Ὑφασίος ποταμοῦ ἱσχυρίσασθαι, ὅτι οὐ πρόσω τοῦ Ὑφασίος ἤλ-
 10 θεν Ἀλέξανδρος. (3) Αὐτοῖν δὲ τοῖν μεγίστοις ποταμοῖν τοῦ τε Γάγγω καὶ τοῦ Ἰνδοῦ τὸν Γάγγεα μεγέθει πολὺ τι ὑπερφέρειν Μεγασθένης ἀνέγραψε, καὶ ὅσοι ἄλλοι μῆμην τοῦ Γάγγω ἔχουσιν· (3) αὐτὸν τε γὰρ μέγαν ἀνίσχιν ἐκ τῶν πηγῶν, δέκεσθαι τε ἐς αὐτὸν τὸν τε Καί-
 15 ναν ποταμὸν καὶ τὸν Ἐραννοβοάν καὶ τὸν Κοσσόανον, πάντας πλωτοῦς ἐτι δὲ Σῶνόν τε ποταμὸν καὶ Σιττόκα-
 τιν καὶ Σολόματιν, καὶ τούτους πλωτοῦς. (4) Ἐπὶ δὲ Κονδογάτην τε καὶ Σάμβον καὶ Μάγωνα καὶ Ἀγόρανιν καὶ Ὠμαλιν· ἐμβάλλουσι δὲ ἐς αὐτὸν Κορμενάσης τε
 20 μέγας ποταμὸς καὶ Κάκουθις καὶ Ἀνδωμάτις ἐξ ἔθνεος Ἰνδικοῦ τοῦ Μανδιαδινῶν ῥέων· (5) καὶ ἐπὶ τούτοιςιν Ἄμυστις παρὰ πόλιν Καταδοῦπην, καὶ Ὀξύμαγίς ἐπὶ Παζάλαισι καλεομένοισι, καὶ Ἐρρένυσις ἐν Μάθαισιν, ἔθνεϊ Ἰνδικῷ, ἐμβάλλει τῷ Γάγγῃ. (6) Τούτων λέγει
 25 Μεγασθένης οὐδένα εἶναι τοῦ Μαϊάνδρου ἀποδέοντα, ἵνα περ ναυσίπορος δὲ Μαϊάνδρος. (7) Εἶναι δὲ τὸ εὖρος τῷ Γάγγῃ, ἐνθα περ αὐτὸς ἐσωτοῦ στενότητος, εἰς ἑκατὸν σταδίους· πολλὰ γὰρ δὲ καὶ λιμνάζειν, ὥς μὴ ἀποπτον εἶναι τὴν πέρην χώραν, ἵνα περ γῆρα μάλῃ τέ ἐστι καὶ οὐδαμῇ
 30 γηλόφουσι ἀνιστεχνυῖα. (8) Τῷ δὲ Ἰνδῷ ἐς ταῦτὸν ἔργε-
 ται. Ὑδραῶτης μὲν ἐν Καμβισθολοῖσι παρειληφὼς τὸν τε Ὑφασιν ἐν Ἀστρύδαισι καὶ τὸν Σαράγγην ἐν Κηκείων καὶ τὸν Νεῦδρον ἐξ Ἀττακηνῶν, ἐς Ἀκεσίνην ἐμβάλλου-
 35 σιν. (9) Ὑδάσπης δὲ ἐν Ὀξυδράκασιν ἄγων ἅμα οἱ τὸν Σίναρρον ἐν Ἀρίσπαισι ἐς τὸν Ἀκεσίνην ἐκδιδοῖ καὶ οὗτος. (10) Ὁ δὲ Ἀκεσίνης ἐν Μαλλοῖς ἐμβάλλει τῷ Ἰνδῷ· καὶ Τούταπος δὲ μέγας ποταμὸς ἐς τὸν Ἀκεσίνην ἐκδιδοῖ. Τούτων δ' Ἀκεσίνης ἐμπλησθεὶς καὶ τῇ ἐπικλήσει ἐκνικῆ-
 40 σας αὐτὸς τῷ ἐσωτοῦ ἥδη οὐνόματι ἐσβάλλει ἐς τὸν Ἰνδόν· (11) Κωφὴν δὲ ἐν Πευκελαίτηδι, ἅμα οἱ ἄγων Μάλαντόν τε καὶ Σόαστον καὶ Γαρρόσιαν, ἐκδιδοῖ ἐς τὸν Ἰνδόν. (12) Κατύπερθε δὲ τούτων Πάρενος καὶ Σά-
 παρνος, οὐ πολὺ διεχόντες, ἐμβάλλουσιν ἐς τὸν Ἰνδόν. Σόανος δὲ, ἐκ τῆς ὀρεινῆς τῆς Ἀβισσαράων, ἔρημος ἄλλου
 45 ποταμοῦ, ἐκδιδοῖ ἐς αὐτόν. Καὶ τούτων τοὺς πολλοὺς Μεγασθένης λέγει, ὅτι πλωτοὶ εἰσιν. (13) Οὐκ οὐκ ἀπι-
 στήν χρῆ ἔχειν ὑπὲρ τε τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τοῦ Γάγγω, μὴ δὲ συμβλητοῦς εἶναι αὐτοῖσι τὸν τε Ἰστρον καὶ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ. (14) Ἐς μὲν γε τὸν Νεῖλον οὐδένα

thico, etiamsi in unum alveum confluerent, major est : (10) at mea sententia vel Acesines Nilum et Istrum magnitudine superat, ubi Hydaspes, Hydraote et Hyphasi in suum alveum receptis in Indum fertur tantus, ut ejus latitudo ibi triginta stadia efficiat. Fortassis autem etiam alia multa majora flumina Indiam secant.

CAP. IV.

Sed ultra Hyphasin amnem nihil explorati habeo, quod affirmare possim ; quia ultra Hyphasin progressus non est Alexander. (2) Ex his vero duobus maximis fluviiis Gange atque Indo, Megasthenes Gangem Indo longe majorem esse scribit, et alii omnes qui Gangis mentionem faciunt. (3) Nam et grandem jam inde ab ipsis fontibus oriri, atque in se recipere Cainam, Erannoboam, Cossoanum, omnes navigabiles, deinde Sonum, Sittocatim et Solomatim, et hos navigabiles. (4) Post hos Condochatem, Sambum, Magonem, Agoranim et Omalim. Feruntur etiam in eum Commenases grandis fluvius et Cacuthis atque Andomatis ex Mandiadinis Indica gente fluens : (5) ad hæc, Amystis juxta urbem Catadupam, et Oxymagis apud Pazalas, quos vocant, et Errhenysis apud Mathas, Indiæ gentem, in Gangem fluunt. (6) Horum omnium fluviorum Megasthenes nullum Mæandro minorem, qua navigabilis Mæander est, esse asseverat. (7) Jam Gangem patere, qua maxime angustus est, ad centum stadia ; multis vero in locis stagnare, ita ut ulterior terra conspici non possit, qua parte humilis est nullosque colles habet. (8) Indo autem idem accidit. Hydraotes quidem in Cambistholis, receptis in se et Hyphasi in Astrybis, et Sarange ex Cecis, et Neudro ex Attacenis, in Acesinem fluit. (9) Hydaspes vero in Oxydracis Sinarum in se recipiens in Arispis etiam in Acesinem fertur. (10) Acesines apud Mallos cum Indo committitur : etiam Tutapus magnus fluvius in Acesinem exit. Quibus amnibus Acesines grandior factus suumque victor nomen retinens in Indum fertur. (11) Co-phen in Peucelæetide, ducens secum Malantum, Soastum et Garroam amnes, Indo se miscet. (12) Supra hos Parenus et Saparnus, non multum inter se distantes, in Indum fluunt. Soanus ex montanis Abissarensium absque alterius fluvii societate in eundem se ingerit. Horum quoque plerosque Megasthenes navigabiles esse affirmat. (13) Non igitur incredibile esse debet, Istrum et Nilum ratione aquarum cum Indo et Gange ne comparari quidem posse. (14) Nam in

ποταμὸν ἐκδιδόντα ἰδμεν, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ διώρυγας τε-
τιμημένας κατὰ τὴν χώραν τὴν Αἰγυπτίην. (15) Ὁ
δέ γε Ἴστρος ὀλίγος μὲν ἀνίσχει ἀπὸ τῶν πηγέων, δέκε-
ται δὲ πολλοὺς ποταμοὺς, ἀλλ' οὔτε πληθεῖ ἴσους τοῖσιν
6 Ἰνδῶν ποταμοῖσιν, οἱ ἐς τὸν Ἰνδὸν καὶ τὸν Γάγγεα ἐκ-
διδοῦσι· πλωτοὺς δὲ δὴ καὶ ἀρτά ὀλίγους, ὧν τοὺς μὲν
αὐτὸς ἰδὼν οἶδα, τὸν Ἐνον τε καὶ τὸν Σάον. (16) Ἐνός
μὲν ἐν μεθορίῳ τῆς Νορικῶν καὶ Ραιτῶν γῆς μίγνυται
τῷ Ἰστρῷ, ὃ δὲ Σάος κατὰ Παίονας. Ὁ δὲ χῶρος,
10 ἵνα περ συμβάλλουσιν οἱ ποταμοί, Ταυροῦνος καλεῖται.
Ὅστις δὲ καὶ ἄλλον οἶδε ναυσίπορον τῶν ἐς τὸν Ἴστρον
ἐκδιδόντων, ἀλλὰ οὐ πολλοὺς που οἶδε.

ΚΕΦ. Ε'.

Τὸ δὲ αἴτιον ὅστις ἐθέλει φράζειν τοῦ πληθεὸς τε καὶ
μεγέθους τῶν Ἰνδῶν ποταμῶν, φραζέτω· ἐμοὶ δὲ καὶ
15 ταῦτα ὡς ἀκοή ἀναγεγράφθω. (2) Ἐπεὶ καὶ ἄλλων
πολλῶν ποταμῶν οὐνόματα Μεγασθένης ἀνέγραψεν, οἱ
ἐξω τοῦ Γάγγεω τε καὶ τοῦ Ἰνδοῦ ἐκδιδοῦσιν ἐς τὸν
ἑρὸν τε καὶ μεσημβρινὸν τὸν ἔξω πόντον· ὥστε τοὺς
πάντας ὁκτὼ καὶ πεντήκοντα λέγει ὅτι εἰσὶν Ἰνδοὶ πο-
20 ταμοί, ναυσίποροι πάντες. (3) Ἄλλ' οὐδὲ Μεγασθένης
πολλὴν δοκέει μοι ἐπελθεῖν τῆς Ἰνδῶν χώρας, πλὴν γε
ὅτι πλεῖνα ἢ οἱ ξὺν Ἀλεξάνδρῳ τῷ Φιλίππου ἐπελθόν-
τες. Συγγενέσθαι γὰρ Σανδρακότῳ λέγει, τῷ μεγίστῳ
βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν καὶ Πύρῳ, ἐτι τούτου μέζονι. (4)
25 Οὗτος ὢν ὁ Μεγασθένης λέγει, οὔτε Ἰνδοὺς ἐπιστρατεῦσαι
οὐδαμοῖσιν ἀνθρώποισιν, οὔτε Ἰνδοῖσιν ἄλλους ἀνθρώ-
πους· (5) ἀλλὰ Σέσωστριν μὲν τὸν Αἰγύπτιον, τῆς Ἀσίας
καταστρεφάμενον τὴν πολλὴν, ἔσται ἐπὶ τὴν Εὐρώπην
σύνστρατιν ἑλάσαντα, ὀπίσω ἀπονοστήσαι· (6) Ἰνδοῦρ-
30 σιν δὲ τὸν Σκυθία ἐκ Σκυθίας ὁρμηθέντα πολλὰ μὲν τῆς
Ἀσίας ἔθνεα καταστρεφάσθαι, ἐπελθεῖν δὲ καὶ τὴν Αἰ-
γυπτίων γῆν κρατέοντα· (7) Σεμίραμιν δὲ τὴν Ἀσσυρίην
ἐπιχειρεῖν μὲν στελλέσθαι ἐς Ἰνδοὺς, ἀποθανεῖν δὲ
πρὶν τέλος ἐπιθεῖναι τοῖσι βουλευμασιν· ἀλλὰ Ἀλέξαν-
35 δρον γὰρ στρατεῦσαι ἐπὶ Ἰνδοὺς μόνον. (8) Καὶ πρὸ
Ἀλεξάνδρου Διονύσου μὲν περὶ πολλὰς λόγους κατέχει, ὡς
καὶ τούτου στρατευσάντος ἐς Ἰνδοὺς, καὶ καταστρεψα-
μένου Ἰνδοῦ· Ἡρακλῆος δὲ περὶ οὐ πολλός. (9)
Διονύσου μὲν γε καὶ Νῦσα πόλις μνήμα οὐ φαῦλον τῆς
40 στρατηλασίας καὶ ὁ Μηρὸς τὸ ὄρος, καὶ ὁ κισσὸς ὅτι
ἐν τῷ ὄρει τούτῳ φέεται· καὶ αὐτοὶ οἱ Ἰνδοὶ ὑπὸ τυμ-
πάνων τε καὶ κυμβάλων στελλόμενοι ἐς τὰς μάχας· καὶ
ἐσθῆς αὐτοῖσι κατὰστικτος ἐοῦσα, καθάπερ τοῦ Διονύσου
τοῖσι βάχχοισιν· (10) Ἡρακλῆος δὲ οὐ πολλὰ ὑπομνήμα-
45 τα. Ἀλλὰ τὴν Ἀορνον γὰρ πέτρην, ἣν τινα Ἀλέξανδρος
βίη ἐχειρώσατο, ὅτι Ἡρακλῆς οὐ δυνατὸς ἐγένετο ἐξε-
λεῖν, Μακεδονικὸν δοκέει μοι τι κόμπασμα, κατὰ περ ὧν
καὶ τὸν Παπαμίσιον Καύκασον ἐκάλεον Μακεδόνες, οὐ-
δὲν τι προσήκοντα τοῦτον τῷ Καυκάσῳ. (11) Καὶ τι καὶ

Nilum nullum flumen illabi scimus, sed ex ipso fossas per
Ægyptum duci. (15) Ister vero exiguus a fontibus oritur :
et multos quidem fluvios in se recipit, sed et inultitudine
Indicis fluminibus, quæ in Indum et Gangem feruntur, non
pares; et navigabiles modo perpauca, ex quibus ipse Enum
vidi ac Saum. (16) Atque Enus quidem in confinio No-
ricorum et Rhætorum Istro se immiscet : Saus autem apud
Pæonas. Locus vero ubi hæc flumina inter se committun-
tur Taurunus vocatur. (17) Si quis vero et alium fluvium
navigabilem fluentem in Istrum norit, multos tamen eos
non esse novit.

CAP. V.

Quisquis autem causam multitudinis et magnitudinis In-
diæ fluminum explicare velit, illi per me hoc integrum sit.
Ego enim ea quoque quæ de his rebus scripsi majorem fidem
non habere censeo, quam quæ fama sparsa sunt. (2) Præ-
terea etiam aliorum multorum fluminum nomina Megasthe-
nes commemorat, quæ extra Gangem atque Indum feruntur
in orientale et meridiale externum mare; ita ut LVIII in uni-
versum sint Indiæ fluvii, omnes navigabiles. (3) Sed nec
ipse Megasthenes mihi videtur multum Indiæ peragrasse :
plus tamen certe quam qui cum Alexandro Philippi F. mi-
litarunt. Sandracotto enim se adfuisse scribit, maximo
Indorum regi, et Poro, qui vel Sandracotto potentior fuit.
(4) Scribit itaque hic Megasthenes, neque Indos cum ullis
hominibus bellum gessisse, neque ullos externos Indis bel-
lum intulisse. (5) Sesostirim enim Ægyptium, magna Asia
parte subacta, postquam in Europam usque cum exercitu
processerat, retrocessisse; (6) Indathysim autem Scytham
ex Scythia profectum multas Asiæ gentes debellasse : Ægy-
ptum etiam victorem adiisse; (7) ac Semiramidem quidem
Assyriam tentasse exercitum in Indos ducere, sed mortem
ejus consilia conatusque fregisse. Solum vero Alexandrum
in Indos expeditionem fecisse. (8) Atqui ante Alexandrum
fama tenet Liberum contra Indos expeditionem suscepisse,
eosque subegisse : de Hercule infirmior fama est. (9) At vero
expeditionis a Libero factæ non leve documentum est Nyssa
urbs et Meros mons, quodque hedera in hoc monte nasci-
tur : quod præterea Indi ipsi tympana ac cymbala pulsantes
pugnas adeunt, itemque veste distincta maculis, Libero
patri bacchantium more, utuntur. (10) Herculis autem non
multa monimenta exstant. Quod enim Aornum petram,
quam Alexander vi cepit, Hercules expugnare non potuerit,
Macedonica quædam jactantia mihi videtur : quemadmo-
dum et Parapamisum montem Causasum vocarunt Mace-
dones, nihil ad Caucasum pertinentem. (11) Antrum

ἄντρον ἐπιφρασθέντες ἐν Παραπαμισάδαισι, τοῦτο ἔφρασαν ἐκεῖνο εἶναι τοῦ Προμηθέος τοῦ Τιτῆνος τὸ ἄντρον, ἐν ὅτῳ ἐκρέματο ἐπὶ τῇ κλοπῇ τοῦ πυρός. (12) Καὶ δὴ καὶ ἐν Σίβαισιν, Ἰνδικῶι γένει, ὅτι δορὰς ἀμπεχομένους εἶδον τοὺς Σίβας, ἀπὸ τῆς Ἡρακλέος στρατηλασίας ἔφασκον τοὺς ὑπολειφθέντας εἶναι τοὺς Σίβας· καὶ γὰρ καὶ σκυτάλην φορέουσι τε οἱ Σίβαι, καὶ τοῖσι βουσὶν αὐτῶν βόπαλον ἐπικέκαυται· καὶ τοῦτο ἐς μνήμην ἀνέφερον τοῦ βόπαλου τοῦ Ἡρακλέος. (13) Εἰ δέ τῳ πιστὰ ταῦτα, ἄλλος ἂν οὗτος Ἡρακλῆς εἴη, οὐχ ὁ Θηβαῖος, ἢ ὁ Τύριος οὗτος, ἢ ὁ Αἰγύπτιος, ἢ τις καὶ κατὰ τὴν ἄνω χώραν οὐ πόρρω τῆς Ἰνδῶν γῆς ὥκισμένην μέγας βασιλεύς.

ΚΕΦ. 7'.

Ταῦτα μὲν μοι ἐκβολὴ ἔστω τοῦ λόγου εἰς τὸ μὴ πιστὰ φαίνεσθαι ὅσα ὑπὲρ τῶν ἐπέκεινα τοῦ Ὑφάσιος ποταμοῦ Ἰνδῶν μετεξέτεροι ἀνέγραψαν· ἔσται γὰρ ἐπὶ τὸν Ὑφασιν οἱ τῆς Ἀλεξάνδρου στρατηλασίας μετασχόντες οὐ πάντῃ ἀπιστοὶ εἰσιν. (2) Ἐπεὶ καὶ τὸδε λέγει Μεγασθένης ὑπὲρ ποταμοῦ Ἰνδικοῦ, Σιλαν μὲν εἶναι οὐνομα, ῥέειν δὲ ἀπὸ κρήνης ἐπωνύμου τῷ ποταμῶι διὰ τῆς χώρας τῆς Σιλῶν, καὶ τούτων ἐπωνύμων τοῦ ποταμοῦ τε καὶ τῆς κρήνης· (3) τὸ δὲ ὕδωρ παρέχεσθαι τοιόνδε· οὐδὲν εἶναι ὅτῳ ἀντέχει τὸ ὕδωρ, οὔτε τι νήχεσθαι ἐπ' αὐτοῦ οὔτε τι ἐπιπλέειν, ἀλλὰ πάντα γὰρ ἐς βυσσὸν δύνειν· οὕτω τι ἀμενηνότερον πάντων εἶναι τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο καὶ ἡεροειδέστερον. (4) Ὑγεται δὲ ἡ Ἰνδῶν γῆ τὸ θέρος, μάλιστα μὲν τὰ ὄρεα, Παραπαμισὸς τε καὶ ὁ Ἡμῶδος καὶ τὸ Ἰμαϊκὸν ὄρος, καὶ ἀπὸ τούτων μεγάλοι καὶ θολεροὶ οἱ ποταμοὶ ῥέουσιν. (5) Ὑγεται δὲ τοῦ θέρος καὶ τὰ πεδία τῶν Ἰνδῶν, ὥστε λιμνάζειν τὰ πολλὰ αὐτῶν· καὶ ἔφυγεν ἡ Ἀλεξάνδρου στρατιὴ ἀπὸ τοῦ Ἀκεσίνου ποταμοῦ μέσου θέρος, ὑπερβαλόντος τοῦ ὕδατος ἐς τὰ πεδία· (6) ὥστε ἀπὸ τῶνδε ἔξεστι τεκμηριοῦσθαι καὶ τοῦ Νείλου τὸ πάθος τοῦτο· (7) ὅτι εἰκότως εἶναι βεσθαι τὰ Αἰθιοπῶν ὄρεα τοῦ θέρος, καὶ ἀπ' ἐκεῖνων ἐμπιπλάμενον τὸν Νεῖλον ὑπερβάλλειν ὑπὲρ τὰς ὄχθας ἐς τὴν γῆν τὴν Αἰγυπτίην· (8) θολερόσων καὶ οὗτος ῥέει ἐν τῇδε τῇ ὥρῃ, ὥς οὔτε ἂν ἀπὸ χιόνος τηχομένης ἔρρεεν, οὔτε εἰ πρὸς τῶν ὥρῃ θέρος πνεόντων ἐτησίων ἀνέμων ἀνεκώπτετο οἱ τὸ ὕδωρ· ἄλλως τε οὐδὲ χιονόβια εἴη ἂν τὰ Αἰθιοπῶν ὄρεα ὑπὸ καύματος. (9) Ὑγεται δὲ κατὰπερ τὰ Ἰνδῶν οὐκ ἔξω ἐστὶ τοῦ εἰκότος, ἐπεὶ καὶ τὰλλα ἡ Ἰνδῶν γῆ οὐκ ἀπέοικε τῆς Αἰθιοπίας, καὶ οἱ ποταμοὶ οἱ Ἰνδοὶ ὁμοίως τῷ Νεῖλῳ τῷ Αἰθιοπίῳ τε καὶ Αἰγυπτίῳ κροκοδείλους τε φέρουσιν, ἔστιν δὲ οἱ αὐτῶν καὶ ἰχθύας καὶ ἄλλα κήτεια ὅσα ὁ Νεῖλος, πλην ἵππου τοῦ ποταμοῦ· Ὀνησίκριτος δὲ καὶ τοὺς ἵππους τοὺς ποταμίους λέγει ὅτι φέρουσιν. (10) Τῶν τε ἀνθρωπῶν αἱ ἰδέαι οὐ πάντῃ ἀπάρδουσιν αἱ Ἰνδῶν τε καὶ Αἰθιοπῶν· οἱ μὲν πρὸς

quoque aliquod quum apud Parapamisadas esse accepissent, Promethei Titanis esse dixerunt, in quo ille ob ignem furto sublatum in crucem actus fuerit. (12) Apud Sibas quoque, Indicam gentem, quod eos pellibus amictos conspexerant, ab Herculis expeditione relictos esse Sibas disserebant. Si quidem et clavam gestant Sibæ, et bubus clavæ notam inurunt : quod item ad memoriam clavæ Herculis retulerunt. (13) Si cui vero hæc credibilia videntur, alius certe hic Hercules fuerit, non Thebanus, sed aut Tyrius, aut Ægyptius, aut aliquis etiam ex superiori regione non procul ab India habitata magnus rex.

CAP. VI.

Atque hæc quidem per digressionem dicta sint, ne fide digna videantur, quæ de iis qui ultra Hyphasin degunt Indis nonnulli conscripserunt : nam ad Hyphasin amnem usque non sunt prorsus indigni fide, qui expeditioni Alexandri interfuerunt. (2) Si quidem etiam hoc Megasthenes de flumine quodam Indico commemorat : Silam ei nomen esse, fluere ex fonte ejusdem cum flumine nominis per regionem Sileorum, qui etiam eandem, quam fons et fluvius, appellationem habeant. (3) Ejus aquam ejusmodi esse, ut nihil omnino sustinere possit, neque quicquam ei innatare neque supernavigare, sed omnia in fundum demergi. Ita præ reliquis omnibus hanc aquam tenuem atque magis aeriam esse. (4) India autem per æstatem pluvia madet : præcipue vero Parapamisus et Emodus atque Imaus montes, et ab his magni ac turbulenti amnes fluunt. (5) Perfunduntur æstate pluvia etiam campi Indiæ, ita ut plerique stagent ; fugitque aliquando Alexandri exercitus ab Acesine fluvio, quum media æstate ejus aqua campos obrueret. (6) Ex quibus licet certa conjectura etiam Nili inundationem explicare, quum verisimile sit Æthiopum montes æstate complui, atque iis pluviis impletum Nilum superatis ripis Ægyptum inundare : (7) turbidus igitur etiam hic fluvius hac anni parte fluit, sicut neque a nive liquata fluere potest, neque si ab ætæsi æstate spirantibus inhiaberetur ipsi aqua : præsertim quum ne nive quidem tecti sint fortasse Æthiopum montes præ calore. (8) Pluvias vero pati quemadmodum India, nequaquam dissimilem rationi existimaverim : nam et ceteris in rebus India haud dissimilis Æthiopis est et fluvii Indici perinde ac Nilus Æthiopicus et Ægyptius crocodilos alunt, nonnulli et pisces ac balænas ejusdem generis ut Nilus, excepto equo fluviatili : sed hos quoque in iis esse Onesicritus tradit. (9) At ne facie quidem ac vultu multum inter se differunt Indi et Æthiopes. Certe qui ad austrum

νότου ἀνέμου Ἰνδοὶ τοῖς Αἰθίοφι μᾶλλον τι εἰκόασι, μελανές τε ἰδέσθαι εἰσὶ, καὶ ἡ κόμη αὐτοῖσι μελαινα· πλήν γε δὴ οἱ σιμοὶ οὐχ ὥσαυτως οὐδὲ οὐλόκρανοι ὡς Αἰθίοπες· οἱ δὲ βορειότεροι τούτων κατ' Αἰγυπτίους
 5 μάλιστα ἂν εἶεν τὰ σώματα.

ΚΕΦ. Ζ'.

Ἔθνεα δὲ Ἰνδικὰ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τὰ ἅπαντα λέγει Μεγασθένης, δυοῖν δέοντα. Καὶ πολλὰ μὲν εἶναι ἔθνεα Ἰνδικὰ καὶ αὐτὸς συμπερόμαι Μεγασθένει, τὸ δὲ ἀτρεκές οὐκ ἔχω εἰκάσαι ὅπως ἐκμαθὼν ἀνέγραψεν,
 10 οὐδὲ πολλοστὸν μέρος τῆς Ἰνδῶν γῆς ἐπελθὼν, οὐδὲ ἐπιμειζίης πᾶσι τοῖς γένεσιν ἐούσης ἐς ἀλλήλους. (2) Πάλαι μὲν δὴ νομάδας εἶναι Ἰνδοὺς, κατὰπερ Σκυθῶν τοὺς οὐκ ἀροτῆρας, οἱ ἐπὶ τῇσιν ἀμάξεισι πλα-
 15 πολιας οἰκόντες οὕτε ἱερὰ θεῶν σέβοντες· (3) οὕτω μὴδὲ Ἰνδοῖσι πολιας εἶναι μὴδὲ ἱερὰ θεῶν δεδομημένα· ἀλλ' ἀμπίσχεσθαι μὲν δορὰς θηρείους θσων κατακτά-
 20 νοιεν, σιτέεσθαι δὲ τῶν δένδρεων τὸν φλοιόν· καλέ-
 25 οῖσθαι δὲ τὰ δένδρεα ταῦτα τῇ Ἰνδῶν φωνῇ Τάλα, καὶ
 30 φύεσθαι ἐπ' αὐτῶν, κατὰπερ τῶν φοινίκων ἐπὶ τῇσι κορυφῇσιν, οἷα περ τολύπας. (4) Σιτέεσθαι δὲ καὶ τῶν θηρίων θσα ἔλοιεν ὠμοφαγόντας, πρὶν δὴ Διόνυσον ἔλθειν ἐς τὴν χώραν τῶν Ἰνδῶν. (5) Διόνυσον δὲ ἔλθόντα, ὡς καρτερὸς ἐγένετο Ἰνδῶν, πολιὰς τε
 35 οἰκίσαι καὶ νόμους θέσθαι τῇσι πολισιν, οἴνου τε δοτῆ-
 40 ρα Ἰνδοῖσι γενέσθαι, κατὰπερ Ἑλλήσι, καὶ σπεῖρειν διδάξει τὴν γῆν, διδόντα αὐτὸν σπέρματα, (6) ἡ οὐκ ἐλάσαντος ταύτῃ Τριπτολέμου, ὅτε περ ἐκ Δήμητρος ἐστάλῃ σπεῖρειν τὴν γῆν πᾶσαν, ἡ πρὸ Τριπτολέμου
 45 τις οὗτος Διόνυσος ἐπελθὼν τὴν Ἰνδῶν γῆν σπέρματα σφίσιν ἔδωκε καρποῦ τοῦ ἡμέρου· (7) βόας τε ὑπ' ἀρότρῳ ζεύξαι Διόνυσον πρῶτον, καὶ ἀροτῆρας ἀντὶ νομά-
 50 δων ποιῆσαι Ἰνδῶν τοὺς πολλοὺς, καὶ ὀπλίσαι θπλοισι τοῖσιν ἀρῆτοισι. (8) Καὶ θεοὺς σέβειν οἱ ἐξίδαξε Διόνυσος ἄλλους τε καὶ μάλιστα δὴ ἐωυτὸν κυμβαλίζοντας καὶ τυμπανίζοντας· καὶ δρχῆσιν δὲ διδάξει τὴν σατυ-
 55 ρικὴν, τὸν κόρδακα παρ' Ἑλλήσι καλεόμενον· (9) καὶ κομᾶν Ἰνδοὺς τῷ θεῷ, μιτρηφορεῖν τε ἀναδείξει, καὶ μύρων ἀλοιφὰς ἐκδιδάξει, ὥστε καὶ εἰς Ἀλέξανδρον ἔτι
 60 ὑπὸ κυμβάλων τε καὶ τυμπάνων ἐς τὰς μάχας Ἰνδοὶ κατίσταντο.

ΚΕΦ. Η'.

Ἀπρίοντα δὲ ἐκ τῆς Ἰνδῶν γῆς, ὡς οἱ ταῦτα κε-
 κοσμέατο, καταστήσαι βασιλεῖα τῆς χώρας Σπατέμβαν, τῶν ἐταίρων ἓνα, τὸν βακχιδέστατον· τελευτήσαντος δὲ
 45 Σπατέμβαν τὴν βασιλείην ἐκδέξασθαι Βουδῶν τὸν τούτου παῖδα· (2) καὶ τὸν μὲν πεντήκοντα καὶ δύο ἔτεα βασιλεύσαι Ἰνδῶν, τὸν πατέρα, τὸν δὲ παῖδα,

ARRIANUS.

ventum vergunt Indi Æthiopibus magis similes sunt, nigra facie et nigra coma, sed non aequè simi neque ita crispo capillitio ut Æthiopes : qui vero magis ad septentrionem incolunt, Ægyptios potius corporis forma referunt.

CAP. VII.

Gentes Indicas centum duodeviginti in universum statuit Megasthenes. Ego vero multas quidem Indiae gentes esse, cum Megasthene senserim : unde autem certi aliquid cognoverit, conjectura assequi non possum, quum exiguam quandam Indiae partem peragravit, neque omnes ejus gentes commercia inter se agitent. (2) Olim quidem Indos nomades fuisse (dicit Megasthenes), quemadmodum et Scythas, qui arationem non exercent, sed in plaustis degentes incertis sedibus vagantur, neque urbes incolunt, neque templa deorum colunt : (3) ita neque Indis urbes fuisse neque templa diis exstructa, sed ferarum quas occiderint exuviis se vestivisse : arborum corticibus vesci solitos fuisse ; vocari autem eorum lingua eas arbores Tala et innasci iis, quemadmodum in verticibus palmarum, veluti glomos lanarum carptarum. (4) Vesci etiam solitos fuisse feris quas venatu ceperint crudis, priusquam Liber ad Indos venisset. (5) Quem postquam venisset eosque devicisset, urbes Indorum condidisse, iisque leges sanxisse : vini etiam usum Indis dedisse, ut et Græcis, dato etiam semine rationem serendi eos docuisse : (6) sive quod Triptolemus, quum a Cerere ad conserendam universam terram missus fuisset, ad eam regionem non pervenerit ; sive quod ante Triptolemum hic Liber, quisquis sit, ad Indos profectus frugum mitium semina iis dederit. (7) Primum etiam Liberum boves aratro junxisse, et plerosque Indorum ex erronibus aratores fecisse, martisque armis armavisse : (8) et cultum cum aliorum deorum tum sui maxime ipsius docuisse, quem cymbalorum et tympanorum pulsu fieri jusserit. Salationem etiam satyricam induxisse, quam Græci cordaca vocant. (9) Ad hæc comam deo nutrire, mitram gerere unguentisque ostendisse Bacchum : adeo ut ad Alexandri usque tempora cum cymbalis et tympanis prælia Indi inierint.

CAP. VIII.

Discedentem vero ex India Liberum rebus ita constitutis regem Indis præfecisse Spatembam, unum ex amicis, rerum Bacchicarum peritissimum. Quo mortuo ad Budyam ejus filium regnum transiisse. (2) Et Spatembam quidem annos in Indis regnavisse : Budyam ejus filium xx. Hujus

εἴκοσιν ἔτεα· καὶ τοῦτο παῖδα ἐκδέξασθαι τὴν βασι-
 λήν Κραδεύαν· (3) καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε τὸ πολλὸν μὲν
 κατὰ γένος ἀμείβειν τὴν βασιλίην, παῖδα παρὰ πα-
 τρὸς ἐκδεκόμενον· εἰ δὲ ἐκλείπει τὸ γένος, οὕτω δὲ
 ἄριστίνδην κατίστασθαι Ἰνδοῖσι βασιλέας. (4) Ἡρα-
 κλέα δὲ, ὅτινα ἐς Ἰνδοὺς ἀπικέσθαι λόγος κατέχει,
 παρ' αὐτοῖσιν Ἰνδοῖσι γηγενέα λέγεσθαι. (5) Τοῦτον
 τὸν Ἡρακλέα μάλιστα πρὸς Σουρασηνῶν γεραίρεσθαι,
 Ἰνδικοῦ ἔθνος, ἵνα δύο πόλεις μεγάλαι, Μέθορα τε
 11 καὶ Κλείσοδορα, καὶ ποταμὸς Ἰωθάρης πλωτὸς διαρρέει
 τὴν χώραν αὐτῶν. (6) Τὴν σκευὴν δὲ οὗτος ὁ Ἡρα-
 κλῆς ἦντινα ἐφόρει Μεγασθένης λέγει ὅτι ὁμοίῃ τῷ
 ἑλθόντι Ἡρακλεῖ, ὡς αὐτοὶ Ἰνδοὶ ἀπηγέονται· καὶ
 τοῦτω ἄρσενας μὲν παῖδας πολλοὺς κάρτα γενέσθαι ἐν
 15 τῇ Ἰνδῶν γῇ· πολλὰς γὰρ δὴ γυναῖκας ἐς γάμον ἔλθειν
 καὶ τοῦτον τὸν Ἡρακλέα θυγατέρα δὲ μουνογενέην· (7)
 οὐνομα δὲ εἶναι τῇ παιδί Πανδαίην καὶ τὴν χώραν ἵνα τε
 ἐγένετο καὶ ἥστινος ἐπέτρεψεν αὐτὴν ἄρχειν Ἡρακλῆς
 Πανδαίην, τῆς παιδὸς ἐπώνυμον· καὶ ταύτῃ ἐλέφαν-
 20 τας μὲν γενέσθαι ἐκ τοῦ πατρὸς ἐς πενταχοσίους, ἵππων
 δὲ ἐς τετρακισχιλίην, πεζῶν δὲ ἐς τὰς τρεῖς καὶ δέκα
 μυριάδας. (8) Καὶ τὰδε μετεξέτεροι Ἰνδῶν περὶ Ἡρα-
 κλέος λέγουσιν· ἐπελθόντα αὐτὸν πᾶσαν γῆν καὶ
 θάλασσαν, καὶ καθήραντα δ, τι περ κακὸν κίναδος,
 25 ἐξευρεῖν ἐν τῇ θαλάσῃ κόσμον γυναικῆζιον· (9) ὅτινα
 καὶ εἰς τοῦτο ἔτι οἱ τε ἐξ Ἰνδῶν τῆς χώρας τὰ ἀγώγιμα
 παρ' ἡμέας ἀγινόντες σπουδῇ ὠνεόμενοι ἐκκομίζουσι,
 καὶ Ἑλλήνων δὲ πάλοι καὶ Ῥωμαίων νῦν ὅσοι πολυ-
 30 κτέανει καὶ εὐδαίμονες, μέζοντες ἐτι σπουδῇ ὠνεύονται
 τὸν μαργαρίτην δὴ τὸν θαλάσσιον, οὕτω τῇ Ἰνδῶν
 γλώσῃ καλεόμενον· (10) τὸν γὰρ Ἡρακλέα, ὡς κα-
 λὸν οἱ ἐφάνη τὸ φόρημα, ἐκ πάσης τῆς θαλάσσης
 ἐς τὴν Ἰνδῶν γῆν συναγίνεειν τὸν μαργαρίτην δὴ τοῦ-
 35 τόν, τῇ θυγατρὶ τῇ ἑωυτοῦ εἶναι κόσμον. (11) Καὶ
 λέγει Μεγασθένης, θηρεύεσθαι αὐτοῦ τὴν κόγχην δι-
 κτύοις, νέμεσθαι δ' ἐν τῇ θαλάσῃ κατ' αὐτὸ πολλὰς
 κόγχας, κατὰπερ τὰς μελίσσας· καὶ εἶναι γὰρ καὶ
 τοῖσι μαργαρίται βασιλέα ἢ βασιλισσαν, ὡς τῇσι με-
 λισσίῃσι. (12) Καὶ ὅστις μὲν ἐκεῖνον κατ' ἐπιτυχίην
 40 συλλάβοι, τοῦτον δὲ εὐπετέως περιβάλλειν καὶ τὸ ἄλλο
 σμήνος τῶν μαργαρίτων· εἰ δὲ διαφύγοι σφᾶς ὁ βασιλεὺς,
 τοῦτω δὲ οὐκέτι θηρατοῦς εἶναι τοὺς ἄλλους· τοὺς ἀλόν-
 τας δὲ περιορᾶν κατασπαῆναι σφίσι τὴν σάρκα, τῷ δὲ
 45 ὀστέῳ ἐς κόσμον χρᾶσθαι. (13) Καὶ εἶναι γὰρ καὶ
 παρ' Ἰνδοῖσι τὸν μαργαρίτην τριστάσιον κατὰ τιμὴν
 πρὸς χρυσόν τὸ ἀπεφθόν, καὶ τοῦτο ἐν τῇ Ἰνδῶν γῇ
 ὀρυσσόμενον.

ΚΕΦ. Θ'.

Ἐν δὲ τῇ χώρῃ ταύτῃ, ἵνα ἐδασίλευσεν ἡ θυγάτηρ
 τοῦ Ἡρακλέος, τὰς μὲν γυναῖκας ἑπταετίας ἐούσας ἐς
 60 ἄρην γάμου εἶναι, τοὺς δὲ ἄνδρας τεσσαράκοντα ἔτεα
 τὰ πλεῖστα βιώσεσθαι. (2) Καὶ ὑπὲρ τοῦτου λεγόμε-

filium Cradeuam in regnum successisse; (3) atque exinde
 plerumque successionem regnum a patribus in filios per
 manus esse traditum. Si vero regem absque liberis dece-
 dere contingeret, optimos quosque ab Indis reges creatos
 esse. (4) Herculem porro, quem ad Indos pervenisse fama
 est, terrigenam ipsos Indos vocasse. (5) Atque hunc a
 Surasenis Indica genta præcipue coli, qui quidem duas ma-
 gnas urbes habent, Methora et Clisoboram. Iobares fluvius
 navigabilis per eorum regionem fluit. (6) Hic Hercules;
 ut auctor est Megasthenes, eodem cultu corporis quo The-
 banus Hercules utebatur, quod Indi ipsi narrant; multos-
 que admodum ei liberos mares in India fuisse dicit: multas
 enim uxores habuisse etiam hunc Herculem: filiam vero uni-
 cam, nomine Pandæam: (7) regionem quoque in qua nata
 est, et cujus imperio eam præfecit Hercules, Pandæam a
 filiae nomine appellatam: eamque possedisse ab patre ele-
 phantos 2, equites ad 111 1/2, pedites circiter c xxx 1/2. (8)
 Sunt et Indi, qui hoc etiam de Hercule narrent. Quum
 universam terram ac mare peragrasset, et quicquid erat
 malarum bestiarum sustulisset, ornatum quendam mulie-
 brem, (*margaritam*) in mari reperisse. (9) Quem etiam
 in hunc diem qui merces ex India ad nos adferunt, magno
 studio ementes exportant: atque quotquot apud Græcos olim
 apud Romanos ditiores sunt, majore adhuc studio emunt
 et nunc margaritam marinam, ita Indorum lingua dictam.
 (10) Herculem enim, quum hic ornatus pulchre rei videretur,
 margaritas hujus generis ex universo mari in Indiam col-
 legisse, quibus filia ejus ornaretur. (11) Megasthenes
 concham hujus margaritæ retibus capi scribit; versari
 autem in mari eodem loco agmen multarum concharum,
 veluti apum examina. Regem enim suum etiam aut reginam
 margaritas habere, ut apes: (12) ac si forte contingat
 regem capi, reliquum etiam margaritarum examen facile
 ab eodem circumcingi: si vero rex piscatores evadat, ne
 reliquas quidem conchas capi posse. Earum carnes Indos
 ubi eas ceperint putrescere sinere: osse ad ornatum uti.
 (13) Esse autem etiam apud Indos margaritas ter tanto auri
 solidi, quod etiam in India effoditur, pondere aestimatas.

CAP. IX.

Ad hæc in his regionibus quibus Herculis filia imperia-
 vit, feminas ubi ad septimum ætatis annum pervenerint
 viro maturas nubere: viros xl summum annos vivere. (2)
 Atque hac de re hujusmodi sermonem apud Indos jacta-

νον λόγον εἶναι παρ' Ἰνδοῖσιν· Ἡρακλέα, ὁψιγόνου οἱ γενομένης τῆς παιδός, ἐπεὶ δὲ ἔγγυς ἔμαθεν ἑωυτοῦ εἶσαν τὴν τελευταίην, οὐκ ἔχοντα δὴν ἀνδρὶ ἐκδοῖν τὴν παιδα ἑωυτοῦ ἐπαξίῳ, αὐτὸν μιγῆναι τῇ παιδί ἑπταετεί ἑούσῃ, ὡς γένος ἐξ οὗ τε χάκειντος ὑπολείπεσθαι Ἰνδῶν βασιλέας. (3) Ποιῆσαι ὦν αὐτὴν Ἡρακλέα ὥραϊν γάμου· καὶ ἐκ τοῦδε ἅπαν τὸ γένος τοῦτο δτου ἡ Πανδαίη ἐπῆρξε, ταῦτόν τοῦτο γέρας ἔχειν παρὰ Ἡρακλέος. (4) Ἐμοὶ δὲ δοκέει, εἴπερ ὦν τὰ ἐς τοσόνδε ἀποπα Ἡρακλέος οἷός τε ἦν ἐξεργάζεσθαι, καὶ αὐτὸν ἀπορῆναι μακροβιώτερον, ὡς ὥραϊη μιγῆναι τῇ παιδί. (5) Ἀλλὰ γὰρ εἰ ταῦτα ὑπὲρ τῆς ὥρης τῶν ταύτῃ παίδων ἀτρεκέα ἐστίν, ἐς ταῦτόν φέρειν δοκέει ἔμοιγε ἐς δ, τι περ καὶ ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν τῆς ἡλικίης δτι τεσσαρακοντούτεες ἀποθνήσκουσιν οἱ πρεσβύτατοι αὐτῶν. (6) Οἷς γὰρ τό τε γῆρας τοσῶδε ταχύτερον ἐπέρχεται καὶ ὁ θάνατος ὁμοῦ τῷ γῆραϊ, πάντοις που καὶ ἡ ἀκμὴ πρὸς λόγον τοῦ τέλους ταχύτερη ἐπανθίει· (7) ὥστε τριακοντούτεες μὲν ὠμογέροντες ἂν που εἴεν αὐτοῖσιν οἱ ἄνδρες, εἴκοσι δὲ ἔτεα γεγονότες οἱ ἔξω ἥβης νεηνίσκοι· ἡ δὲ ἀκροτάτῃ ἥβῃ ἀμφὶ τὰ πεντεκαίδεκα ἔτεα· καὶ τῇσι γυναῖσιν ὥρη τοῦ γάμου κατὰ λόγον ἂν οὕτω ἐς τὰ ἐπτά ἔτεα συμβαίνοι. (8) Καὶ γὰρ τοὺς καρποὺς ἐν ταύτῃ τῇ χώρῃ πεπαίνεσθαι τε ταχύτερον μὲν τῆς ἀλλῆς, αὐτὸς οὗτος Μεγασθένης ἀνέγραψε, καὶ φθίνειν ταχύτερον. (9) Ἀπὸ μὲν δὲ Διονύσου βασιλέας ἡρίθμεον Ἰνδοὶ ἐς Σανδράκοττον τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, ἔτεα δὲ, δύο καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἑξακισχίλια· ἐν δὲ τούτοις τρεῖς τὸ πᾶν εἰς ἐλευθερίην * τὴν δὲ καὶ ἐς τριηκόσια· τὴν δὲ εἴκοσι τε ἐτέων καὶ ἑκατόν. (10) πρεσβυτέρων τε Διονύσον Ἡρακλέος δέκα καὶ πέντε γενεῇσιν Ἰνδοὶ λέγουσιν· ἄλλον δὲ οὐδένα ἐμβαλεῖν ἐς γῆν τὴν Ἰνδῶν ἐπὶ πολέμῳ, οὐδὲ Κῦρον τὸν Καμβύσεω, καίτοι ἐπὶ Σκύθας ἐλάσαντα καὶ τὰλλα πολυπραγμονέστατον δὴ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίην βασιλέων γενομένων τὸν Κῦρον. (11) ἀλλὰ Ἀλέξανδρον γὰρ εἰθεῖν τε καὶ κρατῆσαι πάντων τοῖσιν ὅλοισιν, ὅσους γε δὴ ἐπῆλθε· καὶ ἂν καὶ πάντων κρατῆσαι, εἰ ἡ στρατιὴ ᾗθελεν. (12) Οὐ μὲν δὲ οὐδὲ Ἰνδῶν τινὰ ἔξω τῆς οὐκ ἐπὶ σταλῆναι ἐπὶ πολέμῳ διὰ δικαιοσύνην.

ΚΕΦ. Γ.

Λέγεται δὲ καὶ τάδε, μνημῆα δτι Ἰνδοὶ τοῖς τελευτήσασιν οὐ ποίεουσιν, ἀλλὰ τὰς ἀρετὰς γὰρ τῶν ἀνδρῶν ἱκανὰς ἐς μνήμην τίθενται τοῖσιν ἀποθανοῦσι, καὶ τὰς ὥδ' αἱ αὐτοῖσιν ἐπῃδονται. (2) Πολύων δὲ ἀριθμὸν οὐκ εἶναι ἂν ἀτρεκέως ἀναγράψαι τῶν Ἰνδικῶν ὑπὸ πλήθους· ἀλλὰ γὰρ ὅσαι παραποτάμια αὐτέων ἢ παραθαλάσσιαι, ταύτας μὲν ξυλίνας ποιεέσθαι· (3) οὐ γὰρ εἶναι ἐκ πλίνθου ποιεομένης διαρκέσαι ἐπὶ χρόνον τοῦ τε ὕδατος ἐνεκα τοῦ ἐξ οὐρανοῦ, καὶ δτι οἱ ποταμοὶ αὐτοῖσιν ὑπερβάλλοντες ὑπὲρ τὰς ὄχθας ἐμπιπλάσι τοῦ ὕδατος

ri : Quum Herculi jam seni hæc filia nata esset, neque procul abesse vitæ suæ finem suspicaretur, nec inveniret virum tali sponsa dignum, ipsum cum filia septem annos nata coisse, ut sobolem ex se et illa relinqueret reges India. (3) Herculem itaque illam nubilem fecisse. Atque exinde universam eam gentem cui Pandæa imperavit id ipsum beneficii ab Hercule accepisse. (4) Mea vero sententia est : si Hercules par erat rei adeo absurdæ perpetrandæ, diuturnioris etiam se ipsum vitæ facere potuisset, ut cum filia matura rem habere posset. (5) Quod si tamen hæc de puellarum istius loci maturitate vera sunt, eodem mihi spectare videntur, quo etiam spectat illud de virorum ætate, quod qui quam longissime vivant quadragesimum annum non excedant. (6) Quibus enim senectus tanto celerius advenit atque simul cum senectute mors, iis omnino et vigor ætatis, proportionem quadam ad finem vitæ habita, citius accedat necesse est, (7) ita ut viri triginta annos nati jam ad primam illam viridem senectam pervenisse dicendi sint : et qui xx, juvenes quidem sint, sed qui pubertatis ætatem excesserint : qui circiter xv, summis pubertatis viribus floreat ; et feminis eadem ratione maturitas ad nuptias septimo anno contingat : (8) quippe et fructus in ea regione citius quam in alia ulla maturescere, citiusque interire idem Megasthenes scribit. (9) A Baccho quidem ad Sandracottum Indi reges numerabant cclni, annos vero vi m xlii. In his vero ter summam rerum in libertatem * deinde adeo per annos ccc, denique per annos cxx. (10) Bacchum etiam Indi Hercule antiquiorem esse dicunt xv ætatibus : nullumque alium belli inferendi causa fines suos ingressum : neque Cyrum Cambysis filium, quamvis is adversus Scythas exercitum duxerit et alioqui plurima molitus sit inter reges Asiæ. (11) Alexandrum vero in eas regiones venisse, omnesque armis subegisse ad quas pervenerit : ac ceteros omnes subacturum fuisse, nisi exercitus ulterius progredi recusasset. Sed neque Indorum quemquam extra patriam profectum esse ad bellum, propter justitiam.

CAP. X.

Feruntur etiam hæc : non condere Indos monumenta mortuis ; virtutes enim virorum ad perpetuandam post mortem memoriam sufficere existimant, et carmina quæ in eorum honorem canuntur. (2) Urbium vero Indicarum numerum præ multitudine compertum non esse : eas vero quæ juxta flumina aut mare sitæ sint, ex lignea materia constructas esse ; (3) neque enim, si ex latere constructæ essent, longo tempore duraturas, tum propter imbres, tum quod amnes superatis ripis plana loca aqua repleat. (4)

τὰ πεδία. (4) Ὅσαι δὲ ἐν ὑπερδεξιοῖσι τε καὶ μετεώ-
ροις τόποις, καὶ τούτοις ὑψηλοῖσιν, ὥκισμέναι εἰσὶ,
ταύτας δὲ ἐκ πλίνθου τε καὶ πηλοῦ ποιεῖσθαι. (5) με-
γίστην δὲ πόλιν ἐν Ἰνδοῖσιν εἶναι Παλίμποθρα καλεομέ-
5 νην, ἐν τῇ Πρασίων γῇ, ἵνα αἱ συμβολαὶ εἰσὶ τοῦ τε
Ἐραννοβόα ποταμοῦ καὶ τοῦ Γάγγεω. τοῦ μὲν Γάγγεω,
τοῦ μεγίστου ποταμῶν· ὁ δὲ Ἐραννοβόας τρίτος μὲν ἂν
εἴη τῶν Ἰνδῶν ποταμῶν, μέζων δὲ τῶν ἄλλῃ καὶ οὗτος·
ἀλλὰ ξυγχωρεῖ αὐτὸς τῷ Γάγγει, ἐπειδὴν ἐμβάλλῃ ἐς
10 αὐτὸν τὸ ὕδωρ. (6) Καὶ λέγει Μεγασθένης, μήκος μὲν
ἐπέχειν τὴν πόλιν κατ' ἑκατέρην τὴν πλευρὴν ἵνα περ μα-
κροτάτη αὕτη ἐσωτὴς ὥκισται ἐς ὀγδοήκοντα σταδίου·
τὸ δὲ πλάτος ἐς πεντεκαίδεκα. (7) τάφρον δὲ περιβε-
βληῖσθαι τῇ πόλει τὸ εὖρος ἐξάπλεθρον, τὸ δὲ βάθος τριή-
15 κοντα πήχεων· πύργους δὲ ἐβδομήκοντα καὶ πεντακο-
σίους ἐπέχειν τὸ τεῖχος καὶ πύλας τέσσαρας καὶ ἐξή-
κοντα. (8) Εἶναι δὲ καὶ τόδε μέγα ἐν τῇ Ἰνδῶν γῇ,
πάντας Ἰνδοὺς εἶναι ἐλευθέρους, οὐδέ τινα δοῦλον εἶναι
Ἰνδόν. Τοῦτο μὲν Λακεδαιμονίοισιν ἐς ταῦτο συμβαίνει
20 καὶ Ἰνδοῖσι. (9) Λακεδαιμονίοισι μὲν γε οἱ ἐλωτες
δοῦλοι εἰσὶ καὶ τὰ δούλων ἐργάζονται. Ἰνδοῖσι δὲ οὐδὲ
ἄλλος δοῦλός ἐστι, μήτι γε Ἰνδῶν τις.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Νεμένονται δὲ οἱ πάντες Ἰνδοὶ ἐς ἑπτὰ μάλιστα γε-
νεάς· ἐν μὲν αὐτοῖσιν οἱ σοφισταὶ εἰσὶ, πλήθει μὲν μείους
25 τῶν ἄλλων, δόξῃ δὲ καὶ τιμῇ γεραρώτατοι. (2) Οὐτε
γὰρ τι τῷ σώματι ἐργάζεσθαι ἀναγκαίη σφιν προσκέ-
ται, οὔτε τι ἀποφέρειν ἀπ' ὅτου πονέουσιν ἐς τὸ κοινόν·
οὐδέ τι ἄλλο ἀνάγκης ἅπλως ἐπιναί τοῖσι σοφιστῇσιν,
ὅτι μὴ θύειν τὰς θυσίας τοῖσι θεοῖσιν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ
30 τῶν Ἰνδῶν. (3) καὶ ὅστις δὲ ἰδίᾳ θύει, ἐξηγητὴς αὐτῷ
τῆς θυσιᾶς τῶν τις σοφιστῶν τούτων γίνεται, ὥς οὐκ ἂν
ἄλλως κεχαρισμένα τοῖσι θεοῖσι θύσαντας. (4) Εἰσὶ δὲ καὶ
μαντικῆς οὗτοι μῶνοι Ἰνδῶν δαήμενες, οὐδὲ φρεῖται
ἄλλω μαντεύεσθαι ὅτι μὴ σοφῷ ἀνδρί. (5) Μαντεύουσι
35 δὲ ὅσα ὑπὲρ τῶν ὠρέων τοῦ ἔτεος καὶ εἴ τις ἐς τὸ κοινὸν
συμφορὴ καταλαμβάνει· τὰ δὲ ἰδία ἐκάστοισιν οὐ σφιν
μέλει μαντεύεσθαι, ἢ ὥς οὐκ ἐξικνεομένης τῆς μαντικῆς
ἐς τὰ σμικρότερα, ἢ ὥς οὐκ ἀξίον ἐπὶ τούτοις πονέεσθαι.
(6) Ὅστις δὲ ἀμάρτοι ἐς τρεῖς μαντευσάμενος, τούτῳ δὲ
40 ἄλλο μὲν κακὸν γίνεσθαι οὐδὲν, σιωπᾶν δὲ εἶναι ἐπά-
ναγκες τοῦ λοιποῦ· καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις ἐξαναγκάσει τὸν
ἄνδρα τούτον φωνῆσαι, ὅτου ἡ σιωπὴ κατακέκριται.
(7) Οὗτοι γυμνοὶ διαιτῶνται οἱ σοφισταί, τοῦ μὲν χει-
μῶνος ὑπαίθριοι ἐν τῷ ἡλίῳ, τοῦ δὲ θερέος ἐπὶν ὁ ἥλιος
45 κατέχῃ, ἐν τοῖσι λειμῶσι καὶ τοῖσιν ἐλεσιν ὑπὸ δένδρεσι
μεγαλοῖσιν· ὧν τὴν σκίην Νέαρχος λέγει ἐς πέντε πλέ-
θρα ἐν κύκλῳ ἐξικνεῖσθαι, καὶ ἂν καὶ μυρίους ἀνθρώ-
πους ὑπὸ ἐνὶ δένδρεϊ σκιάζεσθαι· τηλικαῦτα εἶναι ταῦτα
τὰ δένδρεα. (8) Σιτέονται δὲ ὥρατα καὶ τὸν φλοιὸν τῶν
50 δένδρεων, γλυκύν τε ὄντα τὸν φλοιὸν καὶ τρώφικον οὐ

Quæ vero in superioribus et sublimioribus altisque locis
positæ sint, ex lateribus et cæmento factas esse. (5) Maxi-
mam autem apud Indos urbem esse Palimbothra in Prasio-
rum finibus, ad Erannoboæ et Gangis fluminum confluen-
tem : ac Gangis quidem maximi omnium fluminum. Era-
noboas autem tertius fortasse fuerit Indiæ fluminum, major
tamen hic quoque aliarum terrarum fluviis, sed Gangi cedit,
quum in eum aquam suam immisit. (6) Ait porro Mega-
sthenes longitudinem urbis esse ab utroque latere, qua lon-
gissime habitatur, stadiorum LXXX, latitudinem XV ; (7) fos-
samque urbi circumductam, latitudine sex iugerum, alti-
tudine cubitorum XXX, murum turres habere DLXX, portas
LXIV. (8) Hoc etiam esse memorabile in India, omnes In-
dos liberos esse, neque ullum omnino Indum servum esse.
Qua quidem in re Indis cum Lacædæmoniis convenit. (9)
Lacædæmoniis tamen Helotes servi sunt, serviliaque munia
obeunt ; Indis vero neque alius servus est, nedum Indorum
quisquam.

CAP. XI.

Distinguuntur autem Indi omnes in septem potissimum
genera hominum : quorum qui sophistæ sive sapientes ap-
pellantur, numero quidem reliquis inferiores sunt, sed honore
et gloria præstantissimi. (2) Neque enim ad ulla opera quæ
corpore præstantur adigi possunt : neque quicquam confe-
runt ad publicum usum ex iis quæ labore parant ; neque,
ut summatim dicam, ullius plane operis necessitas sophi-
stis imposita est, nisi ut diis pro communi salute sacrificia
faciant. (3) Et si quis privatim sacrificat, aliquis ex his so-
phistis interpretes sacrificiorum ei adjungitur ; tanquam aliter
accepta diis sacrificia futura non sint. (4) Sunt vero etiam
hi soli inter Indos divinandi periti : neque cuiquam divina-
tio permittitur nisi sapienti viro. (5) Vaticinantur autem de
temporibus anni, aut si quæ publica calamitas immineat.
De rebus privatis non vaticinantur, sive quod divinandi ra-
tionem ad res minores pertinere non putant : sive quod
indignum credunt circa minutiora hæc laborare. (6) Qui-
cunque autem ter divinando a vero aberrarit, huic nihil
aliud pænæ loco infligitur, quam quod ei deinceps silentium
agere necesse est : neque est, qui cogat virum hunc, vocem
mittere, cui silentium imperatum fuerit. (7) Hi sophistæ
nudi degunt. Heime sub dio apricantur : æstate quum sol
ferret in pratis et palustribus locis sub ingentibus arboribus.
Quarum umbram Nearchus scribit ad quinque jugera in
circuitu extendi, facileque dena hominum millia sub unius
arboris umbra delitescere ; tantæ magnitudinis esse eas ar-
bores. (8) Fructibus vero maturis vescuntur corticibusque
arborum, quæ et dulces sunt et multi nutrimenti, perinde

μεῖον ἤπερ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων. (9) Δεύτεροι δ' ἐπὶ τούτοις οἱ γεωργοὶ εἰσιν, οὗτοι πλήθει πλείστοι Ἰνδῶν ἰόντες· καὶ τούτοις οὐτε ὄπλα ἐστὶν ἀρχία οὔτε ρέλει τὰ πολέμια ἔργα, ἀλλὰ τὴν χώραν οὗτοι ἐργάζονται· καὶ τοὺς φόρους τοῖσι τε βασιλεῦσι καὶ τῇσι πόλυσιν, ὅσαι αὐτόνομοι, οὗτοι ἀποφέρουσι· (10) καὶ εἰ πόλεμος ἐς ἀλλήλους τοῖσιν Ἰνδοῖσι τύχοι, τῶν ἐργαζομένων τὴν γῆν οὐ θέμις σπιν ἀπτεσθαι, οὐδὲ αὐτὴν τὴν γῆν τέμνειν· ἀλλὰ οἱ μὲν πολέμοισι καὶ κατακαίνουσιν (11) ἀλλήλους ὅπως τύχοιεν, οἱ δὲ πλησίον αὐτῶν κατ' ἥσυχίην ἀροῦσιν ἢ τρυγῶσιν ἢ κλαδοῦσιν ἢ θερίζουσιν. (11) Τρίτοι δὲ εἰσιν Ἰνδοῖσιν οἱ νομέες, οἱ ποιμένες τε καὶ βουκόλοι, καὶ οὗτοι οὔτε κατὰ πόλιας οὔτε ἐν τῇσι κώμησιν οἰκοῦσι. Νομάδες τέ εἰσι καὶ ἀνὰ τὰ οὐρεα βιοτεύουσι· φόρον δὲ καὶ οὗτοι ἀπὸ τῶν κτηνέων ἀποφέρουσι· καὶ θηρεύουσιν οὗτοι ἀνὰ τὴν χώραν ὀρνιθίας τε καὶ ἄγρια θηρία.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Τέταρτον δὲ ἐστὶ τὸ δημιουργικόν τε καὶ καπηλικὸν γένος. Καὶ οὗτοι λειτουργοὶ εἰσι, καὶ φόρον ἀποφέρουσιν ἀπὸ τῶν ἔργων τῶν σφετέρων, πλην γε δὴ ὅσοι τὰ ἀρχία ὄπλα ποιεῖουσιν· οὗτοι δὲ καὶ μισθὸν ἐκ τοῦ κοινοῦ προσλαμβάνουσιν. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ γένει οἱ τε ναυπηγοὶ καὶ οἱ ναῦται εἰσιν, ὅσοι κατὰ τοὺς ποταμούς πλώουσι. (2) Πέμπτον δὲ γένος ἐστὶν Ἰνδοῖσιν οἱ πολεμισταί, πλήθει μὲν δεύτερον μετὰ τοὺς γεωργούς, πλείστη δὲ ἐλευθερίᾳ τε καὶ εὐθυμίᾳ ἐπιχρεόμενον· καὶ οὗτοι ἀσκηταὶ μούνων τῶν πολεμικῶν ἔργων εἰσὶ. (3) Τὰ δὲ ὄπλα ἄλλοι αὐτοῖσι ποιεῖουσιν, καὶ ἵππους ἄλλοι παρέχουσιν· καὶ διακονοῦσιν ἐπὶ στρατοπέδου ἄλλοι, οἱ τούς τε ἵππους αὐτοῖσι θεραπεύουσιν καὶ τὰ ὄπλα ἐκκαθαίρουσι καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἀγούσι καὶ τὰ ἄρματα κοσμεῖουσιν τε καὶ ἡνιοχεύουσιν. (4) Αὐτοὶ δὲ, ἔστ' ἂν μὲν πολεμῇεν δεῖν, πολεμῶσιν, εἰρήνης δὲ γενομένης εὐθυμούνται· καὶ σπιν μισθὸς ἐκ τοῦ κοινοῦ τοσούτῳ ἔρχεται, ὥς καὶ ἄλλους τρέφειν ἀπ' αὐτοῦ εὐμαρέως. (5) Ἑκτοὶ δὲ εἰσιν Ἰνδοῖσιν οἱ ἐπίσκοποι καλεόμενοι. Οὗτοι ἐφορῶσι τὰ γινόμενα κατὰ τὴν χώραν καὶ κατὰ τὰς πόλιας· καὶ ταῦτα ἀναγγέλλουσι τῷ βασιλεῖ, ἵνα περ βασιλεύονται Ἰνδοί, ἢ τοῖσι τέλεσιν, ἵνα περ αὐτόνομοι εἰσὶ· καὶ τούτοις οὐ θέμις ψεύδος ἀγγεῖλαι οὐδέν· οὐδέ τις Ἰνδῶν αἰτίην ἔσχε ψεύσασθαι. (6) Ἑβδομοὶ δὲ εἰσιν οἱ ὑπὲρ τῶν κοινῶν βουλευόμενοι δημοῦ τῷ βασιλεῖ, ἢ κατὰ τὰς πόλιας ὅσαι αὐτόνομοι σὺν τῇσιν ἀρχῇσι. (7) Πλήθει μὲν ὀλίγον τὸ γένος τοῦτο ἐστί, σοφίᾳ δὲ καὶ δικαιοσύνῃ ἐκ πάντων προκεκριμένον· ἐνθεν οἱ τε ἀρχοντες αὐτοῖσιν ἐπιλέγονται καὶ ὅσοι νομάρχαι καὶ ὑπαρχοὶ καὶ θησαυροφύλακες τε καὶ στρατοφύλακες, ναύαρχοί τε καὶ ταμίαι, καὶ τῶν κατὰ γεωργίαν ἔργων ἐπιστάται. (8) Γαμέειν δὲ ἐξ ἑτέρου γένους οὐ θέμις, οἷον τοῖσι γεωργοῖσιν ἐκ τοῦ δημιουργικοῦ, ἢ ἐμπαιλιν· οὐδὲ

atque palmarum fructus. (9) Secundum genus hominum post sophistas sunt agricolæ, qui quidem numero reliquas Indorum tribus longe superant. Hi neque arma habent, quibus in bello utantur, neque bellicas res curant : sed agros colunt, et regibus liberisque urbibus tributa pendunt ; (10) et si intestina inter Indos bella incidunt, nec licet militibus manus injicere agricolis, neque ipsum agrum vastare ; sed dum alii inter se bellum gerunt seseque mutuo interficiunt prout res dat, hi juxta illos tranquille aut arant, aut fruges colligunt, aut poma ab arboribus decutiunt, aut messi vacant. (11) Tertium genus Indorum sunt pastores, sive opiliones sive bubulci, et hi neque urbes neque pagos inhabitant, sed vagabundi in montibus degunt, tributum vero et hi ex armentis et pecore pendunt, avesque et agrestes feras venantur.

CAP. XII.

Quartum genus est opificum et negotiatorum. Et hi corpore laborant, atque ex operibus suis tributa persolvunt, iis exceptis qui arma bellica fabricantur. Hi enim etiam ex publico mercedem accipiunt. In hoc genere sunt fabri navales et nautæ quotquot flumina navigant. (2) Quintum genus est militantium : multitudo quidem secundum post agricolas, sed maxime liberum atque alacre. Hi solas bellicas res exercent. (3) Arma alii ipsis conficiunt, et equos alii suppeditant, serviuntque his apud castra alii, qui et equos curant atque arma extergent, et elephantos ducunt, et currus instruunt ac gubernant. (4) Ipsi vero, quum bellandum est, bellant : constituta autem pace jucundam atque alacrem vitam degunt, tantumque stipendij eis ex publico datur, ut ex eo etiam alios commode alere possint. (5) Sextum genus est episcoporum sive inquisitorum, ut vocantur. Hi quid in urbibus, quid in agris agatur inquirunt, eaque regibus, si per reges gubernantur, aut magistratibus, si liberæ civitates sunt, denuntiant. His fas non est falsa pro veris denuntiare : neque Indorum quisquam mendacii unquam accusatus est. (6) Septimum genus est eorum qui de rebus ad commune pertinentibus consultant : idque vel cum rege, vel per urbes quæ liberæ imperium tenent cum magistratibus. (7) Atque hi quidem numero pauci sunt : sed sapientia ac justitia reliquis præstant. Ex hoc genere magistratus et regionum præsides et præfecti et quæstores ac copiarum et classium duces, ac dispensatores et rerum rusticarum exactores deliguntur. (8) Conjugia inter hos ordines promiscua fieri nefas est. Neque enim licet exem-

δύο τέχνας ἐπιτηδεύειν τὸν αὐτὸν, οὐδὲ τοῦτο θέμις οὐδὲ ἀμείβειν ἐξ ἐτέρου γένους εἰς ἕτερον, οἷον γεωργικὸν ἐκ νομέος γενέσθαι, ἢ νομέα ἐκ δημιουργικοῦ. (8) Μόνον σφίσιν ἀνέεται σοφιστὴν ἐκ παντὸς γένους γενέσθαι· ὅτι οὐ μαλθακά τοῖσι σοφιστῆσιν εἰσὶ τὰ πρήγματα, ἀλλὰ πάντων ταλαιπωρότατα.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Θηρῶσι δὲ Ἴνδοι τὰ μὲν ἄλλα ἄγρια θηρία, κατὰ περ καὶ Ἕλληνες· ἡ δὲ τῶν ἐλεφάντων σπὴν θήρῃ οὐδὲν τι ἄλλῃ ὅκειν, ὅτι καὶ ταῦτα τὰ θηρία οὐδαμοῖσιν ἄλλοις θηρίοισιν ἐπέοικεν. (2) Ἀλλὰ τόπον γὰρ ἐπιλεξάμενοι ἀπεδόν καὶ καυματώδεα ἐν κύκλῳ τάφρον δρύσσουσιν, ὅσον μεγάλῃ στρατοπέδῳ ἐπαυλίσασθαι. Τῆς δὲ τάφρου τὸ εὖρος ἐς πέντε ὀργυῖας ποίεονται, βάθος τε ἐς τέσσαρας. (3) Τὸν δὲ χόον ὅντινα ἐκβάλ-
 15 λουσιν ἐκ τοῦ δρύγματος, ἐπὶ τὰ χεῖλα ἐκάτερα τῆς τάφρου ἐπιφορήσαντες, ἀντὶ τείχεος διαχρέονται· (4) αὐτοὶ δὲ ἐπὶ τῷ χώματι τοῦ ἐπιχειλέος τοῦ ἔξω τῆς τάφρου σκηνάς σφιν ὀρυκτάς ποίεονται, καὶ διὰ τουτέων ὁπὰς ὑπολείπονται· δι' ὧν φῶς τε αὐτοῖσι συνεισέρ-
 20 χεται καὶ τὰ θηρία προσάγοντα καὶ ἐσελεύοντα ἐς τὸ ἔρκος σκέπτονται. (5) Ἐνταῦθα ἐντὸς τοῦ ἔρκους καταστήσαντες τῶν τινὰς θηλέων τρεῖς ἢ τέσσαρας, ὅσαι μάλιστα τὸν θυμὸν χειροθήβεις, μίαν εἰσοδὸν ἀπολιμπάνουσι κατὰ τὴν τάφρον, γεφυρώσαντες τὴν τάφρον· καὶ ταύτην
 25 χόον τε καὶ ποιήν πολλὴν ἐπιφέρουσι τοῦ μὴ ἀρίδῃλον εἶναι τοῖσι θηρίοις τὴν γέφυραν, μὴ τινα δόλον δίσσῃσιν. (6) Αὐτοὶ μὲν οὖν ἐκποδῶν σφῆς ἔχουσι κατὰ τῶν σκηνέων τῶν ἐκ τῆς τάφρου δεδουκότες. Οἱ δὲ ἄγριοι ἐλεφάντες ἡμέρης μὲν οὐ πελάζουσι τοῖσιν οἰκομένοις, νύκτωρ
 30 δὲ πλανῶνται τε πάντα καὶ ἀγελήδον νέμονται τῷ μεγίστῳ καὶ γεννασιότατ' ὧν ἐπόμενοι, κατὰ περ αἱ βόες τοῖσι ταύροις. (7) Ἐπεὶ ὅν τῳ ἔρκει πελάσωσι, τὴν τε φωνὴν ἀκούοντες τῶν θηλέων καὶ τῇ ὁδῷ αἰσθανόμενοι, δρόμῳ ἵενται ὡς ἐπὶ τὸν χῶρον τὸν πεφρα-
 35 γμένον· ἐκπεριελθόντες δὲ τῆς τάφρου τὰ χεῖλα εὖτ' ἂν τῇ γεφύρῃ ἐπιτύχῃσι, κατὰ ταύτην ἐς τὸ ἔρκος ὠθένται. (8) Οἱ δὲ ἄνθρωποι αἰσθόμενοι τὴν εἰσοδὸν τῶν ἐλεφάντων τῶν ἀγρίων, οἱ μὲν αὐτῶν τὴν γέφυραν ὀξέως ἀφείλον, οἱ δὲ ἐπὶ τὰς πέλας κώμας ἀποδραμόν-
 40 τες ἀγγέλλουσι τοὺς ἐλεφάντας ὅτι ἐν τῷ ἔρκει ἔχονται· (9) οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐπιβαίνουσι τῶν κρατίστων τε τὸν θυμὸν καὶ τῶν χειροθηστατέρων ἐλεφάντων, ἐπιβάντες δὲ ἐλαύνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ ἔρκος, ἐλάσαντες δὲ οὐκ αὐτίκα μάχης ἀπτονται, ἀλλ' ἔωσι γὰρ λιμῷ τε τα-
 45 λαιπωρηθῆναι τοὺς ἀγρίους ἐλεφάντας καὶ ὑπὸ τῷ δίψῃ δουλωθῆναι. (10) Εὖτ' ἂν δὲ σφίσι κακῶς ἔχειν δοκέωσι, τηνικαῦτα ἐπιστήσαντες αὖθις τὴν γέφυραν ἐλαύνουσι τε ὡς ἐς τὸ ἔρκος, καὶ τὰ μὲν πρῶτα μάχῃ ἵσταται κρατερῇ τοῖσιν ἡμέροισι τῶν ἐλεφάντων πρὸς
 50 τοὺς ἐαλωκότας· ἔπειτα κρατέονται μὲν κατὰ τὸ εἶδος

pli causa agricolæ ex opificum ordine uxorem ducere : nec contra. Neque uni duas artes exercere fas est, neque ex uno genere in aliud transire : veluti agricolam ex pastore, aut pastorem ex opifice fieri. (9) Hoc tantum permittitur, sophistam ex quocunque genere fieri. Neque enim mollis est sophistarum vita, sed omnium laboriosissima.

CAP. XIII.

Venantur autem Indi reliquas feras ut Græci : at elephantorum apud eos venatio nihil prorsus alii venandi modo similis est, siquidem et hæ feræ nullis similes sunt. (2) Deligunt venatores locum planum et apricum, magni exercitus capacem, in cuius circuitu fossam ducunt. Fossæ latitudo ad quinque orgyias habet, altitudo circiter quatuor. (3) Terram, quam fodiendo eruunt, utrumque ad labra fossæ congerunt, eaque pro muro utuntur. (4) Ipsi autem in exterioris labri aggere tentoria sibi fossilia faciunt, et foramina in iis, per quæ lucem admittant, relinquunt : ipsique ex iis feras appropinquantes atque in septum ingredientes prospectant. (5) Tunc tres aut quatuor elephantos feminei sexus ex mansuetissimis septo includentes, unum per fossam aditum relinquunt, fossa ponte juncta, quem multa terra et multo cespite sternunt, ne conspici a feris pons, et dolus sentiri possit. (6) Venatores autem remoti sese in cavernis pone fossam continent. Nam feri elephantum loca habitata interdum non adeunt : noctu vero passim errantes gregatim pascuntur, eumque ducem sequuntur qui et maximus est et generosissimus : non aliter ac tauros vaccæ sequi cernuntur. (7) Postquam septis propiores facti feminarum vocem audierunt, easque per odoratum cognovere, cursu feruntur ad septa, et fossæ labra circumeuntes quum ad pontem pervenerint, per eum in septa ruunt. (8) Venatores ubi ingressos feros elephantos sentiunt, alii continuo pontem subtrahunt, alii proximos pagos petentes elephantos septo inclusos esse nuntiant. (9) Quo cognito populares confestim elephantos animosissimos ac mansuetissimos conscendunt, atque ad septum accedunt. Nec tamen primo statim adventu cum agrestibus elephantis pugnam aggrediuntur, sed illos aliquamdiu fame macerari ac siti domari siumt : (10) quumque jam languidiores factos vident, rursus immisso ponte septa ingrediuntur. Et primo quidem acre certamen fit inter domitos elephantos et feros captos : tandem superantur,

οἱ ἄγριοι ὑπὸ τε τῇ ἀθυμίᾳ καὶ τῷ λιμῷ ταλαιπωρούμενοι. (11) Οἱ δὲ ἀπὸ τῶν ἐλεφάντων καταβάντες παρειμένουσιν ἤδη τοῖσιν ἀγρίοις τοὺς πόδας ἄκρους συνδούσιν· ἔπειτα ἐγκελεύονται τοῖσιν ἡμέροισι πληγῇσι σφᾶς κολάζειν πολλῇσιν, ἔστ' ἂν ἐκείνοι ταλαιπωρούμενοι ἐς γῆν πέσωσι· παραστάντες δὲ βρόχους περιβάλλουσιν αὐτοῖσι κατὰ τοὺς αὐχένας, καὶ αὐτοὶ ἐπιδαίνουσι κειμένοι. (12) Τοῦ δὲ μὴ ἀποσεῖσθαι τοὺς ἀμβάτας μὴδὲ τι ἄλλο ἀτάσθαλον ἐργάζεσθαι, τὸν τράχηλον αὐτοῖσιν ἐν κύκλῳ μαχαιρίῳ δέξῃ ἐπιτέμνουσι, καὶ τὸν βρόχον κατὰ τὴν τομὴν περιδέουσιν, ὥς ἀτρέμα ἔχειν τὴν κεφαλὴν τε καὶ τὸν τράχηλον ὑπὸ τοῦ ἔλκεος. (13) Εἰ γὰρ περιστρέφονται ὑπὸ ἀτασθαλίας, τριβεται αὐτοῖσι τὸ ἔλκος ὑπὸ τῷ κάλῳ. Οὕτω μὲν ὧν ἀτρέμα ἴσχουσι, καὶ αὐτοὶ γνωσιμαχέοντες ἤδη ἀγονται κατὰ τὸν ὁσμὸν πρὸς τῶν ἡμέρων.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Ὅσοι δὲ νῆπιοι αὐτῶν ἢ διὰ κακότητα οὐκ αἴξιοι ἐκτῆσθαι, τούτους ἔωσιν ἀπαλλάττεσθαι ἐς τὰ σφέτερα ἤθεα. (2) Ἀγοντες δὲ εἰς τὰς κώμας τοὺς ἀλόντας τοῦ τε χλωροῦ καλάμου καὶ τῆς ποίης τὰ πρῶτα ἐφαγεῖν ἔδωσαν· (3) οἱ δὲ ὑπὸ ἀθυμίας οὐκ ἐθέλουσιν οὐδὲν σιτέεσθαι, τοὺς δὲ περιστάμενοι οἱ Ἰνδοὶ ᾧδαίσι τε καὶ τυμπάνοις καὶ κυμβάλοισιν ἐν κύκλῳ κρούοντες τε καὶ ἐπιδόντες κατευνάζουσι. (4) Θυμώσοπον γὰρ εἶπερ τι ἄλλο θηρίον ὁ ἐλέφας· καὶ τινες ἤδη αὐτῶν τοὺς ἀμβάτας σφῶν ἐν πολέμῳ ἀποθανόντας ἄραντες αὐτοὶ ἐξηνεγκαν ἐς ταφὴν, οἱ δὲ καὶ υπερήσπισαν κειμένους, οἱ δὲ καὶ πεσόντων προεκινδύνευσαν· ὁ δὲ τις πρὸς ὀργὴν ἀποκτείνας τὸν ἀμβάτην ὑπὸ μετανοίης τε καὶ ἀθυμίας ἀπέθανεν. (5) Εἶδον δὲ ἔγωγε καὶ κυμβάλλοντα ἦδη ἐλέφαντα καὶ ἄλλους ὀρχεομένους, κυμβάλοισιν τῷ κυμβαλίζοντι πρὸς τοῖν σκελοῖν τοῖν ἐμπροσθεν προσηρτημένοι, καὶ πρὸς τῇ προδοσκίδι καλομένην ἄλλο κύμβαλον· (6) ὁ δὲ ἐν μέρεϊ τῇ προδοσκίδι ἔκρουε τὸ κύμβαλον ἐν ῥυθμῷ πρὸς ἑκατέρω τῶν σκελοῖν· οἱ δὲ ὀρχεομένοι ἐν κύκλῳ τε ἔχόρευον, καὶ ἐπαίροντες τε καὶ ἐπικάμπτοντες τὰ ἐμπροσθεν σκέλεα ἐν τῷ μέρεϊ ἐν ῥυθμῷ καὶ οὕτω ἔβαινον, κατότι δὲ κυμβαλίζων σφίσιν ὑπηγέετο. (7) Βαίνεται δὲ ἐλέφας, ἥρος ὥρη, κατὰ περ βούς ἢ ἵππος, ἐπεὰν τῆσι θηλήσιν αἱ παρὰ τοῖσι κροτάφοισιν ἀναπνοαὶ ἀνοιχθεῖσαι ἐκπνέωσι· κύει δὲ τοὺς ἐλαχίστους μὲν ἑκατάδεκα μῆνας, τοὺς πλείους δὲ ὀκτωκαίδεκα· τίκει δὲ ἐν, κατὰ περ ἵππος· καὶ τοῦτο ἐκτρέφει τῷ γάλακτι ἐς ἔτος ὀγδοόν. (8) Ζῶσι δὲ ἐλεφάντων οἱ πλείεστα ἔτεα ζῶντες ἐς διηκόσια· πολλοὶ δὲ νοῦσιν προτελευτῶσιν αὐτῶν· γήραϊ δὲ ἐς τόσον ἔρχονται. (9) Καὶ ἔστιν αὐτοῖσι τῶν μὲν ὀφθαλμῶν ἵημα τὸ βόειον γάλα ἐγγεόμενον, πρὸς δὲ τὰς ἄλλας νοῦσους ὁ μέλας οἶνος πινόμενος, ἐπὶ δὲ τοῖσιν ἔλκεσι τὰ

ut par est, feri, languore et fame pressi. (11) Tum sessores ex elephantis in terram demissi languidis jam foris elephantis summos pedes colligant; dehinc domitis elephantis imperant, ut feros multis plagis castigent, donec verberibus defatigati in terram procident. Tunc adstantes cervicibus eorum laqueos aptant, et ipsi prostratos inscendunt. (12) Ne vero sessores excutiant, neve aliud damni inferant, colla acuto gladiolo in circuitum proscindunt, vultusque laqueo circumligant, ut prae ulcere et collum et caput immotum teneant. (13) Si enim pervicaciter reluctentur, fune ulcus teritur. Atque ita tandem quiete se habent, et victos sese agnoscentes ex vinculo ab domitis ducuntur.

CAP. XIV.

Qui vero eorum immaturæ ætatis aut propter malam corporis constitutionem digni non sunt, qui possideantur, eos abire in loca ipsis consueta permittunt. (2) Ceteros captos in pagos ducunt, ac primum eos gramine et viridibus culmis pascunt. (3) Illi vero præ mœrore prorsus vesci nolunt. Indi autem circumstantes tympanorum ac cymbalorum pulsu cantuque eos exhilarant ac demulcent. (4) Intelligens enim, si quæ alia fera, est elephas. Et quidem nonnulli rectores suos in bello cæsos sublato ad sepulturam detulerunt: alii jacentes propugnarent: alii pro sessoribus lapsis neci sese objecerunt; quidam quum per iram rectorem suum occidisset, penitentia et mœrore se confecit. (5) Vidi ego aliquando elephantum cymbalum pulsantem aliis saltantibus, duobus cymbalis ad anteriora crura appensis, alioque ad proboscidem alligato. (6) Ipse alternatim proboscide cymbalum in numerum ad utrumque erus pulsabat: reliqui in gyrum choreas ducebant, et sublati flexisque prioribus cruribus vicissim in numerum etiam procedebant, prout si, qui cymbalum pulsabat, sono præibat. (7) Elephas venerem appetit verno tempore, quemadmodum bos aut equa, quum foeminis spiracula quadam circa tempora adaptata expirant; fertque in utero foetum minimum xvi menses, summum xviii. Parit autem elephas unicum, sicut equa: atque hunc lacte suo in octavum usque annum nutrit. (8) Vivunt elephanti, qui plurimum, annos cc; multi vero ante hoc tempus morbo intereunt. Senectute vero ad hanc ætatem pertingunt. (9) Oculorum agritudini remedium iis est lac bubulum infusum: reliquis morbis vinum nigrum epotum prodest, ulceribus autem

βεία κρέα ὀπτώμενα καὶ καταπασσόμενα. Ταῦτα παρ' Ἰνδοῖσιν ἔστιν αὐτοῖσιν ἰήματα.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Τοῦ δὲ ἐλέφαντος τὸν τίγριν πολλόν τι ἀλκιμώτερον Ἰνδοὶ ἀγροῦσι. Τίγριος δὲ δορὴν μὲν ἰδεῖν λέγει Νέαρ-
χος, αὐτὸν δὲ τίγριν, οὐκ ἰδεῖν· ἀλλὰ τοὺς Ἰνδοὺς γὰρ ἀπηγγέσθαι, τίγριν εἶναι μέγεθος μὲν ἡλίκων τὸν μέ-
γιστον ἵππον, τὴν δὲ ὠκύτητα καὶ ἀλκὴν οἷον οὐδενὶ ἄλλῳ εἰκάσαι· (2) τίγριν γάρ, ἔπειαν ὁμοῦ ἔλθῃ, ἐλέφαντι, ἐπιπηδᾶν τε ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐλέφαντος καὶ ἀγ-
χειν εὐπετέως. (3) Ταύτας δὲ ἀστίνας καὶ ἡμεῖς ὀρέομεν καὶ τίγριας καλέομεν, θῶας εἶναι αἰόλους καὶ μέζοντας ἥπερ τοὺς ἄλλους θῶας. (4) Ἐπεὶ καὶ ὑπὲρ τῶν μυρμηκῶν λέγει Νέαρχος μύρμηκα μὲν αὐτὸς οὐκ ἰδεῖν, ὅποιον δὲ τινὰ μετεξέτεροι διέγραψαν γίνεσθαι
ἐν τῇ Ἰνδῶν γῇ, δορὰς δὲ καὶ τούτων ἰδεῖν πολλὰς ἐς τὸ στρατοπέδον κατακομισθείσας τὸ Μακεδονικόν. (5) Μεγασθένης δὲ καὶ ἀτρεκέα εἶναι ὑπὲρ τῶν μυρμηκῶν τὸν λόγον ἱστορεῖ, τούτους εἶναι τοὺς τὸν χρυσὸν ὀρύσσοντας, οὐκ αὐτοῦ τοῦ χρυσοῦ ἔνεκα, ἀλλὰ φύσι
γὰρ κατὰ τῆς γῆς ὀρύσσουσιν, ἵνα φωλευόιν, κατὰ-
περ οἱ ἡμέτεροι οἱ σμικροὶ μύρμηκες ὀλίγον τῆς γῆς ὀρύσσουσιν· (6) ἐκείνους δὲ, εἶναι γὰρ ἀλωπέκων μέζον-
τας, πρὸς λόγον τοῦ μεγέθους σφῶν καὶ τὴν γῆν ὀρύσ-
σειν· τὴν δὲ γῆν χρυσεῖν εἶναι, καὶ ἀπὸ ταύτης γί-
νεσθαι Ἰνδοῖσι τὸν χρυσόν. (7) Ἀλλὰ Μεγασθένης τε ἀκοῇ ἀπηγγέται, καὶ ἐγὼ ὅτι οὐδὲν τούτου ἀτρεκέστε-
ρον ἀναγράψαι ἔχω, ἀπίημι ἐκὼν τὸν ὑπὲρ τῶν μυρ-
μηκῶν λόγον. (8) Σιττακοὺς δὲ Νέαρχος μὲν ὡς ὅτι τὴν θῶμα ἀπηγγέται ὅτι γίνονται ἐν τῇ Ἰνδῶν γῇ, καὶ
δοκοῖς ὄρνις ἔστιν ὁ σιττακός, καὶ ὅπως φωνὴν ἱεὶ ἀνθρωπίνην. (9) Ἐγὼ δὲ ὅτι αὐτὸς τε πολλοὺς ὀπώ-
πεα καὶ ἄλλους ἐπισταμένους οἶδα τὸν ὄρνιθα, οὐδὲν ὡς ἀτόπου δῆθεν διηγήσομαι· οὐδὲ ὑπὲρ τῶν πιθήκων τοῦ μεγέθους, ἢ ὅτι καλοὶ παρ' Ἰνδοῖς πίθηκοί εἰσιν, οὐδὲ
ὅπως θηρῶνται ἐρέω. Καὶ γὰρ ταῦτα γνώριμα ἐρέω, πλὴν γε δὴ, ὅτι καλοὶ πού πίθηκοί εἰσι. (10) Καὶ ὅπως δὲ λέγει Νέαρχος θηρευθῆναι αἰόλους μὲν καὶ ταχέας· μέγεθος δὲ, ὃν μὲν λέγει ἔλειν Πείθωνα τὸν Ἀντιγένης, πῆχεων ὡς ἑκατὰ δέκα· αὐτοὺς δὲ τοὺς
Ἰνδοὺς πολὺ μέζοντας τούτων λέγειν εἶναι τοὺς μεγίστους ὄρνιθας. (11) Ὅσοι δὲ ἱητροὶ Ἕλληνες, τούτοιςιν οὐδὲν ἄχος ἐξέυρηται ὅστις ὑπὸ ὄρνιθι δηχθεῖ Ἰνδικοῦ· ἀλλ' αὐτοὶ γὰρ οἱ Ἰνδοὶ ἰώντο τοὺς πληγέντας· καὶ ἐπὶ τῷδε Νέαρχος λέγει· συλλελεγεμένου ἀμφ' αὐτὸν
ἔλθεν Ἀλεξάνδρος Ἰνδῶν ὅσοι ἱητρικὴν σοφώτατοι, καὶ κεκήρυκτο ἀνὰ τὸ στρατοπέδον, ὅστις δηχθεῖ, ἐπὶ τὴν σκηνὴν φοιτᾶν τὴν βασιλέως. (12) Οἱ δὲ αὐτοὶ οὗτοι καὶ τῶν ἄλλων νόσων τε καὶ παθῶν ἱητροὶ ἦσαν. Οὐ πολλὰ δὲ ἐν Ἰνδοῖσι πάθη γίνεται, ὅτι αἱ

carnes suillæ tostæ atque intritæ vulneribus. Hæc apud Indos morbis eorum remedia sunt.

CAP. XV.

Tigrim vero Indi elephanto multo fortiores esse censent. Ejus pellem se vidisse scribit Nearchus, feram ipsam nequaquam : Indos tamen narrare magnitudine esse maximi equi ; tanta vero velocitate et robore, ut nulli alii feræ comparari possit. (2) Quando cum elephanto congrediatur, in caput ejus insilire, facileque strangulare. (3) Cæterum eas quas nos videmus et tigres vocamus, thoës esse maculosas, majores quam sint reliquæ thoës. (4) De formicis etiam scribit Nearchus, se quidem eas non vidisse, cujusmodi nonnulli tradant in India nasci ; pelles tamen earum non paucas abs se visas, in castra Macedonum allatas. (5) Megasthenes certa veraque esse quæ de formicis scribuntur dicit : eas nimirum esse quæ aurum e terra effodiant, non quidem auri ipsius causa, sed ut sibi antra in quibus delitescant parent : quemadmodum nostræ etiam formicæ exiguæ quum sint, nonnihil terræ eruant ; (6) illas vero, quippe quæ sint vulpibus majores, pro ratione magnitudinis quoque terram fodere, quæ aurum mistum habeat, et ex ea Indis aurum fieri. (7) Sed Megasthenes auditum narrat, ego vero quum nihil habeam certius quod ea de re scribere possim, libenter hunc de formicis sermonem missum faciam. (8) Psittacos autem Nearchus narrat, tanquam rem miram, apud Indos nasci : et cujusmodi avis sit psittacus describit, ac vocem humanam exprimere ait. (9) Ego quoniam multas ipse ejus generis aves vidi et alios scio nosse hanc avem, nihil de ea tanquam mirum narrabo, neque de simiarum magnitudine, vel quod pulchræ apud Indos simiæ sint, vel quomodo capiantur, dicam. Nota enim omnibus dixerim : præterquam fortasse quod pulchræ sint. (10) Scribit etiam Nearchus serpentes ibidem capi maculosos magnæque velocitatis, et eum quem Pitthon Antigenis F. cepit, fuisse cubitorum circiter XVI : Indos vero affirmare, multo majores his apud se nasci eos qui maximi sint. (11) Neminem autem Græcorum medicorum remedium adversus morsum Indici serpentis invenisse : ipsos tamen Indos eos qui morsi essent curasse. Addit Nearchus Alexandrum Indos quotquot medicinæ peritissimi erant apud se habuisse, et per præconem in castris edictum fuisse, ut quisquis a serpente ictus esset, ad regis tabernaculum veniret. (12) Hi ipsi medici etiam reliquis morbis medebantur. At non multi in India morbi grassantur, quod tempora anni bene temperata iis locis sunt. Si qua vero major vis ingrueret, sophistas

ῥῶραι σύμμετροί εἰσιν αὐτόθι· εἰ δέ τι μέζον καταλαμ-
βάνοι, τοῖσι σοφιστῇσιν ἀνεκονοῦντο· καὶ ἐκείνοι οὐκ
ἀνευ θεοῦ ἐδόκειον ἵησθαι δ, τι περ ἰήσιμον.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Ἐσθῆτι δὲ Ἴνδοι λινέῃ χρέονται, κατάπερ λέγει
5 Νέαρχος, λίνου τοῦ ἀπὸ τῶν δένδρεων, ὑπὲρ ὧν μοι
ἤδη λέλεκται. Τὸ δὲ λίνον τοῦτο ἢ λαμπρότερον τὴν
χροιὴν ἔστιν ἄλλου λίνου παντός, ἢ μέλανες αὐτοὶ
ἐόντες λαμπρότερον τὸ λίνον φαίνεσθαι ποίεουσιν. (2)
Ἔστι δὲ κιθὼν λίνος αὐτοῖς ἔσται ἐπὶ μέσσην τὴν κνή-
10 μην, εἴμα δὲ τὸ μὲν περὶ τοῖσιν ὤμοισι περιβεβλημένον,
τὸ δὲ περὶ τῆσι κεφαλῇσιν ἐπιγυμένον. (3) Καὶ ἐνώτια
Ἴνδοι φορέουσιν ἐλέφαντος, ὅσοι κάρτα εὐδαίμονες· οὐ
γὰρ πάντες Ἴνδοι φορέουσι. (4) Τοὺς δὲ πύγωνας
λέγει Νέαρχος ὅτι βάπτονται Ἴνδοι, χροιὴν δὲ ἄλλην
15 καὶ ἄλλην· οἱ μὲν, ὡς λευκοὺς φαίνεσθαι, οἷους λευκο-
τάτους, οἱ δὲ κυανέους· τοὺς δὲ φοινικέους εἶναι, τοὺς δὲ
καὶ πορφυρέους, ἄλλους πρασσοειδέας. (5) Καὶ σκιαδία
ὅτι προβάλλονται τοῦ θέρους ὅσοι οὐκ ἡμελημένοι Ἴν-
δῶν. Ἐποδήματα δὲ λευκοῦ δέρματος φορέουσι, πε-
20 ρισσῶς καὶ ταῦτα ἡσκημένα· καὶ τὰ ἵχνεα τῶν ὑποδη-
μάτων αὐτοῖσι ποικίλα καὶ ὤληλα, τοῦ μέζονος φαίνε-
σθαι. (6) Ὀπλίσιος δὲ τῆς Ἰνδῶν οὐκ ὡς τὸς εἰς τρό-
πος, ἀλλ' οἱ μὲν πεζοὶ αὐτοῖσι τόξον τε ἔχουσιν, ἰσόμε-
κας τῷ φορέοντι τὸ τόξον, καὶ τοῦτο κάτω ἐπὶ τὴν γῆν
25 θέντες καὶ τῷ ποδὶ τῷ ἀριστερῷ ἀντιδάντες, οὕτως ἐκ-
τοξεύουσι, τὴν νευρὴν ἐπὶ μέγα ὀπίσω ἀπαγαγόντες·
(7) ὁ γὰρ οἰστὸς αὐτοῖσιν ὀλίγον ἀποδῶν τριπλήχεος,
οὐδὲ τι ἀντέξει τοξευθὲν πρὸς Ἰνδοῦ ἀνδρὸς τοξικοῦ,
οὔτε ἀσπίς οὔτε θώρηξ οὔτε εἴ τι καρτερὸν ἐγένετο. (8)
30 Ἐν δὲ τῇσιν ἀριστερεῇσι πέλται εἰσὶν αὐτοῖσιν ὡμο-
βοῖνοι, στενότεραι μὲν ἢ κατὰ τοὺς φορέοντας, μήκει
δὲ οὐ πολλὸν ἀποδέουσαι. Τοῖσι δὲ ἄκοντες ἀντὶ τό-
ξων εἰσὶ. (9) Μάχαιραν δὲ πάντες φορέουσι, πλα-
τέην δὲ καὶ τὸ μήκος οὐ μέζω τριπλήχεος· καὶ ταύτην,
35 ἐπεὶ ἐκ συστάδην καταστῆ αὐτοῖσιν ἡ μάχη (τὸ δὲ οὐκ
εὐμαρέως Ἴνδοῖσιν ἐς ἀλλήλους γίνεται) ἀμφοῖν ταιν
χεροῖν καταφέρουσιν ἐς τὴν πληγὴν, τοῦ καρτερὴν τὴν
πληγὴν γενέσθαι. (10) Οἱ δὲ ἱππέες ἀκόντια δύο αὐ-
τοῖσιν ἔχουσιν, οἷα τὰ σάυνια ἀκόντια, καὶ πέλτην σμι-
40 κροτέρην τῶν πεζῶν. Οἱ δὲ ἱπποὶ αὐτοῖσιν οὐ σεσα-
γμένοι εἰσιν, οὐδὲ χαλινοῦνται τοῖσιν Ἑλληνικοῖσι χαλι-
νοῖσιν ἢ τοῖσι Κελτικοῖσιν ἐμπερῶς, (11) ἀλλὰ περὶ ἄκρω
τῷ στόματι τοῦ ἵππου ἐν κύκλῳ ἔχουσι δέρμα ὡμοβοῖ-
νον ραπτὸν περιηρημένον· καὶ ἐν τούτῳ χάλκεα κέντρα
45 ἢ σιδήρεα, οὐ κάρτα ὀξέα, ἔσω ἐστραμμένα· τοῖσι
δὲ πλουσίοισιν ἐλεφάντινα κέντρα ἔστιν· ἐν δὲ τῷ στό-
ματι σιδήρον αὐτοῖσιν οἱ ἵπποι ἔχουσιν, οἷον περ ὀβε-
λόν, ἐνθεν ἐξηρημένοι εἰσὶν αὐτοῖσιν οἱ ῥυτῆρες·
(12) ἐπεὶ ὧν ἐπαγάγῃσι τὸν ῥυτῆρα, δ τε ὀβελός

consulebant, iique non sine numine, quicquid medicabile
esset, curare videbantur.

CAP. XVI.

Linea veste utuntur Indi, ut ait Nearchus, lino ex ar-
boribus facto, de quibus mihi jam dictum est : et hoc qui-
dem linum aut reliquis omnibus linis candidius est, aut
nigri ipsi quum sint, faciunt ut candidius id quam esse
videatur. (2) Est autem ipsis subucula linea crure medio
tenuis : amiculum autem partim humeris circumjectum,
partim capiti involutum. (3) Inaures etiam Indi gestant ex
ebore, qui admodum locupletes sunt ; neque enim vulgus
iis utitur. (4) Barbas quoque variis coloribus fucare In-
dos Nearchus scribit : ut aliis quam maxime alba appa-
reat, aliis fusca, aliis purpurea, ^{καὶ} ^{καὶ} viridis. (5) Umbra-
cula quoque prae se gestare aestate eos qui alicujus nominis
sint. Calceos ex corio albo gestant, eosque accurate atque
elegantem confectos ; soleae calceorum apud eos variis colo-
ribus distinctae sunt, et calcibus altioribus, quo proceriores
esse videantur. (6) Armaturae autem Indicæ non unus
atque idem est modus. Pedites enim Indi arcum habent,
eiusdem cum eo qui eum gestat longitudinis : atque hunc
quidem ad terram obfirmantes sinistroque pede contrani-
tentes, nervum longe retro adducunt, et sic sagittant. (7)
Sagittis enim utuntur trium paulo minus cubitorum : ni-
hilque est quod Indici sagittarii telum non penetret : non
scutum, non thorax, aut aliud armaturæ genus quantumvis
validum. (8) In sinistra peltæ ex crudo corio bubulo, angu-
stiores quam ii qui eas gestant, longitudine propemodum
æquales. Quibusdam vero jacula sunt loco arcuum. (9) En-
sem omnes gestant, et latum, et trium cubitorum, non ultra,
longitudine. Hunc, quum cominus pugna miscetur, (quam
quidem non facile Indi inter se ineunt) utraque manu de-
mittunt, quo majorem plagam inferant. (10) Equites duo-
bus jaculis utuntur, quæ verutis sunt similia : pelta minore
quam pedites. Equi neque sellis insternuntur, neque fre-
nis quæ Græcanicis aut Celticis similia sint cohibentur :
(11) sed extremam faucium equi partem loro, quod ex
crudo corio bubulo consutum est, circumvinciunt : ad lu-
jus lori interiorem partem claviculos æneos aut ferreos non
admodum acutos affigunt : locupletiores eburneis utun-
tur. In ipsis equorum faucibus ferrum est, instar verni,
cui habentæ alligantur. (12) Quando igitur adducunt ha-

κρατείει τὸν ἵππον, καὶ τὰ κέντρα, οἷα δὴ ἐξ αὐτοῦ ἡρτημένα, κεντέοντα οὐκ ἐπ' ἄλλο τι ἢ πείθεσθαι τῷ ῥυτῆρι.

ΚΕΦ. ΙΖ'.

Τὰ δὲ σώματα ἱσχνόι τε εἰσὶν οἱ Ἴνδοι καὶ εὐμήχεες, καὶ κοῦφοι πολλὸν τι ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ὀχήματα δὲ τοῖσι μὲν πολλοῖσιν Ἴνδῶν κάμηλοι εἰσι καὶ ἵπποι καὶ ὄνοι, τοῖσι δὲ εὐδαίμοσιν ἐλέφαντες. (2) Βασιλικὸν γὰρ ὄχημα ὁ ἐλέφας παρ' Ἴνδοῖσιν ἐστὶ· δεύτερον δὲ τιμῇ ἐπὶ τούτῳ τὰ τέθριππα, τρίτον δὲ αἱ κάμηλοι· τὸ δὲ ἐπ' ἐνός ἵππου ὀχέεσθαι αἴτιμον. (3) Αἱ γυναῖκες δὲ αὐτοῖσιν, ὅσαι κάρτα σώφρονες, ἐπὶ μὲν ἄλλῳ μισθῷ οὐκ ἂν τι διαμάρτοιεν, ἐλέφαντα δὲ λαβοῦσα γυνὴ μίσγεται τῷ δόντι· οὐδὲ αἰσχρὸν Ἴνδοι ἀγούσι τὸ ἐπὶ ἐλέφαντι μιγῆναι, ἀλλὰ καὶ σεμνὸν δοκεῖ τῇσι γυναῖξιν, ἀξίην τὸ κάλλος φανῆναι ἐλέφαντος. (4) Γαμέουσι δὲ οὔτε τι δίδόντες οὔτε λαμβάνοντες, ἀλλὰ ὅσαι ἥδη ὥραιαι γάμου, ταύτας οἱ πατέρες προάγοντες ἐς τὸ ἐμφανὲς κατιστάσιν ἐκλέεσθαι τῷ νικῆσαντι πάλιν ἢ πύξῃ ἢ δρόμον, ἢ κατ' ἄλλην τινὰ ἀνδρῖν προκρίθεντι. (5) Σιτοφάγοι δὲ καὶ ἀροτῆρες Ἴνδοί εἰσιν, ὅσοι γε μὴ ὀρεῖοι αὐτῶν· οὗτοι δὲ τὰ θήρεα κρέα σιτέονται. (6) Ταῦτά μοι ἀπόχρη δεδηλώσθαι ὑπὲρ Ἴνδῶν, ὅσα γνωριμώτατα Νέαρχος τε καὶ Μεγασθένης, δοκίμοι ἄνδρες, ἀνεγραψάντην· (7) ἐπεὶ δὲ οὐδὲ ἡ ὑπόθεσίς μοι τῆσδε τῆς συγγραφῆς τὰ Ἴνδῶν νόμιμα ἀναγράψαι ἦν, ἀλλ' ὅπως γὰρ παρεκομισθῇ Ἀλεξάνδρῳ ἐς Πέρσας ἐξ Ἴνδῶν ὁ στόλος, ταῦτα δὴ μοι ἐκβολὴ ἔστω τοῦ λόγου.

ΚΕΦ. ΙΗ'.

Ἀλέξανδρος γάρ, ἐπειδὴ οἱ παρεσκευάστο τὸ ναυτικὸν ἐπὶ τοῦ Ὑδάσπεω τῇσιν ὀχθήσιν, ἐπιλεγόμενος ὅσοι τε Φοινίκων καὶ ὅσοι Κύπριοι ἢ Αἰγύπτιοι εἰποντο ἐν τῇ ἄνω στρατηγασίῃ, ἐκ τούτων ἐπλήρου τὰς νέας, ὑπηρεσίας τε αὐτῇσι καὶ ἐρέτας ἐπιλεγόμενος, ὅσοι τῶν θαλασσίων ἔργων δαήμενες. (2) Ἦσαν δὲ καὶ νησιῶται ἄνδρες οὐκ ὀλίγοι ἐν τῇ στρατιῇ, οἷσι ταῦτα ἐμελε, καὶ Ἴωνες καὶ Ἑλλησπόντιοι. (3) Τριηραρχοὶ δὲ αὐτῷ ἐπεστάθησαν, ἐκ Μακεδόνων μὲν Ἡφαιστίων τε Ἀμύντορος, καὶ Λεοννάτος ὁ Εὐνού, καὶ Λυσίμαχος ὁ Ἀγαθοκλέους, καὶ Ἀσκληπιόδωρος ὁ Τιμάνδρου, καὶ Ἀρχων ὁ Κλεινίου, καὶ Δημόνικος ὁ Ἀθηναίου, καὶ Ἀρχίας ὁ Ἀναξιδότου, καὶ Ὀφέλλας Σειληνοῦ, καὶ Τιμάνθης Παντιάδου· οὗτοι μὲν Πελλαιοί. (4) Ἐκ δὲ Ἀμφιπόλεως ἦγον οἷδε· Νέαρχος Ἀνδροτίμου, ὃς τὰ ἀμφὶ τῷ παράπλῳ ἀνέγραψε· καὶ Λαομέδων ὁ Λαρίχου, καὶ Ἀνδροσθένης Καλλιστράτου· (5) ἐκ δὲ Ὀρεστίδος Κράτερός τε ὁ Ἀλεξάνδρου, καὶ Περδίκκας ὁ Ὀρώντεω. Ἐορδαῖοι τε

benas, veru equum colibet, claviculique illi appensi pungenles habenis morem gerere cogunt.

CAP. XVII.

Indi corporibus sunt graciles, proceri, multoque ceteris mortalibus leviores atque expeditiores. Vehuntur plerique camelis, equis et asinis : ditiores, elephantis. (2) Regium enim apud Indos est elephanto vehi : proximus huic honor, quadrigis : tertius, camelis vehi. Uno equo vehi, vile est. (3) Mulieres apud eos, quæ castæ admodum sunt, non sane ulla mercede alia, quam elephantis, corrumpi se patiuntur. Elephantum danti copiam sui faciunt. Neque hoc turpitudini vertitur, si elephantis mercede adducta mulier consuetudinem cum quoquam habeat : quin potius honorificum sibi ducunt, formæ suæ pulchritudinem elephanto dignam haberi. (4) Uxores ducunt nihil vel dantes vel accipientes : sed quotquot jam maturæ viro fuerint, adducuntur a parentibus in publicum, ut is qui lucta vicerit aut pugillatu aut cursu, vel alia quapiam virtute reliquis antecelluerit, eam sibi quam volet deligat. (5) Plerique vero Indi arationem exercent et frumento vescuntur, exceptis montanis qui ferinas carnes edunt. (6) Atque hæc quidem mihi de Indis exposuisse sufficiat, quæ tanquam præcipua Nearchus et Megasthenes viri graves de his conscripserunt. (7) Quum enim mihi hoc opere propositum non fuerit Indorum mores atque instituta describere, sed quo pacto Alexandro ex Indis in Persas classes prætervexerit, hæc mihi sint loco excursus in narrando.

CAP. XVIII.

Alexander enim parata jam ad Hydaspis ripas classe, collectis omnibus Phœnicibus et Cypriis aut Ægyptiis qui in expeditione versus orientem secuti fuerant, ex his naves implevit : delectis ministris ac remigibus, qui rerum navaliū peritissimi essent. (2) Erant vero etiam in exercitu insulares non pauci iis in rebus bene versati, Ionesque ac Hellespontii. (3) Trierarchos vero constituit : ex Macedonibus quidem Hephæstionem Amyntoris filium, Leonnatum Eunoi, Lysimachum Agathoclis, Asclepiodorum Timandri, Archontem Cliniae, Demonicum Athenæi, Archiam Anaxidoti, Ophellam Sileni, Timanthem Pantiadæ : hi Pellæi erant. (4) Ex Amphipoli hi duces fuerunt : Nearchus Androtimi filius, qui Paraplum conscripsit, Laomedon Larichi F., Androsthenes Callistrati. F. (5) Ex Orestide Craterus Alexandri filius, et Perdikkas Orontis. Eordæi Ptolemaus Lagi F. et Aristonius Pisaræ. Ex Pydna Metron Epicharmi F.

Πτολεμαῖός τε ὁ Ἀφγού καὶ Ἀριστόνους ὁ Πεισαίου.
Ἦν Πύδνης τε Μήτρων τε ὁ Ἐπιγάρμου, καὶ Νικαρχίδης ὁ Σίμου. (6) Ἐπὶ δὲ Ἀτταλός τε ὁ Ἀνδρομέ-
νεω, Στυμφαῖος, καὶ Πευκίστας Ἀλεξάνδρου, Μιεζεύς,
καὶ Πείθων Κρατεῦα, Ἀλχομενεύς, καὶ Λεοννάτος Ἀν-
τιπάτρου, Αἰγαῖος, καὶ Πάνταυχος Νικολάου, Ἀλω-
ρίτης, καὶ Μυλλέας Ζωίλου, Βεροιαῖος· οὗτοι μὲν οἱ
ἐξυμπαντες Μακεδόνες. (7) Ἑλλήνων δὲ Μήδιος μὲν
Ὁξυνθέμιδος, Λαρισαῖος, Εὐμένης δὲ Ἰερωνύμου, ἐκ
10 Καρδίας, Κριτόβουλος δὲ Πλάτωνος, Κῶος, καὶ Θόας
Μηνοδώρου, καὶ Μαϊάνδρος Μανδρογένεος, Μάγνητες.
(8) Ἀνδρῶν δὲ Καδῆλεω, Τήϊος, Κυπρίων δὲ Νικο-
κλέης Πασικράτης, Σόλιος, καὶ Νιθάρων Πνυταγόρεω,
Σαλαμίνιος. Ἦν δὲ δὴ καὶ Πέρσης αὐτῶ τριήραρχος,
15 Βαγίας ὁ Φαρνουχέως· (9) τῆς δὲ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου
νεὸς κυβερνήτης ἦν Ὀνησίκριτος Ἀστυπαιαίου·
γραμματεὺς δὲ τοῦ στόλου παντὸς Εὐαγόρας Εὐκλέω-
νος, Κορίνθιος. (10) Ναύαρχος δὲ αὐτοῖσιν ἐπεστάθῃ
Νέαρχος Ἀνδροτίμου, τὸ γένος μὲν Κρής ὁ Νέαρ-
20 χος, ὥκεε δὲ ἐν Ἀμφιπόλει τῇ ἐπὶ Στρυμόνι. (11) Ὡς
δὲ ταῦτα ἐκεκόσμητο Ἀλεξάνδρῳ, ἔθηκε τοῖσι θεοῖσιν
δοσοὶ τε πάτριον ἢ μαντευτοὶ αὐτῶ, καὶ Ποσειδῶνι καὶ
Ἀμφιτρίτῃ καὶ Νηρηΐδι καὶ αὐτῶ τῷ Ὀκεανῷ, καὶ
τῷ Ὑδάσπῃ ποταμῷ, ἀπὸ τοῦ ὠριμᾶτο, καὶ τῷ Ἀκε-
25 σίνῃ, ἐς ὅτινα ἐκδίδοι Ὑδάσπης, καὶ τῷ Ἰνδῷ, ἐς
ὅτινα ἄμφω ἐκδιδούσιν· (12) ἀγῶνας τε αὐτῶ μουσικοὶ
καὶ γυμνικοὶ ἐποιεῖντο, καὶ ἱερῆϊα τῇ στρατιῇ πάσῃ
κατὰ τέλεια ἐδίδοδο.

ΚΕΦ. ΙΘ'.

Ὡς δὲ πάντα ἐξήρτυτο αὐτῷ εἰς ἀναγωγὴν, Κράτε-
30 ρον μὲν τὰ ἐπὶ θάτερα τοῦ Ὑδάσπεω ἰέναι σὺν τῇ
στρατιῇ ἐκέλευσε πεζικῇ τε καὶ ἱππικῇ· ἐς τὸ ἐπὶ θά-
τερα δὲ Ἑφαιστιῶν αὐτῷ παρεπορεύετο, σὺν ἄλλῃ
στρατιῇ πλείονι ἐτι τῇ τῷ Κρατέρῳ συντεταγμένης.
Καὶ τοὺς ἐλέφαντας Ἑφαιστιῶν αὐτῷ ἤγεν, ὄντας ἐς
35 διηχοσίους. (2) Αὐτὸς δὲ τοὺς τε ὑπασπιστάς καλεο-
μένους ἅμα οἱ ἤγε, καὶ τοὺς τοξότας πάντας, καὶ τῶν
ἱππέων τοὺς ἐταίρους καλεομένους· τοὺς πάντας ἐς
ὀκταχιλίου. (3) Τοῖσι μὲν δὴ ἄμφι Κράτερον καὶ
Ἑφαιστιῶνα ἐτέταχτο, ἵνα προπορευθέντες ὑπομένοιεν
40 τὸν στόλον. (4) Φίλιππον δὲ, ὃς αὐτῷ σατράπης τῆς
χώρης ταύτης ἦν, ἐπὶ τοῦ Ἀκεσίνου ποταμοῦ τὰς ὄχθας
πέμπει, ἅμα στρατιῇ πολλῇ καὶ τοῦτον· (5) ἥδη γὰρ
καὶ δώδεκα μυριάδες αὐτῷ μάχιμοι εἴποντο σὺν οἷς
ἀπὸ θαλάσσης τε αὐτὸς ἀνήγαγε καὶ αὐθις οἱ ἐπὶ συλλο-
45 γῃν αὐτῷ στρατῆς πεμφθέντες ἦσαν ἔχοντες, παντοῖα
ἔθνεα βαρβαρικά ἅμα οἱ ἄγοντι, καὶ πᾶσαν ἰδέην ὠπλι-
σμένα. (6) Αὐτὸς δὲ ἄρας ταῖσι νηυσὶ κατέπλει κατὰ
τὸν Ὑδάσπεα ἔσπε ἐπὶ τοῦ Ἀκεσίνου τε καὶ τοῦ
Ὑδάσπεω τὰς συμβολὰς. (7) Νέες δὲ αἱ σύμμασαι
50 αὐτῷ χίλιαι καὶ ὀκτακόσαι ἦσαν, αἷ τε μακραί καὶ

et Nicarchides Simi. (6) Præterea Attalus Andromenis F.
Symphæus : et Peucestas Alexandri, Miezus : Pithon
Cratæus, Alcomeneus : et Leonnatus Antipatri, Ægeus :
et Pantauchus Nicolai, Alorites : et Mylleas Zoili, Berœen-
sis : hi quidem omnes Macedones. (7) Ex Græcis vero Medius
Oxyntemidis F. Larissæus : Eumenes Hieronymi, Cardia-
nus : Critobulus Platonis, Cous : Thoas Menodori F. et Mæ-
ander Mandrogenis, Magnesii : (8) Andron Cabelei, Teius :
ex Cypris, Nicocles Pasicratis F. Solius : et Nithaphon
Pnytagoræ, Salaminius. Erat autem etiam Persa quidam
triemi præfectus Bagoas Pharnuchæ F. (9) Ipsius vero
Alexandri triremis gubernator erat Onesicritus Astypalac-
ensis. Scriba totius classis Euagoras Eucleonis F., Corin-
thius. (10) Navarchum eis constituit Nearchum Androtimi
F. Erat hic Nearchus Cresgenere : habitabat autem Amphi-
poli quæ ad Strymonem fluvium sita est. (11) His rebus ita
constitutis Alexander diis patriis, et quibus vates mone-
bant, sacrum fecit : Neptuno etiam, et Amphitritæ, ac
Nereidibus, ipsique Oceano; Hydaspis quoque, unde sol-
vebat : Acesini præterea, in quem Hydaspes influit : Indo,
in quem uterque fertur. (12) Certamina quoque musica
et gymnica agebantur, et victimæ per singula agmina et
turmas distribuebantur.

CAP. XIX.

Omnibus itaque rebus ad navigandum paratis, Craterum
ad alteram Hydaspis ripam cum exercitu equestri ac pe-
destri iter facere jubet; ab altera vero parte Hephæstion
cum alio majore adhuc quam Craterus exercitu procedebat.
Elephantos etiam ducebat Hephæstion, numero cc.
(2) Ipee scutatos dictos secum ducebat, et sagittarios
omnes et equites, quos amicos vocant; omnes erant ad viii
millia. (3) Atqui Cratero et Hephæstioni assignatum erat,
ubi profecti classem præstolarentur. (4) Philippum vero,
quem in ea regione præsidem constituerat, ad Acesinis
fluvii ripas mittit, magnas etiam hunc copias ducentem. (5)
Jam enim cxx m. militum eum sequebantur cum iis quos
ex maritimis oris ipse adduxerat, et quod ii adduxerant,
qui ad colligendum exercitum missi fuerant, barbaras omnis
generis nationes secum ducentem, easque cujusvis generis
armis instructas. (6) Ipse navibus solvens per Hydaspem ad
Acesinis et Hydaspis confluentes navigavit. (7) Erant ei in
universum naves mcccc, simul longæ, simul onerariæ,

ἄσα στρογγύλα πλοῖα καὶ ἄλλα ἱππαγωγὰ καὶ σιτία
 ἅμα τῇ στρατιῇ ἄγουσαι. (8) Ὅπως μὲν δὴ κατὰ
 τοὺς ποταμοὺς διέπλωσεν αὐτῷ ὁ στόλος, καὶ ἄσα ἐν
 τῷ παράπλῳ ἔθνεα κατεστρέψατο, καὶ ὅπως διὰ κιν-
 8 δύνου αὐτὸς ἐν Μαλλοῖσιν ἦκε, καὶ τὸ τρωῖμα δ' ἐτρώθη
 ἐν Μαλλοῖσι, καὶ Πευκέστας τε καὶ Λεοννάτος ὅπως
 ὑπερήσπισαν αὐτὸν πεσόντα, πάντα ταῦτα λελεχταί
 μοι ἤδη ἐν τῇ ἄλλῃ τῇ Ἀττικῇ συγγραφῇ. (9) Ὁ δὲ
 λόγος ὅδε τοῦ παράπλου μοι ἀπήγησας ἐστίν, δν Νέαρ-
 10 χος σὺν τῷ στόλῳ παρέπλωσεν ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ τῶν
 ἐκβολέων ὁρμηθεὶς κατὰ τὴν θάλασσαν τὴν μεγάλην
 ἔστε ἐπὶ τὸν κόλπον τὸν Περσικόν, ἣν δὴ Ἐρυθρὴν
 θάλασσαν μετεξέτεροι καλέουσι.

ΚΕΦ. Κ'.

Νεάρχῳ δὲ λέλεκται ὑπὲρ τούτων ὅδε ὁ λόγος·
 15 πόθον μὲν εἶναι Ἀλεξάνδρῳ ἐκπεριπλῶσαι τὴν θάλασ-
 σαν τὴν ἀπὸ Ἰνδῶν ἔστε ἐπὶ τὴν Περσικὴν, (2) ὁκνέειν
 δὲ αὐτὸν τοῦ τε πλόου τὸ μῆκος καὶ μὴ τινὶ ἄρα χώρῃ
 ἐρήμῳ ἐγκύρσαντες ἢ ὁρμῶν ἀτόρῳ ἢ οὐ ξυμμέτρως
 ἐχούσῃ τῶν ὥραιων, οὕτω δὲ διαφθαρεῖ αὐτῷ ὁ στόλος,
 20 καὶ οὐ φαύλῃ κηλὶς αὐτῇ τοῖσιν ἐργοῖσιν αὐτοῦ τοῖσι με-
 γάλοισιν ἐπιγενομένη τὴν πᾶσαν εὐτυχίην αὐτῷ ἀφανί-
 σοι· ἀλλὰ ἐκνικῆσαι γὰρ αὐτῷ τὴν ἐπιθυμίην τοῦ και-
 νόν τι αἰεὶ καὶ ἀποπὼν ἐργάζεσθαι. (3) Ἀπόρως δὲ
 ἔχειν, ὄντινα οὐκ ἀδύνατόν τε ἐς τὰ ἐπινοούμενα ἐπιλέ-
 25 ζαιτο, καὶ ἅμα τῶν ἐν νηὶ ἀνδρῶν, ὡς καὶ τῶν τοιοῦτον
 στόλον στελλομένων ἀφελὲν τὸ δέημα τοῦ δὴ ἡμελημέ-
 νως αὐτοὺς ἐς προὔπτον κίνδυνον ἐκπέμπεσθαι. (4)
 Λέγει δὴ ὁ Νεάρχος, ἐωυτοῦ ξυνοῦσθαι τὸν Ἀλέξανδρον,
 ὄντινα προχειρίσθαι ἐξηγέεσθαι τοῦ στόλου· ὡς δὲ
 30 ἄλλου καὶ ἄλλου εἰς μνήμην ἰόντα τοὺς μὲν ὡς οὐκ ἐθέ-
 λοντας κινδυνεύειν ὑπὲρ ὅδ' ἀπολέγειν, τοὺς δὲ ὡς μα-
 λακοὺς τὸν θυμὸν, τοὺς δὲ ὡς πόθῳ τῆς οἰκῆτης κατε-
 χομένους, τοῖσι δὲ ἄλλο καὶ ἄλλο ἐπικαλέοντα· (5)
 τότε δὲ αὐτὸν ὑποστάντα εἰπεῖν, ὅτι Ὡ βασιλεῦ,
 35 ἐγὼ τοι ὑποδέχομαι ἐξηγήσασθαι τοῦ στόλου, καὶ
 τὰ ἀπὸ τοῦ θεοῦ ξυνεπιλαμβάνοι· περιάξω τοι σώας
 τὰς νέας καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἔστε ἐπὶ τὴν Περσίδα γῆν,
 εἰ δὴ πλωτός τε ἐστὶν ὁ ταύτῃ πόντος καὶ τὸ ἔργον οὐκ
 ἀπορον γνώμη ἀνθρωπίνῃ. (6) Ἀλέξανδρον δὲ λόγῳ
 40 μὲν οὐ φάναι ἐθέλεις ἐς τοσὴνδε τάλαιπωρίην καὶ τοσόνδε
 κίνδυνον τῶν τινα ἐωυτοῦ φίλων ἐμβάλλειν, αὐτὸν δὲ
 ταύτῃ δὴ καὶ μᾶλλον οὐκ ἀνιέναι, ἀλλὰ λιπαρέειν.
 (7) Οὕτω δὲ ἀγαπῆσαι τε Ἀλέξανδρον τοῦ Νεάρχου τὴν
 προθυμίην, καὶ ἐπιστῆσαι αὐτὸν ἄρχειν τοῦ στόλου
 45 παντός· (8) καὶ τότε δὲ ἔτι μᾶλλον τῆς στρατιῆς δ', τι
 περ ἐπὶ τῷ παράπλῳ εὔδῃ ἐτάσσετο καὶ τὰς ὑπηρεσίας
 ἴλεω ἔχειν τὴν γνώμην, ὅτι δὴ Νεάρχόν γε οὐποτε ἂν
 Ἀλέξανδρος προήκατο ἐς κίνδυνον καταφανέα, εἰ μὴ
 σφι σωθῆσεσθαι ἐμελλον· (9) λαμπρότης τε πολλὴ τῇ
 50 παρασκευῇ ἐπεοῦσα καὶ κόσμος τῶν νεῶν, καὶ σπουδαί

aliaque vehendis equis et commeatui exercitus idonea.

(8) Quonam vero pacto per flumina navigarit, et quot in ea
 navigatione gentes subjugarit, quodque periculum in Mal-
 lis incurrerit, et quomodo ibidem vulnus acceperit, quo-
 modo etiam Peucestas et Leonnatus eum prostratum scutis
 suis protexerint : omnia hæc a nobis in alia historia, quam
 Attica lingua conscripsimus, commemorata sunt. (9) In hoc
 autem libro id tantum narro, quomodo Nearchus ab Indi
 ostiis solvens per oceanum magnum iu sinum Persicum
 navigarit, quem quidem nonnulli mare Rubrum appellant.

CAP. XX.

Nearchus de hac re ita scribit : Alexandro desiderium
 fuisse mare, quod ab Indis in Persiam usque patet, enavi-
 gare : (2) ceterum illum navigationis longinquitate deter-
 ritum fuisse, simulque veritum, ne in aliquam desertam
 regionem aut portus difficiles frugibusque carentes delatam
 classem amitteret, ingensque hæc macula rebus præclare
 abs se gestis offusa omnem felicitatis gloriam obliteraret :
 vicisse tamen inusitatæ alicujus ac magnæ rei gerendæ cu-
 piditatem. (3) Dubitasse autem quem perficiendis consiliis
 suis parem deligeret : simulque classiariorum causa, ut iis
 tam longinquam expeditionem facturis metum adimeret,
 sese neglectos in manifestum periculum mitti. (4) Nearchus
 auctor est Alexandrum secum communicasse, quem potis-
 simum classis ducem ac præfectum designaret : quumque
 diversorum meminisset, alios tanquam pro se periclitari
 nolentes, alios præ molliæ animi, alios tanquam patriæ
 desiderio occupatos recusasse, in aliis vero aliud repre-
 hendisse. (5) Tum se operam suam pollicitum dixisse : Ego,
 O rex, classis gubernationem suscipiam, et deus cæpta
 secundet! classem simul et militem sospites in Persidem
 ducam, si omnino ea regione mare navigabile fuerit, aut
 si id ulla ratione ab humano ingenio præstari possit. (6)
 Alexandrum vero verbo negasse velle se in tantos labores
 tantaque pericula aliquem amicorum suorum conjicere :
 se vero eo etiam magis non remisisse, sed obnixè orasse ; (7)
 ac tum demum Alexandrum Nearchi animum adeo prom-
 ptum atque alacrem libenter amplexum esse, eumque uni-
 versæ classis præfecisse : (8) ac tunc quidem magis jam exer-
 citum qui ad hanc navigationem destinatus erat et nautas
 quieto animo fuisse, quod persuasum haberent Alexandrum
 nulla ratione ad manifesta pericula Nearchum missurum,
 nisi ipsi servandi essent. (9) Summa vero apparatus ma-
 gnificentia, et navium ornatus studiaque trierarchorum

τῶν τριηράρχων ἀμφὶ τὰς ὑπηρεσίας τε καὶ τὰ πλη-
 ρώματα εκπρεπέες καὶ τοὺς πάντῃ δὴ πάλαι κατο-
 κνέοντας ἐς ῥώμην ἄμα καὶ ἐλπίδας χρηστοτέρας ὑπὲρ
 τοῦ παντὸς ἔργου ἐπικρότα ἦν· (10) πολλὸν δὲ δὴ συνε-
 5 πιαδέσθαι ἐς εὐθυμίην τῇ στρατιῇ τὸ δὴ αὐτὸν Ἀλέ-
 ξανδρὸν δρμηθέντα κατὰ τοῦ Ἰνδοῦ τὰ στόματα ἀμφο-
 τερα ἐκπλῶσαι ἐς τὸν πόντον, σφάγιά τε τῷ Ποσειδῶνι
 ἐντεμεῖν καὶ ὅσοι ἄλλοι θεοὶ θαλάσσιοι, καὶ δῶρα με-
 γαλοπρεπέα τῇ θαλάσσῃ χαρίσασθαι· (11) τῇ τε ἄλλῃ
 10 τῇ Ἀλεξάνδρου παραλόγῳ εὐτυχίῃ πεποιστοτάς οὐδὲν
 δ', τι οὐ τολμητὸν τε ἐκείνῳ καὶ ἐρχτὸν ἐξηγεσθαι.

ΚΕΦ. ΚΑ'.

Ὡς δὲ τὰ ἐτήσια πνεύματα ἐκοιμήθη, ἃ δὴ τοῦ
 θέρους τὴν ὥρην πᾶσαν κατέχει ἐκ τοῦ πελάγεος ἐπι-
 πνέοντα ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ταύτῃ ἄπορον τὸν πλόνον ποιε-
 15 οντα, τότε δὴ ὤρμητο ἐπὶ ἀρχοντος Ἀθήνησι Κηφι-
 σοδώρου, εἰκάδι τοῦ Βοηδρομιῶνος μηνός, κατότι
 Ἀθηναῖοι ἀγούσιν· ὡς δὲ Μακεδόνες τε καὶ Ἀσιανοὶ
 ἦγον, * τὸ ἐνδέκατον βασιλεύοντος Ἀλεξάνδρου. (2)
 Θύει δὲ καὶ Νέαρχος πρὸ τῆς ἀναγωγῆς Διὶ Σωτῆρι,
 20 καὶ ἀγῶνα ποιεῖ καὶ οὗτος γυμνικόν. Ἄραντες δὲ
 ἀπὸ τοῦ ναυστάθμου τῇ πρώτῃ ἡμέρῃ κατὰ τὸν Ἰνδὸν
 δρμίζονται ποταμὸν πρὸς διώρυγαν μεγάλῃ, καὶ μένου-
 σιν αὐτοῦ δύο ἡμέρας· Στοῦρα δὲ ἦν οὖνομα τῷ χώρῳ·
 25 σταδίοι ἀπὸ τοῦ ναυστάθμου ἐς ἑκατόν. (3) Τῇ τρίτῃ
 δὲ ἄραντες ἐπλῶον ἔσπε ἐπὶ διώρυχα ἄλλην σταδίου
 τριήκοντα, ἀλμυρὴν ἤδη ταύτην τὴν διώρυχα· ἀνῆλ-
 γὰρ ἡ θάλασσα ἐς αὐτήν, μάλιστα μὲν ἐν τῇσι πλημ-
 μυρῇσιν, ὑπέμενε δὲ καὶ ἐν τῇσιν ἀμπώτεσι τὸ ὕδωρ
 μεμιγμένον τῷ ποταμῷ· Κούμαρα δὲ ἦν οὖνομα τῷ
 30 χώρῳ. (4) Ἐνθεν δὲ εἴκοσι σταδίου καταπλῶσαντες
 ἐς Κορέστιν δρμίζονται ἔτι κατὰ τὸν ποταμόν. (5)
 Ἐνθεν δὲ δρμηθέντες ἐπλῶον οὐκ ἐπὶ πολλόν· ἔρμα γὰρ
 ἐφάνη αὐτοῖσι κατὰ τὴν ἐκβολὴν τὴν ταύτην τοῦ Ἰνδοῦ,
 καὶ τὰ κύματα ἐβρόχθεε πρὸς τῇ ἡϊόνι, καὶ ἡ ἡϊὼν
 35 αὕτῃ τραχέα ἦν. (6) Ἀλλὰ ἵνα περ μαλθακὸν ἦν τοῦ
 ἔρματος, ταύτῃ διώρυχα ποιήσαντες ἐπὶ σταδίου
 πέντε, διήγον τὰς νέας, ἐπειδὴ ἡ πλημύρα ἐπῆλθεν ἡ
 ἐκ τοῦ πόντου. (7) Ἐκπεριπλῶσαντες δὲ σταδίου πεν-
 τήκοντα καὶ ἑκατόν δρμίζονται ἐς Κρώκαλα νῆσον ἀμ-
 40 μώδεα, καὶ μένουσιν αὐτοῦ τὴν ἄλλην ἡμέρην· (8)
 προσοικεῖ δὲ ταύτῃ ἔθνος Ἰνδικόν, οἱ Ἀράβιες καλεό-
 μενοι, ὧν καὶ ἐν τῇ μέζονι συγγραφῇ μνήμην ἔσχον·
 καὶ οἱ εἰσὶν ἐπώνυμοι ποταμοῦ Ἀράβιος, ὃς διὰ τῆς
 γῆς αὐτῶν ῥέων ἐκδίδοι ἐς θάλασσαν, ὀρίζων τοῦτων τε
 45 τὴν χώραν καὶ τῶν Ὀρειτῶν. (9) Ἐκ δὲ Κρωκάλων
 ἐν δεξιτῇ μὲν ἔχοντες ὅρος τὸ καλεόμενον αὐτοῖσιν Εἰ-
 ρον, ἐν ἀριστερῇ δὲ νῆσον Ἀλιτενέα ἐπλῶον· ἡ δὲ νῆσος
 παρατεταμένη τῇ ἡϊόνι κλῶπον στεῖνον ποιεῖ. (10)
 Διεκπλῶσαντες δὲ ταύτην δρμίζονται ἐν λιμένι εὐόρ-

egregia circa ministeria et socios navales vel eorum qui antea
 prae metu quam maxime cunctati erant, animos ad robur
 melioremque spem de omni conatu attollebant. (10) Mul-
 tum praeterea de metu ipsorum adimebat, quod Alexander
 ipse per utraque Indi ostia in mare navigasset: quod Neptuno
 caeterisque diis marinis hostias mactasset, eximiaque dona
 mari dedisset. (11) Cetera quoque et inusitata Alexandri
 felicitate confisi nihil esse dicebant, quod illi non sit auden-
 dum et perficiendum.

CAP. XXI.

Quo igitur tempore etesiae spirare desierant, qui quidem
 per integram aetatem ex mari in terram flantes navigatio-
 nem impediunt, naves solverunt, archonte Athenis Cephi-
 sodoro, xx die Boedromionis, quemadmodum Athenienses
 computant: ut vero Macedones et Asiani **, undecimo ex
 quo Alexander regnabat anno. (2) Sacrificavit autem et
 Nearchus antequam navigationem susciperet Jovi Serva-
 tori, ludosque gymnicos etiam is edidit. Primo itaque die
 quum e statione solvissent, in Indo fluvio ad amplum
 quendam alveum appulerunt, loco Stura nomen est, distan-
 tem a statione stadiis circiter c, bidnoque ibi commorati
 sunt. (3) Tertia die inde moventes ad alium alveum xxx
 stadiis inde remotum pervenerunt, cujus aqua jam salsedinem
 maris referebat: mare enim in eam accedente aestu se inge-
 rit, aquaque flumini permista etiam recedente aestu mane-
 bat. Caumara is locus dicitur. (4) Inde xx stadia pro-
 vecti ad Coreestim etiamnum in flumine pervenerunt. (5)
 Hinc rursus moventes non multum navigarunt, scopulum
 conspicati ea parte qua Indus illic in mare fertur, et fluctus
 littori illidebantur cum truci et immani strepitu, littusque
 ipsum asperum erat. (6) Caeterum qua scopulus mollior
 videbatur, fossa quinque stadiorum perducta, naves tra-
 duxerunt aestu marino accedente. (7) Inde stadia cl. circum-
 navigando emensi in Crocala arenosam insulam pervene-
 runt, ibique alterum diem commorati sunt. (8) Vicina huic
 insulae loca incolunt Arabes Indica gens, quorum etiam
 in majori opere mentionem feci: eosque id nominis a
 fluvio Arabi accepisse, qui per ipsorum regionem fluens
 in mare fertur, eorumque fines ab Oritarum sinibus divi-
 dit. (9) Ex Crocalis, ad dextram habentes montem Irum
 ab ii vocatum; ad sinistram vero insulam vadosam, ulte-
 rius navigarunt: haec insula ad littus extenta angustum
 sinum efficit. (10) Hunc emensi in portu commodam na-
 vibus stationem praebentem appellant. Qui quod amplius

μη· ὅτι δὲ μέγας τε καὶ καλὸς ὁ λιμὴν Νεάρχῳ ἔδοξεν, ἐπονομάζει αὐτὸν Ἀλεξάνδρου λιμένα. (11) Νῆσος δὲ ἐστὶν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ λιμένος ὅσον σταδίους δύο ἀπέχουσα· Βίβακτα οὖνομα τῇ νήσῳ· ὁ δὲ χώρος ἄπας
 5 Σάγγαδα· ἡ δὲ νῆσος καὶ τὸν λιμένα, προκειμένη πρὸ τοῦ πελάγους, αὐτῇ ἐποίεεν. (12) Ἐνταῦθα πνεύματα μεγάλα ἐκ τοῦ πόντου ἔπνεε καὶ συνεχέα, καὶ Νεάρχος δείσας τῶν βαρβάρων μή τινες συνταχθέντες ἐπ' ἀρπαγὴν τοῦ στρατοπέδου τραποίατο, ἐκτειλίζει τὴν
 10 γῶρον λιθίνῳ τείγει. (13) Τέσσαρες δὲ καὶ εἴκοσι ἡμέραι τῇ μονῇ ἐγένοντο· καὶ λέγει ὅτι μύας τε ἐθήρων τοὺς θαλασσίους οἱ στρατιῶται, καὶ ὄστρεα δὲ καὶ τοὺς σωλῆνας καλεομένους, ἄσπα τὸ μέγεθος, ὥς τοῖσιν ἐν τῇδε τῇ ἡμετέρῃ θαλάσῃ συμβαλέειν· καὶ ὕδωρ ὅτι
 15 ἀλμυρὸν ἐπίνετο.

ΚΕΦ. ΚΒ'.

Ἄμα τε ὁ ἀνεμος ἐπαύσατο καὶ οἱ ἀνέγοντο· καὶ περικυβέντες σταδίους ἐξήκοντα ὀρμίζονται πρὸς αἰγιαλῷ ψαμμώδεϊ· νῆσος δὲ ἐπὶν τῷ αἰγιαλῷ ἐρήμη. (2) Ταύτην δὲ πρόβλημα ποιησάμενοι ὠρίσθησαν· Δό-
 20 μαι οὖνομα τῇ νήσῳ· ὕδωρ δὲ οὐκ ἦν ἐν τῷ αἰγιαλῷ, ἀλλὰ προελθόντες ἐς τὴν μεσογαίαν ὅσον εἴκοσι σταδίους ἐπιτυγχάνουσιν ὕδατι καλῷ. (3) Τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἐς νύκτα αὐτοῖσιν ὁ πλὸς ἐγένετο ἐς Σάραγγα σταδίους τριηκοσίους, καὶ ὀρμίζονται πρὸς αἰγιαλῷ, καὶ ὕδωρ
 25 ἦν ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ὅσον ὀκτὼ σταδίους. (4) Ἐνθεν δὲ πλώσαντες ὀρμίζονται ἐν Σακάλοισι, τόπῳ ἐρήμῳ· καὶ διεκπλώσαντες σκοπέλους δύο, οὕτω τι ἀλλήλοισι πελάζοντας, ὥστε τοὺς ταρσοὺς τῶν νῶν ἄπτεσθαι ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῶν πετρῶν, καθορμίζονται ἐν Μοροντο-
 30 βάροισι, σταδίους διελθόντες ἐς τριηκοσίους· (5) ὁ δὲ λιμὴν μέγας καὶ εὐκυκλος καὶ βαθὺς καὶ ἀχλυστος· ὁ δὲ ἔσπλους ἐς αὐτὸν στενός· τοῦτον τῇ γλώσσῃ τῇ ἐπιχωρίῃ Γυναικῶν λιμένα ἑκάλεον, ὅτι γυνὴ τοῦ χώρου τούτου πρώτη ἐπῆρξεν. (6) Ὡς δὲ διὰ τῶν σκοπέλων
 35 διεξέπλων, κύμασί τε μεγάλοισιν ἐνέκυρσαν καὶ τῇ θαλάσῃ βρώδεϊ· ἀλλὰ ἐκπεριπλώσαι γὰρ ὑπὲρ τοὺς σκοπέλους μέγα ἔργον ἐφαίνετο. (7) Ἐς δὲ τὴν ὑστεραίῃν ἐπλων νῆσον ἐς ἀριστερὰ ἔχοντες πρὸ τοῦ πελάγους, οὕτω τι τῷ αἰγιαλῷ συναφέα, ὥστε εἰκάσαι ἀν-
 40 διώρυχα εἶναι τὸ μέσον τοῦ τε αἰγιαλοῦ καὶ τῆς νήσου· στάδιοι οἱ πάντες ἐβδόμηκοντα τοῦ διέκπλου· καὶ ἐπὶ τε τοῦ αἰγιαλοῦ δένδρεα ἦν πολλὰ καὶ δασέα, καὶ ἡ νῆσος ὕλη παντοίη σύσκιος. (8) Ὑπὸ δὲ τὴν ἐὼ ἐπλων ἐξῶ τῆς νήσου κατὰ ρηγίην στεϊνήν· ἔτι γὰρ ἀνάπτωις
 45 κατεῖρε. Πλώσαντες δὲ ἐς ἑκατὸν καὶ εἴκοσι σταδίους ὀρμίζονται ἐν τῷ στόματι τοῦ Ἀράβιος ποταμοῦ· καὶ λιμὴν μέγας καὶ καλὸς πρὸς τῷ στόματι· ὕδωρ δὲ οὐκ ἦν πότιμον· τοῦ γὰρ Ἀράβιος αἱ ἐκβολαὶ ἀναμειγμέναι τῷ πόντῳ ἦσαν· (9) ἀλλὰ τεσσαράκοντα σταδίους
 50 ἐς τὸ ἄνω προχωρήσαντες λάχῃ ἐπιτυγχάνουσι, καὶ

simul et pulcher Nearchus videbatur, Alexandri portum eum appellavit. (11) In portus faucibus insula adjacet, circiter duo inde stadia distans, cui Bibacta nomen est : omnis vero adjacens regio Sangada dicitur. Hæc insula mari opposita suapte natura portum efficit. (12) Hic ingentes continuique venti a mari spirabant. Nearchus veritus ne qua barbarorum manus collecta castra diriperet, lapideo muro locum cingit ; (13) xxiiii dies ibi moratus est : dicitque milites per id tempus myes marinos cepisse et ostrea et solenes, qui vocantur, inusitatae magnitudinis, si cum nostri maris testaceis conferantur. Aquam etiam salsam potasse narrat.

CAP. XXII.

Sedato autem vento, vela fecerunt, ac stadia circiter lxx progressi in sabulosum littus appulerunt. Insula adiacebat littori deserta. (2) Hac autem pro munimento usi substituerunt. Domæ nomen insulæ erat. Quumque in littore aquam non haberent, loca mediterranea versus ad viginti circiter stadia progressi dulcem aquam repperunt. (3) Postridie quum ad noctem usque navigassent, Sarangis, ccc inde stadia, ad littus appulerunt. Ibi aqua octo ferme a littore stadia aberat. (4) Illinc repetita navigatione ad Sacala locum desertum appulsi sunt. Inde superatis duobus scopulis adeo inter se propinquis ut palmulæ remorum utrinque cautes stringerent, emensi stadia ccc in Morontobaris constiterunt. (5) Ibi portus est amplissimus, undique septus ac profundus minimeque procellosus. Ceterum fauces ejus angustæ; hunc patria lingua Portum feminarum vocabant : quod mulier quædam prima illi loco imperarit. (6) Trajectis scopulis magnis fluctibus inciderunt et mari fluctuoso, et scopulos transisse res magna videbatur. (7) Postero vero die navigarunt, insulam quandam a sinistra pelago objectam habentes, quæ quidem ita propinqua littori erat, ut medius alveus ioter insulam et littus esse effossus videretur; lxx in universum stadiorum ea navigatio fuerat. Multæ erant denseque in littore arbores, insulaque ipsa variis silvis umbrosa. (8) Sub lucem per angustum et astuosum locum extra insulam navigarunt; adhuc enim recessus maris obtinebat : continuaque navigatione ad cxx stadia, apud fauces Arabis amnis constiterunt : et portum quidem ibi amplum et commodum nacti sunt : aquam vero potui ineptam, quod per Arabis ostia mare se ingerit. (9) Itaque xl stadia adverso amne profecti ad lacum devenerunt : atque inde assumpta aqua re-

ἔθθεν ὑδρευσάμενοι ὀπίσω ἀπενόστησαν. (10) Νῆσος δὲ ἐπὶ τῷ λιμένι ὑψηλὴ καὶ ἐρημος· καὶ περὶ ταύτην ὁστρέων τε καὶ ἰχθύων παντοδαπὴν θήρη. Μέχρι μὲν τοῦδε Ἀράβιες, ἔσχατοι Ἰνδῶν ταύτῃ ψικισμένοι, τὰ δὲ ἀπὸ τοῦδε Ὀρεῖται ἐπέχον.

ΚΕΦ. ΚΓ'.

Ὀρμηθέντες δὲ ἐκ τῆς ἐκβολῆς τοῦ Ἀράβιος παρέπλωνον τῶν Ὀρειτῶν τὴν χώραν· καὶ ὁρμίζονται ἐν Παγάλοις, πλώσαντες σταδίους ἐς διηκοσίους, πρὸς ῥηλὴν· ἀλλὰ ἀγκύρησι γὰρ ἐπιβόλος ἦν ὁ χώρος. Τὰ μὲν ὧν πληρώματα ἀπεσάλευον ἐν τῇσι νηυσίν· οἱ δὲ ἐπ' ὕδωρ ἐκβάαντες ὑδρεύοντο. (1) Τῇ δ' ὕστερα (1) ἀναχθέντες ἅμα ἡμέρῃ καὶ πλώσαντες σταδίους ἐς τριήκοντα καὶ τετρακοσίους κατὰγονται ἐσπείριοι ἐς Κάβανα, καὶ ὁρμίζονται πρὸς αἰγιαλῷ ἐρήμῳ· καὶ ἐνταῦθα ῥηλὴν τραχέα ἦν, καὶ ἐπὶ τῷδε μετεώρους τὰς νέας ὠρμίσαντο. (2) Κατὰ τοῦτον τὸν πλῶον πνεῦμα ὑπολαμβάνει τὰς νέας μέγα ἐκ πόντου, καὶ νέες δύο μακρὰι διαφθεύονται ἐν τῷ πλώῳ, καὶ κέρκυρος· οἱ δὲ ἀνθρωποὶ σώζονται ἀπονηξάμενοι, οἱ οὐ πόρρω τῆς γῆς. (3) ὁ πλῶος ἐγένετο. (4) Ἀμφὶ δὲ μέσας νύκτας ἀναχθέντες πλώουσιν ἔστε ἐπὶ Κώκαλα, ἢ τοῦ αἰγιαλοῦ, ἔθθεν ὠρμήθησαν, ἀπέχε σταδίους διηκοσίους· καὶ αἱ μὲν νέες σαλεύουσιν ὠρμεον, τὰ πληρώματα δὲ ἐκβιβάσας Νεάρχος πρὸς τῇ γῇ ἠύλισθη, οἱ ἐπὶ πολλὸν τεταλαιπώρηκότες ἐν τῇ θαλάσῃ ἀναπαύσασθαι ἐπόθεον· στρατόπεδον δὲ περιβάλλετο τῶν βαρβάρων τῆς φυλακῆς ἕνεκα. (5) Ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ Λεοννάτος, ὅτι τὰ Ὀρειτῶν ἐξ Ἀλεξάνδρου ἐπετέτραπτο, μάχῃ μεγάλῃ νικᾷ Ὀρεῖτας τε καὶ ὅσοι Ὀρεῖται συνεπέλαβον τοῦ ἔργου· καὶ κτείνει αὐτῶν ἑξακισχιλίους, καὶ τοὺς ἡγεμόνας πάντας· τῶν δὲ σὺν Λεοννάτῳ ἱππεῖς μὲν ἀποθνήσκουσι πεντεκαίδεκα, τῶν δὲ πεζῶν ἄλλοι τε οὐ πολλοὶ καὶ Ἀπολλοφάνης ὁ Γαδρωσίων σατράπης. (6) Ταῦτα μὲν δὴ ἐν τῇ ἄλλῃ συγγραφῇ ἀναγράφονται, καὶ ὅπως Λεοννάτος ἐπὶ τῷδε ἐστεφανώθη πρὸς Ἀλεξάνδρου χρυσῷ στεφάνῳ ἐν Μακεδόσιν. (7) Ἐνταῦθα σῖτος ἦν νεμεμημένος κατὰ πρόσταγμα Ἀλεξάνδρου ἐς ἐπισιτισμὸν τῶν στρατῶν· καὶ ἐμβάλλονται σιτία ἡμερῶν δέκα ἐς τὰς νέας· (8) καὶ τῶν νεῶν ὅσαι πεπονήκεσαν κατὰ τὸν πλῶον μέχρι τοῦδε ἐπισκευάσαν· καὶ τῶν ναυτῶν ὅσοι ἐν τῷ ἔργῳ βλακεύειν ἐφαίνοντο Νεάρχῳ, τοὺς μὲν πεζῇ ἀγειν Λεοννάτῳ ἔδωκεν· αὐτὸς δὲ ἀπὸ τῶν σὺν Λεοννάτῳ στρατιωτῶν συμπληροῖ τὸ ναυτικόν.

versi sunt. (10) Insula apud portum est eminens ac desertata; circa hanc ostreorum atque omnis generis piscium piscatus erat. Huc usque pertinent Arabes, ultimi Indorum hac in parte habitantium; ulteriora Oritae tenent.

CAP. XXIII.

Ab ostio itaque Arabis digressi, Oritarum regionem praeternavigantes, ad Pagala cc circiter stadia emensi stationem habuere, ad locum aestuosum quidem, sed ancoris jaciendis idoneum. Remiges igitur in navibus manebant; quidam vero aequatum egressi aquam attulerunt. (2) Postridie inde cum luce digressi, et circiter cccxxx stadia emensi sub vesperum in Cabana perveniunt, classemque ad littus desertum locant; ibi aestus maris violentus erat, quam ob rem in alto naves stationem tenuerunt. (3) In hac navigatione quum ingens ventorum vis classi a mari incumberet, duae naves longae et cercurus perierunt: viri natatu evaserunt; quia navigatio non procul a terra fiebat. (4) Sub mediam vero noctem proVecti navigant usque ad Cocala, quae a littore, unde digressi erant, ducentis stadiis aberant; ac naves quidem in salo ancoris nitebantur. Nearchus autem sociis navalibus in terram expositis ibi castra posuit: siquidem multo navigationis labore defatigati refici desiderabant. Castra vallo adversus barbarorum incursum munit. (5) Hoc in loco Leonnatus, cui Oritarum res Alexander commiserat, magno praelio Oritas vicit, et quotquot sese Oritis conjunxerant: caesis vii m, ducibusque eorum omnibus; a Leonnati partibus, equitibus xv, peditibus non multis, et Apollophane Gadrosiorum satrapa desideratis. (6) Sed haec in altera historia a nobis conscripta sunt; eaque de causa Leonnatum aurea corona ab Alexandro inter Macedones coronatum fuisse. (7) Eo etiam loci frumentum ab Alexandro in comaeum exercitus procuratum erat. In decem itaque dies frumentum in naves invehunt. (8) Naves in navigatione huc usque quassatas reficiunt; ex nautis qui seniores Nearchus in opere esse videbantur, hos quidem terrestri itinere ducendos Leonnato dedit; ipse vero milites in nautarum supplementum ex Leonnati copiis delegit.

ΚΕΦ. ΚΔ'.

Ἐνθένδε ὁρμηθέντες ἐπλώων ἀκραί· καὶ διαλθόντες σταδίου ἐς πεντακοσίους ὠρμίζοντο πρὸς ποταμῷ χειμάρρῳ· Τόμηρος οὖνομα ἦν τῷ ποταμῷ. (2) Καὶ λίμνη ἦν ἐπὶ τῇσιν ἐκβολῇσι τοῦ ποταμοῦ· τὰ δὲ βραχέα τὰ πρὸς τῷ αἰγιαλῷ ἐπώκειον ἄνθρωποι ἐν καλύβησι πνιγρῇσι· καὶ οὗτοι ὡς προσπλῶντας εἶδον, ἐθάμβησάν τε καὶ παρατεινάντες σφᾶς παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἐτάχθησαν ὡς ἀπομαχούμενοι πρὸς τοὺς ἐκβαίνοντας. (3) λόγχας δὲ ἐφόρεον παχέας, μέγεθος ὡς ἐξαπλήχειας· ἀκωκὴ δὲ οὐκ ἐπῆν σιδηρῇ, ἀλλὰ τὸ δξύ αὐτῇσι πε-
 10 πυρακτωμένον τὸ αὐτὸ ἐποίηε· πλήθος δὲ ἦσαν ὡς ἐξακοῖοι. (4) καὶ τοὺτους Νεάρχος ὡς ὑπομένοντάς τε καὶ παρατεταγμένους κατεῖδε, τὰς μὲν νέας ἀνακωχεύειν κελεύει ἐντὸς βέλεος, ὡς τὰ τοξεύματα ἐς τὴν
 15 ᾗην ἀπ' αὐτῶν ἐξικνέεσθαι· αἱ γὰρ τὴν βαρβάρων λόγχαι παχέαι φαινόμεναι ἀγχείμαχοι μὲν, ἀφοβοὶ δὲ ἐς τὸ ἀκοντίζεσθαι ἦσαν. (5) Αὐτὸς δὲ τῶν στρατιωτῶν ὅσοι αὐτοὶ τε κουφότατοι καὶ κουφότατα ὥπλισμένοι τοῦ τε νέειν δαημονέστατοι, τοὺτους δὲ ἐκνήξα-
 20 σθαι κελεύει ἀπὸ ξυνηΐματος. (6) πρόσταγμα δὲ σφίσιν ἦν, ὅπως τις ἐκνηξάμενος σταίη ἐν τῷ ὕδατι, προσμένειν τὸν παραστάτην οἱ ἐσόμενον· μῆδ' ἐμβάλλειν πρόσθεν πρὸς τοὺς βαρβάρους, πρὶν ἐπὶ τριῶν ἐς βάθος ταχθῆναι τὴν φάλαγγα· τότε δὲ δρόμῳ ἤδη ἰέναι ἐπα-
 25 λαλάξαντας. (7) Ἄμα δὲ ἐρρίπτεον ἐκωτοὺς οἱ ἐπὶ τῷδε τεταγμένοι ἐκ τῶν νεῶν ἐς τὸν πόντον, καὶ ἐνέχοντο ὀξέως, καὶ ἴσταντο ἐν κόσμῳ, καὶ φάλαγγα ἐκ σφῶν ποιησάμενοι δρόμῳ ἐπήγεσαν αὐτοὶ τε ἀλαλάζοντες τῷ Ἐνυαλίῳ, καὶ οἱ ἐπὶ τῶν νεῶν ξυνεπηχέοντες, τοξεύ-
 30 ματά τε καὶ ἀπὸ μηχανῶν βέλεα ἐφέροντο ἐς τοὺς βαρβάρους. (8) οἱ δὲ τὴν τε λαμπρότητα τῶν ὅπλων ἐκπλάγνυντες καὶ τῆς ἐφόδου τὴν δξύτητα, καὶ πρὸς τῶν τοξευμάτων τε καὶ τῶν ἄλλων βελέων βαλλόμενοι οἶα δὴ ἡμίγυμοι ἄνθρωποι, οὐδὲ ὀλίγον ἐς ἄλλην τρα-
 35 πέντες ἐγκλίνοσι· καὶ οἱ μὲν αὐτοῦ φεύγοντες ἀποθνήσκουσιν, οἱ δὲ καὶ ἀλίσχονται· ἔστι δὲ οἱ καὶ διέφυγον ἐς τὰ ὄρεα. (9) Ἦσαν δὲ οἱ ἄλόντες τὰ τε ἄλλα σώματα δασέες καὶ τὰς κεφαλὰς, καὶ τοὺς ὄνυχας θηριώδεις· τοῖς γὰρ δὴ ὄνυξιν ὅσα σιδήρῳ διαχρᾶσθαι
 40 ἐλέγοντο, καὶ τοὺς ἰχθύας τοῦτοισι παρασχίζοντες κατεργάζεσθαι, καὶ τῶν ξύλων ὅσα μαλακώτερα· τὰ δὲ ἄλλα τοῖσι λίθοις τοῖσιν ὀξέσιν ἐκοπτον· σιδήρος γὰρ αὐτοῖσιν οὐκ ἦν. Ἐσθῆτα δὲ ἐφόρεον δέρματα θήρεα· οἱ δὲ καὶ ἰχθύων τῶν μεγάλων τὰ παχέα.

ΚΕΦ. ΚΕ'.

Ἐνταῦθα νεωλκέουσι τὰς νέας, καὶ ὅσαι πεπονηχῶαι αὐτέων ἐπισκευάζουσι. Τῇ δὲ ἑκτη ἡμέρῃ ἐστέλλοντο, καὶ πλώσαντες σταδίου ἐς τριηκοσίους ἀπικνέονται ἐς

CAP. XXIV.

Inde secundo vento delati per quingenta stadia ad fluvium quendam torrentem pervenerunt : Tomerus fluvio nomen est. (2) Ad ejus exitum stagnum erat, et circa vada littori propinqua homines angusta quaedam tuguria incolebant; qui ut classem appellentem viderunt, attoniti sese ad littus extenderunt, et aciem instruebant, veluti pugnam cum excensuris commissuri. (3) Lanceas gerebant crassas, v-
 cubitos longas. Cuspis ferrea non erat, sed igne tosta atque acuta eandem vim et efficaciam exserebat. Erant hi circiter dc : (4) quos ut Nearchus subsistere instructa acie vidit, classem intra teli jactum in alto stare imperat, ita ut tela e navibus in terram pervenire possent. Crassæ enim barbarorum lanceæ ad pugnam cominus conserendam aptæ erant, eminus vero parum metuendæ videbantur. (5) Tum ex militibus qui expeditissimi levissimæque armati essent et nandi peritissimi, signo dato enatare jubet : man-
 datis additis, ut, prout quisque enatarit, in aqua subsistens socium exspectet : neque prius in hostem impetum faciant, quam triplici ordine acies instructa sit; tum cursim, clamoreque sublato in eos ferantur. (7) Confestim itaque qui ad hoc designati erant, sese e navibus in mare conjiciunt, celeriterque enant. Deinde in ordinem redacti, instructa phalange, magnis clamoribus editis cursim barbaros petunt, et qui in navibus erant etiam acclamabant, telaque et e machinis jacula mittebant. (8) Barbari armorum splendore et insultus celeritate attoniti quum sagittis aliisque telis undique peterentur, utpote seminudi, confestim non exspectato conflictu in fugam vertuntur. Alii in ea fuga cæsi, alii capti : nonnulli in montes fugerunt. (9) Erant vero captivi tum reliquo corpore, tum etiam capite hirti; unguibus autem quasi ferinis : siquidem unguibus loco ferri uti dicebantur, piscesque iis discindentes interficere; ligna etiam molliora iis secabant : ad duriora saxis acutis utebantur : ferrum enim apud eos non erat. Ferarum, et quidam etiam crassioribus grandium piscium pellibus sese vestiebant.

CAP. XXV.

Nearchus hic naves in littus subluci, quassatasque refici jubet. Sexto die navigationem repetunt : trecentisque stadiis emensis in locum quendam perveniunt, qui Oritarum

χωρον, δε δὴ ἐσχάτος ἦν τῆς Ὠρειτέων γῆς· Μάλανα τῷ
 χώρῳ οὐνομα. (2) Ὠρεῖται δὲ ὅσοι ἀνω ἀπὸ θαλάσσης
 οἰκεῖουσιν, ἐσταλμένοι μὲν κατὰ περ οἱ Ἴνδοι εἰσι, καὶ
 τὰ ἐς πόλεμον ὡσαύτως παραρτέονται· γλῶσσα δὲ ἄλλη
 αὐτοῖσι καὶ ἄλλα νόμισα. (3) Μῆκος τοῦ παράπλου
 παρὰ μὲν χώρην τὴν Ἀραβίων ἐς χιλίους μάλιστα
 σταδίου, ἐνθεν περ ὠρμήθησαν, παρὰ δὲ τὴν Ὠρειτέων
 γῆν ἑξακόσιοι καὶ χιλιοί. (4) Παραπλωόντων δὲ τὴν
 Ἰνδῶν γῆν (τὸ ἐντεῦθεν γὰρ οὐκέτι Ἰνδοὶ εἰσι) λέγει
 10 Νέαρχος ὅτι αἱ σκιαὶ αὐτοῖσιν οὐ ταῦτ' ἐποίηον· (5) ἀλλὰ
 ὅκου μὲν ἐπὶ πολλὸν τοῦ πόντου ὡς πρὸς μεσημβρίην
 προχωρήσειαν, αἶδε καὶ αὐταὶ αἱ σκιαὶ πρὸς μεσημβρίην
 τετραμμένοι ἐφαίνοντο, ὁκότε δὲ τὸ μέσον τῆς ἡμέρης
 ἐπείγει ὁ ἥλιος, ἦδη δὲ καὶ ἔρημα σκιῆς πάντα ὥφθη
 15 αὐτοῖσι, (6) τῶν τε ἀστέρων ὅσους πρόσθεν μετεώρους
 κατεώρων, οἱ μὲν ἀφανέες πάντα ἦσαν, οἱ δὲ πρὸς αὐτῇ
 τῇ γῇ ἐφαίνοντο, καταδύνοντές τε καὶ αὐτίκα ἀνατέλ-
 λοντες οἱ πάλαι ἀειφανέες ὄντες. (7) Καὶ ταῦτα οὐκ
 ἀπεικότα δοκεῖ μοι ἀναγράψαι Νέαρχος, ἐπεὶ καὶ ἐν
 20 Σύνῃ τῇ Αἰγυπτίῃ, ἐπεὶ ἀν τροπὰς ἀγῆ θέρεος ὥρης ὁ
 ἥλιος, φρέαρ ἀποδεδειγμένον ἐστὶ, καὶ τοῦτο ἄσκιον ἐν
 μεσημβρίῃ φαίνεται· ἐν Μερῷ δὲ πάντα ἄσκια τῇ
 αὐτῇ ὥρῃ· (8) εἰκὸς ὦν καὶ ἐν Ἰνδοῖσιν, ἅτε πρὸς με-
 25 σημβρίην ὠκισμένοι, τὰ αὐτὰ δὴ πάθεα ἐπέχειν, καὶ
 μάλιστα δὴ κατὰ τὸν πόντον τὸν Ἰνδικόν, ὅσω μᾶλλον
 αὐτοῖσιν ἢ θάλασσα πρὸς μεσημβρίην κέκλιται. Ταῦτα
 μὲν δὴ ὧδε ἐγέτω.

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Ἐπὶ δὲ Ὠρεῖται κατὰ μὲν μεσογαίην Γαδρώσιοι
 ἐπεῖχον· ὦν τὴν χώρην γαλεπῶς διεξῆλθεν ἄμα τῇ
 30 στρατῇ Ἀλέξανδρος, καὶ κακὰ τοσαῦτα ἔπαθεν, ὅσα
 οὐδὲ τὰ ζυμπαντα τῆς συμπάσης στρατηλασίης· ταῦτά
 μοι ἐν τῇ μέλει ἐγγράφῃ ἀναγράφεται. (2) Κάτω δὲ
 Γαδρωσίων παρὰ τὴν θάλασσαν αὐτὴν οἱ Ἰχθυοφάγοι
 καλεόμενοι οἰκεῖουσιν· παρὰ τούτων τὴν γῆν ἐπλῶον· τῇ
 35 μὲν πρώτῃ ἡμέρῃ περὶ τὴν δευτέρην φυλακὴν ἀναχθέντες
 καταίρουσιν εἰς Βαγίσαρα· στάδιοι τοῦ παράπλου ἑξα-
 κόσιοι. (3) Αἰμὴν τε ἐνὶ αὐτόθι εὖρομος, καὶ κώμη
 Πάσιρα, ἀπέχουσα ἀπὸ θαλάσσης ἐξήκοντα σταδίου·
 καὶ οἱ πρόσκοι αὐτῆς Πασιρέες. (4) Ἐς δὲ τὴν ὑστε-
 40 ραίην πρωϊότερον τῆς ὥρης ἀναχθέντες περιπλώουσιν
 ἄκρην ἐπὶ πολὺ τε ἀνέχουσιν ἐς τὸν πόντον καὶ αὐτὴν
 ὑψηλὴν καὶ κρημνύουσα· (5) φρέατα δὲ ὀρύξαντες,
 βῶρ οὐκ ὀλίγον καί περ πονηρὸν ἀρυσάμενοι ταύτῃ μὲν
 τῇ ἡμέρῃ ἐπὶ ἀγχυρέων ὥρων, ὅτι βρῆχί κατὰ τὸν
 45 αἰγιαλὸν ἀνείχεν. (6) Ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν καταίρουσιν
 ἐς Κόλτα, σταδίου ἑλθόντες διηκοσίους. Ἐνθεν δὲ
 ἔωθεν πλώσαντες σταδίου ἑξακοσίους ἐν Καλύβοισιν
 δρμίζονται· κώμη πρὸς τῷ αἰγιαλῷ, φοῖνικες δὲ περὶ
 αὐτὴν ὀλίγοι πεφύκεσαν, καὶ βάλανοι ἐπ' αὐτοῖσι χλωραὶ
 50 ἐπῆσαν· καὶ νῆσος ὡς ἑκατὸν σταδίου ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ
 ἀπέχουσα, Καρνίνη οὐνομα. (7) Ἐνταῦθα ξείνια Νέαρχοι

ARRIANUS.

regionis est ultimus : Malana cum locum vocant. (?) Atqui
 Oritæ qui mediterranea loca incolunt, eodem habitu quo
 Indi utuntur, eodemque modo armantur : lingua tamen
 atque institutis differunt. (3) Longitudo hujus navigationis
 præter Arabium oram est stadiorum mille ab eo loco unde
 solverant : secus Oritarum regionem mbc. (4) Præterna-
 vigantibus iis Indorum regionem (ab hoc enim loco non
 amplius Indi sunt) Nearcho auctore umbræ non eodem modo
 fiebant : (5) sed ubi longe in mare meridiem versus proce-
 debant, ibi ipsæ etiam umbræ in meridiem vergebant :
 quum vero sol medium diei spatium occupabat, nullæ iis in
 locis umbræ conspiciiebantur. (6) Astra quoque, quæ antea
 sublimia cernebantur, aut jam plane non apparebant, aut
 depressa ad terram conspiciiebantur; occidebant et rursus
 oriebantur, quæ antea semper conspicua fuerant. (7) Et
 quidem hæc non dissintanea vero mihi videntur, quæ
 Nearchus scripsit. Siquidem in Syene Aegyptia tempore
 solstitii æstivi puteus quidam ostenditur, qui meridie nul-
 lam umbram facit. In Meroe autem eodem anni tempore
 nullæ omnino umbræ fiunt. (8) Consentaneum igitur est,
 etiam Indis quia meridianam partem habitabant idem ac-
 cidere : præcipue vero in mari Indico, quo magis id mare
 ad meridiem vergit. Atque hæc quidem hactenus.

CAP. XXVI.

Post Oritas versus mediterraneam regionem Gadrosii
 habitant : quorum fines difficulter cum exercitu Alexander
 transiit, pluraque incommoda et damna accepit, quam in
 tota reliqua expeditione. Ea in majori opere a me con-
 scripta sunt. (2) Infra Gadrosios loca maritima accolunt ii
 quos Ichthyophagos vocant; eorum oras præternavigarunt;
 quumque primo die ad secundam vigiliam solvissent, nc
 inde stadiis ad Bagisara delati sunt. (3) Portus iis in locis
 erat ad receptum classis commodus, pagusque Pasira, lx
 stadiis a mari distans : accolæ ejus Pasireenses. (4) Po-
 stridie quum maturius solvissent, promontorium aliquod
 longe in mare prominens altumque ac præruptum cir-
 cumnavigant : (5) defossisque puteis aquam quidem multam
 sed pravam nacti illud quidem diem in ancoris substiterunt,
 quod littus æstuosum erat. (6) Postridie vero in Colta ve-
 nerunt, cc stadiis emensis. Inde rursum sub lucem mota
 classe nc stadia progressi ad Calyba appellunt : pagus in
 littore erat, et circa eum paucae palmæ, in quibus fructus
 erant virides. Erat ibi etiam insula centum a littore stadiis
 distans, Carnine dicta. (7) Ibi Nearcho pagi illius incolæ

15

προσφέρουσιν οἱ κωμήται πρόσβατα καὶ ἰχθύας· καὶ τῶν
 προσβάτων τὰ κρέα λέγει ὅτι ἦν ἰχθυώδεια, ἴσα τοῖσι τῶν
 ὀρνίθων τῶν πελαγίων, ὅτι καὶ αὐτὰ ἰχθύων σιτέεσται·
 ποίη γὰρ οὐκ ἐνὶ ἐν τῇ χώρῃ. (8) Ἀλλὰ τῇ ὑστεραίῃ
 5 πλώσαντες ἐς σταδίους διηκοσίους ὁρμίζονται πρὸς αἰ-
 γιαλῶ καὶ κώμῃ ἀπὸ θαλάσσης ἐς σταδίους τριήκοντα
 ἀπεχούσῃ· ἡ μὲν κώμῃ Κίσσα ἐκαλέετο· Καρβίς δὲ τῇ
 αἰγιαλῷ οὖνομα ἦν. (9) Ἐνταῦθα πλοίοισιν ἐπιτυγγά-
 νουσι μικροῖσιν, οἷα ἀλιέων εἶναι πλοῖα οὐκ εὐδαι-
 10 μόνων· αὐτοὺς δὲ οὐ καταλαμβάνουσιν· ἀλλ' ἐφυγον
 γὰρ καθορμιζομένας κατιδόντες τὰς νέας. Σιτός τε
 αὐτόθι οὐκ ἐνῆν, καὶ ὑπολειοίπει τὴν στρατιὴν δὲ πολλός·
 ἀλλὰ αἴγας ἐμβαλλόμενοι ἐς τὰς νέας, οὕτω δὲ ἀπέ-
 πλων. (10) Καὶ περιπλώσαντες ἀκρὴν ὑψηλὴν ὅσον
 15 πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν σταδίους ἀνέγουςαν ἐς τὸν
 πόντον, καταγόνται ἐν λιμένι ἀκλύστῳ· καὶ ὕδωρ αὐτόθι
 ἦν, καὶ ἀλιεῖς ὄρεον· Μοσαρνὰ οὖνομα ἦν τῷ λιμένι.

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Ἦνθεν δὲ καὶ ἡγεμὼν τοῦ πλοῦ λέγει Νέαρχος ὅτι
 συνέπλωσεν αὐτοῖσιν, Ὑδράκης οὖνομα, Γαδρώσιος·
 20 ὑπέστη δὲ Ὑδράκης καταστήσειν αὐτοὺς μέχρι Καρ-
 μανίης. Τὰ δὲ ἀπὸ τοῦδε οὐκέτι χαλεπὰ ἦν, ἀλλὰ
 μᾶλλον τι ὀνομαζόμενα, ἔστε ἐπὶ τὸν κόλπον τὸν Περ-
 σικόν. (2) Ἐκ δὲ Μοσαρνῶν νυκτὸς ἐπάραντες πλώουσι
 σταδίους ἐπτακοσίους καὶ πεντήκοντα ἐς Βαλῳμον αἰ-
 25 γιαλόν· ἔνθεν δὲ ἐς Βάρνα κώμην σταδίους τετρακοσίους,
 ἵνα φοινικῆς τε πολλοὶ ἐνῆσαν καὶ κῆπος· καὶ ἐν τῷ κήπῳ
 μύρσιναι ἐπερύκεσαν, καὶ ἄλλα ἄνθη, ἀπ' ὧν στε-
 φανώματα τοῖσι κωμήτῃσιν ἐπλέκοντο· ἐνταῦθα πρῶτον
 30 δένδρεά τε εἶδον ἡμέρα, καὶ ἀνθρώπους οὐ πάντα θη-
 ριώδεις ἐποικέοντας. (3) Ἐνθὲνδε ἐς διηκοσίους στα-
 δίους περιπλώσαντες καταίρουσιν ἐς Δενδρώβωσα, καὶ
 αἱ νέες ἐπ' ἀγκυρέων ἐσάλευσαν. (4) Ἐνθὲνδε ἀμφὶ
 μέσας νύκτας ἄραντες ἐς Κώφραντα λιμένα ἀπί-
 35 κόντο, τετρακοσίους μάλιστα σταδίους διεκπλώσαντες·
 (5) ἐνταῦθα ἀλιεῖς τε ὄρεον, καὶ πλοῖα αὐτοῖσιν ἦν
 μικρὰ καὶ πονηρά· καὶ τῇσι κώπησιν οὐ κατὰ σχαλμὸν
 ἤρεσσον ὥς δ' Ἑλλήνων νόμος, ἀλλ' ὥσπερ ἐν ποταμῷ
 τὸ ὕδωρ ἐπιβάλλοντες ἔνθεν καὶ ἐνθεν, κατὰπερ οἱ
 40 σκάπτοντες τὴν γῆν· ὕδωρ δὲ πολλόν τε ἦν ἐν τῷ λι-
 μένι καὶ καθαρόν. (6) Περὶ δὲ πρώτῃν φυλακὴν
 ἄραντες καταίρουσιν ἐς Κύϊζα, ἐς ὀκτακοσίους σταδίους
 διεκπλώσαντες· ἵνα αἰγιαλὸς τε ἔρημος ἦν καὶ ῥηχίη.
 Αὐτοὶ οὖν ἐπ' ἀγκυρέων ὤρμεον, κατὰ νέα τε δεῖπνον
 45 ἐποιέοντο. (7) Ἐνθὲνδε διεκπλώσαντες σταδίους πεν-
 τακοσίους ἀπίκοντο ἐς τινα πόλιν μικρὰν, οἰκεομένην
 ἐπὶ γῆλοφου οὐ πόρῳ τοῦ αἰγιαλοῦ. (8) Καὶ Νέαρχος
 ἐπιγραφθεὶς ὅτι σπειρεσθαι τὴν χώραν εἰκός, λέγει
 πρὸς Ἀρχίην (ὅς ἦν Ἀναξιδότου μὲν παῖς, Πελλαῖος,
 συνέπλωε δὲ Νεάρχῳ, τῶν ἐν αἰνῇ ἐὼν Μακεδόνων) πρὸς
 50 τοῦτον λέγει, ὅτι καταληπτέον σῆσιν εἴη τὸ χωρίον·

hospitalitia munera offerunt oves et pisces. Ovium illarum
 carnes ait piscosas fuisse, quemadmodum sunt avium ma-
 rinarum, quum et ipsae oves piscibus alerentur. Gramen
 enim ea regio non habet. (8) At postridie cc stadia emensi
 ad littus appulerunt, pagumque repperunt xxx stadiis a
 mari distantem; pago Cissa nomen erat: littori Carbis. (9)
 Hoc loco parvulae quaedam cymbae repertae sunt, quales esse
 solent piscatorum minime opulentorum; piscatores ipsos
 non repperunt; fugerant enim simulac naves appellen-
 tes viderant. Frumentum ibi nullum erat, et jam de-
 ficere exercitum coepit annonae copia. Igitur capris in
 naves abductis recesserunt. (10) Inde promontorium
 quoddam altum ad cl stadia in mare porrectum circumvecti
 in portum minime procellosum venerunt. Ibi et aqua erat,
 et piscatores habitabant: Mosarna portui nomen erat.

CAP. XXVII.

Hinc scribit Nearchus ducem navigationis, Hydracem
 nomine, Gadrosium, una cum ipsis navigasse: pollicitumque
 esse se illos usque ad Carmaniam delaturum. Omnis
 abhinc ad sinum Persicum tractus non ita difficilis navigatu
 est: sed multo priore celebrior. (2) Mota ex Mosarnis per
 noctem classe, dccc stadia emensi ad Balomum littus de-
 lati sunt: atque inde in Barna vicum, stadiis abinde cccc,
 in quo frequentes palmae erant, et hortus. In horto myrti
 nascebantur, varique flores, e quibus corollas texebant
 pagani. Hoc primum in loco arbores cultas, hominesque
 non omnino feros repperunt. (3) Inde cc stadia pro-
 vecti ad Dendrobosa appulerunt; naves ibi in salo substi-
 terunt. (4) Hinc sub mediam noctem solventes in Co-
 phanta portum pervenerunt, cccc circiter stadia emensi.
 (5) Hic et piscatores degebant, parvisque et vilibus navigiis
 utebantur, et remis non per scalmas dispositis, ut Graecorum
 mos est, remigabant: sed hinc atque hinc, sicut in flu-
 mine, aquam undis injicientes, sicut qui terram fodiunt.
 In hoc portu aquam et multam et puram invenerunt.
 (6) Inde ad primam noctis vigiliam solventes ad Cyiza per-
 nerunt, dccc stadia emensi: quumque littus desertum ac
 aestuosum esset, jactis in salo ancoris substiterunt, atque
 in navibus corpora curarunt. (7) Inde proVecti ad quin-
 genta stadia, in parvum quoddam oppidum venerunt, in
 colle non procul a littore situm. (8) Nearchus verisi-
 mile ratus eam regionem cultam esse, Archiae Anaxidoti
 filio, Pellaeo, qui inter Macedones celebris cum Nearchō
 navigabat, ait, videri sibi oppidum occupandum esse.

(9) ἐκόντας τε γὰρ οὐκ ἂν οἶσθαι δοῦναι τῇ στρατιῇ σιτία, βίη τε οὐκ οἶόν τε εἶναι ἐξαιρέειν, πολιορκίης δὲ καὶ τριβῆς δεήσκειν· σφᾶς δὲ ἐπιλειπομένηα τὰ σιτία· ὅτι δὲ ἡ γῆ σιτοφόρος, τῇ καλῇ τεκμηριωσθαι, ἦντινα
 5 οὐ πόρρω τοῦ αἰγιαλοῦ ἀφείρων βαθέην. (10) Ταῦτα ἐπεὶ σφίσι δόκεε, τὰς μὲν ἄλλας νέας κελεύει παραρ-
 τέεσθαι ὡς ἐς πλόον· καὶ ὁ Ἀρχίης αὐτῷ ἐξήρτυε τὰ ἐς
 τὸν πλόον· αὐτὸς δὲ ὑπολειφθεὶς μετὰ μιῆς νεὸς ἐπὶ
 θέαν δῆθεν τῆς πόλιος ἦει.

ΚΕΦ. ΚΗ'.

10 Προάγοντι δὲ αὐτῷ πρὸς τὰ τεῖχεα φίλοις ζείναια
 ἔφερον ἐκ τῆς πόλιος ὄνυνους τε ἐν κριθάνοισιν ὀπτούς
 (οὔτοι γὰρ ἔσχατοι τῶν Ἰχθυοφάγων οἰκόντες πρῶτοι
 αὐτοῖσιν ὠρῆσαν οὐκ ὠμοφαγέοντες) καὶ πέμματα
 ὀλίγα καὶ βαλάνους τῶν φοινίκων. (2) Ὁ δὲ ταῦτα
 15 μὲν ἀσμένως δέκεσθαι ἔφη, ἐθέλειν δὲ θεήσασθαι τὴν
 πόλιν· οἱ δὲ εἶων παρελθεῖν. (3) Ὡς δὲ εἰσω πυλῶν
 παρῆλθε, δύο μὲν τῶν τοξοτέρων κατέχειν κελεύει τὴν
 πυλίδα, αὐτὸς δὲ μετὰ δύο ἄλλων καὶ τοῦ ἐρμηνέως ἐπὶ
 τὸ τεῖχος τὸ ταύτῃ ἀνελθὼν ἐσήμηνε τοῖσιν ἀμφὶ τὸν
 20 Ἀρχίην ὅπως συνέκειτο, τὸν μὲν ὦν σημεῖναι, τὸν δὲ
 συμβαλόντα ποιεῖν τὸ τεταγμένον. (4) Ἰδόντες δὲ τὸ ση-
 μῆτιν οἱ Μακεδόνες ἐπὶ καλλόν τε κατὰ τάχος τὰς νέας
 καὶ ἐξεπύδων σπουδῇ ἐς τὴν θάλασσαν· οἱ δὲ βάρβαροι
 ἐκπλαγέντες τοῖσι γινόμενοις ἐπὶ τὰ ὅπλα ἔθειον. (5) ὁ
 25 δὲ ἐρμηνεύς ὁ σὺν Νεάρχῳ ἐκήρυσσε σῖτον διδόναι τῇ
 στρατιῇ, εἰ σώην ἐθέλωσιν ἔχειν τὴν πόλιν· οἱ δὲ ἡρ-
 νέοντο εἶναι σφίσι, καὶ ἅμα προσέβηλον τῷ τείχεϊ·
 ἀλλὰ ἀνέστελλον αὐτοὺς οἱ τοξόται οἱ ἀμφὶ τὸν Νέαρχον,
 ἐξ ὑπερδεξίου τοξεύοντες. (6) Ὡς δὲ ἔμαθον ἐχομένην
 30 τὴν πόλιν καὶ ὅσον οὕτω ἀνδραποδισθησομένην σφίσι τὴν
 πόλιν, τότε δὲ δὴ ἐθέοντο τοῦ Νεάρχου, τὸν μὲν σῖτον
 ὅσπερ ἦν αὐτοῖσι λαβόντα ἀπάγειν, τὴν πόλιν δὲ μὴ
 διαφθεῖραι. (7) Νέαρχος δὲ τὸν μὲν Ἀρχίην κελεύει
 καταλαβεῖν τὰς πύλας καὶ τὸ κατ' αὐτὰς τεῖχος· αὐτὸς
 35 δὲ συμπέμπει τοὺς κατοικομένους τὸν σῖτον, εἰ ἀδόλως
 δεικνύουσιν. (8) Οἱ δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τῶν ἰχθύων τῶν
 ὀπτῶν ἀηλεσμένον ἄλευρον πολλὸν εἰδείκνυσαν, πυρὺς
 δὲ καὶ κριθᾶς ὀλίγας· καὶ γὰρ καὶ ἐτύγχανον σῖτον μὲν
 τῷ ἀπὸ τῶν ἰχθύων, τοῖσι δὲ ἄρτοις ὅσα ὤφειον δια-
 40 χρεόμενοι. (9) Ὡς δὲ τὰ ἐόντα ἐπεδείκνυσαν, οὕτω δὴ
 ἐκ τῶν παρεόντων ἐπιστάμενοι ἀνήγοντο, καὶ δομίζ-
 ονται πρὸς ἄκρην, ἦντινα οἱ ἐπιχώριοι ἱερὴν ἡλίου ἦγον
 οὐνομα τῇ ἀκρὶ Βάγεια.

ΚΕΦ. ΚΘ'.

Ἐνθὲν δὲ ἀμφὶ μέσας νύκτας ἄραντες διεκπλώουσι
 45 σταδίους ἐς χιλιούς ἐς Τάλμενα λιμένα εὐορμον· ἐνθὲν δὲ
 ἐς Κανασίδα πόλιν ἐρήμην σταδίους ἐς τετρακοσίους,

(9) Oppidanos enim sua sponte frumenta exercitui daturus se non putare : vi autem capi non posse, sed diuturna obsi-
 dione opus fore. Se vero jam frumentis destitui. Frugi-
 feram autem regionem esse inde colligi, quod densos culmos
 non procul a littore vidissent. (10) Quum itaque id con-
 silium eis probaretur, reliquas quidem naves veluti ad na-
 vigationem instrui jubet, et Archiæ ejus rei negotio dato
 ipse cum una nave ad speculandum oppidum processit.

CAP. XXVIII.

Quumque ad muros appelleret, amice oppidani hospita-
 litatis ipsi dona, thynnos nimirum in clibanis tostos (hi
 enim extremi Ichthyophagorum prini visi sunt, qui crudis
 piscibus non vescerentur) atque placentulas paucas et pal-
 marum caricas adferebant. (2) Quæ quidem Nearchus se
 libenter accipere dixit; cupere vero urbem visere : quod
 quum illi non recusarent, quum jam portas ingressus esset,
 duos sagittarios ut occupatam teneant portulam, jubet.
 Ipse cum aliis duobus et interprete in murum qui ab ea
 parte erat conscendens Archiæ signum dat, quemadmodum
 inter eos convenerat : et simulac hic quidem signum ede-
 ret, ille statim intellecta re id quod statutum erat faciebat.
 (4) Macedones conspecto signo confestim naves applicant,
 summaque celeritate in mare prosiliunt. Barbari hisce re-
 bus perculsi ad arma confugiunt. (5) Interpres vero,
 qui Nearchus aderat, proclamabat, ut frumentum exercitui
 darent, si salvam urbem vellent. Negabant illi primo sibi
 frumentum esse, simulque in murum impetum faciebant.
 At a sagittariis, qui Nearchus aderant, telis ex edito loco in
 eos missis facile repulsi sunt. (6) Postquam vero captam
 jam esse urbem senserunt, ac direptioni proximam, tum
 demum Nearchus supplices facti, ut frumento quod in urbe
 esset accepto discedat oppidoque parcat, orant. (7) Near-
 chus Archiam portas et murum circa eas occupare jubet :
 ipse alios per urbem una cum incolis mittit qui explorent,
 an citra fraudem quicquid frumenti haberent ostenderent.
 (8) Atque illi quidem multam farinam ex tostis piscibus
 molitam ostenderunt : frumenti vero atque hordei parum.
 Siquidem farina piscium pro frumento, panibus vero pro
 opsonio utebantur. (9) Postquam vero omne frumentum
 ostenderunt, ex præsentia quantum poterant frumento
 convecto solvebant, et ad promontorium appellebant, quod
 indigenæ Soli sacram opinabantur. Nomen ei erat Bagia.

CAP. XXIX.

Inde sub mediam noctem solventes mille stadia emensi
 in Talmena tutum a ventis portum venerunt. Hinc in Ca-
 nasida urbem desertam cccc stadiis inde distantem ; ubi

ἴνα τινὲ φρέατι ὀρυκτῷ ἐπιτυχάνουσι, καὶ φοίνικες ἄγριοι ἐπεφυέσων· τούτων τοὺς ἐγκεφάλους κόπτοντες ἐσιτέοντο· (2) σῖτος γὰρ ἐπιλελοίπει τὴν στρατιήν· καὶ κακῶς ἤδη ὑπὸ λιμοῦ ἔχοντες ἐπλῶν τὴν τε ἡμέρην 5 καὶ τὴν νύκτα, καὶ ὁρμίζονται πρὸς αἰγιαλῷ ἐρήμῳ. (3) Νέαρχος δὲ καταδείσας μὴ ἄρα ἐς τὴν γῆν ἐκβάντες ἀπολείπειν τὰς νέας ὑπὸ ἀθυμίας, ἐπὶ τῷδε μετεώρους ἔσχε τὰς νέας ἐπ' ἀγκυρέων. (4) Ἐνθὲν δὲ ἀναχθέντες ἐς Κανάτην ὁρμίζονται, σταδίους ὡς ἑπτακοσίους καὶ 10 πεντήκοντα διεκπλώσαντες. Ἔστι δὲ καὶ αἰγιαλὸς ἐν αὐτῷ καὶ διώρυγες βραχεαί. (5) Ἐνθὲν δὲ σταδίους ὀκτακοσίους πλώσαντες ἐν Τροίσιν ὁρμίζονται· κῶμαι δὲ σμικραὶ καὶ πονηραὶ ἐπῆσαν· καὶ οἱ μὲν ἄνθρωποι ἐκλείπουσι τὰ οἰκῆα, αὐτοὶ δὲ σίτῳ τινὶ ὀλίγῳ ἐπιτυχάνουσι, καὶ βαλάνοισιν ἐκ φοινίκων· καὶ καμήλους ἐπὶ 15 ὄσαι ἐγκατελείφθησαν κατακόψαντες, ἀπὸ τούτων τὰ κρέα ἐσιτέοντο. (6) Ὑπὸ δὲ τὴν ἑω ἀναχθέντες σταδίους τριηκοσίους πλώουσι, καὶ κατορμίζονται ἐς Δαγάσειρα· ἐνθα νομάδες τινὲς ἄνθρωποι ὤκεον. (7) Ἐνθεν δὲ 20 ἄραντες τὴν τε νύκτα καὶ τὴν ἡμέρην οὐδὲν τι ἐλινύοντες ἐπλῶν· ἀλλὰ διελθόντες γὰρ σταδίους χιλίους τε καὶ ἑκατὸν ἐξέπλωσαν τὸ ἔθνος τῶν Ἰχθυοφάγων, πολλὰ κακὰ ταύτῃ παθόντες ἀπορίῃ τῶν ἀναγκαίων. (8) Ὁρμίζονται δὲ οὐ πρὸς τῇ γῇ· ῥηχίη γὰρ ἦν ἐπὶ 25 πολλὸν ἀνέχουσα, ἀλλὰ μετέωροι ἐπ' ἀγκυρέων· μήκος τοῦ παράπλου τῶν Ἰχθυοφάγων τῆς χώρας ὀλίγῳ πλεῦνες στάδιοι καὶ μύριοι. (9) Οὗτοι δὲ οἱ Ἰχθυοφάγοι σιτέονται, κατότι περ καὶ κληίζονται, ἰχθύας· ὀλίγοι μὲν αὐτῶν ἀλείουντες τοὺς ἰχθύας· ὀλίγοι γὰρ καὶ πλοῖα 30 ἐπὶ τῷδε πεποιήται καὶ τέχνη ἐξεύρηται ἐπὶ τῇ θήρῃ τῶν ἰχθύων, τὸ πολλὸν δὲ ἡ ἀνάποτις αὐτοῖσι παρέχει. (10) Οἱ δὲ καὶ δίκτυα ἐπὶ τῷδε πεποιήνται, μέγεθος καὶ ἐς δύο σταδίους τὰ πολλὰ αὐτῶν· πλέκουσι δὲ αὐτὰ ἐκ τοῦ φλοιοῦ τῶν φοινίκων, στρέφοντες τὸν φλοιὸν ὥσπερ 35 λίνον· (11) ἐπεὰν δὲ ἡ θάλασσα ὑπονοστήσῃ, καὶ γῇ ὑπολείπῃ, ἵνα μὲν ξηρὴ ἡ γῇ ὑπολείπεται, ἐρήμη τὸ πᾶν ἐστὶν ἰχθύων· ἐνθα δὲ βαθέα ἐστὶν, ὑπολείπεται τι τοῦ ὕδατος, καὶ ἐν τῷδε κάρτα πολλοὶ ἰχθύες· οἱ μὲν πολλοὶ σμικροὶ αὐτῶν, οἱ δὲ καὶ μέζονες· τούτοις περι- 40 βάλλοντες τὰ δίκτυα αἰρέουσι. (12) Σιτέονται δὲ ὠμούς μὲν, ὅκως ἀνειρύουσιν ἐκ τοῦ ὕδατος, τοὺς ἀπαλωτάτους αὐτῶν· τοὺς δὲ μέζονας τε καὶ σκληροτέρους ὑπὸ ἡλίῳ αὐαίνοντες, εὖτ' ἂν ἀφανυνθῶσι, καταλοῦντες ἄλευρα ἐπ' αὐτῶν ποιεῖνται καὶ ἄρτους· οἱ δὲ μάζας 45 ἐκ τούτων τῶν ἀλεύρων πέσσουσι. (13) Καὶ τὰ βοσκήματα αὐτοῖσι τοὺς ἰχθύας ξηροὺς σιτέονται· ἡ γὰρ χώρα ἐρημὸς λιμνῶν, οὐδὲ ποιὴν φέρεi. (14) Θηρεύουσι δὲ καὶ καράβους πολλαχῇ καὶ ὄστρεα καὶ τὰ κογχύλια· ἄλες δὲ αὐτόματοι γίνονται ἐν τῇ χώρῃ· * * 50 ἀπὸ τούτων ἐλαιον ποιεῖουσιν. (15) Οἱ μὲν δὲ αὐτῶν ἐρήμους τόπους οἰκέουσιν, ἀδενδρόν τε τὴν χώραν καὶ ἄφορον καρπῶν ἡμέρων, τούτοιςιν ἀπὸ τῶν ἰχθύων ἡ πᾶσα δίαιτα πεποιήται· ὀλίγοι δὲ αὐτῶν σπεύρουσιν ὅσον τῆς χώρας, καὶ τούτῳ κατάπερ ὄψῳ χρέονται

puteum quendam effossum repperunt, cni palmæ agrestes adnatæ erant; harum capita præcisa ederunt: (2) jam enim frumentum exercitui deerat. Urgente itaque fame totum illum diem et noctem navigarunt, et ad littus desertum appelluntur. (3) Nearchus veritus ne si in terram descenderent, præ desperatione naves desererent, eam ob rem in salo ancoras jaci jubet. (4) Inde solventes in Canaten venerunt, stadia cccl. emensi. Est ibi et littus vadusum, et fossæ exiguæ. (5) Inde digressi nccc stadiis confectis ad Trura appulerunt. Ad littus pagi quidam erant exigui atque inopes. Incolæ domos suas deseruerant. Panoulum ibi frumenti et caricarum ex palmis nacti sunt. Camelis septem qui relictī fuerant cæsis, carnes eorum vorarunt. (6) Sub lucem repetita navigatione, stadia ccc emensi in Dagasira pervenerunt; quem locum quidam vagi homines incolebant. (7) Inde solventes integram noctem et diem nulla interposita mora navigarunt: stadiisque mperactis fines Ichthyophagorum enavigarunt, magna rerum necessariorum penuria pressi. (8) Neque vero ad terram appulerunt; erant enim longo spatio æstus, sed jactis in salo ancoris substiterunt. Longitudo oræ Ichthyophagorum hac navigatione prætervecta, est paulo plus stadiorum xii. (9) Ichthyophagi vero hi piscibus vescuunt, unde etiam nomen traxerunt. Pauci vero ex iis piscatui student; pauci enim navigia ad eam rem habent, aut artem piscandi norunt: sed maximam partem recedente æstu marino captant. (10) Nonnulli etiam retia ad eam rem confecerunt, plurima tantæ magnitudinis ut ad duo stadia pertineant. Ea ex palmarum libris texunt, torquentes librum instar lini. (11) Quum vero mare recedit, terramque deserit, ubi illa sicca relinquitur, vacua plerumque piscibus est: sed ubi terra profundiori aliquo sinu aquam retinet, ibi magnam piscium copiam reperiunt. Ex his plerique parvi, alii etiam majores sunt: hos circumjectis retibus capiunt. (12) Et quidem teneriores, ut protrahunt eos ex aqua, crudos edunt: majores vero durioresque ad solem torrentes, simulac penitus tosti fuerint molentes in farinam redigunt, panemque ex ea conficiunt. Sunt qui polentam ex hisce farinis coquant. (13) Pecori etiam piscium farinam pabuli loco dant. Omnis enim illa regio pratis carens nullam herbam gignit. (14) Magnam etiam in his locis cancrorum, ostreorum et conchyliorum vim capiunt. Gignit quoque ea regio suapte natura salem, ** ex quibus oleum conficiunt. (15) Qui vero eorum loca deserta incolunt, et regionem nec arborum nec fructuum feracem, hi ex piscibus tantum vivunt; pauci serunt aliquantulum agri, atque ii panem opsonii

πρὸς τοὺς ἰχθύας· ὁ γὰρ σῖτος αὐτοῖσιν εἰσὶν ἰχθύες. (16) Οἰκία δὲ πεποιήνται οἱ μὲν εὐδαιμονέστατοι αὐτῶν, ὅσα κήτεα ἐκβάλλει ἡ θάλασσα, τούτων τὰ ὀστέα ἐπιλεγόμενοι, καὶ τούτοισιν ἀντὶ ξύλων χρεόμενοι· καὶ θύρας τὰ ὀστέα βρα πλατέα αὐτῶν ἀλίσκεται ἀπὸ τούτων ποιεῖνται· τοῖσι δὲ πολλοῖσι καὶ πνευστεροῖσιν ἀπὸ τῶν ἀκανθέων τῶν ἰχθύων τὰ οἰκία ποιεῖται.

ΚΕΦ. Α'.

Κήτεα δὲ μεγάλα ἐν τῇ ἕξω θαλάσῃ βόσκειται, καὶ ἰχθύες πολλῶν μέζονες ἢ ἐν τῇδε τῇ εἰσῷ· (1) καὶ λέγει Νέαρχος, ὁκότε ἀπὸ Κυζῶν παρέπλωον, ὑπὸ τῇν ἕξω ὀρθῇναι ὕδωρ ἄνω ἀναφυσώμενον τῆς θαλάσσης, οἷά περ ἐκ πρηστήρων βίβη ἀναφερόμενον· (2) ἐκπλαγέντας δὲ σφᾶς πυνθάνεσθαι τῶν κατηγεμένων τοῦ πλοῦ οὗ τι εἶη καὶ ἀπὸ τοῦ τοῦτο τὸ πάθημα· τοὺς δὲ ἀπεκρίνασθαι οἱ κήτεα ταῦτα φερόμενα κατὰ τὸν τόντον ἀναφυσᾶ ἐς τὸ ἄνω τοῦ ὕδωρ· καὶ τοῖσι ναύτησιν ἐκπλαγεῖσιν ἐκ τῶν χειρῶν τὰ ἑρετμὰ ἐκπεσεῖν· (3) αὐτοὺς δὲ ἐπιὼν παρακαλέειν τε καὶ θαρσύνειν, καὶ κατ' οὐστίνας παραπλῶν ἐγένετο, ἐς μέτωπόν τε κελεύσαι καταστῆσαι ὡς ἐπὶ ναυμαχίῃ τὰς νέας, καὶ ἐπαλαλῶντας ὁμοῦ τῷ ῥοθίῳ πυκνήν τε καὶ ξύν κτύπῳ πολλῶν τὴν εἰρεσίην ποιεῖσθαι· (4) οὕτως ἀναθαρσῆσαντας ὁμοῦ δὴ πλώειν ἀπὸ ξυνθήματος· ὡς δὲ ἐπέλαζον ἤδη τοῖσι θηρίοισιν, ἐνταῦθα αὐτοὺς μὲν ὅσον αἱ κεφαλαὶ αὐτοῖσιν ἐχώρειον ἐπαλαλάζει· τὰς δὲ σάλπιγγας στήμῃναι, καὶ τὸν κτύπον ἀπὸ τῆς εἰρεσίης ὡς ἐπὶ μήχιστον κατασχεῖν· (5) οὕτω δὲ ὁρώμενα ἤδη κατὰ τὰς πρόρας τῶν νεῶν τὰ κήτεα ἐς βυσσὸν δύναι ἐκπλαγέντα, καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον κατὰ τὰς πρύμνας ἀναδύντα ἀνασχεῖν, (7) καὶ τῆς θαλάσσης αὖθις ἀναφυσῆσαι ἐπὶ μέγα· ἐνθεν κρότους τε ἐπὶ τῇ παραλόγῳ σωτηρίῃ γενέσθαι τῶν ναυτῶν, καὶ αἶνον ἐς τὸν Νέαρχον τῆς τε τόλμης καὶ τῆς σοφίης. (8) Τούτων μετεξέτερα τῶν κητέων ἐποκέλλειν πολλὰ τοῦ τῆς χώρας, ἐπειδὴν ἀνάπτως κατασχῇ ἐν τοῖσι βραχέσιν ἐχόμενα, τὰ δὲ καὶ ὑπὸ χειμῶνων σκληρῶν ἐς τὴν γέρσον ἐξωθέεσθαι καὶ οὕτω δὴ κατασηπόμενα ἀπόλλυσθαι τε καὶ τὰς σάρκας αὐτοῖσι περιβρέουσας ὑπολείπειν τὰ ὀστέα χρᾶσθαι τοῖσιν ἀνθρώποισιν ἐς τὰ οἰκία· (9) εἶναι ὦν τὰ μὲν ἐν τῇσι πλευρῇσιν αὐτῶν ὀστέα δοκοὺς τοῖσιν οἰκίμασιν ὅσα μεγάλα, τὰ δὲ σμικρότερα, στρωτήρας· τὰ δὲ ἐν τῇσι σιαγῶσι, ταῦτα δὲ εἶναι τὰ θύρετρα, οἷα δὲ πολλῶν καὶ εἰς εἰκοσι καὶ πέντε ὀργυῖας ἀνηκόντων τὸ μέγεθος.

loco cum piscibus edunt; pisces enim ipsis loco frumenti sunt. (16) Domos in hunc modum ædificant. Qui ditissimi eorum sunt, balænarum quotquot mare ejicit ossa sumentes, iis loco tignorum utuntur : et ex grandioribus ossibus portas conficiunt. Plerique vero tenuioris fortunæ ex spinis piscium domos construunt.

CAP. XXX.

Cete vero ingentis magnitudinis in exteriore mari nascuntur, piscesque multo majores quam in hoc interiore. (2) Scribit etiam Nearchus quum ex Cyzidis navigarent, sub auroram vidisse se aquam sursum e mari efflari, et tanquam turbinibus violenter in altum efferri, (3) perculosque nautas percontatos esse ex ducibus navigationis quidnam esset et a quo fieret hæc res, eosque respondisse, cete esse, quæ in mari voluntantia aquam sursum efflent : nautisque attonitis remos e manibus excidisse. (4) Se vero adeuntem eos hortatum esse atque animasse, et ad quosunque præternavigans accessisset jussisse, ut naves adversis proris veluti ad navalem pugnam instructis in eas dirigerent : utque denso agmine et magno strepitu remigantes una cum ipso remorum sonitu ingentes etiam clamores ederent. (5) Ita revocatis animis simul omnes signo dato remigantibus incubuisse; quumque jam propiores belluis facti essent, quantum capita ferre poterant, acclamasse, tubasque clanculose, et remorum pulsum latissime sonitum edidisse; (6) atque ita cete, quæ jam ad proras navium videbantur, exterrita in profundum sese abdidisse : neque multo post ad puppes emersisse, (7) rursusque magnam undarum viam sursum efflante. Tum incredibilem nautarum ob inopinatam salutem applausum factum fuisse, Nearchi audaciam et prudentiam laudantium. (8) Nonnullæ vero harum balænarum interdum variis locis ad littus appelluntur, quæ recedente æstu in vadis hærent; aliæ a vehementibus tempestatibus in terram ejiciuntur, et sic putrefactæ ipsæ pereunt, et carnes earum decedentes ossa relinquunt hominibus ad domos exstruendas adhibenda. (9) Et laterum quidem ossa quæcunque majora in trabes ædium deliguntur; minora vero in tabulas : quæ in maxillis sunt ad januas accipiuntur; multæ siquidem balænæ magnitudine sunt circiter centum cubitorum.

ΚΕΦ. ΑΑ'.

Εὖτ' ἂν δὲ παρέπλων τὴν χώραν τῶν Ἰχθυοφάγων, λόγον ἀκούουσι περὶ νήσου τινός, ἣ κέεται μὲν ἀπέχουσα τῆς ταύτης ἡπειροῦ σταδίους ἐς ἑκατὸν, ἐρήμη δὲ ἔστιν οἰκητόρων. (2) Ταύτην ἱρὴν ἡλίου ἔλεγον εἶναι οἱ ἐπιχώριοι καὶ Νόσαλα καλέεσθαι, οὐδὲ τινα ἀνθρώπων καταίρειν ἐθέλειν ἐς αὐτήν· ὅστις δ' ἂν ἀπειρήνῃ προσελθὼν, γίνεσθαι ἀφανέα. (3) Ἀλλὰ λέγει Νέαρχος, κέρκουρόν σφιν ἓνα πληρωμα ἔχοντα Αἰγυπτίων οὐ πόρρω τῆς νήσου ταύτης γενέσθαι ἀφανέα, καὶ ὑπὲρ τούτου τοὺς ἡγεμόνας τοῦ πλοῦ διισχυρίζεσθαι, ὅτι ἄρα κατάραντες ὑπ' ἀγνοίας εἰς τὴν νῆσον γένοιτο ἀφανέες. (4) Νέαρχος δὲ πέμπει κύκλῳ περὶ τὴν νῆσον τριηκόντορον, κελεύσας μὴ κατασχεῖν μὲν ἐς τὴν νῆσον, ἐμβοᾶν δὲ τοὺς ἀνθρώπους, ὡς μάλιστα ἐν χερῶν παραπλώοντας, καὶ τὸν κυβερνήτην ὀνομάζοντας καὶ ὅτου ἄλλου οὐκ ἀφανὲς τὸ οὐνομα· (6) ὡς δὲ οὐδένα ὑπακούειν, τότε δὲ αὐτὸς λέγει πλῶσαι ἐς τὴν νῆσον, καὶ κατασχεῖν δὴ προσαναγκάσαι τοὺς ναύτας οὐκ ἐθέλοντας· καὶ ἐκβῆναι αὐτοὺς καὶ ἐλέγξει κενὸν μῦθον ἔόντα τὸν περὶ τῇ νήσῳ λόγον. (8) ἀκοῦσαι δὲ καὶ ἄλλον λόγον ὑπὲρ τῆς νήσου ταύτης λεγόμενον, οἰκῆσαι τὴν νῆσον ταύτην μίαν τῶν Νηρηίδων· τὸ δὲ οὐνομα οὐ λέγεσθαι τῆς Νηρηίδος· ταύτη δὲ ὅστις πελάσειε τῇ νήσῳ, τούτῳ συγγίνεσθαι μὲν, ἱχθύν δὲ ἐξ ἀνθρώπου ποιεῖουσιν αὐτὸν ἐμβάλλειν ἐς τὸν πόντον. (7) Ἥλιον δὲ ἀχθεσθέντα τῇ Νηρηίδι, κελεύειν μετοικίεσθαι αὐτὴν ἐκ τῆς νήσου· τὴν δὲ ὁμολογέειν μὲν ὅτι ἐξοικισθῆσεται, δέεσθαι δὲ οἱ τὸ πάθημα [παυθῆναι]· καὶ τὸν Ἥλιον ὑποδέξασθαι. (8) τοὺς δὲ δὴ ἀνθρώπους οὕστας ἂν ἱχθύας ἐξ ἀνθρώπων πεποίηκε κατελεθίσαντα, ἀνθρώπους αὖθις ἐξ ἱχθύων ποιῆσαι· καὶ ἀπὸ τούτων τῶν Ἰχθυοφάγων τὸ γένος καὶ εἰς Ἀλέξανδρον κατελθεῖν. (9) Καὶ ταῦτα ὅτι ψεύδεα ἐξελέγχει Νέαρχος, οὐκ ἐπαίνεω αὐτὸν ἕγωγε τῆς σχολῆς τε καὶ σοφίης, οὔτε κάρτα χαλεπὰ ἐξελεγχθῆναι ἔόντα, ταλαίπωρόν τ' ἐὼν γινώσκων τοὺς παλαιούς λόγους ἐπιλεγόμενον ἐξελέγχειν ἔοντας ψευδέας.

ΚΕΦ. ΑΒ'.

Ὑπὲρ τοὺς Ἰχθυοφάγους Γαδρώσιοι ἐς τὸ ἀνω οἰκεῖν γῆν πονηρὴν καὶ ψαμμυώδεα· ἐνθεν καὶ τὰ πολλὰ κακὰ ἡ στρατιῇ τε Ἀλεξάνδρῳ ἔπαθε καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος, ὡς μοι ᾗδ' ἐν τῷ ἄλλῳ λόγῳ ἀπήγηται. (2) Ὡς δὲ ἐς τὴν Καρμανίην ἀπὸ τῶν Ἰχθυοφάγων κατῆρεν ὁ στρατὸς, ἐνταῦθα ἵνα πρῶτον τῆς Καρμανίης ὠρμίσαντο, ἐπ' ἀγκυρέων ἐσάλευσαν, ὅτι ῥηχίη παρετέτατο ἐς τὸ πέλαγος τρηγέα. (3) Ἐνθενδὲ δὲ ὡσαύτως οὐκέτι πρὸς ἡλίου δυσμένου ἐπλων, ἀλλὰ τὸ μεταξὺ δύσιός τε ἡλίου καὶ τῆς ἀρκτου οὕτω μᾶλλον τι αἱ πρῆναι αὐτοῖσιν ἐπεῖχον. (4) καὶ οὕτω ἡ Καρ-

CAP. XXXI.

Quum Nearchus Ichthyophagorum regionem praeternavigaret, cognovit insulam quandam in eo mari esse centum fere stadiis a continente remotam, quae habitatoribus vacua esset. (2) Hanc indigenae Soli sacram esse dicebant, Nosalaeque vocari, neque quemquam mortalium ad eam appellere velle. Si quis vero imprudens eo deferatur, eum non amplius cerni. (3) Nearchus cercurum unum Aegyptiis nautis instructum non procul ab hac insula evanuisse scribit, navigationisque duces ea de re affirmasse ignorantes in eam insulam delatos ex oculis hominum sublato esse. (4) Idem navim triginta remorum in circuitum insulae mittit, mandatis additis ut descensu quidem in insulam abstinere: sed proxime ad insulae oram adnavigantes hominibus acclamarent, et gubernatorem nominarent, aut cujuscunque alius non obscurum nomen. (5) Quumque nemo audiret, tum semet eo navigasse dicit, ac nautas compulisse vel invitos navem appellere; quumque in insulam descendisset, vanam atque inanem fabulam docuisse quae de insula illa spargebatur. (6) Audiisse vero se etiam alium de hac insula sermonem ait: habitasse hanc insulam unam Nereidum, nomen vero Nereidis non dici; eam cum omnibus qui eo appellerent commisceri solitam, eosque in pisces conversos in mare projicere. (7) Qua de causa iratum Nereidi Solem jussisse ut ex ea insula migraret; atque hanc quidem pollicitam esse se migraturam: rogasse autem ut sibi malum sanetur. (8) Et solem pollicitum esse; hominum autem quoscunque pisces ex hominibus fecerat illa, misertum homines rursus ex piscibus fecisse. Ex his Ichthyophagorum genus ad Alexandrum usque pervenisse. (9) Ego vero Nearchum eo nomine non laudo, quod otio et sapientia in re non admodum difficili refellenda abusus fuerit; miserabile censens veteres mendacesque fabulas recensentem refutare.

CAP. XXXII.

Supra Ichthyophagos Gadrosii in mediterraneis locis terram sterilem atque arenosam colunt: ubi et Alexandri exercitus et Alexander ipse multa incommoda perpassus est; quemadmodum jam in altero opere narraui. (2) Postquam vero ex Ichthyophagis in Carmaniam perventum est a classe, eo loco, ubi primum ad Carmaniam mansione habuit, anoris in salo jactis constiterunt, quod longe in mare aestus violentus porrectus erat. (3) Exinde non amplius ita directe ad occasum navigarunt, sed inter occidentem et septentrionem magis cursum tenuerunt; (4) atque

μανίη τῶν Ἰχθυοφάγων τῆς γῆς καὶ τῶν Ὀρειτέων εὐ-
 δεινότερήν τε καὶ εὐκαρποτέραν ἐστὶ, καὶ ποιωδὴς
 μαλλόν τι καὶ ἔνυδρος. (5) Ὅρμιζονται δὲ ἐν Βάδει
 χώρῳ τῆς Καρμανίης οἰκευόμενῳ, δένδρεά τε πολλὰ
 5 ἡμερα πεφυκότα ἔχοντι πλὴν ἐλαίης, καὶ ἀμπέλους
 ἀγαθὰς, καὶ σιτοφόρῳ. (6) Ἐνθενδὲ δρυμηθέντες καὶ διεκ-
 πλώσαντες σταδίους ὀκτακοσίους, πρὸς αἰγιαλῷ δρυμίζον-
 ται ἐρήμῳ, καὶ κατορῶσιν ἄκρην μακρὴν ἐξανέχουσιν
 ἐπὶ πολλὸν ἐς τὸ πέλαγος· ἀπέχειν δὲ ἐφαίνετο ἡ ἄκρη
 10 πλόον ὡς ἡμέρης. (7) Καὶ οἱ τῶν χώρων ἐκείνων
 δαήμενες τῆς Ἀραβίης ἔλεγον τὴν ἀνίσχουσιν ταύτην
 ἄκρην, καλέεσθαι δὲ Μάκετα· ἔνθεν τὰ κινάμωμά τε
 καὶ ἄλλα τοιοῦτότροπα ἐς Ἀσσυρίους ἀγινέεσθαι· (8)
 καὶ ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ τούτου, Ἰναπερ δὲ στόλος ἐσάλευε,
 15 καὶ τῆς ἄκρης, ἤντινα καταντικρὺ ἀπεώρων ἀνέχου-
 σαν ἐς τὸ πέλαγος, ὁ κόλπος (ἑμοὶ τε δοκέει καὶ
 Νεάρχῳ ὡσαύτως ἐδόκεεν) ἐς τὸ εἶναι ἀνυχέεται, ὅπερ
 εἰδὸς ἡ Ἐρυθρὴ θάλασσα. (9) Ταύτην τὴν ἄκρην ὡς
 κατεῖδον, Ὀνησίκριτος μὲν ἐπέχοντας ἐπ' αὐτὴν πλώειν
 20 ἐκέλευεν, ὡς μὴ κατὰ τὸν κόλπον ἐλαστρεύοντας τα-
 λαιπωρέεσθαι. (10) Νεάρχος δὲ ἀποκρίνεται νήπιον
 εἶναι Ὀνησίκριτον, εἰ ἀγνοεῖ ἐπ' ὅτῳ ἐστάλη πρὸς
 Ἀλεξάνδρου ὁ στόλος· (11) οὐ γὰρ ὅτι ἀπορίη ᾗ περὶ
 διασωθῆναι πάντα αὐτῶν τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῷδε ἄρα
 25 ἐκπέμψαι τὰς νέας, ἀλλὰ ἐθέλοντα αἰγιαλοῦς τε τοῦς
 κατὰ τὸν παράπλου κατασκέψασθαι καὶ ὁρμου· καὶ
 νηστῶδας, καὶ ὅστις κόλπος ἐσέχοι, ἐκπεριπλῶσαι τοῦ-
 τον, καὶ πόλιας δεῖαι ἐπιθαλάσσαι, καὶ εἴ τις ἐγκαρ-
 πος γῆ, καὶ εἴ τις ἐρήμη. (12) Σφᾶς τῶν οὐ χρῆναι
 30 ἀφανίσαι τὸ ἔργον, πρὸς τέρματι ἤδη ἔοντας τῶν πό-
 νων, ἄλλως τε οὐδὲ ἀπόρως ἔτι τῶν ἀναγκαίων ἐν τῷ
 παράπλῳ ἔχοντας· δεδιέναι τε, ὅτι ἡ ἄκρη ἐς μεσημ-
 ῆριν ἀνέχει, μὴ ἐρήμῳ τε τῇ ταύτῃ γῇ καὶ ἀνύδρῳ
 καὶ φλογώδεϊ ἐγκυρσεῖαν. (13) Ταῦτα ἐνίκα, καὶ μοι
 35 δοκέει περιφανέως εἶναι τὴν στρατιὴν τῇδε τῇ βουλῇ
 Νεάρχος· τὴν γὰρ δὴ ἄκρην ἐκείνην καὶ τὴν πρὸς αὐτῇ
 χώρην πᾶσαν ἐρήμην τε εἶναι λόγος κατέχει, καὶ ὕδα-
 τος ἀπορίη ἔρξεσθαι.

ΚΕΦ. ΑΓ'.

Ἀλλὰ ἔπλωον γὰρ ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἄραντες τῇ γῇ
 40 προσεγγέες· καὶ πλώσαντες σταδίους ὡς ἑπτακοσίους ἐν
 ὅλῳ αἰγιαλῷ ὤρμισαντο· Νεόπτανα οὖνομα τῷ αἰγιαλῷ.
 (2) Καὶ αὐθις ὑπὸ τὴν ἑω ἀνήγοντο, καὶ πλώσαντες
 σταδίους ἑκατὸν δρυμίζονται κατὰ τὸν ποταμὸν Ἀναμιν·
 45 ὁ δὲ χώρος Ἀρμόζεια ἐκαλέετο. Φιλία δὲ ἦδη καὶ πάμ-
 φορα ταύτῃ ἦν, πλὴν ἐλαίαι οὐ πεφύκεσαν. (3) Ἐν-
 ταῦθα ἐκβαίνουσι τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ ἀπὸ τῶν πολλῶν
 πόνων ἄσμενοι ἀνεπαύοντο, μεμνημένοι ὅσα κακὰ
 κατὰ τὴν θάλασσαν πεπονθότες ἦσαν, καὶ πρὸς τῇ γῇ
 50 τῶν Ἰχθυοφάγων, τὴν τε ἐρημὴν τῆς χώρας, καὶ
 τοὺς ἀνθρώπους ὅκως θηριώδεες, καὶ τὰς σφῶν ἀπο-

ita Carmania arboribus fecundior magisque frugifera est
 quam Ichthyophagorum aut Oritarum regio, magis etiam
 herbosa aquisque abundans. (5) Quum in Badin cultum
 Carmaniae locum appulissent, multas arbores pomiferas
 exceptis oleis repererunt. Erat et ea regio vitium et fru-
 menti ferax. (6) Inde ad nccc stadia progressi ad littus
 desertum appellunt. Ex eo loco promontorium ingens
 longe in mare porrectum conspiciunt, quod unius diei na-
 vigatione inde abesse videbatur. (7) Periti locorum Arabiae
 promontorium id esse dicebant, vocarique Maceta. Inde
 cinnamomum et alia ejuscemodi aromata in Assyrios vehi.
 (8) Ab eo littore ubi classis ancoris in salo jactis constiterat,
 et promontorio, quod ex adverso in mare porrectum con-
 spexerant, sinus meo judicio, ut et Nearchus visum est, in-
 trorsum refunditur, sicut probabile est, mare Rubrum.
 (9) Id promontorium ubi conspicati sunt, Onesicritus clas-
 sem eo dirigi jubebat, ne per sinum navigantes calamita-
 tibus adficerentur. (10) Nearchus parum prudentem esse
 Onesicritum respondit, si nesciret quam ad rem Alexander
 classem misisset. (11) Neque enim quia pedestri itinere
 totum exercitum traducere salvum non posset, eam ob
 causam naves emissas: sed quod vellet omnia littora por-
 tusque et insulas in praeternavigatione perlustrari, omnes
 etiam sinus pernavigari, et urbes quae ad mare sitae essent:
 quaeve regio fertilis, quae deserta sit inquiri. (12) Non
 debere itaque sese totum negotium pervertere, quum jam
 ad finem laborum pervenissent, praecipue quum res omnes
 ad navigationem necessariae non delicerent: vereri etiam
 se, quod promontorium illud in meridiem vergeret, ne in
 desertam et siticulosam torridamque regionem inciderent.
 (13) Nearchi sententia vicit: et mihi quidem Nearchus
 manifesto hoc consilio classem universam servasse videtur.
 Promontorium enim illud omnemque regionem illi cir-
 cumjectam desertam esse fama est, summaque aquarum
 penuria laborare.

CAP. XXIII.

Mota igitur classe proxime terram navigantes, ncc stadia
 emensi ad aliud littus, cui Neoptana nomen erat, appellunt;
 rursusque sub auroram inde solvunt, et centum stadiis
 enavigatis ad fluvium Anamin perveniunt. (2) Locus ipse
 Harmoia vocabatur. Amicam jam ibi omniumque rerum
 feracem regionem nacti sunt: oleas tantum non ferebat.
 (3) Hic navibus egressi, cupide a tot tantisque laboribus
 conquerunt cum jucunda tot malorum, quae mari perpessi
 fuerant, et apud regionem Ichthyophagorum, recordatione;
 desertas regiones, efferatos homines, suamque rerum

ρίας ἐπιλεγόμενοι. (4) Καί τινες αὐτῶν ἀπὸ θαλάσσης ἐς τὸ πρόσω ἀνῆλθον, ἀποσκεδασθέντες τῆς στρατιῆς κατὰ ζήτησιν ἄλλος ἄλλου. (5) Ἐνταῦθα ἄνθρωπος στίσειν ὥρθη γλαυῦδα τε φορέων Ἑλληνικὴν καὶ τὰ ἄλλα ὡς Ἑλλήν ἐσκευασμένος, καὶ φωνὴν Ἑλλάδα ἐφώνεε. Τοῦτον οἱ πρῶτοι ἰδόντες δακρῦσαι ἔλεγον· οὕτω τι παράλογον σφίσι φανῆναι ἐκ τῶν τοσῶνδε κακῶν Ἑλλήνα μὲν ἄνθρωπον ἰδεῖν, Ἑλλάδος δὲ φωνῆς ἀκοῦσαι· (6) ἐπηρώτων τε διόθεν ἦκοι, καὶ ὅστις εἶναι· 10 ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀποσκεδασθῆναι ἔλεγε, καὶ εἶναι οὐ πόρῳ τὸ στρατόπεδον καὶ αὐτὸν Ἀλεξάνδρον· τοῦτον τὸν ἄνθρωπον βοῶντές τε καὶ κροτέοντες ἀνάγουσι παρὰ τὸν Νέαρχον· καὶ Νέαρχει πάντα ἔφρασε, καὶ ὅτι πέντε ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχει· 15 τὸ στρατόπεδον καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τῆς θαλάσσης· (8) τὸν τε ὑπαρχον τῆς χώρας ταύτης δεῖξιν ἔφη Νέαρχον, καὶ ἔδειξε· καὶ μετὰ τούτου Νέαρχος γνώμην ποιέεται, ὅπως ἀναβήσεται πρὸς βασιλέα. (9) Τότε μὲν δὴ ἐπὶ τὰς νέας ἀπῆλθον· ὑπὸ δὲ τὴν εἰς τὰς νέας ἐνεώλκεεν, 20 ἐπισκευῆς τε εἵνεκα, ὅσαι αὐτέων κατὰ τὸν πλόον πεπονθήκεσαν, καὶ ἅμα ὅτι ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ὑπολείπεσθαι οἱ ἔδοκεε τὸν πολλὸν στρατόν· (19) χάρακά τε ὧν περιβάλλεται διπλὸν ἐπὶ τῷ ναυστάθμῳ, καὶ τεῖχος γήινον καὶ τάφρον βαθύην, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῆς 25 ὄχθης ἀρξάμενος, ἔστε ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν, ἵνα αἱ νέες αὐτῷ ἀνειρυσμέναι ᾖσαν.

ΚΕΦ. ΛΔ'.

Ἐν ᾧ δὲ ὁ Νέαρχος ταῦτα ἐκόσμεε, τῆς χώρας ὁ ὑπαρχος πεπυσμένος ὅπως ἐν μεγάλῃ φροντίδι ἔχοι Ἀλεξάνδρος τὰ ἀμφὶ τὸν στόλον τοῦτον, μέγα δὴ τι ἐξ 30 Ἀλεξάνδρου ἀγαθὸν ἂν ἔγνω πείσεσθαι, εἰ πρῶτος οἱ ἀπαγγεῖλαι τοῦ στρατοῦ τὴν σωτηρίην καὶ τοῦ Νέαρχου, ὅτι οὐ πολλῷ ὕστερον ἀπίζεται ἐς ὅτι τὴν βασιλέας. (2) Οὕτω δὴ τὴν βραχυτάτην ἐλάσας ἀπαγγέλλει Ἀλεξάνδρῳ, ὅτι Νέαρχος οὕτως προσάγει ἀπὸ τῶν 35 νεῶν. Τότε μὲν δὴ καίπερ ἀπιστέων τῷ λόγῳ Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ ἐχάρη γε κατὰ τὸ εἰκὸς τῇ ἀγγελίᾳ. (3) Ὡς δὲ ἡμέρη τε ἄλλη ἐξ ἄλλης ἐγίνετο, καὶ συντιθέντι αὐτῷ τῆς ἀγγελίης τὸν χρόνον οὐκέτι πιστὰ τὰ ἐξηγγελημένα ἐφαίνετο, (4) πεμπόμενοι τε ἄλλοι ἐπ' ἄλ- 40 λουσις ὡς ἐπὶ κομιδῇ τοῦ Νέαρχου, οἱ μὲν τινες ὀλίγον τῆς ὁδοῦ προελθόντες κενοὶ ἐπανήκεσαν οὐδενὶ ἐγκύρσαντες· οἱ δὲ καὶ πορρωτέρω ἐλθόντες, καὶ διαμαρτόντες τῶν ἀμφοτέρων Νέαρχον, οὐδὲ αὐτοὶ ἐπανήκεσαν, ἐνταῦθα δὲ τὸν μὲν ἄνθρωπον ἐκείνον, ὡς κεῖν τε ἀγγελίαντα 45 καὶ λυπρότερά οἱ τὰ πρήγματα ποιήσαντα τῇ ματαίᾳ εὐφροσύνῃ, συλλαβεῖν κελεύει Ἀλεξάνδρος· αὐτὸς δὲ τῇ τε ψῆι καὶ τῇ γνώμῃ ὁῖος ἦν μεγάλῳ ἄρχει βεβλημένος. (5) Ἐν τούτῳ δὲ τῶν τινες κατὰ ζήτησιν τοῦ Νέαρχου ἐσταλμένοις ἵππους τε ἐπὶ κομιδῇ αὐτῶν 50 καὶ ἀπήνας δὲ ἄγοντες ἐντυγχάνουσι κατὰ τὴν ὁδόν

omnium inopiam memoria recolentes. (4) Quidam vero interius remotiusque a mari progressi et ab exercitu se- juncti sunt, alius aliud quærentes. (5) Repertus hic est ab eis quidam Græcica chlamyde reliquoque habitu Græco indutus, linguam etiam Græcam sonans, ad cujus primum conspectum collacrimatos ferunt : adeo novum atque insolens iis videbatur post tot mala hominem Græcum cernere et Græcam vocem audire. (6) Interrogarunt itaque, unde veniret, et quis esset. Ille se ab exercitu Alexandri sejunctum esse respondit, castraque atque adeo ipsum Alexandrum non procul abesse. (7) Hunc hominem ipsi confestim gaudio exultantes ad Nearchum adducunt : qui rem omnem ei retulit, castraque et regem quinque dierum itinere a mari abesse. (8) Præsidem etiam illius regionis Nearchus ostensurum se dixit et ostendit ; tum Nearchus cum eo consilium capit, quo pacto ad regem ascendere possit. (9) Tunc quidem ad classem sese recipiunt. Postridie vero sub lucem subduci naves jubet, partim ut quæ ista navigatione quassatæ erant, reficerentur : partim quod magnam exercitus partem ibi relinquere statuerat. (10) Duplici itaque vallo et aggere terreo navale cingit, fossamque profundam a ripa fluminis ad eam littoris partem, in quam naves subductæ erant, ducit.

CAP. XXXIV.

Interea dum hæc a Nearchus parantur, præses regionis, quum audisset Alexandrum vehementer de classe hac sollicitum esse, magnum aliquod munus se ab Alexandro accepturum arbitratus, si primus nuntiaret exercitum salvum esse, et Nearchum propediem in conspectum regis venturum : (2) compendio viæ inito, renuntiabat Alexandro, Nearchum a navibus venire. Alexander tametsi fidem ejus verbis non haberet, magnam tamen, ut par est, ex eo nuncio lætitiā cepit. (3) Quum vero alius ex alio dies traheretur, et tempus, ex quo nuncium allatum fuerat, conferenti non jam amplius credibilia viderentur nuntiata ; (4) quumque alii atque alii, qui Nearchum adveherent, missi, partim quidem paululum viæ progressi vacui redirent, quum nulli occurrissent ; partim vero progressi ulterius et Nearchum non offendentes, ne ipsi quidem reverterentur, (5) tum Alexander hominem illum tanquam mendacis nuntii auctorem, quique suum moerorem vano illo gaudio duplicarat, comprehendi jubet : ingentemque dolorem et vultu et animo præ se ferebat. (6) Interea nonnulli qui cum equis et vehiculis ad quærendum adducendumquo Nearchum missi fuerant, in ipso itinere Nearchus et Archia-

αὐτῷ τε Νεάρχῳ καὶ τῷ Ἀρχίῃ, καὶ πέντε ἡ ἑξ
 ἑκα αὐτοῖσι· μετὰ τοσούτων γὰρ ἀνήκει. (7) Καὶ ἐν-
 τυχόντες οὕτε αὐτὸν ἐγνώρισαν οὕτε τὸν Ἀρχίην· οὕτω
 τοι κάρτα ἄλλοις ἐφάνησαν, κομώοντες τε καὶ ρυπόων-
 5 τες καὶ μεστοὶ ἄλμης, καὶ ῥινοὶ τὰ σώματα, καὶ
 ὠχροὶ ὑπὸ ἀγρυπνίας τε καὶ τῆς ἄλλης ταλαιπωρίας.
 (8) Ἀλλὰ ἐρομένοις γὰρ αὐτοῖσιν ἵνα περ εἴη Ἀλέξανδρος,
 ἀποκρινάμενοι τὸν χῶρον οἶδε παρήλαυνον. (9) Ἀρ-
 χίης δὲ ἐπιφρασθεὶς λέγει πρὸς Νεάρχον, ὦ Νεάρχε,
 10 τούτους τοὺς ἀνθρώπους δι' ἐρημίας ἐλαύνειν τὴν αὐ-
 τὴν ἡμῖν ὁδὸν οὐκ ἐπ' ἄλλῳ τινὶ συντίθημι, ἢ ὅτι μὴ
 κατὰ ζήτησιν τὴν ἡμετέραν ἀπεσταλμένους· (10) ὅτι δὲ
 οὐ γινώσκουσιν ἡμέας, οὐκ ἐν θάματι ποιεόμαι· οὕτω
 γάρ τι ἔχομεν κακῶς, ὥς ἀγνωστοὶ εἶναι φράσωμεν
 15 αὐτοῖσιν ὅτινες εἴμεν· καὶ τοὺς ἐρώμεθα καθ' ὃ τι
 ταύτην ἐλαύνουσιν. (11) Ἐδοξε τῷ Νεάρχῳ ἐναίσια
 λέγειν· καὶ ἤροντο, δοκοῦντες ἐλαύνουσιν· οἱ δὲ ἀποκρίνον-
 ται, ὅτι κατὰ ζήτησιν Νεάρχου τε καὶ τοῦ στρατοῦ τοῦ
 ναυτικοῦ. (12) Ὁ δὲ, Οὗτος, ἔφη, ἐγὼ Νεάρχος, καὶ
 20 Ἀρχίης οὗτος· ἀλλ' ἄγετε ἡμέας· ἡμεῖς δὲ τὰ ὑπὲρ τῆς
 στρατιῆς Ἀλεξάνδρῳ ἀπηγγεσόμεθα.

ΚΕΦ. ΑΕ'.

Ἀναλαβόντες δὲ αὐτοὺς ἐπὶ τὰς ἀπήνας, ὀπίσω ἤλαυνον· καὶ τινες αὐτῶν τούτων ὑποθάσαι ἐβελήσαντες τὴν
 ἀγγελίην, προδραμόντες λέγουσιν Ἀλεξάνδρῳ, ὅτι Οὗτος
 25 τοι Νεάρχος, καὶ σὺν αὐτῷ Ἀρχίης καὶ πέντε ἄλλοι κο-
 μίζονται παρὰ σέ· ὑπὲρ δὲ τοῦ στρατοῦ παντὸς οὐδὲν
 εἶχον ὑποκρίνασθαι. (2) Τοῦτο ἐκεῖνο συνθεὶς δ' Ἀλέ-
 ξανδρὸς τοὺς μὲν παραλόγως ἀποσωθῆναι, τὴν στρατιὴν
 δὲ πᾶσαν διεφθάρθαι αὐτῷ, οὐ τοσόνδε τοῦ Νεάρχου τε
 30 καὶ τοῦ Ἀρχίου τῇ σωτηρίῃ ἔχαιρεν, ὅσον ἐλύπεεν αὐτὸν
 ἀπολομένη ἢ στρατιῇ πᾶσα. (3) Οὕτω πάντα ταῦτα
 εἶρητο, καὶ ὁ Νεάρχος τε καὶ ὁ Ἀρχίης προσῆγον. Τού-
 δὲ μόγις καὶ χαλεπῶς ἐπέγνων Ἀλέξανδρος· ὅτι τε κο-
 μώοντας καὶ κακῶς ἐσταλμένους κατεώρα, ταύτῃ μάλ-
 35 λόν τι βεβαιότερον αὐτῷ τὸ ἄχος ὑπὲρ τῆς στρατιῆς τῆς
 ναυτικῆς ἐγίνετο. (4) Ὁ δὲ τὴν δεξιὴν τῷ Νεάρχῳ ἐμβα-
 λῶν καὶ ἀπαγαγὼν μούνον αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἑταίρων τε καὶ
 τῶν ὑπασπιστέων, πολλὸν ἐπὶ χρόνον ἐδάκρυεν· (5) ὁψὲ
 δὲ ἀνεγκών, Ἀλλὰ σύγε ἡμῖν ὅτι ἐπανήκεις σῶος, ἔφη,
 40 καὶ Ἀρχίης οὗτος, ἔχει ἂν ἔμοιγε ὥς ἐπὶ συμφορῇ τῇ
 ἀπάσῃ μετρίως· αἱ δὲ τοι νέες καὶ ἡ στρατιῇ κοῖφω τινὶ
 τρόπῳ διεφθάρσαν· (6) Ὁ δὲ ὑπολαβὼν, ὦ βασιλεῦ, ἔφη,
 καὶ αἱ νέες τοι σῶαι εἰσὶ καὶ ὁ στρατός· ἡμεῖς δὲ οὗτοι
 ἄγγελοι τῆς σωτηρίας αὐτῶν ἦκομεν. (7) Ἐτι μᾶλλον
 45 ἐδάκρυεν Ἀλέξανδρος, κατότι ἀνέλπιστός οἱ ἡ σωτηρίῃ
 τοῦ στρατοῦ ἐφαίνετο· καὶ δοκοῦντες ἐλαύνουσιν αἱ νέες ἀνη-
 ρώτα· ὁ δὲ, Αὐταί, ἔφη, ἐν τῷ στόματι τοῦ Ἀνάμειδος
 ποταμοῦ ἀνευρυμέναι ἐπισχευάζονται. (8) Ἀλέξανδρος
 δὲ τὸν τε Δία τὸν Ἑλλήνων καὶ τὸν Ἀμμῶνα τὸν Λιβύων

obvii facti sunt : qui quidem aliis quinque aut sex viris com-
 mitati veniebant. (7) Neque tamen vel Nearchum vel Archiam
 agnoverunt : adeo immutati atque ab se ipsis diversi
 erant, hirsuti et sordidi, salsugineque repleti, atque maci-
 lenti, et ex multis vigiliis laboribusque pallidi. (8) Inter-
 rogantibus enim illis, ubinam esset Alexander, significato
 loco, iter suum persecuti sunt. (9) Tum Archias animad-
 versa re ad Nearchum conversus ait, *Homines istos, Nearchē,*
eadem qua nos via per deserta contendere non
altiam ob causam judico, quam quod nos quæsitum
missi sint. (10) *Quod vero nos non agnoscunt, equidem*
non miror : ita enim male comparati sumus, ut agnoscī
non possimus. Significemus igitur eis, quinam simus,
eosque percontemur, quam ad rem hoc itinere profici-
scantur. (11) Nearchō Archiæ consilium perquam oppor-
 tunum est visum. Rogarunt itaque, quonam proficisce-
 rentur? qui respondent Nearchum se et navalem exercitum
 quasitum ire : (12) statimque Nearchum respondisse, *Hic*
ego sum Nearchus, et hic Archias : at vos nobis duces
itinervis estote, nos Alexandro de classe referemus.

CAP. XXXV.

Illis itaque in vehicula exceptis, ad regem revertuntur.
 Nonnulli horum, nuntium celeritate prævertere cupientes,
 præcurrentes Alexandro nuntiarunt Nearchum ipsum et
 cum eo Archiam ac quinque alios adventare : de exercitu
 vero universo nihil poterant respondere. (2) Ex hoc ipso
 nuntio colligebat Alexander, Nearchum quidem et Archiam
 præter opinionem et fortuito servatos esse, exercitum vero
 universum perisse. Neque tantum gaudii ex Nearchi et Ar-
 chiæ salute percepit, quantum ex amissa classe mœroris. (3)
 Necdum hæc omnia dicta erant, quum Nearchus et Archias
 adveniunt, quos Alexander difficulter admodum agnoscere
 potuit; quodque ita hirsutos maleque comparatos cernebat :
 tanto magis ejus dolor ob amissum exercitum navalem con-
 firmabatur. Injecta tamen Nearchō dextra, eoque seorsum
 ab amicis et scutatis abducto, multo tempore collacrimatus
 est. (5) Tandem quum se collegisset ex lacrimis, Enim-
 vero, quod tu, inquit, Nearchē et Archias, sospites ac salvi
 redieritis, moderatius universæ classis jacturam fero : at
 vero naves et exercitus quonam pacto perierunt? (6) Tum
 Nearchus regis sermonem excipiens, *Salvæ sunt, inquit, tibi,*
rex, et naves et exercitus : nos vero ipsi hujus salutis
nuntii venimus. (7) Tum uberiores Alexandro lacrimæ
 manarunt, quod præter omnem expectationem ei exercitus
 salvus esset : simulque ubi portum ceperint rogat. Near-
 chus eas ad fauces Anamidis fluvii consistere ait, atque in
 terram subductas refici. (8) Post hæc Alexander per Jovem
 Græcorum et Ammonem Lybicum jurans affirmavit,

ἐπόμνυσιν, ἥ μὴν μέζον ὥς ἐπὶ τῇδε τῇ ἀγγελίῃ χαίρειν, ἢ ὅτι τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐκτημένους ἔρχεται· καὶ γὰρ καὶ τὸ ἄχος οἱ ἐπὶ τῇ ἀπωλείῃ τῆς στρατιῆς ἀντίρροπον γενέσθαι τῇ ἄλλῃ πάσῃ εὐτυχίῃ.

ΚΕΦ. ΛΖ'.

6 Ὁ δὲ ὑπαρχος τῆς χώρας, ὄντινα συνελήθει Ἀλέξανδρος ἐπὶ τῆς ἀγγελίᾳ τῇ ματαιότητι, παρεόντα κατιδὼν τὸν Νέαρχον, πίπτει τε αὐτῷ πρὸς τὰ γόνατα, (2) καὶ, Οὗτός τοι, ἔφη, ἐγὼ εἰμι, δεσπότης Ἀλεξάνδρου· ὅτι σῶσι ἤκατε ὅρας θύκως διάκειμαι. Οὕτω δὲ 10 δέεται Ἀλεξάνδρου Νέαρχος ἀφείναι τὸν ἄνδρα, καὶ ἀρίσται. (3) Ἀλέξανδρος δὲ σωτήρια τοῦ στρατοῦ ἔθηκε Διὶ Σωτῆρι καὶ Ἡρακλεῖ καὶ Ἀπόλλωνι Ἀλεξικάκῳ καὶ Ποσειδῶνι τε καὶ ὅσοι ἄλλοι θεοὶ θαλάσσιοι· καὶ ἄγῳνα ἐποίησε γυμνικὸν τε καὶ μουσικὸν, καὶ πομπὴν ἔπεμπε· 15 καὶ Νέαρχος ἐν πρώτοισιν ἐπόμπευε, ταινίῃσιν τε καὶ ἄνθεσι πρὸς τῆς στρατιῆς βαλλόμενος. (4) Ὡς δὲ ταῦτά οἱ τέλος εἶχε, λέγει πρὸς Νέαρχον, Ἐγὼ σε, ὦ Νέαρχε, οὐκέτι ἐθέλω τὸ πρόσω οὐτ' ἀνακινουμένους, οὔτε ταλαιπωρεῖσθαι· ἀλλὰ ἄλλος γὰρ τοῦ ναυτικοῦ ἐξηγήσεται 20 τὸ ἀπὸ τοῦδε, ἔστω καταστήσῃ αὐτὸ ἐς Σοῦσα. (5) Νέαρχος δὲ ὑπολαβὼν λέγει, ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ μέντοι πάντα πείθεσθαι ἐθέλω τε καὶ ἀναγκαίη μοι ἐστίν· ἀλλὰ εἰ ὅγ τι καὶ σὺ ἐμοὶ χαρίζεσθαι ἐθέλεις, μὴ ποιήσης ὥδε· ἀλλὰ με ἕασον ἐξηγήσασθαι ἐς ἅπαν τοῦ στρατοῦ, ἔστω σοι 25 σῶας καταστήσω ἐς Σοῦσα τὰς νέας. (6) μὴ δὲ τὰ μὲν χαλεπὰ τε αὐτοῦ καὶ ἄπορα ἐμοὶ ἐπιτετραμμένα ἐκ σοῦ ἔστω, τὰ δὲ εὐπετέα τε καὶ κλέους ἡδὴ ἐτοίμου ἐχόμενα, ταῦτα δὲ ἀπαιρεθέντα ἄλλω ἐς χεῖρας διδόσθω. (7) Ἐτι λέγοντα παύει αὐτὸν Ἀλέξανδρος, καὶ χάριν προσ- 30 ωμολόγηεν εἶδέναι· οὕτω δὲ καταπέμπει αὐτὸν, στρατιὴν δούς ἐς παραπομπὴν ὥς διὰ φιλίας ἰόντι ὀλίγην. (8) Τῷ δὲ οὐδὲ τὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπὶ θάλασσαν ἔξω πόνου ἐγένετο· ἀλλὰ συλλεγεμένοι γὰρ οἱ κύκλοι βάρβαροι τὰ ἐρυμνά τῆς χώρας τῆς Καρμανίης κατεῖχον, ὅτι καὶ ὁ 35 σατράπης αὐτοῖσι τελευτήκει κατὰ πρόσταξιν Ἀλεξάνδρου· ὁ δὲ νεωστὶ κατεστηκὼς Τληπόλεμος οὐπω βέβαιον τὸ κράτος εἶχε. (9) Καὶ δις ὦν καὶ τρίς τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ ἄλλοισι καὶ ἄλλοισι τῶν βαρβάρων ἐπιφαινομένοισιν ἐς χεῖρας ἦσαν· καὶ οὕτως οὐδὲν τι ἐλινύσαντες μόλις 40 καὶ χαλεπῶς ἐπὶ θάλασσαν ἀπεσώθησαν. Ἐνταῦθα θύει Νέαρχος Διὶ Σωτῆρι καὶ ἄγῳνα ποιεῖ γυμνικόν.

ΚΕΦ. ΑΖ'.

Ὡς δὲ αὐτῷ τὰ θεῖα ἐν κόσμῳ πεποιήτο, οὕτω δὲ ἀνῆγοντο. Παραπλώσαντες δὲ νῆσον ἐρήμην τε καὶ τριηχὲν ἐν ἄλλῃ νήσῳ δριμύζοντα, μεγάλην ταύτη καὶ 45 οἰκεομένην, πλώσαντες σταδίους τριηκοσίους, ἐνθεν περ

gratius sibi jucundiusque id nuntii accidisse, quam quod universam Asiam subjugasset : dolorem enim ob amissum exercitum universae felicitati suae parem fuisse.

CAP. XXXVI.

Præses vero provinciae, quem ob nuntii vanitatem Alexander comprehendi jusserat, Nearchum præsentem conspicatus, ei ad genua provolutus, (2) Ego, inquit, is sum qui Alexandro nuntiavi vos salvos rediisse. Vides quo pacto exceptus sim. Tum rogatu Nearchi Alexander eum dimitti jubet. (3) Alexander ob servatum exercitum Jovi Servatori atque Herculi et Apollini Alexicaco (sive infortuniorum propulsatori), et Neptuno reliquisque diis marinis sacrum fecit, ludos etiam gymnicos et musicos edidit, pompamque induxit : inter pompæ duces Nearchus erat, sertis ac floribus ab omni exercitu petitus. (4) His rebus peractis Alexander ita Nearchum alloquitur, Ego te, Nearchē, nulla posthac pericula aut labores iterum adire volo. Sed alius posthac classi præfectus eam in Susa ducet. (5) Nearchus regis sermonem excipiens, Equidem, o rex, inquit, tibi per omnia morem gerere et cupio et debeo. Cæterum si qua in re mihi gratificari volueris, hoc ne feceris : quin potius me in universum classi præfectum esse patiari, donec tibi naves salvas in Susa perduzerim ; (6) neve quum res arduæ atque difficiles mihi abs te commissæ fuerint, faciles, quarum gloria jam in promptu est, mihi ademptas aliis in manus dederis. (7) Adhuc loquentem interpellat Alexander, gratiam se illi habere insuper professus : atque ita eum dimittit, exiguo exercitu comitatum, quippe cui per amicam regionem eundum esset. (8) Cæterum neque ipsa ad mare projectio Nearchi expers laboris fuit. Collecti enim undequaque barbari tuta munitaque Carmaniae loca occuparant. Nam satrapa eorum jussu Alexandri curam muneris sui finierat. Tlepolemus autem, qui recens satrapatum inierat, nondum firmum imperium nactus erat. (9) Bis itaque ac ter uno atque eodem die diversis in eum barbaris irruentibus pugnandum fuit. Atque ita nihil morantes ægre tandem ac difficulter ad mare salvi pervenerunt. Ibi Nearchus Jovi Servatori sacrum facit gymnicosque ludos edidit.

CAP. XXXVII.

Rebus itaque divinis rite peractis, oram solvit : hinc insulam desertam atque asperam prætervecti ad aliam insulam, grandem atque habitatam, appellant, ccc stadia emensi ab loco, unde digressi erant. (2) Deserta illa insula Organa

δωρήθησαν. (2) Καὶ ἡ μὲν ἐρήμη νῆσος Ὀργανα ἐκα-
λέετο, ἐς ἣν δὲ ὠρμήθησαν Ὀδρακταῖ ἀμπελοὶ τε ἐν
αὐτῇ ἐπεφύκεσαν καὶ φοῖνικες, καὶ σιτοφόρος· τὸ δὲ μῆ-
κος [ἦν] τῆς νήσου, στάδιοι ὀκτακόσιοι. Καὶ ὁ ὑπαρχος
τῆς νήσου Μαζήνης συνέπλωκεν αὐτοῖσι μέχρι Σούσων,
ἐθέλοντός τῃς ἡγεμῶν τοῦ πλόου. (3) Ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ
ἔλεγον καὶ τοῦ πρώτως δυναστεύσαντος τῆς χώρας ταύ-
της δείκνυσθαι τὸν τάφον· οὐνομα δὲ αὐτῷ Ἐρυθρὴν εἶναι,
ἀπ' οὗ τοῦ καὶ τῇ ἐπωνυμίῃ τῇ θαλάσῃ ταύτῃ εἶναι,
Ἐρυθρὴν καλεῖσθαι. (4) Ἐνθὲνδε ἐκ τῆς νήσου ἀραν-
τες ἐπλῶον· καὶ τῆς νήσου αὐτῆς παραπλώσαντες ὅσον
διηκοσίους σταδίους, δρμίζονται ἐν αὐτῇ αὐθις, καὶ κα-
τορῶσιν ἄλλαν νῆσον, ἀπέχουσαν τῆς μεγάλης ταύτης
τεσσαράκοντα μάλιστα σταδίων· Ποσειδῶνος ἱρὴ ἐλέ-
γετο εἶναι, καὶ ἄβατος. (5) Ὑπὸ δὲ τὴν ἔω ἀνήγοντο,
καὶ καταλαμβάνει αὐτοὺς ἀνάπτως οὗτος τι καρτερῶν,
ὥστε τρεῖς τῶν νεῶν ἐποκείλασαι ἐν τῷ ξηρῷ ἐσχέθη-
σαν· αἱ δὲ ἄλλαι χαλεπῶς διεκπλώουσαι τὰς βρῆχας ἐς
τὰ βάθη διαπεσώθησαν· (6) αἱ δὲ ἐποκείλασαι τῆς πλημ-
μυρίδος ἐπιγενομένης αὐθις ἐξέπλωσάν τε καὶ δευτεραίαι
κατήγοντο ἵνα περὶ ὁ πᾶς στόλος. (7) Ὀρμίζονται δὲ
ἐς νῆσον ἄλλην, διέχουσαν τῆς ἡπείρου ὅσον τριηκοσίους
σταδίων, πλώσαντες τετρακοσίους. (8) Ἐντεῦθεν ὑπὸ
τὴν ἔω ἐπλῶον, νῆσον ἐρήμην ἐν ἀριστέρᾳ παραμει-
δόντες· οὐνομα δὲ τῇ νήσῳ Πύλωρα· καὶ δρμίζονται
πρὸς Σισιδῶνῃ, πολυχνίφ σμικρῶ καὶ πάντων ἀπόρῳ,
ὅτι μὴ ὕδατος καὶ ἰχθυῶν· ἰχθυοφάγοι γὰρ καὶ οὗτοι
ὑπ' ἀναγκαίης ἦσαν, ὅτι πονηρὴν γῆν νέμονται. (9) Ἐν-
θὲνδε ὑδρευσάμενοι καταΐρουσιν ἐς Ταρσίην ἄκρην ἀνα-
τείνουσιν ἐς τὸ πέλαγος, πλώσαντες σταδίων τριηκο-
σίους. (10) Ἐνθεν ἐς Καταίην, νῆσον ἐρήμην, ἀλιτενέα·
αὕτη ἱρὴ Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης ἐλέγετο· στάδιοι τοῦ
πλόου τριηκοῖοι· (11) ἐς ταύτην ὅσα ἔτι ἀφίεται ἐκ τῶν
περιοίκων πρόβατα καὶ αἶγες, ἱρὰ τῷ Ἑρμῇ καὶ τῇ
Ἀφροδίτῃ· καὶ ταῦτα ἀπηγγιωμένα ἦν δρᾶν ὑπὸ χρόνου
τε καὶ ἐρημίας.

ΚΕΦ. ΑΗ'.

Μέχρι τοῦδε Καρμανίη· τὰ δὲ ἀπὸ τοῦδε Πέρσαι
ἔχουσι· μῆκος τοῦ πλόου παρὰ τὴν Καρμανίην χώραν
στάδιοι τρισχίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι· ζῶουσι δὲ κατάπερ
Πέρσαι, ὅτι καὶ δημοροὶ εἰσι Πέρσησι· καὶ τὰ ἐς τὸν
πολεμον ὡσαύτως κοσμεύονται. (2) Ἐνθὲνδε ἀραντες
ἐκ τῆς νήσου τῆς ἱρῆς παρὰ τὴν Περσίδα ἤδη ἐπλῶον·
καὶ κατάγονται ἐς Ἰλαν γῶρον, ἵνα λιμὴν πρὸς νήσου
σμικρῆς καὶ ἐρήμης γίνεται· οὐνομα τῇ νήσῳ Κέκανδρος·
δὲ πλόος στάδια τετρακόσια. (3) Ὑπὸ δὲ τὴν ἔω ἐς
ἄλλην νῆσον πλώσαντες δρμίζονται οἰκομένην· ἵνα καὶ
μαργαρίτην θηρᾶσθαι λέγει Νέαρχος, κατάπερ ἐν τῇ
Ἰνδῶν θαλάσῃ. Ταύτης τῆς νήσου τὴν ἄκρην παραπλώ-
σαντες σταδίων ὥς τεσσαράκοντα, ἐνταῦθα ὠρμήθη-
σαν· (4) ἐνθὲνδε πρὸς δρεὶ δρμίζονται ὑψηλῷ (Ἦχος

vocabatur : ubi vero constiterunt Oaracta. Erat hæc vitium,
palmarum et frumenti ferax. Longitudo insulæ nccc stadia
efficiebat. Præses ejus loci Mazenes sua sponte se Nearcho
et comitem et ducem navigationis Susa usque adjunxit. (3)
In hac insula aiebant sepulcrum ejus extare qui primus im-
perium regionis tenuisset, nomenque ei fuisse Erythræ,
atque inde mare illud Erythræum appellatum. (4) Ex eo
loco ad cc stadia Nearchus cum classe profectus, rursus in
eadem insula portum cepit. Inde aliam insulam prospectant,
xl circiter stadiis a magna illa distantem, quæ Neptuno
sacra et inaccessa esse dicebatur. (5) Sub auroram solvunt,
et tam vehemens maris recessus eos occupat, ut tres naves
impactæ in vado sicco hærent, et reliquæ difficulter e
brevibus enavigantes in altum evadere potuerint. (6) At
vero, quæ impactæ erant accedente rursus aestu et ipsæ
deductæ postero die ad reliquam classem appulerunt. (7)
Hinc simul cccc stadia emensi ad aliam insulam, ccc stadiis
a continente distantem, stationem ceperunt. (8) Inde sub
auroram solvunt, insula quadam deserta, quæ ad lævam
erat, (Pylora ei nomen erat) præterita, ad Sisidonem urbem
exiguam omniumque rerum inopem, præterquam aquæ et
piscium, pervenerunt. Nam hos quoque ichthyophagos
esse, necessitas facit; sterilem enim terram incolunt. (9)
Aqua inde tantum sumta in Tarsian promontorium longe
in mare porrectum deferuntur, ccc stadia emensi. (10)
Inde in Catæan, insulam desertam ac vadosam. Ea Mer-
curio et Veneri sacra esse dicebatur. Navigatio ccc stadio-
rum fuerat. (11) In hanc insulam singulis annis a finitimis
oves et capræ mittuntur, Mercurio et Veneri sacræ. Has
temporis longinquitate ac solitudine efferatas videre erat.

CAP. XXXVIII.

Ad hunc usque locum Carmania pertinet : citeriora Persæ
tenent. Longitudo navigationis ad Carmaniæ oram est
stadium m et dcc. Vivunt Carmani Persarum more;
nam et Persis finitimi sunt : eodem etiam armorum et bel-
landi genere utuntur. (2) Soluta inde classe, Persidis oram
circumvecti in locum quendam Ilan dictum appulerunt, ubi
portus ab insula parva ac deserta efficitur. Nomen insulæ
Cecandrus est. Navigatio est stadium cccc. (3) Sub
auroram in aliam insulam habitatam delati sunt, in qua
perinde atque in mari Indico margaritam capi Nearchus
scribit. Hujus insulæ promontorio præternavigato, stadia
xl emensi, constiterunt. (4) Inde ad montem excelsum,
Ochum dictum, appulerunt in portu a ventis tuto, et pi-

οὐνομα τῷ δρεῖ) ἐν λιμένι εὐόρμῳ· καὶ ἀλιέες αὐτοῦ ὤκειον.
 (b) Καὶ ἔνθεν πλώσαντες σταδίους τετρακοσίους τε καὶ
 πενήκοντα, ὁρμίζονται ἐν Ἀποστάνοισι· καὶ πλοῖα
 πολλὰ αὐτόθι ὥρμεε, κώμη τε ἐπὶ τῇ ἀπέχουσα ἀπὸ θα-
 5 λάσσης σταδίους ἐξήκοντα. (c) Νυκτὸς δὲ ἐπάραντες ἐν-
 θεν ἐσπλώουσιν ἐς χόλπον συνοικεούμενον πολλῇσι κώμησι·
 στάδιοι τοῦ πλόου τετρακοῖοι· ὁρμίζονται δὲ πρὸς ὑπω-
 ρεῖν· ταύτῃ φοινικέες τε πολλοὶ ἐπεφύκεσαν καὶ ὄσα
 ἄλλα ἀκρόδρυα ἐν τῇ Ἑλλάδι γῇ φύεται. (7) Ἐνθεν
 10 ἄραντες ἐς Γώγανα παραπλώουσι σταδίους μάλιστα ἐς
 ἐξακοσίους, ἐς χώρην οἰκεομένην· ὁρμίζονται δὲ τοῦ
 ποταμοῦ τοῦ χειμάρρου, ὄνομα δὲ Ἀρεὼν, ἐν τῇσιν ἐκ-
 βολῇσιν· ἐνταῦθα γαλεπῶς ὁρμίζονται· στεινὸς γὰρ ἦν
 ὁ ἐσπλους κατὰ τὸ στόμα, ὅτι βραχέα τὰ κύκλω αὐτοῦ
 15 ἡ ἀνάπτωσις ἐποίεε. (8) Καὶ ἔνθεν αὖ ἐν στόματι ἄλλου
 ποταμοῦ ὁρμίζονται, διεκπλώσαντες σταδίους ἐς ὀκτακο-
 σίους· Σιτακὸς οὐνομα τῷ ποταμῷ ἦν· οὐδὲ ἐν τούτῳ εὐ-
 μαρῶς ὁρμίζονται· καὶ ὁ πλὸς ἀπας οὗτος ὁ παρὰ τὴν
 Περσίδα βραχέα τε ἦσαν καὶ ῥηχραὶ καὶ τενάγαι. (9)
 20 Ἐνταῦθα οἱ καταλαμβάνουσι πολλὸν ξυγκεκομισμέ-
 νον κατὰ πρόσταξιν βασιλέως, ὥς σφίσις εἶναι ἐπισιτί-
 σασθαι· ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τὰς πάσας μίαν καὶ
 εἴκοσι, καὶ τὰς νέας ἀνειρυσάμενοι ὄσαι μὲν πεπονή-
 χεσαν, ἐπεσκεύαζον· τὰς δὲ ἄλλας ἐθεράπευον.

ΚΕΦ. ΛΘ'.

25 Ἐνθὲνδε ὁρμηθέντες εἰς Ἱέρατιν πόλιν ἀπίκοντο, ἐς
 χῶρον οἰκεούμενον· ἐπτακόσιοι καὶ πενήκοντα στάδιοι
 ὁ πλὸς· ὁρμίσθησαν δὲ ἐν διώρυγι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ
 ἐμβεβλημένη ἐς θάλασσαν, ἥ οὐνομα ἦν Ἠράτεισις. (2)
 Ἄμα δὲ ἡλιῷ ἀνίσχοντι παραπλώουσιν ἐς ποταμὸν χει-
 30 μάρρου, οὐνομα Πάδαγρον, ὃ δὲ χῶρος χερρόνησος ἀπας·
 καὶ ἐν αὐτῷ κῆποι τε πολλοὶ καὶ ἀκρόδρυα παντοῖα
 ἐφύετο· οὐνομα τῷ χώρῳ Μεσαμβρία. (3) Ἐκ Μεσαμ-
 βρίης δὲ ὁρμηθέντες, καὶ διεκπλώσαντες σταδίους μά-
 λιστα ἐς διηκοσίους, ἐς Ταόκην ὁρμίζονται ἐπὶ ποταμῷ
 35 Γράνιδι· καὶ ἀπὸ τούτου ἐς τὸ ἄνω Περσέων βασιλεία ἦν,
 ἀπέχοντα τοῦ ποταμοῦ τῶν ἐκβολέων σταδίους ἐς διη-
 κοσίους. (4) Κατὰ τοῦτον τὸν παράπλου λέγει Νέαρχος
 ὁ φθῆναι κῆτος ἐκβεβλημένον εἰς τὴν ἡϊόνα· καὶ τοῦτο
 προσπλώσαντας τινὰς τῶν ναυτῶν ἐκμετρεῖσθαι καὶ φάναι
 40 εἶναι πῆγερων ἐνεσκήκοντα· δέρμα δὲ αὐτῷ εἶναι φοι-
 διτὸν, οὕτω τε ἐς βάθος ἦκον, ὥς καὶ ἐπὶ πῆγην ἐπέχειν,
 ὄστρεά τε καὶ λοπάδας καὶ φυκία πολλὰ ἔχειν ἐπιπε-
 φυκότα· καὶ δελφίνας λέγει ὅτι καθορᾶν ἦν πολλοὺς ἅμφί
 τῷ κῆτεϊ, καὶ τοὺς δελφίνας τῶν ἐν τῇ εἰσω θαλάσῃ
 45 μέζοντας. (6) Ἐνθεν δὲ ὁρμηθέντες κατὰγονται ἐς Ῥώ-
 γωνιν ποταμὸν χειμάρρου ἐν λιμένι εὐόρμῳ· μῆκος τοῦ
 παράπλου στάδιοι διηκόσιοι. (7) Ἐνθὲνδε τετρακοσίους
 σταδίους διεκπλώσαντες αὐλίζονται ἐν ποταμῷ χει-
 μάρρῳ Βριζανα τῷ ποταμῷ οὐνομα· ἐνταῦθα γαλεπῶς

scatores ea loca habitantes repererunt. (5) Inde rursum
 solvantes, ccccl stadiis peractis, ad Apostana appulerunt.
 Complura ibi navigia in statione erant : et pagus adiacebat
 lx stadiis a mari remotus. (6) Hinc repetita per noctem na-
 vigatione in sinum quendam frequentibus pagis celebrem
 delati sunt, cccc stadia emensi : ibi classe ad radicem montis
 collocata substituerunt. Loca illa palmas aliasque pomiferas
 arbores quotquot in Græcia nascuntur ferebant. (7) Inde
 solvantes in Gogana, regionem habitatam, dc circiter stadia
 emensi, navigant ; classemque ad fauces fluvii cujusdam qui
 torrens erat (Areon ei erat nomen) collocavit, idque iniquo
 satis loco : quod aditus faucium angustus erat ob vada quæ
 restus marini recessus in orbem fecerat. (8) Inde rursus ad
 alterius fluminis, cui Sitaco nomen est, fauces appulerunt,
 dccc stadia emensi. Sed ne ibi quidem commodam stationem
 nacti sunt : universa hac ad Persidis oram navigatio plurima
 vadosa et petricosa palustriaque loca habet. (9) Eo loci
 Nearchus multum frumenti quod rex ad frumentandum
 exercitum convelli curarat, accepit. Ibi xxi dies in uni-
 versum commorati naves quæ salo quassatæ erant in terram
 subductas refecerunt : reliquas autem curando renovarunt.

CAP. XXXIX.

Inde rursum solvantes ad Hieratin oppidum habitatum,
 dccc stadia emensi, appulsi sunt, classemque in fossa ex
 flumine illac in mare deducta, cui nomen Heratemis erat,
 collocarunt. (2) Postero die sub auroram ad torrentem
 amnem, Padagrum nomine, appellant. Totus is tractus
 peninsula est. In eo hortos quamplurimos arboresque po-
 miferas omnis generis repererunt. (3) Nomen illi tractui
 est Mesambria. Ex Mesambria digressi, et stadia circiter
 cc emensi in Taocen ad Granidem fluvium pervenerunt.
 Ab hujus fluminis ostio cc fere introrsum stadia Persarum
 regia est. (4) In hac navigatione Nearchus balænam abs se
 visam esse scribit, quæ in litus ejecta erat : nautasque
 nonnullos isthuc adnavigantes eam mensos retulisse nona-
 ginta cubitorum esse. (5) Pellem ejus corticatam fuisse,
 adeoque altam, ut quibusdam locis cubiti unius crassitudine,
 multa etiam ostrea et lopades multaque alga annata ei
 esset : delphines quoque circa belluam visos multos, ma-
 jores quam internum mare ferat. (6) Inde profecti ad Rho-
 gonim fluvium torrentem. in tutum portum se recipiunt,
 cc stadia emensi. Ab hoc flumine cccc stadia progressi ad
 alium similem amnem, Brizana dictum, devenerunt. (7) Ibi

ὠρμίσαντο, ὅτι ῥηχίη ἦν καὶ βραχέα, καὶ χοιράδες ἐκ τοῦ πόντου ἀνειχόν· (8) ἀλλ' ὅτε ἡ πλήμμυρα ἐπῆει, τότε ὠρμίσαντο· ὑπονοστήσαντος δὲ τοῦ ὕδατος, ἐπὶ ζηρῷ ὑπελείφθησαν αἱ νέες· ἐπεὶ δὲ ἡ πλήμμυρίς ἐν τάξει αἰμεῖβουσα ἐπῆλθε, τότε δὴ ἐκπλώσαντες δρμίζονται ἐπὶ ποταμῷ· (9) οὖνομα δὲ τῷ ποταμῷ Ὀροάτις, μέγιστος τῶν ποταμῶν, ὡς λέγει Νέαρχος, ὅσοι ἐν τῷ παράπλῳ τῷδε ἐμβάλλουσιν ἐς τὸν ἔξω πόντον.

ΚΕΦ. Μ'.

Μέχρι τοῦδε Πέρσαι οἰκέουσι, τὰ δὲ ἀπὸ τούτων
 10 Σούσιοι. Σουσίων δὲ ἄλλο γένος αὐτόνομον κατύπερθε προσοικέει· Οὐξιοὶ καλέονται· ὑπὲρ ὅτων λέλεκται μοι ἐν τῇ ἄλλῃ συγγραφῇ, ὅτι λησταὶ εἰσι. Μῆχος τοῦ παρά-
 15 πλου τῆς Περσίδος χώρας, στάδιοι τετράκοσιοι καὶ τετρακισχίλιοι. (2) Τὴν δὲ Περσίδα γῆν τριχλὴ νενεμησθαι τῶν ὠρέων λόγος κατέχει. Τὸ μὲν αὐτῆς πρὸς τῇ Ερυ-
 20 θρῇ θαλάσῃ οἰκόμενον ἀμυῶδες τε εἶναι καὶ ἀκαρπον ὑπὸ καύματος· (3) τὸ δὲ ἐπιτῆδews πρὸς ἄρκτον τε καὶ Βο-
 25 ρεῖν ἀνεμὸν ἰόντων καλῶς κεκῶσθαι τῶν ὠρέων· καὶ τὴν χώραν ποιῶδεα τε εἶναι, καὶ λειμῶνας ὑδρηλοὺς καὶ
 30 ἀμπελον πολλὴν φέρειν, καὶ ὅσοι ἄλλοι καρποὶ, πλὴν ἐλαίης· (4) παραδείσοισι τε παντοίοισι τεθηλέναι, καὶ ποταμοῖσι καθαροῖσι διαβρέεσθαι, καὶ λίμνησι, καὶ
 35 ὄρεσιν δόσοισιν ἀμφὶ ποταμούς τε καὶ λίμνας ἐστὶ τὰ ἔθνη, ἵπποισι τε ἀγαθὴν εἶναι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν ὑπο-
 40 ζυγίοισι νέμεσθαι, καὶ ὠλώδεα τε πολλὰ καὶ πολὺ-
 45 θηρον· (5) τὴν δὲ πρόσω ἐτι ἐπ' ἄρκτον ἰόντων χειμερίην τε καὶ νιφετώδεα· ** ὥστε πρέσβεις τινὰς ἐκ τοῦ Εὐ-
 50 ρείνου πόντου λέγει Νέαρχος κάρτα ὀλίγην ὁδὸν διελ-
 55 θόντας ἐντυχεῖν κατ' ὁδὸν ἰόντι τῆς Περσίδος καὶ θῶμα γενέσθαι Ἀλεξάνδρῳ, καὶ εἰπεῖν Ἀλεξάνδρῳ τῆς ὁδοῦ τὴν βραχύτητα. (6) Σουσίοις δὲ πρόσκοι δτι εἰσὶν οἱ Οὐξιοὶ, λέλεκται μοι· κατὰπερ Μάρδοι μὲν Πέρσῃσι
 60 προσεγγέει οἰκέουσι, λησταὶ καὶ οὗτοι, Κοσσαῖοι δὲ Μῆδοισι. (7) Καὶ ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη αἰμάρωνσεν
 65 Ἀλέξανδρος, χειμῶνος ὥρη ἐπιπεσὼν αὐτοῖσιν, ὅτε ἄβαντον σφῶν τὴν χώραν ἦγον· (8) καὶ πολιὰς ἐπέκτισε τοῦ μὴ νομάδας ἐτι εἶναι, ἀλλ' ἀροτῆρας καὶ γῆς ἐργάτας, καὶ ἔχειν ὑπὲρ ὅτων δειμαίνοντες μὴ κακὰ ἀλλήλους ἐργάζωνται. Ἐνθὲνδε τὴν Σουσίων γῆν πα-
 70 ρήμειεν ὁ στρατός. (9) Καὶ ταῦτα οὐκέτι ὡσαύτως ἀτρεκέως λέγει Νέαρχος ὅτι ἐστὶν οἱ ἐκκράσαι, πλὴν γε δὴ τοὺς ὁρμούς τε καὶ τὸ μῆχος τοῦ πλόου· (10) τὴν
 75 χώραν γὰρ τεναγῶδεα τε εἶναι τὴν πολλὴν καὶ ῥη-
 80 χίην ἐπὶ μέγα ἐς τὸν πόντον ἐπέχουσιν, καὶ ταύτην
 85 σφαλερὴν ἐγκατορμίζεσθαι· πελαγίοισιν ὦν σφίσι τὴν κομίδην τὸ πολλὸν γενέσθαι· (11) δρμηθῆναι μὲν δὴ ἐκ τοῦ ποταμοῦ τῶν ἐκβολῶν, ἵναπερ ἠύλισθησαν, ἐπὶ
 90 τοῖσιν οὖροισι τῆς Περσίδος ὕδωρ δὲ ἐμβάλλεσθαι πέντε
 95 ἡμερῶν· οὐκ ἔρασκον γὰρ εἶναι ὕδωρ οἱ κατηγεμῶνες
 100 τοῦ πλόου.

difficili statione sunt usi, quum mare æstuosum et frequentia vada et scopuli ad mare essent. (8) Accedente itaque æstu portum ceperunt : recedente, in vado hærehant. Mox reciprocante æstu statis vicibus enavigantes ad Oroatin fluvium constiterunt. (9) Maximum hunc fluvium Nearchus esse scribit omnium, qui per hanc navigationem in exterius mare influunt.

CAP. XL.

Ad hunc amnem usque Persæ habitant : ulterius Susii incolunt. Supra Susios autem gens alia libera habitat, Uxii, quos in superiori opere latrocinia exercere diximus. Univerſa Persidis ora stadia IIII M, cccc efficit. (3) Porro totius Persicæ regionis temperaturam tripliciter dividi fama est. Nam quæ pars ejus ad mare rubrum sita est, arenosam ac sterilem ob æstum esse. (2) Quæ vero aliquatenus ad septentrionem et borealem plagam jacet, constitutionem cæli temperatam habere, regionemque ipsam herbosam, multa irrigua prata multasque vites habere, atque adeo omne genus fructuum, excepta olea. (4) Hortis enim amœnissimis florere, fluviisque limpidissimis irrigari, ac lacubus omnique genere avium, quæ circa flumina aut lacus versari solent, abundare : equis etiam aliisque jumentis pascendis idoneam esse, silvosam præterea multis locis esse venatuique aptissimam. (5) Eam autem, quæ adhuc magis in septentrionem vergit, frigidam ac nivalem esse : ** Nearchus legatos quosdam ab Euxino ponto brevissimo itinere profectos Alexandro Persidem transeunti obviam venisse scribit. Idque Alexandro permirum visum fuisse, brevitate viæ ex ipsis cognita. (6) Quod vero Susiis finitimi sint Uxii, antea a nobis dictum est. Quemadmodum et Mardi latrones etiam ipsi Persas, Cossæi Medos accolunt. (7) Quas quidem gentes omnes Alexander domuit, hyeme eas adortus, quando regionem suam adiri nulla ratione posse putabant. Urbes quoque iis condidit, ne jam amplius vagarentur, sed aratores agricolæque essent, utque quum pro quibus metuerent haberent, ab injuria ac vi alter alteri inferenda abstinerent. Inde Susiorum regionem prætervectus est exercitus. (9) De hac navigatione Nearchus se non ita certa narrare posse scribit, præterquam portus, et longitudinem navigationis. (10) Nam illum maris tractum maximam partem esse vadosum et brevia longe in mare pertinere : neque citra periculum portum e mari capi posse. Quare ipsis cursum in alto ut plurimum fuisse· (11) Solvisse vero se ex faucibus amnis, ubi ad fines Persidis consederant, et aquam in quinque dies recepisſe, quia duces navigationis monuerant, aquam in iis partibus non reperiri.

ΚΕΦ. ΜΑ'.

Σταδίου δὲ πεντακοσίους κομισθέντες ὁρμίζονται ἐπὶ στόματι λίμνης ἰχθυώδους, ἥ οὖνομα Κατάδερβις· καὶ νησίς ἐπὴν τῷ στόματι· Μαργάστανα τῇ νησίδι οὖνομα. (2) Ἐνθὲν δὲ ὑπὸ τὴν ἑω ἐκπλώσαντες κατὰ
 5 βραχέα ἐκομίζοντο ἐπὶ μιῆς νεός· πασσάλοισι δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν πεπηγόσιν ἀπεδηλοῦτο τὰ βραχέα, κατὰπερ ἐν τῷ μεσσηγύς Λευκάδος τε νήσου Ἰσθμῷ καὶ Ἀκαρ-
 νανίης ἀποδέδεικται σημήτεια τοῖσι ναυτιλλομένοισι τοῦ
 10 μὴ ἐποκέλλειν ἐν τοῖσι βραχέσι τὰς νέας· (3) ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Λευκάδα, ψαμμύδεια ἑόντα, καὶ τοῖσιν ἐπο-
 κείλασι ταχέην τὴν ὑπονόστησιν ἐνδιδοῖ· κείθι δὲ πηλός ἐστιν ἐπ' ἐκάτερα τοῦ πλεομένου βαθύς καὶ ἰλυώδης, ὥστε οὐδεμιῇ μηχανῇ ἐποκειλάσιν ἦν ἀποσωθῆναι. (4)
 15 Οἱ τε γὰρ κοντοὶ κατὰ τοῦ πηλοῦ δύνοντες αὐτοὶ οὐδὲν τι ἐπωφέλεον, ἀνθρώπων τε ἐκδῆναι τοῦ ἀπῶσαι τὰς νέας ἐς τὰ πλεόμενα ἀπορον ἐγίνετο· ἔδυνον γὰρ κατὰ τοῦ πηλοῦ ἔστε ἐπὶ τὰ στήθεα. (5) Οὕτω δὲ χαλεπῶς διεκπλώσαντες ἐς σταδίους ἑξακοσίους κατὰ νέα ἑκα-
 20 στοι ὁρμισθέντες, ἐνταῦθα δειπνοῦ ἐμνήσθησαν· (6) τὴν νύκτα δὲ ἤδη κατὰ βάθρα ἔπλωον, καὶ τὴν ἐπεξῆς ἡμέρην ἔστε ἐπὶ βουλυτόν· καὶ ἦλθον σταδίους ἑννακο-
 σίους· καὶ κατωρμίσθησαν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Εὐφράτου πρὸς κώμη τινὴ τῆς Βαβυλωνίης χώρας· οὖνομα δὲ αὐτῇ Διριδωτίς· (7) ἵνα λιθανῶντες τε ἀπὸ τῆς ἐμ-
 25 πορίης γῆς οἱ ἐμποροὶ ἀγίνουσιν, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα θυμὴματα ἡ Ἀράδων γῇ φέρει. (8) Ἀπὸ δὲ τοῦ στόματος τοῦ Εὐφράτου ἔστε ἐς Βαβυλῶνα πλόνον λέγει Νέαρχος σταδίους εἶναι ἐς τρισχίλιους καὶ τριηκοσίους.

ΚΕΦ. ΜΒ'.

Ἐνταῦθα ἀγγέλλεται Ἀλέξανδρον ἐπὶ Σούσων στέλ-
 30 λεσθαι· ἔνθεν καὶ αὐτοὶ τὸ ὀπίσω ἔπλωον, ὡς κατὰ τὸν Πασιτίγριν ποταμὸν ἀναπλώσαντες συμμίζαι Ἀλεξάν-
 δρω. (2) Ἐπλωον δὲ τὸ ἔμπαιον ἐν ἀριστερῇ τὴν γῆν τὴν Σουσίδα ἔχοντες· καὶ παραπλώουσι λίμνην, ἐς ἣν ὁ Τίγρης ἐσβάλλει ποταμός· (3) ὅς ῥέων ἐξ Ἀρμενίων
 35 παρὰ πόλιν Νίνον, πάλοι ποτὲ μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, τὴν μέσσην ἐσωτοῦ τε καὶ τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ, ἣν Μεσοποταμίην ἐπὶ τῷδε κληΐζεσθαι, ποιεῖ· (4) ἀπὸ δὲ τῆς λίμνης ἐς αὐτὸν τὸν ποταμὸν ἀνάπλους στάδιοι ἑξακόσιοι, ἵνα καὶ κώμη τῆς Σουσίδος, ἣν καλέουσιν
 40 Ἀγινιν· αὕτη δὲ ἀπέχει Σούσων σταδίους ἐς πεντακο-
 σίους· μῆκος τοῦ παραπλου τῆς Σουσίης γῆς ἔστε ἐπὶ στόμα τοῦ Πασιτίγριδος ποταμοῦ στάδιοι δισχίλιοι. (5) Ἐνθὲν δὲ κατὰ τὸν Πασιτίγριν ἄνω ἀνέπλωον διὰ χώρας οἰκειομένης καὶ εὐδαίμονος. Ἀναπλώσαντες δὲ
 45 σταδίους ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν αὐτοῦ ὁρμίζονται, προσμένοντες οὐσίνας ἐστάλκει Νέαρχος σκεψομένους ἵνα ὁ βασιλεὺς εἴη. (6) Αὐτὸς δὲ ἔθυε θεοῖσι τοῖσι σω-

CAP. XLI.

Quumque ad quingenta stadia proVecti essent, ad fauces piscosi cujusdam lacus, qui Cataderbis dicebatur, constiterunt. Exigua ad hujus lacus fauces insula adiacebat, quam Margastanam vocant. (2) Inde sub auroram solventes, per vada navigarunt singulis navibus. Pali hinc inde fixi vada ostendebant, perinde atque apud isthmum inter Leucadem insulam atque Acarnaniam signa quædam navigantibus exposita sunt, ne naves in vada impingant. (3) Ceterum vada apud Leucadem sabulosa sunt, ideoque etiam impactis facilem recessum concedunt. Verum hic limus est ab utraque parte loci, in quo navigatur, profundus et tenax, adeo ut naves impactæ nullo artificio evelli possint. (4) Contis enim in limo subsidentibus nihil proficiebatur. Neque nautæ navibus egredi ad eas vadis evellendas poterant, quod limus vestigis cedens eos pectore tenus absorbebat. (5) Atque ita difficillima navigatione per octo stadia usi, singulis subsistentes navibus, corpora curarunt. (6) Noctu vero per profundum jam navigarunt, totum etiam diem posterum in vespertum usque, et octo stadiis confectis, ad Euphratis ostia appulerunt, et ad pagum quendam Babylonice regionis, cui Diridotis nomen est, pervenerunt : (7) quo mercatores et thus ex mercatorum terra et alia aromata, quæ fert Arabia, adferunt. (8) Ab ostiis Euphratis Babylonem usque Nearchus stadiorum in mccc statuit.

CAP. XLII.

Eo loci de Alexandri ad Susa profectione nuntium acceperunt. Quare ipsi etiam inde retrorsum navigarunt, ut per Pasitigrim fluvium mediterranea petentes cum Alexandro jungerentur. (2) Retro igitur navigantes a læva Susios habebant, lacumque prætervehuntur, in quem Tigris fluvius decurrit : (3) qui ex Armenia fluens juxta Ninum, magnam olim et opulentam urbem, regionem efficit quæ inter se et Euphratem media est, ideoque Mesopotamia dicitur. (4) A lacu in ipsum flumen navigatio est stadiorum octo, ubi et pagus quidam Susiorum est, quem Aginin vocant. Is a Susis distat stadiis quingentis. Longitudo navigationis præter regionem Susiorum usque ad Pasitigris ostium n m stadiorum erat. (5) Inde per Pasitigrim adverso flumine per regionem bene habitam atque opulentam vecti sunt : confectisque stadiis ccl ibi constiterunt, exspectantes reditum eorum quos Nearchus miserat sciscitatu-
 45 ruros ubinam locorum rex esset. Ipse diis servatoribus

τῆρσι, καὶ ἀγῶνα ἐποίει, καὶ ἡ στρατιὴ ἡ ναυτικὴ
 πᾶσα ἐν εὐθυμίῃσιν ἦν. (7) Ὡς δὲ προσάγων ἤδη
 Ἀλέξανδρος ἡγγέλλετο, ἐπλωον ἡδὴ αὖθις ἐς τὸ ἄνω
 κατὰ τὸν ποταμόν· καὶ πρὸς τῇ σχεδίᾳ ὀρμίζονται,
 8 ἐπ' ἣ τὸ στράτευμα διαβιδάσειν ἐμελλεν Ἀλέξανδρος
 ἐς Σοῦσα. (8) Ἐνταῦθα ἀνεμύχθη δὲ στρατὸς, καὶ
 θυσαίαι πρὸς Ἀλεξάνδρου ἐθύοντο ἐπὶ τῶν νεῶν τε καὶ
 τῶν ἀνθρώπων τῇ σωτηρίᾳ, καὶ ἀγῶνες ἐποιέοντο· καὶ
 Νέαρχος ὅκοι παραφανείη τῆς στρατιῆς, ἀνθεσί τε καὶ
 10 ταινίησιν ἐβάλλετο· (9) ἔνθα καὶ χρυσῶ στεφάνῳ στε-
 φανοῦνται ἐξ Ἀλεξάνδρου Νέαρχος τε καὶ Λεοννάτος,
 Νέαρχος μὲν ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ τῇ σωτηρίᾳ, Λεοννάτος δὲ
 ἐπὶ τῇ νίκῃ, ἣν Ὁρείτας τε ἐνίκησε καὶ τοὺς Ὁρείταισι
 προσοικέοντας βαρβάρους. (10) Οὕτω μὲν ἀπεσώθη
 15 Ἀλεξάνδρῳ ἐκ τοῦ Ἰνδοῦ τῶν ἐκβολῶν ὀρμηθεὶς δὲ
 στρατός.

ΚΕΦ. ΜΓ'.

Τὰ δὲ ἐν δεξιῇ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ὑπὲρ τὴν
 Βαβυλωνίην Ἀραβίην ἡ πολλὴ ἐστὶ, καὶ ταύτης τὰ μὲν
 κατῴκει ἐστέ ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν κατὰ Φοινίκην τε
 20 καὶ τὴν Παλαιστίνην Συρίην· πρὸς δυομένου δὲ ἡλίου
 ὡς ἐπὶ τὴν εἰσω θάλασσαν Αἰγύπτιοι τῇ Ἀραβίᾳ ὁμο-
 ρέουσι. (2) Κατὰ δὲ Αἴγυπτον ἐσέχων ἐκ τῆς μεγάλης
 θαλάσσης κόλπος ὁπλοῖται ὅτι ἐνεκά γε τοῦ σύρροον
 εἶναι τὴν ἐξω θάλασσαν περίπλους ἂν ᾖ ἐκ Βαβυλῶνος
 25 ἐς τὸν κόλπον τοῦτον ἐσέχοντα ὡς ἐπ' Αἴγυπτον. (2)
 Ἀλλὰ γὰρ οὐ τις παρέπλωσε ταύτην οὐδαμῶν ἀνθρώπων
 ὑπὸ καύματος καὶ ἐρημίας, εἰ μὴ τινὲς γε πελάγιοι
 κοιμίζομενοι. (4) Ἀλλὰ οἱ ἀπ' Αἰγύπτου γὰρ ἐς Σοῦσα
 ἀποσπῶντες τῆς στρατιῆς τῆς Καμβύσεως καὶ οἱ παρὰ
 30 Πτολεμαίου τοῦ Λαγού παρὰ Σέλευκον τὸν Νικάτορα
 σταλέντες ἐς Βαβυλῶνα διὰ τῆς Ἀραβίης χώρας (5) ἰσ-
 θμόν τινα διαπορευθέντες ἐν ἡμέρησιν ὀκτὼ τῆσι πάσῃ-
 σιν ἀνδρῶν καὶ ἐρήμην χώραν ἐπῆλθον ἐπὶ καμῆλων
 σπουδῇ ἐλαύνοντες, ὕδωρ τέ σφιν ἐπὶ τῶν καμῆλων
 35 φέροντες, καὶ νυκτοπορέοντες· τὰς γὰρ ἡμέρας ὑπεί-
 ρθιοι ἀνέχεσθαι διὰ καῦμα ἀδύνατοι ἦσαν. (6) Τοσού-
 του δεῖ τὰ γε ἐπέκεινα ταύτης τῆς χώρας, ἥτινα ἰσθμόν
 ἀποφαίνομεν ἐκ τοῦ κόλπου τοῦ Ἀραβίου κατήκοντα
 ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, οἰκεόμενα εἶναι, ὁκότε τὰ
 40 πρὸς ἄρκτον μᾶλλον αὐτῶν ἀνέχοντα ἔρμα τέ ἐστὶ
 καὶ ψαμμώδεια. (7) Ἀλλὰ γὰρ ἀπὸ τοῦ Ἀραβίου κόλ-
 που τοῦ κατ' Αἴγυπτον ὀρμηθέντες ἄνθρωποι, ἐκπερι-
 πλώσαντες τὴν πολλὴν Ἀραβίην ἐλθεῖν ἐς τὴν κατὰ
 Σοῦσά τε καὶ Πέρσας θάλασσαν, ἐς τοσόνδε ἄρα παρα-
 45 πλώσαντες τῆς Ἀραβίης, ἐς ὅσον σφισι τὸ ὕδωρ ἐπῆρ-
 κесе τὸ ἐμβληθὲν ἐς τὰς νέας, ἔπειτα ὁπίσω ἀπενό-
 στησαν. (8) Ἐκ Βαβυλῶνός τε οὐστίνας ἐστειλεν Ἀλέ-
 ξανδρος, ὡς ἐπὶ μάλιστα πλώσαντας ἐν δεξιῇ τῆς Ἐρυθρῆς
 θαλάσσης γνῶναι τοὺς ταύτης γῶρους, οὗτοι νήσους μὲν
 50 τινὰς κατεσκέψαντο ἐν τῇ παράπλῳ κειμέναις, καὶ που

sacrum fecit, ludosque edidit, universo exercitu navali in
 lætitiā effuso. (7) Postquam vero nuntiatum est Alexan-
 drum appropinquare, rursus adverso flumine nitentes ad
 pontem recens factum, per quem Alexander exercitum in
 Susa traducturus erat, consistunt. (8) Eo loci exercitus
 conjuncti sunt : Alexander pro navibus simul et milite
 salvis sacrificia fecit, ludosque edidit. Nearchus quoquo-
 versus per castra ibat, floribus ac sertis petebatur. (9)
 Post hæc Alexander Nearchum et Leonnatum aureis coro-
 nis donavit : Nearchum, ob classem servatam : Leonnatum,
 ob victoriam, quam de Oritis aliisque barbaris Oritarum
 vicinis reportarat. (10) In hunc modum exercitus ex Indi-
 amnis ostiis profectus salvus Alexandro reductus est.

CAP. XLIII.

Quæ vero ad dextram maris rubri partem ultra Babylo-
 niam sita est regio, Arabia magna est : atque hujus quidem
 pars quædam pertinet ad mare Phœniciæ ac Syriæ Palæ-
 stinæ ; ad occidentem vero usque ad mare Mediterraneum
 Egyptii Arabiæ contermini sunt. (2) Sinus autem, qui
 ad Egyptum ex Oceano magno infunditur, manifesto in-
 dicat, ratione concursus cum exteriore mari, navigari posse
 ex Babylone in eum sinum, qui ad Egyptum pertendit.
 (3) Cæterum nemo mortalium ea loca præternavigavit
 propter ardorem solis et solitudines, nisi quidam in alto
 vecti. (4) Nam qui de exercitu Cambysis ex Egypto in Susa
 salvi pervenerunt, quique a Ptolemæo Lagi filio ad Se-
 leucum Nicatorē Babyloniam missi fuerunt per Arabiam,
 (5) isthum quendam transgressi per octo integros dies per
 regionem desertam et aquarum inopem iter fecerunt : idque
 camelis celeriter vecti aquamque super iis portantes et
 noctu proficiscentes. Interdum enim sub dio esse ob ardo-
 rem solis non poterant. (6) Tantum abest ut regio sita
 ultra isthum illum, quem diximus, ex sinu Arabico in
 mare Rubrum pertinens habitabilis sit : quum ea quæ ma-
 gis ad septentrionem vergit, deserta sit atque arenosa. (7)
 Nam nonnulli ex Arabico sinu, qui ad Egyptum spectat, pro-
 fecti, ut magnam Arabiam circumnavigantes ad mare quod
 ad Susa et Persiam pertinet pervenirent, tam diu præter
 Arabiam navigarunt, quam aqua navibus imposita eos non
 deficeret. Postea retro conversi sunt. (8) Ii vero, quos
 Alexander ex Babylone misit, ut longissima ad dextram
 maris Rubri partem navigatione facta loca illius regionis
 explorarent ; insulas quidem nonnullas viderunt, in quibus
 navigarunt locis sitas, et interdum ad Arabiæ continentem

καὶ τῆς ἡπείρου τῆς Ἀραβίης προσέσχον· (9) τὴν δὲ ἄκρην, ἣντινα καταντικρὺ τῆς Καρμανίης ἀνέχουσαν λέγει φανῆναι σφίσι Νέαρχος, οὐκ ἔστιν ὅστις ὑπερβαλὼν ἐπικάμψαι ἐς τὸ ἐπὶ θάτερα δυνατός ἐγένετο. (10) Δοκέω δὲ ὡς εἴπερ πλωτὰ τε ἦν καὶ βαδιστὰ ταύτη, ὑπ' Ἀλεξάνδρου ἂν τῆς πολυπραγμοσύνης ἐξελέγχετο πλωτὰ τε καὶ βαδιστὰ ἑόντα. (11) Ἄννων δὲ ὁ Λίβυς ἐκ Καρχηδόνης ὁρμηθεὶς ὑπὲρ μὲν Ἡρακλείας στήλας ἐξέπλωσεν ἔξω ἐς τὸν πόντον, ἐν ἀριστερῇ τὴν Λιβύην γῆν ἔχων· καὶ ἔσπε μὲν πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον ὁ πλόος αὐτῷ ἐγένετο τὰς πάσας πέντε καὶ τριήκοντα ἡμέρας· (12) ὡς δὲ δὴ ἐς μεσημβρίην ἐξετράπετο, πολλῶσιν ἀμηχανίῃσιν ἐνετύγχανεν ὕδατός τε ἀπορίῃ καὶ καύματι ἐπιφλέγοντι καὶ ῥύαξι πυρὸς ἐς τὸν πόντον ἐμβαλλουσιν. (13) Ἄλλ' ἢ Κυρήνη γὰρ τῆς Λιβύης ἐν τοῖσι ἐρημοτέροισιν πεπολισμένη ποιῶδης τέ ἐστι καὶ μαλθακὴ καὶ εὐδρὸς, καὶ ἄλσεα καὶ λειμῶνες καὶ καρπῶν παντοίων καὶ κτηνέων πάμπορος ἔσπε ἐπὶ τοῦ σιλφίου τὰς ἐκφύσεις· ὑπὲρ δὲ τὸ σίλφιον τὰ ἄνω αὐτῆς ἔρημα καὶ ψαμμύδα.

14. Οὗτός μοι ὁ λόγος ἀναγεγράφθω, φέρων καὶ αὐτὸς ἐς Ἀλεξάνδρον τὸν Φιλίππου, τὸν Μακεδόνα.

appulerunt : (9) at promontorium illud, quod ex adverso Carmaniae oppositum visum ab se fuisse Nearchus scribit, nemo unquam navigatione in alteram ejus partem superare potuit. (10) Et mea quidem sententia, si navigabilis is tractus esset, aut adiri ulla ratione posset, Alexandri certe curiositas comprobasset utrumque. (11) Hanno autem Afer Carthagine profectus trans Herculeas columnas in Oceanum enavigavit, Libyam ad laevam relinquens, et navigavit quidem, quam diu navigationis suae cursum orientem versus tenuit, in universum per xxxv dies. (12) Postquam vero ad meridiem conversus est, in multas difficultates incidit, cum in summam aquarum inopiam summamque aestus flagrantiam, tum in rivos igneos in mare effluentes. (13) Cyrenae, Libyae urbs, quanquam desertioribus in locis sita est, herbosae fertilesque et irriguae sunt: saltus etiam frequentiaque prata habent, omnisque generis fructus et jumenta ferunt, ad ea loca usque, quibus silphium gignitur. Ulteriora vero ejus loca deserta altisque arenis obruta sunt.

14. Atque hic quidem liber a me conscriptus sit, etiam ipse ad Alexandrum Philippi filium Macedonem pertinens.

ΤΑ
ΜΕΤΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ

ΕΝ ΛΟΓΟΙΣ ΔΕΚΑ.

BIBA. Α'—Ε'.

DE REBUS
SUCCESSORUM ALEXANDRI
LIBRI DECEM.

LIB. I—V.

Photius Bibl. cod. 92 : Συνεγράφη δὲ αὐτῶν (Ἀρριανῶν) καὶ τὰ μετὰ Ἀλεξάνδρον ἐν λόγοις δέκα, ἐν οἷς διαλαμβάνει τὴν τε στάσιν τῆς στρατιᾶς καὶ τὴν ἀνάρ-
 ρησιν Ἀρριδαίου, δς ἐκ Φιλίνης τῆς Θεσσαλῆς Φι-
 5 λίππῳ τῷ Ἀλεξάνδρου πατρὶ ἐγενέννητο, ἐφ' ᾧ καὶ
 Ἀλεξάνδρον, ὃν ἐμελλεν ἐξ Ἀλεξάνδρου γίγτειν Ῥω-
 ξάνη, συμβασιλεύειν αὐτῷ· δ καὶ γέγονεν εἰς φῶς
 ἀχθέντος τοῦ παιδός. Τὸν Ἀρριδαῖον δὲ ἀνειπόντες με-
 10 τωνόμασαν Φίλιππον. (2) Διεφέρετο δὲ ἐς ἀλλήλους
 καὶ τῶν ἡγεμόνων Περδίκκας δ' Ὀρόντιον καὶ Λεοννάτος
 δ' Ἄντους (Ἄντέου) καὶ Πτολεμαῖος δ' Λάγου, τῶν δὲ
 μετ' ἐκείνους Αὐσιμαχός τε δ' Ἀγαθοκλέους καὶ Ἀριστό-
 15 νους δ' Πεισαίου καὶ Πίθων δ' τοῦ Κρατεῦσα καὶ Σέλευ-
 κος δ' Ἀντιόχου καὶ Εὐμένης δ' Καρδιανός. Οὗτοι
 μὲν ἡγεμόνες τῶν ἱππέων, Μελέαγρος δὲ τῶν πεζῶν. (3)
 Εἴτα διαπρεσβεύονται πρὸς ἀλλήλους πολλάκις, καὶ
 τέλος συμβαίνουσιν οἷ τε τὸν βασιλεῖα ἀνειπόντες πεζοὶ
 καὶ οἱ τῶν ἱππέων ἡγεμόνες, ἐφ' ᾧ Ἀντίπατρον μὲν
 20 στρατηγὸν εἶναι τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην, Κρατερὸν δὲ
 προστάτην τῆς Ἀρριδαίου βασιλείας, Περδίκκαν δὲ
 χιλιάρχην χιλιάρχιας ἧς ἦρχεν Ἡφαιστίων (τὸ δὲ ἦν
 ἐπιτροπὴ τῆς ξυμπάσης βασιλείας), Μελέαγρον δὲ
 25 ὑπαρχὸν Περδίκκου. (4) Περδίκκας δὲ τὸν στρατὸν
 καθᾶραι σκηψάμενος τοὺς ἐπιφανεστάτους τῆς γενομέ-
 νης συνέλαβε στάσεως, καὶ συλλαβὼν ὡς ἐκ προστά-
 ζεως Ἀρριδαίου αὐτοῦ παρόντος ἀνείλε, δέος ἐμποιήσας
 τῷ λοιπῷ πλήθει. Ἀναιρεῖ δὲ οὐ πολλῶ ὕστερον καὶ
 30 Μελέαγρον. (5) Ἐξ ὧν Περδίκκας ὑπάτος ἐς πάντας
 ἦν καὶ αὐτὸς ὑπώπτευσεν. Ὅμως ἐς σατραπείας ἀνεί-
 πειν οὐς ὑπώπτευσεν, ὡς Ἀρριδαίου κελεύοντος, ἔγνω.
 Καὶ δὴ Πτολεμαῖος μὲν δ' Λάγου Αἰγύπτου καὶ Λι-
 βύης, καὶ ὅσα τῆς Ἀράβων γῆς ζύνορα Αἰγύπτῳ, ἄρ-
 χειν ἐπετάχθη, Κλεομένης δὲ δ' ἐξ Ἀλεξάνδρου τῆς
 35 σατραπείας ταύτης ἄρχειν τεταγμένος Πτολεμαῖον
 ὑπαρχὸς εἶναι· τῆς δὲ ἐπὶ ταύτῃ Συρίας Λαομέδων,
 Φιλώτας δὲ Κιλικίας καὶ Πίθων Μηδίας, Εὐμένης δὲ
 δ' Καρδιανός Καππαδοκίας καὶ Παφλαγονίας, καὶ ὅσα
 τοῦ Πόντου τοῦ Εὐξείνου σύνορα ἔστε ἐπὶ πόλιν Ἑλλάδα
 40 Τραπεζοῦντα, Σινωπέων ἄποικον· (6) Παμφύλων δὲ
 καὶ Λυκίων καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης Ἀντίγονος, Κα-
 ρῶν δὲ Κάσανδρος, Λυδῶν δὲ Μένανδρος, τῆς δὲ ἐφ'
 Ἑλλησπόντῳ Φρυγίας Λεοννάτος, ἣν ἐξ Ἀλεξάνδρου
 μὲν Κάλας ὄνομα κατέχει, ἔπειτα Δῆμαρχος ἐπετέ-

ARRIANUS.

Scrispsit idem (Arrianus) Res post Alexandrum gestas li-
 bris decem, quibus militarem exercitus seditionem com-
 plectitur, electionemque ea conditione factam Arridæi
 (quem Philippo patri Alexandri peperit Philine mulier
 Thessala) ut simul etiam Alexander, quem Roxane Ale-
 xandro paritura erat, regnaret : quod etiam evenit, edito
 in lucem infante. Igitur Arridæum regem renunciantes,
 Philippum cognominarunt. (2) Tumultuati vero sunt, et
 invicem dissenserunt pedites equitesque. In quibus et equi-
 tum et ducum principes erant, Perdiccas Oronti filius et
 Leonnatus Antææ et Ptolemæus Lagi filius; post hos Lysi-
 machus Agathoclis filius et Aristonius Pisæi filius et Pithon
 Crateusæ filius et Seleucus Antiochi filius et Eumenes
 Cardianus, qui quidem equitum ductores fuere : peditum
 vero Meleager. (3) Missæ dehinc variae utrimque legatio-
 nes : tandemque convenit inter pedites, qui jam antea
 regem nominarant, et equitum duces, ut Antipater in
 Europa belli imperator esset, Craterus regni Arridæi præ-
 fectus, Perdiccas vero legionis, quam Hephæstion duxerat,
 chiliarchus (quod quidem regni totius erat procuracionem
 illi tutelamque committere), Meleager denique Perdicca
 vicarium præfectum ageret. (4) Deinde exercitum lustrare
 Perdiccas simulans, seditionis auctores præcipuos com-
 prehendit, comprehensosque, tanquam jubente Arridæo,
 qui ipse præsens aderat, occidit. Quo ex facto terror reli-
 quos pervasit. Paulo post Meleagram quoque interfecit.
 (5) Hinc suspectus omnibus Perdiccas, ceteros quoque
 ipse suspectos habere cepit : quos tamen ad præfecturas
 nihilo secius, tanquam Arridæo jubente, provehere statuit.
 Et Ptolemæus quidem Lagi filius Ægypto et Libyæ omnique
 illi Arabiæ parti quæ Ægypto adjacet, imperare jussus est;
 Cleomenes autem, qui ab Alexandro satrapa ibi constitutus
 fuerat, Ptolemæi vicarius præfectus fit; Syriæ deinde quæ
 huic satrapæ subjacet, Laomedon impositus; Philotas Cili-
 ciæ præfectus est, ut Pithon Mediæ; Eumenes vero Car-
 dianus Cappadociam et Paphlagoniam quæque Ponto ad-
 jacent Euxino suscepit adusque Trapezuntem Græcam Si-
 nopensium coloniam; (6) Pamphyliis et Lyciis magnaque
 Phrygiæ Antigonius datus; Cares Cassandro obvenerunt;
 Lydi Menandro; Leonnato illa Phrygia, quæ pertinet ad
 Hellespontum, quam ab ipso Alexandro Calas quidam no-
 mine obtinuerat, post quem Demarcho commissa erat.

16

τραπτο. Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἀσίαν ὥδε ἐνεμήθη. (7) Τῶν δὲ κατὰ τὴν Εὐρώπην, Θράκης μὲν καὶ Χερρόνησου, καὶ ὅσα Θραξὶ σύνορα ἔθνη, ἔστε ἐπὶ θαλάσσαν τὴν ἐπὶ Σαλμυδησσὸν τοῦ Εὐξείνου Πόντου καθήκοντα, Αὐσιμάχῳ ἡ ἀρχὴ ἐπετέραθη· τὰ δὲ ἐπέκεινα τῆς Θράκης ὡς ἐπὶ Ἰλλυριῶν καὶ Τριβαλλοῦ καὶ Ἀγριᾶνας καὶ αὐτὴ Μακεδονία καὶ ἡ Ἥπειρος ὡς ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Κεραυνία ἀνήκουσα καὶ οἱ Ἕλληνες σύμπαντες Κρατερῶ καὶ Ἀντιπάτρῳ ἐνεμήθη. (8) Καὶ ἡ μὲν νέμεσις οὕτως· πολλὰ δὲ καὶ ἀδιανέμητα ἔμεινεν ὑπὸ τῶν ἐγγυωρίων ἀρχόντων, ὡς ἐτάχθησαν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἐχόμενα. (9) Ἐν τούτῳ Ῥωξάνῃ κύει καὶ τίχτει, καὶ εἰς βασιλέα τὸ τεχθὲν ἀνείπε το πλῆθος. Στάσεων δὲ μετὰ τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον πάντα ἐπληροῦτο. 15 Καὶ πολεμεῖ Ἀντίπατρος πρὸς τὰ Ἀθηναίους καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, Λεωσθένους αὐτοῖς στρατηγούντος. Καὶ τὰ πρῶτα ἡττώμενος καὶ εἰς ἀπορίαν συγκλειόμενος, ὕστερον ἐκράτει. Ἀλλὰ πίπτει καὶ Λεονάτος ἐπιβοηθεῖν δοκῶν Ἀντιπάτρῳ. (10) Καὶ Αὐσίμαχος δὲ 20 Σεύθη τῷ Θρακί πολεμῶν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς παραβόλας (σὺν ὀλίγοις γάρ) καὶ εὐδοκίμων ὅμως ἀνιέρθη. (11) Πολεμεῖ δὲ καὶ Περδικκας Ἀριαράθῃ τῷ Καππαδοκίᾳ, ὅτι Εὐμένει ἀρχειν ἐπιτετραμμένῳ τῆς ἀρχῆς οὐκ ἐξίστατο· καὶ δυσὶ νικῆσας μάχαις καὶ συλλαβὼν ἐκρέμασεν, Εὐμένει τὴν ἀρχὴν ἀποκαταστήσας. (12) Κρατερὸς δὲ συμμαχῶν Ἀντιπάτρῳ κατὰ τῶν Ἑλλήνων αἰτίος τῆς νίκης, ἥς ἐνίκησαν αὐτούς, γέγονεν· ἐξ οὗ καὶ ἅπαντα, ἅπερ ἂν αὐτοῖς Κρατερὸς ἐπέταττε καὶ Ἀντίπατρος, ἀπροφασίτως ἐπράττετο. Καὶ ταῦτα 30 μέχρι τοῦ πέμπτου βιβλίου.

BIBA. Γ'—Θ'.

13. Ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ διαλαμβάνει ὅπως ἐξ Ἀθηνῶν οἱ ἀμφὶ Δημοσθένην καὶ Ὑπερίδην ἐφυγον, Ἀριστόνικός τε ὁ Μαραθῶνιος καὶ Ἱμεραῖος ὁ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως ἀδελφός, τὰ μὲν πρῶτα εἰς Αἰγίναν· ἐκεῖ δὲ διαγόντων θάνατον αὐτῶν κατέγνω τὸ Ἀθηναίων πλῆθος, εἰπόντος Δημάδου, καὶ Ἀντίπατρος εἰς ἔργον ἤγαγε τὸ ψήφισμα. (14) Καὶ ὡς Ἀρχίας ὁ Θούριος εἰς τὸν θάνατον αὐτῶν ὑπουργήσας, ἐν ἐσχάτῃ πενίᾳ καὶ ἀτιμίᾳ κατατρίψας ἐτελεύτησε τὸν βίον. Καὶ ὡς Δημάδης 40 οὐ πολλῷ ὕστερον ἐς Μακεδονίαν ἀχθεὶς ὑπὸ Κασάνδρου ἐσφάγη, τοῦ παιδὸς ἐν τοῖς κόλποις προαποσφαγέντος· αἰτίαν δ' ἐπῆγε Κασάνδρος, ὅτι τὸν αὐτοῦ πατέρα ἐξυθρίσειεν ἐν οἷς ἔγραψε Περδίκκας σώζειν τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ σαπρῶ καὶ παλαιῶ στήμονος ἡρτημένους, 45 οὕτω τὸν Ἀντίπατρον ἐπιχλευάζων. (15) Δείναρχος δὲ ὁ Κορίνθιος ὁ κατήγορος ἦν. Ἀλλ' ὅ γε Δημάδης τῆς αὐτοῦ δωροδοκίας καὶ προδοσίας καὶ ἐς πάντα ἀπιστίας τὴν ἀξίαν ἀπέτισσε δίκην.

16. Διαλαμβάνει δὲ καὶ ὡς Θίβρων ὁ Λακεδαιμόνιος 50 Ἀπρᾶλον τὸν τὰ Ἀλεξάνδρου χρήματα ζῶντος ἐκείνου

Atque Asia quidem hocce modo est distributa. (7) Per Europam vero, Thraciæ quidem et Cherroneso gentibusque Thraciæ finitimis usque ad mare quod Salmydessum Ponti Euxini urbem attingit, Lysimachus præfectus datus. At quæ ultra Thraciam usque ad Illyrios et Triballos et Agrianos pertinent, ipsaque Macedonia et Epirus ad Ceraunios usque montes pertingens cum Græcia universa Cratero et Antipatro obvenerunt. (8) Ita hæc divisio facta: permulta autem loca, ut ab Alexandro constitutum erat, indigenis parentia præfectis indivisa permanserunt. (9) Interea Roxane prægnans parit filium, quem mox regem militaris turba renunciavit. Seditionibus post Alexandri mortem omnia replebantur. Etenim Antipater cum Atheniensibus ceteraque Græcia, quam Leosthenes imperator defendebat, bellum gessit: primumque victus et in angustias adductus, superior tandem evasit, amisso tamen Leonnato, qui suppetias Antipatro attulerat. (10) Lysimachus quoque cum Seutha Thracæ nimis audacter conflixit pro imperio. Cum paucis enim pugnans, etsi strenue se gerebat, tamen confectus est. (11) Perdiccas item cum Ariarathæ Cappadociæ præfecto bellum conseruit, quod Eumeni illi imperare jussu non cessisset. Uno itaque hic et altero prælio superior, capum illum suspendit, Eumenemque in regnum restituit. (12) Craterus vero Antipatro portas adversus Græciam auxiliares copias, victoriæ illius auctor, qua victi Græci, exstitit. Quamobrem utrique dicto audientes, imperata demceps absque tergiversatione fecerunt. Et hæc quidem libris quinque comprehenduntur.

LIB. VI—IX.

13. Sextus refert Demosthenem et Hyperidem Athenis aufugisse, Aristonicum item Marathonium et Himeræum Demetrii Phalerei fratrem, Æginamque primum venisse, ubi dum versarentur, accusante Demade, capitis sententia ab Atheniensibus esse damnatos; quod decretum Antipater perficiendum curarit. (14) Deinde ut Archias Thurius, qui eorum necem perpetrarat, ad extremam redactus inopiam atque infamiam, vita decesserit: utque Demades non ita multo post in Macedoniam delatus, a Casandro interfectus sit, primum filio ejus in sinu et oculis parentis jugulato. Causam vero cædis Casandrum allegasse, quod parentem suum Demades olim injuria affecisset, quum Perdiccæ scripsisset, ut Græcos e putri ac vetere filo pendentes servare vellet, Antipatrum nimirum his verbis irridendo. (15) Dinarchum Corinthium horum indicium fecisse, atque ita Demadem aliquando corruptionis ac prodicionis et in re quaque perfidiæ meritis dedisse pœnas.

16. Refert etiam hæc. Thibro Lacedæmonius Harpalum (qui superstitie etiamnum Alexandro opes ejus furatus,

ἀρπάσαντα καὶ φυγόντα πρὸς τὰς Ἀθήνας, τοῦτον
 ἐκείνος ἀποκτείνει, καὶ ὅσα ὑπελείπετο λαβὼν χρή-
 ματα, πρῶτα μὲν ἐπὶ Κυδωνίας τῆς ἐς Κρήτην ἐστάλη,
 ἔθεν δὲ ἐς Κυρήνην διέβαλε μετὰ στρατιάς εἰς ἑξακισ-
 5 χίλους συντελούσης· ἐπῆγον δὲ αὐτὸν τῶν ἐκ Κυρή-
 νης καὶ Βαρχειῶν οἱ φυγάδες. (17) Ἐν οἷς πολλαῖς μὲν
 μάχαις πολλαῖς δὲ ἐπιβουλαῖς ἄλλοτε μὲν κρατῶν
 ἐνίοτε δὲ ἡττώμενος, τέλος φεύγων ὑπὸ Λιδύων τινῶν
 συνωρίδας ἀγόντων συνελήφθη, καὶ παρ' Ἐπικύδην
 10 ἄγεται τὸν Ὀλύνθιον εἰς Τεύχειρα, ὃ τὴν πόλιν ἐκείνην
 Ὀφελλὰς ἐπετετρόφει, ἀνὴρ Μακεδῶν, ὃς ὑπὸ Πτολε-
 μαίου τοῦ Λάγου ἐπὶ βοήθειαν τῶν Κυρηναίων ἐτύγγανε
 σταλείς. (18) Οἱ δὲ Τευχειρίται, Ὀφελλὰ τὴν ἐξουσίαν
 δόντος, ἡκίσαντό τε τὸν Θίβρωνα καὶ εἰς τὸν τῶν
 15 Κυρηναίων ἐπεψαν κρεμασθῆναι λιμένα. (19) Ἐτι
 δὲ τῶν περὶ Κυρήνην στασιαζόντων, Πτολεμαῖος
 ἐπελθὼν καὶ πάντα καταστησάμενος ὁπίσω ἀπέπλευσε.

20. Περδίκκας δὲ Ἀντιγόνῳ ἐπιβουλεύων εἰς δικα-
 στῆριον ἐκάλει· ὃ δὲ εἰδὼς ἐπιβουλεύεσθαι οὔτε ὑπή-
 20 κουσε, καὶ εἰς ἔχθραν ἀλλήλοις κατέστησαν. (21) Ἐν
 τούτῳ δὲ παρὰ τὸν Περδίκκαν ἐκ Μακεδονίας ἦκον
 Ἰόλλας τε καὶ Ἀρχίας, ἄγοντες αὐτῶ τὴν Ἀντιπάτρου
 παῖδα Νίκαιαν εἰς γυναῖκα. Ἀλλὰ γε καὶ Ὀλυμπιάς
 ἡ Ἀλεξάνδρου μήτηρ ἐπέμπε παρ' αὐτὸν κατεγγυωμένη
 25 τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν. Καὶ ὁ μὲν Εὐμένης ὁ
 Καρδιανὸς συνεβούλευεν ἄγειν Κλεοπάτραν, Ἀλκέτα
 δὲ τῷ ἀδελφῷ εἰς Νίκαιαν ἔτεινεν ἢ συμβουλή· καὶ
 νικᾷ τὸ Νίκαιαν μᾶλλον ἀγαγεῖν. (22) Οὐ πολὺ δὲ
 ὕστερον καὶ τὸ περὶ Κυνάνην πάθος συνήνεχθη, ὃ Περ-
 30 δίκκας τε καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἀλκέτας διεπράξαντο. Ἡ δὲ
 Κυνάνη Φίλιππον μὲν εἶχε πατέρα, ὃν καὶ Ἀλέξαν-
 δρος, ἐκ δὲ μητρός Εὐρυδίκης ἦν, γυνὴ δὲ Ἀμύντου,
 ὃν ἔφθη Ἀλέξανδρος κτείνειν, ὁπότε εἰς τὴν Ἀσίαν διέ-
 θαινε. Οὗτος δὲ Περδίκκου παῖς ἦν, ἀδελφὸς δὲ Φι-
 35 λίππου Περδίκκας· ὥς εἶναι Ἀμύνταν τὸν ἀνηρημένον
 Ἀλεξάνδρου ἀνεψιόν. (23) Ἦγε δὲ ἡ Κυνάνη Ἀδέαν
 τὴν αὐτῆς θυγατέρα, ἣτις ὕστερον Εὐρυδίκη μετωνο-
 μάσθη, τῷ Ἀρρίδαίῳ εἰς γυναῖκα· ἥν καὶ ὕστερον ἡγά-
 40 γετο Περδίκκα διαπραξαμένου, ἐφ' ᾗ παῦσαι τὴν
 Μακεδόνων στάσιν, ἣτις ἐπὶ τῷ Κυνάνης πάθει ἀνα-
 ρθείσα ἐπὶ μέγα κακὸν προσχωρεῖ. (24) Ἀντιγόνος δὲ
 ἐς Μακεδονίαν παρὰ Ἀντιπάτρου καὶ Κρατερὸν ἔφυγε,
 καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιβουλήν, ἣν Περδίκκας ἐβούλευε,
 45 διηγῆσατο, καὶ ὥς κατὰ πάντων ἡ αὐτὴ αὐτῷ μελέτη
 σπουδάζεται· ἀνεδίδάζει τε καὶ τὸ τῆς Κυνάνης ἐκτρα-
 γωδῆσας πάθος. Καὶ ταῦτα διαθέμενος, εἰς πόλεμον
 αὐτῷ τούτους κατέστησε.

25. Καὶ Ἀρρίδατος δὲ ὁ τοῦ Ἀλεξάνδρου σῶμα
 φυλάσσειν, παρὰ γνώμην αὐτοῦ Περδίκκου λαβὼν, πρὸς
 50 Πτολεμαῖον παραγίνεται τὸν Λάγου, ἀπὸ Βαβυλῶνος
 διὰ Δαμασκοῦ ἐπ' Αἴγυπτον ἐλαύνων· ὃς πολλὰ μὲν
 ὑπὸ Πόλεμνονος τοῦ προσοικειουμένου Περδίκκα κωλυ-
 οίς, ἐνίκησεν ὁμῶς εἰς τὸ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἔργῳ ἐξε-
 νεγκεῖν.

Athenas se receperat) interemit, et sublato quicquid illi
 pecuniarum reliquum erat, primum quidem in Cydoniam
 Cretæ urbem venit : sed deinde in Cyrenen cum exercitu
 sex millium trajecit, accersitus a Cyrenæorum Barcen-
 siumque exsulibus. (17) Apud quos dum variis pugnis
 variisque insidiis interdum vincit interdum vincitur, in
 fuga tandem ab Afris quibusdam bigas agentibus compre-
 hensus, ad Epicudem Olynthium Teuchiram adducitur.
 Huic enim urbem illam curandam commiserat Ophellas,
 vir Macedo, qui a Ptolemæo Lagi filio Cyrenæis auxilio
 missus fuerat. (18) Teuchiritæ ergo, Ophella illis per-
 mittente, Thibronem flagellis cæsum, in Cyrenæorum
 portum de cruce suspendendum mittunt. (19) At quum
 Cyrenæi nihilominus in rebellionem perstarent, ipse denique
 Ptolemæus accessit, rebusque omnibus compositis, do-
 mum renavigavit.

20. Perdiccas insuper Antigonom insidiosè in jus vocabat;
 verum ille, ut peti se insidiis cognovit, parere recusavit :
 atque hinc ortæ invicem inimicitiae. (21) Hoc item tem-
 pore e Macedonia Iollas et Archias ad Perdiccam venerunt,
 adducentes ad matrimonium illi Nicæam Antipatri filiam.
 Verum Olympias quoque Magni Alexandri mater mittit ad
 eundem despondetque Cleopatram filiam. Ibi Eumenes
 Cardianus Cleopatram ducere suadebat : Alcetæ vero fratris
 consilium ad Nicææ magis nuptias inclinabat, ejusque sen-
 tentia pervicit. (22) Non multo post Cynanes caedes ac-
 cidit, quam Perdiccas ejusque frater Alcetas intulerunt.
 Hæc Cynane eundem cum Alexandro patrem Philippum
 habuit, sed matrem Eurydicen, atque Amyntæ illius uxor
 fuit, quem Alexander e medio sustulit, quum in Asiam ex-
 peditionem facturus erat. Interemptus ille Amyntæ, Per-
 diccæ Philippi fratris filius, Alexandri patruelis erat. (23)
 Nunc itaque Cynane filiam suam Adeam, quæ post Eury-
 dices cognomen tulit, Arridæo uxorem adducebat, quam
 revera ille postea duxit, ipso transigente Perdicca, quo per
 illas nuptias Macedonum sedaretur seditio, quæ obsublata
 Cynanen accensa abibat in deterius. (24) Antigonus in-
 terim in Macedoniam ad Antipatrum et Craterum profugit,
 sibique a Perdicca structas insidias exponit, ac tantumdem
 eum in omnes summo studio meditari affirmat. Similiter
 Cynanes quoque infortunium tragice exaggerat. Quibus
 ita expositis, ab bellum ipsos contra Perdiccam gerendum
 adduxit.

25. Porro Arridæus Alexandri apud se corpus servans,
 contra sententiam Perdiccæ, cum eo ad Ptolemæum Lagi
 filium se confert, a Babylone per Damascus in Ægyptum
 protiscens; ac sæpenumero a Polemone Perdiccæ fami-
 liari impeditus, pervicit tamen, ut rem ex animi sui sen-
 tentia gereret.

26. Ἐν τούτῳ καὶ Εὐμένης παρὰ Περδίκκου δῶρα
 πρὸς Κλεοπάτραν ἐς Σάρδεις ἐκόμισε, καὶ ὅτι ἐγνω-
 σμένον εἶη Περδίκκα Νίκαιαν μὲν ἐκπέμπειν, ἀντ' ἐκεί-
 νης δὲ ταύτην ἄγειναι. Οὗ μνηυθέντος (Μένανδρος
 6 δὲ ὁ Λυδίας σατραπὴς ἐμήνυσεν Ἀντιγόνῳ) καὶ δι' αὐ-
 τοῦ τοῖς περὶ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερὸν δημοσιωθέντος,
 ἐπὶ μᾶλλον αὐτοῖς τὰ πρὸς Περδίκκην ἐξεπεπολέμωτο.
 Περιβοῦνται δὲ Ἀντίπατρος καὶ Κρατερὸς ἀπὸ τῆς Χερ-
 ρονήσου τὸν Ἑλλησπόντον, τοὺς τὸν πόρον φυλάσσον-
 10 τας διὰ πρεσβείας υπαγόμενοι. Πρεσβεύονται δὲ καὶ
 πρὸς Εὐμένην καὶ πρὸς Νεοπτόλεμον, τοὺς ὑπὸ Περ-
 δίκκα· καὶ Νεοπτόλεμος μὲν πείθεται, Εὐμένης δὲ
 οὐκ ἀνέχεται.

27. Ὑποπεύεται Εὐμένει Νεοπτόλεμος, καὶ συγ-
 15 κροτεῖται πρὸς ἀλλήλους πόλεμος, καὶ νικᾷ κατὰ κράτος
 Εὐμένης. Φεύγει δὲ Νεοπτόλεμος παρὰ Ἀντίπατρον
 καὶ Κρατερὸν σὺν ὀλίγοις, καὶ πείθει τούτους ἐπὶ συμ-
 μαχίαν κατὰ Εὐμένους ἔλθειν αὐτῷ Κρατερὸν· καὶ
 πολεμοῦσιν ἄμφω Εὐμένη. Καὶ πάντα ποιήσας Εὐ-
 20 μένης ὥστε λαθεῖν τοὺς σὺν αὐτῷ Κρατερὸν αὐτῷ πο-
 λεμεῖν, ἵνα μὴ τῇ περὶ αὐτὸν ἄλόντες φήμῃ ἢ προσχω-
 ρήσωσιν αὐτῷ ἢ καὶ μένοντες ἀτολμότεροι εἶεν, καὶ
 κρατήσας τοῖς τεχνάσμασι, κρατεῖ καὶ τῷ πολέμῳ· καὶ
 πίπτει μὲν Νεοπτόλεμος τῇ αὐτοῦ Εὐμένους τοῦ γραμ-
 25 ματέως δεξιᾷ, ἀνὴρ στρατιωτικὸς καὶ πολέμοις ἥριστευ-
 κώς, Κρατερὸς δὲ ὑπὸ τινων Πάφλαγόνων, ἀπειδῶς
 πρὸς πάντα μαχόμενος καὶ χωρῶν ὥστε γνωσθῆναι·
 ἀλλ' ἐφθῆ πεσὼν μὴ γνωσθεὶς, καίτοι καὶ τὴν καυσίαν
 τῆς κεφαλῆς ἀφελών. Ἡ μέντοι πεζὴ στρατιὰ σώα
 30 πρὸς Ἀντίπατρον ἐκ τοῦ πολέμου παρεγένετο, δ καὶ τὸ
 πολὺ τῆς θύμης ἐπεκούφισε.

28. Παραγίνεται ἀπὸ Δαμασκοῦ Περδίκκας ἐπ' Αἴ-
 γυπτον σὺν τοῖς βασιλεῦσι καὶ τῇ δυνάμει Πτολεμαίῳ
 πολεμῆσαι. Κατηγορήσας δὲ Πτολεμαίου κάκεινου
 35 ἐπὶ τοῦ πλήθους ἀπολυομένου τὰς αἰτίας, καὶ δόξας μὴ
 δίκαια ἐπικαλεῖν, ὅμως καὶ τοῦ πλήθους οὐχ ἐκόντος
 πολεμεῖ. Καὶ δις ἡττηθεὶς, καὶ τραχὺς πρὸς τοὺς παρὰ
 Πτολεμαίων ἐθέλοντας χωρῆσαι λίαν καταστάς, καὶ
 τᾶλλα τῇ στρατιᾷ ὑπερογκότερον ἢ κατὰ στρατηγὸν
 40 προσφερόμενος, ὑπὸ τοῦ οἰκείου πλήθους τῶν ἱππέων
 ἀναίρεται, μαχόμενος καὶ αὐτός. (29) Πτολεμαῖος δὲ
 μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Περδίκκου πρὸς τε τοὺς βασιλεῖς
 ἐπεραιώθη τὸν Νεῖλον, καὶ δῶροις φιλοφρονησάμενος
 καὶ τῇ ἄλλῃ θεραπείᾳ, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ τοὺς ὅσοι
 45 ἐν τέλει Μακεδόνων. Ὁ δὲ καὶ τοῖς Περδίκκου φίλοις
 συναχθόμενός τε ὄηλος ἐγένετο, καὶ ὅσοις τι κινδύνου
 ἔτι ἐκ Μακεδόνων ὑπελείπετο, καὶ τούτους ἀπαλλάξαι
 τοῦ δέους παντὶ τρόπῳ διεσπούδασεν· ἐφ' οἷς παραυτίκα
 τε καὶ ἐς τὸ ἔπειτα εὐδοκίμων ἐγινώσκετο.

30. Συνεδρίου δὲ κροτηθέντος ἄρχοντες μὲν τῆς πᾶ-
 σης δυνάμεως ἀντὶ Περδίκκου Πύθων καὶ Ἀρρίδαῖος ἐν
 τῷ τέως ἀνερβήθησαν, τῶν δὲ περὶ Εὐμένην τε καὶ Ἀλ-
 χέταν ἐς πεντήκοντα κατεγνώσθησαν, μάλιστα ἐπὶ τῇ
 Κρατεροῦ ἀναίρεσει τῶν Μακεδόνων πρὸς αὐτοὺς ἐκ-

26. Interea Eumenes Perdiccae munera Sardes ad Cleo-
 patram attulit, nuntians decretum jam esse Perdiccae, Nicæa
 repudiata, ejus in locum Cleopatram ducere. Quod ubi
 innotuit (Menander Lydiæ satrapa Antigone significavit, et
 per eum Antipatro quoque et Cratero res publicata), eo
 etiam vehementius illi ad Perdiccam bello persequendum
 incitati sunt. Antipater itaque et Craterus e Chersoneso
 Hellespontum trajiciunt, trajectus custodibus clam per
 legatos subactis. Mittuntur ab iisdem etiam ad Eumenem
 ac Neoptolemum, Perdiccae obnoxios, legati: quibus
 Neoptolemum quidem assentitur, Eumenes vero minime.

27. Hinc Eumeni suspectus esse cepit Neoptolemum, et
 bellum inter eos conflatum est, in quo viribus superante
 Eumene, fugit cum paucis Neoptolemum ad Antipatrum Cra-
 terumque, quibus persuadet, ut sibi in bello adversus Eume-
 nem socius Craterus daretur. Ambo igitur bellum Eumeni
 inferunt. Dedit vero operam omnem Eumenes, ut ignorarent
 sui Craterum adversus se belligerare: ne fama adducti vel
 castris suis desertis ad illum transirent, vel etiamsi mane-
 rent, minus tamen audaces essent; qui quum illi dolus atque
 astus processisset, prælio quoque victor evasit. Atque
 Neoptolemum ipsius Eumenis scribæ manu cæsus cecidit,
 vir militaris et bello strenuus: Craterus autem in obvium
 quemque intrepide pugnans, atque ita incedens ut cognosce-
 rei potuerit, nihilo tamen secius a Paphlagonibus quibusdam
 incognitus occiditur, tametsi ille etiam causiam capite de-
 jecisset. Attamen pedestres copiae salvæ ad Antipatrum e
 prælio redierunt; quæ res ad sublevandam animi ægritudi-
 nem multum contulit.

28. Perdiccas Damasco profectus, adversus Ptolemæum
 Lagi filium dimicaturus in Ægyptum cum regibus et copiis
 venit. Etenim Ptolemæum quum accusasset, atque ille
 objecta crimina coram multitudine ita purgasset, ut injuste
 accusatus videretur, bellum tamen, repugnante licet mili-
 tum vulgo, Perdiccas infert. Quo in bello bis victus, iis-
 que asperior factus qui ad Ptolemæum transire volebant,
 cetera etiam in castris superior quam imperatorem dece-
 ret, a suis ipse equitibus inter pugnandum occiditur. (29)
 Ptolemæus vero, sublato Perdicca, Nilum transgressus
 ad reges proficiscitur, donisque allatis, et variis obsequiis
 tam eos quam ceteros Macedonum procures amanter com-
 plexus est. Immo et ipsorum Perdiccae amicorum vicem
 dolere se palam ostendit: et quibuscumque ex Macedoni-
 bus periculum adhuc aliquod imminere videretur, eos ille
 omni ope ac ratione metu liberare studuit. Quo factum
 est ut jam tum atque in posterum omnium ore laudaretur.

30. Habito dein conventu, Pithon et Arridaeus copiis uni-
 versis Perdiccae loco præfecti renunciati in præsens sunt,
 et ex Eumenis atque Alcetæ sectatoribus ad quinquaginta
 damnati, idque maxime ob Craterum interfectum, quum
 Macedones inter se mutuis præliis dissiderent. Antigonus

πολεμωθέντων. Μετεκαλεῖτο δὲ καὶ Ἀντίγονος ἐκ Κύ-
 πρου, καὶ Ἀντίπατρος δὲ, ἐπιταχύναι πρὸς τοὺς βασι-
 λέας. (31) Οὐπω δὲ καταλαβόντων, ἡ Εὐρυδίκη Πί-
 θωνα καὶ Ἀρρίδιαιον μὴδὲν ἀνευ αὐτῆς ἤξίου πράττειν.
 5 Οἱ δὲ τὰ πρῶτα μὲν οὐκ ἀντεῖπον, ἔπειτα δὲ μὴδὲν αὐ-
 τὴν ἐπικοινωνεῖν τοῖς δημοσίοις ἀντέλεγον πράγμασιν·
 αὐτοῖς γάρ, ἕως Ἀντίγονος καὶ Ἀντίπατρος παραγένων-
 ται, μελήσειν περὶ πάντων. (32) Ὡν παραγεγονότων,
 εἰς Ἀντίπατρον ἡ δυναστεία περιίσταται. Καὶ ὁ στρα-
 10 τὸς αἰτεῖ τὰ παρὰ Ἀλεξάνδρου ὑποσχθέντα αὐτοῖς ἐπὶ
 τῇ συστρατείᾳ χρήματα, καὶ Ἀντίπατρος παραυτίκα
 μὲν μὴδὲν ἔχειν ἀποκρίνεται φράζειν ἀκριβές, ἐξετάσας
 δὲ τοὺς τε βασιλείους θησαυροὺς καὶ τοὺς ὅσοι ἀλλαχόθι
 15 ποῦ κείμενοι ὥσι, τινηκαῦτα τὸν δυνατόν τρόπον μὴ
 ἂν αὐτοῖς ἐπίμειπτος νομισθῆναι· ἐρ' ὦν οὐκ ἤδέως ἡ
 στρατιὰ ἤκουσεν. (33) Εὐρυδίκης δὲ συλλαμβανούσης
 ταῖς κατὰ Ἀντίπατρον διαβολαῖς, τῇ ἀπὸ τοῦ πλήθους
 ἄχθει στάσις γίνεται. Καὶ δημιουργοὶ Εὐρυδίκῃ κατ'
 20 αὐτοῦ, τοῦ γραμματέως Ἀσκληπιοδώρου ὑπηρετῆσα-
 μένου τῷ λόγῳ· καὶ Ἀτταλὸς δέ. Καὶ ῥύεται μόλις
 Ἀντίπατρος τῆς σφαγῆς, Ἀντιγόνου καὶ Σελεύκου τῇ
 παρακλήσει Ἀντίπατρον ἀντιδημηγορησάντων ἐν τῷ
 25 πλήθει· οἱ καὶ αὐτοὶ διὰ τοῦτο ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ κιν-
 δύνου. Ῥυσθεὶς δὲ Ἀντίπατρος τοῦ θανάτου πρὸς τὸ
 οἰκεῖον ἐπεχώρησε στρατόπεδον. Καὶ οἱ ἱππαρχοὶ,
 Ἀντίπατρον καλοῦντες, πρὸς αὐτὸν ἦγον, καὶ μόλις τῆς
 στάσεως πεπαυμένης, Ἀντίπατρον πάλιν, ὡς καὶ πρό-
 σθεν, ἄρχειν εἶλοντο.
 34. Καὶ ποιεῖται νέμῃσιν καὶ αὐτὸς τῆς Ἀσίας, τὰ
 30 μὲν τῆς προτέρας νεμῆσεως ἐπικυρῶν, τὰ δὲ, τοῦ καιροῦ
 βιαζομένου, νευτερίζων. Αἴγυπτον μὲν γὰρ καὶ Λι-
 βύην καὶ τὴν ἐπέκεινα ταύτης τὴν πολλήν, καὶ ὅτι περ
 ἂν πρὸς τοῦτοῖς δόριον ἐπικτήσῃται πρὸς δυομένου ἡλίου,
 Πτολεμαίου εἶναι· Λαομέδοντι δὲ τῷ Μυτιληναίῳ Συ-
 35 ρίαν ἐπιτετράφθαι. Φιλοξενον δὲ ἐπὶ Κιλικίας ἔταξεν,
 ἣν καὶ πρῶτον εἶχεν. (35) Τῶν δὲ ἄνω σατραπειῶν
 τὴν μὲν μέσην τῶν ποταμῶν γῆν καὶ τὴν Ἀρβηλίτιν
 Ἀμφιμάχῳ τῷ τοῦ βασιλέως ἀδελφῷ ἐνεῖμε· Σελεύκῳ
 δὲ τὴν Βαβυλωνίαν προσέθηκεν. Ἀντιγένοι δὲ τῷ πρῶτῳ
 40 μὲν ἐπιθεμένῳ Περδίκκᾳ, τῶν δὲ ἀργυρασπίδων Μα-
 κεδόνων ἡγουμένῳ, τῆς Σουσιανῆς συμπᾶσης ἄρχειν
 Πευκίστᾳ δὲ ἐβεβαίον τὴν Περσίδα. Καρμανίαν δὲ Τλη-
 πολέμῳ ἐνεῖμε, καὶ Μηδίαν Πίθωνι, ἔστ' ἐπὶ πύλας τὰς
 45 Κασπίους, Φιλίππῳ δὲ τὴν Παρθυσίων γῆν· (36) Ἀρείων
 δὲ καὶ τῆς Δραγγηνῶν χώρας Στάσανδρον καθίστη
 ἡγεμόνα, τῆς δὲ Βακτριανῆς καὶ Σογδιανῆς Στασά-
 νορα τὸν Σόλιον, Ἀραχωτῶν δὲ Σιδούρτιον· καὶ Παρα-
 παμισάδας Ὀξυάρτη τῷ Ῥοξάνης πατρὶ· τῆς δὲ Ἰνδῶν
 50 γῆς τὰ μὲν σύνορα Παραπαμισάδαίς Πίθωνι τῷ Ἀγρή-
 νορος, τὰς δὲ ἐχομένας σατραπείας, τὴν μὲν παρὰ τὸν
 Ἰνδὸν ποταμὸν καὶ Πάταλα τῶν ἐκείνη Ἰνδῶν πόλεων
 τὴν μεγίστην Πύρῳ τῷ βασιλεῖ ἐπεχώρησε· τὴν δὲ
 παρὰ τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν Ταξιῳ, καὶ τούτῳ Ἰνδῷ,
 ἐπεὶ μὴδὲ βῆδιον μετακινήσαι αὐτοὺς ἐξ Ἀλεξάνδρου

ad hæc e Cypro evocatus, et Antipater ad reges festinare
 jubentur. (31) Nondum vero adventantibus illis, Eurydice
 Pithonem et Arrhidæum nihil se inconsulta volebat agere.
 Qui primo quidem non repugnarunt; post tamen, nihil
 illi commune cum rerum publicarum administratione esse
 responderunt: sibi, dum Antigonus et Antipater veniant,
 summam rerum curæ fore cordique. (32) Illi igitur quum
 accessissent, Antipatro summum imperium commissum:
 exercitusque ab Alexandro promissa militiæ præmia poscit.
 Antipater in præsentia quidem se non posse respondit diser-
 tius aliquid de his pronuntiare, verum post exploratos reg-
 ios thesauros atque reliquos, qui alibi reconditi essent,
 tum se, quoad ejus fieri posset, cûraturum ne reprehen-
 dendus ipsis videretur. Quæ quidem oratio parum jucunda
 fuit exercitui. (33) Quare quum Eurydice quoque crimi-
 nationes adversus Antipatrum foveret, plebe indignante,
 seditio cooritur. Quo tempore et ipsa in eum concionatur,
 Asclepiodoro scriba sermonem ei suppeditante, et præter
 eam item Attalus. Ac vix cædi ereptus Antipater est, pa-
 trocinatis apud plebem Antigono et Seleuco, quorum advo-
 cationem Antipater postularat, quique etiam ipsi propterea
 non parum periclitati sunt. Morti ergo ereptus Antipater,
 ad suum se recepit exercitum, et equitum præfecti dein
 evocati eum convenerunt, vixque tandem seditioni fine
 dato, Antipatrum rursum, ut antea, summæ præesse rei
 jubent.

34. Ibi ab ipso quoque Asiæ facta divisio est, qua prio-
 rem illam partim ratam habuit, partim, ubi temporum
 necessitas exigeret, innovavit. Nam Ægyptum quidem et
 Libyam vastamque ultra Africam, et quidquid præterea bello
 partum ad occidentem solem jacet, Ptolemæi esse pronun-
 ciat; Laomedonti vero Mytilenæo Syriam assignat. Philo-
 xenus Ciliciam, quam antea provinciam sortitus erat, reti-
 nuit. (35) Inter superiores satrapias, Mesopotamiam et
 Arbelitin Amphimacho regis fratri attribuit; Seleucus vero
 Babyloniam præficitur; Antigeni, qui primus Perdiccam in-
 vaserat, et Macedonum argyraspidarum ductor erat, præ-
 fectura totius Susianæ data; in Perside Peucestes confirma-
 tur; Carmaniae Tlepolemus præponitur, ut Mediæ usque ad
 Caspias portas Pithon; Philippus Parthis; (36) Ariis vero
 et Drangenorum regioni Stasander præfectus venit; Ba-
 ctrianæ et Sogdianæ Stasanor Soliensis, Arachotarum vero
 Sibyrtilus venit; Oxyartæ, Rhoxanes patri, Parapamisadæ
 dantur; Indorum autem ea regio, quæ Parapamisadis ad-
 jacet, Pithoni Agenoris filio tribuit; de proximis deinde
 satrapiis ea quæ ad Indum flumen est, et Patala urbs, quæ
 in illa India est maxima, Poro regi cessit: at quæ ad Hy-
 daspen flumen pertinet, Taxilæ item Indo attribuitur, quan-
 doquidem non facile esset ipsos dimovere, qui ab Alexandro

τε ἐπιτετραμμένους τὴν ἀρχὴν καὶ δύνανται ἰκανὴν ἔχον-
τας. (37) Γῶν δὲ ἀπὸ τοῦ Ταύρου ὄρους ὡς ἐπὶ τὴν
ἀρκτον φερόντων Καπαδόκας μὲν Νικάνορι ἐπέτρεψεν,
ἐπὶ δὲ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ ἐπὶ Λυκάσσι τε καὶ
5 Παμφύλοις καὶ Λυκίαις, ὡς καὶ πρόσθεν, Ἀντίγονον.
Καρίαν δὲ Ἀσάνδρῳ ἔνειμε, Λυδίᾳ δὲ Κλείτῳ ἐδόθη,
καὶ Ἀρρίδαίῳ Φρυγία ἡ πρὸς Ἑλλησπόντῳ. (38) Τῇ
δὲ κατακομιδῇ τῶν ἐν Σούσσις χρημάτων Ἀντιγένην
ἔταξε, καὶ τούτῳ τῶν στασιασάντων Μακεδόνων τοὺς
10 μάλιστα τρισχιλίους παρέδωκε· σωματοφύλακας δὲ τοῦ
βασιλέως, Αὐτολυκὸν τε τὸν Ἀγαθοκλέους παῖδα καὶ
Ἀμύνταν τὸν Ἀλεξάνδρου παῖδα, Πευκέστου δὲ ἀδελ-
φόν, καὶ Πτολεμαῖον τὸν Πτολεμαίου καὶ Ἀλεξάνδρον
τὸν Πολυσπέρροντος, Κασάνδρον δὲ τὸν ἑαυτοῦ παῖδα
15 χιλιάρχῃ τῆς ἵππου, τῆς δυνάμεως δὲ τῆς πρόσθεν ὑπὸ
Περδίκκᾳ τεταγμένης Ἀντίγονον ἡγεμόνα ἀπέφηνε,
καὶ τούτῳ τοὺς βασιλέας φρουρεῖν τε καὶ θεραπεύειν
προστάξας, τὸν πολέμον ἅμα τὸν πρὸς Εὐμένη διαπο-
λεμῆσαι αὐτῷ αἰρουμένῳ ἐπέτρεπεν. Ἀντίπατρος δὲ
20 αὐτὸς πολλὰ ὑπὸ πάντων ἔνεκα πάντων ἐπαινούμενος
ἐπ' οἴκου ἀνεχώρει. Ἐν οἷς καὶ ὁ ὁ λόγος.

BIB. I.

39. Ὁ δὲ δέκατος διαλαμβάνει, ὡς Εὐμένης τὰ περὶ
Περδίκκαν μαθὼν, ὅτι καὶ πολέμιος ἐψηφίσθη Μακεδό-
σιν, ἐπὶ πόλεμον παρεσκευάζετο. Καὶ ὡς Ἀλκείας ὁ
25 Περδίκκου ἀδελφὸς διὰ ταῦτα ἔφυγε. Καὶ Ἀττάλος δὲ
τῆς κατὰ Ἀντιπάτρου στάσεως οὐδενὸς φέρων τὰ δεύ-
τερα, καὶ αὐτὸς φυγὼν συνέμιξε τοῖς ἄλλοις φυγάσι.
Καὶ συνήθη Ἀττάλῳ στρατὸς, πεζοὶ μὲν μύριοι, ἵπ-
πεις δὲ ὀκτακόσιοι. Καὶ ὡς Ἀττάλος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ,
30 ἐπιθέσθαι Κνίδῳ καὶ Καύνῳ καὶ Ῥοδίοις ἐπιχειρήσαν-
τες, ὑπὸ Ῥοδίων καρτερῶς ἀπεκρούσθησαν, Δημαράτου
ναυσρχοῦντος αὐτοῖς. (40) Διαλαμβάνει δὲ καὶ ὡς Εὐ-
μένης, Ἀντιπάτρου ἐς Σάρδεας ἰόντος, εἰς χεῖρας ἔλθειν
ἐγγὺς ἦν, Κλεοπάτρα δὲ ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀδελφὴ, ἵνα
26 μὴ ἐς τὸ τῶν Μακεδόνων πλῆθος ἐν διαβολῇ γένηται ὡς
αὐτῇ τὸν πόλεμον αὐτοῖς ἐπάγουσα, παραινέει καὶ πεί-
θει Εὐμένη ἀποχωρῆσαι τῶν Σάρδεων. Ἄλλ' ὅμως
οὐδὲν ἤττον ὁ Ἀντίπατρος παραγενόμενος αὐτὴν ἐπω-
νείδιζε τῆς ἐς Εὐμένη καὶ Περδίκκαν φιλίας. Ἡ δὲ
40 πρὸς τε ταῦτα κρείσσον ἢ κατὰ γυναῖκα ἀπελογεῖτο,
καὶ πολλὰ ἄλλα ἀντεπεκάλει· τέλος δὲ εἰρηνικῶς ἀλλή-
λων ἀπῆλλάγησαν.

41. Ὅτι Εὐμένης ἐπελθὼν ἀπροσδοκῆτως τοῖς οὐχ
ὑπ' αὐτῷ προσγύροις, καὶ λείαν πολλὴν καὶ χρήματα
45 συλλαβὼν, τὸν οἰκίον στρατὸν κατεπλούτει. Διαπρε-
σβεύεται δὲ καὶ πρὸς Ἀλκείαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἐς
αὐτὸν τὰς δυνάμεις ἀναγαγεῖν ἀξίῳ, καὶ οὕτω τοῖς κοι-
νοῖς ἐχθροῖς μάχεσθαι· οἱ δὲ, ἄλλων ἄλλα συμβουλευ-
σασμένων, τέλος οὐ πείθονται. Ὅτι Ἀντίπατρος Εὐμέ-
80 νει μὲν πολεμεῖν τέως οὐκ ἐθάρρει, κατὰ δὲ Ἀττάλου

in imperio constituti, magnam satis potentiam nacti essent.

(37) Ad hæc qui a Tauro monte ad Boream vergebant, Cap-
padoces Nicanori attribuit; Magnam vero Phrygiam, Lycao-
niam, Pamphyliam et Lyciam, ut antea, Antigonus retinuit;
Cariam Asander accepit; Lydia Clito data, ut Arrhidæo ea quæ
ad Hellespontum jacet Phrygia. (38) Pecunie Susis colligen-
dæ Antigene præficitur; eidem e Macedonibus, qui maxime
tumultuati fuerant, ad tria millia traditi. Corporis præter-
ea regis custodes ac stipatores nominavit Autolycum Aga-
thoclis, Amyntam Alexandri filium et Peucestæ fratrem,
Ptolemæum item Ptolemæi filium et Alexandrum Polysper-
chontis filium; Casandrum vero suum filium, equitum chi-
liarcham; iisdemque copiis, quibus antea Perdiccas præ-
fuerat, Antigonum præfectum constituit, cui etiam regum
curam custodiamque mandans, bellum cum Eumene ge-
rendum atque conficiendum volenti commisit. Antipater
ipse, valde ab omnibus ob res bene gestas laudatus, domum
revertit. Atque in his nonus clauditur liber.

LIB. X.

39. Decimus porro narrat Eumenem, cognito quæ Per-
diccæ accidissent, seque hostem a Macedonibus iudicatum,
quæ ad bellum essent necessaria, comparasse, et Alcetam
Perdiccæ fratrem, fuga salutem ob hæc ipsa quæsiisse. At-
tatum quoque, qui in civili ab Antipatro defectione nemini
secundus fuerat, fugientem pariter ceteris sese exulibus
miscuisse, exercitumque tandem conflasse peditum decem
millium, equitum octingentorum; ac cum his Cnidum,
Caunum et Rhodum invadere conantem, a Rhodiis fortiter,
Demarato apud eos classis præfecto, repulsum fuisse. (40)
Refert etiam parum abfuisse, quum Sardes peteret Antipa-
ter, quin ad manus cum eo Eumenes venerit. At Cleopa-
tram Alexandri sororem (ne apud Macedonum vulgus, quasi
belli ipsis causa foret, in crimen illa vocaretur) suasisse
ac persuasisse Eumeni, Sardibus ut discederet. Antipatrum
tamen eam nihilominus, quum advenisset, ob amicitiam
societatemque cum Eumene atque Perdiccæ increpuisse:
illamque supra quam ab muliere exspectari poterat, sese de-
fendisse, aliaque plurima vicissim objecisse; ac tandem pa-
catos eos discessisse.

41. Eumenem necopinato in vicinorum eorum agrum,
qui ei non parerent, irrumpentem præda multa et pecunia
potitum esse, quibus exercitum suum ditavit. Nuncios in-
super ad Alcetam ejusque socios misisse, qui copias omnes
in unum adducere, atque ita junctis viribus communem
hostem oppugnare rogarent. Illos vero, aliis aliud suaden-
tibus, tandem minime esse assensos. Antipatrum cum Eu-
mene pugnare tum non ausum, misisse tamen Asandrum, qui

καὶ Ἀλκέτα πέμπει πολεμήσοντα Ἀσανδρον· καὶ ἀγχομάλου τῆς μάχης γεγενημένης, ἡττᾶται Ἀσανδρος.

42. Ὅτι διαρέρεται Κάσανδρος πρὸς Ἀντίγονον, καὶ παύεται Κάσανδρος τῆς κατὰ Ἀντιγόνου ἀταξίας, Ἀντιπάτρου τοῦ πατρὸς διακυβύσαντος. Ὅμως οὖν ὁ Κάσανδρος περὶ Φρυγίαν συμβαλὼν τῷ πατρὶ, ἀναπείθει μῆτε πόρρω τῶν βασιλείων ἀποχωρεῖν καὶ Ἀντίγονον δι' ὑπονοίας ἔχειν. Ὁ δὲ τῇ τε μετριοφροσύνῃ καὶ τῇ ἄλλῃ θεραπείᾳ καὶ ἀρετῇ τὸν δυνατὸν τρόπον διέλυε τὴν ὑπόνοιαν. (43) Καὶ Ἀντίπατρος ἐπιπλασθεὶς τῆς τε ξυδιαβάσεως αὐτῷ ἐς τὴν Ἀσίαν δυνάμειος πεζοὺς μὲν ἐπιτρέπει αὐτῷ Μακεδόνας ὀκτακισχιλίου καὶ πεντακοσίους, καὶ ἱππείας τῶν ἐτέρων ἰσους, ἐλέφαντας δὲ τῶν πάντων τοὺς ἡμίσεις ὅ, ὡς ῥᾶον διαπολεμήσειεν τὸν πρὸς Εὐμένην πόλεμον. (44) Καὶ Ἀντίγονος μὲν τοῦ πολέμου ἤπτετο, Ἀντίπατρος δὲ ἀναλαβὼν τοὺς βασιλεῖς καὶ τὴν ἄλλην δύναμιν ἦει ὡς περαιοσόμενος ἐπὶ Μακεδονίαν. Καὶ στασιάζει πάλιν ὁ στρατὸς, αἰτῶν τὰ χρήματα. Ἀντίπατρος δὲ, ἐπειδὴν ἔλθῃ εἰς Ἀβυδὸν, ὁμολόγησε ποιεῖν αὐτὰ, καὶ δώσειν τυχὸν μὲν πάντα, ὅση ἡ δωρεὰ, εἰ δὲ μὴ, τὴν γε πλείστην. (45) Καὶ ταύταις αὐτοὺς ταῖς ἐλπίσιν ἀναρτήσας, ἀστασιάζεσθαι τὸ λοιπὸν καταλαμβάνει τὴν Ἀβυδὸν. Ἐκεῖ δὲ τέχνη τοῦτους παρακρουσάμενος, νυκτὸς ἅμα τοῖς βασιλεῦσι περαιῶνται τὸν Ἑλλήσποντον παρὰ Λυσιμάχον. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ καὶ αὐτοὶ ἐπεραιώθησαν, ὑπὲρ τῆς ἀπαιτήσεως τῶν χρημάτων παραυτίκα ἡσυχάσαντες. Ἐν οἷς καὶ τοῦ δεκάτου λόγου τὸ τέλος.

30 46. Ἔστι μὲν οὖν ὁ ἀνὴρ οὐδενὸς τῶν ἀρίστα συνταξαμένων ἱστορίας δεύτερος. Ἀπαγγεῖλαι τε γὰρ καὶ μετὰ συντομίας κράτιστος, καὶ παρεκτροπαῖς ἀκαίροις οὐδὲ παρενθήκαις τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορίας οὐδαμοῦ λυμαινόμενος, καινοπρεπὴς δὲ συνθήκη λόγου μάλλον ἢ λέγει, καὶ οὕτως ὥστε μὴ ἂν ἄλλως μῆτε σαφέστερον μῆτε ἐναργέστερον τὸ διήγημα δηλωθῇ. Εὐσήμεν δὲ καλεῖται καὶ τῷ τῶν λέξεων ἀποκεχρημένος στρογγύλῳ, καὶ τὸ λείον ἔχει τῷ μεγέθει συγκρινόμενον. Καὶ ἡ καινότης τῶν λέξεων οὐχὶ εἰς τὸ πόρρω νεωτερίζεται, ἀλλ' ἐγγιστά τε καὶ εἰς τὸ ἐμπατικώτατον, ὡς σχηματισμὸν εἶναι λέξεως, ἀλλ' οὐχὶ ἐναλλαγὴν συνήθους ὀνόματος. Διὸ καὶ τὸ σαφὲς συνεφέλκεται οὐκ ἐν τούτῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ διασκευῇ καὶ τάξει καὶ καταστάσει μάλιστα τοῦ διηγήματος· ὅπερ ἐστὶ καὶ τῆς σαφηνείας τοῦ ἐντεχνον· ἡ γὰρ τοι χρῆσις ἡ κατὰ τὰς εὐθείας τῶν περιόδων καὶ τοῖς ἰδιωταῖς πρόσεστι μάλιστα, καὶ εἰς ὑπτιότητα καὶ ταπεινότητα λίαν καταβιβάζει τὸν λόγον, ἀκρατος μάλιστα γινομένη. Ὅπερ οὗτος, εἰ καὶ τοῦ σαφοῦς εἶναι δοκεῖ, οὐ προσήκατο. Καὶ τῷ ἑλλείποντι δὲ τῶν τρόπων οὕτω κέχρηται, οὐ κατὰ τὰς περιοδικὰς ἑλλείψεις τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ κατὰ γε τὰς τῶν λέξεων, ὥστε μὴδ' ἑλλείπειν διδόναι συναίσθησιν· καὶ

cum Attalo atque Alceta dimicaret; certatum esse proelio ambiguo, ita tamen, ut inferior Asander discesserit.

42. Casandrum ab Antigono dissensisse, verum destitisse a seditione, Antipatro patre filium inhibente. In Phrygia tamen Casandrum cum parente congressum, ne a regibus longius discederet, sed Antigonom suspectum haberet, hortatum esse. Illum vero quum temperata sua prudentia, tum variis obsequiis atque virtute sua suspicionem pro viribus sustulisse. (43) Mitigatum itaque Antipatrum, de illis copiis, quas in Asiam secum transvexerat, peditum Macedonum Antigono octo millia et quingentos tradidisse, equitum vero externorum parem numerum, elephantorum quoque dimidiam partem, id est septuaginta, quo facilius bellum cum Eumene conficeret. (44) Ita Antigonom bellum hoc administrare exorsum esse; Antipatrum vero, acceptis regibus ceterisque copiis, in Macedoniam trajecturum abiisse. Tum iterum tumultuantes milites pecuniam postulasse, Antipatrumque promississe, ubi Abydum pervenisset, illam sese curaturum, praebiturumque fortasse donativum universum; sin minus, majorem certe partem accepturos. (45) Hac ergo spe lactatos, absque seditione deinceps Abydum pervenisse; unde ipse noctu, deceptis astu militibus, una cum regibus Hellespontum trajecerit ad Lysimachum se conferens: postridie vero ipsos quoque transiisse, de pecunia poscenda in praesens quiescentes. Atque hoc libri decimi extremum est.

46. Est sane scriptor hic nemini eorum qui historiam optime contexuerunt postponendus. Nam et narrationum brevitate praestat, et importunis digressionibus aut crebra parenthesi continentem historiae tenorem minime laedit. Novitatem habet orationis compositione potius quam verbis, idque ita, ut nullo modo neque clarior neque dilucidior fieri narratio possit. Dum vero significantes sonantesque ac teretes adhibet dictiones, aequalitate non minus quam granditate orationem temperat. Verborum item innovatio non est illi longe, sed e propinquo petita, et quae lumen orationi vel maximum adlat, ut sit dictionis quasi habitus quidam ac gestus potius quam mutatio consuetorum verborum. Quo fit ut et perspicuitas exoriatur, non in hac solum parte, sed etiam in apparatu, ordine et narrationis maxime compositione: quod ipsum est totum perspicuitatis artificium. Nam usus tractatioque simplicium ac rectarum periodorum vel apud indoctos plerumque reperitur, et ad supinum atque humile dicendi genus orationem nimium demittit, si merus ille atque impermistus usus. Quod hic noster (etsi ad perspicuitatem illud facere videatur) non admisit unquam. Tropis item ellipseos non ambitum ipsum verborum concidendo, sed voces singulas supprimendo ita utitur, ut ne percipiendi quidem

εἰ τις τὸ λείπον ἐπιχειροῖν προσθεῖναι, εἰς τὸ παρέλκον
 ἂν ἐπιτεῖναι δοῖται, ἀλλὰ μὴ τοῦ ἑλλειποῦς ἐξευρεῖν τὴν
 ἀναπλήρωσιν. Ἀρίστα δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ πολυσχημά-
 5 τιστον ἔχει, οὐκ ἀθρόον μεταβαλλόμενον ἀπὸ τῆς αὐ-
 τοσχηματίστου χρήσεως, ἀλλ' ἡρέμα καὶ ἐξ ἀρχῆς
 συμπλεκόμενον, ὥς μήτε τῷ προσκορεῖ ἀνιᾶν, μήτε τῷ
 αὐρόφῳ ποιεῖν ἐκταράττεσθαι. Καὶ ἀπλῶς, εἰ τις κατ'
 αὐτὸν ἐπὶ τοὺς ἱστορικοὺς ἀναγθεῖν λόγους, πολλοὺς καὶ
 10 τῶν ἀρχαίων ἴδοι τῆς αὐτοῦ τάξεως ἱσταμένους ταπει-
 νότερον.

ΠΑΡΘΙΚΑ

EN BIBL. IZ'.

Photlus Bibl. cod. 58 : Ἀνεγνώσθη Ἀβρίανου
 Παρθικὰ ἐν βιβλίοις ιζ'. Οὗτος δὲ συντάττει πάντων
 ἁμεινων καὶ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα, ἐτι δὲ
 καὶ ἄλλην πραγματείαν, τὰ πάτρια τῆς Βιθυνίας, ἐξ
 15 ἧς καὶ αὐτὸς ἔφυ, ἐπιγράψας τὸ βιβλίον Βιθυνιακά·
 συγγράφεται δὲ καὶ τὰ κατὰ Ἀλανοὺς, ἣν ἐπέγραψεν
 Ἀλανικὴν.

2. Διέρχεται δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ τοὺς πολέ-
 μους, οὓς ἐπολέμησαν Ῥωμαῖοι καὶ Πάρθοι, Ῥωμαίων
 20 αὐτοκράτορος ὄντος Τραϊανοῦ. Φησι δὲ τὸ Πάρθων
 γένος Σκυθικὸν, ἀποστῆναι δὲ τῆς τῶν Μακεδόνων ἐπι-
 κρατείας, ἅμα Περσῶν καταστραφέντων, πάλαι δου-
 λωθέν, δι' αἰτίαν τοιαύτην. Ἀρσάκης καὶ Τηριδάτης
 ἦσαν ἀδελφῶ Ἀρσακίδαί, τοῦ υἱοῦ Ἀρσάκου τοῦ Φρια-
 25 πίτου ἀπόγονοι. Οὗτοι Φερεκλέα τὸν ὑπὸ Ἀντιόχου
 τοῦ βασιλέως (θεὸν αὐτὸν ἐπὶ κλην ὠνόμαζον) σατρά-
 πην αὐτῶν τῆς χώρας καταστάντα, ἐπεὶ τὸν ἕτερον τῶν
 ἀδελφῶν αἰσχυρῶς ἐπέκρασε βιασάμενος, οὐκ ἐνεγκόντες
 τὴν ὕβριν, ἀνείλυν τε τὸν ὕβρισαντα, καὶ ἐτέροις πέντε
 30 τὴν πρᾶξιν ἀνακοινωσάμενοι· καὶ τὸ ἔθνος Μακεδό-
 νων ἀπέστειλαν, καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἤρξαν, καὶ ἐπὶ μέγα
 δυνάμειος ἤλασαν, ὥς καὶ Ῥωμαῖοις ἀντιβρόπους μά-
 χας θέσθαι, ἐνίοτε δὲ καὶ μεθ' ἑαυτῶν τὴν νίκην ἔχον-
 τας τοῦ πολέμου ἀπελθεῖν. (3) Πάρθους δὲ φησιν ἐπὶ
 35 Σεσώστριδος τοῦ Αἰγυπτίου βασιλέως καὶ Ἰανδύσου
 τοῦ Σκυθῶν ἀπὸ τῆς σφῶν χώρας Σκυθίας εἰς τὴν νῦν
 μετοικῆσαι. Οὗς δ' Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς
 κατὰ κράτος ταπεινώσας ὑποσπόνδους ἀφῆκεν, αὐτὸς
 αὐτοῖς τὸν βασιλεῖα καταστήσας.

40 4. Οὗτος δ' Ἀβρίανὸς φιλόσοφος μὲν ἦν τὴν ἐπιστήμην,
 εἰς τῶν ὁμιλητῶν Ἐπικτήτου, κατὰ δὲ τοὺς χρόνους
 Ἀδριανοῦ καὶ Ἀντωνίνου τοῦ Πίου καὶ Μάρκου τοῦ Ἀν-
 τωνίνου ἐγνωρίζετο. Ἐπωνόμαζον δὲ αὐτὸν Ξενοφῶντα
 νέον. Διὰ δὲ τῆς παιδείας ἐπίσημον ἄλλας τε πολιτικὰς
 45 ἀρχὰς ἐπιστεύθη, καὶ εἰς τὸ τῶν ὑπᾶτων ἀνέβη τέλος.
 (5) Ἐγραψε δὲ βιβλία καὶ ἕτερα, τῶν μὲν Διατριβῶν
 Ἐπικτήτου τοῦ διδασκάλου ὅσα ἴσμεν βιβλία ὀκτώ,

defectus vestigium ullum relinquat · idque adeo, ut si quis
 quod deest addere tentet, supervacaneum potius addidisse,
 quam defectum supplevisse merito censeatur. Schematum
 etiam copia optime orationem suam adornat; non enim re-
 pente et simul omnium obvium ac nativum usum immu-
 tat, sed sensim atque ab initio statim haec commiscet. Ita
 neque satietate molestiam affert, neque repentina mutatio-
 ne turbat. Denique ut semel dicam, si quis ad ceteros
 historicos accedens Arrianum comparaverit, multos etiam
 antiquorum humiliores eo deprehendat.

PARTHICA

LIBRIS XVII.

Lecti sunt Arriani *Parthicorum libri septemdecim*. Hic
 item omnium optime *res gestas Alexandri* regis Macedo-
 num conscripsit. Aliud item opus de Bithynia patria (hinc
 enim oriundus est) composuit, *Bithynicorum* titulo. Scrip-
 sit etiam *res ab Alanis gestas*, quem librum *Alanicam*
 inscripsit.

2. In primo illo opere bella a Parthis et Romanis gesta
 refert, ductu atque auspiciis Trajani Imperatoris. Parthos
 ait a Scythlis originem ducere, Macedonum autem impe-
 rium excussisse, Persis una rebellantibus, quum pridem
 servitutem servissent, hac de causa. Arsaces et Teridates
 fratres erant, Arsacidæ, filii Arsacis, Phriapitæ nepotes.
 Hi Pherecleum ab Antiocho rege (quem Deum cognomen-
 appellabant) terræ eorum satrapam constitutum, quod
 altero fratre abuti per vim sede conaretur, contume-
 liam non ferentes necarunt, consilii etiam aliis quinque.
 Gentem itaque Macedonum pellentes, imperium ipsi arri-
 puerunt, magnamque sunt potentiam consecuti, adeo ut
 vel cum Romanis aequo sæpe Marte contenderint, interdum
 etiam victoria potiti superiores discesserint. (3) Narrat ad
 hæc Parthos Sesostridis Ægyptiorum regis tempore, et Ian-
 dysi Scytharum, ex Scythia in eum, quem nunc tenent,
 locum demigrasse. Quibus Trajanus Romanorum impe-
 rator per vim fractis, fœdere icto, libertatem reliquit regem-
 que ipse constituit.

4. Hic Arrianus professione philosophus, unus ex Epicteti
 familiaribus, Adriani et Antonini Pii et Marci Antonini Imp-
 peratoribus vixit. Novi Xenophontis tulit cognomen. Ob
 singularem doctrinam quum alios magistratus gessit, tum
 ad ipsum quoque consulatum pervenit. (5) Scripsit et alia
 volumina: *Dissertationum Epicteti præceptoris*, quos
 novimus, *libros octo*: *Sermonum* vero ejusdem Epicteti ti-

τῶν δὲ Ὀμιλιῶν τοῦ αὐτοῦ Ἐπικτήτου βιβλία δώδεκα. Ἰσχνὸς δὲ τὴν φράσιν ἐστὶ, καὶ μιμητὴς ὡς ἀληθῶς Ξενοφῶντος. Φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ ἕτερα γράψαι, & οὐπω εἰς ἡμετέραν ἀφίκετο γνῶσιν. Δῆλον δὲ ὡς οὐδὲ ῥη-
5 τορικῆς σοφίας τε καὶ δυνάμεως ἀπελείπετο.

BIOYNIKA

EN BIBAIOIS. II'.

Photius Bibl. cod. 93 : Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ τὰ Βιθυνιακά, ἐν βιβλίοις ὀκτώ, ἐν οἷς τὰ τε μυθικὰ τὰ περὶ Βιθυνίας καὶ τᾶλλα, ὅσα συνέστη περὶ αὐτὴν, εἰς λεπτὸν ἀναγράφει, τῇ πατρὶδι δῶρον ἀναφέρων
10 τὰ πάτρια. Νικομήδειον γάρ τι τὸ γένος αὐτοῦ ἐν ταύτῃ τῇ συγγραφῇ διορίζει, ἐν αὐτῇ τε γεννηθῆναι καὶ τραφῆναι καὶ παιδευθῆναι, καὶ ἱερέα τῆς Δήμη-
τρος καὶ τῆς παιδὸς αὐτῆς, αἷς καὶ τὴν πόλιν ἀνα-
κεῖσθαι φησι, χρηματίζει. (2) Μένονται δὲ ἐν ταύτῃ
15 τῇ συγγραφῇ καὶ ἑτέρων πραγματείων. Ὡν ἡ μὲν, ὅσα Τιμολέοντι τῷ Κορινθίῳ κατὰ Σικελίαν ἐπράχθη, διαλαμβάνει· ἡ δὲ τὰ Δίω-
νι τῷ Συρακουσίῳ ὅσα ἀξιοφύγητα ἔργα ἐπετελέσθη, ἡνίκα τὰς Συρακούσας καὶ πᾶσαν Σι-
20 κελίαν ἀπὸ τοῦ δευτέρου Διονυσίου, ὃς ἦν παῖς τοῦ προ-
τέρου, ἡλευθέρου, καὶ τῶν βαρβάρων, οὓς ὑπὲρ τοῦ βεβαίως τυραννεῖν Διονύσιος ἐπηγάγετο. (3) Φαίνε-
ται δὲ τετάρτην γράζων τὴν τῆς πατρίδος ἀφήγησιν·
μετὰ γὰρ τὰ περὶ Ἀλέξανδρον καὶ Τιμολέοντα, καὶ
25 Δίωνα [μετὰ τὰς περὶ αὐτοὺς ἱστορίας] ἥδε αὐτῷ ἡ
συγγραφὴ ἐξεπονθήθη, ἐξ ἀρχῆς μὲν, ἀφ' οὗ γράφειν ἰσχυσε, ταύτην ἐνστάσασθαι καὶ συντάξαι τὴν ὑπόθεσιν
βουληθέντι, τῆς δὲ παρασκευῆς τῷ ἐνδεῶς αὐτὸν ἔχειν
παρατεινάσης τὸν χρόνον· ταύτην γὰρ αὐτὸς τῆς ἐπὶ
30 τούτῳ βραδυτῆτος ἀποδίδωσιν αἰτίαν. (4) Ἀρχεται
μὲν οὖν, ὥσπερ εἴρηται, ἀπὸ τῶν μυθικῶν τῆς
ἱστορίας, κατέεισι δὲ μέχρι τελευτῆς τοῦ ἐσχάτου Νι-
κομήδους, ὃς τελευτῶν τὴν βασιλείαν Ῥωμαίοις κατὰ
διαθήκας ἀπέλιπεν, οὐπω βασιλευμένους μετὰ τὴν
35 τοῦ Ἀρχυνίου ἐξέλασιν.

bros duodecim. Exilis illi dicendi character, et vere Xenophontis imitator est. Alia item scripsisse ferunt, quæ tamen in cognitionem nostram nondum pervenerunt. Certum sane illud, rhetoricæ nequaquam sapientiæ ac facultatis imperitum fuisse.

BITHYNICA

LIBRIS VIII.

Legi *Bithynica* ejusdem *libris octo*, quibus de Bithynia fabulosas narrationes ceteraque ad eam pertinentia accurate perscribit : patriæ nimirum patriam historiam offerens. Nicomedia enim genus se ducere hoc opere ostendit ; eaque in urbe natum, educatum et tum litteris imbutum, sacerdotium Cereris ejusque filiæ Proserpinæ (quibus sacram esse urbem scribit) gessisse. (2) Meminit vero hoc ipso in libro et aliorum operum : quorum alterum quidem *Timoleonis Corinthii res in Sicilia gestas* continet ; alterum vero *res Dionis Syracusani* memoratu dignas refert, quum Syracusas hic omnemque adeo Siciliam a Dionysii secundi, qui primi filius fuit, tyrannide liberavit, insuperque a barbaris, quos ut tyrannidem firmaret, Dionysius eo adduxerat. (3) Apparet vero hoc opus, quo patriam descripsit, post Alexandri Magni, Timoleonis et Dionis rerum gestarum historias, quarto loco confectum esse. Quamquam enim quum primum vires ad scribendum nactus esset, hoc argumentum tractandum sibi proposuisset, serius tamen id absolvisse, quoniam inateria necessaria tum nondum congesta esset. Hanc enim ipsemet cessationis causam affert. (4) Incipit igitur, uti jam diximus, a mythicæ historiæ temporibus, descendit vero usque ad finem Nicomedis ultimi, qui moriens Romanis regnum testamento reliquit, qui quidem Romani jam inde a Tarquinii expulsionē regibus parere desiderant.

Ἡγεῖσθαι μὲν τῆς πάσης στρατιᾶς τοὺς κατασκό-
πους ἱππέας ἐπὶ δυοῖν τεταγμένους σὺν τῷ οἰκίῳ ἡγε-
μόνι. Ἐπὶ τούτοις δὲ τοὺς ἱπποτοξότας τοὺς Πετραίους,
καὶ τούτους ἐπὶ δυοῖν. Ἀγόντων δὲ αὐτοὺς οἱ δεκαδάρ-
5 χαι. Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπιτετάχθων οἱ ἀπὸ τῆς εἰλης ἡ-
τινι Ἰσαυριανοὶ ὄνομα. Συντετάχθων δὲ αὐτοῖς οἱ τῆς
σπείρης τῆς τετάρτης τῶν Ραίων (Ῥαιτῶν?) ἥς ἀρχὼν
Δάφνης Κορίνθιος. Ἐπὶ τούτοις δὲ οἱ ἀπὸ τῆς εἰλης,
ἥ ὄνομα Κολῶνες [Κολωνεῖς?]. Συντετάχθων δὲ
10 αὐτοῖς Ἱτυραῖοι καὶ Κυρηναῖοι καὶ οἱ ἀπὸ τῆς πρώτης
Ῥαιτικῆς. Συμπάντων δὲ τούτων ἀρχέτω Δημήτριος.
(2) Ἐπὶ τούτοις δὲ οἱ Κελτοὶ ἱππεῖς, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ δυοῖν,
καὶ τούτων ἡγεῖσθω ἑκατόνταρχος, ὥσπερ ἐπὶ στρατο-
πέδου.

15 3. Πεζοὶ δὲ ἐπὶ τούτοις τετάχθων, τὰ σημεῖα ἀνα-
τεταγμένα πρὸ σῶν ἔχοντες, οἷ τε Ἴταλοι καὶ Κυρηναίων
οἱ παρόντες. Πάντων δὲ ἡγεῖσθω Πούλχερ, ὅσπερ
ἀρχεῖ τοῖς Ἰταλοῖς. Βοσπορανοὶ δὲ ἐπὶ τούτοις πεζοὶ
ἰόντων, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Λαμπροκλέα, καὶ οἱ Νο-
20 μάδες ἐπὶ τούτοις ὑποτεταγμένοι Βήρω τῷ σφετέρῳ ἀρ-
χοντι. (4) Ἡ τάξις δὲ ἔστω εἰς ὀπλίτας τέσσαρας. Αὐ-
τῶν δὲ τούτων ὅσοι τοξόται ἡγεῖσθων. Τὰς δὲ πλευρὰς
τῆς τάξεως φυλαττόντων ἑκατέρωθεν οἱ ἱππεῖς οἱ Ἀ-
κεῖοι [Ἀκαῖοι? Ἀχαιοί?]. Ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ ἐπίλεκτοι
25 ἱππεῖς ἴψωσαν, καὶ ἐπὶ τούτοις οἱ ἀπὸ τῆς φάλαγγος
ἱππεῖς. Ἐπειτα οἱ καταπέλται. (5) Ἐπειτα τὸ ση-
μεῖον τῆς πεντεκαίδεκάτης φάλαγγος, καὶ ἄμφ' αὐτῷ
δὲ ὁ ἡγεμὼν τῆς φάλαγγος Οὐάλης, καὶ ὁ ὑπαρχος καὶ
οἱ χιλιάρχαι οἷς τέτακται καὶ ἑκατόνταρχοι [καὶ] οἱ τῆς
30 πρώτης σπείρης ἐπιστάται. Πρὸς δὲ τοῦ σημείου τοῦ
τῶν πεζῶν οἱ ἀκοντισταὶ τετάχθων. Αὐτοὺς δὲ τοὺς
πεζοὺς ἐπὶ δ' τεταγμένους εἶναι. (6) Ἐπὶ δὲ τῇ τε φά-
λαγγι τετάχθω τὸ σημεῖον τῆς δωδεκάτης φάλαγγος,
καὶ χιλιάρχαι ἄμφ' αὐτῷ καὶ ἑκατόνταρχαι. Ἐπὶ δ'
35 ὠσαύτως καὶ ἥδε ἡ φάλαγξ ἴτω τεταγμένη.

7. Ἐπὶ δὲ τῷ ὀπλιτικῷ τετάχθω τὸ συμμαχικόν,
οἷ τε ἀπὸ τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας καὶ Τραπεζουντιῶν οἱ δι-
πλίται καὶ Κόλχοι καὶ Ῥιζιανοὶ οἱ λογχοφόροι. Ἐπι-
τετάχθων δὲ αὐτοῖς οἱ Ἀπλανοὶ [Ἀλβανοί?] πεζοί.
40 Παντός δὲ τοῦ συμμαχικοῦ ἡγεμὼν ἔστω Σεκουλῖνος,
ὅσπερ τῶν Ἀπλανῶν ἡγεῖται. (8) Ἐπὶ τούτοις δὲ τὰ
σκευοφόρα ἐπέσθω. Οὐραγεῖτω δὲ ἡ εἰλη τῶν Γετῶν καὶ
ὁ ταύτης εἰλάρχης. (9) Τὰς πλευρὰς δὲ τοῦ περὶ τοῦ κο-
σμοῦντων μὲν καὶ ἑκατόνταρχαι καὶ [οἱ] ἐπὶ τῷδε τετα-
45 γμένοι, φυλακῆς δὲ ἑνεκα, εἰλη ἡ Ἀλλακτικῇ [Καλακτι-
κῇ?] περιπυεῖτω ἐπὶ ἓνα στοῖχον ἑκατέρωθεν τεταγμέ-
νη, καὶ οἱ τῶν Ἴταλῶν ἱππεῖς. Ὅ δὲ εἰλάρχης αὐτῶν ἐπι-
φοιτάτω ταῖς πλευραῖς. (10) Ὅ δὲ ἡγεμὼν τῆς πάσης

Præeant universum exercitum equites speculatores, qui
bini collocentur suo sub duce. Post hos ponantur sagit-
tarii equites Petraei, bini item, quos ducant decuriones.
His subjungatur turma Isaurianorum. Componatur iis ma-
nipulus quartus *Rhetorum*, cujus dux Daphnes Corinthius.
Post hos turma Colonensium. Adjungantur iis Ituræi et Cy-
renæi et primus manipulus Rheticus. Hisce omnibus im-
peret Demetrius. (2) Post eos collocentur Celtæ equites,
ipsi quoque bini, quos ducat centurio, sicuti in castris.

3. Sequantur pedites, erectis ante se signis, Itali et Cy-
renæi, quotquot adsunt. Eos omnes ducat Pulcher, Italorum
præfectus. Post hos incedant Bosporiani pedites sub Lam-
procle duce et subjuncti iis Numidæ sub Vero præfecto suo.
(4) Acies sit hoplitarum quaternorum. Hos ipsos præcedant
quotquot sunt sagittariorum. Latera aciei utrimque tue-
antur equites Acæi. Post hos selecti equites legionis.
Deinde catapultæ. (5) Deinde signum legionis decimæ
quintæ, et juxta id dux legionis Valens et legatus et chi-
liarchæ, quibus jussum est, et centuriones et primæ co-
hortis epistatæ. Ante signum vero peditum jaculatores
collocentur. Ipsi pedites ponantur per ordines quaterno-
rum. (6) Post decimam quintam legionem collocetur si-
gnum legionis duodecimæ, et juxta id chiliarchæ et centu-
riones. Quaterni item hujus quoque legionis milites in-
cedant ordinati.

7. Post hunc gravis armaturæ exercitum collocentur so-
cii ex Armenia minori et Trapezuntiorum graviter armati
et Colchi et Rhiziani lancearii. Subjungantur iis Aplanî (?)
pedites. Totius autem sociorum exercitus dux sit Seculi-
nus, qui est Aplanorum præfectus. (8) Deinde sequantur
impedimenta. Agmen claudat turma Getarum sub duce
suo. (9) Latera exercitus pedestris ordinent centuriones et
qui ad hoc constituti. Præsidii gratia turma *Calactica* ad
utrumque latus equitet uno versu ordinata, nec non Itali
equites. Præfectus eorum lateribus adequitet. (10) Dux vero

στρατιᾶς Ξενοφῶν τὸ πολλὸν μὲν πρὸ τῶν σημείων τῶν πεζικῶν ἡγείσθω, ἐπιφοιτάτω δὲ πάσῃ τῇ τάξει, καὶ ἐπισκοπεῖτω ὅπως τεταγμένοι ἴωσι, καὶ τοὺς μὲν ἀτακτοῦντας εἰς τάξιν ἐπαναγέτω, τοὺς δὲ ἐν κόσμῳ ἰόντας ἐπαινείτω.

11. Οὕτω μὲν τεταγμένους ἰναι. Ἐλθόντας δὲ εἰς τὸ ἀποδεδειγμένον χωρίον, τὴν μὲν ἵππον πᾶσαν περιστῆναι ἐν κύκλῳ εἰς τετράγωνον τάξιν, τοὺς κατασκόπους δὲ πέμψαι εἰς τὰ ὑπερδῆξια γωρία, ἀποσκο-
10 πῆς ἕνεκα τῶν πολεμίων. Ἐνταῦθα δὲ ἀπὸ σημείου δπλίζεσθαι σιγῇ, ὀπλισαμένους δὲ εἰς τάξιν καθίστασθαι. (12) Ἡ τάξις δὲ ἔστω ἡδε. Τὸ μὲν κέρας ἐκάτερον τῶν πεζῶν τὰ ὑπερδῆξια ἐχέτω τῶν χωρίων, ὅτι ἐν τοιῷδε ἡ ἑκταξίς ἐστί. Ἐπετετάχθων δὲ τῷ κέρατι τῷ μὲν
15 δεξιῷ οἱ ἀμφὶ Οὐασάκην καὶ Ἀρβηλον Ἀρμένιοι, τὸ ὑπερδεξιώτατον τοῦ κέρως ἔχοντες, ὅτι τοξόται εἰσὶν οἱ σύμπαντες. (13) Προτετάχθων δὲ αὐτῶν οἱ τῆς σπείρης τῆς Ἰταλικῆς πεζοί. Πάντων δὲ ἡγείσθω Πούλχερ, ὅστις καὶ τῆς σπείρης τῆς Ἰταλικῆς ἄρχει. Καὶ τούτῳ
20 ἐπιτετράφθω αὐτὸς τε καὶ ὁ Οὐασάκης καὶ Ἀρβηλος καὶ τὸ ἐκείνων ἱππικὸν τε καὶ πεζικόν.

14. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ τετάχθων καὶ οὗτοι τὸ ὑπερδεξιώτατον τοῦ κέρως ἔχοντες οἱ τε ἀπὸ τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας σύμμαχοι καὶ οἱ Τραπεζουντιῶν γυμνῆτες
25 καὶ οἱ Ῥιζιανοὶ λογχοφόροι. (14) Προτετάχθων δὲ καὶ τούτων οἱ Ἀπλανοὶ οἱ διακόσιοι, καὶ Κυρηναῖοι οἱ ἑκατόν, ὡς προβολὴν μὲν εἶναι πρὸ τῶν ἀκοντιστῶν τοὺς δπλίτας, τοὺς δὲ ὑπερακοντίζειν ἐκ τοῦ ὑπερδεξιῶ. (15) Τὸ δὲ ἐν μέσῳ σύμπαν τὸ μὲν δεξιὸν ἐχέτω ἡ πε-
30 ζικὴ φάλαγγς ἡ πεντεκαίδεκάτη ὑπὲρ τὸ μέσον τοῦ παντός χωρίου, ὅτι πολλοὶ πλείονες πλῆθει οὗτοί εἰσι. Τὸ δὲ ὑπολοιπὸν τοῦ ἀριστεροῦ ἐκπληροῦντων οἱ τῆς δωδεκάτης φάλαγγος πεζοὶ ἔστω ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ κέρως τοῦ ἀριστεροῦ· τετάχθω δὲ ἐπὶ ὁκτὼ, καὶ πυκνὴ αὐτοῖς ἔστω
35 ἡ σύγκλεισις. (16) Καὶ αἱ μὲν πρῶται τέσσαρες τάξεις ἔστωσαν κοντοφόρων, ὧν δὴ κοντοῖς μακρὰ καὶ ἐπιλεπτά τὰ σιδήρια προήπτται. Καὶ τούτους οἱ μὲν πρωτοστάται εἰς προβολὴν ἐχόντων, ὡς εἰ πελάζοιεν αὐτοῖς οἱ πολέμοι, κατὰ τὰ στήθη μάλιστα τῶν ἵππων τί-
40 θεσθαι τῶν κόντων τὸν σίδηρον. (17) Οἱ δευτεροστάται δὲ καὶ οἱ τῆς τρίτης καὶ τετάρτης τάξεως, εἰς ἀκοντισμὸν προβεβλήσθων τοὺς κόντους, ὅπου ἂν τύχοιεν καὶ ἵππους τρώσσοντες, καὶ ἵπποτην κατακανοῦντες, καὶ θυρεῖν καὶ καταφράκτω θώρακι ἐμπαγέντος τοῦ κόν-
45 του, καὶ διὰ μαλακότητα τοῦ σιδήρου ἐπικαμφθέντος, ἀγρεῖον τὴν ἀναβάτην ποιήσουντες. (18) Αἱ δὲ ἐφεξῆς τάξεις τῶν λογχοφόρων ἔστωσαν. Ἐνάτη δὲ ἐπὶ τούτοις ἔστω τάξις οἱ πεζοὶ τοξόται, οἱ τῶν Νομάδων καὶ Κυρηναίων καὶ Βοσποριανῶν τε καὶ Ἰτουραίων.
50 (19) Μηχαναὶ δὲ ἐφεστηκέντων τῷ κέρατι ἐκατέρῳ, ὡς πορρωτάτω προσιόντων τῶν πολεμίων ἐξακοντίζειν, καὶ κατόπιν τῆς πάσης φάλαγγος.

20. Τὸ δὲ ἱππικὸν ζύμπαν κατὰ εἰλας καὶ λόχους ὁκτὼ ζυνταγμένον ἐφεστάτω τοῖς πεζοῖς, τὸ μὲν τοῖς

universi exercitus Xenophon ut plurimum ante signa peditum se teneat, interdum vero totam aciem percurrens videat ut bene ordinati procedant : qui locum suum deseruerint, eos in ordinem reducat ; ordinem uti decet servantes collaudet.

11. Hunc in modum dispositi progrediantur. Quum autem venerint in locum designatum, equitatus universus circumeirca collocetur acie quadrata. Speculatores vero in loca editiora mittantur, qui hostem observent. Tum dato signo arment se silentio, armatique suum quisque locum obtineant. (12) Ordinatio autem aciei hæc sit. Cornu utrumque peditum editiora loca occupet, quandoquidem in ejusmodi regione erit aciei instructio. Ad dextrum cornu collocentur qui sub Vasace et Arbelo sunt Armenii, summamque hujus cornu partem teneant, quum omnes sint sagittarii. (13) Ante eos collocentur pedites cohortis Italicæ. Omnes hos ducat Pulcher, cohortis Italicæ præfectus, eique committantur et sua ipsius manus et qui cum Vasace et Arbelo sunt equites peditesque.

14. In sinistro cornu item summam ejus partem tenentes collocentur ex Armenia minori socii et Trapezuntiorum levis armaturæ milites et Riziani lancearii. Ante hos quoque ponantur Aplani ducenti et Cyrenæi centum, qui gravis armaturæ milites propugnaculi loco sint jaculatoribus supra capita eorum ex editiore tela emittentibus. (15) Spatii intermedii dextrum latus universum obtineat pedestris legio decima quinta, supra medium totius loci se extendens, quippe quæ numero longe superior sit. Quod restat spatium sinistri lateris expleant duodecimæ legionis pedites usque ad extremum cornu sinistrum. Ordines sint octo, iique densi collocentur. Ac priores quidem ordines quattuor contos gestantium sunt, qui longa et tenuia contis ferramenta præfixa habent. (16) Contos protostatæ ante se teneant projectos ita, ut si appropinquarint iis hostes, contra pectora maxime equorum ferrum dirigatur. (17) Qui vero secundi stant et tertii quartique, ad ejaculationem contos paratos teneant, ut, ubicunque possint, et equos vulnerent et equites vel occidant vel in clypeum et lorcatum thoracem conto impacto, ubi ferrum propter mollietatem se inflexerit, ad pugnam inutilem sessorum reddant. (18) Sequentes ordines (quattuor) hastatorum sunt. Nonus vero post hos ordo sit peditum sagittariorum, Nomadum scilicet et Cyrenæorum et Ituræorum. (19) Porro machinæ ponantur et in cornu utroque, unde quam longissime in hostem accedentem missilia jactant, et pone omnem phalangem.

20. Equitatus universus in turmas et lochos octo distributus post pedites locum obtineat : atque in cornubus qui-

κέρασιν ἑκατέρους προβολὴν ἔχον τοὺς ὀπλίτας πρὸ σφῶν καὶ τοὺς τοξότας, λόχοι δύο· τὸ δὲ τῇ μέσῃ φάλαγγι, λόχοι ἑξ * μνημον [ἐπιστήτω? ἐπιστήσαν?]. (21) Τούτων δὲ ὅσοι μὲν ἵπποτοξόται πλησίον τῆς φάλαγγος ἐφρονηκένωσαν, ὡς ὑπερτοξεύειν ὑπὲρ αὐτῆς· ὅσοι δὲ λογχοφόροι ἢ κοντοφόροι ἢ μαχαιροφόροι ἢ πελεκοφόροι εἰς τὰ πλάγια τε ἑκατέρωθεν ὁρώντων (ἦ) καὶ τὸ ξύνθημα προσμενόντων. (22) Οἱ δὲ ἐπιλεκτοὶ ἱππεῖς ἀμφ' αὐτὸν Ξενοφῶντα ἕστωσαν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς φάλαγγος τῶν πεζῶν ὅσον εἰς διακοσίου, οἱ σωματοφύλακες, καὶ ἑκατοντάρχαι, ὅσοι τοῖς ἐπιλέκτοις ξυνεταγμένοι ἢ τῶν σωματοφυλάκων ἡγεμόνες, καὶ δεκάρχαι οἱ τῶν ἐπιλέκτων. (23) Ἔστωσαν δὲ ἀμφ' αὐτὸν * ας [καὶ ἐς?]. ἑκατὸν κούφων λογχοφόρων, ὡς πᾶσαν ἐπιφοιτῶν τὴν φάλαγγα ὅπου τι ἐνδεὲς καταμανθάνοι, ἔκεινο ἴδοι καὶ θεραπεύοι. (24) Ἐγείσθω δὲ τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρως παντὸς ξὺν τῇ ἱππικῇ Οὐάλης, ὅσπερ καὶ τῆς πεντεκαίδεκάτης φάλαγγος ἡγεμὼν ἐστίν· τοῦ δὲ ἀριστεροῦ οἱ χιλιάρχαι τῆς δωδεκάτης.

25. Οὕτω δὲ ταχθέντων, σιγῇ ἕστω ἕστ' ἂν πελάζωνιν ἐντὸς βέλους οἱ πολέμιοι· πελαζόντων δὲ ἤδη, ὡς μέγιστον καὶ φοβερώτατον ἀλαλαξεν ξύμπαντας τῷ ἐνυαλίῳ. Καὶ βέλῃ τε ἀπὸ μηχανῶν καὶ λίθους ἀφίεσθαι, καὶ βέλῃ ἀπὸ τόξων, καὶ λόγχας οἱ λογχοφόροι ἀκοντιζέτωσαν, ὅς τε ψιλοὶ καὶ οἱ θειρασταὶ [θυρεαφόροι?]. Φερέσθωσαν δὲ καὶ λίθοι εἰς τοὺς πολέμους ἀπὸ τοῦ ξυμμαχικοῦ ἐκ τῶν ὑπερδεξίων· καὶ τὸ πᾶν ἀκροβολισμός ἕστω πανταχόθεν ὡς ἐνι πυκνότητος εἰς τάραξιν τε τῶν ἵππων καὶ ὀλεθρον τῶν πολεμίων ἱππέων. (26) Καὶ ἐλπίς μὲν ὑπὸ τοῦ ἀδιηγήτου πλήθους τῶν βελῶν μὴ ἐπὶ πλείον πελάσειν τῇ περικτῇ φάλαγγι ἐπελαύνοντας τοὺς Σκύθας· εἰ δὲ δὴ πελάσοιν, ἐγγρίμψαντας ταῖς ἀσπίσι καὶ τοῖς ὤμοις ἀντερείσαντας δέχεσθαι τὴν προσβολὴν ὡς καρτερώτατα καὶ τῇ συγκλείσει πυκνοτάτῃ τὰς πρώτας τρεῖς τάξεις ξυνείδουσας σφίσιν ὡς βριαύτατον οἶόν τε· τὴν τετάρτην δὲ ὑπερακοντίζειν τὰς λόγχας· καὶ τὴν τρίτην (?) παίειν ἢ ἀκοντίζειν τοῖς κόντοις ἀφειδῶς, ἕς τε ἱππους καὶ αὐτούς. (27) Ἀπωσθέντων δὲ, εἰ μὲν φυγὴ λαμπρὰ γένηται, διαχωρεῖν δεῖ τὰς περικτὰς τάξεις καὶ ἐπελαύνειν τοὺς ἱππέας, μὴ πάντας τοὺς λόγχους, ἀλλὰ τοὺς ἡμίσεας. Τετάρθαι δὲ πρώτους, ὅστινες καὶ πρῶτοι ἐπελάουσιν. (28) Τοὺς δὲ ἄλλους ἡμίσεας ἔπεισθαι μὲν τοῖς ἐπελαύνουσιν, ἐν τάξει δὲ καὶ μὴ παντελεῖ τῇ διώξει χρωμένους, ὡς εἰ μὲν φυγὴ καρτερὰ κατέβη, ἐκδέξασθαι τὴν πρώτην διώξιν ἀκμήτεις τοῖς ἵπποις, εἰ δὲ τις ἐπιστροφὴ καταλαμβάνοι, ἐπιτίθεσθαι τοῖς ἐπιστρέφουσιν. (29) ὁμοῦ δὲ ὅς τε Ἀρμένιοι τοξόται ἐπελαύνοντες τοξεύοντων, ὡς μὴ παρασχεῖν ἀναστροφὴν τοῖς φεύγουσι, καὶ οἱ λογχοφόροι οἱ γυμνήτες δρόμῳ ἐπέσθωσαν· μένειν δὲ μὴδὲ τὴν περικτὴν τάξιν ἐν χώρᾳ ἔτι, ἀλλὰ προχωρεῖν θάττον ἢ βάδην, ὡς εἰ τι καρτερώτερον ἀπαντοίῃ ἀπὸ τῶν πολεμίων, αὐτοὶ εἶναι προβολὴν πρὸ τῶν ἱππέων.

dem utrisque propugnaculi loco graviter armatos et sagittarios ante se habentes lochi duo, in media autem phalange lochi sex collocentur. (21) Ex his equitibus quicumque sagittarii sunt proxime adstent phalangi, ut supra eam sagittas transmittant; quotquot vero hastas vel contos vel gladios vel secures gestant, in transversum utrumque vultus obvertant signumque expectent. (22) Selecti autem equites circa ipsum Xenophontem sunt, et ex peditibus phalangis circiter ducenti corporis custodes, atque centuriones qui vel selectis vel corporis custodibus praepositi sunt, nec non decuriones selectorum. (23) Praeterea Xenophonti adjungantur etiam centum circiter leves lancearii, ut omnem obiens aciem, ubi quid deficere compererit, id inspicere possit et curare. (24) Dextrum cornu totum cum equitatu ducat Valens legioni decimae quintae praefectus; sinistrum ducant chiliarchae legionis duodecimae.

25. Ordinato hunc in modum exercitu, silentium sit usque dum intra teli jactum hostes accesserint. Ubi vero jamjam in propinquo sunt, tum summum maximeque horrendum cuncti edant clamorem; telaque e machinis lapidesque et ex arcubus sagittae immittantur, lanceasque jacentur lancearii atque velites simul et *scutigeri*. Lapides quoque de locis editioribus in hostes sociorum manu conijciantur; ac omnino undique sit telorum emissio quam potest creberrima in terrorem equorum atque perniciem equitum adversariorum. (26) Ita spes est fore ut propter immanem telorum multitudinem propius accedere ad pedestrem phalangem irruentes Scythae non audeant. Sin nihilominus hostis appropinquet, tum priores tres ordines objectis clypeis et humeris se fulcientes impetum fortissime, et dense admodum se constipantes summa qua fieri potest vi sustineant; quartus autem supra priores jacula transmittat. Etiam tertius sine intermissione feriat et jaculetur contis in equos ipsosque equites. (27) Repulsus hostis si aperte fugam capessat, tum equites per peditum ordines digressi insequantur, non omnes tamen lochi, sed dimidia tantum pars. Primique eorum ponantur qui primi etiam impetum facturi sunt. (28) Altera pars dimidia sequatur quidem, sed agmine composito et ab insecutione prorsus abstinens, ut, si longior fuga fiat, priorem partem in negotio excipere possit equis integris; sin vertant se hostes, in vertentes impetum faciat. (29) Simul vero Armenii sagittarii incurrentes sagittis hostes appetant, ut nulla fugientibus convertendi se detur potestas. Porro lancearii quoque leves cursu sequantur. Neque ipsa jam pedestris phalanx diutius in loco suo maneat, sed accelerato gressu procedat, ut si fortius aliquid ab hoste agatur, iterum praesidio esse equitibus possit.

30. Τάδε μὲν γίνεσθαι, εἰ ἀπὸ τῆς πρώτης προσβο-
 λῆς φυγὴ κατὰσχοι τοὺς ἐναντίους· εἰ δὲ ἐπιστραφέντες
 ἐς κύκλους ὑπὲρ τὰ κέρατα παρελαύνειν ἐθέλοιεν, ἀνα-
 τείνεσθαι μὲν [ἐς] τὰ ὑπερδεξιώτερα ἔτι τὰ κέρατα
 5 αὐτῆς τῆς ψιλῆς τοξείας· ὥς οὐ δοκιμάζω μήποτε ἀ-
 σθενῇ πῇ ἀνατάσει τὰ κέρατα γινόμενα ἰδόντες δι' αὐτῶν
 ὥσαιντο καὶ διακόψαιεν τὸ πεζικόν. (31) Ὑπερβαλ-
 λόντων δὲ τὰ κέρατα ἐκάτερα, ἢ τὸ ἕτερον οὖν, πᾶσα
 ἤδη ἀνάγκη πλαγίους μὲν αὐτοῖς γίνεσθαι τοὺς ἵππους,
 10 πλαγίους δὲ τοὺς κόντους. Ἐνταῦθα δὲ ἐμβαλλόντων
 ἐς αὐτοὺς οἱ ἵππεῖς, μὴ ἀκοντισμῷ ἔτι, ἀλλὰ ταῖς σπά-
 θαις αὐτῶν συμπερόμενοι, οἱ δὲ ταῖς πελέκεσιν. Οἱ
 δὲ Σχύθαι γυμνοὶ τε ὄντες καὶ τοὺς ἵππους γυμνοὺς
 ἔχοντες * * *

30. Atque hæc quidem fiant, si post primum statim im-
 petum in fugam se hostis dederit. Sin conversione facta
 circumire cornua tentet, in ulterius adhuc cornua leviter
 armatorum extendantur. Neque enim probabile mihi vi-
 detur hostes cornua extensione ista rare facta videntes
 perrupturos per ea adeoque discissuros esse exercitum pe-
 destrem. Sin vero superant cornu vel utrumque vel alter-
 utrum, necesse prorsus est ut transversī iis statuantur
 equites contique. Tum autem irrumpentes equites non
 jaculis jam, sed gladiis vel etiam securibus eos adorian-
 tur. Scythæ quum corpora nullis tecta armis præbeant, neque
 equos munitos habeant, ***

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΡΑΙΑΝΟΝ [ΑΔΡΙΑΝΟΝ]

ΕΝ Η ΚΑΙ

ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΠΟΝΤΟΥ.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙ ΚΑΙΣΑΡΙ ΤΡΑΙΑΝΩ: ΑΔΡΙΑΝΩ: ΣΕΒΑΣΤΩ: ΑΡΡΙΑΝΟΣ ΧΑΙΡΕΙΝ.

Ι. Εἰς Τραπεζοῦντα ἤκομεν, πόλιν Ἑλληνίδα, ὡς λέγει ὁ Ξενοφῶν ἐκεῖνος, ἐπὶ θαλάττῃ ὠκισμένην, Σινωπέων ἀποικόν. Καὶ τὴν μὲν θάλασσαν τὴν τοῦ Εὐξεινίου ἄσμενοι κατείδομεν, ὅθεν περ καὶ Ξενοφῶν ἐκεῖνος καὶ σύ. (2) Καὶ οἱ βωμοὶ ἀνεστᾶσιν ἤδη, λίθου μέντοι γε τοῦ τραχέος, καὶ τὰ γράμματα διὰ τοῦτο οὐκ εὐδῆλα κεχάρακται· τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἐπίγραμμα καὶ ἡμαρτημένως γέγραπται, ὅσα δὲ ὑπὸ βαρβάρων γραφέν. Ἐγνωνίκα οὖν τοὺς τε βωμοὺς λίθου λευκοῦ ἀναθεῖναι, καὶ τὰ ἐπιγράμματα ἐγχαράξαι εὐσήμοις τοῖς γράμμασιν. (3) Ὁ μὲν γὰρ ἀνδριάς ἐστήκεν ὁ σὸς τῷ μὲν σχήματι ἡδέως· ἀποδείκνυσι γὰρ τὴν θάλατταν· τὴν δὲ ἔργασίαν οὕτε δημοῖς σοι οὕτε ἄλλως καλός. (4) ὥστε πέμψον ἀνδριάντα ἀξίον ἐπονομάζεσθαι σὸν ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ σχήματι· τὸ γὰρ χωρίον ἐπιτηδεύστατον εἰς μνήμην αἰώνιον.

ΙΙ. Πεποιήται δὲ καὶ ὁ νεὺς λίθου τετραγώνου, οὗ φαῦλος· ἀλλὰ τὸ τοῦ Ἑρμοῦ ἀγαλμα οὕτε τοῦ νεῶς ἀξίον ἐστίν οὕτε αὐτοῦ τοῦ χωρίου. Εἰ δέ σοι δοκεῖ, πέμψον μοι πεντάπουν μάλιστα Ἑρμοῦ ἀγαλμα· τηλικούτων γάρ μοι δοκεῖ ἔσεσθαι ὥς γε πρὸς τὸν νεῶν σύμμετρον· καὶ ἄλλο τοῦ Φιλησίου τετράπουν. (2) Οὐ γὰρ ἀπὸ τρόπου δοκεῖ μοι σύνναος καὶ σύμβωμος ἔσεσθαι τῷ προπάτορι. Καὶ ὁ μὲν τις τῷ Ἑρμῇ, ὁ δὲ τῷ Φιλησίῳ, ὁ δὲ καὶ ἀμφοῖν θύσει παριών. Χαριῶνται δὲ καὶ οὗτοι χάκνειν τῷ τε Ἑρμῇ καὶ τῷ Φιλησίῳ· τῷ μὲν Ἑρμῇ, ὅτι τὸν ἐγγονον αὐτοῦ τιμῶσιν· τῷ δὲ Φιλησίῳ, ὅτι τὸν αὐτοῦ προπάτορα. (3) ὥς ἐγωγε καὶ ἐβουθύτησα ἐνταῦθα, οὐχ ὥσπερ ὁ Ξενοφῶν ἐν Κάλπῃς λιμένι ὑφ' ἀμάξης βοῦν λαβὼν δι' ἀπορίαν ἱερείων, ἀλλὰ τῶν Τραπεζοῦντίων αὐτῶν παρασκευασάντων ἱερεῖον οὐκ ἀγεννές· καὶ ἐσπλαγχνευσάμεθα αὐτόθι καὶ ἐπὶ τοῖς σπλάγχθοις ἐπεσπείσαμεν. (4) Ὅτω δὲ πρώτῳ τάχα θὰ ἡγχοῦμεθα, οὐ λαυθάνομέν σε τόν τε τρόπον τὸν ἡμέτερον οὐκ ἀγνοοῦντα καὶ σαυτῷ συνεδότα, ὅτι ἀξίος εἶ ὑπὲρ ὅτου πάντες εὐχαινοτάχα θὰ, καὶ ὅσοι ἡμῶν ἔλαττον ὑπὸ σοῦ εὖ πεπόνθασιν.

ΙΙΙ. Ἐκ Τραπεζοῦντος δὲ ὁρμηθέντες τῇ μὲν πρώτῃ εἰς Ὑσσοῦ λιμένα κατήραμεν καὶ τοὺς πεζοὺς τοὺς

ARRIANI EPISTOLA AD TRAJANUM [ADRIANUM]

IN QUA ETIAM

PERIPLUS PONTI EUXINI.

IMPERATORI CAESARI TRAJANO ADRIANO AUGUSTO
ARRIANUS S.

I. Trapezuntem pervenimus, urbem, ut Xenophon noster inquit (*Anab.* 7, 8, 22.), Græcam, maris in ora sitam, Sinopensium coloniam. Atque mare Euxinum summa cum voluptate conspeximus eodem ex loco, unde Xenophon quoque et tu (illud olim fuistis contemplati). (2) Stantque ibi jam aræ erectæ, ex aspero tamen lapide, quo fit ut litteræ illis incisæ minus appareant; præterea Græca inscriptio vitiose exarata est, utpote a barbaris delineata. Statui igitur et aras albo lapide dedicare, et inscriptiones perspicuis literis insculpere. (3) Porro signum tuum habitu quidem est jucundo; mare enim monstrat; sed opere neque similis tui neque alias elegans. (4) Quare mittas statuam dignam quæ tuo nomine appelletur, hoc eodem corporis habitu: locus enim ad memoriae æternitatem valde accommodatus.

II. Templum quoque ibi exstructum est ex quadrato lapide, haud contemnendum opus: at Mercurii statua neque sanum neque locum illum decet. Quocirca, si ita tibi videatur, aliud mihi Mercurii simulacrum mittas, quod quidem quinque fere sit pedum: hujusmodi enim magnitudo mihi videtur templo conveniens fore: atque aliud Philesii, quod quattuor sit pedum. (2) Haud enim mihi a ratione videtur alienum, hunc ejusdem cum progenitore suo templi et aræ esse participem. Sic alius Mercurio, alius Philesio, alius etiam utrique sacra præteriens offeret. Pergrati autem erunt et hi et illi Mercurio simul et Philesio: Mercurio, dum ejus nepotem honore prosequuntur; Philesio, dum progenitorem ejus colunt. (3) Quamobrem ipse etiam bovem illic immolavi, non quidem, ut Xenophon olim ad Calpes portum fecit, bove ex plaustro abrepto ob hostiarum penuriam, sed ipsis Trapezuntiis splendidam hostiam præbentibus. Extis ibidem inspectis, et fuis super exta libaminibus, (4) pro quonam primum vota nuncupaverimus, non te fugit, utpote mores nostros pernoscentem, et tibi ipsi conscius, te dignum esse pro cuius salute omnes, etiam qui minoribus quam ego a te beneficiis affecti sunt, vota faciant.

III. Ex Trapezunte autem quum solvissemus, primo quidem die in Hyssi portum appulimus, ac pedites, qui ibi

ταύτη ἐρυμνάσαμεν· ἡ γὰρ τάξις αὕτη, ὡς οἶσθα, πεζῶν ἐστί καὶ ἱππέας εἰκοσιν ὅσον εἰς διακονίαν ἔχει· ἀλλὰ καὶ τούτους τὰς λόγχας ἀκοντίσαι ἐδίδεσκον. (2) Ἐνθένδε ἐπλέομεν, τὰ μὲν πρῶτα ταῖς αὐραῖς ταῖς ἐκ τῶν ποταμῶν πνεύσους ἐβωθεν καὶ ἅμα ταῖς κώπαις διαχρώμενοι· ψυχραὶ μὲν γὰρ ἦσαν αἱ αὐραι, ὡς λέγει καὶ Ὀμηρος, οὐχ ἱκαναὶ δὲ τοῖς ταχυναυτεῖν βουλομένοις. Ἐἵτα γαλήνην ἐπέλαθεν, ὥστε καὶ ἡμεῖς τῇ εἰρεσίᾳ μόνῃ ἐχρώμεθα. (3) Ἐπειτα δὲ ἀφνω νεφέλη ἐπαναστάσα ἐξεβόργη κατ' εὖρον μάστιγα, καὶ ἐπ' ἐνεγκεν πνεῦμα ἐξίσαιον καὶ τοῦτο ἀκριβοῶς ἐναντίον, ἥπερ καὶ μόνον οὐκ ὤλεσεν ἡμᾶς. Κόϊλην μὲν γὰρ δι' ὀλίγου τὴν θάλατταν ἐποίησεν, ὡς μὴ κατὰ τὰς κώπας μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τὰς παρεξέρεσις ἐπεισερεῖν ἡμῖν ἐκατέρωθεν ἀφρόνως τοῦ ὕδατος. (4) Τοῦτο δὲ τὸ τραγικόν·

Καὶ τὸν μὲν ἐξητλοῦμεν, ἡ δ' ἐπεισερεῖ·

ἀλλ' οὐ πλάγιόν γε ἦν τὸ κλυδώνιον· ταύτη καὶ ἡνυτομεν μόγις καὶ χαλεπῶς τῇ εἰρεσίᾳ, καὶ μέντοι πολλὰ παθόντες ἤκομεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

IV. Ἔστι γάρ τοι καὶ ἐν Πόντῳ τῷ Εὐξείνῳ χωρίον οὕτω καλούμενον· καὶ τὴν καὶ Ἀθηναῖς ἱερὸν ἐστὶν αὐτότι· Ἑλληνικὸν, ὅθεν μοι δοκεῖ καὶ τὸ ὄνομα εἶναι τοῦτο τῷ χωρίῳ· καὶ φρουρίον τι ἐστὶν ἡμελημένον.

(3) Ὁ δὲ ὄρμος, ὅς τις ὥρα ἔτους δέχεσθαι οὐ πολλὰς ναῦς καὶ σπέκην ταύταις παρέχειν ἀπὸ νότου ἀνέμου καὶ αὐτοῦ τοῦ εὖρου· σώζοιτο δ' ἂν καὶ ἀπὸ τοῦ βορρᾶ τὰ δρμουῖντα πλοῖα, ἀλλὰ οὐ τοῦ γε ἀπαρκτίου, οὐδὲ τοῦ θρασίου μὲν ἐν τῷ Πόντῳ, σκίρωνος δὲ ἐν τῇ Ἑλλάδι καλούμενου. (3) Εἰς δὲ τὴν νύκτα βρύνται τε σκληραὶ καὶ ἀστραπαὶ κατεῖχον· καὶ πνεῦμα οὐ τὸ αὐτὸ ἔτι, ἀλλὰ εἰς νότον μεθιστήκει, καὶ δι' ὀλίγου ἀπὸ τοῦ νότου εἰς λίβα ἀνεμὸν, καὶ ταῖς ναυσὶν οὐκ ἔτι ἀσφαλὲς ὁ ὄρμος ἦν. Πρὶν οὖν παντάπασιν ἀγριωθῆναι τὴν θάλασσαν, ὅσας μὲν αὐτὸ τὸ χωρίον, αἱ Ἀθηναῖαι, δέξασθαι ἠδύναντο, ταύτας αὐτοῦ ἐνεωλκίσσαμεν, πλὴν τῆς τριήρους· αὕτη γὰρ πέτρα τινὶ ὑφορμούσῃ ἀσφαλῶς ἐσάλευεν.

V. Τὰς δὲ πολλὰς ἐδόκει πέμπειν εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς τοὺς πλησίον νεωλκηθισμένας. Καὶ ἐνεωλκίσθησαν ὥστε ἀπαθεῖς διαγενέσθαι πάσας πλὴν μιᾶς, ἥντινα ἐν τῷ δρμίζεσθαι πρὸ τοῦ καιροῦ ἐπιστρέψασαν πλαγίαν ἑπολαθὸν τὸ κύμα ἐξήνεγκεν εἰς τὴν ἡτίονα καὶ συνέτριψεν. (3) Ἀπεσώθη μέντοι πάντα, οὐ τὰ ἱστία μόνον καὶ τὰ σκεύη τὰ ναυτικά καὶ οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἥλοι, καὶ ὁ κηρὸς ἀπεξύσθη, ὡς κηρὸς ἄλλου ἢ ζύλου δέσθαι ναυπηγησίμων εἰς τὴν κατασκευὴν· ὧν παμπόλλη, ὡς οἶσθα, ἀφρονία ἐστὶ κατὰ τὸν Πόντον. (3) Οὗτος δὲ χειμὼν ἐπὶ δύο ἡμέρας κατεῖχεν, καὶ ἦν ἀνάγκη μένειν. Ἐχρῆν γὰρ ἄρα μὴδὲ τὰς ἐν τῷ Πόντῳ Ἀθήνας παραπλεῦσαι ἡμᾶς, ὥσπερ τινὰ ὄρμον ἐρῆμον καὶ ἀνώνυμον.

VI. Ἐνθένδε ἄραντες ὑπὸ μὲν τὴν ἑοὶ πλαγίου τοῦ

sunt, exercendos curavimus. Cohors enim ista, ut scis, est peditum, et habet equites viginti ministerii tantum causa: veruntamen hos quoque oportuit hastas jaculari. (2) Inde navigavimus primo quidem auris, quæ matutino tempore e fluminibus spirant, et simul remigio utentes; nam frigidæ quidem erant auræ, ut Homerus (*Od.* 5, 469) quoque ait, sed celeriter navigare volentibus haud sufficiebant. Deinde tranquillitas est subsequuta; ita ut remigio tantum usi simus. (3) Hinc nubes derepente exorta ab Euro potissimum erupit, ventumque violentum et nobis plane adversum exiecit, qui tantum non nos perdidit. Mare siquidem tumidum brevi reddidit, ita ut magna vis aquarum, non per eam tantum partem ubi remi sunt, verum etiam super partes extremas (*circa proram et puppim*) quæ sunt extra remos, in naves utrumque irrumperet. (4) Res plane tragica:

Hanc antlabamus, illa irrumplit denuo.

Quum tamen non transversi essent fluctus, vix tandem atque agre remigio nos expeditimus, et multa quamvis perpassi Athenas pervenimus.

IV. Est enim in Ponto quoque Euxino locus sic dictus, nec non Minervæ fanum ibi Græcanicum, a quo locus ille nomen suum videtur accepisse; castellum quoque est illic derelictum; (2) porro statio æstiva, haud multarum navium capax, et perfugium eis præbens a Noto et ab ipso Euro tutum; fuerintque naves eo appellentes etiam a Borea tutæ, at non ab Aparctia, neque ab eo vento, qui in Ponto Thracias, in Græcia Sciron appellatur. (3) Sub noctem tonitrua dira atque fulgura mari incubuere: nec ventus amplius idem, sed in Notum ac paulatim ex Noto in Africum conversus est; nec amplius navibus statio tuta exstitit. Itaque priusquam mare prorsus exasperaretur, quæcumque naves loco ipso, Athenis, excipi poterant, illas eo in aridum traximus, præter triremem: hæc enim postquam scopulum quendam subierat, tuto in ancoris fluctuabat.

V. Plerasque vero naves in vicina litora misimus in arenam trahendas, quæ quidem omnes salvæ permanserunt, una excepta, quam inter appellendum intempestive latus præbentem fluctus abrupit in oram et perfregit. (2) Omnia tamen servata sunt, non vela tantum et armamenta nautica atque homines, verum etiam clavi; ceram quoque abrasimus, ita ut ad constructionem nulla re alia quam lignis ad naves ædificandas aptis opus sit, quorum ingens, uti nosti, in Ponto copia est. (3) Hæc tempestas per biduum duravit, ita ut necessario nobis illic esset manendum. Neque enim videbatur esse conveniens, Athenas in Ponto Euxino sitas, seu stationem quandam desertam et ignobilem, præternavigare.

VI. Inde quum sub auroram solvissemus, transversis

κλύδωνος ἐπειρώμεθα. Προϊούσης δὲ τῆς ἡμέρας, βορρᾶς ἐπιπνεύσας ὀλίγος κατέστησε τὴν θάλατταν καὶ διατρεμῆσαι ἐποίησεν. Καὶ ἤλοθμεν πρὸ τῆς μεσημβρίας σταδίου πλείονας ἢ πεντακοσίους εἰς Ἀψαρὸν, ἵνα περ αἱ πέντε σπεῖραι εἰσὶν ἰδρυμένοι. (2) Καὶ τὴν μισθοφορὰν τῇ στρατιᾷ ἔδωκα καὶ τὰ ὅπλα εἶδον καὶ τὸ τεῖχος καὶ τὴν τάφρον καὶ τοὺς κάμοντας καὶ τοῦ σίτου τὴν παρασκευὴν τὴν ἐνούσαν. Ἦντινα δὲ ὑπὲρ αὐτῶν τὴν γνώμην ἔσχον, ἐν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς γράμμασιν γέγραπται. (3) Ὁ δὲ Ἀψαρὸς τὸ χωρίον λέγουσιν ὅτι Ἀψυρτὸς ἐκαλεῖτο πάλαι ποτέ· ἐνταῦθα γὰρ τὸν Ἀψυρτον ὑπὸ τῆς Μηδείας ἀποθανεῖν· καὶ τάφος Ἀψυρτου δέκνυται. Ἐπειτα διαφθαρήναι τὸ ὄνομα ὑπὸ τῶν περιόικων βαρβάρων, καθάπερ καὶ ἄλλα πολλὰ διέφθαρται. (4) ὁπότε καὶ τὰ Τύανα τὰ ἐν τοῖς Καππαδόκαις Θόανα λέγουσιν, ὅτι οὕτως ὠνομαζέτο ἐπὶ Θόαντι, τῷ βασιλεῖ τῶν Ταύρων, ὃς τοὺς ἀμφὶ Ὀρέστην καὶ Πυλάδην διώκων ἄχρι τῆςδε τῆς χώρας ἐλθεῖν φημίζεται καὶ ἐνταῦθα νόσῳ ἀποθανεῖν.

VII. Ποταμοὺς δὲ παρῃμεΐψαμεν ἐν τῷ παράπλῳ τῷ ἀπὸ Τραπεζούντος τὸν τε Ὑσσον, ὅτου ἐπώνυμος Ὑσσου λιμὴν, ὃς ἀπέχει Τραπεζούντος σταδίου ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν· καὶ τὸν Ὀφιν, ὃς ἀπέχει Ὑσσου λιμένος ἐς ἐνενήκοντα σταδίου μάλιστα, καὶ ὀρίζει τὴν Κόλχων χώραν ἀπὸ τῆς Θιαννικῆς. (2) ἔπειτα τὸν Ψυχρὸν καλούμενον ποταμὸν διέχοντα ὅσον τριάκοντα σταδίου ἀπὸ τοῦ Ὀφews· ἔπειτα τὸν Καλὸν ποταμὸν· καὶ οὗτος τριάκοντα διέχει ἀπὸ τοῦ Ψυχροῦ. Ἐχόμενος δὲ ἐστὶν ὁ Ρίζιος ποταμὸς, ἑκατόν εἰκοσιστάδια διέχων ἀπὸ τοῦ Καλοῦ. (3) Καὶ ἀπὸ τούτου τριάκοντα Ἀσκουρος ἄλλος ποταμός· καὶ Ἀδηνός τις ἀπὸ τοῦ Ἀσκούρου ἐξήκοντα· ἐνθένδε εἰς Ἀθήνας ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. Ταῖς δὲ Ἀθηναῖς Ζάγατις ποταμός ἐπὶ μάλιστα στάδια ἀπ' αὐτῶν διέχων πρόσκειται. (4) Ἀπὸ δὲ τῶν Ἀθηνῶν ὁρμηθέντες τὸν Πρυτανίον παρῃμεΐψαμεν, ἵνα περ καὶ τὰ τοῦ Ἀγχιάλου βασιλεία ἐστίν. Καὶ οὗτος ἀπέχει τεσσαράκοντα στάδια ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν. (5) Τοῦ Πρυτανέως δὲ ἔχεται ὁ Πυξίτης ποταμός· στάδιοι ἐνενήκοντα ἐν μέσῳ ἀμφοῖν. Καὶ ἀπὸ τοῦ Πυξίτου ἐς Ἀρχαβὶν ἄλλοι ἐνενήκοντα· ἀπὸ δὲ Ἀρχαβίου εἰς Ἀψαρὸν ἐξήκοντα. Ἀπὸ δὲ Ἀψάρου ἄραντες τὸν Ἀκαμψιν παρῃμεΐψαμεν νύκτωρ, ἐπὶ πεντεκαίδεκα σταδίου ἀπέχοντα τοῦ Ἀψάρου. (6) Ὁ δὲ Βαθύς ποταμός ἐβδομήκοντα καὶ πέντε ἀπέχει τούτου· καὶ ὁ Ἀκινάσης ἀπὸ τοῦ Βαθέος ἐνενήκοντα· ἐνενήκοντα δὲ καὶ ἀπὸ Ἀκινάσου ὁ Ἴσις. Ναυσίποροι δὲ εἰσὶν ὅτε Ἀκαμψις καὶ ὁ Ἴσις, καὶ αὐρὰς τὰς ἐωθινὰς ἰσχυρὰς ἐκπέμπουσιν. Ἀπὸ δὲ Ἴσιος τὸν Μῶγρον παρῃμεΐψαμεν. Ἐνενήκοντα στάδιοι μεταξὺ τοῦ Μῶγρου εἰσὶ καὶ τοῦ Ἴσιος· καὶ οὗτος ναυσίπορος.

VIII. Ἐνθένδε εἰς τὸν Φᾶσιν εἰσπελεύσαμεν ἐνενήκοντα τοῦ Μῶγρου διέχοντα, ποταμῶν ὧν ἐγὼ ἐγνων λυφρότατον ὕδωρ παρεχόμενον καὶ τὴν χροιάν μάλιστα

usi fluctibus mare tentavimus. Procedente autem die, Boreas leniter spirans mare stravit et sedavit; et pervenimus ante meridiem plus quam quingenta stadia emensi Apsarum, ubi quinque cohortes collocatas habemus. (2) Stipendium militibus persolvi, et arma inspexi, propugnaculum, fossam, ægrotos et rei frumentariæ apparatus suppetentem. De quibus omnibus quæ mea sit sententia, Latinis literis perscriptum est. (3) Apsarum autem locum ferunt olim Apsyrum appellatum; ibi enim Apsyrum a Medea occisum; et Apsyrti sepulcrum monstratur: nomen illud postea a barbaris accolis vitiatum esse, sicuti etiam alia permulta vitata sunt, (4) quandoquidem Tyana quoque in Cappadocia olim Thoana appellata fuisse dicunt de Thoante, Taurorum rege, qui Orestem atque Pyladem persequens ad illum usque locum pervenisse ibique morbo interiisse fertur.

VII. Fluvios præterimus in præternavigatione a Trapezunte hosce: Hyssum, unde cognominis Hyssil portus, qui a Trapezunte stadia distat centum et octoginta; et Ophim, qui ab Hyssu portu abest nonaginta circiter stadia, Colchorumque regionem a Thiannica separat; (2) deinde Psychrum (*Frigidum*) fluvium ab Ophi distantem triginta circiter stadia; postea Calum (*Pulchrum*) fluvium, qui triginta item stadiis a Psychro separatur. Vicinus est Rizio fluvius, a Calo centum et viginti stadia distans. (3) Ab hoc triginta stadia Ascurus alius fluvius; deinde Adienus quidam ab Ascuro distans stadia sexaginta. Inde Athenas usque sunt centum et octoginta stadia. Athenis fluvius Zagatis vicinus est, ab eis septem maxime stadiorum intervallo distans. Athenis autem quum solvissemus, Pryanion prætervecti sumus, ubi Anchiali est regia. Fluvius hic ab Athenis quadraginta stadia abest. (4) Pryanii vicinus est Pyxites, nonaginta stadiorum spatio interposito. A Pyxite ad Archabin item sunt nonaginta; ab Archabi ad Apsarum sexaginta stadia. Ab Apsaro quum solvissemus, Acampsin quindecim circiter stadia ab Apsaro distantem noctu præterivimus. (5) Ab Acampsi Bathys (*Profundus*) fluvius abest septuaginta quinque, a Bathy Acinases nonaginta; ab Acinase Isis item nonaginta stadia. Acampsis autem et Isis fluvii sunt navigabiles, qui matutino tempore validas admodum auras emittunt. Ab Isi Mogrum præterimus. Nonaginta stadia Mogrum inter et Isin sunt. Mogrus quoque navigabilis est.

VIII. Inde in Phasim navigavimus, nonaginta stadia a Mogro distantem et inter fluvios multi cognitōis levissimam aquam præbentem et coloris maxime singularem. (5) Ac le-

ἐξηλλαγμένον· (2) τὴν μὲν γὰρ κουφότητα τῷ τε στα-
θμῷ τεκμαίροιο ἂν τις καὶ πρὸ τούτου, ὅτι ἐπέπλει τῇ
θαλάσῃ, οὐχὶ δὲ συμμίσγεται· καθάπερ τῷ Πηνειῷ
τὸν Τιταρήσιον λέγει ἐπιβρεῖν Ὁμηρος·

6 . . . . . καθύπερθεν ἐπιβρέει ἡὕτ' Ἐλαιον.

(1) Καὶ ἦν κατὰ μὲν τοῦ ἐπιβρέοντος βάψαντα γλυκὺ
τὸ ὕδωρ ἀνιμήσασθαι· εἰ δὲ εἰς βάθος τις καθέκιν
τὴν κάλπιν, ἄλμυρόν. Καίτοι δὲ πᾶς Πόντος πολὺ τι
γλυκυτέρου τοῦ ὕδατος ἐστὶν ἥπερ ἡ ξύω θάλασσα· καὶ
10 τούτου τὸ αἴτιον οἱ ποταμοὶ εἰσιν, οὔτε πλεῖθος οὔτε
μέγεθος σταθμητοὶ ὄντες. (4) Τεκμηρίον δὲ τῆς γλυ-
κύτητος, εἰ τεκμηρίων δεῖ ἐπὶ τοῖς αἰσθήσει φαινομέ-
νοις, ὅτι πάντα τὰ βοσκήματα [οἱ] προσοικοῦντες τῇ
θαλάσῃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν κατάγουσιν καὶ ἀπ' αὐτῆς
15 ποτίζουσιν· τὰ δὲ πίνοντά τε ἡδέως δρᾶται, καὶ λόγος
κατέχει ὅτι καὶ ὠφελίμον αὐτοῖς τοῦτο τὸ ποτόν ἐστι
τοῦ γλυκέος μᾶλλον. (5) Ἡ δὲ χροὰ τῷ Φάσιδι οἶα
ἱπὸ μολιόδου ἡ κατιττέρου βεθαμμένου τοῦ ὕδατος·
καταστάν δὲ καθαρώτατον γίγνεται. Οὐ τοίνυν νενό-
20 μισται εἰσχομίσαι ὕδωρ εἰς τὸν Φᾶσιν τοὺς εἰσπλέοντας·
ἀλλ' ἐπειδὴν εἰσβαίνουσιν ἤδη εἰς τὸν ῥοῦν, παραγγέλ-
λεται πᾶν ἐκχεῖν τὸ ἐνὸν ὕδωρ ἐν ταῖς ναυσίν· εἰ δὲ
μὴ, λόγος κατέχει ὅτι οἱ τούτου ἀμελήσαντες οὐκ εὐ-
πλοοῦσιν. Τὸ δὲ ὕδωρ τοῦ Φάσιδος οὐ σήπεται, ἀλλὰ
25 μένει ἀκραίφνης καὶ ὑπὲρ δέκατον ἔτος, πλήν γε δὴ ὅτι
εἰς τὸ γλυκυτέρον μεταβάλλει.

IX. Εἰσβαλλόντων δὲ εἰς τὸν Φᾶσιν, ἐν ἀριστερᾷ
ἴδονται ἡ Φασιανὴ θεός. Εἴη δ' ἂν ἀπὸ γε τοῦ σχή-
ματος τεκμαίρομένῃ ἡ Ρέα· καὶ γὰρ κύμβαλον μετὰ
30 χεῖρας ἔχει, καὶ λέοντας ὑπὸ τῷ θρόνῳ, καὶ κάθεται
ὥσπερ ἐν τῷ Μητροῦ Ἀθηνῆσιν ἡ τοῦ Φειδίου. (2) Ἐνταῦθα καὶ ἡ ἀγκυρα δαίνονται τῆς Ἀργεῖος· καὶ ἡ
μὲν σιδηρᾷ οὐκ ἔδοξε μοι εἶναι παλαιὰ· καίτοι τὸ μέ-
γεθος οὐ κατὰ τὰς νῦν ἀγκύρας ἐστίν, καὶ τὸ σχῆμα
35 ἀμνηγέπη ἐξηλλαγμένη· ἀλλὰ νεωτέρα μοι ἐφάνη εἶ-
ναι τοῦ χρόνου. Λιθίνης δὲ τινος ἄλλης θραύσματα
ἐδείκνυτο παλαιὰ, ὡς ταῦτα μᾶλλον εἰκάσαι ἐκεῖνα εἶ-
ναι τὰ λείψανα τῆς ἀγκύρας τῆς Ἀργεῖος. Ἄλλο δὲ
οὐδὲν ὑπόμνημα ἦν ἐνταῦθα τῶν μύθων τῶν ἀμφὶ τὸν
40 Ἰάσονα. (3) Τὸ μέντοι φρουρίον αὐτὸ, ἵνα περ κάθηνται
τετρακόσιοι στρατιῶται ἐπιλεκτοί, τῇ τε φύσει τοῦ χω-
ρίου ὀχυρώτατον εἶναι μοι ἔδοξεν, καὶ ἐν ἐπιτηδειοτάτῳ
κεῖσθαι πρὸς ἀσφάλειαν τῶν αὐτῇ πλεόντων. Καὶ τά-
φρος διπλῇ περιβέβληται τῷ τείχει, εὐρεῖα ἑκάτερα.
45 (4) Πάλαι μὲν οὖν γήινον τὸ τεῖχος ἦν, καὶ οἱ πύργοι
ξύλινοι ἐφεστήκεισαν· νῦν δὲ ἐκ πλίνθου ὅπτης πεποίη-
ται καὶ αὐτὸ καὶ οἱ πύργοι· καὶ τεθελιῶται ἀσφα-
λῶς, καὶ μηχαναὶ ἐφεστήκιν, καὶ ἐν ὀλίγῳ, πᾶσιν ἐξήρ-
τυται πρὸς τὸ μηδὲ πελάσαι ἂν τινα αὐτῷ τῶν βαρβά-
50 ρων, μήτιγε δὴ εἰς κίνδυνον καταστήσιν πολιορκίας
τοὺς ἐν αὐτῷ φρουροῦντας. (5) Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸν
δρμον ἐγγὺν ἀσφαλῇ εἶναι ταῖς ναυσὶ, καὶ ὅσα ξύω τοῦ
φρουρίου κατωρεῖτο ὑπὸ τῶν πεπαυμένων τῆς στρα-

ARRIANUS.

vitatem quidem tum statim aliquis probaverit, tum facilius
etiam inde, quod mari innatat, nec cum eo commiscetur;
sicuti Titaresium Peneo innatare Homerus (*Il.* 2, 754)
dicit his verbis:

Super innatat instar olei.

(3) Porro si quis in summum fluctum urnam immergeret,
aquam hauriebat dulcem; si contra in profundum demitteret,
salsam. Quamquam universus Pontus longe dulcioris est aquae
quam mare externum, propter immensam scilicet fluminum
multitudinem magnitudinemque. (4) Dulcedinis autem
argumentum (si modo argumentis opus est in iis quae sensu
perciuntur), quod maris accolae pecora omnia ad mare
ducunt et ex illo aquantur. Illa vero cernuntur lubenter
bibere, et fama obtinet dulci salubriorem eis hunc potum
esse. (5) Color autem Phasidis similibus aquae plumbo vel
stanno infectae, quae tamen ubi subsedit, purissima fit.
Quamobrem mos obtinuit, ne ingredienti Phasim quicquam
aquae invehant; sed simul ac flumen ingressi fuerint, prae-
cipitur, ut quicquid in navibus sit aquae, effundatur: sin
minus, fama invaluit inobedientibus haud felicem fore na-
vigationem. Aqua Phasidis a putredine est immunis, ac
plus quam decem annis incorrupta manet, nisi quod in
dulciorem abit.

IX. Intransibis Phasim a sinistra positum est signum deae
Phasianae, quam ex forma et habitu argumentum petens
Rheam esse dixeris: nam et cymbalum manibus tenet,
et leones habet in ima throni parte, sedetque eodem modo
atque illa in Metroo Atheniensi, Phidiae opus. (2) Ibidem
etiam ancora Argos navis ostenditur: quae tamen quum
ferrea sit, non mihi visa est antiqua: quamquam magni-
tudine recedit ab hodiernis ancoris, et forma aliquid habet
singulare: sed nihilominus istis Argonautarum temporibus
recentior esse mihi visa est. At alterius cujusdam lapideae
ancorae fragmenta vetusta ibidem monstrabant, ut has potius
conicias Argos ancorae reliquias esse. Nullum praeterea
ibi eorum, quae de Iasone fabulis produntur, monumen-
tum exstabat. (3) Ipsum vero castellum, in quo quadrin-
genti electi milites sunt collocati, et loci natura munitissi-
mum mihi visum est, et peropportune situm ad securita-
tem eo appellentium. Fossa murus cinctus est duplici la-
taque. (4) Olim terrenus fuit murus, lignaeque stabant
turres; at nunc ille pariter atque turres ex latere coctili
sunt exstructae: ipse murus probe fundatus est et machinas
impositas habet atque uno verbo omnibus rebus ita est in-
structus, ut nullus barbaris aditus pateat, illiusque custo-
des ab omni sint oppugnationis periculo tuti. (5) Quoniam
autem ipsum quoque portum oportuit navibus tutum esse,
et quicquid locorum extra castrum incolitur ab iis qui mi-

τιᾶς καὶ τινων καὶ ἄλλων ἐμπορικῶν ἀνθρώπων, ἔδοξε μοι ἀπὸ τῆς διπλῆς τάφρου, ἣ περιβάλλεται τῷ τείχει, ἄλλην τάφρον ἐκβαλεῖν ὡς ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἣ τὸ τε ναύσταθμον περιεῖξει καὶ τὰς ἐξω τοῦ τείχους οἰκίας.

5 Χ. Ἀπὸ δὲ τοῦ Φάσιδος Χαριέντα ποταμὸν παρῆ-
μειψάμεν ναυσίπορον· στάδιοι μεταξὺ ἀμφοῖν ἐνενή-
κοντα· καὶ ἀπὸ τοῦ Χαριέντος ἐς Χῳβον ποταμὸν εἰσε-
πλεύσαμεν, ἄλλους ἐνενήκοντα, ἵνα περ καὶ ὠρμίσθη-
μεν. 10 Ὡν δὲ ἑνεκα καὶ ὄσα ἐνταῦθα ἐπράξαμεν, δη-
λώσει σοι τὰ Ῥωμαϊκὰ γράμματα. (3) Ἀπὸ δὲ Χῳ-
βου Σιγγάμην ποταμὸν παρῆμειψάμεν ναυσίπορον
διέχει δὲ τοῦ Χῳβου σταδίου ἐς δέκα καὶ διακοσίους·
μάλιστα. Ἔγχειται δὲ τοῦ Σιγγάμου Ταρσούρας πο-
ταμός· στάδιοι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν μεταξὺ ἀμφοῖν. 15 Ὁ
δὲ Ἴππος ποταμός τοῦ Ταρσούρου πεντήκοντα στα-
δίου καὶ ἑκατὸν διέχει· καὶ τοῦ Ἴππου ὁ Ἀστελέφους
τριᾶκοντα. (3) Παρῆμειψάντες δὲ τὸν Ἀστελέφον εἰς
Σεβαστόπολιν ἤκομεν πρὸ μεσημβρίας, ἀπὸ Χῳβου
ὁρμηθέντες, σταδίου εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τοὺς ἀπὸ Ἀστε-
20 λέφου· ὡς καὶ τὴν μισθοφορὰν τοῖς στρατιώταις δοῦναι
τῆς αὐτῆς ἡμέρας καὶ τοὺς Ἴππους καὶ τὰ θπλα ἰδεῖν
καὶ τοὺς ἱππέας ἀναπηδῶντας ἐπὶ τοὺς Ἴππους καὶ τοὺς
κάμνοντας καὶ τὸν σῖτον, καὶ τὸ τεῖχος περιελθεῖν καὶ
τὴν τάφρον. (4) Στάδιοι ἀπὸ μὲν Χῳβου εἰς Σεβαστόπο-
25 λιν τριακόντα καὶ ἐξακόσιοι· ἀπὸ Τραπεζοῦντος δὲ
εἰς Σεβαστόπολιν, ἐξήκοντα καὶ διακοσίοι καὶ δισχιλιοί.
Ἡ δὲ Σεβαστόπολις πάλαι Διοσκουριάς ἐκαλεῖτο, ἀποι-
κος Μιλήσιων.

XI. Ἐθνη δὲ παρῆμειψαμεν τάδε. Τραπεζοῦντίους
30 μὲν, καθάπερ καὶ Ξενοφῶν λέγει, Κόλχοι ὄμοροι.
Καὶ οὗς λέγει τοὺς μαχιμωτάτους καὶ ἐχθροτάτους εἶ-
ναι τοὺς Τραπεζοῦντίους, ἐκεῖνος μὲν Δριλλας ὀνομάζει,
ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν οἱ Σάννιοι οὗτοι εἶναι. Καὶ γὰρ μα-
χιμώτατοι εἰσιν εἰς τοῦτο ἔτι καὶ τοῖς Τραπεζοῦντίους
35 ἐχθροτάτοι, καὶ χωρία ὀχυρὰ οἰκοῦσιν, καὶ ἔθνος ἀβα-
σίλευτον. (2) Πάλαι μὲν καὶ φόρου ὑποτελεῖς Ῥω-
μαίοις, ὑπὸ δὲ τοῦ ληστεύειν οὐκ ἀκριβοῦσι τὴν φορὰν·
ἀλλὰ νῦν γε διδόντος Θεοῦ ἀκριβώσουσιν, ἣ ἐξελοῦμεν
αὐτούς. Τούτων δὲ ἔχονταί Μαχέλωνες καὶ Ἡνίοχοι·
40 βασιλεὺς δ' αὐτῶν Ἀγγιάλος. Μαχελόνων δὲ καὶ Ἡνιό-
χων ἐχόμενοι Ζυδρεῖται· Φαρασμάνου οὗτοι ὑπήκοοι·
Ζυδρεϊτῶν δὲ Λάζαι· βασιλεὺς δὲ Λαζῶν Μαλάσσας,
ὃς τὴν βασιλείαν παρὰ σοῦ ἔχει. (3) Λαζῶν δὲ Ἀψί-
λαι ἔχονται· βασιλεὺς δὲ αὐτῶν Ἰουλιανός· οὗτος ἐκ
45 τοῦ πατρὸς τοῦ σοῦ τὴν βασιλείαν ἔχει. Ἀψίλαις δὲ
ὄμοροι Ἀβασκοί· καὶ Ἀβασκῶν βασιλεὺς Ῥησμάγας·
καὶ οὗτος παρὰ σοῦ τὴν βασιλείαν ἔχει. Ἀβασκῶν δὲ
ἐχόμενοι Σανίγαι, ἵνα περ καὶ ἡ Σεβαστόπολις ὥκι-
σται· Σανίγων βασιλεὺς Σπαδάγας ἐκ σοῦ τὴν βασι-
50 λείαν ἔχει. (4) Μέχρι μὲν δὲ Ἀψάρου ὡς πρὸς ἡμῶν
ἐπλέομεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Εὐξείνου. Ὁ δὲ Ἀψαρός πέ-
ρας ἐφάνη μοι εἶναι κατὰ μῆκος τοῦ Πόντου· ἐνθεν
ῖα ῖα πρὸς ἄρκτον ὁ πλοῦς ἡμῖν ἐγένετο ἔσται ἐπὶ
Χῳβον ποταμὸν, καὶ ὑπὲρ τὸν Χῳβον ἐπὶ τὸν Σιγά-

litia sunt immunes, et ab aliis quibusdam mercaturarum exer-
centibus, decrevi a duplici illa fossa murum cingente alte-
ram ad flumen usque deducere, quæ et ipsam stationem et
cetera, quæ sunt extra murum, ædificia complectatur.

X. A Phaside autem Charientem (*Jucundum*) fluvium
navigabilem prætervecti sumus : stadia inter utrumque no-
naginta : et a Chariente ad Chobum navigavimus, nonaginta
pariter stadiis distantem, ubi etiam appulimus : qua autem
de causa, quidque illic egerimus, ex Latinis literis cognosces.

(2) A Chobo Singamem fluvium navigabilem prætervecti
sumus, qui a Chobo ducentis circiter et decem stadiis abest.
Singami vicinus est Tarsuras fluvius : stadia inter utrumque
centum et viginti. Hippius fluvius a Tarsura centum et
quinquaginta stadiis distat ; ab Hippos Astelephus triginta
stadiis. (3) Astelephum vero prætervecti, Sebastopolim
pervenimus ante meridiem, postquam a Chobo solvimus,
peractis centum et viginti stadiis ab Astelepho : quamobrem
eodem die et militibus stipendia persolvimus, et equos,
arma, equites equis insilientes, ægros, annonam visimus,
et murum circumivimus fossamque. (4) Stadia a Chobo
ad Sebastopolim sexcenta et triginta ; a Trapezunte ad Se-
bastopolim duo millia ducenta et sexaginta. Sebastopolis
autem Dioscurias olim fuit nominata, Milesiorum colonia.

XI. Gentes autem præternavigavimus hasce. Trapezun-
tiis, ut Xenophon quoque scribit, finitimi sunt Colchi.
Atque quos ille bellicosissimos esse et Trapezuntiis infestis-
simos ait, ipse quidem Drillas vocat, mihi vero iidem esse
Sanni videntur. Hi enim ad hoc usque temporis bellicosissi-
mi ac Trapezuntiis inimicissimi sunt, et loca incolunt mu-
nita, regumque imperio gens caret. (2) Tributarii olim
fuerunt Romanis, at nunc latrociniiis dediti tributorum so-
lutionem negligunt : quæ quidem posthac, deo juvante,
accurate persolvent, aut eos exterminabimus. Hos attingunt
Machelones et Heniochi, quorum rex est Anchialus.
Machelonibus et Heniochis vicini Zydritis, Pharasmano
subjecti. Zydritis vicini Lazæ ; rex Lazarum Malassas,
qui a te regnum tenet. (3) Lazis finitimi Apsilæ, quibus
Julianus imperat : hic a patre tuo regnum accepit. Apsi-
las excipiunt Abasci : Abascorum rex Rheshmagas ; is quoque
a te regnum obtinet. Abascis contermini Sanigæ, ubi Se-
bastopolis sita : Sanigarum rex Spadagas a te regnum habet.
(4) Ad Apsarum usque orientem versus navigavimus in dex-
tra parte maris Euxini. Apsarum autem agnovi terminum
esse Ponti secundum ejus longitudinem. Illinc enim jam
ad septentrionem fuit nostra navigatio ad Chobum usque

μην. Ἀπὸ δὲ Σιγάμου ἐκάμπτομεν εἰς τὴν λαϊὰν
πλευρὰν τοῦ Πόντου ἔστε ἐπὶ τὸν Ἴππον ποταμόν. (5)
Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἴππου ὡς ἐπ' Ἀστελεφον καὶ Διοσκουριάδα
κατείδομεν τὸν Καύκασον τὸ ὄρος, τὸ ὕψος μάλιστα
κατὰ τὰς Ἀλπεῖς τὰς Κελτικὰς. Καὶ τοῦ Καυκάσου
κορυφὴ τις ἰδεῖνυτο, Στρόβιλος τῇ κορυφῇ ὄνομα,
ἵνα περ ὁ Προμηθεὺς κρεμασθῇναι ὑπὸ Ἡφαίστου κατὰ
πρόσταξιν Διὸς μυθεύεται.

XII. Τὰ δὲ ἀπὸ Βοσπόρου τοῦ Θρακίου ἔστε ἐπὶ
10 Τραπεζοῦντα πόλιν ὧδε ἔχει. Κατὰ τὸν Θρακίον Βόσ-
πορον καὶ τὸ στόμα τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐν τοῖς δε-
ξιόις τῆς Ἀσίας μέρεσιν, ἅπερ ἐστὶ τοῦ Βιθυνῶν ἔθνους,
κεῖται χωρίον λεγόμενον Ἱερὸν, ἐν ᾧ ναὸς ἐστὶ Διὸς
Οὐρίου οὕτω προσαγορευόμενον. Τοῦτο δὲ τὸ χωρίον
15 ἀφεττήριον ἐστὶ τοῖς εἰς τὸν Πόντον πλέουσιν. (2) Τοῖς
πλεύσασιν δὲ εἰς τὸν Πόντον [ἐν] δεξιᾷ εἰς [ἔχουσι?]]
τὴν Ἀσίαν, τὸ λεγόμενον μέρος τοῦ Βιθυνῶν ἔθνους τὸ
πρὸς Πόντον κείμενον, ὁ περίπλους οὕτως ἔχει. Τὸ
Ἱερὸν τοῦ Διὸς τοῦ Οὐρίου διέχει ἀπὸ Βυζαντίου στα-
20 δίους εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Καὶ ἐστὶ στενότερον ταύτῃ
τὸ στόμα τοῦ Πόντου καλούμενον, καθότι εἰσβάλλει
εἰς τὴν Προποντίδα. Ταῦτα μὲν εἰδοῖς σοι λέγω. (3)
Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἱεροῦ πλέοντι ἐν δεξιᾷ Ῥήβας ποταμὸς· στα-
δίους διέχει τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Διὸς ἑννεήκοντα. Ἐπειτα
25 Μελαινα ἄκρα ὧδε καλούμενη, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν.
Ἀπὸ Μελαινῆς ἄκρας ἐς Ἀρτάνην ποταμὸν, ἵνα καὶ
ὄρμος ναυσὶ μικραῖς πρὸς Ἱερῷ Ἀφροδίτης, πεντήκοντα
ἄλλοι καὶ ἑκατόν. (4) Ἀπὸ δὲ Ἀρτάνης εἰς Ψῆλιν πο-
ταμὸν πενήκοντα καὶ ἑκατόν· καὶ πλοῖα μικρὰ ὀρ-
30 μίζοιτο ἂν πρὸς τῇ πέτρᾳ τῇ ἀνεχούσῃ οὐ πόρρω ἀπὸ
τοῦ ποταμοῦ τῶν ἐκβολῶν. Ἐνθένδε εἰς Κάλπη εἰς
λίμνην δαίκα καὶ διακόσιοι στάδιοι. (5) Ὁ δὲ Κάλπης
λίμνην ὁποῖόν τι χωρίον ἐστίν, καὶ ὁποῖος ὄρμος, καὶ
οἷτις πηγὴ ἐν αὐτῷ ψυχροῦ καὶ καθαροῦ ὕδατος, καὶ οἷτις
35 ὕλαι πρὸς τῇ θαλάσῃ ξύλων ναυπηγησίμων, καὶ αὖ-
ται ἔνθηροι, ταῦτα Ξενοφῶντι τῷ πρεσβυτέρῳ λελε-
γται.

XIII. Ἀπὸ Κάλπης λιμένος εἰς Ῥήν σταδίοι εἴκοσι·
ὄρμος ναυσὶ μικραῖς. Ἀπὸ Ῥός εἰς Ἀπολλωνίαν
40 νῆσον μικράν, ὀλίγον διέχουσαν τῆς ἡπείρου, ἄλλοι
εἴκοσι. Λιμὴν ὑπὸ τῇ νήσῳ. Καὶ ἔνθεν εἰς Χηλὰς
στάδιοι εἴκοσι. Ἀπὸ Χηλῶν ὀδοήκοντα καὶ ἑκατόν,
ἵνα περ Σαγγάριος ποταμὸς ἐσβάλλει εἰς τὸν Πόντον.
(2) Ἐνθένδε εἰς τοῦ Ἵππίου τὰς ἐκβολὰς ἄλλοι ὀδοή-
45 κοντα καὶ ἑκατόν. Εἰς δὲ Λίλλιον ἐμπορίον ἀπὸ τοῦ
Ἵππίου στάδιοι ἑκατόν· καὶ ἀπὸ τοῦ Λίλλιου εἰς
Ἐλαῖον ἐξήκοντα. Ἐνθένδε εἰς Κάλητα, ἄλλο ἐμ-
πόριον, εἴκοσι καὶ ἑκατόν. (3) Ἀπὸ Κάλητος εἰς
Λύκον ποταμὸν, ὀδοήκοντα· ἀπὸ δὲ Λύκου εἰς
50 Ἡράκλειαν πόλιν Ἑλληνίδα Δωρικὴν, Μεγαρέων
ἀποικον, στάδιοι εἴκοσι· ἐν Ἡρακλείᾳ ὄρμος ναυσίν.
Ἀπὸ δὲ Ἡρακλείας ἐπὶ μὲν τὸ Μητρώον καλούμενον,
στάδιοι ὀδοήκοντα. (4) Ἐνθεν δὲ εἰς τὸ Πισίδειον,
τεσσαράκοντα· καὶ ἔνθεν εἰς Τυνδαρίδας, πέντε καὶ

fluvium, indeque ad Sigamen. A Sigame autem deflexi-
mus ad sinistram Ponti latus ad Hippum usque fluvium; (5)
ab Hippo ad Astelephum et Dioscuriadem usque vidimus
Caucasum montem, altitudine prorsus Alpibus Celticiis
comparandum; et Caucasi jugum quoddam monstrabatur;
Strobilus ei nomen; in quo Prometheus a Vulcano Jovis
jussu suspensum fuisse fabulantur.

XII. Locorum autem atque itinerum a Bosporo Thracio
usque ad Trapezuntcm ratio sic se habet. Ad Thracium
Bosporum atque os Euxini Ponti, in dextro latere Asiam
adluente, ubi regio est Bithynorum, situs est locus Hieron
dictus, ubi templum est Jovis Urii quem vocant. Hic locus
est unde solvunt in Pontum navigaturi. (2) Ingressis au-
tem Pontum, ita ut ad dextram habeant Asiae partem, quae
est Bithynorum gentis Ponto adjacens, navigatio se habet
hunc in modum. Hieron Jovis Urii a Byzantio distat centum
et viginti stadia; atque est ibi os Ponti angustissimum,
per quod in Propontidem labitur. At haec quidem noscenti
tibi dico. (3) Ab Hiero autem navigantibus a dextra oc-
currit Rhebas fluvius: nonaginta stadia ab Hiero Jovis distat.
Ab hoc Acra Melæna (*Promontorium atrum*) quam vocant
abest centum et quinquaginta stadia. Ab Acra Melæna ad
Artanem fluvium, ubi et statio parvis navibus juxta fanum
Veneris, centum pariter et quinquaginta stadia. (4) Ab
Artane ad Psilim (*Psillim*) fluvium centum et quinquag-
inta; et navigia exigua commode appellere possint ad pet-
ram laud procul ab istius fluminis ostio imminentem.
Inde ad portum Calpes ducenta et decem stadia. (5) Qualis
autem locus sit portus Calpes, qualisque statio, et ibi fon-
tem esse frigidae ac limpidae aquae et silvas mari vicinas
lignorum ad naves conficiendas illasque feris abundare,
haec Xenophon senior narravit.

XIII. A Calpes portu ad Rhoeu, stationem parvis aptam
navigiis, sunt viginti stadia. A Rhoe ad Apolloniam, insu-
lam exiguam, non procul a continente remotam, alia vi-
ginti. Est portus in hac insula. Hinc ad Chelas viginti
stadia. A Chelis usque ad id loci, ubi Sangarius fluvius in
Pontum influit, centum et octoginta. (2) Inde ad Hyppij
ostia, alia centum et octoginta. Ab Hyppio ad Lillium
emporium, centum stadia, et a Lillio ad Elæum, sexa-
ginta. Inde ad Caletem, aliud emporium, centum et vi-
ginti. (3) A Calete ad Lycum fluvium, octoginta. A Lyco
ad Heracleam, urbem Græcam Doricam, Megarensium co-
loniam, viginti stadia: in Heraclea statio navium. Ab
Heraclea ad Metroum, octoginta stadia. (4) Inde ad Po-
sidium, quadraginta. Inde ad Tyndaridas, quadraginta

τεσσαράκοντα. Πάντε δὲ καὶ δέκα ἔθεν ἐπὶ τὸ Νυμφαῖον· καὶ ἀπὸ τοῦ Νυμφαίου ἐπὶ τὸν Ὀξείνου ποταμόν, τριακόντα. Καὶ ἀπὸ Ὀξείνου εἰς Σανδaráκην, ἐνεήκοντα. Σανδaráκη ὁρμος ναυσὶ μικραῖς. (5) Ἐνθένδε εἰς Κρηνίδας, ἐξήκοντα. Καὶ ἀπὸ Κρηνίδων εἰς Ψύλλαν ἐμπόριον, τριακόντα. Ἐνθένδε εἰς Τίον, πόλιν Ἑλληνίδα Ἰωνικὴν, ἐπὶ θαλάττῃ οἰκουμένην, Μιλησίων καὶ ταύτην ἀποικον, ἐνεήκοντα. Ἀπὸ δὲ Τίου εἰς Βιλλαῖον ποταμόν, στάδιοι εἴκοσιν. Ἀπὸ δὲ Βιλλαίου ἐπὶ τὸν Παρθένιον ποταμόν, στάδιοι ἑκατόν. (6) Μέχρι τοῦδε Θράκες οἱ Βιθυνοὶ νέμονται· ὧν καὶ Ξενοφῶν ἐν τῇ συγγραφῇ μνήμην ποιήσατο, ὅτι μαχημώτατοι εἰσιν τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν, καὶ τὰ πολλὰ κακὰ ἡ στρατιὰ τῶν Ἑλλήνων ὅτι ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἔπαθεν, ἐπειδὴ ἀπεχωρίσθησαν οἱ Ἀρχάδες ἀπὸ τε τῆς Χειρισόφου καὶ τῆς Ξενοφῶντος μερίδος.

XIV. Τὰ δὲ ἀπὸ τοῦδε ἤδη Παρλαγονία. Ἀπὸ Παρθενίου εἰς Ἀμαστρίν πόλιν Ἑλληνίδα, στάδιοι ἐνεήκοντα· ὁρμος ναυσίν. Ἐθεν εἰς Ἐρυθίνους, ἐξήκοντα. Καὶ ἀπὸ Ἐρυθίνων εἰς Κρῶμαν, ἄλλοι ἐξήκοντα. (2) Ἐνθένδε εἰς Κύτωρον ἐνεήκοντα· ὁρμος ναυσίν ἐν Κυτῳρῷ. Καὶ ἀπὸ Κυτῳρίου εἰς Αἰγιαλοῦς, ἐξήκοντα. Ἐς δὲ Θύμην, ἐνεήκοντα. Καὶ εἰς Κάραμβιν, εἴκοσι καὶ ἑκατόν. (3) Ἐνθένδε εἰς Ζεφυρίου, ἐξήκοντα. Ἀπὸ δὲ Ζεφυρίου εἰς Ἀδώνου τεῖχος, πόλιν σμικρὰν, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. Ὅρμος ναυσίν οὐκ ἀσφαλής· ἀλλ' εὐδοίειν [σαλεύειν;] ἀνὰ παθεῖς, εἰ μὴ μέγας χειμὼν κατέχῃ. Ἀπὸ δὲ Ἀδώνου τεύχους εἰς Αἰγινήτην, ἄλλοι πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. Ἐνθένδε εἰς Κίνωλιν ἐμπόριον, ἄλλοι ἐξήκοντα· καὶ ἐν Κινῳλῃ σαλεύουσιν ἀνῆες ὥρα ἔτους. (4) Ἀπὸ δὲ Κινῳλῆς εἰς Στεφάνην, ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν· ὁρμος ναυσίν ἀσφαλής. Ἀπὸ δὲ Στεφάνης εἰς Ποταμούς, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. Ἐνθένδε εἰς Λεπτὴν ἄκραν, ἑκατόν καὶ εἴκοσι. Ἀπὸ δὲ Λεπτῆς ἄκρας εἰς Ἀρμένην, ἐξήκοντα· λίμνη αὐτόθι. Καὶ Ξενοφῶν τῆς Ἀρμένης ἐμνημόνευσεν. (5) Καὶ ἔθεν εἰς Σινώπην, στάδιοι τεσσαράκοντα· Σινωπεῖς, Μιλησίων ἀποικοί. Ἀπὸ δὲ Σινώπης εἰς Κάρουσαν, πενήκοντα καὶ ἑκατόν· σάλος ναυσίν. Ἐνθένδε εἰς Ζάγωρα, ἄλλοι αὖ πενήκοντα καὶ ἑκατόν. Ἐνθένδε εἰς τὸν Ἄλυν ποταμόν, τριακόσιοι.

XV. Οὗτος ὁ ποταμὸς πάλαι μὲν ὄρος ἦν τῆς Κρόισου βασιλείας καὶ τῆς Περσῶν· νῦν δὲ ὑπὸ τῇ Πρωμακίων ἐπικρατείᾳ ῥέει, ὡς ἀπὸ μεσημβρίας, ὡς λέγει Ἡρόδοτος, ἀλλὰ ἀπὸ ἀνίσχοντος ἡλίου. Καθότι δὲ εἰσβάλλει εἰς τὸν Πόντον, ὀρίζει τὰ Σινωπέων καὶ Ἀμισιῶν ἔργα. (2) Ἀπὸ δὲ Ἄλυνος ποταμοῦ εἰς Ναύσταθμον, στάδιοι ἐνεήκοντα· ἵνα περ καὶ λίμνη ἐστίν. Ἐνθένδε εἰς Κωνωπεῖον, ἄλλην λίμνην, ἄλλοι αὖ πενήκοντα. Ἀπὸ δὲ Κωνωπείου εἰς Εὐσθνήν, ἑκατόν καὶ εἴκοσι. (3) Ἐνθένδε εἰς Ἀμισὸν ἑκατόν καὶ ἐξήκοντα. Ἀμισὸς, πόλις Ἑλληνικὴ, Ἀθηναίων ἀποικῶν, ἐπὶ θαλάττῃ οἰκεῖται. Ἀπὸ δὲ Ἀμισοῦ εἰς Ἀγκῶνα λιμένα ἵνα-

quinque. Inde ad Nymphæum, quindecim; et a Nymphæo ad Oxinam fluvium, triginta. Ab Oxina ad Sandaracam nonaginta stadia: Sandaraca statio est parvis navibus. (5) Inde ad Crenidas saxaginta; et a Crenidibus ad Psyllam emporium, triginta. Inde ad Tium, urbem Græcam Ionicam, in maris ora sitam, Milesiorum coloniam, nonaginta. A Tio ad Billæum fluvium, viginti stadia. A Billæo ad Parthenium fluvium, centum stadia. (6) Hucusque Thracæ Bithyni sedem tenent. Quorum Xenophon in sua historia (*Anab.* 6, 3) mentionem fecit, quos omnium Asiæ populorum bellicosissimos esse ait, quorumque in terra exercitum Græcorum multa mala perpassum esse testatur, postquam Arcades a Chirisophi atque Xenophontis partibus defecerant.

XIV. Hinc Paphlagoniæ est initium. A Parthenio ad Amastrim urbem Græcam, ubi navibus statio, nonaginta stadia. Inde ad Erythinos, sexaginta; et ab Erythinis ad Cromnam, sexaginta alia. (2) Hinc ad Cytorum, ubi statio navibus, nonaginta. A Cytoro ad Ægialos, sexaginta. Ad Thymena, nonaginta. Ad Carambin, centum et viginti. (3) Inde ad Zephyrium, sexaginta. A Zephyrio ad Aboni moenia, urbem exiguam, centum et quinquaginta: statio illic navibus non admodum tuta; ubi tamen, si non magna sit tempestas, a damno immunes commorari queant. Ab Aboni moenibus ad Æginetam, centum et quinquaginta. Inde ad Cinolim emporium, alia sexaginta, et in Cinoli naves æstate commorari possint. (4) A Cinoli ad Stephanen, ubi statio navibus tuta, centum et octoginta. A Stephane ad Potamos, centum et quinquaginta. Hinc ad Leptem Acram, centum et viginti. A Lepte Acra ad Harmenen, sexaginta: portus illic; Harmenæ Xenophon (*An.* 6, 1, 9) quoque mentionem facit. (5) Inde ad Sinopen, stadia quadraginta: Sinopenses Milesiorum coloni. A Sinope ad Carusam, ubi salum navibus, centum et quinquaginta. Hinc item ad Zagora, centum et quinquaginta. Inde ad Halym fluvium, trecenta.

XV. Hic fluvius olim regni Cræsi et Persarum terminus fuit, nunc sub Romanorum imperio fluit; haud a meridie, ut Herodotus (I, 72) ait, sed ab ortu solis: ubi autem se exonerat in Pontum, Sinopensium et Amisenorum agros separat. (2) Ab Haly fluvio ad Naustathmum, ubi palus, nonaginta stadia. Hinc ad Conopeum, aliam paludem, item quinquaginta. A Conopeo ad Eusenem, centum et viginti. (3) Inde ad Amisum, centum et sexaginta: Amisus autem, urbs Græca, Atheniensium colonia, mari adjacet. Ab Amiso ad Anconem portum, ubi Iris in Pontum exonera-

περ καὶ ὁ Ἴρις εἰσβάλλει εἰς τὸν Πόντον, στάδιοι ἐξήκοντα καὶ ἑκατόν. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἴριος τῶν ἐκβολῶν ἐς Ἡράκλειον, ἐξήκοντα καὶ τριακόσιοι· ὁρμος ναυσίν. Ἐνθὲνδε ἐπὶ τὸν Θερμώδοντα ποταμὸν, τεσσαράκοντα. Οὗτος ὁ Θερμώδων ἐστίν, ἵνα περ αἱ Ἀμαζόνες οἰκῆσαι λέγονται.

XVI. Ἀπὸ δὲ Θερμώδοντος εἰς Βῆριν ποταμὸν, στάδιοι ἐνενήκοντα. Ἐνθὲνδε εἰς Θόαριν ποταμὸν, ἐξήκοντα. Ἀπὸ δὲ Θόαριος ἐς Οἰνόην, τριάκοντα. 10 Ἀπὸ Οἰνός ἐς Φιγαμουῖντα ποταμὸν, τεσσαράκοντα. Ἐνθὲνδε εἰς Φαδισάνην φρούριον, πενήκοντα καὶ ἑκατόν. (2) Ἐνθὲνδε εἰς Πολεμώνιον πόλιν, στάδιοι δέκα. Ἀπὸ Πολεμωνίου εἰς ἄκραν Ἰασόνιον καλουμένην, στάδιοι τριάκοντα καὶ ἑκατόν. Ἐνθὲνδε εἰς Κιλίκων νήσον, πεντεκαίδεκα στάδιοι. (3) Ἀπὸ δὲ Κιλίκων νήσου ἐς Βοῶνα, πέντε καὶ ἑβδόμηκοντα· ἐν Βοῶνι ὁρμος ναυσίν. Ἐνθὲνδε εἰς Κοτύωρα, ἐνενήκοντα. Ταύτης, ὡς πόλεως, Ξενοφῶν ἐμνημόνευσεν, καὶ λέγει Σινωπέων ἀποικὸν εἶναι· νῦν δὲ κώμη ἐστὶ, καὶ οὐδὲ αὕτη μεγάλη. Ἀπὸ Κοτύρων ἐς Μελάνθιον ποταμὸν, στάδιοι μάλιστα ἐξήκοντα. Ἐνθὲνδε εἰς Φαρματηνὸν, ἄλλον ποταμὸν, πενήκοντα καὶ ἑκατόν. Καὶ ἐνθεν εἰς Φαρνακίαν, εἰκοσιν καὶ ἑκατόν. (4) Αὕτη ἡ Φαρνακία πάλαι Κερασσοῦς ἐκαλεῖτο, Σινωπέων καὶ αὕτη ἀποικος. Ἐνθὲνδε ἐς τὴν Ἀρητιάδα νήσον, τριάκοντα. Καὶ ἐνθεν ἐς Ζεφυρίον, εἰκοσιν καὶ ἑκατόν· ὁρμος ναυσίν. Ἀπὸ δὲ Ζεφυρίου εἰς Τρίπολιν, στάδιοι ἐνενήκοντα. Ἐνθὲνδε ἐς τὰ Ἀργύρια, στάδιοι εἰκοσι. (5) Ἐκ δὲ τῶν Ἀργυρίων εἰς Φιλοκάλειαν, ἐνενήκοντα. Ἐνθὲνδε ἐς Κόραλλα, 20 ἑκατόν. Ἀπὸ δὲ Κόραλλον εἰς Ἱερὸν ὄρος, πενήκοντα καὶ ἑκατόν. Ἀπὸ δὲ Ἱεροῦ ὄρους εἰς Κορδύλην, τεσσαράκοντα· ὁρμος ναυσίν. (6) Ἀπὸ δὲ Κορδύλης ἐς Ἐρμώνασσαν, πέντε καὶ τεσσαράκοντα· καὶ δεῦρο ὁρμος. Ἀπὸ δὲ Ἐρμώνασσης εἰς Τραπεζοῦντα, στάδιοι ἐξήκοντα· ἐνταῦθα σὺ ποιεῖς λιμένα. Πάλαι γάρ, ὅσον ἀποσαλεύειν ὥρα ἔτους, ὁρμος ἦν.

XVII. Τὰ δὲ ἀπὸ Τραπεζοῦντος διαστήματα μέχρι Διοσκουριάδος, προείρηται διὰ τῶν ποταμῶν ἀναμετρηθέντα. Ἀθροίζοντες δὲ ἀπὸ Τραπεζοῦντος εἰς Διοσκουριάδα, τὴν νῦν Σεβαστόπολιν καλουμένην, στάδιοι δισχίλιοι διακόσιοι ἐξήκοντα. (2) Τὰδε μὲν τὰ ἀπὸ Βυζαντίου πλεόντων ἐν δεξιᾷ ὡς ἐπὶ Διοσκουριάδα, ἐς ὅπερ στρατόπεδον τελευτᾷ Ῥωμαῖοις ἡ ἐπικράτεια (ἐν δεξιᾷ ἐσπλεόντων εἰς τὸν Πόντον). (3) Ἐπεὶ δὲ 45 ἐπυθόμην Κότυν τετελευτηκέναι, τὸν βασιλέα τοῦ Βοσπόρου τοῦ Κιμμερίου καλουμένου, ἐπιμελὲς ἐποίησάμην καὶ τὸν μέχρι τοῦ Βοσπόρου πλοῦν δηλώσαι σαι· οἷς, εἴ τι βουλεύοιο περὶ τοῦ Βοσπόρου, ὑπάρχοι σοι καὶ τόνδε τὸν πλοῦν μὴ ἀγνοοῦντι βουλευέσθαι.

50 XVIII. Ὅρμηθεῖσιν οὖν ἐκ Διοσκουριάδος, πρῶτος ἂν εἴη ὁρμος ἐν Πιτυοῦντι· στάδιοι τριακόσιοι πενήκοντα. Ἐνθὲνδε ἐς τὴν Νιτικὴν, στάδιοι πενήκοντα καὶ ἑκατόν· ἵνα περ πάλαι ὦκει ἔθνος Σκυθικόν, οὐ μνή-

tur, centum et sexaginta stadia. Ab Iris ostio ad Heracleum portum, trecenta et sexaginta, ubi statio navibus. Hinc ad Thermodontem fluvium, quadraginta : hic est ille fluvius, ubi Amazones sedem habuisse dicuntur.

XVI. A Thermodonte ad Berin fluvium, nonaginta stadia. Inde ad Thoarin fluvium, sexaginta. A Thoari ad Cenoen, triginta. Ab Cenoae ad Phigamuntem fluvium, quadraginta : inde ad Phadisanen castellum, centum et quinquaginta. (2) Inde ad Polenonium urbem, decem stadia. A Polemonio ad promontorium Jasonium vocatum, centum et triginta stadia. Hinc ad Cilicum insulam, quindecim stadia. (3) A Cilicum insula ad Boonem, ubi statio navibus, septuaginta quinque. Inde ad Cotyora, nonaginta : hujus tanquam urbis a Xenophonte (An. 5, 5, 3) fit mentio, eamque Sinopensium coloniam dicit; hodie vero pagus est, neque ille quidem magnus. A Cotyoris ad Melanthium fluvium stadia circa sexaginta. Inde ad Pharnatenum, alium fluvium, centum et quinquaginta, et inde ad Pharnaceam centum et viginti. (4) Haec Pharnacea fuit olim Cerasus dicta, ipsa quoque Sinopensium colonia. Hinc ad Aretiadem insulam, triginta; et inde ad Zephyrium, centum et viginti : ibi statio navibus. A Zephyrio ad Trtopolim, stadia nonaginta. Inde ad Argyria, stadia viginti. (5) Ab Argyriis ad Philocalem, nonaginta. Hinc ad Coralla, centum. A Corallis ad Sacrum montem, centum et quinquaginta. A Sacro monte ad Cordylam, ubi statio navibus, quadraginta. A Cordyla vero ad Hermonassam, quadraginta quinque : et ibi statio. Ab Hermonassa Trapezuntem usque, sexaginta stadia. Hic tu portum curas fieri : nam olim erat statio, in qua aestivo tantum tempore naves in ancoris stare poterant.

XVII. Locorum autem intervalla, a Trapezunte usque ad Dioscuriadem, fluminum intervallis dimensa supra jam attulimus : quae si colligamus, erunt a Trapezunte ad Dioscuriadem, nunc Sebastopolim dictam, stadia bis mille ducenta et sexaginta. (2) Atque haec quidem itineris dextri a Byzantio Dioscuriadem usque, quod castrum imperii Romani terminus est (a dextris Pontum ingredientibus), sese offert ratio. (3) Quum vero Cotym, regem Bospori Cimmerii, defunctum cognovissem, operam dedi sedulam, ut hanc tibi etiam ad Bosporum navigationem apertam redderem : ut, si quid forte de Bosporo capere velis consilii, hac tibi navigatione cognita, id agere possis.

XVIII. Solventibus itaque a Dioscuriade prima sese offert statio in Pityunte, trecentis et quinquaginta stadiis distans. Inde ad Niticam, centum et quinquaginta stadia, ubi olim gens Scythica habitabat, cujus Herodotus (4, 109)

μην ποιεῖται ὁ λογοποιὸς Ἡρόδοτος. (2) Καὶ λέγει
τούτους εἶναι τοὺς φθειροτρωκτέοντας· καὶ γὰρ εἰς τοῦτο
ἔτι ἡ δόξα ἡ αὐτὴ ὑπὲρ αὐτῶν κατέχει. Ἐκ δὲ Νιτι-
κῆς εἰς Ἀβασκὸν ποταμὸν, στάδιοι ἐνενήκοντα. Ὁ δὲ
6 Βόργυς τοῦ Ἀβάσκου διέχει στάδιους ἑκατὸν καὶ εἴκο-
σιν· καὶ ὁ Νῆσις τοῦ Βόργυος, ἵνα περ καὶ ἡ Ἡράκλειος
ἄκρα ἀνέχει, σταδίου ἐξήκοντα. (3) Ἀπὸ δὲ Νήσιος εἰς
Μασαϊτικὴν, στάδιοι ἐνενήκοντα. Ἐνθὲνδε εἰς Ἀχαιοῦν-
τα, στάδιοι ἐξήκοντα· ὅσπερ ποταμὸς διορίζει Ζιλχούς
10 καὶ Σάνιχα. Ζιλχῶν βασιλεὺς Σταχέμραξ· καὶ οὗτος
παρὰ σοῦ τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Ἀπὸ Ἀχαιοῦντος εἰς
Ἡράκλειαν ἄκραν, πενήκοντα καὶ ἑκατὸν στάδιοι.
Ἐνθὲνδε εἰς ἄκραν, ἵνα περ σκέπη ἐστὶν ἀνέμου θρα-
σκίου καὶ βορῆα, ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν. (4) Ἐνθὲνδε
15 εἰς τὴν καλουμένην Παλαιὰν Λαζικὴν, εἴκοσιν καὶ ἑκα-
τὸν στάδιοι. Ἐνθὲνδε ἐς τὴν παλαιὰν Ἀχαίαν, πεντή-
κοντα καὶ ἑκατὸν· καὶ ἔνθεν ἐς Πάγρας λιμένα, πεν-
τήκοντα καὶ τριακόσιοι. Ἀπὸ δὲ Πάγρας λιμένος εἰς
Ἱερὸν λιμένα, ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν· Ἐνθὲνδε εἰς
20 Σινδικὴν, τριακόσιοι.

XIX. Ἀπὸ δὲ Σινδικῆς εἰς Βόσπορον τὸν Κιμμέριον
καλούμενον, καὶ πόλιν τοῦ Βοσπόρου Παντικαπαιοῦ,
τεσσαράκοντα καὶ πεντακόσιοι. Ἐνθὲνδε ἐπὶ Τάναϊν
ποταμὸν, ἐξήκοντα· ὅς λέγεται ὀρίζειν ἀπὸ τῆς Ἀσίας
25 τὴν Εὐρώπην· καὶ ὁρμάται μὲν ἀπὸ λίμνης τῆς Μαϊώ-
τιδος, ἐσβάλλει δὲ εἰς θάλασσαν τὴν τοῦ Εὐξείνου Πόν-
του· (2) καίτοι Αἰγυλὸς ἐν Προμηθεΐ Λυομένῳ τὸν
Φᾶσιν ὄρον τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας ποιεῖ. Λέ-
γουσι γοῦν αὐτῶ οἱ Τίτᾶνες πρὸς τὸν Προμηθεά ὅτι

30 Ἦκοιμεν
τοὺς σοὺς ἀθλοὺς τούτους, Προμηθεῦ,
δεσμοῦ τε πάθος τόδ' ἐσφόμενοι.

Ἔπειτα καταλέγουσιν, ὅσην χώραν ἐπῆλθον·

35 Τῇ μὲν διδυμὸν χρόνῳ Εὐρώπης
μέγαν ἦδ' Ἀσίας τέρμονα Φᾶσιν.

(3) Τῆς δὲ λίμνης τῆς Μαϊώτιδος περὶ πλους ἐν κύκλῳ
λέγεται σταδίων ἀμφὶ τοὺς ἐνακισχυλίου. Ἀπὸ δὲ
Παντικαπαιοῦ εἰς κώμην Καζέκα ἐπὶ θαλάττῃ ὥκισμέ-
νην, στάδιοι εἴκοσι καὶ τετρακόσιοι. Ἐνθὲνδε ἐς Θεο-
40 δοσίαν, πόλιν ἐρήμην, στάδιοι ὀγδοήκοντα καὶ διακόσιοι.
(4) Καὶ αὕτη παλαιὰ ἦν Ἑλλάς πόλις, Ἰωνικὴ, Μιλησίων
ἀποικος· καὶ μνήμη ἐστὶν αὐτῆς ἐν πολλοῖς γράμμασιν.
Ἐνθὲνδε εἰς λιμένα Σκυθοταύρων ἐρήμον, στάδιοι δια-
κόσιοι· καὶ ἔνθεν εἰς Λαμπάδα τῆς Ταυρικῆς, στάδιοι
45 ἐξακόσιοι. (5) Ἀπὸ δὲ Λαμπάδος εἰς Συμβόλου λι-
μένα, Ταυρικὸν καὶ τοῦτον, στάδιοι εἴκοσι καὶ πεντα-
κόσιοι. Καὶ ἔνθεν ἐς Χερρόνησον τῆς Ταυρικῆς, ὀ-
γδοήκοντα καὶ ἑκατὸν. Ἀπὸ δὲ Χερρόνησου ἐς Κερκι-
νίτιν, στάδιοι ἐξακόσιοι, καὶ ἀπὸ Κερκινίτιδος ἐς Καλὸν
50 λιμένα, Σκυθικὸν καὶ τοῦτον, ἄλλοι ἐπτακόσιοι.

XX. Ἐκ δὲ Καλοῦ λιμένος ἐς Ταμυράκην, τριακό-
σιοι· ἔσω δὲ τῆς Ταμυράκης λίμνης ἐστὶν οὐ μεγάλη. Καὶ

quoque historicus meminit : (2) illos autem tradit pediculis
vesci solitos ; quæ quidem fama de iis etiamnum obtinet.

A Nitica ad Abasum fluvium, nonaginta stadia. Ab Abasco
distat Borgys centum et viginti stadia, et a Borgy Nesis,
ubi Herculeum promontorium eminet, stadia sexaginta.

(3) A Nesi ad Massaiticam stadia nonaginta. Inde ad Achæunta
fluvium, qui Zilchos atque Sanichas separat, stadia sexa-
ginta. Zilchorum rex est Stachemphax, qui a te regnum
obtinuit. Ab Achæunte ad Herculeum promontorium, sta-
dia centum et quinquaginta. Inde ad promontorium quod-
dam, ubi tuta adversus Thrasciam et Boream ventos statio,
centum et octoginta. (4) Inde ad Veterem Lazicam, quæ vo-
catur, stadia centum et viginti. Hinc ad Achalam anti-
quam, centum et quinquaginta, et inde ad Pagræ portum,
trecenta et quinquaginta. A Pagræ portu ad Sacrum por-
tum, centum et octoginta. Inde ad Sindicam, trecenta.

XIX. A Sindica ad Bosporum Cimmerium et Panticapæum
urbem Bospori, quingenta et quadraginta. Inde ad Ta-
naim fluvium, qui Europam ab Asia dicitur disternere,
sexaginta. Hic erumpit ex Mæotide palude, atque influit
in mare Ponti Euxini : (2) quamquam Æschylus in Pro-
metheo Solutio Phasim Europæ atque Asiæ terminum facit.
Sic enim apud illum Titænes alloquuntur Prometheum :

Veniimus
has tuas ærumnas, Prometheu,
vinculorumque hanc calamitatem visuri.

Deinde recensent, quot regiones peragraverint :

Hic quidem duplicem Europæ
et Asiæ magnum terminum, Phasin.

(3) Ipsius vero paludis Mæotidis ambitus fertur esse circiter
stadiorum novem millium. A Panticapæo ad vicum Ca-
zeca, mari adjacentem, stadia quadringenta et viginti. Inde
ad Theodosiam, urbem desertam, stadia ducenta et octo-
ginta : (4) hæc olim urbs Græcanica fuit, Ionica, Milesiorum
colonia, et illius memoria multis literarum monumentis ce-
lebratur. Inde ad portum Scythotaurorum desertum, sta-
dia ducenta. Hinc ad Lampada Tauricæ civitatem, stadia
sexcenta. (5) A Lampade ad Symboli portum item Tauri-
cum, stadia quingenta et viginti, et inde ad Chersonesum
Tauricæ, centum et octoginta. A Chersoneso ad Cercinitim,
stadia sexcenta, et a Cernitide ad Calum (*Pulchrum*) por-
tum item Scythicum, alia septingenta.

XX. A Calo portu ad Tamyracam, trecenta. Intra Tamy-
racam palus est non admodum magna ; et inde ad ostia pa-

ἔνθεν εἰς τὰς ἑκροὰς τῆς λίμνης, ἄλλοι τριακόσιοι. Ἐκ δὲ τῶν ἑκροῶν τῆς λίμνης εἰς Ἡόνας, στάδιοι ὀγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι· καὶ ἔνθεν εἰς ποταμὸν Βορυσθένην, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. (2) Κατὰ δὲ τὸν Βορυσθένην ἄνω
 5 πλέοντι πόλις Ἑλληνίς, ὄνομα Ὀλβία, πεπολισται. Ἀπὸ δὲ Βορυσθένους ἐπὶ νῆσον σμικρὰν, ἐρήμην καὶ ἀνώνυμον, στάδιοι ἐξήκοντα· καὶ ἔνθεν εἰς Ὀδησσὸν, ὀγδοήκοντα· ἐν Ὀδησσῷ ὁρμος ναυσίν. Ἀπὸ δὲ Ὀδησσοῦ ἔχεται Ἰστριανῶν λιμὴν· στάδιοι εἰς αὐτὸν πεντή-
 10 κοντα καὶ διακόσιοι. (3) Ἐνθένδε ἔχεται Ἰσιακῶν λιμὴν· στάδιοι εἰς αὐτὸν πεντήκοντα. Καὶ ἔνθεν εἰς τὸ Ψιλὸν καλούμενον στόμα τοῦ Ἰστρου, διακόσιοι καὶ χίλιοι· τὰ δὲ ἐν μέσῳ ἔρημα καὶ ἀνώνυμα.

XXI. Κατὰ τοῦτο μάλιστα τὸ στόμα, ἐπ' εὐθὺ
 15 πλέοντι ἀνέμῳ ἀπαρχτιά ἰδίως [ὥς?] τὸ πέλαγος, νῆσος πρόσκειται, ἦντινα οἱ μὲν Ἀχιλλέως νῆσον, οἱ δὲ Δρόμον Ἀχιλλέως, οἱ δὲ Λευκὴν ἐπὶ τῆς χροιάς ὀνομάζουσιν. Ταύτην λέγεται Θέτις ἀνεῖναι τῷ παιδί· καὶ ταύτην οἰκεῖν τὸν Ἀχιλλέα. Καὶ ἐνὸς ἐστὶν ἐν αὐτῇ
 20 τοῦ Ἀχιλλέως, καὶ ζῶανον τῆς παλαιᾶς ἐργασίας. (2) Ἡ δὲ νῆσος ἀνθρώπων μὲν ἐρήμη ἐστίν, νέμεται δὲ αἰετὶν οὐ πολλαῖς· καὶ ταύτας ἀνατιθέναι λέγονται τῷ Ἀχιλλεῖ ὅσοι προσίσχουσιν. Καὶ ἄλλα πολλὰ ἀναθήματα ἀνάκειται ἐν τῷ νεῷ, φιάλαι καὶ δακτύλιοι καὶ λίθοι τῶν
 25 πολυτελεστέρων. Ταῦτα σύμπαντα χαριστήρια τῷ Ἀχιλλεῖ ἀνάκειται, καὶ ἐπιγράμματα, τὰ μὲν ῥωμαϊκῶς, τὰ δὲ ἑλληνικῶς πεποιημένα ἐν ἄλλῳ καὶ ἐν ἄλλῳ μέτρῳ, ἔπαινοι τοῦ Ἀχιλλέως. Ἔστι δὲ ἃ καὶ τοῦ Πατρόκλου· (3) καὶ γὰρ καὶ τὸν Πάτροκλον τιμῶσι σὺν
 30 τῷ Ἀχιλλεῖ, ὅσοι τῷ Ἀχιλλεῖ χαρίζεσθαι ἐθέλουσιν. Ὅρνιθες δὲ πολλοὶ αὐλίζονται ἐν τῇ νήσῳ, λάροι καὶ αἰθουαὶ καὶ κορῶναι αἱ θαλάσσιοι τὸ πλῆθος οὐ σταθμητοί. (4) Οὗτοι οἱ ὄρνιθες θεραπεύουσι τοῦ Ἀχιλλέως τὸν νεῶν. Ἐωθεν ὁσημέραι καταπέτονται εἰς τὴν θά-
 35 λασσαν· ἔπειτα ἀπὸ τῆς θαλάσσης βεβρεγμένοι τὰ πτερὰ, σπουδῇ αὐτοὶ εἰσπέτονται εἰς τὸν νεῶν, καὶ βρῖνθουσιν τὸν νεῶν. Ἐπειδὴν δὲ καλῶς ἔχη, οἷδε ἐκκαλύουσιν αὐτὸν ἑαυτοὶ τοῖς πτεροῖς.

XXII. Οἱ δὲ καὶ τὰδε ἱστοροῦσιν· τῶν προσεσχηκό-
 40 των τῇ νήσῳ, ἱερεῖα τοὺς μὲν ἐξεπίτηδες πλέοντας εἰς αὐτὴν ἐπὶ ταῖς ναυσὶ κομίζειν, καὶ τούτων τὰ μὲν καταθύειν, τὰ δὲ ἀφιέναι τῷ Ἀχιλλεῖ· (2) τοὺς δὲ τινὰς ὑπὸ χειμῶνος ξαναγκασθέντας προσέχειν· καὶ τούτους παρ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ αἰτεῖν ἱερεῖον, χρωμένους ἐπὶ τῶν ἱε-
 45 ρείων, εἰ λῶον σφίσιν αὐτῶν θύσαι, ὅ τι περ αὐτοὶ τῇ γνώμῃ ἐπιλέξαιτο νεμόμενον, τιμὴν ἅμα καταβάλλοντες τὴν ἀξίαν σφίσιν δοκῶσαν. (4) Εἰ δὲ ἀπαγορεύει ὁ χρησμός (εἶναι γὰρ χρησμούς ἐν τῷ νεῷ), προσβάλλειν τῇ τιμῇ· εἰ δὲ ἔτι ἀπαγορεύει, ἔτι προσβάλ-
 50 λειν· συγχωρήσαντος δὲ, γιγνώσκειν ὅτι ἀποχρῶσα ἡ τιμὴ ἐστίν. (4) Τὸ δὲ ἱερεῖον ἱσταμένη ἐπὶ τῷδε αὐτόμακτον, μηδὲ ἀποφύγειν ἔτι. Καὶ τοῦτο δὴ πολὺ ἀνακείσθαι τὸ ἀργύριον τῷ ἥρῳ τὰς τιμὰς τῶν ἱερείων.

XXIII. Φαίνεσθαι δὲ ἐνύπνιον τὸν Ἀχιλλέα τοῖς

ludis, trecenta alia. Ab ostiis paludis ad Eonas, stadia trecenta et octoginta; atque inde ad Borysthenem fluvium, centum et quinquaginta. (2) Per Borysthenem sursum naviganti urbs Græca, Olbia dicta, condita est. A Borysthene ad parvam quandam, desertam nomineque carentem insulam, stadia sexaginta; et inde ad Odessum, ubi statio navibus, octoginta. Odesso proximus, stadiorum ducentorum et quinquaginta intervallo distans, Istriorum portus. (3) Huic proximus Isiacorum portus, stadiis quinquaginta distans. Inde ad Psilum (*tenue*) quod vocant os Istri, mille et ducenta. Loca in medio deserta sunt et nomine carent.

XXI. E regione fere omnino hujus ostii, si recta navigaveris versus altum mare secundum apartiam maxime ventum, sita est insula, quam alii Achillis insulam, alii Dromon (*Cursum*) Achillis, alii Leucam (*Albam*) a colore appellant. Hanc Thetis filio suo e mari excitasse, eamque Achilles inhabitare fertur; in qua templum est Achillis simulacrumque antiquo opere. (2) Deserta est ab hominibus insula, eamque capræ non admodum multæ depascuntur; quas qui illuc appellant, Achilli offerre dicuntur. Multa præterea alia sacra dona in templo illo reposita cernuntur, ut phialæ, annuli, lapides pretiosiores. Hæc omnia donaria gratias agendi causa Achilli consecrata sunt; et inscriptiones leguntur Græcæ et Latinae variis metris conceptæ, quæ laudes celebrant Achillis: sunt etiam nonnullæ in Patroclum. (3) Nam Patroclum quoque simul cum Achille colunt qui Achilli placere cupiunt. Porro aves innumera-biles, ut lari, fulicæ, coturnices marinæ, in insula illa degunt. (4) Hæc aves templum Achillis curant: mane singulis diebus ad mare volitant, indeque, alis aqua madefactis, ad templum iterum properantes volant, illudque aspergunt. Ubi autem id satis peractum fuerit, illæ rursus alis pavementum mundant.

XXII. A nonnullis etiam hæc traduntur: eorum qui ad insulam appellant, alios ex proposito ad illam navigantes secum victimas immolandas in navibus portare, quarum alias mactent, alias vivas in Achillis honorem dimittant: (2) alios autem quosdam tempestate coactos appellere, eosque ab ipso deo victimam petere, oraculum illius interrogantes de victimis, expediatne meliusque sit eam hostiam immolare, quam pascentem ipsi pro arbitrium sua delegerint; simulque eos pretium, quod illis justum videatur, depouere. (3) Quod si oraculum renuat (esse enim oracula in templo), pretio aliquid adjicere: si rursus abnuerit, insuper addere, donec, annuente illo, cognoscant sufficiens pretium esse. (4) Tum vero stare sua sponte victimam, neque amplius aufugere. Atque sic magnam argenti copiam heroi, victimarum pretium, esse consecratam.

XXIII. Apparere autem in somnis Achillem aliis dum ad

μὲν προσχωοῦσι τῇ νήσῳ, τοῖς δὲ καὶ πλέουσιν, ἐπειδὴν οὐ πόρρω αὐτῆς ἀπόσχωσιν, καὶ φράζειν ὅπου προσσχεῖν τῆς νήσου ἀμεινον, καὶ ὅπου ὁρμίσασθαι. Οἱ δὲ καὶ ὕπαρ λέγουσιν φανῆναι σφισιν ἐπὶ τοῦ Ἰστοῦ ἢ ἐπ' ἄκρῳ τοῦ κέρως τὸν Ἀχιλλέα, καθάπερ τοὺς Διοσκούρους· (2) τὸσόνδε μόνον τῶν Διοσκούρων μείον ἔχειν τὸν Ἀχιλλέα, ὥσον οἱ μὲν Διόσκουροι τοῖς πανταχοῦ πλωῖζομένοις ἐναργεῖς φαίνονται, καὶ φανέντες σωτῆρες γίνονται· ὁ δὲ τοῖς πελάζουσιν ἥδη τῇ νήσῳ. Οἱ δὲ καὶ τὸν Πάτροκλον σφισιν ὁφθῆναι ἐνύπνιον λέγουσιν. (3) Τὰδε μὲν ὑπὲρ τῆς νήσου τῆς τοῦ Ἀχιλλέως ἀκοὴν ἀνέγραψα τῶν ἢ αὐτῶν προσσχόντων, ἢ ἄλλων πεπυσμένων· καὶ μοι δοκεῖ οὐκ ἀπίστα εἶναι. (4) Ἀχιλλέα γὰρ ἐγὼ πείθομαι εἰπερ τιὰ καὶ ἄλλον ἥρωα εἶναι, τῇ τε εὐγενείᾳ τεκμαιρόμενος, καὶ τῷ κάλλει καὶ τῇ ῥώμῃ τῆς ψυχῆς καὶ τῷ νέον μεταλλάξει ἐξ ἀνθρώπων καὶ τῇ Ὀμήρου ἐπ' αὐτῷ ποιήσει καὶ τῷ ἐρωτικὸν γενέσθαι καὶ φιλέταιρον, ὥς καὶ ἐπαποθανεῖν ἐλέσθαι τοῖς παιδικοῖς.

XXIV. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ψιλοῦ καλουμένου στόματος τοῦ Ἰστρου ἐς τὸ δεύτερον στόμα, στάδιοι ἐξήκοντα. Ἐνθένδε ἐπὶ τὸ Καλὸν καλούμενον στόμα, στάδιοι τεσσαράκοντα· καὶ ἀπὸ τοῦ Καλοῦ ἐπὶ τὸ Νάρακον, ὧδε ὀνομαζόμενον, στόμα τέταρτον τοῦ Ἰστρου, στάδιοι ἐξήκοντα. (2) Ἐνθένδε ἐπὶ τὸ πέμπτον, εἰκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἔθεν εἰς Ἰστρίαν πόλιν, στάδιοι πεντακόσιοι. Ἐνθένδε εἰς Τομέας πόλιν, στάδιοι τριακόσιοι. (3) Ἀπὸ δὲ Τομέων εἰς Καλλαντίαν πόλιν, ἄλλοι τριακόσιοι· ὁρμος ναυσίν. Ἐνθένδε ἐς Καρῶν λιμένα, ὁδοήκοντα καὶ ἑκατόν· καὶ ἡ γῆ ἐν κύκλῳ τοῦ λιμένος 30 Καρία κληῖται. Ἀπὸ δὲ Καρῶν λιμένος ἐς Τετρισιάδα, στάδιοι εἰκοσι καὶ ἑκατόν. Ἐνθένδε εἰς Βίζον, χῆρον ἐρημον, στάδιοι ἐξήκοντα. (4) Ἀπὸ δὲ Βίζου εἰς Διονυσόπολιν, στάδιοι ὁδοήκοντα. Ἐνθένδε εἰς Ὀδησσόν, διακόσιοι· ὁρμος ναυσίν. Ἐκ δὲ Ὀδησσοῦ ἐς τοῦ Αἰμου τὰς ὑπερρείας, αἱ δὲ εἰς τὸν Πόντον καθήκουσιν, 35 στάδιοι τριακόσιοι ἐξήκοντα· καὶ δεῦρον ὁρμος ναυσίν. (5) Ἐκ δὲ τοῦ Αἰμου εἰς Μεσημβρίαν πόλιν, ἐνεήκοντα· ὁρμος ναυσίν. Καὶ ἐκ Μεσημβρίας εἰς Ἀγχιάλον πόλιν, στάδιοι ἑβδομήκοντα, καὶ ἐξ Ἀγχιάλου εἰς Ἀπολλωνίαν, ὁδοήκοντα καὶ ἑκατόν. (6) Αὗται πᾶσαι αἱ πόλεις Ἑλληνίδες εἰσιν, ὥκισμέναί ἐν τῇ Σκυθίᾳ, ἐν ἀριστερᾷ ἐσπλάντι εἰς τὸν Πόντον. Ἐκ δὲ Ἀπολλωνίας ἐς Χερβονήστου ἐς Αὐλαίου τείχος πεντήκοντα καὶ διακόσιοι. 40 Ἐνθένδε ἐς Θυνιάδα ἀκτὴν, εἰκοσι καὶ ἑκατόν.

XXV. Ἀπὸ δὲ Θυνιάδος εἰς Σαλμυδησσόν, στάδιοι διακόσιοι. Τούτου τοῦ χωρίου μνήμην ποιεῖται Ξενοφὼν ὁ πρεσβύτερος, καὶ μέχρι τούτου λέγει τὴν στρατιάν ἐλλοεῖν τῶν Ἑλλήνων, ἧς αὐτὸς ἡγήσατο, ὅτε τὰ τελευταῖα σὺν Σεύθῃ τῷ Θρακί ἐστράτευσεν. (2) Καὶ περὶ τῆς ἀλιμενότητος τοῦ χωρίου πολλὰ ἀνέγραψεν, ὅτι ἐναυῦθα ἐκπίπτει τὰ πλοῖα χειμῶνι βιαζόμενα, 50 καὶ οἱ Θράκες οἱ πρόσχωροι ὅτι ὑπὲρ τῶν ναυαγίων ἐν στήσιν διαμάχονται. (3) Ἀπὸ δὲ Σαλμυδησσοῦ εἰς Φρυ-

insulam appellant, aliis vero etiam in ipsa navigatione, si haud procul ab illa absint, iisque significare in quamnam insulae partem appellere navesque sistere praestet. Nonnulli etiam vigilantibus dicunt sibi apparuisse Achillem, eodem modo quo Dioscuros, in malo vel in summa antenna. (2) Hoc solo volunt eum Dioscuris cedere, quod Dioscuri ubique navigantibus perspicui appareant, et visi salutem afferant; Achilles vero iis tantum, qui ad insulam ejus propius jam accedant. Nonnulli ipsum quoque Patroclum sibi in somnis visum esse aiunt. (3) Atque haec quidem de Achillis insula refero audita ab iis, qui vel ipsi illuc appulerunt, vel ab aliis rem compererunt: quae mihi quidem fide haud indigna videntur. (4) Achillem enim, si quem alium, heroem esse credo ob nobilitatem et pulcritudinem animique robur et propterea quod juvenis e vita decesserit, et ab Homero celebratus sit, denique quod in amoribus atque amicitiiis colendis ita fuerit constans, ut post amores suos et ipse mortem oppetere voluerit.

XXIV. Ab ostio Istri Psilo vocato ad secundum ejusdem ostium, stadia sexaginta. Hinc ad Calum appellatum ostium, stadia quadraginta; et a Calo ad Naracum, quartum Istri ostium, stadia sexaginta. (2) Inde ad quintum, centum et viginti, et inde ad Istriam urbem, stadia quingenta. Hinc ad Tomes urbem stadia trecenta. (3) A Tomibus ad Callantiam urbem, ubi statio navibus, alia trecenta. Hinc ad Carum portum, centum et octoginta; et ipsa regio quae est circum portum illum, Caria appellatur. A Carum portu ad Tetrisiada, stadia centum et viginti. Inde ad Bizum, locum desertum, stadia sexaginta. (4) A Bizo ad Dionysopolim, stadia octoginta. Hinc ad Odessum, ubi statio navibus, ducenta. Ab Odeso usque ad radices Haemi montis, quae ad Pontum usque protenduntur, stadia trecenta et sexaginta: ibi etiam statio navibus. (5) Ab Haemo ad Mesembriam urbem, ubi statio navibus, nonaginta. A Mesembria ad Anchialum urbem, stadia septuaginta, et ab Anchialo ad Apolloniam, centum et octoginta. (6) Haec omnes sunt urbes Graecae, in Scythia sitae, quae occurrunt a sinistra in Pontum naviganti. Ab Apollonia ad Chersonesum, ubi statio navibus, stadia sexaginta. A Chersoneso ad Aulæi murum, ducenta et quinquaginta. Hinc ad Thyniada litus, centum et viginti.

XXV. A Thyniade ad Salmydessum, stadia ducenta. Hujus regionis Xenophon senior (*Anab.* 7, 5, 7) meminit, et hucusque Graecorum exercitum penetrasse scribit, cui ipse praefuit, quum postremo cum Seutha Thrace militiam egit. (2) Multis quoque idem exponit, quam importuosa sit haec regio, navesque vi tempestatis eo ejici; atque Thraces accolae de naufragiorum reliquiis inter se digladiari. (3) A Salmydesso ad Phrygiam, stadia trecenta et triginta; inde

γίαν στάδιοι τριάκοντα καὶ τριακόσιοι. Ἐνθὲνδε ἐπὶ
Κυανέας, εἰκοσι καὶ τριακόσιοι. Αὐταὶ δὲ αἱ Κυανέαι
εἰσὶν, ὅς λεγούσιν οἱ ποιηταὶ πλαγατὰς πάλαι εἶναι· καὶ
διὰ τούτων πρώτῃν ναῦν περάσαι τὴν Ἀργῶ, ἥτις ἐς
5 Κόλχους Ἰάσονα ἤγαγεν. (4) Ἐκ δὲ Κυανέων ἐπὶ τὸ Ἱερὸν
τοῦ Διὸς τοῦ Οὐρίου, ἵνα περ τὸ στόμα τοῦ Πόντου, στά-
διοι τεσσαράκοντα. Ἐνθὲνδε εἰς λιμένα Δάφνης τῆς Μαι-
νομένης καλουμένης, στάδιοι τεσσαράκοντα. Ἀπὸ δὲ
Δάφνης εἰς Βυζάντιον ὀδοῦν τεσσαράκοντα. Τὰδε μὲν καὶ τὰ
10 ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου τοῦ Κιμμερίου ἐπὶ Βόσπορον τὸν
Θράκιον καὶ πόλιν Βυζάντιον.

TEXNH TAKTIKH.

I. Ὁ Πύρρου παῖς καὶ Κλέαρχος, οὗκ ὁ τῶν μυ-
ρίων Ἑλλήνων ἐπὶ βασιλέα ἡγησάμενος, ἀλλὰ ἄλλος
15 οὗτος Κλέαρχος, καὶ μὴν καὶ Πανσανίου ἐστὶ συγγράμ-
ματα ὑπὲρ τούτων· εὐροῖς δ' ἂν καὶ Εὐαγγέλου,
ἀλλὰ καὶ Πολυβίου τοῦ Ἀρκάδος, ὅς καὶ Σκιπίωνι τῷ
Ῥωμαίῳ ξυνεγένετο, πολλοὺς καὶ μεγάλους πολέμους
διαπολεμοῦντι ἄλλους τε καὶ ἐν ᾧ καὶ Καρχηδὼνα τὴν
20 ἐν Λιβύῃ εἶλεν τε καὶ ἡνδραποδίσεν. Συγγέγραπται
ἄλλα ὑπὲρ τούτων καὶ Εὐπολέμου καὶ Ἰφικράτει, οὗ τῷ
Ἀθηναίων στρατηγῷ, ἀλλὰ ἄλλῳ τούτῳ. Ποσειδών-
ιος δὲ ὁ Ῥόδιος καὶ τέχνην τινὰ τακτικὴν συγγράψας
κατέλειπεν. (2) Ἔστι δὲ ξύμπαντα ταῦτα τὰ συγγράμ-
30 ματα ἐκείνῃ μάλιστα οὐκ ὠφέλιμα, ὅτι ὡς πρὸς εἰδότας
συγγέγραπται. Καὶ τοίνυν τὰ ὀνόματα τῆς τε δολίσεως
ἐκείνης καὶ τῆς τάξεως οἱ μὲν γὰρ ὡς γνώριμα ἀνέγρα-
ψαν, τὰ δὲ ἐστὶν εἰ μὴ ἐξηγήσαιο πάντῃ ἄγνωστα. (3)
Τοῦτο δὲ αὐτὸ ἐδόξε μοι πρῶτον ἰσάσθαι αὐτῶν τὴν
35 ἀσάφειαν. Ὡς οὖν εὐγνωστότατα ἔσται τοῖς ἐντυγχά-
νουσι τὰ τε πράγματα καὶ τὰ ὀνόματα, ἐνθὲνδε τοῦ λό-
γου ἀρξομαι.

II. Ὅτι δὴ τῶν παρασκευῶν τῶν εἰς τὸν πόλεμον
ἡ μὲν τις κατὰ γῆν συλλαίνει οὐσα, ἡ δὲ διὰ θαλάττης·
25 καὶ γὰρ οἱ πολέμιοι πολεμοῦνται οἱ μὲν ἐν γῇ, οἱ δ'
ἐν θαλάττῃ. Τῶν δὲ ὅπως πολεμοῦντων, τὸ μὲν
τί ἐστὶ μάχιμον, αὐτοὶ οἱ στρατιῶται, τὸ δὲ τοῦ μαχί-
μου εἶνεκα ἡθροισμένοι, ὅσον θητικὸν ἢ ἱατρικὸν ἢ ἐμ-
πορικὸν ἢ καπηλικόν. (2) Τοῦ δὲ αὖ ἐν γῇ μαχίμου
40 * τὸ δ' ἐπὶ σχήματι ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ καὶ τῆς δευτέρας
ιδέας τὸ μὲν ἱππικόν, ὅπερ ἱπποὶς χρῆται, τὸ δ' ἐπὶ
ἐλεφάντων, καθάπερ τὰ Ἰνδῶν στρατοπέδα καὶ τὰ Αἰ-
θιοπικὰ, χρόνῳ δ' ὕστερον καὶ Μακεδόνες καὶ Καρχη-
δόνιοι καὶ πᾶσι καὶ Ῥωμαῖοι. (3) Τοῦ δὲ ἀφ' ἱππων
45 μαχητικοῦ τὸ μὲν ἰδίᾳ λεχθεῖν ἂν ἱππικόν, τὸ δὲ ἐφ'
ἀρμάτων. Καὶ τοῦ ἱππικοῦ οἱ μὲν ἱππεῖς, οἱ δὲ ἀμ-
φιπποὶ· ἱππεῖς μὲν οἱ ἐφ' ἐνὸς ἵππου ὀχούμενοι, ἀμ-
φιπποὶ δὲ οἱ ἐπὶ δυοῖν ἀστροῦτοι ἐκονομεμένοι, ὡς
μεταπηθεῖν ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλον. (4) Ἡ μὲν δὴ ἀπὸ

ad Cyaneas, trecenta et viginti. Hæ sunt Cyaneæ illæ,
quas poetæ olim tradunt vagas fuisse, per easque primam
transiisse Argo navem, quæ Iasonem in Colchos perduxerit.

(4) A Cyaneis ad Hieron (*templum*) Jovis Urii (*Propitii
navigantibus*), ubi os Ponti, stadia quadraginta. Inde
ad portum Daphnes, quæ Menomœna (*Furens*) dicitur,
stadia quadraginta : a Daphne Byzantium usque, octoginta.
Atque hæc quidem sunt a Bosporo Cimmerico ad Bosporum
Thracium urbemque Byzantium.

ARS TACTICA.

I. Pyrrhi filius (*Alexander*), et Clearchus, non ille, qui
decem Græcorum millia duxit contra regem Persarum,
verum alius Clearchus *de arte tactica scripserunt*; porro
Pausaniæ quoque scripta de hac materia exstant. Repe-
rias etiam scripta Euangeli, itemque Polybii Arcadis, qui
Scipionis Romani fuit comes bella multa maximeque ge-
rentis quum alia tum illud, in quo Carthaginem Libyæ ur-
bem cepit et in servitutem redegit. Alia de hoc argumento
conscripserunt Eupolemus et Iphicrates, non ille Athenien-
sium dux, verum alius. Porro Posidonius Rhodius inter
alia etiam Artem quandam tacticam ab ipso conditam reli-
quit. (2) Sunt autem omnia illa scripta eatenus maxime
minus utilia, quatenus in eorum facta sunt usum, qui
jam tenent artem; atque ideo vocabula quæ ad singula
armaturæ et acierum genera pertinent, velut vulgo nota,
commemorare omiserunt, quæ tamen, nisi exponantur,
omnino non intelliguntur. (3) Hoc ipsum vero ante omnia
necessum esse mihi videbatur, ut obscuritati eorum affer-
retur remedium. Ergo ut cuilibet in hæc incidenti cognita
sint et res et vocabula, inde orationis meæ faciam initium.

II. Omnia quæ ad bellum parantur, vel ad terram per-
tinent, vel ad mare. Bellantes enim bella gerunt alii
terra, alii mari. Eorum autem qui alterutra ratione
ad bellum proficiscuntur, alii sunt destinati ad pugnan-
dum, milites scilicet ipsi, alii vero horum causa comparan-
tur, ut operariorum genus, medicorum, mercatorum, cau-
ponum. (2) Eorum autem qui terra militant ** alia aliaque
species est. Ac alterius quidem speciei sunt equites, qui utun-
tur equis, et qui elephantis insident, ut in Indorum exer-
citiis et Æthiopum, itemque postea apud Macedones et
Carthaginienses et interdum etiam apud Romanos. (3) Porro
equestrium copiarum genus unum proprie equestre dicitur,
alterum vero quod pugnat ex vehiculis. Atque equitum
quidem alii equites sunt simpliciter sic dicti, alii amphip-
pi. Simpliciter sic dicti, qui equo utuntur unico; amphip-
pi vero, qui bimis non stratis, conjunctis, ut ab altero tran-
siliant in alterum. (4) Pugna vero ex elephantis simplex

τῶν ἐλεφάντων ἀπλῇ ἐστί, πλὴν γε δὴ ὅτι καὶ πύργους ἔφερον ἐστὶν ὅτε οἱ ἐλέφαντες· τῶν δὲ καὶ οἱ ὀδόντες σιδήρῳ ὀρεῖ ὠπλισμένοι ἦσαν, τοῦ τε τομώτεροι εἶναι καὶ τοῦ μὴ ἀποθραύεσθαι εὐπετῶς. (5) Ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἀρμάτων μάχῃ πολυειδεστέρα τάχτης· ἡ γὰρ ψιλλὰ ἦν τὰ ἄρματα, καθάπερ τὰ Τρωϊκὰ ἦν, ἡ δρεπανιφόρα, ὡς ὕστερον τὰ Περσικὰ, καὶ ἡ πεπραγμένων τῶν ἱππῶν ἡ ἀφράκτων, καὶ ἡ ἀπλοῦ τοῦ ῥυμοῦ ἡ διπλοῦ· τὰ δὲ καὶ πολὺ ῥυμα.

- 10 III. Αἱ δὲ πεζικαὶ τε καὶ ἱππικαὶ τάξεις καὶ ὁπλίσεις πολυειδεῖς τε καὶ πολυτροποὶ εἰσιν. Αὐτίκα τῶν πεζῶν ἡ ὁπλισις, ὡς γε δὴ ἐς τὰ ἀνωτάτω τεμεῖν, τριχῇ νενέμηται, ἐς τε τὸ ὁπλιτικὸν καὶ ἐς τὸ ψιλὸν καὶ ἐς τὸ πελταστικόν. (2) Τὸ μὲν δὴ βαρύτερον ὁπλιτικὸν θώρακος ἔχει καὶ ἀσπίδας ἡ θυρεοὺς παραμήκεις καὶ μαχαίρας καὶ δόρατα, ὡς Ἕλληνες, καὶ σαρίσσας, ὡς οἱ Μακεδόνες. (3) Τὸ δὲ ψιλὸν ἐναντιώτατα ἔχει τῷ ὁπλιτικῷ πᾶν, ὅτι περ ἄνευ θώρακος καὶ ἀσπίδος καὶ κνημίδος καὶ κράνους ἐκβολαῖς τοῖς ὁπλοῖς διαχρῶμενον τοξέμασιν ἢ ἀκοντίοις ἢ σφενδόναϊς ἢ λίθοις ἐκ χειρὸς. (4) Τὸ πελταστικὸν δὲ κουφώτερον μὲν τυγχάνει ἐν τοῦ ὁπλιτικοῦ· ἡ γὰρ πέλιτη μικρότερον τῆς ἀσπίδος καὶ ελαφρότερον, καὶ τὰ ἀκόντια τῶν δοράτων καὶ σαρισσῶν λειπόμενα· βαρύτερον δὲ τοῦ ψιλοῦ. (5) Τῷ δὲ ἀκριθεὶ καὶ βαρεῖ ὁπλιτικῷ καὶ κράνη πρόσκειται, ἡ πῖλοι Λακωνικοὶ ἢ Ἀρκαδιοὶ καὶ κνημίδες, ὡς τοῖς πάλαι Ἕλλησιν, ἢ ὡς Ῥωμαίοις κνημῖς μία πρὸ τῆς κνήμης τῆς ἐν ταῖς μάχαις προβολομένης, καὶ θώρακες, οἱ μὲν φοιδωτοὶ, οἱ δὲ ἀλύεσι λεπταῖς ἐπηλλαγμένοι.

- IV. Τῆς δὲ ἱππικῆς ὁπλίσεως ἡ μὲν κατάφρακτος τυγχάνει οὖσα, ἡ δὲ ἀφρακτος. Καὶ κατάφρακτος μὲν τοὺς ἵππους καὶ τοὺς ἱππέας πεπραγμένους παρεχομένη, τοὺς μὲν θώραξ φοιδωτοῖς ἢ λινοῖς ἢ ἐκ κέρατων καὶ περιμηριδίοις, τοὺς ἵππους δὲ παραπλευριδίοις καὶ προμετωπιδίοις. (2) Ἀφρακτος δὲ ἡ ἐναντία· τούτων δὲ οἱ μὲν δορατοφόροι εἰσιν, ἢ κοντοφόροι ἢ λογχοφόροι, οἱ δὲ ἀκροβολισταὶ μόνον. (3) Δορατοφόροι μὲν οἱ πελάζοντες ταῖς τάξεσι τῶν πολεμίων καὶ δόρασιν ἀπομαχόμενοι ἢ κοντοῖς ἐν τῇ ἐπελάσει ἐξωθοῦντες, ὡς Ἄλανοι καὶ Σαυρομάται· ἀκροβολισταὶ δὲ οἱ πόρρωθεν ἀκροβολισμοῖς διαχρῶμενοι, καθάπερ Ἀρμένιοι, καὶ Παρθαῖων ὅσοι μὴ κοντοφόροι. (4) Τῆς προτέρας δὲ ἰδέας οἱ μὲν καὶ θυρεοὺς φέρουσιν καὶ καλοῦνται θυρεαφόροι, οἱ δὲ ἄνευ τούτων αὐτὸ μόνον δόρασι καὶ κόντοις μάχονται· οἱ δὲ καὶ δορατοφόροι ἢ κοντοφόροι ὀνομάζονται, ἐστὶν δὲ ὅψ' ὧν ζυστοφόροι. (5) Ἀκροβολισταὶ δὲ λεγθεῖν ἂν οἱ μὴ ἐκ χειρὸς ἰόντες, ἀλλὰ πόρρωθεν ἐξακοντίζοντες. Καὶ τούτων οἱ μὲν δορατοῖς διαχρῶνται ἐς τὸν ἀκροβολισμόν, οἱ δὲ τόξοις. Οἱ μὲν δὲ δορατοῖς ἀκροβολιζόμενοι Ταραντῖνοι ὀνομάζονται, οἱ δὲ ἕτεροι ἱπποτοξόται. (6) Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν Ταραντίνων οἱ μὲν αὐτὸ μόνον πόρρωθεν ἐπιστάμενοι ἢ ἐς κύκλους παριπτεύοντες δια-

est, nisi quod eis turres interdum imponantur, dentes quoque eorum ferro armentur præacuto, quo et vulnera facilius inferre possint, nec ipsi tam prompte præfringantur.

(5) At vero pugna, quæ ex vehiculis instituitur, plures habet species. Aut enim nuda erant vehicula, sicut illa ad Trojam, aut falcata, ut postea apud Persas; eaque iterum vel equis cataphractariis, vel nudis, qui rursum vel ad temonem unum sunt juncti, vel ad duos vel etiam ad plures.

III. Exercituum pedestrium equestriumque ordinationes armaque genere et specie multiplicia sunt. Ac peditum quidem armatura, si generatim dividenda, distinguipotest in tria genera: in gravis armorum unum, et aliud levis armorum, et rursum aliud, quod peltistarum est. (2) Gravissimæ armorum genus thoracibus instructum est et clypeis sive scutis prælongis, item gladiis et hastis, sicut Græci, et sarissis, sicut Macedones. (3) At vero levis armorum genus omnia habet contraria: nam et thorace clypeoque et ocreis et galea destitutum, armis utitur quæ procul jaciuntur, sagittis, jaculis, lapidibus vel funda vel e manu projiciendis. (4) Illud vero quod peltis utitur, levius quidem est quam gravis armorum genus; pelta namque levior minorque clypeo, et veruta hastis sarissisque breviora sunt; gravius tamen quam levis armorum genus. (5) Militibus autem plane gravis armorum sunt etiam galeæ, vel pilei Laconici Arcadicive, et ocreæ, ut apud veteres Græcos, aut, sicuti apud Romanos, ocrea una ad eam scilicet tibiam, quæ in conflictu præponitur; item thoraces e squamis aut annulis parvis consertis.

IV. Equestris autem exercitus aut cataphractis munitus, aut caret cataphractis. Qui cataphractis est munitus, equos pariter ac viros tectos habet armis; hos quidem thoracibus squamatis aut linteis aut ex cornibus, et femoralibus, equos vero munimentis lateralibus et frontalibus.

(2) Qui vero nullis cataphractis utitur, aphractus dicitur; ejusque alii hastis utuntur vel contis lanceisve, alii acrobolistæ solummodo sunt. (3) Ac contati quidem acies hostium invadunt, hastisque præliantur, aut contis, porrigentes eos in incursione, sicut Alani et Sauromatæ; acrobolistæ vero eminus utuntur jaculis, quemadmodum Armenii et Parthorum quotquot non utuntur contis. (4) Prioris autem generis alii etiam scutis utuntur, appellanturque thyreophori (scutati); alii absque iis, hastis solis contisve præliantur, qui propterea doratophori aut contophori (hastati), a quibusdam etiam xystophori nuncupantur. (5) Acrobolistæ vero dicuntur, qui haud veniunt ad manus, verum eminus missilia emittunt. Atque horum quidem alii utuntur jaculis, alii sagittis; illi Tarentini, hi hippotoxotæ vocantur. (6) Porro ex ipsis Tarentinis alii stantes eminus, aut circumequantes jacula emittunt,

χρῶνται τῷ ἀκροβολισμῷ, οἱ δὲ καὶ εἰλικρινεῖς Ταραντῖνοί εἰσιν, οἱ δὲ τὰ πρῶτα ἐξακοντίζοντες, ἔπειτα συμπλέκονται τοῖς πολεμίοις, ἢ δόρυ ἐν ὧν ἔσχον ὑπολειπόμενοι ἢ καὶ σπάθη διαχρῶμενοι· καὶ οὗτοι κα-
 5 λοῦνται ἑλαφροί. (7) Ῥωμαῖοις δὲ οἱ ἱππεῖς οἱ μὲν κοντοὺς φέρουσι, καὶ ἐπалаύνουσιν εἰς τὸν τρόπον τὸν Ἀλανικὸν καὶ τῶν Σαυροματῶν, οἱ δὲ λόγχας ἔχουσι. (8) Σπάθη δὲ μακρὰ καὶ πλατεῖα ἀπήρτηται αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ὤμων, καὶ θυρεοὺς πλατεῖς παραμήκεις φέ-
 10 ρουσιν, καὶ κράνος σιδηροῦν καὶ θώρακα τὸν πεπλεγμένον καὶ κνημῖδας μικράς. (9) Λόγχας δὲ ἐς ἀμφοτέρω φέρουσι, καὶ ἀκοντῖσαι μακρόθεν, ὅποτε τούτου δέοι, καὶ ἐγγύθεν αἱ χεῖρες ἀπομάχεσθαι· συμπλακῆ-
 15 χονται. Οἱ δὲ καὶ πελέκεις μικροὺς φέρουσι, πάντοθεν ἐν κύκλῳ ἀκωϊκὰς ἔχοντας.

V. Ἐκάστης δὲ τάξεως πεζικῆς τε καὶ ἱππικῆς συστήματ' ἔστι καὶ ἡγεμόνες καὶ ἀριθμὸς καὶ ὀνόματα, ὡς δέχεσθαι δέξου τὰ παραγγελλόμενα, ὑπὲρ ὧν
 20 ἤδη λεχτέον. (1) Πρῶτον μὲν δὴ καὶ μέγιστον τῶν ἐν στρατηγίᾳ ἔργον παραλαβόντα πλῆθος ἀνθρώπων ἀθρόον καὶ ἄτακτον ἐς τάξιν καὶ κόσμον καταστήσαι· τὸ δ' ἔστιν καταλοχίσαι τε καὶ ξυλλοχίσαι, ἀριθμὸν τε ἐπιθεῖναι τῷ πλῆθει παντὶ ζύμμετρον καὶ ἐπιτήδειον ἐς
 25 τὰς μάχας. (3) Τὸ γὰρ συντεταγμένον στράτευμα ἐν τῇ πορείᾳ κουφότερον καὶ ἐν στραταπεδείᾳ ἀσφαλέστερον καὶ ἐς τὰς μάχας ὠφελιμώτερον, ὥστε ἥδη καὶ μεγάλα στρατόπεδα καὶ εὐπολῶντα δι' ἀταξίαν διαφθαρέντα ἴσμεν ὑπὸ ἐλάττονός τε στρατιᾶς καὶ οὐκ ἀκριβῶς ὥπλι-
 30 σμένης, τὰ δὲ ἀσθενέστερα καὶ οὐκ εὐπολῶντα κρατήσαντα τοῦ πλήθους τῇ εὐταξίᾳ. (4) Τὸ μὲν δὴ καταλοχίσαι ἔστιν εἰς λόχους συντάξαι. Ὁ δὲ λόχος ὀνομάζεται ἀριθμὸς ἀνδρῶν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν μετὰ
 35 τούτου κατόπιν τεταγμένων ἔστ' ἐπὶ τὸν τελευταῖον κατὰ τὸ βάθος, ὃς δὲ οὐραγὸς καλεῖται. (5) Ἀριθμὸν δὲ τοῦ λόχου οἱ μὲν ὀκτῶ ἀνδρῶν ἐποίησαν, οἱ δὲ δέκα, οἱ δὲ δύο ἐπὶ τοὺς δέκα, οἱ δὲ καὶ ἐκκαίδεκα. Ἐκκείσθω δὲ ἡμῖν τὸ βαθυτάτον αὐτοῦ ἐς ἐκκαίδεκα. Σύμμετρον γὰρ
 40 τοῦτο πρὸς τὴν ἐπὶ μῆκος τάξιν καὶ πρὸς τὴν ἐς βάθος τῆς φάλαγγος καὶ πρὸς τὸ ὑπερτοξεύεσθαι τε καὶ ὑπερακοντίζεσθαι πρὸς τῶν ψιλῶν τῶν ἐφραστηκότων. (6) Καὶ εἴ τε διπλασιάσαι δεήσῃεν τὸ βάθος ἐπὶ τριάκοντα δύο ἀνδρας, ἡ τάξις σύμμετρος ἔσται· εἴ τε αὖ
 45 μὴκυναι τὸ μέτωπον ἐς ὀκτῶ, ἔσται οὐ πάντῃ ἀβαθὴς ἡ φάλαγξ· τὴν δὲ εἰς ὀκτῶ εἰ ἐκτείνειν ἐθελήσῃας ἐπὶ τέσσαρας ἀβαθὴς γίνεται. Χρὴ οὖν τὸν λοχαγὸν ἢ πρῶτον τοῦ λόχου ταττόμενον, τὸν κράτιστον ἐπιλέγεσθαι· ὃ δὲ αὐτὸς καὶ πρωτοστάτης καὶ ἡγεμὼν καλεῖται.

VI. Τὸν δὲ λόχον καὶ στίχον ἥδη τινὲς ὀνομάζουσιν, οἱ δὲ δεκανίαν, τυχὸν οἷς ἐκ δέκα ὁ λόχος ᾗν. (3) Ὑπὲρ δὲ τῆς ἐνωμοτίας ἀμφιγνούμενον ἔστιν· οἱ μὲν γὰρ ἄλλο ὄνομα τῷ λόχῳ εἶναι τοῦτο, οἱ δὲ τὸ τέταρτον τοῦ λόχου ἐνωμοτίαν καλοῦσιν, καὶ ἐνωμοτάρχην τὸν τούτου ἡγούμενον, τὰς δὲ δύο ἐνωμοτίας διμοιρίαν καὶ τὸν

quales specialiori sensu dicuntur Tarentini, alii primo quidem jacula emittunt, deinde vero cominus congregiuntur cum hoste, vel jaculum unum ex iis, quæ habebant, ad hoc sibi reliquum facientes vel etiam gladio utentes; atque hi quidem appellantur leves. (7) Equitum vero Romanorum alii gestant contos, irruuntque more Alanorum aut Sauromatarum: alii vero habent lanceas. (8) Gladius vero magnus latusque dependet ab ipsorum humeris, et scuta gestant lata et oblonga, et galeam ferream et thoracem sutilem et ocreas parvas. (9) Lanceas autem gestant duplici fine, et ut emittant eminus, si videatur utile, et e propinquo cominus cum eis certent manu; sin propius etiam congressis ipsa manus conserenda est, tum vero gladiis pugnant. Alii et secures parvas gestant undique cuspidibus armatas.

V. Cujuslibet autem exercitus sive pedestris sive equestris certa quædam sunt corpora certique duces ac numeri, eorumque vocabula certa, quo celerius mandata expedire valeant, de quibus nunc dicendum. (2) Primum igitur maximumque omnium in arte militari opus est, multitudinem hominum collectam temere promiscuamque ubi ceperis, eam bene decenterque distribuere in suos ordines, et ordines eos inter se sociare, et singulorum definire numerum, convenientem toti multitudini, et idoneum ad conflictum. (3) Exercitus enim bene ordinatus et in itinere est expeditior et in castris tutior et in præliis utilior, adeo ut magnos etiam exercitus beneque armatos propterea, quod essent negligentioris ordinis, sciamus profligatos a paucioribus nec bene armatis, et contra viribus inferiores maleque armatos eo quod bene ordinati essent vicisse magnum numerum. (4) Ceterum distribuere in ordines, est conjungere certos quosdam in unum ordinem. Ordo autem nominatur certus numerus virorum a præfecto suo iisque, qui sequuntur ipsum, a tergo constitutorum usque ad postremum, secundum latitudinem, qui uragus dicitur. (5) Numerum autem ordinis alii definiverunt viris octo, alii decem, alii duodecim, alii etiam sedecim. Nobis autem summus latitudinis illius numerus sit virorum sedecim; convenientem enim habet magnitudinem et ad longitudinem et ad latitudinem phalangis, et transmittere jacula velites a tergo stantes poterunt. (6) Et sive duplicetur latitudo, fiatque virorum octo, non tamen latitudine omni phalanx erit destituta; si vero numerus ejus octonarius dividatur in quaternarium, plane latitudo omnis amittetur. Oportet autem præfectum primæve ordinis cujuslibet eligere sibi optimum, qui protostata vel ductor vocatur.

VI. Ordinem autem aliqui et versum vocant, aliqui etiam decuriam, forsitan quod ex decem apud eos viris constaret. (2) De Enomotie autem vocabulo alia aliaque est sententia. Quidam enim putant aliud hoc ordinis nomen esse, alii quartam partem ordinis enomotiam et præfectum ejus enomotarcham dicunt; duas autem enomotias, dimerciam, euni-

ἡγούμενον τούτου διμοιρίτην. (3) Ξενοφῶν δὲ πόστον μὲν μέρος τοῦ λόχου ἢ ἐνωμοτίας ἐστίν, οὐ διασαφεῖ· ὅτι δὲ μείον καὶ πάντως γε τῷ ἡμίσει, δηλοῖ ἐν ᾧ λέγει, ὅτι οἱ λοχαγοὶ κατ' ἐνωμοτίας ἕκαστος ἐποιήσαντο τὸν αὐ-
 5 τοῦ λόχου. (4) Ὁ μὲν δὲ τοῦ λοχαγοῦ κατόπιν ἐστὼς ἐπιστάτης καλεῖται· ὁ δὲ αὖ κατόπιν τούτου, πρωτο-
 στάτης ὁ δ' ἐπὶ τούτου, ἐπιστάτης· ὡς τὸν πάντα τοῦ λόχου στίχον ἐκ πρωτοστατῶν καὶ ἐπιστατῶν τετάχθαι παραλλάξ ἱσταμένων. (5) Χρὴ δὲ μὴ μόνον τὸν λοχα-
 10 γὸν τὸν κράτιστον τοῦ λόχου εἶναι, ἀλλὰ καὶ οὐραγὸν οὐ πολὺ τι ἀποδέοντα ἐπιλέγεσθαι· πολλὰ γὰρ καὶ τούτῳ καὶ οὐ τὰ φαυλότατα ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἐπιτέτραπται. (6) Εἴη ἂν οὖν ὁ λόχος, στίχος ἐξ ἐπιστατῶν καὶ πρωτοστατῶν, ἐν μέσῳ λοχαγοῦ τε καὶ οὐραγοῦ συντετα-
 15 γμένος.

VII. Συλλοχισμός δ' ἐστὶ παράθεσις λόχου ἐτέρῳ λόχῳ. Γίνεται δὲ εἰ τῷ τοῦ πρώτου στίχου λοχαγῷ ὁ τοῦ δευτέρου λοχαγὸς ἐπισταθῇ, τῷ δὲ τούτου ἐπιστάτῃ ὁ τοῦ δευτέρου λόχου ἐπιστάτης, καὶ ἐφεξῆς οὕτως. (3)
 20 Παραστάτης δὲ πᾶς δ συζυγῶν ὀνομάζεται, λοχαγὸς μὲν ὁ πρῶτος τῷ δευτέρῳ λοχαγῷ, ἐπιστάτης δὲ ὁ πρῶτος τῷ δευτέρῳ ἐπιστάτῃ, καὶ τοῦτο ἐφεξῆς ἐστ' ἐπὶ τοὺς οὐραγούς τῶν λόχων. Ἐπειδὴ οὖν πολλοὶ ἐφεξῆς λόχοι ταχθῶσι, συλλοχισμός τὸ τοῖόνδε καλεῖται.

VIII. Τὸ δὲ σύμπαν σύνταγμα τοῦ πλήθους φάλαγξ ὀνομάζεται· ἥς μῆκος μὲν τὸ πρῶτον ἂν εἴη ἐκ τῶν λοχαγῶν σύνταγμα, ὅπερ καὶ μέτωπον ἤδη τινὲς ὀνομάζουσιν· ἐστὶν δὲ οἱ πρόσωπον καὶ ζυγόν, καὶ στόμα δὲ οἱ ἄλλοι ταῦτόν τοῦτο, καὶ πρωτολογίαν ἄλ-
 30 λοι. (2) Τὸ δὲ κατόπιν τοῦ μετώπου ἄπαν, ὃ ἐστὶν ἐπὶ τοὺς οὐραγούς, βάθος ὀνομάζεται. Καὶ τὸ μὲν κατὰ μῆκος ἐπ' εὐθείας εἶναι τοῖς πρωτοστάταις ἢ τοῖς ἐπιστάταις συζυγεῖν καλοῦσι, στοιχεῖν δὲ τὸ κατὰ βάθος τῷ ἐπ' εὐθείας εἶναι τοῖς οὐραγοῖς καὶ λοχαγοῖς. (3) Τέ-
 35 μενεται δὲ ἡ φάλαγξ εἰς μέρη τὰ μέγιστα δύο, δίχα διακρινόμενου τοῦ παντός μετώπου ἐστ' ἐπὶ τὸ πᾶν βάθος. Καὶ τούτου τὸ μὲν ἥμισυ τὸ ἐν δεξιᾷ, δεξιὸν καλεῖται κέρασ καὶ κεφαλὴ· τὸ δ' ἐν ἀριστερᾷ, εὐώνυμον κέρασ καὶ οὐρά. (4) Ἰνα δὲ (δπου) ἡ διχοτομία γίνε-
 40 τοῦ μήκους, ὁμαλὸς ὀνομάζεται καὶ στόμα καὶ ἀρ-
 ρός.

IX. Ἐπὶ δὲ τοῖς δπλίταις τὸ πολὺ οἱ ψιλοὶ τάττονται, ὡς αὐτοὶ μὲν τὴν σκέπην ἐκ τῶν δπλων εἶναι, τοῖς δὲ δπλίταις αὖ τὴν ὠφέλειαν ἐκ τῶν κατόπιν ἀκοντι-
 45 σμάτων. (2) Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλῃ χώρᾳ ἥδη ψιλοὶ ἐτάχθησαν, ὅποτε οὕτω δέοι, ἢ ἐπὶ κέρως ἑκατέρου, ἢ εἰ πρόβλημα εἴη τοῦ ἐτέρου κέρως ποταμὸς ἢ τάφρος ἢ θάλασσα, ἐπὶ τοῦ ἐτέρου μόνον ὑπερδεξιῶς τοῦ χωρίου τοῦ ἀποκρούεσθαι τῶν πολέμων τὴν ταύτην ἐφοδόν, ἢ ἐς
 50 κώλυσιν κυκλώσεως· καὶ γὰρ αἱ τῶν ἱππέων τάξεις ἄλλοτε ἄλλη καθίστανται, ὅπως ἂν μέλλωσι ταχθέντες ὠφέλιμοι ἐσεσθαι. (3) Τὸ μὲν οὖν ἅπαν πλῆθος τῆς στρατιᾶς ὅσον χρὴ εἶναι, οὐκ ἐπὶ τῷ στρατηγῷ ἐλέ-
 σ'· ἵτι τὸ δέον· ὅπως δὲ συντάξῃ τε καὶ ἀσκήσῃ καὶ ἐκ τά-

que qui ipsi praest, dimiserit. (3) Xenophon, quanta pars sit ordinis enomotia, non declarat, sed minorem locho esse saltem parte dimidia, apparet ex eo loco, ubi lochagos per enomotias dicit constituisse suum quemque ordinem. (4) Ceterum qui locum suum habet statim post lochagum, epistates dicitur; qui vero post hunc, protostates; et qui post ipsum, iterum epistates, ut totus ordinis versus sit compositus ex protostatibus et epistatibus per vices. (5) Oportet autem non lochagum solum optimum ordinis totius, sed uragum quoque non multo deterius eligi. Multa enim huic quoque, eaque non levia, in praeliis committuntur. (6) Est igitur ordo, versus ex epistatibus protostatibusque in medio lochagi et uragi constitutus.

VII. Syllochismus vero est conjunctio lochi seu ordinis unius cum altero, fitque quum primi ordinis lochagus lochago secundi adjungitur, ejusdem epistatae epistates ordinis secundi, atque sic deinceps. (2) Parastates autem appellatur, qui in jugo alii associatur, ut lochagus primus lochago secundo, epistates primus epistatae secundo, atque sic deinceps usque ad uragos ordinum. Quumque multi ordines sic inter se sunt sociati, syllochismus id vocatur.

VIII. Tota autem omnis multitudinis conjunctio phalanx appellatur. Cujus longitudo est consociatio prima ex lochagis constans, quæ frons a quibusdam dicitur. Sunt qui et faciem et jugum et os hoc ipsum, itemque qui protolochiam seu primum ordinem appellant. (2) Quicquid autem est post frontem ad uragos usque, latitudo dicitur. Qui vero in longitudinem directe inter se sunt conjuncti protostatae aut epistatae, dicuntur jugare; qui autem secundum latitudinem directe inter se sunt conjuncti cum uragis et lochagis, versare. (3) Dividitur autem phalanx in partes duas maximas, divisione frontis per totam latitudinem. Et harum quidem partium una dimidia, quæ a dextra est, dextrum appellatur cornu sive caput; quæ vero a sinistra, sinistrum cornu sive cauda. (4) Ubi autem est divisio illa longitudinis, ibi dicitur esse umbilicus et os et compago.

IX. Post graviter armatos plerumque collocantur leves, ut ipsi quidem habeant munimentum ab illorum armis; graviter armati autem commodum ex missilium jaculatione, facta ab iis, qui post ipsos collocati sunt. (2) Quanquam etiam alio in loco, si opus fuerit leviter armati sint collocati, vel ad utrumque cornu, vel si alterum ex his munitum fuit flumine aut fossa aut mari, tantum ad alterum idque ad reprimendum ex superiori loco hostium incursum in illud, aut ad prohibendam ejus circumventionem. Equestres quoque copiae alias aliter ordinantur, prouti vel hac vel illa ordinatione utiliores sunt future. (3) Jam ut universam exercitus multitudinem tantam habeat, quantam habere debet, imperator, non est penes ipsum: verum ut bene com-

ξωας ἐς τάξιν ἄλλην εὐπετῶς μετακινήσῃ, τοῦτο ἐπα-
σκητέον. (4) Τότον δὲ μέντοι συμβουλευσάμε' ἂν τῷ
στρατηγῷ, ἐκ τοῦ παντὸς πλῆθους τῆς στρατιᾶς τοσού-
τους ἐς τὰς μάχας ἐξαγαγεῖν, ὅποσοι ἐπιτήδαιοι ἔσονται
5 πρὸς τὰς μεταβολὰς τε τῶν τάξεων καὶ τὰς μετακινή-
σεις, ὅσων τὸν διπλασιασμούς καὶ πολυπλασιασμούς
καὶ ὅσας πτύξεις ἢ ἐξελιγμούς ἢ εἰ δὴ τινες ἄλλαι με-
ταβολαὶ τάξεων. (5) Ἐνθεν δὴ τούτους μάλιστα τοὺς
ἀριθμούς ἐπελέξαντο οἱ δεινοὶ ἀμφὶ ταῦτα, ὅσοι ἀριθμοὶ
10 μέχρι μονάδος οἷοι τε δίχα διαιρεῖσθαι, ὅποια ἐστὶν ἡ
τῶν μυρίων καὶ ἑξακισχιλίων καὶ τριακοσίων καὶ ἐπὶ
τούτοις τεσσάρων καὶ ὀγδοήκοντα τάξεις εἰ τύχοι οὕσα
δπλακική· ταύτης δὲ ἡμίσειαν τὴν τῶν φιλῶν, καὶ ταύ-
της ἔτι ἡμίσειαν τὴν τῶν ἱππέων. Οὗτος γάρ τοι ὁ ἀρι-
15 θμὸς μέχρι μονάδος δίχα τέμνεται, ὥστε διπλασιάζειν
αὐτὸν ἐς τὸ βάθος ξυνάγοντα, καὶ αὐτὸν ἐκτείνειν ἀνα-
πτύσσοντα εὐμαρὲς καθίστασθαι, ὅπότε τούτου δεήσειεν.
(6) Αὐτίκα ἐπεὶ τῷ λόγῳ ἑκκαίδεκα ἀνδρῶν τὸ βάθος
ὑπεθέμεθα, τέσσαρες καὶ εἴκοσι ἐπὶ τοῖς χιλίοις ἔσονται
20 οἱ λόγοι ἐν τῷδε τῷ ἀριθμῷ· καὶ οὗτοι μεμερισμένοι ἐς
τάγματα, ὧν ἑκάστῳ καὶ ὄνομα οἰκεῖον πρόκειται.
X. Οἱ μὲν γε δύο λόγοι διλογίᾳ καλεῖται, ἐξ ἀνδρῶν
δύο καὶ τριακόντων καὶ διλογίτης δ' αὐτοῦ ἡγούμενος· **
τετράρχης τεσσάρων καὶ ἐξήκοντα ἀνδρῶν ἑξαρχος. (2)
25 Αἱ δὲ δύο τετραρχίαι τάξις λόγων μὲν ὀκτῶ, ἀνδρῶν δὲ
ὀκτῶ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, καὶ ὁ τούτων ἡγούμενος
ταξιάρχης. (3) Ὅπου δὲ ἐξ ἑκατὸν γίνεταί τι σύνταγμα,
ἑκατοντάρχης δ' αὐτοῦ αὐτὸν ἡγεμὸν ὀνομάζεται· ** λόγων
μὲν ἑκκαίδεκα, ἀνδρῶν δὲ ἐξ καὶ πενήτηκοντα καὶ δια-
30 κοσίων, καὶ ὁ τούτου αὐτὸν ἡγούμενος, συνταγματάρχης.
Οἱ δὲ ξεναγίαν τοῦτο ὀνομάζουσι, καὶ ξεναγὸν τὸν τού-
του ἡγούμενον. (4) Καθ' ἑκάστην δὲ σύνταξιν τῶν ἐξ
καὶ πενήτηκοντα καὶ διακοσίων ἐπιλεκτοὶ εἰσι σημειο-
φόροι, οὐραγὸς, σαλπικτής, ὑπὸνέτης, στρατοκήρυξ·
35 καὶ τὸ πᾶν σύνταγμα ἐς τετράγωνον σχῆμα ταχθεὶς ἐς
ἑκκαίδεκα ἔχει τὸ μήκος καὶ τὸ βάθος. (5) Τὰ δὲ δύο
συντάγματα γίνεται ἀνδρῶν δώδεκα καὶ πεντακοσίων,
λόγων δύο καὶ τριακόντα, καὶ τούτων δ' ἡγούμενος πεντα-
κοσιάρχης· ** Αἱ δὲ δύο χιλιάρχει μεραρχία, διςχιλίων
40 ἀνδρῶν καὶ ὀκτῶ καὶ τεσσαράκοντα, καὶ ὁ τούτου ἑξα-
ρχος μεράρχης, λόγων ὀκτῶ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Οἱ
δὲ καὶ τέλος τοῦτο ὀνομάζουσιν. (6) Αἱ δὲ δύο μεραρ-
χίαι φαλαγγαρχία, τετρακισχιλίων ἀνδρῶν καὶ ἐξ καὶ
ἐνενήκοντα, λόγων ἐξ καὶ πενήτηκοντα καὶ διακοσίων
45 καὶ ὁ τούτου αὐτὸν ἡγούμενος, φαλαγγάρχης. Οἱ δὲ στρα-
τηγίαν τοῦτο ὀνομάζουσιν, καὶ τὸν ἡγούμενον στρατηγόν.
(7) Αἱ δὲ δύο φαλαγγαρχίαι διφαλαγγαρχία, δύο ἀνδρῶν
καὶ ἐνενήκοντα καὶ ἑκατόν καὶ ὀκτακισχιλίων, λόγων
δώδεκα καὶ πεντακοσίων. Ἔστι δὲ τὸ ταγμα τοῦτο καὶ
50 μέρος, καὶ κέρας. (8) Αἱ γάρ τοι δύο διφαλαγγαρχίαι
τετραφαλαγγαρχία τε καλεῖται καὶ λόγων γίνεται χι-
λίων καὶ εἴκοσι καὶ τεττάρων, ἀνδρῶν μυρίων ἑξακισ-
χιλίων τριακοσίων ὀγδοήκοντα ἐπόντων τεσσάρων· (9)
ὄντινα τὸν πάντα ἀριθμὸν τῇ πεζικῇ τάξει ὑπεθέμεθα,

ponat eam et exerceat et ex alio in alium ordinem facile
transducere possit, hoc ei curandum est. (4) Atque suaserim
ego imperatori, ut ex omni exercitūs multitudine tot tan-
tum in pugnam educat, quot idonei futuri sint ad transmu-
tationes acierum variationesque, quales sunt duplicationes
et multiplicationes vel coarctationes et dilatationes et si
quæ aliæ mutationes acierum. (5) Hinc etiam eos maxime
numeros elegerunt viri harum rerum periti, quos ad unitatem
usque licet in duo dividere, uti verbi causa sedecim millium et
trecentorum, et præterea octoginta quattuor virorum aciem
gravis armaturæ; hujus autem dimidium levis armaturæ, et
hujus rursum dimidium equitum aciem. Hic enim numerus
usque ad unitatem dividi potest, adeo ut duplicare eum in
latitudinem coactum et rursus explicare res sit facilis ef-
fectu, quando usus ejus veniat. (6) Et quia ordinis ver-
susve cujuslibet latitudinem virorum sedecim constituimus,
quattuor et viginti supra mille ordines erunt dicti numeri
totius. Hi autem dividuntur in tagmata sua, quorum quod-
libet deinde suum proprium habet nomen.

X. Nam ordines duo juncti inter se vocantur dilochia,
constans viris triginta duobus, quique præest eis, dilochi-
ta; ** tetrarcha vero, qui viris sexaginta quattuor præest.
(2) Duæ autem tetrarchiæ appellantur taxis, ordinum qui-
dem octo, virorum vero centum viginti octo, quique præest
eis, taxlarcha. (3) Sin ex viris centum corpus fit, is
qui præest ei, hecatontarcha nominatur. (Duæ taxes vo-
cantur syntagma,) ordinum quidem sedecim, virorum
autem ducentorum quinquaginta sex, quique ei præest,
syntagmatarcha. Quidam vero corpus hoc xenagiam
nominant, quique præest ei, xenagum. (4) In quolibet
autem corpore virorum ducentorum quinquaginta sex se-
lecti sunt viri, signifer, uragus, tubicen, minister, præco;
totumque quadrata figura dispositum sedecim viros habet in
longitudinem, et sedecim in latitudinem. (5) Duo autem
syntagmata continent viros quingentos et duodecim, ordi-
nes duos et triginta, quique his præest, pentacosiararcha dici-
tur. * Duæ autem chiliarchiæ, merarchia, quæ continet viros
bis mille quadraginta octo, quique præest eis, merarcha dici-
tur, ordines autem sunt centum viginti octo. Quidam corpus
hoc appellant telos. (6) Duæ porro merarchiæ phalangar-
chia dicuntur, quæ continet viros quater mille nonaginta
sex, ordines ducentos quinquaginta sex, quique præest ei,
phalangarcha nominatur. Aliqui hoc corpus vocant strate-
giam, quique præest ei, strategum. (7) Duæ autem pha-
langarchiæ diphalangarchia, quæ continet viros octies mille
centum nonaginta duos, ordines quingentos et duodecim.
Dicitur autem hoc corpus a quibusdam etiam pars et cor-
nu. (8) Duæ autem diphalangarchiæ dicuntur tetraphalan-
garclia, quæ habet ordines mille viginti quattuor, viros de-
cies sexies mille trecentos octoginta quattuor: (9) quem
numerus tanquam totius exercitus pedestris posuimus.

καὶ εἶεν ἐν τούτῳ κέρατα μὲν δύο, φαλαγγαρχίαι δὲ τέσσαρες, καὶ μεραρχίαι δὲ ὀκτὼ, χιλιάρχαι δὲ ἑκατάδεκα, πεντακοσιαρχίαι δὲ δύο καὶ τριάκοντα, συνταγματάρχαι δὲ τέσσαρες καὶ ἐξήκοντα, ταξιαρχίαι δὲ [ὀκτὼ] καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, τετραρχίαι δὲ ἕξ καὶ πενήκοντα καὶ διακόσιαι, διλοχίαι δὲ πεντακόσιαι καὶ δέκα δύο, λόχοι δὲ εἴκοσι καὶ χίλιοι τεσσαράων ἐπόντων.

XI. Τάττεται δὲ ἡ φάλαγξ ἐπὶ μῆκος ὅπου μὲν ἀραιότερα, εἰ ἢ τε χώρα παρέχῃ καὶ ὠφελιμώτερον εἴη, ὅπου δὲ πυκνότερα, εἰ αὐτῇ τῇ πυκνότητι καὶ τῇ ῥύμῃ τοὺς πολεμίους ἐξῶσαι δέοι. (2) καθάπερ Ἐπαμινώνδας ἐν τε Λευκτροῖς αὐτοὺς τοὺς Θηβαίους ἔταξε καὶ πρὸς Μαντινείας τοὺς πάντας Βοιωτοὺς, ὥσπερ ἔμβολον ποιήσας, καὶ ἐπάγων τῇ τάξει τῶν Λακεδαιμονίων· ἡ αὖ εἰ δέοι τοὺς ἐπελαύνοντας ἀποκρούσασθαι, καθάπερ πρὸς τοὺς Σαυρομάτας τε καὶ τοὺς Σκύθας χρὴ τάττειν. (3) Καὶ ἔστι πύκνωσις μὲν ἡ ἐκ τοῦ ἀραιότερου ἐς τὸ πυκνότερον συναγωγὴ κατὰ παραστάτην τε καὶ ἐπιστάτην, ὅπερ ἐστὶ κατὰ μῆκος τε καὶ βάθος. (4) Συνασπισμὸς δὲ ἐπειδὴν εἰς τοσόνδε πυκνώσεως τὴν φάλαγγα, ὥς διὰ τὴν συνέχειαν μὴδὲ κλίσιν τὴν ἐφ' ἑκάτερα ἔτ' ἐγχωρεῖν τὴν τάξιν. Καὶ ἀπὸ τοῦδε τοῦ συνασπισμοῦ τὴν χελώνην Ῥωμαῖοι ποιοῦνται, τὸ πολὺ μὲν τετράγωνον, ἔστιν δὲ ὅπου καὶ στρογγύλην ἢ ἑτερομήκη ἢ ὅπως ἂν προχωρή. (5) Οἱ μὲν ἐν κύκλῳ τοῦ πλινθίου ἢ τοῦ κύκλου ἐσθηκότες τοὺς θυρεοὺς προβέβληνται πρὸ σφῶν, οἱ δ' ἐφεστηκότες αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν κεφαλῶν ἄλλος ὑπὲρ τοῦ ἄλλου ὑπεραιρήσας προβάλλεται. (6) καὶ τὸ πᾶν οὕτως ἀκριδῶς φράττεται, ὥστε καὶ ἀκοντιστὰς ἄνωθεν καθάπερ ἐπὶ στέγῃς διαθέντας δέχεσθαι, καὶ λίθους ἁμαξίατους μὴ διαλύειν τὴν σύγκλεισιν, ἀλλὰ κατακυλιόμενους τῇ ῥύμῃ ὑπερπίπτειν εἰς τὸ δάπεδον.

XII. Ἀγαθὸν δὲ εἴπερ τι ἄλλο καὶ τὸ τοὺς λοχαγοὺς τοὺς μεγίστους τε καὶ κρατίστους εἶναι, καὶ τῶν κατὰ πόλεμον δαημονεστάτους. (2) Τοῦτο γάρ τοι τὸ ζυγὸν ξυνέχει τὴν πᾶσαν φάλαγγα, καὶ τὸ ἴσον παρέχεται ἐν ταῖς μάχαις ὅτι περ τὸ στόμωμα τῷ σιδήρῳ· ὁποῖον γὰρ ἢ τοῦτο ἐν ᾧ ἡ τομὴ τοῦ σιδήρου, οὕτω καὶ ὁ πᾶς σίδηρος τὸ αὐτὸ ἐργάζεται· ἡ μὲν γε τομὴ αὐτῷ κατὰ τὸ στόμωμα γίνεται, τὸ δὲ ὑπολοιπὸν, καὶ εἰ μαλθακὸν τύχοι ὃν, τῷ βάρει ὅμως ξυμπεριεῖδει τῷ τέμνοντι· οὕτω καὶ τῆς φάλαγγος στόμωμα μὲν θείη τις ἂν τὸ ἐκ τῶν λοχαγῶν σύνταγμα, ὅγκον δὲ καὶ βάρος τὸ κατόπιν τούτων πληθὸς. (3) Δευτέρους δ' ἐπὶ τούτοις κατ' ἀρετὴν χρὴ εἶναι τοὺς τῶν λοχαγῶν ἐπιστάτας· καὶ γὰρ τὸ τούτων δόρυ ἐξικνεῖται ἔσπε ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς ὀπισθοφύγους πρὸς τὴν ἀντιπαραστάτην ἐγγύθεν συνειδουσιν. (4) Ὅδῃ δὲ τις καὶ μαχαίρᾳ τοῦ ἐναντίου ἐφικέσθαι ἠδυνήθη, ὑπερνεγκῶν ὑπὲρ τὸν ἐμπροσθεν τεταγμένον τὴν πληγὴν, καὶ πεσόντος ἡγεμόνος ἢ καὶ τρωθέντος ὡς ἀπόμενον γενέσθαι, προπηδήσας ὁ πρῶτος ἐπιστάτης ἐς λοχαγοῦ τάξιν τε καὶ ἀξίως κατέστη, καὶ ἀβραγὴ τὴν πᾶσαν φάλαγγα παρέσχετο. (5) Τὸ δὲ γ' καὶ δ'

Fuerint ergo in eo cornua quidem duo, phalangarchiae vero quattuor, merarchiae octo, chiliarchiae sedecim, pentacosiararchiae duae et triginta, syntagmatararchiae quattuor et sexaginta, taxiarchiae centum viginti (octo), tetrarchiae ducentae quinquaginta sex, dilochiae quingentae duodecim, lochi sive ordines mille viginti quattuor.

XI. Collocatur autem phalanx in longitudine quidem aliquando largius, si permittit locus et utile est; aliquando vero densius, quo condensatione tali et robore tutius hostes possint invadi: (2) quemadmodum Epaminondas in pugna Leuctrica ordinavit Thebanos, et ad Mantineam omnes Boeotios, velut cuneum constituens, et ita irruens in aciem Lacedaemoniorum; vel etiam, quo incurrentes possint submoveri; quemadmodum contra Sauromatas et Scythas hoc est utile. (3) Est autem condensatio, aciei largius stantis in angustius coarctatio secundum parastatam et epistatam, hoc est, in longitudinem pariter ac latitudinem. (4) Synaspismus vero, quum phalanx condensatur in tantum, ut propter continuitatem in latus nullum amplius vergere ordines possint. Et per huiusmodi synaspismum Romanorum fit testudo, plerumque quadrata, aliquando tamen etiam ovali figura, vel altera parte longior, vel si quam aliam formam res suppedita verint. (5) Quique in ea vel oblonga vel rotunda circumquaque stant primi, scuta ante se protendunt, qui vero constituti sunt post ipsos, tendunt ea super istorum capita, et alii super horum, (6) atque ita totum corpus undique tegitur, adeo, ut et jaculatores superne velut in tecto percurrentes sustinere queant nec saxa ingentia compagem istam dissolvant, sed super eam devolvantur et sic in humum decidunt.

XII. Utile vero, si quid aliud, ut lochagi sint maximi et fortissimi et rerum bellicarum peritissimi. (2) Horum enim jugum continet phalangem totam, idemque in preliis est quod ferro est acies. Nam qualis est ea ferri pars quam scindit, tale se totum praebet ferrum: scindendi autem facultas ferro est secundum robur aciei, reliqua vero pars, etiamsi mollis fuerit, tamen pondere suo etiam ipsa vim aciei adauget. Ad eundem plane modum acies quasi phalangis corpus est ex lochagis constans, moles vero ac pondus, multitudo cetera post ipsos collocata. (3) Proximos a lochagis virtute esse oportet lochagorum epistatas. Nam horum quoque hastae se extendunt usque ad hostes, ipsique simul cum stantibus ante se ex propinquo impressionem faciunt. (4) Interdum etiam gladio hostem attingere possint ictum inferentes supra protostatam. Porro cadente duce vel etiam vulnerato et inutili facto ad pugnam, procurrens epistata primus in lochagi locum ac munus succedere, atque ita phalangem integram imperturbatamque conservare solet. (5) Tertium

ζυγὸν κατὰ λόγον ἤδη τῆς ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀποστάσεως ἐπιλεγομένους τακτέον. (6) Ταύτη τοι ἡ Μακεδονικὴ φοβερά τοῖς πολεμίοις οὐκ ἐν τῷ ἔργῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ὄψει ἐφαίνεται. Ἄνθρω γὰρ ὀπλίτης ἐιστῆκε αὐτοῖς κατὰ πύκνωσιν ἐν δύο πῆγχεσι μάλιστα. (7) τὸ δὲ μέγεθος τῶν σαρίσσαιων πῆγχει ἐπεῖχεν ἑκακίδεκα, καὶ τούτων οἱ μὲν τέσσαρες τὴν χεῖρά τε τοῦ κατέχοντος καὶ τὸ ἄλλο σῶμα ἀπετείνοντο, οἱ δώδεκα δὲ προεῖχον πρὸ τῶν σωμάτων ἑκάστου τῶν πρωτοστατῶν. (8) οἱ δ' ἐν τῷ β' ζυγῷ ὑποβεβηκότες ἐκείνων πῆγχεσι δυσὶ τὴν σαρίσσαν αὐτοὶ εἶχον προβεβλημένην ὑπὲρ τοὺς πρωτοστάτας ἐς δέκα πῆγχεις. (9) οἱ δ' ἐν τῷ γ' ἔτι καὶ οὗτοι ὑπεραίρουσαν ὑπὲρ τοὺς πρωτοστάτας πῆγχεις ὀκτώ· καὶ ἔτι οἱ ἐν τῷ τετάρτῳ ἐς ἑξ. καὶ ἔτι οἱ ἐν τῷ πέμπτῳ ἐς τέσσαρας· οἱ δ' ἐν τῷ ἕκτῳ ἐς δύο. (10) Καθ' ἑκάστον οὖν τῶν πρωτοστατῶν ἑξ σαρίσσαι προβεβλημέναι ἦσαν, ἐν κύκλῳ ἐφεξῆς ὑποβαίνουσαι, ὥστε ἑκάστον ὀπλίτην ἑξ σαρίσσαις πεφράσθαι, καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἐπερείδειν ὅποι ἐπιβρίσειαν. Καὶ οἱ τῷ ἕκτῳ δὲ ἐφροστηκότες, εἰ μὴ καὶ αὐταὶ ταῖς σαρίσσαις, τῷ δὲ βάρει τῶν σωμάτων ζυνοπέρειδον τοῖς πρὸ σφῶν τεταγμένοις, ὡς τὴν τε ἐμβολὴν τὴν ἐς τοὺς πολεμίους τῆς φάλαγγος οὐ φορητὴν γίνεσθαι, καὶ τοῖς πρωτοστάταις αὐτῶν ἄπορον τὴν φυγὴν. (11) Τοὺς δὲ οὐραγούς οὐ κατ' ἄλλην, ὡς κατὰ σύνασιν καὶ ἐμπειρίαν τῶν πολεμικῶν ἐπιλέκτους χρῆναι, ὡς ἐπιμελεῖσθαι τοῦ στοιχεῖν τὰ ζυγὰ, καὶ τοῖς ἑτελοκαχοῦσι μὴ ἐπιέναι ἀποδιδράσκειν ἔξω τῆς τάξεως· ὅπου τε συνασπισμοῦ δεήσειεν, οὗτός ἐστιν ὁ μάλιστα ἐς πυκνότητα τοὺς πρὸ ἑαυτοῦ τεταγμένους ζυνάγων, ὃς τὴν πᾶσαν ἰσχύϊν τῷ συντάγματι τούτῳ παρέχεται.

XIII. Τοὺς γε μὴν ψιλοὺς ἄλλους ἄλλη τακτέον· ἄλλοτε γὰρ ἄλλη καὶ ὠφέλιμοι γίνονται τεταγμένοι, ὅπως ἂν ἡ τὰ τῆς χώρας ἔχη, ἵνα ἡ παράταξις γίνηται, ἢ τῶν πολεμίων ἢ παρασκευῇ πρὸς οὐστυνας ἀντιταττόμεθα. (2) ποτὲ μὲν γὰρ προτετάχθαι δεήσει τῆς φάλαγγος, ἄλλοτε δὲ ἐν τοῖς δεξιοῖς, νῦν δὲ ἐν τοῖς εὐωνύμοις τετάχθαι· τὸ πολὺ δὲ καὶ κατόπιν τῶν ὀπλιτῶν ἰστάμενοι ὠφελοῦσιν· ἤδη δὲ καὶ ἐς λόγους καταχωρήσάντων τῶν πεζῶν, λόγοι ἐνεβλήθησαν ἐναλλάξ τῶν ψιλῶν.

XIV. Τὸν δὲ ἀριθμὸν τάξεώς τε ἐκάστης καὶ τὰ δνόματα αὐτῆς τε καὶ τῶν ἡγουμένων ἤδη λεκτέον. (2) Πρῶτα μὲν δὲ ἐπὶ τῶν πεζῶν ἡμίσεας τοὺς ψιλοὺς φάλαγγος ἔχειν, εἰ σύμμετροι ἔσονται πρὸς τὸ ἔργον, καὶ τοὺς λόγους αὐτῶν οὐχὶ ἑκακίδεκα ἀνδρῶν χρῆναι, ἀλλὰ ὀκτώ, ὥστε τοὺς χιλίους καὶ τέσσαρας καὶ εἴκοσι λόγους τὸν ἡμισὶν ἀριθμὸν ἐκπιμπλάναι τῆς πεζικῆς φάλαγγος, καὶ εἶναι ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων καὶ ἑκατὸν καὶ δύο ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα. (3) Ὄνόματα δὲ αὐτῶν καὶ τάξεις αἶδε εἰσιν. Οἱ τέσσαρες λόγοι τῶν ψιλῶν καλοῦνται σύστασις, καὶ εἰσὶν ἑξ ἀνδρῶν δύο καὶ τριάκοντα· αἱ δὲ δύο συστάσεις πεντηκονταρχία, τεσσαράρων καὶ ἐξήκοντα ἀνδρῶν αἱ δὲ δύο πεντηκονταρχίαι

autem et quartum jugum pro ratione qua a primo distant electi viri obtinere debent. (6) Hac ratione phalanx Macedonica terribilis hostibus non opere solum, verum etiam aspectu fuit. Vir enim armatus stabat in condensatione spatium duorum cubitorum summum occupans. (7) Sarissarum autem longitudo cubitorum erat sedecim, quorum quattuor quidem cedunt manibus tenentis corporique, duodecim autem prominent ante corpus cujuslibet ex protostatis. (8) Qui autem substituti sunt in jugo secundo, eorum sarissae subtractis cubitis duobus ultra protostatas prominent ad cubitos decem; (9) qui vero in tertio, eorum ultra protostatas prominent ad cubitos octo; qui in quarto, ad cubitos sex; qui in quinto, ad cubitos quattuor; qui in sexto denique, ad cubitos duos. (10) Ad quem libet igitur protostatam prominebant sarissae sex, undique alia post aliam provenientes, ut armatum unumquemque sex tuerentur sarissae, viribusque suis impetum promoverent ejus. Quique in sexto stabant jugo, si non sarissis, pondere saltem corporum juvabant eos, qui stabant ante ipsos, ut impetum phalangis hostes sustinere non possent, atque protostatis nulla esset fugiendi facultas. (11) Uragos autem non tam ex promptitudine animi, quam usu et experientia rerum bellicarum eligi oportet, ut sciant, quomodo ordines jugare debeant, iisque, qui flagitium aliquod volent committere, obstant, nec concedant suum ordinem deserere. Porro si quando synaspismo opus est, hic est potissimum, qui in arcum constitutos ante se compellit, unde robur omne agmen nanciscitur.

XIII. At vero levis armaturae milites alii aliter sunt ordinandi: alias enim aliter ordinati usui sunt futuri, prout sese habet regio, ubi acies est instruenda, vel apparatus hostium, adversus quem instruuntur. (2) Aliquando enim necesse est ut collocentur ante phalangem, aliquando vero a latere dextro, aliquando a sinistro statuuntur. Ut plurimum autem prodest ut a tergo gravis armaturae militum collocentur. Interdum etiam in ordines peditum divisos alternatim ordines leviter armatorum interponuntur.

XIV. Numerus autem ordinis cujusque et nomina eorum, illorumque qui ipsis praesunt, nunc sunt indicanda. (2) Primum ergo dimidios respectu peditum leves dicimus adhiberi oportere, ut sint idonei negotio, versusque eorum non virorum sedecim, verum octo fieri, ut mille viginti quattuor versus expleant numerum dimidium phalangis pedestris, contineantque viros octies mille centum et nonaginta duos. (3) Nomina vero ipsorum corporaque haec sunt. Levis armaturae militum quattuor ordines nominantur systasis, quae habet viros triginta duos; duae autem systases, pentecontarchia, virorum quattuor et sexaginta; duae autem pentecontarchiae, hecatonlarchia, virorum centum viginti

ἑκατονταρχία ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἀνδρῶν καὶ ἑκατόν. (1) Καθ' ἑκάστην δὲ ἑκατονταρχίαν ἔκτακτοι ἄνδρες τέσσαρες ἕστωσαν, σημειοφόρος καὶ σαλπικτής καὶ ὑπηρέτης καὶ στρατοκέρυξ. Αἱ δὲ δύο ἑκατονταρχίαι εἰσὶ μὲν ἀνδρῶν ἑξ καὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίων, καλεῖται δὲ τὸ σύνταγμα ψιλαγία· αἱ δὲ δύο ψιλαγαὶ ξεναγία, δώδεκα ἀνδρῶν καὶ πεντακοσίων. (5) αἱ δὲ δύο ξεναγίαι, ἀνδρῶν τεσσαρῶν καὶ εἴκοσι καὶ χιλίων, σύστρεμμα καλεῖται· τὰ δὲ δύο συστρέμματα ἐπιξεναγία ὀνομάζεται, ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα ἀνδρῶν καὶ δις χιλίων αἱ δὲ δύο ἐπιξεναγίαι στίφος, ἑξ καὶ ἐνενήκοντα ἀνδρῶν καὶ τετρακισχιλίων· τὰ δὲ δὴ δύο στίφη ἐπίταγμα ὀνομάζουσι, λόχων μὲν τεσσαρῶν καὶ εἴκοσι καὶ χιλίων, ἀνδρῶν δὲ ὀκτακισχιλίων ἑκατόν ἐνενήκοντα δύο ἐπόντων. (8) Δεῖ δὲ καὶ τοῖς συντετάχθαι ἀνδράς ὀκτὼ ἐπιλέκτους, ὧν τέσσαρες μὲν ἕσονται ἐπιξεναγοὶ, τέσσαρες δὲ συστρεμματάρχαι.

XV. Ὁφέλιμοι δ' ἐν μάχῃ τοῖσιν τε καὶ ἀκοντισταὶ καὶ σφενδονῆται καὶ πάντες ὅσοι ἐκρηβόλοις ὅπλοις διακρῶνται πολλαχῇ. (2) καὶ γὰρ ὅπλα συντρίψαι τῶν πολεμίων ἱκανοί, μάλιστα δὲ οἱ τοῖς λίθοις ἀκροβολιζόμενοι, καὶ τραύματα ἐκ μακροῦ ἐμβαλεῖν, εἰ δὲ βιαιότερα πληγὴ γένοιτο, καὶ κατακτανεῖν. (3) Χρήσιμοι δ' ἐκκαλέσασθαι ἐκ χωρίου ὄχρου πολεμίους, τῶν δὲ μακροῦ τὰ βέλη ἐπιέντες ἐλπίδα παρέχειν, ὅτι ἐπιόντας οὐκ ἂν δέξαιντο. (4) Χρήσιμοι δὲ καὶ ψάλαγγα τεταγμένην διαλύσαι καὶ ἵππον ἐπιφερομένην ἀναστῆλαι καὶ χωρία ὑπερδέξαι καταλαβέσθαι τῶν τε ταχεῖς εἶναι διὰ κουφότητα, καὶ τῶν εἰ καταλάβοιεν, τῇ συνέχειᾳ τοῦ ἀκροβολισμοῦ μηδὲνα κατασαι αὐτοῖς ἀνευ πολλῶν τραυμάτων. (5) Χρήσιμοι δὲ καὶ ἀποκρούσασθαι ἀπὸ χωρίου τοὺς κατελιφότας, οὐχ ὑπομένοντας τὰ τραύματα· ἐπιτήδριοι δὲ καὶ τὰ ὑποπτα χωρία διερευνήσασθαι· ὠφέλιμοι δὲ καὶ ἐς ἐνέδραν ἐγκαθέσθαι, ἐνὶ τελόγῳ καὶ προαγωνίζεσθαι τῶν πεζῶν ἀγαθοί, καὶ συναγωνίζεσθαι ὠφέλιμοι, καὶ ἐπιμαχόμενοι ἱκανοὶ τελάν τὴν ἥτταν τοῖς πρὸς τοὺς βαρβάρους τῶν πεζῶν τραπέισι καταστήσαι.

XVI. Τῶν δὲ δὴ ἵππεων ποικίλοι καὶ πολυειδεῖς αἱ τάξεις· αἱ μὲν τεγράφωνοι, αἱ δὲ ἑτερομήχεις, αἱ δὲ ῥομβοειδεῖς, αἱ δὲ ἐς ἐμβολὴν ζυγημέναι. (2) Ἀγαθαὶ δὲ ζύμπασαι αὗται αἱ τάξεις ἐν καιρῷ ταττόμεναι, καὶ μίαν οὐκ ἂν τις ἐπιλεξάμενος αὐτῶν προκρίνειεν τῶν ἄλλων, ὅτι ἐν ἄλλῳ χωρίῳ καὶ πρὸς ἄλλους πολεμίους καὶ ἐν καιρῷ ἄλλῳ εὖροι ἂν τῆς προκριθείσης ἄλλην ὠφελιωτέραν. (3) Τῇ μὲν δὴ ῥομβοειδεῖ τάξει τὸ πολὺ Θεσσαλοὶ ἐχρήσαντο, καὶ Εἰλεῶν, ὡς λόγος, ὁ Θετταλὸς τὸ σχῆμα τοῦτο πρῶτος ἐξεύρεν· ἐμοὶ δὲ δοκεῖν, προεξευρημένῳ πολλῷ χρησάμενος ἀπ' αὐτοῦ εὐδοκίμησεν. (4) Καὶ ἔστιν ἐς πᾶσάν τε μεταβολὴν ἀρμодиωτάτος ἀπὸς τὸ ἥμισυ κατὰ νότυον ἢ πλαγίῳν ἀλίσκεσθαι ἀσφαλέστερον. (5) Κατὰ μὲν γὰρ τὰς γωνίας τοῦ ῥόμβου τοὺς ἡγεμόνας τεταγμένους ἔχει, ἐπὶ μὲν τῆς ἐμπροσθεν τὸν ἱλάρχη, ἐπὶ δὲ τῆς

octo. (4) In qualibet autem hecatontarchia viri extraordinarii sunt quattuor, signifer et tubicen et minister et praeco. Duæ autem hecatontarchiæ sunt virorum quidem ducentorum quinquaginta sex, corpus autem totum psilagia nominatur; duæ autem psilagiæ sunt xenagia, virorum quingentorum et duodecim; (5) xenagiæ vero duæ virorum mille viginti quattuor, quod vocatur systemma; duo vero systemmata epixenagia nominantur, virorum bis mille quadraginta octo; duæ autem epixenagiæ stiphos; virorum quater mille nonaginta sex; duo vero stiphe epitagma vocantur, ordines quidem habens mille viginti quattuor, viros vero octies mille centum nonaginta duos. (6) Oportet autem hos quoque habere viros selectos octo, quorum quattuor sint epixenagi, et quattuor systemmataarchæ.

XV. Jaculatores autem et sagittarii et funditores omnesque qui missilibus pugnant, in preliis multipliciter sunt utiles. (2) Nam et arma hostium possunt confringere, ii præcipue, qui lapidibus pugnant, et vulnera e longinquo inferre, vel si ictus fuerit validior, etiam occidere. (3) Sunt quoque utiles ad eliciendos ex munitiore loco hostes: quoniam eo quod tela emittunt e longinquo, spem faciunt fore ut si impetus in eos fiat, ipsum minime sustinere valeant. (4) Sunt etiam ad dissolvendum ordinem phalangis idonei, et ad repellendum irruentem equitatum et ad occupandos locos editiores, quum propter celeritatem, quia leves sunt, tum quia si quem locum occupaverint, propter densas jaculationes nemo appropinquare iis possit qui non plurimis vulneribus affigatur. (5) Idonei quoque sunt ad repellendos loco quopiam potitos, quia vulnera sustinere nequeunt, item ad exploranda loca suspecta, et ad subdendum in insidiis, et ut uno verbo dicam, et ad pugnandum ante pedites, et ut una cum eis preliantur pugnantes post eos, denique etiam ad consummandam cladem apti sunt peditibus contra hostem conversis.

XVI. Equitum autem varii diversique generis sunt acies. Quædam enim sunt quadratæ, quædam oblongæ, aliæ rhombi figura, aliæ in cuneum formatæ. (2) Omnes autem hæ utiles sunt suo tempore, neque unam earum quis dicere possit esse meliorem altera, quoniam alio in loco et adversus alios hostes alioque tempore alia intelligitur utilior aliis, quæ antelate fuerunt. (3) Ac acie quidem rhombi figura formata Thessali plerumque usi sunt, quam Ileon Thessalus, uti fama est, primus invenit; ex mea autem sententia longe prius inventam frequentius adhibuit et ex eo nactus est famam. (4) Et est illa ad mutationem omnem valde idonea, difficillimeque vel a tergo vel a lateribus invadi potest. (5) Nam ad angulos quidem rhombi collocatos habet duces, in primo quidem ilarcham, in dextro ac sinistro eos, qui dicuntur plagiophylaces, in postremo

δεξιᾶς καὶ εὐωνύμου τοὺς καλουμένους πλαγιοφύλακας, ἐπὶ δὲ τῆς ὑπολοίπου τὸν οὐρανὸν, κατὰ δὲ τὰς πλευρὰς τοῦ ρόμβου τοὺς ἀρίστους τῶν ἵππέων, ὡς καὶ τούτους ἐν ταῖς μάχαις μεγάλα ἐπωφελεῖν. (6) Ταῖς δὲ δὴ ἐμβολοειδέσι τάξεσι Σκυθὰς κεχρησθαι μάλιστα ἀκούομεν, καὶ Θράκας, ἀπὸ Σκυθῶν μαθόντας. Φίλιππος δὲ ὁ Μακεδὼν καὶ Μακεδόνας ταύτῃ τῇ τάξει χρησθαι ἐπύσκησεν. (7) Ὡφελίμος δὲ καὶ αὐτὴ δοκεῖ ἡ τάξις, ὅτι ἐν κύκλῳ οἱ ἡγεμόνες τεταγμένοι εἰσὶ, καὶ τὸ μέτωπον ἐς ὅζῳ ἀπολήγον εὐπετῶς πᾶσαν τάξιν πολεμίαν διακόπτειν παρέχει, καὶ τὰς ἐπιστροφὰς τε καὶ ἀναστροφὰς ὁξείας ποιεῖσθαι δίδωσιν. (8) Αἱ γὰρ τετραγώνοι τάξεις δυσπεριάγωγοί εἰσιν· ἡ δ' ἐς ὅζῳ προηγμένη, εἰ καὶ προϊούσα ἐς βάθος προχωρεῖ, ἀλλ' αὐτῇ γε τῇ ἀρχῇ δι' ὀλίγου ἐπιστρέφουσα τὴν πᾶσαν τάξιν εὐμαρὶς ἐξελισσομένην παρέχεται. (9) Ταῖς δὲ δὴ τετραγώνοις τάξεσι Πέρσαι μάλιστα ἐχρήσαντο, καὶ οἱ ἐν Σικελίᾳ βάρβαροι καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ πλείστοι καὶ ἱπικιώτατοι. (10) Εὐσύντακτος τε γὰρ ἦδε ἡ τάξις ἄλλης μᾶλλον, ὅτε καὶ κατὰ στοῖχον καὶ κατὰ ζυγὸν τεταγμένων, καὶ τὰς ἐπελάσεις καὶ ἀπελάσεις εὐμαρῶς παρέχεται, καὶ μόνων τούτων πάντων οἱ ἡγεμόνες ἀθρόοι ἐμπίπτουσι τοῖς πολεμίοις. (11) Ἀρισταὶ δὲ εἰσὶ διπλασίονα τὸν ἀριθμὸν ἐν τῷ μήκει ἢ περ ἐν τῷ βάθει ἔχουσαι· οἷον εἰ ἐπὶ δέκα κατὰ μέτωπον τεταγμένοι εἴεν, καὶ ἐπὶ πέντε εἰς τὸ βάθος· ἢ ἐπὶ εἴκοσι μὲν κατὰ μέτωπον, ἐπὶ δέκα δ' ἐς βάθος. (12) Αἱ γὰρ τοιαῦται τάξεις τῷ μὲν ἀριθμῷ ἑτερομήκεις εἰσὶ, τῷ δὲ σχήματι ἐς τετραγώνων καθίστανται. Τὸ γὰρ τοῦ ἵππου μῆκος ἀπὸ κεφαλῆς ἐπ' οὐρὰν ἐκτίμησιν τοῦ τετραγώνου ὅ τι περ ἐς βάθος τῷ ἀριθμῷ ἐνδέν· ὥστε ἤδη τινὲς καὶ τριπλασίονα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν τῷ μήκει τακτομένων ἐποίησαν πρὸς τὸ βάθος, οὕτως οἰόμενοι ἐς ἀκριβὲς τετραγώνων καταστήσειν τὸ σχῆμα, ὡς τριπλασίον τὸ μῆκος τοῦ ἵππου ὑπὲρ τὸ πλάτος τοῦ ἀνθρώπου τὸ κατὰ τοὺς ὤμους ἐπέχον, ὥστε ἐννέα κατὰ μῆκος ἐν τῷ μετώπῳ τάττοντες τρεῖς ἐν τῷ βάθει ἐπέταττον. (13) Ἐπεὶ οὐδ' ἐκεῖνο χρὴ ἀγνοεῖν, ὅτι οἱ ἐς βάθος ἐπιτεταγμένοι ἱππεῖς οὐ τὴν ἴσιν ὠφέλειαν παρέχουσιν, ἢ περ τὸ ἐπὶ τῶν πεζῶν βάθος· οὔτε γὰρ ἐπωθοῦσι τοὺς πρὸ σφῶν, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἐπερεῖδειν ἱππῶ, καθάπερ ἐκεῖ κατὰ τοὺς ὤμους καὶ τὰς πλευρὰς αἱ ἐνερεῖσεις γίνονται τῶν πεζῶν, (14) οὔτε συνεχεῖς γινόμενοι τοῖς πρὸ σφῶν τεταγμένοις· ἐν τι βάρους τοῦ παντὸς πλήθους ἀποτελοῦσιν, ἀλλ' εἰ συνερεῖδιοιεν καὶ πυκνοῖντο, ἐκταράσσουσι μᾶλλον ἱππους.

XVII. Ὁ δὲ ρόμβος ὧδε ἔχει· ὁ μὲν ἰλάρχης πρῶτος τάττεται, οἱ δ' ἐπ' ἑκάτερα αὐτοῦ ἱππεῖς οὐκ ἐξ ἴσου αὐτῷ στοιχοῦσιν, ἀλλὰ ἐς τοσόνδε ὑποβεβληκότες, ὡς τὰς κεφαλὰς κατὰ τοὺς ὤμους μάλιστα τοῦ ἵππου τετάχθαι, ἐφ' ᾧ ἰλάρχης ἐποχεῖται. (2) Καὶ οὕτω τοὺς ἐφεξῆς στίγους πλατύνοντες ἔσται ἐπὶ τὸ ἥμισυ τοῦ παντὸς, ἐνθὲνδε αὖ κατὰ ταῦτα ἐς στενὸν

ARRIANUS.

denique uragum; a lateribus vero rhombi validissimos equitum, quoniam et hi plurimum in praeliis conducunt.

(6) Acie autem cunei forma instructa Scythas potissimum usos accepimus, atque Thraces, qui eam a Scythia didicerunt. Philippus autem Macedo etiam Macedonas ea acie uti assuefecit. (7) Videtur autem hæc acies utilis esse, propterea quod duces collocantur circumquaque, et frons in acutum desinens totam hostium aciem facile potest perumpere, conversionesque ac reversiones ut celeriter efficiantur permittit. (8) Acies quadratæ enim difficiliter circumaguntur; at quæ formata est in acutum, etsi versus mediam partem sensim in latum progreditur, tamen vel leviter ab initio flexa, reliquam aciem facile habet subsequentem. (9) Ceterum quadratis aciebus Persæ maxime utebantur, Siculique barbari, atque Græcorum plurimi et equitatu præstantissimi. (10) Est enim hæc acies præ aliis bene ordinata propterea, quod per versus jugaque equites dispositos habet, et irruptiones retrocessionisque faciliores præbet, et quod hac tantum ratione dispositorum duces omnes junctim irruunt in hostes. (11) Optimæ vero hujusmodi acies hæc sunt, quæ alterum tantum habent numerum in longitudine; ut si decem collocati sint in fronte, quinque stent in latitudine; aut viginti in fronte, decem vero in latitudine. (12) Tales enim acies numero quidem sunt oblongæ, figura vero quadratæ. Nam longitudo equi a capite ad caudam explet quod in latitudine ad efficiendum quadratum deest numero: adeo ut nonnulli triplum numerum fecerint longitudinis ad latitudinem, quod putarent, ita se consecuturos accurate figuram quadratam, quod sit tripla longitudo equi ad latitudinem viri juxta humeros ejus: itaque novem in longitudine per frontem constitutis, tres collocarunt in latitudine.

(13) Sed nec hoc est ignorandum, quod equi collocati in latitudinem non æqualem præstent utilitatem atque pedites sic dispositi. Non enim impellunt eos qui sunt ante ipsos, quia non potest equus equo incumbere, sicut in humeros laterave aliorum pedites incumbere solent. (14) Neque si conjungantur iis qui sunt ante ipsos collocati in latitudine, pondus unum efficit omnis multitudo, verum potius, si constipantur conjungunturque equi, turbas cient.

XVII. Ceterum rhombi ratio est talis. Primus collocatur ilarcha, equites autem qui utrimque consistunt, non æquale cum eo faciunt jugum, verum distant tanto intervallo, ut capita equorum juxta arnos equi, quo ilarcha vehitur, habeant. (2) Atque sic deinceps latiora latioraque faciunt juga, usque ad dimidium totius aciei: inde vero

ξυνάγοντες τὸν ῥόμβον ἐκπληροῦσι. (3) Τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ ῥόμβου ἐμβολὸν ἔστιν, ὥστ' ἐν ταύτῃ δεδήλωται μοι καὶ τοῦ ἐμβολοῦ τὸ σχῆμα. Ἐτερομήκης δ' ἔστι τάξις ἡ τὸ βάθος τοῦ μετώπου μεῖζον ἔχουσα, ἢ τοῦ βάρους τὸ μέτωπον, ἥπερ ἀμείνων τῆς προτέρας εἰς τοὺς ἀγῶνας, εἰ μήπου ἐκπεσεῖν διὰ πολεμίας τάξεως ἐθέλομεν. (1) τότε γὰρ ἡ βαθυτάτη καὶ κατὰ μέτωπον στενοτάτη τάξις αὕτη ἂν εἴη ὠφελιμωτάτη· ἢ εἰ ποτε ἀποκρύψαι θέοι τῶν ἱππέων τὸ πλῆθος, ὥς προκαλέσασθαι τοὺς πολεμίους ἐς θάρσος ἀξύμφορον. (5) Ἡ δ' ἐφ' ἓνα ἐπὶ μετώπου ἀβαθὴς τάξις ἐς λεηλασίας ἀνυπόπτους ἐπιτήδειος, ἢ σπου καταπατήσαι τι ἢ ἀφανίσαι θέλομεν· ἐς δὲ τοὺς ἀγῶνας τὸ πολὺ ἀξύμφορος.

XVIII. Εἰ τοίνυν ἀριθμὸς εἴη τῶν ἱππέων, ἐς ὅσον ὑπεθέμεθα, ἀποδεόντων τῶν τε ὀπλιτῶν καὶ τῶν φιλῶν, πλήθους εἴη ἂν ἐς τετραχιχιλίους καὶ ἑξ καὶ ἐνενήκοντα ἱππέας. (2) Ἴλην δὲ ἐκάστην ἐποίουεν ἐκ τοσούδε ἀριθμοῦ, ἐξήκοντα καὶ τεσσαρῶν ἱππέων, καὶ ἱλάρχας τοὺς ἐφ' ἐκάστη Ἴλῃ τεταγμένους· αἱ δὲ δύο Ἴλαι ἐπιλαρχίαι αὐτοῖς ὀνομάζετο, καὶ ἦν ὁκτώ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἱππέων. (3) αἱ δὲ δύο ἐπιλαρχίαι ταραντιναρχία, ἑξ καὶ πενήκοντα ἱππέων ἐπὶ τοῖς διακοσίοις· αἱ δὲ δύο ταραντιναρχίαι ἱππαρχία, δώδεκα καὶ πεντακοσίων ἱππέων, ἦντινα Ῥωμαῖοι Ἴλην καλοῦσιν. (4) αἱ δὲ δύο ἱππαρχίαι ἐφιππαρχία, τεσσαρῶν καὶ εἴκοσι ἀνδρῶν καὶ χιλῶν· τέλος δὲ αἱ δύο ἐφιππαρχίαι, ὁκτὼ καὶ τεσσαράκοντα καὶ δισχιλίον· τὰ δὲ δύο τέλη ἐπίταγμα ἡδὴ ὀνόμαζον, ἑξ καὶ ἐνενήκοντα καὶ τετραχιχιλίον.

XIX. Τὸ δὲ τῶν ἀρμάτων καὶ ἐλεφάντων τὰς τε τάξεις καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τάξεων καὶ τὰς ἡγεμονίας καὶ τὰ τούτων αὐτῶν ὀνόματα ἐπεξέειναι ματαίου πόνου εἶναι μοι ἔδοξεν, ὅτι ἐκλελειμμένοι ἐκ παλαιού ἡδὴ λέγειν ἔμελλον. (2) Ῥωμαῖοι μὲν γὰρ οὐδὲ ἐπὶ σκῆσάν ποτε τὴν ἀπὸ τῶν ἀρμάτων μάχην, οἱ βάρβαροι δὲ οἱ μὲν Εὐρωπαῖοι οὐδὲ αὐτοὶ διερχόμενοι ἀρμασιν, πλὴν γε ὅτ' οἱ ἐν ταῖς Βρεττανικαῖς καλουμέναις ἔξω τῆς μεγάλῃς θαλάσσης. (3) Οὗτοι γὰρ συνωρίσιν τὸ πολὺ ἐχρῶντο ἵππων καὶ σμιρῶν καὶ πονηρῶν. Οἱ δὲ ἄλλοι δὲ αὐτοῖς ἐπιτήδειοι εἰσιν ἐς τὸ ἐλαυνέσθαι κατὰ χωρίων παντοίων, καὶ τὰ ἱπάρια ἐς τὸ ταλαιπωρεῖσθαι. (4) Τῶν δὲ Ἀσιανῶν πάλαι μὲν Πέρσαι ἐπὶ σκῆσαν τὴν τῶν δρεπανηφόρων τε ἀρμάτων καὶ καταφράκτων ἵππων διπρεῖαν, ἀπὸ Κύρου ἀρξάμενοι. (5) Ἐπὶ δὲ πρὸ τούτων οἱ σὺν Ἀγαμέμνονι Ἕλληνες καὶ οἱ σὺν Πριάμῳ Τρῶες τὴν τῶν ἀφράκτων, καὶ Κυρηναῖοι δ' ἐπὶ πολὺ ἀπὸ ἀρμάτων ἐμάχοντο. (6) Ἀλλὰ ζυμπαντα ταῦτα τὰ ἀσκήματα ἐκλείπεται, καὶ ἡ τῶν ἐλεφάντων ἡ δὲ χρεια ἐς τοὺς πολέμους, ὅτι μὴ παρ' Ἰνδοῖς τυχὼν ἢ τοῖς ἄνω Αἰθίοσιν, καὶ αὕτη ἐκλείπεται.

XX. Νυνὶ δὲ τὰ ὀνόματα ἐπέειμεν τῶν κινήσεων κατ' ἰδέαν ἄλλου καὶ ἄλλου στρατοπέδου, καὶ τὸν νοῦν ἐκάστου τοῦ ὀνόματος. (3) Καλεῖται δὲ τὸ μὲν τι

russum eodem modo coarctantes ea, rhombum absolvunt.

(3) At vero dimidium rhombi est cuneus, ut hoc ipso explicata sit et cunei figura. Acies autem oblonga est, cujus vel latitudo major quam frons, vel frons major quam latitudo. Atque hæc quidem melior est priore ad prælia, nisi forte perrumpere hostes voluerimus: (4) tunc enim ea quæ est latior et in fronte arcior, altera utilior: vel etiam si forte occultari velis multitudinem equitum, ut hostes ad audaciam haud profuturam ipsis provocentur. (5) Acies autem quæ constituitur fronte simplici absque latitudine, ad depredationes subitaneas est idonea, aut quando proculcare ac vastare quidpiam cupimus; ad certamina vero ut plurimum inutilis.

XVIII. Si igitur numerus sit equitum, quantum supposuimus absque gravis itemque levis armaturæ militibus, equites erunt quattuor millia et nonaginta sex. (2) Quamlibet autem illam faciunt equitum sexaginta quattuor, et ilarchas, qui singulis illis præsent; duæ autem illæ epilarchia eis dicitur, continetque equites centum viginti octo; (3) duæ autem epilarchiæ Tarantinarchia, equitum ducentorum quinquaginta sex; duæ vero Tarantinarchiæ hipparchia, equitum quingentorum duodecim, qualem Romani illam (alam?) appellant; (4) duæ autem hipparchiæ ephipparchia, equitum mille viginti quattuor; telos autem duæ ephipparchiæ, equitum bis mille quadraginta octo; tele autem duo, epitagma, equitum quater mille nonaginta sex.

XIX. Curruum autem ac elephantorum ordines ordinumque vocabula et præfecturas earumque nomina explicare frustranei esse laboris mihi videtur, quod quæ usurpari dudum desita sunt nobis dicenda forent. (2) Nam Romani quidem pugnam ex vehiculis non usurparunt, barbari vero Europæi ne ipsi quidem adhibere vehicula, nisi qui insulas Britannicas habitant, positas extra Magnum mare. (3) Hi enim ut plurimum bigis utebantur, quibus equi juncti parvi et miselli. Habent autem currus aptos ad incursiones per regiones quaslibet, et equulos ad sustinendas quasvis molestias. (4) Ex Asiaticis vero quondam Persæ in usu habuerunt currus falcatos equosque cataphractarios, Cyro ejus rei auctore. (5) Quanquam et ante id tempus Græci sub Agamemnone, et Trojani sub Priamo, curribus, quibus nudos equos jungabant, utebantur; Cyrenæi quoque ut plurimum ex curribus pugnabant. (6) Verum totum genus hoc nunc exolevit, sicuti etiam elephantorum usus ad prælia, nisi forte apud Indos aut superiores Æthiopes adhuc sint in usu.

XX. Nunc igitur vocabula commemorabimus motionum, secundum alias aliasque species exercitus, nominisque cujuslibet significationem. (2) Vocatur autem una quidem

κλίσις, καὶ ταύτης ἰδέαι διτταί, ἡ μὲν ἐπὶ δόρυ, ἡ δ' ἐπ' ἀσπίδα· τὸ δὲ μεταβολή, τὸ δὲ τι ἐπιστροφή, καὶ ἀναστροφή ἄλλο. Καὶ περισπασμὸς δὲ τι ὀνομάζεται, καὶ ἐκπερισπασμὸς ἄλλο, καὶ στοιχεῖν, καὶ ζυγεῖν, καὶ ἐς ὀρθὸν ἀποδοῦναι, καὶ διπλασιάζειν. (3) Λέγεται δὲ τις καὶ ἐπαγωγή, καὶ δεξιὰ παραγωγή, καὶ ἄλλη εὐώνυμος παραγωγή, καὶ πλαγία δὲ φάλαγξ ἐστὶ τις, καὶ ὀρθὰ φάλαγξ ἄλλη, καὶ λοξὴ φάλαγξ, καὶ παρεμβολή, ἐτι μὴν προστάξεις καὶ ὑποτάξεις.

XXI. Κλίσις μὲν δὴ ἐστὶν ἡ κατ' ἀνδρα κίνησις, καὶ τῆς κλίσεως ἐπὶ δόρυ μὲν καλεῖται ἡ ἐς δεξιὰ, ἵνα περ τὸ δόρυ ἐστὶ τῷ ὀπλίτῃ· ἐπ' ἀσπίδα δὲ, ἡ ἐπὶ τὰ λαῖα, ἵνα φέροι τὴν ἀσπίδα. (2) Καὶ εἰ μὲν ἀπλὴ κλίσις, ἐς τὰ πλαγία μόνον παράγει τὴν ὄψιν· εἰ δὲ διπλὴ γίνωτο, ἀποστρέφει τὴν ὄψιν ἐς τὸ κατόπιν τοῦ ὀπλίτου. Τοῦτο δὲ ᾗδῃ ἡ μεταβολὴ καλεῖται. (3) Ἐπιστροφή δὲ ἐστὶν, ἐπειδὴν τὸ πᾶν σύστημα πυκνώσαντες κατὰ παραστάτην καὶ ἐπιπτάτην, καθάπερ ἐνὸς ἀνδρὸς σῶμα ἐπὶ δόρυ ἢ ἐπ' ἀσπίδα ἐγκλίνωμεν, καθάπερ ἐπὶ κέντρῳ τῷ λοχαγῷ παντὸς τοῦ τάγματος περιελιχθέντος, καὶ μεταλαβόντος τόπον μὲν τὸν ἐμπροσθεν, ἐπιφάνειαν δὲ τὴν ἐκ δεξιῶν, διαμενόντων ἑκάστῳ τῶν τε ἐπιστατῶν καὶ παραστατῶν. (4) Ἀναστροφή δὲ ἐστὶν ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἐπιστροφῆς ἐς τὴν προτέραν χώραν. Περισπασμὸς δὲ καλεῖται ἡ ἐκ δυοῖν ἐπιστροφῶν τοῦ τάγματος κίνησις, ὡς μεταλαβεῖν τὸν ὀπίσω τόπον. (5) Ἐκπερισπασμὸς δὲ, ἡ ἐκ τριῶν ἐπιστροφῶν συνεχῶν τοῦ παντὸς κίνησις, ὥστε μεταλαμβάνειν, εἰ μὲν ἐπὶ δόρυ γίνωτο, τὴν ἐξ ἀριστερῶν ἐπιφάνειαν, εἰ δὲ ἐπ' ἀσπίδα, τὴν ἐκ δεξιῶν.

XXII. Στοιχεῖν δὲ λέγεται τὸ ἐπὶ εὐθείας ἵναίαι τῷ λοχαγῷ καὶ τῷ οὐραγῷ, σώζοντα τὰ ἴδια διαστήματα· ζυγεῖν δὲ τὸ ἐπ' εὐθείας ἵναίαι κατὰ μῆκος ἕκαστον τῶν ἐν τῷ λόγῳ τῷ ζυγοῦντι. (2) Συζυγοῦσι δὲ τῷ μὲν λοχαγῷ οἱ λοχαγοὶ πάντες, τῷ δὲ τούτου ἐπιστάτῃ οἱ τῶν ἄλλων λοχαγῶν ἐπιστάται, καὶ ἐφεξῆς ὡσαύτως. (3) Καὶ μὴν ἐς ὀρθὴν ἀποδοῦναι λέγεται, τὸ εἰς τὴν καθεστῶσαν ἐξ ἀρχῆς ἐπιφάνειαν καταστήσαι τοὺς ὀπλίτας τὴν ὄψιν, οἷον εἰ τις ἐπὶ τοὺς πολεμίους τετραμμένος κελευσθεῖ ἐπὶ δόρυ κλίνει, ἔπειτα αὖ παραγγελθεῖ αὐτῷ, ἐς ὀρθὸν ἀποκαταστήσαι, δεήσει πάλιν αὐτὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους τετράφθαι.

XXIII. Ἐξελιγμῶν δὲ διτταὶ ἰδέαι, ἡ μὲν κατὰ λόγους, ἡ δὲ κατὰ ζυγά· τούτων δὲ αὖ ἑκατέρω τριγῇ νέμεηται. Ὅ μὲν γάρ τις ἐξελιγμὸς Μακεδόν, δὲ Λάκων, δὲ Κρητικὸς ὀνομάζεται· τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον καλούμενον εὐρίσχω καὶ Περσικὸν καὶ Χόριον. (2) Μακεδὼν μὲν οὖν ἐστὶν ὁ μεταλαμβάνων τῆς φάλαγγος τὸν ἐμπροσθεν τόπον, ἀντὶ δὲ τῆς κατὰ πρόσωπον ἐπιφανείας τὴν κατόπιν. (3) Λάκων δὲ ὁ καταλαμβάνων τῆς φάλαγγος τὸν ὀπίσω τόπον, καὶ ὡσαύτως ἀντὶ τῆς πρόσθεν ἐπιφανείας τὴν κατόπιν. (4) Ὁ δὲ Κρητικὸς τε καὶ Περσικὸς ὀνομαζόμενος τὸν αὐτὸν μὲν ἐπέχειν ποιεῖ τόπον τῆς φάλαγγος τὸ πᾶν σύστημα, τῶν δ'

clisis, id est inclinatio; ejusque species sunt duæ, una in hastam, altera in clypeum; alia vero metabole, id est transmutatio; ac rursus alia epistrophe, id est conversio, et anastrophe, id est reversio; aliaque perispasmus, id est circumflexio, et eperispasmus, id est reflexio, et versatio, et jugatio, et in rectum restitutio, et duplicatio; (3) vocatur quoque una epagoge, et paragoge dextra ac paragoge sinistra, et phalanx transversa; est autem et alia recta, et alia obliqua phalanx; parembolæ quoque, et prostaxis, et hypotaxis.

XXI. Ceterum clisis est motus qui fit a viris singulis, eaque quæ in hastam dicitur fit in dextrum latus, quippe ubi miles hastam tenet; quæ vero in clypeum, fit in sinistrum, ubi gestat clypeum. (2) Ac simplex quando fit clisis, vultus convertitur in latus; quando duplex, vultus militis convertitur ad tergum. Hæc vero species jam vocatur metabole. (3) Epistrophe autem est, quum syntagma totum ad parastatam simul et epistatam condensatum velut unius viri corpus in hastam vel clypeum inclinamus, stante lochago velut centro, totoque agminis circumactio, et capiente locum anteriorem, conspectum vero ad dextram, inane cullibet epistata suo et parastata. (4) Anastrophe autem est restitutio epistrophes in locum priorem. Perispasmus autem appellatur motus agminis ex duabus epistrophis constans, ita ut priorem locum posteriore permutent. (5) Eperispasmus vero, ex tribus epistrophis constans motus continuus totius agminis, ita ut si commutatio fiat in hastam, aspectus vertatur in sinistram; si vero in clypeum, vertatur in dextram.

XXII. Versare dicitur, quum recta serie incedunt cum lochago et urago, sua inter se spatia servantes; jugare, quum recto ordine incedit quilibet secundum longitudinem ex iis, qui sunt in versu jugante. (2) Jugant autem cum lochago lochagi omnes, cumque epistata ejus lochagorum reliquorum epistatæ, et sic deinceps ceteri. (3) In rectum dare, est vultum militum in priorem locum vertere, ut si quis in hostes conversus jubeatur inclinare in hastam, deinde dare se in rectum, debeat is rursus convertere se in hostem.

XXIII. Evolutionum autem species sunt duæ, una per versus, alia per juga; utraque iterum in tres species dividitur. Est enim una evolutio exeligmus quæ Macedonica, et alia quæ Laconica, et alia quæ Cretica vocatur, quam ipsam etiam Persicam et Chorium invenio dictam. (2) Macedonica est, quæ (per ordines) anteriorem phalangis locum facta mutatione accipit, et a fronte vertitur in tergum; (3) Laconica vero, quæ posteriorem phalangis locum capit, et similiter a fronte vertitur in tergum; (4) Cretica autem, quæ et Persica vocatur, eundem quidem phalangis retinere locum facit agmen totum, singulos autem armatos

ἐν τῷ μέρει ὀπλιτῶν ἕκαστον ἀνθ' οὗ πρότερον ἐπείχεν τόπου ἕτερον μεταλαμβάνειν, τὸν μὲν λοχαγὸν τὸν τοῦ οὐραγοῦ, τὸν δὲ οὐραγὸν τὸν τοῦ λοχαγοῦ, καὶ ἀντὶ τῆς κατὰ πρόσωπον ἐπιφανείας τὴν κατόπιν. (5) Οἱ δὲ δὴ κατὰ ζυγὰ ἐξελιγμοὶ γίνονται, ἐπειδὴ ἐπὶ τῶν ἀποτομῶν βουλευθῇ τις τὰ κέρατα καθιστάναι· τὰς δὲ ἀποτομὰς ἐπὶ τῶν κεράτων, καὶ τὸ μέσον τῆς πάσης φάλαγγος ἀποτελέσκει καρτερόν· ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ δεξιὰ ἐν τοῖς εὐωνύμοις καθίστησι, καὶ τὰ εὐώνυμα ἐν τοῖς δεξιοῖς. (6) Εἰ δὲ μὴ παρέχοι κατὰ μείζονα μέρη τῆς φάλαγγος ἐξελιγμοὺς ποιήσασθαι, πελαζόντων ἤδη τῶν πολεμίων, δέοι δὲ ἐξελίξαι τὴν τάξιν, τότε δὴ καὶ τὸ συντάγματα ἐξελίττουσι.

XXIV. Καὶ ὁ μὲν κατὰ στίχους ἐξελιγμὸς Μακεδῶν αὖ καλεῖται, ἐπειδὴν ὁ λοχαγὸς μὲν μεταβάλλεται, οἱ δὲ ὀπίσω ἐκ δόρατος παραπορευόμενοι ἐφεξῆς ἀλλήλων ἰστώνται. (2) Ἀλάκων δ' ἐξελιγμὸς ὀνομάζεται, ἐπειδὴν ὁ λοχαγὸς μεταβαλλόμενος ἐκ δόρατος θλον τὸν λόχον μεταλλάξῃ ἐς ἄλλον ἴσον τῷ πρόσθεν τόπῳ, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπόμενοι ἐφεξῆς αὐτῷ τάττονται· ὅπότ' ἂν ὁ μὲν οὐραγὸς μεταβάλλεται, ὁ δὲ ὀπίσω αὐτοῦ τεταγμένος ἐκ δόρατος τοῦ οὐραγοῦ παραπορευόμενος ἐμπροσθεν αὐτοῦ τάττεται, καὶ οἱ λοιποὶ ὡσαύτως, ἄλλος πρὸς ἄλλον ἐπιταχθεὶς τὸν λοχαγὸν αὖ πρωτοστάτην ποιήσωνται. (3) Χόριος δ' ἐξελιγμὸς γίνεται, ἐπειδὴν ὁ λοχαγὸς μεταβαλλόμενος ἐπὶ δόρυ προίῃ ἐπὶ τοῦ λόχου, ἔστ' ἂν κατασχεῖ τὸν τοῦ οὐραγοῦ τόπον, ὁ δὲ οὐραγὸς τὸν τοῦ λοχαγοῦ. (4) Οὗτοι μὲν οὖν κατὰ λόχους γίνονται· ὡσαύτως δὲ καὶ κατὰ ζυγὰ συντελούμενοι, οὗ χαλεπὸν γνωσθῆναι.

XXV. Διπλασιασμῶν δὲ διττὰ γένη τυγχάνει ὄντα, ἥτοι κατὰ ζυγὰ ἢ κατὰ βάθος. (2) Καὶ τούτων ἕκαστον ἢ τῷ ἀριθμῷ διπλασιάζεται, ἢ τῷ τόπῳ. Ἀριθμῷ μὲν, εἰ ἀντὶ χιλίων εἰκοσι τεσσάρων τὸ μῆκος διαχιλίων τεσσαράκοντα ὀκτὼ ποιήσασιν, τὸν τόπον τὸν αὐτὸν ἐπεχούσης τῆς πάσης φάλαγγος. (3) Γίνεται δὲ τοῦτο, παρεμβалλόντων ἐς τὰ μεταξὺ τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἐν τῷ βάθει ἐπιστάτας. Καὶ οὕτω πυκνῶνται ἡμῖν τὸ μέτωπον τῆς φάλαγγος. (4) Ἀποκαταστήσαι δὲ ἐπειδὴν βουλευθῶμεν, παραγγελοῦμεν ὧδε· ὁ ἐς τὸ μῆκος ἐπιτεταγμένος, ἐπάνηθι ἐς τάξιν. (5) Εἰ δὲ καὶ τῷ τόπῳ διπλασιάζαι ἐθέλοιμεν τὸ μῆκος, ὡς ἀντὶ σταδίων πέντε ἐς δέκα ἐκτείνειν τὴν τάξιν, τοὺς ἐκ τοῦ βάθους παρεμβληθέντας ἐς τὸ κατὰ μῆκος μέσον τῶν ὀπλιτῶν διάστημα ἐπὶ τὰ δεξιὰ κελεύσομεν ἐξελίσσεσθαι, τοὺς δὲ λοιποὺς καὶ ἡμίσεας αὐτῶν ἐπὶ τὰ εὐώνυμα, ἀπὸ τῶν πρὸς τοῖς κέρασι δευτέρων λόχων ἀρχόμενοι, καὶ οὕτω διπλάσιον ἐφέξει χωρίον ἢ πᾶσα τάξις. (6) ἀποκαταστήσαι δὲ ἐπειδὴν βουλευθῶμεν, αὖ ἐξελίσσειν τοὺς κατὰ τὰ κέρατα τεταγμένους ἐς οὐστίνας πρότερον ἔχον τόπους. (7) Οὐ πάντῃ δὲ ὠφελίμοι οἱ διπλασιασμοὶ ἐγγὺς ὄντων πολεμίων, ὅτι ταραχῆς τε τοῦ ἡμετέρου στρατεύματος δόξαν παρέξουσιν ἐκείνοις, καὶ αὐτὸ τὸ στρατεύμα ἐν τῇ μετακινήσει ἀσθενέστερον ἅμα καὶ

locum, quem antea tenebant, cum alio ita commutare, ut lochagus uragi, uragus lochagi locum et relicta fronte tergum occupet. (5) Evolutiones autem per juga fiunt, quum quis ad sectiones statuere vult cornua, ad cornua vero sectiones, et hoc modo medium totius phalangis firmare, et similiter ad dextra ponere sinistra, et ad sinistra dextra. (6) Sin per majores phalangis partes evolutiones facere non licet, hoste jam appropinquante, et nihilominus mutari acies debet, tum per singula syntagmata eas faciunt.

XXIV. Evolutio autem quæ fit per versus Macedonia vocatur, quum mutatur lochagus, quique sequuntur, ab hasta se vertentes alii post alios collocantur. (2) Evolutio autem Laconica vocatur, quando lochago vertente se ab hasta versum totum in alium æqualem priori vertit locum, ceteri autem sequentes ordine post eum similiter statuuntur; vel, quando uragus immutatur, ac qui post eum constitutus uragum ab hasta præcedens ante eum collocatur, ceterique similiter alius ante alium statuitur, donec lochagus fiat protostata. (3) Chorius autem exelignus fit, quum lochagus conversus in hastam procedit in versu, donec venerit ad locum uragi, uragus autem, donec ad lochagi. (4) Atque ita quidem fiunt per versus; ad eundem vero modum et per juga quomodo fiant, non difficile est intelligere.

XXV. Duplicationum vero genera sunt duo; alterum per juga fit, alterum in latitudinem. (2) Atque horum quodlibet aut numero fit, aut loco. Numero quidem, si pro mille viginti quattuor in longitudine faciamus bis mille quadraginta octo, eundemque locum phalanx tota retineat. (3) Fit hoc autem insertis in medio armatorum epistatis, qui sunt in latitudine, atque ita densatur fronte phalangis. (4) Quodsi hos restituere volumus figuræ priori, exclamamus hoc: *Qui in longitudine sunt inserti, revertantur in ordinem.* (5) Sin vero duplicare in eodem loco volumus longitudinem, ut exempli gratia stadiorum quinque aciem extendere in decem, ex latitudine insertos in longitudinem, medium inter armatos intervallum obtinentem jubebimus ad dextram explicari, reliquos vero sive dimidiam partem ad sinistram, a versibus secundis ad cornua incipientes, atque ita duplex obtinebit spatium universa acies. (6) Quodsi restituere hos volumus priori formæ, explicare eos, qui sunt ad cornua collocati, jubebimus ad loca, quæ prius habebant. (7) Non autem valde utiles sunt hæ duplicationes, si hostes in propinquo sunt, quod tumultus quandam speciem in exercitu nostro præbeant, exercitusque ipse in transmutatione minus ordinate firmiterque collocetur.

ἀτακτότερον καθιστᾷσιν. (8) Ἀλλὰ τοὺς ψιλοὺς ἐπεκ-
τείνειν ἄμεινον, καὶ τοὺς ἱππέας, ὡς τὴν ἐκ τοῦ διπλα-
σιασμοῦ ἐκπληξιν ἀνευ κινήσεως τῆς πεζικῆς φάλαγγος
τοῖς πολεμίοις ἐμποιοῦσαι. (9) Γίνεται δὲ τὸ διπλα-
5 σιάζειν ἀναγκαῖον, ἢ ὑπερφαλαγγῆσαι ἡμῶν θελησάντων
ὑπὲρ τὸ τῶν πολεμίων κέρας, ἢ κωλύσαι ὑπερφαλαγγῆ-
σαι ἐκείνους. (10) Τὸ βάθος δὲ διπλασιάζεται, εἰ δὲ
δεύτερος λόχος τῷ πρώτῳ ἐπιταχθεῖη, ὥστε τὸν τοῦ
δευτέρου λόχου λοχαγὸν ἐπιστάτην τοῦ πρώτου λοχα-
10 γοῦ γενέσθαι, τὸν δ' ἐπιστάτην τὸν πρῶτον τοῦ μὲν
ἐκείνου ἐπιστάτου ἐπιστάτην γενέσθαι. (11) Οὕτω
γὰρ δὲ μὲν πρόσθεν πρῶτος ἂν τοῦ β' λόχου δεύτερος
ἔσται τοῦ πρώτου λόχου, δὲ δὲ δεύτερος ἐν τῷ δευτέρῳ
τέταρτος τοῦ α', καὶ ὡσαύτως ἐφεξῆς, ἔσ' ἂν ἅπας ὁ
15 δεύτερος λόχος κατὰ τὸν πρῶτον ἐπ' εὐθείας ἐναλλάξ
ἐνταχθῇ ἐς βάθος. Οὕτω γὰρ τοι καὶ ὁ τέταρτος λόχος
τὸν τρίτον βαθυνοί, συνταχθεὶς αὐτῷ, καὶ ἀπλῶς οἱ
ἄρτιοι εἰς τοὺς περιττοὺς ἐνταχθήσονται. (12) Οὐ χα-
λεπόν δὲ γνῶναι, ὅπως καὶ αὐτοῦ τοῦ κατὰ βάθος
20 χωρίου διπλασιασμός ἐσται, καὶ ἡ ἀπὸ τοῦδε ἀποκα-
τάστασις.

XXVI. Καὶ μὴν πλαγία μὲν φάλαγξ ἐστὶν ἡ τὸ
μῆκος τοῦ βάθους πολλαπλάσιον ἔχουσα· ὀρθία δὲ,
ὅταν ἐπὶ κέρας πορεύηται. Οὕτω δὲ αὐτὸ τὸ βάθος τοῦ
25 μῆκους πολλαπλάσιον παρέχεται· (2) ὅπως τε παρά-
μηνες μὲν τάγμα ὀνομάζεται, ὅ τι περ ἂν τὸ μῆκος
ἔχῃ ἐπιπλεῖον τοῦ βάθους· ὀρθιον δὲ, ὅ τι περ ἂν τὸ
βάθος τοῦ μήκους. (3) Λοξὴ δὲ ὀνομάζεται φάλαγξ,
ἡ τὸ μὲν ἕτερον κέρας, ὁπότερον ἂν ὁ στρατηγὸς βού-
30 ληται, τοῖς πολεμίοις πελάζον ἔχουσα, καὶ αὐτῷ μόνῳ
ἀγωνιζομένη, τὸ ἕτερον δὲ δι' ὑποστολῆς σώζουσα. (4)
Παρεμβολὴν δὲ ὀνομάζουσιν, ἐπειδὴν προτεταγμένων
τινῶν κατὰ διαστήματα ἐκ τῶν ἐπιτεταγμένων ἐγκα-
θιστῶνται αὐτοῖς, ἀλλὰ ἐπ' εὐθείας, ὡς ἀναπληρῶσαι
35 τὸ πρόσθεν ἀπολειπόμενον κενὸν τῆς φάλαγγος. (5)
Πρόσταξιν δὲ, ὅταν ἡ ἐξ ἐκατέρων τῶν μερῶν τῆς
τάξεως ἡ ἐκ θατέρου κατὰ τὸ κέρας αὐτὸ προστεθῇ τι
στίφος τῇ πάσῃ φάλαγγι κατ' εὐθὺ τοῦ μετώπου τῆς
τάξεως. (6) Ἔνταξιν δὲ ὀνομάζουσιν, ἐπειδὴν τοὺς
40 ψιλοὺς ἐς τὰ διαστήματα τῶν πεζῶν ἐντάξωσιν, ἄνδρα
παρ' ἄνδρα ἰσotάντες· (7) ὑπόταξιν δὲ, ἐπειδὴν τοὺς ψι-
λοὺς ἐπὶ τὰ πέρατα τῆς φάλαγγος ὑποτάξῃ τις ὡς ἐς
ἐπικάμπιον.

XXVII. Χρὴ δὲ τὰ παραγγέλματα ἐθίζεισθαι τὴν
45 στρατιάν ὀξέως δέχεσθαι, τὰ μὲν φωνῇ, τὰ δὲ ὁρατοῖς
σημείοις, τὰ δὲ τῇ σάλπιγγι. (2) Καὶ σαφέστερα μὲν
τυγχάνει ὅντα τὰ λέγει δηλούμενα, ὅτι καὶ παντὸς τοῦ
νοῦ ἡ δηλώσις οὕτω γίνεσθαι, οὐχ ἡ δὲ σύμβολόν τι αὐτοῦ
μόνον δρᾶται ἢ ἀκούεσθαι. (3) Ἀλλ' ἐπειδὴ πολλὰ τὰ
50 ἐξείργοντά ἐστιν ἐν ταῖς μάχαις πρὸς τὰς διὰ φωνῆς δη-
λώσεις, ὁ κύππος τε δὲ ἐκ τῶν ὅπλων καὶ αἱ παρακελεύσεις
ἀλλήλοισι καὶ οἰμωγαὶ τιτρωσκομένων καὶ παριππασία
δυνάμειος ἱππικῆς, φόφος τε τῶν ὅπλων καὶ χρεμετι-
σμός τῶν ἵππων καὶ σκευοφόρων παριόντων, προτεθι-

(8) Verum longe melius, extendere levis armaturæ milites
atque equites, ut ex duplicatione absque mutatione pha-
langis pedestris terror hostibus injiciatur. (9) Est autem
duplicatio necessaria, quando circuire cupimus cornu ad-
versariorum, aut cavere, ne ipsi circumeant. (10) Latitudo
autem duplicatur, si secundus versus primo adjungitur, ita
ut secundi versus lochagus epistata fiat lochagi in primo
versu, epistata primi versus, epistata secundi versus epi-
stata. (11) Ita namque qui primus erat versus secundi, se-
cundus fiet versus primi, secundus vero versus secundi,
quartus primi versus. Atque sic deinceps, donec totus
versus secundus recta linea alternatim primo in latitudi-
nem insertus erit. Ita namque et versus quartus tertium
dilatatur, si ei addatur, et in universum omnes pares si im-
paribus inserantur. (12) Nec vero, quomodo secundum
latitudinem locus duplicari debeat, intellectu est difficile,
itemque quomodo acies ex eo restituatur in priorum for-
mam.

XXVI. Transversa phalanx est, quæ longitudinem lati-
tudine multo habet majorem; recta vero, quum sit pro-
cessus in cornu. Sic vero etiam latitudo major fit longi-
tudine. (2) In universum vero oblongum agmen dicitur,
cujus longitudo major est latitudine; rectum autem, cujus
latitudo major longitudine. (3) Obliqua phalanx est, quæ
cornu alterutrum, quodcumque visum fuerit imperatori,
hostibus habet proxime objectum, eoque solo præliatur, al-
terum vero servat velut in subsidium. (4) Parembolam sive
insertionem vero nominant, quum in spatiis quorundam,
qui priori positi sunt loco, intermediis, qui stant in poste-
riori loco collocantur recta cum eis linea, ut sic impleatur
spatium vacuum ante in phalange relictum. (5) Adpositio-
nem dicunt, quum ab utraque agminis parte, vel tantum
alterutra ad cornu ponitur globus, qui phalangis fronti
recta linea respondeat. (6) Injunctionem vocant, quando
leviter armatos in intervalla peditum inserunt, virum viro
adjungentes; (7) subjunctionem vero, quando leviter arma-
tos ad extremitates phalangis subjungit aliquis figura in-
flexa.

XXVII. Oportet autem exercitum assuefieri ad perci-
pienda mandata confestim, quum ea quæ significantur voce,
tum ea quæ percipiuntur visu, tum quæ dantur tuba. (2)
Videntur autem evidentiora, quæ voce dantur, quando-
quidem sic tota declaratur sententia, non vero signum
modo ejus editur vel oculis vel auribus percipiendum. (3)
Verum quoniam plurima impediunt in pugnis ea quæ fiunt
declaratione vocis, velut fragor armorum et adhortatio-
nes mutue et ejulationes vulneratorum, et prætervectiones
copiarum equestrium et armorum strepitus et equorum
hinnitus et lixarum turba, idcirco exercitum assuefacere

στέον τὴν στρατιάν καὶ τοῖς δρατοῖς σημείοις. (4) Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς ταῦτα ἡδὴ ἀπορά ἐστιν ἃ γίνεται, οἷον διείγλη ἢ κονιορτὸς πολλὸς ἄνω αἰρόμενος ἢ ἥλιος κατὰ προσώπου ἀντιλαμβάνων ἢ νιφετὸς ξυνεχὴς ἢ ὕδωρ
5 λάβρον ἐξ οὐρανοῦ ἢ τόποι συνδεδρότοι ἢ γήλοφοι ἀνεστηκότες, ὥς μὴ πάσῃ τῇ φάλαγγι δρατὰ γίγνεσθαι τὰ σημεία. (5) Ὅποτε μὲν δὴ γήλοφοι διακρίνοιν τὴν ὄψιν, πλείω τὰ δρατὰ σημεία ποιητέον· πρὸς δὲ τὰ ἐκ τοῦ ἀέρος ἐμπόδια, ἢ σάλπιγγ' ὠφέλιμα.

10 XXVIII. Ὑπὲρ δὲ τῶν πορείων, ὅσας ποιεῖται τὰ στρατοπέδα, ἐκεῖνα χρὴ ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἢ μὲν τις ἐπαγωγὴ ἐν ταῖς πορείαις, ἢ δὲ παραγωγὴ καλεῖται. (2) Καὶ ἐπαγωγὴ μὲν ἐστίν, ἐπειδὴν τάγμα τάγματι ἐπ' εὐθὺ ἐπεται, οἷον ἡγουμένης τετραρχίας αἱ λοιπαὶ
15 τετραρχίαι ταύτῃ ἐπιτεταγμέναι πορεύονται, ἢ αὖ ξαναγίας ἡγουμένης αἱ λοιπαὶ ξαναγίαι ἔπονται, ἐνὶ τε λόγῳ, ἐπειδὴν τοῦ προηγούμενου τάγματος τοῖς οὐραγοῖς οἱ τοῦ ἐφεξῆς τάγματος ἡγεμόνες συνάπτωσιν. (3) Παραγωγὴ δ' ἐστίν, ἐπειδὴν ἡ φάλαγξ πᾶσα πορεύεται, 20 τοὺς ἡγεμόνας ἦτοι ἐκ τῶν εὐωνύμων ἢ ἐκ τῶν δεξιῶν ποιησαμένη· καὶ μὲν ἐκ τῶν εὐωνύμων ποιήσεται, εὐώνυμος παραγωγὴ καλεῖται· ἐὰν δὲ ἐκ τῶν δεξιῶν, δεξιὰ. (4) Ὅπως δ' ἂν ἡ πορεία γίνηται, εἴτε κατ' ἐπαγωγὴν εἴτ' ἐν παραγωγῇ, ἦτοι ἐν μονοπλεύρῳ τῷ
25 τάγματι ἡ στρατιὰ βαδιεῖται, ἢ ἐν διπλεύρῳ ἢ ἐν τριπλεύρῳ ἢ ἐν τετραπλεύρῳ. (5) Μονοπλεύρῳ μὲν, ἐπειδὴν ἓνα τόπον ὑποπτον ἔχῃ ὁ στρατηγός· διπλεύρῳ δὲ, ἐπειδὴν δύο· τριπλεύρῳ δὲ, ἐπειδὴν τρεῖς· τετραπλεύρῳ δὲ, ἐπειδὴν πάντοθεν οἱ πολέμιοι ἐπιστήσεσθαι
30 πιθανοὶ δοκῶσι. (6) Καὶ μὴν ποτὲ μὲν μονοφαλαγγία ἢ πορεία γίνεται, ποτὲ δὲ διφαλαγγία, καὶ οὕτως τριφαλαγγία τε καὶ τετραφαλαγγία. Καὶ ταῦτα οὐ χυλεπὸν ἑμβάλλειν ὑπὸ τῶν πρόσθεν τάξεων.

XXIX. Ἐτι δὲ ἀμφίστομος μὲν φάλαγξ καλεῖται, 35 ἢ τοὺς ἡμίσεας τῶν ἐν τοῖς λόγοις ἀνδρῶν ἀπεστραμένους ἀπὸ σφῶν ἔχουσα, ὥς ἀντινώτους εἶναι. (2) Διφαλαγγία δὲ ἀμφίστομος, ἥτις ἐν τῇ πορείᾳ τοὺς ἡγεμόνας ἐξ ἐκατέρων τῶν μερῶν ἐν παραγωγαῖς τεταγμένους, τοὺς μὲν ἐν δεξιᾷ, τοὺς δὲ ἐν εὐωνύμῳ, 40 *** τοὺς δὲ οὐραγοὺς ἐξω ἐστραμμένους ἐξ ἐκατέρων τῶν μερῶν ἐν παραγωγαῖς. (3) Ἐτερόστομος δὲ φάλαγξ ἐστίν, ἢ τὸ μὲν ἡγούμενον ἡμισυ ἐν τῇ πορείᾳ ἔχουσα ἐν εὐωνύμῳ παραγωγῇ, τουτέστι τοὺς ἡγεμόνας ἐξ εὐωνύμου, τοῦ δὲ λοιποῦ ἡμίσεος τῆς φάλαγγος τοὺς
45 ἡγεμόνας ἐν δεξιᾷ παραγωγῇ. (4) Ὁμοίοστομος δ' ἐν πορείᾳ διφαλαγγία ἐστίν, ἥτις τοὺς ἡγεμόνας ἐκατέρας τῆς φάλαγγος ἐκ τῶν αὐτῶν μερῶν ἔχει τεταγμένους, ἢ ἐκ δεξιῶν ἢ ἐκ τῶν εὐωνύμων ἐκατέρας τῆς φάλαγγος. (5) Ὅταν δὲ ἡ ἀμφίστομος διφαλαγγία τὰ μὲν ἡγού- 50 μενα πέρατα ἀλλήλοισιν συνάψῃ, τὰ δὲ ἐπόμενα διαστήσῃ, τὸ τοιοῦτον ἑμβολὸν καλεῖται. (6) Ἐπειδὴν δὲ ἀνίστομος διφαλαγγία τὰ μὲν ἐπόμενα πέρατα συνάψῃ, τὰ δὲ ἡγούμενα διαστήσῃ, τὸ τοῖονδε κοιλέμβολον καλεῖται. (7) Πλαίσιον δὲ ὀνομάζεται δπόταν πρὸς

portet etiam ad ea signa observanda, quæ percipiuntur visu. (4) Quanquam et ea interdum observari difficulter possint, ut quum oritur caligo, aut pulvis excitatur, aut sol ferit oculos, aut nix densa aut pluvia vehemens cælo delabitur, aut loci arboribus sint consiti aut collibus distincti, ut a phalange universa signa nequeant conspici. (5) Ac ubi quidem colles visum impediunt, plura signa proponenda, quæ possint conspici. Quæ autem ex aere existunt impedimenta, adversus ea tuba est idonea.

XXVIII. De itineribus autem, quæ facit exercitus, hoc notari debet, quod eorum aliquod dicatur epagoge, aliquod paragoge. (2) Ac epagoge quidem est, quando tagma unum statim alterum subsequitur, ut quum præcedit tetrarchia una, reliquæ tetrarchiæ similiter ordinatæ sequuntur, vel quando xenagia præcedit, sequuntur ceteræ xenagiæ: uno verbo, quando uragis tagmatis præcedentis conjunguntur subsequentis tagmatis duces. (3) Paragoge autem est, quando tota incedit phalanx, duces autem habet vel a dextris vel a sinistris. Et quando a sinistris, paragoge sinistra dicitur, quando vero a dextris, dextra. (4) Quoquo autem modo fiat iter, aut in epagoge aut paragoge, fit aut unilatero tagmate aut bilatero aut trilatero aut quadrilatero. (5) Unilatero quidem, si duci ab uno latere suspicio est hostis; bilatero, si a lateribus duobus; trilatero, si a tribus; quadrilatero vero, si ab omni latere irrupturi hostes videntur. (6) Sed et monophalangia quando iter instituitur, aliquando diphalangia, et triphalangia, et tetraphalangia. Atque hoc quid sit haud difficile est conjicere ex antecedentibus agminis speciebus.

XXIX. Deinde vero et amphistomos phalanx vocatur, quæ dimidiam partem virorum in versibus aversam habet a se mutuo, sic ut terga sibi obvertant. (2) Diphalangia vero amphistomos, quæ in itinere duces habet ab utraque parte in paragogis constitutos, alios in dextra, alios in sinistra, [uragos vero intus collocatos. Antistomos autem diphalangia duces in medio habet] uragos autem extra collocatos utrinque in paragogis. (3) Phalanx autem heterostomos est, quæ præfecturam habet dimidiam in itinere in sinistra paragoge, hoc est, præfectos ex sinistra parte, dimidiæ autem partis reliquæ præfectos phalangis in dextra paragoge. (4) Homæostomos autem diphalangia in itinere est, quæ duces alterutrius phalangis ab iisdem partibus habet collocatos, vel a dextris, vel a sinistris alterutrius phalangis. (5) Quando vero phalanx amphistomos duces primos inter se conjungit, eos vero, qui sequuntur, disjungit, cuneus id dicitur. (6) Quando autem antistomos diphalangia eos qui sequuntur conjungit, primos vero disjungit, cælembolum id appellatur. (7) Plesium vero di-

πάσας τὰς πλευρὰς παρατάξεται τις ἐν ἑτερομήκει σχήματι. (8) Πλινθίων δὲ, ὅταν ἐν τετραγώνῳ σχηματῇ αὐτὸ τοῦτο πράξη, ὅπερ Ξενοφῶν δὲ τοῦ Γρύλλου πλαίσιον ἰσοπλευρον καλεῖ. (9) ὁ καὶ ὑπερφάλαγγισιν μὲν ὀνομάζουσιν τὴν καθ' ἑκάτερον τὸ πέρασ τῆς φάλαγγος ὑπεροχὴν ὑπὲρ τοὺς πολεμίους· ὑπερκέρασιν δὲ, τὴν καθ' ἐν ὁπότερον οὖν κέρασ. Καὶ τῇ μὲν ὑπερφάλαγγήσει ἡ ὑπερκέρασις ἐπόμενόν ἐστιν, ἀνάπαλιν δὲ οὐ. (10) Οὕτω τοι κέρατι μὲν ὁποτέρῳ οὖν ὑπερέχειν καὶ ἐλάττωνας κατὰ πλῆθος δυνατόν, καὶ ἐν ἴσῳ βάθει φυλάττοντας τὴν πᾶσαν τάξιν· ὑπερφάλαγγῆσαι δὲ ἐν ἴσῳ τῷ πλήθει καὶ καὶ μέλονι, μὴ ἐπὶ λεπτόν ἐπεκτείνοντα, οὐχ οἷόν τε.

XXX. Τῶν δὲ σκευοφόρων ἀγωγὰι ξύν ἡγεμόνι γιγνέσθωσαν. Τρόποι δὲ αὐτῶν πέντε· ἡ γὰρ ἡγεῖσθαι αὐτὰ χρὴ τῆς στρατιᾶς, σὺν οἰκείᾳ φυλακῇ, ἢ ἐπεσθαι, ἢ ἐκ πλαγίου ἵκναι· καὶ τοῦτο διττόν· ἢ γὰρ ἐκ δεξιῶν, ἢ ἐξ ἀριστερῶν· ἢ ἐντὸς τῶν ὄπισθεν ἀγέσθαι. (2) Πρὸ μὲν δὴ τῆς φάλαγγος χρὴ ἀγεῖν τὰ σκευοφόρα, ἐπειδὴν ἐκ πολεμίας ἀπάγῃ· ἐπόμενα δὲ τῇ φάλαγγι, ἐπειδὴν εἰς πολεμίαν ἐμβάλλῃ· παράγειν δὲ ὁποτέρᾳ οὖν, ἐπειδὴν τὰ πλάγια φοβώμεθα· ἐντὸς δὲ τῆς φάλαγγος, ἐὰν τὰ πανταχόθεν ὑποπτα ᾖ.

XXXI. Τὰ δὲ παραγγέλματα χρὴ συντομωτάτα τὰ ὡς οἷόν τε καὶ σαφέστατα ποιεῖσθαι. Ἔσται δὲ τοῦτο, εἴ ὅσα ἀναμφιβόλως δέξασθαι δυνατόι εἰεν οἱ στρατιῶται, ταῦτα φυλαττοίμεθα. (2) Αὐτίκα εἰ κλῖνον λέγοις, ἐφ' ὃ προστιθεῖς, τὸ ἐπὶ δόρυ καὶ ἐπ' ἀσπίδα, οἱ ὁξέως κατακούειν εἰθισμένοι τῶν παραγγελμάτων, ἄλλοι ἄλλο δεξάμενοι ἔπραξαν. Οὐκ οὖν ὧδε χρὴ λέγειν, κλῖνον ἐπὶ δόρυ, καὶ κλῖνον ἐπ' ἀσπίδα· ἀλλ' ἀναστρέψαντα, ἐπὶ δόρυ κλῖνον, καὶ ἐπ' ἀσπίδα κλῖνον. Οὕτω γὰρ ἑυμπαντες τὸ αὐτὸ ἀκούσονται τε καὶ δράσουσιν. (3) Οὐκ οὖν οὐδὲ μεταβαλοῦ, καὶ ἐξέλιξον χρὴ παραγγέλλειν. Ταῦτα γὰρ τοῦ γένους τὴν πρᾶξιν δηλοῦντα, ἐπὶ διάφορα ἔργα ἀζει τοὺς ἀκούοντας. Ἀλλὰ τὰ εἶδη γὰρ προτακτέον πρὸ τῶν γενῶν, οἷον, ἐπὶ δόρυ μεταβαλοῦ, καὶ ἐπ' ἀσπίδα. (4) Καὶ αὖ ὧδε ἐροῦμεν, τὸν Λάκωνα ἐξέλισσε, καὶ τὸν Χόριον, καὶ τὸν Μακεδόνα· εἰ δὲ μὴ προσθεῖς ὄντινα, αὐτὸ μόνον ἐξέλισσε φαίης, ἄλλοι ἐπ' ἄλλον ἐξελιγμένοι ἤξουσιν. (5) Οὐδὲν δὲ ὡσαύτως ἀγαθὸν ἐν τε πορείαις καὶ ἐν μάχαις, ὡς σιγῇ τοῦ παντὸς στρατεύματος. Καὶ τοῦτο γε καὶ Ὅμηρος ἐν τῇ ποιήσει ἐδήλωσεν. Περὶ μὲν γὰρ τῶν ἡγεμόνων τῶν Ἑλλήνων φησὶν ὅτι

Κέλευε δὲ οἷσιν ἕκαστος

ἡγεμόνων·

περὶ δὲ τῆς στρατιᾶς ὅτι

οἱ δ' ἄλλοι ἀκὴν ἴσαν (οὐδὲ κε φαίης
τόσσην λαὸν ἐπεσθαι ἔχοντ' ἐν στήθεσιν αὐδὴν)
σιγῇ δεδιότες σημάντορας·

τῶν δὲ δὴ βαρβάρων τὴν ἀταξίαν δηλῶσαι θελήσας, κλαγγῇ καὶ ἐνοπῇ φησὶν ἵκναι τοὺς Τρῶας ἴσα καὶ ὀρνίθας. (6) Καὶ αὖ ἐν ἄλλοις ἔπεισι·

citur, quum ab omnibus lateribus acies instruitur figura oblonga. (8) Plinthium vero, si figura quadrata fiat illud ipsum, quod Xenophon Grylli filius plasiū aequilaterum appellat. (9) Hyperphalangesin vero appellant, si ab extremitate phalangis utraque hostes circumdamus; hypercerasin vero, si ab uno latum, quocunque tandem, cornu : et hyperphalangesin quidem subsequitur hypercerasis, at non vice versa. (10) Atque ita quidem cornu alterutrum superare etiam qui copiis minus sunt instructi possunt, et in eadem latitudine conservare totam aciem. Hyperphalangesin autem adhibere in aequali multitudine vel etiam minore, nisi extenuare nimis aciem velis, laud potes.

XXX. Impedimenta vero duci sub praefecto debent. Sunt autem modi ducendi ea quinque. Vel enim antecedere debent exercitum cum praesidio proprio, vel sequi, vel a latere ire; quod ipsum quoque duplicis est generis, a dextro videlicet, vel a sinistro; vel denique in medio exercitus concludi. (2) Ante phalangem quidem ducere oportet impedimenta, quando abducis ex regione hostili; phalangem vero debent sequi, quando in hostilem regionem irrumpis; a latere alterutro incedere, si ab alterutro est metus; in ipsa autem phalange, quando ubique omnia sunt suspecta.

XXXI. Mandata vero brevissima quam maxime potest via perspicuaque dari oportet. Fit hoc autem, quando, uti absque ambiguitate intelligere possint milites, operam damus. (2) Ut si dicas, *inclina*, addasque *in hastam clypeumve*, qui sueti sunt celeriter obtemperare mandatis, aliter aliterque id accipientes, diversimode facient. Non igitur dicendum *inclina in hastam*, vel *inclina in clypeum*, sed inverse, *in hastam inclina*, *in clypeum inclina*. Sic enim universi idem intelligent exsequenturque. (3) Ad eundem ergo modum neque *immuta*, neque *explica* dicendum, quum mandatum datur. Haec enim generis actionem innuntia, audientes inducunt ad actiones alias aliasque, sed species praeposendae sunt generi, ut, *ad hastam immuta*, vel *ad clypeum*. (4) Exinde quoque potius dicimus, *Laconicam explica*, aut *Choriam*, aut *Macedonicam*. Si vero non praeponas qualem, et simpliciter dicas, *explica*, alii aliam explicationem explicabunt. (5) Nihil autem aequale utile in itineribus pugnisque, ac silentium exercitus totius. Id quod et Homerus ostendit in poesi sua. Nam de ducibus Graecorum ait (Il. 4, 428) :

Imperabat suis unusquisque

ducum ;

de exercitu vero :

ceteri taciti ibant (neque dixisses

tantas copias sequi habentes in pectoribus vocem)

silentio reveriti ductores.

Barbarorum vero confusionem ostendere cupiens, cum clangore sonituque, ait, *ivisse Trojanos, sicut arces*.

(6) Et rursus in alio carmine (Il. 2, 459) :

Τῶν δ' ὥστ' ὀρνίθων πετεηνῶν (φησί) ἔθνεα πολλά,
χηνῶν ἢ γεράνων ἢ κύκνων δουλιχοδείρων

καὶ ἐπεξελεθῶν τῶν ὀρνίθων τὸν θόρυβον·

Ἐς Τρώων ἀλαλητὰς (φησίν) ἀνὰ στρατὸν εὐρὺν ὀρώρει,
οὐ γὰρ πάντων ἦεν ὁμὸς θρόος οὐδ' ἰα γῆρυς·

ὑπὲρ δὲ τῶν Ἑλλήνων·

Οἱ δ' ἄρ' ἴσαν σιγῇ, φησίν, μένεα πνεύοντες Ἀχαιοί,
ἐν θυμῷ μεμαῶτες ἀλεξέμεν ἀλλήλοισιν·

οὕτω γὰρ οἱ μὲν ἡγεμόνες δέξέως παραγγελλοῦσιν αὐτὰ,
10 ἢ δὲ στρατιὰ δέξέως δέξεται τὰ ἐνδιδομένα.

XXXII. Τὰ παραγγέλματα δὲ ἔστω τοιαῦτα· Ἄγε εἰς
τὰ δπλα. Ὁπλοφόρος ἀπίτω ἀπὸ τῆς φάλαγγος. Σίγα,
καὶ πρόσεχε τῷ παραγγελλομένῳ. Ἄνω τὰ δόρατα.
Κάθεσ τὰ δόρατα. Ὁ οὐραγὸς τὸν λόχον ἀπευθυνέτω.
15 Ἱέρει τὰ διαστήματα. Ἐπὶ δόρυ κλῖνον. Ἐπ' ἀσπίδα
κλῖνον. Πρόαγε. Ἐχέτω οὕτως. Ἐς ὁρὸν ἀπόδος.
Τὸ βάθος διπλασίαζε, ἀποκατάστησον. Τὸν Λάκωνα
ἐξέλितτε, ἀποκατάστησον· ἐπὶ δόρυ ἐκπερίσπα, ἀπο-
κατάστησον. (2) Τάδε μὲν, ὥσπερ ἐν τέχνῃ, δι' ὀλίγων
20 ἐκδηλώσαι ἱκανά, ὑπὲρ τε τῶν πάλαι Ἑλληνικῶν καὶ
τῶν Μακεδονικῶν τάξεων, ὅστις μὴδὲ τούτων ἀπείρως
ἐθέλοι ἔχειν. (3) Ἐγὼ δὲ τὰ ἱππικὰ γυμνάσια, ὅσα
Ῥωμαῖοι ἱππεῖς γυμνάζονται, ἐν τῷ παρόντι ἐπεξελε-
θῶν, ὅτι τὰ παρ' [Ἑλληνισιν] ἐφθην δηλώσας ἐν τῇ συγ-
25 γραφῇ, ἥντινα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως συνέγραψα,
τόδε μοι ἔσται τέλος τοῦ λόγου τοῦ τακτικοῦ.

XXXIII. Καίτοι οὐκ ἄγνοῶ, χαλεπὴν ἰσομένην τὴν
δῆλωσιν τῶν ὀνομάτων ἐκάστων, ὅτι οὐδὲ αὐτοῖς Ῥω-
μαίοις τὰ πολλὰ τῆς πατρίου φωνῆς ἔχεται, ἀλλὰ ἔστιν ἃ
30 τῆς Ἰβήρων ἢ Κελτῶν, ἐπεὶ τὰ πράγματα αὐτὰ Κελτικὰ
ζῆτα προσέλαβον, εὐδοκιμήσαντος αὐτοῖς ἐν ταῖς μάχαις
τοῦ Κελτῶν ἱππικοῦ. (2) Εἰ γάρ τοι ἐπ' ἄλλῳ τῷ, καὶ
ἐπὶ τῷδε ἄξιοι ἐπαινέσθαι Ῥωμαῖοι, ὅτι οὐ τὰ οἰκεία
καὶ τὰ πατρία οὕτως τι ἡγάπησαν, ὥς τὰ πανταχόθεν
35 καλὰ ἐπιλεξάμενοι, οἰκεία σφίσιν ἐποίησαντο. (3)
Οὕτω τοι εὐροῖς ἂν καὶ ὀπλίσεις τινὰς παρ' ἄλλων λα-
βόντας· καὶ ἤδη Ῥωμαῖκα ὀνομάζονται, ὅτι κράτιστα
Ῥωμαῖοι αὐταῖς ἐχρήσαντο· καὶ γυμνάσια στρατιωτικὰ
παρ' ἄλλων, καὶ θρόνους τῶν ἀρχόντων, καὶ ἐσθῆτα τὴν
40 περιπόρφυρον. (4) Οἱ δὲ καὶ θεοὺς αὐτοῦς ἄλλους
παρ' ἄλλων λαβόντες, ὥς οἰκείους ἐέβουσιν. Τὰ γοῦν
ἐπ' αὐτοῖς ὀρώμενα εἰς τοῦτο ἔτι, τὰ μὲν Ἀχαιῶν νόμῳ
ὀρθῶσαι λέγεται, τὰ δὲ κοινῶς Ἑλλήνων· ὁρᾶται δὲ
ἔστιν ἃ καὶ Φρύγια· καὶ γὰρ ἡ Ῥέα αὐτοῖς ἡ Φρυγία
45 τιμᾶται ἐκ Πεσσινοῦντος ἐλθοῦσα, καὶ τὸ πένθος τὸ
ἀμφὶ τῷ Ἀττῇ Φρύγιον ἐν Ῥώμῃ πενθεῖται, καὶ τὸ
λουτρὸν δὲ ἡ Ῥέα, ἐφ' οὗ τοῦ πένθους λήγει, τῷ Φρυ-
γῶν νόμῳ λούται. (5) Καὶ μὴ τῶν νόμων, οὓς ἐν
ταῖς δωδεκά δέλτοις τὰ πρῶτα ἐγράψαντο, τοὺς πολ-
60 λούς εὐροῖς ἂν παρ' Ἀθηναίων λαβόντας. (6) Καὶ
εὐτὰ πολὺ ἂν ἔργον εἴη ἐπεξίεναι, ὅπως τε ἕκαστα
ἐχῇ καὶ παρὰ τίνων προσποιθέντα. Ἐμοὶ δὲ ὑπὲρ
τῶν γυμνασίων τῶν ἱππικῶν ὥρα ἤδη λέγειν.

Horum autem sicut avium volatilium gentes multæ,
anserum vel gruum vel cygnorum longa colla habentium;

et persequens avium tumultum :

Sic Trojanorum clamor per exercitum latum exortus est :
non enim omnium erat una vociferatio, neque una vox.

At vero de Græcis ait

Hi vero ibant tacite, Martem spirantes Achivi,
mutuum in auxillum discrimen adire parati.

Sic enim et duces celeriter imperia proponunt, et propo-
sita exercitus celeriter intelliget.

XXXII. Imperia vero ista sunt. Age ad arma. Lixa
discedat a phalange. Tace, et attende jussis. Sursum hastas.
Deorsum hastas. Uragus versum dirigat. Serva inter valla.
Ad hastam inclina. Ad clypeum inclina. Procede. Sic con-
siste. In rectum restitue. Latitudinem duplica; restitue.
Laconicam explica; restitue. In hastam converte; restitue.
(2) Atque ista quidem, ceu in arte compendiosa, sufficere
videntur, de veteribus Græcorum ac Macedonum aciebus
ei, qui ne harum quidem imperitus esse volet. (3) Ego
vero exercitationes equestres, quibus equites Romani exer-
centur, in præsens persecutus (nam de Græcorum exer-
citationibus equestribus jam dixi in scripto, quod pro Im-
peratore ipso composui), hic finem faciam libri tactici.

XXXIII. Non ignoro autem, fore difficile omnium vo-
cabulorum explicationem, quod ne Romani quidem ipsi
multa eorum habeant ex sermone proprio, sed ex Iberico
aut Celtico, quoniam res ipsas, quæ Celticæ sunt, assump-
serunt quum eis in præliis Celtarum equitatus maxime
placeret. (2) Si enim ob alia, etiam ob hoc laudandi Ro-
mani, quod non sic amarint patria et sua, ut non undique,
quæ essent utilia, seligerent, inque suos usus converterent.
(3) Sic invenias arma accepisse quædam ab aliis, quæ nunc
appelluntur Romana, quia iis optime Romani usi sunt; ab
aliis etiam exercitationes militares, et sellas magistratuum,
et vestem purpura prætextam. (4) Quin et deos ipsos aliunde
acceptos colunt, velut suos. Quare multa faciunt in cultu
isto, ad hunc diem, quæ dicuntur fieri vel ex instituto
Achæorum, vel communi Græcorum omnium. Observant
quoque Phrygia instituta nonnulla. Nam et Rheam colunt
Phrygiam ex Pessinunte advectam, et luctum ob Attin
Phrygium Romæ lugent. Lavacrum quoque, quo lota Rhe-
a a luctu desinit, Phrygio more instituitur. (5) Sed et legum,
quas primum in tabulis duodecim habebant conscriptas,
plerasque invenies ab Atheniensibus accepisse. (6) Et
hæc quidem quomodo se habeant singula, et quæ a quoque
ipsis vindicentur, non parvi laboris esset explicare. At
nunc tempus est ut de exercitationibus equestribus loquar.

XXXIV. Τὸ μὲν χωρὶον, ἵνα περ τὰ γυμνάσια αὐτοῖς τελεῖται, οὐχ ὁμαλὸν ἐπιλέγονται μόνον, ἀλλ' ἐς τοσόνδε προσεξεργάζονται, ὥς σκάπτειν τε τὸ μέσον αὐτοῦ ἐς βάθος ζυμμετρον, καὶ τὰς βώλους ζυγκάπτειν ἐς λεπτότητα τε καὶ μαλακότητα, ἀποτεμνόμενοι τοῦ παντός πεδίου τὸ πρὸ τοῦ βήματος ἐς πλαίσιου ἰσοπλευροῦ σχῆμα. (2) Αὐτοὶ δὲ ὠπλισμένοι παριᾶσι κράνεσι μὲν σιδηροῖς ἢ χαλκοῖς κεχυμένοις, ὅσοι κατ' ἀξίωσιν αὐτῶν διαπρεπεῖς, ἢ καθ' ἵππικὴν διαφέροντες, ὥς καὶ αὐτῷ τούτῳ ἐπάγειν ἐπὶ σφᾶς τῶν θεωμένων τὰς ὄψεις. (3) Τὰ κράνη δὲ ταῦτα, οὐ καθάπερ τὰ εἰς μάχην πεποιημένα, πρὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν παρειῶν προβέβληται μόνον, ἀλλὰ ἴσα πάντα τοῖς προσώποις ποιεῖται τῶν ἱππέων, ἀνεωγόντα κατὰ τοὺς ὀφθαλμούς, ὅσον μὴ ἐπὶ προσθεν τῷ ὄρᾳ τὰ γινόμενα σκέπην ὁμοῦ παρέχειν τῇ ὄψει. (4) Χαῖται δὲ ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῶν αὐτῶν ξανθαί, οὐκ ἐπὶ χρεῖα μᾶλλον τι ἢ ἐς κάλλος τοῦ ἔργου· καὶ αὐταὶ ἐν ταῖς ἐπελάσεσιν τῶν ἱππῶν, εἰ καὶ ὀλίγη πνοὴ τύχοι, καὶ ὑπὸ τῆς ὀλίγης ἡδονῆς φαίνονται ὀφθαλμοῦμαι. (5) Καὶ θυρεοὺς δὲ φέρουσιν, οὐχ ὥσπερ εἰς τὰς μάχας, ἀλλὰ τῷ βάρει κορυφώτεροι, ἅτε ἐπ' ὀξυτέρῃ καὶ κάλλει τὰς μελέτας ποιοῦμενοι, καὶ ἐς ἡδονὴν πεποικιλμένους. (6) Ἀντὶ δὲ τῶν θυράκων, Κιμμερικὰ γιγνόμενα, ἴσα καὶ ὁμοῖα τοῖς θυράξιν, τὴν δὲ χροῖαν οἱ μὲν κόκκου, οἱ δὲ ὕακινθου, οἱ δὲ ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ πεποικιλμένα. (7) Ἀναξυρίδας δὲ περὶ τοῖν σκελοῖν, οὐ καθάπερ Παρθυαῖοι καὶ Ἀρμένιοι κεχαλασμένους, ἀλλὰ προσσφιγγόμενους τοῖν σκελοῖν. (8) Ἴπποι δὲ αὐτοῖς προμετωπιδοῖς μὲν εἰς ἀκρίβειαν πεφραγμένοι εἰσὶ, παραπλευριδοῖν δὲ οὐδὲ δέονται. Ἀσίδηρα γὰρ ὄντα τὰ ἐπὶ τῇ μελέτῃ ἀκόντια, τοὺς μὲν ὀφθαλμούς τῶν ἱππῶν καὶ [ὅς] κακόν τι ἂν ἀπεργάσαιντο· ταῖς πλευραῖς δὲ αὐτῶν, ἄλλως τε καὶ τοῖς ἐπιπλοῖς τὸ πολλὸν μέρος σκεπομέναις, ἀβλαβῶς προσπίπτει.

XXXV. Πρῶτον μὲν δὴ ἑλασις αὐτοῖς ἐς τὸ ἀποδειγμένον πεδὶον γίνεται, ὥς διαπρεπέστατα ἐς κάλλος καὶ λαμπρότητα ἡσκημένη, ὁπόθεν ἂν μάλιστα ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐξελαύνειν δοξείαν, καὶ μὴ ἀπλῆν, ἀλλ' ὥς ἐνὶ ποικίλῃ τὴν ἐκδρομὴν ποιεῖσθαι. (2) Σημείοις δὲ διακεκριμένοις ἀπελαύνουσιν, οὐ τοῖς Ῥωμαῖκοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς Σκυθικοῖς, τοῦ ποικιλωτέραν τε καὶ ἄμα φοβερωτέραν γίνεσθαι τὴν ἑλασιν. (3) Τὰ Σκυθικὰ δὲ σημεία ἐστὶν ἐπὶ κοντῶν ἐν μήκει ζυμμέτρῳ δράκοντες ἀπαιωρούμενοι. Ποιοῦνται δὲ ξυρραπτοὶ ἐκ βραχῶν βεβαμμένων, τὰς τε κεφαλὰς καὶ τὸ σῶμα πᾶν ἔστε ἐπὶ τὰς οὐρὰς εἰκασμένοι ὄρεσιν, ὥς φοβερώτατα οἷον τε εἰκασθῆναι καὶ τὰ σοφίσματα ταῦτα· (4) Ἀτρεμούντων μὲν τῶν ἱππῶν, οὐδὲν πλέον ἢ βράχῃ ἂν ἴδοις πεποικιλμένα ἐς τὸ κάτω ἀποκρεμάμενα· ἐλαυνομένων δὲ ἐμπνεόμενα ἐξογκοῦνται, ὥστε μάλιστα τοῖς θηρίοις ἐποικικέαι, καὶ τι καὶ ἐπισυρίζειν πρὸς τὴν ἄγαν κίνησιν ὑπὸ τῇ πνοῇ βιτιάει διερχομένη. (5) Καὶ ταῦτα τὰ σημεία οὐ τῇ ὄψει μόνον ἡδονὴν ἢ ἐκπλη-

XXXIV. Atque campum quidem, in quo exercitationes istas peragant, non æqualem eligunt modo, sed insuper ita præparant, ut medium ejus justa altitudine suffodiant, egestasque glebas discutiant, quo sint omnia mitia molliaque, rescentes ab omni campo locum ante suggestum situm in figuram æquilateram quadratam. (2) Ipsi vero armati instruuntur galeis ferreis aut æreis inauratis, quotquot vel ratione dignitatis eminent, vel rei equestris arte excellunt, ut et hoc ipso in se convertant oculos spectantium. (3) Eæ galeæ autem, non ut illæ, quæ ad bella parantur, caput solum atque genas protegunt, verum similiter toti equitum faciei obtunduntur, circa oculos tantum apertæ ita, ut visum non impediunt, simul tamen ipsis etiam oculis præheant tutamen. (4) Setæ vero ab ipsis dependent flavæ, non tam ad usum aliquem quam ad pulchritudinem; quæ in cursu equorum vel a levissima, quæ forte spiret, aura agitatæ jucundum præbent spectaculum. (5) Gestant et scuta, non qualia usitata sunt in bello, sed pondere leviora, quandoquidem in celeritate ac venustate omne studium ponunt, et ad voluptatem variegata. (6) Pro thoracibus vero sagula Cimbrica, æqualia similiaque thoracibus, quantum autem ad colorem, coccinea quædam, quædam hyacinthina, alia variis distincta coloribus. (7) Tibialia vero circa crura non Parthorum vel Armeniorum modo larga, sed ad crura adstricta. (8) Equi vero eorum frontalibus probe sunt muniti, sed laterum munimentis haud indigent. Etsi enim ferreis cuspidibus in hoc ludo careant jacula, oculos tamen equorum vel sic lædere possint; sed latera eorum, præsertim quum ephippiis maximam partem tegantur, absque damno ferire licet.

XXXV. Primum autem decursionem instituunt in demonstratum campum, magnificentissime ad pulchritudinem dignitatemque instructam, unde ex improvise maxime procedere videantur, neque simplicem sed variam quam maxime protectionem facere. (2) Signis autem distinctis procedunt, non Romanis solum, verum etiam Scythicis, ut et varia magis et simul formidabilior fiat ista decursio. (3) Scythica autem signa sunt dracones convenienti longitudine pendentes ex contis. Fiunt autem ex pannis inter se consutis diversicoloribus, qui capita et reliqua corpora tota ad caudam usque repræsentant serpentem; adeo ut speciem quam maxime formidabilem etiam commenta hæc præ se ferant. (4) Sane, quando quieti stant equi, nihil amplius quam pannos videas diversicolores ad inferiora dependentes: quando vero currunt, inflati turgescunt, ut ipsas feras specie referant, quandam etiam sibilum edant per vehementem agitationem vento violentiore eos perflante. (5) Atque istæ quidem signa non modo visu sunt ju-

ἔιν παρέχει, ἀλλὰ καὶ ἐς διάκρισιν τῆς ἐπελάσεως καὶ τὸ μὴ ἐμπίπτειν ἀλλήλαις τὰς τάξεις ὠφέλιμα γίγνεται. (6) Οἱ μὲν γὰρ φέροντες αὐτὰ, οἱ δαημονέστατοι τῶν ἐξελιγμῶν τε καὶ ἐπιστροφῶν εἰς ἄλλους καὶ ἄλλους κύκλους ἢ ἄλλας καὶ ἄλλας ἐπ' εὐθὺ ἐκδρομὰς ἐπιλέγονται, τὸ δὲ πλῆθος οὐδὲν ἄλλο μεμελέληκεν, ὅτι μὴ ἐπεσθαι τῷ οἰκείῳ ἐκάστοις σημείῳ. (7) Καὶ οὕτως ποικίλαι μὲν αἱ ἐπιστροφαί, πολυειδεῖς δὲ οἱ ἐμπαλιν ἐξελιγμοί, πολύτροποι δὲ ἄλλη καὶ ἄλλη αἱ ἐπελάσεις γιγνόμεναι, 10 ἀσυγχύτους θμως τὰς τάξεις παρέχονται. Συνεχθὲν σημείῳ σημείον ἢ ἵππος ἵππῳ ἐμπесῶν ἀναταράξαι ἂν τὴν πᾶσαν τάξιν, καὶ οὐ τὸ κάλλος μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν χρεῖαν διαφθεῖραι τοῦ ἔργου.

XXXVI. Ὅμοῦ δὲ ἡ τε ἐπέλασις αὐτοῖς ἀποπαύεται καὶ κατὰ τὰ ἀριστερὰ τοῦ βήματος ὑπομένουσιν ἐπάλληλοι ἱππεῖς, τὰς μὲν κεφαλὰς τῶν ἵππων εἰς τοῦπίσω ἀποστρέφοντες, τοὺς θυρεοὺς δὲ πρὸ τῶν νότων τῶν σφετέρων καὶ πρὸ τῶν ἱππέων οὕτω προδεδημένοι. Καὶ ἡ τάξις αὕτη, καθάπερ ὁ ξυνασπισμὸς τῶν πεζῶν, χελώνη ὀνομάζεται. (2) Δύο δὲ ἱππεῖς τοῦδε τοῦ στοίχου διέχοντες, ὅσον ἐκδρομὰς παρέχειν τοῖς φίλοις ἱππέσι, προδεδηνται πρὸ τοῦ δεξιῦ κέρως τῆς χελώνης, τοῦ ἐκδέχεσθαι τοὺς ἐξακοντισμοὺς τῶν ἐς εὐθὺ ἐπελαυνόντων. (3) Οὕτω μὲν οἱ ἡμίσεις τῶν ἱππέων πεφραγμένοι ἴστανται ἐς προβολήν· ἐπὶ δὲ σημήνῃ τῇ σάλπιγγι, οἱ ἡμίσεις αὐτὴν ἐπελαύνουσιν, ὥς πλείστα καὶ συνεχέστατα ἀκόντια ἐξακοντίζοντες, πρῶτος δὲ πρῶτος κατ' ἀρετὴν (?), καὶ ἐπὶ τούτῳ ὁ δευτέρως, καὶ ἐφεξῆς ὡσαύτως. (4) Τὸ δὲ κάλλος τοῦ δρωμένου ἐν τῷδε ἔστιν, ὅστις ἐπὶ πλείστα καὶ 30 συνεχέστατα ἀκόντια, ὀρθῶς ἐπελαύνοντας ἵππου, ἐς τοὺς δύο τοὺς προδεδημένους πρὸ τοῦ ἀριστεροῦ κέρως τῆς χελώνης, κατὰ αὐτῶν τῶν σπλῶν, ὥς μάλιστα τύχοι, ἀκοντίζουσι. (5) Ἐπελάσαντες δὲ ἐπ' εὐθὺ, ἐγκλίνουσιν αὐτὴν ἐς τὰ πλάγια, ὥς ἐς κύκλον ἐπιστρέφοντες. Ἡ κλίσις δὲ αὐτοῖς ἐπὶ τὰ δεξιὰ σφῶν γίνεται ἐπὶ δόρυ. (6) Οὕτως γὰρ τῷ τε ἀκοντίζοντι οὐδὲν ἐμποδὼν ἴστανται, καὶ οἱ θυρεοὶ προδεδηνται πρὸ τῶν ἀκοντιζόντων ἐν τῇ ἐπελάσει.

XXXVII. Καὶ χρὴ τοσαῦτα φέρειν ἀκόντια, ὥς διὰ πάσης τῆς προβολῆς ἐξακοντίζειν παριππεύοντα. Καὶ τοῦτε ἀκροβολισμοῦ τὸ συνεχές καὶ τοῦ κτύπου τὸ ἀνεκλείπον ὥσπερ τι ἄλλο ἐκπληκτικὸν φαίνεται. (2) Μεταξὺ δὲ δὴ τοῦ τε δεξιῦ κέρως τῆς τάξεως καὶ τῆς προβολῆς τοῖν δυοῖν ἱππέων ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἱππεῖς ἐκθέουσι, προίππευοντες μὲν αὐτοὶ τῆς οἰκείας τάξεως, ἀκοντίζοντες δὲ ἐς τοὺς παριππεύοντας· καὶ τούτοις ἐπ' ἀσπίδα ἢ ἐπίκλισις γίνεται, καὶ ταύτῃ ἀφρακτότεροι παριππεύουσιν. (3) Ἐνθα δὲ καὶ μάλιστα ἀγαθὸν δεῖ τοῦ ἱππέως, 50 ὥς ὁμοῦ μὲν ἐξακοντίζειν δυνατὸς τε γίγνηται ἐς τοὺς ἐπελαύνοντας, ὁμοῦ δὲ σκέπειν τὴν δεξιὰν πλευρὰν τῇ προβολῇ τοῦ σπλου. (4) Καὶ ἐν μὲν τῇ παραλάσει δὲ κατὰ δεξιὰν ἐπιστροφῇ ἀκοντισμὸς ἀναγκαῖος αὐτῷ γίνεται· ἐν δὲ τῇ παντελεῖ ἐπιστροφῇ ὁ πέτρινος δὴ

cunda vel terribilia, sed etiam ad decurrentium distinctionem faciunt, neve ordines in se mutuo incurrant. (6) Nam qui ea gestent, peritissimi evolutionum et conversionum in varios circulos variasque in directum decursiones instituendarum eliguntur; cetera vero multitudo nihil curat aliud, quam ut suum quisque sequatur signum. (7) Atque ita quidem variae conversiones, multiplicesque in contrarium evolutiones, diversaeque aliae ac aliae decursiones fiunt, et nihilominus non confunduntur ordines. Quod si contingat ut signum unum in alterum, equus in equum incurrat, totus ordo dissolvitur; neque decus modo, sed et usus totius negotii perit.

XXXVI. Simul autem ac finiunt decursionem eam, ad laevam curriculum alii post alios equites consistunt, equorum quidem capita flectentes retro, clypeos autem tergis et ipsorum et equorum projicientes. Eaque acies, quemadmodum quum clypeos inter se jungunt pedites, testudo appellatur. (2) Duo vero equites a versu hoc tantum distantes, quantum sufficiat excursionibus equitum amicorum, collocantur ante cornu dextrum testudinis, ut excipiant ictus eorum, qui recto cursu invehuntur. (3) Atque ita quidem pars dimidia equitum muniti stant ad protegendos sese clypeis parati. Quam primum vero signum datur tuba, altera invehitur et quam plurimam creberrima tela emittit, primum qui primus est virtute (*ad laevam?*), post eum secundus, ac deinde ceteri. (4) Ars autem rei consistit in eo, ut plurima et creberrima tela, recto cursu pergente equo, in duos ante sinistrum cornu testudinis collocatos conjiciens, ipsa maxime arma eorum feriat. (5) Recta autem sic procurrentes inclinant se deinde in transversum, et in orbem sese convertunt. Faciunt autem inclinationem in dextram suam versus hastam. (6) Ita namque jaculantibus nullum impedimentum offertur, clypeosque projiciunt adversus eos, qui emittunt tela in decursione.

XXXVII. Oportet autem quemlibet ex praeterequitantibus tot gestare tela, ut per totam illam clypeorum protensionem possit emittere. Eaque continua telorum emissio, fragorque iste indesinens, si quid aliud, horribilis est aspectu. (2) In medio vero inter cornu dextrum aciei et ante id collocatos duos equites ex improvise excurrunt equites, qui ante aciem suam proequitantes, tela emittunt in praeterequitantes, inclinant vero in clypeum, quo ipso minus tuta iis praetervectio est. (3) Ac sane equite ad hoc opus est quammaxime exercitato, qui simul tela emittere in incurrentes possit simulque dextrum objecto scuto tegere latus. (4) Et in praetervectioe quidem ad dextram se convertens telum emittat necesse habet; in integra autem conversione, ea jaculatione utendum, quae *Petrina* dicitur

ὀνομαζόμενος τῇ Κελτῶν φωνῇ, ὃς ἐστὶ πάντων χαλεπώτατος. (5) Χρὴ γὰρ ἐπιστραφέντα, ὡς ἡ δύναμις μαλακαῖν ταῖν πλευραῖν, ἐς τὸ κατ' οὐρὰν τοῦ ἵππου ὡς ἐνὶ μάλιστα εὐθὺς ἐς τοῦπίσω ἀκοντίσαι, καὶ τοῦτο δρᾶσαντα ὀξέως αὖ ἐπιστρέψαντα κατὰ νότον λαβεῖν τὸ βῆλον, ὅτι τὰ γυμνά οὕτω γε παραδίδονται τοῖς πολεμίοις, εἰ ἄνευ προβολῆς ἐπιστρέψειεν.

XXXVIII. Ὅμοῦ δὲ ἡ τε ἐπέλασις ἤδη ἀποπαύεται καὶ οἱ πρόσθεν ἐπελάσαντες ἐν τάξει αὖ ἵστανται ἐπὶ δεξιᾷ τοῦ βήματος, καθάπερ οἱ ἄλλοι ἐν ἀριστερᾷ, καὶ οἱ δύο ἵπποι διέχοντες ἀπὸ τοῦ κέρως τῆς προβολῆς τὸ ἴσον ἵστανται, καὶ αὐτοὶ οἱ μεταξὺ αὐτοῖν τε τούτοις καὶ τῆς πάσης τάξεως ἐκθέοντες ἐς τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξακοντίζουσιν ἐς τοὺς παριππεύοντας. Ἐνθα δὲ ὅτι περ κράτιστον τῶν ἱππέων ἐς τὸν ἀκροβολισμὸν ἐπιλέγονται. (2) Οἱ μὲν γε ἀπὸ τῶν δεξιῶν τοῦ βήματος ἀρχόμενοι οὐδὲν ἄλλο ἢ * συνεχεῖς τῆς ἀκροβολίσεως, καὶ ἐπ' ἀλλήλου τοῦ κτύπου προσδέχονται *. Οὐδὲ γὰρ ἄλλου τινὸς θέαν παρέχουσι τοῖς ἐπὶ τοῦ βήματος ὄρωσιν, ἅτε ἀποστροφῆς ἀπ' αὐτῶν τῆς δεξιᾶς τῶν ἱππέων ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐπέλασει γιγνομένης. (3) Ὅποτε δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν ἐπελαύνουσιν, τότε δὴ πᾶς ὁ ἀκροβολισμὸς ἀριδὴλος γίνεται, καὶ τῶν θυρῶν ἡ προβολή, καὶ ἡ ἐκ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἐς τὴν δεξιάν ὑφισις τῶν ἀκοντίων ὀξεία, καὶ ἡ δεξιὰ ὅπως αὐτὰ ὑπολαβοῦσα καὶ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς περιεγκοῦσα, ὥσπερ ἐν τροχοῦ περιδινήσει, ὁμοῦ μὲν, τὸ ληφθὲν ἐξηκόντισεν, ὁμοῦ δὲ [ὑπέλαθεν τὸ ληφθὲν, καὶ τοῦτο ἂν ὑπερεγκοῦσα ἐξηκόντισεν ψ] ἡ καθέδρα ἡ ἐπὶ τοῦ ἵππου αὐτοῦ τοῦ ἱππέως αἰεὶ εὐσχήμων καὶ ὀρθὴ ἐκεῖ τῷ ἀκροβολισμῷ σώζεται, ταύτη μᾶλλον, ὅτι ἐπελαυνόντων δρᾶται καὶ τῶν ὀπλων ἡ λαμπρότης, καὶ τῶν ἵππων ἡ ὠκύτης τε καὶ τὸ ἐν ταῖς ἐπιστροφαῖς εὐκαμπές, καὶ ὅπως ἐν ἴσοις τοῖς διαστήμασιν αἱ ἐπέλασεις γίνονται τῶν ἱππέων. (4) Αἱ μὲν γε ἐπὶ μέγα διαλιποῦσαι αὐτῷ τούτῳ τὸ ξυνεχές τοῦ ἀκροβολισμοῦ ἀφανίζουσιν, αἱ δὲ ἅπαν ἐπάλληλοι τῇ ἀκριθείᾳ τῆς θεωρίας ἐμποδὼν ἵστανται τὸ δίκαιον αὐτῆς ἀφαίρουμένη· τὸν τε γὰρ ἀγαθὸν ἱππέα ἐγγὺς αὐτῷ ἐπελαύνων ὁ κακὸς ἤδη ἠφάνισεν, καὶ τοῦ κακοῦ ἄλλος αὖ ἀγαθὸς εὐσχημόνους ἐπιπερόμενος τὴν ἀπρέπειαν συνεσχίασιν. (5) Ἀλλὰ χρὴ τοῦ ξυνεχοῦς σωζομένου τόν τε ἔπαινον τῶν ἀγαθῶν ὥσων εἶναι καὶ πρέποντα, καὶ τῷ κακῷ τὸ ὀφειλόμενον ὄνειδος ἀποδίδοσθαι.

XXXIX. Δις δὲ ἀμείψαντες τὰς τάξεις τε καὶ τὰς προβολὰς καὶ τοὺς ἀκροβολισμούς τε καὶ ἐπιστροφάς, ἐπειδὴ τὴν δευτέραν τε καὶ ἀριστερὰν ἐπέλασιν ποιῶνται, οὐχ ἀπλῶς ἐγκλινάμενοι ἐπὶ ὁδοῦ, καὶ παρὰ τὸ βῆμα παρελάσαντες, τοὺς ἵππους ἀπαλλάττονται, ἀλλὰ οἱ ζῆυτατοι αὐτῶν ἐς τὸ ἔργον ὑπολείπονται σφίσιν ἐν ἑκάστῳ ἀκόντιον, οἱ δὲ ἄκροι καὶ δύο. (2) Καὶ ἐπειδὴν πελάσωσι τῷ βήματι παριππεύοντες, ἐς κύκλον μὲν ἐπέστρεψαν τὸν ἵππον, ἔτι δὲ ἐν τῇ ἐπιστροφῇ αὐτῶν ἔχοντες, ἐπὶ τὸ πέρας τοῦ πεδίου λοζὸν ἰκόντισαν, καὶ τοῦτο ὡς ἐπὶ μήχιστον τε καὶ ὡς μάλιστα κραδαινόμενον

lingua Celtarum, omniumque est difficillima. (5) Oportet enim convertentem sese, quantum ferre mollia latera possunt, versus caudam equi rectā quam maxime jaculum emittere retrorsum, eoque facto, confestim iterum se vertere et tergum clypeo tegere, quoniam se alioquin nudum praebet hostibus, si absque scuti objectione se converteret.

XXXVIII. Quamprimum autem hæc decursio finita est, ii qui priores incursionem fecerunt, sua vice ex ordine collocantur ad dextram bematis, quemadmodum reliqui in sinistra, equitesque duo progressi a cornu aequaliter constiterunt, atque ii qui in medio horum et totius aciei procurrunt, ad eundem modum tela sua emittunt in prætervehentes. Ad quam jaculationem optimi equites seliguntur. (2) Ceterum qui a dextra bematis, quod vocant, parte incipiunt, nihil præter continuæ jaculationis strepitum indesinentem spectatoribus exhibent (οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀκοὴν συνεχοῦς τῆς ἀκρ. καὶ ἀνεπαλλάκτου τοῦ κτ. παρέχονται). Neque enim aliud spectaculum iis, qui in bemate adspiciunt, præbent propterea, quod dextra pars equitum ab iis aversa est. (3) Quando vero a sinistra incurrunt, tunc et telorum emissio manifesto conspici potest, et scutorum objectio, et telorum ex sinistra manu in dextram translatio celerrima; dextraque quomodo ea arripiat et super caput circumagens perinde ac in rotæ circumactione, arrepta simul emittat simulque eques in equo suo habitum decentem rectumque etiam in jaculatione festina conservet, ideo præcipue, quod procurrentium spectatur et armorum splendor, et equorum pernecitas, et in conversionibus flexionum elegantia et quomodo æqualibus intervallis equitum incursiones fiant. (4) Quædam quidem multum distantes propter hoc ipsum continuitatem jaculationis tollunt; contra aliæ quum ex nimis propinquo sibi succedant, ne accurate ludus fiat impedimento sunt, justamque ejus rationem pessumdant. Bonum namque equitem malus prope eum incursionem faciens non animadverti interdum efficit; contra si malum sequitur bonus uti decet procurrens, is illius ruditatem obtegit. (5) Oportet vero servatæ continuitatis laudem integram justamque esse bono, malum autem eo quod meruit probro affici.

XXXIX. Bis autem mutatis ordinibus scutorumque projectionibus et jaculationibus, et conversionibus, quando secundam sinistramque incursionem faciunt, non simpliciter inclinantes versus hastam, et ad bema flectentes, equos dimittunt, verum qui promptissimi sunt unum quilibet jaculum sibi reliquum faciunt, nonnulli strenuissimi etiam duo. (2) Jam ubi adequitantes bemati appropinquant, in gyrum equum circumagunt, et in ipsa hac conversione versus campi extremitatem obliquo jaculum emittunt, annitentes ut vehementissime vibratum in longissimum projiciatur. (3) Qui vero etiam duo jacula

χρη ἐξικέσθαι. (3) Οἱ δὲ καὶ δύο ὑπολειπόμενοι ἐπειδὴν ἐπελαύνουσιν ἤδη τὸ ὑποληφθὲν ὑπὸ τὸν θυρεὸν ἐγκλί-
ναντες ὀλίγον τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν δεξιὰν πλευρὰν, ὡς
ἀνυστόν, περιελίξαντες ἐς τοῦπίσω σπῶν ἐξηκόντισαν.

XL. Ἐν (ἐπὶ?) τούτῳ δὲ Κανταβρική τις καλούμενη
ἐπέλασις γίνεται, ὡς δοκεῖν ἐμοί γε ἀπὸ Καντάβρων
Ἰβηρικοῦ γένους ταύτῃ ὀνομασθεῖσα, ὅτι ἐκείθεν αὐτὴν
προσεποίησαν σφίσι Ῥωμαῖοι. (2) Ἐχει δὲ ὧδε. Ἡ
προβολὴ μὲν ἢ τῶν ἱππέων, καθάπερ ἐξ ἀρχῆς, ἐν ἀρι-
στερᾷ τοῦ βήματος πεφραγμένη ἐκτέτακται, πλήν γε δὴ
τῶν δύο ἱππέων τῶν ἐκδεχομένων τὰ ἐπ' εὐθὺ ἀκόντια.
(3) Ἐπελαύνουσι δὲ ἀπὸ τῶν δεξιῶν ὥσπερ καὶ τὸ πρό-
σθεν ἐκκλίνοντες ἐπὶ δόρυ. Ἐπελαυνόντων δὲ αὐτῶν,
ἐν ἀριστερᾷ τοῦ βήματος ἀρξάμενη ἄλλη ἐπέλασις γίγνε-
ται ἐς κύκλον ἐπιστρέφουσα. (4) Οἱ δὲ ἱππεῖς οὗτοι
οὐκ ἀκοντίοις κούφοις διαχωρῶνται ἔτι, ἀλλὰ ἑστούς δό-
ρασι, ἀσιδήροις μὲν, τῷ βάρει δὲ οὔτε τοῖς ἐξακοντίζου-
σιν εὐφόροις, οὔτε ἐφ' οὓς ἐκπέμπεται ἀκινδύνους. (5)
Καὶ ἐπὶ τῷδε παραγγέλλεται, μήτε τοῦ κράνους στο-
χάζεσθαι τῶν παριππευόντων, μήτε ἐς τὸν ἵππον τὸ δόρυ
μεθίναναι, ἀλλὰ γὰρ πρὶν ἐγκλίνειν τὸν ἵππον καὶ πα-
ραγμυνῶσαι τι τῆς πλευρᾶς ἢ ἐκφῆναι τοῦ νότου ἐπι-
στραφέντα, αὐτοῦ δὴ τοῦ θυρεοῦ στοχαζόμενον ὡς βιαιό-
τατα ἐναράζει τὸ δόρυ. (6) Καὶ τὸ ἀκριβὲς τοῦδε τοῦ
ἔργου ἐν τοῖς ἑστί, εἰ ὡς ἐγγυτάτω τοῖς παριππεύουσι
πελάσας δὲ ἐς τὸν Κανταβρικόον τοῦτον κύκλον καθεστη-
κώς, ὡς μάλιστα κατὰ μέσου τοῦ θυρεοῦ τὸ δόρυ ἐξακοντί-
σειεν, τὸ δ' ἐμπεσὼν τῷ θυρεῷ κτυπήσειεν ἢ καὶ διελθοῖ
δι' αὐτοῦ διαμπαῖξ, καὶ ὁ δεύτερος ἐπὶ τούτῳ τοῦ δευτέ-
ρου ἐξίκοιτο, καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως τοῦ τρίτου, καὶ οἱ
ἐφεξῆς τῶν ἐφεξῆς ἐν στοίχῳ κατὰ τὰ αὐτά. (7) Ὁ τε
γὰρ κτύπος ἀμέλει ἐκπληκτικὸς, καὶ ὁ ἐξελιγμός ἐν τῷ
τοιῷδε εὐσχημῶν φαίνεται, καὶ τοῖς μὲν εὐστοχίας τε καὶ
σφοδρότητος ἐν τῷ ἀκοντισμῷ μελέτῃ γίνεσθαι, τοῖς δὲ
ἀσφαλείας τε καὶ φυλακῆς πρὸς τοὺς ἐπιόντας. (8) Ἐπὶ
τούτοις δὲ τῆς συνεχείας τοῦ ἐξακοντισμοῦ μελέτῃ τε
καὶ ἐπίδειξις ποιεῖται ἐκ τῶν ἱππέων οὐ πάντων, οὐ γὰρ
πάντες ἐπιτήδειοι ἐς τήνδε τὴν ὀξύτητα, ἀλλὰ γὰρ ὅσοι
αὐτῶν ἄχροι ἐς ἱππικὴν. (9) Οὗτοι καθιστᾶσι μὲν τοὺς
ἵππους, ἐν δεξιᾷ ἔχοντες ἄχρον τὸ βῆμα· ἐκείθεν
δὲ ἀτρέμα προϊόντος τοῦ ἵππου ἔστ' ἐπὶ τὴν ὀφρῦν τοῦ
ἐσακαμένου χωρίου, χρηὶ ὡς πλεῖστα, καὶ ὡς συνεχέ-
στατα καὶ ὡς ἐπὶ μήκιστόν τε, καὶ ἐς τὸ ἀνώμαλον καὶ
ἄμα κραδαινόμενα μεθίναναι τὰ ἀκόντια. (10) Καὶ ἀγα-
θὸς μὲν, ὅστις πεντεκαίδεκα ἀκόντια μεθίναν ὡς χρηὶ
πρὶν ἐκβῆναι τοῦδε τοῦ χωρίου τὸν ἵππον ἐξήνυσεν. (11)
Πολὺ δὲ τούτου ἐνδίκωτερον ἐπαινοῖτο ἂν, ὅστις καὶ ἐς
τὰ εἴκοσι προῦβῃ· ὡς τότε ὑπὲρ ταῦτα οὐκ ἔτι τῆς
ἀκριβείας ἔχομένων γίνεσθαι, ἀλλὰ κλεπτόντων τὸ πολὺ
κατὰ τὴν στάσιν τοῦ ἵππου ἐπιπλεῖον γιγνομένην, ὥς
ἔτι ἐσθηκότες φθάσαι δύο ἢ τρία ἀκοντίσαι, ἢ υπερβάν-
τος τὴν ὀφρῦν τοῦ ἐσακαμένου. (12) Ἀλλ' ἐγὼ γε πολὺ
μᾶλλον ἐπαινῶ τὸ ἐννόμεως δρώμενον ἥπερ τὸ ἐς ἐκπλη-
ξιν τῶν δρώντων σοφίζόμενον.

sibi reliqua fecerunt, ii quando ad bema advehuntur, ca-
put snh clypeum paullulum inclinantes, et dextrum latus
quantum ejus fieri potest circumflectentes, retro jaculum,
quod superest, emittunt.

XL. Præterea fit cursus aliquis, qui dicitur Cantabricus,
sicut mihi quidem videtur, sic a Cantabris, gente Iberica,
vocatus, quod hinc eum suum fecerint Romani. (2) Habet au-
tem is se ad hunc modum. Testudo quidem equitum, quem-
admodum ab initio, a sinistra parte bematis condensata col-
locatur, exceptis equitibus duobus, qui jacula ab incurren-
tibus recta in ipsos conjecta excipere debent. (3) Procurrunt
vero et a dextris ut antea inclinales in hastam. Quumque
hi procurrunt, in sinistra parte curriculi fit alia procursio,
in circulum flexa. (4) Equites autem hi non pugnant telis
levibus, verum hastis politis, ferro quidem nullo munitis,
propter pondus autem minime facilibus iis qui debent
emittere, neque iis in quos emittuntur, plane innoxiiis. (5)
Quamobrem etiam præcipitur, ne quis præterequitantium
galeam petat, aut hastam in equum dirigat, sed priusquam
eques se inclinet, et latus suum aperiat, aut tergum nudet
convertens sese, in ipsum clypeum dirigat ictum, et hastam
quanta potest vi emittat. (6) Summaque hujus rei cura
consistit in eo, ut quamproxime ad prætervehentes accedens
is, qui in Cantabrico hoc circulo est constitutus, medium
maxime clypei feriat emissa hasta, illaque clypeo incidens
emittat sonum, vel per eum prorsus penetret, et post
eum secundus eodem modo aggrediatur secundum, et ter-
tius similiter tertium, et qui sequuntur deinde ordine reli-
quos. (7) Fragor namque oritur horribilis ex eo, et con-
versio in negotio isto pulchram habet speciem. Atque una
quidem pars dexteritatem celeritatemque suam exercent
in emittendis jaculis, altera vero circumspeditionem cautio-
nemque contra ingruentes. (8) Ad hæc operam et osten-
tationem in eo ponunt, ut continua sit jaculatio, non qui-
dem omnes, neque enim omnes ad celeritatem istam sunt
idonei, verum qui sunt summi in arte equestri. Atque hi
quidem equos statuunt, ut in dextra parte habeant bematis
extremitatem. (9) Hinc lente procedente equo usque ad
extremum campi subfossi oportet equitem plurima sine ulla
intermissione quam longissime in regionem non complana-
tam, jacula fortiter vibrata emittere. (10) Proque bono is
habetur, qui observatis legibus tela quindecim emiseric,
antequam equus campum egrediatur. (11) Multo vero justius
laudatur is, qui ad viginti pervenerit, quod supra hunc nu-
merum nemo facile eorum qui observant quod oportet,
ascendere valeat, verum dolo, qui fit, quum equus sæpius
sistitur, ut inter standum duo triave jacula emittantur, vel
quum excedit extremum campi subfossi. (12) Ego vero
multo potius commendo rem legitime institutam, quam
quæ ad admirationem spectatorum fraudulenter adornatur.

XLII. Ἐνθένδε ἤδη ὡς ἐς μάχην δπλίζονται θώραξι τε σιδηροῖς καὶ κράνεσι καὶ θυρεοῖς οὐ τοῖς κούφοις ἔτι. (2) Καὶ πρῶτα μὲν αἱ τάξεις σπουδῇ ἐπελαύνουσι τοὺς ἵππους· μίαν δὲ λόγχην φέροντας, τῇδε πρὶν πελάσαι τῷ βήματι χρῆ ὡς οἷον τε κραδαινομένην τε καὶ ἄμα ἐπανακτυπούσαν ἐξακοντίζουσαν τοῦ σκοποῦ στοχαζομένους, δς δὲ ἐν ἀριστερᾷ τοῦ βήματος ἐπ' αὐτῷ τούτῳ τῷ ἔργῳ πέπηγεν. (3) Καὶ ὅσοι γε ἀγαθοὶ αὐτῶν καὶ δεύτερον ἐπελαύνουσιν, οὗτοι καὶ τρίτον, οὐ πρὸς ἀνάγκην, ἀλλ' αὐτῷ τῷ τε ἔργῳ καὶ τῷ ἐξ αὐτοῦ ἐπαίνῳ ἀγαλλόμενοι. (4) Ἡ δευτέρα δὲ ἐπέλασις ἔξιν δυοῖν λόγχαιν γίγνεται, καὶ ταύτας χρῆ ἐξακοντίζουσαν ὁρθῶς ἐπελαύνοντα τῷ ἵππῳ ὡς μάλιστα οἷον τε ἐπίσκοπα.

LXII. Ἐπὶ δὲ ἐκπεριελθὼν καὶ τοῦδε τοῦ ἀκοντισμοῦ τὸ ἐκούσιον, ἐνταῦθα δὲ ἔσοι ἀγαθοὶ στρατιᾶς ἡγεμόνες ὀνομαστὶ ἀνακαλεῖσθαι καλεῖν οὐκ ἔστι· ἀφεξῆς τοὺς ἱππεῖας, δεκαδάρχην πρῶτον, καὶ διμοιρίτην ἐπὶ τούτῳ, καὶ ὅστις ἐν ἡμιολίῳ μισθοφορᾷ· ἔπειτα τοὺς ἀφεξῆς τῆς δεκαδαρχίας. Καὶ οὕτως διὰ πασῶν τῶν δεκαδარχῶν ἡ κλήσις γίγνεται. (2) Τὸν κληθέντα δὲ χρῆ ὁμοῦ μὲν ὑπακοῦσαι τῷ καλοῦντι μεγάλην τῇ βοῇ, ὅτι πάρειμι, ὁμοῦ δ' ἐξελαύνειν τὸν ἵππον τρεῖς λόγχας φέροντα· καὶ τὴν μὲν πρῶτην ἀπὸ ἀκροῦ τοῦ χωρίου τοῦ ἐσκαμμένου ἐξακοντίζειν ὡς ἐπὶ τὸν σκοπὸν· τὴν δευτέραν δὲ ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ βήματος, καὶ ταύτην ἔτι ὁρθῶς τῷ ἵππῳ· τὴν τρίτην δὲ, εἰ τὰ ἔννομα καὶ πρὸς βασιλέως τεταγμένα δρῶν, ἐγκλίνοντος ἐπὶ δεξιᾷ τοῦ ἵππου, ἐς τὸν ἄλλον σκοπὸν, δι' ἐπ' αὐτῷ δὲ τούτῳ κατὰ πρόσταξιν βασιλέως ἐς ἐκδοχὴν τῆς τρίτης λόγχης ἱσταῖ. (3) Ἡ δ' ἔστιν ἡ βολὴ πασῶν χαλεπωτάτη, ὅπως πρὶν πάντῃ ἀποστραφῆναι τὸν ἵππον, ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ ἐπικαμπῇ γίγνεται. (4) Ἡ γὰρ δὴ ζύνημα τῇ Κελτῶν φωνῇ καλουμένη, τούτῳ δὲ ἀφesis γίγνεται, ἥπερ οὐδὲ ἀσιδήρῳ ἀκοντίζῃ εὐμαρῆς ἀκοντίζεσθαι. Ἡ δὲ τίς ἐστὶν ὑπὸ δξύ- (5) τῆς τε καὶ φιλοτιμίας καὶ τέσσαρας λόγχας ὁρθῶς τῷ ἵππῳ ἐπὶ τὸν πρῶτον σκοπὸν ἐξακοντίζουσαν ἤνυσεν, τὰς τρεῖς μὲν ὁρθῶς τῷ ἵππῳ, τὴν τετάρτην δὲ ἐπιστρέφοντι, ὥς βασιλεὺς ἐταξεν. (6) Ἐνθα δὲ ὅ τε ἀγαθοὶ ἀκοντιστῆς καὶ ὁ κακὸς μάλιστα πάντων διαφαίνεται, ἅτε οὐκ ἐν στοίγῳ ἀδιακρίτῳ, οὐδὲ ἐν θορόβῳ ὁρῶμένου τοῦ ἔργου. Καὶ ἥτις * [ἀσκησις?] τοὺς πλείστους παράσχοιτο ἐν τῶν λογχῶν τῇ βολῇ διαπρέποντας, ταύτην ἐγὼ μᾶλλον ἢ τινα ἄλλην ἐπήνεσα, ὡς πρὸς ἀλήθειαν τῶν πολεμικῶν ἔργων ἡσχημένην.

XLIII. Ἐπὶ τούτῳ μέντοι ἤδη πολὺτροποὶ ἐξακοντισμοὶ γίνονται ἢ κούφων πελτῶν ἢ καὶ βελῶν, οὐκ ἀπὸ τόξου τούτων γε, ἀλλ' ἀπὸ μηχανῆς ἀφιεμένων, ἢ λίθων ἢ χειρὸς ἢ ἐκ σφενδόνης ἐπὶ τὸν σκοπὸν, δς μέσος τοῖν δυοῖν, ὧν ἡδὴ μνήμην ἐποιήσαμεν, ἱσταται. Καὶ ἐνταῦθα αὖ καλὸν, εἰ συντρέψαι τοῖς λίθοις τὸν σκοπὸν, ὃ δὲ τύχοι οὐκ εὐμαρῆς ζυνητρίβηται. (2) Οὐ μὲν οὐδὲ ἐπὶ τοῖσδε λήγει αὐτοῖς τὰ γυμνάσια, ἀλλὰ κοντοῦ γὰρ τὰ μὲν πρῶτα ὁρθῶς ὡς εἰς προβολὴν φέροντες ἐπελαύνουσιν, ἔπειτα ὡς πολεμίου φεύγοντος ἐξικόμενοι· οἱ

XLII. Hinc vero tandem velut ad prælitum armantur thoracibus ferreis et galeis, et clypeis non amplius levibus illis. (2) Et primum quidem ordines studiose concitant equos; unam vero gestans hastam quisvis priusquam ad bema veniat, vibratam et cum sono commotam ejaculari debet recta dirigens eam in scopum, qui quidem in sinistra bematis parte ad hanc ipsam rem est defixus. (3) Quique ex ipsis sunt præstantes, cursum hunc etiam altera vice conficiunt, aliqui et tertia vice, non quod necesse sit, sed quod ipsa re hoc, et obtenta ex eo laude gaudent. (4) Secundus autem cursus fit cum duabus lanceis, quas recta equum agendo quam maxime fieri potest scopum versus emittere oportet.

XLIII. Quando autem finitum etiam id, quod in jaculatione hac sponte aliqui præstare voluerunt, tum duces qui probe munere suo funguntur, jubent nominatim proclamari singulos ex ordine equites, primum decurionem, deinde eum qui duplex stipendium atque eum qui simplex cum dimidio meretur, postremo reliquos decuriæ milites; ac sic omnes deinceps decuriæ recensentur. (2) Is qui proclamatur, debet simul vocanti respondere magna voce, ADSUM, simul vero procurrare equo, ac tres ferre lanceas, primamque ab initio campi effossi emittere ad scopum, secundam ab ipso bemate, eamque recto cursu pergente equo; tertiam autem, si ex lege ab imperatore constituta egerit, quando equus sese flectit in dextrum, in scopum alium, qui ad hoc ipsum ex mandato Imperatoris, ut lanceam tertiam excipiat, stat erectus. (3) Atque hic quidem jactus omnium est difficillimus, ut qui, priusquam penitus vertatur equus, in illa ipsa inflectione debet fieri. (4) Xynema enim Celta- rum voce dictus, nunc quidem omittitur, ut qui neque telo absque ferro facile instituitur. Interdum vero fit, ut quis per celeritatem et gloriæ studium quattuor lanceas recto equo ad scopum primum jaculando emisserit, vel tres quidem equo recto, quartam vero in conversione, prout statuit Imperator. (5) In his qui sit jaculator bonus malusve maxime apparet, quum agat nec in versu indistincto, nec tumultuarie procedente negotio. Atque eam exercitationem, quæ plurimos exhibeat lancearum jactu præstantes, ego præ ceteris laudo, utpote quæ seria negotiorum bellicorum accedens instituat.

XLIII. Præter ista fiunt etiam diversæ jaculationes aut levium peltarum aut telorum non arcu, verum machina emissorum, item lapidum e manu aut funda jactorum ad scopum, qui medius inter duos, quos ante memoravimus, statuitur. In quo rursum egregium, si quis lapidibus scopum confringat, quanquam non facile confringi possit. (2) Sed nec in his exercitatio subsistit, verum contos primo quidem rectos velut in hostium aciem munitam ferentes procurrun, mox velut hostes fugientes persequerentur, quidam

δὲ, ὡς ἐπ' ἄλλον πολέμιον, ἐν τῇ ἐπιστροφῇ τοῦ ἵππου, τοὺς τε θυρεοὺς ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αἰωρῆσαντες, ἐς τὸ κατόπιν σφῶν μετήνεγκαν, καὶ τοὺς κοντοὺς ὑπερελίζαντες, ὡς ἐπελαύνοντος ἄλλου πολεμίου ἐξίκοντο. Καὶ τὸ ἔργον τοῦτο Κελτικιστὶ τολούτεγον καλεῖται. (3) Καὶ ἐπὶ τῷδε αὐτὰς σπάθας σπασάμενοι, ἄλλοτε ἐς ἄλλην πληγὴν παραφέρουσιν, ὅπως μάλιστα οἶόντε, ἢ φεύγοντος πολεμίου ἐξικέσθαι, ἢ πεσόντα κατακτανεῖν, ἢ καὶ πρᾶξι τι ἐκ πλαγίων παραθέοντες. Ἐπὶ τούτοις μέντοι πηδήσεις ἐπὶ τοὺς ἵππους ὡς ἐνὶ ποικιλωτάτας ποιῶνται, ὅσαις ἰδέαις καὶ ὅσοις σχήμασιν ἀναβαίνεται ἵππος ὑπὸ ἱππέως· (4) καὶ τελευταίαν δὲ τὴν ἐνόπλιον πῆδησιν ἐπιδεικνύουσι θεόντος τοῦ ἵππου, ἣν τινες ὁδοπορικὴν ὀνομάζουσιν.

XLIV. Ταῦτα μὲν τοῖς Ῥωμαίων ἱππεῦσιν τὰ ζυγῇθη τε καὶ ἐκ παλαιοῦ ασκούμενα. Βασιλεὺς δὲ προσεξεῦρεν καὶ τὰ βαρβαρικά ἐκμελετᾶν αὐτοῦς, ὅσα τε ἢ Παρθαίων ἢ Ἀρμενίων ἱπποτοξόται ἐπασκοῦσι, καὶ ὅσας οἱ Σαυροματῶν ἢ Κελτῶν κοντοφόροι ἐπιστροφὰς τε καὶ ἀποστροφὰς τῶν ἱππέων ἐν μέρει ἐπελαυνόντων, καὶ ἀκροβολισμοὺς ἐν τούτῳ πολυειδεῖς καὶ πολυτρόπους ἐς τὰς μάχας ὠφελίμους, καὶ ἀλαλαγμοὺς πατρίους ἐκάστω γένει, Κελτικοὺς μὲν τοῖς Κελτοῖς ἱππεῦσι, Γετικοὺς δὲ τοῖς Γέταις, Ραιτικοὺς δὲ ὅσοι ἐκ Ῥαιτῶν. (2) Καὶ τὰφρον δὲ ἀναπηδᾶν μελετῶσιν αὐτοῖς οἱ ἵπποι, καὶ τείχιον ὑπεράλλεσθαι καὶ ἐνὶ λόγῳ, οὐκ ἔστιν ὅτι Ῥωμαίοις τῶν τε παλαιῶν ἐπιτηδευμάτων, ὃ τι περ ἐκλελειμμένον, οὐκ ἐξ ὑπαρχῆς ἐπασκεῖται, καὶ ὅσα ἤδη προσεξεύρηται ἐκ βασιλείας, τὰ μὲν ἐς κάλλος, τὰ δὲ ἐς ὀξύτητα, τὰ δὲ ἐς ἐκπληξιν, τὰ δὲ ἐς χρεῖαν τὴν ἐπὶ τῷ ἔργῳ· (3) ὥστε ἐς τήνδε τὴν παρούσαν βασιλείαν, ἣν Ἀδριανὸς εἰκοστὸν τοῦτ' ἔτος βασιλεύει, πολὺ μᾶλλον ξυμβάινει μοι δοκεῖ τὰ ἔπη ταῦτα, ἢ περ ἐς τὴν πάλαι Λακεδαιμόνα,

Ἐνθ' αἰχμὰ τε νέων θάλλει καὶ μῶσα λίγεια, καὶ δίκαια εὐρυάγρια καλῶν ἐπιτάφροτος ἔργων.

vero velut contra alium hostem, in conversione equi scuta efferente super capita, post se protendunt, contosque supra rotantes, velut hostis alius persequeretur ipsos, emittunt. Vocaturque opus hoc Celtice, *Tolutegrum* (*Stolutegum* unus cod.). (3) Deinde stringunt gladium, et aliter aliterque ad plagam circumagunt, prout fieri maxime potest, vel ut fugientem adversarium assequantur, vel cadentem interficiant, vel a latere aggrediantur. Ad hæc saltus in equos faciunt quam maxime varios, quotquot modis rationibusque equus ab equite conscenditur. (4) Postremam exhibent consensionem armatam, currente equo, quam viatoriam aliqui appellant.

XLIV. Atque istæ quidem Romanorum equitum et ab antiquo usurpatæ sunt exercitationes. Imperator vero adinvenit, ut etiam barbarice se exercerent, prout vel Parthorum vel Armeniorum equites jaculatores se exercent, itemque prout varie Sarmatarum aut Celtarum contati equites per vices incurrentes convertunt avertuntque equos, itemque ut discerent jaculationes, quibus in hoc negotio variis diversisque utuntur idoneis ad pugnam, et clamores patrios cuique genti, Celticos Celtis equitibus receptos, Geticos Getis, Rhæticos iis qui sui sunt ex Rhætia. (2) Etiam fossam aut maceriam transilire equi ipsorum discunt; Atque uno verbo, nihil est apud Romanos studiorum veterum et dudum derelictorum, in quo non, novo capto initio, denuo exercentur, itemque eorum omnium, quæ excogitata sunt ab Imperatore, alia ad venustatem, alia ad celeritatem, quædam ad usum ipsum in negotio: (3) adeo ut ad præsens imperium, quod Hadrianus vigesimum nunc regit annum, multo magis videantur mihi convenire versus illi, quam ad veteres Lacedæmonios:

Ubi ensis juvenum valet, et musa stridula, [operum. et justitia latam obtinens viam, pulchrorum auxiliatrix

ΑΡΡΙΑΝΟΥ

ΗΤΟΙ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ

ΚΥΝΗΓΗΤΙΚΟΣ.

ΚΕΦ. Α'.

Προοίμιον, ἐν ᾧ καὶ τὰ Ξενοφῶντι παραλειφθέντα εἰπεῖν οὗτος ἐπαγγέλλεται.

Ξενοφῶντι τῷ Γρύλλου λέλεκται ὅσα ἀγαθὰ ἀνθρώποις ἀπὸ κυνηγεσίῳ γίνεται, καὶ οἱ παιδευθέντες ὑπὸ
 5 Χείρωνι τὴν παιδείουσι ταύτην ὅπως θεοφιλεῖς τε ἦσαν καὶ ἐντιμοὶ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα· λέλεκται δὲ καὶ καθ' ὅ, τι ἔοικε τῇ πολεμικῇ ἐπιστήμῃ ἡ κυνηγητικῇ, καὶ ἥντινα ἡλικίαν ἔχοντα χρὴ ἔλθειν ἐπὶ τὸ ἔργον, καὶ τὸ εἶδος, καὶ τὴν γνώμην ποιοῦν τινά· καὶ περὶ ἀρκύων δὲ
 10 καὶ δικτύων καὶ ἐνοδίων, ὅποια χρὴ παρασκευάσασθαι, καὶ πάγας ὅπως ἰσθάναι τοῖς θηρίοις, ὅσα πάγῃ ἀλωτά· (2) καὶ περὶ λαγυῶν δὲ λέλεκται, ἥτις ἡ φύσις αὐτῶν, καὶ ὅπως νέμονται, καὶ ὅπου εὐνάζονται, καὶ ὅπως χρὴ μαστεύειν αὐτούς· καὶ περὶ κυνῶν, ὅσαι ἰχνεύειν
 15 σοφαί, καὶ ὅσαι πονηραί· καὶ ὅπως ἀπὸ τε τοῦ εἶδους καὶ τῶν ἔργων τεκμαίρεσθαι χρὴ ἑκατέρας. (3) Ἔστι δὲ ἅ καὶ περὶ συνῶν θήρας λέλεκται καὶ ἐλάφων καὶ ἀρκτων καὶ λεόντων, ὅπως σοφία καὶ δόλῳ ἀλωτά. (4) Ὅσα δὲ ἑλλείπειν μοι δοκεῖ ἐν τῷ λόγῳ, οὐχὶ ἀμελεία,
 20 ἀλλ' ἀγνοία τοῦ γένους τῶν κυνῶν τοῦ Κελτικοῦ, καὶ τοῦ γένους τῶν ἵππων τοῦ Σκυθικοῦ τε καὶ Λιθυκοῦ, ταῦτα λέξω, ὁμῶνυμός τε ὦν αὐτῷ, καὶ πόλεως τῆς αὐτῆς, καὶ ἀμφὶ ταῦτα ἀπὸ νέου ἐσπουδακώς, κυνηγέσια καὶ στρατηγίαν καὶ σοφίαν· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἐκείνος,
 25 ἅ Σίμωνι περὶ ἵππικῆς ἐνδεώς λελεγμένα ἦν, ᾗθη δεῖν ἀναγράψαι, οὐχὶ ἐριδι τῇ πρὸς Σίμωνα, ἀλλ' ὅτι ὠφελίμα ἐπ' ἀνθρώπους ἐγίγνωσκεν.

ΚΕΦ. Β'.

Ὅτι Ξενοφῶν οὐκ ᾔδει τὰς Κελτικὰς κύνας οὐδὲ τὰς ταύτας ὁμοίας.

30 Ὅτι μὲν δὴ οὐκ ἡπίστατο τὸ γένος τῶν κυνῶν τὸ Κελτικόν, δοκῶ ἔγωγε ὥς οὐδὲ τεκμηρίων δεῖ πρὸς αὐτό· ἀγνοῖστα γὰρ ἦν τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης, ὅσα ταύτη ὥκισται, ὅτι μὴ τῆς Ἰταλίας ὅσα Ἕλληνες κατέσχον, ἢ ὅσοις κατ' ἐμπορίαν διὰ θαλάσσης ἐπεμίνυνον. (2)

ARRIANI

SIVE

XENOPHONTIS

ATHENIENSIS MINORIS

DE VENATIONE LIBELLUS.

CAP. I.

Proœmium quo prætermitta a Xenophonte se dicturum promittit.

Quæ commoda hominibus ex venatione proveniant, Xenophon Grylli filius exposuit, et quam cari diis immortalibus, quamque celebres per omnem Græciam fuerint, qui eam artem a Chirone didicerant. Dictum quoque ab eodem, quæ venationi cum re bellica conveniant, et qua ætate, quo corporis habitu, quoque ingenio ad hoc studium accedendum; tum etiam quomodo retia et plagæ et casses paranda sint, qua ratione tendiculæ ponendæ feris quæ tendiculis capi queant. (2) De leporibus quoque eorumque natura dixit; uti pascantur, ubi cubilia sua habeant et quomodo sint pervestigandi: tum de canibus, quinam vestigiis perscrutandis apti, qui inepti sint; et quibus signis, quum ex forma tum ex operibus utriusque dignoscendi. (3) Nonnulla etiam de aprorum et cervorum, item de ursorum et leonum venatione attigit, quomodo astu doloque capiantur. (4) Verum quæcumque omisisse mihi videtur, non incuria ille quidem, sed quod Gallicos canes et Scythicum Libycumque equorum genus ignoraret: ea ego persequar, qui et nomen et civitatem cum ipso communem habeo, iisdemque venationum, disciplinæ militaris et sapientiæ studiis a puero incubui; præsertim quum et ipse sibi perscribendum existinavit, quæ minus perfecte a Simone de re equestri fuerant exposita, non contendendi studio adversus Simonem, sed quod hominibus ea usui futura cognosceret.

CAP. II.

Xenophontem canes Gallicos eorumque similes ignorasse.

Et quod Gallicos canes ignoraverit, id nulla probatione indigere existimo: necdum enim cognitæ erant gentes, quæ eam Europæ partem incolunt, præter Italiæ oram quam obtinebant Græci, eosque, quibuscum commercia maritima exercebant. (2) Nec ullum aliud genus canum

Ὡς δὲ οὐδὲ ἄλλο γένος κυνῶν ἐγίνωσκεν, ὃ ἂν κατὰ
 ὠκύτητα ἔοικε τῷ Κελτικῷ, τεκμαίρεσθαι ὑπάρχει
 ἀπὸ τῶνδε· λέγει γὰρ ὡς ὅσοι ἀλίσκονται λαγωὶ ὑπὸ
 κυνῶν, παρὰ φύσιν σώματος ἀλίσκονται, ἢ τύχῃ χρη-
 5 σάμενοι. (3) Εἰ δέ γε ἠπίστατο τὰς κύνας τὰς Κελ-
 τικὰς, ταῦτόν τοῦτο δοκεῖ ἂν μοι ἀπορήνασθαι περὶ
 τῶν κυνῶν, ὡς ὁπόσους λαγωὺς οὐχ αἰροῦσι κύνες κατὰ
 πόδας, παρὰ φύσιν σώματος οὐχ αἰροῦσιν, ἢ τύχῃ
 χρησάμεναι· ὡς ὅσαι γε ἀγαθαὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν θυμὸν
 10 γενναῖαι, ταύτας δὲ οὐκ ἂν ποτε διαφύγοι λαγῶς, εἰ
 μὴ τις δυσχωρία ἐμποδῶν γένοιτο, ἢ ὕλη ἀποκρύψασα,
 ἢ κατάδους τῆς γῆς κοίτη καὶ βαθεῖα ἀπελομένη, ἢ
 τάφρος διαδραμεῖν ἐν τῷ ἀφανεί παρασχοῦσα. (4)
 Ἐνθεν δέ, οἶμαι, ὅπως μὲν ἐπὶ τὰς ἄρκυς χρη-
 15 λαύνειν τὸν λαγῶν, ἐπεξέρχεται τῷ λόγῳ· καὶ, εἰ πα-
 ραδράμοι τὰς ἄρκυς, ὅπως χρη μεταθεῖν αὐτὸν, καὶ
 ἀνευρίσκειν κατὰ τὸ ἵχνος, ἔστε ἄλῳναι ἀπαγορεύ-
 σαντα ὑπὸ καμάτου. (5) Ὅτι δὲ οὐδὲν οὔτε ἀρκύων
 δεῖ τῷ κύνας ἀγαθὰς κεκτημένῳ, οὔτε τοῦ μαστεύειν
 20 διαφυγόντα, οὐδαμοῦ τοῦτο ἐδήλωσεν, ἀλλ' ἢ τὴν θή-
 ραν ταύτην μόνην ἐξηγεῖται, ἣν Κάρεις τε καὶ Κρήτες
 θηρῶσιν.

ΚΕΦ. Γ'.

Περὶ Κελτικῶν κυνῶν, καὶ οἵαι τὴν ἰδέαν αὐται.

Θηρῶσι δὲ καὶ Κελτοὶ ἀφαιροῦντες ἄρκυς, ὅσοι οὐκ
 25 ἀπὸ κυνηγεσίῳν βιοτεύουσιν, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ ἐν θήρᾳ
 καλοῦ ἔνεκα· ἔστι γὰρ καὶ ταύτη κυνῶν γένος ἱχνεῦσαι
 μὲν οὐ μείον σποδόν, ἢ τὸ Καρικὸν καὶ Κρητικόν, τὴν
 δὲ ἰδέαν ἀνιάρων καὶ θηριῶδες. (2) Καὶ αὐταὶ ἱχνεῦσαι
 ζὺν κλαγγῇ καὶ ὕλαγμῳ, ὅπως αἱ Καρικαὶ ἐπικλάζου-
 30 σαι· ἀλλ' αὐταὶ γε ἔτι μᾶλλον ἔκφρονες γίνονται,
 ἐπειδὴν αἰσθάνονται ἱχνους. (3) Καὶ ἔστιν ὅτε καὶ ἐφ'
 ἐώλοισι ὑπερλαμπρύνονται, ὥστε ἐμειψάμην ἐγὼ γε
 αὐτῶν τὸ πολὺ τῆς κλαγγῆς, καὶ τὸ ὅμοιον ἐπὶ παντὶ
 ἱχνει καὶ τῷ δρομαίῳ οὐ μείον ἢ τῷ εὐναίῳ. (4) Με-
 35 ταθεῖν δὲ καὶ ἀνευρίσκειν τὸν ὑποκινήσαντα οὔτε τῶν
 Καρικῶν φαυλότεραί εἰσιν, οὔτε τῶν Κρητικῶν, ὅτι μὴ
 κατὰ ὠκύτητα. Ἀγαπητὸν γοῦν εἰ καὶ ἓνα λαγῶν
 χειμῶνος ὥρᾳ κατακαίνουεν· τοσαύτην διατριβὴν ἐς τὸ
 40 ἀναπαύεσθαι αὐτῷ παρέχουσιν, εἰ μὴ τι ἄρα ὑπὸ θο-
 ρυβούντων κυνῶν ἀλῶν ἔκφρων γένόμενος. Καλοῦνται
 δὲ Ἑγροῦσαι αἶδε αἱ κύνες, ἀπὸ ἔθνους Κελτικοῦ τὴν
 ἐπωνυμίαν ἔχουσαι· οὐ πρῶτον, ὡς γέ μοι δοκεῖ, ἔρυσάν
 τε καὶ εὐδοκίμησαν. (5) Ἄλλ' ὑπὲρ μὲν τούτων, ὅσα
 45 ἂν τις τῷ λόγῳ ἐπεξέλθοι, λελεγμένα ἔρεῖ πρὸς Ξενο-
 φῶντος τοῦ πάλαι· οὐδὲν γὰρ ἴδιον οὐδὲ διάφορον ἐν τῷ
 μαστεύειν ἢ μεταθεῖν ἐπιδεικνύουσι, πλὴν γε δὴ εἰ τις
 ἐθέλοι περὶ τῆς ἰδέας αὐτῶν λέγειν, ὡς ἔμοιγε οὐ δοκεῖ
 ἀξίον, ὅτι μὴ αὐτὸ τοῦτο εἰπεῖν μόνον, ὡς εἰσι δασεῖαι
 καὶ πονηραὶ ἰδεῖν· καὶ ὅσαι γενναῖόταται αὐτῶν, αὗται
 50 αἱ πονηρόταται· ὥστε εὐδοκίμει ἐν Κελτοῖς ὁ ἀπεικασαί

quod Gallicos velocitate aequaret, ipsum cognovisse, id ex
 eo conicere licet, quod ait (5, 29) : « Quotquot lepores a
 canibus capiuntur, præter corporis naturam aut casu for-
 tuito capiuntur. » (3) Nam si Gallicos canes novisset, idem
 puto affirmasset de his canibus : « Quotquot lepores e vesti-
 gio non capiunt canes, eos præter naturam et constitutionem
 corporis non capiunt, aut casu quodam fortuito : nam qui
 corpore sunt bene composito animoque generoso, eos nullus
 unquam lepus effugiat, nisi locorum difficultas sit impedi-
 mento, aut silvarum latebræ tegant, vel cava ac profunda
 terræ caverna oculis subducat, aut fossa occultum refugium
 præbeat. (4) Qua re factum existimo, ut tam prolixè dis-
 serat quomodo in retia lepus compellendus, et si retia tran-
 silierit, quomodo persequendus cursu, pressoque vestigio
 iterum perquirendus, donec fessus victusque labore capia-
 tur. (5) At si quis bonos habeat canes, ei nec retibus
 esse opus, nec effugientem pervestigandum, id vero
 nusquam indicavit, sed eum dumtaxat exponit venandi
 modum, quo Cares et Cretenses utuntur.

CAP. III.

De Gallicis canibus et quali corporis specie sint.

Ceterum Galli etiam absque retium usu venantur, quot-
 quot quidem non victum venando quærent, sed ipsam
 honestam voluptatem quam venatio habet conjunctam.
 Nam et istuc genus canum est vestigiis odorandis non minus
 aptum quam Caricum et Creticum, sed specie turpe et
 brutum. (2) Vestigant autem et ipsi cum clangore et la-
 tratu, ut Carici, qui clangendo feram insequuntur : sed isti
 multo vehementiores sunt et minus sui compotes, ubi ve-
 stigium suboluerint. (3) Quin etiam pridianis nonnunquam
 nimis acriter excitantur, adeo ut nimium illorum clangorem,
 eumque similem ex omni vestigio non minus cursu quam
 cubitu impresso, aversar. (4) Verum in persequendo re-
 periendoque, ubi lepus se loco moverit, nec Caricis nec
 Creticis sunt inferiores, nisi quod celeritate cedunt. Quo-
 circa boni consulendum, si vel unum leporem hiberno
 tempore capiant : tantum ipsi spatii relinquunt ad inter-
 quiescendum, nisi forte canum tumultu perturbatus oppri-
 matur. Canes illi Segusii appellantur : quod nomen a
 gente quadam Gallica obtinent, ubi mea quidem opinione
 provenerunt principio et in pretio esse ceperunt. (5)
 At de his nihil dici poterit, quod non a Xenophonte seniore
 dictum sit prius : nihil enim peculiare aut diversum ab aliis
 in indagando vel persequendo præ se ferunt, nisi quis de
 forma eorum loqui velit, quod mihi vix operæ pretium
 esse videtur ; ni forte id unum dicat, eos hirsutos et aspectu
 turpes esse, et generosissimos quosque turpissimos : adeo
 ut celebris cujusdam inter Gallos sententia feratur, qui men-

αὐτὰς τοῖς ἀνὰ τὰς ὁδοὺς πτωχεύουσι. Καὶ γὰρ φωνὴ αὐταῖς γοερά τε καὶ ἑλεεινὴ ἐστὶ, καὶ οὐχ ὥς θυμούμεναι ἄρα πρὸς τὸ θηρίον ἐπικράζουσιν ἐν τῇ ἰγνείᾳ, ἀλλὰ ὥς οἰκτιζόμεναι καὶ λιπαροῦσαι. (6) Περὶ μὲν δὴ τούτων οὐκ ἂν τις ἀναγράψαι μοι δοκεῖ ὅτι καὶ λόγου ἄξιον. Αἱ δὲ ποδώκεες κύνες αἱ Κελτικαὶ καλοῦνται μὲν οὐέρτραγοι κύνες φωνῇ τῇ Κελτῶν, οὐκ ἀπὸ ἔθνους οὐδενός, καθάπερ αἱ Κρητικαὶ ἢ Καρικαὶ ἢ Λάκαιναι, ἀλλ' ὥς τῶν Κρητικῶν αἱ διάπονοι ἀπὸ τοῦ φιλοπονεῖν. 10 καὶ αἱ Ἰταμαὶ ἀπὸ τοῦ δξέως, καὶ αἱ μικταὶ ἀπ' ἀμφοῖν· οὕτω δὴ καὶ αὗται ἀπὸ τῆς ὠκύτητος. (7) Τὴν δὲ ἰδέαν, καλὸν τι χρῆμά ἐστι, κατὰ τε τοὺς ὀφθαλμοὺς αἱ γενναιοτάται αὐτῶν καὶ κατὰ τὸ σῶμα ἅπαν καὶ τὴν τρίχα καὶ τὴν χροάν· οὕτω ταῖς τε ποικίλαις ἐπανθεῖ 15 τὸ ποικίλον, καὶ ὅσαις ἀπλῇ ἢ χροᾷ ἐστὶν, ἀποστίλβει καὶ αὐτῇ, καὶ ἐστὶν ἥδιστον θέαμα ἀνδρὶ θηρευτικῷ.

ΚΕΦ. Δ'.

Περὶ σημείων, ἀφ' ὧν δεῖ τὰς ταχείας τεκμαίρεσθαι κύνες, καὶ τὸ ἐναντίον.

Λέξω δὲ καὶ αὐτὸς, ἀφ' ὧν τινῶν χρὴ τεκμαίρεσθαι τὰς ὀκειάς τε καὶ γενναίας, καὶ τίσιν αὖ προσέχων τις τὸν νοῦν τὰς ἀγενεῖς τε καὶ βραδείας ἀποκρίνοι αὐτῶν. (1) Πρῶτα μὲν δὴ μακραὶ ἔστωσαν ἀπὸ κεφαλῆς ἐπ' οὐράν· ἐν γὰρ οὐδὲν οὕτω τεκμήριον ἐς ὠκύτητά τε καὶ γενναιοτήτητα εὖροις ἂν ἐπιλεγόμενος ταῦτόν 25 ἐπὶ πάσῃ ἰδέᾳ κυνός, ὥς τὸ μήκος· καὶ τούναντίον, τὴν βραχύτητα, ἐς τὸ βραδὺ καὶ ἀγενές· ὥστε ἤδη ἔγωγε ἰδὼν πολλὰ ἄλλα κακὰ ἔχουσας κύνες, ὅτι δὲ μακραὶ ἐτύγχανον, ὡκεῖται ἦσαν καὶ θυμοειδεῖς. (2) Καὶ μὴν καὶ αἱ μείζονες, εἰ τὰ ἄλλα ὁμοίαι τύχοιεν, κατ' αὐτὸ 30 τὸ μέγεθος εὐφαιότεραι τῶν σμικρῶν. Φαῦλαι δὲ τῶν μεγάλων, ὅσαι τὰ μέλη ἀπαγεῖς καὶ ἀξύμμετροι· ὥστε φαυλότεραι ἂν εἴεν οὕτω γε ἔχουσαι τῶν σμικρῶν, εἰ τὰ ἄλλα κακὰ ἴσα προσείη αὐταῖς. (3) Ἐχέτωσαν δὲ τὰς κεφαλὰς εἰλαφράς καὶ ἀρθρώδεις· εἰ δὲ γρυπαὶ ἢ 35 σιμαὶ εἴεν, οὐ παρὰ μέγα διοίσει τοῦτο· οὐδ' εἰ τὰ ὑπὸ τοῖς μετώποις ἰνώδη ἔχοιεν, οὐδὲ τοῦτο ἐν μεγάλῳ ποιητέον· ἀλλ' αἱ βαρυκέφαλοι μόνον πονηροὶ, καὶ ὅσαι παχέα τὰ ῥύγχη, καὶ μὴ ἐς δξύ ἀλλὰ ἀθρόως ἀπολήγοντα. Καὶ αὗται οὖν εὐκέφαλοι. (4) Τὰ δὲ δμματα 40 ἔστω μεγάλα, μετέωρα, καθαρὰ, λαμπρὰ, ἐκπληκτόντα τὸν θεώμενον· καὶ κράτιστα μὲν τὰ πυρωπὰ καὶ ὑπεραστράπτοντα, ὅλα παρδάλεων ἢ λεόντων ἢ λυγκῶν· δευτέρα ἐπὶ τούτοις τὰ μέλανα, εἰ τύχοι ἀναπεπταμένα τε καὶ γοργὰ ἰδεῖν· τρίτα δὲ τὰ χαροπὰ· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ 45 τὰ χαροπὰ φαῦλα ἐστὶν, οὐδὲ φαύλων κυνῶν ξύμβολα, εἰ καὶ ταῦτα τύχοι καθαρὰ καὶ γοργὰ ἰδεῖν.

dicis stipem per vicos mendicantibus illos comparabat : nam vocem flebilem miserabilemque edunt, et vestigia feri non acri et animoso, sed misero et quasi dolore expresso latratu premunt. (6) Atqui de his nemo quidem quidquam relatu dignum scripturus mihi videtur. Ceterum Gallici canes maxima pedum celeritate pollentes, Gallorum lingua *ver-tragi* vocantur; non ab aliqua gente, uti Cretici, Carici, vel Laconici, sed ut inter Creticos quidam *διάπονοι*, *hoc est* industrii, a studio laboris et industria; et *Ιταμαί*, sive *præcípites*, a subita vehementia, et mixti ab utroque genere; itidem isti a celeritate appellantur. (7) Generosissimis autem nihil specie visuque pulchrius est, sive oculos sive corpus universum sive etiam pilum atque colorem spectes : ita in maculosis mira conspicitur varietas, et quibus simplex color est, in iis et ipse enitet, ac jucundissimum venatori spectaculum præbet.

CAP. IV.

De signis, quibus canes veloces dignoscendi et e contra.

Ceterum et ego dicam quibus signis veloces et generosi canes dignoscendi; tum quorum observatione degeneres tardique discernantur. (2) Primum igitur longi sint a capite ad caudam; neque enim ullum aliud velocitatis et generositatis signum æque certum in omni canum genere reperiri potest atque longitudo : ut vice versa brevitatem tarditatem et degenerem animum arguit. Equidem canes vidi quibus plurima inerant vitia; verum quod longo essent corpore, veloces erant et animi pleni. (3) Atque majores, ubi cetera paria sint, ab solam magnitudinem minoribus præstant. Ceterum inter magnos canes viliosi sunt, qui membra male compacta et incongrua inter se habent : iique multo deteriores sunt parvis, si cetera vitia paria iis adsint. (4) Capita habeant levia et nervosa : sed adunci an simi fuerint parum interest; nec id magni faciendum, si fibræ sub vultu emineant : ii dumtaxat mali sunt, quibus caput ponderosum est, et nares obesse atque illæ non in acumen desinentes, sed obtusæ. Atque hæc quidem capitis species optima. (5) Oculi autem magni sint, clari, puri, lucidi et qui intuentis aciem præstringant; ac potissimi quidem sunt ignei, quique fulguris instar, ut pardorum, leonum vel lyncum oculi, coruscant. Proximi sunt nigri, si quidem aperti fuerint visuque torvi : tertio deinde loco sequuntur cæsi; nam nec cæsi oculi mali sunt, nec malorum canum indicia, modo et ipsi purique torvique aspectu fuerint.

ΚΕΦ. Ε'.

Περὶ τῆς τοῦ συγγραφέως κυνὸς, ὁποῖα ποτ' ἦν.

Ἐπεὶ τοι ἀνέθρεψα ἐγὼ κύνα χαροπὴν, ὅαν χαρο-
 πωτάτην, καὶ αὕτη ὠκειά τε ἦν καὶ φιλόπονος καὶ εὐ-
 ψυχος καὶ εὐπους, ὥστε καὶ τέτταρσιν ἡδὴ ποτὲ λα-
 5 γωῖς ἐφ' ἡλικίας ἀντήρχησεν. (2) Καὶ τὰ ἄλλα δὲ
 πρῶτάτη τέ ἐστιν (ἐτι γάρ μοι ἦν, ὁπότε ταῦτα ἔγρα-
 φον) καὶ φιλάνθρωποτάτη· καὶ οὕτω πρόσθεν ἄλλῃ
 κύων, ὡς αὕτη, οὔτε ἐμὲ ἐπόθησεν, οὔτε τὸν ἐταῖρον
 τὸν ἐμὸν καὶ σύνθηρον τὸν Μέγιλλον· ἐπειδὴ γὰρ τοῦ
 10 ὁρόμου ἀπεπαύσατο, οὐκ ἔτι ἡμῶν γε, ἢ θατέρου
 ἀπαλλάττεται. (3) Ἀλλὰ εἰ μὲν ἐγὼ ἔνδον εἶην, ἅμα
 ἐμοὶ διατρίβει, καὶ προϊόντα ποι παραπέμπει, καὶ
 ἐπὶ γυμνάσιον ἰόντι ἐφομαρτεῖ, καὶ γυμναζομένην
 παρακάθηται, καὶ ἐπανιόντος πρόεισι, θαμινὰ ἐπι-
 15 στρεφομένη, ὡς καταμανθάνειν, μὴ πῇ ἄρα ἐξετράπην
 τῆς ὁδοῦ· ἰδοῦσα δὲ καὶ ἐμπειδιάσασα, αὐθις αὖ
 πρόεισιν. (4) Εἰ δὲ ἐπὶ τι ἔργον πολιτικὸν ἵοιμι,
 ἦδε τῷ ἐταίρῳ τῷ ἐμῷ ξύνεστι, καὶ πρὸς ἐκείνον τὰ
 αὐτὰ ταῦτα ὁρᾷ· ὁπότερος δὲ ἡμῶν κάμνοι τὸ σῶμα,
 20 ἐκείνου αὖ οὐκ ἀπαλλάττεται· εἰ δὲ καὶ δι' ὀλίγου
 χρόνου ἴδοι, ἐπιπηδᾷ ἀτρέμα, ὥσπερ ἀσπαζομένη, καὶ
 τῷ ἀσπασμῷ ἐπιφθέγγεται, ὅα φιλοφρονουμένη· καὶ
 δειπνοῦντι ξυνῶσα συνάπτειται ἄλλοτε ἄλλῳ τῶν πο-
 δοῖν, ὑπομνήσκουσα ὅτι καὶ αὐτῇ ἄρα μεταδοτέον
 25 εἶη τῶν σιτιῶν· καὶ μὴν πολὺφθογγός ἐστιν, ὡς οὕτω
 ἐγὼ ἰδεῖν μοι δοκῶ ἄλλην κύνα· καὶ ὄσων δαίται, τῇ
 φωνῇ σημαίνει. (5) Καὶ ὅτι σκυλακευομένη μάλιστα
 ἐκολάζετο, εἰ τις εἰς τοῦτο ἔτι μάλιστα ὀνομάσειε,
 πρόσεισι τῷ ὀνομάσαντι, καὶ ὑποπτίξασα λιπαρεῖ, καὶ
 30 τὸ στόμα ἐφαρμύζει τῷ στόματι ὡς φιλοῦσα, καὶ ἐπι-
 πηδήσασα ἐκκρέμαται τοῦ αὐχένος, καὶ οὐ πρόσθεν
 ἀνίησι, πρὶν τῆς ἀπειλῆς ἀποπαῦσαι τὸν θυμούμενον.
 (6) Ὡστε οὐκ ἂν ὀκνήσαι μοι δοκῶ καὶ τὸ ὄνομα ἀνα-
 γράψαι τῆς κυνὸς, ὡς καὶ ἐς ὕστερον ἀπολείπειν
 35 αὐτῆς, ὅτι ἦν ἄρα Ξενοφῶντι τῷ Ἀθηναίῳ κύων, Ὀρμη
 ὄνομα, ὠκυτάτη καὶ σφοδράτη καὶ ἱεροτάτη. (7) Ὡτα
 δὲ μεγάλα ἔστω ταῖς κυσὶ καὶ μαλθακά, ὥστε ὑπὸ με-
 γέθους καὶ μαλακότητος ἐπικεκλασμένα φαίνοιτο·
 οὕτως ἂν εἶη κράτιστα. Οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ εἰ ὀρθὰ
 40 φαίνοιτο, οὐ πονηρὸν, εἰ μὴ σμικρά τε εἶη καὶ σκληρά.
 (8) Τράχηλος δὲ μακρός τε ἔστω, καὶ περιφερής, καὶ
 ὑγρός· ὥστε, εἰ ἀντιτείνουσιν ἀπὸ τῶν δεραίων τὰς κύνας
 ἐς τοῦπίσω, ἐπικλᾶσθαι δοκεῖν τὸν τράχηλον δι' ὑγρό-
 τητα καὶ μαλακότητα· στήθη τε πλατέα ἀμείνω τῶν
 45 στενῶν. (9) Καὶ τὰς ὠμοπλάτας διεστώσας ἐχέτωσάν,
 καὶ μὴ ξυμπεπηγίας, ἀλλ' ὡς οἶόντε λελυμένας ἀπ'
 ἀλλήλων· σκέλη στρογγύλα, ὀρθὰ, εὐπαγῇ· πλευρὰς
 γενναίας· ὀσφὺν πλατεῖαν, ἰσχυράν, μὴ σαρκώδη, ἀλλὰ
 νεύροις πεπηγυῖαν· λαγόνας ἀνειμένας· ἰσχία μὴ συν-
 50 δεδεμένα· κενεῶνας λαγαρούς· οὐρὰς λεπτάς, μακράς,
 δασείας τὴν τρίχα, ὑγράς, εὐκαμπεῖς, τὸ ἄκρον τῆς
 οὐρᾶς δασύτερον· ὑποκόλια μακρά, εὐπαγῇ. (10)

CAP. V.

De auctoris cane et qualis ille fuerit.

Nam et ipse canem educavi caesium quantum fieri potest
 maxime : atque is et velox et industrius et animosus pedi-
 busque optimus erat, adeo ut dum aetas esset integra, solus
 quattuor leporibus sufficeret. (2) Ceterum mansuetissimus
 est (supererat enim adhuc quum haec scriberem) et heri
 amantissimus; neque ullus mihi antehac canis fuit, qui
 me et amicum meum et venationis socium Megillum tanto
 amore prosequeretur : nam dum cursu intermisso quiescit,
 nusquam a nobis aut saltem alterutro nostrum divellitur.
 (3) Sed si ego domi sim, ipse mecum commoratur, et
 prodeuntem aliquo comitatur, et gymnasium adeuntem
 assectatur, corpusque exercenti assidet : et redeuntem
 praecedit subinde respiciens, ut sciat num forte de via
 deflexerim, et simulac me conspexerit, adblanditis non-
 nihil rursum praecedit. (4) Ac si publici negotii causa
 prodeam, adest amico meo, idemque erga eum facit.
 Sin alteruter nostrum corporis morbo detineatur, nusquam
 ab eo discedit; et si vel exiguo temporis intervallo vi-
 deat, libere assilit quasi salutans, et laetabundus saluta-
 tioni testandae voce blanda egganit : quumque conanti
 adest, nunc uno nunc altero pede contingens, sibi quoque
 aliquid cibi tradendum monet : tum vocalis admodum
 est, ut vix credam me alium unquam vidiisse vocaliorem :
 et quacumque re indigeat, voce significat. (5) Quumque
 tenellus adhuc flagro subinde caesus esset, si quis jam eo
 fine flagrum dumtaxat nominet, illi obviam procedit,
 precesque submissas admovet, atque os ori tanquam de-
 osculaturus applicat, et subsiliens inhaeret collo, nec ante
 discedit, quam is qui irascitur, minas ponat : (6) adeo ut
 nec nomen istius canis prodere me pigeat, quo in posterum
 exstet fuisse aliquando Xenophonti Atheniensi canem no-
 mine Hormen, velocissimum, sapientissimum atque sacer-
 rimum (?) (7) Aures vero magnae mollesque sint canibus, ut
 prae magnitudine et mollitie fractae videantur; illae enim
 praestantissimae sunt : sed nec id malum, si arrectae appa-
 reant, modo ne breves et durae sint. (8) Sit collum lon-
 gum, rotundum et flexibile : adeo ut si canes collo ligatos
 validiori nisu retrahas, id prae nimia flexibilitate et mollitie
 infractum videatur. Pectora lata angustis praestant. (9)
 Scapulas disjunctas habeant, non connexas, sed quam-
 maxime a se invicem dissolutas. Crura longa, recta, bene
 compacta. Latera valida; dorsum latum, firmum, non
 carnosum, sed nervis innexum. Ventres demissos; coxas
 non commissas invicem; ilia vacua; caudas exiles, longas.
 hirsutas, molles et flexibiles : caudam extremam pilis
 spissioribus obsitam : internodia longa et bene compacta.

Σκέλη δὲ εἰ μὲν τὰ ὀπίσθια ἔχοι μείζων τῶν ἔμπροσθεν, τὰ ὀρθία ἂν μεταθέοι ἄμεινον· εἰ δὲ τὰ ἔμπροσθεν τῶν ὀπισθίων, τὰ κατάντη· εἰ δ' ἴσα εἴη ἄμφω, τὰ πεδία. Ἐπεὶ δὲ χαλεπώτερον ἐν ὀρθίῳ μὴ ἡττηθῆναι λαγῶ, 5 ὅτι καὶ ὁ λαγὼς τὰ ὀρθία θεῖ ἄμεινον, ἐκείναι δοκοῦσι γενναιώτεραι αἱ κύνες, ὅσαι τὰ ὀπισθεν μείζονα ἔχουσι τῶν ἔμπροσθεν· πόδες δὲ οἱ περιφερεῖς καὶ στερεοὶ κράτιστοι.

ΚΕΦ. Γ'.

Περὶ χρωμάτων, καὶ, ὡς ἂν ἔχωσι ταῦτα, ὅτι ἀδιάρογον.

10 Τὰ δὲ χρώματα οὐδὲν διοίσει ὅποια ἂν ἔχωσιν, οὐδ' εἰ παντελῶς εἴεν μέλαιναί ἢ πυρρὰί ἢ λευκαί· καὶ οὐδὲ τὸ ἀπλοῦν χρῆ ὑποπτεῖν τῆς χροῆς ὡς θηριῶδες· ἀλλὰ τὰ ὄντα ἔστω στιλπνὰ καὶ καθαρά· καὶ ἡ θρίξ, εἴτε οὖν τοῦ δασέος γένους, εἴτε τοῦ φιλοῦ τύχουεν οἱ κύνες, 15 λεπτή· ἔστω καὶ πυκνὴ καὶ μαλθακή. (2) Κράτιστοι δὲ ἄρρενες μὲν, ὅσοι μεγάλοι τε καὶ εὐπαγεῖς ὄντες, ὑπὸ ὑγρότητος θηλείας εὐίσκασιν· θήλειαι δὲ, ὅσαι διὰ τὸ γενναῖον καὶ μυῶδες τοῦ σώματος ἄρρεσι. (3) Τοῦ μὲν δὴ σώματος ταῦτά τις ἂν δοκεῖ μοι ἐπισκοπῶν δὴ 20 ἀποχωρῶντα τεκμηρία ποιεῖσθαι εἰς γενναϊότητα, καὶ τὰ ἐναντία τοῦ ἐναντίου.

ΚΕΦ. Ζ'.

Περὶ τῆς γνώμης τῶν κυνῶν, ὅποια ταύτης τὰ σημεῖα.

Οὐ μείονα δὲ καὶ ἡ γνώμη τῶν κυνῶν ἐς ἑκάτερα τεκμηριοῦσθαι παρέξει τῷ ὡς χρῆ δρῶντι. Αὐτίκα 25 ὅσαι σκυθρωπαὶ κύνες πρὸς ἅπαντας, οὐ γενναῖαι, εἰ δὲ ἔστιν ἄς εὐροῖς (ἂν) πρὸς μὲν τοὺς ἀγνώτας χαλεπὰς, τῷ δὲ ἀνατρέφοντι προσφιλεῖς, καὶ τοῦτο ἀγαθὸν μέλλον ἢ κακόν. (2) Ἦδη δὲ ἔγνω κύνά, ἥτις οἶκοι μὲν κατηφῆς ἦν, καὶ οὐδενὶ τῶν πλησιαζόντων ἔχαιρεν· 30 ἐπὶ θήραν δὲ ἐξαγομένη ὑπερευφραίνετο, καὶ παντὶ τῷ προσελθόντι προσμειδιώσα καὶ προσσαίνουσα διεδήλου, ὅτι ἀνιάται οἶκοι μένουσα. Καὶ τοῦτο ἀγαθόν. (3) Κράτισται δὲ αἱ φιλάνθρωπότεραι, καὶ ὅσαι οὐκ ἔστι ξένον ὄψιν ἀνθρώπου οὐδενός· ὅσαι δὲ ἀνθρώπους δε- 35 δίασι, καὶ ὑπὸ φόβου ἐκπλήττονται, καὶ θορυβώδεις εἰσὶ, καὶ ἐπὶ πολλὰ καὶ εἰκῇ κινεῶνται, καὶ ταῦτα ἀλόγιστά ἐστι καὶ οὐκ ἔμφρονα· καθάπερ ἄνθρωποι, εἰ δειλοὶ καὶ ἔμφρονες, οὗτοι δὲ καὶ αἱ κύνες αἱ τοιαῦται οὐποτε ἂν εἴεν γενναῖαι. (4) Κακαὶ δὲ καὶ ὅσαι λυ- 40 θεῖσαι τοῦ δεσμοῦ ἐν γωρίῳ οὐκ ἐπανίστανται ἐπὶ τὸν ἄγοντα καλούμεναι, ἀλλ' ἀποσκιρτῶσι· καὶ ἦν μὲν πρῶτος μετακαλῆς, καταφρονούσιν· ἦν δὲ σὺν ἀπειλῇ, δεμαίνουσαι οὐ προσίστανται. (5) Ἀλλὰ χρῆ ἀποσκιρτή- σασαν τὴν κύνά καὶ περιδραμεῖσαν ἐπανέναι ἐπὶ τὸν 46 κυναγωγόν, εἰ καὶ μὴ καλοῖται αὐτὸς, σημαίνουσιν ὅτι οἶα τε ὑπακούειν, εἰ ᾗδ' ἐθέλει· ἔτι δὲ, εἰ μὴ λαμβά- νοιτο, πάλιν αὖ ἀποσκιρτάτω, καὶ πάλιν ἐπανίτω.

(10) Si crura posteriora anterioribus longiora habeat, melius acclivia percurrent; sin anteriora posterioribus, melius declivia; si utrimque æqualia fuerint, melius planitiem. Verum quum difficilior sit in loco acclivi a lepore non superari, eo quod lepus longe melius per acclivia currit, illi mihi canes præstantiores esse videntur, quibus posteriora crura longiora sunt anterioribus. Pedes autem rotundi et firmi, omnium optimi.

CAP. VI.

De celoribus: nec referre qualescumque habeant.

Colores quoscumque tandem obtineant, parum referri, etiam si omnino nigri aut rufi vel albi fuerint. Nec simplicem colorem ut feritatis signum suspectum habeas: sed quicumque demum fuerit color, nitidus purusque esto. Pilus autem canibus, sive hirsuti generis fuerint, sive glabri, tenuis, densus et mollis sit. (2) Omnium vero præstantissimi sunt masculi, qui in magno et bene compacto corporis habitu flexibili quadam mollitie feminis similes videntur: feminæ autem, quæ generoso animo et toroso corpore masculos æquant. (3) Atque hæc quidem corporis signa si quis observet, meo iudicio satis superque ex iis animi præstantiam, ex contrariis autem contraria colligera poterit.

CAP. VII.

De ingenio canum ejusque signis.

Neque minus ex indole canum in utramque partem poterit conjectare, quisquis recte eam inspexerit: nam qui promiscue in omnes sæviunt, degeneres sunt: si quos acres et vehementiores erga ignotos, erga nutricium blandos deprehenderis, id quoque bonum potius quam malum signum. (2) Ipse tamen canem novi, domi quidem tristem nec ulli adblandientem, qui ad venandum eductus maxima gestiebat alacritate, atque omnes blandissime adulando se invitum domi delitescere testabatur. Et hoc quidem bonum est. (3) Sed omnium præstantissimi sunt, quibus plurimum adest humanitatis, et quibus nullius hominis conspectus novus atque insolens accidit. At illi qui homines metuunt et strepitu terrentur et tumultus excitant et sæpius nulla de causa commoventur, bruti sunt parumque animosi: nam ut homines timidi degeneri sunt animo, ita hujusmodi canes nequaquam sunt animosi. (4) Mali quoque sunt qui vinculo soluto in aperto campo vocati non revertuntur ad ductorem, sed resiliunt; et qui blande revocantis vocem contemnunt, minitantem vero præ metu accedere non audent. (5) Sed canem libere vagantem ex cursu ad venatorem etiam non vocantem reverti oportet, ut ostendat sibi non deesse animum obtemperandi: et si venator non comprehendat, tum rursum curriculo abeat, rursumque

(6) Πεπαιδευμένοι δὲ, ὅσαι φθεγγόμενοι τοῦ κυναγωγῶ ὑποκατακλίνονται, μὴ ὑπὸ δέους, ἀλλὰ φιλοφρονούμεναι τὸν τροφέα καὶ τιμῶσαι, καθάπερ οἱ προσκυνοῦντες Μέγαν Βασιλέα· οὐδὲ τὸ ἴστασθαι δὲ ἐν πεδίῳ λυθεῖσαν
 5 κύνα ἀγαθὴν, εἰ μὴ πρεσβυτέρα τύχοι· ὅκνον γὰρ σημαίνει. (7) Ταῖς δὲ γενναιοτάταις καὶ ἐπισκύνιον πρόσσεσι, καὶ σοβαραὶ φαίνονται, καὶ τὸ βάδισμα κοῦφον καὶ πυκνὸν καὶ ἄδρόν· καὶ μεταβάλλουσι τὰς πλευρὰς, καὶ τὸν τράχηλον ἀνατίνουσι, καθάπερ οἱ
 10 ἵπποι, ἐπειδὴν λαμπρύνωσι.

ΚΕΦ. Η'.

Περὶ τοῦ, πῶς διαγνωστέον ἀπὸ τοῦ ἐσθίειν τὴν ποιότητα τῶν κυνῶν.

Ἐσθίουσι δὲ αἱ μὲν λάθρως, αἱ δὲ κοσμίως· καὶ τὸ κόσμιον γενναίτερον τοῦ ἀκόσμου. (2) Ἀγαθαὶ δὲ,
 15 ὅσαι μὴ κακόςαιτο, ἀλλ' ἄρτω ἢ μάζῃ χαίρουσι· κράτιστον γὰρ κυσὶ τοῦτο σιτίον· καὶ οὐ δέος, μὴ ὑπερεμπλησθῆεν ὑπ' αὐτοῦ. Ἀμεινον δὲ εἰ καὶ ξηρᾷ τῇ τροφῇ χαίροιν· εἰ δὲ καὶ ὕδατι καταβρέγοις, καὶ τούτω χαίροιν, οὐ κακόν. (3) Καμούση δὲ ἐμβάλλειν ἢ ὕδωρ
 20 ἀπὸ κρέως λιπαροῦ, ἢ βοδὸς ἥπαρ ἐν σποδιᾷ θερμῇ φρύξαντα, ἔπειτα τρίψαντα καθάπερ ἄλφιτα ἐπιπάττειν. (4) Καὶ ταῖς γε σκυλακευόμεναις ἀγαθὸν τοῦτο ἐς τὸ πῆξαι τὰ μέλη, ἐπειδὴν ἀποπαύσονται τοῦ γάλακτος· τὸ γάλα δὲ σκυλακεῦσαι κράτιστον ἐς ἑννατον
 25 μῆνα καὶ πορρωτέρω· καὶ καμούση δὲ καὶ μαλακίζομένη ἀγαθὸν καὶ πόμα καὶ σιτίον· ἀγαθὸν δὲ καὶ ἡ ἀσιτία καμνούση.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ τοῦ, μετὰ τίνων καὶ πῶς κοιταστέον τὰς κύνας.

Οὐδὲν δὲ οἷον εὐνὴ μαλθακὴ καὶ ἀλεινὴ· κρατίστη
 30 δὲ ἡ μετ' ἀνθρώπου, ὅτι καὶ φιλάνθρωποι ἀποτελοῦνται, καὶ τῷ χρωτὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ χαίρουσι, καὶ φιλοῦσιν οὐ μείον τὸν συγκαθεύδοντα ἢ τὸν τρέφοντα. Καὶ τῶν λυπούντων τὴν κύνα τις αἰσθάνοιτο, ὥς διψῶση τε ἐν νυκτὶ ἐπικουρῆσαι, καὶ ἐπείγομένη ὑπὸ τοῦ τῶν ἀναγ-
 35 καίων· γνοίη δ' ἂν καὶ ὅπως ἀνεπαύσατο. Εἰ γὰρ ἀγρυπνήσειεν, ἐξάγειν ἐπὶ θήραν οὐκ ἀσφαλές, οὐδ' εἰ ἐπιστάζειε θαμινὰ ἐν τῷ ὕπνῳ, οὐδ' εἴ τι ἀπεμέσειε τῶν σιτίων· ταῦτα δὲ γνοίη ἂν ὁ συναναπαυόμενος. (2) Κακίστη δὲ κοίτη κυνῶν μετὰ κυνῶν· πολλὸν πλέον,
 40 εἰ καὶ ἐπιπαύουσαι ἀλλήλων ἀναπαύονται· ὥς ἀνθρωπος μὲν συγκαθεύδων κυσὶν ἀπαιροῖτο χρωτὸς τὸ ἀναπαύον· κύνες δὲ ἐν τῷ αὐτῷ ἀναπαύονται, ὅτι περ πονηρὸν τοῦ χρωτὸς, τῷ πλησιάζειν τε καὶ ἐκθερμαίνειν ἐπάξουσιν· ὥστε ψώρας ἐμπίπασθαι τὸ πολὺ, ὅποτε
 45 ἐν ταῦτ' ἀναπαύονται. (3) Τούτου δὲ τὸ αἶτιον καὶ ἡ

redeat. (6) Illi vero bene edocti sunt, qui ad venatoris vocem non metu, sed præ amore atque honore nutricii sui se submitunt, instar illorum qui Magnum Regem adorant. Neque id bonum est canem vinculo exsolutum in campo quietum sistere, nisi senio fuerit confectus : id enim ignaviam ostendit. (7) Ceterum generosis canibus hispidum supercilium est vultuque terribili apparent : incessus quoque levis et creber et mollis ; quin et transversis incedunt lateribus, et cervicem ut equi luxuriantes altius erigunt.

CAP. VIII.

Quomodo ex comestione qualitas canum dignoscenda.

Canum alii avidè vorant, alii modeste comedunt : sed modestia generosiorè canem arguit quàm aviditas. (2) Sunt et illi boni qui malis spurcisque cibis abstinent et pane et maza gaudent : nam hic cibus omnium maxime canibus conducit, nec metuendum ne nimium illo se ingurgitent. Optimum autem signum est, si cibo sicco delectentur ; neque id malum, si aqua perfusa gaudeant. (3) Cani ægrotanti jus carnis pinguioris exhibendum, vel jecur bubulum sub cinere calido tostum, tritumque farinæ instar aquæ inspergatur. (4) Idem quoque catulis inprimis prodest ad corroborandos artus, ubi a lacte depelluntur. Sed lac catulis enutriendis omnium optimum est in nonum usque mensem et amplius ; ægrotis quoque et infirmioribus in potu ac cibo exhibitum prodest ; conducit ægrotis etiam jejuniū.

CAP. IX.

Cum quibus et quomodo canes cubare debeant.

Sed nihil æque juvat atque stratum molle et calidum. Optimum tamen si cum homine cubent, quod et humaniores evadant, et hominum cute gaudeant : nec minus ament eum quocum cubent quam qui cibum præbet : sentiet quoque si male habeant, ut sitiēti noctu potum præbeat, et si quid necessarium desit, curam gerat : sciet etiam quomodo requiescant ; nam si noctem exegerint insomnem, non tutum est eos venatum educere : nec si frequenter inter dormiendum excitentur, vel si quid ciborum evomuerint : quæ omnia facile sciri poterunt, si quis cum iis cubet. (2) Pessimum id est si canes cum canibus cubent : at multo pejus, si inter cubandum se invicem contingant : nam ubi homo cum canibus cubat, tollit vitia cutis : sed quum canes simul cubant, quibuscumque tandem cutis vitiiis mutuo contactu et calore se inficiunt, adeo ut scabie ferme semper referti sint, ubi in eodem loco cubant. (3) Rel argumentum vel fœtor est, quem gravein atque acrem sen-

ὁδὸν, ἐπειδὴν εἰσελθῇς, οὗ κύνες πολλοὶ ἀναπαύονται· οὕτως χαλεπὴ τέ ἐστι καὶ δριμύεια.

ΚΕΦ. Γ'.

Ὅτι ἡ τρίψις τοῖς κυσὶν ὠφέλιμος, καὶ πῶς δεῖ ταύτας ἀποτρίβειν.

6 Μέγα δὲ ὄφελος κυνὶ καὶ τρίψις τοῦ σώματος παντός, οὐ μείον ἢ ἱππῶ· τὰ τε γὰρ μέλη πῆξαι καὶ ῥῶσαι ἀγαθὰ, καὶ τὴν τρίχα μαλθακὴν ἐργάζεται καὶ τὴν χροάν στυλπνὴν, καὶ τοῦ χρωτός ἀποκαθαίρει ὅ τι περ πονηρόν. (2) Τρίβειν δὲ τὰ μὲν νῶτα καὶ τὴν ὀσφύν
10 τῇ δεξιᾷ, ὑποθέντα τὴν ἀριστερὰν τῇ λαγόνι, ὥς μὴ ἐπιθλιδομένην ἄνωθεν τὴν κύνα ὀκλάζουσιν κακοπαθεῖν. (3) Τὰς δὲ πλευράς ἑκατέρω τῇ χειρὶ, καὶ τοὺς γλουτοὺς μέχρις ἀκρων ποδῶν, καὶ ὠμοπλάτας ὡσαύτως. (4) Ἐπεὶ δ' ἂν ἱκανῶς φαίνωνται ἔχειν,
15 ἐπαίρειν τῆς οὐρᾶς λαβόμενον, καὶ ἀνατείναντα ἀφιέναι· ἡ δὲ διασείσεται τε ἀφεθέισα, καὶ δῆλη ἔσται, ὅτι ἡγάπησε τὸ πραχθέν.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Ὅτι ἄμεινον δεδέσθαι τὰς κύνας, ἢ λελυμένας εἶναι.

Δεδέσθαι δὲ κύνα γενναίαν δι' ἡμέρας, ὥσπερ τι
20 ἄλλο, ἀγαθόν· εἰ δὲ μὴ, ἀναγώγους ἀποτελεῖσθαι ἀνάγκη· καὶ εἴ ποτε ἄρα δεσμοῦ δεηθεῖεν, ἀσφάλλουσι, καὶ κλαυθυρίζονται, καὶ ἀπεσθίουσι τοὺς ἱμάντας· ὥστε σιδήρου δεῖν ἐπ' αὐταῖς, καθάπερ ἐπὶ ἀνθρώποις τοῖς κακούργοις. (2) Καὶ ἐσθίειν δὲ ἀνάγκη λελυμένην
25 κύνα πᾶν τὸ ἐμπεσόν· καὶ τὸ ἀκμαῖον τοῦ δρόμου ἀφαιρεῖται αὐτῶν ὁ δι' ἡμέρας περίπατος· ἀλλὰ χρὴ τεταγμένα μὲν περιπατεῖν, τὸ πολὺ δὲ ἀναπαύεσθαι.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Περὶ τοῦ, ἐπὶ πόσον τῆς ἡμέρας προακτεῖν τὰς κύνας· καὶ πόσας, καὶ ποίας ἐν ταύτῳ λυτέον.

30 Προάγειν δὲ τὰς κύνας τοῦλάχιστον τετράκις (ἐπὶ) τῇ ἡμέρᾳ ἐς ὁμαλὸν χωρίον καὶ καθαρὸν· ἐνταῦθα ἀφιέναι τοῦ δεσμοῦ, τῶν τε ἀναγκαίων ἕνεκα, καὶ ἐς τὸ ἀποσκιρτᾶν καὶ διαθεῖν. (2) Εἰ δὲ ἀργῶσαι ἀπὸ θήρας τύχοιεν, καὶ πλεονάκις ταῦτό τοῦτο ὁρᾶν· καὶ
35 δύο ἐπὶ δυοῖν ἐν τῷ αὐτῷ, ὥστε ἀμειλωμένας καὶ παιζούσας ὁμοῦ μὲν εὐφραίνεισθαι, ὁμοῦ δὲ γυμνάζεσθαι. (3) Πολλὰς δὲ μὴ λύνειν ἐν ταύτῳ· ἐμπίπτουσαι γὰρ ἀλλήλαις ἔστιν ὅτε μέγιστα κακὰ ἐργάζονται. (4) Ἀλλὰ μὴδὲ σκληρὰν κύνα καὶ πεπηγυῖαν ἅμα τῇ σκυλακευο-
40 μένῃ λυέτω· βαρεῖα γὰρ αὕτη καὶ ἀνιάρᾳ συμφέρεισθαι· καὶ διώκουσά τε αἰρεῖ, καὶ ἀποφεύγουσα ἀπολείπει εὐμπερῶς· ὥστε ἀθυμεῖν ἀνάγκη τὸ σκυλάκιον ἐν ἑκατέρῳ μείον φερόμενον. (5) Ἀλλὰ μὴδὲ δεῖσαι

ties, si locum aliquem ingrediariis, ubi multi canes simul quiescunt.

CAP. X.

Frictionem canibus prodesse, et quomodo institui debeat.

Multum quoque canibus frictio totius corporis prodest, non minus quam equo : utilis est enim ad confirmandos et corroborandos artus ; tum pilum mollem cutemque nitidam reddit, atque omnia ejus vitia expurgat. (2) Perfricandum autem dorsum et lumbi manu dextra, sinistra interim ventri supposita : ne pressus desuper canis labantibus genibus aliquid mali patiat. (3) Latera autem et clunes utraque manu ad extremos pedes perducendi ; eodem modo et scapulae. (4) Ubi satis superque perfrictus videbitur, apprehensa cauda tollendus, eaque extensa dimittendus : at ille dimissus concutiet corpus et aperte se ea re delectatum ostendet.

CAP. XI.

Præstare vincitos potius canes esse quam solutos.

Inprimis autem conducit canem generosum interdiu vincitum esse : sin minus, necessum est eos feros indomitosque evadere ; et si quando vinculis alligentur, tum acre ferentes ululant, et numellas corrodunt, adeo ut ferreis vinculis improborum hominum instar coercendi sint. (2) Tum canem solum omni cibo promiscue vesci necessum est ; et diem totum obambulantem currendi vigor perit : sed moderata quidem ambulatio illis permittenda, ut plurimum tamen quiescant.

CAP. XII.

Quoties producendi canes singulis diebus, et quot qualesque simul solvendi.

Singulis autem diebus quater ut minimum in locum planum liberumque producendi sunt ; et vinculo exsoluti ibidem dimittendi, quum ad necessitatem naturæ, tum ut saltu cursuque se recreent. (2) Si pigriores post venationem fuerint, sæpius id faciendum ; et bini ac bini simul educendi, ut mutuo certamine atque lusu simul sese et oblectent et exercent. (3) Plures una eademque vice ne solvas ; sæpius enim in se invicem irruentes plurimum damni inferunt. (4) Nec robustum et confirmatæ ætatis canem una cum catulo emittas : gravis enim nec sine noxa ejus concursus : nam ubi insequitur, facile præcedentem occipat, et dum fugit, nullo negotio insequentem a tergo relinquit ; adeo ut catulo necessario excidat animus, quum utrobique minus valeat. (5) Sed nec infensi sibi invicem

διεχθρεύουσιν ἀλλήλαις, μὴδὲ ταύτας λύειν ὁμοῦ, ὥς μὴ λυμαίνοντο ἀλλήλας· εἰσὶ γὰρ τοὶ κύνες ἐχθραὶ ἀλλήλαις, καὶ ἄλλα φίλοι, καθάπερ ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα δὴ οἱ τε ἄρρενες τοῖς ἄρρεσι, καὶ αἱ θήλειαι τοῖς θηλείαις, τὸ πολὺ ὑπὸ φθόνου· καὶ οὐδὲ τούτων ἀμελῶς χρὴ ἔχειν.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Περὶ τοῦ, ποσάκις δεῖ ἐν χειμῶνι ἢ θέρει σιτεῖσθαι τὰς κύνας.

Καὶ δὴ χειμῶνος μὲν ὥρα ἅπαξ σιτεῖσθαι τὰς κύνας ὀλίγον πρὸ τῆς ἑσπέρας· ἥ τε γὰρ ἡμέρα βραχεία, καὶ χρὴ γεγυμνάσθαι αὐτάς, ὥστε, εἰ δέοι πόρρω τῆς ἡμέρας διαπονεῖσθαι ἐν θήρᾳ, τοῦ λιμοῦ ἀνέγερσθαι. (2) Θέρους δὲ ἀγαθὸν καὶ ἄρτου ὀλίγον δοῦναι ἐμφαγεῖν, ὥς μὴ ἀποκναίεσθαι ὑπὸ μήκους· καὶ γὰρ, εἰ διψήσειαν, ἀλυπότερον ἂν πίνοιν ἐμφαγοῦσαι. Εἰ δὲ καὶ στέαρ 15 ταριχεύομενον καθείης τῆς κυνός, ἀγαθὸν καὶ τοῦτο. (3) Εἰ δὲ μέγα τὸ καῦμα ἐπιπλέγοι, φὸν ἐμβαλόντα εἰς τὴν χεῖρα, καὶ ἀνατείνοντα τῆς κυνός τὸ στόμα καθιέναι, ὥς ἀθρόον καταπιεῖν· καὶ τοῦτο σίτιον τε ἱκανὸν ἔσται αὐτῇ, καὶ ἀναψύξει τὸ ἄσθμα, καὶ ἀναπαύσει τὸ 20 δίψης.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Περὶ τοῦ, ποίῳ χρόνῳ ἐξακτέον τὰς κύνας ἐπὶ θήραν.

Ἐξάγειν δὲ ἐπὶ θήραν ἥρος μὲν καὶ φθινοπύρου θαμινά· ἀσφαλέςταται γὰρ αἱ ὥραι αὐταὶ ταῖς κυσίν· (2) θέρους δὲ ὀλιγάκις, καὶ τὸ πολὺ διαλείποντα, εἰ 25 πνίγος εἴη· οὐ γὰρ ἀνέχονται καύματος αἱ κύνες, ἀλλὰ πολλὰ ἤδη διώξασαι ἀνὰ κράτος, ἀπεπνίγησαν ὑπὸ τοῦ ἄσθματος. (3) Τούτου δὴ ἕνεκα φέρειν χρὴ ὡς τὸν κυνηγέτην, ὥστε, εἰ ὑπερασθμαίνου ἢ κύων, καθιέναι ἀθρόα· οὐ γὰρ ἔστιν ὃ τι μᾶλλον ἀναψύχει τε αὐταῖς 30 τὸ καῦμα, καὶ τὸ ἄσθμα ἀναπαύει. (4) Εἰ δὲ πῶι ἀθρόον ὑπερασθμαίνουσα, καὶ τοῦτο οὐκ ἀσφαλές. Τούτων δὴ ἕνεκα χρὴ φυλάττεσθαι ἐν καύματι ἐξάγειν. (5) Καὶ χειμῶνος δὲ μὴ ἐξάγειν, εἰ τὸ κρύος τύχοι χαλεπὸν, καὶ πολὺ δὴ μάλιστα, εἰ πεπηγυῖα ἢ γῆ τύχοι· 35 ἀποκαίονται γὰρ ἐν τῷ κρυστάλλῳ αἱ κύνες, καὶ τοὺς ὀνυχάς ἐστιν αἱ ἀπολλύουσι, καὶ τὰ νέρθεν τῶν ποδῶν αὐταῖς βήγνυνται. (6) Εἰ δὲ εὐψυχότεραι εἴεν, καὶ θραύουσιν ἂν περὶ τῷ κρυστάλλῳ τὰ ὀστέα τῶν ποδῶν, ἀφειδῶς θέουσαι· ὃ δὲ λαγῶς κοῦφός τε ἔστι, καὶ δασεῖς 40 ἔχει τοὺς πόδας καὶ μαλθακοὺς, ὥστε ἀλύπως θεῖν ἐν τῷ πάγῳ.

simul solvendi, ne malo se vicissim afficiant : nam canes quoque mutuas inimicitias et amicitias exercent, sicuti homines, praesertim masculi cum masculis et feminae cum feminis ; quod invidia plerumque laborent ; neque id susque deque habendum.

CAP. XIII.

Quoties hieme vel aestate canibus praebendus sit cibus.

Hiberno tempore semel canibus cibus praebatur, idque paullo ante vesperam : nam et dies contractior est, et exercitio assuefaciendi sunt, ut si per diem fere integrum venationi foret incumbendum, famem perferre valeant. (2) Aestate praestat iis nonnihil panis praebere, ne diei longitudine segniores fiant ; tum si sitiunt, minori cum damno post sumptum cibum hibunt : sed et illud bonum est, si adipem sale conditum cani immittas. (3) Verum ubi intensior aestus fuerit, praestat ovum manu capere, et diducto canis rictu ita immittere, ut una vice deglutiat ; quod et in victum illi sufficiet et halitum refrigerabit et sitim restinguet.

CAP. XIV.

Quo tempore canes ad venationem educendi.

Ad venationem frequentius producendi sunt vere et autumnus : quae anni tempestates canibus omnium sunt tutissimae : (2) rarius autem aestate, et satis magno temporis spatium interposito, si aestus fuerit : nam canes nullo modo sunt ferendo calori, sed multi dum intentissimis viribus feram persequuntur, suppressa respiratione suffocantur. (3) Quam ob causam venator ova secum deferat, ut si forte respirandi difficultas cani oboriatnr, solida immittat : nihil enim aequae nimium aestum in canibus refrigerando exstinguit, et respirandi difficultatem sedat. (4) Neque id periculo caret, si dum respiratio difficilior trahitur, nimis avidè bibant. Quapropter cavendum ne nimio calore educantur. (5) Nec hiberno tempore producendi, si frigus vehementius fuerit, multo autem maxime, si terra fuerit congelata : nam membra canibus in glacie aduruntur ; nonnullis quoque ungues pereunt, et pedum plantae laeduntur. (6) Quodsi animi vehementiores sint, nimio cursu ipsa quoque pedum ossa glacie vulnerantur ; sed lepus et levis est et pedes villosos mollesque habet, ut sine ulla noxa per glaciem currat.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Περὶ διαστήματος, ἀπ' οὗτου δεῖ τῷ λαγῶ ἐπιλύειν τὰς κύνας, καὶ πόσας ταύτας.

Χρὴ δὲ, ὅστις κύνας ἀγαθὰς ἔχει, μῆτε ἐγγύθεν ἐπιλύειν τῷ λαγῶ, μῆτε πλείους δοῦν· καὶ γὰρ, εἰ πάνυ
 5 ὠκύς τύχοι καὶ πολλὰς πολλαῖς κύνας διαπεφευγώς, ἀλλὰ γε ἐξ εὐνῆς ἀνιστάμενον, καὶ ξὺν βοῇ καὶ κυνῶν ἐπικειμένον ἐκπλαγῆναι ἀνάγκη, καὶ πατάσσειν αὐτῷ τὴν καρδίαν. Καὶ ἐν τούτῳ πολλαῖς γενναῖοι λαγωὶ ἀκλεῶς ἀπώλοντο, μὴδὲν μῆτε δράσαντες μῆτε ἐπι-
 10 δεῖξάμενοι μνήμης ἄξιον. (2) Ἐὰν δὲ ὑπεκφυγεῖν ἀπὸ τῆς εὐνῆς, καὶ ἀναθάρσῃσαι. Ὁ δὲ, εἰ τύχοι δρομικός, ἐπαρεῖ εὐθύς τὰ ὦτα, καὶ μεγάλα ἀπὸ τῆς εὐνῆς πηδῆσεται· οἱ δὲ καὶ διαβρίβαντες τὰ μέλη, καθάπερ οἱ σκιρτῶντες, τότε ἀπειθυνοῦσι τὸν δρόμον. Καὶ τότε
 15 ἄρα ἐστὶ τὸ θέαμα ἄξιον τῶν πόνων, ὅσους ἐπὶ ταῖς κυσὶ πονεῖν ἀνάγκη.

ΚΕΦ. ΙΖ'.

Περὶ λαγῶν, καὶ τίς ἡ τούτων ἀρετὴ.

Κράτιστοι δὲ τῶν λαγῶν οἱ ἐν τοῖς περιφανέσι καὶ ἀναπεπταμένοις τὰς εὐνὰς ἔχοντες· ὑπὸ θάρρους γὰρ
 20 οὐκ ἀποκρύπτουσι σπᾶς, ἀλλὰ προκαλοῦνται, ἔμοι δοκεῖν, τὰς κύνας. (2) Οἱ δὲ αὐτοὶ οὗτοι, ἐπειδὴν διώκονται, οὐκ ἐπὶ τὰς νάπας φεύγουσιν, οὐδὲ ἐπὶ τὰ ἄλσιν, εἰ καὶ πάνυ πλησίον τύχοι ὄντα, ὥστε εὐμαρῶς ἀφελῆσθαι αὐτοὺς τοῦ κινδύνου· ἀλλὰ ἐς τὰ πεδία βιά-
 25 ζονται, ἐρίζοντες πρὸς τὰς κύνας, καὶ, εἰ μὲν βραδεῖται κύνες ἔποιντο αὐτοῖς, τοσοῦτον ὅσον διώκονται, θέουσιν· εἰ δὲ ὠκεῖται, ὅση δύναμις. (3) Πολλαῖς δὲ ἡδὴ ἐς τὰ πεδία ἐκτραπέντες, εἰ αἰσθόιντο ἐφομαρτοῦσαν κύνα ἀγαθὴν, ὡς ἐπισκιάζεσθαι ὑπ' αὐτῆς, θαμινὰ ἐν τοῖς
 30 ὁ ἐξελιγμοῖς διαβρίβαντες αὐτὴν, οἷδε τρέπονται αὐτὴν ἐπὶ τὰς νάπας, ἢ εἰ που κατάδουσιν γινώσκειν. (4) Καὶ τοῦτο τεκμήριον ποιητέον, ὅτι ἐκράτησεν ἡ κύων τοῦ λαγῶ· οὐ γὰρ τοὶ ἐπὶ τῷ ἄλῳιναι τὸ θηρίον ἐξάγουσι τὰς κύνας, ἀλλὰ ἐς ἀγῶνα δρόμου καὶ ἀμιλλαν οἱ γε
 35 τῇ ἀληθείᾳ κυνηγετικοῖ· καὶ ἀγαπῶσιν εἰ ἐπιτύχοι ὁ λαγῶς τοῦ διασώσαντος. (5) Καὶ καταφυγόντα ἐς ἀκάνθας ἐστὶν ὅτε ὀλίγας οἷδε καὶ ἰδόντες ἐπτηχότα καὶ ἀπαγορεύοντα, ἀνακαλοῦσι τὰς κύνας· μάλιστα δὲ, εἰ καλῶς διαγωνίσαιντο· ὥστε πολλαῖς ἡδὴ ἔγωγε ἐφ'
 40 ἵππου ἐφομαρτῶν τῷ δρόμῳ, καὶ ἄλόντα ἐπελθὼν ζῶντα ἀφελόμην· καὶ ἀφελόμενος καὶ δήσας τὴν κύνα, ἀρῆκα διαφυγεῖν τὸν λαγῶν· καὶ εἰ ὕστερος ἀφικόμην, ἢ ὥστε διασῶσαι, ἐπισαα τὴν κεφαλὴν, ὅτι ἀνταγωνιστὴν ἄρα ἀγαθὸν ἀπώλεσαν αἱ κύνες. (6) Καὶ τούτου
 45 μόνου ἔνεκα οὐ ζύμψῃμι τῷ ἑαυτοῦ ἡμυνόμενῳ, ἀλλὰ εὐρισκόμενον μὲν ὅστις ἴδοι τὸ θηρίον καὶ διωκόμενον καὶ μεταδεόμενον, ξυγχιρῶν, διότι ἐπιλάθοιτο ἂν εἰ του ἐρώη· ἄλίσκόμενον δὲ ἰδεῖν, οὔτε ἡδὴ τὸ θέαμα ἀπο-

CAP. XV.

Ex quo intervallo et quot canes simul in leporem immittendi.

Sed quicumque canes egregios habuerit, ne de proximo eos in leporem immittat, neu plures quam duos : nam etiamsi velocissimus sit et multos sæpenumero canes effugerit, nihilominus ubi cum clamore e cubili excitatur, canesque de proximo imminet, exterreri eum necesse est et cum metu percelli : atque in hujusmodi tumultu haud raro generosi lepores sine ullo memorabili facinore inglorii pereunt. (2) Quare permittendum est ut profugiat e cubili et animum recolligat. Ibi ille, si cursu valeat, statim arrigit aures, et magnis passibus sese e cubili proripit : nonnulli etiam magna membrorum volubilitate exsiliunt, quasi saltabundi, et deinde recto et intento cursu pergunt : ibi demum spectaculum dignum tantis laboribus, qui canibus impendendi sunt, exhibetur.

CAP. XVI.

De leporibus eorumque præstantia.

Præstantissimi autem lepores sunt ii, qui in apertis ac patentibus locis cubilia sua habent : nam præ virium fiducia semetipsos non abscondunt, sed, ut mihi videtur, provocant canes. (2) Atque hi, ubi canes persequendo instant, non ad saltus silvasque confugiunt, etiamsi in proximo sint, ut nullo negotio se periculo subducere queant ; sed vi summa per camporum planitiem cursum intendunt, contententes cum canibus, et si quidem canes tardiores insequentur, tantum currunt, quantum premuntur : sin velociores instant, fugiunt quantum possunt. (3) Sæpenumero ubi in apertos campos excurrunt, quum canem insequentem cursu prævalere vident, adeo ut umbra ejus jam tegantur, frequentibus conversionibus gyrisque illum eludunt, et cursum iterum ad saltus convertunt, vel si qua forte latibulum aliquod noverint. (4) Atque ex hoc argumento colligendum est canem lepori prævaluisse : nam veri venatores non eo fine canes educunt, ut feram capiant, sed ut cursu cum ea contendant : quin imo gaudent, si quod perfugium lepori obtingat. (5) Et ubi eum ad rubetum aliquod satis rarum et tenue confugisse ibique delitescere et certamen jam detrectare vident, revocant canes, præsertim si egregie certaverint : adeo quidem ut ego ipse eques non semel currentes assecutus, et capto superveniens, vivum leporem subtraxerim, et retracto ligatoque cane effugere illum siverim ; et si accederem tardius, quam ut servari jam amplius posset, percussi caput, quod tam egregium et gnavum adversarium interemissent. (6) Et hac una in re nequaquam cognomini Xenophonti (5, 33) assentior : sed id quidem concedo, quisquis hoc animal videat, dum invenitur et cursu a persequentibus premitur, eum cujusvis rei caræ posse oblivisci : ubi autem capitur, id ego spectaculum nec visu jucundum nec admiratione di-

φαίνω οὔτε ἐκπληκτικόν, ἀλλ' ἀνιάρων μᾶλλον, καὶ οὐκ ἂν ἐπὶ γε τούτῳ ἐπιλαθέσθαι ἂν τινα, εἴ του ἑρώη. (7) Ἄλλ' ἐκείνῳ γε τῷ Ξενοφῶντι, οὐκ ἔγνωκότες ὡκείας κύνας, συγγνωστὸν εἶ καὶ ἀλισκομένους λαγῶς μέγα θέαμα ἐφαίνετο. (8) Ἐφομαρτοῦντα δὲ τῷ δρόμῳ ἐπικλάζειν, εἰ καὶ μὴ παρακελευσαίμην, οἶδα ὅτι πολλὴ ἀνάγκη· ὥστε καὶ ἀναυδόν τινα [ἂν] ῥῆξαι φωνὴν οὐ μείον, ἢ, ὡς λόγος, τὸν Κροίσου υἱέα.

ΚΕΦ. ΙΖ'.

Ὅτι τὸ ἀνακαλεῖν ἐν ταῖς θήραις τὰς κύνας, ἀγαθὸν ταύταις.

10 Καὶ τὴν κύνα δὲ ἀνακαλεῖν ἀγαθόν· χαίρουσι γὰρ τὴν φωνὴν τοῦ δεσπότου γνωρίζουσαι, καὶ παραμυθίαν ἴσχουσι τῶν πόνων τὸ γιγνώσκειν ὅτι θεατὴς αὐταῖς πάρεστι, καὶ ὅτι οὐ λανθάνουσιν ἀγωνιζόμεναι καλῶς. (9) Καὶ δὴ τὸ ἐν πρώτῳ μὲν δρόμῳ, ὁσάκις φέλον, 15 ἀνακαλεῖν οὐ κωλύω· ἐν δευτέρῳ δὲ ἢ τρίτῳ, ὅποτε εἰκὸς διαπεπονησθαι τὴν κύνα, κωλύσαι ἂν μοι δοκῶ θαμινὰ ἀνακαλεῖν αὐτὴν ὀνομαστί, μὴ ποτε ἄρα ὑπὸ μένους καὶ προθυμίας, χαρίζεσθαι τῷ δεσπότη θέλουσα, ἐπὶ τὰ παρὰ δύναμιν ἐνταθεῖσα ῥῆξεί τι τῶν ἐντός· 20 πολλὰ γὰρ ᾗδη οὕτω γε κύνες καὶ αἱ γενναιοτάται διασφθίρονται· (3) ἀλλὰ τῆνικαῦτα ἀφίεναι διαγωνίζεσθαι, ὅπως ἐθέλουσιν· οὐ γάρ τοι οὐδ' ἴσος ὁ ἀγὼν λαγωῶ καὶ κυνί· ἀλλ' ὁ μὲν, ὅποι βούλεται, θεῖ, ἢ δὲ ἄλλῳ ἐφομαρτεῖ· καὶ ὁ μὲν ἐξελίξας τὸν δρόμον καὶ 25 διαβρίψας τὴν κύνα ἵεται τοῦ πρόσω, ἢ δὲ, εἰ διαβρίψθῃ, πλάζεται· καὶ ἀνάγκη φθάσαντα αὐτὸν μεταθεῖν καὶ ἀναλαθεῖν, ὅσον ἐξηνέχθη τοῦ δρόμου. (4) Καὶ αἱ δυσχωρίαι πρὸς τοῦ λαγῶ μᾶλλον τί εἰσιν ἢ τῆς κυνός, οἷα τὰ τραγέα καὶ οἱ φελλεῖνες καὶ τὰ σιμά καὶ τὰ 30 ἀνώμαλα· ὅτι καὶ κοῦφός τέ ἐστι, καὶ οἱ πόδες αὐτῶ ὑπὸ δασύτητος οὐ ῥήγνυνται ἐν τοῖς τραγέσι, καὶ τὸ περὶ ψυχῆς δὲ θεῖν ἀφαιρεῖται τὴν αἰσθησιν τῶν δυσκόλων.

ΚΕΦ. ΙΗ'.

Ὅτι δεῖ τὴν κύνα καλῶς ἡγωνισμένην καταψώντα ἐπευφημεῖν.

35 Ἐχουσιν δὲ τὴν κύνα ἢ καὶ ἄλλως κρατήσασαν τῷ δρόμῳ, καταπηθήσαντα ἀπὸ τοῦ ἵππου καταψῶν χρητὴ ἐπευφημοῦντα, καὶ τὴν κεφαλὴν φιλεῖν, καὶ τὰ ὠτα ἀποτείνειν, καὶ ὀνομαστί ἐπιλέγειν, εὖγε ὦ Κιρρά, εὖγε ὦ Βόννα, καλῶς γε ὦ Ὀρμή, καὶ, ὅ τι περ ἄλλο ἐκά- 40 στη ὄνομα, αὐτὸ τοῦτο ἀνακαλοῦντα· χαίρουσι γὰρ ἐπαινούμεναι, καθάπερ τῶν ἀνθρώπων οἱ γενναῖοι. (2) Ἴδὲ δὲ, εἰ μὴ τύχοι ἀπηγορευκυῖα, πρόσσειν ἐπιμειδῶσα καὶ φιλοφρονούμενη. Ἀγαθὸν δὲ ἐπὶ τούτῳ καὶ καλινδεῖσθαι τὴν κύνα, καθάπερ τοὺς ἵππους δρώμεν· ὁῖον 45 γὰρ ὅτι μὴ ἀπηγόρευσεν ὑπὸ τοῦ δρόμου, καὶ ἄμα τὸν κάματον παύει αὐτῶν.

gnum esse affirmo, quin potius ingratum, neque tanti, ut cujuscunque tandem rei carae oblivionem inducat. (7) Verum Xenophonti, qui veloces canes prorsus ignoraverit, ignoscendum si ipsam leporis capturam spectaculum egregium esse duxerit. (8) Id vero maxime necessarium esse scio, ut is qui cursu insequitur, etiam me non cohortante, clamorem edat, adeo ut vel mutus aliquis non secus in vocem prorumperet, quam Croesi filium fecisse ferunt.

CAP. XVII.

Conducere canibus, ut inter venandum inclamando excitentur.

Expedit etiam canem subinde nomine inclamare; gaudent enim ubi domini vocem agnoscunt, atque id laboris solatium habent, ubi norunt spectatorem sibi adesse, ac conspici se dum strenue gnaviterque certamen cernunt. (2) Nec improbo quin in primo cursu quotiescumque placuerit, voce incites; sed in secundo aut tertio canem jam labore exhaustum eo minus frequenter suo nomine inclamandum existimo, ne dum animi ardore et propensa domino obsequendi voluntate nimium vires intendit, ramices rumpat; quod multis jam et generosissimis canibus exitio fuit: (3) sed permittendum, tum ut pro suo libito laboret: neque enim aequale certamen est lepori et cani; nam ille quocumque velit cursum dirigit; hic vero aliena vestigia insequitur: ille cursum varians et canem eludens praecedit; hic variato cursu decipitur; et tantum rursus praevertat, reprehendatque necessum est, quantum cursu exerrarat. (4) Ad haec locorum difficultates multo magis lepori prosunt quam cani: tesqua, inquam, aspera et salebrosa, tum clivosa et iniqua loca, quum et levior sit, nec pedes ob villorum densitatem locorum asperitiae laedantur, illud vero omnem ei difficultatum sensum tollat, quod de vita servanda cursu contendit.

CAP. XVIII.

Canem certamine bene peracto, manu verbisque blandioribus demulcendum.

Si canis praeda potiat vel alia ratione cursu praevaluerit, oportet ut ab equo descendens manu eum permulceas verbisque blandiis, caput deosculeris auresque diducas et proprio nomine appelles: Recte o Cirra! recte o Bonna! pulchre o Horme! atque ita suo quemque nomine: nam hominum generosorum instar laudibus delectantur. (2) Ille vero nisi forte nimis defatigatus sit, adulando atque adblandiendo accedit. Sed bonum est canem sese humi tum voluntare, sicuti equos facere videmus: ita enim nec cursu eum defecisse apparet, eademque opera fessas vires instaurat.

ΚΕΦ. ΙΘ'.

[Πῶς Κελτοὶ θηρῶσι, καὶ πότε.]

Θηρῶσι δὲ Κελτοὶ, ὅσοι μὲν πλουτοῦσιν αὐτῶν καὶ
 τρυφῶσιν· ἔωθεν ἐκπέμπουσιν ἐς τὰ χωρία τὰ ὑποπτα
 τοὺς κατοπεύσοντας, ὅπου τυγχάνει ἀναπαυόμενος
 5 λαγῶς· καὶ ἔστιν ὁ ἀγγέλλων, εἰ τύχοι ὀφθεῖς, ἢ ὁπόσοι
 ἂν τύχωσιν. (2) Ἐπειτα ἀφικόμενοι μεθιᾶσι τὰς
 κύνας, ἐξεγείραντες τὸ θηρίον· αὐτοὶ δὲ ἐφ' ἵππων
 ἕπονται.

ΚΕΦ. Κ'.

[Ὅπως εἰς κυνηγέσιον ἐξένει χρὴ τοὺς μὴ τὸ θήραμα οὐ
 10 ἔστιν ἐγνωκῶτας.]

Ὅσοις δὲ οὐκ εἰσὶν οἱ κατοπεύσοντες, οἱ μὲν αὐτῶν
 πλείονας συνθήρους συνάγοντες ἐξίσαιν ἐφ' ἵππων, καὶ
 τὰ ὑποπτα ἐπερχόμενοι, ὅπου ἂν τύχῃ ἐξεγερθεὶς λαγῶς,
 μεθιᾶσι τὰς κύνας· ὅσοι δὲ ἔτι μᾶλλον αὐτουργοὶ εἰσι
 15 κυνηγέσιων, πεζοὶ ἐξίσαιν· εἷς δὲ τις αὐτοῖς ἐφ' ἵππου
 ἐφομαρτεῖ, καὶ οὗτος διώκειν τέτακται ἅμα ταῖς κυσίν.
 (2) Ἐκπερίαισι δὲ ἐπὶ μετώπου ταχθέντες· ἔπειτα ἐπ'
 εὐθείας προελθόντες, ὅσον ζύμμετρον διανῦσαι, ἐπι-
 στρέψαντες· αὐτὰρ ἅμα κάμπτους παρὰ τὰ αὐτὰ διὰ τῶν
 20 αὐτῶν, μὴδὲν εἰς δύναμιν παραλείποντες τῶν ὑπόπτων.
 (3) Χρὴ δὲ, εἰ πλείους κύνας ἐπάγοιντο, μὴ εἰκῇ τε-
 ταγμένους ἵεναι· εἰ γὰρ τοι ἐξεγερθεὶς τῆς εὐνῆς λαγῶς,
 οὐκ ἔστιν ὅστις ἀπόσχοιτο μὴ οὐκ ἐφεῖναι τὴν αὐτοῦ
 κύνα· ὁ μὲν ἐπιθυμία τοῦ θέουσιν ἰδεῖν τὴν αὐτοῦ ἔκα-
 25 στος, ὁ δὲ τις ἐκπλαγείς πρὸς τὴν βοήν καὶ ἔκφρων
 γενόμενος· ἀλίσκοιτό τε ἄνευ ἁγῶνος ὁ λαγῶς ὑπὸ θο-
 ροῦ τοῦ κυνῶν, καὶ τοῦ θαύματος ὃ τι περ ὄφελος
 ἀπολλύοιτο. (4) Ἄλλ' ἀρχοντα χρὴ ἐπιτετάχθαι τῇ
 θήρᾳ, καὶ οὗτος συνδυάζτω τὰς κύνας, καὶ ταττέτω,
 30 ὥς, εἰ ταύτῃ πηδήσει, σὺ καὶ σὺ ἐπικύειν· ἄλλος δὲ
 μὴ λυέτω· εἰ δὲ ταύτῃ, αὐτὸς καὶ σὺ· οἱ δὲ ἐμπεδούντων
 τὸ ταχθέν.

ΚΕΦ. ΚΑ.

[Περὶ τοῦ, πῶς θηρῶσι Κελτοί.]

Θηρῶσι δὲ Κελτοὶ καὶ ἀναμινύοντες τοῖς ἰχθυεῦσι
 35 κυσὶ τὰς ὠκείας· καὶ οἱ μὲν μαστεύουσιν, αὐτοὶ δὲ διέ-
 στανται, μετὰ χεῖρας ἄγοντες τὰς κύνας τὰς ἀγαθὰς,
 οὐπὲρ μάλιστα εἰκὸς τὸν λαγὼ ἀπευθύναι τὸν δρόμον,
 ὥστε ἐφίεναι τῶν κυνῶν, ὅπως ἂν τοι προχωρῇ. (2)
 Καὶ εἰσὶν αἱ κύνες αὗται, ὃ τι περ αἱ ἀρκυς Ξενοφῶντι
 40 ἐκείνῳ· ἄλλ' ἄτακτοί γε οὕτως γίνονται οἱ δρόμοι· καὶ
 ὁ λαγῶς, εἰ καὶ πάνυ ἀγαθὸς ὦν τύχοι, τὸ πολλὸν ὑπὸ
 τῆς κλαγγῆς τῶν κυνῶν ἐκπλήττεται, καὶ, εἰ μὴ πρὸ
 πολλοῦ τύχοι προπηδήσας, ὥς καταστῆσαι αὐτῷ τὴν
 γνώμην, ἀλίσκεται εὐμαρῶς, ἔκφρων γενόμενος. (3)
 45 Χρὴ οὖν ὅστις ἐπιλύσαι κύνα ἀγαθὸς, μὴ ἐφίεναι τι

CAP. XIX.

[Quomodo et quo tempore Galli venentur.]

Gallorum opulentissimi quique et voluptatum harum stu-
 diosi ita venantur : emittunt primo mane ad loca suspecta
 qui explorent, ubi lepus delitescat : inde aliquis nuntiat, si
 forte lepus conspectus fuerit, et quot numero fuerint. (2)
 Deinde ipsi eo progressi excitant feram et canes in eam im-
 mittunt : quos ipsi in equis sequuntur.

CAP. XX.

[Quomodo il venatum prodire debeant, qui nesciant quo loco
 præda commoretur.]

At quibus exploratores desunt, ii plures simul congregati
 in equis prodeunt : atque ubi loca suspecta peragrant, si-
 mul atque lepus excitatur, ibi canes immittunt : sed qui
 magis etiam venationis studio incumbunt, illi pedites exeunt,
 uno equite comitante, cui simul cum canibus feræ inse-
 quendæ negotium datur. (2) Circumeunt autem fronte sibi
 invicem obversi : deinde recta ad justum aliquod spatium
 progressi rursus per eadem loca eodemque tramite iter fle-
 ctunt, nullum suspectum locum, quoad fieri potest, inex-
 cussum relinquentes. (3) Quodsi plures canes eduxerint,
 non incedant promiscue ; nam ubi lepus ex latebris excita-
 tur, nemo est qui non suum canem emittere gestiat, dum
 vel suum quisque currentem videre cupit, vel clamore per-
 turbatus sui non satis est compos : atque ita lepus absque
 ullo certamine solo canum tumultu capitur, et spectacu-
 lum, maximum operæ pretium, perit. (4) Sed unus aliquis
 venationi princeps præficiendus, qui canes binos et binos
 conjungat, imperetque : Si hac lepus se proripiat, tu et ille
 canes immittite ; ceteri ne solvant : quodsi illac, tu et iste.
 At illi jussis obtineant.

CAP. XXI.

[Quomodo Galli venentur.]

Ceterum Galli dum venantur, canes sagaces velocibus
 permiscunt : et illi quidem pervestigant ; ipsi vero aliquan-
 tum remoti canes cursu præstantes manu ducunt, quo po-
 tissimum lepus cursu directurus videtur, ut canes ad eum
 prævertendum immittant. (2) Idemque canes isti præstant
 quod Xenophonti retia : sed hac ratione cursus admodum
 sunt confusi, et lepus quamvis præstantissimus ut plurimum
 canum clangore percellitur ; et nisi longo intervallo præver-
 terit, ut recolligat animum, nullo negotio ita sui parum
 compos capitur. (3) Quicumque igitur recte voluerit canem
 exsolvere, non immittat eum lepori perturbato, sed per-

θορυβουμένῳ, ἀλλὰ ἑάσαντα ἐξελιχθῆναι τοὺς ἐλιγμοὺς τοὺς πρῶτους, οὕτω μεθεῖναι τὴν κύνα, εἰ μὴ διαφθεῖραι θέλει τὴν θέαν.

ΚΕΦ. ΚΒ'.

Ὅτι οὐ χρὴ ἐπιλύειν κύνας νεογνῷ θηράματι.

Νεογνῷ δὲ ἐπιλύειν μὴ θέμις ἔστω· ἀλλὰ χρὴ πει-
 5 θομένους τῷ ἐμῷ δμυνώμῳ ἀφίεναι τούτους τῇ θεῷ.
 (2) Ὡστε καὶ τὰς ἱγνευσάσας, εἰ ὁδόντε, πειρατέον ἀνακαλεῖν· κακαὶ δὲ ἀνακληθῆναι αὗται, καὶ δυσπει-
 10 θεῖς ὑπὸ λιμοῦ, δειναὶ δὲ καὶ καταφαγεῖν τὸν ἀλόντα παντελῶς· ὥστε μολὶς ἂν ζύλω παίων ἀπαλλάξαις αὐτάς.

ΚΕΦ. ΚΓ'.

Πῶς θηρατέον ἐλάφους, ἢ ἄλλο τι μέγιστον.

Χρὴ δὲ ἑλαφον, ἣ τι ἄλλο ἐς μέγεθος πρὸς τοσόνδε, τόνδε τὸν τρόπον θηρᾶν, ἐφίεντα τὰς κύνας τὰς γενναίας·
 15 μέγα τε γὰρ τὸ θηρίον, καὶ θεῖ ἐπὶ πολὺ, καὶ διαγωνί-
 σασθαι οὐκ ἀσφαλές· καὶ ὁ κίνδυνος οὐ σμικρὸς, κύνα ἀγαθὴν ἐλάφου ἔνεκα διασθαρῆναι. (2) Ἀλλὰ τὰς ἐλάφους, ἔνθα τὰ πεδία εὐήλατα, ἐν μὲν Μυσοῖς καὶ ἐν Γέταις καὶ ἐν Σκυθίᾳ καὶ ἀνὰ τὴν Ἰλλυρίδα, ἀφ'
 20 ἵππων τῶν Σκυθικῶν καὶ Ἰλλυριῶν διώκουσιν· αὐτοὶ γὰρ ἐλαύνεσθαι μὲν τὰ πρῶτα οὐκ ἀγαθοί· ἀλλὰ καὶ πάνυ καταφρονήσεις ἰδὼν παραβάλλοντας ἵππῳ Θεταλῷ ἢ Σικελῷ ἢ Πελοποννησίῳ· διαπονόμενοι δὲ ἐπίπῃ ἀντέχουσι. (3) Καὶ τότε ἂν ἰδοὺς τὸν μὲν ὠκύν
 25 ἐκείνου ἵππον καὶ μέγαν καὶ σοβαρὸν ἀπαγορεύοντα, τὸν δὲ λεπτόν καὶ ψωαλέον πρῶτα μὲν παραμείβοντα, ἔπειτα ἀπολείποντα, ἔπειτα ἀπελαύνοντα τὸ θηρίον.
 (4) Ὅ δὲ ἐς τοσοῦτον ἄρα ἀντέχει, ὥστε ἀπαγορεύσαι τὴν ἑλαφον, ἀπαγορεύσασα δὲ καὶ χανοῦσα ὑπὸ ἀπο-
 30 ρίας ἵσταται· καὶ ἔξεστιν ἤδη, εἰ μὲν βούλοιο, ἀκοντίσαι ἐγγύθεν ὡς πεπεδημένην· εἰ δὲ θέλοις, καὶ ζώσῃ βρόχον περιβαλόντα ἄγειν.

ΚΕΦ. ΚΔ'.

Ὅπως Λίβυες μετ' ἵππων αἰρούσι μεγάλα θηράματα.

Ἐν δὲ Λιβύῃ ἀφ' ἵππων Λιβυκῶν, οἱ δὲ Νομάδες
 35 χαλοῦνται, οἱ τε ἄνδρες αὐτοὶ καὶ οἱ ἵπποι ἀπὸ τούτων τῶν ἵππων μὴ ὅτι ἐλάφους αἰρούσιν ἢ δορκάδας (ταῦτα μὲν γὰρ οὐδὲ διὰ πολλοῦ ἀγώνως, οὐδὲ ἀγαθοὶ ἵπποι δοκοῦσιν οἱ τοιοῦτον τι ἐλόντες), ἀλλὰ καὶ τοὺς ὄνους τοὺς ἀγρίους, οἱ δὲ ὠκύτητι διαφέροντές εἰσι, καὶ τῷ
 40 ἐπὶ μῆκιστον ἀντέχειν θέοντες. (2) Ὅποτε γοῦν ἐπὶ μέγαν βασιλέα ἤλαυνον οἱ ἄμα Κύρῳ τῷ Δαρείου Ἑλ-
 ληγες, οἷς καὶ Ξενοφῶν συνεστράτευσε, λέγει Ξενοφῶν,

mittat ut primos gyros explicet, et tunc canes immittat: nisi spectaculum corrumpere velit.

CAP. XXII.

Canes in tenellæ ætatis prædam non immittendos.

Verum ne fas esto canes immittere in tenellæ ætatis prædam, quæ ex consilio cognominis mihi auctoris in gratiam Dianæ dimittenda. (2) Adeoque ipsi canes sagaces, si fieri potest, revocentur: quamvis difficiles sint revocatu ob famem qua impelluntur: quin imo prædam integram tanta aviditate devorant, ut vix fustibus cæsos abstrahas.

CAP. XXIII.

Quomodo cervos aliasque permagnas feras venari oporteat.]

At cervum similisve magnitudinis feram hoc modo venari oportet canibus immissis generosissimis: nam fera magna est et diu multumque currit, nec satis tuto certamine petitur; et haud leve periculum est ne egregius canis cervi causa pereat. (2) Sed in campestribus locis apud Mysos et Getas, tum in Scythia et Illyria, Scythicis et Illyricis equis cervos insequuntur. Equi enim illi principio quidem haud ita facile ad cursum concitantur: quos licet primo aspectu contemnas, si cum Thessalo aut Siculo aut Peloponnesio equo compares; resistunt tamen quibusvis laboribus. (3) Atque tum mihi celerem aliquem et magnum equum, qui maximo impetu primum ferebatur, deficere videbis: tennem vero et strigosum principio quidem videas alterum antevertere, mox longe a tergo relinquere, tandem feram ipsam assequi: (4) qui usque adeo laborem sustinet, donec cervus deficiat; ille autem cursum remittens, et ore hiliante præ languore spiritum trahens tandem restat: ut vel de proximo, si velis, sagitta conficere queas veluti pedibus irretitum; vel vivum etiam, si id malis, injecto laqueo abducas.

CAP. XXIV.

Quomodo Afri equitēs majores feras capiant.

Ceterum in Africa equorum genus est, quos Numidas vocant, quod nomen ipsi quoque homines obtinent. Hi in equis hisce non cervos modo vel capreolos (eos enim absque magno labore capiunt, nec præstantes equi habentur, qui hujuscemodi animaliaprehendunt), sed asinos quoque silvestres capiunt, qui et velocitate pollent summa, et currendi laborem dintissime ferunt. (2) Quum enim Græci, qui Cyrum Darii filium sequebantur, adversus Magnum regem proficiscerentur, cum quibus et Xenophon militabat,

οὗ τὰ πεδία τὰ Ἀραβίων ἐξήνουν, ἀγέλας προφαίνεσθαι τῶν ὄνων τῶν ἀγρίων, καὶ ὑπὸ ἐνὸς μὲν ἵππέων μήποτε ἀλῶναι ὄνον ἀγρίον· δισταμένους δὲ ἄλλους ἐπ' ἄλλοις ἐλαύνειν· τοὺς δὲ πολλοὺς ἀντίσποντας τελευτῶντας ἤδη
 5 ἀπαγορεύειν ὑπὸ καμάτου· οὕτως ἄρα καὶ Κύρῳ τῷ μεγάλῳ μὲν βασιλέως παιδί, μεγάλου δὲ βασιλέως ἀδελφῷ, οὐκ ἀγαθοὶ διώκειν ἵπποι ἦσαν. (3) Λιθύων δὲ παῖδες, ὁκταετέες εἰσιν οἱ μὲν αὐτῶν, οἱ δὲ οὐ πολλῶν πρεσβύτεροι, ἐπὶ γυμνῶν τῶν ἵππων ἐλαύνουσι, ῥάβδῳ
 10 χρώμενοι ἐπ' αὐτοῖς, ὅσα Ἑλλήνες χαλινῷ, καὶ ἐς τοσοῦτον ἄρ' ἐφομαρτοῦσι τοῖς ὄνοις τοῖς ἀγρίοις, ὥστε τελευτῶντες βρόχον περιβάλλοντες τῇ θηρίῳ ἄγουσιν αὐτόν· ὁ δὲ ἐπεται ἡττημένος. (4) Οὕτω τοι θηρῶσιν, ὅσοις κύνες τε ἀγαθοὶ καὶ ἵπποι, οὐ πάγαις, οὐδὲ ἀρ-
 15 κυνιν, οὐδὲ βρόχοις, οὐδὲ ἀπλῶς δόλοις καὶ σοφίσμασιν ἐξαπατῶντες τὰ θηρία, ἀλλὰ ἐκ τοῦ εὐθέως διαγωνιζόμενοι. (5) Καὶ ἔστι τὰ θεάματα, ἐμοὶ δοκεῖν, οὐδέν τι ἐκείνοις παραπλήσια· ἀλλὰ τὰ μὲν ληστεία ἢ κλοπῇ εἶκοι, τὰ δὲ πολέμῳ τῷ ἀνὰ κράτος διαπολεμουμένῳ·
 20 καὶ οἱ μὲν ὡς πειραταὶ λάθρα ἐπιπλέοντες προσφέρονται πρὸς τὰ θηρία· οἱ δὲ, καθάπερ Ἀθηναῖοι Μήδων ἐκράτησαν ναυμαχίᾳ περὶ Ἀρτεμίσιον ἢ περὶ Σαλαμίνα καὶ Ψύτταλιαν, ἢ αὖθις περὶ Κύπρον, οὕτω δὲ καὶ οὗτοι τῶν θηρίων ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς κρατοῦσιν.

ΚΕΦ. ΚΕ'.

25 Περὶ τοῦ, ἂρ' ὅας ἡλικίας δεῖ ἐξάγειν εἰς θήραν τὰς θηλείας κύνες.

(Κυνὸς ἡλικία ἐς τὸ θεῖν)· θήλειαν μὲν μετὰ μῆνα ἐνδέκατον ἐξάγειν ἐπὶ θήραν· πρόσθεν δὲ ἔτι ἀπὸ δεκάτου μηνός, εἰ εὐπαγῆς τύχῃ καὶ μὴ ὕγρομελής, λαγῷ ἀπὸ χειρὸς ἀφίεναι ἐν χωρίῳ περιφανεῖ, καὶ τὴν μὲν
 30 ἐγγύθεν ἐφίεναι τῷ λαγῷ, ὥστε τήν τε ὅμιν αὐτὴν ἐμπίπασθαι, καὶ ἐγγὺς ὀρώσαν μετ' ἐλπίδος ἀγαθῆς πονεῖν. (2) Κύνα δὲ ἄλλην γενναίαν ἐφίεναι ὕστερον, ὡς μὴ ἐπὶ πολλὴ κακοπαθῆσαι τὴν σκύλακα, μηδὲ ἀπαγορεῦσαι ὑπὸ καμάτου· ἡ δὲ θαμινὰ καὶ εὐμαρῶς
 35 ἐξελλίσσουσα τὸν λαγὼν παραδύσει τῇ σκύλακι· ἐλοῦσαν δὲ ἔαν σπαράξαι τοῖς ὁδοῦσιν, ἔστε κατακανεῖν. (3) Ἐπειδὴν δὲ ἐξάγεσθαι ἤδη ὥραν ἔχη, πρῶτα μὲν τὰς ὁδοὺς βαδίζειν, ὅσαι τραχεῖαι αὐτῶν· ἀγαθὸν γὰρ τὸ μελέτημα ἐς τὸ πῆξαι τοὺς πόδας ταῖς κυσίν. (4)
 40 Ἐπειτα ἴστασθαι τὸν ἔχοντα αὐτὰς ἐν χωρίῳ περιφανεῖ καὶ ὑπερδεξίῳ, καὶ φθάσαντι μὲν τῷ λαγῷ καὶ προλαβόντι οὐχ ὀρώσαν μὴ ἐφίεναι· τοῦτο γάρ τοι περὶ τῶν εἰς ἱχνεῖαν ἀσκουμένων κυνῶν παραινέει ὁ Ξενοφῶν ἐκείνος. (5) Κύνα δὲ ὠκεῖαν εἰ μὴ ὀρώσαν ἐπιλύσεις, αὖ
 45 πλάζεται καὶ σκιρτᾷ καὶ ἔκφρων γίγνεται καὶ ἀνασοβεῖται. (6) Καὶ τοῖνυν εἰ ποτε διαφύγοι αὐτὴν τελεωθεῖσαν ἤδη ὁ λαγῶς, οὐκ ἀτρέμα ἔχει ἑαυτήν, οὐδὲ ἐπὶ τὸν κυναγωγὸν ἐπάνευσιν, οὐδὲ ἀνακαλοῦντος ὑπακούει, ἀλλ' ὑπὸ μελέτης τοῦ θεῖν ἐπὶ μηδενὶ εἰκὴ πλά-

refert idem Xenophon (*Anab.* 1, 5, 2), dum Arabiæ planti-
 tiem transirent, apparuisse greges asinorum silvestrium, neque ullum ex iis ab uno equite solo capi potuisse: verum dispositos ex intervallo equites eos excepisse invicem. Asinos autem quum multis diu restitissent, tandem nimio cursu defatigatos succubuisse: adeo scilicet nec ipse Cyrus Magni regis filius et Magni regis frater equos habuit, qui eos insequi valerent. (3) Sed Afrorum pueri quandoque octennes, quandoque paulo majores natu equis non stratis, quos virga non secus ut Græci freno regunt, asinos illos silvestres venantur, atque adeo fuga premunt, ut tandem injecto laqueo feram abducant: quæ victa ductorem sequitur. (4) Atque ita quidem ii venantur, quibus canes et equi boni sunt, ut nec reti nec plagis nec laqueis neque ullis aliis dolis fraudibusque feras decipiant, sed directo certamine adversus eas contendant. (5) Neque ista spectacula mea quidem sententia cum hisce ullo modo comparari possunt: nam illa latrocinio vel furto, hæc bello virium robore depugnato similia videntur; atque illi quidem ut piratæ clanculum adnavigantes feras adoriuntur: hi vero quemadmodum Athenienses Medos pugna navali ad Artemisium vel Salaminem vel Psyttaliam ac deinde rursus ad Cyprum superarunt; sic et ipsi feras aperto Marte vincunt.

CAP. XXV.

Qua ætate canes femina venatum educendæ.

Justa canis ætas ad cursum ea est, ut femina quidem post undecimum mensem ad venandum producat. Sed jam antea a decimo ætatis mense, si corpore sit bene compacto, nec membris nimium teneris, lepus in loco aperto manu dimittatur, et ipsa de proximo immittatur lepori, ut et visum ipsum pascat, et leporem vicinum conspiciens spe bona laborem perferat. (2) Mox vero alius præstantior canis immittendus est, ne catulus nimio affligatur labore, vel fessus deficiat: sed alter ille leporem crebro et facili cursu assecutus catulo tradet: quem quum ceperit, permittendum est ut dentibus disceptum interficiat. (3) Verum quum educendi tempus aderit, primum per vias asperas decurrat: conducit enim hoc exercitium, ut canibus pedes firmi solidique fiant. (4) Deinde is qui canem ducit, in aperto et eminentiore loco consistat, nec immittat lepori longiori intervallo jam elapso, quem ipsa canis non viderit: hoc enim Xenophon ille senior (7, 7) monet de canibus, qui ad perverstigandum exercentur: (5) sed si canem velocem lepori non viso immittas, vagus oberrat, exsilit atque amens irritò discursu turbatur. (6) Et si quando lepus canem ætatis jam integræ effugiat, nunquam ille quiescit, nec ad venatorem redit, nec audit revocantem, sed currendi studio nulla

ζεται, καὶ μαινομένη ἔοικεν. (7) Ἀλλὰ ἴσασθαι μὲν τὸν ἔχοντα τὴν σκύλακα ἐν χωρίῳ, ὅποιον ἤδη μοι λέλεκται, κρυπτόμενον οὐ μάλιστα τεκμήριτο ἂν τις, ὅτι πονούμενος δ' λαγῶς ὑποκάμψας ἤξει. (8) Ἰδόντα δὲ διαπεπονημένον ἐγγύθεν ἐφίεναι, μὴ κατὰ στόμα, μὴ δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου· ἡ μὲν γὰρ κύων ἐξορμήσασα εὐθὺ ἐξενεχθήσεται, ὃ δὲ λαγῶς ἐξελίσξας εὐμαρῶς παραμείψει· τὴν δὲ πολλὴ ἀπολειφθῆναι ἀνάγκη, καὶ χαλεπῶς ὑποκάμψαι· καθάπερ αἱ τριήρεις εὐθυπλοῦσαι οὐκ εὐμαρῶς ἐπικάμπουσιν, εἰ μὴ ἀνθεῖη τὸ πολλὸν τῆς εἰσελάσας αὐταῖς, πρὶν ἐπιστρέφειν. (9) Ἀλλὰ ἐάσαντα παραμείψαι τὸν λαγῶν, ἐκ τοῦ πλαγίου χρὴ ἐφείναι· ἄλλοτος δὲ, ἐφομαρτεῖτω τις σπουδῇ, πρὶν ἐμφορηθῆναι τοῦ αἵματος τὰς κύνας· οὐκ ἐπειδὴ τὰ κρέα ἄρα περὶ πολλοῦ ποιητέον ἀνδρὶ ἐς κάλλος κυνηγετοῦντι· ἀλλ' ὅτι πονηρὸν μᾶθημα κυνὶ γενναίᾳ λαγωῦ ἐσθίειν· καὶ ἤδη πολλὰ κύνες οὕτω διεφθάρησαν, ἐπὶ μακρῷ δρόμῳ ἀσθμαίνουσαι ἐνεπλήσθησαν, ἔπειτα πνιγεῖσαι ἀπώλοντο.

ΚΕΦ. ΚΓ'.

20 Περὶ ἀρρένων κυνῶν, ἐφ' οἷας ἡλικίας χρεὼν αὐτοὺς ἐπὶ θήραν ἐξάγειν.

Ἀρρένα δὲ μὴ πρόσθεν ἢ διετῇ γενόμενον ἐξάγειν ἐπὶ θήραν· πολλὸν γάρ τοι ὕστερον τοῖς ἀρρέσι πτήγνυται τὰ μέλη. (2) Καὶ ὁ κίνδυνος οὐ σμικρὸς, ἀλλὰ πολλοὶ ἤδη, πρὶν τελειωθῆναι, ἀγωνισάμενοι πρὸ ὥρας ἀπώλοντο, καὶ μάλιστα δὲ ὅσοι γενναῖότατοι· ὑπὸ γὰρ μένους τοσοῦτον, ὅσον δύνανται, θέουσι. (3) Τὰ δὲ ἄλλα ὡσαύτως παραφυλάττειν, ὅσα ἐπὶ ταῖς θηλείαις ἤδη μοι λέλεκται, ὅπως πρακτέον. (4) Φυλάττειν δὲ καὶ ἀπὸ ὀχλείας ἐντὸς τῆσδε τῆς ἡλικίας· οὐτε γὰρ ἡ γονὴ πῶ αὐτοῖς πέπηγεν, ἀλλὰ ἔστιν ἐξίτηλος τὸ πολλὸν καὶ ἀμαυρὰ, καθάπερ ἡ τῶν παιδῶν· αὐτοὶ δὲ διαφθεύονται πάμπαν, ὥς μὴδὲν ἐτι πράττοντα ὕστερον ὀρθεῖσαι τὴν ἀμαρτίαν· ἀλλ' ἀπὸ τρίτου μὲν ἔτους ἐφίεσθαι ἐν ὥρᾳ ἂν εἴη τῇ ζυμμέτρῳ.

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Πῶς ἐπὶ ὀχείαν ἀκτέον τὰς κύνας.

Ἐφίεσθωσαν δὲ ὧδε· φυλάττει χρὴ τὴν κύνα, ἐπειδὴν ἀποκαθαρῇ ἀπὸ τοῦ αἵματος· πρόσθεν δὲ εἰ παραλάβοιεν τὴν γονὴν, τὸ πολλὸν οὐ κρατοῦσιν, ἀλλὰ ἐκκλύζεται ὑπὸ τοῦ αἵματος, καθάπερ ταῖς γυναῖξιν. (2) Προσέχειν δὲ τὸν νοῦν ἐνταῦθα· βραχύς γὰρ χρόνος διαγίγνεται, ἐν ᾧ οὐκ ἐτι μὲν φέρεται αὐτῇ τὸ αἶμα, ἐτι δὲ φυλάττει τὴν ἐπιθυμίαν· ἀγαθὴ δὲ τῇ θηλείᾳ ἡλικία ἢ ἀπὸ διετοῦς ἐς ἑβδόμον ἔτος.

de re furenti similis temere vagatur. (7) Verum is qui cautulum ducit, in loco, qualem jam diximus, consistat absecans, quo potissimum lepus defessus converso cursu perventurus videbitur. (8) Quem ut oppido fessum viderit, immittat canem de proximo, non fronte adversa neque ex opposito: nam canis directo impetu nimium proruet, et lepus cursum detorquens facile praeteribit: ibi necessum est canem longius a tergo relinqui et difficulter cursum flectere: quemadmodum triremes recto cursu provectae haud facile eum convertunt, nisi ante, quam circumflectant, remigum operae multum intermittantur. (9) Sed ubi leporem praeterire siverit, canis ex transverso immittendus, quem capta praeda celeriter aliquis insequatur, antequam canes sese sanguine ingurgitent; non quod cuiquam honesti oblectamenti causa venanti caro illa magni facienda; sed quod egregio cani assuetudo sit pessima, ubi leporem devorare didicerit; et quod multis jam canibus id exitio fuerit, qui quum longo cursu anhelis sese implevisset, mox suffocati interierunt.

CAP. XXVI.

Canes masculi qua aetate ad venandum educendi.

Canis autem masculus non ante expletum biennium ad venationem producatur: masculis enim membra multo tardius solidescunt. (2) Nec parvum periculum est: nam multi aetate nondum completa laboribus attriti ante tempus perierunt, maxime autem generosissimi quique: hi enim prae animi ardore quantum possunt cursum intendunt. (3) Reliqua vero eodem modo atque in feminis facienda jam diximus, observanda sunt. (4) Coitu quoque intra eam aetatem prohibendi sunt, quum nec semen in iis maturum sit, sed tenue ut plurimum et evanidum, quale puerorum esse solet. Ipsi vero prorsus corrumpuntur, ut vitium illud nullo deinceps pacto emendari queat. Verum exacto triennio iusta admittendi aetas aderit.

CAP. XXVII.

De admisione canum.

Admittantur autem hoc modo: observandum quando canis menstruo fluore expurgata fuerit: nam semen ante hoc tempus conceptum vix unquam retinet; sanguinis enim eluvio, sicuti in mulieribus, expellitur. (2) Ad hoc quoque animum advertere oportet, quod quum sanguis defluere desierit, exiguum adhuc temporis spatium coitus desiderium servant: feminis autem aetas integra est a biennio usque in annum septimum.

ΚΕΦ. ΚΗ'.

Ὅτι, εἰ τις ὀρήνῃ τὴν μίξιν τῶν κυνῶν, οὐκ ἐπιτελεῖται γόνιμος.

Κράτιστον δὲ καθεῖναι ἐν ταύτῃ τὸν ἄρβενον ἅμα τῇ θηλείᾳ, αὐτὸν δὲ ἀφανῆ εἶναι ἅμα ταῖς κυσίν· αἱ γὰρ ἐν τῷ ἐμφανεῖ διμιλίαι οὐ γόνιμοι, εἰ χρὴ πείθεσθαι ἀνδράσι κυνηγετικοῖς· ὅσα δὲ τοιαῦτα λάθρα ὑπὸ κυνῶν ἐσπουδάσθη, ἐπιτυχῇ γίνεσθαι λόγος. (2) Μετὰ ταῦτα δὲ ἐξάγειν μὲν ἐπὶ θήραν· ὁ γὰρ περίπατος ἀγαθὸν ἐς ῥώμην ταῖς κυσίν. Ἐφεῖναι δὲ αὐτὰς λαγῶν μηχανή· 10 κίνδυνος γὰρ διαφθεῖραι ὑπερχαμούσαν ἢ υπερταθεῖσαν. (3) Καὶ τὸν ἄρβενον δὲ μὴ ἐφίεναι ἐπὶ λαγῶν ὥσαυτως, ἀπὸ τοῦ χαμάτου ἀναπαύσασθαι καὶ ῥωσθῆναι, ἐξήκοντα ἡμερῶν οὐ μείον· ἐπειτα ἐφίεναι ἐς ἀγῶνα οὐδὲν κωλύσει.

ΚΕΦ. ΚΘ'.

15 Περὶ καιροῦ πρὸς σκυλακίαν ἐπιτηδεῖου.

Κρατίστη δὲ ὥρα ἐς σκυλακίαν ἡ τοῦ ἥρος· εὐκράτως γὰρ αὕτη μάλιστα ἔχει κρύους τε καὶ θάλλπους· ὥς τὸ μὲν κρύος τοῖς σκυλακίοις οὐκ ἀγαθὸν ἐς ἀνατροφὴν, ἄλλως τε καὶ ἀπορία γάλακτος· τὸ δὲ καῦμα ταῖς μη- 20 τράσι χαλεπὸν ἐν τῇ ἀνατροφῇ· τὸ φθινόπωρον δὲ ταύτη χειρὸν τοῦ ἥρος, ὅτι χειμῶν ἐπιλαμβάνει τὰ σκυλάκια πρὶν παγῆναι.

ΚΕΦ. Λ'.

Πῶς μετὰ τὸ τεκεῖν ἐπαναληπτέον εἰς τὸ ἐξ ἀρχῆς τὸν δρόμον τῶν κυνῶν.

25 Τεκοῦσαν δὲ εἰ μὴν εἴ τι θέλοις ἐπαναλαβεῖν τὴν πρόσθεν ὠκύτητα, μὴ ἔαν ἐκτρέφειν αὐτήν, ὅτι μὴ ἐς ὅσον ἀποκουφίσαι τὸ πολλὸν τοῦ γάλακτος· εἴτα δὲ ἀφελόντα ἄλλαις παραδίδόναι κυσίν ἐπιτεγόμενον γενναίαις· τὸ γὰρ τῶν ἀγεννῶν γάλα οὐ ξύμφυλον ταῖς γενναίαις. (2) 30 Εἰ δὲ μηκέτι ἐς δρόμον ἐπιτηδεύεις ἔχουσα φαίνοιτο ἡ κύων, κράτιστον ἔαν ὑπὸ τῇ τεκούσῃ, καὶ μὴ ὑποβάλλειν ὑφ' ἑτέραν κύνα· αἱ γὰρ θεραπείαι αἱ ἀλλότριαι, ἥπερ καὶ Ξενοφῶν ἐκεῖνος ἀποφαίνει, οὐκ εἰσὶν αὐξίμοι· τὸ δὲ τῶν μητέρων καὶ τὸ γάλα ἀγαθὸν καὶ τὸ 35 πνεῦμα.

ΚΕΦ. ΛΑ'.

Περὶ ὧν Ξενοφῶν ὑπὲρ ἀνατροφῆς κυνῶν διατάσσεται.

Καὶ ὁπόταν δὲ ἤδη πλανᾶται τὰ σκυλάκια, ὀρθῶς συμβουλεύει, ὅτι χρὴ γάλακτι ἀνατρέφειν αὐτά· καὶ 60 ὅτι αἱ βαρεῖαι πλησμοναὶ τὰ τε σκέλη αὐτοῖς διαστρέφουσι, καὶ τοῖς σώμασι νόσους ἐμβάλλουσι. (2) Καὶ τὰ ὀνόματα δὲ ὅτι βραχέα καὶ εὐανάκλητα θετέον ταῖς κυσὶ, καὶ τοῦτο χρὴ πείθεσθαι αὐτῇ· καὶ ὅσα ἀνα-

CAP. XXVIII

Coitum canum infecundum esse si a quoquam spectetur.

Omnium autem optimum est, masculum cum femina solum includi nec conspici a quoquam, dum cum feminis rem habet : nam coitus qui in propatulo fiunt infecundi sunt, si peritis venatoribus credendum. Contra quæ secreto a canibus patrantur, ea feliciter evenire aiunt. (2) Postea producendæ quidem ad venationem; decursio enim vires canibus auget : sed in leporem non amplius immitte- 1 tendæ; periculum enim est, ne nimis intenso labore corumpantur. (3) Pari ratione neque masculus lepori immittatur, donec a labore interquieverit, viresque recuperaverit, ut minimum per sexaginta dierum spatium. Deinde nihil vetat quominus ad certamen admittatur.

CAP. XXIX.

De tempore catulis educandis commodo.

Anni tempestatum educandis catulis aptissima est verna, optimo inter frigus caloremque temperamento : nam frigus catulorum nutritioni incommodum tum propter alia tum ob inopiam lactis; æstus vero matribus in nutriendo molestus. Autumnus autem ideo deterior est vere, quod hiems catulis adhuc infirmis supervenit.

CAP. XXX.

Quomodo canes post partum fovendæ ut pristinam velocitatem recuperent.

Si autem canem post partum pristinam velocitatem recuperare cupias, ne suos ipsam catulos enutrire permittas, nisi quatenus lactis onere levetur : sed matri subtractos; aliis et quidem maxime generosis canibus alendos subicias : nam lac canum degenerum generosis inimicum est. (2) Si vero canis ipsa in posterum ad cursum minus apta videbitur, præstat eos matri relinqui, nec alteri subrumari. Nam, quod et Xenophon ille affirmat, aliena educatio parum 1 auget vires, sed matrum et lac et spiritus plurimum juvat.

CAP. XXXI.

De his quæ Xenophon de canum educatione præcipiat.

Atqui quum catuli jam ipsi oberrare incipiunt, recte eos lacte nutriendos præcipit (7,8). Illud quoque bene monet, nimia ventris repletionem crura eorum distorqueri et corpora infestari morbis. (2) Tum quod nomina brevia et prolata facilia canibus imponenda esse ait, ea quoque in re ipsi fides habenda; uti etiam ubi nomina partim ab aliis inventa

γέγραπεν ὀνόματα, τὰ μὲν ἐδρῶν, τὰ δὲ καὶ αὐτὸς ποιήσας δεξιῶς ἀναγέγραπεν. (3) Εἰ δὲ μήπω ἐθέλοις σκυλακεῦσαι, φυλάττειν ὡς ἀνυτὸν ἐπιμελέστατα τὰς κύνας, ἐπειδὴν τῇ ἀνάγκῃ ταύτῃ ἔχονται· ἀποπαυσά-
 5 μέναις δὲ οἱ μασθοὶ σφριγῶσι, καὶ ὑποπίμπλονται γά-
 λακτος, καὶ τείνεται τὰ ὑπὸ τῇ γαστρὶ. (4) Καὶ ἔστι
 τῆνικαῦτα οὐκ ἀσφαλὲς ἐπιλύειν κύνα ἐπὶ λαγῶν· ῥή-
 γνυνται γὰρ αὐταῖς αἱ λαγόνες· ὥστε οὐδὲ ἐς τὸ σκιρ-
 10 τῆσαι χρή λύνειν αὐτάς ἅμα ἑτέρα κυνί· ἀμιλλώ-
 μεναι γὰρ ἔστιν ὅτε καὶ ὑπὲρ δύναμιν ζυνταθεῖσαι ἐς
 ἴσον κίνδυνον καθίστανται. (5) Ἀλλὰ κράτιστον περι-
 μέναι, ἔστε χαλάσαι αὐταῖς τοὺς μασθοὺς. Τεκμήριον
 δὲ ὅτι ἤδη ἀσφαλὲς, ἐπειδὴν αἱ τρίχες ἀπορρέωσιν
 15 τῆς ἀνάγκης τῆς πρόσθεν.

ΚΕΦ. ΑΒ'.

Διαφοραὶ ἀρρένος καὶ θηλείας κυνός.

Καὶ παρίστανται ἡδὴ ἐς δρόμον, κύων θήλεια μὲν
 ὠκυτέρα ἀρρένος, ἀρρὴν δὲ θηλείας διαπονείσθαι
 20 ἁμείνων καὶ ὅτι δι' ἔτους θεῖ, πολλῶν τινι ἐντιμότερον
 τὸ κτῆμα· καὶ ὅτι θήλειαι μὲν πολλὰ ἀγαθαί, ἀρρένος
 δὲ γενναίου ἐπιτυχεῖν οὐκ εὐμαρὲς, καὶ ταύτῃ ἐντιμό-
 25 τερον· (2) καὶ ὅτι αἱ θήλειαι μὲν ἀγαπητὸν, εἰ καὶ ἐς
 πέμπτον ἔτος διαφυλάττουσιν τὸ ὥκυ· ἀρρένες δὲ καὶ
 ἐς δέκατον διαφυλάττουσιν. Ὡστε μέγα μοι δοκεῖ τὸ
 30 κτῆμα ἀρρὴν κύων τῇ ἀληθείᾳ γενναῖος, καὶ οὐκ ἀνευ
 θεῶν του εὐμενείας παραγίγνεσθαι ἀνδρὶ κυνηγετικῷ·
 ἀλλὰ χρή θύειν Ἀρτέμιδι Ἀγροτέρᾳ ἐπὶ τῷδε τῷ κτῆ-
 ματι. (3) Θύειν δὲ χρή καὶ ἐπὶ θήρᾳ εὖ πράξαντα,
 καὶ ἀνατιθέναι ἀπαρχὰς τῶν ἀλίσκομένων τῇ θεῇ,
 35 ὅ γ' ἐποκαθαίρει τοὺς κύνας καὶ τοὺς κυνηγέτας, κατὰ
 τὰ πάτρια ὡς νόμος.

ΚΕΦ. ΑΓ'.

Περὶ τῶν Κελτῶν νόμου, καὶ τοῦ ὑπ' αὐτῶν γινομένου ἐράνου
 τῇ Ἀρτέμιδι.

Κελτῶν δὲ ἔστιν οἷς νόμος, καὶ ἐνιαύσια θύειν τῇ
 35 Ἀρτέμιδι· οἱ δὲ καὶ θησαυρὸν ἀποδεικνύουσι τῇ θεῇ·
 καὶ ἐπὶ μὲν λαγῶν ἀλόντι δύο ὀβολοὶ ἐμβάλλουσιν ἐς τὸν
 θησαυρὸν· ἐπὶ δὲ ἀλώπεκι δραχμήν, ὅτι ἐπίβουλον τὸ
 χρήμα, καὶ τοὺς λαγῶν διαφθείρει· τούτου ἕνεκα πλεῖον
 ἐμβάλλουσιν, ὡς ἐπὶ πολέμῳ ἀλόντι· ἐπὶ δὲ δορκάδι
 40 τέσσαρας δραχμάς, ὅτι μέγα τὸ ζῷον, καὶ ἡ θήρα ἐν-
 τιμότερα. (2) Περιελθόντος δὲ τοῦ ἔτους ὁπόταν γενέ-
 θλια ἦξη τῆς Ἀρτέμιδος, ἀνοίγνυνται μὲν ὁ θησαυρὸς,
 ἀπὸ δὲ τοῦ συλλεχθέντος ἱερῶν ἀνοῦνται, οἱ μὲν οἶν,
 οἱ δὲ αἶγα, οἱ δὲ μόσχον, εἰ οὕτω προχωρεῖ. (3) Θύ-
 45 σαντες δὲ καὶ τῶν ἱερῶν ἀπαρχάμενοι τῇ Ἀγροτέρᾳ,
 ὡς ἐκάστοις νόμος, εὐωγῶνται αὐτοὶ τε καὶ οἱ κύνες.

partim suapte ingenio apte efficta recenset. (3) Catulas vero, quas ad forturam admittere nondum volueris, observa quam fieri potest diligentissime, quando ea necessitate urgeantur : scilicet quum remisit ardor libidinis, turgent iis mammae et lacte implentur partesque sub ventre distenduntur. (4) Nec tutum est eas tum in leporem immitti : rumpuntur enim iis ilia, adeo ut ne ad ludendum quidem cum alio cane exsolvi debeant, quia nonnunquam mutua contentione praeter vires annexae in aequale incidunt periculum. (5) Sed exspectandum potius donec mammae deturgescant : argumentum autem hoc jam erit sine periculo eas produci posse, quum pili ad contactum confertim defluunt : tunc enim meo quidem iudicio priori illa necessitate exsolvuntur.

CAP. XXXII.

Differentiae canis masculi et feminae.

Siquidem cursu inter se committantur, canis femina multo velocior est masculo : sed masculus longe rectius labori sufficit quam femina ; eoque majori in pretio habendus, quod quovis anni tempore currit. Praeterea quum multae feminae bonae sint, masculus vero generosum reperire difficile sit, hoc quoque nomine praestat. (2) Ad haec boni consulendum, si feminae in quintum annum velocitatem conservent, quam masculi etiam ad decimum usque integram retinent : adeo ut mea sententia canis masculus vere generosus res sit longe pretiosissima, neque sine proptio deorum numine venatori obtingit : sed pro adepto hoc munere Dianae venatrici sacra debentur. (3) Cui etiam post venationem ex voto peractam sacrificandum, et primitiae praedarum offerendae ; quo a caede commissa canes et venatores purgantur, ex more patrio.

CAP. XXIII.

De Gallorum Instituto et aere in honorem Dianae collato.

Quibusdam Gallis mos est quotannis Dianae sacra facere, alii stipem collatitiam deae afferunt : et pro lepore quidem duos obolos inferunt thesauro ; pro vulpe drachmam, quia animal est insidiosum et leporum perniciēs ; idcirco pro eo ut pro hoste capto plus conferunt ; pro capreo drachmas quatuor, quia et animal majus est, et captum plus laudis habet. (2) Inde quum absoluto anni cursu Dianae natalis venerit, thesauro aperto de collata pecunia victimam emunt, alii quidem ovem, alii capram, nonnulli etiam vitulum, si ad eam summam pecunia ascendat. (3) Tum sacris peractis et victimarum primitiis Dianae venatrici oblati, ipsi una cum canibus genio indulgent. Canes au-

Τὰς κύνας δὲ καὶ στεφανοῦσιν ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ· ὡς ὄχλον εἶναι, διότι ἐπ' αὐταῖς ἐορτάζουσιν.

ΚΕΦ. ΛΔ'.

Παραίνεσις πρὸς τὸ θύειν τοῖς ἑρόροις τῶν ἐν ἀνθρώποις ἐπιτηδευμάτων.

5 Καὶ ἐγὼ ἅμα τοῖς συνθήροις ἔπομαι τῷ Κελτῶν νόμῳ, καὶ ἀποφαίνω, ὡς οὐδὲν ἀνευ θεῶν γιγνόμενον ἀνθρώποις ἐς ἀγαθὸν ἀποτελεῦται. (2) Ἀλλὰ καὶ ὅσοι ναυτιλλονται, ἀπὸ θεῶν ἀρχονται, ὅσοις γε τοῦ σώζεσθαι· μέλει, καὶ ἀνασωθέντες χαριστήρια θύουσι τοῖς
10 θεοῖς τοῖς θαλαττίοις, Ποσειδῶνι καὶ Ἀμφιτρίτῃ καὶ Νηρηίοις· καὶ ὅσοι τὴν γῆν ἐργάζονται, Δήμητρι καὶ τῇ παιδί αὐτῆς καὶ Διονύσῳ· οἱ δὲ ἀμφὶ τὰς τέχνας πονοῦμενοι, Ἀθηνᾶ καὶ Ἡφαίστῳ· καὶ οἱ ἀμφὶ παιδεύειν, Μούσαις καὶ Ἀπόλλωνι Μουσηγέτῃ καὶ Μνη-
15 μουσύνῃ καὶ Ἑρμῇ· οἱ δὲ ἀμφὶ τὰ ἐρωτικά, Ἀφροδίτῃ καὶ Ἑρωτι καὶ Πειθοῖ καὶ Χάρισιν. (3) Οὕτω τοι καὶ τοὺς ἐπὶ θήρᾳ ἐσπουδαχότας οὐ χρὴ ἀμελεῖν τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἀγροτέρας οὐδὲ Ἀπόλλωνος οὐδὲ Πανὸς οὐδὲ Νυμφῶν οὐδὲ Ἑρμοῦ Ἑνδοῖου καὶ Ἡγεμονίου, οὐδὲ ὅσοι ἄλλοι ὄρεσι θεοὶ. (4) εἰ δὲ μὴ, ἡμιτελῆ ἀποδραίνειν ἀνάγκη τὰ σπουδάσματα· καὶ γὰρ καὶ οἱ κύνες βλάπτονται, καὶ οἱ ἵπποι χωλεύονται, καὶ οἱ ἄνθρωποι σφάλλονται.

ΚΕΦ. ΛΕ'.

Ἐξ Ὁμήρου μαρτυρία, ὅτι χρὴ θύειν τοῖς τῶν πραγμάτων εὐρεταῖς ἐν τῇ τῶνδε μεταχειρίσει.

Καὶ τοῦτο γε δηλοῖ καὶ Ὁμηρος ἐν τῇ ποιήσει. Τεῦκρον μὲν γε τὸν τοξικώτατον Ἑλλήνων ἐν τῷ ἀγῶνι οὐ φησι τυχεῖν ὅτι μὴ τῆς μηρίνου, καὶ ταύτην διακόψαι, ἐπειδὴ μὴ ἐπηύξατο τῷ Ἀπόλλωνι· Μηριόνην δὲ,
30 ἄνδρα οὐ τοξικόν, ἐπευξάμενον τῷ Ἀπόλλωνι, ἀποπετομένης ἤδη τῆς ὀρνίθος τυχεῖν. (2) Καὶ τοὺς ἐκγόνους δὲ τῶν ἐπὶ Θήβας σὺν Πολυνείκῃ στρατευσάντων ἔλειν τὰς Θήβας,

πειθομένους τεράεσσι θεῶν καὶ Ζητὸς ἀρωγῇ·

35 τοὺς δὲ πατέρας αὐτῶν, οὐδὲν τι χεῖρους ἐκείνων ἐς ἀλκὴν γενομένους, διαφθαρῆναι ἐν Θήβαις, ὅτι μὴ ἐπειθόντο τοῖς σημαινόμενοις ἀπὸ θεῶν. (3) Καὶ τὸν Ἑκτορα οὐ πεισθέντα Πολυδάμαντι οὐκ ἔωντι ἐπελαύνειν ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλλήνων, ἐπὶ τῷ δράκοντι κατα-
40 βλήθέντι πρὸς τοῦ ἀετοῦ, ὡς οὐ ζῶν κόσμῳ ἐπανελευσομένους, ὀλίγον ὑστερον ἔργῳ ἀναδιδαχθῆναι, ὡς οὐκ ἀγαθὸν ἀπειθεῖν τῷ θεῷ. (4) Τοῦτοις χρὴ πειδομένους, καθάπερ ἐπ' ἄλλῳ τῷ ἔργῳ, οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ θήρᾳ ἀρχεσθαί τε ἀπὸ θεῶν, καὶ χαριστήρια θύειν εὖ πράξαντα
45 καὶ σπένδειν καὶ εὐφημεῖν καὶ στεφανοῦν καὶ ὑμνεῖν καὶ ἀπαρχὰς τῶν ἀλισκομένων ἀνατιθέναι, οὐ μείον ἢ ἐπὶ νίκῃ πολέμου ἀκροθίνια.

tem illo die sertis coronant, ut manifestum sit illorum causa festum celebrari.

CAP. XXXIV.

Admonitio de sacris faciendis diis artium et professionum humanarum praesidibus.

Atque ego quidem cum sociis venatoribus sequor Gallo-
rum legem, nihilque sine divum ope mortalibus bene succedere pronuntio. (2) Nam et rem nauticam exercentes a diis faciunt principium quocumque suam sibi salutem cordi habent, et si salvi evaserunt, diis marinis, Neptuno, Amphitritae et Nereidibus gratias referendis sacra faciunt, ut Cereri ejusque filiae et Baccho quicumque agriculturae operam navant; artiumque cultores Minervae et Vulcano; qui studiis incumbunt, Musis Musarumque principi Apollini, itemque Mnemosynae et Mercurio; qui amoris operam dant, Veneri et Cupidini, tum etiam Suadae et Gratiae. (3) Ita qui venationi student, Dianam Venatricem minime negligere debent; uti nec Apollinem nec Panam atque Nymphas et viarum praesidem ducemque Mercurium, tum quaevis alia montium numina: (4) secus enim studia ista non satis feliciter succedere necessum est: laeduntur enim canes, claudicant equi, et homines ipsi spe frustrantur.

CAP. XXXV.

Homeri testimonia, quod diis rerum inventoribus sacrificandum, dum quis easdem aggreditur.

Atque hoc ipsum Homerus (Il. 23,879) in sua poesi significat, dum Teucrum inter omnes Gracos sagittandi peritissimum in certamine funiculum dumtaxat tetigisse eumque praecidisse refert, quod nullum Apollini votum fecisset; Merionen vero sagittandi haud peritum, votis Apollini susceptis, avem jam avolantem percussisse. (2) Item posteros eorum qui cum Polynice ad Thebas militarunt, Thebas expugnasse

fretos auxilio Jovis auspiciisque deorum, quum patres eorum virtute neutiquam inferiores ob neglecta deorum auspicia ad Thebas occubissent. (3) Hectorem quoque, quum fidem denegasset Polydamenti irruptionem in Graecorum naves dissuadenti, quod ex dracone ab aquila projecto nulla cum laude Trojanos reversuros videret, paullo post re ipsa comprobasse, malum esse numini non obtemperare. (4) Hisce exemplis persuasos, ut omni alio in opere, ita etiam in venatione a diis incipere, et re bene gesta iisdem gratitudinis ergo sacra facere oportet: his libandum; hi praedicandi; his coronae, hymni et praedarum primitiae offerendae, non minus quam adepta victoria belli manubiae iisdem consecrantur.

INDEX NOMINUM ET RERUM.

Numeri quibus operis nota non præfixa est pertinent ad Expeditionem Alexandri M. Reliquos Arriani libros notavimus hunc in modum : *C. Alan.*, Acies contra Alanos; *Cyn.*, Cynegeticus; *Ind.*, Historia Indica; *Parth.*, Parthica; *Per.*, Periplus Ponti Euxini; *Succ. Al.*, Historia Successorum Alexandri; *Tact.*, Tactica.

A.

Abasorum rex Rhesmages, *Per.* 11, 3.
 Abascus, *Per.* 18, 2.
 Abastani Indi, VI, 15, 1.
 Abdera, I, 11, 4.
 Abii Scythæ, IV, 1, 1.
 Abisares rex, IV, 27, 7. Pori socius, V, 20, 5; 22, 2. ad Alexandrum legatos mittit, V, 20, 5; 29, 4 s.
 Aboni mœnia, *Per.* 14.
 Abreas, VI, 9, 3; 10, 1; 11, 7.
 Abulites Susianorum satrapes, III, 16, 9; 19, 2. supplicio affectus, VII, 4, 1.
 Abydus, I, 11, 6. *Succ. Al.* 44.
 Acampeis fluv., *Per.* 7, 5.
 Acarnan Philippus, II, 4, 8. Bianor, 13, 2. Acarnania, *Ind.* 41, 2.
 Acataphracta equitum armatura, *Tact.* 4, 1.
 Acesines amnis, V, 4, 2; 5, 5. 25, 5. 29, 2. VI, 4, 1. VII, 10, 6. ejus magnitudo et natura, V, 20, 8. *Ind.* 3, 10. 6, 5. cum Indo confluit, VI, 1, 2. 5, 3, 1; VI, 15, 1. 4. cum Hydaspes, VI, 4, 4. *Ind.* 18, 11. cum Hydraote, VI, 13, 1. *Ind.* 4, 8. et Hyphasi, VI, 14, 5.
 Achæorum portus, I, 11, 6.
 Achæus fluvius, *Per.* 18, 3.
 Achæa antiqua Ponti, *Per.* 18, 4.
 Achilles, VII, 16, 8. ejus sepulcrum, I, 12, 1. eum æmulatur Alexander, VII, 14, 4. cl. I, 12, 1 s. Achillis Dromos; quomodo in Leuce insula Achilles colatur, *Per.* 21 sq.
 Achilles Atheniensis, III, 6, 2.
 Acies cuneata, *Tact.* 16, 6 sq.; rhombi figurâ formata, *ib.* 16, 3; quadrata, *ib.* 16, 8; oblonga, *ib.* 17, 3.
 Acinæse fluvius, *Per.* 7, 5.
 Acra Melæna, *Per.* 12, 3.
 Ακροβολισταί, *Tact.* 4, 3, 5.
 Acuphis Nysæorum princeps, V, 1, 3 ss.; terræ præfectus, V, 2, 3 ss.
 Ada Hecatomni filia Cariæ præfecta, I, 23, 7 s. Alexandrum adoptat, I, 23, 8.
 Addæus χυιάρχης, I, 22; ejus τάξις, I, 22, 4. occisus, I, 22, 7.
 Adea, Amyntæ et Cynanes filia, Arrhidæo nubit; Eurydices nomen assumit, *Succ. Al.* 23.
 Adienus fluv., *Per.* 7, 3.
 Admetus τοῖς ὑπασπισταῖς præest, II, 23, 2. 4. 5. occisus *ib.* et II, 24, 4.

Adraistæ Indi 5, 22, 3.
 Æacidæ II, 27, 6; IV, 11, 6.
 Æacus, VII, 29, 3.
 Ægæ Macedoniar, I, 11, 1.
 Ægeus (Leonnatus) †, *Ind.* 18, 6.
 Ægeum mare, VII, 20, 4.
 Ægiali in Ponto, *Per.* 14, 2.
 Ægina, VI, 11, 6. in Æginam fugit Demosthenes, *Succ. Al.* 13.
 Ægineta, urbs Pontica, *Per.* 14, 3.
 Ægobares legebatur, VII, 6, 5.
 Ægos flumen, I, 9, 3.
 Ægyptus amnis, V, 6, 5; VI, 1, 3.
 Ægyptus terra, II, 13, 3; 17, 1; 25, 4; V, 25, 4; VII, 9, 8. *Ind.* 5, 6. ab Alexandro occupata, III, 1, 1 ss. Amminape cum Mazaco dedente, III, 22, 1. composita, III, 5, 1 ss. terræ præstantia a Romanis agnita, III, 5, 7. Nili donum, V, 6, 5. Indiæ similis, VI, 1, 2. cl. 5. Arabiæ contermina, *Ind.* 43, 1 sqq. Ægyptum vexat Cleomenes, VII, 23, 6, 8.
 Ægyptii Herculem colunt, II, 16, 3; IV, 28, 2. Alexandri comites, *Ind.* 18, 1.
 Æolis, III, 22, 6; VII, 9, 11. Æolicæ civitates, I, 18, 1. Smyrna, V, 6, 4.
 Æmus. v. Hæmus.
 Aeropus, I, 7, 6.
 Æschylus poeta laudatur, *Per.* 19, 2.
 Æschylus in Ægypto ἐπίσκοπος, III, 5, 3.
 Æsculapius, II, 5, 8; VII, 14, 6.
 Æthiopes nigri, V, 4, 4. Nili accolæ, VI, 1, 3. *Ind.* 6, 6. Alexander, VII, 1, 2. legatos ad eum mittunt, VI, 15, 4. elephantis ad bella utuntur, *Tact.* 2, 2. 19.
 Ætolus Glaucus, III, 16, 2; Lycidas, III, 6, 3.
 Ætoli res novas moliantur, I, 7, 4. veniam rogant, I, 10, 2.
 Afri venatores, *Cyn.* 24.
 Agamemnon, I, 11, 5. *Tact.* 19, 4.
 Agathocles, I, 18, 1; VI, 28, 4. Agathocles, pater Lysimachi, *Succ. Al.* 2. Agathocles, pater Autolyçi, *ib.* 38.
 Agathon Thracum præfectus, I, 14, 3. Tyrimmæ filius equitum Odrysarum præfectus, III, 12, 4.
 Agenor, VI, 17, 1.
 Agenorium Tyri, II, 24, 2.
 Agerrus, III, 23, 9.
 Agesilaus Laco, II, 13, 6.
 Aginis pagus Susianæ, *Ind.*, XLII, 4.
 Agis Spartanorum rex pecuniam et naves a Persis accipit, II, 13, 4, 6.

Agis Argivus, poeta, IV, 9, 9.
 Agorani fluv. Ind., *Ind.*, IV, 4.
 Agrianes, I, 5, 1 s. copiae apud Alexandrum stipendia faciunt, saepe memoratae, v. c. ad I, 1, 11.
 Agrianorum regio, *Succ.* Al. 7.
 Agriaspe legebantur, III, 27, 4.
 Alanica Arriani historia, p. 248.
 Alanorum pugnandi mos, *Tact.* 4, 3.
 Albani, III, 8, 4; XI, 4, 13; I.
 Alcetas τάτα praefectus, IV, 22, 1; 27, 1, 5 ss.; V, 11, 3.
 Alcetas Perdicae fratri persuadet ut Nicæam ducat, *Succ.* Al. 21; Cynanem interficit, *ib.* 22; condemnatur, *ib.* 30; fugit, *ib.* 39; contra eum Alexander mittitur, *ib.* 41.
 Alciae Eleus, I, 29, 4.
 Alimalus legebatur, I, 18, 1. *Vid.* Antimachus.
 Alcmena, II, 16, 1.
 Alcomeneus, *Ind.*, 18, 6.
 Aleius campus, II, 5, 8.
 Alexander Peucestae pater, *Ind.* 18, 6. Amyntae pater, *Succ.* Al. 38.
 Alexander Crateri pater, *Ind.* 18, 5.
 Alexander Aeropi filius, I, 7, 6; 17, 8. Alexandro M. insidiatur, I, 25, 6 ss.
 Alexander Amphoteri pater, I, 25, 9.
 Alexander Epirota, III, 1, 7.
 Alexander, Pyrrhi filius, *Tactica* scripsit, *Tact.* 1, 1.
 Alexander, Polysperchontis filius, custodibus regii corporis ab Antipatro adscribitur, *Succ.* Al. 38.
 Alexander Philippi filius, Argivus, ab Heraclidis oriundus, II, 5, 9; III, 3, 2; IV, 7, 4; VI, 3, 2; ab Ada adoptatus, *ib.* 23, 8; Ammonis soboles, III, 3, 2; IV, 9, 9; VII, 8, 3. deus videri vult, VII, 20, 1; quo consilio, VII, 29, 3; viginti annos natus dux adversus Persas creatus, I, 1, 1 s.; Persea et Herculem æmulatur, III, 3, 2; *Ind.* 5, 9; Achillem, I, 12, 1, 2; Dionysum, V, 1, 5; II, 1, 26, 5; VII, 10, 6. cf. IV, 8, 2 ss.; V, 26, 5; VII, 20, 1. mortem contemnit, II, 4, 11; felix, IV, 19, 6; 21, 3; VII, 29, 1; ejus audacia, I, 13, 6; IV, 21, 3; VI, 9, 5 ss.; ab amicis castigata, VI, 13, 4 s. nihil desperat, IV, 21, 3 cl. 30, 3. fortitudo, I, 15, 6 ss. vulneratur, II, 12, 1; 27, 2; III, 30, 11; IV, 3, 3; 23, 3; 26, 8, 4; VI, 10, 1; omnino v. VII, 10, 2; strenuitas, II, 18, 4; 23, 4; VII, 15, 3. de ejus moribus, VII, 28, 1 ss.; milites excitat, IV, 29, 7. cl. 21, 4; I, 22, 1; severitate terret, I, 16, 6; 29, 6; III, 28, 8; satrapas, VI, 15, 3; 27, 1, 4; 30, 2; VII, 4, 1 ss.; 18, 1; hostes, IV, 27, 4, milites seditiosos, VII, 8, 4, crudelior in Bessum, IV, 7, 3 s., amicis fidit, II, 4, 9. ss., ignoscit, III, 6, 7; non succenset mala vaticinato, VII, 18, 4; amicissimus Cratero, VII, 12, 3, Hephæstioni, VII, 14, 1 ss.; bene meritis premiis ornat, I, 5, 4; VI, 28, 4; VII, 4, 4 ss.; V, 4 ss. militum fortitudinem remuneratur, I, 16, 4 ss.; II, 12, 1. item exactoratos, III, 19, 5; VII, 12, 2; æs alienum solvit, VII, 5, 1 ss.; νεράμους in Macedoniam remittit, I, 24, 1 s.; ignoscit inimicis, I, 10, 4 ss.; II, 15, 3 ss.; III, 17, 6; 24, 4 s.; cohibet plebis iram, I, 17, 12; clemens in captivas, II, 12, 5; non mulierosus, IV, 19, 6 ss.; aquam sibi oblatam effundit, VI, 26, 2; non vinosus, VII, 29, 4; gloriæ cupidior, VI, 13, 4 cl. V, 2, 1; a solo Lysippo se fingi voluit, I, 16, 4; Atheniensibus trecentas ναυοπίας mittit, I, 16, 7; Harmodii et Aristogitonis statuas, III, 16, 8, cl. VII, 19, 2; alia iis grata facit, II, 15, 4; III, 6, 2. monumentorum verecundia, VI, 29, 10 s. cl. 27, 5; 30, 2. Pindari domo et posteris parcat, I, 9, 10; aras ad Hyphasin exstruit, V, 29, 1; adulatione

corrumpitur, IV, 8, 1 ss.; Clitum cædit, IV, 8, 4 ss.; penitentia, IV, 9, 2 ss.; luctus de Hephæstionis morte, VII, 14, 2 ss.; cultu armisque insignis, I, 14, 4; VI, 9, 5.

Indorum sophistas convenit, VII, 1, 5 s.; II, 2 ss.; sermo ejus cum Diogene, VII, 2, 1; cum Celtis, I, 4, 7 s.; cum Besso, III, 30, 40; cum Poro, V, 19, 2 s.; dictum de prælio nocturno, III, 10, 2; de imperio, II, 25, 2; de Olympiade, VII, 12, 6; epistola ad Athenienses, I, 10, 4; ad Darium, II, 14, 4 ss.; 25, 3; ad Olympiadem, VI, 1, 4 ss.; ad Cleomenem, VII, 23, 7; deliberat cum Parmenione, I, 13, 3 ss.; 18, 6 ss.; III, 10, 1 ss.; cum amicis, II, 25, 2; cum ducibus, III, 9, 3 ss.; duces exhortatur, II, 7, 3 ss.; 17, 1 ss.; III, 9, 5 ss.; orationem ad eos habet, V, 25, 3 ss.; VII, 9, 1 ss. Macedonum opes auxit, VII, 9, 6 ss. cl. V, 25, 4 ss.; apud Græcos statum popularem instituit, I, 18, 2; ejus Μησιμας, IV, 7, 4; 9, 9; VII, 6, 1 ss.; 8, 2; in matrimonium duxit Roxanen, IV, 19, 5, Barsinen et Parysatim, VI, 4, 4; milites e barbaris parat, VII, 6, 1 ss.; 8, 2; barbaros cum suis conciliat, VII, 11, 8 ss.

Urbes condidit, V, 27, 5; Alexandriam in Ægypto, III, 1, 5 ss.; ad Caucasum, III, 28, 4; ad Tanaim, IV, 1, 3 s.; Nicæam et Bucephala, V, 19, 4; 29, 5; alia oppida in India, V, 29, 3; VI, 15, 7; (navalia, VI, 18, 2) ad Palloccopam, VII, 21, 7; ejus classis, I, 18, 4; 20, 1 ss.; V, 8, 5; 26, 1 s.; VII, 19, 3; 21, 7; *Ind.* 18 sqq., cf. Nearchus. ipse navigat, VI, 14, 4 ss.; VII, 7, 1 s., 6 ss.; 22, 1.

Coronatur, I, 12, 1; 24, 5, 2; 13, 8; VII, 15, 4; 23, 2; sacra facit, I, 4, 5; 11, 6 ss.; Dianæ, I, 18, 2; Æsculapio, Minervæ, Amphilocho, II, 5, 8 s.; Herculi Tyrio, II, 24, 6; Apidi, III, 1, 4; annibilibus Indicia, V, 29, 5; VI, 3, 1; diis ab Ammone dictis, VI, 19, 4 s.; nodum Gordium solvit, II, 3, 7 s.; omen interpretatur, I, 18, 9; non curat exta; II, 27, 1; IV, 4, 3, vaticinia, VII, 16, 5 ss.; 22, 1.

Quæ consilia agitaverit, IV, 15, 5 s.; V, 26, 5 ss.; VI, 1, 2 ss.; μάγας βασιλεύς, IV, 9, 7; V, 15, 5; VII, 1, 2 s. cl. 30, 1. βασιλεύς τῆς Ἀσίας, *ib.* et II, 14, 9; insidiae ei structæ, I, 25, 1 ss.; III, 26, 1 ss.; IV, 13, 2 ss. occidisse fertur, I, 7, 2, 6. ejus morbus, II, 4, 7 ss.; mors, VII, 24, 1 ss.

Alexandri portus, *Ind.* 21, 10.

Alexandria in Ægypto, III, 1, 5 ss.; V, 1, 5; VII, 23, 7; ad Caucasum, III, 28, 4; V, 1, 5 s.; in Parapamisdis IV, 22, 4; ad Tanaim, IV, 1, 3 s.; 4, 1 ss.

Alinda Carie, I, 23, 8.

Alorites (Pantauchus), *Ind.* 18, 4.

Alpes Celticae, *Per.* 11, 5.

Athenenes, III, 11, 8.

Amanicae portus, II, 7, 1.

Amastrius, VII, 4, 5.

Amastris urbs, *Per.* 14, 1.

Amathusius Androcles, II, 22, 2.

Amazones, IV, 15, 4; VII, 2 ss.; *Per.* 15.

Ambisares legebatur, V, 8, 3.

Ambracia Epiri, II, 16, 5.

Amisenorum ager, *Per.* 15, 1.

Amisus, Atheniensium colonia, *Per.* 15, 3.

Amminapes Ægyptiorum praefectus ab Alexandro Parthorum et Hyrcaniorum satrapes factus, III, 22, 1.

Ammon. ejus oraculum, III, 3, 1 ss.; III, 4, 1 ss.; Alexandri parens, *ib.*, IV, 9, 9; VII, 8, 3; qui ei sacra facit, VI, 3, 2; ejus oracula, VI, 19, 4; VII, 14, 7; 23, 6; *Ind.* 35, 8.

Amphilochus heros, II, 5, 9.

- Amphilochi Ambraciae vicini, II, 16, 5.
 Amphimachus Mesopotamiam et Arbelitin satrapias ab Antipatro accipit, *Succ. Al.* 35.
 Amphipolis, I, 1, 5; 2, 5; ad Strymonis ostium, I, 11, 3; *Ind.* 18, 10.
 Amphipolites, III, 16, 4; VII, 18, 1.
 Amphippi, *Tact.* 2, 3.
 Ἀμφίπολις πόλις, *Tact.* 29, 1.
 Amphitrite, *Ind.* 18, 11.
 Amphium Thebarum, I, 8, 6 s.
 Amphoterus Alexandri filius, legatus, I, 25, 9 s.; eum classe Con occupat, III, 2, 6; Peloponnesis auxilio missus, III, 6, 3.
 Amyntas a Thebanis occisus, I, 7, 1.
 Amyntas Balacri pater, I, 29, 3; III, 5, 5.
 Amyntas Sostrati pater, IV, 13, 3.
 Amyntas Andromenis filius. ejus τάξις, I, 8, 2; III, 11, 9; πόλις, I, 14, 2; Sardium arcem recipit, I, 17, 4; milites e Macedonia adducit, III, 11, 9; 16, 10; accusatus et absolutus, sed paulo post occisus, III, 27, 1 ss; sine dubio idem cujus τάξις commemoratur, I, 20, 5; II, 8, 4; III, 18, 0; 23, 2; 25, 6.
 Amyntas Antiochi filius, transfuga, I, 17, 9; 25, 3; Dario salutaris suadet, II, 6, 3; in Ægypto occisus, II, 13, 4.
 Amyntas Arrabæi filius, speculatoribus præfectus, I, 12, 7; παραστροφῆς (προδρόμοις) equitibus, Pæonibus et Scythiæ turmæ præfectus, I, 14, 1; VI, 15, 1. cornu sinistro præest, I, 28, 4.
 Amyntas Nicolai filius Bactriorum satrapes, IV, 17, 3; 22, 3.
 Amyntas Philippi filius legebatur, III, 11, 9.
 Amyntas, Perdiccæ ejus qui Philippi regis frater erat, filius, Cyane maritus, pater Adæ, ab Alexandro M. interficitur, *Succ. Al.* 22.
 Amyntas, Alexandri f., Peucestæ frater, unus e regii corporis custodibus, *Sub. Al.* 38.
 Amyntis fluv. *Ind.*, *Ind.*, 4, 5.
 Amyntor Hephaestionis pater, *Ind.* 18, 3.
 Anamis fluv. Carman., *Ind.* 33, 2; 35, 7.
 Ἀναστροφῆς, *Tact.* 20, 2; 21, 4.
 Anaxarchus sophista Alexandrum consolatur, IV, 9, 7 s. προσκυνησας; auctor, IV, 10, 6 ss.; a Callisthene confutatus, IV, 11, 1 ss.
 Anaxidotus Archias pater, *Ind.* 18, 3; 27, 8.
 Anaxippus traïos, III, 25, 2; occisus, III, 25.
 Anchialus, urbs Pontica, *Per.* 24, 5. Anchiali regia, *ib.* 7, 3.
 Anchialus, Ciliciæ, II, 5, 2 ss.
 Ancone, urbs Pontica, *Per.* 15, 3.
 Ancyra Galatiæ, II, 4, 1.
 Andaca Indiæ, IV, 23, 5.
 Andomatis fluv. *Ind.*, *Ind.* 4, 4.
 Androcles Amathusius, II, 22, 2.
 Androclus ἑταῖρος, III, 29, 1.
 Andromachus ναύαρχος, II, 20, 10.
 Andromachus Hieronis filius equitibus peregrinis præfectus, III, 12, 5; 25, 4; contra Spitamenem missus, IV, 3, 7; IV, 5, 7; 6, 2.
 Andromenes pater Amyntæ, Attali Simmiæque, quos v. Andron Cabelæ fil. Tejus, *Ind.* 18, 7.
 Andronicus Agerri filius mercenariis Græciæ qui apud Darium meruerant præfectus, III, 23, 9; 24, 5, Proteræ pater, II, 2, 3; 20, 2.
 Androsthene Callistrati fil. Amphipolites chersonnesum Arabicam legit, VII, 20, 7; ex trierarchis, *Ind.* 18, 7.
 Androtimus Nearchi pater, *Ind.* 18, 4.
 Anicetus Ol. CXII, 1 archon, II, 24, 6.
 Annubas legebatur III, 5, 5.
 Anomas Laco, legatus ad Darium, III, 24, 4.
 Antacus, III, 3, 1.
 Antalcidæ pax, II, 1, 4; 2, 2.
 Antæas, VI, 28, 4 cl. III, 5, 5; *Succ. Al.* 2.
 Anthemusia turma, II, 9, 3.
 Antibelus Maxæi filius, III, 21, 21. cf. Artiboles.
 Anticles Theocriti filius Alexandro insidias struit, IV, 13, 4; interfectus, IV, 14, 3.
 Antigenes, phalangi præfectus, V, 16, 3; ejus τάξις, VI, 17, 3. Pithonis pater, *Ind.*, V, 10. Argyraspidum dux, Susianam ab Antipatro accipit, *Succ. Al.* 35; pecuniæ Susis colligendæ ab Antipatro præficitur, *ib.* 38.
 Antigonus Philippi filius, sociorum dux, Phrygiæ satrapes, I, 29, 3. Antigonus a Perdiccæ et deinde ab Antipatro provincias accipit Pamphyliam, Lyciam, Lycæoniam, Phrygiam magnam, *Succ. Al.* 6, 37; ad Antipatrum et Craterum profugit, quos ad bellum Perdiccæ inferendum adducit, *ib.* 24; Antipatro nuntiat Perdiccæ Cleopatras nuptias ambire, repudiata Nicæa, *ib.* 26; in Cypro versatur, quo tempore Perdiccæ interficitur, *ib.* 30; Antigono regum cura et custodia ab Antipatro demandatur, *ib.* 38; ei bellum contra Eumenem gerendum ab Antipatro committitur, *ib.* 43. Antigonus ad ipsum occisus est, III, 18, 5.
 Antilbanus mons, II, 20, 4.
 Antimachus Agathoclis filius in Æolidem et Ioniam missus, I, 18, 1 s. *Legendum* Alcimachus.
 Antiochus, Seleuci pater, *Succ. Al.* 2.
 Antiochus sagittariorum dux, II, 9, 2; occisus, III, 5, 6.
 Antiochus, χιλιάρχος τῶν ὑπακισσέντων, 4, 30, 6.
 Antiochus Amyntæ pater, I, 17, 9; II, 6, 3.
 Antiochus Heraclidis pater, III, 11, 8.
 Antipater Leonnati Ἐγεῖ pater, *Ind.*, 18, 6.
 Antipater Asclepodori filius Alexandro insidias struit, IV, 13, 4; interfectus, IV, 14, 3.
 Antipater Casandri et Iollæ pater, VII, 27, 1 s.; Macedoniae præfectus, I, 7, 6; 11, 3; classem cogit insulis præsidio futuram, II, 2, 4; mercenarios Græcos Alexandro mittit, III, 5, 1; contra Lacedæmonios bellum gerenti Alexander pecunias mittit, III, 16, 10; eum in Asiam accessit, VII, 12, 4; Antipatri et Olympiadis inimicitia, VII, 12, 5 ss.; Alexandrum veneno necasse insimulabatur, VII, 27, 1.
 Antipater in Europa belli imperator, *Succ. Al.* 3. Antipatro et Cratæro quasnam provincias Perdiccæ assignaverit, *ib.* 7. Ejus bellum contra Athenienses ceterosque Græcos, *ib.* 9. Ei auxilia adducit Craterus, *ib.* 12. Antipater oratores ab Atheniensibus capitis damnatos interficiendos curat, *ib.* 13. Eum ridet Demades in literis ad Perdiccæ, datis, *ib.* 14. Antipatri filiam Nicæam Perdiccæ ducit, *ib.* 21 sq. Antipater ab Antigono persuadetur ut bellum Perdiccæ inferat, *ib.* 24; magis etiam in Perdiccæ excitatur propter Nicæam repudiatam; in Asiam transiit, 26. Neoptoleum, antea Perdiccæ addictum, sibi adjungit, *ib.* 26. Ei post mortem Perdiccæ summum imperium traditur. Ægre comprimit seditionem militum, 32 sq. Provincias distribuit, 34 sq. Sardes petens parum absuit quin ad manus cum Eumene veniret, 39. Cleopatram increpat ob societatem, quam cum Eumene inierit, 40. Asandrum contra Eumenem et Alcetam mittit, 41. Quo victo, bellum Antigono committit, 43; militum seditionem quomodo eluserit, 44 sq.
 Ἀντίστομος διαλαγία, *Tact.* 29, 2.
 Aornus Bactriæ, III, 29, 1.
 Aornus petra Indiæ, IV, 28, 1 — 3, 4, 5; 29, 5; *Ind.*, 5, 10.

- Aphrodite, *Ind.* 37, 10.
 Apis Ægyptiorum deus, III, 1, 4.
 Ἀποκαταστήσαι ἐς ὁρβὴν, *Tact.* 22, 3; 24, 4.
 Apollo, III, 27, 5. Ionis pater, VII, 29, 3; Ἀλεξίκακος, *Ind.*, 36, 3.
 Apollodorus Amphipolites, ἑταῖρος, prætor Babylonis, III, 16, 4; VII, 18, 1; vaticinia Alexandro prodiit, VII, 18, 2 ss.
 Apollonia Mygdonia, I, 12, 7.
 Apollonia Pontica, *Per.* 13, 1; 24, 5.
 Apollonides Chius captus, III, 2, 5, 7.
 Apollonius Charini filius Libyæ Ægypto vicina præfectus, III, 5, 4.
 Apollonophanes Oritarum satrapes, VI, 22, 2; provincia privatus, VI, 27, 1; *Ind.* 23, 5.
 Apostana loc. Persidis, *Ind.*, 34, 5.
 Apsarus, olim Apsyrus, urbs Ponti, *Per.* 6, 3. Apsarus fluvius, 7, 4; 11, 4.
 Apsyrus, postea Apsarus, urbs Ponti, *Per.* 6, 3.
 Apsilarum rex Julianus, *Per.* 11, 3.
 Arabes. eorum dii, VII, 20, 1; legatos ad Alexandrum non mittunt, VII, 19, 6; mercenarii, II, 25, 4; 27, 1.
 Arabia ad Antilibanum, II, 20, 4; Syriæ vicina, III, 1, 2; ad Heroum oppidum, III, 5, 4; Ἀραβία ἐστὶν ἄ, V, 25, 4; Ἀραβία ἡ πολλή, VII, 1, 2; 19, 6. magnitudo et natura, VII, 20, 2 ss.; Assyriæ confinis, VII, 21, 3; chersonnesus, VII, 20, 7 s.; deserta, VII, 20, 10; *Ind.* 41, 7; 32, 7; 43, 1.
 Arabitæ (Arbitæ) pop., VI, 21, 4; *Ind.* 21, 8; 25, 3.
 Arabius sinus, VII, 20, 8.
 Arabius (Arbis) amnis, VI, 21, 3 s.; *Ind.* 21, 8; 22, 8; 23, 1.
 Arachosia Silyrtio satrapæ paret, V, 6, 2.
 Arachotæ, III, 11, 3; [VI, 15, 5.] VI, 17, 3. Indis vicini, III, 28, 1 cl. 8, 4; cum (Indis montanis et) Drangis satrapam habebant Barsaentem, III, 8, 4; XXI, 1; ab Alexandro domiti, VII, 10, 5; equites, V, 11, 3; VII, 6, 3. Arachotarum satrapa Silyrtius, *Succ. Al.* 36.
 Aradus insula contra Marathum, II, 13, 8; ejus rex, II, 20, 1.
 Arasaci legebantur IV, 23, 1.
 Araxes amnis ex Armenia in Caspium mare influit, VII, 16, 3.
 Arbela Assyriæ, III, 16, 3; 22, 4; situs, III, 8, 7; XV, 5; VI, 11, 4 ss.
 Arbelitis ab Antipatro datur Amphimacho, *Succ. Alex.* 38.
 Arbelus, Armenius, *C. Alan.* 12.
 Arbupades Darii filius, Artaxerxis nepos ad Granicum cecidit, I, 16, 3.
 Arcades Epaminonda socii, I, 9, 4; res novas moliuntur, I, 10, 1.
 Arcadici pilei, *Tact.* 3, 5.
 Archabis fluv., *Per.* 7, 4.
 Archelaus Macedoniæ rex, I, 11, 1.
 Archelaus Androcli filius Aorni præsidii præfectus, III, 29, 1.
 Archelaus Theodori filius prætor Susianæ, III, 16, 9.
 Archias Thurius oratorum ab Atheniensibus damnatorum cædem perpetravit; scelerisque poenas luit, *Succ. Al.* 14.
 Archias usque ad Tylum insulam navigat, VII, 20, 7; *Ind.* 18, 3; 27, 8 sqq.; 28, 3; 34, 6.
 Archias cum Iolla ad Perdiccam adduxit Nicæam, Antipatri f., *Succ. Al.* 21.
 Archon Clinie fil., Pellæus, ex trierarchis; *Ind.*, 18, 3.
 Arctoana. v. Artacoana.
 Areon fluv. Pers., *Ind.*, 38, 7.
 Aretes τοῖς προδρόμοις ἱππεῦσι præfectus, III, 12, 3; 14, 1, 3; legebatur III, 13, 3.
 Aretias ins., *Per.* 16, 4.
 Aretis (an Aretes?) strator regis, I, 15, 6.
 Argæus Heraclidis pater, VII, 16, 1.
 Argo navis, *Per.* 25, 3. Ancoræ ejus reliquiae, *ib.* 9, 2.
 Argos, II, 5, 9.
 Argyria, urbs Ponti, *Per.* 16, 5.
 Aria Parthis vicina, III, 25, 1.
 Ariaces (Ariarathes) Cappadocum rex, III, 8, 5.
 Ariarathes, Cappadociæ præfectus, a Perdicca debellatur et interficitur, *Succ. Al.* 11.
 Ariaspæ s. Evergetæ, III, 27, 4.
 Aribarzanès legebatur III, 23, 7.
 Arigeum Indiae, IV, 24, 6.
 Arii Satibarzani satrapæ parent, III, 8, 4; 25, 1 s.; deficiunt, III, 28, 2 ss.; iterum, III, 28, 2 s.; satrapes eorum Arsames, III, 25, 7; Stasanor, III, 29, 5; Stasander, *Succ. Al.* 36.
 Arimmas Syriæ satrapes remotus, III, 6, 8.
 Ariobarzanes Artabazi filius, III, 23, 7. Erythræi maris accolis præfectus, III, 8, 5. Persidis portas defendit, III, 18, 2 ss.; ab Alexandro honoratus, III, 23, 7.
 Arisbe Phrygiæ ad Hellespontum, I, 12, 6.
 Arispæ gens, *Ind.* 4, 9.
 Aristander Telmissensis Alexandri vates, I, 11, 2; 25, 8; II, 18, 1; II, 26, 4; 27, 2; certus, III, 2, 2; 7, 6; 15, 7; IV, 4, 3, 9; 15, 8.
 Aristobulus Cyri sepulcrum restaurare jussus, VI, 29, 10. cum Alexandro militavit et ejus res conscripsit, Procem.; hunc et Ptolemæum maxime sequitur Ariannus, V, 7, 1; VII, 1, 7; 15, 6; consensiebant cum ephemeridibus regiis, VII, 12, 3; eorum auctoritate aliorum fides infingitur, VI, 28, 2; VII, 13, 3; consensiebant de ratione qua Alexander in Darii matrem et uxorem egerit, II, 12, 6; de Philotæ insidiis in Ægypto prodiit, III, 26, 1; de Callisthene insidiarum auctore, IV, 14, 1; de pugna ad Gaugamela loco, VI, 11, 5; dissensiebant de draconibus aut corvis Alexandro viam monstrantibus, III, 3, 5 s.; de ejus via ab Ammone redeuntis, III, 4, 5; de Besso capto, III, 30, 5; de Callisthenis morte, IV, 14, 3; de Pori filio, V, 14, 3, 5; de nomine aliquo, V, 20, 2. Aristobulus testem nominat, VII, 18, 5; scriptam aciem, III, 11, 3; ejus auctoritas de via maritima, III, 3, 3; de Caucasio, III, 28, 5 ss.; de Iaxarte, III, 30, 7; de Gedrosiæ natura et plantis, VI, 22, 4 ss.; de Icaro insula, VII, 20, 4; de nodo Gordio, II, 3, 7; de Cyri sepulcro, VI, 29, 4; de Syra vaticinante, IV, 13, 5; de Alexandro sacra faciente, VI, 28, 3; Chaldæis morem gesturo, VII, 17, 5; de extis consultis, VII, 18, 1 ss., 5; de diademate Alexandro reportato, VII, 22, 5 s.; de solio regio a vili homine occupato, VII, 24, 1; de Alexandri temperantia, VII, 29, 4; de ejus in Cilicia morbo, II, 4, 7; de ejus temporibus, VII, 28, 1; de ejus uxore Barsine, VII, 4, 4; de Cliti morte, IV, 8, 9; de Macedonum clade, IV, 6, 1; de Darii acie, III, 11, 3 ss.; de Alexandri classe, VII, 19, 3.
 Aristogiton tyrannicida, IV, 10, 3; ejus et Harmodii statuas aenæ Athenas reportatæ ubi sitæ, III, 16, 7 s. cl. VII, 19, 2.
 Aristomachus legebatur IV, 5, 5.
 Aristomedes Pheraeus transfuga, II, 13, 2.
 Ariston equitum Præon præfectus, II, 9, 2; III, 12, 3.
 Ariston alius turmæ præfectus, III, 11, 8.
 Aristonicus Marathionius cum Demosthene aliisque capitis damnatur, *Succ. Al.* 13.
 Aristonicus Methymnæorum tyrannus, III, 2, 4 s.

Aristonicus citharædus fortiter pugnans occisus, IV, 16, 6 a.
 Aristonius Pisæi filius Pellæus (Eordæus) σωματοφύλαξ, VI, 28, 4; coronatus, VII, 5, 6; ex trierarchis, *Ind.*, 18, 3; *Succ. Al.* 2.
 Aristophanes Ol. CXII, 2 archon, III, 7, 1; 15, 7.
 Aristophon Ol. CXII, 3 archon, III, 22, 2.
 Aristoteles Callisthenis magister, IV, 10, 1; venenum Antipatro invenisse insimulatur, VII, 27, 1.
 Aristus Alexandri res conscripsit, VII, 15, 5.
 Arius Ariæ amnis, IV, 6, 6.
 Armatura peditum gravis et levis, *Tact.* 3; equitum, *ib.* 4.
 Armenia. montes, III, 7, 3; VII, 21, 3. Taurus, V, 5, 2; ex ejus montibus oritur Euphrates, VII, 21, 1; *Ind.*, 42, 3.
 Armenii equites, III, 11, 7; sub Oronte et Mithrauste, III, 8, 5. Armeniorum pugnandi mos, *Tact.* 4, 3; eorum equites, *ib.* 44, 1; tibialia, *ib.* 34, 6.
 Arrabæus Aeropi filius, I, 25, 1. cf. Amyntas, VI.
 Arridæus, Philippi et Philines f., rex creatur, Philippus nominatur, *Succ. Al.* 1; ducit Adam, quæ Eurydice cognominata est, *ib.* 23; ad Ptolemæum in Ægyptum se confert, *ib.* 25.
 Arrhidæus et Pithon post necem Perdicæ exercitui præficiuntur, *Succ. Al.* 30. Mox imperium Antipatro tradunt, 31. Arrhidæus Phrygiæ Hellesponticæ ab Antipatro præficiuntur, *Succ. Al.* 57.
 Arrybas σωματοφύλαξ moritur, III, 5, 5.
 Arsaces Indiæ partis præfectus, V, 29, 4 s.; legebatur III, 25, 7.
 Arsaces cum Teridate fratre Phereblem satrapam occidit, et Macedones expellit, *Parth.* 2. p. 248.
 Arsames Persarum ad Granicum dux, I, 12, 8; Tarso fugit, II, 4, 5 s.; ad Issum occisus, II, 11, 8.
 Arsames Artabazi filius, III, 23, 7.
 Arsames Persa Arii præfectus, III, 25, 7; comprehensus, III, 29, 5; IV, 7, 1.
 Arseas Epimenis pater, IV, 13, 4; Eurylochi pater, IV, 13, 7.
 Arses rex Persarum, II, 14, 2; interfectus, II, 14, 5.
 Arsimas Darii ad Alexandrum legatus, II, 14, 3.
 Arsites Phrygiæ ad Hellespontum satrapes, I, 12, 8. Memnoni adversatur, I, 12, 10; mortem sibi consciscit, I, 16, 3.
 Artabazus Persa nobilissimus Dario fidelis, III, 21, 4; propterea ab Alexandro honoratus, III, 23, 7 s.; in Arios missus, III, 28, 2; Bactriorum satrapes, III, 29, 1; IV, 15, 5; exercitus parti præfectus, IV, 16, 2; munere solvit ob senectutem, IV, 17, 3; ejus filii Cophen, Ariobarzanes, Arsames, Pharnabazus; filia Artacama, Artonis.
 Artacama Ptolemæi uxor, VII, 4, 6.
 Artacoana Ariorum caput, III, 25, 5 s.
 Artanes fluv., *Per.* 12, 3.
 Artaxerxes II. I, 12, 3.
 Artaxerxes III. II, 14, 2. Arbupalis avus, I, 16, 3.
 Artaxerxes Bessus, III, 25, 3.
 Artemisium Eubœæ, VI, 11, 6.
 Artiboles Mazæi filius, VII, 6, 4. cf. Antibelus.
 Artoris Eumenis uxor, VII, 4, 6.
 Asander Philotæ filius Lydiæ satrapes, I, 17, 7; vincit Orontobatem, II, 5, 7; mercenarios Græcos adducit, IV, 7, 2; Cariæ præfectus, *Succ. Al.* 37; ab Eumene vincitur, *ib.* 41.
 Asclepiades Alexandri res conscripsit, VII, 15, 5.
 Asclepiadarum Critodemus, VI, 11, 1.

Asclepiodorus, Timandri filius, Pellæus, ex trierarch., *Ind.*, 18, 3.
 Asclepiodorus Eunici filius equites Thraces adducit, III, 5, 1; Syriæ satrapes, III, 6, 8; milites adducit, IV, 7, 2. Συρίας σατραπείους, IV, 13, 4.
 Asclepiodorus Philonis filius reditibus ex Babylonia præfectus, III, 16, 4. Idem, puto, est Asclepiodorus scriba Eurydices, *Succ. Al.* 33.
 Ascania lacus, I, 29, 1.
 Ascurus fluvius, *Per.* 11, 4.
 Asia, II, 7, 5; IV, 11, 7; *Ind.*, 5, 5 sqq. termini, III, 30, 9. Libyam a cetera Asia dividit Nilus, III, 30, 9.
 Asiæ montes, amnes, partes, V, 5, 2 ss.; V, 6, 1 ss.
 Asia tota cum Libya, V, 26, 2; VI, 1, 3 cl. VII, 30, 1; distinctæ, IV, 7, 5; Persarum, I, 16, 7; III, 9, 6; 18, 11; 25, 3; ἡ ξάτω Ἰαῖα, I, 20, 3.
 Asiaticus, IV, 4, 2; 19, 5; V, 4, 2; 6, 8; *Ind.* 21, 1.
 Asisines legebatur I, 25, 2, 4.
 Aspasii pop., IV, 23, 1; eorum urbs et præfectus, IV, 24, 1.
 Aspendii pactione facta, I, 26, 2; promissis non stant, I, 26, 5; et se dedere coguntur, I, 27, 1 ss.
 Aspendus quo situ, I, 27, 1, 3.
 Aspii legebantur IV, 23, 1.
 Assacanus et Assacani legebantur IV, 30, 5.
 Assaceni. copiae eorum, IV, 25, 5; Guræis vicini, IV, 25, 6; montes, IV, 30, 5. eorum præfectus Assacenus, IV, 30, 5; satrapes Sisicottus, V, 20, 5; deficient et pacantur, V, 20, 5; *Ind.* 1, 1, 8.
 Assagetes præfectus Indorum, IV, 28, 6.
 Assyria. ab Euphrate inundata, VII, 21, 2. arborum cupressis solis abundat, VII, 19, 4. codices habent, III, 7, 7.
 Assyria (Syria) II, 6, 1, 3. portis a Cilicia divisa, II, 5, 1.
 Assyrii imperio a Medis privati, II, 6, 7; *Ind.* 1, 3; 32, 7.
 Assyrii reges, VII, 17, 3; eorum sepulcra, VII, 22, 2.
 Assyriæ litteræ, II, 5, 3.
 Astelepius, *Per.* 11, 4.
 Astes Peuceolaotidis præfectus deficit peritque, IV, 22, 8.
 Astrybæ gens Indica, *Ind.* 4, 8.
 Astypalaensis Onesicritus, *Ind.* 18, 9.
 Athenæ, I, 10, 5; earum incendium ulciscitur Alexander, III, 18, 12; eo confugiunt Plataenses, I, 9, 5; trecentas πανοπλίας mittit Al., I, 16, 7. Harmodii et Aristogitonis statuæ remissæ ubi sitæ, III, 16, 8 s.; VII, 19, 2; item Dianæ signum remissum, VII, 19, 2; πόλις (arx) I, 16, 7; III, 16, 8.
 Athenæ Ponticæ, *Per.* 3, 4; 5, 3; 7, 3.
 Athenæus Demonici pater, *Ind.* 18, 3.
 Ἀθήνησιν, I, 1, 1; III, 16, 8; VII, 28, 1; *Ind.* 24, 1.
 Athenienses contra Amazonas pugnant, VII, 13, 5 s.; tyrannos oderunt, IV, 10, 4; ideo contra Eurysilheum pugnant, IV, 10, 4; Harmodius et Aristogitonem in honore habent, IV, 10, 4; Macedones preunt, VII, 9, 4; Melum et Scionem expugnant, I, 9, 5; eorum clades in Sicilia quanta, I, 9, 2; ad Ægos flumen, I, 9, 3; exstirpatos volunt Thehani, I, 9, 7; viribus reparatis et muris longis restitutis Lacedæmonis auxilio sunt, I, 9, 3; Chæronea, I, 10, 5; res novas molientes ab Alexandro terribi plura ei quam Philippo concedunt, I, 1, 3; Alexandro dudum suspecti, I, 7, 4; rursus res novas moliti veniam impetrant, I, 10, 2 ss.; tamen Alexander eos metu magis quam benivolentia quiescere dicit, II, 17, 2; ipse eorum amicus, II, 15, 4; captivos ad Granicum frustra ut re-

dat rogatur, I, 29, 5; post Issicam pugnam iis reddit, III, 6, 2; Dionysium Jovis et Proserpinae filium colunt, II, 16, 3; de Amazonibus et de Persis victorias Cimón pinxit, VII, 13, 5 s. Atheniensium colonia Amisus, *Per.* 15, 3. Athenienses Romanis dederunt leges tabularum XII, *Tact.* 33, 5. Athenienses Demosthenem, Hyperidem, Aristonicum et Himeræum capitis damnant, *Succ. Al.* 13. Eorum contra Antipatrum bellum, *Succ. Al.* 9. Atheniensis Iphicrates, II, 15, 2. Atheniensis Dropides ad Darium legatus, III, 24, 4. Atheniensium archontes, I, 1, 1; II, 11, 10; 24, 6; III, 7, 1; 15, 7; 22, 2; V, 19, 3; VII, 28, 1. Atizyes Phrygiae satrapes, I, 25, 3; ad Granicum prætor, ad Issum occisus, II, 11, 8. Atlas mons, VII, 1, 2. Atropates Medis ad Gaugamela præest, III, 8, 4; Medorum satrapes mittitur, IV, 18, 3. Pasargadas res novas molitos adduxit, VI, 29, 3; remissus, VII, 4, 1; Amazonas centum dat Alexandro, VII, 13, 2, 6; ejus filia Perdica nubit, VII, 4, 5. Attaceni gens Indica, *Ind.* 4, 8. Attalus præest Agrianibus, II, 9, 2; III, 12, 2; III, 21, 8. Attalus Andromenis filius accusatus, III, 27, 1 s.; ejus τάξις, IV, 22, 1; 24, 1, 10; VI, 17, 3. Attalus in Bactriana remanet, IV, 16, 1; in Oritas missus, IV, 27, 5; ad Hydaspem, V, 12, 1; Serapidem consulit, VII, 26, 2; ex trierarchis, *Ind.* 18, 6. Attalus Eurydices familiaris, *Succ. Alex.* 33. Antipatri inimicus, Caunum et Rhodum invadit; a Rhodiis repellitur, *Succ. Al.* 39. Attica, I, 7, 9. Attis Phrygum ap. Romanos cultus, *Tact.* 33, 4. Aturia, III, 7, 7. Aulæi murus, *Per.* 24, 6. Austanes Parætacenus captus, IV, 22, 1 s. Autariatæ imbelles, I, 5, 1 ss. Autobares agemati adscriptus, VII, 6, 5. Autolycus, Agathoclis f., regis corporis custodibus ab Antipatro adscribitur, *Succ. Al.* 38. Autophradates Persarum classi præfectus Mitylenam obsidet, II, 1, 3; ad alias insulas navigat, II, 2, 1 s.; ad Chium, II, 13, 4. Agidi pecunias et naves suppeditat, II, 13, 4, 6; ad Halicarnassum, II, 13, 6 cl. 4; cum eo Tyrii, II, 15, 7; ab Aradiis et Bybliis relictus, II, 20, 1; Chium optimatibus tradit, III, 2, 3. Autophradates Tapurorum satrapes ad Alexandrum venit et provinciam suam recipit, III, 23, 7; attribuuntur ei Uxii, III, 24, 3. Azemilcus (olim Azelmicus) Tyriorum rex, II, 15, 7; captus et servatus, II, 24, 5.

B.

Babylon urbs, II, 17, 2; VII, 14, 8; 15, 4; 16, 5; 23, 1; *Ind.* 41, 8; 43, 4; *Succ. Al.* 35; in vicinia victus Darius, II, 2, 7, 9; belli præmium, III, 16, 2. Alexander intrat et templa restituit, III, 16, 3 s.; VII, 17, 2 ss.; opera eo a Xerxe asportata in Græciam remittit, VII, 19, 2; portum facit, VII, 19, 4; 21, 1. Babylon provincia, V, 25, 5; VII, 9, 8; quos Alexander ei præfecerit, III, 16, 4; ejus præfectus Seleucus, *Succ. Al.* 35. Babylonii, III, 11, 5; præest iis Bupares, III, 8, 5; eorum templa diruerat Xerxes, restitui jussit Alexander, III, 16, 4; VII, 17, 1 ss. Babylonia, VII, 21, 5; *Ind.* 41, 6; 43, 1; cupressuum ferax, VII, 19, 4. Βαβυλώνιος ἐργασία, VI, 29, 6. Bacchus, V, 1, 5; VI, 3, 5; 28, 1; *Ind.* 1, 4; 5, 8, 9; 7, 4; 8, 1; 9, 9 sq. Bactra urbs, III, 19, 1; 23, 1; 25, 3 s.; VI, 28, 1. maxima Bactriorum ab Alexandro occupata, III, 29, 1; qui ibi hiemat, 4, 22, 1 ss. cf. V, 27, 5. Bactra provincia, VII, 9, 8; inde Oxus amnis, VII, 16, 3. Bactria terra, IV, 30, 4. Bactriana, IV, 16, 4. Bactriani, III, 25, 3; V, 25, 5; deficiunt, IV, 1, 5; equites, III, 11, 6. Bactrii Indis vicini, III, 8, 3; ad Parapamisum, V, 5, 2; equites, III, 11, 3; 13, 3 s.; 16, 1; 21, 4; VII, 6, 3; a Massagetis relictus, IV, 17, 6; satrapes eorum Bessus, III, 8, 3; 21, 1. Artabazus, III, 29, 1; Amyntas, IV, 17, 3; Stasanor, *Succ. Al.* 36. Bactrius Hystaspes, VII, 6, 5. Badis locus Carmaniae, *Ind.* 32, 5. Bagæ Sogdianæ, IV, 17, 4. Bagia rupes, *Ind.*, 28, 9. Bagisara locus Ichthyoph., *Ind.*, 26, 2. Bagoas Persa, II, 14, 5; *Ind.* 18, 8. Bagistanes Babylonius, III, 21, 1, 3. Balacrus Amyntæ filius prætor sociorum, I, 29, 3; Ægypti, III, 5, 5 s. Balacrus Nicanoris filius, σωματοφύλαξ, Ciliciæ satrapos, II, 12, 2. Balacrus jaculatoribus præfectus, III, 12, 3; 13, 5. φιλῶν ἦρχεν, IV, 4, 6; ejus τάξις, IV, 24, 10; legebatur III, 5, 5. Balomum locus Ichthyoph., *Ind.* 27. Barcensium exules Thibronem ex Creta arcessunt, *Succ. Al.* 16. Bardyles Illyrius, I, 5, 1. Barna pagus Ichthyoph., *Ind.* 27, 2. Barsæentes Arachotorum satrapes, III, 8, 4; et Drangum, III, 21, 1. Arachotis et Indis montanis præest, III, 8, 4; cum Besso Darium comprehensum vulnerat, III, 21, 1, 10; cum in Indiam fugisset, ad Alexandrum remissus et interfectus, III, 25, 8. Barsine Darii filii natu maxima ab Alexandro in matrimonium ducta, VII, 4, 6. Barsine Mentoris filia Nearchi nupta, VII, 4, 6. Baryaxes Medus regnum affectat et interficitur, 6, 29, 3. Barzanes a Besso Parthiæorum satrapes factus comprehensus, IV, 7, 1. Bathys fluvius Ponticus, *Per.* 7, 5. Batis eunuchus Gazam defendit, II, 25, 4. Bazira Indicæ, IV, 27, 5 ss.; 28, 1. Belus deus Babyloniorum maximus, III, 16, 4. sacrificia docent Chaldaei, III, 16, 4; ejus oraculum, VII, 16, 5; ejus templum a Xerxe dirutum Alexander restitui jussit, III, 16, 4; VII, 17, 1 s.; dives, VII, 17, 3 s. Beris Ponti fluvius, *Per.* 16, 1. Berroæci, III, 6, 4; *Ind.* 18, 6. Bessareenses, *Ind.*, 4, 12. Bessus Syriæ satrapes corrupte, IV, 7, 2. Bessus Bactriorum satrapes, III, 8, 3; præest Bactriis, Sogdianis Indisque vicinis, III, 8, 3; Dario comprehenso ipse dux, III, 21, 1, 4, s. cl. IV, 8, 8; rex Artaxerxes, III, 25, 3. Parthiæorum satrapem facit Barzanem, IV, 7, 1. socium ei se adjungit Sathibarzanes, III, 25, 5; 28, 2; eum persequitur Alexander, III, 28, 1; 29,

1, 6. capit, III, 30, 1 ss. accusatus et mutilatus Echata-
tana missus, IV, 7, 3 s. ad eum fugerat Sisicottus,
IV, 30, 4.
Bianor Acarnan transfuga, II, 13, 2.
Bibacta insula. *Ind.* XXI, 11.
Biliæus, Ponti fluvius, *Per.* 13, 5.
Bisthanes Ochi regis filius, III, 19, 4 s.
Bithyni Thracæ, I, 29, 5. *Per.* 12, 1; 13, 6. Bithynica
Arriani, *pag.* 249.
Bizus, *Per.* 24, 3.
Bœoti sæviunt in Thebanos, I, 8, 8. Alexandri socii, II,
7, 8.
Bœotia, I, 7, 5.
Bœotius homo, VI, 13, 5.
Boon urbs, *Per.* 16, 3.
Boreas, *Ind.* XL, 3.
Borgys, *Per.* 18, 2.
Borealis portus Tenedi, II, 2, 2.
Borysthenes fluv., *Per.* 20, 2.
Bosporus, V, 7, 1. Bosporus Thracius, *Per.* 12, 1; 25, 4.
Cimmerius, *ib.* 25, 4. Bospori Cimmerii rex Cotys, *ib.*
17, 3. Bosporiani, *C. Alan* 3.
Bottia. equites, I, 2, 5.
Brachmanes sophistæ Indorum, VI, 16, 5. eorum oppi-
dum, VI, 7, 4. supplicio affecti, VI, 16, 5.
Brettii. Italiæ pop., VII, 15, 4.
Brison sagittariis Macedonicis præfectus, III, 12, 2.
Brittanorum insulæ, VII, 1, 4. e curribus pugnant; eorum
equi quales, *Tact.* 19, 1 sq.
Brirana fluvius *Ind.*, XXXIX, 7.
Bruttii. v. Brettii.
Bubæces Persa occidit, II, 11, 8.
Bucephala ab Alexandro condita, V, 19, 4. relecta, V,
29, 5.
Bucephalas equus, V, 14, 4; *Ind.* XIX, 4 ss.
Budyas rex *Ind.*, *Ind.*, VIII, 1.
Bumodus amnis, III, 8, 7; VI, 11, 5. ubi olim Bumelus.
Bupares Babylonis præest, III, 8, 5.
Busiris, III, 3, 1.
Byblus Phœnicæ, II, 15, 6. ejus rex Enylus, II, 20, 1.
Byzantium, I, 3, 3. *Per.* 25, 4.

C

Cahana locus Oritarum, *Ind.*, 23, 2.
Cabeles Andronis pater, *Ind.*, 18, 7.
Cacuthis fluv. *Ind.*, *Ind.*, 4, 4.
Cadmea Thebarum arx a Macedonibus occupata, I, 7, 1;
9; obsessa et defensa, I, 7, 10 s.; præsidio retenta, I,
9, 9.
Cadmus quando fuerit, II, 16, 2. Thebas venit, II, 16, 1.
Cadusii, III, 11, 3; cum Medis conjuncti, III, 8, 5. Da-
rri auxilio venisse dicebantur, III, 19, 3 cl. 4; Hyrcaniae
vicini, III, 19, 7.
Caicandrus insula, *Ind.*, 38, 2.
Caici campus, V, 6, 4.
Caicus amnis, V, 6, 7.
Cainas fluv. *Ind.*, *Ind.*, 4, 3.
Calanus sociis peditibus præfectus, III, 5, 6.
Calanus Indus, sophista, Alexandrum comitatus, VII, 2, 4;
ejus mors, VII, 3, 1 ss.; vaticinium in Alexandrum,
VII, 18, 6 s.
Calas Harpali filius Thessalis equitibus præfectus, I, 14,
3; XXV, 2. Phrygiæ ad Hellespontum satrapes, I, 17,
1; II, 4, 2; *Succ. Al.*, 6. contra Memnonis terram mis-
sus, I, 17, 8.
Calcheloniorum legati, III, 24, 5.

Cales, *Per.* 13, 3.
Callautia, *Per.* 24, 3.
Callatianus Cretheus, VI, 23, 5.
Callicratidas Lace ad Darium legatus, III, 24, 4.
Callinus τῇ ἱκεῖν τῇ ἐταρικήν præfectus, VII, 11, 6.
Callipolis opp., II, 5, 7.
Callisthenes Olynthius, Aristotelis discipulus, IV, 10, 1;
adulationi adversatur, IV, 10, 1 ss.; adorationi, IV, 11,
1 ss.; IV, 12, 3 ss.; suspectus, IV, 12, 7; 14, 1.; de
ejus morte, IV, 14, 3 s.; 22, 2, 7; 27, 1; de ejus moribus,
IV, 10, 1 ss.; 12, 4 ss.
Callistratus Androstheneis pater, *Ind.*, 18, 4.
Καλὸς λιμὴν, Ponti, *Per.*, 19, 5; 20, 1; 24, 1.
Calpes portus, *Per.*, 12, 4; 13, 1.
Calus fluvius, *Per.* 7, 2.
Calyba locus Ichthyoph., *Ind.*, 26, 6.
Cambistholi gens *Ind.*, *Ind.*, 4, 8.
Cambyses Cyri pater, III, 27, 4; IV, 11, 9; V, 4, 5; VI,
24, 2; 29, 4, 7; *Ind.*, 43, 4; 1.3; 9, 10.
Canasida urbs Ichthyoph., *Ind.*, 29, 1.
Canate locus Ichthyoph., *Ind.*, 26, 8.
Canes Gallici, *Cyn.*, 1, 4; 2, 1 sqq.; 3, 1 sqq.; Carici, Cre-
tici, Laconici, *Cyn.*, 3; Arriani de canibus doctrina, *ib.*
3 sqq.; cui intertexta descriptio canis, quem ipse Arria-
nus possidebat, c. 5.
Canopus Ægypti, III, 1, 5.
Canopeus lacus Ponticus, *Per.*, 15, 2.
Κανταβρυκή ἐπελασις, *Tact.*, 40, 1 sqq.
Cappadoces, V, 25, 4; equites, III, 11, 7; eorum præfe-
ctus Mithrobuzanes, I, 16, 3; Ariaces, III, 8, 5.
Cappadocia cis et trans Halyn, II, 4, 2.
Cappadocia Eumeni assignatur, *Succ. Al.*, 5; ejus præfectus
Ariarathes provinciam tradere non vult Eumeni, qui
eam post devictum demum a Perdicca Ariarathem obti-
net, *Succ. Al.*, 11; Cappadocia ab Antipatro assignatur
Nicanori, *ibid.*, 37.
Carambis, *Per.*, 14, 2.
Caranus ἐταρὶς, III, 28, 2; missus adversus Satibarza-
nem, III, 28, 2 s.; adversus Spitamenem, IV, 3, 7;
equitibus præfectus, IV, 5, 7. Cf. IV, 6, 2.
Carbis, *Ind.* 26, 8.
Cardaces Persarum gravis armaturæ milites, II, 8, 6.
Cardia, *Ind.* 18, 7.
Cares, III, 22, 3; V, 25, 4; nautæ, VI, 1, 6; Carum por-
tus in Ponto, *Per.*, 24, 3.
Cares ἀνάστατοι, III, 8, 5; 11, 5; 13, 1.
Caria, I, 20, 2; VII, 23, 1; de ejus regulis, I, 23, 7 s.; ab
Alexandro occupata et præsidio firmata, I, 23, 6; Ada
ei præfecta, I, 23, 8; Casandro a Perdicca assignatur,
Succ. Al., 6; ejus præfectus Asander, *Succ. Al.* 37; Ca-
rum venandi ratio, *Cyn.*, 2, 5; Carici canes, *Cyn.*, 3, 1.
Caria Pontica, *Per.* 24, 3.
Caricus, V, 6, 4.
Carmania, VI, 17, 3; 27, 2 s.; ejus satrapæ, VI, 27, 1;
Alexandri per eam iter, VI, 28, 1 ss. 7; maritima, VI,
28, 5; *Ind.*, 27, 1; 32, 4; 36, 8; 38, 1; Carmaniae
præfectus Tlepolemus, *Succ. Al.* 35.
Carmanii, VI, 28, 1.
Carmine ins., *Ind.*, 26, 6.
Carthaginensium legati Tyri, II, 24, 5; ad Alexandrum,
VII, 15, 4. elephantis ad bella utuntur, *Tact.*, 2, 2.
Carthago Tyriorum colonia, II, 24, 5; Libyæ, V, 27, 7;
VII, 1, 2; *Ind.* 43, 11. a Scipione eversa, *Tact.* 1, 1.
Carusa, urbs Ponti, *Per.*, 14, 5.
Casander Antipatri filius, VII, 27, 1; Cariam provinciam
a Perdicca accipit, *Succ. Al.*, 6. Demadem ejusque
filium occidit, *Succ. Al.*, 14; ab Antipatro patre equi-

- tum chiliarcha creatur, *ibid.*, 38; ab Antigono dissentit; ne quid hostile contra eum suscipiat a patre prohibetur, 42.
- Caspiae portae, III, 19, 2; 20, 2, 4; VII, 10, 6; *Succ. Al.*, 35.
- Caspium mare, VII, 16, 1; ejus principium nondum repertum, VII, 16, 2; qui amnes influant, VII, 16, 3. Cf. Hyrcanium mare.
- Castor, IV, 8, 3.
- Cataderbis lacus, *Ind.*, 41, 1.
- Catadupa urbs Indiae, *Ind.*, 4, 5.
- Catca insula, *Ind.*, 37, 10.
- Καταλογίζεσθαι quid, *Tact.*, 5, 4.
- Catanes Paracatenorum regulus occisus, IV, 22, 1 s.
- Cataphracta equitum armatura, *Tact.*, 4, 2; cataphractarii equi, *Tact.*, 2, 5.
- Caucasus describitur ex Aristobulo, III, 58, 5 ss.; ejus tractus, V, 6, 1 ss.; ibi Oxi fontes, III, 29, 2; aliorum amnium et quae maria influant, V, 5, 4; 9, 4; Alexander transit, III, 30, 6; IV, 22, 4; ultra eum pertinet Alexandri imperium, V, 25, 5; idem qui Parapamisus, V, 3, 3; *Ind.*, 2, 4; 5, 10; Scythicus Caucasus, V, 5, 3; Caucasi jugum Strobilus, *Per.*, 11, 5.
- Caumana locus Indiae, *Ind.*, 21, 3.
- Caunus Cariae, II, 5, 7; Caunum hostiliter aggreditur Atalys, *Succ. Al.*, 39.
- Caystri campus, V, 6, 4.
- Caystrus amnis, V, 6, 7.
- Cazeca vicus, *Per.*, 19, 3.
- Celanae Phrygiae, I, 29, 1 ss.
- Celcaea Diana, VII, 19, 2.
- Celti (Celtae), I, 3, 1 s.; *Ind.*, 16, 10; legatos ad Alexandrum mittunt, I, 4, 6 ss.; VII, 15, 4; quomodo Dianaea venetricem colant, *Cyn.*, 23; equites Celtici, *Tact.*, 44, 1; canes, *Cyn.*, 4, 2 sqq.; Celtica vocabula in iis quae ad rem equestrem pertinent, multa Romani adoptarunt, *Tact.*, 33, 1; sic voces Celticae sunt: *vertragi*, *Cyn.*, 3, 6; *petrina*, *Tact.*, 37, 4; *xynema*, *ib.*, 42, 4; *tolulegum*, *Tact.*, 43, 3.
- Celticus, I, 3, 1.
- Cenei gens Indica, *Ind.*, 4, 8.
- Κεφαλή φύλαρχος, *Tact.*, 8, 3.
- Cephisodorus archon Athen., *Ind.*, 21, 1.
- Ceramicus Athenis prope arcem, III, 16, 8.
- Κίρας sive μέρος sive διαζαγγία, *Tact.*, 10, 7.
- Cerasus urbs, *Per.*, 16, 4.
- Ceraunii montes, *Succ. Al.*, 7.
- Cercinitis, *Per.*, 19, 5.
- Cercinitis lacus, I, 11, 3.
- Cerdimmas, II, 13, 7.
- Ceres, *Ind.*, 7, 6.
- Cervorum venatio, *Cyn.*, 23.
- Chalcis ad Euripum, II, 2, 4.
- Chaldaei. Alexander cum iis colloquitur, III, 16, 5; oraculum se accepisse dicunt of λόγοι eorum, VII, 16, 5; 22, 1; ei suspecti, VII, 17, 1 ss.
- Chares Atheniensis exposcitur ab Alexandro, I, 10, 4; eum coronat, I, 12, 1; nisi forte alius est.
- Chares Mitylena privatur, III, 2, 6.
- Charicles e pueris Alexandro insidiantibus, IV, 13, 7 cl. 14, 3.
- Charidemus Atheniensis exposcitur, I, 10, 4; in exilium missus, I, 10, 6.
- Charies fluvijs, *Per.*, 10, 1.
- Charinus, III, 5, 4.
- Chelae, *Per.*, 13, 1.
- Chersonesus Thracica Lysimacho assignatur, *Succ. Al.*, 7.
- Chersonesus, Ponti urbs, *Per.*, 24, 6.
- Chios, II, 1, 2. Persarum prasidio firmata, II, 13, 4.
- Chii deficient ad Persas, III, 2, 5; populares Macedones arcessunt, III, 3, 3 s.; optimates capti, III, 2, 5, 7.
- Chirisophus, *Per.*, 13, 6.
- Chiron, *Cyn.*, I, 1.
- Chobus fluvijs, *Per.*, 10, 2; 11, 4.
- Choes amnis, IV, 23, 2.
- Chorasmi, V, 5, 2; VII, 10, 6; rex eorum Pharasmanes vicinas dicit esse Amazonas, IV, 15, 4. Cf. V, 5, 2.
- Chorienes. ejus petra, IV, 21, 1; dedit se, IV, 21, 6 ss.
- Χόριος ἐξελγμός, *Tact.*, 23, 1; 24, 3.
- Cidaris Persica, IV, 7, 4; ὀρεή, VI, 29, 3.
- Cilices. portis ab Assyriis divisi, II, 5, 1; VI, 1; montani, II, 5, 6; VI, 4.
- Cilicia, III, 7, 4; 22, 4; *Ind.*, 2, 2. Tauro a Pamphylia divisa, III, 28, 5; V, 5, 2; Alexander invadit, II, 4, 2 ss.; satrapes Balacrus, II, 12, 2; Menes, III, 16, 9. Philotas, *Succ. Al.*, 5; Philoxenus, *ib.*, 34.
- Ciliciae portae, II, 4, 2, 4.
- Cilicum insula, *Per.*, 16, 3.
- Cilluta insula, VI, 19, 3.
- Cimbrica sagula, *Tact.*, 34, 6.
- Cimmerius Bosphorus, *Per.*, 19, 1; ejus rex Cotys, *ib.*, 17, 3.
- Cimon pictor, VII, 13, 6.
- Cinaedus, *Ind.*, 8, 8.
- Cinolis Ponti emporium, *Per.*, 14, 3.
- Clazomenius Miccalus, VII, 19, 5.
- Cleander sagittariorum στρατηγός caesus, I, 28, 8.
- Cleander Polemocratis filius ad milites conducendos in Peloponnesum missus, I, 24, 2; redit cum iis, II, 20, 5; fortasse idem τὸς ἀρχαίος ξένος praest, III, 12, 2; in Media praetor, III, 26, 3; ob delicta interfectus, VI, 27, 4.
- Cleander Pantordani pater, II, 9, 3.
- Clearchus ὁ τοξάρχης caesus, I, 22, 7.
- Clearchus peregrino militi praefectus, III, 6, 8.
- Clearchus Xenophonteus, I, 12, 3; IV, 11, 9.
- Clearchus, Τακτικῶν auctor, *Tact.*, 1, 1.
- Cleomenes, VII, 26, 2.
- Cleomenes Naucratis Arabiae parti praefectus, III, 5, 4; postea Ptolemaei vicarius, *Succ. Al.*, 5; fortasse idem est qui Aegyptios vexasse dicitur, VII, 23, 6 ss.
- Cleopatra, Olympiadis f., quam mater Perdiccae in matrimonium dare voluit, *Succ. Al.*, 21, 26; propter societatem cum Eumene initam ab Antipatro vituperatur, *ib.*, 40.
- Clinias Archontis pater, *Ind.*, 18, 3.
- Κλίσας ἐπὶ δόρυ et ἐκ ἀσπίδα, *Tact.*, 20, 2.
- Clisobora urbs Indiae, *Ind.*, 8, 5.
- Clitus Bardilis filius deficit, I, 5, 1, 5 ss.; 6, 9 ss.
- Clitus Dropida filius servat Alexandrum, I, 15, 8; IV, 8, 6 s. τῆς βασιλικῆς ὁδῆς ἡγεμών, III, 11, 8; 19, 8. alter ἱππάρχης τῶν ἐταίρων, III, 27, 4; ab Alexandro caesus, IV, 8, 1 ss.; 14, 2; iudicium de hac re, IV, 9, 1 s.
- Cliti τάξις, IV, 22, 7; V, 12, 2; ἱππαρχία, V, 22, 6; VI, 6, 4.
- Clitus Lydiae ab Antipatro praefectus, *Succ. Al.*, 37.
- Cocala locus Oritarum, *Ind.*, 24, 4.
- Cœnus Polemocratis filius. ejus aetas et virtus, V, 27, 3. ἐν τοῖς πιστοτάτοις τῶν ἐταίρων, VI, 2, 1; ejus φύλαξις, I, 14, 2; τάξις, I, 6, 9; II, 8, 3; 21, 3; III, 11, 9; 25, 6, IV, 24, 1; 25, 6; 28, 8; V, 12, 2; 21, 1; ἡ Κοῖνου τάξις οἱ πεζέταιροι καλούμενοι, II, 23, 2; ejus ἱππαρχία, V, 16, 3; τοὺς νεογάμους in Macedoniam reducit, I, 24, 1; rursus in Asiam venit, I, 29, 4. praefectus parti exercitus, III, 18, 6; IV, 16, 2 s.; 17, 3 ss.; 18, 1; 27, 5 ss.; V, 21, 1, 4; cornu, V, 16, 3; 17, 1: frumentatum

- missus, III, 20, 4; ad naves, V, 8, 4; ejus ad Alexandrum oratio, V, 27, 1 ss.; moritur, VI, 2, 1.
- Cœranus Boreæus in Phœnicia tributis cogendis præpositus, III, 6, 4.
- Cœranus equitibus sociis præfectus, III, 12, 4.
- Κοῦρεβόλον, *Tact.*, 29, 6.
- Colchi, IV, 15, 4; VII; 13, 4; *Per.*, 7, 1; 11, 1; 25, 3.
- Colona opp., I, 12, 6.
- Colta locus Ichthyoph., *Ind.*, 26, 6.
- Commenases fluv. *Ind.*, *Ind.*, 4, 4.
- Condochates fluv. *Ind.*, *Ind.*, 4, 4.
- Κοντοφόροι, *Tact.*, 4, 3.
- Cophæus regulus, IV, 28, 6.
- Cophanta, *Ind.*, 27, 4.
- Cophen Artabazi filius, II, 15, 1; ad Alexandrum venit, III, 23, 7; agemati adscriptus, VII, 6, 4.
- Cophen amnis, IV, 22, 5; V, 1, 1; *Ind.*, 1, 1, 8; 4, 11.
- Coralla, *Per.*, 16, 5.
- Cordax saltationis genus, *Ind.*, 7, 8.
- Cordyla, *Per.*, 16, 5.
- Corœstis locus Indiæ, *Ind.*, 21, 4.
- Cos insula, II, 5, 7; 13, 4; ab Amphotero recepta, III, 2, 6 s.
- Cous Critodemus medicus, VI, 11, 1.
- Cossæi, populus montanus, præda victum quærens, subacti, VII, 15, 1 ss.; bellicosi, VII, 23, 1; *Ind.*, 40, 6.
- Cossoanus fluv. *Ind.*, *Ind.*, 4, 3.
- Cotyora urbs, *Per.*, 16, 3.
- Cotys, Bospori Cimmerii rex, *Per.*, 17, 3.
- Cradevas rex Indiæ, *Ind.*, 8, 2.
- Crateas, VI, 28, 4; *Ind.*, 18, 6.
- Craterus Alexandri filius. Alexandro M. carissimus, VII, 12, 3; ejus φάλαγξ, I, 14, 2; τάξις, III, 11, 10; 23, II, 4, 22, 1; cornu præfectus, II, 8, 4; 20, 6; exercitui, III, 25, 6, 8; IV, 28, 7; V, 11, 3 ss.; 12, 1; 15, 3 ss.; contra Uxios, III, 17, 4 ss.; Persas, III, 18, 4, 8 s.; Tapuros, III, 23, 2, 6; Cyropolin, IV, 2, 2; 3, 3; Masagetas, IV, 17, 1; 18, 1; Parætacenos, IV, 22, 1 s.; oppida quadam, IV, 23, 5; 24, 6; 25, 5; Mydassem trajicit, V, 18, 1; oppida condit, IV, 24, 7; 25, 5; V, 20, 2; VI, 15, 7; ex trierarchiis, *Ind.*, 18, 5; 19, 1, 3; cum exercitu in India, V, 20, 2; 21, 4; VI, 2, 2; 4, 1; 5, 5; 15, 4 s.; partem per Carmaniam ducit, VI, 17, 3; 27, 3; Amastrinen uxorem ducit, VII, 4, 5; remissus et Macedoniæ Græciæque præfectus, VII, 12, 3 ss. Cratero et Antipatro quasnam provincias Perdiccas assignaverit, *Succ. Al.*, 7; Craterus Antipatro contra Græcos bellum gerenti copias adducit, victoriaque auctor ei fit, *ib.*, 12; cum Antipatro et Antigono bellum Perdiccas inferendum decernit, *ib.*, 24; in Asiam transjicit, *ib.*, 26; præliis occiditur, *ib.*, 27.
- Cratæus, pater Pithonis, *Succ. Al.*, 2.
- Crenidæ, *Per.*, 13, 5.
- Creta, II, 13, 6. Cretam adit Thibro, *Succ. Al.*, 16; Cretenses sagittarii, II, 7, 8; 9, 3; τοξάρχαι, I, 8, 4; III, 5, 6; Cretensium venandi ratio, *Cyn.*, 2, 5; canes, *Cyn.*, 3, 1; Κρητικὸς ἐλαγισμός, *Tact.*, 23, 1, 4.
- Cretheus, VI, 23, 5.
- Critobulus Cous ex trierarch., *Ind.*, 18, 7.
- Critodemus Cous medicus, VI, 11, 1.
- Crocala insula, *Ind.*, 21, 7.
- Croesus, VII, 16, 7; *Per.*, 15, 1.
- Cromna, *Per.*, 14, 1.
- Ctesias, V, 4, 2; *Ind.*, 3, 6.
- Cunei figura, *Tact.*, 17, 3; 29, 5; cuneata acies equitum, 16, 6 sq.
- Curruum usus in præliis, *Tact.*, 2, 5; curru falcati Persarum, *ib.*, 19, 3; curruum ordines, *ib.*, 19, 1.
- Cyanæ, *Per.*, 25, 3.
- Cydnus amnis, II, 4, 7.
- Cyclades, II, 2, 2.
- Cydonia, Cretæ urbs, *Succ.*, *Al.*, 16.
- Cyza locus Asiæ, *Ind.*, 27, 6; 30, 2.
- Cymæ Æolidis Sidetarum patria major, I, 26, 4.
- Cyna Alexandri soror, I, 5, 4.
- Cynane, Philippi et Eurydices filia, uxor Amyntæ, quem Alexander interfecit, Adeam filiam Arrhidæo uxorem adduxit; a Perdicca ejusque fratre occiditur, *Succ. Al.*, 23.
- Cyprii nautæ, VI, 1, 6; classis egregia, I, 18, 7; naves, II, 20, 7; X, 24, 1; imperatæ, III, 6, 3; μηχανιστοί, II, 21, 1; reges, II, 13, 7; 20, 3, 6; *Ind.*, 18, 1.
- Cyprus, II, 13, 3; 17, 4; Persarum, II, 17, 1.
- Cyrenæi, III, 28, 7. Eratosthenes, V, 3, 1. Cyrenæorum exules Thibronem arcessunt; Cyrenarum civibus a Ptolemæo Lagi auxilio mittitur Ophellas. Thibro in portu Cyrenæorum suspenditur, *Succ. Al.*, 16 sqq. ipse Ptolemæus Cyrenas venit, civitatisque res componit, *ib.*, 69; Cyrenæi e curribus pugnabant, *Tact.*, 19, 4; Cyrenæi milites, *C. Alan.*, 18.
- Cyrene: ejus bona, VII, 9, 8; silphium, III, 28, 7; *Ind.*, 43, 13.
- Cyropolis urbs magna, IV, 2, 2; III, 1 ss.
- Cyrus Cambysis filius, δ πρώτος, III, 18, 10; Asiæ imperio Medos spoliatur, V, 4, 5; ex India fugit, VI, 24, 2 s.; in Scythas expeditio, III, 27, 4 s. cl. IV, 11, 9; V, 4, 5; primus adoratur, IV, 11, 9; ejus thesauri, III, 18, 10; sepulcrum, VI, 29, 4 ss.; *Ind.*, 1, 3; 9, 10. Cyrus curruum falcatorum et equorum cataphractorum usum apud Persas introduxit, *Tact.*, 19, 3.
- Cyrus minor, I, 12, 3; Κύρου τοῦ ἐν Ξενοφῶντι στρατόπεδον, II, 4, 3; *Cyn.*, 24, 2.
- Cysa locus Asiæ, *Ind.*, 26, 8.
- Cythnus insula, II, 2, 5.
- Cytlorus, *Per.*, 14, 2.

D

- Dacæ, III, 11, 3; cis Tanaim, III, 28, 8, 10; ἱκποτοῦται, V, 12, 2.
- Dædalus, VII, 20, 5.
- Dagasira locus Asiæ, *Ind.*, 29, 6.
- Damascus, II, 11, 9 s., 15, 1; *Succ.*, *Al.*, 25, 28.
- Dandamis Indorum sophista, VII, 2, 2 s.
- Daphnes Corinthius, *C. Alan.*, 1.
- Daphnes Mænomenæ portus, *Per.*, 25, 4.
- Darius moneta, IV, 18, 7.
- Darius pro Artaxerxe II. legitur II, 1, 4; 2, 2.
- Darius Xerxis pater a Scythis contemptus, IV, 4, 3; 11, 9.
- Darius Artaxerxis filius, I, 16, 3.
- Darius Codomannus Asiæ rex, I, 12, 9; δ μέγας βασιλεὺς, V, 18, 4; τῇ κάτω Ἀσίᾳ et classi Memnonem præficit, I, 20, 3; II, 1, 1; socii ejus Mytilenæi, II, 1, 4; Tenedii, II, 2, 2; peregrinos milites arcessit, II, 2, 1. Sochis Alexandrum expectanti ab assentatoribus suadetur ut ei occurrat, II, 6, 1 ss.; Ciliciam intrat, II, 7, 1 s.; aciem instruit, II, 8, 5 ss.; 10, s.; pugnat, II, 10, 1 ss.; fugit, II, 11, 4 ss.; 13, 1 s.; capta ejus arma, II, 12, 4; uxor, mater, liberi, impedimenta, II, 11, 8 ss. cl. XV, 1; ejus ad Alexandrum epistola, II, 14, 1 ss.; Mazæo Euphratis trajectum tuendum tradit, III, 7, 1; quibus condicionibus ab Alexandro pacem impetrare studuerit, II, 25, 1 ss.; copias rursus collegit, III, 8, 2 ss.; ad Gaugamela castra ponit, III, 8, 7; ejus acies, III, 11, 1 ss.; prælium, III, 13, 1 ss.; aggressus mox fugit, III, 14, 1 ss.; 15, 3, 5; cf. V, 18, 4; in Mediam, III, 16, 1 s.; 19, 1, 5;

- cf. VI, 11, 4; a Besso victus, III, 21, 4 s.; occisus, III, 21, 10; sepultus, III, 22, 1; de moribus et fortuna ejus, III, 22, 2 ss.; uxor, IV, 19, 6; 20, 1 ss.
- Dascylium, I, 17, 2.
- Datames, II, 2, 2; 5.
- Dataphernes Bessum prodit, III, 29, 6 s.; 30, 1 s.
- Δεξαρία quid? *Tact.*, 6, 1.
- Delphi oraculum, IV, 11, 7.
- Delta Indi, VI, 14, 5; similis *Ægyptio*, V, 4, 1; sed majus, VI, 17, 2; *Ind.*, 2, 6.
- Demades Atheniensis, I, 10, 3; Demosthenem, Hyperidem aliosque oratores accusat, *Succ. Al.*, 13; in Macedonia a Cassandro interficitur, *ib.* 14.
- Demaratus Corinthius, *ἑταῖρος*, I, 15, 6.
- Demarchus, post Calam præfectus Phrygiæ Hellesponticæ, *Succ. Al.* 66.
- Demetrii Phalerei frater Himeræus, *Succ. Al.*, 13.
- Demetrius, *C. Alan.*, 1.
- Demetrius Althemenis filius, ejus *ἡ*, III, 11, 8; *ἡπαρχία*, IV, 27, 5; VI, 8, 2; ejus *ἡπαρχία*, V, 16, 3; 21, 5.
- Demetrius *σωματοφύλαξ*, III, 27, 5.
- Demetrius Pythionactis filius, *ἑταῖρος*, IV, 12, 5.
- Demonicus Pellæus, *Ind.*, 18, 3.
- Demophon, VII, 26, 2.
- Demosthenes exposcitur, I, 10, 4; fugit, capitis condemnatur, necatur, *Succ. Al.*, 13.
- Dendrobosa loc. Ichthyoph., *Ind.*, 27, 4.
- Diana Ephesia, I, 17, 9 ss.; 18, 2; ejus templum spoliatum, I, 17, 11; Ephesiorum tributa ei donat Alexander, I, 17, 10. Celcæa, VII, 19, 2. Diana venatrix, *Cyn.*, 32, 2; quomodo apud Gallos colatur., *Cyn.*, 35.
- Δίκη Διὶ κἀνδρός, IV, 9, 7.
- Dii venatoribus, uti ceteris hominibus religiose colendi, *Cyn.*, 34 sq.
- Διλοχία, διλοχίτης, *Tact.*, 10, 1.
- Διμοῖα et διμοιρίτης quid? *Tact.*, 6, 2.
- Dinarchus Corinthius quid Demades ad Perdiccam scripserit, prodit Cassandro, *Succ. Al.*, 15.
- Dindymene mater, V, 6, 4.
- Diogenes Lesbi tyrannus, II, 1, 5.
- Diogenes Sinopensis. ejus cum Alexandro colloquium, VII, 2, 1.
- Dionis Syracusani res Arrianus scripsit, p. 249.
- Dionysius, II, 12, 2.
- Dionysodorus Olympionices, II, 15, 2, 4.
- Dionysopolis, *Per.*, 24, 4.
- Dionysus, plures, II, 16, 3; V, 1, 1 s.; ejus res gestæ, V, 1 ss.; VI, 3, 4; XIV, 2, 28, 2; VII, 10, 6; monumenta, V, 2, 5. Nysam condidit, V, 1, 1; II, 1; 26, 5; fabulosa, V, 3, 4; οἱ βακχεύσαντες, V, 1, 5; VI, 3, 5; cum colant Arabes, VII, 20, 1.
- Diophantus Atheniensis, III, 6, 2.
- Dioscuri, IV, 8, 2 s.; *Per.*, 23, 1.
- Dioscurias, postea Sebastopolis, *Per.*, 10, 4; 11, 4; 17, 1; 18, 1.
- Diotimus Atheniensis exposcitur, I, 10, 4.
- Διφθαγγαρία s. μέρος s. κέρως, *Tact.*, 10, 7.
- Διφθαγγία ὁμοόστομος, *Tact.*, 29, 4; ἀμρίστομος, 29, 2; ἀντίστομος, *ib.*
- Διπκασάειν, *Tact.*, 20, 2; 25, 1 sqq.
- Diridotis pagus Babyl., *Ind.* 41, 6.
- Dium Macedoniæ, I, 16, 4.
- Doloaspis *Ægyptiorum νομάρχης*, III, 5, 2.
- Domæ insula, *Ind.*, 22, 2.
- Δορατοφόροι, *Tact.*, 4, 3.
- Doxares Indus, νομάρχης, V, 8, 3.
- Dracones, signa Scythica, *Tact.*, 35, 3 sqq.
- Dranges v. Drangæ [VI, 15, 5]. Barsaentæ subjecti, III, 21, 1; ab Alexandro domiti, III, 28, 1; VII, 10, 5; equites, VII, 6, 3; cf. Zarangæi. Drangenorum præfectus, *Succ. Al.*, 36.
- Drapsaca opp., III, 29, 1.
- Drillæ, *Per.*; 11, 1.
- Dropides Atheniensis, III, 24, 4.
- Dropides Cliti pater, I, 15, 8; III, 11, 8; 27, 4; IV, 8, 1; Lanicæ, IV, 9, 3.
- Drypetis Darii filia, Hephæstioni nupta, VII, 4, 5.
- Dyrta Assacenorum oppidum, IV, 30, 5.

E

- Ecbatana Mediæ, III, 19, 2, 5; IV, 7, 3; VII, 14, 1; arx, III, 19, 7. *Æsculapii* templum, VII, 14, 5.
- Ἐκπερισπαρμός, *Tact.* 20, 2; 21, 5.
- Ἐκτακτοί, *Tact.*, 14, 4.
- Elæus Chersonnesi, I, 11, 5, 6; *Per.*, 13, 2.
- Elei exsules revocant, I, 10, 1; equites, I, 20, 4.
- Elephantine *Ægypti*, III, 2, 7; *Ind.*, 41, 6, 5; 42, 3.
- Elephantorum usus in bellis, *Tact.* 2, 2, 4; 19, 1.
- Eleusis, III, 16, 8.
- Eleutheræ Atticæ, I, 7, 9.
- Elimiotis, I, 7, 5.
- Embolima Indiæ, IV, 28, 7.
- Ἐμβόλον, *Tact.*, 29, 5.
- Emodus pars Tauri, *Ind.*, 2, 3; 6, 4.
- Ἐνωμοτία, quid sit, et quot virorum; *Tact.*, 6, 2.
- Ἐνταξίς, *Tact.*, 26, 6.
- Enus fluvius Norici Rhæt., *Ind.*, 4, 15.
- Enyalios, I, 14, 7; V, 10, 3; *Ind.*, 24, 7.
- Enylus Bybli rex, II, 20, 1.
- Eonæ, *Per.*, 20, 1.
- Eordæa, I, 7, 5.
- Eordæi, VI, 28, 4.
- Eordaicus amnis, I, 5, 5.
- Ἐπαγωγή, *Tact.* 20, 3; 28, 1 et 2.
- Epaminondas dux, I, 9, 4; in pugna Leuctrica quomodo phalangem ordinaverit, *Tact.*, 11, 2.
- Epardus amnis, IV, 6, 6.
- Ephesus, I, 17, 9 ss.
- Ephesii. turbatæ res, I, 17, 10 ss.
- Ephialtes Atheniensis exposcitur, I, 10, 4.
- Ἐπιπαρχία, *Tact.*, 18, 4.
- Ephippus Chalcidei filius, *Ægypti ἐπίσκοπος*, III, 5, 3.
- Epicharmus Metronis pater, *Ind.*, 18, 5.
- Epicyles Olynthius Teuchiræ urbi ab Ophella præficitur; ad eum captus Thibro adducitur, *Succ. Al.*, 17.
- Epidaurii legati, VII, 14, 6.
- Epigoni, VII, 6, 1; 8, 2.
- Ἐπιλαρχία, *Tact.* 18, 2.
- Ἐπίλεκτοι qui; *Tact.*, 10, 4; 14, 6.
- Epimenes Arseæ filius Alexandro insidiatur, IV, 13, 4; VII, 14, 3.
- Ἐπιστάτης, *Tact.*, 6, 4; 12, 3.
- Ἐπιστροφή, *Tact.*, 20, 2; 21, 3.
- Ἐπίταγμα, *Tact.*, 18, 4; 14, 5.
- Ἐπιτεναγία, *Tact.*, 14, 5.
- Epocillus Polyidis filius exauctoratos reducit, III, 19, 6; revertitur, IV, 7, 2; in Macedoniam missus, IV, 18, 3.
- Equi Celtici, Scythici, Libyci, *Cyn.*, 1, 4; 24; Thessali, Siculi, Peloponnesii, *Cyn.*, 23, 2; equorum frontalia ceteraque munimenta, *Tact.*, 34, 7; equitum acies variæ, *ib.*, 16, 1; equestrium copiarum genera, 2, 3; equites Romani quomodo armati, 4, 3; eorum ludi equestres, 33 sqq.
- Eraunobas fluv. *Ind.*, *Ind.*, 4, 3; 10, 5.

Eratosthenes Cyrenæus laudatus, V, 3, 1; IV, 6, 2; δόκιμος ἄνθρωπος, V, 5, 1; *Ind.*, 3, 1.
 Erigon amnis, I, 5, 5.
 Erigyus Larichi filius Philippo regnante fugit, III, 6, 5; ab Alexandro revocatus et ἑπάρχης sociorum factus, III, 6, 6; 11, 10; τῶν μεσοπόρων ἡπείων, III, 20, 1. cl. 23, 2; impedimentis præest, III, 23, 6; præfectus τῶν ἑταίρων in Arios missus, III, 28, 2.
 Errhenesis fluv. *Ind.*, 4, 5.
 Erythia insula, II, 16, 5.
 Erythini, *Per.* 14, 1.
 Ἐρυθρά θάλασσα, III, 8, 5; 11, 5; VII, 16, 2; *Ind.*, 37, 3.
 Etesia, VI, 21, 1.
 Etymandrus amnis, IV, 6, 6.
 Euacæ, VII, 6, 3.
 Euagoras Corinthius ex trierarchis, *Ind.*, 18, 9.
 Euangelus, Tacticorum auctor, *Tact.*, 1, 1.
 Euaspla amnis, IV, 24, 1.
 Eubœa, II, 2, 4; III, 19, 6.
 Eudanemi ara, III, 16, 8.
 Eudemus Indiæ parti præfectus, VI, 27, 2.
 Euergætæ sive Ariaspæ, III, 27, 4 s.; IV, 6, 6.
 Eugnostus ἑταῖρος, γραμματεὺς ἐπὶ τῶν ξένων in Ægypto, III, 5, 3.
 Eulæus amnis, VII, 7, 2, ss.
 Eumenes γραμματεὺς βασιλικός, VII, 4, 6 cl. V, 24, 6; uxorem ducit, VII, 4, 6; cum Hephæstione rixatur, VII, 13, 1; 14, 9; ex trierarchis, *Ind.*, 18, 7. Cardianus, equitum dux, *Succ. Al.* 2; a Perdicca provinciam accipit Cappadociam Paphlagoniam et quæ Ponto adjacent usque ad Trapezuntem urbem, *ib.* 5; Cappadociam post devictum demum a Perdicca Ariarathen obtinet, *ib.*, 11; Perdiccæ suadet, at non persuadet, ut Cleopatram ducat potius quam Nicæam, *ib.*, 21; Perdiccæ munera ad Cleopatram affert, *ib.*, 26; eum Antipater a Perdiccæ partibus detrudere studet frustra, 26; Neoptolemo, qui ad Antipatrum defecerat bellum infert, 27; ejus strategema, *ib.*; Neoptolemum interficit, *ib.*; post mortem Perdiccæ condemnatur, 30; bellum contra Antipatrum ejusque socios parat, 39, 40; Asandrum prælio vincit, 41; bellum contra Eumenem gerendum Antigono ab Antipatro committitur, 43, 44.
 Eunicus, III, 5, 1; VI, 8.
 Euphrates, II, 13, 1; III, 6, 4; 1 ss.; VI, 19, 5; VII, 1, 1; 17, 5; 19, 3; *Ind.*, 41, 6, 8; 42, 3; ejus cursus, VII, 7, 3 ss.; 21, 1 ss.; 20, 3, 6; V, 5, 5; terra cis Euphratem, II, 17, 4; 22, 1; V, 6, 2.
 Eupolemus, Tacticôn auctor, *Tact.*, 1, 1.
 Euripides, versus ejus, VII, 16, 6.
 Euripus, II, 2, 4.
 Europa, II, 7, 5; VII, 1, 4; *Ind.*, 5, 5; ejus termini, III, 30, 8 s.; amnes, 1, 3, 1.
 Eurybotas Cretensis, τοξάρχης, occisus, I, 8, 4.
 Eurydicea uxorem duxit Philippus, III, 6, 5; e Philippo mater Cynanes, *Succ. Al.*, 22.
 Eurydicea nomen assumpsit Adeæ, Cynanes filia, Arrhidæi uxor, *Succ. Al.*, 23; post mortem Perdiccæ non obtinuerat imperatoribus Pithoni et Arrhidæo, neque Antipatro, quem perdere studet, 31 sq.
 Eurylochus, Arseas filius, IV, 13, 7.
 Eurymedon amnis, I, 27, 1.
 Eurystheus et Hercules II, 16, 5 s. cum eo bellum gerunt Athenienses, IV, 16, 4.
 Euthycles Spartanus, II, 15, 2, 5.
 Euvinus pontus, I, 3, 2 s.; III, 30, 9; IV, 15, 4; V, 27, 7; VII, 1, 3; *Ind.*, 40, 5.
 Evolutiones, ἐξελίγμοι, *Tact.*, 23.

F

Feminarum portus, *Ind.*, 22, 5.
 Frontalia equitum, *Tact.*, 34, 7.
 Funditorum usus, *Tact.*, 15, 1.

G

Gabæ legebatur IV, 17, 4.
 Gades, III, 30, 9; VII, 1, 2.
 Gadrosi Oritarum finitimi, VI, 22, 1; *Ind.* 22, 1; 23, 5; 26, 1; 27, 1; 32, 1; terra, VI, 23, 1 s.; regia, VI, 24, 1; 27, 1; domiti, III, 28, 1; VI, 27, 1.
 Gadosia, VI, 23, 4; deserta, VII, 10, 7.
 Gadosii, VI, 25, 4; 27, 1, 6; 28, 3, 5.
 Galatia, II, 4, 2.
 Galeæ equitum, *Tact.*, 34, 2.
 Galli. v. Celtæ.
 Ganges, V, 4, 1 ss.; V, 5; 26, 1; maximus Indiæ amnium. V, 4, 1; 6, 7; 9, 4; *Ind.* 2, 9; 3, 9; 4, 28; 10, 5.
 Garceas fluvius Indiæ, *Ind.*, 4, 11.
 Gaugamela, III, 8, 7; VI, 11, 5 s.
 Gaza, III, 1, 1; situs, II, 26, 1; oppugnata, II, 26, 2 ss.; expugnata, II, 27, 6 s.; Gazæi, II, 26, 4; 27, 7.
 Gaza Sogdianæ, IV, 2, 1, 3.
 Gelon Syracusanorum tyrannus, I, 12, 2.
 Geræstus Eubœæ, II, 1, 2.
 Germanorum frena græcis similia, *Ind.* 16, 10.
 Gerostratus Aradiorum regulus, II, 13, 7; 20, 1.
 Geryones, II, 16, 5 s.
 Getæ οἱ ἀπαθανερίζοντες, I, 3, 2; trans Istrum, I, 3, 5, victi ab Alexandro, I, 4, 3; *Tact.*, 44, 1; *Cyn.*, 23, 1; *C. Alan.*, 7.
 Glaucias Taulantiorum rex, I, 5, 1; 6, 8 ss.
 Glaucias turmæ præfectus, III, 11, 8.
 Glaucias medicus, VII, 14, 4.
 Glaucippus Milesius, I, 19, 1.
 Glaucus Ætolus, III, 16, 2.
 Glauganicæ s. Glauasæ Indi, V, 20, 2.
 Gogana locus Persidis, *Ind.*, 38, 7.
 Gordius, II, 3, 1 ss.
 Gordium Phrygiæ minoris, I, 39, 3 ss.; II, 3, 1 ss.; situs, I, 29, 5.
 Gorgias, IV, 16, 1; V, 12, 1; ejus τάξις, IV, 22, 7.
 Gorgo, III, 3, 1.
 Græci Alexandrum ducem creant, I, 1, 2 cl. 16, 6, s.; eos ulciscitur Alexander, III, 18, 12; legati ad Alexandrum, III, 5, 1; VII, 14, 6; 23, 2; iis præficuntur Craterus, VII, 12, 4. Græcorum contra Antipatrum bellum sub Leosthene duce, *Succ. Al.*, 9, 12; Græcorum plurimi quadrata equitum acie utuntur, *Tact.*, 16, 9.
 Granicus amnis, I, 13, 1, 5 s.; pugna *ib.* VI, 11, 5 s.; VII, 9, 7.
 Granis fluv. Pers., *Ind.* 39, 3.
 Gryllus, II, 8, 11.
 Gurzei Indi, IV, 23, 1; 25, 6 s.
 Guræus amnis, IV, 25, 7.

H

Hæmus mons, I, 1, 6; II, 1; *Per.*, 24, 4.
 Halicarnassus, ejus situs, I, 20, 3; expugnata ab Alexandro, I, 20, 2 — 23, 4; arcem retinent Persæ, I, 23, 3; II, 5, 7 cl. II, 13, 4, 6; expugnata, III, 22, 4.
 Halys amnis II, 4, 2; *Per.*, 14, 5.
 Hanno Africanus, *Ind.*, 43, 11.
 Harmene, Ponti urbs, *Per.*, 14, 4.

- Harmodius τυραννοκτόνος, IV, 10, 3; ejus statua, III, 16, 7 s.; VII, 19, 2.
- Harmoria regio Asiae, *Ind.*, 33, 2.
- Harpalus Machatae filius ab Alexandro revocatus et pecuniis praefectus aufugit et iterum revertitur, III, 6, 4 ss. 19, 7; a Thibrone occiditur, *Succ. Al.*, 16.
- Hebrus amnis, I, 11, 4.
- Hecataeus δ λογοποιός de Geryone, II, 16, 5; de Aegypto, V, 6, 5.
- Hecatombaeon mensis, II, 24, 6; III, 7, 1.
- Hecatommus Car, I, 23, 7.
- Ἐκατονταρχία, ἑκατοντάρχης, *Tact.*, 10, 3; 14, 3.
- Hector Trojanus, *Cyn.*, 35, 3.
- Hegelochus speculatoribus praefectus, I, 13, 1; classem cogere jussus, II, 2, 3; quas res gesserit, III, 2, 3 ss.; Hippostrati filius Ὀάρχης, III, 11, 8.
- Hegemon Ol. CXIII, 2 archon, V, 19, 3.
- Hegesander, III, 5, 1.
- Hegesias Ol. CXIV, 1 archon, VII, 28, 1.
- Hegesistratus a Dario Mileti praesidio praefectus, I, 18, 4.
- Heliopolis Aegypti, III, 1, 3.
- Hellanicus miles, I, 21, 5.
- Hellespontus, I, 11, 6; 13, 6; IV, 15, 6; VII, 9, 6; ponte junctus, V, 7, 1 s.; punitus, VII, 14, 5; orae, V, 25, 4.
- Hellespontii, *Ind.*, 18, 2.
- Helotes, *Ind.*, 10, 9.
- Heniochi, *Per.*, 11, 2.
- Heordaea. v. Eordaea.
- Hephaestion, IV, 12, 4; Pellaeus, σωματοφύλαξ, VI, 28, 4. Patrocli tumulum coronat, I, 12, 1; ἑταῖρος pro Alexandro habitus, II, 12, 6 s.; vulneratus, III, 15, 2; ἱπάρχης, III, 27, 4; ejus ἱππαρχία, V, 12, 2; χιλίαρχα, VII, 14, 10; parti exercitus praefectus, IV, 16, 2; 22, 7 s.; 23, 1; V, 21, 5; VI, 2, 2; 4, 1; 5, 5 s.; 13, 1; 17, 4; 21, 3, 5; 22, 3; 28, 7; oppida condit, IV, 16, 3; 28, 5; V, 29, 3; VI, 18, 1; 20, 1; ex trierarchia, *Ind.*, 18, 3, 19, 1, 3. Indum ponte jungit, IV, 30, 9; V, 3, 5; uxorem ducit Darii filiam, VII, 4, 5; coronatur, VII, 5, 6; Eumeni reconciliatur, VII, 13, 1; 14, 9; ejus mors, VII, 14, 1; 18, 3; Alexandri de ea luctus, VII, 14, 2 ss.; 16, 8; heros, VII, 14, 7; 23, 6 s.
- Hephastionis legionis praefectus Perdiccas, *Succ. Al.*, 3.
- Heraclea Pontica, Megarensium colonia, *Per.*, 13, 3.
- Heracleus portus, *Per.*, 15 *extr.*
- Herculeum promontorium, *Per.*, 18, 2, 3.
- Heraclaeum Thebarum, I, 8, 3 s.
- Heraclidæ ab Atheniensibus defensi, IV, 10, 4; cf. Alexander.
- Heraclides Calchedoniorum legatus, III, 24, 5.
- Heraclides Antiochi filius equitum praefectus, I, 2, 5; III, 11, 8.
- Heraclides Argæi filius, VII, 16, 1.
- Heraclitus legebatur, III, 11, 8.
- Heracon in Media prætor punitus, VI, 27, 3 ss.
- Heratemis fossa Persidis, *Ind.*, 28, 1.
- Hercules. Jove natus, III, 3, 1; IV, 28, 1; ætas, II, 16, 2; posteri, IV, 10, 4; III, 3, 2; VI, 3, 2; inter deos receptus, IV, 11, 6; Dionysio minor, V, 96, 5; *Ind.*, 5, 8; 8, 4; ejus filia, *Ind.*, 9, 1; ejus labores, II, 16, 5 s.; 18, 1; III, 3, 1 cl. IV, 28, 2; expeditiones, IV, 28, 1 — 4; 30, 4; V, 3, 4; VII, 13, 5; ei sacra facit Alexander, I, 4, 5; II, 24, 6; III, 6, 1; *Ind.*, 36, 3; arma, I, 11, 7; eum æmulatur Alex., III, 3, 2; IV, 28, 4; plures, II, 16, 1 ss.; IV, 28, 2; Tyri templum, II, 16, 1; 24, 5.
- Herculis columnæ, II, 16, 4; V, 26, 2; *Ind.*, 43, 11.
- Hermodorus, III, 11, 8.
- Hermolaus Sopolidis filius Alexandro insidiatur, IV, 13, 2 ss.; interfectus, IV, 14, 1 ss.
- Hermonassa urbs, *Per.*, 16, 5.
- Hermotum urbs., I, 12, 6.
- Hermi campus, V, 6, 4.
- Hermus amnis viginti stadiis a Sardibus, I, 17, 4; cf. V, 6, 7.
- Herodotus δ λογοποιός, V, 6, 5; de Hercule, II, 16, 3; de Tanai, III, 30, 8; de Nilo, V, 6, 4; de Hellesponto ponte juncto, V, 7, 2; de equis Nysæis, VII, 13, 1; de Amazonibus, VII, 13, 6. Adde *Per.*, 15, 1; 18, 1.
- Ἡρώων πόλις Aegypti, III, 5, 4; VII, 20, 8.
- Heromenes, I, 25, 1.
- Heropythus Ephesios liberat, I, 17, 11.
- ἑτερόστομος φάλαγξ, *Tact.*, 29, 3.
- Hidrieus Cariae regulus, I, 23, 7.
- Hieratis urbs Persidis, *Ind.*, 29, 1.
- Hieron Syracusanorum tyrannus, I, 12, 2.
- Hieron Solensis gubernator, VII, 20, 7.
- Ἱερὸν Διὸς Οὐρίου, *Per.*, 25, 4; 12, 1.
- Ἱερὸς λιμὴν, *Per.*, 18, 4.
- Himeræus, Demetrii Phalerei frater, una cum Demosthene aliisque capitis damnatur, *Succ.*, *Al.*, 13.
- Ἱππαρχία, *Tact.*, 18, 3.
- Hippias, II, 13, 6.
- Hippolyte Amazonum regina, VII, 13, 5.
- Hippostratus, III, 11, 8.
- Ἱπποτοξόται, *Tact.*, 4, 5.
- Hippus fluv., *Per.*, 10, 2; 11, 4.
- Histanes Oxyartæ filius, VII, 6, 4.
- Homerus Achillem canit, I, 12, 1; de Abiis, IV, 1, 1; de Aegypto amne, V, 6, 5; VI, 1, 3. Citatur *Per.*, 3, 2; *Cyn.*, 35, 1; *Tact.*, 31, 5 et 6.
- Ὁμοίοστομος διφάλαγξ, *Tact.*, 29, 4.
- Homotimi Persarum, II, 11, 9; VII, 29, 4.
- Horme, nomen canis, quem Arrianus possidebat, *Cyn.*, 5, 6.
- Hydarnes, VII, 6, 4.
- Hydaspes, V, 3, 6; 8, 2; quantus, V, 4, 2; 9, 4; VI, 4, 2; unde ortus, V, 5, 5; 9, 4; in Acesinem influit, VI, 1, 5; 3, 1; 4, 4, 5; *Ind.*, 3, 10; 4, 9; ad eum venit Alexander, V, 8, 4 ss.; tramittit, V, 11, 1 ss.; 20, 1; VII, 10, 6; ei sacra facit, *Ind.*, 18, 11; insula, V, 11, 1 s.; 14, 3; oppida ibi condita, V, 19, 4; 29, 5; navigatur, VI, 1, 1 ss.; *Ind.*, 19, 6; *Succ.*, *Al.*, 36.
- Hydræus Sadosius, classis dux, *Ind.*, 27, 1.
- Hydraotes amnis, V, 21, 5 s.; 25, 5; 29, 2; VI, 7, 1; 8, 4 s.; 13, 1; VII, 10, 6; quantus, V, 4, 2; unde ortus, V, 5, 5; in Acesinem influit, VI, 5, 7; 13, 1; 14, 4 s., *Ind.*, 3, 10; 4, 9.
- Hypana Cariae castellum, I, 24, 4.
- Ἱππερέσις, *Tact.*, 29, 9.
- Hyperides Atheniensis, I, 10, 4; capitis damnatur, *Succ. Al.*, 13.
- Ἱππεφάλαγγις, *Tact.*, 29, 9.
- Hyphasis amnis, V, 24, 8; 25, 5; 26, 3; VII, 10, 6; *Ind.*, 2, 8; 3, 10; 4, 1, 8; 6, 1; quantus, V, 4, 2; unde ortus, V, 5, 5; in Acesinem influit, VI, 14, 4; accolas V, 25, 1; 29, 2.
- Ἱπτόταξις, *Tact.*, 20, 3; 26, 6.
- Hyppius fluv., *Per.*, 13, 2.
- Hyrkania, III, 19, 1, 7; situs, III, 23, 1; oppidum ejus, III, 23, 6.
- Hyrcanii in Darii exercitu Phratapherne duce, III, 8, 4; 11, 4 cl. 23, 4; ab Alexandro Amminapi satrapæ attributi, III, 22, 1. cf. VII, 10, 6.
- Hyrcanium mare, III, 29, 2; 30, 7; V, 5, 4; 25, 5; 26, 1, 3; VII, 16, 1, 3.
- Ilyseus fluv., *Per.*, 7, 1.

Hyssi portus, *Per.*, 3, 1.
Hystaspes agemati praefectus, VII, 6, 5.

I

Jacchus mysticus, II, 16, 3.
Jaculatorum usus, *Tact.*, 15, 1; jaculationum genera, *ib.*, 37 sqq.
Jandysus, Scytharum rex, *Parth.*, 3.
Japygia promontorium, VII, 1, 3.
Japys ventus, V, 6, 3.
Jason Argonauta, *Per.*, 9, 2; 25, 3.
Jasonium promontorium, *Per.*, 16, 2.
Jassus, I, 19, 10.
Jaxartes amnis, III, 30, 7; VII, 16, 3.
Jazyges Sauromatae, I, 3, 2.
Iberes, II, 16, 4 ss.; VII, 15, 4.
Iberica vocabula ad rem equestrem pertinentia usu receperunt Romani, *Tact.*, 33, 1; 44, 1.
Icarium mare, VII, 20, 5.
Icarus Dædali filius, VII, 20, 5.
Icarus insula, VII, 20, 5.
Ichthyophagi, VI, 28, 5; *Ind.*, 26, 2; 27, 3; 29, 7, 31 18; 22, 1.
Idæi montes, I, 12, 6.
Ila portus, *Ind.*, 38, 2.
Ila, *Tact.*, 18, 1.
Ilarcha, *Tact.*, 16, 5; 18, 1.
Ileonis Thessali inventum, *Tact.*, 16, 3.
Iliensis Minerva, I, 11, 7.
Ilium, I, 11, 8 s.; 12, 1, 6.
Illyria, *Succ. Al.*, 7.
Illyrii res novas moliantur, I, 1, 4; V, 1 ss.; Macedonum hostes, V, 26, 6; VII, 9, 2.
Imaus mons, *Ind.*, 2, 3; Imaicus, *Ind.*, 6, 4.
Impedimenta exercitus quomodo ducenda, *Tact.*, 30.
Imperia militibus danda quomodo, *Tact.*, 31.
Indathyras Scythia, *Ind.*, 5, 6.
Indi, III, 8, 6; 11, 5; 13, 1; 14, 5; 15, 1; eorum adumbratio, *Ind.*, I — 17; Bactriis vicini Besso duce, III, 8, 3; montani Barsaenta duce, III, 8, 4; 15, 1; alii, VI, 16, 3; qui cis Indum, III, 8, 6; 25, 8; quanta terra, V, 6, 2; VII, 20, 9. Caucasus, V, 3, 3; 5, 3 s.; amnes maximi, III, 29, 2; V, 4, 1 s.; 6, 7 s.; quales, V, 4, 3; 5, 4, 5; saltandi amantes, VI, 3, 4; bona, VII, 9, 8; elephantos venantur, IV, 30, 8; boves, V, 3, 3; quidam equis carent, VI, 3, 4; eorum sophistae, VI, 16, 5; VII, 1, 5 ss.; 2, 2 ss. cf. Dionysus. Alexander in eos expeditionem facere meditatur, IV, 15, 5; quas res ibi gesserit, IV, 22, 3 — VI, 22, 1; VII, 19, 1; 20, 1; Indi elephantis utuntur ad praelia etiamnum, *Tact.*, 19, 5 coll. 2, 2.
Indiæ Parapamisadis proximæ praefectus Pithon, *Succ. Al.* 36.
Indica scriptio, V, 6, 8; VI, 16, 5; natio, VI, 6, 1; 11, 3; 15, 1. Indicus sinus, V, 26, 2; terra, VII, 20, 2.
Indicum mare, V, 26, 2.
Indus amnis, IV, 22, 7; 28, 6; 30, 7; V, 1, 1; 3, 6; 4, 2, 3; 8, 2, 4; 25, 5; *Ind.*, 2, 5; 3, 2, 9; 4, 2; 21, 2; unde ortus, V, 5, 5; quantus, V, 4, 1 s.; 6, 7 s.; 20, 9 cl. 9, 4, 6; 18, 5, cum Acesine confluit, VI, 1, 2; V, 14, 4 s.; crocodilos habet, VI, 1, 2 cl. IV, 3, διοτομος, V, 4, 1; 20, 1 s.; a Patalis, VI, 18, 2; 20, 1; ἡ ἐνι τῷδε ἐκβολῇ, VI, 20, 2 s. cl. 18, 2; ponte junctus, IV, 22, 7; 30, 9; V, 3, 5; VII, 1, 8, 1; navigatus, VI, 15, 4; 17, 5 — 20, 5. cf. Delta.
Johares fluvius Indicus, *Ind.*, 8, 5.
Jolai τίμειος, I, 7, 7.

Jollas Antipatri filius Alexandro a poculis, VII, 27, 2.
Jollas Nicæm, Antipatri filiam, ad Perdiccam ducit, *Succ. Al.*, 21.
Jon Apollinis filius, VII, 29, 3.
Jones, *Ind.*, 18, 2.
Jonia. ejus satrapes Arsites, I, 12, 8; expugnata, III, 22, 3; V, 25, 4; VII, 9, 7.
Jonicae civitates, I, 18, 1.
Jonius sinus, I, 4, 6.
Iphicrates praetor, II, 15, 2, 4.
Iphicrates Iphicratis filius, II, 15, 2, 4.
Iphicrates, Tacticón auctor, *Tact.*, 1, 1.
Ipsus. praelium, VII, 18, 5.
Iris Ponti fluv., *Per.*, 15, 3.
Irus mons *Ind.*, *Ind.* 2, 7, 9.
Isiacorum portus, *Per.*, 20, 3.
Isis. ejus templum, III, 1, 5.
Isis Ponti fluv., *Per.*, 7, 5.
Ismenias, II, 15, 2.
Issus, II, 7, 1 s.; praelium, II, 20, 3; III, 1, 2; 8, 7; 22, 4; VI, 11, 4.
Ister, I, 2, 1 s.; maximus, unde ortus, I, 3, 1 s. cl. V, 6, 7; accolæ, I, 3, 2 ss.; 4, 6. quinque ostia, V, 4, 1; *Per.*, 20, 3; 24, 1; ponte junctus, V, 7, 6 s.; *Ind.*, 2, 5; 3, 9; 4, 13.
Isthmus Corinthius, VI, 11, 6; VII, 2, 1.
Istriorum portus, *Per.*, 20, 2.
Italia, III, 6, 7; VII, 15, 4.
Itycæi, *C. Alan.* I, 13.
Julianus, rex Apislarum, *Per.* 11, 3.
Juppiter Olympius, I, 11, 1; ejus templum, I, 17, 5; βασιλεύς, II, 3, 4, 6; III, 5, 2; IV, 20, 3.; σωτήρ, I, 4, 5. (cf. Ammon, Dionysus, Hercules.) *Ind.*, 21, 2; 36; 3, 9; 35, 8. Διὸς οὐπίου ἱερὸν, locus Ponticus, *Per.*, 25, 4; 12, 1 et 2.

L

Labdacus quando fuerit, II, 16, 2.
Lacedæmonii. eorum bellum adversus Athenienses, I, 9, 2; clades a Thebanis illatae, I, 9, 4; a Dario pecuniam accipiunt, II, 14, 6; Alexandro adversantur, I, 1, 2; suspecti I, 7, 4; bellum, III, 6, 3; 16, 10. cf. Agis. *Ind.* 10, 8.
Lacedæmonii legati ad Darium, II, 15, 2, 5; III, 24, 4.
Laconica educatio, V, 4, 5; canes, *Cyn.* III, 6, pilei, *Tact.* III, 5; Ἀσπών ἐξαιγμός, *ib.*, 23, 1 et 3; 24, 2.
Lade insula. situs, I, 18, 4 s.; 19, 3, 9.
Lagus. v. Ptolemæus.
Laius, II, 16, 2.
Lampas, Tauicae urbs, *Per.*, 19, 4.
Lampedon Larichi filius; ex trierarchis, *Ind.*, 18, 4.
Lampsacus, I, 12, 6.
Langarus Agrianum rex, I, 5, 2 ss.
Lanice Dropidæ filia, IV, 9, 3.
Laomedon Larichi filius ab Alexandro revocatus, III, 6, 5 s. Mytilenæus, Syriam provinciam obtinet a Perdicca et Antipatro, *Succ. Al.* 5, 34.
Larichus, III, 5, 5; cf. Erigyus.
Lazarum rex Malasses, *Per.*, 11, 2.
Lazica vetus, *Per.*, 18, 4.
Leonnatus Antæx filius, Pellæus, III, 5, 5; VI, 28, 4; ἐταῖρος, II, 12, 4; IV, 12, 2; σωματοφύλαξ, IV, 21, 4; VI, 28, 4; cum imperio, IV, 24, 10; 25, 3; VI, 18, 3; 20, 3; 22, 3; ex trierarchis, *Ind.*, 18, 3, 15; Alexandrum servat, VI, 9, 3; 10, 1 ss.; 11, 7; Oritas vincit, *Ind.*, 23, 5 sqq.; coronatus, VII, 5, 5; *Ind.*, 42, 9; vulneratus, IV, 23, 3; a Perdicca provinciam accipit Phrygiam Hel-

- Iesoponticam, *Succ. Al.*, 6; Antipatro auxilia adducens perit, *ib.* 9.
 Leonnatus Antipatri fil., *Aegeus* ex trierarchis, *Ind.*, 18, 6.
 Leosthenes, Graecorum imperator contra Antipatrum bellum gerit, *Succ. Al.*, 9.
 Lepores, *Cyn.*, 16.
 Lepte Acra, Ponti urbs, *Per.*, 14, 4.
 Lesbos, II, 1, 1 ss.; 13, 3; recepta, III, 2, 6.
 Leucani Itali, VII, 15, 4.
 Leucas insula, *Ind.*, 41, 2.
 Leuce ins., Achilles cultu clara, *Per.*, 21, 1.
 Leuctra, I, 9, 4.
 Leuctrica pugna, *Tact.*, 11, 2.
 Leugæa turma, II, 9, 3.
 Levis armaturæ milites quomodo ordinandi, *Tact.* 13 sq.
 leves milites ubi collocandi, *Tact.*, 9, 1.
 Libya, III, 3, 1; V, 26, 2; VII, 1, 2; *Ind.*, 35, 8; 43, 13; terminus, III, 30, 9; quæ *Agypto* vicina Apollonto traditur, III, 5, 4; Ptolemæo a Perdicca assignatur, *Succ. Al.* 55.
 Libyci equi, *Cyn.*, 1, 4; 24.
 Libyes, III, 30, 9; legati, VII, 15, 4.
 Lillium emporium, *Per.*, 13, 2.
 Λοχαγός qualis esse debeat, *Tact.*, 5, 6; 12, 1.
 Λόχος quid, *Tact.*, 5, 4; ejus numeri varii, *ib.*
 Λογχοφόροι, *Tact.*, 4, 3.
 Λοξή φάλαγξ, *Tact.*, 20, 3; 26, 2.
 Lucani. v. Leucani.
 Lycagoras, I, 12, 7.
 Lycaonia, Antigoni provincia, *Succ. Al.*, 37.
 Lycia, I, 24, 5; II, 2, 1; *Ind.* 2, 2; ei præficitur Nearchus, III, 6, 6; Antigoni provincia, *Succ. Al.*, VI, 37.
 Lycii, V, 25, 4; οἱ χάρω, I, 34, 5 s.; naves, II, 20, 2.
 Lycidas *Ætolus*, γραμματεὺς ἐπὶ τῶν ξένων, III, 5, 3.
 Lycomedes Rhodius, II, 1, 5.
 Lycurgus Atheniensis, I, 10, 4.
 Lycus amnis, III, 15, 4; *Per.*, 13, 3.
 Lydi recepti, I, 17, 4 s.; V, 25, 4; VII, 9, 7.
 Lydia recepta, III, 22, 3; ejus satrapes Arsites, I, 12, 8; Calas I, 17, 1; Menander, III, 6, 8; *Succ. Al.*, 6; Clitus, *ib.*, 37.
 Lydius amnis, V, 6, 4.
 Lyginus amnis, I, 2, 1.
 Lysanias, I, 2, 1.
 Lysimachus Agathoclis filius, Pelceus, VI, 28, 4; *Succ. Al.* 22; σωματοφύλαξ, V, 13, 1; VI, 28, 4; vulneratur, V, 24, 5; ex trierarchis, *Ind.*, 18, 3; coronatur, VII, 5, 6; Calanum colit, VII, 3, 4; ad Ipsum cadit, VII, 18, 5.
 Thraciam, Chersonesum et finitima a Perdicca accipit, *Succ. Al.*, 7; ejus contra Seuthen bellum, *ib.*, 10.
 Lysippus: solus Alexandrum finxit, I, 16, 4.
- M**
- Mabaces legebatur III, 8, 3.
 Macartatus, III, 5, 5.
 Macedones quantum Philippo et Alexandro debuerint, VII, 9, 1 ss.; 10, 1 ss.; fortes, I, 18, 8; II, 7, 4; Græcia graves, I, 7, 2; Cadmea polita, I, 7, 1; 9. Parapamisum appellant Caucasum, *Ind.*, 2, 4; alia eorum jactantia, *Ind.*, 5, 10; mensium computatio, *Ind.* 21, 1; eorum phalanx, *Tact.*, 12, 6; Μακεδὼν ἐξαλιγμός, *ib.*, 23, 1; 24, 1.
 Macedonia superior, I, 2, 5; Macedonia præfectus Antipater, I, 7, 6; Craterus, VII, 12, 4.
 Maceta promontorium Arab., *Ind.*, 32, 7; 43, 3.
 Machatas, III, 6, 4.
 Machelones, *Per.*, 11, 2.
 Marander amnis, I, 19, 7.
 Marandri campus, V, 6, 4.
 Mæmacterion mensis, II, 11, 10.
 Mæotis, III, 30, 9; V, 5, 4; VII, 1, 3; *Per.*, 19, 1 et 3.
 Magarsia Minerva, II, 5, 9.
 Magarsus Ciliciæ, II, 5, 9.
 Magi, VI, 29, 7, 11; VII, 11, 8.
 Magnesia Lydiæ, I, 18, 1.
 Magon fluv. *Ind.*, *Ind.* 4, 4.
 Malana promontorium, *Ind.*, 25, 1.
 Malantus fluvius Indicus, *Ind.*, 4, 11.
 Malassus, rex Lazarum, *Per.*, 11, 2.
 Malea Laconica, II, 1, 2.
 Malli Indi, V, 22, 2; VI, 4, 3; 5, 4; *Ind.*, 4, 10; 19, 8; liberi, VI, 6, 1; 11, 3; 14, 1 s.; oppida, VI, 6, 2, 4; res contra eos gestæ, VI, 6, 1 — 11, 1; 14, 1 ss.; satrapes Philippus, VI, 14, 2.
 Mallotæ, II, 5, 9.
 Mallus Ciliciæ, II, 5, 9; VI, 1; 20, 2.
 Mandata qualia et quomodo edi in exercitu debeant, *Tact.*, 27, 31, 32.
 Mandiadini gens Indica, *Ind.* 4, 4.
 Mandrochorus, VI, 23, 2.
 Mantinea, I, 9, 4.
 Mantinensis pugna, *Tact.*, 11, 2.
 Maracanda regia Sogdianæ, III, 30, 6; IV, 3, 6; 5, 2 s.; 6, 3; 16, 2 s.
 Marathus, II, 14, 1; 15, 6; contra Aradum, II, 13, 8.
 Marcatus legebatur III, 5, 5.
 Marcomani, I, 3, 2.
 Mardi, III, 24, 4; IV, 18, 2; de terra et moribus eorum III, 24, 1 ss.; amnis Epardus, IV, 6, 9; sagittarii, III, 11, 5; 13, 1; *Ind.* 40, 6.
 Margastana insula, *Ind.* 41, 1.
 Maria lacus, III, 1, 5.
 Mariamme Phœnicæ, II, 13, 8.
 Maronea Thraciæ, I, 11, 4.
 Mars (Enyalios) I, 14, 7; V, 10, 3.
 Massaga Indiæ, IV, 26, 1 ss.; 27, 5; 28, 4; (Maseaca) *Ind.*, 1, 8.
 Massagetae Scythæ, IV, 16, 4 ss.; 17, 1 ss.
 Mathæ gens Indica, *Ind.* 4, 6.
 Maucæ, III, 8, 3.
 Mazaces *Ægypti* satrapes, III, 1, 2; 22, 1.
 Mazæus, III, 21, 1; VII, 6, 4; Syrius præfectus, III, 8, 6; cum exercitu ad Euphratem relictus, III, 7, 1 s.; Babylonis satrapes, III, 16, 4; VII, 18, 1; moritur, IV, 98, 3.
 Mazarus ἱεραὶος, III, 16, 9.
 Mazenes præfectus Oaractæ ins., *Ind.*, 37, 2.
 Medi, III, 11, 4; 19, 1; *Ind.*, 1, 3; 40, 6; imperio a Persis spoliati, II, 6, 7; V, 4, 5. Græcia repulsi, I, 9, 7. Iis præest Atropates, III, 8, 4. Medi et Persæ, II, 7, 4; IV, 7, 3; V, 25, 5; VI, 29, 3; VII, 1, 3; 4, 6; 10, 5; 11, 3.
 Media, III, 16, 1 s.; V, 5, 2; VII, 5, 2; VII, 13, 2; satrapes Oxodates, III, 20, 3; cf. Atropates. prætores, III, 26, 3; VI, 27, 3; Media Pythoni assignatur, *Succ. Al.*, 5, 35.
 Medicum bellum, I, 9, 7; vestes, VI, 29, 6.
 Medius, VII, 24, 4; 25, 1 ss. 27, 2; *Ind.*, 18, 7.
 Megacles, III, 5, 3.
 Megarensium colonia Heraclea, *Per.*, 13, 3.
 Megareus, III, 2, 5.
 Megaris, III, 6, 7.
 Megasthenes auctor fide dignus. V, 5, 1; de India, V, 6, 2; de Calano, VII, 2, 4; *Ind.*, 3, 7; 4, 2.
 Megillus, Arriani familiaris, *Cyn.*, 5, 2.
 Melæna Acra, *Per.*, 12, 3.
 Melamnidas, IV, 7, 2.
 Melanthius fluv., *Per.*, 16, 3.

Melas amnis, I, 11, 4 s.
 Meleager, I, 4, 5; V, 12, 1. Neoptolemi filius I, 24, 1; 29, 4; ejus πάλας, I, 14, 3; τάξις, II, 8, 4; III, 11, 8; 18, 4; IV, 17, 3; 22, 7; VI, 17, 3; ἡ πεζικὴ, I, 20, 5; in Macedoniam missus, I, 24, 1 s.; revertitur, I, 29, 4; in Bactria relictus, IV, 16, 1; Perdiccae vicarius, a Perdicca e medio tollitur, *Succ. Al.*, 2, 3, 4.
 Meleagri Δῶν, III, 11, 8.
 Melus expugnata, I, 9, 5.
 Memnon Rhodius ad Granicum, I, 12, 9 s.; 15, 2. Ephesum arcessitus, I, 17, 11; inferiori Asiae et classi praefectus, I, 20, 3; 23, 1; II, 1, 1. Lesbi oppidum receptis moritur, II, 1, 1 s.; Memnonis terra, I, 17, 8.
 Memphis, III, 1, 4 s.; 4, 5; 5, 1 s.; 6, 1.
 Menander, IV, 13, 7; ἑταῖρος peregrino militi praefectus, deinde Lydiae satrapes, III, 6, 8; ex trierarchis, *Ind.*, 18, 7; milites Babylonem dedit, VII, 23, 1; 24, 1. Cf. *Succ. Al.*, 6, 26.
 Menedemus dux, IV, 3, 7; VI, 2.
 Menelaus Atrides, V, 6, 5.
 Menelaus, I, 14, 3; III, 11, 10; 25, 4.
 Menes Dionysii filius, II, 12, 2; σωματοφύλας fit, ib.; satrapes Syriae, Phoenices Ciliciaeque, III, 16, 9 cl. 19, 6.
 Menestheus, II, 9, 3.
 Menidas Hegesandri filius, III, 5, 1; mercenarios adducit, III, 5, 1; mercenariis equitibus praefectus, III, 12, 3; IV, 13, 3; vulneratus, III, 15, 2; praetor in Media, III, 26, 3; in Macedoniam missus, IV, 18, 3; Babylonem venit, VII, 23, 1; 26, 2.
 Meniscus legatus, II, 14, 3.
 Menæti gubernator, I, 12, 1.
 Menon Cerdiniae filius Coelestriae satrapes, II, 13, 7.
 Menon Arachosiae satrapes, III, 28, 1.
 Mentor, II, 2, 1; 13, 2; VII, 4, 6.
 Μεραρχία, *Tact.*, 10, 5.
 Mercurius, *Ind.*, 37, 10; ejus et Phileis filii statuæ, *Per.*, 2, 1.
 Meriones, *Cyn.*, 35, 1.
 Meroe locus Africæ, *Ind.*, 25, 8.
 Meroes, V, 18, 7.
 Μῆρος sive θαλασσογραφία, *Tact.*, 10, 7.
 Merus mons, V, 1, 6; 2, 5; *Ind.*, 1, 6.
 Mesambria regio Pers., *Ind.*, 39, 2.
 Mesembria, *Per.*, 24, 5.
 Mesopotamia, III, 7, 3; ab incolis dicta, VII, 7, 3. (Συρία) ἡ μὴσ τῶν ποταμῶν, III, 11, 4; V, 25, 4; VII, 9, 8; *Ind.*, 42, 3; ejus satrapa Amphimachus, *Succ. Al.*, 35.
 Μεταβολή, *Tact.*, 20, 2; 21, 1.
 Methora urbs Indiae, *Ind.*, 8, 5.
 Metron Pydnaeus ex trierarchis, *Ind.*, 18, 15.
 Methymnaei tyrannus eorum, III, 2, 4.
 Metroum Athenis, III, 16, 8; *Per.*, 9, 1.
 Metroum Ponticum, *Per.*, 13, 3.
 Miccalus Clazomenius, VII, 19, 5.
 Midas, II, 3, 1 s.
 Miletus urbs Ionica, V, 6, 4; expugnata, I, 18, 3 — 19, 11; VII, 9, 7; Milesiorum coloniae, *Per.*, 10, 4; 14, 5; 19, 4.
 Militum ordines eorumque nomina, *Tact.*, 5 sqq. 10; evolutiones, 20 sq.
 Milys terra, I, 24, 5.
 Minerva, IV, 22, 6; Atheniensium, I, 16, 7; Iliensis, I, 11, 7; VI, 9, 4; Margarsia, II, 5, 9; fanum Athenis Ponticis, *Per.*, 4, 1.
 Minos Jovis filius, VII, 29, 3.
 Mithraustes Armenis praefectus, III, 8, 5.
 Mithrines Sardium arcis praefectus, I, 17, 3 s.; Armeniae satrapes, III, 16, 5.

Mithridates Darii gener, I, 15, 7; 16, 3.
 Mithrobuzanes Cappadocius praefectus occisus, I, 16, 3.
 Mithrobaeus agemati adscriptus, VII, 6, 5.
 Mitylenaei obsessi pacis cum Alexandro factae columnas dejicere coacti Persas recipiunt, II, 1, 1 s.
 Mitylene a Macedonibus recepta, III, 2, 6.
 Meroles Atheniensis, I, 10, 4.
 Mogrus fluv., *Per.*, 7, 5; 8, 1.
 Monimus Laco, III, 24, 4.
 Morontobarbara locus Assyriæ, *Ind.*, 22, 4.
 Mosaitica, *Per.*, 18, 3.
 Mosarna portus Asiae, *Ind.*, 26, 10; 27, 3.
 Munychion mensis, V, 19, 3. cc.
 Musæ, I, 11, 1.
 Musicanus Indorum rex se dedit, VI, 15, 5 s.; 16, 3 s. deficit, VI, 17, 1 s.
 Mycale mons, I, 18, 5; 19, 2, 7; contra Samum, V, 5, 2.
 Mycene, II, 16, 5.
 Mylassa Cariae, I, 20, 4; 21, 1.
 Mylleus Berceensis e trierarchis, *Ind.*, 18, 6.
 Myndus Cariae, I, 20, 5 s.; II, 5, 7.
 Myriandrus Syriae, II, 6, 1.
 Mysia, V, 6, 4; Mysorum venatores, *Cyn.*, 23, 1.
 Mytilene. v. Mitylene.

N

Nabarzanes χιλιάρχος Darium comprehendit, III, 21, 1; Alexandro se dedit, III, 23, 4.
 Naracum, os Istri, *Per.*, 24, 1.
 Naustathmus, *Per.*, 15, 1.
 Nautaca Sogdianæ, III, 28, 9; IV, 18, 1 s.
 Nearchus Androtimi filius Philippo regnante exsul revocatus et Lyciae cis Taurum praefectus, III, 6, 5 s.; Græcos mercenarios adducit, V, 7, 2; χιλιάρχος τῶν ὑπασιπιστῶν, IV, 30, 6; ex trierarchis, *Ind.*, 18, 4; classi praefectus, VI, 2, 3; 5, 5; 13, 1; *Ind.*, 18, 10; ad Persicum sinum navigaturus, VI, 19, 5; 21, 3; ad Carmaniam appellit et rursus navigat, VI, 28, 5 s.; VII, 20, 9. coronatur, *Ind.*, 42, 9; uxorem ducit, VII, 4, 6; classi praefectus, VII, 19, 3; 25, 4; auctor, VI, 13, 4; VII, 3, 6; 20, 9 cl. 6; 28, 6.
 Neoptana locus Asiae, *Ind.*, 33, 1.
 Neoptolemus Achillis filius, I, 11, 3.
 Neoptolemus, I, 4, 1; 29, 3.
 Neoptolemus ex Æacidarum genere, ἑταῖρος, II, 27, 6.
 Neoptolemus a Perdicca ad Antipatrum deficit, *Succ. Al.*, 26; ab Eumene bello petitus Craterum socium sibi adiungit; commisso proelio occiditur, 27.
 Neoptolemus Arrabæi filius, transfuga, I, 20, 10.
 Neptunus, I, 11, 6; VI, 19, 5. Thesei pater, VII, 29, 3; *Ind.*, 18, 11; 19, 10; 36, 3; 37, 4.
 Nereides, I, 11, 6; *Ind.*, 18, 11; 31, 6.
 Nescis, *Per.*, 18, 2.
 Neusus amnis, I, 1, 5.
 Neudrus fluvius Indiae, *Ind.*, 4, 8.
 Nicæa in Parapamisadis, IV, 22, 6.
 Nicæa ad Hydaspem, V, 19, 4; 29, 5.
 Nicæa, Antipatri f., a Perdicca ducitur, *Succ. Alex.*, 21 sq. ab eo repudiatur, *ib.* 26.
 Nicanor, II, 12, 2.
 Nicanor Parmenionis filius τοῖς ὑπασιπισταῖς τῶν ἑταίρων praefectus, I, 14, 2. cf. II, 8, 3; III, 11, 9; 21, 8; moritur, III, 25, 4.
 Nicanor classi praefectus, I, 18, 4 s.; 19, 3. ἑταῖρος Alexandriae in Parapamisadis relictus, IV, 22, 5; satrapes cis Indum, IV, 28, 6; ab Antipatro Cappadociam provinciam obtinet, *Succ. Al.*, 37.

Nicarhides Pydnæus ex trierarchis, *Ind.*, 18, 5.
 Nicias tributis in Lydia præfectus, I, 17, 7.
 Nicocles Solius, ex trierarch., *Ind.*, 18, 8.
 Nicocrates, Ol. 111, 4 archon, II, 11, 10.
 Nicolaus, IV, 17, 3.
 Nicomedes, ultimus Bithyniæ rex, qui regnum Romanis testamento reliquit, p. 249.
 Nicostratus legebatur, II, 11, 10.
 Niloxenus Satyri filius, ἑταῖρος, ἐπίσκοπος ad Causasum relictus, III, 28, 4.
 Nilus, III, 1, 3; V, 6, 7; *Ind.*, 2, 6; 3, 9; 4, 13; 6, 6. Li-
 byam a reliqua Asia dividit, III, 30, 9; διώρυγες, III, 6,
 1; olim Ægyptus, V, 6, 5; Alexandri de eo conjectura,
 VI, 1, 2 ss. cf. Delta.
 Ninus urbs Asiæ, *Ind.*, 42, 3.
 Niphates ad Granicum dux, I, 12, 8; occisus, I, 16, 3.
 Nithadon Salamin. ex trierarch., *Ind.* 18, 8.
 Nitica pediculus clara, *Per.*, 18.
 Nomades Libyes, III, 30, 9. cf. VII, 1, 2; Scythæ, IV, 5,
 3; VII, 16, 4.
 Noricum, *Ind.*, 4, 16.
 Nosala, *Ind.*, 31, 2.
 Numidarum equi, *Cyn.*, 24.
 Nymphæum, urbs Pontica, *Per.*, 13, 4.
 Nysa Indiæ, V, 1, 1 ss.; 2, 1 ss.; V, 26, 5; VI, 2, 4; *Ind.*, 1,
 4; 5, 9.
 Nysæi, V, 1, 3 ss.; eorum respublica, V, 2, 2 ss.; equites,
 V, 2, 2 ss.; VI, 2, 3.
 Nysæi equi, VII, 13, 1.
 Nysæus campus, VII, 13, 1.

O

Oaracta insula, *Ind.*, 34, 2.
 Oblonga acies, *Tact.* 17, 3.
 Oceanus, *Ind.*, 18, 11.
 Ochus, VII, 4, 4; ante Darium rex, III, 19, 4. cf. II,
 14, 5.
 Ochus mons Persiæ, *Ind.*, 38, 4.
 Ocondobates maris Erythræi accolis præfectus, III, 8, 5.
 Ocreæ, *Tact.*, 3, 5.
 Odessus, *Per.*, 20, 2; 24, 4.
 Odryæ equites, III, 12, 4.
 Œdipus, II, 16, 2.
 Œagrus, I, 11, 2.
 Œnoe Pontica, *Per.*, 16, 1.
 Olbia, *Per.*, 20, 2.
 Olympia, I, 11, 1; victoria, II, 15, 4.
 Olympias Alexandri mater a Philippo repudiata, III, 6, 5;
 de Alexandri origine mentita, IV, 10, 2; ejus ad eam epi-
 stola, VI, 1, 4; Antipatro inimica, VII, 12, 5 ss.; Cleo-
 patram filiam Perdicæ in matrimonium dare voluit,
Succ. Al., 22.
 Olympias, VII, 28, 1.
 Olympionices, II, 15, 2.
 Olynthius Callisthenes, IV, 10, 1.
 Omalis fluvius Ind., *Ind.* 44, 4.
 Omares ad Granicum dux, I, 16, 3.
 Ombrior Cretensis, sagittariis præfectus, III, 5, 6.
 Ὀμφαλὸς φάλαγξ, *Tact.*, 8, 5.
 Onasus legebatur, III, 5, 5.
 Onchestus Boeotia, I, 7, 5.
 Onesicritus gubernator et scriptor mendax, VI, 2, 3. cf.
 VII, 20, 9; coronatur, VII, 5, 6; *Ind.*, 18, 9; 32, 19.
 Ophellas Pellæus ex trierarchis, *Ind.*, 18, 3; a Ptolemæo
 Cyrenæis auxilio mittitur, *Succ. Al.*, 17.
 Ophis fluvius, *Per.*, 8, 1.
 Opis ad Tigrim, VII, 7, 6; 8, 1.

Ora urbs Indorum recepta, IV, 27, 5 ss.; præsidio firmata,
 IV, 28, 4.
 Orbelus mons, I, 1, 5.
 Orchomenus Boeotiæ restituta, I, 9, 10.
 Ordanes, VI, 27, 3.
 Ordines militum, *Tact.*, 5 sqq., 10, 14.
 Orestis, VI, 28, 4; *Per.*, 6, 4.
 Organa insula sinus Persici, *Ind.*, 37, 2.
 Oritæ Gadrosii vicini, VI, 22, 1; liberi, VI, 21, 3; oppi-
 dum maximum, VI, 21, 5; recepti, VI, 22, 2 ss.; VII,
 5, 5; 10, 7; ἐν Ὀρείς, VI, 22, 3; VII, 5, 5; ἡ Ὀρεων γῆ,
 VI, 28, 5; *Ind.* 26, 1; 22, 10; 23, 15; 25, 1; 32, 4; 42,
 9.
 Oroatis (Ares, Arosia) fluv. Pers., *Ind.*, 39, 9.
 Orobatia Indiæ, IV, 28, 5.
 Orontes, I, 14, 2; *Succ. Al.*, 2.
 Orontes Armeniis præfectus, III, 8, 5.
 Orontobates Persa Caria præfectus, I, 23, 8; Halicarnassi,
 I, 23, 1; victus, II, 5, 7.
 Orpheus, I, 11, 2.
 Orxantes legebatur, III, 30, 7.
 Orxines Persidem procurat, VI, 29, 2; punitus, VI, 30,
 1 s.
 Ossadii Indi, VI, 15, 1.
 Otanes maris Erythræi accolis præfectus, III, 8, 5.
 Oxathres Abulitæ filius Uxiis et Susianis præfectus, III, 8,
 5; Parætacenorum satrapes, III, 19, 2; punitus, VII, 4, 1.
 Oxinas fluvius, *Per.*, 13, 4.
 Oxodates Persa Mediæ satrapes, III, 20, 3; punitus; IV,
 18, 3.
 Oxus amnis, III, 28, 9; IV, 15, 7; VII, 10, 6. unde ortus
 et quantus, III, 29, 2 ss.; VII, 16, 3.
 Oxyartes legebatur VII, 16, 3.
 Oxyartes, III, 28, 10; Darii frater, VII, 4, 5.
 Oxyartes Bactrius. ejus petra, IV, 18, 4. Alexandri socer,
 IV, 19, 5; 20, 4; VII, 4, 4; 6, 4; satrapes Parapamisad-
 arum et Indorum, VI, 15, 3 ss.; *Succ. Al.*, 36.
 Oxyeanus νομάρχης, VI, 16, 1.
 Oxydates. v. Oxodates.
 Oxydracæ Indi, V, 22, 2; VI, 11, 3; multi et fortes, VI,
 4, 3; recepti, VI, 14, 1; *Ind.*, 4, 9.
 Oxymagis fluvius Ind., *Ind.*, 4, 4.

P

Padagrum fluvius Persidis, *Ind.* 39, 2.
 Pæones, I, 5, 1; Alexandri milites, II, 7, 5; 9, 2; Pæonia,
Ind., 4, 16.
 Pætica terra, I, 11, 4.
 Pagala locus Asiæ, *Ind.*, 23, 1.
 Pagræ, portus, *Per.*, 18, 4.
 Pagni, legebantur III, 23, 1.
 Palestine Syria, II, 25, 4; cf. VII, 9, 8.
 Palimbothra urbs Indiæ, *Ind.*, 2, 9; 3, 4; 10, 5.
 Pallopcas amnis, VII, 21, 1 ss.
 Pamphylia, I, 24, 3; V, 25, 4; Tauro a Cilicia divisa, III,
 28, 5; V, 5, 2; Antigoni provincia, *Succ. Al.*, 6, 37.
 Pamphylii, V, 5, 2; *Ind.*, 2, 2.
 Pandora Herculis filia, *Ind.*, 8, 7; 9, 3.
 Panegorus ἑταῖρος, I, 12, 7.
 Pangæus mons, I, 11, 4.
 Pantaleon præsidii Memphidis præfectus, III, 5, 3.
 Pantauchus Alorites ex trierarchis, *Ind.*, 18, 6.
 Panticapæum, *Per.*, 19, 1, 3.
 Pantordanus Cleandri filius turmæ Leugææ præfectus, II,
 9, 3.
 Paphlagonæ recepti, II, 4, 1; V, 25, 4.
 Paphlagonia, *Per.*, 14, 1; Eumeni assignatur, *Succ. Al.*, 5.

- Paracada, IV, 3, 6.
 Paratacae recepti, III, 19, 2; IV, 21, 1.
 Paratacenorum terra, IV, 22, 1.
 Paratonium Libyæ, III, 3, 3.
 Παράγωγη, *Tact.*, 20, 3; 28, 1 et 3.
 Paral nautæ, III, 6, 2.
 Paralos navis, III, 6, 2.
 Παρόμηκες τάγμα, *Tact.* 26, 1
 Parapamisadæ, IV, 22, 4; V, 3, 2 s.; *Ind.* 5, 11; VI, 26, 1; equites, V, 11, 3; satrapæ Tyriaspeæ, IV, 22, 5; Oxyartes, VI, 15, 3. *Succ. Al.* 36.
 Parapamisus, V, 3, 3; 5, 3; *Ind.* 2, 3; 5, 10; 6, 4.
 Παράσάτης, *Tact.*, 7, 1.
 Parauasæ juga, I, 7, 5.
 Παρεμβολή, *Tact.* 20, 3; 26, 4.
 Pareus fluv. *Ind.*, *Ind.*, 4, 12.
 Parmenion Philotæ filius, III, 11, 10; exercitum in Asiam trajicit, I, 11, 6; cum imperio, I, 14, 1; 17, 2; 18, 1; 24, 3; 29, 3; II, 4, 3; 5, 1; 8, 4, 9 s.; III, 11, 10; 14, 6; 15, 1; 18, 1; 19, 7. Damascum et Darii apparatus regium capit, II, 11, 10; 15, 1; conjurationem detegit, I, 25, 4 s.; ejus ad Alexandrum epistola, II, 4, 9 s. ejus consilia, I, 13, 3 s.; 18, 6; II, 25, 2; III, 10, 1; 18, 11; occisus, III, 26, 4; IV, 14, 2; VI, 27, 3. cf. Nicanor et Philotas.
 Parthenius fluv., *Per.*, 13, 5; 14, 1.
 Paron Phocensis mercenariorum dux, III, 16, 2.
 Parthyei, III, 11, 4; 19, 1, 8; 20, 3; 25, 1; quando e Scythia in Parthiam migraverint, *Parth.* 3; ad Taurum, V, 5, 2; equites, VII, 6, 3; *Tact.*, 44, 1; præstet iis Phrathernes, III, 8, 4; satrapes, III, 33, 4; Barzanes a Besso factus, IV, 7, 1; recepti, VII, 10, 6; satrapes Amminapes, ἐπίσκοπος Tlepolemus, III, 22, 1. præfectus Philippus, *Succ. Al.*, 35; tibialia, *Tact.*, 34, 1; pugnandi mos, *ib.* 4, 3.
 Pasargadæ, III, 18, 10; VII, 19, 2; Persidis, VI, 29, 1; regia, III, 18, 11; VI, 30, 1; et Persepolis, VII, 1, 1.
 Pasircates, II, 22, 2.
 Pasira locus Asiæ, *Ind.*, 26, 3; Pasirees, *ib.*
 Pasitigris, III, 17, 1; *Ind.*, 42, 14.
 Patala urbs, *Succ. Al.*, 36.
 Patara Lyciæ, I, 24, 4.
 Patroclus, VII, 16, 8; ejus tumulus coronatus, I, 12, 1. in Leuce Insula cum Achille colitur, *Per.*, 21, 3.
 Pattala Indi Delta, V, 4, 1; *Ind.* 22, 6 sqq.; majus Ægyptio, VI, 17, 2. insula, VI, 18, 3; terra, VI, 17, 2, 5; et oppidum, VI, 17, 5; 21, 3; arx munitur, VI, 18, 1; 20, 1.
 Pattalenses, VI, 17, 5 et fortasse 2.
 Pausanias ἐταῖρος Sardium arcis præfectus, I, 17, 7.
 Pausanias, Tacticorum auctor, *Tact.*, 1, 1.
 Pausippus Laco, III, 24, 4.
 Pazalæ urbs *Ind.*, *Ind.*, 4, 5.
 Pelagon Ephesus, I, 17, 12.
 Pelium, I, 5, 5.
 Pellaus Polemon, III, 5, 3; σωματοφύλαξ, VI, 28, 4.
 Pellina Thessaliæ, I, 7, 5.
 Peloponnesii, I, 17, 8.
 Peloponnesus, I, 7, 4. composita a Philippo, VII, 9, 5 cl. I, 1, 1 s.; milites ex ea conducuntur, I, 24, 2; cf. I, 17, 8; II, 2, 4; 20, 5; res novæ, III, 6, 3.
 Peloponnesius equus, *Cyn.*, 23, 2.
 Pelastæ quomodo armati, *Tact.*, 3, 4.
 Pelusium Ægypti, III, 1, 1, 3; III, 5, 3.
 Peneus, IV, 6, 7.
 Peneo innatal Titaresius, *Per.*, 8, 3.
 Πεντακονταρχία, *Tact.*, 14, 3. πεντακοσάρχης, *Tact.*, 10, 5.
 Percote Phrygiæ ad Hellespontum, I, 12, 6.
 Perdiccas frater Philippi regis, pater Amyntæ ejus, quem Alexander occidit, *Succ. Al.*, 22.
 Perdiccas ex Orestide, VI, 28, 4; Orontæ filius, I, 14, 2; Thebanos aggreditur, I, 8, 1 s.; ejus φάλαγξ, I, 14, 2; τάξις, I, 6, 9; 20, 5; 21, 1 cl. 3; II, 8, 3; III, 11, 9; ἱππαρχία, V, 12, 2; 22, 6; VI, 6, 4, 6; cum imperio, IV, 16, 2; 22, 7; 30, 9; VI, 9, 1; 15, 1; oppidum condit, IV, 28, 5; σωματοφύλαξ, IV, 21, 4; V, 13, 1; VI, 11, 1; 28, 4; ex trierarchis, *Ind.*, 18, 5; uxorem ducit, VII, 4, 5; coronatur, VII, 5, 6; mors, VII, 18, 5. Perdiccas, Orontæ f., equitum dux, *Succ. Al.* 2; legionis, quam Hephæstion duxerat, chiliarchus, regniq. procurator sub Arrhidæo rege, *ib.* 3; seditiosos occidit, *ib.* 4; item Meleagrum tollit, *ib.*; provincias distribuit, 5 sqq.; cum Ariathæ Cappadoce bellum gerit, 11; Antigonum in jus vocat; non paret ille; inde inimicitia. Ad matrimonium ei adducuntur Nicæa Antipatri f. et Cleopatira Olympiadis filia. Ducit Nicæam, suadente Alceta fratre, 20, 21; Cynanen interficit, 22; Arridæo persuasit ut Adeam, filiam Cynanes duceret, 23; ei bellum parant Antigonus, Antipater, Craterus, 24; repudiata Nicæa, Cleopatram ducere vult; inde major in eum ira Antipatri exarsit, 26; Perdiccas contra Ptolemæum profisciscitur; a suis equitibus inter præliandum occiditur, 28.
 Pergæi, I, 25, 9.
 Perge Pamphyliæ, I, 26, 1 s.; 27, 5.
 Perinthii, II, 14, 5.
 Περιπασμός, *Tact.* 20, 2; 21, 4.
 Perseas Menesthei filius turmæ præfectus, II, 9, 3.
 Persæ, I, 1, 2 cl. VII, 9, 5. Reges et res gestæ, II, 14, 4 s.; quales olim, V, 4, 5; imperium, V, 25, 5; VII, 10, 5; munimenta, VII, 7, 7; cum Macedonibus juncti, VII, 11, 9; milites, VII, 23, 1 s.; Persæ et curibus pugnant, *Tact.*, 2, 5, 19, 3; quadrata equitum acie utuntur, *ib.*, 16, 9; Περσικός ἐξαλιγμός, *Tact.*, 23, 1, 4. aliqui Alexandri συγγενεῖς facti, VII, 11, 1, 6; divitiæ, III, 18, 10; 19, 7; VII, 9, 8; satrapes Ariobarzanes, III, 18, 2. Phrasaortes, III, 18, 11. Orxinea, VI, 29, 2; 30, 1. Peucestas, VI, 30, 2; VII, 23, 1, 3; 24, 1; *Succ. Al.*, 35.
 Persepolis, VII, 1, 1.
 Perseus, III, 3, 1 s.
 Persicus sinus, VI, 19, 5; mare, V, 26, 2; VII, 1, 1, 3; 16, 2; 19, 3; *Ind.*, 19, 9; regia, III, 18, 11; victus et cultus, VI, 30, 3; vestitus, *ib.* VII, 8, 2. στολή, III, 25, 3. σκευή, VII, 29, 4. cl. VII, 6, 3; cidaris, IV, 7, 4; νόμος, VII, 6, 2; 24, 3; agema, VII, 11, 3.
 Persis, VI, 29, 1; VII, 23, 1; *Ind.*, 38, 1; 40, 1 sqq.; maritima, VI, 28, 7; ἡ Περσὶς γῆ, VII, 3, 1. αἱ Περσίδες πύλαι, III, 18, 2.
 Pertines Persarum dux ad Granicum, I, 12, 8; occisus, I, 16, 3.
 Pessinuntia Rhea Romam translata, *Tact.*, 33, 4.
 Petisis Ægyptius νόμαρχος, III, 5, 2.
 Petrina (vox Celtica), jaculationis genus, *Tact.*, 37, 4.
 Peuce Istri insula, I, 2, 2; 3, 3.
 Peucelaotis Indiæ terra, IV, 22, 7; 28, 6; *Ind.*, 1, 8; 4, 11.
 Peucestas Macartati filius, Ægypti prætor, III, 5, 5.
 Peucestas ὁ τὴν ἱερὰν ἀσπίδα φέρων, VI, 9, 3; ex trierarchis, *Ind.*, 18, 6; 19, 8; Alexandrum servat, VI, 10, 1 s.; 11, 7; σωματοφύλαξ, VI, 28, 3 s.; Persarum satrapes, VI, 30, 2 s.; VII, 6, 3; 23, 1 s.; 24, 2; *Succ. Al.*, 36; coronatus, VII, 5, 4; Serapidem consulit, VII, 26, 2.
 Phadisane castellum, *Per.*, 16, 1.
 Φαλαγγαρχία, φαλαγγάρχης, *Tact.*, 10, 6.
 Φάλαγξ quid, et quæ ejus partes, *Tact.*, 8; varie ordinatur, *ib.*, 11; πλαγία φάλαγξ, 20, 3; 26, 1; λοξή, 20, 3; 26, 2. ἀμφίστομος, 29, 1; ἐτερόστομος, 29, 3.
 Pharasmanes Chorasmiorum rex, IV, 15, 4 s.

- Pharasmanus Zydritarum rex, *Per.*, 11, 2.
 Pharismanes Phrataphernis filius, VI, 27, 3. cf. VII, 6, 4.
 Pharnatenus fl., *Per.*, 16, 3.
 Pharnabazus Artabazi filius classi Persarum praefectus, II, 1, 3 ss.; 2, 1 s. 3, 4 s.; III, 2, 3 s., 7.
 Pharnacea urbs, olim Cerasus, Sinopensium colonia, *Per.*, 16, 4.
 Pharnaces, I, 16, 3.
 Pharnuches Lycius ab Alexandro exercitui praefectus, IV, 3, 7; 5, 3 ss.; 6, 1.
 Pharsalii equites, III, 11, 10.
 Pharus insula cum turri, VII, 28, 7.
 Phaselia et Phaselitae, I, 24, 5 s.
 Phasiani, VII, 13, 4. Phasiana dea, *Per.*, 9, 1.
 Phasis fluv., *Per.*, 19, 2; ejus aqua levissima, *ib.*, 8, 1 sqq.
 Phasis, *Per.*, 19, 2.
 Phidias Rheae statuum in Metroo Athen. fecit, *Per.*, 9, 1.
 Phigamius fl., *Per.*, 16, 1.
 Philesius, Mercurii f., *Per.*, 2, 1 sq.
 Philine Thessala Philippo parit Arridæum, *Succ. Al.*, 1.
 Philippi aut Philippopolis, I, 1, 5.
 Philippus Alexandri M. pater. ejus merita et res gestae, VII, 9, 2 ss.; equites suos cuneata pugna praeliari docet, *Tact.*, 16, 6. cum Persis fodus facit, II, 14, 2; suspectus ei Alexander, III, 6, 5; moritur, I, 1, 1; II, 14, 5; ejus percussores, I, 25, 1 s.; statua Ephesi, I, 17, 11. e Philine pater Arridaci, *Succ. Al.*, 1.
 Philippus Amyntae filius, I, 14, 2.
 Philippi nomen assumit rex Arridæus, *Succ. Al.*, 1.
 Philippus Acarnan medicus, II, 4, 8 ss.
 Philippus Machatae filius, Indorum satrapes, V, 8, 3; *Ind.*, 19, 4. Schmiederus eundem esse suspicatur cujus commemoratur φάλαγξ, I, 14, 3 (item cum Meleagro conjunctus, I, 4, 5). τάξις, IV, 24, 10; praesidio in Peucelaotide praefectus, IV, 28, 6; in Assacenos missus, V, 20, 7; Indiae partis satrapes, VI, 2, 3; cum imperio, VI, 4, 1; 5, 5. Indorum et Mallorum satrapes, VI, 14, 3; usque ad confluentem Indi et Acesinis, VI, 15, 2; interemptus, VI, 27, 2; aliquis Antigoni pater, I, 29, 3; Ptolemæi, I, 14, 6.
 Philippus Menelai filius sociis equitibus praefectus, I, 14, 3; Thessalia, III, 11, 10. cf. III, 25, 4.
 Philippus Parthis praeficitur, *Succ. Al.*, 35.
 Philocalea urbs, *Per.*, 16, 5.
 Philotas Asandri et Parmenionis pater, quos v.
 Philotas Carsidis filius conjurationis particeps, IV, 13, 4; interfectus, IV, 14, 3.
 Philotas, I, 2, 1, 5; 5, 9 ss.; 21, 5; III, 18, 6; Parmenionis filius, I, 14, 1. τοῖς ἑταίροις ἱκπεύσει praefectus, I, 14, 1; III, 11, 8 cl. III, 27, 4; cum imperio, I, 18, 9; ejus cum Callisthene sermo, IV, 10, 3 s.; interfectus, III, 26, 1 ss.; 27, 1 s.; IV, 14, 2.
 Philotas, ejus τάξις, III, 29, 7; IV, 24, 10.
 Philotas Ciliciam provinciam a Perdicca accipit, *Succ. Alex.*, 5.
 Philoxenus in Asia cis Taurum tributis cogendis praefectus, III, 6, 4; ex Caria exercitum Alexandro adducit, VII, 23, 1; 24, 1; Ciliciam provinciam etiam ab Antipatro obtinet, *Succ. Al.*, 34.
 Philoxenus Susa occupat, *Ind.*, 16, 6.
 Phisinus Chius, III, 2, 5.
 Phocenses pacati, VII, 9, 4; Thebanis infesti, I, 8, 8.
 Phoenice, II, 13, 7; 16, 1; 21, 3; VII, 19, 4; *Ind.*, 43, 1; beata, VII, 19, 5; recepta ab Alexandro, III, 1, 2; 22, 4; V, 25, 4 cl. II, 13, 7; tributis cogendis Coeranus praefectus, III, 6, 4; Menes ἑκαρχος, III, 16, 9; Cadmus inde proficiscitur, II, 16, 1.
 Phoenices, mercatores, VI, 22, 4 s.; nautae, VI, 1, 6; VII, 22, 5; *Ind.*, 28, 1. ex sideribus cursum tenent, VI, 26, 4; classes, I, 18, 7; II, 2, 5; 20, 7; 24, 1; III, 6, 3; VII, 19, 3; reguli eorum, II, 13, 7; 20, 6. cf. Tartessus et Carthago.
 Phradasmenes, VII, 6, 4.
 Phradates legebatur, IV, 18, 2.
 Phrasaortes Rheomithrae filius, Persarum satrapes, III, 18, 11; moritur, VI, 29, 2; 30, 1.
 Phrataphernes Parthis, Hyrcaniis Tapurisque praest, III, 8, 4; satrapes Hyrcaniae et Parthorum, III, 23, 4; sub Alexandro, V, 20, 7; VI, 27, 3; VII, 6, 4. in Arios missus, III, 28, 2; IV, 7, 1; cum Cratere, IV, 18, 1. Sisinis et Phradasmenis pater, VII, 6, 4 cl. VI, 27, 3.
 Phriapites, *Parth.*, 2.
 Phryges ἀμφοτέρω, III, 22, 3; V, 25, 4; VII, 9, 7; olim rex eorum Midas, II, 3, 2 ss.
 Phrygia, urbs Ponti, *Per.*, 25, 3.
 Phrygia, I, 16, 3; 27, 5; 29, 1; ἡ μεγάλη, 24, 5; ἡ πρὸς Ἑλλησπόντῳ, I, 12, 8; ἡ ἐπ' Ἑλλησπόντῳ, I, 29, 5; ejus satrapae Arsites et Calas, I, 12, 8; 17, 1.
 Phrygia magna Antigono assignatur, *Succ. Al.*, 6, 37; Phrygiae Hellesponticae Alexandri tempore praefectus erat Calas, deinde Demarchus; postea Leounatus eam a Perdicca accepit, *ib.*, 6; ei ab Antipatro Arridæus praeficitur, *ib.*, 37; Phrygia instituta nonnulla in deorum cultu Romani adoptarunt, *Tact.*, 33, 4.
 Pieris Macedonica, I, 11, 2.
 Pimprama Indiae, V, 22, 3.
 Pinara Lyciae, I, 24, 4.
 Pinarus amnis, II, 7, 1; 8, 5; 10, 1.
 Pindarus. ejus domus et posterum, I, 9, 10.
 Pisaeus, VI, 28, 4; *Succ. Al.*, 2.
 Pisidæ, I, 24, 6; 27, 5; 28, 1 ss.
 Pithagoras vates, VII, 18, 1 ss.
 Pithon Agenoris filius Indiae partis satrapes (an praetor?) VI, 15, 4; contra Musicanum missus, VI, 17, 1 ss.; hujus τάξις Schmiederus esse videtur, VI, 6, 1; 7, 2 s.; 8, 2 s. Indiae Paropamisadis proximae ab Antipatro praeficitur, *Succ. Al.*, 36.
 Pithon Cratae filius σωματοφύλαξ, VI, 28, 4; ex trierarchis, *Ind.*, 18, 6; coronatus, VII, 5, 6; Serapidem consulit, VII, 26, 2. *Succ. Al.*, 2; ei Media a Perdicca assignatur, *Succ. Al.*, 5; Pithon et Arrhidæus in Perdiccae occisi locum successit, *ib.*, 30; Pithon Mediae usque ad portas Caspiae ab Antipatro praeficitur, *ib.*, 35.
 Pithon Sosiclis filius, IV, 16, 6 s.
 Pithon (Python), Antigonis filius, *Ind.*, 15, 10.
 Pityus, *Per.*, 18, 1.
 Pixodarus Car, I, 23, 7 s.
 Πλαγία φάλαγξ, *Tact.*, 20, 2; 26, 1.
 Πλαγιοφύλακες, *Tact.*, 66, 5.
 Πλαίσιον, *Tact.*, 29, 8.
 Plataeae restitutae, I, 9, 10.
 Platænsium clades, I, 9, 5, 7; saevitia, I, 8, 8.
 Pleiades, VI, 21, 2; VII, 21, 4.
 Πλυνθιον, *Tact.*, 29, 8.
 Pnytagoras, II, 20, 6; 22, 2.
 Polemocrates Cleandri et Cœni pater, quos v.
 Polemon Andromenis filius accusatus, III, 57, 1 ss.
 Polemon Megacis filius, ἑταῖρος, προύραρχος, III, 5, 3.
 Polemon Theraemenis filius ναύαρχος, III, 5, 5.
 Polemo, Perdiccae familiaris, *Succ. Al.*, 25.
 Polemonium, urbs Ponti, *Per.*, 16, 2.
 Pollux, IV, 8, 3.
 Polybius Arcas, Tacticôn auctor, *Tact.*, 1, 1.
 Polydamas heros, *Cyn.*, 35, 3.
 Polydamas ἑταῖρος, III, 26, 3.
 Polydectes, III, 3, 1.
 Polydorus Labdaci pater, II, 16, 2

Polyenctus Atheniensis, I, 10, 4.
 Polyides, III, 19, 6.
 Polynices Thebanus, *Cyn.*, 35, 1.
 Polysperchon Simmiae filius. ejus τάξις, II, 12, 2; III, 11, 9; IV, 22, 1; 25, 6; V, 11, 3; VI, 5, 5; Bactris relictus, IV, 16, 1; in Macedoniam missus VII, 12, 4; pater Alexandri, *Succ. Al.*, 38.
 Polytimetus amnis, IV, 5, 6; VI, 5, 7.
 Porus Indiae rex, V, 8, 4; 20, 2, 5 s.; 21, 3; 22, 2; *Ind.*, 5, 3; vincitur, V, 9, 1—19, 3; Alexandri socius, V, 21, 2; 24, 4; donatur, V, 20, 4; 21, 5; VI, 2, 1; in Indiae regno suo ab Antipatro confirmatur, *Succ. Al.*, 36.
 Porus ὁ κακός, V, 21, 2 ss. cl. 20, 6.
 Posidium, *Per.*, 13, 3.
 Posidonius Rhodius Tacticam scripsit, *Tact.*, 1, 1.
 Potami, Ponti urbs, *Per.*, 14, 4.
 Præcius amnis, I, 12, 6.
 Prasii gens Indiae, *Ind.*, 10, 5.
 Priamus, I, 11, 8; *Tact.*, 19, 4.
 Priapus (vulgo Priamus), I, 12, 7.
 Prodigia, I, 11, 2; 18, 6 ss.; 20, 1; 25, 6 s.; II, 3, 3 ss.; 8, 18, 1; 26, 4. cf. Alexander M. et Aristander.
 Prorex Persa satrapes ad Caucasum, III, 28, 4.
 Promethei antrum, V, 3, 2; *Ind.*, 5, 11; *Per.*, 11, 5; 19, 2.
 Propontis, IV, 15, 6; *Per.*, 12, 2.
 Protractus legebatur I, 12, 6.
 Proserpina, II, 16, 3.
 Ἰπρόσταξις, *Tact.*, 20, 3; 26, 5.
 Proteas Andronici filius classi præfectus, II, 2, 4 s.; ad Alexandrum venit, II, 20, 2.
 Protesilaus, I, 11, 5.
 Protomachus τοῖς προδρομοῖς præfectus, II, 9, 2.
 Πρωτοστάτης, quid, *Tact.*, 6, 4.
 Prytanis fluv., *Per.*, 7, 3.
 Psilis fluv., *Per.*, 12, 4.
 Psilum os Istri, *Per.*, 20, 3; 24, 1.
 Psychrus fluv., *Per.*, 7, 2.
 Psylla emporium, *Per.*, 13, 5.
 Psyttaia, *Cyn.*, 24, 5.
 Ptolemeus Lagi filius, Eordæus, VI, 28, 4; Philippo regnante exsul, III, 6, 5; revocatus fit σωματοφύλαξ, III, 6, 6; IV, 8, 9; 15, 8; VI, 28, 4; Alexandrum comitatur, II, 11, 8; V, 13, 1; ex trierarchis, *Ind.*, 18, 5; falso a quibusdam tradi hunc ab eo servatum esse, VI, 11, 8; conjurationem detegit, IV, 13, 7; cum imperio, III, 18, 9; 29, 7; IV, 16, 2; 21, 4; 24, 8, 10; 25, 2 ss.; V, 23, 7; 24, 1 ss.; VI, 5, 6 s.; VII, 15, 3; Aornum expugnat, IV, 29, 1 ss.; 30, 1 ss.; Indorum ducem caedit, IV, 24, 3 s.; Bessum persequitur, III, 29, 7, et capit, III, 30, 1 ss.; vulneratur, IV, 23, 3; coronatur, VII, 4, 6; uxorem ducit, VII, 4, 6; postea rex, procem. II; cum Perdicca bellum gerit, VII, 18, 5; Ægypti rex, *Ind.*, 43, 4; Ophellam Cyrenæis auxilio mittit, *Succ. Al.* 17; res Cyrenæorum componit, *ib.*, 19; ad eum venit Arrhidaeus, *ib.*, 25; ejus bellum contra Perdiccam, *ib.*, 28; quas provincias ei Antipater assignarit, *ib.*, 34; cf. *ib.*, 5.
 Alexandri res gestas conscripsit, procem. 1 s.; ab Aristobulo discrepat, IV, 3, 5; neuter de Indo ponte juncto quidquam prodiderat, V, 7, 1; eum maxime sequuntur est Arrianus, VI, 2, 4. cf. Aristobulus. ejus auctoritas de re militari, V, 14, 5; de Thebis expugnatis, I, 8, 1; de cæsis, 1, 2, 7; II, 11, 8; de captivis, IV, 3, 5; 25, 4; de Uxis receptis, III, 17, 6; de Philotæ supplicio, III, 26, 2; de Alexandri vulnere, VI, 10, 1; 11, 8; de sacris ab eo factis, V, 28, 4; solius Acesinis magnitudinem commemoravit, V, 20, 8. cf. Aristobulus.

Ptolemeus Philippi filius turmæ præfectus, I, 14, 6.
 Ptolemeus Seleuci filius σωματοφύλαξ βασιλικός, I, 24, 1; exercitum adducit, I, 29, 4; ad Issum cecidit, II, 10, 7.
 Ptolemeus ὁ σωματοφύλαξ (ὁ βασιλικός) cecidit, I, 22, 4, 7.
 Ptolemeus Thracum prætor, IV, 7, 2.
 Ptolemeus Ptolemæi f., unus ex regi corporis custodibus, *Succ. Al.*, 38.
 Ptolemeus incertum quis (secundum Gronovium ad I, 23, (22) Philippi filius) Cariæ præfectus, I, 23, 6; Oronotobatem vincit, II, 5, 7. Ptolemæi incertum ejus τάξις, II, 8, 4.
 Pulcher, Itolorum præfectus, *C. Alan.*, 1. 13.
 Pura Gedrosiæ, VI, 24, 1.
 Πύκνωσις phalangis, *Tact.*, 11, 3.
 Pydnaeus Pantaleon, III, 5, 3.
 Pylades, *Per.*, 6, 4.
 Pylæ s. Thermopylæ, I, 7, 5. cf. Amanicæ, Cilicia, Persis, Caspius.
 Pylos insula, *Ind.*, 37, 8.
 Pyramus amnis, II, 5, 8.
 Pyrrhus, Alexandri pater, *Tact.*, 1, 1.
 Pythodemus Ol., III, 1 archon, I, 1, 1.
 Python. v. Pithon.
 Pyxites fluv., *Per.*, 7, 4.

Q

Quadi, I, 3, 2.

R

Rhadamanthus, VII, 29, 3.
 Rhagæ opp., III, 20, 2.
 Rhæti, *Ind.*, 4, 16; *Tact.*, 44, 1.
 Rhambacia Oritarum, VI, 21, 5.
 Rhea dea, *Per.*, 9, 1; ejus statua, Pludiae opus, *ib.* Rhea Phrygia ap. Romanos, *Tact.*, 33, 4.
 Rhebas fluv., *Per.*, 12, 3.
 Rhenus Celticus, V, 7, 2.
 Rheomithres Persarum ad Granicum dux, I, 12, 8; ad Issum occisus, II, 11, 8; Phrasaortæ pater, III, 18, 11.
 Rhemasgas, Abascorum rex, *Per.*, 11, 3.
 Rhizius fluv., *Per.*, 7, 2.
 Rhodii sagittarii, II, 7, 8; naves, II, 20, 2; Rhodii Attalum repellunt, *Succ. Al.*, 39.
 Rhoe, *Per.*, 13, 1.
 Rhœsaces vulneratur, I, 15, 7.
 Rhombi ratio, *Tact.*, 7, 1.
 Romani. eorum fama, VII, 1, 3; num legatos ad Alexandrum miserint, VII, 15, 5 s.; quomodo Ægyptum administrent, III, 5, 7; quomodo pontes faciant, V, 7, 2 ss.; margaritam marinam ementes, *Ind.*, 8, 9; Romanorum cum Parthis bella, *Parth.* 2; Romani interdum elephantos in præliis adhibuerunt, *Tact.*, 2, 2; eorum testudo, *ib.*, 11, 4; curribus ad pugnam non utuntur, *ib.*, 19, 1; eorum exercitationes equestres, *ib.*, *sqq.*; Celtica et Iberica vocabula usurpantes, aliaque plura instituta moresque aliunde assumentes, *Tact.*, 33, 1 *sqq.*, 44, 1.
 Roxane Oxyartæ filia, Alexandri uxor, IV, 19, 5; 20, 4; VI, 15, 3; VII, 4, 4; *Succ. Al.*, 36; filium parit, *Succ. Al.*, 8.

S

Sabaces Ægypti satrapes ad Issum occisus, II, 11, 8.
 Sabictas Cappadocum satrapes, II, 4, 2.
 Sacæ Scythæ, III, 8, 3; 11, 4; VII, 10, 5.

- Sacala* locus Asiae, *Ind.*, 22, 4.
Sacer mons Ponti, *Per.*, 16, 5.
Sacer portus, ἱερὸς λιμήν, *Per.*, 18, 4.
Sacesinae, III, 8, 4; 11, 4.
Sagalassus vel *Salagassus*, I, 28, 2.
Sagittariorum usus, *Tact.*, 15, 1.
Salamis, VI, 11, 6.
Salmacis Halicarnassi arx, I, 23, 3.
Salmydessus urbs, *Succ. Al.*, 7; *Per.*, 25, 1.
Sambus Indorum montanorum satrapes, VI, 16, 3 ss.; *fluvius Ind.* *Ind.*, 4, 4.
Samus, I, 19, 8; *contra Mycalen*, V, 5, 2.
Sandaracas, *Per.*, 13, 4.
Sandracottus rex Indorum, V, 6, 2; *Ind.*, 5, 3; 9, 9.
Sangada regio Asiae, *Ind.*, 21, 11.
Sangaeus oppido praefectus, IV, 22, 8.
Sangala Cathaeorum oppidum, V, 22, 4 — 24, 8.
Sangarius amnis. de ejus fontibus et cursu, I, 29, 5; *Per.*, 13, 1.
Sanigae, *Per.*, 18, 3; *eorum rex Spadagas*, *Per.*, 11, 3.
Sanni, *Per.*, 11, 1.
Saparnus fluvius Indiae *Ind.*, 4, 12.
Saranga regio Asiae *Ind.*, 22, 3.
Saranges fluvius Indiae, *Ind.*, 4, 8.
Sardanapalus, II, 5, 3 s.
Sardes, I, 17, 3 ss.; 24, 3; *arx*, III, 16, 5; *eius situs*, I, 17, s; *Succ. Al.*, 26, 40.
Sardiani, I, 17, 3.
Sarissarum longitudo, *Tact.*, 12, 7.
Sarmatarum equites, *Tact.*, 44, 1.
Sathon, I, 12, 7.
Satibarzanes Ariorum satrapes, III, 8, 4; *ab Alexandro receptus*, III, 25, 1 s.; *deficit*, III, 25, 5 ss.; *occisus*, III, 28, 2.
Satraces Scytharum dux, IV, 4, 8.
Satrapae vel praefecti Darii commemorantur.
Ægyptiorum Sabaces et Mazaces.
Arachotorum Barsaentes.
Ariorum Satibarzanes.
Armeniorum Orontes et Mithraustes.
Babyloniorum Bupares.
Bactrianorum Bessus.
Cappadocum Mithrobuzanes et Ariaces.
Cariae Orontobates.
Drangum Barsaentes.
Hyrcaniorum Phrataphernes.
Indorum montanorum Barsaentes.
Joniae et Lydiae Spithridates.
Medorum Atropates.
Parthyæorum Phrataphernes (et a Besso factus Barzanes).
Persarum Ariobarzanes.
Phrygiae ad Hellespontum Arsites.
Phrygiae majoris Atizyes.
Sogdianorum Bessus.
Sustiorum, III, 16, 6.
Syriae Mazaeus.
Omnino cf. III, 8, 3 ss. Memnon et singula nomina.
Satrapae vel praefecti Alexandri commemorantur.
Ægypti Doloaspis aliique, III, s, 2 ss., *Cleomenes.*
Arabum Ægypto finitumorum Cleomenes.
Arachotorum Menon et Sibyrtius.
Ariorum Arsames, Satibarzanes, Stasanor.
Armeniorum Mithrines.
Assacenorum Siscottus.
Babyloniorum Mazarus, Stamenes, alii, III, 16, 4.
Bactrianorum Artabazus, Amyntas.
Cappadocum Sabictas.
Cariae Ada, Ptolemaeus.
Carmaniae Sibyrtius, Tlepolemus.
Caucasi Praexes.
Ciliciae Balacrus, Menes.
Cælesyriae Menon.
Drangum Stasanor.
Gadrosorum Apollophanes, Thoas, Sibyrtius.
Hyrcaniorum Amminapes, Phrataphernes.
Indorum diversis plerique locis Abisares, Eudemus, Musicanus, Nicanor, Oxyartes, Philippus, Pithon, Sambus, Taxiles.
Libyæ Apollonius.
Lyciae Nearchus.
Lydiae Menander.
Macedoniae Antipater.
Mardorum Autophradates.
Medorum Atropates, Oxodates.
Oritarum Apollophanes, Sibyrtius.
Paphlagonum Calas.
Perætaeacarum Oxathres.
Parapamisadarum Tyriaspes, Oxyartes.
Parthyæorum Amminapes, Phrataphernes.
Persarum Phrasaortes, Oxrines, Peucestas.
Phænices Czeranus, Menes.
Phrygiae ad Hellespontum Calas.
Phrygiae majoris Antigonus.
Syriae Arimmas, Asclepiodorus, [Bessus.] Menon.
Susianorum Abulites.
Tapurorum Autophradates.
Thracum v. Thracia. ceterum cf. hæc nomina.
Satyros, III, 28, 4.
Saunia jacula, *Ind.*, 16, 10.
Sauromatae, I, 3, 2; *Tact.*, 4, 3.
Saus fluvius ap. Pæones, *Ind.*, 4, 16.
Scione expugnata, I, 9, 5.
Scipio Africanus Polybium secum habuit, *Tact.* 1, 1.
Scuta equitum, *Tact.*, 45, 4.
Scythæ Istri acolæ, I, 3, 2; *maxima Europæ natio*, IV, 1, 1; *legati ad Alexandrum*, VII, 15, 4; *Asiani*, III, 8, 3; *Cyri in eos expeditio*, III, 27, 4; IV, 11, 9; V, 4, 5; *Darii*, IV, 11, 9; *equites Darii socii*, III, 8, 6; 11, 6; 13, 3 s.; 19, 3 s.; *Spitamenis*, IV, 5, 4 ss.; 6, 1; *Alexandri*, V, 12, 2; *Νομάδες*, IV, 5, 3 ss.; VII, 16, 4; *Alexandri hostes*, IV, 3, 6 ss.; 4, 1 ss.; IV, 5, 3 ss.; 6, 1; *legati ad eum*, IV, 5, 1; 15, 1 ss.; *in desertis rejecti*, V, 25, 5; *ἡ ἐρημος τῆς Σκυθικῆς*, IV, 5, 4; *rex*, IV, 5, 1; 15, 1; *οἱ σατράπαι οἱ τῆς Σκυθικῆς χώρας καὶ ὅσοι ἄλλοι θυνάσται κατὰ τὴν γῆν τὴν Σκυθίδα*, IV, 15, 3; *eorum κοινόν*, IV, 5, 1; *expeditionem in eos meditatatur Alexander*, IV, 1, 2 s.; VII, 1, 3. cf. Abii.
Scytharum acies cuneata, *Tact.*, 16, 5; *eorum rex*, *Iandysus*, *Parth.*, 3; *Scythici equi*, *Cyn.*, 1, 4; *Scythica signa, dracones*, *Tact.*, 35.
Scythica terra et Σκυθία γῆ, IV, 15, 3; *Ind.*, 2, 4; 3, 9; 5, 6; 7, 2. *Scythica natio Sacarum*, III, 8, 3.
Scythotaurorum portus, *Per.*, 19, 4.
Sebastopolis, *Per.*, 11, 3; 10, 3 et 4; 17, 1.
Seculinus, *C. Alan.*, 7.
Seleucus Ptolemai pater, I, 24, 1; 29, 4; II, 10, 7.
Seleucus, Antiochi f., *Succ. Al.*, 2; *ἐπαῖρος*, V, 13, 1; *τοῖς ὑπασπισταῖς τοῖς βασιλικαῖς praefectus*, V, 13, 4; *phalangii*, V, 16, 3; *uxorem ducit*, VII, 4, 6; *Serapideum consultit*, VII, 26, 2. *Babyloniae praeficitur*, *Succ. Al.*, 3 s.; *rex potentissimus*, VII, 22, 5. cf. V, 13, 1; *ad Ipsum*, VII, 18, 5; *Nicator*, *Ind.*, 43, 4.
Seige et Selgenses, I, 28, 1.
Semele, II, 16, 1.
Semiramis, I, 23, 7; *eius in Indiam expeditio*, VI, 24, 2 s.

- Serapis Babylone cultus, VII, 26, 2.
 Sesostri^s Egyptius, *Ind.*, 5, 6; *Parth.*, 3.
 Sestus, I, 11, 5, 6.
 Seuthes Thracum rex, *Per.*, 25, 1; ejus contra Lysimachum bellum, *Succ. Al.*, 10.
 Sibæ gens Indiæ, *Ind.*, 5, 12.
 Sibyrus Carmaniae, postea Arachosiae et Gadrosae satrapes, VI, 27, 1 cl. V, 6, 1; *Succ. Al.*, 36.
 Sicilia, VII, 1, 3.
 Siculi equi, *Cyn.*, 23, 2; Siculi quadrata equitum acie utuntur, *Tact.*, 16, 9.
 Side, I, 26, 4 s.
 Sidetæ unde oriundi, I, 26, 4.
 Sidon, II, 20, 3, 5, 6, 9 s.; 21, 1, 8; 22, 6; 24, 1, 3; ab Alexandro recepta, II, 15, 6; naves, II, 19, 6.
 Sidonii, II, 15, 6; triremes, II, 20, 1.
 Sigames fluv., *Per.*, 11, 4.
 Sigeum, I, 12, 1.
 Sigon Phœnicæ, II, 13, 8.
 Sigrium Lesbi promontorium, II, 1, 2.
 Silas fluvius Indiæ, *Ind.*, 6, 2.
 Silphium herba, III, 28, 6 s.; *Ind.*, 43, 13.
 Simmias Polysperchontis pater, quem v.
 Simmias Amyntæ τάξις præfectus, III, 11, 9; 14, 4.
 Simmias Andromenis filius accusatus et absolutus, III, 27, Simon, qui de re equestri scripsit; *Cyn.* 1, 4.
 Sinarus fluv. *Ind.*, *Ind.*, 4, 9.
 Sindica, *Per.*, 18, 4; 19, 1.
 Sindimana Indiæ, VI, 16, 4.
 Singamus fluv., *Per.*, 10, 2.
 Sinope, VII, 2, 1; colonia Milesiorum, *Per.*, 14, 5; Sinopensium coloniae, *Per.*, 16, 3 et 4; *Succ. Al.*, 5.
 Sinopensium legati, III, 24, 4.
 Siphnus insula, II, 2, 4; 13, 4.
 Sisicottus Assacenorum satrapes, dubia scriptura, V, 20, 7.
 Slaudona urbs Asiae, *Ind.*, 37, 8.
 Siaines I, 25, 3 s.
 Sisines Phrataphernis filius, VII, 6, 4.
 Sitaceni III, 8, 5; 11, 5.
 Sitacus fluvius Persidis, *Ind.*, 38, 8.
 Sitaces Thracum dux, I, 28, 4; II, 5, 1, 9, 3; III, 12, 4. in Media relictus, III, 26, 3; supplicio affectus, VI, 27, 4.
 Sittocatis fluv. *Ind.*, *Ind.*, 4, 4.
 Soamus fluvius Indiæ, *Ind.*, 4, 12.
 Soastus fluv. *Ind.*, *Ind.*, 4, 11.
 Socrates Sathonis filius, Ιάτρης I, 12, 7; 14, 1; VI, 15, 1.
 Sochi (an Socha?) Assyriæ urbs, II, 6, 1.
 Sogdi Indi. eorum βασιλειον, VI, 15, 4.
 Sogdiana, III, 28, 9; IV, 16, 1, 3; Massagetis confinis, IV, 17, 4; regia, III, 30, 6; IV, 5, 3; petra, IV, 18, 4; oppida constituta, IV, 16, 3.
 Sogdiani Besso parent, III, 8, 3; contra Alexandrum, IV, 1, 5; satrapæ ejus non parent, IV, 15, 7; equites, III, 28, 10; Alexandri, V, 12, 2; VII, 6, 3. legebantur III, 7, 7. Sogdianorum prælectus Stasanor, *Succ. Al.*, 36.
 Soli, II, 5, 6; 8, 6, 4; 20, 2; puniti, II, 5, 5; pars poenæ remittitur, II, 12, 2.
 Solomatis fluv. Indiæ, *Ind.*, 4, 3.
 Solon, VII, 16, 7.
 Σωματοφύλακας Alexandri Aristonus, Balacri duo, Demetrius, Hephæstion, Leonnatus, Lysimachus, Menes, Perdicas, Peucestas, Pithon, Ptolemæi tres.
 Sonus fluv. *Ind.*, *Ind.*, 4, 3.
 Sophithes rex Indorum, VI, 2, 2.
 Σοπίλις equitibus præfectus, I, 2, 5; Hermodori filii Ὀνη, III, 11, 8; in Macedoniam missus, IV, 18, 3; Hermolai pater, IV, 13, 2.
 Sosicles, IV, 16, 6.
 Sostratus Amyntæ filius Alexandro insidiatur, IV, 13, 3 s.; punitus, IV, 14, 3.
 Spadagas Sanigarum rex, *Per.*, 11, 4.
 Sparta ab Epaminonda territa, I, 9, 4.
 Spartiates Euthycles, II, 15, 2.
 Spatembas rex *Ind.*, *Ind.*, 8, 1.
 Spitaces Indorum νομάρχης, V, 18, 2.
 Spitamenes equitibus Sogdianis præfectus, III, 28, 10; Bessum prodit, III, 29, 6 s.; 30, 1 s.; Maracanda oppugnat, IV, 3, 6 s.; vincit excurrentes, IV, 5, 2 ss.; eum persequitur Alexander, IV, 6, 3 ss.; rursus Macedonas aggreditur, IV, 16, 4 ss.; 17, 4 ss.
 Spitamenes Bactrius, VII, 4, 6.
 Spithridates Ioniae et Lydiæ satrapes, I, 12, 8; ad Granicum occisus; I, 15, 8, 16, 3.
 Stachemphax, Zilcharum rex, *Per.*, 18, 3.
 Stamenes Babylonis satrapes, IV, 12, 3.
 Stasanor ἑταῖρος, Ariorum satrapes, III, 29, 5; IV, 7, 1; 18, 1; Drangum, IV, 18, 3; Ariorum et Zarangum, VI, 27, 3; VI, 29, 1; *Succ. Al.*, 36.
 Stephane, Ponti urbs, *Per.*, 14, 4.
 Στίριος, *Tact.*, 14, 5.
 Στοιχεῖν quid? *Tact.* 8, 2; 20, 2; 22, 1.
 Στόμα φάλαγγος, *Tact.*, 8, 5.
 Στρατηγία idem quod φαλαγγαρχία, *Tact.*, 10, 6.
 Straton, II, 13, 7 s.
 Strobilus, Caucasi jugum, *Per.*, 11, 5.
 Strymon, I, 11, 3; *Ind.*, 18, 10.
 Stura locus Indiæ, *Ind.*, 21, 1.
 Symphæa, I, 7, 5.
 Sunium, VI, 11, 6.
 Suraseni gens Indiæ, *Ind.*, 8, 5.
 Susa, III, 17, 1; 19, 8; VII, 10, 7; *Succ. Al.*, 38; monumentis ornata, III, 16, 7 s.; VII, 19, 2; præmium belli, III, 16, 2; fanum spoliatum, VI, 37, 5; nuptiæ ibi factæ, VII, 4, 4.
 Susia Ariæ, III, 25, 1.
 Susia terra, VII, 7, 1.
 Susiana terra, III, 16, 9.
 Susiani, III, 8, 5; eorum terra, VI, 28, 6; præfectus Antigeneas, *Succ. Al.*, 35.
 Susii, III, 11, 3; recepti, III, 16, 6 s.; V, 25, 5; VII, 9, 8; eorum satrapes, III, 16, 6, 9; 19, 2; *Ind.*, 40, 16; 42, 2 s.
 Syene urbs Egypti, *Ind.*, 25, 7.
 Syllium, I, 26, 5.
 Symboli portus, *Per.*, 19, 5.
 Συλλογισμός quid, *Tact.*, 7, 1.
 Συνασπισμός, *Tact.*, 11, 3.
 Σύνταγμα, συναγματοφύλας, *Tact.*, 10, 3.
 Syra, IV, 13, 5.
 Συρί, οἱ ἐκ τῆς κοίτης καὶ ὅσοι τῆς μεταξὺ τῶν ποταμῶν Συρίας, III, 8, 6.
 Syria et Phœnice, III, 1, 2; ἡ κοίτη, II, 13, 7; ἡ τε κοίτη καὶ ἡ μέση τῶν ποταμῶν, V, 23, 4; VII, 9, 8; οἱ τε ἐκ κοίτης Συρίας καὶ οἱ ἐκ τῆς μέσης τῶν ποταμῶν, III, 11, 4. satrapes Mazæus, III, 8, 6; Arimmas, III, 6, 8; Asclepiodorus, IV, 13, 4. cf. IV, 7, 2; Menes, III, 16, 9; ἡ Παλαιστίνη καλουμένη Συρία, II, 25, 4. cf. VII, 9, 8; *Ind.*, 43, 1; Laomedonti assignatur, *Succ. Al.*, 5 et 34.
 Syrmus rex Tribaliorum, I, 2, 2 s.; 4, 6.
 Syrrhax, I, 17, 12.
 Σύστασις, *Tact.*, 14, 3.
 Σύστρεμμα, *Tact.*, 14, 5.
 Συστρεμματόφται, *Tact.*, 14, 6.
 Συσυγείν quid, *Tact.*, 8, 2.

T

- Tabularum duodecim leges Romani ab Atheniensibus mutati sunt, *Tact.*, 33, 5.
- Tacticôn auctores, *Tact.*, 1, 1.
- Tænarum promontorium, II, 13, 6.
- Tala vox Indica, *Ind.*, 7, 3.
- Talmena portus, *Ind.*, 29, 1.
- Tamyraca, *Per.*, 20, 1.
- Tanais s. Iaxartes amnis, III, 28, 8; 30, 8 s.; IV, 1, 3; 3, 6; V, 25; 5; VII, 10, 6; quomodo ab Alexandro trajectus, IV, 4, 1 ss.
- Tanais amnis qui Europam et Asiam dividit, III, 30, 8 s.; *Per.*, 19, 1.
- Taoce locus Persidis, *Ind.*, 39, 3.
- Tapuri, III, 11, 4; 23, 1; Persidi vicini, VII, 23, 1; equites Phratapherne duce, III, 8, 4; satrapes Autophradates, III, 23, 7; 24, 3.
- Ταπυρτινῶν, *Tact.*, 18, 3.
- Tarentini quinam dicantur, *Tact.*, 4, 4.
- Tarquinius superbus, p. 249. § 4.
- Tarsenses, II, 4, 5.
- Tarsias promontorium Asiæ, *Ind.*, 37, 9.
- Tarsuras fluv., *Per.*, 10, 2.
- Tarsus II, 4, 5 s.; 5, 2, 8; 6, 4.
- Tartessus Phœnicum colonia, II, 16, 4.
- Taulantii et rex eorum Glaucias, I, 5, 1 ss.; 6, 8 ss.
- Taurica, *Per.*, 19, 4; Taurica Chersonesus, *ib.*, 19, 5.
- Tauriscus, III, 6, 7.
- Tauron sagittariis præfectus, V, 14, 1; phalangi, V, 16, 3.
- Tauronos urbs Pæoniæ, *Ind.*, 4, 16.
- Taurus mons, II, 4, 7. v. inprimis V, 5, 2 ss.; 6, 1 ss.; Asia cis Taurum, III, 6, 4 cl. 6; *Ind.*, 2, 2; 3, 2.
- Taxila, VII, 2, 2; urbs maxima inter Indum et Hydaspem, V, 3, 6; 8, 2 ss.
- Taxiles Indiae partis regulus, IV, 22, 6 ss.; V, 3, 5; donatus, V, 8, 2; ad Porum missus, V, 18, 6 s.; cum eo reconciliatus, V, 20, 4; Indiae partem administrandam accipit, VI, 27, 2; *Succ. Al.*, 36.
- Telephus ἑταῖρος, VI, 23, 6.
- Τέλος idem quod μερρχία, *Tact.*, 10, 5; τέλος equitum, *Tact.*, 18, 4.
- Telmisenses recepti, I, 24, 4; σοφοὶ τὰ θεῖα ἐξηγεῖσθαι; II, 3, 3 s. cf. Aristander.
- Telmisenses Pisidarum, I, 27, 5 ss.; 28, 1.
- Telmisus Pisidarum, I, 27, 5; 28, 2.
- Tenedii a Persis subacti, II, 2, 2 s.; deficiunt, III, 2, 3.
- Teridates, Arsacæ frater. *Parth.* 22.
- Testudo Romanorum, *Tact.*, 11, 4.
- Τετραπαραγγαρχία, *Tact.*, 10, 8.
- Τετραρχία τετράρχης, *Tact.*, 10, 2.
- Tetrisias, *Per.*, 24, 3.
- Teucer Salaminus, *Cyn.*, 35, 1.
- Teuchira, urbs Libyæ, *Succ. Al.*, 17.
- Tenodus a Persis recepta, II, 2, 2 s.
- Thapsacus, II, 13, 1; III, 6, 4; 7, 1; VII, 19, 3.
- Thebæ, I, 7, 1; a Cadmo occupatae, II, 16, 1; dirutæ, I, 9, 9 s.
- Thebani. eorum perfidia et savitia, I, 9, 7; victoriae, I, 9, 4; Macedonibus semper infesti, VII, 9, 4; ab iis deficiunt, I, 7, 1 ss.; expugnantur, I, 8, 1 ss.; cladis magnitudo, I, 9, 1 ss.; legati ad Darium, II, 15, 2 ss. cf. Dionysus et Hercules.
- Theocritus, IV, 13, 4.
- Theodorus, III, 16, 9.
- Theodosia urbs deserta, *Per.*, 19, 3.
- Thera insula, II, 5, 7.
- Theramenes, III, 5, 5.
- Thermodon fluv., *Per.*, 15 *extr.*, 16, 1.
- Theron tyrannus Agrigentinarum, I, 12, 2.
- Thersippus Alexandri ad Darium legatus, II, 14, 4.
- Theseus Neptuni filius, VII, 29, 3; ejus cum Amazonibus bellum, VII, 13, 5.
- Thessalos, quos olim metuerant Macedones, subegit Philippus, VII, 9, 4; equites Alexandri, I, 14, 3; 25, 1 s.; II, 7, 8; 8, 9; 9, 1; 11, 2 s.; III, 11, 10; remissi, 3, 19, 6; V, 27, 5; Thessali equites quanam acie uti soleant, *Tact.*, 16, 3; Thessali equi, *Cyn.*, 23, 2.
- Thessalia, I, 7, 5.
- Thessaliscus Thebanus ad Darium legatus, II, 15, 2 s.
- Thetis Leucen ina. filio excitat, *Per.*, 21, 1.
- Thiannica regio, *Per.*, 7, 1.
- Thibro Lacedæmonius Harpalum interimit, in Cretam trajicit, Cyrenas proficiscitur, ubi post varia fata suspenditur, *Succ. Al.*, 16 sq.
- Thoana, postea Tyana, *Per.*, 6, 4.
- Thoar's fluv., *Per.*, 16, 1.
- Thoas, Taurorum rex, *Per.*, 6, 4.
- Thoas Mandrodori filius, VI, 23, 2; *Ind.*, 18, 7; Gadosiorum satrapes moritur, VI, 27, 1.
- Thoraces equitum, *Tact.*, 34, 6.
- Thracæ. fortes, II, 7, 5; Macedonibus infesti, VII, 9, 2. cf. V, 26, 6; οἱ αὐτόνομοι (καὶ οἱ ὀρειοὶ) I, 1, 5 s.; ab Alexandro victi, I, 1, 8 ss.; item qui Triballis vicini, I, 2, 3; 3, 3 s.; Alexandri milites, I, 14, 3; 28, 4; II, 5, 1; 9, 3; III, 12, 4; equites, II, 7, 8; Bithyni, I, 29, 5; *Per.*, 13, 6; a Scythis cuneatam aciem acceperunt, *Tact.*, 16, 6; eorum rex Seuthes, *Per.*, 25, 1.
- Thracia, I, 1, 4; maxima pars a Philippo Macedoniae adjuncta, VII, 9, 3. cf. II, 14, 5; στρατηγὸς ἐπὶ Θράκης Alexander Aeropi filius, I, 25, 1; Ptolemæus, IV, 7, 2; præfectus Craterus, VII, 12, 4. Lysimacho assignatur, *Succ. Al.*, 7.
- Thriambus Dionysi cognomen, VI, 28, 2.
- Thurinus Pasircrates, II, 22, 2; nisi forte Κουρσιός legendum.
- Thymena, *Per.*, 14, 2.
- Thymondas Mentor's filius, transfuga, militi peregrino præest, II, 2, 1; 13, 2.
- Thynias litus, *Per.*, 24, 6.
- Θυρεοφόροι, *Tact.*, 4, 4.
- Thyræi legebantur IV, 23, 1.
- Tibialia equitum, *Tact.*, 34, 6.
- Tigris amnis III, 7, 4 s., 15; V, 7, 2; VII, 7, 6 s.; 16, 5; *Ind.*, 42, 2; ostium, VI, 19, 5; 28, 6; VII, 1, 1; Euphrate humilior fluit, VII, 7, 3 s.
- Timander, ejus τάξις, I, 22, 4.
- Timanthes Pellæus ex trierarchis, *Ind.*, 18, 3.
- Timolaus, I, 7, 1.
- Timoleontis historiam Arrianus scripsit, p. 249.
- Tiryns Argolidis, V, 26, 5.
- Titan, *Ind.*, 5, 11; *Per.*, 19, 2.
- Titaresius Thessaliæ fluv. aquam levissimam habet, *Per.*, 8, 3.
- Tius urbs, Milesiorum colonia, *Per.*, 13, 5.
- Tlepolemus Pythophanis filius, ἑταῖρος, in Parthiæ et Hyrcaniis ἐπίσκοπος, III, 22, 1; Carmaniae satrapes, VI, 27, 1; *Ind.*, 36, 8; *Succ. Al.*, 35.
- Tmolus mons Lydius, V, 1, 2.
- Totulegum, vox celtica, quid, *Tact.*, 43, 3.
- Tomea (Tomi), urbs Ponti, *Per.*, 24, 2.
- Tomerus fluv. As., *Ind.*, 24, 1.
- Topiri. v. Tapuri.
- Trajanus, imperator, *Per.*, 1, 3; 16; *Parth.* 3.
- Tralles opp., I, 18, 1; 23, 6.
- Trapezus, VII, 13, 4. *Per.*, 1, 1; 16, 5; *Succ. Al.*, 5.
- Trapezuntii, *C. Alan.* 7; *Per.*, 11, 1.
- Triballi Macedonibus infesti, V, 26, 6; VII, 9, 2; res novas moliantur, I, 1, 4; rex eorum Symus, I, 2, 2; 4, 6; vincuntur, I, 2, 4 ss.; frustra impugnantur, I, 3, 3 s.; dedunt se, I, 4, 6.

Triopium Cariae, II, 5, 7.
 Triopolis Phoenices, II, 13, 2. *Per.* 16, 4.
 Triptolemus, *Ind.*, 7, 6.
 Tripylum Halicarnassi, I, 22, 1, 4.
 Troea locus Ichthyoph., *Ind.* 29, 5.
 Trojanum bellum, I, 11, 7; Trojani de curribus pugnant, *Tact.* 2, 5.
 Tutapus fluv. *Ind.*, *Ind.* 4, 10.
 Thyana Cappadociae, olim Thoana, *Per.* 6, 4.
 Tylus insula, VII, 20, 6 s.
 Tymphaea vel Stymphea, I, 7, 5.
 Tyndareus, IV, 8, 2.
 Tyndaridae, urbs Pontica, *Per.* 13, 4.
 Tyriaspes cum imperio, V, 20, 7; satrapes Parapamisadarum, IV, 22, 5; remotus, VI, 15, 3.
 Tyrii. eorum rex Azemilcus, II, 15, 7. cf. Hercules et Carthago.
 Tyrus aditu Alexandro negato oppugnatur et expugnatur, II, 15, 6 — 24, 6; ab ὑπασπισταῖς, IV, 26, 6.
 Tyrrheni legatos mittunt ad Alexandrum, VII, 15, 4.

U

Οὐρά φάλαγξ, *Tact.*, 8, 4.
 Uragus qualis esse debeat, *Tact.*, 6, 4; 12, 11.
 Uranus, VII, 20, 1.
 Uriti Jovis fanum, *Per.*, 12, 1, 2.
 Uxii Cossæis finitimi, VII, 15, 1; Darlii socii, III, 8, 5; 11, 5; ab Alexandro victi, III, 17, 1 ss.; VII, 10, 5; *Ind.*, 40, 16.

V

Valens, legionis dux, *C. Alan.*, 3; 24.
 Vasaces Armenius, *C. Alan.*, 12.
 Veneris fanum ad Artanen fluv., *Per.*, 12.

Vertragi, canes Gallici, *Cyn.*, 3; 6.
 Verus, equitum Numidarum praefectus, *C. Alan.*, 3.

X

Xanthus amnis et oppidum, I, 24, 4.
 Xathri Indi χυρόνομοι, VI, 15, 1.
 Ξαναγία, ξεναγός, *Tact.*, 10, 3; 14, 4.
 Xenophantus, III, 5, 3.
 Xenophon Grilli filius miles, II, 4, 3; 7; 8 s.; scriptor, I, 12, 3; II, 8, 11; VII, 13, 4; citatur, *Per.*, 1, I; II, 3; 11, 1; 12, 5; 13, 6; 14, 4; 16, 3; 25, 1; *Tact.*, 6; 3; 29, 8; *Cyn.*, 1, 1; 2, 1 sqq.; 3, 1 sqq.; 5, 6; 16, 6; 24, 2; 30, 2.
 Xenophon, militum dux in praetio contra Alanos ab Arriano commisso, *C. Alan.* 10, 22.
 Xerxes superbus, VII, 14, 5; monumenta e Graecia asportavit, III, 16, 7; VII, 19, 2; victus, IV, 11, 9; templa Babyloniorum diruit, III, 16, 4; VII, 17, 2.
 Xynema, Celticum jaculationis genus, *Tact.* 42, 4.
 Χυστοφόροι, *Tact.* 4, 4.

Z

Zadracarta Hyrcaniae, III, 23, 6.
 Zagatis fluv., *Per.*, 7, 3.
 Zagora, urbs Ponti, *Per.*, 14, 5.
 Zarangai, III, 25, 8; Zarangi, VI, 17, 3. cf. Dranges.
 Zariaspa urbs maxima, IV, 1, 5; VII, 1, 16, 6.
 Zelea, I, 12, 8.
 Zellitæ, I, 17, 2.
 Zephyrium, *Per.*, 14, 3; 16, 4.
 Zeudracarta, III, 25, 1.
 Zilchi, *Per.* 18, 3; eorum rex, *ib.*
 Zydrîtæ, *Per.* 11, 2 eorum rex, Pharasmanus, *ib.*
 Ζυγείν, *Tact.*, 20, 2; 22, 1.

SCRIPTORES RERUM ALEXANDRI MAGNI.

CALLISTHENES.
ANAXIMENES.
MARSYAS.
ONESICRITUS.
NEARCHUS.
ANDROSTHENES.
CLITARCHUS.
PTOLEMÆUS.
ARISTOBULUS.
CHARES.
EUMENES.

DIODOTUS.
EPHIPPIUS.
MEDIUS.
CYRSILUS.
POLYCLETUS.
BÆTON.
DIOGNETUS.
AMYNTAS.
ARCHELAUS.
HEGESIAS.
MENÆCHMUS.

ANTICLIDES.
NICANOR.
ARISTUS.
ASCLEPIADES.
ANTIGENES.
NICOBULE.
DOROTHEUS.
IASON.
AMYNTIANUS.
PRAXAGORAS.
ANTIDAMAS.

FRAGMENTA COLLEGIT, DISPOSUIT, VERTIT, ANNOTATIONE INSTRUXIT,
DE VITIS SCRIPTISQUE AUCTORUM DISSERUIT,
INDICEM PLENISSIMUM ADJECIT
CAROLUS MULLERUS.

PRÆFATIO.

Nemo unquam rerum suarum tot nactus scriptores est, quot in Alexandri vita gestisque narrandis elaborasse comperimus. Quodsi ne unus quidem in tanto numero exstitisse videtur, qui nobilitatem argumenti gravitatemque vi ingenii exæquaverit, id quidem ex studiorum perversitate, qua scribendæ ars historiæ inde ab Alexandri ævo depravari cœperat, explicationem facile admittit. Sed demirere Fortunam, quæ juveni suo dilectissimo ægre concesserit, ut ex uberima ista copia monumentorum vix paucissima quædam neque ea præ ceteris conspicua ad longinquiorem ætatem perdurarent. Nam quas per literatissima sæcula quattuor Græcia tulit historias Alexandri, eas omnes nescio quæ invidia pessumdedit; neque integrum quidquam nobis jam relictum est præter ea, quæ Hadriani demum temporibus Arrianus et Plutarchus conscripserunt. Etenim subsequenti etiam ætatis auctores una omnes obruit oblivio. Quamquam horum jacturam ferre licet levius, quum in diem magis tunc degenerasse historiam consentaneum sit. Jam enim adolescit historiæ proles quædam spuria, quæ orbem terrarum perambulans tantopere suis illecebris homines irretivit, ut ipsa historia, contemtam sese videns ac proculcatam, e conspectu se subduceret errorisque pœnas penderet exilio. Fabulosas illas narrationes dico, quæ etsi neque ad literarum historiam parvi sint momenti, neque etiam ab Alexandri rerum scrutatore impune negligentur, hoc tamen loco tanto tutius missas facere licet, quum separatim de iis disserere sit propositum. Verum percurramus nomina scriptorum, quæ vel fama nobis tradidit, vel sparsis hic illic ruinis inscripta legimus.

Ipse Alexander historiæ suæ scribendæ munus demandasse videtur Anaximeni et Callistheni, quorum ille aliis operibus jam inclaruerat, hic vero, etiamsi scriptis nondum notus fuisset, tamen verbis magistri et suopte ingenio regi condiscipulo commendabatur. Præter hos Ephorus quoque, eodem, opinor, consilio, advocatus esse ab Alexandro, sed non obsecundasse invitanti perhibetur (Plutarchi. De stoic. rep. c. 20). Reliquos autem comites neque

FRAGM. SCRIPTORUM ALEX.

muneris professio neque regis exhortatio, sed rerum, quibus spectatores vel actores intererant, novitas et magnitudo ad scribendum abripuisse videtur. Eorum tamen numerus, qui omnem Alexandri historiam complexi sint, haud ita magnus est. Etenim Callisthenes quominus opus suum absolveret fato impeditus præmaturo; Marsyas Pellæus non ultra annum 331 a. C. narrationem deduxit; Nearchus nonnisi navigationem suam et quæ conjuncta cum ea erant, memoriæ prodidit. Quod idem statuendum est de Thasio Androsthenes. Arctioribus etiam finibus circumscriptum argumentum tractavit Ephippus Olynthius, qui ea tantum quæ ad mortem et sepulturam Hephæstionis et Alexandri pertinent, persecutus esse videtur. Similiter non tam justas historias quam quæ subsidia historico forent, elaborarunt auctores Diariorum, Eumenes et Diodotus. Inferioris denique loci sunt Bæton et Diognetus, itinerum mensores, quibus similes addere licet Archelaum et fortasse Amyntam. Ex reliquis Chares Mytilenæus majorem operæ partem in vita regis privata enarranda posuisse videtur. Cyrili autem et Medii et Polycleti et Leontis Byzantini historiarum quæ fuerit indoles et ambitus, dici jam nequit. Itaque inter æquales Alexandri historicorum nomine præ ceteris dignos præter Anaximenem et Callisthenem novimus Onesicritum, Ptolemæum, Aristobulum, Clitarchum. Quorum postremus, quamvis comitibus regis probabiliter accensendus non sit, eademque qua Onesicritus malæ fidei infamia premeretur, nihilominus propter orationis jucunditatem et spiritum quendam poeticum reliquis omnibus palmam præripuit, nec minorem in seriores rerum Alexandri scriptores quam Ctesias in Assyriacôn narratores vim exercuit. Quemadmodum vero contra Ctesiae fabulas Dinon, pater Clitarchi, exstitit, sic Clitarchi similitumque levitas et auctoritas immerita haud minimum contulisse videtur, ut senes jam duumviri, Ptolemæus et Aristobulus, scribendi provinciam susciperent, ad fidem severitatemque historiam revocaturi.

Proximis dehinc temporibus insigniores scriptores misso Alexandro ad successorum historiam se converterunt, quam postea unus Nymphis, quantum scio, cum Alexandri historia conjunxit. Ii autem, qui denuo Macedonis res tractarunt, inferioris notæ fuisse omnes videntur. Agmen ducit Hegesias rhetor, qui Asiaticæ dictionis adipe Clitarcheam lævitatem superare studebat. Alexandri-

norum eruditionem curiosam ad narrationes suas attulerunt Menæchmus Sicyonius et Anticlides Atheniensis, antiquarii potius illi quam historici. Similes iis ex parte fuerint Nicanor, Asclepiades, Dorotheus, Nicobule, Antigenes, quorum nonnisi tenuissima notitia ad nos pervenit.

Nova deinde vi ex lege quadam historiæ reviviscere Alexandri memoria illis debuit temporibus, quibus arma Romana orientem sibi aperuerunt, et cuique fere bello Parthico vanitas hominum vel adulatio suum vindicabat æmulum Alexandri. Eodem vero tempore quo rex Indorum ad Augustum legatos misit alterque Calanus Athenis imperatore coram flagrasse dicitur, etiam historiæ scribendæ genus, quod inde a Clitarcho diu neglectum jacuerat, nova laude reparavit Timagenes. Huic suppar Strabo de rege nostro commentatus est. Strabonem excipit Tiberii familiaris Potamo Mytilenæus. Mox sub Claudio Clitarchus toga Romana donatur. Hadriani ævo, historiographiæ luce ultima, quem cecinit imperator, ejus gesta oratione soluta narravit præter Arrianum et Plutarchum Cephalio, cui adjungi quodammodo potest Iason Argivus. Denique sub Marco Antonino Amyntianum, sub Constantino Magno Praxagoram Atheniensem res Alexandri scripsisse accepimus.

Horum igitur auctorum quasi ossilegium pie institui reliquiasque in eundem omnes loculum componi jussit Musarum græcarum apud Gallos antistes, FIRMINUS DIDOT. Itaque quum jam ante annos aliquot demandasset mihi vir celeberrimus, ut colligerem quidquid superesset historicorum græcorum qui inde a Cadmo Milesio ad Byzantina usque tempora floruisent, ex ampla hac auctorum legione cohortem evocavi eorum, qui expeditiones Alexandri peculiaribus scriptis prosecuti sunt. Eximiam, uti constat, iis operam olim navavit Sancto-Crucius, cujus viri clarissimi de Alexandro opus, quamquam habet sat multa, quæ elegantius quam verius dicta esse hodie censentur, insuperatum tamen hucusque inter omnes eminet. Verum faustius etiam evenit, ut viri doctissimi data opera fragmenta præcipuorum Alexandri rerum scriptorum colligerent illustrarentque. Inter quos quam egregie Westermannus de Callisthene, de Marsya Ritscheli meruerint nemo est qui nesciat. Quorum vestigia legentes eandem nuperrime laudem æmulati sunt Hullemannus et Geierus. Ac Hullemannus quidem, quem jam nosti Duridis Samii reliquiarum editorem, nunc dedit fragmenta Ptole-

mæi, Aristobuli et Charetis. Geierus vero pari cum diligentia sed molimine multo majori in unum corpus redegit fragmenta Ptolemæi, Aristobuli, Onesicriti, Nearchi, Clitarchi, Callisthenis, Anaximenis, Charetis, Ehippi, Marsyæ, Androstenis, Medii, Cyrsili, Eumenis, Bætonis, Diogneti.

His igitur subsidiis, quibus addenda est censura libri Geieriani, quam summus Creuzerus in Annalibus Viennensibus instituit et deinde libro egregio De arte historica inseruit, pro consilio nostræ editionis ita sumus usi, ut quæ ad indolem scriptorum recte dijudicandam apposite dicta viderentur, diligenter consignaremus, præterea enotaremus etiam, si in commentariis nova quædam et notatu digna deprehenderemus. Reliqua rerum congeries, qua ex more vetere sed præsentī literarum statui parum accommodato amplificari volumina facili negotio nulloque merito solent, a nobis aliena erat. Multo magis referebat, ne quid reliquiarum omitteretur. Quod quum in Callisthenis, Onesicriti et Clitarchi fragmentis haud semel prioribus editoribus acciderit, tantum tamen abest, ut crimini id vertam, ut ipse potius, si simile quid peccaverim, veniam petitionem hic anticipem. Ceterum ex fragmentis nostris quadringentis fere numero, vix tertia pars ad Alexandri historias pertinet; reliqua ex aliis eorundem auctorum operibus petita sunt. Quæ segregare in aliud volumen vel propterea noluimus, quod sæpius fit, ut de ipsis Alexandri historiis non tam ex fragmentis earum quam ex indole reliquorum operum, quæ ab iisdem scriptoribus profecta sunt, judicari debeat. Porro ubi cognomines auctores existerent, quibus sum cuique tribuere res esset lubrica, ita fecimus, ut nulla adhibita nostra auctoritate iudicium lectorum relinqueretur integrum ac liberum. Sunt denique qui tum alia opera composuisse ferantur, tum etiam Alexandri historiam, cujus vero ne levissimum quidem vestigium indagare potui. De his igitur auctoribus quum alias aptior disserendi occasio offeratur, hoc loco satis habemus nomina eorum recensuisse, verbo denique etiam de iis monuisse, qui inter Alexandri rerum scriptores absque causa idonea referuntur.

Aristotelis liber quintus Περὶ Ἀλεξάνδρου laudatur apud Eustathium ad Dionys. Per. 440, ubi hæc : Κώφης Ἰνδικός ἐστι ποταμός... Ἀριστοτέλης δὲ, ὡς φασιν, ἐν πέμπτῳ Περὶ Ἀλεξάνδρου τὸν Κωφῆν φησι, ὡς τὸν σωλῆνα. Sed jam Holstenius monuit nomen auctoris corruptum esse ex Ἀρριανός. Ipso initio libri quinti Arrianus Copheus fluvii mentionem facit. Neque tamen apud Eustathium quidquam mutandum : nam reperisse eum nomen Aristotelis arguunt verba ὡς φασιν, quæ de Arriano loquens non usurpasset. Ceterum quod auctor anonymus Vitæ Aristotelis ap. Menag. inter scripta philosophi recenset opus Περὶ Ἀλεξάνδρου ἢ περὶ ῥήτορος ἢ πολιτικοῦ, id ad nos nihil pertinere sponte intelligitur. Titulus quidem ita comparatus est, ut duo distinguenda putare possis opera, alterum Περὶ Ἀλεξάνδρου βίβλ. ἡ', alterum Περὶ ῥήτορος ἢ πολιτικοῦ. Verum quemadmodum Diodorus Περὶ βιβλιοθηκῶν, Dionysius Περὶ κύκλων ac simili negligentia aliorum scripta passim laudantur, sic etiam quæ apud Anonymum leguntur ita sunt intelligenda, ut operis sive genuini sive suppositicii sincerus titulus fuerit : Ἀλεξάνδρος ἢ περὶ ῥήτ. κτλ., quocum conferatur Ἀλέξανδρος ἢ περὶ ἐποικιῶν ap. eundem Anonymum.

Hecataeum Abderitam rerum Alexandri scriptoribus annumerandum esse adeo destituta omni præsidio est nonnullorum opinio, ut eam refellere non sit operæ pretium.

Leon, Leontis filius, Byzantinus, Platonis vel secundum alios Aristotelis discipulus, præter Philippi et belli sacri historias aliaque nonnulla etiam Alexandri res conscripsit. Testatur Suidas v. Λέων, addens, uti solet, ineptias. Scilicet historicum hunc putat eundem cum Leonte rhetore Byzantino esse, quem ipse vivente adhuc Philippo vitam suspendio finisse refert. Ex historiis illis nihil superstes. Ceterum quum Leonti eadem plane atque Callistheni historiæ tribuantur, nescio an suspicari liceat, Leontem Aristotelicum fuisse, qui Callisthenis scripta in publicum ediderit.

Lycum Reginum, Lycophronis fratrem, de rebus Alexandri Magni scripsisse censet summus Creuzerus in libro De arte historica p. 364 ed. noviss., allato loco Stephani Byzantii, ubi hæc : Σκίδρος, πόλις Ἰταλίας· τὸ ἐθνικὸν Σκιδριανός, ὡς Λύκος (Λίκιος cod. Rhed.) ἐν τῷ Περὶ Ἀλεξάνδρου. Quæras tamen quomodo in Macedonis historia Lycus Scidri mentionem fecerit. Ad aliena auctorem aberrasse dicerem, nisi alia suaderet Scholiasta ad Aristoph. Pac. 925, qui ita habet : Περὶ δὲ τῶν λαρινῶν βοῶν Λύκος μὲν δ' Ῥηγίνος ἐπὶ ταῖς (ἐν τοῖς? ἐν ἐπιστολαῖς?) Πρὸς Ἀλέξανδρον φησιν ἀπὸ Λαρίνου τινὸς βουκόλου ταύτην αὐτοῦς προσσηγορίαν ἐσχηκέναι... Τοῦς δὲ Ἑπειρωτικοῦς βοῦς οὕτω λέγουσιν ἀπὸ τινὸς Λαρίνου βουκόλου, παραλαβόντος παρὰ Ἡρακλέους τὰς Ἱηρυόνου βοῦς. Dubium vix est quin Stephanus et scholiasta idem respuerint opus, adeo ut alter ex altero corrigendus sit. Quodsi vero etiam concesserim apud schol. Arist. reponendum esse, ἐν τῷ Περὶ Ἀλεξάνδρου, tamen mentio urbis Italicae bovumque Epiroticorum eo nos ducit, ut non de Macedone Alexandro, sed de Epirota et de expeditione ejus Italica auctorem egisse censeamus.

Hieronimus Cardianus apud Suidam scripsisse dicitur τὰ ἐπ' Ἀλεξανδρείᾳ πραγθέντα. Corrupta hæc Vossius, Fabricius, Mannertus, Kiesslingius emendari voluerunt in τὰ ἐπ' vel τὰ ὑπ' Ἀλεξάνδρου πραγθέντα. At quæ de Hieronymi historiis comperta habemus, flagitant τὰ ἐπ' Ἀλεξάνδρου πραγθέντα, uti sæpius viri docti monuerunt. Quamquam hæc tituli ratio insoliti quiddam habet.

Eratosthenem peculiare de rebus Alexandri opus scripsisse ex iis quæ leguntur apud Plutarch. Alex. c. 3, 31, De Alex. fortun. c. 3, Arrian. Exp. V, 3, colligi voluerunt Schmiedcrus, Heerenius, Santo-Crucius. Cujus decreti rationes idoneas desiderari, præeunte Bernhardy, dixi in Eratosthenis Fragm. Chronol. (Nº 16-19 ibiq. not.). Stat sententia.

Philoni Thebano et *Philippo Chalcidensi* si quis inter scriptores rerum Alexandri locum assignari velit, neque refelli sententia neque comprobari potest, quum omnis eorum memoria uno Plutarchi loco contineatur (V. Onesicrit. Fragm. 5, p. 48 ibique not.).

Nymphis Heracleota secundum Suidam posteritati mandavit Περὶ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων βιβλία xδ'. Ex quo opere præter unum locum (ap. Ælian. H. A. XVII. 3) e libro nono Περὶ Πτολεμαίων (i. e. περὶ διαδόχων) nihil superest.

Varroni epitomen historiæ Alexandri tribui Suidas Βάρρων (Βάρων ed. Med.) ait,

ιστορικός. Ἐπιτομὴν τῶν κατ' Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα. Eundem auctorem citare Küstero videtur v. ἐγκατέσκηψαν, ubi: «Τὰ Αἰγυπτίων κατὰ τὰ ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ πόλει ἐγκατέσκηψε καὶ τῇ Ῥώμῃ.» Οὐάρων φησίν. Ceterum Terentius Varro si rerum Alexandri compendium græce scripsisset, haud dubie mentionem ejus fecisset auctor Itinerarii Alexandri cap. 6, ubi se Varronis Ephemeridem Pompejo scriptam imitari dicit. Quare si recte nomen historici se habet, de alio quodam Varrone cogitare malim. Sin corruptum est, fortasse latet mentio Batonis, quem Περσικά aliaque composuisse novimus.

Timagenem non solum dicendi genere sed argumento etiam historias Clitarchi imitatum esse collegeris ex Curtio IX, 5, 21 (V. Clitarchi fr. 11, p. 79). Porro Schwabius (*De Livio et Timagene historiarum æmulis*, Program. Stuttg. 1834) probabiliter admodum suspicatur Timagenem notari Livianis istis (IX, 18): *Id vero periculum erat quod levissimi ex Græcis, qui Parthorum quoque contra nomen Romanum gloriæ favent, dictitare solent, ne majestatem nominis Alexandri, quem ne fama quidem illis notum arbitror fuisse, sustinere potuerit populus Romanus, etc.* Quæ ipsa quidem de Alexandro loquens auctor protulisse videatur. Ceterum num peculiare de Alexandro opus justamque regis historiam elaboraverit nec ne, in medio relinquendum est. Quamquam proclivior in eam sum sententiam, de Alexandro Timagenem dixisse in libris Περὶ βασιλέων (V. Steph. Byz. v. Μιλόαι). De quo opere si Bonamyus (*Mém. de l'Ac.*, XIII, p. 50), quem Santo-Crucius (p. 55) sequitur, dicit: *C'était une histoire d'Alexandre et des rois qui divisèrent sa monarchie*, huic judicii confidentiæ haud patrocinator species verisimilitudinis; nam titulus libri ex Græcorum loquendi usu in ejusmodi argumentum minime cadit, id quod Ebertus (in Diss. Sicul. p. 135) pluribus exposuit. Ego quidem Περὶ βασιλέων opus fuisse tale fere cogitarim, qualis umbram ostendit Cornelii Nepotis libellus *De regibus*. Sermo ibi sit de regibus Persarum, Lacedæmoniorum, Siculorum, Macedonum, deque ipso Alexandro nostro ejusque successoribus, non ita tamen ut continuam scriptor historiam contexat, sed eo potius consilio, ut personarum rebus gestis, animi dotibus, factorum vicissitudine conspicuarum adumbret imagines. Ejusmodi vero argumentum Timagenis studiis rhetoricis per erat accommodatum.

Strabo (II, p. 70) postquam Indicorum scriptores Daimachum, Megasthenem et Onesicritum, Nearchum, alios, ψευδολόγους dixit, subjicit: Καὶ ἡμῖν δ' ὑπὲρξεν ἐπιπλεον κατιδεῖν ταῦτα ὑπομνηματιζομένοις τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις. Quibus item non peculiare opus indicari videtur, sed pars τῶν ὑπομνημάτων ιστορικῶν, quæ ipse memorat lib. I, p. 13.

Potamo Mytilenæus præter alia etiam Alexandri historiam condidit, referente Suida. In ea narraverit quod audisse se ex Potamone tradit Sotion ap. Plutarchum (Alex. c. 61), qui de urbe in Bucephali honorem condita locutus addit hæc: Λέγεται δὲ καὶ κύνα, Περίταν ὄνομα, τεθραμμένον ὑπ' αὐτοῦ καὶ στεργόμενον ἀποβαλὼν, κτίσαι πόλιν ἐπώνυμον. Τοῦτο δὲ Σωτίων φησὶ Ποταμῶνος ἀκοῦσαι τοῦ Λεσβίου.

Cephalion Musarum libro nono, *Urania* inscripto, narravit καὶ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον. Adhibuit vero ad contexendum hunc librum scripta συγγραφέων τριάκοντα, ἐν οἷς καὶ ἡ Κεφαλίωνος ἱστορία (Photius Bibl. cod. 68, p. 34 ed. Bekk.). Quæ ita intelligenda esse videntur, ut ipsum Musarum auctorem peculiari scripto de Alexandro exposuisse statuamus.

Hactenus de iis, qui data opera seorsim Alexandri res gestas tractarunt. Jam quod attinet historias sive universales sive miscellaneas atque opera geographica, quibus passim Alexander memoratur, porro scripta philosophica, quibus præcepta exemplis ex historia petitis illustrabantur, declamationes denique rhetorum, quibus Alexandri persona et fortuna argumentum erat, necnon collectiones epistolarum, quæ Alexandri vel de Alexandro circumferebantur, poetarumque deliramenta, iis omnibus locum in hoc volumine ratio instituti nostri denegavit. Vale, lector, faveque.

CAROLUS MÜLLER.

Parisiis, mense decembri MDCCCXLVI.

CALLISTHENES OLYNTHIUS.

Callisthenes Olynthius patrem habuit aut Demotimum aut Callisthenem (1), matrem Hero, quæ consobrina erat Aristotelis (2). Natales ejus quamquam certius constitui non possunt, probabiliter tamen ad Olymp. 103 (368-365) eos refert Sevinus (3). Educatus puer est (ἐτέθραπτο) apud Aristotelem, quem ne tunc quidem juvenis reliquisset videtur, quum ad Alexandrum instituendum Pellam philosophus se contulit (Ol. 109, 2. 343). Nam *condiscipulatu apud Aristotelem Alexandro familiaris* Callisthenes fuisse dicitur apud Justinum XII, 6 (4). Jam Aristotelem scimus Alexandri magi-

(1) Suidas : Καλλισθένης, Δημοσίμου, οὗ δὲ Καλλισθέ-
νους, Ὀλύνθιος, μαθητῆς Ἀριστοτέλους καὶ ἀνεψιῶν· ὃν
ἔδωκεν ἔπεσθαι Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι· ὃ δ' ἐν γαλιέγγῳ
σιδηρᾷ βαλὼν ἀνέτειλεν ἅμα Νεάρχῳ (debebat Νεόρρῳ) τῷ
τραγικῷ, διότι συνεβούλευε μὴ ἐπιζητεῖν ὑπὸ Ἀθηναίων κα-
λεῖσθαι δεσπότης· τινὲς δὲ αὐτὸν ὡς ἐπιβουλεύοντα Ἀλεξάνδρῳ
ἀντροῦσθαι φασιν ἅμα Νεάρχῳ (Νεόρρῳ. cf. Suid. s. h. v.).
Εὐφυνὴ πρὸς τὸ αὐτοσχεδιάζειν καὶ ῥύμη πολλὴ φέρεσθαι. Καὶ
φέρεται λόγος, ὡς ὁ Καλλισθένης ὑπὸ φθειρῶν ὑπερβλύσεως
καὶ ἐκδράσεως τὸν βίον καταστρέφει· καὶ μαρτυρεῖ ὁ λαμβός
οὗτος·

Καὶ φθειρῶσαν, ὡς ὁ πρὶν Καλλισθένης·
περὶ τῆς ἱατρικῆς τέχνης λέγων, ὡς ἡμέλητο πάνν.

(2) Plutarch. Alex. c. 55 : Καὶ γὰρ ἐτέθραπτο Καλλισθέ-
νης παρ' αὐτῷ (τῷ Ἀριστοτέλει) διὰ τὴν συγγένειαν, ἐξ Ἡρώς
γεγονώς, ἀνεψιᾶς Ἀριστοτέλους. WESTERMANNUS (*De Callisthene Olynthio et Pseudo-Callisthene qui dicitur*
Commentationes quattuor. Pars I, Lips. 1838. Pars II,
1841 et 1842.) I, p. 3 : « Ipsum ἀνεψιάς vocabulum quo
sensu intelligi voluerit Plutarchus paullulum dubitari po-
test, quoniam eo Græci, sicut v. consobrinæ Romani, et
fratris sive sororis filiam et quamlibet affinem (cf. Plut.
Solon. c. 1) significare solent. Prius si hoc loco præfers,
Hero fuerit filia Arimnestæ, sororis Aristotelis, fratre
unico Arimnesto sine liberis mortuo. Jam Aristoteles ipse
natus est demum Ol. 99, 1. 384 a. C.; cujus etiamsi soro-
rem natu majorem fuisse concedamus, tamen ex lego na-
turæ nepotem ante Ol. 107 ex ea nasci potuisse vix est
credibile : hoc autem tempore Callisthenem jam aliquatenus
adolevisse ex eis apparebit, quæ deinde disputabimus. Ita-
que veri similis est alterum, Hero fuisse quovis alio affi-
nitatis gradu cum Aristotele conjunctam. »

(3) SEVIN. *Recherches sur la vie et les ouvrages de*
Callisthène in Mém. de l'Acad. des I. et belles L. tom. IX,
p. 198 sqq. Cf. GEIKER. Alex. Histor. Script. p. 192, ubi dis-
putat contra Westermannum, qui natales C. referri malebat
ad Ol. 104 vel 105.

(4) Contra Seneca Suasor. I, p. 6 Bip. et Solinus c. 9,
p. 29 Salm. Callisthenem Alexandri præceptorem et rectorem

strum egisse usque ad Olymp. 110, 1. 340, deinde
munere hoc perfunctum quattuor adhuc annos in
Macedonia degisse, atque eo demum anno, quo
expeditionem Asiaticam Alexander parabat (Ol.
111, 2. 335), Athenas esse reversum (v. Stahr.
Aristot. I, p. 101 sqq.). Cum Aristotele Callisthe-
nes quoque in Græciam profectus esse videtur We-
stermanno, propterea quod una cum Theophrasto
operam philosopho dedisse perhibetur (Diog. L.
V, 39. Cic. Tuscul. III, 10, 21) (5). « Etenim Theo-
phrastus, ait, primum Leucippi auditor fuit, tum
Platonem audivit, denique ad Aristotelem se con-
tulit (Diog. L. V, 36). Ex quo consequitur ut
puer non ab Aristotele una cum Alexandro et
Callisthene institutus esse possit, sed ut aliquanto
post ad eum accesserit; neque aliud restat huic ac-
cessioni accommodatum tempus quam quo relictis
Stagiris Aristoteles iterum Athenas redux factus
docuit (Ol. 111, 2 sqq.). Cujus rei quum Theophra-
stus socium Callisthenem haberet, efficitur ut hic
quoque, antequam in Asiam ad Alexandrum acce-
deret, Athenas aliquando rediisse ibique amicitiam
cum Theophrasto junxisse putandus sit (6). » Quod
uti fieri potuisse non nego, sic nihil est quod ita
statuere nos cogat. Quidni Theophrastus postremis
annis, quos in Macedonia Aristoteles degit, ad eum
accesserit? Num probabile est intimam amicitiam
appellant. Cogitaverint illi de auctoritate, qua per aliquan-
tum temporis Callisthenes apud Alexandrum valuit, vel
potius sua hauserunt ex declamationibus istis et ῥητορείαις
de nefando scelere, quod in philosophum rex juvenis per-
petraverit. Nihilominus in errorem se induci passus est
Sevinus l. I., ubi hæc : *Après un séjour de quelques an-
nées Aristote obtint la permission de se retirer. Callis-
thène qui l'avait accompagné, prit sa place, il fut
déclaré précepteur du fils de Philippe.* Scilicet hoc
inesse opinatus est verbis Diogenis Laert. V, 4 : Ἐπειδὴ δὲ
ἔδοξε (Ἀριστοτέλει) ἐπεικῶς αὐτῷ συγγενεῖσθαι Ἀλεξάν-
δρῳ, ἀπήρην εἰς Ἀθήνας, συστήσας αὐτῷ τὸν συγγενὴ Καλ-
λισθένη τὸν Ὀλύνθιον.

(5) Mutuæ amicitiae et amoris testis luculentissimus est
liber Καλλισθένης ἡ περὶ πένθους inscriptus, in quo sortem
Callisthenis tristissimam Theophrastus ploravit.

(6) Idem Westermannus p. 4 not. errorem notat Stahrri
(l. I. p. 121), qui cum nostro Callisthene male confudit
eum Callisthenem, quem inter bonorum suorum heredes
et ipsius testamenti curatores Theophrastus esse voluit
(Diog. L. V, 53. 56).

virorum ex consuetudine derivare, cui jungendæ colendæque ex Westernmanni rationibus tempus brevissimum, fortasse paucorum tantum mensium spatium concedi posset? Ac remansisse in Macedonia Callisthenem haud obscure innuunt verba Diogenis (V, 4; cf. not. 4): Ἀπῆρεν (Ἀριστοτέλης) εἰς Ἀθήνας, συστήσας αὐτῷ (τῷ Ἀλεξάνδρῳ) τὸν συγγενῆ Καλλισθένη τὸν Ὀλύμπιον, *commendans illi cognatum suum Callisthenem*. Quibus Diogenes idem procul dubio significari voluit, quod disertius eloquitur Suidas (not. 1) verbis: ὃν ἔδωκεν ἑπεσθαι Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι. Contra si Justinum audias, non una cum Alexandro Callisthenes in Asiam trajecit, sed aliquanto post, quum de celebritate expeditionis e primis victoriis augurari liceret, hunc sibi gloriæ suæ præconem rex accessivisse videtur. Scilicet Justinus XII, 6, quo loco de Alexandro agit propter Cliti cædem ingenti luctui indulgente, ad consolandum regem *multum profuere*, inquit, *et Callisthenis philosophi præces, condiscipulatu apud Aristotelem familiaris illi, et tunc ab ipso rege ad prodenda memoriæ acta ejus acciti*. (Particula *tunc* non premenda, sed ad prima expeditionis tempora referenda est.) Cum his fortasse conjungenda sunt quæ nescio quam recte tradit Plutarchus Alex. 53: Τοὺς πολίτας καταγαγεῖν καὶ κατοικίσαι πάλιν τὴν πατρίδα φιλοτιμούμενος (Καλλισθένης) ἀνέβη πρὸς Ἀλέξανδρον. Id. De Stoic. repugn. c. 20: Καλλισθένη τινὲς ἐγκαλοῦσιν ὅτι πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπλευσεν, ἐλπίζων ἀναστήσειν Ὀλύμπιον, ὡς Στάγειρα Ἀριστοτέλης (7).

Callisthenem quæ manserit sors, inter omnes constat. Cujus gloriam posteritati tradere venerat, ab eo mox in vincula conjectus, secundum nonnullos etiam affectus est supplicio. Cecidit vero non scelere oppressus, quippe quod nullum commisisset videatur, sed propterea quod ingenium domare moresque conditioni rerum attemperare non didicerat. « Qua indole Callisthenes fuerit (Westernmanni p. 5 verbis utor) intelligetur maxime ex dicto Aristotelis ap. Diog. L. V, 2, 39: Λέγεται δ' ἐπ' αὐτοῦ (Θεοφράστου) τε καὶ Καλλισθένους τὸ

(7) « Quæ a diversis scriptoribus ejus rei causæ profuerunt diversissimæ, eæ omnes fortasse aliquid veri in se habent, ut facile inter se conciliari possint... Igitur Alexander quum bellum contra Persas pararet sive in Asiam jam trajecisset [hoc probat Geierus] — quod in controversia relinquendum — accessit ad eum Callisthenes, amore patriæ et miseratione commotus ut Olynthum in pristinum honorem restitueretur petiturus. Commendavit eum ut socium atque comitem Aristoteles, quippe ipse quoque haud leve in eo habiturus rerum suarum adjumentum et subsidium. Alexander autem benigne exceptum condiscipulum, precibus ejus, ut videtur, neque exauditis neque plane spreis, ut rerum gerendarum optatissimum præconem retinuit et in Asiam secum duxit. » WESTERMANN. p. 7.

ὁμοιον εἰπεῖν Ἀριστοτέλην, ὅπερ Πλάτων, κατὰ προσήρηται, φασὶν εἰπεῖν ἐπὶ τε Ξενοκράτους καὶ αὐτοῦ τούτου· φάναι γὰρ τοῦ μὲν Θεοφράστου κατ' ὑπερβολὴν ὀξύτητος πᾶν τὸ νοηθὲν ἐξηρμηνεύοντος, τοῦ δὲ νοητοῦ τὴν φύσιν ὑπάρχοντος, ὡς τῷ μὲν χαλινῷ δεοί, τῷ δὲ κέντρῳ. In quibus νοητὸν τὴν φύσιν, i. e. tardum ingenio et obtusum, erraret qui sic dictum acciperet, quasi omnem in eo animi alacritatem prorsus magister desiderasset. Scilicet nihil aliud sibi voluit Aristoteles quam Callisthenem, si compararetur cum Theophrasto, qui pro excellenti ingenii acumine cuncta facillime assequeretur et egregie exponeret, in ediscenda atque aliis tradenda philosophia longe fuisse inferiorem. Neque alia fuit sententia Platonis et Isocratis, quorum idem dictum traditur de Aristotele et Xenocrate (Diog. L. IV, 2, 6) ac de Theopompo et Ephoro (Cic. Brut. 56; Epist. ad Attic. VI, 1, 12); quippe Xenocrates et Ephorus per se quidem minime spernendi erant, immo suo uterque genere eruditionis aliis multis longe excellerebat; sed præ divino Aristotelis ingenio acerrimoque animi ardore Theopompi, tardi tamen, hebetes et obtusi videbantur. Ac de Ephoro quidem non satis liquet, licet haud inepte illud Marxius (Fragm. Ephor. p. 12) ex communi Cumanorum stupore ingeniiue tarditate, quæ pæne in proverbium abiit (cf. Strabo XIII, p. 622; Steph. Byz. v. Κύμη) explicet. Verum Xenocrates quo animo fuerit penitus perspectum habemus cum multis aliis ex locis veterum scriptorum, tum ex ejus vita, quæ legitur apud Diogenem L. IV, 2, isque eo rectius ad judicium de Callisthene ferendum a nobis adhibetur, quia iisdem verbis Xenocratis quoque animum describit § 6: Ἦν δὲ τὴν φύσιν ὥστε φασὶν λέγειν τὸν Πλάτωνα συγκρίνοντα αὐτὸν Ἀριστοτέλει, τῷ μὲν μύωπος δεῖ, τῷ δὲ χαλινῷ, καὶ, ἐφ' οἷον ἵππον οἷον ὄνον ἀλείφω. Scilicet vir erat probus atque sanctus; quum testimonium aliquando publice dixisset et jurandi causa ad aram accederet, una voce omnes iudices, ne juraret, reclamaverunt; integer atque incorruptus; contempsit dona a Philippo, Alexandro, Antipatro oblata; purus atque continens; gravis atque severus; virtutem summpere exaggeravit; cetera extenuavit et abiecit; dictione simplex atque invenustus; ore denique adeo tristi semper atque serio, ut sæpenumero Plato eum increparet, Ξενοκράτης, θύε ταῖς Χάρισι. Ex quo consequitur νοηρότητα illam non tam ingenii hebetudinem significare quam animi atque morum rigorem atque severitatem, quam qui habent (suntque ii homines sane plerumque ingenio aliquantum tardiores), quoniam probitate nititur, nihil extimescere, vitæ dulcedinem contemnere, recta via ad

finem tendere, libere omnia eloqui, itaque hominibus mollioribus, potentibus inprimis, majori offensioni quam delectationi esse solent. Jam eandem fere Callisthenis quoque fuisse indolem, eandem animi fortitudinem, eandem in dicendo audaciam, eandem rerum mortalium contemtionem, ex iis intelligitur quæ de ejus vita memoriæ tradita accepimus. »

Atque minime aptum regum commercio fuisse Callisthenem ob linguam immodice et intempestive liberam Aristoteles bene perspexit. Etenim narrat Diogenes (V, 1, 5) : Παρρησιαστικώτερον λαλοῦντα Καλλισθένη τῷ βασιλεῖ καὶ μὴ πειθόμενον αὐτῷ ἐπιπλῆζοντα (Ἀριστοτέλει) εἰπεῖν.

᾽Ωκύμορος δὴ μοι, τέκος, ἔσσεαι, οἷ' ἀγορεύεις.

Porro Valerius Max. VII, 2, 11 : *Aristoteles*, inquit, *Callisthenem auditorem suum ad Alexandrum dimittens monuit ut cum eo aut rarissime aut quam jucundissime loqueretur : quo scilicet apud regias aures vel silentio tutior, vel sermone esset acceptior.* (Addit : *At ille, dum Alexandrum Persica Macedonum salutatione gaudentem objurgat, et ad Macedonicos mores invitum revocare perseverat, spiritu carere jussus seram neglecti consilii pœnitentiam egit.* Cf. Ammian. Marcell. XVIII, 3, 7.)

Talis igitur Callisthenes ad Alexandrum accessit, a quo tum propter Aristotelis affinitatem tum propter doctrinæ et eloquentiæ laudem benigne acceptus est. Otium impendit et aliis studiis (*) et conscribendis rebus Alexandri, cujus tam studiosum se ostendit laudatorem, ut ne ea quidem, quibus vulgi credulitas vel servile obsequium vel admiratio supra humanam imbecillitatem regem evexit, facundissimus narrator in historias suas recipere spreverit. Verum si Alexandrum rerum gestarum magnitudine omnes mortales superantem ad deos usque efferre historicus haud verebatur, mox ubi supra hominem etiam superbire rex cœpit, philosophus noster ejusdem acerbissimus exstitit adversarius vel certe vituperator molestissimus. Jam evenerunt quæ eventura esse Aristoteles præviderat. Ac primum quidem opera Anaxarchi, aulici potius quam philosophi, factum esse dicitur, ut Alexandri animus a Callisthene alienaretur. Scilicet post eandem Cliti quum regem ad vitam et ingenium revocare studerent amici, Καλλισθένη τε τὸν φιλόσοφον (Plutarchus ait Alex. c. 52) παρεισήγαγον Ἀριστοτέλους οἰκεῖον ὄντα, καὶ τὸν Ἀδελφίτην Ἀναξάρχον. Ὡν Καλλισθένης μὲν ἡθικῶς ἐπειρᾶτο καὶ πρῶτος, ὑπο-

δύομενος τῷ λόγῳ καὶ περιῶν ἀλύπως, λαβεῖσθαι τοῦ πάθους· ὁ δ' Ἀναξάρχος (1), ἰδὼν τινὰ πορευόμενος ἐξ ἀρχῆς δδὼν ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ δόξαν εἰληφὼς ὑπεροψίας καὶ δλιγωρίας τῶν συνήθων, εὐθύς εἰσελθὼν ἀνεβόησεν· « Οὗτός ἐστιν Ἀλέξανδρος, εἰς δὴ ἡ οἰκουμένη νῦν ἀποδίδεται; κτλ.... Τοιούτοις τισὶ λόγοις χρησάμενος ὁ Ἀναξάρχος τὸ μὲν πάθος ἐκούφισε τοῦ βασιλέως, τὸ δ' ἦθος εἰς πολλὰ χαννότερον καὶ παρανομιώτερον ἐποίησεν, αὐτὸν δὲ δαιμονίως ἐνήρμοσε, καὶ τοῦ Καλλισθένους τὴν δμιλίαν, οὐδ' ἄλλως ἐπὶ χάριν διὰ τὸ αὐστηρὸν οὔσαν, προσδιέβαλε.

Pergit Plutarchus : Λέγεται δὲ ποτε παρὰ δεῖπνον ὑπὲρ ὥρων καὶ κράσεως τοῦ περιέχοντος λόγων ὄντων, τὸν Καλλισθένην, μετέχοντα δόξης τοῖς λέγουσι, τάκει μᾶλλον εἶναι ψυχρὰ καὶ δυσχεῖμερα τῶν Ἑλληνικῶν, ἐναντιούμενου τοῦ Ἀναξάρχου καὶ φιλονεικοῦντος, εἰπεῖν· « Ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη σοι ταῦτ' ἐκείνων ὁμολογεῖν ψυχρότερα· σὺ γὰρ ἐκεῖ μὲν ἐν τρίβωνι διεχέμαζες, ἐν ταῦθα δὲ τρεῖς ἐπιβεβηλέμενος δάπιδας κατακέισαι. (2) » Τὸν μὲν οὖν Ἀναξάρχον καὶ τοῦτο προσπαρώξυνε.

Cap. 53. Τοὺς δ' ἄλλους σοφιστὰς καὶ κολακὰς ὁ Καλλισθένης ἐλύπει, σπουδαζόμενος μὲν ὑπὸ τῶν νέων διὰ τὸν λόγον, οὐχ ἥττον δὲ τοῖς πρεσβυτέροις ἀρέσκων διὰ τὸν βίον, εὐτακτον ὄντα καὶ σεμνὸν καὶ αὐτάρκη (3), καὶ βεβαιούμενα τὴν λεγομένην τῆς ἀποδημίας πρόφασιν, ὅτι τοὺς πολίτας καταγαγεῖν καὶ κατοικῆσαι πάλιν τὴν πατρίδα φιλοτιμούμενος ἀνέβη πρὸς Ἀλέξανδρον. Φθονούμενος δὲ διὰ τὴν δόξαν, ἔστιν ἂ καὶ καθ' αὐτοῦ τοῖς διαβάλλουσι παρεῖχε, τὰς τε κλήσεις τὰ πολλὰ διωθόμενος ἐν τε τῷ συνεῖναι βαρύτητι καὶ σιωπῇ δοκῶν οὐκ

(1) De Anaxarchi declamatione cf. Arrian. Exp. IV, 9, 9; Plutarch. Ad princip. inerud. c. 4; p. 954 Didot.; Athenæus VI, p. 250 F. Arrianus I. I. de Callisthenis consolatione tacet, sed in eodem capite Anaxarchio oratione regis adorationem suadenti opponit Callisthenem τὸν ἐρόπον ὄντα ὑπαγοικότερον. Justinus locum (XII, 6) huc pertinentem supra jam adscripsimus. Propter Arriani de Callisthene regis consolatore silentium, non multum ponderis Plutarchi narrationi tribuendum esse putat Geier. I. I. p. 200.

(2) « Quibus verbis molliem et avaritiam notavit miseri hominis et liberalitate Alexandri impudentem abutentis (v. Plutarch. in Apophthegmat. in Alex. § 7), dum ipse paucis contentus viveret: ita ut in eum non quadraret, quod, quum Callisthenem aliquis felicem prædicaret, quod magnificis ab Alexandro apparatibus exciperetur, Diogenes Siuopensis respondit, Κακοδαίμων μὲν οὖν ἐστίν, ὅς καὶ ἀριστὴ καὶ δειπνεῖ σταν Ἀλεξάνδρῳ δοκῇ (Eadem Plutarch. De exil. c. 12). » WESTERMANN. p. 10.

(3) De Callisthenis sobrietate curaue sanitatis cf. Chares (fr. 7) ap. Athenæum p. 434, D, ubi poculo per orhem eunte Callisthenes bibere noluisset narratur eamque ob rem interpellatus respondisse : οὐδὲν δέομαι Ἀλεξάνδρου πίων τοῦ Ἀσκληπιοῦ δεῖσθαι. Ejusmodi prudentia invisa turba potatorum. Plutarch. Sympos. I, 6, 1 : Δοκεῖ δὲ καὶ Καλλισθένης ἐν διαβολῇ γενέσθαι πρὸς αὐτὸν ὡς δυσχεραίων δειπνεῖν διὰ τὸν πότον. Vide Krügerum in Censura libri Droyseniani (ALEXANDER) in *Jahn. Jahrb.* 1835, tom. XV, p. 189 sq.

(*) Homeri Iliadem una cum Alexandro et Anaxarcho correxit; Hellenicorum suorum libros absolvit (v. infra); Babylone ad Aristotelem misit Chaldaeorum observationes astronomicas, teste Simplicio ad Arist. De cælo 2, p. 123. Cf. Ideler. *Handb. d. Chronol.* I, p. 21.

ἐπαινεῖν οὐδ' ἀρέσκεισθαι τοῖς γινομένοις, ὥστε καὶ τὸν Ἀλέξανδρον εἰπεῖν ἐπ' αὐτῷ·

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὐτῷ σοφός (4).

Λέγεται δέ ποτε, πολλῶν παρκακλημένων ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἐπαινεῖσαι κελευσθεὶς ἐπὶ τοῦ ποτηρίου Μακεδόνας δὲ Καλλισθένης, οὕτως εὐροῇσαι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, ὥστ' ἀνισταμένους κροτεῖν καὶ βάλλειν τοὺς στεφάνους ἐπ' αὐτόν· εἰπεῖν οὖν τὸν Ἀλέξανδρον, ὅτι, κατ' Εὐριπίδην, τὸν λαβόντα τῶν λόγων

Καλὰς ἀφορμὰς, οὐ μέγ' ἔργον εὖ λέγειν·

« Ἄλλ' ἐνδείξει (φάναι) τὴν σαυτοῦ δύναμιν ἡμῖν, κατηγορήσας Μακεδόνων, ἵνα καὶ βελτίους γένωνται μαθόντες ἀπλημελοῦσιν. » Οὕτω δὲ τὸν ἄνδρα, πρὸς τὴν παλινωδίαν τραπόμενον, πολλὰ παρβήσιασσαι κατὰ τῶν Μακεδόνων, καὶ τὴν Ἑλληνικὴν στάσιν αἰτίαν ἀποφῆναντα τῆς γενομένης περὶ Φίλιππον αὐξήσεως καὶ δυνάμεως, εἰπεῖν·

Ἐν δὲ διχοστασίῃ καὶ ὁ πάγκρατος ἔλλαχε τιμῆς.

Ἐφ' ᾧ πικρὸν καὶ βαρὺ ἐγγενέσθαι μῖσος τοῖς Μακεδόσι· καὶ τὸν Ἀλέξανδρον εἰπεῖν, ὡς οὐ τῆς δεινότητος ὁ Καλλισθένης, ἀλλὰ τῆς δυσμενεῖας Μακεδόσιν ἀποδείξειν δέδωκε.

Cap. 54. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Ἑρμιππός φησι τὸν ἀναγνώστην τοῦ Καλλισθέους Στροῖβον Ἀριστοτέλει διηγείσθαι· τὸν δὲ Καλλισθένη, συνέντα τὴν ἀλλοτριότητα τοῦ βασιλέως, δις ἢ τρίς ἐπανιόντα πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν·

Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σέο πολλὸν ἀμείνων.

Οὐ φαύλως οὖν, εἰπεῖν ἔοικεν ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι Καλλισθένης λόγῳ μὲν ἦν δυνατὸς καὶ μέγας, νοῦν δ' οὐκ εἶχεν (6). Ἀλλὰ τὴν γε προσκύνησιν ἰσχυρῶς ἀπωσάμενος καὶ φιλοσόφως καὶ μόνος ἐν φανερῷ διελθὼν, ἀκρύφα πάντες οἱ βέλτιστοι καὶ πρεσβύτατοι τῶν Μακεδόνων ἡγανάκτων, τοὺς μὲν Ἑλλήνας αἰσχύνει ἀπῆλλαξε μεγάλῃς (6), καὶ μείζονος Ἀλέξανδρον, ἀποτρέψας τὴν προσκύνησιν, αὐτὸν δ' ἀπώλεσεν, ἐκβιά-

(4) « *Qui ipse sibi sapiens prodesse non quit, nequidquam sapit.* » Eunius ap. Cic. Ep. ad fam. VII, 6. Cf. ibid. XIII, 15; De off. III, 15; Plutarch. De occult. viv. c. 1.

(5) Cf. Joh. Lydus De mens. III, 36, p. 45 ed. Roeth. (et Cram. An. Paris. I, pag. 329) : Ἀριστοτέλης τὸν Καλλισθένην ἀπέσκηψε τὸν μὲν περιττὸν νοῦν ἔχειν, τὸν δὲ ἀνθρώπινον ἀποδεδιχέναι. Ubi νοῦς ἀνθρώπινος dicitur ista ingenii dexteritas, qua suis quisque commodis prae ceteris consiliis; virtus in aulicis maxime conspicua. Cf. Krüger. I. l. p. 195.

(6) Cf. Curt. VIII, 5, 20 : *Aequis auribus Callisthenes veluti vindex publicae libertatis audiebatur.* Ibid. § 13 : *Gravitas viri et prompta libertas invisa erat regi, quasi solus Macedonem paratos ad tale obsequium moraretur.* Cf. Arrian. IV, 10, 7 sqq.; Justin. XII, 7; Itinerar. Alex. c. 92. Ceterum miror suum more istam προσκύνησιν suum apud Germanos invenisse defensorem, qui itaque vane stupiditatis crimine Callisthenem onerat. Vide Krüger. I. l.

σασθαι δοκῶν μᾶλλον ἢ πείσαι τὸν βασιλέα. Χάρης δ' ὁ Μυτιληναῖος φησὶ, τὸν Ἀλέξανδρον ἐν τῇ συμποσίῳ πίνοντα φιάλῃν προτείνειν τινι τῶν φίλων, τὸν δὲ δεξάμενον πρὸς ἐστίαν ἀναστῆναι, καὶ πίνοντα προσκυνῆσαι πρῶτον, εἶτα φιλῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον ἐν τῇ συμποσίῳ, καὶ κατακλιθῆναι. Πάντων δὲ τοῦτο ποιούντων ἐφεξῆς, τὸν Καλλισθένη λαβόντα τὴν φιάλῃν, οὐ προσέχοντος τοῦ βασιλέως, ἀλλ' Ἑφαιστῶνι προσδιαλεγόμενου, πίνοντα προστείνει φιλήσοντα. Δημητρίου δὲ, τοῦ προσωνομαζομένου Φεῖδωνος, εἰπόντος· « Ὁ βασιλεῦ, μὴ φιλήσης· οὗτος γὰρ σε μόνος οὐ προσκεκύνηκε. » διακλίνει τὸ φίλημα τὸν Ἀλέξανδρον· τὸν δὲ Καλλισθένη μέγα φθονεζόμενον εἰπεῖν· « Φιλῆματι τοίνυν ἔλασσον ἔχων ἄπειμι. »

Cap. 55. Τοιαύτης υπογενομένης ἀλλοτριότητος, πρῶτον μὲν Ἑφαιστῶν ἐπιστεῦετο, λέγων ὅτι συνθέμενος πρὸς αὐτὸν ὁ Καλλισθένης προσκυνῆσαι, ψεύσαιτο τὴν δημολογίαν· ἔπειτα Λυσίμαχοι καὶ Ἀγνώνες ἐπεφύοντο, φάσκοντες περιεῖναι τὸν σοφιστὴν, ὡς ἐπὶ καταλύσει τυραννίδος μέγα φρονούντα, καὶ συντρέχειν πρὸς αὐτὸν τὰ μεираκία, καὶ περιέπειν, ὡς μόνον ἐλεύθερον ἐν τοσαύταις μυριάσι. Διὸ καὶ τῶν περὶ Ἑρμόλαον ἐπιβουλευσάντων τῷ Ἀλεξάνδρῳ, καὶ φανερῶν γενομένων, ἔδοξαν ἀληθέσιν ὁμοία κατηγορεῖν οἱ διαβάλλοντες, ὡς τῷ μὲν προβαλόντι, πῶς ἂν ἐνδοξότατος γένοιτο ἄνθρωπος, εἶπεν, « Ἀν ἀποκτείνῃ τὸν ἐνδοξότατον. » τὸν δ' Ἑρμόλαον ἐπὶ τὴν πρᾶξιν παροξύνων, ἐκέλευε μὴ δεδιέναι τὴν χρυσὴν κλίνην, ἀλλὰ μνημονεύειν ὅτι καὶ νοσοῦντι καὶ τιτρωσκομένῳ πρόσεισιν ἀνθρώπῳ (7). Καίτοι τῶν περὶ Ἑρμόλαον οὐδείς, οὐδὲ διὰ τῆς ἐσχάτης ἀνάγκης, τοῦ Καλλισθέους κατεῖπεν (8).

(7) Hæc dicta Callisthene plane indigna inter mera commenta recte refert Westermannus p. 9. Plutarcheis adde locum Arriani in Exp. IV, 10, 4 : Εἰσι δὲ οἱ καὶ τάδε ἀνέγραψαν, ὡς ἄρα ῥητό ποτε αὐτὸν Φιλώτας, ὅτινα οἰοτο μάλιστα τιμηθῆναι πρὸς τῆς Ἀθηναίων πόλεως· τὸν δὲ ἀποκρίνασθαι Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα, ὅτι τὸν ἕτερον τοῖν τυράννοι ἐκτεῖναν καὶ τυραννίδα ὅτι κατέλυσαν· ἐρέσθαι αὖθις τὸν Φιλώταν εἰ τῷ τύραννον κτεῖναιτι ὑπάρχει παρ' οὐστῖνας ἐθέλει τῶν Ἑλλήνων φυγόντα σώζεσθαι· καὶ ἀποκρίνασθαι αὖθις Καλλισθένην, εἰ καὶ μὴ παρ' ἄλλους, παρὰ γὰρ Ἀθηναίους ὅτι φυγόντι ὑπάρχει σώζεσθαι· τούτους γὰρ καὶ πρὸς Εὐρυσθέα πολεμήσαι ὑπὲρ τῶν παίδων τῶν Ἡρακλέους, τυραννοῦντα ἐν τῷ τότε τῆς Ἑλλάδος. De Philotæ perduellione cf. Arrian. III, 56.

(8) Contrarium affirmant Aristobulus et Ptolemæus (fr. 13) ap. Arrian. IV, 14, 1 : Ἀριστόβουλος μὲν λέγει ὅτι καὶ Καλλισθένην ἐπᾶραι σφᾶς ἔρασαν (sc. Hermolaus et Sostratus) ἐς τὸ τὸλμημα, καὶ Πτολεμαῖος ὡσαύτως λέγει. Οἱ δὲ οὐ ταύτη λέγουσιν, ἀλλὰ διὰ μῖσος γὰρ τὸ ἦδη ὃν πρὸς Καλλισθένην ἐξ Ἀλεξάνδρου καὶ ὅτι ὁ Ἑρμόλαος ἐς τὰ μάλιστα ἐπιτήδειος ἦν τῷ Καλλισθένι, οὐ χαλεπῶς πιστεῦσαι τὰ χεῖρω ὑπὲρ Καλλισθέους Ἀλέξανδρον. Curtius VIII, 6, 24 : *Callisthenem non ut participem facinoris nominatum esse constabat, sed solum esse puerorum sermonibus vituperantium criminantiumque faciles aures præbere. Quidam adiungunt, quum Hermolaus apud eum quoque verberatum se a rege quereretur, dixisse Callisthenem,*

Ἄλλα καὶ Ἀλέξανδρος αὐτὸς εὐθὺς Κρατερῷ γράφων καὶ Ἀττάλῳ καὶ Ἀλέτῃ, φησί, τοὺς παῖδας βασανιζομένους δημολογεῖν, ὡς αὐτοὶ ταῦτα πράξειαν, ἄλλος δ' οὐδεὶς συνειδείη. Ὑστερον δὲ γράφων πρὸς Ἀντίπατρον, καὶ τὸν Καλλισθένη συνεπαίτιασάμενος· « Οἱ μὲν παῖδες (φησὶν) ὑπὸ τῶν Μακεδόνων κατελεύσθησαν (9)· τὸν δὲ σοφιστὴν ἐγὼ κολάσω, καὶ τοὺς ἐκπέμψαντας αὐτὸν, καὶ τοὺς ὑποδεχομένους ταῖς πόλεσι τοὺς ἔμοι ἐπιβουλεύοντας », ἀντικρυς ἐν γε τοῦτοις ἀποκαλυπτόμενος πρὸς Ἀριστοτέλῃ· καὶ γὰρ ἐτέθραπτο Καλλισθένης παρ' αὐτῷ διὰ τὴν συγγένειαν, εἰ Ἡροῦς γεγονὸς, ἀνεψιῶς Ἀριστοτέλους. Ἀποθανεῖν δ' αὐτὸν οἱ μὲν ὑπ' Ἀλεξάνδρου κρεμασθέντα λέγουσιν, οἱ δ' ἐν πέδαις δεδεμένον καὶ νοσήσαντα· Χάρης δὲ, μετὰ τὴν σύλληψιν ἑπτὰ μῆνας φυλάττεσθαι δεδεμένον, ὡς ἐν τῷ συνεδρίῳ κριθεῖη, παρόντος Ἀριστοτέλους· ἐν αἷς δ' ἡμέραις Ἀλέξανδρος ἐν Μαλλοῖς Ὀξυδράκαις ἐτρώθη, περὶ τὴν Ἰνδοῖαν ἀποθανεῖν ὑπέρπαχυν γενόμενον καὶ φθειρίασαντα (10).

meminisse debere eos jam viros esse; idque an ad consulendum patientiam verberum, an ad incitandum solvendum dolorem dictum esset, in ambiguo fuisse. Ab imprudentiæ crimine philosophum haud absolveris, verum scelesto eum consilio se conjuratoribus adjunxisse, recte, uti censeo, negatur. Aristobulo et Ptolemæo refragatur ipsius testimonium Alexandri. Neque post Hermolai et Sostrati silentium, alia indicia sese obtulisse videntur, quæ nullam de Callisthene sceleris participæ dubitationem relinquerent. Quod si aliter res se habuisset, non is fuit Alexander, qui servaret Callisthenem ut coram Aristotele iudicium subiret. In vincula conject non sicariorum socium, at virum, qui inopportuna sua se gerendi et loquendi ratione animos Macedonum a rege abalienaret, atque impia in aliis consilia evocare posset etiam nescius. Ceterum cf. Krüger l. 1.

(9) « Quod accidit non multo post Cliti cædem, Cariatis, Bactrianæ oppido, Olymp. 113, 2. 327. Cf. Strabo XI, p. 517; Arrian. Exp. IV, 14, 7; Plutarch. De adulat. et amic. c. 24; Hinerar. Alex. c. 93 et 103; Orosius Hist. III, 8. » GEIER. p. 208.

(10) Cf. Plutarch. Syll. c. 36; Diog. L. V, 1, 5, Suidas v. Καλλισθένης et Νεόφρων (v. not. 1); inorbo Callisthenem in vinculis obdixisse etiam Aristobulus dicit ap. Arrian. IV, 14, 5. Idque omnino pro vero habendum est. Contra Ptolemæus (fr. 14) tortum et suspensum esse tradit. Aliorum ineptias servavit Justin. XV, 3 : *Quum Alexander M. Callisthenem philosophum propter salutationis Persicæ interpellatum morem, insidiarum, quæ sibi paratæ fuissent, conscium fuisse iratus finxisset, eumque truncatis crudeliter omnibus membris abscissisque auribus ac naso labisque deforme ac miserandum spectaculum reddidisset; insuper cum cane in cavea clausum ad metum ceterorum circumferret : tunc Lysimachum, audire Callisthenem et præcepta ab eo virtutis accipere solitum, miserum tanti viri, non culpæ sed libertatis penas pendens, venenum ei in remedium calamitatum dedisse.* » Cf. Ovid. Ib. 519. Tatian. Or. adv. Gr. c. 2 [διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι αὐτὸν προσκυνεῖν, καθεῖρας ὥσπερ ἄρκτον ἢ κάρδαλιν περιέπερε]; Diog. L. I. 1.; schol. Lucian. Dial. mort. XIII, 6, ubi leoni objectus esse narratur. Quæ apud Justinum leguntur Westermannus conjicit ad Callisthenem translata esse per rerum memorabilium au-

Ex allatis luculenter, puto, apparet quantopere variis scriptorum studiis historia Callisthenis sit obscurata. Testimoniorum auctoritate in his ponderare licet perpauca, adeo ut certiores iudicii duces sequamur ea quæ de indole ejus et moribus ex Aristotele tradita accepimus. Iis innitentes quid statui velimus, supra jam significavimus. Scilicet

cupes a Telesphoro Rhodio, quem crudelissimo hoc supplicio affectum esse a Lysimacho auctores sunt Plutarch. De exil. c. 16 et Seneca De ira III, 17. Equidem propter Lysimachii mentionem hanc narrationem fictam esse suspicor ab Onesicrito philosopho, qui in aula Lysimachii commentarios suos composuit. Narrare hæc debuit fere libro quarto, quem ipsum auctorem coram Lysimacho recitasse scimus. Ceterum bene Westermannus p. 14 : « Quoniam philosophus fuit Callisthenes, haud improbabilis est suspicio a philosophis sodalem lugentibus, peripateticis imprimis, cui scholæ addictus ille fuerat, quæque permagnam Vitarum scriptorum copiam progeniit, Alexandri in illo occidendo supra modum exaggeratam esse crudelitatem. Cf. Ste-Croix. Exam. crit. p. 362 sq. Itaque Callisthenis obitum deploravit Theophrastus, dicens eum incidisse in hominem summa potentia summaque fortuna, sed ignarum quemadmodum rebus secundis uti conveniret (Cic. Tusc. III, 10, 21), ac libro singulari Καλλισθένης ἡ περὶ πένθους inscripto sodalis memoriam celebravit (vid. Diog. L. V, 44; Cic. Tusc. V, 9, 25; coll. Alex. Aphrod. in Arist. De an. 2 extr.) [Themist. ait Theophrastem in Callisthene suo docuisse idem esse *fatum et naturam*. Ex hoc libro Th. petitum dictum, quod refellit Plutarch. De fort. 97 : Τύχη τὰ θνητῶν πράγματ', οὐκ εὐδουλία, *Vitam regit fortuna, non sapientia*. Hæc Fabric. B. G. II, 249]; deploraverunt item Seneca et Themistius. Et ille quidem in Quæst. nat. VI, 23 hoc modo de eo scribit : *Hanc* (terre concussionis causam) *etiam Callisthenes probat, non contemptus vir. Fuit enim illi nobile ingenium et furibundi regis impatiens. Hoc est Alexandri crimen æternum, quod nulla virtus, nulla bellorum felicitas redimet. Nam quotiens quis dixerit, Occidit Persarum multa milia, opponetur, Et Callisthenem; quotiens dictum erit, Omnia oceano tenus vici, ipsum quoque tentavit novis classibus et imperium ex angulo Thraciæ usque ad orientis terminos protulit, dicetur, Sed Callisthenem occidit. Omnia licet antiqua ducum regumque exempla transierit, ex his quæ fecit nihil tam magnum erit quam scelus Callisthenis.* Adde Themistii Orat. VII, p. 94; X, p. 129 sq.; XIII, p. 176 ed. Hard. coll. Dion. Chrysost. Or. LXIV, p. 597 sq.; Cic. pr. Rabir. Post. c. 9, 23. Neque rhetorum hallucinationes effugere potuit Callisthenes. Quippe M. Seneca Suasor. I, p. 6 Bip. singularia hæc et inaudita profert : *Orbis illum* (Alexandrum) *suus non capit; itaque nihil dicendum aiebat nisi cum summa veneratione regis, ne accideret idem quod præceptoris ejus Callistheni accidit, quem occidit propter intempestive liberos sales. Nam quum deus vellet videri et vulneratus esset, viso sanguine ejus philosophus mirari se dixerat, quod non esset ἰχθὺρ οἷός, πέρ τε βέει μαχάρεσσι θεοῖσι* (v. II. V, 340), *ille se ab hac urbanitate lancea vindicavit.* (Anaxarchum hoc dixisse in Alexandrum refert Diog. IX, 60, Dioxippum athletam Aristobul. ap. Athen. p. 21, A; Alexandrum in se ipsum Plutarch. Alex. c. 28). » — Adde Lucian. Alex. et Diog. in Orco (p. 101 Didot.), ubi Diogenes ait Κλεῖτον ὄρω καὶ Καλλισθένην καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐπὶ σε ὀρμώντας, ὡς διασπασαίντο καὶ ἀμύναιντο ὧν ἔδρασαν αὐτούς.

virum agnoscere nobis videmur probum; ob probitatis rigorem ceteramque consuetudinis injucunditatem multis infensum scopumque calumniarum; nimia virtutis conscientia in tanta plurimorum depravatione vanum interdum et superbiorem; socium eorum, quibus Alexander de recta via in diem magis deflectere videbatur, sed qui scelere se contaminari numquam sustinuerit.

DE SCRIPTIS CALLISTHENIS.

Opera quæ sine ulla controversia ad Callisthenem Olynthium referuntur, tria sunt hæc:

1. Ἑλληνικά ἐν βίβλοις δέκα. fr. 1-17.
(Ol. 98, 2-105, 4. 387-357 a. C.)
2. Περὶ τοῦ ἱεροῦ πολέμου. fr. 18.
(Ol. 105, 4-108, 3. 357-346 a. C.)
3. [Τὰ κατ' Ἀλέξανδρον]. fr. 19-38.
(Ol. 111, 2-112, 3. 335-330 a. C.?)

De *Hellenicis* Diodor. XIV, 117 (ad Ol. 98, 2) : Καλλισθένης δ' ἐς ἱστοριογράφος [κατὰ] τὴν τῶν Ἑλληνικῶν σύνταξιν ἀπὸ τῆς κατὰ τοῦτον τὸν ἐναυτὸν γενομένης εἰρήνης τοῖς Ἕλλησι πρὸς Ἀρταξέρτην τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα (inde a pace, quam Antalcidæ vulgo dicimus) τὴν ἱστορίαν ἤρκει γράφειν· διελθὼν δὲ τριακονταετὴ χρόνον ἔγραψε μὲν βίβλους δέκα, τὴν δὲ τελευταίαν κατέπαυσε τῆς συντάξεως εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Φιλομήλου τοῦ Φωκέως κατάληψιν τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ (*). — Idem XVI, 14, 4 (ad Ol. 105, 4) : Καλλισθένης δὲ τὴν τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων ἱστορίαν γέγραπεν ἐν βίβλοις δέκα, καὶ κατέστροφεν εἰς τὴν κατάληψιν τοῦ ἱεροῦ καὶ παρανομίαν Φιλομήλου τοῦ Φωκέως.

Opus hoc Callisthenem in Asia absolvisse colligis ex fr. 6 libri quarti. Totum componere inter expeditionum molestias a Græcia longe remotus vix potuit. Quare statuerim historiam jam antea elaboratam, nondum vero foras editam, in iis maxime rebus, quæ ad Asiam et Ægyptum spectant, ab auctore, dum versaretur in his terris, esse retractatam. (**)

(*) « Suspicio deesse quidpiam inter βασιλέα et τὴν ἱστορίαν. Nam alioqui ex his duobus accusativis σύνταξιν et ἱστορίαν vacaret alter. » STEPHANUS. Creuzerus (*Histor. Kunst.* ed. sec. Lips. 1845; p. 380) legendum censet διηγεῖσθαι ἱστορίαν, *perpetuas historias*, quas Cicero ait loco mox laudando. Vel sic tamen laborat ratio verborum grammatica. Ejicere incommoda possis. Ego inserui voculam κατὰ ante σύνταξιν. Etenim quemadmodum Dinonis, Timæi, aliorum historiae in plures συντάξεις erant distributæ, similiter Callisthenis opera historica in unum corpus ab editoribus conjungi poterant, cuius prima pars erat ἡ τῶν Ἑλληνικῶν σύνταξις. Certe Hellenica et Alex. Historiam simul post mortem auctoris in publicum prodiisse consentaneum est, quoniam Hellenica in Asia demum absoluta esse liquet.

(**) Simul hinc intelligitur vana esse, quæ de Ephoro ex Callisthenis scriptis in sua multa transferente harriculus Porphyrius ap. Euseb. P. E. p. 464 (v. Vit. Ephori p. LXIV). Neque de belli sacri historia cogitari potest quippe

De *historia belli sacri* cf. Cicero Ep. ad div. V, 12, 1 : *Sed quia videbam Italici belli et civilis historiam jam a te pæne esse perfectam, dixeris autem mihi, te reliquas res ordiri, deesse mihi nolui quin te admoneam, ut cogitares, conjunctene mallet cum reliquis rebus nostra contexere, an, ut multi Græci fecerunt, Callisthenes Troicum (Foicum v. l.; Phocicum Westerm.) bellum, Timæus Pyrrhi, Polybius Numantinum, qui omnes a perpetuis suis historiis ea quæ dixi bella separaverunt, tu quoque item civilem conjurationem ab hostilibus externisque bellis sejungere.* Pro *Troicum* (*) Orellius voluit *Crissaicum*; sed unica vera emendatio Westermanni, qui « de Troico bello, ait, cogitari nequit, siquidem separari non possunt quæ jam sunt alienissima et separatissima... Hunc librum quo tempore conscripserit non liquet; sed fortasse juvenis conscripsit eoque Alexandro ita se commendavit, ut ille suas quoque res gerendas ab eo describi concupisceret; nam si nihil dum scripsisset, non fuisset cur ille hanc ei provinciam demandaret. »

Tertium opus, quod est *de rebus Alexandri*, Περσικά inscriptum fuisse vel a primis editoribus vel postea a grammaticis, statuunt Sevinus, Sancto-Crucius, Westermannus, Geierus. Scilicet Callisthenis Περσικῶν liber secundus a Suida laudatur de duobus Sardanapallis deque monumento alterius Anchialensi. De his vero in Alexandri historia Callisthenem dixisse tum per se probabile est, tum spondent exempla Clitarchi (fr. 2), Aristobuli (fr. 6), Arriani (II, 5). « Neque in ipsa inscriptione, Westermannus inquit, est quod offendant; nam descripsit auctor res in Asia ab Alexandro gestas et imperii Persarum eversionem. » Quod parum mihi probatur. Facilis quidem conjectura est ex argumento fragmenti Περσικῶν opus quempiam nobis finxisse; sed queritur an omnino Callisthenis fragmentum sit. Dubia enim res est, quum narrata ita se habeant, ut, confitente Westermanno, a comite Alexandri proficisci vix potuerint. Jam quum de duobus Sardanapallis et monumenti inscriptione eadem afferantur ap. Schol. Aristoph. Av. 1022 ex Περσικοῖς Hellenici (fr. 150), nullus dubito quam non Ephorus, sed Demophilus filius scripsit. Sin hunc fortasse Callisthenis opere abusum esse credis, Demophilum moneo uno libro et historiam belli sacri, et qui deinceps sequuntur annorum quinque res gestas comprehendisse.

(*) Nullo peculiari opere de mythicis temporibus Callisthenem egisse liquet etiam ex Diodoro (IV, 1), ubi postquam de Ephoro dixerat : τὰς παλαιὰς μυθολογίας ὑπερέβη κτλ., pergit ita : Ὁμοίως δὲ τοῦτο Καλλισθένης καὶ Θεόπομπος, κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν γεγονότες, ἀπέσπασαν τῶν παλαιῶν μύθων· ἡμεῖς δὲ τὴν ἐναντίαν τούτοις κρίσιν ἔχοντες καὶ τὸν ἐκ τῆς ἀναγραφῆς πόνον ὑποστάντες τὴν πᾶσαν ἐπιμέλειαν ἐποιήσαμεθα τῆς ἀρχαιολογίας. Sed hæc non impediunt quin data occasione uti Theopompus sic Callisthenes ad mythica ascenderit.

quin aut totum fragmentum Hellenico tribuendum sit, aut grammaticus quidam in fonte suo et Callisthenem et Persica Hellenici laudatos reperiens, confusa utriusque scriptoris memoria Callisthenis Περσικά creaverit. Igitur de titulo operis Callisthenis non constat.

Fragmentum 37 pertinet ad descriptionem praelii ad Arbelam s. Gaugamela commissi (Ol. 112, 2, 331). His auctor sequentia subjunxerit usque ad mortem Darii (330). Ulterius progressus esse non videtur. « Etenim Plutarchus (Alex. 46. V. Onesicrit. fr. 5) ubi de Amazonis ad Alexandrum egit adventu ab aliis auctoribus inter vera relato, ab aliis in commentis habito, quum *praeter unum Callisthenem*, ad cuius Persica saepius provocavit in antecedentibus, omnes diligentissime recensuerit Alexandri rerum auctores, quorum quidem ipse libris usus est, haud vana profecto hinc emergit suspicio, non perducta fuisse Callisthenis Persica usque ad πολυβύλλητον istum Amazonis adventum, quippe qui inter Sogdianam Alexandri expeditionem (Ol. 112, 4. 329 a. C.) vulgo ponatur. Atqui praelium ad Gaugamela factum scriptis attigisse scimus Callisthenem. Ergo quis dubitaverit, quin eodem anno, in quem Darii caedes incidit, substituerit Olynthius in Alexandri rebus conscribendis, id quod egregie quadrat ad ea, quae de viri vita supra commentati sumus, ubi eodem fere tempore Callisthenis animum magis magisque ab Alexandro abalienatum esse vidimus. » Hæc Geierus p. 220. — Jam quis scripta post mortem auctoris collegerit et primus ediderit, quærere inutile est, quum de hac re altum sit silentium. Eorum vero sententia, qui historias has a calumniatoribus deformatas esse suspicantur, omni caret fundamento, uti recte monent Westermannus et Geierus.

Accedo ad ea opera Callisthenis, quæ utrum Olynthii fuerint an alius ejusdem nominis viri, veterum auctoritate comprobari nequit. Ecce titulorum laterculum :

1. Περίπλους (fr. 39. 40). Sch. Apoll. Rh.
2. Ἀποφθέγματα (fr. 41). Photius.
3. Μακεδονικά (fr. 42). Plut. Par.; Stobæus.
4. Θρακικά (fr. 44). Plut. Par.
5. Μεταμορφώσεις (fr. 45). Idem et Stobæus.
6. Κυνηγετικά (fr. 46). Plut. De fluv.

Hæc omnia a Nostro aliena esse puto. Ac Μεταμορφώσεις quidem et Κυνηγετικά non esse C. Olynthii, ex ipsis librorum argumentis collegeris. Iisdem accenseas collectionem Ἀποφθεγμάτων. Verum sane est Lynceum quoque *peripateticum* Ἀποφθέγματα scripsisse (Athen. p. 245 a, 248 d, 337 d); sed præter *peripatetici* titulum hic Theophrasti di-

scipulus et poeta comicus et ἐπιστολῶν δειπνητικῶν et τέχνης ὁψωνητικῆς auctor, cum Callisthene Olynthio nihil habet commune : alia ætas, diversi plane mores et ingenium.

Major dubitatio esse possit de scriptore Μακεδονικῶν et Θρακικῶν. Sed quæ ex Θρακικῶν libris narrantur fabulosa atque si spectes antiquissimam imperii Atheniensium famam inepte composita et Olynthio plane indigna esse bene monet Westermannus. Ejusdem farinae fragmentum est ex Macedonica historia petitum (v. not. ad fr. 42). Huc accedit quod et Θρακικά et Μακεδονικά et Μεταμορφώσεις ex iisdem Plutarchi et Stobæi libris in notitiam nostram venere. Unde vero fit simillimum ab eodem auctore profecta esse. Et quoniam alio ejusdem Stobæi loco laudatur CALLISTHENES ΣΥΒΑΡΙΤΑ (*) Γαλατικῶν scriptor (fr. 47), cuius de ea-

(*) C. Sybarita vixit ante Timagenem Syrum, qui opere ejus usus est. Timagenes Syrus non diversus ab T. Alexandrino, Pompeii et Cæsaris aequali. Porro si vera est uti veri simillima est Galei conjectura, Callisthenis nomen ap. Stephanum abisse in illud *Eratosthenis*, item Galaticorum auctoris, ex Stephan. Byz. v. ὁδὸς κερφαλαί (v. not. ad fr. 47) sequitur Callisthenem vixisse post Prusiam II, qui bellum gessit contra Attalum (II Philadelphum, circa 156 a. C. Vid. Clinton. F. H. tom. III, p. 407, coll. p. 415 not., ubi Clinton. ut Eratostheni Galatica vindicari possint, fortasse de Prusia I cogitandum esse dicit parum probabiliter). Hinc ætas Callisthenis terminis sat angustis circumscribitur. « Præter auctorem rerum Gallicarum ejusdem nominis, ut mittam olympionicam Laconem Ol. 26 apud Euseb. Chr. p. 40, duo tantum, quod sciam, aliqua cum laude a veteribus scriptoribus nominantur, uterque Atheniensis, Olynthii æquales : unus prætor Atheniensium, quem sunt qui cum Olynthio confundant. In his Severinus est, qui p. 135 ad Olynthium refert locum Aristotelis Rhelot. II, 3, 13 : Πρῶτοι γὰρ γίγνονται, ὅταν εἰς ἄλλον τὴν ὀργὴν ἀναλώσωσιν ὅλον συνέβη ἐπὶ Ἐργοφίλου· μᾶλλον γὰρ χαλεπαίνοντες ἢ Καλλισθέναι ἀφῆσαν διὰ τὸ Καλλισθένους τῇ προτερσίᾳ καταγῶναι θάνατον, id quod in concione Macedonum accidisse asseverat. Verum apparet Atheniensium iudicium significari; Ergophilus enim στρατηγὸς Ἀθηναίων, ut ait Harpocration, Callisthenes auctum item prætor, is quem propter res in Macedonia infelicitè gestas ad mortem condemnatum esse dicit Æschines Or. de fals. leg. § 30. Alter Callisthenes orator atque demagogus fuit, Philippi adversarius, cuius decretum recitari jubet Demosth. Or. de cor. p. 238, § 37, quem comici traducunt apud Athen. VIII, p. 338, F; 341, F, quem Alexander cum aliis tradi sibi iussit, Plutarch. Dem. c. 23, adversus quem per εἰσαγγελίαν accusatum orationem scripsit Dinarchus sec. Dionys. Halic. Din. c. 10 (cf. Dem. Lept. § 33), ubi Κλεισθένης in Καλλισθένους corrigendum est; cf. nostr. Hist. eloq. gr. p. 313. Hujus etiam fortasse dictum est quod affert Lucian. Encom. Dem. c. 15 (p. 750 Didot.), τὸν Αἰσχύλον τὰς τραγῳδίας ἐν οἴνῳ γράφειν ἔξορμῶντα καὶ ἀναθερμαίνοντα τὴν ψυχὴν, quo poterat suam aut alius vinolentiam per jocum velle excusare; quanquam non primus dixit Callisthenes : eodem enim nomine jam olim Sophocles Æschylum reprehendisse dicitur; vid. Athen. I, p. 22, A; X, p. 428, F; Enstath. ad Odys. X, 298, p. 1598, coll. Plut. Sympos. quæst. VII, 10, 2. Memoratur præterea Callisthenes quidam Atheniensis apud Xenoph. Hellen. IV, 8, 13. Callisthenes

dem re meminit etiam Plutarchus in libro De fluviis, nescio an verum tetigerim, si omnia hæc opera Sybaritæ assignanda esse statuam. — Quod *Periplus* attinet, Callisthenes cum Callistrato confusus esse mihi videtur (vide not. ad fr. 40). Ea nomina permutantur sæpius (vide fr. 48. 49).

Præter historias Callisthenem Olynthium DE NATURA OCULI et DE PLANTIS libros scripsisse statuit Westermannus. Etenim Chalcidius ad Platon. Tim. p. 340 Meurs. : *Demonstranda igitur oculi natura est, de qua cum plerique alii tum Alcmaeo Crotoniensis in physicis exercitatus quique primus executionem aggredi est ausus, et Callisthenes, Aristotelis auditor, et Herophilus multa et præclara in lucem protulerunt.* « Quæ tam sunt plana atque aperta (Westerm. ait), ut nullam admittant dubitationem; certe nimis esset suspicax, qui Chalcidium, hominem quarto ineunte p. Ch. n. sæculo viventem, verba illa *Aristotelis auditor* de suo addidisse putaret. Nam qui reputet, quam diversa sint in quibus Aristoteles excelluit genera litterarum, concedet discipulum ejus quoque præter historiam etiam physicam inprimis tractare potuisse; id quod in Callisthene clarius etiam infra apparebit. Itaque nec absurdum est eundem credere significari ab Epiphanio Adv. hæres. 1, 3, qui inter scriptores *De natura atque vi plantarum* Callisthenem quoque nominat, id quod Plinius confirmat, qui quæ de plantis Asiæ habet Hist. nat. lib. XII, c. 5 sqq. et lib. XIII, in horum librorum indice ipse partim ex Callisthene hausta esse confitetur; quæ omnia ex Persicis deprompta esse ad suspicandum facilius est quam ad probandum. Accedit quod vix aliunde quam ex libro De plantis petita esse possunt, quæ habet Aristoteles De mir. ausc. c. 132 (fr. 34); quem librum etsi Aristoteles ipse non scripsit, ta-

men si verum est, quod opinantur, jam tertio cum ante Chr. n. sæculo in hominum manibus fuisse, de alio Callisthene quam de Aristotelis discipulo prorsus non licet cogitare. » — Quod Chalcidii locum attinet, unus sum eorum, quos nimis suspicaces Westermannus dicit. Locus vero Aristotelis ad Alexandri historiam refertur commodissime; nec quidquam probat Plinius una cum Callisthene recensens Clitarchum, Anaximenem, Nearchum, Onesicritum, alios rerum Alexandri scriptores, quos in plantis Asiæ describendis sat multos fuisse compertum habemus.

His absolutis revertentes ad Olynthium, quæ ejus commentariorum fuerit indoles paucis exponamus. Ac primum quidem summopere Callisthenem studuisse narrationis ubertati varietatique fragmenta perlustrans facile intelliges. Quæ ex Hellenicis servata habemus, eorum magna pars ab ipsa historia, quam tractandam sibi sumpserat, aliena est (v. fr. 3. 4. 6. 7. 8. 10. 11. 15. 16). Inter hæc disputationes de incrementis Nili fluvii (fr. 6) et de causis, quæ Helicen et Burin urbes in mare demerserint (fr. 8), rerum naturalium scrutatorem Aristotelis disciplina formatum ostendunt luculenter. In describendis oraculis rebusque sacris valde placuisse sibi videtur (fr. 3. 4); neque a portentorum expositione abhorruit, sive talia religioſitate motus, sive, quod probabilius, ornandæ narrationis causa adsciverit. — Eandem rerum copiam in Alexandri historia deprehendimus, ubi permultus fuit de regionibus Asiæ minoris deque populis, qui pridem eas incoluerint (*). Scilicet summo studio tractare solebat carmina HomERICA. « Id quod, ut Westermannus ait, non solum in colloquiis recitandis sæpenumero versibus Homericis, verum etiam eo probavit, quod Iliadem jussu Alexandri eoque ipso præeunte una cum Anaxarcho correxit itaque novam ejus recensionem paravit, quæ quoniam in capsula pretiosissima in Persico thesauro reperta ab Alexandro circumferebatur, ἡ ἐκ τοῦ νόβητος vocata est; vid. Strabo XIII, p. 594, quamquam ab Aristotele eam profectam dicit Plutarch. Alex. c. 8; cf. Wolf. Prolegg. p. 183 sqq. Has autem correctiones vel maxime pertinuisse ad res geographicas eosque Asiæ populos, quos Trojanis auxilio venisse Homerus tradidisset, quorumque sedes atque nomina nunc Alexander sociique aliquatenus ab Homericis discrepare intelligerent, recte demonstravit C. Lehrs De Aristarchi stud. Homer. p. 245 sq. » Hæc igitur cu-

Haliartius ap. Plutarch. Narrat. amat. c. 1 [p. 943 Didot.], Callisthenes, *Luculli libertus*, ap. Eund. An sen. ger. s. resp. c. 16 [p. 967 Didot.], Vit. Lucull. c. 43, Harpocrat. v. Ἐρεφάνων; alii ejusdem cognominis in inscriptionibus ap. Bæckh. Corp. Inscr. I, nr. 214, 115, 168 b, (343 b, 3664, 2077 b; Add. tom. 2). Cf. Droysen *Ztschft. f. Alterthumsw.* 1839 n. 114, p. 920, Bæhnecke *Forsch.* I, p. 618 sqq. » — « Callisthenis nomen in libris manu scriptis nonnunquam corruptum et cum aliis ejusdem aut initii aut exitus confusum est, uti cum *Eratosthene* ap. Phavorin. [fr. 4], atque in versione latina ap. Strabon. XVII, p. 790 [fr. 6], item cum *Demosthene*, ut conjicio, ap. Steph. Byz. v. Χαλκεία [v. not. ad fr. 35], cum *Clithene* ap. Dion. Hal. Dinarch. c. 10 [v. supra], cum *Antisthene* in libris manuscr., ut videtur, historiæ Pseudo-Callisthenæ; cum *Callixeno* ap. Plin. H. N. XXXVI, 9, 47 [ubi *Callisthenes* Harduinus in suis libris se reperisse dicit; Siebelis in var. lect. affert : *Calisthenus*, *Callischnus*, *Calixemis*. Sermo est de obelisco sub regno Ptolemæi II in altum erecto], tum aliquoties cum Callistrato [fr. 48. 49]. » Hæc WESTERMANNUS.

(*) Callisthenem inter fontes suos numerat Scymnus Chius v. 124, ubi nomen Nostri ex superstitione litterarum vestigiis (Καλλισθέην) bene elcuit Miller, in ed. Marciani Heraclæot. p. 296.

riosam viri eruditionem, atque merito *doctum* a Cicerone (Or. pro Rabir. Post. c. 9) Callisthenem appellari coarguunt. Verum quemadmodum antiquariis studiis supersedere poterat expeditionum proeliorumque narrator, sic peritiam quandam rerum militarium jure nobis postulamus. At rudem prorsus earum Callisthenem fuisse ideoque in pugnarum descriptione sæpenumero ineptire uno sed præclaro exemplo Polybius nescio an paullo acerbius exponit (fr. 33). Nihilo secius ab eodem Polybio (fr. 17) Callisthenes una cum Xenophonte, Ephoro, Platone inter τούς λογιωτάτους τῶν ἀρχαίων συγγραφέων recensetur. Et quanta ejus apud Alexandrinos grammaticos existimatio fuerit inde patet, quod cum Ephoro, Anaximene, Clitarcho in Canonem historicorum receptus est (Montef. Bibl. Coisl. p. 597). Quam quidem laudem non tam propter eruditionem, qua scripta ejus excellunt, quam propter orationis ornatum ceteraque narrationis lenocinia adeptus esse videtur. Enim λόγῳ ἦν δυνατός καὶ μέγας, uti Aristoteles dicit (Plut. Alex. 53), atque specimen eloquentiæ, quæ in admirationem Macedones abripuit supra jam commemoravimus (ex Plut. Alex. 54). Hanc igitur facundiam Callisthenem etiam ad historias transtulisse testis est Cicero (De orat. II, 14, 58), qui eum *pæne rhetoris more* scripsisse affirmat. Simile quid Cicero significare voluerit in Ep. ad Quint. frat. II, 13 : *Ad Callisthenem*, ait, *et Philistum redeo, in quibus video te volutatum. Callisthenes quidem vulgare et notum negotium, quemadmodum Græci aliquot locuti sunt; Siculus ille, capitalis, creber, acutus, brevis, pæne pusillus Thucydides*. Ubi illud *vulgare et notum negotium* recte, puto, Geierus intelligit de rhetorico dicendi genere, quod ætate ab omnibus fere historicis tritum sit et usurpatum, dum alia plane sectaretur Philistus (*). Apud Longinum (De

(*) *Westermannus* : « Muretus Var. lectt. II, 5, ita explicat, quasi Cicero Callisthenem intimi ordinis scriptorem ac nullius pretii esse dicat; contra Sevinus p. 112 sqq., quoniam tum sibi ipse repugnaret Cicero et dicto loco opponatur Philistus, capitalis, creber, acutus, brevis, pæne pusillus Thucydides, cujus concisas sententias interdum etiam non satis apertas dicat idem Cic. Brut. c. 17, sic interpretatur, ut clara, aperta, dilucida Callisthenis oratio indicetur, quæ item Manutii fuit opinio ita explicantis, ut in historia ille non exquisitè loquutus esse videretur, sed *sicuti vulgo loqueretur*. Neutri assentior. Haberet quidem utraque sententia quo commendaretur, si suum hoc loco Cicero iudicium faceret; nam et vocabulo *negotii* in malam partem uti solet (cf. Epp. ad Attic. I, 12, Or. ad sen. post red. c. 6), neque in infimum locum deprimere potest quem alibi cum optimis coniungit. Verum enim vero non satis viri docti attenderunt adjecta a Cicerone verba : *quemadmodum Græci aliquot locuti sunt*. Non suum igitur iudicium interponit, sed quid Græci de Callisthene dixerint refert. Jam quod ex Græcorum sententia fuit ille

subl. III, 2), severum sane iudicem, vituperatur Callisthenes quod oratio ejus interdum non vere sublimis, sed inani potius tumore sit elata. Verba sunt : Ταύτη καὶ τὰ τοῦ Λεοντίνου Γοργίου γαλᾷται, γράφοντας, « Ξέρξης δὲ τῶν Περσῶν Ζεὺς », καὶ « Ἰῦπες, ἐμψυχοὶ τάφοι »· καὶ τινὰ τῶν Καλλισθένους, ὄντα οὐχ ὑψηλὰ, ἀλλὰ μετέωρα. Tale vero scribendi genus perniciosam sæpenumero vim in fidem et auctoritatem scriptoris exercere satis constat. Quod quatenus in Callisthenem cadat, fragmentis non demonstratur quidem certissime, subindicatur tamen, veluti iis quæ de Alexandri per Pamphyliam itinere juxta maris oram instituto servavit Eustathius (fr. 25), ubi mare dicitur ἐξυπαναστῆναι αἰσθόμενον ὅλον τῆς ἐκείνου πορείας καὶ οὐδ' αὐτὸ ἀγνοῆσαν τὸν ἀνακτα, ἵνα ἐν τῷ ὑποκυρτοῦσθαί πως δοκῇ προσκυνεῖν. Simillima leguntur fr. 36 de itinere ad Ammonem non sine numine facto deque oraculo Branchidarum. Ejusmodi vel *κολακείας* dixeris vel *δαισιδαίμονίας* exempla quamquam ne ab optimis quidem scriptoribus prorsus absunt, in Callisthene tamen nimis crebra fuisse videntur, quam ut sinceram nudæ veritatis tradendæ voluntatem ei tribuamus. Etenim Polybius (XII, 12 c. Exc. Vatican.) de Timæo refert hæc : * * κατηγορεῖν καὶ διασύρειν τῶν ὀνειρωττόντων καὶ δαιμονίωντων ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν· ὅσοι γε μὴν αὐτοὶ πολλὴν τῆς τοιαύτης ἐμπεποίηται φλυαρίας, τοὺς τοιοῦτους ἀγαπᾶν ἂν δέοι μὴ τυγχάνοντας κατηγορίας, μηδὲ τι καὶ τῶν ἄλλων αὐτοὺς κατατρέχειν, ὃ συμβέβηκε περὶ Τίμαιον. Ἐκεῖνος γὰρ κολακα μὲν εἶναι φησὶ τὸν Καλλισθένην τὰ τοιαῦτα γράφοντα, καὶ πλείστον ἀπέχειν φιλοσοφίας, κόραξι δὲ προσέχοντα καὶ κορυθαντώσας γυναιξί· δικαίως δ' αὐτὸν ἐπ' Ἀλεξάνδρου τετευχέναι τιμωρίας διεφθαρκότα τὴν ἐκείνου ψυχὴν καθόσον ὅς τε ἦν· Δημοσθένην μὲν καὶ τοὺς ἄλλους ῥήτορας τοὺς κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἀκμάσαντας ἐπαινεῖ καὶ φησὶ τῆς Ἑλλάδος ἀξίους γεγονέναι, διότι ταῖς Ἀλεξάνδρου τιμαῖς ταῖς ἰσοθείαις ἀντέλεγον· τὸν δὲ φιλόσοφον, αἰγίδα καὶ κεραυνὸν προσθέντα θνητῇ φύσει, δικαίως αὐτὸν ἐπὶ δαιμονίου τετευχέναι ὃν ἐτυχεν (*). Deinde Polybius (c. 23 ex Exc. Vales.) pergit : Εἰ τὸν Καλλισθένην θετέον εἰκότως κολασθέντα μεταλλάξαι τὸν βίον, τί χρὴ πάσχειν τὸν Τίμαιον; πολὺ γὰρ ἂν δικαιότερον τοῦτω

vulgare et notum negotium — κοινόν τε καὶ γνώριμον χρῆμα (cf. Intpp. ad Ant. Lib. 12, Fisch. Prol. ad Palæoph. 2, 3, p. 25 sqq.) s. πρᾶγμα, non uti Muretus interpretatur, εὐκαταφρόνητον πρᾶγμα καὶ οὐ πολλοῦ ἀξίον, — non aliter potest accipi (?) quam de homine docto ab Alexandro crudeliter interfecto, in scholis tam rhetorum quam philosophorum argumento sermone trito atque celebrato. Itaque nihil aliud sibi vult Cicero quam de Callisthene omnibus notissimo non esse cur accuratius exponatur. * Quæ propter Philisti oppositionem vix probanda sunt.

(*) Hic locus ante caput 23 ponendus erat.

νεμεσήσαι τὸ δαιμόνιον ἢ Καλλισθέναι. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀποθεοῦν Ἀλέξανδρον ἐβουλήθη (*). Τίμαιος δὲ μείζω ποιεῖ τὸν Τιμολέοντα τῶν ἐπιφανεστάτων θεῶν. Καὶ Καλλισθένης μὲν ἄνδρα τοιοῦτον, ὃν πάντες μεγαλοφύεστερον ἢ κατ' ἀνθρώπων γεγενῆσθαι τῇ ψυχῇ συγχωροῦσιν· οὗτος δὲ τὸν Τιμολέοντα τὸν οὐχ ὅσον δόξαντά τι πεπραχέναι κτλ.

Timæi verba quamvis non majoris facienda sint atque convicia ista quæ in Aristotelem spurcissime jacet, hoc tamen cum Polybio concedendum est Alexandrum in panegyricis Callisthenis sui historiis ad deos usque evectum esse : ut mireris sane quomodo suum auctor de historici officio præceptum observasse sibi visus sit. Nam τὸν γράφειν τι πειρώμενον, Callisthenes jubet, δεῖν μὴ ἀστοχεῖν τοῦ προσώπου, ἀλλὰ οἰκείως αὐτῷ καὶ τοῖς πράγμασι τοὺς λόγους θεῖναι (fr. 19). Neque minus hæc librorum indoles cum ingenio philosophi pugnare videtur. Sed aliud, dixeris, est vita hominis moresque, aliud est scriptis historiis eloquentiæ sibi erigere monumentum. Quod etsi in universum parum recte dictum est, in Callisthene tamen non possumus quin distinguamus inter rhetorem atque philosophum. Quanta hujus esse potuit severitas, tantam ille in-

(*) Codex οὐχ ἐβουλήθη; quam particulam asterisco notavit Valesius; omittit Suidas v. Τιμαῖος, ubi eadem legitur; ejiciendam censuerunt Reiskius, Santo-Crucius l. I. p. 37, 3, Polybii editor Parisiensis, Geier. p. 223 sq. Dubius hæsit Schweighæuserus. Vulgatam tuetur Westermannus l. I., quod non fecisset si memor fuisset loci Excerptor. Vatican. ; qui etsi Geierum quoque fugit, is recte tamen vel propter verba τοῦτ' νεμεσήσαι τὸ δαιμόνιον particulam οὐχ ineptam esse perspexit. Quam cur addendam sciolus quidam censuerit, ex iis quæ de vita Callisthenis diximus, facile intelligitur.

terdum ostenderit vanitatem, cujus testimonium haberemus luculentissimum, si vera essent, quæ dubitanter refert Arrianus (IV, 10, 1). Ait : Τούτου μὲν ἕνεκα (sc. quod adorationem regi recusavit) καὶ αὐτὸς Καλλισθένης συμφέρομαι· ἐκεῖνα δὲ οὐκ ἔτι ἐπιεικῇ δοκῶ τοῦ Καλλισθένους (εἴπερ ἀληθῆ συγγράπται), ὅτι ὑφ' αὐτῷ τε εἶναι ἀπέφαινε καὶ τῇ αὐτοῦ συγγραφῇ Ἀλέξανδρόν τε καὶ τὰ Ἀλεξάνδρου ἔργα. Οὐκ οὖν αὐτὸς ἀφῆχθαι ἐξ Ἀλεξάνδρου δόξαν κτησόμενος, ἀλλὰ εὐκλεᾶ ἐς ἀνθρώπους ποιήσων· καὶ οὖν καὶ τοῦ θεοῦ τὴν μετουσίαν Ἀλεξάνδρῳ οὐκ ἐξ ὧν Ὀλυμπιάς ὑπὲρ τῆς γενέσεως αὐτοῦ ψεύδεται ἀνηρτῆσθαι, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου συγγράψας ἐξενέγκη ἐς ἀνθρώπους. Verum hæc absurda esse calumniatorum commenta Westermanno lubenter concedimus.

Statuam Callisthenis *historiarum scriptoris* Plinius (H. N. VI, 5, 36) vidit in hortis Servilianis. Opus fuit Amphistrati, quem Alexandri ætate vixisse statuit Sillig. in Artiff. Catalog. p. 12.

Fabulosæ Pseudo-Callisthenis historiæ (*), infimæ ætatis fœtus, ad nos nihil pertinent, eatenus tamen commemorandæ, quatenus celebritatem auctoris nostri testantur.

(*) Singulari libro de iis dicit Westermannus, qui ex hoc fonte impurissimo fluxisse recte statuit, quæ leguntur ap. Tzetzen Chil. I, 325 ; III, 110. 349. 386. 885. Eodem refert Chil. III, 83, de quo tamen possis dubitare : locum exscriptum habes in Ctesie fragm. 3. Ceterum vide Fabric. B. Gr. III, p. 36 Harl. ; Ste-Croix p. 166 ; Ang. Mai in Præfat. ad J. Valer. c. VIII, Berkel. ad Stephan. Byz. p. 237. 238, ubi fragm. ex cod. Bibl. Lugdun. ; Berger de Xivrey. in *Extraits des manuscrits de la Bibl. R. tom. XIII*, p. 161 — 306 ; Westermann. in *Pauly's Realencyclop. v. Callisthenes* ; Creuzer. *Histor. Kunst* p. 383.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ.

E LIBRO PRIMO.

1.

Plutarchus Cimon. c. 12 de pugna ad Eurymedontem (466 a. C.): Ἐφορος (fr. 116) μὲν οὖν Τιθραύστην φησὶ τῶν βασιλικῶν νεῶν ἄρχειν καὶ τοῦ πεζοῦ Φερενδάτην, Καλλισθένης δὲ Ἀριομάνδην τὸν Γωβρούου κυριώτατον ὄντα τῆς δυνάμεως παρὰ τὸν Εὐρυμέδοντα ταῖς ναυσὶ παρορμεῖν, οὐκ ὄντα μάχεσθαι τοῖς Ἑλλήσι πρόθυμον, ἀλλὰ προσδεχόμενον ὀγδοήκοντα ναῦς Φοινίσσας ἀπὸ Κύπρου προσπλεύσας. Cf. Diodor. XI, 60.

Id. ibid. c. 13: Τοῦτο τὸ ἔργον οὕτως ἐταπείνωσε τὴν γνώμην τοῦ βασιλείως, ὥστε συνθέσθαι τὴν περιβόητον εἰρήνην ἐκείνην, ἵππου μὲν δρόμον αἰετῆς Ἑλληνικῆς ἀπέχειν θαλάσσης, ἔνδον δὲ Κυανέων καὶ Χελιδονίων μακρᾷ νηὶ καὶ χαλκευβόλῃ μὴ πλέειν. Καί τοι Καλλισθένης οὕτως φησὶ ταῦτα συνθέσθαι τὸν βάρβαρον, ἔργῳ δὲ ποιεῖν διὰ φόβον τῆς ἡττης ἐκείνης, καὶ μακρὰν οὕτως ἀποστῆναι τῆς Ἑλλάδος, ὥστε πεντήκοντα ναυσὶ Περικλέα καὶ τριάκοντα μόναις Ἐφιάλτην ἐπέκεινα πλεῦσαι Χελιδονίων καὶ μηδὲν αὐτοῖς ναυτικὴν ἀπαντῆσαι τῶν βαρβάρων.

Hæc ex operis introitu. — Ceterum quod ad pacem istam, quam Cimonis vulgo dicimus, rectissime sensit Callisthenes. V. Dahlmann. *Forschung*. tom. I, 1-148; Krüger. *Histor. philolog. Studien*, p. 74-143.

Fragmentum per errorem, ut videtur, libro primo adscriptum vide infra, fr. 12.

E LIBRO SECUNDO.

2.

Harpocratio: Σφοδρίας. Ἰσαῖος ἐν τῷ κατὰ Μεγαρέων, εἰ γνήσιος. Στρατηγὸς Λακεδαιμονίων δ

HELLENICA.

E LIBRO PRIMO.

1.

Ephorus Tithrausten classi regiae tradit præfuisse, terrestribus copiis Pherendaten, Callisthenes vero ait Ariomanden, Gobria filium, qui summo imperio exercitui præfuerit, classem ad Eurymedontem in statione habuisse praelii cum Græcis ineundi minime cupidum, quum Phœnices naves octoginta a Cypro advehentes exspectasset.

Hæcce (Cimonis ad Eurymedontem) victoria regis animum adeo depressit, ut famigeratam istam pacem componeret, secundum quam semper a mari Græco ad curriculum equi abstineret, neque intra insulas Cyaneas et Chelidonias longam navem vel rostratam haberet. Callisthenes vero negat ita fœdere pactum barbarum: sed re ipsa ita fecisse metu,

Σφοδρίας. Φησὶ δ' αὐτὸν ὁ Καλλισθένης ἐν β' Ἑλληνικῶν εὐχέσθαι τε εἶναι λίαν καὶ κοῦφον πρὸς τὰς ἐλπίδας.

Cf. Diodor. XV, 29, 5: Σφοδριάδου τοῦ Σπαρτιάτου τεταγμένου μὲν ἐφ' ἡγεμονίας, φύσει δ' ὄντος μετεώρου καὶ προπετοῦς, ἐπεισεν αὐτὸν Κλεόμβροτος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακ. ἀνευ τῆς γνώμης τῶν ἐφόρων καταλαβέσθαι τὸν Πειραιέα κτλ. Xenophon Hell. V, 4, 20, τὸν ἐν Θεσπιαῖς [Θεράπναις Plutarch. Ages. 24] ἀρμωστὴν Σφοδρίαν dicit. Plutarcho in Pelop. c. 14 Sphodrias est aī ἐλπίδων μάλλον ἢ φρενῶν ἀγαθῶν μεστός, coll. Ages. c. 24, ubi: ὑπόκουρος τὴν γνώμην καὶ κενῶν ἐλπίδων καὶ φιλοτιμίας ἀνοήτου μεστός. Hæc sicuti illa Diodori ex Callisthene fluxisse suspicatur Schneider. ad Xen. 1. 1. Res pertinet ad Ol. 100, 3 (378).

E LIBRO TERTIO.

3.

Stephan. Byz.: Τεγύρα, πόλις Βουωτίας, ἐν ἣ Ἀπολλωνία φασὶ γεννηθῆναι (sequitur fragm. Semi Delii)... Καλλισθένης ἐν τρίτῳ τῶν Ἑλληνικῶν εἶναι μαντείᾳ φησὶ τὸ μὲν Ἰσμήνιον ἐν Θήβαις, τὸ δὲ Τροφώνιον ἐν Λεβαδείᾳ, τὸ δὲ ἐν Ἀθαῖς λεγόμενον ἐν Φωκεῦσι, τὸ δὲ κυριώτερον ἐν Δελφοῖς, ὃ καὶ μάλιστα φασὶ (φησὶ;) μεμαρτυρηκέαι τὴν ἐν Τεγύρᾳ (sc. τοῦ θεοῦ γένεσιν).

Pertinere hæc ad locum, quo pugna ad Tegyræam commissa (Ol. 101, 1. 376. Diodor. XV, 37, 1; 81, 2) describebatur, jam Schneiderus monuit ad Xenoph. Hell. præf. p. XIV. De oraculo Tegyræo cf. Plutarch. Pelop. 16: Τὴν γὰρ διὰ μέσου πᾶσαν ὁ Μέλας ποταμὸς, εὐθὺς ἐκ πηγῶν εἰς ἑλὴ πλωτὰ καὶ λίμνας διασπειρόμενος, ἀπορον ἐποίει, μικρὸν δὲ

quem clades illa ei injecerat, ac tam procul a Græcia eum se removisse, ut quinquaginta navibus Pericles, et triginta tantum Ephialtes ultra Chelidonias prænavigantes nihil vidissent classis barbaricæ.

2.

E LIBRO SECUNDO.

Sphodriam, Lacedæmoniorum ducem, Callisthenes Hellenicorum libro secundo simplicem fuisse admodum et in spe vana concipienda levissimum.

3.

E LIBRO TERTIO.

Tegyra, urbs Boeotiæ, in qua natum dicunt Apollinem. Callisthenes Hellenicorum libro tertio oracula Apollinis recenset Ismenium Thebarum, Trophonium Lebadeæ, illud quod Abis est in Phocide, et celebrius reliquis Delphicum, quod etiam disertissime deum Tegyræ natum esse testatum dicit.

ὑπὸ τὰ ἑληνεὺς ἐστὶν Ἀπόλλωνος Τεγυραίου καὶ μαν-
τειῶν ἐκλελειμμένον οὐ πᾶν πολὺν χρόνον, ἀλλ' ἄχρι
τῶν Μηδικῶν ἡμαρτε, τὴν προφητείαν Ἐχεκράτους
ἔχοντας. Ἐνταῦθα μυθολογοῦσι τὸν θεὸν γενέσθαι.
Καὶ τὸ μὲν πλησίον ὄρος Δῆλος καλεῖται καὶ πρὸς αὐτὸ
καταλήγουσιν αἱ τοῦ Μέλανος διαχύσεις. Ὅπισω δὲ
τοῦ ναοῦ δύο βήγνυνται πηγαὶ γλυκύτητι καὶ πλήθει καὶ
ψυχρότητι θαυμαστοῦ νάματος, ὧν τὸ μὲν Φοίνικα,
τὸ δὲ Ἑλαῖαν ἄχρι νῦν ὀνομάζομεν, οὐ φυτῶν μεταξὺ
δοεῖν, ἀλλὰ βεῖθρων τῆς θεοῦ λοχευθείσης. Plura de eo-
dem oraculo narrata habes ap. eundem De defect.
orac. c. 5 et 8 (p. 502 et 504 ed. Didot.). Cf.
Müller. *Minyer* p. 147, 3; 150, 1, et quem We-
stermannus affert, Ulrichs. *Reisen u. Forschungen*
in Griech. I, p. 196.

4.

Plutarch. Qu. gr. c. 9 (p. 360 Didot) : Τίς δ
παρὰ Δελφοῖς Ὀσιωτῆρ, καὶ διὰ τί Βύσιον ἓνα τῶν μη-
νῶν καλοῦσιν; Ὀσιωτῆρα μὲν καλοῦσι τὸ θυόμενον ἱε-
ρεῖον, ὅταν Ὀσιος ἀποδειχθῇ. Πέντε δὲ εἰσιν Ὀσιοι
διὰ βίου, καὶ τὰ πολλὰ μετὰ τῶν προφητῶν δρῶσιν
οὗτοι, καὶ τοὺς συνειρουργοῦσιν, ἅτε γεγονέναι δοκοῦντες
ἀπὸ Δευκαλίωνος. Ὁ δὲ Βύσιος μὲν, ὡς μὲν οἱ πολλοὶ
νομίζουσι, φύσιός ἐστιν ἕαρος γὰρ ἄρχει, καὶ τὰ πολλὰ
φύεται τηνικαῦτα καὶ διαβλαστάνει τὸ δ' ἀληθές οὐκ
ἔχει οὕτως. Οὐ γὰρ ἀντὶ τοῦ φ τῷ β χρῶνται Δελφοί,
καθάπερ Μακεδόνες, Βιλιππον καὶ Βαλακρὸν καὶ Βερο-
νίκην λέγοντες· ἀλλ' ἀντὶ τοῦ π· καὶ γὰρ τὸ πατεῖν, βα-
τεῖν, καὶ τὸ μικρὸν, βικρὸν ἐπιεικῶς καλοῦσιν. Ἔστιν
οὖν Πύσιος ὁ Βύσιος, ἐν ᾧ πιστωῖνται καὶ πυνθάνον-
ται τοῦ θεοῦ. Τὸ γὰρ ἐννοεῖν καὶ πάτριον. Ἐν τῷ μηνὶ
γὰρ τούτῳ χρηστήριον ἐγίγνετο, καὶ ἐβδόμην ταύτην
νομίζουσι τοῦ θεοῦ γενέθλιον, καὶ πολυφθοον ὀνομάζου-
σιν, οὐ διὰ τὸ πέττεσθαι φθόος, ἀλλὰ πολυπευθῇ καὶ
πολυμάντευστον οὔσαν. Ὅψε γὰρ ἀνέβησαν αἱ κατὰ
μῆνα μαντεῖαι τοῖς δεομένοις· πρότερον δὲ ἀπαξ ἔθε-

4.

*Quis est apud Delphos Hosioter, et cur unum de men-
sibus appellant Bysium?* Hosioter est victima quæ immo-
latur quum creator Hosius (vox sanctum notat). Quinque
autem sunt Hosii per omnem vitam, multisque in rebus
adsunt vatibus, atque una etiam sacrificant: quippe a Deu-
calione genus crediti trahere. Bysius mensis, ut plerique
putant, Physius est, a nascendo sic dictus: est enim veris
initio, quo tempore pleraque nascuntur et germinant: sed
res ita non habet. Non enim Delphi B littera pro Ph utun-
tur, ut Macedones, qui Bilippum, Balacrum, Beronicam
dicunt (quæ sunt Philippus, Phalarus, Pheronice), sed
loco litteræ P, soliti batein dicere et bicron, quæ sunt pa-
tein et picron. Est ergo Bysius dictum pro Pysius, quod
eo mense deum scitantur. Atque hæc sententia convenit
cum antiquis Delphorum observationibus. Mense enim isto
oraculum primo exstitit, et septimanam istam deo natali-
tiam putant, polyphthoumque nominant, non a coquen-

μιστευεν ἢ Πυθία τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ ταύτην τὴν ἡμέ-
ραν, ὡς Καλλισθένης καὶ Ἀναξανδρίδης ἱστορήκασιν.

Hæc propter argumentum antecedentibus junxi,
quamquam etiam ad libros de bello Phocico re-
ferre potes. De Bysio mense cf. Ideler. *Handb. d.*
Chron. I, 367; Bæckh. C. I. I, 814; Müller. *Dor.*
I, p. 212, 2; 329, 3; C. F. Hermann. De anno
Delphico p. 26; Idem *Ueber griech. Monatskunde*
p. 51 (Gotting. 1844); F. G. Schwartz. De anti-
quissima Apollinis natura p. 25 (Berolin. 1843).

Uti septima Apollo, sic tertia mensis die nata Mi-
nerva: Tzetzes ad Lyc. 519: Τριγέννητος ἡ Ἀθηναῖ
ὅτι ἐν Τρίτῳι ποταμῷ Λιβύης ἐγεννήθη... ἢ ὅτι, κατὰ
Καλλισθένην, τρίτῃ τοῦ μηνὸς ἐγεννήθη· διὸ παρ' Ἀθη-
ναίοις ἡ τρίτῃ ἱερὰ τῆς Ἀθηναῖς. Pro Καλλισθένης
Phavorinus v. Τριγέννητος habet Ἐρατοσθένης (cf.
not. ad fr. 47). De re cum Callisthene facit schol.
Hom. II. VIII, 39. Hinc supplenda glossa Suidæ et
Photii s. h. v., ubi: ἢ ὅτι παρὰ Τρίτῳι τῷ πο-
ταμῷ Λιβύης ἐγεννήθη [ἢ ὅτι τρίτῃ] φθίνοντος, ὡς
καὶ Ἀθηναῖοι ἄγουσιν. Cf. Mullach. ad fragm. De-
mocriti p. 120, ubi scribendum proponit: ἢ ὅτι
ἐγεννήθη τρίτῃ Ἐκατομβαιῶνος φθίνοντος, ὡς καὶ τῇ
τρίτῃ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ μικρὰ Παναθήνια ἄγουσιν.

5.

Plutarch. Pelop. 17: Ἦσαν δὲ δύο μόραι Λακε-
δαιμονίων (sc. in prælio ad Tegyram commisso).
Τὴν δὲ μόραν Ἐφορος (fr. 140) μὲν ἄνδρας εἶναι
πεντακοσίους φησὶ, Καλλισθένης δ' ἑπτακοσίους, ἄλ-
λοι δὲ τινες ἑννακοσίους, ὧν Πολυδῖος (fragm. hist.
25, p. 156 ed. Did.) ἐστίν.

E LIBRO QUARTO.

6.

Joh. Laurentius De Mensib. IV, 68, p. 264 ed.
Ræth.: Ἀλλὰ καὶ Θρασυάλης ὁ Θάσιος τοὺς ἐτῆ-

dis phthoibus, quod est placentæ genus, sed quod multa
tum responsa deus edat. Sero enim cœpit singulis mensibus
oracula requirentibus respondere: antiquitus semel dun-
taxat in anno vaticinabatur Pythia, idque ista die, ut Cal-
listhenes et Anaxandridas tradiderunt.

Τριγέννητος Minerva nominatur vel quod ad Tritonem flu-
vium Libyæ nata est, vel secundum Callisthenem, quod
tertia mensis die in lucem edita. Quapropter apud Athe-
nienses dies tertia sacra est Minervæ.

5.

Duæ erant (in prælio ad Tegyram commisso) Moræ La-
cedæmoniorum. Moram vero Ephorus quinquaginta, Cal-
listhenes septingentorum, alii, inter eosque Polybius, non-
gentorum virorum esse dicunt.

6.

E LIBRO QUARTO.

Thrasylces quoque Thasius ab Etesiiis ait Nilum extrudi:

σίους φησὶν ἐξωθεῖν τὸν Νεῖλον· τῆς γὰρ Αἰθιοπίας ὑψηλοῖς παρὰ τὸ καθ' ἡμᾶς ὄρεσι διεζωσμένης, ὑποδεχομένης τε τὰς νεφέλας πρὸς τῶν ἐτησίων ὠθουμένας, ἐκδιδόναι τὸν Νεῖλον, ὡς καὶ Καλλιθένης δὲ περιπατητικὸς ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ τῶν Ἑλληνικῶν φησὶν, ἑαυτὸν συστρατεύσασθαι Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι, καὶ γενόμενον ἐπὶ τῆς Αἰθιοπίας εὐρεῖν τὸν Νεῖλον ἐξ ἀπείρων ὁμβρίων κατ' ἐκείνην γενομένων καταφερόμενον. Ἀλλὰ καὶ Δικαίαρχος ἐν Περιόδῳ γῆς ἐκ τῆς Ἀτλαντικῆς θαλάττης τὸν Νεῖλον ἀναχεῖσθαι βούλεται. Cf. fragm. Ephori 108 et 109.

Anonymus Περὶ τῆς τοῦ Νεῖλου ἀναβάσεως ap. Schweighæuser. in Athenæo II, c. 87 (et ap. Stephan. in Collect. scriptt. quorund. Aristot. et Theophr. Par. 1557, p. 145) : Καλλιθένης δ' ὁ ἱστοριογράφος πρὸς τὰ μικρῶ πρότερον εἰρημένα ὑπ' Ἀναξάγου τε καὶ Εὐριπίδου ἀντεῖπεν· αὐτὸς δὲ τὴν αὐτοῦ γνώμην (τῇ ἑαυτοῦ γνώμῃ χρώμενος Steph.) φησὶν, ὑδάτων πολλῶν καὶ λαμπρῶν γινομένων κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν κατὰ τὰς τοῦ Κυνὸς ἀνατολὰς ὥς τῆς ἐπιτολῆς ἀρκτούρου, καθ' οὗς χρόνους καὶ οἱ ἐτησίοι πνέουσιν ἀνεμοὶ τούτους γὰρ φησὶ τοὺς ἀνέμους μάλιστα τὰ νέφη φέρειν πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν ὧν καὶ προσπιπτόντων πρὸς τὰ ὄρη καταβρῆγνυσθαι πολὺ πληθὺς ὕδατος, ἀπ' οὗ τὸν Νεῖλον ἀναβαίνειν.

Strabo XVII, p. 790 : Φησὶ γὰρ (sc. Ποσειδώνιος) Καλλιθένης (Eratosthenem vet. Interpr.) λέγειν τὴν ἐκ τῶν ὁμβρίων αἰτίαν τῶν θερινῶν παρὰ Ἀριστοτέλους λαδόντα, ἐκεῖνον δὲ παρὰ Θρασυάλκου τοῦ Θασίου (τῶν ἀρχαίων δὲ φυσικῶν εἰς οὗτος), ἐκεῖνον δὲ παρ' ἄλλου [παρὰ Θαλοῦ?], τὸν δὲ παρ' Ὀμήρου διπτεία ψάσκοντος τὸν Νεῖλον.

De his disserendi occasionem præbuit, uti bene monet Westermannus, expeditio Ægyptiaca Græcorum, qui, Iphicrate duce, Pharnabazo in auxilium missi sunt Ol. 101, 3. 374 a. C. Vide Diodor. XV, 41 sqq. « Scilicet appulsa classe ad Mendesium Nili ostium, expugnatoque quod ibi conditum erat castello, Iphicrates vehementer ut continuo Memphin aggredierentur institit, Pharnabazus autem copiis suis, ut aiebat, sed revera socio imperii diffusus cunctando tempus perdidit : χρονίζου-

σης δὲ τῆς περὶ τὸ πολισμάτιον τοῦτο στρατείας καὶ τῶν ἐτησίων ἤδη γενομένων, ὁ Νεῖλος πληρούμενος καὶ πάντα τόπον ἐπέχων τῷ πλήθει τοῦ βεύματος αἰετὸν ὡχύρου τὴν Αἴγυπτον (Diod. 43, 4). Ceterum ista Callisthenem non ante Ol. 112, 1, quo anno in eas regiones Alexander penetravit, scripsisse sponte intelligitur. Neque omittendum est, quod suam ipsius de ea re sententiam aperuisse eum dicit auctor lib. De Nili increm., Aristotelis vero Posidonius : quod si verum, vix liberandus est a crimine jactantiæ aliena pro suis venditantis. » WESTERM. Cf. Ephori fr. 142.

7.

Proclus in Platon. Tim. p. 30 ed. Basil. : Τοὺς δὲ Ἀθηναίους Καλλιθένης μὲν καὶ Φανόδημος πατέρας τῶν Σαΐτων ἱστοροῦσι γενέσθαι· Θεόπομος δὲ (fr. 172) κτλ. Cf. Müller. Min. p. 107.

8.

Seneca Qu. Nat. VI, 23 : Rara terræ natura est multumque habens vacui. Per has raritates spiritus fertur, qui ubi major influxit nec emittitur, concutit terram. Hæc placet et aliis, ut paullo ante rettuli, caussa; si quid apud te profectura testium turba est. Hanc etiam Callisthenes probat, non contemptus vir. ... Hic Callisthenes in libris, quibus describit quemadmodum Helice Burisque mersæ sint (Ol. 101, 4. a. C. 374), quis illas casus in mare vel in illas mare immiserit, dicit id quod in priore parte dictum est : spiritus intrat terram per occulta foramina, quemadmodum ubique, ita et sub mari. Deinde quum est obstructus ille trames, per quem descenderat, reditum autem illi a tergo resistens aqua abstulit, huc et illuc fertur et sibi ipse occurrens terram labefactat. Ideo frequentissime mari opposita vexantur et inde Neptuno hæc assignata est movendi pudentia.

Idem ibid. c. 26 : Hanc (Delum) philosophi quoque, credula natio, dixerunt non moveri auctore Pindaro; Thucydides (II, 8) ait, antea quidem immotam fuisse, sed circa Peloponnesiacum bellum tremuisse. Callisthenes et alio tempore ait hoc accidisse. Inter multa, inquit, prodigia, quibus de-

Æthiopia enim quum altioribus quam qui apud nos sunt montibus circumdetur, atque excipiat nubes, quæ ab Etesiis protruduntur, Nilum ab ea inundari : quemadmodum etiam Callisthenes Peripateticus quarto libro Hellenicorum ait, se una cum Alexandro Macedone expeditionem fecisse, et quum in Æthiopia fuisset, invenisse Nilum ex infinitis imbribus ibi ortis deferri. Verum etiam Dicæarchus in Periodo Terræ ex mari Atlantico Nilum vult effundi.

Callisthenes historiarius scriptor his quæ paullo ante ab Anaxagora et Euripide dicta retulimus, contradicit, suamque sententiam exponit : Quum sint in Æthiopia imbres multi validique circa Canis ortum usque ad ortum Arcturi,

quo ipso etiam tempore venti flant Etesiae; eosdem hos ventos ait maxime nubes in Æthiopiam deferre, adlisisque nubibus ad montes magnam erumpere aquæ vim; quæ causa sit cur intumescat Nilus.

Posidonius ait Callisthenem tradere æstivos imbres causam esse; idque hunc ab Aristotele sumpsisse, Aristotelem vero a Thrasyalcæ Thasio, qui unus fuit ex antiquis physicis; Thrasyalcen autem ab alio (a Thalete?), atque illum ab Homero, qui διπτεία, i. e. cœlitus delabentem, Nilum dicit.

7.

Callisthenes et Phanodemus Athenienses patres Saitarum esse tradunt.

nuntiata est duarum urbium, Helices et Buris, ever-
sio, fuere maxime notabilia columna ignis immensi
et Delos agitata. Quam ideo stabilem videri vult,
quia mari imposita habeat concavas rupes et saxa
pervia, quæ dent deprehen- o aeri reditum. Ob hoc
etiam insulas esse certioris soli urbesque eo tutio-
res, quo propius ad mare accesserunt.

Idem ibid. VII, 5 : Charimander quoque in eo li-
bro, quem de cometis composuit, ait, Anaxagoræ
visum grande insolitumque cælo lumen magnitudine
amplæ trabis, et id per multos dies fulsisse. Talem
effigiem ignis longi fuisse Callisthenes tradit ante-
quam Burin et Helicen mare absconderet. Aristot-
eles ait, non trabem illam, sed cometam fuisse;
ceterum ob nimium ardorem non apparuisse spar-
sum ignem, sed procedente tempore cum jam minus
flagraret, redditam suam cometæ faciem. In quo
igne multa quidem fuerunt digna quæ notarentur,
nihil tamen magis quam quod, ut ille fulsit in cælo,
statim supra Burin et Helicen mare fuit. Numquid
ergo Aristoteles non illam tantum, sed omnes tra-
bes cometas esse credebatur? Hanc habet differen-
tiam, quod iis continuus ignis est, ceteris sparsus.
Trabes enim flammam æqualem habent nec ullo
loco intermissam aut languidam, in ultimis vero
partibus coactam, qualem fuisse illam, quam modo
retruli, Callisthenes tradit.

Hæc placet... causa] « Imprimis Aristoteli (vid.
ibid. c. 13), cui sua rursus debet Callisthenes,
quique sententiam suam exposuit breviter in libro
De mundo c. 4, copiose accurateque in Meteorolog.
II, 6 et 8. Cf. præter ipsum Senecam Plin. H. N.
II, 79—82, Plutarch. De placit. phil. III, 15,
Ammian. Marcell. XVII, 7, 9—14, et qui nostra
ætate veterum de terræ motu ejusque causis placita
diligenter composuit J. L. Ideler in ed. Arist. Me-
teorol. I, p. 582 sqq. » WESTERMANN. — De ruina
Buræ et Helices cf. præter Aristotelem (De mund.
c. 4, Meteorol. I, 6, 8 sqq.; II, 8, 9. 43) Polyb.
II, 41, 7; Diodor. XV, 48; Strabo I, p. 54, 59.
VIII, p. 384; Pausan. VII, 25, 4, 8; Ælian. H.
An. XI, 19.

9.

Cicero De divin. I, 34 : *Quid? Lacedæmonii
paullo ante Leutricam calamitatem quæ significatio
facta est, quum in Herculis fano arma sonuerunt,
Herculisque simulacrum multo sudore manavit? At
eodem tempore Thebis, ut ait Callisthenes, in tem-
plo Herculis valvæ clausæ repagulis subito se ipsæ
aperuerunt, armaque, quæ fixæ in parietibus fue-*

*rant, ea sunt humi inventa. Quumque eodem tem-
pore apud Lebadiam Trophonio res divina fieret
gallos gallinaceos in eo loco sic assidue canere cœ-
pisse, ut nihil intermitterent. Tum augures dixisse
Bæotios, Thebanorum esse victoriam propterea
quod avis illa victa silere soleret, canere si vicisset.
Eademque tempestate multis signis Lacedæmonii
Leutricæ pugnæ (Ol. 102, 2. 371) calamitas de-
nuntiabatur. Namque et Lysandri, qui Lacedæmo-
niorum clarissimus fuerat, statuæ quæ Delphis,
stabat in capite corona subito exstitit ex asperis
herbis et agrestibus, stellæque auræ, quæ Delphis
crant a Lacedæmoniiis positæ post navalem illam
victoriam Lysandri, quo Athenienses conciderunt
(qua in pugna quia Castor et Pollux cum Lacedæ-
moniorum classe visi esse dicebantur, eorum insignia
deorum, stellæ auræ, quas dixi, Delphis positæ),
paullo ante Leutricam pugnam deciderunt neque
reperitæ sunt. Maximum vero illud portentum iis-
dem Spartanis fuit, quod, quum oraculum a Jove
Dodonæo petivissent de victoria sciscitantes, legati-
que illud in quo inerant sortes collocavissent, simia,
quam rex Molossorum in deliciis habebat, et sortes
ipsas et cetera quæ erant ad sortem parata distur-
bavit et aliud alio dissipavit. Tum ea quæ proposita
erat oraculo sacerdos dixisse dicitur, de salute La-
cedæmoniorum esse, non de victoria cogitandum.*

Cf. Idem ib. II, 25 et 26; Xenoph. Hell. VI,
4, 7; Diodor. XV, 53, quem sua ex Callisthene
sumpsisse videri monet Wesseling.; Polyæn. Stra-
teg. II, 3, 8; Plutarch. De Pyth. orac. c. 8.

10.

Strabo VIII, p. 362, postquam dixit Tyrtaeum
in Eunomia dicere se Erineo profectum esse in Pe-
loponnesum, ita pergit : ὥστε ἡ ταῦτα ἡκύρωται τὰ
ἐλεγεία ἢ Φιλοχόρῳ ἀπιστητέον τῷ φήσαντι Ἀθηναίων
τε καὶ Ἀφιδναίων, καὶ Καλλισθέναι καὶ ἄλλοις πλείοσι
τοῖς εἰποῦσιν ἐξ Ἀθηνῶν ἀφικέσθαι δευθέντων Λακε-
δαιμονίων κατὰ χρησμὸν, ὃς ἐπέταττε παρ' Ἀθηναίων
λαβεῖν ἡγεμόνα.

Ita hunc locum e codd. constituit Cramer. Com-
ment. crit. de codd. Strab. p. 40. Vulgatam vide
in Philoch. fr. 55. « Messeniaci belli, ut mihi qui-
dem videtur, Callisthenes memoriam redintegravit
ad Ol. 102, 3. 370, quo anno Messenii restituti
sunt. Diodor. XV, 66; Pausan. IV, 27, 5. Strabo
autem quum dicit, errare aut Tyrtaeum aut quos
laudat historiæ scriptores, nec ipsa verba Tyrtaei
recte intelligit, et miscet quæ diversa sunt. Tyr-
tæus enim dicit, sese Erineo in Peloponnesum ve-

10.

Igitur aut his versibus elegiacis auctoritas derogatur, aut
fides habenda non est Philochoro, qui Tyrtaeum Athe-

niensem vel Aphidnaeum dicit, et Callistheni aliisque pluri-
bus, qui produnt Athenis eum venisse Lacedæmoniorum
rogatu oraculo jussorum ducem ab Atheniensibus sumere.

nisse; sed aliud est quod hinc Strabo colligit, εἶναι ἔκειθεν. Deinde Erineum sine dubio Strabo intelligit eam, quæ una fuit ex quattuor Doriensium urbibus (de qua IX, p. 427; X, p. 475); sed in Attica quoque fuisse locum eodem nomine appellatum testis est Pausan. I, 38, 5. » *Westermann.* Hariolatur Franck. in Callino p. 294. Ex eadem Callisthenis narratione sumpta quæ sequuntur.

11.

Polybius IV, 33 init. : Οἱ γὰρ Μεσσήνιοι, πρὸς ἄλλοις πολλοῖς, καὶ παρὰ τὸν τοῦ Διὸς τοῦ Λυκαίου βωμὸν ἀνέθεσαν στηλὴν ἐν τοῖς κατ' Ἀριστομένην καιροῖς, καθάπερ καὶ Καλλισθένης φησὶ, γράψαντες τὸ γράμμα τοῦτο·

Πάντως ὁ χρόνος εὖρε δίκην δόικω βασιλεῖ
εὖρε δὲ Μεσσήνη σὺν Διὶ τὸν προδότην
βητιδίως. Χαλεπὸν δὲ λαθεῖν θεὸν ἄνδρ' ἐπίορκον.
Χαῖρε Ζεῦ βασιλεῦ, καὶ σάω Ἀρκαδίαν.

Cf. Pausan. IV, 22, 4. Müller. *Dor.* I, p. 150, 151.

E LIBRO QUINTO.

12.

Eustratius ad Aristotel. *Ethic.* IV, 8, p. 54 b : Ἰστορεῖ Καλλισθένης ἐν τῇ πρώτῃ (?) τῶν Ἑλληνικῶν, ὅτι, Θηβαῖον εἰς τὴν Λακωνικὴν εἰσβαλλόντων, ἐπεμψαν Λακεδαιμόνιοι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους συμμαχίας δεόμενοι, λέγοντες ἐπ' Ἀθηναίων, ὅσα μὲν τοὺς Ἀθηναίους οἱ Λακεδαιμόνιοι πεποιήκασιν εὖ, τούτων ἐπελάθοντο ἐκόντες, ἀ δ' αὐτοὶ χρηστὰ πρὸς Ἀθηναίων ἐπεπόνθεσαν, τούτων ἐμémνητο, ὡς διὰ τούτων αὐτοὺς ἐπαζόμενοι πρὸς τὴν συμμαχίαν μάλλον.

Res fragmento nostro (quod fugit Westermann et Geierum) memoratas ad Ol. 102, 4 (369) rectissime refert Clinton. in F. H. III, p. 294 Cf.

11.

Messenii enim, ut alia omitam, etiam ad Jovis Lycæi aram, temporibus Aristomenis, columnam dedicarunt, in qua, teste Callisthene, huiusmodi epigramma fuit insculptum :

Injustum regem tempus non sivit inultum :
Messenæ inventus cum Jove proditor est
perfacile : haud poterat perjurus fallere numen
Juppiter, o salve, protege et Arcadiam.

12.

E LIBRO QUINTO.

Callisthenes Hellenicorum libro primo (*quinto*) narrat Lacedæmonios, Thebanis Laconiam invadentibus, ad Athenienses societatis ineundæ causa legatos misisse, qui coram populo dixissent, quæcunque Lacedæmonii in Athenienses bona contulissent, eorum oblivisci se lubentes, verum quæ ipsi ab Atheniensibus commoda experti essent eorum

etiam Schneider. ad Xenoph. *Hell.* VI, 5, 33. Igitur nisi forte data occasione præter ordinem chronologicum mentionem ejus Callisthenes injecerit (quod parum probabile), non video quomodo tueri possis verba ἐν τῇ πρώτῃ Ἑλληνικῶν. Scripserim ἐν τῇ πέμπτῃ.

13.

Athenæus X, 452, A : Τοιοῦτόν τι καὶ Καλλισθένης ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς φησιν, ὡς Ἀρχάδων πολιορκούντων Κρῶμμον, (πολίχσιον δ' ἐστὶν ἰδρυμένον πλησίον Μεγάλης πόλεως), Ἰππόδαμος ὁ Λάκων, εἰς ὧν τῶν πολιορκουμένων, διεκελεύετο τῷ παρὰ Λακεδαιμονίων πρὸς αὐτοὺς ἔκοντι κήρυκι, δηλῶν ἐν αἰνιγμῷ τὴν περὶ αὐτοὺς κατάστασιν, ἀπαγγέλλειν τῇ μητρὶ λύεσθαι τὸ γύναιον δέχ' ἡμερῶν τὸ ἐν Ἀπολλωνίῳ δεδεμένον· ὡς οὐκ ἔτι λύσιμον ἐσόμενον, ἐὰν αὐτὰς παρέλθωσι. Καὶ διὰ ταύτης τῆς γνώμης ἐμήνυε σαφῶς τὸ μήνυμα. Αὕτη γάρ ἐστιν ἐν τῷ Ἀπολλωνίῳ παρὰ τὸν τοῦ Ἀπολλωνος θρόνον διὰ γραφῆς ἀπομειμημένος Λιμὸς, ἔγων γυναικὸς μορφὴν. Φανερόν οὖν ἐγένετο πᾶσιν, ὅτι δέκα ἡμέρας ἔτι καρτερῆσαι δύνανται οἱ πολιορκούμενοι διὰ τὸν λιμὸν. Συνέντες οὖν οἱ Λάκωνες τὸ λεχθὲν ἐδοθήσαν κατὰ τάχος τοῖς ἐν τῇ Κρῶμνῃ.

« Idem narrat Polyæn. *Strateg.* II, 15, sed oppidum ab Arcadibus obsessum Prasias vocat, quod erat τῆς Λακωνικῆς πόλιν εἰπιθαλάσσιον, ut ait Thucyd. II, 56, aliisque dicitur Brasizæ. Cromna ut Peloponnesi urbs a Stephano Byz. memoratur, sed Κρῶμμοι dicitur Pausan. VIII, 3, 4 et 27, 4 [adde 34, 6]. Verum Tzetzes ad Lyc. 522, ubi legitur : Κρῶμνα δὲ χωρίον Κορίνθου, ἐξ οὗ οἱ στρατεύσαντες, φησὶν, οἱ περὶ Ἰδαν; aperte Cromyonem cum Cromna commutavit. Cf. Pausan. II, 1, 3. De ipsa hujus urbis obsidione nihil compertum habeo; sed licet tamen suspicari, eam aut ex rebus Messeniorum, quibuscum conjunctissimi semper Arcades fue-

meminisse, ut ita eos tanto facilius ad contrahendum societatis fœdus adducerent.

13.

Callisthenes in Historiis Græcis narrat, Arcadibus Cromnum (sive Cromnam) obsidentibus (quod est oppidulum haud procul a Megalopoli situm) Hippodamum Lacedæmonium, unum ex his, qui in oppido inclusi erant, præconi qui ad illos a Lacedæmoniis venerat, statum in quo essent res oppidi ænigmatè significantem mandasse, nuntiaret matri, ut solveret intra decem dies mulierculam in Apollinis templo vinctam : nec enim amplius fieri posse ut solvatur, si illos prætermisissent. Quo dicto perspicue declaravit id quod illis nuntiari voluerat. Est enim muliercula illa Fames, cujus imago in Apollinis templo muliebri forma picta juxta dei solium suspensa erat. Quare perspicuum erat omnibus, per decem adhuc dies famem tolerare posse oppidanos. Quod quum Spartani intellexissent, auxilium ferro Cromniis festinarunt.

runt (cf. Pausan. IV, II, 1, 14, 8. VIII, 5, 10. 6, 1), aut ex ipsorum Arcadam, quas cum Lacedaemoniis inprimis Ol. 102, 2 sq. habuerunt, simultatibus esse repetendam. » WESTERM. Verba Stephani Byz. l. l. sunt : Κρώμνα Πελοποννήσου πόλις, ἀρσενικῶς καὶ θηλυκῶς καὶ πλινθινικῶς, ἀπὸ Κρώμνου τοῦ Λυκάονος. Formam Κρώμνος habes apud Xenophont. Hell. VII, 4, 21, quo loco de hac urbe ab Archidamo rege capta et Lacedaemoniorum praesidio firmata, deinde vero ab Arcadii obsessa fuse admodum exponit (c. 4, 19—26); de iis tamen quae ex Callisthene afferuntur, nihil ap. Xenophontem legitur. Secundum Plutarch. De vitioso pud. c. 16, p. 648 Didot., Archidamus Nicostratum Argivum ad prodendam Cronnum urbem adducere studuit. Res pertinet ad Ol. 104, 1. 364.

14.

Plutarchus Agesil. 34 : Ἐπαὶ γὰρ οἱ Μαντινεῖς αὖθις ἀπέστησαν τῶν Θηβαίων καὶ μετεπέμποντο τοὺς Λακεδαιμονίους, αἰσθόμενος δ' Ἐπαμεινώνδας τὸν Ἀγισίλαον ἐξεστρατευμένον μετὰ τῆς δυνάμεως καὶ προσιόντα, λαθὼν τοὺς Μαντινεῖς ἀνέζηυξε νυκτὸς ἐκ Τεγέας ὄγων ἐπ' αὐτὴν Λακεδαίμονα τὸ στράτευμα, καὶ μικρὸν ἐδέησε παραλλάξας τὸν Ἀγισίλαον ἔρημον ἐξαίφνης καταλαβεῖν τὴν πόλιν. Εὐθύβουν δὲ Θεσπιέως, ὡς Καλλισθένης φησιν, ὡς δὲ Ξενοφῶν (Hell. VII, 5, 10), Κρητὸς τινος ἐξαγγελιαντος τῷ Ἀγισίλῳ, ταχὺ προτέμψας ἱππέα τοῖς ἐν τῇ πόλει φράσσοντα, μετ' οὐ πολλὸ καὶ αὐτὸς παρῆλθεν εἰς τὴν Σπάρτην.

Cf. Diodor. XV, 82 (362 a. C.).

E LIBRO NONO.

15.

Schol. Eur. Hec. 892 : Καλλισθένης ἐνθ' τῶν Ἑλληνικῶν οὕτω γράφει· Ἐάλω μὲν ἡ Τροία Θαρρηλι-

14.

Postquam Mantinenses iterum a Thebanis defecerunt, et acciverunt Lacedaemonios, Epaminondas, ubi Agesilaum rescivit cum exercitu ab urbe profectum accedere, clam Mantinensibus noctu ex Tegea vasis conclamatis in ipsam movit Lacedaemonem; ac nihil propius factum est, quam ut praetervectus alia via Agesilaum vacuum caperet urbem. Verum quum Euthynus Thespiensis, ut Callisthenes tradit (ut Xenophon Cretensis quidam), Agesilao rem nuntiasset, praemisso equite significavit rem civibus, nec multo post ipse est urbem ingressus.

15.

E LIBRO NONO.

Callisthenes libro nono Hellenicorum scribit ita : « Capta Troja est, ut nonnulli historicorum tradunt, die octavo Thargelionis incipientis, secundum auctorem vero Iliadis

νος μηνὸς ὡς μὲν τινες τῶν ἱστορικῶν ἱσταμένου, ὡς δὲ ὁ τὴν μικρὰν Ἰλιάδα (πεποικηκώς) ὀγδόῃ φθίνοντος· διορίζει γὰρ αὐτὸς τὴν ἄλυσιν φάσκων συμβῆναι τότε τὴν κατάληψιν, ἤνικα

Νῦξ μὲν ἔην μέσση, λαμπρὰ δ' ἐπέτελλε σελήνη·

μεσονύκτιος δὲ μόνον τῇ ὀγδόῃ φθίνοντος ἀνατελλειεν.

Plutarch. Camill. 19 : Ἐνήνοχε δὲ καὶ ὁ Θαρρηλιῶν μὴν τοῖς βαρβάρους ἐπιδήλως ἀτυχίας· καὶ γὰρ Ἀλέξανδρος ἐπὶ Γρανικῷ τοὺς βασιλέως στρατηγούς Θαρρηλιῶνος ἐνίκησε καὶ Καρχηδόνοι περὶ Σικελίαν ὑπὸ Τιμολέοντος ἠττῶντο τῇ ἐβδόμῃ φθίνοντος, περὶ ἣν δοκεῖ καὶ τὸ Ἴλιον ἀλῶναι, ὡς Ἐφορος καὶ Καλλισθένης καὶ Δαμάστης (fr. 4) καὶ Φύλαρχος (fr. 66) ἱστορήκασιν.

Duodecimo Thargelionis die Trojam captam statuerunt Hellanicus, Duris, Dionysius (vel Dinias) Argivus, Lysimachus. Vide Boeckh. ad M. Par. ep. 25; Fischer. Tabb. chron. p. 16 sq. Alii Trojam *Scirophorione* mense eversam dixerunt. Jam Plutarchus De glor. Athen. c. 7 : Τὴν δὲ δωδεκάτην τοῦ Σχιροφοριῶνος ἱερωτέραν ἐποίησεν ὁ Μαντινιακὸς ἄγων. — Hinc profectus Callisthenes de die excidii Trojani dixisse videtur, uti monet Westermannus, addens tamen, « Nisi mavis, quem admodum Plutarchum in Vita Camilli ab Alliensi, sic et olim Callisthenem a Mantineensi proelio ad recensendas gravissimas quasque quas Græci retulissent victorias earumque dies indicandas digressum esse. » Ceterum pro libro *nono*, Scaliger in Synagog. p. 376 exhibet librum *secundum*.

Sequuntur fragmenta sedis incertioris.

16.

Plutarch. Aristid. c. 27 : Λυσιμάχου θυγατέρα Πολυκρίτην ἀπολιπόντος, ὡς Καλλισθένης φησὶ, καὶ αὐτὴ σίτησιν, δσην καὶ τοῖς Ὀλυμπιονίκαις, ὁ δῆμος ἐψηφίσατο· Δημήτριος δ' ὁ Φαληρεὺς καὶ Ἰερώνυμος ὁ Ῥόδιος καὶ Ἀριστοξένος ὁ μουσικὸς καὶ Ἀριστοτέλης

parvæ die octavo ante finem ejus mensis. Ipse enim poeta excidium urbis definit verbis illis, quibus accidisse rem dicit quo tempore :

Nox erat media splendensque oriebatur luna.

Media autem nocte luna non nisi octavo ante finem mensis die oriri potuerit. »

Mensis Thargelion manifeste erat barbaris infaustus. Nam Alexander Persarum regis prefectos hoc mense superavit ad Granicum. Ejusdem mensis ante finem die septimo Carthaginienses in Sicilia a Timoleonte cladem passi sunt; eodem fere die Ilium quoque captum videtur, uti Ephorus, Callisthenes, Damastes et Phylarchus tradiderunt.

16.

Lysimacho Polycriten filiam relinquente, huic quoque ut Callisthenes tradit, victum e publico præbendum, quem admodum Olympionicis, populus decrevit. Demetrius vero Phalereus et Hieronymus Rhodius et Aristoxenus mu-

(εἰ δὴ τὸ Περὶ εὐγενείας βιβλίον ἐν τοῖς γνησίοις Ἀριστοτέλους θετέον) ἱστοροῦσι, Μυρτῷ θυγατρὶδὴν Ἀριστείδου Σωκράτει τῷ σοφῷ συνοικῆσαι, γυναῖκα μὲν ἑτέραν ἔχοντι, ταύτην δ' ἀναλαβόντι χηρεύουσιν διὰ πέναν καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐνδεομένην. Πρὸς μὲν οὖν τούτους ἱκανῶς ὁ Παναίτιος ἐν τοῖς περὶ Σωκράτους ἀντίρρηκεν.

Athenæus XIII, p. 555, F : Ἐκ τούτων οὖν τις δρῶμενος μέμψαιτ' ἂν τοὺς περιτιθέντας Σωκράτει δύο γαμετὰς γυναῖκας, Ξανθίππην καὶ τὴν Ἀριστείδου Μυρτῷ, οὗ τοῦ δικαίου καλουμένου (οἱ χρόνοι γὰρ οὐ συγχωροῦσιν), ἀλλὰ τοῦ τρίτου ἀπ' ἐκείνου· εἰσι δὲ Καλλισθένης, Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς, Σάτυρος ὁ περιπατητικὸς, Ἀριστόξενος, οἷς τὸ ἐνδόσιμον Ἀριστοτέλης ἔδωκεν ἱστορῶν τοῦτο ἐν τῷ Περὶ εὐγενείας. ... Ἀντίπει δὲ τοῖς λέγουσι περὶ τῶν Σωκράτους γυναικῶν Παναίτιος ὁ Ῥόδιος.

« Plutarchus quo jure Callisthenem eximat ex numero eorum, qui duas Socratem uxores habuisse tradidissent, obscurum est. Sed Myrto eidem recte, ut videtur, Aristidis non est filia, sed neptis (θυγατρίδῃ); quamquam filiam ejus fuisse alii crediderunt, temporum illi plane incuriosi, — Socrates enim natus est demum anno proximo post mortem Aristidis [?] — in quibus est Diogenes L. II, 56; qua ex difficultate Athenæus sive in quem sequitur sic sese expedire tentavit, ut poneret Myrto filiam fuisse non Aristidis, cui Justi cognomen erat, sed ejus nepotis demum, cui item fuit nomen Aristidis (Plat. Lach. p. 179, A.). » Hæc Westermannus, qui ibidem pluribus exponit de stemmate Aristidis. De Bigamia Socratis cf. Luzac. p. 54 sqq. Ceterum Mahnius in notis ad Aristoxenum censet Athenæum ante oculos habuisse locum Plutarchi, quem festinantius excerpens aliena miscuerit.

sicus, et Aristoteles (si modo liber De nobilitate inter germanos est Aristotelis libros recensendus) Myrto tradunt Aristidis e filia neptem a Socrate illo sapiente domum acceptam; habuisse quidem eum aliam uxorem, verum hanc recepisse utpote propter paupertatem viduam omniumque rerum egenam. Ceterum refellit hæc abunde Panætius in libris, quos de Socrate scripsit.

Non injuria quispiam arguat eos, qui duas uxores Socratem habuisse prodiderunt, Xanthippen nimirum et Myrto, Aristidis filiam, non Justi illius, quem dicunt (tempora enim repugnant), sed tertii ab illo. Auctores autem ejus rei sunt Callisthenes, Demetrius Phalereus, Satyrus Peripateticus, Aristoxenus: prævit iis Aristoteles, qui in libro De nobilitate id narravit... Contradixit iis, qui de duabus Socratis uxoribus locuti sunt, Panætius.

17.

Nunc ad Cretensium rempublicam conversa oratione, duo circa illam considerare nos opera pretium fuerit, quæ

SCRIPTORES REB. ALEX.

17.

Polybius VI, 45 : Ἐπὶ δὲ τὴν τῶν Κρήτων μεταβάτης (πολιτείας) ἀξίον ἐπιστῆσαι κατὰ δύο τρόπους, πῶς οἱ λογιώτατοι τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, Ἐφορος, Ξενοφών, Καλλισθένης, Πλάτων, πρῶτον μὲν μοῖαν εἶναι φασὶ καὶ τὴν αὐτὴν τῇ Λακεδαιμονίων, δεύτερον δ' ἐπαινετὴν ὑπάρχουσαν ἀποφαίνουσιν. Ὡς οὐδέτερον ἀληθὲς εἶναι ἐμοὶ δοκεῖ. Sequentia et quæ reliqua huc pertinent, vide in Ephori fr. 64.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ.

18.

Athenæus XIII, 560, B, C : Καὶ ὁ Κρισαῖκος δὲ πόλεμος ὀνομαζόμενος, ὥς φησι Καλλισθένης ἐν τῷ Περὶ τοῦ ἱεροῦ πολέμου, ὅτε Κιρράιοι πρὸς Φωκεῖς ἐπολέμησαν, δεκαετὴς ἦν, ἀρπασάντων Κιρράιων τὴν Πελάγοντος τοῦ Φωκέως θυγατέρα Μεγιστῶ καὶ τὰς Ἀργείων θυγατέρας ἐπανιούσας ἐκ τοῦ Πυθικοῦ ἱεροῦ. Δεκάτῳ δὲ ἔτει ἑάλω καὶ ἡ Κίρρα.

Sicilicet ut Phocicum bellum, quod Callisthenes enarrandum sibi sumpsit, per decem annos gestum est, sic etiam vetus istud bellum Crissaicum decennale fuisse statuerunt; quod quam verum sit, nos in medio relinquimus.

ΤΑ ΚΑΤ' ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

19.

Athenæus Mechan. p. 2 ed. Mathem. Paris. : Ὁ μὲν ἱστοριογράφος Καλλισθένης φησὶ, δεῖν τὸν γράφειν τι πειρώμενον μὴ ἀστοχεῖν τοῦ προσώπου, ἀλλὰ οἰκείως αὐτῷ τε καὶ τοῖς πράγμασι τοὺς λόγους θείναι. Ex procemio aliquo sive hujus sive alius operis.

sunt ab eruditissimis scriptoribus antiquis prodita, Ephoro, Xenophonte, Callisthene, Platone : qui illud primo dixerunt, similem hanc esse atque adeo eandem cum Spartana; deinde laude dignam pronuntiarunt. Quorum neutrum mihi quidem videtur esse verum.

DE BELLO SACRO.

18.

Crissæum bellum quod vocatur, quod Cirrhæi adversus Phocenses gesserunt, ut ait Callisthenes in libro De bello sacro, decennale fuit : inde ortum, quod Cirrhæi Pelagontis Phocensis filiam Megisto et Argivorum filias, ex Pythico templo redeunt, rapuissent. Decimo vero anno capta etiam Cirrha est.

DE REBUS ALEXANDRI.

19.

Callisthenes historicus dicit scribere aliquid tentantem debere non aberrare a persona sua, sed ratione quæ conveniat ei rebusque gestis sermonem componere.

23

20.

Strabo XIII, p. 588 : 'Εκαλείτο δ' ἡ χώρα αὕτη Ἀδράστεια καὶ Ἀδραστείας πεδίων, κατὰ ἔθος τι οὕτω λεγόντων τὸ αὐτὸ χωρίον διττῶς, ὡς καὶ Θήβην καὶ Θήβης πεδίων καὶ Μυγδονίαν καὶ Μυγδονίας πεδίων. Φησὶ δὲ καὶ Καλλισθένης ἀπὸ Ἀδράστου βασιλέως, δς πρῶτος Νεμέσεως ἱερὸν ἰδρύσατο, καλεῖσθαι Ἀδράστειαν.

Cf. Steph. Byz. v. Ἀδραστεία, Eustath. ad. II. II, 828; schol. Ap. Rh. I, 1116; Marquardt. *Cyzicus u. sein Gebiet* p. 103 sqq. Westermannus fragmentum ad Periplum pertinere putavit. Geiero Callisthenes de Adrastea regione egisse videtur eo loco ubi de pugna ad Granicum, qui Adrasteam regionem alluit, sermo erat.

21.

Strabo XIII, p. 627 : Φησὶ δὲ Καλλισθένης ἁλῶναι τὰς Σάρδεις ὑπὸ Κιμμερίων πρῶτον, εἰδ' ὑπὸ Τρηρῶν καὶ Λυκίων, ὅπερ καὶ Καλλίνον δηλοῦν τὸν τῆς ἐλεγείας ποιητὴν, ὅσατα δὲ τὴν ἐπὶ Κύρου καὶ Κροίσου γενέσθαι ἄλωσιν.

De prioribus Sardinum expugnationibus Westermannus laudat J. C. Caesar. in Diss. de carm. Gr. eleg. orig. et nat. (Marb. 1837, c. add. 1841) p. 59 sqq., quibus adde quæ ipse Westerm. ad h. l. disputat. De tertia urbis expugnatione v. id. in Epimet. ad ed. Plut. vit. Solon. p. 80 sqq. et Væmel. Exercit. chron. de ætate Solonis (Frankf. 1832). Multum tamen abest ut ad liquidum res perducta sit. Alexandro urbs se dedit Ol. 111, 3. 334. Hinc profectus, monente Geiero, Callisthenes ad remotiora ascendit. Cf. Arrian. Exp. Al. I, 17, 3; Plut. Alex. 17; Diodor. XVII, 21 sqq. Callisthenem sapere Geiero videntur maxime verba Arriani l. I. : αὐτὸς δὲ ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ ναὸν... καὶ οὕτως ἐκέλευσεν.

22.

Strabo XIV, p. 645 : 'Ητύχησε δ' ἡ πόλις (Μί-

λητος) ἀποκλείσασα Ἀλέξανδρον καὶ βίᾳ ληφθεῖσα, καθάπερ καὶ Ἀλικαρνασσός, ἔτι δὲ πρότερον ὑπὸ Περσῶν, καὶ φησὶ γε Καλλισθένης ὑπ' Ἀθηναίων χυλῶν ζημιωθῆναι Φρύνιον τὸν τραγικόν, διότι δρᾶμα ἐποίησε Μιλήτου ἄλωσιν ὑπὸ Δαρείου.

De Miletu a Persis capta v. Herodot. VI, 6, ab Alexandro v. Arrian. Exp. I, 18; Plut. Alex. c. 17; Diodor. XVII, 22, ibiq. interpr.

23.

Strabo XIII, p. 611 : 'Εν δὲ τῇ μεσογαίᾳ τῶν Ἀλικαρνασσέων τὰ Πήδασα ὑπ' αὐτῶν (sc. τῶν Λελέγων) ὀνομασθέντα ἦν πόλις, καὶ ἡ νῦν χώρα Πηδασίς λέγεται. Φασὶ δ' ἐν αὐτῇ καὶ ὀκτὼ πόλεις ὥκησθαι ὑπὸ τῶν Λελέγων πρότερον εὐανδρῶσαντων, ὥστε καὶ τῆς Καρίας κατασχεῖν τῆς μέχρι Μύνδου καὶ Βαργυλίων, καὶ τῆς Πισιδίας ἀποτεμεῖσθαι πολλήν. Ὑστερον δ' ἅμα τοῖς Καροῖ στρατευόμενοι κατεμερίσθησαν εἰς δλην τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡφανίσθη τὸ γένος. Τῶν δ' ὀκτὼ πόλεων τὰς ἑξ Μαύσωλος εἰς μίαν τὴν Ἀλικαρνασσὸν συνήγαγεν, ὡς Καλλισθένης ἱστορεῖ, Σουάγελα δὲ καὶ Μύνδον διεφύλαξε.

Cf. St. Byz. : Σουάγελα, πόλις Καρίας, ἐνθα δ τὰφος ἦν τοῦ Καρός, ὡς δηλοῖ καὶ τοῦνομα· καλοῦσι γὰρ οἱ Κᾶρες σοῦαν τὸν τάφον, ὅλαν δὲ τὸν βασιλέα. « Hæc eo Callisthenis commentariolorum loco fuisse lectitata consentaneum est, quo de Halicarnasso ab Alexandro capta egerat, qua de re cf. Strabo XIV, p. 656; Arrianus Exp. Alex. I, 20—23; Diod. XVII, 24—25; Plutarch. Alex. c. 17; Curtius V, 2 (7), 5; Freinshem. Supplem. ad Curt. II, c. 8—9; Santo-Cruc. *Ex. crit.* p. 242; Tzschuck. ad Pomp. Mel. I, 16, 3; Droysen. *Gesch. Alex.* p. 127 sqq. » GEIER.

24.

Ælianus. H. An. XVI, 30 : 'Εν Λυκίᾳ λέγει Καλλισθένης ὁ Ὀλύνθιος κείρεσθαι καὶ τὰς αἴγας, ὥστερ

20.

Regio hæc (*Troadis*) vocabatur Adrastea et Campus Adrasteæ, more quodam recepto, ut duplex eidem loco nomen esset, sicuti etiam Theben et Thebes Campum, Mygdoniam et Mygdoniæ Campum dicunt. Callisthenes Adrasteam ab Adrasto rege denominatam ait, qui primus Nemesi templum dedicavit.

21.

Callisthenes Sardes captas ait primum a Cimmeriis; deinde a Trieribus et Lyciis, idque Callinum quoque elegiacum poetam declarare; postremo autem Cyri Cruesique temporibus.

22.

Infortunium habuit Miletus urbs, quum Alexandrum exclusit et vi capta est, sicuti Halicarnassus quoque. Eadem antea etiam a Persis capta. Atque narrat Callisthenes Phrynichum tragicum mille drachmis esse ab Athenien-

sibus multatum, quod captam a Dario Miletum fabulæ argumentum secisset.

23.

In mediterraneis autem Halicarnassensium ditionis Pedasa urbs fuit a Lelegibus nominata, et quæ nunc regio Pedasidis dicitur. In ea octo urbes frequentatas dicunt a Lelegibus, qui hominum multitudine olim polluerint, adeo ut etiam Carie partem tenerent, quæ Myndum usque et Bargylia porrigitur, bonamque etiam Pisidiæ partem occuparent. Postea cum Caribus in bellum profecti divisi sunt per totam Græciam et gens ipsa deleta est. De octo autem urbibus sex Mausolus in unam Halicarnassum conduxit, ut Callisthenes refert : Suagela et Myndum (*hodie Mendes*) integras reliquit.

24.

Callisthenes Olynthius capras in Lycia, ut alibi oves, dicit tonderi : esse enim densissimo et prolixissimo hirsutas

οὖν πανταχῇ τὰ πρόβατα· γίνεσθαι γὰρ δασυτάτα καὶ εὐτρίχας δεινῶς τὰς αἴγας, ὡς εἰπεῖν βοστρούχους ἢ τινὰς ἐλικας κόμης ἐξηρητῆσθαι αὐτῶν· καὶ μέντοι καὶ τοὺς τεχνίτας τῆς τῶν νεῶν ἐργασίας καταγρῆσθαι αὐταῖς τὰς σειρὰς συμπλέκοντας, ὡς καὶ τοὺς κάλους ἄλλοι.

« Idem de Lyciæ capris tradit Aristot. H. An. VIII, 27, 3. Schneider comparat Plin. VIII, 50, 76. Varro R. R. II, 11, de capris Ciliciæ, quas descripsit Busbeck. in Epist. fol. 31. Linnæo capra dicitur Angorica. Cf. etiam Pallas in Zool. Ross. I, p. 128 sq. » JACOBS.

25.

Eustath. in Il. XIII, 29 : Καλλισθένης τὸ Παμφύλιον πέλαγος Ἀλέξανδρου παριόντος... ἐξυπαναστῆναι λέγει αἰσθόμενον ὅσον τῆς ἐκείνου πορείας καὶ οὐδ' αὐτὸ ἀνῆλθον τὸν ἀνακτα, ἵνα ἐν τῷ ὑποκυρτούσθαι πῶς δοκῇ προσκυνεῖν.

Cf. Schol. Victor ad h. l. p. 355 Bekk. : Ἀλέξανδρῳ φησὶ τὸ κατὰ Παμφυλίαν πέλαγος [διαστῆναι] Καλλισθένης. De eadem re Plutarch. Alex. 17 : Ἦ δὲ τῆς Παμφυλίας παραδρομὴ πολλοῖς γέγονε τῶν ἱστορικῶν ὑπόθεσις γραφικὴ πρὸς ἐκπληξιν καὶ ὄγκον, ὡς θεῖα τινὶ τύχῃ παραχωρήσασαν Ἀλέξανδρῳ τὴν θαλάσσαν, ἄλλως αἰεὶ τραχεῖαν ἐκ πελάγους προσηρομένην, σπανίως δὲ ποτε λεπτοὺς καὶ προσεχεῖς ὑπὸ τὰ κρημνώδη καὶ παρεβρώγυα τῆς ὀρεινῆς πάγους διακαλύπτουσιν. Δηλοὶ δὲ καὶ Μένανδρος (fr. 39, p. 60 ed. Dübn.) ἐν κωμῳδίᾳ παίζειν πρὸς τὸ παράδοξον.... Αὐτοὺς δ' Ἀλέξανδρος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς οὐδὲν τοιοῦτον τερατευσάμενος ὁδοποιῆσαι φησι λεγομένην Κλίμακα καὶ διελθεῖν ὁρμήσας ἐκ Φασηλίδος.

Cf. Arrian. Exp. I, 26, 1; Strabo XIV, p. 666; Joseph. Antiq. II, 7; Appian. Bell. civ. II, 149; Seneca Suas. I, 8; Ste-Croix, *Exam. crit.* p. 243; Droysen. *Alex.* p. 140.

26.

Strabo XIV, p. 667 : Φασὶ δ' ἐν τῷ μεταξύ Φασηλίδος καὶ Ἀτταλείας δεῖκνυσθαι Θήβην τε καὶ Λυρ-

capillo, ut cincinnos et capillorum quasi capreolos implexos ab iis dependere diceret; navium quoque fabros ex iis funes contexere, sicuti rudentes alii.

25.

Narrat Callisthenes mare Pamphylium prætereunti Alexandro exsurrexisse, quasi viam illius sentiens neque ipsum regem ignorans, ut obliquando se adorare eum quodammodo videretur.

26.

Inter Phaselidem et Attaleam monstrari aiunt Theben et Lyrnessum : nimirum Cilices Trojani Thebes Campo ejecti ex parte in Pamphyliam venerunt, uti tradit Callisthenes.

27.

Parthenium (i. e. Virginealem; nunc : Partine vel Bar-

νησσόν, ἐκπεσόντων ἐκ τοῦ Θήβης πεδίου τῶν Τροικῶν Κυλίκων εἰς τὴν Παμφυλίαν ἐκ μέρους, ὡς εἶρηκε Καλλισθένης.

27.

Schol. Apoll. Rh. II, 936, de Parthenio fl. Parthlagoniæ : Παρθένιον δὲ φησιν αὐτὸν ὠνομάσθαι Καλλισθένης διὰ τὸ τὴν Ἀρτεμιν ἐν αὐτῇ λούεσθαι. Ἔνιοι δὲ διὰ τὸ στάσιμον τοῦ ρεύματος καὶ ἤρεμον φασὶν οὕτω προσκαγορεύεσθαι. Quæ hunc in modum contracta sunt in cod. Par. : Κληθῆναι δὲ φησι Κ. οὕτω διὰ τὸ στάδιον καὶ ἥσυχον τοῦ ρεύματος. Cf. Steph. Byz. : Παρθένιος ἐκλήθη δ' ἐκ τοῦ συνεχῶς περὶ αὐτὸν τὴν παρθένον Ἀρτεμιν κυνηγετεῖν ἢ διὰ τὸ ἡρεμικὸν καὶ παρθενῶδες τοῦ ρεύματος κτλ. Schol. Hom. Il. II, 855, ubi eadem, quæ Callisthenes posuit; Scymnus Chius v. 974 ed. Letronn. : Ὁ Παρθένος... καταφέρων βῆθρον ἡσυχώτατον... ἐν αὐτῇ δὲ λόγος Ἀρτέμιδος εἶναι λουτρὸν ἐπιφανέστατον (Scymnus inter auctores suos recensuit etiam Callisthenem, uti patet ex Manuscr. Regio, ubi v. 124 supersunt literæ Καλλισθεν... V. Miller. *Marcien de Héracle.* p. 293. Letronne *Scymnus* p. 342.) Strabo XII, p. 543; Forbiger. *Alle Geogr.* II, p. 100, et qui ibi laudantur. Fragmentum ex eodem loco petitum videtur ad quem sequentia pertinent

28

Strabo XII, p. 542 : Τοὺς δὲ Καύκωνας, οὓς ἱστοροῦσι τὴν ἐφεξῆς οἰκῆσαι παραλίαν τοῖς Μαριανδυνοῖς μέχρι τοῦ Παρθενίου ποταμοῦ, πόλιν ἔχοντας τὸ Τίσιον, οἳ μὲν Σκύθας φασίν, οἳ δὲ τῶν Μακεδόνων τινὰς, οἳ δὲ τῶν Πελασγῶν.... Καλλισθένης δὲ καὶ ἔγραψε τὰ ἔπη ταῦτα εἰς τὸν διάκοσμον, μετὰ τὸ (Il. II, 855)

Κρῶμνάν τ' Αἰγιαλὸν τε καὶ ὕψηλους Ἐρυθίνους, τιθεῖς

Καύκωνας αὐτ' ἔγχε Πολυκλῆος υἱὸς ἀμύμων, οἳ περὶ Παρθένιον ποταμὸν κλυτὰ δώματ' ἔναιον.

Παρήκειν γὰρ ἄρ' Ἡρακλείας καὶ Μαριανδυνῶν μέχρι Λευκοσύρων, οὓς καὶ ἡμεῖς Καππάδοκας προσκαγορεύο-

(tansu) fluvium inde nomen habere Callisthenes dicit, quod Diana (virgo) in eo lavaretur.

28.

Caucones, quos narrant accolere oram deinceps a Mariandynis maritimam usque ad Parthenium fluvium, urbemque habere Tieum, alii Scythas faciunt, alii Macedonum quosdam, nonnulli etiam Pelasgorum... Callisthenes vero etiam in recensionem Homericam post versum :

Cromnamque Ægialumque et sublimes Erithynos, ista posuit :

Caucones duxit proles generosa Polyclis, circa Parthenium sedes quibus obtigit amnem.

nam ab Heraclea et Mariandynis juxta oram porrigi usque ad Leucosyros, quos etiam nos Cappadoces vocamus : Cauconum autem gentem circa Tieum usque ad Parthenium flumen :

23.

μεν· τὸ δὲ τῶν Καυκίωνων γένος τὸ περὶ τὸ Τίειον μέ-
χρι Παρθενίου καὶ τὸ τῶν Ἑνετῶν τὸ συνεχές μετὰ
τὸν Παρθένιον τῶν ἐχόντων τὸ Κῦτῳρον· καὶ νῦν δ'
ἐτι Καυκωνίτας εἶναι τινὰς περὶ τὸν Παρθένιον.

« Repetit versus a Callisthene insertos Eustath.
ad. Il. XX, 329, p. 1288, qui et in var. lect. po-
nit Ἄμειβος pro ἀμύμων et κατὰ pro κλυτά. Sed
male innoxit Callisthenes, si suo loco reliquit ver-
sum plane geminum 854 : ἀμφὶ τε Παρθένιον ποτα-
μὸν κλυτά δώματ' ἔναιον. Ut credam hunc eum eje-
cisse. Caucones autem Trojanorum sociis adjecit
maxime, ut videtur, propter Iliad. XX, 329, ho-
rumque caussa Heracleam Mariandynosque nomi-
navit; hinc enim Caucones habitabant usque ad
Parthenium. » WESTERM. Ceterum cf. Wolf. Proll.
p. 261.

29.

Strabo XIV, p. 680 : Φήσας δὲ (Ἀπολλόδορος)
ἀγνώτων τινῶν μεμνησθαι τὸν ποιητὴν, Καύκωνας
μὲν ὀρθῶς λέγει καὶ Σολύμους καὶ Κητεῖους καὶ Λέλε-
γας καὶ Κίλικας τοὺς ἐκ Θήβης πεδίου· τοὺς δ' Ἀλι-
ζῶνας αὐτὸς πλάττει, μᾶλλον δ' οἱ πρῶτοι τοὺς Ἀλι-
ζῶνας ἀγνοήσαντες τίνες εἰσὶ, καὶ μεταγράφοντες πλεο-
ναχῶς καὶ πλάττοντες τὴν τοῦ ἀργύρου γενέθλην καὶ
ἄλλα πολλὰ μεγάλα, ἐκκελυμένα ἅπαντα. Πρὸς ταύτην
δὲ τὴν φιλοτιμίαν κάκεινας συνήγαγον τὰς ἱστορίας,
ὧς ὁ Σκῆψιος τίθησι παρὰ Καλλισθένους λαβὼν καὶ
ἄλλων τινῶν οὐ καθαρυνόντων τῆς περὶ τῶν Ἀλιζῶνων
ψευδοδοξίας, ὧς ὁ μὲν Ταντάλου πλοῦτος καὶ τῶν Πε-
λοπιδῶν ἀπὸ τῶν περὶ Φρυγίαν καὶ Σίπυλον μετάλλων
ἐγένετο, ὁ δὲ Κάδμου [ἐκ τῶν] περὶ Θράκην καὶ τὸ
Παγγαῖον ὄρος, ὁ δὲ Πριάμου ἐκ τῶν ἐν Ἀστυροῖς περὶ
Ἄβυδον χρυσεῖων, ὧν καὶ νῦν ἐτι μικρὰ λείπεται
(πολλὴ δ' ἡ ἐκβολὴ καὶ τὰ ὀρύγματα σημεῖα τῆς πά-
λαι μεταλλείας), ὁ δὲ Μίδου ἐκ τῶν περὶ τὸ Βέρμιον
ὄρος, ὁ δὲ Γύγου καὶ Ἀλυάττου καὶ Κροίσου ἀπὸ τῶν
ἐν Λυδίᾳ τῆς μεταξὺ Ἀταρνέως τε καὶ Περγάμου πο-
λίχνης ἐρήμης ἐκμεταλλευόμενα ἐχούσης τὰ χωρία.

« Gravissima est ac lectu dignissima Strabonis
de Homeri Halizonibus disputatio 12, p. 549 sqq.
et 14, p. 677 sqq. Scilicet Homerus Iliad. 2, 856
sq. de eis hæc habet :

Αὐτὰρ Ἀλιζῶνων Ὀδῖος καὶ Ἐπίστροφος ἦρχον,
τῆλόθεν ἐξ Ἀλύδης, δθεν ἀργύρου ἐστὶ γενέθλη.

cui contigua est Henetorum, qui post Parthenium sunt, et
Cytorum tenent; atque etiam nunc esse Cauconitas quos-
dam apud Parthenium.

29.

Fatus deinde (Apollodorus) Homerum ignotos quosdam
nominasse, recte profert Caucones, Solymos, Ceteos, Le-
leges ac Cilices e Thebes Campo : ipse autem Halizones
fingit, aut potius ii, qui primi, Halizones ignorantes, varie
mutarunt scripturam, et commenti sunt argenti proventum,
multaque alia magna quæ futilia sunt omnia. Atque ad
hoc studium contulerunt etiam narrationes illas, quas a

Ac Strabo quidem Halizones istos eosdem esse pu-
tat qui suo tempore Chaldæi, antiquo Chalybes
vocabantur, in Ponto circa Pharnaciam habitan-
tes, quorum in regione etiam tum erant non ar-
genti, sed ferri fodinæ. Jam vero ante eum qui
de hoc loco explicarunt, in alia omnia abierunt.
Omnium longissime modum excessit Ephorus, qui
correxerat sic (fr. 87) :

Αὐτὰρ Ἀμαζόνων Ὀδῖος καὶ Ἐπίστροφος ἦρχον,
ἐλθόντ' ἐξ Ἀλόπης, 88 Ἀμαζονιδῶν γένος ἐστὶ,

Amazones ponens in locis inter Mysiam, Cariam et
Lydiam. Alii Ἀλαζῶνων dederunt pro Ἀλιζῶνων
(Alazones Scythiæ populus, Herodot. 4, 17), Ἀλό-
δης pro Ἀλύδης. Demetrius Scepsius autem usus
maxime est testibus Hecatæo, Menecrate atque Pa-
læphato, quorum primus (fr. 202) Alazones po-
suit in Bithynia circa Alaziam urbem, alter ibidem
juxta Myrleam, tertius in Troade circa Zeleam,
ipse denique Demetrius item in Troade circa Scepsin
vicinosque pagos Argyriam atque Alaziam. Quos omnes bene refutat Strabo, eo maxime quod
τῆλόθεν illi venisse dicuntur ab Homero, ac nihili
esse demonstrat argumentum quo plurimi usi sint,
præ ceteris Apollodorus, in eo positum, ut Troja-
nis auxilia ex regionibus trans Halyn fluvium ve-
nisse non esset consentaneum. Ipse autem Strabo
Halizones persuasum habens ponendos esse in eo
quo diximus loco, facere non potuit quin hoc qui
ignorarent errare diceret omnes, eosdemque male
aut Homerum corrigere aut fingere nescio quem
Halizonum populum, argenti proventum, alia, et
ad hoc commonstrandum ex variis scriptoribus
historiolas congerere, quippe ex celeberrimis the-
sauris, ut videtur, de Halizonum regione conjectu-
ram facientes. Horum hominum non immunium
falsarum de Halizonibus opinionum unum Strabo
nostro loco nominat quasi omnium ducem aucto-
remque Callisthenem. Cujus quæ sententia de Ha-
lizonibus fuerit quod incertum hoc loco reliquit
Strabo valde dolendum est. Sed opportune cecidit,
quod alium ejusdem locum (fr. 28) servavit, ex
quo conjiciat aliquis propius quam reliquorum
Callisthenis sententiam a sententia Strabonis ab-

Callisthene sumptas et quibusdam aliis (Demetrius) Scepsius
posuit, non immunibus falsarum de Halizonibus opinionum :
scilicet Tantal et Pelopidarum divitias e Phrygiæ metallis
et Sipylo fuisse haustas; Cadmi e Thracia et Pangæo monte;
Priami ex auri fodinis, quæ apud Abydum sunt in Astyris
quorumque exiguæ etiamnum supersunt reliquæ (multum
ibi terræ egestum ac fossæ signa sunt secturarum antiqua-
rum); Midæ e metallis Bermiæ montis; Gygis, Alyattis
et Croesi e Lydiæ metallis apud oppidulum quoddam deser-
tum inter Atarneum et Pergamum, ubi metalla effoderen-
tur.

fuisse. Etenim Strabo p. 542 Callisthenem ait in Iliadis lib. II post v. 855 duos versus addidisse, quibus in copiis a Trojanorum parte stantibus Caucones etiam numerarentur: *παρήκειν γὰρ etc...* τὸ Κύτωρον (v. fr. 28). Offendit in his maxime Politus ad Eustath. tom. 2, p. 787: quippe Strabonem neutiquam dicere posse, Caucones ad Cappadoces usque permitti, quum interpositi sint Paphlagonες: quam ob causam verbum *παρήκειν* in *προήκειν* mutandum et ad ipsum Homerum referendum esse. Sensum probe perspexit Politus, verum mutandum nihil, quum idem significet *παρήκειν*, h. e. *ire oram legentem*. Itaque procedit Homerus in sociis Trojanorum recensendis secundum litus Pontus Euxini ab Heraclea et Mariandynis usque ad Leucosyros. At nec Heracleam nominat Homerus nec Mariandynos usquam nec Leucosyros, qui et ipsi ad oram usque minime pertinebant. De Heraclea Mariandynisque v. not. ad fr. 28. Leucosyros autem ponit Callisthenes ad sententiam suam accuratius explicandam. Hoc enim vult, procedere Homerum ad eum usque locum, qui fines Leucosyrorum contingat. Sed unde hoc habet Callisthenes? Ex ipsis Homeri verbis sine dubio quæ sequuntur v. 856, αὐτὰρ Ἀλιζώνων etc. Ex quo efficitur, ut Halizones sedes suas habere voluerit inter Paphlagonες (nam et hos appellat) et Leucosyros, i. e. in regione fere inter Halyn et Thermodontem sita. Nam si aliis in locis eos collocasset, prorsus non fuisset cur Leucosyrorum mentionem faceret. Quæ quum ita sint, apparet quam prope absit Callisthenes ab ipsa sententia Strabonis. — Sed parum abest quin verear ne frustra hucusque omnia disputata sint. Namque hæ Halizonum sedes mirum quam conveniunt cum ipsis sedibus Amazonum. Quid ergo? Nonne videtur Callisthenes quoque in iis fuisse, qui Amazones pro Halizonibus Homero existimarent esse restituendos? Quam quæstionem licet dirimere non audeam, tamen sic demum intelligo, quomodo Strabo cum reliquis damnarit Callisthenem. Id unum obstat, quod dixit ille de variis thesauris eorumque fontibus; nam cum Halizonibus necesse erat caderet etiam ἀργύρου γενέθλη. Certe non is

sum qui credam, metalla circa Cabira prope Thermodontem a Strabone (XII, p. 566) memorata jam Homero nota fuisse et ab Amazonibus exercita. Nisi vis hunc ipsum metallorum indicem eo factum esse consilio, ut appareret in illis regionibus argentum non reperiri, et hinc Halizones, si qui fuissent, alibi quærendos esse. » WESTERM. « Ceterum si quæris hæc quomodo cum Alexandri rebus a Callisthene conscriptis cohæreant, eo fortasse loco fuisse commemorata, ubi de Gordii urbis rebus commentatus esset, *Μιδæ* certe mentione videtur indicari. Cf. Arrian. Exp. Alex. II, 3. Aristobul. fr. 4. » GEIER.

30.

Strabo XIII, p. 627. : Καλλισθένης δ' ἐγγὺς τοῦ Καλυκάδου καὶ τῆς Σαρπηδόνης ἀρχὴς παρ' αὐτὸ τὸ Κωρύκιον ἄντρον εἶναι τοὺς Ἀρίμους, ἀφ' ὧν τὰ ἐγγὺς ὄρη λέγεσθαι Ἀριμα. Cf. Pindar. Pyth. I, 32. Æschyl. Prom. 351 de Arimis in Cilicia.

31.

Schol. Apollon. Rh. I, 212 : Τὴν δὲ Ὠρειθυίαν Σιμωνίδης ἀπὸ Βριλησσῶ φησὶν ἀρπαγείσαν ἐπὶ τὴν Σαρπηδονίαν πέτραν τῆς Θράκης ἐνεχθῆναι· ἔστι γὰρ καὶ τῆς Κιλικίας ὁμώνυμος [ταύτῃ πέτρᾳ cod. Par.], ὡς Καλλισθένης. V. Forbiger. Geogr. II, p. 274.

(E LIBRO SECUNDO.)

32.

Suidas v. Σαρδανάπαλλος : Καλλισθένης ἐν δευτέρῳ τῶν Περσικῶν δύο φησὶ γεγονέναι Σαρδαναπάλλου, ἓνα μὲν δραστήριον καὶ γενναῖον, ἄλλον δὲ μαλακόν. Ἐν Νίνῳ δ' ἐπὶ τοῦ μνήματος αὐτοῦ τοῦτο ἐπιγέγραπται· « Σαρδανάπαλος ὁ Ἀνακυνδαράζεως παῖς Ταρσόν τε καὶ Ἀγχιάλῳ ἐδειμεν ἡμέρῃ μιῇ. Ἔσθιε, πίνε, ὄχευε, ὡς τὰ γε ἄλλα οὐδὲ τούτου ἐστὶν ἀξία, » τούτέστι τοῦ τῶν δακτύλων ἀποκροτήματος· τὸ γὰρ ἐφεστὸς τῷ μνήματι ἀγάλμα ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἔχον τὰς χεῖρας πεποίηται ὡς ἂν ἀποληκοῦν τοῖς δακτύλοις. Ταῦτό καὶ ἐν Ἀγχιάλῳ τῇ πρὸς Ταρσὸν ἐπιγέγραπται, ἥτις νῦν καλεῖται Ζεφύριον.

30.

Callisthenes prope Calycadnum et Sarpedonium promontorium ad ipsum Corycium antrum Arimos ponit, a quibus et vicini montes Arimi dicantur.

31.

Orithyiam Simonides e Brilessio raptam in Sarpedoniam petram Thraciæ translata esse dicit. Etiam in Cilicia ejusdem nominis petra est, auctore Callisthene.

32.

Callisthenes secundo (Persicorum) libro duos fuisse dicit

Sardanapallos, alterum strenuum virum fortemque, alterum mollem. In monumento ejus, quod Nini (s. Ninive) est, hæc legitur inscriptio : « Sardanapallus, Anaeyndaraxei filius, uno die ædificavit Tarsum et Anchialum. Ede, bibe, coi; nam reliqua facienda sunt ne tantilli quidem; » id est : ne crepitus quidem digitorum. Etenim signum, quod impositum monumento, ita factum est, ut manus supra caput erectas habeat, et concrepare digitis videatur. Idem inscriptum est monumento, quod est in Anchiale urbe, prope Tarsum sita, quæ nunc vocatur Zephyrium.

Persica Callisthenis grammatici aliena confu-
dentis esse signum dixi in Introductione. Ex
Callisthene neque Nili fluxerit mentio, neque Sar-
danapallorum duorum : hæc potius Hellenici fue-
rint. — WESTERMANNUS : « Totum locum ex
Callisthene expressum esse nego ac pernego; falsa
sunt enim quæ his verbis de Sardanapali monu-
mento traduntur ac talia quæ ab ipso Alexandri
comite proficisci nullo modo potuerunt. Qua in re
non multum profecerunt Ste Croix *Exam. crit.* p.
247 et 854, quosque ibi laudat et qui de sepulchrali
Sardanapali inscriptione disputavit I. G. Hubman-
nus in Jahnii *Archiv.* III, 1. p. 126 sqq. Cf. etiam
Schneidewin. *Fragm. griech. Dichter aus einem
Papyrus* p. 13 sq. Nobis vero paucis rem transi-
gendi potestatem fecit Nækius egregia disputatione
in Chærii fragm. p. 196—256. Scilicet falsum est
et quod ad Ninum urbem refertur inscriptio quæ
erat Anchialæ, et quod eadem utroque loco fuisse
dicitur. Nam quæ Nini erat, alteri aliquatenus sane
gemina, Sardanapali sepulchro imposita erat, scripta
litteris Chaldaicis : sensum ejus prosa oratione græ-
ce expressit Amyntas in Stationum libro tertio ap.
Athen. XII, p. 529, F, in versus transtulit Græcus
aliquis (Diodor., II, 23), Amynta teste Chærilus
(Iasensis, unus ex comitibus Alexandri), et qui-
dem, uti Nækius docet p. 510, ita ut duos
ignoti auctoris jam ante ex eodem fonte vulgatos
versus (seorsim adhibitos a Polybio VIII, 12; Plu-
tarch. De Alex. fort. 1, 9, De sui laude c. 17;
Strabon. XIV, p. 672, — cf. Kramerii Diss. crit. de
Strabon. codd. p. 47, — Steph. Byz. v. Ἀγ-
χιᾶλη, Suida, aliis, et latine expressos a Cicer.
Tusc. V, 35) paullulum immutatos in suum epi-
gramma reciperet. Hoc integrum præbent ex Chry-
sippo Athenæus VIII, p. 336, A, Schol. Arist. Av.
v. 1022, Eudocia p. 372, omisso versu septimo
Strabo l. l. et Anthol. Pal. I, p. 399, sexto quo-
que Diodorus l. l. et Tzetzes Chil. III, 453 sqq. Ab
hac inscriptione diversa erat altera eaque brevior,
Assyricis litteris scripta atque imposita monu-
mento ad Anchialen erecto cum simulacro Sar-
danapali. De hac Aristobulus egit testis gra-
vissimus, ap. Athen. XII, p. 530, B (Aristob. fr.
6). Quocum in inscriptionis forma ad verbum
conspirant Strabo et Stephanus ll. ll., præter-
quam quod prior rectius Σ. δ Ἀνακονδράξω,
alter male Σ. δ Κονδράξω, et deinde ἔδειμεν ἐν
ἡμέρᾳ μιῇ. Atque universim quidem reliqui quo-
que, qui inscriptionem illam protulerunt, con-
sentiant; in singulis autem item discrepant, adeo
ut ejusdem diversas quasi recensiones fuisse appa-
reat. Scilicet, ut leviora mittam, σὺ δ' ante ἔσθις
inserunt Apostolius et Arsenius, ὄψεαι habent pro

παίξε iidem; Suid. s. v. Σαρδ. et Ὀχέω, Schol.
Aristophanis, Photius, Append. proverbiorum,
extrema verba sic repræsentant, ὡς τὰ γε ἄλλα οὐδὲ
(ὁ Suid. s. v. Ὀχέω) τοῦτου ἐστὶν ἄξια (Apost. Phot.
Arsen. Append.), aut ὡς τὰλλα οὐδενός ἐστιν ἄξια
(Schol. Arist.), aut ὡς τὰ γε ἄλλα οὐδενός ἐστιν
ἄξια (Suid. s. v. Ὀχ.). Omnium maxime vero in-
terpolatoris manum experta est inscriptio apud Ar-
rianum (ex quo correctus Suidæ cod. E. et edd.
s. v. Σαρδ. ante Gaisford.) Exp. Alex. II, 5, 4
(Aristob. fr. 6). In his aperte falsa sunt, ut Nækius
docet p. 249 sqq., quæ scripsit Arrianus de ma-
nibus complosis. Ambas Sardanapali manus erectas
fuisse asseverant Suidas, Photius, Apostolius, Ar-
senius, Auctor appendicis proverbiorum; verum
eosdem non de plausu manuum, sed de digitorum
crepitu cogitavisse intelligitur ex vocabulo ἀπολη-
κῶν, quod explicandi causa usurpant Suidas,
Photius atque Paræmiographus, quodque inter-
pretatur rursus Suidas s. v. Ἀναποληκῶν, τὸ εἰδὼλον
κροτῶν τοῖς δακτύλοις. Rem conficit Aristobulus,
qui dicit representatum esse hominem συμβεβλη-
κότα τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῖς δακτύλοις ὡς ἂν ἐπικρο-
τοῦντα. Sed quid læva faciamus? Recte Nækius (p.
251), Sardanapali statua, inquit, utramque ma-
num erectam habuit, dextram eo modo composi-
tam, ut digitis concrepare videretur, sinistram ex-
tensam, quo monstraret quasi, quod inscriptio
dicebat, τὰλλα. His adde Suid. s. v. Ὀχέω... τὸ
γὰρ ἐφεστὸς τῷ μνήματι ἀγαλμα... ἀνεζωσμένον Λυ-
διστί, μαρμάρειον τὴν ὕλην. — Vides jam, quo jure
antea negaverim, ex ipsis Callisthenis libris de-
prompta esse, quæ de ista inscriptione memoriæ
tradidissent Suidas atque reliqui. Callisthenem se-
cundo Persicorum libro de illo monumento verba
fecisse, quo ducit injecta Sardanapali mentio, per-
suasum quidem est; sed qui ipse viderat monumen-
tum Anchialeum, nullo modo potuit tam turpiter
errare, ut id non Anchialæ, sed Nini esse diceret.
Quamobrem confusio ista sine dubio ipsis gram-
maticis debetur; in quem errorem homines incau-
tos incidisse non mirabere, si memineris, ab eo-
dem non cavisse auctorem longe graviorem,
Strabonem, et qui ab eo, ut videtur, pendet,
Stephanum Byzantium. » De duobus Sardanapallis
cf. Hellenicus fr. 158; Fragm. Chronol. p. 167.
Ctesias fr. 20 not.; O. Müller. *Rhein. Mus.* III, 1,
p. 29; Hupfeld. Exercit. Herodot. De Regno As-
syr. p. 29 sqq. Præ ceteris tamen de toto hoc loco
jam adeundus est Movers. *Phænizien*, tom. 1, p.
464 sqq. — Ζεφύριον. Hanc urbem a Tarso recte
distinguit Steph. Byz. v. Ἀγχιᾶλη. De situ urbis v.
Forbiger. *Geogr.* II, p. 288 sq. et quos laudat.

33.

Polybius XII, c. 17 : ** Ἴνα δὲ μὴ δοξώμεν τῶν τηλικούτων ἀνδρῶν καταξιοπιστεύεσθαι, μνησθησόμεθα μιᾷ παρατάξει, ἣν ἅμα μὲν μίαν ἐπιφανεστάτην εἶναι συμβέβηκεν, ἅμα δὲ τοῖς καιροῖς οὐ μακρὰν ἀπηρτῆσθαι, τὸ δὲ μέγιστον παρατετευχέναι τὸν Καλλισθένη. Λέγω δὲ περὶ τῆς ἐν Κιλικίᾳ γενομένης Ἀλεξάνδρῳ πρὸς Δαρεῖον· ἐν ᾗ φησὶ μὲν Ἀλέξανδρον ἤδη διαπεπορευθῆναι τὰ στενὰ καὶ τὰς λεγομένας ἐν τῇ Κιλικίᾳ Πύλας, Δαρεῖον δὲ χρῆσάμενον τῇ διὰ τῶν Ἀμανίδων λεγομένων Πυλῶν πορείᾳ κατὰραι μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Κιλικίαν. Πυθόμενον δὲ παρὰ τῶν ἐγγυωρίων, προάγειν τὸν Ἀλέξανδρον ὡς ἐπὶ Συρίαν, ἀκολουθεῖν καὶ συνεγγίσαντα τοῖς στενοῖς στρατοπεδεῦσαι παρὰ τὸν Πίναρν ποταμὸν. Εἶναι δὲ τοῦ μὲν τόπου τὸ διαστήμα οὐ πλείω τῶν τεττάρων καὶ δέκα σταδίων ἀπὸ θαλάττης ἕως πρὸς τὴν παρώρειαν. Διὰ δὲ τούτου φέρεσθαι τὸν προειρημένον ποταμὸν ἐπικάρσιον, ἀπὸ μὲν τῶν ὁρῶν εὐθέως ἐκρήγματα [πολλὰ ποιοῦντα] τῶν πλευρῶν, διὰ δὲ τῶν ἐπιπέδων ἕως εἰς θάλασσαν ἀποτόμους ἔχοντα καὶ δυσβάτους λόφους. Ταῦτα δ' ὑποθέμενος, ἐπεὶ συνεγγίζοιεν οἱ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐξ ὑποστρόφης ἐπ' αὐτοὺς ἀναχωροῦντες, κρίναι φησὶ Δαρεῖον καὶ τοὺς ἡγεμόνας τὴν μὲν φάλαγγα τάξει πᾶσαν ἐν αὐτῇ τῇ στρατοπεδείᾳ, καθάπερ ἐξ ἀρχῆς εἴλε, χρῆσασθαι δὲ τῷ ποταμῷ προβλήματι διὰ τὸ παρ' αὐτὴν εἶναι τὴν στρατοπεδείαν. Μετὰ δὲ ταῦτα φησὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς τάξει παρὰ θάλατταν, τοὺς δὲ μισθοφόρους ἐξῆς τούτοις παρ' αὐτὸν τὸν ποτα-

μὸν ἔχομένους τούτων, τοὺς δὲ πελταστὰς συναπτοντας τοῖς ὄρεσι.

(Cap 18.) Πῶς δὲ προέταξε τούτους πρὸ τῆς φάλαγγος τοῦ ποταμοῦ ῥέοντος παρ' αὐτὴν τὴν στρατοπεδείαν, δυσχερὲς κατανοῆσαι, καὶ ταῦτα τῷ πλήθει τοσούτων ὑπαρχόντων. Τρισμῦριοι μὲν γὰρ ἱππεῖς ὑπῆρχον, ὡς αὐτὸς ὁ Καλλισθένης φησὶ, τρισμῦριοι δὲ μισθοφόροι. Πόσου δ' εἶχον οὗτοι τόπου χρεῖαν εὐχερὲς καταμαθεῖν. Πλείστον μὲν γὰρ ἱππέων τάττεται βάθος ἐπ' ὁκτὼ πρὸς ἀληθινὴν χρεῖαν, καὶ μεταξὺ τῶν ἰλῶν ἐκάστης συνυπάρχειν δεῖ διάστημα τοῖς μετώποις πρὸς τὸ ταῖς ἐπιστροφαῖς δύνασθαι καὶ τοῖς περισπασμοῖς εὐχρηστεῖν. Ἐξ ὧν τὸ στάδιον ὀκτακοσίους λαμβάνει, τὰ δὲ δέκα τοὺς ὀκτακισχίλους, τὰ δὲ τέταρα τρισχίλους διακοσίους· ὥστ' ἀπὸ τῶν μυρίων χιλίων διακοσίων πεπληρωθῆναι τὸν τῶν τεσσαρεσκαίδεκα σταδίων τόπον. Ἐὰν δὲ πάντας ἐκτάτῃ τοὺς τρισμυρίους, βραχὺ λείπει τοῦ τριφαλαγγίαν ἐπάλληλον εἶναι τῶν ἱππέων αὐτῶν. Εἰς ποῖον οὖν τόπον ἐτάττετο τὸ τῶν μισθοφόρων πλήθος, εἰ μὴ νῆ Δία κατόπιν τῶν ἱππέων; Ἄλλ' οὐ φησιν, ἀλλὰ συμπεπωκέναι τούτους τοῖς Μακεδόσι κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν. Ἐξ ὧν ἀνάγκη ποιεῖσθαι τὴν ἐκδοχὴν, διότι τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ τόπου, τὸ παρὰ θάλατταν, ἡ τῶν ἱππέων ἐπεῖχε τάξεις, τὸ δ' ἥμισυ, τὸ πρὸς τοῖς ὄρεσιν, ἡ τῶν μισθοφόρων. Ἐκ δὲ τούτων εὐσυλλόγιστον, πόσον ὑπῆρχε τὸ βάθος τῶν ἱππέων καὶ ποῖον ἔδει τόπον ἀπέχειν τὸν ποταμὸν ἀπὸ τῆς στρατοπεδείας. Μετὰ δὲ ταῦτα συνεγγιζόντων τῶν πολεμίων φησὶ τὸν Δαρεῖον αὐτὸν κατὰ μέσσην ὑπάρχοντα τὴν τάξιν καλεῖν τοὺς μισθοφό-

33.

Ne autem videamur temere tantorum virorum auctoritati velle derogare, mentionem hoc loco faciemus unius duntaxat pugnae, acie instructa pugnatae, quae et nobilissima fuit, neque tempore admodum remota, cui denique, quod est omnium maximum, Callisthenes ipse interfuit. Eam dico pugnam quam in Cilicia Alexander cum Dario commisit. Jam Alexander, inquit Callisthenes, fauces superaverat, et quas Cilicias Pylas vocant : Darius vero per Amanicas Pylas ducto agmine, in Ciliciam cum copiis jam descenderat. Ubi certior factus ab indigenis, progressum esse Alexandrum Syriam petentem, sequi illum institit. Ad fauces ut ventum, prope amnem Pinarum castris locum cepit. Patet autem eo loci, ut hic ait, intervallum a mari ad montis radices stadia non amplius quattuordecim. Per hoc spatium, inquit, ex transverso labitur praedictus amnis; qui quidem, ubi e montibus erupit, statim latera passim exedit atque excavat; deinde vero, per planitiem ad mare decurrens, altas habet ripas atque abruptas superatuque difficiles. His ita positis, addit Callisthenes : Alexandrum conversa signa versus hostem reduxisse; eoque jam appropinquante, consilium cepisse Darium et ejus duces, universam phalangem eo ipso in loco, ubi tendebant, ordinandi, sicut a principio fecerant, flumine, quod castra ipsa praeterfluebat, pro munitione hosti obiecto : deinde vero, ait, secundum mare equites constituisse, proximos his in flu-

minis ripa mercenarios, tum cetratos, ita ut montes contingerent.

Sed quonam modo ante phalangis aciem hos Darius locaverit, quum propter ipsa castra fluvius laberetur, completi mente difficile est, in tanta praesertim hominum multitudine. Nam Callisthenes ipso teste, equites erant tricies mille, et mercenarii pari numero. Quae multitudo armorum quantum requirat spatii, in promptu est intelligere. Maxima enim altitudo, qua ordinatur equitum acies ad verum justumque praedium, octonotum equitum est : et inter turmas interstitium sit oportet pro cuiusque fronte, quo possit commode vel in latus vel retrorsum conversio turmarum institui. Igitur stadium equites octingentos capit; stadia decem, equitum octo millia; stadia quatuor ter mille ducentos : atque ita fit, ut locum illum, quem diximus stadiorum quattuordecim, equitum millia undecim et ducenti fuerint impleaturi. Quod si igitur omnia triginta millia in aciem eo loci instruxit, parum abest quin ex solis equitibus triplicem aciem effecerit, quarum secunda primam subsequebatur, tertia secundam. Cedo igitur locum, ubi mercenariorum manus esset posita? Nisi forte dicat aliquis, pone equites eam stetit. At non hoc dicit Callisthenes, qui scribit, quum committeretur pugna, conductitium militem concurrisse cum Macedonibus. Qua ex re necessario intelligendum, praedicti loci partem dimidiam, versus mare, ab equitibus sui se occupatam; dimidium alterum

ρους ἀπὸ τοῦ κέρατος πρὸς αὐτόν. Πῶς δὲ λέγεται τοῦτο διαπορεῖν ἐστὶ. Τῶν γὰρ μισθοφόρων ἀνάγκη καὶ τῶν ἱππέων τὴν συναφὴν κατὰ μέσον ὑπάρχειν τὸν τόπον, ὥστ' ἐν αὐτοῖς ὦν τοῖς μισθοφόροις ὁ Δαρεῖος ποῦ καὶ πρὸς τί καὶ πῶς ἐκάλει τοὺς μισθοφόρους; Τὸ δὲ τελευταῖον φησὶ τοὺς ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρατος ἱππεῖς ἐπαγαγόντας ἐμβαλεῖν τοῖς περὶ τὸν Ἀλέξανδρον, τοὺς δὲ γενναίους δεξαμένους ἀντεπάγειν καὶ ποιεῖν μάχην ἰσχυράν. Ὅτι δὲ ποταμὸς ἦν ἐν μέσῳ, καὶ ποταμὸς οἷον ἀρτίως εἶπεν, ἐπελάθετο.

(Cap. 19.) Τούτοις δ' ἐστὶ παραπλήσια τὰ κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον. Φησὶ γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι τὴν εἰς τὴν Ἀσίαν διάβασιν πεζῶν μὲν ἔχοντα τέτταρας μυριάδας, ἱππεῖς δὲ τετρακισχιλίους καὶ πεντακοσίους· μέλλοντι δ' εἰς Κιλικίαν ἐμβάλλειν ἄλλους ἔλθειν ἐκ Μακεδονίας, πεζοὺς μὲν πεντακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ ὀκτακοσίους. Ἀφ' ὧν εἴ τις ἀφελὼι τρισχιλίους μὲν πεζοὺς, τριακοσίους δ' ἱππεῖς, ἐπὶ τὸ πλεῖον ποιῶν τὴν ἀπουσίαν πρὸς τὰς γεγεννημένας χρείας, ὅμως πεζοὶ μὲν ἀπολειφθήσονται τετρακιμήριοι δισχιλίοι, [ἱππεῖς δὲ πεντακισχιλίοι]. Τούτων οὖν ὑποκειμένων φησὶ τὸν Ἀλέξανδρον πυθέσθαι τὴν Δαρείου παρουσίαν εἰς Κιλικίαν ἐκατὸν ἀπέχοντα σταδίοις ἀπ' αὐτοῦ, διαπεπορευμένον ἤδη τὰ στενά. Διόπερ ἐξ ὑποστροφῆς πάλιν ποιεῖσθαι τὴν πορείαν διὰ τῶν στενῶν, ἄγοντα πρῶτον μὲν τὴν φάλαγγα, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς ἱππεῖς, ἐπὶ

πᾶσι τὸ σκευοφόρον. Ἄμα δὲ τῷ πρῶτον εἰς τὰς εὐρυχωρίας ἐκπεσεῖν διασκευάζεσθαι παραγγεῖλαντα πᾶσιν ἐπιπαρεμβαλεῖν τὴν φάλαγγα καὶ ποιήσασθαι τὸ βάθος αὐτῆς ἐπὶ τριάκοντα καὶ δύο, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν εἰς ἑκκαίδεκα, τὸ δὲ τελευταῖον εἰσεγγίζοντα τοῖς πολεμίοις, εἰς ὀκτώ. Ταῦτα δ' ἐστὶ μείζω τῶν προειρημένων ἀλογήματα· τοῦ γὰρ σταδίου λαμβάνοντος ἄνδρας ἐν τοῖς πορευτικοῖς διαστήμασιν, ὅταν εἰς ἑκκαίδεκα τὸ βάθος ὡσι, χιλίους ἑξακοσίους, ἐκάστου τῶν ἀνδρῶν ἑξ πόδας ἐπέχοντος· φανερόν ἐστι τὰ δέκα στάδια λήψεται μυρίου ἐξακισχιλίους, τὰ δὲ εἴκοσι τοὺς διπλάσιους. Ἐκ δὲ τούτων εὐθεώρητον ἐστὶ, καθ' ὃν καιρὸν ἐποίησε τὴν δύναμιν Ἀλέξανδρος ἑκκαίδεκα τὸ βάθος, ἀναγκαῖον ἦν εἴκοσι σταδίων ὑπάρχειν τὸ τοῦ τόπου διάστημα, καὶ περιτεῦειν ἐπὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς πάντας, τῶν δὲ πεζῶν μυρίους.

(Cap. 20.) Μετὰ δὲ ταῦτα φησὶ μετωπηδὸν ἄγειν τὴν δύναμιν ἀπέχοντα τῶν πολεμίων περὶ τετταράκοντα σταδίοις. Τούτου δὲ μείζον ἀλόγημα δυσχερὲς ἐπινοῆσαι. Ποῦ γὰρ ἂν εὖροι τις τοιοῦτους τόπους, ἄλλως τε καὶ κατὰ Κιλικίαν, ὥστε ἐπὶ σταδίοις εἴκοσι μὲν τὸ πλάτος, τετταράκοντα δὲ τὸ μῆκος μετωπηδὸν ἄγειν φάλαγγα σαρισσοφόρον; Ὡσαῦτα γὰρ ἐστὶν ἐμπόδια πρὸς τὴν τοιαύτην τάξιν καὶ χρεῖαν, ἃ τις οὐδ' ἐξαρτιθῆσαιο βράδως· ἐκ δὲ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Καλλισθέ- νους λεγομένων ἱκανὸν ὑπάρχει πρὸς πίστιν· τοὺς γὰρ

montes versus, cepisse mercenarios. Quæ quum ita sint facile iniri ratio potest, quanta fuerit equitum altitudo, et quam longo intervallo fluvius a Darii castris distiterit. Ait deinde, ubi jam hostes appropinquabant, Darium, qui in media versabatur acie, mercenarios e cornu ad se vocasse. Quod qua ratione sit dictum, dubitare licet. Nam mercenarios et equites sese invicem contigisse in medio illo spatio, prorsus est necesse: Darius igitur qui jam inter mercenarios esset, ubi, et quorsum, et quomodo mercenarios vocavit? Postremo ait, equites, qui in dextro stabant cornu, in hostem invehentes, Alexandrum esse aggressos: illum cum suis horum impetum forti animo excepisse, et vice versa in ipsos invectum atrocem pugnam accendisse. At enim inter duas acies medium fuisse fluvium, et quidem ejusmodi fluvium, qualem paulo ante descripsit, hoc vero Callisthenes erat oblitus.

Similia his sunt quæ de Alexandro scribit, quem ait in Asiam trajecisse cum peditum quadraginta, equitum quatuor millibus et quingentis. Deinde quum inibi esset, ut in Ciliciam intraret, supplementum advenisse ei e Macedonia, quinque millia peditum, equites octingentos. Qua ex multitudine si quis tollat pedites ter mille, equites vero trecentos, ita ut numerum quam maxime augeat eorum, qui propter varios usus potuerunt abesse; relinquuntur tamen peditum duo et quadraginta millia, [equitum quinque millia]. His ita positus, narrat Callisthenes, Alexandrum de adventu Darii in Ciliciam certiorum esse factum quum ab ipso stadia centum distaret, postquam fauces ipse jam superasset. Propterea converso itinere iterum per fauces rediisse: et in primo quidem agmine habuisse phalangem;

proximum hinc equitatum, in ultimo agmine impedimenta. Simul ventum in campos patentes, edixisse omnibus Alexandrum, ut in legitimum phalangis ordinem instruerentur, seque manipulis applicarent; altitudinemque aciei instituisse, armatorum binum et tricennum, postea vero senum denum, postremo, ubi jam propius hostem venerunt, octonum. Sed hæc quidem deliria sunt, prioribus etiam majora. Enimvero stadium unum capit homines mille sexcentos, quoties intervallorum rationes ad faciendum iter sunt accommodatæ, senis denis altitudinem agminis constituentibus, et viro quoque pedes senos occupante. Quod quum ita sit, perspicuum est, decem stadia pedites captura esse sexies mille, viginti stadia, alterum tantum. Ex quibus facile intelligitur, quando Alexander aciem suam ita ordinavit, ut ejus profunditas esset militum senum denum, campos illum nancisci oportuisse viginti stadia patentes; quamquam etiam sic superfuissent, quos locus non capiebat, equites omnes, cum peditum decem millibus.

Deinde vero ait· Alexandrum, ubi ab hoste stadia circiter quadraginta abfuit, copias suas porrecta et æquata fronte in eum duxisse. Quo delirio vix quidem majus aliud queat excogitari. Nam ubi terrarum ejusmodi loca invenias, maxime autem in Cilicia, per quæ loca phalangem, sarissis armatam, stadia viginti in latitudinem porrectam, quadraginta in longitudinem stadia, fronte recta et æquata ducas? Nam si quis acie sic ordinata procedere decreverit, tot se illi impedimenta offerent, ut ne percensere quidem illa facile aliquis valeat. Ad cujus rei faciendam fidem vel illa suffecerint, quæ ab ipso Callisthene dicuntur. Qui quidem ait torrentes fluvios, qui e montibus cadunt, tot locis lica-

ἀπὸ τῶν ὁρῶν χειμάρρους καταφερομένους τοσαῦτα φησι ποιεῖν ἐκρήγματα κατὰ τὸ πεδίον, ὥστε καὶ τῶν Περσῶν κατὰ τὴν φυγὴν διαφθαρῆναι λέγουσι τοὺς πλείστους ἐν τοῖς τοιούτοις κοιλώμασι. Νῆ Δί', ἀλλ' ἔτοιμος ἐβούλετ' εἶναι πρὸς τὴν τῶν πολεμίων ἐπιφάνειαν. Τί δ' ἀνετοιμότερον φάλαγγος ἐν μετώπῳ διαλελυμένης καὶ διεστραμμένης; πόσω γὰρ ἐκ πορευτικῆς ἀγωγῆς ἀρμοζούσης παρατάξει ῥᾶδιον ἢ διαλελυμένην ἐν μετώπῳ καὶ διεσπασμένην δύναμιν ἐπὶ τὴν αὐτὴν εὐθείαν ἀναγαγεῖν καὶ συστήσαι πρὸς μάχην ἐν τόποις ὑλώδεσι καὶ περικεκλασμένοις; Διόπερ οὐδὲ παρὰ μικρὸν ἦν κρεῖττον ἄγειν διραφαγγίαν ἢ τετραφαλαγγίαν ἀρμοζουσαν, εἰ καὶ τόπον πρὸς πορείαν εὐρεῖν οὐκ ἀδύνατον, καὶ τὸ παρατάξει ταχέως ῥᾶδιον γε δυνάμενον διὰ τῶν πορορόμων ἐκ πολλοῦ γινώσκειν τὴν τῶν πολεμίων παρουσίαν. Ὁ δὲ χωρὶς τῶν ἄλλων οὐδὲ τοὺς ἱππεῖς προέθετο μετωπητὸν ἄγων τὴν δύναμιν ἐν τόποις ἐπιπέδοις, ἀλλ' ἐξ ἰσού ποιεῖ τοὺς πεζοῖς.

(Cap. 21.) Τὸ δὲ δὴ πάντων μέγιστον· ἤδη γὰρ σύγγεγνυς ὄντα τοῖς πολεμίοις αὐτὸν εἰς ὁκτὼ ποιῆσαι φησι τὸ βάθος. Ἐξ οὗ δὴλον ὅτι κατ' ἀνάγκην ἐπὶ τετταράκοντα σταδίοις εἶδει γενέσθαι τὸ μῆκος τῆς φάλαγγος. Εἰ δ' ὅλως συνήσπισαν κατὰ τὸν ποιητὴν οὕτως ὥστε συνερεῖσαι πρὸς ἀλλήλους, ὅμως εἰκοσι σταδίων εἶδει τὸν τόπον ὑπάρχειν. Αὐτοὺς δὲ φησι λείπειν τῶν δεκατεσσάρων σταδίων. Καὶ τούτου μέρος μὲν τι πρὸς θαλάττῃ** τοὺς ἡμίσεας ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ· ἔτι δὲ τὴν

δλην τάξιν ἀπὸ τῶν ὁρῶν ἱκανὸν τόπον ἀφεστάναι πρὸς τὸ μὴ τοῖς πολεμίοις ὑποπεπτωκέναι τοὺς κατέχουσι τὰς παρωρείας. Ἴσμεν γὰρ ὁ ποιεῖ πρὸς τούτους ἐπικάμπιον. Ὑπολειπόμενα καὶ νῦν ἡμεῖς τοὺς μυρίους πεζοὺς πλείους ὄντας τῆς ἐκείνου προθέσεως. Ὡστ' ἐκ τούτων ἔνδεκα σταδίοις ἐπὶ τὸ πλεῖον ἀπολειπεσθαι τὸ τῆς φάλαγγος μῆκος κατ' αὐτὸν τὸν Καλλισθένην, ἐν οἷς ἀνάγκη τοὺς τρισμυρίους καὶ διςχιλίους ἐπὶ τριάκοντα τὸ βάθος ὑπάρχειν συνησπικώτας. Ὁ δὲ φησιν εἰς ὁκτὼ τεταγμένων γενέσθαι τὴν μάχην. Τὰ δὲ τοιαῦτα τῶν ἀμαρτημάτων οὐδ' ἀπολογίαν ἐπιδέχεται· τὸ γὰρ ἀδύνατον ἐν πράγμασιν** αὐτόθεν ἔχει τὴν πίστιν. Διόπερ ὅταν καὶ τὰ κατ' ἄνδρα διαστήματα καὶ τὸ πᾶν τοῦ τόπου μέγεθος ὀρισμένον υποθῶσι καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνδρῶν, ἀναπολόγητον γίγνεται τὸ ψεῦδος.

(Cap. 22.) Τὰ μὲν γὰρ ἅμα τούτοις ἀλογήματα μακρὸν ἂν εἴη λέγειν πάντα πλὴν τελέως ὀλίγων. Φησὶ γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον σπουδάζειν κατὰ τὴν τάξιν, ἵνα κατὰ τὸν Δαρεῖον αὐτὸν ποιήσῃται τὴν μάχην. Ὁμοίως δὲ κατὰ μὲν ἀρχὰς καὶ τὸν Δαρεῖον αὐτὸν βούλεσθαι κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον, ὕστερον δὲ μετανοῆσαι. Πῶς δ' ἐπέγνωνσαν ἀλλήλους οὗτοι, ποῦ τῆς ἰδίας δυνάμεως ἔχουσι τὴν τάξιν, ἢ ποῦ μετέβη πάλιν ὁ Δαρεῖος, ἀπλῶς οὐδὲν λέγεται. Πῶς δὲ προσανέβη πρὸς τὴν ὄφρυν τοῦ ποταμοῦ φαλαγγιτῶν τάξις ἀπότομον οὔσαν καὶ βατώδῃ; Καὶ γὰρ τοῦτο παρὰ λόγον. Ἀλεξάνδρῳ μὲν οὖν οὐκ ἐποιστέον τὴν τοιαύτην ἀτοπίαν ὁμολο-

tus aperire in subjecta planitie, ut pars maxima Persarum fugientium in cavis illis perierit. At, hercules, voluit Alexander, parata suorum ut acies in conspectum hostium veniret. Quasi vero potuerit quidquam esse imparatius ea phalange, cujus frons esset dissoluta et divulsa. Quanto namque facilius erat futurum, ex agmine ad iter composito aciem phalangis instruere, quam interruptas in fronte et divulsas copias ad priorem figuram lineamque rectam revocare, atque in locis silvosis et anfractis apte ad pugnam eos dirigere? Erat igitur profecto longe satius, divisas copias ducere, in duo vel etiam quattuor agmina partitas, quæ se aliud post aliud sequerentur; quandoquidem et viæ ad ita faciendum iter aptæ poterant inveniri, et legitimam repente instruere aciem facile erat futurum; quum præsertim per præcursores sciri multo ante hostis adventus posset. At hic, ut alia taceam absurda, quum per loca plana exercitum fronte æquata duceret, ne equites quidem præeuntes fecit, sed peditibus eos exæquavit.

Omnium vero absurdissimum est, quod ait, Macedonem, quum proxime ab hostibus abesset, altitudinem aciei fecisse octonum militum. Ex quo consequitur, phalangem illam stadia quadraginta necessario in longitudinem patuisse. Sed demus sic constipatam fuisse aciem, quod ait poeta, ut conferti invicem hærerent, omnino tamen stadiorum viginti locum illum esse oportuit. At ipse ait minorem fuisse stadiis quattuordecim. Et hujus quidem partem aliquam propter mare*** dimidium hujus numeri in dextro cornu: quin etiam scribit idem aciem universam a montibus idoneo spatio fuisse distantem, ne hosti, qui ra-

dices montis obtinebat, subjiceretur. Scimus sane dicere illum partem aciei Alexandri retrorsum ad latum fuisse inflexam. Idcirco etiam nos hic relinquimus in eum usum decem peditum millia, qui major est numerus quam ipsius ratio desiderat. Ex istis tandem sequitur, vel ipso auctore Callisthene, pro phalangis longitudine stadia ad summum undecim relinqui: intra quod intervallum necesse est aciem duorum et triginta millium hominum tricenos milites consertis clypeis constipatos in altitudine habuisse. At ille ait altitudinem aciei octonum fuisse hominum, quum est pugnatum. Sunt vero hoc genus peccata ejusmodi, ut excusationem nullam prorsus admittant. Nam quod per rerum naturam fieri non potest,** ipsum per se fidem invenit. Quoties igitur aliquis viritum ponit intervallum, et certam loci mensuram designat, numerum item hominum: hic si mentiatur, nulla ratione potest excusari.

Jam quæ his subiecit absurda alia, commemorare longum sit: pauca tantum afferemus. Ait Alexandrum in ordinanda acie summo studio id operam dedisse, ut cum ea parte hostilis aciei pugnam capesseret, in qua Darius ipse staret: et similiter Darii quoque initio ex adverso Alexandri pugnare voluisse, mox vero sententiam mutasse. At quomodo dignoscere sese invicem reges potuerint, et rescire, in qua parte exercitus sui uterque stationem cepisset, et quo tandem post mutatam sententiam Darius transierit, nihil plane horum dicitur. Præterea, qui potuit phalanx ordinata amnis supercilium præruptum et spinis obsitum ascendere et superare? Nam et hoc quis credat? Hujusmodi igitur manifestæ absurditatis Alexandrum damnare, nefas

γούμενην, παραλαμβάνοντας περὶ αὐτοῦ τὴν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἐμπειρίαν καὶ τριβὴν ἐκ παιδός, τῷ δὲ συγγραφεὶ μᾶλλον, ὃς διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐδὲ τὸ δυνατόν ἐν τοῖς τοιοῦτοις δύναται διευκρινεῖν. Περὶ μὲν οὖν Ἐφῶρου καὶ Καλλισθέους ταῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω.

34.

Aristotel. Mirab. 132 : Ἐν μιᾷ τῶν Αἰόλου προσαγορευομένων νήσων πλῆθος τί φασὶ γενέσθαι φοινίκων, ὅθεν καὶ Φοινικῶδη καλεῖσθαι. Οὐκ ἂν οὖν εἴη τὸ λεγόμενον ὑπὸ Καλλισθέους ἀληθές, ὅτι ἀπὸ Φοινίκων τῆς Συρίας τὴν τὴν παραλίαν οἰκούντων τὸ φυτὸν ἔλαβε τὴν προσηγορίαν.

Laudatur præterea Callisthenes cum reliquis rerum Alexandri scriptoribus in Elencho auctorum ad Plin. H. N. lib. XII et XIII, ubi de arboribus sermo est. Porro apud Epiphanius Adv. hæres. I, 3, nominatur inter eos, qui de natura atque vi plantarum verba fecerint. Quare singularem quendam Περὶ φυτῶν librum a Callisthene scriptum putat Westermannus, præter necessitatem.

(35.)

Steph. Byz. : Χαλκεῖα, πόλις Αἰθῦς· ὁ Πολυῖστωρ ἐν Αἰθυκῶν τρίτῳ, ὡς Δημοσθένης (καὶ Καλλισθένης conj. Westerm.), ὃς μεμφόμενος Πολύβιος ἐν τῷ δωδεκάτῳ, ὃς γράφει· Ἄγνοεὶ δὲ μεγάλως καὶ περὶ τῶν Χαλκείων. Οὕτε γὰρ πόλις ἐστίν, ἀλλὰ χαλκουργεῖα.

De Demosthene, κτίσεων scriptore et Βιθυνιακῶν, cogitavit Schweighæuser.; notioem historicum sibi postulans sua innoxit Westermannus; de Timosthene Rhodio cogitavit Geier.; possis etiam Demostheni substituere Democharem (in Agathoclis historia), de quo dixisse Polybium libro duodecimo constat. Sed hæc omnia arbitraria sunt. Χαλ-

profecto fuerit; quem et disciplina et usu rerum bellicarum a puero imbutum fuisse accepimus: sed scriptorem potius hominem adeo imperitum, ut ne quidem, quid fieri in talibus queat aut nequeat, internoscere potuerit. Ac de Ephoro quidem et Callisthene hæc a nobis dicta sufficiant.

34.

In una ex insulis, quas Æoli nominant, multas nasci palmas, indeque eam Phœnicoden appellari tradunt. Falsum igitur esse videtur quod Callisthenes dicit, a Phœnicibus, qui Syriæ oram incolant, arborem istam nomen habere.

35.

Chalcea, urbs Libyæ; (Alexander) Polybistor Libycorum tertio, uti etiam Demosthenes (?), quem reprehendens Polybius libro duodecimo sic scribit: De Chalceis quoque errat vehementer; neque enim urbs est Chalcea, sed æris officinæ.

36.

Quas in illo (ad Ammonem) itinere difficultatibus ejus dii opes attulerunt, hæc quam insecuta oracula fidem invenerunt majorem: immo oraculis hæc quodammodo fidem

hec ista intelligenda esse τὰ χαλκωρύχια Mauritanie quorum Strabo XVII, p. 830 et Ptolemæus IV, 14 meminerunt, censet Schweighæuser.

36.

Plutarch. Alex. c. 27 : Ἐν γοῦν τῇ τότε (εἰς Ἀμμωνος) πορείᾳ τὰ συντυγόντα ταῖς ἀπορίαις παρὰ τοῦ θεοῦ βοηθήματα τῶν ὑστέρων χρησμοῶν ἐπιστεύθη μᾶλλον· τρόπον δὲ τινα καὶ τοῖς χρησμοῖς ἡ πίστις ἐκ τούτων ὑπῆρξε. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐκ Διὸς ὕδωρ πολὺ καὶ διαρκεῖς ὑετοὶ γενόμενοι τὸν τε τῆς δίψης φόβον ἔλυσαν καὶ τὴν ξηρότητα κατασβέσαντες τῆς ἀμμου, νοτερὰς γενομένης καὶ πρὸς αὐτὴν ζυμπεσούσης, εὐπνουν τὸν ἀέρα καὶ καθαρώτερον παρέσχον. Ἐπειτα τῶν ὄρων, ὅπερ ἦσαν τοῖς ὁδηγοῖς, συγχυθέντων καὶ πλάνης οὐσης καὶ διασπασμοῦ τῶν βαδιζόντων διὰ τὴν ἀγνοίαν, κόρακες ἐκφανέντες ὑπελάμβανον τὴν ἡγεμονίαν τῆς πορείας, ἐπομένῳ μὲν ἐμπροσθεν πετόμενοι καὶ σπεύδοντες, ὑστεροῦντας δὲ καὶ βραδύνοντας ἀναμένοντες· ὁ δὲ ἦν θαυμασιώτατος, ὡς Καλλισθένης φησὶ, ταῖς φωναῖς ἀνακαλοῦμενοι τοὺς πλανωμένους νύκτωρ καὶ κλαζόντες εἰς ἴχθους καθίστασαν τῆς πορείας. Ἐπεὶ δὲ διεξελθὼν τὴν ἔρημον ἤκειν εἰς τὸν τόπον, ὁ μὲν προφήτης αὐτὸν ὁ Ἀμμωνος ἀπὸ τοῦ θεοῦ χαίρειν, ὡς ἀπὸ πατρὸς, προσεῖπεν· ὁ δὲ ἐπήρετο, μὴ τις αὐτὸν εἴη διαπεφευγὼς τῶν τοῦ πατρὸς φονέων. Εὐφημεῖν δὲ τοῦ προφήτου κελεύσαντος, οὐ γὰρ εἶναι πατέρα θνητὸν αὐτῷ, μεταβαλὼν ἐπυνθάνετο, τοὺς Φιλίππου φονεῖς εἰ πάντας εἴη τετιμωρημένους· εἶτα περὶ τῆς ἀρχῆς, εἰ πάντων αὐτῷ δίδωσιν ἀνθρώπων κυρίῳ γενέσθαι. Χρήσαντος δὲ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦτο διδόναι καὶ Φιλίππου ἀπέχειν ἐκπλεω τὴν δίχην, ἔδωρετο τὸν θεὸν ἀναθήμασι λαμπροῖς καὶ χρήμασι τοὺς ἀνθρώπους. Ταῦτα περὶ τῶν χρησμοῶν οἱ πλείστοι γράφουσιν.

Strabo XVII, p. 813 : Τὸ ἐν Ἀμμωνι σχεδὸν τι

astruxere. Primum enim cœlestes aquæ et largi excussi imbres sitis timorem discusserunt, ariditateque extincta sabuli irrigati et jam compactiores liquidum aerem reddiderunt et puriorem. Deinde confusus, quibus duces itineris utebantur, notis quum erraret agmen per ignorantiam atque ab itinere defleceret: corvi oblatis duces præbuerunt se. Si agmen sequebatur, incitatis antecederant pennis: sin incederet lentius et tardius, opperiebantur. Quod vero miraculum superabat omne, ut auctor est Callisthenes, vocibus et crocitu, si qui nocte aberrarent, hos revocabant atque ad vestigium viæ reducebant. Ut emensus solitudinem quo tendebat venit, vates Ammonis eum dei nomine ut parentis salutavit. Ille quævisit an interfectores parentis sui omnes pœnas dedissent. Cui vates: Dii meliora, respondit, neque enim tuus mortalis parens est. Ita variis rex rogavit, omnesne Philippi punivisset percussores? hinc de imperio, an ostendit sibi omnium gentium concederet. Quum deus ostendisset et hoc annuere se et Philippi peractam plene ultionem: deum magnificis donis, et sacerdotes honoravit pecunia. Hæc de oraculis tradunt plerique.

ἐκλείπεται χρηστήριον, πρότερον δὲ ἐτετίμητο. Δηλοῦσι δὲ μάλιστα τοῦτο οἱ τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις ἀναγράφαντες, προστιθέντες μὲν πολλὰ καὶ τὸ τῆς κολακαείας εἶδος, ἐμφαίνοντες δ' ὅτι καὶ πίστεις ἀξιοί. Ὁ γοῦν Καλλισθένης φησὶ τὸν Ἀλεξάνδρον φιλοδοξῆσαι μάλιστα, ἀνελθεῖν δὲ ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ἐπειδὴ καὶ Περσέα ἤκουσε πρότερον ἀναβῆναι καὶ Ἡρακλέα δρυήσαντα δ' ἐκ Παιονίου καίπερ νότων ἐμπεσόντων βιάσασθαι, πλανώμενον δ' ἀπὸ τοῦ κοινοῦ σωθῆναι γενομένων ὁμῶν καὶ δυοῖν κοράκων ἡγησάμενον τὴν ὁδόν, ἥδη τούτων κολακευτικῶς λεγομένων. Τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ ἐξῆς· μόνῳ γὰρ δὴ τῷ βασιλεῖ τὸν ἱερεὰ ἐπιτρέψαι παρελθεῖν εἰς τὸν νεῶν μετὰ τῆς συνήθους στολῆς, τοὺς δ' ἄλλους μετενδῆναι τὴν ἐσθῆτα, ἐξωθέν τε τῆς θειαστείας ἀκροάσασθαι πάντας πλὴν Ἀλεξάνδρου, τοῦτον δ' ἐνδοθεῖν εἶναι, οὐχ ὥσπερ ἐν Δελφοῖς καὶ Βραγχίδασι τὰς ἀποθεσπίσεις διὰ λόγων, ἀλλὰ νεύμασι καὶ συμβόλοις τὸ πλεόν, ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ (II. I, 528)

ἧ καὶ κυανέσιν ἐπ' ὄφρυσιν νεῦσε Κρονίων,
τοῦ προφήτου τὸν Δία ὑποκρινόμενον· τοῦτο μέντοι ῥητὴς εἶπεν τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν βασιλέα, ὅτι εἴη Διὸς υἱός. Προστραγῶδῃ δὲ τούτοις ὁ Καλλισθένης, ὅτι τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ ἐν Βραγχίδασι μαντεῖον ἐκλειοπότης, ἐξ ὅτου τὸ ἱερὸν ὑπὸ τῶν Βραγχιδῶν αἰσῶλητο ἐπὶ Ξέρξου περσιάντων, ἐκλειοπῆται δὲ καὶ τῆς κρήνης, τότε ἥ τε κρήνη ἀνάσχοι καὶ μαντεῖα πολλὰ οἱ Μιλησίῳν πρέσβεις κομισθέντες * εἰς Μάμφιν περὶ τῆς ἐκ Διὸς γενέσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς ἐσομένης περὶ Ἀρβηλα νίκης καὶ τοῦ Δαρείου θανάτου καὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι νεωτερισμῶν. Περὶ δὲ τῆς εὐγενείας καὶ τὴν Ἐρυθραίαν Ἀθηναῖδα φησὶν ἀνεῖπειν· καὶ γὰρ ταύτην ὁμοίαν γενέσθαι τῇ παλαιᾷ Σιβύλλῃ τῇ Ἐρυθραίᾳ. Τὰ μὲν δὴ τῶν συγγραφέων τοιαῦτα.

Ammonis oraculum fere desertum est, prius autem in honore fuit. Id inprimis declarant rerum Alexandri scriptores, qui quamquam adulandi gratia non pauca adiecerunt, indicant tamen etiam quæ credenda sint. Callisthenes igitur narrat, Alexandrum ambitione quadam inductum ad id oraculum contendisse, quod audiisset Perseum quoque et Herculem prius eo ascendisse; atque e Paratonio profectum, quamquam austrinis incidentibus flatibus, pertendisse, et quum per pulverem vagaretur, imbrum superventu et duorum corvorum, qui iter commonstrassent, servatum esse: quæ ipsa jam adulatorie dicuntur. Similia sunt quæ sequuntur. Soli scilicet regi a sacerdote concessum, ut in templum ingrederetur habitu consueto: ceteros vestem mutare iussos, et foris oraculum audivisse omnes præter Alexandrum, qui ingressus intro fuerit. Responsa non, ut apud Delphos et Branchidas, verbis, sed magna ex parte nutu et signis, quemadmodum apud Homerum

Dixit cæruleisque superciliis pater almus Annuit,
a vate data Jovem imitante. Hoc tamen expresse eum regi dixisse, esse ipsum Jovis filium. His Callisthenes tragice rem exaggerans addit, quum Apollo Branchidarum oraculum deseruisset inde ab eo tempore, quo templum Bran-

De corvis cf. Ptolemæi Lag. fr. 7. De Branchidarum oraculo vide Soldau (*Das Orakel der Branchiden*) in *Zeitschrift. f. Alterthwss.* 1841, nr. 66-67. — ἐπὶ Ξέρξου περσ.] Cf. Strabo XI, p. 518; XIV, p. 634; Plutarch. De ser. num. vindict. c. 12; Suidas v. Βραγχίδα; Curtius VII, 5. Ceterum pro Xerxe dicendus fuit Darius (v. Herodot. VI, 19).

37.

Plutarch. Alex. 33 de pugna ad Arbela: Τότε δὲ τοῖς Θετταλοῖς πλείστα διαλεχθεὶς καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησιν, ὡς ἐπέβρωσαν αὐτὸν βοῶντες ἄγειν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, τὸ ξυστῆν εἰς τὴν ἀριστερὰν μεταβαλὼν τῇ δεξιᾷ παρεκάλει τοὺς θεοὺς, ὡς Καλλισθένης φησὶν, ἐπευχόμενος, εἶπερ ὄντως Διὸθεν ἐστὶ γεγονώς, ἀμῦναι καὶ συνεπιβρῶσαι τοὺς Ἑλληνας.

Id. ibid.: Non evasurus fuisset Darius, nisi Parmenio Alexandrum retraxisset: Ὅλως γὰρ αἰτιῶνται Παρμενίωνα κατ' ἐκείνην τὴν μάχην νυθρὸν γενέσθαι καὶ δύσεργον, εἴτε τοῦ γήρως ἥδη τι παραλύοντος τῆς τόλμης, εἴτε τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸν ὄγκον, ὡς Καλλισθένης φησὶ, τῆς Ἀλεξάνδρου δυνάμεως βαρυνόμενον καὶ προσφθονούντα.

« Ex priore loco, Geierus ait, satis apparet, data opera Callisthenem ad divinam Alexandri originem respexisse. Etenim revera talia ab Alexandro dicta esse quis crediderit! »

38.

Strabo XI, p. 531: Οὗτος μὲν οὖν ὁ λόγος περὶ τοῦ Ἀράξου ποταμοῦ ἔχει τι πιθανόν, ὁ δὲ Ἡροδότειος (lib I, c. 202) οὐ πάνυ. Φησὶ γὰρ ἐκ Ματινηῶν αὐτὸν ῥέοντα εἰς τετταράκοντα ποταμούς σχιζεσθαι,

chidis Xerxem (Darium) sequentibus spoliatum fuit, quumque fons defecisset: et hunc tum denuo scaturisse, et Milesiorum legatos Memphim profectos multa responsa attulisse de nato e Jove Alexandro, de futura apud Arbela victoria, de Darii morte, de rebus Lacedæmone novatis. De generis vero nobilitate etiam Erythræam Athenaidem effatam, quæ antiquæ illi Erythrææ Sibyllæ similis fuisset. Talia sunt quæ a scriptoribus traduntur.

37.

Ibi Thessalos longa oratione adhortatus atque reliquos Græcos, ubi alacres se ostenderunt conclamantes, ducere in Barbaros: trajecta in sinistram lancea deorum opem invocavit, ut auctor est Callisthenes, precatus: si vere satus Jove esset, ut Græcis adessent dexteri et propitii.

Omnino enim Parmenionem insimulant in prælio isto ad Arbelam segnem se præbuisse et difficlem, sive quod senium jam cœperit audaciam ejus resolvere, sive quod, ut Callisthenes dicit, magnificentiam et tumorem Alexandri potentia ægre tulerit et invidiose.

38.

Hæc de Araxe narratio habet aliquid probabilitatis, Heroloti non item. Is enim dicit eum a Matianis fluentem in

μερίζειν δὲ Σκύθας καὶ Βακτριανούς. Καὶ Καλλισθένης δὲ ἡκολούθησεν αὐτῷ.

Hæc ad Periplum refert Westermannus, ad Alexandri historiam Geierus, Callistheni statuens pro more suo digrediendi occasionem Araxis fluvii describendi dedisse ejusdem nominis flumen, quod apud Persepolin vidisset. « Attigit vero Araxem, pergit, etiam Medius Thessalus (fr. 1) et Curtius IV, 5, 4 : transeundum esse Alexandro Euphraten Tigrimque et Araxen et Hydaspem, magna munimenta regni sui (cf. V, 4, 7; 7, 9; VII, 3, 19). Qui locus sive cum Mützellio de Persico sive cum Cellario de Armenico, sive, id quod nobis quidem maxime probabile videtur, de ipso hoc Bactriano Araxe vel potius Iaxarte intelligitur, satis docet, quam facile Callisthenes in Alexandri rebus conscribendis, etiamsi prius substiterit quam ad illum Bactrianum flumen perventum est, mentionem ejus facere potuerit. Ceterum et Herodotum l. l. c. 202 et Callisthenem, qui eum secutus est, Araxem cum Iaxarte male confudisse, recte animadvertit Bæhrus ad Herodot. l. l. » Plura de Iaxarte variis nominibus appellato et cum aliis fluviis confuso vide ap. Forbiger. *Geogr.* II, p. 77 et ap. eos qui ibi laudantur.

ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ.

39.

Schol. Apoll. Rh. II, 672 : Περὶ τῆς Θυνιάδος νῆσου προεῖρηται, ἥς μέμνηται Νύμφης ὁ Ἡρακλεώτης. Φησὶ δὲ αὐτὴν ἐπὶ σταδίου ἔχειν τὴν περίμετρον. Καλλισθένης δὲ ἐν τῷ Περίπλῳ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων φησὶ προσαγορεύεσθαι τὴν τε χώραν καὶ τὴν νῆσον Θυνιάδα, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Θυνίαν (Βιθυνίαν Unger. in *Zeitschrift f. Alterthwiss.* 1844, nr. 30, p. 236.)

40.

Id. ibid. I, 1037, postquam de pugna nocturna, quam Cyziceni cum Argonautis commiserunt, secundum Deiochi (fr. 6) narrationem exposuerat, addit : Καλλισθένης δὲ ἐν τῷ πρώτῳ τοῦ Περίπλου κατ' ἔχθραν φησὶ τοὺς οἰκοῦντας τὴν Κύζικον ἐπιθεσθαι νυκτὸς τοῖς Ἀργοναύταις.

Duobus his scholiastæ locis sisus Westermannus tantum non omnia quæ de rebus geographicis ex Callisthene traduntur, ad Peripli libros retulit

quadraginta scindi fluvios, et Scythas a Bactrianis dividere : Herodotum tamen etiam Callisthenes secutus est.

39.

Nymphis Heracleota Thyniadem insulam, septem stadiorum circuitu esse dicit. Callisthenes vero in Periplot

(fr. 30-43 ap. Westerm.), atque hunc in modum disposuit : *Pontus* : fr. 38, 29 ex nostra dispositione; *Paphlagonia* : fr. 26; *Bithynia* : fr. 28, 39; *Myrsia* : fr. 40, 20, *Lydia* : fr. 21; *Ionia* : fr. 25; *Caria* : fr. 23; *Lycia* : fr. 24; *Pamphylia* : fr. 26; *Cilicia* : fr. 30, 31.

Itaque quinque tantum vel sex fragmenta Commentariis de rebus Alexandri relinquuntur. Contra hæc Geierus p. 215 : « Miramur quod Westermannus quæcunque vel apud Strabonem vel apud alium veterem auctorem de Asiæ regionibus, quas Alexander peragravit, ex Callisthene afferuntur, libro quidem unde hæc deprompserint non indicato, ad Periplum istum, si diis placet, Callisthenis *Olynthii* referenda opinatus est id genus omnia, quamquam addit : « nonnulla eorum si quis ad *Persica* (i. e. Historiam Alexandri) potius trahere mallet, fortasse non repugnarem. » Atnos quidem ne illud quidem largiri possumus viro eruditissimo, quod dicit admodum difficile esse definitu, ad Periplum an ad Persica pertineant, quæ pro natura sua ad utrumque librum putat posse pertinere. Quid multa? Periplum istum neque ab *Olynthio* neque ab *Sybarita* Callisthene proditum esse arbitramur, sed iis adnumerandum esse scriptionibus persuasum habemus, quæ multo post Alexandrum M. Ptolemæorum potissimum posteriorum ætate de insulis et oppidis ad oram maritimam sitis aliisque id genus rebus geographicis concinnatæ celebrioris cujusdam auctoris nomine et Periplotum et Paraplorum titulo inscriptæ pervulgari solebant, qualis erat Jubæ Mauritanii (v. fr. 26 Onesicriti) et quales aliæ haud paucæ, de quibus uberius commentatus est Dodwellus (*Geogr. Min.* tom. 1, De Arriani Nearchi p. 140). Callisthenis autem nomine præ ceteris fictitio abusos esse posterioris ævi scriptores comprobatur etiam fabulis istis de Alexandro M. eundem Pseudo-Callisthenis titulum in fronte gerentibus. A Callisthene autem *Olynthio* Periplum conscriptum esse negamus atque pernegamus, primum quod ante expeditionem Indicam nulla ab Alexandro, qui ne classe quidem tunc temporis uteretur, navigatio est instituta, quæ a quoquam ejus comitum potuisset enarrari; dein quod etiamsi et ab Alexandro instituta et ab *Olynthio* enarrata esset ejusmodi navigatio, vix ac ne vix quidem esset credibile eam ab reliquis Alexandri rerum conmentariis ab eodem Callisthene con-

gionem illam atque insulam a Græcis quidem dici Thyniadem, a Barbaris vero Thyniam (*Bithyniam*?).

40.

Callisthenes Periplot libro primo dicit Cyzici incolas hostili animo nocturnas Argonautis struxisse insidias.

scriptis separatim esse editam; denique quod ipsis temporis angustiis prohibitus erat Olynthius, quominus præter Hellenica, quod opus dum Alexandrum comitaretur eum composuisse recte vidit Westermannus, et præter Persica aliud literarum monumentum, nedum geographicum susciperet elaborandum. » Hæc Geierus. Mihi quoque Periplus a nostro Callisthene alienus esse videtur. Nisi fallor, Callisthenes qui a schol. ad Apoll. II, 672 cum Nymphide componitur, idem est atque Callistratus, quem cum eodem Nymphide idem componit schol. ad II, 780 (ὡς Νύμφης καὶ Καλλίστρατος), ac præterea Stephan. Byz. de Hypio fluvio Pontico (v. Nymphid. fr. 4). Utrumque, et Nymphidem et Callistratum, Περὶ Ἡρακλείας scripsisse constat; Nymphidi etiam periplus Ἀσίας tribuitur ab Athenæo XIII, p. 596, si genuina lectio est; de Callistrato, Nymphidis imitatore, id non habemus testatum, etsi ex iis, quæ de regionibus et urbibus Ponticis ex eo traduntur, Ponti periplum aliquis elicere conetur. — Ceterum Callisthenis et Callistrati (Aristophanei) nomina etiam ap. Suidam v. Ἀναρᾶσθαι et ap. Harpocration. v. ἀναρχαῖον confusa esse recte procul dubio statuit Reinesius, probante etiam Westermann. Vide quæ ad calcem fragmentorum Callisthenis adscripsimus pag. 32.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.

41.

Pollux Onom. IX, 6, 93 : Ἦν δέ τι καὶ νομίσματος εἶδος οὕτως (sc. Φωκαῖδες) ὀνομαζόμενον. Φησὶ γοῦν ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασι Καλλισθένης, ὑπ' Εὐδούλου τοῦ Ἀταρνίτου τὸν ποιητὴν Περσίνον ἀμελοῦμενον εἰς Μυτιλήνην ἀπελθόντα θαυμάζοντι (sic Kühn.; θαυμάζοντα libri) γράψαι, διότι τὰς Φωκαῖδας, [ἄς interpos. Hemsterh.] ἔχων ἦλθεν, ἥδιον ἐν Μυτιλήνῃ μᾶλλον ἢ ἐν Ἀτάρνῃ καταλλάττει.

Περσίνον] in aliis libris Πέρσιον, Γέρσιον. Persinum quendam, Milesium poetam, inter Orphicos recenset Suidas v. Ὀρφεύς e lectione codd. A et E.

DICTERIA.

41.

Phocaides etiam numorum species appellatur. Narratque Callisthenes in Dicteriis, Persinum poetam, quum se ab Eubulo Atarnensi neglectum videret, Mytilenas abiisse, idque mirato Eubulo scripsisse Phocaides, quibus ipse instructus venisset, suavius Mytilenis quam Atarnæ permutteri.

Hesych.: Φωκαῖς... τὸ κακίστον χρυσίον. Cf. Bæckh. *Staatshaush.* I, p. 24 sq. — Hemsterhus. : « Videtur Persinus ille invitatus Atarnam ab Eubulo, apud quem dum moratur, de suis sibi divitiis vivendum esse quum videret, Mytilenas Eubulo relicto concessisse; neque injuria, siquidem evocatis a regibus eruditus viris omni modo honorem haberi mos obtinuerit. » — Ceterum Callisthenem Pollucis Olynthium esse placuit Westermann. : « Ἀποφθέγματα ab Olynthio scripta esse posse, ait, non est quod dubitemus, quum paullo post Lynceus Samius, item Peripateticus, ejusdem argumenti librum composuerit... Imo hunc potius quam Sybaritam sive alium auctorem credere malit aliquis propterea, quod quæ hinc affert Pollux spectant ad Eubulum, Atarnei tyrannum, cui Hermias postquam, ut ait Strabo XIII, p. 611, per aliquod tempus socius imperii fuerat, deinde solus imperavit atque Aristotelem Athenis accivit, eique filiam fratris in matrimonium dedit : ab hoc autem dictum poetæ ceterum ignoti Callisthenem accepisse admodum verisimile est, imo ipse fortasse ibi certior factus, si verum est, quod suspicati sumus, Aristotelem discipulum secum Atarneum duxisse. »

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ.

42.

E LIBRO TERTIO.

Stobæus Florileg. VII, 65 : Καλλισθένης ἐν τρίτῳ Μακεδονικῶν. Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς δύο καὶ τριάκοντα Χαλκιδικὰς πόλεις τοῖς ἰδίοις ὑποτάξας σκήπτροις Μεθωναίου καὶ Ὀλυνθίου λεηλατεῖν ἤρξατο. Γενόμενος δὲ κατὰ γέφυραν ποταμοῦ Σάρδωνος καὶ εἰς τὸ πέραν διαβῆναι βιαζόμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν Ὀλυνθίων ἐπεσχέθη. Τοξότης δὲ τις Ἀστήρ τοῦ νομα τόξον ἐντεινάς ἐτύφλωσε τὸν Φίλιππον, εἰπὼν Ἀστήρ Φίλιππῳ θανάσιμον πέμπει βέλος. Ἀποβαλὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν ὀφθαλμὸν εἰς τὸν ποταμὸν ἐαυτὸν ἔρ-

MACEDONICA.

42.

E LIBRO TERTIO.

Callisthenes in Macedonicorum libro tertio : Philippus Macedonum rex quum duas et triginta urbes Chalcidicas in suam redeget potestatem, Methonæos et Olynthios prædari instituit. Jam quum ad pontem Sardonis fluvii esset et in oppositam ripam vi trajicere tentaret, a multitudine Olynthiorum inhibitus est. Atque sagittarius quidam Aster nomine missa sagitta oculum Philippo excussit dicens : « Aster Philippo letiferum mittit telum. » Amisso rex oculo

ρῖψε καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους διανηξάμενος τὸν κίνδυνον ἐξέφυγεν.

Plutarchus Parall. min. c. 8 (p. 378 Didot) : Φίλιππος Μεθώνων καὶ Ὀλυνθον βουλούμενος πορθῆσαι καὶ βιαζόμενος ἐπὶ τῷ Σανδάνῳ (sic) ποταμῷ διαβῆναι πέραν, ὑπὸ τινος τῶν Ὀλυνθίων, Ἀστέρος ὀνόματι, ἐτοξεύθη τὸν ὀφθαλμόν· ὡς Καλλισθένης ἐν τρίτῳ Μακεδονικῶν.

Ἀσθὴρ Φιλίππῳ θανάσιμον πέμπει βέλος.
 Ὁ δ' ὀπίσω διανηξάμενος πρὸς τοὺς οἰκείους σώζεται ἀπολέσας τὸν ὀφθαλμόν· ὡς Καλλισθένης ἐν τρίτῳ Μακεδονικῶν.

« Certatim historiolum referunt veteres scriptores, sed breviter plerique, velut Demosth. De coron. p. 247, § 67; Strabo VII, p. 330; VIII, 374; Diodor. XVI, 34; Lucian. De hist. scrib. 38; The-mist. p. 284; Ptolem. Heph. ap. Phot. cod. 190, p. 149, a; Harpocrat. v. Μεθών; Eustath. ad II. II, p. 248; Suidas v. Κάρανος; Justin. VII, 6; Plin. H. N. VII, 37; Solin. c. 8, 5; cf. Palmer. Exercit. p. 557 sqq. Stobæus unde sua habeat dici nequit; certe si Olynthius auctor est, neque ipsa ejus verba, neque veram ex omni parte et integram historiam habemus. Integram ac veriore adponam ex Suida: Μεθωναῖος δὲ τοῖς ἐπὶ Θράκης πολεμῶν τὸν ὀφθαλμόν ἐπηρώθη, Ἀστέρος τινὸς ὄνομα βαλόντος αὐτὸν βέλει, ἐπιγράψαντός τε τῷ βέλει « Ἀσθὴρ Φιλίππῳ θανάσιμον πέμπει βέλος. » Πρὸς δὲ ἀντιγράψας ἐπεμψε βέλος δὲ Φίλιππος « Ἀστέρα Φίλιππος ἦν λάβη χρημίσσεται. » Καὶ ὑποσχόμενος εἰρήνην ἐξήτησε καὶ λαβὼν ἐκρέμασεν. » Westerm. Hic Callisthenes Stobæi et Pseudo-Plutarchi, ex mea sententia idem est atque ille cujus Θρακικά et Galatica et Cynegetica et Metamorphoses ex iisdem novimus auctoribus.

43.

Tertullian. De anim. c. 46 : *Et Bardylidem Illyricum a Molossis usque Macedonium ex somnio dominatum de Callisthene disco.*

« *Bardylidem* scripsi ex conjectura pro eo quod in editionibus inveni, *Balaridem* s. *Balaridem*. Scilicet Bardylis rex erat Illyriorum, quem vicit

in fluvium se coniecit et ad suos transnans periculum effugit.

Philippus Methonen et Olynthum eversurus quum Sandanum (?) fluvium vi trajicere vellet, Olynthius quidam, cui Asteri nomen, sagitta oculum ejus percussit, dicens :

Aster Philippo letiferum mittit telum.
 Tum rex natando ad suos reversus, amisso oculo, feliciter evasit. Narrat rem Callisthenes libro tertio De rebus Macedonum.

THRACICA.

44.

E LIBRO TERTIO.

Bello Atheniensium contra Eumolpum, quum non sufficeret commeatus, Pyander publicus quæstor, parce anno-

Philippus Ol. 105, 2. 359. V. Diodor. XVI, 4. Neque ab eo diversus videtur Bardylis Illyrius latro, de quo Theopompum (fr. 35) egisse dicit Cicero De off. II, 11, quemque inter eos, qui infimo loco nati ad summas dignitates pervenerant, Helladius ap. Phot. cod. 279, p. 530 recenset sic: Βράδουλis δέ τις Ἰλλυριῶν ἀνθρακεὺς γεγονώς. » Westermann.

ΘΡΑΚΙΚΑ.

44.

E LIBRO TERTIO.

Plutarchus Parall. min. c. 31 (p. 385 Didot) : Ἀθηναίων πόλεμον ἔχοντων πρὸς Εὐμολπον, καὶ τῆς εὐθηνίας μὴ ἐπαρκούσης, Πύρανδρος ταμίας τῶν δημοσίων ὑπεσπάσατο τὸ μέτρον, φειδωλῶς χρώμενος· οἱ δ' ἐγγύριοι, ὡς προδοτὴν ὑποπτεύσαντες, λιθόλευστον ἐποίησαν· ὡς Καλλισθένης ἐν τρίτῳ Θρακικῶν.

« Res fabulosa atque si spectes antiquissimam formam imperii Atheniensium, inepte composita. Pro Πύρανδρος Harl. exhibere Χρυσάνδρος annotat Wytttenbachius. De bello autem, si tanti est, cf. Strabo VII, p. 321; Pausan. I, 38, 2; Apollodor. III, 15, 4, quem sua partim ex Callisthenis Thracicis hausisse suspicatur Galeus. » Westerm.

METAMORΦΩΣΕΙΣ.

45.

E LIBRO SECUNDO.

Stobæus Floril. VII, 69 : Καλλισθένης ἐν δευτέρῳ Μεταμορφώσεων. Κατὰ Κελαινάς, πόλιν τῆς Φρυγίας, διὰ μῆνιν Ἰδαίου Διὸς χάσμα μεθ' ὕδατος γενομένου πολλὰς οἰκίας αὐτάνδρους εἰς τὸν βυθὸν καθεῖλκυσε. Τοῦ δὲ δήμου κινδυνεύοντος Μίδας δὲ βασιλεὺς χρησμὸν ἔλαβε, συνελεύσεσθαι τὴν γῆν, ἐὰν εἰς τὸ βάραθρον βάλῃ τὸ τιμωτάτον ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ. Τῶν δὲ Κελαι-

nam subministrans, aliquid de mensura deminuit. Cives eum proditionis ideo insimulantes lapidibus obruerunt. Callisthenes tertio Thracicorum.

METAMORPHOSES.

45.

E LIBRO SECUNDO.

Callisthenes in libro secundo Metamorphoseōn narrat Celænis in Phrygia propter iram Jovis Idæi terræ hiatum aqua plenum multas domos cum incolis earum in profundum tractas absorpsisse. Populo itaque in summo discrimine versante, Midas rex oraculum accepit, fore ut coiret rursum terra, si in faucem dejiceret quod pretiosissimum

νιτῶν χρυσόν τε καὶ ἀργυρον καὶ τὸν κόσμον τῶν γυναικῶν εἰς τὸ χάσμα ρυπάντων καὶ μηδ' οὕτω τοῦ κακοῦ λήξαντος, Ἀγχοῦρος (Αἰγίστεος Apost. et Arsen. υἱὸς Μίδα, λογιζάμενος μηδὲν εἶναι τιμιώτερον ἐν βίῳ ψυχῆς ἀνθρωπίνης, ἀναπηδῆσας καὶ δούς περιπλοκάς τῳ γεννήσαντι καὶ ἀποταξάμενος τῇ γυναικὶ Τιμοθέα, μεθ' ὁρμῆς ἔριππος εἰς τὸν τόπον τοῦ χάσματος ἤνέχθη. Ἰῆς δὲ γῆς εἰς τὴν φυσικὴν ἀρμονίαν συνελθούσης, Μίδας βωμὸν ἰδρύσατο Διὸς Ἰδαίου, δν χρύσειον ἐποίησε χερσὶν ἀψάμενος. Οὗτος δ βωμὸς περὶ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ τὸ χάσμα συνέβη γενέσθαι, λίθινος γίνεται, τῆς δ' ὠρισμένης προοεσμίας παρελθούσης χρύσεος δρᾶται.

Eadem Plutarch. Parall. min. c. 5, p. 377 Didot., Apostol. Prov. I, 79, Arsen. Viol. p. 25. Quis sit hic Callisthenes non constat; Sybaritam esse suspicor, quem ex eodem Stobæo et Plutarcho novimus.

ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΑ.

46.

E LIBRO TERTIO.

Plutarch. De fluv. 4, 2 de Gange : Γεννᾶται δὲ παρ' αὐτῷ βοτάνη παραπλησίᾳ βουγλώσσω, ἣν λειοτριβοῦντες τὸν χυλὸν αὐτῆς τηροῦσιν καὶ νυκτὸς βαθείας τοὺς φωλεοὺς τῶν τίγρεων περιβραίνουσιν, αἱ δὲ διὰ τὴν δύναμιν τῆς ἐκχυθείσης ὑγρασίας προχωρῆσαι μὴ δυνάμεναι θνήσκουσιν, καθὼς ἰστορεῖ Καλλισθένης ἐν γ' τῶν Κυνηγετικῶν.

Callisthenem h. l. eundem habeo cum C. Sybarita, cujus Galatica Plutarchus laudat l. l. c. 6, 3 (v. fr. 47).

in humana vita sit. Celænitæ igitur aurum et argentum et mundum mulierum in hiatum dejecerunt. Verum quum ne sic quidem malum cessaret, Anchurus, Midæ filius, reputans secum nihil majoris pretii apud mortales esse vita humana, repente exsiliiit, et postquam parentem amplexus et Timotheæ uxori valedixit, concitato equi cursu in hiatum se dejecit. Jam quum coiisset terra et ad naturale statum rediisset, Midas aram consecrari jussit Jovi Idæo, quam manu tangens auream fecit. Hæc ara eo tempore, quo liare terram accidit, lapidea, præstituto tempore elapso aurea conspicitur.

DE VENATIONE.

46.

E LIBRO TERTIO.

Nascitur ad Gangen herba, buglosso similis, quam conterunt, et ex succo expresso, quem sedulo servant, profunda nocte tigris latibula circumlinunt, quæ quum

ΓΑΛΑΤΙΚΑ.

47.

E LIBRO DECIMO TERTIO.

Plutarch. De fluv. c. 6 : Ἄραρ ποταμός ἐστι τῆς Κελτικῆς, τὴν προσηγορίαν εἰληφώς παρὰ τῷ ἡρμόσθαι τῷ Ῥοδανῷ· καταφέρεται γὰρ εἰς τοῦτον κατὰ τὴν χώραν τῶν Ἀλλοθρόγων. Ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Βρίγουλός· μετωνομάσθη δὲ διὰ αἰτίαν τοιαύτην. Ἄραρ κυνηγεσίας χάριν εἰς ὕλην προχωρήσας καὶ εὐρών τὸν ἀδελφὸν Κελτίβηρον ὑπὸ θηρίων ἀνηλωμένον, διὰ λύπης ὑπερβολὴν ἐαυτὸν καιρίως πλήξας ἔβαλεν εἰς τὸν ποταμὸν Βρίγουλόν, ὃς ἀπ' αὐτοῦ μετωνομάσθη Ἄραρ. Γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ μέγας ἰχθύς, Σκολοπίδος (? Κλουπαῖα Stob.) προκαγορευόμενος ὑπὸ τῶν ἐγγυρίων. Οὗτος αὐξανομένης τῆς σελήνης, λευκός ἐστι· μειωμένης δὲ, μέλας γίνεται παντελὺς· ὑπεραυξήσας δ' ἀναιρεῖται ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀκανθῶν. Εὐρίσκεται δ' ἐν αὐτῷ λίθος ἐν τῇ κεφαλῇ (ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ λίθος Stob.) χόνδρῳ παρόμοιος ἄλλος, ὃς κάλλιστα ποιεῖ πρὸς τετραταίους νόσους, τοῖς ἀριτεροῖς μέρεσι τοῦ σώματος προσδεδεμένος τῆς σελήνης μειουμένης, καθὼς ἰστορεῖ Καλλισθένης δὲ Συβαρίτης ἐν γ' Γαλατικῶν, παρ' οὗ τὴν ὑπόθεσιν εἴληφε Τιμαγένης δὲ Σύρος.

Eadem, omisiss nonnullis, Stobæus in Florileg. 100, 4, et in Boissonad. An. gr. I, p. 417.

Hunc Callisthenem eundem esse cum eo Galaticorum auctore, quem Stephanus Byz. *Eratosthenem* [cf. not. ad fr. 4] dicit, conjecit Galeus, uti disco ex Bernhardyo Fragm. Eratosth. p. 109, ubi hæc : « Præter solitum perspicax opus Callistheni Galeus attribuit; non enim pervixisse Eratosthenem ad tempora Prusiæ, cujus illic (s. v. Βοὸς κεφαλαί) mentio fiat. Callisthenem unde arripuerit, dicere

egredi nequeant ob vim effusi humoris, intus moriuntur, ut refert Callisthenes libro tertio De venatione.

47.

E LIBRO DECIMO TERTIO.

Arar fluvius est Galliæ Celticæ, qui denominationem accepit ex eo, quod immisceatur Rhodano; in eum enim labitur juxta regionem Allobrogum. Primum Brigulus dictus est; mutavit vero postea nomen ob hanc causam: Arar venationis causa silvam ingressus, quum fratrem Celtiberum a feris dilaniatum offendisset, ob extremum dolorem postquam letale sibi vulnus inflixerat, in Brigulum se præcipitavit fluvium, qui ab eo Araris nomen sumpsit. Nascitur in eo magnus piscis, ab indigenis clupæa vocatus, qui crescente luna albus est, decrescente vero prorsus niger est. Idem quum in extremam crevit magnitudinem, a propriis spinis interficitur. Porro reperitur in ejus capite lapis grumosalis similis, qui decrescente luna, sinistris corporis partibus applicatus, febres quartanas sanat, uti narrat Callisthenes libro tredecimo Rerum Gallicarum, a quo sumpsit argumentum Timogenes Syrus.

neglexit. « Quare ipse Bernhardyus, Plutarchei loci haud memor, alteri cuidam Eratostheni Galatica tribuit. Quamquam vel propterea Galei sententiam addubitare licet, quod quæ Stephanus ex Eratosthene affert, omnia pertinent, non ad Europæ Galliam, sed ad Asiaticam. — Laudatur Eratosthenes ille hisce locis :

Τολιστόδιοι, ἔθνος Γαλατῶν ἐσπερίων μετοικησάντων ἐκ τῆς Κελτογαλατίας ἐς Βιθυνίαν. Ἐρατοσθένης ἐν πρώτῳ Γαλατικῶν Τολιστοβογίους αὐτούς φησι.

Σπάρτακος, πόλις Θράκης. Ἐρ. ἐν Γαλατικῶν δευτέρῳ.

Διανεῖς, ἔθνος Γαλατικόν. Ἐρ. ἐν δ' Γαλατικῶν.

Ὑρκανία... Ἔστι καὶ Ὑρκάνιον πεδίον τῆς Λυδίας, ὡς Ἐρ. ἐν πέμπτῳ Γαλ.

Βοὸς κεφαλαί, τόπος καθ' ὃν ἐπολέμησε Προυσίας πρὸς Ἀτταλον, ὡς Ἐρ. ἐν ἐβδόμῃ Γαλ.

Ὑδρηλα, πόλις Καρίας. Ἐρ. τριακοστῷ τρίτῳ (?) Γαλ.

DUBIA.

48.

- Suidas v. Ἀναγκαῖον : Ἰσαῖος [ἐν τῷ πρὸς Ἑρμῶνα καὶ Ξενοφῶν Ἑλληνικοῖς (V, 4, 8) addit Harpocrat.] ἀναγκαῖον τὸ δεσμωτήριον καλεῖ. Καλλισθένης δὲ [Καλλίστρατος δὲ Reinesius V. L. III, 366] ἀνώγειν εἶπε, καὶ οὕτω δεῖ μᾶλλον λέγεσθαι.

48.

Isæus in oratione contra Hermonem et Xenophon in Hellenicis carcerem dicit ἀναγκαῖον, Callisthenes vero ἀνώγειν, idque rectius.

49.

Ἀναρᾶσθαι, reseccare, execrationes revocare. Sic Callisthenes.

« Eadem Harpocratio vulgaris, Palat. tamen Ἰσαῖος καὶ Καλλισθ. οὕτω λέγει τὸ δεσμ., qui jure potiore hic audiendus videtur, quum ab eodem Suida v. Βόθυνος iterum copulatur Ἰσ. καὶ Καλλ. » Bernhardt. Cf. Suidas v. Ἀνώγειν. Schoemann. in Isæum p. 493.

49.

Suidas : Ἀναρᾶσθαι· ἀντὶ τοῦ καταλύειν τὴν γενομένην ἀράν· οὕτω Καλλισθένης [Καλλίστρατος Vales.].

Eadem Phavorin. p. 175. Cf. Valesius in Ammian. M. 24, 6, p. 292. Valckenaer. in Herodot. VIII, 63.

50.

Harpocratio : Βόθυνος, τόπος τις ἰδίως οὕτω καλούμενος ἐν τῇ ἱερᾷ ὁδῷ, οὗ μνήμην Ἰσαῖος καὶ Καλλισθένης ποιεῖται. Sic codd. D. et E; vulgo : Ἰσαῖος ἐν τῷ πρὸς Ἑρμῶνα περὶ ἐγγύτης μνημονεύει τοῦ τόπου. Eadem Suidas. Cf. Zonaras p. 395, et locum Isæi in Bekker. An. p. 173, 26.

51.

Harpocratio : Μυλωθρός, ὁ μύλωνα κεκτημένος καὶ ἐργαζόμενος αὐτῷ· Δείναρχος ἐν τῷ κατὰ Δημοσθένους πολλάκις. Ἔστι καὶ τοῦνομα παρὰ Καλλισθένη καὶ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς πολλάκις. Sic codd. B. C. G. Bekkeri; reliqui : ἔστι καὶ παρὰ τοῖς κωμικοῖς πολὺ τοῦνομα.

50.

Βόθυνος, locus quidam proprie sic dictus in via sacra : meminerunt ejus Isæus et Callisthenes.

51.

Μυλωθρός, qui pistrinum possidet et in eo opus facit. Verbum hoc etiam apud Callisthenem et apud Atticos sæpius.

ANAXIMENES LAMPSACENUS.

Quæ de vita Anaximenis veteres tradiderunt hæc sunt :

Strabo XIII, p. 589 : 'Εξ Λαμψάκου δὲ... Ἀναξιμένης ὁ ῥήτωρ.

Diodorus XV, 76, 4 ad Olymp. 103, 3. 366 a. C. : Ὑπῆρξαν δὲ κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ἄνδρες κατὰ παιδείαν ἀξιοὶ μνήμης Ἰσοκράτης τε ὁ ῥήτωρ καὶ οἱ τούτου γενομένοι μαθηταὶ καὶ Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος· ἔτι δὲ Ἀναξιμένης ὁ Λαμψακηνὸς καὶ Πλάτων ὁ Ἀθηναῖος· ἔτι δὲ τῶν Πυθαγορικῶν φιλοσόφων οἱ τελευταῖοι, Ξενοφῶν τε ὁ τὰς ἱστορίας συγγραψάμενος, ἐχθατόγηρος ὢν· Ἀρίστιππος τε καὶ Ἀντισθένης· πρὸς δὲ τούτοις Αἰσχίνης ὁ Σφήττιος ὁ Σωκρατικός.

Aristoteles Olymp. 103, 3 vitæ annum egit duodevicesimum. Similiter Anaximenem quoque tum juvenem adhuc fuisse Aristotele paullo vel antiquiorem vel juniorem verisimillimum est. Diodori testimonio adde Pausania VI, 18, 2, ubi Anaximenem dicit Ἀλεξάνδρῳ τε αὐτῷ καὶ ἔτι Φιλίππῳ πρότερον γεγονότα ἐν γνῶσει. Eusebius Chron. ad Olymp. 112, 4. 329 : *Anaximenes et Epicurus agnoscebantur*. Cf. Syncell. p. 275, A.

Suidas: Ἀναξιμένης, Ἀριστοκλέους, Λαμψακηνός, ῥήτωρ, μαθητὴς Διογένης τοῦ Κυνὸς καὶ Ζωίλου τοῦ Ἀμφιπολίτου γραμματικῷ, τοῦ καλῶντος Ὅμηρον, διδάσκαλος δὲ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνης. Εἴπετο δὲ αὐτῷ ἐν τοῖς πολέμοις (*). Postrema εἴπετο δὲ κτλ.

(*) Distinguendus a Nostro est Anaximenes Lampsacenus alter, ejus qui res Alexandri scripsit nepos ex sorore. Diogen. L. II, 3 de Anaximene Milesio philosopho locutus : Γεγονάσι καὶ ἄλλοι δύο, Λαμψακηνοί, ῥήτωρ, καὶ ἱστορικός, ὁ ἀδελφὴς υἱὸς ἦν τοῦ ῥήτορος τοῦ τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις γεγραφότος. De hoc certioris nihil constat. — Lucianus in Herodot. c. 3 (p. 243 ed. Didot.) inter eos qui orationibus Olympiæ habitis brevi gloriam sibi paraverint, nominat Hippium Eleum, Prodicum Ceum, *Anaximenem Chium*, Polum Agrigentinum. Chium istum Nitzschius Hist. Homer. II, p. 88 eundem habet cum Lampsaceno nostro. Argumentum sententiæ me fugit, nisi fortasse inde, quod Anaximeni cum Theopompo Chio inimicitie erant, et quod ejusdem vestitum Chius Theocritus risisse narratur, aliis colligi voluerit, eum per aliquod tempus in insula hac versatum atque propterea Chium a Luciano nominatum esse. Ego puto apud Lucian. reponendum esse *Xenomedem Chium*. Hunc enim tamquam æqualem eorum, cum quibus ap. Lucianum componitur, novimus e Dionysio Halic. Fusius de hoc Xenomede suo dicemus loco. — *Anaximenem* nescio quem *De picturis antiquis* citat Fulgentius Myth. III, 3 : *Anaximenes, qui de picturis antiquis disseruit, in libro secundo ait venationem Actæonem dilexisse : qui quum ad maturam pervenisset ætatem, consideratis venationum periculis, id est quasi nudam*

omittit Eudocia p. 51. Quæ apud Suidam sequuntur petita sunt e Pausania (VI, 18).

De magistris Anaximenis præter Suidam nemo quidquam tradidit; attamen familiaritatem aliquam etiam postea Anaximeni cum Cynico intercessisse ex dictis colligi possit, quæ Diogenes in Anaximenem jactasse fertur (*). Etenim narrat Diog. L. VI, 57 : Ἀναξιμένης τῷ ῥήτορι παχεῖ ὄντι προσελθὼν (Διογένης), « Ἐπίδοις καὶ ἡμῖν, ἔφη, τοῖς πτωχοῖς τῆς γαστρός· καὶ γὰρ αὐτὸς κουρισθήσῃ καὶ ἡμᾶς ὠφελήσῃ. » Διαλεγόμενος ποτὲ αὐτοῦ, τάριχον προτείνας περιέσπας τοὺς ἀκρατάς· ἀγανακτοῦντος δὲ, « Τὴν Ἀναξιμένους, ἔφη, διάλεξιν ὁλόου τάριχος διαλέλκεν. » Ceterum ut pinguis Anaximenes, sic in vestitu negligens fuisse videtur, perstringente Theocrito Chio ap. Athenæum I, p. 21, C : Ἐρμιππος δὲ φησι Θεόκριτον τὸν Χίον ὡς ἀπαίδευτον μέμπεσθαι τὴν Ἀναξιμένους περιβολήν (**).

Anaximenem magistrum fuisse Alexandri præter Suidam dicit Valerius Maximus (VII, 3, 4) et Cedrenus p. 130, 53, ubi postquam de Anaximenis philosophi placitis locutus est, diversa plane confundens addit : οὗτος ἤκμασε κατὰ τοὺς χρόνους Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνης, οὗτινος καὶ διδάσκαλος γέγονεν. At recte, opinor, Geierus « Cave, ait, ne proprio id sensu de ipsa Alexandri pueri educatione vel institutione accipias, in qua non magis occupatum fuisse Anaximenem quam Callisthenem, cui item Alexandri præceptoris vel rectoris a nonnullis titulum tributum esse videmus, non est operæ pretium pluribus demonstrare. Neque id, quod

artis suæ rationem videns, timidus factus est : unde et cor cervi habere dicitur : unde et Homerus ait, οἶνο βαρὺς, κυνὸς δὲ μῦατ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο, id est : « Ebriose, oculos canis habens et cor cervi. » Sed dum periculum venandi fugeret, affectum tamen canum non dimisit, quos immaniter pascendo præne omnem substantiam perdidit : ob hanc rem a canibus suis dilaceratus dicitur esse. — Apud eundem Fulgentium II, 14 memoratur Anaximander Lampsacenus de interpretatione allegorica Musarum numeri nonarii; ubi aut Anaximander Milesius (junior), aut Anaximenes Lampsacenus, restituendus esse videtur; atque hoc quidem probabilius. Queritur an noster An. an alius sit intelligendus.

(*) Diogenes Onesicriti quoque magister fuit. Quo condiscipulatu usum quendam familiarem inter utrumque Alexandri comitem fuisse suspicatur Geierus p. 274.

(**) Vocem περιβολήν Geierus p. 283 interpretatur circumjectam orationem. De amictu cogitandum esse recte monet Creuzerus (Hist. Kunst p. 386). Similiter Callistratus Aristophaneus Aristarchum perstrinxit ἐπὶ τῷ μὴ εὐρύθμως ἀπείχεσθαι, φέροντός τι καὶ τοῦ τοιοῦτου πρὸς παιδείας ἐξέτασιν (Athen. p. 21, C.).

facile cuiquam in mentem venire possit, Rhetoricam ad Alexandrum ab eo scriptam huc valuisse existimamus. Debuisset potius videtur Anaximenes similiter atque Callisthenes hujus tituli honorem familiari consuetudini, quæ erat aliquamdiu inter senem philosophum et regem juvenem. — Præter Alexandrum discipulus Anaximenes fuisse dicitur Timolaus. Suidas : Τιμόλαος Λαρισσαῖος ἐκ Μακεδονίας, ῥήτωρ, Ἀναξιμένους τοῦ Λαμψακηνοῦ μαθητής· ὃς καὶ ποιητικῶς ἔχων παρενέβαλε τῇ Ἰλιάδι στίχον πρὸς στίχον καὶ ἐπέγραψε τὸ σύνταγμα Τρωϊκόν... ἔγραψε καὶ ἄλλα τινά (*). — Porro νεανίσκον τινὰ τῶν Ἀναξιμένους τοῦ ῥήτορος μαθητῶν, coram Antigono rege oraticum recitantem memorat Plutarchus in Imper. Apophthegm. p. 182, E.

Restat ut apponamus quæ de Anaximene patriæ servatore, deque indole viri tradit Pausanias VI, 18, 2 : Ἐνταῦθα (in Olympiâ) καὶ Ἀναξιμένους οἶδα εἰκόνα ἀνευρῶν, ὃς τὰ ἐν Ἑλληνσί ἀρχαῖα, καὶ ὅσα Φιλίππος δ' Ἀμύντου καὶ ὕστερον Ἀλέξανδρος ἐργάσατο, συνέγραψεν ὁμοίως ἅπαντα· ἡ δὲ οἱ τιμὴ γέγονεν ἐν Ὀλυμπίᾳ παρὰ τῶν Λαμψακηνῶν τοῦ δήμου. Ὑπελίπετο δὲ Ἀναξιμένης τὸσάδε ἐς μνήμην. Βασιλέα γὰρ οὐ τὰ πάντα ἤπιοι, ἀλλὰ καὶ τὰ μάλιστα θυμῷ χρώμενοι, Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου, τέχνῃ περιτῆλες τοιᾶδε. Λαμψακηνῶν τὰ βασιλείως τοῦ Περσῶν φρονησάντων ἡ καὶ αἰτίαν φρονῆσαι λαβόντων, δ' Ἀλέξανδρος, ἅτε ὑπερξέων ἐς αὐτοὺς τῇ ὀργῇ, κακῶν ἡπείλει τὰ μέγιστα ἐργάσασθαι. Οἱ δὲ ἅτε θεόντες περὶ γυναικῶν τε καὶ παίδων καὶ αὐτῆς πατρίδος, ἀποστελλουσιν Ἀναξιμένην ἱκετεύειν, Ἀλέξανδρῳ τε αὐτῷ καὶ ἔτι Φιλίππῳ πρότερον γεγονότα ἐν γνώσει. Προσῆι τε δ' Ἀναξιμένης, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον πεπυσμένον, καὶ ἤντινα αἰτίαν ἔχοι, κατομύσασθαι φασιν ἐκονομάζοντα θεοὺς τοὺς Ἑλλήνων, ἧ μὴν αὐτοῦ ταῖς δεήσεσιν ὅποσα ἐστὶν ἐναντία ἐργάσασθαι. Ἐνθα δὲ εἶπεν Ἀναξιμένης· Χάρισαί μοι τήνδε, ὦ βασιλεῦ, τὴν χάριν, ἐξανδραποδίσασθαι μὲν γυναῖκας καὶ τέκνα Λαμψακηνῶν, καταβαλεῖν δὲ καὶ ἐς ἔδαφος τὴν πόλιν πᾶσαν, τὰ δὲ ἱερὰ τῶν θεῶν σφισιν ἐμπρῆσαι. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν. Ἀλέξανδρος δὲ οὕτε πρὸς τὸ σόφισμα ἀντιμηνάσασθαι τι εὐρίσκειν, καὶ ἐνεχόμενος τῇ ἀνάγκῃ τοῦ ὄρκου, συγγνώμην ἔνεμεν οὐκ ἐθέλων Λαμψακηνοῖς (*).

Ib. 5. Φαίνεται δὲ καὶ ἄνδρα δ' Ἀναξιμένης ἐχθρὸν οὐκ ἀμαθέστατα, ἀλλὰ καὶ ἐπιφθονώτατα ἀμυνάμενος. Ἐπεφύκει μὲν αὐτὸς σοφιστὴς καὶ σοφιστῶν λόγους μιμεῖσθαι· ὥς δὲ οἱ διαφορὰ ἐς Θεόπομπον ἐγεγόνει τὸν Δαμασιστράτου, γράφει βιβλίον ἐς Ἀθηναίους καὶ

ἐπὶ Λακεδαιμονίοις ὁμοῦ καὶ Θηβαίοις συγγραφὴν λοιδόρον. Ὡς δὲ ἦν ἐς τὸ ἀκριδέστατον αὐτῷ μεμιμημένα, ἐπιγράψας τοῦ Θεόπομπον τὸ ὄνομα τῷ βιβλίῳ, διέπεμπεν ἐς τὰς πόλεις. Καὶ αὐτὸς τε συγγεγραφέως ἦν, καὶ τὸ ἔχθος τὸ ἐς Θεόπομπον ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἐπηύξητο (**). Οὐ μὴν οὐδὲ εἰπεῖν τις αὐτοσχεδίως Ἀναξιμένους πρότερός ἐστιν εὐρηκῶς. Τὰ ἔπη δὲ τὰ ἐς Ἀλέξανδρον οὐ μοι πιστὰ ἐστὶν Ἀναξιμένην τὸν ποιήσαντα εἶναι (**).

De Anaximene Alexandri comite Diog. L. V, 10 : Λέγεται δὲ (Ἀριστοτέλης) διὰ τὴν Καλλισθένους πρὸς Ἀλέξανδρον σύστασιν προσκρούσαι τῷ βασιλεὶ· κάκεινον ἐπὶ τῷ τούτῳ λυτῆσαι, Ἀναξιμένην μὲν αὐξῆσαι, πέμψαι δὲ καὶ Ξενοκράτει δῶρα. Cujus rei fides penes auctorem esto.

OPERA ANAXIMENIS.

1. Ἱστορίαι.

a. Ἑλληνικά. Πρῶται ἱστορίαι (fr. 1—6).

b. Φιλίππικὰ [Δεύτεραι ἱστορ.] (fr. 7—14).

c. Τὰ περὶ Ἀλέξανδρον [Τρίται ἱστορ.] (fr. 15—17).

2. Βασιλέων μεταλλαγαί (fr. 18—19).

3. Περὶ Ὀμήρου (fr. 20).

4. Τριπολιτικὸς.

5. Λόγοι συμβουλευτικοὶ καὶ δικανικοί.

6. Ῥητορικὴ πρὸς Ἀλέξανδρον.

[7. Ἐπηεῖς Ἀλέξανδρον.] Opusculum V. Pausan. l. l.

De *Hellenicis*, quæ κατ' ἐξοχὴν sic dicere licet, Diodorus, XV, 89 ad Ol. 104, 3 : Ἀναξιμένης δὲ δ' Λαμψακηνὸς τὴν πρώτῃν (sc. σύνταξιν) τῶν Ἑλληνικῶν ἀνέγραψεν, ἀρξάμενος ἀπὸ θεογονίας καὶ ἀπὸ τοῦ πρώτου γένους τῶν ἀνθρώπων, κατέστρεψε δ' εἰς τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχῃ καὶ τὴν Ἑπαμινώδου τελευτῇ· περιέλαβε δὲ πάσας σγέδον τὰς τε τῶν Ἑλλήνων καὶ Βαρβάρων πράξεις ἐν βίβλοις δώδεκα. — Hæc Pausa-

(*) Eadem ex Pausania Suidas l. l. Cf. Valerius Maximus VII, 3, 4 : *Lampsacenæ urbis salus unius vaframenti beneficio constitit. Nam quum ad excidium ejus summo studio Alexander ferretur, progressumque extra mœnia Anaximenem præceptorem suum vidisset, quia manifestum erat, futurum ut preces suas iræ ejus opponeret, non facturum se quod petisset, juravit. Tunc Anaximenes, « Peto, inquit, ut Lampsacum diruas. » Hæc velocitas sagacitatis oppidum vetusta nobilitate inclytum exilio, cui destinatum erat, subtrahit. Pro Anaximene et Lampsaco Aristotelem et Slagira ponit ceterum eadem narrans vetus auctor Gallicus in cod. Bibl. Gothanæ. V. Jacobs Beitræge z. alt. Lit. d. Bibl. zu Gotha, I, p. 375, citante Geiero.*

(**) Nomen maledici hujus auctoris reponendum esse duco ap. Dionys. H. A. R. I, 2, ubi hæc : οὕτε διαβολὰς καὶ ἐτέρων ἐγνωκῶς ποιεῖσθαι συγγραφῶν, ὥς περ Ἀναξίλαος (scr. Ἀναξιμένης) καὶ Θεόπομπος ἐν τοῖς προοιμίοις τῶν ἱστορῶν ἐποίησαν.

(***) « Sollte sich in diesem Poem, frage ich, nicht schon einer der Keime der nachher so üppig fortwuchernden Romanenlitteratur über diesen König finden? » CREUZER Hist. Kunsf. p. 387.

(*) Cf. Hesych Miles. p. 54 Orelli. Eustath. Proem. in Odys. et p. 1379, 48; 1697, 57, schol. ad Od. 3, 267. Timolai nescio cujus Φρυγιάκα laudantur ap. Plutarch. De fluv. c. 9. Errat procul dubio Roulez ad Ptol. Heph. p. 153, qui historiunculam ap. Plutarch. l. l. narratam esse opinatur Timolai Cyziceni, Platonis discipuli, cujus mentionem injicit Diog. L. III, 46.

nias l. l. significat verbis τὰ ἐν Ἑλλήσιν ἀρχαῖα. Sin-
cera inscriptio fuit Πρῶται ἱστορίαι (fr. 1). Altera
pars, de rebus Philippi exponens, libros comple-
tebatur minimum octo (fr. 12); tertiæ laudatur
liber secundus. Reliquiæ tam tenues sunt, ut ac-
curatius de indole totius operis iudicium ferri haud
possit. — De libro Βασιλέων μεταλλαγαί in-
scripto vide notam ad fr. 19. — *De Homero pecu-*
liarem librum Anaximenem scripsisse docemur a
Dionysio Hal. De Is. 19 (v. infra). — Τριπολιτι-
κὸς vel Τρικάρανος inscripta erat λοῖδος ista
συγγραφή, de qua verba facit Pausanias l. l. Rem
præterea testantur Josephus C. Apion. 1, 24, p.
459; Euseb. P. E. p. 491; Syncell. p. 121 ed.
Bonn. coll. Lucian. Pseudol. c. 29. Vide quæ dixi-
mus in Vit. Theopompi p. LXXIV. — Inter ora-
tores Anaximenes recensetur a Dionysio H. l. l. et
in Epist. ad Amm. c. 2. Perduravit memoria ora-
tionis, quam Euthiæ scripsit contra Phrynen. Har-
pocrat. v. Εὐθίας: Ὑπερίδης ὑπὲρ Φρύνης, τῶν ἐπὶ
συκοφαντίᾳ διαβεβλημένων ἦν δ' Εὐθίας. Τὸν μέντοι λό-
γον αὐτῷ τὸν κατὰ Φρύνης Ἀναξιμένην πεποιηκέναι φη-
σὶν Ἑρμιππος. Athenæus XIII, p. 591, E: Οὐκ ἀγνοῶ
δὲ, ὅτι τὸν ἐπιγραφόμενον κατ' αὐτῆς (Φρύνης) Εὐθίου
λόγον Διόδωρος δ' Παριγητῆς Ἀναξιμένους φησὶν εἶναι.
Cf. Ruhnk. Hist. crit. orat. p. 51 ed. Frotscher.
1831. — Artem rhetoricam ad Alexandrum scrip-
ptam, quam vulgo Aristoteli tribuebant, Anaxime-
nis nostri esse, hodie communis est fere omnium
consensus. Vide Spengel. Συναγ. τεχν. p. 182,
Westermann. Gesch. d. gr. Bereds. § 68, 69, et
qui ibi laudantur, et præ ceteris Spengel. in Pro-
legg. ad librum: « Anaximenes Ars rhetorica quæ
vulgo fertur Aristotelis ad Alexandrum. » 1844.

Anaximenem etiam in historia scribenda rheto-
rem egisse vel non moniti ex ingenio istorum tem-
porum colligeremus. Testimonia veterum hæc sunt:
Plutarch. De ger. rep. c. 6: Ἐπὶ δὲ τῶν Ἐφόρου
καὶ Θεοπόμου ρητορειῶν καὶ περιόδων, ἃς περαίνου-
σιν ἐξοπίσαντες τὰ στρατεύματα καὶ παρατάξαντες,
ἔστιν εἰπεῖν.

Οὐδεὶς σιδήρου ταῦτα μαφαίνει πτερος.

Stobæus Flor. XXXVI, p. 217, 44 ed. Gesn.:
Θεόκριτος (sc. δ' Χίος) Ἀναξιμένους λέγειν μέλλοντος,
« Ἀρχεται, εἶπε, λέξων μὲν ποταμὸς, νοῦ δὲ στα-
λαγμός. »

PRIMÆ HISTORIÆ HELLENICA.

1.

E LIBRO PRIMO.

Anaximenes Lampsacenus in Primis, quæ inscribuntur,
Historiis monile Eriphyles famigeratum fuisse (dicit) pro-

Dionysius Hal. De Is. jud. 19 (vol. V, p. 626
R.): Ἀναξιμένην δὲ τὸν Λαμψακηνὸν ἐν ἀπάσαις μὲν
ταῖς ἰδέαις τῶν λόγων τετραγώνον τινα εἶναι βουλόμε-
νον· καὶ γὰρ ἱστορίας γέγραφε καὶ περὶ τοῦ ποιητοῦ
συντάξεις καταλέλοιπε καὶ τέχνας ἐξενήνοχεν, ἥπται
δὲ καὶ συμβουλευτικῶν καὶ δικανικῶν ἀγώνων· οὐ μὲν-
τοι τέλειόν γε ἐν οὐδεμιᾷ τούτων τῶν ἰδεῶν, ἀλλ'
ἀσθενῆ καὶ ἀπὸθانون ὄντα ἐν ἀπάσαις θεωρῶν. Cf. id.
De vi Demosth. c. 8. — Ceterum minus severos se
præbuerunt Alexandrini grammatici, qui Anaxi-
menem cum Clitarcho in Canonem historicorum
receperunt (Bibl. Coislin. p. 597).

De opinione Porphyrii ap. Euseb. P. E. p. 464,
qui Ephorum multa ex Daimachi, Callisthenis, Ana-
ximenes historiis furatum esse et verbotenus trans-
scripsisse putat, diximus in Vit. Ephori p. LXIV.
Fieri sane potuit ut Anaximenes Hellenica sua jam
ediderit, quo tempore Ephorus in scribendo adhuc
occupatus erat. At quum Anaximeni jungantur Cal-
listhenes et Daimachus, et similes ineptiæ ap. Por-
phyrium et Clementem permulta legantur, fides
hiscæ omnino deneganda est. Similiter Anaxime-
nes cum Hellenico et Hecataeo inter eos recense-
tur, qui Amelesagoræ scripta expilaverint (Clem.
Alex. Strom. VI, p. 279, 9 Syll.). Quod quo-
modo de Anaximene Milesio philosopho dictum
voluerit Brandis (*Gesch. d. Phil.* I, p. 148), haud
assequor.

ΠΡΩΤΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΙ.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ.

1.

E LIBRO PRIMO.

Athenæus VI, 231 C: Ἀναξιμένης δ' ὁ Λαμψακη-
νὸς ἐν ταῖς Πρώταις ἐπιγραφομέναις ἱστορίαις τὸν
Ἐριφύλης ὄρμον διαδόχτον γενέσθαι διὰ τὸ σπάνιον
εἶναι τότε χρυσίον παρὰ τοῖς Ἑλλήσι.

2.

Harpocr. s. v. Ἀμφικτύονες· συνέδριόν τί ἐστιν
Ἑλληνικόν· ὠνομάσθη... ἀπὸ τοῦ περιόικους εἶναι τῶν
Δελφῶν τοὺς συναχθέντας, ὡς Ἀναξιμένης ἐν α' Ἑλ-
ληνικῶν. Eadem Apostolius III, 4.

pterea, quod aurum tunc temporis perrarum fuerit apud
Græcos.

2.

Amphictyonum (*Amphictionum*) Græcorum sync-
drium, inde nomen habet, quod populi fœderi adscripti
circa Delphos circumhabitabant, ut Anaximenes ait libro
primo Hellenicorum.

Cf. Androtrion. fr. 33; Marm. Par. epoch. 5 ibique laudati p. 558; Theopompus fr. 80.

3.

Strabo XIII, p. 589 : Μιλησίων δ' εἰσὶν καὶ αἱ Κολωναὶ αἱ ὑπὲρ Λαμφάκου ἐν τῇ μεσογαίᾳ τῆς Λαμφακηνῆς· ἀλλὰ δ' εἰσὶν ἐπὶ τῇ ἐκτὸς Ἑλλησποντίᾳ θαλάττῃ, Ἰλίου διέχουσαι σταδίου τετταράκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν· ἐξ ὧν τὸν Κύκνον φασίν. Ἀναξιμένης δὲ καὶ ἐν τῇ Ἐρυθραίᾳ φησὶ λέγεσθαι Κολωνὰς καὶ ἐν τῇ Φωκίδι καὶ ἐν Θετταλίᾳ.

4.

Idem XIV, p. 635 : Ἀναξιμένης γοῦν ὁ Λαμφακηνὸς οὕτω φησιν, ὅτι καὶ Ἰκαρον τὴν νῆσον καὶ Λέρον Μιλήσιοι συνώκισαν, καὶ περὶ Ἑλλησποντον ἐν μὲν τῇ χερβρόνῃσιν Αἰόνας, ἐν δὲ τῇ Ἀσίᾳ Ἀβυδὸν, Ἀρισβαν, Παισόν· ἐν δὲ τῇ Κυζικηνῶν νήσῳ Ἀρτάκην, Κύκλον· ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ τῆς Τρωάδος Σκῆψιν. Non omnes tamen Milesiorum colonias Anaximenes recensuit, nam addit Strabo : Ἡμεῖς δ' ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα λέγομεν καὶ τὰς ἄλλας τὰς ὑπὸ τούτοι παραλειμμένας. Cf. Müller *Min.* p. 292.

5.

Plutarch. Poplicol. c. 9, de laudatione funebri Junii Bruti : Λέγεται δὲ καὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιταφίων ἐκεῖνος γενέσθαι πρεσβύτερος· εἶγε μὴ καὶ τοῦτο Σολωνὸς ἔστιν, ὡς Ἀναξιμένης ὁ ῥήτωρ ἰστόρηκεν. Sec. Diodorus XI, 33, 3 post pugnam Plataicam δ' τῶν Ἀθηναίων δῆμος τὸν ἀγῶνα τὸν ἐπιτάφιον τότε πρῶτον ἐποίησε, καὶ νόμον ἔθηκεν λέγειν ἐγκώμιον τοῖς δημοσίᾳ θαπτομένοις τοὺς προαιρεθέντας τῶν ῥητόρων. Cf. Dionys. Hal. V, 3.

6.

Harpocrat. Ἀρχιδάμιος πόλεμος. Τὰ πρῶτα ἰ' ἔτη

8.

Milesiorum colonia etiam sunt Colonæ supra Lampscacum in Lampscaceni agri mediterraneis. Aliæ sunt ad exterum Hellesponti mare, ab Illo distantes stadia centum et quadraginta. Hinc Cycnum fuisse tradunt. Anaximenes etiam in Erythræa haberi Colonas perhibet, et in Phocide et in Thessalia.

4.

Anaximenes Lampscacenus ait Icarum quoque insulam et Lerum Milesiorum esse colonias; et juxta Hellespontum in Chersoneso Limnas; in Asia Abydum, Ariabam, Pasum; in Cyzicena insula Artacen et Cyzicum, in mediterraneis Troadis Scepsin.

5.

Ea laudatio funebris Græcis antiquior esse dicitur, nisi forte hoc quoque orationum funebrium institutum a Solone profectum est, uti tradit rhetor Anaximenes.

6.

Priores decem belli Peloponesiaci anni dicebantur bellum

τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου Ἀρχιδάμιος ἐκλήθη πόλεμος, ὡς εἰκεν, ἀπὸ τοῦ τὸν Ἀρχιδάμιον εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐμβαλεῖν, καθὰ Θουκυδίδης καὶ Ἐφορος (fr. 120) καὶ Ἀναξιμένης φασίν. Eadem Apostol. IV, 30.

ΔΕΥΤΕΡΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΙ.

ΦΙΛΙΠΠΙΚΑ.

7.

E LIBRO PRIMO.

Harpocrat. : Πεζέταιρος· Δημοσθένης Φιλίππειοις (Olynth. 2, 17). Ἀναξιμένης ἐν α' Φιλίππειων περὶ Ἀλεξάνδρου λέγων φησίν, α' Ἐπειτα τοὺς μὲν ἐνδοξοτάτους ἱππεύειν συνεθίσας ἑταίρους προσηγόρευσε, τοὺς δὲ πλείστους καὶ τοὺς πεζοὺς ἐς λόγους καὶ δεκάδας καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς διελὼν πεζέταιρους ὠνόμασεν, ὅπως ἑκάτεροι μετέχοντες τῆς βασιλικῆς ἑταιρίας προθυμώτατοι διατελώσιν ὄντες.

Eadem Photius et Suidas s. v. Institutum ad Philippum pertinet, sec. Lex. Rhet. p. 289. Ad Alexandrum, Amyntæ filium, rem retulisse videtur An. De nomine πεζέταιροι variaque ejus scriptura (πεζαίτεροι, πεζίτεροι) vide Ulpian. ad Demosthen. Olynth. II, § 17, p. 29, Etym. M. s. v. et plura apud Meurs. Lectt. Att. II, c. 11.

8.

Athenæus V, 217, D. E : Περδίκκας τοίνυν πρὸ Ἀρχελαοῦ βασιλεύει, ὡς μὲν ὁ Ἀκάνθιος φησὶ Νικομήδης, ἔτη τεσσαράκοντα ἐν. Θεόπομπος (fr. 31) δὲ τριάκοντα κέντε, Ἀναξιμένης τεσσαράκοντα, Ἰερώνυμος εἴκοσιν ὀκτώ, Μαρσύας δὲ καὶ Φιλόχορος, εἴκοσι τρία.

Archidamicum, ab Archidami, ut videtur, in Atticam invasionibus, uti tradunt Thucydides, Ephorus, Anaximenes.

SECUNDÆ HISTORIÆ.

PHILIPPICA.

7.

E LIBRO PRIMO.

Anaximenes libro primo Philippicorum de Alexandro (Amyntæ filio) loquens dicit : Deinde eos, qui in exercitu illustriores erant, equitare assuefecit et ἑταίρους (socios, commilitones) appellavit, reliquos vero (ignobiliores) pedestri exercitui adscriptos in cohortes, decurias aliosque ordines distribuens πεζέταιρους nominavit, ut nominis honore, quo utrosque esse socios regios indigaret, promptiores et alacriores efficeret.

8.

Perdiccas ante Archelaum regnavit, uti Anaximenes ait, annis quadraginta.

Vide Clinton. in Fastis Hellen. II, p. 221 sqq. Ad Anaximenis calculos præter Nicomedem proxime accedit Auctor Marmoris Par. ep. 58, ex cujus rationibus 41 anni regno Perdiccæ assignandi. Numerorum varietas non miranda, quum explicari facile possit. Ceterum vides Anaximenem in Philippicorum libro primo de antiquiore Macedoniæ historia (breviter) exposuisse.

9.

E LIBRO QUARTO.

Eustratius ad Aristot. Ethic. III, 8 p. 46, b, de pugna quam in Coronea urbe (Ol. 106, 4) Bœoti contra Onomarchum commiserunt : Ἱστοροῦσι περὶ τῆς μάχης ταύτης Κηρισόδωρος ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῶν Περὶ τοῦ ἱεροῦ πολέμου καὶ Ἀναξιμένης ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν περὶ Φιλίππων καὶ Ἐφορος ἐν τῇ τριακοστῇ (fr. 153, ubi vide).

Harpocratio : Ἀλόννησος, νησὶδριον ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει. Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ Κτησιφῶντος, ὡς καὶ Ἀρχέλαος ἐν δ' Εὐδοκίῳ. Μνημονεύει δὲ τῆς ἀμφισβήτησεως τῆς περὶ Ἀλόννησου καὶ Θεόπομπος ἐν δ' (fr. 56) καὶ Ἀναξιμένης ἐν δ' Φιλίππικῶν.

11.

E LIBRO SEPTIMO.

Idem Μάστειρα : Μῆποτε γραπτέον (apud Demosthen. p. 100, 22) Βάστειραν ἢ Πίστειραν (Πίστυραν cod. B.) ἢ Ἐπίμαστον, ἐπεὶ ταύτας τὰς πόλεις εὐρίσκομεν παρ' Ἀναξιμένης ἐν ζ' τῶν περὶ Φιλίππων, τὴν δὲ Μάστειραν οὐδαμοῦ μνήμης τυχούσαν. Eadem leguntur apud Photium et Suidam. Verba Demosthenis Orat. περὶ τῶν ἐν Χερσονήσῳ p. 100, 22 : Οὐ γὰρ οὕτω γ' εὐήθης ἐστὶν ὑμῶν οὐδεὶς, ὥστε

ὑπολαμβάνειν τὸν Φιλίππον τῶν μὲν ἐν Θράκῃ κακῶν (τί γὰρ ἄλλο ἢ τις εἴποι Δρογγίλον καὶ Καβύλῃν καὶ Μάστειραν;) καὶ ἂ νῦν ἐξαιρεῖ καὶ κατασκευάζεται, τούτων μὲν ἐπιθυμεῖν κτλ.

12.

E LIBRO OCTAVO.

Idem v. Καβύλη : Χωρίον ἐστὶ τῆς Θράκης, ὡς φησὶ Θεόπομπος τε ἐν μζ' (fr. 246) καὶ Ἀναξιμένης ἐν η' Φιλίππικῶν. Οὗτος δὲ φησιν αὐτὸ ἰδρῦσθαι πρὸς Τάξῳ (Ἀξίῳ em. Meursius) ποταμῷ κατὰ μέσον τῆς Θράκης. Cf. fr. 11. Steph. Byz. : Καβύλη, πόλις Θρακίας οὐ πόρρω τῆς τῶν Ἀστών χώρας. Πολύβιος τρισκαίδεκάτῃ (cap. 10, 9).

13.

Idem v. Μύρτανον : Φρούριον ἦν ἐν Θράκῃ, ὡς Μαρσύας ὁ πρεσβύτερος ἐν ζ' Μακεδονικῶν καὶ Ἀναξιμένης ἐν Φιλίππικῷ (Φιλίππικοῖς aut Φιλίππικῶν βίβλ. **).

14.

Idem v. Ὁ κάτωθεν νόμος, aliis ejus dictionis rationibus allatis, ita pergit : ἢ ἐπεὶ, φησὶ (Δίδυμος), τοὺς ἀξίονας καὶ τοὺς κύρβεις ἀνωθεν ἐκ τῆς ἀκροπόλεως εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ τὴν ἀγορὰν μετέστησεν Ἐφιάλτης, ὡς φησὶ Ἀναξιμένης ἐν Φιλίππικοῖς (sic cod. D., vulgo Φιλίππικῷ, ut fr. 13).

Cf. Aristoteles ap. Harpocrat. p. 117. Bekk. : Ἀναγράψαντες δὲ τοὺς νόμους εἰς τοὺς κύρβεις ἐστήσαν ἐν τῇ στοᾷ τῇ βασιλείᾳ. Polemonis et Plutarchi reliquæ jacebant in prytaneo. V. Preller. ad Polemon. p. 90 sq.

9.

E LIBRO QUARTO.

De pugna ista exponunt Cephisodorus duodecimo libro De bello sacro, Anaximenes De rebus Philippi libro quarto, Ephorus libro tricesimo.

10.

Controversiæ de Halonneso meminit etiam Theopompus libro quarto et Anaximenes quarto Philippicorum.

11.

E LIBRO SEPTIMO.

Fortasse (apud Demosthenem) pro Μάστειραν scribendum est Βάστειραν vel Πίστειραν vel Ἐπίμαστον; has enim urbes reperimus apud Anaximenem in libro De rebus Philippi septimo, nusquam vero Mastiram commemorari.

12.

E LIBRO OCTAVO.

Cabyle, locus munitus Thraciæ, ut Theopompus ait libro 47, et Anaximenes Philippicorum libro octavo, ubi situm dicit ad Axium fluvium in media Thracia.

13.

Myrtanum, Thraciæ castellum, ut Marsyas senior libro septimo De rebus Macedonum, et Anaximenes in Philippicis.

14.

Axes et cyrbes ex superiore loco, ex acropoli scilicet, in curiam et forum transtulit Ephialtes, uti ait Anaximenes in Philippicis.

[ΤΡΙΤΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΙ.]
ΤΑ ΠΕΡΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.
E LIBRO PRIMO.

15.

Plutarchus De fort. Alex. or. I, c. 3 : Ὡς δὲ Ἀναξιμένης, τετρακισμύριοι πεζοὶ καὶ τρισχίλιοι, πεντακισχίλιοι δὲ καὶ πεντακόσιοι ἱππεῖς (sc. Alexandro duce bellum Persis movere conati sunt). V. Ptolemæi Lag. fr. 4.

16.

Harpocrat. : Ἀκινάκης· Δημοσθένης... Περσικὸν ξίφος ἐστὶ καὶ Ἀναξιμένης ἐν α' τῶν Περὶ Ἀλέξανδρον.

Καὶ Ἀν. sqq. in uno codice D leguntur.

17.

E LIBRO SECUNDO.

Harpocratio : Ἀλκίμαχος· Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Εὐέργου καὶ Μνησιβοῦλου. Στρατηγὸς οὗτός ἐστιν, Ἀναγυράσιος τὸν δῆμον, στρατηγῆσας ἐν τῷ πρὸς Φίλιππον πολέμῳ. Ἔτερος δὲ ἐστὶν Ἀλκίμαχος Μακεδόν· οὗ μνημονεύει Ὑπερίδης ἐν τῷ κατὰ Δημάδου οὗτος· « Ἀλκίμαχον καὶ Ἀντίπατρον Ἀθηναίους καὶ προξένους ἐποίησάμεθα. » Ἀναξιμένης δὲ ἐν τῇ β' τῶν Περὶ Ἀλέξανδρον ἀνέγραψεν αὐτοῦ δημηγορίαν, πρὸς ἣν ἀντεπεῖν φησὶ Δημοσθένην. Fragmentum ad res ante Thebarum excidium Athenis factas pertinere suspicatur Geierus.

Plinius in Elench. auct. ad lib. XII et XIII cum aliis Alexandri rerum scriptoribus etiam Anaximenem laudat. Sermo in libris illis est de arboribus Asiæ.

18.

ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΜΕΤΑΛΛΑΓΑΙ.

Stephan. Byz. : Πασσαργάδαι, πόλις, θηλυκῶς. Διότιμος ἐν ἐξηχοστῇ πέμπτῳ Παντοδαπῶν ἀναγνωσμάτων παρατιθέμενος Ἀναξιμένην ἐν Μεταλλαγαῖς

βασιλέων οὕτω γράφοντα· « Τὰς δὲ Πασσαργάδας ἔκτισεν ὁ Κῦρος ἐφ' οὗ τόπου παραταξάμενος Ἀστυάγην ἐνίκησεν. Ὀνομάζεται δὲ ἡ πόλις διερμηνευθεῖσα Περσῶν στρατόπεδον. »

19.

Athenæus XII, p. 531, D, postquam ex Theopompo (fr. 126) verba fecit de Stratonis, Sidoniorum regis, et Nicoclis, Salaminis in Cypro reguli, luxu nefario tristitiae vitæ fine, addit : Ἀναξιμένης δ' ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Βασιλέων μεταλλαγαὶ περὶ τοῦ Στράτωνος τὰ αὐτὰ ἱστορήσας διημιλλῆσθαι φησιν αὐτὸν Νικοκλεῖ τῷ τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμίνος βασιλεύσαντι, ἐσπουδαχότι περὶ τρυφὴν καὶ ἀσέλγειαν, ἀποθανεῖν τ' ἀμφοτέρους βιαίως.

Nicocles ille est Evagoræ filius, Philippi æqualis. V. not. ad Theopomp. l. 1., Perizon. ad Ælian. V. H. VII, 2. Alius est Nicocles, Paphi tyrannus, qui jussu Ptolemæi Soteris se ipse occidit (310 a. C.). V. Diodor. XX, 21; Plutarch. Alex. 29; Ælian. V. H. VIII, 48; Droysen. *Hellenism.* I, p. 404, 12; Geier. De Ptolem. Lag. p. 36 sqq. « Ex Athenæi verbis recte Schweighæuserus auctorem varia mortis genera spectasse colligit, ita ut liber latine *Regum mortes*, sive cum Lactantio *De mortibus regum* inscribi possit. Eandem eo stabiliri vides opinionem, quod non dissimilis admodum Phaniæ liber olim exstitit, dico Τυράννων ἀναίρεσιν ἐκ τιμωρίας. Anaximenes generaliter narravit, nihil curans, utrum de regibus aliquis propria manu mortem invenisset, an foris inter cædendum pugnandumque, an domi globo conjuratorum : Phaniæ ille de *mille modis leti* (Stat. Theb. IX, 280), quibus regiæ dignitatis homines *fatigari* vidisset, unum sibi persequendum sumserit. Verum an prorsus rejectanea sit Dalecampii interpretatio : *Regum mutationes*, non licet per infrequentiam fragmentorum affirmare. Certe Stephani locus, sive in Cyri μεταλλαγῇ legeretur, sive Astyagis, satis videtur probare, libri auctorem retulisse etiam, qui mutata

HISTORIARUM PARS TERTIA.

DE REBUS ALEXANDRI.

E LIBRO PRIMO.

15.

Secundum Anaximenem (Alexander in Asiam duxit) peditum millia quadraginta tria, equites vero quinquies mille et quingentos.

16.

Acinaces, gladius Persicus. Anaximenes libro primo De rebus Alexandri.

17.

E LIBRO SECUNDO.

Anaximenes libro secundo De rebus Alexandri comme-

moravit orationem Alcimachi Macedonis, ad quam respondisse Demosthenem dicit.

18.

DE MORTIBUS REGUM.

Diotimus libro sexagesimo quinto Variarum lectionum testimonium apponit Anaximenis, qui in libro De mortibus regum scripserit ita : « Pasargadas condidit Cyrus eo loco, ubi praelio vicerat Astyagen. Nomen urbis si interpreteris, *Persarum Castra* significat. »

19.

Anaximenes in libro « Regum Mortes » inscripto de Stratonē eadem (atque Theopompus) narrans decertasse eum dicit cum Nicocle, Salaminis in Cypro regulo, qui in luxu fastuque summum studium posuerit : utrumque autem vitam finisse morte violenta.

imperia sint : ubi sæpissime, non semper tamen, in regum decessus incidere. » ΕΒΕΛΤ. in Diss. Sic. p. 201.

20.

ΠΕΡΙ ΟΜΗΡΟΥ.

Vit. Homer. cod. Matrit. ed. Iriarte p. 323 : Ἀναξιμένης καὶ Δαμάσῃς (fr. 8) καὶ Πίνδαρος Χίον τὸν Ὅμηρον ἀποφαίνονται. V. Welcker *Cycl.* p. 176; Nitzsch. *Hist. Homeri* II, p. 88.

20 a.

ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

Quintilian. III, 4, 9 : *Anaximenes judicalem et concionalem generales partes esse voluit; septem autem species : hortandi, dehortandi; laudandi, vituperandi, accusandi, defendendi, exquirendi quod exetasticon dicit : quarum duæ primi deliberativi, duæ sequentes demonstrativi, tres ultimæ judicialis generis sunt partes.*

Cf. Ῥητορικὴ πρ. Ἀλεξ., quæ sub Aristotelis nomine circumfertur, cap. 1, 1 : Εἶδη δὲ τούτων ἑπτὰ, προτρεπτικόν, ἀποτρεπτικόν, ἐγκωμιαστικόν, ψεκτικόν, κατηγορικόν, ἀπολογητικόν, καὶ ἐξεταστικόν. Hanc vero Rhetoricen non esse Aristotelis sed Anaximenis opus, a Quintiliani loco proficiscens primus statuit P. Victorius in præf. ad Aristot. *Rhet.*; deinde *Maiorag.* pr. ad *Rhet.* ed. Venet. 1591, A. Schott. Vit. Arist. p. 164, Voss. De rhet. nat. p. 63, Gesner. ad Quintil. l. I, alii; Spengel. *Συναγ. τεχν.* p. 182 sqq. Hæc enotavi ex Westermanni *Hist. Eloq. gr.* § 69, 4; plura dabit Spengel. in edit. *Rhetorices*, quæ Aristotelis fertur.

21.

LOCI COMMUNES.

Stob. *Florileg.* 38, 44 : Ἀναξιμένους. Οἱ γὰρ

μετὰ φθόνου κρίνοντες τὸ πρωτεῖον ἀπονέμουςι τοῖς χειρίστοις, οὐ τοῖς βελτίστοις.

22.

Id. *ibid.* 45 : Τοῦ αὐτοῦ. Ὅσοι γὰρ τὰ καλῶς ῥηθέντα ἢ πραχθέντα διὰ φθόνον οὐκ ἐπαινοῦσι, πῶς οὗτοι ἂν τοῖς ἔργοις ὠφελήσειαν;

23.

Id. *ibid.* 49, 17 : Ἀναξιμένους. Ἀναξιμένης ὁ Λαμψακηνὸς ῥήτωρ ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Φαίδρου (Φιλίππου?), τί ἀκοινώνητόν ἐστιν, εἶπε, Τυραννίς.

24.

Id. *ibid.* 79, 37 : Ἀναξιμένους. Οὗτος γὰρ μάλιστα πάντων φιλοπάτωρ ἐστίν, ὅστις ζητεῖ δι' οὐ μὴδὲν λυπήσας τὸν πατέρα πλεῖστ' αὐτὸν εὐφραναιτ' ἂν. Τί γὰρ ἐστὶ δικαιοτέρον ἢ τοὺς γενέσεως καὶ παιδείας αἰτίους ὄντας ἀντευεργετεῖν;

25.

Id. *ibid.* 97, 21 : Ἀναξιμένους. Οὐ γὰρ οὕτως οἱ πλουτοῦντες ὥς οἱ πένητες τοὺς ἀτυχοῦντας οἰκτεῖται εἰώθασι· δεδιότες γὰρ περὶ αὐτῶν τὰς τῶν ἄλλων συμφορὰς ἐλεοῦσιν.

26.

Id. *ibid.* 117, 5 : Ἀναξιμένους. Τοῖς γὰρ ἀστέίοις πρεσβύταις ὅσον αἱ κατὰ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἀπομαραίνονται, τοσοῦτον αἱ περὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμαὶ πάλιν αὖξονται· καὶ τοσοῦτω βεβαιότερον αὐτοῖς παρέχει τὸ λέγειν τὴν χρησίμω τοῖς ἄλλοις καὶ παρ' ἐτέρων αὐτοὺς ἀκοῦειν, ὥστε τὰς μὲν ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων ἡδονὰς γινόμενάς ἰδεῖν ἐστὶν οὐχ οὕτως εἰς τὸ παραχρῆμα εὐφραίνουσας, ὥς ὕστερον λυπούσας· ἡ δὲ περὶ τοὺς λόγους ἡδονὴ καὶ μάθησις ἐν τε τῷ παραυτίκα εὐφραίνει καὶ πρὸς τὸν ἄλλον βίον τοὺς μανθάνοντας διάγειν ἡδέως παρασκευάζει.

20.

DE HOMERO.

Anaximenes, Damastes et Pindarus Chium fuisse Homerum declarant.

21.

LOCI COMMUNES.

Qui cum invidia judicant, primas tribuunt non optimis, sed pessimis.

22.

Qui pulcre vel dicta vel facta propter invidiam non colaudant, quomodo hi rebus profuturi sint?

23.

Anaximenes Lampsacenus rhetor a (Philippo) rege interrogatus, quidnam cum alio communicari non posset, Tyrannidem respondit.

24.

Is enim omnium maxime patris amantissimus est, qui patrem nunquam offensum rebus quamplurimis oblectare studet. Quid enim justius quam vitæ institutionisque auctores vicissim beneficiis afficere?

25.

Divites non eodem quo pauperes modo infeliciū casus commiserari solent; metuentes enim de ipsorum sorte infortunia aliorum miserantur.

26.

Cultis senibus quantum quæ circa corpus sunt voluptates marcescunt, tantum circa orationes studium et delicie augentur; ac tanto firmitus iis gaudium præbet utile aliquid aliis dicere et ab aliis discere, quum voluptas quæ in cibo et potu et venere posita est, non tam in præsentia delectet, quam postea dolore afficiat; contra quæ ex orationibus percipitur voluptas et in præsentia delectet et ad reliquam vitam suaviter peragentem discens instruat.

MARSYAS PELLÆUS

ET

MARSYAS PHILIPPENSIS.

Suidas : Μαρσύας, Περιάνδρου, Πελλαῖος, ἱστορικός. Οὗτος δὲ ἦν πρότερον γραμματοδιδάσκαλος, καὶ ἀδελφὸς Ἀντιγόνου τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος, σύντροφος δὲ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως. Ἐγραψε Μακεδονικὰ ἐν βιβλίοις δέκα· ἤρξατο δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Μακεδόνων, καὶ (adde προῆλθε vel tale quid) μέχρι τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου ἐπὶ τὴν Συρίαν ἐφόδου μετὰ τὴν Ἀλεξανδρείας κτίσιν· [Ἀττικὰ ἐν βιβλίοις ιβ'] καὶ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου ἀγωγὴν.

Μαρσύας, Κριτοφύμου, Φιλίππεύς, ἱστορικός δὲ νεώτερος.

[Μαρσύας, Μάρσου, Ταβηνός, ἱστορικός] ἔγραψεν Ἀρχαιολογίαν ἐν βιβλίοις ιβ' (ἡ' unus cod.), Μυθικὰ ἐν βιβλίοις ζ', καὶ ἕτερα τινὰ περὶ τῆς ἰδίας πατρίδος. Cf. Eudocia p. 298.

Veteres nonnisi duos Marsyas historicos agnoscunt, τὸν πρεσβύτερον et τὸν νεώτερον. Tertius, quem Suidæ locus exhibet, vel ex margine vel ex glossa ipsius grammatici loco suo mota huc irrepsit. Vox ἱστορικός, quæ post Ταβηνός legitur, deinceps ex antecedentibus male repetita est. Qui sit Tabenus iste, docet Stephan. Byz. : Τάβαι, πόλις Λυδίας... ἐκλήθη δὲ ἀπὸ Τάβου· ὁ δὲ Τάβος ἦρως· οἱ δὲ φασὶ τὸν Κιθύραν καὶ Μαρσύαν ἀδελφούς τὸν μὲν κτίσαι Κιθύραν πόλιν, τὸν δὲ Τάβας... Ὁ πολίτης Ταβηνός. V. Ritschl. in Indice lectt. Univers. Vratislav. semestr. æstiv., 1836; Droysen. *Hellenism.* I, p. 679.

Marsyas igitur Pellæus eodem fere quo Alexander tempore natus (c. Ol. 106) atque una cum futuro rege educatus, Suida teste patrem habuit Periandrum, fratrem Antigonum, qui viginti circiter annis natu major postmodum in Syria regnavit. At Antigoni pater non Periander fuisse sed Philippus dicitur apud Arrianum (Exp. Al. I, 29, 5) et Lucianum (Macrob. 11). Aut igitur Suidas erravit, aut cum Schweighæusero (ad Ind. auctor. Athen. v. Marsyas) statuendum est Marsyam uterinum Antigoni fratrem fuisse; Schweighæuseri sententiam viri docti probarunt longe plurimi. Quod deinde Alexandri infantiae socius γραμματοδιδασκάλου munus obisse narratur, id ne

falsum sit veremur inagropere. Atque ipso verborum tenore turbatum aliquid apud Suidam esse videtur indicari (*). Fortasse Pellæo tribuitur quod tribuendum erat Philippensi.

Num cujus pueri in ludis, ejusdem etiam regis in expeditionibus commilito Marsyas fuit? Affirmare rem ausim, etsi veterum testimoniis destituimur. Quum vero Antigonus jam Ol. 111, 3 (334) Phrygiæ satrapa ab Alexandro constitutus sit (Arrian. I, 29, 5), Marsyas autem historias suas non deduxerit ultra Ol. 112, 2 (331), quo anno post Alexandriam conditam denuo rex per Syriam profectus est, admodum probabiliter Geierus statuit, primæ tantum huic expeditionis parti Marsyam interfuisse, deinde vero in Phrygia remansisse apud fratrem Antigonum. Anno secundo Olymp. 118 (307 a. C.) Marsyas, quinquaginta tum annos natus, cum Demetrio in Cypro insula versatus est, atque in proelio navali prope insulam contra Ptolemæum Lagidam commisso mediæ aciei dux pugnavit. Diodor. XX, 50, 4 : Κατὰ μέσσην δὲ τὴν τάξιν τὰ ἐλάχιστα τῶν σαφῶν ἔστησεν (Δημήτριος), ὧν ἡγοῦντο Θεμισίων τε ὁ Σάμιος καὶ Μαρσύας ὁ τὰς Μακεδονικὰς πράξεις συνταξάμενος. In eodem proelio a Demetrii partibus stetit Medius Thessalus (Diodor. l. l.) « Quare inter Marsyam et Thessalum (Geierus ait) si non familiaritas quædam, consuetudo tamen videtur intercessisse. » — Hæc sunt quæ de vita Pellæi innotuerunt. De vita et temporibus Marsyæ junioris, item Macedonis, ex Philippis oriundo, nihil constat nisi quod Herculis sacerdotio functus sit, teste Athenæo XI, p. 467 (fr. 7).

Marsyas Pellæus præter ea, quæ ad regum Macedonum historiam pertinent, apud Suidam dicitur scripsisse Ἀττικὰ ἐν βιβλίοις ιβ'. De his ita Bernhardius ad Suid. l. l. : « Atticorum libros amplissimos opinor a vita hominis militaris prorsus abhorreere : quid quod αὐτοῦ ita mihi videtur esse

(*) Bernhardt ad Suidam l. l. : « Si verum est quod Suidas ipsum Marsyam, non Periandrum narrat literaturam factitasse, ordo verborum sic debuit procedere : ἱστορικός καὶ ἀδελφὸν... βασιλέως, οὗτος δὲ κτλ. »

comparatum, ut accuratissima junctura debuerit cum Alexandri historiis continuari. Rursus quæ sequuntur Ἀρχαιολογίαν ἐν βιβλίοις 16', indigent deserto civitatis indicio, cujus antiquitates fuerint enarratæ. Jam duplex incommodum ea ratione solabimur, ut ad Marsyam juniorem, virum eruditionis studiosissimum, traducamus Ἀττικὴν ἀρχαιολογίαν, quam Suidas per dicendi compendium laudatam deprehendit Ἀττικά: velut Istri Ἀτθίς nunc Ἀττικῶν συναγωγῶν nunc Ἀττικῶν nomine fertur, item Atthidem Phanodemi Dionysius appellat Ἀττικὴν ἀρχαιολογίαν. Quam medelam Ritschelius p. 8 admissurus erat, motus ipsa librorum duodenorum æquabilitate, nisi veterum scriptorum de Atticis et Archæologia silentium obstaret. Verum ut exigua fuit Marsyæ laus et celebritas, ita licet quædam fragmenta ad antiquitatum fines revocare: velut quæ prodidit libro XI (v. M. Philip. fr. 4) Athenæus. » — Sane, Ἀττικά aliena esse a Pellæo quisque largietur, sed locum Athenæi cur ex Attica hac archæologia fluxisse putemus, causam non video. Neque reliquis fragmentis quidquam inest, unde tale opus sacerdotis Philippensis jure elicias. Reliquias omnes, præter duos locos, qui ex *Mythicis* deprompti videntur (fr. 9 et 10), commodissime referre licet ad Μακεδονικά, cujus operis laudatur liber primus (fr. 1), quintus (fr. 2), sextus (fr. 3), undecimus (? fr. 4). Indoles vero fragmentorum satis luculenter auctorem ostendit non tam in civili quam in antiquaria historia exponenda versatum, adeoque non tam historicis quam periegetis annumerandum. Hinc igitur maxime probabile fit Μακεδονικά non diversa esse ab libris Ἀρχαιολογίας, quibus primum locum in operum recensu Suidas assignat. Neque jam accusandus erit grammaticus, quippe qui disertam ejus operis mentionem facere omiserit, quod unicum expressis verbis apud veteres auctores laudari reperimus; neque denique cogimur, ut Μακεδονικά nostra latere putemus in verbis: καὶ ἑτέρα τινα περὶ τῆς ἰδίας πατρίδος, quæ quidem simplicissime referuntur ad minora quædam scripta de Philipporum,

patriæ urbis fati institutisque (*). Jam si recte Archæologiæ libri duodecim conjungendi sunt cum Ἀττικῶν libris item duodecim Pellæo Marsyæ temere tributis, pro Ἀττικά vel Ἀτακτα reponendum, vel Μακεδονικά.

Quod *Marsyæ Pellæi* historias attinet, laudatur Μακεδονικῶν liber *septimus* (fr. 6) de urbe Thracica, cujus mentio pertinet ad res Philippi, deinde vero liber *quintus* τῶν περὶ Ἀλέξανδρον. Hinc igitur discimus duas certe fuisse historiarum partes seriesque librorum, quarum altera Philippi superiorumque regum res complexa sit, altera egerit de Alexandro. Ac quum ea, quæ ex quinto libro τῶν περὶ Ἀλέξανδρον afferuntur, ad secundum regis annum spectent, minimeque probabile sit, unius anni superioris res gestas per quattuor tractatas esse libros: facilis conjectura est regis historiæ Marsyam præmisisse ea, quæ de educatione Alexandri (tribus, puto, vel quattuor libris) ab eo exposita esse scimus. Apud Suidam τὰ περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου ἀγωγῆς ita collocantur, ut peculiare opus a reliquo historiarum corpore sejunctum fuisse videantur. Ac revera fuisse qui eo modo distinguerent, inde colligimus, quod apud eundem Suidam Marsyas *decem* tantum libris res inde a Carano usque ad Alexandri expeditionem Syriacam gestas enarrasse dicitur, sejunctis scilicet libris περὶ Ἀλ. ἀγωγῆς. Ne accuratiora de operis œconomia dicamus, impedimur fragmentorum infrequentia et tenuitate. Quo accedit, quod de plurimis fragmentis (1. 2. 3. 5. 7) ne hoc quidem constat, utrum ad Pellæum an Philippensem Marsyam sint referenda. Quæ denique fides Pellæi et auctoritas fuerit, quid ei debeant sequioris ævi scriptores, si lubet, tu quæras.

(*) Varia fuisse urbis fata vel ipsa nomina indignant. Primum appellata est *Datus*, deinde *Crenidæ*, quas colonis frequentarunt Thasii (Ol. 105, 1. 360 a. C. Diodor. XVI, 3, 7); tertium nomen accepit a Philippo, qui urbem auri fodinis celebratissimam novis copiis auxit (Ol. 105, 3. a. C. 358. Diodor. XVI, 8, 6). V. Herodot. IX, 74, ibique Bæhr.; Ephor. fr. 75; Theopomp. fr. 48; Philochor. fr. 127; Strabo VII, p. 511 Alm.; Appian. Bell. civ. IV, 103; Apostol. Prov. VI, 74.

MARSYAS PELLÆUS.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ.

I.

E LIBRO PRIMO.

Constantin. Porphyrog. De Them. II, p. 48, 9 ed. Bonn. (p. 22 Par.) : Λέγεται δὲ καὶ Μακεδονίας μοῖρα Μάκετα, ὡς Μαρσύας ἐν πρώτῳ Μακεδονικῶν· « Καὶ τὴν Ὁρεστίαν Μάκεταν λέγουσιν. » Ἀλλὰ καὶ τὴν ἑλὴν Μακετίαν οἶδεν ὀνομαζομένην Κλειδήμος (fr. 6).

Μάκεταν] Μακετίαν voluit Ritschl., quod quidem non necessarium. Steph. B. v. Μακεδονία : λέγεται... καὶ Μάκεττα διὰ δύο τ καὶ δι' ἑνός. — Ὁρεστίαν] codd. Ἡρεστέαν, Ἡριστείαν; em. O. Müller. Dor. 1, p. 34, 1. Cf. idem Ueber d. Wohnsitze d. Maced. Volks p. 42, not. 37.

2.

Schol. Hom. II. XIV, 226 : Μακεδὼν δ' Διὸς καὶ Αἰθρίας κατασχὼν τὴν χώραν οὔσαν τῆς Θράκης ἀφ' ἑαυτοῦ Μακεδονίαν προσηγόρευσεν· γήμας δὲ μίαν τῶν ἐγγυρίων τεκνοῦται δύο παῖδας Πίερον καὶ Ἀμαθον, ἀφ' ὧν δύο πόλεις Πιερία καὶ Ἀμαθία ἐν Μακεδονίᾳ. Ἡ ἱστορία παρὰ Μαρσύα.

Καὶ Αἰθρίας] fortasse corruptum ex καὶ Θυίας. Steph. Byz. : Μακεδονία ἀπὸ Μακεδόνης τοῦ Διὸς καὶ Θυίας τῆς Δευκαλίωνος. Idem (ex Stephano integro) habet Constantin. Porph. 1. 1. p. 48. Cf. Müller. Wohnsitze d. Mac. V. p. 26 sq., 38, 40.

3.

Etym. M. p. 523, 29 et Gudian. p. 332, 41 : Μαρσύας ἱστορεῖ ὅτι Κνωπὶς τὸ γένος Κόλχος εἰς Μακεδονίαν ἔλθων διέτριβε παρὰ Κάρανω· υἱοῦ δὲ γενομένου τῷ Κάρανω [καί] βουλευθέντι τὸν παῖδα ἀπὸ τοῦ ἰδίου πατρὸς ὀνομάζειν Κιράρονα (Καράρονα Et. Gud.,

Λάκωνος Et. Havn.) ἀνθίστατο ἡ μήτηρ καὶ αὕτη ἀπὸ τοῦ ἰδίου πατρὸς ὀνομασθῆναι τὸν παῖδα βουλομένην. Κνωπὶς δ' ἐρωτηθεὶς εἶπε μηδετέρου ὀνομαζέσθαι αὐτόν· διόπερ Κοῖνος ἐκλήθη.

« Aristodamidam autem ab Diodoro Theopompoque (fr. 30), ab aliis Pœantem perhiberi Carani patrem Syncellus testatur p. 262 C ed. Paris. : ut de Κιράρονα (Καράνορα?) parum liqueat. Nam in Λάκωνος ut lateat, quod non est veri simillimum, Φεῖδωνος : qui Phido etsi non fuit, videri certe pater significari facile potuit hac quidem apud Syncellum verborum conformatione : Κάρανος Φεῖδωνος (h. e. ἀδελφός) τοῦ Ἀριστοδαμίδα τοῦ Μέρουπος e. q. s. : nihilo tamen magis quicquam cum eo nomine potest vulgatæ in Etymologicis scripturæ commune esse. » RITSCHL. Num forte fuit Κυλλάρων vel Κυλλάδρων? Argivum heroem novimus Κυλλαράδην ex Pausan. II, 22, 8; et in fabula de Phaselaide ab Argivis vatibus condita mentio fit herois Κυλαθρᾶ (Καλαθροῦ, Κολαθροῦ Suid. et Phot. v. Φάσηλις) ap. Athen. p. 297. Ceterum cf. Müller. 1. 1. p. 24; Flathe Gesch. Macedon. p. 17 sq.

4.

E LIBRO TERTIO

Athenæus XIV, p. 629, D : Τελεσιᾶς· Μακεδονικὴ δ' ἐστὶν αὕτη ὄρχησις, ἥ χρησάμενοι οἱ περὶ Πτολεμαῖον Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου ἀδελφὸν ἀνείλον, ὡς ἱστορεῖ Μαρσύας ἐν τρίτῳ Μακεδονικῶν.

« Vix dignus est cujus vel error notetur Santocrucius de Philippo Aridæo somnians Exam. crit. p. 45 ed. II. : tanta ejus in hac caussa levitas fuit. Loquitur Athenæus de Alexandro II, Amyntæ filio, Philippi autem celeberrimi fratre, quem a Ptolemæo Alorita interemptum archonte Nausigene, h. e. Ol. 103, 1 (368), Diodorus XV, 71,

DE REBUS MACEDONUM.

1.

E LIBRO PRIMO.

Dicitur etiam pars Macedoniae Maceta (Macetia), ut Marsyas libro primo Macedonicorum.

2.

Macedo, Jovis et Æthriæ (Thyæ) filius, Thraciæ regionem, quam tenuit, de suo nomine Macedoniae appellavit, ductaque una ex indigenis duos genuit filios, Pierum et Amathum, a quibus duæ urbes Macedoniae Pieria et Amathia nominatæ sunt. Hæc narrat Marsyas.

3.

Cnopis, uti Marsyas tradit, Colchus genere in Macedonia veniens degebat apud Caranum. Huic, quum natum ipsi filium de patre suo Ciraronem (?) appellare vellet, obstitit mater ipsa quoque de suo patre nominari filium volens. Cnopis igitur interrogatus de neutro nomen pueri dandum esse respondit. Itaque Cœnus appellatus est.

4.

E LIBRO TERTIO.

Telesias est saltatio Macedonia, qua utentes Ptolemæi (Aloritæ) socii Alexandrum, Philippi fratrem, interfecerunt, uti narrat Marsyas libro tertio Macedonicorum.

prodidit. Paucissimi inter hoc tempus et ipsius Philippi, patris Alexandri M., regnum anni interjecti sunt : e quo consequitur in quarto libro Marsyam jam esse in Philippi rebus gestis versatum. Earum autem enarrationem, si non ulterius, certe ad librum septimum pertinuisse, tum numerus denarius commentariorum Macedonicorum, quibus rerum ab Alexandro M. gestarum minimam partem scriptor attigit, facit ut libenter credamus, tum suadere Harpocratio (fr. 5) videtur compositis Marsyæ et *Philippicorum* scriptoris testimoniis. » RITSCHL.

Ceterum quæritur num recte hæc ad Marsyam *Pellæum* referantur. Equidem referri malim ad Philippensem, ad quem reliqua quæ de Macedonicis institutis ex Marsya Athenæus adducit, pertinent omnia. De Telesia saltatione vide plura ap. Athen. p. 630, A, ex Hippagora.

5.

E LIBRO SEPTIMO.

Harpocratio : Μύρτανον· Δημοσθένους ὑπὲρ Κτησιφώντος (p. 135, 13)· φρούριον ἦν ἐν Θράκῃ, ὡς Μαρσύας δὲ πρεσβύτερος ἐν ζ' Μακεδονικῶν καὶ Ἀναξίμενης (fr. 12) ἐν Φιλιππικῶν [Φιλιππικῶν **].

Quæ Demosthenis loco tractantur ad Ol. 108, 2 (357 a. C.) rettulit Winiewskius Comm. hist. et chronol. p. 124 sqq., notante Ritschl.

6.

Stephan. Byz. : Αἰθιχία, ὡς Κιλικία. Θεόπομπος (fr. 239) τριακοστῇ ἐνάτῃ Φιλιππικῶν. Τὸ ἔθνος Αἰθιχίαι, ὡς Κιλικίαι. Ἐν Θερραλίᾳ δ' ὄκουν ἐν τῷ Πίνδῳ ὄρει. Μαρσύας δὲ μέσον τῆς Τυμφαίας καὶ Ἀθαμανίας κείσθαι φησι τὴν χώραν. Τὸ δὲ ἔθνος ἐπεικῶς παράβολόν τε καὶ βάρβαρον καὶ ληστείας ἐπιεικῶς προσκείμενον.

Theopompus libro laudato versatur in narratione rerum quæ gestæ sunt Ol. 108, 3—109, 2. De iisdem temporibus loquens Marsyas Æthiciæ mentionem facere potuit; res tamen incertissima, quum ne hoc quidem constet num ad seniores an ad juniorem Marsyam fragmentum pertineat.

5.

E LIBRO SEPTIMO.

Myrtanum, Thraciæ castellum, ut Marsyas senior libro septimo De rebus Macedonum, et Anaximenes in Philippicis.

6.

Æthiciam regionem Marsyas mediam inter Tymphaeam et Athamaniam sitam esse dicit.

7.

Misit Philippus, uti Marsyas tradit, Amyntam et Clear-

7.

Plutarch. Demosth. 18 de Philippi ad Thebanos legatione (Ol. 110, 3) : Ἐπεμψε δὲ καὶ Φίλιππος, ὡς Μαρσύας φησὶν, Ἀμύνταν μὲν καὶ Κλέαρχον Μακεδόνας, Δάοχον δὲ καὶ Θρασυδαῖον Θεσσαλοὺς ἀντεροῦντας.

ΤΑ ΠΕΡΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

8.

E LIBRO QUINTO.

Harpocrat. : Ἀριστίων. Ὑπερίδης κατὰ Δημοσθένους. Οὗτος Σάμιος μέν ἐστιν ἢ Πλαταιεύς, ὡς Διούλος (fr. 2) φησιν, ἐκ μειρακίου δ' ἑταῖρος Δημοσθένους· ἐπέμφθη δ' ὑπ' αὐτοῦ πρὸς Ἡφαιστίωνα ἕνεκα διαλλαγῶν, ὡς φησι Μαρσύας ἐν πέμπτῳ τῶν Περὶ Ἀλέξανδρον.

Idem v. Μαργίτης... καὶ Μαρσύας ἐν πέμπτῳ τῶν Περὶ Ἀλέξανδρου ἱστορεῖ λέγων Μαργίτην ὑπὸ Δημοσθένους καλεῖσθαι τὸν Ἀλέξανδρον.

« Rem per partes utrobique eandem narrari facile persuadet historiæ fides. Spectant enim illa ad Ol., 111, 2. 335 a. C., quo anno ab Atheniensibus sibi tradi Alexander cum aliis oratoribus Demosthenem jussit, qui mortuo Philippo insultans defectionem suasisset hujusque in adolescentem successorem quum alia convicia conjecisset, tum contemptum eum Μαργίτης nomine notasset : testibus quidem Plutarcho Dem. 23 et Æschin. Adv. Ctesiph. p. 86 St. § 160. Reconciliatum Alexandrum Plutarchus et Diodorus XVII, 16, a Demade tradiderunt, tacentes illi de Aristione; sed hujus ipsius cum his negotiis societatem, quamquam silentio Hephæstionem præmittens, copiose Æschines § 162 persecutus est. » RITSCHL. — Mirum vero videri possit rem ad initium regni Alexandri pertinentem in quinto demum libro esse narratam. Quod ita expediendum esse putat Geierus, ut Philippi historiam septimo fortasse τῶν Μακεδονικῶν libro absolutam, tribus sequentibus libris res Alexandri usque ad expeditionem Syriacam expo-

chum Macedones, et Daochum et Thrasydæum Thessalos, qui contra (*Atheniensium legatos*) dicerent.

DE REBUS ALEXANDRI.

8.

E LIBRO QUINTO.

Aristion, Samius vel Plataensis secundum Diylum, a puero familiaris fuit Demosthenis, a quo reconciliatio causa ad Hephæstionem missus est, ut Marsyas ait libro quinto De rebus Alexandri.

sitas esse statuat, deinde vero uno vel duobus vel pluribus libris adjunctam esse de Alexandri educatione commentationem (αὐτοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀγωγὴν), quæ quum pro parte tantummodo τῶν περὶ Ἀλέξανδρον habenda esset, mirum videri non posse, quod hoc titulo ab Harpocrate excitaretur. At tamen rem ab Harpocrate allatam in libro de educatione Alexandri memoratam esse haud vero simile est. Meam sententiam in Introductione si-

gnificavi. Vide etiam quæ opinatur Droysenius *Hellenism.* I, p. 681. In eo omnes consentiunt, quod fragmentum nostrum a Marsya Philippensi, qui libro primo Macedonicôn rem ad tertium quartumve Alexandri regis annum spectantem affert, alienum esse putent.

Recensetur Marsyas (Pellæus, uti videtur,) inter auctores Plinii in elench. ad H. N. lib. XII et XIII.

MARSYAS PHILIPPENSIS.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ.

1.

E LIBRO PRIMO.

Schol. Eur. Hippol. 666 : Τοῖς Φρυξὶ λόγος ἐδόθη ἐκεῖνον βασιλεῦσαι τῆς Ἀσίας, ὃς ἂν τῆς ἀπῆνης λῦσαι τὸν δεσμὸν δυνηθεῖ τῆς κομισάσης Μίδαν εἰς Φρυγίαν, ὃς ἦν ἀμπελίνος, ᾧ συνεδέδετο ὁ ζυγὸς καὶ ὁ ῥυμός... Μαρσύας δὲ ὁ νεώτερος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Μακεδόνων (scr. Μακεδονικῶν) ἱστοριῶν φησὶν οὕτως· « Τῆς δὲ ἀμάξης λέγεται τὸν ζυγὸν τῷ ῥυμῷ προσδεδέσθαι κλήματι ἀμπελίνῳ· ἔστι δὲ λόγιον, ὃς ἂν τὸν δεσμὸν τοῦτον λύσῃ, βασιλεύσειεν τῆς Ἀσίας. Ἀλέξανδρον δὲ φασὶν τὸν Μακεδόνων βασιλέα λῦσαι αὐτόν.

Midas, ὃς Μακεδόνες λέγουσι (Herodot. VII, 73), in Phrygia venit ex Macedonia, ubi Brigum rex in antiquissimis Macedonum sedibus imperavit. De his in primo Macedonicorum libro Marsyas exponens historiam de nodo a Mida Macedone nexo, quem Alexander Macedo ferro solverit, commemorasse mihi videtur. Contra Ritschl., Droysen. et Geierus ex loco colligi volunt Marsyam Philippensem ab ipsis Alexandri M. rebus gestis, quarum partem tantum Pellæus perscripserit, narrationem exorsum esse. Cujus rei disertiora indicia desidero. Reliquiæ arguunt Marsyam fuisse non tam

historicum, quam periegetam, archæologum, mythologum.

2.

E LIBRO QUINTO.

Harpocratio : Γαλήψος, πόλις Θράκης· ὠνομάσθη δὲ ἀπὸ Γαλήψου τοῦ Θάσου καὶ τῆς Τηλέφης, ὡς Μαρσύας ὁ νεώτερος ἐν πέμπτῳ Μακεδονικῶν. Cf. Philochorus fr. 128.

3.

E LIBRO SEXTO.

Harpocratio : Ἀήτη. Ὑπερίδης κατὰ Δημάδου. Ἀήτη πόλις ἐστὶ τῆς Μακεδονίας, μνημονεύει δὲ αὐτῆς πολλάκις Μαρσύας ὁ νεώτερος ἐν ἔκτῳ Μακεδονικῶν.

Cf. Stephan. Byz. s. h. v.; Ptolem. III, 18; Zonaras p. 1304; numi ap. Mionnet *Supplem.* vol. III, p. 81. Theognost. Can. p. 117, 15.

4.

(E LIBRO UNDECIMO.)

Hesych. : Σχοτίος... τοὺς γὰρ μὴ ἐκ φανεράς, λαθραίας δὲ μίξεως γεγονότας σκοτίους ἐκάλουν, ἐνιοι παρθενίους, ἄλλοι κοριναίους, καθάπερ Μαρσύας ἐν τῇ ιάς. Κοτοδινιᾷ. Sic codex; hinc Schowius : ἐν τῇ α' [malim τῇ ια']. Σχοτοδινιᾷ (incipit nova glossa). Vulgo editur : ἐν τῇ ιαδί. Quare grammati-

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ.

1.

E LIBRO PRIMO.

Phrygibus oraculo responsum est eum imperaturum Asiæ, qui currus, quo Midas in Phrygiâ transvectus, solve posset vinculum viteum, quo jugum jungeretur limoni... Marsyas junior libro primo Macedonicorum dicit ita : Jugum currus temoni annexum fertur sarmento viteo. Est vero oraculum, eum qui vinculum hoc solverit, imperaturum esse Asiæ.

Solvise autem dicunt Alexandrum, regem Macedonum.

2.

E LIBRO QUINTO.

Galepsus, urbs Thraciæ, nomen habet a Galepso, Thasi et Telephæ filio, ut Marsyas junior quinto Macedonicorum.

3.

E LIBRO SEXTO.

Lete, urbs Macedoniæ, cujus sæpe meminit Marsyas junior libro sexto Macedonicorum.

cum hunc Marsyam habuit Fabric. B. Gr. IV, p. 372. Κορευαῖοι veram vocis formam esse suspicatur Ritschl. Apud eundem Hesychium II, p. 1445 leguntur hæc : Ὑετής, δ αὐτοετής· Μαρσύας.

5.

Harpocrat. v. Ἀμφίπολις... Μαρσύας δ' ἐν Μακεδονικαῖς (sc. ἱστορίαις, aut scrib. cum Salmasio Μακεδονικοῖς) διὰ τὸ περιοικεῖσθαι τὸν τόπον Ἀμφίπολιν ὠνομάσθαι πρότερον Ἀκραν καλουμένην, οἱ δὲ Ἄρεος καλουμένη πόλις [sic. ἢ δὲ Ἄρεος καλουμένη πόλις cod. Cantab.].

Μαρσύας] unus cod. C.; reliqui μαρούσα. — Μοχ περιωκίσθαι Hemsterhus. ad Dobræum p. 71. Coniicias περιρρεῖσθαι. Nam Thuc. 4, 102 : Ἀμφίπολιν Ἀγνων ὠνόμασεν, ὅτι ἐπ' ἀμφοτέρα περιρρέοντος τοῦ Στρυμόνος κτλ. Postrema glossema esse videntur.

6.

Schol. Vatican. Eurip. Rhes. 346 : Κλειοῦς μέντοι λέγουσιν αὐτὸν (τὸν Ῥῆσον) εἶναι, καθάπερ Μαρσύας δ' νεώτερος ἐν τ... οἰκοδομ... περὶ τῶν κακοβορί.. γράφων οὕτως· « Εἰσι δὲ οἱ καὶ περὶ τούτου εἶπον τοῦτο· Κλειὼ τὴν θεὸν ὑπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐκ τοῦ χοροῦ τῶν Μουσῶν νυμφευθῆναι, τεκνῶσαι δὲ τὸν Ῥῆσον. » Καὶ μετ' ὀλίγον· « Ἔστιν ἱερὸν τῆς Κλειοῦς ἐν Ἀμφίπολει ἰδρυθὲν ἀπέναντι τοῦ Ῥῆσου μνημεῖον ἐπὶ λόφῳ τινός. »

G. Hermann. Opusc. V, p. 191 correxit ἐν τοῖς Μακεδονικοῖς, et deinde περὶ τῶν κακομόρων, quod haud placet; scripserim π. τῶν κατὰ τὸν Ῥῆσον vel περὶ τῶν τοκίων Ῥῆσου. De Strymonis filiis Branga, Rheso, Olyntho, v. Conon. Narrat. 4.

6 a.

Schol. in Platon. Conviv. p. 373 Bekk., de Agathone tragico : Καὶ πρὸς Ἀρχέλαον τὸν βασιλέα ὤχετο, ὡς Μαρσύας [δ] νεώτερος.

Schol. ad Lucian. Rhet. Præc. § 11 in Cramerī Anecd. IV, p. 269 : Ἦν δὲ Τισαμενοῦ τοῦ Ἀθηναίου υἱὸς (sc. Agatho), παιδικὰ γεγονώς Πausανίου [καὶ

Εὐριπίδου addit Cramer.] τοῦ τραγικοῦ, μετ' οὗ πρὸς Ἀρχέλαον τὸν βασιλέα ὤχετο, ὡς Μαρσύας δ' νεώτερος. (Cf. Leutsch. Paroemiogr. p. 537.)

Ritschl. et Geier. quum persuasum sibi habeant Marsyam historias suas ab Alexandri demum temporibus exorsum esse, hæc in libris de Archæologia Attica, dubiæ memoriæ opere, narrata esse suspicantur. Nobis quin ex Macedonicis ea fluxisse putemus nulla est dubitatio.

6 b.

Athenæus V, p. 217, D : Περδίκκας τὸν νυν πρὸ Ἀρχελάου βασιλεύει, ὡς μὲν δ' Ἀκάνθιος φησι Νικομήδης ἔτη μα'· Θεόπομπος (fr. 31) δὲ λε', Ἀναξιμένης μ' (fr. 8), Ἰερώνυμος κη', Μαρσύας δὲ καὶ Φιλόχορος (fr. 103) εἰκοσι τρία.

« Horum numerorum omnium nullum ad veritatem propius accedere quam quem cum Marsya haud multo minor natus Philochorus (fr. 103) posuit, videmur Agathonicorum cap. V. demonstrasse, et videmur etiam nunc post ea quæ in alia omnia discedentes disseruerunt Clintonus Fast. Hellen. p. 238 Kr., Krebsius Lection. Diodor. p. 159. sqq., ex parte etiam Bæckhius Corp. Inscr. II, p. 351. » RITSCHL.

Priores editores fragmentum tribuerunt M. Pellæo. Tribuendum esse Philippensi eo veri similis est, quum apud Athenæum l. I. sermo sit de temporibus Agathonis, de quo v. fr. antecedens.

7.

Athenæus XI, 467, E : Παρθένιος δ' τοῦ Διονυσίου ἐν πρώτῃ Περι τῶν παρὰ τοῖς ἱστορικοῖς λέξεων ζητουμένων φησὶν γυάλας, ποτηρίου εἶδος, ὡς Μαρσύας γράφει δ' ἱερεὺς τοῦ Ἡρακλέους, οὕτως· « Ὅταν εἰσὶν δ' βασιλεὺς εἰς τὴν πόλιν, συναντῶν οἶνον πλήρη γυάλαν ἔχοντά τινα, τὸν δὲ λαβόντα σπένδειν. »

« De Macedonia urbe hæc narrari non temere conjicitur ex Etymol. M. p. 243, 13 : γυάλος, εἶδος ποτηρίου παρὰ Μακεδόσιν, pro quibus Hesychius I, p. 865 : γυάλας (cod. γυλλάς), εἶδος ποτηρίου παρὰ Μακεδόσιν (Μακεδόνων cod.). Ac sacerdotes

4.

E LIBRO UNDECIMO.

Liberos non aperto, sed clandestino connubio natos, σκοτίους appellabant, nonnulli παρθένιους, alii κορινναίους, uti Marsyas ait libro undecimo.

5.

M. in Macedonicis inde quod circumflueretur locus dictam esse tradit Amphipolim, quæ olim Acra sit vocata.

6.

Nonnulli Rhesum Clitum filium esse dicunt, ut Marsyas junior in Macedonicis, (de Rheso) scribens ita : Sunt qui de eo tradiderint hoc : Clio deam e Musarum choro a

Strymone uxorem ductam, peperisse Rhesum. » Et paulo post : « Fanum Clitum Amphipoli est e regione monimenti Rhesi in colle quodam exstructum. »

6 a.

Agatho tragicus etiam ad Archelaum regem venit, uti Marsyas junior tradit. Agatho, Tisamenis Atheniensis filius, amasius erat Pausaniæ et Euripidis tragici, quocum ad Archelaum regem profectus est, teste Marsya juniore.

6 b.

Ante Archelaum regnavit Perdicas .. annis viginti tribus, ut Marsyas et Philochorus tradunt.

7.

Gyalas, poculi species, uti Marsyas, Herculis sacerdos,

quidem novimus complures scriptores Græcos. Pellæum autem Marsyam, ludi magistrum eundemque ducem navalem, vix erit qui etiam sacerdotio augere animum inducat. Ceterum Parthenii magister ille Dionysius Suidæ quartus est inter cognomines, Alexandrinus quidem, a Nerone ad Trajanum clarus : vid. Fabric. Bibl. Gr. IV, p. 309 Harl. » RITSCHL. Hæc sicut sequens fragmentum ex libris de Attica Archæologia sumpta esse putavit Geier., præeunte Bernhardyo ad Suid. v. Μαρσύας.

8.

Athenæus XI, p. 477, A : Μαρσύας δὲ (τὸ κισσύβιον εἶναι λέγει) κύπελλον καὶ τὸ ξύλινον ποτήριον.

Idem XI, p. 479, A, postquam de *cotyle*, poculi genere, egerat, addit : Κοτύλη δὲ καλεῖται καὶ ἡ τοῦ ἱσχύου κοιλότης... Μαρσύας δὲ φησι τὸ ἐν τῷ ἱσχύῳ ὁστοῦν καλεῖσθαι ἀλεισον καὶ κύλικα.

« Ipsius tum argumenti tum loci affinitate tum conjuncta cum γυάλου (fr. 7) commemoratione adducimur ut vereamur ne de grammatico Marsya inconsideratius Schweighæuserus cogitaverit. Quis enim quæso ex Macedonicis ipsum illud de γυάλας testimonium repetiturus esset, nisi fortuito servata grammaticorum notatiuncula ejus cum Macedonicis antiquitatibus necessitudo demonstraretur? Sed tamen ut ex his largiamur sua non hausisse Athenæum, Marsyam memento ἑτερά τινα περὶ τῆς ἰδίας πατρίας edidisse, in iisque forte de moribus et institutis quibusdam Macedonum miscellaneo illo commentando genere quamquam non grammaticum exposuisse, cujus scriptores plurimi ex Peripateticorum scholis prodierunt. » RITSCHL. Ex fr. 7 probabile fit sacerdotem nostrum pluribus egisse de rebus ad cultum (Herculis maximi puto) pertinentibus, v. c. περὶ θυσιῶν καὶ σπονδῶν. Neque tamen est cur de alio opere atque de Μακεδονικοῖς cogitemus. Quod ad κισσύβιον attinet, cf. Nicander Ætolicor. lib. I : Ἐν τῇ ἱεροποιᾷ τοῦ Διδομαίου Διὸς

κισσοῦ σπονδοποιεῖνται πετάλοισιν· ὅθεν τὰ ἀρχαῖα ἐκπώματα κισσύβια φωνέεται.

[ΜΥΘΙΚΑ.]

9.

Athen. p. 69, D : Κρατῖνος δὲ φησι Φάωνος ἐραστῆσαν τὴν Ἀφροδίτην ἐν καλαῖς θριδακίναῖς αὐτὸν ἀποκρύψαι, Μαρσύας δὲ ὁ νεώτερος ἐν χλόῃ κριθῶν.

« Ad *Mythica* merito hæc retulisse Schweighæuserum existimamus, quamquam immerito hunc scriptorem ab eo, qui Harpocrati et Suidæ ὁ νεώτερος dicitur, distinguit. » RITSCHL. De re cf. Ælian. V. H. XII, 18; Palæphat. c. 49; Lucian. D. M. 9.

10.

Schol. in Odyss. XVIII, 85 : Ἐχέτος ἦν μὲν υἱὸς Βουχέτου, ἀφ' οὗ καὶ ἐν Σικελίᾳ πόλις Βούχετος καλεῖται. Σικελῶν δὲ τύραννος λέγεται. Τοῦτον τοὺς μὲν ἐγγωρίους κατὰ πάντα τρόπον σίνεσθαι, τοὺς δὲ ξένους ἀνακρεῖν λωβώμενον· τὸσαύτην δὲ κακίαν ἔχειν, ὥς καὶ τοὺς μακρὰν οἰκοῦντας, ὅτε θέλοιεν σφόδρα τινὰ τιμωρῆσαι καὶ ξένῳ περιθαλεῖν θανάτῳ, ἐκπέμπειν αὐτῷ· πολλὰς γὰρ μηχανὰς ἐξευρεῖν τοῦτον κακίας. Ὅθεν τὸν λαὸν οὐχ ὑπομένειν τὴν πικρὰν ταύτην τυραννίδα, λίθοις δὲ αὐτὸν ἀνελεῖν. Ἡ ἱστορία παρὰ Μνασέα καὶ Μαρσύα.

Cf. quæ sequuntur ap. schol. l. 1.; Eustath. p. 1839. Apoll. Rh. I, 1093, ubi schol. laudat Lyssippi Epirotæ Ἀσεβῶν κατάλογον.

« E Mnasea potissimum an Marsya hæc narrentur ambiguum est. Quamquam habemus cur a Mnasea potius profectam singularem illam fabulæ formam credamus, quæ cernitur in Sicilia mentione, quum consentiens vox antiquitatis sit de Epiri rege Echeto et urbe Βούχετος vel Βούχετος vel Βουχέτιον (quod Straboni VII, p. 498 reddendum pro Βουχαίτιον) vel Βουχέτα. » Ritschl. Quæritur an non fuerit : Μνασέα ἢ Μαρσύα.

scribit hisce : Quando urbem rex ingreditur, obvium ire aliquem manu tenentem gyalam vino plenam, eamque sumere regem atque libare.

8.

Marsyas pocillum et ligneum poculum cissybium vocari dicit. — *Cotyle* vocatur etiam cavitās coxendicis... Marsyas autem a' os coxendicis *aleison* vocari et calycem.

9.

Cratinus dicit Venerem Phaonis amore captam in pulcris lactucis eum abdidisse : Marsyas vero junior in segete vi-
rentis hordel.

10.

Echetus, Bucheti filius, a quo Buchetus urbs in Sicilia nominatur, Siculorum tyrannus fuisse dicitur, qui indigenas omni modo læserit, peregrinos vero cruciatibus affectos occiderit. Tantæque fuisse sævitie narrant, ut etiam procul habitantes, si eximie aliquem punire et novo supplicii genere plectere vellent, mitterent eum ad Echetur, quippe qui multa crudelitatis instrumenta invenisset. Quare populum sævæ hujus tyrannidis impatientem lapidibus obrutum interfecisse. Historia legitur apud Mnaseam et Marsyam.

ONESICRITUS

ASTYPALÆENSIS VEL ÆGINETA.

Diogenes Laert. VI, 84 : Ὀνησίκριτος. Τοῦτον οἱ μὲν Αἰγινήτην, Δημήτριος δὲ ὁ Μάγνης Ἀστυπαλαίᾳ (*) φησί. Καὶ οὗτος τῶν ἐλλογίμων Διογένοους μαθητῶν. (Ἀστυπαλαίους etiam Ἐλιανοῦ est (v. fr. 7) et Arriano in Ind. c. 18, 9.) Altera Onesicrito naturæ, altera civitatis patria fuerit.

Idem VI, 75 : Θαυμαστὴ δὲ τις ἦν περὶ τὸν ἄνδρα (Διογένη) πειθῶ, ὥστε πάνθ' ὄντιν' ῥηδίως αἰρεῖν τοῖς λόγοις. Λέγεται γοῦν Ὀνησίκριτόν τινα Αἰγινήτην πέμψαι εἰς Ἀθήνας δυοῖν ὄντων υἱῶν τὸν ἕτερον Ἀνδροσθένην· ὃν ἀκούσαντα τοῦ Διογένοους, αὐτόθι προσμεῖναι. Τὸν δ' ἐπ' αὐτὸν καὶ τὸν ἕτερον ἀποστεῖλαι τὸν πρεσβύτερον, Φιλίσκον τὸν προειρημένον. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Φιλίσκον κατασχέθηναι. Τὸ τρίτον αὐτὸν ἀφικόμενον, μηδὲν ἤττον συνέιναι τοῖς παισὶ φιλοσοφοῦντα. Eadem paullulum immutata Suidas s. v. Φιλίσκος Αἰγινήτης.

Plutarch. Alex. 65 (fr. 10) : Ὁ δὲ Ὀνησίκριτος ἦν φιλόσοφος τῶν Διογένη· τῷ Κυνικῷ συνεσχαλάτῳ. Idem De fortun. Alex. or. I, c. 10, p. 331, E (p. 407 Didot.) : Ὀνησίκριτον, τὸν Διογένοους τοῦ κυνὸς μαθητὴν.

Igitur provecior jam ætate Onesicritus cum Alexandro in Asiam trajecit. Mandavit ei rex legationem ad Gymnosophistas Indiæ (fr. 10). Classe ad ripas Hydaspis parata, eundem navis regiæ gubernatorem constituit. Arrian. Ind. 18, 9; Exped. Al. VII, 5, 9 et VI, 2, 6 (fr. 23), ubi simul notatur vanitas viri et jactantia, quippe qui navarchi titulum sibi in scriptis suis vindicaverit. Cf. Plin. in fr. 22. — Quum ad mare usque Alexander devenisset, τὰς μὲν ναῦς ἐκέλευσε περιπλεῖν ἐν δεξιᾷ τὴν Ἰνδικὴν ἐχούσας, ἡγεμόνα μὲν Νέαρχον ἀποδείξας, ἀρχικυβερνήτην δ' Ὀνησίκριτον. Plutarch. Alex. 66. Idem in Moral. p. 331 : Ὀνησίκριτον... ὅτι ἄρχοντα τῶν κυβερνητῶν κατέστησε, ὑπὸ πλειόνων ἰσθόρηται (**). At non

(*) Stephan. Byz. v. Ἀστυπάλαια, νῆσος μία τῶν Κυκλάδων, δευτέρα πόλις ἐν Κῷ, τρίτη νῆσος πόλιν ἔχουσα μεταξὺ Ρόδου καὶ Κρήτης, τετάρτη πόλις ἐν Σάμῳ. Quamnam horum intelligi voluerit Diogenes vel Demetrius, parum liquet. De insula maris Carpathii cogitat Schmieder, ad Arrian. Ind. p. 101.

(**) Apud Marcianum in Periplo p. 157 ed. Hoffm. inter geographos recensetur Σώσανδρος ὁ κυβερνήτης, τὰ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν γράψας. Is aliunde non notus. Fortasse nomen corruptum est.

philosopho rex hunc honorem tribuit, uti Plutarcho videtur, sed Æginetæ homini rerum nauticarum haud imperito. Neque tamen cum peritia Onesicritus etiam prudentiam ubique conjunxit. Nam temeritatem ejus notat Nearchus (fr. 28); qui Onesicriti consiliis haud obtemperando impediisse sibi videtur, ne in summum classis adduceretur discrimen. Peracta feliciter navigatione Susa profecti et Nearchus et Onesicritus corona a rege ornati sunt. (Arrian. VII, 5, 9).

Commentarios suos componere Onesicritus jam cœperat vivente adhuc Alexandro, siquidem fidem mereri censueris narratiunculam, quam servavit Lucianus Quom. Hist. Scr. c. 40, p. 268 Didot : Εἰ δὲ τὸ παραυτίκα τις θεραπεύοι, τῆς τῶν κολακευόντων μερίδος εἰκότως ἂν νομισθεῖ, οὐς πάλαί ἡ ἱστορία καὶ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ἀπέστραπτο, οὐ μείον ἢ κομμωτικὴν ἢ γυμναστικὴν. Ἀλεξάνδρου γοῦν καὶ τοῦτο ἀπομνημονεύουσιν, ὃς, Ἠδῶς ἂν, ἔφη, πρὸς ὀλίγον ἀνεβίουν, ὃ Ὀνησίκριτε, ἀποθανὼν, ὡς μάθοιμι, ὅπως ταῦτα οἱ ἄνθρωποι τότε ἀναγινώσκουσιν. Εἰ δὲ νῦν αὐτὰ ἐπαινοῦσι καὶ ἀσπάζονται, μὴ θαυμάσης· οἴονται γάρ οὐ μικρῷ τινι τῷ δαλατί τούτῳ ἀνασπάσειν ἑκαστος τὴν παρ' ἡμῶν εὐνοίαν. Ὁμῆρῳ γοῦν, καίτοι πρὸς τὸ μυθώδες τὰ πλείστα συγγεγραφότι ὑπὲρ τοῦ Ἀχιλλέως, ἤδη καὶ πιστεύειν τινὲς ὑπάγονται, μόνον τοῦτο εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας μέγα τεκμήριον τιθέμενοι, ὅτι μὴ περὶ ζῶντος ἔγραφε· οὐ γὰρ εὐρίσκουσιν οὔτινος ἕνεκα ἐψεῦδες ἂν.

Verum absolvit opus diu post mortem Alexandri, in Thracia degens apud regem Lysimachum. Id enim colligitur ex Plutarcho in Vit. Alex. c. 46 (vide fr. 5). — Præter expeditiones Alexandri etiam ea quæ ad educationem regis pertinent, commentariis suis exposuit, teste Diogene L. VI, 84, ubi hæc : Ἐοικε δὲ τι ὁμοιον πεπονθέναι (Ὀνησίκριτος) πρὸς Ξενοφῶντα· ἐκεῖνος μὲν γὰρ Κύρῳ συνεστράτευσεν, οὗτος δὲ Ἀλεξάνδρῳ· κακείνος μὲν Παιδείαν Κύρου, ὁ δὲ Πῶς Ἀλέξανδρος ἤχθη γέγραφε· καὶ ὁ μὲν ἐγκώμιον Κύρου, ὁ δὲ Ἀλεξάνδρου πεποίηκε· καὶ τῇ ἐρμηνείᾳ δὲ παραπλήσιος, πλὴν ὅτι ὡς ἀπόγραφος ἐξ ἀρχετύπου δευτερεύει. Ad quæ Geierus : « Variis de causis hanc vehementer, quod dicunt, claudicare comparationem rectissime Meierus (in Erschu. Gruber Encyclop. s. v. Onesicritus) animadvertit;

quod vero Anabasis Xenophontæ et Onesicriti de Alexandri expeditione commentariorum similitudo prorsus hoc loco videatur esse prætermissa, ejus rei vir eruditissimus unice veram hanc posuit causam, quod Alexandri et educatio et expeditio et laudatio eodem Onesicriti opere fuerint comprehensæ. Etenim hoc opus per multos digestum fuisse libros, inde colligitur, quod fabula de Amazonis adventu quarto demum libro (fr. 5) erat consignata, et ex ipsa argumenti comprobatur copia ac varietate, quandoquidem etiam commentariorum evincitur fragmentis, non solum et bellicas et privatas Alexandri res data opera tractasse Onesicritum, sed copiosissime etiam de iis egisse, quæcunque in singulis terris et populis memoratu digna sibi viderentur. Imprimis vero, id quod nemo mirabitur, Indiæ regiones, tum primum Græcis accuratius cognitæ, huic scriptori, sponte jam fabularum et miraculorum studiosissimo, tanquam amplissimus nova quæque et inaudita comminiscendi campus patebant, in quo quemadmodum ille versatus fuerit, optime declaratur, ejus narrationes si comparaveris cum iis, quæ iisdem de rebus ab Aristobulo, Megasthene aliisque auctoribus fide dignis tradita sunt. Cf. v. c. Onesicrit. fr. 15 cum Aristobuli fr. 30 et Nearchi fr. 11; Onesicriti fr. 19 cum Aristobul. fr. 31. » — De mala ejus fide omniaque exaggerandi libidine, de qua sæpe numero queruntur, vide Plutarchum in fr. 5, Arrianum in fr. 23, Strabonem in fr. 7 (coll. Megasthenis fr. 10). Adde Gellium (N. A. IX, 4), qui Onesicritum cum Aristeia Proconnesio, Isigono, Ctesia (vid. ej. fragm. p. 105), Philostephano, Hecgesia, rerum inauditarum scriptoribus, componit. — De Paraplo, qui Onesicriti nomine inscriptus ex commentariis tum Onesicriti tum aliorum a Juba rege conflatus est, vide not. ad fragm. 26.

1.

Plutarch. Alex. c. 9: Ἦν δὲ (ὁ Ἀλέξανδρος) καὶ φύσει φιλόλογος [καὶ φιλομαθής] καὶ φιλιανγνώστης. Καὶ τὴν Ἰλιάδα τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς ἐφόδιον καὶ νομίζων καὶ ὀνομάζων ἔλαβε μὲν Ἀριστοτέλους διορθώ-

1.

Alexander literarum studiosus et lectionis amantissimus fuit. Iliadem, virtutis bellicæ et credens et appellans institutionem, accepit ab Aristotele correctam, quam ex *narthecio* vocant. Eam semper cum pugione, uti tradit Onesicritus, repositam habebat sub pulvino.

2.

Viticum Alexander non habuit plus quam septuaginta talenta, ut Aristobulus narrat. Onesicritus insuper talenta ducenta eum habuisse dicit æris alieni.

σαντος ἦν ἐκ τοῦ νάρθηκος καλοῦσιν, εἶχε δὲ ἀεὶ μετὰ τοῦ ἐγχειριδίου κειμένην ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον, ὡς Ὀνησίκριτος ἱστορῆκε.

« Primo loco hoc posuimus fragmentum, quia pertinere videbatur ad primam Onesicriti commentariorum partem de Alexandri M. educatione (πὺς Ἀλέξανδρος ἤχθη). » GEIER. — Καὶ φιλομαθής, ex *vetustis codicibus* Stephani addita, sed in nullo adhuc libro reperta, non requiro. » SINTENIS.

2.

Plutarch. Alex. 15 de Alexandro in Asiam trajiciente: Ἐφόδιον... οὐ πλέον ἐδόμηκοντα τάλαντων ἔχειν αὐτὸν Ἀριστόβουλος (fr. 1) ἱστορεῖ... Ὀνησίκριτος δὲ καὶ διακόσια τάλαντα προσοφείλειν. Cf. Duris fr. 10.

3.

Plinius H. N. XII, 18, p. 265 Techn.: *Onesicritus auctor est in Hyrcaniæ convallibus ficis similes esse arbores, quæ vocentur occhi, ex quibus defluat mel horis matutinis duabus.*

4.

Idem ibid. XVIII, 19, p. 47 Techn.: *Onesicritus tradit in Hyrcania multum nostris esse dulciores (ficus) fertilioresque, ut quæ modios CCLXX singulæ ferant.*

Cf. Dalecampius ad h. l. et Salmasius Exerc. Plin. p. 658 sqq., 716, C.

5.

E LIBRO QUARTO.

Plutarch. Alex. c. 46: Ἐνταῦθα δὲ πρὸς αὐτὸν (Ἀλέξανδρον) ἀφικέσθαι τὴν Ἀμαζόνα οἱ πολλοὶ λέγουσιν, ὃν καὶ Κλείταρχος ἐστὶ καὶ Πολύκλειτος καὶ Ὀνησίκριτος καὶ Ἀντιγένης καὶ Ἰστρος (fr. 64). Ἀριστόβουλος δὲ καὶ Χάρης δὲ εἰσαγγελεὺς καὶ Πτολεμαῖος καὶ Ἀντικλείδης καὶ Φίλων δὲ Θηβαῖος καὶ Φίλιππος δὲ Θεαγγελεὺς, πρὸς δὲ τούτοις Ἐκαταῖος δὲ Ἐρετριεὺς καὶ Φίλιππος δὲ Χαλκιδεὺς καὶ Δοῦρις δὲ Σάμιος (fr. 18) πλάσμα φασὶ γεινέσθαι τοῦτο. Καὶ μαρτυρεῖν αὐτοῖς ἔοικεν Ἀλέξανδρος. Ἀντιπάτρω γὰρ ἅπαντα γράφων ἀκριβῶς, τὸν μὲν Σκύθην αὐτῷ φησὶ διδόναι τὴν θυγατέρα πρὸς γάμον, Ἀμαζόνος δὲ οὐ μνημονεύει. Λέγεται δὲ πολλοῖς χρόνοις Ὀνησίκριτος ὕστερον ἤδη βασιλεύοντι

5.

Eo venisse ad Alexandrum Amazonem perhibent multi, inter quos Clitarchus, Polycritus, Onesicritus, Antigeneas, Ister. Aristobulus vero, Chares introductor, Ptolemæus, Anticlidus, Philon Thebanus, Philippus Theangelensis, insuper Hecateus Eretriensis, Philippus Chalcidensis, Duris Samius esse hoc asserunt commentum, quibus adstipulari apparet Alexandrum, siquidem Antipater omnia exacte scribens, Scytham ait filię sibi nuptias obtulisse, Amazonis nusquam meminit. Fama est multis annis post Lysimacho jam regnanti

Λυσιμάχῳ τῶν βιβλίων τὸ τέταρτον ἀναγινώσκειν, ἐν ᾧ γέγραπται περὶ τῆς Ἀμαζόνος· τὸν οὖν Λυσίμαχον ἀτρέμα μειδιάσαντα, « Καὶ ποῦ » φάναι « τότε ἤμην ἐγώ; »

Cf. Arrian. VII, 13, 6 (3) : Ταῦτα δὲ οὔτε Ἀριστόβουλος οὔτε Πτολεμαῖος οὔτε τις ἄλλος ἀνέγραψεν ὅστις ἱκανὸς ὑπὲρ τῶν τοιούτων τεκμηριῶσαι. Cf. Strabo XI, p. 505 in Clitarchi fr. g. Cum Onesicrito et Clitarcho faciunt Diodor. XVII, 77; Justin. XII, 3; Curtius VI, 5. Adde quæ narrat Jul. Valer. III, 69. Cf. Ste-Croix l. l. p. 332; Droysen. l. l. p. 280, 328, 554.

Quod auctores h. l. recensitos attinet, eorum, quos peculiaria de Alexandro opera scripsisse scimus, suo cuiusque loco mentionem faciemus. *Duris* (fr. 18) rem allatam narravit libro *Hellenicorum* nono, ubi ad Alexandri tempora devenerat. *Ister* (fr. 64) et in Atthide et aliis in libris, quos de antiquitatibus scripsit permultos, de Amazonibus sermonem instituere ibique ea, quæ Plutarchus affert, commemorare potuit. Temere agunt, qui eum inter scriptores rerum Alexandri recensent. — De *Philippo Chalcidensi* aliunde non constat. — Pro *Φίλιππος* ὁ *Θεαγγελεύς* codices exhibent ὁ εἰσαγγελεύς, quod ex antecedentibus male repetitum esse jam monuerunt Reinesius Var. lectt. I, 25 et Holstenius ad Steph. Byz. v. *Θεάγγελα*, alii. Noli vero cum Creuzero (*Hist. Kunst* p. 388) vocem *Θεαγγελεύς* intelligere de Philippo *solennitatum promulgatore* (*Θεαγγελεῖς* οἱ τὰς πανηγύρεις ἐπαγγέλλοντες, Hesych.; quos nunc *Imam* orientales vocant). Nam Theangela (Suagela nomine Carico, uti videtur) est urbs Carica (St. Byz. l. l. Plinius V, 29); ex eaque oriundus Philippus scripsit *Περὶ Καρῶν καὶ Λαλέγων* (Athenæus p. 271, B). Amazonum mentio in Caricis deesse vix potuit. Nihil itaque cogit, ut ex Plutarchi loco opus de Alexandro colligamus. *Ætas* scriptoris ignota. Fragmenta alio loco dabimus. — *Philippus Thebanus* qui fuerit difficile dictu. Apud Plutarchum in Regg. Apophthegm. p. 178, C (p. 212 Didot.) invenio hæc : Πρὸς δὲ Φίλωνα τὸν Θηβαῖον εὐεργέτην αὐτοῦ (sc. Φιλίππου) γενόμενον καὶ ξένον, ὁπηνίκα διῆγεν ἐν Θήβαις δημορέων, ὕστερον δὲ μηδεμίαν παρ' αὐτοῦ δωρεάν προσδεχόμενον, Μή με, εἶπεν, ἀφαιροῦ τὸ ἀνίκητον, εὐεργεσίας καὶ χάριτος ἡττώμενον. Hic Philo, si Philippo non multo antiquior fuit, sicuti Anaximenes Alexandrum comitari et res gestas ejus narrare potuit. Sin

alium quemvis intelligi malis, nihil refragor. Philo quidam, Alexandri temporibus proximus, ille est qui sub Ptolemæo I vel II scripsit *Αἰθιοπικά* vel τὸν εἰς Αἰθιοπίαν πλοῦν, ut referunt Antigonus Mir. c. 160 (145 ed. Westerm.) et Strabo II, p. 77.

Hecatei Eretriensis mentionem disertam olim unus Plutarchi locus l. exhibebat, usque dum Buttmannus egregia conjectura apud Scymnum Chium versu 870 ed. Letronn. emendandum esse censeret hunc in modum :

Ἀπὸ τῶν δὲ Μαιωτῶν λαβοῦσα τοῦνομα
Μαιωτὶς ἐξῆς ἐστὶ λίμνη κειμένη·
εἰς ἣν ὁ Τάναϊς . . . . .
ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ λαβὼν τὸ ρεῦμα Ἀράξειας,
ἐπιμίσηθ', ὥς Ἐκαταῖος εἶπ' ὀύρετριεύς

Codex præbet : ἐπιμισγεθω Ἐκατεως ἐφρτιεις. Cf. Niebuhr. *Kleine Schriften* I, p. 397; Letronne *Fragments des poèmes géogr. de Scymnus* p. 118. Procul dubio hæc ex periegesi geographica desumpta sunt, recteque Schweighæuserus (ad Athen. tom. I, p. 468) statuit H. Eretriensem eundem esse cum H. τῷ νησιώτῃ, ad quem Callimachus τὴν Ἀσίαν περιήγησιν, ab aliis tributam Hecateo Milesio, referendam esse dixerat (Athenæus II, p. 70; Hecat. fr. 172). Hinc igitur nanciscimur scriptorem, qui vel æqualis Alexandri fuit, vel certe Ptolemæi primi temporibus vixisse debet. Res vero ap. Plutarchum commemorata quam commode potuerit in Ponti periplo narrari sponte intelligitur. Itaque, ut nunc res est, nihil cogit cur (cum Schweigh. l. l. et Creuzero l. l.) Alexandri scriptoribus Eretriensis annumeretur. Quod denique de Hecateo Abderita Alexandri comite et rerum ejus scriptore apud multos legere est, id scito mera niti conjectura.

6.

Strabo XI, p. 517 : Τὸ μὲν οὖν παλαιὸν οὐ πολὺ διέφερον τοῖς βίοις καὶ τοῖς ἡθεσι τῶν Νομάδων οἱ τε Σογδιανοὶ καὶ οἱ Βακτριανοί· μικρὸν δ' ὁμοῦς ἡμερώτερα ἦν τὰ τῶν Βακτριανῶν· ἄλλὰ καὶ περὶ τούτων οὐ τὰ βέλτιστα λέγουσιν οἱ περὶ Ὀνησίκριτον· τοὺς γὰρ ἀπειρηκότας διὰ νόσον ἢ γῆρας ζῶντας παραβάλλεσθαι τρεφομένοις κυσὶν ἐπίτηδες πρὸς τοῦτο, οὗς ἐνταφιαστὰς καλεῖσθαι τῇ πατρῴᾳ γλώττῃ· καὶ ὁρᾶσθαι τὰ μὲν ἔξω τέλους τῆς μητροπόλεως τῶν Βάκτρων κατὰ τῶν δ' ἐντὸς τὸ πλεόν ὁστέων πληῆρες ἀνθρωπίνων· κατὰλῦσαι δὲ τὸν νόμον Ἀλέξανδρον. Τοιαῦτα οὖν

Onesicritum quartum librum suum recitavisse, in quo meminît Amazonis : ac Lysimachum subridentem dixisse : Et ubi tum ego eram?

6.

Antiquitus Sogdiani et Bactriani moribus non multum fuerunt absimiles Nomadum : paullo tamen mansuetiores fu-

runt Bactriani. Onesicritus vero de his quoque narrat minime laudanda : eos enim qui senio confecti sint aut morbo, vivos ait projici canibus dedita opera ad hoc nutritis, quos sua lingua entaphiastas, quasi vespillones, vocant : ac videri quidem, quæ extra murum primaria Bactriorum urbis sunt, pura : intus autem pleraque humanis plena ossibus : morem

πως καὶ τὰ περὶ τοὺς Κασπίους ἱστοροῦσι· τοὺς γὰρ γονέας, ἐπειδὴν ἐβδομήκοντα ἔτη γεγονότες τυγχάνωσιν, ἐγκλεισθέντας λιμοκτονεῖσθαι... Φασὶ δ' οὐν ὅκτὼ πόλεις τὸν Ἀλέξανδρον ἐν τε Βακτριανῇ καὶ τῇ Σογδιανῇ κτίσαι κτλ., quæ num sint τῶν περὶ Ὀνησίκριτον an aliorum, haud liquet.

Καταλῦσαι δὲ τὸν ν. Ἀλ.] Hunc locum ad eam Onesicriti commentariorum partem, quæ ἐγκώμιον Ἀλεξάνδρου inscripta erat, referendum esse opinatur Geierus.

7.

Strabo XV, p. 698 : Ὑπὲρ δὲ ταύτης (sc. τῆς Ταξιῶν χώρας) ἐν τοῖς ὅρεσιν ἡ τοῦ Ἀδισάρου χώρα, παρ' ᾧ δύο δράκοντας ἀπήγγελλον οἱ παρ' αὐτοῦ πρόσθεις τρέφεσθαι, τὸν μὲν ὀγδοήκοντα πηχῶν, τὸν δὲ τετταράκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν, ὡς εἶρηκεν Ὀνησίκριτος· ὃν οὐκ Ἀλεξάνδρου μᾶλλον ἢ τῶν παραδόξων ἀρχικυβερνήτην προσείποι τις ἄν.

Ælian. H. An. XVI, 39 : Ὀνησίκριτος δ' Ἀστυπλαιεύς λέγει ἐν Ἰνδοῖς κατὰ τὴν [ἀνάβασιν] Ἀλεξάνδρου τοῦ παιδὸς Φιλίππου γενέσθαι δράκοντας δύο, οὓς Ἀποσεισάρης δ' Ἰνδὸς ἔτρεφεν, ὧν ὁ μὲν ἦν πηχῶν τετταράκοντα καὶ ἑκατὸν, ὁ δὲ ὀγδοήκοντα, καὶ φησιν ἐπιθυμῆσαι δεινῶς Ἀλέξανδρον θεάσασθαι αὐτούς.

Eadem ex Æliano Tzetzes Hist. III, 940, nisi quod aliunde addit :

Τὴν στρατιάν ἡμέρα δὲ διέρχεσθαι κελεύσας (Ἀλέξανδρος), ὡς ὁ Ἰνδὸς ἐδίδαξεν ἐκείνῳ καὶ προεῖπε, μὴ πως ἐκθρηνώσωσιν ἐκείνους τῇ βαδίσει, εἶδεν αὐτῶν τοὺς ὀρθαλοὺς ἰσομεγέθεις ὄντας ἀσπίδι Μακεδονικῇ στοργγύλῃ τῶν εὐκύκλων.

De his commentis cf. Aristobuli fr. 32. Similia lege ap. Diodor. XVII, 90, qui Clitarum expresse-rit. — « De nominis Ἀδισάρου varia scriptura cf. Schmieder. ad Arrian. IV, 27, 10; Freinsh. ad Curt. VIII, 13, 1; Jacobs. ad Ælian. l. 1.; Ellendt.

eum ab Alexandro fuisse sublatum. Similia horum etiam de Caspiis tradunt : ab iis parentes, ubi septuagesimum ætatis annum implerunt, inclusos fame necari... Alexandrum perhibent octo urbes in Bactriana condidisse etc.

7.

Supra hanc (Taxilæ regis terram) in montibus est Abisari regio, apud quem legati ab eo missi nuntiaverunt duos dracones nutrirī, alterum octoginta cubitorum longitudine, alterum centum et quadraginta, ut Onesicritus refert, quem meliore jure fabulosarum et incredibilium de Alexandro narrationum, quam gubernatorum navalium ejusdem rectorem dicere possis.

Onesicritus Astypalæensis dicit apud Indos quo tempore expeditionem fecerit Alexander Philippi filius, duos fuisse serpentes, quos Aposisares Indus nutriverit. Eorum alterum centum et quadraginta, alterum octoginta fuisse cubitorum. Addit Alexandrum spectare eos vehementer cupisse.

ad Arrian. V, 8, 4. » GEIER. Ceterum de terra Abisari vid. Bohlen. De vet. Ind. I, 20; Mützell. ad Curt. VIII, 12.

8.

Plutarch. Alex. 60 de Alexandro cum inagno vitæ periculo Hydaspin fluvium trajiciente : Ἐνταῦθα δὲ εἰπεῖν φασὶν αὐτόν· « Ὡ Ἀθηναῖοι, ἄρ' αὖ γε πιστεύετε ἂν, ἡλικίους ὑπομένω κινδύνους ἐνεκα τῆς παρ' ὑμῖν εὐδοξίας; » Ἀλλὰ τοῦτο μὲν Ὀνησίκριτος εἶρηκεν, αὐτὸς δὲ (sc. Ἀλέξανδρος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς) φησι κτλ.

9.

Plutarch. Alex. 61 : Ἐκ δὲ τῆς πρὸς Πῶρον μάχης καὶ ὁ Βουκεφάλας ἐτελεύτησεν, οὐκ εὐθὺς, ἀλλ' ὕστερον, ὡς οἱ πλείστοι λέγουσιν, ὑπὸ τραυμάτων θεραπευόμενος, ὡς δὲ Ὀνησίκριτος, διὰ γῆρας ὑπέρπονός γεγόμενος· τριάκοντα γὰρ ἔτῶν ἀποθανεῖν αὐτόν.

Cf. Arrian. V, 19, 4 : Bucephala urbem ad Hydaspin Alex. condidit ἐς τοῦ ἵππου τοῦ Βουκεφάλα τὴν μνήμην, ὃς ἀπέθανεν αὐτοῦ, οὐ βληθεὶς πρὸς οὐδενός, ἀλλ' ὑπὸ καμάτου τε καὶ ἡλικίας· ἦν γὰρ ἄμφω τὰ τριάκοντα ἔτη, καματηρὸς γεγόμενος κτλ. Cf. Diodor. XVIII, 95; Strabo XV, p. 698; Curtius IX, 4; Justin. XII, 8; Chares fr. 14. Ste-Croix. p. 215.

10.

Strabo XV, p. 715 : Ὀνησίκριτος δὲ φησιν αὐτὸς πεμφθῆναι διαλεξόμενος τοῖς σοφισταῖς τούτοις (Gymnosophistis Indorum)· ἀκούειν γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον, ὡς γυμνοὶ διατελοῖεν καὶ καρτερίας ἐπιμαλοῖντο οἱ ἀνθρώποι, ἐν τιμῇ τε ἄγοντο πλείστη, παρ' ἄλλους δὲ μὴ βαδίζοιεν κληθέντες, ἀλλὰ κελεύοιεν αὐτοὺς φοιτᾶν παρ' αὐτούς, εἰ τοῦ μετασχεῖν ἐθέλοιεν τῶν πραττομένων ἢ λεγομένων ὑπ' αὐτῶν· τοιούτων δὲ ὄντων, ἐπειδὴ οὔτε αὐτῷ πρέπειν ἐδόκει παρ' ἐκείνους φοιτᾶν, οὔτε

8.

Ibi dixisse dicunt eum : « Quis credat, Athenienses, quanta pericula vestri præconii causa subeam? » Ceterum hoc prodidit Onesicritus.

9.

Ex pæluo cum Poro commisso Bucephalus mortuus est, non ex templo, sed post, ut plerique produnt, sub vulnere curatione : ut vero Onesicritus auctor est, ob senium labore confectus; nam triginta annorum ætate eum decessisse dicit.

10.

Onesicritus missum se scribit, ut cum sophistis illis colloqueretur. Etenim Alexandrum audivisse nudos eos incedere, et tolerantiam exercentes in honore maximo haberi, ad alios autem si vocarentur, non ire, sed jure ut ad ipsos venirent, si quid assequi vellent, quod ab iis ageretur vel diceretur : proinde quum essent tales, neque sibi decorum putaret Alexander, ad illos accedere, nec vellet invitos co-

ἐκείνους βιάζεσθαι παρὰ τὰ πάτρια ποιεῖν τι ἄκοντας, αὐτὸς ἔφη πεμπῆσθαι. Καταλαβεῖν δὲ ἄνδρας πεντεκαίδεκα ἀπὸ σταδίων ἕκαστοι τῆς πόλεως, ἄλλον ἐν ἄλλῃ σχήματι ἐστῶτα ἢ καθήμενον ἢ κείμενον γυμνόν, ἀκίνητον ὥς ἑσπέρας, εἰτ' ἀπερχόμενον εἰς τὴν πόλιν· χαλεπώτατον δ' εἶναι τὸ τὸν ἥλιον ὑπομεῖναι οὕτω θερμόν, ὅστε τῶν ἄλλων μηδὲνα ὑπομένειν γυμνοῖς ἐπιβῆναι τοῖς ποσὶ τῆς γῆς βράδιος κατὰ μεσημβρίαν. Διαλεχθῆναι δ' ἐνὶ τούτων Καλάνην, ὃν καὶ συνακολουθήσαι τῷ βασιλεῖ μέχρι Περσίδος, καὶ ἀποθανεῖν τῷ πατρὶϊ νόμῳ τεθνήτα ἐπὶ πυρκαϊᾷ· τότε δ' ἐπὶ λίθων τυχεῖν κείμενον. Προσίων οὖν καὶ προσαγορεύσας εἰπεῖν ἔφη, διότι πεμφθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως, ἀκροασόμενος τῆς σοφίας αὐτῶν καὶ ἀπαγγελῶν πρὸς αὐτόν· εἰ οὖν μηδεὶς εἴη φθόνος, ἔτοιμος εἴη μεταστρεῖν τῆς ἀκροάσεως. Ἰδόντα δ' ἐκείνον χλαμύδα καὶ καυσίαν φοροῦντα καὶ κρηπίδα, καταγελάσασα, « Τὸ παλαιὸν », φάναι, « πάντ' ἦν ἀλφίτων καὶ ἀλεύρων πλήρη καθάπερ νῦν κόνεως· καὶ κρῆναι δ' ἔρρεον αἱ μὲν ὕδατος, γάλακτος δ' ἄλλαι, καὶ ὁμοίως μέλιτος, αἱ δ' οἶνου, τινὲς δ' ἐλαίου. Ὑπὸ πλησμονῆς δ' οἱ ἄνθρωποι καὶ τρυφῆς εἰς ὕβριν ἐξέπεσον· Ζεὺς δὲ μισήσας τὴν κατάστασιν ἠφάνισε πάντα καὶ διὰ πόνου τὸν βίον ἀπέδειξε· σωφροσύνης δὲ καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς παραλθούσης εἰς μέσον, πάλιν εὐκωρία τῶν ἀγαθῶν ὑπῆρξεν· ἐγγύς δ' ἐστὶν ἡδὴ κόρου νυνὶ καὶ ὕβρεως τὸ πρᾶγμα, κινδυνεύει τε ἀφανισμὸς τῶν ὄντων γενέσθαι. » Ταῦτα εἰπόντα καλεῖν, εἰ βούλοιο ἀκροάσασθαι, καταθέμενον τὴν σκευὴν γυμνὸν ἐπὶ τῶν αὐτῶν λίθων κείμενον μετέχειν τῶν

λόγων. Ἀπορουμένου δὲ αὐτοῦ Μάνδανιν, ὅσπερ ἦν πρεσβύτατος καὶ σοφώτατος αὐτῶν, τῇ μὲν ἐπιπλῆξαι ὡς ὕβριστῇ, καὶ ταῦτα ὕβρεως κατηγορήσαντι· αὐτὸν δὲ προσκαλέσασθαι καὶ εἰπεῖν, ὡς τὸν μὲν βασιλέα ἐπαινοῖ, διότι ἀρχὴν τοσαύτην διοικῶν ἐπιθυμοῖ σοφίας· μόνον γὰρ ἴδοι αὐτὸν ἐν σπλοῖς φιλοσοφοῦντα· ὠφελιμώτατον δ' εἴη τῶν ἀπάντων, εἰ οἱ τοιοῦτοι φρονοῖεν, οἷς πάρεστι δύναμις τοὺς μὲν ἑκουσίους πείθειν σωφρονεῖν, τοὺς δ' ἀκουσίους ἀναγκάζειν· αὐτῷ δὲ συγγνώμη εἴη, εἰ δι' ἐρμηνέων τριῶν διαλεγόμενος, πλὴν φωνῆς μηδὲν πλεον συνιέντων ἢ οἱ πολλοί, μηδὲν ἰσχύσει τῆς ὠφελείας ἐπιδείξιν ποιεσασθαι· ὁμοιον γάρ, ὡς ἂν εἰ διὰ βορβόρου καθαρόν ἀξιοῖ τις ὕδωρ βεῖν. Τὰ γοῦν λεχθέντα εἰς τοῦτ' ἔφη συντέμνειν, ὡς εἴη λόγος ἄριστος, ὅς ἡδονὴν καὶ λύπην ψυχῆς ἀφαιρήσεται, καὶ ὅτι λύπη καὶ πόνος διαφέρει· τὸ μὲν γὰρ πολέμιον, τὸ δὲ φίλον αὐτῆς· τὰ δὲ σώματα ἀσχοῦσι πρὸς πόνον, ἵν' αἱ γνῶμαι βωνύοιεντο, ἀφ' ὧν καὶ στάσεις παύοιεν καὶ σύμβουλοι πᾶσιν ἀγαθῶν παρίεν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ· καὶ δὴ καὶ Ταξιλὴν νῦν συμβουλευέσκειν δέχεσθαι τὸν Ἀλέξανδρον· κρεῖττω μὲν γὰρ αὐτοῦ δεξιόμενον εὖ πείσεσθαι, χεῖρὶ δὲ εὖ διαθήσειν. Ταῦτ' εἰπόντα ἐξέρεσθαι, εἰ καὶ ἐν τοῖς Ἑλλήσι λόγοι τοιοῦτοι λέγοντο; Εἰπόντος δ', ὅτι καὶ Πυθαγόρας τοιαῦτα λέγοι, καλεῖται τε ἐμψύχων ἀπέχεσθαι, καὶ Σωκράτης, καὶ Διογένης, οὗ καὶ αὐτὸς ἀκροάσαιοτο, ἀποκρίνασθαι, ὅτι ἄλλα μὲν νομίζοι φρονίμως αὐτοῖς δοκεῖν, ἐν δ' ἁμαρτάνειν, νόμον πρὸ τῆς φύσεως τιθεμένους· οὐ γὰρ ἂν αἰσχύνεσθαι γυμνούς, ὥσπερ αὐτόν, διάγειν ἀπὸ λιτῶν ζῶντας·

gere ut quidquam facerent præter patria instituta, se missum ait. Invenisse autem se quindecim homines viginti stadiis ab urbe, alium in alio gestu, vel stantem vel sedentem vel jacentem nudum et usque ad vesperam immotum, postea in urbem discedentem. Omnium vero difficillimum esse solem perpeti adeo calidum, ut nemo alius nudis pedibus in meridie terram calcare sustineret. Collocutum se cum uno eorum, nomine Calano, qui postea usque in Persiam Alexandrum secutus, secundum patriam legem mortuus est, in rogam impositus: tunc autem forte lapidibus incubabat: itaque accessisse, et eum appellasse et dixisse: missum se ab Alexandro eorum sapientiam auditum et regi renunciatum: quare se paratum audire, nisi quid obstaret. At Calanum, quum chlamydem et causiam ac crepidas indutum conspexisset, risu sublato ita fatum: Olim omnia plena erant triticeæ et hordeaceæ farinæ, ut nunc pulveris: fontes alii lacte, alii aqua fluebant, nonnulli melle, alii vino, quidam oleo. Homines autem ob satietatem ac luxuriam ad contumeliam se transdiderunt. Juppiter itaque præsentem statum exosus, omnia abolevit, et vitam per laborem degendam instituit. Tunc temperantia et virtutibus ceteris in medium prodeuntibus, rursum bonorum copia facta est. Nunc jam res paræ ad saturitatem contumeliamque rediit, ac periculum est ne rerum omnium interitus impendeat. Quæ quum dixisset, jussisse si quid vellet audire, ut, veste deposita, super iisdem lapidibus nudus jaceret. Se autem animi dubio, Mandanin, qui ceteros anteibat ætate pariter

atque sapientia, Calanum objurgasse, qui contumeliam culpans ipse contumeliose ageret: sibi vero ad se vocato dixisse: summopere quidem Alexandrum laudo, quod in tanta administrandi imperii mole sapientiam expetit, quem solum ego in armis philosophantem vidi. Longe utilissimum fuerit, si ii sapiant, quibus potestas est volentibus continentiam persuadendi, invitos autem ad eam cogendi. Mihi autem, aiebat, venia debetur, si per tres interpretes colloquens, qui præter vocem plebeio quovis nihil amplius intelligunt, non possum nostræ sapientiæ vim ei demonstrare: nam perinde res habet, ac si quis postulare limpidam aquam per cœnum delabi. Omnia itaque dicta Mandanis eo pertinuisse: eam esse optimam doctrinam, quæ voluptatem molestiamque animo eximeret: molestiam a labore differre, quod illa ei esset inimica, alter vero amicus. Ipsos corpora ad laborem exercere, ut mentes confirmetur, quibus motus sedentur, et bona omnibus consulendi publice privatimque facultas adesset: Taxili se etiam suasurum nunc esse, ut Alexandrum reciperet: si fuerit melior, recte illi obtemperaturum, sin deterior, reddere meliorem posse. Post hæc interrogasse num talia etiam apud Græcos dicerentur. Quumque respondisset ipse, eadem Pythagoram docere, ac jubere ab animalibus abstinere, tum Socratem et Diogenem, quem ipse audisset, intulisse Mandanin: Sane prudenter eos de ceteris rebus sentire existimo, in uno autem errare, quod legem anteponunt naturæ: alias enim non pueret eos nostro more nudos degere et tenui victu esse con-

καὶ γὰρ οἰκίαν ἀρίστην εἶναι, ἥτις ἂν ἐπισκευῆς ἐλαχίστης δέηται. Ἐφ' ὃ αὐτοὺς καὶ τῶν περὶ φύσιν πολλὰ ἐξετάσαι, καὶ προσημασιῶν, ὁμῶρων, αὐχμῶν, νόσων· ἀπίοντας δ' εἰς τὴν πόλιν κατὰ τὰς ἀγορὰς σκεδάννυσθαι· ὅτῃ δ' ἂν κομίζονται σῦκα ἢ βότρυς περιτύγῃσι, λαμβάνειν δωρεὰν παρέχοντος· εἰ δ' ἐλαιον εἴη, καταχεισθαι αὐτῶν καὶ ἀλείφειν. ἅπασαν δὲ πλουσίαν οἰκίαν ἀνεῖσθαι αὐτοῖς μέχρι γυναικωνίτιδος· εἰσιόντας δὲ δεῖπνον κοινωνεῖν καὶ λόγων. Αἰσχιστον δ' αὐτοῖς νομίζεσθαι νόσον σωματικὴν· τὸν δ' ὑπονόησαντα καθ' αὐτοῦ τοῦτο ἐξάγειν ἑαυτὸν διὰ πυρὸς νήσαντα πυρὰν ὑπαλειψάμενον δὲ καὶ καθίσαντα ἐπὶ τὴν πυρὰν, ὑφάψαι κελεύειν, ἀκίνητον δὲ καίεσθαι.

Plutarch. Alex. 65 : Πρὸς δὲ τοὺς ἐν δόξῃ μάλιστα καὶ καθ' αὐτοὺς ἐν ἡσυχίᾳ ζῶντας (Γυμνοσοφιστὰς) ἐπεμψεν (ὁ Ἀλέξανδρος) Ὀνησίκριτον ἀφικέσθαι δεόμενος πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ Ὀνησίκριτος ἦν φιλόσοφος τῶν Διογένηϊ τῷ Κυνικῷ συνεσχολακότων. Καί φησι τὸν μὲν Καλανὸν ὕβριστικῶς πᾶν καὶ τραχέως κελεύειν ἀποδύντα τὸν χιτῶνα γυμνὸν ἀκροᾶσθαι τῶν λόγων· ἄλλως δὲ οὐ διαλέξεσθαι πρὸς αὐτόν, οὐδ' εἰ παρὰ τοῦ Διὸς ἀφίκεται· τὸν δὲ Ἀνάδαμιν πρᾶότερον εἶναι καὶ διακούσαντα περὶ Σωκράτους καὶ Πυθαγόρου καὶ Διογένηος εἰπεῖν, ὡς εὐφρεῖς μὲν αὐτῷ γεγονέναι δοκοῦσιν οἱ ἄνδρες, λίαν δὲ τοὺς νόμους αἰσχυρόμενοι βεβιωκέναι.

Cf. Aristobuli fr. 34; de morte Calani v. infra fr. 33.

11.

Strabo XV, p. 689 : Ἐκ δὲ τούτων πάρεστιν δρᾶν, ὅσον διαφέρουσιν αἱ τῶν ἄλλων ἀποφάσεις, Κτησίου μὲν οὐκ ἐλάττω τῆς ἄλλης Ἀσίας τὴν Ἰνδικὴν λέγοντος, Ὀνησίκριτου δὲ τρίτον μέρος τῆς οἰκουμένης, Νεάρχου δὲ μηνῶν ὁδὸν τεττάρων τὴν δι' αὐτοῦ τοῦ

πεδίου, Μεγασθένους δὲ καὶ Δηϊμάχου μετρησάντων μᾶλλον.

Arrian. Indic. c. 3, 6 : Κτησίης δὲ ὁ Κνίδιος τὴν Ἰνδῶν γῆν ἴσῃν τῇ ἄλλῃ Ἀσίῃ λέγει, οὐδὲν λέγων, οὐδὲ Ὀνησίκριτος τρίτην μοῖραν πάσης τῆς γῆς (sic Casaub. pro vulg. Ἀσίης). Νεάρχος δὲ μηνῶν τεττάρων ὁδὸν τὴν δι' αὐτοῦ τοῦ πεδίου τῆς Ἰνδῶν γῆς.

Cf. Plinius VI, 21 : *Alexandri Magni comites in eo tractu Indiae, quem armis subegerant, scripserunt quinque millia oppidorum fuisse, nullum Co minus, gentes novem, Indiamque tertiam partem esse terrarum omnium, multitudinem populorum innumeram, probabili sane ratione.* Ctesias fr. 59. Bohlen. l. 1. I, p. 14.

12.

Strabo XV, p. 690 : Σχεδὸν δέ τι τοῖς ἐν Αἰθιοπία καὶ κατ' Αἴγυπτον τὰ αὐτὰ φύεται καὶ ἐν τῇ Ἰνδικῇ· καὶ τῶν ἐν τοῖς ποταμοῖς πλὴν ἵππου ποταμίου τὰ ἄλλα φέρουσι καὶ οἱ Ἰνδοί. Ὀνησίκριτος δὲ καὶ τοὺς ἵππους γίνεσθαι φησι.

Arrian. Ind. 6, 8 : Καὶ οἱ ποταμοὶ οἱ Ἰνδοί, ὁμοίως τῷ Νεῖλῳ τῷ Αἰθιοπίῳ τε καὶ Αἰγυπτίῳ, χροκοδείλους τε φέρουσιν, ἔστιν δὲ οἱ αὐτῶν καὶ ἰχθύας καὶ ἄλλα κῆτεα ὅσα ὁ Νεῖλος πλὴν ἵππου τοῦ ποταμίου· Ὀνησίκριτος δὲ καὶ τοὺς ἵππους τοὺς ποταμίους λέγει εἶναι φέρουσι.

Eadem iterum affert Strabo XV, p. 707. Vide Aristobuli fr. 32. Cf. Nearch. fr. 5.

13.

Strabo XV, p. 691 : Περὶ τῆς Ταπροβάνης Ὀνησίκριτός φησι, μέγεθος μὲν εἶναι πενταχισχιλίων στα-

tentos, quum ea optima domus sit, quæ minimo apparatu indigeat. Addidit multa eos etiam de natura, de signis, de imbribus, de siccitatibus, de morbis denique inquirere. Abeuntes vero in urbem per fora dispergi; et quemcunque offenderent ficus vel uvae ferentem, ab eo gratis capere; si oleum fuerit, eo perfundi et inungi; omnem domum divitum ipsis patere usque in mulierum conclavia, ingressos autem in cenæ et sermonum communicationem adhiberi. Turpe apud eos putari corporis morbum, quem si quis veretur, se ipsum igni e vita educit: nam, constructo rogo, super eum perunctus sedet, et accendi iubens, immotus comburitur.

Ad eos vero qui erant clarissimi (solitariam autem quietamque vitam agebant), Onesicritus misit petitum, ad se ut venirent. Fuit Onesicritus philosophus ex Diogenis Cynici contubernio. Calanum sanequam superbe et aspere jusiisse ipsi, ut posita veste audiret se nudus: alioqui non congressurum se cum eo, ne si a Jove missus esset quidem. Dandanum egisse placidius: ac de Socrate, Pythagora, Diogene quum audivisset, dixisse magno ingenio sibi videri eos viros fuisse, sed nimium reverentes legum.

11.

Hinc perspicui potest, quantum reliquorum sententiæ dis-

crepent. Ctesias dicit Indiam non esse minorem reliqua Asia: Onesicritus eam esse trientem orbis habitati: Nearchus, quattuor mensium iter per ipsum campum: Megasthenes et Daimachus moderatius.

Ctesias Cnidius Indiam reliquæ Asiæ parem magnitudine esse dicit, nihil dicens; nihil etiam est quod Onesicritus ait eam esse orbis terrarum partem tertiam. Nearchus quattuor mensium iter esse per planitiem regionis Indicæ.

12.

Quæ in Æthiopia et Ægypto nascuntur animalia, eadem fere India producit; eorumque quæ in fluviis degunt, Indici eadem habent omnia præter hippopotamum, quamvis Onesicritus dicat hunc quoque in iis nasci.

Fluvii Indici perinde ac Nilus Æthiopæ et Ægypti crocodilos gignunt, nonnulli etiam pisces aliæque cete ejusdem generis ut Nilus, excepto equo fluviatili; Onesicritus tamen hos quoque gignere affirmat.

13.

Taprobanæ Onesicritus magnitudinem facit stadiorum quinquies mille, longitudinem vero et latitudinem non distinguens, distare eam dicit a continenti viginti dierum

θίων, οὐ διορίσας μήκος οὐδὲ πλάτος, διέχειν δὲ τῆς ἡπείρου πλοῦν ἡμερῶν εἴκοσι, ἀλλὰ κακοπλοεῖν τὰς ναῦς φαύλως μὲν ἰστίοι πεποιημένας, κατεσκευασμένων δὲ ἀμφοτέρωθεν ἐγκοιλίων μητρῶν χωρὶς· εἶναι δὲ καὶ ἄλλας νήσους αὐτῆς μεταξὺ καὶ τῆς Ἰνδικῆς, νοτιωτάτην δ' ἐκείνην. Κῆτη δ' ἀμφίβια περὶ αὐτὴν γίνεσθαι, τὰ μὲν βοῦσι, τὰ δ' ἵπποις, τὰ δ' ἄλλοις χερσαίοις ἐοικότα. De Taprobane v. Bohlen. l. l. p. 29 sqq.

14.

Strabo XV, p. 692 : Περὶ δὲ τοῦ βοσμάρου, ὅν φησιν Ὀνησίκριτος ὅτι σῖτος ἐστὶ μικρότερος τοῦ πυρροῦ, γεννᾶται δ' ἐν ταῖς μεσοποταμίαις, φρύγεται δ' ἐπὶ ἀλοθῇ, προομύντων ἡ ἀποίσειν ἄπυρον ἐκ τῆς ἄλω, τοῦ μὴ ἐξάγεσθαι σπέρμα.

Cf. Diodor. II, 36, ubi βόσπορον libri exhibent. Vide Steph. Thes. v. βόσμορον. — σῖτος] ita auctor Epitomes; codd. Strabon. σεπτός.

15.

Strabo XV, p. 694 : Πολλὰ γὰρ δὴ καὶ δένδρα παράδοξα ἢ Ἰνδικῇ τρέφει, ὧν ἐστὶ καὶ τὸ κάτω νεύοντας ἔχον τοὺς κλάδους, τὰ δὲ φύλλα ἀσπίδος οὐκ ἐλάττω. Ὀνησίκριτος δὲ καὶ περιεργότερον τὰ ἐν τῇ Μουσικανοῦ διεζίων, ἃ φησι νοτιωτάτα εἶναι τῆς Ἰνδικῆς, διηγείται μεγάλα δένδρα εἶναι τινα, ὧν τοὺς κλάδους αὐξηθέντας ἐπὶ πῆχεις καὶ δώδεκα· ἔπειτα τὴν λοιπὴν αὐξησιν κατωφερῇ λαμβάνειν, ὥς ἂν κατακαμπτομένους, ἕως ἂν ἄψωνται τῆς γῆς· ἔπειτα κατὰ γῆς διαδοθέντας ριζοῦσθαι ὁμοίως ταῖς κατώρυξιν, εἴτ' ἀναδοθέντας στελεχοῦσθαι· ἐξ οὗ πάλιν ὁμοίως τῇ αὐξήσει κατακαμψθέντας ἄλλην κατώρυγα ποιεῖν εἴτ' ἄλλην, καὶ οὕτως ἐφεξῆς, ὥστ' ἀπ' ἑνὸς δένδρου σκιάδιον γί-

navigatione; sed malum navium cursum, quæ velis non bene instructæ sint, et ita fabricatæ ut utrinque costæ matricibus eas recipientibus destituantur. Inter hanc atque Indiam alias insulas esse, ipsam vero omnium maxime meridiem versus sitam : circa eam gigni cete vitæ accipitis, alia bobus, alia equis, alia aliis terrestribus animalibus similia.

14.

Bosmorum Onesicritus ait frumenti genus esse minus tritico, et inter amnes nasci : torreretur autem, quum in area excutitur, atque jurare istos non prius ex area se elaturos quam igni frixerint : id eo faciunt, ne semen exportetur.

15.

India multas sane admirabiles arbores fert, e quibus est, cujus rami ad terram pendunt, follis non minoribus clypeo. Onesicritus curiosius ea persequens, quæ sunt in Musicani terra, Indiæ australissima, refert arbores quasdam ingentes esse, quarum rami quum ad duodenos cubitos creverint, reliquum incrementum pronum faciant, deflexi quo usque terram contingant : deinde terram subeant, ac radices agant, veluti traduces : mox rursus in

νεσθαι μακρὸν, πολυστύλων σκηνῇ ὅμοιον. Λέγει δὲ καὶ μεγέθη δένδρων, ὥστε πέντε ἀνθρώποις δυσπερίληπτα εἶναι τὰ στελέχη.

Cf. Aristobul. fr. 30, ubi quum Aristobulus narasse dicatur tantæ magnitudinis arbores esse, ut sub unius umbra quiescere possint equites 50, addit Strabo : οὗτος δὲ (sc. Onesicritus, de quo in antecedentibus sermo) τετρακοσίους (λέγει). Nearch. fr. 40 ; Diodor. XVII, 90.

16.

Strabo XV, p. 693 : Ταῖς δὲ τῶν ποταμῶν πληρώσει καὶ τῶν τοῦς ἀπογαίους μὴ πνεῖν ὁμολογεῖ καὶ τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Ὀνησικρίτου. Τεναγώδη γὰρ φησιν εἶναι τὴν παραλίαν (Indiæ), καὶ μάλιστα κατὰ τὰ στόματα τῶν ποταμῶν, διὰ τε τὴν χεῖν καὶ τὰς πλημυρίδας καὶ τὴν τῶν πελαγίων ἀνέμων ἐπικρατείαν.

« Comprobantur hujus fragmenti argumento quæ ab Aristobulo de Indicorum fluminum inundationibus narrata sunt fr. 29. » GEIER. Cf. infra fr. 20.

17.

Strabo XV, p. 695 : Τοῦτο δ' (i. e. ἐκ τῶν νεφῶν ἐρθὼν ἤδη χεῖσθαι τὸ ὕδωρ) οἱ μὲν περὶ Ἀριστοβούλου (fr. 29) οὐκ ἂν συγχωροῖεν, οἱ φάσκοντες, μὴ ἔσθαι τὰ πεδία. Ὀνησικρίτῳ δὲ δοκεῖ τὸδε τὸ ὕδωρ αἴτιον εἶναι τῶν ἐν τοῖς ζώοις ἰδιωμάτων, καὶ φέρει σημεῖον τὸ καὶ τὰς χροὰς τῶν πινόντων βοσκημάτων ξενικῶν ἀλλάττεσθαι πρὸς τὸ ἐπιχώριον. Τοῦτο μὲν οὖν εὖ· οὐκέτι δὲ καὶ τοῦ μέλανος εἶναι καὶ οὐλότριγας τοὺς Αἰθίοπας, ἐν ψιλοῖς τοῖς ὕδασι τὴν αἰτίαν τι-

truncum exeant, a quo postquam aucti fuerint, in eodem modo flectantur, et aliam propaginem efficiant, rursusque aliam ac sic deinceps, ut ab una arbore longum umbraculum fiat, tabernaculo multis columnis innitenti simile. Refert ad hæc miras arborum magnitudines, quarum stipitem vix quinque homines complecti queant.

16.

Flumina exundare et ventos a terra non spirare, id comprobatur verbis Onesicriti. Is enim maritimam oram dicit palustrem undosamque esse, præsertim ad fluminum ostia propter limum et maris effluxum, et propterea quod marini venti prævaleant.

17.

(Aquam jam decoctam e nubibus in India effundi) id Aristobulus non concesserit, qui negat campos complui; Onesicrito autem videtur aqua hæc causa esse proprietatum in animalibus : cujus signum affert, quod peregrina pecora eam potentia colores suos in regioni ei familiarem mutant colorem : atque hoc profecto bene dictum est. Quod autem Æthiopes nigri sunt et crispi, ejus rei

θέναι, μέμφεσθαι δὲ τὸν Θεοδέκτην εἰς αὐτὸν τὸν ἥλιον ἀναφέροντα τὸ αἷτιον, ὥς φησιν οὗτος·

Οἷς ἀγγιτέρμων ἥλιος διφρηλατῶν
σκοτεινὸν ἄνθος ἐξέχρωσε λιγυρός
εἰς σώματ' ἀνδρῶν καὶ συνέστρεψεν κόμας
μορφαῖς ἀναυξήτησι συντήξας πυρός.

Ἔχου δ' ἄν τινα λόγον· φησὶ γάρ, μήτε ἐγγυτέρω τοῖς Αἰθίοφιν εἶναι τὸν ἥλιον ἢ τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ κάθετον εἶναι καὶ διὰ τοῦτο ἐπικαίεσθαι πλέον, ὥστ' οὐκ εὖ λέγεσθαι ἀγγιτέρμονα αὐτοῖς τὸν ἥλιον, ἴσον πάντων διέχοντα. Μήτε τὸ θάλασπος εἶναι τοῦ τοιούτου πάθους αἷτιον· μηδὲ γὰρ τοῖς ἐν γαστρὶ, ὧν οὐχ ἀπτεται ἥλιος.

18.

Strabo XV, p. 699, de Cathæis, gente Indica : Ἐν δὲ τῇ Καθαίᾳ καινότεστον ἱστορεῖται τὸ περὶ τοῦ κάλλους ὅτι τιμᾶται διαφερόντως, ὥς ἱππων καὶ κυνῶν βασιλεία τε γὰρ τὸν κάλλιστον αἰρεῖσθαι φησιν Ὀνησίκριτος, γενόμενόν τε παιδίον μετὰ δίμηνον κρίνεσθαι δημοσίᾳ, πότερον ἔχει τὴν ἔννομον μορφήν καὶ τοῦ ζῆν ἀξίαν ἢ οὐ· κριθέντα δ' ὑπὸ τοῦ ἀποδειχθέντος ἀρχοντος ζῆν ἢ θανατοῦσθαι· βάπτεσθαι τε πολλοῖς εὐανθεστάτοις χρώμασι τοὺς πώγωνας αὐτοῦ, τοῦτου χάριν καλλωπιζομένους· τοῦτο δὲ καὶ ἄλλους ποιεῖν ἐπιμελῶς συχνοὺς τῶν Ἰνδῶν (καὶ γὰρ δὴ φέρειν τὴν χώραν χροᾶς θαυμαστάς) καὶ θριζὶ καὶ ἐσθῆσι, τοὺς δ' ἀνθρώπους τὰ ἄλλα μὲν εὐτελεῖς εἶναι, φιλοκόσμους δέ.

• Similia de Sopithæ terræ incolis tradit Diodorus XVII, 91. De Cathæis autem apud eundem in antecedentibus hæc leguntur : παρὰ δὲ τούτοις νόμι-

non recte in meris aquis causam ponit, ac Theodectem reprehendit, qui causam referat ad solem, quum sic ait :

Quorum propinqua sol adurens orbita
fuliginoso tinctu corpora imbuunt,
æstuque tostas sicco crispavit comas;
materiemque adolescendi consumptam abtulit.

Quamquam hoc quidem rationem aliquam habet : dicit enim solem non esse viciniorem Æthiopibus quam aliis, sed magis perpendicularem, et propterea magis adurere; ut non recte dicat ille solem propinquum ab omnibus æqualiter distantem. Tum calorem quoque non esse nigredinis causam, quum qui in utero sunt matris, quos nondum sol attingit, tamen nigrescant.

18.

Mirum maxime est quod de honore pulcritudini tanto habito in Cathæa narrant ut equorum et canum. Onesicritus auctor est apud eos regem pulcerrimum eligi, puerum vero post duos a partu menses publice judicari, utrum legitimum formam habeat et vita dignam, necne; eumque, quum ab eo iudicatus fuerit, qui rei præest, vel vivere vel interimi : tingi etiam barbas ibi multis variisque coloribus

μον ἦν τὰς γυναῖκας τοῖς ἀνδράσι συγκατακαίεσθαι· κτλ. Atque eadem fere ex eodem fonte (Clitarcho) tradidit Curtius IX, 1, 24 sqq. » GEIER.

19.

Strabo XV, 701 : Ὀνησίκριτος δὲ τὴν πλευρὰν ἐκάστην τῆς ἀπολαμβανομένης νήσου (Πατταληνῆς) τριγώνου τὸ σχῆμα δισχιδίων, τοῦ δὲ ποταμοῦ τὸ πλάτος, καθ' ὃ σκίζεται εἰς τὰ στόματα, ὅσον διακοσίων (σταδίων)· καλεῖ δὲ τὴν νήσον Δέλτα, καὶ φησιν Ἰσην εἶναι τῷ κατ' Αἴγυπτον Δέλτα, οὐκ ἀληθές τοῦτο λέγων. Τὸ γὰρ κατ' Αἴγυπτον Δέλτα χιλίων καὶ τριακοσίων σταδίων ἔχειν λέγεται τὴν βράσιν, τὰς δὲ πλευρὰς ἐκατέραν ἐλάττω τῆς βράσεως.

Cf. Aristobul. fr. 31. Vincentius *The voyage of Nearchus* p. 143.

20.

Strabo XV, p. 701, de ora Pattalorum insulæ finitima : Φησὶ δ' Ὀνησίκριτος, τὴν πλείστην παραλίαν τὴν ταύτη πολὺ τὸ τεναγῶδες ἔχειν, καὶ μάλιστα κατὰ τὰ στόματα τῶν ποταμῶν, διὰ τε τὴν χοῦν καὶ τὰς πλημμυρίδας καὶ τὸ μὴ πνεῖν ἀπογαίους, ἀλλ' ὑπὸ τῶν πελαγίων ἀνέμων κατέχεσθαι τούτους τοὺς τόπους τὸ πλέον. Λέγει δὲ καὶ περὶ τῆς Μουσικανοῦ χώρας ἐπὶ πλέον ἐγκωμιάζων αὐτήν, ὧν τινα καὶ ἄλλοις Ἰνδοῖς κοινὰ ἱσθόρηται, ὥς τὸ μακρόδιον, ὥστε καὶ τριάκοντα ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν προσλαμβάνειν.

Idem p. 710 : Δούλοις δὲ οὗτος (ὁ Μεγασθένης) μέν φησι μηδένα Ἰνδῶν χρῆσθαι. Ὀνησίκριτος δὲ τῶν ἐν τῇ Μουσικανοῦ τοῦτ' ἴδιον ἀποφαίνει, καὶ ὥς κατόρ-

orratus gratia : multos id alios quoque ex Indis impense facere : regionem enim colores admirabiles et capillis et vestibis tingendis ferre, homines vero, cetera frugales, ornatui nimiam operam dare.

19.

Onesicritus ait unum quodque latius (Indi alveis) comprehensæ insulæ (Pattalenes), quæ figuram triangulam habet, bis mille stadiorum dicit; fluminis latitudinem, ubi in alveos scinditur, ad stadia ducenta; et eam insulam Delta nominat, Ægyptioque assertit Delta æqualem, quod verum non est. Nam Ægyptium Delta mille et trecentorum stadiorum basin habere dicitur, laterum utrumque minus basi.

20.

Onesicritus dicit finitimam oram magna ex parte palustrem esse, præsertim circa fluminum ostia, propter lutum quod affertur, et maris affluxum, et quia a terra venti non spirant, sed loca hæc a marinis flatibus occupantur. Multus est etiam in Musicani terra commendanda, nonnulla incolis ejus cum aliis Indis communia memorans, ut de longitudine vitæ, quod centum et triginta vivant annos.

Megasthenes dicit neminem Indorum servis uti. Onesicritus id proprium eorum ait, qui sub Musicano sunt, et

θαυμά γε· καθάπερ καὶ ἄλλα πολλὰ λέγει τῆς χώρας ταύτης κατορθώματα ὡς εὐνομητάτης.

21.

Strabo XV, p. 705 : Ὀνησίκριτος δὲ καὶ ἕως τριακοσίων ἐτῶν ζῆν φησὶ (τοὺς ἐλέφαντας), σπάνιον δὲ καὶ ἕως πεντακοσίων· κρατίστους δ' εἶναι περὶ τὰ διακόσια ἔτη, κυτσεσθαι δὲ δεκαετίαν. Μείζους δὲ τῶν Λιβυκῶν καὶ ἑβρώμενιστέρους ἐκείνους τε εἶρηκε καὶ ἄλλοι· ταῖς οὖν προδοσσίαις ἐπάλξεις καθαιρεῖν καὶ δένδρα ἀνασπᾶν πρόβριζα, διανισταμένους εἰς τοὺς ὀπισθίους πόδας.

22.

Plinius H. N. VI, 24 : *Taprobanen alterum orbem terrarum esse, diu existimatum est Antichthonum appellatione; ut liqueret insulam esse, Alexandri Magni aetas resque praestitere. Onesicritus, classis ejus praefectus, elephantos ibi majores bellicosioresque quam in India gigni scripsit. Cf. Ctesias fr. 60 sq. et fragmenta Megasthenis.*

22 a.

Servius ad Virg. *Aen.* I, 653 : *Onesicritus ait in India esse arbores, quae lanam ferant.*

Tonesicritus codex Fuld.; vulgo *Ctesias*. Vide praef. ad Ctesiae fr. p. II. De re cf. Nearch. fr. 9.

23.

Arrian. Exp. Al. VI, 2, 3 : Τοῦ μὲν δὲ ναυτικοῦ παντὸς Νέαρχος αὐτῷ ἐξηγεῖτο· τῆς δὲ αὐτοῦ (Ἀλεξάνδρου) νεὼς κυβερνήτης Ὀνησίκριτος, ὃς ἐν τῇ συγγραφῇ ἦν τινα ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου ξυνέγραψε καὶ τοῦτο ἐψεύσατο, ναύαρχον ἑαυτὸν εἶναι γράψας, κυβερνήτην ὄντα.

Perperam Suidas v. Νέαρχος : ἐψεύσατο δὲ (sc. Νέαρχος) ναύαρχον ἑαυτὸν ἀναγράψας εἶναι, κυβερνήτης ὄν.

24.

Plinius H. N. VIII, 75 : *Tradunt in Syene oppido, quod est supra Alexandriam quinque milibus stadiūm, solstitii die medio nullam umbram jaci puteumque ejus experimenti gratia factum totum illuminari. Ex quo apparere, tum solem illi loco supra verticem esse, quod et in India supra flumen Hyphasin fieri tempore eodem Onesicritus scripsit.*

21.

Onesicritus dicit elephantos Indiae ad trecentessimum annum vivere, raro ad quingentesimum : circiter ducentessimum robustissimos esse, in utero gestare ad decennium. Majores Libycis ac validiores quum hic tum alii perhi-

De puteo Syenes cf. Eustath. ad Dion. 222; Arrian. Ind. 25, 7; Strabo II, p. 164; Pausan. VIII, 38, 6; Lucan. II, 687; Salmasius Plin. Exercit. p. 298 sqq.

24 a.

Idem ibid. : *In Indiae gente Oretum, mons est Maleus nomine, juxta quem umbræ æstate in austrum, hieme in septemtrionem jaciuntur. Quindecim tantum noctibus ibi apparet septemtrio. In eadem India Patalis celeberrimo portu sol dexter oritur, umbræ in meridiem cadunt. Septemtrionem, ibi Alexandro morante, annotatum prima tantum noctis parte aspici. Onesicritus dux ejus scripsit, quibus in locis Indiae umbræ non sint, septemtrionem non conspici, et ea loca appellari Ascia : nec horas dinumerari ibi.*

25.

Plinius H. N. VII, 2, 28 : *Onesicritus, quibus in locis Indiae umbræ non sint, corpora hominum cubitorum quindecim et binorum palmorum exsistere et vivere annos centum triginta, nec senescere sed ut medio ævo mori. Cf. Ctesias fr. 57, § 15; Clitarch. fr. 12*

26.

Plinius H. N. VI, 26, p. 367 Techn. : *Sed priusquam hæc (de Carmania ac Perside atque Arabia) generatim persequamur, indicare convenit, quæ prodit Onesicritus, classe Alexandri circumvectus in mediterranea Persidis ex India, narrata proxime a Juba : dein eam navigationem, quæ his annis comperta servatur hodie. Onesicriti et Nearchi navigatio nec [omnia] nomina habet mansionum, nec spatia : primumque Xylenopolis ab Alexandro condita, unde ceperunt exordium, juxta quod flumen, aut ubi fuerit, non satis explanatur. Hæc tamen digna memoratu produntur : Arbis oppidum a Nearcho conditum in navigatione ea. Flumen Nabrum (Arbius s. Arabius Arriani?) navium capax, contra insulam distans LXX stad., Alexandria condita a Leonnato jussu Alexandri in finibus gentis, Argens portu salubri. Flumen Tuberum (Tomerus ap. Ar.) navigabile, circa quod Pasiræ. Deinde Ichthyophagi tam longo tractu, ut XX dierum spatio prænavigaverint. Insula, quæ Solis appel-*

quidem ea re aliis præstare : quemadmodum et alia per multa ejus nationis laudem primariam merentia commemorat, utpote quæ optimis utatur legibus.

21.

Onesicritus dicit elephantos Indiae ad trecentessimum annum vivere, raro ad quingentesimum : circiter ducentessimum robustissimos esse, in utero gestare ad decennium. Majores Libycis ac validiores quum hic tum alii perhi-

bent, quum proboscibus propugnacula dejiciant, et arbores radicitus evellant in posteriores pedes erecti.

23.

Nearchum Alexander universæ classis præfecit ; Onesicritum navis suæ gubernatorem constituit, qui quidem in ea historia, quam de Alexandro conscripsit, etiam hoc mentitur, quod se classis præfectum fuisse scribit, quum gubernator navis tantum esset.

latur et eadem cubile Nympharum, rubens, in qua nullum non animal absumitur, incertis causis. Ori gens, flumen Carmaniae Hytanis portuosum et auro fertile. Ab eo primum septemtriones apparuisse adnotare. Arcturum nec omnibus cerni noctibus, nec totis unquam. Achæmenidas usque illo tenuisse. Aëris et ferri metaMa et arsenici et minii exerceri. Inde promontorium Carmaniae est, ex quo in adversa ora ad gentem Arabiæ Macas trajectus distat I. M. passuum. Insulae tres, quarum Oracla (Oaracta ap. Arr.) tantum habitatur aquosa, a continenti XXV M. passuum. Insulae IV jam in sinu ante Persida. Circa has hydri marini vicenūm cubitorum adnatantes terruere classem, Insula Acrotadus (Athothadrus, Athithadrus, Athrotradius v. lect.; Caicandrus ap. Arr.?), item Gauratæ, in quibus Chiani gens. Flumen Hyperis in medio sinu Persico, onerariarum navium capax. Flumen Sitiogagus (Sitioganus, Sitiogradus v. lect. Sitacus ap. Arr.), quo Pasargadas septimo die navigatur. Flumen navigabile Heratemis (ita ex Arr. Harduinus. Codd. Phrystimus, Phrytimas, etc.), insula sine nomine. Flumen Granis modicarum navium capax per Susianen fluit; dextra ejus accolunt Deximontani, qui bitumen perficiunt. Flumen Zarotis ostio difficili nisi peritis, insulae duæ parvæ, inde vadosa navigatio palustri similis, per euripos tamen quosdam peragitur. Ostium Euphratis. Lacus quem faciunt Euleus et Tigris juxta Characem. Inde Tigri Susa. Festos dies ibi agentem Alexandrum invenerunt septimo mense postquam digressus ab iis fuerat Patalis, tertio navigationis. Sic Alexandri classis navigavit.

Nec [omnia nomina] Voculam omnia interposuit Geier. optime; non continua nomina conjecerat Dodwell. De Arriani Nearcho p. 241 Geier. p. 81 : « Quod autem viri docti, inter quos Dodwellus, vehementer sunt mirati, nihil fere similitudinis intercedere inter hoc Plinii brevium et Nearchi paraplum ab Arriano magnam partem exscriptum; brevium istud plurimis locis cum hoc paraplo egregie posse conciliari doctissime comprobavit Vincentius [The voyage of Nearchus, London. 1797, a Schmiedero inserta editioni Arrian. Indic.]. — Pag. 103 : « De singulis autem nominibus apud Plinium et Arrianum inter se discrepantibus Vincentius p. 259 sqq. Schmiedero interprete hæc adnotat : « Sed sive Onesicritus sit causa ejus differentiae, sive Juba, non prorsus insociabilis est « cum Nearcho; nam, Salmasio juvante, lego *Arbis* « pro *Nabrus*; *Tomerus* pro *Tuberus*, *Oritæ* pro *Pa-*

« ritæ, Ori gens pro *Origens*; *Andanis* pro *Hytanis*; « *Achæmenidas* pro *Achæmedinas*; *Aradus* pro « *Acrodatus*; et fortasse *Arbis* pro *ab eis*. » Plurimas harum emendationum cum Harduino in textum recepimus, de reliquis cf. Harduini annot. ad h. l. Solita doctrinæ copia hunc locum tractavit Salmasius Exercitt. Plin. p. 829 sqq. Ceterum satis constat, quantum in Indicis aliisque nominibus barbaris et Græcis auribus insuetis vel ipsi auctores vel librarii peccaverint, ut nemini mirum videri debeat, si eadem nomina ab Onesicrito longe aliter atque a Nearcho auribus concepta ac literis consignata fuerint. » — Pag. 81 : « Utut vero toto cœlo Plinius ab Arriano differat, cauto quidem judici vix mirum id videatur, quippe qui probe teneat, apud Arrianum quidem unius Nearchi narrationem exhiberi, apud Plinium mansionum nomina ac spatia tum ex Nearchi tum ex Onesicriti navigationis descriptione hausta esse. Accedit, id quod gravissimum est, Plinium brevium isto non ipsius Onesicriti commentarios, sed eam descriptionem ante oculos habuisse, quam Juba sub Onesicriti nomine edidisset [narrata proxime a Juba Plin.].... Jubam Mauritaniam regem a Cæsare Romanam in triumphum ductum, Romanis literis institutum studiorum claritate mirabiliorem etiam quam regno factum et aliarum scriptionum et libri de expeditione Arabica, C. Cæsari Augusti filio dedicati, auctorem fuisse constat. Inprimis igitur ille quum rerum geographicarum studiosus esset, Romanos harum rerum etiam tum satis imperitos de oræ maritimæ et maris Erythræi parte Euphrati et Indo interjecta melius edocturus celeberrimam Onesicriti et Nearchi navigationem in suum usum convertit, eorumque commentariis ita usus est, ut, quæ apud utrumque memoratu digna viderentur, mixta fortasse doctioribus sequiorum Alexandrinorum de his locis narrationibus, scriptis mandaret eamque scriptionem ex more hujus ætatis Onesicriti Paraplum appellaret. Itaque nec miliaria Romana in Plinii brevium adhibita cum Dodwello nos offendunt neque illud cum eodem mirabimur, quod unius Onesicriti navigatione in antecedentibus allata, Plinius paullo post Nearchum juxta Onesicritum appellavit. »

27.

Strabo XV, p. 726 : Ὀνησίκριτος δὲ λέγει ποταμὸν ἐν τῇ Καρμανίᾳ καταφέροντα ψήγματα χρυσοῦ καὶ ὀρυκτοῦ τε εἶναι μέταλλον, καὶ ἀργύρου καὶ χαλκοῦ καὶ μίλτου· ὅρη δὲ εἶναι δύο, τὸ μὲν ἀρσενικοῦ, τὸ δ' ἄλλος. Cf. Curtius VIII, 9, 18.

27.

Onesicritus tradit flumen esse in Carmania quod auri

ramenta ferat : tum argenti fossilis et æris et minii venas, et montes duos, alterum arsenici, alterum salis.

28.

Strabo XV, p. 729, de Euphratis et Tigridis ostiis : Ὀνησίκριτος δὲ πάντας (τοὺς ποταμοὺς) φησὶν ἐκβάλλειν εἰς τὴν λίμνην, τὸν τε Εὐφράτην καὶ τὸν Τίγριν· ἐκπεσόντα δὲ πάλιν τὸν Εὐφράτην ἐκ τῆς λίμνης ἰδίῳ στόματι πρὸς τὴν θάλατταν συνάπτειν. Cf. Nearch. fr. 35.

29.

Plinius H. N. VI, 29 : *Euphrate navigari Babylonem e Persico mari CCCCXII. mill. passuum tradunt Nearchus et Onesicritus. Qui vero postea scripsere, a Seleucia CCCCXL. mill., Juba a Babylone Characem CLXXV. mill. pass.*

Cf. Nearch. fr. 35. « E Plinii loco constat Nearchi sententiam atque Onesicriti a Juba fuisse explicatam : ita scilicet, ut a sui regni scriptoribus atque lectoribus intelligeretur Romanis. » DODWELL. l. l.

30.

Ælian. H. A. XVII, 6 : Περὶ δὲ τὴν Γεδρωσίαν χώραν (ἔστι δὲ μοῖρα τῆς γῆς τῆς Ἰνδικῆς οὐκ ἀδοξος) Ὀνησίκριτος λέγει καὶ Ὁρθαγόρας γίνεσθαι κήτη ἡμισυ ἔχοντα σταδίου τὸ μῆκος, πλάτος δὲ κατὰ λόγον τοῦ μήκους καὶ τοῦτο δηλονότι· τοσαύτην δὲ φασιν ἔχειν δύναμιν αὐτὰ, ὥς πολλάκις, ὅταν ἀναφυσήσῃ τοῖς μυκτῆρσιν, ἐς τοσοῦτον ἀναρρίπτειν τῆς θαλάττης τὸ κλυδώνιον, ὥς δοκεῖν τοῖς ἀμαθέσι καὶ ἀπείροις πρηστῆρας εἶναι ταῦτα. Cf. Nearch. fr. 25.

31.

Strabo XV, p. 730, de Cyri sepulcro : Ὀνησίκριτος δὲ τὸν μὲν πύργον δεκάστεγον εἶρηκε· καὶ ἐν μὲν τῇ ἀνωτάτῃ στέγῃ κεῖσθαι τὸν Κῦρον· ἐπίγραμμα δ' εἶναι Ἑλληνικὸν, Περσικοῖς κεχαραγμένον γράμμασιν· Ἐνθάδ' ἐγὼ κεῖμαι Κῦρος, βασιλεὺς βασιλῶν· καὶ ἄλλο Περσίζον πρὸς τὸν αὐτὸν νοῦν. Μένεται δ'

28.

Onesicritus ait omnes fluvios, Euphratem Tigrimque, in lacum influere : rursumque Euphratem e lacu egressum proprio ostio cum mari jungi.

30.

Circa Gedrosiam (quæ pars est Indiæ haud ignobilis) Onesicritus et Orthogoras cele gigni dicunt dimidiati stadii habentia longitudinem et pro longitudinis ratione latitudinem quoque. Eaque tanti dicunt esse roboris, ut serpenum, quando fistulis respirarint, tantopere in sublime ejiciant fluctus marinos, ut nescientes et imperiti typhones spectare videantur.

31.

Onesicritus ait turrim decem tabulata habuisse, et in supremo Cyrum jacere. Inscriptionem esse Græcam Persicis exaratam literis :

Cyrus ego, rex olim regum, conditus hic sum. Aliamque esse Persicam, quæ eandem sententiam ex-

Ὀνησίκριτος καὶ τὸ ἐπὶ τῷ Δαρείου τάφῳ γράμμα τόδε· Φίλος ἦν τοῖς φίλοις· ἵππεὺς καὶ τοξότης ἀριστος ἐγενόμην· κυνηγῶν ἐκράτουν· πάντα ποιεῖν ἡδυνάμην. Sequitur locus Aristi Salaminii.

32.

Lucian. Macrob. c. 14, p. 641 Didot. : Κῦρος δὲ δὲ Περσῶν βασιλεὺς, δὲ παλαιός, ὥς δηλοῦσιν οἱ Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων ὄροι, οἷς καὶ Ὀνησίκριτος δὲ τὰ περὶ Ἀλεξάνδρου συγγράφας συμφωνεῖν δοκεῖ, ἑκατοντούτης γενόμενος ἐξῆτει μὲν ἓνα ἕκαστον τῶν φίλων, μαθὼν δὲ τοὺς πλείστους διεφθαρμένους ὑπὸ Καμβύσου τοῦ υἱέος, καὶ φάσκοντος Καμβύσου κατὰ πρόσταγμα τὸ ἐκείνου ταῦτα πεποιηκέναι, τὸ μὲν τι πρὸς τὴν ὁμότητα τοῦ υἱοῦ διαβληθεὶς, τὸ δὲ τι ὥς παρανομοῦντα αὐτὸν αἰτιασάμενος ἀθυμήσας ἐτέλετα τὸν βίον.

« Fortasse eodem hæc loco Onesicritus attigit, quo de Cyri egit sepulcro (fr. 31). Neque enim cum Meiero (in Erschii et Gruberi Encycl. sect. III, P. III, p. 457) equidem contenderim, ex hoc loco esse consentaneum, Onesicriti commentariis antiquiorem Persici regni historiam tractatam esse. » GEIER. Cf. Ctesiae fr. p. 63.

33.

Lucian. De morte Peregrini c. 25, p. 694 Didot. : Ἐκείνοι γάρ (οἱ Βραχμαῖνες) οὐκ ἐμπηδῶσιν εἰς τὸ πῦρ, ὥς Ὀνησίκριτος δὲ Ἀλεξάνδρου κυβερνήτης ἰδὼν Κάλανον καόμενον φησὶν, ἀλλ' ἐπειδὴν νήσωσι, πλησίον παραστάντες ἀκίνητοι ἀνέχονται παροπτώμενοι, εἰτ' ἐπιβάντες κατὰ σῆμα κάονται, οὐδ' ὅσον ὀλίγον ἐκτρέψαντες τῆς κατακλίσεως.

Cf. Nearch. fr. 37. Diodor. XVII, 107; Plutarch. Alex. 69; Arrian. Exp. Alex. c. 69; Ælian. V. H. II, 41; V, 6; Droysen. l. l. p. 503. Bohlen. l. l. p. 287 sqq.

primat. Onesicritus illius quoque meminit, quæ in Darii sepulcro erat hoc sensu : Amicus sui amicis, et eques et sagittator optimus, venatores superavi et omnia facere potui.

32.

Cyrus, Persarum rex, antiquus ille, ut indicant Persarum et Assyriorum annales, quibus etiam Onesicritus vitæ Alexandri scriptor, consentire videtur, centum annorum quum esset, amicorum unumquemque requisivit : comperito autem plerosque interfectos a Cambyse filio suo, qui ipsius se imperio hoc fecisse diceret, contristatus partim quod male audiret propter crudelitatem filii, partim quod facinora ipsius coarguisset, vitam finivit.

33.

Brachmanes enim non insiliunt in ignem, ut Onesicritus narrat Alexandri gubernator, qui ardentem vidit Calanum, sed rogo exstructo prope astantes immoti ustulari se patiuntur; tum consensu rogo, servato eodem habitu, cremantur, ne paullum quidem immutantes de suo concubitu.

NEARCHUS CRETENSIS.

Νέαρχος, Ἀνδροτίμου (Ἀνδροτίου libri Arrian. Exp. III. 6, 8), τὸ γένος μὲν Κρής· ὥκει δὲ ἐν Ἀμφιπόλει τῇ ἐπὶ Στρώμονι, Arrian. Hist. Ind. 18, 10, cl. 38, 4. Aliter Stephanus Byz. : Ἀθήνη (*), πόλις Μακεδονίας, ἀπὸ τοῦ πλησίον ἰδρυμένου Λητοῦς ἱεροῦ, ὡς Θεαγένης Μακεδονικοῖς. Τὸ ἔθνικόν Ληταῖος· οὕτω γὰρ ἱστορεῖται Νέαρχος (libri Νίκαρχος) Ληταῖος, τῶν Ἀλεξάνδρῳ τῷ μεγάλῳ συστρατευσαμένων ὁ διασημώτατος. Cujus discrepantiæ origo me fugit; nihil se commendat sententia Berkelii, qui Stephanum censet in vitio Theagenis codice (?) Ληταῖος legisse pro Κρηταῖος. Κρής Nearchus dicitur etiam ap. Diodor. XIX, 69, 1:

Vivente adhuc Philippo Nearchus inter familiares erat Alexandri. Quare Philippus quum, repudiata Olympiade, Alexandrum haud immerito suspectum haberet, cum reliquis filii amicis consiliorumque sociis etiam Nearchum in exilium eiecit. Quos omnes post obitum patris Alexander revocavit, summisque deinde affecit honoribus (Plutarch. Alex. 10; Arrian. Exp. III, 6, 8). Et Nearchum quidem Lyciæ finitimisque ad Taurum usque regionibus præfexit (Arrian. I. l. Ol. 111, 3. a. C. 334). Eo satrapæ munere functus Nearchus est usque ad an. Ol. 113, 1, a. C. 328, quo tempore, ut mercenarios regi adduceret, una cum Asandro Ioniæ satrapa profectus est in Bactriam (Arrian. Exp. IV, 7, 4), ubi mox eum memorari videmus inter chiliarchos scutatorum (τῶν ὑπασπιστῶν). Arrian. Exp. IV, 30, 11. Deinde decreta ad Oceanum per flumina navigatione, dux classis universæ constitutus est (Arrian. Exp. VI, 2, 6; Ind. 18, 10). Postquam ad mare feliciter perventum erat, nova regi consilia volventi atque idoneum navigationis ab Indi ostiis ad Euphratem instituendæ ducem quærenti sponte sua sese obtulit Nearchus, faustum spondens conaminis successum (lege fr. 18, ex Arrian. Ind. 20). Neque virum fortem prudentemque (vid. fr. 28) non juvit fortuna. In ipso itinere Nearchus Alexandrum convenit in Salmunte (**) urbe Carmanię (Vide Arrian. Ind. 32 sqq., qui fusius et optime hæc ex Nearchi commentariis narrat). Exantlati

(*) Ita pro vulg. Ἀθήνη posui iubente Theognost. Can. p. 617, 15. Ceterum de Leta urbe cf. Marsyas ap. Harpocrat. s. v.; Ptolem. III, 13; Zonaras p. 1304; numini ap. Mionnet. Supplem. vol. III, p. 31.

(**) Si quidem fides habenda Diodoro XVII, 106, 4. V. Droysen. *Alexand.* p. 481 not. 13; Ritter. *Erdkunde*, tom. X, p. 27 sqq.

tandem ærumnis, Pasitigrim ingressus servatam classem regi tradidit. Læta illa dies sacrificiis ludisque. Quoquo versus Nearchus per castra ibat, petebatur floribus ac sertis (Arr. Ind. 42). Mox Susis ex manu Alexandri et uxorem accepit Mentor Rhodii Barsinesque filiam, et coronam auream, præmia meritorum (Arr. Exp. VII, 4 sq. Ind. 42). Prope Babylonem ad Nearchum accedunt Chaldæi, orantes ut de oraculis Alexandrum certiorum faceret atque dehortaretur, ne urbem rex intrare sustineret (Diodor. XVII, 112, 3. Plutarch. Alex. 73.). Jam correptus morbo fatali Alexander ex ore pependit Nearchi, ἀπρόσμενος τὰ περὶ τὸν πλοῦν καὶ τὴν μεγάλην θάλατταν (Plutarch. Al. 76, cl. Arrian. Exp. VII, 25). — Rege vix defuncto, Perdiccas, *Sextus mensis est, inquit, ex quo Rhoxane prægnans est: optamus ut marem enitatur: ejus regnum diis approbantibus futurum. Interim a quibus regi velitis, destinate.* Tum Nearchus, *Alexandri modo sanguinem ac stirpem regiæ majestati convenire, neminem, ait, posse mirari. Ceterum expectari nondum ortum regem, et qui jam sit præteriri, nec animis Macedonum convenire, nec tempori rerum. Esse e Barsine filium regis: huic diadema dandum* (Curtius X, 6). Hæc Nearchus, qui filiam Barsines uxorem habebat. — Perdicca provincias distribuite, Nearchus Lyciam et Pamphyliam obtinuit, testante Justino (XIII, 3). Contra Diodorus (XVIII) 3, 1 et Curtius (X, 10, 2) eas regiones Antigono assignatas esse tradunt. Igitur erravit Justinus tempora confundens, aut cum Droysenio (*Hellen.* I, p. 42) statuendum est Nearchum præferentem munus navarchi regi, tributis sibi provinciis cecisse Antigono. Utut est, ab Antigoni partibus stetisse Nearchum scimus ex Diodoro. Scilicet lib. XIX, 19, 4 (Ol. 116, 1, a. C. 316) memoratur inter duces Antigoni contra Eumenum proficiscentis, atque lib. XIX, 69, 1 (314 a. C.) inter consiliarios, quos Demetrio filio Antigonus adjunxit. Hactenus de vita Nearchi.

Commentarii Nearchi descriptionem navigationis continebant, quam ab Indi capitibus usque ad Pasitigrin oras maritimas legens instituerat. Ex iis sua tantum non omnia excerpserat Arrianus (*) in

(*) « Erant qui hunc (Arriani) Nearchum falsarium, ejusque itinerarium Ptolemæorum demum tempore compositum esse crederent, in quibus nominandi Harduinus ad Plin. H. N. p. 326 et H. Dodwellus Dissert. de Nearch. Parapl. in Hudson Geogr. Min. tom. I. [adde Bohlen. *Das*

Hist. Indica inde a cap. 20. Jam vero quum multa (v. c. fr. 17, 33, 34. 37 ex. Arr. et Strabon.) ex Nearchō afferantur, quæ ad ipsam navigationem nihil pertineant, nonnulli (**) censuerunt aut Paraplum partem fuisse majoris operis, aut præter Paraplum singulare de Alexandri expeditione opus a Nearchō conscriptum esse. Eamque sententiam confirmari dix runt loco Suidæ s. v. Νέαρχος, ubi hæc : Οὗτος συνεστράτευσεν Ἀλεξάνδρῳ καὶ συγγραφήν συνεγράψατο ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου· ἐφεύσατο δὲ ναύαρχον ἑαυτὸν ἀναγράφας εἶναι κυβερνήτης ὄν. At quum pateat in postremis temere misceri Nearchi et Onesicriti memoriam, etiam ista ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου συγγραφὴ rectius ad Onesicritum referetur. Certe nihil hoc loco potest probari. De reliquis audiamus Geierum nostrum : « Quoniam constat, Arrianum Strabonemque et de ipsa navigationis descriptione et aliis de rebus, quæ ad navigationem nihil viderentur pertinere, iisdem haud raro locis eodem usos esse Nearchi testimonio, neque alia alio tractata esse libro uspiam indicasse : consentaneum profecto videtur, eodem Nearchi libro simul navigationis aliarumque rerum descriptionem fuisse comprehensam. Etenim siquidem revera Nearchus præter navigationis descriptionem singularem quendam de Alexandri rebus librum edidisset, primum illud maximopere unicuique mirum videretur, Arrianus quod in Historia quidem Indica alterius libri ubique fere sequutus auctoritatem, in Expeditione Alexandri ne verbo quidem alterum attigisset. Neque Arrianus solum et Strabo, sed etiam Plutarchus, Diodorus et quotquot sequioris ævi auctores Alexandri res conscripserunt, Nearchi librum iisdem de rebus compositum prorsus ignorant... Satis jam apparebit, non duos singulares libros, sed unum tantummodo opus Nearchō esse tribuendum, cujus de argumento quæstio restat haud ita difficilis. Primum enim inter omnia hujus libri fragmenta ne unum quidem reperitur, quod ad Alexandri res ante expeditionem Indicam gestas jure queat referri. Immo quæcunque de Alexandri rebus a Nearchō sunt prodita, ad unum temporis pertinent spatium, quod inter reditum ex India et regis mortem erat interjectum. Huc ista spectant de Alexandro apud Mallos vulnerato (fr. 17), de itinere per Gedrosiam suscepto, (fr. 23) de Calani Gymnosophistæ

alt. Ind. I, p. 68]. Jure vero ab his auctorem criminationibus defendere conati sunt D'Anville, Rennel, Robertson, Vincent, alii, de quorum sententia exponit Ste-Croix, Exam. critiq. p. 745 sqq. » Westermann. ad Voss. p. 95. Adde quæ ex Geiero notavimus ad Onesicriti fr. 26.

(**) Uti Dodwell. l. I. p. 140 § 10, et Schmieder Præfat. ad Arrian. Exp. Al. p. 33.

interitū (fr 37), de Cossæis ab Alexandro per hiemem devictis atque oppressis (fr. 34); huc denique sunt referenda, quæ de terrarum situ et magnitudine, de populorum moribus, de plantarum, animalium natura aliisque id genus ille persequutus est. Hæc vero omnia quum navigationem ab Hyphasi usque ad Pasitigrin Nearchō duce peractam aliquatenus certe attingant, totius libri primarium quidem argumentum in hac navigationis descriptione (τοῖς ἀμφὶ τῷ παράπλῳ cf. Arr. Hist. Ind. c. 18. et Exp. Alex. VI. c. 28) versatum fuisse existimamus, cui secundaria accederet earum quoque rerum narratio, quæ ad navigationem illam plus minus viderentur pertinere. Quare quoniam Indicæ res et per se memoratu dignæ et cum ipsa navigatione arcutius videbantur cohærere, earum descriptione noluit supersedere auctor diligentissimus, eademque de causa non prætermittenda putavit, quæ intra ipsum navigationis tempus exercitui pedestri juxta oram maritimam proficiscenti accidissent. Hinc sponte consequitur, in Arriani Historia Indica inde a capite XX. usque ad caput XLIII non integrum Nearchi opus, sed primarium modo ejus argumentum esse conservatum; reliqua vero ejus parte Arrianus ita videtur usus esse, ut quæ memoratu digna ab hoc auctore prodita essent, passim cum aliorum narrationibus mixta vel Historiæ Indicæ vel Expeditioni Alexandri intexeret. Ita in Historia Indica c. 19, § 8, ipse Arrianus, ubi exposuit quomodo in Hyphasi et Indo classis regia instructa fuisset, de reliqua hujus navigationis narratione lectores ad Expeditionem Alexandri a se scriptam ablegavit; unde etiam quid causæ fuerit apparet, uno quod sexto hujus operis libro, quippe quo hujus navigationis descriptio contineretur, bis Arrianus ad Nearchi auctoritatem provocaverit, neque dubium potest esse quin maxima hujus libri pars ex Nearchi fluxerit commentariis.

• Denique ad Nearchi fidem quod attinet, haud multum sane in Indicarum certe rerum descriptione ei esset tribuendum, si judicium sequeremur Strabonis (p. 70), qui, Ἀπαντες, inquit, οἱ περὶ τῆς Ἰνδικῆς γράψαντες, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ψευδολόγοι γέγονασι, καθ' ὑπερβολὴν δὲ Δημάχος· τὰ δὲ δεύτερα λέγει Μεγασθένης (fr. 10), Ὀνησίκριτος τε καὶ Νέαρχος καὶ ἄλλοι παραφελίζοντες ἤδη. Contra quam severiorem auctoris gravissimi censuram verissime jam Vincentius animadvertit, quæ Straboni vix credibilia Nearchus narrasse visus esset, ea maximam partem recentiorum geographorum et physicorum observationibus ita esse confirmata, ut viri diligentiam admirari potius quam fidem infamare deberemus. Quantopere vero Nearchus veræ

ac sinceræ rerum narrationi ubique studuerit, etiam eo comprobatur, quod, ubicunque quidpiam non satis certo ipsi fuit exploratum, non solum ingenue hoc professus est (fr. 12. 35), sed etiam in refutandis fabularum ineptiis plurimum operæ posuit (fr. 25). Ceterum ut concedamus, rerum novitate deceptum Nearchum hoc illud minus vere tradidisse, a fabulis fictis atque commentis certe eum abhorruisse, strenua etiam spondet viri probitas atque integritas, quam vita et factis affatim ille comprobavit. »

ΠΑΡΑΠΛΟΥΣ.

1.

Strabo XV, p. 689; Arrian. Ind. c. 3, de Indiæ magnitudine. Vide Onesicriti fr. 11.

2.

Strabo II, p. 77 : Αἱ ἄρκτοι ἐκεῖ (sc. ἐν τοῖς ἄρκτοις τῆς Ἰνδικῆς) ἀμφοτέραι, ὡς ὄνται, ἀποκρύπτονται, πιστεύοντες τοῖς περὶ Νέαρχον.

Idem contendit Megasthenes (fr. 3), contradicente Daimacho.

3.

Strabo XV, p. 691 : Νέαρχος δὲ περὶ τῆς ἐκ τῶν ποταμῶν ἐπιχοῆς παραδείγματα φέρει τὰ τοιαῦτα, ὅτι καὶ τὸ Ἑρμού καὶ Καύστρου πεδίων καὶ Μαϊάνδρου καὶ Καΐκου παραπλησίως εἴρηται, διὰ τὴν ἐπιφορουμένην τοῖς πεδίοις χοῦν αὔξειν αὐτὰ, μᾶλλον δὲ γεννᾶν ἐκ τῶν ὀρῶν καταφερομένην, ὅση εὐγείας καὶ μαλακῆ· καταφέρειν δὲ τοὺς ποταμούς, ὥστε τούτων ὡς ἂν γεννήματα ὑπάρχειν τὰ πεδία, καὶ εὖ λέγεσθαι ὅτι τούτων ἐστὶ τὰ πεδία. Τοῦτο δὲ ταῦτόν ἐστι τῷ ὑπὸ τοῦ Ἡρόδοτου λεγθέντι ἐπὶ τοῦ Νείλου καὶ τῆς ὑπ' αὐτῷ γῆς, ὅτι ἐκεῖνου δῶρόν ἐστι· διὰ τοῦτο δ'

2.

(In India extrema) Ur̄sa utraque occultatur, uti opinantur fidem habentes Nearchus.

3.

Nearchus de terra illuvie fluviorum solo aggesta hæc affert exempla : Hermi et Caistri et Mæandri et Caici campos ita appellatos esse ob limum, qui e montibus a fluvii delatus campos auget, atque adeo facit, si quis deferatur, qui mollior sit et pinguior. Ideoque recte dicti, campos hos a fluvii effici. Hoc idem est atque id quod Herodotus de Nilo dicit, terram, quæ circa eum est, donum ipsius esse. Et propterea Nearchus putat, Nilum recte eodem nomine vocatum esse, quo ipsa Ægyptus.

5.

Nearchus antiquam de Nili incrementis quæestionem sic explicari ait, quod Indica flumina odoceant ex æstivis im-

δρῶς καὶ δμώνυμον τῇ Αἰγύπτῳ φησὶ λεγθῆναι τὸν Νεῖλον ὁ Νέαρχος.

Eadem Arrian. Exp. Al. VI, 6, 5, ex eodem, ut videtur, Nearchus. Cf. Bohlen. *Das alte Indien* I, p. 15.

4.

Strabo XV, p. 692 de imbris Indiæ fluviorumque inundationibus. Vide Aristobuli fr. 29.

5.

Strabo XV, p. 696 : Νέαρχος δὲ τὸ ζητούμενον πρῶτον ἐπὶ τοῦ Νείλου, πῶθεν ἢ πλήρωσις αὐτοῦ, διδάσκειν ἐφη τοὺς Ἰνδικούς ποταμούς, ὅτι ἐκ τῶν θερῶν ὀμβρῶν συμβαίνει. Ἀλέξανδρον δ' ἐν μὲν τῷ Ὑδάσπῃ κροκοδείλους ἰδόντα, ἐν δὲ τῷ Ἀκεσίνῃ κυάμους Αἰγυπτίους, εὐρηκέναι δόξαν τὰς τοῦ Νείλου πηγὰς, καὶ παρασκευάζεσθαι στόλον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὡς τῷ ποταμῷ τούτῳ μέχρι ἐκεῖσε πλευσόμενον· μικρὸν δ' ὕστερον γινῶναι, διότι οὐ δύναται ὁ ἥλιος.

De iisdem adi Arrian. Ind. c. 6. Cf. Onesicrit. fr. 12, Aristobul. fr. 29. 32. Bohlen. l. l.

6.

Strabo XV, p. 701, de Pattalene insula. Vide Aristobul. fr. 31.

7.

Strabo XV, p. 716 sq : Νέαρχος δὲ περὶ τῶν σοφιστῶν οὕτω λέγει· τοὺς μὲν Βραχμᾶνας πολιτεύεσθαι καὶ παρακολουθεῖν τοῖς βασιλεῦσι συμβούλους, τοὺς δ' ἄλλους σκοπεῖν τὰ περὶ τὴν φύσιν· τούτων δ' εἶναι καὶ Κάλανον· συμφιλοσοφεῖν δ' αὐτοῖς καὶ γυναῖκας, τὰς δὲ διαίτας ἀπάντων σκληράς. Περὶ δὲ τῶν κατὰ τοὺς ἄλλους νομίμων τοιαῦτα ἀποφαίνεται· τοὺς μὲν νόμους ἀγράφους εἶναι, τοὺς μὲν κοινούς, τοὺς δ' ἰδίους, ἀθήειαν ἔχοντας πρὸς τοὺς τῶν ἄλλων· οἷον τὸ τὰς παρθένους ἄθλον παρά τισι κεῖσθαι τῷ πυγμῇ νικήσαντι, ὥστ' ἀπρόικους συνεῖναι· παρ' ἄλλοις δὲ κατὰ συγγένειαν κοινῇ τοὺς καρπούς ἐργασαμένους, ἐπὶ πάντων συγχο-

bribus id contingere. Alexandrum quidem, quum crocodilos in Hydaspæ vidisset, et Ægyptiacas fabas in Acesine, putasse Nili initium se invenisse : et propterea classem in Ægyptum parasse, tamquam per hoc flumen eo navigaturum : at paulo post intellexisse, quod sperabat, effici non posse.

7.

Nearchus de sophistis ita loquitur : Brachmanum nonnullos rem publicam gerere et reges sequi et eorum consiliarios esse ; ceteros vero, quæ ad naturam pertinent contemplari : et ex his Calanum fuisse : cum iis etiam mulieres philosophari, et omnium vitam durissimam esse. De institutis vero aliorum hæc prodit : Leges esse non scriptas, alias communes, alias proprias, quæ ab aliorum legibus valde sint alienæ : ut quod apud nonnullos virgines præmium proponantur pugillatione vincenti, et sine dote nubant, et quod alii quidam per cognationes communiter agros colant : et quum

μίσωσιν, αἵρεσθαι φορτίον ἕκαστον εἰς διατροφήν τοῦ ἔτους· τὸν δ' ἄλλον ἐμπιπράναι τοῦ ἔχειν εἰσαυθὺς ἐργάζεσθαι καὶ μὴ ἄργον εἶναι. Ὅπλισμὸν δ' εἶναι τόξον καὶ οἰστούς τριπήχεις, ἢ σαύριον καὶ πέλτην καὶ μάχαιραν πλατεῖαν τρίπηχυν· ἀντὶ δὲ χαλινῶν φιμοῖς χρῆσθαι, κημῶν μικρὸν διαφέρουσιν· ἥλοις δὲ τὰ χειλὶ διαπεπάρθαι. Τὴν δὲ φιλοτεχνίαν τῶν Ἰνδῶν ἐμφανίζων, σπόγγους φησὶν ἰδόντας παρὰ τοῖς Μακεδόσι μιμήσασθαι, τρίχας καὶ σχοινία λεπτά καὶ ἄρπεδόνας διαρβράψαντας εἰς ἔρια, καὶ μετὰ τὸ πιλῆσαι τὰ μὲν ἐξελκύσαντας, τὰ δὲ βράψαντας χροιαῖς· σπλεγγισμοποιούς τε καὶ ληκυθοποιούς ταχὺ γενέσθαι πολλούς· ἐπιστολάς δὲ γράφειν ἐν σινδόσι λίαν κεκροτημέναις, τῶν ἄλλων γράμμασιν αὐτοὺς μὴ χρῆσθαι φαμένων, χαλαρῶ δὲ χρῆσθαι χυτῶ, τῷ δ' ἑλατῶ μὴ· τὴν δ' αἰτίαν οὐκ εἶπε, καίτοι τὴν ἀποτίαν εἰπὼν τὴν παρακολουθοῦσαν, ὅτι θραύεται κεράμου δίκην τὰ σκευὴ πεσόντα.

Cf. Aristobul. fr. 44, Onesicrit. fr. 10, fragmenta Megasthenis. De re ipsa uberrime exponit Bohlen. I. I. tom. II passim.

8.

Strabo XV, p. 693 : Ἐκ τούτου δὲ (sc. τοῦ ἐρίου 8 δένδροις ἐπανθεῖ) Νέαρχος φησὶ τὰς εὐητρίους ὑφαίνεσθαι σινδόνας· τοὺς δὲ Μακεδόνας ἀντὶ κναφάλων αὐτοῖς χρῆσθαι καὶ τοῖς σάγμασι σάγης· τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ σηρικὰ ἐκ τινων φλοιῶν ξαινομένης βύσσου. Εἴρηκε δὲ καὶ περὶ τῶν καλάμων ὅτι ποιοῦσι μέλι μελισσῶν μὴ οὐσῶν· καὶ δένδρον εἶναι καρποφόρον· ἐκ δὲ τοῦ καρποῦ μεθύειν.

9.

Arrian. Ind. 16, 1 : Ἐσθῆτι δὲ Ἰνδοὶ λινεὴν χρέον-

ται, κατάπερ λέγει Νέαρχος, λίνου τοῦ ἀπὸ τῶν δένδρων, ὑπὲρ ὧτων μοι ἤδη λέλεκται. Τὸ δὲ λίνον τοῦτο ἢ λαμπρότερον τὴν χροίην ἔστιν ἄλλου λίνου παντός, ἢ μέλανες αὐτοὶ ἐόντες λαμπρότερον τὸ λίνον φαίνεσθαι ποιοῦσιν, κτλ. Cf. Onesicriti fr. 22 a. Bohlen. II, p. 168.

10.

Arrian. Ind. 16, 4 : Τοὺς δὲ πύγωνας λέγει Νέαρχος ὅτι βάπτονται Ἰνδοί, χροίην δὲ ἄλλην καὶ ἄλλην, οἱ μὲν ὡς λευκοὺς φαίνεσθαι, οἷους λευκοτάτους, οἱ δὲ κυανέους· τοὺς δὲ φοινικέους εἶναι, τοὺς δὲ καὶ πορφυρέους, ἄλλους πρασοειδέας. Καὶ σκιαδία ὅτι προβάλλονται τοῦ θέρους ὅσοι οὐκ ἡμελημένοι Ἰνδῶν.

Cf. Onesicrit. fr. 18; Bohlen. II, 171; Sprengel. *Gesch. der wichtigsten geograph. Entdeckungen*, p. 101.

11.

Arrian. Ind. c. 11, 7 : Ὡν (δένδρων) τὴν σκιὴν Νέαρχος λέγει ἐς πέντε πλέθρα ἐν κύκλῳ ἐξικνέεσθαι καὶ ἂν καὶ μυρίους ἀνθρώπους ὑπὸ ἐνὶ δένδρεϊ σκιαζεσθαι· τηλικαῦτα εἶναι ταῦτα τὰ δένδρεα.

Cf. Aristobul. fr. 30; Onesicrit. fr. 15.

12.

Arrian. Ind. c. 15, 1 : Τίγριος δὲ δορὴν μὲν ἰδεῖν λέγει Νέαρχος, αὐτὸν δὲ τίγριν οὐκ ἰδεῖν· ἀλλὰ τοὺς Ἰνδοὺς γὰρ ἀπηγγέεσθαι, τίγριν εἶναι μέγεθος μὲν ἡλίκον τὸν μέγιστον ἵππον, τὴν δὲ ὠκύτητα καὶ ἀλκὴν, οἷην οὐδενὶ ἄλλῳ εἰκάσαι· τίγριν γὰρ, ἑπεὶ ἂν διελθὴν ἐλθῶντι, ἐπιπηδᾶν τε ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐλέφαντος καὶ ἄγχειν εὐπετέως. Ταῦτάς δὲ ἄστινας καὶ ἡμεῖς ὀρέομεν καὶ τίγριας καλέομεν, θῶας εἶναι αἰόλους καὶ μέζονας

9.

Linea veste utuntur Indi, ut ait Nearchus, lino ex arboribus facto, qua de re jam diximus: et hoc quidem linum aut reliquis omnibus linis candidius est, aut nigri ipsi quum sint, faciunt ut candidus id quum est esse videatur.

10.

Barbas quoque variis coloribus fucare Indos Nearchus scribit: ut aliis quam maxime alba appareat, aliis fusca, aliis rubea, aliis purpurea, aliis viridis. Umbracula prae se gestare aestate eos qui alicujus nominis sint.

11.

Arborum (sub quibus aestate sophistae degunt) umbram Nearchus scribit ad quinque jugera in circuitu extendi, facileque decem millia sub unius arboris umbra delitescere: tantae magnitudinis esse eas arbores.

12.

Pellem tigris se vidisse scribit Nearchus, feram ipsam nequaquam: Indos tamen narrare magnitudine esse maximi equi, tanta vero velocitate et robore, ut nulli alteri feræ comparari possit. Quando cum elephanto congrediatur, in caput ejus insilire, facileque strangulare. Ceterum eas quas nos videmus et tigres vocamus, thoes esse maculosas,

fructus colligunt, quisque onus suum tollit in anni alimenta; reliquum vero cremant, ne otiosi sint, sed habeant laborandi causam. Armaturam esse arcum et sagittas tricubitales vel tragulam, et peltam et gladium latum tricubitalem: capistris pro frenis uti, quæ a camis non multum differant: item labia clavis perforari. Monstraturus porro Indos valde studiosos esse artium, dicit eos, spongia apud Macedones visa, statim eam imitatos fuisse, pilos et funiculos subtiles et licia in lanæ speciem consuetes: tum carminatam partim traxisse, partim coloribus tinxisse: item subito multos strigilum et lecythorum opifices exstitisse; epistolas in sintonibus scribere coactis, quum alii negent ullis eos uti literis. Ære fuso uti, ductili nequaquam, causam non dicens, quum tamen absurditatem consequentem dixisset, quod vasa decidentia fictilium more frangantur.

8.

Ex lana hac (quæ arboribus innascitur) Nearchus ait sindones subtiles et reticulati operis texti, et Macedones ea pro tomento ac clitelarum stratis usos esse: serica etiam ejusdem generis esse, bysso scilicet ex corticibus quibusdam excarminata. Tradit idem arundinem mel sine apibus gignere, et esse arborem fructiferam, cujus fructus ebrios faciat.

ἤπερ τοὺς ἄλλους θῶας. Ἐπεὶ καὶ ὑπὲρ τῶν μυρμήκων λέγει Νέαρχος, μύρμηκα μὲν αὐτὸς οὐκ ἰδεῖν, ὅποιον δὴ τινα μετεξέτεροι διέγραψαν γίνεσθαι ἐν τῇ Ἰνδῶν γῇ· δορὰς δὲ καὶ τούτων ἰδεῖν πολλὰς, ἐς τὸ στρατόπεδον κατακομισθείσας τὸ Μακεδονικόν.

Strabo XV, p. 705 : Τῶν δὲ μυρμήκων τῶν χρυσωρύχων δέρματα ἰδεῖν φησιν οὗτος (Νέαρχος) παρδαλείας ὅμοια.

Vide Schmieder. ad Arrian. l. I. et quos laudat; Wiese *Indien oder die Hindus* tom. II, p. 294, citante Geiero. Cf. Megasthenis fr. 10.

13.

Arrian. Ind. c. 15, 8 : Σιττακοὺς δὲ Νέαρχος μὲν ὡς δὴ τι θαῦμα ἀπηγγέεται, ὅτι γίνονται ἐν τῇ τῶν Ἰνδῶν γῇ, καὶ ὅποιος ὄρνις ἐστὶν ὁ σιττακὸς καὶ θπῶς φωνὴν ἰεὶ ἀνθρωπίνην. Cf. Ctesias. p. 80; Mützell. ad Curt. III, 9.

14.

Idem ib. 15, 10 : Καὶ ὅπως δὲ λέγει Νέαρχος θηρευθῆναι αἰόλους μὲν καὶ ταχέας· μέγεθος δὲ, ὃν μὲν λέγει ἑλεῖν Πειθωνα τὸν Ἀντιγένης, πῆχυν ὡς ἑκακάδεκα· αὐτοὺς δὲ τοὺς Ἰνδοὺς πολὺ μέζοντας τούτων λέγειν εἶναι τοὺς μεγίστους ὄρεας. Ὅσοι δὲ ἱητροὶ Ἕλληνες, τούτοιςιν οὐδὲν ἄκος ἐξεύρητο, ὅστις ὑπὸ ὄριος δηχθείη Ἰνδικοῦ· ἀλλ' αὐτοὶ γὰρ οἱ Ἰνδοὶ ἰῶντο τοὺς πληγέντας· καὶ ἐπὶ τῷδε Νέαρχος λέγει· συλλελεγμένοις ἅμφ' αὐτὸν εἶχεν Ἀλέξανδρος Ἰνδῶν ὅσοι ἱητρικὴν σοφώτατοι· καὶ κεκήρυκτο ἀνὰ τὸ στρατόπεδον, ὅστις δηχθείη, ἐπὶ σκηνὴν φοιτᾷ τὴν βασιλείῃ. Οἱ δὲ αὐτοὶ οὗτοι καὶ τῶν ἄλλων νούσων τε καὶ παθέων ἱητροὶ ᾗσαν. Οὐ πολλὰ δὲ ἐν Ἰνδοῖσι πάθεα γίνεται,

maiores quam sint aliae thoes. De formicis etiam scribit Nearchus se quidem eas non vidisse, cujusmodi nonnulli tradunt in India nasci; pelles tamen earum non paucas ab se visas, in castra Macedonum allatas.

Fornicarum aurum effodientium pelles Nearchus se vidisse ait pardali pelli persimiles.

13.

Psittacos Nearchus narrat, tanquam rem miram apud Indos nasci; et cujusmodi avis sit psittacus describit, ac vocem humanam exprimere ait.

14.

Scribit Nearchus serpentes capi maculosos magnaeque velocitatis, et eum quem Python Antigenis filius cepit, fuisse cubitorum circiter sedecim. Indos vero affirmare, multo majores his apud se nasci eos qui maximi sint. Neminem autem Graecorum medicorum remedium adversus morsum Indici serpentis invenisse; ipsos tamen qui morsi essent curasse. Addit Nearchus Alexandrum Indos quotquot medicinae peritissimi erant apud se habuisse, et per praekonem in castris edictum fuisse, ut quisquis a serpente latus esset, ad regis tabernaculum veniret. Porro hi ipsi medici etiam aliis morbis medebantur. Ceterum non multos in India morbos grassari, quod tempora anni tempera-

δτι αἱ ὄραι σύμμετροί εἰσιν αὐτόθι· εἰ δὲ τι μέζον καταλαμβάνοι, τοῖσι σοριστῇσιν ἀνεκονοῦντο· καὶ ἐκαίνοι οὐκ ἄνευ θεοῦ ἐδόκειον ἰῆσθαι δ τι περ ἰήσιμον.

15.

Strabo XV, p. 706 : Ὁ μὲν γὰρ Νέαρχος τὸ τῶν ἐρπετῶν θαυμάζει πλῆθος καὶ τὴν κακίαν· ἀναφεύγει γὰρ ἐκ τῶν πεδίων εἰς τὰς κατοικίας τὰς διαλανθανούσας ἐν ταῖς ἐπικλύσεσι καὶ πληροῦν τοὺς οἴκους· διὰ δὲ τούτου καὶ ὑψηλὰς ποιεῖσθαι τὰς κλίνας, ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐξοικίζεσθαι πλεονασάντων, εἰ δὲ μὴ τὸ πολὺ τοῦ πλήθους ὑπὸ τῶν ὑδάτων διεφθείρετο, καὶ ἐρημωθῆναι τὴν χώραν. Καὶ τὴν σμικρότητα δ' αὐτῶν εἶναι χαλεπὴν, καὶ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους, τὴν μὲν διὰ τὸ δυσφύλακτον, τὴν δὲ δι' ἰσχύον, ὅπου καὶ ἑκακιδεκαπήγεις ἐχίδνας δρᾶσθαι· ἐπωδὸς δὲ περιφοιτᾷ ἰᾶσθαι πεπιστευμένους, καὶ εἶναι σχεδὸν τι μόνην ταύτην ἱατρικὴν· μὴ δὲ γὰρ νόσους εἶναι πολλὰς διὰ τὴν λιτότητα τῆς διαίτης καὶ τὴν αἰνίαν, εἰ δὲ γίνοντο, ἰᾶσθαι τοὺς σοριστάς.

Cf. Aristobul. fr. 3a; Onesicrit. fr. 7; Clitarch. fr. 15; Megasthenis fr.

16.

Strabo XV, p. 705, de elephantis : Νέαρχος δὲ καὶ ποδάγρας ἐν ταῖς θήραις τίθεσθαι κατὰ τινες συνδρόμους φησί· συναλαύνεσθαι δ' ὑπὸ τῶν τιθασῶν τοὺς ἀγρίους (sc. ἑλέφαντας) εἰς ταύτας κρειττόνων ὄντων καὶ ἡνιοχουμένων. Οὕτως δ' εὐτίθασει τοὺς εἶναι, ὥστε καὶ λιθάζειν ἐπὶ σκοπὸν μενθάνειν, καὶ θπλοὺς χρῆσθαι, νεῖν τε ἀλλίστα, μέγιστόν τε νομίζεσθαι κτήμα ἑλεφάντων ἄρμα· ἀγεσθαι δ' ὑπὸ ζυγῶν [ὡς] καμῆλους· γυναῖκα δ' εὐδοκίμειν, εἰ λάβοι παρὰ

tiora iis in locis sint. Si qua vero major vis ingruat, sophistas consulere, eosque non sine divina quadam virtute quidquid medicabile sit curare.

15.

Nearchus multitudinem et malitiam reptilium miram praedicat, quae e campis in domicilia fugiant, si qua fluminum exundationibus non operiuntur, atque eas impleant, et propterea cubilia hominum alta esse dicit; nonnunquam etiam emigrare eos, nimis excrescente reptilium numero, ac nisi multitudo maxima ab aquis exstingeretur, regio deserta esset. Addit et parvitatem eorum periculosam et nimiam magnitudinem: alteram quia non facile possint evitari; alteram, quia sint violenta, quum quidam conspecti sint serpentes sedecim cubitorum. Circumvagari incantatores, qui medicari putentur: et solam fere hanc medicinam esse. Nam propter vitae frugalitatem et vini abstinentiam aut morbi non sunt; aut, si qui sunt, eos sophistae curant.

16.

Nearchus scribit compedes in trinitum concursu a quibusdam venatoribus disponi, et (elephantos) indomitos in eos agi a mansuetis, qui praesent, et ab auriga ducantur. Adeo autem mansuescere, ut lapidem ad scopum jacere, et armis uti et optime natare ediscant, ut maxima possessio

ἔραστου δῶρον ἑλέφαντα. Οὗτος δὲ λόγος οὐχ ὁμολογεῖται· φήσαντι μόνον βασιλέων κτῆμα εἶναι ἵππον καὶ ἑλέφαντα. Postrema spectant Megasthenem, ex quo hæc narrat Strabo p. 704. Ceterum cf. Onesicrit. fr. 21; Arrian. Ind. c. 17. Plura vid. ap. Bohlen I, p. 40 sq.; II, 175; Ritter. *Erdkunde* tom. V, p. 903 sqq.

17.

Arrian. Exp. Al. VI, 13, 4 : Νέαρχος δὲ λέγει δτι χαλεποὶ αὐτῷ τῶν φίλων ἐγένοντο ὅσοι ἐκάκισον, δτι αὐτὸς πρὸ τῆς στρατιᾶς κινδυνεύει· οὐ γὰρ στρατηγοῦ ταῦτα, ἀλλὰ στρατιώτου εἶναι.

« Exposuit in antecedentibus Arrianus, quanta fuerit Macedonum lætitia, quum primum certiores essent facti, Alexandri vulnus apud Mallos acceptum feliciter esse sanatum. Quæ vero hoc loco Nearchus de justa amicorum reprehensione breviter attigit, rhetorice exornata leguntur apud Curtium IX, c. 6 (24), Nearchi autem verba paucissimis mutatis affert etiam Suidas s. v. Ἀλέξανδρος. » GRIER.

18.

Arrian. Ind. 20 : Νέαρχῳ δὲ λέλεται ὑπὲρ τούτων ὅδε ὁ λόγος· πόθον μὲν εἶναι Ἀλεξάνδρῳ ἐκπεριπλῶσαι τὴν θάλασσαν τὴν ἀπὸ Ἰνδῶν ἔσται ἐπὶ τὴν Περσικὴν· ὀκνέειν δὲ αὐτὸν τοῦ τε πλόου τὸ μῆκος, καὶ μή τινα ἄρα χώρῃ ἐρήμῳ ἐγκύρσαντες ἡθρμῶν ἀπόρῳ, ἢ οὐ ξυμμέτρως ἐχούσῃ τῶν ὥραιων, οὕτω δὲ διαφθαρή αὐτῷ δὲ στόλος, καὶ οὐ φαύλῃ κηλὶς αὕτη τοῖσιν ἐργοῖσιν αὐτοῦ τοῖσι μεγάλοις ἐπιγενομένην τὴν πᾶσαν εὐτυχίην αὐτῷ ἀφανίσου· ἀλλὰ ἐκνικῆσαι γὰρ αὐτῷ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ καινόν τι αἰεὶ καὶ ἀποποιῶν ἐργάζεσθαι. Ἀπόρως δὲ ἔχειν, ὅντινα οὐκ ἀδύνατόν τε ἐς τὰ ἐπινοούμενα ἐπι-

λέξαιτο, καὶ ἅμα τῶν ἐν νηὶ ἀνδρῶν, ὡς καὶ τῶν τοιούτων στόλον στελλομένων ἀφελεῖν τὸ δαίμα, τοῦ δὲ ἡμελημένως αὐτοὺς ἐς προῦπτον κινδύνον ἐκπέμπεσθαι. Λέγει δὲ ὁ Νέαρχος, ἑωυτῷ κοινοῦσθαι τὸν Ἀλέξανδρον, ὅντινα προχειρίσῃται ἐξηγέσθαι τοῦ στόλου· ὡς δὲ ἄλλου καὶ ἄλλου ἐς μνήμην ἰόντα, τοὺς μὲν ὡς οὐκ ἐθέλοντας κινδυνεύειν ὑπὲρ οὗ ἀπολέγειν, τοὺς δὲ ὡς μαλακοὺς τὸν θυμὸν, τοὺς δὲ ὡς πόθῳ τῆς οἰκῆς καταχομένους, τοῖς δὲ ἄλλο καὶ ἄλλο ἐπικαλέοντα, τότε δὲ αὐτὸν ὑποστάντα εἰπεῖν, δτι Ὁ βασιλεῦ, ἐγὼ τοῖς ὑποδέχομαι ἐξηγήσασθαι τοῦ στόλου, καὶ (εἰ τὰ ἀπὸ τοῦ θεοῦ ξυνεπιλαμβάνοι) περιάζω τοι σώας τὰς νέας καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἔσται ἐπὶ τὴν Περσίδα γῆν, εἰ δὲ πλωτός τε ἔστιν ὁ ταύτη πόντος καὶ τὸ ἔργον οὐκ ἄπορον γνώμῃ ἀνθρωπίνῃ. Ἀλέξανδρον δὲ λόγῳ μὲν οὐ φάναι ἐθέλειν ἐς τοσὴνδε τάλαιπωρίην καὶ τοσόνδε κίνδυνον τῶν τινα ἑωυτοῦ φίλων ἐμβάλλειν, αὐτὸν δὲ ταύτῃ δὴ καὶ μᾶλλον οὐκ ἀνιέναι, ἀλλὰ λιπαρέειν· οὕτω δὲ ἀγαπήσας τε Ἀλέξανδρον τοῦ Νέαρχου τὴν προθυμίην καὶ ἐπιστῆσαι αὐτὸν ἄρχειν τοῦ στόλου παντός· καὶ τότε δὲ ἔτι μᾶλλον τῆς στρατιῆς δ, τι περ ἐν τῷ παράπλῳ τῶδε ἐτάσσειτο, καὶ τὰς ὑπηρεσίας ὡς ἔχειν τὴν γνώμην, δτι δὲ Νέαρχόν γε οὐποτε ἂν Ἀλέξανδρος προήκατο ἐς κίνδυνον καταφανέα, εἰ μὴ σφι σωθήσεσθαι ἐμελλεν.

« De ipso hujus navigationis consilio et emolumento cf. Plutarch. Vit. Alex. c. 63; Diodor. XVII, 96; Curt. IX, 9, 3 et Mützell. ad h. l.; Vincent *The Voyage of Nearchus, book I. C. II*, quod inscribitur : « *Character and Designs of Alexander* »; Sainte-Croix *Exam. Crit.* p. 749, qui affert locum huc spectantem ex Robertson. *Hist. de l'Amérique* tom. I, p. 32—33; *Rech. sur l'Inde* p. 28; Droysen. *Gesch. Alex.* p. 424 et 428; Ritter *Erdk.* tom. X, p. 24 sqq. Ceterum in iis, quæ jam sequuntur, Nearchi fragmentis tenendum

existimetur elephantis bigæ; duci enim sub jugo, ut camelos; atque mulierem eam præstare, quæ munus ab amante elephantem accipiat. Ab hoc dicto dissentit is, qui a solo rege equum et elephantem possideri dixit.

17.

Nearchus dicit molestos Alexandro fuisse amicos, quotquot reprehenderint, quod se tanto discrimini pro exercitu objicisset; neque enim id ducis, sed militis officium esse.

18.

Nearchus de hac re ita scribit : Alexandri desiderium fuisse universum mare, quod ab Indis in Persiam usque patet, enavigare. Ceterum illum navigationis longinquitate deterritum fuisse simulque veritum, ne in aliquam desertam regionem aut portibus vel frugibus carentem delatus classem amitteret, ingensque aliqua macula rebus præclare ab se gestis offusa omnem felicitatis gloriam oblitteret : vicisse tamen ingentem quandam ipsi innatam inusitatæ alicujus ac magnæ rei gerendæ cupiditatem. Dubitasse autem quemnam perficiendis cogitationibus suis parem deligeret, simulque iis qui tam longinquam expeditionem

adirent, metum adimeret, sese neglectos in manifestum periculum mitti. Tum Nearchus dicit Alexandrum secum communicasse, quem potius classis ducem ac præfectum designaret : quumque diversorum meminisset, alios dixisse nolle periclitari pro se, alios molli esse animo, alios patriæ desiderio retineri, et sic porro aliis objecisse aliud. Tum se operam suam pollicitum dixisse : Ego, o rex, classis gubernationem suscipiam, et, si deus coepta secundarit, classem simul et milites sospites in Persidem ducam, si omnino ejus regionis mare navigabile fuerit, aut si id ulla ratione ab humano ingenio præstari possit. Alexandrum autem verbo negasse velle se in tantos labores tantaque pericula aliquem amicorum suorum conjicere : se vero propterea etiam magis non destitisse, sed obnixè orasse : ac tum demum Alexandrum voluntatem Nearchi adeo promptam atque alacrem collaudasse, eumque universæ classi præfecisse : et exercitum, qui ad hanc navigationem destinatus erat et nautas quietiore animo fuisse, quod persuasum haberent Alexandrum nulla ratione ad manifesta pericula Nearchum missurum fuisse, nisi et ipsis quoque certa esset servatio.

est, ex proposito nostro *ea tantum a nobis adscripta esse, quæ disertis verbis ipse Arrianus ex Nearchi sese commentariis hausisse testatus sit, pleaque autem, quæ ab Arriano in Historia Indica inde a cap. 21 usque ad finem sint consignata, etiamsi in fragmentorum numero a nobis non habita, ad eundem tamen Nearchum auctorem esse referenda.* » GEIER.

19.

Strabo XV, p. 721 : Καὶ δὴ καὶ φησιν ὁ Νέαρχος, ἥδη τοῦ βασιλέως τελούντος τὴν ὁδὸν, αὐτὸς μετοπώρου κατὰ Πλειάδος ἐπιτολὴν ἐσπερίαν ἄρξασθαι τοῦ πλοῦ, μήπω μὲν τῶν πνευμάτων οἰκείων ὄντων, τῶν δὲ βαρβάρων ἐπιχειρούντων αὐτοῖς καὶ ἐξελαυνόντων· καταθάρρῃσαι γὰρ ἀπελθόντος τοῦ βασιλέως καὶ ἐλευθερίασαι.

Cf. Arrian. Ind. c. 21; Exp. Al. VI, 21; Ste-Croix l. l. p. 627 sqq.; Droysen. l. l. p. 478. Geier : « Ceterum apud Arrianum quidem temporis ratio accuratius exposita est, in universum autem ex utriusque loci comparatione satis apparet, neque Arrianum neque Strabonem integros Nearchi commentarios reddidisse, sed alterum hoc alterum illud omisisse; quare quæ apud alterum leguntur alterius sæpissime argumentis egregie suppleri possunt. »

20.

Strabo XV, p. 720 : Οἰκοῦσι δὲ Ἄρβιες πρῶτον, δμῶννυμοι ποταμῷ Ἄρβει, τῷ ὁρίζοντι αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἐξῆς Ὠριτῶν, ὅσον χιλίων σταδίων ἔχοντες παραλίαν, ὥς φησι Νέαρχος. Ἰνδῶν δ' ἐστὶ μερὶς καὶ αὕτη. Εἴτε Ὠρίται ἔθνος αὐτόνομον· τούτων δ' ὁ παράπλους χιλίων ὀκτακόσιων· ὁ δὲ τῶν ἐξῆς Ἰχθυοφάγων, ἐπταχισχίλιοι τετρακόσιοι· ὁ δὲ τῶν Καρμανίων, τρισχίλιοι ἐπτακόσιοι μέχρι Περσίδος· ὥσθ' οἱ σύμπαντες μύριοι δισχίλιοι ἐννακόσιοι.

19.

Nearchus refert, Alexandro iter pergente, ipsum autumno sub vespertinum exortum Vergiliarum navigationem incepisse, quum nondum apti venti spirarent, barbaris ipsos adorientibus atque expellentibus : jam enim abeunte rege animos recepit ac libertatem affectasse.

20.

Primum habitant Arbies, eodem nomine quo Arbis fluvius appellati, qui eos a sequentibus Oritis disjungit, mille fere stadiorum oram habentes, ut Nearchus ait, quæ et ipsa Indorum pars est. Postea sunt Oritæ, gens liberæ conditionis, quorum præternavigatio mille octingentorum stadiorum est. Inde Ichthyophagorum ora septem millium et quadringentorum stadiorum. Hinc Carmaniorum, ter mille et septingentorum usque in Persidem : ut in universum stadia sint duodecim millia et nongenta.

Cf. Clitarch. fr. 20 a; Arrian. Ind. 21, 8 et 25, 3 (ubi Ἄρβιες nominantur Ἀράβιες), et Expedit. Al. VI, 21 (ubi Ἀραβίται); de mensurarum ap. Arrian. discrepantia v. Schmieder. et Ellendt. ad Arr. II. ll., Mützell. ad Curt. IX, 39, p. 874.

21.

Arrian. Ind. 21, 13 : Τέσσαρες δὲ καὶ εἴκοσιν ἡμέραι τῇ μονῇ (in portu Sangadæ terræ ad Bibactam insulam) ἐγένοντο· καὶ λέγει (ὁ Νέαρχος), ὅτι μύας τε ἐθήρων θαλασσίους οἱ στρατιῶται καὶ δοστρια καὶ τοὺς σωλῆνας καλεσμένους, ἀτοπα τὸ μέγεθος, ὡς τοῖσιν ἐν τῇδε τῇ ἡμετέρῃ θαλάσῃ συμβαλέειν· καὶ ὕδωρ στί δαμυρὸν ἐπίνετο.

22.

Arrian. Ind. 25, 4 : Παραπλώνοντων δὲ τὴν Ἰνδῶν γῆν (τὸ ἐντεῦθεν γὰρ οὐκέτι Ἰνδοὶ εἰσι) λέγει Νέαρχος ὅτι αἱ σκιαὶ αὐτοῖσιν οὐ ταῦτ' ἐποίουν· ἀλλὰ σπου μὲν ἐπὶ πολὺ τοῦ πόντου ὡς πρὸς μεσημβρίην προχωρήσειαν, αἶδε καὶ αὐταὶ αἱ σκιαὶ πρὸς μεσημβρίην τετραμμέναι ἐφαίνοντο· ὁπότε δὲ τὸ μέσον τῆς ἡμέρης ἐπέχῃ ὁ ἥλιος, ἥδη δὲ καὶ ἔρημα σκιῆς πάντα ὥρθη αὐτοῖσι· τῶν τε ἀστέρων ὅσους πρόσθεν μετεώρους κατεώρων, οἱ μὲν ἀφανέες πάντῃ ἦσαν, οἱ δὲ πρὸς αὐτῇ τῇ γῇ ἐφαίνοντο, καταδύνοντές τε καὶ αὐτίκα ἀνατέλλοντες οἱ πάλοι ἀειφανέες ἰόντες. Καὶ ταῦτα οὐκ ἀπεικότα δοκέει μοι ἀναγράψαι Νέαρχος κτλ. Cf. Onesicrit. fr. 24. « Vera sunt, quæ dicit Arrianus, nisi ea de litore Arabitarum et Oritarum intellexisset. Male vero intellexit interdum Arrianus auctores suos, ut jam ad Exp. Alex. I, c. 14, § 5 notavi. Sic etiam hoc loco quæ Nearchus in genere de India dixerat, ab Arriano de Arabitis et Oritis intelligebantur, et inde omnia falsa fiunt. Si ejicis parentheses : τὸ ἐντεῦθεν sqq., quam Arrianus addidit verbis Nearchi, et si constructionem ita mutas, ut forte fuerit Nearchi, reliqua sic interpre-

21.

Nearchus dies viginti tres ibi moratus est; dicitque milites per id tempus myes marinos cepisse, et ostrea quæ solenes vocantur, inusitatae magnitudinis, si cum nostri maris ostreis conferantur. Aquam etiam salsam potasse narrat.

22.

Indorum regione circumnavigata (ab hoc enim loco non amplius Indi sunt), Nearchus auctore umbræ non eodem modo quo antea fiebant : sed ubi introrsus in mare meridiem versus processerint, ibi ipsas etiam umbras in meridiem vertisse : quum vero sol medium diei spatium occuparit, omnino nullas iis in locis umbras conspici. Astra quoque, quæ antea sublimia visa sint, aut jam plane non apparuisse, aut depressa ad terram conspecta esse; et jam occidere et oriri visa, quæ antea semper conspicua fuerint. Et hæc quidem non dissentanea vero mihi videntur quæ Nearchus scribit.

tanda sunt, ut dixerit Nearchus : *Iis* sc. Indorum, *qui præter littora Indiæ* (intelligas Chersonesum cis Gangem, non littora præter quæ navigavit Nearchus. Nam verba τῇν Ἰνδῶν γῆν male intellexit Arrianus, atque ut lector eadem cum Arriano intelligeret, addidit verba : τὸ ἐντεῦθεν γὰρ οὐκέτι Ἰνδοί εἰσι, quibus Ichthyophagos dicit et reliquos) *navigarent, umbras non eodem modo fieri; sed quo magis meridiem versus in mari progredierentur*, (sc. æstate, quum sol cis lineam æquinoctialem versatur. Hieme enim si ibi navigatur, præter omnia Indiæ littora umbra septemtrionem versus conspicitur) *eo magis etiam umbras meridiem versus conspici*, sc. si proximus est sol tropico cancri. *Meridie vero interdum nullam umbram conspici posse*. Hæc forte ab Indis relata referebat Nearchus. Stupidissimus vero fuisset, si hæc omnia de sua navigatione dixisset, quum eum plura millia commilitonum suorum falsitatis arguere potuissent. Primum enim navigabat hieme, ubi in omni India umbra septemtrionem versus est, deinde vero si etiam æstate navigasset, ne venit quidem intra tropicum cancri, ita ut nunquam umbram meridiem versus conspiciere potuerit, nunquam umbram deficientem. Neque de astris, arctis et arcturo verum hoc est in his regionibus, quas vidit Nearchus, sed multo longius meridiem versus, prope et trans æquatorem. Hæc vero de umbra adnotasse videtur, quum de Malanis scripsisset. Hinc error Arriani. Melius jam Plinius II, 73 Nearchum intellexit : *In Indiæ gente* etc. (v. Onesicriti fr. 24 a). » SCHMIEDER.

23.

Strabo XV, p. 686 : Φησὶ γοῦν Νέαρχος, φιλονεικῆσαι αὐτὸν (Ἀλέξανδρον) διὰ τῆς Γεδρωσίας ἀγαγεῖν τὴν στρατιάν, πεπυσμένον διότι καὶ Σεμίραμις ἐστράτευσεν ἐπὶ Ἰνδοῦς καὶ Κύρος· (ἀλλὰ ἡ μὲν

ἀνέστρεψε φεύγουσα μετὰ εἴκοσιν ἀνθρώπων, ἐκείνος δὲ μεθ' ἑπτά·) ὡς σεμνὸν τὸ, ἐκείνων τοσαῦτα παρόντων, αὐτὸν τὸ στρατόπεδον διασωῆσαι μετὰ νίκης διὰ τῶν αὐτῶν ἔθνων τε καὶ τόπων.

Arrian. Exp. Al. VI, 24 : Αὐτὸς δὲ (Ἀλέξανδρος) προὔχρει ὡς ἐπὶ τὰ βασίλεια τῶν Ἰαδρωσῶν, ὃ δὲ χῶρος Ποῦρα ὀνομάζεται, ἵναπερ ἀφίκετο ἐξ Ὠρων δρυηθεὶς ἐν ἡμέραις ταῖς πάσαις ἐξήκοντα. Καὶ λέγουσιν οἱ πολλοὶ τῶν ξυγγραψάντων τὰ ἀμφ' Ἀλέξανδρον οὐδὲ τὰ ξύμπαντα ὅσα ἐταλαιπώρησεν αὐτῷ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἢ στρατιὰ ξυμβληθῆναι ἀξία εἶναι τοῖς τῆδε ποιηθεῖσι πόνοις· οὐ μὴν ἀγνοήσαντα Ἀλέξανδρον τῆς ὁδοῦ τὴν χαλεπότητα ταύτην ἔλθειν, τοῦτο μὲν μόνος Νέαρχος λέγει ὧδε, ἀλλὰ ἀκούσαντα γὰρ ὅτι οὕτω τις πρόσθεν διελθὼν ταύτην ἔξιν στρατιὰν ἀπεσώθη ὅτι μὴ Σεμίραμις [ἐξ Ἰνδῶν ἐφυγε]· καὶ ταύτην δὲ ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἔξιν εἴκοσι μόνους τῆς στρατιᾶς ἀποσωθῆναι· Κύρον δὲ τὸν Καμβύσου ἔξιν ἑπτὰ μόνους καὶ τοῦτον. Ἐλθεῖν γὰρ δὴ καὶ Κύρον ἐς τοὺς χώρους τούτους ὡς ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἰνδῶν γῆν, φθάσαι ὃ ἐπὶ τῆς ἐρημίας τε καὶ ἀπορίας τῆς ὁδοῦ ταύτης ἀπόλεσαντα τὴν πολλὴν τῆς στρατιᾶς· καὶ ταῦτα Ἀλεξάνδρῳ ἐξαγγελλόμενα ἔριν ἐμβάλειν πρὸς Κύρον καὶ Σεμίραμιν. Τούτων τε οὖν ἕνεκα καὶ ἅμα ὡς τῷ ναυτικῷ ἐγγύθεν ἐκπορίζεσθαι τὰ ἀναγκαῖα, λέγει Νέαρχος ταύτην τραπῆναι Ἀλέξανδρον· τό τε οὖν καῦμα ἐπιφλέγον καὶ τοῦ ὕδατος τὴν ἀπορίαν πολλὴν τῆς στρατιᾶς διαφθεῖραι καὶ μάλιστα δὴ τὰ ὑποζύγια· ταῦτα μὲν δὴ πρὸς τοῦ θάθους τε τῆς ψάμμου καὶ τῆς θερμῆς, ὅτι κεκαυμένη ἦν, τὰ πολλὰ δὲ καὶ δίψει ἀπόλλυσθαι· καὶ γὰρ καὶ γυλόφους ἐπιτυγχάνειν ὑψηλοῖς ψάμμου βαθείας, οὐ νευαγμένης, ἀλλ' οἷας δέχεσθαι καθάπερ ἐς πηλὸν ἢ ἐπὶ μᾶλλον ἐς χιόνα ἀπάτητον ἐπιβαίνοντας· καὶ ἅμα ἐν ταῖς προσβάσεσιν τε καὶ καταβαίνοντας τοὺς τε ἵππους καὶ τοὺς ἡμιόνους ἐπὶ μᾶλλον κακοπαθεῖν τῷ ἀνωμάλῳ τῆς ὁδοῦ καὶ ἅμα οὐ βεβαίῳ· τῶν δὲ σταθμῶν τὰ μήκη πτεῖσαι οὐχ ἥιστα τὴν στρατιάν·

23.

Nearchus refert ambitione quadam incitatum Alexandrum voluisse per Gedrosiam ducere exercitum, quum audito accepisset Semiramidem quoque et Cyrum hac in Indiam fecisse expeditionem (sed illam fuga salutem consecutam evasisse cum viginti hominibus, hunc cum septem); quod gloriosum sibi fore putaret, si, istis tanta passis, ipse, parta victoria, salvum exercitum per eadem loca easdemque traderet gentes.

Ipse Alexander ad Gadrosorum regiam contendit (locus is Pura dicebatur), ad quam sexagesimo postquam ex Oris discessit die pervenit. At vero multi ex iis qui res Alexandri conscripserunt, tradunt, labores quoscunque exercitus per Asiam perpassus esset, iis quos in hac regione pertulit comparandos non fuisse. Alexandrum vero non ignorata huius itineris difficultate illac proficisci voluisse (hoc autem unus Nearchus scribit), quum audiisset neminem adhuc ducem exercitum per ea loca salvum traduxisse, exce-

pta Semiramjde ex India fugiente : quam quidem indigenæ narrarint cum viginti solis ex toto exercitu evasisse : Cyrum vero Cambyasis filium cum septem solis. Venisse enim etiam Cyrum in hæc loca, ut Indorum regionem invaderet, prius autem magnam exercitus sui partem per solitudines difficillimæ itinera amisisse; atque hæc quidem Alexandro nuntiata æmulationem quandam Cyri et Semiramidis in animo excitasse. Has igitur propter causas, simulque ut classi non procul remotæ necessaria subministraret, tradit Nearchus Alexandrum hac via rediisse. Ingenti vero solis ardore ætuationumque inopia magnam exercitus partem, ac præcipue jumenta extincta esse. Hæc enim ob altitudinem arenæ et calorem (ardenti enim similis erat) et magis etiam ob sitim interlissee. Incidisse enim in altos colles, quos arena accumulata necdum compressa effecerat, in quibus gradientia perinde ac cræno aut potius nivis nondum calcata infixa hærebant. Simul etiam in ascensu ac descensu equi pariter et muli ob inæqualitatem viæ, ejusque non firmæ, vehe-

ἀπορία γὰρ ὕδατος οὐ ζύμμετρος οὔσα μᾶλλον τι ἤγε πρὸς ἀνάγκην τὰς πορείας ποιεῖσθαι.

Eadem narrat Strabo p. 722, quo loco Geier. pro φασὶ δὲ φιλονεικεῖται scribendum suspicatur φησὶ δὲ φ., ut Nearchus intelligatur p. 721 (v. fr. 19) a Strabone citatus.

24

Arrian. Ind. 27, 1 : Ἐνθεν (a Mosarnis portu) καὶ ἡγεμὼν τοῦ πλοῦ λέγει Νέαρχος ὅτι συνέπλωσεν αὐτοῖσιν Ὑδράκης ὄνομα, Γαδρῶσιος· ὑπέστη δὲ Ὑδράκης καταστήσειν αὐτοὺς· μέχρι Καρμανίας.

« Erat Hydraces iste forte incola urbis Hydriaci prope sinum Churbar aut Chewabad. » VINCENT. ap. Schmieder ad h. l.

25.

Strabo XV, p. 725 : Εἰκὸς μὲν οὖν πρὸς υπερβολὴν ἡδολεσχῆκεναι πολλὰ τοὺς πλεύσαντας, θμῶς δ' οὖν εἰρήκασιν παραδολοῦντες ἅμα καὶ τὸ παραστὰν αὐτοῖς πάθος, διότι προσδοκία μᾶλλον ἢ κίνδυνος ὑπῆρχε τοῖς ἀληθέσι. Τὸ δὲ μάλιστα ταραττόν, φυσικήρων μεγέθη, ῥοὺν ἀπεργαζομένων μέγαν ἄθρόον, καὶ ἀχλὺν ἐκ τῶν ἀναφυσημάτων, ὥστε τὰ πρὸ ποδῶν μέρη μὴ δρᾶσθαι· ἐπεὶ δ' οἱ καθηγεμόνες τοῦ πλοῦ, δεδιότων ταῦτα τῶν ἀνθρώπων, τὴν δ' αἰτίαν οὐχ ὁρῶντων, ἐμήνυσαν, ὅτι θηρία εἴη, τάχα δ' ἀπαλλάττοιο σάλπιγγος ἀκούσαντα καὶ κρότου, ἐκ τούτου Νέαρχος ταῖς ναυσὶν ἐπῆγγε μὲν τὸ ῥόθιον, καθ' ἅπερ ἐκώλυον, καὶ ἅμα ταῖς σάλπιγγιν ἐφρόει· τὰ δὲ θηρία ἔδυνεν, εἴτ' ἀνεφάνετο κατὰ πρῶμναν, ὥστε ναυμαχίας ἀγωνίαν παρεῖχεν· ἀλλ' αὐτίκα ἀφίστατο.

menter affligebantur. Longa enim stationum intervalla exercitum magnopere angebant, siquidem summa aquae inopia iter accelerare cogebat.

24.

Hinc scribit Nearchus ducem navigationis, Hydracem nomine, Gadrosium, una cum ipsis navigasse : pollicitumque esse se illos in Carmaniam delaturum.

25.

Quamquam verisimile est qui tunc (cum Nearchus) navigarunt, multa inflatus garrivisse, simul tamen ostenderunt id quod ipsis contigerit, magis metum quam verum periculum fuisse. Plurimum eos turbaturum phrysetum (qui sic ab effluida aqua dicuntur) magnitudines, fluctum maximum confertim cum caligine tanta ex sufflationibus suis excitantium, ut proxima etiam quaeque conspici non possent. Sed quum navigationis duces, illis timentibus et causam ignorantibus, indicassent, belluas esse, quae facile tubarum sonitu et strepitu exaudito discederent, Nearchus naves cum impetu eo compulit, ubi maxime arcebat, ac tubis belluas exterruit. Illae undas subeuntes, deinde rursus apparuerunt a puppi pugnaeque navalis speciem praebuerunt : verum subito cessavere.

Etiā il, qui hodie in Indiam navigant, belluas ingentes narrant, et earum apparitiones, sed quae neque confertim neque crebro se offerant, et discedant clamore ac tubis re-

λέγουσι μὲν οὖν καὶ οἱ νῦν πλείοντες εἰς Ἰνδοὺς μεγέθη θηρίων καὶ ἐπιφανείας, ἀλλ' οὔτε ἀθρόων, οὔτε ἐπιφερομένων πολλάκις, ἀλλ' ἀποσοδθέντα τῇ κραυγῇ καὶ τῇ σάλπιγγι ἀπαλλάττεσθαι. Φασὶ δ' αὐτὰ μὲν μὴ πλησιάζειν τῇ γῇ, τὰ δ' ὅσα διαλυθέντων ψιλωθέντα ἐκκυμαίνεσθαι ῥαδίως, καὶ χορηγεῖν τὴν λεγθεῖσαν ὕλην τοῖς Ἰχθυοφάγοις περὶ τὰς καλυδοποιίας. Μέγεθος δὲ τῶν κητῶν φησὶν ὁ Νέαρχος τριῶν καὶ εἰκοσὶν ὀργυῶν. Πιστευθὲν τι δὲ ἱκανῶς ὑπὸ τῶν ἐν τῷ στόλῳ φησὶν ὁ Νέαρχος ἐξελέγξει ψεῦδος ἐν, ὡς εἴη τις ἐν τῷ πόρῳ νῆσος, ἣ ἀφανίζοι τοὺς προσορμισθέντας· κέρκον γάρ τινα πλέοντα, ἐπειδὴ κατὰ τὴν νῆσον ταύτην ἐγεγονέαι, μηκέτι δραθῆναι· πεμφθέντας δὲ τινας ἐπὶ τὴν ζήτησιν, ἐκδῆναι μὲν μὴ θαρρῆναι εἰς τὴν νῆσον ἐκπλέοντας, ἀνακαλεῖν δὲ κραυγῇ τοὺς ἀνθρώπους, μὴδενὸς δ' ὑπακούοντος ἐπανελθεῖν. Ἀπάντων δ' αἰτωμένων τὴν νῆσον, αὐτὸς ἐφη πλεῦσαι καὶ προσορμισθεῖς ἐκδῆναι μετὰ μέρους τῶν συμπλευσάντων, καὶ περιελθεῖν τὴν νῆσον· ὡς δ' οὐδὲν εὕρισκεν ἴχνος τῶν ζητουμένων, ἀπογόνοντα ἐπανελθεῖν καὶ διδάξει τοὺς ἀνθρώπους, ὡς ἣ μὲν νῆσος ψευδὴ τὴν αἰτίαν ἔχοι (καὶ γὰρ αὐτῶν καὶ τοὺς συνεκδῶσιν ὁ αὐτὸς ὑπάρξει ἀν φθόρος), ἄλλος δὲ τις τρόπος τῷ κεραυρῷ τοῦ ἀφανισμοῦ συμβαίη, μυρίων ὄντων δυνατῶν.

Arrian. Ind. 30 sq. : Καὶ λέγει Νέαρχος, ὁκότε ἀπὸ Κυζῶν παρέπλωον, ὑπὸ τὴν ἐν ὀρθῇ ὕδωρ ἀνω ἀναφυσώμενον τῆς θαλάσσης, οἷά περ ἐκ πρηστῆρων βίᾳ ἀναφερόμενον· ἐκπλαγέντας δὲ σφᾶς πυθάνεσθαι τῶν κατηγεομένων τοῦ πλοῦ, ὅ τι εἴη καὶ ἀπὸ τοῦ τοῦτο τὸ πάθημα· τοὺς δὲ ἀποκρίνασθαι ὅτι κῆτεα ταῦτα φερόμενα κατὰ τὸν πόντον ἀναφυσᾷ ἐς τὸ ἄνω

pulsae; eas terrae nequaquam appropinquare, ossa vero jam dissolutarum a fluctibus facile ejici, et materiam faciendorum turguriorum Ichthyophagis suppeditare. Nearchus cetorum magnitudinem ulnarum viginti trium refert. Quod autem pro vero plane ab iis habebatur, qui in classe erant, insulam quandam esse in transitu, quae accedentes perderet, id se falsum demonstrasse. Lembum quandam, qui prope insulam navigarat, nunquam amplius postea visum : homines ad inquirendum missos, quum in insulam exire non auderent, sed praeternavigantes clamore amissos revocarent, nemine exaudiente reversos. Ex eo omnibus crimen in insulam conferentibus, sese inquit navigasse, et appulsa nave cum parte navigantium egressum insulam omnem ambivisse, quumque nullum quaesitorum vestigium invenisset, re desperata rediisse, atque docuisse falso insulam culpam (nam et sibi et sociis eodem fuisse percundum modo), sed aliam haud dubie exitii causam lembo fuisse, quum infinita accidere possint.

Scribit Nearchus, quum ex Cyzidis navigarent, sub auroram vidisse se aquam sursum e mari efflari, et tanquam violento quodam turbine in altum effleri, percussioaque spectaculo rei nautas percontatos esse ex ducibus navigationis quidnam hoc sibi vellet, eosque respondisse, cete esse, quae in mari voluntaria aquam sursum efflent : nautisque attonitis remos e manibus excidisse. Ipsum vero adeuntem eos hortatum esse atque animos relevasse, ac prout ad sin-

τὸ ὕδωρ· καὶ τοῖσι ναύτησιν ἐκπλαγεῖσιν ἐκ τῶν χειρῶν τὰ ἔρετμὰ ἐκπεσεῖν, αὐτοὺς δὲ ἐπιὼν παρακαλεῖν τε καὶ θαρσύνειν, καὶ καθ' οὐστinas παραπλῶνιν ἐγένετο, ἐς μέτωπόν τε κελύσαι καταστῆσαι ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν τὰς νέας καὶ ἐπαλαλῶντας ὁμοῦ τῷ ῥοθίῳ πυκνήν τε καὶ ξύν κτύπῳ πολλῷ τὴν εἰρεσίην ποιεῖσθαι· οὕτως ἀναθαρσύναντας ὁμοῦ δὴ πλώειν ἀπὸ ξυνοθήματος· ὡς δὲ ἐπέλαζον ἤδη τοῖσι θηρίοσιν, ἐνταῦθα αὐτοὺς μὲν ὅσον αἱ κεφαλαὶ αὐτοῖσιν ἐχώρουν ἐπαλαλάζει, τὰς δὲ σάλπιγγας σημήναι καὶ τὸν κτύπον ἀπὸ τῆς εἰρεσίας ὡς ἐπὶ μήκιστον κατασχεῖν· οὕτω δὴ δρώμενα ἤδη κατὰ τὰς πρώρας τῶν νεῶν τὰ κήτια ἐς βυσσὸν δύναι ἐκπλαγέντα, καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον κατὰ τὰς πρύμνας ἀναδύντα ἀνασχεῖν καὶ τῆς θαλάσσης αὐθις ἀναρυσσάσαι ἐπὶ μέγα· ἔνθεν κρότους τε ἐπὶ τῇ παραλόγῳ σωτηρίῃ γενέσθαι τῶν ναυτῶν καὶ αἶνον ἐς τὸν Νέαρχον τῆς τε τολμῆς καὶ τῆς σοφίας. Τούτων μετεξέτερα τῶν κητέων ἐποκέλλειν πολλὰχού τῆς χώρης, ἐπειδὴν ἀνάπτως κατὰσχῃ ἐν τοῖσι βραχέσιν ἐχόμενα, τὰ δὲ καὶ ὑπὸ χειμῶνων σκληρῶν ἐς τὴν χέρσον ἐξωθέεσθαι· καὶ οὕτω δὴ κατασηπόμενα ἀπολλυσθῆναι τε καὶ τὰς σάρκας αὐτοῖσι περιβρέουσας ὑπολείπειν τὰ ὀστέα χρῆσθαι τοῖσιν ἀνθρώποισιν ἐς τὰ οἰκία· εἶναι ὦν τὰ μὲν ἐν τῇσι πλευρῇσιν αὐτῶν ὀστέα δοκοῦς τοῖσιν οἰκήμασιν ὅσα μεγάλα, τὰ δὲ μικρότερα, στρωτῆρας, τὰ δὲ ἐν τῇσι σιγίστοι, ταῦτα δὲ εἶναι τὰ θύρετρα, οἷα δὴ πολλῶν καὶ εἰς εἰκόσι καὶ πέντε ὀργυιάς ἀνηκόντων τὸ μέγεθος.

Cap. 31 : Εὐτ' ἂν δὲ παρέπλων τὴν χώραν τῶν Ἰχθυοφάγων, λόγον ἀκούουσι περὶ νήσου τινός, ἣ κεῖται μὲν ἀπέχουσα τῆς ταύτης ἡπείρου σταδίου ἑκατὸν,

ἐρήμη δὲ ἐστὶν οἰκητόρων. Ταύτην ἱρὴν ἡλίου ἔλεγον εἶναι οἱ ἐπιχώριοι καὶ Νόσαλα καλέεσθαι, οὐδὲ τινα ἀνθρώπων καταίρειν ἐθέλειν ἐς αὐτὴν, ὅστις δὲ ἂν ἀπειρήνῃ προσσχῇ, γίνεσθαι ἀφανέα. Ἀλλὰ λέγει Νέαρχος, κέρκουρόν σφιν ἓνα, πλήρωμα ἔχοντα Αἰγυπτίων, οὐ πόρρω τῆς νήσου ταύτης γενέσθαι ἀφανέα, καὶ ὑπὲρ τούτου τοὺς ἡγεμόνας τοῦ πλοοῦ διισχυρίζεσθαι, ὅτι ἄρα κατάραντες ὑπ' ἀγνοίας εἰς τὴν νῆσον γένοιτο ἀφανές. Νέαρχος δὲ πέμπει κύκλῳ περὶ τὴν νῆσον τριχόντορον, κελύσας μὴ κατασχεῖν μὲν ἐς τὴν νῆσον, ἐμβοᾶν δὲ τοὺς ἀνθρώπους, ὡς μάλιστα ἐν χρῶ παραπλῶνοντας καὶ τὸν κυβερνήτην ὀνομαζόντας καὶ ὅτου ἄλλου οὐκ ἀρᾶν ἐς τὸ οὐνομα· ὡς δὲ οὐδὲνα ὑπακούειν, τότε δὲ αὐτὸς λέγει πλῶσαι ἐς τὴν νῆσον καὶ κατασχεῖν δὴ προσαναγκάσαι τοὺς ναύτας οὐκ ἐθέλοντας· καὶ ἐκδῆναι αὐτοὺς καὶ ἐλέγξαι κενὸν μῦθον ἐόντα τὸν περὶ τῇ νήσῳ λόγον. Ἀκούσαι δὲ καὶ ἄλλον λόγον ὑπὲρ τῆς νήσου ταύτης λεγόμενον, οἰκῆσαι μὲν τὴν νῆσον ταύτην μίαν τῶν Νηρηίδων, τὸ δὲ οὐνομα οὐ λέγεσθαι τῆς Νηρηίδος. Ταύτη δὲ ὅστις πελάσειε τῇ νήσῳ, τούτῳ συγγίνεσθαι μὲν, ἰχθύν δὲ ἐξ ἀνθρώπου ποιεῖουσιν αὐτὸν ἐμβάλλειν ἐς τὸν πόντον· Ἥλιον δὲ ἀρχεσθέντα τῇ Νηρηίδι κελεύειν μετοικίζεσθαι αὐτὴν ἐκ τῆς νήσου, τῇ δὲ ὁμολογῆναι μὲν ὅτι ἐξοικισθήσεται, δέεσθαι δὲ * οἱ τὸ πάθημα καὶ τὸν Ἥλιον ὑποδέξασθαι· τοὺς δὲ δὴ ἀνθρώπους οὐστinas ἂν ἰχθύας ἐξ ἀνθρώπων πεποιήκει κατελεῖσαντα ἀνθρώπους αὐθις ἐξ ἰχθύων ποιῆσαι, καὶ ἀπὸ τούτων τῶν Ἰχθυοφάγων τὸ γένος καὶ εἰς Ἀλέξανδρον κατελθεῖν.

De belluis istis marinis cf. Onesicrit. fr. 26 et 30; Diodor. XVII, 106; Plinius IX, 2 : *Gedrosos, qui Arbin fluvium accolunt, Alexandri Magni*

gulas naves præternavigans accesserit, jussisse ut naves adversis proris veluti ad navalem pugnam instructis in eas dirigerent; utque assidue valideque remigantes una cum ipso remorum strepitu ingentes clamores ederent. Ita revocatis amicis simul omnes dato signo remigationi incubuisse; quomque jam propiores belluis facti essent; quantum capita ferre potuissent acclamasse, tubasque clausisse, et remorum pulsum latissime sonitum edidisse: atque ita cete quæ jam proris navium appropinquare viderentur, exterrita in profundum sese abdixisse: neque multo post ad puppes emersisse, rursumque magnam undarum vim sursum efflasse. Tum incredibilem nautarum ob inopinatam salutem applausum factum esse, Nearchi audaciam pariter et prudentiam laudantium. Nonnulla cete interdum variis locis ad littus appelli, siquidem recedente æstu in vadis hæreant; alia tempestatibus in terram ejici; quibus putrefactis et carnibus colliquatis, ossa remanere, quæ ab hominibus ad domos edificandas adhibeantur. Et laterum quidem ossa quotquot majora in trabes deligi, minores vero in tabulas; ex iis denique, quæ in maxillis sint fieri januas; siquidem multæ ex bætanis ad viginti quinque orgyiarum longitudinem excrecant.

Nearchus Ichthyophagorum regionem prætervectus cognovit insulam quandam in eo mari esse centum fere stadiis a continente remotam, quæ habitatoribus vacua esset.

Hanc indigenæ Soli sacram esse dicebant, Nosalaque vocari, neque a quoquam mortalium adiri. Si quis vero imprudens eo deferatur, eum non amplius cerni. Nearchus cercurum unum Ægyptiis nautis instructum non procul ab hac insula evanuisse scribit, navigationisque duces affirmasse, quod imprudentes in eam insulam delati ex oculis hominum sublatis fuerint. Idem navem triginta remorum in circuitum insulæ mittit, mandatis additis ut descensu quidem in insulam absterent, sed proxime ad insulæ oram adnavigantes hominibus acclamarent, et gubernatorem nominarent, aut alius cujuscunque non obscurum nomen. Quomque nemo illos inclamantes audisset, tum semet eo navigasse dicit, ac nautas compulsisse vel invitos navem appellere; quomque in insulam descendisset, vanam atque inanem fabulam comperisse quæ de insula illa spargebatur. Audivisse vero se etiam alium de hac insula sermonem ait: scilicet habitasse eam unam ex Nereidibus; nomen ejus non dici; hanc cum quocunque insulam appellente misceri, deinde in piscem conversum in mare projicere solitam. Qua de causa iratum Nereidi Solem jussisse ut ex insula emigraret; hanc convenisse quidem, ut ex insula emigret, rogasse autem ut malum * atque Solem suscepisse; quoscunque autem pisces ex hominibus illa fecerat, misertum homines rursus ex piscibus fecisse. Ex iis Ichthyophagorum genus usque ad Alexandri tempora perdurasse.

classium praefecti prodidere, in domibus fores maxillis belluarum facere, ossibus tecta contignare, ex quibus multa quadragenum cubitorum longitudinis reperta etc.; Solinus c. 55; Curtius X, 1, 10.

De Nereidis insula præter Onesicrit. fr. 26 et Solin. c. 57 et Melam III, 7 cf. Curtius I. 1., ubi hæc: *Multo post Nearchus et Onesicritus, quos longius in Oceanum procedere jusserat, superveniunt. Nuntiabant autem quædam audita, alia comperta: insulam ostio amnis subjectam auro abundare, inopem equorum esse: singulos eos ab iis, qui ex continenti trajicere audent, singulis talentis emi. Plenum esse beluarum mare: æstu secundo eas ferri magnarum navium corpora æquantes, truci cantu territas sequi classem, cum magno æquoris strepitu, velut demersa navigia, sabisse aquas. Cetera incolis crediderant, inter quæ, Rubrum mare non a colore undarum, ut plerique crederent, sed ab Erythro rege appellari: esse haud procul a continenti insulam palmis frequentibus consitam, et in medio fere nemore columnam eminere, Erythri regis monumentum, litteris gentis ejus scriptam (cf. fr. 29). Adjiciebant, navigia, quæ lixas mercatoresque vexissent, famam auri sequutis gubernatoribus, in insulam esse transmissa, nec deinde ab his postea visa. Rex cognoscendi plura cupidine accensus, rursus eos terram legere jubet, donec ad Euphratis ostia appellerent classem; inde adverso amne Babylona subituros.*

Apud Arrianum c. 31 in postremis verba deīsthai δέ οἱ aperte corrupta sunt. Priorum interpretum conatus vide apud Schmiederum. Geierus ex codice Bodlejano scribi vult ἐξοικισθήσεσθαι pro ὅτι ἐξοικισθήσεται, deinde vero conjicit ἀκείσθαι δέ οἱ τὸ πάθημα κτλ., hac sententia: *Et hanc quidem concessisse, ut migret ex insula, malum vero, quo laboret sibi sanetur, atque hoc (i. e. malum sanandum) Solem suscepisse. Præstaret certe deīsthai δέ ἀκείσθαι, quod jam vetus interpres expressit versione.*

26.

Strabo XV, p. 727: Νέαρχος δὲ τὰ πλεῖστα ἔβη

26.

Nearchus mores plurimos atque linguam Carmaniorum Persica et Medica esse refert.

28.

Hieron Solensis gubernator (ad explorandam Arabiæ chersonesum ab Alexandro emissus) ad Alexandrum reversus, ingentem chersonesi magnitudinem esse nuntiavit, neque India multo minorem, ejusque promontorium esse longe in Oceanum porrectum. Hoc et ii qui cum Nearchō ex India navigabant, priusquam in sinum Persicum flecterent, non procul a se remotum viderant; parumque abfuerat

καὶ τὴν διάλεκτον τῶν Καρμανιτῶν Περσικά τε καὶ Μηδικὰ εἶρηκε.

Cf. Arrian. Ind. 38, 1: Ζώουσι δὲ κατάπερ Πέρσαι, ὅτι καὶ ὁμοροὶ εἰσι Πέρσῃσι καὶ τὰ ἐς τὸν πόλεμον ὡσαύτως κοσμεῖνται.

27.

Plinius H. N. VI, 27: *Carmaniae oram patere duodecies centena L. M. passuum Nearchus scripsit. Ab initio ejus ad flumen Sabin centum M. passuum. Inde vineas coli et arva ad flumen Andanin XXV M. spatio. Regio vocatur Armuzia, Oppida Carmaniae Zethis et Alexandria.*

Aliter Arrianus Ind. c. 38: Μῆκος τοῦ πλόου παρὰ τὴν Καρμανίην χώραν στάδια τρισχίλια καὶ ἑπτακόσια (= 463, 000 pass.). Cum Geiero reputemus Plinium sua non ex Nearchō, sed ex Juba hausisse. Vide Onesicrit. fr. 26.

28.

Arrian. Exp. Al. VII, 20: Ἄλλ' ἀναστρέψας γὰρ παρ' Ἀλέξανδρον (Ἰέρων δ Σολεὺς δ κυβερνήτης) ἐξήγειλε τὸ μέγεθος τε τῆς χερρόνησου (Arabiciæ) θαυμαστόν τι εἶναι καὶ ὅσον οὐ πολὺ ἀποδόν τῆς Ἰνδῶν γῆς, ἄκραν τε ἀνέχειν ἐπὶ πολὺ τῆς μεγάλης θαλάσσης ἣν δὴ καὶ τοὺς ξὺν Νέαρχῳ ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς πλέοντας, πρὶν ἐπικαίμψαι ἐς τὸν κόλπον τὸν Περσικόν, οὐ πόρρω ἀνατείνουσιν ἰδεῖν τε καὶ παρ' ὀλίγον ἔλθειν διαβαλεῖν ἐς αὐτήν, καὶ Ὀνησικρίτῳ τῷ κυβερνήτῃ ταύτῃ δοκοῦν ἄλλα Νέαρχος λέγει ὅτι αὐτὸς διεκώλυσεν, ὥς ἐκπεριπλεύσας τὸν κόλπον τὸν Περσικὸν ἔχοι ἀπαγγεῖλαι Ἀλέξανδρῳ ἐφ' οἷς τισι πρὸς αὐτοῦ ἐστάλη· οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ πλεύσαι τὴν μεγάλην θάλασσαν ἐστάλθαι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ καταμαθεῖν τὴν χώραν τὴν προσεχῇ τῇ θαλάσσῃ καὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν ἀνθρώπους, ὄρους τε ἐν αὐτῇ καὶ ὕδατα καὶ τὰ νόμια τῶν ἀνδρῶν καὶ εἰ τις ἀγαθὴ καρποὺς ἐκφέρειν ἢ εἰ τις κακὴ. Καὶ οὖν καὶ τοῦτο αἴτιον γενέσθαι ἀποσωθῆναι Ἀλεξάνδρου τὸν στρατόν· οὐ γὰρ ἂν σωθῆναι πλεύσαντας ὑπὲρ τῆς Ἀραβίας τὰ ἔρημα, ἐφ' ὅτῳ καὶ ὁ Ἰέρων ἐπιστρέφαι ὀπίσω λέγεται.

De eadem re vide Arrian. in Indic. c. 32, 9, ibique Schmieder. Cf. Ritter. *Erdk.* X, p. 39.

quin eo appellerent. Ita enim Onesicrito gubernatori visum fuerat. At Nearchus scribit se id prohibuisse, ut enavigato per circuitum sinu Persico, ea quorum gratia ab Alexandro missus erat, renuntiare posset. Neque enim ad navigandum Oceanum missum esse, sed ut regionem mari adjacentem cognosceret, et qui homines ea loca inhabitarent, quique in ea portus et aquæ essent, utque incolarum mores et instituta exploraret: et quæ terra bonos, quæ malos fructus gignat. Atque hoc exercitui salutis fuisse asserit. Neque enim incolumes fuisse reversuros, si ultra desertam Arabiæ oram navigassent. Qua de causa Hieron quoque retro cursum flexisse fertur.

29.

Strabo XVI, p. 766sq. : Ἀπὸ δὲ τῆς Καρμανίας εἰρήκασι καὶ Νέαρχος καὶ Ὀρθαγόρας (Πυθαγόρας Bernhardt. et Geier.), νῆσον Τυρρίνην (᾿Ωγυριν, uti vid.) κείσθαι πρὸς νότον πελαγίαν ἐν δισχιλίαις σταδίοις ἐν ᾗ τάφος Ἐρύθρα δαίκεται, χῶμα μέγα, ἀγρίοις φοίνεσι κατὰφυτον· τοῦτον δὲ βασιλεύσαι τῶν τόπων καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὴν θάλατταν ἐπώνυμον καταλιπεῖν· δηλῶσαι δὲ ταῦτα φησιν αὐτοῖς Μιθροπάστην τὸν Ἀρηνίου τοῦ Φρυγίας σατράπου, φυγόντα μὲν Δαρείον, διατρέψαντα δ' ἐν τῇ νήσῳ, συμμίζαντα δὲ αὐτοῖς καταχθεῖσιν εἰς Περσικὸν κόλπον καὶ ζητεῦντα καθόδον δι' αὐτῶν εἰς τὴν οἰκίαν.

Φησὶ δ' ὁ Νέαρχος τὸν Μιθροπάστην ἐντυχεῖν αὐτοῖς μετὰ Μαζίνου· τὸν δὲ Μαζίνην ἐπάρχειν νήσου τινας τῶν ἐν τῇ Περσικῇ κόλπῳ, καλεῖσθαι δὲ τὴν νήσον Δοράκτα (scr. Ὀάρακτα)· εἰς ταύτην δὲ τὸν Μιθροπάστην καταφυγόντα ξενίας τυχεῖν κατὰ τὴν Ἐξωγύρου (ἐξ ᾿Ωγύριος scr.) γενομένην ἀφοδὸν· καὶ δὴ καὶ συνελθεῖν τῷ Μαζίνῳ συσταθισόμενον τοῖς ἐν τῷ στόλῳ Μακεδόσι, τὸν δὲ Μαζίνην καὶ καθηγεμόνα τοῦ πλοῦ γενέσθαι· λέγει δὲ καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ Περσικοῦ παράπλου νῆσον, ἐν ᾗ μαργαρίτης πολὺς καὶ πολυτιμυτός ἐστιν (cf. fr. 30)· ἐν ἄλλαις δὲ ψῆφοι τῶν διαγῶν καὶ λαμπρῶν ἐν δὲ ταῖς πρὸ τοῦ Εὐφράτου νήσοις δένδρα φύεσθαι λιθάνου πνέοντα, ὧν τὰς ῥίζας κλωμένων ὅπῃον ῥεῖν παγοῦραν τε καὶ ἐρίων μεγέθη, ὅπερ κοινὸν ἐν πάσῃ τῇ ἔξω θαλάσῃ, τοὺς μὲν γὰρ εἶναι μείζους καυσίων, τοὺς δὲ καὶ δικτυλοῦς· ἐποκεῖλαν δὲ κῆτος ἰδεῖν πεντήκοντα πηχῶν (cf. fr. 31).

Cf. Arrian. Ind. c. 37 : Παραπλώσαντες δὲ νῆσον ἐρήμην τε καὶ τρηχέην ἐν ἄλλῃ νήσῳ δρμίζονται, μεγάλη ταύτη καὶ οἰκεομένη, πλώσαντες σταδίους τριηκοσίους, ἐνθενπερ ὠρμήθησαν. Καὶ ἡ μὲν ἐρήμη νῆσος Ὀργάνα ἐκαλέετο, ἐς ἣν δὲ ὠρμήθησαν Ὀάρακτα, ἀμπελοῖ τε ἐν αὐτῇ ἐπεφύκεσαν καὶ φοίνικες, καὶ σιτοφόρος· τὸ δὲ μῆκος ἦν τῆς νήσου στάδιοι ὀκτακόσιοι. Καὶ ὁ ὑπαρχος τῆς νήσου Μαζίνης συνέπλωνεν αὐτοῖσι μέχρι Σούσων, ἐθελοντὲς ἡγεμῶν τοῦ πλοῦ. Ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ ἔλεγον καὶ τοῦ πρώτως δυναστεύσαντος τῆς γῶρης

ταύτης δαίκεσθαι τὸν τάφον· ὄνομα δὲ αὐτῷ Ἐρύθρην εἶναι, ἀπὸ τούτου καὶ τὴν ἐπωνυμίην τῇ θαλάσῃ ταύτῃ εἶναι, Ἐρυθρὴν καλεῖσθαι.

GEIER. : « Erythræ regis sepulcrum ex loco Straboniano in insula Τυρρίνῃ, ex Arrianeo in Ὀάρακτα insula fuisse perhibetur, et quæ apud Strabonem Τυρρίνη insula appellatur, ea apud Arrianum Ὀργάνα nuncupatur. Quodsi persistimus in scriptura vulgata, discrepantiæ istius haud temere id causæ afferri posse putamus, quod Strabo in hac quidem re Pythagoræ potius quam Nearchi auctoritatem sequutus sit, præsertim quum hoc uno loco Pythagoram juxta Nearchum ille appellaverit, quanquam in seqq. φησίν, non φασίν legatur. Sin vero nihilo minus discrepantiam istam tollendam existimaveris, ita fortasse facillime locum emendaveris et Arrianeo adaptaveris : Ἀπὸ δὲ τῆς Καρμανίας εἰρήκασι καὶ Νέαρχος καὶ Πυθαγόρας, Ὀργάνα νῆσον ἐρήμην κείσθαι πρὸς νότον δ' ἀπείναι ἄλλην δισχιλίαις σταδίοις ἐν ᾗ sqq. Jam vero eam insulam Organam alio nomine Ogyrin vocant Mela III, 8, Plin. N. H. VI, 23, 26, Dion. Perieg. v. 606; cf. intpp. ad hh. II. Quare Salmasius (ad Solin. p. 831) l. c. nostro quoque loco quod paulo post vulgo legebatur Ἐξωγύρου mutandum censuit in : ἐξ ᾿Ωγύριος, quod Tzschuckius etiam in textum recepit. Atque profecto hæc unice vera habenda est emendatio, si quidem in antecedentibus vel Salmasii vel Vossii (ad Melam l. I.) emendationem (᾿Ωγυρίδα νῆσον ἐρήμην vel νῆσον ᾿Ωγυρινήν, Γυρίνην pro vulg. Τυρρίνην vel Τυρίνην) comprobaveris. Sin vero nobiscum locum ita mutaveris, ut cum Arrianeo prorsus consentiat, pro vulgata codd. scriptura Ἐξωγύρου scribendum videatur : ἐκ Φρυγίας. Namque ipso Nearcho (ap. Strab. l. c.) teste Mithropastam Areini, Phrygiæ satrapæ, filium fuisse constat; quare vv. κατὰ τὴν ἐκ Φρυγίας γενομένην ἀφοδὸν egregie ad tempus fuerint referenda, quo eodem Nearchō teste (φυγόντα μὲν Δαρείον) Darii iram effugit atque hospitio exceptus est (ξενίας τυχεῖν) a Mazena, qui Oaractæ insulæ præfectus erat. Atque ad hanc etiam insulam, non ad Ogyrin s. Organam,

29.

Nearchus et Orthogoras perhibent Orgyria insulam in alto mari versus austrum jacere, duobus millibus stadiorum a Carmania distantem, in qua Erythræ sepulcrum ostenditur, ingens sane tumulus, et silvestribus palmis consitus; atque hunc in iis locis regnasse, et de se mari nomen reliquisse. Atque hæc sibi a Mithropasta, Areini filio, satrapæ Phrygiæ, patefacta, qui Darium fugiens in ea insula degisset, et cum iis congressus in Persicum sinum delatis, redditum in patriam opera eorum ambivisset.

Nearchus ait Mithropasten iis cum Mazena occurrisset : hunc insulæ cuidam in Persico sinu præfuisse, nomine Oa-

racta : ac Mithropasten, quum in hanc confugeret, hospitio acceptum fuisse sub adventum ex Ogyri : et Mazenam convenisse, ut ab eo commendaretur Macedonicæ classi. Mazenam vero navigationis ducem fuisse. Dicit etiam in Persicæ oræ initio insulam esse in qua multi et pretiosi uniones gignantur : in aliis vero clari et pellucidi lapilli. In insulis quoque ante Euphratem arbores thus redolentes nasci, quarum radices fractæ succum effundant : item miras pagurorum atque echinorum magnitudines, quod omni exteriori mari commune est : quorum alii pileis majores sint, alii acetabula duo impleant : vidisse etiam cetum in terram ejectum quinquaginta cubitorum.

referenda jam essent verba : διατρίψαντα δ' ἐν τῇ νήσῳ. De recentioribus harum insularum nominibus Ormus, Kismis, uberius commentatus est Vincent l. c. p. 318 sqq.; de Erythro rege et mari Curtius VIII, 9 (30), 14 : « *Mare certe, ait, quo alluitur (India), ne colore quidem abhorret a ceteris. Ab Erythra rege inditum est nomen : propter quod ignari rubere aquas credunt.* » Cf. Groskurd. ad versionem suam Strabonis, tom. III, p. 281; Forbiger. *Geogr.* tom. II, p. 554.

30.

Arrian. Ind. 38, 3 : Ὑπὸ δὲ τὴν ἔω ἐς ἄλλην νήσον πλώσαντες ὁρμίζονται οἰκεομένην, ἵνα καὶ μαργαρίτην θηρᾶσθαι λέγει Νέαρχος, κατὰ περ ἐν τῇ Ἰνδῶν θαλάσσῃ. Cf. fr. 29. De re v. Schmiieder. ad h. l. et Ritter. l. l. X, p. 40.

31.

Arrian. Ind. 39, 4 : Κατὰ τοῦτον τὸν παράπλου λέγει Νέαρχος ὀφθῆναι κῆτος ἐκβεβλημένον εἰς τὴν ἡϊόνα, καὶ τοῦτο προσπλώσαντάς τινας τῶν ναυτῶν ἐκμετρηῆσαι καὶ φάναι εἶναι πῆχυν πεντήκοντα, δέρμα δὲ αὐτῷ εἶναι φοιδιωτόν, οὕτω τι ἐς βάθος ἦκον, ὥς καὶ ἐπὶ πῆχυν ἐπέχριν· ὁστρεὰ τε καὶ λοπάδας καὶ φυκία πολλὰ ἔχειν ἐπιπεφυκῶτα, καὶ δελφίνας λέγει ὅτι καθορᾶν ἦν πολλοὺς ἀμφὶ τῷ κῆτει, καὶ τοὺς δελφίνας τῶν ἐν τῇ εἰσῷ θαλάσῃ μέζοντας.

32.

Arrian. Ind. 39, 8 : Ἄροσις, μέγιστος τῶν ποταμῶν, ὥς λέγει Νέαρχος, ὅσοι ἐν τῷ παράπλῳ τῷδε ἐμβάλλουσιν ἐς τὸν ἔξω πόντον.

Ἄροσις] var. lect. Ἄρης, Ἄροις; Strabo XV, p. 727 Ὀροάτις (Ὀροάτης vg.), et sic etiam Plinius VI, 28; Ptolemæus VI, 4; Ammianus XXIII, 6; Marcianus p. 29 ed. Mill. ὀρωσίσιος, p. 31 et 33 cod. ὀρατίου (pro ὀροάτιδος). Cf. Forbiger. II, p. 574.

30.

Sub auroram in aliam insulam (sinus Persici) habitatam delati sunt, ubi etiam margaritam capi sicuti in Indico mari tradit Nearchus.

31.

In hac navigatione (a Mesambria ad Granidem fluvium) Nearchus balænam abs se visam esse scribit, quæ in litus ejecta fuerit : nautasque nonnullos istuc adnavigantes, eam mensos, retulisse quinquaginta cubitorum esse; pellem ejus squamosam cubiti unius crassitudine fuisse; multa etiam ostrea et lopades multamque algam annatam ei fuisse; delphinos quoque circa belluam visos multos, majores quam Internum mare fert.

32.

Arosin (Oroatin, nunc Tab) fluvium Nearchus maximum esse scribit omnium, qui per hanc, quam præternavigaverit, oram in Exterius mare influant.

33.

Arrian. Ind. 40, 5 : Τὴν δὲ πρόσω ἐτι ἐπ' ἄρκτον ἰόντων (Περσίδα γῆν) χειμερίην τε καὶ νιφετώδεα (εἶναι λόγος κατέχει), ὥστε πρέσβεις τινὰς ἐκ τοῦ Εὐξεινου πόντου λέγει Νέαρχος κάρτα ὀλίγην ὁδὸν διελθόντας ἐντυχεῖν κατ' ὁδὸν ἰόντι τῆς Περσίδος καὶ θῶμα γενέσθαι Ἀλεξάνδρῳ, καὶ εἰπεῖν Ἀλεξάνδρῳ τῆς ὁδοῦ τὴν βραχύτητα.

« Mihi hæc de legatis fabulosa videntur. » SCHMIEDER. Ad priorem Alexandri expeditionem in has regiones susceptam referenda esse Geierus suspicatur.

34.

Strabo XI, p. 524 : Νέαρχος δὲ φησι, τεττάρων ὄντων ληστρικῶν ἰθνῶν, ὧν Μάρδοι μὲν Πέρσαις προσεχεῖς ἦσαν, Οὐξιοὶ δὲ καὶ Ἐλυμαῖοι τούτοις τε καὶ Σουσίοις, Κοσσαῖοι δὲ Μήδοις, πάντας μὲν φόρους πράττεσθαι τοὺς βασιλέας, Κοσσαίους δὲ καὶ ἑῷρα λαμβάνειν, ἡνίκα δὲ βασιλεὺς θέρσας ἐν Ἐχβατάνοις εἰς τὴν Βαβυλωνίαν καταβαίνοι· καταλῦσαι δ' αὐτῶν τὴν πολλὴν τολμᾶν Ἀλεξάνδρον, ἐπιθέμενον χειμῶνος.

Cf. Arrian. Ind. 40, 6 : Σουσίους δὲ πρόσκοιχοι ὅτι εἰσιν οἱ Οὐξιοὶ, λέλεκται μοι, κατὰ περ Μάρδοι μὲν Πέρσῃσι προσεχέες οἰκέουσι, λησταὶ καὶ οὗτοι, Κοσσαῖοι δὲ Μήδοισι. Καὶ ταῦτα πάντα τὰ ἐθνεα ἡμέρῳσεν Ἀλεξάνδρος, χειμῶνος ὥρῃ ἐπιπεσὼν αὐτοῖσιν, ὅτε ἄβατον σφῶν τὴν χώραν ἦγον, καὶ πόλις ἐπέκτισε, τοῦ μὴ νομάδας ἐτι εἶναι, ἀλλ' ἀροτῆρας καὶ γῆς ἐργάτας καὶ ἔχειν ὑπὲρ ὧν δειμαίνοντες μὴ κακὰ ἀλλήλους ἐργάσωνται. Idem in Exp. Al. VII, 15; Diodor. XVII, 67, 112; XIX, 20.

35.

Strabo XV, p. 729 : Νέαρχος δὲ τὸν παράπλου τῆς Σουσίδος τεναγῶδῃ φήσας, πέρας αὐτοῦ λέγει τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, πρὸς δὲ τῷ στόματι κώμην οἰκεῖσθαι τὴν ὑποδεχομένην τὰ ἐκ τῆς Ἀραβίας φορτία· συν-

33.

Ea Persidis pars, quæ magis adhuc in septentrionem vergit, frigida et nivalis esse dicitur, adeoque esse septemtrionalis, ut legati quidam, referente Nearchō, ex Ponto Euxino brevissimo itinere pervenerint ad Alexandrum Persidem adeuntem. Mirato hoc Alexandro illos quæ sit viæ brevitatis exposuisse.

34.

Nearchus ait, quum quattuor sint populi prædando violentes, de quibus Mardi Persis contigui erant, Uxii et Elymæi iisdem atque Susiis, Cossæi Medis : omnes eos tributa a regibus exegisse : Cossæos autem munera etiam accipere, quum rex æstate Echbanis transacta in Babyloniam descendit : nimiam tamen eorum audaciam ab Alexandro fuisse compressam, quum eos hieme adortus esset.

35.

Nearchus Susiæ oram palustrem dicit, et terminum ejus

ἀπτειν γὰρ ἐφεξῆς τὴν τῶν Ἀράβων παραλίαν τῷ στόματι τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Πασίτιγριος, τὸ δὲ μεταξὺ πᾶν ἐπέχειν λίμνην τὴν ὑποδεχομένην τὸν Τίγριν. Ἀναπλεύσαντι δὲ τῷ Πασίτιγρι σταδίου πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν τὴν σχεδίαν εἶναι τὴν ἀγούσαν ἐπὶ Σούσων ἐκ τῆς Περσίδος, ἀπέχουσαν Σούσων σταδίου ἐξήκοντα, τὸν δὲ Πασίτιγριν ἀπὸ τοῦ Ὀροάτιδος διέχειν περὶ δισχιλίους σταδίου, διὰ δὲ τῆς λίμνης ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ Τίγριος τὸν ἀνάπλουον εἶναι σταδίων ἑξακοσίων, πλησίον δὲ τοῦ στόματος κώμην οἰκεῖσθαι τὴν Σουσιανὴν, διέχουσαν τῶν Σούσων σταδίου πεντακοσίου, ἀπὸ δὲ τοῦ στόματος τοῦ Εὐφράτου μέχρι Βαβυλώνης τὸν ἀνάπλουον εἶναι διὰ γῆς οἰκουμένης καλῶς σταδίων πλείων ἢ τρισχιλίον.

Arrian. Ind. 40, 9 : Ἐνθὲν δὲ τὴν Σουσίαν γῆν παρήμειδεν ὁ στρατός. Καὶ ταῦτα οὐκέτι ὡσαύτως ἀτρεκέως λέγει Νέαρχος ὅτι ἐστὶν οἱ ἐκφράσαι, πλην γε δὴ τοὺς ὄρους τε καὶ τὸ μέγεθος τοῦ πλοῦ· τὴν χώραν τε γὰρ τεναγώδεά τε εἶναι τὴν πολλήν, καὶ βηχίησιν ἐπὶ μέγα ἐς τὸν πόντον ἀπέχουσαν καὶ ταύτην σφαλερῶν ἐγκαθορμίζεσθαι· πελαγίοισιν ὧν σφίσι τὴν κομὴν τὸ πολὺ γινέσθαι. Ὀρμηθῆναι μὲν δὲ ἐκ τοῦ ποταμοῦ τῶν ἐκβολῶν, ἵνα περὶ ἡλίσθησαν ἐπὶ τοῖσιν οὖροις τῆς Περσίδος, ὕδωρ δὲ ἐμβάλλεσθαι πέντε ἡμερών· οὐκ ἔρασκον γὰρ εἶναι ὕδωρ οἱ καθηγεμόνες τοῦ πλοῦ. Id. 41, 8 : Ἀπὸ δὲ τοῦ στόματος τοῦ Εὐφράτου

ἔστε ἐς Βαβυλῶνα πλοῦν λέγει Νέαρχος σταδίου εἶναι ἐς τρισχιλίους καὶ τριηκοσίους.

Plinius H. N. VI, 30 : *Euphrate navigari Babylonem e Persico mari CCCCXII mill. passuum tradunt Nearchus et Onesicritus* (fr. 30). Cf. Ritter. I. I. X, p. 27.

Plinius ib. sect. 28 : *Onesicritus et Nearchus ab Indo amne ad sinum Persicum atque illinc Babylonem Euphratis paludibus scripserunt vicies et quinque centena M. passuum esse.*

36.

Strabo XV, p. 732 : Καὶ φησὶν ὁ Νέαρχος, μὴ δὲ καθοδηγῶν ἐπιχωρίων (sc. Susianorum) τυγχάνειν, ἤνικα τῷ στόλῳ παρέπλει πρὸς τὴν Βαβυλωνίαν ἐκ τῆς Ἰνδικῆς, ὅτι προσόρους οὐκ ἔχειν οὐδ' ἀνθρώπων εὐπορεῖν οἴσται· ἦν τῶν ἡγησομένων κατ' ἐμπειρίαν.

37

Arrian. Exp. Al. VII, 3, 8, de morte Calani : Ὡς δὲ τὸ πῦρ ἐς τὴν πυρὰν ἐνέβαλον οἷς προστεταγμένοι ἦν, τὰς τε σάλπιγγας φθέγγεσθαι λέγει Νέαρχος (οὕτως ἐξ Ἀλεξάνδρου προστεταγμένοι) καὶ τὴν στρατιὰν ἐπαλαλάζει πᾶσαν, ὅποιόν τι καὶ ἐς τὰς μάχας ἰούσα ἐπηλάττει· καὶ τοὺς ἐλέφαντας συνεπηχῆσαι τὸ βῆλ καὶ πολεμικόν, τιμῶντας Κάλανον. Cf. Onesicrit. fr. 33.

Euphratem : in ore ejus pagum habitari, qui merces ex Arabia suscipiat : succedere enim deinceps ori Euphratis et Pasitigris oram Arabum : loca media omnia a lacu quodam occupari, qui Tigrim in se recipiat. Centum et quinquaginta stadiis adverso subvectos Pasitigri ad ratem venire, quæ Susa e Perside ducit, eamque a Susis abesse stadiis sexaginta. Pasitigria vero ab Oroatide duobus millibus fere stadiorum : navigationem per lacum in os Tigridis stadiorum sexaginta esse. Prope hoc pagum Susianum habitari, quingentis stadiis a Susis distantem. Ab ore Euphratis Babylonem usque navigationem esse per loca bene habitata, supra tria millia stadiorum.

Inde Susiorum regionem prætervectus est exercitus. Ab hoc loco Nearchus se non ita certa narrare posse scribit, præterquam portus et longitudinem navigationis. Omnem enim illum maris tractum longe lateque vadosum ac scopulosum esse : neque citra periculum portum e mari capi posse. Idcirco hanc præcipuam eorum curam fuisse, ut ex

faucibus amnis, ubi ad fines Persidis consederant, solverent, et de aqua in quinque dies classi prospicerent. Duces enim navigationis monuerant, aquam in iis partibus non reperiri.

Ab ostiis Euphratis Babylonem usque Nearchus dicit navigationem esse stadiorum trium millium et trecentorum.

36.

Nearchus narrat se ne viæ quidem duces indigenas habuisse, quum ex India in Babyloniam, classe pedestres copias comitans, navigaret, quod nec stationes habere, nec homines adipisci posset, qui perite ducerent.

37.

Simulac ii, quibus id negotii datum erat, ignem rogo Calani immisere, tubas clamasse Nearchus tradit (ita enim jussisse Alexandrum) et universum exercitum clamorem edidisse, qualem in prælium proficiscens edere soleat; elephantes quoque acutos et bellicos sonos in honorem Calani admiscuisse.

ANDROSTHENES THASIIUS.

GEIER. : « *Androsthēnes* Callistrati filius, nunc Amphipolitanus (Arrian. Ind. 18, 4), nunc Thasius (Straboni, v. fr. 2) appellatur, quod ad eandem causam videtur esse referendum, qua et Onesicritum et Nearchum duplici patriæ vidimus adscriptos fuisse. Nempe in Thaso fortasse insula natus, Amphipoli autem diutius postea commoratus est. Una autem cum Nearcho et Onesicrito celeberrimæ navigationis pericula fortiter expertus (fr. 2), ipso Nearcho fortasse, cujus erat popularis, auctore et suasore, ab Alexandro expeditionem Arabicam parante ad hujus terræ oram maritimam cognoscendam cum nave triginta remorum missus strenue hoc mandato defunctus est. Superato enim Archia, qui eandem expeditionem facere jussus non ultra Tylum insulam pervenerat, Chersonesi Arabicæ partem præternavigavit (*). Harum igitur navigationum descriptionem τῆς Ἰνδικῆς παράπλου titulo inscriptam (**) non multo post Alexandri mortem (***) Androsthēnes edidit, cujus libri paucissima tantummodo exstant fragmenta. Ceterum haud secus quam Onesicriti et Nearchi commentarios Androsthēnis quoque periplus suum in usum convertisse videtur Juba Mauritanus (v. fr. 1). Cavendum denique ne confundatur hic Androsthēnes *Thasius* cum juniore ejusdem nominis *Cyziceno*, memorato a Polybio (****). Idem vero An-

(*) Arrian. Exp. Alex. VII, 20, 11 : Ταῦτι ἀπηγγέλην Ἀλεξάνδρῳ τὰ μὲν πρὸς Ἀρχίου, ὃς ἔνν τριακοντῶν ἐκπεμφθεὶς ἐπὶ κατασκοπῇ τοῦ παράπλου τοῦ ὡς ἐπὶ τοὺς Ἀραβας μέχρι μὲν τῆς νήσου τῆς Τύλου ἦλθεν, τὸ πρῶτον δὲ οὐκέτι περαιωθῆναι ἐτόλμησεν. Ἀνδροσθένης δὲ ἔνν ἄλλῃ τριακοντῶν σταλὲς καὶ τῆς γεβρόνησου τι τῶν Ἀράδων παρέπλευσε. Cf. Ritter. *Erdkunde*, tom. X, p. 39 sqq.

(**) « Ita enim recte olim legebatur ap. Athen. III, p. 93, B (v. fr. 1) pro περίπλω, quod dedit G. Dindorfius ».

(***) « Hoc enim eo probabile fit, quod ejus libro usus est Theophrastus De caus. plant. II, 5, 5 (fr. 3). »

(****) Polyb. XI, 34, 12, ubi narrat Androsthēnem Antiocho Magno gazam ex India devexisse. — Alium Androsthēnem Larissæum, Thessalorum prætorem, memorat Euseb. in Chron. p. 181 ed. Mai.

drosthēnes *Thasius* intelligendus est in Marciani Heracleotæ Periplo (Geogr. Vet. Scriptt. Gr. min. vol. I, p. 63, ed. Huds.), ubi quod legitur Ἰάσιος in Θάσιος emendandum esse recte jam vidit Vossius (Hist. Gr. p. 98). »

ΤΗΣ ΙΝΔΙΚΗΣ ΠΑΡΑΠΛΟΥΣ.

I.

Athenæus III, p. 93, B : Ἀνδροσθένης δ' ἐν τῷ τῆς Ἰνδικῆς Παράπλῳ γράφει οὕτως « Τῶν δὲ στρόμβων καὶ χοιρίνων καὶ τῶν λοιπῶν κογχυλίων ποικίλαι αἱ ἰδέαι καὶ πολλὴ διάφοροι τῶν παρ' ἡμῖν. Γίνονται δὲ πορφύραι καὶ δαστῶν πολλὸν πλῆθος τῶν λοιπῶν· ἐν δὲ ἴδιον, ὃ καλοῦσιν ἐκείνοι βέρβερι, ἐξ οὗ ἡ μαργαρίτις λίθος γίνεται· αὕτη δ' ἐστὶ πολυτελής κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ πωλεῖται περὶ Πέρσας τε καὶ τοὺς ἀνω τόπους πρὸς χρυσίον. Ἔστι δ' ἡ μὲν τοῦ δαστῶν ὀφθαλμοὺς παραπλησία τῷ κτενί, οὐ διέγλυπται δὲ, ἀλλὰ λείον τὸ δαστῶν ἔχει καὶ δασύ· οὐδὲ ὅτι ἔχει δύο ὥσπερ ὁ κτεὶς, ἀλλὰ ἐν ἡ δὲ λίθος γίνεται ἐν τῇ σαρκὶ τοῦ δαστῶν, ὥσπερ ἐν τοῖς βείοις ἡ χάλαζα· καὶ ἐστὶν ἡ μὲν χρυσοειδὴς σφόδρα, ὥστε μὴ βραδίως διαγνῶναι, ὅταν παρατεθῇ παρὰ τὸ χρυσίον, ἡ δὲ ἀργυροειδὴς, ἡ δὲ τελείως λευκὴ, ὁμοία τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν ἰχθύων. »

Παραπλησία τῷ κτενί κτλ.] Cf. IX Plinium, 5, 56 : *Juba tradit Arabicis concham esse similem pectini insecto, hirsutam echinorum modo. De re cf. interpr. Athen. et Geier ad h. l.*

2.

Strabo XVI, p. 765 : Ὁ μὲν οὖν Περσικὸς κόλπος λέγεται καὶ ἡ κατὰ Πέρσας θάλαττα. Φησὶ δὲ περὶ αὐτῆς Ἐρατοσθένης (p. 100 ed. Bernhardt.) οὕτως, ὅτι τὸ μὲν στόμα φασὶν εἶναι στενὸν οὕτως, ὥστ' ἐξ Ἀρμόζοντος, τοῦ τῆς Καρμανίας ἀκρωτηρίου, τῆς Ἀραβίας ἀφορᾶται τὸ ἐν Μάκαις· ἀπὸ δὲ τοῦ στόματος ἡ ἐν δεξιᾷ παραλία περιφερὴς οὕσα κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπὸ τῆς Καρμανίας πρὸς ἑω μικρόν, εἴτα πρὸς ἀρκτον νεύει,

1.

Androsthēnes in navigatione præter Indiæ oras sic scribit : « Turbinum et chærinarum aliorumque conchyliorum variae sunt formæ et multum diversæ a nostris. Nascuntur vero ibi etiam purpuræ, et ostreorum ceterorum magna multitudo; sed unum singulare, quod berberi illi vocant, ex quo margarita gemma gignitur. Est autem hæc magni in Asia pretii, et apud Persas in aliisque superioris Asiæ regionibus auro contra venditur. Adspectu ostreum illud simile pectini, testam tamen non strigis incisam habet, sed lævis est concha et densa (densa spinarum lanugine ob-

ducta) : neque aures duas habet, ut pecten, sed unam. Nascitur vero gemma in carne ostrei, quemadmodum in suisibus grando. Suntque aliæ aurei coloris, ut non facile dignoscas si auro admoveas; aliæ vero argentei coloris; aliæ prorsus albæ, similes piscium oculis. »

2.

Persicus sinus Persicum mare appellatur : de quo Eratosthenes ait, os ejus adeo angustum esse, ut ex Harmozonte Carmaniae promontorio Arabiæ pars conspiciatur, quæ est Macis proxima. A faucibus autem, ora, quæ a dextris est, quum curva sit, a principio quidem a Carmania

καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς τὴν ἐσπέραν, μέχρι Τερηδόνης καὶ τῆς ἐκβολῆς τοῦ Εὐφράτου· περιέχει δὲ τὴν τε Καρμανίων παραλίαν καὶ τὴν Περσῶν καὶ Σουσίων καὶ Βαβυλωνίων ἀπὸ μέρους, ὅσον μυρίων οὖσαν σταδίων· περὶ ὧν καὶ ἡμεῖς εἰρήκαμεν· τὸ δ' ἐντεῦθεν ἐξῆς ἐπὶ τὸ στόμα πάλιν ἄλλοι τοσοῦτοι, καθάπερ καὶ Ἀνδροσθένης λέγειν φησὶ (ita Bernh. pro vg. φασί) τὸν Θάσιον, τὸν καὶ Νεάρχῳ συμπλεύσαντα καθ' αὐτόν· ὥστε δῆλον ἐκ τούτων εἶναι, διότι μικρὸν ἀπολείπεται τῷ μεγέθει τῆς κατὰ τὸν Εὐξεινον θαλάττης αὐτῇ ἢ θάλαττα· λέγειν δέ φησιν (ita Geier. pro φασίν) ἐκεῖνον περιπεπλευκὸτα στόλῳ τὸν κόλπον, ὅτι ἀπὸ Τερηδόνης, ἐξῆς ἐν δεξιᾷ ἔχοντι τὴν ἡπειρον, ὃ παράπλους ἔχει προκειμένην νῆσον Ἰκάριον, καὶ ἱερὸν Ἀπόλλωνος ἄγιον ἐν αὐτῇ, καὶ μαντεῖον Ταυροπόλου. Παραπλεύσαντι δὲ τῆς Ἀραβίας εἰς διαχιλίους καὶ τετταρακοσίους σταδίους ἐν βαθεῖ κόλπῳ καίται πόλις Γέρρα, Χαλδαίων φυγάδων ἐκ Βαβυλώνος οἰκούντων τὴν ἀλμυρίδα καὶ ἔχοντων ἀλίνας τὰς οἰκίας, ἃς, ἐπειδὴ λεπίδες τῶν ἁλῶν ἀφιστάμεναι κατὰ τὴν ἐπίκαισιν τὴν ἐκ τῶν ἡλίων συνεχεῖς ἀποπίπτουσι, καταβραίνοντες ὕδασι πυκνὰ τοὺς τοίχους συνέχουσι· διέχει δὲ τῆς θαλάττης διακοσίους σταδίους ἢ πόλιν· πεζέμποροι δ' εἰσὶν οἱ Γέρραῖοι τὸ πλεόν τῶν Ἀραβίων φορτίων καὶ ἄρωματικῶν.

Cf. Aristobul. fr. 40 sqq. Quæ sequuntur ap. Athen. lege in fragm. Charetis. « Quod Androsthenes Νεάρχῳ συμπλεύσας καθ' αὐτόν dicitur, indicare

videtur, navem, quacum Nearchi expeditioni se adjunxerat, suis opibus instruxisse Androsthenem, id quod eundem fecisse in Hydaspi navigatione docemur loco Arriani Ind. 18, 4. » GEIER. De Apollinis et Tauropoli in his regionibus cultu cf. Bernhardy ad Dion. Perieg. v. 609.

3.

Theophrast. De caus. plant. II, 5, 5 : Εἰ δ' ἄληθές ὃ ἔλεγεν Ἀνδροσθένης ὑπὲρ τῶν ἐν Τύλῳ τῇ νήσῳ τῇ περὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν, ὅτι τὰ ναματιαῖα μᾶλλον συμφέρι τῶν οὐρανίων, ἀλυσκὰ ὄντα, τοῖς δένδροις καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις, (διὸ καὶ θταν ὕση, τῷ σίτῳ ἐπαφιέντας τοὺς ἐγγωρίους ἀποδρέχειν,) αἰτιάσαιτ' ἂν τις τὴν συνήθειαν· τὸ γὰρ ἔθος ὥσπερ φύσις γέγονε· συμβαίνει δὲ τὰ μὲν οὐράνια σπάνια γίνεσθαι, τούτοις δ' ἐκτρέφεσθαι καὶ τὰ δένδρα καὶ τὸν σίτον καὶ ἄλλα· διὸ καὶ πᾶσαν ὥραν σπείρουσι.

« Androsthenes igitur auctor est narrationis de insulæ Tyli arboribus, quæ exstat in Hist. plant. IV, 9, ubi res eadem traditur his verbis : Ὅπως δὲ οὐράνιον γίνεσθαι μὲν, οὐ μὴν χρῆσθαι γε πρὸς τοὺς καρπούς, ἀλλ' εἶναι κρήνας μὲν ἐν τῇ νήσῳ πολλὰς, ἀπ' ὧν πάντα βρέχειν, ἃ καὶ ἀμφέρει μᾶλλον τῷ σίτῳ καὶ τοῖς δένδροις· διὸ καὶ θταν ὕση, τῷ σίτῳ ἐπαφιέντας τοὺς ἐγγωρίους ἀποδρέχειν. Unde patet e vestigiis vitiosæ scripturæ [τούτοις εἰωθότας ἐγγωρίους] h. l. corrigendum esse : ὕση, τῷ σίτῳ ἐπαφιέντας τοὺς ἐγγ. ἀποδρέχειν. » SCHNEIDER.

paullulum orientem versus, postea ad septemtrionem vergit, hinc ad occidentem usque ad Euphratis ostia, et Teredonem; complectitur autem et Carmaniorum oram, et Persarum et Susianorum et Babylonice ex parte, quæ quinque millium fere stadiorum est, de quibus jam antea diximus. Hinc protinus usque ad os alia totidem stadia sunt, ut traditum dicunt ab Androsthenes Thasio, qui cum Nearcho seorsum navigavit, ut perspicuum ex his sit, mare hoc paullo minus esse mari Euxino. Tradunt etiam illum dicere, qui sinum cum classe circumvectus sit, quod a Teredone naviganti ac deinceps continentem a dextra habenti, insula Icarium proposita appareat, et Apollinis Tauropoli templum in ea sanctum et oraculum. Præterrecto Arabici litoris stadia ad bis mille quadringenta in sinu profundo sita est Gerrha urbs Chaldæorum et Babylonia fugitivorum, qui quum salsuginis plenam regionem inco-

lant, domos e sale confectas habent, quas, quum squamulæ salis solis ardore tosti continuo decidunt, aqua frequenter conspergunt atque sic parietes earum firman. Di-tat a mari urbs stadia ducenta. Ceterum Gerrhæi ut plurimum per terram mercaturam faciunt aromatum aliarumque mercium Arabicarum.

3.

Quodsi Androsthenes vera de Tylo insula Rubri maris narravit, aquas fluentes, quæ salsæ sunt, plus quam cælestes juvare tam arbores quam reliquum omne genus plantarum, et hinc agricolas loci illius statim post inbrem rivis inductis ablueri sata solere : causam in consuetudine quærendam esse dixerim : hæc enim illis velut in naturam transiit. Accidit vero ut cælestes aquæ ibi raræ sint, illis vero nutriri et arbores et sata reliquaque omnia. Quare etiam quavis tempestate serunt.

CLITARCHUS.

Clitarchus, filius Dinonis historici (*Dino, Clitarchi celebrati auctoris pater*, Plin. H. N. X., 70. Dinon. fr. 2) Santo-Crucio (quem sequuntur Geierus alique) dicitur *Æolensis* (*), laudato loco Diogenes Laertii (II, 113), ubi hæc: 'Ὅσοῦτον δ' εὐρεσιλογία καὶ σοφιστεία (Στίλπιων δὲ Μεγαρεὺς) προσήγε τοὺς ἄλλους, ὥστε μικροῦ δεῖσθαι, πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἀφορῶσαν εἰς αὐτὸν μεγαρίσαι. Περὶ τούτου φησὶ

(*) *Exam. critiq.* p. 41: « Clitarque d'Éolie, philosophe de l'école Cyrénaique (Philipp. Meg. ap. Diog. L. II, 113): il se rendit célèbre par son histoire d'Alexandre (Plin. X, 70). On ignore s'il accompagna ce prince, ou s'il écrivit sur les mémoires de son père. Quoi qu'il en soit, il n'est pas moins vrai que Clitarque était contemporain d'Alexandre. » In his illa quoque *on ignore etc.*, et *il n'est pas moins vrai etc.* dormitans scripsisse vir doctissimus videtur.

Ab historico Clitarcho distinguendus est quem multi non distinxerunt Clitarchus γλωσσογράφος (Harpocrat. v. ὁμηρεύοντες), Ægineta lexicographus Epaphroditogramm. junior (Harpocrat. v. γάρφαρος. V. Nymphidis fr. 10). Tribus locis (Athen. p. 468 a, 475 d; 478 e) laudantur Σίληνος καὶ Κλείταρχος, ut Cl. Sileno junior fuisse videatur. At quando vixerit Silenus ille non constat; nisi forte putes eundem esse cum Calatiano historico, qui vixit bello Punico secundo. Lexicon Clitarchi sive ἡ περὶ γλωσσῶν πραγματεία in libros distinctum, quorum laudatur *quintus* (Harpocrat. v. ὁμηρεύοντες) et *septimus* (de πομπίῳ pisce ap. Athen. p. 284, Κλειτ. ἐν ἑξῶμῃ γλωσσῶν). Ad posteriorem locum non attendit Meierus in Commentat. VI de Andocidis orat. c. Alcib. (in Indice lecti. univ. Halens. 1832—33) p. 10, ubi hæc: « Harpocraton quum v. ἐπιβλήτας commemoret Κλείταρχον τὸν γλωσσογράφον, v. ὁμηρεύοντες autem solum habeat Κλ. ἐν τῇ ε', grammaticum videtur ab rerum scriptore distinguere voluisse. » Quod falsum est. Glossæ ordine alphabetico dispositæ fuisse videntur. — Citatur hic Clitarchus ap. Athenæum p. 69 d, 267 d, 284 d, 300 f, 468 a, 473 b, 475 d, 476 f, 478 d. e, 479 c, 495 c. e, 666 c, 701 a. (Etiam p. 486 a Clitarchus pro Clearcho reponendus esse mihi videtur.) Etym. M. ἀνόςτεος, βροῦχος, γάρφαρος; Schol. Hesiod. Op. 522; Hesych. v. μητέρα; Schol. Theocrit. II, 59 (Θρόνα... Αἰτωλοὶ φάρμακα, ὡς φησὶ Κλ., quem locum Geierus etsi dubitans inter historici fragmenta posuit); Photium et Suidam v. Σαρδώνιος γέλως, ubi post expositas Timæi (fr. 29) et Demonis sententias, pergunt: καὶ φασιν ἄλλοι τε καὶ Κλείταρχος· ἐν Καρχηδόνι ἐν ταῖς μεγάλας εὐχαῖς παῖδα ταῖς χερσὶ τοῦ Κρόνου ἐπιτιθέναι (ἰδρυταὶ δὲ χαλκοὺς προβεβλημένας ἔχων τὰς χεῖρας, ὅφ' ἔκριναν), ἐπειτα ὑποκαίειν. Quæ probabiliter sunt glossographi, etsi ejusdem rei mentionem data occasione injicere potuit historicus. — Ceterum quum Athenæus 475 d. dicat: Σείληνος καὶ Κλείταρχος τοὺς Αἰολεῖς φασιν οὕτω (sc. καλέσθην) καλεῖν τὸ ποτήριον; p. 477 a: Κλ. φησιν Αἰολεῖς τὸν σκύφον κισσούθιν καλεῖν; p. 495 e: Κλ. ἐν ταῖς γλώσσαις πελλητήρα μὲν καλεῖν Θεσσαλοὺς καὶ Αἰολεῖς τὸν ἀμολγία: hinc, suspicor, ortus est Clitarchus iste *Æolensis*, quem nescio ubi repererit Ste-Croix. Idem tamen glossographus laudat etiam vocabula Clitiorum, Ionum, Phrygum, Rhodiorum, Thesalorum, Cyrenæorum, Corinthiorum, Cypriorum, Byzantinorum, Ætolorum.

Φίλιππος δὲ Μεγαρίκος κατὰ λέξιν οὕτω· « Παρὰ μὲν γὰρ Θεοφράστου Μητροδώρον τὸν θεωρηματικὸν καὶ Τιμαγόραν τὸν Γελῶν ἀπέσπασε, παρὰ δὲ Ἀριστοτέλους τοῦ Κυρηναίου (*) Κλείταρχον καὶ Σιμίαν. Hæc igitur de magistris Clitarchi, non item de patria, quam nemo veterum nobis prodidit. Quodsi conjectura uti licet, equidem Clitarchum in Ægypto vel natum vel certe vitæ partem majorem degisse statuerim. Nam a Ptolemæi partibus eum stetisse, immo adulatorem regis egisse colligas ex fr. 11, ubi Ptolemæus præter veritatem servator Alexandri exstitisse dicitur. Cum his jungendum est alterum mendacium, scilicet Ptolemæum ad Harmateliæ vulneratum miraculoso plane modo ab Alexandro sanitati esse restitutum. Quæ quamvis haud nominato auctore Diodorus (**) narret, nihilominus e Clitarchi historiis fluxisse nemo dubitabit (v. fr. 12). Idem Clitarchus (fr. 5) a Thaide, Ptolemæi regis postea amica, arcem Persepolitānam, splendidissimum istud Persarum potentiae monumentum, ad tibiurum fistularumque cantum flammis traditam esse narravit.

Hinc igitur probabile fit Clitarchum versatum esse in aula Ptolemæi. Ut ulterius progrediar atque etiam natum in Ægypto (Naucrati?) esse suspicer, movet me Dinonis (fr. 11) locus, quem Athenæus ex Lyceæ Naucratitæ historiis sumsisse videtur. Etenim quæ ibi narrantur, aperte in gratiam Ægyptiorum excogitata sunt, ideoque Græcum Ægypti urbem incolentem sapiunt quammaxime. Sed hoc utcumque se habet, non prætermittendus est Dino, Dinonis filius, qui apud Ptolemæum Philopotorem degit, deinde vero, quod eadem Arsinoes non impediverat, quum impedire potuisset, ab Agathocle, Pt. Epiphanis tutore, supplicio affectus est

(*) De hoc Aristotele Diog. Laert. V, 35: Ἐκτος (Ἀριστοτέλης) Κυρηναῖος, γεγραφὼς περὶ ποιητικῆς. Dicta ejus nonnulla habes ap. Ælian. V. H. X, 8; Stobæum in Sermon. 183. Num idem intelligendus sit ap. Clem. Alex. Strom. III, p. 234 Pott., dubium est.

(**) Diodor. XVII, 103, 7: Ἀγαπώμενος γὰρ (Πτολεμαῖος) ὅφ' ἀπάντων διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ ὑπερβολὴν τῆς εἰς πάντας ἐργασίας, οἰκειὰς τοῦ φιλανθρώπου βοηθείας ἐτυχεν. Ὅ γὰρ βασιλεὺς εἶδεν ὅψιν κατὰ τὸν ὕπνον, καθ' ἣν ἔδοξε ὄρεν δράκοντα βοτάνην ἐν τῷ στόματι κρατεῖν καὶ δεῖξαι ταύτης τὴν φύσιν καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ φύεται. Ἐγερθεὶς οὖν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ τὴν βοτάνην ἀναζητήσας καὶ τρίψας, τό τε σῶμα τοῦ Πτολεμαίου κατέπλασε, καὶ πσιὲν δούς ὑγιᾶ κατέστησε. Eadem Cic. De divinatio. II, 66, Strabo XV, p. 1052 Amst., addens τὸ δὲ μυθῶδες προσετέθη κολλυκείας χάριν. Hac fortasse occasione Clitarchus (fr. 25) narravit fabulam de draconibus Tiresiæ.

(c. Ol. 144, 2. a. C. 203. Vide Polyb. Exc. Vat. XV, 25 a. ed. Didot.). Is fortasse nepos fuit Clitarchi.

Quod ætatem scriptoris attinet, Alexandri temporibus eum vixisse, demonstratione non eget (*). Inter comites regis nusquam memoratur, immo eximi ex eorum numero videtur ap. Diodorum II, 7, 3, ubi : ὡς Κλείταρχος (fr. 4) καὶ τῶν ὕστερον (sc. post Ctesiam) μετ' Ἀλεξάνδρου διαβάντων εἰς τὴν Ἀσίαν τινές. Sed hæc non premo, quum negligentius enuntiata esse appareant. Verum quum Stilpo, quo tempore Megara a Demetrio Poliorcete capta sunt, adhuc floreret (a. C. 308; vid. Clinton ad h. a.), minime probabile est eundem iam ante expeditionem Alexandri tam celebrem fuisse, ut undique discipuli, relictis prioribus magistris, ad eum confluerent. Quapropter Clitarchum paullo juniorem Alexandri comitibus, nec interfuisse expeditioni Asiaticæ, sed ejus tempore ex disciplina Stilponis εὐρεσιλόγου καὶ σοφιστοῦ quam plurimum profecisse verosimillimum est.

Commentarios de rebus Alexandri Clitarchus absoluit antequam suos edidisset Ptolemæus. Si aliter res se haberet, laud scripsisset noster quæ leguntur in fr. 11. Libri laudantur primus, quartus, quintus, decimus, duodecimus. Quæ ex quarto afferuntur de Sardanapalli monumento ad Anchialen in Cilicia (fr. 2), pertinent ad ann. 333. Narratio hoc libro deducta fuerit usque ad prælum Ipsense. E libro quinto de Byblo quædam afferuntur (fr. 3); majorem partem narratio de Tyri obsidione absumserit (332. Diodor. XVII, 40 — 46). Quæ e libris decimo et duodecimo citantur (fr. 9 a. 22 a.), ea referenda probabiliter sunt ad ann. 329 et 327. Quod restat spatium annorum duorum (326 — 324), in tanta narrationis prolixitate alios duos libros occupaverit.

Fragmenta supersunt circa triginta, quorum tertia pars (10. 14 — 22 a) versatur in describendis Indorum terris, populis, animalibus, fabulis. Hæc indole nihil differunt ab narrationibus Onesicriti. Reliquorum quoque bona pars (fr. 8 de tenthredone, fr. 4 de muris Babylonii, fr. 9 a. de Persarum vestitu, fr. 2 de monumento Sardanap., fr. 3 a. de Myrrha Adonidis matre, fr. 24 de Themistocle) cum Alexandri historia arctius conjuncta non sunt, atque hoc tantum probant, quantopere rerum varietate placere lectoribus Clitarchus studuerit. Quæ ad historiam Macedonis spectant fragmenta numero sunt sex : fr. 1 a. de Thebis expugnatis; fr. 21 de Harpalo ejusque amica; fr. 12 de Sambi

regione, in qua octoginta millia a Macedonibus cæsa narrantur sueta rerum exaggeratione; fr. 5 de Thaide; fr. 9 de Thalestri Amazone; fr. 11 de Ptolemæo servatore Alexandri. Ex his tria postrema mera scriptoris inventa sunt; iis accenseo fr. 23 de legatione Romanorum. Arguunt hæc virum historici munere abutentem, ut vel fautorum captaret benevolentiam, vel lectorum inserviret voluptati. — Numquam ejusmodi scriptores admiratorum caruerunt multitudine, minime vero illis temporibus, quibus intermissum hoc historiam scribendi genus Timagenes nova laudareparavit (Quintil. X, 1, 75). Atque ipsum Timagenem diligenter lectitasse Clitarchum, et in iis quæ de Alexandro tradidit presse secutum esse, colligimus ex fr. 11. Sisenæ vero historicus totum se ad Clitarchi exemplum conformavit (Cicero De legg. I, 2); in deliciis Nostrum habuit Cælius Rufus, Ciceronis amicus (fr. 3); celebratum auctorem dicit Plinius l. 1.; probari ejus ingenium affirmat Quintilianus l. 1., etsi fides infametur. Porro si fragmenta nostra compareris cum iis, quæ de iisdem rebus produnt Trogus Pompeius et Diodorus et Curtius, vix ulla esse potest dubitatio, quin Clitarchum in plurimis duces habuerint; idque de iis maxime narrationibus valet, quæ quum a probatæ fidei scriptoribus ignorentur, aperte eum in finem adornatæ sunt, ut vel atrocitate sua tragicam quandam sensibus commotionem incutiant; vel animos demulceant festiva jucunditate, vel novitate fabulosa in admirationem audientes abripiant. Hinc, ut alia mittam, evasit Curtianus iste Alexander, modo nulla non virtute ornatus, modo fedissimis inquinatus vitiis, prouti rhetoris consilia rem flagitare videbantur (*).

Sed quantacunque apud vulgus Clitarchi fuerit celebritas, exstiteri viri sobrii, quos vitia ejus haud latuerunt. Quintilianus illud, *Clitarchi probatur in-*

(*) Unum exemplum laudasse sufficiat ex Curtio IV, 6 de Beti, Darii eunucho, qui post Gazæ expugnationem captivus ad Alexandrum adducitur : *Adducto, insolenti gaudio juvenis elatus, alias virtutis etiam in hoste mirator, Non ut voluisti, inquit, morieris, Beti : sed quidquid tormentorum in captivum inveniri potest, passurum esse te cogita. Ille non infertito modo, sed continuaci quoque vultu intuens regem, nullam ad minas ejus redidit vocem. Tum Alexander, Videtisne obstinatum ad tacendum? inquit; num genu posuit? num supplicem vocem misit? Vincam tamen silentium, et, si nihil aliud, certe gemitu interpellabo. Ira deinde vertit in rabiem, jam tum peregrinos ritus nova subeunte fortuna. Per talos enim spirantis lora trajecta sunt; religatumque ad currum trahere circa urbem equi : gloriantem rege, Achillem, a quo genus ipse deduceret, imitatum se esse pœna in hostem capiendam. Cf. Hegesias apud Dionys. Hal. De verb. comp. 18. — Aliud exemplum Clitarchei ingenii habes in libro V, 5 : *Miserabile agmen, inter pauca fortunæ exempla memorandum etc. etc.**

(*) *Clitarchus ab eo (a Theopompo) proximus, Plin. III, 9 (fr. 23). Sic Clitarchus, sic Stratocles de Themistocle finxit, Cic. Brut. 11. Stratocles Alexandri et subsequen-
tibus temporibus floruit.*

genium, fides infamatur jam attigi. Mala fides vero unde derivanda sit, bene perspexit Cicero in Bruto c. 11, ubi hæc : Uterque (et Coriolanus et Themistocles), quum civis egregius fuisset, populi ingrati pulsus injuria, se ad hostes contulit, conatumque iracundiæ suæ morte sedavit. Nam etsi aliter est apud te, Attice, de Coriolano, concede tamen ut huic generi mortis potius assentiar. At ille ridens, Tuo vero, inquit, arbitrato; quoniam quidem concessum est rhetoribus mentiri in historia, ut aliquid dicere possint argutius : ut enim tu nunc de Coriolano, sic Clitarchus, sic Stratocles de Themistocle finxit. Nam quem Thucydides, qui et Atheniensis erat et summo loco natus summusque vir et paullo ætate posterior, tantum mortuum scripsit et in Attica clam humatum; addidit fuisse suspicionem, veneno sibi conscivisse mortem : hunc isti aiunt, quum taurum immolavisset, excepsisse sanguinem patera, et eo poto mortuum concidisse. Hanc enim mortem rhetorice et tragice ornare potuerunt : illa mors vulgaris nullam præbebat materiem ad ornatum. Inanem orationis tumorem, ut videtur, idem Cicero notat alio loco (De Legib. I, 2). Sisenna, inquit, omnes adhuc nostros scriptores... facile superavit. Is tamen neque orator in numero vestro unquam est habitus, et in historia puerile quiddam consecratur : ut unum Clitarchum neque præterea quemquam de Græcis legisse videatur, eum tamen velle duntaxat imitari; quem si assequi posset, aliquantum tamen ab optimo abesset. Etiam Demetrius (De elocut. § 304; vide fr. 8) Clitarchum reprehendit, quippe qui verbis maximis loquatur de rebus minimis, atque insectum describens de apro Erymanthio dicere videatur. Porro Longinus § 3, postquam Gorgiæ et Callisthenis ampullas perstrinxerat, addit : καὶ ἔτι μᾶλλον τὰ Κλειτάρχου (γελᾷται)... φλοιώδης γὰρ ὁ ἀνὴρ καὶ φυσῶν κατὰ τὸν Σοφοκλέα οὐ μικροῖς μὲν αὐλίσκοις, φορβειᾷς δ' ἄτερ. Ita factum ut loqui Κλειταρχικῶς idem esset atque loqui ὑπερβολικῶς (vid. not. ad fr. 8). Quam orationis indolem Ælianus quoque innuit verbis : γενέσθαι καὶ ἄλλο τι γένος ὄφρων (Κλειτάρχος) ὑμνεῖ (fr. 15). Idem Clitarchæ dictionis vestigia servasse videtur in illis : ἵνα ἐστὶν τὴν θύην δύνωνται (fr. 15), et paullo post de ave quadam loquens : ὡς εἶναι, εἰ μὴ πη

παχύτερόν ἐστιν εἰπεῖν, Σειρῆνάς τινας (fr. 18). — Ceterum Clitarchus ex numero est eorum, quos in Canonem historicorum grammatici Alexandrini receperunt (Bibl. Coislin. p. 597).

TA KAT' AΛEΞANΔPON.

1.

E LIBRO PRIMO.

Clemens Al. Strom. I, 21, p. 145, 45 Sylb. : A reditu Heraclidarum usque ad Alexandri eis tήν Ἀσίαν διάβασιν... Τιμαῖος καὶ Κλειτάρχος ὀκτακόσια εἴκοσι ἔτη colligi dicunt.

820+334=1154=378 sive 5×63 ante 776 sive Ol. 1. Vide Fragm. Chronol. p. 123. Fragmentum fugit Geierum.

1 a.

Athenæus IV, p. 148, D : Περὶ ὧν (sc. περὶ τῶν παρὰ Θηβαίους δειπνῶν) Κλειτάρχος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἱστοριῶν διηγουμένος, καὶ ὅτι ὁ πᾶς αὐτῶν πλοῦτος ἠρέβη μετὰ τὴν ὑπ' Ἀλεξάνδρου τῆς πόλεως κατασκαφὴν ἐν ταλάντοις τετρακοσίοις τεσσαράκοντα φησιν, ὅτι τε μικροψυχοὶ ἦσαν καὶ τὰ περὶ τὴν τροφὴν λίγχοι, παρασκευάζοντες ἐν τοῖς δειπνοῖς θρία καὶ ἐψητοὺς καὶ ἀφύας καὶ ἐγκρασιχόλους καὶ ἀλλάντας καὶ σχελίδας καὶ ἔτνος.

Ὁ πᾶς αὐτ. πλοῦτος κτλ.] Quod quomodo intelligendum sit docemur a Diodoro Clitarchi sectatore (XVII, 14, 4) : Τούς δ' αἰχμαλώτους λαφυροπωλήσας ἤθροισεν (Ἀλέξανδρος) ἀργυρίου τάλαντα τετρακόσια καὶ τετταράκοντα. Cf. Ptolem. fr. 3.

2.

E LIBRO QUARTO.

Athenæus XII, p. 530, A : Κλειτάρχος δ' ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον γήραφ τελευτῆσαι φησι Σαρδανάπαλλον μετὰ τὴν ἀπόπτωσιν τῆς Σύρων ἀρχῆς.

Cf. Aristobul. fr. 6; Callisthen. fr. 12. Quonam loco hæc de Sardanapallo sive Sardanapallis disputatio instituta a scriptoribus sit, patet ex Arriano Exp. II, 5, 2.

1.

E LIBRO PRIMO.

A reditu Heraclidarum usque ad Alexandrum in Asiam trajicientem secundum Timæum et Clitarchum colliguntur anni octingenti viginti.

1 a.

De Thebanorum cœnis verba faciens Clitarchus libro primo Historiarum Alexandri ait omnes eorum divitias

post urbem ab Alexandro eversam intra quadringenta et quadraginta talenta esse repertas; tum adjicit, fuisse pusilli animi, et in victu catillones, ut qui in cœnis apponerent thria et elixos pisciculos et frixas apuas et encrasicholos et hillas et pernas et ex legumine pultem.

2.

Clitarchus libro quarto De rebus Alexandri senio vita decessisse ait Sardanapallum, postquam Assyriæ regno excidisset.

3.

Cicero Ep. ad fam. II, 10 : *Victoria justa imperator appellatus apud Issum (quo in loco, sæpe ut ex eo (Cælio Rufo) audiui, Clitarchus tibi narravit Darium ab Alexandro esse superatum) adduxi exercitum.*

« De loco pugnae vide quæ conguessit Mützell. ad Curt. p. 100 sqq. Ceterum Diodoream prælii descriptionem rhetoricam Clitarcho deberi, nemo dubitabit. Cf. Callisthenes fr. 13. » GEIER.

3 a.

E LIBRO QUINTO.

Stobæus Floril. 64, 36 (tom. II, p. 487 Gaisf.) : Κλείταρχος ἐν ε' Περὶ Ἀλεξάνδρου. « Θε... βυβλί... οὐπερ κάλλει τὴν ἀνθρωπίνην διενεγκόντος φύσιν, τὴν ἰδίαν ἐρασθῆναι θυγατέρα Μύρραν δνόματι. »

« Dedi hunc locum utcumque mutilum ex A. Plura ibi legere non potui. In principio legendum fortasse : Θείας... βύβλου vel simile quid. » GAISF. Scribe Θεϊαντος Βυβλίου. Historiam de Myrrha sive Smyrna ex patre matre Adonidis sec. Panyasim lege apud Apollodor. III, 14, 4. ibique v. Heyne. Reliquos auctores vide in Lexicis Mythol. v. *Adonis*. Clitarchus ubi de Byblos urbe Alexandro se dedente egit, de Bybliorum Adoniis, festo celeberrimo (cf. Lucian. De dea Syr. c. 6 sqq. p. 733 ed. Didot.), sermonem instituit.

4.

Diodor. II, 7, 3 : Ambitus murorum Babylonis urbis secundum Ctesiam erat stadiorum 360, ὥς δὲ Κλείταρχος καὶ τῶν ὕστερον μετ' Ἀλεξάνδρου διαβάτων εἰς τὴν Ἀσίαν τινὲς ἀνέγραψαν, τριακοσίων ἐξήκοντα καὶ πέντε σταδίων· καὶ προστιθέασιν ὅτι τῶν ἰσων ἡμερῶν εἰς τὸν ἐνιαυτὸν οὐσῶν ἐφιλοτιμήθη τὸν ἴσον ἀριθμὸν τῶν σταδίων ὑποστήσασθαι· ὅπῃ δὲ πλίνθους εἰς ἀσφαλτον ἐνδυσσάμενη τείχος κατεσκεύασε τὸ μὲν ὕψος, ὥς μὲν Κτησίας φησί, πεντήκοντα ὀργυίων, ὥς δ' ἐνιοὶ τῶν νεωτέρων ἔγραψαν, πηχῶν πεντήκοντα, τὸ δὲ πλάτος πλεῖον ἢ δυσὶν ἄρμασιν

3 a.

E LIBRO QUINTO.

Clitarchus libro quinto De rebus Alexandri tradit Thian-tem Byblum formæ pulchritudine naturam humanam superasse, ipsiusque filiam, Myrrham nomine, emore ejus correptam esse.

4.

Ut Clitarchus et qui postea cum Alexandro in Asiam trajecerunt, literis prodiderunt, murorum ambitus erat trecentorum et sexaginta quinque stadiorum; quod anni dies, addunt, stadiorum numero (Semiramis) exæquare studisset. Murum coctis lateribus et bitumine conglutinatis

ἰππάσιμον· πύργους δὲ τὸν μὲν ἀριθμὸν διακοσίους καὶ πεντήκοντα, τὸ δ' ὕψος καὶ πλάτος ἐξ ἀναλόγου τῷ βά-ρει τῶν κατὰ τὸ τείχος ἔργων.... Ἀνὰ μέσον δὲ τῶν οἰκίων καὶ τῶν τειχῶν ὁδὸς πάντῃ κατελέλειπτο διπλε-θρος.

Eadem ex Diodoro suis verbis narrat Tzetzes Hist. IX, v. 567 sqq., quem locum exscripsi in Ctesiae fr. 9, ubi vide. Pro verbis Diodoreis ἐνιοὶ τῶν νεωτέρων Tzetzes ponit ὕστερον ὁ Κλείταρχος καὶ πᾶς μετ' Ἀλεξάνδρου, suo pte ingenio, quamvis de Clitarcho potissimum Diodorum cogitasse recte divinaverit. Clitarchi descriptionem, uti solet, reddit Curtius V, 1, 24 : *Semiramis eam condiderat, non, ut plerique credidere, Belus, cujus regia ostenditur. Murus instructus laterculo coctili, bitumine interlitus, spatium XXX et duorum pedum in latitudinem amplectitur : quadrigæ inter se occurrentes sine periculo comitare dicuntur. Altitudo muri L cubitorum eminent spatio : turres densis pedibus quam murus altiores sunt. Totius operis ambitus CCCLXVIII (debebat CCCLXV, τζή' pro τξς') stadia complectitur : singulorum stadiorum structuram singulis diebus perfectam esse memoriae proditum est, etc.*

5.

Athenæus XIII, 576 E : Ὁ δὲ μέγας Ἀλέξανδρος οὐ Θαιίδα εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ, τὴν Ἀττικὴν ἐταί-ραν; περὶ ἧς φησὶ Κλείταρχος, ὥς αἰτίας γενομένης τοῦ ἐμπρησθῆναι τὰ ἐν Περσепόλει βασίλεια.

Fabulam hanc, præclarum declamationis argumentum, (ex Clitarcho) narrant Diodorus XVII, 72, Curtius V, 7, Plutarch. Alex. 38, addens : Οἱ μὲν οὕτω ταῦτα γενέσθαι φασίν, οἱ δ' ἀπὸ γνώμης. Nihil de muliercula ista Arrian. Exp. Al. III, 18, Strabo XV, p. 730 init., Auctor Itiner. Al. c. 67. Ceterum de Alexandro regiam incendente adi Ste-Croix l. I. p. 311, Droysen. *Alexandr.* p. 247 sqq.; de Thaide, τῇ Πτολεμαίου τοῦ βασιλεύσαντος ὕστερον ἐταίρᾳ, vide Athenæum l. I. et Geierum in Comment. De vit. Ptolem. Lag. p. 47.

6.

Plinius H. N. VI, 13, 15, de mari Caspio : Ir-

coagmentavit, quinquaginta orgyas altum, teste Ctesia, vel, ut recentiorum nonnulli referunt, quinquaginta cubitos tantum; latitudo vero major quam quæ duobus curribus juxta vehentibus sufficeret; turres fuisse dicunt numero ducentas et quinquaginta, quarum altitudo latitudoque amplitudini operum muri responderet... Inter murum et domorum ædificia via duorum plethrorum circumquaque relicta erat.

5.

Alexander Magnus nonne Thaidem, Atticam istam meretricem secum habuit? quam Clitarchus auctorem fuisse dicit incendii regiae Persepolitanæ.

rumplit Scythico oceano in aversa Asiae, pluribus nominibus accolarum appellatum, celeberrimis duobus, Caspio et Hyrcanio. Non minus hoc esse quam Pontum Euxinum, Clitarchus putat.

7.

Strabo XI, p. 491 : Οἱ δ' ἐπὶ τοσοῦτον συναγαγόντες τὸν ἰσθμὸν, ἐφ' ὅσον Κλείταρχος, ἐπὶ κλυστον φήσας ἐξ ἑκατέρου τοῦ πελάγους, οὐδ' ἂν λόγου ἀξιοῖν το. De isthmo loquitur, quem formari opinabantur terra inter Caspium mare et Pontum Euxinum porrecta. Ex Clitarcho procul dubio fluxerunt quæ de mari Caspio leguntur ap. Plutarch. Alex. c. 44, Curtium VI, 4, 18, Diodor. XVII, 75, 3. Vide Ste-Croix l. I. p. 711 sqq. et Mützell. ad Curt. l. I.

8.

Demetrius De eloc. § 304 : Τῇ ὀνομασίᾳ πολ-
λάκις χαριστείων πραγμάτων ὄντων ἀτερπέστερα φαίνεται. Καθάπερ δ Κλείταρχος περὶ τῆς τεθηρηδόνος λέγων ζῶου μελίσση εἰκοστός· « Κατανέμεται μὲν, φησί, τὴν ὀρεινὴν, εἰσπίτταται δὲ εἰς τὰς κοίλας ὁρυς » ὥσπερ περὶ βοῆς ἀγρίου ἡ τοῦ Ἑρμυανθίου κάπρου λέγων, ἀλλ' οὐχὶ περὶ μελίσσης τινὸς, ὥστε καὶ ἄχαριν τὸν λόγον εἶναι καὶ ψυχρὸν γενέσθαι. Παράκειται δὲ πως ἄλλήλοις ταῦτα ἀμφοτέρω.

Χαριεστ. πρ. ὄντ.] Ita Gœller. ex marg. Vict. Ald. pro vulgatis χαρίεντα πράγματα ὄντα. — Rem ex Demetrio repetit Tzetzis in Histor. VII, 50, iterumque tangit XI, 831. Clitarchum manifeste deprehendimus ap. Diodor. XVII, 75, 7 : Ἔστι δὲ καὶ ζῷον κατὰ τὴν χώραν (Ἑρκανίαν) ἐπτερωμένον, ὃ καλεῖται μὲν ἀνθηρῶν. λειπόμενον δὲ μεγέθει μελίττης μεγίστην * ἐχει τὴν ἐπιφάνειαν· ἐπινεμόμενον γὰρ τὴν ὀρεινὴν ἀνθη παντοῖα δρέπεται, καὶ ταῖς κοιλάσι πέτραις καὶ τοῖς κεραυνοβολοῖς τῶν δένδρων ἐνδιατρίβον κηροπλαστεῖ, καὶ κατασκευάζει χύμα διάφορον τῇ γλυκύτητι, τοῦ παρ' ἡμῖν μέλιτος οὐ πολλὸ λειπόμενον.

Supplendus locus Diodori ex schol. vet. ad Nicandr. Alexiph. 185, ubi sic : Περὶ φρηδῶν δὲ ζῶον

7.

Nulla ratio habenda est eorum, qui isthmum (*inter Caspium mare et Pontum Euxinum interjectum*) cum Clitarcho adeo in arctum cogunt, ut eluvione utriusque maris perfundi dicant.

8.

Clitarchus de tenthredone insecto ap. simili : « Depascitur montana, involatque in quercus concavas. »

9.

Ubi nunc sint (Amazones), id perpauci absque demonstratione cui fides habenda, demonstrare conantur. Quale

ἐστὶ τῶν σπηκωδῶν, μείζον μὲν μύρμηκος, μελίσσης δ' Ἰλασσον· ἐπτερωται δὲ καὶ ποικίλῃν ἔχει λευκῇ καὶ μέλανι τὴν ἐπιφάνειαν. Τοῦτο κατὰ τὴν ὀρεινὴν νεμόμενον δρέπεται ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς ἄγχεσι θάμνων παντοῖα ἀνθη, καὶ φερόμενον ἐς τὰς κοίλας πέτραις καθίπταται. Præterea Schneider. : « Notabilem Tzetzæ locum ex epistola nescio an non edita [Est Tzetz. Epist. 13 in cod. Reg. 2644 fol. 74 a, a Millero propediem edenda] reperio in Commentario Victorii ad Demetrium p. 267 : Σὺ δὲ Κλειταρχικῶς ἡμᾶς ἐπαινεῖς [πρὸς τοὺς νῦν ἀπαράμιλλον].. Κλείταρχος γὰρ ἐκεῖνος ὁ συγγραφεὺς περὶ τῆς τεθηρηδόνος φησὶν (ἡ δὲ ἐστὶ μελίττη παρόμοιον)· Κατανέμεται τὴν ὀρεινὴν, εἰσπίτταται δὲ τῶν δρυῶν τὰς κοιλάδας. » Ad vocem Κλειταρχικῶς in margine annotatur : Σημαίνει ὑπερβολικὸν λόγον Κλειτάρχου. Vide Steph. Thes. s. h. v. Ceterum de anthredone s. tenthredone s. pemphredone insecto v. Aristot. H. A. IX, 43 ; Ælian. XV, 1 (ubi libri ἀνθηδῶν) ; Hesych. s. v.

9.

Strabo XI, p. 505 : Ὅπου δὲ νῦν εἰσιν (αἱ Ἀμαζόνες), ὀλίγοι τε καὶ ἀναποδείκτως καὶ ἀπίστως ἀποφαίνονται· καθάπερ καὶ περὶ Θαληστρίας, ἣν Ἀλέξανδρῳ συμμίζει φασὶν ἐν τῇ Ἑρκανίᾳ καὶ συγγενέσθαι τεκνοποιίας χάριν, δυναστεύουσιν τῶν Ἀμαζόνων· οὐ γὰρ ὁμολογεῖται τοῦτο, ἀλλὰ, τῶν συγγραφέων τοσοῦτων ὄντων, οἱ μάλιστα τῆς ἀληθείας φροντίσαντες οὐκ εἰρήκασιν, οὐδ' οἱ πιστεύομενοι μάλιστα οὐδενὸς μείμνηται τοιούτου, οὐδ' οἱ εἰπόντες τὰ αὐτὰ εἰρήκασιν. Κλείταρχος μὲν φησὶ τὴν Θαληστρίαν ἀπὸ Κασπίων πυλῶν καὶ Θερμώδοντος ὁρμηθεῖσαν ἐλθεῖν πρὸς Ἀλέξανδρον. Εἰσὶ δ' ἀπὸ Κασπίων εἰς Θερμώδοντα στάδιοι πλείους ἐξακισχιλίων, καὶ τὰ πρὸς τὸ ἐνδοξον θρυληθέντα καὶ ὁμολογεῖται παρὰ πάντων, οἱ δὲ πλάσαντες ἦσαν οἱ κολακείας μᾶλλον ἢ ἀληθείας φροντίζοντες.

Clitarchi de eadem re mentionem inicit Plutarchus in Alex. c. 46, quem locum vide in Onesicriti fr. 5. Quomodo historiam Noster narret, verit, lege apud Diodor. XVII, 77, Justin. XII, 3, Curtium VI, 5, 24 sqq., quos omnes ex eodem auctore hausisse patet.

est etiam illud de Thalestria, quam Amazonum reginam Alexandrum in Hyrcania convenisse et proles suscipiendæ causa coivisse cum eo ferunt. Neque enim hoc in confesso est ; sed a tanto scriptorum numero qui maxime veritatis habent rationem, nihil de ea re dicunt, nullaque sit mentio ejus ab iis, quibus plurimum fidei habetur ; qui vero tradiderunt non consentiunt. Clitarchus ait Thalestriam a Caspiis portis et Thermodonte profectam ad Alexandrum venisse. Sunt autem a Caspiis portis ad Thermodontem stadia amplius sex millibus. Quæ autem augendæ gloriæ causa vulgata sunt, etsi in iis consentiant omnes, tamen qui confinxerunt, adulandi quam veritatis fuerunt studiosiores.

9 a.

E LIBRO DECIMO.

Schol. Aristophan. Av. 487 : Πᾶσι γὰρ Πέρσαις ἐξῆν τὴν τιάραν φορεῖν, ἀλλ' οὐκ ὀρθήν, ὥς Κλείταρχος ἐν τῇ δεκάτῃ· μόνοι δὲ οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς ὀρθαῖς ἐγγρῶντο... Τοῖς μὲν ἄλλοις ἔθος καὶ ἐπτυγμένην καὶ προβάλλουσαν εἰς τὸ μέτωπον ἔχειν, τοῖς δὲ βασιλεῦσιν ὀρθήν.

Post narrationem de Thalestri Diodorus XVII, 77, 4 (Ol. 112, 4. 329) exponit, quomodo mores et vestitum regum Asiaticorum Alexander æmulari cœperit. Ex hoc loco, opinor, fluxit fragmentum nostrum. Geierus petiit putavit ex narratione de diademate inter navigationem in Euphrate flumine brevi ante mortem institutam infausto casu regi ablato et a nauta quodam sive a Seleuco reddito (v. Aristobul. fr. 41, 42). Quod ferri nequit, quum libro demum *duodecimo* (fr. 22 a.) Clitarchus de Indorum gymnosophistis egerit. — Ceterum tiaram et candyn et anaxyrides Alexander non assumpsit, sec. Diodor. l. I. et Eratosthenem ap. Plut. Mor. p. 329, F. Vide Brissonium De regio Persar. princ. p. 57 sqq. (ed. Argentor. 1710).

10.

Schol. Apoll. Rh. II, 404 : Ὅτι δὲ Διόνυσος ἐπολέμησεν Ἰνδοῖς, Διονύσιός φησι καὶ Ἀριστόδημος ἐν α' Ὀθηαῖκῶν ἐπιγραμμάτων, καὶ Κλείταρχος ἐν ταῖς Περὶ Ἀλεξάνδρον ἱστορίαις, προσιστορῶν, ὅτι καὶ Νύσα ὄρος ἐστὶν ἐκεῖ, καὶ κισσῷ ὅμοιον φυτὸν, δ καλεῖται σκινδαψός. Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ Χαμαιλέων ἱστορήσεν ἐν τῷ Περὶ Ἰλιάδος.

Diodorum in Alexandri historia h. l. conferri non licet propter lacunam quæ est in libro XVII post cap. 83. Quæ leguntur lib. II, 38 de Bacchi in Indiam expeditione, de dei inventis, de Mero monte etc, ea non ex Clitarcho, sed ex Megasthene (cujus cf. fr. 20) derivanda videntur. Clitarchum expresserit Curtius VII, 10, 7 et qui eodem duce utitur Trogus ap. Justin. XII, 7. Alium auctorem ante oculos habuisse Arrianum in iis quæ tradit V, 1—3 et VI, 28 recte statuit Geierus, num vero de Onesicrito an de alio quovis cogitandum sit, in medio relinquo. De origine harum fabularum ex mythologia Indica repetenda v. Bohlen. *Alt. Ind.* I, p. 143 et passim. Cf. Droysen. *Alex.* p. 370.

9 a.

E LIBRO DECIMO.

Omnibus Persis tiaram, non rectam tamen, gestare licebat, uti Clitarchus ait libro decimo; soli enim reges rectis utebantur. Reliqui tiaram involutam et in frontem demissam gestare solebant.

11.

Curtius IX, 5, 21 : *Ptolemæum, qui postea regnavit, huic pugnae (Mallensi) adfuisse, auctor est Clitarchus et Timagenes. Sed ipse, scilicet gloriae suæ non refragatus, afuisse, missum in expeditionem, memoriæ tradidit. Tanta componentium vetusta rerum monumenta vel securitas vel, par huic vitium, credulitas fuit!*

Clitarchi commentum repetunt Pausan. I, 6, 2; Auctor Itiner. Alex. c. 115; Stephan. Byz. v. Ὀξυδράκται; Plutarch. De fort. Alex. Or. I, c. 2, quamquam idem in Alex. 63 nonnisi Peucestæ recte mentionem facit. Diodorus XVII, 99 item unum Peucesten memorat. Reliqui auctores, qui de vulnere Alex. agunt, nomina omittunt. Ceterum cf. Ptolemæi fr. 20; Aristobul. fr. 28; Ste-Croix l. I. p. 407; Droysen. l. I. p. 440.

12.

Curtius IX, 8, 13 : *Diruta igitur arce (Porticani) et omnibus captivis venundatis, Sambi regis fines ingressus est (Alexander); multisque oppidis in fidem acceptis, validissimam gentis urbem cuniculo cepit. Barbaris simile monstri visum est, rudibus militarium operum, quippe in media ferme urbe armati terra exsistebant, nullo suffossi specus ante vestigio facto. Octoginta millia Indorum in ea regione cæsa, Clitarchus est auctor, multosque captivos sub corona venisse.*

Octoginta millia] κατέκοψε τῶν βαρβάρων ὑπὲρ τὰς ὀκτὼ μυριάδας Diodor. XVII, 102, ex Clitarcho scilicet. — « Quæ in sequentibus et apud Diodorum (c. 103, 7) et apud Curtium de Ptolemæo narrantur apud Harmateliæ urbem vulnerato, dein autem non sine numine mire sanato, item ex Clitarcho videntur esse delibata, qua de re cf. Comment. nostr. De Ptolem. Lag. vit. p. 14 et 15. » GEIER.

13.

Quod h. l. Geierus posuit, apud nos legitur fragm. 22 a.

14.

Plinius H. N. VII, 2, p. 8 Techn. : *Ctesias gentem ex his, quæ appelletur Pandore, in convallibus sitam annos duccenos vivere, in juvena cando*

10.

Bacchum bellum contra Indos gessisse narrant Dionysius (*Mytilenæus vel Samius*), Aristodemus libro primo Inscriptionum Thebanarum et Clitarchus in Alexandri historia, addens esse in India etiam Nysam montem, et plantam ibi nasci hederæ similem, quæ scindapsus nominetur.

capillo, qui in senectute nigrescat. Contra alios quadragenos non excedere annos, junctos Macrobiis, quorum feminae semel pariant, idque et Agatharchides tradit: praeterea locustis eos ali et esse pernices. Mandorum nomen iis dedit Clitarchus et Megasthenes, trecentosque eorum vicos annuerat. Feminas septimo aetatis anno parere, senectam quadragesimo accidere.

Mandorum] Pandarum probiliter conj. Pintianus, quia Megasthenes ap. Arrian. terram istam appellat Pandæam.

15.

Ælian. N. A. XVII, 2: Κλείταρχος ἐν τῇ * περὶ τὴν Ἰνδικὴν φησι γίνεσθαι ὄφιν πηχῶν ἑκκαίδεκα. Γίνεσθαι δὲ καὶ ἄλλο τι γένος ὄφρων ὕμνει, οὐ κατὰ τοὺς ἐτέρους τὸ εἶδος· βραχυτέρους μὲν γὰρ εἶναι τῷ μεγέθει πολλῶ, ποικίλους γε μὴν τὴν χροάν δρᾶσθαι, ὥσπερ οὖν φαρμάκοις καταγραφέντας· τοὺς μὲν γὰρ χαλκοειδεῖς ταινίας ἔχειν ἀπὸ κεφαλῆς ἐς τὴν οὐρὰν καθερπούσας, τοὺς δὲ ἀργυρίῳ προσεικασμένας, πεφοινυμένας ἄλλους, καὶ μέντοι καὶ χρυσοφανεῖς (χρυσοφαεῖς cod. Vat.) τινὰς· δακεῖν δὲ ἄρα καὶ ἀποκτεῖναι ὥκιστα δεινὸς λέγει οὗτος.

Ἐν τῇ] excidisse videtur numerus libri (ἐν τῇ ι'?). Verba hæc omisit cod. Monac. E Clitarcho sua habet Diodor. XVII, 90. Ceterum de serpentibus Indicis cf. Nearch. fr. 14 et 15; Aristobul. fr. 32, 33; Onesicrit. fr. 7.

16.

Ælian. N. A. XVII, 25: Λέγει δὲ Κλείταρχος πιθήκων ἐν Ἰνδοῖς εἶναι γένη ποικίλα τὴν χροάν, μεγέθει δὲ μέγιστα· ἐν δὲ τοῖς χωρίοις τοῖς ὀρείοις τοσοῦτον αὐτῶν τὸ μέγεθος εἶναι, ὥς Ἀλέξανδρον, φησὶ, τὸν Φιλίππου καὶ πάνυ καταπλαγῆναι σὺν καὶ τῇ οἰκείᾳ δυνάμει, οἴομενον ἀθρόους ἰδόντα στρατιὰν δρᾶν συνειλεγμένην καὶ ἑλλοχῶσαν αὐτόν. Ὅρθοι δὲ ἦσαν οἱ πίθηκοι κατὰ τύχην ἡνίκα ἐφάνησαν. Θηρῶνται δὲ οὗτοι οὔτε δικτύοις, οὔτε κυνῶν ρινηλατούντων σοφία καὶ μάλα ἀγρευτικῇ. Ἔστι δὲ τὸ ζῶον ὀρχηστικόν, εἰ θεῶτο ὀργούμενον· καὶ θέλει γε αὐλεῖν, εἰ κατὰ πνεῖν μάθοι εἰδέναι [μαθόντα εἶδεν vel μάθοι εἰδότα

15.

Clitarchus in India serpentes nasci ait cubitorum sedecim. Nasci etiam aliud quoddam serpentum genus canit, forma ab altero illo diversum; nam magnitudine multo inferiores esse, variisque spectari coloribus quasi pigmentis pellem distinctam habentes; aliis enim aeris colorem referentes esse vittas, quæ a capite ad caudam pertineant, aliis argenteo similes, aliis purpureas, nonnullis etiam auri splendorem præ se ferentes. Morsu eos celeriter interficere idem narrat Clitarchus.

16.

Clitarchus tradit simiarum in India genera esse colore

Jac. εἰ δ' ἴδοι αὐλοῦντα, θέλει γ' ἰδεῖν εἰ κ. μ. ε. ?]. Πρὸς τούτοις εἰ θεάσαιτό τινα ὑποδήματα τοῖς ποσὶ περιτιθέντα, μιμείται τὴν ὑπόδεσιν, καὶ υπογράφοντα τῷ ὀφθαλμῷ μίλτῳ [μέλος τι cod. Par. μέλιτι Diodor.], καὶ τοῦτο δρᾶσαι θέλει. Οὐκοῦν ὑπὲρ τῶν εἰρημένων μολίδου πεποιημένα κοῖλα καὶ βαρέα ὑποδήματα προτιθέας, καὶ βρόχους αὐτοῖς ὑποβαλόντες, ὥς εἰσβαλεῖν μὲν τῷ πόδε, ἔγχεσθαι δὲ τῇ πάγῃ καὶ μάλα ἀφύκτω. Δέλεαρ δὲ αὐτοῖς ὀφθαλμῶν πρόκειται ὑπὲρ τοῦ [supple μίλτου] ἱζός. Κατόπτρῳ δὲ χρῆσάμενος ὁ Ἰνδὸς ὁρώντων ἐκείνων, οὐκ εἰσι δ' ἐτι τὰ [ἐτι τὰ αὐτὰ vel ἔτυμα Jac.] κάτοπτρα, ἀλλὰ ἕτερα προστιθέντες [προτιθ. Jac.]· εἴτα καὶ τούτοις ἔρματα ἰσχυρὰ ὑποπλέκουσιν· καὶ μέντοι καὶ [καὶ μὴν τὰ σκεύη J. καὶ μὴν ταῦτα?] τοιαῦτά ἐστιν. Οἱ μὲν [οἱ μὲν οὖν J.] ἔρχονται, καὶ ἀγεννῶς ὀρώσι [κ. ἀτενῶς ὀρ. Gron. καὶ οὐκ ἀγεννῶς ὀρώσι Jac.] κατὰ τὴν μίμησιν ἣν [ᾧ J.] εἶδον· ἐκπηδᾷ δὲ ἰσχύς τις κολλητικὴ βλεφάρων ἐκ τῆς πρὸς τὴν αὐγὴν ἀντιτυπίας, ὅταν ἰδῶσιν ἀτενές· εἴτα οὐχ ὀρώντες αἰρῶνται ῥᾶστα· φυγεῖν γὰρ ἐτι εἰσὶν ἥκιστοι.

Cf. Diodor. XVII, 90: Ἰδιον δέ τι καὶ κατὰ τὴν ὀρεινὴν τὴν πλησίον ὑπῆρχε· χωρὶς γὰρ τῆς πρὸς ναυπηγίαν ὕλης εἶχεν ἡ χώρα πολλοὺς καὶ παρηλλαγμένους τοῖς μεγέθεισιν ὄφεις, ὄντας ἑκκαίδεκαπῆχεις, πιθήκων τε γένη πολλὰ καὶ τοῖς μεγέθει διαλλάττοντα, ὧν τὴν τέχνην τῆς θήρας αὐτὸ τὸ ζῶον ὀρηγεῖτο· μιμητικὸν γὰρ ὑπάρχον πάσης πράξεως βίᾳ μὲν οὐ βραδίως χειροῦται, διὰ τε τὴν ἰσχὺν τῶν σωμάτων καὶ διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀγχίνουαν· τῶν δὲ κυνηγῶν οἱ μὲν μέλιτι (scr. μίλτῳ) τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀλείφονται, οἱ δὲ βλεπόντων τῶν θηρίων ὑποδοῦνται, τινὲς δὲ ταῖς κεφαλαῖς κάτοπτρα περιτιθέας· καὶ τοῖς μὲν ὑποδήμασι παραθέντες δεσμοὺς ἀπολείπουσιν, ἀντὶ δὲ τοῦ μέλιτος (μίλτου) ἱζὸν ὑποβάλλουσιν, τοῖς δὲ κατόπτροις ἐπίσπαστρα καθάπτουσι· διόπερ ὅταν βούλωνται τὰ ζῶα τὰς πράξεις τῶν ὀραθέντων ἐπιτελεῖν, ἀδυνατεῖ, τῶν μὲν βλεφάρων κεκολλημένων, τῶν δὲ ποδῶν δεδεμένων, τῶν δὲ σωμάτων κατεχομένων· ὅθεν εὐχέριωτα πρὸς τὴν θήραν γίνεται.

Cf. Strabo XV, p. 699: Ἐν δὲ τῇ λεχεσίῳ ὕλη καὶ τὸ τῶν κεκοπιθήκων διηγούνται πληθεὺς ὑπερβάλ-

varia, magnitudine autem præstantia. In montanis regionibus tantam eorum magnitudinem esse, ut etiam Alexander, Philippi filius, vel cum copiis suis magno percussus sit terrore; frequentes enim conspiciens collectum et insidiantem ipsi exercitum cernere opinabatur. Casu enim factum est ut, quando apparuerunt, simiæ starent erectis corporibus. Capiuntur neque retibus neque ulla canum sagacium sollertia venatoria. Sed saltare animal hoc cupit si quem viderit saltantem, et si tibiis canentem conspexerit, videre vult non ipsum quoque tibiis scienter inflare discere possit. Porro si quem spectaverit calceos induentem, rem imitatur, et si quem rubrica oculos pingentem, hoc quoque

λον καὶ τὸ μέγεθος ὁμοίως· ὥστε τοὺς Μακεδόνας ποτὲ ἰδόντας ἐν τισιν ἀκρολοφίαις ψυλαῖς ἐστῶτας ἐν τάξει κατὰ μέτωπον πολλοὺς (καὶ γὰρ ἀνθρωπονοῦστατον εἶναι τὸ ζῶον, οὐχ ἦττον τῶν ἐλεφάντων) στρατοπέδου λαβεῖν φαντασίαν, καὶ ὁρμησάιν μὲν ἐπ' αὐτοὺς, ὡς πολεμίους· μαθόντας δὲ παρὰ Τασίλου συνόντος τότε τῷ βασιλεῖ τὴν ἀλήθειαν, παύσασθαι. Ἡ δὲ θήρα τοῦ ζώου διττὴ· μιμητικὸν δὲ καὶ ἐπὶ τὰ δένδρα ἀναφευκτικόν· οἱ οὖν θηρεύοντες, ἐπὶ ἰδῶσιν ἐπὶ δένδρων ἰδρυμένον, ἐν ᾧ θέντες τρυβλίον ὕδωρ ἔχον, τοὺς ἑαυτῶν ὀφθαλμοὺς ἐναλείφουσιν ἐξ αὐτοῦ· εἴτ', ἀντὶ τοῦ ὕδατος ἰξοῦ τρυβλίον θέντες, ἀπίαισι καὶ λογῶσι πόρρωθεν· ἐπὶ δὲ καταπηδῶσιν τὸ θηρίον ἐγχρίσται τοῦ ἰξοῦ, καταμύσαντος δ' ἀλειφθῇ τὰ βλεφάρων, ἐπιόντες ζωογροῦσιν· εἰς μὲν οὖν τρόπος οὗτος. Ἄλλος δὲ, ὑποδυσκεμένοι θυλάκους ὡς ἀναζυρίδας, ἀπαισιν, ἄλλους καταλιπόντες δασεῖς, τὰ ἐντὸς κεχρισμένους ἰξῶ· ἐνδύντας δὲ εἰς αὐτοὺς βράδιως αἰρούσι.

Ad locum Æliani : ἐκπηδᾷ κτλ.] « Locum vitiosum esse puto. Quid significat ἀντιτυπία πρὸς τὴν αὐγὴν? quomodo visci vis dici potest ἐκπηδᾶν? Gesnerus vertit : *radius e speculo reflexis ita (simia) afficitur oculis, ut hebetati illi palpebris tamquam adglutinatiis connevit*. Conjicio fuisse scriptum : βλεφάρων ὑπὲρ τῆς... ἀντιτυπίας, i. e. pro imagine a speculo ad lucem repercussa prosilit vis visci tenax obliquitque faciem simiæ. » SCHNEIDER. « Locutus mutulus et confusus, ad quem restituendum lenis correctio non sufficit. Quanto hæc omnia disertiora apud Diodorum, cuius et Strabonis narrationem h. l. pro Ælianeis expressit Gillius. Codices in depravatissimis verbis nihil præsidii offerunt, nisi quod *m.* vitium addit αὐτὴν pro αὐγὴν exhibens. » JACOBS. Verti quasi hunc fere in modum scriptum fuisset : ἐκπηροὶ δὲ ἡ ἰξὺς ἰσχυρὸς κολλητικὴ βλεφάρων ἡ καὶ τὸ κάτοπτρον ἐκ τῆς πρὸς τὴν αὐγὴν (ad oculos) ἀντιτυπίας vel ἐκ τῆς τῶν ἀκτίνων ἀντιτυπίας. Sin ἐκπηδᾷ recte se habet (quod Clitarchi

facere vult. Itaque pro his ex plumbo factos graves calceos proponunt, et laqueos subjiiciunt, ut inseri quidem pes possit, sed firmo vinculo etiam retineatur. Oculorum esca pro rubrica ponitur viscus. Speculo etiam Indus venator in simiarum conspectu utitur, non vero idem sed aliud simiis apponit, atque huic quoque firma vincula subnectit. Hæc igitur sunt hujusmodi. Jam accedunt simiæ et inconsulto agentes imitantur quæ viderunt. [Itaque excæcat eas vel vis visci palpebras conglutinans, vel, si speculum fixis oculis intuentur, solis radiorum repercussio.] Visu his modis orbatæ capiuntur facillime, quippe quæ fuga sibi consilere jam nequeant.

17.

In solemnibus (Indorum) pompis multi ducuntur elephantibus auro et argento ornati, multæque quadrigæ jugaque boum. Deinde instructus sequitur exercitus, et aramenta ingentium lebetum craterumque qui orgyam altitudine

SCRIPTORES RER. ALEX.

dicendi genus reputans minime negaverim), sensum recte cepit Gesnerus. Diodorus nonnisi ad vincula speculis annexa respexit verbis : τῶν δὲ σωματῶν κατεχομένων.

17.

Strabo XV, p. 718 : Ἐν δὲ ταῖς κατὰ τὰς ἐορτάς πομπαῖς πολλοὶ μὲν ἐλέφαντες πέμπονται χρυσῶι κεκοσμημένοι καὶ ἀργύρῳ, πολλὰ δὲ τέθριππα καὶ βοῖκὰ ζεύγη· εἴθ' ἡ στρατιὰ κεκοσμημένη· καὶ χρυσώματα δὲ τῶν μεγάλων λεβήτων καὶ κρατήρων ὀργυαίων· καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ χαλκοῦ τράπεζαι τε καὶ θρόνοι καὶ ἐκπώματα καὶ λουτήρες, λιθοκόλλητα τὰ πλείστα σμαράγδοις καὶ βηρύλλοις καὶ ἀνθραξιν Ἰνδικοῖς, καὶ ἐσθῆς δὲ ποικίλῃ χρυσόπαστος, καὶ θηρία * ασοί (ἄρκοι Cor.) καὶ παρδάλεις καὶ λέοντες τιθασοὶ καὶ τῶν ποικίλων ὀρνέων καὶ εὐφρόνων πλῆθος. Ὁ δὲ Κλείταρχος φησιν ἀμάξας τετρακύκλους δένδρα κομίζουσας τῶν μεγαλοφύλλων, ἐξ ὧν ἀκείρεται (ἀπὸ τῆς em. Schneider. ad Ælian. 17, 22) γένῃ τιθασεομένων ὀρνέων, ὧν εὐφωνότατον μὲν εἶρηκε τὸν ὠρίωνα, λαμπρότατον δὲ κατὰ τὴν ὄψιν καὶ πλείστην ἔχοντα ποικίλιαν τὸν καλούμενον κατρέα· τὴν γὰρ ἰδεῖν ταῶι μάλιστα ἐγγίζειν, τὴν δὲ λοιπὴν εἰκονογραφίαν παρ' ἐκείνου ληπτέον.

Cf. Curtius VIII, 9 : *Quum rex se in publico conspici patitur, thuribula argentea ministri ferunt, totumque iter, per quod ferri destinavit, odoribus complent. Aurea lectica margaritis circumpendentibus recubat; distincta sunt auro et purpura carbasa, qua indutus est : lecticam sequuntur armati corporisque custodes : inter quos ramis aves pendent, quas cantu seriis rebus obstrepere docuerunt, etc.*

18.

Ælian. H. A. XVII, 22 : Καὶ Κλείταρχος χῶρον δῶμεν. Ἀγείει δὲ Κλείταρχος ἐν Ἰνδοῖς γίνεσθαι ὄρνι, καὶ εἶναι σφόδρα ἔρωτικόν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ λέγει ὠρίωνα εἶναι. Φέρε δὲ καὶ γράψωμεν αὐτὸν τῷ λόγῳ,

æquant; porro ex ære Indico factæ mensæ, sellæ, pocula, labra, quorum plurima gemmis distincta, ut smaragdis, beryllis, carbunculis Indicis; præterea vestes colore variæ auroque intertextæ, nec non animalia, ** (ursi?) atque pardales et leones mansueti, præterea avium variarum dulcesque canentium multitudo. Clitarchus vero plaustra narrat quaternarum rotarum, quibus vehantur magnis foliis instructæ arbores, ex hisque pendere varias species avium n.ansuetarum, quarum canorissimum esse dicit orionem, aspectu vero pulcherrimum et colorum varietate præ ceteris insignem appellari tradit catreum; qui forma ad pavonem proxime accedat. Reliquam imaginis descriptionem ex ipso pete Clitarcho.

18.

Clitarcho quoque locum demus. Is igitur in India nasci refert avem valde amatoriam, cui orioni nomen esse dicit. Age describamus eam verbis, quibus ipse utitur Clitarchus :

27

ὡς ἐκείνος διδάσκει· τοῖς μὲν καλοῦσιν ἑρωδιὸν [τοῖς μεγάλοις τῶν ἑρωδιῶν em. Jac.] ὅμοιος τὸ μέγεθος δὲ ὠρίων ἐστίν. Ἔστι δὲ καὶ τὰ σκέλη ὡς ἐκείνοι φοῖνιξ· ὀφθαλμοὺς δὲ κυανοῦς ἔχει· τοῦτο μὲν οὐχ ὡς ἐκείνοι· μέλος δὲ μουσουργεῖν ὑπὸ τῆς φύσεως πεπαίδευται, οἷα δὴ ποῦ μέλη ὑμνεῖται ταῦτα γλυκέα καὶ (παγγλυκερά & J.) πρὸς ἀδόκον ὑμέναιον βλέπει, θέλγοντα γονὴν ὑπὸ τινὶ γαμικῷ, προσείοντα Σειρῆνας [θέλων τὴν ἀκοὴν ὑμνῶ τινὶ γαμικῷ προσείοντι Σ. Tour., Jacobs., Ruhnk.]. Cf. Nonnus Dion. XXVI, 201 sqq.

18 a.

Ælian. ibid. c. 23 : Κατρία ὄνομα, Ἰνδὸν γένος τῇ φύσει ὄρνιν, λέγει Κλείταρχος εἶναι τι κάλλος ὑπερῆφανον· τὸ μέγεθος γὰρ εἴη ἂν πρὸς τὸν ταῶν, τὰ δὲ ἄκρα τῶν πετρῶν ἔοικε σμαράγδῳ. Καὶ ὄρνιν μὲν ἄλλους, οὐκ οἶδας, οὓς ὀφθαλμοὺς ἔχει, εἰ δὲ εἰς σὲ ἀπίδοι, ἔρεις κιννάδαριν εἶναι τὸ ὄμμα πλὴν τῆς κόρης· ἐκείνη δὲ μήλη τῇ χροῇ παρειασται καὶ βλέπει ὀξύ· τό γε μὴν τοῖς ἀπάντων ὀφθαλμοῖς λευκόν, ἀλλὰ τοῖς τοῦ κατρίως τοῦδε ὠχρόν ἐστίν· τὰ τῆς κεφαλῆς πτεῖλα γλαυκωπά, καὶ ἔχει θανάσιμα ὀφθαλμοῖς παρειασμένους, εἴτα ἄλλην ἄλλην διεσπαρμένας· πόδες δὲ αὐτῷ σανδαράκινοι· ἔχει δὲ καὶ φώνημα εὐμουσον καὶ κατὰ τὴν ἀηδόνα τορὸν· Ἰνδοὶ δὲ ἄρα καὶ τὴν ἐξ ὀρνίθων τροφήν εἶχον*, ἔνα καὶ οἱ ὀρύωντες ἐστὶν τὴν ὄψιν δύνωνται. Ἰδεῖν γοῦν αὐτοῖς πάρεστι καὶ θλους πορφυροῦς καὶ τῇ καθαρωτάτῃ φλογὶ προσεοικότας· καὶ τούτων αἱ πτήσεις κατὰ πληθὺς εἰσιν, ὡς νομίζειν νέφη. Καὶ ἄλλα μὴν ποικίλα καὶ οὐ πάντῃ τὸ εἶδος εὐρητά, μελωδίαν τε καὶ εὐστομίαν καὶ εὐγλωττίαν ἄμαχα, ὡς εἶναι, εἰ μὴ τῇ καὶ παχύτερόν ἐστιν εἰπεῖν, Σειρηνάς τινας, ἧ καὶ τοῦτό γε ἐγγύθεν. Κατάπτεροι γὰρ ὡς ἦσαν καὶ [αἱ] τοῦ μύθου κόραι, καὶ τοὺς πόδας ὀρνίθεις ἐδόκουν, ποιηταὶ τε ἄδουσιν καὶ ζωγράφοι δεῖκνυσιν.

Τροφήν] τροφήν scr. Triller. et Bernardus, quod recepit Schneider.; Jacobsio excidisse aliquid ante

Magnitudine orion æquat ardearum genus maximum; crura quoque sicut illæ habet rubra; oculis vero cæruleos; his igitur differt ab ardeis. Cantum vero musicatum a natura edoctus est, quales canunt suavissimas istas cantilenas, quæ ad hymenæum spectant; sic orion aures demulcet hymno quodam nuptiali, qui quasi Sirenum vi audientes pellicit.

18 a.

Catreum, avem Indicam, Clitarchus eximia pulchritudinis esse dicit; magnitudine fere pavonis; pennarum extremitates smaragdum referunt. Si alios intueatur, ejus oculi nescias quo colore sint; sin te aspiciat, cinnabarin esse oculum diceret, excepta pupilla, cui color melinus est aciesque acuta. Quod in aliorum oculis album, in his est pallidum; capitis pennæ cæruleæ, guttis quasi croceis passim sparsis distinctæ; pedibus color sandaracæ; vox sonora et sicuti lusciniæ acuta. Indi eos in aviariis habere

v. ἵνα videtur. Gillius τροφήν legens vertit: *Eam in deliciis habent, ut aspectu illius expleri non possint*. Τροφήν φανεράν εἶχον suspicatur Geier. — Dixit, puto, Ælianus Indos in domibus suis pulcherrimas istas aves alere, ut satiare possint aspectum. Itaque scripserim Ἰνδοὶ δ. α. αὐτὸν ἐν ὀρνιθοτροφείοις εἶχον, vel Ἰνδῶν δὲ ἄρα καὶ τινες ὀρνιθοτροφεία (αὐτῶν) εἶχον. Possis etiam Ἰνδοὶ δ' ἄρα καὶ τὴν ἐξ ὀρνιθοτροφείων τροφήν εἶχον. Curtius VIII, 9 de Indis dicit: *Inclusa vivario animalia inter vota cantusque pellicum figere*. — Ceterum avem hanc describit Nonnus in Dion. XXVI, 207 sqq., ubi inter alia: Κατρίως.. ξανθοφύτης λιγύφωνος, ἀπὸ βλεφάρων δὲ οἱ αἰγλή πέμπεται, ὀρνιθῶσι βολαῖς ἀντίρροπος ἦους... φοινικίαις πτερύγεσσι κεχασμένος etc. — « *Pennant eandem esse putat cum gallo lib. XVI, 2 commemorato, de cantu vero fabulam esse. Igitur pavonem bicalcaratum Linn. interpretatur.* » SCHNEIDER. « *Varias vv. dd. de hac ave conjecturas protulit Coraes ad Strabonem gallicum tom. V, p. 89.* » JACOBS. Nisi fallor hæ sunt Sirenes Indicæ, de quibus Dinon (fragm. 3) loquitur.

19.

Strabo VII, p. 223 : Τοῦτο δὲ δὴ παράδοξον ἡ νῆσος (Αἰθάλια) ἔχει, καὶ τὸ τὰ ὀρύγματα ἀναπληροῦσθαι πάλιν τῷ χρόνῳ τὰ μεταλλευθέντα, καθάπερ τοὺς πλαταμῶνας φασὶ τοὺς ἐν Ῥόδῳ, καὶ τὴν ἐν Πάρῳ πέτραν τὴν μάρμαρον, καὶ τοὺς ἐν Ἰνδοῖς ἄλλας, οὓς φησὶ Κλείταρχος.

20.

Strabo VII, p. 293 : Οὐδὲ Κλείταρχος εὖ· φησὶ γὰρ τοὺς ἱππίας ἰδόντας τὴν ἐφοδὸν τοῦ πελάγους ἀφιππάσασθαι, καὶ φεύγοντας ἐγγὺς γενέσθαι τοῦ περικαταληφθῆναι.

Cf. Curtius IX, 9 : *Tertia ferme hora erat, quum stata vice oceanus exæstuans invehi cæpit et retro*

solebant, ut aspectu satiare oculos possent. Cernere apud eos est etiam aves undique purpureas et purissimæ flammæ assimilēs : quæ gregatim tanta multitudine volant, ut nubes esse videantur. Porro alia sunt avium genera varia, quarum species haud facile describi potest, cantu orisque linguæque suavitate insuperabiles, ut Sirenas esse (nisi forte hoc verbum pinguius est) vel simile quiddam videantur : nam Sirenas quoque virgines alas et pedibus aves fuisse poetarum fabulæ canunt et pictores ostendunt.

19.

Exhaustas salis fodinas in India repleti denno temporis decursu tradit Clitarchus.

20.

Haud recte Clitarchus tradit equites maris accessum videntes equis aufugisse, et vel sic haud multum abfuisse quin fluctus eos assequeretur.

flumen urgere. Quod primo coercitum, deinde vehementius pulsum, majore impetu adversum agebatur, quam torrentia præcipiti alveo incurrunt. Ignota vulgo freti natura erat, monstraque et iræ deum indicia cernere videbantur. Identidem intumescens mare et in campos paullo ante siccos descendere superfusum. Jamque levatis navigiis et tota classe dispersa, qui expositi erant, undique ad naves trepidi et improvise malo attoniti recurrunt. Sed in tumultu festinatio quoque tarda est. Hi contis navigia appellebant, hi dum remos aptari prohibebant, considerant. Quidam enavigare properantes, sed non exspectatis qui simul esse debebant, clauda et inhabilia navigia languide moliebantur; aliæ navium inconsulte ruentes receperant, pariterque et multitudo et paucitas festinantes morabatur. Clamor hinc exspectare, hinc ire jubentium, dissonæque voces nunquam idem atque unum tendentium non oculorum modo usum, sed etiam aurium abstulerant, etc.

21.

Athenæus XIII, p. 586, C : Φησὶ Θεόπομπος ἐν τοῖς περὶ τῆς Χίας ἐπιστολῆς, οἱ μετὰ τὸν τῆς Πυθιοῦ νίκης θάνατον ὁ Ἀρπαλος μετεπέμψατο τὴν Γλυκέραν Ἀθήνηθεν· ἦν καὶ ἐλθοῦσαν οἰκεῖν ἐν τοῖς βασιλείοις τοῖς ἐν Ταρσῷ, καὶ προσκυνεῖσθαι ὑπὸ τοῦ πλήθους, βασιλίσσαν προσαγορευομένην· ἀπειρῆσθαι τε ἐπὶ πᾶσι μὴ στεφανοῦν Ἀρπαλον, ἐὰν μὴ καὶ Γλυκέραν στεφανώσιν· ἐν Ῥωσσῷ δὲ καὶ εἰκόνα χαλκῇν αὐτῆς ἱστάναι τολμῆσαι παρὰ τὴν ἑαυτοῦ. Τὰ ὅμοια δὲ εἴρηκε καὶ Κλέιταρχος ἐν ταῖς Περὶ Ἀλέξανδρον ἱστορίαις.

Περὶ τῆς Χ[ίας] quasi de Chia quadam pellice Theopompus scripsisset. In latinis verti περὶ Χίωv. Plura v. in Fr. Hist. Introd. p. LXXIII. De re cf. Diodorus XVII, 108, 6 : Μετὰ δὲ ταῦτα ἄλλην ἑταίραν Ἀττικὴν ὄνομα Γλυκέραν μεταπεμψάμενος ἐν ὑπερβαλλούσῃ τρυφῇ καὶ πολυδαπάνῳ διαίτηματι διεξῆγεν.

21 a.

Plinius H. N. VII, 2, p. 8. Tchn. : *Oritas ab Indis Arbis fluvius disternit. Hi nullum aliud cibum novere quam piscium, quos unguibus dissectos sole torreant : atque ita panem ex his faciant, ut refert Clitarchus.* Quæ fugerunt Geierum. Cf. Nearch. fr. 20, Onesicrit. fr. 26, Diodor. XVII, 101.

21.

Theopompus in Epistola de Chiis scripta, post Pythonices obitus Harpalum ait Athenis accessivisse Glyceram : quæ quum venisset, in regia habitasse Tarsi, et a populo adoratum esse et reginam appellatam : vetitumque fuisse, ait, ne quis Harpalum corona donaret, quinsimul coronaret

22.

Idem VI, 36. p. 392 : *Insulas toto eo mari (sc. Æthiopico) et Ephorus complures esse tradidit, et Eudoxus, et Timosthenes : Clitarchus vero Alexandro regi renuntiatam adeo divitem, ut equos incolæ talentis auri permutarent. Alteram, ubi sacer mons opacus silva repertus esset, distillantibus arboribus odore miræ suavitatis.*

« Pertinere videtur hæc Clitarchi narratio ad illud tempus, quo Alexander ex India reversus et expeditionis Arabicæ consilium animo molitus viros rerum nauticarum peritos ad maria ista et terras adjacentes cognoscendas miserat. » GRIER. Locum unde desumpta hæc sint, accuratius indicat Curtius X, 1, 10 : *Nuntiabant autem (sc. Nearchus et Onesicritus)... insulam ostiis amnis subjectam auro abundare, inopem equorum esse : singulos equos ab iis, qui ex continenti trajicere auderent, singulis talentis emi, etc.* Vide Nearch. fr. 25.

22 a.

E LIBRO DUODECIMO.

Diog. L. Proœm. § 6 : *Τοὺς γοῦν γυμνοσοφιστὰς καὶ θανάτου καταφρονεῖν φησὶ Κλέιταρχος ἐν τῇ δωδεκάτῃ.*

An potius Κλέαρχος? mox Laertius : *Κλέαρχος δὲ ὁ Σολεὺς ἐν τῷ Περὶ Παιδείας καὶ τοὺς γυμνοσοφιστὰς ἀπογόνους εἶναι τῶν μάγων φησίν.* Nihil tamen muto. » MENAG. Neque est cur mutetur. Eodem capite etiam Dinonem Diogenes citat. Ceterum hic posui fragmentum, existimans petatum esse ex narratione de morte Calani. V. Diodor. XVIII, 107.

23.

Plinius H. N. III, 9 : *Theophrastus.. primus externorum aliqua de Romanis diligentius scripsit : nam Theopompus, ante quem nemo mentionem habuit, Urbem dumtaxat a Gallis captam dixit ; Clitarchus ab eo proximus, legationem tantum ad Alexandrum missam.*

Clitarchum sequuntur Diodor. XVII, 113, 9, Curtius VII, 95, Memnon in Hist. Heracleæ. Famam tueri studet Niebuhr. (*Rœm. Gesch.* III, p. 191), vereor ne frustra.

24.

Plutarch. Themist. c. 27 Dinonem et Clitarchum,

Glyceram. Eundem in Rosso oppido etiam statnam illius æneam ponere juxta suam conatum. Similia tradidit Clitarchus in Historia Alexandri.

22 a.

Gymnosophistas etiam mortem contemnere Clitarchus ait libro duodecimo.

27.

inter eos recenset, qui Themistoclem ad Xerxem, non ad Artaxerxem regem venisse dixerint; falso quidem. Vide Dinonis fr. 20. ΗΞΕΡΕΝ (De font. Plut. p. 31): «Fortasse in ipsa Alexandri historia Persici regni fata episodio interjecto enarravit; adeoque de Themistoclis fuga ibi locutus est.» Ejus suspicionis causam idoneam loco nostro non inesse recte monet Geier. Sedes fragmenti incerta.

Cicero, Brut. c. 11: *Hunc Themistoclem isti (sc. Clitarchus et Stratocles) aiunt, quum taurum immolavisset, excepisse sanguinem patera, et eo poto mortuum concidisse.*

Vide Introductionem. De Stratocle oratore, turpi Antigoni et Demetrii adulate, exponit Ruhnken. ad Rutil. Lup. I, 9. — Clitarchi commentum, non nominato auctore, memorant Diodor. XI, 58 3; Plut. Themist. 30; Schol. ad Thuc. I, 138; Valer. Max. V, 6: *Themistocles, quem virtus sua victorem, injuria patriæ imperatorem Persarum fecerat, ut se ab ea oppugnanda abstinere, instituto sacrificio exceptum patera tauri sanguinem hausit, et ante ipsam aram quasi quædam pietatis præclara victima concidit.* Cf. Cornel. Nep. Themist. c. 10.

(25.)

Phlegon Mirab. c. 4: Ἱστορεῖ δὲ καὶ Ἡσίοδος καὶ Δικαίταρχος καὶ Κλείταρχος καὶ Καλλίμαχος καὶ ἄλλοι τινὲς περὶ Τειρησίου τάδε. Sequitur historia de Tiresia ex viro in feminam mutato (cf. Apollodor. III, 6, 7). Deinde c. 5 ex iisdem auctoribus narratur similis historia de Cænide genus mutante. Verum egregie fallor aut pro Κλείταρχος scribendum est Κλέαρχος. Gellius N. A. IV, 11: *Clearchus et Di-cæarchus memoriæ tradiderunt fuisse eum (Pythagoram) postea Pyrandrum, deinde Callicleam, deinde feminam pulchra facie meretricem, cui nomen fuerat Alce.* Ea occasione veteres istas fabulas ex Hesiodo Clearchus (ἐν Βίοις) narraverit.

26.

Stob. Floril. 53, 13 (t. II, p. 381 Gaisf.): Κλεί-

26.

Clitarchus historicus ait: Omnis audacia virium modum transgreditur.

Quæ injuste fecisti defendens bis peccabis.

Dos multa haud meliores reddit liberos.

27.

Paucis vivere debemus nos assuefacere, ne turpe quid divitiarum gratia committere discamus.

In colloquio primus dicere ne studeas; post complures loquens quæ profutura sint videbis melius.

28.

Animæ tamquam ducis curam habe, corporis tamquam militis.

ταρχος ὁ ἱστοριογράφος εἶπε, πᾶσα τόλμη καὶ τὰ τῆς δυνάμεως ὑπερβαίνει μέτρα.

Anton. Melissa I, 13: Ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ οὗ ἀδίκως ἐπραξας, δις ἀδικήσεις.

Ibid. I, 31 (et ap. S. Maxim. 12, p. 177): Προῖξ πολλὰ τέχνα βελτίονα οὐ ποιεῖ.

27.

Ibid. I, 36: Ὁφειλομένον ἑαυτοῦς ἐθίζειν ἀπὸ τῶν ὀλίγων ζῆν, ἵνα μὴδὲν αἰσχρὸν ἐνεκεν χρημάτων μάθωμεν. Eadem S. Maximus II, p. 574 ed. Combef.

Ibid. I, 48: Ἐν συλλόγῳ πρῶτος λέγειν μὴ ἐπιτήδευε· μετὰ γὰρ πλείονας λέγων, ὀφεί μᾶλλον τὰ συμφέροντα.

28.

Ibid. I, 55: Τῆς ψυχῆς ὡς ἡγεμόνος ἐπιμελοῦ, τοῦ δὲ σώματος ὡς στρατιώτου προνοεῖ.

Ibid. I, 58: Κρεῖττον ἀποθανεῖν ἢ δι' ἀκρασίας τὴν ψυχὴν ἀμαυρῶσαι. «Cette pensée était vraisemblablement à l'endroit où Clitarque entrait dans quelques détails sur les débauches d'Alexandre.» Ste-Croix p. 376.

29.

Ibid. II, 1 (et Boisson. An. I, p. 118): Ἀρχων μὲν ἐπιτήδευε πρῶτος εἶναι, ἀρχόμενος δὲ μεγάλῳ φρων. Βασιλέα φρόνιμον τὸ διάδημα οὐ ποιεῖ, νοῦς γὰρ ἐστὶν ὁ ἀρχων. Ἀρχεσθαι μὴ μαθῶν, ἀρχεῖν μὴ ἐπιχειρεῖ. Cf. Stobæus l. I. 41, 35, Æschin. In Ctesiph. p. 208.

30.

Ibid. II, 70: Ὁ μὴ θέλεις ἀκούειν, μὴδὲ εἰπῆς· ὁ μὴ θέλεις λέγειν, μὴδὲ ἀκούει· ὥτων καὶ γλώσσης μέγας ὁ κίνδυνος. Κρεῖττόν ἐστι τῷ ποδὶ ὀλισθαίνειν ἢ τῇ γλώσσῃ. Ead. Maxim. p. 647.

31.

S. Maximus I, p. 164: Μὴ τὸ ἔχειν ἀρετὴν καλὸν νόμιζε, ἀλλὰ τὸ ὡς δεῖ καὶ ὑπὲρ ὧν δεῖ. Ἀρετὴν μὲν ἔχων πάντα ἔξεις, κακίαν δὲ, οὐδὲ σεαυτόν.

Ibid. II, p. 165: Ἡ ἰσχὺς τοῦ σώματος μὴ γενέσθω τῆς ψυχῆς ἀσθένεια, ἰσχὺν δὲ ψυχῆς φρόνησιν νόμιζε.

Præstat mori quam intemperantia obscurare animam.

29.

Imperans stude mitis esse, aliorum imperio obediens excelso sis animo. — Regem prudentem diadema non reddit, mens enim rector est. Imperata facere si non didiceris, ne tenta imperare.

30.

Quod audire non vis, id ne dicas; quod dicere non vis, id ne audias: aurium et linguæ magnum periculum; pedo labi quam lingua præstat.

31.

Non habere virtutem duc pulcrum, sed habere quomodo

32.

Ibid. III, p. 167 et Apostol. Prov. XX, 22 :
Φιλῶν ἃ μὴ δεῖ, οὐ φιλήσεις ἃ δεῖ· ἀπλήρωτον γὰρ ἡ
ἐπιθυμία καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀπορον.

33.

Ibid. VI, p. 171 : Σεαυτοῦ τὰ ἀτυχήματα τῶν φί-
λων ἡγοῦ, τῶν δὲ ἰδίων εὐτυχημάτων κοινωνεῖ.

Τελευταῖαν τῶν φίλων θρηνεῖν μὲν οὐκ εὐγενές,
προνοεῖν δὲ τῶν οἰκείων ἐπιμελής.

et pro quibus oportet. Virtutem habens habebis omnia; sin
pravitatem, ne te ipsum quidem.

Robur corporis ne sit animi imbecillitas, robur vero ani-
mi prudentiam existima.

32.

Amans quæ non debes, non amabis quæ debes; inex-
plebile cupiditas proptereaque etiam molestum.

33.

Amicorum infortunia tui ipsius esse puta, tuam vero
prosperitatem cum iis communica.

34.

Ibid. XII, p. 177 : Ἐγκράτεια, κρηπὶς εὐσεβείας·
δρεῖς κτήσεως, ἀρχὴ πλεονεξίας· ἐκ γὰρ φιλαργυρίας
ἀδικία φύεται.

35.

Ibid. LIV, p. 204 (quæ alii Plutarcho tribuunt) :
Ὡς περ ὑπὸ τοῦ ἰοῦ τὸν σίδηρον, οὕτω τοὺς φθονεροὺς
ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἥθους κατεσθίεσθαι.

Ibid. 13 : Κρεῖττον ἀρχεσθαι τοῖσι ἀνοήτοις ἢ ἀρ-
χεῖν. Hoc fugit Geierum.

Defunctos amicos lugere non dedecet, prospiciendum
vero est rebus suorum.

34.

Continētia fundamentum pietatis : possidendi cupiditas,
initium avaritiæ, et ex argenti amore nascitur injustitia.

35.

Ut ærugine ferrum, sic invidos suæ ipsorum indole
comedi.

Salus est stultis parere quam imperare.

PTOLEMÆUS LAGIDA.

R. Geierus (*Alexandri M. Histor. scriptores*, Lips. 1844. p. 1) (*): « Ptolemæum Alexandri res memoriæ prodidisse, postquam regiam dignitatem adeptus sit, et certo Arriani constat testimonio (v. infra) et ipso fragmentorum argumento comprobatur (v. not. ad fr. 7). Neque si animum intenderis ad ea, quæ de Lagidæ vita cognita habeamus, ullum reperias temporis spatium ad commentarios illos conscribendos magis idoneum, quam postremos regni annos, quibus externorum hostium impetu propulso quietam et tutam regni possessionem nactus est; id quod post pugnam demum Ipsensem (Ol. 119, 4. 301 a. C.) ei contigit, ubi et otio fruebatur satis largo et virorum doctissimorum quotidiana utebatur consuetudine ac familiaritate.

Ptolemæi commentariorum argumentum, non ultra Alexandri mortem perductum (**), quamquam ex veterum scriptorum, qui quidem illos attigerunt, auctoritate accuratius nequit definiri, tamen quod et per se consentaneum est et fragmentorum iudiciis declaratur, quum auctor ipse rex bellatorque esset, in iis quæ ad regias Alexandri bellicasque virtutes pertinerent, singulari cum diligentia videtur versatum esse, posthabitis geographicis alisque id genus rebus secundariis. Etenim quum reliqui Alexandri rerum scriptores maximore delectarentur Indicis rebus adumbrandis, Ptolemæum earum expositione omnino fere videmus supersedissee (***). Namque ut alios taceam, ne

(*) Idem Geierus peculiarem librum de Ptolemæo conscripsit (*De Ptolemæi Lagidæ vita et Commentariorum fragmentis*, Halis Sax. 1838), ad quem lectorem relegamus. Præter Geierum de vita Ptolemæi diligenter agit HULLEMAN. (*Ptolemæi, Aristobuli et Charetis Reliquiæ. Traj. ad Rhen. 1844*). Cf. Ste-Croix, *Examen critique des hist. d'Alex.* p. 44. Epistolas Ptolemæi collegit Dionysodorus (Træzenius?), v. Lucian. p. 206 Did.

(**) Arrianus. Exp. Alex. VII, 26, 5: « Ἀλέξανδρον ἀποθανεῖν. Οὐ πόρρω δὲ τούτων οὔτε Ἀριστοβούλῳ οὔτε Πτολεμαίῳ ἀναγέγραπται.

(***) Attamen de Indiæ arboribus quandam Ptolemæum memoriæ prodidisse colligitur ex Plinio, qui eum recenset inter auctores, ex quibus librum duodecimum consarcinaverit. Nihil vero tribuendum Geographo Ravennat. p. 55 ed. Gronov., ubi: « De patria Amazonum subtilius agunt Penthesileus ac Marpesius ac Ptolemæus rex. » Quæ nomina ficta sunt, et priora quidem ex nominibus Amazonum. Cf. idem p. 14 et 60. — « Atque hæc singularis, sed aridior, ut ita dicam, historiæ tractandæ ratio jam olim parum placuisse et primaria exstitisse causa videtur, cur Ptolemæi commentarii, paucis lecti, oblivione mature fuerint oblitterati. » HULLEMAN. p. 19.

Arrianus quidem in Historia Indica ullo loco ad Ptolemæi auctoritatem provocavit, quam in Expeditione Alexandri ceteris tantum non omnibus Alexandri rerum scriptoribus præferendam existimavit. Accedit id quod idem testatur Arrianus, δτι Ἀλεσίνου ποταμοῦ τὸ μέγεθος μόνου τῶν Ἰνδῶν ποταμῶν Πτολεμαῖος ὁ Λάγου ἀνέγραψεν (fr 18). Quodsi ne flavios quidem memoravit, nonne aliarum rerum geographicarum mentione multo magis abstinuerit? »

De fide Ptolemæi Arrianus Exp. Alex. proæm. : Πτολεμαῖος ὁ Λάγου καὶ Ἀριστοβούλος ὁ Ἀριστοβούλου δσα μὲν ταῦτα ἄμω περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου ξυνέγραψαν, ταῦτα ἐγὼ ὡς πάντῃ ἀληθῆ ἀναγράψω· δσα δὲ οὐ ταῦτά, τούτων τὰ πιστότερα ἐμοὶ φαινόμενα καὶ ἅμα ἀξιαφηγητότερα ἐπιλεξάμενος. Ἄλλοι μὲν δὲ ἄλλα ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου ἀνέγραψαν, οὐδ' ἔστιν ὑπὲρ δτου πλείονες ἢ ἀξυμφωνότεροι ἐς ἀλλήλους· ἀλλ' ἐμοὶ Πτολεμαῖος τε καὶ Ἀριστοβούλος πιστότεροι ἐδοξαν ἐς τὴν ἀφήγησιν· ὁ μὲν δτι συνεστράτευσε βασιλεὶ Ἀλεξάνδρῳ, Ἀριστοβούλος, Πτολεμαῖος δὲ, πρὸς τῷ στρατεύσαι δτι καὶ αὐτῷ βασιλεῖ ὄντι αἰσχροτέρων ἢ τῷ ἄλλῳ ψεύσασθαι ἦν· ἄμω δὲ, δτι τετελευτηκότος ἤδη Ἀλεξάνδρου ξυγγράφουσιν αὐτοῖς ἢ τε ἀνάγκη καὶ ὁ μισθὸς τοῦ ἄλλως τι ἢ ὡς συνηγήθη ξυγγράψαι ἀπῆν.

Hæc quamvis per se non multum pro bent (*), nihilominus recte ab Arriano primum Ptolemæo inter Alexandri rerum scriptores locum assignari facile concedimus. Nam præterquam quod vera tradere Ptolemæus si quis alius potuit, amorem veritatis spondent quæ de moribus et ingenio regis humanissimi generosissimique comperta habemus. Nec fragmentis quidquam inest quod ejusmodi sententiæ adeo repu. net, modo unum excipias locum (fr. 7), ita illum comparatum, ut non ubivis Ptolemæus se eum quem dicit auctor Itinerarii Alex. c. 30 *fabularum inimicum* præstitisse videatur.

(*) Sainte-Croix. l. 1: « Les rois sont-ils donc exempts de préjugés? L'amour et la haine n'agitent-ils pas leur cœur, et l'orgueil ne dirige-t-il pas souvent leur plume? Ptolémée avait eu des rivaux et des ennemis, et il fallait en parler. Alexandre était mort: mais il lui importait de ne pas affaiblir la gloire de ce conquérant: aussi paraît-il l'avoir beaucoup ménagé [Cogitaverit de iis, quæ fr. 13 Ptol. narrat de Callisthène conjuratorum instigatore.] A l'égard des autres, Ptolémée dut être d'autant plus impartial, que la générosité et l'amour de la vérité sont mises au nombre des vertus qu'il manifesta pendant son règne, à jamais mémorable dans les fastes des sciences et des lettres par l'établissement de l'école d'Alexandrie. »

TA KAT' AΛEΞANAPON.

1.

Arrianus Exp. Alex. I, 2, 7 de prælio contra Triballos commisso : Αὐτῶν δὲ τῶν Μακεδόνων τελευτῆσαι λέγει Πτολεμαῖος ἱππέας μὲν ἑνδεκα, πεζοὺς δὲ ἀμφὶ τοὺς τεσσαράκοντα.

« Ex omnibus Alexandri rerum scriptoribus quum unum Ptolemæum iis, quæ ante Persicam expeditionem gesta sint, interfuisse sciamus, non solum quæ hoc loco ipsis Arriani verbis huic auctori vindicantur, sed longe plurima, quæ primo Anabasis libro etiam non citato auctore apud Arrianum exstant, illius fidei deberi videntur, id quod magis etiam apparebit, si comparaveris fragm. 2. »
GEIER.

2.

Strabo VII, p. 301 extr. (Pergit Alexander contra Thracas supra Hæmum habitantes, pervenitque ad Istrum fluvium) : Φησὶ δὲ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, κατὰ ταύτην τὴν στρατείαν συμμίζει τῷ Ἀλεξάνδρῳ Κελτοὺς τοὺς περὶ τὸν Ἀδρίαν, φιλίας καὶ ξενίας χάριν· δεξιόμενον δὲ αὐτοὺς φιλοφρόνως τὸν βασιλέα, ἐρέσθαι παρὰ τὸν πότον, τί μάλιστα εἴη ὃ φοβοῖντο, νομίζοντα αὐτὸν ἐρεῖν· αὐτοὺς δ' ἀποκρίνασθαι, ὅτι οὐδένα, πλὴν εἰ ἄρα μὴ ὁ οὐρανὸς αὐτοῖς ἐπιπέσοι· φιλίαν γε μὴν ἀνδρὸς τοιοῦτου περὶ παντὸς τιθέσθαι.

Eadem fusius, sed non nominato Ptolemæo, narrat Arrian. I, 4 extr. Fidem narrationis in dubium vocat Sainte-Croix (*Exam. critique* p. 221), tumentur Droysen. (*Alex.* p. 73) et Geier. ad h. l.

3.

Arrianus, I, 8, 1, de Thebarum expugnatione : Ἀλλὰ λέγει Πτολεμαῖος ὁ Λάγου ὅτι Περδίκκας προτεταγμένος τῆς φυλακῆς τοῦ στρατοπέδου σὺν τῇ αὐτοῦ τάξει, καὶ τοῦ χάρακος τῶν πολεμίων οὐ πολὺ ἀφίστη-
κώς, οὐ προσμείνας παρ' Ἀλεξάνδρου τὸ ἐς τὴν μάχην

ζύνθημα, αὐτὸς πρῶτος προσέμειξε τῷ χάρακι καὶ διασπάσας αὐτὸν ἐνέβαλεν εἰς τῶν Θηβαίων τὴν προφυλακὴν.

Hæc sicuti reliqua, quæ de urbis oppugnatione apud Arrianum (ex eodem Ptolemæo) leguntur, quam maxime discrepant ab narratione Diodori (XVII, 10 sqq.) et Polyæni (Strateg. IV, 3). « Ista quidem, Geierus inquit, rhetoricas Clitarchi allucinationes, hæc futilem ipsius auctoris strategici sapere inventionem luculenter apparet. »

4.

Plutarch. De fortun. Al. or. I, c. 3 : Alexander Persarum regnum evertere aggressus est τοῖς τρισμυρίοις πεζοῖς καὶ τετρακισχίλοις ἱππεῦσι πιστεύσας· τοσοῦτοι γὰρ ἦσαν, ὡς Ἀριστόβουλός φησιν· ὡς δὲ Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς, τρισμύριοι πεζοὶ, πεντακισχίλιοι δὲ ἱππεῖς· ὡς δὲ Ἀναξίμενης, τετρακισμύριοι πεζοὶ καὶ τρισχίλιοι, πεντακισχίλιοι δὲ καὶ πεντακόσιοι ἱππεῖς.

Idem Vit. Alex. c. 15 : Τῆς δὲ στρατιᾶς τὸ πλῆθος οἱ μὲν ἐλάχιστον λέγοντες τρισμυρίους πεζοὺς καὶ πεντακισχίλους ἱππεῖς, οἱ δὲ πλείστον, πεζοὺς μὲν τετρακισχίλους καὶ τρισμυρίους, ἱππέας δὲ τετρακισχίλους ἀναγράφουσιν. Quæ mutando cum prioribus conciliare tentavit Geier. Cum Ptolemæo facit Arrianus I, 11, 3 Auctor Itiner. Al. c. 18 : *peditum* X (XXX scribi vult Geier.) *equitum* V *milibus*. Callisthenes (fr. 36) ap. Polyb. XII, 19 : 40,000 pedit., 4,500 equit.; Diodor. XVII, 17 : 30,000 ped., 4,500 equit.; Justin. XI, 6 : 32,000 ped., 4,500 equit. Alii aliter.

(4 a.)

Stephan. Byz. : Ἀγγιᾶλη, πόλις Κιλικίας παραθαλάσσια τῇ Ταρσῷ καὶ Ζευφυρίῳ. Ἔστι δὲ κτίσμα Ἀγγιᾶλης τῆς Ἰαπετοῦ θυγατρὸς, ὡς Ἀθηνόδωρος περὶ τῆς αὐτοῦ πατρίδος γράφων, καὶ παρατιθεὶς Διόδωρον τὸν γραμματικὸν συμφωνοῦντα Πτολεμαῖῳ βασιλεῖ.

Ptolemæus rex num Lagi filius an Physcon

DE REBUS ALEXANDRI.

1.

Prælio contra Triballos commisso ex ipsis Macedonibus, secundum Ptolemæum, cæsi equites 11, pedites circa 40.

2.

Tradit Ptolemæus Lagi in hac expeditione (contra Thracas suscepta) Alexandrum convenisse Celto, Adriæ accolæ, hospitii et amicitiae jungendæ causa. Excepisse eos regem comiter atque interrogasse ad pocula quidnam maxime timerent, ratum scilicet ipsum responsuros esse Alexandrum : illos vero respondisse nihil se vereri nisi ne cælum in ipso ruat; ceterum se tanti viri amicitiam summo ponere loco.

3.

Ptolemæus Lagi filius scribit Perdiccam præsidii castren-

sis præfectum, quum ab hostium vallo non multum cum suis copiis abesset, non expectato signo conflictus, primum in vallum impetum fecisse, eoque subverso in Thebanorum præsidium irruisse.

4.

Alexander Persarum regnum evertere aggressus est sisus triginta peditum millibus et quater mille equitibus. Tot enim erant, ut Aristobulus dicit; secundum Ptolemæum vero peditum erant triginta, equitum quinque millia....

(4 a.)

Anchiale, urbs Ciliciæ maritima prope Tarsum et Zephyrium. Conditæ ab Anchiale Iapeti filia, ut Athenodorus (Tarsensis) in libro de patria sua scribit, testimonium apponens Diodori grammatici, qui suffragetur Ptolemæo regi.

(Ὑπομνημάτων auctor) sit, dubitari potest. De Physcone cogitare malim. Vulgo Anchialen a Sardanapallo conditam dici constat.

5.

Arrian. II, 11, 8, de pugna ad Issum : Τῶν δὲ Περσῶν ἀπέθανον μὲν Ἀρσάκης καὶ Ῥεομίθρης καὶ Ἀτιζύης etc... τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος εἰς δέκα μάλιστα μυριάδας καὶ ἐν τούτοις ἱππεῖς ὑπὲρ τοὺς μύριους, ὥστε λέγει Πτολεμαῖος δ' Αἰγίου, συνεπισπόμενος τότε Ἀλεξάνδρῳ, τοὺς μετὰ σφῶν διώκοντας Δαρεῖον, ὡς ἐπὶ φάραγγί τινι ἐν τῇ διώξει ἐγένοντο, ἐπὶ τῶν νεκρῶν διαβῆναι τὴν φάραγγα.

Alii aliter. Vide interpr. ad Curt. III, 11, 27, et Justin. XI, 1, 90.

6.

Idem II, 12, 3 : Ὁ δὲ (Alex. post praelium Issicum) οὐδὲ τῆς μητρὸς τῆς Δαρείου οὐδὲ τῆς γυναικὸς ἢ τῶν παίδων ἠμέλησεν. Ἀλλὰ λέγουσί τινες τῶν τὰ Ἀλεξάνδρου γραψάντων, τῆς νυκτὸς αὐτῆς, ἥ ἀπὸ τῆς διώξεως τῆς Δαρείου ἐπανῆκεν, ἐς τὴν σκηνὴν παρελθόντα αὐτὸν τὴν Δαρείου, ἥτις αὐτῷ ἐξηρημένη ἦν, ἀκούσαι γυναικῶν οἰμωγῇ καὶ ἄλλον τοιοῦτον θόρυβον οὐ πόρρῳ τῆς σκηνῆς· πυθεῖσθαι οὖν, αἵτινες γυναῖκες καὶ ἀνθ' ὅτου οὕτως ἐγγὺς παρασκηνοῦσι; καὶ τίνα ἐξαγγεῖλαι, ὅτι, ὁ βασιλεὺς, ἡ μήτηρ τε καὶ ἡ γυνὴ Δαρείου καὶ οἱ παῖδες, ὡς ἐξηγγέλη αὐταῖς ὅτι τὸ τόξον τε τοῦ Δαρείου ἔχεις καὶ τὸν κίνδυνον τὸν βασιλικόν, καὶ ἡ ἀσπίς ὅτι κεκόμισται ὀπίσω ἡ Δαρείου, ὡς ἐπὶ τεθνεῶτι Δαρείῳ ἀνομιμῶζουσι. Ταῦτα ἀκούσαντα Ἀλεξάνδρον πέμψαι πρὸς αὐτὰς Λεοννάτον, ἕνα τῶν ἐταίρων, ἐντειλάμενον φράσαι ὅτι ζῇ Δαρεῖος· τὰ δὲ δπλα καὶ τὸν κίνδυνον ὅτι φεύγων ἀπέλιπεν ἐπὶ τῷ ἀρ-

5.

E Persis (in proelio Issico) cecidere Arsaces, Rheomithres et Atizyes etc... reliqua autem multitudo ad centum millia, et in his equitum decem millia : adeo ut Ptolemæus Lagi filius, qui tum temporis Alexandrum cum suis Darium insequentem comitatus erat, auctor sit, quum in persequendo ad hiatum quendam venissent, super strata hostium cadavera sese hiatum istum transiisse.

6.

Neque matris Darii neque uxoris et liberorum curam (Alexander post praelium Issicum) omisit. Nonnulli enim qui de rebus gestis Alexandri scripserunt, auctores sunt, eadem ipsa nocte, qua ab insequendo Dario redierat, quum in tabernaculum Darii, quod ipsi selectum asservatumque erat, intrasset, muliebrem ejulatum atque similem quendam tumultum audisse non procul a tabernaculo, ac quæsisisse quænam essent hæ mulieres, et cur in tam vicino tabernaculo; statimque renuntiassent quæmpiam, « Mater Darii, o rex, ejusque uxor et liberi, quod nuntiatum illis est te et arcum et amicum regium habere, posteaque etiam scutum Darii allatum esse, tamquam mortuo Dario ejulatus

ματι, καὶ ταῦτα ὅτι μονα ἔχει Ἀλεξάνδρος. Καὶ Λεοννάτον παρελθόντα ἐς τὴν σκηνὴν, τὰ τε περὶ Δαρείου εἰπεῖν, καὶ ὅτι τὴν θεραπείαν αὐταῖς συγχωρεῖ Ἀλεξάνδρος τὴν βασιλικὴν, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, καὶ καλεῖσθαι βασιλίσσας, ἐπεὶ οὐ κατὰ ἐγθραν οἱ γενέσθαι τὸν πόλεμον πρὸς Δαρεῖον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἀσίας διαπεπολεμῆσθαι ἐννόμως. Ταῦτα μὲν Πτολεμαῖος καὶ Ἀριστόβουλος λέγουσι.

Iisdem auctoribus eadem de re videtur usus esse Plutarchus Alex. c. 11 (cf. Aristob. fr. 7). Aliter res adornata ap. Diodor. XVII, 37 et Curtium III, 12, 6.

7.

Idem III, 3, 5, de Alexandro ad Ammonis oraculum proficiscente : Ἀλλ' ἐπλανῆτο γὰρ ἡ στρατιὰ Ἀλεξάνδρῳ, καὶ οἱ ἡγεμόνες τῆς ὁδοῦ ἀμφίβολοι ἦσαν. Πτολεμαῖος μὲν δὲ δ' Αἰγίου λέγει δράκοντας δύο ἵεναι πρὸ τοῦ στρατεύματος φωνῇ ἰέντας, καὶ τούτοις Ἀλεξάνδρον κελεῦσαι ἐπεσθαι τοὺς ἡγεμόνας πιστεύσαντας τῷ θεῷ· τοὺς δὲ ἡγήσασθαι τὴν ὁδὸν τὴν τε ἐς τὸ μαντεῖον, καὶ ὀπίσω αὐθις. Ἀριστόβουλος δὲ (καὶ δ' Πλείων λόγος ταύτῃ κατέχει) κόρακας δύο προπετομένους πρὸ τῆς στρατιᾶς, τούτους γενέσθαι Ἀλεξάνδρῳ τοὺς ἡγεμόνας. Καὶ ὅτι μὲν θεῖον τι ξυνεπέλαθεν αὐτῷ, ἔχω ἰσχυρίσασθαι, ὅτι καὶ τὸ εἶδος ταύτῃ ἔχει· τὸ δὲ ἀτρεκέως τοῦ λόγου ἀφείλοντο οἱ ἄλλοι καὶ ἄλλοι ὑπὲρ αὐτοῦ ἐξηγησάμενοι.

Corvos et dracones commemorat Auct. Itin. Alex. c. 50; ceteri nonnisi corvos itineris comites agnoscunt. V. Callisthenes ap. Strabon. p. 813. (fr. 39.), Plutarch. Alex. c. 26 sq., Diodor. XVII, 49., Curt. IV, 8, Justin. XI, 11, Eustath. ad Dion. Per. 212.

edunt. » Alexandrum ea re cognita Leonnatum, unum ex amicis, ad eas misisse, jussum dicere, Darium superstitem esse; arma vero et amicum ab illo fugiente in curru relicta esse; ea solum penes Alexandrum esse. Leonnatum tabernaculum ingressum, Darii statum exposuisse, præterea ut regio etiam cultu famulatuque illis uti liceret reginæque appellarentur, ab Alexandro illis concedi. Neque enim inimicitiarum causa sibi adversus Darium bellum susceptum, sed pro imperio Asiæ legitime decertasse. Hæc quidem Ptolemæus et Aristobulus tradunt.

7.

Ptolemæus Lagi filius auctor est dracones duos, clamore edito, agmen præcessisse, et Alexandrum cubicibus imperasse, ut prodigio acquiescentes dracones sequerentur, qui eos in oraculi sedem et duxerint et inde etiam reduxerint. Aristobulus autem, cui plurimi assentiunt, duos corvos ante exercitum volitasse scribit, eosque Alexandro itineris duces exstitisse. Ego affirmare ausim ipsum aliquo prodigio adjutum fuisse, verisimile enim omnino hoc est; at rei veritatem scriptorum modo sic modo aliter narrantium discrepantia obscuravit.

GREIER : « Quæritur quomodo factum sit ut Ptolemæus alioquin ab ejusmodi fabulis alienissimus tam miræ narrationi locum dederit. Vera causa et ratio fortasse hæc fuerit. In commentatione nostra De Ptolemæi vita, c. III, p. 44 sqq. expositum est, Rhodios, ubi Lagidæ auxilio a molestissima Demetrii Poliorcetæ obsidione liberati essent, ut gratos huic regi animos singulari quodam documento testificarentur, missis legatis Ammonem deum consuluisse, an divinis honoribus Ptolemæum patriæ servatorem (Σωτήρα) fas esset venerari. Quod quum lubenter oraculum Rhodiis annuisset, quid mirum quod Ptolemæus, tanto munere deo obstrictus, bene cavebat ne in Alexandri itinere ad eundem deum describendo in dubitationem vocare videretur divini auxilii miraculum, quo Ammon pater Alexandri filii caritatem olim demonstrasse credebatur. Quare hæc fabula non ex cæco isto, quod in aliis Alexandri rerum scriptoribus denotatur, miraculorum studio deducenda, nec tam ad Alexandri quam Ammonis dei adulationem quandam est referenda. Quodsi cogitamus, Ptolemæo, novo Ægypti regi, hujus potissimum dei gratia quanti fuerit æstimanda, facile in pia hac fraude Lagidæ connivebimus. » Quæ quidem non tantum frigent, quantum videntur Hüllemanno. Cf. ejusdem Geieri comment. *Die Alexander-Mythen vergl. mit den sogen. Evangel. Mythen* in Illgenii Ephem. theolog. historicæ, tom. II, fasc. 3, nr. 4 (1838 Lips.).

8.

Idem III, 4, 5 : Ἐνταῦθα Ἀλέξανδρος τὸν τε γῶρον ἐθαύμασεν καὶ τῷ θεῷ (Jovi Ammoni) ἐχρήσατο· καὶ ἀκούσας ὅσα αὐτῷ πρὸς θυμὸν ἦν, ὡς ἔλεγεν, ἀνέβη· ξεν ἐπ' Αἰγύπτου, ὡς μὲν Ἀριστόβουλος λέγει, τὴν αὐτὴν ὁπίσω ὁδὸν, ὡς δὲ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, ἄλλην εὐθείαν ὡς ἐπὶ Μέμφιν.

Ptolemæi testimonium præfert Droysenius l. 1. p. 214, not. 12. — « Quæ legitur ap. Arrianum

8.

Alexander loci naturam admirans oraculum consuluit; acceptoque responso sibi, ut dicebat, grato, in Ægyptum rediit, eodem, ut Aristobulus auctor est, quo venerat itinere : ut vero Ptolemæus scribit, rectiore via Memphin versus.

9.

Alexander Susis cum exercitu movens, Pasitigrim cum exercitu transgressus, Uxiorum regionem ingreditur. Et Uxii quidem plana incolentes, quum Persarum satrapæ parerent, Alexandro deditionem fecerant : at vero Uxii, quos montanos vocant, Persis subditi non erant. Hi Alexandro nuntiant, se nequaquam passuros, ut cum exercitu in Persas transiret, nisi tantundem daret, quantum a Persarum regibus pro transitu accipere soliti essent. (*Post hæc clade*

Ammonii descriptio, ad quam proxime accedit Auct. Itin. Al. c. 51, tota videtur ex Ptolemæi Commentariis hausta esse. » GREIER. Cf. Van d. Chys. Comment. geogr. in Arrian. p. 55.

9.

De loco pugnae ad Arbela commissæ vide Aristobol. fr. 11.

Plutarch. Alex. 46. Ptolemæus nihil habet de Amazonibus, quas nonnulli ad Alexandrum venisse dicunt. Vide Onesicriti fr. 5.

Arrian. l. 1. III, 17, 1 : Ἄρας δὲ (Ἀλέξανδρος) ἐκ Σούσων καὶ διαβάς τὸν Πασιτίγρην ποταμὸν, ἐμβάλλει εἰς τὴν Οὐζιῶν γῆν. Οὐζιῶν δὲ οἱ μὲν τὰ πεδία οἰκοῦντες τοῦ τε σατράπου τῶν Περσῶν ἤκουον καὶ τότε Ἀλεξάνδρῳ σφᾶς ἐνέδοσαν· οἱ δὲ ὅρειοι καλούμενοι Οὐζιοὶ Πέρσαις τε οὐχ ὑπήκοοι ἦσαν, καὶ τότε πέμψαντες παρ' Ἀλεξάνδρον, οὐκ ἄλλως παρήσειν ἔρασαν τὸν ἐπὶ Πέρσας ἰόντα σὺν τῇ δυνάμει ἢ λαβεῖν ὅσα καὶ παρὰ τῶν Περσῶν βασιλεῶς ἐπὶ τῇ παρόδῳ ἐλάμβανον. — Jam insigni clade Uxii prosternuntur. — Ταῦτα τὰ γέρα παρ' Ἀλεξάνδρου λαβόντες χαλεπῶς εὗροντο δεόμενοι παρ' αὐτοῦ τὴν χώραν τὴν σφῶν ἔχοντες φόρους ὅσα ἔτη Ἀλεξάνδρῳ ἀποφέρειν. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου λέγει τὴν Δαρείου μητέρα δεηθῆναι ὑπὲρ αὐτῶν Ἀλεξάνδρου δοῦναι σφισι τὴν χώραν οἰκεῖν. Ὁ φόρος δὲ ὁ συνταχθεὶς ἦν ἵπποι ἐς ἑτὸς ἑκατὸν καὶ ὑποζύγια πεντακόσια καὶ πρόβατα τρισμύρια.

Curtius V, 3 : *Omnes et deditos et captivos libertate et immunitate donavit* (ex Clitarchi declamatiunculis)

10.

Idem III, 26 : Ἐνταῦθα καὶ τὴν Φιλώτα ἐπιβουλὴν τοῦ Παρμενίωνος ἔμαθεν Ἀλέξανδρος, καὶ λέγει Πτολεμαῖος καὶ Ἀριστόβουλος ὅτι προηγγελμένην ἦδη οἱ καὶ πρότερον ἐν Αἰγύπτῳ, οὐ μέντοι πιστὴ γὰρ ἐφάνη τῆς τε φιλίας τῆς πάλαι εἵνεκα καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ ἐς Παρμενίωνά τε τὸν πατέρα τὸν Φιλώτα τιμῆς καὶ ἐς αὐτὸν Φιλώταν πίστεως. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου λέγει εἰσα-

ab Alexandro afficiuntur)... Hac mercede accepta, ægre multis precibus ab Alexandro impetrarunt ut agrorum suorum possessione ipsis relicta annua tributa penderent. Ptolemæus Lagi filius auctor est, Darii matrem pro iis Alexandro supplicasse, agrumque ejus rogatu illis incolendum esse datum. Tributum annuum iis impositum ejusmodi fuit : equi centum, jumenta quingenta, pecudum triginta milia.

10.

Ibi Alexander Philotam Parmenionis filium vitæ suæ insidiari cognovit. Ptolemæus et Aristobulus auctores sunt, quum antea in Ægypto ei de insidiis significatum fuisset, veteris amicitiae causa, et honoris quem Parmenioni Philotæ patri habebat, simul etiam fiduciae causa quam de Philota conceperat, nequaquam ipsi verisimile id visum fuisse.

χθῆναι ἐς Μακεδόνας Φιλώταν· καὶ κατηγορῆσαι μὲν αὐτοῦ ἰσχυρῶς Ἀλέξανδρον, ἀπολογησασθαι δὲ αὐτὸν Φιλώταν· καὶ τοὺς μηνυτὰς τοῦ ἔργου παρελθόντας ἐξελέγξει Φιλώταν τε καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἄλλοις τε ἐλέγχοις οὐκ ἀφανέσι καὶ μάλιστα δὴ ὅτι αὐτὸς Φιλώτας πεπύσθαι μὲν ἐπιβουλὴν τινα Ἀλεξάνδρῳ παρασκευαζομένην συνέφη, ἐξηλέγχετο δὲ κατασιωπήσας ταύτην πρὸς Ἀλέξανδρον, καίτοι δις ἐπὶ τὴν σκηνὴν δσημέραι τὴν Ἀλεξάνδρου φοιτῶν· καὶ Φιλώταν μὲν κατακοντισθῆναι πρὸς τῶν Μακεδόνων καὶ ὅσοι ἄλλοι μετέσχον αὐτῷ τῆς ἐπιβουλῆς, ἐπὶ Παρμενίωνα δὲ σταλῆναι Πολυδάμαντα, ἓνα τῶν ἐταίρων, γράμματα φέροντα παρ' Ἀλεξάνδρου πρὸς τοὺς στρατηγούς τοὺς ἐν Μηδίᾳ, Κλέανδρον τε καὶ Σιτάλκην καὶ Μενίδαν· οὗτοι γὰρ ἐπὶ τῆς στρατιᾶς ἦρχε Παρμενίων τεταγμένοι ἦσαν. Καὶ πρὸς τούτων ἀποθανεῖν Παρμενίωνα, τυχὸν μὲν ὅτι οὐ πιστὸν ἔδοκει εἶναι Ἀλέξανδρος Φιλώτα ἐπιβουλεύοντος μὴ ζυμμετασχεῖν Παρμενίωνα τῷ παιδί τοῦ ἐπιβουλεύματος, τυχὸν δὲ ὅτι, εἰ καὶ μὴ ζυμμετέσχε, σφαλερὸς ἦδη ἦν Παρμενίων, τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἀνηρημένου, ἐν τοσαύτῃ ὥν ἀξιώσει παρὰ τε αὐτῷ Ἀλεξάνδρῳ καὶ ἐς τὸ ἄλλο στράτευμα, μὴ ὅτι τὸ Μακεδονικόν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ξένων, ὧν πολλὰς καὶ ἐν μέρει καὶ παρὰ τὸ μέρος κατὰ πρόστασιν τὴν Ἀλεξάνδρου ζῆν χάριτι ἐξηγεῖτο.

Ἐνταῦθα] sc. ἐν τῇ Δραγῶν χώρᾳ. Cf. Diodor. XVII, 78, Strabo XV, p. 724; Curtius VI, 6. — Καὶ πρότερον ἐν Αἰγύπτῳ] cf. Plutarch. Vit. Alex. c. 48 sq. — « Ceterum jure mireris, quod Arrianus ipsa Philotæ conjuratione prorsus prætermisisset et ne verbo quidem mentione facta Diinni, Nicomachi, Cebalini, ejus sociorum, satis habet attu-

lisse quæ de illius condemnatione et supplicio in Lagidæ Commentariis scripta essent. Secus videmus a Curtio factum esse, quippe qui Clitarchi, ut solet, vestigia premens, in hoc potissimum argumento rhetoricas artes exercuerit. » Geier.

11.

Arrian. III, 29, 6 sqq. : Πέρασας δὲ τὸν Ὠξὸν ποταμὸν (Alexander) ἦγε κατὰ σπουδὴν ἵνα Βῆσσον εἶναι ζῆν τῇ δυνάμει ἐπυνθάνετο· καὶ ἐν τούτῳ ἀρῖκνούνται παρὰ Σπιταμένους καὶ Δαταφέρνης πρὸς αὐτὸν ἀγγέλλοντες ὅτι Σπιταμένης καὶ Δαταφέρνης, εἰ πεμφθῇ αὐτοῖς καὶ ὀλίγη στρατιὰ καὶ ἡγεμὼν τῇ στρατιᾷ, ξυλλήψονται Βῆσσον καὶ παραδώσουσιν Ἀλεξάνδρῳ· ἐπεὶ καὶ νῦν ἀδέσμῳ φυλακῇ φυλάσσεσθαι πρὸς αὐτῶν Βῆσσον. Ταῦτα ὡς ἤκουσεν Ἀλέξανδρος, αὐτὸς μὲν ἀναπαύων ἦγε τὴν στρατιὰν σχολαίτερον ἢ πρόσθεν. Πτολεμαῖον δὲ τὸν Ἀγού ἀποστείλει τῶν τε ἐταίρων ἱππαρχίας τρεῖς ἀγοντα καὶ τοὺς ἱππακοντιστὰς ζύμπαντας, πεζῶν δὲ τὴν τε Φιλώτα τάξιν καὶ τῶν ὑπασπιστῶν χιλιαρχίαν μίαν καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας πάντας καὶ τῶν τοξοτῶν τοὺς ἡμίσεας, σπουδῇ ἐλαύνειν κελεύσας ὡς Σπιταμένην τε καὶ Δαταφέρνην. Καὶ Πτολεμαῖος ᾗξει ὡς ἐτέτακτο, καὶ διελθὼν ἐν ἡμέραις τέσσαρσι σταθμούςς δέκα ἀφικνέται ἐς τὸ στρατόπεδον οὗ τῇ προτεραιᾷ ἡγυλισμένοι ἦσαν οἱ ἀμφὶ τὸν Σπιταμένην βάρβαροι.

C. 30. Ἐνταῦθα ἔμαθε Πτολεμαῖος ὅτι οὐ βεβαία τῷ Σπιταμένῃ καὶ Δαταφέρνη ἡ γνώμη ἐστὶν ἀμφὶ τῇ παραδόσει τοῦ Βῆσσου. Τοὺς μὲν δὴ πεζοὺς κατέλιπε, προστάξας ἐπεσθαι ἐν τάξει, αὐτὸς δὲ ζῆν τοῖς ἱππεύσιν ἐλάσας ἀφίκετο πρὸς κώμην τινὰ, ἣν ὁ Βῆσσος ἦν ζῆν

11.

Oxo amne trajecto Alexander celeriter eo exercitum duxit, ubi Bessum cum copiis esse acceperat. Interea nuntii ad eum a Spitamene et Datapherne veniunt, pollicentes, si aliquem ex ducibus suis cum aliquantis copiis mitteret, sese Bessum comprehensum Alexandro tradituros esse. In custodia enim illum, citra vincula tamen, teneri. Qua re cognita, Alexander relaxationem dans lentius quam antea exercitum duxit. Ac Ptolemæum quidem Lagi filium cum tribus amicorum equitum turmis et hastatis equitibus omnibus, ex peditibus vero cum Philotæ agmine et scutatis mille, Agrianisque omnibus ac sagittariorum dimidia parte, ut ad Spitamenem et Dataphernem celeriter contendat jubet. Ptolemæus imperata facit, et decem mansionum iter quadriduo emensus, eo pervenit ubi pridie barbari cum Spitamene castra habuerant.

Ibi certior factus est, dubiam esse Spitamenis et Dataphernis de tradendo Besso sententiam. Peditibus itaque relictis et composito agmine sequi jussis, ipse cum equitatu progressus ad vicum quandam venit in quo Bessum cum paucis militibus agebat. Nam qui cum Spitamene erant, jam inde abierant, quod eos Bessum tradere pudebat. Ptolemæus, pago equitibus circumsessus (erat enim pagus muro et portis cinctus), barbaris paganis denuntiari jubet, inco-

At Ptolemæus Lagi filius Philotam ad Macedones adductum scribit, graviterque in concione ab Alexandro accusatum fuisse : ac Philotam quidem se purgasse; deinde indices accessisse et criminationem adversus Philotam atque suos instituisse, idque quum aliis non obscuris argumentis, tum præcipue quod Philotas quidem se de quibusdam insidiis Alexandro paratis audisse confessus esset, quas celasse Alexandrum convincebatur, quum alioqui bis per singulos dies Alexandri tabernaculum adire solitus esset : ac Philotam ceterosque omnes insidiarum conscios a Macedonibus jaculis confossos esse. Ad Parmenionem vero missum Polydamanta, unum ex amicis, literas ab Alexandro ad duces exercitus qui in Media erat ferentem. Hi erant Cleander, Sitalces et Menides, qui quidem in exercitu, cui præerat Parmenio, duces erant constituti, et ab his Parmenionem interfectum : sive quod haud verisimile videretur Alexandro, quum Philotas sibi insidias struxisset, Parmenionem patrem ejus consilii ignarum fuisse : sive, ut maxime conscius non esset, quod periculosum videretur illum interfecto filio superesse; præcipue quum tanta esset ejus auctoritas tum apud Alexandrum tum apud universum exercitum non solum Macedonum sed etiam exterorum, quibus sæpenu-mero seu ordine ipsum vocante seu etiam extra ordinem jussu Alexandri summa cum gratia præfuerat.

δολίοις στρατιώταις. Οἱ γὰρ ἀμφὶ τὸν Σπιταμένην μεταχειρώμενοι ἤδη ἐκείθεν, καταιδεσθέντες αὐτοὶ παραδόναι τὸν Βῆσσον. Πτολεμαῖος δὲ περιστήσας ἐν κύκλῳ τῆς κώμης τοὺς ἱππέας (ἦν γὰρ τι καὶ τείχος περιδεδυμένον καὶ πύλαι κατ' αὐτό) ἐπεκηρυκίετο τοῖς ἐν τῇ κώμῃ βαρβάρους, ἀπαθεῖς σφᾶς ἀπαλλάσσεισθαι παραδόντας Βῆσσον. Οἱ δὲ ἐδέχοντο τοὺς ξὺν Πτολεμαίῳ ἐς τὴν κώμην· καὶ Πτολεμαῖος ξυλλαβὼν Βῆσσον ὀπίσω ἐπανάη· προπέμφας δὲ ἤρετο Ἀλέξανδρον ὅπως χρῆ ἐς ὅψιν ἄγειν Ἀλεξάνδρου Βῆσσον· καὶ Ἀλέξανδρος γυμνὸν ἐν κλωῇ δῆσαντα οὕτως ἄγειν ἐκέλευσε καὶ καταστήσαντα ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ ἣ αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὰ παραλάσσειναι ἐμελλε. Καὶ Πτολεμαῖος οὕτως ἐποίησεν.

Ἀλέξανδρος δὲ ἰδὼν τὸν Βῆσσον, ἐπιστήσας τὸ ἄρμα ἤρετο ἀνὴρ τοῦ βασιλέα τὸν αὐτοῦ καὶ ἅμα οἰκίον καὶ εὐεργέτην γενόμενον Δαρεῖον τὰ μὲν πρῶτα ξυνέλαβε καὶ δῆσας ἤγεν, ἔπειτα ἀπέκτεινε· Καὶ ὁ Βῆσσος οὐ μόνον οἱ ταῦτα δοῦντα πράξει ἐφη, ἀλλὰ ξὺν τοῖς τότε ἀμφὶ Δαρεῖον οὔσιν, ὡς σωτηρίαν σφίσιν εὐρέσθαι παρ' Ἀλεξάνδρου. Ἀλέξανδρος δὲ ἐπὶ τοῖσδε μαστιγοῦν ἐκέλευεν αὐτὸν καὶ ἐπιλέγειν τὸν κήρυκα ταῦτα ἐκείνα ὅσα αὐτὸς τῷ Βῆσσῳ ἐν τῇ πύστει ὠνείδισε. Βῆσσος μὲν δὴ οὕτως αἰκισθεὶς ἀποπέμπεται ἐς Βάκτρα ἀποθανοῦμενος. Καὶ ταῦτα Πτολεμαῖος ὑπὲρ Βῆσσου ἀνέγραψε. Ἀριστόβουλος δὲ (fr. 18) x. τ. λ.

Ptolemæum vel Arrianum ante oculos habuit Auct. Itin. Alex. c. 78; Aristobuli narrationem reddunt Diodor. XVII, 83, Curt. VII, 4 sq.; cf. Plut. Alex. c. 43, Justin. XII, 5, Ste.-Croix l. 1. p. 315 sqq., Droysen. p. 308. — In postremis Hüllemannus scribendum suspicatur ἐς Βάκτρα, εἴτ' ἐς Ἐκβάτανα ἀποθ., quoniam *Ecbatanis* prænā luit, AIT. IV, 7, 3.

lumes eos abituos, si Bessum tradant. Barbari Ptolemæum cum suis copiis intromittunt. Ptolemæus capto Besso ad Alexandrum revertitur, nuntiumque præmittit, qui percontetur quomodo illum in conspectum suum adduci velit. Alexander nudum capistro alligatum adduci jubet, et ad dextrum viæ latus, qua sibi cum exercitu transeundum esset, sisti. Ptolemæus ita ut imperatum ei est facit. Alexander Bessum conspicatus, currum sistens, rogavit quam ob causam Dariū regem suum pariter atque amicum et optime de se meritum, comprehensum et in vinculis ductum interfecisset. Cui Bessus, non ex suo unius consilio id factum esse, sed omnium qui tum temporis Dario adfuissent, ut ea ratione salutem sibi apud Alexandrum invenirent. Tum Alexander Bessum flagris cardī iussit, ac per præconem pronuntiari eadem illa quæ ipse inquirens Besso exprobrarat. Bessus ita flagellis cæsus, Bactra pœnas capite persoluturus remittitur. Hæc Ptolemæus de Besso.

12.

Septimam urbem primo impetu Alexander cepit, deditio-
ne, uti Ptolemæus scribit; Aristobulus vero hanc quoque

12.

Artian. IV, 3 : Τὴν δὲ ἐβδόμην πόλιν ἐξ ἐφόδου ἔλαβε, Πτολεμαῖος μὲν λέγει ὅτι αὐτοὺς σφᾶς ἐνδόντας, Ἀριστόβουλος (fr. 20) δὲ ὅτι βίβη καὶ ταύτην ἐξεῖλε, καὶ ὅτι πάντας τοὺς καταληφθέντας ἐν αὐτῇ ἀπέκτεινε. Πτολεμαῖος δὲ καταναίμην λέγει αὐτὸν τοὺς ἀνθρώπους τῇ στρατιᾷ, καὶ δεδωμένους κελεῖσθαι φυλάττεσθαι ἔστ' ἂν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάττηται αὐτὸς, ὡς μηδένα ἀπολείπεσθαι τὴν ἀπόστασιν πραξάντων.

« Septem urbes Sogdianæ, inter quas Gaza et Cyropolis, a Spitamene potissimum reliquisque Bessi sociis concitatæ seditione facta Macedonum præsidia trucidaverant. Quarum sex vi recuperatæ et deletæ pœnas dederunt, de septima h. l. agitur. — Auctor Itin. Al. c. 82, 83 etiam in his Ptolemæum secutus : *septima civitas exempli metu ad modestiam ducta est.* » GIEBER. Cf. Ste.-Croix p. 331; Droysen. p. 317; Müttzell. ad Curt. VII, 6 (VII, 25, 1).

13

Idem IV, 14, 1, de Hermolai et Sostrati conjuratione : Ἀριστόβουλος μὲν λέγει ὅτι καὶ Καλλισθένην ἐπαραι σφᾶς (Ἑρμόλαος καὶ Σώστρατος) ἔφασαν ἐς τὸ τολμήμα· καὶ Πτολεμαῖος ὡσαύτως λέγει. Οἱ δὲ πολλοὶ οὐ ταύτην λέγουσιν, ἀλλὰ διὰ μῖσος γὰρ τὸ ἦδη ὄν πρὸς Καλλισθένην ἐξ Ἀλεξάνδρου, καὶ ὅτι ὁ Ἑρμόλαος ἐς τὰ μάλιστα ἐπιτήδειος ἦν τῷ Καλλισθένει, οὐ χαλεπῶς πιστεῦσαι τὰ χεῖρω ὑπὲρ Καλλισθένους Ἀλεξάνδρον. — Cf. Curt. VIII, 6 sqq., Plutarch. Al. c. 55.

14.

Idem IV, 14, 3 : Καλλισθένην δὲ Ἀριστόβουλος μὲν λέγει δεδωμένον ἐν πέδαις ζυμπεριάγεσθαι τῇ στρατιᾷ, ἔπειτα νόσω τελευτῆσαι, Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου στρεβλωθέντα καὶ κρεμασθέντα ἀποθανεῖν. Οὕτως οὐδὲ

vi captam tradit, omnesque in ea comprehensos interfectos esse. Ptolemæus captivos in exercitum distributos narrat, vinctosque custodiri jussos, donec ipse ex ea regione discederet, ne quis eorum, qui defectionem fecerant, relinqueretur.

13.

Aristobulus auctor est illos (Hermolaum et Sostratum) hoc quoque dixisse, se a Callisthene ad facinus adeundum incitatos fuisse. Quod Ptolemæus quoque affirmat. Plurimi tamen aliter hac de re scribunt, nimirum Alexandrum, quod odio Callisthenis laboraret, et quod magna Hermolao cum Callisthene familiaritas intercederet, facile ad sinistram de Callisthene suspicionem a delatoribus adductum.

14.

Aristobulus Callisthenem compedibus vinctum in exercitu circumductum fuisse ac postea morbo interiisse scribit. Ptolemæus illum tortum ac deinde crucifixum vitam finisse ait. Adeo ne ipsi quidem scriptores, quorum magna fides est, quique tum temporis Alexandro aderant, de rebus ma-

οἱ πάνυ πιστοὶ ἐς τὴν ἀφήγησιν καὶ συγγενόμενοι ἐν τῷ τότε Ἀλεξάνδρῳ ὑπὲρ τῶν γνωρίμων τε καὶ οὐ λαθόντων σφᾶς ὅπως ἐπράχθη ζυμφωνα ἀνέγραψαν. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ὑπὲρ τούτων αὐτῶν ἄλλοι ἄλλως ἀφηγήσαντο.

Cum Ptolemæo faciunt Curtius VIII, 29 et Auct. Itin. Al. c. 92; cum Aristobulo Chares ap. Plut. Alex. c. 55 (fr. 9).

15.

Idem IV, 25, 4 : Καὶ λέγει Πτολεμαῖος ἀνθρώπους μὲν ληφθῆναι τοὺς πάντας ὑπὲρ τετρακισμυρίου, βοῶν δὲ ὑπὲρ τὰς τρεῖς καὶ εἴκοσι μυριάδας· καὶ τούτων τὰς καλλίστας ἐπιλεξάμενον Ἀλέξανδρον, ὅτι διαφέρουσαι αὐτῷ κάλλει τε καὶ μεγέθει ἐφαίνοντο, πέμψαι ἐθέλειν ἐς Μακεδονίαν ἐργάζεσθαι τὴν χώραν.

« Narrata sunt in antecedentibus prœlia cum Indiæ superioris incolis ad Choaspem sive Euasplæum, quibus Lagida maximam partem ipse dux interfuerat (cf. Arr. l. 1. 23, 24) : quare quæ apud Arrianum de his pugnis conscripta sunt, ex Ptolemæi potissimum Commentariis hausta esse non miraberis. Ptolemæum secutus Auctor Itin. Al. c. 115 hæc habet : *Ducenta denique triginta boum millia illic capta formæ merito destinat Alexander una captivis Macedoniæ cultum agros suorum et suosce.* » GEIER.

16.

Arrian. V, 14, 5 : Alexandro ex insula Hydaspiæ fluvii in ripam citeriorem trajicienti Pori filius cum manu occurrit. — De hac re postquam Aristobuli (fr. 27.) aliorumque narrationes commemoravit, pergit hunc in modum : Ἀλλὰ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, ὅτῳ καὶ ἐγὼ ζυμφερόμαι, ἄλλως λέγει· ἐκπεφθῆναι μὲν γὰρ τὸν παῖδα ὑπὸ τοῦ Πύρου λέγει καὶ

οὗτος, ἀλλ' οὐχ ἐξήκοντα μόνᾳ ἄρματα ἄγοντα. Οὐδὲ γὰρ εἰκὸς Πύρῳ ἀκούσαντα ἐκ τῶν σκοπῶν ὅτι δὴ ἦ αὐτὸς Ἀλέξανδρος διαβέβηκε τοῦ Ὑδάσου τὸν πόρον, ἢ μέρος γέ τι τῆς στρατιᾶς, σὺν ἐξήκοντα ἄρμασι μό- νοις ἐκπέμψαι τὸν αὐτοῦ παῖδα· ἃ δὲ ὡς μὲν ἐπὶ κα- τασκοπῇ ἐκπεμπόμενα, πολλὰ τε καὶ οὐκ εὐζῶνα ἐς τὴν ἀποχώρησιν ἦν, ὡς δὲ εἰς τὸ εἰρξάι τε τοὺς οὐπω πεπερακότας τῶν πολέμιων καὶ τοῖς ἤδη ἐκβεθηκόσιν ἐπιθέσθαι, οὐδαμῇ ἀξιόμαχα. Ἀλλὰ δισχυλίου γὰρ λέγει ἱππέας ἄγοντα ἀρκεῖσθαι τὸν Πύρου παῖδα, ἄρ- ματα δὲ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι· φθάσαι δὲ περάσαντα Ἀλέ- ξανδρον καὶ τὸν ἐκ τῆς νήσου τὸν τελευταῖον πόρον.

Cap. 15. Καὶ ἐπὶ τούτου τὰ μὲν πρῶτα ἐκπέμψαι Ἀλέξανδρον καὶ οὗτος λέγει τοὺς ἱπποτοξότας, αὐτὸν δ' ἄγειν τοὺς ἱππέας· προσάγειν γὰρ οἰηθῆναι Πύρῳ ξὺν τῇ δυνάμει πάσῃ τὴν δὲ ἱππον ταύτην προτεταγμένην αὐτῷ προπορεύεσθαι πρὸ τοῦ ἄλλου στρατοῦ· ὡς δὲ κα- τέμαθεν ἀτρεκῶς τὸ πλῆθος τὸ τῶν Ἰνδῶν, ἐνταῦθα δὲ ὀξέως ἐπιπρῶν αὐτοῖς ξὺν τῇ ἀμφ' αὐτὸν ἱππῳ· τοὺς δὲ ἐγκλίνει, ὡς Ἀλέξανδρον τε αὐτὸν κατεῖδον καὶ τὸ στίφος ἀμφ' αὐτὸν τῶν ἱππέων, οὐκ ἐπὶ μετώπῳ, ἀλλὰ κατ' ὕψους ἐμδεδληκός. Καὶ τούτων ἱππέας μὲν πρῶτον ἐς τετρακοσίους, πρῶτον δὲ καὶ τοῦ Πύρου τὸν παῖδα· τὰ δὲ ἄρματα αὐτοῖς ἱπποῖς ἀλῶναι ἐν τε τῇ ἀποχωρή- σει βαρέα γενόμενα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἔργῳ ὑπὸ πηλ ἀχρεῖα.

Pro Ptolemæo militant etiam ea quæ leguntur ap. Plut. Alex. c. 60, nisi quod differunt in numero copiarum. Cf. Curtius VIII, 14, ibique interpr. De tempore prælii disserit Hüllemann p. 40 sqq.

17.

Idem V, 20, 2 de gente Indica : Ὅνομα δὲ ἦν τῷ ἔθνει Γλαυγανίαι, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος, ὡς δὲ Πτο- λεμαῖος Γλαῦσαι.

nifestis, quæque quo pacto gestæ essent eos nequaquam latebant, inter se consentiunt. Multa vero etiam alia de hisce rebus diversaque scripserunt.

15.

Ptolemæus auctor est hominum quadraginta millia capta esse, boum ultra ducenta et triginta millia : e quibus Alexandrum præstantissimas quasque delectas, quod eximia pulchritudine et magnitudine excellere viderentur, in Macedoniam, regionis colendæ causa, mittere voluisse.

16.

Ptolemæus, Lagi filius, cui ego assentior, aliter sentit. Nam hic quoque filium a Poro missum esse scribit, non autem sexaginta solum currus ducentem. Neque enim verisimile Porum, quum jam per speculatores certior factus esset, aut ipsum Alexandrum aut certe partem exercitus Hydaspen transiisse, filium suum cum sexaginta tantum curribus emisisse. Qui quidem si ad speculandum missi forent, nimis multi, neque ad receptum expediti fuissent : si ad ar- cendum hostes nondum transgressos, aut cum iis jam trans- gressis colligendum, nequaquam pares fuissent. Verum

duo millia equitum secum duxisse Pori filium scribit, cur- rus centum et viginti. At priusquam eo pervenisset, Alexan- drum etiam ultimum ex insula vadum transiisse.

Idem Ptolemæus narrat Alexandrum primo sagittarios equestres in illos emisisse, ipsum vero equites duxisse, existimantem Porum cum omnibus copiis adventare : equi- tatum vero primo loco positum reliquum exercitum præ- cessisse. Postquam autem ex speculatoribus numerum hos- tium Indorum certe cognosset, tum acriter cum equitatu, quem penes se habebat, in eum invectum esse; illos in fu- gam versos, simulac Alexandrum ipsum equitumque qui ei aderant agmen non exprorecta acie, sed turmatim in sese ferri vidissent. Ex his equites quidem quadringentos caros esse, atque in iis etiam Pori filium, currusque una cum equis captos, quod et tardiores in fuga essent, et limus cur- sum impediret.

17.

Nominatur populus Glauganicæ, uti Aristobulus tradit, ut vero Ptolemæus ait, Glausæ.

« Vocabulum Γλαυγανῆαι græca terminatione videtur corruptum esse » GEIER.

18.

Arrian. V, 20, 8 : Τούτου τοῦ Ἀκεσίνου ποταμοῦ τὸ μέγεθος μόνου τῶν Ἰνδῶν ποταμῶν Πτολεμαῖος ὁ Λάγου ἀνέγραψεν· εἶναι γὰρ ἵνα ἐπέρασεν αὐτὸν Ἀλέξανδρος ἐπὶ τῶν πλοίων τε καὶ διφθερῶν ζῆν τῇ στρατιᾷ τὸ μὲν ρεῦμα ὅζου τοῦ Ἀκεσίνου πέτραις μεγάλαις καὶ ὀξείαις, καθ' ὧν φερόμενον βία τὸ ὕδωρ κυμαίνεσθαι τε καὶ καρχαλῆζειν· τὸ δὲ εὖρος σταδίους ἐπέχειν πεντεκαίδεκα. Καὶ τοῖς μὲν δὴ ἐπὶ τῶν διφθερῶν περῶσιν εὐμαρῇ γενέσθαι τὸν πόρον· τοὺς δὲ ἐν τοῖς πλοίοις διαβαίνοντας ἐποχειλάντων πολλῶν πλοίων ἐπὶ ταῖς πέτραις καὶ ξυναρκαχθέντων οὐκ ὀλίγους αὐτοῦ ἐν τῇ ὕδατι διαφθαρῆναι.

19.

Idem V, 28, 4 : Ἐνταῦθα δὴ (ad Hyphasin) λέγει Πτολεμαῖος ὁ Λάγου ὅτι ἐπὶ τῇ διαβάσει οὐδὲν μείον ἔθυετο (ὁ Ἀλέξανδρος), θυομένῳ δὲ οὐκ ἐγίγνετο αὐτῷ τὰ ἱερά· τότε δὴ τοὺς πρεσβυτάτους τε τῶν ἐταίρων καὶ μάλιστα τοὺς ἐπιτηδείους αὐτῷ συναγαγόν, ὡς πάντα εἰς τὴν ὀπίσω ἀναχώρησιν αὐτῷ ἔφερεν, ἐκφαίνει ἐς τὴν στρατιὰν ὅτι ἐγνωσταὶ ὀπίσω ἀποστρέφειν.

Sacrificia illa præter Nostrum unus innuit Strabo XV, p. 697 extr. Cf. Droysen. p. 415.

19 a.

Idem. VI, 2, 4 : Ἦν τὸ ξύμπαν πλῆθος τῶν νεῶν (in Hydaspes fl.), ὡς λέγει Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, ᾧ μάλιστα ἐγὼ ἔπομαι, τριακόντοροι μὲν ἐς ὀδοθήκοντα· τὰ δὲ πάντα πλοῖα σὺν ταῖς ἱππαγωγαῖς καὶ ὅσα ἄλλα ποτάμια ἢ τῶν πάλοις πλεόντων κατὰ τοὺς ποτα-

18.

Acesinis amnis solius ex Indiæ fluminibus magnitudinem Ptolemæus Lagi filius descripsit. Esse enim ea parte, qua Alexander eum navigis et pellibus cum exercitu transmisit, rapidum Acesinis cursum magnis asperisque cautibus interjectis, quibus illisæ et repersussæ undæ ingentes æstus vorticesque concitent; latitudinem vero esse quindecim stadiorum. Atque iis quidem qui pellibus transportati sint facilem tractum fuisse: eorum vero, qui navibus transvecti sint, quum pleræque cautibus illisæ rumparentur, non paucos in amne periisse.

19.

Ibi (ad Hyphasin), ut Ptolemæus Lagi tradit, nihilominus Alexander pro transitu sacrum fecit. Quum vero exta infaustos eventus portendissent, convocatis amicis, qui et ætate grandiores maximeque familiares ei erant, quoniam omnia illum ab ulteriore profectioe revocarent, exercitui declarasse, statutum sibi esse domum reverti.

19 a.

Navium copia universa (in Hydaspes fl.) secundum Ptolemæum Lagi, quem ego potissimum sequor, ita sese ha-

μοὺς ἢ ἐν τῇ τότε ποιηθέντων οὐ πολὺ ἀποδέοντα τῶν δισχιλίων.

Nearchus classis præfectus ap. Arr. Ind. c. 19 numerat naves 800; ap. Diodor. XVII, 95 et Curtium IX, 3, sunt 1000. Quare Hullemanus ad h. l. scribendum proponit χιλίων pro δισχιλίων.

20.

Idem VI, 10 init. de Alexandro apud Mallos vulnerato : Ἀλέξανδρος δὲ βάλλεται καὶ αὐτὸς διὰ τοῦ θώρακος ἐς τὸ στῆθος τοξεύματι ὑπὲρ τὸν μαστὸν, ὥστε λέγει Πτολεμαῖος, ὅτι καὶ πνεῦμα ὁμοῦ τῷ αἵματι ἐκ τοῦ τραύματος ἐξεπνεῖτο. Cf. Aristobuli fr. 28 a; Clitarch. fr. 11; Diodor. XVII, 99.

Ibid. c. 11, 7 : Καὶ οἱ μὲν ξύλοι πληγέντα κατὰ τοῦ κράνους Ἀλέξανδρον, καὶ ἰλιγγιάσαντα πεσεῖν, αὖθις δὲ ἀναστάντα, βέλει διὰ τοῦ θώρακος ἐς τὸ στῆθος· Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου ταύτην μόνην τὴν πληγὴν πληγῆναι λέγει τὴν ἐς τὸ στῆθος. Τὸ δὲ δὴ μέγιστον πλημμέλημα τῶν συγγραψάντων τὰ ἀμφὶ Ἀλέξανδρον, ἐκεῖνο τίθεμαι ἔγωγε· Πτολεμαῖον γὰρ τὸν Λάγου εἶστιν οἱ ἀνέγραψαν ξυναναθῆναι τε Ἀλέξανδρῳ κατὰ τὴν κλίμακα ὁμοῦ Πευκέστα, καὶ ὑπερασπίσαι κειμένου, καὶ ἐπὶ τῷδε Σωτῆρα ἐπικληθῆναι τὸν Πτολεμαῖον· καίτοι αὐτὸς Πτολεμαῖος ἀναγέγραφεν οὐδὲ παραγενέσθαι τούτῳ τῷ ἔργῳ· ἀλλὰ στρατιᾶς γὰρ αὐτὸς ἡγούμενος ἄλλας μάχεσθαι μάχας καὶ πρὸς ἄλλους βαρβάρους.

Ob mendacium istud Clitarchum (fr. 11) et Timagenem vel Curtius (IX, 5.) reprehendit. Cf. Ste-Croix p. 407; Droysen. p. 440.

21.

Arrian. VI, 23, 3. Vide Aristobuli fragm. 36.

Arrian. VII, 26, 2. Vide fragm. Eumenis Cardiani 2 extr.

buit: triginta remis instructæ erant circiter octoginta; omnes vero naves tam quæ equos vehebant quam ceteræ quotquot fluviales, quæ aut jam antea in fluviis navigaverant, aut tum temporis constructæ fuerant, haud multum abfuit, quin duorum millium numerum explerent.

20.

Alexander etiam ipse thorace sagitta discusso supra mammam in pectore vulnus accepit, quod quidem, ut Ptolemæus tradit, ejusmodi fuit, ut una cum sanguine spiritum etiam ex vulnere sufflaret.

Alii Alexandrum fuste ad galeam ictum, caligine oculis oborta procidisse scribunt. Quumque se denuo erexisset, thorace tractum sagittam pectore excepisse. Ptolemæus Lagi in pectore solum vulneratum fuisse tradit. In eo autem præcipue errasse apparet qui Alexandri res scripserunt, quod Ptolemæum Lagi filium una cum Alexandro et Pevcesta scalam conscendisse scribant, jacentemque objecto scuto protexisse, ideoque Ptolemæum Sotem (servatorem) a militibus appellatum esse: quum tamen Ptolemæus ipse scribat se huic pugnæ non interfuisse, sed eo tempore copiarum ducem adversus alios barbaros pugnasse.

ARISTOBULUS CASSANDRENSIS.

Aristobulus, Aristobuli f. (*), qui Alexandrum in Indiam secutus est (Arrian. procem.), ubi natus sit, non constat. Senex vixit Cassandreæ (fr. 1. 3. 28^b), quam urbem Ol. 116, 2. 315 condiderat Cassander ad id fortasse usus opera Aristobuli nostri, cui simile Cyri sepulcrum restaurandi negotium Alexander olim mandaverat (fr. 37). Inter militum duces Aristobulus nuspiam memoratur, neque accensendus iis esse videtur. Certe Commentariorum reliquiæ virum arguunt, cui non tam militarium rerum expositio curæ cordique fuerit quam accurata luculentaque descriptio terrarum, populorum, plantarum, fluviorum et si qua huc pertinet alia. Historias Alexandri post Ipsense demum prælium conscriptas esse patet ex fragm. 39 extr. Quod convenit cum iis, quæ tradit Lucianus De Macrob. c. 12 (p. 643 Didot.): Ἀριστόβουλος δὲ ὁ Κασσανδρεὺς ὑπὲρ τὰ ἐνεθήκοντα ἔτη λέγεται βεβιωκέναι, τὴν ἱστορίαν δὲ τέταρτον καὶ ὀγδοηχοστὸν ἔτος γεγονώς ἤρξατο συγγράφειν, ὡς αὐτὸς ἐν ἀρχῇ τῆς πραγματείας λέγει.

De auctoritate Aristobuli quid sentiat Arrianus, vidimus supra (v. Vit. Ptolemæi), atque libenter nos in iudicio viri sobrii acquiescimus, probatissimis Aristobulum rerum Alexandri scriptoribus annumerantes; quamquam est ubi fidem ejus nutare dixeris. Contra alia omnia suadere videtur Lucianus Quom. Hist. scr. c. 12 (p. 259 Didot.): Οὐδὲ τυγχάνουσιν, ait (sc. qui benevolentiae captandæ gratia mendacia scribunt), οὗ μάλιστα ἐφίενται· οἱ γὰρ ἐπαίνουμένοι πρὸς αὐτῶν μισοῦσι μᾶλλον καὶ ἀποστρέφονται ὡς κολακας, εὖ ποιοῦντες, καὶ μάλιστα ἢν ἀνδρώδεις τὰς γνώμας ὦσιν· ὥσπερ Ἀριστόβουλος μονομαχίαν γράψας Ἀλεξάνδρου καὶ Πύρρου, καὶ ἀναγνόντος αὐτῶ τοῦτο μάλιστα τὸ χωρίον τῆς γραφῆς — ὥς το γὰρ χαριεῖσθαι τὰ μέγιστα τῷ βασιλεῖ ἐπιφευδόμενος ἀριστείας τινὰς αὐτῶ καὶ ἀναπλάττων ἔργα μεῖζω τῆς ἀληθείας — λαβὼν ἐκείνος τὸ βιβλίον — πλέοντες δὲ ἐτύγγανον ἐν ποταμῷ τῷ Ὑδάσπῃ — ἔρριψεν ἐπὶ κεφαλὴν ἐς τὸ ὕδωρ ἐπειπὼν, « Καὶ σὲ δὲ οὕτως ἐχρῆν, ὦ Ἀριστόβουλε, τοιαῦτα ὑπὲρ ἐμοῦ μονομαχοῦντα καὶ ἐλέφαντας ἐνὶ ἀκοντίῳ φονεύοντα. » Quæ quum ab Aristobulo Arriani abhorreere prorsus viderentur, errasse Lucianum, atque cum Aristobulo confudisse Onesicritum vel alium quempiam statuerunt Sainte-Croix (*Ex. crit.* p. 42), Heerenius

(*) Alius procul dubio Aristobulus est, cujus Ἰταλικὰ laudat Plutarch. in Par. min. c. 32. Ab hoc non diversa fuerit Aristobulus, qui Περὶ λίθων scripsit, teste Plutarcho De flux. c. 14, 3. Mitto Aristobulum Judæum.

(De font. Plut. p. 92), C. Hermannus (ad Lucian. l. 1.), Westermannus (ad Voss. p. 89), Creuzerus (*Hist. Kunst* p. 370). Contra Schmiederus (præf. ad Arr. Exp. A. p. XXIV): « Quidni credamus, inquit, eundem Aristobulum Alexandro vivo fortunæ suæ per adulationem subvenire voluisse, qui eo mortuo veram ejus historiam ipse senex scriberet? » Similiter statuunt Geierus et Hüllemannus. Idque recte fieri censeo. Nam quamvis ipsam istam historiolum, quæ Luciani temporibus adhuc circumferebatur, in dubium vocare possis, non omnino tamen res fundamento caruisse videtur: siquidem Anonymus apud Walz. in Rhett. Gr. III, p. 610 rhetorices genera enumerans, Πέμπτη (sc. ῥητορικῇ), inquit, ἡ κολακευτικῇ, ἥς ἡγήσατο Δημάδης καὶ Ἀριστόβουλος. Quæ quum procul dubio ad nostrum Aristobulum spectent, satis aperte indicant eum fuisse ex eorum numero oratorum, qui viles se Philippi et Alexandri adulatores præstiterint. Consentaneum vero est Anonymum cogitasse de orationibus Aristobuli, non autem de opere historico, quod in Hydaspen Alexander projecisse dicitur, neque de altero, quod Arrianus laude dignissimum esse censuit. Obvia sane quædam in reliquiis, quæ studium quoddam Alexandri arguere videri possint: nam primum absolvit regem a crimine vinolentiæ, deinde cum Ptolemæo credidit corvos viam ad Ammonium monstrasse, Callisthemem vero suasorem fuisse conjurationis. Sed postrema condonanda facile dixeris, quum alterum Græcorum credulitate, alterum veri iudicii difficultate excusari videatur. Deinde vero alia exstant, quibus se reliquis scriptoribus juniorem ostendit. Neque enim gladio nodum Gordium Alexander dissecuit heroica audacia et simplicitate, sed solvit communi usus artificio (fr. 4). Porro in Cilicia rex morbo corripitur, non quod in Cydni undas glaciales se præcipitaverit, sed ὑπὸ καμάτου. Quæ quum ita sint, Aristobulum historicum per me licet adulatoribus regis aggregari, modo addas qui minus talem se ostenderit reperiri neminem. Alium se præbuerit vivente adhuc Alexandro, alia egerit vir, cujus ingenium senectus defæcaverat, et qui, quum Cassandreæ degeret, haud dubie a partibus stetit Cassandri, quem adversarium fuisse Alexandri constat. — Ceterum facundia, qua olim ad adulationem abusus esse videtur, ne seni quidem defuit. Enituisse eam in elegantissimis regionum descriptionibus inque aliis quibusdam narrationibus, quas Alexandri hi-

storiis intexuerat, disertis veterum testimoniis declaratur. Namque Tyrum urbem πρὸς ἡδονὴν καὶ ὠφέλειαν legentium descriptam esse dicit Menander (fr. 7b.). Plutarchus vero (fr. 1 a), Τίς ἂν, quaerit, ἡσθεὶς συναναπαυσάμενος τῇ καλλίστῃ γυναικὶ μᾶλλον ἢ προσαγρυπνήσας οἷς γέγραφε περὶ Πανθείας Ξενοφῶν, ἢ περὶ Τιμοκλείας Ἀριστόβουλος, ἢ Θήβης Θεόπομπος;

ΤΑ ΚΑΤ' ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

1.

Lucian. Macrob. c. 22 : Ἀριστόβουλος ὁ Κασσανδρεὺς... τὴν ἱστορίαν τέταρτον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονὼς ἤρξατο συγγράφειν, ὡς αὐτὸς ἐν ἀρχῇ τῆς πραγματείας λέγει.

1. a.

Plutarch. Non posse suav. vivi etc. c. 10, p. 1093, C (p. 1337 Didot.) : Τίς δ' ἂν ἡσθεὶς συναναπαυσάμενος τῇ καλλίστῃ γυναικὶ μᾶλλον ἢ προσαγρυπνήσας οἷς γέγραφε περὶ Πανθείας Ξενοφῶν, ἢ περὶ Τιμοκλείας Ἀριστόβουλος, ἢ Θήβης Θεόπομπος; Historiam narrat Plutarchus De mulier. virt. p. 259, E, p. 320 Did. (coll. Vit. Alex. c. 12, Polyæn. VIII, 39) :

Θεαγένης ὁ Θηβαῖος, Ἐπαμινώνδῃ καὶ Πελοπίδῃ καὶ τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσι τὴν αὐτὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως λαβὼν διάνοιαν, ἔπτασε περὶ τὴν κοινὴν τύχην τῆς Ἑλλάδος ἐν Χαιρωνείᾳ, κρατῶν ἥδη καὶ διώκων τοὺς κατ' αὐτὸν ἀντιτεταγμένους. Ἐκεῖνος γὰρ ἦν ὁ πρὸς τὸν ἐμβοήσαντα, Μέχρι ποῦ διώχεις; ἀποκρινάμενος·

Μέχρι Μακεδονίας. Ἀποθανόντι δ' αὐτῷ περιτὴν ἀδελφῇ, μαρτυροῦσα κάκεινον ἀρετῇ γένους καὶ φύσει μέγαν ἄνδρα καὶ λαμπρὸν γενέσθαι· πλὴν ταύτῃ γε καὶ χρηστὸν ἀπολαῦσαι τι τῆς ἀρετῆς ὑπῆρξεν, ὥστε κουφότερον, ὅσον τῶν κοινῶν ἀτυχημάτων εἰς αὐτὴν ἦλθεν, ἐνεγκεῖν. Ἐπεὶ γὰρ ἐκράτησε Θηβαίων Ἀλέξανδρος, ἄλλοι δ' ἄλλα τῆς πόλεως ἐπύρθουν ὡς ἐπιόντες, ἔτυχε τὴν Τιμοκλείας οἰκίαν καταλαβὼν ἄνθρωπος οὐκ ἐπεικῆς οὐδὲ ἡμερος, ἀλλ' ὕβριστῆς καὶ ἀνόητος· ἦρχε δὲ Θρακίου τινὸς ἰλης, καὶ ὁμῶνυμος ἦν τοῦ βασιλέως, οὐδὲν δὲ ὅμοιος. Οὔτε γὰρ τὸ γένος, οὔτε τὸν βίον αἰδεσθεὶς τῆς γυναικὸς, ὡς ἐνέπλησεν ἑαυτὸν οἴνου, μετὰ δειπνῶν ἐκάλει συναναπαυσομένην. Καὶ τοῦτο πέρας οὐκ ἦν· ἀλλὰ καὶ χρυσὸν ἐζήτησε καὶ ἄργυρον, εἴ τις εἶη κεχυμμένος ἵπ' αὐτῆς, τὰ μὲν ὡς ἀπειλῶν, τὰ δὲ ὡς ἔξων διὰ παντὸς ἐν τάξει γυναικός. Ἡ δὲ δεξιμένη λαβὼν αὐτὸν διδόντος, Ὁφελον μὲν, εἶπε, τεθνάναι πρὸ ταύτης ἐγὼ τῆς νυκτὸς ἢ ζῆν, τὸ γοῦν σῶμα πάντων [ἀπολλυμένων] ἀπείρατον ὕβρεως διαφύλαξα· πεπραγμένων δὲ οὕτως, εἴ σε κηδεμόνα καὶ δεσπότην καὶ ἄνδρα δεῖ νομίζειν, τοῦ δαίμονος διδόντος, οὐκ ἀποστερήσω σε τῶν σῶν· ἐμαυτὴν γὰρ εἰ τι βουλήσῃ ὀρῶ γεγεννημένην. Ἐμοὶ περὶ σῶμα κόσμος ἦν, καὶ ἄργυρος ἐν ἐκπώμασιν, ἦν τι καὶ χρυσοῦ καὶ νομίσματος. Ὡς δὲ ἡ πόλις ἤλίσκετο, πάντα συλλαβεῖν καλεῦσάσα τὰς θεραπαινίδας ἔρριψα, μᾶλλον δὲ κατεθέμην εἰς φρέαρ ὕδωρ οὐκ ἔχον· οὐδ' ἴσασιν αὐτὸ πολλοί· πῶμα γὰρ ἐπιστι, καὶ κύκλῳ περιπέφυκεν ὕλη σύσκιος. Ταῦτα σὺ μὲν εὐτυχοῖς λαβὼν, ἐμοὶ δ' ἔσται πρὸς σὲ μαρτύρια καὶ γνωρίσματα τῆς περὶ τὸν οἶκον εὐτυχίας καὶ λαμπρότητος. Ἀκούσας οὖν ὁ Μακεδὼν, οὐ περιέμεινε τὴν ἡμέραν, ἀλλ' εὐθὺς ἐβάδιζεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἡγουμένης τῆς Τιμοκλείας· καὶ τὸν κῆπον ἀποκλεῖσαι

1.

Aristobolus Cassandrensis historiam scribere cepit ætatis anno octogesimo quarto, ut ipse initio operis testatur.

1 a.

Quem magis juvet dormire cum formosissima muliere, quam invigilare iis, quæ de Panthea Xenophon, de Timoclea Aristobulus, de Theba scripsit Theopompus?

Theagenes Thebanus de civitate eandem cum Epaminonda, Pelopida aliisque optimis viris sectatus sententiam, in communi Græciæ ad Chæroneam clade occubuit, quum jam vicisset et persequeretur sibi oppositos. Is enim fuit qui vociferanti, Quousque persequeris? respondit: Usque ad Macedoniam. Mortuo ei soror superfuit, quæ testaretur et ipsum virtute generis et natura magnum illustremque factum virum: huic tamen mulieri contigit fructum percipere suæ virtutis præclarum, ut tanto facilius ferret quantum in ipsam ex publicis redundavit calamitatibus. Quum enim Thebas in potestatem redigerisset Alexander, alique alias urbis partes pervagantes diriperent, domum Timocleæ occupavit homo nihil minus quam modestus; sed insolenter injurius atque stolidus, Thraciæ cujusdam turmæ dux, Alexandri cognominis, sed plane cetera dissimilis. Is neque

genua, neque vitam mulieris reveritus, quum sese vino implevisset, a crena dormire Timocleam secum coegit. Neque hunc injuriarum finem fecit, sed præterea aurum argentumque requirebat, si quid horum ea reconditi haberet, adhibitis partim minis, partim pollicitationibus, quod habiturum se eam perpetuo uxoris loco diceret. Illa ansam ab eo sibi præbitam arripiens: Utinam vero, inquit, hanc noctem mors mea antevertisset! ut omnibus rebus perditis saltem corpus contumeliæ inexpertum conservassem. Nunc quando res ita acta est, et te divinitus mihi tutorem, dominum vitrumque datum existimare debeo, non spoliabo te tuis rebus: nam me quidem id futuram video, quod tu volueris. Habui mundum muliebrem, et pocula argentea, nonnihil etiam auri et numismatis: quum autem urbs caperetur, ancillis mandavi ut omnia convasarent, abjecique, aut potius deposui in puteum aqua carentem paucisque nolui; est enim lectus operculo, umbrosumque circa nemus occultat. Hæc tibi accipienti fausta sint: mihi quidem apud te erunt argumenta et indicia fortunarum ac splendoris familie meæ. His auditis Macedo, non exspectata die, confestim ad locum perrexit, ducente Timoclea, et hortum claudi jussit ne quis sentiret, tunicatusque in puteum descendit. Horribile au-

κελεύσας, ὅπως αἰσθοῖτο μηδεὶς, κατέβαιναν ἐν τῷ χιτῶνι. Στυγερά δὲ ἤγειτο Κλωθὴ τιμωρὸς ὑπὸ τῆς Τιμοκλείας ἐφεστώσης ἄνωθεν. Ὡς δ' ἤσθητο τῇ φωνῇ κάτω γεγονότας, πολλοὺς μὲν αὐτῇ τῶν λίθων ἐπέφερε, πολλοὺς δὲ καὶ μεγάλους αἱ θεραπαινίδες ἐπεκυλίνδουν· ἄχρις οὗ κατέκοψαν αὐτὸν καὶ κατέχουσιν. Ὡς δ' ἔγνωσαν οἱ Μακεδόνες, καὶ τὸν νεκρὸν ἀνείλοντο· κτηρύγματος ᾗδ' γεγονότας, μηδὲνα κτείνειν Θηβαίων, ἦγον αὐτὴν συλλαβόντες ἐπὶ τὸν βασιλεῖα, καὶ προσήγειλαν τὸ τετολημμένον. Ὁ δὲ καὶ τῇ καταστάσει τοῦ προσώπου καὶ τῷ σχολαίῳ τοῦ βαδίσματος ἀξιωματικόν τι καὶ γενναῖον ἐνιδὼν, πρῶτον ἀνέκρινεν αὐτὴν, τίς εἴη γυναῖκίον. Ἡ δ' ἀνεκπλήκτως πάνυ καὶ τεθαμβηκώς εἶπεν· Ἐμοὶ Θεαγένης ἦν ἀδελφός, ὃς ἐν Χαίρωνείᾳ στρατηγῶν καὶ μαχόμενος πρὸς ὑμᾶς ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας ἔπεσεν, ὅπως ἡμεῖς μηδὲν τοιοῦτον παθῶμεν· ἐπεὶ δὲ πεπόνθαμεν ἀνάξια τοῦ γένους, ἀποθανεῖν οὐ φεύγομεν· οὐδὲ γὰρ ἄμεινον ἴσως ζῶσαν ἐτέρας πεῖρασθαι νυκτὸς, εἰ σὺ τοῦτο μὴ κωλύσῃς. Οἱ μὲν οὖν ἐπικεικτάτοι τῶν παρόντων ἐδάκρυσαν, Ἀλέξανδρος δ' οἰκτείρειν μὲν οὐκ ἐπῆει τὴν ἀνθρωπον ὡς μείζονα, θαυμάσας δὲ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν λόγον εὖ μάλα καθαψάμενον αὐτοῦ, τοῖς μὲν ἡγεμόσι παρηγγεῖλε προσέχειν καὶ φυλάττειν, μὴ πάλιν ὕβρισμα τοιοῦτον εἰς οἰκίαν ἐνδοξον γένηται· τὴν δὲ Τιμοκλείαν ἀφῆκεν, αὐτὴν τε καὶ πάντας ὅσοι κατὰ γένος αὐτῇ προσήκοντες εὐρέθησαν.

1 b.

Plutarch. Demosth. c. 23 : Post captas Thebas eὐθύς δ' Ἀλέξανδρος ἐξῆτει πέμπτων τῶν δημαγωγῶν δέκα μὲν, ὡς Ἰδομενεὺς καὶ Δοῦρις (fr. 9) εἰρήκασιν, ὀκτώ δ', ὡς οἱ πλείστοι καὶ δοκιμώτατοι τῶν συγγραφέων, τοῦσδε, Δημοσθένην, Πολύεукτον, Ἐφιάλ-

την, Λυκοῦργον, Μοιροκλέα, Δήμωνα, Καλλισθένην, Χαρίδημον. Ὅτε καὶ τὸν περὶ τῶν προδόντων λόγον δ' Δημοσθένης, ὡς τοῖς λύκοις τοὺς κύνας ἐξέδωκε, διτηγσάμενος αὐτὸν μὲν εἶκασε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κυσὶν ὑπὲρ τοῦ δήμου μαχομένους, Ἀλέξανδρον δὲ τὸν Μακεδόνα μονόλῳκον προσηγόρευσεν. Ἔτι δ' « ὥσπερ, ἔφη, τοὺς ἐμπόρους ὀρώμεν ὅταν ἐν τρυβλίῳ δεῖγμα περιφέρωσι, δι' ὀλίγων πυρῶν τοὺς πολλοὺς πιπράσκοντας, οὕτως ἐν ἡμῖν λανθάνετε πάντας αὐτοὺς συνεκδιδόντες. » Ταῦτα μὲν οὖν Ἀριστόβουλος ὁ Κασσανδρεὺς ἱστορεῖ.

Num inter δοκιμωτάτους illos qui octo rhetores recensebant, etiam Aristobulus fuerit jure dubites, quum Arrianus novem neque plane eosdem ac Plutarchus enumeret.

Suidas v. Ἀντίπατρος : Finito bello Lamiaco ἤται τοὺς δέκα ῥήτορας, οὓς ἐξέδοσαν Ἀθηναῖοι, Δημοσθένην, Ὑπερίδην, Λυκοῦργον, Πολύεукτον, Ἐφιάλτην, Θρασύβουλον, Χάρητα, Χαρίδημον, Διοτίμον, Πατροκλέα, Κάσσανδρον.

Postrema Ruhnkienius corrigi voluit ita : Στρατοκλέα, οὕτως Ἀριστόβουλος ὁ Κασσανδρεὺς. Nam pro decem recensentur undecim. Aliter Toupius : « Excidit, ait, hic articulus, opinor, ita redintegrandum : Ἀντίπατρος Κασσανδρόου, ubi egerat Suidas de Antipatro Cassandri filio; neque enim Cassandrum inter rhetores recensitum legisse memini. » Toupio recte assentiuntur Bernhardt, Geier. et Hüllemann. ad h. l. Cf. Westermann. De litibus quas Demosthen. oravit p. 72; not. ad Duridis fr. 9.

1 c.

Plutarch. De fortun. Alex. or. I, c. 3 (pag. 402 Didot.) : Contra Persas Alexander in Asiam trajecit τοῖς τρισμυρίοις πεζοῖς καὶ τετρακισχίλιοις ἵππεῦσι πι-

tem eum ducebat ad supplicium Parca Vindex, sub persona Timocleae superne instantis. Quae, quum e voce sensit eum in imo esse, multos ingressit lapides, multos etiam magnosque advolutos ancillae injecerunt, donec eum contuderunt atque obruerunt saxis. Macedones ubi de ea re facti sunt certiores, sublato cadavere, quum jam edictum esset ne quis Thebanorum occideretur, captam Timocleam ad regem adduxerunt, facinusque narraverunt. Alexander ex vultus constantia lentoque incessu gravitatem generosamque indolem ratiocinatus, principio quavisit quanam esset mulier. Illa vero impavide prorsus et confidenter, Mihi, inquit, frater fuit Theagenes, qui ad Chæroneam duce exercitus et contra vos pro libertate Græciæ dimicans cecidit, ne quid nobis tale accideret : quum autem perperam sim genere meo indigna, mori non recuso; potius enim hoc est, quam viventem aliam talem experiri noctem, nisi tu id prohibeas. Humanissimus quisque astantium ad hæc lacrimas emisit. Alexandro miserari mulierem, ut miseratione superiorem, non subiit : admiratus autem virtutem orationemque, qua satis graviter se notatum sentiebat, ducibus mandavit ut attenderent præsta-

rentque, ne porro talis contumelia familiæ alicui illustri inferretur : Timocleam autem dimisit, omnesque qui eam cognatione attingere inventi sunt.

1 b.

Extempore deposcit per legatos Alexander ex oratoribus, ut Idomeneus et Duris tradidere, decem; ut plerique et probatissimi scriptores, octo hosce : Demosthenem, Polyectum, Ephialtem, Lycurgum, Mæroclum, Demonem, Callisthenem, Charidemum. Tum fabulam Demosthenes narravit de ovibus, quemadmodum lupis canes dederint : atque se sociosque canibus assimilavit pro populo propugnantis, et Alexandrum Macedonem unicum lupum appellavit. Præterea « Ut mercatores videmus, ait, quum in patella circumferunt specimen, per grana tritici pauca magnum vendentes numerum, ita nobiscum una vos omnes necopinantes ipsi proditis. » Hæc Aristobulus Cassandrensis tradidit.

1 c.

(Alexander in Asiam transiecit ut Persarum regnum everteret) fretus triginta peditum et quattuor equitum mil-

στεύσας· τοσοῦτοι γὰρ ἦσαν, ὡς Ἀριστόβουλος φησιν... Τὸ δὲ λαμπρὸν αὐτῶ καὶ μέγα παρασκευασθὲν ὑπὸ τῆς τύχης ἐφόδιον, ἐβδομήκοντα τάλαντα ἦν, ὅς φησιν Ἀριστόβουλος· ὡς δὲ Δούρις, τριάκοντα μόνον ἡμερῶν ἐπιστισμός.

Ἐβδομήκοντα τάλ.] Eadem denuo affert Plut. in orat. II, c. 11, et in Vit. Alex. c. 15. Cf. Ptolem. fr. 4; Duris fr. 10. Jul. Valer. I, 15: *Tunc vis sumptum a Philippi thesauris collatisque studentium rebus suis auri talenta LX cum CCC quattuorque et decem milibus cogit.* Cf. etiam Arrian. VII, 9, 6; Curtius X, 2, 24.

2.

Plutarch. Alex. c. 16 de prælio ad Granicum: Λέγονται δὲ πεζοὶ μὲν δισμῦριοι (μῦριοι nonnulli codd.) τῶν βαρβάρων, ἵππεῖς δὲ δισχιλίοι πεντακόσιοι πεσεῖν. Τῶν δὲ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον Ἀριστόβουλος φησι τέσσαρας καὶ τριάκοντα νεκροὺς γενέσθαι τοὺς πάντας, ὧν ἐννέα πεζοὺς εἶναι.

δισμῦριοι] μῦριοι Diodor. XVII, 21, ubi vide. — τέσσαρες x. τριάκοντα xtl.] «Aristobuli locus non ad omnes omnino Macedones, sed ad eos tantum spectat, qui ex singulari Alexandri sodalium agmine perierunt» Hæc Geier., qui eo modo componit, quæ Aristobulo cum Arriano (I, 16, 7) intercedere videtur, sententiarum discrepantiam. Eodem modo statuit Hülleman. Justin. XI, 6: *De exercitu Alexandri novem pedites, centum viginti equites cecidere.*

3.

Athenæus II, p. 43, D: Ἀριστόβουλος δ' ὁ Κασανδρεύς φησιν ἐν Μιλήτῳ κρήνην εἶναι Ἀχλιδιον καλουμένην, ἥς τὸ μὲν ῥεῦμα εἶναι γλυκύτατον, τὸ δ' ἐφ' ἐστηκὸς ἀλμυρόν· ἀφ' ἧς οἱ Μιλήσιοι περβράνασθαι φασὶ τὸν ἥρωα, ὅτε ἀπέκτεινε Τράμβηλον, τὸν τῶν Λελέγων βασιλέα.

Ἀχλιδιον] præter hunc fontem, aliunde non notum, Ἀχλιδιον oppidum in hisce regionibus

libus. Tot enim fuisse Aristobulus affirmat... Splendidum vero illud magnumque, quod fortuna comparaverat ei viaticum, talentorum erat septuaginta, ut Aristobulus tradit

2.

In prælio ad Granicum cecidisse dicuntur barbarorum pedites vicies mille, equites bis millo et quingenti. Eorum autem, qui circa Alexandrum erant, Aristobulus in universum occisos esse tradit triginta quattuor, quorum novem fuissent pedites.

3.

Aristobulus Cassandrensis scribit Miletī fontem esse, Achilleum appellatum, cuius profluens aqua dulcissima sit, quod vero in fundo resedit, salsum: eo fonte, aiunt Milesii, beroem (Achilleum) sese lustrasse interfecto Trambelo, Lelegum rege.

SCRIPTORES RER. ALEX.

memoratur ap. Xenoph. Hell. IV, 8, 17. Vide Meinek. *Exercit. in Athen.* p. 5. — Τράμβηλον] Eustath. p. 343, 7. Libri στράμβηλον. Ejus historiam diversis modis narrat Tzetzes ad Lyc. 467 et Parthenius Erot. c. 206.

4.

Plutarch. Alex. c. 18 de nodo Gordio: Ἀριστόβουλος δὲ καὶ πάντα λέγει βῆδ' ἰάν αὐτῷ (Ἀλεξάνδρῳ) τὴν λύσιν γενέσθαι ἐξελόντι τοῦ ῥυμοῦ τὸν ἑστορα καλούμενον, ᾧ συνέχετο τὸ ζυγοδεσμον, εἴθ' οὕτως ὑπελκίσαντι τὸν ζυγόν.

Arrian. Exp. Al. II, 3, 7: Ἀριστόβουλος δὲ λέγει (τὸν Ἀλεξάνδρον) ἐξελόντα τὸν ἑστορα τοῦ ῥυμοῦ, ὃς ἦν τύλος διαβεβλημένος διὰ τοῦ ῥυμοῦ διαμπᾶξ συνέχων τὸν δεσμόν, ἐξελκῦσαι ἔξω τοῦ ῥυμοῦ τὸν ζυγόν.

Hæc cum reliquorum scriptorum narratione comparata et quæ sequenti fragm. leguntur, sic cum et frigidum Aristobuli scribendi genus arguere videntur Geiero. De re cf. Droysen. *Alex.* p. 152.

5.

Arrian. Exp. Al. II, 4, 7: Ἀλέξανδρος δὲ, ὡς μὲν Ἀριστοβούλῳ λέλεται, ὑπὸ καμάτου ἐνόσησεν (sc. Tarsi).

Cf. Plutarch. Alex. c. 19: νόσον, ἣν οἱ μὲν ἐκ κόπων, οἱ δὲ λουσαμένῳ προπεσεῖν λέγουσι. Etiam Diodorus XVII, 31 morbum hunc memorans de Alexandro in Cydno fluvio se lavante tacet. V. Curt. III, 5; Justin. XI, 8 ibiq. interpr.; Itin. Al. c. 28; Jul. Valer. II, 32; Droysen. *Gesch. Alex.* p. 155.

6.

Athenæus XII, p. 530, A: Ἀριστόβουλος δ' «Ἐν Ἀγγιᾷ, ἣν ἰδέετο (φησὶ) Σαρδανάπαλλος, Ἀλέξανδρος ἀναβαίνων εἰς Πέρσας κατεστρατοπεδεύσατο. Καὶ ἦν οὐ πόρρω τὸ τοῦ Σαρδαναπάλλου μνημεῖον, ἐφ' οὗ ἐστάναι τύπον λίθινον, συμβεβληκότα τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοὺς δακτύλους, ὡς ἂν ἐπικροτοῦντα. Ἐπιγεγρα-

4.

Aristobulus ait facillimam fuisse istam nodi Gordii solutionem; scilicet Alexandrum e temone exemisse paxillum, quo astrictum erat vinculum, atque sic jugum subtraxisse.

Aristobulus tradit Alexandrum exempto paxillo temonis (erat is clavus ligneus per medium temonem trajectus, cui vinculum astrictum erat) jugum temoni detraxisse.

5.

Secundum Aristobulum præ nimio labore Alexander (Tarsi) in morbum incidit.

6.

Aristobulus ita scribit: «Anchialæ, quam condidit Sardapallus, castra posuit Alexander, quum in Persas copias duceret. Erat autem haud procul inde monumentum Sar-

φθαι δὲ αὐτῷ Ἀσσυρίους γράμμασι· « Σαρδανάπαλλος, Ἀνακυνδάρᾳ παῖς, Ἀγχιάλῃ καὶ Ταρσὸν ἔδειμεν ἡμέρῃ μιῇ. Ἔσθιε, πίνε, παῖς· ὡς τᾶλλα τούτου οὐκ ἄξια, » τοῦ ἀποκροτήματος ἔοικε λέγειν. Quæ antecedunt ap. Athen. v. in Amyntæ fr. 2, Clitarch. fr. 2.

Strabo XIV, p. 672 : Εἴτ' Ἀγχιάλῃ, μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, κτίσμα Σαρδαναπάλλου, φησὶν Ἀριστόβουλος· ἐνταῦθα δ' εἶναι μνῆμα τοῦ Σαρδαναπάλλου, καὶ τύπον λίθινον, συμβάλλοντα τοὺς τῆς δεξιᾶς χειρὸς δακτύλους, ὡς ἂν ἀποκροτοῦντα· ἐνίοι δὲ καὶ ἐπιγραφὴν εἶναι φασιν Ἀσσυρίους γράμμασι τοιάνδε· « Σαρδανάπαλλος ὁ Ἀνακυνδάρᾳ παῖς Ἀγχιάλῃ καὶ Ταρσὸν ἔδειμεν ἡμέρῃ μιῇ· ἔσθιε, πίνε, παῖς· ὡς τᾶλλα τούτου οὐκ ἄξια, » τοῦ ἀποκροτήματος.

Eadem narrat, non citato auctore, Arrian. II, 5, 2. Cf. schol. Aristoph. Av. 1021, Suidas v. Σαρδαν. Plutarch. De fort. Alex. II, 3. Plura vide in not. ad Callisth. fr. 32.

6 a.

Arrian. Exp. Al. II, 12. de Alexandri prælio Issico victoris in regiam familiam clementia, vide Ptolem. fr. 6.

7.

Plutarch. Alex. c. 21 : Ἄλλ' Ἀλέξανδρος, ὡς ἔοικε, τοῦ νικᾶν τοὺς πολεμίους τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ βασιλικώτερον ἡγρούμενος οὔτε τούτων (γυναικῶν γενναίων γενομένων αἰχμαλώτων) ἔθιγεν οὔτ' ἄλλην ἔγνω γυναῖκα πρὸ γάμου πλὴν Βαρσίνης. Αὕτη δὲ μετὰ τὴν Μέμνονος τελευτὴν χεῖρα γενομένη περὶ Δαμασχὸν ἐλήφθη· πεπαιδευμένη δὲ παιδείαν Ἑλληνικὴν καὶ τὸν τρόπον ἐπιεικῆς οὔσα καὶ πατρός Ἀραβάζου γεγονότος ἐκ βασιλῆως θυγατρὸς ἐγνώσθη, Παρμενίωνος προτρεψάμενος

Sardanapalli, in quo stetisse ait figuram lapideam junctos habentem dextræ manus digitos, veluti digitis crepitantem : incisa autem lapidi fuisse Assyriis literis hæc verba : « Sardanapallus Anacyndaraxæ filius, Anchialen et Tarsum condidit una die. Ede, bibe, lude : reliqua enim non sunt tanti. » Tanti videtur dixisse, quanti digitorum crepitus.

Anchialen, paullo supra mare sitam, a Sardanapallo conditam Aristobulus ait, ibique Sardanapalli esse monimentum et imaginem lapideam, dextræ manus digitos ita compositos habentem, ut crepare iis videatur. Sunt qui Assyriis literis inscriptum monimento esse dicant hocce : « Sardanapallus, Anacyndaraxæ filius, Anchialen et Tarsum die ædificavit una. Ede, hibe, lude. Reliqua digna ne tanti quidem, » sc. ne crepitus quidem digitorum.

7.

Alexander temperare sibi quam hostes vincere magis regium ducens, nec has attigit nec mulierem ante nuptias cognovit ullam excepta Barsine. Hæc post Memnonis mor-

τὸν Ἀλέξανδρον, ὡς φησιν Ἀριστόβουλος, καλῆς καὶ γενναίας [καὶ τὸ κάλλος] ἀψασθαι γυναικός.

Καὶ τὸ κάλλος absque sensu; καὶ αὐτὸν καλὸν Geier.; alii aliter emendarunt, aut verba hæc eiecerunt. Hüllemanus verba καὶ τὸ κάλλος loco suo mota esse statuens, scribi vult καὶ τὸν τρόπον [addiderim τε] ἐπιεικῆς οὔσα καὶ τὸ κάλλος, καὶ πατρός κτλ. De Barsine cf. Justin. XI, 10; XIII, 2; Diodor. XX, 28; Curt. X, 6. — Cf. fr. 38.

7 b.

Menander De encom. II, 1 (Rhett. Gr. tom. IX, p. 160 Walz) : Εἰ νῆσον ἐπαίνοίς (δεῖ τοὺς ἐπαίνους ποιεῖσθαι) καὶ πρὸς ἡδονὴν καὶ πρὸς ὠφελίαν, ὥσπερ Ἀριστείδης ἐν τῷ Νησιωτικῷ, εἰ δὲ νήσω ἰοικυῖαν, ἃ τε περὶ Τύρου Ἀριστόβουλος ἱστορήσῃ καὶ περὶ Κυζίκου Ἀριστείδης κτλ.

« Unde apparet (?) ex Aristobuli potissimum commentariis hausta esse quæ de Tyri obsidione et expugnatione prodidit Arrianus II, c 15—25. Maxime vero huc spectant c. 18, 3 : Καὶ γὰρ καὶ μέγα ἔργον τῆς Τύρου ἡ πολιορκία ἐφαίνετο· νῆσός τε γὰρ αὐτοῖς ἡ πόλις ἦν καὶ τείχεσιν ὕψηλοῖς πάντῃ ὠχύρωτο. » Geier. Cf. Chares fr. 2.

8.

Arrian. III, 3, 3, de Alex. ad Ammonis oraculum proficiscente : Μέχρι μὲν δὴ Παραιτονίου παρὰ θάλασσαν ἦει δι' ἐρήμου, οὐ μέντοι δι' ἀνύδρου τῆς χώρας, σταδίους ἐς χιλίους καὶ ἑξακοσίους, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος.

9.

Idem III, 3, 6 : Ἀριστόβουλος δὲ καὶ ὁ πλείων λόγος ταύτῃ κατέχει, κόρακας δύο προπετομένους πρὸ τῆς στρατιᾶς, τούτους γενέσθαι Ἀλεξάνδρῳ τοὺς ἡγεμόνας. Cf. Ptolem. fr. 7.

tem vidua Damasci capta est. Cum ea, institutione Græca fruita, et moribus formaque probata, patre denique nata Artabazo ex filia regis prognato, concubuit Alexander, instigante eum, ut Aristobulus tradit, Parmenione, ut formosam atque nobilem mulierem attingeret.

7 b.

Si insula laudanda tibi, laudatio jucunditatem habeat et utilitatem, ut apud Aristidem in Insulari oratione, sin urbs insulæ similis laudanda, dicas ut de Tyro Aristobulus, de Cyzico Aristides dixerunt.

8.

Usque ad Parætonium Alexander juxta mare per solitudinem non tamen aqua prorsus carentem profectus est, ad stadia mille et sexcenta, ut Aristobulus tradit.

9.

Aristobulus, cui plurimi assentiunt, duos corvos ante exercitum volitasse scribit, eosque Alexandro itineris duces exstitisse.

10.

Arrian. III, 4, 5 : Καὶ ἀκούσας (a sacerdote Ammonis) ὅσα αὐτῷ πρὸς θυμοῦ ἦν, ὡς ἔλεγεν, ἀνέζευξεν ἐπ' Αἰγύπτου, ὡς μὲν Ἀριστόβουλος λέγει, τὴν αὐτὴν ὁπίσω δὸδόν, ὡς δὲ Πτολεμαῖος ὁ Λάγος, ἄλλην εὐθείαν ὡς ἐπὶ Μέρμιν.

11.

Idem VI, 11, 5 : Ἀρβηλα δὲ τοῦ χώρου ἐν ᾧ τὴν ἐσχάτην μάχην Δαρεῖός τε καὶ Ἀλέξανδρος ἐμαχέσαντο, οἱ μὲν τὰ πλεῖστα συγγράφαντες λέγουσιν ὅτι ἐξακοστούς σταδίους ἀπέχει, οἱ δὲ τὰ ἐλάχιστα, ὅτι ἐς πεντακοστούς. Ἄλλα ἐν Γαυγαμήλοις γὰρ γενέσθαι τὴν μάχην πρὸς τῷ ποταμῷ Βουμῶδι λέγει Πτολεμαῖος καὶ Ἀριστόβουλος. Πόλις δὲ οὐκ ἦν τὰ Γαυγάμηλα, ἀλλὰ κώμη μεγάλη, οὐδὲ ὀνομαστός ὁ χώρος, οὐδὲ εἰς πικρὴν ἤδὲ τὸ ὄνομα. Cf. Diodor. XVII, 53; Curt. IV, 9; Plut. Alex. c. 31; Strabo XVI, p. 738 (quem Aristobulum ob oculos habuisse recte, puto, censet Hüllemann.); Itiner. Alex. c. 57; Droysen. I. l. p. 221.

12.

Idem III, 11, 3, de proelio ἐν Γαυγαμήλοις commissio : Ἐτάχθη δὲ αὐτῷ (sc. Δαρεῖω) ἡ στρατιὰ ὧδε· ἐάλω γὰρ ὕστερον ἡ τάξις, ἥντινα ἔταξε Δαρεῖος, γεγραμμένη, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος. Sequitur aciei descriptio, quam apud ipsum legas Arrianum.

13.

Athenæus XII, p. 513, F : Κληθῆναι δὲ τὰ Σοῦσά φησιν Ἀριστόβουλος καὶ Χάρης διὰ τὴν ὥραιότητα τοῦ τόπου· σοῦσον γὰρ εἶναι τῇ Ἑλλήνων φωνῇ τὸ κρίνον.

10.

Accepto responso sibi, ut dicebat, grato, Alexander in Ægyptum rediit eodem, ut Aristobulus tradit, quo venerat itinere; ut vero Ptolemæus scribit, rectiore via Memphim versus.

11.

Arbela ab eo loco, in quo Darius et Alexander postremo dimicarant, qui plurimum prodidere, dicunt abesse sexcentis stadiis : qui minimum, quingentis. Sed apud Gaugamela ad flumen Bumodum pugnam eam commissam Ptolemæus et Aristobulus tradunt. Ceterum Gaugamela non oppidum est, sed vicus non magnus, neque locus celebris aut gratum auribus nomen præ se ferens.

12.

Instruxerat Darius (ad Gaugamela) exercitum hoc modo. Descriptio enim aciei, qualem Darius adornaverat, postea in manus venit hostium, ut narrat Aristobulus.

13.

Susa urbem Aristobulus et Chares nomen habere dicunt ex loci amenitate : *suson* enim Græce *lilium* sonare.

14.

Strabo XI, p. 509 : Φησὶ δ' Ἀριστόβουλος ὁλώδη οὖσαν τὴν Ὑρκανίαν δρῶν ἔχειν, πύκην δὲ καὶ ἐλάττην καὶ πῦτον μὴ φύειν, τὴν δ' Ἰνδικὴν πληθύνειν τούτοις.

Cf. Diodor. XVII, 89.

Plutarch. Al. c. 46 : Aristobulus nihil tradidit de Amazonibus, quas ad Alexandrum venisse alii narrant. Vide Onesicrit. fr. 5.

15.

Arrian. III, 26, de conjuratione Philotæ. Vide Ptolemæi fr. 10.

16.

Arrian. III, 28, 5 : Τὸ δὲ ὄρος ὁ Καύκασος ὑψηλὸν μὲν ἐστὶν ὥσπερ τι ἄλλο τῆς Ἀσίας, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος, ψιλὸν δὲ τὸ πολὺ αὐτοῦ τό γε ταύτη. Μακρὸν γὰρ ὄρος παρατέταται ὁ Καύκασος, ὥστε καὶ τὸν Ταῦρον τὸ ὄρος, ὃς δὴ τὴν Κιλικίαν τε καὶ Παμφυλίαν ἀπείργει, ἀπὸ τοῦ Καυκάσου εἶναι λέγουσι, καὶ ἄλλα ὅρη μεγάλα διακεκριμένα ἀπὸ τοῦ Καυκάσου ἄλλη καὶ ἄλλη ἐπωνυμίᾳ κατὰ ἔθνη τὰ ἐκάστων. Ἀλλὰ ἐν γε τούτῳ τῷ Καυκάσῳ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶ μὴ τέρμινθι πεφύκασιν καὶ σιλφίον, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος· ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπωκεῖτο πολλοῖς ἀνθρώποις καὶ πρόβατα πολλὰ καὶ κτήνη ἐνέμοντο, ὅτι καὶ χαίρουσι τῷ σιλφίῳ τὰ πρόβατα, καὶ εἰ ἐκ πολλοῦ πρόβατον σιλφίου αἰσθόιτο, καὶ θεὶ ἐπ' αὐτὸ καὶ τό τε ἄνθος ἐπινέμεται καὶ τὴν ῥίζαν ἀνορύττον καὶ ταύτην κατεσθίει· ἐπὶ τῷδε ἐν Κυρήνῃ ὡς μακροτάτῳ ἀπελαύνουσι τὰς ποίμνας τῶν χωρίων· ἵνα αὐτοῖς τὸ σιλφίον φύεται· οἱ δὲ καὶ περιφράσσουσι τὸν χώρον, τοῦ μὲν δ' εἰ πελάσσαιεν αὐτῷ τὰ πρόβατα, δυνατὰ γενέσθαι εἰσω παρελθεῖν, ὅτι πολλοῦ ἄξιον Κυρηναίοις τὸ σιλφίον. Cf. interpr. ad Curt. VII, 3.

14.

Aristobulus ait Hyrcaniam silvosam esse et quercum ferre, picea, abiete et pinu carere, quibus India abundaret.

16.

Caucasus nulli mentium, qui in Asia sunt, altitudine secundus est, ut Aristobulus tradit, nudus tamen utplurimum, in hac saltem parte. Nam latissime porrigitur Caucasus, adeo ut vel Taurum montem, qui Ciliciam Pamphyliamque disternit, a Caucaso duci velint aliosque montes permagnos, a Caucaso sejunctos alios alia denominatione pro varietate gentium, quæ singulos inhabitant. At in hoc Caucaso nihil præter terebinthum et silphium nascitur, uti tradit Aristobulus. Nihilominus multos incolas habebat, multæque in eo pecudes et armenta pascabantur, quod pecudes silphium amant; et si ex longinquiore loco id per odoratum senserint, citatim eo feruntur, depastoque flore radicem etiam suffodiunt atque arrodunt; eamque ob causam Cyrenæi greges ovium quam longissime ab iis locis arcent, quibus silphium ipsis nascitur : nonnulli etiam sepe obducunt, ne si pecudes propius accedant, ad interiora loca penetrare possint : magno enim apud Cyrenæos in pretio est silphium.

28.

Court. in Annal. Societ. Asiat. Bengal. fasc. 55, 1836.

17.

Strabo XI, p. 509 : Ἀριστόβουλος δὲ καὶ μέγιστον ἀποφαίνει τὸν Ὠζον τῶν ἑωραμένων ὑφ' αὐτοῦ κατὰ τὴν Ἀσίαν, πλὴν τῶν Ἰνδικῶν· φησὶ δὲ καὶ εὐπλοῦν εἶναι (καὶ οὗτος καὶ Ἐρατοσθένης παρὰ Πατροκλέους λαβὼν) καὶ πολλὰ τῶν Ἰνδικῶν φορτίων κατὰγειν εἰς τὴν Ὑγκανίαν Θάλασσαν, ἐντεῦθεν δ' εἰς τὴν Ἀλβανίαν περαιοῦσθαι· καὶ διὰ τοῦ Κύρου καὶ τῶν ἐξῆς τόπων εἰς τὸν Εὐξείνιον καταφέρεισθαι.

Eadem, non laudato Aristobulo, Arrian. III, 29, 3, coll. VII, 16, 3. Cf. Varro ap. Plin. VI, 19 : *Adjicit... devehit merces*.

18.

Arrian. III, 30, 5 : Ἀριστόβουλος δὲ (ἀνέγραψε) τοὺς ἀμφὶ Σπιταμένην τε καὶ Δαταφέρην Πτολεμαίῳ ἀγαγεῖν Βῆσσαν καὶ παραδοῦναι Ἀλεξάνδρῳ γυμνὸν ἐν κλοιῷ δῆσαντες. Cf. Ptolemæi fr. 11.

19.

Arrian. III, 30, 7 : Ἐνθεν δὲ ἐπὶ τὸν Τανάιν ποταμὸν προῆι (Ἀλέξανδρος). Τῷ δὲ Τανάϊδι τούτῳ, ὃν δὴ καὶ Ἰαξάρτην ἄλλω ὀνόματι πρὸς τῶν ἐπιχωρίων καλεῖσθαι λέγει Ἀριστόβουλος, αἱ πηγαὶ μὲν ἐκ τοῦ Καυκάσου ὄρους καὶ αὐτῷ εἰσιν, ἐξίησι δὲ καὶ οὗτος ὁ ποταμὸς ἐς τὴν Ὑγκανίαν θάλασσαν.

Cf. Strabo XI, p. 509; Plin. H. N. VI, 16, 18; Itiner. Alex. c. 79; Droysen. I. I. p. 314; Mützell. ad Curt. p. 586 b.

20.

Arrian. IV, 3, 5, de sorte incolarum urbis cujusdam, quam in Sogdiana post seditionem incolarum Alexander recuperaverat. Vide Ptolemæi fr. 12.

17.

Aristobulus scribit nullum sibi in Asia majorem (Oxo) fluvium visum esse, exceptis fluvii Indici. Navigatione etiam commodum dicit et hic et Eratosthenes (qui sua e Patrocle sumpsit), multasque Indicas merces per eum devehit in mare Caspium, indeque in Albaniam transportatas, per Cyrum et loca, quæ deinceps sunt, in Pontum Euxinum deferri.

18.

Aristobulus tradit eos qui cum Spitamene et Datapherne erant Bessum Ptolemæo adduxisse, atque ita nudum capistro vinctum Alexandro traditum esse.

19.

Inde ad Tanaim fluvium Alexander profectus est. Hujus fluminis, quod alio nomine Iaxartem a finitimis barbaris appellari Aristobulus ait, fontes ex eodem proveniunt Caspico. Hic quoque fluvius in Hyrcanium mare exit.

21.

Arrian. IV, 6, 1, de clade Macedonum ad Maracandam contra Spitamenem missorum : Ἀριστόβουλος δὲ ἐνέδρα τὸ πολλὴ τῆς στρατιᾶς διαφθορῆναι λέγει, τῶν Σκυθῶν ἐν παραδείσῳ κρυφθέντων, οἱ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐπεγένοντο τοῖς Μακεδόσιν ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ, ἵνα τὸν μὲν Φαρνούχην παραχωρεῖν τῆς ἡγεμονίας τοῖς συμπεμφθεῖσι Μακεδόσιν, ὥς οὐκ ἐμπείρους ἔχοντα ἔργων πολεμικῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ καθομιλῆσαι τοῖς βαρβάροις μᾶλλον τι πρὸς Ἀλεξάνδρου ἢ ἐπὶ τῷ ἐν ταῖς μάχαις ἐξηγεῖσθαι ἐσταλμένον, τοὺς δὲ Μακεδόνας τε εἶναι καὶ ἐταίρους βασιλέως. Ἀνδρόμαχον δὲ καὶ Κάραν καὶ Μενέδημον οὐ δέξασθαι τὴν ἡγεμονίαν τὸ μὲν τι ὥς μὴ δοκεῖν παρὰ τὰ ἐπηγγελμένα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου αὐτοῦς τι κατὰ σφᾶς νεωτερίζειν, τὸ δὲ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ δεινῷ οὐκ ἐβελήσαντας, εἰ δὴ τὴν πταισίειαν, μὴ ὅσον κατ' ἀνδρα μόνον μετέχειν αὐτοῦς, ἀλλὰ καὶ ὡς τὸ ἐν αὐτοῖς κακῶς ἐξηγησάμενους. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ θορόδῳ τε καὶ τῇ ἀταξίᾳ ἐπιθεμένους αὐτοῖς τοὺς βαρβάρους κατακόψαι πάντας, ὥστε ἱππέας μὲν οὐ πλείονας τῶν τεσσαράκοντα ἀποσπῆσθαι, πεζοὺς δὲ ἐς τριακοσίους.

« Hoc fragmentum cum antecedentibus ita fere cohæret : Alexander ad Tanaim contra Scythas pugnans quum certior esset factus, Macedones Maracandæ relictos a Spitamene oppugnari, contra eum mittit Andromachum, Caranum, Menedemum duces, quibus Pharnuchen Lycium præficit (c. 3, 13 sqq.). Qui quum Spitamenem a Maracandæ oppugnatione recedentem audacius essent insecuti (c. 5, 3 sqq.), secundum ceteros auctores in Polytimeti fluvii insulam compulsi misere perierunt. Eadem exstat narratio apud Auct. Itiner. Alex. c. 86. Ab his igitur Aristobuli fragmentum paululum discrepat; Curtius VII, 7, 31 eatenus certe consentit, quod Spitamenem ad Macedones opprimendos insidiis usum esse perhibet, quamquam Cur-

21.

Aristobulus scribit magnam exercitus partem insidiis oppressam fuisse a Scythiis, qui in hortis abditis Macedonibus in ipso conflictu ex improvise supervenerunt. Quo quidem loci Pharnuchen præfecturam suam Macedonibus, qui una cum eo missi erant, cedere voluisse, quippe quum rei bellicæ parum peritus esset, quique potius ad sermones cum barbaris conferendos ab Alexandro missus esset, quam ut prælio ducem ageret : ipsos vero et Macedones et regis amicos esse. Andromachum autem et Caranum et Menedemum imperium recusasse, partim ne viderentur aliquid novi præter mandata regis moliri esse, partim quod in ipso periculo id accipere noluissent, non ignari nimirum si res male gereretur, non tantum pro se quemque mali participem futurum, sed tanquam toto exercitu male administrato culpam in sese redundaturam. In hoc tumultu et perturbatione rerum Scythas in eos irruisse, omnesque occidisse, ita ut equites quadraginta tantum, equites trecenti evaserint.

tium ex Aristobuli commentariis hæc hausisse, minime equidem cum Mützellio (ad h. f.) dixerim. Cf. Droysen. Hist. Al. p. 322, n. 53. » GEIER. Mützellium errasse Hüllemanus quoque statuit.

22.

Strabo XI, p. 518 : Τὸν δὲ διὰ τῆς Σογδιανῆς ῥέοντα ποταμὸν Πολυτίμητον Ἀριστόβουλος λέγει, τῶν Μακεδόνων θεμένων (καθάπερ καὶ ἄλλα πολλὰ, τὰ μὲν καινὰ ἔθεσαν, τὰ δὲ παρωνόμασαν), ἄρδοντα δὲ τὴν χώραν ἐκπίπτειν εἰς ἔρημον καὶ ἀμυώδη γῆν, καταπίνεσθαι τε εἰς τὴν ἀμμον, ὡς καὶ τὸν Ἄριον τὸν δι' Ἀρίων ῥέοντα.

Cf. Arrian. IV, 6, 10, quem sua ex Aristobulo habere patet; Curtius VII, 10, 2; Droysen. l. l. p. 323 n. 53; Mützell. l. l. p. 704.

23.

Arrian. IV, 8, 9, de Cliti cæde : Ἀριστόβουλος δὲ θὼν μὲν ἡ παροιμία ὠρμήθη, οὐ λέγει· Κλείτου δὲ γενέσθαι μόνου τὴν ἁμαρτίαν, ὃν γε ὠργισμένου Ἀλεξάνδρου, καὶ ἀναπηδῆσαντος ἐπ' αὐτὸν ὡς διαχρησσομένου, ἀπαχθῆναι μὲν διὰ θυρῶν ἔξω ὑπὲρ τὸ τεῖχος τε καὶ τὴν τάφρον τῆς ἄκρας, ἵνα ἐγένετο πρὸς Πτολεμαίου τοῦ Λάγου τοῦ σωματοφύλακος· οὐ καρτερήσαντα δὲ, ἀναστρέψαι αὖθις, καὶ περιπετῇ Ἀλεξάνδρῳ γενέσθαι Κλείτον ἀνακαλοῦντι, καὶ φάναι, Ὅτι οὗτός τοι ἐγὼ δ Κλείτος, ὦ Ἀλέξανδρε· καὶ ἐν τούτῳ πληγέντα τῇ σαρσὶ ἀποθανεῖν.

« De Cliti cæde aliis aliter narrata cf. Arr. l. c. 8 init.; Curt. VIII, c. 1, 3 sqq.; Justin. XII, 6; Itiner. Alex. c. 90; Suid. s. v. Μεταξύ. Ad Aristobuli autem narrationem proxime accedunt quæ leguntur apud Plutarch. Vit. Alex. c. 50, 51, qui similiter de ea re existimat atque Arrianus l. c. 9 init. Cf. Cic. Tusc. IV, c. 27 et 37; Seneca De ira c. 17. Epist. 84; Valer. Max. IX, 3; Oros. III, 18; Tatian. Or. ad Græc. c. 3. Quod vero Santo-Cru-

cus Exam. crit. p. 347 Aristobuli narrationem eo potissimum consilio fictam esse opinatur, ut omnis ab Alexandro culpa removeatur, ab Aristobuli et indole et fide est alienissimum. Accedit quod etiam secundum reliquos auctores si non sola, gravissima tamen culpa Clito est tribuenda, quod recte vidit Droysenius Hist. Alex. p. 336 sqq., Alexandri culpam rhetorica Curtii expositione quamvis egregia mirifice auctam esse concedit etiam Mützellius in ann. ad Curt. VIII, 5, 52 (p. 730 a). » GEIER.

23. a.

Athenæus X, p. 434, D, de superbia Callisthenis qui poculum Alexandri repudiavit, vide Charitis Mytilenæi fr. 7.

24.

Arrian. IV, 13, 5, de conjuratione Hermolai ejusque sociorum : Ὡς οὖν περιτῆκεν ἐς Ἀντίπατρον ἡ νυκτερινὴ φυλακὴ, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ξυγκείμενον εἶναι ἀποκτεῖναι Ἀλέξανδρον, κοιμωμένῳ ἐπιπεσόντας· ζυμβῆναι δὲ οἱ μὲν αὐτομάτως λέγουσιν, ἔστε ἡμέραν πίνειν Ἀλέξανδρον. Ἀριστόβουλος δὲ ὥδε ἀνέγραψε· Σύραν γυναῖκα ἐρομαρτεῖν Ἀλεξάνδρῳ, κάτοχον ἐκ τοῦ θεοῦ γιγνομένην, καὶ ταύτην τὸ μὲν πρῶτον γέλῳτα εἶναι Ἀλεξάνδρῳ τε καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτόν· ὡς δὲ τὰ πάντα ἐν τῇ κατοχῇ ἀληθεύουσα ἐφαίνετο, οὐκέτι ἀμελεῖσθαι ὑπ' Ἀλεξάνδρου, ἀλλ' εἶναι γὰρ τῇ Σύρᾳ πρόσδοτον πρὸς τὸν βασιλέα καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ καθεύδοντι πολλακίς ἥδη ἐπιστῆναι. Καὶ δὴ καὶ τότε ἀπαιλασσομένου ἐκ τοῦ θεοῦ ἐντυχεῖν, καὶ δεῖσθαι ἐπαυελθόντα πίνειν ὀλην τὴν νύκτα· καὶ Ἀλέξανδρον θεῖόν τι εἶναι νομίσαντα ἐπαυελθεῖν τε καὶ πίνειν, καὶ οὕτω τοῖς παισὶ διαπσεῖν τὸ ἔργον.

Fusius hæc narrat Curtius VIII, 6, 16. Cf. Itiner. Alex. c. 93, qui sua ex Arriano sumpsisse videtur.

22.

Amnem per Sogdianam fluentem Polytimeum appellari Aristobulus ait, quod nomen Macedones ei dederint (qui etiam alia multa nomina aut nova invenerunt aut vetera commutarunt); eum rigata tellure in solitudinem et arenosam exire terram, absorberique sabulo, sicuti Arium, qui per Ariorum regionem labitur.

23.

Aristobulus unde hæc debacchatio orta sit, non dicit, omnem autem culpam in uno Clito fuisse dicit, quippe qui, quum jam Alexander ira percitus in eum interfectorus prosiliret, ipse per ostium ultra muros et fossam arcis subductus a Ptolemæo Lagi filio corporis custode, continere se non potuerit quin reverteretur : quumque in Alexandrum Cliti nomen inclamantem incidisset eique respondisset, En tibi Clitum, Alexander : tum sarissa ictum perisse.

24.

Quum nocturnæ custodiæ vices ad Antipatrum revolutæ essent, ea nocte statutum fuisse Alexandrum dormientem opprimere. Contigisse vero ut sua sponte, quemadmodum nonnulli scribunt, Alexander ad lucem usque potaret. At Aristobulus auctor est mulierem quandam Syram numine correptam Alexandrum secutam; atque hanc quidem initio Alexandro ejusque amicis risui fuisse. Quum vero in illa numinis afflacione omnia vera vaticinaretur, non amplius ab Alexandro contemptui habitam, sed liberum Syrae ad regem et noctu et interdiu accessum fuisse, ac sæpenumero etiam dormienti adfuisse. Hanc tum forte regi e computatione discedenti numine afflatam occurrisse, atque ut reversus totam noctem potando traduceret orasse. Alexandrum divinos monitus esse suspicatum ad pocula rediisse et ita puerorum conatus irritos fuisse.

25.

Arrian. IV, 14, 1, de Callisthene conjurationis socio. Vide Ptolemæi fr. 13.

26.

Arrian. IV, 14, 5, de Callisthenis obitu. Vide Ptolemæi fr. 14; Introd. ad fragm. Callisthenis.

27.

Arrian. V, 14, 3, de Alexandro ex insula Hydaspiis fluvii in alteram ripam trajiciente : Ἀριστοβούλος δὲ τὸν Πύρου παῖδα λέγει φθάσαι ἀφικόμενον ἔνν ἄρμασιν ὡς ἐξήκοντα, πρὶν τὸ ὑστερον ἐκ τῆς νήσου τῆς μικρᾶς περᾶσαι Ἀλέξανδρον. Καὶ τοῦτον δυνηθῆναι ἂν εἶρξει Ἀλέξανδρον τῆς διαβάσεως, χαλεπῶς καὶ μηδενὸς εἰργοντος περαιωθέντα· εἰπερὺν καταπηδήσαντες οἱ Ἴνδοι ἐκ τῶν ἁρμάτων προσέκειντο τοῖς πρώτοις τῶν ἐκβαίνοντων· ἀλλὰ παραλλάξει γὰρ ἔνν τοῖς ἁρμασι, καὶ ἀκίνδυνον ποιῆσαι Ἀλεξάνδρῳ τὴν διάβασιν· καὶ ἐπὶ τοῦτοις ἀρεῖναι Ἀλέξανδρον τοὺς ἱπποτοξότας, καὶ τραπῆναι αὐτοὺς οὐ χαλεπῶς πληγὰς λαμβάνοντας.

Μακρᾶς] ita bene Sintenis, quum eadem insula in antecedentibus dicatur μεγάλη; libri μικρᾶς. Facius legit μεζονος, quod recepit Krüger. Geier. tuebatur μικρᾶς, altero loco scribi volebat οὐ μεγάλη, collato Plutarch. Al. c. 60; Hüllemannus scr. μικροτέρως. De re cf. Ptolemæi fr. 16.

28.

Arrian. V, 20, 3 (2), de Glausis, populo Indico. Vide Ptolemæi fr. 17.

28. a.

Plutarch. De fort. Alex. or. II, c. 9 (p. 418 ed. Didot.) de Alexandro apud Mallos vulnerato : Ἐν Μαλλοῖς τοξεύματι διπλήχει διὰ τοῦ θώρακος εἰς τὸ στῆθος * ὑπελάσας [ὑπέρου πληγὰς] ἔλαβε κατὰ τοῦ αὐχένος, ὡς Ἀριστοβούλος ἱστόρηκε.

* Post v. στῆθος lacuna esse videbatur Reiskio; Wytttenbachius autem ὑπέρου δὲ πληγῇ pro ὑπελάσας scribendum putat secundum Or. I, c. 2 : ἐν

δὲ Μαλλῶσι βέλαι μὲν ἀπὸ τόξου τὸ στέρνον ἐνερεισθέντε καὶ καταδύσαντι τὸν σῖδρον, ὑπέρου δὲ πληγῇ παρὰ τὸν τράχηλον, ὅτε προστεθεῖσαι τοῖς τεύχεσιν αἱ κλίμακες ἐκλάσθησαν, et Vit. Alex. c. 63 : Αὐτὸς δὲ (ὁ Ἀλέξανδρος) τραύματα πολλὰ λαμβάνων, τέλος δὲ πληγὴς ὑπέρω κατὰ τοῦ τραχήλου προσήρεισε τῷ τεύχει τὸ σῶμα βλέπων πρὸς τοὺς πολεμίους. Nobis autem et ex horum locorum comparatione et ex nostri loci nexu desiderari videtur : Ἐν Μαλλοῖς τοξεύματι διπλήχει διὰ τοῦ θώρακος εἰς τὸ στῆθος, ὑπέρω δὲ πληγὰς ἔλαβε κατὰ τοῦ αὐχένος, ὡς Ἀριστοβούλος ἱστόρηκε. Ceterum cf. Ptolemæi fr. 20 » GEIER.

28. b.

Athenæus VI, p. 251 A : Ἀριστοβούλος δὲ φησιν ὁ Κασσανδρεὺς Διωξίππον τὸν Ἀθηναῖον παγκρατιαστήν, τρωθέντος ποτὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ αἵματος βέοντος, εἰπεῖν·

Ἰχὼρ οἷός περ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν.

Versus Homeri II. V, 340, quem Callistheni tribuit Seneca Suas. I, p. 6 ed. Bip. Anaxagoræ dictum vindicat Diog. L. IX, 60.

29.

Strabo XV, p. 691 sqq. de India : Ἀριστοβούλος δὲ μόνα καὶ ἔσθαι καὶ νίφασθαι τὰ ὄρη καὶ τὰς ὑπερρείας φησί· τὰ πεδία δὲ καὶ ὁμῶν δημοῖως ἀπηλλάχθαι καὶ νιφετῶν· ἐπικλύεσθαι δὲ μόνον κατὰ τὰς ἀναβάσεις τῶν ποταμῶν· νίφασθαι μὲν οὖν τὰ ὄρη κατὰ χειμῶνα· τοῦ δὲ ἔαρος ἀρχομένου καὶ τοὺς ὁμβροὺς ἐνάρχεσθαι, καὶ αἰ καὶ μᾶλλον λαμβάνειν ἐπιδόσιν· τοῖς δ' ἐτησίαις καὶ ἀδιαλείπτως νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἐκχεῖσθαι καὶ λάβρους ἕως ἐπιτολῆς Ἀρκτούρου· ἐκ τῆς δὲ τῶν χιόνων καὶ τῶν ὑετῶν πληρουμένους ποτίζειν τὰ πεδία. Κατανοηθῆναι δὲ ταῦτα καὶ ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων φησὶν, ὡρμηκῶτων μὲν εἰς τὴν Ἰνδικὴν ἀπὸ Παροπαμισαδῶν μετὰ δυσμᾶς Πηλῆιδων καὶ διατριψάντων κατὰ τὴν ὀρεινὴν ἐν τῇ Ἀσπασίῳ καὶ τῇ Ἀσπασκανοῦ (vg. Ἰππασίων καὶ τῇ Μουσικανοῦ) γῇ τὸν χειμῶνα, τοῦ δ' ἔαρος ἀρχομένου κα-

27.

Aristobulus auctor est Pori filium cum sexaginta curribus eo venisse, priusquam per longam illam insulam Alexander exercitum transmisisset. Atque hunc quidem Alexandrum transitu prohibere potuisse, quippe qui difficulter etiam nemine obsistente transisset, si modo Indi a curribus desilientes impetum in primos quosque transeuntes fecissent. An illum cum curribus prætergressum, tutum Alexandro transitum reliquisset. In quos quum Alexanderequestres sagittarios immisisset, in fugam facile vertisset.

28^a.

In Malli sagitta dicubitali per thoracem in pectus [penetrante vulneratus est, et pistilli ictus] accepit in cervicem : auctor Aristobulus.

28^b.

Aristobulus Cassandrensis ait Dioxippum Atheniensem,

pancratiasten, vulnerato aliquando Alexandro, manante sanguine, dixisse :

Ichor qualis quidem diis fluit beatls.

29.

Aristobulus dicit solos montes et montium ima pluviam et nives sentire : campos vero tum imbrum tum nivium esse expertes, sed incrementis tantum fluminum inundari. In montibus per hiemem ningere, vere incipiente imbres quoque incipere, ac semper magis augeri, et quo tempore Etesiae flant die nocteque indesinenter et copiose effundi usque ad Arcturi exortum. His igitur nivibus et imbribus aucta flumina campos irrigare. Quæ omnia et a se et ab aliis observata dicit, quum ex Paropamisadis in Indiam contententes post Pleiadum occasum in terris montanis Aspasiolorum et Assacani hiemem degissent, vere autem incipiente in campos

ταδεσηκότων εἰς τὰ πεδία καὶ πόλιν Τάξιλα εὐμεγέθη, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ Ὑδάσπην καὶ τὴν Πώρου χώραν· τοῦ μὲν οὖν χειμῶνος ὕδωρ οὐκ ἰδεῖν, ἀλλὰ χιόνας μόνον· ἐν δὲ τοῖς Ταξίλοις πρῶτον ὑσθῆναι· καὶ ἐπειδὴ καταβάσιν ἐπὶ τὸν Ὑδάσπην καὶ νικήσασι Πῶρον ὁδὸς ἦν ἐπὶ τὸν Ὑπανιν πρὸς ἑω, κἀκείθεν ἐπὶ τὸν Ὑδάσπην πάλιν, ὑεσθαι συνεχῶς, καὶ μάλιστα τοῖς ἐτησίαις· ἐπιτειλαντος δὲ Ἀρκτούρου γενέσθαι παῦσαν· διατρίψαντας δὲ περὶ τὴν ναυπηγίαν ἐπὶ τῷ Ὑδάσπῃ καὶ πλεῖν ἀρξαμένους πρὸ δύσεως Πληιάδος οὐ πολλὰς ἡμέρας, καὶ τὸ φθινόπωρον πᾶν καὶ τὸν χειμῶνα καὶ τὸ ἐπὶ τὸν ἔαρ καὶ θέρος ἐν τῷ κατάπλῳ πραγματευθέντας ἐλθεῖν εἰς τὴν Πατταληνὴν περὶ Κυνὸς ἐπιτολὴν· δέκα μὲν δὴ τοῦ κατάπλου γενέσθαι μῆνας, οὐδαμοῦ δ' ὑετῶν αἰσθῆσθαι, οὐδ' ὅτε ἐπήκμασαν οἱ ἐτησῖαι· τῶν δὲ ποταμῶν πληρουμένων τὰ πεδία κλύζεσθαι· τὴν δὲ θάλατταν ἄπλουν εἶναι τῶν ἀνέμων ἀντιπνεόντων, ἀπὸ γαίης δὲ μηδεμιᾶς πνοῆς ἐκδεξαμένης.

Τοῦτο μὲν οὖν αὐτὸ καὶ ὁ Νέαρχος λέγει· περὶ δὲ τῶν θερινῶν ὁμῶν οὐχ ὁμολογεῖ, ἀλλὰ φησιν ὑεσθαι τὰ πεδία θέρους, χειμῶνος δ' ἀνομβρα εἶναι. Λέγουσι δ' ἄμφοτεροὶ καὶ τὰς ἀναβάσεις τῶν ποταμῶν. Ὁ μὲν γε Νέαρχος τοῦ Ἀκεσίνου πλησίον στρατοπεδεύοντάς φησιν ἀναγκασθῆναι μεταλαβεῖν τόπον ἄλλον ὑπερῷον κατὰ τὴν ἀνάβασιν, γενέσθαι δὲ τοῦτο κατὰ θερινὰς τροπὰς. Ὁ δ' Ἀριστόβουλος καὶ μέτρα τῆς ἀναβάσεως ἐκτίθεται τετταράκοντα πήχεις, ὧν τοὺς μὲν εἴκοσιν ὑπὲρ τὸ προὔπάρχον βάθος πληροῦν μέχρι χειλούς τὸ βεῖθρον, τοὺς δ' εἴκοσιν ὑπέρχουσιν εἶναι εἰς τὰ πεδία. Ὁμολογοῦσι δὲ καὶ διότι συμβαίνει νηεῖν τὰς πόλεις, ἐπάνω γωμάτων ἰδρυμένας, καθάπερ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Αἰθιοπίᾳ· μετὰ δὲ ἀρκτού-

ρον παύεσθαι τὴν πλημμυραν ἀποβαίνοντας τοῦ ὕδατος· ἐτι δ' ἡμίψυκτον σπείρεσθαι τὴν γῆν, ἀπὸ τοῦ τυχόντος ὀρύκτου χαραχθεῖσαν, καὶ θμῶς φύεσθαι τὸν καρπὸν τέλειον καὶ καλόν. Τὴν δ' ὀρυζάν φησιν ὁ Ἀριστόβουλος ἐστάναι ἐν ὕδατι κλειστω· πρασίας δ' εἶναι τὰς ἐχούσας αὐτήν· ὕψος δὲ τοῦ φυτοῦ τετράπηγυ, πολύσταχύ τε καὶ πολύκαρπον· θερρίζεσθαι δὲ περὶ δύσιν Πληιάδος καὶ πτίσσεσθαι ὡς τὰς ζεῖας· φύεσθαι δὲ καὶ ἐν τῇ Βακτριανῇ καὶ Βαβυλωνίᾳ καὶ Σουσίδῃ· καὶ ἡ κάτω δὲ Συρία φύει. (Interponuntur quaedam ex Megillo et Onesicrito.)

Τὴν δ' ὁμοίότητα τῆς χώρας ταύτης πρὸς τε τὴν Αἰγύπτου καὶ τὴν Αἰθιοπίας καὶ πάλιν τὴν ἐναντιότητα παραθεῖς ὁ Ἀριστόβουλος διότι τῷ Νεῳ μὲν ἐκ τῶν νοτίων ὁμῶν ἐστὶν ἡ πληρώσις, τοῖς Ἰνδικαῖς ποταμοῖς δὲ ἀπὸ τῶν ἀρκτικῶν, ζητεῖ, πῶς οἱ μεταξὺ τόποι οὐ κατομβροῦνται· οὔτε γὰρ ἡ Θηβαίς μέχρι Συήνης καὶ τῶν ἐγγὺς Μερόης, οὔτε τῆς Ἰνδικῆς τὰ ἀπὸ τῆς Πατταληνῆς μέχρι τοῦ Ὑδάσπῃ· τὴν δ' ὑπὲρ ταῦτα τὰ μέρη χώραν, ἐν ἧ καὶ ὁμβροὶ καὶ νιφετοὶ, παραπλησίως ἐφῇ γεωργεῖσθαι τῇ ἄλλῃ τῇ ἑξω τῆς Ἰνδικῆς χώρας· ποτίζεσθαι γὰρ ἐκ τῶν ὁμῶν καὶ τῶν χιόνων. Εἰκὸς δ' οἷς εἴρηκεν οὗτος, καὶ εὐσειστον εἶναι τὴν γῆν, χανουμένην ὑπὸ τῆς πολλῆς ὑγρασίας, καὶ ἐκρήγματα λαμβάνουσαν, ὥστε καὶ βεῖθρα ποταμῶν ἀλλάττεσθαι. Περμφθὲς γοῦν ἐπὶ τινι χρεῖαν ἰδεῖν φησιν ἐρημωθείσαν χώραν πλείονων ἢ χυλίων πολεων σὺν κώμας, ἐκλιπόντος τοῦ Ἰνδοῦ τὸ οἰκεῖον βεῖθρον, ἐκτραπομένου δ' εἰς τὰ ἔτερον ἐν ἀριστερᾷ κοιλίᾳ πολὺ καὶ ὅλον καταβρόδαντος, ὡς τὴν ἀπολειφθεῖσαν ἐν δεξιᾷ χώραν μηκέτι ποτίζεσθαι, ταῖς ὑπερχύσεσι μετεωροτέραν οὔσαν, οὐ τοῦ βεῖθρου τοῦ καινοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπερχύσεων.

et ad Taxila, urbem maximam, atque hinc ad Hydaspem ac Pori regionem descendissent. Tum igitur hieme quidem aquam non vidisse, sed nives solum; primo pluisse Taxilis: ac postquam ad Hydaspem venissent et devicto Poro iter ad Hypanium fecissent orientem versus, atque inde ad Hydaspem rursum, continue pluisse, praesertim flantibus Etesis: Arcturi autem exortu cessasse: et quum navium fabricationi ad Hydaspem immorati essent, et non multis diebus ante Pleiadum occasum navigare coepissent, totum autumnum et hiemem et ver et adventantem aestatem in navigatione occupantes, circiter Canis exortum in Pattalenam pervenisse. Quum itaque decem menses navigando consumpsissent, nunquam tamen per id tempus aquam sensisse, ne tum quidem quum vigerent Etesiae: fluminum vero eluvione campos inundatos esse; mare autem propter contrarios ventos, quia nullus a terra flatus prosequeretur, navigari non potuisse.

Idem Nearchus affirmat. De aestivis autem imbribus non consentit: sed aestate complui campos, hieme non item, asserit. De fluminum exundatione convenit inter eos. Nearchus, quum prope Acesinem castra posuissent, coactos ait fuisse, aquis se extollentibus, in arduum magis locum ea subducere: idque circa aestivum solstitium contigisse. Aristobulus exundantiae mensuram cubitorum quadraginta

tradidit, quorum viginti alveum implerent supra priorem profunditatem usque ad labrum, reliqui autem viginti in campos effunderentur. Id quoque uno ore dicunt, insularum in morem aquis ambiri urbes, aggeribus impositas, quemadmodum in Aegypto etiam et Aethiopia. Post Arcturum autem jam aqua subsidente, cessare inundationem. Addit etiam, terram semisiccam et a quolibet fossore leviter scissam seri, et fruges optimas gigni. Aristobulus dicit oryzam in aquis eluvionis stare, factis alveolis quibusdam eam continentibus: stirpis altitudinem esse quattuor cubitorum, ipsam multarum spicarum, multique fructus; meti sub Pleiadum occasum, et zae more contundi. Nasci etiam in Bactriano agro et in Babylonio et in Suside et in inferiore Syria.

Porro Aristobulus, exposita et similitudine, quae huic terrae cum Aegypto et Aethiopia intercedit, deinde vero etiam diversitate, quandoquidem Nilus austrinis impleatur, Indici autem fluvii septemtrionalibus imbribus, causam quaerit cur intermedia loca imbribus careant: nam nec inter Thebaica usque ad Syenen et loca Meroe proxima, neque in Indicae partibus a Pattalene usque ad Hydaspin pluit: superiorem vero regionem, in qua et pluit et ningat, perinde excoli dicit atque reliquam, quae sit extra Indiam sita, quum imbribus nivibusque humectetur. Porro ex iis

Ἐὰ πεδία δὲ καὶ ὁμῶν κτλ.] Strabo XV, p. 695 : Τοῦτο δ' οἱ μὲν περὶ Ἀριστοβούλου οὐχ ἂν συγχωροίεν, οἱ φάσκοντες μὴ ὕσθαι τὰ πεδία. V. Onesicrit. fr. 17. — Ἐν τε τῇ Ἰππασίων καὶ τῇ Μουσικανοῦ γῇ] ἔ. τ. τ. Ἀσπασίων κ. τ. Ἀσσακανοῦ γῇ corrigit Hüllemann. Ἀσπασίων jam conjecerat Schmiedler. ad Arr. Ind. c. 6. Ἰππασίων pro ὑπ' Ἀσίων codd. dederat Scaliger. Cum eodem Hüllemanno delevisse particulam καὶ quæ vulgo legitur ante διατριψάντων. Rationes emendationum positæ in rerum temporibus. Cf. Müttzell. l. I. p. 797 et quos laudat.

30.

Strabo XV, p. 694 : Κατὰ δὲ τὸν Ἀκασίνην καὶ τὴν συμβολὴν τὴν πρὸς Ὑάρωτιν καὶ Ἀριστοβούλου εἴρηκε περὶ τῶν κατακαμπτομένων ἐχόντων τοὺς κλάδους (δένδρων), καὶ περὶ τοῦ μεγέθους · ὥσθ' ὕψ' ἐνὶ δένδρῳ μεσημβρίζειν σχιζομένους ἰππίας πεντήκοντα · οὗτος δὲ (sc. Ὀνησίκριτος) τετρακοσίους. Λέγει δὲ ὁ Ἀριστοβούλος καὶ ἄλλο δένδρον οὐ μέγα, μεγάλους λοβοὺς ἔχον, ὡς ὁ κύαμος, δέκα δακτύλους τὸ μήκος, πλήρεις μέλιτος, τοὺς δὲ φαγόντας οὐ βραδίως σώζεσθαι. (Ἀπαντας δ' ὑπερβέβληνται περὶ τοῦ μεγέθους τῶν δένδρων οἱ φήσαντες ἐωρᾶσθαι πέραν τοῦ Ὑαρώτιδος δένδρον ποιοῦν σκίαν ταῖς μεσημβρίαις πενταστάδιον.) Καὶ τῶν ἐριοφόρων δένδρων φησὶν οὗτος τὸ ἄνθος ἔχειν πυρῆνα · ἐξαίρεθέντος δὲ τούτου ξαίνεισθαι τὸ λοιπὸν ὁμοίως ταῖς ἐρέαις. Ἐν δὲ τῇ Μουσικανοῦ καὶ σίτον αὐτοφυῆ λέγει πυρῶ παραπλήσιον, καὶ ἀμπελον, ὥστ' οἰνοφορεῖν, τῶν ἄλλων αἰνῶν λεγόντων τὴν Ἰνδικήν · ὥστε μήτ' αὐλὸν εἶναι κατὰ τὸν Ἀνάχαρσιν, μήτ' ἄλλο τῶν μουσικῶν

ὀργάνων μηδὲν πλὴν κυμβάλων καὶ τυμπάνων καὶ χροτάλων, ἃ τοὺς θαυματοποιοὺς κεκτήσθαι. Καὶ πολυφάρμακον δὲ καὶ πολὺρρίζον τῶν τε σωτηρίων καὶ τῶν ἐναντίων, ὥσπερ καὶ πολυχρώματον καὶ οὗτος εἴρηκε καὶ ἄλλοι γε. Προστίθῃσι δ' οὗτος, ὅτι καὶ νόμος εἴη τὸν ἀνευρόντα τι τῶν ὀλεθρίων, ἔάν μὴ προσανεύρῃ καὶ τὸ ἄκος αὐτοῦ, θανατοῦσθαι · ἀνευρόντα δὲ, τιμῆς τυγχάνειν παρὰ τοῖς βασιλεῦσιν. Ἐχειν δὲ καὶ κιννάμωμον καὶ νάρδον καὶ τὰ ἄλλα ἀρώματα τὴν νότιον γῆν τὴν Ἰνδικὴν ὁμοίως ὥσπερ τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν Αἰθιοπίαν, ἔχουσάν τι ἐμπερὶς ἐκείναις κατὰ τοὺς ἡλίους · διαφέρειν δὲ τῷ πλεονασμῷ τῶν ὑδάτων, ὥστ' ἐνικνυμὸν τὸν ἀέρα εἶναι, καὶ τροφιμώτερον παρὰ τοῦτο καὶ γόνιμον μᾶλλον · ὡς δ' αὖτως καὶ τὴν γῆν καὶ τὸ ὕδωρ · ἥ δὴ καὶ μεῖζον τὰ τε χερσαῖα τῶν ζώων καὶ τὰ καθ' ὕδατος τὰ ἐν Ἰνδοῖς τῶν παρ' ἄλλοις εὕρισκασθαι. Καὶ τὸν Νεῖλον δ' εἶναι γόνιμον μᾶλλον ἐτέρων, καὶ μεγαλοφυῆ γενεῶν καὶ ἄλλα καὶ τὰ ἀμυβρία · τὰς τε γυναικάς ἔσθ' ὅτε καὶ τετράδρυμα τίττειν τὰς Αἰγυπτίας.

Cf. Plinius H. N. VII, 2, 21, p. 6 Tchn. : *Arbores tantæ proceritatis traduntur, ut sagittis superari nequeant. Hæc facit ubertas soli, temperies cæli, aquarum abundantia; si libeat credere, ut sub una ficu turmæ condantur equitum.* Cf. Onesicrit. fr. 15; Nearch. fr. 11; Bohlen. l. I, p. 39.

31.

Strabo XV, p. 701 : Ὑστάτης δὲ τῆς Πατταληνῆς (sc. νήσου ἐκράτησεν Ἀλέξανδρος), ἣν δ' Ἰνδὸς ποιεῖ, σχισθεὶς εἰς δύο προχόας. Ἀριστοβούλος μὲν οὖν εἰς χιλιούσι σταδίοις διέχειν ἄλλῃλων φησὶν αὐτάς · Νέαρχος

quæ refert verisimile est, terram facile motibus concuti ab humiditate nimis laxatam, et facile rumpi, adeo ut etiam fluminum alvei imminutentur. Ipse quidem ad rem quandam gerendam se missum vidisse affirmat mille vel amplius urbium et vicorum regionem desertam, quum Indus proprium alveum reliquisset, et ad sinistram conversus esset et quasi perrupisset in alium longe profundiorum, adeo ut regio ad dextram relicta non amplius effusionibus irrigaretur, quum non modo alveo recente sublimior esset, sed etiam omni fluminis inundatione.

30.

Aristobulus quoque ad Acesinem ejusque cum Hyaroti confluentes arbores nasci dicit, quæ ramos ad terram deflectos habeant, tantæque sint magnitudinis, ut in unius arboris umbra meridiari possint equites quinquaginta. Ille (i. e. Onesicritus fr. 11, de quo in antecedentibus Strabo dixerat) quadringentos ait. Porro aliam esse Aristobulus narrat arborem laud magnam, quæ magnas habeat siliquas, fabarum similes denorum digitorum longitudine, mellis plenas; quas qui ederint, eos haud facile mortem effugere. (Omnes vero, qui de arborum magnitudine dixerunt, superantur ab iis, qui trans Hyarotin arborem visam fuisse tradunt, quæ meridie umbram faceret quinque stadiorum.) Porro Aristobulus narrat lanigerarum arborum florem habere nucleum, quo exempto, reliquum lanæ in

modum carminetur. In Musicani autem regione etiam frumentum sponte nasci dicit tritico assimile, itemque vites : ut itaque vinum proferat India, quam carere eo ceteri auctores produnt, adeo ut secundum Anachiarsin neque tibia ibi audiatur neque aliud instrumentum musicum præter cymbala et tympana, quibus uti præstigiatores soleant. Præterea Indiam multa medicamenta habere ac multas radices tum salubres tum noxias, sicuti etiam multos colores, et Aristobulus dixit et alii complures. Ille vero addit legem quoque esse, ex qua si quis exitiale aliquid invenerit, nisi etiam remedium ejus reperiat, morte plectendus sit; sin vero repererit, honore a regibus afficiatur. Porro cinnamomum, nardum et reliqua aromata australes Indiæ regiones proferre similiter atque Arabiam et Æthiopiam, cui quod ad solis calorem similes quodammodo sint, sed differre eas aquarum abundantia, unde aer udus fiat et secundior proinde atque ad nutriendum uberior; neque aer solum, sed eodem modo etiam terra et aqua. Quapropter animalia tum terrestria tum aquatilia apud Indos quam apud ceteros majora reperiri. Similiter Nilum fecunditate præstare et prægrandia producere tum reliqua tum amphibia; mulieres quoque Ægyptias interdum quadrigeminos parere.

31.

Ultimam ex Indi regionibus Alexander subegit Pattalenen, quam Indus facit in duos divisus alveos, quos Ari-

δ' ὀκτακοσίους προστίθῃσιν. Cf. Arrian. VI, 17, 4; Onesicrit. fr. 19; Müttzell. l. l. p. 864.

32.

Strabo XV, p. 706 sq. de Indiet Nili animalibus: Ἀριστόβουλος δὲ τῶν θρυλουμένων μεγάλων οὐδὲν ἰδεῖν φησιν· ἔχιδναν δὲ μόνον ἐννέα πηχῶν καὶ σπιθαμῆς. (Καὶ ἡμεῖς δ' ἐν Αἰγύπτῳ κομισθεῖσαν ἐκείθεν τηλικαύτην πως εἶδομεν.) Ἐχει δὲ πολλοὺς φησι πολὺ ἐλάττους καὶ ἀσπίδας, σκορπίους δὲ μεγάλους· οὐδὲν δὲ τούτων οὕτως ὀχλεῖν, ὥς τὰ λεπτὰ ὀφείδια οὐ μείζω σπιθαμιαίων· εὐρίσκεισθαι γὰρ ἐν σκηναῖς, ἐν σκεύεσιν, ἐν θρίγκοις ἐγκεκρυμμένα· τοὺς δὲ πληγέντας αἰμορροεῖν ἐκ παντὸς πόρου μετὰ ἐπωδυνίας· ἔπειτα ἀποθνήσκειν, εἰ μὴ βοηθήσῃ τις εὐθύς. Τὴν δὲ βοήθειαν βράδιαν εἶναι διὰ τὴν ἀρετὴν τῶν Ἰνδικῶν ῥιζῶν καὶ φαρμάκων. Κροκοδείλους τε οὐτε πολλοὺς οὐτε βλαπτικούς ἀνθρώπων ἐν τῷ Ἰνδῷ φησιν εὐρίσκεισθαι· καὶ τὰ ἄλλα δὲ ζῶα τὰ πλεῖστα τὰ αὐτὰ ἄπερ ἐν τῷ Νεῖλῳ γενῆσθαι, πλὴν ἵππου ποταμίου. (Ὁνησίκριτος δὲ φησι καὶ τοῦτον γενῆσθαι.) Τῶν δ' ἐκ θαλάττης φησιν Ἀριστόβουλος εἰς μὲν τὸν Νεῖλον ἀνατρέχειν μηδὲν ἔξω θρίσσης καὶ κεστρέως καὶ δελφίνος, διὰ τοὺς κροκοδείλους, ἐν δὲ τῷ Ἰνδῷ πλῆθος· τῶν δὲ χαρίδων τὰς μὲν μικρὰς μέγχι ὄρους ἀναθεῖν, τὰς δὲ μεγάλας μέγχι τῶν συμβολῶν τοῦ τε Ἰνδοῦ καὶ τοῦ Ἀκεσίνου.

33.

Strabo XVII, p. 824: Φησὶ δ' Ἀριστόβουλος, μηδὲν ἀνατρέχειν ὄψον εἰς τὸν Νεῖλον ἐκ τῆς θαλάττης, πλὴν κεστρέως καὶ θρίσσης καὶ δελφίνος, διὰ τοὺς κροκοδείλους· τοὺς μὲν δελφίνας διὰ τὸ χρεῖττους εἶναι,

stobulus ad mille stadia distare inter se dicit; Nearchus his addit octingenta.

32.

Aristobulus nullum animal istius, quam jactitant, magnitudinis se vidisse ait, sed viperam solum novem cubitorum et dodrantis. (Nos quoque in Ægypto vidimus ejusdem fere magnitudinis viperam inde allatam.) Multas vero vipersas se vidisse affirmat, multo tamen minores, et aspides itemque scorpiones prægrandes. Sed nihil horum tam infestum esse homini quam serpentes palmari longitudine, qui in tabernaculis, in vasis et in sepibus occulti inveniantur. Ictos ab iis sanguinem ex omni meatu cum dolore emittere, deinde mori, nisi cito subveniant. Remedium vero propter vim herbarum et radicum indicarum esse facile. Porro crocodilos neque multos neque infestos hominibus in Indo dicit inveniri; ceteraque animalia in Indo maximam partem eadem quæ in Nilo nasci, præter equum fluviatilem (Onesicritus tamen hunc quoque in eo gigni dicit). Ex marinis piscibus Aristobulus tradit in Nilum ascendere nullum, præter alosam et mugilem et delphinum, crocodilorum causa, contra in Indum permultos. Et e squillis quidem parvas usque ad montes ascendere, magnas usque ad Indi et Acesinis confluentes.

τοὺς δὲ κεστρέας τῷ παραπέμπεσθαι ὑπὸ τῶν χοίρων παρὰ γῆν κατὰ τινὰ οἰκείωσιν φυσικὴν· τῶν δὲ χοίρων ἀπέχεσθαι τοὺς κροκοδείλους, στρογγύλων ὄντων καὶ ἐχόντων ἀκάνθας ἐπὶ τῇ κεφαλῇ φεροῦσας κίνδυνον τοῖς θηρίοις· ἀναθεῖν μὲν οὖν ἕαρος τοὺς κεστρέας γόνον ἔχοντας· μικρὸν δὲ πρὸ δύσεως Πλειάδος καταβαίνειν τεζομένους ἀθρόους, ὅτε καὶ ἡ ἄλωσις αὐτῶν γίγνεται περιπιπτόντων τοῖς φράγμασιν ἀθρόων.

« Eadem fere narrantur apud Arrian. Ind. c. 6 et Exped. Al. VI, 1; cf. Onesicriti fr. 7, Nearch. fr. 14 et 15; Wesseling. ad Diodor. XVII, 90; Interpr. ad Curt. IX, 1, 4 et 12; Plin. H. N. VIII, 14, 14. His egregie respondent quæ leguntur apud Bohlen. De vet. Ind. I, p. 41—43. Cf. Droysen. Hist. Alex. p. 388. » GRIER.

34.

Strabo XV, p. 714: Ἀριστόβουλος δὲ τῶν ἐν Ταξιλοις σοφιστῶν ἰδεῖν δύο φησὶ Βραχυμᾶνας ἀμφοτέρους, τὸν μὲν πρεσβύτερον ἐξυρημένον, τὸν δὲ νεώτερον κομήτην, ἀμφοτέροις δ' ἀκολουθεῖν μαθητάς· τὸν μὲν οὖν ἄλλον χρόνον κατ' ἀγορὰν διατρίβειν, τιμωμένους ἀντὶ συμβούλων ἐξουσίαν ἔχοντας ὅ τι ἂν βούλωνται τῶν ὠνίων φέρεσθαι δωρεάν· ὅτῳ δ' ἂν προτίωσι, καταχεῖν αὐτῶν τοῦ σησαμίνου λίπους, ὥστε καὶ κατὰ τῶν ὀμμάτων βρεῖν· τοῦ τε μελίτος πολλοῦ προκειμένου καὶ τοῦ σησαμίνου μάζας ποιοιμένους τρέφεσθαι δωρεάν· παρερχομένους δὲ καὶ πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρου τράπεζαν παραστάντας δειπνεῖν [καὶ] καρτερίαν διδάσκειν παραχωροῦντας ἐς τινὰ τόπον πλησίον· ὅπου τὸν μὲν πρεσβύτερον πεσόντα ὑπτιον ἀνέχεσθαι τῶν ἡλίων καὶ τῶν ὀμβρῶν· ἡδὴ γὰρ ὕειν ἀρχομένου τοῦ ἕαρος· τὸν δ' ἐστάναι μονοσκελῆ, ξύλον ἐπηρμένον ἀμφοτέραις

33.

Aristobulus tradit nullum piscem e mari in Nilum ascendere, crocodilorum metu, præter mugilem, thrissam et delphinum; hunc, quia crocodilo sit præstantior; mugiles, quia a porcis secus terram deducantur stipati ob naturalem quandam familiaritatem; crocodilos vero a porcis abstinere, qui quum rotundi sint et spinas in capite habeant, periculum ipsis creant. Ascendere itaque mugiles vere, quum prægnantes sint, descendere autem paulo ante Vergiliarum occasum confertim parituros, ac tum in septa incidentes capi frequentes.

34.

Aristobulus sophistarum, qui Taxillis sint, se vidisse dicit duos, Brachmanes ambos, alterum senioreni tonsum, alterum juniorem comatum; utrumque discipulis comitatum fuisse. Hos reliquo tempore in foro versari solitos, iisque ut consiliariis honorem hunc habitum, ut quidquid ex rebz venalibus vellet, id gratis auferre liceret, et ad quemcunque accesserint, eum oleo sesamino illos perfudisse, adeo ut vel ad oculos flueret; eosque ex parata mellis et sesami copia panem conficere atque sic nutrirı gratis. Quumque etiam ad Alexandri mensam accederent, assistentes cœnasse, et tolerantiam docuisse in propinquum quandam

ταῖς χερσίν, ὅσον τρίπηχυ· κάμνοντος δὲ τοῦ σκέλους ἐπὶ θάτερον μεταφέρειν τὴν βᾶσιν καὶ διατελεῖν οὕτως τὴν ἡμέραν ὅλην· φανῆναι δ' ἐγκρατέστερον μακρῶν τὸν νεώτερον· συνακολουθήσαντα γὰρ μικρὰ τῷ βασιλεῖ ταχὺ ἀναστρέψαι πάλιν ἐπ' οἴκου, μετιόντος τε, αὐτὸν κελεῦσαι ἤκειν, εἴ του βούλεται τυγχάνειν· τὸν δὲ συναπαῖραι μέχρι τέλους, καὶ μεταμφιάσασθαι καὶ μεταθέσθαι τὴν δίαιταν, συνόντα τῷ βασιλεῖ· ἐπιτιμώμενον δ' ὑπὸ τινων λέγειν ὡς ἐκπληρώσειε τὰ τετταράκοντα ἔτη τῆς ἀσκήσεως, ἃ ὑπέσχετο. Ἀλέξανδρον δὲ τοῖς παισὶν αὐτοῦ δοῦναι δωρεάν.

Τῶν δ' ἐν Ταξιλοῖς νομῖμον καινὰ καὶ ἀήθη λέγει, τό τε τοὺς μὴ δυναμένους ἐκδιδόναι τὰς παῖδας ὑπὸ πενίας προάγειν εἰς ἀγοράν ἐν ἀκμῇ τῆς ὥρας κόχλῳ τε καὶ τυμπάνοις, ὅσπερ καὶ τὸ πολεμικὸν σημαίνουσιν, ὄχλου προσκληθέντος· τῷ δὲ προσελθόντι τὰ ὀπίσθια πρῶτον ἀνασύρεσθαι μέχρι τῶν ὤμων, εἴτα τὰ πρόσθεν· ἀρέσασαν δὲ καὶ συμπεισεῖσαν ἐφ' οἷς ἂν δοκεῖ συνοικεῖν. Καὶ τὸ γυψὶ ῥίπτεσθαι τὸν τετελευτηκότα· τὸ δὲ πλείους ἔχειν γυναικας κοινὸν καὶ ἄλλων. Πιστὰ τισι δ' ἀκούειν φησί, καὶ συγκατακαίονμένας τὰς γυναικας τοῖς ἀνδράσιν ἀσμένας· τὰς δὲ μὴ ὑπομενούσας ἀδοξεῖν· εἰρήται καὶ ἄλλοις ταῦτα.

De gymnosophistis cf. Onesicrit. fr. 10; Nearch. fr. 7; Arrian. Ind. c. 11, Exp. Al. VII, 1; Diodor. XVII, 102; Curtius VIII, 9, 31 sqq.; Plin. H. N. VII, 2; Cic. Tusc. V, 25; Bohlen. l. l. I, p. 319, 279. II, 181; Creuzer. *Symbol.* I, p. 482 sqq. ed. tert.; Lassen. De nominibus quibus a veteribus appellantur Indorum philosophi, in *Rhein. Mus.* I, p. 170.

locum abuntes, ubi senior supinus in terram recumbens solem et imbres sustinuisse; jam enim pluisse vere incipiente; juniorem autem in altero pede stantem lignum fere tricubitale ambabus manibus sustinuisse sublime, ac pede defesso innixum alteri, atque ita totum diem perseverasse. Ex his longe continentiore visum fuisse juniorem, qui, quum aliquamdiu regem secutus esset, domum statim reversus est, persequentique jussit, ut si quid vellet, ad ipsum veniret; seniore vero usque ad extremum secutum, et vestem et victum apud regem immutasse, et, quum propterea a quibusdam increparetur, respondisse quadraginta exercitationis annos se complevisse, quos promississet. Alexandrum denique filiis ejus donum dedisse.

Porro idem Aristobulus Taxilensium miros quosdam et insolentes mores affert. Sic eos, qui filias prae inopia locare non possint, in ætatis flore in forum eas producere ait, et postquam tuba et tympanis, quibus etiam classicum canere soleant, multitudinem convocaverint, puellam accedenti primum posteriora humero tenus detegere, deinde, vero anteriora, et, si placuerit, probatis conditionibus, nubere. Item mortuos vulturibus projici; porro eos plures uxores habere, quod cum aliis quibusdam commune habent. Dicit etiam audivisse apud quosdam uxores sponte pati se cum

34 b.

Plutarch. De nobil. c. 19 : Ἰνδικούς κύνας δῶρον πεμφθέντας Ἀλεξάνδρῳ φησὶν Ἀριστόβουλος πρὸς μὲν τοὺς ἀγρίους ταύρους καὶ ὄρεῖς ἀδμήτους προβαλλομένους ἀκινήτους κατακεῖσθαι, πρὸς δὲ τὸν εἰσηγμένον λέοντα ἐκθορήσαντας εἰς μάχην ἐπεβρίβηαι.

Cf. Plut. De sollert. anim. c. 15; Diodor. XII, 92; Strabo XV, p. 700; Ælian. H. N. VIII, 1.

35.

Arrian. VI, 22 : (Ἀλέξανδρος) σὺν τῇ στρατιᾷ τῇ πολλῇ προὔχρει ὡς ἐπὶ Γαδρωσούς ἐρῆμον τὴν πολλήν. Καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ λέγει Ἀριστόβουλος σμύρνης πολλὰ δένδρα πεφυκέναι, μείζονα ἢ κατὰ τὴν ἄλλην σμύρναν· καὶ τοὺς Φοίνικας τοὺς κατ' ἐμπορίαν τῇ στρατιᾷ ξυνεπομένους ξυλλέγοντας τὸ δάκρυον τῆς σμύρνης (πολὺ γὰρ εἶναι, ὅα δὲ ἐκ μεγάλων τε τῶν πρέμνων καὶ οὕτω πρόσθεν ξυλλελεγμένον) ἐμπλήσαντας τὰ ὑποζύγια ἀγειν. Ἐχειν δὲ τὴν ἐρῆμον ταύτην καὶ νάρδου ῥίζαν πολλήν τε καὶ εὖσμον· καὶ ταύτην ξυλλέγειν τοὺς Φοίνικας· πολὺ δὲ εἶναι αὐτῆς τὸ καταπατούμενον πρὸς τῆς στρατιᾶς, καὶ ἀπὸ τοῦ παταυμένου δάμην ἡδεῖαν κατέχειν ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας· τὸ σόνδε εἶναι τὸ πλῆθος. Εἶναι δὲ καὶ ἄλλα δένδρα ἐν τῇ ἐρήμῳ, τὸ μὲν τι δάφνη εἰκοὺς τὸ φύλλον, καὶ τοῦτο ἐν τοῖς προσκλυζομένοις τῇ θαλάσῃ χωρίοις πεφυκέναι· καὶ ἀπολείπεσθαι μὲν τὰ δένδρα πρὸς τῆς ἀμπώτεως ἐπὶ ξηροῦ, ἐπελθόντος δὲ τοῦ ὕδατος ἐν τῇ θαλάσῃ πεφυκότα φαίνεσθαι· τῶν δὲ αἰετῶν τῆς θαλάσσης ἐπικλύζεσθαι, ὅσα ἐν κοίλοις χωρίοις ἐπεφύκει, ἐνθεν περ οὐχ ὑπενόσσει τὸ ὕδωρ, καὶ ὁμοῦς οὐ διαφθείρεσθαι τὸ δένδρον πρὸς τῆς θαλάσσης. Εἶναι δὲ τὰ δέν-

vis comburi : quæ id non ferant, inglorias esse. Quod etiam ab aliis narratur.

34^b

Indicos canes Alexandro dono missos Aristobulus tradit tauris feris mulisque indomitis si objicerentur, immotos jacuisse; sin leo introduceretur, exsillentes ad pugnam in eum irruisse.

35.

Ipsæ Alexander cum majore exercitus parte in Gedrosorum regionem maxima ex parte desertam contendit. In hac solitudine tradit Aristobulus multas myrrhæ arbores nasci vulgari myrrhæ majores. Phœnices, qui mercaturæ causa exercitum comitabantur, collecta lacrima myrrhæ (ingenitem enim ejus copiam fuisse, quum et rami essent magni et nunquam antea quidquam ex iis collectum esset) jumenta onerasse. Habere præterea eam solitudinem magnam nardi odoratæ radicum copiam, et Phœnices hujus quoque magnam vim legisse. Multum etiam ab exercitu procucatum fuisse, atque ex ea protrititione suavissimum odorem late diffusum: tantum ibi ejus esse copiam. Alia præterea ibi nasci arborum genera, quarum folia lauri foliis sint similia. Atque eas quidem iis locis, quos mare alluit, nasci, et recedente æstu in sicco destitui, accedente vero æstu in mar-

δρα ταύτη πῆχων καὶ τριάκοντα ἔστιν ἂ αὐτῶν, τυχαῖν τε ἀνθούντα ἐκείνη τῇ ὥρᾳ, καὶ τὸ ἄνθος εἶναι τῷ λευκῷ μάλιστα ἰσὺ προσφερές, τὴν ὁδὴν δὲ πολὺ τι ὑπερφέρων· καὶ ἄλλον εἶναι καυλὸν ἐκ γῆς πεφυκότα ἀκάνθης, καὶ τούτῳ ἐπειναὶ ἰσχυρὰν τὴν ἀκανθάν, ὥστε ἤδη τινῶν καὶ παριππευόντων ἐμπλακεῖσαν τῇ ἐσθῇ κατασπάσαι ἀπὸ τοῦ ἱπποῦ μᾶλλον τι τὸν ἱππέα, ἢ αὐτὴν ἀποσχισθῆναι ἀπὸ τοῦ καυλοῦ.

36.

Arrian. VI, 28 : Ἦδη δὲ τινες καὶ τοιάδε ἀνέγραψαν, οὐ πιστὰ ἐμοὶ λέγοντες, ὡς συζεύξας δύο ἄρμα-μάζας (Ἀλεξ.), κατακείμενος ζῶν τοῖς ἐταίροις καταυλούμενος, τὴν διὰ Καρμανίας ἦγεν κτλ. — Ταῦτα δὲ οὔτε Πτολεμαῖος ὁ Λάγος οὔτε Ἀριστοβούλος ὁ Ἀριστοβούλου ἀνέγραψαν, οὐδὲ τις ἄλλος ὄντινα ἱκανὸν ἂν τις ποιήσαιτο τεκμηριῶσαι ὑπὲρ τῶν τοιῶνδε· καὶ μοι ὡς οὐ πιστὰ ἀναγεγράφει ἐξήρκεσεν· ἄλλ' ἐκείνα ἤδη Ἀριστοβούλου ἐπόμενος συγγράφω, θῆσαι ἐν Καρμανίᾳ Ἀλέξανδρον χαριστήρια τῆς κατ' Ἰνδῶν νίκης καὶ ὑπὲρ τῆς στρατιᾶς, ὅτι ἀπεσώθη ἐκ Γαδρωσίων, καὶ ἀγῶνα διαθεῖναι μουσικὸν τε καὶ γυμνικόν· κατατάζει δὲ καὶ Πευκέ-σαν ἐς τοὺς σωματοφύλακας, ἤδη μὲν ἐγνωκότα σα-τράπην καταστήσαι τῆς Περσίδος, ἐθέλοντα δὲ πρὸ τῆς σατραπείας μὴδὲ ταύτης τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ἀπείρατον εἶναι, ἐπὶ τῷ ἐν Μαλλοῖς ἔργῳ· εἶναι δὲ αὐτῷ ἑπτὰ εἰς τότε σωματοφύλακας, Λεονάτον Ἀν-τίου, Ἡφαιστίωνα τὸν Ἀμύντορος, Λυσίμαχον Ἀγα-θοκλέους, Ἀριστόνουν Πεισαίου· τούτους μὲν, Πελ-λαίους· Περδίκαν δὲ, Ὀρόντου, ἐκ τῆς Ὀρέστιδος·

nata videri. Nonnullarum radices semper mari allui, quotquot acilicet in concavis atque sinuosis locis nascantur, ubi mare non recedat; neque iis quidem locis natas arbores a mari corrumpi. Arborum altitudinem interdum esse triginta cubitorum: ac tum quidem temporis floruisse: florem albæ violæ persimilem esse, odoris tamen suavitate longe superare; alium quoque spinæ esse caulem e terra ortum, eique adeo validam spinam adnasci, ut si cujus adequitantis vesti implicata fuerit, eques citius equo detrahatur quam ipsa a caule avellatur.

36.

Sunt etiam qui scribant (quod mihi quidem verisimile non videtur) Alexandrum duobus curribus junctis, inter amicos musicis modulationibus aures ejus demulcentes stratum per Carmaniam exercitum duxisse etc. Hæc neque Ptolemæus Lagi neque Aristobulus Aristobuli filius neque alius quispiam auctor, cui hac in parte fides haberi possit, memoriæ prodidit; suffeceritque a me tamquam indigna fide relata esse. Illa vero Aristobulum secutus scribo, Alexandrum in Carmania gratias diis agentem sacrum scisse ob victoriam de Indis partam et ob exercitum ex Gedrosiis servatum: ludos etiam musicos et gymnicos edidisse; præterea Peucesten in corporis sui custodes ascripsisse, quem quidem jam Persidis satrapam constituere decreverat, sed antequam illi satrapæ munus deferret, ne hoc quidem honore fideiæque testimonio carere voluit, ob eximiam ejus

Πτολεμαῖον δὲ τὸν Λάγον, καὶ Πείθωνα Κρατεᾶ, Ἑορδαίους· ὁγδοὺς δὲ προσγενέσθαι αὐτοῖς Πευκέσταν, τὸν Ἀλέξανδρου ὑπερασπίσαντα. — Ἦδη δὲ τινες κτλ.] Vide Plut. Alex. c. 67, De fort. Alex. I, 15; Diodor. XVII, 106; Curtius IX, 10 ibique Mützell.; Droysen. l. l. p. 483.

37.

Arrian. VI, 29 : Ἐλύπησε δὲ αὐτὸν (Ἀλέξανδρον) ἡ παρανομία ἢ ἐς τὸν Κύρου τοῦ Καμβύσου τάφον, ὅτι διορωρυγμένον τε καὶ σεσλημμένον κατέλαβε τοῦ Κύρου τὸν τάφον, ὡς λέγει Ἀριστοβούλος· εἶναι γὰρ ἐν Πα-σαργάδαις ἐν τῷ παραδείσῳ τῷ βασιλικῷ Κύρου ἐκείνου τάφον, καὶ περὶ αὐτὸν ἄλλος πεφυτεῦσθαι δένδρων παν-τοίων, καὶ ὕδατι εἶναι κατὰ βῦτον, καὶ πόαν βαθείαν πεφυκέναι ἐν τῷ λειμῶνι· καὶ αὐτὸν δὲ τὸν τάφον τὰ κάτω λίθου τετραπέδου ἐς τετράγωνον σχῆμα πεποιη-σθαι· ἄνωθεν δὲ οἰκημα ἐπειναὶ λίθινον ἐστεγασμένον, θυρίδα ἔχον φέρουσαν εἰσω στενὴν, ὡς μόλις ἂν ἐνὶ ἄν-δρὶ οὐ μεγάλῳ πολλὰ λακοπαθοῦντι παρελθεῖν· ἐν δὲ τῷ οἰκῇματι πύελον χρυσῇν κεῖσθαι, ἵνα τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἐτέθαπτο, καὶ κλίνην παρὰ τῷ πυλῶνι· πόδας δὲ εἶναι τῇ κλίνῃ χρυσοῦς σφυρηλάτους, καὶ τάπητα ἐπι-βλημάτων Βαβυλωνίων, καὶ καυνάκας πορφυροῦς ὑπο-στρώματα· ἐπειναὶ δὲ καὶ κἀνδύς καὶ ἄλλους χιτῶνας τῆς Βαβυλωνίου ἐργασίας· καὶ ἀναξυρίδες Μηδικαὶ καὶ στολαὶ ὑακινθινοθαφεῖς [λέγει] ὅτι ἔκειντο, αἱ μὲν πορ-φυρεῖς, αἱ δ' ἄλλης καὶ ἄλλης χροῆς, καὶ στρεπτοὶ καὶ ἀκινάκας καὶ ἐνώτια χρυσοῦ τε καὶ λίθων κολλητὰ, καὶ τράπεζα ἔκειτο. Ἐν μέσῳ δὲ τῆς κλίνης ἡ πύελος

operam apud Mallos præstitam. Fuisse autem illi tum tem- poris septem corporis custodes, Leonnatum Antei, Hephæ- stionem Amyntoris, Lysimachum Agathoclis, Aristonoum Pisari filios; hos Pellaos; Perdiccam Orontis ex Orestide; Ptolemæum Lagi et Pythonem Cratææ filios, Eordenses: octavum vero iis accessisse Peucesten, qui Alexandrum scuto suo protexerat.

37.

Ægerrime Alexander ferebat scelus in Cyri Cambysis filii sepulcrum admissum. Quod quidem perfractum spoliatum- que reperit, ut auctor est Aristobulus. Esse enim apud Pasargadas in hortis regis Cyri illius sepulcrum, et circum id lucum omnis generis arboribus consitum aquisque irri- guum, atque alto gramine hortum referunt esse: sepul- crum ipsum ab ima parte saxo quadrato structum quadran- gulari formam præ se ferre. In editiore parte adiculam esse lapideo fornice contextam, portulamque habere quæ in eam ducat, ita angustam ut ægerrime unus aliquis, ne- que is magnæ staturæ, ingredi possit. In adicula loculum aureum esse positum, in quo Cyri corpus conditum serve- tur: lecticam solio astare, cujus pedes ex solido auro fabricati sint. Hanc tapetis Babylonii stratum, stragulis purpureis substratis. Lecticæ candyn regiam aliasque vestes Babylonii operis impositas esse; femoralla etiam Medica; stolas quoque hyacinthino colore tinctas ibi positas fuisse; atque has quidem purpurei, alias varii coloris; torques

ἔκειτο ἡ τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἔχουσα· εἶναι δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου πρὸς τῇ ἀναβάσει τῇ ἐπὶ τὸν τάφον φερούσῃ οἶκημα σμικρὸν τοῖς Μάγοις πεποιημένον, οἱ δὲ ἐφύλασσον τὸν Κύρου τάφον, ἔτι ἀπὸ Καμβύσου τοῦ Κύρου, παῖς παρὰ πατρός ἐκδεχόμενοι τὴν φυλακὴν. Καὶ τοῦτοις πρόβατόν τε ἐξ ἡμέραν ἐδίδοτο ἐκ βασιλείας, καὶ ἀλεύρων τε καὶ οἴνου τεταγμένα καὶ ἵππους κατὰ μῆνα ἐς θυσίαν τῷ Κύρῳ. Ἐπεγέγραπτο δὲ ὁ τάφος Περσικοῖς γράμμασι· ἐδήλου δὲ Περσιστὶ τάδε· Ὁ ἄνθρωπε, ἐγὼ Κύρος εἰμι ὁ Καμβύσου, ὃ τὴν ἀρχὴν Πέρσαις καταστήσάμενος καὶ τῆς Ἀσίας βασιλεύσας. Μὴ οὖν φθονήσης μοι τοῦ μνήματος.

Ἀλέξανδρος δὲ (ἐπιμελὲς γὰρ ἦν αὐτῷ, ὅποτε εἰλοι Πέρσαις, παρίεναι ἐς τοῦ Κύρου τὸν τάφον) τὰ μὲν ἅλλα καταλαμβάνει ἐκπεφορημένα πλὴν τῆς πυέλου καὶ τῆς κλίνης· οἱ δὲ καὶ τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἐλωθήσαντο, ἀφελόντες τὸ πῶμα τῆς πυέλου, καὶ τὸν νεκρὸν ἐξέβαλον· αὐτὴν δὲ τὴν πυέλον ἐπειρώοντο εὐογκὸν σφισι ποιήσασθαι καὶ ταύτῃ εὐφορον, τὰ μὲν παρακόπτοντες, τὰ δὲ ξυνθλῶντες αὐτῆς· ὥς δὲ οὐ προχύρει αὐτοῖς τοῦτο τὸ ἔργον, οὕτω δὲ ἔασαντες τὴν πυέλον ἀπῆλθον. Καὶ λέγει Ἀριστόβουλος αὐτὸς ταχέως παρ' Ἀλεξάνδρου κοσμηῆσαι ἐξ ὑπαρχῆς τῷ Κύρῳ τὸν τάφον· καὶ τοῦ μὲν σώματος ὅσα περ ἔτι σῶα ἦν καταθεῖναι ἐς τὴν πυέλον, καὶ τὸ πῶμα ἐπιθεῖναι· ὅσα δὲ λελώθητο αὐτῆς κατορθῶσαι· καὶ τὴν κλίνην ἐντεῖναι ταινίαις καὶ τὰλλα ὅσα ἐς κόσμον ἔκειτο κατ' ἀριθμὸν τε καὶ τοῖς πάλοι ὁμοία ἀποθεῖναι, καὶ τὴν θυρίδα δὲ ἀφανίσειν, τὰ μὲν αὐτῆς λίθῳ ἐνοικοδομήσαντα, τὰ δὲ πηλῷ ἐμπλάσαντα· καὶ ἐπιβαλεῖν τῇ πηλῷ τὸ σημεῖον τὸ βασιλικόν.

Strabo XV, p. 730 : Εἴτ' εἰς Πασαργάδας ἦκε (ὁ Ἀλέξανδρος), καὶ τοῦτο δ' ἦν βασιλεῖον ἀργαῖον. Ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸν Κύρου τάφον εἶδεν ἐν παραδείσῳ, πύργον οὐ μέγαν, τῷ δάσει τῶν δένδρων ἐναποκεκρυμμένον, κάτω μὲν στερεόν, ἄνω δὲ στέγην ἔχοντα καὶ σηκὸν στενὴν τελείως ἔχοντα τὴν εἰσοδὸν· δι' ἧς παρελθεῖν εἰσω φησὶν Ἀριστόβουλος, κελύσαντος τοῦ βασιλέως, καὶ κοσμηῆσαι τὸν τάφον· ἰδεῖν δὲ κλίνην τε χρυσὴν καὶ τράπεζαν σὺν ἐκπώμασι καὶ πύελον χρυσὴν καὶ ἰσθῆτα πολλὴν κόσμον τε λιθοκόλλητον. Κατὰ μὲν οὖν τὴν πρώτην ἐπίδημιαν ταῦτ' ἰδεῖν· ὕστερον δὲ συληθῆναι, καὶ τὰ μὲν ἅλλα ἐκκομισθῆναι, τὴν δὲ κλίνην θραυσθῆναι μόνον καὶ τὴν πύελον, μεταθέντων τὸν νεκρὸν δι' οὐ δῆλον γενέσθαι, διότι προνομευτῶν ἔργον ἦν, οὐχὶ τοῦ σατράπου, καταλιπόντων ἂ μὴ δυνατὸν ἦν βραδίως ἐκκομίσαι· συμβῆναι δὲ ταῦτα καί περ φυλακῆς περικειμένης Μάγων, σίτισιν λαμβανόντων καθ' ἡμέραν πρόβατον, διὰ μηνὸς δ' ἵππον. Ἄλλ' ὁ ἐκτοπισμὸς τῆς Ἀλεξάνδρου στρατιᾶς εἰς Βάκτρα καὶ Ἰνδοὺς πολλά τε ἄλλα νεωτερισθῆναι παρεσκεύασε, καὶ δὴ καὶ τοῦθ' ἐν τῶν νεωτερισθέντων ὑπῆρξεν. Οὕτω μὲν οὖν Ἀριστόβουλος εἴρηκε, καὶ τὸ ἐπίγραμμα δὲ ἀπομνημονεύει τοῦτο· Ὁ ἄνθρωπε, ἐγὼ Κύρος εἰμι, ὃ τὴν ἀρχὴν τοῖς Πέρσαις κτήσάμενος, καὶ τῆς Ἀσίας βασιλεύσας· μὴ οὖν φθονήσης μοι τοῦ μνήματος.

Cf. Onesicrit. fr. 31; Eustath. ad Dion. P. 1069; Plutarch. Alex. 69; Curtius X, 1, 30 et quæ ibi conguessit Müttzell; Ste-Croix *Ex. crit.* p. 421; Droysen. I. I. p. 489.

quoque ac gladios et in aures auro et gemmis ligatos. Mensa præterea ibi posita erat; in media vero lectica locus corpus Cyri continens. Esse præterea intra ambitum in ipso ad sepulcrum ascensu exiguum quandam ædiculam Magis exstructam, qui sepulcrum custodiebant, jam inde a Cambyse Cyri filio custodiæ munere a patribus in filios transmissio. Atque his quidem ovis in singulos dies a rege dabatur, vinique et farinæ certus modus: singulis etiam mensibus equus, quem Cyro sacrificarent. Titulus sepulcri Persice scriptus hoc significabat: *O homo, ego Cyrus sum Cambysis filius, qui Persis regnum constitui Asiæque imperavi. Itaque ne meo monumento invidas.*

Alexander (incesserat enim eum cupido jam tum quum Persas vicerat adeundi istius sepulcri) reliqua omnia furto sublata præter loculum et lectum reperit. Nonnulli ne ipsius quidem corpori pepercerant; sublato enim solii operculo corpus ejecerant: ipsum vero loculum imminuere conati fuerant, ut commodius auferri posset, partim præscindentes partim contudentes atque confringentes: quumque opus non succederet ex sententia, relicto tandem loculo abierunt. Aristobulus ab Alexandro designatum se fuisse ait, qui sepulcrum de integro instauraret, corporisque partes quæ supererant in loculo conderet operculoque tegeret, quæque corrupta essent reficeret, lectum tæniis in-

tenderet et reliqui ornatus pristinum modum et numerum restitueret, ad hæc ædiculam portam lapide et calce obstrueret, regio signo illi impresso.

Deinde Pasargadas venit (Alexander), ubi erat antiqua regum sedes. Hic Cyri monumentum in hortis vidit, turrim haud ita magnam, arborum densitate occultam, a parte inferiore solidam, superiore parte tabulatam habentem et sepulcri sacellum perangusto aditu. Per eum Aristobulus introiisse se ait jussu regis atque sepulcrum exornasse. Vidisse autem auream lecticam et mensam cum poculis et loculum aureum et vestem plurimam mundumque gemmis distinctum. Verum hæc vidisse affirmat primo adventu, postea direpta fuisse: ac cetera quidem asportata, lecticam vero et loculum contracta, cadavere loco moto; unde apparuerit non hoc satrapæ, sed prædatorum opus fuisse, qui ea reliquerant quæ asportare non potuerunt. Evenisse vero hæc quantumvis Magorum custodia imposita esset, qui quotidie ovem acceperint in alimenta, singulisque mensibus equum (Cyro sacrificandum). Verum longinqua Alexandri in Indiam et Bactros expeditione factum est ut multa novo exemplo fierent, de quibus hoc quoque fuit. Hæc igitur Aristobulus narrat, qui inscriptionem quoque monumenti hanc affert: *O homo, ego Cyrus sum, Asiæ rex, qui Fersis imperium constitui et rex Asiæ fui. Ne igitur mihi monumentum invidas.*

38.

Arrian. VII, 4, 4 : 'Ο δὲ (Ἀλέξανδρος) καὶ γάμους ἐποίησεν ἐν Σούσοις ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἐταίρων· αὐτὸς μὲν τῶν Δαρείου θυγατέρων τὴν πρεσβυτάτην Βαρσίνην ἡγάγετο, ὡς δὲ λέγει Ἀριστόβουλος, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτην, τῶν Ὁρχο θυγατέρων τὴν νεωτάτην Παρύσατιν· ἥδη δὲ ἦν αὐτῷ ἡγμένη καὶ ἡ Ὁξυάρτου τοῦ Βακτρίου παῖς Ῥωξάνη.

Βαρσίνην] Ἀρσινόην correx. Blancardus, quum Ἀρσινόην Darii hanc filiam dicat Photius p. 68, 7. Alia est Barsine, Artabazi f., Memnonis vidua, de qua v. fr. 7. Nostra Barsine a Diodoro XVII, 107, Curtio IV, 5, 1, Justino XII, 10, Plutarcho Alex. 70 dicitur Statira. Persicum nomen (Statira) cum Græco (Arsinoe) commutaverat, iudice Droysenio l. l. p. 497.

39.

Arrian. VII, 17, 5 : 'Ὅμως δὲ τά γε τῆς ἐπιστροφῆς τῆς κατὰ τὴν εἰσδὸν τὴν ἐς τὴν πόλιν (Βαβυλῶνα) ἐβελῆσαι (Ἀλέξανδρον) αὐτοῖς (Χαλδαίοις) πεισθῆναι λέγει Ἀριστόβουλος, καὶ τῇ πρώτῃ μὲν παρὰ τὸν ποταμὸν τὸν Εὐφράτην καταστρατοπεδεῦσαι, ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν ἐν δεξιᾷ ἔχοντα τὸν ποταμὸν παρ' αὐτὸν πορεύεσθαι, ἐβελόντα ὑπερβάλλειν τῆς πόλεως τὸ μέρος τὸ ἐς δυσμὰς τετραμμένον, ὡς ταύτῃ ἐπιστρέψαντα πρὸς ἑω ἀγειν· ἀλλὰ οὐ γὰρ δυνήθησαν ὑπὸ δυσχωρίας οὕτως ἐλάσαι ξὺν τῇ στρατιᾷ, ὅτι τὰ ἀπὸ δυσμῶν τῆς πόλεως εἰσίνοντι, εἰ ταύτῃ πρὸς ἑω ἐπίστροφεν, ἐλώδη τε καὶ τεναγώδῃ ἦν· καὶ οὕτω καὶ ἔκοντα καὶ ἄκοντα ἀπειθῆσαι τῷ θεῷ.

Cap. 18 : 'Ἐπεὶ καὶ τοιόνδε τινὰ λόγον Ἀριστόβουλος ἀναγέγραπεν Ἀπολλόδωρον τὸν Ἀμφιπολίτην τῶν ἐταίρων τῶν Ἀλεξάνδρου, στρατηγὸν τῆς στρατιᾶς, ἦν παρὰ

Μαζαίῳ τῷ Βαβυλῶνος σατράπῃ ἀπέλιπεν Ἀλέξανδρος, ἐπειδὴ συνέμειξεν ἐπαινόντι αὐτῷ ἐξ Ἰνδῶν, δρῶντα πικρῶς τιμωρούμενον τοὺς σατράπας ὅσοι ἐπ' ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ χώρᾳ τεταγμένοι ἦσαν, ἐπιστεῖλαι Πειθαγόρᾳ τῷ ἀδελφῷ (μάντιν γὰρ εἶναι τὸν Πειθαγόραν τῆς ἀπὸ σπλάγχων μαντείας) μαντεύεσθαι καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ τῆς σωτηρίας, ἀντεπιστεῖλαι δὲ αὐτῷ Πειθαγόραν πυνθανόμενον τίνα μάλιστα φοβούμενος χρῆσασθαι ἐθέλοι τῇ μαντείᾳ· τὸν δὲ γράψαι αὐθις ὅτι τὸν τε βασιλεῖα αὐτὸν καὶ Ἡρασιτίωνα· θύεσθαι δὲ τὸν Πειθαγόραν πρῶτα μὲν ἐπὶ τῷ Ἡρασιτίωνι· ὡς δὲ ἐπὶ τοῦ ἥπατος τοῦ ἱερείου δ' ἱεροῦ ἀφανῆς ἦν, οὕτω δὲ ἐγγράψαντα καὶ κατασημηνάμενον τὸ γραμμάτιον πέμψαι παρὰ τὸν Ἀπολλόδωρον ἐκ Βαβυλῶνος εἰς Ἐκβάτανα, δηλοῦντα μηδὲν τι δεδιέναι Ἡρασιτίωνα· ἔσσεσθαι γὰρ αὐτοῖς ὀλίγου χρόνου ἐκποδῶν. Καὶ ταύτην τὴν ἐπιστολὴν λέγει Ἀριστόβουλος κομίσασθαι Ἀπολλόδωρον μιᾷ πρόσθεν ἡμέρᾳ ἢ τελευτῆσαι Ἡρασιτίωνα· αὐθις δὲ θύεσθαι τὸν Πειθαγόραν ἐπὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ καὶ γενέσθαι καὶ ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ ἄλοβον τὸ ἥπαρ τοῦ ἱερείου· καὶ Πειθαγόραν τὰ αὐτὰ καὶ ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου γράψαι Ἀπολλόδωρον. Ἀπολλόδωρον δὲ οὐ κατασιωπῆσαι, ἀλλὰ φράσαι γὰρ πρὸς Ἀλέξανδρον τὰ ἐπισταλμένα, ὡς εὐνοίαν μαλλόν τι ἐπιδειξόμενον τῷ βασιλεῖ, εἰ φυλάττεσθαι παραινέσειε μὴ τις αὐτῷ κίνδυνος ἐν τῷ τότε ξυμπέσοι. Καὶ Ἀπολλόδωρον τε λέγει ὅτι Ἀλέξανδρος ἐπήνεσε καὶ τὸν Πειθαγόραν, ἐπειδὴ παρῆλθεν εἰς Βαβυλῶνα, ἤρστο οὕτω γενομένου αὐτῷ σημείου ταῦτα ἐπέστειλε πρὸς τὸν ἀδελφόν· τὸν δὲ εἰπεῖν ὅτι ἄλοβόν οἱ τὸ ἥπαρ ἐγένετο τοῦ ἱερείου· ἐρομένου δὲ ὅτι νοεῖ τὸ σημεῖον, μέγα εἰπεῖν εἶναι χαλεπόν. Ἀλέξανδρον δὲ τοσούτου δεῖσαι χαλεπῆναι τῷ Πειθαγόρᾳ, ὡς καὶ δι' ἐπιμελείας ἔχειν αὐτὸν πλείονος, ὅτι ἀδόλως τὴν ἀλήθειάν οἱ ἔφρασε. Ταῦτα αὐτὸς Ἀριστόβουλος λέγει παρὰ Πειθαγόρου πυθέσθαι·

38.

Alexander nuptias quoque Susis celebravit tum suas tum amicorum, atque ipse quidem Barsinen (*Arsinoen*?) ex Darii filiabus natu maximam uxorem duxit et præter hanc aliam, ut Aristobulus tradit, Parysatin ex filiabus Ochi natu maximam : jam antea vero Roxanen quoque Oxyartidis Bactrii filiam duxerat.

39.

Aristobulus auctor est Alexandrum Chaldaeorum consilio de circumagendo itinere in Babylonem urbem acquiescere voluisse, ac primo quidem die ad Euphratem fluvium castra posuisse : postridie vero quum flumen ei ad dextram esset, juxta ipsum processisse, cupientem prætergredi eam urbis partem, quæ occasum spectabat, ut inde orientem versus se converteret : sed ob difficultatem locorum ita cum exercitu ingredi non potuisse ; quod nimirum, quum ab occidentali urbis parte ad orientalem se convertere vellet, paludosis limosisque locis impediretur : atque ita partim volentem partim nolentem Beli oraculo non paruisse.

Porro Aristobulus aliud quippiam hujuscemodi narrat. Apollodorum Amphipolitam, ex amicis Alexandri, præ-

torum exercitus, quem Alexander Mazæo Babyloniorum satrapæ reliquerat, quum Alexandrum ex Indis reversum convenisset, vidissetque eum in satrapas, qui aliis atque aliis provinciis præfuerant, severius animadvertentem, Pithagoræ fratri suo scripsisse (vatem enim fuisse Pithagoram ex eorum genere, qui exta consulunt) et de salute sua eum consuluisse : Pithagoram ejus literis respondisse, rogæque cujus potissimum metu vaticinio uti vellet. Qui quum respondisset, se ab Alexandro et Hephæstione sibi metuere, Pithagoram primum pro Hephæstione exta in spexisse ; quumque jecinori fibræ deessent, literas rursus scripsisse, easque obsignatas ad Apollodorum Babylone Ecbatana misisse, quibus monebat, ne quidquam ab Hephæstione metueret, propediem enim e vivis sublatum iri. Quam quidem epistolam ait Aristobulus Apollodorum accipisse pridie quam Hephæstio exiret e vita. Tum Pithagoram, quum rursus exta pro Alexandro consulisset, fibrasque etiam pro Alexandro deesse reperisset, idem fratri suo de Alexandro scripsisse. Apollodorum vero id non subticuisse, sed Alexandro quæ acceperat indicasse, ut benevolo erga regem animo esse videretur, monens ut imminens periculum caveret. Atque Alexandrum quidem Apol-

Καὶ Περδίκχα δὲ μαντεύσασθαι αὐτὸν λέγει καὶ Ἀντιγόνῳ χρόνῳ ὑστερον· καὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἀμφοῖν γενομένου Περδίκχαν μὲν ἐπὶ Πτολεμαῖον στρατεύσαντα ἀποθανεῖν, καὶ Ἀντίγονον ἐν τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Σέλευκον καὶ Λυσίμαχον τῇ ἐν Ἰψῷ γενομένη.

De Pithagora vide Plutarch. Alex. c. 73 (ubi Πυθαγόρας), Appian. Bell. Civ. II, c. 152, qui ex Aristobulo sua habere videtur. De Apollodoro cf. Arrian. III, 16, 7; Diodor. XVII, 64. Ceterum v. Ste-Croix l. I. p. 487, Droysen. l. I. p. 568.

40.

Arrian. VII, 19, 3 : Κατέλαβε δὲ ἐν Βαβυλῶνι, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ναυτικὸν τὸ μὲν κατὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἀναπεπλευκὸς ἀπὸ θαλάσσης τῆς Περσικῆς, ὅτι περ σὺν Νεάρχῳ ἦν, τὸ δὲ ἐκ Φοινίκης ἀνακεκομισμένον πεντήρεις μὲν δύο τῶν ἐκ Φοινίκης, τετρήρεις δὲ τρεῖς, τριήρεις δὲ δώδεκα, τριακοντόρους δὲ ἐς τριάκοντα· ταύτας ξυνηγθεῖσας κομισθῆναι ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐκ Φοινίκης ἐς Θάψακον πόλιν, ἐκῇ δὲ ξυμπεγθεῖσας αὐθις καταπλεῦσαι ἐς Βαβυλῶνα. Λέγει δὲ ὅτι καὶ ἄλλος αὐτῷ ἐναυπηγεῖτο στόλος τέμνοντι τὰς κυπαρίσσους τὰς ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ· τούτων γὰρ μόνων τῶν δένδρων εὐπορίαν εἶναι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀσσυρίων, τῶν δὲ ἄλλων ὅσα ἐς ναυπηγίαν ἀπόρους ἔχειν τὴν γῆν ταύτην. Πληρώματα δὲ ἐς τὰς ναῦς καὶ τὰς ἄλλας ὑπηρεσίας πορφυρέων τε πλῆθος καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι ἐργάται τῆς θαλάσσης ἀφίχθαι αὐτῷ ἐκ Φοινίκης τε καὶ τῆς ἄλλης παραλίας· λιμένα τε ὅτι πρὸς Βαβυλῶνα ἐπολεῖ δρυκτὸν ὅσον χιλίαις ναυσὶ μακραῖς ὅρμον εἶναι, καὶ νεωσοίκους ἐπὶ τοῦ λιμένος· καὶ Μίκαλος ὁ Κλαζομένιος μετὰ πεντακοσίων ταλάντων

lodorum collaudasse narrat : quumque Babylonem venisset, percontatum esse Pithagoram quo signo edoctus fratri suo talia de se scripserat. Qui quum respondisset, quod hostiae jecinoza absque fibris inventa essent, Alexandrum rursus interrogasse, quid hoc portenderet : et Pithagoram magnum malum portendi dixisse. Alexandrum vero tantum abfuisse ut Pithagoræ succensuerit, ut eum deinceps cariores habuerit, quod citra dolum simpliciter ei rem dixisset. Hæc Aristobulus se a Pithagora audisse testatur : ac postea Perdicæ quoque et Antigono eundem vaticinatum esse. Eodem enim prodigio edito Perdiccam adversus Ptolemæum bel'antem mortuum esse, Antigonom vero in p'igna adversus Seleucum et Lysimachum ad Ipsum commissa.

40.

Babylone Alexander, ut Aristobulus tradit, classem navalem recepit, quæ partim per Euphratem fluvium e Persico mari subvecta erat Nearchō duce, partim ex Phœnice appulerat; Phœnicum quidem quinquereμες duas, quadriremes tres, triremes duodecim, triginta remorum naves ad triginta. Hæ in partes dissolutæ ex Phœnice ad Euphratem in Thapsacum urbem vectæ sunt, ibique rursus compaginatæ Babylonem navigarunt. Dicit idem Alexandrum aliam quoque classem construxisse cæcis in Babylonia cupressis : barum enim tantummodo arborum in Assyria

ἐπὶ Φοινίκης τε καὶ Συρίας ἐστελλετο, τοὺς μὲν μισθῷ πείσων, τοὺς δὲ καὶ ὠνησόμενος ὅσοι θαλάσσιοι ἀνθρωποι· τὴν τε γὰρ παραλίαν τὴν πρὸς τῷ κόλπῳ τῇ Περσικῇ κατοικίειν ἐπενόει καὶ τὰς νήσους τὰς ταύτης· ἐδόκει γὰρ αὐτῷ οὐ μείον ἢ Φοινίκης εὐδαίμων ἡ χώρα αὕτη γενέσθαι. Ἦν δὲ αὐτῷ τοῦ ναυτικοῦ ἡ παρασκευὴ ὡς ἐπὶ Ἀραβας τοὺς πολλοὺς, πρόφασιν μὲν, ὅτι μόνον τῶν ταύτης βαρβάρων οὐτε πρεσβείαν ἀπέστελλον οὐτε τι ἄλλο ἐπιεικὲς ἢ ἐπὶ τιμῇ ἐπέπρακτο Ἀραψιν ἐς αὐτὸν, τὸ δὲ ἀληθὲς ὥς γέ μοι δοκεῖ, ἀπληστος ἦν τοῦ κτᾶσθαι τι δει Ἀλέξανδρος.

« His simillima sunt, quæ leguntur Fragm. 41 inde a verbis : καὶ στόλους καὶ ὁρμητήρια ἤδη κατασκευάσθαι, e quibus etiam apparet, quod Arrianus hoc loco tamquam ex sua sententia pronunciatum affert (ὡς γέ μοι δοκεῖ), Alexandrum nempe non alia causa commotum, sed immensa avaritia stimulatulum Arabicam parasse expeditionem, id non Arriano, sed ipsi Aristobulo tribuendum esse. » GEIER. Cf. Androsten. fr. 2; Droysen. l. I. p. 571.

41.

Strabo XVI, p. 741, de Alexandro in Euphrate navigante : Φησὶ δ' Ἀριστόβουλος, τὸν Ἀλέξανδρον αὐτὸν, ἀναπλέοντα καὶ κυβερνῶντα τὸ σκάφος, ἐπισκοπεῖν καὶ ἀνακαθαίρειν τὰς διώρυγας μετὰ τοῦ πλήθους τῶν συνακολουθησάντων· ὡς δ' αὐτῶς καὶ τὰ στόμια ἐμφράττειν, τὰ δ' ἀνοίγειν· κατανοήσαντα δὲ μίαν τὴν μάλιστα συντείνουσιν ἐπὶ τὰ ἔλθαι καὶ τὰς λίμνας τὰς πρὸ τῆς Ἀραβίας, δυσμεταχείριστον ἔχουσιν τὸ στόμα, καὶ μὴ βραδίως ἐμφράττεσθαι δυναμένην διὰ τὸ εὐένδοτον καὶ μαλακόγειον, ἄλλο ἀνοίξει καὶνὸν στόμα ἀπὸ

copiam esse, reliquarum quæ conficiendis navibus aptæ sint inopia hanc regionem laborare. Supplementa etiam in naves aliaque ministeria, et purpuras piscantium aliorumque marinorum operarium multitudinem ex Phœnice atque reliqua maritima ora ad eum venisse. Portum præterea apud Babylonios effodi curavit, qui mille naves longas caperet, et navalia portui adjunxit. Misitque Miccæum Clazomenium cum quingentis talentis in Phœnicem et Syriam, qui quoscumque maritimos posset mercede alliceret vel conduceret. Scilicet in Persici sinus oram ejusque insulas colonias deducere statuerat; æque enim opulenta fore hæc regio atque Phœnice ei videbatur. Classem vero in Arabes populosam istam gentem parabat, verbo tenus, quod soli ex barbaris illius regionis neque legationes ad eum misissent, neque quidquam officii aut honoris sibi detulissent : sed revera, ut mihi videtur, quod nulla eum conquirendi ditiones satietas capiebat.

41.

Narrat Aristobulus Alexandrum ipsum navigantem et scapham gubernantem fossas inspexisse, easque comitantis multitudinis opera expurgasse, et ora quædam obstruxisse, nonnulla aperuisse. Quumque fossam quandam ad paludes et lacus, qui sunt Arabiam versus, proxime tendere animadverteret os habentem intractabile et obstructu diffi-

σταδίων τριάκοντα ὑπόπετρον λαθόντα χωρίον, κάκει μεταγαγεῖν τὸ ρεῖθρον· ταῦτα δὲ ποιεῖν προνοοῦντα ἄμα καὶ τοῦ μὴ τὴν Ἀραβίαν δυσείσβολον τελῶς ὑπὸ τῶν λιμνῶν ἢ καὶ τῶν ἑλῶν ἀποτελεσθῆναι, νησιζουσιν ἤδη διὰ τὸ πλῆθος τοῦ ὕδατος· διανοεῖσθαι γὰρ δὴ κατακτεῖσθαι τὴν χώραν ταύτην, καὶ στολους καὶ ὁρμητήρια ἤδη κατεσκευάσθαι, καὶ πλοῖα τὰ μὲν ἐν Φοινίκῃ τε καὶ Κύπρῳ ναυπηγῆσάμενον διάλυτὰ τε καὶ γομφωτὰ, ἃ κομισθέντα εἰς Θάψακον σταδίοις ἑπτὰ, εἴτα τῷ ποταμῷ κατακομισθῆναι μέχρι Βαβυλῶνος· τὰ δ' ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ συμπηξάμενον τῶν ἐν τοῖς ἄλσεσι καὶ τοῖς παραδείσοις κυπαρίττων· σπάνις γὰρ ὕλης ἐνταῦθα· ἐν δὲ Κοσσαιῶσι καὶ ἄλλοις τισὶ μετρία τίς ἐστιν εὐπορία. Σιχτήσθαι μὲν οὖν αἰτίαν τοῦ πολέμου φησὶν (in plurimis codd. φασιν), ἐπειδὴ μόνου τῶν ἀπάντων οὐ προσδεύονται οἱ Ἀραβεῖς ὡς αὐτόν· τὸ δ' ἀληθές, ὀρεγόμενον πάντων εἶναι κύριον· καὶ ἐπὶ δύο θεοὺς ἐπυνθάνετο τιμᾶσθαι μόνους ὑπ' αὐτῶν, τὸν τε Δία καὶ τὸν Διόνυσον, τοὺς τὰ κυριώτατα πρὸς τὸ ζῆν παρέχοντας, τρίτον ὑπολαβεῖν αὐτὸν τιμᾶσθαι, κρατήσαντα καὶ ἐπιτρέψαντα τὴν πάτριον αὐτονομίαν ἔχειν, ἣν εἶχον πρότερον. Ταῦτά τε δὴ πραγματεύεσθαι περὶ τὰς διώρυγας τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τοὺς τάφους σκευαρεῖσθαι τοὺς τῶν βασιλέων καὶ δυναστῶν· τοὺς γὰρ πλείστους ἐν ταῖς λίμναις εἶναι. Cf. Arrian. VII, 20 sqq.; Diodor. XVII, 116.

42.

Arrian. VII, 22, 2 : Λόγος δὲ λέγεται τοιοῦτος. Τῶν βασιλέων τῶν Ἀσσυρίων τοὺς τάφους ἐν ταῖς λίμναις τε εἶναι τοὺς πολλοὺς καὶ ἐν τοῖς ἑλεσι δεδομημέ-

νους· ὡς δὲ ἐπλεῖ Ἀλέξανδρος κατὰ τὰ ἑλη (κυβερνᾶν γὰρ αὐτὸν λόγος τὴν τρίτην), πνεύματος μεγάλου ἐμπεσόντος αὐτῷ ἐς τὴν καυσίαν καὶ τὸ διάδημα αὐτῇ συνεχόμενον, τὴν μὲν δὴ βαρυτέραν πεσεῖν ἐς τὸ ὕδωρ, τὸ διάδημα δὲ ἀπενεχθῆν πρὸς τῆς πνοῆς σφελθῆναι ἐν καλάμῳ· τὸν κάλαμον δὲ τῶν ἐπιπεφυκώτων εἶναι τάφῳ τινὶ τῶν παλαιῶν βασιλέων. Τοῦτο τε οὖν αὐτὸ πρὸ τῶν μελλόντων σημῆναι καὶ ὅτι τῶν ναυτῶν ἐκνηξάμενος ὡς ἐπὶ τὸ διάδημα, ἀφελὼν τοῦ καλάμου αὐτὸ μετὰ χειρὸς μὲν οὐκ ἔνεγκεν, ὅτι νηχομένου ἂν αὐτοῦ ἐβρέχετο, περιθείς δὲ τῇ κεφαλῇ τῇ αὐτοῦ οὕτω διήνεγκε. Καὶ οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἀναγραφάντων τὰ Ἀλεξάνδρου λέγουσιν ὅτι τάλαντον μὲν ἔδωρήσατο αὐτῷ Ἀλέξανδρος τῆς προθυμίας εἵνεκα, ἀποτεμὲν δὲ ὅτι ἐκέλευσε τὴν κεφαλὴν, τῶν μάντεων ταύτῃ ἐξηγησαμένων, μὴ περιδεῖν σῶαν ἐκείνην τὴν κεφαλὴν ἥτις τὸ διάδημα ἐφόρησε τὸ βασιλεῖον, Ἀριστόβουλος δὲ τάλαντον μὲν ὅτι ἔλαβε λέγει αὐτόν, ἀλλὰ πληγὰς λαθεῖν τῆς περιθέσεως ἕνεκα τοῦ διαδήματος. Ἀριστόβουλος μὲν δὴ τῶν τινα Φοινίκων τῶν ναυτῶν λέγει ὅτι τὸ διάδημα τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἐκόμισεν, εἰσι δὲ οἱ Σέλευκον λέγουσι. Cf. Diodor. I. I.; Appian. Syr. c. 56, B. C. II, 153

43.

Strabo XVI, p. 766 : Πεζέμποροι δ' εἰσὶν οἱ Γεῖ-
βαιοὶ τὸ πλεόν τῶν Ἀραβίων φορτίων καὶ ἀρωμάτων.
Ἀριστόβουλος δὲ τοῦναντίον φησὶ, τοὺς Γεῖβαιοὺς τὰ
πολλὰ σχεδίασι εἰς τὴν Βαβυλωνίαν ἐμπορεύεσθαι,
ἐκείθεν δὲ τῷ Εὐφράτῃ τὰ φορτία ἀναπλεῖν εἰς Θάψα-
κον, εἴτα πεζῇ κομίζεσθαι πάντῃ.

cillimum propter terram mollem et cedentem : aliud novum os aperuisse triginta a priore stadiis, delecto loco petroso et alveo traducto. Idque ideo fecisse, ut praecaveret, ne Arabia omnino difficilis esset ingressu propter lacus et paludes, quum jam insula quodammodo esset propter aquae multitudinem. Nimirum occupare eam terram molitum esse, jamque ad hoc et classem et receptacula parasse, quum navigia in Phoenice et Cypro construxisset clavis compacta et dissolubilia, quae per septem stadia Thapsacum transportata, flumine deinde Babylonem deduci curasset, quumque alia compegisset in Babylonia ex luorum et hortorum cupressis. Ligni enim ibi inopia est, apud Cosmaeos vero et nonnullos alios mediocris copia. Causam huic bello Alexandrum praetendisse quidem dicit hanc, quod Arabes ex omnibus gentibus legatos ad eum non misissent : revera autem dominandi in omnes cupiditate fuisse impulsus : et quum duos tantum deos apud illos coli audisset, Jovem scilicet et Bacchum, qui eorum quae ad vitam pertinent potissima largirentur ; se tertium existimasse cultum iri, si post partam victoriam libertatem patriam, qua antea essent gavis, restituisset iis. Ceterum Alexandrum tum haec circa fossa effecisse dicit, tum vero etiam curiose excussisse sepulcra regum principumque, quae plurima in lacubus istis sint.

42.

Narratio circumfertur haec : Assyriorum regum sepul-

cra longe plurima in his paludibus et stagnis esse exstructa. Quumque Alexander in paludibus istis navigaret (ipsam suae triremis gubernatorem fuisse aiunt), obortum ventum ingentem causiam et diadema ei alligatum abrupuisse, atque illam quidem, utpote graviolem, in aquam procidisse, diadema vero vento ahlatum arundine uni ex monumentis regum priscorum adnascente retentum esse. Hoc ipsum Alexandrum futuri casus habuisse signum ; quendam vero ex nautis enatasse, et diadema ab arundine avulsam non manu gestasse, sed, ne natans maderet, capiti impositum attulisse. Jam plerique eorum qui res Alexandri scripserunt, regem tradunt dono ei dedisse talentum prompti studii praemium, deinde vero jussisse, ut caput eidem praecideretur, vatibus Chaldaeis, qui rem interpretati essent, admonentibus, ne sineret salvum esse caput istud, quod diadema gestasset regum. Aristobulus vero eum talentum accepisse non tradit, sed vapulasse, quod diadema capiti imposuisset. Idem Aristobulus unum ex Phoenicibus nautis fuisse dicit, qui diadema Alexandro reportasset : alii Seleucum fuisse narrant.

43.

Gerrhaei negotiatione terrestri ut plurimum tractant Arabum merces et aromata. Aristobulus contra ait Gerrhaeos plerumque ratibus Babyloniam ire mercatum, hinc per Euphratem Thapsacum cum mercibus adnavigare, postea quo libeat pedestri itinere eas ferri.

« Gerrham urbem ejusque incolas eo loco ab Aristobulo esse memoratos, ubi de navigatione Archiæ, missi ab Alexandro ad oram Arabiæ cognoscendam (cf. Arr. Exp. Alex. VII, 20), mentio facta esset, non est quod dubitemus; minus tamen equidem pro certo venditaverim id quod narrat Droysenius in Hist. p. 573, Alexandrum ab Archia certiore esse factum, insulam quandam (Icari nomine appellatam, cf. fragm. 44) ab eo conspectam ad sinum Gerrhæ urbis sitam esse. Tametsi enim ex comparatione Strabonis l. c. p. 381 et Arriani l. c. jure colligitur, insulam istam haud procul a Gerrha urbe abfuisse, in Archiæ tamen quæ legitur apud Arrianum relatione Gerrha urbs ne verbo quidem memoratur. De incolis hujus urbis cf. etiam Diod. Sic. III, c. 42. Ceterum totus ille Strabonis locus ex Eratosthenis Geographicis fluxit. Cf. Bernhardt Eratosthen. T. I, fragm. 119. De geographicis hujus regionis rationibus cf. Ritter *Erdk.* vol. X, p. 39 sqq. »
GRIER. Cf. Androthenis fr. 2.

44.

Arrian. VII, 20, 4, de insula quadam ad Euphratis ostia : Καὶ ταύτην τὴν νῆσον λέγει Ἀριστόβουλος ὅτι Ἰκαρον ἐκέλευσε καλεῖσθαι Ἀλέξανδρος ἐπὶ τιμῇ τῆς νήσου τῆς Ἰκάρου τῆς ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόντῳ, ἐς ἣντινα Ἰκαρον τὸν Δαιδάλου, τακέντος τοῦ κηροῦ στῦλῳ προσήρητο τὰ περὰ, πεσεῖν δὲ λόγος κατέγει, ὅτι οὐ κατὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ πατρὸς πρὸς τῇ γῇ ἐφέρετο, ἀλλὰ μετῴρος γὰρ ὑπὸ ἀνοίας πετόμενος παρέσχε τῷ ἡλίῳ θάλψαι τε καὶ ἀνεῖναι τὸν κηρὸν, καὶ ἀπὸ ἐαυτοῦ τὸν Ἰκαρον τῇ τε νήσῳ καὶ τῷ πελάγει τὴν ἐπωνυμίαν ἐγκαταλιπεῖν, τὴν μὲν Ἰκαρον καλεῖσθαι, τὸ δὲ Ἰκάριον. Cf. Droysen. l. l. p. 573.

45.

Arrian. VII, 24, 1 : Ἀλλὰ γὰρ αὐτῷ ἤδη Ἀλεξάν-

44.

Hanc insulam (ad Euphrati ostia sitam) ait Aristobulus Icarum ab Alexandro vocari jussam ab insula Icaro in Ægeο mari sita, in quam Icarum, Dædali filium, iquata cera, qua alas sibi affixerat, procidisse aiunt, quod non, prout pater ei imperaverat, vicinus terræ volasset, sed stolidè sublimem aeris regionem petens, liquata solis radiis cera, nomen insulæ et mari de suo nomine dedisset : illam enim Icarum, mare vero Icarium appellatum esse.

45.

Jam Alexandri mors imminabat, quam hoc quoque prodigio significatam fuisse Aristobulus scribit. Copias enim, quæ cum Peucesta ex Perside, et a mari cum Philoxeno et Menandro venerant, eum in Macedonicos ordines distribuisse, quumque sitim sentiret, nonnihil a sella recessisse, regiumque solium vacuum reliquisse. Fuisse vero ab utraque solii parte lectos argenteis pedibus innixos, quibus amici circa eum insidere solebant. Quendam vero obscu-

rum hominem (nonnulli aliquem eorum, qui in libera custodia erant, fuisse dicunt), quum regiam sellam lectosque vacuos videret et eunuchos utrumque thronum circumstantes (nam amici regem discedentem comitati erant), per medios eunuchos transiisse, soliumque conscendisse et in eo consedissee. Eos vero a solio eum detrahere non ausos esse Persica quadam lege prohibitos, sed laceratis vestibus pectora faciemque contudisse magnū aliquid malum ominatos. Quæ ubi Alexandro nuntiata essent, eum in quæstionem dari hominem jussisse, num forte ex compositis insidiis id fecisset exploraturum. Illum vero nihil confessum, nisi quod quoniam in mentem ei venisset istud fecisse : tantoque majus malum vates inde portendisse.

46.

Plutarch. Alex. 75 : Ἀριστόβουλος δὲ φησιν αὐτὸν (Ἀλέξανδρον) πυρέττοντα μανικῶς, διψήσαντα δὲ σφόδρα πνίιν οἶνον ἐκ τούτου δὲ φρενιτιάσσει, καὶ τελευτήσῃ τριακάδι Δαισίου μηνός. De die quo mortuus sit Alexander (a. d. III id. Jun. anni 323 a. C.) v. Clinton. F. H. p. 175; Ideler. in *Abhandl. d. Berlin. Acad.* 1820 et 1821. Cf. Droysen. l. l. p. 584.

47.

Arrian. VII, 28, 1 : Ἐτελευταίον μὲν δὲ Ἀλεξάν-

rum hominem (nonnulli aliquem eorum, qui in libera custodia erant, fuisse dicunt), quum regiam sellam lectosque vacuos videret et eunuchos utrumque thronum circumstantes (nam amici regem discedentem comitati erant), per medios eunuchos transiisse, soliumque conscendisse et in eo consedissee. Eos vero a solio eum detrahere non ausos esse Persica quadam lege prohibitos, sed laceratis vestibus pectora faciemque contudisse magnū aliquid malum ominatos. Quæ ubi Alexandro nuntiata essent, eum in quæstionem dari hominem jussisse, num forte ex compositis insidiis id fecisset exploraturum. Illum vero nihil confessum, nisi quod quoniam in mentem ei venisset istud fecisse : tantoque majus malum vates inde portendisse.

46.

Aristobulus dicit Alexandrum vehementissima febre correptum, quum sitiret magnopere, bibisse vinum, inde vero in mentis incidisse delirium atque vitam finisse Dæcii mensis die tricesimo.

ορος τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ καὶ ἑκατοστῇ Ὀλυμπιάδι ἐπὶ Ἡγησίου ἀρχοντος Ἀθῆνησιν· ἐβίω δὲ δύο καὶ τριάκοντα ἔτη, καὶ τοῦ τρίτου μῆνας ἐπέλαβεν ὀκτώ, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος.

48.

Arrian. VII, 29, 9 : Καὶ οἱ πόται δὲ, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος, οὐ τοῦ οἴνου ἕνεκα μακροὶ αὐτῷ ἐγί-

γνοντο (οὐ γὰρ πίνειν πολὺν οἶνον Ἀλέξανδρον), ἀλλὰ φιλοφροσύνης τῆς εἰς τοὺς ἐταίρους.

Cf. Plutarch. Alex. 23 : ἦν δὲ πρὸς οἶνον ἥττον ἢ ἐδόκει καταφερέας κτλ., quæ ex Aristobulo fluxerint; et Orat. de Alex. II, 5. At idem hæc refellit in Sympos. I, 6, 1, testimonio usus Ἐφημερίδων βασιλικῶν. Reliqui omnes vinolentiam regis perstringunt. Vide Curt. V, 7, 2; Ælian. V. H. III, 23; XII, 26; Athen. X, p. 434, B; p. 437, Justin. IX, 8; Liv. IX, 18.

47.

Decessit Alexander Olympiade centesima decima quarta, archonte Athenis Hegesia. Vixit annos triginta duos mensesque septem, uti tradit Aristobulus.

48.

Computationes Alexander, ut Aristobulus dicit, non vini amore in longum protrahabat (neque enim multum vini regem potare solitum esse), sed in amicos benevolentia.

CHARES MYTILENÆUS.

Chares Mytilenæus quum ab Alexandro aulæ Persicæ instituta adoptante εἰσαγγελῶς (*) regis constitutus esset, uti ab armorum strepitu remotior, ita optime instructus erat, ut ea quæ ad personam regis vitamque privatam pertinerent, accurate tradere posset. « Atque huc (Geieri verbis utor) omnia fere spectant, quæ a Plutarcho potissimum et Athenæo ex ejus commentariis deprompta sunt, quum de rebus gestis, præliis, expeditionibus, populis ac terris Alexandri imperio subjectis ad Charetis auctoritatem nemo veterum anctorum ita provocaverit, ut his rebus conscribendis una cum reliquiscriptoribus eum operam dedisse hinc liceat conjectare. Tametsi miraremur profecto, præsertim in tanto librorum ambitu (liber decimus laudatur fr. 16 et 17), si omni earum rerum mentione Chares supersedisset, quæ ad primum argumentum vel illustrandum vel ornandum in suam rem converti posse viderentur, qualia sunt quæ de oraculi Ammonii origine (fr. 3), de Indorum veneratione (fr. 12), de Soroadeo numine Indico (fr. 13), de Susorum urbis nomine (fr. 5), et immensa Persicorum regum luxuria (fr. 10) exposita sunt. Plura etiam Plinium in Historia Naturali ex ejus libris hausisse docemur non solum fragmento 3, sed elenchis etiam librorum XII et XIII. Quam scite autem atque eleganter ejusmodi excursus commentariis intexuerit, luculento est documento lepidissima illa Persarum de Zariadre et Odati fabula (fr.

(*) Ita enim nominatur a Plutarcho Alex. c. 46 (fr. 5). Miror Hüllemannum, qui Charetem non Alexandri, sed Darii εἰσαγγεῖα fuisse opinatur. De hoc munere, quod familiarissimis reges demandare solebant, vide quæ afferuntur et laudantur in Steph. Thesaur. v. Εἰσαγγεῖα. — Chares Parius, ap. Aristot. Polit. I, 4, 4, Περὶ γεωργίας scripsit. — Chares grammaticus ap. schol. Aristoph. Av. 877, ubi v. Dübner; sch. Arat. 254; schol. Hom. Il. ζ, 4, Od. η, 80; Bacch. An. gr. I, 249; Sext. Empir. C. M. p. 16 B. m.; Phot. Lex. et Etym. M. v. Ἡ δ' ὅς. — Alius Chares ap. S. Maxim. II, 597. — Alius in Bekk. An. p. 191, 28 sqq. De confusis inter se Charone et Charide grammaticis v. Hüllemannus ad fragm. Charetis Mytil. p. 145 sq. Idem reliquos homines, quibus Χάρης nomen, recensere instituit.

DE REBUS ALEXANDRI.

1.

Locum Alexandro fortuna præbuit, verum hic acie instruenda ad victoriam obtinendam vicit beneficia fortunæ; qui quum tanto barbarorum numero esset inferior, non dedit illis facultatem circumdandi se. Ipse dextero cornu quam sinistro productiore et exporrecto oppositos sibi barbaros in fugam vertit ante signa dimicans, ac vulnus in femore accepit, ut Chares ait a Dario, cum quo manus contulisset

17), quæ nullius profecto animum non summa voluptate inter legendum delinierit. » Cf. Plehn. Lesbiac. p. 211.

Quod fidem narrationis attinet, Charetem melioris notæ scriptoribus accensendum esse, inde colligas quod istud de Amazonibus, quæ ad Alexandrum venerint, commentum prorsus prætermisit (fr. 5). Contra quod Alexander prælio Issico ab ipso Dario vulneratus dicitur (fr. 1), id aperte in gratiam regis excogitatum est. Neque plus equidem tribuerim iis, quæ de somniis Alexandri (fr. 2) exponuntur. Reliquis nihil inest, quod quominus bene de Charete sentiamus, impediatur.

ΤΑ ΚΑΤ' ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

I.

Plutarch. Alex. 20, de prælio Issico : Ἀλέξανδρος δὲ τὸν μὲν τόπον ἢ τύχην παρέσχε, ἐστρατήγησε δὲ τῶν ἀπὸ τῆς τύχης ὑπαρχόντων πρὸς τὸ νικῆσαι βέλτιον, ὅς γε τοσούτῳ πληθύνει τῶν βαρβάρων λειπόμενος ἐκείνοις μὲν οὐ παρέσχε κύκλωσιν, αὐτὸς δὲ τῷ δεξιῷ τὸ εὐώνυμον ὑπερβαλὼν καὶ γενόμενος κατὰ χέρας φυγὴν ἐποίησε τῶν καθ' αὐτὸν βαρβάρων ἐν πρώτοις ἀγωνιζόμενος, ὥστε τρωθῆναι ξίφει τὸν μηρόν, ὡς μὲν Χάρης φησὶν, ὑπὸ Δαρείου (συμπεσεῖν γὰρ αὐτοὺς εἰς χεῖρας), Ἀλέξανδρος δὲ περὶ τῆς μάχης ἐπιστέλλων τοῖς περὶ τὸν Ἀντίπατρον, οὐκ εἰρήκεν ὅστις ἦν ὁ τρώσας, ὅτι δὲ τρωθείη τὸν μηρόν ἐγγχειριδίῳ· δυσχερὲς δ' οὐδὲν ἀπὸ τοῦ τραύματος συμβᾶν γέγραφε.

Id. De fort. Alex. II, 9, p. 341, B : Ἐν Ἰσσοῦ ξίφει τὸν μηρόν (πληγῆς), ὡς Χάρης φησὶν, ὑπὸ Δαρείου τοῦ βασιλέως εἰς χεῖρας αὐτῷ συνδραμόντος· αὐτὸς δὲ Ἀλέξανδρος ἀπλῶς γράφων καὶ μετὰ πάσης ἀληθείας πρὸς Ἀντίπατρον· Συνέβη δέ μοι, φησὶ, καὶ αὐτῷ ἐγγχειριδίῳ πληγῇναι εἰς τὸν μηρόν. Ἄλλ' οὐδὲν ἄτοπον οὔτε παραγρήμα οὔτε ὕστερον ἐκ τῆς πληγῆς ἀπήντησεν. Cf. idem De fort. Alex. I, 2; Arrian. II, 12, 1; Diodor. XVII, 34; Curt. III, 11, 10, 12, 2; Justin. XI, 9.

Alexander. Ceterum Alexander de hac pugna ad Antipatrum scribens non meminit ejus qui sauciaverat ipsum : vulneratum quidem femur gladio, sed nihil ex vulnere periculi scribit accidisse.

Apud Issum gladio femur ei vulneratum est a Dario manum cum ipso conserente, ut Chares scribit : ipse simpliciter et verissime scribit ad Antipatrum : *Mihi quoque, inquit, usu venit ut pugione femur sauciarer, sed neque tum neque postmodo quicquam mali ex eo vulnere evenit.*

2.

Plutarch. Alex. 24: Τύρον δὲ πολιορκῶν ἐπὶ τὰ μηχανὰς γώμασι καὶ μηχαναῖς καὶ τριήρεσι διακοσίαις ἐκ θαλάττης ὄναρ εἶδε τὸν Ἡρακλῆα δεξιούμενον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ τείχους καὶ καλοῦντα. Τῶν δὲ Τυρίων πολλοὶς κατὰ τοὺς ὕπνους ἔδοξεν ὁ Ἀπολλων λέγειν, ὡς ἄπεισι πρὸς Ἀλέξανδρον· οὐ γὰρ ἀρέσκειν αὐτῷ τὰ πρασσόμενα κατὰ τὴν πόλιν. Ἄλλ' αὐτοὶ μὲν ὥσπερ ἀνθρωπὸν αὐτομολοῦντα πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπ' αὐτοφῶρ τὸν θεὸν εἰληφότες σειράς τε τῇ κολοσσῇ περιέβαλλον αὐτοῦ καὶ καθήλουν πρὸς τὴν βάσιν Ἀλεξανδρίστην καλοῦντες. Ἐτέραν δὲ ὅψιν Ἀλέξανδρος εἶδε κατὰ τοὺς ὕπνους. Σάτυρος αὐτῷ φανείς ἐδόκει προσπαίζειν πόρρωθεν, εἴτα βουλομένου λαβεῖν ὑπερέφυγε· τέλος δὲ πολλὰ λιπαρήσαντος καὶ περιδραμόντος ἦλθεν εἰς χεῖρας. Οἱ δὲ μάντιες τούνομα διαιροῦντες οὐκ ἀπιθάνως ἔρρασαν αὐτῷ· « Σὰ γενήσεται Τύρος. » Καὶ κρήνην δὲ τινα δεικνύουσι πρὸς τὴν κατὰ τοὺς ὕπνους ἰδεῖν ἔδοξε τὸν Σάτυρον. Διὰ μέσου δὲ τῆς πολιορκίας ἐπὶ τοὺς Ἀραβὰς τοὺς προσοικαῦντας τῷ Ἀντιλιδάφω στρατεύσας ἐκινδύνευσεν διὰ τὸν παιδαγωγὸν Λυσίμαχον· ἐξηκολούθησε γὰρ αὐτῷ λέγων τὸ Φοίνικας οὐκ εἶναι χεῖρων οὐδὲ πρεσβύτερος. Ἐπεὶ δὲ πλησιάσας τοῖς ὄρειναις καὶ τοῖς ἵπποις ἀπολιπὼν πεζὸς ἐβάδιζεν, οἱ μὲν ἄλλοι πολὺ προῆλθον, αὐτὸς δὲ τὸν Λυσίμαχον, ἐσπέρας ᾗδὲ καταλαμβαίνουσας καὶ τῶν πολεμίων ἐγγὺς ὄντων, ἀπαγορεύοντα καὶ βαρυνόμενον οὐχ ὑπομένων ἀπολιπεῖν, ἀλλ' ἀνακαλούμενος καὶ παρακομίζων εἰλαθε τοῦ στρατεύματος ἀποσπασθεὶς μετ' ὀλίγων καὶ σκότους ἄμα καὶ βίγους σφοδρῶ νυκτερεύων ἐν χωρίοις χαλαροῖς. Εἶδεν οὖν πόρρω πυρὰ πολλὰ καίόμενα σποράδην τῶν πολεμίων. Θαρρῶν δὲ τοῦ σώματος τῇ

κουφότητι καὶ τῇ πονεῖν αὐτὸς αἰεὶ παραμυθούμενος τὴν ἀπορίαν τῶν Μακεδόνων, προσέδραμε τοῖς ἐγγιστα πῦρ καίουσι· καὶ περικαθημένους τῇ πυρᾷ δύο βαρβάρους πατάξας τῷ ἐγχειριδίῳ καὶ δαλὸν ἀρπάσας ἤκε πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ κομίζων. Ἐγκαύσαντες δὲ πῦρ πολὺ τοὺς μὲν εὐθὺς ἐφόβησαν, ὥστε φυγεῖν, τοὺς δ' ἐπιόντας ἐτρέψαντο καὶ κατηυλίσθησιν ἀκινδύνως. Ταῦτα μὲν οὖν Χάρης ἱστορήκεν.

Ex Plutarcho sua hauserunt Eustath. ad Dion. P. 911, Zonaras p. 134. Cf. Arrian. II, 18, 1; 20, 5 sqq.; Curtius IV, 2, 7; 3, 21 sqq.; Diodor. XVII, 41.

3.

Plinius H. N. XXXVII, 11: *Theophrastus in Liguria effodi (sc. electrum) dixit, Chares vero Phaethontem in Aethiopia Hammonis obitisse; ob id delubrum ibi esse atque oraculum electrumque gigni.*

Cf. Welcker. *Aesch. Trilog.* p. 582 not. Chares Mytilenæus memoratur etiam in elencho auctt. ad Plin. lib. XII et XIII, ubi de arboribus agitur.

4.

Athenæus VII, p. 277, A: Χάρης δ' ὁ Μυτιληναῖος ἱστορεῖ ὡς κάλλιστα μῆλα εὐρών δ' Ἀλέξανδρος περὶ τὴν Βαβυλωνίαν χώραν, τούτων τε πληρώσας τὰ σκάφη μελομαχίαν ἀπὸ τῶν νεῶν ἐποίησατο, ὡς τὴν θέαν ἡδίστην γενέσθαι.

4 a.

Plutarch. Phocion. 17: Τὸν Φωκίωνα ποιησάμενος (Ἀλέξ.) αὐτοῦ φίλον καὶ ξένον εἰς τοσαύτην ἔθετο τιμὴν δσὴν εἶχον ὀλίγοι τῶν ἀπὸ συνόντων. Ὁ γοῦν Δοῦρις ἐρήκεν, ὡς μέγας γενόμενος καὶ Δαρείου κρα-

2.

Tyrum urbem dum per menses septem aggeribus, machinis, atque ex mari triremibus ducentis oppugnat, per quietem Herculem vidit ex muro sibi manus tendentem incitantemque. Tyriorum vero multis visus in somniis Apollo est dicere ad Alexandrum se transire: neque enim sibi cordi esse ea quæ in urbe agerentur. Illi vero sicut transfugæ sceleris comperti Apollinis simulacrum devinxerunt catenis, clavisque basi affixere, Alexandri fantorem appellantes. Alia species est noctu Alexandro obversata. Satyrus ei oblatus est. Visus est hic procul ei alludere: quem quum corripere conaretur, subducere se; tandem post preces multas et circumcursationes venire in manus ipsi. Ei vates dissecto nomine non absurde responderunt: Tua erit Tyrus, quod ὁ γὰρ ἑλπίς tua significat. Ostendunt fontem, apud quem videre per quietem visus est Satyrum. Dum tenet obsidio, movet in Arabas, qui Antilibanum accolunt. Ibi in periculum venit pædagogus causa Lysimachi: qui comitabatur eum, jactans se Phœnicem neque inferiorem neque ætate esse graviorem. Postquam jam ad montana pervenit, ac relictis equis iter fecit pedibus; alii longe præcesserant, ipse vero nocte ingruente atque non longe ab hostibus fatiscientem et defessum haud sustinens deserere Lysimachum,

dum excitat eum et trahit, ab exercitu imprudens cum paucis est distractus, noctemque in tenebris et acri gelu asperis locis egit. Quum autem frequentes pyras apud hostes sparsim lucentes videret, fretus corporis sui agilitate, atque in partem ipse laboris semper veniendo perplexitatem Macedonum leniens, occurrit ad proximum ignem; barbarisque duobus, qui assidebant, gladio confossis ac correpto titione rediit ad suos. Tum ingenti accenso igne alios extemplo exterruerunt, ut fugam capesserent; alios, qui ipsos invasere, profligarunt, ac tutam noctem transegere. Hæc scripta reliquit Chares.

4.

Chares Mytilenæus narrat Alexandrum, quum pulcherrima mala in agro Bahylonio reperisset, navigia iis implevisse, et pomorum pugnam e navibus instituisse ita, ut jucundissimum esset spectaculum.

4 a.

Phocionem quum amicum haberet Alexander, tanto honore affecit quanto perpaucos ex iis, qui circa eum esse solebant. Certe Duris tradit Alexandrum, quum ad potentia fastigium post devictum Darium venisset, in epistolis *Solutem* illud omisisse, exceptis tamen iis, quas ad Phoci-

τήσας ἀφείλε τῶν ἐπιστολῶν τὸ Χαίρειν, πλὴν ἐν δασαίς ἐγράφε Φωκίῳ· τοῦτον δὲ μόνον ὥσπερ Ἀντίπατρον μετὰ τοῦ Χαίρειν προσηγόρευε. Τοῦτο δὲ καὶ Χάρης ἱστορήκε.

Eadem narrat Aelian. V. H. I, 25, celato fonte. Ceterum Plut. locum etsi haud eleganter expressum, recte tamen contra vv. doctorum conjecturas defendit Hüllemann ad Duridem l. 1.

5.

Athenæus XII, p. 513, F : Κληθῆναι δὲ τὰ Σοῦσά φησιν Ἀριστόβουλος (fr. 13) καὶ Χάρης διὰ τὴν ὠραιότητα τοῦ τόπου· σοῦσον γὰρ εἶναι τῇ Ἑλλήνων φωνῇ τὸ κρίνον.

Apud Plutarch. Alex. c. 46 Chares ὁ εἰσαγγελεὺς inter eos nominatur, qui nihil tradiderint de Amazonibus Alexandrum convenientibus. V. Onesicrit. fr. 5.

6.

E LIBRO TERTIO.

Athenæus IV, p. 171, B : Χάρης γοῦν ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Ἰστωρίων Πτολεμαῖον φησὶ τὸν Σωτήρα ἐδέατρον ἀποδειχθῆναι Ἀλεξάνδρου.

ἐδέατρον] V. Brisson. De reg. Pers. I, c. 93 ; Steph. Thesaur. s. v. Cf. Geier. De vit. Ptol. Lag. p. 13.

7.

Athenæus X, p. 434, D : Καλλισθένης δὲ ὁ σοφιστής, ὡς Λυγκαῖος δὲ Σάμιός φησιν ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι καὶ Ἀριστόβουλος καὶ Χάρης ἐν ταῖς Ἱστορίαις, ἐν τῷ συμποσίῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου, τῆς τοῦ ἀκράτου κύλικος εἰς αὐτὸν ἐλθούσης, ὡς διωθεῖτο, εἰπόντος τινὸς αὐτῷ Διὰ τί οὐ πίνεις ; Οὐδὲν δέομαι, ἔφη, Ἀλεξάνδρου πινῶν τοῦ Ἀσκληπιοῦ δέισθαι.

Cf. Plutarch. Sympos. I, 6 : Δοκεῖ δὲ καὶ Καλλισθένης ἐν διαβολῇ γενέσθαι πρὸς αὐτὸν (Ἀλεξάνδρον), ὡς δυσχεραίνων δεῖπναι διὰ τὸν πότον· ἐπεὶ καὶ κύλικα λεγομένην Ἀλεξάνδρου μεγάλην ἐλθοῦσαν ἐπ' αὐτὸν ἀπέωσατο, φήσας οὐκ ἐθέλειν Ἀλεξάνδρου πινῶν Ἀσκληπιοῦ δέισθαι. Idem De cohib. ira c. 3 extr. : Καὶ τὸν Ἀλεξάνδρον ὁ Καλλισθένης (παρώξυνεν) εἰπὼν, τῆς μεγάλης κύλικος περιφερομένης· « Οὐ βούλομαι πινῶν Ἀλεξάνδρου Ἀσκληπιοῦ δέισθαι. »

8.

Plutarch. Alex. 54 : Χάρης δὲ ὁ Μυτιληναῖός φησι, τὸν Ἀλεξάνδρον ἐν τῷ συμποσίῳ πίνοντα φιάλην προτεῖναι τινὶ τῶν φίλων· τὸν δὲ δεξιόμενον πρὸς ἐστὶν ἀναστῆναι καὶ πίνοντα προσκυνῆσαι πρῶτον, εἶτα φιλεῖν τὸν Ἀλεξάνδρον καὶ κατακλιθῆναι. Πάντων δὲ τοῦτο ποιούντων ἐφεξῆς, τὸν Καλλισθένην λαβόντα τὴν φιάλην, οὐ προσέχοντος τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ Ἑφαιστίῳνι προσδιαλεγόμενου, πίνοντα προσεῖναι φιλήσοντα, Δημητρίου δὲ τοῦ προσονομαζομένου Φειδῶνος εἰπόντος « Ὁ βασιλεῦ, μὴ φιλήσης· οὗτος γὰρ σε μόνος οὐ προσκεκύνηκε, » διακλίνειν τὸ φίλημα τὸν Ἀλεξάνδρον, τὸν δὲ Καλλισθένη μέγα φθεγξάμενον εἰπεῖν « Φιλήματι τοίνυν ἔλασσον ἔχων ἀπειμι. » Cf. Arrian. IV, 12.

9.

Id. ibid. 55 : Ἀποθανεῖν δὲ αὐτὸν (Καλλισθένην) οἱ μὲν ὑπ' Ἀλεξάνδρου κρεμασθέντα λέγουσιν, οἱ δὲ ἐν πέδαις δεδεμένον καὶ νοσήσαντα, Χάρης δὲ μετὰ τὴν σύλληψιν ἑπτὰ μῆνας φυλάττεσθαι δεδεμένον, ὡς ἐν τῇ συνεδρίῳ κριθεῖν παρόντος Ἀριστοτέλους· ἐν αἷς δὲ ἡμέραις Ἀλεξάνδρος ἐν Μαλλοῖς Ὀξυδράκαις ἐτρώθη, περὶ τὴν Ἰνδοῖαν ἀποθανεῖν ὑπέρπαχυν γεγόμενον καὶ φθειριάσαντα. Cf. Vit. Callisthenis p. 5.

nem scriberet. Hunc enim solum eodem modo quo Antipatrum in epistolis præmisso *Salutem* alloquebatur. Idem Chares quoque narrat.

5.

Susa Aristobulus et Chares nomen habere dicunt a loci amœnitate : σοῦσον enim Græcorum lingua significare liliū.

6.

E LIBRO TERTIO.

Chares libro tertio Historiarum tradit Ptolemæum Soterem ἐδέατρον (epularum ministerio præfectum) constitutum esse Alexandri.

7.

Callisthenes sophista, ut Lynceus Samius narrat in Commentariis et Aristobulus et Chares in Historiis, quum in convivio Alexandri meri calix ad illum pervenisset, isque eum recusasset, interroganti cuidam cur non biberet, respondit : Nolo, postquam Alexandri poculum bibero, poculo Æsculapii indigere.

8.

Chares Mytilenæus Alexandrum narrat in convivio quoddam, quum bibisset, phialam uni ex amicis porrexisset; illum, phiala accepta, ad aram versus surrexisse, ac postquam bibisset, adorasse primum, deinde osculatum Alexandrum, mox accubuisse. Postquam id omnes deinceps fecerint, cepisse phialam Callisthenem, ac non attendente rege, sed cum Hephæstione confabulante, bibisse atque ad ferendum regi osculum accessisse. Ibi quum Demetrius cognomine Phidon dixisset : « Cave, rex, osculeris eum, nam unus hic non adoravit te ; » Alexandrum osculum declinasse, Callisthenem vero dixisse alta voce : « Uno ergo osculo minus ferens abibo. »

9.

Mortuum Callisthenem alii ab Alexandro suspensum, in vinculis alii morbo affectum dicunt. Chares tradit, postquam comprehensus fuerit, septem menses in vinculis custoditum, ut in concilio, præsentem Aristotele, judicaretur; ac quo tempore in Mallis Oxydracis Indiæ sauciatus sit rex, ex corpore supra modum turgido et morbo pediculari illum excessisse.

10.

E LIBRO QUINTO.

Athenæus XII, 514, E : Χάρης δ' ὁ Μυτιληναῖος ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν Περὶ Ἀλέξανδρον ἱστοριῶν, « Εἰς τοῦτο (φησὶν) ἦσαν τρυφῆς οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς, ὥστε ἔχεισθαι τῆς βασιλικῆς κλίνης ὑπὲρ κεφαλῆς οἰκημὰ τι πεντάκλινον, ἐν ᾧ χρυσοῦ πεντακισχίλια διὰ παντὸς ἔκειτο τάλαντα· καὶ τοῦτο ἑκαλεῖτο προσκεφάλαιον βασιλικόν. Καὶ πρὸς ποδῶν ἕτερον οἰκημα τρίκλινον, οὗ τάλαντα τρισχίλια ἔκειτο ἀργυρίου, καὶ προσηγορεύετο βασιλικὸν ὑποπόδιον. Ἦν δ' ἐν τῷ κοιτῶνι καὶ λιθοκόλλητος ἀμπελος χρυσοῦ ὑπὲρ τῆς κλίνης. » Cf. Brisson. l. l. I, c. 77; Amyntæ fr. 4.

11.

Athenæus III, p. 124, C : Χάρης δ' ὁ Μυτιληναῖος ἐν ταῖς Περὶ Ἀλέξανδρον ἱστορίαις καὶ ὅπως δεῖ χιόνα διαφυλάττεσθαι εἰρηκε, διηγούμενος περὶ τῆς πολιουρκίας τῆς ἐν Ἰνδοῖς πολέως Πέτρας, ὁρῶνται φάσκων τὸν Ἀλέξανδρον ὁρῶντα τριάκοντα συχνα, ἃ πληρώσαντα χιόνος παρεμβαλεῖν ὁρῶς κλάδους· οὕτω γὰρ παραμενεῖν πλείω χρόνον τὴν χιόνα.

« Droysenius in Hist. Alex. p. 380, not. 29 hanc Charetis narrationem fortasse ad Aornî saxi expugnationem pertinere conjicit. » GRIER.

12.

E LIBRO SEPTIMO.

Athenæus III, p. 93, C : Χάρης δ' ὁ Μυτιληναῖος ἐν ἑξῶμῃ τῶν Περὶ Ἀλέξανδρον ἱστοριῶν φησὶν « Θηρεύεται δὲ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν θάλασσαν, ὡσαύτως δὲ

καὶ κατὰ τὴν Ἀρμενίαν καὶ Περσικὴν καὶ Σουσιανὴν καὶ Βαβυλωνίαν, παρόμοιον ὁστρέω· τὸ δ' ἐστὶν ἀδρὸν καὶ πρόμηκες, ἔχον ἐν αὐτῷ σάρκα καὶ μεγάλην καὶ λευκὴν, εὐώδη σφόδρα. Ἐξ ὧν ἐξαιρούντες ὁστὰ λευκὰ προσαγορεύουσι μὲν μαργαρίτας, κατασκευάζουσι δ' ἐξ αὐτῶν ὁρμίσκους τε καὶ ψέλια περὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας· περὶ ἃ σπουδάζουσι καὶ Πέρσαι καὶ Μῆδοι καὶ πάντες Ἀσιανοὶ πολλὸ μᾶλλον τῶν ἐκ χρυσοῦ γεγεννημένων. Cf. Androsth. fr. 1· Bohlen. *D. alte Ind.* II, p. 121, 174.

13.

Athenæus I, p. 27, D : « Ὅτι παρ' Ἰνδοῖς τιμᾶται δαίμων, ὃς φησὶ Χάρης ὁ Μυτιληναῖος, ὃς καλεῖται Σοροάδειος· ἐρμηνεύεται δὲ Ἑλλάδι φωνῇ οἰνοποιός. Σοροάδειος] indice *Surddevas, vini deus*. V. Bohlen. l. l. I, p. 141, cl. Schlegel. *Ind. Bibl* p. 250.

13 a.

Idem I, p. 32, B : Χαίριος (Χάρης?) δὲ ἐν Βαβυλῶνι ὄϊν φησὶ γίνεσθαι τὸν καλούμενον νέκταρ. De Chærea qui Hannibalis res narravit cogitari vix potest; Charetem in antecedentibus laudatum intellexerim; nisi mavis Chæream de quo Plin. XX, 23, 99 et Auctor R. R. lat. p. 54, 164.

14.

Gellius N. A. V, 2 : *Equus Alexandri regis et capite et nomine Bucephalus fuit. Emptum Chares scripsit talentis tredecim et regi Philippo donatum : æris nostri summa est H. S. CCCXII.*

15.

Plutarch. Alex. 70 : « Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀπὸ τῆς (Καλάνου) πυρᾶς γινόμενος καὶ συναγαγὼν πολλοὺς

10.

E LIBRO QUINTO.

Chares Mytilenæus quinto libro Historiarum Alexandri : eo luxuriæ, inquit, progressi sunt Persarum reges, ut a capite lecti regii esset aedicula quinque lectorum capax, in qua constanter quinque millia talentorum auri erant reposita : appellabantque illud cervical regis. Aliaque erat a pedibus aedicula trium lectorum capax, in qua deposita erant tria talentorum millia : idque scabellum regis nominabatur. Erat vero in illius cubiculo super lecto, etiam vitis aurea gemmis distincta.

11.

Chares Mytilenæus in Historiis Alexandri etiam qua ratione conservanda sit nix exposuit, ubi Petræ oppidi Indorum obsidionem enarrat. Scribit enim jussisse Alexandrum fossas triginta parum inter se distantes excavari easque nive repleri, simul injectis quercuum ramis : sic enim plurimum tempus duraturam esse nivem.

12.

E LIBRO SEPTIMO.

Chares Mytilenæus septimo libro Historiarum Alexandri scribit : « Capitur in Indico mari, similiter vero etiam in Armenia, Perside, Susiana, Babylonia, animal ostreo simile : cui testa est grandis, oblonga, habens intra se carnem amplam et candidam, suavis admodum odoris. Ex his eximunt ossa candida, quas margaritas vocant, e quibus monilia conficiunt et armillas, manuum pedumque ornamenta; quæ Persæ, Medi Asiaticque omnes pluris æstimant quam quæ ex auro confecta sunt. »

13.

Apud Indos deus colitur, qui, Charete auctore, vocatur *Soroadeus*, quod in Græcam linguam translatus *vini auctorem effectoremque* sonat.

15.

Regressus a rogo (Calani) Alexander, frequentibus amicis et præfectis ad cœnam invitatis, certamen et præmium proposuit potandi meri. Qui plurimum hausit, Promachus ad quattuor congios progressus est, relatoque pro victoria pretio talento triduum superstes fuit. Ex ceteris, ut Chares auctor est, unus et quadraginta ex temulentia examinati, quum excepiisset ingens gelu crapulam.

τῶν φίλων καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐπὶ δεῖπνον ἀγῶνα προὔ-
θηκε καὶ στέφανον ἀκρατοποσίας. Ὁ μὲν οὖν πλεῖ-
στον πῖων Πρόμαχος ἀχρι ῥαῶν τεσσάρων προῆλθε,
καὶ λαβὼν τὸ νικητήριον [στέφανον] τάλαντον ἡμέρας
τρεις ἐπέζησε. Τῶν δὲ ἄλλων, ὡς Χάρης φησὶ, τετ-
ταράχοντα καὶ εἰς ἀπέθανον πίνοντες, ἰσχυροῦ τῇ μέθῃ
κρύους ἐπιγενομένου.

Athenæus X, p. 347, A : Χάρης δ' ὁ Μυτιληναῖος
ἐν ταῖς Περι Ἀλέξανδρον ἱστορίαις περὶ Καλάνου εἰπὼν
τοῦ Ἰνδοῦ φιλοσόφου ὅτι ρίψας ἑαυτὸν εἰς πυρὰν νενη-
μένην ἀπέθανε, φησὶν ὅτι καὶ ἐπὶ τῷ μνήματι αὐτοῦ
διέθηκεν Ἀλέξανδρος γυμνικὸν ἀγῶνα καὶ μουσικὸν
ἐγκωμίων. « Ἐθῆκε δὲ (φησὶ) καὶ διὰ τὴν φιλοινίαν
τῶν Ἰνδῶν καὶ ἀκρατοποσίας ἀγῶνα. Καὶ ἦν ἄθλον τῷ
μὲν πρώτῳ τάλαντον, τῷ δὲ δευτέρῳ τριάκοντα μναί, καὶ
τῷ τρίτῳ δέκα. Τῶν οὖν πίωντων τὸν οἶνον παραχρῆμα
μὲν ἐτελεύτησαν ὑπὸ τοῦ ψύχους τριάκοντα καὶ πέντε·
μικρὸν δὲ διαλιπόντες ἐν ταῖς σκηναῖς ἔξ. Ὁ δὲ πλεῖ-
στον πῖων καὶ νικήσας ἔπιε μὲν ἀκράτου χόας τέσσα-
ρας καὶ τὸ τάλαντον ἔλαβεν, ἔβλωσε δὲ ἡμέρας τέσσα-
ρας (τρεις;) , ἐκαλεῖτο δὲ Πρόμαχος. »

Cf. *Ælian*. V. H. II, 41, qui sua sumpserit ex
Athenæo. Pro ἐγκωμίων, Hülleman conj. ἐγγώριον
quod adjectivum loco suo motum ponendum sit
ante ἀκρατοποσίας deleto καί. Qua quidem con-
jectura nihil opus est.

16.

E LIBRO DECIMO.

Athenæus XII, p. 538, B : Χάρης δ' ἐν τῇ δεκάτῃ
τῶν Περι Ἀλέξανδρον ἱστοριῶν, « Ὅτε (φησὶν) εἶλε Δα-

ρεῖον, γάμους συνετέλεσεν ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων
φίλων, ἐνενήκοντα καὶ δύο θαλάμους κατασκευασάμε-
νος ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Ἦν δὲ ὁ οἶκος ἑκατοντάκλιος,
ἐν ᾧ ἑκάστη ἦν κλίνη κεκοσμημένη στολῇ γαμικῇ εἰ-
κοσι μῶν ἀργυρᾷ· ἡ δὲ αὐτοῦ χρυσόπους ἦν. Συμπα-
ρέλαθε δὲ εἰς τὸ σύμπόσιον καὶ τοὺς ἰδιοξένους ἅπαντας,
καὶ κατέκλινεν ἀντιπροσώπους ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις
νυμφίοις· τὴν τε λοιπὴν δύναμιν, πεζὴν τε καὶ ναυτι-
κὴν, καὶ τὰς πρεσβείας καὶ τοὺς παρεπιδημοῦντας ἐν
τῇ αὐλῇ. Κατεσκεύαστο δὲ ὁ οἶκος πολυτελῶς καὶ
μεγαλοπρεπῶς ἱματίοις τε καὶ ὀθονίοις πολυτελέσιν,
ὑπὸ δὲ ταῦτα πορφυροῖς καὶ φοινικοῖς χρυσοῦφέει. Τοῦ
δὲ μένειν τὴν σκηνὴν ὑπέκειντο κίονες εἰκοσαπήγεις
περίχρυσοι καὶ διάλιθοι καὶ περιάργυροι. Περιεδέβληντο
δ' ἐν τῷ περιβάλλῳ πολυτελεῖς αὐλαὶ ζωτοὶ καὶ διά-
χρυσοι, κανόνας ἔχουσαι περιχρύσους καὶ περιαργύρους.
Τῆς δὲ αὐλῆς ἦν τὸ περίμετρον στάδιο τέσσαρες. Ἐγένετο
δὲ τὰ δεῖπνα πρὸς σάλπιγγα, τότε μὲν ἐν τοῖς γάμοις,
καὶ ἄλλως δ' αἶε ὅτε τύχοι σπονδοποιούμενος, ὥστε πᾶν
εἰδέναι τὸ στρατόπεδον. Ἐπὶ πέντε δὲ ἡμέρας ἐπετε-
λέσθησαν οἱ γάμοι, καὶ ἔλειτούργησαν πᾶν πολλοὶ καὶ
βαρβάρων καὶ Ἑλλήνων καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς. Θαυ-
ματοποιοὶ δὲ ἦσαν διατρέποντες Σκύμνος Ταραντίνος
καὶ Φιλιστιδῆς Συρακόσιος, Ἡράκλειτός τε ὁ Μυτιλη-
ναῖος. Μεθ' οὗς ἐπεδείξατο βραψυδὸς Ἀλεξὶς Ταραν-
τίνος. Παρῆλθον δὲ καὶ φιλοκίθαρισται, Κρατῖνος
Μηθυμναῖος, Ἀριστῶνυμος Ἀθηναῖος, Ἀθηνόφωρος
Τήσιος· ἐκίθαρώδησάν τε Ἡράκλειτός τε ὁ Ταραντίνος
καὶ Ἀριστοκράτης ὁ Θηβαῖος. Αὐλῶδοι δὲ παρῆλθον
Διονύσιος ὁ Ἡρακλεώτης, Ὑπέρβολος Κυζικηνός. Πα-
ρῆλθον δὲ καὶ αὐληταί, οἱ πρότερον τὸ Πυθικὸν ἠύλη-
σαν, εἰθ' ἔζης μετὰ τῶν χορῶν Τιμόθεος, Φρόνιχος,

Chares Mytilenæus in Rebus Alexandri postquam de
Calano verba fecit, Indico philosopho, quem narrat in ex-
structum rogam sese projecisse, atque ita vitam finisse,
refert deinde ad ejus sepulcrum instituisse Alexandrum
certamen gymnicum itemque musicum certamen encomio-
rum. Proposuit vero, ait, propter Indorum bibacitatem
etiam meri potandi certamen. Eratque præmium primo vi-
ctori talentum, alteri triginta minæ, tertio minæ decem.
Ex illis igitur, qui vinum biberunt, continuo mortui sunt
frigore triginta et quinque; et paulo post in tentoriis sex.
Qui autem plurimum bibens vixit, is meri congia biberat
quattuor, talentum accepit, et vixit inde dies quattuor: no-
men ei fuit Promachus.

16.

E LIBRO DECIMO.

Chares decimo libro Historiarum De rebus Alexandri
scribit : « Sublato Dario Alexander nuptias celebravit,
quum suas tum amicorum omnium nonaginta duobus uno
in loco thalamis exstructis. Cæcus erat centum lectis in-
structus : lecti singuli nuptiali cultu ornati, argentei ; regis
vero lecto aurei pedes erant. Adhibuit autem in convivium
etiam privatos hospites cunctos, eosque ex adverso sibi
et reliquis sponsis recumbere fecit : simul vero et totum
qui aderat exercitum, quum pedestrem tum nauticum,

epulis accepit, et legationes aliosque peregrinos qui in aula
aderant. Erat autem cæcus sumptuose magnificeque instru-
ctus veste et auleis magni pretii; sub quibus alia erant
purpurea et punicea, auro distincta. Firmitatis causa sus-
tinebatur tabernaculum columnis cubitorum viginti al-
titudine, quæ aureis argenteisque laminis obductæ erant
et gemmis distinctæ. In circuitu expansa erant aulæ pre-
tiosa, variis figuris et auro distincta, quorum baculi au-
reis argenteisque laminis erant obducti. Aulæ circuitus
stadium quattuor fuit. Signo tuba dato cœnabatur, et in
illis nuptiis et alias semper quoties solenne sacrificium rex
faceret, adeo ut universus exercitus rem cognosceret.
Quinque autem continuis diebus celebratæ sunt illæ nu-
ptiæ; ad quas ministeria sua conferebant multi et barbari
et Græci, atque etiam ex India. Aderant præstigiarius
artifices in arte ista eminentes, Scynnus Tarentinus et Phi-
listides Syracusius et Heraclitus Mytilenæus. Post quos ar-
tis suæ specimen edidit rhapsodus, Alexis Tarentinus. Pro-
dierunt porro nudam citharam pulsantes Cratinus Methy-
mnæus, Aristonymus Atheniensis, Athenodorus Teius. Can-
tantes citharam pulsaverunt Heraclitus Tarentinus et
Aristocrates Thebanus. Ad tibia canentes prodierunt
Dionysius Heracleota et Hyperbolus Cyzicenus. Tibicines
aderant, qui prius Pythicum cecinerunt et deinde cum chu-

Καφισίας, Διόφαντος, ἔτι δὲ Εὖιος ὁ Χαλκιδεύς. Καὶ ἔκτοτε οἱ πρότερον καλούμενοι Διονυσιοκόλακες Ἀλεξανδροκόλακες ἐκλήθησαν διὰ τὰς τῶν δώρων ὑπερβολὰς, ἐφ' οἷς καὶ ἤσθη ὁ Ἀλέξανδρος. Ὑπεκρίθησαν δὲ τραγωδοὶ μὲν Θεσσαλὸς καὶ Ἀθηνόδωρος καὶ Ἀριστόκριτος, κωμικοὶ δὲ Λύκων καὶ Φορμίων καὶ Ἀρίστων. Παρῇν δὲ καὶ Φασίμηλος ὁ ψάλτης. Οἱ δὲ πεμφθέντες, φησὶ, στέφανοι ὑπὸ τῶν πρεσβευτῶν καὶ τῶν λοιπῶν ταλάντων ἦσαν μυρίων πεντακισχιλίων. »

Eadem ex Athenæo Ælianus (V. H. VIII, 7) in nonnullis negligentior. Cf. Arrian. Exp. Alex. VII, 4; Diodor. XVII, 107; Plutarch. Alex. 70, De fort. Alex. I, 7; Curtius X, 3; Justin. XII, 10.

17.

Athenæus XIII, p. 575, A : Οὐ χρὴ δὲ θαυμάζειν εἰ ἐξ ἀκοῆς τινες ἠράσθησάν τινων, ὅποτε Χάρης ὁ Μυτιληναῖος ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Ἱστοριῶν τῶν περὶ Ἀλέξανδρον φησιν ὀνειράτι θεασαμένους τινὰς οὐς μὴ πρότερον εἶδον ἑρασθῆναι αὐτῶν. Γράφει δὲ οὕτως· « Ὑστάσπη νεώτερος ἦν ἀδελφὸς Ζαριάδρης, περὶ ὧν λέγουσιν οἱ ἐπιγύριοι ὅτι ἐξ Ἀφροδίτης καὶ Ἀδωνίδος ἐγεννήθησαν. Ἐκυρίευσεν δὲ μὲν Ὑστάσπης Μηδίας καὶ τῆς ὑποκάτω χώρας, ὁ δὲ Ζαριάδρης τῶν ὑπεράνω Κασπίων πυλῶν μέχρι τοῦ Ταναΐδος. Τῶν δὲ ἐπέκεινα τοῦ Ταναΐδος Ὀμάρτης βασιλεῖ Μαραθῶν θυγάτηρ ἦν ὄνομα Ὀδάτις· περὶ ἧς ἐν ταῖς ἱστορίαις γέγραπται ὡς ἄρα κατὰ τὸν ὕπνον ἰδοῦσα τὸν Ζαριάδρην ἑρασθεῖν· τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο κἀκείνη πάθος συμπεσεῖν πρὸς αὐτήν. Διειτέλου γοῦν ἀλλήλων ἐπιθυμοῦντες διὰ τὴν κατὰ τὸν

ὕπνον φαντασίαν. Ἦν δὲ ἡ Ὀδάτις καλλίστη τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν γυναικῶν, καὶ ὁ Ζαριάδρης δὲ ἦν καλός. Πέμποντος οὖν τοῦ Ζαριάδρου πρὸς τὸν Ὀμάρτην καὶ φιλοτιμουμένου γῆμαι τὴν ἀνθρωπιν, οὐ συνετίθετο ὁ Ὀμάρτης διὰ τὸ εἶναι ἀββένων παιδῶν ἐργίμος· ἤθελε γὰρ αὐτὴν δοῦναι ἐνὶ τῶν περὶ αὐτὸν οἰκειῶν. Καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ὁ Ὀμάρτης συναγαγὼν τοὺς ἐκ τῆς βασιλείας δυνάστας καὶ φίλους καὶ συγγενεῖς ἐποιεῖτο τοὺς γάμους οὐ προεῖπων ὅτι μέλλοι διδόναι τὴν θυγατέρα. Ἀκμαζούσης οὖν τῆς μέθης εἰσκαλέσας τὴν Ὀδάτιν ὁ πατὴρ εἰς τὸ συμπόσιον εἶπεν ἀκούοντων τῶν συνδείπνων· « Ἡμεῖς, ὦ θυγάτερ Ὀδάτι, νῦν ποιοῦμεθα τοὺς σοὺς γάμους. Περιβλέψασα οὖν καὶ θεωρήσασα πάντα, λαβούσα χρυσὴν φιάλην καὶ πληρώσασα δὸς ὃ θέλεις γαμηθῆναι· τούτου γὰρ κεκλήθη γυνή. » Κἀκείνη περιβλέψασα πάντας ἀπῆει δακρύουσα, ποθοῦσα τὸν Ζαριάδρην ἰδεῖν· ἐπεστάλκει γὰρ αὐτῇ ὅτι μέλλουσιν οἱ γάμοι συντελεῖσθαι. Ὁ δὲ στρατοπεδεύων ἐπὶ τοῦ Ταναΐδος καὶ διαλαθὼν τὴν στρατοπεδεῖαν διέβη μετὰ μόνου τοῦ ἄρματιλάτου, καὶ νυκτὸς ὁρμήσας ἐπὶ τοῦ ἄρματος διήλθε διὰ τῆς πόλεως, διώξας περὶ τοὺς ὀκτακοσίους σταδίους. Πλησίον δὲ τῆς κώμης γενόμενος ἐν ἧς τοὺς γάμους συνετέλουν καὶ καταλιπὼν ἐν τινὶ τόπῳ αὐτῷ ἄρματι τὸν ἄρματιλάτην, προῆγεν ἐνδεδουκὸς στολὴν Σκυθικὴν. Καὶ παρελθὼν εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἰδὼν τὴν Ὀδάτιν ἐστηκυῖαν πρὸ τοῦ κυλικείου καὶ δακρύουσαν κινῶσάν τε βραδέως τὴν φιάλην, εἶπε πρὸς αὐτὴν στάς παρ' αὐτῆν, « ὦ Ὀδάτι, πάρεμι δὴ σοι, καθάπερ ἡξίωσας, ἐγὼ Ζαριάδρης. » Ἡ δὲ κατανοήσασα ξένον ἄνδρα καὶ καλὸν

ris modulati sunt, Timotheus, Phrynichus, Caphisias, Diophantus atque Euius Chalcidensis. Et ab eo inde tempore, quos olim Dionysocolaces nominare consueverant, Alexandrocolaces dicti sunt, ob munerum magnificentiam, quibus etiam gavisus est Alexander. Porro fabulas agebant tragœdi Thessalus et Athenodorus et Aristocritus; comœdi vero Lycon et Phormio et Ariston. Aderat etiam Phasimelus psaltes. Missæ autem, ait, tunc temporis coronæ partim per legatos, partim ab aliis, talentis quindecies mille sunt æstimatæ. »

17.

Neque vero mirari oportet si qui de auditu in amorem quarundam inciderunt; quandoquidem Chares Mytilenæus decimo libro Historiarum de rebus Alexandri narrat, fuisse etiam qui in amorem inciderint eorum, quos per somnum vidissent, nunquam autem oculis antea conspexissent. Scribit autem ita : « Hystaspi frater erat natu minor Zariadres : quos perhibent indigenæ ex Venere et Adonide natos esse. Dominus autem erat Hystaspes Mediæ et subjunctæ regionis; Zariadres vero imperium habebat eorum tractuum qui sunt supra Portas Caspias usque ad Tanaim. Fuit autem Marathorum regi Omartæ trans Tanaim filia, nomine Odati, de qua scriptum in Historiis est ex oblata ipsi per somnum specie Zariadris, amore illius fuisse captam, atque idem prorsus accidisse Zariadri respectu Odatidis. Ex illa igitur specie per somnum oblata mutuo desiderio ambo constanter ducebantur. Erat autem Odati pulcherrima o-

mnium Asiæ feminarum, et Zariadres quoque formosus sane erat. Qui quum ab Omarte per legatos impense et opere petiisset, ut illam sibi daret uxorem, non consensit ille, quia mascula prole carens alicui e suis familiaribus aut cognatis collocatam illam cupiebat. Igitur haud multo post convocatis ex omni regno suo dynastis et amicis et cognatis, convivium nuptiale instituit, non prædicens cui eam vellet in matrimonium collocare. Dein quum serverent pocula, Odatim in cœnaculum vocatam coram convivis omnibus sic allocutus est : « Nos, o filia Odati, tuas nunc celebramus nuptias. Igitur circumspice et intueere singulos, ac dein auream capiens phialam infunde vinum, et ei trade cui nubere volueris. Illius enim uxor nominaberis. » Et illa, omnes circum intuita, abiit lacrimabunda, desiderans scilicet Zariadrem videre : nam per nuncios ipsa ei significaverat, celebratum iri nuptias. Ille vero castra ad Tanaim metatus, clam omnibus, qui in castris erant, transjecerat flumen uno auriga comite, et citato itinere noctu per urbem transvectus est, circiter octingentis stadiis continuo cursu confectis. Quum vero prope vicum venisset in quo celebrabantur nuptiæ, relicto in certo quodam loco auriga cum curru, Scythicam stolam indutus perrexit. Tum atrium ingressus et Odatidem conspicatus ante abacum stantem lacrimabundam et cunctanter miscentem pateram, prope illam consistens dixit : « Odati, en tibi adsum, quem admodum mandasti, ego Zariadres. » Illa vero conspecto

καὶ ὅμοιον τῷ κατὰ τὸν ὕπνον ἐωραμένῳ περιχαρὲς
γενομένη δίδωσιν αὐτῷ τὴν φιάλην· καὶ ὃς ἀρπάσας
αὐτὴν ἀπήγαγεν ἐπὶ τὸ ἄρμα καὶ ἔφυγεν ἔχων τὴν Ὀ-
δάτιν. Οἱ δὲ παῖδες καὶ αἱ θεράπαινοι συνειδυῖαι τὸν
ἔρωτα κατεσιώπησαν, καὶ καλεῦντος τοῦ πατρὸς καλεῖν
οὐκ ἔφασαν εἰδέναι ὅπου πεπόμενται. Μνημονεύεται
δὲ ὁ ἔρωτας οὗτος παρὰ τοῖς τὴν Ἀσίαν οἰκοῦσι βαρβάροις
καὶ περισσῶς ἐστι ζηλωτὸς, καὶ τὸν μῦθον τοῦτον ζω-
γραφοῦσιν ἐν τοῖς ἱεροῖς καὶ τοῖς βασιλείοις, ἔτι δὲ
ταῖς ἰδιωτικαῖς οἰκίαις· καὶ ταῖς ἑαυτῶν θυγατράσιν οἱ
πολλοὶ τῶν δυναστῶν ὄνομα τίθενται Ὀδάτιν. »

Hæc cum descriptione nuptiarum Susianorum
(fr. 16) cohærere, atque unam vel alteram puel-
larum, quas amicis Alexander elocavit, Odatidis
nomine insignem fuisse, recte sine dubio statuit
Geierus. Cf. Droysen. *Alex.* p. 280, 3, et Aristot.
in *Massil. Rep.* ap. Athen. XIII, p. 576, A.—*Μα-
ραθῶν*] « Quum de Marathis illis apud alios omnes
auctores altum sit silentium, Holstenius ad Steph.
Byz. p. 196 suspicatus est, Μαωτῶν fortasse aut
Σαρματῶν scriptum oportuisse. » SCHWEIGHÆU-
SER.

viro peregrino et formoso, ei simili quem per somnium
viderat, gaudio elata pateram ei tradit : et ille raptam
Odatin ad curram abduxit, et cum ea aufugit. Famuli
vero et ancillæ, amoris consciz, conticuerunt : et iubente
patre vocari filiam, aiebant nescire se quorsum ivisset.

Celebratur igitur iste mutus amor apud barbaros Asiam
incolentes, et singulariter mirantur eum omnes, et fabulam
hanc pictam exhibent in templis, in regis et privatorum in
ædibus : atque etiam plerique dynastæ filiabus suis no-
men imponere consueverunt Odatin.

EUMENES CARDIANUS

ET

DIODOTUS ERYTHRÆUS.

Eumenes Cardianus, Alexandro ἀρχιγραμματεὺς, Ephemerides Regias scripsit, quarum jacturam sane est cur doleamus. Vitam Eumenis narrant Cornelius Nepos et Plutarchus. Cf. De Geer. De Eumene Cardiano a ceteris Alexandri ducibus rite distinguendo, Utraj. 1838; Paulys *Real-encyclop.* s. v. De Diodoto Erythræo, quem Eumeni jungit Athenæus X, p. 434, B (fr. 1), aliunde non constat; eum ex Alexandri γραμματίων numero fuisse suspicatur Geierus. — Præter Eumenem et Diodotum etiam Strattis quidam Olynthius Ephemerides Alexandri scripsisse perhibetur. Ita enim Suidas : Στράτις Ὀλύνθιος, ἱστορικός· Περὶ τῶν Ἀλεξάνδρου ἐφημερίδων βιβλία πέντε· Περὶ ποταμῶν καὶ κρηνῶν καὶ λιμνῶν· Περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς. — Verum quum de morte Alexandri Ephippum Olynthium egisse compertum habeamus, hunc cum Stratti confundi adeo ut non solum istud de morte regis scriptum, sed etiam Diaria regia ad Ephippum referenda sint, nescio an recte opinatur Ste-Croix. *Exam. crit.* p. 45 (*).

(*) Cet ouvrage (sc. Eumenis), à en juger par quelques fragments qui nous en restent, doit être regardé comme un journal très-exact et fort circonstancié des actions et de la vie privée d'Alexandre. Strattis d'Olynthe en avait donné un abrégé (?), en cinq livres. Suidas in v. Στράτις. Cet auteur pourrait avoir confondu Strattis avec Ephippus. Il attribue du moins au premier l'ouvrage sur la mort d'Alexandre, qui appartient au dernier. Peut-être même cet ouvrage n'était-il que l'extrait des Ephémérides (?) dont Suidas parle. Du reste je ne réfuterai pas les paradoxes de Dodwell sur les Ephémérides et l'abrégé attribué à Strattis, *De Cyclis* p. 471, 472. Ce savant Anglais y fait, comme

ΒΑΣΙΛΕΙΟΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ.

I.

Ælian. V. H. III, 23 : Δίου μηνός, φασὶ, πέμπτῃ ἔπιπε παρ' Εὐμαίῳ *· εἴτα ἕκτῃ ἐκάθευδεν ἐκ τοῦ πότου, καὶ τοσοῦτον ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἔζησεν ὅσον ἀναστὰς χρηματίζει τοῖς ἡγεμόσιν ὑπὲρ τῆς αὐρίου πορείας λέγων ὅτι ἔσται πρῶτῃ. Καὶ ἐβδόμῃ εἰσιτάτο παρὰ Περδίκκῃ καὶ ἔπιπε πάλιν, καὶ ὀγδόῃ ἐκάθευδε. Πέμπτῃ δὲ ἐπὶ δέκα τοῦ αὐτοῦ μηνός καὶ ταύτῃ ἔπιπε, καὶ τῇ ἐπομένῃ τὰ εἰθισμένα ἔδρα τὰ ἐκ τοῦ πότου. Παρὰ Βαγῶα δὲ ἐδείκνυσε τετράδι μετὰ εἰκάδα (ἀπεῖχε τῶν βασιλείων ὁ Βαγῶα οἶκος δέκα σταδίου)· εἴτα τῇ τρίτῃ ἐκάθευδε. Δυσὶν οὖν θάτερον, ἢ Ἀλεξάνδρου κακῶς τοσαύτας τοῦ μηνός ἡμέρας ἑαυτὸν ζημιοῖ διὰ τὸν οἶνον, ἢ οἱ ταῦτα γράψαντες ψεύδονται. Ἐξεστὶ δὲ ἐκ τούτων ἔννοεσιν, καὶ τοῦ λοιποῦ χρόνου τὰ ὅμοια αὐτοῦ λέγοντας, ὧν καὶ Εὐμένης ὁ Καρδιανός (καὶ) ἐκείνός ἐστι.

Athenæus, X, p. 434, B : Ἐπιπε δὲ ὁ Ἀλεξάνδρος πλεῖστον, ὥς καὶ ἀπὸ τῆς μέθης συνεχῶς κοιμᾶσθαι δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας. Δηλοῦται δὲ τοῦτο ἐν ταῖς Ἐφημερίσιν αὐτοῦ, ἃς ἀνέγραψαν Εὐμένης ὁ Καρδιανός καὶ Διόδοτος ὁ Ἐρυθραῖος.

Plutarch. Symp. I, 6 : Λόγος ἦν περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως, ὥς οὐ πολὺ πίνοντος, ἀλλὰ πολὺν χρόνον ἐν τῷ πίνειν [καὶ] διαλέγεσθαι τοῖς φίλοις ἔλκοντος. Ἀπεδείκνυε δὲ αὐτοῦς φλυαροῦντας Φίλινος ἐκ τῶν Βασιλικῶν Ἐφημερίδων, ἐν αἷς συνεχέστατα γέ-

dans beaucoup d'autres endroits, un étrange abus des arguments négatifs.

REGIA DIARIA.

1.

Dii mensis quinta die, ut ferunt, perpotavit apud Eumæum (*Medium?*), deinde sexto crapulam edormivit, neque plus illo die vixit, quam ut surgens cum ducibus de crastina profectioe ageret, dicens eam summo mane futuram. Septimo deinde die convivio acceptus est apud Perdiccam, seque rursus vino ingurgitavit et octavo dormivit. Decimo quinto autem die ejusdem mensis, etiam tunc potavit, ac sequenti fecit quæ potationi m sequi solebant. Vigesimo septimo cœnavit apud Bagoam. Distabat a regia Bagoæ domus stadiis decem. Dein vigesimo octavo dormi-

vit. Ex duobus igitur alterum : aut Alexander male tot diebus istius mensis se ipse multavit per vinolentiam, aut qui hæc tradiderunt mentiuntur. Ex illis autem colligere licet, eos etiam de reliquo tempore similia dicere, in quibus etiam Eumenes Cardianus ille est.

Bibebat Alexander plurimum, adeo ut post ebrietatem indesinenter dormiret per duos dies duasque noctes. Tradit hoc in Diariis regis Eumenes Cardianus et Diodotus Erythræus.

Sermo inciderat de rege Alexandro, quod is non hiberet multum, sed inter pocula disserendo cum amicis multum extrahere temporis solitus esset. At dicentes hoc vanitatis convicit Philinus ex Diariis regis, in quibus creber-

γραφται και πλειστάχις, ὅτι « τήνδε τὴν ἡμέραν ἐκ τοῦ πότου ἐκάθευδεν », ἔστι δ' ὅτε « καὶ τὴν ἐφεξῆς. » (Διὸ καὶ πρὸς τὰς συνουσίας ἀργότερος ἦν, ὅξυς δὲ καὶ θυμοειδής· ἄπερ σωματικῆς ἐστὶ θερμότητος. Λέγεται δὲ καὶ τοῦ χρωτὸς ἡδιστον ἀποπνεῖν, ὥστε καταπιμπλάναι τοὺς χιτωνίσκους εὐωδίας ἀρωματίζουσας· ὁ δοκεῖ καὶ αὐτὸ θερμότητος εἶναι).

Δίου μηνός] Gesner., Perizonius; libri δι' οὗ; Scheffer. voluit Δαισίου. « Possit in mentem venire alicui, non mensis, sed auctorum nomen subesse syllabis δι' οὗ μηνός, atque legendum esse Διόδοτος καὶ Εὐμένης φασί. Ita enim melius certe intelligitur, quid velint ad finem capitis verba ὧν καὶ Εὐμένης ὁ Κ. καὶ ἐκεῖνός ἐστι. » GEIER. — Εὐμαίω] De hoc non constat. Εὐμένης conj. Scheffer., Μηδίω Perizonius, Πτολεμαίω Geier. — Ceterum ne malignius de crebris istis compotationibus iudices, quas per Dæsium mensem rex instituisse fragm. 2 et 3 traditur, tenendum est Dæsium haud dubie fuisse mensem epularem, uti θεοδαΐσιον Cretensem (Etyim. M. p. 252, 30 : Δαΐσιμον, ἰδῶδιμον. Δαΐσιος μὴν παρὰ Μακεδόσιν σιτογόνος. Plura v. ap. C. Hermann. Ueber. gr. Monatskunde p. 53). Monuit hæc cl. Creuzerus Hist. Kunst p. 398.

2.

Arrian. Exp. Al. VII, 25 : Καὶ αἱ Βασιλικοὶ Ἐφημερίδες ὧδε ἔχουσι. Πίνειν παρὰ Μηδίω αὐτὸν κωμάσαντα· ἔπειτα ἐξαναστάντα καὶ λουσάμενον καθεύδειν τε καὶ αὖθις δειπνεῖν παρὰ Μηδίω καὶ αὖθις πίνειν πόρρω τῶν νυκτῶν· ἀπαλλαχθέντα δὲ τοῦ πότου λούσασθαι· καὶ λουσάμενον ὀλίγον τι ἐμφαγεῖν καὶ καθεύ-

δειν αὐτοῦ, ὅτι ἤδη ἐπύρεσεν. Ἐκχομισθέντα δὲ ἐπὶ κλίνης πρὸς τὰ ἱερὰ θῦσαι ὡς νόμος ἐφ' ἑκάστη ἡμέρᾳ, καὶ τὰ ἱερὰ ἐπιθέντα κατακεῖσθαι ἐν τῷ ἀνδρῶνι ἔστε ἐπὶ κνέφας, ἐν τούτῳ δὲ τοῖς ἡγεμόσι παραγγέλλειν ὑπὲρ τῆς πορείας καὶ τοῦ πλοῦ, τοὺς μὲν ὡς περὶ ἰόντας παρασκευάζεσθαι ἐς τετάρτην ἡμέραν, τοὺς δὲ ἅμα οἱ πλέοντας ὡς εἰς πέμπτην πλεουσόμενους. Ἐκείθεν δὲ κατακομισθῆναι ἐπὶ κλίνης ὡς ἐπὶ τὸν ποταμὸν, καὶ πλοίου ἐπιβάντα διαπλεῦσαι πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐς τὸν παράδεισον, κακεῖ αὖθις λουσάμενον ἀναπαύεσθαι. Ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν λούσασθαι τε αὖθις καὶ θῦσαι τὰ νομιζόμενα· καὶ εἰς τὴν καμάραν εἰσελθόντα κατακεῖσθαι διαμυθολογούντα πρὸς Μῆδιον· παραγγεῖλαι δὲ καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπαντῆσαι ἑωθεν. Ταῦτα πράξαντα δειπνῆσαι ὀλίγον· κομισθέντα δὲ αὖθις ἐς τὴν καμάραν πυρέσσειν ἤδη ἑνεχῶς τὴν νύκτα ὅλην. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ λούσασθαι καὶ λουσάμενον θῦσαι. Νεάρῳ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι παραγγεῖλαι τὰ ἄμφω τὸν πλῶν ὅπως ἐστὶ ἐς τρίτην ἡμέραν. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ λούσασθαι αὖθις καὶ θῦσαι τὰ τεταγμένα, καὶ τὰ ἱερὰ ἐπιθέντα οὐκέτι ἑλιννύειν πυρέσσοντα. Ἀλλὰ καὶ ὡς τοὺς ἡγεμόνας εἰσκαλέσαντα παραγγέλλειν τὰ πρὸς τὸν ἐκπλοῦν ὅπως αὐτῷ ἐστὶ ἔτοιμα· λούσασθαι τε ἐπὶ τῇ ἐσπέρᾳ, καὶ λουσάμενον ἔχειν ἤδη κακῶς. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ μετακομισθῆναι ἐς τὴν οἰκίαν τὴν πρὸς τῇ κολυμβήθρᾳ καὶ θῦσαι μὲν τὰ τεταγμένα, ἔχοντα δὲ πονήρως ὁμῶς ἐσκαλέσαι τῶν ἡγεμόνων τοὺς ἐπικαιροτάτους καὶ ὑπὲρ τοῦ πλοῦ αὖθις παραγγέλλειν. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ μόγις ἐκχομισθῆναι πρὸς τὰ ἱερὰ καὶ θῦσαι, καὶ μηδὲν μείον ἔτι παραγγέλλειν ὑπὲρ τοῦ πλοῦ τοῖς ἡγεμόσιν. Ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν κακῶς ἤδη ἔχοντα ὁμῶς θῦσαι τὰ τεταγμένα. Παραγγεῖλαι δὲ τοὺς μὲν στρατηγούς δια-

rime et continenter scriptum est : *Hanc diem a compotatione dormivit; aliquando etiam, et postera.* (Itaque ad venerem quoque fuit segnior, alias acer et iracundus : quæ calore corporis arguit. Ac dicitur corpus ejus suavissime oluisse, ita ut tuniculæ fragrantia replerentur aromatum odorem æmulante : quod idem a calore provenire videtur.)

2.

Diaria regia ita habent : Alexandrum apud Medium comessatum bibisse, deinde quum surrexisset seque abluisset, dormisse : rursusque edisse apud Medium et in multam noctem bibisse, quumque e convivio discessisset, lavisse; lotum nonnihil mandisse, ibique cubuisse, quod jam febricitaret : deinde lectica ad sacrificia delatum sacrificasse, ut consueverat per singulos dies; sacrificiisque peractis in androne jacuisse ad vesperam usque. Inter hæc iter navigationemque ducibus pronuntiasset, et quidem eos, qui pedites prefecturi erant, in quartum diem; qui vero secum navigaturi essent, ut in quintum diem parati essent jussisse. Post hæc lectica delatum flumen versus, consensa nave flumen trajecisse in hortum amoenissimum, ibique rursus lotum requievisse. Postridie denuo lotum consueta sacrificia diis fecisse; ingressumque cubiculum jacuisse cum Medio colloquentem, imperasseque ducibus

ut mane adessent. His peractis cœnasse modice, rursusque in cubiculum delatum continue per totam noctem febricitasse. Postridie lavisse, lotumque sacrificasse, et Nearchi reliquisque ducibus navigationem in tertium diem indixisse : postero quoque die lotum consueta sacrificia diis fecisse, sacrificiisque factis febrim non cessasse. Nihilominus tamen convocatis ducibus præcepisse, ut omnia ad navigationem parata essent; lotumque sub vesperam pejus habuisse. Sequenti luce in ædes balneis vicinas translatus esse, consuetaque sacrificia peregissee. Quumque jam vis morbi invaluisset, primarios tamen duces evocasse, deque navigatione rursus mandata dedisse. Altero die difficulter admodum ad sacrificia delatum sacrificasse, nihilo secius navigationem imperasse. Postridie, quum jam pessime haberet, tamen a consuetis sacrificiis non destitisse. Jussisse vero ut duces circa aulam versarentur : et eos qui mille, quique quingentis militibus præfecti essent, pro foribus custodiam agere. Quumque jam plane langueret, ex horto in regiam translatus. Ingressis ad eum ducibus, agnovisse quidem eos, alloqui tamen non potuisse, nullamque vocem edidisse, et tota illa nocte ac sequenti die gravissima febris correptum esse.

Ita in Diariis regis scriptum legitur : deinde vero milites desiderio ejus videndi captos esse; et nonnullis vivum cer-

τρίβειν κατὰ τὴν αὐλὴν, χιλιάρχους δὲ καὶ πεντακοσίους πρὸ τῶν θυρῶν. Ἦδη δὲ παντάπασι πονήρας ἔχοντα διακομισθῆναι ἐκ τοῦ παραδείσου εἰς τὰ βασίλεια. Εἰσελθόντων δὲ τῶν ἡγεμόνων γινῶναι μὲν αὐτοὺς, φωνῆσαι δὲ μηδὲν ἔτι, ἀλλ' εἶναι ἀναυδόν· καὶ τὴν νύκτα πυρέσσειν κακῶς καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἄλλην νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν. Οὕτως ἐν ταῖς Ἐφημερίσι ταῖς βασιλείοις ἀναγράφεται· καὶ ἐπὶ τούτοις ὅτι οἱ στρατιῶται ἐπόθησαν ἰδεῖν αὐτὸν, οἱ μὲν, ὡς ζῶντα ἔτι ἰδοῖεν, οἱ δὲ, ὅτι τεθνηκέναι ἤδη ἐξηγγέλλετο, ἐπικρύπτεσθαι δὲ αὐτοῦ ἐτόπαζον πρὸς τῶν σωματοφυλάκων τὸν θάνατον, ὡς ἐγωγε δοκῶ· τοὺς πολλοὺς δὲ ὑπὸ πένθους καὶ πόθου τοῦ βασιλέως βιάσασθαι ἰδεῖν Ἀλέξανδρον. Ὦν δὲ ἄφωνον μὲν εἶναι λέγουσι παραπορευομένης τῆς στρατιᾶς, δεξιῶσθαι δὲ καὶ ὡς ἐκάστους τὴν τε κεφαλὴν ἐπαίροντα μοῖλις καὶ τοῖν ὀφθαλμοῖν ἐπισημαίνοντα. Λέγουσι δὲ αἱ Ἐφημερίδες αἱ βασιλικοὶ ἐν τῷ τοῦ Σεράπιδος ἱερῷ Πειθωνά τε ἐγκοιμηθέντα καὶ Ἄτταλον καὶ Δημοφῶντα καὶ Πευκέστην, πρὸς δὲ Κλεομένην τε καὶ Μενίδαν καὶ Σέλευκον, ἐπερωτᾶν τὸν θεὸν εἰ λῶον καὶ ἄμεινον Ἀλέξανδρον εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ κομισθέντα καὶ ἱκετεύσαντα θεραπεύεσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ· καὶ γενέσθαι φήμην τινα ἐκ τοῦ θεοῦ, μὴ κομίζεσθαι εἰς τὸ ἱερὸν, ἀλλ' αὐτοῦ μένοντι ἔσεσθαι ἄμεινον. Ταῦτά τε ἀπαγγεῖλαι τοὺς ἐταίρους καὶ Ἀλέξανδρον οὐ πολὺ ὕστερόν ἀποθανεῖν, ὡς τοῦτο ἄρα ἤδη ὄν τὸ ἄμεινον. Οὐ πόρρω δὲ τούτων οὔτε Ἀριστοβούλῳ οὔτε Πτολεμαίῳ ἀναγράφεται.

3.

Eadem brevius, sed singulos dies accuratius notans tradit Plutarch. Alex. 76 : Ἐν δὲ ταῖς Ἐφημερίσιν οὕτως γέγραπται τὰ περὶ τὴν νόσον. Ὅγδοη ἐπὶ δεκάτῃ Δαισίου μηνὸς ἑκάθευδεν ἐν τῷ λουτρῶνι διὰ

τὸ πυρίξει. Τῇ δὲ ἑξῆς λουσάμενος εἰς τὸν θάλαμον μετῆλθε καὶ διημέρευσε πρὸς Μῆδιον κυδεύων. Εἴς' ὅψε λουσάμενος καὶ τὰ ἱερὰ τοῖς θεοῖς ἐπιθείς, ἐμφαγὼν διὰ νυκτὸς ἐπύρεξε. Τῇ εἰκάδι λουσάμενος πάλιν ἔθυσεν τὴν εἰθισμένην θυσίαν· καὶ κατακείμενος ἐν τῷ λουτρῶνι, τοῖς περὶ Νεάρχον ἐσχολάζεν, ἀκρωόμενος τὰ περὶ τὸν πλοῦν καὶ τὴν μεγάλην θάλατταν. Τῇ δεκάτῃ φθίνοντος ταῦτα ποιήσας μᾶλλον ἀνεφλέχθη, καὶ τὴν νύκτα βαρέως ἔσχε, καὶ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ἐπύρεττε σφόδρα. Καὶ μεταρθείς κατέκειτο παρὰ τὴν μεγάλην κολυμβήθραν, ὅτε δὴ τοῖς ἡγεμόσι διελέχθη περὶ τῶν ἐρήμων ἡγεμονίας τάξεων, ὅπως καταστήσῃσι δοκιμάσαντες. Ἐβδόμη σφόδρα πυρέττων ἔθυσεν ἑαρθείς πρὸς τὰ ἱερὰ. Τῶν δ' ἡγεμόνων ἐκέλευε τοὺς μεγίστους διατρίβειν ἐν τῇ αὐλῇ, ταξιάρχους δὲ καὶ πεντακοσιάρχους ἔξω νυκτερεύειν. Εἰς δὲ τὰ πέραν βασιλεία διακομισθεὶς, τῇ ἑκτῇ σμικρὸν ὕπνωσεν· ὃ δὲ πυρετὸς οὐκ ἀνῆκεν. Ἐπελθόντων δὲ τῶν ἡγεμόνων, ἦν ἄφωνος, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν πέμπτην· διὸ καὶ τοῖς Μακεδόσιν ἔδοξε τεθνάναι, καὶ κατεβόων ἑλθόντες ἐπὶ τὰς θύρας, καὶ διηπειλούντο τοῖς ἐταίροις, ἕως ἐδιδάσαντο. Καὶ τῶν θυρῶν αὐτοῖς ἀνοιγθεισῶν, ἐν τοῖς χιτῶσι καθ' ἓνα πάντες παρὰ τὴν κλίνην παρεξῆλθον. Ταύτης δὲ τῆς ἡμέρας οἱ περὶ Πύθωνα (Πειθωνα sec. Arrian.) καὶ Σέλευκον εἰς τὸ Σεραπείον ἀποσταλέντες ἠρώτων, εἰ κομίσουσιν ἐκεῖ τὸν Ἀλέξανδρον· ὃ δὲ θεὸς κατὰ χώραν ἔαν ἀνέιλε. Τῇ δὲ τρίτῃ φθίνοντος πρὸς δειλὴν ἀπέθανε. Τούτων τὰ πλείστα κατὰ λέξιν ἐν ταῖς Ἐφημερίσιν οὕτω γέγραπται.

Hæc Ephemeridum testimonia inter se conciliavit et de morbi qui Alexandrum abtulit natura peritissime disseruit medicus doctiss. E. Littré in commentatione *Sur la maladie d'Alexandre le Grand*, cujus nondum editæ epitomen habes in

nere cupientibus, nonnullis, quod jam mortuus esse diceretur, mortemque ejus a custodibus corporis celari (mea sententia) suspicantibus, plerosque præ dolore ac desiderio regis vi ad illum videndum irrupisse. Sed jam regem, ingrediente exercitu, vocem defecisse: capite tantum ægre sublevato atque oculis indicium aliquod animi facientibus, singulis dextram præbuisse. Iisdem Diariis continetur, in Serapidis æde pernoctasse Pithonem, Attalum, Demophonem et Peucestam, præterea Cleomenem et Menidam ac Seleucum. Et percontantibus deum, an melius satiusque esset Alexandrum in templum suum, ut a se curaretur, deferri, oraculum redditum, non oportere eo deferri, sed melius ei si ibi maneat fore. Idque amicos Alexandro renuntiassent, neque multo post Alexandrum decessisse, quasi id magis in rem ipsius esset. His ulteriora neque Ptolemæus neque Aristobulus consignantur.

3.

In Diariis ad hunc modum de morbo Alexandri scriptum est: Octavo decimo die mensis Dæsi in balneo febris causa cubavit; postero die lotus contulit se in cubiculum, eumque diem aliarum ludorum cum Medio transegit. Inde vespere lotus et sacris operatus, postquam cibi nonnihil sumpserat, nocte

febre afflictus est. Die vicesimo lotus solenne sacrum iterum peregit, decumbensque in balneo Nearcho vacavit navigationem suam et quid vidisset in Oceano exponenti. Vigesimo primo quum idem fecisset, aggravavit febris, noctemque egit gravem, ac postridie est acri febris tentatus; translatusque decubuit juxta magnum natatorium. Eodem tempore cum ducibus egit, quemadmodum ordines vacuos explerent cum iis deliberans. Vigesimo quarto, ingravescente vi morbi, sacris operatus est ad quæ est deportatus, ac præcipuos duces in aula jussit commemorari, centuriones et tribunos excubare pro foribus. Delatus in ulteriore regiam vigesimo quinto die paullisper quievit, febris non remisit. Quum adlissent eum duces, jam vocem amiserat. Pari modo vigesimo sexto egit. Unde Macedones mortuum rati ad fores magno strepitu accesserunt, minisque amicos regis coegerunt, ut admitterentur; ac foribus apertis tunicati ad unum omnes præter lectum ejus transierunt. Eodem die Python et Selucus ad templum Serapis missi consuluerunt deum, an deportarent eo Alexandrum. Deus, ne eum moverent loco, respondit. Vigesimo octavo sub vesperam exspiravit. Hæc fere in Diariis perscripta ad verbum sunt.

SINNERI editione Vitæ Plutarchæ (Paris, 1842), p. 133—138, ubi hæc : « Alexandre, quoi qu'on ait dit, n'est pas mort du poison, mais de la fièvre; la fièvre à laquelle il succomba est la fièvre continue ou pseudo-continue des pathologistes des pays chauds; ou bien encore, si nous nous tenons dans la pathologie antique, c'est la fièvre synèque, *ζυνεχής*, d'Hippocrate. »

« Dans le premier livre des *Épidémies* 3, 11 (tom. II, p. 676 du texte grec de la nouvelle édition), Hippocrate divise la fièvre synèque, quant à sa marche, en trois catégories : « Chez certains malades, dit-il, elle est vive dès le début, acquiert toute sa violence et tend au plus mal, puis elle s'atténue à l'approche de la crise et au moment de la crise; chez d'autres, elle débute mollement et d'une manière lente, s'accroissant et s'exaspérant chaque jour; puis, à l'approche de la crise et pendant la crise, elle éclate dans toute son intensité; chez d'autres enfin, débutant avec bénignité, elle s'accroît et s'exaspère; puis, arrivée jusqu'à un certain point, elle se relâche de nouveau jusqu'à la crise et pendant la crise. »

« C'est dans la seconde de ces trois catégories qu'il faut placer la fièvre continue qui emporta Alexandre.

« Reste à connaître les causes qui amenèrent cette maladie. Si l'on met de côté les causes purement hypothétiques de Sainte-Croix, qui accuse l'intempérance du roi, ou celles du docteur Vincent, qui joint la violence de ses passions, la tension continuelle de son esprit et le développement constant de toutes ses facultés, on trouvera que la cause efficiente de la fièvre est toute entière placée dans l'influence climatologique. En effet, le climat chaud de Babylone suffisait pour donner à Alexandre une fièvre continue et rémittente, genre de maladie naturel à de semblables contrées. A cette cause efficiente on doit ajouter, comme cause prédisposante, l'excès des boissons, qui a pu rendre le roi plus sensible à l'influence maligne du ciel où il se trouvait. D'un autre côté la catastrophe fut accélérée par les sacrifices, les bains, le jeu et le soin des affaires, qui ne pouvaient que fatiguer Alexandre... Or, un mal dont le traitement exigeait du repos ne pouvait qu'être augmenté par

un régime contraire. Alexandre sacrifia le premier jour de sa maladie, il sacrifia encore le second, le troisième, le quatrième, quoiqu'il fût déjà dans un état fâcheux; le cinquième, il fut porté avec peine au lieu du sacrifice, qu'il fit cependant; le sixième, il accomplit encore la cérémonie malgré le mal qui l'accablait, et ce ne fut qu'après avoir ainsi persévéré jusqu'à l'extrême limite de ses forces qu'il cessa les sacrifices ordonnés, mais déjà il avait perdu la parole. Les bains qu'il ne manqua pas de prendre les six premiers jours de sa maladie ne lui furent pas moins funestes, d'autant plus qu'ils étaient contraires au traitement à suivre dans sa maladie. Enfin le traitement auquel Alexandre fut soumis, le genre de vie qu'il mena durant sa maladie, devaient le faire succomber; les médecins eux-mêmes, dont Diodore de Sicile fait seul mention, ne purent lui être d'aucun secours. Et l'on ne peut s'empêcher de réfléchir que le vainqueur de l'Asie, que le roi qui avait exécuté de si grandes choses et qui en méditait de plus grandes encore, fut, soit par sa propre opiniâtreté, soit par le défaut d'attention de ceux qui le soignèrent, plus mal dirigé dans les périls d'une affection grave, que n'aurait pu l'être quelque soldat de son armée. »

Præter Ephemerides Eumenes etiam *Epistolas* reliquit, quarum mentionem faciunt Plutarchus in Vita Eumenis c. 2 (εἰπεῖν δὲ οὐ δεινὸς, αἰμύλος δὲ καὶ πιθανὸς, ὡς ἐκ τῶν Ἐπιστολῶν συμβάλλειν ἐστίν) et Lucianus Pro laps. inter salut. c. 8 (p. 206 Didot.), ubi hæc : « Ὅτε Ἀλέξανδρος τὴν ἐν Ἰσσοῦ μάχην ἀγωνισθεὶς ἔμελλεν, ὡς Εὐμένης ὁ Καρδιανὸς ἐν τῇ πρὸς Ἀντίπατρον ἐπιστολῇ λέγει, ἔωθεν εἰσελθὼν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ὁ Ἡφαιστίων, εἴτ' ἐπιλαθόμενος εἴτ' ἐκταραχθεὶς ὥσπερ ἐγὼ, εἶτε καὶ θεοῦ τινος τοῦτο καταναγκάσαντος, ταῦτόν μοι ἔφη, Ὑγίαινε, βασιλεῦ, καιρὸς ἤδη παρατάττεσθαι. Ταραχθέντων δὲ τῶν παρόντων πρὸς τὸ παράδοξον τῆς προσαγορεύσεως καὶ τοῦ Ἡφαιστίωνος ὀλίγου δεῖν ὑπ' αἰδοῦς ἐκθανόντος, Ἀλέξανδρος, Δέχομαι, εἴπε, τὴν κληδόναν· τὸ γὰρ σώους ἐπανήξειν ἀπὸ τῆς μάχης ἤδη μοι ὑπέσχηται.

EPHIPPIUS OLYNTHIUS.

Ephippus (*) Olynthius quattuor locis Athenæi laudatur Περί τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Ἡφαιστίωνος μεταλλαγῆς et Περί τ. Ἀ. κ. Ἡ. ταφῆς (**). Præterea nomen Ephippii occurrit in elencho auctorum ad Plinii lib. XII et XIII, ad quos consarcinandos fere omnibus Alexandri rerum scriptoribus Romanus auctor usus est. — Ceterum quem *Olynthium* Athenæus dicit, eundem Arrianus (Exp. III, 5, 4), siquidem vera est Geieri conjectura, *Chalcidensem* nominat (***). Verba Arriani hæc sunt : Φρουράρχους δὲ τῶν ἐν Μίμφει μὲν Πανταλέοντα κατέστησε (Ἀλέξανδρος) τὸν Πυδναῖον, ἐν Πηλουσίῳ δὲ Πολέμωνα τὸν Μεγακλέους Πελλαῖον, τῶν ξένων δὲ ἀρχεῖν Λυκίδαν Αἰτωλὸν, γραμματέα δὲ ἐπὶ τῶν ξένων Εὐγνώστον τὸν Ξενοφάντου τῶν ἐταίρων, ἐπισκόπους δὲ αὐτῶν Αἰσχύλον τε καὶ Ἐφίππον τὸν Χαλκιδέως. Sic codd. optimi; alii Χαλκιδάως, ut patris nomen corruptum latere videatur; edit. Bas. dedit Χαλκιδόνα; editt. Vulc. et Blanc. Χαλκηδόνα; Geierus corr. Χαλκιδέα. « Quæ quidem sententia, ait, et ætatis et patriæ rationibus et ipso Ephippii librorum argumento egregie comprobatur. Atqui quum Arriani constat testimonio, Ephippum Chalcidensem sive Olynthium una cum Æschylo Rhodio ἐπίσκοπον reli-

(*) Ἐφίππος pro Ἐφορος olim legebatur ap. Suid. s. v. De Ephippo comico non est quod dicamus.

(**) Vid. Diodor. XVII, 114 sqq.; XVIII, 26 sqq., quem ex Ephippo fortasse sua petiisse suspicio est Santo-Crucii (*Exam. crit.* p. 45) et Geieri. Ceterum de morte Alexandri *Strattis Olynthius* cripuisse dicitur ap. Suidam s. h. v., quem cum Ephippo male confusum esse suspicatur Ste-Croix p. 45. Vid. fragm. Eumenis Cardiani. Jam quum idem Strattis ap. Suid. etiam Ἀλεξάνδρου ἐφημερίδων βιβλία πάντα composuisse perhibeatur, hoc quoque opus Ephippo nostro aliquis vindicaverit, adeo ut Strattidi nihil relinquatur nisi libri Περί ποταμῶν καὶ κρηνῶν καὶ λιμνῶν. At si Ephippus in Ægypto a rege relictus est, Diaria regia scribere vix potuit.

(***) Similiter Dionysium Chalcidensem et Olynthium esse unum eundemque suspicatus sum. V. fragm. Dionysii Chalcidensis.

DE ALEXANDRI ET HEPHÆSTIONIS MORTE ET SEPULTURA.

1.

E LIBRO PRIMO.

Macedones, ut ait Ephippus Olynthius libro primo De Alexandri et Hephæstionis sepultura, modeste bibere nesciverunt, sed initio statim ita largis utebantur propinationibus, ut jam ebrii essent primis adhuc apposis mensis, et perfrui cibis non possent.

quorum magistratuum ab Alexandro esse constitutum, eundem etiam post Alexandri mortem, Ptolemæo Lagida huic provinciæ præfecto, hac in terra remansisse præsentemque splendidis interfuisse funeribus in magni regis honorem institutis, postea vero ab eo descriptis, haud absolum videatur. — Quod ad Ephippii commentariorum argumentum fidemque attinet, maximopere ille quidem in Alexandri Magni vita privata ac moribus describendis videtur elaborasse, ita tamen, ut neque exaggerationibus neque fabulis fictis abtineret. »

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΗΦΑΙΣΤΙΩΝΟΣ ΜΕΤΑΛΛΑΓΗΣ ΚΑΙ ΤΑΦΗΣ.

1

E LIBRO PRIMO.

Athenæus III, p. 120, E : Μακεδόνες δ' ὥς φησιν Ἐφίππος ὁ Ὀλύνθιος ἐν τῷ Περί τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Ἡφαιστίωνος ταφῆς, οὐκ ἠπίσταντο πίνειν εὐτάκτως, ἀλλ' εὐθέως ἐχρῶντο μεγάλας προπόσεις, ὥστε μεθύειν ἐτι παρακειμένων τῶν πρώτων τραπέζων καὶ μὴ δύνασθαι τῶν σιτίων ἀπολαύειν.

2.

Idem IV, p. 146, C : Ὁ δὲ μέγας Ἀλέξανδρος δειπνῶν ἐκάστοτε μετὰ τῶν φίλων, ὥς ἱστορεῖ Ἐφίππος ὁ Ὀλύνθιος ἐν τῷ Περί τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Ἡφαιστίωνος μεταλλαγῆς, ἀνῆλθε τῆς ἡμέρας μνάς ἐκαστὸν δειπνούντων ἰσως ἐξήκοντα ἢ ἑβδομήκοντα φίλων.

Cf. Dinonis fr. 19; Brisson. De regio Pers. imp. I, c. 88 sq.

3.

Idem XII, p. 537, D : Περί δὲ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ πάνυ τρυφῆς Ἐφίππος μὲν ὁ Ὀλύνθιος ἐν τῷ Περί τῆς Ἡφαιστίωνος καὶ Ἀλεξάνδρου τελευτῆς φησιν ὅτι

2.

Alexander Magnus cum amicis cœnans, ut tradit Ephippus Olynthius in libro De Alexandri et Hephæstionis obitu, centum minas impendebat quotidie, cœnantibus circiter sexaginta aut septuaginta amicis.

3.

De Alexandri Magni luxuria Ephippus Olynthius in libro De Hephæstionis et Alexandri obitu ait : In hortis ipsi statum fuisse aureum solium et lectos argenteis fultos pedibus, in quibus cum amicis sedens responsa dabat.

ἐν τῷ παραδείσῳ ἔκειτο αὐτῷ χρυσοῦς θρόνος καὶ κλίνει ἀργυρόποδες, ἐφ' ὧν καθιζόμενος ἐχρημάτιζε μετὰ τῶν ἑταίρων. Sequitur locus Nicobules.

Id. ib. p. 537, E : Ἐφιππος δὲ φησιν ὡς Ἀλέξανδρος καὶ τὰς ἱεράς ἐσθῆτας ἐφόρει ἐν τοῖς δείπνοις· δὲ μὲν τὴν τοῦ Ἀμμωνος πορφυρίδα καὶ περισχιδεῖς καὶ κέρατα καθάπερ ὁ θεὸς, δὲ δὲ καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, ἣν καὶ ἐπὶ τοῦ ἅρματος ἐφόρει πολλάκις, ἔχων τὴν Περσικὴν στολὴν, ὑποφαίνων ἄνωθεν τῶν ὤμων τό τε τόξον καὶ τὴν σιδύνην· ἐνότιε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ἑρμοῦ· τὰ μὲν ἄλλα σχεδὸν καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν χλαμύδα τε πορφυρᾶν καὶ χιτῶνα μισολευκόν, καὶ τὴν καυσίαν ἔχουσιν τὸ διάδημα τὸ βασιλικόν· ἐν δὲ τῇ συνουσίᾳ τὰ τε πέδιλα καὶ τὸν πέτασον ἐπὶ τῇ κεφαλῇ καὶ τὸ κηρύκειον ἐν τῇ χειρὶ· πολλάκις δὲ καὶ λεοντῆν καὶ ῥόπαλον, ὥσπερ ὁ Ἡρακλῆς...

Ἐρβανε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ μύρῳ σπουδαίῳ καὶ οἴνῳ εὐώδει τὸ δάπεδον· ἐθυμᾶτο δὲ αὐτῷ σμύρνα καὶ τὰ ἄλλα θυμιάματα· εὐφημία τε καὶ σιγῇ κατεῖχε πάντας ὑπὸ δέους τοὺς παρόντας· ἀφόρητος γὰρ ἦν καὶ φονικός· ἐδόκει γὰρ εἶναι μελαγχολικός. Ἐν Ἐκβάτανος δὲ ποιήσας τῷ Διονύσῳ θυσίαν καὶ πάντων δαψιλῶς ἐν τῇ θοίνῃ παρασκευασθέντων*, καὶ Σατραβάτης ὁ σατράπης τοὺς στρατιώτας εἰστίασε πάντας. « Ἀθροισθέντων δὲ πολλῶν ἐπὶ τὴν θέαν, φησὶν ὁ Ἐφιππος, κηρύγματα ἐγένετο ὑπερήφανα καὶ τῆς Περσικῆς ὑπεροψίας αὐθαδέστερα· ἄλλων γὰρ ἄλλο τι ἀνακηρυκτόντων καὶ στεφανούντων τὸν Ἀλέξανδρον, εἷς τις

τῶν ὀπισθοφυλάκων ὑπερπεπαικῶς πᾶσαν κολακείαν, κοινωσάμενος τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ἐκέλευσε τὸν κήρυκα ἀνειπεῖν ὅτι Γοργὸς ὁ ὀπλοφύλαξ Ἀλέξανδρον Ἀμμωνος υἱὸν στεφανοῖ χρυσοῖς τρισχίλοις, καὶ δταν Ἀθήνας πολιορκῇ, μυριάς πανοπλίαις καὶ τοῖς ἰσοῖς καταπέλταις καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις βέλεσιν εἰς τὸν πόλεμον ἱκανοῖς. »

Lacunam post vocem παρασκευασθέντων indicavit Schweighæuserus.

4.

Athenæus X, p. 434, A : Ἐπινε δὲ καὶ Πρωτέας ὁ Μακεδὼν πλείστον, ὡς φησιν Ἐφιππος ἐν τῷ Περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Ἡφαιστίωνος ταφῆς, καὶ εὐρώστω τῷ σώματι διήγε, καίτοι τῷ πνεὶ ἐγγεγυμνασμένος ὢν. Ἀλέξανδρος γοῦν αἰτήσας ποτὲ ποτήριον δέχουν καὶ πινὼν προῦπτε τῷ Πρωτέᾳ. Καὶ δὲ λαβὼν καὶ πολλὰ ὑμνήσας τὸν βασιλέα, ἐπιεν ὡς ὑπὸ πάντων κροταλισθῆναι. Καὶ μετ' ὀλίγον τὸ αὐτὸ ποτήριον αἰτήσας ὁ Πρωτέας καὶ πάλιν πινὼν προῦπτε τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος λαβὼν ἔσπασε μὲν γενναίως, οὐ μὴν ὑπήνεγκεν, ἀλλ' ἀπέκλινεν ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον, ἀφ' οὗ τῶν χειρῶν τὸ ποτήριον. Καὶ ἐκ τούτου νοσήσας ἀπέθανε, τοῦ Διονύσου, φησὶ, μνησίαντος αὐτῷ, διότι τὴν πατρίδα αὐτοῦ τὰς Θήβας ἐπολιόρχησεν.

Cf. Ælian. V. H. XII, c. 26, Curtius VIII, 1, 21.

Ephippus scribit Alexandrum etiam sacras vestes in crenis gestasse, modo Ammonis purpuram et fissiles soles, et cornua sicut ipse deus; modo Dianæ, cuius cultum sæpe etiam sumebat quum curru veheretur, Persica quidem stola indutus, sed ita ut supra humeros arcus deæ et spiculum emerent; subinde etiam Mercurii cultum. Alias fere ac quotidie chlamydem purpuream et tunicam medio albo intertexto, et causiam, cui diadema regum circumpositum; ubi vero cum amicis una esset, talaria, et petasum in capite et caduceum in manu: sæpe vero etiam leoninam pellem et clavam, veluti Hercules.

Rigabat Alexandrum exquisitissimis unguentis et fragranti vino pavementum: adolebatur vero illi myrrha et reliqua suffimenta: savebantque linguis qui aderant omnes cum alto silentio præ metu. Sanguinarius enim erat, nec ferenda ejus ira. Videbatur enim esse melancholicus. Echatanis quum Baccho solenne sacrificium perageret, omnibus ad epulum abundantissime comparatis, ** et Satrabates præfectus milites omnes epulis accepit. « Ad quod spectaculum quum multi confluxissent, ait Ephippus, superba multa edebantur præconia et vel Persica arrogantia insolentiora. Nam quum alii alia per præcones edicerent et coronis

honorarent Alexandrum, unus aliquis e novissimis agminis ductoribus, omnes assentatione supergrediens, re cum Alexandro communicata hæc edicere præconem jussit: Gorgus, armorum custos, Alexandrum Ammonis filium corona donat trium millium aureorum: et quando Athenas oppugnabit, decem millibus armaturarum, et telis omnibus instrumentisque ad belli usum facientibus. »

4.

Bibebat plurimum etiam Proteas Macedo, ut scribit Ephippus in libro De Alexandri et Hephestionis sepultura, robustoque corpore vitam traduxit, quamvis se strenue in bibendo exercuisset. Alexander igitur aliquando, quum poculum poposcisset bicongium, bibens propinavit Proteæ; quod ille sumptum, multis laudibus regem prosecutus, ebibit plaudentibus cunctis. Et haud multo post idem poculum poscens Proteas, rursusque bibens propinavit regi. Alexander vero, accepto poculo, hausit quidem fortiter, at perferre non potuit, sed reclinatus in pulvinar, e manu dimisit poculum. Et ex eo tempore morbo correptus obiit, quum infensus ei esset (ut ait idem auctor) Bacchus, quod patriam ipsius Thebas oppugnasset.

CYRSILUS PHARSALIUS

ET

MEDIUS LARISSÆUS.

De Cyrsilo (*) Pharsalio nihil constat. Quæ de Medio traduntur, Geierus comprehendit hisce : « Medius, Oxythemidis filius, patria Larissæus (Arrian. Ind. 18, 9), ab omnibus quidem quotquot ejus mentionem fecerunt veteribus auctoribus inter eos appellatur Alexandri Magni amicus, qui regi inprimis cari fuisset atque familiarissima consuetudine juncti (v. Arrian. VII, 24, 4), a Plutarcho (De adulat. et amic. disc. 35, p. 78 ed. Didot.) autem vel in eorum habetur numero qui adulationis illecebris pravisque consiliis Alexandri animum corripissent et ad injustitiam crudelitatemque stimulassent. Huic enim si fidem habemus, ἦν ὁ Μήδιος τοῦ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον χοροῦ τῶν κολάκων ὄν ἑκπρὸς καὶ σοφιστῆς κορυφαῖος ἐπὶ τοὺς ἀρίστους συντεταγμένος. Ἐκέλευεν οὖν θαρρόυντας ἄπτεσθαι καὶ δάκνειν ταῖς διαβολαῖς, διδάσκων δὲ, ἅνθεραπύσῃ τὸ ἔλαος δὲ δεδηγμένος, ἡ οὐλὴ μένει τῆς διαβολῆς. Atque hinc potissimum Plutarchus dicit factum esse, ut Callisthenes, Parmenio, Philotas occiderentur, Bagoas contra, Demetrius eorumque similes adulatores honoribus cumlarentur. At vero cave ne nimium tribuas ponderis huic Plutarchi narrationi, quippe quæ ex eodem fluxisse videatur fonte, unde vana ista orta est suspicio, eundem Medium veneno Alexandri necem maturasse (Arrian. VII, 27, 3). Ceterum paullo ante diem supremum identidem Alexandrum apud Medium amicum cœnatum esse satis constat. Post regis autem obitum una cum Nearcho Medius ab Antigoni regis stetit partibus ejusque classi præfectus per varia illorum temporum discrimina fortiter ac strenue pugnavit (Diodor. XIX, 69, 75). Itaque pugna etiam navali ad Cyprum Salaminiam facta (306 a. C.), qua Ptolemæi Lagidæ classis magna clade a Demetrio, Poliorcetæ cognomine postea appellato, victa est, Antigoni filium comitatus consilio et sollertia Medius adjuvit (Diodor.

(*) Cyrsilus quidam memoratur ap. Harpocration., Phot. et Suid. s. v. : Κ., ὃν Ἀθηναῖοι κατέλευσαν, διότι ὑπακούειν Πέρσας προὔτρεπετο, ex Demosth. p. 296, 9. Cf. Cic. de off. III, 11; Walz. Rhet. gr. tom. III, p. 352; VI, 443; VIII, 171

XX, 50), eodemque anno funestæ calamitati interfuit, qua Antigonus et Demetrius Ptolemæum in ipsa Ægypto adorientes afflicti sunt (Diod. XX, 74 sqq.). Fideliter enim etiamtum Antigoni rebus consuluisse atque operam dedisse Medium, satis apparet ex fatali isto somnio, quo tristem expeditionis eventum præsagiebat (Plutarch. Demetr. 19). Neque improbable est ipsum fortasse Medium ea clade oppressum occubuisse, quum nusquam post hæc tempora ejus mentio facta sit. Fallitur enim Meinekius (Exercitat. in Athen. p. 33) quod eum supra Antigoni ætatem vixisse intelligi opinatur ex Lucian. Macrob. c. 11, ubi hæc leguntur : Ἀντίγονος δὲ υἱὸς μὲν ἦν Δημητρίου, υἱωνὸς δὲ Ἀντιγόνου τοῦ μονοφθαλμοῦ· οὗτος τέσσαρα καὶ τσσαράκοντα Μακεδόνων ἐβασίλευσεν ἔτη, ἐβίωσε δὲ ὀγδοήκοντα, ὡς Μήδιός τε ἱστορεῖ καὶ ἄλλοι συγγραφείς. Quare hoc quidem loco quum de Antigono Gonata agatur, quem circa annum demum 239 a. C. mortuum esse constat (cf. Droysen *Hellenism.* II, p. 399 not. 94), non Medium Alexandri amicū, sed alium quendam ejusdem nominis auctorem, de quo nihil præterea cognitum habemus, intelligendum esse luce clarius est. [Medius quidam Stoicus memoratur ap. Porphyry. Vit. Plotin. c. 20.] Ceterum quod addit vir eruditissimus : « Fuitque haud dubie cognationis vinculo conjunctus cum illo Medio, qui Ol. 96, 2 cum Lycophrone, Phææorum tyranno, de principatu Thessaliæ bellavit (v. Diodor. Sic. XIV, 82, cll. Buttmann. *Mythol.* II, p. 286), » hoc neque affirmare ausim neque refellere. — Hunc igitur Medium historici operis fuisse auctorem, recto quidem est testimonio Strabonis locus infra ascriptus. Præterea vero quum nusquam apud veteres vel Medii vel Cyrsili una cum Medio citati, de quo præter nomen nihil cognitum est, liber commemoretur, de ejus argumento, pretio, fide quidquam statuere non licet, neque illud quidem compertum habemus, utrum data opera de Alexandri rebus ille egerit, an tractaverit potius quæ ab ejus successoribus (διαδόχοις) gesta sint. »

[TA KAT' AΛEΞANΔPON.]

Strabo XI, p. 530 : Ἀρχαιολογία δέ τις ἐστὶ περὶ τοῦ ἔθνους τοῦδε (Ἀρμενίου) τοιαύτη. Ἀρμενός ἐξ Ἀρμενίου (Ὁρμενίου), πόλεως Θετταλικῆς, ἥ κεῖται μεταξύ Φερῶν καὶ Λαρίσσης ἐπὶ τῇ Βοίῳ, καθάπερ εἴρηται, συνεστράτευσεν Ἰάσονι ἐς τὴν Ἀρμενίαν· τούτου φασὶν ἐπώνυμον τὴν Ἀρμενίαν οἱ περὶ Κυρσίλον τὸν Φαρσάλιον καὶ Μήδιον τὸν Λαρίσσαϊον, ἄνδρες συνεστρατευκότες Ἀλεξάνδρῳ. Τῶν δὲ μετὰ τοῦ Ἀρμενίου τοὺς μὲν τὴν Ἀχιλίστην οἰκῆσαι τὴν ὑπὸ τοῖς Σωφρηνοῖς πρότερον οὖσαν, τοὺς δὲ ἐν τῇ Συσπριτίδι ἕως τῆς Καλαχηνῆς καὶ τῆς Ἀδιαβηνῆς ἔξω τῶν Ἀρμενιακῶν ὄρων. Καὶ τὴν ἐσθῆτα δὲ τὴν Ἀρμενιακὴν Θετταλικὴν φασιν, οἷον τοὺς βαθεῖς χιτῶνας, οὓς καλοῦσιν Αἰτωλικούς ἐν ταῖς τραγωδίαις καὶ ζωννύουσι περὶ τὰ στήθη, καὶ ἐφαπτίδας, ὡς καὶ τῶν τραγῳδῶν μιμησαμένων τοὺς Θετταλούς· ἔδει μὲν γὰρ αὐτοῖς ἐπιθέτου κόσμου τοιούτου τινός. Οἱ δὲ Θεσσαλοὶ μάλιστα βαθυστολοῦντες, ὡς εἰκός, διὰ τὸ πάντων εἶναι Ἑλλήνων βορειοτάτους καὶ ψυχροτάτους νέμεσθαι τόπους, ἐπιτηδειοτάτην παρέσχοντο μίμησιν. Τὴν τῶν

ὑποκριτῶν δὲ διασκεύην ἐν τοῖς ἀναπλάσμασι καὶ τὸν τῆς ἱππικῆς ζῆλόν φασιν εἶναι Θετταλικόν, καὶ τούτοις ὁμοίως καὶ Μήδοις. Τὴν δὲ Ἰάσονος στρατείαν καὶ τὰ Ἰασόνια μαρτυρεῖ, ὧν τινα οἱ δυνάσται κατέσκαψαν παραπλησίως ὥσπερ τὸν ἐν Ἀβδήροις νεῶν τοῦ Ἰάσονος Παρμενίων.

Τὸν δὲ Ἀράξην κληθῆναι νομίζουσι κατὰ τὴν ὁμοιότητα τὴν πρὸς τὸν Πηνειὸν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀρμενον ὁμωνύμως ἐκείνῳ· καλεῖσθαι γὰρ Ἀράξην κάκεινον διὰ τὸ ἀπαράξαι τὴν Ὅσσαν ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου, ῥήξαντα τὰ Τέμπε· καὶ τοῦτον τὸν ἐν Ἀρμενίᾳ δὲ ἀπὸ τῶν ὄρων καταβάντα πλατύνεσθαι φασὶ τὸ παλαιὸν καὶ πελαγίζειν ἐν τοῖς ὑποκειμένοις πεδίοις, οὐκ ἔχοντα διέξοδον· Ἰάσονα δὲ μιμησάμενον τὰ Τέμπε ποιῆσαι τὴν διασπάρα, δι' ἧς καταράττει νυνὶ τὸ ὕδωρ εἰς τὴν Κασπίαν θάλατταν· ἐκ δὲ τούτου γυμνωθῆναι τὸ Ἀραξηνὸν πεδίον, δι' οὗ συμβαίνει ῥέων ἐπὶ τὸν καταβράχτην ὁ ποταμός.

De hisce Thessalorum scriptorum commentis vide Müller. *Min.* p. 281 sq. — Αἰτωλικούς] Θετταλικούς cong. Coray.

[DE REBUS ALEXANDRI.]

Quod ad antiquitatem gentis Armeniorum attinet, talis fertur narratio. Armenus, oriundus ex Armenio Thessaliae oppido, sito inter Pheras et Larissam ad Boëhen lacum, uti diximus, Iasoni expeditionis in Armeniam comitem se praebuit. Ab hoc nomen habere Armeniam affirmant Cyrsilus Pharsalius et Medius Larissaeus, qui castra Alexandri sunt secuti. Eorum qui cum Armeno fuerint, alios sedes posuisse in Acilisena, quae antea sub Sophenis fuerit; alios in Syspirtide usque ad Calachenam et Adiabenam, quae extra fines sit Armeniae. Vestes quoque Armeniacas esse dicunt Thessalicas, scilicet tunicas demissas, quas Aetolicas in tragœdiis vocant et cingunt circa pectus, atque paludamenta, qualia tragœdi quoque habeant imitati Thessalos: nam ascititio tali aliquo ornatu indigebant. Thessali autem maxime proluxa stola utentes (quod nimirum omnium Graecorum maxime sunt septentrionales et frigidissima

loca incolunt), commodissimam imitandi occasionem prae-buerunt. Hunc igitur histriionum in signentis ornatum nec non rei equestris studium dicunt Thessalicum esse, Thessalisque cum Medis commune. Porro Iasonis expeditionem etiam Iasonea sive sacella Iasonis testantur, quorum nonnulla reges everterunt similiter ac Parmenio Iasonis templum, quod erat Abderis.

Iidem auctores Araxem ob similitudinem cum Peneo fluvio ab Armeno ejusque comitibus eodem nomine appellatum esse. Nam Peneum item vocari Araxem a verbo ἀπαράξαι, quod scilicet Ossam ab Olympo perrumpens Tempe vallem diremisset. Similiter Araxem in Armenia a montibus descendente antiquitus aiunt in latum se effudisse inque subjectis stagnasse campis, quum nullum haberet exitum: Iasonem autem, Tempe imitatum, meatum aperuisse, per quem nunc aqua in Caspium mare se praecipitat: exinde detectum esse Araxenum campum, per quem fluvius ad catarractas fertur.

POLYCLETUS LARISSÆUS

ET

POLYCRITUS MENDÆUS.

POLYCLETUS LARISSÆUS.

Polycletum *Larissæum* (fr. 8) De rebus Alexandri scripsisse opus octo minimum libros complexum (fr. 8), etsi disertis verbis nemo tradidit, tamen ex argumentis fragmentorum colligitur. Inter comites Alexandri eum fuisse conjecit Reinesius; idque veri simillimum esse mihi quoque videtur. Ac nescio an auctor noster sit idem cum Polycleto Larissæo, patre Olympiadis, quæ Demetrio ei, qui Cyrenen occupavit, Antigonum Dosonem peperit (263 a. C.). Vid. Euseb. Chron. p. 180 ed. Mai., coll. Droysen. *Hellenism.* II, p. 296. Alium Polycletum Larissæum, patrem Eunomi Thessalorum prætoris, memorat Eusebius l. l. p. 181. Unde hoc certe patet genuinum nomen scriptoris historiæ Alexandri *Polycletum* esse, non vero *Polycritum*, quod libri Plutarchi in Alex. 46 (fr. 6) et Strabonis p. 735 (fr. 4) exhibent.

Reliquiæ operis maximam partem spectant ad geographica, de quibus multus admodum auctor fuisse videtur. Quæ iis insunt erronea haud presserim, quum eadem et similia erraverint scriptores notæ optimæ. Majoris momenti est, quod cum Onesicrito et Clitarcho manifestum narravit mendacium (fr. 6).

POLYCRITUS MENDÆUS.

Exstant præterea loci quattuor vel quinque ex opere petita, quo res Dionysii junioris et alia ad Siculam historiam pertinentia exposita erant. Ejus auctorem Diodorus et Athenæus dicunt Πολύκριτον; Diogenes, Pseudo-Aristoteles et Antigonus in Hist. mir. præbent Πολύκριτον; Plinius denique eadem quæ Antigonus narrans *Polyclytum* nominat. Hunc eundem esse cum Polycleto Larissæo censuit Wesseling. ad Diodor. XIII, 83, p. 609 ed. Bip., quem secuti sunt Heynius De fontt. Diod. p. 87, Droysen. *Hellen.* II, p. 63, alii. Argumentum tamen sententiæ attulerunt nullum. Neque mihi quærenti idoneum se obtulit. Ipsa Polycriti et Polycleti nomenclum confusionis frequentia suadet potius, duos exstitisse auctores, alterum Polycletum

Alexandri historiæ auctorem, alterum Polycritum, cui vindicanda sint quæ de rebus Siculis traduntur. Ille Larissæus fuit, hic, ut Diogenes testatur (fr. 2), *Mendæus*. Atque Mendæi scriptoris nomen non *Polycletum* sed *Polycritum* fuisse, vel inde collegeris, quod Plutarchus quoque in Artox. c. 31 memorat Mendæum Polycritum, medicum Artaxerxis Memnonis, qui una cum Ctesia in aula regis Persarum servatus sit.

Siculorum auctorem e Sicilia oriundum esse pro explorato ponerem, si recte se haberent, quæ vulgo leguntur apud Stephanum Byz. : Μενδαί, πόλις Σικελίας ἐγγὺς Παλίκων Ἀπολλόδωρος ἐν β' Χρονικῶν (fr. 50). Τὸ ἐθνικὸν Μενδαίος, ὡς Λύκαι, Λυκαῖος. Sed ibi scribendum esse Μενάι.. Μενάιος, uti Ptolemæus III, 9 habet, jam vidit Cluverus, cujus conjecturam firmat Stephani codex Rhedigeranus, ubi exaratum : Μενδιῶ.. Μενάιος (*). Jam fieri quidem potuit ut apud Diogenem quoque mendose libri Μενδαίος pro Μενάιος præbeant; sed quum Plutarchus quoque *Mendæum* Polycritum memoret, atque probabile sit si non eundem hominem (**), patriam certe eandem signari, verisim-

(*) Apud Diodorum quoque XI, 88, 6, pro Νέας scribendum esse Μενὰς in versione latina l. l. significavi.

(**) Certe tempora non refragarentur quominus circa annum 398 Polycritus una cum Ctesia apud Artaxerxem versatus sit, postea autem in Siciliam profectus Dionysio fortasse artis suæ operam præstiterit. Accedit quod *Polycletum* medicum Phalaridis tyranni memorat auctor Epistol. Phalaridis. Suspiciari inde licet notum in Sicula historia fuisse Polycletum sive Polycritum medicum, fabrum vero Epistolarum Phalaridi tribuisse hominem qui Dionysii tyranni fuerit. Ceterum locus Plutarchi (Artox. c. 31) hic est : Ἐπεμψεν (Κόνων) ἐπιστολὴν βασιλεῖ (Ἀρτοξέρῃ Μέμνονι) περὶ ὧν διενεοῖτο. Καὶ ταύτην ἐκέλευσε τὸν κομίζοντα μάλιστα μὲν ἀποδοῦναι διὰ Ζήνωνος τοῦ Κρητὸς ἢ Πολυκρίτου τοῦ Μενδαίου (τούτων δ' ἦν ὁ μὲν Ζήνων ὀρχηστής, ὁ δὲ Πολύκριτος ἱατρός)· ἂν δ' οὗτοι μὴ πρῶσι, διὰ Κτησίου τοῦ ἱατροῦ. Jam quum ἱατρός ἱατρῶν sicuti κεραμεὶ κεραμεύς, invidere soleat, non novi hoc Polycrito aptiorem hominem, qui malignos istos de Ctesia rumores sparserit. Nam quæ Plutarchus l. l. de fraude Ctesiae in medium profert, ita comparata sunt, ut ab eo tantum, qui simul cum Ctesia apud regem degisset, cum veri aliqua specie contendere possent. Ab hoc fortasse sua accepit Dinon, de rebus minimis ac tantum non sub oculis Ctesian gestis ausus obloqui.

mile sane est recte se habere verba Diogenis, ideoque Polycritum oriundum esse ex Mende urbe Thracica. Non prætermittendum tamen est in latina Diogenis interpretatione pro *Polycritus Mendæus* legi *Polycritus Mendæsius*; quod si scripturæ varietate nititur (sed vix crediderim), novam dubitationem injiceret.

Ætatem scriptoris indicare videtur Diodorus (fr. 1). Nimirum Diodorus quæ Agrigentorum ante eversionem urbis (406 a. C.) opulentia fuerit exponens, inter alia describit Gelliæ cellam vinariam, testem adducens Polycletum, qui in Historiis suis dicat se ipsum eam vidisse, *dum militans Agrigenti substitisset* (λέγων ὡς διαμεινάντος αὐτοῦ στρατευομένου ἐν Ἀχράγαντι τεθεωρημέναι sc. τὸν πιθεῶνα). Simplicissime hæc ita intelliguntur, ut Polycritum inter eos fuisse statuamus, qui Syracusis vel Camarina vel Gela profecti sub Dinocrate Lacedæmonio peregrinorum duce auxiliarem Agrigentinis contra Pænos operam navarunt (cf. Diodor. XIII, 85, 86). Atque ita recte, opinor, statuit Reinesius in Epist. ad Rupert. 77, p. 316. Quanquam obloquitur Wesselingius ad l. 1. Diodori. « Id mihi conclusione, ait, non admodum persuasibili confecisse vir doctissimus videtur. Potuit enim Polycletus multis post Agrigentum a Pænis eversum annis in Sicilia militare et cellam eam videre. Namque urbs ita desolata non fuit, quin multa veteris magnificentiæ argumenta durarent: ad hoc cella illa ex saxo erat excisa, neque adeo nisi magno opere corrumpi potuit; præterea ex ruinis Agrigentum paullatim recidivum succrevit, nomenque aliquod inter Siculas civitates nactum fuit. Quæ quidem a me impetrant, ut et hac in parte ab eruditissimo Reinesio dissentiam, Polycletumque Larissæum eum esse opiner de quo Diodorus. » Ceterum quo tempore contra Himilconem stipendia meruit, siquidem vere meruit, Polycritus juvenis adhuc fuisse, Dionysii autem historias senex admodum scripsisse debet. Nam quæ fragm. 2 leguntur scribi non potuerunt ante annum 356, quo Dionysius regno expulsus est.

Præter Dionysii junioris historiam, cujus librum primum citat Diogenes, etiam antiquiorem Siciliæ historiam a Polycrito tractatam esse ex Diodoro l. 1. colligas, etsi non plane certo argumento. For-

tasse prima operis pars res amplectebatur Dionysii senioris, cujus tyrannidis initia (406 a. C.) cum Agrigenti eversione arcte conjuncta sunt (v. Diodor. XIII, 91 sq.).

Quod denique apud Pseudo-Aristotelem in Mir. Ausc. c. 122 (fr. 4) Polycritus dicitur ὁ τὰ Σικελικὰ γεγραφὼς ἐν ἔπειν, id, si vitio verba carent, num ad Dionysii historiam, quam adulator tyranni metro heroico composuerit, referendum sit, haud dijudico. A vero tamen propius abesse mihi videor statuens ἐπὶ ista fuisse de Siciliæ rebus mirabilibus. Sic Archelaus Ægyptius ap. Antigonum Mir. c. 19 fuisse dicitur unus τῶν ἐν ἐπιγράμμασιν ἐξηγουμένων τὰ παράδοξα Πτολεμαίω; sic etiam Polystephanum sua Paradoxa versibus scripsisse novimus. V. not. ad fr. 4.

ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΣ.

[TA KAT' ἈΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.]

1.

Strabo XV, p. 742, A : Πολύκλειτος δὲ φησι μὴ πλημμυρεῖν τὸν Εὐφράτην· διὰ γὰρ πεδίων φέρεσθαι μεγάλων, τὰ δ' ὄρη τὰ μὲν δισχίλους ἀφεστάναι σταδίων, τὰ δὲ Κοσσαῖα μόλις χιλίους, οὐ πάνυ ὑψηλὰ, οὐδὲ νιφόμενα σφοδρῶς, οὐκ ἀθρόαν ἐπιφέροντα τῇ χιόνι τὴν τῆξιν· εἶναι γὰρ καὶ τὰ ὕψη τῶν ὄρων ἐν τοῖς ὑπὲρ Ἐκβατάνων μέρεσι τοῖς προσβορείοις· ἐν δὲ τοῖς πρὸς νότον σχιζόμενα καὶ πλατυνόμενα πολλὰ ταπεινοῦσθαι, ἅμα δὲ καὶ τὸ πολλὸν τοῦ ὕδατος ἐκδέχεσθαι τὸν Τίγριν. — Τὸ μὲν οὖν ὕστατον βῆθ' ἐν φανερῶς ἀποπον x. τ. λ., quæ apud ipsum Strabonem legas. Cf. Forbiger. *Alt. Geogr.* II, p. 70 sqq.

2.

Strabo XV, p. 728, D : Φησὶ δὲ Πολύκλειτος εἰς λίμνην τινὰ συμβάλλειν τὸν τε Χοάσπην καὶ τὸν Εὐλαῖον καὶ εἶτι τὸν Τίγριν, εἴτ' ἐκείθεν ἐς τὴν θάλατταν ἐκδιδόναι· πρὸς δὲ τῇ λίμνῃ καὶ ἐμπορεῖον εἶναι, τῶν ποταμῶν μὲν οὐ δεχομένων τὰ ἐκ τῆς θαλάττης, οὐδὲ καταπεμπόντων διὰ τοὺς καταβράχτας ἐπίτῃδες γενομένους, περὶ δ' ἐμπορευομένων.

POLYCLETUS.

DE REBUS ALEXANDRI.

1.

Polycletus negat Euphratem exundare. Etenim per campos maximos ferri, montesque ab altera parte duobus milibus stadiorum abesse, ab altera ad mille stadia Coesæos non admodum altos, nec multa tectos nive nec quæ con-

fertim liquetur; maximam enim montium altitudinem in borealibus partibus esse ultra Ecbatana, versus austrum vero scissos ac dilatatos plurimum deprimi; tum maximam aque partem a Tigri excipi.

2.

Polycletus Choasperm et Eulæum et Tigrim in lacum quendam confluere, atque ex eo inde in mare exire dicit. Juxta lacum emporium esse, quum flumina a mari merces non recipiant nec emittant propter catarractas de industria factos, sed pedestri itinere merces perferantur.

3.

Strabo XV, p. 728, A, de Susorum urbe : λέγεται κτίσας Τιθωνοῦ τοῦ Μέμνονος πατρός, κύκλον ἔρουσα ἑκατὸν καὶ εἴκοσι σταδίων, ... τὸ δὲ τεῖχος... ἐξ ὅπτης πλίνθου καὶ ἀσφάλτου, καθάπερ εἰρήκασί τινες. Πολύκλειτος δὲ διακοσίων φησὶ τὸν κύκλον καὶ ἀτείχιστον.

Muris urbem caruisse etiam ex iis colligas, quæ leguntur ap. Polyb. V, 48, 13. Pausanias Messen. c. 13 de arcis bene munitæ (v. Polyb. l. l.) mœniis cogitaverit. V. Forbiger. *Alt. Geogr.* II, p. 585.

4.

Idem XV, p. 735 : Τοιαῦτα μὲν τὰ ἔθνη (sc. τῶν Περσῶν). Ἔστι δ' ἴσως καὶ ταῦτα τῶν ἐθίμων, ἃ φησι Πολύκριτος (l. Πολύκλειτος).

Ἐν γὰρ Σούσις ἐκάστω τῶν βασιλέων ἐπὶ τῆς ἀκρας ἰδίᾳ πεποιῆσθαι οἰκησιν καὶ θησαυροὺς καὶ παραθέσεις ὧν ἐπράττοντο φόρων, ὑπομνήματα τῆς οἰκονομίας· πράττεσθαι δ' ἐκ μὲν τῆς παραλίας ἀργύριον, ἐκ δὲ τῆς μεσογαίας, 2 φέρει ἐκάστη γῶρα, ὥστε καὶ χρώματα καὶ φάρμακα καὶ τρίχα ἐρέαν, ἥ τι τοιοῦθ' ἕτερον, καὶ θρέμματα ὁμοίως. Τὸν δὲ διατάξαντα τοὺς φόρους Δαρεῖον εἶναι τὸν Μακρόχειρα, κάλλιπτον ἀνθρώπων, πλὴν τοῦ μήκους τῶν βραχιόνων καὶ τῶν πῆχεων· ἀπτεσθαι γὰρ καὶ τῶν γονάτων· τὸ δὲ πλεῖστον καὶ χρυσὸν καὶ ἀργυρον ἐν κατασκευαῖς εἶναι, νομισματι δὲ οὐ πολλῷ· πρὸς τε τὰς δωρεὰς ἐκεῖνα κεχαρισμένα νομίζειν μάλλον, καὶ πρὸς καίμητλων ἀπόθεσιν· τὸ δὲ νόμισμα τὸ πρὸς τὰς χρεῖας ἀρκοῦν ἱκανὸν εἶναι, κόπτειν δὲ πάλιν τὸ τοῖς ἀναλώμασι σύμμετρον.

3.

Susorum urbs a Tithono Memnonis patre condita fertur, ambitum habens stadiorum centum. Muri exstructi sunt e coctili latere et bitumine, quemadmodum nonnulli referunt. Polycletus vero eam ducentorum stadiorum ambitu esse, murisque carere dicit.

4

Ac Persarum quidem mores sunt hujusmodi; quibus addenda fortasse sunt, quæ Polycletus narrat. Etenim regum cuique, ait, suum in arce domicilium est, et thesaurus et tributorum quæ exegerint tabulæ, rei administratæ monumenta. Exigere eos ex ora maritima argentum, ex mediterraneis, quæ quæque regio ferat, ut colores, medicamenta, lanam, vel aliud tale, aut pecora. Distribuisse hoc modo tributum Darii Longimanum, qui omnium hominum pulcherrimus fuisset, dempta brachiorum et cubitorum longitudine vel genua contingentium. Maximam auri et argenti partem in supellectile esse, in numis perexiguam; supellectilem enim ad dona faciendam aptiorem putare et diligentius reponi et asservari, numos, quot ad præsentis usus satis sit, sufficere; semperque tantum, quantum postulet impensa, excudi.

5.

Strabo XI, 509, D : Προσεδοξάσθη δὲ καὶ περὶ τῆς θαλάττης ταύτης (τῆς Ἵγκανας) πολλὰ ψευδῆ διὰ τὴν Ἀλεξάνδρου φιλοτιμίαν· ἐπειδὴ γὰρ ὁμολόγητο, ὅτι ἐκ πάντων διέργει τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ὁ Τάναϊς ποταμὸς, τὸ δὲ μετὰ τῆς θαλάττης καὶ τοῦ Τανάϊδος πόλυ μέρος τῆς Ἀσίας ὄν, οὐχ ὑπέπιπτε τοῖς Μαχεδόσι· στρατηγεῖν δ' ἐγνώριστο, ὥστε τῇ φήμῃ γε κακείνων δοῦναι τῶν μερῶν κρατεῖν τὸν Ἀλέξανδρον· εἰς ἐν οὖν συνῆγον τὴν τε Μαιώτιν λίμνην τὴν δεχομένην τὸν Τάναϊν καὶ τὴν Κασπίαν θάλατταν, λίμνην καὶ ταύτην καλοῦντες, καὶ συντετρῆσθαι φάσκοντες πρὸς ἀλλήλας ἀμφοτέρας, ἑκατέραν δὲ εἶναι μέρος τῆς ἐτέρας. Πολύκλειτος δὲ καὶ πίστει προσφέρειται περὶ τοῦ λίμνης εἶναι τὴν θάλατταν ταύτην· ὅφρις τε γὰρ ἐκτρέφειν καὶ ὑπόγλυκιν εἶναι τὸ ὕδωρ· ὅτι δὲ οὐχ' ἐτέρα τῆς Μαιωτιδὸς ἐστὶ, τεκμηριώμενος ἐκ τοῦ Τανάϊν ἐς αὐτὴν ἐμβάλλειν· ἐκ γὰρ τῶν αὐτῶν ὁρῶν τῶν Ἰνδοκῶν, ἐξ ὧν δ' τε Ὄχος καὶ ὁ Ὄξος φέρεται καὶ ἄλλοι πλείους, καὶ δ' Ἰαξάρτης, ἐκδίδωσιν τε ὁμοίως ἐκεῖνοις εἰς τὸ Κασπίον πέλαγος, πάντων ἀρκτικώτατος. Τοῦτον οὖν ὠνόμασαν Τανάϊν· καὶ προσέθεσαν τούτῳ πίστιν, ὥστ' εἴη Τάναϊς, ὃν εἰρήκεν ὁ Πολύκλειτος· τὴν γὰρ περαίαν τοῦ ποταμοῦ τούτου φέρειν ἐλάτην· καὶ οἰστοῖς ἐλατίνους χρῆσθαι τοὺς ταύτῃ Σκύθας· τοῦτο δὲ τεκμήριον τοῦ τὴν χώραν τὴν πέραν τῆς Εὐρώπης εἶναι, μὴ τῆς Ἀσίας· τὴν γὰρ Ἀσίαν τὴν ἄνω καὶ τὴν πρὸς ἑω μὴ φύειν ἐλάτην. Quod in seqq. refellitur ex Eratosthene.

De re adi Forbigerum *Alt. Geogr.* tom. II, p. 77. Probabiliorem causam Iaxartis cum Tanai apud veteres passim confusi attulit Humboldt. ap.

5.

Etiam de Caspio mari, ut ambitioni Alexandri satisfacerent, multa invenerunt mendacia. Quando enim in confesso erat, Asiam et Europam omnem dividi Tanai fluvio, ac magnam Asiæ portionem quæ inter Tanaim est et mare, non venisse in Macedonum potestatem; decreverant aliqua id arte conficere, ut saltem fama jactaret, istas quoque partes fuisse subactas : his inducti rationibus, in unum conduxerunt Maotidem paludem, quæ Tanaim excipit, et mare Caspium, illam quoque paludem nuncupantes, dicentisque meatu quodam effosso eas inter se conjungi, et unam esse alterius partem. Polycletus etiam argumenta profert, quibus fidem faciat Hyrcanum mare paludem esse; nam et serpentes nutrire et aquam habere subdulcem. Porro eandem cum Maotide esse inde colligit, quod Caspius lacus Tanaim recipiat. Etenim ex iisdem Indicis montibus, unde Ochus et Oxus et alii plurimi profluant, Iaxartes quoque labitur, utque reliqui in Caspium mare exit, ex omnibus septemtrioni proximus. Hunc ergo Iaxartem Tanaidis nomine insigniverunt; atque confirmare etiam aggressi sunt eum esse Tanaim, quem Polycletus dixit; nam cis sitam regionem ferre abietem, ibique degentes Scythas abiegnis uti sagittis : quod certissimum sit indicium, eam Europæ esse, non Asiæ par-

30.

Ideler. ad Aristot. *Meteorolog.* p. 131. Cf. Ritter. *Erdk.* II, p. 658; Eichwald *Alt. Geogr. d. Casp.* Meeres p. 57; Cephalides Hist. mar. Casp. p. 357.

6.

Plutarch. Alex. c. 46 : Ἐνταῦθα δὲ πρὸς αὐτὸν (sc. τὸν Ἀλέξανδρον) ἀφικέσθαι τὴν Ἀμαζόνα οἱ πολλοὶ λέγουσιν, ὣν καὶ Κλείταρχος ἐστὶ καὶ Πολύκριτος (l. Πολύκλειτος) καὶ Ὀνησίκριτος καὶ Ἀντιγένης καὶ Ἴστρος.

7.

Ælian. N. A. XVI, 41. : Πολύκλειτός γε μὴν φησιν ἐν τῇ αὐτῇ γῇ (in India) σαύρους γίνεσθαι μεγίστους καὶ πολυχρούς, καὶ βαφαῖς τισιν εὐανθέσι τὰς δορὰς πεποικιλῆσαι δεινῶς, εἶναι δὲ καὶ ἄψασθαι ταύτας ἀπαλωτάτας.

Πολύκλειτος] Πολύκλητος cod. Paris. n. 1694.

In elencho auctorum, quos Plinius de Indiæ etc. arboribus agens libris XII et XIII adhibuit, bis nominantur *Polycritus* (sic) et *Onesicritus*. — Locum Plinii H. N. XXXI, 14 de fonte Ciliciæ memorabili vide in fragm. 5 Polycriti Mendæi

8.

E LIBRO OCTAVO.

Athenæus XII, p. 539, A : Πολύκλειτος δὲ ὁ Λαρισσαῖος ἐν τῇ ὁγδόῃ τῶν Ἱστοριῶν καὶ ἐπὶ χροσῆς κλίνης κοιμᾶσθαι φησι τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ αὐλητρίδας αὐτῷ καὶ αὐλητὰς αἰετῶν ἐπεσθαι ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ πίνειν ἄχρι τῆς ἑως.

tem : nam Asiam superiorem et orientalem non producere abietes.

6.

Ibi Amazonem ad Alexandrum venisse plurimi tradunt, inter quos sunt Clitarchus, Polycritus (*Polycletus*), Onesicritus, Antigenes et Ister.

7.

Polycletus prodit in India nasci lacertos maximos variisque coloribus; pellem eorum floridis quibusdam picturis mirum in modum distinctam, tactuque esse mollem admodum teneramque.

8.

E LIBRO OCTAVO.

Polycletus Larissæus libro Historiarum octavo Alexandrum in lecto aureo dormivisse, eumque viros mulieresque tibus canentes ubique in castris secutos esse, et computationes ejus ad auroram usque protractas esse tradit.

POLYCRITUS MENDÆUS.

ΙΣΤΟΡΙΑΙ.

1.

Diodorus XIII, 83, 2 : Agrigentini ante urbis eversionem opulentia inter omnes conspicui.; Agrigentini vero ditissimus Gellias fuit (v. Timæi fr. 111) : Καὶ Πολύκλειτος ἐν ταῖς Ἱστορίαις ἐξηγεῖται περὶ τοῦ κατὰ τὴν οἰκίαν πιθεῶνος, λέγων ὡς διαμείναντος αὐτοῦ στρατευομένου ἐν Ἀκράγαντι θεωρηκέσθαι. (3) Εἶναι δ' ἐν αὐτῷ τριακοσίους μὲν πίθους ἐξ αὐτῆς τῆς πέτρας τετμημένους, ἕκαστον ἑκατὸν ἀμφορεῖς χωροῦντα· κολυμβήθραν δὲ παρ' αὐτοῖς ὑπάρχειν κεκονιαμένην, χωροῦσαν ἀμφορεῖς χιλίους, ἐξ ἧς τὴν ῥύσιν εἰς τοὺς πίθους γίνεσθαι. Γεγονέναι δὲ φασὶ (φησι?) τὸν Γελλίαν τὸ μὲν εἶδος εὐτελεῖ παντελῶς, τὸ δὲ ἥθος θαυμαστόν.

ΤΑ ΠΕΡΙ ΔΙΟΝΥΣΙΟΝ ΤΟΝ ΝΕΩΤΕΡΟΝ.

2.

E LIBRO PRIMO.

Diogenes L. II, 63, de Æschine Socratico : Φησὶ δὲ Πολύκριτος ὁ Μενδαῖος ἐν τῷ πρώτῳ τῶν περὶ Διονύσιον, ἄχρι τῆς ἐκπύσεως συμβῶναι αὐτὸν τῷ τυράννῳ, καὶ ἕως τῆς Διώνος εἰς Συρακούσας καθόδου· λέγων εἶναι σὺν αὐτῷ Καρχίνον τὸν κωμωδοποιόν. Φέρεται δὲ καὶ ἐπιστολὴ πρὸς Διονύσιον Αἰσχίνου.

POLYCRITUS MENDÆUS.

HISTORIÆ SICULÆ.

1.

Polycletus (*Polycritus*) in Historiis suis narrat de cella in domo Gelliae vinaria, quam se, dum militans Agrigenti subsisteret, vidisse testatur. Fuisse in illa dicit trecenta dolia ex ipso saxo excisa, quorum unumquodque centum amphoras cepisset. Juxta vero labrum exstitisse incrustatum mille amphorarum capax, ex quo liquor in vasa defluxerit.

DE REBUS DIONYSII JUNIORIS.

2.

E LIBRO PRIMO.

Polycritus Mendæus libro primo De Dionysio Æschinæ Socraticum vixisse apud Dionysium tyrannum dicit usque ad ejus expulsionem atque adventum Dionis. Addit fuisse cum eo Carcinum voelam comicum.

3.

Athenæus V, p. 206, E, Moschion navem Hieron-
nis Syracusani descripturus ait : Τίμαιος δὲ (sc. θαυ-
μαζέτω) ἐπὶ τῇ πυρᾷ τῇ κατασκευασθείσῃ Διονυσίῳ
τῷ Σικελίας τυράννῳ... Πολύκλειτος δ' ἐπὶ τῷ λυχνίῳ
τῷ κατασκευασθέντι τῷ Πέρσῃ. Ὁ δὲ Ἱέρων κτλ.

Quid sibi velint ista : τῷ Πέρσῃ, obscurum. In-
telligas *regem Persarum*, fragmentumque vindica-
veris Polycleto Larissæo. Verum num tam vage
Moschion de re locutus esset, cujus nusquam nos
mentionem factam esse reperimus? Nisi fallor cor-
ruptus locus est; pro τῷ Πέρσῃ fuerit τοῖς Ταραντι-
νοῖς vel τῷ Πρυτανεῖν τῶν Ταραντίνων. Nam ita
Athenæus XV, p. 700, D : Εὐφορίων δ' ἐν Ἱστορι-
κοῖς ὑπομνήμασι Διονυσίον φησι τὸν νεώτερον Σικελίας
τύραννον Ταραντίνους εἰς τὸ Πρυτανεῖν ἀναθεῖναι λυ-
χνεῖον δυνάμενον καίειν τοσούτους λύχνους, ὅσος ὁ τῶν
ἡμερῶν ἐστιν ἀριθμὸς εἰς τὸν ἐνιαυτόν.

4.

Aristoteles Mir. Ausc. c. 122 (112 Westrm.) :
Φησὶν εἶναι ὁ Πολύκριτος ὁ τὰ Σικελικὰ γεγραφὼς ἐν
ἐπεσὶν ἐν τινὶ τόπῳ τῆς μεσογείου λίμνιόν τι ἔχον ὅσον
ἀσπίδος τὸ περίμετρον. Τοῦτο δ' ἔχει ὕδωρ διαυγὲς μὲν,
μικρῷ δὲ θολερώτερον. Εἰς τοῦτ' οὖν ἔαν τις εἰσβῇ λού-
σασθαι χρεῖαν ἔχων, αὐξῆσθαι εἰς εὖρος, ἔαν δὲ καὶ
δεύτερος, μᾶλλον πλατύνεται· τὸ δὲ πέρας ἕως εἰς πεν-
τήκοντα ἀνδρῶν ὑποδοχὴν μείζον γενόμενον διευρύνε-
ται, ἐπειδὴν δὲ τοῦτον τὸν ἀριθμὸν λάβῃ, ἐκ βάθους
πάλιν ἀνοικοῦν ἐκβάλλειν μετέωρα τὰ σώματα τῶν
λουομένων ἕξω ἐπὶ τὸ ἔδαφος ὡς δ' ἂν τοῦτο γένηται,
εἰς τὸ ἀρχαῖον πάλιν σχῆμα τῆς περιμέτρου καθίστα-
ται. Οὐ μόνον δ' ἐπὶ ἀνθρώπων τοῦτο περὶ αὐτὸ γίνεται,
ἀλλὰ καὶ ἔαν τι τετράπουσιν εἰσβῇ, τὸ αὐτὸ πάσχει.

Ἐκβάλλειν κτλ.] Eadem cecinit Philostephanus
ap. Tzetzen Hist. VII, 670 :

3.

Timæus admiretur rogum Dionysio tyranno exstructum ..
Polycletus (*Polycritus*) admiretur candelabrum, quod
Persæ (Tarentinorum prytaneo) constructum est.

4.

Polycritus, qui Sicula (versibus) scripsit, in loco quo-
dam regionis mediterraneæ parvam esse paludem dicit cli-
pei ambitu. Ea aquam habet limpiditatis ambigua, in quam
si quis lavatum ingreditur, augeri paludis latitudinem,
eamque, si etiam alter aliquis ingreditur, magis etiam ex-

καὶ Φιλοστέφανός φησιν ἕτερα μὲν καὶ μυρία,
καὶ Σικελῇ γῇ ῥίπτουσιν λίμνην τοὺς λουομένους.
« Γαίῃ δ' ἐν Σικελῶν Τρινακρίδι γεῦμα δέδεικται
αἰνότατον λίμνη, καίπερ ἐοῦσ' ὀλίγη,
ἰσχυρὸν δίνῃσιν· ὁ πρὶν ποσὶ παῦρα τινάξης,
αἰφνιδίως ξηρὴν σ' ἤλασεν ἐς ψάμαθον. »

Cf. Sotion c. 30 (p. 188 ed. Westerm.), qui Σῶλλαν
λίμνην περὶ Γέλαν dicit.

5.

Antigonus Mirab. 150 (135 Westerm.) : Πολύ-
κριτον δὲ καταγεγραπέναι (sc. Καλλιμαχὸς φησι) τὸν
μὲν ἐν Σόλοις οὐ ψευδὸς ὠνομάσθαι Λίπαριν, ἀλλ' οὐ-
τως ἀπολιπαίνειν ὥστε μὴ προσδεῖσθαι ὀλείμματος· τὸν
δὲ ἐν Παμφυλίᾳ Μούαβιν ἀπολιθοῦν, ἔαν τις ἐμβάλῃ
στοιβὴν ἢ λίθον (λύγον conj. Meurs., φλεών Bentl.,
σχίριον Jacobs.).

Plinius H. N. XXXI, 14 : *Polycritus explere olei
vicem juxta Solos Ciliciæ fontem. Theophrastus hoc
idem fieri in Æthiopia ejusdem nominis fonte.*

Eadem plenius reddidit Vitruv. VIII, 3, 8 : *Alii
autem perpingues terræ venas profluentes, uncti oleo
erumpunt, uti Solis flumen nomine Liparis, in quo
natantes aut lavantes ab ipsa aqua unguantur. Si-
militer in Æthiopia lacus est, qui unctos efficit, etc.*
Cf. Isidor. Orig. XIII, 13.

Ceterum Plinii libri habent *Polyclytus*; quod in
Polycritus mutavit Harduinus.

Ad Ciliciæ fontem Polycritus aberraverit a fon-
tibus Siciliæ : fortasse eo loco, ubi sermo erat de
Lipara insula, quam Μελιγουνίον olim dictam esse
ferunt, quamque ipsam etiam a soli fertilitate et
fontium præstantia (v. Diodor. V, 10) nomen ha-
bere auctor noster censuerit. Ceterum argumentum
fragmenti etiam Polycleto Larissæo conveniret.

tendi, et sic porro usque dum quinquaginta homines exce-
perit. Hunc vero ubi attigerit numerum, aquam ex profundo
turgescens corpora lavantium in siccam ejicere : quo
facto in pristinam ambitus formam redire. Neque hæc ho-
minibus tantum accidunt, sed etiam quadrupedibus, si quæ
ingrediantur.

5.

Polycritum scribere Callimachus ait fontem, qui juxta
Solos sit, haud immerito Liparim (*oleo unctum*) vocari,
quum adeo quæ lavantes, ut unguento nihil opus sit.

BÆTON. DIOGNETUS.

AMYNTAS. ARCHELAUS.

De vita Bætonis et Diogneti, qui Alexandro mentores itinerum fuerunt, nihil traditur. Commentarii eorum, Σταθμοὶ τῆς Ἀλεξάνδρου πορείας inscripti, quales fuerint, conijcere licet ex comparato Itinerario Alexandri M., quod primus edidit Ang. Maius (*). Ceterum Diognetus (**) semel tantum citatur una cum Bætone (fr 2). Cum eodem Bætone (fr. 1) Athenæus componit Amyntam, alium Σταθμῶν Ἀσίας auctorem, cujus sæpius apud ve-

(*) Ste-Croix. *Exam. crit.* p. 46 : « L'itinéraire de l'armée macédonienne, décrit par Bæton et Diognète, arpenteurs employés à la mesure de ses marches et des contrées que cette armée parcourut, aurait pu répandre un grand jour, non-seulement sur les campagnes d'Alexandre, mais encore sur la géographie de l'Orient : malheureusement cet ouvrage n'a point survécu aux ravages du temps. On ne doit pas le confondre avec la description, qu'Alexandre avait chargé des gens habiles de faire des provinces de son empire. Patrocle assurait qu'elle lui avait été communiquée par Xénoclès, garde du trésor royal (Strabo II, p. 68). »

(**) Diognetum (sic enim scribendum) Erythræum auctorem nescio quem memorat Hyginus Poet. astron. II, 30 : *Diognetus* (libri *Diogenetes* et *Diogenes*) *Erythræus ait, quodam tempore Venerem cum Cupidine filio in Syriam ad flumen Euphratem venisse, et eodem loco repente Typhona gigante, de quo supra diximus, apparuisse; Venerem autem in fluvium se projecisse, et ibi figuram piscium forma mutasse : quo facto periculo esse liberatus. Itaque postea Syros, qui his locis sunt proximi, destituisse pisces evitare, quod vereantur eos capere, ne simili causa aut eorum præsidia impugnare videantur, aut eos ipsos captare.* Cf. *Hegesiae* fr. 4.

Quæ quominus ex opere De Alexandri itineribus desumpta aliquis putet, nihil adeo obstat. Alium Diognetum Erythræorum ducem memorant Plutarchus De virtut. mul. p. 254, B; Parthen. Erot. c. 9; Polyæn. VIII, 36. Diognetum Antiochi M. ducem habes ap. Polyb. V, 43, 59 sqq.; D. Rhodium architectum ap. Vitruv. X, 22; Carthaginiensem, Clitomachus patrem ap. Steph. Byz. v. Καρχηδών; pictorem Antonini ap. Jul. Capitol. c. 4 et 6; Mælarensensem ap. Polyæn. I, 27; Cretensem ap. Ptolem. Hephaest. in Phot. Bib. cod. 190 p. 151, 20; archontem Atheniens. in Marm. Par. init., alios duos ap. Demosth. p. 992, 26 et 641, 6; alium in Grut. Inscript. p. 107, 9. *Diognetus* ἐν τῷ Περὶ Κνίδου (I. Κνίδου) citatur ap. Herodian. II. μὲν. λ. p. 11 loco corruptissimo. Fortasse reponendum Διόγνητος. Nam Demogneti nomen alias frustra quasivi. — Bætone alterum habes in Antholog. Pal. VI, 27, 28.

teres fit mentio. Opus ejus sat amplum fuisse ex subjectis colligitur fragmentis, quorum ne unum quidem ad definienda spatia itinerum pertinet, sed in describendis locorum populorumque rebus memorabilibus versantur omnia. Comitibus Alexandri Amyntam nostrum annumerandum esse etsi probabile est, confirmari tamen veterum testimonio nequit. Multo etiam minus constat de Archelao, quem τὸν χωρογράφον τῆς ὑπ' Ἀλεξάνδρου πατρίσεως γῆς fuisse ex uno novimus Diogene L. II, 17. Alexandrum regem comitatum esse suspicatur Vossius (p. 96), idque verisimile esse videtur. Idem Vossius (p. 399) statuit chorographum eundem esse cujus Περὶ ποταμῶν opus laudant Plutarchus De fluv. c. 15. et Stobæus Floril. 100, 15. At qui De fluviis scripsit procul dubio est idem cum eo, qui Περὶ λίθων opus composuit (Plut. De fluv. c. 9). Hunc autem esse Archelaum regem Cappadociæ postremum discimus ex Plinii H. N. XXXVII, s. 11, 18, 25, 32. Sed cur eundem putemus χωρογράφον terrarum, quas Alexander peragraverit, causam idoneam non video.

BÆTON.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΟΡΕΙΑΣ.

1.

Athenæus X, p. 442, B : Βαίτων γούν, ὁ Ἀλεξάνδρου βηματιστής, ἐν τῷ ἐπιγραφόμενῳ Σταθμοὶ τῆς Ἀλεξάνδρου πορείας, καὶ Ἀμύντας ἐν τοῖς Σταθμοῖς, τὸ τῶν Ταπύρων ἔθνος φησὶν οὕτω φιλοῖνον εἶναι, ὥς καὶ ἀλείμματι ἄλλω μηδὲν χρῆσθαι, ἢ τῷ οἴνῳ. Τὰ δ' αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Κτησίας (fr 97) ἐν τῷ περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν φόρων.

Cf. *Ælian.* V. H. III, 18.

2.

Plinius H. N. VI, s. 21 : *Junguntur inter se Imaus, Emodus, Paropamisus, Caucasus, a quibus tota (India) decurrit in planitiem immensam et Egypto similem. Verum ut terrena demonstratio intelligatur, Alexandri Magni vestigiis insistamus.*

MANSIONES ITINERIS ALEXANDRI.

1.

Bæton, Alexandri mentor itinerum, in libro qui Mansio-

nes itineris Alexandri inscribitur, et Amyntas in Mansionibus, Tapyrorum gentem ita vino deditam tradunt, ut ne ad unguendum quidem alia re ulla quam vino utatur. Eadem Ctesias quoque narrat ubi agit de tributis Asiaticis.

Diognetus et Bæton itinerum ejus menses scripsere, a portis Caspiis Hecatompylon Parthorum quot diximus millia esse, inde Alexandriam Arión quam urbem is rex condidit, DLXVI mill., inde ad Prophthasiam Drangarum CXCIX mill., inde ad Arachosiorum oppidum DXV mill., inde Ortospa-num CCL mill., inde Alexandri oppidum quinquaginta M. In quibusdam exemplaribus diversi numeri reperiuntur; hanc urbem sub ipso Caucasio esse positam. Ab ea ad flumen Copheta et oppidum Indorum Peucolaitin CCXXVII mill., inde ad flumen Indum et oppidum Taxila sexaginta mill., ad Hydaspem fluvium clarum CXX mill., ad Hypasin non ignobiliorem XXIX. CCCXC, qui fuit Alexandri itinerum terminus, exsuperato tamen amne arisque in adversa ripa dicatis. Epistolæ quoque regis ipsius consentiunt his.

Quod diximus millia esse sc. sect. 17 ubi hæc: Ipsius vero Parthiæ caput Hecatompylos abest a portis CXXXIII M. passuum. Quæ ibi sequuntur ex eodem fonte fluxisse videntur.

Strabo XV, p. 723 : Ὅριζεσθαι γὰρ φησι (sc. Ἐρατοσθένης fr. 115 Bernh.) τὴν Ἀριανὴν ἐκ μὲν τῶν πρὸς ἑω τῷ Ἰνδῷ, πρὸς νότον δὲ τῇ μεγάλῃ θαλάττῃ, πρὸς ἀρκτον δὲ τῷ Παροπαμισῷ καὶ τοῖς ἐξῆς ὁρεσι μέχρι Κασπίων πυλῶν, τὰ δὲ πρὸς ἐσπέραν τοῖς αὐτοῖς ὁροις, οἷς ἡ μὲν Παρθυηνὴ πρὸς Μηδίαν, ἡ δὲ Καρμανία πρὸς τὴν Περσίδα διώρισταί· πλάτος δὲ τῆς χώρας τὸ τοῦ Ἰνδοῦ μῆκος, τὸ ἀπὸ τοῦ Παροπαμισῷ μέχρι τῶν ἐκβολῶν μύριοι καὶ δισχίλιοι στάδιοι· οἱ δὲ τρισχίλιοι φασὶ μῆκος δὲ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν, ὡς ἐν τοῖς Ἀσιατικοῖς σταθμοῖς [sc. Βαίτανος, Διογνήτου, Ἀμύντου?] ἀναγράφεται, δι-τόν.

De re vide quæ disputat Salmas. in Exercitt. Plin. p. 357, C, sqq., ubi ex iisdem Bætonis et Diogneti commentariis fluxisse censet quæ ex Eratosthene affert Strabo XI, p. 514 : Τὰ δὲ διαστήματα οὕτω λέγει· ἀπὸ μὲν τοῦ Κασπίου πλ.

3.

Plinius H. N. VII, 2, 2 : *Super alios autem Anthropophagos Scythas in quadam convalle magna Imai montis regio est, quæ vocatur Abarimon, in*

qua silvestres vivunt homines aversis post crura plantis, eximie velocitatis, passim cum feris vagantes. Hos in alio non spirare caelo ideoque ad finitimos reges non pertrahi, neque ad Alexandrum Magnum pertractos Bæton itinerum ejus mensor prodidit. Cf. Gellius N. A. IX, 4. Augustin. C. D. 16, 8.

4.

Plinius H. N. VI, s. 22 : *Ab iis (Prasiis) in interiore situ Monedes et Suari, quorum mons Maleus, in quo umbræ ad septentrionem cadunt hieme, æstate in austrum, per senos menses. Septentriones eo tractu semel in anno apparere, nec nisi quindecim diebus, Bæton auctor est, hoc idem pluribus locis Indire fieri, Megasthenes.*

Solin c. 52 : *Septentriones in eo tractu in anno semel, nec ultra quindecim dies apparent, sicuti auctor est Bæton, qui perhibet, hoc in pluribus Indiæ locis evenire. Negligenter hæc e Plinio exscripta.*

Eadem etiam Martianus lib. VI, cap. de India, notante Harduino ad Plin. l. l., ubi simul de errore Bætonis pluribus agit. — Ceterum nomen Bætonis legitur etiam in Plin. elench. auct. lib. V.

AMYNTAS.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΑΣΙΑΣ.

1.

E LIBRO PRIMO.

Athenæus XI, p. 500, D : Ἀμύντας ἐν τῷ πρώτῳ τῶν τῆς Ἀσίας σταθμῶν, περὶ τοῦ ἀερομέλιτος καλουμένου διαλεγόμενος, γράφει οὕτως· « Σὺν τοῖς φύλλοις δρέποντες συντιθέασιν εἰς παλάθης Συριακῆς τρόπον πλάττοντες, οἱ δὲ σφαίρας ποιοῦντες. Καὶ ἐπειδὴν μέλλωσι προσφέρεισθαι, ἀποκλάσαντες ἀπ' αὐτῶν ἐν τοῖς ξυλῖνοις ποτηρίοις, οὓς καλοῦσι ταβαίτας, προδρέχουσι, καὶ διηθήσαντες πίνουσι. Καὶ ἐστὶν ὅμοιον, ὡς ἂν τις μέλι πῖνοι διεῖς τοῦτο δὲ καὶ πολλὸν ἤδιον. »

Fuse hunc locum tractat Salmasius in Exercitt. Plin. p. 717. Cf. etiam Casaubonus ad Athenæum, l. l.

2.

Eratosthenes ait Arianam ab oriente Indo terminari, ab austro mari magno, ab aquilone Paropamiso et montibus usque ad Caspias portas. Ab occidente iisdem finibus, quibus Parthia a Media, Carmania a Paretacena et Perside distinguitur. Regionis latitudo est Indi longitudo, a Paropamiso usque ad ostia, duodecim millia stadiorum : sunt qui tredecim millia faciant : longitudo a Caspiis portis duplex est, ut in Asiaticis Mansionibus (Bætonis, Diognetis, Amyntæ?) scriptum est.

MANSIONES ASIÆ.

1.

E LIBRO TERTIO.

Amyntas primo libro De Asiæ Mansionibus de aereo melle, quod vocatur, verba faciens ita scribit : « Colligunt una cum foliis, componuntque ita, ut fingant in modum massæ Syriacæ, nonnulli vero in globi formam. Ubi frui volunt, decerptam massæ partem aqua diluunt in ligneis poculis, quas tabætas vocant; dein colant bibuntque. Estque potus similis ac si quis mel dilutum bibat, sed sapore multo jucundior. »

2.

E LIBRO TERTIO.

Athenæus XII, p. 529. E : Ἀμύντας δ' ἐν τρίτῳ Σταθμῶν ἐν τῇ Νίνῳ φησὶν εἶναι χώμα ὑψηλόν, ὅπερ κατασπάσαι Κύρον ἐν τῇ πολιορκίᾳ ἀναγωννύντα τῇ πόλει. Λέγεσθαι δὲ τὸ χώμα τοῦτ' εἶναι Σαρδαναπάλλου τοῦ βασιλεύσαντος Νίνου, ἐφ' οὗ καὶ ἐπιγεγράφθαι ἐν στήλῃ λιθίνῃ Χαλδαίοις γράμμασιν, ὃ μετενεγχεῖν Χοιρίλον ἐμμετρον ποιήσαντα. Εἶναι δὲ τοῦτο· « Ἐγὼ δὲ ἐβασίλευσα, καὶ ἀχρι εὐρών τοῦ ἡλίου φῶς, ἐπιον, ἔφαγον, ἡφροδίσιασα, εἰδὼς τὸν τε χρόνον ὄντα βραχύν, ὃν ζῶσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ τοῦτον πολλὰς ἔχοντα μεταβολὰς καὶ κακοπαθείας, καὶ ὧν ἂν καταλίπω ἀγαθῶν, ἄλλοι ἔξουσιν τὰς ἀπολαύσεις. Διὸ ἀγῶν ἡμέραν οὐδεμίαν παρέλπειν τοῦτο ποιῶν. »

Χοιρίλος] sc. Isensis, comes Alexandri. Vid. Næke in fragm. Chæcili p. 210. Cf. Callisthen. fr. 35, ibique notata.

E LIBRIS INCERTIS.

3.

Athenæus II, p. 67, A : Ἀμύντας ἐν Σταθμοῖς Περσικοῖς φησὶν· « Φέρεται τὰ ὅρη τέρμινθον, καὶ σχίνον, καὶ κάρυα τὰ Περσικά, ἀφ' ὧν ποιοῦσι τῷ βασιλεῖ ἔλαιον πολὺ. »

4.

Athenæus XII, p. 514, F, de vite aurea, quæ ad lectum regis Persarum posita erat (V. Chares fr. 10 : Τὴν δὲ ἄμπελον ταύτην Ἀμύντας φησὶν ἐν τοῖς Σταθμοῖς καὶ βότρουας ἔχειν ἐκ τῶν πολυτελεστάτων ψήφων συντεθειμένους, οὐ μακράν τε ταύτης ἀνακεῖσθαι κρατῆρα χρυσοῦν, Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ποίημα. Cf.

Brisson. De regio Pers. pr. I, c. 77 extr., ubi ex Himerio ἐν μελέταις apponit hæc : ἄμπελος Ἄρτα-ξέρξη χρυσοῦ, Θεοδώρου Σαμίου ποίημα. De Theodoro v. Müller. *Archæol.* § 60.

5.

Athenæus X, p. 442, B, de gente Tapyrorum. Vide Bætonis fr. 1.

6.

Ælian. H. A. XVII, 17 : Ἀμύντας ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις οὕτως ὑπ' αὐτοῦ Σταθμοῖς, κατὰ τὴν γῆν τὴν Κασπίαν καὶ βοῶν ἀγέλας λέγει πολλὰς, καὶ κρεῖττονας ἀριθμοῦ εἶναι, καὶ ἵππων· ἐπιλέγει δὲ ἄρα καὶ ἐκεῖνα, ἐν ὧρῶν τισι περιτροπαῖς μυῶν ἐπιδημίας γίνεσθαι πλῆθος ἄμαχον. Καὶ τὸ μαρτύριον ἐπάγει, λέγων, τῶν ποταμῶν τῶν ἀενάων σὺν πολλῶ τῷ βοῖζῳ φερομένοις, τοῦσδε καὶ μάλα ἀτρεπτικῶς ἐπινήχεσθαι· τε αὐτοῖς καὶ τὰς οὐρὰς αὐτῶν ἐνδακόντας ἔρμα τοῦτο ἴσχειν, καὶ τοῦ διαβάλλειν τὸν πόρον σύνδεσμόν (σφισιν Wyttenb.) ἱσχυρότατον ἀποφαίνειν τόνδε. Ἐς τὰς ἀρούρας δὲ ἀπονηξάμενοι, φησί, καὶ τὰ λήϊα ὑποκείρουσιν, καὶ διὰ τῶν δένδρων ἀνέρπουσιν, καὶ τὰ ὠραῖα δειπνον ἔχουσιν· καὶ τοὺς κλάδους δὲ διακόπτουσιν, οὐδὲ ἐκείνους κατατραγεῖν ἀδυνατοῦντες. Οὐκοῦν ἀμυνόμενοι οἱ Κάσπιοι τὴν ἐκ τῶν μυῶν ἐπιδρομὴν τε ἅμα καὶ λύμην, φείδονται τῶν γαμψωνύχων· ὅπερ οὐ καὶ αὐτοὶ κατὰ νέφη πετόμενοι εἶτα αὐτοὺς ἀνασπῶσιν, καὶ ἰδίᾳ τινὶ φύσει τοῖς Κασπίοις ἀναστέλλουσι τὸν λιμόν. Ἀλώπεκες δὲ αἱ Κάσπιοι, τὸ πλῆθος αὐτῶν τοσοῦτόν ἐστιν, ὥς καὶ ἐπιφοιτᾶν οὐ μόνον τοῖς αὐλίοις τοῖς κατὰ τοὺς ἀγρούς, ἤδη γε μὴν καὶ ἐς τὰς πόλεις παριέναι· καὶ ἐν οἰκίᾳ ἀλώπης φανέται, οὐ μὰ Δία ἐπὶ λύμῃ, οὐδὲ ἀρπαγῇ, ἀλλὰ ὅλα τίθασος· καὶ ὑπογαίνουσι γέ οἱ Κάσπιοι (τοῖς Κασπίοις;) καὶ ὑπαικάλλουσι τῶν παρ' ἡμῖν κυνιδίων (add.

2.

E LIBRO TERTIO.

Amyntas tertio libro Mansionum ad urbem Ninum ait tumulum esse præaltum, quem diruit et solo æquavit Cyrus, quum urbem obsideret et aggerem contra eam excitaret : perhiberi autem tumulum illum fuisse Sardanapalli, regis Nini, incisumque habuisse in columna lapidea Chaldaicis literis epigramma, quod a Chæcilo Græcis versibus redditum sit. Fuisse autem scriptum in hanc sententiam : « Ego regnavi et quamdiu lucem solis vidi, taudiu bibi, comedi, veneri indulsi, gnarus breve esse tempus, quo vivunt homines, habereque illud multas conversiones et adversitates ; et quæ relicturus sim bona, iis alios esse fructuos. Quare nullam ego diem prætermisi, quin illud agerem. »

3.

E LIBRIS INCERTIS.

Amyntas in Persicis Mansionibus scribit : « Ferunt montes terebinthum, lentiscum et Persicas nuces, e quibus regi copiosum oleum paratur. »

4.

Regis vitem ait Amyntas in Mansionibus uvas habere e pretiosissimis lapidibus compositas : indeque non procul positum esse craterem aureum, Theodori Samii opus.

6.

Amyntas in Mansionibus, quas sic inscripsit, in terra Caspia tradit boum et equorum greges esse innumerabiles. Idem hoc quoque dicit, certis temporibus infinitam murium multitudinem accedere. Ejusque rei testimonium affert inquam in perennibus fluviis rapide præcipientibus intrepide eos innatare, et caudas inter se mordicus tenentes hoc firmamento uti, eoque ceu validissimo vinculo fluviis transmittere. Quum autem in arationes transierint, segetes succidunt, et in arbores ascendentes fructus edunt ; et quos vorare nequeunt ramos frangunt. Caspii ut ab infestis eorum incursionibus se defendant, parcent avibus quæ aduncos habent ungues. Hæ igitur tantis et ipsæ gregibus, ut nubes esse videantur, advolantes mures corripunt et suo proprio quodam natura munere a Caspiis famem depellunt. Porro vulpium Caspiarum ea est multitudo, ut non modo agrestia stabula adeant, sed urbes quoque ac domos ingre-

δίχην s. τρόπον). Οἱ δὲ μῦς οἱ τοῖς Κασπίοις ἐπίδημοι ὄντες κακῶν (ἐπιδήμιον ὄντες κακὸν Reisk.), μέγθος αὐτῶν ὅσον κατὰ γε τοὺς Αἰγυπτίων ἰχνεύμονας ὁρᾶσθαι, ἀγριοὶ δὲ καὶ δεινοί, καὶ καρτεροὶ τοὺς ὀδόντας, καὶ διακῶσαι τε καὶ διατραγεῖν οἴοιτε εἰσι καὶ σίδηρον. Τοιοῦτοι δὲ ἄρα καὶ οἱ μῦς οἱ ἐν τῇ Τερηδόνι τῆς Βαβυλωνίας εἰσιν, ὥνπερ οὖν καὶ τὰς δορὰς [ἴσασιν] οἱ τούτων κάπηλοι [καὶ] ἐς Πέρσας ἀγοῦσι φόρτον· εἰσι δὲ ἀπαλαὶ καὶ συνεβράμμεναι, χιτῶνές τε ἅμα γίνονται καὶ ἀλεαίνουσιν αὐτούς· καλοῦνται δὲ ἄρα οὗτοι καναυτᾶνες, ὡς ἐκείνοις φιλόν. Θαυμάσαι δὲ τῶν μυῶν τῶνδε ἄξιον ἄρα καὶ τοῦτο· ἐὰν ἄλλῳ μῦς κύουσα, κατὰ ἐξαιρεθῇ τὸ ἐμβρυον, αὐτῆς δὲ διατμηθείσης ἐκείνης, εἴτα μέντοι καὶ αὐτὸ διανοιχθῇ, καὶ ἐκεῖνο ἔχει βρέφος.

Ἀλώπεκες δὲ αἱ Κάσπαιαι..] « Animal *Shacal* appellatum intelligi vult *Schneider*. V. ad *Ælian*. I, 7; XII, 48. — ἰχνεύμονας] planum est intelligi speciem aliquam mustelæ aut viverræ. *Schneider*. « Idem in Edit. mures Caspios ad sciuros pertinere censebat. » *JACOBS*. — ἴσασιν et καὶ in nonnullis codd. omittuntur, sine ullo damno. Mures *Teredonii* intelligendi mustelæ ermineæ aut similes. — καναυτᾶνες] « Καννάκας malebat *Gesner*., eamque emendationem probat etiam *Jungermannus* ad *Polluc*. VII, 13, p. 727, ubi est : Βαβυλωνίων ἐστὶν ὁ καυ-

νάκης. Hoc Persici vestimenti nomen occurrit etiam in *Aristoph. Vesp.* 1149. *Philes* c. 68 καναυτᾶνες tamquam *Indorum dialecti* vocem ponit. » *SCHNEIDER*.

7.

Ælian. H. A. V, 14 : Ἐν τῇ Πάρῳ (scr. Γυάρῳ) τῇ νήσῳ Ἀριστοτέλης λέγει μῦς εἶναι, καὶ μέντοι καὶ τὴν γῆν σιτεῖσθαι τὴν σιδηρίτιν· Ἀμύντας δὲ καὶ τοὺς ἐν Τερηδόνι, γῆ δὲ ἐστὶν αὕτη τῆς Βαβυλωνίας, τὴν αὐτὴν τροφὴν προσφέρεισθαι λέγει.

« Ex *Antigon*. c. 21, *Plin.* VIII, 57, s. 82 Γυάρῳ scribendum esse docuerunt *S. Holst.* ad *Steph. Byz.* p. 88, *Bochart Hieroz.* II, p. 540, *Beckm. de mir. Ausc.* c. 24, p. 56. *SCHNEID.* *Suidas* in Γυάρῳ λέγεται ὅτι ἐν ταύτῃ διατρώγουσιν οἱ μῦες τὸν σίδηρον. *Vid. Theophr. Opp.* tom. I, p. 834, et *Schneider*. ibi *Tom.* IV, p. 814. *Miraculum* imminuit *Ælianus* non σίδηρον dicens, sed γῆν σιδηρίτιν a muribus degluttiri.

8.

Schol. Nic. Ther. 815 : Ἀμύντας φησὶ τὴν μυγαλὴν ἐκ μυδὸς καὶ γαλῆς γίνεσθαι· χαλεπὸν δὲ εἶναι τὸ δῆγμα αὐτῆς, ὅταν δάκῃ.

diantur; nihil tamen hercle nocentes, neque rapientes, sed cicures Caspiis tamquam caniculæ adulantur. Mures autem Caspiis infesti neque magnitudine inferiores quam *Ægyptii* ichneumones, itemque feri sunt et acerbi, et robore dentium non aliter ferrum dissecare et devorare possunt, quam mures in *Teredone* *Babyloniæ*; quorum pelles molles institores ad Persas vehunt, quibus vestes consuuntur, et corpus optime fovetur; hosque suo sermone canautanas appellant. Hoc etiam in muribus admiratione dignum est : si mus præ-

gnans capta dissecetur et eximatur fœtus, in eo quoque dissecto fœtus reperitur alter.

7.

In *Gyaro* insula *Aristoteles* ait mures terram ferrariam edere; et *Amyntas* in *Babylonica* *Teredone* mures eodem cibo uti ait.

8.

Amyntas dicit murem araneum nasci ex mure et mustela : morsum ejus gravem esse.

HEGESIAS MAGNES.

Strabo XIV, p. 648 : Ἄνδρες δ' ἐγένοντο γνῶριμοι Μάγνητες, Ἥγησιαις τε δὲ ῥήτωρ, δὲ ἥρξε μάλιστα τοῦ Ἀσιανοῦ λεγομένου ζήλου, παραφθίρας τὸ καθεστήκός ἐθος τὸ Ἀττικόν· καὶ Σίμος δὲ μελοποιός.

Cicero Brut. c. 83 : *Et quidem duo fuerunt per idem tempus dissimiles inter se, sed Attici tamen : quorum Charisius multarum orationum, quas scribebat aliis, quum cupere videretur imitari Lysiam ; Demochares autem, Demosthenis sororis filius etc.. At Charisii vult Hegesias esse similis, isque ita se putat Atticum, ut veros illos præ se pæne agrestes putet. At quid est tam fractum, tam minutum, tam in ipsa, quam tamen consequitur, concinnitate puerile ?*

Hinc igitur patet Hegesiam Charisio (*) et Demochare juniorem fuisse. Accuratus ætatem viri definire Vossius instituit. Scilicet quum dictum quoddam, quod Hegesias (fr. 1) tribuit Plutarchus (Vit. Alex. c. 3), Timæo tribuatur a Cicerone, Siculum scriptorem id a Magnete mutuatum esse censet. « Plutarchus, ait, vir immensæ lectionis et cui, quum Vitas istas scriberet, ad manus semper erant Timæus atque historici alii, nunquam Hegesias illud dictum tribuisset, quod Timæo assignat Tullius, nisi prior Hegesias dixisset, aut si saltem circa eadem tempora ita uterque scripsisset. Quod si est, extremis Ptolemæi Lagi et primis Philadelphi temporibus vixerit Hegesias. »

Scripsit Hegesias (**) præter orationes etiam historiam Alexandri, et fortasse alia quædam argumenti historici. Fabulis et ineptis commentis auctorem indulsisse haud obscure indicat Aulus Gellius (N. A. IX, 4), qui tamquam rerum inauditarum et incredularum scriptores componit Aristeam Proconnesium, Isigonum Nicæensem, Ctesiam, Onesicritum, Polystephanum, Hegesiam. Ad fabularum studium accedit narratio oratorio fuco et af-

(*) De Charisio oratore parum noto v. Quintil. X, 1, 70 : *Nec nihil profecto viderunt, qui orationes, quæ Charisii nomine eduntur, a Menandro scriptas putent.* Fragmentum ejus servavit Rutil. Lup. I, 10. Cf. Westermann. *Gesch. d. gr. Bereds.* p. 100, n. 34.

(**) Distinguendus a rhetore *Hegesias Cyrenæicus philosophus*, Platonis fere æqualis, de quo v. Diog. L. II, 88 ; Cic. Tusc. I, 32 ; Valer. Max. VIII, 9 ; Suidas v. Ἀριστιππος. — *Hegesias Maronites*, qui De re rustica scripsit, Auct. De R. R. p. 54, 164. — *Hegesias (Hegias ?)* Atheniensis sculptor ; Lucian. Rhet. præc. c. 9 ; Quintil. XII, 10. Ceterum de permutatione nominum Hegesias et Hegias aliorumque v. Welcker. Cycl. Hom. p. 278, 304.

fectato isto et exsanguī Asianorum dicendi genere deformata. Nam quod de orationibus Hegesias Cicero dicit, idem etiam in historiarum libros cadere fragmenta comprobant luculentissime. Placuit oratio Nostri Varroni (*Habes Hegesias genus, quod Varro laudat*, Cic. Ep. ad Att. XII, 6) ; ab reliquis omnibus vehementer vituperatur. Quæ huc spectant veterum testimonia hæc sunt :

Cic. Orat. c. 67 : *Quam (numerosam comprehensionem) perverse fugiens Hegesias, dum ille quoque imitari Lysiam vult, alterum pene Demosthenem, saltat incidens particulas : et is quidem non minus sententiis peccat quam verbis, ut non quærat quem appellet ineptum, qui illum cognoverit.*

Id. ibid. c. 69 : *Sunt etiam qui illo vitio, quod ab Hegesia maxime fluxit, infringendis concidentisque numeris in quoddam genus abjectum incidant Siculorum simillimum.*

Theon. Progymn. 2 : Ἐπιμελητέον δὲ καὶ τῆς συνθέσεως τῶν ὀνομάτων, πάντα διδάσκοντα ἐξ ὧν διαφεύζονται τὸ κακῶς συντιθέναι, καὶ μάλιστα δὲ τὴν ἑμμετρον καὶ εὐρυθμον λέξιν, ὡς τὰ πολλὰ τῶν Ἥγησιου τοῦ ῥήτορος καὶ τῶν Ἀσιανῶν καλουμένων ῥητόρων.

Dionysius Hal. De verb. compos. c. 4, tom. V, p. 30 R., historicos qui aptam verborum compositionem plane neglexerint, recenset, Phylarchum, Duridem, Polybium, Psaonem, Demetrium Callanianum, Hieronymum, Antiochum, Heraclidem, Hegesiam Magnetem. In antecedentibus (p. 27 R.) demonstraturus quomodo mutatus verborum ordo characterem orationis immutet, Herodotea verba (ex initio libri I) ita transponit : « Ἀλυάττου μὲν υἱὸς ἦν Κροῖσος, γένος δὲ Λυδῶς, τῶν ἐν τῷ Ἰωνίᾳ πόταμου τύραννος ἰθύνων· δὲ, ἀπὸ μεσημβρίας ῥέων Σύρων τε καὶ Παφλαγόνων μεταξὺ, πρὸς βορέαν ἐξεῖσι άνεμον εἰς τὸν καλούμενον πόντον Εὐξείνιον. » Quibus addit : Ἥγησιαχὸν τὸ σχῆμα τοῦτο τῆς συνθέσεως, μικρόκομψον, ἀγεννές, μαλθακόν. Τούτων γὰρ τῶν λήρων ἱερὲς ἐκείνος ἀνὴρ, τοιαῦτα γράφων· « Ἐξ ἀγαθῆς ἐορτῆς ἀγαθὴν ἀγομὲν ἄλλην. » — « Ἀπὸ Μαγνησίας εἰμὶ τῆς μεγάλης Σιτυλεύς. » — « Οὐ γὰρ μικρὰν εἰς Θηβαίων ὕδωρ ἔπτυσεν ὁ Διόνυσος· ἡδὺς (sc. δὲ Ἰσμηνός) μὲν γάρ ἐστι, ποιεῖ δὲ μαίνεσθαι. » Adde quæ idem Dionysius disputat in fragm. Heges. 3 (*).

(*) Cum Hegesia aptissime Bæckhius (Ind. lectt. univ. Berolin. 1824 sem. hibern. p. 4) componit Pausaniam. « Aut fallimur magnopere ait, aut unde stilum suum Pau-

Longinus De sublim. c. 3, 3, postquam de Clitarchi aliorumque dictionis inani tumore dixerat, addit : Τά γε μὴν Ἀμφικράτους τοιαῦτα καὶ Ἥγησιου καὶ Μάτριδος· πολλὰ γὰρ ἐνθουσιᾶν ἑαυτοῖς δοκοῦντες, οὐ βακχεύουσιν, ἀλλὰ παῖζουσιν.

Talis quum fuerit Hegesias, haud inepte cognominatus esse dicitur ἀγρὺ μέλισσα, *apis silvestris*, teste Hesychio. (Cf. Suidas : Ἀγρία μέλισσα, ἐπὶ τῶν σφόδρα πονηρῶν καὶ ὤμων.)

ΤΑ ΠΕΡΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

1.

Plutarch: Alex. 3 : Ἐγεννήθη δ' οὖν Ἀλέξανδρος ἱσταμένου ἀγνὸς Ἐκατομβαιῶνος, δν Μακεδόνες Λῶον καλοῦσιν, ἔκτῃ, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος ἐνεπρήσθη νεώς· ᾧ Ἥγησιος ὁ Μάγνης ἐπιπεφώνηκεν ἐπιφώνημα κατασβέσαι τὴν πυρκαϊάν ἐκείνην ὑπὸ ψυχρίας δυνάμενον εἰκότως γὰρ ἔφη καταφλεχθῆναι τὸν νεών, τῆς Ἀρτέμιδος ἀσχολουμένης περὶ τὴν Ἀλεξάνδρου μάλωσιν.

saniam certe magna ex parte formaverit, simplicissima via invenimus. Quippe in forma orationis nihil magis mentem ferit quam numerus : quodsi, qualis numerus sit recte constitueris, stili ipsius proprietatem definiveris : cetera enim ut plurimum in eundem modum composita reperiuntur. Jam vero cujus aures Atticis numeris assueverint, dum Pausaniam viva voce recitat, ne unam quidem periodum apte cadentem deprehenderit ; ita omnia fracta, concisa, inversa, perturbata sunt ; denique verborum collocatio ea est, ut auctor legentes quasi deludere videatur, ne recte intelligi possit. Præterea dictio jejuna, exilis, exsanguis est : quod ante nos alii notarunt. Ut uno verbo omnia comprehendamus, stilus *Asianus* et *Hegesiacus* est ; quem excoluit *Hegesias Magnes Sipyleus*, hoc est Pausaniæ popularis : sive, quod verisimillimum, hæc rhetorum secta in Hegesiae patria usque ad Pausaniam perduravit, eaque hic institutus domi est, sive Pausanias popularis sui stilum sponte amplexus eum in patriæ honorem opere suo celebrare voluit : ut, quum nullum paulo amplius Asianæ dictionis specimen supersit, illa qualis fuerit, jam ex ipso potissimum Pausania cognoscendum videatur. »

DE REBUS ALEXANDRI.

1.

Natus est Alexander die sexto Hecatombæonis mensis, quem Loum appellant Macedones. Eodem illo die templum Dianæ Ephesiæ conflagravit. Quam rem narrans Hegesias Magnes dictum adjecit adeo frigidum, ut incendium istud potuisset extinguere. Scilicet haud mirandum dicit templum flammis consumptum esse, quum Diana tum obstrictio opere circa Alexandrum occupata fuisset.

2.

Hegesias, sæpius memorans eversiones urbium, laborat exilitate. Nolens enim temporibus accommodate dicere, studens vero in rebus austeris leporem ostendere, assequitur quidem aliquatenus quod vult, a dignitate vero rei tractandæ longe aberrat ; uti ex orationibus ejus manifesto apparet,

Eadem Timæo tribuit Cicero De nat. deor. II, 27 : *Concinne, ut multa Timæus : qui quum in historia dixisset, qua nocte natus Alexander esset, eadem Dianæ Ephesiæ templum deflagrasset ; adjunxit, minime id esse mirandum, quod Diana, quum in partu Olympiadis adesse voluisset, abfuisset domo.* Sane hoc concinne dictum, sed a gravitate historici prorsus alienum, ut merito rideatur a Plutarcho. Cf. Ruhnken. Hist. crit. orat. p. 184.

2.

Agatharchides in Præfat. ad lib. V De mari rubro (ap. Phot. cod. 250, p. 446 ed. B.) : Ἥγησιος μὲν οὖν πολλάκις τῆς ἀπωλείας μεμνημένος τῶν πόλεων εὐτελής ἐστιν. Ὁ γὰρ μὴ θέλων τοῖς καιροῖς οἰκείως διαλέγεσθαι, ζητῶν δὲ ἐξ ἀνάγκης ἐν αὐστηρῇ πράγματι κομψότητα διαφαίνειν, τοῦ μὲν ἰδίου ζηλώματος ἐπὶ ποσὸν τυγχάνει, τῆς δὲ τῶν ὑποκειμένων ἀξίας οὐ στοχάζεται· ὥσπερ οὗτος ἐν τοῖς αὐτοῦ φωρᾶται λόγοις· οἷον « Ὅνομα κατελάβομεν, πόλιν καταλιπόντες. » Σκόπει τοίνυν. Τοῦτο πάθος μὲν οὐδαμῶς ποιεῖ, ἀλλὰ συνάγει πρὸς τὴν ἔμψασιν καὶ ποιεῖ ζητεῖν τί λέγει. Οὐ γὰρ ἂν τις τῇ γνώμῃ διασταγμὸν ἐνεργάσθαι, ἐκεῖσε ἀπὸ τοῦ λόγου τὸ δεινὸν ἀφῆκε. Διὰ τί ; διὰ τὸ βρῆθ' ἐν τῷ σαφῶς γῶναι καὶ τὴν συμπάθειαν ἐστὶ λαβεῖν· ὁ δ' ὑστερήσας τοῦ σαφοῦς ἀπολείπεται καὶ τῆς ἐναργείας. Εἴτα ὁμοίον περὶ Θηβαίων φησί· « Τὸν γὰρ μέγιστα φωνήσαντα τόπον ἀφώνον ἡ συμφορὰ πεποίηκε. » Πάλιν ἐπ' Ὀλυνθίων· « Ἐκ μυριάδων πόλεως ἐξῆλθον, ἐπιστραφεὶς δ' οὐκέτ' εἶδον. » Ἐζήτει δὲ τί ; τὸ μὲν γὰρ βρῆθ', ὑπὸ τοιαύτῃ ἔμψασιν πεπτωκὸς, πεπλάνηκεν ἡμῶν ἀπὸ τοῦ προκειμένου τὴν γνώμην. Δεῖ δὲ τὸν οἰκτιζόμενον ἀφέντα τοὺς ἀστεῖσμούς, τὸ πρᾶγμα σημαίνειν ᾧ οἰκείωται τὸ πάθος, εἰ μέλλοι μὴ τῇ λέξει διακοσμεῖν, ἀλλὰ τῷ τῆς συμφορᾶς αἰτίῳ προσεδρεύειν. Ἀλλ' ἐφ' ἕτερον ἰτέον· « Ἀλέξανδρε, καὶ τὸν Ἐπαμεινώνδαν νόμισον, δρῶντα τὰ λε-

verbi causa ubi dicit : *Urbe relicta nomen acquisivimus.* Specta igitur hoc : affectionem nequaquam movet, sed ad quærendam verborum significationem nos adducit. Nam ubi quis dubitationem animo iniecit, ibi gravitatem orationi demit. Quare? Quia si dictum clare perspicitur, animus lectoris commoveri potest ; postposita autem perspicuitate, vis quoque verborum imminuitur. Hinc de Thebanis ad eundem modum dicit : *Locum enim altissima voce locutum mutum calamitas reddidit.* Rursum de Olynthis : *Ex urbe decem virorum millia capiente profectus sum ; conversus non amplius vidi.* Quæris quidnam? Dictum ita expressum a re præsentī animum abducit. Oportet vero miserantem, misso festivitatis studio, rem designare, quæ affectioni propria est, siquidem non dictioni ornatum quærere, sed calamitatis causæ servire ve-

φανα τῆς πόλεως, παρόντα μοι συνικετεύειν. » Αἴτημα μὲν μεираκιῶδες καὶ μεταφορὰ σκληρὰ, τὸ δὲ σκυθρωπὸν τῆς πράξεως ἄρρητον. Ἄλλο. « Βασιλικῇ μανίᾳ προσπαίσασα πόλιν τραγωδίας ἐλεεινοτέρα γέγονε. » πρὸς πᾶν μᾶλλον ἢ τὸ καθήκον σοφιστῇ ἡτοιμάσθαι φαίνεται, ὅθεν οὐ λίαν ἄπτεται τοῦ προκειμένου· χαλεπὸν γὰρ οἶμαι χαλεποῖς πράγμασιν μωκωμένῃν διάλεκτον ἐφορᾶσθαι. Ἄλλο. « Τί δεῖ λέγειν Ὀλυνθίους καὶ Θηβαίους, οἷα κατὰ πόλεις ἀποθανόντες πεπόνθασι; » Ἔτερον παραπλήσιον κολακείας οὐκ εὐσχήμονος καὶ εὐθηλαίας ἐχόμενον. « Ὅμοιον πεποίηκας, Ἀλέξανδρε, Θήβας κατασκάψας, ὥς ἀνείδῃ Ζεὺς ἐκ τῆς κατ' οὐρανὸν μερίδος ἐκβάλοι τὴν σελήνην· ὑπολείπομαι γὰρ τὸν ἥλιον ταῖς Ἀθηναίς. Δύο γὰρ αὐτὰι πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἦσαν δψεις. Διὸ καὶ περὶ τῆς ἐτέρας ἀγωνιῶν ὡν· δὲ μὲν γὰρ εἷς αὐτῶν ὀφθαλμὸς ἡ Θηβαίων ἐκέκοπται πόλιν. » Ἐμοὶ μὲν οὖν σκώπτειν δὲ σοφιστῆς δοκεῖ διὰ τούτων, οὐκ ὀλοφύρεσθαι τῶν πόλεων τὴν τύχην, καὶ σκοπεῖν πῶς ἂν τάχιστα συγκόβαιοτο τὸν λόγον, οὐ πῶς τὸ πάθος ὑπὸ τὴν ὄψιν ἀγάγοι διὰ τῆς ἐναργείας. Ἔτερον ὁμοιον. « Αἱ δὲ πόλεις αἱ πλησίον ἑκκαίον τὴν πόλιν, δρῶσαι τὴν πρότερον οὖσαν οὐκέτ' οὖσαν. » Εἴ τις οὖν τοῖς Θηβαίοις καὶ τοῖς Ὀλυνθίοις παρ' αὐτὴν τὴν ἄλυσιν τὰς περιόδους ταύτας συναχθόμενος ἔλεγε, δοκοῦσιν ἂν μοι γελάσαι τὸν γράψαντα καὶ τρόπον τινὰ αὐτῶν ὑπολαβεῖν ἀθλιώτερον. Ἄλλου γένους ἀψώμεθα τὸν αὐτὸν ἡγοῦμενοι σοφιστῇ. « Δεινὸν τὴν χώραν ἄσπο-

ρον εἶναι τὴν τοὺς Σπαρτοὺς τεκοῦσαν. » Ἄλλ' οὐχ οὕτως ὁ Δημοσθένης, οὗ τὴν γνώμην οὕτως ἐπὶ τὸ χεῖρον μετέθηκε· γράφει δὲ δεινὸν μηλόδοτον γενέσθαι τὴν Ἀττικὴν, ἢ πρώτῃ τοῖς ἄλλοις ἐξήνεγκε τὸν ἡμερον καρπὸν. Ὁ δὲ φήσας δεινὸν εἶναι τὴν γῆν ἄσπορον γενέσθαι τὴν τοὺς Σπαρτοὺς τεκοῦσαν, ἐκ τῶν ὀνομάτων τὴν ἐναντίωσιν ἐληφεν, οὐκ ἐκ τοῦ πράγματος. Διὸ καὶ ψυχρότητα ἐσχάτην ἐμφαίνει, ὥσπερ καὶ Ἑρμειανὰς ὁ τὴν Ἀθηναίων ἐγκωμιάσας οὕτως. « Ἐκ γὰρ τῆς τοῦ Διὸς γεγεννημένης κεφαλῆς εἰκότως ἔχει τῆς εὐδαίμονιας τὸ κεφάλαιον. » Τοιοῦτον καὶ τὸ « Τίς δ' ἂν δύναιτο ποιῆσαι τὴν Κύρου δόσιν ἄκυρον; » καὶ τότε δὲ ὁμοιον. « Τόπος δὲ πῶς γένοιτ' ἂν ἄδατος βᾶτου περιειμένου; » Πάντα, φησὶν ὁ Ἀγαθάρχιδης, τὰ τοιαῦτα ἀδόκιμα· ἀλλ' εἰ μὲν πρὸς ἐλεηνολογίαν λέγοι, ἐγγὺς τοῦ πρέποντος ἴσταται, εἰ δὲ πρὸς πᾶσαν ἰδέαν λόγου, οὐκ ὁρθὸς τῇ κρίσει ἐπέβαλε. Πλὴν προστίθῃσι καὶ ἕτερα τῶν εἰρημίων ὁμοια, ὑπὸ τὴν αὐτὴν καὶ ταῦτα φέρων διαβολὴν, οἷον. « Θηβαῖοι ἐν τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Μακεδόνas ὑπὲρ τοὺς μυρίους ἀνετράπησαν. » Ὡ καλῆς ἐμφάσεως! ἄνθρωποι τοσοῦτοι παραλόγως ἀνατετραμμένοι. Καὶ πάλιν. « Τῆς μὲν πόλεως κατασκαφείσης οἱ μὲν ἄνδρες παίδων συμφορὰς ὑπομένουσιν, αἱ δὲ γυναῖκες μετέχθησαν εἰς Μακεδόνas, τὴν πόλιν θάψασαί τινα τρόπον. » Ἔτερον ὁμοιον. « Ἡ δὲ φάλαγξ τῶν Μακεδόνων εἰσβιασάμενη τοῖς δπλοῖς ἐν τῷ τείχεσιν τὴν πόλιν ἀπέκτεινεν. » Ἐκεῖ μὲν ταφὴ πόλεως, ἐνταῦθα δὲ θάνατος· λοιπὸν

lit. Sed ad alia procedendum. Alexander, Epaminondam puta conspectis urbis reliquit praesentem necum comprecari. Petitio puerilis, translatio dura est, rei vero atrocitas minime exprimitur. Aliud : Regiae insaniae quum impetisset se urbs, tragediam miserabilior fuit. Hoc ad quodvis potius quam ad id quod aptum est, adornasse sophista videtur; unde fit ut rem propositam minime attingat. Nam acerbum est, opinor, rebus acerbis ridiculum accommodari sermonem. Aliud : Quid attinet commemorare Olynthios et Thebanos, quae per singulas urbes morientes perpassi sint? Aliud simile, quod invenustam stultamque adulationem continet : Simile quid, Alexander, fecisti Thebas diruens, ac si Jupiter ex suo caeli loco lunam sustulisset; relinquo enim Athenis solem. Nam duce haec civitates Graeciae erant ocelli. Quapropter etiam de altero nunc anxius sum; nam unus oculorum evulsus est urbs Thebarum. Mihi quidem joculari sophista hisce videtur, non deplorare urbium fortunam, atque spectare quomodo brevissime orationem abscindat, non quomodo sub aspectum ducat calamitatem verborum perspicuitate. Aliud quid simile : Urbes vicinae deflebant urbem, quae quum antea fuisset, videntes jam non amplius esse. Si quis igitur Thebanis aut Olynthis sub ipsam eversionem huiusmodi periodos condolens recitasset, viderentur mihi scriptorem derisuri et quodammodo miseriorem ipsis existimaturi fuisse. Aliud genus attingamus ex eodem so-

phista : Grave, regionem non consitam esse, quae satos homines genuit. Sed non sic Demosthenes, cujus ille sententiam in deterius mutavit. Scribit enim, grave esse Atticam ovium fieri pascuum, quae prima omnium mitiorem tulerit fructum. Ille vero dum dicit grave esse terram non consitam esse, quae satos homines produxerit, ex verbis, non ex re oppositionem petivit. Hinc quammaxime friget, sicuti etiam Hermesianax, qui Minervam laudans dixit ita : Ex Jovis enim capite prognata merito tale habet caput felicitatis. Idem : Quis possit Cyri donationem reddere άκυρον (irritum)? Et similiter : Locus quomodo esse possit, invius (άδατος) sentibus (βάτω) cinctus? Talia omnia, Agatharchides ait, sunt ab usu remota; sin ad commiserationem movendam dicta, non procul a decoro absunt; si quis vero ad omnem orationis formam ea adhibet, haud recte iudicium instituit. Praeterea alia allatis similia apponit eademque criminatione prosequitur, uti istud : Thebani in praelio contra Macedones commissio plus quam decem millia subverterunt. O pulcrum demonstrationem! Tot homines praeter rationem subversi. Et iterum : Urbe eversa, viri quidem liberorum calamitates sustinuerunt, mulieres vero in Macedoniam translatae sunt, urbem quodammodo sepelientes. Aliud simile : Phalanx Macedonum vi armorum intra muros irruens urbem interfecit. Illic sepulcrum urbis, hic vero mortem habes; restat ut adjuncta funeris elatione, epigrammate utamur, et integra

ἐκφορὰν δὲ προσθέντας ἐπιγράμματι χρῆσασθαι, καὶ παντελὴς ἢ πρᾶξις. Πλὴν τῆς μὲν τούτου κομψότητος, ἵνα μὴ μανίας εἰπὼν πικρότερος φανῶ, διεληλύθαμεν, φησὶ, τὰ πλείεστα. Εἰσάγει δὲ μετὰ σαφηνείας καὶ τῆς προεπομένης λόγῳ κοσμιότητος εἰς τὸν ὅμοιον εἰπόντας τόπον Στρατοκλέα μὲν οὕτως· « Ἀροῦται καὶ σπεύρεται τὸ Θηβαίων ἄστυ, τῶν συναγωνισαμένων ὑμῖν τὸν πρὸς Φίλιππον πόλεμον. » Ἄμα, φησὶ, τὸ πάθος τῆς πόλεως εὐσήμως ἐξέθηκε, καὶ τῆς τῶν ἡτυχηκότων φιλίας ὑπεμνήσθη· τὸ δεινὸν γὰρ εὐνοίᾳ παραπεσθὲν ἐμβριθεστέρους εἶωθε τοὺς οἴκτους ποιεῖν. Μετὰ Στρατοκλέα ὁμοίως Αἰσχίνην εἰσάγει λέγοντα· « πόλις ἀστυγεῖων ἐκ μέσης τῆς Ἑλλάδος ἡφάνισται. » Ἀριστά, φησὶ, τῆς μὲν ἀπωλείας τὸ τάχος τῇ μεταφορᾷ σημύνας, τοὺς κινδύνους δὲ ἐφιστὰς ἐκ τοῦ τὸν πεπονθότα τοῖς ἀκούουσι δεικνύειν ὅμορον ὑπάρχοντα. Ἀλλὰ γὰρ ὁ Δημοσθένης, φησὶ, μετενέγκας τοὺς λόγους ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον οὕτω δεδήλωκε· « Τὴν μὲν πόλιν ἐξώρυσεν ἐκ τῶν θεμελίων, ὥστε μὴδὲ ἐπὶ ταῖς ἐστίαις καταλιπεῖν τὴν τέφραν, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας τῶν ἡγησαμένων τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τὰς σκηνὰς τῶν βαρβάρων διένειμε. » Πικρῶς καὶ σαφῶς καὶ βραχέως ἀπ' ἐκάστου τῶν εἰδῶν εἰληφὼς τὴν ὑπερβολὴν ὅμως τῆς διδασκούσης τὸ πρᾶγμα ἐναργείας οὐκ ἐπελάθετο. Πάλιν ἐπ' Ὀλυνθίων β' αὐτὸς ῥήτωρ· « Ὀλυνθὸν δὴ καὶ Μεθώνην καὶ Ἀπολλωνίαν καὶ δύο καὶ τριάκοντα πόλεις τῶν ἐπὶ Θράκης, ἃς πάσας οὕτως ὁμῶς ἀνῆρκεν,

ὥστε εἰ μὴδὲ πώποτε ἐκτίσθησαν ῥάδιον εἶναι προσελθόντας εἰπεῖν, » κτλ.

3.

Dionys. Hal. De comp. verb. tom. V, p. 120 R. : Οἷς δὲ μὴ ἐγένετο πρόνοια τοῦτου τοῦ μέρους (aptæ verborum compositionis), οἱ μὲν ταπεινάς, οἱ δὲ κατακεκλασμένας, οἱ δ' ἄλλην τινὰ αἰσχύνῃν ἢ ἀμορφίαν ἐχούσας ἐξήνεγκαν τὰς γραφάς. Ὡς ἐστὶ πρῶτος καὶ τελευταῖος καὶ μέσος ὁ Μάγνης σοφιστῆς Ἡγησίας· ὑπὲρ οὗ, μὰ τὸν Δία καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς ἅπαντας, οὐκ οἶδ', ὅτι χρὴ λέγειν, πότερον τοσαύτη περὶ αὐτὸν ἦν ἀναισθησία καὶ παχύτης, ὥστε μὴ συνορᾶν, οἵτινές εἰσιν εὐγενεῖς ἢ ἀγενεῖς ῥυθμοί, ἢ τοσαύτη θεοβλάβεια καὶ διαφθορά τῶν φρενῶν, ὥστ' εἰδότα τοὺς κρείττους, ἔπειτα αἰρεῖσθαι τοὺς χείρονας· ὃ καὶ μᾶλλον πείθεσθαι. Ἀγνοίας μὲν γὰρ ἐστὶ καὶ τὸ κατορθοῦν πολλαχοῦ· πρόνοιας δὲ τὸ μηδέποτε. Ἐν γοῦν τοσαύταις γραφαῖς, ἃς καταλείλοιπεν ὁ ἀνὴρ, μίαν οὐκ ἂν ἐβροί τις σελίδά συγκειμένην εὐτυχῶς· ἵσκει δὲ ταῦτα ὑπολαβεῖν ἐκείνων κρείττω, καὶ μετὰ σπουδῆς αὐτὰ ποιεῖν, εἰς ἃ δι' ἀνάγκην ἂν τις ἐμπεσὼν ἐν λόγῳ σχεδὶν δι' αἰσχύνῃς ἔθετο φρόνημα ἔχων ἀνὴρ. Θῆσω δὲ καὶ τούτου λέξιν ἐξ Ἱστορίας, ἵνα σοὶ γένηται δῆλον ἐξ ἀντιπαράθεως, ὅσῃ μὲν ἀξίωσιν ἔχει τὸ εὐγενὲς ἐν ῥυθμοῖς, ὅσῃ δ' αἰσχύνῃν τὸ ἀγενεές.

Τί δὲ ὁ λαμβάνει πρᾶγμα ὁ σοφιστής; τοιόνδε. Ἀλέξανδρος πολιορκῶν Γάζαν, χωρίον τι τῆς Συρίας πᾶν ἰσχυρὸν, τραυματίας τε γίνεται κατὰ τὴν προ-

res est. Festivitatē huius scriptoris, ne insanīe dicens acerbior videar, ait, recensuimus plurima. Introducit vero etiam cum perspicuitate et iusto orationis ornatu de eadem re dicentes; Stratoclem quidem ita: *Aratur jam et seritur Thebanorum civitas, qui nobiscum contra Philippum arma sumpserunt*. Simul, ait, casum urbis evidenter exposuit, et infelicium amicitiae recordatus est. Durum enim benevolentiae appositum majorem solet commiserationem movere. Post Stratoclem similiter Aeschinem inducit dicentem: *Urbs contermina e media Graecia sublata est*. Optime, dicit, celeritatem excidii metaphora significat et instans periculum monstrat eo, quod qui ista perpassi sint auditorum finitimos esse dicit. Verum Demosthenes, inquit, ad Alexandrum sermonem transferens ita rem elocutus est: *Urbem funditus evertit, ut ne cinerem quidem reliquerit; liberos vero et uxores eorum, qui Graeciae principatum obtinuerant, per tabernacula barbarorum distribuit*. Acriter et clare et breviter de singulis speciebus usus hyperbolis, non oblitus tamen est quae rem docet perspicuitatis. Rursum de Olynthis idem orator: *Olynthum et Methonem et Apolloniam et duas et triginta urbes Thraciae quas omnes ita crudeliter evertit, ut nunquam conditas esse facile accedentes dicere possint*.

3.

Qui vero in componendis verbis nullam adhibuerunt curam, illi aut humilia aut fracta aut turpitudinem aliam quandam ac deformitatem habentia in lucem scripta protu-

lerunt. Quorum primus et ultimus et medius est Magnesius sophista Hegesias: de quo, per Jovem et ceteros deos omnes, quid sit dicendum plane nescio: utrum ei adeo stupidum fuerit et crassum ingenium, ut perspicere non potuerit, qui numeri generosi aut ignobiles, an tanta diis iratis eum occupaverit stoliditas mentisque depravatio, ut, melioribus perspectis, deteriora tamen praeferret: quod quidem ego magis existimo. Ignorantiae enim est etiam recte dicere saepenumero, nunquam vero, id est consilii et prudentiae. Jam inter tot scripta, quae nobis vir ille reliquit, ne pagellam quidem unicam invenires felici structura ornatam: hos utique pedes illis praestantiores judicabat, et de industria visus est adhibere; in quos si prudens quispiam necessitate exactus inciderit, idque in oratione facta ex tempore, non poterit a rubore sibi temperare. Hominis vero sermonem ex historia sumptum ante oculos ponam, ut tibi ex mutua comparatione appareat, quantum dignitatis illud in numeris generosum habeat, quantumque sordeat ignobilia structura.

Quam vero rem enarrandam sibi sophista sumit? Hujusmodi est. Alexander, dum Gazam obsidione cingeret, castrum Syriae munitissimum, vulnus inter oppugnandum accepit, nec eam, nisi longo post tempore, in potestatem redegit. Ira itaque accensus omnes, quos in urbe vivos invenit, gladio sustulit, Macedonibus permisso, ut quemvis occiderent obvium: ipsum autem imperatorem, quem ceperat, summam tam fortuna quam corporis praestantiam

βολήν, καὶ τὸ χωρίον αἰρεῖ χρόνῳ φερόμενος. Ὁ δ' ὑπ' ὀργῆς τοὺς τ' ἐγκαταληφθέντας ἀποσπᾷ πάντας, ἐπιτρέψας τοῖς Μακεδόσι τὸν ἐντυχόντα κτείνειν, καὶ τὸν ἡγεμόνα αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβὼν, ἄνδρα ἐν ἀζύμῳ καὶ τύχῃ καὶ εἰδούς, ἐξ ἀρματείου δίφρου δῆσαι καλεύσας ζῶντα, καὶ τοὺς ἵππους ἐλαύνων ἀνὰ κράτος, ἐν τῇ πάντων ὄφει διαφθερεῖ τοῦτον. Οὐκ ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν δεινότερα πάθῃ, οὐδ' ὄψει φοδερωτέρας. Πῶς δὴ ταῦτα ἡρμήνευεν ὁ σοφιστής, ἄξιον ἰδεῖν, πότερον σεμνῶς καὶ ὑψηλῶς, ἢ ταπεινῶς καὶ καταγελάστωκ; «Ὁ δὲ βασιλεὺς (erat Βάτις, κρατῶν τῆς Γαζαίων πόλεως, Artian.) ἔχων τὸ σύνταγμα προηγεῖτο, καὶ πῶς ἐδεβούλευτο τῶν πολεμίων τοῖς ἀρίστοις ἀπαντᾶν εἰσίων. Τοῦτο γὰρ ἔγνωστο, κρατήσασιν ἐνὸς συνεκβάλλειν καὶ τὸ πλῆθος. Ἡ μὲν οὖν ἐλπίς αὕτη συνέδραμεν εἰς τὸ τολμᾶν, ὥστ' Ἀλέξανδρον μηδέποτε κινδυνεύσαι πρότερον οὕτως· ἀνὴρ γὰρ τῶν πολεμίων, εἰ γόνατα συγκαμφθεὶς, ἔδοξε τοῦτ' Ἀλεξάνδρῳ τῆς ἱκετείας ἔνεκα πράξαι. Προέμενος δ' ἐγγὺς μικρὸν ἐκνεύει τὸ ξίφος ἐνέγκαντος ὑπὸ τὰ πτερύγια τοῦ θώρακος, ὥστε γενέσθαι καὶ τὴν πληγὴν οὐ καιριωτάτην· ἀλλὰ τὸν μὲν αὐτὸς ἀπώλεσε, κατὰ χειρᾶς τόπτων τῇ μαχαίρᾳ τοὺς δ' ἄλλους ὀργῇ πρόσφατος ἐτίμπρατο. Οὕτω γὰρ ἐκάστου τὸν ἔλεον ἐξέστησεν ἡ τοῦ τολμήσαντος ἀπόνοια, τῶν μὲν ἰδόντων τῶν δ' ἀκουσάντων, ὥστε ἐξακισχίλιους ὑπὸ τὴν σάλπιγγα ἐκείνην τῶν βαρβάρων κατακοπῆναι. Τὸν μέντοι βασιλεῖα αὐτὸν ἀνήγαγον ζῶντα Λεόννατος καὶ Φιλωτᾶς ἰδὼν δὲ πολὺσπαρκὸν καὶ μέγαν, ὥς βδελυρώτατον (μέλας γὰρ ἦν καὶ τὸ χροῖμα), μισήσας ἐπ' οἷς ἐδεβούλευτο, καὶ τὸ εἶδος, ἐκέλευσε διὰ τῶν ποδῶν χαλκοῦν ψαλλίον διεύραντας ἔλκειν κύκλῳ γυμνόν. Πιλούμενος δὲ κακοῖς περὶ πολλὰς τραχύτητας ἐκράζεν. Αὐτὸ δ' ἦν, ὃ λέγω, τὸ συνάγον ἀνθρώπους. Ἐπέτεινε μὲν γὰρ ὁ πόνος,

βάρβαρον δ' ἐβόα δεσπότην καὶ ἱκετεύων· γελᾶν δὲ ὁ σολοικισμὸς ἐποίει· τὸ δὲ στέαρ καὶ τὸ κύτος τῆς γαστρὸς ἐνέφαινε Βαβυλώνιον ζῶον ἕτερον ἄδρῶν. Ὁ μὲν οὖν ὄχλος ἐνέπαιζε, στρατιωτικὴν ὕβριν ὑβρίζων εἰδεχθῆ καὶ τῷ τρόπῳ σκαιὸν ἐχθρόν.»

Deinde Dionysius, comparationis causa appositis versibus Homeri de Achille in corpus Hectoris sæviente (Il. X, 395 sqq.), pergit ita :

Οὕτως εὐγενῶς ἄμα καὶ δεινῶς πάθῃ λέγεσθαι προσῆκεν ὑπ' ἀνδρῶν φρόνημα καὶ νοῦν ἐχόντων· ὥς δὲ ὁ Μάγνης εἶρηκεν, ὥς ὑπὸ γυναικῶν ἢ κατεαγόντων ἀνθρώπων λέγοιτ' ἂν, καὶ οὐδὲ τούτων μετὰ σπουδῆς, ἀλλ' ἐπὶ χλευασμῷ καὶ καταγέλῳ. Τί οὖν αἴτιον ἐκείνων μὲν τῶν ποιημάτων τῆς εὐγενείας, τούτων δὲ τῶν φλυαρημάτων τῆς ταπεινότητος; ἡ τῶν βυθμῶν διαφορά μάλιστα, εἰ καὶ μὴ μόνη.

Historiam ab Hegesia narratam vide ap. Curtium (IV, 6), qui secutus haud dubie est Clitarchum, quem etiam Hegesiam ob oculos habuisse et narrationis atrocitate superare studuisse videtur (cf. Clitarch. fragm. introduct. p. 76). Eunuchus Gazæ rerum tum potitus ap. Curtium audit *Betis*, ap. Arrian. II, 25, 8 Βάτις, quod ipsum nomen fortasse ap. Dionys. pro βασιλεὺς reponendum est. Ceterum manca esse narratio videtur; adeo est inconcinna.

4.

E LIBRIS INCERTIS.

Hyginus Poet. astron. III, 41 : *Piscis qui Novius appellatur. Hic videtur ore aquam excipere a signo Aquario, qui laborantem quondam Isim servasse existimatur : pro quo beneficio simulacrum*

existimationis virum, curruī bijugo alligari jussit, atque equis vehementer incitatis omnium in conspectu interemit. Enimvero calamitatem crudeliorem enarrare, aut quidquam aspectu horribilius, nemo poterit. Quomodo vero hæc oratione sophista illustraverit, operæ pretium erit videre; an dictione sublimi et plena gravitatis, an humili prorsus et ridenda. « At Batis cum instructo agmine præibat, et primoribus hostium aliquo modo occurrere constituit, prælium ingressus. Hoc enim putabat, uno superato, reliquam unaruituram multitudinem. Hæc igitur spes regem comitans impulit ad audendum, adeo ut majori nunquam antea in periculo versaretur Alexander. Vir quidam ex hostium numero, in genua procidens, fidem fecit Alexandro supplicandi animo id egisse. Eum ergo admittens propius, vix declinavit gladium, quem transfuga sub ipsas lorice pinnulas intulerat, ut non acciperet vulnus letale. Sed eum quidem impacto in caput ferro ipse rex interemit : ceteris vero militibus ex integro ira exarsit : nam singulorum usque adeo misericordiam immutavit hominis audacia perditā, non solum eorum, qui presentes viderant, sed qui ab aliis rem acceperant, ut ad illum tubæ sonitum sex millia barbarorum interficerentur. Ipsum vero Batin regem Leonnatus et Phi-

lotas vivum adduxerunt. Quem ubi obesum conspexit Alexander, et vasto corpore, ut nihil sœdus (erat enim etiam nigro colore), odio non tantum ob ea quæ mollius esset facinora, sed etiam ab formam concepto, jussit ut unco pedes trajectus aëreo nudus in orbem raptaretur. Quibus malis gravatus, nimia doloris acerbitate clamorem sustulit. Hoc autem erat, quod dico, cur undique conflueret multitudo. Quum vero magis magisque dolores invalescerent, barbara voce clamabat *Dominum*, supplicatione adhibita; factoque solœcis omnes in risum egit : ipsa autem adipe et ventris cavitate saginatum aliquod animal Babylonium oculis spectantium subiecit. Insultabat itaque multitudo, ac militari affecit contumelia deformem aspectu et moribus rudem hostem. »

Ea qua Homerus dignitate et gravitate enarrandi sunt affectus ab hominibus ingenio judicioque præditis. Non secus autem Magnesius ille, ac si quid a mulierculis diceretur aut insanis et male feriatis hominibus; idque quum rem haud serio agerent, sed per jocosum risumque. Quid ergo rei est cur generosa videantur hæc Homeri carmina, ista autem nugamenta quam vilissima? numerorum scilicet pedumque differentia potissimum, etsi ea non unice causa est.

piscis et ejus filiorum, de quibus ante diximus, inter astra constituit. Itaque Syri complures pisces non esitant, sed eorum simulacra aurata pro diis penatibus colunt. De hoc Hegesias scribit. Pro Hegesias Munckerus scribi vult Ctesias, quia de eadem re Ctesias laudatur in Eratosth. Cataster. 38. Verum quum aliter rem tradat Diodoreus Ctesias (fr. 5), probabile potius est in Eratosthenis loco reponendum esse Hegesiam. Ceterum istam Syrorum religionem Hegesias memoraverit in Historia Alexandri. Cf. De eadem re Diogenetum p. 134 not. In Ctesiae fr. p. 13, l. 17 dele vocem recte.

(5).

Plutarch. Vit. X oratt. c. 8, 2, p. 844, B, de Demosthene : Ὡς δὲ Ἡγησίας ὁ Μάγνης φησὶν, ἐδεήθη τοῦ παιδαγωγοῦ, ἵνα Καλλιστράτου, Ἐμπίδου, Ἀφιδναίου, ῥήτορος δοκίμου καὶ ἱππαρχήσαντος καὶ ἀναθέντος τὸν βωμὸν τῷ Ἐρμῇ τῷ ἀγοραίῳ, μέλλοντος ἐν τῷ δήμῳ λέγειν, ἀκούσῃ· ἀκούσας δὲ, ἐραστής ἐγένετο τῶν λόγων.

« Scripsit (Plutarchus) vel certe scribere voluit ὡς δὲ Δημήτριος ὁ Μάγνης φησὶν. Nam Demetrium Magnetem in libris Περὶ ὁμωνύμων de Demosthene scripsisse, intelligitur ex Plutarcho in Demosth. c. 15 et c. 27, Photio cod. 265, p. 1478, et ipso Pseudo-Plutarcho p. 846, E. » RUHNKEN ad Rutil. Lup. I, 8; — Ἐμπίδου] sic Pausan. VII, 16, 4; vulgo Ἐμπαίδου; Reiskius Εὐμηλίδου; Wyttensbachius Καλλιχράτους. » Empedi filius jam Ol. 91, 4 in Sicilia occubuerat. Errorem detexit Ruhnken. Hist. crit. or. p. 59 » WESTERMANN. ad h. l.

6.

Plinius H. N. VII, 5. 57 : *Longa nave Iasonem primum navigasse Philostephanus auctor est, Paralum Hegesias. Hæc ad nostrum Hegesiam spectare videntur. Alium Hegesiam Maroneum laudat Plinius in ind. auctor. libri VIII. Is de agricultura scripserat. V. Auct. lat. Rei Rust. p. 54, 164.*

7.

Strabo IX, p. 396 : Ἀλλὰ γὰρ, εἰς πλῆθος ἐμπί-

5.

Hegesias (?) Magnes scribit Demosthenem precibus a pædago impetrasse, ut sibi liceret audire Callistratum, Empædi filium Aphidnæi, oratorem nobilem et qui aliquando magister equitum fuisset, ac Mercurio forensi aram dedicasset, verba tum ad populum facturum. Quem ubi audiuit, amore dicendi est captus.

7.

In multitudinem incidens eorum, quæ de Athenarum urbe cantantur et in ore hominum versantur, vereor ne,

πτων τῶν περὶ τῆς πόλεως ταύτης ὑμνουμένων τε καὶ διαβωμένων, ὀκνῶ πλεονάζειν, μὴ συμβῇ τῆς προθέσεως ἐκπεσεῖν τὴν γραφήν. Ἐπεισι γὰρ ὁ φησὶν Ἡγησίας, « Ὅρῳ τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὸ περὶ τῆς τριαίνης ἐκεῖ σημεῖον· ὁρῶ τὴν Ἐλευσίνα, καὶ τῶν ἱερῶν γέγονα μύστης· ἐκεῖνο Λεωκόριον· τοῦτο Θησεῖον· οὐ δύναμαι δηλῶσαι καθ' ἐν ἑκάστον· ἡ γὰρ Ἀττικὴ θεῶν ἐστὶ κτίσμα καὶ προγόνων ἡρώων. » Ἀλλ' οὗτός γε ἐνὸς μόνου ξοάνου τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει μέμνηται· Πολέμων δὲ ὁ περιγηγῆς τέτταρα βιβλία συνέγραψε περὶ τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει· τὸ δ' ἀνάλογον συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς πόλεως καὶ τῆς χώρας. Ἐλευσινὰ τε εἰπὼν (sc. Hegesias) ἓνα τῶν ἑκατὸν καὶ ἐβδομήκοντα δήμων, πρὸς δὲ καὶ τεττάρων, ὧς φασιν, οὐδένα τῶν ἄλλων ὠνόμακεν.

Hæc igitur scriptionem Hegesiae de Athenis vel Attica arguunt, quæ tamen minus justa periegesis, quam oratio epidictica de claritate Athenarum fuerit.

8.

Vitruvius VIII, 4 : *Theophrastus, Timæus, Posidonius, Hegesias, Herodotus, Aristides, Metrodorus, magna vigilantia et infinito studio locorum proprietates, aquarum virtutes ab inclinatione cœli ita distributas esse scriptis declararunt.*

Hoc quo pertineat parum liquet.

Subjicio quæ Rutilius Lupus ex orationibus Hegesiae servavit.

9.

Rutil. Lup., I, 7 : *Hegesiae : Miseremini mei, iudices, quem conjurata tanta vis inimicorum oppugnat. Miseremini solitudinis, cui ne in summo quidem tempore periculi liberos adhibere ad communem calamitatem deprecandam licitum est. Miseremini senectutis, quæ me etiam sine ceteris malis graviter defatigat.*

10.

Idem II, 2 : *Hegesiae : Diversa studia adolescentium animum adverteramus, tametsi fratres erant, uno atque eodem sanguine orti. Alter in*

si copiosior sim, ab instituto meo scriptio aberret. Venit enim mihi in mentem quod Hegesias dixit : « Video arcem; signum ibi est tridentis : video Eleusinem, sacrorumque mystes sum; ibi est Leocorium, hic Theseum : non possum singula exponere : est enim Attica deorum opus et priscorum heroum. » Verum hic quidem unus tantum in arce simulacri mentionem fecit; Polemo autem Periegetes quattuor libros conscripsit de donariis in arce dedicatis : quam proportionem requirunt etiam reliquæ urbis et agri partes. Porro Eleusinem unam ex centum et septuaginta quatuor curiis dicens Hegesias, reliquarum nullam nominavit.

studio laudis versabatur, et industria viam gloriosam, sed laboriosam sequebatur : alter in augenda pecunia occupatus et habendi cupiditate depravatus, summas divitias summam virtutem existimabat : hic nimirum magis erat laboriosus, qui laborem condendi ; non utendi causa suscipiebat.

II.

Idem II, 10 : *Hegesiae : Non hæc est, ut vulgari verbo appellatur, calamitas. Quid igitur? Quod proprium imponam, nescio, nisi illud unum, tantam esse ærumnæ magnitudinem, ut omnem fortunæ superbissimam crudelitatem ingenii miseria superarit.*

MENÆCHMUS SICYONIUS.

Suidas : Μάναιχμος, Σικωνίος (*), υἱὸς Ἀλκιβίου ἢ Ἀλκιβιάδου, ἱστορικός. Γέγονε δὲ ἐπὶ τῶν διαδόχων. Ἐγραψεν ἱστορίαν τὴν κατὰ τὸν Μακεδόνα Ἀλέξανδρον. Cf. Eudocia p. 299. — Veram nominis formam esse Μέναιχμος ex Athenæo et Schol. Pindari colligitur; corruptam præter Suidam habet Stephanus Byz. (fr. 1). Ceterum Alexandri Historia expressis verbis nusquam laudatur. Ejusdem vero, ut videtur, auctoris afferuntur libri *De rebus Sicyoniorum* (fr. 2 sq.), *De artificibus* (fr. 5 sq.), *De toreutice* (10), et Λόγος Πυθικός (11).

TA KAT' AΛEΞANΔPON.

1.

Steph. Byz. : Τηλέφιος, δῆμος καὶ Τηλέφου κρήνη, Λυκίας. Μέναιχμος (cod. Rhedig. Μενέμαχος; vulgo Μενέμαϊχμος) γὰρ φησιν εἶναι ἀπὸ ἑπτὰ σταδίων Πατάρων Τηλέφου κρήνη δεικνύται, διὰ τὸ Τηλέφον ἀπονιφασθαι ἐκεῖ τὸ τραῦμα, θολερὰν δὲ εἶναι. Ἔστι καὶ δῆμος Τηλέφιος.

Probabiliter hæc ad Alexandri Historiam refert Kiessling. (De Menæchmo Sicyonio et Hieronymo Rhod. Comment. Cizæ 1830, p. 6) collato loco Plutarchi in Alex. c. 17 : Ἔστι δὲ τῆς Λυκίας κρήνη περὶ τὴν Ξανθίων πόλιν, ἥς τότε λέγουσιν αὐτομάτως περιτραπίσης καὶ ὑπερβαλούσης ἐκ βυθοῦ δέλτον ἐκπεσεῖν χαλκῆν τύπους ἔχουσαν ἀρχαίων γραμμάτων, ἐν

(*) Alii : Suidas : Μάναιχμος, Ἀλωπεκοννήσιος, κατὰ δὲ τινὰς Προικοννήσιος, φιλόσοφος Πλατωνικός· ἔγραψε φιλόσοφα· καὶ εἰς Πλάτωνος Πολιτείας βιβλία γ'. Menæchmus mathematicus, Eudoxi disc., ap. Plutarch. Mor. p. 718 D (876 Didot.), Proclus ad Euclid. p. 19, 21, 22, 31, 68, ap. Eutoc. ad Archimed. sphær. p. 21 sq. ed. Basil. (v. Bernhardt. Eratosth. p. 174, 180, Jacobs ad Anthol. vol. I, p. II, p. 315 sqq.). — Menæchmus statuarius Naupactius ap. Pausan. VII, 18, 10, (cf. Müller. *Archæol.* § 82; 85, 1, Tiersch. *Ep. d. Kst.* p. 102.

DE REBUS ALEXANDRI.

1.

Menæchmus septem stadiis a Patariis monstrari dicit fontem Telephi, qui inde nomen habet, quod Telephus ibi vulnus abluerit; eum turbidum esse addit.

DE REBUS SICYONIORUM.

2.

Menæchmus quoque in libris de rebus Sicyoniorum narscriptores rer. alex.

οἷς ἐδηλοῦτο παύσεσθαι τὴν Περσῶν ἀρχὴν ὑπὸ Ἑλλήνων καταλυθεῖσαν. Alexandri historias etiam Plinius ante oculos habuerit, qui cum reliquis rerum Alexandri scriptoribus etiam Menæchmum recenset inter eos, ex quibus libros XII et XIII de plantis Asiæ consarcinavit.

ΣΙΚΥΩΝΙΑΚΑ.

2.

Athenæus VI, p. 271, D : Ἱστορεῖ καὶ Μέναιχμος ἐν τοῖς Σικυωνιακοῖς κατωναχοφόρους καλεῖσθαι δούλους τινὰς, παραπλησίους ὄντας τοῖς ἑπενάκτοις. Eadem Theopompus fr. 195. De re cf. Müller. *Dor.* II, 41.

3.

Schol. Pind. Nem. IX, 30 : Μέναιχμος δὲ δ Σικωνίος οὕτω γράφει· « Χρόνος παρελθόντος πολλοῦ Πρώναξ μὲν δ Ταλαοῦ καὶ Λυσιμάχης τῆς Πολύδου βασιλεύων Ἀργείων ἀποθνήσκει, καταστασιασθεὶς ὑπὸ Ἀμφιαράου καὶ τῶν Ἀναξαγοριδῶν· Ἀδραστος δὲ δ ἀδελφὸς τοῦ Πρώνακτος φυγὼν ἦλθεν εἰς Σικυῶνα καὶ τὴν Πολύδου μητροπάτορος βασιλείαν λαβὼν ἐβασίλευσε τῆς Σικυῶνος, καὶ τῆς Ἡρας τῆς ἀλεξάνδρου καλουμένης ἱερὸν καθ' ὃν περ ὦκει τόπον ἰδρύσατο. Τὴν δὲ ἐπωνυμίαν ἔλαβε ταύτην τὸ ἱερὸν διὰ τὸ φεύγοντα τὸν Ἀδραστον ἰδρύσασθαι καὶ καλεῖσαι ἱερὸν Ἡρας ἀλεξάνδρου· τὸ δὲ φεγεῖν τινες ἀλᾶσθαι ὠνόμαζον.

Καταστασιασθεὶς] codd. κατασταθείς. Cf. Ælian. V. H. IV, 5 : Οἱ ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας Πρώνακτι καὶ ἐκεῖνοι χάριτας ἀπέδωσαν διὰ γὰρ αὐτοὺς ἀπολοῦ μένου τοῦ Πρώνακτος τὸν ἀγῶνα ἔθεσαν ἐπ' αὐτῶν, ὃν οἱ πολλοὶ οἶονταί ἐπ' Ἀρχεμόρῳ τεθῆναι ἐξ ἀρχῆς. — Anaxagoridæ aliunde vix noti. Num fuit τῶν ἄλλων Μελαμποδιδῶν?

4.

Plinius H. N. IV, 12, 21 : (Eubœa) antea vocis-

rat κατωναχοφόρους (catonaca veste indutos) dicit servos quosdam eorum similes, qui ἐπενάκτοι dicantur.

3

Menæchmus Sicyonius ita scribit : « Multo post Pronax Talai et Lysimachæ Polybo natæ filius, rex Argivorum inoritur seditione ab Amphiarao et Anaxagoridis (?) oppressus. Adrastus vero frater Pronactis fuga sibi consulens Sicyonem venit ad Polybum, avum maternum, qui regnum Sicyonis ei tradidit. Ibi ad domum suam templum exstruxit Junonis quam ἀλεξάνδρον vocant, propterea quod fugitivus id dedicasset : nam fugere nonnulli ἀλᾶσθαι dicebant. »

31

tata est, ... ut Menæchmus, Abantias. — Unde hæc fluxerint, incertum.

ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΙΤΩΝ.

5.

Athenæus XIV, p. 635, B : Μέναιχμος δ' ἐν τοῖς Περὶ τεχνιτῶν τὴν πηκτίδα, ἣν τὴν αὐτὴν εἶναι τῇ μαγάδι, Σαπφῶ φησιν εὐρεῖν.

Idem, p. 635, E : Πηκτὶς δὲ καὶ μάγαδις ταῦτόν, καθά φησιν ὁ Ἀριστόξενος καὶ Μέναιχμος ὁ Σικυώνιος ἐν τῷ Περὶ τεχνιτῶν. Καὶ τὴν Σαπφῶ δὲ φησιν οὗτος, ἥτις ἐστὶν Ἀνακρέοντος πρεσβυτέρα, πρῶτην χρῆσασθαι τῇ πηκτίδι.

6.

Idem XIV, p. 637, F : Τὴν δὲ ψάλλῃ κιθάρισιν πρῶτόν φησι Μέναιχμος εἰσαγαγεῖν Ἀριστόνικον τὸν Ἀργεῖον, τῇ ἡλικίᾳ γενόμενον κατὰ Ἀρχιλόχον, κατοικήσαντα ἐν Κορυύρᾳ.

7.

Idem XIV, p. 638, A : Δίωνα δὲ τὸν Χίον τὸ τοῦ Διονύσου σπονδείον πρῶτον κιθαρίσαι Μέναιχμος (φησίν).

8.

Idem II, p. 65, A : Ὅτι τὸ εἰς Ὅμηρον ἀναφερόμενον ἐπύλλιον, ἐπιγραφόμενον δὲ Ἐπικυλίδες, ἔτυχε ταύτης τῆς προσηγορίας διὰ τὸ τὸν Ὅμηρον ᾄδοντα αὐτὸ τοῖς παισὶ κίχλας δῶρον λαμβάνειν, ἱστορεῖ Μέναιχμος ἐν τῷ Περὶ τεχνιτῶν.

9.

Schol. Pind. Nem. II, 4 : Μέναιχμος ἱστορεῖ τοὺς βαψωδοὺς στιχωδοὺς καλεῖσθαι διὰ τὸ τοὺς στίχους

βάβδους λέγεσθαι ὑπὸ τινῶν. Cf. Welcker. *Cyclos* p. 362 not.

ΠΕΡΙ ΤΟΡΕΥΤΙΚΗΣ.

(10 ?)

Plinius H. N. XXXIV, 8, 19 : *Menæchmi vitulus genu premitur replicata cervice : ipseque Menæchmus scripsit de sua arte.*

In auctorum elencho lib. 33 et 34 recensentur : « Antigonus qui de toreutice, Menæchmus qui item, Duris qui item. » Tuum hic Menæchmum idem cum nostro Sicyonio necne incertum est. Cf. Müller. *Archæol.* § 35, 1. Diversum esse suspicor.

ΠΥΘΙΚΟΣ.

11.

Schol. Pind. Pyth. IV, 313 : Ἐξ Ἀπόλλωνος δὲ φορμικτᾶς] Ἀπόλλωνος τὸν Ὀρφέα φησὶν εἶναι, ὃν καὶ αὐτὸς ὁ Πίνδαρος καὶ ἄλλοι Οἰάγρου λέγουσιν. Παρατίθεται (Χαῖρις) καὶ χρῆσμόν τινα, ὃν φησι Μέναιχμον ἀναγράφει ἐν τῷ Πυθικῷ. Ἐχει δὲ οὕτως :

Πιέρης αἰνοπαθεῖς, συγνὴν ἀποτίσσετε λῶδην
Ὀρφεῖ ἀποκτείναντες Ἀπόλλωνος φίλον υἱόν.

Καὶ Ἀσκληπιάδης ἐν ἑκτῷ Τραγωδουμένων ἱστορεῖ Ἀπόλλωνος καὶ Καλλιόπης Ὑμέναιον, Ἰάλεμον, Ὀρφέα.

Haud absurdum videtur Menæchmum Sicyonium Pythicon λόγον composuisse, quum in patria urbe Apollinis cultus tantopere celebraretur. Lucas Holstenius etiam Stephani locum (fr. 1) ex hoc libro petitum esse censuit. KIESSLING. De Menesæchmo oratore (v. Westermann. *Gr. Bereds.* 54, 30) nemo cogitaverit.

DE ARTIFICIBUS.

5.

Menæchmus libro De artificibus, pectidem, quæ eadem cum magadi est, a Sapphone inventam dicit.

Pectis et magadis idem instrumentum, uti dicit Aristoxenus et Menæchmus Sicyonius, qui Sapphonem, quæ Anacreonte est antiquior, primam pectide usum esse tradit.

6.

Assa cithara canere, Menæchmus ait primum instituisse Aristonicum Argivum, qui Archilochi vixerit ætate et Corcyræ habitaverit.

7.

Dionem Chium, Menæchmus ait, primum fuisse, qui Bacchi spondeum cithara caneret.

8.

Breve carmen, quod Homero auctori tribuitur Epicichli-

des inscriptum, eo sortitum id nomen esse narrat Menæchmus in libro De artificibus, quod Homerus pueris illud carmen canens turdos ab his in præmii locum acceperit.

9.

Menæchmus narrat rhapsodos appellatos esse stichodos, quod stichi (versus) a nonnullis rhabdi dicerentur.

DE PYTHICO ORACULO.

11.

Chæris grammaticus oraculum affert, quod Menæchmum literis tradidisse ait in tractatu De oraculo Pythico. Verba ejus sunt :

Pierides gravia perpassæ, tristem ulciscimini injuriam
Orpheum interficientes Apollinis tarum filium.

ANTICLIDES ATHENIENSIS.

Anticlides Atheniensis (fr. 2. 8) qua vixerit ætate certius definiri nequit. Duridi (fr. 4) et Istro (fr. 6) præponitur a Plutarcho : unde sub primis Ptolemæis eum floruisse conjicias. Scripsit *Δηλιακά*, *Νόστους*, opus amplissimum, et *Ἐξηγητικά*. Quorum argumenta virum ostendunt præ ceteris versatum in expositione fabularum antiquitatumque, quæ ad urbium origines, res sacras aliaque instituta pertinent. Præterea opus composuit *De rebus Alexandri*, cujus semel tantum diserta fit mentio. Verum vel ex tenuissimis istis fragmentis colligimus etiam in Alexandri historia Anticlidem data occasione ostendisse illum rerum priscarum scrutatorem, quem ex reliquis ejus operibus cognovimus.

ΤΑ ΚΑΤ' ἈΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

1.

E LIBRO SECUNDO.

Diogen. L. VIII, 11 : Τοῦτον (sc. Πυθαγόραν) καὶ γεωμετρίαν ἐπὶ πέρας ἀγαγεῖν, Μοίριδος πρῶτον εὐρόντος τὰς ἀρχὰς τῶν στοιχείων αὐτῆς, ὡς φησιν Ἀντικλείδης ἐν δευτέρῳ Περὶ Ἀλεξάνδρου. Cf. Wilkinson. *Manners and Customs*, tom. III, p. 342 ; Bunsen. *Egypten*, tom. II, p. 205.

2.

Plinius. H. N. VII, 57 (p. 47 Tauchn.) : *Anticlidēs in Ægypto invenisse* (sc. literas) *quendam nomine Menona tradit, quindecim annis ante Phoroneum antiquissimum Græciæ regem : idque monumentis approbare conatur*. Bekker. *Anecd.* p. 783, 12 : Ἀντικλείδης δὲ ὁ Ἀθηναῖος Αἰγυπτίους τὴν εὐρεσιν [τῶν γραμμάτων] ἀνατίθησι.

Hæc quoque ex opere de rebus Alexandri petita esse ex fragm. 1 collegeris. Menon si idem est cum Mene, quem vulgo dicunt, Anticlides systema chronologicum secutus est, quod a reliquis, quæ

novimus, longe recedit. *Amenophin* qui Memnon Græcis dicitur, regem dynastiæ XVIII vel XIX, intelligi voluit Rask., improbante Bæckhio *Manetho u. d. Hunds-sternperiode* p. 294. Sec. Manethonem Phoronei tempora ad regnum pastorum referri possunt. Fortasse igitur Menon idem est cum rege *Bnon*, *Anon*, *Mæon* (sec. Syncell.). qui pertinet ad dyn. XVII Eusebii. Alius ejusdem dyn. rex ap. schol. Platonis p. 424 anni solaris rationes primus ordinasse narratur. Cf. Maneth. fr. 49.

3.

Plutarch. *Alex.* c. 46 post Ptolemæum et ante Duridem ponit Anticlidem in eorum numero, qui quæ de Amazone Alexandrum conveniente narrantur, πλάσμα esse dixerunt. Cf. Onesicrit. fr. 5.

ΔΗΛΙΑΚΑ.

4.

E LIBRO SECUNDO.

Schol. Apollon. Rhod. I, 1207 : Ἀντικλείδης (Διοκλείδης cod. Paris.) δὲ ἐν τοῖς Δηλιακοῖς ἱστορήσεν, οὐ τὸν Ὑλλαν εἰς τὴν ὑδρείαν ἐξεληλυθέναι, ἀλλὰ τὸν Ὑλλον, καὶ ἀνεύρετον γενέσθαι.

Idem I, 1298 : Ἰδίως δὲ Ἀντικλείδης ἐν τῷ β' τῶν Δηλιακῶν, Ὑλλον φησὶ τὸν Ἡρακλέους υἱὸν ἀποδάντα ἐφ' ὕδωρ, μὴ ὑποστρέψαι.

5.

Plutarch. *De mus.* c. 14 : Ἡ ἐν Δήλῳ δὲ τοῦ ἀγάλματος αὐτοῦ (sc. Ἀπόλλωνος), ἀφ' ὁρῶντος ἔχει ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ τόξον, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ Χάριτας, τῶν τῆς μουσικῆς ὀργάνων ἐκάστην τι ἔχουσιν ἢ μὲν γὰρ λύραν κρατεῖ, ἢ δ' αὐλοῦς, ἢ δ' ἐν μέσῳ προκειμένην ἔχει τῷ στόματι σύριγγα. Ὅτι δ' οὗτος οὐκ ἐμὸς δ' λόγος, Ἀντικλῆς (Ἀντικλείδης recte Reines.) καὶ Ἰστρος (fr. 35) ἐν ταῖς Ἐπιφανείαις περὶ τούτων ἀφηγήσαντο· οὕτω

DE REBUS ALEXANDRI.

1.

E LIBRO SECUNDO.

Pythagoram excoluisse geometriam, sed inventa prima ejus elementa a Mœride esse tradit Anticlides libro secundo De Alexandro.

2.

Anticlides Atheniensis inventionem literarum tribuit Ægyptiis.

DELIACA.

4.

E LIBRO SECUNDO.

Anticlides in Deliacis non Hylam, sed Hyllum aquatum exiisse et disparuisse narrat.

Anticlides in Deliacorum libro secundo Hyllum Herculis f., ad aquam hauriendam profectum non rediisse dicit.

5.

Simulacrum Apollinis in Delo positum in dextra manu arcum, læva Gratias habet, quarum quævis aliquod musicum instrumentum tenet; lyram una, alia tibias, media fistulam ori admotam. Neque meus est hic sermo; sed An-

δὲ παλαιόν ἐστι τὸ ἀφιδρυμα τοῦτο, ὥστε τοὺς ἐργασα-
μένους αὐτὸ τῶν καθ' Ἡρακλέα Μερόπων φασὶν εἶναι.

Ad Deliaea referre licet etiam fr. 25.

ΝΟΣΤΟΙ.

6.

E LIBRO SECUNDO.

Athenæus IV, p. 157, F: Ἡμῖν δὲ αὐτάρκης μερίς, ἣν
ἀν παρ' ὑμῶν λάθωμεν, καὶ οὐ χαλεπαίνωμεν ὡς ἔλατ-
τον φερόμενοι, καθάπερ δ' παρ' Ἀντικλείδῃ Ἡρακλῆς.
Φησὶ γὰρ οὗτος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Νόστων: « Μετὰ
τὸ συντελέσαι τοὺς ἀθλοὺς, Ἡρακλέα, Εὐρυσθέως θυ-
σίαν τινὰ ἐπιτελοῦντος, συμπαρὰ ληφθέντα, καὶ τῶν τοῦ
Εὐρυσθέως υἱῶν τὰς μερίδας ἐκάστῳ παρατιθέντων, τῷ
δ' Ἡρακλεῖ ταπεινοτέραν παραθέντων, δ' Ἡρακλῆς,
ἀτιμάζεσθαι ὑπολαβὼν, ἀπέκτεινε τρεῖς τῶν παίδων,
Περιμήδην, Εὐρύβιον, Εὐρύπυλον. »

Perimedes et Eurybius sec. Apollodorum II, 8,
1, post mortem Herculis ab Atheniensibus proelio
cum Eurystheo commisso interfecti sunt. Eury-
pylum Eurysthei filium non habet Apollodor.
l. c., nec aliunde novi. Notus vero Eurypylus Ne-
ptuni f., Coi insulæ rex, quem Troja rediens
Hercules interfecit (Apollod. II, 7, 1), cuiusque
filia Chalciopæ Thessalium Herculi peperit. Hoc
quum aptum Nostis argumentum sit, fortasse hac
occasione de altero Eurypilo item ab Hercule in-
terfecto verba fecit.

7.

E LIBRO DECIMO SEXTO.

Athenæus XI, p. 466, C: Ἀντικλείδης δ' ὁ Ἀθη-

ticlides et Ister in libris quos De apparitionibus deorum
scripsit, hæc retulerunt.

REVERSIONES.

6.

E LIBRO SECUNDO.

Nobis suffecerit portio, quamcumque a vobis accipiemus,
neque ægre feremus tanquam minus ferentes, quemadmo-
dum apud Anticlidem Hercules. Ait enim hic secundo libro
Reversionum, Herculem laboribus suis defunctum, quum
sacrificium aliquod celebraret Eurystheus, ad convivium
cum aliis esse adlubitum. Ubi quum filii Eurysthei portio-
nes unicuique apponerent, Herculi vero apposuissent te-
nuiores et viliores, occidisse Herculem tres ex pueris,
Perimedes, Eurybius, Eurypylus.

7.

E LIBRO DECIMO SEXTO.

Anticlidēs Atheniensis decimo sexto Reversionum, ubi
de Gra loquitur, qui cum aliis regibus in Lesbum insulam
coloniam duxit, quibus oraculo mandatum fuerat, ut inter
navigandum Neptuno virginem in mare projicerent, post

ναῖος ἐν τῷ ἐκκαίδεκάτῳ Νόστων, περὶ Γρᾶ διηγούμε-
νος, τοῦ τὴν ἀποικίαν εἰς Λέσβον στείλαντος σὺν ἄλλοις
βασιλεῦσι, καὶ οἱ χρησμοὶς ἦν αὐτοῖς, δηλώσας καθεῖναι
διαπλέοντας τῷ Ποσειδῶνι εἰς τὸ πέλαγος παρθένον,
γράφει καὶ ταῦτα: « Μυθολογοῦσι δὲ περὶ τῶν ἐν Μη-
θύμνῃ τινὲς περὶ τῆς ἀφειθείσης εἰς τὴν θάλασσαν παρ-
θένου, καὶ φασιν, ἐρασθέντα αὐτῆς τῶν ἡγεμόνων τινὰ,
ὃ ἦν τοῦνομα Ἐναλος, ἐκκολυμῆσαι, βουλόμενον
ἀνασῶσαι τὴν παιδείσκη. Τότε μὲν οὖν, ὑπὸ κύματος
αὐτοὺς ἀμφοτέρους κρυφθέντας, ἀφανεῖς γενέσθαι, χρό-
νῳ δ' ὕστερον, ἦδη τῆς Μηθύμνης οἰκουμένης, παρα-
γενέσθαι τὸν Ἐναλον, καὶ διηγείσθαι τὸν τρόπον, καὶ
οἱ ἡ μὲν παρθένος παρὰ ταῖς Νηρησίαι διέτριβεν, αὐτὸς
δὲ τὰς τοῦ Ποσειδῶνος ἐβόσκειν ἵππους: καὶ ποτε καὶ,
κύματος ἐπιφερομένου μεγάλου, συγκολυμῆσαντα αὐ-
τὸν ἐκβῆναι, ἔχοντα κύπελλον χρυσοῦ οὕτω θαυμασίου,
ὡς τὸν παρ' αὐτοῖς αὐτῷ παραβαλλόμενον οὐδὲν διά-
φορον εἶναι χαλκοῦ. »

Eandem historiam ex Myrsili Lesbicis (fr. 12)
paullo aliter narrat Plutarchus. De sollert. anim.
c. 36 et in Sympos. c. 20. Cf. Müller. *Min.* p.
466. De critica hujus loci ratione adi Schweighæu-
serum. — Cum Æolicæ migrationis historia pro-
babilitate conjungenda sunt quæ leguntur fr. 21.

8.

E LIBRO SEPTUAGESIMO OCTAVO (?).

Athenæus IX, p. 384, D: Ἀντικλείδης δ' ἐν ἐβδο-
μηκοστῷ ὀγδόῳ Νόστων, « Ἐν δειπνῷ, φησὶ, μελλόντων
Χίων ὑπ' Ἐρυθραίων ἐξ ἐπιβουλῆς ἀναίρεῖσθαι, μαθὼν
τις τὸ μέλλον γίνεσθαι, ἔφη·

Ἦ Χίοι· πολλὰ γὰρ Ἐρυθραίους ἔχει ὕβρις·

φεύγετε δειπνήσαντες ὕς κρέα, μὴδὲ μένειν βοῦν. »

alia hæc scribit: « Nonnulli vero priscas de rebus Methym-
niensium et de projecta in mare virgine fabulas referentes
aiunt unum e ducibus, nomine Enalum, virginis amore
captum in mare prosluisse servaturum puellam: ac tunc
quidem undarum fluctibus opertos ambos evanuisse; ali-
quanto post vero, quum jam colonis frequentata Methymna
esset, comparuisset Enalum, et quid interim accidisset,
quove pacto, narrasse, dicentem apud Nereidas versari vir-
ginem, ipsum vero Neptuni equos pascere; fluctu autem
aliquando ingenti excitato, cum eo enatantem ipsum mari
egressum esse, manu tenentem poculum ex auro tam ad-
mirabili, ut quod apud Methymnaeos reperitur cum illo
collatum nihil ab ære differret. »

8.

E LIBRO SEPTUAGESIMO OCTAVO (?).

Anticlidēs libro septuagesimo octavo Reversionum hæc
scribit: « Chios Erythræi inter cœnandum ex insidiis inter-
ficere paraverant. Quorum consilium quum comperisset
quispiam, dixit:

O Chii! ingens vobis scelus ab Erythræis immi[n]et: [nam. »
fugite postquam suillam comederitis, neu manete bovi-

Ἐν ἑβδομηκοστῇ ὀγδόῳ] « Cogitemus de hoc numero : nam quale id poema (!) fuerit, quod contineret libros LXXXVIII aut etiam plures? » CASAU-BONUS. » Fortasse vero non tam per justæ magnitudinis libros quam per singulos νόστους, i. e. singulorum virorum notabilium *reditus*, distributum erat. « SCHWEIGHÆUSER. Certiori iudicio pronuntiarum aliquid posset, si compertum haberemus quousque narrationibus suis Anticlides descenderit. Num etiam tempora historiæ luce clara tractavit, viros principes gentesque recensens, qui bello aliisve de causis moti vel coacti patriam reliquerunt, deinde vero recuperarunt aut recuperare studuerunt? Minime hoc improbabile est. Nam excessisse Nostrum fines, quibus Nosti epici (V. Welcker. *Cycl. Hom.*, p. 273—287) continebant se, id extra dubitationem positum est fragmento libri decimi sexti. Igitur exemplum secutus fuerit Clitodemi, quem ἐν ὀγδόῳ Νόστων (fr. 24) de reditu Pisistrati egisse scimus. Eodemque modo post Anticlidem egerit Lysimachus, quamquam hoc ex ipsis reliquiis minus clare apparet. Laudatur sane Lysimachus (fr. 14) ἐν β' Νόστων (ap. Photium et Suid. v. Σαμίων ὁ δῆμος) de Polycrate tyranno; sed quum reliqua, quæ e libro secundo et tertio afferuntur, omnia spectent ad Troica tempora, auctor data occasione ad Polycratis res excurrisse censeatur. At nescio an pro ἐν β' scribendum sit ἐν η' (frequens litt. β et η in mss. permutatio) vel ἐν ιδ'. Ut ut est, si ad Medica usque Anticlides νόστων recensum perduxit, ad octoginta fere libros moles operis excrescere potuit. Fortasse igitur fragmentum nostrum referas ad bellum Chiorum, quod Herodotus (I, 18) innuit verbis : Καὶ γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖς Χίοις τὸν πρὸς Ἑρυθραίους πόλεμον συνδιέγειαν. Sin corruptum esse libri numerum mihi concedis, ita ut pro ἐν τῷ σή' olim fuerit ἐν τῷ ιη', Anticlidæ loco admoverim narrationem Hippiae Erythræi (ap. Athen. VI, p. 258 F.) Tradit Hippias Cnoppum, Codri filium regemque Erythræorum, interfectum esse ab Ortyge, qui ipse Chiorum satellitio sisus sæva Erythræos presserit tyrannide. Mox vero filium Cnopi, Hippotem, qui Colophonem aufugerat, in patriam reversum esse et Erythræorum opéra usum amicos tyranni, dum festa agerent, truci-

dasse atque sic recuperasse regnum paternum. Quod quidem argumentum et Νόστων operi, et fragmento nostro optime convenit.

9.

E LIBRIS INCERTIS.

Clem. Al. Protr. c. 3, p. 12, 34 Sylb. (I, 36 Kl.) : Λυκτίους γὰρ (Κρητῶν δὲ ἔθνος εἰσὶν οὗτοι) Ἀντικλείδης ἐν Νόστοις ἀποφαίνεται ἀνθρώπους ἀποσφάττειν τῷ Διὶ. Exscripsit Euseb. P. E. p. 157, C. Cf. Müller. *Min.* p. 163.

10.

Schol. Ar. Nub. 144 : Exstant veteres χορημοὶ iambicis metris concepti, ut ἐν Λέσβῳ Ναπαίου Ἀπολλωνος ὁ δοθεὶς Πέλοπι, αἰτοῦντος αὐτὸν ἀνάθημα τοῦ θεοῦ τὴν ἄρνα τὴν χρυσῇν, ἕτερα παρέχοντι κειμήλια. Ἔστι (ἐχει Dindf.) δὲ οὕτως :

Ὁ βούλομαι δὸς, μὴ δίδου δ' ὃ μὴ θέλω

Φέρει δὲ τὸν χορημὸν τοῦτον Ἀντικλείδης ἐν τοῖς Νόστοις.

Eadem ex schol. Arist. transcripsit Suidas v. Ἀνάθημα et Ἀντικλείδης.

De Apolline Ναπαίῳ a Lesbii cultu v. Macrob. Sat. I, 17 Suidas : Νάπη, πόλις Λέσβου, ὅθεν Ἀπολλων Ναπαῖος. Quam glossam omittunt codd. Paris. et Leid. (A et V. ap. Bernhardt.). Cf. Suidas v. Ἀνάθημα. Ceterum de historia, unde hæc desumpta fuerint, mihi non constat.

11.

Tzetzes Lyc. 464 : Ἀντικλείδης δὲ ὑπὸ Πάριδος φησι τοξευθέντα ἀποθανεῖν (sc. τὸν Αἴαντα). Sic etiam Dares Phrygius 35 et Hypothesis ad Soph. Ajac. extr. : Οἱ μὲν γὰρ φασιν, ὅτι ὑπὸ Πάριδος τραυθεὶς ἦλθεν εἰς τὰς ναῦς αἰμορροῶν; alii pro Paride posuerunt Ulyssem (Cic. De invent. I, 8; Quintil. IV, 2, 13). V. Lobeck. ad Ajac. p. 377; Wunder. ad Aj. p. 18.

12.

Schol. Hom. Od. 8', 355 : Ἀντικλείδης ἱστορεῖ, ὅτι ποθοῦσα Μενέλαον Ἑλένη λάθρα ἔξεισι τῆς πόλεως, καὶ Καρικὸν εὐροῦσα πλοῖον παρακαλεῖ τὸν ναύκληρον, ὃς ἐκαλεῖτο Φάρος, εἰς Λακεδαίμονα αὐτὴν ἀποκατα-

9.

Lyctios in Creta insula homines Jovi mactare Anticlides narrat in Reversionibus.

10.

In Lesbo Apollo Napeus oraculum Pelopi dedit, quo jussit ut agnam illam auream ipsi donarium voveret, quum alia Pelops deo dona offerret. Verba oraculi ita se habent :

Quod volo da, ne des quod nolo.

Affer hoc oraculum Anticlides in Reversionibus.

11.

Anticlides Ajacem a Paride sagitta confossum periisse dicit.

12.

Anticlides narrat Helenam Menelai desiderio captam clam urbem reliquisse; et quum Caricum deprehendisset navigium, rectori ejus, cui Pharo nomen, jussisse ut in Lacedæmoniam transportaret ipsam. Verum tempestate de-

στῆσαι. Χειμασθέντες δὲ ἤχον εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐνθάδε τῆς νεῶς ἀποβάντα τὸν Φάρον ὅρις ἀναιρεῖ. Ἡ δὲ θάψασα αὐτὸν, οὕτως ὠνόμασε τὴν νῆσον.

ΕΞΗΓΗΤΙΚΟΝ

sive

ΕΞΗΓΗΤΙΚΑ.

Ejusdem tituli et argumenti librum composuit Clidemus, Atthidum scriptorum vetustissimus. Vide Fragm. Histor. Prolegg. p. LXXXVII.

13.

Athen. XI, p. 473, B : Καδίσκος Ἀγγεῖον δ' ἐστίν, ἐν ᾧ τοὺς κτησίους Δίας ἐγκαθιδρύουσιν, ὡς Ἀντικλείδης φησὶν ἐν τῷ Ἐξηγητικῷ, γράφων οὕτως. « Διὸς κτησίους σημεῖα ιδρύεσθαι χρὴ ὧδε. Καδίσκον καὶνὸν διώτον ἐπιθηματοῦντα * στέψαντα ὡς ἐρίῳ λευκῷ, καὶ ἐκ τοῦ ὧμου τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐκ τοῦ μετώπου τοῦ κροκίου *, καὶ ἐσθῆναι, ὃ τι ἂν εὐρῆς, καὶ εἰσχεῖαι ἀμβροσίαν. Ἡ δ' ἀμβροσία ὕδωρ ἀκραιφνές, ἐλαιον, παγκαρπία. Ἄπερ ἐμβάλε.

Locus vix sanabilis. Casaubonus postrema corrigi voluit : Ἐκ τοῦ μετώπου ἄωτον κρόκινον κρεμανύναι, καὶ ἐννυσθαι ὃ τι ἂν εὐρῆς, εἰτά οἱ Χεῖαι ἀμβροσίαν κτλ. Latine locum expressit ita : « Jovis Ctesii signa ita statuenda : Cadiscum novum utrinque ansatum operculo tegendum : simulacri (!) auribus coronam e lana alba imposito : ex humero ejus dextro lanam suspendito coloris crocei : amiculo etiam ut erit tibi commodum. Deinde ambrosiam illi affundito; est autem ambrosia, aqua pura, oleum, et fructuum omne genus; hæc omnia misce ad ambrosiam (!) Jacobsius conj. : Καὶ ἐκ τοῦ ὧμου τοῦ δεξιῦ τοῦ θεοῦ κ. ἐ. τ. μ. κρόκινον κάλυμμα ἐσθῆναι. » Villebrunius vertit : *on fera pendre de l'épaupe droite et du front (de la statue) quelque étoffe ou bande couleur de safran, telle qu'on la trouvera*, etc.

Lacunas indicavi post κροκίου, quæ vox nihili est, et post ἐπιθηματοῦντα (ἐπιθήμα ἔχοντα?), vocem item suspectam, quam pro adjectivo habet Schnei-

latos esse in Ægyptum, ubi Pharum nave egressum serpens interemerit. Sepelisse eum Helenam et de nomine ejus Pharum insulam appellasse.

EXEGETICA.

13.

Cadiscus, vas est in quo collocant Joves Ctesios (rei familiaris præsides), ut ait Anticlidides in Exegetico, ubi scribit : « Jovis Ctesii signa ita consecrare oportet. Cadiscum

derus. Ceterum verba ἐκ τοῦ ὧμου κτλ. non retulerim ad simulacrum vasi imponendum, sed ad hominem consecraturum imaginem. Is, puto, ut purus sanctusque rem sacram perageret, lunæ fila (κρόκας, κροκύδας) habebat ab humero dextro et a fronte dependentia. Similiter mystæ lanæ fila in brachio dextro pedequè dextro gerebant. Photius Lex. p. 180, f. v. Κροκοῦν : Οἱ μύσται, ὅς φασι, κρόκη τὴν δεξιὰν χεῖρα καὶ τὸν πόδα ἀναδούνται καὶ λέγεται τοῦτο κροκοῦν· οἱ δὲ ὅτι ἐνίοτε κρόκῳ καθαίρονται. Scribi itaque possit καὶ ἐκ τοῦ ὧμου τ. δ. κ. ἐ. τ. μ. σοῦ κρόκας καθῆναι, καὶ ἐσθῆναι κτλ. Fortasse etiam in verbis τοῦ κροκίου mentio latet τοῦ δίου κροκίου vel Διὸς κροκίου. Istud enim vellus purgatorium et lustrale in sacrificiis Διὸς Κτησίους adhibitum fuisse scimus ex Apostol. Pr. VII, 10. Usus harum pellium varius; et pedibus substernebantur, et capitis indumenta ex iis parabantur, et vestis in modum circumjiciebantur. V. Lobeck. Aglaoph. p. 185 sq.; Preller. ad Polem. p. 144 — Quæ sequuntur ἐσθῆναι ὃτι ἂν εὐρῆς, si sana sunt, intelligo de rebus variis, quas quisque tamquam documenta donorum Διὸς Κτησίους sub manu habebat. Comparaverim τὸ κέρνος Cereris, de quo Polemo (p. 141 Pr.) ap. Athen. p. 478, C, egit in libro περὶ τοῦ Διὸς κροκίου. Τοῦτο δ' ἐστίν, ait, ἀγγεῖον κεραμεοῦν, ἔχον ἐν αὐτῷ πολλοὺς κοτυλίσκους κεκολλημένους· ἐνὶ δ' ἐν αὐτοῖς ὀρμῖνοι, μήκωνες λευκοί, πυροί, κριθαί, πῖσοι, λάθυροι, ὄχτροι, φακοί, κύαμοι, ζεαί, βρόμος, παλάθιον, μέλι, ἐλαιον, οἶνος, γάλα, δῖον ἔριον ἄπλυτον.

14.

Plutarch. Nic. c. 23 de Atheniensibus in Sicilia subito lunæ defectu perterritis : Τῶν περὶ ἤλιον καὶ σελήνην ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐποιοῦντο φυλακὴν, ὡς Ἀντικλείδης διέγραφεν ἐν τοῖς Ἐξηγητικοῖς.

15.

Harpocratio v. Ὁξυθύμια. Δίδυμος δὲ Ἀντικλείδου λέξιν παραγράφας ἐκ τῶν Ἐξηγητικῶν φησιν Ὁξυθύμια τὰ καθάρματα λέγεται καὶ ἀπολύματα· ταῦτα γὰρ ἀποφύεσθαι εἰς τὰς τριόδους, ὅταν τὰς οἰκίας καθαίρωνται.

novum utrinque auritum...cingere aures lana candida, et ex humero dextro et e fronte...imponere quidquid inveneris, et infundere ambrosiam. Est vero ambrosia, aqua pura, oleum, promiscui fructus. Hæc injice. »

14.

Quæ circa solem et lunam acciderent per tres dies Athenienses observarunt, ut Anticlidides in Exegeticis scribit.

15.

Didymus Anticlidæ in Exegeticis verba apponens ὀξυθύμια vocari ait purgamenta et retrimenta, quæ domos purgantes in triviis deponant.

16.

Idem : Παλαμναῖος. Τοὺς αὐτοχειρὰ τινὰς ἀνελόν-
τας, τῇ παλάμῃ, παλαμναῖος ἐκάλουν, ὡς καὶ Ἀντι-
κλείδης ἐν Ἑξηγητικῇ ὑποσημαίνει.

17.

Idem : Προκώνια... ἔοικε δὲ ἐκ πυρῶν τε καὶ κρι-
θῶν γίνεσθαι, ὡς Ἀντικλείδης ἐν τοῖς Ἑξηγητικαῖς
ὑποσημαίνει.

Tribus hisce Harpocr. locis Bekkerus e suis codd.
edidit Αὐτοκλείδης pro Ἀντικλ.

18.

Schol. Hom. Od. π, 471 : Ἑρμαῖος λόφος] Ἑρ-
μῆς κατὰ Διὸς κλέυσιν ἀνελὼν Ἄργον τὸν τῆς Ἰούς
φύλακα, ἤχθη ὑπὸ δίκην, Ἥρας αὐτὸν καὶ τῶν ἄλλων
ἀγαγόντων θεῶν εἰς κρίσιν, ὅτι πρῶτος ἐπιβεβλήκει
δαιμόνων θνητῶν μιάσματι καὶ τὸν Ἄργον ἀνῆρχκει.
Κρίνοντας δὲ τοὺς θεοὺς εὐλαβεῖσθαι μὲν τὸν Δία (διὰ)
τὸ ὑπόδικον γεγενῆσθαι τὸν Ἑρμῆν ταῖς αὐτοῦ παραγ-
γελίαις, ἅμα δὲ ἀφωσιωμένους τὸ ἄγος καὶ τῆς ἀνδρο-
φονίας ἀπολύοντας, αἷς εἶχον ὀργαῖς προσβαλεῖν αὐτῷ
τὰς ψῆφους, καὶ οὕτω ἐπίσωρευθῆναι πρὸς τοῖς ποσὶ
τοῦ Ἑρμοῦ ψήφων πλῆθος. Ὅθεν καὶ τοὺς ἀνθρώπους
ἄχρι τοῦ νῦν εἰς τιμὴν Ἑρμοῦ κατὰ τὰς δόδους, διὰ τὸ
τὸν θεὸν εἶναι τοῦτον καθηγεμόνα καὶ ἐπίτροπον τῶν
ἐκδημούντων (sic Barn. et Buttm.; vgo καὶ τρόπον
τῶν ἐκδικούντων), σωροὺς ποιεῖν λίθων καὶ διάγοντας
προσβάλλειν λίθους, καὶ τούτους καλεῖν Ἑρμαῖους λό-
φους· ἔστι δὲ λόφος πᾶν τὸ εἰς ὕψος μετέωρον. Ἡ ἱστο-
ρία παρ' Ἀντικλείδῃ.

Cf. Xanthi fr. 9. Hæc ex Exegetico deprompta
haud dubium. Idem valet de fragm. sequente.

16.

Qui sua palàm sive manu aliquem interfecit, παλμναῖος
dicebatur, ut Anticlidides in Exegetico subindicat.

17.

Προκώνια (sc. ἀριτα), farina ex tritico et hordeo, ut
videtur, parata. Id enim Anticlidides in Exegeticis significat.

18.

Mercurium quum Jovis jussu Argum occidisset Iós cu-
stodem, in iudicium vocatum alunt a Junone reliquisque diis
propterea, quod Argum interficiens primus se daemonis
mortalis cæde polluisset. Verum judicantes deos Jovem esse
reveritos, quippe cujus jussa perficiens Mercurius reus fa-
ctus sit. Simul igitur detestantes piaculum et tamen cædis
crimine deum absolventes, qua fuerint ira calculos in eum
conjecisse, atque sic ad pedes Mercurii multitudinem cal-
culorum esse acervatam. Unde mortales etiamnunc in
honorem Mercurii ad vias (nam dux et patronus viatorum
Mercurius est) cumulos facere lapidum, et trajicientes ad-
jicere lapides. Eosque vocari ἑρμαῖους λόφους, cumulos Mer-
curii; nam λόφος omne est quod in altum se attollit. Histo-
ria legitur apud Anticlidem.

19.

Schol. Hom. Il. η', 44 : Μυθεύεται τῶν ἐξ Ἑκά-
της γεγονότων Πριάμῳ παῖδων Ἑλενον καὶ Κασσάν-
δραν διδύμους γεγενῆσθαι. Τῶν δὲ γενεθλίων αὐτοῖς
συντελουμένων ἐν τῷ τοῦ Θυμβραίου Ἀπόλλωνος ἱερῷ
λέγεται τὸν Ἑλενον καὶ τὴν Κασσάνδραν ἐν τῷ ναῷ
παίζοντας κατακοιμηθῆναι, ὑπὸ δὲ μέθης ἐκείνων ἐκλα-
θόμενων περὶ τῶν παίδων οἶκαδε χωρισθῆναι· τῇ δὲ
ὕστερα ἐλθόντας εἰς τὸ ἱερὸν θεάσασθαι τοὺς παῖδας
ταῖς τῶν ὄψεων γλώτταις τοὺς πόρους τῶν αἰσθητηρίων
καθαίρομένους. Ὡς οὖν διὰ τὸ παράδοξον αἱ γυναικες
ἀνέκτραγον, συνέβη ἀπαλλαγῆναι τοὺς ὄφεις καὶ κατα-
δύναί ἐν ταῖς παρακειμέναις δάφναις, τοὺς δὲ παῖδας
ἀμροτέρους τῆς μαντικῆς οὕτω μεταλαβεῖν. Ἡ ἱστορία
παρὰ Ἀντικλείδῃ.

20.

Hesychius : Ἀλευροδοῦντες, πέμματος γένος παρ'
Ἀντικλείδῃ. « Ubi fortasse αλευροῦντες legen-
dum, ut σησαμούντες. Glossa ipsa ex Anticlidides
Exegetico vel alio rei sacrificialis commentario
sumpta videtur, ut pleraque liborum et placentarum
vocabula a grammaticis relata. » LOBECK. Aglaoph.
p. 1060.

FRAGMENTA SEDIS INCERTIORIS.

21.

Strabo V, p. 211 : Ἀντικλείδης δὲ πρῶτους φησὶν
αὐτοὺς (τοὺς Πελασγούς) τὰ περὶ Ἀἴμωνα καὶ Ἴμβρον
κτίσαι· καὶ δὴ τούτων τινὰς καὶ μετὰ Τυρρηνῷ τοῦ
Ἄτρου εἰς Ἰταλίαν συνᾶραι.

19.

Inter liberos, quos Priamo Hecuba peperit, geminos
fuisse narrat Helenum et Cassandram. Quorum quum na-
talitia celebrarentur in templo Apollinis Thymbraei, Hele-
num dicunt et Cassandram inter ludum obdormisse, illos
vero propter ebrietatem rem non animadvertentes absque
liberis domum rediisse. Postero autem die in templum re-
versos conspexisse serpentes, qui linguis suis meatus sen-
sum liberis expurgaverint. Quo miraculo exterritæ mu-
lieres quum clamorem ediderint, serpentes aufugientes in
lauros adjacentes se abscondidisse, liberos vero inde vatici-
nandi facultate præditos esse. Historiam narrat Anticlidides.

20.

Ἀλευροδοῦντες, placentæ genus, cujus meminit Anti-
clides.

FRAGMENTA SEDIS INCERTIORIS.

21.

Anticlidides ait primos Pelasgos Lemno et Imbro vicina co-
lonis frequentasse, quosdamque eorum cum Tyrrhæno
Atys filio in Italiam navigasse.

Cf. not. ad fr. 7. Müller *Min.* p. 438. Hæc probabiliter e Nostis petita.

22.

Plutarch. De Is. et Os. c. 37 : 'Εὖ καὶ Ἀντικλείδην, λέγοντα τὴν Ἰσιν Προμηθέως οὔσαν θυγατέρα Διονύσῳ συνεικεῖν. Hæc ad Exegetica retulerim.

23.

Harpocratio : Καλαυρία... νῆσός ἐστι πλησίον

Τροιζήνης... Ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Εἰρήνη ἡ Καλαυρία, καθά φησιν Ἀντικλείδης.

24.

Plinius H. N. IV, 21 : *Rhene, quam Anticlides Celadussam vocat, item Artemin Hellanicus.* Hæc probabiliter vindicanda Deliacis. Laudatur Anticlides etiam in Indice auct. ad Plin. H. N. lib. XII et XIII.

NICANOR. ARISTUS. SALAMINIUS ET ASCLEPIADES.

NICANOR.

ΤΑ ΚΑΤ' ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

Schol. Platon. p. 315 Bekk. : Σίβυλλαι μὲν γέγονασι δέκα, ὧν πρώτη ὀνομα Σαμβήθη· Χαλδαίαν δὲ φασιν οἱ παλαιοὶ λόγοι, οἱ δὲ μᾶλλον Ἑβραίαν... Καὶ τὰ κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα προοιπεῖν (αὐτὴν φασιν)· ἥς καὶ μνήμην Νικάνωρ ὁ τὸν Ἀλεξάνδρου βίον ἀναγράφας πεποίηκε.

Eadem fere Suidas v. Σίβυλλα et Cramer. in Anecd. Parisin. I, p. 332, 23 : Πρώτη (Σίβυλλα) ἡ καὶ Χαλδαία, ἡ καὶ Περσίς, ἡ καὶ πρὸς τινων Ἑβραία ὀνομαζομένη... ἡ περὶ τῶν κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα λεγομένων προοιρηκυῖα, ἥς μνημονεύει Νικάνωρ ὁ τὸν Ἀλεξάνδρου βίον ἱστορήσας.

Lactantius De fals. rel. I, 6 : *Primam* (Varro Sibyllam ait) *fuisse de Persis, cujus mentionem fecerit Nicanor, qui res gestas Alexandri Macedonis scripsit.*

Qui fuerit hic Nicanor a Varrone laudatus difficile dictu. Frequens id nomen apud Macedones fuit. Nicanorem Balacri patrem qui Alexandrum comitatus est, memorant Arrianus II, 12, 3 et Diodorus XVIII, 22, 1. Filium Balacri Nicanorem

afferunt Harpocratio, Photius et Suidas v. Νικάνωρ. Nicanoris, Hephæstionis filii, sæpius meminerunt scriptores rerum Alexandri. Nicanorem Stagiritam Alexandri comitem habes ap. Diodorum XVIII, 39, 6. Idem memorat Nicanorem fratrem Cassandri, alium ducem Cassandri, alium Ptolemæi I ducem, etc. In tanta Nicanorum copia non erat sane cur ad Seleucum *Nicatore* fortasse opus de Alexandro referendum esse suspicaretur Vossius (p. 474). Neque felicius est altera ejusdem conjectura. « Fortasse, ait, est *Leander Nicanor*, Alexandrinus grammaticus, quem de Alexandria commentatum dicebamus lib. II, 12. Potuit enim idem et de urbe agere et de conditore. » At qui de Alexandria scripsit Nicanor est Hermiæ filius (*). Hic vero sub Hadriano floruit æqualis Hermippi Berytii (**), neque potuit a Var-

(*) Steph. Byz. v. Ἀλεξάνδρεια. Νικάνωρ δὲ ὁ Ἑρμείου ἐν τῇ Περὶ Ἀλεξανδρείας πρώτῃ ταῦτα πάντα κυροῖ καὶ τὸ Ἀλεξανδρίνος καὶ τὸ Ἀλεξανδρίτης, οὐ μέντοι τὸ Ἀλεξανδρεώτης.

(**) Suidas : Νικάνωρ, ὁ Ἑρμείου, Ἀλεξανδρεὺς, γραμματικός, γεγονώς ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ Καίσαρος, ὅτε καὶ Ἑρμιππος ὁ Βηρύτιος. Stephan. Byz. v. Ἀθλιδὺς, πόλις Αἰγύπτου· ὁ πολίτης Ἀθλιδίτης. Νικάνωρ δ' ὁ Ἑρμείου, ἐν ᾗ πρὸς Ἀδριανὸν γράφων διὰ τοῦ ρ φησιν Ἀθριδὺς. Laudat eum Stephan.

22.

Mitto Anticlidem, qui dicit Isidem, Promethei filiam, nupsisse Dionysio.

23.

Calauria, prope Træzenem insula, prius Irene vocata est, ut Anticlides tradit.

Sibyllæ fuerunt decem, quarum primæ nomen erat Sambethæ. Chaldæam perhibent veteres historiæ; alii vero Hebræam potius fuisse dicunt. Inter alia etiam de Alexandro Macedone vaticinia edidisse fertur. Meminit ejus Nicanor, qui Vitam Alexandri scripsit.

rone citari. Quod denique auctorem Vossius dicit *Leandrum Nicanorem*, secutus est Stephanum Byz. v. Ὑδῆ, ubi sic: Λεάνδρος δ' ὁ Νικάνωρ παρατίθησιν ἐν Μετονομασίαις (*), τὴν αὐτὴν Ὑδῆν καὶ Σάρδεϊς φησίν. Verum monstrosus istud nomen tollendum scribendo Λεάνδρος δὲ, ὃν Νικ. κατ. Leandrum intellige *Milesium*, de quo v. Vossius p. 461. Nicanor vero Μετονομασιῶν auctor quum *Cyrenæus* dicatur ap. Athenæum VII, p. 296, D, minime liquet hunc esse eundem cum Hermiæ filio, Alexandrino. Immo si Hermias ille idem est cum Hermia, cujus Ægyptiaca laudat Plutarchus De Is. et Osir. c. 37 et 42, multo verisimilius est filium ejus Nicanorem in Ægypto natum esse. Quæ quum ita sint, fieri possit ut Cyrenæus ille De Alexandro opus scripsisse putetur. At præferendus fortasse est homo Macedo, *Nicaner Miezensis sive Miezeus*, quem invenio ap. Stephan. Byz.: Μιέζα, πόλις Μακεδονίας, ἣ Στρυμόνιον ἐκαλεῖτο... τὸ ἔθνη δὲ Μιέζους καὶ Μιέζαιος· οὗτοι γὰρ χρηματίζει Νικάνωρ, κατὰ Λούσιος (sic edd.; καθολομύιος codd.). Pro Λούσιος scribo Λούκιος, intelligoque Lucium Tarrhæum, cujus meminit Stephan. v. Τάρρα, quemque v. Κάλαρα et Θεσσαλονίκη rectius nuncupat Λούκιλλον. Scripsit ille Lucillus præter Proverbia (quæ Hadriani temporibus Zenobius in compendium redegit) etiam historiam Thessalonices ur-

v. Τίθωρις, et fortasse aliis locis, ubi simpliciter citatur Νικάνωρ. Ceterum cf. Bernhardt ad Suid. l. I. Matter. *Essai s. l'école d'Alex.* I, p. 253.

(*) Μετονομασίαις Nicanoris præter Athenæum l. I. et Steph. Byz. v. Ὑδῆ expresse laudant Harpocrat. v. Ἄκη et Steph. B. v. Πάρος. Ad idem opus referenda sunt quæ ex Nicanore habet Steph. v. Διοσκοουρίας (olim Αἰα); Ὀλυμπία (olim Πῖσα et Ἀρπίνια); Παρρασία (olim Παρμασία). Schol. Apoll. Rh.: Ægyptii omnium antiquissimi sunt; apud eos prima urbs condita Thebæ: καὶ Νικάνωρ δὲ τούτοις συμφωνεῖ καὶ Ἀρχέμαχος ἐν τοῖς Μετωνομασίαις. Hæc ex Μετονομασίαις petita suadet vicinia Archemachi. Lobeck. in Aglaoph. putat esse hunc Nicanorem Cyprium, quem laudat Arnob. IV, 29. Quod si verum est, ap. schol. scribendum puto Νικαγόρας (v. supra), præsertim quum ipse schol. Apoll. ad II, 269 habeat hæc: Νικαγόρας φησὶν ἀπὸ τῶν ἐντοίκων αὐτὸν (τὸν Νεῖλον) βεῖν. — Sequentia num ex Μετονομασίαις an ex Samii περὶ ποταμῶν opere, an ex Nicanoris Hermiæ f. scriptis fluxerint, dubitari potest: St. B. Τάναϊς. Τινὲς δὲ καὶ τὸν ποταμὸν Ἀχεσίην ἐκλεῖναι καὶ Ἰαζάρτην, ἡλληνίσθαι δὲ τὰ πολλὰ τῶν βαρβάρων ὀνομάτων, ὡς Ν. φησὶ (De his etiam Alexandri rerum scriptores agere solebant). Id.: Ἰμέρα.. ἔστι καὶ ποταμὸς Ἰμέρας, ὡς Ν. — Idem: Ἀλάβαστρα, π. Φρυγίας: ἐν ταύτῃ λίθος διάσημος. Ex hoc loco Westermannus ad Voss. p. 474 colligi vult Nicanorem Samium etiam De lapidibus scripsisse. — Νικάνωρ (Μετονομασιῶν auctor) forte reponendus ap. Eustath. ad Dionys. 178, pro Νικίας. V. Bernhardt p. 872.

bis, et Didymo paullo antiquior fuisse videtur (v. Schneidewin. in Paræmiogr. præfat. p. XII). — Præterea laudatur etiam *Nicanor Samius* Περὶ ποταμῶν ap. Plut. De fluv. c. 17, 2. Porro *Nicanor Cyprius* memoratur ap. Arnob. IV, 29: *Possemus... omnes istos, nobis quos inducitis atque appellatis deos, homines fuisse demonstrare, vel Agrigentino Euhemero replicato... vel Nicanore Cyprio vel Pellæo Leone vel Cyrenensi Theodoro*, etc. (Eadem fere Clemens Protr. p. 7, 12.) At pro *Nicanore* alii exhibent *Nicagora*; idque præferendum puto, quum nomina in ἀγόρας desinentia apud Cyprios frequentissima sint, atque de Cypri loco Nicagoras laudetur apud Antigonum in Hist. Mir. 173 (157 Westerm.).

ARISTUS SALAMINIUS.

Aristus Salaminus ex Cypro insula (Strabo XIV, p. 682: Σάλαμις, ὅθεν ἦν Ἀριστος ὁ συγγραφεύς), qui res Alexandri (fr. 3), et fortasse etiam alia (fr. 5) scripsit, Aristobulo et Onesicrito πολὺ νεώτερος fuit, teste Strabone (fr. 1). Idque vel ex iis colligas, quæ fragm. 3 leguntur de Alexandro futuram Romanorum potentiam vaticinato. Accuratus ætatem scriptoris definire non ausim. Polemone paullo antiquior fuerit, si recte se habent quæ notavi ad fragm. 4. Vossius Aristum nostrum eundem esse suspicatur cum Aristo Academico, quem Cicero (Brut. 97) hospitem suum et familiarem dicit.

Aristo Arrianus (fr. 3) jungit Asclepiadem, qui num fuerit Myrleanus ille grammaticus, Pompeii æqualis, an Cyprius, quem de patria et de Phœnice scripsisse scimus, an alius, sciri nequit.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑ.

I.

Strabo XV, p. 730, postquam de Cyri sepulcro Aristobuli (fr. 37) et Onesicriti (fr. 31) testimonia apposuit, pergit ita: Ἀριστος δ' ὁ Σαλαμίνιος πολὺ μὲν ἔστι νεώτερος τούτων· λέγει δὲ δίστεγον τὸν πύργον καὶ μέγαν, ἐν δὲ τῇ Περσῶν διαδοχῇ ἰδρῶσθαι, φυλάττεσθαι δὲ τὸν τάφον· ἐπιγράμμα δὲ τὸ λεχθὲν Ἑλληνικόν, καὶ ἄλλο Περσικόν πρὸς τὸν αὐτὸν νοῦν.

1.
Aristus Salaminus, qui Aristobulo et Onesicrito multo junior est, sepulcrum Cyri refert magnam turrin fuisse duorum tabulatorum, quam sequentes Persarum reges

exstruxerint; monumento custodiam appositam esse; porro inscriptionem habere eam quam diximus Græcam, atque aliam Persicam, quæ eandem sententiam exprimat.

2.

Clemens Alexandr. Protr. IV, p. 16, 27, postquam de regibus dixit qui deorum nomina assumpserint, ut Mithridates Dionysus, *Alexander Ammonis filius*, addit: Τί με δεῖ καταλέγειν Ἀλέξανδρον; γραμματικὸς οὗτος τὴν ἐπιστήμην γεγωνώς, ὡς ἱστορεῖ Ἀριστοῦ ὁ Σαλαμίνιος, αὐτὸν κατεσχημάτιζεν εἰς Ἡλίον.

Alexarchi epistolam citat Aristo ὁ τὴν Ἀθηναίων ἀποικίαν γεγραφὼς ap. Plutarch. De Is. et Osir. c. 37. Num forte ille Aristo noster est Aristus? Alexarchus quidam historicus, Ἰταλικῶν auctor, memoratur ap. Servium ad Virgil. Æn. III, 334 et Plutarch. Par. min. c. 7.

3.

Arrianus VII, 15, 5: Ἀριστοῦ δὲ καὶ Ἀσκληπιάδης τῶν τὰ Ἀλεξάνδρου ἀναγραφάντων καὶ Ῥωμαίους λέγουσι οἱ ἐπρέσβευσαν. Καὶ ἐντυγχόντα ταῖς πρεσβείαις Ἀλεξάνδρον ὑπὲρ Ῥωμαίων τι τῆς ἐσομένης ἐς τὸ ἐπειτα δυνάμειως μαντεύσασθαι, τὸν τε κόσμον τῶν ἀνδρῶν ἰδόντα καὶ τὸ φιλόπονόν τε καὶ ἐλευθέριον, καὶ περὶ τοῦ πολιτεύματος ἅμα διαπυνθανόμενον. Cf. not. ad Clitarchi fr. 23. Auctoribus ibi nominatis haud dubie addendus est Timagenes historicus, quem Clitarchi sectatorem fuisse novimus (cf. Clitarchi fr. 11). Contra hunc enim disputare putandus est Livius IX, 16 sqq., ubi inter alia dicit: *quem (Alexandrum) ne fama quidem illis (Romanis) notum arbitror fuisse*. Vide introductio ad fragm. Theagenis.

4.

Athenæus X, p. 436, E: Ἐπινε δὲ πλεῖστον καὶ Ἀλκίτας ὁ Μακεδὼν, ὡς φησὶν Ἀριστοῦ ὁ Σαλαμίνιος,

2.

Quid opus est (commemorare) Alexarchum, qui arte grammaticus Solem se ipse nominavit, uti tradit Aristus?

3.

Aristus et Asclepiades, qui Alexandri historiam scripserunt, Romanos quoque legatos misisse dicunt, et Alexandrum audita eorum legatione de futura Romanorum potentia aliquid auguratum esse, quum et cultum horum virorum et diligentiam et generositatem admiratus esset, atque rei publicæ administrandæ rationem comperisset.

4.

Plurimum bibebant etiam Alcetas Macedo, ut Aristus Salaminus tradit, et Diotimus Atheniensis, qui etiam In-

καὶ Διότιμος ὁ Ἀθηναῖος. Οὗτος δὲ καὶ Χώνη ἐπεκαλεῖτο· ἐντιθέμενος γὰρ τῷ στόματι χώνην, ἀπαύστως ἐπινεν, ἐπιγεομένου οἴνου· ἔθεν καὶ Χώνη ἐπεκλήθη, ὡς φησὶ Πολέμων (fr. 79 Preller.). Quæ antecedunt apud Athenæum de Arcadione et Erasixeno strenuis potatoribus item ex Polemone petita sunt. Unde conjicio Aristi testimonium fluxisse ex eodem Polemone, ut qui antiquiorum et æqualium scriptorum locos cumulare ubique consueverit. — Χώνη] Similiter Philonides Tarentinus (de quo v. Dionys. Hal. Exc. Vat. p. 504 Mai.) dictus est Κοτύλη, monente Prellero ad Polemon l. 1.

5.

Zenobii Prov. VI, 50: Ὡς περὶ Χαλκιδικῆ τέτοκεν ἡμῖν ἡ γυνή: Ταύτης Πολύζηλος μέμνηται ἐν Μουσῶν γοναῖς, ἐπὶ τινος πολλὰς θυγατέρας ἀπογεννώσης· ἐπειδὴ Χαλκίδα τῆς Εὐβοίας πόλιν φασὶ ποτὲ ἀνθῆσαι

δόρασί τε καὶ πλήθει τετρώρων ἁρμάτων.

Οἱ δὲ φασὶν οὐ τὴν πόλιν, ἀλλὰ ἡρωίδα Χαλκίδα εἰρῆσθαι. Κόμβην γὰρ φασὶ, τὴν ἐπικληθεῖσαν Χαλκίδα, ἐπειδὴ ὅπλα χαλκᾷ ἐποίησατο, πρώτην συνοικήσαν ἀνδρὶ ἑκατὸν παίδων γενέσθαι μητέρα, ὡς ἱστοροῦσιν οἱ τὰ Εὐβοϊκὰ συγγράψαντες καὶ Ἀριστοῦ ὁ Σαλαμίνιος.

De Combe, Curetum matre, v. Hesych. s. v.; Welcker. *Trilog.* p. 197, n. 317; Lobeck. *Aglaophan.* p. 209, 1134. Ceterum ex quonam Aristonis scripto hæc petita sint, non discerno. Certe ab Alexandri historia aliena esse videntur.

fundibulum dictus est propterea, quod infundibulo in ore posito vinum infusum absque intervallo bibebat.

5.

Quemadmodum Chalcidica hæc nobis mulier peperit. Hujus proverbii Polyzelus in Musarum Natalibus meminit; scilicet Chalcidem Eubææ urbem olim florisse aiunt

hastis et multitudine curruum quadrijagorum.

Alii contra non urbem, sed heroinam Chalcidem intelligendam esse dicunt. Nam Comben, quæ quum arma ærea (χαλκᾷ) fabricaret, Chalcis cognominata esset, primam ex marito suo evasisse centum matrem liberorum, uti narrant qui de rebus Euboicis scripserunt atque Aristus Salaminus.

DOROTHEUS. NICOBULE. ANTIGENES.

DOROTHEUS.

ΤΑ ΠΕΡΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

E LIBRO SEXTO.

1.

Athenæus VII, p. 276, F : Φιλόμηλοι δ' ἦσαν Φίλιππος τε ὁ Μακεδὼν, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος, ὡς Δωροθέος φησιν ἐν τῇ ἑκτῇ τῶν Περὶ Ἀλέξανδρον ἱστοριῶν. Sequitur fragm. 4 Charetis.

Qui fuerit hic Dorotheus, haud liquet. Santo-Crucio (*Exam. crit. d. hist. d'Alex.* p. 63) dicitur : *Dorothee d'Ascalon*, mira confidentia (*). — Idem Dorotheus aut (quod malim) alius ejusdem nominis scriptor composuit *Sicula* et *Italica*. Nam utraque ab eodem auctore profecta esse, tum ex

(*) De *Dorotheo Ascalonita* grammatico vid. Stephanus Byz. v. Ἀσκαλῶν; Athenæus VII, p. 329 D : Δ. ἐν γρ' Περὶ λέξεων συναγωγῆς (coll. Eustath. ad II. 23, 230, p. 1297). Eosdem libros signare videtur Schol. Hom. II. 10, 252, ubi : Δ. περὶ τῆς Ἀττικῆς λέξεως (Cf. Villoison. prolegg. p. 30); Photius Bibl. cod. 156 : Δ. περὶ τῶν ξένων λεγομένων λέξεων; Schol. Ven. Gl. 9, 90 : δλου βίου (βιβλίου correx. Coray ad Hippocrat. Περὶ ἀέρων p. 305) ἰδεήθη Δωροθέω τῷ Ἀσκαλωνίτῃ εἰς ἐξήγησιν τοῦ παρ' Ὁμήρου κλισίου (cf. Wolf. Prolegg. p. 193); Athenæus XIV, p. 662, F : Δωροθέω τῷ Ἀσκαλ. σύγγραμμα (ἐκδότα) ἐπιγραφόμενον Περὶ Ἀντιφάνους καὶ περὶ τῆς παρὰ τοῖς νεωτέροις κωμικοῖς ματιῆς (cf. Fuhr. Dicæarch. p. 63, not. 39); Idem XIV, p. 658, E. Eundem grammaticum intellige ap. Athenæum IX, p. 409, F (cf. Müller. *Dor.* II, p. 246; *Eumenid.* p. 163, 20); XI, p. 481, D, ubi de poculorum generibus sermo est. Idem p. 497, C, de ῥυτῶν forma laudat Δωροθέον τὸν Σιδώνιον, qui fortasse ab Ascalonita non diversus fuit. Adde Etym. M. p. 87, 49, ubi ex Dorotheo explicatur vox ἀμφιγνοῖεν. — *Dorotheus Atheniensis*, qui laudatur in indice auctt. ad Plinii H. N. lib. XII et XIII, idem fuerit cum *medico*, cujus mentio fit lib. XXII, 45, cujusque Ἰπομήματα citat Phlegon in Hist. Mir. c. 26, p. 140 Westerm. — *Dorotheum quendam rhetorem* introducit Plutarch. in Moral. p. 807 ed. Didot. — Reliquos Dorotheos, quorum permagnus est numerus, recenset Fabricius in Bibl. Gr.

DE REBUS ALEXANDRI.

E LIBRO SEXTO.

1.

Pomis delectabantur Philippus Macedo ejusque filius Alexander, ut Dorotheus scribit libro sexto Historiarum Alexandri.

ipsis argumentis probabile fit, tum inde colligas, quod qui fragmenta eorum nobis servarunt, ex iisdem fontibus haurire solent. Ceterum Dorotheus Italicorum auctor Diodoro antiquior esse non potuit (v. fr. 3), probabiliter vero multo fuit junior. Cf. not. ad fragm. 5.

ΣΙΚΕΛΙΚΑ.

E LIBRO PRIMO.

2.

Stobæus Floril. 49, 49 : Δωροθέου ἐν α' Σικελικῶν.

Φάλαρις Ἀκραγαντίνων τύραννος, ἀπότομος καὶ ἀπαθὴς ὑπάρχων, ξέναις καὶ παρευρημέναις βασάνοις ἔτρυχε καὶ ἐστρέβλου τοὺς δημοφύλους. Πέριλλος δὲ τῇ τέχνῃ χαλκοῦργος κατασκευάσας δάμαλιν, ἔδωκε τῷ βασιλεῖ ὄψρον, ἵνα τοὺς ξένους εἰς αὐτὴν βάλλων κατακαίῃ ζῶντας· μυκηθμὸν δ' ἡ δάμαλις ἀνεδίδου τῷ φυσικῷ παρόμοιον. Φάλαρις δὲ τότε μόνον γεγόμενος δίκαιος, αὐτὸν τὸν τεχνίτην πρῶτον ἐνέβαλεν. Eadem Apostolius Prov. XX, 13.

Cf. Plutarchus Paral. c. 39 : Φάλαρις, Ἀκραγαντίνων τύραννος, ἀποτόμως τοὺς παριόντας ξένους ἐστρέβλου καὶ ἐκόλαζε. Πέριλλος δὲ τῇ τέχνῃ χαλκοῦργος, δάμαλιν κατασκευάσας χαλκῇ, ἔδωκε τῷ βασιλεῖ, ὡς ἂν τοὺς ξένους κατακαίῃ ζῶντας ἐν αὐτῇ· ὁ δὲ μόνον τότε γεγόμενος δίκαιος, αὐτὸν ἐνέβαλεν. Ἐδόκει δὲ μυκηθμὸν ἀναδιδόναι ἡ δάμαλις· ὡς ἐν δευτέρῳ Αἰτίων.

« Utriusque congruentiam fragmenti probe sentis nec minus e priore posterius videri opera tumultuaria expressum; quæsiseris autem, cur, celato Dorothei nomine, ἐν β' Αἰτίων hæc haberi dicantur. Fabricio Plutarchi Αἴτια βραβαραῖα hic laudari opinanti assentitur Wernsdorfius (Comment. I ad

SICULA.

E LIBRO PRIMO.

2.

Phalaris Agrigentinarum tyrannus crudelis sævusque novis et inauditis tormentis cives torquebat et excrucibat. Perillus, faber ærarius æream buculam confect tyranneque obtulit, ut in ea peregrinos vivos cremaret. Mugitum bucula illa edebat naturali adsimilem. Phalaris tum tantum justus ipsum fabrum primum iniecit.

Plut. Qu. Gr. p. 2); Lennepius (Ad Phalarid. Epp. p. 24 Gron.) in Plutarchi loco vitium inesse suspicatus, Dorotheum restitui in integrum cupit; Rulnkenius (ad Fragm. Callim. p. 487 Ern.) Callimachi Ἀττία significari putat, cui iudicio Burmannus cum Wytttenbachio accedunt. Ego hoc Anonymi fragmentum e Dorotheo factum arbitror: is autem, qui hæc Parallela concinnavit, quum Callimachus in re tradita Dorotheo consentiret, transcripsit quidem in farraginem suam locum Dorothei pedestri oratione conceptum, verum testem citavit non ignobiliorem Dorotheum, sed edoctum poetam Callimachum, captansne elegantioris doctrinæ laudem an memoriola vacillans non interpretor. » EBERT. in Σωέλ. p. 88. Ipse fortasse Dorotheus Ἀττία Callimachi aut Philostephani laudaverat.

ITALIKA.

E LIBRO QUARTO.

3.

Plutarchus Par. min. c. 20. : Μάριος πρὸς Κίμβρους πόλεμον ἔχων, καὶ ἡττώμενος, θναρ εἶδεν, οἷτι νικήσῃ, ἐὰν τὴν θυγατέρα προθύσῃ· ἦν δ' αὐτῷ Καλπουρνία· προκρίνας δὲ τῆς φύσεως τοὺς πολίτας, ἔδρασε καὶ ἐνίκησε. Καὶ ἔτι καὶ νῦν βωμοὶ εἰσι δύο ἐν Γερμανίᾳ, οἱ κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἦχον σαλπύγων ἀποπέμπουσιν· ὡς Δωρόθεος ἐν τετάρτῳ Ἰταλικῶν.

Eadem brevius Clemens Alex. Protrept. c. 3, p. 12, 40 Sylb.; Euseb. P. E. p. 157.

METAMORΦΩΣΕΙΣ

4.

Idem ibid. c. 25 : Φώκου ὄντος ἐκ Ψαμάθης Αἰακῶ, καὶ στεργομένου, Τελαμῶν ἦγεν ἐπὶ θήραν· καὶ σὺς ἐπιφανέντος κατὰ τοῦ μισουμένου ἐπαφῆκε τὸ

ITALICA.

E LIBRO QUARTO.

3.

Victus bello Cimbrico Marius, somnio monitus est victorem se fore, si filiam suam Calpurniam immolaret. Fecit hoc ille, civium salutis naturæ vinculo posthabito, ac vicit. Atque etiamnum duæ sunt in Germania aræ, quæ sub id tempus sonum tubarum edunt. Dorotheus quarto Italico.

δόρυ, καὶ ἐφόνευσεν. Ὁ δὲ πατὴρ ἐφυγάδευσεν· ὡς Δωρόθεος ἐν πρώτῳ Μεταμορφώσεων. [Hic legendum Θεόδωρος. Dübner.]

ΠΑΝΔΕΚΤΑΙ.

E LIBRO PRIMO.

5.

Clem. Alex. Strom. I, 21, p. 144, 24 Sylb. : Φασὶ δὲ τὴν Μόφου καλουμένην μαντικὴν συντάξαι τὸν Κυρηναῖον Βάττον, Δωρόθεός τε ἐν τῷ πρώτῳ Πανδέκτῃ ἄλκυονος καὶ χορώνης ἐπακοῦσαι τὸν Μόφον ἱστορεῖ.

Metamorphoseôn et Pandectôn libros refero ad auctorem Italicôn. Et quum Plutarchus in Parallelis eosdem fere auctores citat, quorum in libro De fluviis mentionem injicit, nescio, an Dorotheus noster idem sit cum D. Chaldaeo, qui scripsit De lapidibus. Certe Italica si ab Asiatico homine scripta putes, fabulam fr. 3 narratam minus miraberis.

Dorotheus Chaldaeus.

ΠΕΡΙ ΛΙΘΩΝ.

E LIBRO SECUNDO.

6.

Plutarch. De fluvi. 23, 3 : Καὶ λίθος δὲ γεννᾶται, Σικύωνος καλούμενος, μελάνγχρους. Οὗτος δταν τις χρησμός ἀνθρωποκτόνος ἐμπέσῃ, τοῖς βωμοῖς τῶν ἀποτροπαίων θεῶν ὑπὸ δυοῖν ἐπιτίθεται παρθένων. Τοῦ δὲ ἱερέως αὐτοῦ τῇ μαχαίρᾳ θιγόντος, αἵματος ἐκλυσίς γίνεται δαψιλῆς. Καὶ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὴν δεισιδαιμονίαν τελέσαντες μετ' ὀλολυγμῶν ἀναχωροῦσι, τὸν λίθον πρὸς τὸν ναὸν προσενέγκαντες· καθὼς ἱστορεῖ Δωρόθεος ὁ Χαλδαῖος ἐν β' περὶ Λίθων. Lapis ille in Araxe fluviio reperitur.

METAMORPHOSES.

4.

Phocum Æaci e Psamathe filium, dilectumque patri Telamon eduxit venatum; aproque oblato hastam in fratrem quem oderat contorsit, eumque interfecit. Pater exilio multavit Telamonem. Scribit hoc Dorotheus primo Transformationum libro.

PANDECTÆ.

5.

AIUNT Battum Cyrenæum composuisse eam quæ Mopsi dicitur divinationem. Et Dorotheus in primo Pandectarum refert Mopsum audisse Alcyonem et Coronem.

NICOBULE

[TA KAT' AΛEΞANAPON.]

1.

Athen. X, p. 434, C: Νικοβούλη δὲ, ἡ δ' ἀναθεὶς ταύτη τὰ συγγράμματα, φησὶν ὅτι παρὰ Μηδείῳ τῷ Θεσσαλῷ δειπνῶν ὁ Ἀλέξανδρος, εἰκοσὶν οὖσιν ἐν τῷ συμποσίῳ, πᾶσι προὔπιε, παρὰ πάντων τὰ ἴσα λαμβάνων, καὶ ἀναστὰς τοῦ συμποσίου μετ' οὐ πολλὸν ἀνεπαύετο.

Quæ fuerit Nicobule vel is qui hujus nomine librum de historia Alexandri, vel certe opus in quo sæpius de Alexandro sermo erat, edidit, dicere ego nihil habeo.

2.

Idem, p. 537, D: Νικοβούλη δὲ φησιν, ὅτι παρὰ τὸ δειπνῶν πάντες οἱ ἀγωνισταὶ ἐσπούδαζον τέρπειν τὸν βασιλέα, καὶ ὅτι ἐν τῷ τελευταίῳ δειπνῶ αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπεισδιδόν τι μνημονεύσας ἐκ τῆς Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας, ἡγωνίσατο, καὶ τὸν ἄκρατον προθύμως προπίνων, καὶ τοὺς ἄλλους ἡνάγκαζεν.

DE REBUS ALEXANDRI.

1.

Nicobule, aut is qui huic libros illos supposuit, ita scribit: « Apud Medium Thessalum cœnans Alexander, quum viginti una essent convivæ, omnibus propinavit, et ab omnibus vicissim propinationes accepit: deinde e convivio discedens, paullo post quieti se dedit. »

2.

Nicobule ait, inter cœnandum musicos et ludiones omnes oblectare solitos regem: et in novissima cœna ipsum Alexandrum episodium aliquod ex Euripidis Andromeda, quod memoria tenebat, tragœdorum more declami-

ANTIGENES.

1.

Plutarchus Alex. 46: Ἐνταῦθα δὲ πρὸς αὐτὸν (Ἀλέξανδρον) ἀφικέσθαι τὴν Ἀμαζόνα οἱ πολλοὶ λέγουσιν, ὧν καὶ Κλείταρχος ἐστὶ καὶ Πολύκριτος καὶ Ὀνησίκριτος καὶ Ἀντιγένης καὶ Ἴστρος.

2.

Herodianus II. μὲν. λέξ. p. 41, 26 ed. Ddf.: Ζύσκος, ποταμὸς Μακεδονίας, ὡς Ἀντιγένης. De Zysco fluvio aliunde vix constat. Suspicio scribendum esse Φύσκος. Certe urbem hujus nominis in Macedonia fuisse constat. Steph. Byz.: Φύσκος... Ἔστι καὶ ἄλλη Μακεδονίας, ἥς μέμνηται Θεαγένους (quod nomen fortasse etiam ap. Herodianum reponendum) ἐν Μακεδονικοῖς (Cf. Pinedo ad h. l.). Fluvius ejus nominis in Caria erat.

Plinius ind. auctor. ad lib. V (quo Africam et Asiam describit) inter fontes suos recenset Eudoxum, *Antigenem*, Callicratem, etc.

Incerta res est num historicis an geographis Antigenes annumerandus sit. Antigenem Alexandri comitem argyraspidum ducem probe novimus. Vix tamen erit qui hunc eundem cum auctore nostro esse putaverit.

tasse; et merum sedulo propinantem ceteros quoque ad bibendum coegisse.

ANTIGENES.

1.

Ibi Amazonem ad Alexandrum venisse tradunt plurimi, inter eosque Clitarchus, Polycritus, Onesicritus, Antigenes, Ister.

2.

Zyscus, fluvius Macedoniae, ut Antigenes tradit.

IASON NYSÆENSIS

ET

IASON ARGIVUS.

Suidas : Ἰάσων, Μενεκράτους, Νυσαεὺς ἐκ πατρὸς, ἀπὸ δὲ μητρὸς Ῥόδιος, φιλόσοφος, μαθητὴς καὶ θυγατρὶδος καὶ διάδοχος τῆς ἐν Ῥόδῳ διατριβῆς Ποσειδωνίου τοῦ φιλοσόφου. Ἐγράψε Βίους ἐνδόξων, καὶ Φιλοσόφων διαδοχὰς, καὶ Βίον Ἑλλάδος ἐν βιβλίοις δ' κατὰ τινάς. Οὗτος ἔγραψε καὶ Περὶ Ῥόδου.

Ἰάσων Ἀργεῖος, νεώτερος Πλουτάρχου τοῦ Χαιρωνέως, γραμματικὸς. Ἐγράψε Περὶ τῆς Ἑλλάδος βιβλία δ' ἔχει δὲ ἀρχαιολογίαν Ἑλλάδος, καὶ τὰ ἀπὸ τῶν Μηδικῶν τὰ τε κατ' Ἀλέξανδρον ἕως τελευτῆς αὐτοῦ, καὶ τὰ μέχρι Ἀθηναίων ἀλώσεως τῆς γενομένης ὑπ' Ἀντιπάτρου τοῦ πατρὸς Κασσάνδρου.

Cf. Eudoc. p. 244, ubi verba κατὰ τινάς. Οὗτος omittuntur. Quæ sequuntur post ἐν βιβλίοις δ' usque ad verba βιβλία δ', exciderunt in duobus Suidæ codicibus (B et E ap. Bernhardy.).

Menecrates, pater Iasonis, procul dubio est Aristarchi discipulus, quem inter claros Nysæenses recenset Strabo XIV, p. 650; neque alius esse videtur Menecrates quem ad Pindari carmina laudant schol. Olymp. II, 16 et Nem. III, 104 et schol. ad Sophocl. Trachin. 254 et Eustath. ad II. II, 2 et 11. Tzetzes ad Lyc. 662 citat Menecratem τὸν περὶ Νικαίας γεγραφότα; sed quæ ibi affert manifesto petita sunt ex schol. Pind. Nem. III, 104, ubi de Nicææ Historia ne verbum quidem. Scilicet observabatur Tzetze locus Plutarchi in Thes. c. 26, ubi memoratur Μενεκράτης τις ἱστορίαν περὶ Νικαίας ἐκδεδικώς: nam legisse Tetzem, sed negligentissime, locum hunc Plutarchi patet ex scholiis ejus ad Antehom. p. 238 ed. Jacobs. (v. Herodori fr. 15).

Filius Menecratis, Iason quando vixerit, ex patris et Posidonii temporibus intelligitur. Ex scriptis ejus De vitis clarorum virorum (*), De philosophorum successionibus, et De Rhodo insula nihil tulit ætatem. Quartum opus, quod a nonnullis Nysæensi

(*) Bernhardy ad Suidæ verba Βίους ἐνδόξων] « Non addito miror nomine quopiam, idque dubito an defendi possit. Itaque suspicor divulsa fuisse quæ olim cohæserant: βίους καὶ διαδοχὰς ἐνδόξων φιλοσόφων. » Verum Βίους ἐνδόξων, nullo addito nomine, habes etiam v. Θησεύς et Νικαγόρας.

ascribatur, Βίος Ἑλλάδος ἐν βιβλ. δ', aperte idem est cum libris quattuor, quos Iason Argivus Περὶ Ἑλλάδος composuisse dicitur. Verum auctorem esse Nysæensem Iasonem censet Fuhr. ad Dicæarch. p. 95, 4, qui ut ipsis Suidianis dubitationem eximat, interpungi vult ita: ἐν βιβλίοις δ'. Κατὰ τινάς οὗτος κτλ. Cujus mutationis causam idoneam desidero. Quum de neutro Iasone aliunde aliquid compertum habeamus, nisi ludere velis, in Suidæ verbis qualia codices præbent acquiescendum est. Hæc vero eo nos ducunt, ut plurimos opus illud de Græcia Iasoni Argivo historico attribuisse censeamus; nec aliud quidpiam præter libros Περὶ Ἑλλάδος, quos eosdem cum Βίῳ Ἑλλάδος esse res clamare videtur, ei attribuitur. — Titulo operis et fortasse etiam rerum tractatione notum scriptum Dicæarchi imitatus est (*). Atque hæc ipsa veterum titulorum, sicuti veteris sermonis, imitatio vel potius affectatio quammaxime cadit in historicos, qui Adriani seculo floruerunt. — Ceterum divisionem operis Sainte-Croix (*Exam. critiq.* etc. p. 58) et Schæll. (*Gesch. d. gr. Lit.* II, p. 425 ed. Berolin.) ex Suidæ verbis ita constituunt, ut liber primus continuerit τὴν ἀρχαιολογίαν Ἑλλάδος, alter τὰ ἀπὸ τῶν Μηδικῶν, tertius τὰ κατ' Ἀλέξανδρον ἕως τελευτῆς αὐτοῦ, quartus τὰ μέχρι Ἀθηναίων ἀλώσεως. Quæ quum per se admodum probabilia sint, refellerentur tamen loco Stephani, si recte ibi secundum codicem Rhedigeranum (quem Westermannus expressit) de Alexandria a Macedone condita laudaretur Ἰάσων ὁ τὸν Βίον τῆς Ἑλλάδος γράψας ἐν δ' βιβλίῳ. At præferenda haud dubie lectio vulgata: ἐν τέτταρσι βιβλίοις, ita ut commode hæc ad tertium librum referri possint. Idque confirmari etiam videtur loco Athenæi, qui Ἰάσων ἐν τρίτῳ, ait, περὶ τῶν Ἀλεξάνδρου ἱερῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φησὶν κτλ. Hæc enim ex citandi ratione satis frequente de Vitæ libri tertii eo loco, quo de sacrificiis Alexandri Iason locutus est, intelligenda esse videntur. Atque ita' Fuhr. quoque videtur (l. I. p. 115, 5). Sainte-Croix l. I. peculiare opus

(*) Cf. Varronis opus *Vita populi Romani* inscriptum.

de sacrificiis regis Iasonem scripsisse opinatur, quippe qui ipse sensisse videretur, narrationem in Vita Græciæ nimia laborasse brevitate (*).

Præterea semel laudatur Iason ἐν τοῖς Περὶ Κνίδου; quod opus cuinam Iasoni adscribendum sit non liquet. Suspiceretur profectum esse ab eodem qui Περὶ Ῥόδου scripsisse dicitur. Denique tertium Iasonem, *Byzantium*, Θρακικῶν auctorem affert Plutarchus De fluviis. Quartum *Cyrenæum* tanquam fontem suum citat auctor libri de Maccabæis. Grammatica quædam ex Iasone produnt Zonaras Lex. I, p. 367; Etym. M. p. 184, 27 (ἄψ... Ἰάσων δὲ λέγει αὐτὸ εἶναι ἄψ, τὸ μὴ ὀπτόν); Anti-Atticist. p. 19; ubi: ἀθετεῖν φασιν οὐ δεῖ λέγειν, ἀλλ' ἀναιρεῖν. ἱασιν (i. e. Ἰάσων) οὖν ὁ γραμματικὸς μέμφεται ἐπὶ τῇ λέξει Ἀρίσταρχον. Hæc ad Iasonem Argivum pertinere colligas ex Suida, qui eum et historicum appellat et grammaticum, quamquam ex divulsis vocibus ἱστορικὸς... γραμματικὸς, turbatum aliquid esse et fortasse aliena misceri nascitur suspicio.

(*) « De quel secours, inquit, pouvait être un abrégé de ce genre, où tout se pressait, et où rien n'était suffisamment développé? Il est probable que l'auteur le sentit, et que pour avoir occasion d'en parler plus en détail, il composa un traité sur les sacrifices d'Alexandre, dont Athénée cite le troisième livre. On voit par les éphémérides du prince Macédonien, qu'il ne passait aucun jour sans sacrifier aux dieux. Croyait-il par là expier le crime d'immoler journellement tant de milliers d'hommes à son ambition et à sa fureur de la renommée? C'était de pareils sacrifices que Jason aurait dû s'occuper : il aurait fallu que son ouvrage en eût offert l'affreux calcul; peut-être aurait-ce été un moyen efficace de le faire passer à la postérité; du moins se serait-il immortalisé lui-même par son ouvrage vraiment philosophique (1).

VITA GRÆCIÆ.

1.

Telos, una ex Cycladibus insulis, nomen habet a Telo conditore; alio nomine appellabatur Agathussa, uti Iason tradit.

2.

E LIBRO TERTIO.

Iason, qui Vitam Græciæ quattuor libris scripsit, habet hæc: De loco urbis condendæ Alexander per somnium oraculo edoctus est ita:

Insula deinceps quædam est undoso in ponto,
ante Ægyptum sita, quam Pharum vocitant.
Jussitque Alexander architectos formam urbis delineare.

ΒΙΟΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ἐν βιβλίοις δ'.

1.

Stephan. Byz. : Τῆλος, νῆσος τῶν Κυκλάδων ἀπὸ Τήλου οἰκιστοῦ. Ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Ἀγαθοῦσσα, ὡς Ἰάσων. Hæc e libro primo, uti videtur.

2.

E LIBRO TERTIO.

Stephan. Byz. v. Ἀλεξάνδρεια. Ἰάσων δὲ δὲ τὸν Βίον τῆς Ἑλλάδος γράφας ἐν τέτταρσι βιβλίοις φησί· « Τὸν μὲν οὖν τόπον τῆς πόλεως ὄναρ ἐχρησιμοποίησεν οὕτω·

Νῆσος ἐπειτὰ τις ἐστὶ πολυκλύστη ἐνὶ πόντῳ,
Αἰγύπτου προπάρουθε, Φάρον δὲ ἐκ κλησκουσιν.

Ἐκέλευσε δὲ διαγράφειν τὸ σχῆμα τοὺς ἀρχιτέκτονας· οὐκ ἔχοντες δὲ λευκὴν γῆν, ἀλφίτοις διέγραφον· ὀρνίθες δὲ καταπτάντες τὰ ἀλφίτα αἰφνης διήρπασαν· ταραχθεὶς οὖν Ἀλέξανδρος, οἱ μάντιες θαρρεῖν ἔλεγον· πάντων γὰρ τὴν πόλιν τροφὸν γενήσεσθαι. » Ταῦτα καὶ Ἀρριανὸς (III, 2). Ἐκλήθη δὲ Ῥακῳίτις καὶ Φάρος καὶ Λεοντόπολις διὰ τὸ τὴν τῆς Ὀλυμπιάδος γαστέρα ἐσφραγίσθαι εἰκόνι.

ἐν τέτταρσι βιβλίοις] ἐν δ' βιβλίῳ cod. Rhedig. De re v. Plutarch. Alex. c. 26; Curtius IV, 21; Valer. Max. I, 4; Eustath. ad Dion. p. 37.

3.

Περὶ τῶν Ἀλεξάνδρου ἱερῶν.

Athenæus XIV, p. 620, D : Ἰάσων δ' ἐν τρίτῳ, περὶ τῶν Ἀλεξάνδρου ἱερῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φησὶν ἐν τῷ μεγάλῳ θεάτρῳ ὑποκρίνασθαι Ἡγησίαν τὸν κωμωδὸν τὰ Ἡροδότου, Ἐρμόφαντον δὲ τὰ Ὀμήρου.

Sin recte hæc ex Vita Græciæ deprompta esse suspicati sumus, in ejusdem tituli opere Dicæarchus narraverit, quæ leguntur ap. Athenæum XIII, p. 603, A : Φιλόπαις δ' ἦν ἐκμανῶς καὶ Ἀλέξανδρος δ

Hi quum terram albam ad manum non haberent, farina delinearunt. Sed aves devolantes farinam confestim abstulerunt. Turbatus inde Alexander; vates bono animo esse jusserunt; omnium enim hanc urbem fore nutricem. Eadem Arrianus quoque. Nominabatur Alexandria etiam Rhacotis et Pharos et Leontopolis. Hoc propterea, quod leonis signo Olympiadis venter obsignatus fuerit.

3.

DE SACRIFICIIS ALEXANDRI.

Iason libro tertio de Alexandri sacrificiis (templis voluit Toup.) loquens Alexandriæ ait in magno theatro Hægesiam comædum Herodoti historias, Hermophantem Homeri carmina recitasse.

βασιλεύς. Δικαίταρχος γοῦν ἐν τῷ περὶ τῆς ἐν Ἰλῶ θυσίας Βαγῶου τοῦ εὐνούχου οὕτως αὐτὸν φησιν ἡττάσθαι, ὡς ἐν δέξει θεάτρου ὅλου καταφιλεῖν αὐτὸν ἀνακλάσαντα, καὶ τῶν θεατῶν ἐπιφωνησάντων μετὰ κρότου οὐκ ἀπειθήσας πάλιν ἀνακλάσας ἐφίλησεν. De his Fuhrius ad Dicæarch. p. 114 : « Hunc librum vel partem alius cujusdam libri ita inscriptam de solemnī Alexandri ad Trojam sacrificio exposuisse (cum Fabricio) conjicimus. Alexandri vero ipsius in titulo disertam mentionem non factam esse, aut ex festinatione scriptoris qui citat Athenæi repetere debemus, aut etiam æqualibus, in quorum potissimum usum Dicæarchus illam solemnitatem descripsit, eo additamento opus non fuit. Ceterum plane non liquet, utrum quæ memoratur dissertatio περὶ τῆς ἐν Ἰλῶ θυσίας, singularis liber exstiterit, annon potius partem operis de Alexandro, vel etiam de sacrificiis ritibusque sacris universis effecerit. »

ΠΕΡΙ ΚΝΙΔΟΥ.

4.

Schol. Theocrit. XVII, 69 : Τὸ δὲ Τρίσιον ἀρωγῆριον τῆς Κνίδου, ἀπὸ Τρίσιος τοῦ Ἀβαντος, ὡς ἐν τοῖς Περί Κνίδου Ἰάσων φησίν.

DE CNIDO.

4.

Triopium Cnidi promontorium a Triope Abantis filio nomen habet, ut in libris De Cnido Iason tradit.

IASON BYZANTIUS.

ΘΡΑΚΙΚΑ.

5.

Plutarchus De fluvi. 11, 2 : Γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ (sc. ἐν τῷ Στρυμῶνι) λίθος παυσίλυπος καλούμενος, ὃν ἐὰν εὕρῃ τις πίνθων, παύεται παραχρῆμα τῆς κατεχούσης αὐτὸν συμφορᾶς, καθὼς ἱστορεῖ Ἰάσων ὁ Βυζάντιος ἐν τοῖς Τραγικοῖς (Θρακικοῖς em. Jonsius Scr. hist. ph. III, 2, 2). Nescio an pro ἱστορεῖ Ἰάσων fuerit ἱστορεῖ Λέων ὁ Βυζάντιος, quæ quidem nomina majusculis literis exarata facile confundi poterant. Leo Byzantinus ἐν τοῖς Περί ποταμῶν laudatur a Plutarcho l. l. c. 24. Ejusdem citantur Βουτυαχὰ ibid. c. 2, quæ partem fuisse statuo operis Περί ποταμῶν, in quo fluviorum mirabilia secundum terras distributa erant; id quod in aliis multos similis generis titulos cadere existimamus.

IASON CYRENÆUS.

« Iason Cyrenæus floruit sub Ptolemæo Philometore Ol. 150 et post. Hic gesta Asmonæorum sive Maccabæorum quinque libris est complexus. Eos in compendium redegit scriptor secundi Maccabæorum libri, cujus cap. II, 24 sic legas : Ὑπὸ Ἰάσωνος τοῦ Κυρηναίου δεδωλωμένα διὰ πάντε βιβλίων πειρασόμεθα δι' ἐνὸς συντάγματος ἐπιτεμεῖν. » *Fossius* p. 173. Cf. *Schoell*. l. l. II, p. 281; *Clinton*. F. H. III, p. 531.

THRACICA.

5.

In Strymone lapis reperitur, quem pausilypum (lacrorem sedantem) appellant; quem si quis moriens invenerit, statim liberatur qua opprimitur calamitate. Ita narrat Iason Byzantius in Thraciis.

AMYNTIANUS. PRAXAGORAS.

ANTIDAMAS.

AMYNTIANUS.

Photius Bibl. cod. 131 p. 97 ed. Bekk. : Ἀνεγνώσθη Ἀμυντιανοῦ εἰς Ἀλέξανδρον· προσφωνεῖ δὲ τὸν λόγον τῷ αὐτοκράτορι τῶν Ῥωμαίων Μάρκῳ, καὶ ἐπαγγέλλεται μὲν ἀξίως εἰπεῖν τῶν Ἀλεξάνδρου πράξεων, ἐδείχθη δὲ προῖων ὡς ἐπαγγεῖλαι μὲν ἐστὶν ἔνθερος καὶ τολμητής, πληρῶσαι δὲ τὴν ἐπαγγελίαν ψυχρὸς καὶ δειλός· πολὺ γὰρ καταδέεστερον καὶ τῶν ἐμπροσθεν εἰρηκότων λέγει περὶ αὐτοῦ, ἀτόνων δὲ καὶ ἐκλύτῳ χαρακτῆρι χρῆται. Τοῦ μέντοι σαφοῦς οὐ διαπίπτει, πολλὰ δὲ τῶν ἀναγκαίων παραλιμπάνει.

Ὁ αὐτὸς δὲ καὶ ἑτέρους λόγους ἔγραψε διαφόρους, καὶ Παραλλήλους συνέθηκε βίους, ὥσπερ Διονυσίου καὶ Δομιτιανοῦ ἐν δυοῖν λόγοις, Φιλίππου τε Μακεδόνων καὶ Αὐγούστου ἐν ἑτέροις δυσὶν· ἔτι δὲ καὶ περὶ Ὀλυμπιάδος τῆς Ἀλεξάνδρου μητρὸς λόγον ἔγραψεν.

Amyntianus ἐν τῷ Περὶ ἐλεφάντων laudatur a schol. Pindar. Olymp. III, 52 et schol. Tzetz. Chil. ap. Cramer. Anecd. tom. III, p. 357. Is num idem sit cum historico, qui sub Marco Antonino vixit, nescimus.

PRAXAGORAS ATHENIENSIS.

Photius Bibl. cod. 62, p. 20 ed. Bekk. : Ἀνεγνώσθη Πραξαγόρου τοῦ Ἀθηναίου τῆς κατὰ τὸν μέγαν Κωνσταντίνον ἱστορίας βιβλία δύο.

(Sequuntur horum librorum excerpta, quæ non exscribimus.)

Ἔτος δὲ τῆς ἡλικίας ἦγε δεύτερον καὶ εἰκοστὸν Πραξαγόρας, ὡς αὐτὸς φησιν, ὅτε ταῦτα συνέγραφε. Συνέγραψατο δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἕτερα βιβλία δύο περὶ τῶν

Ἀθήνησι βασιλευσάντων, ἔτος ἀνύων ἑνεακαίδεκατον. Συνέταξε δὲ καὶ ἕτερα βιβλία ἐξ εἰς τὸν τῶν Μακεδόνων βασιλέα Ἀλέξανδρον, τριακοστὸν πρῶτον ἐλαύνων ἐνιαυτόν. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς καὶ ἡδύς, ὀλίγον δὲ τοῦ δέοντος ἀτονώτερος. Κέχρηται δὲ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ.

Nihil superstes.

ANTIDAMAS HERACLEOPOLITES.

HISTORIA ALEXANDRI.

Fulgentius Exp. serm. ant. p. 168 ed. Munk. : *Vispillones dicti sunt bajuli; quamvis Antidamas Heracleopolites vispillones dixerit cadaverum nudatores, sicut in historia Alexandri Macedonis scripsit: « Plus quam trecentos cadaverum vispillones repertiens crucibus affixit. Mnaseas (fr. 16.) tamen etc.*

Antidamas] cod. Leid. vulgo *Antidamus*. Qui sit auctor et quid spectet res narrata, parum liquet. (De canibus ἐνταφιασταῖς Bactrianorum cf. fr. 6 Onesicriti Astypalæensis)

MORALIA.

Idem ibidem : *Antidamas in Moraliibus libris ait: « Fabre compactum animal hominem quis ferat sic ire pecuatum? et averruncassit igitur tam Aricinas (Aretinas?) hominum mentes ».* Porro *averruncare dixit pro eradicare; Aricinas vero testas vel argillaceas; et pecuatum, stultum.*

Aricinas] sic codd.; *Eretinas* vett. edd. *Aretinas* conj. Munk.

FINIS.

PSEUDO-CALLISTHENES

PRIMUM EDIDIT

CAROLUS MULLER.

ACCEDIT

ITINERARIUM ALEXANDRI.

PRÆFATIO.

Ptolemæo et Aristobulo jungentes Pseudo-Callisthenem veremur sane ne quis ad aliena nos aberrasse et quadrata junxisse rotundis clamitet. Quod si crimen est, excusari id Græculorum exemplo nolumus; verum putabamus complura fabulis nostris inesse, quæ etiam severior historia non aspernatura sit. Sin minus, valeat superbum istud vulgus historicorum, qui adunco naso quemvis suspendunt, nisi canat archontes et respublicas. Nunc nos eos unice diligimus, quibus Candaces placent cubicula, qui mirantur Alexandri vultum leoninum et quæ in oriente ultimo rex viderit monstra et prodigia.

Narrationes istæ quam late per orbem terrarum diffusæ sint, et quid factum, ut illis temporibus, quibus Europa sancto furore percita Asiam invasit, ex fabulosis Alexandri historiis carmina nascerentur in paucis insignia: sæpius hoc et præclare viri docti explicarunt. Supererat ut in origines et progressus harum fabularum penitus inquireretur. Id vero quominus rite peragerent plurimi hucusque impediabantur. Nam constabat antiquissima nostra italica, gallica, germanica e latinis, latina e græcis exemplaribus ducta esse; græca autem in bibliothecarum pluteis jacebant inedita. Sane quidem fragmenta aliquot e codicibus Parisinis, Leidensibus et Turinis publici juris fecerat doctissimus BERGERUS DE XIVREY (V. *Notices et Extraits d. Manusc. tom. XIII, p. 162 sqq. et Traditions tératologiques p. 350 sqq.*). Verum hæc non restinguendo desiderio sed excitando erant. Igitur Firminus Didot, de nullo literarum genere non meriturus, adiit virum clarissimum ex eoque petivit, ut si quæ de Pseudo-Callisthene elaborata in promptu haberet, ea secum vellet communicare. Annuit Bergerus de Xivrey et pro insigni liberalitate sua Firmino Didot tradidit codicis Parisini 113 (Suppl.) apographum, cui ad capita nonnulla etiam lectionis varietatem ex aliis libris adscripserat. Atque hoc ipsum exemplar typis expressum foret, nisi, comparatis reliquis duobus codicibus Parisinis, statim ab initio apparuisset codicem 113, etsi scri-

PSIUDO-CALLISTHENES.

bam prodat attentio^{re}m vincatque rerum acervo, tamen ut ætate infimus est, sic etiam oratione et historiæ indole esse pessimum. Tantoque magis nobis rejiciendus erat, quum pretium ejusmodi librorum non ex copia narratorum (quæ tantum non omnia dudum novimus) metiendum sit, sed is censeatur optimus, qui literarum historiam investiganti utilissimus esse possit. Itaque res flagitabat, ut ad codicem antiquissimum (N° 1711) nos converteremus. Hic autem quum omne genus corruptelis et lacunis fœde mutilus esset, nos vero ante omnia verborum contextum exhibere deberemus, qui quantumvis barbarus, legi tamen posset: unus relinquebatur codex 1685, qui medium inter alteros duos locum obtinet. Hoc igitur fundamento nostræ editionis constituto, ita egimus, ut primum narrationis diversitatem e reliquis libris enotaremus, eamque, si paucis continebatur, in annotatione exscriberemus, sin multa erat, in textum reciperemus, uncis a reliquo historiæ corpore seclusam. Deinde ubi narratio in omnibus libris eodem modo procedebat, lectionis varietatem præcipuam consignavimus. Levissimas quasque differentias cur in medium proferremus causa non suberat, uti ex iis quæ de ratione codicum infra dicemus, quisque intelliget. Denique quæ in codice 1685 corrupta vel manca leguntur, reliquorum librorum ope corrigere et resarcire tentavimus. Præterea argumenta singulis capitibus e codice 113 præfigere cœperamus. Quod institutum relinquere inde a capite XXIII libri I nos coactos vidimus, quoniam argumenta ista in narrationem codicis 1685 non amplius cadebant.

Versionis loco subjecta sunt latina Julii Valerii. Lacunas codicis Ambrosiani ex libris Parisinis supplevimus; reliqua locis quam plurimis correximus e codice Reg. 488o.

Valerio in codice Ambrosiano jungitur Anonymi Itinerarium Alexandri. Quod quoniam ab altera parte cum Arriano, ab altera cum Pseudo-Callisthene componendum est, non ingratum lectoribus fore putavimus, si denuo typis excuso ad calcem hujus voluminis locum concederemus. Ceterum tale fere dedimus, quale Majus magna cum laude constituit, auctum tamen correctionibus clarissimi Letronii, quibus nostra quædam addidimus. Vale.

CAROLUS MÜLLER.

PARISIIS mense decembri MDCCCXVI.

INTRODUCTIO.

I. DE CODICIBUS GRÆCIS PSEUDO-CALLISTHENIS.

JULIUS BERGERUS DE XIVREY, vir clarissimus, qui (in *Notices et Extraits des Manusc. de la Bibl. roy.* tom. XIII, p. 198 sqq.) data opera collegit quæcunque de libris manuscriptis historiæ Pseudo-Callisthenæ innotuerunt, codices græcos recenset quattuordecim. Ex iis tres asservantur Parisiis in Bibliotheca Regia, N° 1711, sæc. X, N° 1685, sæc. XIV, N° 113 supplementi, sæc. XVI. De his antequam curatius dicam, reliquos enumerabo, quos inspicere mihi non licebat.

1) *Codex Leidensis* N° 93 in-4°, papyraceus, in Sicilia scriptus sæculo decimo quinto. Quo volumine continentur : 1. Stephanites; 2. vita Æsopi; 3. fabulæ Æsopi; 4. Alexandri historia, Βίος Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνα καὶ πράξεις. 5. Compendium historiæ universalis inde a mundi initio usque ad Alexandrum, paginis tribus.

Alexandri-historiæ initium ex eo codice dedit Berkelius ad Stephanum Byzantium v. Βουκεφάλια, et Berger. de Xivrey l. I. (Vide not. ad lib. I, 1 init.). Hæc excerpta ad narrationem antiquissimi codicis Parisini proxime accedunt, minusque corrupta sunt. Lectionis varietatem ad alia capita nonnulla Bergerus ad marginem apographi sui enotavit (Vid. not. ad II, 16).

2) *Codex Florentinus*, N° 37, in-4°, pergamentus sæc. XII, palimpsestus, foliorum 47, initio et fine mutilus. — Ex eo libro L. DE SIMNER, vir egregius, quum Florentinam bibliothecam anno 1831 excuteret, in usum Bergeri exscripsit epistolam Alexandri ad Darium (lib. I, c. 38), quam Bergerus dedit l. I. p. 249. Verba exhibet codd. Parisin. 1685 et 113, sed corruptiora lacunisque deformata. Quare male de hoc libro auguramur. — De reliquis codicibus ipsum audiamus Bergerum l. I. p. 203 :

« Nous ajouterons d'abord ceux que cite Montfaucon. »

3, 4) « La Bibliothèque de Saint-Marc de Venise possédait de son temps deux manuscrits grecs de cette histoire (*Bibl. bibliothecarum*

tom. I, p. 478 et 483), dont l'un écrit à Rome, en 1469, par ordre du cardinal Bessarion, avait un titre beaucoup plus long que les nôtres : Ἐξηγήσις ἱστορικὴ κατὰ λεπτὸν ἔχουσα τὴν γέννησιν, ἀνατροφὴν καὶ πράξεις Ἀλεξάνδρου, μέγιστα κατορθώματα καὶ τελευτὴν, τῇ τοῦτου περ' Αἰγυπτίων ἐκ παλαιοῦ καλῶς παραδοθεῖσα (sic) (Græca D. Marci Bibl., p. 198, chez M. Favre in *Biblioth. universelle de Genève*, tom. III, p. 329). Mais il est présumable que ce titre avait été fait par Bessarion, qui a pu même être l'auteur d'une espèce de préface pompeuse, commençant par ces mots, qui sont donnés comme les premiers du texte : ὁ Μακεδὼν βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, ἐκείνος δ' ἴστας, ὁ περίφημος, ὁ συνετὸς ἐν λόγοις. — Venaient ensuite, dans ce manuscrit de Bessarion, les œuvres de Josèphe.

5) Un manuscrit de la *Bibliothèque du Vatican* (*Bibl. bibl.* I, p. 3) contenait aussi la même histoire, commençant par ces mots : Βουλόμενοι οὖν τὸ τῶν βαρβάρων πλῆθος... , ce qui me ferait croire qu'il y manquait le premier ou les deux premiers feuillets, car c'est à la fin du fol. 2 verso que notre manuscrit 113 du supplément parle de cette foule de peuples barbares, qui, par leur irruption en Égypte, forcèrent Nectanébo à quitter son empire [V. lib. I, c. 2, ed. nostræ].

6) La *Bibliothèque Ambrosienne de Milan* possédait également un de ces manuscrits grecs (*Bibl. bibl.* I, p. 528), probablement le même que cite M. Mai (ad. Jul. Valer., præfat. p. 105) sous le numéro O. 117, part. suppl., et qu'il regarde comme très-différent de celui dont se servit Sainte-Croix, c'est-à-dire du N° 1685.

7) Au contraire, celui de la *bibliothèque du cardinal Rudolf* paraît en avoir été la copie ou l'original, puisque l'histoire d'Alexandre y était, de même, suivie des fables d'Ésope (*Bibl. bibl.* II, p. 772).

8) La *bibliothèque de Saint-Remi de Reims* possédait aussi cette histoire dans un manuscrit grec du onzième siècle, écrit sur papier de coton (*Ibid.* p. 1289; *Catal. gr. mss. abbat. St.-Remig. Rhem.*, col. 427). Mais on sait que cette belle bibliothèque, où se trouvait entre autres raretés un des deux manuscrits latins, qui nous

ont conservé les fables de Phèdre, fut entièrement consumée par un incendie en 1774.

9-11) D'autres manuscrits grecs de cette histoire sont cités par quelques auteurs. Draudius (*Bibliotheca classica*) parle de deux qui existaient, l'un dans la *bibliothèque de Strozzi*, l'autre dans celle du cardinal de Saint-Ange. Nous avons vu aussi Léon Allatius (*Catal. libror. mss. etc. Lips.* 1830, in-4°, p. 927.) citer un passage de cette histoire, qu'il avait lu dans un manuscrit, peut-être le même qu'un des précédents, car le grand rapport de cette citation avec le texte des manuscrits 1685 et 113 du supplément nous fait penser que cet exemplaire de Léon Allatius pourrait être celui du cardinal Ridolphi, ou bien celui de la Bibliothèque du Vatican, dont Léon Allatius avait la garde. M. Hænel en cite un dans sa *Bibliothèque de l'Escurial* (*Plut.* VII, arm. Z, n° 4). »

Hactenus Bergerus. Jam videamus codices Parisinos.

12) N° 1711 (nobis cod. A.), pergamenteus in-fol., sæculi undecimi, in quo Chronographiis Nicephori, Georgii Syncelli, Theophanis et Leonis grammatici subjicitur inde a fol. 375 *recto* Βίος Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνης, foliis 33. Incipit verbis: Οἱ σοφώτατοι Αἰγύπτιοι, θεῶν ἀπόγονοι; verba ultima: ἐταλεύτησε δὲ Φαρμοῦθι τετραδί-

δύσεως. Narratio distincta in libros tres, sicuti apud Julium Valerium. Libro primo subscriptum: Ἀλεξάνδρου πράξιων μέρος α'; et similiter ad calcem libri secundi; libri tertii postrema, quæ initio folii legebantur, exciderunt. Præterea in medio codice lacuna est unius folii (V. not. 27 ad lib. I, 41).

13) N° 1685 (nobis cod. B.), chartaceus in-fol. min., anno 1469 p. C. scriptus eleganter. Continet *Vitam Alexandri*, fol. 1—53, et fabulas Æsopi, fol. 54—60. Titulus rubris literis majusculis exaratus: Καλλιθένης ιστοριογράφος δὲ τὰ περὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραψάμενος. Οὗτος ιστορεῖ Ἀλεξάνδρου πράξεις. Ad finem, fol. 53 *verso*, leguntur hæc: Τῷ (non τὸ ut Bergerus scriptum esse ait, p. 199 n° 3) δόντι τέρμα δόξα, τιμὴ καὶ κράτος. Ἐτελειώθη τὸ παρὸν βιβλίον διὰ χειρὸς Νεκταρίου ἱερομονάχου τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου τῶν Κασούλων τῆς πόλεως Ὑδρούσης (*Otrante*), ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ, ε' ἡμέρᾳ, σαββάτῳ, ὥρα β' τῆς ἡμέρας, ἐν ἔτει ς' τοῦ' (6977 a. m. = 1469 p. C.), ἰδ. β'.

14) N° 113 Supplementi (nobis cod. C.), chartaceus, in-4°, foliorum 205, scriptus anno 1567 ab Eustathio hierodiacono (vid. p. 152). Titulus: Βίβλος Ἀλεξάνδρου. Historia in capita distincta; singulis capitibus præfixa argumenta (1). Jam si libros inter se contenderis, liquet non

(1) *Latini codices* Bibliothecæ Regiæ, etsi a nobis alieniores sunt, alioque loco accuratius de iis agere propositum est, paucis tamen etiam hoc loco recensentur:

1) N° 6041, sæc. XIV, fol., perg., post alia scripta fragmentum Vitæ Alexandri exhibet.

2) N° 6831, sæc. XIII, in-4°, perg., quo continetur: 1. *Origo, ortus, vita et actus Alexandri M.* 2. *Alexandri epistola ad Aristotelem de situ et mirabilibus Indicæ.* 3. *Ejusdem epistola ad Brachmanos et horum responsum.* 4. *Dindymi et Alexandri colloquium.*

3) N° 8501, in fol., perg.; Vita Alexandri proæa oratione et deinde versibus elegiacis, a Quilichino composita anno 1236.

4) N° 8514, in-4°, perg. et chartaceus, scriptus anno 1465. *Vita Alexandri et epistola quam ad Alexandrum scripsit Mardocheus Judæorum princeps.* Hi quattuor a grecis nostris longius recedunt, linguaque scripti barbara. Propius ad nos pertinent libri sequentes:

5) N° 8518, sæc. XI vel, Bergero iudice, sæc. X, in-8°, pergamenteus, paginarum 96; post paginam 12ma excidit folium unum. Continet *Vitam Alexandri* (p. 1—62) et *epistolam Alex. ad Aristotelem magistrum de itinere et situ Indicæ.* — Is codex post Valerii codicem Ambrosianum, qui est sæculi IX, omnium quos novimus antiquissimus. Epitome est Valerii uberioris: narrationis enim tenor atque ordo idem plane est atque apud nostrum Valerium. Prima historiæ pars sive fabula de Nectanebo, quam ex hoc codice supplēvimus (p. 1—7 ed. nostr.), ad græca cod. A. proxime accedit, ejusdemque est ambi-

tus. Postea historiam in arctius contrahit, satis habens narrationis capita paucis commemorasse; verba, quantum ejus in epitome fieri potest, eadem plerumque sunt quæ in nostro Valerio.

6) N° 5819, sæc. XIII, in-8°, pergamenteus, foliorum 56. continet *Vitam Alexandri* (fol. 1—31), et *Epilogum de mirabilibus quæ vidit Alexander, ad Aristotelem magistrum*, fol. 32—49; *De itinere ad paradisum*, fol. 49 sqq. Vita Alexandri eadem est quæ in cod. 8518, nisi quod interdum paullo uberior, et in universum minus corruptus est cod. 5819. Utrique libro antiquior Valerii epitome subesse debet.

7) N° 5062, sæc. XIII, in-fol., pergamenteus, fol. 104. Continet *Vitam Alex. et epistolam ad Aristotelem.*

8) N° 8520, sæc. XIV, in-8°, pergamenteus, foliorum 13. Primi quaternionis folia septem exciderunt. Iis continebatur *Alex. de situ Indicæ epistola*, cujus ultima verba leguntur in primo folio superstite. Deinde sequitur *Historia Alexandri*; cui subjecta *Epistola Cornelii ad Crispum in Troja*. Initio hujus libri vir doctus annotavit quædam de auctoribus qui Pseudo-Callisthenis mentionem faciant. Laudantur Casanbonus, Salmasius, alii.

9) N° 8155, apographum libri antecedentis, sæculo XVII exaratum ab eodem viro docto, qui codici 8520 notulam memoratam adscripsit. Is de suo præfixit titulum hunc: *Callisthenes De origine, vita et rebus gestis Alexandri M., latine, ut puto, redditus ab Æsopo, qui versionem suam Constantino, Constantini M. filio, dedicavit.*

10) N° 4877, sæc. XIII, in-fol., pergamenteus, continet

eam esse rationem eorum, quæ est codicum Arriani vel alius cujusvis scriptoris antiqui, ubi omnis fere discrepantia vocum nonnullarum vel depravatione vel omissione continetur. Immo nihil impediēbat, quominus nostrorum codicum exaratores conjungerent scribæ munera et auctoris. Neque enim historiæ severitas neque nomen celebrati scriptoris coercēbat, neque unquam narrationis forma exstitit adeo perfecta et absoluta, ut nihil nisi accuratissimam ejus quasi ex ore imaginem exprimere senioribus relinqueretur. Homero suo Alexandri historia caruit, neque magis, immo multo minus fixa certisque circumscripta finibus est, quam historiunculæ, quæ per populi ora vagabundæ errant. Itaque singuli codices eatenus similes vel dissimiles sunt, quatenus scriba vel acquiescere relatis, vel mutare accepta augendo, amputando, miscendo, duxerit satius. Atque ita factum est, ut nostri codices tres non tam ejusdem libri sint apographa, quam diversæ ejusdem historiæ recensiones, quæ quo temporis intervallo eadem fere etiam orationis et tractationis differentia separantur.

Codex A. scribam arguit vel plane rudem et negligentissimum, vel cujus oculis subjectum erat exemplar turpissimis vitiis ubique inquinatum. Adeo pleraque corrupta et lacera sunt.

Nihilominus facile perspicitur subesse recensionem historiæ, cujus oratio etsi barbara ac talis fere qualem sæculo nono vulgus usurpaverit, tamen delectu verborum et compositione elegantior erat quam in codd. B. et C. Ipsa denique narratio uberior est de iis rebus, unde quæ prisca ejus forma fuerit intelligere liceat. Posterioris ævi additamenta aut omissa prorsus, aut ita exhibita, ut rudia quasi saxa appareant, quæ sequior ætas dolaverit et historiæ ædificio inseuerit.

Cum codice A. componenda sunt *latina*, quæ *Julio Valerio* tribuuntur. Quod si Majus nusquam diserte indicavit Valerii opus nihil nisi versionem esse Pseudo-Callisthenis, id inde explicarim, quod græca Vaticani ætatis sunt infimæ. Scilicet Valerius, si nonnulla exceperis, et historiæ tenore et singulis ut plurimum sententiis eandem reddit narrationem quæ subest codici A. Idem quum integrior ad nos pervenerit, et forma orationis nexuque sententiarum græcis nostris superior sit, sæpenumero ad explenda quæ in cod. A. manca vel male contracta sunt, adhiberi debet. Contra ab altera parte ex codice A. supplendus est Valerius. Sat multa enim codex A. suppeditat, quæ apud Valerium desiderantur, neque ejusmodi sunt ut seniora additamenta existimari possint. Sic, ut unum

opera quinque. Quartum est : *Vita Alexandri M.* quæ Callistheni tribuitur; quintum : *Alexandri ad Aristotelem epistola de situ Indiarum.*

11) N° 4880, sæc. XIV in fol., pergamenteus. Præter Orosium continet : *Julii Valerii res gestæ Alexandri Macedonis translatae ab Æsopo græco.* (Ita enim titulus exhibetur ad finem libri primi et secundi). Deinde sequitur *Alexandri epistola de itinere suo.* Initium historiæ Alexandri deest, similiter atque in codice Ambrosiano, ex quo Majus Valerium edidit. Minor tamen in nostro libro lacuna est. Verum audiamus clarissimum Letronnium, qui de hoc codice optime meruit. Is enim (in *Journal des Sav.* 1818, p. 609) ita dicit : « Il est également acéphale; mais le nombre des pages qui manquent, est moindre que dans le manuscrit Ambrosien. A la marge sont des chiffres qui se rapportent aux pages d'un autre manuscrit. C'est ce dont il n'est pas possible de douter, d'après l'égalité des intervalles qui séparent chacun de ces chiffres. Le premier chiffre indique le nombre huit, ce qui prouve, qu'il manque sept pages et demie. Le commencement de l'édition de M. Mai tombe entre les pages 9 et 10 : ainsi notre manuscrit contient deux pages de plus. Par un hasard singulier, en cherchant dans les livres manuscrits qui traitent d'Alexandre, nous avons trouvé un fragment dans le manuscrit 5873, et que le catalogue indique en ces termes : *Fragmentum vitæ Alexandri quæ Callistheni tribuitur.* Ce fragment ne consiste qu'en un seul feuillet. En le comparant avec le manuscrit 4880, il nous

a été facile de voir, que c'est la même écriture, la même distribution; que la marge porte également des chiffres, et que ces chiffres correspondent juste à ceux du manuscrit; car le premier est, comme je l'ai dit, le chiffre 8, et le dernier, dans le feuillet dont je parle, est le chiffre 7. En outre notre manuscrit commence par le mot *erat*, le fragment finit par *nam et nox* (v. p. 15 ed. nostr.), ce qui forme la phrase entière : *nam et nox erat*. Il demeure donc évident que ce fragment est un feuillet du manuscrit 4880, détaché d'abord par hasard, et relié dans un volume différent. Au moyen de ce feuillet, il n'y a plus au commencement qu'une lacune de quatre pages, au lieu de seize, qui manquent dans l'édition de M. Mai. » Ceterum cod. 4880 Ambrosiano inferior. Plura in arctius contrahit, alia, longiores maxime descriptiones, prorsus omittit. Porro interponit aliena, uti lib. III, cap. 27, ubi capita aliquot Josephi, atque ea omnia quæ apud Orosium de Alexandro leguntur, in mediam Valerii narrationem intrusit. Minora quædam additamenta suis locis notavi. Verba eadem atque in Cod. Ambros., paucis exceptis; corruptelarum numerus major, quamquam multis locis Ambrosianum ex nostro corrigere licuit. Lacunas Valerii, quas nos ecodd. 5818 et 4880 supplevimus, Majus in altera sua Valerii editione supplevit et cod. Vaticano; is vero nonnisi epitome Valerii est. Quare postea Majus (in *Spicilegio Romano* tom. VIII) nova supplementa dedit ex uberiore narratione codicis Turinensis. His uti non potui.

proferam, pro triginta versibus, quos Valerius (I, 46) ex Ismeniae carmine affert, codex A. exhibet fere centum et quinquaginta. Quamquam etiam hi nonnisi centones sunt longioris carminis, quod in communi utriusque fonte legatur. Similiter habent quæ de Alexandriæ originibus narrantur; alterum ex altero supplere licet, verum etiam in unum conjunctos ab fontis sui ubertate longe abesse patet.

Codici A. et Valerio simillimam esse suspicor versionem Armenicam, quam viri harum rerum periti sæculo quinto p. C. scriptam esse statuunt (1).

Codices B. et C. uti ætate non ita longe separati, sic oratione simillimi. Ubi res easdem eodem modo narrant, iisdem etiam verbis uti solent. Cetera indole valde differunt. Nimirum codex B. narrationem habet quam cod. A. brevior. Alia omittit, alia contrahit, quædam mutavit et transposuit; nova præbet perpauca. — Contra codex C. voluminis mole reliquos longe superat. Fundus narrationis ea est recensio quam sequitur cod. B. Nam quæ cod. B. habet, eadem eodem ordine iisdemque verbis in C. leguntur pæne omnia. At intercalata iis sunt alia multa, quæ ex diversis plane fontibus auctor corrasit. Pleraque ætatem redolent infimam, multa ineptissima; ac tanta est scriptoris negligentia, ut non modo pugnantia inter se proferat, sed eadem etiam bis vel ter repetat.

Hactenus in universum de codicibus nostris dictum esto. Jam seriem narrationis per capita ita adumbrabo, ut ea quæ non in omnibus

nostris libris græcis et in Valerio leguntur, uncis includam, præfixa nota codicis vel codicum, quibus debentur.

II. ARGUMENTUM HISTORIÆ.

[*AV. LIBER PRIMUS.*]

[*V. Ortus Alexandri.*]

I. [*BC* : Proœmium. Alexander, virtute et fortuna clarissimus, non Philippi sed Nectanebi filius.] [*AV* : Ægyptii sapientia et solertia omnes homines superant. *Hæc A. fusius persequitur.*] Inter eos Nectanebus rex artis magicæ scientia insignis, qua hostium conatus irritos reddere solitus erat.

II. Denuo hostes imminere ei nuntiat famulus de futuris anxius, quem ridet rex arte sua fisus.

III. At ea ipsa docetur jam adversari deos Ægyptiis. Itaque mutata veste ac facie clam aufugit in Macedonium, ubi astrologum Pellæ confitetur. [*ABC* : Quærentibus regem Ægyptiis Serapis respondet eum fugisse, at reditum pro seue juvenem. Id oraculum statuæ Nectanebi insculpitur.]

IV. Olympias ob sterilitatem divortium timeus, absente marito astrologum consulit. Is amore mulieris captus, adhibita constellatione prædicit ei filium ex Ammone deo suscipiendum.

(1) Quæ de eo comperta habeo, Geiero debeo, qui de Callisthene historico loquens (*Script. Alex.* p. 230) in nota affert hæc :

« Nos autem hoc quidem loco ea certe silentio præterire nolumus, quæ quum per *Ferdinandum Rankium* litteris certiores facti essemus, Venetiis nuper editam esse vitam Alexandri Magni Armenice scriptam, quam ipse vidisset apud *G. Petermannum*, virum doctissimum harumque litterarum peritissimum, ad litteras nostras, quibus rogabamus Petermannum, ut si quid esset, quod in libro isto Armenico ad propositum nostrum spectare videretur, id nobiscum vellet communicare, respondit vir humanissimus. Scribit enim : « Die Armenische Biographie ist, wie Sie ganz richtig vernuthet hatten, der *Pseudo-Callisthenes*, derselbe aber in der ältesten Gestalt, oder wenigstens in derjenigen, welche der ältesten zunächst steht, ohne die vielen spätern meist widersinnigen Zusätze, ob er gleich auch wie alle andern Recensionen desselben des Wunderbaren Vieles enthält. Ubrigens ist diese Biographie, wie die armenischen Herausgeber ausdrücklich in der Vorrede bemerken — und wir müssen sie, die gelehrten Mechtaristen (sic erschien Ve-

nedig 1842, 8.), als die competentesten Richter in dieser Beziehung anerkennen — schon im 5ten Jahrhundert unserer Zeitrechnung übersetzt worden; auch hegen sie die Vermuthung, dass *Moses Chorenensis*, der berühmteste Armenische Geschichtsschreiber, der Übersetzer derselben sei, so wie sie meinen, dass ebenderselbe auch die Chronik des Eusebius in das Armenische übertragen haben möge. — Auf der 73ten Seite (das Ganze hat 198 Seiten) steht als Unterschrift : « Hier ist vollendet die Geburt und die Thaten Alexanders des Macedoniens von dem weisen *Aristoteles*; wir beginnen nun (zu sprechen) auch von seinem Zuge nach Platæa, einer Stadt der Athener. » [Ex his igitur patet librorum divisionem eandem esse quæ est in cod. A. et in Valerio.] Pag. 186 schließt die eigentliche Biographie, es folgen dann aber noch Lobreden (sic!) auf den Tod Alexanders von *Chatschatur* aus *Ketscharru* (?) enthaltend Klagen des Alexander selbst, dann der Olympias, der Roxane, seiner Feldherrn und Soldaten, und endlich ermahnende Worte Alexanders an seine Freunde. Man könnte aber auch dies wohl besser deuten als « Reden in Beziehung auf den Tod Alexanders. »

V. — VII. Nectanebus arte magica aliisque machinis efficit, ut primum per somnium regina se Ammonis in complexibus videat, deinde etiam vigilans fruatur deo, quem ab astrologo non diversum esse haud perspexit.

VIII. Ne miretur Philippus uxorem gravidam reperiens, Nectanebus immisso somnio regem de divinitate seminis, quod utero uxor gestet, edocet.

IX. Itaque redux Philippus uxorem erubescens consolatur, ad deum quæ erant referens.

X. Mox tamen suspectat mulierem; suspicionem novo machinamento Nectanebus diluit.

XI. Ostento Philippus de futuri filii gloria et morte præmatura admonetur.

XII. [ABC: Partum edituram Olympiadem inhibet astra consulens Nectanebus, nec enitum sinit ante horam qua cosmocratorem natum iri sidera nuntiant. *Hæc paucis BC, multis prosequitur cod. A, poema apotelesmaticum exscribens.*] Prolabente puero tremit terra, coruscant fulgura.

XIII. Cur Alexandri nomen puer acceperit. Ejus forma, educatio, magistri. [V. Locus Phavorini de majoribus Alexandri.] Philippo affertur Bucephalus carnivorus.

XIV. Nectanebus ab Alexandro in præcipitum detruditur. Moriens se patrem Alexandri confitetur; splendido funere honoratur.

XV. Philippus oraculum Delphicum de successore interrogat. Bucephali domitorem Pythia respondet.

XVI. Alexander puer ingenium prodit responso sapientiæ præcoci.

XVII. Bucephalum per Pellam urbem agit. Gaudet Philippus oraculi memor.

XVIII. Alexander ludos Olympicos adit. Ejus cum Nicolao, Acarnaniæ regulo, jurgium.

XIX. Ludorum descriptio (*Cod. C. uberius hæc describit ex fonte juniore. Quæ ibidem de Laomedonte narrantur, ignorant ABV.*). Perit Nicolaus ab Alexandro devictus. Eam victoriam aliarum multarum fore præludium e nomine victi auguratur sacerdos.

XX. XXI. [C. Alexander secum in Macedoniam ducit Laomedontem. Carmen, quod Macedones in honorem Alex. composuerunt.] Domum redux Philippum, repudiata Olympiade, cum Cleopatra nuptias agentem offendit. Alexandri indignatio, cum patre gravis altercatio, in convivas et Lysiam scurræ furor.

XXII. In gratiam redit cum patre, cui Olympiadem reconciliat.

XXIII. Contra Methonæos rebellantes mittitur. [ABV. Inde reversus, Darii legatos a Philippo tributum annuum exigentes re infecta redire jubet (*Hæc cod. C alio loco et alio modo narrat. Vid. c. 26*). Deinde mittitur contra Thraciæ urbes seditiosas.] [C: Contra Scythas, qui Macedoniæ imminuebant, proficiscitur; strategemate eos vincit; victos clementer habet.]

XXIV. [ABV: Pausanias (*Ἀντάρχος ὁ καὶ Πανσάνης cod. C, hoc modo diversas narrationes miscens*) Thessalonicensis Olympiadis amore captus, absente Alexandro, Philippum in theatro confodit. Jamque Olympiadem vi abducturus est, quum redux Alexander spiranti adhuc patri Pausaniam offert trucidandum. Mors Philippi; luctus Alexandri. *Fusius hæc exponit cod. A. Diversam plane de morte Philippi narrationem habet cod. C. Vid. p. 25.*]

XXV. Alexandri concio de bello contra Persas suscipiendo.

XXVI. [C: Darii legati re infecta dimittuntur Cf. cap. 23]. Copiæ Alexandri recensentur.

[ABV: Alexander contra Thraciæ populos, Illyrios, Pæones, Triballos expeditionem suscipit.] [Pro his C: Contra Thessalonicensis proficiscitur, quorum tyrannus Polycrates, Anaxarchi (*Ἀντάρχου τοῦ καὶ Πανσανίου cap. 24*) filius, submittens se Alexandro tradit Charimedem filium.]

XXVII. [B: Græcia rebellat; Athenienses excitat Demosthenes; Thebani præsidium urbe ejiciunt; quare Thebæ diruuntur. Flagrans urbe Ismeniam tibiis cecinisse jussu Alexandri ferunt. Tum metuentes sibi reliqui Græci Alexandrum imperatorem creant.]

[Pro his C: Rebellante Græcia Alex. primum contra Athenienses proficiscitur; urbem obsidet, capitque; deinde Thebas diruit. Hinc in Italiam transgressus Romanorum obsequia admittit. Auxiliares copias adducit Laomedon, quem Alexander regem subactorum in his regionibus populorum constituit. Dein meridiem versus pergit usque ad oceanum. Monstra quæ ibi viderit (*eodem plane postea in India collocat*). Ad lævam se convertens septentrionem versus in Macedoniam redit.]

XXVIII. XXIX. [BC: Alex. e Macedonia in Asiam transgressus ad Granicum vincit; Ioniam, Cariam, Lydiam, subjicit; mare Pamphylium recedit prætereunti. Aspendum venit: hinc solvit in Siciliam; inde in Italiam transit.] Romanorum obsequia et honores in Alexandrum ab iis collati.

XXX. In Africam transgressus a Carthagi-

niensibus tributa accipit. Ammonis templum adiens oraculum petit de loco condendæ urbis ἀμμόνιο. Dei responsum.

XXXI. XXXII. Parætonium condit. In Ægyptum venit. Alexandriæ origines (*locus de Alexandria in BC paucis, fusius in V, uberrime in A tractatur.*)

XXXIII. Serapeum Alexander quærens quomodo invenerit. Datum a deo oraculum.

XXXIV. Memphim venit, ubi more regum Ægyptiorum ἐνθρονίζεσθαι. Conspicit Nectanebi statuam et inscriptum ei oraculum reditum Nectanebi pro sene juvenis prænuntians. Patrem suum fassus ratum facit vaticinium. Oratio Alexandri ad Memphitas.

XXXV. In Syriam profectus a Tyrii arcetur; Gazam capit; denuo Tyrum aggreditur, de successu conaminis somnio prædoctis; urbem captam excindit. Tripolim constituit.

XXXVI. [*C*: Duces Alexandri Seleucus et Antiochus Nicatoriam et Antiochiam condunt.] Legati Darii literas afferunt, quibus Alexander puerulus ad matrem redire jubetur.

XXXVII. Concione Alexander animos militum firmat. Legatis ostendit quomodo Græcus rex a Barbarorum tyranno differat. Darium prodituro aures non præbet.

XXXVIII. Responsum ad Darii literas.

XXXIX. Darii literæ ad Satrapas, quibus corripit Alexandrum jubet et verberibus affectum ad matrem remitti. Spinther et Hydaspes satrapæ data ad regem epistola auxilia petunt. Responsum Darii ignaviam eorum castigantis.

XL. Usque progredienti Alexandro denuo literas scribit Darius veniam delictorum promittens, si jussis Alex. obtemperet.

XLI. Quæ omnia quum frustra fuissent, exercitum contra Alexandrum ducit. [*BC*: Alexander in Cydno natans morbum contrahit; a Philippo sanitati restituitur.] Proelium Issicum. Fugit Darius, cujus curru, armis, familia Alexander potitur.

XLII. Dario novam expeditionem parante, Alexander supplementa copiarum e Macedonia adduci sibi jubet. In Pieriam venit, ubi sudans Orphei statua novas laborum ærumnas portendit. In Phrygia ad Scamandrum fl. alterum Achillem agit. [*V*: Præcipue colit Achillem, cui cognatus erat; apponitur stemma ex Alexandriade nescio qua.]

XLIII. Amphipolim venit, deinde Abderam, quam urbem non ingreditur Abderitis obsecutus.

XLIV. Chalcideusium regionem vastat. Omnes

urbes usque ad Pontum Euxinum sibi subicit. Ad Mæotim paludem Neptuno sacra facit. Fame exercitum premente, equos mactare jubet. Quare indignatos milites concione placat.

XLV. [*AV*: Ad Locros venit; Tegyream oraculum edit.]

XLVI. [*AV*: Thebani resistunt; urbs eorum obsessa et diruta. Excidium describitur (*e fonte poetico*). Ismenias cantilena Alexandrum flectere studet frustra.]

XLVII. [*AV*: Datum Thebanis de urbis restitutione oraculum. Alexander Corinthum proficiscitur, ubi ludis Isthmiis præsidens, Clitomacho Thebano pancratiastæ hanc habuit gratiam, ut Thebas restaurari juberet.]

[*AV*. LIBER SECUNDUS.]

[*V*. *Actus Alexandri.*]

I. [*AV*: Alexander Plateas venit, ubi a Proserpinæ sacerdote fausto responso excipitur. Stasagoram Plateensium præfectum a munere removet. Ægre id ferunt Athenienses. Alexandri ad Athenienses literæ.]

II. [*AV*: Atheniensium responsum. Rescriptum Alexandri rhetores expostulantis. Atheniensium deliberatio. Cedendum Alexandro suadet Æschines. Contra disputat Demades.]

III. IV. [*AV*: Demadem refellit Demosthenes, cujus sententiam populus ratam habet.]

V. [*AV*: Athenienses legatos mittunt ad Alexandrum. Hujus ad Athenienses epistola.]

VI. [*AV*: Alexander proficiscitur contra Lacedæmonios, qui primum resistere conati mox se dedunt.] Hinc denuo in Asiam transit.

VII. Darii deliberatio. Copiæ.

VIII. Alexander post natationem in Cydno in morbum incidit. A Philippo sanatur (*Cf. I, 41*).

IX. Euphratem transgressus, pontem rescindit. Id haud æque ferentes milites oratione erigit. Insidiis Persæ Macedonica veste induti in vitæ venit discrimen. Persam comprehensum cum laude dimittit.

X. Satrapam, qui Darium proditurus erat, indignatus recedere jubet. Spintheris et Hydaspæ ad Darium literæ. Darii ad Alexandrum, et Alexandri ad Darium literæ.

XI. Darii epistola ad satrapas, et horum responsum.

XII. Darii ad Porum literæ.

XIII. Alexandri strategema. Ammon ei per quietem apparet.

XIV. Dei suasu ipse Mercurii vestitu indu-

rus tamquam nuntius Alexandri ad Darium proficiscitur.

XV. Convivio a Dario adhibitus agnoscitur; fuga feliciter ad suos evadit.

XVI. Prælium ad Strangam fluvium. Clades Persarum. Darii fuga et lamentatio.

XVII. Darii literæ, quibus regni partem et opes Alexandro offert. Oblata non accipienda esse Alexander censet, contra sententiam Hephestionis. Arcem Persepolitani incendit.

XVIII. Nabonassari et Cyri sepulcra visit. Græcos captivos a Persis misere mutilatos generoso animo sublevat.

XIX. Darius novam expeditionem parans a Poru auxilia petit.

XX. Bessus et Artabazanes Darium necant. Spiranti adhuc supervenit Alexander. Darii morientis verba et mandata.

XXI. Alexander, funerato Dario, res Persarum constituit (*de his uberioris narrationis centones præbet cod. A.*), Darii interfectores punit.

XXII. Alexander Aduliten Persis satrapam dat. Literæ Alex. ad Rodogunen, Statiram et Roxanen; harum responsum. Alteræ literæ Alexandri ad easdem et ad Olympiadem. Nuptias Roxanes celebrat. [*AV*: Deinde in Porum exercitum ducit. *Finis libri secundi.*]

XXIII. [*BC*: Epistola Alexandri ad Olympiadem et Aristotelem, quibus narrat quæ gesserit inde a pugna Issiaca usque ad mortem Darii et suas nuptias. *Hucusque epistola pertinet in cod. C; in cod. B ultra progreditur, in eaque recensentur mirabilia, quæ in ultimis orientis regionibus rex viderit. Hæc eadem iisdem plerumque verbis, epistola in narrationem historici dissoluta, exponit cod. C inde a cap. XXXII.*]

XXIV. [*C*: Alexander in Judæam proficiscitur. Judæos eorumque religionem summo opere honorat.

XXV. [*C*: In Ægyptum pergit. E balneo morbum contrahit. Philippi medici historia repetitur.]

XXVI. [*C*: Ægyptii primum resistentes Alexandro mox se dedunt, suadente numine.]

XXVII. [*C*: Nectanebi statua capiti Alexandri coronam imponit, in manus dat globum mundi imaginem.]

XXVIII. [*C*: Alexander urbem eximiam (*Alexandriam*) condit; priscorum deorum cultum antiquat, verum deum unicum, mundi creatorem, venerans.]

XXIX. [*C*: Ad longinquiores populos pergit. Offendit mulieres horrendas, quæ canum ope fugantur. Inde per desertum euntes infestantur

formicis miræ magnitudinis. Deinde ad flumen veniunt.]

XXX. [*C*: Flumen istud, modo aquam modo arenam volvens, quomodo ponte Alexander junxerit.]

XXXI. [*C*: Deinde reperit homines staturæ minimæ, et prope lacum Sesonchosis statuam, cui inscriptum erat ultra non posse procedi. Inscriptionem veste tegit, ne legant milites.]

XXXII. [*C*: Boream versus tendit. In silva obviam fiunt homines ingentes.]

XXXIII. [*C*: In planitie reperit homines nigros miræ indolis, quibuscum manum conserunt. Alexandri ad exercitum ultra progredi nolentem cohortatio.]

XXXIV. [*C*: Ad Herculis et Semiramidis stelas veniunt. Homines sex manibus pedibusque instructi igne fugantur. Cynocephalorum terra. Cancri ingentes.]

XXXV. [*C*: Insula Brachmanum sive Oxydracum gymnosophistarum. In eam primus transit Philon, deinde ipse Alexander. *Sequuntur de Brachmanibus eadem omnia quæ in codice A leguntur lib. III, 5 sqq.*]

XXXVI. [*C*: Ex insula ad suos reversus iter continuat. Arbores una cum sole orientes et evanescentes. Lapidēs miræ virtutis; serpentes; pisces non igne, sed aqua frigida coquendi; aves miræ.]

XXXVII. [*C*: Regio tenebrosa; animalia ἑξάποδα, τριόφθαλμα. Regio arenosa; animalia sexocula; Cynocephali ichthyophages; phocæ. Redundum esse dictitant amici. Alexander usque ad fines terræ penetrandum censet.]

XXXVIII. [*C*: Inde deserta, nullo sole colostrata. Ad maritima cancrum capiunt ingentem, in quo dissecto margaritæ reperiuntur pulcherrimæ. Horum desiderio captus Alexander in maris profunda descendit vano conatu.]

XXXIX. [*C*: Præcipitium structo ponte superat. Senis consilio usus in regionem tenebrosam penetrat. Regionis miracula.]

XL. [*C*: Avium voce monetur, ut jam redeat, quum beatorum terram mortali adire non liceat. Ad lucem revertitur.]

XLI. [*C*: Nova miracula. Historia Andrææ coqui et Cales Alexandri filiæ. Quomodo Alexander per aerem vectus sit.]

XLII. [*C*: Ad lacum venit, cujus aqua melle dulcior. In piscis stomacho lapidem reperit lucentem, quo lampadis loco utitur. Mulieres, quæ noctu e lacu emergunt suavissime canentes. Pugna cum Hippocentauris.]

XLIII. [*C*: Epistola ad Olympiadem et Ari-

stotelem, in qua narrata inde a cap. 24 paucis recensentur.]

XLIV. [C: In Indiam tendens venit ad Solis arbores fatidicas, quæ mortem regi prænuntiant. Offendit homines unipedes, perniciosissimos.]

[AF. LIBER TERTIUS.]

[V. Obitus Alexandri.]

I. Alexander contra Porum proficiscitur per loca deserta et infesta. Militum animos oratione erigit.

II. Pori literæ ad Alexandrum. Alexandri ad milites concio et ad Porum epistola.

III. Pori exercitus propter elephantum copiam metum Macedonibus injicit. [BC: Alexander, mutato vestitu, Pori urbem ingreditur hostis copias exploraturus.] Elephantum impetum strategemate eludit. In pugna cadit Bucephalus. Præ mœrore Alexander bellum negligit. Persarum haud pauci in Pori castra transeunt.

IV. Quapropter Alexander bellum decernendum censet certamine singulari; quo commisso Porum occidit. [A: Musicani (*sic leg. pro Παισαβίου*) aliorumque regiones sibi subjicit. Aornum petram expugnat; aliam Indiæ urbem oppugnans e summo vitæ discrimine a Peuceste et Ptolemæo eripitur. *Postrema hæc narrat etiam Valerii cod. Reg. 4880 initio cap. XVII.*] — [ABV: Deinde ad Brachmanes gymnosophistas visendos proficiscitur.]

V. [ABV: Brachmanum ad Alexandrum literæ. Terra eorum et vivendi ratio describuntur.]

VI. [ABV: Brachmanum sapientiæ specimina.]

VII.—XVI. [A: Interponitur Palladii libellus de situ gentibusque Indiæ et Brachmanibus.] *Codex C ea quæ leguntur in ABC cap. V et VI, cum iis quæ cod. A e Palladio apponit inde a cap. XII, commiscuit et in alium locum transposuit. Fide 11, 35.*

XVII. [AF: Epistola Alexandri ad Aristotelem de Indiæ miraculis (*Hanc epistolam codd. BC in narrationem historicam dissolverunt, omisis tamen compluribus*): A Brachmanibus veni in Prasiacam urbem. Deinde ad homines molles, Sabæos, ad insulam magicam. Philonis interitus. Hebdomadarii. Redii in Prasiacam. Vidi solis et lunæ eclipsin. Darii regnum perambulavi initio facto a Portis Caspiis. Urbs in fluvio sita. Calami ingentes. Aqua amara. Lacus aquæ dulcissimæ. Sesonchosis titulus. Bestiæ castra infestantes. Redii in Prasiacam. Solis et Lunæ arbores

fatidicæ. Oraculum ab iis editum. Jam e Prasiaca pergo ad Semiramidis regiam.]

XVIII. Alexander ad Semiramidis regiam venit. Epistolæ Alexandri ad Candacem, et Candacæ ad Alexandrum.

XIX. Candace Alexandri imaginem clam rege sibi procurat. Candaules, Candaces filius, cui Bebrycum rex uxorem rapuerat, ad castra Alexandri defertur. Ptolemæus regem agens Alexandro tamquam Antigono duci jubet, ut illatam Candaulæ injuriam vindicet.

XX. Alexander-Antigonus Euagridem Bebrycum tyrannum bello petens uxorem Candaulæ restituit.

XXI. Alexander-Antigonus cum Candaule ad Candacem proficiscitur. Loca ἐνδεα.

XXII. Candaces regia describitur. Alexander a regina agnoscitur, nec tamen proditor.

XXIII. Alexander magnum periculum prudentia sua effugit. Muneribus cumulatus ad exercitum redit.

XXIV. In reditu Alexander deorum præsentia et convivio fruitur. Ejus cum Sesonchosi colloquium. Serapidis oraculum. (*Hæc cod. C narravit cap. 21.*)

XXV. Alexander ad Amazones pergit. Literæ ad Amazones, harumque responsum.

XXVI. Alteræ literæ ad Amazones; Amazonum rescriptum et obsequium. [C: Alexander Eurymithræ Belsyrorum regi bellum infert. Vingt duos populos impuros intra Caspias Portas includit.]

XXVII.—XXIX. [V: Iter in Prasiacam molestum. Epistola Aristotelis ad Alexandrum.] — [VAB: Epistola Alexandri ad Olympiadem. *Cod. C epistolam dissolvit in narrationem historici; deinde capita hujus narrationis in epistola breviori recenset.* Nostra hæc epistola in aliis codicibus aliter adornata hunc in modum:]

[B: Iter ad Hypanim fluv. molestum. *Hæc rectius Valerius præmittit epistolæ.*] — [ABV: Herculis stelæ. Mare rubrum. Atlas fluvius. Acephali alique monstra. Solis urbs. Tanais fluvius. Cyri et Xerxis regiæ et quæ iis insint miranda.] — [B: populi impuri ab Alexandro seclusi.]

XXX. Alexandro Babyloniam ingresso fœtus affertur prodigiosus. Unde imminentem regi mortem vates nuntiant.

XXXI. Antipatri de Alexandro tollendo consilia. In convivio rex haurit poculum venenatum.

XXXII. [A: Alexander quin in Euphratem se præcipitet a Roxane impeditur. Testamen-

tum scribit. Quid interea Perdicas et Ptolemæus inter se pacti sint.] [*BC*: Macedonum exercitus præter lectum regis morientis præteriens.] [*A*: Alexander testamentum apud Rhodios deponendum Orciæ tradit. Testamenti apographum.]

XXXIII. [*C*: Accurrit Bucephalus, lectumque regis lacrimis irrigat.] [*CB*: De provinciarum distributione regis verba paucissima.] [*C*: Bucephalus puerum, qui venenum Alexandro dederat conspicit, comprehensum dilaniat, dein ipse ad pedes regis expirat.] [*CBV*: Morienti regi signa cœlitus edita.]

XXXIV. [*VCB*: Regem in Perside Persæ, Macedones in Macedonia sepeliendum censent. Rixam componit responsum Jovis Babylonii, quo Memphim corpus deportari iubetur. Eo delatum sacerdos jubet Alexandriam transferri.] [*V*: Ibi corpore in templo Alexandri deposito, Ptolemæus recitat testamentum, *quod eatenus Valerius exhibet quatenus ad provinciarum distributionem pertinet.*]

XXXV. Quot annis Alexander vixerit et regnaverit; quo die sit mortuus, quot vicerit populos. [*AVC*: Alexandriæ urbes ab Alexandro conditæ enumerantur.]

III. DE ORIGINE ET INCREMENTIS HISTORIÆ ALEXANDRI FABULOSÆ.

Accedimus ad eum locum qui est de historiæ nostræ originibus ac incrementis. Hunc autem tutissime et commodissime tractari censeo, si primum eam telæ partem, quam oculis adhuc subjectam habemus, retro resolvamus, ac tum demum conjectando et tenuiora vestigia legendo ad ipsa ascendamus initia. Primum igitur ab antiquissimo codice *A* et a Valerio proficiscentes paucis exponemus cujusnam generis sint mutationes et additamenta, quæ in codicibus *B* et *C* deprehendimus.

Quæ in codice *B* mutata videmus, maximam partem sunt ejusmodi, ut auctorem prodant, qui fabulosa interdum ad veræ historiæ seriem revocare studuerit. Tribus id exemplis probatur. Ac primum quidem in codice *A* et apud Valerium expeditio contra Thebas et reliqua quæ in Græcia Alexander egit, eo tempore facta esse narrantur, quo rex ex Italia, Ægypto et a prælio Issico redux secundam contra Dariam expeditionem parabat. Ita autem rem jam ab Alexandrinis auctoribus adornatam esse, inde colligitur, quod Demosthenes, cedendum esse Macedoni civibus persuadens, multis verbis evehit

Alexandriam urbem recens conditam et felicitatem Ægyptiorum jussis regis benignissimi lubentissime obtemperantium. Ac probabile est eo ipso consilio Alexandrinum auctorem hanc historiæ partem ad secundæ expeditionis initium ponere maluisse, ut etiam Ægyptiorum exemplo Athenienses ad obsequium, Alexandro præstandum inducti esse viderentur. Contra in codice *B*. statim post debellatos Thraciæ populos Alexander in Græciam proficiscitur, totusque hic locus, in antiquioribus libris uberrime expositus, verbis paucissimis ex veterum historicorum narratione absolvitur, atque adeo criticum se hoc loco auctor ostendit, ut Ismenia historiam voce *φάρτα* in dubium vocaverit.

Deinde codex *A* et Valerius Alexandrum ex Europa in Italiam transjecisse et in *Lycaoniam* sive *Lucaniam* appulisse tradunt. Ac hæc quidem ratio, introducta semel expeditione Italica, omnium simplicissima erat. Contra in cod. *B* (*I*, 28) Alexander, rebus Græciæ constitutis, in Asian transit, ad Granicum vincit, Asianque minorem subgens deducitur usque in Pamphylia (in regionem *Lycaoniæ* Asiæ proximam). Hinc deinde transfretatur in *Lycaoniam* sive *Lucaniam*, ut Valerius dicit, vel uti est in cod. *B*, primum in Siciliam, deinde in Italiam.

Similiter historiam de Alexandro in Cydno natante codex *B* (*I*, 41) cum antiquis historicis ponit ante prælium Issicum, quum cod. *A* et Valerius (*II*, 8) ponant ante pugnam ad Arbela commissam. Sed quoniam posteriore loco cod. *B* eandem historiam denuo narrat, hinc colligas correctiones illas non ab auctore cod. *B*, sed ab antiquiore aliquo profectas, deinde ab alio cum prisca adoratione commixtas esse.

Hæc de præcipuis mutationibus, quæ in cod. *B* occurrunt. Alia quædam minoris momenti silentio prætermitto. Quod deinde additamenta attinet, item seriorem ætatem redolent. Versantur maxime in miraculis Indicis. Hæc enim quum in antiquioribus libris modicis finibus contineantur, posteriorum erant deliciæ, eodemque modo augebantur, quo negligebantur historica illa de originibus Alexandriæ, de rebus Persarum ab Alexandro constitutis, de testamento regis et quæ alia ejusmodi sunt parum jucunda. Etenim quum in codice *A* et Valerio mirabilia duabus maxime epistolis absolvantur, quæ post narratum bellum Indicum et expeditionem contra Amazones susceptam apponuntur, auctor cod. *B* jam invenit tertiam epistolam (*II*, 23 ubi v. not.), quæ quum majorem partem circa gentes orientis ultimi sit, inepto plane loco

statim post narrationem de morte Darii nuptiisque Alexandri intruditur. Ceterum quum in ea complura legerentur eadem atque in prima epistola cod. A, posteriorem hanc deinde in narrationem historicam dissolverunt, omittentes quæ omittenda erant. Porro uti lib. II, 23 nova plane epistola intruditur, sic antiqua illa, quæ legitur II, 27 sqq., in cod. B. augetur narratione de populis impuris (II, 29), quos Alexander munitis Portis Caspiis a reliquis seclusisse dicitur. Apertum hoc Judæi vel Christiani hominis additamentum. Verum etiam in hisce narrationibus omnibus auctor codicis B sobrium se et brevitatis studiosum ostendit: neque enim dubium est quin quæ de iis uberrime tradita accepit in arctius contraxerit: unde factum, ut narratio sæpe sit obscurior maleque cohæreat.

Videamus deinceps codicem C. Is igitur quum fundum narrationis suæ eandem habeat recensionem quam sequitur cod. B, quæ in hoc mutata vel aliunde assumpta diximus, præbet et ipse. Reliqua quæ addit vel mutat ex recensione fluxerunt, tum rerum tractatione tum orationis indole ab altera facile distinguenda. Auctor ejus Judæus vel Syrus Christianus fuisse videtur. Ex hoc fonte petita descriptio ludorum Olympicorum lib. I, 20 et quæ ibi de Laomedonte memorantur, expeditio Alexandri contra Scythas et narratio de morte Philippi. In hac quum interfector Philippi non esset Pausanias, sed Anaxarchus, diversa hæc in cod. C ita conjunguntur, ut homo iste sit Πανσάβλας ὁ καὶ Ἀναξάρχος. Simili modo aliis locis in cod. C introducuntur Φίλων ὁ καὶ Βύζας, Φίλιππος ὁ καὶ Πτολεμαῖος, Ὁρχος ὁ καὶ Σεσόγγος etc. Oratio in his sicuti in reliquis plurimis verbosa et aniliter garrula. Narratiuncularum, quas *Märchen* Germani vocant, colorem habent quæ c. 26 de Darii legatis leguntur, multum illa ab antiquioris historiæ simplicitate recedentia. Præterea hunc locum ita transposuit, ut legati isti advenisse dicantur jam parante Alexandro expeditionem Persicam, atque eo modo minas Alexandri statim sequatur effectus. — Ex eadem recensione deinde arrepta expeditio contra filium *Anaxarchi* Polycratem. Qui ibi memoratur filius Polycratis *Charmedes*, eundem denuo introduci videmus libro tertio, ubi de morte regis (p. 150) et de statua Alexandri (p. 151, not. 4) sermonem facit, ut dubium non sit, utraque ex eodem fonte afferri. — Similiter *Laomedon*, quem Alexander regionum occidentalium regem constituisse narratur (I, 27, p. 26 sq.), eundem auctorem prodit, ex quo Laomedon ludis Olympiis una

cum Alexandro certans memoratur. — Hinc igitur etiam petita sunt quæ de expeditione in Italiam et reliquas occidentis terras ad Oceanum usque leguntur, serioris ævi commenta. Ceterum adeo negligens Noster est, ut subjungat his ea, quæ in codd. ABV. de expeditione Italica exstant, ideoque ex parte bis exponat eadem. — Quæ cap. 36 interseruntur de Nicatoria et Antiochia conditis, haud premerem, nisi hæc quoque prodere viderentur auctorem Syrum, quem aliunde agnoscimus. Præcipuam vero operam auctor cod. C navavit narrationi quæ est de orientis mirabilibus. Supra jam monuimus hanc partem in cod. A et V rudem admodum esse, ac duabus epistolis contineri, in quibus non tam referuntur jam narrata, quam nova exhibentur, ita ut epistolæ in historicæ narrationis locum succedant. Codex B auxerat hæc addita alia epistola sed alieno prorsus loco inculcata. Hæc igitur omnia in ordinem redigit simulque novis divitiis thesaurum jam accumulatum donat codex C. Scilicet epistolas cod. A et Valerii in historiæ formam transducit, prima verbi persona in tertiam mutata, servatisque reliquis. Deinde vero novas epistolas excudit, quæ nonnisi summaria rerum narratarum exhibent. Tertiæ autem epistolæ, quam codex B. habet, initium solum retinet, ut quod retineri absque incommodo poterat; reliqua item in historiam convertit, ejusque epitomen in epistolio ad Olympiadem perferendam curat. Ita igitur ex ordine res procedunt. Additamenta autem in hac parte sunt plurima, adeo ut novam plane faciem historia induat. Nam post mortem Darii Alexander pedem refert in Syriam, unde tantam Judaicæ religionis admirationem aufert, ut deinde denuo in Ægyptum transgressus, iterumque condita Alexandria, paganorum deos foras ejiciat, nec alium quemvis agnoscat præter Jehovah. Hæc Judæum vel Christianum redolent longissime. Aliaque ejusmodi complura, quæ enumerare tædet, passim occurrunt. Unde supra de auctore hujus recensionis conjecturam feci. Deinde postquam, Cydno in lacum Ægyptium transformato, Philippi medici historiam, quam semel ac iterum jam narraverat, denuo auctor exposuerat, orientem nobis reserat, videmusque Alexandrum, antequam ad Porum veniret, jam adiisse limina paradisi. Memorabile inter alia illud est, quod de Brachmanibus in cod. C legitur. Præclarum enim exemplum præbent rationis, qua ea, quæ in antiquioribus libris tamquam documenta quædam ad historiam Alexandri pertinentia narrationi subjecta

vel etiam inserta, nec tamen juncta erant, a senioribus ipsi historiae Callisthenae incocta sint. Id enim auctor codicis C fecit Palladii opusculo, quod integrum praeberet cod. A.—Denique postremam narrationis partem de morte Alexandri ex eadem recensione fluxisse, unde Polycratis historia in libro primo depromta est, paullo ante jam monui. Ac nemo puto non agnoscat nostrum ineptiarum aucupem in praeclaris illis de Bucephalo redivivo, domini vindice, ac demum morte sua beatum Argi canis memoriam refricante. Hactenus de textura codicis C.

His igitur accrementis resectis, videndum est de codice A deque Valerio. Nam hi quoque inter se differunt, nisi quod discrepantiae tanto rariores, quanto propius auctores ab antiquissima historiae forma absunt. Mitto eos locos, ubi alter altero uberius est, quod alter altero plura vel accuratiora e communi fonte depromsit. Quo pertinent v. c. illa, quae codex A. (I, 12) habet de Nectanebo partum Olympiadis inhibente usque dum fausta luceant sidera. Hæc enim Valerius Ambrosianus omittit. Quamquam ea omissio nonnisi scribæ codicis esse videtur, nam centones quidam hujus loci supersunt in Valerii cod. Reg. 8519 (Vide p. 11, not.). Ac nescio an similiter statuendum sit de alijs locis Valerii, ubi nunc justo breviora legimus, ut de Alexandriæ originibus (II, 31 sqq.) et de rebus Persarum (II, 21). Certe in univsum patet, eundem latinorum Pseudocallisthenæ historiae quam græcorum librorum esse rationem. Ut ut statuas, eximendus ex hoc genus locis sunt ea, quæ Valerius de testamento Alexandri profert. Hæc quoque multo breviora sunt, quam quæ codex A exhibet, sed non Valerii culpa, verum consilio ejus Alexandrini, quem Valerius expressit. Nam totius hujus loci alia adornatio in Valerio, alia in codice A. De quibus fusius dicemus infra. Alius autem generis sunt loci tres, quos habet Valerius, non habet codex A. Eorum primus est de proavis mythicis Alexandri ex Phavorini Historia miscellanea repetitus (I, 13); cui similis argumento est alter, ubi ex Alexandriade nescio qua recensentur majores Alexandri materni inde ab Achille (I, 42, p. 48); tertio denique affertur Aristotelis ad Alexandrum epistola (III, 27). Qui quidem omnes, quum non solum desiderentur in codice A, sed abesse etiam absque ullo historiae damno possint, se-

riorum sunt additamenta, quæ jam Valerius in græcis suis repperit. Cum iisque componendus est Palladii libellus in cod. A et Josephi et Orosii loci qui in Valerii codice Reg. 4880 in mediam Pseudo-Callisthenis historiam intruduntur. Nimirum corrasit quisque et adscripsit quæ ad illustrandam vel etiam ad corrigendam Nostræ historiam idonea esse censuit. Neque dubium est, quin eodem consilio in codice Ambrosiano Callistheni jungatur Anonymi Itinerarium Alexandri, cujus locum de Halicarnassi obsidione deque Ada regina etiam cod. 4880 ad Valerium I, 42 in margine adscripsit; neque mirarer si in alio libro idem locus in ipsum verborum contextum receptus legeretur.

His subjiciam, quæ leguntur in codice A., non leguntur apud Valerium, de subacto Musicano aliisque Indiæ regulis, de Aorno petra expugnata, et de Alexandri Mallorum urbem obsidentis facinore (1) et periculo (II, 4), deinde vero de Alexandro, qui morbo fatali correptus in Euphratem se dejecturus erat, et de pactis, quæ Perdiccas et Ptolemæus inierint, dum testamentum rex scriberet (III, 32, n. 1).

Igitur hæc quoque seniorum additamenta esse putaveris. Sed quod posteriorem locum attinet, Valerii silentium omnino nihil probat, quoniam postrema hæc historiae pars vel ab antiquissimis auctoribus vario modo adornata esse videtur, atque alia ejus recensio codici A, alia Valerio subest. Deinde autem ea quæ de Ptolemæo narrantur ejusmodi sunt, ut optime convenient Alexandrinorum studiis, quæ tanto clarius elucet, quo propius ad initia historiae nostræ accedas. Etenim ita habet codex A. l. 1. : 'Ο δὲ Περδίκκας ὑπονοήσας τὸν Ἀλέξανδρον καταλειπέναι τὰ πράγματα τῷ Πτολεμαίῳ διὰ τὸ πολλάκις πρὸς αὐτὸν εἰρηκέναι ὑπὲρ τῆς Πτολεμαίῳ γενέσεως, ἔτι δὲ Ὀλυμπιάδα εἰρηκέναι φοβερὰν, ὥς ἦν ἐκ Φιλίππου, λαβὼν τὸν Πτολεμαῖον κατὰ μόνας ἐξορκίζει, εἰ γίνοιτο Ἀλεξάνδρου πραγμάτων διάδοχος, μερίζειν τὰ πράγματα αὐτῷ τὰ κοινῇ συγκριθέντα. Τὸν δρκον ὑπομείνας Πτολεμαῖος καὶ οὐδεμίαν ἔννοιαν ἔχων ὑπὲρ ὧν ὁ Περδίκκας ὑπενόει, καὶ αὐτὸς νομίζων τὸν Περδίκκαν διάδοχον εἶναι τῶν πραγμάτων, ... δρκίζει αὐτὸν τὸν αὐτὸν δρκον ἐν μέρει. Hæc igitur quin jam in antiquissimis nostræ historiae exemplaribus locum habuerint, nihil obstat. Major dubitatio esse de altero loco potest. Nam quæ de Alexandro apud Mallos

(1) Pag. 99, not. 11, pro ὑπὸ τῶν μαζῶν scribendum putavi ὑπὲρ τὸν μαζὸν; præstat ὑπὸ τὸν μαζὸν; nam sic etiam Diodorus XVII, 99, 3.

vulnerato codex A exhibet, eodem plane modo legis in Itinerario Alexandri c. 115, p. 167, adeo ut aut alter alterum exscripsisse aut uterque ex eodem fonte hausisse debeat. Porro eadem, etsi brevius, Itinerarii verbis, sed alio minusque apto loco præbet etiam Valerii codex Reg. 4880 (1). Attamen græca nostra e latinis fluxisse per se parum est probabile, contra vero scriptorem Itinerarii præter melioris notæ auctores etiam fabulosam Alexandri historiam ante oculos habuisse patet. Nimirum cap. 119 dicit: *Cujus (Alexandri) ne casus prius quam laudum memor sim, ea quoque memorem, quæ per diligentiam laboravit.* Narrat deinde quomodo Alexander diebus nonaginta (95 Valer. III, p. 141) *continuis emensa via* ad Herculis stelas venerit, earumque pretium terebro exploraverit. Leguntur hæc initio epistolæ ad Olympiadem (III, 27, p. 139 sq.). Deinde in Itinerario sequuntur: *Verum enim revertens prærupta per loca cælo inlucido ut iuxti se viantes vix mutuo noscerentur, tandem Thermodonta amnem* ** (Reliqua desiderantur). Quæ quidem etiam propius quam latina Valerii accedunt ad ea, quæ deinceps in codice A leguntur: Ἐνταῦθεν δὲ ἀναξυγνῶν δι' ἐρήμου καὶ κρημνώδους χώρας ὑπὸ τῆς διμύλης οὐκ ἦν ἰδεῖν τὸν παρεστῶτα ὅστις ποτὲ ἔστιν κτλ. Dubium itaque non est, quin reliqua quoque huius epistolæ auctor Itinerarii narraverit. Suspicioque ipsam hanc epistolam in causa fuisse, ut totum Itinerarium ab aliquo Pseudo-Callistheni jungeretur, et fortasse primum hoc loco historiæ nostræ interponeretur (sicuti in cod. Valerii 4880 eodem loco longissima excerpta Orosii et Josephi afferuntur), deinde vero ab aliis ad calcem relegaretur, quemadmodum etiam epistolæ in cod. 5819 e narrationis contextu ad finem rejecta videmus. Ceterum putari possit Itinerarii auctorem nonnisi epistolam ad Olympiadem ante oculos habuisse, quum ejusmodi epistolæ etiam separatim circumferrentur. Verum id ne nobis persuadeamus, obstant aliæ quædam Itinerarii fabulæ, quas eadem Pseudo-Callisthenes narrat. Sic in utroque legimus Alexandrum venisse ad Paludem Mæotidem (Itin. c. 16, Ps.-Call. I, 44 Val.), porro Olympiadem Amphipolim usque Alexandrum comitam esse (Itin. c. 18, Ps.-Call. I, 42 Val.). Historia quoque de Aorno petra, cujus proceritudinem fuisse ait stadiorum *quadringentorum* (c. 112), e Pseudo-Callisthene potius quam ex alio quovis auctore fluxerit.

Jam igitur, ubi resecaveris omnia, quæ vel in antiquissimis nostris libris extrinsecus addita esse videntur, sponte nascitur quæstio, num quod restat historiæ corpus tale fere quale habemus inde ab initio fuerit, atque uni eideinque auctori debeatur, necne. Perlustratis autem singulis, eo, puto, adducemur, ut statuamus historiæ nostræ formam antiquissimam, e diversis plane elementis conflatum opus esse Alexandrinorum, apud ipsos vero Alexandrinos complures exstitisse ejus recensiones, quarum vestigia nonnulla etiamnum agnosci possint.

Primum dicamus de variis subsidiorum generibus, quæ auctores nostri in usum suum converterint. — Jam ab antiquissimis rerum Alexandri scriptoribus multa inflatius dicta, multa fabulosa vel narrata vel digito monstrata esse nemo nescit. Verbo memorasse sufficit notissima illa de ortu Alexandri divino, de Amazonibus, de certamine singulari quod cum Porro rex inierit, de Indiæ miraculis, de Antipatri insidiis, de mandatis Cratero datis, de testamento Alexandri et si qua sunt similia. Neque negaverim Pseudocallisthenem nonnulla ex ipso Clitarcho, Onesicrito, Megasthene, similibus depromsisse. Quamquam ea perpauca fuisse puto. Longe plurima atque ea maxime, unde proprium suum historia nostra colorem traxit, ex aliis plane fontibus hausta sunt. Quorum genera distinguere licet quattuor hæc: epistolas, narrationes *ἐπὶ χωρίους* quas *locales* dicimus, poemata, declamationes denique rhetorum philosophorumque. De singulis dicam accuratius.

Epistolas clarorum virorum, qui ex antiquitate ad nos pervenerunt, fere omnes suppositicias esse, eodemque loco habendas, quo orationes, quæ scriptis historicis inseruntur, satis constat. Fabri vero epistolarum sophistæ dum in eo omnes operam ponunt, ut orationem huic scribendi generi accommodatissimam adhibeant et ingenia eorum, quorum nomine scriptæ epistolæ, recte expriment, eo tamen differunt, quod alii historiâ tradita presse sequuntur, præsertim si fallere publicum et coemptores propositum erat, alii vero in sophisticis his exercitiis historiam pro consiliis suis ingenue immutant. Illius generis epistolæ sunt, quibus tamquam optimæ notæ fontibus Plutarchus in Vitis uti consuevit, sicut in Alexandri vita epistolis regis ducumque præcipuorum; quas quidem etiam nunc multi genuinas esse dicunt. Alteri generi

(1) Vide p. 120, ubi pro *urgente hoste lege vergente die*; deinde pro (l. *dejectis*) scribe (l. *desuper*); et pro *oppugnantes* scr. *repugnantes*. Ita enim Itin. Alex., unde locum ductum esse postea demum vidi.

accensendæ sunt, opinor, quæ in nostra historia leguntur epistolæ Darii ad Alexandrum et ad Darium Alexandri. Harum pleræque merito suo minime carent ac meliora utique tempora sapiunt, ut eas ante historiæ nostræ coagmentationem separatim editas esse persuasum sit.

Aliud epistolarum genus ei consilio inserviebat, ut historiæ fictæ et incredibiles familiaritate commercii epistolici reprehensioni publicæ subduceretur. Qua adoratione auctores similiter sibi cavebant atque illi, qui, sicuti Euemerus aliique reconditarum historiarum narratores, stelarum inscriptionibus aliorumque monumentorum auctoritate se muniebant. Pertinet huc epistola de Indiæ miraculis, quæ sub Crateri nomine circumferebatur. Ita enim Strabo XV, p. 702: 'Εκδίδεται δὲ τις καὶ Κρατέρου πρὸς τὴν μητέρα Ἀριστοπάτρην ἐπιστολὴ πολλὰ τε ἄλλα παράδοξα φράζουσα καὶ οὐχ ὁμολογοῦσα οὐδενί, καὶ δὴ καὶ τὸ μέχρι τοῦ Γάγγου προελθεῖν τὸν Ἀλέξανδρον· αὐτὸς τέ φησιν ἰδεῖν τὸν ποταμὸν καὶ κήτῃ τὰ ἐν αὐτῷ καὶ μεγέθους καὶ πλάτους καὶ βάθους πόρρω πίστεως μᾶλλον ἢ ἐγγύς (1). Similes epistolæ de eodem argumento in nostram historiam receptæ et in narrationis historicæ locum substitutæ sunt. Vel senioribus temporibus ejusmodi literæ tanquam peculiaria opera Pseudo-Callistheni jungebantur. Quarum quæ dudum edita est, eadem fere continet atque nostræ, sed plenius et distinctius. Fundus earum sunt narrationes Megasthenis aliorumque qui Indica condiderunt; his deinde ex Paradoxón scriptoribus, e Plinio, Solino et deinde e fabulis Judaicis et Christianis diversicolor farrago addita est. Megasthenis memoriam

præ ceteris revocat epistola (lib. II, 17 sqq.), in qua Alexander a Prasiourum urbe (Palimbothris) iterum iterumque excurrans Asiæ regiones explorasse narratur.

Hactenus de epistolis. Multo majoris momenti sunt narrationes quæ ex studiis populorum, quos Alexander sibi subjecerat, profectæ sunt. Quomodo Judæi Alexandrum ita efformaverint, ut ab Israelis filio nihil differret, e codice C intelligere est. Semina narrationis præbuit Josephus. Verum hæc ab antiquissimis nostris aliena sunt. Tanto clarius ibi elucent studia Ægyptiorum, quæ per totum opus adeo regnant, ut Alexandrinum ejus auctorem nemo non agnoscat.

Etsi enim Alexandria urbs ac regis sepulcrum præ ceteris populis Ægyptios Alexandro sociaverant, non tamen hæc exurere ipsis videbantur ignominiam jugi ab alienigena rege impositi. Rationem vero qua mitigari talia vel dilui possent a majoribus acceperant. Nam quum antea Persarum imperata facere coacti fuissent, nihil iniqui se pati dictitabant; videlicet Cambysem matre fuisse Ægyptium. Ac hæc quidem jam Herodoto (III, 2) narrarunt (Cf. Dinon et Lyceæ Naucratis ap. Athenæum XIII, p. 560, E). Quid mirum igitur si simili modo in Alexandri affinitatem se traduxerunt, adeo ut Nectanebi successori legitimo parere viderentur. Ansam commento præbuisse vides fabulam de Olympiadis draconte, quo dei attributo fidem assecebant iis, quæ de divina regis origine humana vanitas et servilis oraculorum adulatio sparsebant (2). Neque dubium, quin ipsi æquales

(1) Fortasse etiam alia ejusdem Crateri epistola de fabuloso argumento ad Philam uxorem scripta circumferebatur. Quæ suspicio mihi nascitur e Photii Bibl. cod. 166 (p. 111, b. 3, ed. Bekk.), ubi Antonius Diogenes initio operis sui introduxisse narratur Βάλαγρον πρὸς τὴν οἰκείαν γυναῖκα Φίλαν (θυγάτηρ δὲ τῆν Ἀντιπάτρου αὐτῇ) γράφοντα. Scripsit autem Balager Diniae et Dercyllidis fata et errores per terras ultimas; quorum historiam consignatam reperit in sepulchris Tyriis quo tempore ibi cum Alexandro versabatur. Jam vero Balagrum (vel rectius Balacrum), nescio quem (conjecturas vid. ap. Droysen. *Hell.* I, p. 98, 207), uxorem habuisse Philam, quam anno 323 Cratero, et post hujus obitum Demetrio nupsisse constat, neque traditur neque probabile est. Itaque censeo Βάλαγρος corruptum esse ex Κράτης, et figmento Diogenis subesse memoriam epistolæ ejusdem de rebus mirabilibus, quæ Cratero tribuebatur.

(2) Ab altera parte mortalem regis naturam explicasse videntur ex placitis doctrinæ, quam Euhemeristicam vocamus. Inter sectatores ejus Aruobius IV, 29 una cum Nicagora Cyprio, aliis, recenset *Leontem Pellæum*.

Scripisse hunc Leontem de mythologumenis Ægyptiorum constat ex Hygino (Poet. astron. II, 20), Clemente Alexandrino (Strom. I, 21 p. 139 Sylb.), Tertulliano (De cor. mil. 7). Porro Augustinus (De civ. d. VII, 27) postquam de Iside et Ostride eorumque parentibus utpote mortalibus dixerat, lectorem relegat ad epistolam quandam Alexandri ad Olympiadem scriptam, in qua rex Leontis *sacerdotis* auctoritate probare studuerit, deos olim homines fuisse. Hæc probabiliter eadem est epistola, in qua, referente eodem Augustino (VIII, 5), Alexander Olympiadi scribit *sibi a Leone quodam antistite sacrorum Ægyptiorum metu potestatis suæ proditum esse qui dii vulgo haberentur, eos homines fuisse*. Quod in his Pellæus scriptor dicitur *sacerdos Ægyptius*, id commentum est fabri epistolarum, ut recte monuit Jablousky (Panth. Prolegg. XXX.). Ceterum uti patet questionem de divinitate Alexandri ex Euhemerismi placitis tractatam in his epistolis esse, sic verisimillimum est idem jam fecisse quem laudant Leontem. Idque pro certo fere posuerim, si verba scholiastæ ad Apollon. Rhod. IV, 262, ubi de Ægyptiis omnium mortalium antiquissimis citantur.

Alexandri istam fabulam jam venditaverint. Nam Justinus, qui ejus meminit lib. XIII, 16 (cf. IX, 5), Clitarchum exprimere solet. Eratosthenes vero (ap. Plut. Alex. 3) eandem tangit utpote rem omnibus notam. Quoniam autem tempore in dei locum substitutus *magus Nectanebus* sit, accuratius dici nequit. Disertam rei mentionem faciunt Moses Chorenensis (II, 12), Syncellus (p. 256 B. ed. Par. p. 487 ed. Bonn.), Cedrenus (p. 264 ed. Bonn.), Malala (p. 241 ed. Ox. p. 189 ed. Bonn.), Glycas (II, p. 141). Quorum vel antiquissimus Moses Chorenensis opus Pseudo-Callisthenis quale nos habemus, novisse putandus est, etiamsi versionem Armenicam alii auctori adjudicare malis. Hinc igitur nihil proficimus. Plutarchus (Alex. c. 2) narrat Philippum per somnum se vidisse ἐπιβάλλοντα σφραγίδα τῇ γαστρὶ τῆς γυναικός. Quæ narratio per se Ægyptium auctorem redolet, ac Alexandrina ejus origo clarius etiam apparet, si cum Pseudocallisthene (lib. I, 8), qui sigillo isti *leonis* imaginem insculptam fuisse dicit, comparaveris Stephanum Byz. v. Ἀλεξάνδρεια, ubi propter leonis hanc imaginem Alexandria olim *Leontopolis* nuncupata esse refertur (V. Iasonis fr. 2 p. 160, quo auctore in his usus esse Stephanus videtur). Præterea etiam de *magicis præstigiis* Plutarchus loquitur (1), non ita tamen ut hæc ad nostram historiam transferenda esse liqueat. Porro Nectanebus tamquam vir artis magicæ peritus commemoratur in papyris græcis, momente Letronnio (*Statue vocale de Memnon*, p. 80) (2). Sed hæc quoque ad definiendum tempus, quo orta fabula sit, parum idonea. Verum quum eo consilio sit inventa, ut Alexander regibus Ægypti jungeretur, Ptolemæi autem successores Alexandri in Ægypti regno haberentur, in eumque finem Ptolemæum I utpote Philippi filium etiam in familiam Alexandri introduxissent: ipsa res clamat excogitatam Nectanebi fabulam esse regnantibus Ptolemæis, sive illis temporibus quibus vim suam exercere

adhuc posset. • Je pense, Letronnius l. l. ait, qu'elle remonte à l'époque des Ptolémées, et qu'elle a été imaginée par les Égyptiens eux-mêmes pour rattacher Alexandre à leurs dynasties nationales. » Porro quum Ptolemæo Philippi filio jungatur commentum de pactis Ptolemæi et Perdiccæ (V. supra p. xvi), secundum quæ uterque ex æquo imperare debebat, consilium autem hujus commenti in eo procul dubio positum sit, ut jus Ptolemæi contra Perdiccam arma moventis tuerentur: hæc ejusmodi sunt, ut sub primis potius quam sub ultimis Ptolemæis inventa esse censeantur. Quod denique fabulam de Nectanebi magi et Olympiadis commercio attinet, monuisse sufficiat similes narrationes de mulieribus, quæ magicis præstigiis deceptæ e diis se gravidas factas esse putaverint, jam secundo ante Christum sæculo in compendiis mythologicis exhibitæ esse.

Ceterum probabile est auctores nostros etiam tempora rerum conciliare inter se studuisse. Jam quum Alexander natus sit an. 356 a. C., Nectanebus vero Ægyptum reliquerit an. 341 a. C., Nostri fugam Nectanebi in annum 351 removisse, eidemque anno natales Alexandri assignasse videntur. Idque eo facilius locum habere potuit, quum horum temporum rationes apud veteres auctores mirum in modum corruptæ sint; ac nescio an Alexandrinorum maxime opera turbæ istæ sint excitatæ. Utut est, constat Diodorum (XVI, 51) Nectanebi fugam pessime referre ad Ol. 107, 3. 350 a. C. Cum Diodoro facit Eusebius Hieronymi ed. Scaliger; apud Vallarsium e codd. res notatur ad Ol. 107, 1. 352, et iterum ad Ol. 107, 3; in versione Arm. ad Ol. 108, 1, 348. Deinde vero in Pseudocall. cod. A (III, 35, n. 1.) legimus hæc: Ἐδίωκε μὲν οὖν Ἀλέξανδρος ἐτη λ[β'], ἀπὸ μ' ἐτῶν ἀρξάμενος πολεμεῖν ἐπολέμησεν ἐτη ιζ'. Malala p. 175 ed. Bonn. Pseudocallisthenem exscribens habet: Ἐδίωκε ἐτη λς', ἐβασίλευσε τὰ πάντα ἐτη ιζ'. Igitur si in cod. A verba ἀρξάμενος πολεμεῖν

λέων ἐν πρώτῳ πρὸς μητέρα, cum Lobeckio (Aglaoph, p. 1000) ita intelligenda sunt ut significant: Leon in libro primo mythologiæ Ægyptiacæ, quod opus matri Alexandri Olympiadi dedicavit. Ceterum de Ægyptiis qui Macedonem nostrum in Osiridem mutaverunt, v. cl. Letronnius: *La statue vocale de Memnon*, 1833, p. 81.

(1) Plutarch. Alex. 2: Ὡρθε δὲ ποτε καὶ δράκων κοιμωμένης τῆς Ὀλυμπιάδος παρεκτεταμένος τῷ σώματι· καὶ τοῦτο μάλιστα τοῦ Φιλίππου τὸν ἔρωτα καὶ τὰς φιλοφροσύνας ἀμυρῶσαι λέγουσιν, ὡς μὴδὲ φοιτᾶν ἐτι πολλάκις παρ' αὐτὴν ἀναπανούμενον, εἰτε δεισάντα τινὰ μαγεῖα ἐπ' αὐτῇ καὶ

φάρμακα τῆς γυναικὸς εἶτε τὴν ὁμίλιαν ὡς κρείττονι συνούση; ἀροσιούμενον.

(2) Somnium Nectanebi, quo deos rex ipsi iratos esse cognoscit, atque interitus regni Ægyptii portendebatur, exstat in fragmento papyri græci. V. Leemann. Papyri gr. Mus. Leid. p. 122 sqq. Cf. Boeckh. *Manethon*. p. 373. — Quod Lynceus vel potius Lyceas (uti Boeckh. l. l. p. 374 monet) narrat regem Ægyptum ab Ocho superatum ad convivium ab victore vocatum esse, si ad Nectanebum, uti videtur, referendum est, hinc quoque probatur variis modis Nectanebi historiam adulteratam esse.

ita intelligimus ut significet etiam ἀρχάμενος βασιλεύειν (1), annumque 336 a. C. utpote initium regni retinemus : natales Alexandri incidunt in annum 351, ideoque ex Eusebii calculis cum frega Nectanebi componi possunt. Igitur inter fugam Nectanebi et regnum Alexandri intercederent anni circiter XV. Quibuscum comparanda quæ affert Syncellus p. 269 D, ubi de Vetere, quod dicunt, Chronico Ægyptio verba faciens, ultimum ejus dynastiam finire dicit an. m. 5147 (354 a. C.), ἤτοι πρὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδό- νος κοσμοκρατορίας ἐτὶ που ιε'. Annus primus vero κοσμοκρατορίας Syncello est annus septimus regni Alexandri in Macedonia, sive an. m. 5162 (p. 260 D sq.). Verum cum hoc computo Syncellus l. l. miscet alium a priore distantem annis septem, ex quo Nectanebi finis tribuitur anno m. 5140 (361 a. C.). V. Böeckh. *Manetho* p. 137 sqq., ubi accuratissime hæc exponuntur. Hinc igitur jure colligitur Syncellum accepisse inde a fine regni Ægyptii usque ad regnum Alexandri numerari annos fere XV, dubium autem hæsisse utrum anni isti quindecim usque ad regnum Alexandri Macedonicum an ad κοσμοκρατορίαν ejus pertineant. Quare hæc quoque ad Pseudocallisthenis rationes traduci possent. Hactenus de Nectanebi fabula, cui vereor ne justo diutius immoratur sim.

Alterum caput quod Alexandrinum auctorem luculentissime prodit, de originibus est urbis Alexandriae. Quod utinam integrum ad nos pervenisset. Nam codex A et Valerius nonnisi uberius narrationis fragmenta narrationemque a plurimis excerptoribus male contractam exhibent. Quodsi vero apparet primum ejus aucto-

rem fabulosa multa admiscuisse (sicuti illa de ambitu ingenti, quem primo consilio rex urbi condendæ destinasset (2)), porro etymologia- rum ineptiis indulsisse, temporeque temere miscuisse : probe nosti hæc quasi innata periegetis atque Κρίσεων scriptoribus esse vitia, quæ arte critica facile absterguntur. Ceterum Alexandrinum se scriptor fatetur I, 31, n. 12 verbis : Καὶ παραγίνεται (Ἀλέξανδρος) ἐπὶ τούτου τοῦ ἐδά- φους, et I, 31 extr. ap. Valerium : *Ejusdem mos ad nos usque prolapsus Sacrum inter nostros herodm dicitur*. Cf. I, 33 p. 33 : Ἐποίησεν ἀπέναντι τοῦ ἡρώου βωμὸν μέγαν, ὃς νῦν (I. καὶ νῦν, adhuc Val.) καλεῖται βωμὸς Ἀλεξάνδρου; III, 42 p. 146 : *erigitur ædes... quod etiam nunc Alexandri vocatur* (3). Pertinent huc etiam mensium nomina Ægyptia (Τυβὶ et Φαρμοῦθι) in cod. A. I, 32 not. 10 et III, 35 not. 2.

Tertium caput, quod ad Alexandriam proximè pertinebat de sepultura Alexandri in nostris libris absolvitur verbis paucis; olim plenius tractatum fuerit. Ceterum loci quos recensui- mus tres de ortu Alexandri, de origine Alexandriae et de sepultura regis, quasi fundum esse uberius nostræ narrationis facile concedes. Neque improbable est exstitisse olim minoris ambitus historias, quibus hæc fere sola uberius exponerentur. Attamen μονόβιβλον quod de vita Alexandri sec. Socratem (H. Eccl. III, 23) Adrias quidam vel Andrias, vel secundum Nicephorum (H. Eccl. IX, 4), qui Socratis locum exscripsit, Alexandrinus quidam (ὁ Ἀλεξάνδρεως) scripsisse narratur, absque causa idonea ad nostram historiam referri censuo (4). Ut ut est, patet nostræ historiæ non ea tantum

(1) Apud Valerium Alexander regnum suscipit annos natus XVIII; in cod. B. annos natus XX, uti historia postulat.

(2) Jam si deinceps cod. A (I, 32 n. 45) Alexandriae ambitum, qualis revera erat, cum aliis urbibus comparans refert Antiochiam fuisse stadiorum 8, Carthaginem stad. 10, Babylonem stad. 12, Romam stad. 14, Alexandriam omnium maximam stad. 16 : tale quid ab Alexandrino scriptore proficisci omnino non potuit (ut etiam de Valerio loquens monuit Letronius in *Journal des sav.* 1818, p. 618.); e contrario augeri immodice numeros ab Alexandriae præcone expectabam. Quare nisi totus hic locus inepti hominis additamentum est, suspicor mensuram Ægyptiam in stadia Græcorum abisse, sicuti mensium nominibus Ægyptiis Romana nomina substituuntur. Probabiliter vero stadiorum loco memorati erant *schœni*, μέτρον δασύων, quod alii 60, alii stadiorum 30, alii aliter definiabant. Schœni duodecim stadiorum 30, optime quadrarent in decantata illa Babylonis urbis stadia 360 vel 365. Ceterum vitium græcis inesse jam Valerius sensisse vide-

tur, qui stadiorum numerum de *longitudine* urbium intelligit, id quod græca nostra minime indicant, neque unquam indicasse videntur.

(3) In græcis p. 151 pro σώμα Ἀλεξάνδρου lege σῆμα Ἀλ.

(4) Scilicet apud Westermannum in *Pauly's Realencyclopædie v. Callisthenes*, p. 14 reperio hæc : *Friedländer (Bibliothèque universelle. 1818 litt. p. 322 ff. Eundem librum laudat Berger de Xivrey, at virum doctum de Pseudocallisthene ibi dissertentem appellat M. Favre.) setzt sie (sc. die Entstehung des Textes, welcher jetzt noch existirt) mit Beziehung auf Sokrates (Hist. Eccl. III, 23) bis vor das fünfte Jahrhundert. — Sokrates l. l. in Libanium, qui Christianorum religionem riserat, invehens ostendere studet quam inepta et ridicula sint quæ pagani de diis eorumque oraculis tradant. Relegat lectorem ad ineptas deorum historias in compendiis mythologicis, ut in Peplo Aristotelis, in Stephano Dionysii, in Polymnemone Rhegini. Deinde oracula nonnulla, quibus mortalibus divini honores decernuntur in medium*

quæ cum Ægyptiorum terra arctius conjuncta sunt, sed etiam reliqua si non omnia, certe plurima ab Alexandrinis profecta esse. Id enim colligis e lib. II, 39, ubi Alexander de agonibus apud Persas instituendis loquens inter alia dicit: Τόσον οἱ τῶν ἀγῶνων ἐπίτροποι ἔστωσαν οἱ ἡμέτεροι Ἀλεξανδρεῖς (*ex Alexandria mea viri Ægyptii* Val.). Eodem facit Alexandriae laus in oratione Demosthenis (II, 4); porro pertinent huc loci, quibus Alexander cum Sesostride vel Sesonchosi componitur, ut III, 34, 1; coll. III, 17, p. 122; II, 31, p. 86; et II, 24, p. 135, e quo loco simul intelligas jam apud Alexandrinos diversas historiae nostræ recensiones exstitisse. Nam quæ II, 24 de Serapidis oraculo leguntur aperte non ab eodem auctore profecta sunt, qui eandem rem de Ammonis oraculo refert lib. I, 23.

Præter Ægyptiaca, quæ modo recensui, unum superest caput, quod ab Alexandrinis quidem alienius est, sed item debetur consiliis politicis, quæ patriæ historiae scriptores rebus Alexandri adhibere solebant. Testamentum dico Alexandri. Quod etsi ex antiquo fonte fluxit, in nostram tamen historiam sero demum illatum esse mihi videtur. Id enim colligo comparata narratione codicis A et Valerii. Scilicet auctor codicis A (III, 33, p. 147) Alexandrum moribundum narrat, dimissis reliquis Macedonibus, coram Perdicca, Ptolemæo et Olcia sive Orcia recitari testamentum jussisse. Post hæc, Ἔστι δὲ, pergit, τοῦ με-

ρισμοῦ τῆς διαθήκης ἀντίγραφον τὸ ὑποτεταγμένον, δὲ λαβεῖν παρὰ Ἀλεξάνδρου Ὀλκίας. Deinde, appositis verbis testamenti, subjicit: Οὐ τοσούτους δὲ βασιλεῖς Ἀλεξάνδρος πολεμῶν ἐνίκησε, θοὺς τελευτῶν κατέλειπεν. Ἐβίωσε μὲν οὖν Ἀλεξάνδρος ἐτὶ λ' κτλ. Omittit igitur omnia quæ apud reliquos de ipsa morte et sepultura regis narrantur, sive quod ea non repperit, sive potius quod omisit, novi documenti interruptione priscam narrationem turbante. Ipsum vero testamentum advenam peregrinum vel eo sese prodit quod cum reliqua historia non concinit, Thebarumque restaurationem jubet, quæ dudum Pseudo-Callisthenes imperarat. Offendit præterea Olcias, homo plane novus, quem in testamenti historia cum Perdicca et Ptolemæo componi, cuique res maximas a rege commissas esse videmus. Jam comparemus Valerium. Is enim post mortem regis primum exponit Macedonum et Persarum altercationem, quam Jovis Babylonii oraculum composuerit; deinde quomodo corpus Alexandri Memphim, hinc Alexandriam transportatum sit, ac tum demum *Ptolemæum* introducit testamentum regis publice recitantem. Testamentum vero idem atque cod. A exhibet, ita tamen, ut priorem ejus partem, quæ ad Rhodios, Olciam, Thebanos pertinet, omittat, ne scilicet incongrua inter se proferantur.

Testamentum apud Rhodios depositum esse præter Nostrum unus tradit Diodorus, neque tamen libro XVIII, quo de mandatis Cratero

profert. Inter ea de Alexandro legitur hocce: Τοῦ δὲ Μακεδόνων βασιλέως Ἀλεξάνδρου ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαβαίνοντος, οἱ Ἀμφικτύονες Ἀλεξάνδρῳ ἐχαρίζοντο, καὶ ἀνεῖλαν ἡ Πυθία ταῦτα.

Ζῆνα θεῶν ὕπατον καὶ Ἀθηνᾶν τριτογένειαν
τιμᾶτε βροτέων ἐν σώματι κρυπτόν ἀνακτα,
ὃν Ζεὺς ἀρίσταις (ἀρρήτοις Val.) γοναῖς ἐσπείρειν ἄρωγον
ἐννομίῃς θνητοῖσιν Ἀλεξάνδρον βασιλέα.

Ταῦτα τὸ ἐν Πυθοὶ δαιμόνιον ἐχηρμάτισεν, δ καὶ αὐτὸ τοῖς δυνάσταις κολακίῳ ἐθεοποίησε. Deinde alio simili oraculo de Cleomede pugili relato, addit hæc: Κυρίκηνοι δὲ τρισκαίδεκατον θεὸν Ἀδριανὸν ἀνηγόρευσαν· αὐτὸς δὲ Ἀδριανὸς Ἀντίνοον τὸν ἑαυτοῦ ἐρώμενον ἀπεθέωσε. Καὶ ταῦτα γέλῳ καὶ φλοῶρον οὐκ ὀνομάζει Λιδάσιος, καίτοι καὶ τοὺς χρησμούς καὶ τὸ μονόβιβλον δὲ Ἀδρίας (Ἀνδρίας cod. Florent., Ἀλεξανδρεῖς Nicephor. IX, 4) εἰς τὸν Ἀλεξάνδρου βίον ἐπέγραψεν, ἐπιστάμενος· οὐδὲ ἐγκαλύπτειται καὶ αὐτὸν ἀποθεῶν τὸν Πορφύριον, κτλ. Igitur dicit Socrates: «Ista Libanius non censet ridicula esse, quamquam probe novit et oracula modo allata et libellum de vita Alexandri (in quo præter citatum oraculum etiam alia ejusdem in regem adulationis documenta auctor exhibuerit). Immo tantum abest, ut vilem istam adulationem reprobet, ut ipse potius imitetur eam.» De

Alexandro Nectanebi Ammonem mentiti filio et de Pseudocallisthenis historia nostra cogitari omnino nequit. Ceterum qui auctor μονόβιβλου fuerit nescimus. Nicephori lectionem Ἀλεξανδρεῖς rejecerunt omnes; Ἀνδρίας vel Ἀνδρίας nomen non infrequens; novimusque Andream Siculum historicum. Pro Ἀδρίας latinus interpres dedit *Arrianus*, recte fortasse. Nam seniorum libri de Alexandro sæpius *Arriano*, scriptori notissimo, vindicati esse videntur. Exemplo est opusculum de Alexandro Gymnosophistas adeunte, quod *Palladius Arriano Epicteteo* tribuit. Ad *Hadrianum*, quem *Alexandreidem*, poema amplissimum, composuisse scimus, etiam μονόβιβλον referendum censuit Lange ad Niceph. l. l., et Sainte-Croix. *Exam.* p. 162 not., ubi hæc: «Après avoir bien médité, et en m'attachant plus au sens qu'à la lettre, j'y vois qu'Adrien, ayant apothéosé Antinous, chercha à s'en justifier par l'exemple d'Alexandre, dans un livre, où il avait rassemblé tous les oracles concernant la divinité du conquérant macédonien.» Rejicienda etiam sententia Valesii, qui legendum putavit Λουκιανόν. «Intelligit, ait, librum Luciani, qui vulgo Ἀλεξάνδρος ἡ ψευδομαντις inscribitur. Quo in libro fraudem et præstigias Alexandri cujusdam Paphlagonis, qui oraculum callide machinatus fuerat, perstringit.» Quod a nostro loco prorsus alienum est.

datis et de morte Alexandri sermonem facit, sed data occasione in libro XX, 81 (ad. Ol. 108, 4. 305), ubi belli, quod Rhodii contra Antigoniū et Demetriū gesserunt, narrationem exorditur. Ducem Diodorus in Diadochorum historia prae ceteris sequi videtur Hieronymum Cardianum, id quod acuta argumentatione evicit Brücknerus (*Zeitsch. f. Alt.* 1842, p. 253 sqq.). Attamen belli Rhodiorum historiam, quam uberrime Diodorus exponit (XX, 81—100), ex eodem auctore depromi neque Brücknerus affirmare ausus est, neque ego probabile esse censeo. Etenim quum Hieronymum ab Antigoni partibus stetisse ac paullo infensorem reliquis regibus fuisse compertum habeamus, tantum abest ut ejusmodi quid insit narrationi Diodoreae, ut Rhodium potius scriptorem res patrias tractantem agnoscere mihi videar. Quod si recte sentio, nomen auctoris ipse Diodorus suppeditaverit. Nam lib. V, 55 sqq. antiquiorem Rhodi historiam Diodorus tradit ex Zenone Rhodio (v. cap. 56, 7). Quotopere in ea patriae gloriæ consulere fabulis novis auctor studuerit, testatur Heliopolis in Ægypto a Rhodiis condita, testantur astrologi Ægyptii, qui omnem sapientiam a Rhodiis item acceperunt (c. 57, 2). Neque alium Zenonem se in suæ ætatis historia ostendisse, verbosa diatribe docet æqualis ejus Polybius (Exc. Val. XVI, 14—20). Is enim quum ῥοπὰς διδόναι ταῖς ἐκυτῶν πατρίσι τοὺς συγγραφείας condonet, Zenonem tamen πατρίδος ἔνεκεν contraria plane rebus gestis tradere, et magis orationis rotunditati quam veritati historiæ studere demonstrat. Hunc igitur Zenonem exprimere Diodorum l. l., ubi testamenti Alexandri mentionem facit, existimo. Verba autem ita habent: 'Ἐπὶ δὲ τούτων Ῥοδίοις ἐνέστη πόλεμος πρὸς Ἀντίγονον διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας. Ἡ πόλις ἡ τῶν Ῥοδίων ἰσχύουσα ναυτικαῖς δυνάμεσι καὶ πολιτευομένη κάλλιστα τῶν Ἑλλήνων, περιμάχτος τοῖς δυνάταις καὶ βασιλεύσιν ἦν, ἐκάστου σπεύδοντος εἰς τὴν αὐτοῦ φιλίαν προσλαμβάνεσθαι. Προσρωμένη δὲ πόρρωθεν τὸ συμφέρον, καὶ πρὸς ἅπαντας κατ' ἰδίαν συντιθεμένη τὴν φιλίαν, τῶν πρὸς ἀλλήλους τοῖς δυνάταις πολλῶν οὐ μετείχε. Διόπερ συνέβαινεν αὐτὴν τιμᾶσθαι μὲν ὑφ' ἐκάστου βασιλικαῖς δωρεαῖς, ἄγρους δὲ πολλὴν

χρόνον εἰρήνην, μεγάλην ἐπίδοσιν λαβεῖν πρὸς αὐξήσιν. Ἐπὶ τοσούτον γὰρ προεληλύθει δυνάμειος, ὥσθ' ὑπὲρ μὲν τῶν Ἑλλήνων ἰδίᾳ τὸν πρὸς τοὺς πειρατὰς πόλεμον ἐπαιναιρῆσθαι, καὶ καθαρὰν παρέχεσθαι τῶν κακούργων τὴν θάλατταν, τὸν δὲ πλείστον ἰσχύσαντα τῶν μνημονευομένων Ἀλέξανδρον προτιμήσαντ' αὐτὴν μάλιστα τῶν πόλεων καὶ τὴν ὑπὲρ δόξης τῆς βασιλείας διαθήκην ἐκείθεσθαι καὶ τὰλλα θαυμάζειν καὶ προάγειν εἰς ὑπεροχὴν. Οἱ δ' οὖν Ῥόδιοι πρὸς ἅπαντας τοὺς δυνάστας συντεθειμένοι τὴν φιλίαν, διετήρουν μὲν ἑαυτοὺς ἐκτὸς ἐγκλήματος δικαίου, ταῖς δ' εὐνοίαις ἔρρεπον μάλιστα πρὸς Πτολεμαῖον. Συνέβαινε γὰρ αὐτοῖς τῶν τε προσδόντων πλείστας εἶναι διὰ τοὺς εἰς Αἴγυπτον πλείοντας ἐμπόρους, καὶ τὸ σύνολον τρέφεσθαι τὴν πόλιν ἀπὸ ταύτης τῆς βασιλείας, κτλ. Egregie hæc illustrent testamentum, in quo inter alia ad Rhodum pertinentia, Rhodii ab extero præsidio liberi sui que arbitrii esse, verum brachylogia εἰς τῶν ἐπιμελητῶν ἢ διαίσεις jubentur, Ptolemæo autem demandatur ut curam gerat Rhodiorum. Simul autem attendas quam mire hæc cadant in historiam, quam Diodorus l. l. expositurus est. Scilicet quum Antigonus in suas partes trahere Rhodios vellet, hi recusant; dein bello exorto, a Ptolemæo sustentantur servanturque; tandem pace composita impetrant ut αὐτόνομοι sint et ἀφροῦργοι: adeo ut nihil nisi Alexandri mandata reges executi esse videantur. Jam quum severior disquisitio eo nos ducat, ut omnia quæ de testamento Alexandri ferebantur, commenticia esse censeamus (1), nullus dubito, quin Nostra vel circa tempora belli modo memorati a Rhodio aliquo, vel postea ab ipso Zenone sint excogitata.

Missis reliquis, quæ testamentum nostrum misere lacerum disceptanda suppeditat, hoc unum quæro, quinam intelligendus sit *Olcias* ille sive *Orcias*, Cleonices frater, cui testamentum apud Rhodios deponendum Alexander tradidit, et quem Illyriæ regem designasse dicitur. Corruptum esse nomen satis liquet. De Glaucia Illyriæ rege, qui primum in mentem mihi venit, cogitari nequit. Ad verum nomen propius accedere censeo formam Ὀρχίας, i. e. Ἀρχίας. Intel-

(1) Curtius X, 10: *Credidere quidam testamento Alexandri distributas esse provincias; sed famam ejus rei, quamquam ab auctoribus tradita est, vanam fuisse comperimus.* Sancti-Crucius, p. 573: « Au contraire, elle était très-fondée; et Quinte-Curce en serait convenu lui-même, s'il eût réfléchi sur l'intérêt qu'eurent les successeurs d'Alexandre à l'étouffer. » At fieri omnino non potuit, quin id ipsum Curtius legeret apud eos, qui

mentionem testamenti fecerunt. Sed de his h. l. disputare longum est. Nunc nonnisi apud auctores aut dubia aut nullius plane de his rebus auctoritatis mentio testamenti fit, sc. in Maccab. Hist. I, 1; ap. Am. Marcellin. XXIII, 6; Moseni Chorenens. II, 1; Jornandem De reb. Get. c. 10; Malalam VIII, p. 249. Mitto Persas et Arabes. V. Santi-Crucius, p. 575 sq.

ligendus est Archias, Anaxidoti filius, Pellæus, τῶν ἐν αἰνῇ εἰὼν Μακεδόνων. V. Arrian. Ind. 27, 8; 18, 3; 28, 3; 34, 6. Exp. Al. VII, 20, 17; De Succ. Alex. § 20.

Hactenus de iis, quæ ex studiis historicis sive politicis repetenda sunt. Videamus deinceps de carminibus, quorum reliquiæ in narratione supersunt. Ac primum quidem supra jam citavimus versus de majoribus Alexandri maternis; quod Alexandreidis fragmentum, ab uno Valerio servatum, serius demum additum esse statuimus. Cuiam poetæ sit vindicandum, non liquet. Nimirum de auctoribus, sex vel septem numero, quos Alexandri res cecinisse comperimus, non nisi tenuissima quædam traduntur. Inter comites Alexandri novimus Chærilum Iasensem (1) atque Agim Argivum, qui *pessimorum carminum post Chærilum conditor* appellatur apud Curtium (VIII, 5. Cf. Arrian. IV, 9.). Præterea Anaximenes Lampsaceni circumferebantur ἔπη εἰς Ἀλεξάνδρον, quæ spuria esse recte procul dubio censuit Pausanias (X, 18, 5. Vid. Anaxim. fr. p. 34). Attalorum temporibus vindicaverim Arrianum (2). Postea Hadrianus (3) exemplo suo illustri alios complures poetas excitasse videtur. Memorantur Nestor Larandensis (4), Severi imp. æqualis, et Soterichus Oasita, Diocletiani coætaneus. Hic si non ipsam Alexandriam urbem inhabitavit (5), certe ignotus esse Alexandrinis nostris scriptoribus non potuit. Dignus igitur sit, cujus memoriam renoveimus. Suidas ita habet : Σωτήριχος Ὀασίτης, ἐποποιός, γεγυνώς ἐπὶ Διοκλητιανῷ. Ἐγκώμιον εἰς Διοκλητιανόν, Βασσαρικά ἢ Διονυσιακά βιβλίου δ' (Cf. Suid. v. Βασσαρικά), Τὰ κατὰ Πάνθειαν τὴν Βαβυλωνίαν, Τὰ κατ' Ἀριάδην, Βίον Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανεύος, Πύ-

θωνα ἢ Ἀλεξανδριακόν (ἔστι δ' ἱστορία Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος, ὅτε Θήβας παρέλαβε) καὶ ἄλλα. Inter alia illa fuere Καλυδωνιακά, uti liquet ex Tzetze ad Lyc. 486: Ἀγκαῖος ἐπὶ τὸν Καλυδωνίον κάπρον ἐξελθὼν ἀνηρέθη ὑπ' αὐτοῦ· τὸ δὲ πλάτος τῆς ἱστορίας Ὁμηρὸς φησι, καὶ Σωτήριχος ἐν τοῖς Καλυδωνιακοῖς λέγει· «Ὁ δὲ Καλυδώνιος σὺς πρότερον περὶ τὴν Οἶτην διατρέφων ὑστερον ἦλθεν εἰς Αἰτωλίαν Ἀρτέμιδος μῆνιδι, ὅτι οὐχ ἐθύσεν αὐτῇ ὁ Οἰνέος» (Eadem iterum tangit Tzetzes in Chil. VII, 102 vs. 773 (6). Hæc igitur si auctoris sui verba accurate Tzetzes reddidit, prosa oratione scripta erant. Addendus iis liber *De rebus patriæ*. Ita enim Stephanus Byz.: Ὑάσις, πόλις Λιθύς· λέγεται καὶ Ὀάσις, καὶ ὁ πολλὴς Ὀασίτης. Ὁ ποιητὴς Σωτήριχος ὁ καὶ τὰ πάτρια γεγραφώς.

Jam quod Ἀλεξανδριακόν, sive carmen de Thebarum excidio attinet, nullus dubito quin magnam ejus partem Pseudo-Callisthenes in usus suos converterit. Videlicet ex poemate fluxisse omnia, quæ lib. I, 46 de Thebis eversis leguntur, admonitione non eget; auctorem vero poematis fuisse Soterichum quum per se probabile sit, tum clarius etiam intelligetur, si titulum carminis, Πύθων ἢ Ἀλεξανδριακόν, cum sententiis nonnullis quæ apud Nostrum leguntur, composueris. Etenim p. 51 inter alia exstant hæc : Πολλῷ δὲ λύθρῳ ἀνθρωπίνῳ κατεβράχην τὰ πρωτοπαγῇ Καδμεία θεμέλια... ἔχει αἰρέτε Κιθαίρων καὶ θρήνοις οἰκείοις καὶ πόνοις ἐπιτερόμενος. Deinde ubi rex preces Ismenia non modo non exaudivit, verum etiam sævis tibicinem verbis increpuit istis : Ὡ παγκάκιστον ἐκλόχευμα Καδμείων, ... ὦ τῆς ἐπ' Ἰσμηνοῦ (7) σὺ λείψανον λύπης, atque jussit, ut peragatur excidium, canente tibiis Ismenia : tum vero,

(1) De hac v. Næckium in libro De Chæriilo Samio, p. 100 sqq.

(2) Suidas : Ἀρριανός, ἐποποιός, Μετάφρασις τῶν Γεωργικῶν τοῦ Βεργιλίου ἐπικῶς ποιήσας· Ἀλεξανδριάδα· ἐστὶ δὲ [τὰ] κατὰ τὸν Μακεδόνα ἐν βασιλευσίᾳ· εἰκοσι καὶ τέσσαροι. Εἰς Ἀττάλων τὸν Περγαμηνὸν ποιήματα. Magnopere vereor ne aliena Suidas miscuerit. Metaphrastes Georgicorum Virgilii haud dubie distinguendus est ab antiquiore qui Attali res cecinit. Huic adscripserim Alexandriadem, quam fortasse Attalo dedicaverat. Ne putes Arrianum confundi cum Adriano, solenni horum nominum confusione, hoc impedit quod Adriani carmen non potuit complecti libros XXIV, quum libro septimo jam de rebus Indicis sermo fuerit. Ceterum ex Westermauno Βιογρ. p. 70 disco Meinekium de hoc Arriano poeta disserere in Anal. Alex. p. 370.

(3) Stephan. Byz. : Ἀστραία, πόλις Ἰλλυρίας. Ἀδριανός;

Ἀλεξανδρειάδος α'. Idem : Σανεία, πόλις Ἰνδικῇ, ὡς Ἀδριανός Ἀλεξανδρειάδος ἐβδόμῃ.

(4) Stephan. Byz. Ὑστάσπαι, ἔθνος Παρσικόν. Νέστωρ δ' ἐν πρώτῃ τῆς Ἀλεξανδρειάδος **. Intelligo Larandensem poetam, qui scripsit Ἰλιάδα λειπογράμματος et Μεταμορφώσεις φυτῶν καὶ ὄντων (Hesychius Mil. et Suidas. v. Νέστωρ; Menander rhet. De encom. II, 4). Ejusdem epigrammata duo exstant. Vid. Jacobs. Anthol. tom. III, p. 54; XIII, p. 9.

(5) Uti Soterichus Alexandrinus, cujus sæpius meminit Plutarchus De mus. p. 1383, 1388, 1401 ed. Didot.

(6) Ad eundem spectare videtur Tzet. in Prolegg. ad Hes. Opp. p. 13, ubi viros celebres recensens ex humili conditione progressos, postquam Lucianum nominaverat, addit : καὶ οἱ λοιποὶ, ὥσπερ καὶ παρ' ἡμῖν ὁ χρυσογνώμων ἐκείνος Σωτήριχος.

(7) Ita enim corrigendum est pro ἐπ' Ἰσμήνης, quod codex præbet.

poeta ait, πάλιν χαίρων ἐπεχόρευς Θηβαίοις Ἰσμηνὸς σὺν τοῖς αἱματόφυρτος βεῖσας. Hæc igitur mutuat sibi lucem affundunt. Nimirum Python, ni egregie fallor, Sotericho erat draco, quem in Cithærone ad fontem Ismeni Cadmus olim occiderat. Hanc ob cædem succensabit deus, dolebit eam Cithæron, plorabit Ismenus donec occisor ac prosapia ejus piaculum expiaverint. Quod quomodo sit eventurum nuntiavit procul dubio dei oraculum. Thebas sane, dixerit, condi in fatis est, neque potest impediri quin ad lyræ sonos saxa murorum consurgant. At veniet, etsi sero, ultor injuriæ deque vindex, Alexander, qui muros istos ad musicos item sonos dejiciet; et qui nunc Pythonis cæde pollutus luget Ismenus, tunc gaudio exsultabit sanguine tinctus Cadmeorum. Jam ecce Macedonem, et quæ adventum ejus fatalem portenta multifaria prædixerunt, etc. — Hoc fere modo rem adornaverit Soterichus, fortasse antiquioris poetæ carmen lyricum vel dramaticum imitatus. Semina fabulæ condiderit Clitarchus, quem exprimere solet Justinus, qui lib. XI, 4 Cleadam Thebanum captivum pro civibus orantem introducit. Ibi inter alia leguntur hæc : *Privata etiam regem superstitione deprecatur geniti apud ipsos Herculis : unde originem gens Æacidarum trahat, etc.* Ceterum carmen Ismenix, quod in nostris libris mancum et corruptissimum est, supplere et corrigere licebit e codice Laurentiano, in quo (uti refert Montefauconius Bibl. Manuscr. p. 307 A.) hic legitur titulus : *Quibus verbis uteretur Ismenias tibicen coactus ab Alexandro tibiis canere super Thebarum eversione.* Unde simul discimus hæc etiam peculiari libello exhiberi solita esse. Ac talis primum ad nostram historiam accesserit. Ab antiquissimis enim libris poetica hæc aliena fuisse vel eo indicari videtur, quod si nostrum locum exceperis, nusquam poemata in historicæ narrationis locum succedunt. Nam quæ præterea in cod. A poetica leguntur, alius sunt generis, continenturque oraculis atque iis, quæ Nectanebus musa astrologica afflatus canit Olympiadi (I, 12). — Quod historiam de Thebarum restauratione attinet (I, 46), eam a Soterichi carmine alienam fuisse ipsa oratio ad pedestrem exilitatem rediens testatur. Subjecta vero (serius tamen, puto) excidio urbis est, ut conjungerentur quæ ad idem pertinerent argumentum. Unde fit ut Alexander Thebis Corinthum proficiscatur, hinc revertatur in Bœotiam. Scilicet historia in ejusmodi narrationibus ubique locum cedit consiliis poeticis. Iisdem debetur narratio de Alexandri

victoria Olympica, ceterarum victoriarum præsagio. Eodem modo Λυσίας, quem tamquam dæmonem malignum nubentes veritæ esse videntur, in scurram mutatur Cleopatæ nuptias turbantem. Sic Pausaniæ facinus ex amoris affectu deducitur, ut romantico, quem dicunt, colore historia ornetur. Alia ejus generis omitto. Simile quiddam subest loco, ubi *M. Æmilius* Romæ in Capitolio Alexandrum coronasse dicitur. Neque enim fasti consulares id nomen supeditabant, sed a poeta advocatum est, ut Paulo Æmilio, qui Macedones Romanorum imperio subjecit, ex eadem familia consul opponeretur, qui Romanorum nomine olim Macedonum regi jurasset obsequium. Atque hoc quidem commentum sat antiquum esse puto.

Aliud genus fontium, unde nostra historia coaluerit, supra posui declamationes rhetorum philosophorumve, et similia, quæ uno verbo *didactica* dicere licet. Huc pertinent quæ leguntur I, c. 16 de Aristotele discipulos suos interrogante; item quæ (lib. III, c. 6) ab Alexandro Brachmanibus quæstiones propinantur, horumque responsa, quorum nonnulla jam Plutarchus affert (Alex. c. 64), alia complura peculiaribus libellis circumferebantur (V. Ἀποκρίσεις φρονιμῶν in Fabric. Bibl. gr. XIII, p. 585 sqq. ed. pr.); porro Dandamidis declamationes (III, 11 sqq.), quæ a Christiano aliquo composuit Arriano Epicteteo tribuebantur. Plura ejusmodi e latinis codicibus una cum Palladio edidit Bissæus. Ac omnino exstitisse apud seriores videntur Alexandri historiæ, in quibus didactica hæc præ ceteris tractarentur, adeo ut totum opus virtutum regiarum quasi speculum esset.

Jam quæ in antecedentibus disputavimus, ita comprehendamus, ut progressus historiæ ad seriem chronologicam revocentur. Ea igitur narrationis pars, quæ ex ambitioe Ægyptiorum enata est, jam Ptolemæorum priorum temporibus egit radices. Deinde expeditio Italica e consiliis regis in res gestas translata esse haud ita multo post subactam a Romanis Macedoniam videtur. His vero duabus partibus semel conjunctis, adornatio historiæ, quatenus in duas dispescebatur Alexandri expeditiones, erat delineata. Persica et Indica suppeditarant epistolarum collectiones, quas muco historico conglutinasse sufficiebat. Hæc igitur jam primo ante Christum seculo in unum historiæ corpus conjuncta apud Alexandrinos delitescere poterant. Apud eosdem etiam per sequentia secula duo compages hæc variis modis dilatata est. At quid limi quæque generatio deposuerit dici nequit.

Candaces historiam serius additam esse supra suspicati sumus. Idem fortasse de Amazonum historia valet. Testamentum Alexandri item postea demum receptum est. Quæ deinde a secundo maxime seculo grassari cœperant studia superstitiosa magicæque de lapidibus gemmisque doctrinæ, ad locupletandum miraculorum thesaurum imprimis contulisse consentaneum est. — Initio seculi quarti inseri poterat carmen Soterichi Oasitæ. Iisdemque temporibus fama nostræ historiæ adeo jam percrebuerat, ut fabulas ejus cum severiore historia misceret auctor Itinerarii, æqualis Constantii. Quæ quum ita sint, vix opus est, ut moneamus Alexandrium, cui si non plurima nostra, certe ea debentur, quæ ad Alexandriam pertinent, omnino non potuisse his temporibus esse posteriorem. Nam supra vidimus ætatē ejus adhuc vigiuisse Alexandriæ templum Serapidis, tumulumque Alexandri superstitem fuisse. « Jam vero constat (Maji verbis utor) Serapeum anno 387 p. C. Theodosii imperatoris edicto solum esse (Marcellinus Comes in Chronico Timasio et Promoto coss.); divus autem Johannes Chrysostomus (Homil. 26 in epist. II ad Corinth., tom. X, p. 625) Alexandri sepulcrum de medio sublatum ejusque annuam memoriam inter homines extinctam sua jam ætate testatur. » — Quæ postea inde a Constantii fere ævo nova accesserunt, Byzantinis tribuenda sunt. Inter ea numerandum Palladii opusculum in cod. A, quod versus finem seculi quarti addi potuit. Cur multum ultra hæc tempora removeamus historiæ recensionem quam exhibet codex A, causam non video. Initio seculi quinti Armenius, sive Moses sive alius fuerit, Pseudo-Callisthenem fecisse Armenicum statuitur. Circa eadem fere tempora conditam puto Valerii versionem latinam. De ea Majus (Præfat. ad Valerium) ita : « Omissa græci exemplaris quod periit mentione, si quis interpretis Julii Valerii stilum et quasi formam considerabit, is hunc etiam latinum auctorem intra tertium aut quartum Christiani ævi seculum prorsus continebit. Vocabula enim et elocutio et tota scripti natura (si quid sensu callemus et aure) illam utique ætatem clamitare videntur. » Aliter statuit clarissimus Letronnius (in *Journal des Sav.* 1818, p. 620) : « Il suffit de lire avec attention plusieurs pages de la rhapsodie du faux Callisthène (sc. codicis 1685 sive B), pour s'assurer que le style est très-moderne, et qu'on ne saurait le juger d'une époque plus an-

cienne que le VIIe ou le VIIIe siècle. Or, s'il est vrai (et nous en doutons à peine) que la version de Julius Valerius soit une traduction libre de l'ouvrage grec, traduction surchargée, comme nous l'avons vu, de quelques circonstances étrangères, il faut bien que cette traduction soit elle-même, non pas, comme l'a cru M. Mai, un ouvrage assez ancien, mais la production pseudonyme de quelque traducteur obscur du moyen âge. Il faut convenir que le style, quoi qu'en dise M. Mai, est presque partout d'une étrangeté très-propre à corroborer cette opinion. » Sane quidem narratio codicis B seculum octavum superare vix potest, immo junior esse mihi videtur. Valerio autem ipsum Letronnium nunc majorem concessurum antiquitatem esse crediderim, quum pateat Valerium non expressisse codicem B, sed græca ante oculos habuisse, iis quæ codici A subsunt simillima. Orationi Valerii fateor multos inhærere nævos, quos in ceteriora secula rejiciendos existimaveris; verum si reputes rationem, quæ inter codices Valerii intercedit, facile largieris majorem macularum partem scribarum licentia et negligentia per temporum decursum esse aspersam. Quorum haud paucas vel ejus, quem nos contulimus libri, etsi haud optimi, auctoritate abstergere licuit. Missis autem vocabulorum monstris locisque corruptis vel male contractis, si ad interiorem orationis formam respicis, negari nequit eam et pressam et satis rotundam esse, et rhetoricum quiddam spirare, in iis maxime conspicuum quæ circa epistolas sunt et orationes. Scilicet has aut plane omiserunt seniores aut intactas fere reliquerunt, dum in ipsa rerum enarratione suo quisque ingenio indulgebant. Quapropter nihil adeo impedire videtur, quominus πρωτότυπον, quod latini nostri codices exprimunt, ad finem seculi quarti vel ad sequentis initium referendum esse censeamus. Ceterum quod de versionis depravatione modo diximus, idem multo magis de græcis codicis A valere, tam est manifestum ut demonstratione non egeat.

Superest ut verbo moneamus de auctorum nominibus, quæ inscribere nostris historiis placuit.

Callistheni opus tribuitur in codice B et apud Tzetzem in Hist. I, 323 (de Ismenia tibiis canere jussu); III, 885 (de Candacis historia); III, 550 (de Besso et Ariobarzane Darii percussoribus) (1). In codice, quem Leon Allatius (*De en-*

(1) Præterea Tzetzes III, 100 narrat quomodo Sesostris ab uno captivorum regnum Egyptiorum de fortunæ iu-

gastromytha synt. c. 11, p. 423, citante Bergero l. l. p. 190) inspexit, pro Καλλισθένης corrupte scriptum esse videtur Ἀντισθένης. Nam *Pseudo-Antisthenem* auctorem Allatius appellat. Ceterum Callisthenem omnium minime aptum fuisse, cui nostra historia adscribi posset, liquet. At notum Callisthenes et vulgare negotium.

Aristoteles auctor historiæ nominatur in versione Armenica. V. supra p. X not. Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ περὶ Ἀλεξάνδρου, qui laudatur ap. Eustath. ad Dion. Per. (V. fragm. rerum Al. præfat. p. V), ab his alienus est; etsi fabulosa Alexandri historia, quæ sub Aristotelis nomine circumferebatur, in causa fuisse potest, cur Arriani nomen l. l. in Aristotelis abiret.

Ptolemæi nomen, si indolem nostræ historiæ spectes, omnium aptissimum erat, quod præfigeretur. Idque factum esse videtur, etsi disertis verbis non traditur. Nimirum in cod. A folium quod initium historiæ præcessit, nunc excisum est. Exhibuisse autem videtur regis Ptolemæi imaginem, quam illustrabant versus qui in antecedente pagina adscripti (non tamen ejus manu, qui codicem exaravit) leguntur hi:

Οὗτος βασιλεὺς ὁ Πτολεμαῖος, ξένη,
ὅς εἶχεν ὥσι τάσδε προσκαθημένας
ἄγνοιαν ἀπάτην τε, διττὴν κακίαν (1).

Quæ probabiliter præfixa propterea sunt, quod Ptolemæus auctor habebatur Historiæ Alexandri *fabulosæ et in fraudem hominum confictæ*. Quamquam dici etiam possit versus profectos esse ab Judæo aliquo vel Christiano, qui Ptolemæum suum novit e Chronicis, ubi rex hisce introduci solet verbis: Πτολεμαῖος ὁ Λάγου δολῶ

παραλαβὼν τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἀπάτη πολλοὺς ἐκ τῆς Ἰουδαίας μετόπησεν εἰς Αἴγυπτον (Syncell. p. 271 C. ex Eusebio). — Cum his cf. quæ Bergerus l. l. p. 193 ait: M. Favre (*Bibl. univ.* VIII, p. 335) parle d'une autre histoire fabuleuse d'Alexandre en hébreu. « On dit même, ajoute-t-il, qu'elle renferme plus de détails que celle du faux Joseph. Elle porte aussi le titre d'*Histoire des générations d'Alexandre*. Mais quelques rabbins la regardent comme la traduction d'un ouvrage grec, composé par *Ptolémée*, fils de Lagus. »

Quod denique *Æsopum* attinet, qui tamquam Græcus historiæ auctor laudatur in latinis Valerii, acu rem tetigisse censeo Bergerum l. l. p. 190. « Le nom d'Ésope, inquit, pourrait venir simplement de ce que le roman d'Alexandre se trouve joint dans plusieurs manuscrits aux fables d'Ésope, également répandues pendant le moyen âge. Ces deux ouvrages sont réunis dans le manuscrit grec de la Bibliothèque du Roi n° 1685, dans celui de la bibliothèque du cardinal Ridolfi n° 17, dans celui de la bibliothèque de l'université de Leyde n° 93. » — Idem ib. : « M. Hase soupçonne que ce pouvait être quelque *servus literatus*, comme il y en avait dans presque toutes les grandes maisons de Rome. Ils étaient la plupart Grecs, et *Æsopus* est un des noms qu'ils portaient. »

De *Julio Valerio* nihil constat. Fictum item nomen esse suspicatur Letronnius l. l. De aliis quibusdam nominibus, quæ latinis passim præfiguntur, *Eusebii*, *Ethici Istri*, *Solini historiographi*, v. Berger. l. l. Ad nos nunc hæc parum pertinent.

constantia admonitus sit. Testes vero historiæ laudantur Ctesias (fr. 3, p. 14, ubi locum exscripsi), Herodotus et Diodorus (qui temere citantur), Dion, καὶ Καλλισθένης, Σιμόκαττος καὶ ἄλλοι. At in nostris Callisthenis libris de his nihil legitur. — Callisthenis locus non nominato fonte exscribitur ap. Tzetzem XI, 97:

Ὁ βασιλεὺς ὁ μέγιστος Ἀλεξάνδρος, Φιλίππου, γλαυκὸν τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν ἔχειν θρυλεῖται πᾶσι, μέλανα δὲ τὸν ἕτερον. Τοῖς ὀφθαλμοῖς τοιοῦτος. Ὡς δὲ καὶ σιμοτράχηλος καὶ παρατραχηλῶν δὲ, ὥστε δοκεῖν πρὸς οὐρανὸν ἐναυτνίζειν τοῦτον. τοιοῦτον καὶ ὁ Λύσιππος ἐκείνον ἐχαλκούργει.

Cf. Pseudo-Call. I, 13, not. 10.

(1) Paulo infra in eadem pagina alterum carmen habes hocce:

Ὡς ἂν βωμανὲ τῆς ὅλης οἰκουμένης, ἀπῆλθες, ἐστράτευσας, ὥπλισας πάλιν, ἀλλ' ἀνταγῆλθεν ἡ στρατεύουσι εἰς φόνους βουλῇ πονηρᾷ τῶν κρατῶντων (sic) ἀνθρώπων· βέβηλος ὥσπερ ἐσπερήθης ὁμμάτων, βίου τε τὴν στέρησιν ὑπέστης ἀναξ· γελῶσι νῦν ἅπαντες ἐχθροὶ συντόμως γελῶντες ἄθεσμον (γελῶντας θεσμὸν cod.), οὐχ' ὄρον κεκτημένον· ὅστις γὰρ οὐκ εἴωθε γεύεσθαι κακῶν φέρει μὲν, ἀλγεί δ' αὐχέν' ἐντιθεῖς ζυγῷ, θανῶν δ' ἂν εἴην μᾶλλον εὐτυχέστερος [ἢ ζῶν]· τὸ γὰρ ζῆν μὴ καλῶς μέγας πόνος· κάγω γὰρ ἦν ποτ', ἀλλὰ νῦν οὐκ εἰμ' ἐτι (cod. οὐκέτ' εἰμί)· τὸν πάντα δ' ὄλβον ἡμαρ ἐν μ' ἀφείλετο.

ANGELI MAII PRÆFATIO

DE ITINERARIO ALEXANDRI.

Quo tempore imperator Constantius, Constantini Magni filius, bellum adversus Persas summis opibus administrabat, quidam ex iis fortunatis, qui remoti a studiis ambitionis atque a militiæ muneribus vacui, otium et tranquillitatem vitæ sequuntur (Itin. 1), rem dextri omnis atque utilis magisterii se facturum putavit componendo duplici Itinerario duorum principum eodem opere gloriosorum, Alexandri Magni videlicet et Trajani. Sic enim Constantio Cæsari præclarissima exempla obiciebat, eundemque iis vestigiis sistebat, quæ si persequi posset, bellicæ laudis fastigium sine controversia teneret; ipse autem auctor domestico hoc labore publicorum vacationem officiorum compensabat (Itin. 6.). Jam Trajani Itinerarium, egregium ut credo opus et exoptabile, neque in Ambrosianis codicibus superest, atque arsisse communi videtur incendio; Alexandri vero quod mihi se obtulit, non mediocriter gaudeo. Nam primum in genere historico magnopere mihi placet ipsa ratio et titulus Itinerarii. Equidem, si paulo attentius consideres, hæc est primigenia historiæ natura, ut res nimirum gesta nude ordinateque narretur. Revera si orationes et epistolas et consiliorum explicationes locorumque descriptiones latiores tollas, quid aliud superest de Curtio, aut de Arriano, aut de Xenophonte, vel Livio, nisi quædam vel actorum ipsorum vel agentium hominum itineraria? Sane Thucydidem quo loco res gestas in Græcia a Xerxe fugato usque ad bellum Peloponnesiacum summam persequitur, cui propius compares, quam Itinerario cuidam Atheniensium rerum? Porro ejusmodi brevitatem quis reprehendat, quum in omni scripto magis offendant nimium quam parum? Fuit autem singularis quodammodo potiorque causa, quamobrem facta Alexandri ad Itinerarii rationem describerentur. Etenim *Macedonum spes*, ut meus inquit Fronto (Princip. Hist. fragm. I), *torrentis modo magna vi ortæ, brevi die occiderunt, quorum unius humanæ prolis ætate imperium exstinctum est*. Incredibilis

illa celeritas, qua magnus Alexander terrarum orbem percurrit ac domuit, vix aptiore specie potuit exprimi quam Itinerarii. Præterea quum tot ille regiones cum victore exercitu adierit, qui breviter ejus historiam complecti velit, is haud aliter suo fungetur officio, quam diligenti itinerum notatione. Itaque hoc institutum scribendi de Alexandro, non primitus sub Constantio exortum est, sed jam inde a pervetustis temporibus excogitatum. Diodotus Erythræus, Eumenes Cardianus, Strattisque Olynthius, æquales ut creditur Alexandri, ephemeridas ejusdem, quarum et supersunt fragmenta, concinnaverunt. Itinerarium Alexandri scripserunt item Bæton et Diognetus stationum ejus mentores, ejusque operis reliquæ laudantur a Plinio atque Strabone. Idem scripserat et Archelaus quidam, uti narrat Laertius: denique et ille fortasse Amyntas quem laudat Athenæus. Tum Nearchi, quem Alexander ad cursum maritimum misit, ephemeridas pæne integras in Indica historia Arrianus exhibet. Nunc insigni felicitate contingit, ut Alexandri prodeat Itinerarium ab homine satis antiquo diligenterque confectum, cum tot illa monumenta et subsidia, quibus Alexandri historia nitebatur, nondum ætas consumpserat. Et quidem ipse scriptor (c. 2) saucte testatur, se non de loquacium numero vilibus usum auctoribus, sed quos fidei amicissimos vetas censura pronunciaret. Itaque perinde fortasse est ac si Diodoti, Eumenis, Strattios, Amyntæ, Archelai, Diogneti atque Bætonis sive compendium, sive excerptum quoddam legamus, nudatum omni ornatu orationis tamquam veste detracta. Et quamquam cum Arriano plerumque consentit Itinerarium, id tamen ipsa rerum potius veritate, quam sequelæ studio aut imitationis conficitur. Nam quum et Arrianus apprime sit φιλαλήθης, et noster item auctor nihil antiquius narrationis fide habeat, necessaria quadam ratione consequitur, ut sæpenumero assentiantur inter se. Alioquin multi sunt loci, qui satis docent, auctori Itinerarii haud

raro Arrianum neque ad exscribendum neque ad imitandum fuisse propositum (1). Cæterum utriusque auctoris hoc est commune institutum, ut circumcisis omnibus, quæ de Alexandri pueritia atque educatione tradita ab aliis fuerant, bellicam tantum ejusdem expeditionem post Philippi necem scriptis exsequantur.

ITINERARII VERACITAS.

Jam vero quum innumeri historici, quod quisque fere voluisset, in vitam Alexandri olim contulissent, noster quidem auctor grave munus et arduum, ut puto, sustinuit tot scripta purgandi, tantamque libidinem resecandi. Onesicritus, Clitarchus, Callisthenes, Chares, Megasthenes, Duris, Daimachus, Memnon, Hegesias, Æsopus alique perveteres Alexandri scriptores, portenta litteris commendaverunt. Itaque et Cæsar Julianus res Alexandri poetica licentia ab his exornatas existimavit (2). Ipse Aristobulus, quem tamen Arrianus in paucis miratur, Alexandri res eidem viventi legens, ab eo propter fabulas non sine stomacho rejectus traditur. Quid sequiorum temporem credulitatem seu potius figmenta narrem? Opus nostra ætate præclarum molitus est in Gallia doctissimus Sancticrucius qui critica copiosaque de scriptoribus Alexandri quæstione instituta multam fabularum atque errorum illuviem deterisit, tempora constituit, geographiam restituit, atque illustrissima luce hanc veteris historiæ partem aspersit. Nunc autem gratissimum eruditis fore auguramur, quod priscus auctor Alexandri historiam omni errore purgatissimam afferat. Sane Anonymus (ut cuique prudenti constabit) studium suum ad id potissimum dirigit quod simillimum veri videtur, tantaque specie veritatis scribit, ut prorsus rapiat legentis assensum. Modestia ipsa et candidi professio animi fidem auctori conciliat (Itin. 2). Quam arroganter Arrianus sub initio historiæ ingenium suum et genus et patriam et honores et litteras jactat! Is quidem ob eam ingenii levitatem omnibus eruditus risui est. Ast

Anonymus proœmium suum miro pudore conspergit. Tum quod externi ingenii nitatur viribus, vir sincerus fateri mavult, ne videatur tacitus aliena surripere. Neque tamen se alienis adfirmationibus, etsi probabilibus, passim venditat, sed et assensum interdum sustinet, et prudentiam declarat his fere verbis *fertur*, vel *ferunt*, vel *relatum est*, vel *si quis aurem ad fidem dicentis inclinet*: tantaque semper cautione utitur, quanta si testimonium diceret: scriptor sine arrogantia gravis, sine segnitia verecundus. Et ipse (c. 2 et 7) quidem aperte ait, se de re magis quam de verbis laborare; interim vero non mediocrem sapientiam simulatione rudis stili tegit. Hujus certe simplicitas atque ordinata brevitatis imitabilis videatur esse existimanti, sed experienti non item. Quis enim pro dignitate admiretur hominem, qui tantas res paucis explicavit chartis, doctis profecto, ut cum Catullo loquar, et laboriosis? quique in tanta scribentium licentia numquam a veritate se abduci passus est, numquam a fide decessit. Omnino (nisi me inventi mei fallit amor) rerum Alexandri scriptorem hunc laudare possum pæne religiosissimum. Quam nimirum ob laudem præponendum etiam hoc in libro curavi, licet in codice post opus Julii Valerii subjungatur. Mihi enim veritas rei cuivis semper prævertenda videtur.

ITINERARII STILUS.

Nunc etsi difficile est stilum et formam (sive *χαρὰν* ut Græci loquuntur) exponere auctoris nondum publico voto judicati, tamen ut meo more aliquid timide dicam, is mihi quidem videtur ejusmodi, cujus sive latinitatem sive elocutionem docti homines non contemnunt, dignusque scriptor qui in litterarum luce cognoscatur. Linguam quidem hujus nemo barbaram dicat, quoniam sæculi quarti auctores adhuc in exemplis latinitatis laudamus: hic autem ante dimidium ejus sæculi scribendi laude cluebat. Porro etsi latina ingenia pressit in pejus imperii

(1) Nemo Anonymi Itinerarium arbitretur Arriani servile quoddam compendium. Arrianus tres filios Pausaniæ casos non narrat, Lacedæmonum in Peloponnesiaco conventu aliud responsum refert, nihil de Mæotide ab Alexandro adita narrat, alium copiarum numerum Alexandro eunti in Asiam adjungit, neque Olympiadem Amphipolim usque ducit, neque septem, sed sex Asiæ satraparum meminit, neque Parmenionem, sed Amyntam præmissum ab Alexandro scribit. Atque has varietates sub ipsis historiæ primordiis notare libuit: reliquas plurimas perse-

qui otiosum est. Obiter tamen moneo, sicuti vacat, ut conferat Itinerarii cap. 44, cum Arriani, lib. II, cap. 25; Itin. cap. 53, cum Arr. lib. III, cap. 6; Itin. cap. 66, cum Arr. lib. III, cap. 17; Itin. cap. 70, cum Arr. lib. III, cap. 23; Itin. cap. 83, cum Arr. lib. IV, cap. 3. Soporitis item, quo Alexander Itin. lib. 34, ante pugnam gravatus dicitur, nulla ab Arriano mentio fit.

(2) Vide orationem I, in Constant. editam Lipsiæ anno 1696, tom. I, p. 10. B.

inclinatio, ita ut scriptorum gradus et genera ipsis distinguantur ætatibus; Constantinianum tamen ævum nondum omnem florem elocutionis infregerat: illa tantum facilitas auræ dictionis flumenque vocabulorum et quasi spontaneitas evanuerat: poeticis jam pæne tropis, audacioribus verbis, adipata quadam compositione, concisis sententiis, interdum etiam non satis apertis, scriptores utebantur (erat enim fere tempus ejusmodi quum recte loqui putabant esse inusitate loqui): cujus sermonis quæ facies fuerit ex hoc Itinerario vel in primis intelligi potest. Anonymus enim temporibus suis consuetudinique plane servivit. Itaque et mæstiam quamdam sequitur orationis, severeque plerumque agit, ac pugnaciter quodammodo scribit. Ammianus certe Marcellinus vix simulacrum sibi aptius hoc historico inveniat. Symmachi tamen, etsi annis aliquantis junioris, mollior mihi videtur et fluentior oratio: neque enim semper, ut quisque ætate postremus, ita linguæ infantia princeps fuit. Verum, ut dixi, Ammianus haud fere se comptius exornat. Nonne Anonymus (c. 1-11) aditum ad opus suum facit illustrem? Nonne Alexandri imaginem satis graphice effingit (c. 13-15)? Nonne ejusdem natationem Tarsensem consecutumque morbum evidentissime narrat (28-30)? Pugnas vero tres ad Granicum (20-23), ad Issum (32-35), et in Causamelis (57-64) sollerter etiam prolixèque conscribit. Quid? Hammonii fani pictura (50-52), nonne hilariter eleganterque laborata est? Besi item persecutionem (69-78), Oxi amnis transmissionem (77), Alexandri luxum atque iracundiam quæ interdum et in amicos detouuit (89-94), alia denique, ut puto, quædam vix tibi Ammianus felicius componeret. Sed ut finem judicandi jam faciam, hic mihi quidem auctor talis est, ut quum alios lego, qui meliorem tempore floruerunt, videatur longe inferior: quum autem ipsum lego sine comparatione, non modo feram, verum etiam sensim probem, eoque delecter.

ITINERARII AUCTOR HACTENUS INCERTUS. ITINERARII AUCTOR NEC CHRISTIANUS, NEC INTERPRES.

Unius adhuc mihi capitis reliquam feci vestigationem, quisnam sit videlicet hujus Itinerarii auctor, quem hactenus Anonymum nuncupavi. Primum igitur indicia quædam exponam, quibus si fidas, Julii Valerii opus existimes: tum eadem refutabo, telamque omnem ita retexam,

ut plane controversiam in medio relinquam. In codice quidem Ambrosiano post tertium Julii Valerii librum, nullo limite spatiorve interposito, immo eadem mediaque in pagina unoque versu scribuntur hæc: **EXPLICIT OBITVS, ALEXANDRI. INCIPIT ITINERARIVM EIVSDEM.** Tum ipsum consequitur Itinerarium. Quem locum videbis in specimine codicis quod ære incidendum curavi. Ea facies codicis et ea verba quemvis facile in eam opinionem pertrahant, ut utrumque opus a Julio Valerio se habere arbitretur. Præterea Carolus Cangius, in Glossario mediæ et infimæ græcitatibus, voc. ἑξέλλινος, loco quodam Callisthenis, ut ipse ait, producto, hæc addit: *Æsopus ejusdem Callisthenis interpres, qui et versionem suam Constantio Constantini M. filio dicavit, tamarisci virgam vertit.* Jam vero nisi et Julius Valerius opus suum Constantio dicavit (quod secus videtur), sequitur ut Cangius codicem viderit Ambrosiano similem, in quo Itinerarium Constantio dicatum conjungebatur cum Æsopo, seu Julio Valerio; idemque existimaverit, utrumque opus ad Æsopum (rectius ad Julium Valerium) esse referendum. Quare de Cangii quidem sententia Itinerarii parens videretur idem qui operis in codice præcedentis, nempe, ut nos scribimus, Julius Valerius. Denique et Claudius Chiffletius in vita Ammiani Marcellini ait, huic synchronum fuisse Julium Valerium. Unde id porro cognovit Chiffletius? non aliunde putem, quam ex lecto codice Julii Valerii cum addito Itinerario (cujusmodi codicem habet bibliotheca Ambrosiana), ex cujus Itinerarii (quod item Julii Valerii judicavit) proœmio ætatem Julii Valerii collegerit. Sed enim hisce sive indiciis, sive argumentis ego enimvero levissime moveor. Et quod quidem ad codicem Ambrosianum attinet, quoniam in altero opere ad cujusque libri caput et calcem nomen Julii Valerii accurate præscribitur, in Itinerario non item, idcirco vehementi dubitatione deterreor, quominus utrumque opus unius auctoris esse putem. Jam Cangius tot pæne errores, quot verba. Nam Callisthenem dicit qui Æsopus est, Æsopum autem qui est Julius Valerius. Tum fieri potuisse jam monui, ut sive Cangius, sive etiam Chiffletius, fallaci codicis specie decepti, alter quidem Itinerarium tribuerit Julio Valerio, alter ex Itinerario, quem putabat Julii Valerii, hujus ætatem definiverit: ideoque argumenta ex Cangio et Chiffletio a nobis nuper prolata nullam fere auctoritatem præ se ferre videntur. Utrum Julius Valerius tres libros suos ad Constantium scripserit, necne, codex quidem Am-

brosianus, quia caret initio, non docet. Id tamen integriorum Julii Valerii codices aliquando definiunt. Tum vero, si ad Constantium scriptum esse opus constiterit, Cangius et Chiffletius de Auctore Itinerarii non videntur locuti; si minus illud constiterit, Cangii rursus et Chiffletii auctoritas, ut dixi, incerta est. Adde quod Itinerarii non res solum, sed stilus a Julio Valerio satis differre videtur, quod alibi latius disputabo. Ergo Itinerarii, quod nunc editur, auctor hactenus quidem latet. Duo præterea super hoc auctore observare me memini: scilicet ipsum et ethnicis religionibus fuisse obnoxium (1), et hanc lucubrationem non ex aliena lingua ad latinam transtulisse, sed per se confluxisse, quod postremum ostendit, cum dicit, se et pluribus usum auctoribus (c. 2), et operi suo nomen ITINERARII sponte indidisse (c. 3). Hæc habui de novi libri auctore quæ dicerem. Nunc jam famigeratum illud, lector optime, mihi liceat usurpare:

... Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti; si non, his utere mecum.

Subjungimus quæ de Itinerario Alexandri disputavit clarissimus LETRONNIUS in *Journal des savants*, 1818, p. 402 sqq.

« Cet opusculum a été connu et cité par Du Cange et Chifflet; mais personne n'avait pensé jusqu'ici à le publier: seulement Muratori en avait inséré le premier tiers environ dans ses *Antiquitates Italicae* (2), d'après un manuscrit de la bibliothèque Ambrosienne; ce qui donnerait à penser que ce manuscrit est peut-être celui dont s'est servi M. Mai. Mais, en collationnant l'édition de ce savant avec la portion imprimée par Muratori, nous avons trouvé de si grandes différences, qu'il est évident que ce dernier a eu sous les yeux un autre manuscrit qui aura échappé aux recherches du laborieux éditeur (3).

L'auteur de cet opusculum est inconnu; et les savantes recherches de l'éditeur n'ont abouti qu'à prouver qu'il est bien difficile de le décou-

vrir: mais l'époque à laquelle il a écrit est clairement indiquée par les premières phrases du préambule; d'où il résulte qu'il a rédigé l'*Itinerarium* à l'occasion d'une expédition de Constance contre les Perses (4).

M. Mai pense qu'il s'agit de celle que Constance fit dans la première année de son règne, l'an 338 de J.-C. (pag. 1); et plus loin il est obligé de convenir que la rédaction de l'*Itinerarium* est postérieure à l'an 340 (pag. 4): cette opinion présente quelques incohérences. Voici celle qui résulte des faits tels qu'ils nous sont transmis. Les mots *orso feliciter jam accinctoque etc.* (c. 1) montrent clairement que l'anonyme rédigeait son ouvrage pendant qu'on faisait les préparatifs de cette expédition, et immédiatement avant le départ de l'empereur. C'est une donnée qu'il ne faut pas perdre de vue; mais on voit un peu plus bas (c. 4) que Constantin, frère de Constance, était déjà mort; or il est certain que Constantin, frère de Constance, mourut le 9 avril 340 (5). Il ne s'agit donc point, dans le premier passage, de l'expédition de l'an 338; ainsi la guerre de Constance contre les Perses, dont il est question, ne peut être que la seconde, qui date de l'an 345; c'est à cette année qu'il faut rapporter la rédaction de l'*Itinerarium*. Quant au passage, qui suit (6), l'induction chronologique que M. Mai veut en tirer ne nous paraît pas fondée. « Constance, dit-il, naquit en 317 de J.-C.; Alexandre a vécu trente-deux ans: donc, à moins que notre auteur n'ait voulu donner qu'un à-peu-près, cet écrit a été rédigé en 349, c'est-à-dire, la 32e année du règne de Constance. » Ce n'est pas là, selon nous, ce qu'entend l'anonyme; il ne s'agit point du temps qu'a vécu Alexandre: l'auteur compare l'âge de Constance, au moment de son expédition, avec celui qu'avaient Alexandre et Trajan lorsqu'ils ont entrepris la leur; il veut flatter l'empereur, et lui faire croire que, de ces deux célèbres conquérants qui avaient porté leurs armes contre les Perses, l'un ne le surpassait pas en sagesse, et l'autre n'était pas plus jeune que lui; deux éloges à peu près aussi

(1) Confer certe Itinerar. capp. 4, 12, 48, 50, 51, 55, 97, 114.

(2) Tom. III, p. 957, C et suiv.

(3) M. Mai, comme l'a déjà observé l'auteur d'un très-hon article inséré dans la Bibliothèque universelle (mars 1818) n'a point su que Muratori avait imprimé ce fragment, qui, sans doute, lui aurait donné l'idée de chercher dans la bibliothèque Ambrosienne le manuscrit dont Muratori a fait usage.

(4) Dextrum admodum sciens. .... cum amore succubui. On voit également ... que l'anonyme avait aussi composé un *Itinéraire de Trajan*. .... Espérons qu'on le découvrira quelque jour.

(5) *Annal. Baron. ad ann. J. C. 340.*

(6) *Quoniam ætas quoque alterius ... quo ... vincit ætatem*, cap. 8.

justes l'un que l'autre; car Constance n'était pas tout à fait un Trajan, et Alexandre n'était âgé que de vingt-deux ans lorsqu'il passa l'Hellespont, tandis que Constance en avait vingt-huit (1).

Dans ce préambule, l'anonyme ne donne aucun renseignement précis sur les auteurs qu'il a copiés ou extraits; il n'en cite même qu'un seul, Varron; encore n'est-ce que pour établir une sorte de parallèle entre la position de Varron avec Pompée et la sienne à l'égard de l'empereur; à cette occasion, il donne (c. 6) sur l'ouvrage de ce savant romain, intitulé *Ephemeris navalis*, des détails plus circonstanciés que ceux que nous possédions jusqu'ici. Du reste, il se contente en général de dire qu'il a consulté les auteurs les plus dignes de foi (c. 2); et quand on le compare avec Arrien, on voit qu'il a particulièrement suivi cet historien; sa marche est à peu près la même; en certains endroits il semble le traduire, partout ailleurs il ne fait que l'extraire. Nous ne présenterons donc pas à nos lecteurs l'analyse de cet *Itinerarium*.

De même qu'Arrien, l'anonyme a passé sous silence l'entrevue d'Alexandre avec le grand-prêtre Iaddus; on peut en conclure, ou qu'il n'avait point connaissance de l'ouvrage de Hécatée d'Abdère, ou qu'il n'a point jugé à propos de faire mention de cette entrevue, parce qu'il n'était pas chrétien. En effet, tout prouve, comme l'a remarqué le savant éditeur, que l'anonyme était demeuré attaché au paganisme, ainsi que la plupart des historiens de ce temps.

On ne peut toutefois s'empêcher de reconnaître qu'il avait sous les yeux d'autres écrits, puisque son récit offre des circonstances dont Arrien n'avait point fait mention. Ainsi cet historien n'a point dit qu'Olympias, mère d'Alexandre, accompagna son fils jusqu'à l'embouchure du Strymon: *Eo usque a matre deductus accitur ad gloriam* (§ 18). Il n'a point dit non plus, et nous ne croyons pas qu'on trouve ailleurs, qu'Alexandre, à son avènement au trône, fit périr les trois fils de Pausanias, assassin de son père (§ 12). Sans parler d'autres différences peu importantes, nous remarquerons que, selon l'anonyme, Alexandre, dans son expédition en Thrace, poussa ses armes jusqu'aux Palus-Méotides (c. 16). Ce serait là, il faut en con-

venir, un fait remarquable; malheureusement il n'offre aucun caractère de probabilité. Arrien, si précis et si exact sur tout ce qui concerne cette expédition, dit bien qu'Alexandre poursuivit les Gètes, les Illyriens au delà de l'Ister; mais ce ne fut qu'une très-courte excursion; et, le même jour, Alexandre rejoignit son camp. L'anonyme dit de même qu'Alexandre fit au delà des Palus-Méotides, une excursion d'un jour, *codem die regressus ad suos*; d'où l'on voit qu'il n'a fait que transporter aux bords de cette mer le théâtre du combat qu'Alexandre livra contre les Gètes au delà du Danube; et l'on ne saurait douter qu'il n'ait puisé ce fait dans un des nombreux romans sur Alexandre, puisqu'on le retrouve dans l'ouvrage de Jul. Valerius, traduction de l'ouvrage du faux Callisthène, comme je le prouverai dans un second article. Il en est de même d'un prétendu voyage aux colonnes d'Hercule, dont il est fait mention dans les deux derniers paragraphes de l'*Itinerarium*. Quoique le savant auteur cherche à rendre ce voyage moins invraisemblable, en montrant qu'il peut être question des colonnes d'Hercule sur les bords du Pont-Euxin (2); ce n'est pas moins un conte, que J. Valerius a reproduit (*lib. III, § 81*); les romanciers ont transformé en une expédition réelle une expédition simplement projetée (Curt. X, 1, 17).

Mais un fait curieux pour l'histoire de la géographie se trouve consigné dans une courte phrase perdue au milieu d'une description de l'Inde, fort embrouillée (c. 110); il résulte de cette phrase que la mer Érythrée aurait été appelée *Hippalum* (ou *Hippalicum*) *mare*. Nous savions bien, par le témoignage combiné de Pline (VI, 23) et de l'auteur du Périple, que la mousson qui portait directement du cap Syagrus à Patala s'appelait *Hippalus*, du nom de l'intrépide marin qui l'avait connue le premier; mais personne n'avait encore dit que la reconnaissance pour cette heureuse découverte avait été jusqu'à faire donner à la mer Érythrée elle-même le nom d'*Hippalus*. Comme ce fait, d'ailleurs très-vraisemblable, n'est pas de ceux que les compilateurs et abrégiateurs inventent, on ne peut douter que l'anonyme ne l'ait trouvé consigné dans quelques-uns des auteurs dignes de foi qu'il dit avoir consultés.

(1) Constance était né le 13 août 317; il avait donc vingt-huit ans en 345, époque de la seconde expédition contre les Perses.

(2) Servius ad *Æneid.* XI, v. 262.

ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗΣ

Ἱστοριογράφος ὁ τὰ περὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραψάμενος. Οὗτος ἱστορεῖ Ἀλεξάνδρου πράξεις *.

BIBAION A'.

ΚΕΦ. Α.

Διήγησις ὥραια καὶ διάταξις πολεμικῇ Ἀλεξάνδρου βασιλέως Μακεδόνων, υἱοῦ Φιλίππου καὶ Ὀλυμπιάδος (1).

* Ἀριστός μοι (2) δοκεῖ γενέσθαι καὶ γενναϊότατος Ἀλεξάνδρος ὁ Μακεδών, ἰδίως πάντα ποιησάμενος (3), συν-εργοῦσαν αὐτῷ εὐρὼν αἰεὶ ταῖς ἀρεταῖς τὴν πρόνοιαν· τοσοῦτον γὰρ (4) ἐν ἐκάστῳ τῶν ἐθνῶν πολεμῶν (5) καὶ μαχόμενος διήγαγε (6) χρόνον, ὅσος οὐκ ἔρκει τοῖς βουλομένοις τὰς πόλεις ἀκριβῶς ἱστορῆσαι (7). Τὰς δὲ Ἀλεξάνδρου πράξεις καὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ σώματος αὐτοῦ

καὶ τῆς ψυχῆς, καὶ τὴν ἐν τοῖς ἔργοις εὐτυχίαν καὶ τὴν (8) ἀνδρείαν ἥδη λέγομεν, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ γένους αὐτοῦ ποιοῦμενοι, καὶ τίνος πατὴρ ᾤν υἱός. Ἀπατώνται γὰρ οἱ (9) πολλοὶ λέγοντες αὐτὸν εἶναι Φιλίππου τοῦ βασιλέως (10) υἱόν· οὐκ ἀληθές δὲ τοῦτο· οὐ γὰρ ἐκεῖνος ᾤν παῖς, ἀλλὰ τοῦ Νεκτανεβῶ λέγουσι τοῦτον εἶναι οἱ σοφώτατοι τῶν Αἰγυπτίων, ὅτε τῆς βασιλικῆς τιμῆς ἐξέπεσεν (11). Οὗτος ὁ Νεκτανεβῶς τῇ μαγικῇ τέχνῃ ἐμπειρος ᾤν, καὶ τῇ δυνάμει ταύτῃ χρώμενος, πάντων τῶν ἐθνῶν τῇ μαγείᾳ περιγεγόμενος εἰρηνικῶς διᾤγεν. Εἰ γὰρ ποτε τοῦτω δυνάμει ἐπέβη

* In cod. A titulus : Βίος Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος (καὶ πράξεις addit cod. Leid.); cod. C nihil nisi : Βίος Ἀλεξάνδρου. || Cap. 1. 1. Capitulum argumenta adscivimus e cod. C. Absunt in A B. || 2. μοι om. B; in seqq. C : δοκεῖ καὶ γενν. γενέσθαι Ἀλ. ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς. || 3. ποιησάμενος C. || 4. γὰρ om. B. || 5. πολεμῶν om. C. || 6. διᾤγεν C. || 7. βουλομένοις : τοὺς ἄλλους ἀκριβῶς ἰσώσασθαι. Ἀλλ' ἀκριβῶς ἱστορήσαντες τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις κτλ. C. || 8. τὴν om. C; piox id. υἱός ᾤν. || 9. οἱ om. C. || 10. τοῦ βασιλ. Φιλ. B. || 11. οὐκ ἀληθές... ἐξέπεσεν] Haec no-ter in brevius contraxit. Cod. C ita : ὅπερ οὐκ ἀληθές, ἀλλὰ τοῦ Νεκτανεβῶ ἐκ τῆς Φιλίππου γυναικός. Τὸν δὲ τρόπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ οὐκ ἀληθεύουσιν ἱστοροῦντες τοῦτον υἱὸν γενέσθαι. Οἱ γὰρ σοφώτατοι τῶν Αἰγυπτίων, θεῶν ὄντες ἀπόγονοι [καὶ τὰ τοῦ Νεκτανεβῶ ἱστοροῦντες], οὐρανίου ἀστέρας ἀριθμήσαντες, γῆς καὶ θαλάσσης μέτρα καταλαβόντες, εἶδοξε τοῖς μὴ λαμβάνειν οὐδέν. Λέγουσι γὰρ ὅτι ὁ Νεκτανεβῶς τῆς βασιλικῆς τιμῆς ἐξέπεσε, καὶ μαγικῇ δυνάμει χρώμενος καὶ ἀστρονομίας ἀκριβῶς ὡν πεπαιδευμένος, ὥστε διὰ μαγικῆς προγνώσεως γινώσκειν πάντα, καὶ πάντων τῇ μαγείᾳ περιγεγόμενος τῶν ἐθνῶν εἰρηνικῶς διᾤγεν. Εἰ γὰρ ποτε κτλ. Inde a verbis οἱ γὰρ σοφώτατοι τῶν Αἰγ. incipiunt cod. Paris. 1711 (quem lit. A signamus) et cod. Leidensis 93. Hujus prima capita excerpit vir clar. Julius Berger de Xivrey. in *Notices d. Manusc.* tom. XIII, p. 220. Eadem et paullo plura jam dederat Berke-lius ad Stephan. Byz. v. Βουκεφάλεα (p. 480-483 ed. Lips. 1825). Utriusque codicis narratio e communi promanavit fonte. Quod ut intelligatur, simulque aperiatur ratio quæ hisce libris cum codd. B et C intercedat, exordium narrationis exhibebo sec. cod. A, interposita lectionis varietate, quam præbet codex Leidensis : Οἱ σοφώτατοι Αἰγύπτιοι, θεῶν ἀπόγονοι, γῆς μέτρα καταλαβόμενοι, θαλάσσης κύματα ἡμερωσάμενοι (καθημερωσάμενοι Leid.), ποταμὸν Νεῖλον διαμετρησάμενοι (π. Ν. διαμετρ. om. L.), οὐρανοῦ ἀστροθεσίαν διαψηρισάμενοι (ψηρισάμενοι L.), παραδεδώκασι τῇ οἰκουμένῃ, ἐπὶ στρατείας ἀλκῇ λόγου, ῥύσεως μαγικῆς δυνάμεως (παραδεδ. τὴν οἰκουμένην ἐ. στρ., ἀρχῇ λόγου ῥύσεως, μαγικῆς δυν. L.; locus luxatus. Fuerit tale quid : παραδεδώκασι σφίσι τὴν οἰκ. οὐχὶ στρατείας s. ἐπιστρατείας, ἀλλὰ ἀλκῇ λόγου καὶ γνώσεως vel φύσεως μ. ε.). Φασὶ γὰρ τὸν Νεκτανεβῶ (Νεκταβῶ L.), τὸν τελευταῖον τῆς Αἰγύπτου βασιλείας, μετ' ὃν ἡ Αἴγυπτος ἐξέπεσεν τῆς τοιαύτης τιμῆς, τῇ μαγικῇ δυνάμει πάντων περιγενέσθαι. Τὰ γὰρ κοσμικὰ στοιχεῖα λόγῳ πάντα αὐτῷ ὑπέτασσον· εἰ γὰρ αἰφνιδίως πολέμου νέφος ἐπληθύθει, οὐκ ἐσकुllen τὸ (ἐσकुλε στρατ. L.) στρατόπεδον, οὐδὲ ὅπλων πομπεύματα, οὐδὲ σιδήρου ἀκονήματα, οὐδὲ πολεμικὰ (ἀκ. οὐδὲ πολ. om. L.) μηχανήματα *· ἀλλ' εἰσῆρχετο εἰς τὰ βασίλεια καὶ ἐλάμβανεν χαλκῇ λεκάνῃ (cod. A ubique λαικάνῃ), γεμίσας (ἐμπλήσας L.) αὐτὴν ὕδατος ὁμβρίου· καὶ ἐπλανεν (l. ἐπλάττεν ex L.) ἐκ κηροῦ πλοιαρίδια μικρὰ καὶ ἀνθρωπάκια, καὶ ἐβαλλεν αὐτὰ εἰς τὴν λεκάνην, καὶ ἔλεγεν αἰοδὴν, κρατῶν ἐβεννικήν (ἐβεννίην L.)

LIBER PRIMUS.

E cod. Reg. 5818.

1. Ægypti sapientes sati genere divini primi feruntur permensique sunt terram ingenii pervicacia et ambitum cæli stellarum numero assecuti. Quorum omnium Nectanabus prudentissimus fuisse comprobatur; quippe qui quod alii armis, ipse ore potuisset convincitur. Denique mundi elementa ei parebant, adeo ut, si motus bellicus ei

immineret, non exercitum, non machinamenta Martia moveret : quin potius ingressus aulae penetralia regiaeque secreta, ibi se solitarium abdebat, invecta secum pelvi. Quam dum ex fonte limpidissimo impleret, ex cera imitabatur navigii similitudinem, effigiesque hominum illuc collocabat. Quæ omnia cum supernatate capssent, mox moveri ac vivere visebantur. Adhibebat etiam et virgulam ex ligno ebeni et per incantamina loquebatur, quibus vocaret deos superos inferosque. Sicque laborabat pelvi in naviculam mergi.

PSUDO-CALLISTHENEΣ.

πολεμίων (12), στρατόπεδον οὐκ ὑπὸ τρέπιζεν (13) οὐδὲ ὑπερασπιστὰς ἔσχυλιν (14) εἰς παρατάξεις πολεμικάς (15), ἀλλὰ τιθεὶς λεκάνην ἑποίει λεκανομαντείαν, καὶ τιθεὶς ὕδωρ πηγαῖον εἰς τὴν λεκάνην (16) ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ἐπλασεν ἕκ κηρίου πλοῖαρία καὶ ἀνθρωπάρια κήρινα· ἐτίθη δὲ εἰς τὴν λεκάνην, καὶ ἐστόλισεν (17) ἑαυτὸν στολὴν προφήτου, καὶ (18) κατέχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βάβδον ἐβελίνην (19) καὶ στὰς ἐπεκαλεῖτο ὡσανεὶ τοὺς θεοὺς τῶν ἐπωδῶν (20), καὶ τὰ ἀέρια πνεύματα καὶ (21) τοὺς καταχθονίους δαίμονας. Καὶ τῇ ἐπιρρῳῇ ἔμπνοα ἐγίνοντο (22) τὰ ἀνθρωπάρια ἐν τῇ λεκάνῃ, καὶ οὕτως ἐθαπτίζοντο (23). Εὐθέως δὲ, βαπτίζομένων αὐτῶν, τὰ ἐν τῇ θαλάσῃ ἀληθῆ πλοῖα τῶν ἐπερχομένων πολεμίων διεφθείροντο (24) διὰ τὸ πολυτέριον εἶναι τὸν ἄνδρα τῇ μαγικῇ δυνάμει (25). Ἐν εἰρήνῃ οὖν διετέλει αὐτοῦ τὸ βασιλεῖον.

ΚΕΦ. Β'.

Ἐνθα οἱ σατράπαι Νεκτανεβῷ προσελθόντες εἶπον, πλήθη πολεμίων ἐπέρχονται αὐτῷ διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης. Ὁ δὲ βαρβάρων τῇ αὐτοῦ μαντεῖα κατέγνω αὐτῶν.

Χρόνου δὲ ἱκανοῦ γενομένου ἐξπλωράτορες τινες (1), οὗτοι καλούμενοι παρὰ Ῥωμαίοις, κατὰ δὲ Ἑλλήνας (2) κατὰσκοποι, παρῆσαν τῷ Νεκτανεβῷ νέφος πολὺ πολεμίων ἀπαγγέλλοντες (3) αὐτῷ, ἀνκριθιμῶτων ἀνδρῶν μαχητῶν στρατόπεδα (4). Καὶ προσελθὼν τῷ Νεκτανεβῷ ὁ στρατάρχης αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ (5)· « Ζῆθι βασιλεῦ, παραπεμφόμενος νῦν τοὺς εἰρηνικοὺς πάντας τρόπους ἐπὶ τὰς ἐν πολέμοις παρατάξεις γίνου ἐτοιμος· μέγα γὰρ νέφος (6) βαρβάρων ἐπικείται ἡμῖν· οὐ γὰρ ἐν ἔθνοσι ἡμῖν ἐπέρχεται, ἀλλὰ μυριάδες λαοῦ· εἰσι γὰρ οἱ ἐπερχόμενοι ἡμῖν Ἰνδοί, Εὐωνυμίται (7), Ὀξυδράκες, Ἰθῆρες, Καύκωνες (8), Ἀελλόποδες (9), Βόσποροι, Βα-

βάβδον, καὶ ἐπεκαλεῖτο τοὺς ἀγγέλους καὶ θεὸν Λιθύης Ἀμμωνα· καὶ οὕτω τῇ τοιαύτῃ λεκανομαντεῖα τὰ ἐν τῇ λεκάνῃ πλοῖα [supple. e. codd. B et C: ἐθάπτιζε, καὶ εὐθέως ἐθαπτίζοντο τὰ ἐν τῇ θαλάσῃ ἀληθῆ πλοῖα] τῶν ἐπερχομένων πολεμίων (πολεμίων corr. Berger.), [adde καὶ οὕτως] ἀπολλυμένων ἀνθρώπων, (ἀνθρωπίων L.) περιέγενετο· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπιτίθεται [sic: 1. ἐποίει κατὰ τῶν διὰ] γῆς ἐρχομένων ἐχθρῶν (τὸ δὲ αὐτὸ καὶ [κατὰ] τῶν διὰ γῆς ἐπερχομένων cod. L.). || 12. πολέμων B. πολέμου C. || 13. addit C: μηχανήματα πολεμικά οὐ κατεσκεύαζεν. || 14. ἐσχυλιν C. *defatigavit. vocem tumentur etiam A et Leid.* Addita εἰς π. (pro ἐν π.) *movisse Bergerum videntur, ut mallet ἐστέλλεν.* || 15. εἰς παρατάξιν πολεμικὴν C, qui addit: ὀλίγον δὲ στρατὸν ἐξυπηρετοῦντα ἐκέκτητο, καὶ τοῦτον διὰ [suppl. τὸ τὰ] κυνηγῆσαι καὶ τοῦ [1. τὸ] τὰς βίβλας (*vigilias*) φυλάττειν καὶ ἐξυπηρετεῖν αὐτὸν ἐν τῇ παλατίῳ. *Deinde concinnius quam cod. B habet sic:* Τούτῃ δὲ ἐπερχομένους κατ' αὐτοῦ ἐν τῷ πολέμῳ ἀπελογεῖτο τοιῷδε τρόπῳ· τιθεὶς λεκάνην (καὶ) ἐν αὐτῇ ὕδωρ πηγαῖον ἔχεν, καὶ ταῖς χερσὶν αὐτοῦ πλάττων ἐκ κηροῦ πλοῖαρία καὶ ἀνθρωπάρια, ἐτίθη ταῦτα εἰς τὴν λεκάνην κτλ. || 16. λεκάνην, καὶ ταῖς χ. B: *delevi* καὶ; *pro abundat κήρινα.* || 17. ἐπλασεν C. ἐστόλισεν B. || 18. καὶ addidi e C. || 19. sic C. ἐβελίνην B. || 20. τῶν Αἰγυπτίων C. *Mox καὶ ἀέρια B, τὰ ἐναέρια C.* || 21. καὶ om. C. || 22. ἐγίνοντο τὰ ἀναίσθητα ἄνθρωποι. C. || 23. καὶ οὕτως ἐθάπτιζε τὰ πλοῖα ἐν τῇ λεκάνῃ C. || 24. τὰ ἐν τῇ θαλάσῃ... διεφθείροντο *assumsi e cod. C;* τὰ ἐν τῇ θαλ. πλοῖα καὶ τὰ πολέμια τῶν ἐπερχομένων αὐτῷ ἀπώλοντο B. || 25. τῇ μαγικῇ ἐπιρροίᾳ (ἐμπερίᾳ;) καὶ δυνάμει C., *addens deinde:* Ὁμοίως δὲ καὶ εἰς τὸν τῆς ἑρᾶς λαὸν κατ' αὐτοῦ ἐπερχόμενον τοιῷδε τρόπῳ ἔπειαι· καὶ οὕτω ἀπώλοντο βαδίζας.

Cap. II. Codex A. (et Leidensis) pergunt ita: Οὕτως οὖν διὰ τῆς πολυπαιδείας (1. πολυπειρίας ex L.) τοῦ ἀνδρὸς τοῦ βασιλείου (βασιλέως L.) διαμένοντος, μετὰ ἱκανῶν χρόνων ἐκ τῶν παρὰ Ῥωμαίοις ἐκπλωράτορων (ἐκφροντατόρων L.), παρὰ δὲ τοῖς Ἑλλήσι κατασκόπων, παρὼν ποτὲ τις οὕτως εἶπεν τῷ βασιλεῖ (τις παρὰ τῷ βασιλεῖ, οὕτως εἶπε L.): « Μέγιστε Νεκτανεβῷ, παραπεμφόμενος πάντα τὸ ἐν εἰρήνῃ εἶναι ἐπίσκεψαι (παρπ. τὸ ἐν εἰρήνῃ εἶναι τοῦτο ἐπισκέψαι L.). Ἐπικείται (γὰρ σοι add. L.) νέφος οὐκ ὀλίγον μυρίων ἐχθρῶν· εἰσὶ γὰρ Σῖδοι (1. Ἰνδοί v. Σίνδοι) καὶ Ἀράβες (1. Ἀραβες v. Ἀραβες) καὶ Ὀξυδράκες (1. Ὀξυδράκες vel rectius Ὀξυδράκαι) καὶ Δαπίσιρες καὶ Καυσάνοι καὶ Λαπάτες καὶ Βούσποροι καὶ Ἀργεῖοι καὶ Ζάλθοι καὶ Χαλκάλιοι καὶ Μεσποπότερες [1. κ. Ἰθῆρες κ. Καύκωνες κ. Αἰολεῖς (?) κ. Βόσποριοι v. Ἀγαιοί κ. Ἀζανοί κ. Χάλυες sive Χαλδαῖοι κ. Μεσποπτάμοι, Συροί] καὶ Ἀγριοφάγοι καὶ Εὐωνυμίται [cod. L.: εἰσὶ γὰρ Σκύθες, Κένσιρες, Καυκῶνες, Ἰθῆροι, Στόδιοι (Σκύδροι;) Κυκλωσάνιοι (Κολχοί, Ἠνίοχοι;) καὶ Λαπάτες καὶ Σποροι (i. e. Βόσποροι) καὶ Ἀργεῖοι καὶ Ζάλθοι καὶ Χαλδαῖοι καὶ Μετωπόφορες καὶ Ἀγριοφάγοι καὶ Εὐωνυμίται] καὶ ὅσα ἐστὶν ἔθνη ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς μεγάλης ἀναριθμητὸν στρατὸν ἔχοντα μύρια σπεύδοντα τὴν σὴν Αἰγύπτου καταλαβεῖν. [Addit L.: Ἰγπελθῆτω σοὶ τὸ ὀμνηρικὸν διατίχον· « Οὐ χρὴ πανύχιον εὐδεῖν βουλευφόρον ἄνδρα, ὅ λαοὶ ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμνην ».] Οὕτως εἰπόντος τοῦ στρατάρχου, μειδιάσας (μειδιῶν L.) ὁ Νεκτανεβῷ εἶπεν· « Σὺ καλῶς καὶ ἐπαγρύπνων ἦν πεπίστευσαι φρουρὰν φύλασσε· δειλῶς γὰρ καὶ οὐ στρατιωτικῶς ἐφθίγης (σὺ μὲν κ. καὶ ἐ. ἦν βεβούλευσαι φρ. φυλάσσης· δειλῶς δὲ κτλ.). οὐχὶ δυνάμεις ἐν ὅλῳ (1. ὅλῳ ex L.) φαίνεται, ἀλλ' ἐν τῇ προθυμίᾳ. Καὶ γὰρ εἰς λόγος (λόχος;) πολλοὺς ἐλαύνει, χειρὶ τῇ ἀγαθῇ πολυπληθεῖαν καλύψας (καλύψων L., *addens:* καὶ γὰρ εἰς κύων πολλὰς ἐλάφους ἐχειρῶσατο, καὶ λύκος εἰς ἀγέλην ποιμνίων ὠλέσατο. Ὅστε σὺ πορεύου ἅμα τοῖς ὑποταγείοις στρατιώταις, καὶ τὴν σεαυτοῦ παρατάξιν φυλάττε· λόγῳ γὰρ ἐγὼ τὴν τῶν βαρβάρων ἀναριθμὸν πολυπληθεῖαν πελάγῳ κύμασιν ὑποκαλύπτω.) Οὕτως εἰπὼν ἀπέπεμψεν αὐτόν. — 1. ἐξ πλωτόρες B. ἐξ πλωράτορες C. || 2. παρὰ δὲ Ἑλλήσι C. || 3. τῶν πολ. ἄναγχοι C. || 4. addit C: τῇ Αἰγύπτῳ ἐπερχόμενα. *Deinde in cod. B sequitur* Ἐνθα οἱ σατράπαι κτλ., *quae tamquam summarium huius capituli praefiguntur in cod. C; deinceps ponuntur:* καὶ ὅρα τοὺς Αἰγυπτίους θεοὺς... ὡς προφήτης Αἰγύπτου, *quae huc transmigrarunt ex initio capituli tertii.* || 5. λέγει πρὸς αὐτόν C. || 6. νέφος C. ἔθνος B. || 7. ἡμῖν ἐπέρχ. om. C. καὶ Νο- νυμζοῖ B; Νωκυμζοῖ C. *Reposui* Εὐωνυμίται *ex cod. A et Leid.* *Eunomitas dicit Callisth. latin. cod. 8518.* || 8. Καύκωνες C. Καύσαντες B. Καυσάνοι A. || 9. Ἀελλόποδες B, Ἀελωπες C. καὶ Λαπάτες A et L; num Αἰολεῖς s. Αἰολιώται, sive, ut

Ex quo fiebat, ut simul cum submersione ceræ et cereis in-
sessoribus etiam omnes hostes, si qui adesse praenuntiaban-
tur, pelago mergerentur. Itaque multo tempore regno
ac securitate potitus est.

II. Quodam igitur tempore nuntiatum ei est multas
adversus eum gentes una conspiratione atque eadem volun-
tate consurrexisse, scilicet Indos, Arabes, Phœnices,
Parthos et Assyrios, nec non et Scythas, Alanos, Oxydra-

ετχροὶ, Ἄζανοι, Χάλυδες καὶ ὅσα ἄλλα ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς παράκεινται ἔθνη μεγάλα, ἀναριθμήτων ἀνδρῶν στρατόπεδα, ἐπὶ τὴν Αἰγύπτου ἐπερχόμενα. Ὑπέρθεσ (10) οὖν τὰ πολλὰ, καὶ σεαυτὸν ἐπίσκειται. »

Τοῦ οὖν στρατάρχου ταῦτα εἰπόντος τῷ Νεκτανεβῶ, ἐπὶ πολλὴν γελᾶσας (11) ὁ βασιλεὺς Νεκτανεβῶς εἶπε· « Σὺ μὲν καλῶς καὶ ἐπεικῶς ἦν ἐπιστευθῆς φρουρὰν ταύτην φυλάττειν δοκεῖς (12)· δειλῶς (13) δὲ καὶ οὐ στρατιωτικῶς ἐφθέγξω· οὐ γὰρ ἐν ὄχλῳ ἡ δύναμις, ἀλλ' ἐν προθυμίᾳ ὁ πόλεμος· καὶ γὰρ εἰς λέων πολλὰς ἐλάφους ἐθρεύσατο (14), καὶ εἰς λύκος πολλὰς ἀγέλας προβάτων (15) ἐσκύλευσεν. (16) Ὡστε οὖν πορευθεὶς ἅμα τῷ ὑπὸ σοι στρατοπέδῳ (17) τὴν ἰδίαν παρὰ τειν φυλάττει· λόγῳ (17) γὰρ ἐνὶ τῶν βαρβάρων ἀναριθμητὸν πλῆθος πελάγει ἐπικαλύψω. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν Νεκτανεβῶς ἀπέπεμψε τὸν στρατάρχην αὐτοῦ (18).

ΚΕΦ. Γ'.

Ἐνθα Νεκτανεβῶς μαντευσάμενος καὶ ἰδὼν τοὺς θεοὺς τῶν Αἰγυπτίων τὰ τῶν ἐναντίων πλοῖα διέποντας, χρυσίον ἐγκολπωσάμενος καὶ ξυρησάμενος τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν γενεῖάν, φυγὰς ὤχετο. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐπυνθάνοντο τοῦ θεοῦ περὶ αὐτοῦ τί γέγονεν.

Αὐτὸς δὲ ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὸ παλάτιον αὐτοῦ, καὶ μόνος γενόμενος πάλιν τῇ αὐτῇ (1) ἀρωγῇ χρησάμενος ἠτένισεν εἰς τὴν λεκάνην.

Καὶ ὁρᾷ (2) τοὺς τῶν Αἰγυπτίων θεοὺς κυβερνῶντας τὰ πλοῖα τῶν πολεμίων βαρβάρων καὶ τὰ στρατόπεδα αὐτῶν ὑπὸ θεῶν ὀδηγούμενα. Ὁ δὲ Νεκτανεβῶς τῇ μαντείᾳ (3) πολυπειρος ὢν ἄνθρωπος, καὶ εἰθισμένος τοῖς θεοῖς αὐτοῦ ὀμιλεῖν, μαθὼν παρ' αὐτῶν ὅτι τὰ ἔσχατα τῆς Αἰγύπτου βασιλείας ἤγγισεν, ἐγκολπωσάμενος χρυσίον πολλὸ καὶ ξυρησάμενος τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν πώγωνά αὐτοῦ καὶ μεταμορφώσας ἑαυτὸν ἐν (4) ἐτέρῳ σχήματι, ἔφυγεν διὰ τοῦ Πηλουσίου καὶ ἀποπλεύσας παραγίνεται εἰς Πέλλην (5) τῆς Μακεδονίας καὶ ἐκαθίζετο ἐκεῖ ἐν τινὶ (6) τόπῳ ὡς ἱατροσοφιστῆς (7) πολλοῖς ἀστρολογούμενος ὡς προφήτης Αἰγύπτιος.

[Τῶν (8) δὲ πολεμίων ᾗδῃ καταλαβόντων, καὶ τοῦ σφοδροῦ πολέμου ἐπιτεθέντος τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν μήπω εὐρίσκομένου, ἐν πάσῃ ἀμηχανίᾳ καὶ ἀδημονίᾳ διήγον. Καὶ δὴ προσέρχονται] οἱ Αἰγύπτιοι καὶ ἤξιον τοὺς ὥσανει θεοὺς αὐτῶν, τί ἄρα γέγονεν ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου· ἦν γὰρ πᾶσα ἡ Αἰγύπτος ὑπὸ τῶν βαρβάρων πορθηθεῖσα. Ὁ δ' ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ Σερραπείου θεοῦ αὐτῶν λεγόμενος ἐχρησιμοδότησεν αὐτοῖς εἰπὼν, « Οὗτος (9) ὁ φυγὼν βασιλεὺς ἤξει πάλιν ἐν Αἰγύπτῳ, οὐ γηράσκων, ἀλλὰ νεάζων, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν (10) Πέρσας ὑποτάξει. » Καὶ συνεζήτουν τί ἄρα θέλει (11) τὸ εἰρημένον αὐτοῖς. Καὶ μὴ εὐρόντες γράφουσι τὸν δοθέντα (12) αὐτοῖς χρησμὸν ἐπὶ τὴν βάσιν (13) τοῦ ἀνδριάντος Νεκτανεβῶ.

cum Nostro loquar, Αἰολιδῶτες? Mox deb. Βοσποριανοί. || 10. ὑπόθεσ C. ἐπίσκειται B. ἐπισκέπτο C. || 11. ἐπὶ π. γελ. om. C. || 12. λέγει B. δοκεῖς scripsi sententiae causa; unde venerit λέγεις indicat C, ubi: φρουρὰν φυλάττων (I. φυλάττει), καὶ μὴ ταῦτα λέγε· δειλῶς γὰρ κτλ. || 13. δειλῶς B. || 14. ἐχειρώσατο C. || 15. ποιμνίων C. || 16. ἅμα τὸ ὑπὸ σὲ στρατόπεδον B. ἅμα τοῖς ἐν ὑποταγῇ σοι στρατιώταις C. || 17. λόγῳ ἐπικαλύψω e cod. C; B habet ita: πολλὰς γὰρ καὶ βαρβάρων ἀναριθμήτων πλῆθη πέλαιος ἐν κατεκάλυψεν. || 18. ἀπ' αὐτοῦ B.

Cap. III. Codd. A (et L.): Αὐτὸς δὲ εἰς τὰ βασίλεια ἀποστρέψας ἐκέλευσε πάντας ἐκ μέσου γενέσθαι. Μονάσας (μόνος L.) δὲ καὶ τὴν λεκάνην θεοὺς εἰς μέσον [εἰς μ. om. L.] ἐπλησεν (ἐπλήσατο L.) ὕδατος· βαλὼν (δὲ add. L.) ἐπάνω τὰ κήρινα πλοιαρίδια, ἀράμενος κατὰ χεῖρα τὴν ῥάβδον τῇ δυναμικῇ λόγῳ ἐχρήσατο. Ἀτενίσας (ἀτενίζων L.) δὲ εἰς τὴν λεκάνην εἶδεν (ἰδὲ L.) τοὺς τῶν αἱμαλώτων (τῶν Αἰγυπτίων L.) θεοὺς τὰ τῶν πολεμίων βαρβάρων πλοιαρίδια (πλοῖα L.) διακυβερνῶντας. Ὁ δὲ στογᾶσας (στογασθεὶς L.) τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα (τὸ τ. A. βασιλεῖον L.) ὑπὸ τῶν μακάρων ᾗδῃ προδοσίαν ἐσχηκέναι (ἐχεν L.), ξυρησάμενος τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν πώγωνά πρὸς τὸ ἀλλομορφῆσαι, ἐγκολπωσάμενος χρυσὸν ὅσον ἡδύνατο βασιτάσαι, ἔφυγε τὴν Αἰγύπτου διὰ τοῦ Πηλουσίου. Πολλὰ δὲ περιμαστεύσας ἔθνη εἰς Πέλλην τῆς Μακεδονίας παρεγένετο, ὁδὸν ἀμφιστάμενος οἷα προφήτης Αἰγύπτιος ἀστρολόγος. Καὶ ἐκαθίζετο δημοσίᾳ (δημόσια lib.) τῶν προσερχομένων ** (τὸν προσερχόμενον σκέπτεσθαι. Καὶ ταῦτα μὲν L.) οὕτως. Ἐν δὲ τῇ Αἰγύπτῳ ἀφανοῦς γενομένου τοῦ Νεκτανεβῶ, ἤξισαν οἱ Αἰγύπτιοι τὸν προπάτορα τῶν θεῶν Ἡρακλῆον, τί ἄρα ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς ἐγένετο. Ὁ δὲ ἐπεμψεν αὐτοῖς διὰ χρησμοφίας πρὸς τὸν ὄρατον τοῦ Σινωπίου (sic L.; in cod. A verba τοῦ Σινωπίου desunt. Fuit olim: π. τ. Ιερέα τοῦ θεοῦ Σινωπικοῦ), ὅστις ἐχρησμοδότησεν αὐτοῖς: « Οὗτος Αἰγύπτου ἐκφυγὼν κρατερὸς, ἄλκιμος, πρέσβυς, βασιλεὺς, δυνάστης ἔξει μετὰ χρόνον νέος (h. v. om. L.) τὸ γηραλέον ἀποβαλὼν, τόπον, εἶδος, κόσμον κυκλεύσας, ἐπὶ τὸ Αἰγύπτῳ πεδίον, ἐχθρῶν ὑποταγὴν [ἀληθῶν addit L.] διδοὺς ἡμῖν. » Οὕτω δοθέντος τοῦ χρησμοῦ τούτου, μὴ νοήσαντες τὴν λύσιν, εἰς τὴν τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Νεκτανεβῶ βάσιν (h. v. om. A) γράφουσιν τοὺς στίχους καὶ κοῖλα ποιοῦσιν (τ. σ. x. π. om. L.) εἰς μνήμην ποταποῦ (ποταμοῦ L.) ἐκδησομένου τοῦ χρησμοῦ (τούτου θη. L.). — 1. Τοιαύτη B. τῇ αὐτοῦ C. || 2. καὶ ὁρᾷ... προφήτης Αἰγύπτιος, in codice B loco suo nota legebatur in cap. II. || 3. μαγεῖα B. || 4. ἐν om. C. || 5. πόλιν B. C; corr. ex A et L || 6. ἐν ἐνὶ B. C. || 7. ἱατρὸς σοφιστῆς B. || 8. Inclusa adscivi ex C; cod. B post verba προφ. Αἰγύπτιος pergit: Οἱ οὖν Αἰγύπτιοι ἤξιον τοὺς ὥσανει θεοὺς κτλ. || 9. εἰπὼν οὕτως C. || 10. ὡμῶν B || 11. θέλει εἶναι C. || 12. τὸ δοθέν B. || 13. τῇ βάσει B.

ces, Seres atque Caucones, Hiberos, Agriophagos, Eunomitas et quæcunque sunt Orientis barbaræ gentes. Quibus ille auditis plausum dans manibus, magno risu dissolutus est.

III. Igitur ad consuetam artis confugit peritiam, et more solito adhibuit sibi pelvem atque omnia alia instrumenta.

Quibus intellexit se vincendum atque ab hostibus capiendum, nisi fugæ consuleret. Mox autem, raso capite et barba, collectisque omnibus quæ sibi erant pretiosarum opum, appulit Macedoniæ. Ibique amictus veste lineæ, astrologum professus, viam peritiæ suæ cum magna admiratione commendabat.

ΚΕΦ. Δ'.

Ἐνθα Ὀλυμπιάς ἐρωτήσασα τὰ περὶ αὐτῆς· καὶ ἀναμαθοῦσα, πλανᾶται ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀπατάται, ὥς θεῶ θέλουσα συμμιγῆναι καὶ τεκεῖν υἱὸν ἐκείνου αὐτῆς γενόμενον.

Εἰς (1) δὲ τὴν Μακεδονίαν πᾶσαν ἐμφανῆς γενόμενος δ' Νεκτανεβῶς ἀκριβῶς πᾶσιν ἐσκέπτετο, ὥστε (2) καὶ τὴν βασιλίσσαν Ὀλυμπιάδα ἀκούσασαν περὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, ἀποδημούντος Φιλίππου τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς εἰς πόλεμον. Καὶ μαθοῦσα παρ' αὐτοῦ ὅπερ

ἐζήτει ἀνεχώρησε· καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας μετεστεύλατο αὐτόν (3). Ὁ δὲ Νεκτανεβῶς θεασάμενος αὐτὴν πάνυ ὀραίαν οὖσαν ἐπιθυμίαν * ἔσχε τοῦ καλλοῦς αὐτῆς. Καὶ προτείνας (4) τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἔφη· « Χαίροις Μακεδόνων βασιλίσσα. » Ἡ δὲ εἶπεν· « Χαίροις, ἀγαθώτατε προφῆτα, διαβὰς (5) καθέσθῃτι. » Καὶ εἶπεν αὐτῷ· « Σὺ δὲ Αἰγύπτιος μαθηματικὸς, εἰς ὃν οἱ δοκιμάσαντες (6) εὖρον πᾶσαν τὴν (7) ἀλήθειαν· ἀγῶν δὲ ἐπεισθὴν παρὰ σοῦ (8)· ποία οὖν σκέψῃ χρώμενος τὰ ἀληθῆ ἀπαγγέ-

Cap. IV. 1. Cod. A et L: Ἐν δὲ τῇ Μακεδονίᾳ οὖν φανερός γίνεται πᾶσιν (πάσῃ L.) δ' Νεκτανεβῶς ἀκριβῶς σκεπτόμενος (ἀκρ. σκ. om. L.) ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ τὴν Ὀλυμπιάδα θελήσαι σκέψασθαι (sic) ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ μετεκαλέσαστο αὐτόν, ἀποδημούντοῦ Φιλίππου πρὸς πόλεμον τυγχάνοντος. || 2. cod. C post vocem ἐσκέπτετο pergit ita: Τοῦ οὖν Φιλίππου βασιλέως ἀτίκτου μετὰ τῆς Ὀλυμπιάδος τυγχάνοντος, καὶ μέλλων χρόνιαν ἀποδημίαν ποιήσασθαι ἐν πολέμῳ, προσκαλεσάμενος τὴν ἐαυτοῦ γυναῖκα Ὀλυμπιάδα καὶ γενόμενος μετ' αὐτῆς, ἔφη· « Ὡ γύναι, τοῦτο γίνωσκε (γινώσκουσα cod.) ὅτι ἐὰν μὴ μοι τέξῃ τέκνον, ἐπανόντος μου ἐκ τοῦ πολέμου, οὐκ ἔτι τοῖς κόλποις μου προσπελάσεις. » Διαφανύσας (corr. Berger. pro διαφανύσας) οὖν τῆς ἡμέρας, ἤρχετο (εἶγετο cod.) δ' Φιλίππος ἐπὶ τὸν πόλεμον σὺν παντὶ τῷ στρατῷ αὐτοῦ. Ἡθύμει οὖν ἡ Ὀλυμπιάς καὶ ἀνέπορει ἐπὶ τῷ λόγῳ Φιλίππου. Μῆ δὲ τῶν ἡμερῶν μαθοῦσα τὴν αἰτίαν δι' ἧς Ὀλυμπιάς ἐδυσφόρει, ἡ ταύτης θεραπευτικὴν ἐκ τῆς αὐτῆς· « Δέσποινα, ἔχω τι πρὸς σὲ διηγῆσασθαι· καὶ εἰ ἦν μοι ἀκίνδυνον, εἶπον ἂν σοὶ τι ἀγαθόν. » Ἡ δὲ πρὸς αὐτὴν· « Ἀλήθειαν· οὐ γὰρ ἐστὶ σοὶ κίνδυνος· ἀλλ' εἰ ὅλως τῆς ἐπιθυμίας τύχοιμι, καὶ χάριτας σοὶ ὀφείλιν ὁμολογῶ (ὁμείλω ὁμολογεῖν cod.). » Ἡ δὲ φησὶν· « Ἔστιν ἐν τῇ πόλει ἡμῶν ἀνδρὶς ἡλύπτιος, δυνάμενος πάντα τὰ ἐν τῇ ψυχῇ σου πληρῶσαι, εἰ ὁλως ἀξιόεις τοῦτον θεασθῆναι σοί. » Ἡ δὲ μὴ ἀμείλησεν αὐτὸν νυκτὸς· καὶ μαθοῦσα παρ' αὐτοῦ ὅπερ ἐζήτει, ἀνεχώρησεν καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας μετεστεύλατο αὐτόν καὶ ἐκέλευσεν αὐτόν εἰσελθεῖν πρὸς αὐτήν. || 3. Cod. A (et L.) pergit: Ὅς παρατηνόμενος εἰς τὰ βασιλεία ἰδὼν αὐτῆς τὴν εὐμορφίαν τῆς σεληνῆς (Ἑλένης?) διαφορτεράν, ἄλλως κἀπαρεφῆς εἰς τὰς γυναῖκας τυχῶν, ἀπὸ τῆς ἐρωτικῆς (ἀπάτης ἐρωτικῆς B.) ἐπιθυμίας τὸν νοῦν ἀκονήσας, προτείνας τὴν χεῖρα ἡσπάσατο· « Χαίροις Μακεδόνων βασιλίσσα (Μακεδόνων βασιλείου B. M. βασιλεία L.), μὴ καταξιώσας (καταξίων L.) δέσποιναν εἰπεῖν, τὸν βασιλικὸν ἔχων λογισμὸν. Ὀλυμπιάς δὲ εἶπε· « Χαίροις, ἀγαθώτατε μαθηματικῆ, καὶ παραβάς καθέζου. » Ὁ δὲ ἐκάθισεν. Ὀλυμπιάς εἶπε· « Σὺ τυγχάνεις Αἰγύπτιος ἀληθινός· Νεκτανεβῶς δὲ εἶπεν, « Ὡς οἱ δοκιμάσαντες λέγουσιν. » Ἡ δὲ εἶπεν· « Ποία σκέψῃ χρώμενος τὸ ἀληθὲς ἀπαγγέλλεις; » Ὁ δὲ εἶπεν· « Καλῶς ἀπεφώνη, ὡ βασιλικὸς πολυσχιδῆς γὰρ ἐστὶ τῆς σκέψεως ἡ κρίσις (ῥήσις B. scr. σκέψεως αἰρέσις)· εἰσι γὰρ ὀνεροκρίται, σημειολῶται, ὀνεροσκόποι, μάντις, ἀμμουμάντις (sic), γενέλιαλγοι, μάγοι (h. v. om. L. pro ea praebens ἀποροῖται; num. προφῆται?), ἀστρολόγοι· ἐγὼ δὲ πάντων τούτων ἡ ἀπαρτομένη, κατ' ἐξοχὴν προφῆτης ὢν Αἰγύπτιος, καὶ μάγος εἰμι καὶ ἀστρολόγος. Καὶ ταῦτα λέγων ὁμνῶντα αὐτῇ ἔδωκεν, ἥτις σημειωσασμένη τὸ βλέμμα εἶπε· « Τί λογίζομενος οὖν (h. v. om. A.), ὦ προφῆτα, κατ' ἐξοχὴν περιέργως οὕτως μοι ἀπέβλεψας (τί περὶ ἔργων με οὕτως περιέβλεψας L.); » Νεκτανεβῶς εἶπε· « Ὑπομνησθεῖς χρησμοῦ, βασιλίσσα (βασιλικῶ L.)· ἤκουσα γὰρ ὑπὸ τῶν ἰδίων θεῶν ποτὲ ὅτι βασιλίδι σε δεῖ σκέψασθαι, καὶ ἄπερ λέγει (λέγω L. l. λέγω) ἀληθινὰ (ἀληθῆ L.) εὐρεθῆναι (scr. εὐρέθη εἶναι). » Ἀμα δὲ τῷ ταῦτα εἰπεῖν προσενεγκάμενος πίνακα πολιτείμων καὶ [h. vocem ante polutim. ponit L.; om. A.] βασιλικῶν, ὃν ἐρμηνεύσαι ὁ λόγος (λόγον A. τίς pote L.) οὐ δύναται, ἐξ ἐλπίδων καὶ ἐθέλιου (ἐθεννίνου L.) καὶ χρυσοῦ (χρυσίου L.) καὶ ἀργύρου, τριχάρακτον ζῶναις, ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου κύκλου δεκανοὺς ἔχοντα τοὺς λού, ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου ζῶναι [τά] ιβ', ἐπὶ δὲ τοῦ μέσου ἥλιον καὶ σεληνὴν, ἔθηκεν ἐπὶ ὀφρου· εἰτα γλωσσόκομον ἀνέκει (ἀδροῖας L.) ἐλεφάντινον καὶ αὐτόν (sic uli videtur A; ὡς αὐτως L.) μικρὸν ἐκκεκνωσας τοὺς ἐπτά (ἐξ A.) ἀστέρας καὶ τὸν ὠροσκόπον ἐξ ὀκτὼ λιθοτέχνων [ἐξ ἰσοτέχνων A.] μετὰ τῶν συντέθηκε (ἔθηκε L.) τὸν τληκιοῦτον οὐρανὸν ἐν ὀλίγῳ κύκλῳ περιφωτίσας, πρὸς τῆς (προσθεῖς L.) τὸν ἥλιον χρυστάλλῳ λίθῳ, τὴν δὲ σεληνὴν ἀδάμαντος λίθῳ, τὸν Ἄρεα (ἀέρα A.) αἱματίνῳ λίθῳ, τὸν Ἐρμῆν σμαράγδῳ λίθῳ, τὸν Δία αἰθερίτῳ λίθῳ, τὴν Ἀφροδίτην σαπφείρῳ λίθῳ, τὸν Κρόνον ὀπίτῳ λίθῳ, τὸν ὠροσκόπον λυγδίνῳ λίθῳ. Καὶ εἶπε· « Λέξον μοι, βασιλίσσα, ἐνικυτὸν, μῆνα καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν (νύκτα A.) τῆς σεαυτῆς γενέσεως. » Τῆς δὲ εἰρηκυίας, Νεκτανεβῶς ψηφίζας τὴν ἐαυτοῦ καὶ τὴν αὐτῆς γένεσιν, εἰ συναστρεῖ (L. addit εὐνοῖσαι, scr. ἐνοήσαν) ἰδὼν δὲ εὐ κεიმῆνην τὴν ἀστροθεσίαν (ἀστρονομίαν L.), φησὶ· « Τί θέλεις ἀκοῦσαι, βασιλίσσα; » Ἡ δὲ εἶπε· « Τὰ περὶ τὸν Φίλιππον μαθεῖν θέλω· φημίξεται γὰρ μοι μετὰ τὸν πόλεμον ἀποβαλεῖν με καὶ γαμεῖν ἄλλον. » Νεκτανεβῶς εἶπε· « [Suppl. Οὐ] ψευδὴς ἡ φήμη γέγονε, βασιλίσσα. Quae proxime sequuntur, nihil praeter ea, quae praebent codd. B et C, suppeditant. || 5. ἐπιθυμῶς (i. e. ἐπιθυμητικῶς) ἔσχε C. || 4. προτείνας· qq. e cod. C; προτείνασα τὴν χεῖρα αὐτῆς ἔφη· Χαίροις ἄγ. κτλ. || 5. praestat παραβάς, ut A et L. || 6. δοκιμασθέντες B. εἰς ὃν pro ἐν φ. ut passim. || 7. τῇ om. B. || 8. Verba ἀγῶν... παρὰ σοῦ om. C, post vocem ἀλήθειαν pergens ita: καὶ ὅστις δύνασαι διὰ τῆς προσηκούσης σοὶ ἐπιστήμης διαλύσαι δέσμα ἀτίκτου μήτρας, καὶ ψυχὴν ἀγαθύναι πρὸς φίλον ἐμὸν; Εἰ τοῦτο ἀληθὲς πέφυκε, τάχιστα μοι διακόνησον· καὶ τὸν κῆπον

IV. Ergo Nectanabus jam longe celebratior apud Macedones erat, adeo ut fama illius ne Olympiadem quidem (1) reginam lateret. Enimvero Philippus tunc bello forte aberat; cœpitque regina consulere peritiam viri. Qui ut ad eam ingressus est, non eam dominæ appellatione dignatus est, qui se quondam dominum fuisse meminisset. Moxque ejus pulchritudinem admiratus, amore illius ca-

ptus est. Cum ergo jussus sedisset, ait regina ad eum: « Tune, inquit, es Nectanabus ille matheseos sciens? Dic ergo quamvis usus peritia adeo veri amicus clueris (2). » Ad id respondit: « Multifida quidem, o regina, hæc nostra vaticinandi scientia; neque est [in uno tempore omnium meminisse; nam et] (3) interpretes sunt somniorum et astrici, quibus omnis divinandi ratio resatur; multa quoque præter

1. Sic cod. Vat., nisi quod nec pro ne. cod. A. ut etiam fama illius nec Ol. quoque. || 2. Adeo vir amicus A; clueris aut veri dei es amicus B. || 3. Inclusa desunt in cod. A.

λεις ; » Ὁ δὲ εἶπεν · « Πολυσχηδὸς μὲν ἔστιν ἡ τῆς σκέψεως αἵρεσις (9), ὃ βασιλίσσα· εἰσι γὰρ ὠροσκόποι, σημειολογῶντες (10), ὄνειροπολοὶ, ἐγγαστριμυοὶ, ὄρνεομάντιες, γενεθλιολογοί, οἱ καλούμενοι μάγοι, οἷς τὰ μανταῖα ἐπέστρωται (11). » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐνέβλεψε δριμύτῃ Ὀλυμπιάδι. Εἶπε δὲ αὐτῷ ἡ Ὀλυμπιάς · « Προφῆτα, πέπτης ἰδὼν με ; » Ὁ δὲ ἔφη, « Ναι κυρία· ὑπεμνήσθην γὰρ χρησμοῦ δοθέντος μοι ὑπὸ τῶν ἰδίων θεῶν, ὅτι δεῖ με (12) βασιλεῖδι σκέψασθαι, καὶ ἰδοῦ, τοῦτο ἀληθὲς ἐγένετο· ὥστε λοιπὸν λέγε μοι δ βούλει. » Καὶ λαβὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐνδον τοῦ κόλπου (13) αὐτοῦ ἐξήγαγεν πινακίδιον, ὅπερ δ λόγος ἐρμηνεύσαι οὐ δύναται, χρυσῷ μὲν καὶ ἐλεφαντίνῳ διακεῖμενον, ἔχον [δὲ] ἀστέρας ἑπτὰ καὶ ὠροσκόπον, ἥλιον καὶ σελήνην. Καὶ δ μὲν ἥλιος χρυστάλλινος, ἡ δὲ σελήνη ἀδαμαντίνη, δ δὲ λεγόμενος Ζεὺς ἀέριος, δ δὲ Κρόνος ὀφίτης (14), ἡ δὲ Ἀφροδίτη σαπφειρινός (15), δ δὲ Ἑρμῆς σμαράγδινος, δ δὲ ὠροσκόπος λυγδίνος. Θαυμάσασα δὲ ἡ Ὀλυμπιάς τὴν τοῦ πινακιδίου πολυτέλειαν (16), παρακάθηται τῷ Νεκτανεβῶ, κελεύσασα πάντας ἀποστῆναι (17), καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· « Προφῆτα, σκέψαι περὶ ἐμοῦ καὶ περὶ Φιλίππου τὴν γένεσιν (18)· ἐφημίζετο γὰρ περὶ ἐμαυτῆς (19) ὅτι ἐὰν παραγίνηται Φίλιππος ἀπὸ τοῦ πολέμου, ταύτην ἀποβάλλεται (20) καὶ ἐτέραν γαμεῖ. » Ὁ δὲ Νεκτανεβὼς εἶπεν πρὸς αὐτήν· « Θες τὴν σὴν γένεσιν τε καὶ τὴν τοῦ (21) Φιλίππου. » Καὶ τί λοιπὸν ποιεῖ δ Νεκτανεβὼς ; τίθησι καὶ (22) τὴν ἑαυτοῦ γένεσιν πρὸς

τὴν (23) Ὀλυμπιάδος, καὶ σκεψάμενος εἶπε πρὸς αὐτήν, « Οὐκ ἔστι ψεῦδος (24) ἣν ἀκούεις φήμην περὶ σοῦ· δύναμαι δέ σοι ὡς Αἰγύπτιος προφῆτης βοηθῆσαι τοῦ μὴ ἀπόβλητόν σε γενέσθαι ὑπὸ τοῦ Φιλίππου. » Ἡ δὲ εἶπε · « Πῶς δύνασαι ; » Ὁ δὲ ἔφη · « Δεῖ σε θεῶ ἐπιγείῳ συνελθεῖν καὶ ἐκ τούτου συλλαβεῖν καὶ τεκεῖν υἱόν καὶ ἀναθρέψαι, τούτον δὲ ἐκδικον σὲ ἔχειν (25) τῶν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου γενομένων πρὸς σὲ ἀμαρτημάτων. » Καὶ λέγει αὐτῷ ἡ Ὀλυμπιάς · « Ποίῳ θεῷ ; » Ὁ δὲ εἶπε · « (16) Τῷ τῆς Λιδύης (27) Ἀμμωνι. » Καὶ λέγει αὐτῷ ἡ Ὀλυμπιάς · « Ποταπὸς ἄρα ἔστιν ὁ θεὸς οὗτος ; » Ὁ δὲ εἶπεν · « Τὴν μὲν ἡλικίαν μεσῆλιξ, καὶ χρυσόκομος τὴν γαίτην καὶ τὰ γένηα, κέρατα ἔχων ἐκ τοῦ μετώπου πεφυκότα, καὶ ταῦτα χρυσῷ παραπλήσια. Ἐτοιμασθήναι οὖν σε δεῖ, ὡς βασιλίσσαν, περὶ αὐτοῦ· σήμερον γὰρ ἐν ὄνειρῳ θεωρήσεις τὸν θεὸν τούτον συγγινόμενον σοι. » Καὶ ἡ Ὀλυμπιάς λέγει αὐτῷ · « Ἐὰν ἰδῶ τὸν δνειρον τούτον, οὐχ ὡς μάγον, ἀλλ' ὡς θεόν σε προσκυνήσω. »

ΚΕΦ. Ε΄.

Ἐνθα Νεκτανεβὼς ἐν σχήματι θεοῦ Ἀμμωνος, ἐν ὁράματι συγγινόμενος αὐτῇ, λέγει· Ἵναι, κατὰ γαστρός ἔχεις ἄρρενα παῖδα ἐκδικόν σου γινόμενον.

Ἐξέρχεται οὖν ἀπὸ τῆς βασιλείας δ Νεκτανεβὼς, καὶ λαμβάνει βοτάνας ἀπὸ τῆς ἐρήμου, ἃς ἠπίστατο (1) πρὸς ὄνειροπολῶν, καὶ πάντας γυλώσας (2) ἐπλασε κη-

λάβης πολυπλάσιον παρ' ἐμοῦ. Ποία οὖν σκέψαι κτλ. || 9. πολυσχεδής. B. C; εὔρεσις C. || 10. scripturae vitio συμβολοῦται C. unde Bergerus fecit συμβολοῦται. || 11. ἐπέστρωται B, ἐπέστρωται C. ἐπιτέτραπται ? || 12. σε B. C, scripsi με ; possis etiam σοι aut σε βασιλίδεα, ut cod. L. et A. In latinis cod. 3518 : quod oporteret me reginae vera dicere. || 13. τοῦ κόλπου om. B. || 14. ἀέριος δ δὲ Κρόνος, quod om. B. et C, adscivi ex A. Pro ὀφίτης C habet ὀμφίτης. Praterea Martis mentio excidit ; cf. cod. A. || 15. σαπφειρινός C, σαπφρίνιος B. || 16. πολυτέλειαν C. || 17. ἀναχωρήσει C. || 18. γέννησιν C ; μοχ tamen γένεσιν. || 19. αὐτῆς C. B. || 20. ἀποβάλλεται... γαμεῖν B. || 21. τὴν om. C ; τοῦ om. C. || 22. καὶ om. C. || 23. πρὸς τὴν C ; μετὰ καὶ τῆς B. || 24. ψευδής C. || 25. σοι γενέσθαι C. || 26. εἶπε om. C, et similiter in seqq. || 27. τῷ τ. Λιδύης om. C.

Cap. V. 1. ἐπίστατο C. || 2. χυμώσας B, γυλώσας C. Codex A de his multo brevior : Ἐξέρχεται Νεκτανεβὼς ἐκ τῶν βασιλείων, ἀναβόλῃ δὲ οὐδὲ μίαν ποιησάμενος, ἐπὶ τὴν ἐρήμον δρυμῶν τίλλει βοτάνας τὰς πρὸς ὄνειροπομπίας ἀρμοζούσας, ἃς ὡν μαγεύσας τὸν Ὀλυμπιάδος ὕπνον, δνειρον ἀναγεννᾷ ἢς ἤθελεν πράξει· ὥστε ἀληθῶς κατ' ὄναρ (καθ' ὄναρ cod.) ἰδεῖν

haec sunt ; quibus uti ad praescientias solemus. » His dictis, cum acrius in vultum reginae intueretur, Olympias ait : « Quid ita defigeris, o propheta, ubi me intueris ? » « Recordor, inquit, oraculi illius quod apud Aegyptum a diis acceperam, quod oporteret me reginae vera praedicere. Quare consule super his quae cupis. » Et cum verbo promittit tabulas, quas hujus peritiae docti pinacem nominant. Auro enim et ebore variatum pretium (3) cum sui operis admiratione contenderat. Tum promittit etiam septem stellas, et horoscopus pariter (4), quibus singulis sui metalli (5) species inerat. Jovem quippe viseres aerino (6) lapide nuncupatum, solem cristallo, lunam adamante, Martem dici sub lapide hematite, Mercurium smaragdo ; Venus autem saphirina erat, Saturnum in ophite ; at vero horoscopus lygdinus erat. Exinde mirans Olympias stellarum mirabilem varietatem et propius se sistens. « O, inquit, tu intueri, quæso, meam et Philippi congruentiam : nam multa

fama est, quod, si ex hoste rediens affuerit, abjecta me, velit in alteram transmigrare. » Cui Nectanebus statim suam adhibet constellationem, exploraturus ea quae regina petiverat. Quo facto, ait : « Non vana ista ad te fama pervenit, sed enim vera est. Ego enim ac si propheta ex Aegypto opitulabor, ne quid de divortio formidaveris. Nam fatale tibi est, secundum quod prospexi ; misceri te deo, genituramque filium ultorem omnium, si qua in te Philippi audebit. » Tum illa, « Et cuinam, inquit, deo ad torum debeor. » Respondit : « Ammoni deo Libyae. Quare praeparaveris te velim, ut feminis mos est et reginae decorum, ad hujusmodi nuptias. Videbis ante et somnium et in somnio nuptias tibi cum deo futuras esse. » At illa, « Hoc, inquit, somnium si somniabo, jam non ut mago utar te, enimvero honore dei venerabor. »

V. Progressus inde Nectanebus herbas quaerit ad somniorum imperia necessarias. Quibus carptis atque in succum

5. Pretium Vatican. praeio A, praeiore B.; mox ; suis A. et confuderat Vat. || 4. Horosco ponit pariter A.; horoscopus id est circulus signorum pariter. B. || 5. Sic B. singuli metalli A. || 6. Accos A.

ρίον θηλυκόσωμον, καὶ ἐπέγραψεν αὐτῷ (3) τὸ ὄνομα τῆς Ὀλυμπιάδος· καὶ ἄψας λύχνον * ἀπὸ τῶν βοτανῶν * (4) ἐπεκαλεῖτο ὅρκους τοὺς πρὸς τοῦτο (5) πεποιημένους δαίμονας, ὥστε φαντασιοῦσθαι τὴν Ὀλυμπιάδα. Καὶ θεωρεῖ περιπεπλεγμένον αὐτῇ τὸν θεὸν Ἀμμωνα ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ ἀναστάντα ἀπ' αὐτῆς εἰπόντα αὐτῇ. « Γύναι, κατὰ γαστρός ἔχεις ἄρβρα τὸν ἐκδικιόν σου γινόμενον (6). »

ΚΕΦ. Γ'.

Ἐνθα ἡ Ὀλυμπιάς παρακαλοῦσα τὸν Νεκτανεβῶς [εἶπεν αὐτῷ (1)] συγγενέσθαι αὐτῇ τὸν θεὸν δ' ἐν ὄνειρῳ εἶδεν· ὃ δὲ ἡτήσατο αὐτὴν (2) δοθῆναι αὐτῷ κοιτῶνα πλησίον αὐτῆς, ἔνεκεν τοῦ χωρὶς φόβου προσελθεῖν αὐτῇ τὸν θεόν.

Ἀναστᾶσα δὲ ἡ Ὀλυμπιάς ἐκ τοῦ ὕπνου ἐπαύμασε· καὶ ταχὺ πέμψασα ἤγαγε (3) τὸν Νεκτανεβῶς· καὶ λέγει αὐτῷ. « Εἶδον τὸν ὄνειρον, καὶ ὃν εἶπες (4) μοι θεὸν Ἀμμωνα· ἀλλ' αἰτούμαι σε, προφῆτα, πάλιν συναγαγεῖν (5) αὐτῷ, καὶ μελησάτω σοι πότε μέλλει συνεισελθεῖν (6) μοι, ἵνα καὶ γὰρ (7) ἐτοιμοτέρα τῷ νυμφίῳ

φανῶ. » Ὁ δὲ εἶπε· « Πρῶτον μὲν, δέσποινα, οἶδας ὅς (8) ὄνειρός ἐστιν· ὅτε δὲ αὐτὸς αὐθεντὶ ἐπέλθῃ σοι, χρεῖαν σοι ποιήσει (9). Ἄλλ' εἰ κελεύει τὸ κράτος σου, χώρημά μοι δὸς τοῦ κοιμηθῆναι με (10), ὅπως αὐτὸν ἱλεώσωμαι (11) περὶ σοῦ. » Ἡ δὲ εἶπεν· « Ἰδοὺ, ἐν τῷ κοιτῶνί μου δεξιά χώρημα. Καὶ ἐὰν ἐπιτύχῃ τῆς συλλήψεως τοῦ θεοῦ τούτου, μέλλω σε τιμῆσαι ὡς βασίλισσα (12), καὶ χρήσομαι σοι ὡς πατέρι (13) τοῦ παιδίου τυγχάνοντι. » Λέγει αὐτῇ ὁ Νεκτανεβῶς· « Δεῖ (14) σε δὴ γινώσκειν, δέσποινα, πρόδρομος τοῦ εἰσερχεσθαι τὸν θεόν ἐστὶ τὸ σημεῖον τοῦτο· ἐὰν καθεζομένη τῇ ἐσπέρᾳ ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος σου ἴδῃς (15) δράκοντα ἐρπίζοντα ἐπὶ σε, κέλευσον πάντας τοὺς παρόντας (16) ἐξελεθεῖν· σὺ δὲ μὴ ἀποσθέσης (17) τὰ φῶτα τῶν λύχνων, ὧν ἐγὼ σκευάσας εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ ἔπειναι, καθὼς ἐπίσταμαι, δώσω (18) σοι· ἀλλὰ ἀνελθοῦσα ἐπὶ τῆς βασιλικῆς κλίνης σου (19) ἐτοιμος γενοῦ, καὶ συγκαλύψον σου τὸ πρόσωπον· καὶ δρα (20) τὸν θεόν, ὃν εἶδες ἐν ὄνειρῳ ἐργόμενον πρὸς σέ. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ Νεκτανεβῶς ἐξέρχεται. Καὶ τῇ ἐπαύριον δίδωσιν αὐτῷ ἡ Ὀλυμπιάς ἔργιστα τοῦ κοιτῶνος αὐτῆς κοιτῶνα.

τὴν Ὀλυμπιάδα περιπλακέντα αὐτῇ τὸν Ἀμμωνα καὶ συνερχόμενον. Ἀνιστάμενος δὲ λέγει « Γύναι, κατὰ γαστρός ἔχεις σὸν ἐκδικιόν γινόμενον. || 3. ἐν αὐτῷ B. || 4. Lacuna signa posui. Integrora habes in latinis. Verba ἀπὸ τῶν βοτανῶν supersunt ex illis, quibus auctor dixit: *et succum ex herbis expressum super imaginem istam effudit*. || 5. τοῦτοις C. malim τοῖς πρὸς τοῦτο πεποιημένοις. || 6. γινόμενον A. quod etiam in argumento cap. reposui. γινόμενον B. C.

Cap. VI. 1. inclusa de meo addidi. || 2. αὐτῇ cod. || 3. Codex A: Ἀναστᾶσα οὖν τῶν ὕπνων ἡ Ὀλυμπιάς καὶ τὸ σύμφωνον τοῦ λόγου θαυμάσασα μετεπέμψατο τὸν μαθηματικόν, καὶ ἐξη· « Εἶδον ὃν εἶπες μοι θεὸν καὶ συνῆθ' ἐν μοι καθὼς μάκαρ ἰδίως· ὥστε με βούλεσθαι ἐργηγοροῦσαν αὐτῷ κοινωνεῖν καθ' ἡμέραν· σοὶ δὲ μελήσῃ καὶ τοῦτο. [Πῶς δὲ σὲ τοῦτο λαμβάνει θαυμάζω. Hæc alieno loco inculcata ex iis quæ cap. VII narrant B et C.] » Ὁ δὲ εἶπε· « [Οὐδὲν με λαμβάνει.] Ἐπειδὴ σὺ ἐργηγοροῦσα ὁμολογεῖς θελεῖν αὐτῷ συνέρχεσθαι, δεῖ τινα πρὸς τοῦτο γενέσθαι σκέψιν· ἄλλο ὄνειρος, ἄλλο αὐτοψία· λογιζομαι οὖν χωρηθῆναι λαβεῖν ὑπὸ σοῦ πλησίον τοῦ κοιτῶνος σου, ὅπως ἐρχομένου τοῦ θεοῦ πρὸς σέ, φόβῳ τῷ ἐμῷ περισχιθῇς (sic) ὑπουργοῦντός μοι ταῖς ἑμαυτοῦ ἐπαισδαῖς. Ὁ γὰρ θεὸς οὗτος ἐρχόμενος πρὸς σέ, γίνεται πρῶτον δράκων ἐπὶ γῆς ἑρπων συρισμὸν πέμπων· εἴτα ἀλλάσσεται εἰς κερᾶν Ἀμμωνα· εἴτα εἰς ἀλκιμον Ἡρακλέα, εἴτα [εἰς] θυρσόκομον (conjiciat θυρσοφόρον; at v. Suidas v. Λύσιππος) Διόνυσον, εἴτα συνελθὼν ἀνθρωποειδὲς θεὸς ἐμφανίζεται τοὺς ἐμοὺς τύπους ἔχων. » Ὀλυμπιάς εἶπε· « Καλῶς λέγεις, προφῆτα· λάβε τὸν κοιτῶνα. Ἐπὰν δ' ἐργηγοροῦσα τοῦτον ἴδω, μάθω δὲ τὴν θεοῦ σποράν κατεσχηκυῖα ἑμαυτῇ, τιμῆσω σὲ καλῶς βασιλεῖς (sic)· καυχῆσομαι δὲ σὲ ὡς πατέρα τοῦ παιδὸς τυγχάνοντα. » Ὁ δὲ εἶπεν· « Προεῖπόν σοι τὸν τοῦ δράκοντος συρισμὸν· μὴ πύργος τὸ κῆτος· μάλλον δὲ προστῆνός αὐτῷ καὶ ἀδελφός ἴσθι (ἀδελφός ἐστι cod.). Quæ sequuntur ad sequens caput pertinent. || 4. εἶπας B. || 5. συναναμιγνύειν B. || 6. συνελθεῖν C. || 7. καὶ γὰρ ἵνα C. || 8. ὃ οἶδας ὄνειρός ἐστι C. || 9. χρεῖαν καὶ ποιήσει B; pro his C: γνωριεῖ. || 10. μοι C. || 11. ἐξιλεώσωμαι C. || 12. malim βασίλειά, etsi ferri vulgata potest. || 13. πατέρα-τυγχάνοντα B et C; quod si retinere velis, pro καὶ χρήσομαι σοι scribendum καὶ καυχῆσομαι σε, uti est in cod. A. Post τυγχάνοντα, in cod. C leguntur, καθὼς προεῖπόν σοι. Cf. cod. A. || 14. Πρὸς τὸ γινώσκειν σε B, quæ verba si genuina sint, alia quædam excidisse oportet. Mox pro τὸν θεόν in B est τῶν θυρῶν. || 15. ἰδεῖς B. || 16. παρεστῶτας C. || 17. μὴ σθέσεις τὰ λύχνα τῶν φῶτων, ὃν ἐγὼ σκευάσας B. μὴ ἀποσθέσης τὰ φῶτα τῶν λύχνων σου, ὧν ἐγὼ νῦν σκευάσας C. || 18. δούς B. || 19. ἐν τῇ βασιλικῇ σου κλίνῃ B. || 20. καὶ δρα C; similiter in latinis *explora vultum*, sc. oculo per velum penetrante; in quo offendisse videtur auctor cod. B, qui scripsit καὶ γὰρ ὁράσεις. Ceterum hæc ex sequentibus h. l. inculcata videntur.

pressis, effigiat ex cera corpusculum femine, eique nomen reginæ adscribens lectulum ei fabricatur, cui illa effigies supraponitur; juxtaque lucernis accensis, succum herbarum potentium superfundit, carmenque indicit efficax et secretum, quo effectum est, ut quicquid ille simulandini cereo loquebatur, id omne fieri sibi regina per somnium sit opinata. Videt enim se in complexibus dei, et post complexus audierat sibi ipsum loquentem factam se et utero gravem, genituramque filium vindicem.

VI. Moxque dehinc illa surgens ex lectulo hominem ad se vocat, eique somnii retulit visionem. Cui ille: « Hoc,

inquit, somnium est verum; ejus effectus cito subsequetur, Quapropter secus cubiculum tuum secreto mihi lectum præparari jubeto, ut si forte aliquis tibi met repentinus irruerit metus, possim tibi spes esse subsidii ». Promisit regina, et vicinum cubiculo recessum mago tribuit, pollicens honores multos, si conceptu sit potita. Tum magus: « Præcursor tibi, inquit, dei ipsius¹ aderit, cum sedenti superveniet draco reptabundus. Tu vero, eo viso, omnes qui aderunt egredi jubeto. Et quum te lecto collocaveris, explora vultum illum quem jam in somno pervidisti, si is sit. »

¹ Deus ipse aderit, nam cod.

ΚΕΦ. Ζ'.

Ἐθα Νεκτανεβῶς ἀπατήσας αὐτὴν ἐν σχήματι θεοῦ, συγγίνεται αὐτῇ. Ἡ δὲ ἔγκυος γινομένη, φοβηθεῖσα ἀπαγγέλλει αὐτῷ, δεομένη βοήθειας. Ὁ δὲ ἀπαγγέλλεται οὕτῃ ὄνειρον πέμπειν Φιλίππῳ (1) ἀθροῦντα αὐτὴν τοῦ τοιοῦτου ἐγκλήματος.

(2) Ὁ δὲ Νεκτανεβῶς ἡτοίμασεν ἑαυτῷ πόκον κριοῦ ἀπαλώτατον (3) σὺν τοῖς κέρασι τῶν κροτάφων αὐτοῦ, καὶ ταῦτα χρυσῷ παραπλήσια, καὶ σκῆπτρον ἐβέλινον (4) καὶ ἱμάτιον λευκόν, καὶ τρίβωνα καθαρῶτατον δρακοντιοῦντα (5), καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν κοιτῶνα, ἔνθα ἦν ἐπὶ κλίνης ἡ Ὀλυμπιάς κατεσκεπασμένη, ἄκρῳ δὲ τῷ ὀφθαλμῷ ἔβλεπε· καὶ ὁρᾷ αὐτὸν εἰσερχόμενον, καὶ οὐκ ἐδειλίασεν· αὐτὸν γὰρ προσεδόκα εἶναι τὸν θεόν (6) καθὼς καὶ ἐν ὄνειρῳ εἶδεν. Οἱ δὲ λύχνους ἦσαν φέγγοντες (7), καὶ συνεκάλυψεν (8) ἡ Ὀλυμπιάς τὸ πρόσωπον ἑαυτῆς. Ὁ δὲ Νεκτανεβῶς ἀποθέμενος τὸ σκῆπτρον ἀναβαίνει ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτῆς καὶ συγγίνεται αὐτῇ, καὶ φησι πρὸς αὐτήν· « Διάμεινον (9) γύναι, κατὰ γαστρός ἔχεις ἄρβρα παῖδα ἐκδικίον σου γινόμενον καὶ πάσης τῆς οἰκουμένης κοσμοκράτορα βασιλέα. » Καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ κοιτῶνος δὲ Νεκτανεβῶς, ἄρας τὸ σκῆπτρον, καὶ ἀπέκρυψεν (10) πάντα ἃ εἶχε πανικὰ. Πρωῖας δὲ γενομένης γέγρεται (11) ἡ Ὀλυμπιάς καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν

κοιτῶνα ἔνθα ἦν ὁ Νεκτανεβῶς, καὶ διυπνίζει αὐτόν. Ὁ δὲ διυπνισθεὶς εἶπε· « Χαίροις, βασίλισσα, τί μοι ἀναγγέλλεις; » Ἡ δὲ εἶπε· « Πῶς ἐς λανθάνει ταῦτα, προφήτα, ἐγὼ θαυμάζω. Ἄρα παραγίνεται ὁ θεὸς οὗτος πρὸς με ἔτι (12); ἡδέως αὐτὸν ἔσχον. » Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτήν· « Ἀκουσον, βασίλισσα, ἐγὼ προφήτης εἰμὶ τοῦ θεοῦ· ὅταν οὖν βούλῃ, παράσχου μοι τὸν τόπον τοῦτον εἰς τὸ κοιμᾶσθαι με (13) ἀπαρενόχλητον, ἵνα τὸν συνῇθῃ αὐτῷ καθαρὸν (14) ποιήσω, καὶ ἐλεύσεται πρὸς σε, ὅταν βούλῃ. » Ἡ δὲ εἶπεν· « Ἐχε τὸν τόπον τοῦτον ἀπάρτι. » Καὶ ἐκέλευσε δοθῆναι αὐτῇ τὰς κλεῖς τοῦ κοιτῶνος. Ὁ δὲ ἐν ἀποκρύφῳ τόπῳ ἀπέθετο ἃ εἶχε, καὶ εἰσέρχεται πρὸς αὐτήν (15) δσάκις ἂν (16) ἡδούλετο ἡ Ὀλυμπιάς, ὑπονοοῦμενος παρ' αὐτῇ θεὸς εἶναι δ' Ἄμμων (17).

Ἡμέρᾳ δὲ καὶ ἡμέρᾳ ὠκυτοῦτο ἡ γαστήρ αὐτῆς, καὶ λέγει τῷ Νεκτανεβῷ ἡ Ὀλυμπιάς· « Ἐὰν παραγενόμενος Φίλιππος εὕρῃ με ἔγκυον, τί ποιήσω; » Λέγει αὐτῇ Νεκτανεβῶς· « Μηδὲν φοβηθῆς (18), ἐν τούτῳ γὰρ βοήθησιν σοι (19) ὁ θεὸς Ἄμμων, ἐπιστάς Φιλίππῳ δι' ὄνειρόν (20), καὶ μηνύων αὐτῷ τὰ γεγόμενα ὥστε (21) ἀνέγκλητόν σε ποιήσιν ἀπὸ Φιλίππου. » Οὕτως μὲν ἡ Ὀλυμπιάς ἐπλανάτο ὑπὸ τοῦ Νεκτανεβῶ διὰ τῆς μαγικῆς τέχνης (22).

Cap. VII. 1. Φίλιππον cod., πρὸς Φίλιππον dederat Berger. de Xiv. || 2. Paucis hoc caput absolvit auctor cod. A, qui pergit illa: Γενομένων οὖν τούτων τῶν προειρημένων, οὐκ ἐδειλίασεν ἡ βασίλισσα, ἀλλὰ θαρσεῖα ἤνεγκε τὰς τοῦ θεοῦ μεταμορφώσεις. Ὁ δὲ πάλιν ἀνιστάμενος ἀπ' αὐτῆς, τῷ ψαξ αὐτῆς τὴν γαστέρα εἶπε· « Σπέρματα ἀνίκητα καὶ ἀνυπότακτα διαμεινاته. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξέρχεται πρὸς τὴν ἰδίαν ὑπομονήν. Γίνεται οὖν τῷ τοιοῦτῳ. Συνῆλθεν λοιπὸν, ἡδέως αὐτῆς ἔχουσης καὶ ὑπὸ δράκοντος, [καὶ ὑπ'] Ἄμμωνος, Ἡρακλείους, Διονύσου πανθεοῦ (πανθεῶς;) περιλαμβανομένης. Ὡς δὲ ἡ γαστήρ ὠκυτοῦτο, βλέψασα (malim ἐμβλ.) τῷ Νεκτανεβῷ εἶπε· « Προφήτα, τί μέλλω ποιεῖν, ἐὰν παραγενόμενος ὁ Φίλιππος ἔγκυόν (ἐγκοῖον cod.) με εὕρῃ; » Ὁ δὲ εἶπεν· « Μηδὲν ποιεῖς, βασίλισσα· ἐν τούτῳ βοήθης ἔσται ὁ τρίμορφος θεὸς Ἄμμων· ὄνειρον αὐτῷ δεῖξω, ὥστε ἀνέγκλητόν σε ὑπ' αὐτοῦ μείναι. » Οὕτω μὲν ἡ Ὀλυμπιάς ἐπλανάτο, ἀνθρωπίνῳ θεῷ μοιχῷ συνερχομένη, πλὴν Αἰγυπτίῳ βασιλεῖ. || 3. ἀπαλώτατον B. ἐβέλινον C. || 4. ἐβεντικόν B. ἐβέλινον C. || 5 C post καθαρῶτατον habet: κατέχων τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρακοντιοῦντα. Si sana est vox nova, desideratur substantivum; sin minus, possit δράκοντ' ἰόντα (fuscum). Lectionem cod. B. ad vestem signis dracones referentibus distinctam spectare aliquis conjecerit. Ego variorum narrationum centones hic male consui puto. Sic etiam ista τρίβωνα καθαρ. post ἱμάτιον λευκόν abundant; nec sunt in latinis; deinde in græcis desiderantur latina illa: *efficitque ex scientia reliquum corpus veluti draconem*. Cod. 7517 fol. 7: « Et quant la première heure de la nuit fut passée, si se transfigura Nectanebus en dragon par les enchantemens de l'art magique, et alla soufflant entour le lit de la royne, puis entra au lit et baisa la royne et se deduirent grant piece ensemble. » || 6. Εἶναι τὸν θεόν om. B. || 7. οἱ λύχνους ἦσαν C. || 8. Κατεκάλυψε κτλ. male h. l. intruduntur. || 9. ἐάμεινον, vox h. l. inepte posita; accita ex narratione cod. A, cum qua cf. version. gallic. cod. 7517. || 10. ἀπέκρυβε B. ἀπέκρυψεν C. || 11. ἡδ' ἐγείρεται C. || 12. ὅτι B. οὔτος ἔτι, ὅτι C. || 13. με om. C. || 14. καθαρῶτατον C. || 15. αὐτῇ C. || 16. ἂν om. C. || 17. δσάκις ἂν ἡδούλετο ἡ δὲ Ὀλυμπιάς ὑπονοοῦμένη ὡς παρ' αὐτῇ θεὸς ἦν δ' Ἄμμων. B. || 18. φοβηθεῖς B. C. corr. Berger. || 19. σοι om. C. || 20. ὄνειρόν B. || 21. ὥς· ποιήσῃ ὑπὸ C. || 22. τῆς αὐτοῦ δυνάμεως C.

VII. Insequenti igitur die locus destinatus mago, isque providit ex arte vellus arietis mollissimum simul cum cornibus et sceptrum et amictum candidum, efficitque ex scientia reliquum corpus veluti draconem, vespere adventantem ad feminam. Quo illa viso cunctos egredi jussit, deditque sese mox lectulo, et operto capite, solo oculo ad superventum opinati dei curiose intendebat. At ille sceptro deposito, consensuque lecto nuptias agit. Exinde manu superjecta utero, ait: « Gaudeto, o mulier, te gravidam ex me, filiumque parituram qui universo orbis dominio potiat. » Receptoque sceptro exivit. Mane autem facto, mulier alacrior in cubiculum Nectanebi irrupit; isque somno excitatus, ut nescius rei, causam quaerit adventus. Tum illa: « Facta, inquit, sunt omnia quae promissas. » Et ille in hoc se gaudere respondit. Rursus mulier:

« Ergone ultra adese dignabitur? Nam est mihi ad tales nuptias amor. » Tum magus: « Audi, inquit, o regina: hujus dei minister ego sum; et tu quum volueris talis mariti conventum, dicito mihi, atque ego procurabo quo ad te saepius veniat. » At illa mox claves cubiculi mago dari jubet; ex quo promptior illis erat in id quod cupiverant comeat. (*Sequentia petita e cod. Regi 5873, fol. 61.*)

Sed jam alvo et lateribus excrescentibus, « Quidnam, inquit, o propheta, mihi fiet, quidve nunc facto opus est, si adveniens Philippus cum isto me onere deprehendat? » « Ne metueris, ille respondit; opitulabitur enim Ammon ei vitio quod suasit, eumque per somnium super facto docebit, ne quid tibi succenseat, quoniam sciat deos hominum potentes esse. » In hunc igitur [modum] Olympias magici artibus ducebatur.

ΚΕΦ. Η'.

Ἐνθα Φίλιππος ἐνυπνιασθεὶς, ὄνειροπόλον προσεκαλέσατο καὶ εἶπεν αὐτῷ, πῶς ἐν ὀνείρῳ εἶδε τινα θεὸν συγγινόμενον τῇ γυναικὶ αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἔφη· « Ἀληθὴς ἐστὶν ὁ ὄνειρος, καὶ ἡ γυνὴ σου τέθεικε σοὶ υἱόν, ὃς κυριεύσει τὸν κόσμον πάντα. »

(1) Καὶ δὴ λαβὼν θαλάσσιον (2) ὁ Νεκτανεβῶς ἰέρακα, τοῦτον ἐμάγευσεν, καὶ ὅσα ἐβούλετο εἰπεῖν (3) ἐν ὀνείροις τῷ Φιλίππῳ, ὁ ἰέραξ ἔλεγεν αὐτῷ, μαγικαῖς κακοτεχνίαις παρασκευάσας αὐτὸν ἵπτασθαι (4). Ὁ δὲ θαλάσσιος ἰέραξ σταλαεὶς ὑπὸ τοῦ Νεκτανεβῶς ἦλθεν διὰ τῆς νυκτὸς ἐνθα ἦν Φίλιππος, καὶ ἐπέστη αὐτῷ ἰέραξ λαλῶν ἐν ὀνείρῳ. Θεωρήσας δὲ Φίλιππος τὸν ἰέρακα λαλοῦντα αὐτῷ, καὶ διυπνισθεὶς (5) μετεκαλέσατο τοὺς ἐπιστημοτέρους τῶν ὀνειρολυτῶν, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς τὸν ὄνειρον λέγων αὐτοῖς. « Εἶδον (*) κατ' ὄναρ (6) τινα

θεὸν ὥραϊον (7) πάνυ, πολὺν δὲ τὴν χαίτην καὶ τὸ γένειον (8) [καὶ] ἔχοντα κέρατα (9) πρὸς τοὺς κροτάφοις αὐτοῦ χρυσῷ παραπλήσια, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ σκῆπτρον κατέχοντα, νυκτὸς ὑπείσερχόμενον τῇ γυναικὶ μου Ὀλυμπιάδι, καὶ ἀνακλιθέντα καὶ συγγινόμενον αὐτῇ· καὶ ἀναστὰς εἶπεν αὐτῇ· Ὑῖαι, συνέλαβες παῖδα ἄρρενα, ὃς ἐγκαρπώσεται (10) καὶ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ἐκδικήσει. Ὑπενόησα δὲ καὶ γὰρ (11) καταρράπτειν βιβλίῳ εἰλῶν [αὐτὸν τὴν φύσιν αὐτῆς] (12), καὶ τήνδε σφραγίζειν τῷ ἐμῷ (13) σφραγιστήρῳ· ἦν δὲ ὁ δακτύλιος χρυσοῦς ἔγγων λίθον, καὶ ἐν τῷ λίθῳ ἐκτύπωμα ἡλίου καὶ κεφαλὴν λέοντος καὶ δοράτιον. Καὶ ταῦτα ὑπονοοῦντός μου (14) ἔδοξα ἰδεῖν ἰέρακα ἐπιστάνα, ὃς ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ (15) ἐξήγειρέ με τοῦ ὕπνου. Ἐρωτῶ (16) οὖν καὶ ζητῶ μαθεῖν τὴν τοῦ ὀνείρου ἐπίλυσιν. » Καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ ὀνειροκρίται· « Φίλιππε βασιλεῦ, ζῇ· ἀληθὴς ἐστὶν ὁ ὄνειρός σου· (17) τὸ γὰρ σφραγίζειν

Cap. VIII. 1. Codex A : Καὶ δὴ λαβὼν ἰέρακα πελάγιον καὶ τοῦτον μαγεύσας ὀνειροπόμιον ποιεῖ τῷ Φιλίππῳ. Εἶδε γὰρ θεὸν εὐμορρον, πολὺν, κερατὸν, τρόπον Ἀμμωνος, συχοιμώμενον τῇ Ὀλυμπιάδι, [καὶ] ἀνίσταμενον τῆς κοίτης λέγειν αὐτῇ. « Κατὰ γαστρός ἔχεις ἐξ ἐμοῦ παῖδα, καὶ σοὺ καὶ τοῦ πατρὸς Φιλίππου γινόμενον ἐκδικόν. » Ὑπενόησε δὲ καὶ τὴν φύσιν αὐτῆς ὡσαύτως βιβλίον (scr. εἰλῶν βιβλίῳ seu βιβλίῳ, funiculis papyraceo) καταρράπτειν αὐτὸν καὶ σφραγίζειν δακτυλίῳ χρυσῷ ἐν λίθῳ γλυφῇ ἔχοντι κεφαλὴν λέοντος, ἡλίου κράτος καὶ δοράτιον. Ἐδοξε δὲ ἰέρακα ταῖς πτέρυξιν διυπνίζειν αὐτόν. Ταῦτα ἰδὼν ἀνίστατο, καὶ μετεπέμψατο ὀνειροπόλον, [καὶ] διηγεῖτο τὸν χρησμένον (ὄνειρον?). Ὁ δὲ ἔφη· « Βασιλεῦ, ἀληθὴς οὐ θέλω εἰδέναι ὄνειρον· ἔγκυος (ἐγκοῖος cod.) Ὀλυμπίας, πλὴν ὑπὸ θεοῦ· τὸ γὰρ σφραγίζειν τινὰ τὴν φύσιν αὐτῆς πίστει γέμει· οὐδεὶς γὰρ κενὸν ἀγγεῖον σφραγίζει, ἀλλὰ μεστόν. Ἐπειδὴ δὲ βιβλίῳ καταρραφείσα ἦν ἡ φύσις, Αἰγυπτία ἦν ἡ σφοδρά· οὐδαμῶς γὰρ βιβλὸς γεννᾶται εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ· πλὴν οὐ ταπεινὴ, ἀλλὰ ὡς λαμπρὰν τύχην καὶ ἐνδοξον καὶ πιστὴν (nisi forte verbum exciderit, ῥερονε λαμπρά, εὐτυχὴς κτλ.) διὰ τὸν χρυσοῦν δακτύλιον. Τί γὰρ χρυσοῦ ἐνδοξότερον, δι' οὗ καὶ θεοὶ προσκυνοῦνται; Ὁ δὲ λίθος ὁ τῆς γλυφῆς κεφαλὴν λέοντος [καὶ ἡλίου] κράτος καὶ δοράτιον [ἐχούσης] λόγος ἔχει τοιοῦτον (τοι οὗτον cod.)· ὁ γὰρ γεννώμενος (cod. γενόμενος) μέχρι τῆς ἀνατολῆς φθάνει (1. φθάσει) ὥστερ λέων δορυαλῶντος τὰς πόλεις ποιοῦμενος. Τὸ δὲ τὸν θεὸν κριοκέραντον [καὶ] πολὺν εἶναι ὁ τῆς Λιθῆς ἐστὶν Ἀμμων θεός· ὁ** (duo verba evanida). » Οὕτω κρίναντος τοῦ ὀνειροπόλου, συμπαθὴς ἐγένετο Φίλιππος εἰς τὸ ὅλως συνελθῆναι τὴν Ὀλυμπιάδα κύειν θεοῦ. Ceterum cum iis quæ hoc capite narratur confer Plutarch. Alex. c. 1 et Stephan. Byz. v. Ἀλεξάνδρεια. || 2. *sacrum* in latin. Intelligit *circum* accipitrem, quem Plinius H. N. X, 8, *prosperrimi augurii nuptialibus negotiis dicitur*; monet hoc Bergerus, addens : « Le texte grec moderne à cet endroit de l'histoire d'Alexandre dit : ἔνα πούλιον λεγόμενον Κουκουβάγια. » || 3. εἰπεῖν τὸν ἰέρακα C. || 4. καὶ ἐλάλησε τῷ Φιλίππῳ ἐν ὀνείρῳ, καθὼς προσετάχθη παρὰ τοῦ Νεκτανεβῶς. Ὁ οὖν Φίλιππος θεωρήσας C. || 5. διυπνισθεὶς ἐν πολλῇ παραγῇ, ἀποστείλας εὐθὺς ἤγαγεν ὀνειροπόλον τινὰ Βαβυλωνίον ἐπίσημον ὄντα, καὶ λέγει αὐτῷ C. || 6. ἰδοὺ B. || 7. εὐμορρον C. || 8. καὶ γενιώνα (γενειώνατα correx. Berger.) χρυσῷ παραπλήσιον, καὶ κέρατα κριοῦ ἔχοντα χρυσῷ καὶ αὐτὰ παραπλήσια C. || 9. Post κέρατα B addit καὶ αὐτὰ, quæ delevi. Irreperunt ex narratione cod. C, ubi : καὶ αὐτὰ παραπλήσια. Verum totum locum ad verba codicis C revocare non ausus sum, quoniam ex antecedentibus patet auctorem cod. B. duas certe narrationes ante oculos habuisse, quas pro lubito miscuerit. || 10. Παιδίον ἄρρεν, ὃς ἐγκαρπώσεται καὶ τ. θάνατον B; παῖδα ἄρρενα ὃς καὶ θάνατον C. || 11. δὲ ἐγὼ C. || 12. καταρράπτειν βιβλίον ἑλῶν καὶ τήνδε σφρ. B; καταρράπτειν βιβλίον τήνδε καὶ σφρ. C. Verba τὴν φύσιν petivi ex sqq. et ex cod. A. Bergerus conjecit βύβλω Νεῖλω καὶ τήνδε, καὶ; ingeniosus, modo tum statuas vocem Νεῖλῳ, quæ deest in cod. C, a sciolis additam esse, quum hæc explicatio ὀνειροπόλῳ relinquenda sit. || 14. v. τῷ ἐμῷ abesse debebant. || 15. μου, ὑπενόουν. ἔδοξα C. || 16. ὃς κατεπτερέε μου καὶ ἐξέγειρέ με C. || 17. Pro his cod. C : Τί μοι λέγει τοῦτο; Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ ὀνειροπόλος

VIII. Sed Nectanebus sibi sacrum accipitrem parat, eumque secretius monet ire ad Philippum, quem per noctem assistens mandatis opinionibus complet. Quippe territus somnio, evocatoque rex somniorum interprete, sic ait : « Vidi, inquit, per quietem deum quendam, facie formosum, et canitie caesariatum capitis et genæ, arietis tamen cornibus insignitum, supervenisse Olympiadi conjugi meæ, æque illi nuptiis miscuisse. Quibus patris hoc etiam verbo addiderat : « Excepisti, inquit, o mulier, marem filium, qui adserat te, et patris ultor esse laudetur. » Tum mulieris virginal biblo contegere, signareque annulo aureo videbatur, cui insculptio erat solis effigies et leonis caput hastili subiecto. Quæ cum vidissem, accipiter superveniens ex-

citare me pulsus videbatur alarum. Quid istud est igitur quod portenditur? » Tum interpres : « O Philippe, verum istud est, nec in aliud interpretandum, ut assolet, opinabile. Quod enim vidisti signari virginal feminae, fidem rei visæ testatur. Consignatio enim fides est atque veritas, ex quo pernostis quod illa concepit : nemo enim vas vacuum consignaverit. Ut hæc biblo, quippe cum biblus ista vel carta nullibi gentium nisi in nostra tellure gignatur : Ægyptium igitur semen est, quod conceptum est; non tamen humile, sed clarum plane et regium, propter aurei annuli visionem. Hoc enim metallo nihil scimus esse pretiosius : in quo etiam deorum effigies veneramur. Sed quoniam signaculum quod solis forma visebatur, [et] subter leonis

τὴν φύσιν τῆς γυναικὸς σου πίστειός ἐστι δηλωτικὸν ὅτι καὶ (18) συνέλαβεν ἡ γυνή σου, οὐδεὶς γὰρ (19) κενὸν ἀγγεῖον σπρραγίζει, ἀλλὰ μεστόν· περὶ δὲ τὸ (20) καταρράπτειν βυβλίω (21), οὐδαμῶς βύβλος γεννᾶται ἐμὴ ἐν Αἰγύπτῳ· Αἰγυπτία οὖν (22) ἡ σπορά τυγχάνει, οὐ ταπεινὴ, ἀλλὰ λαμπρὰ καὶ ἐνδοξος (23) διὰ τὸν χρυσοῦν δακτύλιον· τί γὰρ χρυσοῦ ἐνδοξότερον; διὸ καὶ οἱ προσκυνοῦντες (24) τοὺς θεοὺς ἐν αὐτῷ τιμῶσιν. Ἡ δὲ σπρραγὶς ἡ τὸν ἥλιον ἔχουσα καὶ ὑποκάτω κεφαλῇ λέντος καὶ δοράτιον· οὗτος δ' γεννώμενος (25) παῖς μέχρι τῆς ἀνατολῆς φθάσει πάντας καταπολεμῶν (26) ὥσπερ λέων καὶ δορυαλώτους ποιῶν (27) τὰς πόλεις, διὰ τὸ ὑποκείμενον δοράτιον. Τὸ δὲ ἐωρακέναι σὲ (28) θεὸν καὶ κριοῦ κέρατα καὶ πολιὰν τὴν χαίτην ἔχοντα, οὗτος ἐστὶν ὁ τῆς Λιθύης θεὸς Ἀμμων. » Οὕτως οὖν διακρίναντος τοῦ ὄνειροπόλου (29), οὐχ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουσεν ὁ Φίλιππος. Ἡγωνία (30) οὖν Ὀλυμπιάς οὐ θαρβύουσα τῷ Νεκτανεβῶ ἐπὶ τῷ γενομένῳ (31) δι' αὐτοῦ περὶ τοῦ Φιλίππου.

ΚΕΦ. Θ'.

Ἐνθα Φίλιππος φοβουμένην Ὀλυμπιάδα πληροφορῶν, ὡς ἐκ θεοῦ ἐστὶ καὶ οὐκ ἐξ ἄλλου τινὸς τὸ τῆς συλλήψεώς σου.

Ἐλθὼν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ τοῦ πολέμου εἶδε

τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τεταραγμένην πάνυ, καὶ λέγει αὐτῇ· « Γύναι, τὸ γεγνημένον σοι παρὰ τὴν σὴν αἰτίαν συνέβη· ἄλλότριον γὰρ τὸ ἀμάρτημα, καθὼς μοι ἐδηλώθη κατ' ὄναρ, ἵνα σὺ ἀνέγκλητος ἔσῃ· πρὸς πάντας (2) γὰρ δυνάμεθα οἱ βασιλεῖς, πρὸς δὲ τοὺς θεοὺς οὐ δυνάμεθα· οὔτε γὰρ τινος τοῦ δήμου (3) ἡράσθης, ἀλλ' οὔτε τινὸς τῶν εὐπρεπεστάτων χαρακτήρων. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ Φίλιππος εὐθυμον τὴν Ὀλυμπιάδα κατέστησεν· ἡ δὲ Ὀλυμπιάς ἡχαρίσται τῷ προμηνύσαντι προφήτῃ τὰ γεγνημένα (4) τῷ Φιλίππῳ.

ΚΕΦ. Ι'.

Ἐνθα Φίλιππος ὀνειδίζει τὴν Ὀλυμπιάδα ὡς πλανηθεῖσαν, καὶ οὐχ ὑπὸ θεοῦ ἔχουσαν κατὰ γαστρός. Ἡ δὲ ἀπαγγέλλει τῷ Νεκτανεβῶ· ὁ δὲ μεταμορφωθείς εἰς δράκοντα, ἐμπροσθεν Φιλίππου, πληροφορῶν αὐτὸν, φιλεῖ αὐτήν.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας συνὼν (1) τῇ Ὀλυμπιάδι Φίλιππος ὁ βασιλεὺς λέγει πρὸς αὐτήν· « Ἐπλάνησάς με, γύναι, οὐχ ὑπὸ θεοῦ συλλαβθεῖσα, ἀλλ' ὑπὸ τινος ἐτέρου· καὶ ἐμπεσεῖται εἰς τὰς χεῖράς μου. » Ἀκούσας δὲ ταῦτα Νεκτανεβῶς, δείπνου μεγάλου ὄντος ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ πάντων εὐνοχουμένων σὺν τῷ βασιλεῖ Φιλίππῳ διὰ τὴν τούτου ἐπιδημίαν, μόνου δὲ τοῦ βασιλέως Φιλίππου κατηφούς ὄντος διὰ τὸ ἔγκυον εἶναι

Φίλιππε κτλ. || 17. ἀληθὲς ἐστὶν ὅπερ εἶδες ἐν ὀνείρῳ C. || 18. καὶ ὅτι B. || 19. οὐδεὶς κινὼν B. || 20. περὶ τοῦ C. || 21. uterque codex : καταρράπτειν σε βιβλίον. || 22. γὰρ C. || 23 καὶ ἐντύμος καὶ ἐνδοξος C. || 24. δι' οὐ καὶ οἱ θεοὶ προσκυνοῦνται C. A. || 25. γεγνημένος C. || 26. πάντα πολεμῶν B; deinde ὥσπερ λέων addidi e cod. C. || 27. ποιήσεις C. || 28. σε om. B. || 29. Debebat B. διακρίναντων τῶν ὄνειροπόλων. Miscet diversa. || 30. ἡγωνία B et C; correct. Berger. || 31. γενομένου B, γενομένης C. Ceterum postremis his facile carceres.

Cap. IX. Codex A pergit : Νικήσας οὖν τὸν πόλεμον εἰς τὴν Μακεδονίαν ἐποιήσατο τὴν ἐπάνοδον. Ὡς δὲ ἦλθεν εἰς τὰ βασίλεια, ἐνυπόπτως ἡ Ὀλυμπιάς ἡσπάσατο αὐτόν· ἡ καὶ καταβλέψας Φίλιππος εἶπεν ἐτέρῳ evanida hanc παρεδόθης, Ὀλυμπιάς (« *Roynce, tu a pechie, quant tu as ce donne à autre que à moi; et elle commença à muer couleur. Et quant le roi l'apperceut, si lui dist : Certes tu n'en dois estre reprise, car tu souffris ceste force de dieu.* » Cod. 7517. fol. 8 ad nostrum etiam in aliis proxime accedens.) * ὅτι ἀμαρτήσασα οὐχ ἡμαρτες· θεὸς γὰρ σε εἰς τοῦτο ἐβιάσατο. Καὶ ἐκ θεοῦ γεννήσασα παῖδα, Φιλίππου πατρός· ἀναγορεύσεις αὐτόν· πάντα γὰρ τὰ περὶ σου δι' ὀνείρων ἐθεασάμην. Οὕτως εἰπὼν εὐθυμον τὴν Ὀλυμπιάδα ἀποκατέστησεν. || 2. εἰς πάντα C. || 3. τοῦ δήμου τινός; C. || 4. γεγνημένα C.

Cap. X. Cod. A : Ἐν τοσούτῳ δὲ ἐν τοῖς βασιλείοις κρύφα διάγων ὁ Νεκτανεβῶς ἤκουσε Φιλίππου λέγοντος Ὀλυμπιάδι· « Ἐπλάνησάς με, γύναι· οὐ γὰρ ἐκ θεοῦ συλλήψην ἔχεις, ἀλλ' ὑπ' ἀνθρωπίνης φύσεως. » Ὡς δὲ εὐνοχουμένων αὐτῶν, ἀλλάξας ἑαυτὸν διὰ τῆς μαγείας εἰς δράκοντα πολὺ μείζονα τοῦ πρώτου ἦλθεν καὶ διὰ μέσου τοῦ τρικλίνου ἐσφύριεν ἐξακουστὸν καὶ φοβερὸν σύρισμα, ὥστε φόβον τινὰ καὶ ταραχὴν τοῖς κατακειμένοις ἐμβάλλεσθαι. Ἡ δὲ τὸν ἴδιον ἐραστὴν ἰδοῦσα Ὀλυμπιάς προσέτεινε (1. προέτεινε) τὴν δεξιάν· ὁ δὲ ἐξεγείρας ἑαυτὸν ἐπέθηκεν ἑαυτοῦ τὸ γένειον εἰς τὴν χεῖρα (χεῖραν cod.), τὸ δὲ ὅλον σῶμα πρὸς τὸν κόλπον προσβαλὼν [καὶ] τὴν δίχληον (δίχειλον cod.) γλῶτταν [suppl. προβαλὼν ἐπὶ τὴν] τεκμήριον (τὲ

caput hostile quoque adjacens erat, sic ipse, quisque nasceretur, in Orientis usque veniet possessionem, omnia audens, quae natura est leonis, idque vi et hasta faciet, quoniam una vidisti. Enimvero quoniam deum capite arietino testaris eundemque canum esse, deus Libyae Hammonis nomine. » Hanc interpretationem interpretis tunc non arquo satis animo Philippus accepit, quodque homine concepisce mulierem credidisset.

IX. Festinata igitur re bellica, Macedoniam ad sua repetat. Quo reditu mulier audito trepidatio erat, solatiis tamen ejus Nectanabus assidebat. Tandem igitur adveniens Philippus ut ingressus est, reginam, quum diffidentius sibi occursare conjugem intueretur, in haec verba solatus est : « Me quidem clam res gesta non est, libensque te venia

impertio, quippe tibi non inhaerente culpa, sicuti praescivi sompno defensante quod factum est, ab omni culpa quam adlani (quo ablavi?) posses. Regibus quoque sicuti in alios vis est, ad deos tamen potentia fixerit (flxa erit Berg; fluxa erit?). Neque te scio popularis alicujus amoris servisse, enimvero dei deorum pulcerrimi. » His dictis animum mulieris instauraverat. Agit ergo gratias uxori veniae eique qui sibi spem ejus videbatur prophettare, Nectanabo.

X. Igitur agebat interim Philippus cum muliere conjugaliter. Nectanabo vero praesens quidem, sed invisitatus, una agebat; neque videri se ex arte magica concesserat. Denique et interfuit aliquando effervescenti jam Philippo et conjugem increpanti, quod ille conceptus non ex deo mulieri foret. Quod quum auribus Nectanabus usurpasset,

Ὀλυμπιάδα τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἐπὶ πάντων (2) ὁ Νεκτανεβῶς μεταβαλὼν ἑαυτὸν εἰς δράκοντα μέλωνα τοῦ πρώτου εἰσῆλθε μέσον τοῦ τρικλίνου (3), καὶ ἐσύρισε φοβερόν ὥστε τὰ θεμέλια συνεσθῆναι τοῦ παλατίου. Οἱ δὲ συνεσθίνοντες τῷ βασιλεῖ θεωρήσαντες τὸν δράκοντα ἐπήδησαν (4) φόβῳ συνεχόμενοι· ἡ δὲ Ὀλυμπιάς ἐπιγνοῦσα τὸν ἴδιον νυμφίον, προσέτεινε τὴν δεξιὰν αὐτῆς χεῖρα, καὶ ἐξεγείρας ἑαυτὸν ὁ δράκων ἐπέθηκε τὸ γένειον καὶ ἐκύκλωσεν πάντως, καὶ εἰσῆλθεν ἐπὶ τὰ γόνατα Ὀλυμπιάδος καὶ προβαλὼν τὴν δίκλιν (5) αὐτοῦ γλῶσσαν κατεφίλησεν αὐτήν, τεκμήριον στοργῆς ὁ δράκων πρὸς τοὺς θεωρουμένους ποιούμενος· καὶ τοῦ μὲν Φιλίππου ἄμα μὲν φοβουμένου ἄμα δὲ θαυμάζοντος καὶ ἀκορέστως προσέχοντος, μεταβάλλεται (6) ὁ δράκων εἰς ἀετὸν καὶ ἵπταται καὶ ἀποχωρεῖ. Ὁ δὲ Φιλίππος ἐκ τοῦ φόβου ἀνκνοήσας (7) εἶπε· « Γύναι, τεκμήριον τοῦ περὶ σὲ αἰῶνος ἐθεασάμην τὸν θεὸν βοηθοῦντά σοι ἐν τῷ κινδύνῳ· τίς δὲ ὁ θεός, οὐκ οἶδα· ἔδειξε δὲ ἡμῖν καὶ θεοῦ Ἄμμωνος (8) μορφήν καὶ Ἀπολλωνος καὶ Ἀσκλη-

πιού. « Ἡ δὲ Ὀλυμπιάς εἶπεν αὐτῷ· « Καθὼς (9) ἐδήλωσεν αὐτὸς ὅτε μοι συνῆλθεν, ἀπάσης Λιβύης θεός (10) Ἄμμων ἐστίν. » Ὁ δὲ Φιλίππος ἰδὼν ταῦτα ἐμακάριζεν ἑαυτὸν, θεοῦ σπορὰν μέλλοντα καλεῖν (11) τὸ τικτόμενον ἐκ τῆς ἰδίας γυναικός.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Ἐνθα Φιλίππος καθεζόμενος, ὄρνις ἀνελθοῦσα ἔτεκεν ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ ὦόν· τὸ δὲ πεσὸν καὶ κλασθὲν, ὅρις ἐξ αὐτοῦ διήλθε. Σημειολύτην δὲ προσκαλεσάμενος, διηγείται αὐτῷ τὸ σημεῖον· ὁ δὲ ἐπέλυσε αὐτῷ πάντα.

Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς καθεζομένου τοῦ Φιλίππου ἐν τινι τῶν βασιλικῶν συμφύτων (1) τόπων, ὀρνέων διαφόρων πληθὴ ἐνέμοντο ἐπὶ τῷ τόπῳ, καὶ (2) αἰφνιδίως ὄρνις ἄλλομένη εἰς τὸν κόλπον Φιλίππου τοῦ βασιλέως ἔτεκεν ὦόν. Καὶ ἀποκυλισθὲν ἐκ (3) τοῦ κόλπου αὐτοῦ πεσὸν εἰς τὴν γῆν ἀπερράγη, ἀφ' οὗ ἐξέπεσε μικρὸν δρακόντιον, ὅπερ πολλάκις κυκλεῦσαν ἔξω τοῦ ὠοῦ (4), πάλιν ἐζήτει εἰσελθεῖν ὅθεν ἐξῆλθεν. Καὶ βαλὼν ἔσω (5) τὴν κε-

καὶ ἦριον cod.) στοργῆς καὶ φιλίας πρὸς τοὺς θεωμένους καὶ αὐτὸν τὸν Φιλίππον ἐπιδεικνύμενος. Καὶ ταῦτα πράξας πρὸς ἐνδειξιν ἀφανῆς ἐγένετο. Τοῦτο ὁ Φιλίππος· θεασάμενος ἔφη· « Τοῦτον τὸν δράκοντα εἶδον εἰς (ἴδιον εἶναι cod.) τὸν πύλεμον πρὸς τοὺς ἀντιδίκους συνέκρου (συνεκτρέγοντα vel tale quid) καὶ συμφῶ τὸ πλῆθος αὐτῶν (τῷ πλῆθει αὐτὸν cod.) ἀναποδείξειν ποιοῦντα (Eadem tangit cod. 7517 fol. 9 : *le roy dist : Beauz seigneurs, sachiez vrayement que je vi ce dragon le jour que je me combati a mes ennemis*). » Ἐμακάριζε μὲν οὖν ἐπὶ τούτῳ λοιπὸν [αὐτὸν] ὁ Φιλίππος θεοῦ σπορὰς μέλλον καλεῖσθαι σπέρμα. (Postrema corrige et suppl. e cod. B.). || 1. συνών B. || 2. ἐπὶ πάντων ὀρνέων C. || 3. μέσον τῆς κλίνης B. μέσως τοῦ τρικλίνου C. || 4. malim ἐκπεδήσαν. || 5. δίχειλον B. δύχειλον C., correct. Berger. || 6. μεταβάλλεται ἑαυτὸν B; in C. locus ita habet : ποιοῦμενος· καὶ τοῦ μὲν Φιλίππου... προσέχοντος. Ταῦτα δὲ πράξας Νεκτανεβῶς πρὸς ἐνδειξιν ἀφανῆς ἐγένετο, μεταβαλὼν ἑαυτὸν ἐκ δράκοντος εἰς ἀετὸν· καὶ τὸ πού ἐχώρησε περιττόν ἐστι λέγειν. Quæ orta sunt ex conflatibus narrationibus cod. B et A., etsi demta particula καὶ ante τοῦ μὲν Φιλίππου verba bene procederent. || 7. νοήσας C. ἀνακατήσας B. || 8. Hæc igitur in antecedentibus omisit auctor. || 9. μοι add. C. || 10. θεός om. B. || 11. κάλεισθαι C.

Cap. XI. Codex A : Μετ' ὀλίγας παντελῶς ἡμέρας ἐν τινι συμφύτῳ (συγγύτῳ cod.) τόπῳ βασιλείων (βασιλείου cod.) καθεζομένου τοῦ Φιλίππου, παντοίων ὀρνέων παρ' αὐτοῦ τρεφομένων καὶ ἐν τῷ χωρίῳ νεμομένων (νεμομένου cod.), πρὸς τὴν ἡσυχίαν ἐν φιλολόγοις βιβλίοις γενομένου αὐτοῦ, ὄρνις ἡμερὸς νεοτὸς (νόθος cod.) εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ ἄλλομένη ἔτεκεν ὦόν· ὁ (καὶ) κυλισθὲν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρράγη· ἀφ' οὗ ἐκπεδήσας μικρὸν δρακόντιον· κυκλεῦον δὲ τὸ ὦόν, ὅθεν ἐξῆλθεν, κατεισελθεῖν βουλόμενος, πρὶν βάλλει ἔσω τὴν κεφαλὴν ἐτελεύτησε. Τοῦτου γενομένου, παραχθεις οὐ μετρίως ὁ Φιλίππος μετεπίμψατο τὸν κατὰ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐπίσημον σημειολύτην Ἀντιφῶντα, καὶ ὑφηγεῖτο αὐτῷ τὸ γεγνημένον. Ὁ δὲ πρὸς τοῦτο * Ἀντιφῶν εἶπε· « Γιός, σοι ἔσται ὁ βασιλεύσει καὶ περιελεύσεται τὸν ὅλον κόσμον τῇ ἰδίᾳ δυνάμει πάντα ὑποτάσσων· οὗτος δὲ εἰς τὰ ἴδια συστρέφων ὀλιγοχρόνιος τελευτήσει. Ὁ γὰρ δράκων βασιλικὸν ἐστὶ ζῶον· τὸ δὲ ὦόν παραπλήσιον κόσμῳ (κόσμου cod.), ὅθεν ὁ δράκων ἐξῆι· κυκλεῦσας δὲ τὸ ὦόν καὶ συστρέφει βουλόμενος, πρὶν βάλει (βάλλει cod.) τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν γεγεννηκυῖαν αὐτὸν πατρίδα ἔξωθεν (1. ἔρβασεν) τελευτήκηναι ». Οὗτος μὲν οὖν ἐπιλύσας τὸ σημεῖον δοματισθεὶς ἐξείη (δωρατισθεὶς 8. δωρηθεὶς ἐξείη). || 1. συμφύτων om. B. || 2. καὶ om. C. || 3. ἀπὸ B. || 4. κυκλεῦσαν τὸ ἔξωθεν τοῦ ὠοῦ C. || 5. ἔσωθεν C. || 6. ἀπηγῆσθαι

conviviumque celebre et regium pararetur ob reversionem scilicet Philippi [votum ac redditum], omnium erat visere dapibilem satis diffusamque lasciviam, nec tamen Philippum frontem in lætitiā explicasse, quod prægnantem mulierem admodum suspectaret. Ergo ut jam tempus convivandi erat, statim se reficit Nectanabus et reformat in illum draconis quidem seductiorem (*prod.*?) aliquantulum tractum, eoque reptabundus triclinium penetrat, tum spectabili specie, tum majestate corporis totius, tum etiam acumine sibilorum adeo terribili et divino, ut fundamenta etiam parietesque conclavis quatī ac motari viderentur. Ceteris igitur persultantibus ac delabentibus metu, una Olympias, quo fidem faceret divino commercio, manum protendit ad bestiam. At vero draco, ut lubentiam sui proderet, et caput in sinum mulieris extendit, et omne

agmen in spiram mansuetius colligit, et genibus [sinum] mulieris insidens proutum os porrigit, et [cum ibi], sulco linguae vibrato, osculum uxoris affectat, ne quid omnino conjugali fidei deesset apud eum maritum, cui talis visio proderetur. Hic Philippus una metu unaque admiratione discedit. Sed ultra Nectanabus inspicies (*inspicienti?*) draconem vertit in aquilam et volatu facessit e medio. Tunc ex admiratione sobrius Philippus : « O conjux, ait, patuit vero argumentum divini circa te cultus. Vidimus enim deum auxiliantem tibi periclitanti, quamvis quis sit nesciam : quippe ut Jovem credas ex aquila, ut Hammonem ex dracone. »

XI. Enimvero pavens cum in quadam regiae parte Philippus sessaret, in qua aves plurimæ circumerrarent, isque intentus rebus agendis animum occupavisset, repente gal-

καλὴν ἐτελεύτησεν. Ταρχαίης δὲ Φίλιππος μετεστεύλατο
τινὰ σημειολύτην καὶ ὑψηλίστατο (6) αὐτῷ τὸ γεγονός(7).
Ὁ δὲ σημειολύτης εἶπεν (8) ἐμπνευσθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ.
«Βασιλεῦ, ἔσται σοι υἱός, ὃς περιελεύσεται τὸν ὅλον (9)
κόσμον πάντας τῇ ἰδίᾳ δυνάμει ὑποτάσσων, ὑποστρέφων
δὲ εἰς τὰ ἴδια ὀλιγοχρόνιος τελευτήσει (10)· ὁ γὰρ δράκων
βασιλικὸν ζῶν ἐστὶ· τὸ δὲ ὦν παραπλήσιον τῷ κόσμῳ,
ὅθεν ὁ δράκων ἐξῆλθεν. Κυκλεύσας (11) οὖν τὸν κόσμον
καὶ βουλόμενος ὅθεν ἐξῆλθεν εἰσελθεῖν οὐκ ἔφθασεν, ἀλλ'
ἐτελεύτησεν. » Ὁ μὲν οὖν σημειολύτης ἐπιλύσας τὸ ση-
μεῖον καὶ δῶρα λαβὼν (12) παρὰ τοῦ βασιλέως Φιλίππου
ἐξῆλθεν.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Ἐνθα Ὀλυμπιάς γεννώσα τὸν Ἀλέξανδρον ἦν. Ὁ δὲ Νεκ-
τανεβῶς αὐτὸς μαντεύει τὴν γέννησιν αὐτοῦ.

Καὶ τελεσθέντος τοῦ χρόνου τοῦ τεκεῖν, ἡ Ὀλυμ-
πιάς καθίσασα ἐπὶ τὸν κυοφόρον δίφρον (1) ὤδινε (2) πα-
ρεστώς δὲ (3) ὁ Νεκτανεβῶς, καὶ καταμετρήσας τοὺς οὐ-
ρανίους δρόμους ἐψυχαγωγεῖ αὐτὴν τοῦ μὴ σπεῦσαι (4)
ἐπὶ τῷ τοκετῷ, καὶ συγχλονήσας τὰ κοσμικὰ στοιχεῖα
τῇ μαγικῇ τέχνῃ χρωμένους ἐμάνθανε τὰ ἐνεστώτα (5) τῇ
φύσει καὶ λέγει αὐτῇ· «Γύναι, ἐπίσχες σαυτὴν, ἐὰν γὰρ
νῦν ἀποκυσθῇς, ὑπόδουλον καὶ αἰγμάλωτον τέξεις (6). »
Πάλιν οὖν τῆς γυναικὸς ὑπὸ τῶν ὠδίνων ὀχλουμένης καὶ
μηκέτι δυνάμενης κατασχεῖν τοὺς ἐκ τῶν ὠδίνων πό-
νους (7), ὁ Νεκτανεβῶς (8), «Καρτέρησον, ἔφη, ὀλίγον,

B. Antiphon codicis A est τερατοσκόπος ille, de quo veterum testimonia collegit Ruhnkenius sive Van Spaan in Diss. De Antiphonte orat. cap. IV. || 7. τὰ γινόμενα C. || 8. ἐμπν. ὑπὸ τ. θ. εἶπεν αὐτῷ C. || 9. ὅλον τὸν C. || 10. καὶ πάντα.. ὑπο-
τάξει, ὑποστρέψων καὶ εἰς τ. ἴδια, ὀλιγοχρόνιος δὲ τελευτήσει B. Dedi verba cod. C, nisi quod cum B et A omisi vocem βα-
σίλεια post ἴδια. || 11. κυκλεύσας scripsit Berger. || 12. λαβὼν post vocem Φιλίππου ponit C.

Cap. XII. Codex A uberius narrationis praebet centones, adeo tamen mancos et dilaceratos, ut scriba ne verbum
quidem eorum, quae exararet, intellexisse videatur. Persanari locus sine meliorum librorum praesidio non potest. Τοῦ δὲ
χρόνου τῆς κηρύσεως πληρωθέντος, καθίσασα ἡ Ὀλυμπιάς εἰς τὸν σωτήριον κυοφόρον δίφρον ὠδίνων ἤρξατο· παραστάς δὲ αὐτῇ
ὁ Νεκτανεβῶς καταμετρήσας τοὺς οὐρανίους τῶν ἀστέρων δρόμους πρὸς τὴν τῶν ζωδιακῶν κύκλων κίνησιν εἶπε· «Ἀνάστηθι
μικρὸν ἐκ τοῦ δίφρου [τὴν ὥραν] περιπάτον λαμβάνουσα. Ὁ γὰρ ὁ καρπὸς (leg. ὁ γὰρ καρκίνος) καὶ ὁ παμφυλῆς ἥλιος* τετρα-
ζυγον πλῆθος ἰδεῖν αἰθερίων ζώων* κατόπιν ἰόντα τὸν γεννώμενον ταύτῃ τῇ ὥρᾳ* πάντα ἀπὸ οὐρανοῦ καταστρέξει. Περι-
κρατῆς σεαυτῆς [supple ἴσθι vel γενοῦ], ὡς σεβασμία, καὶ τοῦτον τὸν ἀστέρα* ὁ γὰρ καρκίνος* καὶ Κρόνος ἀπὸ τῶν ἰδίων τέκνων
ἐπιβουλήθεις, διδύμην σπορὰν ἀργαίης (ἀρχαίης?) στάχυος ἐκτεμὼν (ἐκτεμόντων?)* ἐπιποντομέδοντα Ποσειδῶνα καὶ νεργέ-
ριον Πλουτώνα μιμησκόμενος οὐράνιον Διὸς ἄμφοι (ἄμφιόντας?) τὸν θρόνον. Ταύτῃ τῇ ὥρᾳ γεννήσεις αἰμαλιαῖον ἔκω (ισχον;) τὸ
βραχὺ καὶ ταύτῃ τῇ ὥρᾳ* ἡ γὰρ κερασφόρος μηνὶ ταύρῳ ζυγῷ (1. Μῆνη ἐν ταύρων ζυγῷ vel ταυροζύγος) προλιποῦσα τὸν ὕψιστον
ἐπὶ γῆς κατέβη οὐ καλὸς (1. καλῶς), εὐδυμείων (1. Ἐνδυμείωνα) εὐκαλον περιπτύσσασα παῖδα, Διὸς τὰ χρῆσιμα, πυρὶ ἐλγεί
τελευτᾷ (τελευταίῃ?). Οὐδ' οὕτως ἐστὶν ὁ αἰθερὶς ἰαλὸς τόκος* ἡ γὰρ φιλοθάλαμος Ἀφροδίτη, ἥροτος τοῖότη (1. Ἐρωτος το-
εἶτος) μήτηρ, ἀπολέσει σοι ὑπὸ γλῶσσαν (1. ἀπ. συσπλήγγα) Ἄδωνιν. Ταύτῃ τῇ ὥρᾳ ὁ γεννώμενος βιβλιαδῶν (ὡςπερ ὁ Βύβλιος
Ἄδωνις?) γυναικῶν σέλας λαβὼν διεγείρει κοπετόν παρ' (1. περὶ) αὐτοῦ. * καὶ τὸν λέοντος Ἄρεος θυμὸν* οὐ γὰρ Φίλιππος καὶ
πολέμιος, νῦν δὲ ἀνοπλος, γυμνὸς ἐφ' (1. ἀφ') ἡλίου ἐπὶ λέκτροις μοιχιλίας (μοιχιδίοις) αἰνιγματίσθω (sic)* ὅθεν καταφρονηθήσεται
ὁ γεννώμενος ταύτῃ τῇ ὥρᾳ. Ἐπιμένων (ἐπίνειμον;) ἐπὶ (ἐτι) τοῦτον τὸν Ἑρμοῦ ἀστέρα, βασιλεῖ (1. βασιλίσσῃ) τὸν αἰγικέρατον*
περὶ τὸν δυσώνημον. Οὕτως γεννήσεις πολυγράμματον ἐραστὴν (ἐριστὴν;) ὑστεροφρονούντα (Vacuum spatium scriptor cod. reli-
quit quinquae fere verborum) τὸν ἴδιον παῖδα, ταύτῃ τῇ ὥρᾳ τέρας γεννᾷς. Κάθισον εὐκόπως νυνὶ δὴ, βασιλεῖ (βασιλίσσῃ), πρὸς
τὸν εὐεργεσίαν (Εὐλειθείαν;) nisi Εὐεργ. Junonis epitheton) δίφρον, καὶ δίδου περισσοτέρως καὶ εὐτονοτέρως τὰς γεννητρίας
ὠδῖνας* ὁ γὰρ φιλοπάρθενος Ζεὺς μηροτράφιτον (μηροτραφῆ;) εὐδῖος Διόνυσον ἀναδείξας εὐδῖον, μεσουρανίας κριὸς Ἄμμων γε-
νόμενος ἐπὶ τὸν εἰδυχορον ἰσχόν (γεν. εἰλύχρ. ἰσχνόν;) Αἰγύπτιον ἄνθρωπον κομποκράτορα βασιλέα ἀποκαθίστη· ταύτῃ τῇ
ὥρᾳ γέννησον. Ἄμα δὲ τῷ τοῦτο εἰπεῖν πεσόντος ἐπὶ γῆς τοῦ βρέφους, ἀστραπὴ γέγονεν, βροντὴ ἐξήχησε, σεισμός ἐγένετο,
ὥστε τὸν πάντα κόσμον συγκινηθῆναι. || 1. δίφρον om. B. || 2. ὠδύνει C. || 3. δὲ om. B. || 4. σπένδειν τὸν τοκετόν B. || 5. τῇ
φύσει om. C. || 6. ἡ μέγαν τέρας add. C. || 7. μηκέτι κατασχεῖν δυνάμενης τῶν πλείστων πόνων C. || 8. ὁ Ν. ἔφη καρτ. C.

lina supersiliens ejus in sinum confidens enixa est ovum.
Sed ovum illud, evolutum sinu ejus, humi concrepuit.
Cujusque testula dissultante, dracunculus, ut pote tantilli
conclavis, protinus egredi visitur; isque saepe circumcur-
sans et ambiens ovi testulam velle se rursus eo unde emer-
serat condere; sed priusquam cupitum ageret, morte prae-
ventus est. Ea visio parvam [I. haud parvam] scrupulum
Philippo in animum injecerat. Rex denique Antiphontem,
qui conjector id temporis egregius habebatur, arcessiri ju-
bet, eique aperit rem visitatam: gallinam, ovum, dracuncu-
lum, circuitum, mortem dracunculi. Sed enim Antiphon,
ad incrementum peritiae suae dei adminiculo inspiratus, infit

regem docere: filium mox ei fore qui omnem mundum
obiret, omnemque ditioni subjugaret; hunc post ambitum
mundani laboris, domum jam se vertente, occasu celeri
peritutum. «Draco quippe, ait, est regale animal. Ovum
vero forma mundialis est. Ex quo quum draco eru-
pisse videatur, post omnem rotunditatis illius ambitum cir-
cui se atque ingredi eo unde ortum habuerat cupivisse, prius
quidem mortuus quam id fieri perveniret: cuncta haec quae
praedicta sunt portendisse liquet.» Et his quidem in hunc
modum interpretamenti sui fidem fecerat apud Philippum.

XII. Appetente autem jam partitudinis tempore, conse-
derat Olympias, oneri partus levando*. Et mugitu omni

(*) Post haec ita pergit cod. 8319 fol 7: Sed assistens Nectanabus, inspectansque caelitus cursus motusque astrorum, «Mane, ait, quæso, mi mulier, et vimi partitudinis vince. Quippe si nunc fit editus partus, servilem quidem captivumque illum futurum astra minantur. Atque quum obdurasset mulier, ac secundis aculeis pulsaretur, rursus admonet magnus: Nunc etiam, quæso, in-
quit, obdura paululum, mi mulier; quia si nunc edita victa fueris, gallus et semivir erit qui nascitur. At tunc demum influens

γύναι· ἐν γὰρ νῦν ἀποκνήσκει, γάλλος ἔσται καὶ ἀπρόκοπος δ' γεννώμενος (9). » Τινὰ (10) δὲ παρηγορίαν καὶ χρηστούς λόγους Νεκτανεῶδας παρείχεν, καὶ τὴν Ὀλυμπιάδα ἐδίδασκεν τὰς χεῖρας τοῖς φυσικοῖς πόροις ἐπέχειν· αὐτὸς δὲ τῇ ἰδίᾳ μαγεῖα χρώμενος κατεῖχε (11) τῆς γυναικὸς τὸν τοκετόν. Ἡ δὲ Ὀλυμπιάς μεζῶν στοιχείων ἐπέγνω τὸν οὐρανίου δρόμους τὼν κοσμικῶν στοιχείων ἐπέγνω τὸν σύμπαντα κόσμον μεσουρανοῦντα, καὶ λαμπηδόνα τινὰ ἐξ οὐρανοῦ ἐθεάσατο ὡς τοῦ ἡλίου μεσουρανοῦντος, καὶ ἔφη πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα, « Δίδου νῦν πρὸς τὸν τοκετόν (12) φωνήν. » Καὶ αὐτὸς δὲ ἐπένευσεν αὐτῆς τὸν τοκετόν, καὶ εἶπεν αὐτῇ. « Βασίλισσα (13), ἄρτι τέξεις κοσμοκράτορα. » Ἡ δὲ Ὀλυμπιάς μεζῶν στοιχείων ἐπέγνω τὸν οὐρανίου δρόμους τὼν κοσμικῶν στοιχείων ἐπέγνω τὸν σύμπαντα κόσμον μεσουρανοῦντα, καὶ λαμπηδόνα τινὰ ἐξ οὐρανοῦ ἐθεάσατο ὡς τοῦ ἡλίου μεσουρανοῦντος, καὶ ἔφη πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα, « Δίδου νῦν πρὸς τὸν τοκετόν (12) φωνήν. » Καὶ αὐτὸς δὲ ἐπένευσεν αὐτῆς τὸν τοκετόν, καὶ εἶπεν αὐτῇ. « Βασίλισσα (13), ἄρτι τέξεις κοσμοκράτορα. » Ἡ δὲ Ὀλυμπιάς μεζῶν στοιχείων ἐπέγνω τὸν οὐρανίου δρόμους τὼν κοσμικῶν στοιχείων ἐπέγνω τὸν σύμπαντα κόσμον μεσουρανοῦντα, καὶ λαμπηδόνα τινὰ ἐξ οὐρανοῦ ἐθεάσατο ὡς τοῦ ἡλίου μεσουρανοῦντος, καὶ ἔφη πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα, « Δίδου νῦν πρὸς τὸν τοκετόν (12) φωνήν. » Καὶ αὐτὸς δὲ ἐπένευσεν αὐτῆς τὸν τοκετόν, καὶ εἶπεν αὐτῇ. « Βασίλισσα (13), ἄρτι τέξεις κοσμοκράτορα. »

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Ἐνθα Φίλιππος οὐκ ᾔθελε θρεῖναι τὸ τεχνόν· ἀλλ' ὡς θεοῦ σποράν ἐθρεψεν αὐτὸ εἰς μνήμην τοῦ πρώτου αὐτοῦ παιδός. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀνατραπεί, εἰς πολέμους ἐσχόλαζε· καὶ τῷ βασιλεῖ Φιλίππῳ οἱ ἱπποφορβοὶ φέρουσι τὸν Βουκέφαλον ἵππον.

Πρωίᾳ δὲ γενομένης, ἰδὼν Φίλιππος τὸ τεχνόν παι-

δίον ὑπὸ Ὀλυμπιάδος ἔφη· « Ἡβουλόμην μὲν αὐτὸ μὴ ἀναθρεῖναι διὰ τὸ γέννημα ἐμὸν μὴ εἶναι· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁρῶ τὴν μὲν σποράν οὖσαν θεοῦ, τὸν δὲ τοκετόν ἐπίσημον καὶ (1) κοσμικόν, τρεφένθω εἰς μνήμην τοῦ τελευτήσαντός μου παιδὸς γεννηθέντος (2) ἐκ τῆς προτέρας μετ' ἐμοῦ γυναικὸς· καλεῖσθω δὲ Ἀλέξανδρος. » Καὶ οὕτως εἰπόντος τοῦ Φιλίππου, πᾶσαν ἐπιμελείαν ἐλάμβανε τὸ παιδίον· στεφανηγορία δὲ καὶ (3) ὅλην τὴν Μακεδονίαν ἐγένετο (4) καὶ τὴν Πέλλην καὶ τὴν Θράκην. Καὶ (5) ἵνα μὴ ἐπὶ πολὺ βραδύνω τὸν λόγον περὶ τῆς ἀνατροφῆς Ἀλεξάνδρου· ἀπογαλακτισθεὶς (6) ἀναθιβάσκειται τῇ ἡλικίᾳ. Ἀνδρωθεὶς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τὸν χαρακτήρα οὐχ ὅμοιον εἶχε Φιλίππῳ οὐδὲ (7) Ὀλυμπιάδι τῇ μητρὶ (8) ἀλλ' οὐδὲ τῷ υπεῖραντι, ἀλλ' ἰδίῳ τύπῳ κεκοσμημένους, μορφήν μὲν εἶχεν ἀνθρώπου, τὴν δὲ χαίτην λέοντος, τοὺς δὲ ὤφθαλμοὺς ἑτερογλαυκοὺς (9), τὸν μὲν δεξιὸν κατοφερῇ (10) ἔχων, τὸν δὲ εὐώνυμον γλαυκόν· ὀδεῖς δὲ τοὺς ὀδόντας ὡς δράκοντος (11), ὁρμήν δὲ ἀνέφηνε λέοντος ὀδεῖαν (12). Κατὰ χρόνους δὲ αὐξήσας εἰς τὰ μαθήματα ἐμελέτα. Ἐγένετο δὲ αὐτοῦ τροφὸς Λαονίκη (13) ἡ Μελέαντος ἀδελφή, παιδαγωγὸς καὶ ἀνατροφεὺς Λεωνίδης, διδάσκαλος γραμμάτων Πολυνεῖκης (14), μουσικῆς δὲ Λεύκιππος Ἀθήμιος (15), γεωμετρίας δὲ Μενεχλῆς (16) ὁ Πελοποννήσιος, ῥητορικῶν δὲ λόγων Ἀναξιμένης (17), φιλοσοφίας δὲ Ἀριστοτέλης. Ἀλέξανδρος δὲ πᾶσαν παιδείαν καὶ ἀστρο-

|| 9. ὁ γενόμενος C. || 10. διὰ τινὰ B; πότε δὲ παρηγορίας καὶ χρηστοὺς λόγους ὁ N. ἀνίστατο ταύτην, καὶ ταῖς χερσὶ τοὺς φυσ. πόρους ἐδίδασκεν ἐπέχειν τὴν Ὀλ. C. || 11. κατέσχε τὸν τῆς γεν. τοκ. C. || 12. πρὸς γέννησιν C. artius. || 13. βασίλειά B et C.

Cap. XIII. 1. καὶ om. C. || 2. γενομένου C. || 3. ἐφ' C. || 4. ἐγένετο C. || 5. ἵνα οὖν C. || 6. ἀπογαλακτισθὴ καὶ ἀναθιβάσκειται B. || 7. ἀλλ' οὐδὲ C. || 8. αὐτοῦ add. C. || 9. Codex A Alexandrinus fuisse dicit ἑτερόγλαμον· τὸν (τὸ cod.) μὲν γὰρ εἶχε γλαυκόν, τὸ δὲ μελάν. Atque sic etiam Tzetzes Histor. XI, 368. || 10. κατοφερῇ B et C; κατοφερῇ scripsit Berger.; aliud quiddam requiritur, nisi dixeris quosdam alterum oculum κατοφερῇ alterum ἀνωφερῇ inepte finxisse, aut superesse vocem κατοφερῇ ex perditio narrationis loco, ubi de cervice regis eis εὐώνυμον dellexa verba facta sint. Ego puto n. l. fuisse v. κυανόβλεπον, vel potius κυανόκορην (alteri nigra quasi pupilla est, in latin.). Gallus in cod. 7517: *P'un estoit noir, et l'autre vair.* || 11. ὡς περ πασσαλίσκους cod. A. || 12. ὁρμή δὲ ἀνέφηνε λ. ὄξυ B; τὸ δὲ ὁρμημα λέοντος ἀγρίου A, ubi deinceps adduntur: πρόδηλον εἶχε τὴν φύσιν ὅποῖος ἀποθήσεται. || 13. Λαονίκη C. Λευκίνη B. Vid. Athenæus IV, p. 129 A. In cod. A, fœdis vitiiis ubique inquinato, locus hic ita ad verbum habet: ἐπεὶ δὲ τῆς παιδικῆς τάξεως παιδαγωγῶσιν αὐτῷ Λακρητήτις (Alacrinis in latinis) Μελανὸς * τροφεὺς· Λεωνίδης· διδάσκαλος δὲ γραμμάτων Πέλλεος Πολυνεῖκης· μουσικῆς δὲ Λίμνιος (Lemnius lat.) Ἀλκιππος, γεωμετρίας παιδοπονήσιος Μένιππος, ῥητορικῶν δὲ λόγων Ἀθηνάϊος Ἀριστομένης (scilicet Ἀναξιμένης Ἀριστοκλέους), φιλοσοφίας δὲ Μιλήσιος Ἀριστοτέλης ὁ πλοκτύπιος (ὁ πολὺκλειτος?) δὲ Αμφιάκκῃς ὁ σαρωτάς. || 14. Hic Πελαγίος (sic enim scribendum) in cod. A dicitur. Fortasse indicatur Periander Pellæus, Marsyæ pater; si recte Bernhardus conjecit Periantrum, non vero Marsyam γραμματοδιδάσκαλον Suidæ (v. Μαρσύας) dicendum fuisse. V. fragm. Hist. Alex. p. 41 not. || 15. Ἀλκιππος A et latina, qui in his, ut in reliquis, in corruptione, puto, præbent; Λιμναῖος B, λίμνιος A, Lemnius latin. || 16. Μέλεμος B. C, quod nihili est; e latinis deli Meneclæus; Μένιππος cod. A. || 17. Ἀναξιμένης. C. Ἀξιομένης· Anaximenes Aristoclis (quod patris nomen ex uno præterea Suidæ v. Ἀναξ. novimus),

ingemiscens vehementius exegit puerum, qui vi ad humum lapsus est. Motus protinus terræ insequitur, et tonitruum crepor ventorumque conflictus, tum etiam fulgurum coruscatio, prorsus ut visceres omnem mundum una cum illa partitudo laborantem.

XIII. Ergo ait et Philippus post solatia gratulatoria: « Equidem mihi fuisse, o mulier, consilium profitebor non nutriendi quod natum est, propterea quod id de meo semine non provenit; sed enim cum videam sobolem esse divinam, editationemque ipsam elementis et diis pariter cordi fuisse,

astrorum cursus motusque elementorum, sic ait: « En tempus est quo (adde: quod) editum erit, totius[que] mundi dominio celebrabitur. Tunc ipsa vehementius ingemiscens, exegit puerum, etc.

votis educationis accedo; inque memoriam ejus filii qui mihi natus occubuit de prioribus nuptiis, Alexandri ei nomen dabo. » Post vero regalius et competentius alebatur. Nam et coronaria obsequia eidem undique confluebant; tum Macedonia, tum Pella, tum Thracia multigenisque aliis gentibus in id certantibus. Atque in his exegit spatia lactandi. Vultu formaque omni alienus a Philippo; ne matri quidem ad similitudinem congruus; ei quoque cujus semine creabatur, facie diversus: sed suo modo [et filii] pulcherrimus: subcrispa paululum et flavente cæsarie; et comæ sic-

νομίαν μελετήσας καὶ ἀπολούμενος ἐκ τῶν μαθημάτων, τοὺς συμμαθητὰς αὐτοῦ ἐδίδασκε κατὰ μέρος, καὶ εἰς πόλεμον αὐτοὺς [ἐδίδασκε κατὰ μέρος, καὶ εἰς πόλεμον αὐτοὺς] ἤθροιζε, καὶ μόνος συνῆπτε τὴν μάχην. Ὅποτε δὲ ἑώρακει μέρος ἡττώμενον ὑπὸ τοῦ ἐτέρου, εἰς τὸ ἡττώμενον μέρος μετέβηκε, καὶ ἐδοῆθαι καὶ πάλιν νίκη, ὡς φανερόν ᾤν ἐτι αὐτὸς ᾤν (18) ἡ νίκη. Οὕτως μὲν οὖν (19) Ἀλέξανδρος ἀνετρεφέτο. Καὶ μετὰ τῶν στρατευμάτων ἐπὶ τὸ καμπικὸν ἔτρεχεν μελέτημα (20) καὶ τοῖς ἵπποις ἐναλλόμενος ἵππευεν. Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν κομίζουσιν οἱ τοῦ Φιλίππου ἵπποφορβοὶ ἐκ τῶν ἵπποφορβίων αὐτοῦ πῶλον (21) ὑπερμεγεθέστατον [δυσὶν ἀλύσεσι δεδεμένον] (22) καὶ παρέστησαν αὐτὸν Φιλίππῳ τῷ βασιλεῖ, λέγοντες· « Δέσποτα βασιλεῦ, τοῦτον τὸν ἵππον ἐν τοῖς βασιλικοῖς ἵπποφορβίοις εὐρομεν γεννη-

θέντα, κάλλει διαφέροντα τοῦ Πηγάσου (23) ὃν κομίζομεν σοι, δέσποτα. » Θεασάμενος δὲ αὐτοῦ τὸ μέγεθος Φίλιππος (24) ἐθαύμασε. Βία δὲ φερόμενος ὑπὸ πάντων κατείχετο. Οἱ δὲ ἵπποφορβοὶ εἶπον· « Μέγιστε βασιλεῦ, ἀνθρωποφάγος ἐστίν. » Ὁ δὲ βασιλεὺς Φίλιππος εἶπεν· « Ἀληθῶς ἐν τούτῳ πληροῦται τὸ ἐν τοῖς Ἑλλήσι παροίμιον (25), ἐτι ἐγγὺς ἀγαθὸ πέφυκε κακόν· ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸν ἐννῶχῃ, λήψομαι αὐτόν. » Καὶ ἐκέλευσε τοῖς ἐπὶ τοῖς ἵπποις (26) αὐτοῦ ποιῆσαι σιδηροῦν κάγκελλον καὶ τοῦτον ἐγκλεῖσαι (27) ἀχαλίνωτον· « καὶ τοὺς μὴ ὄντας ὑπηκόους τῆς ἐμῆς βασιλείας, ἀλλ' ὑποπίπτοντας τῷ (28) νόμῳ ἀπειθοῦντας ἢ ἐπὶ ληστεία ληφθέντας αὐτῷ παραβάλλετε. » Καὶ ἐγένετο ὡς (29) ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς.

Lampsacenus, in versione latin. Hinc emendavi cod. A; in quo etiam ista: Λαμψάκης ὁ σαρωτῆς (Λαμψακηνός; ὁ νεώτερος?) ad Anaximenem retrahenda fuerint. Vox Μιλήσιος olim pertinuerit ad mentionem Anaximenis, nam *Milestum* Anaximenem magistrum Alexandri fuisse etiam Cedrenus p. 130 ait. Quamquam infra quoque c. 16 cod. A. Aristotelem Milesium dicit. || 18. ᾤν om. C. || 19. οὕτως B; οὖν om. C. Totum hunc locum usque ad κομίζουσιν οἱ τοῦ Φιλ. non habet cod. A. || 20. ἐπὶ τὸν x. ἔ., omisso μελέτημα, B. || 21. ἵππον C. Cod. A. ita: καὶ δὴ κομίζουσι ποτὲ [πρὸς Φιλίππον], δῶρον οἱ τῆς Καππαδοκίας ἄρχοντες ἐκ τῶν ἵπποφορβίων (ἵπποφορβῶν cod.) πῶλον ὑπερμεγέθη πολλοῖς περιφρουρούμενον δεσμοῖς· ἀνθρωποφάγον αὐτόν ἐφασαν εἶναι. Ὅν ὑποβλήσας Φίλιππος καλὸν τυγχάνοντα, εἶπεν· Ἀληθῶς ἐν τούτῳ κτλ. || 22. δ. ἄλ. δ. om. B. || 23. τῷ μὲν κάλλει διαφέροντα τοῦ Πηγάσου, τῇ δὲ γνώμῃ δράκοντος ἀνημέρου. Καὶ πολλοὺς ἐξ ἡμῶν κατέφαγε. Μόλις δὲ ἡδυνήθημεν περιγενέσθαι αὐτοῦ, ὃν κομίζομεν κτλ. add. C. Senioris cujusdam additamentum agnoscis ex sequentibus ubi: βασιλεῦ, ἀνθρωποφάγος ἐστίν. || 24. Φίλιππος ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐτι βοδὸς κεφαλὴν ἔχει ἐκτετυπωμένην [ἐν] τῷ δεξιῷ μηρῷ καὶ κέρας ᾤν τῇ κεφαλῇ, ἐθαύμασε C. Bucephali nominis explicationem cap. XV repetit cod. C, una cum cod. A et B. Nostro igitur loco serius demum addita haec sunt. || 25. παροίμιον B. C. corr. Berger.; μοχ ἀγθῶν.. καλὸν B. || 26. τοῖς προπολίοις (l. τ. προτόλοις) C. || 27. ἐγκλεῖσαι C. || 28. sic A; ὑποπ. ὑπὸ τῷ νόμῳ B; ὑποπ. ἢ τῷ νόμῳ C. || 29. καθὼς C.

ut leonina; oculi egregii decoris, alteri admodum nigra quasi pupilla est, laevo vero glauca atque cœli similis; profususque omni spiritu et impetu quo leones, ut palam viseres quid de illo puero natura promitteret. Crescebat ergo ut corporis gratia ita studiorum quoque et prudentiæ majestate et cum his una regiæ disciplinæ. Ejus nutrix Alacrinis erat, pædagogus atque nutritor nomine Leonides, literaturæ Polyneicus magister, musices Alcippus (Alcispus cod.) Lemnius, geometriæ Meneclæ Peloponnesius, oratoriæ Anaximenes Aristoclis Lampsacenus, philosophiæ autem Aristoteles ille Milesius.

Enim de milite (*de disciplina s. institutione regis disserere*?) quia hic longa res est et propositum inturbat, de[que] ea, si quid inquirere curiosius voles, sat tibi lector habeto, græcum Favorini librum, qui Omni genere historiæ superscribitur. Illic etiam generis Alexandri inveneris seriem, cui generis principium præstitisse ferunt Oceanum et Thetidem, exinque fluxisse per Acrisium Danaumque atque Persea multosque alios in Perdicæ genera vel Philipporum. Nam ne Olympiadi quidem secus propago generosa est: cui diligentia pari a mundi principio per Saturnum atque Neptunum, tum etiam Telamona seriem generis attexit, ad tertiumque Neoptoleum docet prosapiam defluxisse, cujus [uxor] Anasafia (*sic*) mater Olympiadis cluit. Igitur ad Alexandrum mens recurat.

Erat quidem ille ad omnes litteras jam peritus, et sibi quisque ludus in puero imperiale aliquid fuerat meditamentum. Nam sicubi tempus cum labore lectionis absolverat, et judicare solitus inter æquales, et industriari quoties inter hos argumenta jurgii nascerentur: ac tunc alteri jurgantium favens, ubi partem illius ingenio sublevasset, solitus in contrariam resultare, rursusque contra eam cui paullo ante prius fuerat dicere. Itaque cum sæpe utrique parti utilis favior ac strenuus victor foret, opinionem non frustra sibi spectabilis ingenii confirmarat. Interea viri qui armenta vel equitia curabant, equum spectabilis formæ pulcritudine absolutum regi deducunt, aiuntque illum armenti quidem regalis genus [*tum*] forma tum pedibus ad Pegasi fabulam opinabilem, et si quis fuisse Laomedonti ejusmodi prædicatur. Nec secus senserat Philippus. Nam et actu corporis et linea pulcritudinis movebatur. Sed addit equisius: « Hæc quidem, o rex, sunt in hoc equo talia: sed est ei vitium beluile, namque homines edit, et in hujusmodi pabulum sævit. » Et « Heu, rex ait, numnam illud in isto proverbium est, quod semper [propter] rebus bonis deteriora commutant? Enimvero quoniam deductus est, claudi eum atque ali curabitur, sed claustris scilicet præferratis. Quisque enim succubuerit legibus tristoribus, hujuscemodi melius objectabitur lanienæ. » Et hæc quidem rex, et cum dicto jussa complentur.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Ἐνθα Ἀλέξανδρος ῥίψας κατὰ τοῦ κρημνοῦ τὸν Νεκτανεβῶ καὶ ἐπὶ ἐμπνέοντα αὐτὸν εἰπόντα, ὡς πατήρ σου τυγχάνω· καὶ βροτάσας αὐτὸν ἀπεισι πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος προέκοπτε τῇ ἡλικίᾳ, καὶ γεγόμενος ἐτῶν δώδεκα μετὰ τοῦ πατρὸς εἰς τὰς παρατάξεις (1) τῶν στρατευμάτων παρεγένετο καὶ καθώπλιζεν αὐτὸν καὶ συνῶρμα τοῖς στρατεύμασι, καὶ τοῖς ἵπποις ἐφήλλετο, ὥστε δρῶντα τὸν Φίλιππον εἰπεῖν· « Τέκνον Ἀλέξανδρε, φιλῶ σου τοὺς τρόπους καὶ τὸ γενναῖον, οὐ τὸν χαρακτῆρα, ὅτι οὐχ ὁμοίος μοι (2) τυγχάνει (3). Αὐτηρὰ δὲ ταῦτα πάντα τῇ Ὀλυμπιάδι ἐτύγχανε. Καλεῖσθαι (4) τὸν Νεκτανεβῶ πρὸς αὐτὴν ἢ Ὀλυμπιάς καὶ λέγει αὐτῷ· « Σκέψαι τί βούλεται περὶ ἐμοῦ Φίλιππος. » Θεὶς δὲ τὸν πίνακα καὶ τοὺς ἀστέρας σκέπτεται περὶ αὐτῆς. Παρακαθήμενος (5) δὲ αὐτοῖς ὁ Ἀλέξανδρος φησι πρὸς τὸν Νεκτανεβῶ· « Πάτερ (6), οὓς τοῖνον (7) λέγεις ὧδε ἀστέρας ἐν τῷ οὐρανῷ φαίνονται; » Ὁ δὲ « Καὶ μάλα, ἔφη, τέκνον. » Καὶ λέγει αὐτῷ Ἀλέξανδρος· « Οὐ δύναμαι αὐτοὺς ἰδεῖν; (8) » Ὁ δὲ εἶπε·

« Ναὶ, τέκνον, δύνασαι. » [Ὁ δέ· « Πότε; » Ὁ δέ· « Ἐσπέρας. »] Ἐσπέρας δὲ γενομένης παραλαβὼν Νεκτανεβῶς τὸν Ἀλέξανδρον φέρει αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως εἰς ἔρημον τόπον· καὶ ἀναβλέπων εἰς τὸν οὐρανὸν ἐδείκνυε τῷ Ἀλεξάνδρῳ τοὺς οὐρανίους ἀστέρας. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος κατέχων αὐτοῦ τὴν χεῖρα φέρει αὐτὸν εἰς βόθρουν καὶ ἀποκυλίνει αὐτὸν κάτω (9). Περσὼν δὲ Νεκτανεβῶς λαμβάνει φοβερὸν [τραῦμα] (10) κατὰ τοῦ ἱσχίου αὐτοῦ, καὶ εἶπεν· « Ἀλέξανδρε, τί σοι ἔδοξεν τοῦτο ποιῆσαι; (11) » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπε πρὸς αὐτόν· « Σεαυτὸν μέμφοι, μαθηματικέ· « Διὰ τί, τέκνον. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος φησιν· « Ὅτι τὰ ἐπὶ γῆς μὴ ἐπιστάμενος τὰ ἐν οὐρανῷ ἐκζητεῖς (12). » Καὶ λέγει αὐτῷ Νεκτανεβῶς· « Φοβερὸν (13) εἴληφα, τέκνον, τὸ τραῦμα, ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὐδὲν θνητὸν (14) κατανικῆσαι τὴν εἰμαρμένην (15). » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπε· « Διὰ τί; » Λέγει αὐτῷ Νεκτανεβῶς· « Ὅτι (16) ἔμοιρολόγησα ἑμαυτὸν καὶ εὖρον ὅτι ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀναιρεθῆναι με δεῖ· καὶ οὐκ ἐξέφυγον τὴν μοῖραν, ἀλλ' ὑπὸ σου ἀνηρέθην. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἔφη· « Ἐγὼ οὖν υἱὸς σου εἰμι; » (17) Τότε διηγῆσατο Νεκτανεβῶς τὴν Αἰγύπτου αὐτοῦ βασι-

Cap. XIV. 1. Παρατάξεις Α, τάξεις Β. C. || 2. ἀνόμοιος τῇ φύσει Α. || 3. τυγχάνεις C. Ceterum eadem repetuntur cap. 16. || 4. Ἀποδήμιον δὲ ὄντος Φιλίππου, μετεκαλεῖτο ἢ Ὀλ. τὸν Νεκτ. Α. || 5. παρακαθήμενος οὖν αὐτῇ τοῦ Ἀλ., φησι Β; παρακαθήμενος αὐτοῖς τοῦ Ἀλ. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Νεκτ. C; παρακαθιζόμενος δὲ ὁ Ἀλ. εἶπεν Α. || 6. προφήτα add. C. || 7. ἢ τοῖνον οὗτοι οὓς ἀστέρας ὧδε λέγεις ἐν τῷ οὐρανῷ φαίνονται πολλάκις ἑρωτῶ C. οὗτοι οὓς λέγεις ἀστ. ἐν οὐρ. φαίνονται; Α. || 8. ἰδεῖν Α. εἰδέναι Β. C. Mox uncis inclusa addidi ex cod. Α, deinceps additamentum scribæ cuiusdam inserente sic: καὶ παραλαβὼν ὁ Ν. τὸν Ἀλέξανδρον ἑσπέρας γενομένης (καὶ ὁ τηλικαῦτα διανύσας προφήτης διὰ τῆς ἑαυτοῦ μαγείας, ἀστρολογίας (ἀστρολόγος I.) δὲ οὐ μικρὸς, καὶ προορῶν μέλλοντα ἐσεσθαι, εἰς Ἀλεξάνδρου χεῖρας ἐμπέσων οὐ προέγνω τότε τὴν προσκαμένην αὐτῷ συμφορὰν) ἄγει (γάρ) αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως ὁ Νεκτ. κτλ. || 9. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἔρας αὐτὸν ἐπ' ὤμοις (hoc ex seqq. illatum) κατεκένωσε [leg. κατέκλυσε] εἰς κρημνώδη τόπον. Ὁ δὲ καταπιπτόμενος λαμβάνει φοβερώς (I. τραῦμα φονικὸν vel φοβερόν) κατὰ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ εἶπεν Α. || 10. φανερώς Β; φοβερώς C et Α; possis etiam φονικόν, nam in latinis: letali ictu. Dein addidi τραῦμα, quod excidit; mox κατὰ τὸ ἱσχίον C. cervicis in latinis, quæ ubique fere ad cod. Α. propius accedunt. || 11. μοι addit C. || 12. εἰδέναι add. Α. || 13. φοβερώς C et Α qui ita habet: « Τελευτῶ, Ἀλέξανδρε· φοβερώς εἴληφα τὸ πρᾶγμα (sic). || 14. οὐδένα Α. || 15. ἡμαρμένην C. || 16. ὅτε ἐμ. ἐμ. εὖρον C; ὡς γὰρ ἔμοιρολογισάμην ἑμαυτὸν, εὖρον εἰμαρμένον μοι ὑπὸ ἰδίου τέκνου ἀναιρεθῆναι. Α. || 17. Τί πρὸς με τοῦτο; μὴ ἄρα υἱὸς σου εἰμι ἐγώ; C; ἐγὼ οὖν σου υἱὸς τυγ-

XIV. Sed interea Alexander jam annum duodecimum appellens, et comes patri fiebat, et usu armorum indui meditabatur, simulque cum exercitibus visis gaudebat, et equis insiliens et reliqua omnia miles ut poterat: adeo ut Philippus hæc mirans sic ad illum: « O puer, aveo quidem et vultu fruens et moribus tuis, eorumque aliud duco ad similitudinem nostri, aliud vero ac tuis (alio vero non ita uteris?) ut si ex nostra natura. [Sed ne mihi ad proximam usque iteres civitatem.]

Quod dictum cum Olympias etiam usurpasset, profectusque Philippus foret, non simili affectu quo solitum Nectanabum protinus repetit, eumque consulit super clandestino mariti consilio. Qui cum, assidente sibi Alexandro, ex arte illa astrica loqueretur, interpellat puer, et « Heus tu, inquit, istæne, quas stellas appellas, agitant nunc in cælo ibique visuntur? » Et Nectanabus ita esse respondit. Pergit igitur Alexander: « Possumne istas videre atque oculis usurpare? Annuit posse. Tempus exigit. Vesperam pollicetur. Quæ ubi advenerit, « Comitare, inquit, una mecum ad campestrum locum, easque tibi in cæli choro lu-

centes ostendam. » Recipit ita sese facturum velut cupidus puer. Ergo ubi tempus est progressus oppido, dabat Alexandro videre quæ cupiverat. Enim non una sedulitas discenti puero cum magistro. Namque paulatim Alexander ad præscissam fossam hominem appellens, impulsu improviso præcipitat; ibique letali ictu cervicis Nectanabus afflictus hæc est conquestus: « Mi, inquit, fili, Alexander, quidnam huius facti tibi consilium fuit? » At ille respondit: « Conquerendum igitur tibi est de arte ista, quam noveras. Quippe nescius quæ te impenderent, humi rimare ea quæ cæli sunt. » Ad hæc magus: « Equidem, inquit, Alexander, læsum me letaliter sentio, sed profecto nulli mortalium contra fatum permissa est fuga. » Tum ille: « Cur ista inquis? » Respondit magus: « Olim quippe per hanc scientiam videram fatale mihi fore a filio interfectum iri. Ea igitur præscita non effugi. » Et Alexander: « Anne ego sum filius tuus? » Ita esse confitetur, et fabulæ reliquam subserit seriem, tum Ægypti fugam tum ingressum ad Olympiadem, et tractatum et amorem, et quam arte potitus uxore sit ad similitudinem dei. Et in his dictis

λαίαν, καὶ τὴν ἀπὸ Αἰγύπτου φυγὴν αὐτοῦ (18), καὶ τὴν πρὸς Ὀλυμπιάδα εἰσὸδον αὐτοῦ, καὶ τὴν σκέψιν αὐτῆς, καὶ πῶς εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν ὡς θεὸς Ἀμμων, καὶ πῶς συνεμίγη (19) αὐτῇ. Λέγων δὲ ταῦτα ἐξέπνευσε τὸ πνεῦμα (20). Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀκούσας ταῦτα παρ' αὐτοῦ καὶ πεισθείς (21), τὸν ἰδίον πατέρα τελευτήσαντα ἰδὼν κατενύγη, καὶ φοβηθεὶς οὐκ εἶσεν αὐτὸν ἐν τῷ βόθρῳ, μήπως θηριόδρωτος γένηται. Νῦξ γάρ ἦν καὶ ἔρημος ὁ τόπος. Καὶ στοργὴν λαβὼν πρὸς τὸν σπείραντα (22) διεσώσατο, καὶ ἀναλαβὼν αὐτὸν ἐπιτίθησι (23) αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ γενναίως καὶ ἀπάγει (24) πρὸς Ὀλυμπιάδα τὴν μητέρα αὐτοῦ. Καὶ θασσαμένη ἡ Ὀλυμπιάς εἶπε πρὸς Ἀλέξανδρον· « Τί τοῦτο, τέκνον; » Ὁ δὲ εἶπε· « Νέος Αἰνείας τὸν Ἀγχίσην βασιτάζω (25). » Καὶ διηγῆσατο αὐτῇ πάντα λεπτομερῶς ὃ ἤκουσε παρὰ τοῦ Νεκτανεβῶ. Ἡ δὲ θαυμάσασα κατέγνω ἐκείνη (26) πλανηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ καὶ μαγικαῖς κακοτεχνίαις μοιχευθεῖσα. Στοργὴν δὲ λαβοῦσα ἔθαψεν αὐτὸν προπόντως ὡς πατέρα Ἀλεξάνδρου (27). Καὶ τάφον ποιησάμενη ἔκει αὐτὸν ἔθετο. Θαῦμα (28) δὲ τῆς προνοίας ἐστὶ δόκιμον, τὸν μὲν Νεκτανεβῶ Αἰγύπτιον τυγχάνοντα εἰς τὴν Μακεδονίαν Ἑλλαδικῇ ταφῇ κηδευθῆναι, τὸν δὲ Ἀλέξανδρον Μακεδὸνα τυγχάνοντα εἰς Αἰγυπτιακὴν ταφὴν κηδευθῆναι.

χάνω; Ἐρ' αὐτῷ οὖν [ὅτι] τέκνον. Ὁ δὲ εἶπεν· Πῶς γέγονε τοῦτο; Ὁ δὲ Νεκτανεβῶ διηγῆσατο αὐτοῦ τὴν ἀπὸ Αἰγ. φυγὴν κτλ. A. || 18. καὶ τὴν εἰς Πέλλην αὐτοῦ ἐπιδημίαν C, quod A et B omittunt. || 19. συνεμίγει C. || 20. τὸ πν. om. A et C. || 21. πιστεῖ B; πεισθείς ὑπ' αὐτοῦ.. τελευτήσαντα κατενύγη C; μαθὼν οὖν Ἀλέξανδρος αὐτοῦ πατέρα τὸν τελευτήσαντα εἶναι, ἐροδῆθη αὐτὸν ἀρεῖναι ἐν τῷ βόθρῳ, μὴ θηριόδρωτος γένηται A. || 22. Post v. σπείραντα cod. A. pergit· ἔρ' πρὸς αὐτὸν· « Οὐκ εὖ ἐποίησας, πάτερ, aliaque plura satis corrupta interponit, quibus Alexander Nectan. meritis fraudis suae pœnas dare exponit. || 23. ἐπιτίθησι excidit in B. || 25. Hanc ineptiam ignorat cod. A et versio latina. || 26. ἐαυτῆς ὡς B. ἐαυτὴν... ὡς πλανηθεῖσα μαγείαις καὶ προδοθεῖσα ἀνοήτως cod. A; αὐτὴν... πλανηθεῖσαν... μοιχευθεῖσαν C. || 27. λάθρα Φιλίππου add. C. || 28. Quæ sequuntur non habet A.

Cap. XV. 1. Ποιθία B; ἡ δὲ κατὰ τῆς Πυθίας ἱέρεια C; Ἐπανελθὼν δὲ ὁ Φίλιππος εἰς τὰ ἴδια βασίλεια, ἔπεμψεν εἰς Δελφούς χρησμὸν ληψόμενος, τίς ἄρα κτλ. A. || 2. ἀλλόμενος post v. πόλεως ponit A. || 3. ἐμφαίνοντα (1. ἐμφαίνον) add. C. || 4. Ἡρακλῆν B. Ἡρακλέα C. A.

Cap. XVI. 1 Ἀριστοτέλει, τῷ Μιλήσιῳ σοριστῇ, καθηγ. A. || 2. τῶν π. AC. || 3. παιδεῖας om. C; μοχ καὶ παρ' αὐτῶν B; post v. υἱὼν cod. C pergit· ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν προσκαλεσάμενος Ἀριστοτέλης πάντας τοὺς παῖδας ἐκείνους, οἵτινες ἐτύγχανον υἱοὶ βασιλέων, ἥρωτα ἕνα ἕκαστον αὐτῶν λέγων· ἔάν κτλ. Cum cod. B facit cod. A, ubi· εἶπε οὖν πρὸς ἕνα ὃ Ἄρ. || 4.

animam exæstuat. Hinc Alexander comperto eo, quod pater sibi quem interfecerat fuit, metuit eum in illo defosso insepultum et prædam bestiis relinqui. Nam et nox

[Codex Reg. 4880, fol. 65.]

erat, et secreta (deserta?) quo venerant. Naturali igitur monitus affectu, superponit hominem humeris; quem valentissime revecat in regiam. Ut autem reversus ad matrem est, cuncta narrat, quæ sibi supremo colloquio pater dixerat. Hoc demirata est mulier, et secus de se quam voluerat iudicavit, quod tot annis scilicet artibus lusa probri rem fecerat. Nihilominus et sepelit cum honore Nectanabum, et patri filius sepulcrum erigit operosissimum. Fuitque inde prænosse quod huic genito ad vitæ clausulam deberetur: cum Nectanabus Ægypto oriundus Macedoniæ sit sepultus; cum tantumdemque spacii de diverso Alexander Macedonia [oriundus], morte sua [se] foret Ægypto traditurus.

ΚΕΦ. Η΄.

Ἐνθα Φίλιππος ἐρωτῶν τὴν Πυθίαν, τίς μετ' αὐτὸν ἀρξεται τῆς βασιλείας.

Ἐπανελθὼν δὲ Φίλιππος ἀπὸ τῆς ἀποδημίας ἐξῆλθεν εἰς Δελφούς χρησμοδοτηθῆναι τίς ἄρα μετ' αὐτὸν βασιλεύσει. Ἡ δὲ ἐν Δελφοῖς Πυθία (1) δεξαμένη τοῦ Κασταλίου νάματος διὰ χθονίου χρησμοῦ οὕτως εἶπε· « Φίλιππε, ἐκεῖνος ὅλης τῆς οἰκουμένης βασιλεύσει καὶ δόρατι πάντα ὑποτάξει ὅστις τὸν Βουκέφαλον ἀλλόμενος (2) διὰ μέσης τῆς πόλεως διοδεύσει. » Ἐκλήθη δὲ Βουκέφαλος, ἐπειδὴ ἐν τῷ μῶρῳ εἶχεν ἔγκυαυμ βόδς (3) κεφαλὴν. Ὁ δὲ Φίλιππος ἀκούσας τὸν χρησμὸν προσεδόκα νέον Ἡρακλέα (4).

ΚΕΦ. ΙΓ΄.

Ἐνθα Ἀριστοτέλης τοὺς μαθητὰς ἐνερωτῶν αὐτοῦ, εἰ ἄρα βασιλεύσουσι, τί αὐτῷ δῶρον χαρίζονται.

Ἀλέξανδρος δὲ Ἀριστοτέλει (1) τῷ καθηγητῇ μόνῳ ἐκέχρητο· καὶ ἱκανῶν ὄντων παίδων (2) τῷ Ἀριστοτέλει εἰς μάθῃσιν παιδεῖας, ὄντων δὲ (3) παρ' αὐτοῖς καὶ βασιλέων υἱῶν, εἶπεν ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν πρὸς ἕνα αὐτῶν Ἀριστοτέλης· « Ἐάν κληρονομήσης τοῦ πατρὸς τὸ βασίλειον, τί μοι χάριση (4) τῷ καθηγητῇ σου; » Ὁ δὲ εἶπεν·

XV. Enim Philippus Delphos misit super regni sui sollicitus successorem; responsumque accepit in hunc modum: « O Philippe, is demum tuis omni orbe potietur, et hasta omnia subjugabit, quicumque Bucephalum equum insiliens medium Pelæ transierit. » Vocabatur enim equus quem supra diximus illo nomine: [nam eo modo] quod corniculata fronte terribilis foret, et quod iniusto etiam fortuita quadam ejus coxæ veluti taurini capitis imitamen insederat. Sed hac sorte recepta, rex opinionem fovebat prædici sibi Herculem juniorem ex famula sibi natum.

XVI. At vero Alexander cum Aristotele jam tantum Milesio uteretur, forte præceptoris istius ad puerorum ingenia colligenda tale periculum exstiterat. Quippe cum plerique essent filii regum et optimatum nobiles, sigillatim ab his sententias rimabatur, et quod sibi quisque polliceretur, si modo ad regnum patri succederet. Aliisque opes, aliis gratiam dignitatesque amplissimas verbis laxioribus pollicen-

« Ἐστὶ παρ' ἐμοὶ συνδίατος (5) καὶ ἔνδοξόν σε παρὰ πάν-
τας (6) ποιήσω. » Ἐτέρου δὲ ἐπίθετο· « Εἰ δὲ σὺ πα-
ραλάβῃς τὸ βασίλειον τοῦ πατρός σου, πῶς χρήσῃ μοι
τῷ καθηγητῇ σου; » Ὁ δὲ εἶπε· « Διοικητὴν σε ποιήσω,
καὶ τῶν ὑπ' ἐμοῦ κρινομένων πάντων σύμβουλόν σε κα-
ταστήσω. » Εἶπε δὲ καὶ πρὸς Ἀλέξανδρον· « Εἰ δὲ
σὺ, τέκνον Ἀλέξανδρε, παραλάβῃς τὸ βασίλειον ἐκ τοῦ
πατρός σου Φιλίππου, πῶς μοι χρήσῃ τῷ καθηγητῇ
σοῦ; » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπε· « Μελλόντων πραγμά-
των πέρι ἄρτι πυνθάνη (7); τῆς (8) αὔριον ἐνέχυρον μὴ
ἔχων τότε δώσω σοι τοῦ καιροῦ καὶ τῆς ὥρας ἔλευσομένης.
(9) Καὶ λέγει αὐτῷ Ἀριστοτέλης· « Χαίροις, Ἀλέ-
ξανδρε, κοσμοκράτωρ, οὐ γὰρ μέγιστος βασιλεὺς ἔστι (10). »
ὑπὸ πάντων δὲ Ἀλέξανδρος ἐφιλείτο ὡς φρενήρης καὶ

πολεμιστής· ὑπὸ δὲ Φιλίππου ἐν ἀμφιβολίᾳ ἦν (11)·
ἔχαιρε γὰρ ὁρῶν τοιοῦτο ἀριμάνιον πνεῦμα τοῦ παιδός,
ἐλυπεῖτο δὲ μὴ ὁμοῖον αὐτὸν ὁρῶν τῷ ἑαυτοῦ χαρακτήρι.

ΚΕΦ. ΙΖ'.

Ἐνθα Ἀλέξανδρος τὸν Βουκέφαλον ἵππον ἀγαλίνων ἐπιβάς
διὰ μέσης τῆς πόλεως διήλθεν. Ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ Φίλιπ-
πος ἰδὼν ἐχάρη θεασάμενος τὸν αὐτὸν διαδεχόμενον.

Ἐγένετο δὲ Ἀλέξανδρος ἑτῶν δεκαπέντε (1), καὶ ἐν
μῆ τῶν ἡμερῶν ἔτυχε διέρχεσθαι αὐτὸν τὸν τόπον (2)
ἐνθα ἦν ὁ Βουκέφαλος ἵππος ἐγκλεισμένος· καὶ
ἤκουσε χρεμετισμοῦ (3) φοβεροῦ, καὶ ἐπιστραφεὶς πρὸς
τοὺς φίλους (4) εἶπε· « Τίς οὗτος ὁ χρεμετισμὸς ἵππου (5); »
Ἀποκριθεὶς δὲ Πτολεμαῖος ὁ στρατάρχης (6) εἶπε· « Δέ-

παρέξει Α. || 5. συνδίατος κοσμοκράτωρ Α. συνδιατιώμενός μονοκράτωρ Β. || 6. πᾶσιν Α. || 7. περὶ μελλόντων μοι πραγμάτων πυνθάνη; Α. περὶ τῶν μ. π. ἄρτι μὴ πυνθάνη C. Insolita verborum structura in cod. B. prodiit fontem poeticum. || 8. τῆς αὔρ. C. τίς α. Α. τί ὅτι α. Β. || 9. τότε δώσω ἐάν μοι δόξη, τοῦ καιροῦ καὶ τῆς ὥρας τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ παρασχεῖν ἐπιτερχόντων Α. In cod. B et C vox τότε melius abesset. || 10. addit C : ἀπίθι, θεοὶς μαθητεύθητι· οὐκ ἔτι χρεῖα σοι παρ' ἐμοῦ μαθεῖν τι. Τὰ νῦν ἔχων παρὰ σοῦ σημείον, τοῦ καιροῦ ἐπανόντος; καὶ τῆς ὥρας, τότε μοι ποιήσεις χάριν. || 11. ὑπὸ δ. Φ. ἀμφιβολία ἦν Α. Eadem jam legimus cap. 14. Quæ deinde in latinis sequuntur, infimam ætatem redolentia, a græcis nostris absunt.

Cap. XVII. 1. δεκαεσσάρων Α. || 2. εἰς τὸν τόπον C. || 3. χρεμετισμοῦ C; χρεμετισμοῦ Β. eodem modo in sqq. || 4. φίλους Α, πρόπολους C, πῶλους Β. || 5. τοῦ ἵππου Β. C; εἶπε· ἄνδρες, οὗτος ὁ χρεμετισμὸς ἵππου ἡλέοντος βρύχημα; Α. || 6. Παρεπό-

tibus, ubi ad Alexandri sententiam ventum est, ut ipse, si foret quoque Philippi successor, super futuro polliceretur : « Haud equidem mihi, ait, ut a sapiente ista hæc sententia sederit. De futuris enim instabilibus et incertis fixam dicere sponsonem, errantis est, benignitatis et fabilis (*favoris*?) cum crastino ratum pignus nullus facile possederit. Dabo tibi tunc quod facultas et tempus hortabitur. » Probat Aristoteles benevolentiam circumspectam, et « Ave, inquit, sane tu rex profecto mundane cum isto prudentiæ tuæ pignore! » Atque hæc ei fuerat sententia de magistro. At vero vulgo, ut qui spurcius ea (*prudens* el?) vi mentis calentior, [*in amore*] habebatur; quam quis * Philippus jam sincerius plecteretur. Videbat enim plenam indolem martiis desideriis regalibusque : eo admordebatur solo quod nihil de se vultu et similitudine mutaretur.

[Cum igitur pleraque ex his quæ in studentem pater largius conferebat, ipse quoque liberalitate transcriberet, Zeuxidos quondam, [*non*] celebris illius ad pingendum, sed enim adscelæ regalis, tales literæ deferuntur : « Zeuxis Philippo et Olympiadi salutem plurimam dicit. Est scire vos ea quæ Alexandro destinatis non illi ad frugi custodiam retineri, enim labi omnia facilitate donandi. Quare quod sat sit estimatote dispensandum. » Ad hæc reges Aristoteli scribunt : « Nuntiat Zeuxis is qui sumptibus Alexandri est præfectus, ea quæ ad ejus usus largiamur ab eo facile dilabi, quia sit inconsideratior dilargitor. Ergo tu missa susceperis, atque ex sententia dispensabis. » Ad hæc Aristoteles : « Ratum quidem habeo, mi rex, nostris Alexandrum institutis nihil sese nobisque indignum facilitare : idque mox coram indole ejus inspecta vestra quoque sententia suæ doctrinæ *. Quæ si vobis cordi est experiri, subjeci consi-

lium. » Ad hæc reges scribunt rursus ad Zeuxim : « Lite-
ras tuas Aristoteli quas super Alexandro feceras intimavi-
mus, quidve ad hæc ille responderit, præsto est tibi. Igitur
ex utroque collige quid facto opus arbitrare. » Id tamen
scriptum cum suspectasset Aristoteles, aliud in hunc modum
Alexandro refert : « Scripsere mihi Philippus et Olympias,
parentes tui, ea quæ tibi sumptui mitterent inconsultius
deperire. Neque accedo sententiæ, quicquam te indignum
nobis ac parentibus sapere. » Ad hæc puer : « Scire te par
est, mi magister, ea quidem quæ ad nos a parentibus desti-
nantur indigna esse illorum opibus et nomine, sed secus
tamen de institutione regali reges pariter ac parentes quam
decorum fuerat commoveri si fortunam hanc fragilitate po-
pulari *. » Sunt etiam literæ utriusque parentis ad filium
ad hunc modum : « Sumptus tibi qui fortuna nostra digni
mittuntur, ne prodigeris, fili, nec literarum Aristotelis de
te perverteris testimonium. Enim frugi te esse parcimonia
comprobat. » His respondit Alexander : « Equidem mis-
sorum a vobis, mi parentes, modum nomine vestro dignum
non confitebor. Expensam tamen eorum fieri pro necessi-
tate regii nominis fateor. Neque vero de me magistri literæ
claudicabunt ejus præceptis non dignum a me nihilum fieri
noscens; enim vos mallem neque adversus istæ aures malis
sermonibus reservasse; veritatemque hanc decentius conver-
tisse in eos qui id facere audent, et nostri curam regiam
agere pro illa populari malitis. »]

XVII. Id jam tempus, decimum quartum annum Alexan-
der appellebat. Qui cum quadam die locum, quo clausus
equus Bucephala fuerat, præteriret, conversus ad amicos
hoc ait : « O viri, hinnitusne aures meas, annon rugitus
aliquis leoninus offendit? » Ad hæc Ptolemæus qui Soter

σποτα, οὗτός ἐστιν ὁ λεγόμενος Βουκεφάλος ἵππος, ὃν ὁ πατήρ σου ἐνέκλισε ἐνταῦθα (8) διὰ τὸ ἀνθρωποφάγον αὐτὸν εἶναι. » Ἀκούσας (9) δὲ ὁ ἵππος τῆς Ἀλεξάνδρου λαλιᾶς, ἐγχερέτισεν ἐκ δευτέρου, οὐχ ὡς πάντοτε φοβερὸν (10), ἀλλὰ μειλίχιον (11) καὶ λιγυρὸν, ὡς (12) ὑπὸ θεοῦ ὑποτασσόμενος. Ὡς οὖν ἤγγισε τῷ παγγέλλῳ (13) ὁ Ἀλέξανδρος, εὐθέως ὁ ἵππος προέτεινε τοὺς ἐμπροσθίους (14) πόδας τῷ Ἀλεξάνδρῳ καὶ (15) τὴν γλῶτταν αὐτοῦ προχαίνων (16) αὐτῷ, ὑποφαίνων τὸν ἴδιον αὐθέντην (17). Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος θεασάμενος τὴν θαυμαστὴν τοῦ ἵππου πρόσφιν (18) καὶ λεύβανα πολλῶν ἀνθρώπων βιαίῳ θανάτῳ (19) ὑποκείμενα αὐτῷ, παραγκωνισάμενος τοὺς φύλακας τοῦ ἵππου, ἤνοιξε τὸν κάγκελλον καὶ δραξάμενος τοῦ τένοντος αὐτοῦ (20) [ὑπετάγη αὐτῷ καὶ] ἤλλατο εἰς αὐτὸν ἀγαλίνετον, καὶ διῆγε διὰ μέσου τῆς πόλεως Πέλλης. Δραμῶν δὲ τις τῶν ἱπποφόρων ἀπήγγειλε [τὸ γεγονός] (21) τῷ βασιλεῖ Φιλίππῳ ἔξω ὄντι τῆς πόλεως (22). Ὁ δὲ Φίλιππος ὑπομνησεις τοῦ χρησμοῦ εὐθέως ἀπήντησε τῷ Ἀλεξάνδρῳ καὶ ἡσπασατο αὐτὸν

εἰπὼν. « Χαίροις, Ἀλέξανδρε κοσμοκράτορ. » Καὶ ἀπὸ τότε ἱλαρὸς ᾤν (23) Φίλιππος ἐπὶ τῇ τοῦ τέκνου ἐλπίδι.

ΚΕΦ. III'.

Ἐνθα Ἀλέξανδρος ἀπελθὼν εἰς Πίσαν ἐπὶ τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα διαλέγεται τῷ Νικολάῳ βασιλεῖ τῶν Ἀκαρνάνων καὶ μάχονται περὶ τοῦ ἀγῶνος μετὰ ἀλλήλων.

Μιᾷ (1) οὖν τῶν ἡμερῶν εὗρεν εὐκαιροῦντα τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἀλέξανδρος, καὶ καταφιλήσας αὐτὸν εἶπε. « Πάτερ, δέομαί σου, ἐπιτρέψον (2) μοι εἰς Πίσαν πλεῦσαι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα τῶν Ὀλυμπίων. » Ὁ δὲ Φίλιππος εἶπε πρὸς αὐτόν. « Καὶ ποῖον ἀσχημα ἀσκήσας τοῦτο (3) ἐπιθυμεῖς (4); » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπεν. « Ἀρματιηλατῆσαι βούλομαι (5). » Ὁ δὲ φησι. « Τέκνον, προνοήσομαί σοι ἵππους ἐκ τῶν ἐμῶν ἱπποστασίῳ ἐπιτηδείους καὶ οὗτοι μὲν ἐπιμεληθήσονται (6). σὺ δὲ, τέκνον, γύμναζε σεαυτὸν ἐπιμελέστερον· ὁ γὰρ ἀγὼν ἐνδοξός ἐστιν. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπε. « Πάτερ, σὺ ἐπιτρέψον μόνον (7) ἀπελθεῖν εἰς τὸν ἀγῶνα· ἔχω γὰρ ἵππους ἐκ νέας ἡλικίας, οὓς ἐμαυτῷ

μενος δὲ τούτῳ Πτολεμαῖος, ὁ ὕστερον Σωτὴρ ἐπικληθεὶς, φησὶν A. || 8. ἐνταῦθα om. A et B. || 9. ἐπακούσας A. || 10. καὶ τοερὸν add. A. || 11. μειλίχρον C et B; μειλίχιον A, qui om. καὶ λιγυρὸν || 12. τάχα A. || 13. παγγέλλω C. || 14. τ. ἐμπροσθεν π. C; τοὺς π. ἐμπροσθεν A. || 15. om. hac A. ubi ita locus habet: προτείνας τοὺς πόδας [τοῖς] ἐμπροσθεν κατὰ πάντα ἐκίνησεν, ὡς τῷ ἴδιῳ δεσπότην λιτανείας ὑποφίνων. Eadem expressit interpret latinus. || 16. προσχαλῶν C. || 17. δεσπότην C. || 18. μορφήν C; τὴν κενὴν [καὶνὴν] πρόσφιν A. || 19. βίῳ θανάτῳ B; om. C; ἀνθρώπων βίῳ [1. βιαιῶς] θανατησαντων, ἤλεσεν ὡς ἀνθρωπος. Παραγκωνισάμενος [δὲ] τοὺς φύλακας ὄντας, ἠνέφρην τὸν κάγκελον τῇ ἑαυτοῦ τάξει πεποιθώς A. || 20. δραξάμενος τῆς τοῦ ἵππου χαιτῆς, ὑποτεταγμένου αὐτῷ γενήσεται δ' ἀνἀγαλίνετον [ὑποτεταγμένον αὐτῷ ἦεν Πέλλης διὰ μέσου ἀχ.]. Δραμῶν δὲ κτλ. Mox in cod. B et C pro πρὸς dedi εἰς. Quae antecedunt inclusi utpote abundantia vel certe non suo posita loco. || 21. τὸ γεγονός addidi ex cod. A. || 22. ἀγνούμην (?) τῷ στρατῷ αὐτοῦ ποιούντι addit C. || 23. γεγηθῶς διετέλει A.

Cap. XVIII. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος πεντεκαίδεκατῆς γεγονώς ἐν μιᾷ τῶν ἡ. εὐκ. τ. π. εὐρών, καταφιλήσας εἶπε A. Codex C ita: Μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν Ἀλέξανδρος μετὰ τῶν συνηλικιωτῶν αὐτοῦ συνῶν, λόγους ἐν λόγοις προτείναντες, εἰσφέρειται λόγος, ὡς ὅτε εἰς Πίσαν ἀρματιηλατοῦσιν οἱ δοκιμώτεροι τῶν βασιλέων παῖδες, καὶ τῷ νικῆσαντι δῶλα διδοῦσιν ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπίου Διός· δὲ δ' ἀν ἡττηθείς, παρὰ τῶν νικησάντων θανατοῦται. Ταῦτα ἀκούσας Ἀλέξανδρος ἔρχεται πρὸς Φίλιππον δρομαῖος, καὶ εὐρίσκει αὐτὸν εὐκαιροῦντα καὶ καταφιλήσας αὐτὸν εἶπε Πάτερ κτλ. || 2. ἐπίστρεψόν μοι ἱππηλατῆσαι ἐν τῷ πλεῦσαι μοι εἰς Πίσαν εἰς τ. ἀγ. τ. Ὀλ. B; correxi ex cod. C et A; cod. C subjungit: ἐκεῖδ' ἀγωνίσασθαι βούλομαι. || 3. τούτους C. || 4. Addit C: σὺ συγχωρᾷ σοι ταῦτα πράξει. Addit A: οἶδα γὰρ ὅτι, ὡς βασιλέως υἱός, σὺδὲν πλὴν (πλέον cod.) πολεμικῶν ἀσκημάτων ἀγωνίζῃ· οὔτε γὰρ πάλιν οὔτε παγκράτιον οὔτε ἑτερόν τι τῶν γυμναστικῶν ἐγμυνάζω. Similia Valerius. || 5. addit C: καὶ εἰ τοῦτο μοι σὺ συγχωρεῖς, μετ' ὀλίγον ὄψῃ με θανούμενον. || 6. καὶ οὗτοι συμπαρακολουθήσουσιν εὐθέως A. || 7. μόνον dedi pro μοι ex cod. A ubi: σὺ μὲ μόνον ἐπιτρέψον, ἐγὼ γὰρ ἔχω ἐμαυτῷ ἵππους, οὓς ἐκ ν. ἡ. ἐθρεψα.

postea appellatus est: « Imo vero hic ille est equus Bucephala, quem ob vehementiam pariter et saevitidinem dentium hactenus claudi rex pater jussit. » Et inter hac rursus alius equi ejusdem hinnitus auditur, acutus ille quidem, sed nihil increpans ad formidinem pristinam, enim mite aliquid et mansuetum prorsus, ut diceret alloquia illa ad hominem esse morigera, non equi hinnitum saevientis. Nam et pedes priores extenderat, et gesticulam mansuetudinis luserat, et supplicis quodam motu blanditus est. Quod ubi intuitus est Alexander, fuisse in illo antehac tam truculentum officium edendis hominibus demiratur. Denique custodibus evitatis, claustrisque dimotis, animal educit, jubamque ejus cum leva apprehendisset, audacius nescias an facilius, tergum quadrupedis insultat, effrenemque eum, sed morigerum tamen imperiosis moribus aurigabundus hac atque illac Alexander circumducit. Quod cum admirationi visentibus foret, ex cursu quidam rem periculi hujus nuntiat Philippo. Sed ad memoriam ille revocans monitis oraculi oc-

currit ad puerum, et salutatur inde ut orbis integri dominum. Quare latior quidem spe filii pater Philippus tunc agebat.

XVIII. Sed Alexander quintum et decimum ingressus annum, explorato temporis opportuno, cum veniam e paternis auribus pignerato osculo impetrasset, precario petit ut sibi Pisas apud Olympia certaturo iter largiretur. « Et quid, inquit, laboris vel artis genus est, quod tibi ad certamina praeparatur? Neque enim reor non regum te nominis memorem hanc gloriam cupivisse. » Tum ille quidem quae sint parum liberalia munera refutat ac negat, pugillatus scilicet atque luctatus [et] quae vilem cestibus sive cursu plebicula vivat [1. plebiculam juvant]. « Enimvero, inquit, quadrigis ut certem. » Sedet patri professio adolescentis, et « Equos, ait, ad hos tibi usus jubeo protinus deduci, de quibus tibi (Incipit codex Ambrosianus) ad votum proclivitas fiat: neque enim improbo hujusce desiderii gloriam. » Tunc filius: « Gratiam equidem tibi, pater, hujusce muneris facio: habeo quippe equos quos exacta tutela recentis ad hac

ἀνθρώψα. » Καταφιλήσας δὲ αὐτὸν Φίλιππος καὶ θυμάσας αὐτοῦ τὴν προθυμίαν φησὶ πρὸς αὐτόν. » Τέκνον, εἰ βούλει (8), βαδίζε ὑγιαίνων (9). » Ἀπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν λιμένα ἐκέλευσε ναῦν καινὴν καθελκυσθῆναι (10) καὶ τοὺς Ἴππων ἅμα τοῖς ἄρμασι ἐμδληθῆναι (11). ἔπενέβη δὲ καὶ αὐτὸς (12) ἅμα τῷ φίλῳ αὐτοῦ Ἑφαιστῶνι, καὶ εὐπλεύσας (13) παρεγένετο (14) εἰς Πίσαν. Ἐξελθὼν δὲ καὶ λαβὼν ξενίαν (14) ἐκέλευσε τοῖς παισὶ περὶ τὴν τῶν Ἴππων ἐπιμέλειαν (16) γενέσθαι, καὶ αὐτὸς ἅμα τῷ φίλῳ Ἑφαιστῶνι ἐπὶ τὸν περίπατον (16) ἐξῆλθεν. Ὑπὴντησεν αὐτοῖς Νικόλαος (17) ὁ υἱὸς Ἀρείου (14) βασιλεὺς Ἀκαρνάνων πλούτῳ καὶ τύχῃ, δυοὶ θεοὶ ἀσάτοιοι (19), φρουαττόμενος, [ἀνὴρ εὐμεγέθης καὶ ἀλκιμώτατος λίαν (20)] καὶ τῇ τοῦ σώματος δυνάμει πεποιοῦς. Καὶ προσελθὼν ἡσπάσατο τὸν Ἀλέξανδρον (21) εἰπὼν. » Χαίροις, μεिरάκιον. » Ὁ δέ. » Χαίροις καὶ σὺ, ὅστις ἂν εἴης καὶ πόθεν τυγχάνεις (22). » Ὁ δὲ Νικόλαος εἶπε τῷ Ἀλεξάνδρῳ (23). » Ἐγὼ εἰμι Νικόλαος ὁ βασιλεὺς Ἀκαρνάνων. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπε πρὸς αὐτόν. » Μὴ οὕτω γαυριοῦ, Νικόλαε βασιλεῦ, φρουαττόμενος (24) ὥς ἐνέχυρον (25) ἔχων

τῆς αὔριον ζωῆς· τύχῃ γὰρ οὐχ ἔστι, κεν ἐγ' ἐνὸς τόπου· ῥοπή δὲ τοὺς ἀλαζόνας κατευτελίζει (26). » Ὁ δὲ Νικόλαος ἔφη. » Ἀγέεις μὲν ὀρθῶς, ὑπονοεῖς δὲ οὐχ οὕτως (27). τί δὲ παρεγένου ἐνταῦθα, θεατῆς ἢ ἀγωνιστῆς; ἔμαθον γὰρ ὅτι Φίλιππος εἴ τοῦ Μακεδόνα υἱός. » Ἀλέξανδρος εἶπεν. » Ἐγὼ (28) πάρειμι ἀγωνισασθαι σοὶ τὸν ἱππαστικὸν ἀγῶνα, μικρὸς ὢν τῇ ἡλικίᾳ. » Νικόλαος εἶπε. » Μᾶλλον παλαιστῆς ἢ παγκρατευτῆς ἢ ἱμαντομάχος ἔχεις. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος πάλιν ἔφη. » Ἀρματῆλατῆσαι βούλομαι. » Ὑπερξέσας δὲ τῇ γολῇ Νικόλαος καὶ καταφρονήσας Ἀλεξάνδρου, θεωρήσας τὸ νέον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, οὐ μαθὼν δὲ τὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ εὐθυμον (29) ἐνέπτυσεν αὐτῷ εἰπὼν. » Μὴ δέν σοι καλὸν (30) γένοιτο. Ὅρατε εἰς τίνᾳ ἐλήλυθε τὸ Πισαῖον (31) στάδιον. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος δεδιδαγμένος ὢν (32) τῆς φύσεως ἐγκρατεῦσθαι, ἀπομαζάμενος τὸν ἐν ὕβρει πύτελον, καὶ μειδιάσας θανάσιμον ῥησίν. » Νικόλαε, ἄρτι σε νικήσω (34), καὶ ἐν τῇ πατρίδι σου Ἀκαρνάνων δόρατί σε λήψομαι. » Καὶ ἀπέστησαν ἀπ' ἀλλήλων διζακνόμενοι.

|| 8. sic A; ὅπου βούλῃ C; εἰ τούτου βούλει B. || 9. Post ὑγιαίνων cod. C addit: καὶ ποιήσας (1. ἐποίησε) αὐτῷ (αὐτὸν cod.) στολῇ, ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος διωρίσαστο· ὥσπερ τις θεάσαστο (θεάσαι cod.) τῷ ἡλίῳ ἀνατείλαντι, τοῦτο γὰρ ἡ χροία (χρεία cod.) τῆς στολῆς· κατακοσμήσας αὐτὴν μαργάρῳ καὶ λίθοις τιμίοις. || 10 sic. A; κατασκευασθῆναι B C. || 11. θῆναι B; pergit C: καὶ στρατιώτας παραλαβὼν ἐπέβη ἅμα τ. φ. || 12. sic A; ἐπέβη δὲ Ἀλεξ. B. || 13. εὐπλοήσας A; ἀποπλεύσας B. C. || 14. sic A; παραγίνεται B. C. || 14. ξενία πολλὰ B. C; ἐμβάς (1. ἐκβάς) καὶ λαβὼν ξενίαν ἐκεῖθεν τοῖς θεράπονσι γενέσθαι περὶ τὴν τῶν Ἴππων ἐπιμέλειαν, καὶ αὐτὸς ἅμα τῷ Ἑφαιστῶνι ἐπὶ περίπατον ἐξῆι A. || 15. πᾶσι τὴν τῶν Ἴππων ἀμειψίν B. C. || 16. ἅμα τῷ Ἑφαιστῶνι ἐξῆλθεν B. C. || 17. Νικ. ὀνόματι ἀνδρουπῆς τῇ ἡλικίᾳ A. || 18. Ἀρείου C; βασιλ. ἀρείου Ἀκαρνάνων A. » Dans le grec moderne ce Nicolas est fils de Darius, roi de Perse. » Berger de Xivrey ad marg. Ms. sui. || 19. ἀστ. addit ex A; deinde in cod. C: φυλαττόμενος. || 20. inclusa addit ex C. || 21. ἅμα ἐπὶ τῇ παρείῃ θέλων μαθεῖν add. A. || 22. ὅτι. πο. ἢ τυγχάνεις A. || 23. ὁ δὲ ἔφη· τίνα ποῦ ἔμην προσπαροῦσεῖς; ἐγὼ πτλ. A. cf. latina. || 24. καὶ φρουαττοῦ C. || 25. μὴ ὥς δεκαὶ ὦν ἔχει (sic) περὶ τῆς αὔριον ἐνέχυρον ζωῆς A, unde in nostris refinit ὥς ἐνέχυρον pro ὥς τὸ ἱκανόν. || 26. melius A: ῥοπή δὲ μεταβάλλει τοὺς ἀλ. [καὶ] αὐχενίζει. || 27. ὑπονοεῖς δ. οὐχ οὕτ. om. A, uti Valerius; mox pro τί cod. A ἐπὶ τί. || 28. Codex A: ὁ δὲ εἶπεν· πάρειμι ἀγωνισόμενος τὸν ἱππαστικὸν, καίπερ (καὶ γὰρ cod.) ἐτι μικρὸς εἰμι τῇ ἡλικίᾳ, οὐδὲ συνωρίδος οὐδὲ ἑτέρων τι τούτων. Ὁ δὲ εἶπε· τί σὺν βούλει; Ὁ δὲ· ἄρματῆλατῆσαι θέλω. Διαλέσας τῇ γολῇ ὁ Νικ. || 29. sic C; τὸ τῆς ψυχῆς εὐθυμον (εὐθυμον?) A; τὸ τ. ψ. πλάτος B. || 30. καλὸν C. || 31. τὸ τῆς πίστεως στ. B; ceterum verba ὁρατε... σταδίων om. A. || 32. ἦν C. deinde ὑπὸ τῆς φ. B. C. Latina laborant. || 33. sic A; τὸν ἐν ὕβρει σύελον B; τὸν ἐνυδριστάλον (quæ vox delenda in Steph. Thes.) C. || 34. addit C: μεῖζον γὰρ ἄρεως καὶ Ἡρακλείους σοὶ φανήσομαι, καὶ παρ' ἐμοῦ τὸ ζῆν ἀπολύσεις. In A. locus ita habet: Νικόλαε, ὀνόματι ἀγῶνι τοῦ ἐμοῦ πατρὸς σπογῶν καὶ μητρὸς γαστέρα ἱερὸν, ὡς καὶ ἐνθάδε ἄρματι νικήσω, καὶ ἐν τῇ πατρίδι Ἀκαρνάνων δόρατί σε λήψομαι. Ταῦτα εἰπόντος, ἀπέστησαν ἀπ' ἀλλήλων διαζακνόμενοι (διαμυχόμενοι C; om. B.).

mili studiosius præparavi. Hæc quoque professio Philippum juvat, laudatumque studii filium facile permiittit, cum primum sibi deduci ad navigia currus et arma jussisset. Igitur escensa navî comitatusque Hephæstione amico, secunda admodum tempestate Elim appellitur. Quo in loco cum equorum curam famulis mandavisset, atque ipse visum loca deambulatunq. procederet, obviat forte Nicolao cuidam adolescenti regulo ex Acarnania. Celsius quidem illo et sublimius se ferente (quippe qui duplici eoq. perflabili deorum adminiculo levaretur opulentia scilicet et fortuna), habebat tamen Nicolaus ipse quod sibi de suis viribus polliceretur. Nihilominus salutando Alexandro præstitit se priorem, nescius etiam tunc itus illius causas et certaminis studium. Fuit tamen non sine contumelia salutatio: nam et Ave, inquit, o puer: nec ille sedulo resalutat. Tunc secundo Nicolaus, Et quem, inquit, arbitrare te tam incuriosius salutasse? Quippe ego Nicolaus ille sum rex Acarnanum.

Alexander refert: Istam arrogantiam non probo. Quid enim te juvabit imperii vana jactatio de secundis crastinis fluctuantem? Non enim vides ut stare fortuna hominum nesciat, utque in his fragilior habeatur quicumque illa des viciatant nixabundi? Ad hæc Nicolaus: Hæc quidem, inquit, non invenuste: enimvero velim scire cur adsis? nam te Philippi filium fama prælocuta est. Fatetur Alexander sese ad certamina quadrigarum studio coronæ venisse. Tum Nicolaus felle de nimia indignatione suffusus, despectansque ejus ætutulam, neque vim animi considerans, consputum adolescentulum et maledictis increpitum dereliquit. At vero Alexander qui omnium disciplinarum continentiam magistro ostentare didicisset, abstersit clementer sputamenta, injuriamque arridens, ait: Juro equidem tibi, Nicolæe, patris mei pariter ac matris majestatem, ut te et in hoc præsentî certamine et Acarnaniæ telo superabo. Hinc soluta est fabulatio.

ΚΕΦ. ΙΘ'.

"Ενθα Ἀλέξανδρος τὸν ἱππικὸν ἀγῶνα σὺν τῷ Νικολάῳ ἀγωνίζεται μετὰ τῶν ἄλλων, τοῦ Νικολάου ἀποθανόντος.

Μετὰ δὲ ἡμέρας ὀλίγας ἐπέστη ἡ τοῦ ἀγῶνος προθεσμία· καὶ εἰσῆλθον ἀρματῆλαται ἑννέα, οἱ μὲν τέσσαρες βασιλέων υἱοὶ τυγχάνοντες, αὐτὸς Νικόλαος δ' Ἀκαρνάν (1), καὶ Ξανθίας δ' Βοιωτίας (2) καὶ Κίμων (3) δ' Κορίνθιος καὶ Ἀλέξανδρος δ' Μακεδόν· οἱ δὲ λοιποὶ σατραπῶν καὶ στρατηγῶν υἱοὶ ἦσαν. Ἐτέθησαν (4) λοιπὸν τὰ τοῦ ἀγῶνος πάντα, καὶ ἡ κάμπη ἐκλήρωθη. Ἐλαχε πρῶτος Νικόλαος, δεύτερος Ξανθίας, τρίτος Κίμων, τέταρτος Κλειτόμαχος (5) Ἀχαιὸς, πέμπτος Ἀρίστιππος

Ὀλύμπιος, ἕκτος Περίερος Φωκαεὺς, ἑβδόμος Λάκων Λύδιος, ὄγδος Ἀλέξανδρος Μακεδόν, ἑννατος Κλινόμαχος Αἰακός. Ἐστήσαν λοιπὸν ἐπὶ τὴν ἵππασίαν (6)· ἡλάλαξεν ἡ σάλπιγξ τὸ ἐναγώνιον μέλος· ἐξῆλθον (7) αἱ ταδλώσεις τῶν ἵππων, ἠνολήθησαν οἱ ἀρετῆρας τῶν καγκέλλων, προεπῆδθησαν πάντες ὀξεῖ δρμηματι (8) χρησάμενοι· πρῶτον καμπτήρα περιῆλθον (9), δεύτερον καὶ τρίτον καὶ τέταρτον. Οἱ μὲν οὖν ὑστεροῦντες ἤττησαν (10) τῶν ἵππων λιποφυγῶντων· τέταρτος ἦν Ἀλέξανδρος ἐλαύνων, ὅπισθεν δὲ αὐτοῦ δ' Νικόλαος, οὐχ οὕτως ἔχων τὸ νικῆσαι ὥς τὸ ἀναιρῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον· ἦν γάρ δ' πατήρ τοῦ Νικολάου ὑπὸ Φιλίππου ἐν τῷ πολέμῳ ἀναιρεθεῖς (11). Τοῦτο οὖν γνούς δ' φρενήρης Ἀλέξανδρος, πεσόν-

Cap. XIX. 1. Ακαρναῖος B; om. A et C. || βιώσιος B; om. C. || 3. Κίμων B, Κίμος A, Κόμων C, Conon Valerius Maji, at in cod. Reg. 4880 recte legitur Cimon; vocem δ' κορίνθιος om. C. || 4. A: ἐτέθη ὕδρια καὶ ἐκλήρωθη, καὶ ἐλαχε α' κτλ. || 5. sic BC et Valerius, Κλινόμαχος A, addito patriae nomine, quod et hoc l. et in sqq. reliqui codd. omittunt. Sequentia nomina dedi ex A, quum in B et C corrupta sint et ita adornata ut non novem sed decem numerentur. Quintus Valerius est Balcheus, quod ortum ex antecedente Ἀχαιός, ut deinceps sextus fiat qui esse debet quintus et sic porro. In B et C quintus recte est Aristippus; sextus Ὀλύμθος C., Ὀλυθός B, quod ortum ex antecedente Ἀρίστιππος Ὀλύμθος; ita jam septimus in codd. B et C est Πιέρρος (Pterus Valer.), octavius in B Λακωνίδης (i. e. Λακ. Λύδιος), in C Ασομέων δ' infra Ασομέων δ' Λύδιος, in Valer. Alcan. Nonus est Alexander; quibus superaddidit in B C Νικόμαχος ἄρκος. Hunc omittit Valerius, quem ex allatis corrigere licet. || 6. ἱππορσσίαν A. addens ἐποχευόμενοι τοῖς ἄρμασι. || 7. Pro his A: ἀρέθη ἡ φρενῆρας· προεπῆδθησαν κτλ. || 8. ἄρματι B. ἄρμῃ μεταχρησάμενοι C. || 9. π. om. B et A. || 10. ὑστερήσαντες ἀττησάντων τ. 1. A; aptius scriberetur οἱ μὲν οὖν ὑστέρησαν, ἀττησάντων τ. 1 καὶ λιποφ. Celerum post v. λυποφῆσαντων (sic) cod. C praeterpositum intercalata habet nescio unde haec: Καὶ ἰδοὺ Νικόλαος τῇ οὐρανίᾳ (οὐρανίῳ cod.) ἔλωμένος ἐσθῆτι, καὶ σὺν αὐτῷ Κίμων (Κύμ. cod.) δ' Κορίνθιος ἡκασίᾳ (εἰκασίᾳ scr. Berger. interpretans: Cymon également en costume de représentation (?). Postulatur color vestis, quo a ceteris Cimon distingueretur. Conjecerim πρσσίᾳ vel πρσσίῳ (viridi). Sic πρσσίον σχῆμα Malala commemorat p. 173 ed. Bonn. de diversicoloribus certatorum vestibus verba faciens) καὶ αὐτὸς ἔλωμένος, μετὰ δὲ τοὺτους (τοῦτους cod.) Ασομέων δ' Λύδιος (Λύδιος?) ἦν τέταρτος. (Igitur unum nomen excidit, Alexandri scilicet.) Καὶ μεγίστου θρύλλου (θρύλλου cod. corr. Berger.) γενομένου, οἱ τοῦ Ὀλυμπίου μέρος φυλάται (sic. Berger; φυλῆται cod.) πρὸς Ασομέωντα ἐπέδων· « Τί τὴν ψυχὴν συμπάσχει, ὦ Ασομέων, καὶ σὺν μεираίῳ ἤλλος μαχέσασθαι; μὴ κατάνειε ἄρματῆλατων. » Ὁ δὲ Ασομέων φησὶ πρὸς αὐτούς· « Ὑμεῖς οἱ τοῦ Ὀλυμπίου ἀπιτε (ἀπιτε cod.) ἀπ' ἐμοῦ· κἀγὼ παρὰ τοῦ μεираίῳ ἐκδέχομαι στεφάνους ἐκ τοῦ μελίου (τεμένους s. μελίου?) Διός. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος φησὶ πρὸς αὐτόν· « Ναι, οὕτως ἔχει· ἀπὸ γὰρ τοῦδε τοῦ ἀγῶνος καὶ ἡ τοῦ πατρὸς πραγματεύεται μοι βασιλεία. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν, καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτοῦ καταπῆλθεν αὐτόν, λέγων· « Ἴδε καὶ νέος Οἰνόμαος (sic Berger. pro Ἰνόμαος). » Μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἕκαστος τὸ ἴδιον (τῷ ἰδίῳ cod.) περιποιεῖτο σκεῦος, Ἀλέξανδρος ἔχων δ' (δέκα cod.) ἱππους βασιλικούς (βασιλίσους cod.) θαλαίους (θεταλικούς? certe Bucephalus erat Thessalus. v. Plutarch. Al. 6), δεξιὸν μὲν τὸν Βουκέφαλον, ἀριστερόν δὲ τὸν Πεγάσιον (πετάσιον cod.). Καὶ ἐσπῆρισαν κατ' ἄξιαν, ὥστε πάντας λέγειν ἐν τοῖς Ὀλυμπίοις γεννηθῆναι τοὺς τοῦ Ἀλεξάνδρου ἱππους. Παρειστήκειμα πάριος (Berger. conj. παρ' εἰσπήχημα Πάριον, quae significare posse auguratur: les assistants étaient placés près d'un monument de marbre de Paros : Scribendum παρεστήκει μακπάριος, adstilit is, qui mappa signum certatoribus dare sole)· συμπάρησαν οἱ βλέποντες· οἱ σπένδοντες ἐπέδων· « Ζεὺς ἄνθεεν ἐώρα. » Ὁ δὲ λεραὺ τοῦ Διὸς ἀθλοθέτης ἐκάθητο. Ὁ δ' ὁχλος τῶν θεωμένων (θεωρεῖν cod.) προσεπήγετο ἰδεῖν τὸ ἀποθεσόμενον. καὶ ἦν ἰδεῖν μυριάριθμον ὄχλον ὀφθαλμὸν ἕνα ἔχοντας, καὶ αὐτόν (τοῦτον?) πρὸς Ἀλέξανδρον. Μεταξὺ δὲ τούτου Ἀλέξανδρος τὴν σημασίαν ποιεῖται· καὶ διὰ τῆς χειρὸς τοῖς ὄχλοις ἐμήνυε. Οἱ δὲ ὄχλοι εὐφρόμουν· καὶ πολλοὶ ἔρις συνέπεισε (?)· σιγὴ δὲ τοῖς πᾶσιν ἐξίσου ἐγένετο. Καὶ ἰδοὺ οἱ κατακλιθεὶς ἄρῳ ἀνεψύχθησαν· τὸ θέμνος εἶχε τοῖς πᾶσιν. Ἐξῆλθον δὲ ἅμα Νικόλαος καὶ Καλλισθένης (in antec. pro Callisthene Olynthio vidimus Aristippum Olynthium) μέσον τὸν Ἀλέξανδρον ἔχοντες, ὥδε κἀκείσε περισκοποῦντες τὸ πῶς αὐτὸν θανατώσουσιν. Ἦγετο δ' Ἀλέξανδρος μέσον αὐτῶν, καθάπερ χειμαζομένη ναῦς. Καὶ οἱ μὲν Καλλισθένης· πλαγίως ἐκ δεξιῶν, ὅπισθεν δὲ αὐτοῦ ἦν Νικόλαος· οὐχ οὕτως ἔχων τὸ νικῆσαι et cett., ut in B et A. || 11. πότε add. C; deinde pergit ita: ὥς δὲ τὸν ἐπὶ τῇ σπενδόνῃ (cod. ἐπὶ σπενδῶνα) κατέλαβον τόπον, ἐνδίδωσι τὰς ἡνίας Ἀλέξανδρος· καὶ ὁ Βουκέφαλος περικυλίει (περικλίει cod.) τοὺς ἱππους καὶ τὸν μὲν Καλλισθένην περιδραμῶν τῇ σπενδόνῃ (σπενδῶνι cod.) ἀπερρίψατο· τὸν δὲ Νικόλαον συνεχώρησε προαελαθεῖν αὐ-

XIX. Non multo autem post cum dies certaminis advenisset, aurigandique professio studio excitaretur, novem quidem omnes, sed regii juvenes [quatuor] competeabant: quorum sortito primo Nicolaus astilit carcere, secundo Xanthias, tertio Cimon, quarto Clitomachus, Balcheus quinto, Aristippus sexto in loco, Pierus septimo, Alcan octavo, Alexander post nono. Hi cum ex more artis atque certaminis institissent curribus, lituoque signum solemniter increpasset, cuncti una prosiliunt. Enimvero Alexander erat quartus a primo, Nicolao propius insequente, et spe

transitus et infesto consilio, ut si praetervehi queat, non absque periculo Alexandri consulturus. Id quidem illum non satis fugerat. Nam et causa odii commonebat, quod bello Nicolai patrem Philippum oppressisset. Igitur astu se dedebat Alexander a Nicolao praeteriri. Quippe iam ceteri, qui cursu praevenerant, alii alio casu prolapsi primam spem potiundae palmae Nicolao dabant. Qui cum finem certaminis jam sperasset, infert sese Alexander voto praeterlabendi. Ad hunc conatum equis Nicolai concurrentibus, titubans dexter e mediis cernuantique persimilis, implicatos reliquos secum

τον τῶν πρώτων (12) ἐλαυνόντων ὑπ' ἀλλήλων, συν-
χώρησε τὸν Νικόλαον παρελθεῖν αὐτόν· ὁ δὲ Νικόλαος
ἀγνοῶν τὴν ἐνέδραν διέβη, ἔχων τὴν δόξαν τοῦ στεφανω-
θῆναι (13)· καὶ λοιπὸν ἤλαυε πρῶτος, μετὰ δὲ δύο καμ-
πτῆρας (14) σκονδυλίζει ὁ δεξιὸς ἵππος τοῦ Νικολάου
ὁ ἐπὶ τῷ βυμῷ τοῦ ἄρματος (15), καὶ συμπεσόντων τῶν
ἵππων καταπίπτει ὁ Νικόλαος. Ὁ οὖν Ἀλέξανδρος ἐπι-
μένει (16) τῇ ὁρμῇ τῶν ἵππων ἑαυτοῦ, καὶ παρερχόμενος
ἐπιλαμβάνεται τῶν ἀξόνων (17) τῶν ὀπισθίων τοῦ Νικο-
λάου· καὶ σὺν τῷ ἡνίοχῳ καὶ τοῖς ἵπποις τελευτᾷ ὁ Νικό-
λαος. Καὶ διαμένει λοιπὸν ὁ Ἀλέξανδρος μονώτατος· καὶ
γίνεται τῷ τελευτήσαντι ἡ παροιμία ἡ λέγουσα· ὃς ἄλ-
λῳ κακὰ τεύχει ἑαυτῷ κακὸν τέτευχεν (18).

Στεφανοῦται λοιπὸν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἀναβαίνει (20)
τὸν νικητικὸν (20) ἐστεμμένον στέφανον· στεφανοὶ γὰρ αὐ-
τὸν ὁ Ὀλύμπιος τὸν κότινον στέφανον παρὰ τῷ Ὀλυμ-
πίῳ Δίῳ. Καὶ (21) λέγει αὐτῷ ὁ τοῦ Διὸς μάντις· « Ἀλέ-
ξανδρε, προμηνύει σοι ὁ Ὀλύμπιος Ζεὺς ταῦτα· θάρσει·
ὥσπερ γὰρ Νικόλαον ἐνίκησας, οὕτω πολλοὺς νικήσεις ἐν
πολέμοις. »

ΚΕΦ. Κ'.

Ἐνθα Ἀλέξανδρος ὑποστρέφας ἀπὸ τῆς Πίσσης εὖρε Φίλιππον
γῆμαντα Κλεοπάτραν τὴν τοῦ Λυσίου ἀδελφὴν.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος λαβὼν τὴν κληδὸνα ταύτην, νικηφό-
ρος ἀναστραφεὶς (1) εἰς Μακεδονίαν εὐρίσκει τὴν μητέρα
αὐτοῦ Ὀλυμπιάδα ἀπόβλητον γενομένην ὑπὸ τοῦ Φι-
λίππου τοῦ βασιλέως, τὸν δὲ Φίλιππον γῆμαντα (2) τὴν
ἀδελφὴν Λυσίου Κλεοπάτραν τούνομα. Ταύτῃ δὲ τῇ
ἡμέρᾳ ἀγομένῳ (3) τὸν γάμον Φιλίππου (4), ἔχων τὸν
νικητικὸν καὶ Ὀλυμπιακὸν στέφανον ὁ Ἀλέξανδρος εἰς-
ῆλθεν (5) εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ λέγει τῷ βασιλεῖ Φιλίππῳ·
« Πάτερ, δεῖξαι μου τῶν πρώτων ἰδρώτων τὸν νικητικὸν
στέφανον, καὶ δταν μέντοι καγὼ δίδωμι (6) τὴν ἑμαυτοῦ
μητέρα Ὀλυμπιάδα βασιλεῖ ἑτέρῳ (7) πρὸς γάμον, κα-
λέσω σε εἰς τὸν γάμον (8) Ὀλυμπιάδος. » Καὶ ταῦτα εἰ-
πόν Ἀλέξανδρος ἀνεκλίθη ἐναντίον Φιλίππου τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ (9). Φίλιππος δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις παρὰ Ἀλε-
ξάνδρου ἐτρύχετο (10).

τὸν κτλ. ut in cod. B. || 12. malim τὸν πρὸ αὐτοῦ || 13. νικηθῆναι C. ἐλπίδα ἔχων στεφανωθῆναι ὡς νικητῆς A. || 14. μετὰ δὲ
β' καὶ γ' στάδια A. μετὰ δὲ ταῦτα C. || 15. ἐπὶ τῷ πρώτῳ ἄρματι C; ἐπὶ τῷ ἄρματι τῷ πρώτῳ B, quæ sic inepta sunt, vel
certe supervacanea. Quod substitui, indicavit Valerius: *titubans dexter e mediis* (sic reposui e codice Regio 4880; cod.
Ambrosianus habet *dexteræ medis*; unde Majus fecit *dexter equus*). Cod. A. nihil nisi hæc: σκονδυλίζει ὁ ἵππος Νικολάου,
καὶ καταπίπτει ὅλως τὸ ἄρμα σὺν αὐτῷ τῷ ἡνίοχῳ· ὁ δὲ ἐπὶ δὲ τῇ ὁρμῇ τῶν ἵππων Ἀλέξανδρος παραυτὰ ἀνῆρθε τὸν Νικό-
λαον || 16. ἐπιβαίνει C. || 17. τῷ ἄξονι C: dein καὶ ἐπὶ τοῖς ἵπποις om. B. || 18. ἐτεύχεν C addens: ὡς παρ' Ἡσιόδῳ
(Opp. 265.)· « Οἱ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων. » || 19. διαβαίνει B. || 20. τῷ νικητικῷ ἐστεμμένον στέφανον A.
Quæ sequuntur in B στεφανοὶ γάρ... Διὶ non habet C; In cod. A. locus ita habet: καὶ ἀναβαίνει ἐστεμμένον τὸν κότινον
(I. κότινον) παρὰ τῷ Ὀλυμπίῳ Δίῳ. Ὁ δὲ νεοκώρος ἐρη αὐτῷ· Ἀλέξανδρε, ὡς Νικόλαον ἐνίκησας κτλ. || 21. Delevi quæ ante-
ceunt in cod. B: καὶ λέγει αὐτῷ ὁ τοῦ Διὸς μάντις Ἀλέξανδρε προμηνύει σοι ὁ Ὀλύμπιος τὸν κότινον στέφανον παρὰ τῷ
Ὀλυμπίῳ Δίῳ.

Cap. XX. 1. Cod. C: νικηφόρος ἀνεστρέφετο πρὸς τὴν Μακεδονίαν μετὰ πλήθους λαοῦ, καὶ ὁ Λαομέδων ὁ συναρματλατῆ-
σας αὐτῷ· οὐκ ἐβούλετο γὰρ καταλείπει αὐτόν. Οἱ δὲ λαοὶ θαυμάζοντες ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ τῇ ἀνδρείᾳ τοῦ Ἀλεξάνδρου ὕμνον
αὐτῷ πλέκουσιν ἔχοντα οὕτως·

Στίχοι πρὸς εὐφημίαν Ἀλεξάνδρου.

Λύχη, Φίλιππε· τέρπου, Μακεδονία.
ὁ μὲν γεννήτης ἐντυχῶν Ἀλεξάνδρου,
ἡ δὲ πατρίς τυχοῦσα τοιοῦτου ἀλλοῦς,
αὐτὸν δ' ὑπαντήσαντες στεφανώμενον,
νικτὴν ἀήττητον γαυῶχον μέγαν·

ἀνατείλας γὰρ κατηγλαίσε βῶμην,
καὶ πάντας ἡμαυρώσε λοιποὺς ἀστέρας.
Δέχου οὖν αὐτόν, λαμπρὰ Μακεδονία,
καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀμύναι ἐν τούτῳ εἶδου·
Ἀλέξανδρος γὰρ ἐστὶν ὁ κοσμοκράτωρ.

Ταῦτα λέγοντες, τὴν ὁδὸν περιεῖων (sic) δάφνην ἔχοντες ἐν ταῖς χερσὶν ταῖς τούτων. Post hæc pergit: Ἀλέξανδρος δὲ ἐλθὼν εἰς Μ.
εὐρίσκει κτλ. ut supra. || 2. Cod. A: γαμοῦντα τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Κλεοπάτραν; nbi pro αὐτοῦ reponendum Ἀττάλου, quod
nomen etiam Valerio e cod. restitui, quamquam Attalus revera non ἀδελφὸς Cleopatras sed θεῖος fuit. Historiam quæ hoc
capite et sequenti narratur habes ap. Plutarch. Alex. c. 9. Noster quo consilio Attalo Lysiam substituerit, patet e cap. se-
quente. || 3. ἐπιτελούμενον A. || 4. Cod C pergit ita: Ἀλέξανδρος τοῖς βασιλείοις ἐπεισέρχεται στεφανώμενος, στήπτον
νίκης τῇ χειρὶ κατέχων καὶ τῷ πατρὶ τὴν προσήκουσαν ἀπεδίδου τιμὴν· καὶ παρ' αὐτοῦ τῇ τραπέζῃ ἐκελεύθη καθεσθῆναι. Ὁ δὲ
Ἀλέξανδρος ἔχων τὸν νικητικὸν στέφανον λέγει τῷ βασιλεῖ Φιλίππῳ· κτλ. || 5. εἰσέρχεται καὶ ἀνακλιθεὶς λέγει· πάτερ κτλ. A || 6.
præstare ἐκδίδωμι; cod. A. ἐκδύσασαι (sic). || 7. Ὁλ. βασ. E. om. A. || 8. καλέσω σε εἰς τοὺς ἐμῆς μητρὸς γάμους. Ὁ δὲ
Φίλιππος ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἐτρύχετο A. || 9. Post αὐτοῦ C addit γελοιοποιῶς (γελοιοποιῶς B). Quod delevi, quum pertinere

moratur. Enim tunc Alexander subiens, præteracto prola-
psoque Nicolao supervectus, rem belli sub stadio transegit.
Exin victor corona redimitus escenso templo cum Jovem
Olympium salutaret, æstimatione rei gestæ aut instinctu
dei, sacerdotem ferunt sic fortunam victoriæ interpretatum,
ut quod primo certamine Nicolaum [i. e. νικόλαον] vicisset,
esset sibi conjecturæ, per facile multos eum populos vinci-
turum, universitatique dominio potiturum.

XX. Hisce ergo omine atque lætitia ovans repatriat Ma-

cedoniam. Sed offendit forte, ex licentia regia spreto con-
jugio Olympiadis, Philippum tunc in Cleopatras nuptias de-
mutantem Attali alicujusdam non ignobilis filix. Die igitur
nuptiarum irruens regis triclinium coronatus: Sume, inquit,
hunc primum, o pater, laboris mei fructum: et una coro-
nam in caput patris transtulit. Tunc adjecit, Gaudeo qui-
dem quod in præsentī lætamini: et ego cum matrem aliis
regalibus nuptiis conjugabo, vos quoque participabo convi-
vio: et una cum dictis adversum Philippum decumbit. Sed

ΚΕΦ. ΚΑ΄.

Ἐνθα Ἀλέξανδρος ὕβρισθεις ὑπὸ Λυσίου τοὺς ἐν τῷ δείπνῳ πάντας ἡμισφαγεῖς ποιήσας τὸν Λυσίαν ἀπέκτεινε.

Ὁ δὲ Λυσίας (1) συνανακαίμενος (2) τῷ Φιλίππῳ εἶπε· « Φιλίππε βασιλεῦ (3), νῦν γάμον σοι τελοῦμεν Κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς ἐμῆς (4), ἐξ ἧς παιδοποιήσεις γνησίους παῖδας (5) ὁμοίους ὄντας τῷ σῷ προσώπῳ. » Ἀκούσας δὲ ταῦτα Ἀλέξανδρος παρὰ Λυσίου ὀργίζεται, καὶ ὡς εἶχε τὴν κύλικα ἐνέτεινε (6) τῷ Λυσίᾳ, καὶ δίδωσιν αὐτῷ (7) κατὰ τοῦ κροτάφου καὶ ἀναιρεῖ αὐτόν. Ἰδὼν δὲ Φιλίππος τὸ γινόμενον ἀνίσταται ξιφῆρης μανικὸν (8) ἔχων τὸ ξίφος κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ πίπτει σκελλισθεὶς ὑπὸ (9) τῆς κρηπίδος τοῦ ἀκουδίου (10). Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος γελάσας εἶπε πρὸς Φιλίππον· « Ὁ τὴν Ἀσίαν δὴν σπεύδων παραλαβεῖν (11) καὶ τὴν Εὐρώπην ἐκ βάθρων καταστρέφει οὐκ ᾔτόνησε (12) βῆμα ἐν ἀνελθεῖν. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν Ἀλέξανδρος ἤρπασε τὸ ξίφος ἀπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Φιλίππου, καὶ πάντας τοὺς ἀνακεκλιμένους (13) ἡμισφαγεῖς ἐποίησεν (14). Ἦν δὲ ἰδεῖν Κενταύρων ἱστορίαν· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ὑπὸ τοὺς κλιντήρας ἔφυγον, οἱ

δὲ ταῖς τραπέζαις ὡς ὄπλοις ἐχρήσαντο (15), ἄλλοι δὲ ὑπὸ σκοτεινοῦς τόπους ἀνεχώρουν (16), ὥστε θεωρεῖν νέον ἄλλον (17) Ὀδυσσεᾶ τὸν Ἀλέξανδρον τοὺς τῆς Πηνελόπης (18) μνηστήρας ἀναιροῦντα.

ΚΕΦ. ΚΒ΄.

Ἐνθα Ἀλέξανδρος πρὸς φίλιαν συνάπτει Φιλίππῳ τὴν Ὀλυμπιάδα.

Ἐξέρχεται οὖν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ φέρει τὴν μητέρα αὐτοῦ (1) εἰς τὸ παλάτιον, τὴν δὲ ἀδελφὴν Λυσίου Κλεοπάτραν φυγάδα ἐποίησεν ἐκδικῶν (2) τὸν αὐτῆς γάμον. Βαστάσαντες δὲ οἱ δορυφόροι τὸν Φιλίππον κατέκλιναν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ κραββάτου (3) κακῶς (4) ἔχοντα. Καὶ μετὰ ἡμέρας δέκα εἰσέρχεται Ἀλέξανδρος πρὸς τὸν Φιλίππον, καὶ παρακαθεσθεὶς αὐτῷ εἶπε· « Φιλίππε βασιλεῦ (τῷ ὀνόματί σε καλέσω, μήπως ἀνδρὸς ἐχρῆς τῷ ὑπ' ἐμοῦ πατέρα σε φωνεῖσθαι), εἰσήλθον πρὸς σε οὐχ ὡς υἱός σου, ἀλλ' ὡς φίλος, μεσίτης ὢν (5) ὑπὲρ τῶν ὑπὸ σου ἀδίκους πρὸς τὴν σὴν (6) γυναῖκα καταπραχθέντων. (7) » Λέγει αὐτῷ Φιλίππος· « Κακῶς ἐποίησας, Ἀλέξανδρε, ἀναιρῶν

at vox ad Lysiam, uti patet ex cod. A. Deinde cod. C pergit : Ὁ δὲ Φιλίππος θεασάμενος αὐτὸν σκνδρωπὸς γίνεται καὶ μεταμαλείται ἐφ' οἷς ἔπραξεν εἰς Ὀλυμπιάδα. Ἄμα δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις παρὰ Ἀλεξάνδρου ἐτρέχετο. Οἱ δὲ συνανακαίμενοι αὐτῷ διεγνώσαν ἐκ προσώπου αὐτοῦ τὸ τοῦτου ἐνθύμιον· καὶ δὴ κύλικα φέρουσι τῷ Φιλίππῳ· ὁ δὲ οὐκ ἤθελε πίνειν.

Cap. XXI. 1. Ἀλυσίας B ; Ἦν δὲ τις γελοιοποιὸς ὀνόματι Λυσίας. Οὗτος ἔφη· « Μὴ ἔσω (ἔσω) τεταραγμένος, ἀλλὰ θάρσει ἐπὶ τῇ νεότητι τῆς νῦν σοι γαμουμένης, ἐξ ἧς παιδοποιήσεις γνησίους, ἀμειχεσίους (1. ἀμοιχιδίους v. ἀμοιχευτοῦς) παῖδας, ὁμοίους τῷ σῷ χαράματι. A Cf. Plutarch. Al. c. 9 : ὁ Ἀττάλος ἐν τῷ πότῳ μεθύων παρεκάλεε τοὺς Μακεδόνας αἰτεῖσθαι παρὰ θεῶν γνήσιον ἐκ Φιλίππου καὶ Κλεοπάτρας γενέσθαι διάδοχον τῆς βασιλείας. et Justinus IX, 7. || 2. ἀνακαίμενος ἔλεγεν τῷ Φιλίππῳ B. || 3. addit C : πάσης πόλεως δυνάστα || 4. τῆς αἰδεσίμης C. || 5. ἀμοιχευτοῦς add. C. || 6. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἄλ. ὠργίσθη, καὶ ὡς εἶχε τὴν κύλικα ἐπέτεινε [ἐπὶ] τὸν Λυσίαν, καὶ πάραυτα ἀνῆρπεν αὐτόν A. || 7. αὐτόν C. || 8. malim manikos v. manikῶς; om. A. || 9. ἀπὸ B. || 10. ἀκουδίου C; σκελλισθέντος δὲ αὐτοῦ καὶ πεσόντος ἐγγὺς τῆς κλητηρίας (1. κλιντηρίας), εἶπεν Ἀλέξανδρος· « Ὁ τὴν Ἀσίαν Φιλίππος σπεύδων λαβεῖν καὶ τὴν Εὐρώπην ἐκ βάθρων », οὐκ ᾔτονησεν βῆμα ἀλλάξασθαι. Plutarchus l. i. : οὗτος μέντοι... εἰς Ἀσίαν ἐξ Εὐρώπης παρασκευάζεται διαβαίνειν, ὅς ἐπὶ κλίνης ἀπὸ κλίνης διαβαίνειν ἀνατέτραπται. || 11. sic C : ὁ τὴν Ἀσίαν νικήσας ὄλην x. τ. E. ἰ. β. σπεύδων x. cod. B, ad quem accedit Valerius. || 12. εὐτόνησας ἐν βῆμα ἔλθειν C. || 13. sic A. κεκλημένους B. C. || 14. πεποίηκε B. ποιᾷ A, qui deinde pergit : καὶ ἐξέρχεται ἀπὸ τοῦ Φιλίππου καὶ ἔρχεται πρὸς τὴν μητέρα, missa descriptione ista Centaurumachiae || 15. addit aliunde C : καὶ ἄλλοι τοῖς τοίχοις προσέκρουον, καὶ ἑτεροὶ τοῦ παλατίου ἐκρημνίζοντο, καὶ οὐ μὲν ἔφονον, οὐς δὲ ἡμιθανεῖς ἐποίησεν || 16. ἄλλοι δὲ ὕ. σκ. τ. ἐλθόντες τὴν ἐκτῶν σωτηρίαν ἐπραγματεύσαντο C. || 17. νεώτερον B. || 18. τοὺς ἐπὶ τῇ Π., B.

Cap. XXII. 1 addit C : ἐκδικῶς αὐτῆς γενόμενος. Cod. A haec et quae sequuntur usque ad verba μετὰ ἡμέρας δέκα non habet. || 2. ἐκδ. τ. ἄ. γ. om. h. l. C. || 3. κλιντήρος C. || 4. ἐσχάτως C. || 5. μεσιτεύων A. || 6. ἰδίαν C. || 7. addit A : μηδὲν σοῦ ἀδ-

rex asperatus ad dicta intus in animo saeviebat.

XXI. Aderat tunc inter multas regalesque delicias Lysias quidam risui excitando quam facietissimus, qui cum in gratiam regis admordere adolescentulum vellet : Potiare, inquit, o rex, Cleopatras, potiare : e qua tibi spero privatos filios atque incommunicatos alteri proventuros : eosque qui vultibus tuis et felici respondeant semini. Haec ubi dicta sunt, irritator juvenis protinus poculum, quod sibi prae manu erat, in Lysiam jaculari, eumque vulnerat. Sed rex, effervescente irae professione, prosiiliens in Alexandrum labitur, crureque laeso et vulnerato procumbit. Tum parum temperans voci juvenis : En, inquit, ille qui Asiam Europamque subiecit, unius lectuli spatium sine periculo non emensus est ! Et cum dicto rapit gladium, omnesque qui forte sese veluti ad comprehendendum irruerant, dissicit : prorsus ut nihilum de Centaurorum Lapitharumque convivio

demularet : aut quod illi rei sit proximum, procos diceres cum ultore Ulixae decerneret.

XXII. Egressus igitur convedit ad matrem. Enim qui aderant Philippum non absque discrimine vulneratum cubiculo inducebant, lectoque deponunt. Sed is cum post complusculos dies jam bonam spem curationi promitteret, ingreditur amica sollicitudine tunc Alexander, assidensque lectulo : « Quares, inquit, o Philippe (adhuc enim te hoc et communi nomine alloquor, ut amicus, donec patris in te animum recognovero), quid tandem hoc rei est, quod te avertit a conjuge? Aveo enim scire, vindex et ultor futurus in matrem, si culpa meruit quod evenerat. Huc adde, si placeat, probesne illam Lysiae in Alexandrum petulantiam? probesne etiam patris in filium truculentiam? Quid enim uterque commeruimus a patre et marito? Abjecta Olympias conjux et Alexander filius incursator. Quin ergo surge, et

τὸν Λυσίαν ἐπὶ τοῖς εἰρημείοις (8) ὑπ' αὐτοῦ ῥήμασιν ἀκρεπέειν. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπε· « Σὺ δὲ καλῶς ἐπραξας (9) ξιφῆρης ἐπαναστὰς (10) τῷ σῷ τέκνῳ θέλων ἀναλῶσαι με καὶ γαμῆν βουλόμενος ἐτέραν, μηδὲν ἀδικηθεὶς ὑπὸ τῆς προτέρας γυναικὸς Ὀλυμπιάδος ἐξανάστηθι (11) οὖν καὶ περὶ σεαυτὸν γανού· οἶδα γὰρ διὰ τί νωθρεύει σου τὸ σῶμα (12)· καὶ λήθην δῶμεν ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοι· καὶ γὰρ δὲ παρακαλέσω Ὀλυμπιάδα τὴν μητέρα μου διαλλαγῆναι σοι· πεισθήσεται γὰρ τῷ υἱῷ αὐτῆς, κἂν σὺ οὐ θέλῃς πατὴρ μου καλεῖσθαι. » (13) Καὶ ταῦτα εἰπὼν Ἀλέξανδρος ἐξέρχεται, καὶ ἔλθων πρὸς Ὀλυμπιάδα τὴν μητέρα αὐτοῦ λέγει αὐτῇ· « Μητέρα, μὴ ἀγανακτεῖς ἐπὶ (14) τοῖς γινόμενοις ὑπὸ τοῦ σου ἀνδρός· ἐκείνων γὰρ (15) λανθάνει τὸ ὑπὸ σου γινόμενον ἀμάρτημα, ἐγὼ δὲ ἔλεγχος σου τυγχάνω (16), Αἰγυπτίου πατρὸς ὦν υἱός· ὥστε οὖν ἔλθε παρακαλοῦσα αὐτὸν διαλλαγῆναι σοι· πρέπον γάρ ἐστι γυναικὶ τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ ὑποτάσσασθαι. » Καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς Φίλιππον τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ

εἶπε· « Πάτερ, ἐπιστράφητι πρὸς τὴν γυναῖκά σου· νῦν (18) πατέρα σε φωνήσω, ὅτι καὶ σὺ τῷ τέκνῳ σου ἐπέσθης (17)· πάρεστι (18) σοὶ ἡ μήτηρ μου πολλὰ παρακληθεῖσα παρ' ἐμοῦ τοῦ ἔλθειν (19) πρὸς σε καὶ ἀμνήμονα γενέσθαι τῶν πραχθέντων· λοιπὸν (20) περιπλάκυστε ἀλλήλους· αἰσχρὸν γὰρ οὐκ (21) ἔστιν ὕμιν ἐπ' ἐμοῦ (22)· ἐξ ὧν γὰρ ἔφυν (23). » Καὶ ταῦτα εἰπὼν διήλλαξε τοὺς γονεῖς, ὥστε αὐτὸν ὑπὸ πάντων θαυμάζεσθαι τῶν Μακεδόνων. Τὸ (24) δὲ ὄνομα τοῦ Λυσίου ἔκτοτε παραιτοῦνται οἱ γαμοῦντες ὀνομάζειν, μήποτε αὐτοῦ ὀνομασθέντος διάλυσιν λάβωσιν.

ΚΕΦ. ΚΓ'.

Ἦν δὲ ἡ πόλις Μεθώνη (1) ἀντάρασα τῷ Φιλίππῳ. Πέμπει οὖν Φίλιππος τὸν Ἀλέξανδρον μετὰ πολλῆς στρατιᾶς τοῦ πολεμῆσαι αὐτήν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος παραγενόμενος ἐπὶ τὴν Μεθώνην, λόγους συνετοῖς ἔπεισε τοὺτους ὑπηκόους γενέσθαι (2). Ἐπανελθὼν δὲ πρὸς Με-

κρήντας ὑπ' αὐτῆς. || 8. εἰρ. om. B; ὑπ' om. C. || 9. ἐποίησας C. || 10. ἐπ. assumpti e cod C; ἐπὶ BC. || 11. ἀναστὰς οὖν π. σ. γ. C; ἀνάστα καὶ π. σ. γ. A. || 12. Disertius cod. A: οἶδα γὰρ διὰ τί νωθρεύς, οὐ τὸ σῶμα λέγω, ἀλλὰ τῇ ψυχῇ ἀδαμονεῖς. Cf. latina. In seqq. cod. A manca habet. || 12* Pergit A: ὁ δὲ Φίλιππος, μᾶλλον πληγεὶς ὑπὸ τῆς προτέρας ἀρρωστίας διὰ τὴν τοῦ νέου νοουθεσίαν καὶ κατὰ γινωσκιν, ἐρείσάμενος (ἡγησ.?) φρονιμώτερον εἶναι τὸ σωτηριώδες μὴ ἀποκρίνεσθαι τοῖς ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ῥηθεῖσιν, συμμετρήσας τὰ πάντα ἀχανῆς δέμενεν. Ὁ δὲ Ἀλέξ. ἐελθὼν κτλ. || 13. ὑπὸ B. C. || 14. γὰρ om. B. || 15. ὑπάρχω C; ἀλλ' ἐγὼ μέντοι ἔλεγχος σοὶ ἔσομαι· ὥστε σὺ πρώτη εἰσελθε πρὸς αὐτόν· πρέπον γὰρ ἐστι κτλ. cod. A. || 16. καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν C. || 17. πεισθεὶς B C. || 18. παρῆσθη C. || 19. εἰσελθὲν πρὸς σε C., qui deinde pergit ita: καὶ Φίλιππος εἰς χαρὰν ἔμα καὶ γέλωτα μετετρέπη· καὶ « Ὀλον, ἔφη, παιδίον τοῖς τοσαύτοις καὶ τηλικούτοις κατεκυρίευσεν ἀνδράσιν· μικροῦ δὲ [ζεῖ] ῥηνηθῆναι (ῥηνηθῆναι cod.) καμῆ πεποιήκε. » Καὶ ἀπλώσας τὴν χεῖρα κατέσχεν Ἀλέξανδρον, καὶ τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ περιπλακεὶς ἤδως κατησπάζετο. Ἀντασπαζόμενος δὲ αὐτόν Ἀλέξανδρος ἔφη· « Ὀλυμπιάς συναναστέτω σοι. » Καὶ Φίλιππος ἐπεκρίνατο· « Καὶ συναναστέτω, τέκνον μου, καὶ συνθησκέτω μοι δίχα λόγου τινός, καὶ σέ μου τῆς βασιλείας διάδοχον καθίστημι· σύγγνωθι δέ μοι τῷ πατρὶ σου ἅπερ ἐπραξε εἰς Ὀλυμπιάδα τὴν μητέρα σου. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἔφη· « Μηδὲ μω· μοι ὕπαι· σχυνθῆς· παῖς γάρ σου τυγχάνω· καὶ εἰ πληροφορησάμην μοι θέλεις, κατ' ὅλην μου κοιμηθῆναι σὺν τῇ μητρὶ μου τῇ νυκτὶ ταύτῃ. » Ὁ δὲ Φίλιππος· « Οὐ τὴν νύκτα ταύτην, ἔφη, ἀναμεινόμεν, ἀλλὰ τῇ ὥρᾳ ταύτῃ πληροφορήσω σοι· σφόδρα γὰρ λελύπημαι περὶ τῶν ὑπ' ἐμοῦ πραχθέντων εἰς αὐτήν, ὦν συγγνώμην αἰτῶ παρ' αὐτῆς. » Καὶ ταῦτα διαπραξάμενος Ἀλέξανδρος διήλλαξε τοὺς γονεῖς κτλ., ut in cod. A et B. || 20. ἀλλὰ A. || 21. οὐκ supplevi ex A || 22. ἐμοῦ ἐναντίον add. A. || 23. ἔφην B. || 24. Postrema haec om. A.

Cap. XXIII. Caput hoc in cod. C inscribitur: Ἐνθα Ἀλέξανδρος ἐν Μεθώνῃ παραγίνεται, καὶ ταύτην ὑποτάξας εἰς Σκύθας παραγίνεται. At de expeditione Scythica nihil legitur neque in codd. A et B neque in Valerio, qui quidem omnes postquam Methonem ab Alexandro subactam dixerunt, subiungunt narrationem de Persarum legatis annum a Philippo tributum exigentibus. Secundum cod. C tributum isti exactores adveniunt post mortem Philippi, quum Alexander exercitum in Asiam ducendum jam collegisset. Vide infra. || 1. Μεθώνη B. Μεθώνη A. Μαθώνη C. || 2. addit A: τὴν τῶν ἐπ' αὐτῷ δυνάμιν παραλείψας. Οἱ δὲ ἀσμένως ἐξίδουσιν φόρους, τάλαντα γ', στρατιώτας δισχιλίους. Jam sequitur in codice C expeditio contra Scythas: Τούτων οὕτως ἐχόντων καὶ ἡμερῶν τινῶν διελθουσῶν, πόλεμον οἱ Σκύθαι ὀπλίζουσιν κατὰ Μακεδονίαν. Καὶ Φίλιππος ἀκούσας τὸν στρατὸν ἐπισκέπτεται· καὶ γνώως μὴ αὐταρχῇ ἔχειν στρατὸν πρὸς ἀντιπαράταξιν τούτων (πολύ γὰρ τὸ τῶν

confirmato corpusculo, animum etiam labantem una curaveris, adeo tibi Olympiadem tuam in gratiam una atque in cubiculum jam deducam. Geret enim morem perfecto Alexandro filio, cuius tu pater, ut video, esse fastidis. » His dictis, transit ad matrem, Philippo jam inter pudorem poenitentiamque distento, et ad eam: « Ne, inquit, quæso, ne moveare, mi mater, super hisce quæ in te egerit maritus. Etenim ipsa quamvis clam habeas quod commueris, age tamen morem conscientiae tuæ, cuius memet testem habes, qui hanc tibi concordiam suadeo. Quæso remeas ad conjugem, et redde te marito morigeram. » Cedit auctoritati suadentis filii Olympias, et duce tali revenit ad maritum. Tunc Alexander: « En tibi, pater, Olympias tua (jam enim te paterno nomine usurpabo, cuius adeo libens fueris audi-

tor). Igitur et precator ad eam fui, et remittit tibi meritum tuum abolitione omnis injuriæ. Agite igitur, quæso, post iram integrationem conjugalibus affectus. Nec sit pudendum, si filius sim parentibus copulator. » His dictis, impetrat quod laborat: idque ei largitur apud omnes patriæ procures bonum admodum testimonium fuit. Placet denique Lysiae nomen conjugalibus ritibus in perpetuum aboleri: quod appellatio illa solutioni cepti cum Cleopatra conjugii fuisset.

XXIII. At his ferme diebus, quibus hæc acta videbantur, descivisse obsequio Mothana civitas nunciabatur. Ad quam animo Philippus incitatus, cum adhuc viribus corporis deficeretur, optimum ratus ultionem non distulisse, numerum qui forte adesset militum ducere Alexandrum jubet, idque adolescens properanter exsequitur diligenterque: subactam

Οὐνὴς Ἀλέξανδρος καὶ εἰσελθὼν πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ Φίλιππον, ὁρᾷ ἐπάνω (3) αὐτοῦ ἐστῶτας ἄνδρας βαρβαρικῶι στολισμῶι ἡμφιεσμένους, καὶ ἐξετάζει τὰ περὶ αὐτῶν, λέγων· «Τίνες εἰσὶν οὗτοι;» «Ὁ δέ· «Σατράπαι,» εἶπε, «Δαρείου τοῦ Περσῶν βασιλέως.» «Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος φησὶ πρὸς αὐτούς· «Τί ὧδε παραγεγόνατε;» «Οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτόν· «Τοὺς συνήθεις φόρους ἀπαίτησαι τὸν πατέρα σου. (4)» «Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἀλέξανδρος· «Εἰ ταῦτα οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις δεδώκασιν εἰς διατροφήν δωρεὰν, Δαρεῖος τὴν τῶν θεῶν δωρεὰν νοσφίζεσαι. (5)» Εἴτα λέγει αὐτοῖς πειράζων· (6) «Τί δὲ εἶπες τὰ διδόμενα;» Λέγουσιν αὐτῷ· «Ὡς χρυσᾷ ἑκατὸν ἀπὸ λιτρῶν εἰκοσι χρυσίου.» Ἀποκριθεὶς δὲ Ἀλέξανδρος εἶπεν αὐτοῖς· «Οὐ

δίκαιόν ἐστι Φίλιππον τὸν βασιλέα Μακεδόνων τοῖς βαρβάροις φόρους παρέχειν· οὐ γὰρ ὁ θέλων τοὺς Ἑλληνας εἰς δουλείαν ὑποτάσσει.» Λέγει οὖν Ἀλέξανδρος τοῖς σατράπαις Δαρείου· «Πορεύεσθε καὶ εἰπάτε Δαρεῖω ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ Φίλιππου παῖς ὁλοῖ σοι, ὅταν (7) ᾗν αὐτὸς Φίλιππος μόνος, φόρους ὑμῖν ἐτάλει· ὅτε δὲ ἐγέννησεν υἱὸν Ἀλέξανδρον, φόρους ὑμῖν οὐκέτι δίδωσιν· ἀλλὰ καὶ οὐς ἑλαβες παρ' αὐτοῦ, ἐγὼ ἔλθων πρὸς σε λήψομαι.» Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξέπεμψε τοὺς πρέσβεις Δαρείου, μὴδὲ γραμμάτων δξιώσας τὸν πέμπαντα αὐτοὺς βασιλέα. Ἐχαίρει δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ Φίλιππος ὁρῶν ταῦτα τολμῶντα τὸν Ἀλέξανδρον.

Σκυθῶν πλῆθος ᾗν, ὥσει χιλιάδες τετρακόσται, ἐν ἀμνησίᾳ [οὖν] ὑπῆρχε Φίλιππος· καὶ προσκαλεσάμενος πάντας τοὺς μεγιστάνους αὐτοῦ καὶ φίλους, διηγορεῖτο περὶ τοῦ πολέμου, ὡς ἂν τί διαπράττειται. Καὶ φησὶν Ἀριστοτέλης· «Ὁ δέσποτα Φίλιππε, ὅς τὸν πόλεμον Ἀλέξανδρος, καὶ ἡ τύχη διαπράττειτο.» Καὶ παρευθεὶς προσκαλεῖται Φίλιππος τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ λέγει αὐτῷ· «Ἰδοὺ, κνῖρος ἄγνος ὑπὲρ πατρίδος, Ἀλέξανδρε. Ἐκλήρωθη σου τῇ τύχῃ ὁ πόλεμος· φράσον δὴ πῶς ἂν ἔχω περὶ αὐτοῦ· παροίμιον γὰρ σου τῆς εὐτυχίας ὁ λόγος προβέβηται· σκόπει οὖν τὰ περὶ τοῦ πολέμου.» Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἱστατο μετὰ πάντων· ἱστῶμενος δὲ ἐμειδία, καὶ μειδιῶν ἐθρασύνετο, καὶ χαρῆναι τῷ προσώπῳ τῷ πατρὶ ἀντεφθέγγετο· «Τί ἐτι μοι ταῦτα οὐ πρὸ πολλοῦ ἔλεξας (cod. ἤλεγξας), ἀλλ' εἰς ἀθυμίαν καὶ λύπην τοιαύτην κατένευσας δι' ἀδρόσμον μνημῶν (sic Berger de Vintry, pro μνημύγων.) πολλῶν;» Ἐβαλεῖσθαι δὲ καὶ πολέμῳ αὐτοῦ, καὶ τοὺς δυνατούς αὐτῶν θῆσθαι ἐσθλὸν οὐ γὰρ ἐν πλῆθει αἱ νίκαι γίνονται, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀνορθῆς δεικνύμενης προνοίας.» Ἐπὶ τούτοις πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἠτένιζον· καὶ θαυμάζεται παρὰ πάντων. Ἰστατο δὲ μέσον πάντων ὡς ἀστὴρ ἐκλάμπων. Ὁ δὲ Φίλιππος φησὶν· «Ἀπίθι, τέκνον, καὶ ὅσα ἡ πρόνοια τίθησιν ἐν τῇ ψυχῇ σου, ταῦτα ποιεῖ.» Ἐξῆλθε δὲ Ἀλέξανδρος· καὶ μετ' αὐτοῦ τριάκοντα χιλιάδες νεανίσκων, καὶ ὥρμησε Σκυθὰς πολεμεῖν. Καὶ ἡ μὲν Σκυθῶν παράταξις ἀναριθμητος ᾗν, ἡ δὲ τύχη Ἀλεξάνδρου ἀκαταγώνιστος. — Καὶ δὴ λαμβάνει μετ' αὐτοῦ ὀλίγους τινὰς καὶ καταλαμβάνει τὴν (τινα?) ἀκρωρείαν, καὶ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων κατανοῶν ἐπιτίθειον σπέντεται τόπον, ὅς δυνατὸς ᾗν αὐτοῖς, τοῖς δὲ Σκυθαῖς ἄγνωστος. Καὶ στραφεὶς παραλαμβάνει μετ' αὐτοῦ ὅπαν τὸ πλῆθος· καὶ δίστοσι γύρωθεν τοῦ τῶν Σκυθῶν ποσούτου (fossali) κατὰ τὸν καιρὸν τῆς νυκτός. Ἐν δὲ τῷ δυσβάτῳ τόπῳ ἐνέδραν τίθησιν (cod. ἄδειαν ἀφίησιν)· ἐπιλέκτους ἄνδρας ὡς διχαλίους ἐν αὐτῷ (cod. τῷ) κρύπτεσθαι προσέταξεν· ἐκέλευσε δὲ τοὺς κύκλωθεν πάντας ἀνὰ τριακόντα ὀκτὼ καὶ πλείους καμίους ἀνάπτειν. Τούτου δὲ γενομένου, πάντοθεν οἱ Σκυθαὶ περισκοπήσαντες ὥρῳσι ἐν τῷ τόπῳ, οὐ δ' Ἀλέξανδρος τὸ ἐνέδρον ἐποίησεν, ὡς δὴ θέν ἀδειαν τῶν λαμπάδων· (dicere voluit auctor : ὥρῳσι... ἀδειαν εἶναι ἀπὸ τῶν πολεμίων, ὡς δὴθεν λαμπάδων ἐκεῖ οὐ καίμενων), καὶ ὡς εἶδον τὸ πλῆθος τῶν Μακεδόνων φοβηθέντες, ἔδοξεν αὐτοῖς ὡς διὰ νυκτός φυγῇ χρησάμενοι ἐκεῖθεν διασωθῶσιν. Παραχρήμα δὲ καταλειπόντες τὴν πᾶσαν ἀποσκευὴν εἰς φυγὴν ὥρμησαν. Ἀλέξανδρος δὲ θαυασάμενος ἀφορῇ αὐτῶν ἠκολούθη (ἀφορῇ αὐτοῖς ἠκολούθησε) μετὰ πάντων τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ.

Ὡς δὲ ἐν τῷ τόπῳ ἐγένοντο οἱ Σκυθαὶ καὶ τῷ χωνεύματι (scf. φωλεύματι) εἰσβάτες, σαλπίζει ὅπισθεν αὐτῶν Ἀλέξανδρος, καὶ βούσι Μακεδόνες, καὶ Σκυθαὶ ἀλλήλους κατανοοῦσι, καὶ τὸ ἐνέδρον ἐκ τῶν ἐμπροσθεν ὑπεέρεχεται καὶ ἀνορθῆν εἰσβάλλουσι, καὶ ἱστατο οἱ Σκυθαὶ μὴδὲν ἄλλο εἰ μὴ τὸν θάνατον ἐκδεχόμενοι. Φωνὰς δὲ ἱκετηρίας προσέφερον· καὶ πάντες ἀδελῶς ἐσφαζοντο ὑπὸ τῶν Μακεδόνων. Ἐπικάμπτεται τούτοις Ἀλέξανδρος· καὶ περὶ αὐτοῦ ἀπέχεσθαι τοῦ πολέμου προσέταξε· πάντας δὲ εἶπε δεθῆναι καὶ ἀγεσθαι ἐν τῷ φουσάτῳ αὐτοῦ, ὡς ἂν καὶ περὶ αὐτῶν σκέψηται. Καὶ δὴ ἀπελθόντες ἐν τῷ κελυσθέντῳ τόπῳ, Ἀλέξανδρος τοὺς προύχοντας αὐτῶν παριστάνει ἐκέλευσε. Παριστάντο δὲ τρέμοντες, καὶ φησὶ πρὸς αὐτούς Ἀλέξανδρος· «Ἰδετε ὡς ἡ πρόνοια παρέδωκεν ὑμᾶς εἰς χεῖρας τῶν Μακεδόνων, καὶ οὐκ ἠδυνήθητε ἀντιστῆναι τὰ ἰχνη τῶν ποδῶν ἡμῶν. Ἐστὲ μοι δοῦλοι ἢ οὐ;» «Οἱ δὲ μετὰ φόβου εἶπον· «Δούλοί σου ἐσμὲν, δέσποτα, καὶ δουλεύομεν σοι εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὸ σοι βουλητόν.» Καὶ πρηνεῖς πεσόντες· εἰς γῆν προτεκύνθησαν αὐτῷ. Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ἂν εἴη φιλοπρὸς αὐτοῖς, ἐκέλευσε τὸν δεσμὸν ἀφεθῆναι καὶ σὺν αὐτῷ εἰς τὴν πόλιν Φιλίππου εἰσέρχεσθαι, ὡς ἐπινίκιον ἐπιδείξασθαι νίκης (νίκος cod.), ἔπειτα δὲ καὶ συγχωρηθῆναι ἀπαλθεῖν εἰς τὰ ἴδια καὶ φόρους ἐτησίους τελεῖν ἐκέλευσε πρὸς τοὺς Μακεδόνες. || 3. sic etiam cod. A. || 4. pergit A : Ὑπὲρ τίνος, ἔφη, ἀπαίτετε τοὺς φόρους; Οἱ δὲ «Τῆς γῆς ὑμῶν ὑπὲρ Δαρείου.» Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος φησὶ· Εἰ ταῦτα κτλ. || 5 ἐρανίζεται C et A. || 6. Quae sequuntur usque ad verba πορεύσεως ignorat cod. A. || 7.

enim populatamque ad vindictae ostentationem raptum Mothianam reversus annunciat. Sed enim cum illo reditu de Mothiana ingressus ad patrem foret, videt ibi assistentes habitu barbaro viros, percontansque agnoscit Persae Darii satrapas : causam autem adventus esse, quod ex more regi petitum pecunias a Philippo venissent, pretium scilicet aquae atque terrae : his enim nominibus subjectos obsequi sibi Persae deposcent. Miratus igitur Alexander et petendi morem et titulum : « Hæcine, inquit, elementa Persae mortalibus venditant, quæ cunctis deus in commune largitus est? » Dolebat ergo, altiusque adolescentuli vinum carpebat,

quod viri Græci nominis ac dignitatis vectigales barbaris fierent : quæ res esset pendentibus jugiter ad magisterium servitutis. Tum igitur paululum barbaris indidem separatis, ferre a se mandata ad Darium jubet : hæc illi Alexandrum nunciare et dicere : boni consuleret, et ab hac petendi consuetudine temperaret : quippe quem ipse morem petendæ pecuniis indixisset, hunc a se protinus exactum iri ; unaque cum his, quæ ante dispensa sint, propria quæcumque sint Persis Alexandrum petiturum. Cum his dictis exigit homines proficisci, ne litterarum quidem regem responsione dignatus. Ad animi ejus magnificentiam Philippus erige-

Οἱ (α) δὲ Πέρσαι λαβόντες ἀργύριον δεδωκάσι τινι φίλῳ αὐτοῦ ζωγράφῳ, καὶ κατεσκεύασεν αὐτοῖς εἰκόνα τῆς μορφῆς Ἀλεξάνδρου, καὶ ἀπήγαγον αὐτὴν Δαρεῖω ἐν Βαβυλῶνι, ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ πάντα τὰ πραχθέντα τοῖς παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Πάλιν οὖν ἐτέρας πόλεως ἀτακτοῦσης τῶν Θρακῶν τῷ Φίλιππῳ, πέμπει ὁ Φίλιππος τὸν Ἀλεξάνδρον μετὰ πλῆθους στρατιωτῶν πολεμήσαι αὐτὴν (β).

ΚΕΦ. ΚΔ'.

Ἦν δέ τις ἐκαὶ Πausanias ὄνομα, ἀνὴρ μέγας καὶ πλούσιος σφόδρα, καὶ ἐξάρχων πάντων Θεσσαλονικέων (1). Οὗτος οὖν εἰς ἐπιθυμίαν ἐλθὼν Ὀλυμπιάδος τῆς μητρὸς Ἀλεξάνδρου, ἐπεμψε πρὸς αὐτὴν τινας ὡς δυναμένους πείσαι αὐτὴν καταλείψαι Φίλιππον τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ γαμῆθῃαι αὐτῷ, πέμψας αὐτῇ χρήματα πολλά. Τῆς δὲ Ὀλυμπιάδος μὴ κατανευσάσης, ἐλθὼν Pausanias (2)

ἐνθα ἦν Φίλιππος, γνοὺς τὸν Ἀλεξάνδρον ἐπὶ πολέμῳ πορευθέντα, [εἰσῆλθεν] ἀγωνιστὴν τελομένου θυμεικοῦ, καὶ τοῦ Φιλίππου ἐν τῷ Ὀλυμπίῳ θεάτρῳ ἀγωνοθετοῦντος, ἐπεισέρχεται ξιφῆρης [δὲ Pausanias] εἰς τὸ θέατρον μετὰ καὶ ἐτέρων γενναίων ἀνδρῶν ἀνελὼν βουλομένης τὸν Φίλιππον, ἵνα τὴν Ὀλυμπιάδα ἀρπάσῃ, καὶ ἐπιβάς αὐτὸν ἐπληξεν αὐτὸν ξίφει κατὰ πλευράν, οὐ (μέντοι) ἀνῆρξεν αὐτόν. Γίνεται οὖν θρόλλος μέγας ἐν τῷ θεάτρῳ. Ὁ οὖν Pausanias ἐσπευσεν εἰς τὸ παλάτιον ἀρπάσαι τὴν Ὀλυμπιάδα (3). Συνέβη οὖν νικηφόρον ἐπανελθεῖν τὸν Ἀλεξάνδρον αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐκ τοῦ πολέμου, καὶ ὁρᾷ μεγίστην ταραχὴν ἐν τῇ πόλει, καὶ ῥώτισσε τὸ γεγονός. Λέγουσιν αὐτῷ ὅτι Pausanias ἐν τῷ παλάτιῳ ἔστι θέλων ἀρπάσαι τὴν Ὀλυμπιάδα τὴν μητέρα αὐτοῦ. Καὶ εὐθέως εἰσέρχεται μετ' ὧν ἐτύγχανεν ὑπερασπιστῶν αὐτοῦ, καὶ συλλαμβάνει (4) τὸν Pausaniam κατέχοντα τὴν Ὀλυμπιάδα μετὰ βίας μεγάλης κραυγάζουσιν. Καὶ

Α : εἶπατε Δαρεῖω, ὅτε μόνος ἦν Φίλιππος φόρους σοι ἐχορήγει· ὅτε δὲ ἐγένετο αὐτὸς υἱὸς Ἀλεξάνδρος, εὐκέτι (οὐ cod. B.) δίδωσιν. || 8. οἱ δὲ... παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου unus B exhibit. || 9. addit A : ὁ δὲ παραγενόμενος λόγῳ ἐπεισε αὐτοὺς ὑπηκόους εἶναι, τῇ τῶν ὅπλων δυνάμει ἀποταξάμενος, καὶ λαβὼν παρ' αὐτῶν φόρους ἀνέστρεφεν.

Cap. XXIV. 1. Θεσσαλονικεὺς, πλείστην δυνάμιν καὶ μεγάλῃν περὶ ἑαυτὸν ἔχων Α. || 2. ἐπιθυμίαν μελετᾷ ὁ Π. πυθναίνωνος περὶ Ἀλεξάνδρου, εἰ ἄρα εὖροι αὐτὸν ποτὲ ἀποδημοῦντα. Καὶ δὴ χρόνου ἐμπροσθέντος, καὶ ἐπὶ πόλεμον ὄντος Ἀλεξάνδρου εἰς τινὰς πόλεις, καὶ ἀγώνων ἐπιτελούμενων θυμεικῶν, μαθὼν ὁ Π. τὸν Ἀλεξάνδρον ἀποδημοῦντα καὶ τὸν Φίλιππον ὄντα ἐν ταῖς θεωρίαις ἐπέρχεται ξιφῆρης κτλ. Α. || 3. cod. A : ἐσπευσεν εἰσελθεῖν εἰς τὰ βασίλεια, ἐπὶ ζώντος τοῦ Φιλίππου, βουλομένης ἄρπάσαι τὴν Ὀλυμπιάδα. Καὶ δὴ εἰσῆλθεν, ἐπὶ ἐμπνέοντος τοῦ Φιλίππου ἐσχάτῳ πνεύματι καὶ ὀδυνομένου μᾶλλον ὑπὲρ τῇ ὀδύνῃ ἣς εἶχεν πληγῆς, ἅμα δὲ καὶ οἰμώζοντος καὶ σθένοντος, ὅτι ἐπὶ ζώντος αὐτοῦ ἡ τοῦτου γυνὴ εἰς ἕτερον ἄνδρα ἐνυμνεύσατο μετὰ πολλῆς τῆς βίας· ἅμα δὲ καὶ ἐπεθύμει τὸν Ἀλεξάνδρον ἰδεῖν ἐκ πολλοῦ χρόνου ἐκδημήσαντα, μνημνημένος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀγχινείας καὶ τῆς ἐν αὐτῷ ἀνδρείας, λέγων τοῖς μετ' αὐτοῦ, ὅτι τοῦ Ἀλεξάνδρου παρόντος οὐκ ἐπεχείρησε ἂν εχθρὸς κατὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ τι ποιῆσαι· εἰ δὲ καὶ ἐπεχείρησε ἀπὸ κακῆς γενέσεως παρελασθεῖς, ἐταλεύτα. Νῦν δὲ μετὰ πολλῆς ὀδύνης καὶ ἀθυμίας πλείστης τὰ ἐσχάτα τοῦ βίου ὁμιλῶ· ὑμῖν δὲ λέγω, ἐλθόντος τοῦ υἱοῦ μου Ἀλεξάνδρου, εἰπατε αὐτῷ, ὅτι ὁ πατὴρ σου Φίλιππος ἀξιοὶ ἐκδικηθῆναι διὰ τῆς ἐμφροθείας σου χειρὸς τὸν τε αὐτοῦ θάνατον καὶ τὴν Ὀλυμπιάδος τῆς μητρὸς σου ἀρπαγήν. Αὐτῇ δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰσῆρχετο ἐις cetera ut in cod. B. || 4. Cod. A : καὶ ὁρᾷ τὸν Pausaniam μεσολαβηκότα τὴν Ὀλυμπιάδα· κρατίζει τὴν διβολίδα· ἐβόλυτο κατ' αὐτοῦ ἐκκοντίζειν, ἀλλὰ ἐδεδοίκει μὴ ἄρα συναναιρεθῇ ἡ Ὀλυμπιάς. Μαθὼν οὖν περὶ τοῦ πατρὸς ὅτι ἐπὶ ζῇ, προσαγαγὼν αὐτῷ τὸν Pausaniam ἔφη· « Ἦκει πάτερ ἀμυνόμενος τοὺς ἐχθρούς σου· ζῆθι, βασιλεῦ· ἀθάνατόν σοι ἔστι τὸ ὄνομα· βλέπε τὸν ἐχθρόν Pausaniam δεδεμένον παρεσκηκότα σοι καὶ τρομάζοντα. » Βλέψας δὲ εἰς αὐτὸν Φίλιππος καὶ μηκέτι δυνάμενος λέγειν, ἐνευσεν ἑξίφος αὐτῷ δοθῆναι. Δεδωκότος δὲ αὐτῷ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ποιεῖ τῷ Pausaniam καιρίαν ταῖς ἰδίαις χερσὶν πληγὴν, καὶ ἀναιρεῖ αὐτόν παρατά. Προαποστείλας τὸν ἐχθρόν ἑαυτοῦ, ἀναρρώσας ὁ Φίλιππος διὰ τὴν παρουσίαν Ἀλεξάνδρου καὶ τὴν ἐν τάχει ἐκδίκησιν, εἶπε· « Τέκνον Ἀλεξάνδρε, σὲ δέδοκται κοσμοκράτορα εἶναι· μνημόνευε τὸ πατὴρ σου Φίλιππον, καὶ μὴ ἀπάρνησαι με πατέρα σου καλεῖν· ἐμοὶ γὰρ τὸ πεπρωμένον πεπλήρωται. » Ταῦτα εἰπὼν ἐξέλειπεν τὸ πνεῦμα. Θρηγῶν δὲ αὐτὸν Ἀλεξάνδρος εἶπε· « Πάτερ, βασιλεῦ, βασιλεῦ, Φίλιππε, ἐν τῇ ζωῇ σου σὺ δεις κατατροπῆσας σου ἐχάρη· ὑπὲρ ἀδεξιόβολου (ut videtur,) παρασπιστῆς ὁ βραχίων σου ἀποτυχία πλουσίῳ γέγονε. Ἦως ἀπώλετο τρωθεὶς αὐτοκράτωρ; Ὁ Κύκλωψ Pausanias εἰς θεοὺς σὲ πρὸ μοίρας παρέπεμψεν· ὥ δὲ ἡ δίκη παρατὰ τὸν ἴδιον μισθὸν ἀποδέδωκε. » Καὶ τοῦτον θρήνον ἐπεικὼν, κοσμήσας αὐτῷ τάφον πολυτελῆ, κατέθετο τὸ σκήνωμα αὐτοῦ· ἐπ' αὐτῷ δὲ τῷ τάφῳ καθίδρυσεν ναόν. Τῆς οὖν Ὀλυμπιάδος συμφοραζούσης ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι, καὶ τῶν Μακεδόνων ἀτάκτως ἐχόντων, παρεμυθεῖτο αὐτοὺς ἡ Ἀλεξάνδρου παρουσία. Καὶ δὴ μετ' ἡμέρας εἰς εὐστάθειαν ἐλθόντων etc. quae sequente capite narratur. — Aliam de morte Philippi narrationem secutus est auctor cod. C. Is enim post ea quae in antecedentibus adscripti-

batur, quod adeo confidentem et intrepidum eum naturae suae bona asserere intueretur. Igitur cum vicina rursus civitas de obsequio vacillaret, datur Alexandro expeditio. Pergitque quo jussus est.

XXIV. Enimvero interea Pausanias quidam nomine, tum divitiis affluens tum opibus potens, ex oppido Thessalonicae nobilis, in Olympiadis desiderium amoremque animo prolapsus est. Qui cum per internuncios adtemptasset, ut mulier consentiret, ut deserto Philippo ad sese transuberet, neque id ex sententia provenisset, compersit filium Philippi, cujus adeo formidolosum in omnes accolae erat nomen, peregre profectum, certamenque thymelae tunc agi

a Philippo presidente; repente satellitio stipatus, strictis gladiis theatrum irruit, Philippumque vulnere praevemil. Qui cum altius et letaliter ictus esset, veluti caedis absolutione securus ad regiam Pausanias properato festinat, raptu scilicet Olympiadis desiderio consulturus. Igitur cum populus adhuc in theatro turbaretur, Pausanias vero, ut diximus, raptum moliretur; forte, rebus ex sententia perperatis, Alexander supervenerat, offenditque turbas et vim et vulnera Philippi. Quibus, ut res erat, cognitiss, auctoremque earum rerum Pausaniam hanc designasse, irruens regiam in ipso raptu matris Pausaniae violentiam deprehendit: eumque cum jaculo destinaret, tenereturque formidare

ἡβουλῆθ' Ἀλέξανδρος μετὰ λόγχῃς ἀναιρῆσαι αὐτόν· ἐφοδῆθ' δὲ μή πως καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ πατάξῃ· κατεῖχε γὰρ αὐτὴν βία πολλῇ. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀποσπάσας τὸν Πausanίαν ἀπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, [ἐπληξεν τῇ λόγχῃ, ἣν κατεῖχε.] μαθὼν τὸν Φίλιππον ἔμπνουν (ἔτι) ὄντα, προσελθὼν λέγει αὐτῷ. « Πάτερ, τί βούλει περὶ τοῦ Πausανίου; » Ὁ δὲ λέγει, « Ἀνένεγκέ μοι αὐτὸν ὧδε. » Καὶ [ἀγαγὼν αὐτόν,] λαβὼν Ἀλέξανδρος μάχαιραν ἀνέθηκεν εἰς τὴν χεῖρα Φιλίππου, καὶ προσήγαγεν τὸν Πausanίαν καὶ κρατήσας αὐτὸν Φίλιππος ἔσφαξεν αὐτόν· καὶ λέγει τῷ Ἀλεξάνδρῳ· « Τέκνον, οὐ λυπούμαι ὅτι τελευτῶ, ἐξεδικήθην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνελὼν τὸν ἐχθρόν μου. Καλῶς οὖν εἶπεν ὁ Ἄμμων, ὁ Αἰδύης θεός, Ὀλυμπιάδι τῇ μητρὶ σου· Ἐξεῖς ἄρβρενα

παῖδα, ὃς ἐκδικήσει τὸν πατὴρς ἐαυτοῦ θάνατον. » Καὶ οὕτως εἰπὼν Φίλιππος ἀπέπνευσε. Θάπτεται οὖν βασιλικῶς, ὅλης τῆς Μακεδονίας συνελθούσης.

ΚΕΦ. ΚΕ'.

Ἐλθούσης δὲ τῆς πόλεως Πέλλης εἰς εὐστάθειαν (1), ἔρχεται Ἀλέξανδρος ἐπὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀνδριάντα, καὶ βοήσας μέγα εἶπεν· « Ὁ παῖδες Πελλαιῶν καὶ Μακεδόνων καὶ Ἑλλήνων Ἀμφικτυόνων καὶ Λακεδαιμονίων καὶ Κορινθίων [καὶ Θηβαίων καὶ Ἀθηναίων (2)] καὶ πάντων τῶν Ἑλληνικῶν ἔθνων, συνελθετέ μοι τῷ στρατιωτῇ ὑμῶν καὶ ἐμπιστευσάτε μοι ἐαυτοὺς, ὅπως καταστραστευσώμεθα τοῖς βαρβάροις καὶ (3) ἐαυτοὺς ἐλευθερώσωμεν τῆς τῶν Περσῶν δουλείας, ἵνα μὴ Ἐλ-

mus pergit ila : Καὶ δὴ τὴν πόλιν (sc. Πέλλαν) καταλαβόντες (sc. Alexander et ejus socii e Scythia reduces), θόρυβος καὶ βοή ἐγένετο. Καὶ πρὸςπαντὶν Ἀλέξανδρον, καὶ τὰ συμβάντα διηγούνται αὐτῷ· ὡς τις Ἀναξάρχος ὁ καὶ Πausanίας, ὁ τῶν Θεσσαλονικέων τῶρ' ἀνὴρ, ποτὶ παριὼν ἐξενίστατο παρὰ Φιλίππου· καὶ ἐνισθείς θεωρεῖ Ὀλυμπιάδα καὶ ἔκτοτε φιλικῶς εἶχε πρὸς αὐτὴν. Μαθὼν δὲ τὴν τῶν Σκυθῶν κατὰ Μακεδόνων ἐροδον, ὥσει δώδεκα χιλιάδας λαβὼν ἀνδρῶν μεθ' ἐαυτοῦ, φθάσει Μακεδονίαν τοιοῦδε τρόπον ἔχων ἐν ἑαυτῷ, χάριν συμμαχίας εἶλθειν (suppl. λέγων)· καὶ εἰ μὴ δυνήθ' ἀρπάσαι Ὀλυμπιάδα, ἦδη καλόν· εἰ δὲ μὴ δυνήθ', ὡς σύμμαχος πάλιν λογισθῇ, καὶ ἀντιστραφήσεται. Ἡ δὲ τύχη εὐάλωτον τίθεισι τὴν Ὀλυμπιάδα. Μαθὼν γὰρ Φίλιππος τὴν Ἀλεξάνδρου πρὸς Σκύθας νίκην, λαβὼν τὴν Ὀλυμπιάδα ἐξέρχεται εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ· καταλιπὼν δὲ αὐτὴν ἐν τινι προαστείῳ, ἐκείνος μεθ' οὗ ἐπεφύρετο στρατοῦ ἐξῆλθε τοῦ μετεωρισθῆναι. Ἀναξάρχος δὲ ταῦτα μαθὼν ἐπισείρχεται καὶ ἀρπάσας τὴν Ὀλυμπιάδα ἀνθυποστρέφει. Φίλιππος δὲ μαθὼν διώκει αὐτόν μεθ' οὗ ἐπεφύρετο ὀλίγου στρατοῦ.

Ταῦτα μαθὼν Ἀλέξανδρος μετὰ σπουδῆς ἐκτείνει τὴν φάλαγγα καὶ καταδιώκει Ἀναξάρχον, λαβὼν μεθ' ἐαυτοῦ ὡς ὀκτακισχιλίους ἱππεῖς. Προκαταλαμβάνει δὲ τούτον Φίλιππος. Συνάπτουσι πόλεμον μετ' ἀλλήλων· καὶ λαβὼν πληγὴν κατὰ τοῦ στέρνου ἐκπετώκει τοῦ ἵππου. Εὐρών δὲ αὐτὸν Ἀλέξανδρος ἐρριμένον καὶ ἰδὼν ἐτι ἐμπνέοντα, ἔσας αὐτόν· φηγο ἐπὶ τὸν πόλεμον· καὶ περικυκλώσας αὐτοὺς ἄρχεται κόπτειν ἀπειδύξας. Οἱ δὲ μετὰ Ἀναξάρχου εἰς φυγὴν τρέπονται, ἀφόντες τὴν Ὀλυμπιάδα· καὶ λαμβάνουσιν αὐτὴν οἱ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἵπασπισται. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τίνα τῶν (cod. ἵνα τὸν) Ἀναξάρχου κρατήσας ἐφη· « Ἐπὶ δὲ μοι Ἀναξάρχον, καὶ τὸ ζῆν σοι, μὰ τὴν πρόνοιαν, χαρίζομαι. » Ὁ δὲ δαίκνυσιν αὐτόν λέγων· « Βλέψον ἐν μέσῳ τῆς φάλαγγος· καὶ ὃν ἂν ἴδῃς λευκὴν ἔχοντα στολὴν καὶ περιεφραλαῖαν χρυσήν, καὶ ποικίλιν ἱππῶ ἐποχομένον, αὐτὸς ἐστὶν Ἀναξάρχος. » Σημειωσάμενος οὖν Ἀλέξανδρος εἶδεν αὐτόν. Καὶ παραλαβὼν μεθ' ἐαυτοῦ τετρακοσίους ἱππείας εἰς μέσον τῆς φάλαγγος ὥρμησε. Πάντας δὲ [ἐν τούτῳ] τῷ τόπῳ τῷ θανάτῳ ἐδίδοσαν, καὶ καταλαμβάνει Ἀναξάρχον μόνον. Ἐγκρατὴς δὲ γενόμενος τούτου Ἀλέξανδρος οὐδεμίαν ἄλλην εἶχε φροντίδα, ἀλλ' αὐτόν μόνον λαβὼν πρὸς τὸν πατέρα ἐπάνεισιν. Ὁ δὲ Φίλιππος ἐν ταῖς ἐσχάταις ἀναπνοαῖς ὦν, φησὶ πρὸς αὐτόν Ἀλέξανδρος· « Ὁ πάτερ μου, ἀνάστηθι καὶ ἀμύνου τὸν ἐχθρόν σου ἐν τῇ χεὶρὶ σου. » Καὶ τίθεται κατενώπιον αὐτοῦ Ἀναξάρχον τὸν καὶ Πausanίαν δεδεμένον· καὶ μάχαιραν τίθεισιν εἰς τὰς χεῖρας Φιλίππου. Ὁ δὲ Φίλιππος ἐτι ἐμπνέων πῆξας ταῖς χερσὶν ἀνίσταται καὶ κατασφάττει αὐτόν. Ἐκ δὲ τοῦ αἵματος αὐτοῦ λαβὼν ἐπιρραντίζει Ἀλέξανδρον λέγων· « Οὕτω γενέσθω πᾶσι τοῖς ἀνδρεσσιγόνοις Ἀλεξάνδρῳ καὶ Μακεδόσιν. » Καὶ ἐπὶ τῷ ὀχλῳ Μακεδόνων εἶπεν· « Ἀλέξανδρον πάντες γινώσκετε· ὑπὸ τὴν σήμερον ἔστω ὑμῖν βασιλεὺς, καὶ τῆς βασιλείας μου διάδοχος σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ὀλυμπιάδι. » Ὀλυμπιάς δ' ἐστῆκε πενθούσα. Ἐμβλέψας δὲ πρὸς αὐτὴν μολὶς καὶ πού λέγει· « Χαῖροις, Ὀλυμπιάς, καὶ σὺ, ὡς θαυμαστὸν τοιοῦτον τέσσαρα παῖδα. » Ἐπὶ Ἀλεξάνδρῳ δὲ τὸ ὅμμα ἐκτείνας, καὶ αὐτοῦ τῷ τραχίῳ ἐφαψάμενος καὶ τῇ κεφαλῇ αὐτῷ ἐπικλίνας εἶπε· « Τέκνον, οὐ λυπούμαι ὅτι τελευτῶ· ἐξεδικήθην γὰρ ἐγὼ αὐτὸς ἀνελὼν τὸν ἐχθρόν μου. Καλῶς οὖν εἶπεν Ἄμμων ὁ Αἰδύης θεός, Ὀλυμπιάδι τῇ μητρὶ σου· Ἐξεῖς γὰρ ἄρβρενα παῖδα ὃς ἐκδὶ κήσει τὸν ἐαυτοῦ πατὴρς θάνατον. » Καὶ οὕτως εἰπὼν Φίλιππος ἐξέπνευσεν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος πενήσας τὸν Φίλιππον σὺν παντὶ τῷ στρατῷ, μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ὀλυμπιάδος, ἀγοῦσιν αὐτόν ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ ἐπὶ χρυσοῦ καραβάτῳ, καὶ θάπτουσιν αὐτόν (καθὼς ἔθος ἐστὶν), ὅλης τῆς Μακεδονίας συνελθούσης. Οἱ δὲ Σκύθαι μετὰ τὸ παύσασθαι τὸν καιρὸν τοῦ θρήνου προσήλθον Ἀλεξάνδρῳ αἰτούντες τὸ δοκοῦν αὐτῷ. Ὁ δὲ ἀποστείλας αὐτοὺς· εἰς τὰ ἴδια εἶπεν· « Ἀπελθόντες εὐτρεπίσατε ὥσει χιλιάδας τριάκοντα πάντας τοξότας. Ὅποταν δὲ πρὸς ὑμᾶς ἀποστείλω, τοὺς μοι ἐκπέμψατε τάχῃ. Εἰ δὲ [τούτῳ] μὴ βούλεσθε γενέσθαι ἡμῖν ἐξ συμμαχίας, ὅποταν ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς, τὴν γῆν ὑμῶν ἐκδάρῃσω. » Ἐπὶ τούτοις οἱ Σκύθαι προσκυνούσιν Ἀλέξανδρον, καὶ θεὸν αὐτὸν ἀναγορεύουσιν, οἰκαδε ἀναχωρήσαντες, συνταξάμενοι αὐτῷ δουλικῶς διακείσθαι μέχρι καὶ πέμπτῃς γενεᾶς.

Cap. XXV. 1. Ἐλθούσης δὲ ἀπάσης τῆς χώρας εἰς συμπάθειαν C. male. || 2. Includa addidi ex C. || 3. Καὶ ἐαυτοῦς... δου-

matris vulnerandæ, Olympias sic adhortatur : « Jaculare, inquit, fili, jaculare ne dubites; habeo enim præsidem Ammonem et protectorem. » Enimvero Alexander nullo impetu vinci. Sed cum spirare etiam tunc patrem Philippum comperisset, eundem advehī illorsum jubet, gladiumque quem gerebat ipse conlatum in dexteram patris misit, quo manu ejus oppeteret Pausanias, cui penam quamque pro facto debuerat. Ergo jam moriens Philippus, « Nihil nunc sane est, inquit, quod me vitæ finis aut lujuscemodi mors

contristet : ultus enim auctorem injuriæ libens oppetam. Atque ideo illa et nunc ab Ammone dicta reminiscor, quæ tunc matri tuæ Olympiadi filium fore talem prægnantem dixerant, qui non ejus modo assertor esset, sed vixendi quoque patris foret futurus. » Et cum his dictis moritur. Curatur igitur Philippo regia sepultura, in memoriam ejusdem omni Macedonia et reliqua Græcia conspirante.

XXV. Ubi igitur jam animi hominum illa rerum novitate quietiores visi esse potuerunt, scandit Alexander paternam

λῆνες ὄντες βαρβάρους δουλεύσωμεν. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν Ἀλέξανδρος ἐκτίθεται κατὰ πᾶσαν πόλιν διατάγματα βασιλικά (1). Συναθροισθέντες δὲ ἐκ πασῶν τῶν χωρῶν παρεγένοντο εἰς Μακεδονίαν αὐθαίρετοι πάντες ὡς ὑπὸ θεοπνεύστου φωνῆς μετακληθέντες (2). Ἀνοίξας δὲ Ἀλέξανδρος τὰς τοῦ πατρὸς ὀπλοθήκας μετέδωκε τοῖς νέοις τὴν πανοπλίαν· συνήγαγε δὲ καὶ πάντας (3) τοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Φιλίππου ὑπασπιστάς (7) γηραιούς τυγχάνοντας ᾗ (8) καὶ λέγει αὐτοῖς· « Πρεσβῦται καὶ δακίμοι συστρατιῶται, καταξιώσατε (9) κοσμησάμεν τὴν τῶν Μακεδόνων στρατιάν, καὶ συστρατεύσαι ἡμῖν εἰς τὸν πόλεμον. » Οἱ δὲ εἶπον· « Ἀλέξανδρε βασιλεῦ, ἡμεῖς προέβημεν (10) τῇ ἡλικίᾳ συστρατεύόμενοι τῷ πατρί σου Φιλίππῳ, καὶ οὐκέτι (11) ἐστὶν ἡμῖν σθεναρὸν τὸ σῶμα (12) πρὸς ἀντιπάλους· διὸ παραιτούμεθα τὴν ἐπὶ σοῦ στρατείαν (13). » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπε πρὸς αὐτοὺς· « Ἄλλ' ἐγὼ μᾶλλον συστρατεύσομαι ὑμῖν (14),

εἰ καὶ (15) γηραιοὶ (16) τυγχάνετε· πολλὴ γὰρ τὸ γῆρας ἰσχυρότερον τῆς νεότητος· ἡ γὰρ νέα ἡλικία πολλὰκις (17) πεποιθὴα τῇ τοῦ σώματος ἀλκῇ (18) ἐκτραπέυει εἰς ἀβουλίαν ἐργεται (19) καὶ ἐξάπινα κινδυνεύει· δὲ πρεσβύτης πρότερον λογισάμενος ἐπὶ τὸ δρᾶν καθυστερεῖ (20), τῇ γνώμῃ ἀπαλλαγῆναι τοῦ κινδύνου. Ὑμεῖς οὖν, πατέρες, συστρατεύσεσθε ἡμῖν οὐχ ὡς ἀντιτασσόμενοι τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ προτρεπόμενοι τοὺς νέους γενναίως ἀντιπαράταττεσθαι (21) ἀμφοτέρων γὰρ ἡ βοήθεια συνεπισχύσει ταῖς φρεσὶ τὸ στρατόπεδον· πρόδηλον γὰρ ἐστὶ (22) ὅτι καὶ ὑμῶν (23) ἡ σωτηρία τῆς περὶ πατρίδος ἐστὶ νίκη· οἱ γὰρ πολέμιοι, ἡττηθέντων (24) ὑμῶν, ἐπὶ τὴν ἀχρηστον ἡλικίαν ἐπελεύσονται (25), νικησάντων δὲ, ἡ νίκη ἐπὶ τὴν τῶν συμβουλευσάντων γνώμην (26) ἀναλάμψει. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν Ἀλέξανδρος (27) καὶ τοὺς ὑπεργηραθέντας ἔπεισε διὰ τῶν λόγων αὐτοῦ ἀκολουθῆσαι αὐτῷ.

λεύσωμεν om. A. || 4 διάταγμα κατὰ πόλιν προστίθεται A. || 5 φωνῆς μεγάλης κληθέντες A. Deinde B. addit « καὶ ἐστρατεύοντο, quae delevi. Codex C post μετακληθέντες addit haec : Παραχρῆμα δὲ προστάσσει ἐπισυναχθῆναι πάντας τοὺς ἐν οἷς δῆσται τεχνουργία ἐγκχειρισμένους, ἐν τε σιδήρῳ καὶ χαλκῷ καὶ ῥυλίοις. Καὶ τοῖς μὲν χαλκεῦσι προστάσσει θώρακας καὶ περιεσπασίας καὶ ξίφη καὶ δόρατα ποιεῖν, τοῖς δὲ ῥυλοργοῖς ἀσπίδας καὶ τόξα καὶ δοράτων ἀστάς. Ἀνοίξας δὲ κτλ., ut in B et A. || 6 πάντας om. BA. || 7 sic C. ὑπασπιστάς B, παρασπιστάς A. || 8 ᾗ om. BA. Post v. τυγχάνοντας cod. A, uti Valerius, statim subiicit : οἱ εἶπον· ἡμεῖς προέβημεν κτλ. || 9 Ἀξω (1. ἀξίω) ὑμᾶς κοσμήσαι τὴν τῶν Max. στρατιάν καὶ συστρατεύσαι μεθ' ὑμῶν C. || 10 ὅτε προέβημεν C. || 11 ἀρτι οὐκ ἐστὶ C. || 12 διὰ τὸ γῆρας add. C. πρὸς ἀντ. om. A. || 13 παραιτούμεθα τοῦτο C ; pro στρατείαν cod. B. στρατιάν. || 14 συστρατεύσω μεθ' ὑμῶν B ἐπὶ μᾶλλον ὑμᾶς στρατεύσω A. || 15 εἰ γὰρ καὶ C. || 16 γηραιότεροι B ; idem post νεότητος addit ἐπη. || 17 Sic A. ἡ γὰρ πολλὰκις ἡλ. νεάζουσα B ; ἡ γὰρ π. νεάζουσα ἡλ. C. || 18 δύναμις A. || 19 εἰς ἀβουλίους κακῶς (sic) A. || 20 καθυστερεῖ τὴν γν. ἀπάλ. C ; καθυστερεῖ τὴν γν. μεταλλαγῆναι τοῦ κ. B ; λογίζόμενος τί δρᾶν καθυστερήσῃ τῇ γνώμῃ μεταλλαγῆναι τοῦ κ. A. Infinitivum subintellecto ὥστε explicaris esti paullo durius ; verbum, ut βουλόμενος v. σπεύδων, exciderit. || 21 ἀντιπ. excidit in B ; deinde voc. γὰρ om. || 22 adduntur in C. et B : πρὸς τὴν μάχην γινώσκοντες, quae delevi ; γινώσκοντες eorum fuit, qui sicuti A. scripserunt ita : ταύτη (αὕτη cod.) γὰρ ἀμφοτέρων βοήθεια (βοήθεια cod.) συνεπισχύσετε ταῖς φρεσὶ, γινώσκοντες, ὅτι καὶ ὑμῶν ἐστὶ σωτηρία τὸ ὑπὲρ τῆς πατρίδος νικῆσαι· ἡττηθέντων γὰρ (δὲ cod.) αὐτῶν (intellige τῶν νέων), οἱ πολέμιοι ἐπὶ τὴν ἀτακτον ἡλικίαν ἐπελεύσονται· νικησάντων δὲ, τὸ (τῷ cod.) νικᾶν ἐπὶ τὴν τῶν συμβουλευτῶν γνώμην ἀνατρέγει || 23 αὐτῶν BC. || 24 ἡττ. abest in BC. || 25 ἀπελεύσεται B. || 26 νίκη B, νίκην ἀνακαλύψει C. || 27 Ἀλ. κατέπεισε διὰ τῶν αὐτοῦ λόγων συνελθεῖν μετὰ γε τοὺς νέους καὶ τοὺς πρεσβύτας, μεγάλῃς ὠφελείας ἕνεκα. C ; ἔπεισε καὶ τοὺς ὑπεργήρους αὐτῷ ἀκολουθῆσαι A, qui deinde pergit (uti Valerius) : Ὁ δὲ συναγῶν τὴν πρότερον Φιλ. στρατιάν κτλ.

statuæ suggestum, et propter illam assistens in hac verba concionatur : « O Pellæ proles et Macedonum et Atheniensium Corinthique progenies, ceterarumque Græciæ gentium nomina, en tempus est quisquis Alexandro sese cupiat militare, ut scilicet nunc nomen labori fateatur. In eos quippe militabimus barbaros, qui nos jampridem re, nunc vero spoliare pergunt etiam libertate. Igitur eamus ducere in servitutem Persas. Hi, quibus turpe erat servientibus non subvenire, enim nunc etiam ipsi servimus. » Et hæc quidem dicta præsentibus edicit. Tamen it eadem illa sententia et per singula oppida civitatesque, ut una cum classibus ii, qui armorum desiderio tenerentur, ad sese confluere. Igitur ut si incentivum aliquod divina voce intonavisset quo facilius ad ejusmodi opus studia hominum exardescerent, ita votum certamenque erat Macedonibus militandi. Alexander ædibus reseratis, quibus condita patris arma militaria visebantur, his quos inermes viderat dilargitur. Sed enim quisque armiger Philippi ætate provector, diu militiæ laboribus pertesus, negabat se idoneis conatibus fore, ætate scilicet sua præsentibus refragante.

Ad hæc Alexander : « Equidem, inquit, veridicentiæ isti testis accedo, nec labores vestros quos prætentitis non astipulor. Enimvero militiæ jus ejusmodi res est, uti magisterio callentium ordinata, mox fiducia virium exsequenda sit. Peritia quippe veteris usus rudis manus audacia dirigenda est : quorum alterum vos, alterum juvenus existimatur. Nam ut ille juvenutis fervor ad audaciam promptior, ita inconsultior ad cautionem : ac sic eorum bona cæpta plerumque malos eventus reperiant. At vero ista maturitas vestra etiam arduis quibusque faciles exitus parit et desideratos eventus, quoniam perito consilio manum duci commodat obsecuturam. Par est igitur, inquit, vos meo commilitio numerari : non ut ipsi bellorum urgentia subire cogamini, sed ut junioribus manibus consilium vos fiat. Alterum quippe alterius egere quis dubitet? Cum, nisi per prudentiam vestram illorum titubantia sit directa, perfracto præsidio juvenutis, in seniores periculum vadat. Contra autem si recti per vos voto fruantur, vos quoque gloriæ parte potiore celebremini. » His dictis eos quoque, quos senium jam obsederat, in sententiam suam ducit.

ΚΕΦ. Κ ζ'.

Παραλαμβάνει οὖν (1) Ἀλέξανδρος τὴν βσιλεύειν Φιλίππου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, περὶ (2) ὀκτωκαίδεκα γενόμενος ἔτη. Τὸν δὲ θόρυβον τὸν γενομένον μετὰ (3) τὸν τοῦ Φιλίππου θάνατον Ἀντίπατρος κατέπυψε, συνετὸς καὶ φρόνιμος ἀνὴρ καὶ στρατηγικός (4). Προήγαγε γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον ἐν θώρακι εἰς τὸ θέατρον καὶ πολλὰ διεξῆλθε τοὺς Μακεδόνας εἰς τὸ τῆς εὐνοίας μετακαλούμενος (5). Ἦν δὲ, ὡς εἰκεν, τοῦ πα-

τρὸς Φιλίππου εὐτυχέστερος Ἀλέξανδρος, καὶ περὶ μεγάλων εὐθὺς ἡμφισβήτηι πραγμαμάτων, καὶ πάντων ἐκράτει. Καὶ συναγὼν τὴν προτέραν στρατιὰν Φιλίππου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἡρίθμυσεν αὐτοὺς, καὶ εὔρε Μακεδόνων [πεζοὺς μὲν (6)] μυριάδας δύο καὶ ἡμισυ (7) ἵππεις δὲ ἀνδρας ὀκτακισχιλίους, Ἀμφικτυόνων δὲ καὶ Λακεδαιμονίων καὶ Κορινθίων εὔρε μυριάδας τρεῖς (8). Συναριθμήσας δὲ πάντας τοὺς παρόντας αὐτῷ καὶ οὐς εἶχεν ἀπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Φιλίππου τοζότας ἑξακισχιλίου· πεντακισίους, [εὔρε χιλιάδας ἑβδομήκοντα ἑπτὰ (9)],

Cap. XXVI. 1. Sic C; καὶ ἄλλως εἰπεῖν, παραλ. Ἄλ. B. || 2. καίπερ.. ἐτῶν B. || 3. διὰ C. || 4. στρατηγικώτατος C. || 5. Ὃς προῆγε τὸν Ἀλέξανδρον ἐν θώρακι μέσον τοῦ θεάτρου, καὶ πολλὰ διελέξατο μετὰ τῶν Μακεδόνων περὶ αὐτοῦ C. Quae sequitur in B. sententia (ἦν δὲ... ἐκράτει) non est in C, qui antequam cum cod. B. recensent copias in Asiam traducendas, hoc loco interponit narrationem de legatis Darii tributum annuum a Macedonibus exacturis. Verba sunt:

Τούτων οὕτως ἔχόντων, ἀπὸ ἀντολῶν Δαρείου ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἀγγέλλους πρὸς Μακεδονίαν ἐξέπεμψε περὶ τῶν ἐτησίως διδομένων φόρων ὥστε αὐτοὺς ἀναλαβεῖσθαι καὶ πρὸς αὐτὸν τάχος ἀνυποστρέψαι. Ὃς δὲ τὴν Φιλίππου πόλιν κατέλαβον, ὡς εἶδος ἦν αὐτὸν τὸν βασιλεῖα ὑπερέχουσαν καὶ δουλικῶς τοῖς Περσικοῖς γράμμασι προσκυνεῖν καὶ μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς τοὺς ἀγγέλους ἀποδεχθῆναι, τοῦτο Ἀλέξανδρος οὐκ ἐποίησεν. Ἀλλ' ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τινα τὸννομα Ἀντίοχον, παραπλήσιον δὲ αὐτοῦ τυγχάνοντα καὶ αὐτὸν νεανίσκον ὥστε χρόνων δεκατριῶν, καὶ μετ' αὐτοῦ τινὰς τῶν μεγιστόνων, τοὺς πάντας χρυσοῖς περιβεβλημένους θώραξι, καὶ τὸ δόρυ Ἀλεξάνδρου ἐν ταῖς χερσὶν Ἀντίοχου ἐπιφερόμενον. Ὃς δὲ τὴν πόλιν ἐπῆρσαν (cod. ἐξεγ-σαν), ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς Ἀντίοχος ἀγγέλον λέγοντα αὐτοῖς· «Τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον ἔστω, οἱ ἀπὸ Δαρείου ἀποσταλέντες· ὡς ἂν πρὸς ἡμᾶς καταλάβητε, πεσόντες προσκυνήσατε τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου δόρυ. Εἰ δὲ τοῦτο ὑμῖν οὐ δοῖε ποιεῖν, παραντίκα θανάτῳ ὑμᾶς ἀπολεῖ. » Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τοῦ Δαρείου ἀγγέλοι τὰ ἀσυνήθη, ἀπροσδόκητα ῥήματα, καὶ ἐν ἐκπλήξει γενόμενοι, κἂν μὴ θέλοντες τὰ προσταχθέντα ἐποιούν, καὶ προσιλθόντες προσεκύνησαν τὸ δόρυ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἀσπαζόμενοι τοὺς πόδας Ἀντίοχου. Καὶ ἐξ ἀναλόγου ταῦτα ἐγένοντο· ἃ γὰρ ὑπὸ Δαρείου σταλέντες ἐποίησαν, τοῦτο μάλιστα παρὰ τοῦ βασιλέως ἡλικίῳ λαβεῖν. Ἀλέξανδρος δὲ ἐπὶ τινος τόπου μεταῶρον καθήμενος, παραστήμισαν αὐτῷ παιδὲς Μακεδόνων χρυσοῦσωνοι καὶ σπηριοκόροι. Αὐτὸς δὲ Ἀλέξανδρος ἀνατέλλων (?) ἐσθῆτα ἦν ἡμερησίως, καὶ στέφανον ἐπὶ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ [εἶχεν] ἐκ χρυσοῦ καὶ λίθου καὶ μαργάρου, νικητικὸν ἄνωθεν ἔχοντα σημεῖον, ὅλος ἦν ὁ Ζεὺς· καὶ οὐκ ἦν αὐτὸν συνεικάσαι οὐδενὶ ἢ μὴ τῷ Διί. Οἱ δὲ περὶ αὐτὸν ὡς δικτὴν ἀστέρων ἦσαν ἐκλάμποντες. Ἀπὸ δὲ τῆς πύλης τῆς πόλεως μέχρις Ἀλεξάνδρου ἴσταντο πλήθη πάμπολλα, πάντες ἔνοπλοι. Ἐνθεν καὶ ἐνθεν ἦχοι τε καὶ κρότοι καὶ σαλπγγῶν φωναὶ καὶ εὐρημίαι καὶ ἄσματα καὶ συνδρομοὶ πληθύν. Ὃς δὲ τὴν πόλιν ἐμελλόν εἰσελθῆναι οἱ παρὰ τοῦ Δαρείου, κελεύει Ἀντίοχος σὺν αὐτοῖς εἰσδραῖ· (?) ἀγασθῆναι πρὸς Ἀλέξανδρον. Αὐτοὶ δὲ τὰ προστασσόμενα ἐποιούν. Μίγας οὖν φόδος αὐτοὺς εἶχε καὶ ἐκπλήξει· τὰ γὰρ παρ' ἐλπίδι ἐγρούμενα φοβερά τοῖς ἀπείροις ἐφαίνοντο. Ὃς δὲ τὴν πόλιν διήρχοντο, οὐδὲν εἶχον πρῶτον θεωρεῖν· πάντα γὰρ αὐτοὶ ἐθαμμάζοντο. Ἐπεί δὲ καὶ πρὸς Ἀλέξανδρον κατέλαβον, ἐπ' αὐτοῦ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐμελέψαντες ἑδοξάν τινα θεὸν θεωρῆται. Πεσόντες δὲ προσεκύνησαν Ἀλεξάνδρῳ. Καὶ δὴ ἀναστάντες οὐκ ἤθελον ἐξ αὐτοῦ ἀνταῖρην τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ εἰ ἤθελον, οὐκ ἠδύναντο. Πρὸς γὰρ τὴν γῆν βιαζόμενοι βλέψαι, οἱ ὀφθαλμοὶ ἀντανταλῶμενοι πρὸς Ἀλέξανδρον ἀνένεικον αὐτοῦς κατηνάγκαζον· οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς κῶρος τῆς θέας. Τρισσῶς δὲ προσκυνήσαντες, τὴν ἐπιστολὴν Δαρείου τῷ Ἀλεξάνδρῳ ὑπέδειξαν. Ἀντίοχος δὲ ταύτην λαβὼν, ἀνέισι τῷ τῇ σπῆϊ (?) . Τὰ δὲ τῇ ἐπιστολῇ ἐμπερόμενα τάδε ἦν·

«Ἐπειδὴ τὸ τῆς μοναρχίας κράτος μόνω Δαρείῳ τῷ θεῷ δέδοται (καὶ τίς θεὸς πλην Δαρείου;), ὃς ἐγκρατὴς τῆς ὑπ' οὐρανὸν ἐκ τῆς περὶ αὐτοῦ ἀπείρου δυνάμεως ἐγένετο, ἄρχει δὲ βασιλέων καὶ τοπαρχῶν· ἐπὶ τούτῳ γνωσκέτω τὸ ἡμέτερον κράτος μὴ λανθάνειν Μακεδόνας· εἰ δὲ καὶ τέως ἔλαθεν, διὰ τῶν παρόντων τῶν νῦν ἀποσταλθέντων παρ' ἡμῶν οὐρανίων ἀνθρώπων πάντα τὰ περὶ ἡμῶν ἀναδειχθήσονται. Καὶ παρὰ τῆς θείας ἡμῶν προνοίας τὸ ἀρχεῖν Μακεδόνων ἐγχειρισθεῖς, δουλικῶς τὸ σέβας τῷ κράτει ἡμῶν ἀπονεύματω· καὶ τοῖς παρ' ἡμῶν ἀποσταλθεῖσι τοῖς ἐτησίως φόρους παρέχειν· συγχωρηθῆναι δὲ παρὰ τῆς θεότητος ἡμῶν ἐν τῷ τέως ἀρχεῖν. »

Ὃς δὲ ταῦτα ἀνεγνώθη Ἀλεξάνδρῳ, [καὶ] τὴν ἐπιστολὴν τῇ χειρὶ λαβὼν, διέρρηξε ταύτην ἐπ' ὅλῃσι τῶν ἀποσταλμένων, καὶ τῷ ἐδάσει ἀπορρίψαι· εἶπεν· «Ἵπὲρ τίνος ὑμεῖς φόρους ἀπαιτεῖτε; » Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ σατράπαι Δαρείου· «Ἵπὲρ τῆς γῆς Δαρείου τοῦ βασιλέως. » Λέγει αὐτοῖς Ἀλέξανδρος· «Εἰ ταύτην οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις δέδωκεν δωρεάν εἰς διατροφάς, Δαρείου τὴν τῶν θεῶν δωρεάν ἐρανίζεται; » Καὶ λέγει αὐτοῖς πειράζων· «Τί γὰρ ἂν εἴη ἃ λαμβάνετε; » Λέγουσιν αὐτῷ· «Ὅλα χρυσᾶ ἑκατὸν ἀπὸ λιτρῶν εἰκοσι χρυσίου. » Αποκριθεὶς δὲ Ἀλέξανδρος εἶπε· «Πορεύεσθε καὶ εἰπάτε Δαρείῳ, ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου παῖς δηλοῖ σοι τὰ πρὸς πόλεμον· εὐτρεπίσθητι (cod. εὐπρεπίσθητι), εἰ μὴ τάχιον δώροις εἰς τὰ ἀγνοία γραφέντα μοι ἐκμηλιῇται (cod. ἐκμηλιῇται). Γνωσκέτω ταῦτα Δαρείος, ὅτι Ἀλέξανδρος βασιλεύει, καὶ Μακεδόνες φόρους οὐ τελοῦσιν. Ἀλλὰ αὖς καὶ τὸ πρὶν ἑλαβες ἐγὼ παρὼν πρὸς σέ λήψομαι. Ἄπιτε [εἰπάτε] καὶ τὸ συμφέρον μετὰ Δαρείου τοῦ βασιλέως ὑμῶν (sic Bergk d. X. pro ἡμῶν) σιέψασθε. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξέπεμψεν αὐτοὺς, μὴδὲ γραμμῶν ἀξιώσας τὸν πέμψαντα αὐτοὺς βασιλεῖα. Οἱ δὲ πεσόντες προσεκύνησαν Ἀλεξάνδρῳ, καὶ ἐξεβδόντες τὴν ὁδοπορίαν πρὸς τὸν Δαρείον ἐποίησαντο. Post haec: «Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος συναγαγὼν τὴν προτέραν κτλ. ut in B. || 6. Πεζοὺς μὲν de meo addidi || 7. Καὶ Θρᾷκας πεντακισχιλίους adf. C., qui mox Ἀμφικτυόνων om. C. || 8. τρεῖς B. τέσσαρας C. || 9. Includa supplēvi ex cod. C; eandem fere summam cod. A; aliter Valerius, cujus tamen numeri corrupti esse videntur. In nullo codice singuli numeri summam appositam efficiunt. Ceterum

XXVI. Connumeratis igitur et veteri milite et quos ipse recens scripserat, congregat Macedonas quinque et decem milia pedites, auxiliaque diversa in octo milibus, equites vero indigenas septingentos et duo milia, levis quoque armaturae

Thracas numero octingentos. Unde hoc numero cum veterano milite congregato DCLIV ad LXX (i. LXXVII.) milia militantium erant. Tunc viæ sumptum a Philippi thesauria collatuque studentium rebus suis auri talenta LX cum CCCC

οἱ, Ἰλλυρίων (10) τε καὶ Παιόνων καὶ Τριβαλλῶν τῆς ἀρχῆς ἀποστάντων, ἐπ' αὐτοὺς ἐστρατεύσαντο. Πολεμουντος δὲ αὐτοῦ τοῖς ἔθνεσι τούτοις, ἐνεωτέρισεν ἡ Ἑλλάς.

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Φήμης δὲ γενομένης ὅτι τέθνηκεν ἐν τῷ πολέμῳ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς, λέγεται ὅτι Δημοσθένης τραυ-

ματίαν τινὰ ἄνθρωπον εἰσήγαγεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τινὰ Ἀθηναῖον ἑωρακεῖν αὐτὸν λέγοντα κείμενον Ἀλέξανδρον. Τοῦτο πυθνάνομενοι Θηβαῖοι τὴν φωνὴν ἐξέκομαν ἣν μετὰ Χαϊρώνειαν εἰς τὴν Καδμείην Φίλιππος εἰσήγαγε. Φαεὶ δὲ ὅτι τοῦτο αὐτοὺς ἔπεισε Δημοσθένης. Ἀγανακτήσας δὲ Ἀλέξανδρος καὶ διὰ τάχους εἰσελθὼν προσέειπε ταῖς Θήβαις. Σημεῖα δὲ τοῖς Θηβαίῳ τῶν μελλόντων κακῶν ἐγένετο· τὸ γὰρ

cod. C ita habet : Συναριθμήσας δὲ πάντας τοὺς παρόντας αὐτῷ, οὓς εἶχεν ἀπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Φιλίππου, εὗρε χιλιάδας ἑξαμύηκοντα ἑπτὰ καὶ τοξότας ἑξακισχιλίους πεντακισίους. Ἀπέστειλε δὲ καὶ πρὸς Σκυθίας ἄγγελον, ὥσάν, εἰ βούλοιντο, ἐλεύσονται πρὸς αὐτὸν ἐν συμμαχίᾳ. Στέλλουσι δὲ πρὸς αὐτὸν Σκυθία ἄνδρας ἱππεῖς τοξωτῶν χιλιάδας ἑξομύηκοντα, πάντας νεανίσκους ἐκλεκτάς. Καὶ ἐγένετο πᾶσα ἡ δύναμις Ἀλεξάνδρου χιλιάδας ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑπτὰ. — Cod. A ita : Συναριθμήσας τὴν προτέρην Φιλίππου στρατιὰν ἠρίθμησε καὶ εὗρε Μακεδόνων πεζοὺς μὲν, ροβ (72000), ἱππεῖς δὲ Μακεδόνων, βω' (2800; Valerius : 2700), Θράκας καὶ Παρλαγόνας καὶ Σκυθίας οὓς ἐχαρίσατο (ἐγρήσατο?) προδρόμοις ὧ' (sic etiam Valerius). Συναριθμήσας δὲ τοῖς παρόντας σὺν οἷς παρεῖληρει, εὗρε ρζ καὶ ιδ ψ' (77650). Καὶ τούτους ὀπλίσας μετ' ὧν εἶχε ἀπὸ τοῦ πατρὸς στρατιωτῶν λαμβάνει πλεονεκτήματα τῆς Μακεδονίας χρυσοῦ νενομισμένου τάλαντα ο' (Valerius 1460 talenta, corrupte.). Καὶ ναυπηγήσας τριῖναις ἔτεσι τε κυβερνᾷ (scf. ἐτι τε καὶ λίβερνα), διαπεράσας ἀπὸ Μακεδονίας διὰ τοῦ Θερμῶδοντος ποταμοῦ εἰς τὴν ὑπερκειμένην Θράκην ὑπὸ τῆς φύσεως τυγχάνουσιν διὰ τοῦ πατρὸς Φιλίππου δύναμιν, ἐκείθεν παραλαβὼν αὐτοὺς καὶ ἀργυρίου τάλαντα φ' ὥχετο ἐπὶ Λυκαονίαν. Haec expressit Valerius. || 10. Codex C horum loco exhibet haec :

Καὶ ἐπ' αὐτὰς αὐτοὺς (milites modo recensitos), ὥρμησεν εἰς Θεσσαλονίκην. Ὁ δὲ τηλικαῦτα τύραννος πρὸ τοῦ πλησιέστερου καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ γράψας ἐπιστολὴν τοιάνδε·

« Τῷ δεσπότη τῆς οἰκουμένης Ἀλεξάνδρῳ τῷ θεοτάτῳ Πολυκράτῃς ὁ ἀνάξιος ἰκέτης χαίρειν. Ἐπειδὴ περ τῇ προνοίᾳ ἀδυνατῶ οὐδὲν, πάντα [δὲ] τῇ τύχῃ ὑποτάσσεσθαι χρέος ἐστὶ (cod. δὲ δὴ), καὶ σὲ τὸν θεοτάτον ἡμῶν βασιλεῖα ἀκριβῶς εἰδότες ἐκ θεῆς προνοίας γεγονότα, καὶ ὡς (cod. ὡς καὶ) τὰ δοκοῦντά μοι εὐχερῶς ἡ τύχη πεποιήκει· δουλικῶς κἀν μὴ θέλωσιν οἱ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀπαντες κατοικοῦντες τῷ κράτει σου τὸ σέβας ἀπονεμῶμεν. Ὅθεν κἀγὼ ἀκριβῶς ἐπίσταμαι τὰ σὰ εὐτυχῇ πλεονεκτήματα, καὶ τὴν πρὸς σέ μου δούλευσιν (sic Berg. d. X. pro cod. δούλωσιν) διὰ τοῦδε τοῦ εὐτελοῦς γραμματίου μου ἀντήγαγον. Ἐν ἀκριβεῖ δὲ πιστώσει βουλόμενος τῷ κράτει σου, πέπομφά σοι καὶ ἐν μοι ἡ τύχη μονογενὴ παῖδα ἐχαρίσατο, σὺν οἰκτροῖς τοῖς δώροις. Δέξαι δέσπῃν μου ἱκετηρίαν τελείαν, καθὼς ἐστὶν ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου. Ἐρῶ σο δὲ ἡμέτερος δεσπότης, καὶ τὰ δοκοῦντά σοι ὅλλα ἡμῖν τοῖς δούλοις σου ποιήσων. »

Δεξιόμενος οὖν τὴν ἐπιστολὴν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἀναγνούς, ἐπικάμπτεται τῇ δεήσει Πολυκράτους. Καὶ τοὺς μὲν ἀπεσταλμένους φιλοφρονήσας, ἀπέστειλε πρὸς Πολυκράτην, γράψας αὐτῷ ἐπιστολὴν τοιάνδε·

« Ἐπειδὴ περ ἐκ θεῆς προνοίας δέδοται ἡμῖν ἡ ἀρχή, καὶ ὅτι τῇ τύχῃ ὑποτάσσεσθαι χρὴ, ταῦτα ἐν ἀληθείᾳ διεξας (καὶ γὰρ ἐγὼ πέπεισμαι τῇ διδαχῇ τῆς ἀνω προνοίας) ἐπὶ τούτῳ τὸ δοκοῦν ἡμῖν ἐξέλεσας, καὶ τὴν ὑπ' Ἀναξάρχου τοῦ πατρὸς σου ἐξαυθεῖσιν ὀργὴν κατέσθες, οὐ τοῖς ἀποσταλθεῖσιν ἡμῖν δώροις σου, ἀλλὰ τῇ παρακλήσει τοῦ γράμματος καὶ τῇ τοῦ υἱοῦ σου ἀποστολῇ. Καὶ ἔστω Χαριμήδης ὁ παῖς σου σὺν ἡμῖν, τὴν σὴν ἀναμνηστικῶν μοι εὐγνωμοσύνην. Ἐρῶ σο. »

Μετὰ δὲ τὸ ὑποτάξῃ αὐτὸν τὴν Θεσσαλονίκην, τὴν πορείαν ἐποιεῖτο ἐπὶ τοῖς ἀνω Σκυθίας. Καὶ τριῶν ἡμερῶν παρελθόντων, πρόσθεις ἤκασιν ἐκ Σκυθίας φάσκοντες δουλικῶς διακίεσθαι αὐτῷ, καὶ [δεόμενοι] συγχωρεῖν τοῦ μὴ ἐπιβῆναι αὐτοῖς. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος φησι πρὸς αὐτοὺς· « Ἄπειτε ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, καὶ ἀποστείλατέ μοι ἄνδρας τοξότας ἐραπίρους εἰς συμμαχίαν χιλιάδας ὅσας ἂν βούλησθε. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς Λακεδαιμονίαν ἀπερχομαι. Ἐλεύσονται δὲ μοι ἡ ὑμετέρη συμμαχία δι' ἡμερῶν ἑξήκοντα· τῆς δὲ προεσμοῖας παρελθούσης, κἀν μῆτις οἱ προσδοκώμενοι ἤξωσιν, ἐφ' ὧμάς ἐπεκτενῶ τὴν φάλαγγα, καὶ οὐ μεταστραφήσομαι. » Οἱ δὲ Σκυθία συνετάξαντο πάντα τὰ προσταχθέντα δουλικῶς ποιεῖν. Καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς φιλοφρονήσας εἰς τὰ ἴδια.

Cap. XXVII. Quae hoc capite in cod. B. traduntur, a veterum historicorum narratione nihil fere differunt. Alia agunt cod. A et Valerius. Apud hos Thebarum eversio et regis cum Atheniensibus negotia tum demum memorantur, ubi iam absoluerat rex priorem expeditionem, qua Italiam, Africam, Aegyptum subegerat Dariumque uno praelio ad incitatas adgerat, novamque contra eum expeditionem parabat. Haec suo loco adscribemus. — Codex C eodem atque Noster ordine utitur, sed aliter res narrat ac deinde nova laud pauca subiungit. Etenim primum Athenas Alex., deinde Thebas capit; post haec in Italiam transgressus, Romanorum obsequia admittit, reliqua occidentis regna accipit, regeque eorum Laomedonte constituto, meridius versus pergit usque ad oceanum; hinc ad sinistram conversus retro agit, atque orbe circumfacto in Macedonia revertitur. His absolutis auctor cod. C ad Nostram narrationem rediens, eadem iisdem verbis narrat quae leguntur inde a cap. 28, adeoque denuo Alexandrum in Italiam ducens ex parte eadem narrat iterum. Palet igitur antecedentia ex alio libro interposita esse. Cujusmodi ineptias jam supra vidimus, uti illo loco, quo de ludis Olympiis sermo erat. Ibi etiam de Laomedonte quaedam legimus, quae codex B et reliqui ignorabant. Jam quum eundem Laomedontem de novo in hac narratione parte introduci videamus, non dubium est, quin ea, quae jam apponimus, ex eodem isto libro sint accessita. Ecce verba codicis C : Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος κατὰ Ἑλλήνων ὥρμησεν. Ἀκουστὸν δὲ ἐγένετο πᾶσι, καὶ φόβος αὐτοῖς καὶ τρόμος ὑπέπεσεν. Καὶ ἀκηροῦν τὸ τί ἂν διαπραξοῖντο· καὶ δὴ καταλαμβάνουσιν ἀπαντες οἱ τῶν πόλεων ἑταῖροι εἰς Ἀθήνας· ἐκείσε γὰρ ἦν αὐτῶν ἡ ἀρχή. Δώδεκα δὲ ῥήτορες, τῷ τότε καιρῷ διεῖπον πᾶσαν ἀρχὴν Ἑλλάδος. Συνήρχοντο δὲ πάντες ὁμοῦ, καὶ βουλὴν εἰδόσαν τί περὶ Ἀλεξάνδρου διαπραξοῖντο.

Ἐπὶ τρισὶ δὲ ἡμέραις διαπορούμενοι καὶ τὸ συμπερόν διερευνῶντες, οὐκ ἦν αὐτοῖς τὸ ἀρῆσκον τὸ σύνολον. Ἄλλοι μὲν αὐτῷ ἀντιπαράτασθαι Ἀλέξανδρον ἔλεγον· ἄλλοι δὲ τὸ ἀνάπαλιν ὑπεφώνουν· καὶ ἦν αὐτῶν ἄωρος ἡ τύχη. Καὶ δὴ πάντων συμβου-

quatuorque et decem millibus cogit. Classi ergo elaborata in Macedonia tam longis quam onerariis navibus, transit in

Thraciam, quae sibi patris Philippi virtute quaesita hereditarium studium deberet atque deferret.

τῆς Δημήτρος ἱερὸν ἀράχνη περιεκάλυψε, τό τε τῆς | δὲ ὁ βασιλεὺς κατέσκαψε τὴν πόλιν πᾶσαν, τηρήσας
 Δρῆκος καλούμενον ὕδωρ αἱματώδες ἐγένετο. Λαδὼν | μόνην οἰκίαν τὴν Πινδάρου. Φασὶ δὲ οἱ καὶ τὸν αὐλὴν τὴν

λευομένων μάχεσθαι Ἀλεξάνδρῳ, Διογένης ἀντεφθέγγετο. «Καὶ ποῦ ἡμῖν ἐλπίς νίκης; τῷ Ἀλεξάνδρῳ ὑπέκειν [δεῖ].» Οἱ δὲ περὶ Ἀντισθένην καὶ Παρμενίδην φασίν. «Ἔχομεν λόγους ἐκ προγόνων, ὅπότεν τῇ πόλει ἡμῶν ἐπὶ ἤλθε Διόνυσος, ὃ πᾶσαν ὑποτάξας γῆν· ὅλλὰ ἀντεῖπον αὐτῷ Ἀθηναῖοι, καὶ μέγιστα κατ' αὐτοῦ ἦσαν τρόπαια, καὶ ἀχρεῖον αὐτὸν ἀποστρέφουσι ὥστε ἄδράνεον (cod. ἀδρανίων). Καὶ μὴ κρείσσων Ἀλέξανδρος Διόνυσου.» Ἐπὶ τούτοις Διογένης παρὼν ἀκούει τὰ λεγόμενα καὶ περιστράφεις εἶπεν. «Εἰπατε δέ μοι, οἱ τῶν Ἀθηναίων ἔξαρχοι, ἐν τῷ τότε καιρῷ τίς ὑπὲρ Ἀθηναίων ἀγωνιζόμενος, καὶ τίνες οἱ τότε στρατηγοί;» Οἱ δὲ εἶπον. «Ὁ μὲν πρόμαχος Ἀτρεὺς μετὰ τῶν στρατῶν ἦν, καὶ ὁ θαυμαστός Ὀδύς, ὃς καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων πρῶτον ἐνδείκνυται.» Καὶ ὁ Διογένης ἐπὶ τούτῳ γελῶν ἔφη. «Καὶ ὡς φορὰς ὤλην ἐξ αὐτῶν παραστήσατε ἄ μόνον, καὶ ἐρῶ ὑμῖν Ἀλέξανδρον ἀντιπαράταξσθαι. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσετε, οὐ μόνον Ἀλεξάνδρῳ οὐ μαχέσεσθε, ἀλλὰ καὶ τὴν Θῆβαν ἐδράσσετε.» Καὶ ταῦτα εἰπὼν διήλθεν. Ἄλλ' οὐκ ἐπειθεὶν ὁμιλον εὐλογον λέγειν. Ἰστατο αὐτῶν ἡ βουλὴ τὰ πρὸς μάχην εὐτρεπίεσθαι. Ἐπὶ τούτοις καταλαμβάνει Ἀλέξανδρος καὶ παρεκτείνει τὴν φάλαγγα, καὶ τὰ εἰς εἰρήνην αὐτοὺς ἐρωτᾷ. Αὐτοὶ δὲ μάλλον ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔθρασύνοντο· καὶ ἀποστρέφουσι τοὺς πρέσβεις Ἀλεξάνδρου, οὐ μετρίως [ὡς] ἔχθρους τούτους ὑβρίσαντες. Ἀλέξανδρος δὲ τῶν ἐκείσε ὑποχωρεῖ μικρόν τι ἐκ τῆς πόλεως εἰπὼν αὐτοῖς. «Καὶ, ὦ ὑμεῖς, ἐξ ἐσχάτου μετανοήσαντες οὐδὲν ὠφελέετε.» Καὶ δὴ ὡς ἀπὸ σταδίων δώδεκα ἐπῆλθε φουσάτον αὐτοῦ Ἀλέξανδρος, ἐκδεχόμενος τὸν τῶν Ἐκκυθίων ἐπερχόμενον αὐτῷ λαόν. Μετ' οὐ πολλὰς δὲ ἡμέρας φθάνουσι οἱ προσδοκώμενοι, οἱ πάντες καταστήσαντες ἀσπίδας, ἀλυσιδιώτας, λευκάς, (λευκάς, ἀλυσιδιώτους θώρακας;) καὶ τόξα καὶ φαρέτρας καὶ δόρατα. Ἐπισκεψάμενος οὖν αὐτοὺς εὖρε χιλιάδας ὀγδοήκοντα πέντε.

Κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ὥραν ἐπὶ Ἀθήνας ἐκτείνει τὴν φάλαγγα, καὶ ἐπέστη τῇ πόλει, καὶ ἤρξατο πολιορκεῖν αὐτήν. Καὶ οὐκ ἦν ἀριθμὸς τῶν τοιοῦτων· ἀπὸ γὰρ τῆς βολῆς ὁ ἦλιος οὐκ ἐφαίνετο. Πολεμοῦντος δὲ αὐτοῦ τούτου, ἐνωτέρησεν ἡ Ἑλλάς. Φήμης δὲ γενομένης ὅτι τεύνηκεν ἐν τῷ πολέμῳ Ἀλέξανδρος, κτλ. Sequuntur eadem, quae leguntur in cod. B usque ad verba αἱματώ-

δες ἐγένετο. Deinde pergit :

Καὶ ἦν ἰδεῖν θαῦμα μέγιστον ἐν Ἀθήναις. Οἱ γὰρ ἐν τοῖς τείχεσι χάριν τοῦ πολέμου ἰστάμενοι δίκην φύλλων ἐκ τοῦ τεύχους κατήρχοντο· καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀνθιστάμενος Ἀλεξάνδρῳ. Παράλλω δὲ ταύτην ὁ βασιλεὺς κατέσκαψε πᾶσαν τὴν πόλιν. Ὡς δὲ ἐπάυστατο ὁ πόλεμος, ἵστατο Ἀλέξανδρος περισκοπῶν τὰ ἀναθήματα. Καὶ ἐντυχάνει Διογένη τῷ φιλοσόφῳ ἐν τινι ἡλιακῷ καθεζομένῳ τόπῳ, καὶ φησὶν. «Οὗτος δὲ τίς;» Οἱ δὲ περὶ αὐτὸν ἔρασαν. «Οὗτός ἐστι, Δέσποτα, Διογένης, ὁ φιλόσοφος, ὁ παλλὰς συμ-βουλόμενος Ἀθηναίους τῷ σῶ μὴ μάχεσθαι κράτει.» Ταῦτα ἀκούσας Ἀλέξανδρος καταλαμβάνει τὸν τόπον εἰς ὃν ὁ Διογένης καθεζόμενος ἡλιάζετο· καὶ φησιν Ἀλεξάνδρῳ. «Ὁ Διόγενες, τί σοι χάρισται;» «Ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν. «Οὐδὲν, ἔφη, ἄλλο εἰ μὴ τὸν ἥλιον χάριται ἅπιον ἅπ' ἐμοῦ, ἵνα τὸ παρὸν θερμανθῶ.» Ἐπὶ τούτοις Ἀλέξανδρος θαυμάσας ὡς τῶν γῆινων μὴ ἐριμέμενος. (Quae sequuntur de Thebarum expugnacione concinunt cum iis quae leguntur in codice A, fusius tamen rem exponente.) Ἐκείθεν δὲ ἦλθεν εἰς τὰς Θῆβας καὶ ζητήσας παρ' αὐτῶν ἄνδρας στρατεῦσαι, ἀπέκλεισαν τὰς πύλας τῶν τειχῶν, καὶ οὐδὲ πρέσβεις ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ παραταξάμενοι καθωπλιζόντο πολεμεῖν Ἀλεξάνδρῳ· καὶ πέμπουσι πρὸς αὐτὸν πεντακοσίους ἄνδρας, κηρύττει αὐτῷ [ἔπειτον ἐνόηλους ἀπὸ τῶν τειχῶν κηρύσσειν Ἀλεξάνδρῳ cod. A. melius.]. «Ἡ πολέμει ἡ ἀπάγε τῆς πόλεως ἡμῶν Θῆβας, ὅτι οὐχ ὁμοιοὶ ἐσμεν Ἀθηναῖοις.» Ἀλέξανδρος δὲ μειδιάσας εἶπε πρὸς αὐτοὺς. «Ὁ γενναῖοι ὁ θηβαῖοι, τί ἀποκλείσαντες ἑαυτοὺς ἐν ταῖς τῶν τευχῶν πύλαις παρακελεῖσθε πολεμεῖν Ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ; ἐγὼ οὖν μαχέσομαι ὑμῖν, οὐχ ὡς πρὸς γενναίους τινὰς καὶ ἐμπείρους πολέμου, ἀλλὰ πρὸς ἰδιωτικάς (ιδιώτας cod. A. melius) καὶ δειλάς.» πεπλημένους (cod. δεῖναις πεπλημένους) γυναικῶν. Ἐαυτοὺς γὰρ ὡς γυναικάρια ἀποκλείσαντες ἐντὸς τῶν τειχῶν προσφώνετε ἡμῖν. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος ἐκέλευσε χιλιούς (τετρακισχιλίους A.) ἱππεῖς διατρέχειν ἔξω τῶν τειχῶν καὶ τοξεύειν τοὺς ἐφροστώτας ἐν τῇ τεχεῖ τῆς πόλεως· καὶ ἑτέρους χιλιούς στρατιώτας ἀξίνας διστόμοις καὶ μακροτάμοις μοχλοῖς σιδηροῖς (καὶ δυνεῖ μακροτάμοις καὶ μ. σ. A.) ὀρύσσειν τὰ θεμέλια τοῦ τείχους τῆς Θηβῶν πόλεως, πῦρ δὲ ταῖς πύλαις προσάπτειν καὶ τοὺς καλουμένους κριοὺς μετὰ βίας ἐρεῖδισθαι. Πρὸ τῶν τειχῶν δὲ ὄργανα διὰ τροχῶν ὑπὸ στρατιωτῶν βία συννοθούμενα μακρόθεν ἐξέβαλλε πρὸς τὰ τεῖχη· καὶ τοὺς πάντῃ (πύκνωσ. adf. A.) ἀρμολογηθέντας τοίχους διέλυον. Ἀλέξανδρος δὲ μετὰ ἑτέρων χιλιῶν σφενδονιστῶν καὶ λογχοβόλων διέτρεχε. Περιέχεται δὲ πάντῃ πῦρ· καὶ λίθοι καὶ βέλη καὶ δόρατα ἤκοντιζόντο. Ἀπὸ δὲ τῶν τευχῶν οἱ θηβαῖοι κατέπιπτον τιτρωσκόμενοι, μὴ δυνάμενοι ἀντιπαράταξσθαι Ἀλεξάνδρῳ. Διὰ δὲ τριῶν ἡμερῶν πᾶσα ἡ Θηβαίων πόλις ἐπυρπολεῖτο. Πρώτῃ δὲ διαρρήσσεται ἡ καλουμένη Καμβεία (cod. Καμία) πύλη, ἐνθα ἦν Ἀλέξανδρος ἐφροστώς, καὶ εὐθὺς εἰσῆλθεν Ἀλέξανδρος πρῶτος, τοὺς μὲν τιτρώσκων, τοὺς δὲ ἐκροβῶν καὶ συνταράσσων. Ἐπεισέρχονται δὲ καὶ διὰ τῶν ἄλλων πυλῶν πλήθρη στρατιωτῶν. Ἦν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ὥστε τετρακισχιλίοι ἄνδρες, καὶ πάντας ἀναυροῦσι, τὰ δὲ τεῖχη διέλυον δέυτα γὰρ τὸ Μακεδονικὸν στράτευμα τὰ ὑπὸ Ἀλεξάνδρῳ κελυόμενα πάντα ἐξετέλουν, πολλὰ δὲ λύθρῳ ἀνθρωπίνῳ (sic A; πολλῶν δὲ θρ. λων ἀνθρωπίνων cod. C.) κατεβρέχετο ἡ γῆ. Πολλοὶ δὲ θηβαῖοι συνέπιπτον εἰς τὸ ἔδαφος μετὰ τὸν πύργων. Λάβρως δὲ κατακκομένης πυρὶ τῶν θηβαίων πόλεως γερὶ Μακεδονικῇ, τότε τίς τῶν θηβαίων, τῆς αὐλομελῶντίας ἐμπείρους ἄνθρωπος καὶ σοφὸς τῇ γνώμῃ τυγχάνων, ἰδὼν τὰς Θῆβας καταπιπτομένας καὶ πᾶσαν ἡλικίαν ἀναιρουμένην, στενάξας ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐτοῦ, καὶ δόξας (cod. δεῖξας) διὰ τῆς τῶν αὐλῶν ἐπινοίας ἀριστεύειν, ἤρξατο προσπίπτειν καὶ ἱκετεύειν τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ ἔρχεται πρὸς τὸς πύδας αὐτοῦ γονυκλινῆς γενόμενος καὶ οἰκτρὸν τι καὶ καταδεῖς καὶ ἐλεημονικὸν μέλος ἀναμελψάμενος (cod. ἀναμειψάμενος), ὅπως (cod. οὕτω) διὰ τῆς τῶν αὐλῶν δεήσεως καὶ θρηνηθῶν μελῶν δυνηθεῖ ἐξελείσασθαι τὸν Ἀλέξανδρον μετὰ πολλῶν δακρύων. Καὶ ἀρχεται λέγειν τοιάδε. «Ἀλέξανδρε, βασιλεῦ μέγιστε, φέσαι Ἡμῶν εὐτελῶν· μὴ [δὲ] τοιοῦτον κινδύνῳ τὴν πόλιν ἡμῶν εἰς τέλος ἀφανίσῃς. Νῦν πειραθέντες [τὸ] σὸν ἰσόθεον κράτος Σεδόμβεθα. «Φοβηθέντες οὖν οἱ Ἕλληνες χειροτονοῦσιν ἡγεμόνα τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἑλλάδος αὐτῷ παρέδωκαν.

Ἀπάρως οὖν τῶν ἐκείσε Ἀλεξάνδρος ψέχτο τῆς ὁδοῦ. Καὶ [τὴν] Ρώμην καταλάβων, καὶ σχεδόν] προὔπαντῶσιν αὐτῷ πρέσβεις ἐκ πάντων [σχεδὸν eurploe ex priorigibus sumens] τῶν ἐθνῶν, καὶ προσκυνοῦσιν ἐμπροσθεν αὐτοῦ ἀγόντες δόρα αὐτῷ χρυσὸν καὶ ἀργυρον ὅσον οὐκ ἦν ἀριθμὸς. Συνέρχονται (συνερχόμενοι cod.) δὲ αὐτῷ πάντες εἰς συμμαχίαν. Καὶ δὴ καταλαμβάνει τὴν Ρώμην· καὶ προὔπαντῶσιν αὐτῷ οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ χορῶν καὶ τυμπόνων, κλάδους δάφνης ἔχοντες ἐν ταῖς χειρὶν αὐτῶν, καὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἐπισειῶντες, βασιλεῖα κοσμοκράτορα τούτων ἀναγορεύουσιν. Εἰσελθὼν δὲ ἐν τῇ πόλει ἀπεισιν ἐν τῷ Καπετωλῷ Διός. Καὶ ὁ τερεὺς τοῦ Διὸς δέχεται αὐτὸν, καὶ ἐνίεται παρ' αὐτοῦ. Διατριφάντων οὖν ἐν τῇ Ρώμῃ, ἰδοὺ καὶ ὁ Λαομέδων ὁ συναρματλατῆσας αὐτῷ σὺν χιλιᾷσι πενήκοντα ἦκεν εἰς συμμαχίαν Ἀλεξάνδρου, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ δώρα ἐν τε χρυσῷ καὶ λίθοις, καὶ μαργάραις. Δέχεται δὲ τούτων Ἀλέξανδρος καὶ γνησίως αὐτὸν κάτασπάζεται· καὶ «Ὁ γενναῖε, εἶπεν, ἦκας μοι καὶ μετὰ Δαρείου μαχομένου σύμμαχος εἶναι.

Ἀπάρως οὖν πάλιν ἀπὸ Ρώμης, ὥρμησε κατὰ δυσμῶν· καὶ οὐκ ἦν αὐτῷ ὁ ἀνθιστάμενος. Καὶ προὔπαντῶσιν αὐτῷ πᾶσαι αἱ βα-

ἐπηγάγασε ἐπαυλῆσαι τῇ πόλει κατασκαπτομένη. Φοβηθέντες δὲ Ἕλληνες ἡγεμόνα χειροτονοῦσιν Ἀλέξανδρον, καὶ τὴν ἀρχὴν παρέδωκαν τῆς Ἑλλάδος.

ΚΕΦ. ΚΗ'.

Ὁ δὲ παργενόμενος εἰς τὴν Μακεδονίαν τὰ πρὸς τὴν ἀνάβασιν τὴν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν ἡτοιμάζετο, ναυπηγῆσας λιβέρνους καὶ τριήρεις καὶ ναῦς μαχίμους ποιήσας (1), καὶ ἐκέλευσεν ἐμβῆναι ἐν αὐταῖς πάντα τὰ στρατεύματα καὶ τὰ ἄρματα αὐτῶν σὺν τεύχεσι παντοδαποῖς καὶ λαβὼν χρυσίου τάλαντα μυριάδας πέντε (2) καὶ ἐπιβάς πανστρατὶ, νότου πνεύσαντος οὐρίου, ἔρχεται εἰς τὰ Θρακικὰ μέρη, κἀκεῖθεν παραλαβὼν ἐπιλέκτους πενταχιλίου καὶ χρυσοῦ τάλαντα πεντακόσια. Πᾶσαι δὲ αἱ πόλεις ὑπεδέχοντο αὐτὸν στεφανοῦσαι. Ἰερόμενος δὲ ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἀρήλατο ἀπὸ τῆς νεῶς (3) ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ πλῆξας τῷ δορατι δορυκτῆτον ἔφη τὴν Ἀσίαν ἔχειν. Ἐνθεν (4) οὖν ἦκεν Ἀλέξανδρος ἐπὶ τὸν καλούμενον Γρανικὸν ποταμόν τοῦτον δὲ ἐφύλακτον σατράπαι Δαρείου. Ἰεσσαίης δὲ μάχης γενομένης ἐκράτησεν Ἀλέξανδρος, καὶ λάφυρα λαβὼν ἐξ αὐτῶν ἐπέμψε ταῖς Ἀθήναις καὶ τῇ μητρὶ

Ἵουλιπιάδι δῶρον. Δόξαν (5) δὲ αὐτῷ τὰ παρὰ τῇ θαλάσῃ πρῶτα υποτάξαι, τὴν Ἰωνίαν ἀνεκτήσατο, καὶ μετὰ ταῦτα τὴν Καρίαν, μετ' ἣν τὴν Λυδίαν καὶ τοὺς ἐν Σάρδεσι θησαυροὺς ἐλαβεν· εἶλε δὲ Φρυγίαν καὶ Λυκίαν τὴν τε Παμφυλίαν, ἐν ᾗ παράδοξον ἐγένετο. Ναῦς γὰρ (6) οὐκ ἔχων Ἀλέξανδρος μετ' αὐτοῦ, μέρος τι τῆς θαλάσσης ὑπεχώρησεν, ἵνα ἡ περὶ τὴν δύναμις διέλθῃ.

ΚΕΦ. ΚΘ'.

Καὶ διελθὼν ἦλθεν εἰς τὴν Ἀσπενδον (1), ἐνθα αἱ τῶν πλοίων αὐτοῦ δυνάμεις. Καὶ διεπέρασε καὶ ἦλθεν εἰς Σικελίαν. Καὶ τινες ἀντιθέτους (2) αὐτῷ υποτάξας διεπέρασε (3) εἰς τὴν Ἰταλικὴν χώραν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι (4) πέμπουσιν αὐτῷ διὰ Μάρκου στρατηγοῦ αὐτῶν στέφανον πεπλεγμένον (5) διὰ μαργαριτῶν καὶ ἐτέρων τιμίων λίθων, λέγοντες αὐτῷ· «Προσπεπιστεφανοῦμέν σε, Ἀλέξανδρε, Ῥωμαίων βασιλεῦ καὶ πάσης γῆς,» προσάγουτες αὐτῷ καὶ χρυσίου λίτρας πεντακόσιαις. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ὑποδεξάμενος αὐτὸν τὴν εὐχαριστίαν ἐπηγγειλατο μεγάλους αὐτοὺς ποιεῖν τῇ δυνάμει καὶ λαμβάνει ἐξ (6) αὐτῶν στρατιώτας τοξότας δισχιλίους (7) καὶ τάλαντα (8) τετρακόσια.

σιλεῖαι θυμῶν. Καὶ δῶροις ἐκμειλίσσονται αὐτὸν, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν μὴ ἐπιβῆναι τοῖς ὀρίοις αὐτῶν. Καὶ λαβὼν τὰ δῶρα ἀνθυποστρέφει, καταλείπων αὐτῶν πάντων κύριον τὸν Λαομέδοντα, συνταξάμενος φόρους αὐτῷ τελεῖν μέχρι καὶ χρόνων δώδεκα. Ἐκεῖθεν δὲ τοῖς τοῦ νότου πέρασιν ἐπιθίγει· καὶ ὑπέταξεν ἔθνη πολλὰ καὶ ποικίλα· καὶ διῆλθε τὴν οἰκουμένην, καὶ εἰσῆλθεν τὴν αἰοικτῆτον γῆν, καὶ διώδευσε μέχρι τοῦ ὠκεανοῦ ποταμοῦ. Καὶ εὗρεν ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις ἀνθρώπους δικεφάλους, καὶ ἐπολέμησε μετ' αὐτῶν, καὶ ἤττησεν αὐτοὺς κατακράτος· καὶ ἔφυγον ἀπ' αὐτοῦ. Ἐκεῖθεν οὖν διελθὼν εὔρε γυναικας δυσθεωρήτους καὶ λίαν μεγίστας καὶ πάντων ὧν διῆλθεν δυσμαχώτερας. Αὐταὶ δὲ ἐν τῷ τρέχειν τοὺς μασθοὺς αὐτῶν ἐν τοῖς ὤμοις τιθέασιν. Ἐνδυμα δὲ αὐταῖς ἡ τῶν τριῶν δασύτης. Αὐταὶ δὲ ἐπιλοῦσαι πτεροῖς εἶχον πετόμεναι. Εἰς πάντῃ δὲ ἀπορίαν ἦλθον οἱ Μακεδόνες ταύτας ὡς ἐβέβησαντο πετομένας καὶ πρὸς αὐτοὺς μαχομένας. Ἀλέξανδρος δὲ ταύτας ὡς εἶδεν, ἐκέλευσε πῦρ ἀνάπτεσθαι καὶ ὑπεράνωθεν μαχεῖν. Αἰτίνας τὴν φύσιν τοῦ πυρὸς ἀγνοήσασαι ἀσκόπως κατέπεσον ἐπ' αὐτοὺς καὶ τῶν πτερῶν καέντων οὐκέτι ἀνασχέσθαι (cod. ἀνάσχει) ἰσχυσαν· πεπτωκυῖαι δὲ ἀνθρώθησαν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῖς ἔρπον. Ἀνελον δὲ αὐταὶ τοῖς δυοῖ στρατιώτας ἔκατον. Τοιούδῃ τῷ τρόπῳ χρυσάμενοι μολὺς διῆλθον αὐτάς. Τῶν ἐκείσε δὲ οὐκέτι διελθεῖν ἔχοντες, τοῦ ὠκεανοῦ ποταμοῦ κωλύοντος τῆς εἰσόδου, τὴν ἀριστερὰν παράλιον πιάσαντες τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τὰ πρὸς βορρᾶν περιπατήσαντες τὴν οἰκουμένην κατέλαβον. Πολέμους δὲ πλείστους μετὰ βαρβάρων ποιήσαντες καὶ πάντα τὰ ἐσπέρια καταλαβόντες ὑπέταξαν αὐτὰ παντελῶς. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀναλεύξας παραγίνεται εἰς Μακεδονίαν κτλ. ut in cod. B.

Cap. XXVIII. 1. Πλῆξας B. || 2. Post v. πέντε B pergit : καλεῖται καὶ ἔρχεται εἰς τὰ Θρ., quibus quae substitui, praebet C. || 3. cod. B : ἀρήλατο τις νεός; quae mutavi. Diodor. XVII, 17, 2 : πρῶτος τῶν Μακεδόνων ἀπὸ τῆς νεῶς ἠκόντιζε μὲν τὸ δόρυ, πῆξας [ap. Callisth. quoque scr. πῆξας τὸ δ.] δ' εἰς τὴν γῆν καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῆς νεῶς ἀραλλόμενος, παρὰ τῶν θεῶν ἀπεφαίνετο τὴν Ἀσίαν δεχέσθαι δορυκτῆτον. Cod. Ch. l. mancus . γεν. δ. περὶ τ. 'Ε. ἀρίκετο τῶν νῆων ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν. || 4. ἔνθεν C; ὅθεν B. || 5. addidi δὲ et mox τὰ; deinde scr. υποτάξαι pro διχτάξαι. C. sic habet : ὅθεν δὲ αὐτῷ ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν Ἰωνίαν θάλασσαν καὶ τὰ παραθαλάσσια υποτάξαι πρῶτον, τὴν Ἰωνίαν ἐκτῆσατο. || 6. γὰρ addidi e C. De paradoxo illo vide Callisthen. fr. 25.

Cap. XXIX. 1. sic scr. pro Ἀμμουσαν (B) et Ἀμμουσαν (C). || 2. ἀντιθετοῦντας B. || 3. καὶ ἦλθεν add. B. || 4. Ῥωμαίων ἀρχηγοὶ C; Ῥ. στρατηγοὶ A. || 5. πεπλ. addidi ex A. || 6. παρ' C et A. || 7. τριχιλίους C. || 8. sic A. ἄρματα BC. Scilicet inde ab hoc capite ad Nostrum redit A., qui in brevius rem contrahens Alexandrum statim ex Thracia in Italiam et Siciliam trajecisse narrat. Comparata autem narratione codd. A et BC, patet cur ex Pamphilia potissimum Alex. transiisse finxerint. Ibi versans rex proximam habebat Lycaoniam; igitur cod. A. Lycaoniam facit Lucaniam, ne immutato quidem nomine Lycaoniae. Ceterum subest fabulae Alexandri Molossi in Lucanos expeditio, et quae de Alexandri Italiam invadendi consilio, deque Romanorum legatione inde a Clitarcho circumferebantur. Verba cod. A., ad quem propius Valerius accedit,

XXIX. Unde illic etiam rebus ad ordinem redactis, quod sibi ea gens studiosius obsequeretur, lectissimos quosque et argenti talenta CCCC viribus suis cum adjecisset, pergit ad Lycaoniam, cui nunc actas recens nomen Lucaniae dedit. Igitur ejus loci magistratibus ad amicitiam communi sacrificio federatis, transmittit protinus ad Siciliam, atque ibi si qua forte ab obsequio refragarentur oppida recepit; exinque Italiam transiens, legatione pariter et honore potitur

Romanorum. Per Aemilium quippe tunc consulem coram ei auri pondo C insignita etiam margaritis honoraria datur ad argumentum amicitiae perpetuo post futurae: idque Alexandro magnae gloriae fuit, amicitiamque amplectitur, et verbis liberalibus Aemilium honoratum remittit. Addunt tamen Romani et militum II milia et argenti talenta CCCC, eoque amplius fore daturos sese respondent, nisi bellum adversus Carthaginienses intentissimum ageretur.

ΚΕΦ. Α'.

Κάκειθε διαπεράσας τὸ μεταξὺ πέλαγος (1) παρ-
γίνεται εἰς Ἀφρικὴν. Οἱ δὲ τῶν Ἀφρῶν στρατηγοὶ
ὕπντησαν αὐτῷ καὶ ἰκέτευον αὐτὸν ἀποστῆναι ἀπὸ τῆς
πόλεως αὐτῶν Καρθαγένης (2) ὃ δὲ Ἀλέξανδρος τὴν
ἀδράνειαν (3) αὐτῶν καταγνοῦς εἶπε πρὸς αὐτούς· « Ἡ
κρείττονες γίνεσθε ἢ τοῖς κρείττοις ὑμῶν φόρους τε-
λεῖτε. » [Καὶ ἔλαβε παρ' αὐτῶν φόρους (4)].

Κάκειθεν ἀναεὺξας (5) πᾶσαν τὴν Λιβύην ὑπερθέμε-
νος (6) εἰς τὴν Ἀμμωνιακὴν παραγίνεται· καὶ ἐμβαλλό-
μενος τὰ πλεῖστα (7) πλήθη τῶν στρατοπέδων εἰς τὰς ναῦς
κελεύει αὐτοὺς ἀποπλεῖν καὶ περιμένειν αὐτὸν (8) εἰς τὴν
Πρωτηίδα νῆσον (9). Αὐτὸς δὲ (10) θῆσαι τῷ Ἀμμωνι ἀπῆλ-
θεν, ὑπομνηθεὶς (11) ἐξ Ἀμμωνος εἶναι αὐτὸν γεγεννη-
μένον· καὶ προσευχόμενος εἶπεν· « Πάτερ, εἰ ἀληθεύει ἡ
τεχοῦσά με, ὥς ἐκ (12) σοῦ γεγενῆσθαι, χρησιμότησιν

μοι. » Καὶ (13) θεωρεῖ Ἀλέξανδρος τὸν Ἀμμωνὰ τῇ μητρὶ
αὐτοῦ Ὀλυμπιάδι περιπλακέντον καὶ λέγοντα αὐτῷ· « Τέ-
κνον Ἀλέξανδρε, ἐμῆς σπορᾶς πέφυκας. » Μαθὼν δὲ τὴν
ἐνέργειαν τοῦ Ἀμμωνος Ἀλέξανδρος [ἐπισκευάζει (14)
αὐτοῦ τὸ τέμενος καὶ τὸ ξόανον αὐτοῦ περιεχύρσωσε,
καὶ τῇ αὐτοῦ ἐπιγραφῇ ἀφίερωσε· « Πατρὶ θεῷ Ἀμμωνι
Ἀλέξανδρος. »]. Ἡζίου δὲ καὶ χρησμὸν λαβεῖν παρ' αὐ-
τοῦ, ποῦ κτίσει πόλιν κατὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ (15), ὅπως
ἀειμνημόνευτος (16) μὲν ἡ πόλις. Καὶ εἶδεν αὐτὸν τὸν
Ἀμμωνα, γηραιὸν (17), χρυσοχαίτην, χρυσοῦ κέρατα (18)
ἔχοντα κατὰ τῶν κροτάφων (19), ὃς λέγει αὐτῷ·

[Ὁ βασιλεῦ, σοὶ Φοῖβος ὁ μνηλοκέρως ἀγορεύω·
εἴγε θέλεις αἰῶσιν ἀκηράτοις νεάζειν,
κτίε πόλιν περίφημον ὑπὲρ Πρωτηίδα νῆσον,
ἧς δαίμων προκαθῆται Πλουτώνειος ἀνάσσειν,
[πενταλόφοις κορυφαῖσι ἀτέρμονα κόμον ἐλίσσειν.]

Τούτων δὲ τὸν χρησμὸν λαβὼν ὁ Ἀλέξανδρος (20) ἀνε-

haec sunt : Ἐκεῖθεν (e Thracia) παραλαβὼν αὐτοὺς καὶ ἀργυρίου τάλαντα θ', ὄψατο ἐπὶ Λυκαονίαν, καὶ συνθήσας (sic) τοῖς ἐκεῖ
στρατηγοῖς, διεπέρασε ἐπὶ Λυκαονίαν (i. e. Λευκανίαν), καὶ τινὰς ἀπειθήσαντες αὐτῷ ὑποτάξας διαπορθεύεται (ἰδία πορθμ.
cod.) [εἰς] τὴν Ἰταλίαν χώραν. Οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατηγοὶ πέμπουσι διὰ Μάρκου Αἰμιλίου τὸν τοῦ Καπιτωλίου Διὸς στέφανον
πεπλεγμένον διὰ μαργαρίτων, λέγοντες· Προσεπιστεφανοῦμέν σε καθ' ἑτος, Ἀλέξανδρε, χρυσοῖν στέφανον ὁλκῆς λιτρῶν (ὁλκασιά-
τρων cod.) ρ'. Ὁ δὲ παραδεχόμενος αὐτῶν τὴν εὐθείαν ἐπηγγεῖλατο αὐτοὺς μεγάλους ποιῆσαι. Αἰμβάνει δὲ παρ' αὐτῶν στρατιώ-
τας α καὶ τάλαντα υ'. Ἐλεγον δὲ καὶ πλείονος αὐτῷ δώσειν στρατιώτας, εἰ μὴ τὸν πόλεμον συνήπτον τοῖς Καρχηδονίοις (Χαλκ. cod.).

Cap. XXX. 1. Πέρασας B; τὸ μετ. π. auld. ex A. || 2. ἀποστῆναι Ῥωμαίου (Ῥωμαίους?) τῆς πόλεως. Cf. Valerius. || 3.
ἀνδρείας B. || 4. inclusa addidi e cod. C. || 5. μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν addit A cum Valerio. || 6. ὑποτάξας B. || 7. πλεῖστα
om. B; in cod. A exciderunt verba τὰ πλ... στρατοπέδων. || 8. αὐτὸν add. ex A. || 9. sic C; εἰς τινὰ νῆσον B; εἰς τὴν Φαρί-
τιδα νῆσον A. || 10. cod. A : αὐτὸς δὲ προσκυνήσας τὸν Ἀμμωνα καὶ θύσας αὐτῷ, ὑπομνηθεὶς [τίς] ὥς ἐξ Ἀμμωνος ἐγεννήθη. || 11.
ὡς B; ὑπομνηθεὶς accessivi ex A. || 12. ei... ὡς ἐκ exciderunt in B. || 13. A : καὶ εἰπὼν ταῦτα τὴν [μὲν] ἡμέραν ἐμετέωρισε,
[τὴν δὲ νύκτα] ἰκοιμήθη (sc. ἐν ναῷ) καὶ εἶδεν κατὰ τοὺς ὑπνους [τὸν θεόν] τῇ Ὀλυμπιάδι περιπεπλεγμένον. Ἀνιστάς οὖν καὶ
μαθὼν τὴν τοῦ θεοῦ ἐνέργειαν, κατασκευάζει τὸ τέμενος ἐκ τῆς αὐτοῦ ἐπιγραφῆς· « Πατρὶ θεῷ Ἀμμωνι Ἀλέξανδρος ἔθηκε. || 14.
Inclusa e cod. C petivi; pro his in cod. B unum verbum ἀνέθετο habes. Ceterum ἐπισκευάζει verbum in C scriptum ἐπι-
σκιάζει; quamquam id de τεμένει arboribus consito intelligi possit. || 15. Κατὰ τὸ ὄνομα τῆς ὀνομασίας αὐτοῦ B; ἐπὶ τῷ ὀνό-
ματι αὐτοῦ C; ποῦ τῆς ὀνομασίας αὐτοῦ δαίμνηστον πόλιν κτίσει A. || 16. ἄγει μνημονεύοντος B; ὅπως αἰεὶ ἂν εἰς τὰς μετέπειτα
γενὰς μνημονεύεται διὰ τῆς πόλεως C. || 17. γηρ. add. ex C. || 18. κρήνιον C. κρή B. καὶ ὄρε κατὰ τοὺς ὑπνους αὐτῷ λέγοντα·
A. || 19. Post κροτάφων B pergit : ὁ μνηλοκέρως ἀγορεύων· εἰ δὲ θέλεις κτλ; cod. C : καὶ λέγει αὐτῷ· βασιλεῦ, ὁ Φοῖ-
βος εἰμὶ ὁ μνηλοκέρως καὶ προσγορεύω σοὶ εἰ θέλεις αἰῶσιν ἀκηράτοις (ἀκηράτοις A) κτίσαι π. π. περὶ (ὑπὲρ AB) Πρωτηίδαν
(πρώτῃ δὲ B, πρώτῃ ἡ δὴν A) νῆσον (νῆσφ B), ἐν ᾗ (ἢ B. ἢς A) προκαθίσταται (προκαθίσταται A) αἰὼν (quem vocem om. A.)
Πλουτώνειος (πλουτώνιος AB) αὐτὸς ἀνάσσειν. Hinc quattuor erui hexametros, quorum in secundo prava vocis ἀκηράτοις
prosodia auctori relinquenda erat. Oraculum reddit cap. XXXIII, unde petivi versum quintum. Valerius pro μνηλοκέρως
egisse videtur μνηλοκέρως. Ceterum quae in antecod. Ammon dicit, τέκνον Ἀλέξανδρε κτλ., ad dodecasyllabum revocarim pro
pep. scribens ἔπος. || 20. addit B : θύσας πάλιν τῷ Ἀμμωνι, quae delevi cum C, quum mox recurrant. || 21 στρατόπεδα C.

XXX. Indidem Tyrrheno transmissio cum Africam quo-
que appulisset Alexander, ejus gentis illi magistratus ob-
viantes precari sunt ausi ut a se vis Romani exercitus amo-
liretur. Sed haec dicta non modo ad favorem regis animum
non convertunt, verum ignaviae increpitos tali responsione
dimittit : Quod boni Carthago consuleret, si aut melior ho-
stibus foret, aut potioribus praecpta deberet. Hinc igitur
pergens paucis admodum comitatus omnem Libyam
peragrat; itaque ad Hammona, qui locus deserto Aegypti
celebratur, ipse contendit. Enimvero exercitus multitudi-
nem navibus superpositam Pharus destinat. Ipse ergo Ham-
mona veneratus, operatisque largioribus ibidem sacrificiis,
praesidium sibi operis et coeptorum veluti a deo patre depo-
scit : quippe ejus fabulae tenax, quod hujusce dei cum ma-
tre per somnium fuerit conjugatio. His denique verbis
deum convenit : « O pater Hammon, inquit, si quid materni

seminis est verum, eaque mater conceptus nostri ex te prin-
cipium est sortita, quae uti istud astipulare praesenti mihi
ut filio praestes. » Igitur doctus evidentibus monitis, non
absque numen illud esse cura sui, et templum deo operosius
et augustius fabricatur, et ad prodendam militibus confiden-
tiam, PATRI HAMMONI id fecisse inscriptione testatur. Tunc
responsum etiam quaesitum a deo est, quo sibi monimen-
tum imperii sui aliquod instaurare fas esset? Animo quippe
conceperat urbis quam maximae conditum. Ergo per so-
mnium sic ejusdem dei alloquio fruitur :

Haec tibi, rex, Phoebus lunatis cornibus edo.
Nomen si pergas aeo celebrare pereuni,
Urbs tibi condenda est qua stat Proteia tellus,
Praesidet et numen cui Dite potentius ipso,
Vertice quinquejugo rerum secreta gubernans.

Ad haec doctus Alexander tali responso, omni diligentia ri-

ζῆτει ποίαν νῆσον ὀηλοῖ τὴν Πρωτηίδα, τίς δ' ἔστιν ὁ προκαθεζόμενος αὐτῆς θεός. Ὡς δὲ ἀνεζήτει Ἀλέξανδρος, θύσας πάλιν τῷ Ἀμμωνι τὴν ὁδοποιρίαν ἐποιεῖτο ἐπὶ τινι κώμῃ τῆς Λιθύης, ἐν ᾗ τὰ στρατεύματα (21) ἀνέπασυν.

ΚΕΦ. ΛΑ'.

Καὶ δὴ περιπατοῦντος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἔλαφος μεγίστη παρελθοῦσα (1) εἰς τινα φωλεὸν ἔδυσε. Φωνήσας δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τοξότην ἐκέλευσε τοξεύειν (2) τὸ ζῶον. Ὁ δὲ τοξότης τείνας (3) τὸ τόξον οὐκ ἐπέτυχε τῆς ἐλάφου· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπεν αὐτῷ· « Ἀνθρώπε, παράττον σοι γέγονεν. » Ἐνθεν οὖν (4) ὁ τόπος ἐκεῖνος ἐκλήθη Παρατόνιον (5) διὰ τὴν Ἀλεξάνδρου εὐφώνησιν. (6) Κτίσας οὖν ἐκεῖ πόλιν μικράν καὶ καλέσας ἐκ τῶν ἐγ-

χωρίων τινὰς (7) λαμπροὺς ἄνδρας, κατήκτισεν αὐτοὺς ἐκεῖσε, καλέσας αὐτὴν Παρατόνιον.

Ἐκεῖθεν δὲ δρύσας ᾗλθεν εἰς Ταπόσιριν (8). Ἐπυνθάνετο οὖν παρὰ τῶν ἐγχωρίων διὰ τί τὸ ὄνομα τὸ τοῖόνδε (9). Οἱ δὲ ἔφησαν, τάφον Ὀσίρεως (10) εἶναι τὸ ἱερόν. Καὶ θύσας ἀκείθεν τὸ ἐφεξῆς (11) ἐποιεῖτο τῆς ὁδοποιρίας· καὶ παραγίνεται ἐπὶ τούτου (12) τοῦ ἐδάφους, καὶ ὁρᾷ χώρημα μέγα εἰς ἀπειρον ἐκτείνον (13), δώδεκα κώμας (14) συνεχόμενον. Ἀπὸ οὖν τῆς Πανδύσεως (15) μέχρι τοῦ καλουμένου Ἡρακλεωτικῆς στόματος (16) τοῦ μήκος τῆς πόλεως Ἀλέξανδρος ἐχωρογράφησε· τὸ δὲ πλάτος ἀπὸ τοῦ Βενδιδείου (17) μέχρι τῆς μικρᾶς Ἐριμουπόλεως. Οὐ καλεῖται δὲ Ἐριμουπόλις ἀλλὰ Ὀρμούπολις, ὅτι πᾶς ὁ κατερχόμενος ἐκ τῆς (18) Αἰγύπτου καὶ ἀνερχόμενος ἐκεῖ προσορμεῖ.

Cap. XXXI. 1. Ἐπελθοῦσα B; ἔλ. μεγ. εἰς τινὰ φωλεὸν ἐνέμετο A. || 2. τοξεύειν A; τοξεύθηναι BC. || 3. γεμήσας BC; ὁ δὲ ὀκνηρότερον τείνας τὸ τόξον καὶ τὸ βέλος τινάξας εἰς ἄχος (?) ἀρῆκε παρ' αὐτοῦ τῆς θηρὸς μὴ εὐστοχῆσας A || 4. ἐνθα νῦν B; dein ἐκεῖνος om. B. || 5. παρατόνον B, παρατόνη C, παρατόνιον A; debebat Παρατόνιον A. || 6. ἐκνόσιον A. || 7. μικρὰν καλέσας... χωρίων λαμπροὺς B. || 8. Ταπόσιριν A, Ταφωσήριον B, Ταρσουρι... C. Ταπόσιριν ap. Dioscor. 3, 24, Procop. De aedib. 6, 1; Ταπόσιεις Strabo, alii. || 9. τὸ ὄνομα τοῦ τόπου τούτου C. In A hæc exciderunt. || 10. ἱερέως B. || 11. τὴν ἀρξίν B; τὴν ἀρξιν C; θύσας τὴν ἀρξίν ἐποιεῖτο τὸ τῆς ὁδοποιρίας A. || 12. sic cod. A.; ex quibus colligas Alexandriæ hæc scripta esse; ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ νῦν C; τοῦ ναοῦ C. || 13. ἐκτείνον om. B. || 14. χώρας B. Ceterum numerus dōδεκα non pertinet ad κώμας, sed ad fluvios hujus regionis, ut patet ex Valerio, qui de his multo uberius. Plura etiam præbet codex A., quī nomina vicorum sedecim, et alia quædam tradit, sed corruptissima. Etenim post vocem συνεχόμενον codex pergit ita: Ἦσαν δὲ αὐτάς (1. αὐταί)· Στεφανφεῖς, Φανέντι καὶ Εὐδήμας, Ἀκάμης, Ἀπύρος, Τακακώτης (1. τε Ῥακώτης s. Ῥακώτις), Ἡγῶσας, Ὑπονῆς, Κραμβεῖ τε (Κράμβουτις?), Κραπαθεῖς καὶ Λυδία, Παύσας, Τέρεσις τῶ (τε?) Νεφέλῃ τε Ἀημνία τε (vel μνημία τε) Πέλασος. Ἡ δὲ Ῥακώτης ἦν ἐπίστιμος· ἐνύγχανεν γὰρ μητρόπολις οὖσα. Αἱ δὲ ις' κώμας εἶχον ποταμούς 16, ἐξερευγομένους εἰς τὴν θάλατταν· καὶ μέχρι νῦν αἱ διεκδρομαί, (supple καίπερ) περραγμέναι ἐστίν (1. ὅλαι vel φανεραὶ εἰσι)· ἐχώσθησαν οἱ ποταμοί· καὶ αἰγὲ (sic) τῆς πόλεως καὶ αἱ πλατεῖαι (1. πλατεῖαι) ἐγεννήθησαν (1. e. et ex iis factæ sunt urbis plateæ). Δύο δὲ μόνοι διέμειναν, οἱ καὶ ἀπόρρυσιν (1. ἀπόρρυσιν ἔχουσι v. ἀπορρέουσι) εἰς τὴν θάλατταν. ** (Excidisse videtur: ceteri nomina partibus urbis præstiterunt.) Ἐπικόμενοι (ἐπικαλούμενοι?) Ῥακώτης (1. Ῥακώτις) ποταμός, ὁ (1. ὁ) νῦν δρόμος τοῦ μεγάλου θεοῦ Σαράπιδος τυγχάνει· εἴτα διορύσει (1. διερρύη) τοῦ Ἀγορίου (1. Ἀγοραίου). Πλατῆς (1. πλατὺς) καὶ μέγιστος ποταμός [ὁ] καλούμενος ὤλερψ (sic), νῦν Ἀσπενδία (quæ urbis pars memoratur ap. Athen. p. 174 d.) τυγχάνουσα· εἴτα διορύει (1. διερρύη) τῷ Τυχέω (1. τοῦ Τ.). Καὶ μέγιστος ποταμός Νεφερῶ τις (Νεφερώτις?), τὰ νῦν Ἐκθέματα οὐ ἐστίν· καὶ ἰδιός τις Νεφερῶν, πρωτόκτιστος (πρωτοκτίστης?) Ἀλεξανδρίας. Καὶ μέγιστος πάντων τῶν ποταμῶν Ἀργέος (sic) καλούμενος, οὗ ἐστίν Ἀργέου στύλος· καὶ διώρυξ (διερρύη) κατὰ τὸν Κανωπικὸν ἐκβάλλουσα (1. ἐκβάλλων) κατὰ τὸν Ζερυρίου. Καὶ μέγιστος ποταμός [*** Ἐως τοῦ] Ἡρακλείου στόματος τὸ μήκος τῆς πόλεως ἐχωρογράφησε· τὸ δὲ πλάτος ἀπὸ τοῦ Μενδίου ἕως τῆς μικρᾶς Ἐριμουπόλεως. || 15. sic B. συνδήσεως C; fortasse fuit ἀπὸ Πλινθίνης, vel etiam ἀπὸ Δυσμῶν, (de situ hujus loci v. quæ leguntur in Periopl. mar. magni in Gail. Geogr. II, p. 435). || 16. στύλου B. || 17. Βενδηλαίου C; Βινδύλου B, Μενδίου A; Interdidium

mabatur quam Proteiam insulam deus vellet, quidve illi numinis præsideret. Quæ etiam tunc animo volutans, peractis rite sacrificiis indidem proficiscitur. Multo denique itineris exantlato, apud vicum Astrata fessum commilitum refecit.

XXXI. Ibi autem rex cum forte in agro, ut assolet, spatiaretur, cervam intuitus pascuis occupatam, unum ex his qui destinandis sagittis sollertior habebatur, jaculari bestiam jubet. Qui cum non ex opinione præjudicata fecisset, leviusque ictum animal evasisset, exclamasse Alexander fertur græco scilicet verbo, quod remissior arcus et intentio sagittam inbecillius egxisset, para tonon istud factum videri. Ex eoque dicto Paratonium etiam post frequentate urbi nomen ibidem datum.

Hinc porro ad locum, qui vulgo Taposiris diceretur, apulit. Inquirens autem nominis causam accipit ab indigenis sepulchrum Osiridos illic esse, quod a veteri compositione corruptum Taposiridus dictus esset. Operatus igitur illicce deo, ad id loci transit, quem extensum quidem

magnum et uheris æquoris pulchritudine miratur, frequentem autem commanentium conventiculis. Sedecim quippe et instar urbium vicis decoriter admodum distinctis atque dispositis consistit; quorum magnitudini honor et cura deferabatur. His sederim descensibus flumina quoque duodecim intererrabant, pariter omnia vergentia juxtim in mare, sicuti nunc etiam ad memoriam veteris insulcationis datur visere. Quippe quamvis congestu postea sint ad æquoris uniti faciem exæquata, quisquis tamen ille ductus fluminis fuit, is nunc plateis apud Alexandriam tractus est: sed duo tantum ingressus fluminum reservati: ceteri nomina partibus oppidi præstiterunt. Igitur omne spatium [ab] eo loco, cui Interdidium vetus nomen est, usque ad Hermopolim urbis ejus ambitu occupatum est! Sed enim nomen hoc longe secus ac se veritas habet in usu appellationis resedit, Hormo enim polis, non Hermopolis, dicta est, quod portuosus illic alveus Nili latiusque in latera descendens fidam stationem navibus per sese labentibus faceret.

Μέχρις οὖν ἐκείνου τοῦ τόπου (19) ἐχωρογράφησε τὴν πόλιν (20) Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς· ὅθεν μέχρι τῆς δεύρου Ἀλεξανδρέων ἡ γῶρα ἀναγράφεται (21).

Συνεβούλευσε δὲ τῷ βασιλεῖ Ἀλέξανδρῳ Κλεομένης (22) ὁ Ναυκρατίτης καὶ Δεινοκράτης (23) ὁ Ῥόδιος μὴ τῷ μεγέθει πρῶτον κτίσαι τὴν πόλιν· οὐ γὰρ δυνήσῃ αὐτὴν γεμίσαι ὄχλου· ἐὰν δὲ καὶ γεμίσῃ, οὐ δυνήσονται οἱ ὑπηρέται (24) τὴν χρεῖαν αὐτῇ παρασχεῖν τῶν ἐπιτηδεύων· (25) πολέμησουσι δὲ ἑαυτοὺς οἱ ἐν τῇ πόλει κατοικοῦντες, ὥς (26) ὑπερμεγέθους τυγχάνουσης καὶ ἀπέιρου· αἱ γὰρ μικραὶ πόλεις εὐσύμβουλοι (27) εἰσι πρὸς τὰ συμφερόμενα τῇ πόλει ποιεῖν (28)· ἐὰν δὲ οὕτως ὥς διεγράψω (29) μεγίστην ταύτην κτίσῃς, οἱ κατοικοῦντες διχαστατήσουσιν (30) εἰς ἀλλήλους μαχόμενοι καὶ (31) διαφερόμενοι, ἀπέιρου ὄχλου τυγχάνοντος.

Πεισθεὶς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέτρεψε τοῖς ἀρχιτέκτοσιν

οἷς βούλονται μέτροις τὴν πόλιν κτίζειν. Οἱ δὲ κελευσθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου χωρογραφοῦσι τὸ μῆκος τῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ Δράκοντος τοῦ κατὰ τὴν Ταφοσιριακὴν ταινίαν (32) μέχρι τοῦ Ἀγαθοδαίμονος ποταμοῦ τοῦ κατὰ Κάνωθον (33)· καὶ ἀπὸ τοῦ Βενιδίδου (34) μέχρι τοῦ Εὐρυλόχου (35) καὶ Μελανθίου, τὸ πλάτος. Καὶ κελεύει Ἀλέξανδρος μεταβῆναι τοὺς κατοικοῦντας ἐν τοῖς τόποις τούτοις καὶ εἰς τὰς κώμας ἀπίνειν πρὸ τριάκοντα μιλίων τῆς πόλεως ἕξω (36), χωρήματα αὐτοῖς χαρισάμενος, προσασγορεύσας αὐτοὺς Ἀλέξανδρεῖς. Ἦσαν δὲ ἀρχιτέκτονες (37) τῶν κωμῶν (38) Εὐρύλοχος καὶ Μελάνθιος, ὅθεν καὶ ἡ ὀνομασία ἔμεινεν.

Σκέπτεται δὲ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἐτέρους ἀρχιτέκτονας τῆς πόλεως, ἐν οἷς ἦν Ἡρώων Λιθυκὸς (39), [ὕδατι-κὸς] λατόμος, καὶ Κλεομένης (40) μηχανικός, Ναυκρατίτης, καὶ Κράτερος (41) Ὀλύνθιος. Εἶχε δὲ ἀδελφὸν

Valer. De Bendeideo Alexandria loco ad mare sito v. quae laudantur in Steph. Thes. s. v. || 18. εἰς τὴν C. || 19. pro ἐκ. τοῦ τόπου in B est τὴν πόλιν. || 20. τὸν τόπον B. || 21. Ἀλεξανδρέας γῶρα γράφεται B; ὅθεν καὶ Ἀλεξανδρόν χωρίον ἀναγρ. A; ἡ Ἀλεξανδρέων γῶρα ἐπικέκληται. C. || 22. sic recte C et Valerius. Κρεομένης A, Κλεομήδης B. || 23. Ἐρμοκράτης C. *Dinocrates*, Valerius. Hoc architecti nomen habes etiam ap. Ammian. 22, 16, Vitruv. praef. lib. II., Valerius Maxim. I, 4 (Nominus etiam poetam Dinocratem Rhodium); ap. Plin. 5, 10 et 34, 42 est *Dinocrates*; in cod. A et B. nomen viri excidit, servata tamen sunt verba ὁ Ῥόδιος. In Ambrosiano Callisth. cod. gr. est Ἰπποκράτης, monente Maio ad Valerium. || 24. ἔμποροι A. || 25. πρὸς τὴν τροφὴν add. A. || 26. ὡς τοιαύτης ὑπερμ. τυγ. B; ὑπερμεγ. τυγχ. C; ὡς τῆς κατὰ τὴν οὐσίας A. || 27. σύμβουλοι B; εὐσ. C; εὐσύμβουλοι A. || 28. sic. A; καὶ πρὸς τὰ σ. τῇ πολ. συμβουλεύουσι B. C. || 29. ὡς διὰ τὴν μεγ. B. || 30. διαναστῆς. B. || 31. μυχ. καὶ οἰν B. || 32. ταφοσιριακὴν τενέαν C; ταφοσυνιακὴν τενέαν B. τάφον σφριακὴν ταινίαν A. Intelligi angustum illum tractum. qui inter mare et lacum Marcoticum Taposirin versus extenditur. In eo erat Necropolis. || 33. μέχρι τῆς Ἀ. ποταμοῦ τοῦ κατὰ νόθον B; μέχρι τοῦ Ἀ. π. τ. κ. νότον C; τοῦ κατὰ τὸν κάνωθα A. Intelligi portam Canobicam, vel locum prope eam, quo Canobus sepultus esse ferebatur (Epiphanius Ancorat. § 108, Opp. tom. II, p. 109 ed. Petav.); ceterum vox ποταμοῦ num recte se habeat, quaero. Num τόπου v. τεμένους? || 34. Βενιδίδου B. Βενδησίου C. Μανδησίον A. Valerius auctorem suum expressit pessime. || 35. τῆς Εὐρύλου B; μέχρι τοῦ Εὐρυλόφου C; ἕως τῆς Εὐρυλόχου A. || 36. καὶ κελεύει τοῖς κατοικοῦσι κωμῶνς μεταβαίνειν πρὸ (ἀπὸ) X' μιλίων τῆς πόλεως, γῶρῃ αὐτοῖς χαρ. A. || 37. sic C; ἀρχεπόδες B; ἀρχεποδοί A. || 38. τότε add. A. || 39. ἦν Νουμήνιος v. Νουμίνιος C et B; quod corruptum ex ἦν Ἡρώων ὀνόματι, λιθυκός, uti ex Valerio et cod. A intelligitur; est haud dubie avus Heronis Alexandri, celeberrimi mathematici; vox ὕδατι-κός, si recte se habet, neque, ut puto, ex Λιθυκός corrupta est, quaeritur an non certe senioris avi Heron ὁ ὕδραυλικός cum Nostro confundatur. || 40. Κλεομήδης B. || 41. Κάρτερος B. καρτερίκος C. *Erato* Valerius; in cod. A locus ita habet: ἐσκέπτετο δὲ καὶ ἐτέρους ἀρχιτέκτονας τῆς πόλεως, ἐν οἷς Κλεομένην τὸν Ναυκρατίτην καὶ Κρατὸν (sic) Ὀλύνθιον καὶ Ἡρώων ὀνόματι λιθυκὴν (i. λιθυκὸν δντα?), ὅς εἶχε ἀδελφὸν ὀνόματι Ὑπόνομον. Hinc dedi Κράτερον; nam ita olim in Callisthene scriptum fuisse e varia lectione eruitur. At verum nomen fuit Κράτης, intelligendusque est celeber ille ταφρώμενος (quod nomen fort. latet in Καρτέριχος codicis C), ὁ Ἀλεξάνδρῳ συνών (ut Diog. L. ait IV, 23.), de quo v. Steph. Byz. v. Ἀθῆναι et Strabo X, p. 407, ubi ἀνὴρ Χαλκιδεὺς dicitur, eodem, opinor, modo quo Ephiippus et Dionysius historici ab aliis Olyn-

Hanc igitur urbem nominis sui appellatione dignatus in omnem, quantum visi datur, magnificentiam laboravit, quamvis Cleomenes ac Neucratus (i. e. ἐκ Ναυκρ.) et Dinocrates Rhodius in eam sententiam non accederent, ut tantam illam urbem, quanta nunc est, niti deberet: quod neque repleti ædificiorum spatia et tecta turbis competentibus opinarentur, nec repleta alia facile potuissent. Ex quo fore arbitrabantur bella frequentia vel necessitate quaerenda: alimoniae ab ipsis incolentibus ineunda, seu opulentia prævalerent seu viribus deficerent, dum aut impeterent aliquid aut peterentur. Quippe moderatum urbium statum et consiliis facilius cedere, et ad sustentationem sui promptius occurrere: amicum siquidem multitudini, nec facilis sui apud omnes singula dinoscentia, atque etiam difficilis et conspiratio.

Quamquam igitur longe auctius rex metitus locorum

PSEUDO-CALLISTHENES.

amplitudinem foret, tamen ad sententiam persuadentium ire aliquanto contractius sivit ambitus lineam. Quare accesserat magnificentiae animo contemptae. Longitudinem quidem urbi procurat ab eo loco cui Draco nomen est: (est autem pars supradicti Taposiris usque ad locum cui Agathodæmonos appellatio manet.) Latitudini vero indulget a Canopo usque ad locum qui Eurylochi vel Melanthium dicitur. Jubet igitur omnes quique per ambitum usque ad lapidem tricesimum coluissent, universos eodem commigrare, locumque omnem unde ad oppidum convenissent, suae editioni (ædificationi? Mai.) servire. Et hæc quidem super spatium urbis ejus accipimus.

Adhibitis autem rex architectoribus, qui ex arte nobiles et celebratiores habebantur, ut Cleomene de Neucrato (i. e. ἐκ Ναυκρ.) et Olynthio, et Erato (*Cratero Olynthio*), Herone etiam Libii (Libye) qui cum fratre Eponymia (*Hy-*

δ Ἡρων (42) ὀνόματι Ὑπόνομον. Οὗτος συνεβούλευσεν Ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν ἐκ θεμελίων κτίσαι (43), ἐν αὐτῇ δὲ ὑδραγωγούς πόρους καὶ ὀχετῆγους ἐπιβρέοντας (44) εἰς τὴν θάλασσαν. Καλεῖται δὲ Ὑπόνομος διὰ τὸ ὑποδεῖξαι αὐτὸν ταῦτα (45).

ΚΕΦ. ΑΒ'.

Κελεύει οὖν Ἀλέξανδρος χωρογραφῆσαι τὸ περίμετρον τῆς πόλεως πρὸς τὸ θεάσασθαι αὐτό. Οἱ οὖν ἀρχιτέκτονες (1) ἄλφειρον σίτου λαβόντες ἐχωρογράφησαν τὴν πόλιν. Καταπτάντα δὲ ὄρνεα παντοδαπά

κατεβοσκήθησαν τὰ ἄλφειρα καὶ ἀνέπηγαν. Πυνθανόμενος (2) δὲ Ἀλέξανδρος περὶ τούτων, τί ἄρα δηλοῖ τὸ σημεῖον, μετεπέμψατο σημειολύτας καὶ εἶπεν αὐτοῖς τὸ γεγονός· οἱ δὲ ἔφασαν ὅτι ἡ πόλις, ἣν ἐκέλευσας κτισθῆναι, βασιλεῦ, ὅλην τὴν οἰκουμένην θρέψει, καὶ πανταχοῦ ἔσονται οἱ ἐν αὐτῇ γεννηθέντες (3) ἄνθρωποι· τὰ γὰρ πετεινὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην περικυκλοῦσιν (4).

Ἐκέλευσεν οὖν κτίζεσθαι τὴν πόλιν. Θεμελιώσας δὲ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς πόλεως Ἀλέξανδρος καὶ χωρογραφῆσας, ἐπέγραψε γράμματα πέντε· Α, Β, Γ, Δ, Ε. τὸ μὲν Α Ἀλέξανδρος, τὸ δὲ Β βασιλεὺς, τὸ δὲ Γ γένος, τὸ δὲ Δ Διὸς, τὸ δὲ Ε ἔκτισε πόλιν ἀείμνηστον. Ὑπο-

thii, ab aliis Chalcidenses vocantur. || 42. Νουμήνιος BC. || 43. ὀρύξει τὴν πόλιν ἐκ θεμ. Α. || 44. ἔφρουσας τὴν θάλ. Α. || 45. cod. Α sic: Καλῶνται δὲ ὑπόνομοι διὰ τὸ [τὸν] ὑποδεῖξαντα Λιευκὸν Ὑπόνομον καλεῖσθαι. Onisit hæc Valerius, alia quædam suppeditans quæ in græcis nostris desiderantur, nisi quod in cod. Α post ἔφρουσας τὴν θάλ. leguntur hæc: κεισθεῖς ὁ Ἀλέξανδρος ἐκέλευσε γενέσθαι ὅπερ οὐδεμία πόλις εἶχεν. Quod deinde apud Valerium sequitur de magnitudine urbium maximarum, ita habet in cod. Α: Οὐ μέντοι γε ἑτέρα πόλις ἐστὶ μείζων Ἀλεξανδρείας. Πᾶσαι γὰρ ἐχωρογραφηθήσαν καὶ ἐμετρήθησαν. Ἡ δὲ μεγίστη πόλις ἐν Συρίᾳ Ἀντιόχεια· αὕτη ἐστὶν σταδίων ἡ' καὶ ποδῶν οβ'· ἡ δ' ἐν Ἀφρῑκῃ Καρχηδὼν σταδίων ις' (decem Valer., quod præstat, nam a minoribus ad majores auctor progreditur), ποδῶν μ' (ut vid.). Ἡ δὲ ἐν τοῖς Βαρβάρους Βαβυλῶν σταδίων ιβ' καὶ ποδῶν σ' ἡ' (sc. sec. Valer.). ἡ δὲ Ῥώμη σταδίων ιδ' καὶ ποδῶν κ'· ἡ δὲ Ἀλεξάνδρεια σταδίων ιβ' (scr. ις' ex Valerio) καὶ ποδῶν τζ' ε' (toe' sec. Val.). Longe aliter Strabo p. 793, sec. quem Alexandriæ diameter stadiorum circa 30; sec. Diodor. et Plin. stad. 40. De suo tempore Callisthenes loqui videri possit. Post hæc cod. Α pergit:

Παραγενόμενος οὖν Ἀλέξανδρος εἰς τοῦτο τὸ ἔδαφος, εὗρε τοὺς ποταμούς· καὶ τὰς διουρύχας καὶ τὰς κόμας συνεστῶσας. Ἀπὸ δὲ τῆς γῆς ἐπὶ τῆς θαλάσσης νησὶν τινα ἐθεάσατο, καὶ πυνθάνετο τίς καλεῖ τὴν νῆσον. Οἱ δὲ ἐγγύρωι εἶπον· « Φάρον Πρωτεύς (Πρωτεύς δὲ ἡ νῆσος)· αὕτη δὲ κατοικήσις (κατοικήσας cod.) τὸ μνημα τοῦ Πρωτεύους ἐστὶν τὸ παρ' ἡμῖν ὀρησκυόμενον. » Ἐπὶ τίνος ὕψους τοῦ θρόνου ἤνεγκαν αὐτὸν εἰς τὴν νῆσον καλούμενον Ἡρῶν, καὶ ἐπέδειξαν τὴν λάρνακα. Οὕτως δὲ τῷ Ἡρῶν (τῷ Ἡρῶν τὸ Ἡρῶν) ἱπποτεύει (ἐποπτεύει P), καὶ ἰδὼν ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ (στύλου P) καταπεπτωκὸς τὸ μνημα ἐκέλευσε αὐτὸ ταχέως ἀνορθῶσαι.

Cap. XXXII. 1. Ἀρχιτεχνίται BC. || 2. ἑμφοροζόμενος C; voluit ἑμφορ. καὶ πυνθανόμενος C. ἐκέλευσε αὐτὸ ταχέως ἀνορθῶσαι. Cf. Plutarch. Alex. c. 26. || 3. ἐνωθέντες B. || 4. Post hæc cod. Α (et Valerius) præbent hæc: Ἡρῶν τὸ δὲ οἰκοδομῆν τὴν

ponomo) erat, accepit omne magnificentiæ hujusce monumentum in eo posse tuto consistere, si antea quam fundamenta urbi jacerentur, subducciones aquarum purgamentisque relinquendas procuraret: quibus jugiter ablutis dirivatisque atque in mare perpetuo dilabentibus, neque ædificiis perniciem aliquam remansuram, et ab hisce, quæ intervenire corrumpendo aeri soleant, purgatius oppidum fore. Elaboratis igitur his cloacis, quibus laud facile capiores ulla urbs habeat, omnis post id operum imposita molitio.

Quare cum hæc urbes, quæ in omni orbe terreno maximæ celebrantur, in hæc spatia numeratæ sint; Syriaque sit civitas vel amplissima Antiochia extenta stadiis octo, pedibus septuaginta duobus; Carthago vero, quæ principatum Africæ tenet, stadiis decem porrecta videatur stadiique parte quarta; Babylon porro stadiis duodecim longa sit et pedibus CC atque XX; ipsa quoque domina omnium gentium Roma quatuordecim stadiis et pedibus C atque XX longa primitus fuerit, nondum adjectis his partibus, quæ multum congeminasse majestatis ejus magnificentiam visuntur; Alexandriam mensi sunt sedecim quidem stadiis, pedibus vero CCC atque LXXV.

Occupato igitur omni solo, quod prædictis alveis atque vicis olim consitum mox urbs una contexit, videt insulam eminens perbreve rex, cui nomen Pharus esse cum diceretur, coluisse vero Pharum istam Protea; conlapsam etiam ibidem cerneret Proteos sepulchrum; id quidem protinus et reformari ad faciem novitatis et coli religiosius

mandat: exinque civitas Pharos est; ejusque mos ad nos usque prolapsus Sacrum inter nostros Heroon dicitur.

XXXII. Additur tamen ad fabulam metatæ primum discretæque urbis hujusce, quod cum lineæ ductæ ab architectis forent, quibus spatium et descriptio metatæ urbis notaretur, subjecta sit lineæ farina pro pulvere. Sed ubi id factum fuerit, mox congreges multi numeri et generis aves eodem advolavisse, raptimque omnem illam de farina lineam obligurisse. Id ergo portentum turbulentis Alexandrum formidantem consuliisse protinus peritissimos conectorum, eorumque sententia rescivisse, civitatem hanc non suis modo, verum peregrinis etiam populis ad alimentum uberrimam fore. Ut enim in illo avium numero non solum indigenæ, verum advenæ etiam atque undique versus adlapsæ, jacto polline avidæ pastæ sint; ita hominibus quoque et incolentibus et appellentibus urbem hanc fructuosissimam fore.

Ædificandi tamen Alexandriam constat principium ex meditullio esse factum, idque etiam nunc nomen in ea urbe retinere, quod Mesonpondio vocetur. Cæptis autem molitionibus, surgere visitur draco quidam terribilis magnitudine ac majestate, qui plerumque opifices incursabat, ejusque nonnihil impediri opera videbantur non minus metu visentium quam religione. Quod cum in aures Alexandri perventum foret, jubet insequenti sub die, sicubi forte sacra illa bellua videretur, omnes undique confluentes necem draconi inoliri: idque naviter factum oppressus-

ζύγια δὲ καὶ ἡμίονοι εἰργάζοντο. Ἰδρυμένου δὲ τοῦ πολῶνος τοῦ ἱεροῦ (6) αἰαίνης πλὰς μεγίστη ἐξέπεσεν ἀρχαισιότῃ πληρῆς γραμμάτων (7), ἐξ ἧς ἐξήλθον ὄφεις πολλοί, καὶ ἐρπύζοντες εἰσῆλθον εἰς τὰς ὁδοὺς (8) τῶν ἡδὴ τεμελιωμένων οἰκίων. [Τὴν πόλιν γὰρ (9) ἔτι παρὼν (10) Ἀλέξανδρος καθίδρυσεν τῇ αὐτοῦ δυνάμει ἰαννουαρίου πρώτη καὶ αὐτὸ τὸ ἱερόν.] Ὅθεν τούτους τοὺς ὄφεις σέθενται οἱ θυρωροὶ ὡς ἀγαθοὺς δαίμονας εἰσιόντας εἰς τὰς οἰκίας· οὐ γὰρ εἰσὶν ἰοδόλα ζῶα (11).

Στεφανοῦσι δὲ καὶ τὰ κτήνη, ἀνάπαισιν αὐτοῖς παρχόμενοι (12) ὅθεν καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο τοῦτο τὸ νόμιμον φυλάττουσιν οἱ Ἀλεξανδρεῖς, πέμπτη καὶ εἰκάδι τὴν ἑορτὴν τελούντες.

ΚΕΦ. ΑΓ'.

Εὔρε (1) δὲ Ἀλέξανδρος ἐν τοῖς ὑψηλοῖς βουνοῖς (2) ναὸν ἰδρυμένον καὶ ἥλιον στύλου (3) κατὰ (1) τὸ ἥριον.

Ἀλεξανδρεῖν ἀπὸ μέσου πεδίου, καὶ ἔσχε ὁ τόπος τὴν προσωινμίαν ἀχρι νῦν διὰ τὸ ἀπ' ἐκείθεν ἀρξασθαι τὴν τῆς πόλεως οἰκοδομήν. Τὴν δὲ περὶ αὐτὸν τρεπομένην δρᾶκων σύνθηος (εἰνέτο δὲ?) παραγενόμενος ἐξερόθει τοὺς ἐργαζομένους. Καὶ ἐκκοπήν ἐποιούνο τοῦ ἔργου διὰ τὴν τοῦ ζώου ἐπέλευσιν. Μετεδόθη δὲ τῷ Ἀλεξάνδρῳ τοῦτο. Ὁ δὲ ἐκέλευσε τῇ ἐπερχομένῃ ἡμέρᾳ ὅπου ἂν καταληθῇ χειρώσασθαι, ἐνὸς εἰργάζοντο (sic). Καὶ δὴ λαβόντες ἐπιτροπὴν παραγενόμενος τοῦ θηρὸς κατὰ τῆς νῦν καλουμένης Στοᾶς, τοῦτου περιεγίνοντο καὶ ἀνέβλιν. Ἐκέλευσε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἐκεῖ τὸ τέμενος γενέσθαι, καὶ βάψας κατέθετο. Καὶ πλησίον ἐκέλευσε στεφανοῦς στήσασθαι εἰς μνήμην τοῦ θηθέντος ἀγαθοῦ δαίμονος. Ἐκέλευσε δὲ μηδαμῷ ἀλλαχοῦ βάλλεσθαι τὴν ὀρυγὴν τῶν θεμελιῶν εἰ μὴ εἰς ἓνα τόπον· καὶ ἔστιν ἕως ἄρτι ὁρος μεταφαινόμενος, ὃ καλεῖται Κοπρία. Θεμελιώσας δὲ τὰ πλεῖστα τῆς πόλεως μέρη κτλ., ut in codd. B et C. || 5. sic A; Ἀμμωνί ἀμίμητον C; ἀμίμητον ἢ Ἀμμωνί B. || 6. τοῦ ἱεροῦ πολῶνος C; καθιδρυμένου δὲ τοῦ ἥριον ἐπὶ ἐν ἐπιστάλῳ ἐξεπῆδησεν πολλὴ ὕλη [***] καὶ ἐκκύσαντες εἰσέδραμον εἰς τὰς οἰκίας τὰς ἡδὴ γενομένας δ'. A. || 7. γραμμ. quid sibi velit, non video; scripserim τρυμάτων, foraminibus. || 8. εἰς τ. δδ. exciderunt in C. || 9. Hæc cum antecedentibus male cohererent. Quare aut exciderunt nonnulla, aut nostra alieno loco sunt posita. Apte legentur post verba πέμπτη καὶ εἰκάδι τὴν ἑορτὴν τελούντες. || 10. ἐπιπαρὼν B; in A locus ita habet: ἐπὶ παρὼν ὁ Ἀλέξανδρος καθίδρυσεν τὴν πόλιν καὶ αὐτὸ τὸ ἱερόν. Pro τῇ lege τῇ, i. e. Tybi mensis, qui fere respondet Januario nostro, die vicesimo quinto. In cod. B. C. est ἰαννουαρίου πρώτη, quod an errore cum computo nitatur, nescio; postea etiam B et C diem XXV ****, non addito tamen mensis nomine, notant. || 11. addit A: ἀλλὰ καὶ τὰ δοκοῦντα εἶναι ἰοδόλα ἀπελκύνουσι· καὶ θυσία τελεῖται αὐτῷ τῷ ἥρῳ [αὐτοῖς ἐν τῷ ἥρῳ?]. || 12. addit A: διὰ τὸ συνεργῆσαι ἀχθοροῦντα εἰς τὴν καθίδρυσιν τῆς πόλεως. Ἐκέλευσε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τοῖς φύλαξι τῶν οἰκῶν σίτον δοῆναι. οἱ δὲ λαβόντες, ἀλλήσαντες καὶ ἀθηροποιήσαντες τὴν ἡμέραν (i. ταύτῃ τῇ ἡ.) τοῖς ἐνοικοῦσι θάλλους διδόναν· ὅθεν καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο τοῦτον τὸν νόμον φυλάττουσι παρ' Ἀλεξανδρεῦσι, τῷ (i. τῇ cod.) καὶ τὰ μὲν κτήνη στεφανοῦσθαι, θυσιάζεσθαι [δὲ] τοῖς ἀγαθοῖς δαίμοσι τοῖς προνοουμένοις τῶν οἰκίων, καὶ διασώσεις (θαδούσεις?) τῶν ἀθηρῶν ποιέσθαι.

Cap. XXXIII. 1. Ὁρᾶ B. Male decurtatam esse narrationem patet ex Valerio. Quamquam ne hic quidem integram Græci auctoris narrationem reddidisse videtur. In cod. A supersunt hæc: Εὔρε δὲ ἐπὶ πάντε ὑψηλοτάτας λοφίας, αἵπερ (ὅπερ cod.) εἰσὶν ἥλιοι καὶ ἥλιον στύλοι (ἥλιων στύλοι cod.), καὶ τὸ ἥριον. Ἐξήτει καὶ τὸ Σεραπίων κατὰ τὸν χρησμὸν τὸν δοθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Ἀμμωνος καὶ τὸν πάντων δυναμικώτατον θεόν. || 2. τόποις C. || 3. σιρήνους πόρους B; σίλωνος στύλους B; dedi ἥλιον ex cod. A; quamquam aliud quippiam auctor scripserit; fortasse Ὀσίριδος vel Ὀσιρίνου. || 4. codd. καὶ; κατὰ ἡρ. est e regione heroi (Agathodæmonis), ut ap. Valerium, et infra ἀπέναντι τοῦ ἥριον. Locus interpretandus ita: Reperit colles quinque, unum maximum Solis nuncupatum et e regione Heroi solum, et alios quattuor, qui columnæ Solis appellabantur. || 5. supra (c. 30) erat ἀγορεύω. Reliqua eodem modo leguntur ac supra, nisi quod προκάθεται h. l.

que eo loci est draco ubi nunc Stoam vocant: et sepulchrum tamen draconi consurgit opere admodum laborato et juxtim Alexander jubet coronarias quoque opificinas adiacere: ut quod hæc bestia famulitium quoddam templis præstare videbatur δᾶμων μελῶν appellaretur, ipse quoque divina quadam religione coleretur. Quæ cum multa sint Alexandriæ et alia vel miranda, mons quoque propter illic visitur ex congestu, quem incuriosi vetustatis naturalem etiam opinantur. Sed ea moles egestis undique terra atque rudibus, quibus fundamenta sint mœnibus exhausta vacuataque, eoque collatis ac superfusis, hujusmodi erecti et ardui montis magnitudinem sumpsit.

Omniem autem mœnium varietatem distinxit nominibus, et secrevit sub appellatione Græcorum elementorum primarumque quinque litterarum, non utique quod hoc regi sit tantummodo libitum, verum uti ex hisce litteris sui nominis perpetuas in urbis partibus celebraretur: significante scilicet prima littera nomen Alexandri, secunda vero regis ex Græco, tertia porro generis, quarta etiam Jovis, quinta sese fecisse. Sic enim si quis hæc quinque orationis partes usurpaverit Græca lingua, inveniet his nomi-

nibus ac verbis pronas has litteras fuisse præpositas, quod ALEXANDER REX GENUS JOVIS FECISSET.

Sepulchro autem draconis illius jam perfecto, cum traies quædam qua ad gressum ejus columnas impresserat, casu repentino corruisset dissilissetque, angues conpluisculi indidem emersisse sunt visi, hique reptabundi prout cuque ad lubentiam impetus fuit, constructarum domuum penetralia invasere. Quod cum ipsum quoque terribile admodum videretur, non cunctanter arioli pronuciavere, hos quoque dæmonas et præsules locorum esse, domibusque singulis colendos pro diis penatibus tradi oportere; ejusque mos vivit et adhuc Alexandriæ religiosus est sub penatium deorum honore, et æstatis (statu) diebus suetus colli more religionis ejusmodi. Polentam ex tritico quod sit esui anguibus jaciunt, et coronatis optimatium mos est templi Herois scandere, cui talia scilicet anguina obsequio famulentur.

XXXIII. Quod autem oraculum regi somnio dato quinqueverticem fore urbem somnio pronuciavisset advertens diligentius, invenit ejus unius loci esse eminentias quinque, quibus in cetero æquore extuberascantibus decus urbis est

Ἐξήτει δὲ καὶ τὸ Σαραπειὸν κατὰ τὸν αὐτῷ δοθέντα χρῆσμον ὑπὸ τοῦ Ἀμμωνος εἰπόντος αὐτῷ διὰ τοῦ χρῆσμου οὕτως·

Ὁ βασιλεῦ, σοὶ Φοῖβος ὁ μῆλοκερως ἀγορεύει· (5) εἰ γε θέλεις αἰῶσιν ἀγῆρατοισι νεάζειν, κτίξαι πόλιν περίφημον ὑπὲρ Πρωτηΐδα νῆσων, ἧς δαίμων προκάθηται Πλουτωνεὺς ἀνάσσει, πενταλόφους κορυφαῖσιν ἀτέρμονα κόσμον ἐλίσσειν.

Ἐξήτει οὖν Ἀλέξανδρος τὸν θεὸν τὸν πάντα δεχόμενον· καὶ δὴ ἐποίησεν (6) ἀπέναντι τοῦ ἱεροῦ βωμὸν μέγαν, ὃς νῦν καλεῖται βωμὸς Ἀλεξάνδρου, πολυτελῆ· ἐν ᾧ θυσίαν ἐθέσπισε· καὶ προσευξάμενος (7) εἶπεν· Ὅστις ποτ' οὖν τυγχάνεις προνοούμενος (8) ταύτης τῆς γῆς, καὶ τὸν ἀτέρμονα κόσμον ἐπιδέρκη, παράδειξαι τὴν θυσίαν καὶ βοθῆς μοι γενοῦ εἰς τοὺς πολέμους. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐπέθηκε τὰ ἱερεῖα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ.

Αἰφνιδίως δὲ μέγιστος ἀέτος καταπτὰς ἤρπασε τὰ σπλάγγνα τοῦ θύματος καὶ διὰ τοῦ ἀέρος ἐφέρετο, καὶ ἀφῆκεν αὐτὰ ἐπὶ τινος ἐτέρου βωμοῦ. (9) Κατασκοπήσας (10) δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τὸν τόπον, παραγενόμενος ἐν τάχει, εἶδε τὰ σπλάγγνα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ κείμενα, τὸν δὲ βωμὸν ὑπὸ ἀρχαίων καθιδρυθέντα καὶ στήκον καὶ ξόανον ἐνδον προκαθεζόμενον, καὶ τῇ δεξιᾷ χειρὶ κομίζον θηρίον πολύμορφον, τῇ δὲ εὐωνύμῳ σῆπτερον κατέχον, (11) καὶ παρεστήκει τῷ ξόανῳ κόρης ἀγάλμα μέγιστον. Ἐπυνθάνετο οὖν τὸν ἐκείσε κατοικοῦντων τίς ἄρα ὁ ἐνταῦθα θεὸς τυγχάνει· οἱ δὲ ἔφασαν μὴ εἰδέναι· μὲν, παρειληφέναι δὲ ὑπὸ τῶν προπατέρων, Διὸς καὶ Ἥρας ἱερὸν εἶναι· ἐν ᾧ καὶ τοὺς ὀβελίσκους ἐθέασατο τοὺς μέχρι τοῦ νῦν κειμένους ἐν τῷ Σαραπειῷ, ἔξω τοῦ περιόλου τοῦ νῦν κειμένου (12), ἐν οἷς ᾤν κεχαραγμένα γράμματα ἱερογλυφικά (13) περιέχοντα οὕτως· * α Το

etiam cod. C exhibet, idemque pro πλουτώνιος h. l. scribit πλωτίος. Versu quinto cod. B πενταλόφων βουνῶν κορ. || 6. Kzι δὴ ποιήσας μέγιστον βωμὸν ἀντικρὺς τοῦ ἱεροῦ, ὃ νῦν καλεῖται βωμὸς Ἀλ., πολυτελῆ θυσίαν ἐπετέλεσεν, A., melius. || 7. ἔπενε. A. || 8. sic cod. A nisi quod h. l. post vocem τυγχάνεις addit θεός. Cod. B et C sic: ὅτι μὲν οὖν τυγχάνει θεός πρ. τ. τ. χθονός, καὶ τὸν ἀτ. κ. ἐπιδέρκη, φανερόν τοῦτο· αὐτὸς οὖν π. μου τὴν θυσίαν κτλ. || 9. ἐν ἐτέρῳ βωμῷ BC. || 10. καλλήσαντες (sic) οἱ κατασκοποὶ ἐσήμναν τῷ βασιλεῖ Ἀλεξάνδρῳ τὸν τόπον· ὃ δὲ τάχει ἐκεῖ παραγενόμενος A. || 11. addit A: οὐ θητην φύσιν οὐχ εὖρε ἀπαγγεῖλαι, παρεστήκει δὲ τῷ ἀφάρτῳ ξόανῳ κόρης ἀγ. μ. || 12. τοῦ ν. κειμ. om. C. || 13. ἐν οἷς ἦσαν κεχαραγμένα γράμματα ἱερογραφικὰ. A. Quae sequuntur in B et C. centones sunt narrationis, quam exhibet codex A cum Valerio. Verba sunt: Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐπύθετο, τίνας εἰσιν οἱ ὀβελίσκοι. Οἱ δὲ εἶπον ἔλεγον· Βασιλεὺς κοσμοκράτορος Σεσογγώσεως κείται ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἱεροτικοῖς γράμμασιν· α Βασιλεὺς Αἰγύπτου Σεσογγώσις τῷ προστάτῃ (τὸ προφανὲς cod.) τοῦ κόσμου ἀνέθηκε. » Εἶπε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀποβλέψας εἰς τὸν θεόν· α Μέγιστε ὦ Σέραπι, εἰ σὺ τυγχάνεις τοῦ κόσμου θεός, δῆλώσόν μοι **. » Ὁρῶν δὲ αὐτῷ διὰ τῶν ὑπῶν ὁ μέγιστος θεός εἰπὼν· α Ἀλέξανδρε, ἐξελεύσου τί εἶπες ποιῶν τὴν θυσίαν; Οὐ σὺ εἶπες· Ὅστις (ὃς cod.) ποτ' οὖν τυγχάνεις προνοούμενος ταύτης τῆς γῆς, καὶ τὸν ἀτέρμονα

maximum, constructa ara quam maxima in eo colli, qui adversum Heroi locum visitur erigi. In ea igitur ara Deo summo rerum praesidi opulentioribus sacris et religiosius operabatur cum prece tali :

Quisquis tu Deum rex es. qui praestare diceris
Huic terrae mundumque istum interminem regis,
Recipias quæso sacrum hoc, litantique mihi
Auxilio fias rebus pacis et bellicis.

Et his dictis exta flammis ex more inferebat. Enimvero involans invisitæ magnitudinis aquila exta quidem e manibus Alexandri præripit, transverso volatu quam tranquillissimo aeris intersitus spatium [secans] et alteri cuidam aræ procul exta quæ præripuerat superponit. Quem depositi locum cum quidam e speculatoribus regi nunciasset, properato eadem venit, agnitisque extis quæ sacra ales advexerat, videt templum illic vetus magnitudinis religiosæ, quodque ævi longinquitas superasset ac diruisset, simulacrumque intrinsecus sedens ex ea materia figuratum, quam dinoscere homini viurum non est. Sed propter sedentarium deum adstiterat puellaris effigies spectabili magnitudine et pulchritudine veneranda. Cumque ejus religionis numina percunctaretur, sese quidem accolæ certim scire renuebant : accepisse tamen traditu veteri, Jovis ac Junonis templum illud fuisse. In eo obeliscos quoque duos videt proceritudinis erectissimæ, qui adhuc Alexandriæ perseverant in Serapis templo circum septa extrinsecus assistentes

ejus templi, quod ætas junior laboravit, sed hæc saxa (quos diximus obeliscos, quod ad veru ferreum saxi sublimitas quadret) insignita sunt et inscripta Ægyptiis ac sacris litteris. Eorum causam et originem cum requisisset, Sesonchosin regem eorum auctorem esse dicebant, qui potitus universitatis ad sui monumentum esse voluisset, quos diis religiosus consecraverat. Lectæ denique per interpretem litteræ continere sunt proditæ hujusmodi gratiam :

REX ÆGYPTI SESONCHOSIS ORBIS POTENS

PRÆSULI MUNDI TOTIUS DEO SERAPI CONSECRAT.

Adit ergo Alexander prece maxima deponitque, uti si ista rata esset fama quæ scripta sit, sese numen illud mundi totius dominum recognosceret, et eidem evidentiis intimaret. Ergo quietis proximo tempore eidem deus confessus se regi magnitudine pariter ac majestate sic ait : « Nonne, inquit, memineras, Alexander, sacrificantem te cum primum exta sacris inveheres, totius mundi orbisve domino sacravisse, ejusque auxilia petivisse? Quæ cum dicata mihi merito quoque sint in meam aram transvecta, quid dubitationi relictum erat, quin eum me crederes, quem auxiliatorem tibi religionibus captasses? »

Ad hæc Alexandro de urbis perpetuitate quærenti, et an nominis sui inhæsuræ appellatio videretur, visus est deus manu sese apprehendisse, exinque ad editum celsumque admodum montem una duxisse, atque ibidem consistenti « Potesne, ait, o fortissime, molem hanc montis in diversa

μὲν γῆρας αὐτῆς τῆς πόλεως * καλλίναος, ὑπερφέρουσα | ἐγὼ δὲ προστάτης ταύτης γενήσομαι, ὅπως μὴ τὰ γα-
πλήθῃ δ' ἄλλων πολλῶν, ἄερος εὐκρασίας ὑπερβάλλουσα· | λεπὰ τελέως αἰὲ ἐπιμείνη, ἣ λιμὸς ἢ σεισμὸς, ἀλλ' ὥς

κόσμον Ἐπίδερκῃ, παράδδειαι τὴν θυσίαν, Καὶ βοηθός μοι γενού εἰς τοὺς πολέμους· καὶ αἰφνιδίως ἀετὸς καταπτὰς ἀρπάσας τὰ σπλάγχνα ἔθηκε ἐπὶ τοῦ βωμοῦ; Οὐκ ᾔην σὲ ἐπιγινώσκειν ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ πάντων ἐπινοοῦντος θεός; » Τοῦ δὲ κατὰ τοὺς Ὀμήρους (I. Ὀμηρικούς στίχους) παρακαλοῦντος τὸν θεὸν καὶ λέγοντος· « Εἰ διαμενεῖ ἡ πόλις αὕτη ἐπὶ τῷ δνόματί μου κτιζομένη Ἀλεξάνδρεια, εἴτε μεταβληθῇσεται μοι τὸ ὄνομα εἰς ἑτέρου βασιλέως (βασιλεῖαν cod.) ὀνομασίαν, μῆνυσόν μοι » » Ὁρᾷ δὲ τὸν θεὸν κρατοῦντα αὐτὸν τῆς χειρὸς καὶ φέροντα παρὰ τὴν ὁρὸς μέγιστον, καὶ λέγοντα· « Ἀλέξανδρε, δύνασαι μεταθεῖναι τοῦτο τὸ ὄρος εἰς τοῦτο τὸ μέρος; » Ἰπενόησε λέγειν· « Οὐ δύναμαι. » Καὶ ὁ θεὸς εἶπεν· « Οὕτως οὐδὲ τὸ σὸν ὄνομα δύναται εἰς ἑτέρου βασιλέως ὀνομασίαν μεταβληθῆναι, ἀλλὰ καὶ αὐτῇσεται ἀγαθοῖς Ἀλεξάνδρεια, αὖξουσα (I. ἀμαυροῦσα) τὰς προγενεστέρας ἐκτῆς πόλεως. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπεν· « Καὶ ἐτι τοῦτό μοι δῆλωσον, πότε καὶ πῶς μέλλω μεταλάσσειν. Ὁ δὲ θεὸς (Τὸ δὲ θεῖον cod.) λέγει·

Ἄλυστον ἔστιν καὶ καλὸν καὶ τίμιον
θητὸν γεγονότα μὴ προσιδέναι πότε
ἔστιν τὸ τέμψα τῆς τελευτῆς τοῦ βίου·
βροτοὶ γὰρ ὄντες οὐ νοοῦσιν ἐν φρεσὶν
ἀθάνατον εἶναι τὸν βίον τὸν ποικίλον.
[(δοκεῖ c.)]
Ἰδὸδ' αὐτὸ (τῷ δ' αὐτῷ c.) καὶ σοὶ τοῦτο κάλλιστον δοκεῖ
τὸ μέλλον ἐντός μὴ προσιδέναι φίλει (φίλε c.).
Ἐπεὶ δ' ἐρωτᾷς αὐτὸς ἐκμαθεῖν θέλων,
ἔν ἐστι πείσαι συντόμου σε τούτῳ τότε.
(ἐνεστί πείσαι· συντόμος δ' ἔρω τόδε· ῥ) [cod.]
Σὺ μὲν ταγαῖσι (ταγέσι c.) ταῖς ἐμαῖς νεὸς γεγάς (γεγονῶς
τὰ φύλα πάντα καθυποτασσάσεις βαρβάρων,
ἤξεις δὲ πόλιν ποθητήν ***
*** κόσμου κόσμον ἔθενον ***
Καιρῶν δὲ πλείστον καὶ χρόνων προβαδινόντων
Καυτὴ προβήσεται ἐν ἀγαθοῖς, κοσμουμένη
ναοῖσι πολλοῖς καὶ τεμένεσι ποικίλοις,
κάλλει τε, μεγέθει, τῶν δ' ἄλλων εὐπειθείᾳ.
Καὶ πᾶς ἐς αὐτὴν εἰσελεύσεται μένειν
πρὶν τῆς (τῆς πρὶν?) τεκνοσύνης ἐκκλησιζόμενος γῆς.
Ἐγὼ δὲ ταύτης ἔσομαι προστάτης (I. προστάτης γενήσομαι.)

ἔθε ** (lacuna in cod.; deinde hæc corruptissima :)
προκαθίσας ἀοράτοις τὴν γῆν ἐθράσας (ιδρύσας?) καὶ τάξας
πόλιν μένειν βύθοις ὀπλώσας καὶ τὸ πῦρ ἐκροθήσας, [μερον,
νῶτον (I. νότον) δὲ θάμῃν (θαυθῶν) μὴ πνέην (πνέειν) θυσῇ·
ὅπως (ὅπου cod.) τὰ χαλεπὰ τῶν πονηρῶν δαιμόνων
μηνδὲν θνητῇ διαπράξει (διαταράξει) τὴν πόλιν.
σεισμὸς γὰρ ἔσται πρὸς ὀλίγον λιμὸς οὐ θαμάλῃς
μοσύμος * πόλεμος οὐ βανὺς (οὐκ ἀνευ?) φόνων,
ἀλλ' ὥς δνειρον διαδοξαμοῦνται τὴν πόλιν.
Πολλὸν (πολλοὶ) δὲ διαθίσει πάντῃ πάντοτε, *
καθὼς θεοῦ γεγόνῃτα προσκυνήσουσιν.
Σὺ δ' ἀποθεωθείς προσκυνήσῃς ὡς θεός (I. πρ. νεκρός)
καὶ δῶρα λήψῃ βασιλείων σὺ πάντοτε.
Οἰκήσεις αὐτὴν καὶ θανῶν καὶ μὴ θανῶν·
τάρον γὰρ ἔξεις αὐτὴν ἣν κτίξεις πόλιν.
Πειράζε (sic B. πείσω A) δ' Ἀλέξανδρε, τίς πέφυκ' ἐγὼ :
Δις ἑκατὸν ἡδὴ καὶ μίαν ψῆφον συνῆες,
εἰθ' ἑκατὸν, ἄλλας καὶ μίαν, τετρακίς εἴκοσι, καὶ δέκα,
(ἑκατὸν, μίαν, καὶ τετρακίς εἴκοσι καὶ δέκα : sed duo potius
[versus fuerint.]
πρῶτον δὲ λαβὼν (I. λαβ. δὲ πρ.) πρᾶγμα (I. e. γράμμα) ποιή-
καὶ τότε νοήσεις τίς πέφυκ' ἐγὼ θεός. [σαν (ποιῆς) ἔσχατον·

transducere? » Negitante Alexandro, addidisse : « Hæc ergo
simil' tudo est ejus scilicet difficultatis, quam de tui nomi-
nis mutatione quæsisisti. Ut enim naturæ viribus spes ista
deficit, quod mons tantus loco mutari queat, ita possibi-
litate res caret, inolitum nomen tuum urbi nunc conditæ
olim posse mutari. »

Ibi adhuc petente Alexandro, ut sibi de fine vitæ deus
aliquid fateretur, in hæc responsum est :

Præ cuncta vita commodum est mortalibus
Nescire quibus metis fata claudantur sui.
Mens quippe hominū non videt variantia,
Quæ reformat perpes ævi æternitas.
Nam si cessat casuum scientia,
Læta est timoris omnis ignoratio.
Quare id putato tute commodissimum.
Si spes futuri nullo fœdatur metu.
Ergo hisce quæ fas est instruere et præcias.
Tu nam levatus nostra præpotentia
Quæcumque gens sit obvia sternes manu.
Tuncque hæc revises animo liber tuo.
Urbs vero quam nunc erigis mundi decus
Nitoris arguet, cunctis exoptabilis
Sæclis, virescens temporum recursibus,
Unaque semper fulta beatitudine,
Frequens deorum templis atque numine,
Decusque vincens civium concordia :

Oblata sedes vitæ quale tum sapit
Cunabulaque gratior genitalibus,
Quippe ipse lætis coetibus præsul Chao
Interminatils sæculorum cursibus
Fundata quod sit tellus hisce legibus,
Ridens sereno vel corusco lumine.
Quippe astris solum sontibus jam liberum
Flabris fovetur blandeque aspirantibus,
Nequit potentum vis meditulla dæmonum
Exim nocere imperioso numine.
Est namque fatum motibus nutantibus
Telluris hujus penita contremiscere
Famemque nosse celere perfuncta metu,
Tractus luales atque bella percita.
Enim facessent ista ceu si somnium.
Reges multigenarum gentium honorem
Divinum summo cultu exambiant
Astris receptum cælitumque congregem.
Quorum frequente cultū is beator
Tuosque præstas numine augustissimo.
Hæc quippe sedes corpori est cælum tuo.
Nunc ipse qui sim mente bibula percipere,
Nomenque nostrum hisce numeris collige.
Sub grata primum bis centena littera
Unum repone numerum, et centum dehinc
Unumque post id : tunc quater viginti sint
Decemque juxtim : eaque sit novissima
Quæ prima fixa est, idque sit nomen mihi.

ἐν ὄνειρῳ διαδραμοῦντα (διαμαρτοῦντα cod.) τὴν πόλιν. Πολλοὶ δὲ βασιλεῖς ἤξουσιν εἰς αὐτήν, οὐ πολεμήσοντες ἀλλὰ προσκυνήσαι βουλόμενοι. Σὺ δὲ ἀποθεωθεὶς προσκυνηθῆσαι νεκρὸς, καὶ δῶρα λήψῃ ἐκ πολλῶν θανόντων καὶ μὴ θανόντων. Τάφον γὰρ ἔξεις αὐτὴν ἣν κτίξεις πόλιν. Πείραζε δ' Ἀλέξανδρε, τίς πέφυκα συντόμως· Δίς ἑκατὸν καὶ μίαν ψῆφον συνθές, εἴτα [ἑκατὸν καὶ μίαν] καὶ τετράκις εἰκοσι καὶ δέκα, τὸ πρῶτον δὲ λαβὼν γράμμα ποιήσεις ἑσχατον, καὶ τότε νοήσεις τίς ἔφυν θεός.

Ταῦτα οὖν χρηματίσας [ὁ θεός] εἰς ἑαυτὸν ἀπεχώρησεν· Ἀλέξανδρος δὲ [ὁ] ὑπομνησθεὶς τὸν χρησμὸν ἐπέγνω ὡς ὁ Σάραπις εἶη. Καὶ τὰ μὲν τῆς διαταγῆς τῆς πόλεως οὕτως εἶγε καθὼς διάταξεν Ἀλέξανδρος· ἐκτίκτετο δὲ ἡ πόλις ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ κρατυνομένη.

ΚΕΦ. ΛΔ'.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος (1) παραλαβὼν τὰ στρατεύματα ἐπέηγετο εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπελθεῖν. Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς Μέμφιν τὴν πόλιν ἐνεθρονίσαν οἱ Αἰγύπτιοι αὐτὸν εἰς τὸν τοῦ Ἡφαίστου θronιστήριον (2) ὡς Αἰγύπτιον βασιλέα. Ἰδὼν δὲ Ἀλέξανδρος ἐν τῇ Μέμφει ὑψηλὸν ἀνδριάντα ἀνιερωμένον ἐκ μέλανος λίθου

Ὁ μὲν οὖν θεὸς χρηματίσας ὡς ἑαυτὸν ἀπεχώρησε· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος διεγερθεὶς τῶν ὕπνων καὶ ἀναποδίσας τὸν χρησμὸν ἐπέγνω τὸν τῶν ὄλων θεὸν μέγαν Σάραπιν. Βωμόν δὲ μέγαν ἱδρυσάμενος ἱερὰ τε εἴα τῷ θεῷ ἐκέλευσε κομίζεσθαι καὶ ἀποσφάξαντας ἀποβάλλειν ἐπὶ τὸν βωμόν· λίθον δὲ πῆλθος καὶ ἀρωμάτων παντοίων σωρηδὸν ἐπιβάλλειν ἐκέλευσε [καὶ] εὐχεσθαι πάντας. Κελεύει δὲ καὶ Παρμενίωνι (μοχ Παρμενίσκος appellatur) ἀρχιτέκτονι ξάνον κατασκευάσαι δουρησάμενον τέμενος· ἡμερῆς τοῖς Ὀμηρικοῖς στίχοι· ὡς εἶπεν ἐκεῖνος ἐστὶ ὅπου (Il. 1, 528) αἰοίδιμος Ὀμηρος·

Ἦ, καὶ κυανέθσιν ἐπ' ὄρρυσιν νεῦσε Κρονίων·
ἀμβρόσια δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος
κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· μέγαν δ' ἐλῆλιν Ὀλυμπον.

Ὁ μὲν οὖν Παρμενίσκος κατασκευάσας τὸ καλούμενον Παρμενίσκου Σαραπίον. Καὶ τὰ μὲν τῆς κατασκευῆς τῆς πόλεως οὕτως ἔχει. ||

Cap. XXXIV. 1. Cod. A : Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος παραλαβὼν τὰ στρατεύματα ἐπῆγετο εἰς τὴν Αἴγυπτον, πέμψας τὰ λίβερνα περιμένει αὐτὸν εἰς Τρίπολιν. Ἐκαμνεν δὲ τὸ στρατεύμα, τῆς ὁδοπορίας δυσχεροῦς οὕσης. Ἰγῆντων δὲ τῷ Ἀλεξάνδρῳ κατὰ πᾶσαν πόλιν οἱ προφηταὶ τοὺς ἰδίους θεοὺς κομίζοντες, [καὶ] ἀνηγόρευον αὐτὸν νεὸν Σασόγγωσιν κοσμοκράτορα. Ἐπειδὴ δὲ εἰς Μέμφιν παρεγένετο ἐνεθρόνιζον αὐτὸν εἰς τὸν τοῦ Ἡφαίστου ἱερὸν θronιστήριον καὶ ἐστολίζον ὡς Αἰγύπτιον βασιλέα. || 2. θρόνον C. ||

Hoc igitur oraculo per quietem edoctum Alexandrum deus cum somno dereliquit. At ille expergitus recollis- que verbis ac memorie confirmatis, hunc demum esse, quem quæreretur, scilicet Serapim mundi totius dominum rectoremque confirmat. Ara igitur vel maximo opere laborata, largioribus sacris tam animantium stratu quam odororum profusione munificus, convivia etiam exsequitur ibidem quam latissima. Tunc Parmenioni architecto laborandi scilicet simulacra cura mandatur, ut ne illis Homeri versibus demutaret, qui sic elocuntur :

Cerulea hinc oliv Saturnius annuit arce,
Aurea caesaries quae signat mentibus almis.

Et Parmenion quidem iussa complet, ipse quoque non inhonorat hoc labore. Quippe templum etiam nunc Serapion Parmenionis appellatur. Enimvero tibi super civitatis illius conditum dictum habebis.

XXXIV. Alexander porro coacto omni exercitu exiit ad

ἔχοντα ἐπιγραφὴν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ βάσιν οὕτως· Ὁ φυγὼν βασιλεὺς ἤξει πάλιν εἰς Αἴγυπτον, οὐ γηράσκων ἀλλὰ νεάων, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν Πέρσας ὑποτάξει. Ἐπύθετο οὖν Ἀλέξανδρος, τίνας ἄρα ἐστὶν ὁ ἀνδριάς οὗτος. Οἱ δὲ προφηταὶ εἶπον αὐτῷ· Οὗτός ἐστιν ὁ ἀνδριάς τοῦ ἑσχατοῦ τῆς Αἰγύπτου βασιλέως Νεκτανεβῶ, ὃς ἐλθόντων τῶν Περσῶν τὴν Αἴγυπτον πορθῆσαι, εἶδε διὰ τῆς μαγικῆς δυνάμεως τοὺς θεοὺς τῶν Αἰγυπτίων τὰ στρατόπεδα τῶν ἐναντίων προδοηγούντας καὶ τὴν Αἴγυπτον ὑπ' αὐτῶν πορθομένην. Καὶ γνοὺς τὴν μέλλουσαν ἐσεσθαι ὑπ' αὐτῶν προδοσίαν ἔφυγε. Ζητούντων δὲ ἡμῶν αὐτὸν καὶ ἀξιούντων τοὺς θεοὺς ποῦ ἄρα ἔφυγεν ὁ βασιλεὺς ἡμῶν Νεκτανεβῶ, ἐχρησιμοδότησαν (3) ἡμῖν ὅτι οὗτος ὁ φυγὼν βασιλεὺς ἤξει πάλιν εἰς Αἴγυπτον οὐ γηράσκων ἀλλὰ νεάων, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν Πέρσας ὑποτάξει. Ἀκούσας δὲ ταῦτα Ἀλέξανδρος ἐμπαθήσας εἰς τὸν ἀνδριάντα περιπλέκεται αὐτῷ λέγων· « Οὗτος πατήρ μου ἐστίν, τούτου υἱὸς ἐγὼ εἰμι. Οὐκ ἐψεύσατο ὑμᾶς ὁ τοῦ χρησμοῦ λόγος. Καίτοι (4) θαυμάζω πῶς παρελήφθητε ὑπὸ τῶν βαρβάρων, τεύχη ἔχοντες ἀκαταμάχῃτα (5), μὴ δυνάμενα ὑπὸ τῶν πολεμίων καταβληθῆναι (6)· ἀλλὰ τοῦτο τῆς ἀνυπνοῦσας

Ægypti ulteriora contendit, classi iussa sese apud Tripolim opperiri. Sed iter longe laboriosissimum militi fuit, quippe ob locorum et itineris difficultatem. Omnes tamen accolæ, qua perrexisset Alexander, una cum diis deorumque simulacris religiosisque operationibus obviam pergere festinabant, juniorem Sesonchosim prædicantes. Quare cum Memphin venisset, inductum eum in sedem templumque Vulcani Ægyptii regni veste dignati sunt et sella ac sessibile dei. Tum ibi Alexander statuam quandam nigro lapide intuetur, cum ista super Nectanabo inscriptione, imperatorem scilicet eum qui fuga indidem abfuisse, rursus Ægyptum reverturum, non seniore, enim juniorem, eumque fore loci illius hostium subjugatorem. Statim igitur scripti istius causas diligentius quærit, refertque responsum, hunc illum Nectanabum fuisse, qui, infestantibus Persis, cum deorum monitu præscivisset fortunæ suæ lapsus, locum casuum declinasset. Tum sese

ἐστὶ καὶ τῆς τῶν θεῶν δικαιοσύνης, ἵνα ὑμεῖς οἱ ἔχοντες εὐφορον γῆν καὶ γόνιμον ποταμὸν (7) ἀχειροποιήτον ὑποτεταγμένοι ᾗτε τοῖς βαρβάροις ἔθνεσι τοῖς μὴ ἔχουσι ταῦτα. » (8) Καὶ ταῦτα εἰπὼν ᾗτησε παρ' αὐτῶν φόρους, οὓς τῷ Δαρείῳ παρεῖχον, (9) εἰπὼν αὐτοῖς οὕτως· « Δότε μοι φόρους (10), οὐχ ἵνα εἰς τὸ ἴδιον ταμείον εἰσενέγκωμαι, ἀλλ' ἵνα δαπανήσω εἰς τὴν πόλιν ὑμῶν Ἀλεξάνδρειαν τὴν κατ' (11) Αἰγύπτου, μητρόπολιν οὖσαν ὅλης τῆς οἰκουμένης. » Οὕτως αὐτοῦ εἰπόντος, ἀσμένως οἱ Αἰγύπτιοι δεδωκάσιν αὐτῷ χρήματα πολλὰ, καὶ μετὰ φόβου (12) καὶ τιμῆς μεγάλης ἀπέπεμψαν αὐτὸν διὰ τοῦ Πηλουσίου.

ΚΕΦ. ΑΕ'.

Καὶ παραλαβὼν τὰ στρατόπεδα (1) αὐτοῦ τὴν ὁδοπορίαν ἐποιεῖτο εἰς Συρίαν (2), κακέειπεν στρατολογήσας δι-
σχιλίους ἄνδρας καταφράκτους παραγίνεται εἰς Τύρον. Καὶ ἀντιτάσσονται αὐτῷ οἱ Τύριοι οὐκ ἔωντες αὐτὸν διὰ

τῆς πόλεως αὐτῶν διελθεῖν (2*), διὰ χρησμόν τινα ἀρχαῖον δοθέντα αὐτοῖς τοιοῦτον· « Ὅταν διέλθῃ ὑμεῖς, (1) Τύριοι, βασιλεὺς, ἐπ' ἐδάφους ἡ πόλις ὑμῖν γενήσεται (4). » Ὅθεν καὶ ἀντέστησαν αὐτῷ τοῦ μὴ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν. Ἀντιτάσσονται οὖν αὐτῷ περιτειχίσαντες ὅλην τὴν πόλιν, καὶ κραταίαις μάχης γενομένης μεταξὺ αὐτῶν (6), πολλοὺς ἀνεῖλον οἱ Τύριοι τῶν Μακεδόνων καὶ ἡττηθεὶς Ἀλεξάνδρος ὑποστρέφει εἰς τὴν Γάζαν, καὶ ἀνακτησάμενος αὐτὴν (8) ἐξίτηται τὴν Τύρον ἐκπορθῆσαι. Ὅρξ' δέ τινα καθ' ἑπνοὺς λέγοντα αὐτῷ· « Ἀλέξανδρε, μὴ δόξῃ σοι γενέσθαι ἀγγελοῦ ἐαυτοῦ εἰς Τύρον. » Ἀναστὰς δὲ τοῦ ὕπνου ἐπεμψεν εἰς Τύρον πρέσβεις μετὰ γραμμάτων αὐτοῦ ἐχόντων οὕτως· « Βασιλεὺς (8) Ἀλέξανδρος, υἱὸς Ἀμμωνος καὶ Φιλίππου τοῦ βασιλέως παῖς (9), καὶ αὐτὸς δὲ (10) βασιλεὺς μέγιστος Εὐρώπης τε καὶ πάσης Ἀσίας, Αἰγύπτου καὶ Λιβύης, Τυρίοις τοῖς μηκέτι οὕσι λέγει (12)· Ἐγὼ μὲν τὴν πορεῖαν ποιούμενος ἐπὶ τὰ μέρη Συρίας, μετὰ εἰρήνης καὶ

3. ἐχρημάτισε ἡμῖν ὁ ἐν τῷ ἀδύτῳ τοῦ Σινωπέου θεοῦ Α. || 4. καὶ C; om. B. || 5. ἀχειροποίητος Α. || 6. addit A: ποταμοὶ γάρ εἰσι κύκλῳθεν οἱ φυλάττοντες ὑμῶν τὴν πόλιν, καὶ τριβῶν σχολιοὶ δύσκαμπτοι, ὥς μὴ δύνασθαι πλῆθος στρατιάς ἐπιμεῖναι· καὶ γὰρ ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς μετ' ὀλίγων ἐρχόμενος ἔκαμνον διὰ τὴν δυσέκβατον ὁδόν· ἀλλὰ τοῦτο τῆς τῶν θεῶν προνοίας καὶ δικαιοσύνης ἐν, ἵνα ὑμεῖς οἱ ἔχοντες τὴν γῆν εὐφορον καὶ ποταμὸν γόνιμον ὑποτεταγμένοι ᾗτε τῶν τούτων μὴ ἔχόντων ἔξουσιν· εἰ γὰρ μετὰ τούτων ὧν ἔχετε δωρεῶν καὶ βασιλεύετε, ἔθνησκον ἂν οἱ βάρβαροι ταῦτα μὴ κεκτημένοι· ὅθεν οἱ μὲν μὴ ἔχοντες ταῦτα, δύναμιν ἔχουσι πολεμικήν, οἱ δὲ ἔχοντες τέχνην γεωργικὴν ὑμεῖς δουλεύετε τοῖς μὴ ἔχουσι· καὶ οἱ μὴ ἔχοντες παρὰ τῶν ἔχόντων λαμβάνουσι. Οὕτως εἰπὼν Ἀλέξανδρος κτλ. || 7. καὶ ποταμὸν C. || 8. καὶ βασιλεύετε, ἔθνησκον γὰρ οἱ βάρβαροι ταῦτα μὴ ἔχοντες inepte addit C. || 9. ἡτοιμήκασι Α. || 10. δ. μ. φορ. om. AB. || 11. πρὸς AB. || 12. φόβου καὶ non habet A.

Cap. XXXV. 1. Ἀναλαβὼν τ. στ. ἀναεὺξας Α. || 2. addit A: ὑπηκόους δὲ ἔσχε τὰς ἐγγιστα πόλεις || 2*. παρελθ. C; εἰσελθ. Α. || 3. sic A; ἐπέλθῃ ὑμῖν BC. || 4. ἐπὶ ἑδ. ὑμῖν ἔρχεται ἡ πόλις Α. || 5. πολλοὺς ἀνεῖλον μέσον αὐτῶν C; μετ' αὐτ. om. Α. || 6. ἐαυτὸν BC. || 7. μὴ γένη εἰς αὐτοὺς (1. σὺ αὐτὸς) ἀγγελος εἰς T.A. || 8. μέγιστος add. C; post Ἀλέξ. C. addit Μακεδόνων. || 9. παῖς om. BC. || 10. pro κ. αὐτὸς δὲ, C ἐγὼ δὲ. B ἐγώ; mox τε καὶ πάσης et Αἰγύπτου καὶ om. Α. || 12. λέγει om. B;

querentibus civibus oraculum datum, quod sub illa statua legeretur. Igitur Alexander, his auditis, involat statim statuæ complexum ac parentem salutat, ejusque se filium proficitur, ut congrueretur de responsione cum spe Alexandrum demirantium. « Unum tamen mihi de civitate vestra miraculum est, ait, quod vis barbara adversus hujusmodi muros potuerit obtinere, quos coram cerno supra humanarum manuum violentiam pulchritudine pariter ac firmitate congestos: præsertim undique fluminibus convallantibus, ut murorum quoque ipsorum hæc sit firma munio: aditus porro tenues angustique, quique agminibus militaribus inviabiles, atque exim occursu perfaciles habeantur. Cujus quidem rei ipse periculum certius fecerim, quamvis huc manu parva, non congregato exercitu, commearum. Enimvero hæc est illa æquitas ac providentia, ut vos qui ex ubertate terræ præclutis, atque his fluminibus ohvallemini, eorum violentiam sentiat qui ista non habeant. Quippe ad hanc opulentiam rerum si vis quoque et militare vobis exercitum adfuisse, nulla profecto gens foret, quæ duabus hisce fortunæ viribus obviaret. Est igitur natura descriptum, ut quis ista rerum opulentia sit donata, idem careant bellicis viribus: ut si quid illi, qui armis et manibus indulgent, de solo genitali indigebunt, hujuscemodi affluentibus petant. » Hisce dictis exigit pro-

tinus ab Ægyptiis, ut quidquid illud pensuros se Dario recepissent, id sibi inferrent: quod quidem eo se petere testatus est, non ut opibus suis indidem incrementi aliquid pareretur, enimvero ut extruendæ urbis foret substantia largior. Haud cunctanter in hæc Ægyptii obsecuntur, datisque pecuniis et honorata deductione per Pelusium properantem votis pariter et vero amore prosequuntur.

XXXV. Rursus igitur recepto omni exercitu et in Syrias itinere destinato, urbes eas per quas sibi transitus foret nomini suo addit; unde mille etiam cum cataphractis viros accipit, quod armaturæ genus orientis inventio est: ac tum Tyrum advenit. Sed enim Tyrii moribus obsecratis ab ingressu oppidi arcere Alexandrum obfirmaverant, non contemptu scilicet virium tanti nominis, sed oraculi cujusdam memores, quo docerantur, quod si rex urbem Tyriam invectus cum exercitu transivisset, fortuna lapsus tunc oppido minaretur. Alexander tamen cum admolitus violentiam oppidum cuperet subjugare, ancipiti prælio, multis etiam Macedonum cæsis ac vulneratis pedem refert. Præter illud igitur prius magnanimitatis suæ studium jam etiam indignatione serventior excidium Tyriis minabatur: deque ea re somniat moneri sese ne legationem sui Tyrum per sese faciat: id enim animo prædestinabat.

Missis igitur internuntiis litteras dat Tyriis perferendas,

εὐνομίας ἡδουλόμην τὴν εἰσὸδον πρὸς ὑμᾶς ποιήσασθαι· εἰ δὲ ὑμεῖς οἱ Τύριοι (13) πρῶτοι τυγχάνετε ἀντιτάσσεσθαι τῇ εἰσόδῳ ἡμῶν πορείαν ποιουμένων, μόνων δι' ὑμῶν μαθήσονται καὶ οἱ λοιποὶ, πόσον σθενοῦσι Μακεδόνες πρὸς τὴν ὑμῶν ἀπόνοιαν. Ἔσται δὲ ὑμῖν καὶ ὁ δοθεὶς χρησμός ἀσφαλής (14)· διελεύσομαι γὰρ ὑμῶν τὴν πόλιν, καὶ καταπεσεῖται (15). Ἐβρώσθε σωγρονούντες, εἰ δὲ μὴ, ἔβρωσθε δυστυχοῦντες. » Ἀναγνόντες δὲ τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως οἱ πρωτόδουλοι αὐτῶν ἐπιτρέπουσιν εὐθέως τοὺς ἀποσταλέντας ἀγγέλους παρὰ Ἀλεξάνδρου βασιλέως μαστίζεσθαι (16) λέγοντες αὐτοῖς· « Ποῖος ὑμῶν ἔστιν ὁ Ἀλέξανδρος; » Τῶν δὲ λεγόντων μηδὲνα εἶναι (17), ἀνεσταύρωσαν αὐτούς. Ἐξήτει δὲ Ἀλέξανδρος διὰ ποίας (18) ὁδοῦ δεῖ εἰσελθεῖν καὶ καταλαβεῖν τοὺς Τυρίους· ἀλογον γὰρ ἤγειτο αὐτὸν τὴν ἤταν. Καὶ ὁρᾷ κατὰ τοὺς ὕπνου ἓνα τῶν τοῦ Διονύσου (19) προπλῶν Σάτυρον τυρὸν ἀπὸ γάλακτος ἐπιδιδόντα αὐτῷ· τὸν δὲ λαβόντα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ τοῦτον καταπατήσαι. Ἀναστὰς δὲ τοῦ ὕπνου Ἀλέξανδρος διηγῆσατο τὸν ὄνειρον ὀνειροπόλῳ τινί. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ·

« Βασιλεύσεις Τύρου ὅλης, καὶ ὑποχείριός (20) σοι γένησεται διὰ τὸ τὸν Σάτυρον σοι δεδωκέναι Τύρον, σὺ δὲ τοῖς ποσὶ σου αὐτὸν καταπατήσαι (21). » Καὶ μετ' ἡμέρας τρεῖς συλλαβὼν Ἀλέξανδρος τὰ στρατοπέδα αὐτοῦ μετὰ τῶν τριῶν κωμῶν τῶν ἔγγιστα καὶ τῶν συμμαχομένων (22) τῷ Ἀλεξάνδρῳ γενναίως, νυκτὸς ἀνοίξαντες τὰς πύλας (23) εἰσῆλθον καὶ τοὺς παραφύλακας (24) ἀνείλον· καὶ ἐξεπόρθησεν Ἀλέξανδρος πᾶσαν τὴν Τύρον (25) καὶ ἐπ' ἑδαφος αὐτὴν κατήνεγκεν, καὶ μέχρι τῆς σήμερον λέγεται· Τὰ ἐν Τύρῳ κακὰ. Τὰς δὲ τρεῖς κώμας τὰς συμμαχουσαμένας αὐτῷ εἰς μέτρον πολέως μιᾶς ἀνεγράψατο καὶ Τρίπολιν αὐτὴν ὠνόμασεν.

ΚΕΦ. Ας'.

Καταστήσας εἰς Τύρον σατράπην τῆς Φοινίκης (1) καὶ ἀναεὺξας Ἀλέξανδρος παρὰ τὴν Συρίαν ὠδεύσε (1*), καὶ ὑπήντησαν αὐτῷ Δαρείου πρέσβεις κομίζοντες αὐτῷ ἐπιστολὰς καὶ (2) σκύτος καὶ σπρίραν καὶ κιβώτιον μεστὸν χρυσοῦ (3). Δεξιόμενος (4) δὲ Ἀλέξανδρος τὰ γράμματα Δαρείου τοῦ βασιλέως Περσῶν καὶ ἀναγνούς

πέμπω C. || 13. Α. εἰ δὲ ὑμεῖς, Τύριοι τυγχάνοντες (scr. Τύριοι πρῶτοι τυγχ.) οὐ τῇ πολιτείᾳ ἀλλ' ἐγὼ ἀλλὰ (ἀλλὰ τῇ?) τῇ εἰσόδῳ τῆς ὀδοπορίας ἀντιτάσσεσθαι μοι, δι' ὑμῶν μαθήσονται καὶ οἱ λοιποὶ πόσον... ἀπόνοιαν. B: οἱ δὲ ὑμεῖς οἱ T. (ὑμεῖς δὲ οἱ T.C.) πρ. τυγχάνοντες.. ποιουμένων καὶ μόνων δ. ὑ. μαθόντες καὶ οἱ λοιποὶ... ἀπόνοιαν (ἀσθένειαν C) πτῆζουσιν ὑποτασσόμενοι (μαχόμενοι C) ἡμῖν. || 14. ἀκριβής B. || 15. καὶ καταπ. ahd. ex A. || 16. ἀναρτίζεσθαι BC. || 17. sic A; μὴ εἰδέναι B; μηδὲνα εἶναι ἐξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐκεῖνός ἐστι μέγας καὶ ἐνδοξος βασιλεὺς· οἱ δὲ ἀνεστ. α. C. || 18. πῶς καταβάλλη τοὺς Τυρίους A. || 19. διὸς B C. || 20. ὑπὸ χειρὰ σου B. || 21. addit A: οὕτως μὲν οὖν ἔκρινεν τὸ ὄνειρον ὁ ὀνειροπολίτης (sic). || 22. συμμαχουμένων B. ἀμένων C. || 23. τὰς πόρτας τῶν τειχέων C. || 24. φυλάσσοντας B. || 25. καὶ ἐκ βάθρων αὐτὴν κατέσκαψεν add. C. ||

Cap. XXXVI. 1. καὶ κατέστησε Τύρου ἐπιμελητὴν τὸν τῆς Φοινίκης σατράπην A. Addit. C: Καὶ ἀντικρὺς αὐτῆς Σελευκος ὁ στρατάρχης αὐτοῦ πόλιν οἰκοδομεῖ, ἥτις ἐκλήθη Νικατορία· καὶ Ἀντίοχος τὴν κατ' Ἀσίαν κτίζει Ἀντιοχείαν. Ἐν τούτοις Ἀλέξανδρος θυμομαχῆσαι εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκοῦν καταλιπόντες Μακεδονίαν διηλθόμεν τὸν σὺν παντὶ κόσμον καὶ ἐν Ἀσίᾳ καταλαβόντες κτίστας Μακεδόνας μαθεῖν καταναγκάζομεν (sic) τὸ στρατιωτικὸν ἀποβαλόμενοι πρόνημα; || 1* Alia complura, quae excidisse in B. videntur, addit cod. C: Καὶ καταλαβὼν τὴν ὀδοπορίαν κατὰ ἀνατολὰς ποιεῖται. Καὶ ὅσοι μὲν προσηνῶντων αὐτῷ, συγγνώμης ἤξειτο, ὅσοι δὲ τὸ σύνολον ἀντιλέγειν ἐτόλμων, τὰς πόλεις αὐτῶν ἐκ βάθρων κατέσκαπτε καὶ ἡ ῥωμαία αὐτοῦ διέργετο ἐπ' αὐτούς, καὶ διὰ φόβου καὶ τρόμου πᾶσαν τὴν ἑωὰν κατέτρεχεν, ὥς καταλιμπάνειν τὰς πόλεις αὐτῶν καὶ φεύγειν. Ἐφθασε δὲ καὶ πρὸς Δαρεῖον ἡ τοιαύτη φήμη παρὰ τῶν οἰκαδὲ φευγόντων. Καὶ « ὦ δέσποτα, εἶπον, οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἐλπίς σωτηρίας ἀπὸ τοῦδε τοῦ Μακεδονικοῦ στίφους· ὥς δ' ἡμῖν ὑποληπτέον, καὶ τὰ ἐνταῦθα καταπίεγεται ἐλᾶσι. » Ἀκούσας δὲ ὁ Δαρεῖος τῶν λεγομένων παρ' αὐτῶν, ἀπέστειλε πρὸς Ἀλέξανδρον πρέσβεις μετὰ γραμμάτων. Πορευομένου Ἀλεξάνδρου, ὑπήντησαν αὐτῷ οἱ Δαρείου πρέσβευται κτλ. || 2. ἐπιστ. καὶ addidit ex A; mox B et C. σκύτον et h. l. et in seqq. || 3. κιβ. χρυσοῦν B. || 4. ἀνασπράγξας

quarum sententia haec est: « Macedonum rex, filius Hammonis Philippique, rex regum maximus Asiae seu Europae vel Libyae, Tyriis haec dicit. Equidem Graecum et imperiale videbatur cum clementia pariter ac iustitia inveli urbem vestram. At enim vos primi omnium extitistis qui mihi insolentius obviaretis. Igitur per vos ceteris etiam magisterium procurabitur, quid virum sit in Macedonum dexteris ac fortitudine: neque enim vos juvabit oraculi illius jactatio. Transgrediar enim oppidum vestrum, sed dirutum atque disiectum. Valete si sapitis: non enim valebitis, si perseveratis. »

His litteris lectis Tyrii primates legatos protinus corripit iubent, eisque multatis pergunt exigere tormentis, quisnam eorum ipse Alexander foret. Sed de hoc, ut res erat, negotantes crucibus adfixere. His igitur incentivis extimulatus Alexander irruptionem oppidi acrius agitabat, et rursus in somnio Satyrum conspicatur assem sibi tyrum

porrigentem, eumque projectum sese pedibus protrivisse. Quod interpretibus haud diu licile in enodando fuit. Tyrum enim proteri mox pedibus haberi principis respondere. Ex quo sive admonitu sive impetu suo adgressus oppidum vehementius capit pariter ac vastat, indiscrete satis sexubus et aetatibus interemptis. Tres vero vicus, quorum navi auxilio ad operam bellicam usus erat, ad magnitudinem confrequentat urbis, Tripolimque appellari iubet.

XXXVI. Tyriis ergo satrapam praeficit, atque inde Syriam pergens accipit litteras Darii Persae in hanc sententiam scriptas: « Rex regum, et consanguineus Deorum, concessorque dei Mithrae, unaque oriens cum sole, Darius ipse Alexandro famulo meo jubeo dicoque haec. Mando tibi reverti ad parentes tuos, famulos scilicet meos, atque illic in gremio matris cubantem doceri virile officium. Ad quam rem habendam Scythicam tibi et pilam locules-

εἶρε περιέχοντα οὕτως. « Βασιλεὺς βασιλέων καὶ θεῶν συγγενῆς (5) καὶ συνανατελλῶν τῷ ἡλίῳ, ἐγὼ αὐτὸς θεὸς Δαρεῖος Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἐμῷ θεράποντι τάδε προστάτω καὶ κελεύω σοι· ἐπαναστρέφειν σὲ (6) πρὸς τοὺς γονεῖς σου τοὺς ἐμοὺς δούλους ὄντας (7) καὶ κοιτάζειν εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρός σου Ὀλυμπιάδος· ἔτι γὰρ ἡ σὴ ἡλικία παιδεύεσθαι θέλει καὶ τιθηνέσθαι (8), διὸ ἐπεμψά σοι σκῦτος καὶ σφαῖραν καὶ κιβώτιον χρυσοῦ, ἵνα αἰρήσῃ ὑπότερον (9) βούλει, τὸ μὲν σκῦτος μηνῦν σοι ὅτι ἐτι παιδεύεσθαι ὀφείλεις, τὴν δὲ σφαῖραν, ἵνα μετὰ τῶν συνηλικιωτῶν σου παίξῃς, καὶ μὴ ἀγερῶχος (10) ἡλικίαν τοσούτων νέων ἐκπέιθῃς (11), ὥσπερ ἀρχιληστῆς μετὰ σεαυτοῦ ἄγων (12), τὰς πόλεις ἀναταράσσων (13). οὐδὲ γὰρ (14) ἐάν ἡ σύμπασα οἰκουμένη ἀνδρῶν εἰς σε συνέλθῃ, δύναται καὶ αἰρεθῆναι τὸ τῶν Περσῶν πλῆθος· τοσαῦτα γὰρ μοί ἐστι πλῆθη στρατοπέδων ὅσα οὐδὲ ψάμμον ἐξαριθμῆσά τις δύναται (15). Χρυσὸς δὲ καὶ ἄργυρος πολλὸς (16), ὥστε πᾶσαν τὴν γῆν καταστρώσαι. Ἐπεμψά σοι καὶ κιβώτιον χρυσοῦ μεσόν, ἵνα ἐάν μὴ (17) ἔχῃς τροφὰς δοῦναι τοῖς συλληστῆς σου, δώσεις αὐτοῖς τὴν χρεῖαν, ὅπως ἕκαστος αὐτῶν δυνήθῃ (18) εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα ἐπανακάμψαι (19).

Εἰ δὲ μὴ πεισθῇς τοῖς κελευομένοις σοι ὑπ' ἐμοῦ (21), ἐκπέμψω κατὰ σοῦ καταδιώκοντας, ὥστε συλληφθῆναι ὑπὸ τῶν ἐμῶν στρατιωτῶν· καὶ οὐχ ὡς Φιλίππου παῖς παιδεύθῃς, ἀλλ' ὡς ἀποστάτης ἀνασταυρωθῇς ».

ΚΕΦ. ΑΖ'.

Καὶ ταῦτα ἀναγινώσκοντας Ἀλεξάνδρου ἐπὶ πάντων τῶν στρατοπέδων, ἐδειλίασαν ἅπαντες. Καὶ νοήσας Ἀλέξανδρος τὴν δειλίαν αὐτῶν εἶπε πρὸς αὐτούς· « Ἄνδρες Μακεδόνες καὶ συστρατιῶται, τί ἐταράχθητε ἐπὶ τοῖς γεγραμμένοις ὑπὸ Δαρείου, ὡς ἀληθινὴν ἔχόντων τὴν δύναμιν τῶν κομπηγόρων αὐτοῦ γραμμάτων; Καὶ γὰρ τινες τῶν κυνῶν ἀδυνατοῦντες τῇ ἀλκῇ τοῦ σώματος μεγάλα (1) ὑλακτοῦσιν, ὡς (2) δυνάμενοι διὰ τοῦ ὑλαγμοῦ τὴν ἐμφασιν τοῦ δύνασθαι ἐμφαίνειν. Τοιοῦτος καὶ ὁ Δαρεῖος· ἐν τοῖς ἔργοις μηδὲν δυνάμενος ἐν τοῖς γράμμασι δοκεῖ τις εἶναι, ὥσπερ καὶ οἱ κύνες ἐν τοῖς ὑλάγμασι. Συνθώμεθα δὲ καὶ ἀληθῶς εἶναι τὰ γεγραμμένα, ἐφωταγωγήθημεν ἂν δι' αὐτῶν ἵνα ἴδωμεν πρὸς τίνα ἔχουμεν γενναίως πολεμεῖν περὶ νίκης, ἵνα μὴ (3) ἡττηθέντες αἰσχυρῶμεν.

A. || 5. addit A : σύνθρονός τε θεῶ Μίθρα || 6. σε particulam omittunt codd. C. A. || 7. sic A ; γονεῖς σου, ἐμοὶ δὲ δουλεύειν B C. || 8. τιθηνέσθαι A. || 9. πρότερον τί βούλει B. ἵνα ἄρῃς ὅτι ποτε B. A. || 10. ἀγερῶχος B C. || 11. ἀναπειθῆς A. ἐκτίθῃς B || 12. μετὰ σ. ἀ. om. A ; μετὰ σ. φέρεις καὶ οὕτω ταρασσέεις C || 13. sic A ; ταρασσών B. Deinde C. addit hæc : Ἀκήκοα γὰρ ὡς πᾶσαν παραδραμὴν γῆν Ἑλλάδος, τελείως αὐτὴν κατηδάψας καὶ μέχρι Ῥώμης καὶ ταῖς ἐνδοτέρας βασιλείαις τῶν δυσμῶν ἐπέβης, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μέχρι Ὀκεανοῦ τῆς κατὰ νότου ἄκρας ὤδευσας, καὶ πολλὴν σεαυτῷ συνηθροίσας πλοῦτον. Τούτοις δὲ πᾶσι μὴ ἀρκεσθεῖς, ἐπὶ τὴν Ἀσίαν καὶ Φρυγίαν ἐπέβης. Καὶ ταῦτα μὲν πεπραχὸς κατεφρονήθης παρ' ἡμῶν, ὡς μὴ φροντίδα περὶ Ἑλλάδος ἔχειν ἡμᾶς. Σὺ δὲ ἐπὶ πλείον ὁρασυνηεῖς κατετόλμησας ὄλως καὶ τῇ ἐμῇ ἐπιβῆναι, καὶ ληστρικῶς περιῶν λεηλατεῖς τὰς πόλεις ἐπιλαθόμενος τῆς δουλικῆς τύχης, καὶ ὅτι τῷ Περσικῷ κράτει πάντες δουλεύουσι, καὶ οὐκ ἐστὶν ὁ ἀντιλέγων. Λοιπὸν τοὺς τῇ σὴ μωρίᾳ ὑπαχθέντας Μακεδόνες ἀντίστρεψε καὶ τῆς Ἑλλάδος ἄρχην ἀρκέσθητι· οὐτε γὰρ αὐτὴ ἡ σύμπασα κτλ. || 14. οὐδὲ γὰρ... Περσῶν πλῆθος; sic A ; οὕτοι γὰρ αὐτοὶ καὶ σύμπασα ἡ οἰκουμένη ἀνδρῶν δυνήσεται κατελλεῖν εἰς τὴν Περσῶν βασιλείαν B. οὐτε γὰρ αὐτὴ ἡ συμμ. οἶκ. δυνήσεται καθελεῖν τὴν II. βασιλ. C. || 15. ὅσα οὐδὲ ψάμμοι μετρήσει τις ἀριθμῶ A. || 16. πολὺς om. A, qui dein : ὥστε πάντα τὰ πεδία τῆς γῆς καταστρώσαι. || 17. ἵνα ἐάν μὴ ἔχῃς πῶς συστρέψῃς, ἐπίδοσιν ὅπως τοῖς ἐκτουτο συλληστῆς A. || 18. ἔχῃ ἀνασωθῆναι εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα A. || 19. addit C : καὶ μετὰ ταῦτα εἰσβαλὼν ἐν αὐτῇ τοὺς ἐτησίους φόρους ταχέως μοι ἀποστείλον, συγγνώμην αἰτούμενος τῶν πρῶην σοῦ ἀγνοημάτων. || 20. cod. C pergit : ἐλεύσομαι ἐπὶ σὲ ὡς τῶ Περσικῷ ἀντέροντα κράτει, καὶ ἡ βομφαῖα μου διευρυνήσῃ σε, καὶ οὐκ ἔσται σοι τόπος καταφυγῆς, καὶ συλληφθήσῃ ὑπὸ τῶν ἐμῶν στρατιωτῶν, καὶ οὐχ ὡς Φιλίππου, etc., sicuti in B.

Cap XXXVII. 1 Μάχεσθαι, μέγα A. || 2. ἐμφασιν τινὰ τῆς δυνάμεως διὰ τοῦ ὑλαγμοῦ ἐνδεικνύμενοι C. Cum B facit A, nisi quod B pro ἐμφαίνειν habet ποιοῦμενοι. || 3. ἵνα μὴ ἀπροσδόκητα ληφθέντες ἡττηθῶμεν, ἀλλὰ γενναίως μαχεσάμενοι στεφα-

que cum aureis misi : quorum habena admonet te disciplinæ videri indigentem; pila vero quod ejus congruat cum tua ætlatula lusitatio, non hæc opera quam latrocinantium ritu cum tuis similibus es aggressus. Neque enim si omne ejusmodi hominum genus ad te pari conspiratione conduxeris, adtemptare quaterve Persarum imperium queas. Tanta quippe mihi multitudo exercituum adest, ut quis promptius arenæ quam nostri numeros adsequatur. Auri porro argentique ea copia, ut humum ipsam, si libitum est, consteruere indidem possim. Quare tibi locus auri refertissimos misi, ut si indigebis sumptibus ad reversionem, tibi tuisque habeas quod suffecerit. Quod si hisce monitis ac præceptis ulterius refragare, mittam protinus qui te comprehensum huc transferant : non enim ut Philippi filius coerebere.

XXXVII. His lectis ab Alexandro publicatisque, metus

plurimos quatliebat dictorum magniloquentiam contemplantes. Quod ubi Alexander mente intuitus est, in hæc verba concionatur : « O Macedones nostri, quid tandem adeo dictis barbaricis perturbamini? quæ arrogantia quidem vanitatisque habent testimonium, confidentiæ vero carent probatione. Nam et canibus inbecillioribus mos est quanto plus defuerit virium, tanto cristas acuer sublimius et latratibus irritatioribus indulgere. Hæc mihi visa est competentior ad Darii jactantiam comparatio : quod præstare viribus non potest, verbis indulget. Ego tamen aveo cuncta proinde a vobis existimari, ut verbis etiam exprimuntur. Malo enim nos præspectantes aliquid difficultatis, animis fortius præparatis in rem bellicam vadere, quam fiducia hostium molliorum inopinatas offendere difficultates. »

Et ubi hæc dicta sunt, corripi internuntios jubet cruci-

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐκέλευεν ἐξαγκινῶναι τοὺς γραμματοφόρους Δαρείου καὶ ἀπενεχθέντας (4) ἀνασταυρωθῆναι. Τῶν δὲ φοβηθέντων καὶ (5) λεγόντων· « Τί ἡμεῖς σοι κακὸν ἐπράξαμεν, βασιλεῦ Ἀλέξανδρε; ἄγγελοι ἔσμεν· τί κελεύεις ἡμᾶς κακῶς ἀναίρεισθαι; » εἶπε δὲ αὐτοῖς Ἀλέξανδρος· « Μείψασθε τὸν βασιλέα ὑμῶν Δαρεῖον καὶ μὴ ἐμέ· ἐπεμψε γὰρ ὑμᾶς Δαρεῖος μετὰ γραμμάτων τοιούτων οὐχ ὥς πρὸς βασιλέα, ἀλλ' ὥς πρὸς ἀρχιλιγυτήν· ἀναιρῶ τοῖνυν ὑμᾶς ὡς ἐλθόντας πρὸς αὐθάδη ἀνθρώπον, καὶ οὐχὶ βασιλέα. » Οἱ δὲ εἶπον· « Εἰ καὶ Δαρεῖος μὴδὲν ἰδὼν ἔγραψε σοι τοιαῦτα, ἀλλ' ἡμεῖς ὀρώμεν τοιαύτην βασιλείαν καὶ (6) παράταξιν, καὶ νοοῦμεν μέγιστον καὶ φρονήρη βασιλέα σὲ εἶναι [ἐκ τῶν ἀληθινῶν φαινομένων (7)] τὸν υἱὸν βασιλέως Φιλίππου. Δεόμεθά σου οὖν, δέσποτα βασιλεῦ, ἀποχάρισαι (8) ἡμῖν τὸ ζῆν. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπε πρὸς αὐτούς· « Νῦν ἐδεύισατε τὴν κολασιν ὑμῶν (9), καὶ ἱκετεύετε τοῦ μὴ ἀποθανεῖν διὰ τοῦτο ὑμᾶς ἀπολύσω (10), οὐ γὰρ προσιρέσεως εἰμὶ ἀπολέσαι ὑμᾶς (11), ἀλλ' ἵνα ἴδῃτε τὴν διαφορὰν Ἑλλήνων βασιλείως καὶ βαρβάρου τυράννου· ὥστε μὴδὲν κακὸν προσδοχάτε ἐπ' ἐμοῦ παθεῖν· βασιλεὺς γὰρ ἄγγελον οὐ κτείνει (12). Καὶ οὕτως εἰπὼν Ἀλέξανδρος ἐκέλευεν αὐτοῖς, δεῖπνον γενομένου, συμπαρακλιθῆναι (13) αὐτῶν. Τινῶν (14) δὲ τῶν γραμ-

ματοφῶρων βουλομένων λέγειν Ἀλέξανδρῳ, πῶς (15) ἐνέδρα λάβη τὸν Δαρεῖον, ποιήσας πρὸς αὐτὸν πόλεμον, εἶπεν αὐτοῖς· « Μὴδὲν μοι εἶπατε· εἰ μὴ γὰρ ἀπέρχεσθε πρὸς αὐτὸν, ἐμάνθανον ἂν παρ' ὑμῶν· ἐπειδὴ δὲ πρὸς αὐτὸν πορεύεσθε, οὐ θέλω, ἵνα μὴ τις ἐξ ὑμῶν διαβάλλῃ Δαρεῖον τὰ εἰρημένα, καὶ εὐρεθῶ (16) παρὰ τῶν ὑμῖν κολάσεως. Σιωπήσατε οὖν, ἵνα ἡσυχῇ παρέλθωμεν. » Ἐτίμησεν οὖν αὐτὸν οἱ γραμματοφόροι Δαρείου φωναῖς πολλαῖς, καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τῶν στρατευμάτων ἐπετήριμον αὐτόν.

ΚΕΦ. ΛΗ'.

Μετὰ δὲ ἡμέρας τρεῖς γράφει Ἀλέξανδρος γράμματα Δαρείῳ, ἅπερ καὶ (1) ὑπανάγνω τοῖς ἰδίοις στρατεύμασι λάθρα τῶν γραμματοφῶρων Δαρείου, περιέχοντα οὕτως·

« Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος υἱὸς βασιλέως Φιλίππου καὶ μητρὸς Ὀλυμπιάδος βασιλεῖ βασιλέων καὶ συνθρόνῳ θεῶν (2) καὶ συνανατέλλοντι τῷ ἡλίῳ, μεγάλῳ Περσῶν βασιλεῖ χαιρεῖν. Αἰσχρὸν ἐστὶ τηλικούτου βασιλέα (3) Περσῶν Δαρεῖον καὶ τηλικαύτῃ δυνάμει ἐπαίρομενον, ὄντα δὲ καὶ σύνθρονον θεῶν καὶ συνανατέλλοντα τῷ (4) ἡλίῳ, ἐπὶ ταπεινῇ δουλείᾳ ἀνθρώπων τινὶ ποτε Ἀλεξάνδρῳ· αἱ γὰρ τῶν θεῶν δνομασίαι εἰς ἀνθρώ-

νωθῶμεν Α. || 4. ἀπαχθέντας Α; ἀπενεχθῆναι εἰς τὸ σταυρωθῆναι C. || 5. δὲ φοβ. καὶ addidi ex Α. || 6. βασ. καὶ om. Β. || 7. σε εἰ ἐκ τῶν ἀλ. φ. τὸν om. C. || 8. χάρισαι C. || 9. ἡμῶν Β. || 10. ἀπολύσω om. C. || 11. πρ. εἰμὶ κακῆς τοῦ ἀναιρέσαι ὑμᾶς, ἀλλ' ἐνδείξασθαι τὴν διαφορὰν etc. C; οὐ γὰρ προσιρέσεως εἰμὶ τοῦ ὑμᾶς κολάσαι, ἀλλ' ἐνδείξασθαι τὴν δ. Α. || 12. ἐκτείνει Β. || 13. συνανακλιθῆναι C. || 14. τῶν δ. γρ. || 15. BC. πᾶς.. λάβη... ποιήσας Α; ὁποῖα δεῖ. λαβεῖν.. ποιήσασθαι Β; τὸ πῶς ἰσχύσει ἐν. λαβεῖν τὸν Δαρεῖον λαβὼν αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς C. || 16. καὶ παρὰ τῶν ὑμῖν τῆς κολάσεως γένεσθαι ἐγὼ παρασχόμενος ὑμῖν παρ' ἐμοῦ μὴ κολασθῆναι. ἐπὶ τούτοις ἐτίμησεν οἱ σατράπαι (1. στρατιῶται) τὸν Ἀλ. καὶ οἱ γραμματοφόροι Α.

Cap. XXXVIII. 1. ἅπερ καὶ om. Β. || 2. ἡλίῳ θεοῦ καὶ ἐγγόνῳ (ἐχγόνῳ) θεῶν καὶ συναν. Α. || 3. αἰσχρ. ε. τῇ τηλικαύτῃ δ. ἐπαίρομεν.. συνανατέλλοντι Β; verba ὄντα.. θεῶν om. etiam C; in Α desunt καὶ συνανат. τ. ἡλίῳ || 4. ἀνθρ. et ποτε om. Β.

busque suffigi. Cujus supplicii merita cum a sese barbari defensarent, ac jus legationis intemeratum sibi vellent, et non; « Non, inquit Alexander, ex sententia vel moribus meis est forma praecepti; enim quoniam ut ad latronem a vobis ista suscepta legatio est, uti latronis etiam vehementiam iniquitatemque sentiat » Tum illi, nec Darium omnia pro merito ejus potentiae cognovisse, et se pariter opinione deceptos esse, cum dicerent; magnificis verbis ejus exercitum predicare, viresque copere confiteri tantas, quantas si rex quoque sedulo rescivisset, moderaturum profecto verbis fuisse. Tum Alexander, neque sibi verum interficiendorum hominum consilium fuisse profitetur, et maluisse potius ostendere quid iniquitas soleat tyrannorum, quam justitia Graeca permittat.

Et post haec curari homines liberalius jubet, participare convivio dapsili et affluente. Ejus convivii tempore cum unus e numero legatorum proditionem quoque illi regis Darii subsereret, prohibitus ab eodem est, ulterius super hac re addere quam promiserat: praesertim cum is qui ista dixisset, mox ad regem rediturus fortunae posset ansam improspere dare, ne qua ab illo quoque proditio aut pro-

ditionis causa quaereretur, « Id enim demum ago, inquit, non tam mei commodi cura quam vestri, metuoque ne cuiuspiam mali semen ac principium videar praestitisse. » Ad haec Persae verbis honoratioribus gratias confitentur: neque detenti ultra donatique auro omni quod secum in loculis advexerant, ad regem cum litteris remittuntur, quae fuere hujusmodi:

XXXVIII. « Rex Alexander patris Philippi, matris Olympiadis, regi regum, et consessori dei Mithrae, simulque cum sole orienti, maximo Persarum domino Dario salutem dicit. Turpe mihi admodum videri solet, tantum regem Darium, et hisce viribus confisum, decorum, ut praedicat, consessorem, sub ditionem hominorum, ut retur, contemptibilem deventurum, et inter eos abjecto cuidam ac latroni Alexandro servitutum. Quippe ista magnificentia nominum ubi semel cuipiam sit persuasa, corpora membratim vel spiritus erigunt in prudentiam. Magno dolore tibi fore ista quae pronuntiantur intelligo; ac si superna carlitum vis abusione hujusmodi in ultionem contumeliae suae facile consurgat, equidem spero priora esse quae spondeo, quam quae tu minaris. Quare adero ut mortalis mortalem violentiam experturus: im-

ποὺς χωροῦσαι μεγάλην δύναμιν καὶ φρόνησιν (5) αὐτοῖς παρέχουσιν. Ἀλλὰ πῶς (6) τῶν ἀθανάτων θεῶν ὀνόματα εἰς φθαρτὰ σώματα κατοικοῦσι ποτε (7); Ἰδοὺ δὴ καὶ (8) ἐν τούτῳ κατεγνώσθης παρ' ἡμῶν ὡς μὴδὲν (10) δυνάμενος (11), ἀλλ' ὡς ταῖς τῶν θεῶν ὀνομασίαις συγχρώμενος καὶ τὰς ἐκείνων δυνάμεις ἐπὶ τῆς γῆς ἑαυτοῦ περιτιθεῖ, ὅπως (12) ἡμεῖς εἰς δειλείαν βάλλῃς· ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς τοιούτοί ἐσμεν, ὥστε ἐκφοβεῖν ἡμᾶς τὰ σά μορμολύκεια· ἐγὼ γὰρ ἔρχομαι πρὸς σέ πολεμῆσαι (13) οὐχ ὡς θεὸν ἀλλ' ὡς ἄνθρωπον κομπηγόρον καὶ θνητὸν ὑπάρχοντα· ἡ δὲ βροτὴ τῆς νίκης ἐκ τῆς ἀνω προνοίας ἐστὶ. Τί δὲ καὶ (14) ἔγραψας ἡμῖν τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον χρυσόν σε (15) καὶ ἄργυρον κεκτήσθαι, ἵνα τοῦτο μαθόντες ἡμεῖς γενναίωτερον πολεμήσωμεν, ὅπως ταῦτα ληψώμεθα (16). Καὶ ἐγὼ μὲν ἐπὶ πάντων νικήσω, περίφημος (17) ἔσομαι καὶ μέγας βασιλεὺς παρὰ τοῖς Ἑλλήσι καὶ βαρβάροις, οἳ τὸν τηλικούτον δυνάστην (18) Δαρεῖον ἀνέλκον· σὺ δὲ μὲ ἐὰν ἡττήσης (19), οὐδὲν γενναῖον ἔπραξας, ληστήν γὰρ ἥττησας (20), καθὼς σὺ ἔγραψας ἡμῖν (21), ἐγὼ δὲ βασιλέα βασιλεύων καὶ μέγαν θεὸν Δαρεῖον ἡττήσας (22) μέγας ἔσομαι. Ἀλλὰ καὶ σκύτος

καὶ σφαῖραν καὶ κιδώτιον χρυσοῦ ἐξέπεμψάς μοι· καὶ σὺ μὲν ταῦτα ἔπεμψας ἀγγέλλων μοι κακότητα (23), ἐγὼ δὲ ταῦτα ἀγαθὰ ἀγγελίας (24) ἐδεξάμην· τὸν μὲν γὰρ (25) σκύτον ἔλαβον, ἵνα ταῖς ἐμαῖς λόγχαις καὶ ὅπλοις δαίρω τοὺς βαρβάρους καὶ ταῖς ἐμαῖς χερσὶν εἰς δουλείαν καθυποτάξω· τῇ δὲ σφαίρᾳ ἐσήμανάς μοι ὡς τοῦ κόσμου ἐπικρατήσω· σφαιροειδὲς γὰρ καὶ στρογγύλος ὁ κόσμος τυγχάνει· τὸ δὲ κιδώτιον τοῦ χρυσοῦ μεγάλα σημεῖον ἔπεμψάς μοι· ὑποταγὴν γὰρ ἑαυτοῦ ἐμήνυσάς μοι· νικηθεὶς γὰρ ὑπ' ἐμοῦ φόρους μοι τελέσεις (26) ».

ΚΕΦ. ΛΘ'.

Ταῦτα οὖν ἀναγνούς Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς τοῖς ἑαυτοῦ στρατεύμασι καὶ σφραγίσας δέδωκε τοῖς γραμματοφόροις Δαρεῖον· καὶ τὸ χρυσὸν ὅπερ ἤγαγον ἐχαρίσατο αὐτοῖς. Οἱ δὲ ἀποδεξάμενοι τὴν μεγαλοπρὸς-σύνην Ἀλεξάνδρου ἀνεχώρησαν (1) καὶ ἦλθον πρὸς Δαρεῖον. Ὁ δὲ Δαρεῖος ἀναγνούς τὰ γράμματα Ἀλεξάνδρου ἐπέγνω τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν· καὶ ἐξετάσας ἀκριβῶς τὰ περὶ τῆς συνέσεως Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς πρὸς πόλεμον παρασκευῆς αὐτοῦ, καὶ οἳ ἐπὶ τούτοις

5. σοφίαν C. || 6. πῶς γὰρ B; ἄλλὰ ποῦ C; in cod. A sic legitur: ἄλλὰ μάλλον ἀγανακτήσωσιν οἳ εἰς φθαρτὰ σώματα ἀνθρώπων (1. θεῶν) ὀνόματα κατοικεῖ, ὥστε κατεγνώσθης ἥδη παρ' ἐμοῖ ὡς μὴδὲν δυνάμενος, ἀλλὰ καὶ τῶν θεῶν ὀνομασίαις ἑαυτὸν περικουμῶν καὶ τὰς ἐκείνων οὐρανίας δυνάμεις ἐπὶ γῆς σεαυτοῦ περιτιθεῖς· ἐγὼ δὲ ἔρχομαι κτλ. || 7. ποτε om. B. || 8. καὶ om. cod. C. || 10. μὴ B. οὐδὲν C. || 11. παρ' ὑμῖν add. B. || 12. ὅπως... μορμολύκεια om. B et A. || 13. πολεμήσαι ὡς θνητὸν ὑπάρχοντα B; postea dat C. || 14. καὶ om. C. || 15. σε om. B C. || 16. ὅπως τὰ σά ἡμέτερα γενήσονται A. || 17. περίφημος C. || 18. βασιλέα δυνάστην C. || 19. νικήσῃς C. || 20. ἥττησῃ C. || 21. καὶ οὐ βασιλέα add. C. || 22. ἥττησῃ C, missis reliquis; ἥττησας νικήσω μ. ἔσομαι B. || 23. ἐπ. μοι ἀνελών με B; om. hanc A. || 24. ταῦτα ὡς χλευαζόμενος ἀγαθὰ σημεῖα ἐπέδεξ. A. || 25. καὶ τὸν μὲν σκ. B. || 26. addit C: Καὶ οἳ ἐγραψας τὰ περὶ τῆς Ἑλλάδος, μὴ φρόντισε, ἀλλ' οὐδὲ τῶν κατὰ δυσμῶν βασιλέων. Ταῦτα καὶ ἡμεῖς ἀκριβῶς ἐπιστάμεθα. Πᾶς γὰρ ὁ τὰ κρείττονα ἔχων, τὰ χειρόνων οὐκ ἐπίεται. Ὁ δὲ τῶν χειρόνων περιγεγόμενος σπουδάζει καταλαβεῖν καὶ τὰ κρείττονα. Τὰ τοιαῦτα οὖν καὶ ἐν ἡμῖν παρηκολούθησε· τὰ γὰρ χείρονα καταλαβόμενος καὶ τῶν κρείττωνων περιγενέσθαι σπουδάζομεν. Ἀλλ' εἰ καὶ ὡς ἀνηλίκους ἡμεῖς καταφρονεῖς, ὑπὲρ τὸν ἀδάμαντά σοι λίθον ἐπελεύσομαι. Καὶ μηδαμῶς σοι περὶ τούτου φροντίς, θαρρῶν γὰρ τῇ προνοίᾳ ἐλεύσομαι ἐπὶ σε, καὶ κύριος γενήσομαι τῶν σῶν, κἂν μὴ δοκῇ σοι, καὶ οὐχ ὑποστήσῃ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν μου, καὶ ἔμπροσθεν παίδων Μακεδόνων ἐξουδενωθήσῃ.

Cap. XXXIX. 1. ἀπέστησαν cod. A, qui deinde pergit ita: αὐτὸς δὲ τὰ στρατεύματα παραλαβὼν τὴν Συρίαν ὅλην ὑποτάξας ἐπορεύετο εἰς τὴν Ἀσίαν. Λαβὼν δὲ τὰ γράμματα Δαρεῖος καὶ ἐπὶ τούτοις κινήσεις γράφει ἐπιστολὴν τοῖς ἑαυτοῦ σατράπαις

clinationisque ejus vis ac potestas est penes superos. Nam illud quæso te, quorsum tanto opere congestum est, auri te argenti opibus æstare? An ut his cognitis, si modo eorum amor nobis est, spe prædæ obstinatus et audacius dimicarem? atque hinc fiat, ut superato te, hinc quidem nobis in commune quarustus et emolumentum victoriae fiat? Mihi vero istud quo tute gloriare Persidos cunctæ orbisque totius accedet imperium. Sin tibi [fors] faverit, nihilum amplius quam oppressum latrocinium gratulabere. Adde nunc illud, misisse te mihi habenam unam, et pilam, loculosque auri refertos: de quibus quamvis tu quæ visa fuerint dicitaris, ego tamen mihi ut auspiciato cuncta ex te concessa ac sponsa profitebor. Accepi enim habenæ scilicet potestatem, ut habeam qua in subjectos uti scientius possim; pilæ vero simulamen, quoniam ex ambitu sui et rotunditate orbis imago videatur, haud dubie mihi universitatis ipsius per te imperium re-promittit. Quodque hic tertium est, loculos ego auri ac si opum tuarum factam mihi accepi cessionem, subje-

ctumque te viribus meis annum istud mihi fore pretium servituti deponsurum. »

XXXIX. His igitur litteris palam lectis atque signatis, redire internuntios jubet. Ipse autem omni mox Syria superata, ac redactis ejus gentibus in potestatem, ad Asiam ire contendit. Enimvero acceptis Alexandri litteris rex Darius, eisque gravius et arrogantius motus, ad satrapas suos ultra Taurum regentes talem continentiam scribit: « Nuntiatum sibi Alexandrum Philippi, insanientem admodum adolescentem, Asiam incursantem. Igitur illos oportere eum protinus obviantes compertum ad sese dirigere: esse enim regi consilium, uti affectus verberibus puerilibus amictusque post veste purpurea cum tabellis et crepitaculis matri reddatur: sic enim Macedonum pueros lustrare. Tum fore ut, cum illi præfectus ad observantiam disciplinæ Persa aliquis comitaretur, virile officium rectius disceret. Igitur oportere satrapas quidem classem ejus una cum navitis alto submergere, milites vero cunctos ferro viactos ad Rubri maris ulteriora transducere, ut illic colere

ἐκινήθη (2), γράφει τοῖς ἑαυτοῦ σατράπαις ἐπιστολὴν περιέχουσαν οὕτως·

« Βασιλεὺς Δαρείος τοῖς ἐπέκεινα τοῦ Ταύρου στρατηγοῖς χαίρειν. Ἐπιστέλλουσίν μοι ἐπαναστάντα Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου παῖδα (3)· τοῦτον οὖν συλλαβόντες ἀγάγετέ μοι μηδὲν κακὸν ἐργασάμενοι τὸ σῶμα αὐτοῦ, ὅπως ἐγὼ ἐκδύσω αὐτὸν τὴν πορφυρέαν στολὴν, καὶ πληγὰς ἐπιθéis (4), αὐτὸν ἀποστείλω εἰς Μακεδονίαν τὴν πατρίδα αὐτοῦ πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Ὀλυμπιάδα, δούς αὐτῷ κρόταλα (5) καὶ ἀστραγάλους, ὥς οἱ Μακεδόνων παῖδες (6) τελοῦσι παίγιον. Καὶ συναποστελῶ (7) αὐτῷ ἄνδρας πάσης σωφροσύνης (8) διδασκάλους. Ἐὰς δὲ ναῦς αὐτοῦ εἰς βυθὸν θαλάσσης καταποντίσαστε, στρατηγούς δὲ τοὺς συνακολουθήσαντας αὐτῷ σιδηρώσαντες ἀναπέμψατε ἡμῖν· τοὺς δὲ λοιποὺς στρατιώτας ἐκπέμψατε εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν οἰκῆσαι· ἵππους δὲ καὶ σκευηφόρα καὶ (9) ὅπλα πάντα ὑμῖν δωροῦμαι καὶ τοῖς φίλοις ὑμῶν. Ἐρρωσθε. »

Ἀντέγραψαν δὲ καὶ οἱ (10) σατράπαι Δαρείῳ οὕτως·

« Θεῷ (11) μεγάλῳ βασιλεῖ Δαρείῳ χαίρειν. Τοσούτου ἔθνη ἐπανεληθόντος ἡμῖν, θαυμάζομεν πῶς σε λαμβάνει μέχρι τῆς δεῦρο. Ἐπέμψαμεν δέ σοι ἐξ αὐτῶν οὐς εὖρομεν παρ' ἡμῖν βρεβομένους (12), τούτους

μη τολμήσαντες ἐξετάσαι πρότερόν σου (13) Ἐν τάχει οὖν ἔλθῃ (14) μετὰ δυνάμεις πολλῆς, ἵνα μὴ λάφυρα γινώμεθα. »

Ταῦτα οὖν τὰ γράμματα δεξάμενος Δαρεῖος ἐν Βαβυλῶνι τῆς Περσίδος καὶ ἀναγνοὺς ἀντέγραψεν αὐτοῖς ταῦτα·

« Βασιλεὺς βασιλέων, μέγας θεὸς Δαρεῖος, πᾶσι (15) τοῖς σατράπαις καὶ στρατηγοῖς χαίρειν. Παρ' ἐμοῦ (16) μηδέποτε ἔχοντες ἐλπίδα τινά, ἐὰν μεταβῇτε τῆς χώρας, καὶ τῶν ἀπολωλότων αἰχμαλώτων *, τοῦτο δὲ ἐπίσημον τῆς ἀνδρείας ὑμῶν ἐπεδείξατε. Ποταμὸς ἐπεπῆδησε θηρ καὶ ἐθορύθησε ὑμᾶς; Οὐ δυνάμενοι κεραυνὸν ἀποσδέσαι, ἀνδρὸς ἀγεννοῦς βρόμον οὐκ ὑπενέγκατε; Τί ἔχετε λέγειν; ὅτι τέθνηκέ τις ἐξ ὑμῶν ἐν παρατάξει; τέτρωται δέ τις βαλλόμενος ἢ αἰχμαλώτως ἐλήφθη παραγενόμενος; Τί βουλευσόμεν περὶ ὑμῶν; εἰπέ τὴν ἐμὴν βασιλείαν κατησχύνετε ἀνεσιν δεδοκῶντες ἀνδρὶ ληστῇ. »

ΚΕΦ. Μ'.

Πυνθανόμενος οὖν ὁ Δαρεῖος πλησίον ὄντα τὸν Ἀλέξανδρον κατεστρατοπέδευσε πρὸς τῷ Πινάρῳ (1) ποταμῷ, καὶ γράψας ἐπιστολὴν ἐπέστειλεν Ἀλεξάνδρῳ μετὰ τῶν πρέσβειων αὐτοῦ περιέχουσαν (2) οὕτως· « Βασιλεὺς βα-

οὕτως. || 2. ἐκινήθη B. C. || 3. addit A : μαινόμενον διάβαντα εἰς Ἀσίαν πορθεῖν ἐμὴν χώραν. || 4. πληγὰς δούς A. || 5. κροτάλην B. C. || 6. οἱ Μακεδόνων τελ. B; οἱ Μακεδόνες C; οἱ Μακεδόνων παῖδες παίζουσι A. || 7. cod. A : Καὶ συναποστελῶ αὐτῷ ἄνδρα Πέρσῃ παιδαγωγὸν σωφροσύνης διδάσκαλον, σκυτὸς ἔχοντα, ὃς οὐκ ἐπιτρέψει αὐτῷ ἀνδρὸς φρόνημα ἔχειν πρὶν (πρώτος cod.) ἄνδρα γενέσθαι. Τριήρεις δὲ ἅς ἤγαγε σὺν τοῖς ἀνδράσιν εἰς βυθὸν τῆς θαλάσσης καταποντίσαστε, στρατιώτας δὲ τοὺς κακῶς ἀκολουθήσαντας αὐτῷ ἀναπέμψατε εἰς τὴν Ἐρ. θαλ. κτλ. uti supra. || 8. σφίρας cod. B. || 9. καὶ addidi; σκευὴ διάφορα C. || 10. οἱ ἀπ' ἐκείνων τῶν τόπων A. || 11. Ὑδάσπης καὶ Σπίγγχθρ (Σπίνθρ) θεῷ Δαρείῳ χαίρειν A. || 12. ρομβ. B C; addit A : ἀνδρας σιδήρω καὶ κόραξι δεδεμένους. || 13. addit C : καὶ νῦν ἰδοὺ γινώσκει τὸ ἀληθές ὑπ' αὐτῶν || 14. παραγενεὺς C. || 15. Ὑδάστη καὶ Σπινγχθῆρ καὶ τοῖς ὑπ' ἐμὲ σατράπαις χαίρειν A. || 16. παρ' ἐμοῦ... ἀνδρὶ ληστῇ dedi e cod. A. In B et C. sic habent : Παρ' ἐμοῦ μηδέποτε ἐλπίδα ἔχοντες τὸ ἐπίσημον τῆς ἀνδρείας ἐνδείξασθε. Ποταμὸς οὖν ἐπεδήμησεν εἰς ὑμᾶς καὶ ἐθορύθησεν ὑμᾶς τοὺς δυνάμενους κατασδέσαι κεραυνοὺς καὶ ἀνδρὸς ἐνός (ἀνδρὸς ἀγνώστου τρόπον C.) οὐχ ὑπενέγκατε ἀποδεῖξαι (ἀποδιδῶναι ἀποδείξατε C). Τέθνηκέ τις ἐξ ὑμῶν ἐν παρατάξει; τί βουλευσόμεν περὶ ὑμῶν; οἱ τὴν ἐμὴν βασιλείαν κατήχοντες πρόφασιν δίδετε ἀνδρὶ ληστῇ, μὴ βουλόμενοι αὐτὸν συλληφθῆναι. Νῦν οὖν, ὥς ἔρατε, ἐγὼ παραγενόμενος συλλήψομαι αὐτόν. »

Cap. XL. 1. Τινάγρω Α. Πινάρῳ B C; V. Arrian. II, 7, 2; Plutarch. Alex. c. 20; Itin. Alex. c. 55. || 2. μετὰ... περιέ-

juberentur : equos ceteraque militum impedimenta sibi ipsos habere privos, amicisque largiri. »

Sed hisce litteris nihilum ad metum satrapæ moti regi respondere : « Hystaspes et Spinther deo Dario salutem dicunt. Miramur satis, latuisse te, rex, tantæ multitudinis impetum supervenire nostratibus, qui quales quantique sint quo facilius noscitaris, quinque quos forte indidem captos haberemus vinctos transmisimus, non ausi eorum ultra aliquid inquirere quæ sint fortassis melius regi præscituli. Boni igitur consules, quamprimumque cum exercitu vel potentissimo eidem obviabis. »

Sed nec sic quidem abjiciendam molliendamve Darius arrogantiam putat. Enim respondet ducibus memoratis : « Ultra illis spem vitæ agendæ jam deponendam, si modo creditis sibi finibus abscessissent. Quippe virtutes hosticas magnifice executos nihilum periculi monstravisse, quare scire Macedonum fortitudinem potuissent. Et quem enim

vulneratum, inquit, vestrum, quemve interemptum audiens hoc conjectem? Nihil igitur superesse, quam uti probro fuisse hujusmodi duces Persarum regno sentiret. »

XL. Sed inter hæc jam Alexandrum juxtim posuisse castra noscit, propterque vicinum fluvium mansitare. Igitur ad ipsum rursus, et nominum arrogantiam et deorum consortium sibi vindicans, gentiumque se centum atque viginti dominum prædicans ita scribit :

« Latuitne te solum, Alexander, Darii nomen honosque ille, quo nos donat atque participat supera majestas? eo- que ausus es transmissio mari Persas veluti hostis appellere? non beatissimum ratus, si contentus imperio Pellæ ac Macedoniæ esses, si audaciam tuam inter proximos jactitares? Enimvero usurpas et regium nomen, et congregata tibi ad societatem sceleris parilium conspiratione hostem te nostri profiteris, cui quam longe prastantius foret id inter Græculos jactitare, quos Græcos fere ut inutiles Persarum re-

σιλέων καὶ μέγας θεὸς Δαρεῖος (3) καὶ πάντων ἔθνῶν κύριος Ἀλεξάνδρῳ τῷ τὰς πόλεις λεηλατοῦντι (4) τὰδε προστάσσω. Δοκεῖ σε (5) λανθάνειν τὸ Δαρείου ὄνομα, ὅπερ καὶ οἱ θεοὶ τετιμήκασιν, οἱ (6) σύνθρονοί μοι εἶναι οὐκ ἀπηξίωσαν· καὶ οὐ μακάριον (7) ἡγήσω σε λανθάνοντά (8) με βασιλεύειν τῆς Μακεδόνων χώρας χωρὶς τῆς ἐμῆς κελεύσεως· ἀλλὰ διήλθες ἀδεσπότους (9) χώρας καὶ πόλεις Ἑλληνίδας, ἐν αἷς σεαυτὸν ἀνηγορεύσας βασιλέα, συλλέξας ἄνδρας ὁμοίους σου ἀνεπίστους, καὶ πολεμεῖς πόλεις ἀπειροπολέμους (10), ἃς ἐγὼ εὐλασθεῖς ἀεὶ δεσπόζεσθαι περισσὰς ἡγούμενην ὡς ἀπερριμμένας, καὶ ἐπειρήσας φόρους παρ' αὐτῶν λήψεσθαι ὡς ἐραυζόμενος. Πείθῃ (11) οὖν καὶ ἡμᾶς τοιούτους εἶναι ὁποῖος εἶ, καὶ τόπους δὲ οὐς εἰληφας ἀεὶ καυχᾶ σε εἶεν (12). Κάκιστα οὖν περρόνηκας περὶ τούτων· πρῶτον μὲν γὰρ ὥφειλες τὴν ἀνοίαν σου διορθώσασθαι καὶ πρὸς ἐμὲ τὸν κύριόν σου Δαρεῖον ἔλθεῖν, καὶ μὴ ἐπισωρεύειν ληστρικάς δυνάμεις (13)· ἔγραψα δέ σοι ἔλθεῖν καὶ προσκυνεῖν Δαρεῖον τῷ βασιλεῖ· σὺ δ' ἂν (14) τῆς ἄλλης ἐννοίας ἀντέλῃ, κολάσσομαί σε θανάτῳ ἀνεκλαλήτῳ· χεῖρον δέ σου καὶ οἱ σύν σοι λησταὶ ἀπαθανοῦνται (15) οἱ μὴ περιτιθέντες σοι σωφροσύνην.

Τοῖνον (16) ἔλθε πρὸς με τὸν κύριόν σου. Ὅμνυμι οἷ σοι Δία (17) θεὸν μέγιστον καὶ ἐμὸν πατέρα μὴ μνησικακῆσθαι σοι ἐφ' οἷς ἔπραξας ».

ΚΕΦ. ΜΑ'.

Ὁ δὲ Ἀλεξάνδρος δεξάμενος τὰ γράμματα Δαρείου καὶ ἐντυχὼν οὐκ ἐπειρᾶτο (1) ἐπὶ τοῖς κομπηγόροις λόγοις Δαρείου, ἀλλὰ μεγάλως αὐτοῦ κατεγέλασεν. Καὶ ἀπέστειλε (2) τοὺς πρέσβεις αὐτοῦ πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ Δαρεῖος παρευθὺς προστάσσει τοὺς ὑπ' αὐτὸν πάντας βασιλεῖς τε καὶ τοπάρχας ἄρχοντας τε καὶ σατράπας πάντας ὑφ' ἐν ἐπισυναγῆσθαι. Καὶ δὴ σκέπτεται τούτους Δαρεῖος καὶ εὖρεν ἄνδρας ἱππεῖς καταθωρακισμένους ἐπιλέκτους χιλιάδας ὀκτακοσίας καὶ πεζικοὺς χιλιάδας τριακοσίας. Καὶ ἀναλαβόμενος τούτους πάντας κατέβαινε μετὰ τῶν παίδων αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῆς ἰδίας μητρὸς· περὶ δὲ αὐτὸν ἦσαν οἱ ἀθάνατοι καλούμενοι μύριοι· ἔκαλοντο δὲ ἀθάνατοι διὰ τὸ φυλάττεσθαι τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν καὶ (3) εἰσαγαγεῖσθαι ἄλλους ἀντὶ τῶν τελευτώντων. Ἀλεξάνδρος δὲ διοδεύσας (4) τὸν Κιλίκιον Ταῦρον ἦκεν εἰς Ταρσὸν τῆς Κιλικίας μητρόπολιν, καὶ θεασάμενος τὸν ἐν αὐτῇ βρόντα

χοῦσαν om. B. || 3. Καί... Δαρεῖος om. C; mox πάντων om. B. || 4. ὁ τὰς π. λεηλατῶν δοκεῖς B. || 5. δοκεῖς λανθ. B. C; σὲ μόνον ἔλαθε τῶν ἐπὶ γῆς τοῦ Δαρείου ὄνομα, ὅπερ καὶ οἱ θεοὶ τετιμήκασιν, καὶ σύνθρονον ἑαυτοῖς ἔκριναν. Καὶ ἐτόλμησας θάλασσαν διαπερᾶσθαι, καὶ οὐ μακάριον ἡγήσω λανθάνοντα σε βασιλεύειν Μακεδονίας χώρας τῆς ἐμῆς οὐ ταγῆ (χωρὶς τῆς ἐμῆς ταγῆς ?), ἀλλ' ἀδεσποτον χώραν εὐρώην σεαυτὸν βασιλέα ἀπέδειξας, συλλέξας ἑαυτῷ ἄνδρας ὁμοίους σου ἀνεπίστους, καὶ ἐπιστρατεύσας πόλεις Ἑλληνίδας ἀπειροπολέμους, καὶ εὐλασθεῖς εἰς τὸ δεσπόζεσθαι, ἃς ἐγὼ περισσὰς ἡγούμεαι ὡς ἀπερριμμένας καὶ οὐκ ἐπειρήσας φόρους παρ' ἐκείνων A. || 6. καὶ cod. C; in B. om. verba οἷ... ἀπηξίωσαν. || 7. μακράν B. C. || 8. λανθάνειν με C. λαμβάνειν B. || 9. ἀγῆλους codd. B C; mox iudem ἄλλοις, pro quo scr. Ἑλληνίδας, monstrante cod. A. || 10. ἀπείρους BC. || 11. τίθει A, πάθος C, πείθει B. || 12. codd. οὐ καυχῆσθαι ἔχουν. || 13. καὶ ἐπισωρ. πλείστας μητροπόλεις A, qui dein exhibet haec: ἀλλ' οὖν γε μέχρι τούτου ὡς θεὸς ὥφειλον ἀνθρώποις συγγνωμονεῖν, ἐπεὶ δὲ καὶ ἐς τοῦτό με ἦκειν * ὥστε καὶ ἐπιστολὴν παρὰ Δαρείου ἐπισυνεῖν (ὥστε καὶ ἐπιστολὴ ἐμὲ Δαρεῖον σὲ ἐπινουθετεῖν ?). || 14. σὺ δὲ τῆς ἄλ. ἀνοίας ἀνέλῃ... κολάσσομαί σε οὖν B C; correxi ex A. || 15. χεῖρονα. οἱ σύν σοι λ. παθοῦνται C. || 16. τοῖνον.. κύρ. σου om. A B. || 17. διὰ B C.

Cap. XLII. 1. Multo brevius A (et Valerius): Ταῦτης δὲ τῆς ἐπιστολῆς ἀναγνωσθέντος, Ἀλεξάνδρος οὐκ ἐπτήρη τοῖς κομ., πηγόροις λόγοις, ἀλλὰ παρωβήθη, καὶ ὥρμησεν ἐπὶ τὸν πόλεμον διὰ τῆς Ἀραβίας. Οἱ δὲ περὶ τὸν Δαρεῖον ὄρωντες τὸν Ἀλεξάνδρον ἐπ' αὐτοῖς ἐπάγοντα τὴν στρατιάν, οἰόμενοι τοῖς ὄρεσιν ἀρμασι κατανικᾶν, φθάνοντες τοὺς πλαγίους τόπους κατεδίφασιν. κτλ. || 2. Καὶ ἀπέστειλε.. τούτους πάντας om. B. || 3. καὶ εἰσαγ. ἄλλ. om. B. || 4. διοδεύσας τῆς Κιλικίας μητρόπολιν, καὶ θεασάμενος C. || 5. ἐκ τοῦ σκύτους αὐτοῦ addit C. || 6. διενίφωτο, καὶ ψυχῆς εἰς ἔσχατον B. Historiam h. l. omissem

gna non quaerunt. Sat igitur habeo vel hoc tantum imprudentiae signum, quod ratus nos vestratibus similes huc contendisti. Quin ergo errata corrige, nec addas huiusmodi facinoribus incrementum. Est enim scire, nos quibus deorum pariter et prudentia et dignitas favel, peccatis istis ut hominum subvenire. Censuro igitur uti ad adorandum me venias, ne contra inobsequens pœnam pro venia merearis. Quod ut tibi ratum sit, Jovem iuro et parentes meos, omnem tui injuriam protinus e meo pectore recessuram. »

XLII. Et hæc quidem scripta regis Alexander legerat. Enim ulterius non verbis, sed gladio agendam rem ratus, per Arabiam exercitum ducit, atque in æquore, quod agendæ rei opportunius videbatur, aciem extendit. Qua inspecta Darius spem primam eamque vel maximam in falsis curribus ponit: qui ut facilius aciem hostium incur-sarent, a latere concitantur. Sed id consilium Persæ dissicit Alexander facilius; inopinatum incurrentibus curri-

bus per acies phalangesque locum transitui pandi prædicit, tumque in transvehentes peditum suorum jacula torqueri: eoque perfectum est, ut brevi omnis ille currum numerus teneretur una equis et aurigantibus fixis. Igitur secunda formidine quam Persæ de curribus intentaverant, æquatum omne prælium videbatur. Agebat porro Alexander in dextro cornu, quod lævo scilicet Persico obviabat. Incenso igitur equo, signum increpari bellicum mandat; unaque coeuntium clamor attollitur ancipiti satis prælio ac diurno: cum interea sinistram cornu Macedonum a Dario, qui in dextris suorum agebat, vi majore pelli conspicatur, implicatosque ordines universos non tam discriminum necessitate quam multitudinis inconsulto, supplicari laborantibus properaverat.

Exim pari utrimque oborta cæde cum spes exitus fluctuaret, repentino forte imbri procedente, vel adversari sibi carlitus id Persæ interpretati, vel ad elementi ejus injuriam molliores, fuga facessunt, unaque his Amyntas

ποταμὸν Κύδον, βρέμενος τῷ κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ἰδρῶτι, ἀποθείς τὸν θώρακα (6) ἐν τῷ ποταμῷ διενήξατο (6). Ὅντος δὲ ψυχροτάτου τοῦ ὕδατος ἐψυχράνθη, καὶ εἰς ἔσχατον ἦλθεν κίνδυνον, καὶ μόλις θεραπεύεται. Ὁ δὲ θεραπεύσας αὐτὸν Φίλιππος ἦν τῶν ἐνδοξῶν ἰατρῶν. Ῥωσθεὶς δὲ προῆγεν ἐπὶ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν καλούμενον Ἰσὸν (8) τῆς Κιλικίας ἐστρατοπέδευσε (8). Πλησίον δὲ γενομένων τῶν ἀμφοτέρων, ὥς χωρίζεσθαι ἀπ' ἀλλήλων ὁδὸν ἡμέρας μίϛς, παροξυνθεὶς (10) Ἀλέξανδρος ὤρμησεν ἐπὶ τὸν πόλεμον εἰς τὸ πεδίον (11) καὶ παρατάξατο τῷ Δαρείῳ. Οἱ δὲ περὶ τὸν Δαρεῖον ἰδόντες τὸν Ἀλέξανδρον ἐπάγοντα αὐτοῖς τὴν δύναμιν τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ, καθ' ὃ μέρος ἤκουον Ἀλέξανδρον (12), ἔστησαν τὰ ἄρματα καὶ ὄλην τὴν πολεμικὴν δύναμιν. Καὶ δὴ σταθέντων ἐπὶ συμβολῇ (13) τοῦ πολέμου ἑκατέρων τῶν μερῶν, οὐ συνεχώρησεν Ἀλέξανδρος οὔτε ἐντὸς τῆς φάλαγγος διακόψαι αὐτοὺς, οὔτε διππεῦσαι, οὔτε ὑποστρέφαι πάλιν (14). Ἀλλὰ τὸ πολὺ μὲν τῶν ὁπλμάτων, πάντοθεν ἔακοντιζομένων τῶν ἀναβατῶν, διεσθέρετο καὶ διεσκεδάσθη, [τὰ δὲ καὶ διεξέπεσε]. Καὶ ἀναβάς ἐφ' ἔππον Ἀλέξανδρος ἐκέλευσε σαλπῖσαι τοὺς σαλπιστάς τὸ πολεμικὸν μέλος. Καὶ κραυγῆς μεγάλης γενομένης τῶν στρατο-

πέδων, γίνεται πολλὴ μάχη. Ἐπὶ πολλὸν δὲ ἄκροις τοῖς κέρασιν ἐμβάλλοντες (16) καὶ τοῖς δόρασιν ὑπ' ἀλλήλων (16) τυπτόμενοι διεδιβάλλοντο ἐνταῦθα καὶ ἐνταῦθα. Ἐκότεροι οὖν τὸ νίκος ποιησάμενοι ἐχωρίζοντο. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐξέωθον τοὺς περὶ τὸν Δαρεῖον, καὶ κατακράτος ἔθραυον αὐτοὺς πλησσομένους καὶ περιπίπτοντας ἀλλήλοις διὰ τὸ πλῆθος τῶν στρατευμάτων (17). Οὐδὲν δὲ ἦν δρᾶν ἐκεῖ εἰ μὴ ἔππους χαμαὶ κειμένους καὶ ἄνδρας ἀνηρημένους· καὶ οὐκέτι ἦν (18) διακρίναι οὔτε Πέρσῃν (19) οὔτε Μακεδόνα οὔτε συμμάχους οὔτε σατράπας οὔτε ἱππίας οὔτε πεζοὺς ἐπὶ τοῦ πολλοῦ κοινορτοῦ· οὔτε γὰρ ὁ ἀὴρ ἐφαίνετο, οὔτε ἡ γῆ θεωρεῖτο ὑπὸ τῶν πολλῶν λύθρων (20) καὶ σωματῶν καὶ ἄρμάτων ἐρριμμένων χαμαί. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἥλιος συμπαθῆσας τοῖς γινομένοις καὶ μὴ κρίνας θεωρεῖν τὰ τοσαῦτα μιάσματα συνεφῆς ἐγένετο. Τροπῆς (21) δὲ ἰσχυρᾶς γενομένης τῶν Περσῶν, εἰς φυγὴν ὤρμησεν εἰ Πέρσαι. Ἦν δὲ μετ' αὐτῶν Ἀμύντας ὁ Ἀντισίου (22), ὃς πέφευγε πρὸς Δαρεῖον, ἐν τοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις Μακεδόνων ὧν [τύραννος.] (23). (Ἐδοθήει (24) γὰρ καὶ τὸ τῆς ὥρας· ἤδη γὰρ τὸ πρὸς ἑσπέραν ἦν.) Ἐπειδὴ δὲ σκοτία ἐγένετο, Δαρεῖος ἐργωδῶς φοβηθεὶς (25) αἰεὶ ἐμπροσθεν ἀπῆει. Εὐπερίγνωστον δὲ ἦν τὸ (26) ἄρμα

cod. A et Valerius narrat ubi de secunda contra Darium expeditione sermo est. Ibiq̄ue repetunt eam cod. B et C. || 8. νῆσον B. || 9. ἐστρατεύετο. Παροξυνθεὶς δὲ ὁ Ἀλ. B. || 10. καὶ παροξ. C. || 11. πεδίον B. παῖδον C; ser. πεδίον innuente Valerio. || 12. ἤκουεν Δαρεῖον, ἔστησαν (ἔστησεν C) B. Possis etiam ser. ἤκουεν Δαρεῖος τὸν Ἀλέξανδρον, ἔστησαν. || 13. συμβολῇ B C. || 14. οὔτε ἐπιστρατεύεσθαι ἑαυτοῖς B C. Quae dedi, advocavi ex cod. A, qui post ea quae nol. i. adscripimus pergit ita: καὶ ἐξ ἐναντίας ἔστησαν (ἔπεσον cod.) τὰ ἄρματα καὶ ὄλην τὴν πολεμικὴν παράταξιν· καὶ διάγειν (διῆγεν cod.) τὴν φάλαγγιν (i. e. διὰ τῆς φ.) οὐκ ἐφῆκεν (ἀφῆκεν cod.) [sc. ὁ Ἀλέξανδρος], οὔδ' ἐδιππεῦσαι (ἱππεύσαν cod.) δι' αὐτὴν, οὔδ' (οὐκ cod.) ὑποστρέφαι πάλιν· ἀλλὰ τὸ μὲν πολὺ (ἀλλ' ἄγωμεν πολὺ cod.) τῶν ὁπλμάτων διεσθέρετο (διαφεροῖτο cod.), πάντοθεν ἔακοντιζομένων (- ὁμοιος cod.) τῶν ἀναβατῶν, τὰ δὲ καὶ διεξέπεσε (διασκεινυσθέντα cod.). Cf. Arrian. III, 13 extr.: Τὰ μὲν γὰρ.. κατηκόντισαν οἱ τε Ἀγριᾶνες, ... ἔστι δὲ ἂ καὶ διεξέπεσε διὰ τῶν τάξεων· διέσχον γὰρ.. ἵνα προσέπιπτε τὰ ἄρματα. Ex cod. A intuli in codd. B C. πάντοθεν ἐξῆλ. τῶν ἀναβατῶν, pro πάντοθεν ἐξαγκωνιζομένων, quamquam ferri fortasse hoc potest; deinde supplēvi τὰ δὲ καὶ διεξέπεσε, uti flagitat particula μὲν in cod. B. (in Comittitur). Deinde pergit A: Παρὼν δὲ ἐπὶ τῶν λοιπῶν μέσος Ἀλέξανδρος καὶ ποιήσας ἐξ ἰσού τὸ τῶν Περσῶν εὐώνυμον ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέραν ἐν τούτῳ γὰρ συμβεβήκει Ἀλέξανδρον εἶναι παρατεταγμένον· καὶ ἀναβάς αὐτὸς ἐπὶ τὸν ἔππον (ἀναβάς cod.) σημαίνειν [ἐκέλευσε] τοὺς σαλπιστάς [τὸ] πολεμικὸν μέλος. Ὅμοῦ δὲ οἱ σαλπῖσαντες ἐμήνυνον καὶ κραυγὴν ἤν μεγάλην (ὁμοῦ ὡς σαλπ. μὴνύνειν κραυγὴν cod.) καὶ πολλὴν μάχην ἐγένετο. Οἱ δὲ μετὰ πολλῆς ἀγωνίας ἐμάχοντο πολὺν χρόνον· ἄκροις τοῖς κέρασιν (σκόλασιν cod.) ἐμβάλλοντες εὐρώσως ἀντίκειντο· τοῖς δόρασιν ὑπ' ἀλλήλων τυπτόμενοι διεδιβάλλοντο ἐνταῦθα [καὶ ἐνταῦθα] etc. ut supra. || 15. βάλλοντες B C. || 16. ὑπ' ἀλλ. τύπτοντες καὶ τυπτόμενοι B C; scribendum ut feci, aut ejice ὑπ' ἀλλ. || 17. sic. A; οὐκ ἦν δὲ B C. || 18. adilit A: πολλὰ μὲν ὑπ' αὐτῶν ἔπασχον, πολλὰ δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων. || 19. οὔτε Π. τοξότην, οὔτε Μ. στρατιώτην A. || 20. λύθρων B. λύ.. C. Sequentia καὶ σωμα... χαμαὶ om. A B. || 21. ἀντροπῆς.. γενομένης, εἰς φυγὴν A. Plura excidisse arguit Valerius. || 22. Ἀντισιοχῆς B C; V. Arrian. I, 17. II, 6; Curtius III, 11; Plutarch. Al. c. 20. Dein cod. C: πεφοιτῆται pro πέφευγε. || 23. τύραννος non habet A. || 24. Inclusa interposui ex cod. A. || 25. locus turbatus. Possis φυγῇ εἰς

Macedo Antiochi filius, qui olim transfuga Darii amicitiam cooptaverat. Quippe fugientibus et tempus ore blandiebatur quod vespascens feditatem fugientium pariter et periculum protexisset. Darius autem ratus delicatior illa fuga et vehiculo regali periculum evitare, quodque e suggestu regiae turris promptius conspicabilis foret, currum quidem in loca quaedam abduendum mandat et averteendum: ipse autem equo consensio properantiae consulit.

Sed enim Alexander hanc sibi peculiarem gloriam appetens, si rex fugiens comprehenderetur, animosius insecutus, currus quidem armaque regalia matremque una et uxorem cum virginibus filiabus, emensis stadiis sexaginta,

comprehendit: ipsum vero Darium non minus tenebrosior nox quam cursus velocitas liberaverat: quippe jam primum in hac et hujuscemodi fortunaria dispositis equis et itinere proviso. Macedones vero potiti victoria in castra Persica migravere, unaque Alexander tentoriis regis superveniens expertus ibi primum est una cum militibus suis fortunae illius ac victoriae emolumentum.

Neque mage-uspian continentis animi moderamen Alexander potuit ostentare, quam quod in hoc fortunae favore ex aequo suae atque adversae partis iniit rationem, non secus scilicet probatis hostium navioribus, qui pro patria fortiter oppotissent, quam si quis suorum strenuus exitisset

αὐτοῦ. Καταλείψας οὖν αὐτὸ, εἰς ἵππον ἐπέβη, καὶ ἔφυγεν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος φιλοτιμούμενος Δαρείον καταλαβεῖν, ἐδίωκε προθύμως τοῦ μὴ ὑπὸ τίνος αὐτὸν ἀναιρεθῆναι. Τὸ οὖν ἄρμα καὶ τὰ τοῦα καὶ τὴν γυναικα καὶ τὰς θυγατέρας καὶ αὐτὴν τὴν μητέρα Δαρείου ἐπὶ σταδίου ἐξήκοντα διώξας ὁ Ἀλέξανδρος κατέλαβεν, αὐτὸν δὲ τὸν Δαρείον ἡ νύξ διέσωσεν· καὶ πρὸς τοῦτοις ἵππους ἔχων νέους ἐκ διαδοχῆς ἔφυγεν (27). Ἀλέξανδρος δὲ καταλαβὼν τὴν τοῦ Δαρείου σκηνὴν ἐσκήνωσεν ἐν αὐτῇ. Κρατήσας δὲ τῶν ἐναντιῶν καὶ τοῦ τληϊκούτου ἀξιώματος καταξιώθεις οὐδὲν ἔπραξεν ὑπερήφανον, ἀλλὰ τοὺς ἀνδρωδεστάτους καὶ εὐγενεῖς τετελευτηκότας τῶν Περσῶν ἐκέλευσε θάπτεσθαι, τὴν δὲ μητέρα Δαρείου καὶ τὴν γυναικα καὶ τὰ τέκνα μίθ' ἑαυτοῦ ἤγαγεν ἐντίμως· ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς (28) τῶν αἰχμαλῶτων παραινέσας ἀνέψυξεν. Τῶν δὲ πεσόντων Περσῶν ἦν τὸ πλῆθος πολλὸν σφόδρα ὡς μυριάδες ἀνδρῶν τέσσαρες (29)· τῶν δὲ Μακεδόνων οἱ πασόντες εὐρέθησαν πεζοὶ μὲν πεντακόσιοι, ἵππεις δὲ ἑκατὸν ἐξήκοντα, τραυματισθέντες δὲ τριάκισιοι πεντήκοντα (30)· τῶν δὲ βαρβάρων οἱ τραυματισθέντες μυριάδες δύο. Ἐλαφυραγωγῆθησαν καὶ ἀνδρῶν χιλιάδες τέσσαρες.

· ΚΕΦ. ΜΒ'.

Ὁ δὲ Δαρεῖος φυγὼν καὶ ἀνασθῆεις ἐπεστράτευσεν πλείους δυνάμεις (1), καὶ γράφει τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἔδνεσιν (2), ὅπως μετὰ μεγάλης δυνάμεως παραγίνονται πρὸς αὐτόν. Μαθὼν δὲ τίς κατάσκοπος Ἀλεξάνδρου συν-αθροίζοντα στρατὸν τὸν Δαρείον, ἔγραψεν Ἀλεξάνδρῳ περὶ τῶν ἐνεστώτων. Καὶ ἀκούσας ταῦτα Ἀλέξανδρος γράφει Κασσάνδρῳ (3) τῷ στρατηγῷ αὐτοῦ οὕτως·

« Ἀλέξανδρος βασιλεὺς Κασσάνδρῳ τῷ στατηγῷ ἡμῶν χαίρειν. Τὰς ὑπὸ σε φάλαγγας καὶ πᾶσαν δύναμιν ἔχων (4) τάχιον παραγενεῖ σὺν αὐταῖς πρὸς ἡμᾶς. Οὐ γὰρ μακρὰν λέγονται εἶναι οἱ βάρβαροι. » Αὐτὸς δὲ Ἀλέξανδρος ἀναλαβὼν ἦνπερ εἶχε δύναμιν, τὴν ὁδοιπορίαν ἐποιεῖτο, καὶ ὑπερπεράσας τὸν καλούμενον Ταῦρον, καταπήξας δόρυ μέγιστον εἰς τὴν γῆν ἔειπεν· « Εἰ τις σθεναρὸς τῶν Ἑλλήνων ἢ τῶν βαρβάρων ἢ τῶν ἄλλων βασιλείῳ βαστάσει τοῦτο τὸ δόρυ, ἑαυτῷ χαλεπὸν σημεῖον (5) ἔξει· ἡ γὰρ πόλις αὐτοῦ ἐκ βάρβρων βασταχθήσεται. Παραγίνεται οὖν εἰς τὴν Πιερίαν (6) πόλιν τῆς Βεβρυκίας, ἐνθα ἦν ναὸς καὶ ἀγάλμα τοῦ Ὀρφέως καὶ αἱ Πιερίδες Μοῦσαι καὶ τὰ θηρία αὐτῶν

τὸ αἰετὸν; neque tamen hoc sufficit. Cod. A. ita pergit : Δαρεῖος μὲν τὸ (γὰρ) ἄρμα φοβήθεις ὅτι ἔμπροσθεν (μυχρόθεν ?) ἐπιγίνωσκον ἦν, ἔργῳ νυκτὸς ἤλασε εἰς τόπον στενόν, καὶ τὸ μὲν ἄρμα καταλείψας, ἵππον ἀναλαβὼν (ἀναβαίνων ?) ἔφυγεν. || 26. τὸ ἡττημένον. (ἡγεμονικόν. ?) C. || 27. Post hæc cod. A : Οἱ δὲ Μακεδόνες ἀνέωρον (ἀνεχώρων καὶ λάρυρον ?) ἐποιούοντο τῶν Περσῶν στρατόπεδα, μέση; τῇ; νυκτὸς γενομένης, καὶ ἐπὶ τὴν νεκρὰν (τοῖς νεκροῖς ?) ἐστρατοπέδευσαν. Ἀλέξανδρος δὲ τὴν Δαρείου σκηνὴν καταλαβὼν, παρελθὼν εἰς αὐτὴν ἐσκήνωσεν. Deinde unum folium excidit, quod supplendum ex Valerio. || 28. πολλοὺς C. || 29. πολὺ et ὡς... τέσσαρες (τεσσάρων cod. C.) om. B; longe aliter Valerius. || 30. πεντ. om. B.

Cap. XLII. 1. πλείους C; post δυνάμεις excidisse videtur συνάγων vel tale quid. || 2. καὶ σατράπαι add. C. || 4. Σκαμάνδρῳ codd. et Valerius, ubi probabiter *Cassandro* (qui Antipatri loco ponitur) emendavit Majus. || 4. ἔχοντα codd. || 5.

Cunctos igitur, quos in bello nobilitaverat militiæ experimentum, et mors inclytos fecerat, inquiri prostratos et magnifice sepeliri et sepulcris honorari iubet. Matrem vero Darii una cum uxore filiabusque cultu regio prosequabatur : ac si qui præterea in postestate hostium devenissent, fortuna pristina dignabatur. Enimvero cecidisse tunc Macedonum satis constat peditum quidem septingentos, equitum porro centum et sexaginta, sed vulneratorum numerum in duobus milibus extitisse. Contra Persarum desiderata quidem centum et viginti milia : prædæ autem, una serviitiis pecusque et quæ vehebant, pecunia fuit talenta quatuor milia.

XLII. Sed Darius fuga reversus, longe auctiore numero contracto, in Alexandrum moliebatur, suisque undique convenire, in quantum manus armari potuerat, iubet. Id autem comperiens Alexander ex hisce exploratoribus qui in ditionem Macedonum devenissent, omniaque illa Darii milia juxta Euphratem castraposuisse : ipse quoque ad Casandrum ducem suarum partium, quique curabat tunc Macedoniam sese profecto, scribit omnis phalangas quas armaret, aut si quid præterea in auxiliis virium foret, propere admoliretur : neque enim hostes longius adsidere. Quæ dum pro commodo festinantur, ipse una exer-

citu Achaia peragrata, multisque præterea civitatibus receptis aut quaesitis, etiam centum et septuaginta milia collegit armorum, Taurumque transducit. Tumque summo in culmine Tauri montis hasta defixa dixisse fertur : « Quisquis illam rex milesve Græcus aut barbarus humo evellere ausus foret, edictum sibi urbis ac patriæ suæ suisque excidium meminisset. »

Ipsæ autem ad civitatem Pieriam, quæ Babruciæ urbs habetur, iter exim fecit : qua in urbe et templum opiparum et simulacrum Orphei erat admodum religiosum. Ibidem Musæ etiam Pierides consecratæ videbantur, unaque omnigenum figmenta viventium Orphei musicam demirantia. Cum igitur admirationis studio simulacrum illud Alexander intueretur, sudor repente profluere, et per omne simulacri illius corpus manare visus non sine admiratione videntium fuit. Motus ergo portentis novitate, conjectatorem vel celebratissimum Melampodam sciscitatur, quid tandem ille sudor sibi simulacri minaretur? Tum ille : « Sudor sane largus labor est qui prolixissimus tibi quoque in rebus præsentibus, o rex, erit; quippe gentium peragratio et operum difficultates tete manent, quod illi quoque Orpheo fuit, qui peragrans urbes Græcas et barbaras ad favorem sui animos admirantium flexerit. »

περιεστῶτα τὰ ξάνα. Βλέποντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὸ ἄγαλμα τοῦ Ὀρφέως, ἰδρῶσε τὸ ξάνον αὐτοῦ ὅλον. Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου ζητοῦντος τί τὸ σημεῖον τοῦτο, λέγει αὐτῷ Μελάμπους ὁ σημειολύτης· « Καμῖν ἔχεις, Ἀλέξανδρε βασιλεῦ, μετὰ ἰδρώτων καὶ κόπων (7) τὰ τῶν βαρβάρων ἔθνη τὰς καὶ τῶν Ἑλλήνων πόλεις καθυποτάσσω. Ὡσπερ γὰρ δ' Ὀρφεὺς λυρίζων καὶ ᾄδων Ἑλλήνας ἔπεισε, βαρβάρους ἔτρεψε, τοὺς θῆρας ἡμέρῳσεν, οὕτω καὶ σύ κοπιήσας ὁράτι πάντας ὑποχειρίους (8) ποιήσεις. » Ταῦτα ἀκούσας Ἀλέξανδρος τιμήσας μεγάλως τὸν σημειολύτην ἀπέλυσε. Καὶ παραγίνεται εἰς Φρυγίαν, καὶ ἔλθων εἰς τὸν Σκάμανδρον ποταμὸν, ἔνθα (9) ἤλλατο Ἀχιλλεὺς, ἐνήλλατο καὶ αὐτός. Θεασάμενος δὲ τὸ ἑπταβόειον Ἀλέξανδρος οὐ πᾶν μέγα, οὐδὲ οὕτω θαυμαστὸν καθὼς συνέγραψεν Ὀμήρου, εἶπε· « Μακάριοι ὑμεῖς οἱ ἐντυγχόντες (10) τοιοῦτου κύρηκος, τοῦ Ὀμήρου, ὅτινες ἐν μὲν τοῖς ἐκείνου ποιήμασι μεγάλοι γεγόνατε, ἐν δὲ τοῖς ὁρωμένων οὐκ ἄξιον τῶν ὑπ' ἐκείνου γεγραμμένων. » Καὶ

προσελθὼν αὐτῷ ποιητὴς τις εἶπεν· « Ἀλέξανδρε βασιλεῦ, κρεῖττονα ἡμεῖς γράφομεν (11) ». Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπε· « Βούλομαι παρ' Ὀμήρῳ Θεοσίτης εἶναι ἢ παρὰ σοὶ Ἀγαμέμνων. »

ΚΕΦ. ΜΓ'.

Ἐλθὼν δὲ ἐπιτόμως ἐκείθεν εἰς τὴν Ἀμφίπολιν (1), καὶ συνάξας τὴν Μακεδόνων στρατιὰν σὺν οἷς ἤμαλῶτευσεν ἐν τῷ πολέμῳ Δαρείου, τὴν ὁδοιπορίαν ἐποιεῖτο εἰς Ἀθήνην (2). Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀπέκλεισαν τὰς πύλας τῆς πόλεως αὐτῶν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τούτῳ ὀργισθεὶς ἐκέλευσε τῷ στρατηγῷ αὐτοῦ ἐμπρῆσαι τὴν πόλιν αὐτῶν. Οἱ δὲ πέμπουσιν αὐτῷ πρέσβεις λέγοντας· « Ἡμεῖς ἀπεκλείσαμεν τὰς πύλας, οὐχ ὥς ἀντιτασσόμενοι τῷ σὺ κράτει, ἀλλὰ δεοικότες τὴν τῶν Περσῶν βασιλείαν, μὴ πως Δαρεῖος ἐπιμείνας τῇ τυραννίδι πορθήσῃ ἡμῶν τὴν πόλιν, ὥς παραδεξαμένων σε. Ὡστε σύ παρελθὼν ἀνοιξὼν τῆς πόλεως τὰς πύ-

σημεῖον om. C; deinde C ἔζη pro ἔξει. || 6. Ἰππορίαν B. Ἰππερίαν τῆς Εὐρυκίας cod. Marcianus, notante Majo ad Valerium. Scripsi cum Valerio Περρίαν; quamquam id non urbis sed regionis est nomen; urbis nomen est Αἰδῆθρα vel Αἰδῆθρα. V. Arrian. I, 11; Plutarch. Alex. 14; Tzetzes Chil. IX, c. 91. || 7. post κόπων in cod. C. legitur εἶναι (scr. εἰών), missis deinde verbis πολ. καθυποτάσσω. Alia respondit Aristander ap. Plutarch. I. 1. || 8. ὑπὸ χεῖρά σου B. || 9. ὅπου C. || 10. ἐντυγχόντες B. || 11. κρεῖττόνως ἡμεῖς γράφομεν τὰς πράξεις Ὀμήρου C.

Cap. XLIII. 1. Codic. πολὴν. Scripsi Ἀμφίπολιν. Cf. Itinerar. Alex. c. 18: *agmen.. classi vehabatur.. quæ Amphipoli in Strymonis litore erat. Eo usque a matre deductus* (v. Valerius). *Igitur ipse per Abderam etc.* || 2. Αἰδῆρα C.

Hisce auditis, Alexander honore quam largo Melampodam muneratur, (*) eximque in Phrygiā venit atque illic Hectora Achillemque unaque alios heroes divum honore participat. Præcipue tamen Achillem muneratur, ac rogat, uti sibi et ipse faveat, et dona quæ ferret dignanter admittat. Hæc enim a sese, non ut ab externo ac superstitioso, verum ut consanguineo ac religioso dedicari :

Hinc primus exstat Æacus Jovis proles,
Atque inde Peleus Phthiæ regna possedit,
Quo tu subortus inclita clivis proles;
Pyrrhusque post id nobile adserit sanguen,
Quem subsecuta est Peliæ fama non dispar;
Peliæque proles Eubius dehinc regnat.
Post Nessus ardens excipit domus nomen,
Argusque post id, qui potens fuit Xanthi.
Ex hoc Arete nobilis genus ducit.
Arete natus Priami nomen accepit,
Trynus (Trynus R.) unde, et Erimachus post illum,
Ex quo Lycus fit dives, et dehinc Castor.
Castore natus est Dromon, qui dat Phocum.
Atque hinc suborta est Metrias quæ suscepit
Neoptolemei nominis vicem dignam;
Cui substitutus Charopus. Hic Molossorum
Regni polltus auctor exstitit stirpis nostræ:
Sicque (eritque Reg.) justum inclitum („ læ R.) matris
E qua subortus vestro sanguini adnector. [genus],
Quæsoque nomen adseras tuum nobis,
Bellisque præstes gloriasque subtexas,
Velut feracis seminis fructum*,
Quod cuncta late spatia terræ pervadat:
Unaue metis nostra fac Phæthonteleis
Regna explicari, mundus adserat totus.

(*) Hic cod. Reg. 4880 ad marginem « ex alio auctore » memorat Halicarnassi obsidionem regnumque Adæ reginæ redditum, cujus se filium dici Alex. passus sit.

Hæc precatus in istum Alexander modum, ibidem Numen Scamandrum cum videret, clypeumque Achilli templo Herculis consecratum, nec alvei illius latitudinem demiratus, nec magnificentiam clypei pondusve famosum, « O te beatum Achillem, fertur sæpe dixisse, qui Homero prædicatore celebraris! » His auditis ab eodem, cum multo admodum litterati studiosius erga amicos religioneve tracti iter ejus prosequerentur, parique sese stilo opera ejus prosecuturos esse promitterent, optasse se dixit, vel Thersitem apud Homerum magis, quam apud scriptores ejusmodi Achillem putari maluisse. Huc usque autem comes ejus itineris ac laboris mater Olympias fuit. Sed exim participato convivio cum illam ad Macedoniam remisisset, dat una ducere comitatum spectabilis multitudinis optimationum captivorum: ipseque devertens iter institit ad Darium.

XLIII. Igitur cum sibi per urbem Abderam transitus foret, obseratis urbis suæ claustris Abderitæ eum ne recipere, obfirmaverant. Id contumeliam ratus, et convenire protinus milites, et urbem illam igni vastare mandavit. Sed legatione Abderitæ docent, sese illud non odio contemptu Græci regis ejusque justissimi factitare; enim metuere impetum barbarorum motusque Darii inconsultiores: cui si potestatis aliquid in sese relictum foret, non absque pœna Abderitarum fore, quod Alexandrum in amicitiam contra Persæ commoda receptassent: « Igitur reverso tibi, aiunt, et victori parebimus. » Ad hæc, rex illum quem conceperint de Dario metum abjicere suppli-

λας (3)· τῷ γὰρ ἰσχυροτέρῳ βασιλεῖ ὑποτασσόμεθα ». Ταῦτα ἀκούσας Ἀλέξανδρος ὑπαικοῖσεν αὐτὸν καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ἀποσταλέντας παρ' αὐτῶν (4) πρέσβεις· « Δεδόικατε τὴν Δαρείου βασιλείαν, μή πως ὕστερον ὑμᾶς ἐκπορθήσῃ ἐπιμένον τῇ βασιλείᾳ· πορεύεσθε καὶ ἀνοίξατε τὴν πόλιν ὑμῶν (5), καὶ κοσμίως πολιτεύεσθε· οὐ γὰρ εἰσελεύσομαι εἰς τὴν πόλιν ὑμῶν (6) ἕως ἡττήσω δὴν δεδούκατε Δαρεῖον βασιλέα, καὶ τότε ὑμᾶς ὑποχειρίους λήψομαι. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν πρὸς τοὺς πρέσβεις τὴν ὁδοποιρίαν (7) ἐποιεῖτο.

ΚΕΦ. ΜΔ'.

Καὶ παρεγένετο ἐν δυσὶν ἡμέραις εἰς τὴν Βοττεῖαν (1) καὶ τὴν Ὀλυμπον, καὶ ἐξεπόρθησεν ὅλην τὴν χώραν τῶν Χαλκιδίων (2) καὶ τοὺς σύγγενους αὐτῶν (3) ἀνέλεν. Κάκειθεν ἦλθεν ἐπὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον, καὶ πάσας τὰς πόλεις ἔσχεν (4) ὑπηκόους τὰς ἐγγίστα. Οὐκ εἴχε (5) δὲ τοῖς Μακεδόσι τὰ ἐπιτήδεια τῶν τροφῶν, ὥστε λιμῶ πάντας (6) τελευτᾶν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἔργον ἐπινοίας μεστὸν (7) ταῖς φρεσὶν ἐρευνήσας τότε, πάντας τοὺς ἵππους τῶν ἱππέων ἀπέσφαζεν καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἐκδεῖρας ἐκέλευσεν (8) ὅπταν καὶ ἐσθῆιν·

Καὶ ἐκορέσθησαν καὶ τοῦ λιμοῦ ἀνέψυξαν (9). Καὶ τῶν μὲν λεγόντων (10)· « Τί ἔδοξεν Ἀλέξανδρῳ τοὺς ἵππους ἡμῶν ἀναιρῆσαι; ἰδοὺ πρὸς μὲν γὰρ τὸ παρὸν ἐκορέσθημεν τροφῆς, ἀνοπλοὶ δὲ ἔσμεν πρὸς μάχην, τῶν ἵππων ἡμῶν ἀποσπαγόντων » ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀλέξανδρος εἰσῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον (11) καὶ εἶπεν· « Ἄνδρες Μακεδόνες συστρατιῶται, τοὺς μὲν ἵππους ἀπέσφαξαμεν καίτοιγε ἀναγκαιότατους ὄντας πρὸς πόλεμον, ὅπως ἡμεῖς κορεσθῶμεν (12). Τὸ γὰρ κακὸν μετριοτέρῳ κακῷ ἀντιστηκούμενον μετρίαν (13) ἔχει τὴν λύπην· ἐτέρως γὰρ γῆς ἐπιθάντες φιλανθρώπου ἐτέρους μὲν ἵππους βαδίως εὐρήσομεν· ὑμῶν δὲ ἀπολομένων ἐκ τοῦ λιμοῦ ἐτέρους Μακεδόνας ἐς τὸ παρὸν οὐχ' εὐρήσομεν. [Οὕτως πραύνας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ τὴν ὁδοποιρίαν ἐποιεῖτο εἰς ἐτέραν πόλιν (14)].

[ΚΕΦ. ΜΕ'.]

Ὅθεν πραύνας τὸ στράτευμα τὴν ὁδοποιρίαν ἐποιεῖτο. Παραπεμφάμενος δὲ ἐτέρας πόλεις ἦλθεν εἰς Λοκρούς. Ἐπιμεινάντων δὲ ἐκεῖ τῶν στρατευμάτων ἡμέραν μίαν παραπεμφάμενος ἦλθεν ἐπὶ τοῦ Ἀκραγαντινοῦ. (1) Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ τοῦ Ἀπολλωνος ἱερὸν ἡΐου τὴν Φοῖβο-λάλον (2) αὐτῷ μαντεύσασθαι. Τῆς δὲ λεγούσης μὴ χρη-

Ἄνδρα B. || 3. θύρας B. || 4 αὐτῷ C. || 5. τὴν π. ὁ. om. B. || 6. οὐ γὰρ... ὑμῶν om. B. || 7. αὐτοῦ addit C. Cap. XLIV. 1. Βοττεῖαν C. Βοτύναν B. || 2. Χαλδαίων codd. || 3. αὐτῶν om. B. || 4. αὐτῷ add. C. || 5. εἰλεψε C. || 6. πολλοὺς ε. πλείστοις; || 7. Hinc denuo incipit cod. A, sec. quem haecce dedi; in BC ita legitur: ἔργον ἐπινοίας μέγιστον ταῖς φρεσὶν ἐποίησατο. ἐρευνήσας γὰρ πάντας etc. || 8. ἐκεί. τῷ στρατῷ τὰς σάρκας ὅπτοντας τροφῇ κορεσθῆναι. Οἱ δὲ τῆς λιμοῦ ἀναγκαϊότητος ἐχρῶντο. A. || 9. ἀνένυσαν B. || 10. θρυλλούντων δὲ τῶν στρατιωτῶν καὶ λεγόντων A. || 11. αὐτοῦ μέσον add. C. || 12. ὑμῖς τῆς τροφῆς κορεσθῆτε A. || 13. μετριοτέραν A. || 14. τὰ στρ. αὐτοῦ ὥρμησεν ἐπὶ τὰ μέρη τῶν βαρβάρων διὰ τῆς Κιλικίας. C.

Cap. XLV. Quae inde ab hoc capite leguntur usque ad lib. II cap. 4, inseruimus h. l. e codice A. Confer not. ad cap. 27, 1. || 1. Sic cod.; *Agragantum* Valerius; in aliis duobus codd. latin. locus scribitur *Tragacines* et *Traganes*, notante Majo, qui significari censet Agrigentum, Aetoliae urbem ceterum ignotam quam memorat Steph. Byz. Parum hoc probabile. Corruptum potius nomen est. Inducatur haud dubie *Tegyra*, quae Boeotiae urbs ad viam sita ex Locride

ces jubet, neque ulterius ejus vim atque impotentiam formidare. Nec tamen se velle, respondit, urbem quam confidentissime reserent: se in praesenti oppidum haud ingressurum: « enim cum revenero, inquit, non hospes vobis, sed amicus ero. »

XLIV. His dictis, iter ad Euxinum tendit, omnesque sibi urbes ejus litoris vendicat. Equestri denique Neptuno sollempniter operatus ad Maotim paludem venit asperam satis et inviabilem praere rigore. Quae circa occupatus omnibus hisce deficitur quae ad alimoniam requiruntur. Igitur fame obsessis ita praesentibus consulit, uti equos militum interfici jubeat, eisque milites vesci. Enimvero quamquam id consilium ex necessitate sequerentur, tumultus tamen et indignatio omnium congruebat, veluti studio factum, ut necessitate praesenti spes sibi futura laberetur. Quare cum omnis militaris observantia solveretur, neque ad custodiam solitam vigiliis ceteraque munia servarentur, rex motus in haec verba concionatur:

« Neque me fugit, fortissimi milites, rem militiae necessitatisque bellicae prima subsidia equos haberi oportere, quos ego interfici jusseram, et de usu illorum ad alimoniam victumque proficere. Sed cum in ea re duorum nominum

periculum versaretur, ut aut equis aliti viveremus, aut hisce servatis vel priores vel pariter oppeteremus: secutum me fateor consilium, quod pro deteriore melius videbatur. Quippe spem foveo, diis coepta juvantibus, fore uti cum primum gentem aliquam et subsidium uberius nacti fuerimus, equos quoque haud deterioris usus parare sit nobis facultas. Quippe si vos, quod omnes superi difflexerint, detestabili illa necessitate famis animas poneretis, milites quidem forsitan possem, sed Macedonas milites ubinam repperissem? Quare animos reformati in melius, vobisque suadete, nullum esse vestrum adeo sui amantem atque sollicitum, quem non praesumo me mea cura praevertere. » Hisce dictis sedati erant animi militum, revocatisque viribus ad officia castrensia sese converterant.

XLV. Quare percussis plurimis civitatibus, iter in Locros prolinus vertit: qua in urbe reffectis animis omnium, Agragantum tendit. Eam urbem ingressus, nihil moratus scandit Apollinis templum, sacerdotemque, quae ibidem antistabat, solitam vaticinari in id ipsum coepit urgere. Enimvero cum vates, dei in se spiratione cessante, nihil tale se posse fateretur, Alexander motus, ni faceret interminatur tripodem quoque se ad Herculis fabulam sublaturum. Et

σιμοθεῖν αὐτῷ το μαντεῖον, ὀργισθεὶς δ' Ἀλέξανδρος εἶπεν· « Εἰ μὴ βούλει μαντεύσασθαι, βαστάξω καὶ γὰρ τὸν τρίποδα ὥσπερ δ' Ἡρακλῆς ἐβάσταξε τὸν Φοιβολά-
λον τρίποδα, δν Κροῖσος δ' Ἀυδῶν βασιλεὺς ἀνέθετο. » Ἦλθεν δὲ αὐτῷ φωνὴ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ· « Ἡρακλῆς, Ἀλέξανδρε, τοῦτο ἐποίησε θεὸς θεῶν· σὺ δὲ θνητὸς ὢν μὴ ἀντιτάσσου θεοῖς· αἱ γὰρ πράξεις σου μέχρι θεῶν ἐλη-
λύθαισι (3). » Τῆς οὖν φωνῆς ἐνεχθείσης εἶπεν ὁ Φοιβολά-
λος μάντις· « Αὐτὸς δὲ θεὸς σοι ἐμαντεύσατο τῷ ἰσχυ-
ροτέρῳ σε δνόματι προσαγορεύσας· ἐδόθησε γὰρ ἐξ αὐ-
τοῦ· « Ἡρακλῆς Ἀλέξανδρε. » Τοῦτο σοι προμηνῦν ὅτι ἰσχυρότερον πάντων δεῖ σὲ γενέσθαι ἐν ταῖς πράξεσι, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας μνημονεῦσθαι. »

[ΚΕΦ. Μ Ϛ.]

Παραγενομένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὰς Θήβας καὶ αἰτοῦντος τοὺς Θηβαίους στρατεῦσθαι ἄνδρας α (1) ἀρίστους, ἀπέκλεισαν οἱ Θηβαῖοι τὰς πύλας καὶ μήτε πρέσβεις πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον [ἀποστείλαντες] (2) μήτε δεξάμενοι, καθώπλιζον στράτευμα πρὸς τὸν Ἀλέξαν-
δρον ἀνερχόμενον. Ἐπεμπον δὲ ἐνόπλους ἀπὸ τῶν τει-
χῶν κηρύσσειν τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἢ πολεμεῖν ἢ ἀπέρχεσθαι ἀπὸ τῆς πόλεως. Ὁ δὲ μειδιάσας εἶπεν· « Γενναῖοι Θηβαῖοι, τί ἐαυτοὺς ἀποκλείσαντες [ἐντὸς] τῶν τειχῶν, τοῖς ἐκτὸς παρακαλέετε (3) ἢ πολεμεῖν ἢ ἀπέρχεσθαι; μαχέσσομαι οὖν, νῆ τὸν Δία, οὐχ ὡς πρὸς πολεμικοὺς (4)

οὐδὲ ὡς πρὸς γενναίους καὶ ἐμπείρους ἄρα εἰς μάχας, ἀλλ' ὡς πρὸς ἰδιώτας καὶ δειλοὺς· πάνν γὰρ ὑπὸ τὸ δό-
ρυ πάντας ἔχω ἐαυτοὺς ἐγκλείσαντας ἐντὸς τῶν τειχῶν. Ἀρίστων (5) γὰρ ἐστὶν ἀνδρῶν ἐν ἐλευθέρῳ πεδίῳ μά-
χεσθαι, γυναικῶν δὲ ἔργον κατακλείεσθαι (6).

Ταῦτα εἰπὼν ἐκέλευσε τετρακιςχιλίους ἵππεῦσαι δια-
τρέχειν ἔξωθεν τὰ τεῖχη καὶ τοξεύειν τοὺς ἐφεστώτας (7),
ἐτέροις δὲ δισχιλίους ἐκέλευσεν ἀξίνησι (8) καὶ πέλυξι
διστόμοις καὶ μακροτάτοις θυξί τε [καὶ] σιδηρίαις
μογλοῖς ὀρύσσειν τὰ θεμέλια, καὶ τοὺς ὑπὸ τῆς Ἀμ-
φίονος λύρας ἀρμολογηθέντας (9) λίθους διαμογλεύοντας
καταρίπτειν, πῦρ τε ταῖς πύλῃσι (10) προσφέρεισθαι καὶ
τοὺς καλουμένους κριοὺς ἐρείδεσθαι πρὸς τὴν τῶν τει-
χῶν διάλυσιν, ἔτι τε τὰ ὄργανα διὰ τε σιδήρου καὶ ξύ-
λων κατεσκευασμένα διὰ τροχῶν ἀπὸ τῆς τῶν στρατιω-
τῶν βίας συνωθούμενα μάκροθεν (11) ἐξαφίεναι πρὸς τὰ
τεῖχη, καὶ τάχει τοὺς πάνν πυκνῶς ἀρμολογηθέντας (12)
λίθους [διαλύειν]. Αὐτὸς δὲ μετ' ἐτέρων χιλίων σφεν-
δονιστῶν (13) καὶ λογχοδόλων κατασκάψας περιέρχεται.
Πῦρ μὲν οὖν ἦν πάντῃ, καὶ λίθοι καὶ βελέμενα (14) καὶ
δοράτων ἀχμαὶ ἠκοντίζοντο. Ἀπὸ δὲ τῶν τειχῶν οἱ Θη-
βαῖοι κατέπιπτον τιτρωσχομένοι· ὥσπερ ἐκ αἰθερίων (15)
βολῶν θεόληπτοι σφενδονοῦμενοι ἐτελεύτων· οἱ δὲ κα-
τάρχοντο μὴ δυνάμενοι ἀντιτάσσεσθαι. Ἐντὸς μὲν οὖν
τριῶν ἡμερῶν πᾶσα ἡ Θηβαίων ἐπυρπολεῖτο (16) πό-
λις. Πρῶτον μὲν διαράσσεται ἡ Καδμεία πύλη καλοῦ-

Thebas petenti, et Apollinis oraculo clarissima erat (vide Callisthenis fr. 2). Fortasse scriptum olim fuit : ἐπὶ τοῦ Τεγύρας μαντείου. || 2. Φοῖβον λαλεῖν cod. || 3. λαλῆθῶσιν cod. Ex Valerio scripseris : ἐν τὰς πρ.. ἐλθεῖν δέληξ.

Cap. XLVI. 1. α dedi pro δέ. || 2. ἀποστ. supplevi, sicuti mox vocem ἐντὸς. || 3. παρακομίζετε cod. || 4. πολ' cod ; præstaret ejicere vv. πρὸς πολ. οὐδέ. || 5. ἀρίστην γ' εἶναι cod. || 6. codex addit δῖνας τοὺς μέλλοντας. || 7. ἐστώτας cod. || 8. ἐν ἀξίνῃσι cod. || 9. ἀρμολογείσας τοὺς λ. cod. || 10. πύλῃσι cod. || 11. μακρ. δέ cod || 12. τοῦ π. π. ἀρμολογήσας cod ; verbum excidit. || 13. σφενδοναρίων cod. || 14. βερίανα cod. || 15. ἀθρίου

cum dicto aufert scilicet tripodam, quem Cræsus quidem opulentissimum consecrarat : sed per eum divino spiritu commeante vaticinari antistitem fas erat. Tum fertur ex adyto vox ad Alexandrum :

Id quidem quod tu facis,
Hercules fecit et ille deus
Et divinitati jam destinatus.
Quare et te par est nihil
In nostri contumeliam niti:
Si modo virtutibus tuis
Ex favore numinum consulis.

Hiscæ dictis ex adyto, addit et vates :

En vides, rex, quod illa tibi
Numinis præstigiis divinitio,
Quæ et Herculem et Alexandrum vocat
Igitur prænunio tibi fore actus tuos
Humanorum omnium fortiores,
Nomenque per sæcula porrigendum.

XLVI. Hinc cum Thebas Alexander transcendisset, petet-
retque Thebanos indidem armatorum mille comitatum, The-
bani portas post hæc præcepta clausurunt : factique ejus te

meritatem cum supplicatione non excusassent, arma sum-
psere, et ad resistendum violentiæ Alexandri sese paravere;
adduntque his illud; quingentos armatos e suis muris insi-
stere ac voce maxima clamare jussere atque Alexandro di-
cere, uti aut veniret ad prælium, aut de manibus et obsidione
discederet. Sed ad hæc ridens Alexander, « O vos stultissimos
dixerim, qui cum ipsi custodiam vestri murorum vallo te-
neatis, nobis præcepta bellandi præbetis! » Igitur gerendum
his ait morem, præliaturumque se minatur, non ea tamen
opinione qua cum fortibus disceptaret.

Etenim protinus jubet mille quidem equites circumval-
lare eos qui in muro constiterant; pedites vero securibus
vectibusque aggredi claustra portarum ac fundamenta sub-
ruere murorum. Non enim difficile esse id ædificium armis
excidere, quod per lyrae cantus et musicam tumultuario
convenisset; et statim injici flammam arietesque admoliri ju-
bet, quorum crebro et vehementi admodum pulsu non dif-
ficile nec diu casus omnium est moratus. Ipse vero cum
mille funditoribus totidem obire discursim, adeo ut omni
telorum genere fatigatos aut prosternerent Thebanos, aut
vulnerarent. Atque ita tertio fere die, conlapsis omnibus

μένη, ἐνόησεν δ' Ἀλέξανδρος ἐφεστώς. Εὐθὺς δὲ δ βασιλεὺς διὰ βραχυτέρας βιταμίδος (17) εἰσῆλθεν μόνος. Πολλοὶ δὲ τῶν ὑπ' αὐτῷ Θηβαίων (18) φυγῇ ἀπέτρεχον· τοὺς μὲν γὰρ ἐτίτρωσκειν δ' Ἀλέξανδρος, τοὺς δὲ καὶ φόβῳ συνετάρασσε. Συνεπέρχονται δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἐτέρων πυλῶν οἱ ἐπίλοιποι στρατιῶται σὺν ὅλοις καὶ ἵπποις (19), πάντες ὄντες τὸ πλῆθος τριχλίοι καὶ πάντας ἀνατροῦσιν. Ἡδὴ δὲ τὰ τεῖχη διελύοντο [καὶ] κατέπιπτον· ὅζῳ γὰρ τὸ Μακεδονικὸν στράτευμα πρὸς τὰ ὑπ' Ἀλεξάνδρου κελευόμενα πάντα. Πολλῇ δὲ λύθρῳ ἀνθρωπίνῳ κατεβράχθη (20) τὰ πρωτοπαγῆ Καδμεῖα θεμέλια, καὶ πολλῶν Θηβαίων σώματα στείνος ἐπετήρει γῶρος, ἔχειρέ τε Κιθαιρῶν ἐπὶ Ὠρήνῳ οἰκίους καὶ πόνοις ἐπιτερόμενος· κατέπιπτε γὰρ οἰκία πᾶσα, καὶ πυρὶ κατεφλέγετο πᾶσα Θηβαίων πόλις χειρὶ Μακεδονικῇ· οὐκ ἔμεινε τὸν πολυσφαγῆ σιδήρον αἱματόεσσα (21)· ἀδοξήθητο δὲ Θηβαῖοι φρενομανεῖς ὑπ' Ἀλεξάνδρου ἀπώλοντο.

Καὶ τότε Ἰσμηνίας τις Θηβαῖος, τῆς αὐλομελωδίας ἔμπειρος ἄνθρωπος καὶ σοφὸς τῇ γνώμῃ τυγχάνων, δρῶν τὰς Θήβας καταρριφεῖσας καὶ κατασκαπτομένας καὶ πᾶσαν ἡλικίαν αἰρουμένην, στενάδας ὑπὲρ πατρίδος, διὰ τῆς τῶν αὐλῶν ἔμπειρίας ἀριστεύων (22) ἐνενοήθη τοὺς αὐλοὺς βαστάξας παρὰ τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως γονυκλινῆς γενέσθαι, καὶ οἰκτρὸν καὶ καταδῆς καὶ ἐλεημονικὸν μέλος ἀναμείλφαι, ὅπως διὰ τῆς τῶν αὐλῶν δεήσεως καὶ διὰ τῆς τοιαύτης μελωδίας καὶ μουσικαῖς Ὠρήνῳ μελωδῶν δυνηθεῖ εἰς ἔλεος καταγαγεῖν τὸν Ἀλέξανδρον. Ἐκρινε δὲ πρῶτον δεητικούς [λόγους] τῷ δυνάστῃ προσενέγκασθαι, καὶ τὴν χεῖρα προτείνας μετὰ πολλῶν δακρύων ἄρχεται λέγειν οὕτως·

Ἀλέξανδρε, [βασίλευ (23) μέγιστε, φείσαι ἡμῶν εὐτελῶν· μὴ τοιούτῳ κινδύνῳ τὴν πόλιν ἡμῶν εἰς τέλος ἀφνίσῃς].

Νῦν πειραθέντες τὸν σὸν ἰσθμὸν κράτες σεβόμεθ'· ἐπίσχες τὰς ἀνικητοὺς χεῖρας ἀπὸ Θηβαίων ἐπιδοξοτάτους θεοῖς (24) ***

καὶ προγονικῆς μίξεως ἀρχίγονον βλάστημα Διός· τε καὶ Σεμέλης πυρὶ λόγευτος Διόνυσος ἐν Θήβαις [ἔφυ], [καὶ] Ἡρακλῆς Διὸς καὶ Ἀλκμήνης σπορά (25). Οὗτοι πᾶσιν ἀνθρώποις κληθῇ * καὶ ἐν εἰρηνικῇ σωτηρίᾳ φύλακες ἐφάνησαν. Σοῦ δὲ τυγχάνουσιν, Ἀλέξανδρε, προπάτορες ὄντες.

Τούτους σὲ χρή μνήσασθαι εὐεργετῶν (26)· ἐκ θεῶν γεγόμενος μὴ ὑπερίδης τοῦ Διόνυσου καὶ Ἡρακλέους τρόφους (27)· μὴδὲ τὸ βοόκηιστον ἄστῳ κατασκάψης·

ἔνδοξος γὰρ (28) Μακεδόσιν γενήσεται.

Ἄγνοεῖς, Ἀλέξανδρε, Θηβαῖον [ὄντα]

καὶ οὐχὶ Πελλᾶιον (29) ἢ Θηβαίων χώρα

σὲ λιτανεύει διὰ τῆς ἐμῆς φωνῆς

τοὺς σοὺς προπάτορας κομιέουσα θεοῦς.

Λυαῖος (30) εὐερόσυνος καὶ χορῶν θεός *,

*** Ἡρακλῆς

δίκαιος ἔργοις καὶ βοηθὸς ἀνθρώποις.

Ἡδὴ μνηστὴς τῶν σῶν προγόνων [γενού]

εἰς εὐεργεσίαν τρέπε τὰ τῆς ὀργῆς,

καὶ πρὸ τοῦ κολάζειν τὸ ἔλπειν ἔχε·

μὴ θῆς ἐρήμους τοὺς σε σπεύραντας θεοῖς·

τῶν σῶν γενεαρχῶν μὴ καθαιρήσῃς πόλιν·

ἰδίαν σου πατρίδα μὴ ἀγνοῶν κατασκάψης.

Ὅρᾳς τὰ τεῖχη ταῦθ' ἃ δεδομήκασι (31)

Ζῆθος ὁ ποίμην καὶ ὁ λυρωδὸς (32) Ἀμφίων,

οἱ Ζήνος (33) υἱοί, οὓς λάβρα τέκεν νύμφη

ἢ Νυκτέως [ποτ'] ἐν χρόνοις πλανηθείσα.

Τὰ θεμέλια ταῦτα καὶ τὸ πλοῦστον

δῶμα (34) πύργος καὶ Κάδμου **

Ὅ δὲ λαμβάνει τὴν νύμφην Ἀρμονίαν,

ἣν ἔτεκεν ἀρρογενὴς Κύπρις **

τῷ κλεψικοίτῃ Θερσίφῳ συνελθοῦσα.

Τὴν σὴν ἀρουραν ἀκρίτως μὴ ἐρημώσῃς·

μὴ καταπλέξῃς πάντα Θηβαίων τεῖχη.

πλαγίου (35) τέ ἐστιν ἄδωμα * ὁ δὲ τί δὲ δυσδαίμων

πατὴρς ψόγον τὴν ἡδύνουν λυγρὰ μήτηρ.

τας βιταμίδος cod.; fortasse βηγμίνος (v. Pesych. s. v.), quod proxime accedit ad traditas literas; possis etiam δ. βραχυτάτου βήγματος. || 18. τῶν ὑπ' αὐτῶν Θηβαίων cod. || 19. σ. ὅλοις ἵππευσιν cod. || 20. κατεστράφη cod. || 21. αἱματώσασα cod. || 22. ἀριστεύειν ἄρχεται, ἐνενοήθη cod. || 23. Quod sequitur carmen lacerum sine meliorum codicum ope restitui nequit. Versuum ratio non ubique eadem fuisse videtur: trimetri iusta mensurae a scribis aevi sequioris in versus dodecasyllabos mutati sunt. Ceterum fons narrationis fuerit ὁ Ἀλεξανδριανός (ἔστι δὲ ἱστορία Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνα; ὅτε Θήβας παρέλαβε. Suidas.) Soterichi poetæ Oasitæ. — Initium declamationis usque ad verbum σεβόμεθα iam legimus in cod. C. cap. 27. Hinc supplevi verba quæ uncis includuntur; inde etiam assumpsi versum quartum, qui in cod. A sic habet: νῦν πείρα μαθόντες τὸ σὸν σθενοκράτος. Articulum τὸ non erat cur β. 29 uncis includerem. || 24. versus excidisse videtur; sin minus, scripserim Θηβῶν ἐπιδοξοτάτων θ. προγονικῆς γὰρ, etc. || 25. Διὸς τε κ. 'Α. κατασκαφεῖς cod. In antec. supplevi ἐξυ et καί. Quæ sequuntur corrupta sunt. || 26. καὶ εὐεργετῶν, ὥσπερ ἐκ θ. cod. || 27. Θήβας ἀπολλύμενος; addit codex. || 28. ὕστερον add. cod. || 29. Πελλὰ πόλις (Πελλαῖοπολιν;) σ. Θηβαίων γ. λιταν. cod. || 30. λύσαι οὓς εὐρ. καὶ χωρὶς διασώτας, Ἡρακλῆς εἰς. ἔργοις καὶ βοηθὴ ἀνθρώποις. ἦδη καὶ μιμ. τ. σ. π. καλῶν καὶ ἀγαθῶν ὄντων τὸ πλεόν, εἰς ἐργασίαν μετατρέπεται τὰ τ. ὀργῆς πρὸ τὸ προχειρότατον τοῦ καλᾶν κτλ. cod. || 31. ταῦτα δεδομμένα cod. || 32. ὁ λυιδόρος Α. cod. || 33. Ζήνωνος οὓς λ. ἔτεμεν cod. || 34. δόγμα; paulo post in cod. legitur τῷ κλεψικοίτῃ Θερσίφῳ. || 35. Sensus loci fuerit: τοῦ Λατοῦ τὸδ' ἐστὶ καὶ δῶμα, ἐν ᾧ ἔτεκε

quæ obstabant, ineluitur Alexander Thebas, easque diripere excindereque festinat tot scilicet sæculis et Cadmi ceterorumque imperiis nobiles.

Ad quam fortunam ceteris præstupescitibus præ vi malorum, uni tibicinum forte consilium subito aptare tibias, et melos quam posset flebile canere regis pedibus provoluto. Quod cum Alexander videret acuto et religioso consilio

efficax multum atque ad movendam sui misericordiam esse provisum; tunc auctus ille manibus extensis:

Hancine tu urbem, maxime regum Alexander,
Properabilis excindere, quam tibi dii
Immortales prospicie tuæ principes
Pepererunt? nonne te subit hinc Liberum
Ortum? hanc Hercules esse nutricem

Ἡρακλέους τέμνονος ἦν τὸ μὲν πρῶτον
Ἀμφικτύονος οἶκος· ὁ δ' ἐκοιμήθη
τρεις νύκτας ὁ Ζεὺς εἰς μίαν· [συν]αθροίσας.
Ὅρᾳς ἐκείνους τοὺς περλεγμένους οἰκούς;
ἀκμήνδε ἐτεκατάζοντες οὐρανοῦ (36)
* μῆνην ἐκ κεραυνοῦ **
τὴν ποθομένην βάλλει Σεμελῆν (ποτέ) ὁ Ζεὺς·
ὁ δὲ μέσου τοῦ πυρὸς τὸν εἰραφιῶτην (37)
ἀπεκύχησεν λινεόχην (38)**
Ὁ δ' Ἡρακλῆς μένηεν ἐν θεοῖς τρηθείς (sic).
Μεγάρην ἀνέειλεν τὴν γυναῖκα τοῦ Ζεύς.
Ὁ βωμὸς οὗτος ἐστὶν ὃν βλέπεις Ἡρας·
ὡνήλια (sic) κέκηκεν * * * [κλῆς]
Ὁ βωμὸς [οὗτος] ἀρχαῖος (βωμὸν ἀρχαῖον c.), ἐνδ' Ἡρα-
χιτῶνα σάρκα δαρδάρποντα**
καθελώθη * δὲ χερσὶν τοῦ Φιλοκτήτου.
Ταύτη (38*) Φοῖβόλογον Τειρεσίου δῶμα,
ὃς τρίς γέρων γίνεται μάντις (39) **,
ὃν εἰς γυναῖκα μετετύπωσε Τριτωνίς.
Ἀθάμας μανεῖς ἐνταῦθα παῖδα Λέαρχον (40)
τόξους ἀνέειλεν εἰς πλευράν (41) τυπωθέντα.
Ἐνθεν δ' Ἰνώ (42) ἥλλατο εἰς βυθὸν κύμα
σὺν τῇ Μελικέρτῃ τῇ νεογόνῳ λυσσώδης. (43)
Ἐνθεν ὁ πηρὸς Οἰδίπους ἀπηλάσθη
ταγαῖς Κρέοντος (44). Οὗτω (οὗτος;) βάκτρον Ἰσμήνην **
Οὗτος ἀπόρρους ἐκ μέσου Κιθαριῶνος
Ἰσμηνός ἐστι Βακχεῖον φέρων ὕδωρ.
Ἐλάττην ὁρᾷς εἰς ὕψος ἀρθείσαν κλάδοις;
Ἐνθάδε Πενθεύς (45) τοὺς χοροὺς κατοπτεύων
πρὸς τῆς τεκούσης δυστυχῶς (46) διεσπάσθη.
Πηγὴν ὁρᾷς (47) βρύουσαν ἐμμοχθον (48) ὕδωρ,
ἐξ ἧς βοὸς μύκημα δεινὸν ἤχειται;
τουτέστιν αἷματι σεσυρμένης Δίρκης.
Ὅρᾳς ἐκείνην * στάτην (49) ἀκρώρειαν,
τὴν ἐξέχουσιν αὐτοῦ τῆς ἀταρπειτοῦ (50);
ἡ Σφιγξ (51) ἐπ' αὐτῆς ἔζετ' ἡ τεράστιος;
πρὸς ταγμὰ προστάττουσα δημόταις πᾶσιν.

ἦν Οἰδίπους ἀνείλ' ὁ πολλὰ μερμήρας (52).
Αὕτη θεῶν πηγὴ (53) καὶ ἱερὰ κρήνη,
ἐξ ἧς ἀναβλύζουσιν ἀργυραὶ νύμφαι·
εἰς τὰ λιβάδια Ἀρτεμις κατελβούσα
φαιδρύνει χρώτας· ὁ δὲ δύσαγνος Ἀκταίων
ἂ μὴ θέμις κατεῖδε λουτρά Δικτύνας (54).
[ἀπ]αλλαγίς ἐς ἑλαφον (55) ἀκλεῶς σῶμα
κυσὶν ὁμοδιαίτοις (56) διὰ τὸ λουτρὸν ἡγρεύθη
***
Ἐν πᾶσιν Ἀρης ἐπολέμησεν τὰς Θήβας.
Ἐνθα Πολυνείκης ἦρετ' Ἀργεῖου λαὸν
στράπτων λοχαγός· Ἐνθα Τυδεὺς λόγῃ (57).
Ἐνταῦθα Καμπανεύς περὶ τὸ χεῖλος (58) ἐφλέγχθη·
τὰς μὲν πύλας καλοῦσι τὰς Ἑλεκτριδας (59).
Πύλαις δὲ ταύταις προστεθείσαις ἡμῖν (60)
ἀρρήκτες Ἀμφιάρκον χαίρουσα δεχοίοιτε γαῖα
ὡγυγίαις πύλαις ἐν τρίταις
κλήθρε πομέδοντα τὸν μέγαν εὐσθενῆ τ'
εἶπε τὸ κηδίστεσιν παρὰ πύλαις
παρθενοποιός· ὅτε ἦν μόλην* ὥς πύλαις
ὀλῶς μυρίεσιν ἐκλήθη.
Θανέντ' ἔθαψεν τὸν λαύαγον (λοχαγόν;) Ἀργεῖος
ἡδίστως ἀγνὰ ἵστε τεύσαι Καμμίαν,
αὐταὶ λυέου (Λυαίου) τοῦ φίλα υἱὸς ὥς (ὦν),
οὐ Θῆβαι αἴταν πέρυκαν ἀς ἐπὶ σεσώπῳ (Αἰσώπῳ) βακ-
[χίους].

ἀς σὺ κελεύεις ἐκ βάθρων καθαιρεῖσθαι·
Ὅρᾳς σὺ στήνδ' Ἡρακλέους προῦμα.
τοῦ σου γενεάρχου καὶ πατρὸς Φιλίππου;
σεαυτοῦ τεμένην ἀγνοῶν θέλει φλέγει;
τί τοὺς γονεάς τοὺς τεκόντας ὑβρίζεις;
Ἡρακλέους γένος [τε] καὶ κλυτοῦ Βάκχου.

Οὕτως μὲν ἱκετεύσας Ἰσμηνίαν ἔπесεν παρὰ ποσὶν
Ἀλεξάνδρου βασιλέως. Ὁ δὲ Μακεδὼν ὄμμα πρὸς αὐ-

δυσδαίμονα πατροκτόνον τὸν Οἰδίπουν λυγρὰ μήτηρ. || 36. Ἀλκμήνης τῆς καταξούσης ἐξ οὐρ. ? || 37. ἡραφότην cod. || 38. Λικνίτην? || 38. ταύταις τῇ Φοῖβου λόγια cod. || 39. μάντις cod.; fortasse Tiresias Manthūs pater; mox Τρίτωνα cod. || 40. δὲ ἄρχον cod. || 41. νεῦρο, cod.; fortasse νῶτον. || 42. δ' ἐκείνο ἥλλατο cod. || 43. λυσσότην cod. || 44. ἀπελάσθη τὰ γενοκρίων. τος cod. Pro οὕτω fortasse fuit ὁδοῦ βάκτρον sc. ἔχων κτλ. Deinde cod.: οὕτω ἀπότομος εἰς μέσον Κιθαριῶν εἰσίν βακχεῖον φέρων. || 45. ἐντὶ δὲ Πενθεύειν cod. || 46. δυστύχοις cod. || 47. τὴν Ἀγνήνορος cod. || 48. ἐμμοχθον cod. || 49. ὑστάτην, ἐσχάτην? || 50. τῇ σαγνῇ τῷ cod. || 51. εἰσφῆξ.. τεραστία cod. || 52. μερμήρας cod. || 53. π. θεῶν ἐστὶν cod. || 54. δίστωας cod. || 55. ἀλλαγίς ἑλαφος cod. || 56. κυρινομοδιαίτοις cod. || 57. θυρέων λόγῃν cod. || 58. Καμπ. sic cod.; deīn fortasse fuit κήλοις Διὸς ἐφλ. vel Καμπανῇ πυρὸς κήλον φλέγει vel Καπανεύς περὶ τὸν κλήμακ' (v. περὶ τὸ τεῖχος) ἐφλέγχθη. || 59. τὰς δὲ ὕλοκρας cod. || 60. A sequentibus manum abstiniui. Primos versus in hanc fere sententiam reliquerim.

Πύλαις δὲ ταύταις προστεθέντα Προΐτιν (sic Eurip.)
ἀρρηκτὸν Ἀμφιάρκον χαίνουσα γῆ
ἐδέξατ'. Ὁγυγίαις παρὰ πύλαις Ἰσμαρος
ἀνέειλεν Ἰππομέδοντα τὸν μεγασθέν.

ἔπесεν δὲ Νήιτησι (sic Eurip.) παρὰ πύλαις *
* Παρθενοποιός **
δ' δ' ἐν Ὁμολοίῃσιν πύλαις ὀλῶν ἀνῆρ
Ἐτέοκλος ἐκλήθη.

Hinc illa orgia et praestantissimos
deorum cultus diffusos esse per mundum?
Boni igitur consules, ac facesset
Ab hac tam sacrilega voluntate.
Neque enim, si quid impatientibus
Ira belli mandavit, non mox te
Ad poenitentiam [arbitror] reversurum.

Addebat etiam:

Hos tibi muros, haec moenia Zēlius ille,
Vel Amphion stirpis tuae pars innoxima,
Apolline Musique adminiculanti
Fecit, Nec vides, in rem tuam tuique
Generis gloriae te servire? Quid quod

Idem illi dii praestites et majores tui
Lætitiā suis et ultionem ex hostibus,
Pacem denique cum ignotis
Majestate sui et virtutibus pepererunt?
Hoc Liber ex India, hoc nobis Hercules
Ex omni terrarum orbe procurat:
Quorum te malo imitatore potius
Quam invidente fuisse. An tibi putas
Sine sacrilegio rem futuram
Locum istum ferro et igni postulari,
In quo Semelen tuam rex deum Jupiter
Maritaverit, in quo Alcemenam quoque
Idem Jovis [nepotii] dignatus sit?

τὸν μηχανάνας καὶ τοὺς δόντας τοῖς ὁδοῦσι συντριβύν, ὄργην ἀναπνέων τοῖον εἶπε τὸν μῦθον·

*Ω παγκάκιστον ἐκλόχευμα Καδμείων, ὦ παγκάκιστον ζῶον καὶ θεοὺς μῖσος, ὦ δημίον * βλάστημα βαρβάρου ῥίζης ὡς τῆς ἐπ' Ἰσμήνης σὺ λείψανον λύπης, σοφιστικῶς μοι καὶ πεπλασμένους μύθους εἰπὼν ὑπέλαβες ὅτι πλανᾷς Ἀλέξανδρον; ἐν γὰρ πρὸς **.

** πᾶσαν τὴν πόλιν καθαιρήσω καὶ πυρὶ τεφρώσω καὶ πάντας ὑμᾶς μετὰ πάτρας κατασκάψω. τὴν τῶν γονέων * * (lacuna in codice)

Εἰ γὰρ σὺ γινώσκεις μοῦ τὴν σποράν πᾶσαν, καὶ πόθεν ἔφυσα καὶ τίνες λοχεύσαντες, οὐκ ἦν σε [τεῖς] Θηβαίους ταῦτα κηρύττειν; « ὅτ' ἔστιν ἡμῖν συγγενὴς Ἀλέξανδρος » μὴ πρὸς πολίτην ἀποκατάστωμεν. δώμεν στρατηγίαν καὶ ὤμεν σύμμαχοι (61). ἡμεῖς, πολῖται, συγγενεῖς Ἀλεξάνδρου. δόξα ἔστιν ἡμῖν τῆς γερασιότητος ῥίζης, ἔάν οἱ Μακεδόνες ἐπιπλακῶσι Θηβαίους. » *Οτε δ' εἰς ἄμυναν οὐδὲν ἠτονήσατε, καὶ τὸ θράσος ὑμῶν τῆς μάχης κατρησγύνη, τότε [δὴ] μεταβολὴ καὶ δέσις ἀγνώμων, μὴ δυναμένη συνεχόντων ἀναρῆση (62), ὅτι οὐ δύνασθε πρὸς μάχην Ἀλεξάνδρου. ἀλλ' οὐδὲ Θηβαῖοι [ἐτ'] εἰσὶ· σὺ δὲ, σὺ πρῶτος, κάκιστος (63), τοῦ τέλους αὐθέντης [εἰ].

*** Θῆβας δ' αὐτὸς καταφλέξω καὶ εἰς μανίαν (Ἰσμηνίαν) σε τὸν κάκιστον αὐλήτην τῶν ἡμιφλέκτων δωματίων ἐφραστῶτα, οὕτω σε κελεύω διδύμων ὀργάνων ἥχος διὰ τὴν ἀνάλωσιν (64) αὐλήσαι.

Οὕτως εἰπὼν ἐκέλευσε στρατοῖς κατασκάπτειν Ἑπτάπυλα τεῖχη καὶ πόλισμα Θηβαίων. Πάλιν ἐκεῖ χαίρων ἐπεχόρευε Θηβαῖους Ἰσμηνὸς αὐτὸς αἰματοφύρτος (65) βρύσας· Βέβλητο τεῖχη καὶ πόλισμα Θηβαίων· Καὶ πᾶσα γαῖα ταῖς σφαγαῖς κοπωθεῖσα· Καταρριφέντων δωματίων πολυκαύστων Βαρύστονος [βρόμος] ἀπελθὼν ἐμυκάτο. Ἰσμηναῖος δὲ διδύμων ὀργάνων ἥχος ἦν ἀρμολογούμενος τοῖς ἐρεπίτοις ἐστῶς, Ὅπερ ἐκέλευσεν ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος.

*Ἐπεὶ δὲ τεῖχ' ἡ πᾶντ' ἐπιπτε Καδμείων, Καὶ μελαθρα

Λύκου (66) καὶ τὸ Λαβδάχου δῶμα, Εἰς εὐσέβειαν τῆς πάροιθε παιδείας Τὴν Πινδάρου * κάτανα (67) τύμβον, ἐν ᾧ ἦλθεν πεσὼν καὶ μετέσχε ταῖς Μούσαις, Πρὸς τὸν λυρῶδον τὸν γέροντα φοιτήσας. Πολλοὺς μὲν ἄνδρας περὶ πάτραν κατασφάζας, Ὀλίγους κατέλιπε παντελῶς ἐτιζώνας, Καὶ τοῦ νοῦ * αὐτῶν τοῦ γένους ἀπέλειψεν. Θῆβας γὰρ εἶπω μηκέτι λαλεῖν Θῆβας, Ἀλλ' ἀπολιν αὐτῶν τὴν πόλιν γεννηθῆναι. * ὥς ἔννομον εἶναι τὸν τοιοῦτον ἀνθρωπον *. συνέβη δὲ ταῖς Θηβαίσι ὑπὸ γενναίων *. Πρῶτην γὰρ κατασκευαζομένων τῶν τευχῶν καὶ τελομένων, ἡ Ἀμφίονος λύρα μελωδοῦσα ἐτέλεσε τὰ τεῖχη· κατασκαπτομένων δὲ αὐτῶν ὡς μνηστῆρας ἐπικολούθει. Τὰ οὖν ὑπὸ μουσικῆς μελωδίας κατασκευασθέντα ὑπὸ μουσικῆς μελωδίας πάλιν κατέπεσεν.

*Ἀπαντες οὖν Θηβαῖοι σὺν τῇ πόλει ἀπώλοντο. Ὀλίγων δὲ καταλειφθέντων, ἐκήρυξεν Ἀλέξανδρος ὅτου ἂν ἐπιβῶσι πόλεως Θηβαῖοι, ἀπολεῖ αὐτοὺς εἶναι. Κάκειθεν ὠδεύσεν ἐπὶ τὰς ἄλλας πόλεις.

[ΚΕΦ. Μ' ζ']

Οἱ δὲ καταλειφθέντες Θηβαῖοι ἐπεμψαν εἰς Δελφοὺς, χρησὸν λαβεῖν, εἰ ὅλως πότε ἀνακτήσονται Θηβαῖοι. Ὁ δὲ Ἀπόλλων ἐχρησμάδισεν αὐτοὺς οὕτως·

*Ἑρμῆς τ' Ἀλκίδης καὶ ἱμαντόμαχος Πολυδεύκης οἱ τρεῖς ἀθλήσαντες ἀνακτήσουσι σε, Θῆβη·

Οὕτω τοῦ χρησμοῦ δοθέντος, ἐξεδέχοντο οἱ Θηβαῖοι τὸ ἀποδοσόμενον.

*Ο δὲ Ἀλέξανδρος παραγίνεται εἰς Κόρινθον, καὶ καταλαμβάνει ἐκεῖ τὸν Ἰσθμίων τῶν ἀγώνων ἀγόμενον. Παρακαλοῦσι δὲ αὐτὸν οἱ Κορίνθιοι ἄξει τὸν ἀγῶνα. Ὁ δὲ πεισθεὶς ἐκάθισε. Καὶ εἰσαλθόντων τότε τῶν ἀγωνιστῶν, καὶ στεφανουμένων τῶν νικούντων ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἐτι τε καὶ δωρεὰς αὐτοῖς διδόντος τοῖς καλῶς ἀθλήσασιν, εἰς τῶν ἀθλητῶν, παράδοξος ἀνὴρ, Θηβαῖος τῷ γένει, Κλειτόμαχος ὀνόματι, ἀπεγράφωτο πάλην, παγκράτιον καὶ πυγμὴν (2). Καὶ ἐν μὲν τῷ σταδίῳ [κατὰ] τὴν πάλην πολυποικίλαις παλαίσμασι χρυσάμενος ἔρρηξεν τοὺς ἀνταγωνιστὰς, ὥστε ἔπαινον

61. σύμμαχοι γεννηθῶμεν cod. || 62. μὴ δυναμένη τὰ συμπεσόντ' ἀναρῆσαι? || 63. πρωτοκράτιστα cod. || 64. fortasse κατάλωσιν, vel πόλεως ἄλωσιν. In seqq. versus partim adhuc integros partim in prosam orationem dissolutos non erat cur distinguemus. Initio refingere licet : οὕτως κελεύει τοῖς στρ. κ. || 65. αἰμόφυρτος cod.; mutavi dodecasyllabi causa. || 66 μελοθολύκου καὶ τὸ βλαχὺ cod. Quae deinceps leguntur, turbata et manca. || 67 Post. ὡ παιδείας; e cod. B. (v. c. 27, p. 29.) supplere licet τηρήσας μόνην οἰκίαν τὴν Πινδάρου; sequentia quomodo restituenda sint nescio.

Cap. XLVI. 1. || 2. Κλητόμαχος cod. *Clitom.* et *Clytom.* codd. latin. || 3. τὰ τρίτων cod. || 4. αὐτοῦ cod. || 5. κοκκινούς cod.

Addebat et fabulas, quaecumque Thebanæ sunt, et memorias religiosas, quas vetus historia commendat. Sed hic commotior rex « Quam vellem, inquit, ὁ tu, qui civium tuorum infortunio suffragaris, consultor potius fuisses in melius, et illic tuam prudentiam exercuisses, ubi cautione opus fuerit, non huiusmodi experimento! Quare neque tibiis vinci pectus martium potest, nec contumelia militaris tam artificio quam supplicatione sopitur. » Et post hæc peragi excidium jubet.

XLVI. Sed Thebani quicumque fugæ contra eversionis

suae impetum consuluerant, ubi tempus fuit, congregati sciscitatum Apollinem mittunt, ecquid sibi reintegrare urbem Thebanam fata permitterent? Ad hæc igitur huiusmodi Apollinis est responsum :

Malugena, Alcides, et Pollux cestibus auctor Arte sua Thebis reditum cultumque dedere.

Hac sorte data opperiebantur Thebani, si quid tale proveniret.

Alexander vero cum Corinthum devenisset, eamque occupavisset, forte acciderat sollemne certamen gymnicum

λαβεῖν παρὰ Ἀλεξάνδρου. Ἐπελθόντος δὲ αὐτοῦ (4) στεφανωθῆναι τὸν τῆς πάλης στέφανον, εἶπεν αὐτῷ Ἀλέξανδρος· « Ἐὰν καὶ τὰ ἄλλα δύο νικήσης ἅπερ ἀπεγράψου, στεφανώσω σέ τοὺς τρεῖς στεφάνους, καὶ αἴτημά σοι δίδωμι ὅπερ ἂν αἴτησῃ. » Νικήσαντος οὖν αὐτοῦ καὶ τὴν πυγμὴν καὶ τὸ παγκράτιον, ἔτι μὴν καὶ τὴν πάλην, ἦλθεν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον στεφανωθῆναι τοὺς τρεῖς στεφάνους. Τοῦ δὲ κήρυκος πυθομένου αὐτοῦ τίς καλεῖται, καὶ ποίας πόλεως τυγχάνεις, ἵνα σέ ἀγορεύσω, εἶπεν· « Κλειτόμαχος μὲν καλούμενος, πόλιν δὲ οὐκ ἔχω. » Ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπεν· « Ὡ γενναῖε, τοιούτους τυγχάνων ἔνδοξος ἀθλητῆς, ἔπαινος σταδίου, τὰ τρία νικήσας,

πάλην, πυγμὴν, παγκράτιον, στεφανωθείς δὲ ὑπ' ἐμοῦ κοτίνους (5) στεφάνους, πόλιν οὐκ ἔχεις; » Εἶπεν ὁ Κλειτόμαχος· « Εἴχον πρὶν γέννηται Ἀλέξανδρος βασιλεὺς· γενομένου δὲ Ἀλεξάνδρου βασιλέως, ἀπώλεσά μου τὴν πατρίδα. » Νοήσας Ἀλέξανδρος ὁ λέγει καὶ τί μέλλει αἰτεῖσθαι, εἶπεν· « Ἀνακτιζέσθωσαν ὄψθαι εἰς τιμὴν θεῶν τριῶν, Ἑρμοῦ, Ἡρακλείους, Πολυδεύκους, ἵνα ἐξ ἐμοῦ γέννηται δωρεὰ καὶ μία αἴτησις. » Καὶ οὕτως ἀπέβη ὁ χρησμὸς τοῦ Ἀπόλλωνος·

Ἑρμῆς τ' Ἀλκίδης καὶ ἱμαντομάχος Πολυδεύκης, οἱ τρεῖς ἀλλήσαντες ἀνακτῆσουσί σε, ὄψθαι.

Ἀλεξάνδρου πράξεων μέρος α'.

BIBAION B'.

[ΚΕΦ. Α'.]

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀπὸ Κορίνθου διοδεύσας εἰς Πλαταιάς, πόλιν Ἀθηναίων, ὅπου τὴν Κόρην σέβονται, καὶ εἰσθὰς εἰς τὸ τέμενος τῆς θεοῦ, ὑφαινομένου ἱματίου ἱερατικοῦ αὐτῇ τῇ θεῷ, καὶ θεασάμενος κατέμαθεν*. Ἡ δὲ ἱέρεια εἶπεν· « Καλαῖς ὄραις εἰσῆλθες, μέγιστε βασιλεῦ, διάσῃμος ἔσῃ κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ διαλάμψεις. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐτίμησεν αὐτὴν χρυσῷ. Μεθ' ἡμέρας δὲ Στασαγόρας ὁ τῶν Πλαταίων στρατηγὸς εἰσέρχεται εἰς τὸ τῆς θεοῦ τέμενος, καὶ εἶπεν ἡ ἱέρεια· « Στασαγόρα, καθαιρεθῆναι ἔχεις. » Ὁ δὲ ἐν ὀργῇ γενόμενος εἶπεν· « Ὡ ἀναξία τῆς προφητείας, Ἀλεξάνδρῳ εἰσελθόντι προσηύξω, ἐμὲ δὲ καθαιρεθῆ-

σεσθαι (1) εἶπες. » Ἡ δὲ εἶπεν· « Μὴ χαλέπαινε ἐν τούτῳ· πάντα γὰρ οἱ θεοὶ διὰ σημείων δεικνύουσι τοῖς ἀνθρώποις, μάλιστα τοῖς διασῃμοῖς· ὅτε γὰρ Ἀλέξανδρος ἐνταῦθα εἰσῆλθεν, ἔτυχεν πορφυράν εἰς τὸν χιτῶνα τῆς θεοῦ βαλέσθαι, ὅθεν ἀπεφηνάμην αὐτῷ οὕτως· σὺ δὲ τετελεσμένου τοῦ χιτῶνος καὶ καθαιρομένου τοῦ ἱστοῦ εἰσέθης· χρὴ οὖν φανερόν σοι εἶναι [ὅτι] καθαιρεθῇς. » Καὶ ὁ μὲν ἐκέλευσε καθαιρεθῆναι αὐτὴν τῆς ἱερωσύνης εἰπόν· « Σὺ αὐτῇ ἀπελεύσῃ. » Τὸ σημεῖον ἀκούσας Ἀλέξανδρος παραυτὰ μετέστησεν αὐτὸν τῆς στρατηγίας, τὴν δὲ ἱέρειαν εἰς τὸν ἴδιον τόπον ἀποκατέστησεν.

Ὁ δὲ Στασαγόρας λαθὼν τὸν Ἀλέξανδρον ἀπέρχεται εἰς τὰς Ἀθήνας· ἦν γὰρ ἀπ' αὐτῶν (2) κατασταθεὶς τῇ

Cap. I. 1. καθαιρέσειν cod. || 2. γὰρ αὐτῷ cod. || 3. καὶ τοῦ μὲν προθύμου ἀνηγορευθῶσι cod. || 4. κλήματα cod. ||

apud illos agitari : unde Corinthii quoque, uti adesset, atque illi certamini praesideret magnopere contendunt. Annuit igitur rex : cumque plurimos pro merito coronis donisque largissimis muneraretur, Thebanus quidam, cui Clitomachus nomen esset, certamen luctae proficitur, idemque de cestibus pugnam, atque identidem pugilatum : denique tria ista certamina idem proficitur et subit. Ergo cum primum luctando adversario praestitisset, coronamque laboris exegisset, jubet Alexander cetera quoque eundem prius exsequi quae promississet, quaeque si pari fortuna obtineret, nihil omnium fore quod sibi petenti rex negaret. Igitur usus fortitudine atque fortuna, cum esset cestibus potior et pugilatu feliciore foret, revertitur ad regem coronandus. Sed ab eo cum quaereret praeco more sollempni, quis esset nomine, quemve se civem profiteretur, ut illud ex more praedicaretur, Clitomachum quidem se appellari ait, civitatem vero habere desisse. Sed id cum coronis redditus jam deesse diceret Alexander gloriae victoris illius, addit Clitomachus, olim se habuisse etiam civitatem, sed priusquam Alexander regnum adeptus foret; eo vero imperante sibi

patriam deperisse. Hinc intellecto quo pergeret intentio deprecatur, uti suum esset quod ille foret pro patria petiturus, edicere praconem jubet, condi Thebas esse permisum in honorem scilicet trium deorum, Mercurii qui repertor luctandi cluat, Herculisque qui pugilatus invenerit, Pollucis etiam qui cestibus sit magister : coque effectum est, uti oraculum Apollinis congrueret cum Alexandri pronuntiatione.

LIBER SECUNDUS.

I. Igitur Alexandro iter e Corintho Plataeas erat, urbem quidem illam operis maximi populique, enimvero religioni intentam Proserpinae deae, cuius templum etiam erectum ad magnificentiam visitur. Sed forte illo in tempore annuo sacro tegmen numini parabatur. Conjectura vaticinandi sacerdoti ejusmodi fuit, multum ad gloriam gestarum rerum et gerendarum eidem Alexandro auspicari, quod illo in tempore sacri supervenisset : idque responsum et ad spem et gaudium illi fuit ; liberaliterque acceptam vatem a se dimittit. Enim et aliud testimonium vati ad veridicentiam

στρατηγία· καὶ διηγῆται αὐτοῖς μετὰ δακρύων τὴν καὶ αἰρεσιν. Οὐκ ὀλίγον δὲ ἀγανακτῆσαντες ὑβρίζοντο τὸν Ἀλέξανδρον. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος· ταῦτα μαθὼν ἔπεμψεν αὐτοῖς ἐπιστολὴν περιέχουσαν οὕτως·

« Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Ἀθηναίους λέγει· ἐγὼ μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευταίην λαβὼν τὴν βασιλείαν καὶ καταστείλας τὰς πρὸς τῇ δύσει πόλεις καὶ πλείονας χώρας ἐπιστολαῖς, καίτοι ὄντων μοι ἐτοιμῶν εἰς συμμαχίαν, τοὺτους μὲν ἀποδεξάμενος παρήκουν εἶναι ἐπ' αὐτοῖς τοῖς Μακεδόσι. Καὶ τούτων μὲν προθύμως με ἀναγορευόντων (3) βασιλέα, τῇ ἀνδρείᾳ τούτων κατέστειλα τὰ τῆς Εὐρώπης κλίματα (4). Καὶ Θεβαίους μὲν κακῶς πράξαντας ἀπώλεσα ἐκ βάθρων, ἄρας τὴν τούτων πόλιν. Νῦν δὲ ἀναβὰς εἰς τὴν Ἀσίαν, ἔλεγον Ἀθηναίους ἀξιοῦσθαί με, ** καὶ αὐτὸς πρῶτος ἦδη γράψω ὑμῖν οὐ πολλῶν λόγων οὔτε γραμμάτων πλήθον, ὥς ὑμεῖς ἡτακτῆσατε, ἀλλὰ τὰ κεφάλαια· οὐ προσήκει τοῖς κρατούμενοις, ἀλλὰ τοῖς κρατοῦσι [ταῦτα] πρέπει καὶ ἐπιτάττειν καὶ ποιεῖν τοῦτο· ἔστιν ἐμοὶ Ἀλεξάνδρῳ ὑπακούεσθαι· ἀρτίως μὲν ἢ κρείττονες γίνεσθε ἢ τοῖς κρείττοσι ὑπακούεσθε· καὶ δώσετε φόρους κατ' ἔτος τάλαντα χίλια. »

[ΚΕΦ. Β'.]

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καταγρόντες ἀντιγράφουσιν αὐτῶ· « Ἀθηναίων ἡ πόλις καὶ οἱ ἀρίστοι δέκα ῥήτορες Ἀλεξάνδρῳ λέγομεν· Ἡμεῖς καὶ τοῦ πατρὸς σου ζῶντος μεγάλως ἐλυπούμεθα, καὶ ἀποθανόντος μεγάλως ἐχάρημεν, Φιλίππου τρισκάκου μεμνημένοι. Ταῦτα καὶ ἐπὶ σου νενομικῆναι *, παῖ Φιλίππου τολμηρότατε. Φόρους ἀπαιτεῖς Ἀθηναίους ἐνιαύσια τάλαντα χίλια, τούτέστιν πολεμεῖν βουλούμενος ἀνδρεῖον πρόνημα ἔχων· εἰ γοῦν φρονεῖς (1) τι, παραγενοῦ· ἔτοιμοί ἐσμεν. »

Ἀντέγραψεν δὲ ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Ἀθηναίους· « Πέπομα πρότερος τὸν ἡμέτερον ἐν τάγῃ Λεόντην (2), ἵνα τὰς γλώσσας ὑμῶν ἀποτεμῶν κομίσι, ἵνα τοὺς ἄφρονας παρ' ὑμῖν ῥήτορας ἀπάξῃ, οὓς οἱ περὶ φόρους ** καὶ πειράσομαι ὑμᾶς καὶ τὴν σύμμαχον Ἀθηναίων περιφλεγῇ ποιῆσαι, ὅτι τὰ ἐπιτακτόμενα οὐ ποιεῖτε. ** Παράδοτε οὖν τοὺς πρωτεύοντας δέκα ῥήτορας, ἵνα βουλευσώμαι (3) περὶ τῶν ὑμῖν συμφερόντων, ἐλέγξας τὴν ὑμῶν πατρίδα. » Οἱ δὲ ἀντέγραφον· « Οὐ ποιοῦμεν. » Καὶ μεθ' ἡμέραν ἐκκλησιαζέουσιν βουλευόμενοι τί πρακτέον αὐτοῖς. Αὐτῶν δὲ βουλευομένων ἀνίσταται Αἰσχίνης ὁ ῥήτωρ καὶ εἶπεν·

Cap. II. 1. Φθονεῖς cod. || 2. λόγον cod. || 3. βουλευσύνται τὰ περὶ τῶν ὑμῖν διαφερόντων cod. || 4. μεταβάλλετε τ. γν.,

forte tale provenerat. Stasagoræ quippe magistratui Platæensium postea ingresso templum locumque eum in quo idem tegmen numini teteretur, cum ei perexiguum superesset, adversum ea vates quæ secunda Alexandro præcinerat, illi respondit, cumque ait magistratu suo protinus deponendum. Quod cum inclementius vir ceteroqui melioris conscientiae accepisset, in iram commotionemque conversus, increpare vatem falsidicentiae cœperat. Verum ad hæc sacerdos : « Ne sane, inquit, moveare his dictis, o vir : nam cuncta ista quæque hominibus divinitus prænoscentur, colligi conjecturis argumentisque prænosci diis sedet. Accipe denique argumentorum vias. Quippe ut illud melioris spei Alexandro diceretur, id temporis supervenerat, quo insigniri vestis intextu purpuræ cœperat. Id enim demum ad ornamentum rei præparatæ adhibebatur. Enim vero, ut vides, jam textu ferme completo et labore omnis operis absoluto, tumet ingressus. Igitur quod ista vestis ab opere laboris pausam haberet, idcirco non ab re visum est tibi quoque terminum magistratus futurum. » Id cum altius animum Stasagoræ descendisset simulque metu ponendæ potentiae ageretur, quod vates sibimet, non Stasagoræ, contraria prædixisset, ipsam illam sacerdotio deduci jubet. Quod cum Alexandro nuntiatur, adversum iudicium et gratiam suam Stasagoram nisum, graviter infestus, eundem illum, ut prædicatum fuerat a sacerdote, spoliati magistratu, sacerdotemque loco restitui jubet.

Quod igitur Stasagoræ magistratus ab Atheniensibus datus foret, eo recurrit, ibique injuriam facti deflens, opem ab his, a quibus dignitatem illam acceperat, imploravit. Animo incitatore Athenienses ne verbis quidem a regis contumelia

temperavere. Quibus acceptis, Alexander in hanc sententiam litteras ad Athenienses dedit :

« Equidem me scio, post susceptum patris mei regnum procuratore fortunæ jampridem occiduo orbe disposito, idque per litteras, paratisque his partibus et ad auxilium mei commilitio copulatis, gratiam reliquis ejus studii fecisse, contentum his modo qui mecum a Macedonia inierant hunc laborem, quorumque comitatu Europa nobis omnis accesserat. Sed ex his omnibus Thebanos quidem non levi de causa occisione interemi : de Atheniensibus vero spes nihil erat dextros mihi satis et obsequentes futuros. Enim cum secus dictis vos insolentibus velitatos audierim, accipite sententiam meam non verborum scilicet agmine gloriantem (quod decentius fieret a potentiore), verum uti sciatis, boni vos consulturos, si præceptis mandatisque nostris libentem operam commodetis. Aut enim meliores esse oportet, aut melioribus obsequentes. E qua re mille annua talenta dependi mihi ab Atheniensibus jubeo. »

II. Ad hæc illi rescribunt : « Non nos diffitemur, et patris tui vita diu offensos, et ejus morte gavisos esse, quod idem jam capinus de te quoque velle, juvenis inconsultissime, cum tibi ab Atheniensibus dependenda mille talenta scripseris, uti scilicet inter nos principium bellandi pareres. Quod si tibi tanta est confidentia, paratioribus occurrabis. »

His rescribit Alexander in hæc verba : « Jam quidem miseram Leontam qui vos excisos linguis ulcisci recordiæ potuisset, vestrosque una oratores ad me perducere. Enim consultius visum est ipsum me ad evertendas Athenas pro-

« Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί τὸ βράδος τῆς βουλῆς; εἰ προκρίεσθε πέμπειν ἡμᾶς, θαρροῦντες πορευόμεθα. ** Ἀλέξανδρος γάρ ἐστι Φιλίππου· Φίλιππος δὲ ἀνερὰ φη ταῖς τῶν πολεμίων αὐθαδείαις, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ταῖς τοῦ Ἀριστοτέλους παιδείαις, καὶ προΐτεινεν [ἡμῖν] τὰς χεῖρας παιδεύμενος· ὅθεν ἐντραπήσεται ἰδὼν τοὺς διδασκάλους, ἐρυθριεύσει ὁρῶν τοὺς καθηγουμένους αὐτὸν περὶ τῆς βασιλείας· μεταβαλεῖ (4) τὴν γνώμην [ἣν] ἔχει πρὸς ἡμᾶς εἰς εὐμένειαν. »

Λέγοντος τοῦ Αἰσχίνου ἀνίσταται Δημάδης, γενναῖος ῥήτωρ, καὶ ἀποκόπτει τὸν Αἰσχίνην εἰπὼν· « Μέχρι ποῦτε, Αἰσχίνη, μεγαλθακευμένους καὶ δειλιώντας ἡμῖν εἰσφέρεις λόγους, ὥστε μὴ ἀντιτάξασθαι αὐτῷ πρὸς πόλεμον; Τί παρεισεληλυθας δαιμόνιος τὰυτα φέγξασθαι; Ὁ τληικαύτας συνηγορίας ποιησάμενος, ὁ προτρεψάμενος τοὺς Ἀθηναίους πολεμεῖν πρὸς τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα, νῦν εἰς δειλίαν Ἀθηναίους ἐμβάλλεις καὶ

τρέμειν ποιεῖς μεираχίον τύραννον αὐθάδη (5), τὴν τοῦ πατρὸς ἀναλαβόντα τὸλμην; Τί δὲ δειλιῶμεν αὐτῷ συμμαχεῖν; Οἱ Πέρσαι διωζάντες καὶ Λακεδαιμονίους ἡττήσαντες καὶ Κορινθίους νικήσαντες, ἔτι τε Μεγαρεῖς φυγαδεύσαντες καὶ Φωκεῖς πολεμήσαντες καὶ Ζακύνθιους πορθήσαντες δεδοίκαμεν πολεμεῖν Ἀλεξάνδρῳ; Ἀλλὰ λέγει Αἰσχίνης· Αἰσθήσεται ἡμῶν τῶν καθηγητῶν, καὶ αἰδεσθήσεται ἡμῶν τὰς ὄψεις βλέπων (6). » Ἀπαντας ἡμᾶς ὕβρισε καὶ μετέστησε (7) Στασαγόραν τῆς στρατηγίας, ὃν ἀπεκατέστησαμεν, καὶ Κιθόωντα (8) τὸν ἐμὸν ἐχθρὸν ἀπεκατέστησε ἀρχιστρατηγὸν, ἡμῶν οὕσης τῆς πόλεως. Ἥδη δὲ ὁ αὐτὸς ἐξεδίχθησε Πλαταιὰς, καὶ σὺ λέγεις ὅτι θεασάμενος ἡμῶν τὰς ὄψεις αἰδεσθήσεται; μᾶλλον γυμνοὺς ἡμᾶς λαβὼν κολάσεται· ὥστε πολήσωμεν ἀγνώμονι Ἀλεξάνδρῳ καὶ μὴ πιστεύσωμεν. Εἰ περικεῖται ἡ ἡλικία καὶ γὰρ ἀπίστος ἡ ἡλικία· δύναται γὰρ γενναίως πολεμεῖν, οὐ δικαίως σφρονεῖν. Τυ-

ἔχει κτλ. cod. || 5. αὐθάδης.. ἀναλαβὼν cod. || 6. τελῶν cod; infra ὄψεις θεασάμενος. || 7. scr. ὕβρισε μεταστήσας, si genulinum ἀπαντας, neque ex Valer. mut. in ἀπόντας || 8. Κηρισσῶντα? || 9. ἐξεπόμεσαν cod. || 10. ὁμοίως cod. || 11. Mnes-

tinus militare, quæ jussis nostris objecerint contumaciam. Si igitur declinando huic experimento consulitis, decem oratores vestros ad me deduci patlemini. Hoc enim modo reliquorum urbis vestrae habebitur ratio. » Hisce Alexandri illteris cum hoc tantum, non se facturos esse superscripissent, eandem epistolam referri protinus mandavere. Qua de causa cum mox curiam contraxisset deliberationi praesentium necessariam, orator Aeschines in hæc verba conclonatus est :

« Etsi video, Athenienses viri, quantum nos impendat ex praesenti, propiusque et salutis vestrae communi et voluntatibus stare [non] dedi nos Alexandri voluntati; tamen comprehendisse me sentio, nihil neque commodis vestris, neque quod ad nos pertinet salutis propius videri, quam si in hac sententia perseveretis, uti conditionibus regis praecipisque pareamus. Non enim inani jactantia periculum periclitandi videor mihi hanc fovere sententiam, sed quod intuear spem cupiti firmiorem, cum et Alexandri institutionem et Philippi vehementiam recordor atque considero. Etenim Philippo adrogantiae mos proprius erat, Alexandro vero adsunt Aristotelis disciplinae. Neque in hoc ducor, ut qui illius educationibus laboravit, non his reverentiam deferat, a quibus ortae sunt sibi hæc disciplinae, ipsique ars regnandi sibi tradita. Quare fiet, profecto fiet ut omnem intentionem animi, quam ad nos abmasse videbatur, in benivolentiam protinus vertat, nisi mavultis mage arma hominis experiri. »

In hanc fere sententiam cum Aeschines perorasset, Demades e numero oratorum, viribus haud contemnendus, intervenit, atque hinc exoritur : « Quousque tandem, Aeschines, meditatistis hisce et ad molliorem effeminationibus verbis timiditates nobis et dissolutiones Atheniensibus struis, territans nos et avertens a belli studiis, quibus incliti semper atque inopinabiles fuimus? Aut quæ te tam infesta caelestium vis in hæc verba sollicitat, cum tu suase-

ris et merito olim constanterque persuaseris arma nos sumere adversum Persas, et in illa tot hostium milia instructos ferme sola animi virtute militasse? At nunc contra, quasi intentos arcus, sic idem obfirmatas sententias nostras remittendas ac relaxandas putes? Censesne igitur vitandam declinandamque nobis pueritiam cum tyrannide (duo nomina inconsultissima) freti temeritate sola et audacia patris confidentissimi? Deinde illi nos horum tela atque aciem perhorrebimus, qui Xerxae milia verterimus, Lacedaemonios vicerimus, Corinthios straverimus, Megarenses in fugam verterimus, Zacynthios exciderimus? Nosne ergo Alexandro illi quem dixi, ut Aeschines suadet, vitabimus obviare? Enimvero ait memorem illum magisterii vestri disciplinarumque, quas apud nostros peritos acceperit, et pudore flectendum et reverentia molliendum, vultusque ipsos nostros religione praeteritæ consuetudinis minime aspernaturum. O rem ridiculam, et puerilis, medius fidius, abjectæque sententiae! Absentes nos contumeliis lacessivit, et ad supplicium dedi sibi tyrannico spiritu postulat, et interitum nostrum moliens civitatis praeludit exitio is, a quo praesenti nobis humanitatem istam et amicitiam hario-lamini. Neque illud mage nunc ante oculos venit, Stasagoram nostrum Platænsium magistratu dejectum? in cujus scilicet contumelia nostra injuria continetur : quod illud quidquid nostrum universitati molitur, in illo priore signaverit. Is ergo expectabitur, ut praesentia nostra moveatur, quem Stasagore purpura et magistratus fascesque minime moverunt? Cum in illius unius nominis dignitate puero isti universæ Atheniensium curiae majestas obviaret, atque oculis ejus sese et vultibus ostentaret, siquid tamen recte sapere didicisset, is ergo nostram praesentiam mitius opperietur? An mage, cum semel in ejus manus potestatemque venerimus, dedet supplicii ultionibusque personalibus? Et hæc quidem sint dicta de moribus. Huc tamen

ρίους, φησὶ, ἐξεπόρθησεν (9)· ἀδύνατοι γὰρ ἦσαν. Θηβαίους κατέσκαψεν· ἀλλὰ ἀπὸ πολλῶν πολέμων καμόντας. Πελοποννησίους ἐξηχμαλώτισεν· οὐκ αὐτὸς, ἀλλὰ λοιμὸς καὶ λιμὸς αὐτοὺς διέφθειρεν. Ἔλτα δὲ Ξέρξης ἐξήρτησε τὴν θάλασσαν ναυσὶ καὶ κατέσπειρε τὴν ὄλην γῆν στρατεύμασι καὶ ἐσχέπασε τοῖς ὅπλοις τὸν αἶρα καὶ ἐπλήρωσε τὴν Περσίδα τῶν αἰχμαλώτων, καὶ ὁμως (10) ἡμεῖς αὐτὸν ἀπειδιώξαμεν καὶ τὰς ναῦς ἐπρήσαμεν [ἐπὶ] Κυναιγείρου καὶ Ἀντιφῶντος καὶ Μνησοχάρους (11) καὶ τῶν ἄλλων ἀρίστων μαχησάμενοι (12). * * Ἀλεξάνδρῳ πολεμῆσαι παιδὶ τολμηρῷ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν οὔσι σατράπαις καὶ παρασπισταῖς καὶ αὐτοῦ ἀσωφρονεστέροις (13); Ἔλτα πέμπειν ἡμᾶς βούλεσθε οὐς ἤτήσατο δέκα ῥήτορας; Ἀ συμφέρει λογίσασθε (14). Τοῦτο μέντοι γε ὑμῖν προμηνῶ, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι πολλάκις οἱ χύνες γενναίως ἑλαττοῦντες θλαστὰς ἀγέλας, τῶν ποίμνων δειλῶς φερομένων, πρὸς τοὺς λύκους οὔτοι ἔσωσαν. »

[ΚΕΦ. Γ'.]

Οὕτω τοῦ Δημάδους ἐκκλησιάσαντος, παρεκάλουν οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Δημοσθένην ἀναστάντα συμβουλεύειν περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας. Ὁ δὲ ἀναστὰς εἶπεν· « Ἄνδρες πολῖται· οὐ γὰρ ἐρῶ Ἀθηναῖοι· εἰ γὰρ ἦν ὑμῶν ξένος, ἔλεγον [ἀν] Ἀθηναῖοι· νῦν δὲ κοινὴ μὲν ἡμῶν ἐστὶν πάντων σωτηρία παρὰ τοῦ πολεμεῖν ἢ ὑπείκειν Ἀλεξάνδρῳ. Αἰσχύνῃς γὰρ ἐχρήσατο κεκραμμένῳ λόγῳ, μήτε προτρεπόμενος πολεμεῖν ἡμᾶς μήτε ἀντιδικεῖν, ἀνθρωπος σῶφρων (1) καὶ πολλαῖς ἐκκλησίαις συνηγορήσας. Δημάδης δὲ νέος τυγχάνων κατὰ τὸ τῆς ἡλικίας φρόνημα οὕτως εἶπεν· « Ἀπειδιώξαμεν Ξέρξην, Κυναιγείρου καὶ τῶν ἄλλων ἀριστευόντων ». Ἀλλὰ, ὦ Δημάδη, δὸς (2) ἡμῖν τοῦτους καὶ νῦν, καὶ πολεμοῦμεν πάλιν πιστεύουσιντες ἡμᾶς αὐτοὺς τῷ σθένει τῶν ὀνομασθέντων (3)· εἰ δὲ μὴ ἔχομεν ἐκείνους πάλιν, μηδαμᾶ εἰς πολεμοῦμεν. Ἐκαστος γὰρ καιρὸς ἰδίαν δύναμιν

charmo Valer. Ambr.; *Mnesicramo* cod. Reg. || 12. ἀριστεῶν μαχησάμενοι cod. · fortasse scr. ἀριστευόντων μ. || 13. καὶ ἀσωφρονεστέρης αὐτοῦ cod. || 14. ἢ συμφέρει λ. cod. · fortasse εἰ σ.

Cap. III. 1. vel γέρων vel tale quid; ἄνθρ. λέγω cod. || 2. Δημάδης cod. || 3. πιστεύσωμεν αὐτοὺς τὸ σθενίτης ὄνο-

addite aliquid etiam de ejus aetate, in qua aestimatu perfacile est, quod ille dimicare forsitan confidentius, consulere dementius possit. Enimvero, ait, Tyrios excidit: neque enim poterant illi forsitan restitisse. Thebanos evertit, non illos quidem inertes aut belli artibus alienos, sed enim frequentibus admodum discriminibus fatigatos. Peloponnesios, ait, captivitate subiecit, neque hoc addit, non bello, non telis, enimvero lue corruptos et fame. Hic nunc, si placet, hic sane proferte in medium nostra Xerxique experimenta, qui mare inolibus presserit, qui altum illud navibus straverit, qui terram illam omnem exercitu suo texerit, qui aera ipsum telis jaculisque velaverit. Deinde illum quidem Persen adeo spirantem et confidentem abegimus, incensis ejus navibus aut etiam superatis: et tot illa milia exercitus ab hac civitate repulimus, Cynægiro et Antiphonte et Mnesicharmo aliisque non multis illi violentiae occurrentibus. Nunc autem nos, quorum duces roburque virium enumerare difficile est, reniti Alexandro declinabimus puero confidenti, et hisce noxiis satellitibus, qui imprudenti imprudentius obsequentes, terneritatem ejus praecipitare mage poterunt quam fulcire? « Ad quos (id per deos deliberate) quid tandem destinandos Aeschines censeat decem pariter oratores? Eosne omnes quorum singulis saepe salutis vestrae consilia rexistis? Neque hoc videtis Alexandrum vobis subtili quodam et clandestino consilio monstrasse, quid illud sit tandem, quo ipse quoque intelligat se disparem Atheniensibus fore? Quippe cum in rebus agentis bellicisque pariter atque civilibus omne factum fundari stabilisque videatur utilitate consilii, ut tunc demum rectius atque consultius manuum opera subsequatur; id ipsum vobis avertere ac prevenire conatur; ut veluti inermem ratem: ollertia gubernantis, sic vos urbemque Atheniensium totam

desertos consiliariis vestris opprimat et incurset. In quo ne quid a militibus de oratoribus dixerim: equidem puto vel canes decem solo latratu suo et infestissimis lupis et ceteris bestiis terrori esse, etiamsi in illos dente nil valeant; his vero quiescentibus aut facessentibus, vel ignavissimam bestiam totis gregibus perniciosam satis atque infestam esse consuesse. »

III. In hanc fere sententiam Demades dixerat. At vero Athenienses Demosthenis tunc consilia flagitabant, quod scilicet ejus viri orationisque majestas saepe eorum commoda consiliaque rexisset. Tum dicitur is orator consurrexisse, manuque de populo tumultuante silentium poscens in hac erupit: « O cives viri (placet enim in praesenti vos hac communi nostrum appellatione nominare, ut scilicet sub nomine adfectus hujusmodi intelligi promptius sit, quidquid omnium dixerō, id non meo mage, quam communi scilicet vestrum commodo profuturum)! Agitur enim haec curia, ut video, super tractatu utrumne vobis arma adversum Alexandrum sint sumenda, an vero nobis ejus conditionibus obsequendum. In quo quidem accedere me laudareque Aeschini sententiam non segnit profitebor. Usus est enim oratione admodum modesta et temperantissima, ex qua videtur neque viribus nostris diffidere, si belandum foret, neque contemplatione harum praesentia commoda neglexisse. « Enimvero quoniam haec illo dicente a multis audio sic accepta, ut segnis cujusdam et alieni de bello sententiam; interim nunc ad orationem eam transeam, qua Demades usus; robustus sane ille vir ac disertissimus ita in suadendo peroravit, ut nos putaret exemplis olim felicitum gloriarum ad praesentia quoque pericula producidos. Ait enim nos Xerxem finibus ejecisse, Cynægiro scilicet duce et hisce qui una cum ipso militabant. Ad quam partem orationis quærso, Demade, ut paulisper ea, quibus

καὶ ἐπιταγὴν ἔχει· δυνάμεθα γὰρ δημηγοροῦντες μὲν οἱ ῥήτορες, θπλα δὲ λαβεῖν ἐσμὲν ἀδύνατοι. Καίτοι Ξέρξης τὸ μὲν πλῆθος μέγας ἦν, ἀλλὰ βάρβαρος, καὶ ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων φρονήσεως ἡττήθη (4), Ἀλέξανδρος δὲ ἐστὶν Ἕλλην καὶ ἥδη τριςκαίδεκα πολέμους συμβαλὼν οὐδαμοῦ ἡττήθη, ἀλλὰ καὶ αἱ πλείονες πόλεις χωρὶς μάχης αὐτὸν προσεδέξαντο. Ἀλλὰ φησιν εἶναι ἀσθενεῖς [τοὺς Τυρίους· ἀλλὰ (5)] οἱ Τύριοι πρὸς Ξέρξην ναυμαχῆσαντες καὶ νικήσαντες τὰς τούτου νῆας ἐνέπρῃσαν. Πῶς δὲ καὶ Θηβαῖοι ἀδύνατοι, οἵτινες ἀρ' οὐ ἐκτίσθησαν οὐδεπώποτε ἡττήθησαν, νῦν δὲ Ἀλεξάνδρῳ ἐδοιχώθησαν. Πελοποννήσιοι [φησὶν] οὐκ ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ λιμῶ ἡττήθησαν. [Ἀλλὰ] τότε ἐπεμφεν αὐτοῖς ἀπὸ Μακεδονίας σῖτον Ἀλέξανδρος. Ἀντιγόνου δὲ τοῦ σατράπου εἰπόντος· «Οἷς μέλλεις πολεμεῖν σῖτον πέμπεις;» εἶπεν ὁ Μακεδὼν, «Ἴν' ἐγὼ μαχομένους νικήσω αὐτούς, καὶ μὴ λιμῶ ἀναιρεθῶσι.» Καὶ νῦν ἀγανακτεῖτε ὅτι Στασαγόρας μετετέθη ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ πρῶτος αὐτὸς ἐστασίαχε· καὶ γὰρ τῇ ἱερείᾳ εἶπε διὰ τὸ σημεῖον· «Ἐγὼ δὲ σὲ μεθιστάνω τῆς προφητείας.» Ὁ δὲ γνοὺς αὐτὸν ἀφρονήσαντα (6) μετέστησε τῆς στρα-

τηγίας. (7) Οὐκ ἦν γὰρ δίκαιον ἀγανακτεῖν τῷ βασιλεῖ. Ἀλλ' ἐναντίος, φησὶ. Στασαγόρας τῷ βασιλεῖ ἐγένετο· καὶ γὰρ ἔννης * ὁ βασιλεὺς καὶ στρατηγός. Τί δὲ μὲμπεσθε τὸν Ἀλέξανδρον ὅτι καθεῖλε Στασαγόραν; Ἀλλὰ Ἀθηναῖος ἦν, φησὶν. Ἡ γὰρ προφήτις ἡ ὑπὸ Στασαγόρου καθαιρεθεῖσα μῆτι οὐκ ἦν Ἀθηναία; Καίτοι ἡμᾶς ἐκδικῶν Ἀλέξανδρος τοῦτο ἐπραξε· τῇ γὰρ ἡμετέρᾳ (8) προφήτιδι ἀπέδωκε τὴν προφητείαν. »

[ΚΕΦ. Δ'.]

Οὕτω Δημοσθένους εἰπόντος, πολὺς ἔπαινος παρ' Ἀθηναίους ἐγένετο, καὶ θροῦς ἀκατάληκτος. Καὶ ὁ μὲν Δημάδης ἐσιώπα, Αἰσχίνης δὲ ἐπῆναι, καὶ Λυσίας ἐμαρτύρει, καὶ Πλάτων (2) συνετίθετο, καὶ οἱ Ἀμφικτύονες ἐψηφίσαντο, καὶ οἱ Ἡρακλέες (3) οὐκ ἀντέλεγον, τῷ δὲ δλαὶ δῆμῳ συνεδόκει τοῖς ὑπὸ Δημοσθένους εἰρημένους. Ὁ δὲ Δημοσθένης λέγει· «Ἐτι τοῦτο ἀπολογησώμαι. Λέγει Δημάδης ὅτι Ξέρξης ἐτείχισε τὴν θάλασσαν ταῖς ναυσὶ, κατέσπειρε δὲ τὴν γῆν στρατοπέδοις, καὶ τοῖς ὅπλοις τὸν ἀέρα ἐσκέπασε, καὶ τὴν Περσίδα αἰχμαλώτων Ἑλλήνων ἐπλήρωσε. (4) Καὶ

μασθέντα cod. || 4. ἡττήθέντα cod. || 5. unciis inclusa supplēvi, ut passim || 6. ἀναφρονήσαντα cod. || 7. γοῦν? aut γάρ. τῇ ἱερείᾳ? || 8. ἡμέρᾳ π. ἀπέδοτο cod.

Cap. IV. 1. ἀκατάλληλος cod. || 2. Πλάτων cod. || 3. quid hoc? || 4. ὅπλοις ἀέρα ἐπλήρωσε καὶ τὴν Π. αἰχμαλώτων Ἑλ. cod.

magno opere consulebas, mecum conferre tractare ne dubites. Quid enim tandem mihi dicerēs, si a te exactum iri vellem, uti tales aliquos etiam nunc mihi duces promeres, ac tum demum in Alexandrum hortarer? Quod si illi non assunt tales aut tot, utique nobis quoque sunt consilia tutioris commodi volutanda, considerandumque prae omnibus, an praesentibus commodis periculum gloria praeroptanda sit. Non enim si orationis plusculum in curiam detulerimus, aut compta satis atque ornatiore verba promiserimus, exim nobis aliquid virium accessurum est, et arma fabricata nova de verbis. At dices magnum illum et potentissimum regem Xerxem fuisse, sed eundem nostro apparatu superatum. Donamus. Et quamquam haud dubium profutendum sit nos illius viribus minores longe fuisse, consilio vero et prudentia potiores; nunc tamen intelligo videoque, ne illud quidem Alexandro deesse, quo a nobis Xerxes potuerit superari. Tredecim ferme jam numero ejus bella pariter et victoriae numerantur, civitatesque illi innumeræ, quin immo provinciae consensere, aut quæ contumacius sponte cedere detrectaverint, subjugatae. Quæ quam dant consiliis viam nisi ut periculo carēamus? Videlicet Tyrii inbelles, ut ait Demades, fuere et idcirco superati. Illi sunt Tyrii, qui adversum classem innumeram Xerxi confidentissime restiterunt, atque eam deinceps incenderunt. Inermes, inquit, Thebani. Illine qui omne ævum omnemque ætatem suam non in bellis modo, verum in victoriis consumperunt? » Addit etiam, Peloponnesios non ab illo victos, sed fame lueque superatos: quibus quidem Peloponnesiis Alexandrum satis constat frumenta

quoque laborantibus direxisse, adeo ut Antigono duce Alexandri resistente, quod hisce vires et alimonias destinaret, cum quibus mox foret bello et praeliis decernendum, Alexandrum respondisse sit palam: « Ut, inquit, intrinsecus eos et inter se decertantes bello vincam, nec gloriæ meæ palmam luis sibi aut famis nomina vindicent. » Et hæc quidem ita sint. Mirari tamen vos interim non oportet, Stasagoram magistratu esse dejectum, cum indignatio illa vobis utilitatisque communi proficiat. Nam si Atheniensis Stasagoras æque ac sacerdos illa templi nostratis est, quam magistratus ille privaverat sacerdotio; nonne prævénisse indignationem vestram et sententias videtur Alexander, cum illam injuriam in auctorem verterit, quam Stasagoras fecerat in sacerdotem? omniaque quæ ille in contumeliam nostri fecerit proinde ultus sit, ut a nobis quoque ulciscenda esse præsumeret? »

IV. In hisce etiam nunc Demosthenis oratio versabatur, et adclamatio protinus nimia Amphictyonum erat, et tumultus incongruus, ac Demadi silentium jubebatur: laudari vero nonnunquam Æschines etiam ab optimo quoque. Sed enim consurgens ait [iterum Demosthenes]: « Xerxem maria quidem muro munisse, profundum etiam navibus constravisse, exercitu Græciam complevisse, aera ipsum subtexisse jaculis et sagittis, gentem Persidos denique superduxisse captivitatibus Græciæ. Laudamusne igitur ejus potentiam qui hæc fecerit, an execramur, quod urbes Græciæ spoliens suam barbariem frequentaverit? Quid ergo ad hæc exempla Alexandrum provocamus? qui Græcorum quidem quisque sibi restitit non captivitate duxerit, sed

νῦν δικαίως ἐπαινεῖται (5) ὁ βάρβαρος ὑπὸ Ἀθηναίων, ὅτι τοὺς Ἑλλήνας ἤχμαλώτισεν; ὁ δὲ Ἀλέξανδρος Ἑλλήνων ὦν καὶ Ἑλλήνας συλλαβόμενος, τοὺς ἀντιτάξα-
μένους αὐτῷ οὐκ ἤχμαλώτευσεν, ἀλλ' ἐστράτευσε καὶ
τοὺς αὐτῷ γενομένους πολεμίους συμμάχους [προσποι-
εῖσθαι] ἤξιωσε, οὕτως δημοσίᾳ εἰπών. «Τοῦ παντὸς
ἔσομαι περικρατὴς τοὺς μὲν φίλους εὐεργετῶν, τοὺς δὲ
ἐχθροὺς φίλους ποιῶν.» Καὶ νῦν Ἀθηναῖοι φίλοι τυγχά-
νοντες καὶ καθηγῆται Ἀλεξάνδρου, ἐχθροὶ ** λαληθή-
σεσθαι καὶ οὐ δύνασθαι (6). Αἰσχροὶ γὰρ ὕμῃς τοὺς
διδασκάλους ἀμαθεῖς φανῆναι, καὶ τὸν ὑμῖν μαθητεύ-
σαντα ὑμῶν τῶν διδασκάλων σωφρονέστερον φανῆναι.
Οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων βασιλέων ἐπέστη (7) τῇ Αἰ-
γύπτῳ, εἰ μὴ μόνος Ἀλέξανδρος· καὶ ταῦτα οὐ πολε-
μῶν, ἀλλὰ χρησμών αἰτησάμενος ποῦ τῆς ὀνομασίας
ἑαυτοῦ ἀείμνηστον πόλιν κτίσῃ. Καὶ ἔλαβε καὶ ἤδη
ἐθεμελίωσε καὶ ἀνήγειρε· παντὸς γὰρ ἔργου σπουδαίως
γενομένης τῆς ἀρχῆς, προδῆλόν (8) ἐστὶ ταχέως καὶ τὸ
τέλος ἔχειν. Ἐπέβη τῇ Αἰγύπτῳ βασιλευσμένη ὑπὸ
Περσῶν καὶ ἀξιούντων τῶν Αἰγυπτίων συστρατεύσα-
σθαι αὐτῷ (9) πρὸς τοὺς Πέρσας, ἀπεκρίνατο δὲ φρενή-
ρης παῖς. «Ἀμεινότερόν ἐστιν ὑμᾶς Αἰγυπτίους ὄντας
τὴν τοῦ Νεῖλου πλημμυρίαν καὶ τὴν τῆς γῆς γεωργίαν
ἀπεργάζεσθαι ἢ τὴν τοῦ Ἄρεως τολμῆν καθοπλίζεσθαι.»

Καὶ λόγῳ ὑπέταξεν ἑαυτῷ (10) τὴν Αἴγυπτον. ** Οὐ-
δὲν γὰρ ἐστὶν βασιλεὺς, εἰ μὴ πρὸς φόρον γῆν ἔχοι.
Πρῶτος οὖν Ἑλλήνων Ἀλέξανδρος ἔλαβε Αἴγυπτον,
ὥστε καὶ πρῶτον αὐτὸν γεννηθῆναι Ἑλλήνων καὶ βαρ-
βάρων. Πόσα στρατόπεδα θρέψει ἐκείνη ἡ χῶρα; οὐ
μόνον τοὺς ἐγγὺς καθεζομένους ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν πολέμῳ
μαχομένους. Πόσας πόλεις καὶ νήσους (11) ἀναπλη-
ρώσει ἀνδρῶν εἰς κατοικήσεις; ὥσπερ γὰρ πολὺπυρὸς
ἐστὶν, τοσοῦτον καὶ πολὺάνδρος. ** δ γὰρ ἂν αἰτεῖ ὁ
βασιλεὺς, εὐκταίως διαδώσει. Καὶ ὑμεῖς βούλεσθε
Ἀθηναῖοι πολεμεῖν Ἀλεξάνδρῳ τοσαύτην ἔχοντι τὴν
χορηγίαν (12) πρὸς πᾶσαν χρεῖαν τῷ στρατοπέδῳ; ἦν
γὰρ καὶ ὑμῖν ἡδίστον καὶ εὐκταῖον ** (13) [πόλεων
Ἀλέξανδρος τοσαύτην ἔχων τε τὴν χορηγίαν πρὸς
πᾶσαν χρεῖαν τῷ στρατοπέδῳ], ἀλλ' ὁ καιρὸς οὐκ
ἀπαιτεῖ **.

[ΚΕΦ. Ε'.]

Οὕτως εἰπόντος Δημοσθένους ἐξ ὁμονοίας πάντες
ἐπείσθησαν πέπειν Ἀλεξάνδρῳ νικητικὸν στέφανον
λιτρῶν πεντήκοντα μετὰ ψηφισμάτων εὐχαριστικῶν
καὶ ἐτέρων πρέσβειων ἐνδοξῶν· οὐ γὰρ ἐπεμψαν αὐτοὶ
τοὺς ῥήτορας. Οἱ δὲ πρέσβεις παρῆσαν εἰς Πλαταιὰς
καὶ ἀναδιδούσι τὰ ψηφίσματα τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ

Correxī ex antecedd. || 5. ὑπάινει cod. || 6. Vide Valerium. || 7. ἀπέστη cod.; fortasse ἐπέβη. || 8. γενομένην ἀρχὴν προδῆλος
cod. || 9. αὐτοῖς. || 10. αὐτῶν cod. || 11. ναύσους cod. Mox πολὺπυρος cod. || 12. χωρικίαν cod. || 13. εὐκταίων cod. Locus man-
cus. Uncis inclusa aperte repetita sunt ex antecedentibus πολεμεῖν Ἀλεξάνδρῳ τ. ἔχοντι κτλ.

victoriae liberalitate correxerit, unaque secum coegerit mi-
litare, professus palam id esse votum imperii et potentiae
suae, ut amicos quidem adficeret beneficiis, inimicos vero
transduceret ad amicitias. Quod si illi votum et propo-
situm fuit, Athenienses nos qui amici Alexandro fuerimus,
qui magisteria nostra eidem praeverimus, inimici tanto viro
quod malumus esse quam amici, id vero ego dici turpe
Atheniensibus puto, fieri posse porro non arbitror. Turpe
enim est, nos quidem, qui illi magistri fuerimus, consilio
inprudensimo deprehendendi; illum autem qui a nobis
has scientiarum artes acceperit, prudentia nos et sapientia
praevenire.

«Sed haec omittamus. Ad illa nunc animos advertite.
Quis rex tyrannusve, quisque Graecorum imperator Aegyptum
aliquando aggredi aut irruere ausus esset, quod ille solus
cum deorum auctoritate fecisset? Clementia sua seapse
sic et beneficiis commendavit, ut tantam illic urbem condi-
derit ac fundaverit, quantum sub omni orbe terrarum nullam
fama distulerit: idque in his regionibus factum quae nuper
agere Persae sub ditione videbantur. Enimvero ipsis indi-
genis id petentibus ac deprecantibus, qui cum Alexandro
belli fortunam subire deligerent, ille Alexander, ille, inquam,
quem vos mente captum et percitum nominatis, hac Aeg-
yptios oratione compressit qua diceret, idcirco se illis
tantam civitatem urbemque condidisse, ut ipsis exercenti-
bus terram et quieti indulgentibus ac remissis, ille pro

universis subtilis militaret. Perfecti igitur partim expe-
rimentis et ostentatione virtutis, partim et oratione pru-
denti, ut non solum parere ei libentibus sit Aegyptiis, verum
etiam ad ea pendenda, quaecumque sint regibus necessaria,
faciles animos habeant et voluntatem. Vident denique
quanta primus omnium apud Aegyptum imperii sui jecerit
fundamenta. Quot enim exercitus milia urbs illa alere
possit laud dubium est, neque his modo sufficiens quae mo-
nibus suis atque gremio teneantur, sed procul etiam labo-
rantibus et dimicantibus idonea sustentatrix, una viris una-
que his omnibus quae sint multitudini necessaria opulens
et abundans, facilis ad obedientiam regis, prudentia ejus
scilicet, qui sic instituerit obsequentium mores. Alimo-
niam petit? protinus parent. Auro indiget? sunt vectigalia
ditia. Militem quaerit? animis volentibus praesto sunt.
Et hisce nos opponemus periculum nostrum, quibus uti-
que per concordiam copulati auctiores esse instructioresque
poterimus? lacessitis vero, ne quid infastius dicam, sem-
per in armis et praeliis?»

V. In hanc sententiam Demostheni omnis Atheniensium
numerus congruebat. Decernit denique coronam auream
Alexandro esse mittendam pondo L, consultumque ordinis
fit quo gratiarum actio videretur, una legatis qui honora-
tissimi forent ejus urbis, immo ab illa oratorum trans-
missione temperarent. Profecta ergo legatio cum apud
Plataeas regem Alexandrum offendisset, insinuassetque

ἀναγνούς καὶ μαθὼν τὴν Αἰσχίνου συνηγορίαν καὶ τὴν Δημοσθένους ἐκκλησίαν καὶ τὴν τῶν Ἀμφικτυόνων συμβουλίαν ἔγραψεν αὐτοῖς ἐπιστολὴν οὕτως·

« Ἀλέξανδρος υἱὸς Φιλίππου καὶ Ὀλυμπιάδος μητρὸς· οὕτω γὰρ ἐρῶ βασιλεὺς μέχρι τοῦ πάντας τοὺς βαρβάρους τοῖς Ἑλλήσιν ὑποτάξαι. Ἐγὼ μὲν ἐπεμψα πρὸς ὑμᾶς πεμψθῆναι μοι τοὺς ῥήτορας, οὐχ ἵνα αὐτοὺς κολάσωμαι, ἀλλ' ἵνα ὡς καθηγητὰς ἀσπάσωμαι. Οὐκ ἐπέτρεψα γὰρ ἑμαυτῷ μετὰ στρατιᾶς ἀνελθεῖν, ὅπως μὴ πολεμεῖν με ὑπολάβητε, ἀλλὰ μετὰ τῶν ῥητόρων ἀντὶ τοῦ στρατοῦ, ἵνα παντὸς δέους ὑμᾶς ἀπαλλάξω. Ὑμεῖς δὲ ἄλλως ἠγάγκατε πρὸς ἐμὲ, ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τῆς ἰδίας ἑαυτῶν ἀβουλίας· ὅσα καὶ εὐλαβούμενοι διέθεσθε (1) Μακεδόνας. Πολεμοῦντος γὰρ τοῦ πατρὸς μου Φιλίππου πρὸς Ζακυνθίους, ὑμεῖς σύμμαχοι Ζακυνθίους γεγένεσθε· ὑμῶν δὲ πολεμουμένων ὑπὸ Κορινθίων, Μακεδόνες σύμμαχοι ὑμῶν γενομένοι ἀπῆλθον Κορινθίους. Καὶ τὸ ἀγάλμα τῆς Ἀθηνᾶς * * καθηρήσατε. Δίκαια τὰ ἀντιμίσηθαι ἀπελάδομεν παρ' ὑμῶν ἀνθ' ὧν ἡμεῖς ὑμῖν ἐποίησαμεν. Ὅθεν μὴ θαρροῦντες τῇ γνώμῃ ἐφ' ὅς ἡμαρτήσατε δειλῶς ἔχετε, μὴ τῇ βασιλικῇ διεπαρθεῖς ἑμαυτὸν ἐξ ὑμῶν ἀμυνόμε-

νος *· μόλις δὲ τοῦτο ἡ βουλὴ ποιῆσαι, εἰ μὴ ἤμην καὶ αὐτὸς Ἀθηναῖος. * * Πότε γάρ τι καλῶς ἐβουλεύασθε περὶ τῶν παρ' ὑμῖν δοξάντων; Εὐκλείδην ἐν φυλακῇ ἀπεκλείσατε ἀριστα ὑμῖν συμβουλευσάντα· Δημοσθένην (2) ἐφυγαδεύσατε· πρεσβεύσαντα ὑμῖν τὰ συμφέροντα πρὸς Κῦρον Ἀλκιβιάδην ἐξουδίσσατε ἀγαθὸν ὑμῶν γεγόμενον στρατηγόν· Σωκράτην ἀνέλιπετε (3), τὸ παιδευτήριον τῆς Ἑλλάδος· Φιλίππου ἡχαριστήσατε τῷ ἐν τρισὶ πολέμοις συμμαχήσαντι ὑμῖν· Ἀλέξανδρον μέμψασθε ἕνεκα Στασαγόρου στρατηγοῦ ἀδικήσαντός με καὶ ὑμᾶς· αὐτὸς γὰρ τὴν ἱέρειαν τῆς θεοῦ οὖσαν Ἀθηναίοις καθεῖλε· ἐγὼ δὲ αὐτὴν ἐδωρησάμην (4) τῇ προφητείᾳ. Ἀποδεχόμεθα δὲ τὴν (5) τῶν ῥητόρων πρὸς ὑμᾶς συνηγορίαν, Αἰσχίνην μὲν εἰκότα (6) ἡμῖν συμβουλευσάντα, Δημάδην δὲ γενναίως ἐκκλησιάζαντα, Δημοσθένην δὲ πρὸς τὰ συμφέροντα ὑμῖν συμβουλευσάντα. Ἔσεσθε οὖν πάλιν Ἀθηναῖοι (7)· καὶ μηδὲν ἐπ' ἐμοῦ εὐλαβεῖσθε παθεῖν κακόν· ἀποποι γὰρ ἐμοὶ δοκεῖ εἶναι ἐμὲ περὶ ἐλευθερίας μαχόμενον πρὸς τοὺς βαρβάρους τὸ τῆς ἐλευθερίας θέατρον Ἀθήνας καθαίρειν. (8) »

Cap. V. 1. conj. δειλιᾶσθε, quod verbum accusativo seriores jungunt. Infra in eadem sententia est δειλῶς ἔχετε. || 2. ἱπποσθένην cod. || 3. ἀνῆλπε cod. || 4. αὐτὴν ἐδωρησ. τῇ φ. cod. || 5. τῇ cod. || 6. εἰκότος cod. || 7. Ἀθῆναι cod. || 8. καθήρσατε cod.

mandata, et Demosthenis una suasionē consensum Amphictyonum universorum; ad ejusmodi responsum regis benevolentia protinus transfertur:

« Scriberem vobis, Athenienses, ut rex, sed ab hac me appellatione distulerim, donec omni barbaria subjugata effectus hic meus nomini Græco proficiat. Enim quoniam jam pridem scripseram decem oratores vestros ad me destinari, quod eorum culpa inobsequentiæ argueremini, scire vos par est, non eo me istud consilio fecisse quo potentiam meam in eos, quorum disciplinis institutus essem, aliquis experiretur. Etenim si id facto opus esset, utique una cum exercitu martioque terrore ad vestra mœnia transcendissem. Sed quoniam hæc ostentatio inimica vel hostica est, idcirco prudentissimos vestrum convenire colloquio meo malui, ut cum his communis commodi disceptator subsicui metus vos formidare solverem. Enimvero vos qui conscientia premeremini, nihil omnino semel erga mea obsequia consultantes, quin etiam explorantes idoneum tempus quo meos Macedonas infestaretis id animi prodidistis, quod adversum nos tunc etiam habuissetis, cum patre meo Zacynthios oppugnante auxiliares diversæ parti fueritis. Contra autem cum vos a Corinthiis oppugnaremini, Macedonum auxilium et suffragiis potiti Corinthiorum vim a vobis repulsam esse meministis. Rursusque nobis Minervæ simulacrum ritu nostro erigentibus in Macedonia, vos simulacra et imagines patris mei et templis ac sacris vestris deponendas esse dixistis. Egregiam igitur vicem pro tot et talibus beneficiis a vobis accepimus. Quæ profecto

vos etiam ad præsentem discordiam memoria iniquitatis vestræ ducebat, non sinens utique animo nostro benignitate confidere, ob id vel maxime, ne quando majestate hac regia sublimatus ad ultionem præteritæ injuriæ magis quam ad affectum civicum raperer. Verum id neque mihi a natura est, neque civica religio permittit, qui et apud vos studuerim, et ipsi Atheniensem esse malueritis, et ego nomine hoc participato me gloriæ gloriatumque sim. Enim intelligo naturale vobis esse sic sapere, cum præterita quoque exempla in eos, quorum consiliis uteremini, hostili vos animo fuisse testentur. Sic Euclidem prædicatum apud vos sinceritate suadendi clausum carcere necavistis. Sic Demosthenem porro, cujus urbs vestra oratione pariter staret et cura, in exilium projecistis. Tum Alcibiadem legationes vestras naviter apud Tyrum et efficaciter persecutum curiæ vestræ consortio abrelegastis. Sapientiæ denique totius apud vos Socratem magistrum injustissima morte multastis. Ingrati Philippo qui tribus bellis auxilio vobis et suppetiis fuit: quique queramini de Alexandro velut ob Stasagoræ injuriam, quæ omnis vindictæ vestræ profecerat. Idem enim Stasagoras sacerdotem Atheniensem sacerdotio privaverat. Enimvero quoniam ista hæc nunc omnia ex animo et memoria nostra placuit aboleri, sic vobis ad præsentem mihi responsum habetote: probatas mihi satis laudatasque esse suasiones Æschinis: Demadem quoque non improbari, quod constantiam suam civibus curiæ probatam vellet: sed enim laudari præcipue Demosthenem, qui unus veræ utilitatis et commodi vestri tenax

[ΚΕΦ. ζ']

Ταῦτα δὲ πεμφάμενος καὶ τὰ στρατεύματα παραλαβὼν εἰς Λακεδαίμονα παραγίνεται. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι θέλοντες αὐτῷ ἐνδείξασθαι τὸ γενναῖον καὶ καταισχύναί τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ἐφοβήθησαν αὐτόν, ἀπέκλεισαν τὰς πόλεις καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρωσαν (1)· μᾶλλον γὰρ ναύμαχοι ἦσαν ἢ ἐπὶ γῆς πολεμῆσαι (2). Μαθὼν δὲ αὐτῶν τὴν παράταξιν πρῶτον πέμπει ἐπιστολὴν·

« Ἀλέξανδρος Λακεδαιμονίους γράφει· πρῶτον συμβουλεύω ἢν εἴχετε ἀπὸ προγόνων φήμην φυλάσσειν· τὸ γὰρ χαίρειν ἐν ὑμετέρῳ ἔστιν· ἄνπερ ἦτε ἄξιοι καὶ πολεμισταὶ ἀήττητοι, ὁρᾶτε μὴ νῦν καθαιρεθῆτε τῆς δόξης, μὴδὲ ἐνδείξασθαι βουλομένοι τὸ σθεναρὸν Ἀθηναίους, ἢπ' αὐτῶν καταγελασθῆτε· ὥστε ἀποθῆναι τῶν νῶν ἐκόντες, ἵνα μὴ τὸ πῦρ ὑμᾶς καταφλέῃ. »

Οὕτως ἀναγνωσθεὶς τῆς ἐπιστολῆς, οὐκ ἐπέισθησαν, ἀλλὰ ὤρμησαν εἰς μάχην, ὥστε καὶ τοὺς ἐκ τῶν τειγῶν μαχομένους τοῖς ὅπλοις καταπεσεῖν, τοὺς δὲ ἐν ταῖς ναυσὶ καταπλεγεῖν. Οἱ δὲ περιλειφθέντες ἦλθον ἰκέται καὶ δεόμενοι τοῦ [μὴ] αἰχμαλωτισθῆναι. Ὁ δὲ εἶπεν· « Ὅτε ἔγω πεῖθην ὑμῖν προσήλθον, οὐκ

ἐπέισθητέ μοι· ὅτε δὲ ναῦς ἀνθραξ ἐγένετο, τότε πάρεστε δεόμενοί μου. Ἄλλ' οὐ μέμφομαι ὑμᾶς· ἔχοντες γὰρ κατὰ γνώμην οἱ Ξέρην ἠπειλήσατε (3), ὑπενόεῖτε καὶ Ἀλέξανδρον τοῦτο ποιεῖν· ἀλλ' οὐχ ὑπεμείνατε τὰ ὅπλα τὰ ἡμέτερα χωρῆσαι. Οὕτως ἀποφηνάμενος καὶ συνθήσας τοῖς στρατηγοῖς Λακεδαιμονίοις, τὴν πόλιν ἀπολέμητον κατέλιπε καὶ ἀφορολόγιστον. Κάκειθεν ὤρμησεν εἰς τὰ μέρη τῶν (4) βαρβάρων διὰ τῆς Κιλικίας.

[ΚΕΦ. Ζ'.]

Δαρεῖος δὲ συνθηροῖτο (1) τοὺς ἡγεμόνας Περσῶν (2). Καὶ συνεβουλεύοντο τί δεόν αὐτοῖς πράξαι. (3) Ἐλεγε δὲ Δαρεῖος· « Ὡς (4) ὁρῶ κατὰ προσθήκην ὁ πόλεμος εἰς δύναμιν ἐπιβαίνει (5)· καὶ γὰρ μὲν τὸν Ἀλέξανδρον ληστρικὰ φρονεῖν ὑπενόουν, αὐτὸς δὲ βασιλικὰ ἔργα ἐπιχειρεῖ. Καὶ καθὼς οὖν (6) ἡμεῖς μεγάλοι δοκοῦμεν εἶναι Πέρσαι (7), οὕτω (8) μεζῶν Ἀλέξανδρος τῇ φρονήσει τυγχάνει (9)· ἡμεῖς δὲ ἐπέμψαμεν αὐτῷ σκῦτος καὶ σφαῖραν ἐπὶ τὸ παίζειν καὶ παιδεύεσθαι (10)· ὥστε σκεψώμεθα τὰ συμφέροντα εἰς ἐπανόρθωσιν τῶν πραγμάτων.

Cap. VI. 1. ἔκρησαν cod. V. Valerius. || 2. πέμπει ἐπιστ. πρώτῃν cod. || 3. ἀπελάσατε? || 4. Hæc verba in cod. C. postrema sunt capitis 44 lib. I, nisi quod in cod. A est τὰ μέρη κατὰ τῶν β.

Cap. VII. Hic cod. A reddit ad narrationem codd. B C, quam inde a lib. I. cap. 45 reliquimus. || 1. συνθηροῖσε C. || 2. πρὸς πόλεμον add. C. || 3. συνεβουλεύετο αὐτοῖς τί δεόν ἔστιν αὐτῷ διαπράξασθαι C. || 4. ὥς om. B. || 5. ἐκβαίνει A. || 6. καθ' ὅσον A. || 7. Ἀλεξάνδρου καὶ Ἑλλήνων addit C, quasi in antec. esset μεζῶνες || 8. οὕτω et ἡμῶν om. B; μεζῶν ἡμῶν φρένι C; || 9. A: τολμηφ φαίνεται pergit A: καὶ τάχα ἐμοῦ αὐτοῦ πέμψαντος σκῦτος κτλ. || 10. addit A: αὐτὸς δὲ τελείως παιδεύεσθαι ἐπ' ἐμὰ τὸν καθηγητὴν ἔσται τὰ ὅπλα νικησῶν. || 11. malim μὴ; cod. A hæc om. usque ad v. δέδοικα. || 12. καὶ καθ. B. || 13. ὁ μεζῶν

ea vobis quæ essent ad amicitiam nostram suaserit. Sit igitur Atheniensibus dignitas quæ cluebat, neque ex me quicquam dubium formidaverint, cuius hæc est vel maxima summa sententiæ, ut cum mihi adversum barbaros pro libertate communi bellum et inimicitias elegerim, eam præcipue urbem Atheniensium tuear, quæ theatrum quoddam et communis curia videatur esse Græciæ universæ. »

VI. Cum in hanc sententiam Alexander Atheniensibus respondisset, collecto exercitu Lacedæmonia proficiscitur. Id enim sibi vel opportunissimum tempus Lacedæmonii adrogabant, quo virium suarum potentiam demonstrarent in Alexandri inimicitias, cunctis concordiam tunc Atheniensium civitas maluisset. Adventanti igitur Alexandro ad urbem suam objecta sunt claustra portarum, classemque armis et militibus instruxere, quod utrumque terra vel mari formidolosos se fore Alexandro arbitrantur.

Hic rex coupertis, primum ad eos per epistolam loquitur, qua moneret uti boni consulerent, eamque gloriam bellicam, quam majores sibi strenue peperissent, nullo turpi periculo amitterent solverentque. Etenim si quid eorum fortuna in præsentibus vacillaret, cunctæ quoque priscarum memoriæ gloriarum una sibi peritura viderentur: eventurumque profecto, ut dum Atheniensibus obstinationem suam pergerent ostentare, risui potius inimicis, quam periculo hostibus forent. Igitur oportere eos, navibus dereli-

ctis armisque depositis, amicitia suæ potius quam armorum capere experimentum. Ceteroqui si quos sententia melior indidem non deduxisset, flammis et incendio deponendos.

Acceptis igitur hisce mandatis non modo flexi Lacedæmonii non sunt, sed confidentius in arma concurrunt. Cæpto autem atque exercito per bideum prelio non difficile Alexandro fuit flammis injectis excidii periculum Lacedæmonii ostentare. Quare tunc demum supplices summissique, ne illud excidium sibi et captivitas perseveraret, procedunt. Ad quos rex ait: « Equidem scio, me integris etiam tunc rebus hæc consulere voluisse; at enim vos cum post classis vestrae urbisque incendia supplicetis, non improbo vel serum poenitendi consilium. Sed enim utique vos exempla ducebant perinde arma nostra ut Xerxi Persica posse propelli. Sat igitur sit quid de utroque diversum fortunæ senseritis. » Et cum his dictis facessere protinus militem suum ab expugnatione urbis Lacedæmonis jubet, liberamque eam et ad formam pristinae majestatis civibus haberi permittit.

VII. Tunc rebus Græciæ sic compositis, ire in barbaros tendit itinere per Ciliciam ordinato. At vero Darius conductis in unum satrapibus universis et ducibus bellandi consilia quærebat, frequenter admodum recolens, ut se opinio super Alexandro frustrata foret. Quippe illum incrementis bellicæ rei audiebat cotidie sublimari, quem

των, μὴ ἐξουθενοῦντες ὡς μηδένα ὄντα τὸν Ἀλέξανδρον καὶ (11) ἐπαιρόμενοι τῇ τηλικαύτῃ τῶν Περσῶν βασιλείᾳ καθ' (12) ὅλης τῆς γῆς, καταληφθῶμεν. Καὶ δέδοικα μὴ ὁ μείζων (13) τοῦ ἐλάττονος ταπεινότερος (14) εὐρεθῇ, τοῦ καιροῦ καὶ τῆς προνοίας μεταβολὴν (15) τοῦ διαδήματος παραχωρήσεως (16). Καὶ νῦν συμφέρον ἡμῖν ἐστὶ παραχωρῆσαι τὴν Ἑλλάδα (17), ἵνα τῶν ἰδίων βαρβάρων ἀρχώμεν, καὶ μὴ ζητοῦντες τὴν Ἑλλάδα λυτρώσασθαι ἀπωλέσωμεν καὶ τὴν Περσίδα. »

Ὁξυθόρης (18) δὲ ὁ ἀδελφὸς Δαρείου λέγει πρὸς αὐτόν· « Ἡδὴ μέγαν ποιεῖς τὸν Ἀλέξανδρον καὶ θάρσος αὐτῷ παρέλξεις ἐπιθῆναι τῇ Περσίδι, παραχωρήσας αὐτῷ τὴν Ἑλλάδα· μίμησαι οὖν καὶ αὐτὸς τὸν Ἀλέξανδρον (19), καὶ οὕτως κρατήσεις (20) τῆς βασιλείας· ἐκεῖνος γὰρ οὔτε στρατηγὸς οὔτε σατράπαις ἐπίστευσε (21) τὸν πόλεμον, ὥσπερ σὺ, ἀλλὰ πρῶτος ὁρμῶν εἰς τοὺς πολεμίους καὶ προσσιπίζων τῶν στρατοπέδων αὐτοῦ καὶ μαχόμενος ἀποτίθεται τὴν βασιλείαν, νικήσας δὲ ἀναλαμβάνει τὸ διάδημα (21*) τὸ βασιλείον. » Ὁ δὲ Δαρεῖος εἶπε· « Τί οὖν ἡμεῖς αὐτὸν μιμησώμεθα; » Καὶ εἶπεν αὐτῷ ἑτέρος στρατηγὸς αὐτοῦ· « Τοῦτ' ὅτε πάντων περιεγένετο (22)

Ἀλέξανδρος μὴδὲν ὑπερτιθέμενος, ἀλλὰ πάντα γενναίως ποιεῖν. Κατὰ δὲ τὴν γενναίαν αὐτοῦ τόλμαν καὶ ἡ μορφή αὐτοῦ ἐστίν· ἅπαντα γὰρ λέοντος ἔχει. » Ὁ δὲ Δαρεῖος εἶπεν αὐτῷ· « Πόθεν σὺ οἶδας ταῦτα; » Ὁ δὲ εἶπεν· « Ὅταν ἐπέμψθην ὑπὸ σου, βασιλεῦ, πρὸς Φίλιππον εἰς φίλιαν (23), ἐβλεπον τοὺς χαρακτῆρας Ἀλεξάνδρου ἐν Μακεδονίᾳ, καὶ τὴν μορφήν αὐτοῦ καὶ τὴν φρόνησιν. Ὡστε οὖν καὶ σὺ, βασιλεῦ, μεταπέμψαι τῆς ὅλης ἡπείρου τοὺς σατράπας (24), καὶ ὅσα ἔθνη σοὶ ἐστί Περσῶν καὶ Πάρθων καὶ Μηδῶν καὶ Ἑλυμαίων (25) καὶ Βαβυλωνίων καὶ τῶν κατὰ τὴν Μεσοποταμίαν (26)· ἐστί γὰρ σοι ἔθνη πολλά· καὶ στρατεύσον ἐξ αὐτῶν ἄπειρα πλῆθι (27), καὶ δυνατόν ἐστί σοι, εἰ τοὺς θεοὺς ἔχῃς εἰς συμμαχίαν, ἡττῆσαι τοὺς Ἑλληνας· ἴσως τῷ πλῆθει μέντοιγε (28) τῶν ὀχλῶν καὶ τῶν δπλῶν θαμνῆσθωμεν τοὺς πολεμίους ἡμῶν (29). » Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος εἶπε· « Καλῶς συνεβούλευσας· ἀλλὰ γὰρ μία (30) ἐνθύμια Ἑλλήνων κατανικᾷ τοὺς ὀχλούς τῶν βαρβάρων, ὥσπερ εἷς κύων (31) ἀγέλην ποιμνίων (32) ἀποδιώκει. » Καὶ οὕτως εἰπόντων Δαρεῖος κελεύει συναθροίζεσθαι τὰ πλῆθι.

petivi e cod. A. || 14. ὑψηλότερον B. || 15. μεταβολή B. C. || 16. παραχωρήσεις C. || 17. παραχ. τ. Ἑλλ. advocavi ex A. || 18. Ὁξυθόρης BC. || 19. κατὰ πάντα add. C. || 20. κατακρατήσεις C. || 21. ἐπίστασθαι ἐπίστευσε ei ep. κατεπιστεύσατο BC. || 21*. τὸ διαδ. om. C; τὸ βασιλ. om. A. || 22. τοῦτο αὐτῷ πάντων γὰρ περιγεγόμενος Ἄλ. καὶ μὴδὲν ὑπερβέμενος BC || 23. τοὺς φόρους ἀπαίτησαι A. || 24. βασιλεῦ, τοιοῦτους σατράπους B, quae mancis his substituiimus, habet cod. A. In. cod. C ita est: βασιλεῦ, μίμησαι τούτων· ἐστὶ γὰρ ὑπὸ τὴν χεῖρα σου ἔθνη πολλά, Πέρσαι καὶ Πάρθοι καὶ Μηδοὶ καὶ Ἑλυμεναῖοι etc. || 25. Ἑλαμυνῶν B. || 26. addit A: καὶ τὴν Ἰλλυρίαν χώραν, ἵνα μὴ σοι τὰ Βακτρῶν καὶ τὰ Ἰνδῶν, καὶ τὰ Σεμυράμειως μελᾶθρων εἶπω· ἐστὶ γὰρ ἔθνα τούτων ῥπ'. στρατεύσον ἐξ αὐτῶν etc. Cod. C ita pergit: καὶ μέσων ταβαντρῶν καὶ ταίρων τὸ ὄνομα σου ἐστὶ καὶ ἄλλων ὧν σὺ δεσπόζεις πολλῶν γὰρ ἔθνων κύριος ei. || 27. ἄπειρα πλῆθι addidi ex C. || 28. μέντοιγε addidi ex C. || 29. addit C: καὶ οὕτως ἡττήσωμεν κατὰ κράτος αὐτούς. || 30. μία γὰρ, omisso ἄλλα, B; ἄλλ' ἀνάξια, μία γὰρ A. || 31. κύων Λακωνικός cod. A. || 32. λαγῶν ἢ ποιμνίων C.

saepe latrunculum nominasset: neque jam sese nescire anceps sibi et viribus hostium et imperii majestate fieri certamen. Quippe etsi sibi auctor numerus militum obsequeretur, audaciam tamen fortitudinemque se Alexandri demirari. Denique pudorem suum haud dubie fatebatur, quod ei viro pilam habenamque misisset, quae cuivis magis quam illi ad virtutum meritum iuxta essent. Ergo jubebat omnes in commune concipere quid facto melius reperissent. Neque enim cessatione aut desidia opus esse, in hosce provecus Alexandri virtutibus procurrentibus, cumque in sese paulatim vices utriusque nominis demutarent, quas sic in contrarium resultare non absque divina providentia arbitrabatur, ut omne illud diadematis Persici decus ferme jam in Macedonica regna transisset. Et haec quidem Darius ad suos.

At vero ejus frater Oxyathrus velut indigna mage quam si vera dicerentur « Heu, inquit, o frater, o rex, quid hoc tandem rei est, quod tantum Alexandro icti laudator testis accedis? Anne, inquit, haec tibi jam meditata sententia est, ut illi regno tuo cesseris, Macedoniam ejus tibi non vindicaris? Quin potius imitare industriam hostis tui: quod ille facturus ad nos pergit ac properat, id nos bellum Graecis inferamus. Neque ego hoc in loco ut ignaviae testis

Alexandrum deformavero: quin hortor uti exemplis ejus utare tu quoque. Tu illum videas nec ducibus nec praecursoribus confidentem, sed sibi met laboris omnis officia vindicantem, haec agere quae tanta sunt: quae tu quoque, si recta sapias, per te feceris. Viden ut primus irruat in praelia? prior intonet bellicum? prior periculum subeat? depositis quidem insignibus regis, dum est miles, recuperatis vero, cum victor est: nihilum omnium cunctabundus aut differens, enimvero labore praesenti semper consilia subsequutus. » Ad haec Darius, « Et ubinam, inquit, haec tibi de Alexandro est comprehensa notitia? » Tum Oxyathrus ejus temporis memoriam refert, quo ad Philippum missus petiit pecunias, ab Alexandro adolescentulo etiam tunc minas ejusmodi exceperat, quas de praesentibus experiretur. Quare boni consuleret rex Darius, et satrapas omnium gentium, quaeve indidem cogi possent exercituum illa laboraret, non Parthis scilicet Elymisve, non Babylo-niis aut Mesopotamiis data militiae evocatione, enimvero armanda tum Bactra, Indos etiam et Semiramidos regna censebat, omnesque centum et octoginta gentes, quas sibi subditas sciret, ad commilitum exercitare, ut si nihilum amplius, certe vel ostentatio multitudinis terrore quodam Graecorum animis obsisteret. Haec sententia placebat qui-

ΚΕΦ. Η'.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος διοδεύσας διὰ Κιλικίας ἦλθεν ἐπὶ τὸν ἐν αὐτῇ ποταμὸν τὸν λεγόμενον Κύδνον (1). καθαρὸν δὲ τὸ ὕδωρ (2) ἐστὶ, καὶ ἰδὼν δ' Ἀλέξανδρος ἐπεθύμησε λούσασθαι ἐν αὐτῷ. Καὶ ἀποδυσάμενος ἐνήλλατο· ψυχροῦ δὲ ὄντος σφόδρα τοῦ ὕδατος, οὐκ (3) ἐγένετο αὐτῷ σωτήριον· εὐθύς γάρ (4) ἤλγησε τὴν κεφαλὴν καὶ πάντα τὰ ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ χαλεπῶς διέκειτο (5). Οἱ δὲ Μακεδόνες, κατακειμένον τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἀλγούντο, αὐτοὶ ἐνόησαν καὶ ἐδεινοπάθουν (6) τὰς ψυχὰς, μή πως ἐπιγνοὺς Δαρεῖος τὴν νόσον Ἀλεξάνδρου ἐπέλθῃ αὐτοῖς· οὕτως μία ψυχὴ Ἀλεξάνδρου τοσαύτας ψυχὰς τῶν στρατοπέδων ἔθραυσε. Καὶ δὴ τις Φίλιππος δνόματι, φίλτατος Ἀλεξάνδρῳ (7) ἱατρὸς τυγχάνων, ἐνετείλατο τῷ Ἀλεξάνδρῳ δοῦναι καταπότιον, καὶ ἀπαλλάξαι αὐτὸν τῆς νόσου ἐπηγγεῖλατο (8). Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος πρόθυμος (9) ἐγένετο τοῦ δέξασθαι· καὶ ὁ Φίλιππος ἡντρεπίζετο τὸ φάρμακον. Ἐπιστολὴ δὲ ἐδόθη τῷ Ἀλεξάνδρῳ πεμφθεῖσα (10) ὑπὸ Παρμενίωνος στρατηγοῦ ὑπάρχοντος Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως, ὥς δτι Δαρεῖος εἶπε Φιλίππῳ τῷ ἱατρῷ, ἵνα σκέπῃ εὐκλείαν (11) φαρμάκῳ ἀναιρῆσαι Ἀλέξανδρον (12), ἐπαγγειλάμενος δοῦναι αὐτῷ τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν Δαδιφάρταν (13) πρὸς γάμον καὶ κοινῶν ποιῆσαι αὐτὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ὑπέχετο Φίλιππος ποιῆσαι· « φύλασσε οὖν σεαυτὸν, βασιλεῦ, ἀπὸ Φιλίππου. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν οὐκ ἐταράχθη· ᾗδεν γὰρ τὴν γνώμην Φιλίππου οἷα ἦν πρὸς αὐτόν.

Ἔθετο οὖν τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ. Προσ-ελθὼν δὲ Φίλιππος ὁ ἱατρὸς ἐπέδωκε τῷ Ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ τὴν κύλικα τοῦ φαρμάκου εἰπών· « Πίε, δέσποτα βασιλεῦ, καὶ (14) ἀπαλλάσσει τῆς νόσου. » Λαβὼν δὲ Ἀλέξανδρος (15) τὴν κύλικα καὶ κρατήσας τῇ δεξιᾷ χειρὶ, ἐβλεπεν ἐπὶ πολὺ τῷ Φιλίππῳ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· « Φίλιππε, πῶς σοι ἑμαυτὸν πιστεύσω; Ὁ δὲ Φίλιππος· « Πίε, βασιλεῦ, καὶ μηδὲν εὐλαβηθῆς· ἀνέγκλητόν ἐστι τὸ φάρμακον. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπεν· « Ἰδοὺ πίνω, » καὶ εὐθέως ἐπινε, καὶ μετὰ τὸ πίνειν τότε δ' ἔδωκεν (16) αὐτῷ τὴν ἐπιστολὴν. Ὁ δὲ Φίλιππος ἀναγνοὺς καθ' ἑαυτὸν εἶπεν· « Ἀλέξανδρε βασίλει, οὐχ ὅμοιον εὐρήσεις με τοῖς γεγραμμένοις. » Περισωθεις (17) δὲ Ἀλέξανδρος τῆς νόσου περιεπλάκη τῷ Φιλίππῳ (18) καὶ εἶπεν αὐτῷ· « Ἐμαθεὶς ποίαν γνώμην ἔχω πρὸς σε, Φίλιππε (19)· πρότερον γὰρ τὴν ἐπιστολὴν εἴληφα τοῦ φαρμάκου, καὶ τότε ἔπιον τὸ φάρμακον πιστεύσας (20) ἑμαυτὸν τῇ δνόματί σου· ᾗδεν γὰρ δτι Φίλιππος κατὰ Ἀλεξάνδρου οὐδὲν χαλεπὸν ἐβουλεύσατο. » Ὁ δὲ Φίλιππος εἶπε· « Δέσποτα βασιλεῦ, νῦν κολάζει τὸν πέμψαντά σοι τὴν ἐπιστολὴν Παρμενίωνα ἀξίως· αὐτὸς γὰρ πολλάκις πέισαι ἐζήτησε φαρμάκῳ ἀναιρῆσαι σε, ἐφ' ᾗ λάβῃ (21) τὴν ἀδελφὴν Δαρείου Δαδιφάρταν (22) πρὸς γάμον· καὶ ἀρνησάμενός μου, ἴδε οἷον χαλεπῶς με παρέθετο (23) παρὰ σοι θανάτῳ. » Καὶ ταῦτα ἐξετάσας Ἀλέξανδρος καὶ εὐρὼν ἀνατίον Φίλιππον, τὸν Παρμενίωνα διαδέχεται καὶ κολάζει (24).

Cap. VIII. Ὁκεανὸν AB; om. C. || 2. κατάρρουν καὶ διαυγέστατον A. || 3. οὐκ... σωτήριον C. καὶ ἐγεν. α. θανάσιμον B. || 4. εὐθύς γὰρ addidi e cod A. || 5. ἔθετο B. ἔκειτο C. || 6. K. ἐδεινοπ. addidi ex C. || 7. φίλτ. Ἀλ. add. ex A. || 8. ἐπηγ. add. ex A. || 9. sic C. ὑπεύθυνος B. ἔτοιμος A. || 10. πεμπθ... Ἀλεξάνδρου excid. in B; addidi ex C, nisi quod ibi est Παρμενίου τινος pro Παρμενίωνος. || 11. εὐκλείας B. ἵνα δὴ εὐκαιρίαν φαρμ. ἀνεῖν σε C; ἵνα ἐν λάβῃ εὐκαιρίαν, φαρμ. ἀνέλῃ Ἀλέξανδρον. || 12. Ἀλέξ. add. ex A. || 13. Δαδ. add. ex A et C, ubi scribitur Δαδιφάρταν. || 14. καὶ μηδὲν εὐλαβηθῆς, ἀνέκλητον (sic) εἶη τὸ φάρμακον καὶ ἀπαλλάσσει τ. v. C. || 15. λαβ. δὲ Ἀλέξ. εἶπεν· ἰδοὺ πίνω καὶ εὐθέως ἐπινε C. || 16. ἐπέδωκεν BC. || 17. sic A. ἀνασωθεις C. ἐπὶρρωσθεις B. || 18. τὸν Φ. B. || 19. φίλίας add. C. || 20. πιστεύσας τοῖς λόγοις σου καὶ ἑμαυτὸν ἐκδῶσας τῇ δνόματί σου C. || 21. λάβῃ: C. || 22. Δαδιφάρταν B. || 23. ἐνέθετο C. omisso οἷον || 24. καὶ κολάζει. om. C; διαδέχεται x. om. A.

dem admodum regis, et adstipulabantur etiam plerique praesentes, nisi quod eis unum esse praeter ceteris viribus penes Graecos constabat, quod plus prudentia mentis quam valentia corporum possit. Ergo secundum haec Darius iubet omnem undique armatam multitudinem convenire.

VIII. Alexander vero iter per Ciliciam agens, cum multum spatii sub aestivo sole armis onustus pedibus exegisset, forte Cydnum haud cuiquam secundum flumen vel magnitudine vel perspicui agminis nimio rigore cum ponte transiret, delectatus ejus evidenter pariter et magnitudine, una cum armis praecipitat ponte ac natabundus exit. Sed id factum etiam ejus ad testimonium fortitudinis plurimum contulit, valitudinem tamen discriminis vicerat. Quippe calente etiam tunc et sudante corpore incidens aquae illius vehementiam vel rigorem, tantam nervis injuriam perniciemque tradiderat, ut undique protinus doloribus con-

currentibus morbi causa contracta vix expiabilis videretur. Quare cum tempus plurimum laberetur, neque medentibus sedulo curatio illa pareret, Philippus quidam nomine sciens artis ejusdem et sedulitate acceptissimus regi conficit (*) poculum quod diceret secundaturum [ei plurimum profuturum. Vatic.]. Id cum die statuto Alexander hausturus foret, forte Parmenion quidam e ducibus regis, enim infestus Philippo medico, hujusmodi sententiae Alexandro litteras mittit, quibus Philippum hunc clandestina tractasse cum Dario consilia commoneret, uti per poculum salutis Alexandri insidaretur; ejus rei mercedem Philippo fore, ut sororem Darii partemque regni cum Dario pepigisset; boni igitur consuleret rex et ab illa curationis spe temperaret. Suspectans Alexander proinde ut res erat, epistolam quidem intrepidus vultu et animo ad caput lectuli protinus ponit. Accepto autem poculo, cum id jam haustui admo-

(*) Inde ab hoc loco codex Ambrosianus magnam habet sedecim paginarum lacunam, quam Majus e codice Vaticano, nos e cod. Reg. 4880 supplēvimus.

ΚΕΦ. Θ'.

Ἐκεῖθεν οὖν παραλαβὼν τὰ στρατόπεδα αὐτοῦ (1) ὁ Ἀλέξανδρος παραγίνεται εἰς τὴν τῶν Μηδῶν χώραν. Ἡπείγεται δὲ καταλαβεῖν τὴν μεγάλην Ἀρμενίαν, καὶ ταύτην δουλωσάμενος ὥδευσεν ἱκανὰς ἡμέρας ἀνδρῶν τόπους καὶ φαργαγῶδεις, καὶ διὰ τῆς Ἀρειανῆς παραγίνεται εἰς Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ τοῦτον γεφυρώσας καὶ ψαλίσιν καὶ σιδηραῖς κνήμαις (2), ἐκέλευσε τὰ στρατόπεδα περᾶσαι. Ὡς δὲ εἶδεν αὐτοὺς δειλιῶντας, κελεύει τὰ κτήνη καὶ τὰ κάρνα (3) καὶ τὰς τροφὰς πάντων πρῶτον διαπερᾶσαι, καὶ τότε τὰ στρατόπεδα· οἱ δὲ δειλῶς εἶχον δρῶντες τὴν ἐπίρροισιν τοῦ ποταμοῦ, μήπως λυθῶσιν αἱ ψαλίδες. Μὴ τολμῶντων δὲ αὐτῶν περᾶσαι, λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ Ἀλέξανδρος τοὺς περασπιστάς πρῶτος διέβη (4)· διήλθεν οὖν καὶ ἡ παράταξις αὐτοῦ πᾶσα. Καὶ εὐθέως ἐκέλευσε τὰ ζεύγματα διαλυθῆναι τοῦ Εὐφράτου· ὁ δὲ στρατὸς ἅπας ἐδυσχέρηεν ἐπὶ τούτῳ, καὶ

πλεῖον ἐδειλιῶν λέγοντες· « Ἀλέξανδρε βασιλεῦ, εἰ γένοιτο ἡμᾶς πολεμοῦντας ἀνατραπῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, πῶς ἔξομεν τὴν σωτηρίαν ἡμῶν (5) τοῦ διαπερᾶσαι; Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἰδὼν τὴν δειλίαν αὐτῶν, καὶ ἀκούσας τὸν εἰς αὐτοὺς γεγόμενον θρόλλον, συναξας ἅπαντα τὰ στρατεύματα ἀπεφῆντο αὐτοῖς οὕτως· « Ἄνδρες συστρατιῶται, καλὰς μοι ἐλπίδας παρέχετε τῆς νίκης, τοῦτο ἔχοντες (6) κατὰ γνώμην ἡττημένοι ὑποστραφῆναι· διὰ τοῦτο οὖν ἐκέλευσα ἐκκοπῆναι τὴν γέφυραν, ἵνα πολεμοῦντες νικήσῃτε (7)· οὐ γὰρ ἐστὶν ὁ πόλεμος τῶν φευγόντων, ἀλλὰ τῶν διωκόντων· ὁμοῦ γὰρ τὴν νίκην καὶ τὴν ἐπ' αὐτὸν εἰς Μακεδονίαν ποιήσαντες (8) νικηφόροι ὑποστρέψομεν· ἡ γὰρ συμβολὴ (9) τοῦ πολέμου παίγνιον ἡμῖν ἐστίν. » (10) Καὶ οὕτως ἀποφνημαμένη Ἀλεξάνδρῳ τιμὰς ἐπιδίδωσι τὰ στρατόπεδα (11), καὶ εὐθέως τῷ πολέμῳ ἐπέβαινον, καὶ σκηνοποιοῦμενοι ἐκαθέζοντο.

Ὅμοιως δὲ καὶ τὸ Δαρείου στρατόπεδον ἐκαθέζετο

Cap. IX. 1. διαταξάμενος addit C. || 2. κνήμασιν C. || 3. πρόβατα A. || 4. Interponit A scholion margini olim ut videtur adscriptum : ἔστι δὲ Τίγρις ποταμὸς καὶ Εὐφράτης διὰ τῆς Μεσοποταμίας καὶ Βαβυλωνίας, οἵτινες ἀπορρέουσιν εἰς τὸν Νεῖλον ποταμόν· φασὶ γὰρ ὅτε Νεῖλος εἰς τὴν Αἰγύπτου ἔρχεται, τότε οὗτοι οἱ ποταμοὶ κενοῦνται [supple ὅτε δὲ ὁ Νεῖλος] ἀποβαίνει τῆς Αἰγύπτου, [τότε οὗτοι] πλημμυροῦσιν. || 5. εὐρεῖν add. C. || 6. ἔχετε B || 7. ἵνα ἡ πολ. νικήσωμεν ἢ ἡττηθέντες ἀπολλώμεθα A. || 8. τὴν νίκην ποιήσαντες τὴν ἐπ' αὐτὸν ποιήσομεν, νικ. ὑποστρ. B; ὁμοῦ γὰρ τὴν ἐπ. εἰς Μακεδονίαν ποιήσαντες νικηφόροι ὑποστρέφομεν C. ὁμνυμι γὰρ τὴν ἐπ' αὐτὸν τὴν εἰς Μακεδονίαν γινόμενῃ μοι, ὡς νικήσαντες τοὺς βαρβάρους εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑποστρέφομεν· ὑμεῖς μόνον βαρβεῖτε τῇ γνώμῃ· καὶ ἡ συμβολὴ (εἰ συμβῇ cod.) τοῦ πολέμου παίγνιον ἡμῖν ἐστίν. Οὕτως αὐτοῦ θαρσύνοντες, ἐτίμον αὐτὸν τὰ πλήθη καὶ ἐσκηνοποιοῦντο. A. || 9. συμβολὴ B. idem mox ὑμῖν. || 10. addit C : μὴ οὐκ εἰμι χεῖρ εἰς ἐξ ὑμῶν; οὐ πρῶτος ἐν πολέμῳ ἐπιβαίνω; μὴ γὰρ ἐγὼ οὐκ ἐπιθυμῶ θεάσασθαι τὴν ἐμὴν ποθεινότητα; Ὀλυμπιάδα; τῷ ὀνόματι γὰρ καὶ τῷ ἀξιώματι διαφέρω ὑμῖν, τοῖς δ' ἄλλοις πᾶσιν ὁμοῖος ὑμῶν τυγχάνω. || 11. οὕτως ἀποφνημαζόμενος τιμαῖς ἐπιδίδωσι τὰ στρατόπεδα B; τιμὰς ἐδίδον τοῖς αὐτοῦ στρατεύμασι C; || 12. Τίγρις C. Τίγριδος A. || 13.

visset, eodem momento etiam epistolam Philippo legendam dat. Cunque uno in tempore et ille potum quem acceperat transmississet, et hic litteras perlegisset, facile dedit medico intellexisse quid de sedulitate ejus opinionis habuisset. Denique cum curatio illa ad pristinum statum Alexandrum deduxisset, Philippusque ultionem mendacii flagitaret, ut insidiatus regi Parmenio pœnas capite dependit.

IX. Igitur recepta valetudine Alexander per Medos exercitum ducens iter illud multis admodum diebus per deserta regionis emensus est, multamque aquæ penuriam toleravit. Tandem denique ad Euphratem veniens fluvium magnitudine haud cuique facile secundum, eoque constrato navibus atque ponte, cujus iter suis incunctantibus persuaderet, primus omnium pontem emensus auctoritatem cunctis audaciæ præstitit. Omni igitur jam multitudine impedimentisque transmissis, illico solvi pontem compactarumque ob id navium jubet vincula. Id cum exercitus universus indignantius accepisset, quod enim pervium sit impedimentum illud intra natabula fluminis projecisset; et utile arbitrentur secundæ meminisse fortunæ: accepto hoc murmure et indignatione militum, rex in hæc verba concionatur : « Equidem fateor, milites, duas pariter res in animo esse divisas, spem scilicet et pudorem, quarum alterum prærogativam præteritæ virtutis ostendit, aliud vero importuni metus opinionibus adumbratur. Quis enim non videt abulandam prorsus memoriam esse victoriæ præcedentis, si

præsenti vestræ indignationi commodetis fidem, qua regem vestrum Alexandrum inconsulte fecisse opinamini, quod ad fugam nobis infaustissimum iter pontis dissolutione sustulerit? Aut quid prorsus de spe victoriæ residebit, si id verum est? Vel quid mage contrarium foret hujusmodi votis, quam si quid animo præcepistis, id vobis tuto pareret? præsertim cum in opere militari formidinis incertitudo sit spes tutius evadendi. Sed id quidem dies (*deus*) et virtutis vestræ gloria procul fecerit. Enim ego qui tot præliis, tot victoriis doctus nihil aliud nisi de incremento vestræ gloriæ cogitaverim, profecto fecisse mihi videor cum sententia fortiorum, quod ignaviæ intempestivo reditu amputat, solius prorsus victoriæ viam dextris et gladiis reserandam esse monstraverim. Neque id dissimulabo, quod sentio adjuvare me votis fortunam ejusmodi, ut si ignaviæ reditus requireretur, longe sit melius hic occumbere gloriose quam post nomen victoriæ præcedentis dedecoriosius evasisse. Quin legem nobis fortitudinis dicimus, solis esse militandum, qui cursum noverint ad insequendum hostem potius quam ad periculi fugam. Quam cum perpetuo ignoraveritis, deos ego vobis immortales polliciti ac spei meæ vates (*vades*) dixerim, nihil omnino posse oboriri impedimenti quin, si solita vobis utamini fortitudine, debitam victoriam capessatis. » Ad hæc Alexandri verba et favor militum et animus excitatus nihil omnino præter victoriæ desiderium conceperat.

ΚΕΦ. Γ.

ἐπάνω τοῦ Τίγρεως (12) ποταμοῦ. Συνέβαλλον δὲ ἀλλήλοις εἰς πόλεμον, καὶ ἀμφοτέρω τὰ στρατεύματα (13) γενναίως ἐπολέμουν πρὸς ἀλλήλους. Καὶ τις τῶν Περσῶν ὅπισθεν Ἀλεξάνδρου ἔλθων καὶ ἀναλαδὼν Μακεδονικὸν ὄπλον, ὡς σύμμαχος Μακεδόνων γενόμενος, κατήνεγκεν τὸ ξίφος (14) κατὰ τῆς κεφαλῆς Ἀλεξάνδρου καὶ ἔθραυσεν αὐτοῦ τὴν κορυφὴν (15). Εὐθὺς δὲ συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατοπέδων Ἀλεξάνδρου παρίσταται αὐτῷ δέσμιος. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος νομίσας αὐτὸν Μακεδόνα εἶναι, λέγει αὐτῷ. « ὦ γενναίε, τί σοι ἔδοξε τοῦτο ποιῆσαι; » Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ. « ὦ βασιλεῦ Ἀλέξανδρε, μὴ πλανήσῃ σε τὰ Μακεδονικὰ ὄπλα μου· ἐγὼ γὰρ Πέρσης εἰμι, Δαρείου σατράπης· καὶ προσελθὼν Δαρείῳ εἶπον αὐτῷ. « Ἐάν σοι κομίσω Ἀλεξάνδρου τὴν κεφαλὴν, τί μοι χαρίζῃ; » Αὐτὸς δὲ ἐπηγγελατό μοι χώραν βασιλείας (16) καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ πρὸς γάμον. Ἐγὼ οὖν παραγενόμενος πρὸς σε ἀναλαδόμενος σχῆμα Μακεδονικόν, ὃ ἤλπιζον οὐκ ἐπέτυχον (17). » Ἀκούσας δὲ ταῦτα Ἀλέξανδρος ματαπεμψάμενος δλον τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ, θεωρούντων πάντων, τοῦτον ἀπέλυσεν· εἶπε δὲ πρὸς τὸν ἴδιον στρατόν. « Ἄνδρες Μακεδόνες, τοιούτους δεῖ στρατιώτας εἶναι (18).

Λειφθέντες δὲ οἱ βάρβαροι τῇ ἐπιχειρίᾳ τῶν σιτίων ἀποστραφῆν (1) ἐποίησαν εἰς τὴν Βακτριανὴν χώραν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐπέμεινεν ἐκεῖ κρατήσας δλον τὸν τόπον. Ἄλλοι δὲ σατράπης Δαρείου προσελθὼν Ἀλεξάνδρῳ εἶπεν. « Ἐγὼ σατράπης Δαρείου εἰμι καὶ μεγάλα αὐτῷ κατώρθωσα πράγματα ἐν πολέμῳ, καὶ οὐκ ἠύχαισθήθην παρ' αὐτοῦ· δός μοι οὖν μυρίους στρατιώτας ἐνόπλους, καὶ δίδωμί σοι τὸν ἐμὸν βασιλεῖα Δαρείου (2). » Εἶπε δὲ αὐτῷ Ἀλέξανδρος. « Πορεύου καὶ βοήθει τῷ ἑαυτοῦ βασιλεῖ· οὐ γὰρ πιστεύω σοι τοὺς ἄλλοτρίους, τῷ προδιδόντι τοὺς ἰδίους. Ἐγραψαν οὖν οἱ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ σατράπαι (3) Δαρείῳ περὶ Ἀλεξάνδρου οὕτως.

« Δαρείῳ μεγάλῳ βασιλεῖ χαίρειν. Καὶ πρότερον μὲν ἐν σπουδῇ φανεράν σοι ἐποίησαμεν τὴν Ἀλεξάνδρου ἐπίβασιν τὴν γενομένην τῷ ἔθνει ἡμῶν, καὶ νῦν σοι πάλιν φανερόν ποιοῦμεν, πεφαγκέναι (4) αὐτὸν καὶ πολιορκεῖν τὴν χώραν ἡμῶν· καὶ ἀνείλεν ἐξ ἡμῶν πλείστους, καὶ ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ κινδυνεύομεν (5) τοῦ ἀπολέσθαι. Τάχυνον οὖν μετὰ δυνάμειος πολλῆς τοῦ προφθάσαι αὐτὸν καὶ μὴ συγχωρῆσαι αὐτῷ ἐπελθεῖν σοι· δυναμικὸν γὰρ καὶ πλείστον ἔστι τὸ Μακεδονικὸν στράτευμα καὶ κατισχύει ἡμῶν. Ἐρρωσο. »

ἄγματα C. || 14. τὸ ξ. add. ex A. || 15. κεφαλὴν B. || 16. χώρας βασιλικῆς A. || 17. ἐγὼ οὖν παραγενόμενος πρὸς σε ἀναλαδόμενος σχῆμα M., ἵνα μὴ (μοι cod.) ἀποτύχω· τανῦν δὲ μὴ ἐπιτυχῶν τοῦ σκοποῦ, ἴστανται δέσμιος ἐνώπιόν σου C; om. hanc A. || 18. sic A; στρ. πρὸς πόλεμον B; στρατ. εἶναι πρὸς πόλεμον τομητροῦς C.

Cap. X. 1. συστροφῇ A C. || 2. τοὺς ἡμετέρους στρατιώτας καὶ αὐτὸν τὸν Δαρεῖον A. || 3. ἔγρ. δὲ οἱ ἀπ' ἐκείνων τόπων σατράπαι τῷ Δαρείῳ. « Ἰθάκης καὶ Σπυγχθῆρ θεῶ μεγάλῳ Δαρείῳ χαίρειν A. || 4. πεφάγκεναι C; cod. A sic: φθάνομεν σοι τὸ πρότερον δηλοῦντες Ἀλεξάνδρου ἐπίβασιν γενομένην, καὶ νῦν σοι φανερόν ποιοῦμεν φθάσαντα αὐτὸν ἐπὶ τὸν τόπον καὶ πολιορκεῖν τὴν χώραν καὶ ἀναιρῆναι ἡμᾶς πλείστους· ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ κινδυνεύομεν σφόδρα. || 5. κινδυνεύοντες B. ||

Sed enim cum omnis Darii exercitus propter Tigridis alveum locatus adventum Macedonum expectaret, nec cunctabundus Alexander acie instructa sese hostibus obtulisset, oemto conflictu serventique re bellica unus e Persis armis Macedonicis indutus, evitata hoc astu disscientia, propter similitudinem scilicet munimenti, a tergo Alexandrum ense infesto adoritur ac ferit. Sed ictus propter galeæ fortitudinem frustra habitus dissiluit, et comprehendendum protinus virum satellites properantes regi offerunt. A quo cum Alexander requisisset causas ausi hujus, « Primum, inquit, Alexander, nec te clam sit, non ego ex numero tuo sum, enim vestralibus armis Persa vestitus. Verum cum satrapes sim, dignitatem ejusmodi gloriæ apud Darium præmium pactus sum, ut si Interfecto te tantæ rei compendium procurassem, cum regni parte filiam quoque regis ad conjugium promererer. Quæ profecto haud dubie forent, (ferent Vat.), ni tecum fortuna potius quam mecum stetisset. » His auditis Alexander multis suorum præsentibus iterare eum jubet sermonem promissi et audaciæ, laudatum denique fidei ac fortitudinis ad suos ire jubet, quod exemplo strenui utilisque præcepti apud milites suos id esse vellet, si pari fide in se quoque sui satellites uterentur.

X. Sed hoc quidem die inclinatione tantum leviter pro

Macedonum partibus ostentata, uterque exercitus ad castra discedit. Cumque reficiendo corpori ciboque capiendi essent, rursus alius satrapa Alexandro se offert cum dignitatis quidem illius professione, sed qui diceret se multa magnaue rei bellicæ opera pro Dario gessisse, enimvero sibi haud parem gratiam repensatam. Si igitur sese susciperet, fore sibi admodum facile, ut cum decem millibus reliqua Darii satrapas incursaret et caperet, una etiam ipsum Darium facile comprehensurus. Ad hæc Alexander reverti hominem, et si quid valeret, auxiliari regi suo mandat. « Quia enim, inquit, spe alienos tibi milites tuto commiserim cives tuos propriosque prodenti? »

Id tamen temporis etiamtum res, absente rege Dario, per ejus satrapas agebantur. Hystaspes denique et Spinter (Spinther) scribunt regi: jam pridem quidem se super Alexandri exercitu ea quæ compererant nuntiassse, enimvero nunc longe auctorioribus viribus invasisse partem Persici regni, pluribusque interfectis et captis, non sine periculo ac discrimine sese vexare; oportere igitur se quam primum una cum omni exercitu ad confligendum Alexandro præsto esse.

His litteris Darius acceptis ipse quoque ad Alexandrum scribit in hanc sententiam: « Video tibi laboratum ne quid

Αδῶν δὲ Δαρείους καὶ ἀναγνούς τὰ γράμματα αὐτῶν πέμπει ἐπιστολὴν Ἀλεξάνδρῳ περιέχουσαν οὕτως· «Δαρείος (8) βασιλεὺς Ἀλεξάνδρῳ. [Ἐγγραφὰς ἡμῖν (7) ἐπιστολὴν ὑπερήφανον, δι' ἧς ἡμᾶς ἐπιζητεῖς. ** Ἐν τύχῃ οὐχ οὕτως ἤδη ἔξεις ἂν τὴν ἀγκυραν, ὅστε οὖν ἀπ' ἀνατολῶν θεοὺς εἰς δύσκειν κατοικεῖν.] ** Μαρτύρομαι δέ σοι ** ἐφ' οἷς με εἰργάσω * τὴν [γὰρ] μητέρα μου εἰς θεοὺς πεπορεύσθαι (8) ἡγοῦμαι, γυναῖκα δὲ μὴ ἐσχχέ- ναι, μηδὲ τέκνα μου γεγεννησθαι· ἐγὼ δὲ οὐ παύσομαι τὴν ὕβριν μου ἐκδικῶν (9)· ἐγγραφὴ γάρ μοι διτι δικαίως καὶ εὐσεβῶς διέθου (10) πρὸς τοὺς ἑμούς· εἰ ἄρα καὶ δικαίως ἔποιεις καὶ τὰ πρὸς ἐμὲ δίκαια ἐφύλαξας, (11) ἔξεστί σοι λοιπὸν (12) τῶν ἐμῶν μὴ φείδεσθαι· κακούχει δὲ αὐτὰς καὶ τιμῶρει (13)· πολεμίων γὰρ τέκνα τυγγάνουσιν· οὔτε γὰρ εὐεργετῶν αὐτὰς ἔξεις με φίλον, οὔτε κακοποιῶν αὐτὰς ἐχθρόν· [ἐν γὰρ (11) τῷ αὐτῷ κείμεναι μοι ἀμφοτέρω. Ἐσχάτην οὖν ἀποκρίσιν δῆλωσον, ἵνα ἴδωμεν.] » Δεξιόμενος δὲ Ἀλεξάνδρος καὶ ἀναγνούς τὰ γράμματα Δαρείου ἐμειδίασε καὶ ἀντέγραψεν αὐτῷ ταῦτα· « Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς Δαρείῳ χαίρειν. Τὰς κενὰς (15) σου ἀπονοίας καὶ φλυαρίας καὶ ματαιὰς δμιλίας οἱ θεοὶ ἐμίσησαν μέχρι τέλους. Καὶ οὐ παύσῃ ἐτι βλασφημῶν καὶ κενὰ (16) ὑπονοῶν· οὐ γὰρ φοβούμενός σε τετίμηκα τοὺς ποτε

σοὺς (17), οὔτε ἐλπίζων ἔλθεῖν σε (18) εἰς διαλλαγὴν πρὸς ἐμὲ, ἵνα παραγενόμενος εὐχαριστήσης ἡμῖν. Μὴ παραγίνου (19) οὖν πρὸς ἡμᾶς· οὐ γὰρ ἀξίόν ἐστι τὸ ἐμὸν διάδημα τοῦ σου διαδήματος· οὐ μὴν κωλύσης τὴν πρὸς ἀπαντὰς μου εὐσέβειαν (20), ἀλλὰ καὶ περισσώτερον (21) πρὸς τοὺς ποτε σοὺς ἐνδείξομαι ἀγαθὴν γνώμην. Ἐσχάτην οὖν σοι ἐπιστολὴν γράφω ταύτην (22) γνησίως ἔχων πρὸς σε. »

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Καὶ ταῦτα γράψας Δαρεῖῳ Ἀλεξάνδρος ἐτοιμος γέγονε πρὸς πόλεμον, καὶ ἔγραψε τοῖς σατράπαις αὐτοῦ πᾶσιν οὕτως·

« Βασιλεὺς Ἀλεξάνδρος σατράπαις πᾶσι τοῖς ὑποταγμένοις μοι Φρυγίας (1) καὶ Καππαδοκίας, Παφλαγονίας, Ἀρχίας καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις χαίρειν. Βούλομαι ὑμᾶς χιτῶνας κατασκευάσαι πλήθους πολλοῦ καὶ στείλαι ἡμῖν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας· τὰς δὲ ὀπλοθήκας ἃς ἐσκευάσατε, ἀποστείλατε ἡμῖν· διατεταγμένοι γάρ εἰσι κάμηλοι τρισχίλιοι ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ μέχρις Ἀντιοχείας τῆς Συρίας πρὸς τὸ διακοινεῖν καθὼς προεταξάμεν, ἵνα ἀκαθυστέρητον τὴν ὑπουργίαν εὐρωμεν. Ἐν σπουδῇ οὖν (2) παραγίνεσθε πρὸς ἡμᾶς. »

Ἐγράψαν (3) δὲ καὶ οἱ σατράπαι Δαρεῖῳ οὕτως· « Δα-

6. Δ. β. Ἀ. om. C. || 7. Initium hujus epistolae in Graecis misere truncatum esse ostendunt latina. Quae uncis inclusi, addita sunt ex cod. A. || 8. πορεύεσθαι BC. || 9. ἐκδικῶν A. ἐκζητῶν BC. || 10. διέθης BC. || 11. addit A : τοὺς ἰσοθεοὺς τιμᾶς ἀπονέμειν τοῖς ἑμοῖς || 12. sic A ; ἐστι δὲ σοι τῶν B. || 13. αὐτὰς τιμωρίας C. || 14. Inclusa addidi ex A. || 15. κενὰς φλυαρίας σου καὶ ἀπονοίας ματαιὰς τε μανίας A. Quae sequuntur, καὶ ματαιὰς ἐτι, om. B. || 16. οὐ παύη βλασφημιῶν καὶ κακὰ ὑπ. C. || 17. sic C ; τοὺς ὑπὸ σέ τοις B τοὺς σοὺς τοιού A. || 18. ἔλθεῖν εἰς δ. πρὸς σε BC ; cod. A ita : οὐδὲ ἐλπίζων ἐλεύσεσθαι σε ἐκὸ λάκκουσα, ἵνα παραγενόμενος εὐχ. ἡμῖν (ἡμᾶς cod.) || 19. παραίνου B ; μοι δόγμα pro διάδημα cod. A. || 20. ἀρετὴν καὶ εὐσ. C. || 21. περισσώτερος B. — an C ; cod. A manca haec : οὐ μὴν τῆς περὶ πάντας εὐσεβείας μου * περισσώτερον καὶ τοὺς σοὺς καλέσας ἐξ οὐρανοῦ εἰς τὸ ἔδαρος πεπτωκότας Ἐσχάτην οὖν σοι ἐπιστολὴν γράφω. Εὐκοπώτερον εἶναι (ἐστίν;) ἄλλος (ὀπλις;) ? με πολεμεῖν σοι ἢ πλησίον ἔχειν πρὸς σε. Καὶ πέμψας ἐτοιμος ἐγένετο. || 22. μόνον γν. ἔχω C.

Cap. XI. 1. Συρίας [καὶ] Κιλικίας A. || 2. ἐν σπουδῇ οὖν καὶ διὰ πόλεμον Δαρεῖο παραγίνεσθε π. ἡ. C. || 3. οἱ δὲ σατράπαι

omnium faceres quod tibi apud nos veniam polliceretur. Ita et arrogans litteris, elatus ac audax in hac eadem temeritate extitisti, ut quidvis horum ad animum meum venerit excitare me potius ad ultionem quam ad misericordiam queat flectere. Non igitur adeo pertasos deos regni mei et orientis sui esse sedis existimo, ut ad occidua tecum pariter migraturi sint. Quos ego *testes* facio iuroque ultioni meae debitae non defuturos. An tu putas servire te mihi artifici isto obsequio, quod matri conjugive ac liberis meis clemens es? Equidem puto matrem mihi in deos abisse, filius vero ne susceptos quidem habeo, nec conjugem habuisse. Quin magis omnia haec ferro et vindicta prosecuturus sum. Quippe si faceres ac velles eorum aliquid, quod iracundiae meae mederi potuisset, ipse ad me supplex venires ac penitens; foret enim, ut vertente ad veniam animo his te honoribus prosequeremur, quibus te diis equantum (*aequandum* l.) esse gratularere. Quod si non facias, sane saevias, quantum libuerit, in meos. Neque enim mater aut conjux neque liberi habiti clementius ad mansuetudinem me praevenerint. Habes igitur mandata haec atque suprema; respondeto quod voles, alterumque optato vel expectato, id est veniam mali an poenam. »

Haec cum laetior Alexander audisset suisque legisset, ipse quoque respondit, non minus sibi pertasos esse vaniloquentias et jactantias barbari quam sperare illum diis quoque infestis haec dicere, quippe qui timens et metu percitus constantiam verbis inconsultioribus fingeret, verum ageret rem timentis. Quod ergo affectus ejus eorumque reverentiam spectet, non Dario illud, sed communi humanitati praestare. Se tamen protinus ad ipsum esse venturum, modo si adventus ille ceteris Persis placeret, quibus utique praeterita experimenta displiceant; quare a se quoque supremae litteras datas, cetera vero manu esse complenda.

XI. Hic uterque exercitus bello paratur. Quem Alexander cum plurimum conscripsisset, satrapis Phrygiae vel Cappadociae Ciliciamque aut Paphlagoniam vel Arabiam obtinentibus vestium militarium protinus ad competentem militantium numerum et armorum quam maximum numerum jubet; in quos usus tria millia camelorum apud Syriam agi mandaverit, ne quid eorum quae usui forent belli commodo moraretur.

Eodem sane tempore Darii duces multas ejusmodi litteras misitavere, quibus fatigare sese multosque admodum optimatum interemptos, quosdam etiam ad Alexandrum

ρείω μεγάλῳ βασιλεῖ χαίρειν (4). Εὐλαβῶς ἔχομεν τοιαῦτα γράφειν σοι, ἀναγκαζόμεθα δὲ ὑπὸ τῶν πραγμάτων (5). Γίγνωσκε, βασιλεῦ, ὅτι ὁ ἡγούμενος Μακεδόνων Ἀλέξανδρος δύο ἡμῶν τῶν μεγιστάνων πεφόνηκε, τινὲς δὲ τῶν μεγιστάνων διέβησαν πρὸς Ἀλέξανδρον σὺν ταῖς παλλακαῖς. » Γνοὺς δὲ ταῦτα Δαρείος γράφει τοῖς ἔγγιστα στρατηγοῖς ἥτοι σατράπαις αὐτοῦ, γενέσθαι ἐτοιμοὺς καὶ παρεμβολὴν τιθέναι. Ἐγραψεν δὲ καὶ τοῖς ἔγγιστα βασιλεῦσιν οὕτως· « Δαρείος βασιλεὺς βασιλέων τοῖς ἔμοι πεφιλημένοις βασιλεῦσι (6) χαίρειν. Ὡς μέλλοντες ἡμῶν ἰδρῶτα ἀπομάζασθαι, ἀγωνίσασθαι μέλλομεν πρὸς ταλαίπωρόν τι ἔθνος Μακεδονικόν (7). » Προσέταξε δὲ καὶ τῷ Περσικῷ στρατοπέδῳ ἐτοιμοὺς εἶναι (8). Ἐγραψε δὲ καὶ Πῶρῳ τῷ βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν, δεόμενος βοηθείας τυχεῖν παρ' αὐτοῦ (9).

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Δεξιόμενος δὲ Πῶρος ὁ βασιλεὺς τὰ γράμματα Δαρείου καὶ ἀναγνοὺς τὰς συμφορὰς τὰς γενομένας αὐτῷ ἐλυπήθη (1), καὶ ἀντιγράφει αὐτῷ οὕτως· « Πῶρος βασιλεὺς Ἰνδῶν βασιλεῖ Περσῶν Δαρείῳ χαίρειν. Ἀναγνοὺς τὰ γεγραμμένα ἡμῖν ὑπὸ σου ἐλυπήθη σφόδρα, καὶ ἀπορῶ θέλων μὲν (2) συντχεῖν καὶ βουλεύσασθαι περὶ

τῶν συμφερόντων, κωλυόμενος δὲ ὑπὸ τῆς συνεχούσης με σωματικῆς νόσου. Εὐθύμως οὖν διέχεω ὡς ἡμῶν συμπαρόντων σοι καὶ μὴ δυναμένων στέγειν τὴν ὕβριν ταύτην. Πρὸς δ' οὖν βούλει γράψω ἡμῖν· σοὶ γὰρ (3) παρακαίσονται αἱ ὑπ' ἐμὲ δυνάμεις πᾶσαι, καὶ τὰ πορρωτέρω ὑπακούουσιν αἱ ἔθνη. Ἐρρωσο. » Μαθοῦσα δὲ ταῦτα ἡ μήτηρ Δαρείου διεπέμψατο Δαρείῳ κρυφίως γράψασα οὕτως· « Δαρείῳ βασιλεῖ τῷ ἐμῷ τέκνῳ χαίρειν (4). Ἀκούω σε συναθροίζοντα ἔθνη καὶ βουλόμενον ἔτερον πόλεμον συνάψαι πρὸς Ἀλέξανδρον· μὴ οὖν ταραξῆς (5), τέκνον, τὴν οἰκουμένην· τὸ γὰρ μέλλον ἀδελόν ἐστιν· ἔασον οὖν τὰς ἐλπίδας ἐπὶ τὸ κρεῖττον, καὶ μὴ ἐν ἀποτόμῳ (6) χρυσάμενος ἀμφιβόλως (7) τοῦ ἔξιν στερηθῆς· ἡμεῖς γὰρ ἔσμεν ἐν μεγίστῃ τιμῇ παρὰ Ἀλέξανδρῳ βασιλεῖ, καὶ οὐχ ὡς πολεμίου μητέρα ἔσχε με (8), ἀλλὰ ἐν μεγάλῃ δορυφορίᾳ, ὅθεν ἐλπίζω εἰς συνθήκας καλὰς ἡμᾶς ἐλευσεσθαι. »

Ἀναγνοὺς δὲ τὰ γράμματα Δαρείος ἐδάκρυεν ἀναμιμνησκόμενος τῆς ἐαυτοῦ συγγενείας· ἄμα δὲ ἐταράσσετο καὶ ἔνευε πρὸς πόλεμον (9).

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος (1) ἔχων δυνάμιν πολλὴν παραγίνεται ἐν τῇ Περσικῇ χώρᾳ. Τὰ οὖν τεῖχη τῆς

Ἀλεξάνδρου ἐποίησαν ὡς προσέταξεν αὐτοῖς. Ἐγραψεν δὲ καὶ ὁ σ. C. || 4. Δαρείῳ.. χαίρειν excid. in B. In cod. A : γράφει δὲ καὶ σατράπης Δαρείῳ περὶ τῶν ἐνεστώτων· « Οἰμητᾶδης Δαρείῳ θεῷ χαίρειν. || 5. Pergit A : Αὐτὸς γὰρ τετρανυμῆσαι· δύο μεγιστάνοι ὦλοντο· Κωμάρξης δὲ τραυματίας γεγνημένος ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ἴδιον σκήνωμα, Νανίας δὲ καὶ ὁ ὑπ' αὐτὸν μεγιστάνοι διέβησαν πρὸς Ἀλέξανδρον· εισδύας (εἰσόδους?) λαβόντες καὶ βασιλικὰ χωρία παρέδωκαν σὺν ταῖς ἐνούσαις παλλακαῖς καὶ Ὀλυμπιάδα τὴν τοῦ Θριδάτου ἀδελφὴν· καὶ τὰ χωρία ἐνεπύρισαν. » Γνοὺς δὲ ταῦτα Δαρείος ἔγραψεν τῷ ἔγγιστῳ σατράπῃ Πηνυγάλῳ (sic) γενέσθαι ἐτοιμὸν καὶ παρεμβολὴν θείναι || 6. τοῖς... βασ. add. ex C. || 7. πολεμῖν addunt B. C. || 8. ἐτ. εἰν. add. ex C ; προσέταξεν δὲ καὶ τοῖς περὶ Κοδάρχη δαεῖν καὶ προάγειν. A. || 9. Ipsam epistolam Darii, quam neque A neque B habet, serioris hominis factum, inseruit C, ita pergens : Καὶ ὁ Δαρείος εὐθὺς γράφει πρὸς Πῶρον βασιλεῖ Ἰνδῶν ἐπιστολὴν περιέχουσαν οὕτως· « Τῷ ἐν θεοῖς θεῷ μεγάλῳ βασιλεῖ Πῶρῳ Δαρείος ὁ δυστυχὴς χαίρειν. Τὰ περὶ τῶν ἡμετέρων δυστυχημάτων πάντα (cod. καὶ) γράφειν ἄδύνατον· οἶμαι δὲ σε τὸν ἐμὸν δεσπότην ἀκηκοέναι τῶν πολλῶν ὀλίγα, ὡς παῖς Μακεδονικὸς εἰς ἡμᾶς ἐπιβὰς ληστικῶς καταναγκάζει, καὶ μεταναστὰς τῶν οἰκείων (γενέσθαι) τὴν δουλικὴν ἡδονικὴν τύχην δεσποτικῶς ἡμᾶς διάγει, καὶ σπουδάζει διατεθῆναι καὶ τὴν τῆς ἐώας ἀρχὴν ταῖς δυσμαῖς παραπέμψασθαι. Τοῦτον Πέρσαι δεδιότες, οὐκ οἶδ' ὅπως ἀντιστῆναι τῇ μάχῃ οὐ δύνανται. Ἐπὶ τοῦτο δέομαι τῆς σῆς μεγαλειότητος, μὴ ἀνέχεσθαι ταῦτα, ἀλλὰ χεῖρα βοηθείας ἐξαποστεῖλαι τῷ σὺ δούλῳ· ἔτι δὲ καὶ τοῦτο ἀπαεῖ υπεξέλθοις τοῖς Μακεδόσιν εἰς πόλεμον, ἵνα γνῶσι τὰ κατὰ θεῶν ἐκτελεσθαι. Ἐπίσταμαι γὰρ ἀκαταμύχτητον εἶναι τὸ τῶν Ἰνδῶν στίφος. Ἐπικάμνηθι μοι τοῖς γράμμασι, καὶ τὴν ἐκ ψυχῆς αἰτησὶν πληρώσον, καὶ τοὺς κατεπεύγοντάς με Μακεδόνας ἀμύνασθαι θέλῃσον. Σπλαγχνίσθητι ἐπὶ τοῖς ἔμοις δυστυχήμασι. Ἐρρωσο. »

Cap. XII. 1. addit C : Καὶ τὴν κεφαλὴν κατασείσας βύθιον τι καὶ περιπαθεὶς ἐνεστέναξε καὶ δακρύων ὀρετούς ἐξ ὀφθαλμῶν κατέχευεν ὡς προσδοκῶν καὶ αὐτὸς τοιαῦτα ὑποστῆναι, φη καὶ (καὶ ἐρη?)· Ὁ τῇ τύχῃ ποτὲ μὲν ἴσα θεός (ισόθεος?) Δαρείος· νῦν ὑπὸ Μακεδόνων ἐλαύνεται ; » Προσκαλεσάμενος δὲ τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατηγοὺς καὶ τοπάρχας φησὶ· « Λαβόντες μεθ' ἐαυτῶν πεντήκοντα χιλιᾶδας ἀνδρῶν ἱππέων ἄπιτε τῷ Δαρείῳ εἰς συμμαχίαν· » Ἐάν δὲ Ἀλέξανδρον καταλάβῃτε (Ἀλέξανδρον καταλάβῃται cod.), ἔγκατα Μακεδόνων γενόμενοι, τοῦτον ζῶντα πρὸς ἐμὲ ἀγάγετε, ὅπως ἴδω αὐτόν· ἔρεσις γὰρ μοι ἐστὶν τοιοῦτον θεά-

transisse nuntiarent. Hæc omnia in id Darium excitabant, ne quid segnius prætermitteret. Igitur ad Porum quoque scribit Darius petitque sibi auxilia plurima.

XII. Sed Porus valitudine corporis excusata atque in tempus dilata petita rescripserat. His compertis Darii mater quæ una cum Alexandro erat, clam litteras facit easque ad filium destinat scriptas in hanc sententiam : « Rogodune, mater Dario filio salutem dicit. Fama est te coacto exercitu ad prelium tendere, profecto nescientem quod orbis quoque vires ad sese venientes rex Alexander facile contempserit. Nollem igitur, nate mi, incertum futurum a te

præoptari præsentibus, cui fortasse sit promptius degere te aliquid vel amicitia consultare. Quid enim omnium est quod te excitet ad indignationem, cum ipse nos quoque quibus fortuna timebatur tristior, honore quo domi nulliusque indigentes agitemus. Boni igitur consules, si de pactionibus videris. » His lectis Darius illacrimat ; hoc ipso tamen ad indignationem excitemento utebatur, quod putaret indici injuriam viribus suis, si de pactionibus meditaretur.

XIII. Alexander nihilominus propius jam Persas adierat, adeo ut in conspectu eorum etiam muros haberet. Enimvero astimationem intellectam adventus sui in hunc mo-

πόλεως ὑψηλὰ τυγχάνοντα τοῖς Μακεδόσι δῆλα (2) ἐγένοντο. Ἐπειοὶ οὖν τι (3) ὁ φρενῆρης Ἀλέξανδρος· τὰ γὰρ ἐκεῖ νεμόμενα ποιμνία τῶν νομῶν ἀποσπάσας καὶ ἐκ τῶν δένδρων κλάδους ἀποκόψας ἐπέδθησεν εἰς τὰ νῶτα αὐτῶν, καὶ ὀπισθεν τῶν στρατοπέδων ἐβάδιζε τὰ ποιμνία. Συρόμενοι δὲ ἐπὶ τῆς γῆς οἱ κλάδοι ἀπεώθουν τὴν κόνιν ἣν ἐσάλειον, καὶ ἀνῆρχετο δονορτοῦς ἕως Ὀλύμπου (4), ὥστε τοὺς Πέρσας ἀπὸ τῶν τειχέων ὁρῶντας ὑπονοεῖν πλῆθος ἀμετρον τὸ στρατόπεδον τυγχάνειν. Ἐσπέρας (5) δὲ γενομένης ἐκέλευσε δεθῆναι εἰς τὰ κέρατα τῶν ποιμνίων δάδας καὶ κηρία, καὶ ταῦτα ἀναφθῆναι καὶ καίειν. Ἦσαν γὰρ πεδῖνοι οἱ τόποι, καὶ ἦν θεωρούμενον τὸ πεδίον διον ὡς πυρὶ καίομενον. Καὶ ἐδειλίασαν οἱ Πέρσαι. Ἦλθον οὖν πλησίον τῆς πόλεως Περσίδος ὡς ἀπὸ σημείων [ἡμερῶν] πέντε (6)· καὶ ἐζήτει Ἀλέξανδρος τινα πέμψαι πρὸς Δαρεῖον μηνύοντα αὐτῷ πότε τὴν συμβολὴν τοῦ πολέμου ποιήσουσι (7). Κοιμᾶται οὖν Ἀλέξανδρος ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ καὶ ὁρᾷ καθ' ὕπνου τὸν Ἄμμωνα ἐν σχήματι Ἑρμοῦ αὐτῷ παρεστῶτα, ἔχοντα κηρύκιον καὶ χλαμύδα καὶ ῥάβδον καὶ Μακεδονικὸν πηλὸν (8) ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, λέγοντα αὐτῷ· «Τέκνον Ἀλέξανδρε, ὅτε καιρὸς ἐστὶ βοθησίας, συμπάρεμί σοι· σὺ οὖν ἐὰν πέμψῃς ἄγγελον πρὸς Δαρεῖον, προδώσει σε·

σὺ δὲ αὐτὸς γενοῦ ἄγγελος καὶ πορεύου ἀναλαβὼν τὸ σχῆμα ὅπερ ἔχειν ὀρχῇ με.» (9) Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπεν· «Ἐπικίνδυνόν μοι ἐστὶ βασιλεῖα ὄντα ἑαυτοῦ ἄγγελον γενέσθαι.» Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ (10)· «Ἀλλὰ θεοῦ βοήθου τυγχάνοντος οὐδὲν βλαβερὸν ἐπακολουθήσει σοι.» Ἀναβῶν δὲ τοῦτον τὸν χρῆσμον Ἀλέξανδρος ἀνίσταται χαίρων καὶ μεταδίδωσι τοῖς σατράπαις αὐτοῦ (11). Οἱ δὲ συμβουλευσάντο αὐτῷ τοῦτο μὴ ποιῆσαι.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Παραλαβὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ Εὐμήλον (1) τοῦνομα σατράπην, ἄρας μεθ' ἑαυτοῦ τρεῖς ἱπποὺς εὐθέως ὤδευσεν, καὶ παραγίνεται εἰς τὸν καλούμενον Στράγγαν (2) ποταμόν· οὗτος δὲ ὁ ποταμὸς πηγνύται ταῖς χίσις, ὥστε ἐδαφοῦσθαι αὐτὸν καὶ πετρώδῃ γίνεσθαι, καὶ διαπερᾶσθαι ἐπάνω αὐτοῦ (3) τὰ κτήνη καὶ τὰς ἀμάξας· εἴτα μεθ' ἡμέρας λύεται καὶ γίνεται βαθύρρους ὥστε καταφθεῖραι (4) τοὺς συλληφθέντας τῷ ῥέματι διαπερῶντας. Ἐύρην οὖν παγέντα τὸν ποταμὸν δ' Ἀλέξανδρος, καὶ ἀναλαβὼν τὸ σχῆμα ὅπερ εἶδε δι' ὄνειρου φοροῦντα τὸν Ἄμμωνα, καὶ καθίσας εἰς τὸν Βουκέφαλον ἵππον διαπερᾶς μόνος· τοῦ δὲ Εὐμήλου παρακαλοῦντος αὐτὸν σὺν αὐτῷ διαπερᾶσαι, μὴ γίνηται αὐτῷ τις ἀνάγκη βοη-

σασθαι παῖδα. » Γράφει δὲ καὶ ἐπιστολὴν πρὸς Δαρεῖον περιέχουσαν οὕτως· || 2. θάλειν B; θάλω οὖν... κωλύομαι δὲ C. || 3. sic dudimus e cod. A; cod. B. Ita: γράφον· ἡμεῖς γὰρ σοι παρακείμεθα καὶ αἱ ὑποτεταγμέναι δυνάμεις καὶ τὰ πορρωτέρω ὄντα ὑπακούουσιναι μου (δυνάμεις). cod. C: Πλὴν ὁ οὖν βούλει γράφον ἡμῖν· εἰ μὴ γὰρ οὐκ ἀρκοῦσιν αἱ παρακείμεναι δυνάμεις, καὶ τὰ πορρωτέρω δὲ ὄντα ὑπακούουσιναι μου ἔθνη. || 4. Δαρεῖω... χαίρειν add. ex C; Ῥοδογόνην ἢ μητὴρ Δαρεῖω τέκνω χαίρειν A. || 5. ταράξης ἢ σαλεύσης A. || 6. ἐν ἀποτομίᾳ A; ἐν ἀποτόμῃ C. || 7. ἀμφιβάλλον B. || 8. ἐσχημαι B. || 9. ἐταράσσετο τῇ ψυχῇ καὶ τὴν τῶν Βακτριανῶν χώραν προαχῶνα (sic) ἔσχεν. A.

Cap. XII. 1. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὴν πορείαν ἐγγίστα τῆς Περσίδος ἐποιεῖτο, ὥστε τὰ τῆς πόλεως τεῖχη ὑψηλότερα ὄντα τοῖς Μακεδόσι κατὰ δῆλα γίνεσθαι A. || 2. διὰ δῆλα C. || 3. τί οὖν ἐπινόει C. || 4. ὁ κονιορτὸς μέχρι νεφῶν ἐβθασεν A. || 5. Ἐσπέρας δὲ... ἐδειλίασαν οἱ Πέρσαι om. A. || 6. sic C; Περσίδος ἀποσημείου ἡμερῶν πέντε. B, ἡμερῶν uncis inclusi. Sensus: accerserunt usque ad quantum ab urbe lapidem. Cod. A: ἐπεὶ δὲ ἀπῆλθεν τῆς Περσίδος ἡμέρας πέντε || 7. ποιήσουσι B. || 8. πηλὸν A, παλῖον B, πάλλιον C. || 9. ἔχειν ὁρώμεν B. || 10. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ h. l. om. B. post ἐπακολουθήσει σε addens: λέγει τῷ Ἀλέξανδρῳ || 11. addit C: καὶ οὐδὲν διηγῆσατο τὸν ὄνειρον, ἀλλὰ μόνον εἶπεν ἄγγελον αὐτοῦ πρὸς Δαρεῖον ἀπελθεῖν. Οἱ δὲ σατράπαι διεκόλυνον αὐτὸν τοῦ μὴ ποιῆσαι τοῦτο.

Cap. XIII. 1. Ἐρμήλον B. || 2. Σαράγγαν? || 3. διαπ. εἰς αὐτὸν C. τὰ κτήνη καὶ om. B. || 4. κατασύρρη (κατασύρειν) τοὺς

dum Iudit; pecua multigena seu armenta quae illis in pascuis abundarent coacta comprehendere, eorum cornibus frondentes et auctiusculos ramos adnecti iubet; tumque aliis ramulis adnexis ad caudas pecudum singularum agi praecipit. Iactenus mandat, utramque speciem pariter imitatus, ut et erectis frondibus quas adnexae frondibus ferebantur silvestrem quandam speciem praese agerent, ex qua occuli insequentem exercitum foret, et tractis ramulis pulvis excitus omnem dinoscentiam veri eminus confudisset. Et hoc igitur ex pulvere nebulaque, quae per immensum latius agebatur, obstupefacti jam primum, tum etiam opinione magni exercitus territi Persae stupore defixi sunt. Jam per internuntios facultatem belli dari sibi decreverat Alexander postulare, eaque cura depressus in somnum est, somniatque sibi deum Ammonem adstittisse omnem habitum, quo deum Mercurium pingi visisset, sibimet porrigentem cum his mandatis: «En tibi, fili Alexander, adsum in tempore, monoeque ab illo te quem legare institueras ad Darium prodi-

potuisse. Enimvero forti animo age teteque ipso pro te utere internuntio, videlicet hoc omni habitu adornatus quem nunc a me tibi offerri consideras. Id enim etsi parum consultum aliis videtur regem sui ipsum pro se nuntium fieri, tibi tamen istud auxilio nostro proclive est.»

XIV. Paret rex monitis dei protinusque Eumelo (Eumelo) comitante equo vectus, praeterea alio subsidiario sibi ascito, mandatum agit. Igitur cum ad Strangam fluvium devenisset, qui plerumque ex vehementia nivium adeo stringitur et congelascit, ut instar saxi viabilem sese transeuntibus viris, carris etiam quam onustissimis praebat. Atque ex hoc ingenio sui etiam tunc gradabilis fuit. Ibidem accepto habitu quem deus monitor praemonstraverat, ipse quidem uno usus equo ceptum iter agit, Eumelum porro cum equis duobus ibidem subsistere ac se operiri iubet. Igitur transmissis flumine, cuius latitudo est haud minus stadii mensura, ad ipsa regis tentoria penetrat. Sed cum habitum viri Persae demirarentur, opinionemque sibi ferme de deo ipso

θείας (6), λέγει δ' Ἀλέξανδρος· « Ὡδε μέινον μετὰ τῶν δύο πύλων, ἔγω γὰρ βοηθὸν τὸν χρησιμοδοτήσαντά με ἀναλαβεῖν τὸ σχῆμα τοῦτο, καὶ μόνον με πορευθῆναι. » Ἐῖχε δὲ ὁ ποταμὸς τὸ πλάτος μέτρον σταδίου ἑνός. Καὶ ἀποβάς Ἀλέξανδρος ὤδευσεν καὶ ἦλθεν ἔγγιστα τῶν πυλῶν Περσίδος· καὶ οἱ ἐκεῖ φρουραρχοὶ θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τούτῳ σχήματι ὑπενόουν θεὸν αὐτὸν εἶναι. Κατασχόντες δὲ αὐτὸν ἐπυθάνοντο περὶ αὐτοῦ τίς ἂν εἴη· εἶπε δὲ αὐτοῖς Ἀλέξανδρος· « Ἔγω βασιλεῖ Δαρείῳ παραστήσατέ με· αὐτῷ γὰρ ἐπαγγελῶ τίς εἰμι, καὶ ἐπὶ τί πρὸς αὐτὸν (6) ἀπεστάλην. » Οἱ δὲ θαυμάσαντες τὴν αὐτοῦ θαρσαλίαν ἀπόκρισιν παρέστησαν αὐτὸν τῷ Δαρείῳ· ἔξω γὰρ ἐπὶ λόφῳ (7) ἦν Δαρεῖος στρατοὺς (8) ὀρύσσειν καὶ φάλαγγας συντάσσειν διὰ τὴν (9) τῶν Μακεδόνων ἐπέλευσιν. Συναθροίσας (10) δὲ Ἀλέξανδρος τὴν θεωρίαν τὴν ξένην πάντως, (11) παρ' ὀλίγον προεκύνθησεν αὐτὸν Δαρεῖον, θεὸν νομίσας αὐτὸν εἶναι ἐξ Ὀλύμπου κατελθόντα, καὶ βαρβάρων στολαῖς κεκοσμηθῆναι. Ἐκαθέζετο δὲ Δαρεῖος ἐπὶ τινος ὑψηλοτάτου δίφρου (12), διάδημα φορῶν ἐκ λίθων πολυτίμων, ἐσθῆτά τε σηρικὴν Βαβυλωνίους ὑφάσματα καὶ χρυσοσύνθημα ὑφασμένην (13) καὶ πορφύραν βασιλικὴν χρύσειά (14) τε ὑποδήματα διὰ λίθων κεκοσμημένα (15) μέχρι τῶν κνημῶν αὐτοῦ· χρύσεια (16) δὲ λυχνίδια ἐπάνωθεν αὐτοῦ ἤπτοντο, ἕτερα δὲ περὶ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ καὶ κύκλω αὐτοῦ πε-

ρίεστραπτον λυχνία· σκήπτρα δὲ ἑκατέρωθεν, στίφη δὲ μυριάδων περὶ αὐτοῦ (17). Ὁ δὲ Δαρεῖος ἐπυθάνετο αὐτοῦ τίς ἂν εἴη, θεωρήσας αὐτὸν φοροῦντα σχῆμα δὲ μὴδέποτε εἶδεν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπεν αὐτῷ· « Ἀγέλως εἰμι Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως. » Καὶ λέγει αὐτῷ Δαρεῖος· « Καὶ τί πάρει πρὸς ἡμᾶς; » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπεν· « Ἐγὼ σοι μηνύω (18), ὡς παρόντος Ἀλεξάνδρου, πότε (19) τὸν πόλεμον συνάπτεις· γίνωσκε οὖν, βασιλεῦ Δαρεῖε, ὅτι βραδύνων εἰς μάχην βασιλεὺς ᾗδ' πρόδηλος ἐστὶ τῷ ἀντιδίῳ (20) ἀσθενῇ ἔχων τὴν ψυχὴν εἰς τὸ πολεμεῖν. Ὡστε οὖν μὴ ἀμέλει (21), ἀλλ' ἀνάγκη μοι πότε βούλει συνάψαι τὸν πόλεμον. » Ὁ δὲ Δαρεῖος ὀργισθεὶς εἶπε τῷ Ἀλεξάνδρῳ· « Σοὶ οὖν συνάπτω τὸν πόλεμον ἢ Ἀλεξάνδρῳ (22); οὕτω γὰρ εἰ θοασυνόμενος ὡς Ἀλέξανδρος τυγχάνων· τολμηρῶς ἀποκρίνη ὡς ἐμοῦ ἑταίρος τυγχάνων (23). Ἐπὶ οὖν τὸ σύνθηδες δεῖπνον ἔλυσόμεθα (24), καὶ συνδείπνησόν μοι, διότι καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος δεῖπνον ἐποίησε τοῖς ἐμοῖς γραμματοφόροις. » Καὶ οὕτως εἶπεν Δαρεῖος, καὶ κρατήσας ἐκ τῆς χειρὸς Ἀλεξάνδρου ἦλθεν ἔνδον τοῦ παλατίου αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο δὴ τὸ σημεῖον ἀγαθὸν ἔσχεν Ἀλέξανδρος, ὅτι εἰς (25) τὸ δεῖπνον Δαρεῖου ἔχειραγωγῆθη ὑπὸ τοῦ τυράννου. Καὶ εἰσελθὼν ἔνδον εὐθέως πρῶτος ἐκνήρυχθη εἰς τὸ δεῖπνον Δαρεῖου.

συλλ. καὶ διαπ. τῷ βέυματι C. || 5. ἐνεκεν χάριν τινος addit C. || 6. καὶ ἐπὶ τί (ἐπειδὴ καὶ πρὸς αὐτὸν cod.)... τῷ Δαρείῳ supplevi ex C. In cod. A post verba θεὸν αὐτὸν εἶναι statim subiicitur: ἐμάνθανον δὲ ἄγγελον Ἀλεξάνδρου αὐτὸν ὄντα || 7. ἔ. δὲ ἔ. λόφῳ B. || 8. στρατὰς B C. || 9. Pro his C: ὡς ἥρων ὄντων τῶν Μακεδόνων. || 10. A: Ὁ δὲ ἀθροίσας τὸ πολὺ θαῦμα Δαρείου, παρ' ὀλίγον αὐτὸν προσεκύνθησεν ὡς θεὸν Μίθραν, νομίζων οὐρανοῦ κατελθόντα τοῖς βαρβάρους πέπλοις ἐγκοσμηθέντα· ἢ γὰρ κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον τὸ πρόσχημα. || 11. τῇ θεωρίᾳ τῇ ξένῃ πάντως B C. || 12. ἐπι.. δίφρου om. B. || 13. ὑφ. om. B. || 14. χρυσεῖος.. ὑποδήμασι B C. || 15. κειμένῳ B. || 16. χρύσεια.. λυχνία om. B. Pro λυχνίδια C ἄγγε- λῖδια. In cod. A totus hic locus misere mutilatus. || 17. addit C: ὡς οὖν εἶδεν Ἀλέξανδρος μικρὸν τι ἐδεδοίε· ἀλλ' οὖν πάλιν ἀνέβησεν (I. ἀνέβησεν) ὑπομνησκόμενος τοῦ χρησμοῦ. || 18. σημαίνω σοι C. || 19. πότε.. συνάπτεις. Haec alieno loco hic inculcata esse videntur. Cod. A ita: ὅτι οὖν πάρειμι ἄγγελος αὐτοῦ σοι μηνύω· παρὼν Ἀλέξανδρος ἐνθάδε ταῦτα λέγει δι' ἐμοῦ· ὁρεῖται εἰδέναι, βασιλεῦ Δαρεῖε, ὅτι βραδύνων εἰς μάχην βασιλεὺς ᾗδ' πρόδηλος ἐστὶ τῷ ἀντιδίῳ κτλ. || 20. τοῖς ἀντι- δίκοις B; τῷ ἀντικειμένῳ C. || 21. μὴ μένε A. || 22. Σοί.. Ἀλεξάνδρῳ cod. B ponit post verba Ἀλεξ. τυγχάνων. || 23. ὡς ἐμοῦ τε ἕτερος τυγχ. cod. B; desunt in C. In A locus hic ita habet: Δαρεῖος εἶπε· Μὴ τί σύ Ἀλέξανδρος; οὕτως γὰρ μετὰ θράσους μοι διαλέγεις· οὐχ ὡς ἄγγελος, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ἐκεῖνος· ἀλλ' οὐ με ταραξείς· ἀλλ' ἐπὶ τὸ σύνθηδες δεῖπνον διατελειοῦσθαι (sic) καὶ γὰρ αὐτὸς Ἀλέξανδρος ** τῆς δεξιᾶς χειρὸς εἰσήνεγκεν ἔνδον τὸ βασιλεῖον· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἔσχεν ἐν καρδίᾳ τὸ σημεῖον· ᾗδ' κρατήσεις τὸν τύραννον νικῶν. Ὁ δὲ εἰσελθὼν (I. εἰσῆλθε) ἐπὶ τὸ δεῖπνον εἰς τὰ μελαθρα Δαρείου καὶ ἐπὶ τὸ δεῖπνον εὐθέως ἐκνή- ρυχθη. Πρῶτος δὲ ἀνακλιντήρ ἦν Δαρείου, δεύτερος δὲ ἀδελφὸς ἦν Ὀξυθέρης Δαρείου, τρίτος δὲ ὁ σατράπης Ὀξυδράκης (αν), εἰτα πάλιν Δουρίτης ὁ ἐκπισσύσης, καὶ Φαλάρτης μετ' αὐτὸν, Μιθριάδης ἔκτος κατεκλίθη, καὶ Γερτιάνης τοξοτῶν πρῶτος, ἔτι τε Κανθαυλὴς ὁ νυκτιώχως ἐκεῖτο, Μένωπος ἑπ' ἀνέκειτο Αἰθιοπῶν ἀναξ πολυάρης, ἔγγιστα ἡγεμὼν μῆλας Ὀρνίφατος, Ὀδμῶ- νης, Καρτερόρωτος, Συναρίτης, Δελεακίδης. Τοῖς δὲ ἀντικρὺς αὐτῶν (sic) μόνος ἀνέκειτο ἐπὶ μιᾷ κλινῇ πάντα ἄριστος Μακε- δών. Οἱ μὲν Πέρσαι ἀπ' ἰθαυμάζον τὴν τοῦ σώματος συμκρότητα κτλ. || 24. ἔλυσόμεαι B. || 25. εἰς τὸ... εὐθέως supplevi ex C.

uaderent, nihilominus equis foret quæritant, et volentem convenire regem protinus illo deducunt. Enimvero forte Darius tunc visendi exercitus sui causa processerat, hortan- disque animis suorum de ignavia Macedonum concionaba- tur. Jamque aderat Alexander et habitum illum pompam- que regie magnificentie mirabatur. Denique non absque ea dubitatione egit utrumne adorandus sibi idem rex foret, ita omni cultu tum capitis tum vestitus, sceptro etiam et indu- mentis pedum magnifice adornabatur. Aderantque et satelli- tum millia stupore barbarico regem suum ut deum præsen- tissimum demirati. Sed viso habitu ejusmodi rex Darius cum officium quoque quod simulaverat Alexander cogno-

visset, idem Alexander prior: « En tibi adsum internuntius quidem, enimvero quem nihilo secius ipsi Alexandri præ- sentia opinere. Verbaque ejus et mandata sint talia: Ego, inquit, arbitror eum regem qui parum festinanter contendit ad prælium, jam ipsum sine ignavia et diffidentie testem esse. Quare ne ultra cessaveris, quin protinus respondeo, quod tempus nobis agitando prælio dederis. » Ad hanc con- fidentiam dicti cum excitatus animo Darius « Numnam quæso, dixisset, tu ipse Alexander ades, qui adeo nihilum reverens nostri confidentissime loqueris? » responsum ac- cepit sese quidem internuntium esse, enim pro ipso Alexan- dro uti præsentem loqui oportere. Accepit hæc Darius dicta

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Οἱ δὲ Πέρσαι ἔδλεπον θαυμάζοντες τὸν Ἀλέξανδρον διὰ τὴν τοῦ σώματος σμικρότητα (1), ἀλλ' ἠγνούον ὅτι ἐν μικρῷ ἀγγεῖῳ τύχης (2) οὐρανίου ἦν δόξα. Τῶν δὲ πινόντων (3) πυκνότερας ἐν τοῖς σκύφοις, Ἀλέξανδρος τοιαύτην ἐπίνοιαν ἐποίησεν· ὅσους σκύφους ἔλαβε μετὰ τὸ πιεῖν (4) ἔσωθεν τοῦ κόλπου ἔβαλεν. Οἱ δὲ (5) βλέποντες αὐτὸν ποιοῦντα οὕτως (6), εἶπον Δαρεῖω. Ἀναστάς δὲ Δαρεῖος εἶπεν· « ὦ γενναῖε πρὸς τί ταῦτα ἐγκολπίζεις (7) κατακείμενος ἐν δειπνῷ; » Νοήσας δὲ Ἀλέξανδρος ἀπὸ τοῦ σχήματος τῆς ψυχῆς * εἶπε· « Μέγιστε βασιλεῦ, οὕτως (8) Ἀλέξανδρος, ὅταν δειπνῶν ποιῇ τοὺς ταξιάρχαις καὶ ὑπερασπισταῖς (9) αὐτοῦ, τὰ κύπελλα δωρεῖται· ὑπενόων δὲ καὶ σε τοιοῦτον εἶναι, ὅποιος ἐκεῖνός ἐστι, καὶ ἡγήσάμην πιθανότητι τοῦτο ποιεῖν. » Τῷ λόγῳ οὖν Ἀλεξάνδρου οἱ Πέρσαι ἐκπλαγέντες ἐθαύμαζον· πλαστός (10) γὰρ αἰεὶ μῦθος ἐὰν ἔχῃ πίστιν, εἰς ἔκστασιν φέρει (11) τὸν ἀκούοντα. Πολλῆς οὖν σιγῆς γενομένης (12), ἀνεγνώρισε τὸν Ἀλέξαν-

δρον Πασαργῆς (13) τις τοῦνομα (14), ὁ γενομένος ἡγεμὼν ἐν τῇ Περσίδι· ᾗδε γὰρ ἀληθῶς τὸν Ἀλέξανδρον κατὰ πρόσωπον, ἡνίκα (15) τὸ πρῶτον ἦλθεν εἰς Πιέλλην τῆς Μακεδωνίας ὑπὸ Δαρείου πεμφθεὶς πρεσβύτης τοῦς φόρους ἀπαιτεῖν, καὶ ἐκωλύθη ὑπὸ Ἀλεξάνδρου· ἀπὸ τούτου (16) οὖν ἐγίνωσκεν ἀκριβῶς τὸν Ἀλέξανδρον· « καὶ κατανοήσας αὐτὸν ἐπεικῶς εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· » (17) « Οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ Φιλίππου παῖς, εἰ καὶ τοὺς τύπους αὐτοῦ διήλλαξεν· πολλοὶ γὰρ ἄνθρωποι τῇ φωνῇ γινώσκονται, καὶ ἐν σκότει διαγώσιν. » Οὗτος οὖν πληροπορηθεὶς ὑπὸ τῆς ἰδίας συνειδήσεως, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Ἀλέξανδρος, προσανακλιθεὶς τῷ Δαρείῳ, εἶπεν αὐτῷ· « Μέγιστε βασιλεῦ καὶ δυνάστα πάσης χώρας (18), οὗτος ὁ πρεσβύτερος Ἀλέξανδρος ἐστίν ὁ Μακεδόνα βασιλεὺς ὁ παλαι Φιλίππου γεγονὼς ἀριστεύων. » Ὁ δὲ Δαρεῖος καὶ οἱ συνέσριοι αὐτοῦ ἦσαν οἰνούμενοι (19) σφόδρα. Ὁ οὖν Ἀλέξανδρος ἀκούσας (20) τὸν λόγον τὸν βηθέντα περὶ αὐτοῦ τῷ Δαρείῳ ἐπὶ τοῦ δειπνῶν, συννοήσας γνωστὸν ἑαυτὸν γενέσθαι, πλανήσας πάντας, ἤλλατο ἔχων ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ τοὺς χρυσοῦς

Cap. XV. 1. addit C : μάλλον δὲ τὰς αὐτοῦ ἀποκρίσεις τὰς γενομένας μετὰ συνέσεως καὶ θάρσους πρὸς τὸν Δαρεῖον. || 2. ἔκχυμα ψυχῆς ἐστίν A. || 3. cod. A : οἱ μὲν οὖν πινεγγύται (πινεγγ. cod.) πυκνότερον ἐν τοῖς σκύφοις (κύφοις cod.) διηκόνουν. Μεσάσαντος δὲ τοῦ πότου, ἐπινῶσι τὸ Ἀλέξανδρος· οὗς γὰρ ἐλάμβανε σκύφους ἔσωθεν ἐκρυβε. κτλ. || 4. μ. τ. π. add. ex C. || 5. οἱ δὲ Πέρσαι C. οἱ ἱε πινεγγύται (πινονέγγχοι cod.) A. || 6. ποιοῦντα οὕτ. add. ex C. || 7. ἐγκολπίζω C. || 8. βασιλεῦ, ὁ ἐμὸς δεσπότης Ἀλ. C. || 9. ὑπασπ. C. παρασπ. A. || 10. πᾶς γὰρ μῦθος B; παντὶ γὰρ αἰεὶ μῦθος C; πλαστός αἰεὶ μῦθος A. || 11. ἐν ἔκστασει ποιεῖ C. ἐκσταῖναι πεποιήκεν A. || 12. addit C : ἀπαντες ἐθαύμασαν τὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου προτερήματα. Ἀνεγνώρισε δὲ κτλ. || 13. Παράγης C. Παράγωγος B. Ἀσαργᾶς A, infra Παρασαργᾶς || 14. addit B : καὶ λέγει τῷ βασιλεῖ, quae exprunxi. || 15. ἡνίκα γὰρ B. || 16. sic C; τοῦτον ἐπέγνωκε καὶ κατανοήσας ἐπεικῶς τῷ Ἀλεξάνδρῳ εἶπεν etc. B; non habet haec A. || 17. ὡ οἷον ἑώρακα σήμερον, ἅρα οὗτός ἐστιν κτλ. C; οὐκ ἐστίν οὗτος ὃν λέγουσιν Ἀλέξανδρος; ἀσφαλῶς ἐστι μὴ (μοι;) τοὺς τύπους ἐπιγνῶναι· καὶ κατανοήσας ἐκ δευτέρου εἶπεν· αὐτός ἐστιν ἀτρελῶς· ἡ φωνὴ γὰρ αὐτὸν ἐδήλωσε καὶ ὁ τύπος αὐτόν. A. || 18. C : ἔχω σοὶ τι καινὸν διηγήσασθαι. Ὁ δὲ Δαρεῖος τί; φησὶν· καὶ ὁ Παράγης· γίνωσκε βασιλεῦ, ὅτι οὗτος ὁ πρέσβυς ὁ Μακεδονικὸς αὐτὸς ἐκεῖνός ἐστιν Ἀλ. βασιλεὺς ὁ τοῦ Φιλίππου υἱός, εἰ καὶ τοὺς τύπους αὐτοῦ ἤλλαξεν. Ἀρέμβας δὲ τοῦτῃ ἐπέτιμα ὡς οὐκ εἰδότες τὰ λεγόμενα. Ὁ δὲ Δαρεῖος, etc. || 19. οἱ νομμένοι B. μεθύοντες C.; om. haec A. || 20. A : ὡς δὲ ἐνόηθ' ἐγνωσμένον ἑαυ-

clementius, et, « Quum, inquit, morem legationis huius Alexander quidem secus honoratur, ad sacrificium hinc ac deinceps ad convivium convertamur. » Post hæc dicta quum manu rex Alexandrum apprehendisset, atque in regiam ingressi forent, id quoque sibi auspicio fieri Alexander arbitratus est, quod volente rege in ejus regiam deducebatur.

XV. Igitur ubi tempus cenandi fuit rexque accubuit ceterique secundum ordinem dignitatis, ut illis mos erat, discubuerunt, adversum tamen Darium cenare sedentarius jussus Alexander honore legati omnium oculos in se facile convertebat. Quamquam enim brevi corpore neque ad Persicam magnitudinem haberetur (plerique ferme auctiusculi sunt), tamen et filo oris et reliquorum membrorum situ admirabilis visentibus erat. Igitur convivio jam procedente, ejusmodi quid facere Alexandrum subit. Poculum enim, ut quodque ad bibendum acceperat, ubi strinxisset, vas ipsum in sinum sibi condere atque ut proprium cøperat delinere. Quod ubi a ministris regi est indicatum, incertum id damnumne an contumeliam ratus insurgensque Darius, « Ecquid, inquit, hoc est quod pocula hoc furatrina: genere avertisti? » Sed ubi de motu corporis Alexander intel-

lexit, quid in Dario mobilitatis animi foret (hac enim ex causa id consilium exsequebatur) : O rex, ait, morem ratus hic quoque Alexandri nostri servari, id quod apud nostros didiceram exsequutus sum; quippe illi liberalitatis hæc forma est, uti principibus ac ducibus suis, quos tali convivio dignatur, privata pocula fieri sinat quæcumque acceperint haurienda. Quod ergo magnanimitate illi te quoque parem ducere non in contumeliâ traxeris. Hoc blandimento responsionisque ejus gratia cum rex ceterique permisi essent, admirationis sui silentium ferme ad periculum vergit. Unus quippe ex convivantibus, cui vocabulum Pasargæ (Pasargeus Vat.) erat, olim Philippi hospitio receptus ac ibidem Alexandrum etiam puerum conspiciatus, paulatim in memoriam relabens eundem ipsum esse quem opinabatur animo confirmat. Sensim igitur Dario quem comprehenderit Pasargæ intimatum venit. Eoque permotus rex præque magnitudine * prosultans, quid illud esset quod tantopere excitaretur, nulli magis quam ipsi Alexandro prodit, id (enim) quod venerat jam pridem animo suspectanti. Unaque cum poculis quæ sinu gestans habebat conclave procurrit, ibique pro foribus offendit unum e Persis equum quo advectus fuerat detinentem. Ne

σχύφους, καὶ ἐξῆλθεν λαθραίως ἐγκαθίσας τῷ πῶλῳ αὐτοῦ ὥστε φυγεῖν τὸν κίνδυνον. Καὶ εὐρών πρὸς τὸν πυλῶνα Πέρσῃ φύλακα ἀνέλεν αὐτόν, καὶ ἐξῆλθε τὴν Περσικὴν πόλιν. Ὁ δὲ Δαρείος διαγνούς ἐξέπεμψε Πέρσας ἐνόπλους τὸν Ἀλέξανδρον καταλαβεῖν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐπροθυμοποιεῖτο (21) τὸν πῶλον, διευθύνων αὐτῷ τὴν δόον· ἦν γὰρ νῦξ βαθεῖα καὶ σκότος κατέλαβεν (22). Πλείστοι δὲ αὐτὸν κατεδίωκον καὶ οὐ κατέλαβον αὐτόν· οἱ μὲν γὰρ εἶχον τὴν ὁδευτικὴν δόον (23), οἱ δὲ ὑπὸ σκότους συνέπιπτον εἰς τοὺς κρημνούς· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἦν ὥσπερ ἀστὴρ λαμπρὸς ἐξ οὐ-

ρανοῦ ἀνύων τὴν δόον μόνος, ἔχων φῶς ἀπειρον ἔμπροσθεν (24), καὶ εἰς οὐδὲν φεύγων ἡγεῖτο τοὺς Πέρσας. Δαρείος δὲ συνεφοράζετο ἐπὶ τοῦ κλιντήριος αὐτοῦ καθεζόμενος. Πρὸς τούτοις δὲ ἐθεάσατο τι σημεῖον· ἡ εἰκὼν γὰρ Ξέρξου τοῦ βασιλέως ἐξαίφνης ἐκ τοῦ ὁρόφου ἐξέπεσεν, ἦν πάνυ ἡγάπα Δαρείος, ὅτι ἦν εὐπρεπεστάτη γραφή. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος διασωθεὶς νυκτὶ φεύγων ἦλθεν ἐπὶ τὸν Στράγγαν ποταμὸν (25), καὶ ἄμα τῷ διαπερᾶσαι αὐτόν, παρὰ τὴν δὲχθην τοῦ ποταμοῦ ἐλθόντος τοῦ πῶλου καὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας θέντος ἐπὶ τὴν γῆν, ὁ ποταμὸς διελύθη (26) ὑπὸ τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων, καὶ

τὸν Ἀλέξανδρος καὶ πολλὸν θροῦν περὶ τὸ βασιλικὸν δεῖπνον γενόμενον, ἀνῆλλτο ἔχων τὸ χρυσίον ἐν τοῖς κόλποις καὶ ἐξεπῆδησεν. Ἐκτὸς δὲ τῶν βασιλείων ἰδὼν τινα Πέρσῃ παραφυλάσσοντα δαδὰς μετὰ χεῖρας ἔχοντα, ταύτας βασιλέως ἐσφαγίσατο τὸν ἀνδρα εὐθὺς καὶ καθίσας τὸν πῶλον ἐφέρετο. Fusius rem narrat C : Ὁ οὖν Ἀλέξανδρος τοῦτο ἐπιγνούς καὶ τὸν λόγον αὐτῶν στοχασάμενος, ἐδόκει ἀναγνωρισθῆναι καὶ δισκοπεῖν ἐν ἑαυτῷ πῶς ἂν δυνηθεῖ τὸν κίνδυνον διεκφυγεῖν. Ἐπὶ τούτοις Δαρείος καλεῖται τοῦ δεῖπνου ἐξίνα, τὸν δὲ Ἀλέξανδρον ἐξινέσθαι ἐν τῷ ἀπορισμένῳ αὐτῷ τόπῳ· τῆς δὲ ὥρας καταλαβούσης οἱ Πέρσαι πάντες ἦσαν οἰνούμενοι σφόδρα καὶ κεκραπικαλικοίτες (sic) ἐξ οἴνου. Ἀλέξανδρος δὲ ὑποδύειν τὸν τόπον καὶ ἐκδιδοῦσθαι τὴν δερματίνην στολὴν καὶ τὴν τῆς κεφαλῆς ἐπικάλυψιν, καὶ ἔμεινε μεθ' ἣν ἐπερέετο Περσικὴν στολὴν, καὶ ὡς εἰς τῶν Δαρείου ἐγνωρίζετο· καὶ δὴ ἐξελθὼν ὢλον τὸν ἐκεῖσε λαὸν Δαρείου ἐργεῖται ἔξω, πλανήσας πάντας, πρὸς τὸν φρουράρχην· καὶ εὗρεν αὐτὸν καθεζόμενον ἐν τῇ διεξόδῳ τοῦ φασάτου καὶ δαδὰ κρατοῦντα καὶ διερευνῶντα τοὺς εἰσιόντας καὶ ἐξιόντας· καὶ λέγει αὐτῷ· τὴν δαδὰ μοι παρέχε· παρὰ Δαρείου γὰρ ἀπέρχομαι ἐν τινὶ δουλείᾳ. Ὁ δὲ οὐκ εἰδὼς αὐτῷ· Ἀλέξανδρος δὲ τὴν δαδὰ δροαζόμενος κρούει αὐτὴν κατὰ τῆς θυφῶς καὶ ἀπέσπασεν ἑαυτὸν ἐξ αὐτοῦ· καὶ ἐπιβάς δέξαι τῷ πῶλῳ αὐτοῦ ἡλλατο ἔχων ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ καὶ τοὺς χρυσοὺς σκύφους, καὶ λαθραίως ᾤχετο φεύγων τὸν κίνδυνον. Ὁ δὲ Δαρείος εἰς αἰσθησὴν ἔλθων ἀπὸ τοῦ πολλοῦ οἴνου, διανοεῖτο περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου· καὶ τὸ πανούργον αὐτοῦ ἐν ἑαυτῷ λαβὼν, ἔνα τῶν ὑπ' αὐτοῦ προσεφθέγγετο· Τὸν παῖδα τοῦτον ἀσφαλίσαθε, μήπως Ἀλέξανδρος ὢν, πανουργησάμενος ἡμᾶς, ἐκφύγῃ, καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἐλπίς σωτηρίας. Ἡρᾶντο δὲ ἐπιζητεῖν Ἀλέξανδρον, καὶ οὐχ εὐρίσκειτο. Καὶ τρέχουσιν ἐν τῷ ἐννέῳ αὐτοῦ, καὶ οὐχ εὗρον οὐδένα· καὶ θυρόδου γενομένου τρέχουσιν πρὸς τὸν φρουράρχην ἐρωτῶντες. Ὁ δὲ φρουράρχης εἶπεν· Ὁ ὡμείξ, Ἀλέξανδρος ἡμᾶς ὑπεέφυγε· καὶ βλέπετε αὐτὸν ἀπιόντα. Σπουδάζατε οὖν καὶ καταλάβετε αὐτόν· τὴν γὰρ δαδὰ ἐκ τῆς χειρὸς μου ἀραρπάσας καὶ κατὰ τῆς θυφῶς μου τύψας ἀπῆγε. Ἀκούσας δὲ ταῦτα Δαρείος ἐξέπεμψε Πέρσας ἐνόπλους τὸν Ἀλέξανδρον καταλαβεῖν κτλ. || 21. cod. A : ὁ δὲ Ἀλ. ὑπὸ τοῦ θεοῦ βοηθούμενος ὥχυνε τὸν ἵππον περὶνέρας καὶ προέβαλλεν τὴν πεύκην καὶ ἐρωταγώγει τὸν πῶλον || 22. καὶ σκότος κατ' Ὀλύμπου πρὸς ὄρθρον C. || 23. γῆν C. || 24. ἀνιών μόνον ἔχων φῶς ἀπειρον ἔμπροσθεν B ; ἔχων ἔμπρ. om. C. || 25. ἐπὶ τὸν Στράγγαν τὸν καλούμενον καὶ Ἀρσινόην ποταμὸν C. || 26. cod. C : ὁ ποταμὸς ἐκ τῶν ὀπίσω αὐτοῦ διελύετο ὑπὸ τῆς τοῦ ἡλίου ἀκτίνων· μικρὸν ἔδει καὶ Ἀλέξανδρον καταχεῖν· γνοὺς δὲ τὴν τοῦ κρύους σύμπτωσιν, ὡς ὁ ἵππος αὐτοῦ ἤρφατο χαλᾶν, εὐθὺς ἔστη δροῖος ἐν τῇ ἔδρᾳ καὶ πρὸς τὴν γῆν ἐξεπῆδησεν. Ὁ δὲ πῶλος ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐφέρετο. Τοιαύτην γὰρ φύσιν [ἔχει] ὁ ποταμὸς, ὥστε αὐτόν καὶ ἄφνω παγοῦσθαι καὶ ἄφνω διαλύεσθαι· οὐχ ὅπως γὰρ ἦν ὑπὲρ χελετρίου (sic) τοῦ ἐν Μήλοις (μήλοις cod.) τῷ βέμματι· ὁπότεν γὰρ τὸ κρύος (ὁ βορέας;) ἐπῆρχετο, εὐθέως τῷ παγετῷ ἐπῆγγυτο· νότος δὲ πάλιν ἐρχομένου (νότος γὰρ π. ἐρχόμενος cod.), τὰ βέμματα ταχέως ἢ θερμῇ κατελάμβανε καὶ παραχρῆμα διελύετο. Ἐρχονται οὖν οἱ ἐπιδιώκοντες καὶ τὸν ποταμὸν ἀπεραστὸν εὗρωσαν, Ἀλέξανδρον δὲ διαπεράσαντα βλέπουσι, καὶ ἀδρόως ἐξεπλάγησαν ἀπορούντες τὴν τοῦ ποταμοῦ διάβασιν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος πρὸς αὐτοὺς εἶπεν· Ὡ ἀνδρες, τί ἐσθῆκατε διαπορούμενοι; εἰ πρὸς Μακεδόνας Δαρείος ὑμᾶς συνήθροισε μάχεσθαι, τῷδε τῷ ποταμῷ ἐδεῖσθε; καὶ τὸ βεῖθρον τοῦ βέμματος εἰ ὅλως τοῦτο ἐκροβῆ ὑμᾶς, μηδαμῶς Μακεδὼν μάχεσθαι κατατολμήσητε. Ἐν γὰρ τῷ βέμματι τούτῳ ἡμεῖς διαπεράσαμεν· ὑμῖν δὲ τὸ περᾶσαι ἀδύνατον. Λοιπὸν ἄπιτε καὶ εἰπατε Δαρείῳ, ὅτι Ἀλέξανδρος Ἀρσινόου τοῖς βέμμασι ἐπιβάς διεπέρασε καὶ πρὸς τὸ Μακεδονικὸν διασέσωσται σίτιος. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι, εἰς παντελὴ δειλίαν ἐμπίπτουσιν· καὶ πρὸς Δαρεῖον ἀντιστραφέντες τὰ περὶ Ἀλεξάνδρου διηγοῦνται. Ἐν ἀμυχανία οὖν γενόμενος Δαρείος τὸδε προσεφθέγγετο· « Ὡ οἶον γαυρίαμα παιδίου Μακεδόνας, ὃς οὐκ ἐφείσατο τῆς σωτηρίας αὐτοῦ, ἀλλ' ἔθετο ἀποθανεῖν ἢ τὴν ἡμῶν κατασκοπεῦσαι δύναμιν » Ἐπὶ τούτῳ δειλία τοῖς Πέρσαις ἐνέπεσε, καὶ εἶπεν ἕκαστος τῷ πλησίον· « Τίς πρὸς τοιοῦτον ἀντιπαράταξεται στρατὸν; φύγωμεν δὴ ἀπ' αὐτοῦ· οὐ γὰρ ἔστιν ἡμῖν ἐλπίς νίκης. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος περὶ τῶν ποταμῶν, εὗρεν Εὐμήλον κτλ.

quid igitur impropriter in re tali fecisse*, custodem equi gladio perdidit, accenso autem eo fugae consulit. Quod ubi Persis visum intellectumque est, quaquā partim (raptim) arma capere, ipsum quoque fugientem insequi properabant. Enim et illis molitio tardior et Alexandro efficiacior fuga erat, eo quod in tempesta jam nocte eaque nullis lumae adminiculis industri aliquanto cunctantius regi gradienti suppedita est forte etiam lampas ex obvio. Quæ cum sibi præluens faceretur, eo et ipse properantius, et nullo tali subsidio Persæ tardius agitantur. Sed enim Darius mæstior damno elapsi hostis cum inter spem metumque animum volitaret, casu ejusmodi ad majorem formidinem confirmatur.

Fortē in conclavi eo, in quo tunc rex agebat, imago quædam Xerxis sublimius posita, vel ob memoriā majorem vel depicturæ gratia Dario spectabilis acceptissima erat. Ea repente fatiscēte compacto procidit dissilique. Id Darius, ut res erat, conjectans animo macerabat. Enimvero Alexander omne intersitum spatium jam mensus ubi ad Strangam fluvium accessit, ratus fore uti eum pariter ut venerat perviaret, equum quo vehabatur impellit primitias congelationis invadere. Sed exesa videlicet vel soluta super omni crassitudine ac gelu, cessit æquoris facies ad pondus equitantis. Utrique igitur cernuantes in profundam fluminis ruunt. Sed enim equum agmen violenti gurgitis pes-

ὁ μὲν πῦλος ἐφέρετο ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἀρπαγείς, τὸν δὲ Ἀλέξανδρον ἔρριψεν εἰς τὴν γῆν· οἱ δὲ Πέρσαι οἱ διώκοντες τὸν Ἀλέξανδρον ἦλθον παρὰ τὸν ποταμὸν, ἤδη διαπεράσαντος τοῦ Ἀλεξάνδρου· αὐτοὶ δὲ μὴ δυνθέντες διαπερᾶσαι ὑπέστρεψαν· ὁ γὰρ ποταμὸς ἀπέραστος ἦν πᾶσιν ἀνθρώποις. Οἱ οὖν Πέρσαι τῷ Δαρείῳ ἀπήγγειλαν τὸ εὐτύχημα Ἀλεξάνδρου· ὁ δὲ Δαρείος καταπληττόμενος τῷ παραδόξῳ σημείῳ ἐλυπήθη πάνυ· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος περάσας ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ εὔρεν Εὐμῆλον καθεζόμενον μεθ' ὧν κατέλιπε δύο πύλων, καὶ ἀφηγήσατο αὐτῷ πάντα τὰ πράχθέντα.

ΚΕΦ. Ις'.

Ἐλθὼν (1) δὲ εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν στρατευμάτων εὔρε τὸν ἀριθμὸν χιλιάδας ἑκατὸν εἴκοσι, καὶ στάς ἐφ' ὕψηλῳ τόπου τινὸς παραινεῖ αὐτοὺς λέγων· « Ἄνδρες συστρατιῶται, εἰ καὶ βραχύς ὁ ἀριθμὸς, ἀλλὰ φρόνησις μεγάλη παρ' ἡμῖν, καὶ θράσος καὶ δύναμις ὑπὲρ (2) τοὺς Πέρσας τοὺς ἐναντίους ἡμῶν· μηδεὶς οὖν ἡμῶν ἀσθενέστερόν τι λογίσηται θεωρῶν τὸ πλῆθος τῶν βραδύρων· εἰς γὰρ τις ἐξ ἡμῶν σπάθην (3) γυμνώσας τῶν

ἀντιμάχων χιλιούς ἀναίρησει· μηδεὶς οὖν ὡμῶν δειλιάσει· πολλὰ γάρ εἰσι μυριάδες μυῶν λειμῶνας θλίβουσαι, ὅποταν δὲ ταύταις ἐμπέσωσι σφῆκες, σοδοῦσιν αὐτάς (4) ταῖς πέτραις· οὕτω καὶ τὸ πλῆθος οὐδὲν ἐστὶ πρὸς ἡμᾶς (5)· σφηκῶν γὰρ ὄντων, οὐδὲν εἰσιν αἱ μυῖαι. » Καὶ οὕτως εἰπὼν ἐθράσυνε τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, καὶ (6) ἠνδραγαθὸν καὶ πῦρήμον τὸν Ἀλέξανδρον. Ὅδεύσας οὖν (7) ἔρχεται ἐπὶ τὰ μέρη τοῦ Στράγγα (8) ποταμοῦ. Ὁ δὲ Δαρείος (9) ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἔρχεται καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὸν Στράγγαν ποταμόν· καὶ ἰδὼν ὀλιγοστὸν ὄντα καὶ παγέντα, περάσας διώδυσσε (10) καὶ διήρκετο διὰ μέσης τῆς ἐρήμου, βουλόμενος πρῶτος ὑπελαθεῖν τοῖς στρατεύμασιν Ἀλεξάνδρου (11), ὅπως εὐρωσιν αὐτοὺς ἀπαρασκευάστους καὶ τούτους τροπώσωνται (12). Κήρυκες δὲ εἰς μέσον ἐλθόντες ἐκήρυξαν καλοῦντες εἰς μάχην τοὺς ἀριστεάς (13). Ὁ δὲ στρατὸς Δαρείου ἐθωρακίσαντο πανοπλίαν. Ὁ δὲ Δαρείος ἦν ἐφ' ἄρματος ὕψηλῳ, καὶ οἱ σατράπαι αὐτοῦ ἐπὶ δρεπανηφόρων ἄρμάτων ἐκαθέζοντο, ἄλλοι δὲ ἐκόμεζον ὅπλα πανουργικά καὶ δόρατα μηχανικά. Τῶν δὲ στρατοπέδων τῶν Μακεδονικῶν προηγεῖτο Ἀλέξανδρος, καθεζόμενος ἐπὶ τὸν

Cap. XVI. Inde ab hoc loco Bergerus de Xivrey, vir clariss., per duodecim fere capita lectionis varietatem enotavit e cod. Lugdunensi 93. Unde nos quoque ea quæ momenti alicujus sunt exseribemus. — 1. Cod. C: Εἰτα ἦλθεν εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν στρατευμάτων. Καὶ εὗθως ἐκέλευσε τὰς φάλαγγας τῶν Ἑλλήνων ἐξ ὀνόματος καθολοπισθῆναι καὶ ἐτοίμους (ἐτοίμως L.) [εἶναι εἰς τὸ] παραστῆναι Δαρείῳ. Αὐτὸς δὲ ἐν μέσῳ αὐτῶν ἔστικε θαρσύνων (παρὰθαρσύνων L.) αὐτοὺς, καὶ συναθροίσας πάντα τὰ στρατόπεδα αὐτοῦ, εὔρε τὸν ἀριθμὸν χιλιάδας διακοσίας ὀγδοήκοντα (ἑκατὸν εἴκοσι L. B.), καὶ στάς etc.; Cod. A ita: Ἀναλαβὼν δὲ ἐαυτὸν καὶ ἑωθεν συναθροίσας τὸν στρατὸν, αὐτὸς ἐν μέσῳ ἑστὼς, ὅποιος Ζεὺς τοὺς οὐρανίους δαίμονας διακρίνων, καὶ εἰς ἀριθμὸν ποιησάμενος διὰ τὸ θεωρημένον αὐτῷ Περσικὸν πλῆθος, πάντας τοὺς ἐαυτοῦ ἀριθμήσας εὔρε χιλιάδας (1. μυριάδας) ιβ'. Καὶ τὴν μὲν αὐτὸς ὁ ἀριθμὸς βραχύς λίαν, ἀλλὰ ὅτι φρονήρης ἦν, ἀνεθάρσυνε. Ἀναλθὼν οὖν ἐπὶ τινος ὕψηλῳ τόπῳ ἐθάρσυνε τὴν στρατιὰν λέγων. || 2. ὑπὸ C L. || 3. ὡμῶν γείρα L. B. || 4. ταῖς πέτραις... ἡμᾶς om. B; βομδῶσι πρὸ σοδοῦσι L. || 5. οὐδὲν ἐστὶν πλὴν πλῆθος A. || 6. τὰ δὲ στρατόπεδα C. || 7. add. C: μετὰ τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς || 8. Στράγγα ποταμοῦ, τοῦτέστιν ἐπὶ τὰ νῦτα αὐτοῦ C. πολλὰς οὖν χέρους καὶ ποταμοὺς διαδεύσας (στομοὺς διευθύνas cod.) εὔρε τὸν ὄχλον ἐπὶ τὰ νῦτα τοῦ Στρατοῦ (sic.) A. || 9. ὁ δὲ Δαρείος... Στράγγαν ποτ. om. B. || 10. ἐν σπουδῇ addit C, qui om. deinde καὶ διήρκετο... ἐρήμου. || 11. Δαρείου B. || 12. addit C: καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν πᾶς στρατὸς Δαρείου ἐθωρακίσαντο ἐν πανοπλίᾳ: quæ eadem fere B paullo post ponit aptius; L A omnino non ponunt. || 13. addit C: ὁμοίως καὶ ὁ στρατὸς ἄπας Ἀλε-

sum tractum averterat; rex vero natatu quam valentissimo emensus periculum alterius ripæ jam potiebatur, cum eminens videt insecutos sese Persas jam littori advenisse, sed frustra habitos spe transgressus, desperata etiam comprehensione, redditui consultare, quippe cum Persæ non modo adnatatus hujusmodi audere non soleant, sed ne navigabile quidem ob nimiam vehementiam flumen hoc habeant. Igitur stupenti Dario demirantique quæ gesta sint, cassum laborem referunt insecutores. Alexander vero menso alveo offendit Eumelum, quem una cum equis duobus ibidem sibi subsidiarium deliquerat. Tunc illi et gestæ rei seriem explicat, et ubi ad exercitum reddit duces quoque lætos facto participat.

XVI. Omnem exercitum sibi jam jamque adesse instructum armis jubet. Qui cum omnes in centum et viginti millia numerarentur, « Ne, inquit, ne sit vobis aliquid, milites, quod cunctemini. Quæcumque fuerant ex hostibus noscenda, ipse per me præsens oculis deprehendi. Neque, si foret periculum de multitudine ignavorum, non prompte vobis fidem rei compertæ dixissem. Sunt enim illis inex-

plicabilia hostium millia, sed enim seges prorsus facilisque materia manibus ac virtutibus nostris, nisi cui vestrum arduus quidem et fugiendus hic labor, o Macedones, videatur, si vobis tanta sit cædendi materia quantum renuat ac recuset victricis dexteræ fatigatio. Ad hæc dicta gratulantium voces et lætitia militum congruebat omni scilicet alacritate bellum sibi desiderantium exspectantiumque. Aciebus igitur ordinatis præter latus fluminis Strangæ, Darium etiam eodem Macedones adventare cum omni suo agmine jam intrepidi cernebant, omni scilicet parte terrarum, qua visentium oculi vagarentur, phalangis ejus atque ordinibus confluentibus. Enim cum illa Strangæ mobilitas naturalis rursus ad glaciem convenisset et stratum alvei tenacissimum fidele etiam transeuntibus polliceretur, Darius prior haud dubitans ejus ordines suos perinde ut in acie constiterant transgredi flumen intersitum jubet. Emensis igitur universis quicquid de Stranga metui potnisset, idem Darius e curru regio, cuius suggestu altius eminus cunctis visi consuebat, demutat ad curru quibus præliabilibus utebatur, itidemque cuncti satrapæ et optima-

Βουκεφάλων ἵππων· προσεγγίσαι δὲ τούτῳ τῷ ἵππῳ οὐδεὶς ἠδύνατο· Ὡς δὲ ἑκάτερον μέρος ἡλάλαξε (14) πολυμικρὸν μέρος, οἱ μὲν λίθους ἐβαλλον, οἱ δὲ τόξα ἐπεμπον ὡς ὁμοῖον ἀπὸ οὐρανοῦ φερόμενα (15), ἕτεροι δὲ βολιδᾶς (16) ἐσφενδόνιζον ὥστε ἐπικαλύπτειν τὸ τῆς ἡμέρας φέγγος. Πολλὰ δὲ σύγχυσις ἦν (17) τυπτόντων καὶ τυπτομένων· πολλοὶ μὲν τοῖς βέλεσι τραπέντες (18) ἀπέθνησκον, ἄλλοι δὲ ἡμισφαγεῖς ἔκειντο· γνοφερὸς δὲ ἦν ὁ ἀήρ καὶ αἱματώδης. (19) Πολλῶν δὲ Περσῶν δλεθρίως τελευτησάντων ὁ Δαρεῖος φοβηθεὶς ἀπέστρεψε τὰς ἡνίας (20) τῶν ἀρμάτων τῶν δρεπανηφόρων καὶ τροχίζόντων τοὺς ἑαυτοῦ ὄχλους καὶ θερίζόντων· αὐτὸς γὰρ ἐθέρριζε τοὺς πολλοὺς ὄχλους τῶν Περσῶν ὡς ἐπ' ἀρούρας στάχυν ἀγρόται· κείροντες. Καὶ ἔλθων ὁ Δαρεῖος ἐπὶ τὸν Στράγγαν ποταμὸν, αὐτὸς μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ φεύγοντες διεπέρασαν εὐρόντες παγέντα τὸν ποταμὸν· τὸ δὲ πλῆθος τῶν Περσῶν καὶ βαρβάρων βουληθέντες (21) διαπερᾶσαι καὶ φεγγεῖν εἰσῆλθον εἰς τὸν ποταμὸν ἅπαντες (22)· καὶ διελύθη καὶ ῥηκασε πάντα δσοὺς εὔρεν (23). Οἱ δὲ λοιποὶ Πέρσαι ὑπὸ τῶν Μακεδόνων ἀναίρουνται (24). Ὁ δὲ Δαρεῖος φυγὰς γενομέ-

νος ἦλθεν εἰς τὸ παλαιόν αὐτοῦ, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν εἰς τὸ ἑδαφος ἀνομιώσας σὺν δάκρυσιν ἐθρήνηε ἑαυτὸν, ἀπολέσας τοσοῦτον πλῆθος στρατιωτῶν, καὶ τὴν Περσίδα ὅλην ἐρημώσας. Συμφοραὶς δὲ τοιαύταις συνεχόμενος ἐθρήνηε ἑαυτὸν λέγων· « Ὁ (25) τηλικούτος βασιλεὺς Δαρεῖος, ὁ τοσαῦτα ἔθνη ὑποτάξας καὶ πάσας τὰς πόλεις καταδουλωσάμενος καὶ θεῶν σύνθρονος γεγόμενος καὶ τῷ ἡλίῳ συνανατέλλων, (26) νῦν φυγὰς ἐγενόμην ἐρημος· ἀληθῶς (27) τὸ μέλλον οὐδεὶς ἀσφαλῶς βουλευέται· ἡ γὰρ τύχη βραχεῖαν ἐὰν λάθῃ ῥοπήν ἢ τοὺς ταπεινοὺς ὑπεράνω τῶν νεφελῶν ἀναβιδάζει ἢ τοὺς ἀπ' ὕψους (28) εἰς ζόφον (29) κατὰγει. » Ἐκείτο οὖν Δαρεῖος ἐρημος ἀνθρώπων, ὁ τοσοῦτον δεσπότης γεγόμενος.

ΚΕΦ. ΙΖ'.

Ὅλιγον οὖν διαναστάς καὶ διανήψας (1) καὶ εἰς ἑαυτὸν (2) γεγόμενος ἐτύπικεν ἐπιστολὴν καὶ πέμπει Ἀλεξάνδρῳ περιέχουσαν οὕτως· « Δαρεῖος Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἐμῷ δεσπότη ἡαίρειν. Πρῶτον (3) γίνωσκε δτι ἄνθρωπος ἐγεννήθης· ἱκανὸν δὲ τοῦτο ὑπόμνημα [εἰς]

ξάνδρου ἔθωρακίσαντο ἐνόπλιον, quæ in B. ponenda forent post vocem πανοπλίαν. || 14. ἐκλαγξεν C, ἐκράξε L. || 15. οἱ δὲ ξίφη (κύνας L.) ἐβαλλον add. C L. || 16. μολιδᾶς L. || 17. τότε add. C. || 18. τραπέντες om. B. || 19. ἦν γὰρ καὶ τὸ παισι (I. παιδῶν) ὅλον αἵματος πεπληρωμένον ὥστερ θάλασσα. add. C (et L. ut. videtur). || 20. A: ἀπέστρ. τὰς ἡν. τοῦ ἰδίου ἀρματος· καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τῶν Περσῶν εἰς φυγὴν ὤρμα. Δρεπανηφόρων δὲ πολλῶν ἀρμάτων τρομαζόντων, οἱ πεζοὶ ἐθρίζοντο, ὥστερ σῖτος ὑπὸ ἀρότρῳ. || 21. βουληθέντα B. || 22. εἰσῆλθεν... ἅπαν τὸ πλῆθος B. || 23. ἀρπάσας... εὔρεν, τοὺς τοὺς διεφθειρεν C. || 24. ἴσταντο ὑπὸ τῶν Μακεδόνων ἀναίρουμένοι καὶ βοῶντες· Ὁεος, Ὁεος γενοῦ ἡμῖν, ὦ Διὸς παῖ, καὶ μὴ εἰς τέλος κατασφάζῃ ἡμᾶς ἡ ῥομφαία σου· σπλαγχνίσθητι ἐφ' ἡμᾶς, καὶ μὴ δίκην κτηνῶν ἀπολέσεις· ἀρκέσθητι τοῖς Περσικοῖς αἵμασι τοῖς μέχρι τοῦ νῦν δίκην ὑδάτων ἐκχυθεῖσιν. Ὁ δὲ Ἀλεξάνδρος ἐλεῖσας αὐτοὺς μηκέτι σφάζειν αὐτοὺς προσέταξεν, καὶ ἀπέλυσεν εἰπὼν· φεύγετε πρὶν ἢ τὸ πλῆθος ὑμᾶς καταλάβῃ, καὶ οὐ δυνήσονται ἐξ αὐτοῦ διασῶσαι ὑμᾶς. Αὐτῶν δὲ ταῦτα παρ' Ἀλεξάνδρου ἀκουσάντων, οἱ αὖθις προσκυνούσιν αὐτὸν καὶ φεύγουσιν ἀνεπιστροφῶς καθόλου τοῖς ὀπισθεν μὴ τολμῶντες ὑποστρέφειν. Hinc unus C. || 25. A: Ποῖος ἀστὴρ οὐράνιος ἔβαλε τὴν Περσικὴν βασιλείαν, ἵνα Δαρεῖος ὁ τοσαύτας πόλεις καὶ ἔθνη ὑποτάξας καὶ νήσους καταδουλώσας κτλ. || 26. ἀνατείλας A. B. L. || 27. ἀλλὰ τὸ μέλλον... ἀφ. ἐπίσταται C. || 28. τοὺς ὑψηλοὺς C. || 29. ἄζην L.

Cap. XVII. 1. sic etiam L. A.; ἀνανήψας Δαρεῖος καὶ ἀναστάς C. || 2. ἐν ἑαυτῷ A. || 3. πρῶτον... Ἐξέξης addidi ex A. || 4. ὑπε-

tes ejusdem imitati fecere, multis jam exercitus intercurrentibus, qui virtuti solite singulos et necessitatum praesentium commonerent. E diverso autem cum longe tranquillus doctusque Alexander Macedonas in cornua praetendisset, ipse Bucephalo suo vectus imperatoris officii fungebatur. Tandem igitur bellicum lituo praecinente, utrinque pro cursu partes in sese procurrant. Primum xauxis (sarissis?) ac missilibus jaculati, mox ensibus etiam strictis cominus preliant. Multa denique diei parte consumpta ubi non discriminis parilitate protrahi bellum Darius jubet (videt): enim vero quod unum id more Macedonibus videretur, ut metendis Persicis militibus tantummodo laborarent: quo res periculi tenderet haud dubie interpretatus fugam capessit, ut cursu sese quam properiter posset praesentibus liberaret. Strangam denique etiam tunc fortitudine stratum perviabili transmittit atque exit, et ipse quidem ad regiam properat. Jam vero turbatis Persicis rebus cum omnis pariter atque ille ad flumen confugerent phalanges, quæ tamen ferri hostiumque nondum expertæ essent, sive ex illa facilitate naturæ sive inconsulto agminis pariter irruentis, Stranga suum officium deficit ingressosque submergit

omnesque quos alveo acceperat necat. Reliquos porro insecuti Macedones obtruncant, nec fere fit aliquid ex illis omnibus reliqui, quo semesa curtaque Alexandri victoria videretur. Tum ergo Darius omni spe meliore deposita cum ingressus regiam suam humi æse ejulabundus miserabiliter prorsus et ignobilis contravisset, merebat (lugebat) quidem et eorum mortes qui sibi adeo infauste militassent, merebat etiam damnum regni quod ad incitas deduxisset, tunc nomen et gloriam et parta tot seculis deformataque, nunc Persidos regna lugebat, recursabantque eum et captæ urbes et subjugatæ nationes et æquatio sui atque decorum immortalium, vires solisque ortus, quem consessorum sibi dixerat gloriator; hic quidem nunc profugus desertusque et inops omnium foret: « Profecto, dicens, nulli est hominum rara (rata) vel stabilita fortuna, quæ si parvam inclinationem status sui nacta sit in contrarium protinus resultare et quosque de culmine ad profundas tenebras urgere. Indulgens ergo lamentis ejusmodi humi porrectus inops solatiorum deum miseriter agitabat.

XVII. Tandem tamen ubi satietas eum praesentium cepit, veluti sobrius mæstitudinis factus confecit litteras ad

τὸ μὴ μεγαλοφρονεῖν. Καὶ γὰρ καὶ Ξέρξης ὁ τὸ φῶς μοι δείξας ὑπερφρονήσας (4) μέγαν ἔρωτα ἔσχεν εἰς τὴν Ἑλλάδα στρατεύσασθαι, ἀπληστος χρυσοῦ γενόμενος καὶ τῆς ἄλλης εὐδαιμονίας τῆς ὑπαρχούσης ἡμῖν ἐκ πατέρων. Ἀπέθανεν οὖν (5) τὸ πολὺ χρυσίου καὶ τὸ ἀργύριον καὶ πολλὰς σκηνάς ἀπολέσας ὑπὲρ Κροίσον τὸν Λυδὸν πλουτήσας, καὶ τὸν ἐνεστώτα θάνατον οὐκ ἐξέφυγε. Τοῖνον, Ἀλέξανδρε, σὺ κατανοήσας τὴν τύχην καὶ τὴν νέμεσιν τὸ μέγα φρονεῖν εἰς οὐδὲν λελόγισαι (6). Οἰκτεῖρον οὖν ἡμᾶς πρὸς σε καταφεύγοντας. Πρὸς Διὸς (7) καὶ τῆς ἄλλης ἡμῖν ὑπαρχούσης εὐγενείας τῶν Περσῶν, ἀποδός μοι τὴν μητέρα καὶ τὰ τέκνα, μνησθεὶς τῶν πατέρων ἐλπιδύν. Καὶ ἀντὶ τούτων ὑπισχνούμαι (8) σοι δίδοναι τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἐν Μηδίᾳ (9) τῇ χώρᾳ καὶ ἐν Σούσοις καὶ ἐν Βάκτροις (10), οὓς οἱ πατέρες ἡμῶν παρέθεντο τῇ γῇ, ὑπισχνούμαι σοι καὶ τῆς τῶν Περσῶν καὶ Μήδων καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν χώρας κυριεύειν (11) πάντα τὸν χρόνον. Ἑρρωσο (12). »

Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν ἀναγνούς Ἀλέξανδρος τὴν δύναμιν συνήθροισε, πᾶν τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ καὶ τοὺς μεγατάτους, καὶ ἐκέλευσεν ὑπαναγνώσθηναι αὐτοῖς τὰ γράμματα Δαρείου. Καὶ ταύτης τῆς ἐπιστολῆς ὑπα-

ναγνώσθεισας, εἶπεν εἰς τῶν στρατηγῶν Παρμενίων ὀνόματι. « Ἐγὼ, βασιλεῦ Ἀλέξανδρε, λαβὼν ἂν (13) τὰ γρήματα καὶ τὴν χώραν τὴν δεδομένην σοι, καὶ ἀπέδωκα ἂν Δαρείῳ τὴν μητέρα καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα, κοιμηθεὶς μετ' αὐτῶν (14). » Μειδιάσας δὲ Ἀλέξανδρος εἶπε πρὸς αὐτόν. « Ἐγὼ μὲν, Παρμένιε, πάντα λαμβάνω παρ' αὐτοῦ, ἐθαύμασα δὲ ὅτι Δαρείος διὰ τῶν ἐμῶν (15) γρημάτων ἀξίῳ λυτρώσασθαι τοὺς ἰδίους, πολὺ δὲ μάλλον ὅτι καὶ τὴν χώραν τὴν ἐμὴν ὑπισχνῇταί μοι ἀποδοῦναι. Ἄγνοε δὲ τοῦτο Δαρείος, ὅτι, εἰ μὴ νικήσει με μαχόμενος, ταῦτα πάντα ἐμά ἐστι μετὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ (16). πλὴν αἰσχρὸν ἐστὶν ἡμᾶς τοὺς ἄνδρας νικήσαντας ὑπὸ γυναικῶν ἡττηθῆναι. Ἡμεῖς οὖν πρὸς ἐκείνον τὴν μάχην ὀτρύνομεν περὶ τῶν ἡμετέρων. ἐγὼ γὰρ τὸ σύνολον εἰς τὴν Ἀσίαν οὐκ ἂν ἦλθον, εἰ μὴ ὑπελάμβανον αὐτὴν ἐμὴν εἶναι. Εἰ δὲ πρότερον αὐτῆς ἐκείνου ἦρχε, τοῦτο κερδαίνετο, διότι χώραν ἔχων ἄλλοτρίαν τοσοῦτον χρόνον οὐδὲν ἔπαθε κακόν. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς πρέσβεις Δαρείου, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπελθεῖν καὶ ταῦτα Δαρείῳ ἀπαγγεῖλαι, γράμματα (17) αὐτοῖς μὴ δίδους. Κελεύει οὖν Ἀλέξανδρος τοὺς τραυματισθέντας ἐν τῷ πολέμῳ στρατιωτὰς θεραπεύεσθαι πάσῃ σπουδῇ (18),

φρονήσας καὶ καταφρονήσας μεγάλως ἔρωτα ἔσχεν εἰς τὴν ἐλπίδα, ἀπληστος ὧν χρυσοῦ καὶ πραγμάτων. Τί γὰρ αὐτὸν ἦν τῶν ἄλλων λείπον, χρυσὸς ἢ λίθος ἢ ἀγάλματα, ἅπερ καὶ αὐτὸς παρ' ἡμῖν οἶδας. Ἀλλὰ γε σκοπήσας τὴν τύχην, οἰκτεῖρον ἡμᾶς πρὸς σε καταπεφυγότας. Πρὸς Διὸς ἱκεσίῳ καὶ τῆς ἄλλης ἐνυπαρχούσης ἡμῖν εὐγενείας ἀπὸ Περσίδος, ἀποδός τὴν μητέρα καὶ γυναῖκα καὶ τέκνα. Ἀντὶ τούτων δὲ ὑπισχνούμαι σοι τοὺς θησαυροὺς δεῖξαι κτλ. Α. || 5. sic C; ἀπεθέμην πολὺ χ. x. πολὺ ἀρ. Β || 6. sic C; κατανοήσας τετυχηκέναι μὲ τὸ μέγα γρ. ὑπεστήσω Β; κατανοήσω τύχει καὶ νέμεσει τ. μ. φρ. ὑπεστήσω L. || 7. προῖδεεῖς Β L; προσδεεῖς. μέμνησαι καὶ C. || 8. ὑπὸσχμ Β. || 9. τοὺς ἐν Μινυάδι χ. Α; ἐν Μυσιάδι χ. C L. || 10. ὑπάρχοντας add. C. || 11. κυκλεύειν π. τ. γ. δεσπόζειν C. || 12. Ζεύς σε ποιεῖτω μέγαν. ἔρρωσο Α. || 13. ἐλάμβανον Β C L. || 14. κοιμ. μ. αὐτῶν bene om. Α. || 15. Δ. χρημάτων Β; διὰ δώρων καὶ χρ. C; corr. ex Α. || 16. μετὰ τῶν ἰδίων α. om. Α. Mox Β: αἰσχρὸν ἡμᾶς

Alexandrum in hanc sententiam : « Darius domino Alexandro hæc dicit : Ante omnia quidem unum moneo, uti te in hac fortunæ beatitudine esse tamen hominem recognoscas, siquidem fatis idoneum argumentum ad id consilii tibi ego præsto sum, quo profecto docere nil homines quioquamque præsentia sua præsumere oportere. Neque enim id modo de me primum fortuna commenta est. Jam pridem istud in parente meo illa dea Xerxe monstraverat. Is quippe pari arrogantia cupitorum cum in vestros militiam delegisset, aliqui avidior rerum quæ regum glorias trahunt, pro his omnibus quæ petebat, opes suas totque militantium millia attrita pariter amissaque ad pœnitudinem vertit. His igitur usus exemplis doctusque talibus pro Græco nomine atque clementia competentius feceris, si miseratione hos impertias quos tibimet fortuna supplices procuravit. Igitur ego per favitores tui deos nostrique adversatores quæso obsecroque, uti mecum matris quoque et conjugis, ut te dignum est, filiorum quoque nostrorum meminisse non aspernare. Ejus tibi benevolentiae vicissitudinem spondeo uti thesanros, quos ex vetusto nobis reges parentes suffosos humi abditosque latebris reliquerint, ipse quoque coram referam indicemque, tuncque tibi Persarum deos prosperos et imperium Medorum etiam et reliquarum

gentium deprecabor digno profecto tali favore caelestium, si in aliis quoque relevandis tui met memineris ut mortalibus. »

His litteris sumptis Alexander concionem protinus optinatum ac præsentium cogit. Enim vero tunc unus assistentium Parmenion in eam sententiam vadit, uti nec humanitatem Alexander supplicii denegaret et ea quæ sibi promiserat libentius amplexaretur, redditurus scilicet matrem pariter et conjugem una cum filiabus mercede promissi. Sed enim ad hæc Alexander, « Atqui, inquit, o Parmenion, mihi contra consilium est respondere Dario frustra se his illum in nos liberalitatibus jactitare, quod thesauros suos suaque regna pollicetur. Non enim videt cuncta ista hæc quæ nobis litteris largitur, jure belli nostra perfecta, neque ille super his aliquando bellum induxerat. Enim quod ipsi quæcunque Darius possederat et obtinebat, nostra esse, id est virtutis præmia, arbitraremur, idcirco in hac ipsa se militavisse, neque sibi in Asiam transeundi aliam quis dixerit esse causam nisi quod cuncta hæc mihi ac meæ præjudicaveram possessioni. Sat sit igitur Dario, si videatur id modo unum lucri habere quod imperterritum his omnibus veluti alienissimis incubaverit. » Et in hanc sententiam dictatas litteras ferri ad Darium jubet. Ipse vero transit ad hujusmodi diligentiam, uti et vulnerati competentius cura.

τοὺς δὲ τελευτήσαντας κηδείας τυγχάνοντας θάπτεσθαι. Μείνας οὖν ἐκεῖ τὸν χειμῶνα (19) προσέταξεν ἐμπυρίζεσθαι τὰ Ξέρξου βασιλεία ὄντα κάλλιστα κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, μικρὸν δὲ πάλιν μετανοήσας (20) παύσασθαι (21) ἐκέλευσεν.

ΚΕΦ. ΙΗ'.

Ἐθέασατο δὲ καὶ τοὺς τῶν Περσῶν τάφους χρυσῷ κεκοσμημένους· εἶδε καὶ τὸν Ναβονασάρου (1) τάφον τοῦ κεκλημένου Ναβουχοδονόσωρ κατὰ τὴν Ἑλλάδα φωνήν, καὶ τὰ ἀναθήματα τῶν Ἰουδαίων ἐκεῖ κείμενα, καὶ τοὺς κρατῆρας τοὺς χρυσοῦς, ὡς ἡρώων εἶναι τὴν θέαν. Παραπλήσιον δὲ ἐθέασατο καὶ τὸν Κύρου τάφον· ἦν δὲ πύργος αἰθριος ὠδωδέκαστεγος, ἐν δὲ τῇ ἄνω στέγῃ ἔκειτο αὐτὸς ἐν χρυσῇ πυλῇ (2), καὶ ὕελος περιέκλυτο αὐτῷ, (3) ὥστε τὸ τρίχωμα αὐτοῦ φαίνεσθαι καὶ αὐτὸν δὲ ὅλον διὰ τοῦ (4) ὕελου.

Ἐνταῦθα δὲ ἦσαν Ἕλληνες ἄνδρες εἰς τὸν τάφον Ξέρξου (5) λελωδημένοι, οἱ μὲν χεῖρας, οἱ δὲ (6) πόδας, οἱ δὲ ῥίνας, ἕτεροι δὲ τὰ ὠτα αὐτῶν, δεδεμένοι πέδικαι καὶ ἡλωθέντες (7), ἄνδρες Ἀθηναῖοι. Συνελθόντες οὖν ἄβροοι ἐξεβόησαν Ἀλεξάνδρῳ ὥστε ὥσαι αὐ-

τούς. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἰδὼν αὐτοὺς ἐδάκρυσεν· ἦν γὰρ τὸ θέαμα (8) δεινόν. Βαρέως οὖν ἤνεγκεν ἐπὶ τούτῳ καὶ προσέταξε λυθῆναι τούτους τῶν δεσμῶν καὶ δοθῆναι αὐτοῖς χίλια δίδραχμα, καὶ ἀποκαταστήναι αὐτοὺς εἰς τὰς ἰδίας πατρίδας. Οἱ δὲ λαβόντες τὸ ἀργύριον ἤξισαν Ἀλεξάνδρῳ χώραν αὐτοῖς ἀπομερισθῆναι ἐν τοῖς τόποις ἐκεῖνοις, εἰς δὲ τὰς πατρίδας αὐτῶν μὴ ἐκπεμφθῆναι καὶ οὕτω διακειμένους ὄνειδος εἶναι τοῖς οἰκείοις. Καὶ ἐκέλευσεν ἀπομερισθῆναι αὐτοῖς γῆν (9) καὶ δοθῆναι αὐτοῖς σίτον (10) καὶ σπέρματα ἐκάστῳ ἕξιου (11), καὶ πρόβατα καὶ πάντα ὅσα ἦν χρήσιμα πρὸς γεωργίαν καὶ ἕτερα χρήματα (12).

ΚΕΦ. ΙΘ'.

Ὁ δὲ Δαρεῖος ὑπηρεπιζέτο εἰς ἕτερον πόλεμον συμβαλεῖν Ἀλεξάνδρῳ. Γράφει οὖν Πῶρῳ βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν οὕτως· «Βασιλεὺς Δαρεῖος βασιλεῖ Ἰνδῶν Πῶρῳ χαίρειν. Ἐπὶ τῇ γενομένῃ καταστροφῇ τοῦ οἴκου μου ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις καὶ νῦν δηλῶ σοι, ἐπειδὴ ἐπιβάς μοι ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς, θηρὸς ἀγρίου ψυχῇ ἔχων, οὐ βούλεται τὴν μητέρα μου καὶ τὰ τέκνα ἀποδοῦναι μοι· ἐμοῦ δὲ ἐπαγγελαμένου θησαυροῦς καὶ

ἵσθιν συνκοιτασθῆναι αὐτάς, τοὺς ἀνδρ. v. || 17. γρ. α. μ. διδ. om. A. C. || 18. ἐπιμιλεῖα C. τοὺς τραυματίας θεραπείας ἔχεισθαι A. || 19. μείνας δὲ τὸν ἀκαμιάτατον χειμῶνα καὶ ποιήσας τοῖς ἐγγχωρίοις θεοῖς θυσίας προσέταξε κτλ. A. || 20. καταν. C. || 21. σθεσθῆναι A.

Cap. XVIII. 1. Ναβονασάρου... κεκλημένου excid. in B; supplevi ex L; εἶδε δὲ κ. τὸν τοῦ Ναβουχοδονόσωρος τάφον καὶ τὸν (1. τὸν καὶ) Ναβονασάρου καλούμενον, καὶ τὰ ἀναθ. C. || 2. ἔκειτο χρυσῇ πυλῇ, ὕελος B. || 3. αὐτῷ om. B. || 4. διὰ τοῦ om. B. || 5. εἰς τ. τ. Ξ deest in A. || 6. οἱ μὲν χ. οἱ δὲ deest in B. || 7. ἡλωμένοι B; μοχ συνελθ. ο. ἀβρ. addidi ex A. || 8. sic A. θεωρημα αὐτῶν χαλεπὸν B. θεωρία α. δεινὴ C. || 9. εἰς τρεῖς τόπους add. C. || 10. καὶ σιτ. om. C. || 11. ἕξ ἴσ. om. C, qui deinde: καὶ βόας ἐκάστῳ ἕξ (sic etiam A) καὶ πρόβατα. || 12. add. C: καὶ ἀπέστειλεν αὐτούς ἐκεῖ.

rentur et desiderati vallo sepulcri ad meritum decorarentur. Atque in haec occupatus hiemis spatia transegit, quicquid interea temporis fuerit diis praestitibus sacrificiis obsecutus. Atque cum interea motu quodam animi repentino jussisset regiam Xerxis, quae opulentissima et pulcherrima videlatur, injecto igni concremari, id quoque mox per poenitentiam reformatam exstingui atque ad faciem pristinae retineri praecipit.

XVIII. Fuit eidem inter haec cura ut sepulcra Persarum et sepulta eorum olim corpora intueretur, quod in his sepulcris multae paterae aureae multaque pecunia condita ad templorum magnificentiam diceretur. Sed egregie ceteris anteibat Cyri aedes, quae scilicet turris ad faciem levi quadroque lapide in summam altitudinem exstructa processerat. Ipsius vero Cyri conditorium erat lapide visendo, cuius sive natura perpiscua, sive inscalptio adeo tenuis erat, ut nihil prorsus quicquid interesset impediret intuentium diligentiam, adeo ut propter saxi illius evidentiam capilli etiam conditi cadaveris viserentur.

Sed propter hoc sepultum flebile spectaculum Alexander protinus conspicatus. Erant enim Graeci idemque complures, quos cum variis ex causis diversisque temporibus captivitate rex aut reges subegissent, praeseclis naribus auribusque et quaecumque hominum vultibus decorum natura praevidebat, suppliciali post servitio devincti circa haec

sepulcra custodes agitant. Hi igitur omnes ubi justitiam Alexandrum agere sensere, pari voce et ejulatu suae gentis Graecisque supplicationibus obsecrantes audientem linguarum propriae insignia facile permoverunt. Quare productos cum videret adeo flebiliter mutilatos atque laniatos, fideliterque causas et ritum Persicum cognovisset, misertus eorum dederat quidem volentibus facultatem, uti viatico sumptuati si vellent ad patriam remearent. Enim cum sese ignobiles foedatosque latere melius conspectum popularium quam ad ludibrium forsitan occurrentes civibus praesentirent, hujus quidem rei gratiam fecere regi, sibi tamen et locum quem colerent et vitam ab indigentia laxiorem pecuniis impetrare. Dat igitur his et agros et dap-siles et cetera etiam quae ad agrorum exercitia secundarent pro supplicum civium contulit voluntate.

XIX. Sed inter haec rursus Darius comparando exercitu scribendisque militibus animum confirmarat. Scribit denique Poro Indiae regi talia: «Clam me non est indignationem tuam deducere quicquid nos ex hostico patiamur; ferinam etenim expertus hostium rabiem vel ipsis orbatus affectibus ex illa regia beatitudine in extimam veni Darius ille miserationem, cum mihi non mater amantissima, non uxor conspirantissima, non suavissimi filii propter sunt, quin haec cuncta adversantibus serviunt. (Rursus incipit cod. Mediolan.)» Quare pollicentem u.e

ἄλλα τινὰ πλείονα παρέχειν αὐτῷ, οὐ πείθεται. Ὅθεν οὖν βουλόμενος ἐκπορθῆσαι αὐτὸν ἐπ' οἷς ἔπραξε, συνίστημι αὐτῷ καὶ ἕτερον πόλεμον μέχρις ἂν ἀμύνωμαι τελειῶς αὐτὸν καὶ τὸ ἔθνος αὐτοῦ. Δίκαιον οὖν ἔστι καὶ σε ἀναγκασθῆσαι ἐπ' οἷς ἔπαθον καὶ ἐπεξελθεῖν σε ἐπὶ τῇ ἐμῇ ὕβρει (1), μνησθέντα τῶν γονικῶν ἡμῶν δικαίων. Συνάθροισον οὖν πλείστα ἔθνη καὶ γίνου (2) ἐπὶ τὰς Κασπιακὰς πύλας. Τοῖς δὲ συναγομένοις ἀνδράσι χορηγήσον (3) χρυσίον πολὺ καὶ σίτον καὶ χορτάσματα. Πάντων δέ σοι τὸ ἥμισυ τῶν λαφύρων, ὧν ἂν λάθω ἐκ τῶν πολεμίων, χαρίζομαι, καὶ τὸν λεγόμενον Βουκέφαλον ἵππον σὺν τοῖς βασιλικαῖς χωρίοις καὶ τὰς παλλακὰς (4) αὐτοῦ. Δεξιόμενος οὖν τὰ γράμματα ἡμῶν, ἐν πολλῇ σπουδῇ ἀθροίσον πληθὺ καὶ ἀπόστειλον ἡμῖν. Ἐρρωσο. «Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος μαθὼν ταῦτα ὑπὸ τῶν τῶν Δαρείου προπεφυγόντων παρ' αὐτὸν, εὐθέως ἀναλαβὼν ἄπασαν τὴν δύναμιν αὐτοῦ τὴν πορεῖαν ἐποιεῖτο πρὸς τὴν Μηδίαν (5). Ἦκουσε δὲ Δαρεῖον εἶναι ἐν Ἐκβατάνοις (6) ** ἐπὶ τὰς Κασπιακὰς πύλας καὶ σύντονον ἐποιεῖτο τὸν διωγμὸν καὶ εὐτολμότερον.

ΚΕΦ. Κ'.

Οἱ δὲ σατράπαι (1) Δαρεῖου ἔγνωσαν τὸν Ἀλέξανδρον

ἐγγίζοντα, ὅτε Βῆσσοι καὶ δ' Ἀριοβαρζάνης· καὶ παρὰ τραπεῖντες οὗτοι τὰς φρενοβλαβεῖς γνώμας, ἐβουλεύσαντο Δαρεῖον ἀναίρησαι, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, ὅτι ἐὰν ἀνελώμεν τὸν Δαρεῖον, ληψόμεθα παρὰ Ἀλεξάνδρου χρήματα πολλὰ, ὡς ἀναίρησαντες τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ. Οὗτοι οὖν κακῶς βουλευσάμενοι ἐπηνέχθησαν (2) ξιφῆρεις Δαρεῖω. Ὡς δὲ εἶδε τούτους ὁρμήσαντας Δαρεῖος ξιφῆρεις, εἶπεν αὐτοῖς· «Ὁ ἐμοῦ δεσπότης, οἱ πρὶν μου δοῦλοι· τί ὑμεῖς ἡδίκησα, ἵνα ὑμεῖς ἀνελήτῃ με βαρβάρῳ τολμήματι; Μὴ πλέον ὑμεῖς Μακεδόνων τι δράσετε; Ἐάσατέ με οὕτως ἐπὶ τὰ μέλαθρα ριπέντα ἀναστενάξιν τὴν ἀνώμαλόν μου τύχην. Ἐὰν νῦν ἔλθω Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς Μακεδόνων εὕρῃ με σφαγέντα (3), ἐκδικήσει τὸ αἷμά μου (4). » Οἱ δὲ μηδαμῶς πεισθέντες ταῖς ἱκεσίαις Δαρείου φόνους αὐτὸν ἀμύναντο. Ὁ δὲ Δαρεῖος ταῖς δυσὶ χειρσίν (5) αὐτοῦ κρατήσας, τὸν μὲν Βῆσσον τῇ εὐωνύμῳ χειρὶ εἰς τὴν γῆν κατασχὼν καὶ τῷ εὐωνύμῳ γόνατι εἰς τοὺς βουδῶνας αὐτοῦ ὑποκλίνας ἐκράτει· τὸν δὲ Ἀριοβαρζάν τῇ δεξιᾷ χειρὶ ἐπισχὼν ἐκράτει (6) τοῦ μὴ ἐπιφέρειν αὐτῷ τὸ ξίφος· λόγχαι δὲ αὐτῷ αἱ πληγαὶ ἐτύγγανον. Τῶν δὲ δυσσεβῶν μηκέτι ἰσχυόντων αὐτὸν ἀναίρησαι, ἐπάλαιον μετ' αὐτοῦ· ἦν γὰρ ἰσχυρὸς ὁ Δαρεῖος. Οἱ οὖν Μακεδόνες τὸν Στράγγαν (7) ποταμὸν παγέντα εὐρόντες διεπέρασαν, καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἀλέξαν-

Cap. XIX. 1. σοὶ τὴν ἐμὴν ὕβριν B. || 2. καὶ γίνου add. ex A. || 3. χορηγήσω ἀνδρὶ εὐώνω (i. e. πεζῷ) χρυσούς γ ἱππεῖ δὲ χρυσούς ε' A. || 4. τῶν παλλακῶν B L. καὶ τὰς ἐνούσας τούτοις παλλακὰς ρη' μετὰ τοῦ ἰδίου κόσμου A. || 5. Μειδίαν B. Μηδίαν A. || 6. sic A., Βατάνοις B C. Deinde exciderunt nonnulla. Sententiam explere licet ex Valerio. Cod. A. pro more manca praebet haec: ... ἐν Ἐκβατάνοις· ἡκούετο δὲ βασιλεῦσιν τὴν Ἀσίαν Ἀλέξανδρος, εἰ μὴ κατεπρόνῃσε τοῦ Δαρείου ὀνόματος· προσαγγέλλει δὲ αὐτῷ ὅτι εἰη πεφευγὼς ἐπὶ τὰς Κασπίας πύλας· σύντομον δὲ ἐποίει τὸν διωγμὸν· ἀκούσας παρὰ τινῶν ὅτι πλησίον εἴη ὁ βασιλεὺς, τοῦ εὐνούχου αὐτομολήσαντος, πάντα πρὸς ἀλῆθειαν, εὐτολμώτερον τὸν διωγμὸν ἐποιεῖτο.

Cap. XX. 1. sic cod. C; ἀπάγων (ὡς δὲ ἐπείγουσιν A) δὲ Βύσσον καὶ Ἀρ. καὶ παρὰ τρ. etc. B. || 2. ὑπεσιέρονται λάθρα C. || 3. τεθνηκότα B C.; σφαγέντα ληστρικῇ γνώμῃ A. || 4. addit A: οὐ θέμις γὰρ ὀφῆναι βασιλεῖα δολορηνήντα οἰκίστων. deinde sic: καὶ ὁ μὲν Δαρεῖος ἀντίειχε πρὸς τοὺς πονηροὺς· αὐτοῦ δὲ τὰς χεῖρας ἀντέχοντος, αἱ πληγαὶ τοῦ ξίφους οὐκ ἐγίνοντο καίριοι, ἀλλὰ πλῆγιοι ἐγίνοντο. Οἱ δὲ Μακεδόνες etc. || 5. χειρσὶν ἐπάλαϊεν αὐτούς, τὸν μὲν BC. || 6. μόνος add. B. || 7. τὸν

non modo thesaurus opesque regales, sed regni quoque nostri quam amplissimam portionem, spretis Macedo supplicibus ejusmodi, una tantum suorum arrogantia delectatur. Ergo, mi Pore, jam opibus fatigatus, animo tamen ad sententiam milito, si modo faveas. Rursus enim praelium meditor, si quos quidem ad communionem duco sententiae. Quod si tu quoque tam justae indignationi nostrae accesseris, tuamque injuriam existimaveris, quae in me grassata est, ita probabis te, ut te dignum erit et majorum nostrorum, et isti conspirationi consulere, tuisque commodis non deesse. Igitur ex opinione nostra feceris, si gentes quam plurimas congreges, quamque primum queas ad portas Caspiae tendas. Enim ne sit militia tibi militantium inhonora, dabuntur a me singulis armatorum aurei tres pedestri, equiti vero quinque, ceteraque quae alimonis abundarint. Praedae quoque bellicae pars ex medio vestra fiat. At enim tibi privum munus istud habebis, quod indidem regalissimum est, Bucephalam equum scilicet una cum regis phaleris regioque cultu, concubinisque omnibus, quas octoginta centumque nunerant, qui noverunt: eas omnes ac tales cum ornatibus propriis consequere. Quare acce-

ptis his litteris, ne versaveris, quaso, verterisve tale consilium: quin properato ad nos venias una cum hisce, ut dixi, gentibus, quae circa Indum colunt. » Et haec quidem Darius. Sed Alexandrum ista nequaquam latuere doctum ex transfuga Persa quodam. Quare coacta manu ad regiones Medicas tendit, conperiens Darium in Bathanis agere, quod nomen genti est. Omissa denique Asia, iter quod instituerat, festinabat, satis adserentibus internuntiis, quod si Darius fugiens portas Caspiae intravisset, inefficacem illam insecutionem Alexander laboraret. Quae quidem etiam tum, veluti parum fideli sermone acciperet, dubia rex arbitrabatur; sed cum Bazanus quidam eunuchus regis transfugisset, isque certius enarrasset Darium protinus fugiturum, addita est Alexandro properatio.

XX. Aderant tunc Dario fugam molienti satrapae duo, quorum nomen alteri Besus erat, alius vero dictus Ariobarzanes. Hi, cum jam rumoribus calidioribus adesse Alexander nuntiaretur, rati se plurimum in gratiam provisuros esse victoris, si necem Dario intulissent, regem suum in sua regia solitarium opprimunt et letaliter vulnerant, ac si jam mortuum derelinquant: cautissimum confirmantes,

δρος εἰς τὰ βασίλεια Δαρείου. Μαθόντες δὲ (8) οἱ ἀσβεῖς Βῆσσοι καὶ Ἀριοβαρζάν τὴν εἰσοδὸν Ἀλεξάνδρου, ἔφυγον καταλείψαντες Δαρεῖον ἡμίπουν.

Καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὸν (9) Ἀλέξανδρος εὗρεν (10) αὐτὸν ἡμίπουν, ἐκκεχυμένον τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐκ τῶν πληγῶν· ἀνομιώζας δὲ μέγα ὁ Ἀλέξανδρος καὶ θρηνηδῖαν μεγάλην ἐπ' αὐτῷ ποιησάμενος λύπης δάκρυα ἐξέχεεν ἐπ' αὐτῷ, καὶ τῇ χλαμύδι αὐτοῦ ἐσκέπαζε τὸ σῶμα Δαρείου, τὰς χεῖρας δὲ ἐπιθείς ἐπὶ τὸ στήθος αὐτοῦ, ἑλέους γέμοντας λόγους ἐπ' αὐτῷ ἔλεγεν· « Ἀνάστα, βασιλεῦ Δαρεῖτε, καὶ τοῖς σοῖς (11) βασιλευε καὶ τῶν σεαυτοῦ δεσπότης γενοῦ· δέξαι τὴν τυραννίδα (12)· δυνάμει σου τὴν ἄνω πρόνοιαν ὡς ἀληθῶς καὶ οὐ πεπλησμένως φράξῃ σοι. Τίνες δὲ εἰσιν οἱ πληζαντές σε; μήνυσόν μοι αὐτοὺς, ἵνα ἐκδικῶν ἔλῃς (13). »

Καὶ ταῦτα εἰπόντος τοῦ Ἀλεξάνδρου, στενάζας

Δαρεῖος καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνας ἐπησπάσατο Ἀλέξανδρον καὶ περιπλακεῖς ἔπεν αὐτῷ· « Ἀλέξανδρε βασιλεῦ, μήποτε ἐπαρῶς τῇ τυραννικῇ δόξῃ, ὥς ποτε καγὼ, ἰσόθεον ἔχων κράτος, χερσὶν ἐμαῖς οὐρανὸν ἠθέλησα ψαύσαι (14). Σκόπει καὶ αὐτὸς τὸ μέλλον· ἡ τύχη γὰρ οὐκ οἶδε (15) βασιλέα οὔτε μὴν πλῆθος ἔχοντα· ἀκρίτῳ δὲ γνώμη πανταχόθεν βέμβεται. Ὁρᾷς τίς ἡμῖν καὶ τίς γέγονα· ἀποθνήσκοντός μου, βασιλεῦ Ἀλέξανδρε, ταῖς χερσὶ σου θάψον με· κηδευσάτωσάν με Μακεδόνες καὶ Πέρσαι (16)· μία γενέσθω συγγένεια Δαρείῳ καὶ Ἀλεξάνδρῳ· τὴν δὲ ἐμὲ τεκοῦσαν (17) παρατίθιμί σοι, καὶ τὴν γυναῖκά μου ὡς ἐμὲ οἰκτερον, (18) τὴν δὲ θυγατέρα μου Ῥωξάνην δίδωμί σοι εἰς γυναῖκα, ἵνα ἐν ὑστέροις τοῖς καιροῖς ἐπὶ μνήμῃς λήψῃ (19) τέκνα, οἷς καυχώμενοι ὡς ἡμεῖς ἐπὶ τέκνοις, σὺ μὲν Φιλίππῳ, Ῥωξάνῃ δὲ Δαρείῳ μνήμην τελεῖτε

Ἀριστόν τὸν καὶ Στράγγαν λεγόμενον B. || 8. ὡς δὲ ἤκουσαν Ἀλέξανδρον ἐγγίσαντα οἱ φονεῖς Δαρείου ἀπέντες τὸν Δ. ἡμίπουν ἔφυγον C. || 9. εἰσελθ. πρῶτος Ἀλ. C. || 10. καὶ εὐρών α. ἡ. ἐκκεχυμένον ξίφει τὸ τοῦτου αἷμα, ἀνομιώζας θρήνον ἄξιον λύπης δάκρυα ἐξέχεεν C. || 11. τῆς σῆς γῆς C. || 12. δέξαι σου τὸ διάδημα τοῦ Περσικοῦ πλῆθους ἀνάσσω· ἔχε σου τὸ μέγεθος τῆς τυραννίδος (τῆς τυραννικῆς δόξης A) C. Eadem A, qui pluribus etiam verbis hæc persequitur || 13. sic A; ἵνα σε νῦν ἀναπαύσω B; et L, qui in plurimis ad cod. B accedit; ἵνα σε νῦν θεραπεύσω C. || 14. φθάσαι cod. B; δόξῃ, ὅποταν ἰσόθεον κατορθώσῃς ἔργον, καὶ χερσὶν ταῖς σαῖς οὐρ. θέλεις φθάσαι ἄλλὰ σκ. τὸ μ. C; cod. A ita: μὴ ἐπαρῶς τῇ βασιλικῇ τάξει· ὅτε γὰρ ἔργον ἰσόθεον κατορθώσῃς, κ. χ. τ. σ. οὐρανὸς· δόξεις ψαύειν, σκόπει τὸ μέλλον· ἡ γὰρ τύχη οὐκ οἶδεν βασιλέα ἢ ληστὴν οὔτε πλῆθος, ἀκρίτῳ δὲ βροίῳ πάντα κακῶς ἐκρίπτεται. || 15. εἶδε C; seqq. corrupta; scripserim οὔτε ληστὴν πλῆθος ἔχοντα. || 16. Post hæc cod. C interponit hæc: Ὁ σύμπασαν δοκῶν κυριεύειν γαῖαν, νυνί, ὡς ὁρᾷς, γυμνὸς εἰς γαῖαν ἔρριμμαι, ὁ ποτε ὑπὸ μυριάδων δορυφορούμενος καὶ οἷα θεὸς δοξαζόμενος, ἀπροσάτετος, μόνος καταλείμμαι. Μνήσθητι, Ἀλέξανδρε, οἷας δόξης ἄφω ἐξέπεσα, σὺ αὐτόπτης γενόμενος· καὶ μὴ ἔασης διῶς ἐν ταύτῃ τῇ ταλαιπωρίᾳ τελευτῆσαι με· ἐπίσταμαι γὰρ σπλάγχχνα ἔχειν σε· Ἑλλήν γὰρ εἰ σὺ, καὶ οὐκ ὦμο; Πέρσης ὡς οἱ παρ' ἡμῖν. » Προστάσσει οὖν Ἀλέξανδρος, καὶ φέρουσι τὴν μητέρα Δαρείου καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ῥωξάνην. Ὡς δὲ εἶδεν αὐτὰς Δαρεῖος εὐθὺς ἀπόλωλεν καὶ ἀρσείφ συσχεθεῖς καὶ δακρύων πληρωθεὶς διῶς καὶ σφόδρα τὴν καρδίαν πονήσας, καὶ τὴν ψυχὴν λίαν λυπηθεὶς ὑπὲρ τὸ δεινὸν ἐν πολλῇ ταπεινώσει, καὶ ἀτενίσας ὀρθαλμοὺς δακρύων πλήρεις, μόλις κινηθεὶς λόγον ἐφθέγγετο πρὸς Ἀλέξανδρον· « Εὐχάριστ' αἶμα, ὦ βασιλεῦ Ἀλέξανδρε », καὶ περιπλακεῖς πάντας λύπης ἀξίας ἐκίνησε. Μὴ δυνάμενοι οὖν στήσαι δακρύων τοὺς σταλαγμούς πάντες τῆς ἑαυτῶν δόξης ἐταλάνισαν καὶ τελευταῖον ἀσπασμὸν πρὸς αὐτὸν ἐχόρτασαν. Καὶ ἀναψυχὴν λαβὼν Δαρεῖος καὶ καρδίας θεραπείαν, καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ τὴν θυγατέρα κρατήσας εἶπε· « Ταύτην, Ἀλέξανδρε βασιλεῦ, δέχου ὡς ὧρον· ἔσται δὲ σοι δούλη σὺν τῇ μητρί· μία γενέσθω ἡ συγγένεια etc. ut in codd. B A L. || 17. τὴν δ. εἰ. τ. ὡς σε τεκοῦσαν L; τὴν δὲ μητέρα μου ὡς σε τεκοῦσαν ἀνατίθιμί σοι C. || 18. sic C; ὡς σὺν ἐμοὶ οἰκτερον B; ὡς σύνεμον οἰκτερῶν A; fuerit ὡς συνήμονα οἰκτερῶν. || 19. λύπη B; δίδωμί σοι γυναῖκα καὶ συναρῆσθαι ἐπ' ἀγαθοῖς καιροῖς καὶ ἐπὶ μνείαις

si tantisper a conspectu Alexandri recessissent, dnicum illud facinus quod perpetrassent victor perpenderet et divulgaretur.

Jamque exercitus Macedonum rursus Strangæ memorati fluenta transierat, et Alexander protinus superveniens regiam in qua obversari Darium conpererat cursim inrumpit, eumque recens vulneratum atque adhuc spirantem miseriter offendit. Sed id Alexandro ultra opiniones omnium flebile et luctuosum admodum fuit. Videns enim participem illius regii nominis ac majestatis adeo misere vivendi clausulæ reluctantem, flens ejulansque jacenti homini circumfunditur, eumque amplexabundus et contegens regia chlamyde in hæc verba solatur: » Erige te, quæso, Darië, nec deseras: si quid enim ex animo est quod jusseris, ratum habeto regna te tua recepturum, futurumque rursus illum qui fueris. »

Sed ad hæc Darius exsangui jam corpore cum voce etiam ad primum impetum deficeretur, manus supplices tendens, adtrectansque genua Alexandri adstantis, et

circumplexus ut poterat, tandem talibus loquitur: « Licet mihi jam, Alexander victoriosissime, in hac constituto fortuna liberalius aliquid quam quæ victi sunt loqui, idque a me amicum tibi, non hosticum putes. Inter hæc verba blanda disceptes. Numquam igitur te regii nominis decus tollat: nec si quid libandis fortuna promiserit, idcirco te cæli competentē arbitrare. Enimvero consultius futuris quam præsentibus consules. Nihil enim interest, quod dispescat regiam nostram et plebiculæ dignitatem. En tibi ille Darius, nosti quippe qui fuerim dominus et deus scilicet hujusce mundi existimatus, ut flebilem mortem oppeto. Sed habeo obitus hujusce grande solatium, quod in tuis manibus hunc spiritum jam effundam. Quare, quæso, non invidas sepulcrum, quam mihi una cum Persis tui Macedones exsequantur. Tum Rogodunen matrem meam commendatam tibi ad honorem dignum nomine nostro habeto, utque participem Olympiadi tuæ. Colito uxorem etiam meam: filiam vero Roxanen hac prece tibi in manum do, quæsoque eam dignam conjugio

συγγερῶντες χρόνοις. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν Δαρεῖος ἐξέπνευσε τὸ πνεῦμα ἐν ταῖς χερσὶν Ἀλεξάνδρου.

ΚΕΦ. ΚΑ'.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος συμπαθῶς κλαύσας τὸν Δαρεῖον ἐκέλευσε τὸ σῶμα αὐτοῦ βαστάζεσθαι, θάψαι δὲ αὐτὸν Περσικῶ νόμῳ ὡς βασιλέα (1). Κελεύει δὲ πρῶτους Πέρσας διάγειν, Μακεδόνας δὲ ὅπισθεν ἐνόπλους· αὐτὸς δὲ Ἀλέξανδρος ὑποθεῖς τὸν ὤμον αὐτοῦ ἐδάστασε μετὰ τῶν σατραπῶν τὸ σῶμα Δαρείου. Οὐ τοσοῦτον δὲ ἔστανον οἱ ἀκολουθοῦντες (2) ἐπὶ Δαρείῳ ὅσον ἐπὶ Ἀλεξάνδρῳ βαστάζοντι. Ἀποθεῖς δὲ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τὸν τάφον Δαρεῖον τὸν βασιλέα, βουθυτῆας (3) ἐκεῖ μνημεῖον ἐποίησε Δαρείῳ, καὶ νόμους ἔθετο κατὰ πόλιν, ἅμα δὲ καὶ προσταγμάτων περιέχοντα οὕτως· « Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος υἱὸς (4) Φιλίππου βασιλέως καὶ βασιλείσσης Ὀλυμπιάδος, τοῖς κατὰ τὴν Περσίδα πᾶσαν ἔν τε ταῖς πόλεσι καὶ χώραις ταῦτα κελεύω. Εὐκτὸν (5) μὲν

ἦν μοι τὰς τοσαύτας μυριάδας ἀνθρώπων μὴ κακῶς ἀπολίσθαι· εἰ δὲ ἡ εὐδαιμονία ποιεῖ με κατὰ Περσῶν νικηφόρον, εὐχαριστῶ τῇ προνοίᾳ. Γινώσκετε δὲ ὅτι καθιστῶ ὑμῖν σατράπας, οἷς ὠφεῖλετε ὑπακούειν ὡς ἐπὶ Δαρείου καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν κατεχομένων. Μὴ ἰδῆτε δὲ βασιλέα εἰ μὴ Ἀλέξανδρον μόνον. Χρᾶσθε δὲ τοῖς ἰδίῳις ἔθεσι καὶ συνθηγαῖς καὶ ἑορταῖς καὶ πανηγύρεσι καὶ εὐωχαῖς καὶ βουθυταῖς, καθάπερ καὶ ἐπὶ Δαρείου. Ἐκαστος ὑμῶν τῇ ἰδίᾳ μονῇ βιώτω· ἐὰν δὲ Πέρσης καταλείψῃ τὴν ἰδίαν πόλιν ἢ χώραν ἢ τόπον, καὶ ἀλλοδαπῇ κατοικήσῃ, ὡς ἀποστάτης κολαζέσθω (6). Τῶν δὲ ὑπαρχόντων ὑμῖν συγχωρῶ ἐκαστῷ κυριεύειν πῶν ἰδίων πλὴν χρυσίου καὶ ἀργυρίου (7)· τὸν γὰρ χρυσὸν καὶ τὸν ἀργυρὸν κελεύω ἀναφέρεισθαι ταῖς πόλεσιν ἡμετέραις (8)· νομίσματα (9) δὲ ὅσα ἔχετε συγχωροῦμεν ἐκαστῷ τοῖς ἰδίῳις χρᾶσθαι. Πᾶν δὲ ἀμμυντήριον ὄπλον κελεύω ἀναφέρεισθαι εἰς τὰς ὑποδείξιμους ὁπλοθήκας. (10) Οἱ δὲ σατράπαι μενέτωσαν

λῆψῃ τέκνα, οἷς καὶ ὑμεῖς καυχώμενοι ὡς ὑμῶν τέκνοις, σὺ μὲν ἐπὶ Φιλ. βασ., 'Ρ. δ' ἐπὶ Δ. μνήμην ἐπιτελεῖτε συνηγοῦντες εἰς χρόνους. C; εἰς γυναῖκα ἐκδιῶμι σοι, ἵνα ἐπὶ τοῖς ὁρωμένοις κ. ἐ. μ. ἔσσεσθαι πάντων· καὶ ἐπὶ τέκν. καυχῆσεσθε ὡς ποτε καὶ ἡμεῖς· σὺ μὲν ἐπὶ Φιλ., 'Ρ. δ. ἐ. Δ. καὶ ἡμῖν μνήμας τελεῖτε χρ. συνηγοῦντες L; διδωμί σοι, ἵνα εἰ τι καὶ ἐν φθοίᾳ λείπεται γνώμη, σὺ δύο γενεαὶς ἐπὶ τέκνοις κάχονται (sic), σὺ μὲν Φιλίππῳ, 'Ρ. δ. Δαρείῳ. Α.

Cap. XXI. 1. ὡς βασιλέα om. B; deinde post κελεύει δὲ lacunam habet unius lineae, quam explevi ex C. || 2. ὁρᾶν add. B; οἱ ἀπακολουθοῦντες ὁρᾶν C; superest ὁρᾶν ex disertiore narratione. Cod. L. ita: ἐκλαῖον δὲ πάντες καὶ ἐβρῆνον οὐ τοσοῦτον ἐπὶ Δαρείῳ ὅσον ἐπὶ Ἀλ. (ὅσον συνεπάθον καὶ ὑπερῇ γάμων τὸν Ἀλέξ. cod. A.), ὁρῶντες αὐτὸν βαστάζοντα τὴν κλίνην. Κηδευθεῖς οὖν κατὰ τοὺς τῶν Περσῶν νόμους, ἀπέλυσε τοὺς ὄχλους· εὐθὺς δὲ κατὰ πόλιν δόγμα ἐξέθετο περιέχον οὕτως· || 3. βουθυτῆας ἀγῶνά τε ἐπιτάφιον ἄεας, νόμον τε καὶ προσταγμάτων ἔθετο Πέρσαις τοιοῦτον Α. || 4. ἐκ βασιλέως θεοῦ Ἀμμωνος Α. || 5. εὐκταῖον Α; καλὸν C; οὐ βούλομαι γὰρ τοσ. μ. L. || 6. τοῖς κυσί βρώμα γενήσεται L. || 7. addit Α: ἐν φ. γαυριῶνται ἀγαθὸς τε καὶ κα: ὁ νόμισμα δὲ ὃ ἔχετε συγχωρῶ. || 8. τοῖς κατὰ πόλιν καὶ χώραν ἡμετέροις ὁροῖς (ἐφόροις?) C. || 9. νομάς... ὅσα B; νομάς.. ὅσον L; νομάς.. ὅσα C. || 10. περιγίλ Α: τοῖς δὲ σατράπαις οἷς ἐὰν (1. οὗς ἂν) δοκιμάσω, τοῦτοις καὶ ἀριθμὸν δυνάμειος ἐπιμετρήσω καὶ μέτρον καθοπλισμοῦ· ἀγῶνάς τε ὡς ἔθος ἐστὶν ἀγεσθαι χρήσονται θέλοντος τοῦ σατράπ. ἔθνος δὲ ἐπ' ἔθνη οὐκ ἐπιμιγνέσεται, εἰ μὴ ἐμπορίας χάριν, καὶ ταῦτα ἕως κ' ἀνδρῶν, ἢ ὡς πολέμιος Περσικῶ νόμῳ κολασθήσεται· ἔμπομοι δὲ πάντες τῇ αὐτῇ ἐργασίᾳ προσχράσασθωσαν, ὡς ἐπὶ Δαρείου· τέλη δὲ ἀγρῶν καὶ τῶν φυτικῶν πάντων

tuo censeas. Erit enim illi ad solatium largiter, nihil sibi de regia conjunctione defuisse. » Et in hisce verbis Darius spiritum transigit.

XXI. Multis igitur lacrimis miserationem regiam Alexander prosecutus, auferri cadaver et ad magnificentiam debitam proque sui dignitate, ritu Persarum sepeliri jubet. Denique corpori regio transvehendo cum bajulos quosque nobilissimos suorum atque indigenas esse jussisset, ut illis officium tale non dedignantibus fieret, primus ipse onus feretri subiit. Quo viso cuncti quoque illud honoris privi maximum testimonium competebant. Infertur igitur sepulcris majorum omnium tum Darius: ac paulo post aedes ipsi templumque construitur: et lex dii religionisque solemnitas datur more praescripto, uti dies ille annuus Persis celebratissimus fieret, non sacris modo et laticia hominumque congregatu, verum spectaculis etiam atque certamine, tum ad mulcedinem aurium solitis procurari, tum ad delectationem oculorum. Nam et fortitudine decertantibus et voluptate sua cuique praemia et honores annuos statuit. Postque haec, quod ex incerto regiae incitationis multi victoris animum formidarent, eoque vagis terroribus agitantur, quo cunctorum animos deliniret,

edicit in verba, quorum sententia haec fuit: « Rex Alexander Ammonis et Olympiadis filius Persis dicit. Ea quidem quae jure belli transacta sunt, nullum profecto sapientium puto procul merito putaturum. Etenim ista sententia est, quam exsequi mortalibus sit necesse. Quare super his quidem habeo gratias favioribus meis. Enim nunc quoniam vos quoque nostra cura esse coepistis, scire vos par est, satrapas quidem regionibus constitutos, quibus ex more parebitis haud secus prorsus ac sub Dario mos erat: eoque id consultavi, ne incerta regentium observatio plus penes vos haberet formidinis quam veritatis. Utemini igitur legibus vestris pariter ac moribus. Idem enim vobis conventus, eadem solemnitates et suavia, nec vagum quemquam a regione vel sedibus suis aberrasse quopiam probaturus sum. Quippe quibus patrimonia priva habere permiserim, exceptis auro pariter et argento, quae communis hic usus magis esse regia confitetur. Reliqua vero omnis moneta, quaecumque est, domino permittetur. Armamentaria sane privata, si in usum publicum satrapae necessaria viderint, his quoque eos uti oportere mandavi. Agmina pariter peregrinare, inque aliena transire interdixerim, nisi quod tuendi sui gratia usque ad decem vigintive hominum nu-

ἐν τῇ αὐτῶν τάξει· ἔθνος δὲ ἔθνη οὐκ ἐπιθήσεται εἰ μὴ ἐμπορίας χάριν, καὶ ταῦτα δὲ ἕως εἰκόσιν ἀνδρῶν (11). Κἀγὼ τὸ μέρος λήφομαι κατὰ τοὺς νόμους ὡς ἐπὶ Δαρείου. Βούλομαι δὲ τὰς χώρας ὑμῶν ἐν εὐθηνείᾳ (12) καταστῆσαι, τὰς δὲ ὁδοὺς Περσίδος ἐμπορεύεσθαι (13) καὶ πραγματεύεσθαι μετὰ πάσης εὐσταθείας, ὅπως οἱ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἐμπορεύωνται πρὸς ὑμᾶς (14)· ἀπὸ γὰρ τοῦ Εὐφράτου καὶ τῆς διαβάσεως τῆς ἐπὶ τὸν Ἰγρίν ποταμὸν ἕως Βαβυλῶνος (15) ὁδοποιήσω καὶ σημεῖα ποιήσω (16), ὅπου ἡ ὁδὸς φέρει, καὶ τοῦτο ὁῖον ἔσται ἐν ταῖς ὁδοῖς. Δαρεῖον δὲ ἐγὼ οὐκ ἀνείλον. Τίνες δὲ εἰσιν ἀγνοῶ· οἷς ὀφείλω σατραπείας ἅς ἂν βούλωνται χαρίσασθαι καὶ μὴ χώρας αὐτοῖς μεγίστας ἀποδοῦναι, ὅτι τὸν ἐμὸν ἐχθρὸν ἀνείλον. » Καὶ ταῦτα εἰπόντος Ἀλεξάνδρου τὸ Περσικὸν πλῆθος ἐταράχθη, ὡς μέλλοντος Ἀλεξάνδρου τὴν Περσίδα κατασκάπτειν.

Γινούς δὲ Ἀλεξάνδρου τοῦ πλῆθους τὴν λύπην, εἶπε πρὸς αὐτούς· « Τί ὑπονοεῖτε, ὦ Πέρσαι, (17) ὅτι τοὺς ἀνελόντας Δαρεῖον ἐγὼ ἐπιζήτω; εἰ γὰρ ἔζη Δαρεῖος, ἐπεστράτευσέ μοι πόλεμον· νῦν δὲ πᾶς πόλεμος πέπαυται· εἰ τοίνυν οὖν Μακεδῶν ἔστιν ὁ ἀναιρήσας Δαρεῖον, προσερχέσθω Παρῶν καὶ λαμβανέτω εἰς ἀριστείαν δ, τι ἂν αἰτήσεται παρ' ἡμῶν· εἰ δὲ καὶ Πέρσης [ἢ] ἄλλος τις τυγχάνει, μὴ παρακρυπτέσθω (18)· δυνامي γὰρ τὴν ἀνὰ πρόνοιαν καὶ τῆς μητρὸς μου τῆς Ὀλυμπιάδος τὴν σωτηρίαν, ὡς ἐπιστήμους καὶ περιφανεῖς αὐτοὺς (19) ποιήσω. » Καὶ οὕτως εἰπόντος τοῦ Ἀλεξάνδρου τὸ μὲν πλῆθος ἐδάκρυσεν, οἱ δὲ χείριστοι οἱ ἀνελόντες Δαρεῖον δ τε Βῆσσοι καὶ δ Ἀριοβαρζάν, ὡς ληψόμενοι μέγα δῶρον παρὰ Ἀλεξάνδρου, αὐτομάτως προσήλθον αὐτῷ λέγοντες· « Δέσποτα Ἀλεξάνδρε, ἡμεῖς ἐσμὲν οἱ Δαρεῖον ἀναιρήσαντες ἐχθρὸν σου τυγχάνοντα. »

κατὰ τὸ ἔθος * βούλομαι γὰρ etc. || 11. μεγίστων (I. μεγίστων) add. C. || 12. εὐθυμία B C. || 13. τὰς δὲ ὁδοὺς τ. Π. πραγματεύεσθαι ἐιρηνικῶς, ὅπως καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος εὐκόπως εἰς ὅποιαν ἂν βούλωνται πόλιν τῆς Περσίδος πορεύονται A. || 14. καὶ ὑμεῖς πρὸς αὐτούς add. L. || 15. ἕως Μηδείας Βαβ. C. || 16. κ. σ. π. om. C. Codex A uberioris narrationis centones præbet hunc in modum (infecta omnia reliqui) : Ἀπὸ γὰρ τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ καὶ τῆς διαβάσεως καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ὁδοῦ δι' ἡμισυχοῖον ἐκάστη σατραπία ἀπέστειλα ὁδὸν ποιῆσαι διαχοίον, καὶ ἐνέγραφα ὅπου ἡ ὁδὸς φέρει καὶ τί σημεῖον· ἰδοὺ δὲ αἱ ὁδοὶ κατ' αὐτὸ τύχοιεν ἡ πλείους ὥσπερ εἰσιν ἀπλαιοὶ ὁδοί. ἐπεὶ οὖν τὰς ἐν ταῖς ὁδοῖς γενομένας φροντίδας τὰς ἐπὶ Δαρείου συντάξεις ἐιθισμένας εἰς τέσσαρα χαρίζομαι τοῖς θεοῖς, μάλιστα δὲ ὡς ἄβαριν καὶ δι. ἐπειδὴ ἀξίως κατέναντι τῶν Κύρου γενεσίων τὰ ἐμὰ βούλεσθε ἀγεσθαι, συντέταχά μου Ἀχούλῳ τῷ σατράπῃ ἵνα καὶ ταῦτα καὶ τὰ Κύρου γενεσία ἀγῆτε μετὰ εὐνοχίας καὶ ἀγώνων. τότε ἀγωνίμως θεωροὶ ἔστωσαν Πέρσαι, καὶ ἀθλοτεθῆσονται Πέρσαι ἐπεὶ ἠρξῃ. βουλόμενος δὲ τὴν παρθέον τὴν στεφανομένην, ἔαν πολίτης ἢ ἡμετέρα, ἀχρι τέλους λαμβάνειν εἰς τιμὴν ἐνιαυσίαν τοῖς ὄντως στεφάνῳ καὶ μένειν αὐτὴν ἀχρι τέλους ἱερὰν· ἔαν δὲ αὐτὴν ἡ φύσις καταλάβῃ καὶ γυναῖκα ποιῇσιν, δοθῇναι αὐτὴν τὸ τίμημα εἰς λόγον προικός· τοῦτο γὰρ δίκαιον καὶ τὴν παραλαμβανούσῃ τὴν ἱερωσύνην. τὸ δὲ γυμνάσιον γενέσθω ἐν ἐπιστήμῳ τόπῳ ὡς ἐν Πέλλῃ τῇ πόλει· τὰς δὲ ἀλρέσεις ἐγὼ αὐτὸς ποιήσομαι ἀχρι περιέμι· μετὰ δὲ τὴν ἐμὴν τελευταίην οἶμαι τὴν χώραν τῆνδε δέδοικα δύνασθαι· δοθήσεται δὲ ἄρμα τι πολεμιστηρίῳ φιάλῃ χρυσᾷ ἔχουσα οἶκον στατήρα καὶ ἄλλαι ἐνάγγυραι, ἐκάστη χωροῦσα μέτρον, ἀρ' οὐ δυνήσεται ἄνθρωπος σώρων μεθύσθηναι· ἱππὴ πολεμιστῇ φιάλῃ ἰσόσταθμος καὶ σικὴ καὶ εἰς τὸ Ἀλεξάνδρῳ δειπνῶν διὰ βιοῦ ὡς δ' ἂν λαχὼν νικήσῃ κατὰ τὸν Περσῶν νόμον στεφανὸν ἔξει χρυσοῦ· ἀρτήρ ἡ στολὴ Περσικὴ· λιτὴ καὶ ζώνη χρυσὴ καὶ φιάλαι δύο, ἀνὰ στατήρας ρθ' καὶ τὰς ἐπινείας ἐξέστω εἰς τὸ Ἀλεξάνδρινον ἱερὸν ζητεῖσθαι σατράπας πάντας τοὺς ἐμοὺς ὄντας ἐν Περσίδι ἀρχοντας, οὐ τυράννους ὄντας· τόσον οἱ τῶν ἀγώνων ἐπίτροποι ἔστωσαν οἱ ἡμέτεροι Ἀλεξανδρεῖς, οἱ καὶ ἱερεῖς τοῦ Ἀλεξανδρίνου μόχυλλο δὲ ὁ κτίσας τὸ Ἀλεξάνδρινον ἱερὸν φέρει στεφανὸν χρυσοῦν καὶ στολὴν πορφυρὰν καὶ μάλιστα ταῖς ἐπιστήμῃς ἡμέραις· ἕτεροι δὲ μὴ εἰσιέτωσαν εἰς τὸ ἱερὸν· κατὰ πάντα δὲ τρόπον ἐξοικιστον εἴτω τὸ Μηδικὸν γένος. βούλομαι δὲ μὴ ἐν ἐξυτοῖς κρίνειν ὅσον τις ἡμῶν ἔχει πρὸς ἕτερον, οὐδὲ ἐρ' οὐ βούλεσθε καὶ μάλιστα παρακεφαλικοῦ· ἔαν δὲ τις φανῇ ἐκτὸς βουλευτηρίου συνάγων ἢ σατράπας ἢ συμάχους, ὡς πολέμιος ἀπολέσθω. ἐπεὶ δὲ πάλιν ταῦτα ἐτέλεσε, συνέγραψεν Ἀλεξάνδρος λέγων μέγαν δυνάστην καθέμιον ἐμὸν ἐχθρὸν, ἐμὸν κύριον Δαρεῖον, οὐκ ἐγὼ δὲ αὐτὸν καθέμιον etc. || 17. τί ὑπ., ὦ Π., ὡς μέλλοντος μοῦ καταλαβεῖν ὑμᾶς ἀδόξους καὶ ἀσέμους, ὅτι ἐπιζ. etc. B C; verba ὡς μελλ... ἀσέμους; cod. L. omittit, recte; Cod. A : εἶπε

merum congreges facient. Cetera multitudo pro rebellionem et hostico puniuntur. Mercaturarum versuræ sint illidem ut sub Dario, pateantque commercia vel Græcis in Persas, vel Persis etiam ad Græcos. Quippe provisum est, ut per satrapas etiam dimensa spatia viæ publicæ consternantur. Solemnitates vobis et certamina gymnica erunt : sed hisce omnibus præsidēs dedi ex Alexandria mea viros Ægyptios, quibus aureæ quoque coronæ, gestamen et amictus purpureus est permissus : præterque eos ingressus ceteros sacri templique prohiberi [placuit.] Iudicia etiam quæ vulgo privatim quisque faciebat, nisi per curiam publicam civitatum celebrari non licebit. Ac si præter hæc aliquis ausus erit, hostis supplicio punietur. » Et hæc quidem Alexander visibus publicis. Quod vero ad comprehendendos eos qui Darium vulneribus incesserant, dicit hæc : « Equidem me gaudeo hostem maximum Darium servitio subjugasse, ejusque mortem licet ipse exsecutus non sim, habeo tamen hisce

qui id fecerint gratiam. Quare quod benivolentiæ suæ erga mei studium protestati sunt, ii qui sunt auctores hujusce, hortor ac moneo, uti se prodant mihi que indicent, præmia debita recepturi. Neve istud in ambiguum dubiumque quis transferat, juro majestatem patris Ammonis et Olympiadis matris meæ, quique hi fuerint eos me sublimes ac notissimos omnibus effecturum. Neque enim non maximo digni præmio, qui ejus consilia præverterint, qui rursus bellum et nova mihi prælia meditabatur »

Ad hoc edictum multis quidem fletu res digna videbatur. Sed enim Besus et Ariobarzanes auctores scilicet cædis Darii Alexandro sese obvios ferunt, et professi facinus sponsonem præmii repetunt. Tunc viros protinus comprehendunt, et quam editissimo in loco cruci subfigi jubet. Quod cum præter spem omnibus accidisset, patefecit rex dignum se suo nomine existimasse, si quid de regia libertate subtraxerit, dum Dario modo ultio debita procuraretur. Neque

Ἀκούσας δὲ παρ' αὐτῶν ταῦτα Ἀλέξανδρος ἐκέλευσε αὐτοὺς συλληφθῆναι καὶ ἐπὶ (20) τὸν τάφον Δαρείου σταυρωθῆναι. Τῶν δὲ βοώντων καὶ λεγόντων, « Οὐχ ὄμωσας ἡμῖν. Τοὺς ἀναιρήσαντας Δαρεῖον περιφανεῖς καὶ ἐπιστήμους ποιήσω· καὶ πῶς νῦν κελεύεις ἡμᾶς σταυρωθῆναι, παρὰ τὰς τοὺς ὄρκους οὐς ἐποιήσω; » λέγει αὐτοῖς Ἀλέξανδρος· « Οὐχ ὑμῶν ἔνεκα ἀπολογούμεαι, ὦ κακίστοι, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ πλήθους τῶν στρατευμάτων. Ἄνδρες Πέρσαι, οὐκ ἄλλως ἢν μοι οὕτω βράδιος εὐρεῖν καὶ ἐμφανεῖς αὐτοὺς ποιῆσαι πᾶσιν, ἐὰν μὴ πρὸς ὀλίγον ἠπειλήσω τὸν Δαρεῖον θάνατον· τοῦτο γὰρ ἦν εὐκατῶν τὸ τοὺς ἐκείνων ἀναιρήσαντας μεγίστη τιμωρία παραδοθῆναι· οἱ γὰρ τὸν ἴδιον δεσπότην ἀναιρήσαντες πολλῶ μᾶλλον ἐτόλμων καὶ εἰς ἐμὲ φθᾶσαι (21). Εἰς ὑμᾶς μὲν, ὦ κακίστοι, οὐκ ἐπιώρηκα· ὄμωσα γὰρ περιφανεῖς καὶ ἐπιστήμους ὑμᾶς ποιῆσαι πᾶσι, τουτέστιν ἀνασταυρωθῆναι, ἵνα ἅπαντες ὑμᾶς θεωρῶσι. » Καὶ οὕτως εἰπόντος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐπερμήσαν αὐτὸν πάντες, καὶ οἱ μὲν κακίστοι φονεῖς ἀνασταυρῶνται ἐπὶ τὸν τάφον Δαρείου.

ΚΕΦ. ΚΒ'.

Ἀποκαταστήσας δὲ Ἀλέξανδρος ἐν εἰρήνῃ τὴν πόλιν εἶπεν αὐτοῖς· « Τίνα βούλεσθε πατράπην εἶναι τῆς πόλεως ὑμῶν; » Οἱ δὲ εἶπον· « Ἀδουλίτην (1) τὸν τοῦ Δαρείου πατράδελφον. » Καὶ συνεζήρησεν Ἀλέξανδρος τοῦτο γενέσθαι. Γράφει (2) δὲ πρὸς τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ θυγατέρα Δαρείου οὕτως· « Βασιλεὺς

Ἀλέξανδρος Στατεῖρα (3) καὶ Ῥοδογούνη (4) καὶ Ῥωξάνη τῇ ἐμῇ γυναίκαί χαίρειν. Ἀντιταξάμενον ἡμῖν Δαρεῖον οὐκ ἡμυνάμεθα· τὸνναντίον· (5) ἡνυχόμεν γὰρ ἐγὼ ζῶντα ὑπὸ τὰ ἐμὰ σκήπτρα κατέχειν· ἐλάχιστον δὲ ἔχοντα πνεῦμα τοῦτον κατέλαβον (6), ὃν ἐλεήσας τῇ ἐμῇ χλαμύδι περιέστειλα· ἐπυνθανόμην (7) δὲ παρ' αὐτοῦ τι ἀκούσαι περὶ τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδέν μοι εἶπε πλὴν, « Παρακαταθήκην ἔχε Ῥωξάνην τὴν ἐμὴν θυγατέρα, καὶ συμψύσει σοι; » περὶ δὲ τῶν εἰς αὐτὸν γενομένων οὐκ ἐφθασέ μοι ὁμιλῆσαι. Τοὺς μὲν οὖν αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ ἡμυνάμεν ἀξιοπρεπῶς· οἶμαι δὲ ἀκηκοέναι καὶ ὑμᾶς τὴν ἀγγελίαν αὐτῶν. Προσέταξα δὲ καὶ μνημεῖον (8) αὐτῷ γενέσθαι παρὰ τοὺς πατρῴους αὐτοῦ ἡρώας (9). Καὶ ὑμεῖς δὴ τῆς λύπης αὐτοῦ παύσασθε· ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς ἀποκαταστήσω εἰς τὰ ἴδια βασίλεια· ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος διατρίψατε ἐφ' ὃ τόπῳ ἐστέ, μέχρις ἂν καὶ τὰ ἐνθάδε καταστήσω πράγματα (10). Κατὰ γοῦν τὰς διατάξεις Δαρείου Ῥωξάνην τὴν ἐμὴν γυναῖκα καὶ σύντρονον (11) μοι εἶναι βούλομαι· ἐὰν καὶ ὑμεῖς μοι συμπεύσητε, προσκυνῆσθαι αὐτὴν ὡς Ἀλεξάνδρου γυναῖκα βούλομαι καὶ κελεύω. Ἐρρωσθε.

Δεξάμεναι δὲ τὰ γράμματα Ἀλεξάνδρου ἀντέγραψαν ταῦτα· « Ῥοδογούνη καὶ Στατεῖρα (12) Ἀλεξάνδρου βασιλεῖ χαίρειν. Ἡξάμεθα ἂν οὐρανίους θεοὺς (13) τοῖς κλίναισι τὸ Δαρεῖον δομα (14) καὶ τὸ τῶν Περσῶν καύχημα αἰώνιον σε καταστήσας τῆς οἰκουμένης βασιλέα λογισμῷ (15) καὶ φρονήσει καὶ δυνάμει ὑπερέ-

τοὺς ἀνελόντας ἐχθρόν μου μελλετε τιμᾶν; εἰ τις οὖν Μακεδὼν κτ.). || 18. παραθήτω C. || 19. πᾶσιν ἀνθρώποις add. C. || 20. παρὰ A. || 21. vix sanum; οἱ γὰρ ἐαυτῶν δ. ἀνελόντες πῶς ἐμὲ φείσονται; L.

Cap. XXII. 1. sic C. Ἀδουλίτην A, Αἰτήν B L. || 2. Μετὰ δὲ ταῦτα γράφει C; Ἦν δὲ καταλιπὼν τὴν μητέρα Δαρείου καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἐν τῇ (τινί?) πόλει ἀπεχούσῃ (ἀπεχούσαν cod.) διάστημα ἡμερῶν δύο. Γράφει οὖν πρὸς αὐτὰς οὕτως L. || 3. Στατήρα B C. Στατήρι A. || 4. Ῥωδῶ B C; Δωροφυγνὴ A, qui Roxanen non memorat. || 5. ἀλλὰ μᾶλλον τὸνναντίον εὐχομαι. C; Cod. A ita: ἀντιταξάμενον ἡμῖν Δαρεῖον ἡμυνάμεθα ὡς τὸ θεῖον ἐβουλεύσατο· ὃν ἐγὼ ἤθελον ζῶντα ὑπὸ τὰ ἐμὰ σκήπτρα εἶναι· καὶ γὰρ πεπτωκότα αὐτὸν τραυματῆα ὑπὸ τῶν ἰδίων εὐρὸν ἐλάχιστον πνεῦμα ἐμπνέοντα· ὃν καὶ ἐλεήσας τῇ ἐαυτοῦ χλαμύδι συστειλάς ἐπυνθανόμην τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ· ὃ δὲ μοι παραθήκην Ῥωξάνην τὴν θυγατέρα καὶ εἰς συμβίωσιν ἔδωκεν, περὶ δὲ τῶν ἄλλων οὐκ ἐφθᾶ μοι ὁμιλῆσαι. || 6. ἐλάχιστος δὲ ἔχοντας (ἐλάχιστον δὲ ἔχοντα. C) ἐπὶ τοῦ πνεύματι αὐτοῦ, τοῦτον κατέλαβον ἐν ἐσχάτῃ ἀναπνοῇ B C; ἔσχοντα δὲ τοῦτον κατέλαβον ἔχοντα, ὃν κτλ. L. || 7. ἐπόθουν C. ἐπειθόμην δὲ π. α. μαθεῖν τίς ἐστὶν ὁ πλήζας, ἀλλ' ὅμως οὐδέν μοι εἶπε πλὴν τοῦτο· παρατίθημί σοι τὴν ἐμὲ τεκούσαν καὶ τὴν ἐμὴν σύμβιον, ἐξαιρέτως δὲ Ῥωξάνην τὴν ἐμὴν θυγατέρα καὶ σύμβιον σου. Περὶ δὲ τῶν συμβάντων αὐτῇ οὐκ ἐφθασέν μοι ὁμιλῆσαι L. || 8. ἡρώων A; cod. L post v. ἀξιοπρεπῶς pergit: Προσέταξεν δὲ ἡμῖν τοῦτον κηδεῦσαι παρὰ τοὺς τῶν πατέρων αὐτοῦ τάφους· 8 καὶ γέγονεν. οἶμαι δὲ καὶ ὑμᾶς ταῦτα πάντα ἀκηκοέναι. Παύσασθε οὖν τῆς λύπης αὐτοῦ. || 9. addit A: ἐπερμήσα δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀνερωθῆναι. || 10. addit A: ἐμάνθησαν (sic) γὰρ τινες ἔτι ἀπειθοῦντες. || 11. σύμβιον B. || 12. Ῥωδῶ καὶ Στατήρα (Στατήρα B) C B L. || 13. οὐρ. 9. add. ex A; εὐχόμεθα τοῖς κλινούσι B. || 14. διάδημα A. || 15. ὡς λ. κ. φ. κ. δ.

tamen hisce ipsis de perjurio se reum fore, cum sublimes eos notissimisque omnibus fore edicto promiserit, quos quidem facile sit visere in illo suggestu crucibus adfixos. Tunc omnibus et oratio placuit et regis benignitas conprobata est.

XXII. Sed hisce gestis, et ex voto Persarum illic satrapa constituto, qui patruus Dario fuisset, ejusmodi litteras Alexander ad Rogodunen matrem Darii facit: « Ea quidem cuncta quæ mihi adversum Darium fuere, perinde ut diis libuit, sunt transacta. Enimvero ego votis petivi, ut ejus incolumitatem nactus socio ipso uter atque amico. Sed is quoniam suorum insidiis Besi vel Ariobarzanis est interfectus, nihil a me reliqui fuit quod ad prosecuen-

dum ejus funus ultionemque dignum foret. Verum quoniam supremo Darius alloquio filiam suam Roxanen mihi in conjugio esse mandavit, voto ejus et precibus accessi. Itaque e re est de litteris jam præscribi. »

Ad hæc Rogodune mater Alexandro sic respondit: « Nobis quoque id voti maxime fuit, ut quoniam diis inclinare Darii nomen ab illa potentia libuisset, in te nobis et illius dignitas et spes omnis incolumis servaretur, quem virtutum scilicet et sapientiæ merito dignum fortuna sua nullus addubitet. Id ergo ut cunctis, ita nobis præcipue voluptati est, quas et in illo versu fortunæ nihilum triste experiri contenderis, et habitas pro veteri ac tui nominis dignitate

χοντα. Οἶδαμεν δὲ ὑπὸ τὰς σὰς ἀγκάλας οὔσαι διὰ καλῶς ζῶμεν, καὶ ἐπευχόμεθα σοὶ κάλλιστα παρασχεῖν τοὺς θεοὺς (16) τὸ καλλίστως (17) τῆς οἰκουμένης ὅλης δεσπόζειν ἐν ἀναριθμήτοις χρόνοις, διὰ οὐχ ὡς αἰχμαλώτοις προσέσχεας (18) πεπτωκυίας ὑπὸ τὰς σὰς ἀγκάλας (19). Ἐλέγχῃ (20) δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων διὰ ἐξ ὑπεροχῆς γεγενημένος ὑπάρχεις (21). Ἡμεῖς μὲν νῦν οὐκέτι αἰχμάλωτοί ἐσμεν ἐν οἷς (22) τεταπεινωμένοι ὑπάρχομεν· νῦν οἰδαμεν Ἀλέξανδρον βασιλέα νέον Δαρείον γεγονέναι ἡμῖν· Ἀλέξανδρον προσκυνούμεν τῷ μὴ καταισχύναντι ἡμᾶς. Ἐγράψαμεν δὲ τῷ τῶν Περσῶν παντὶ ἔθνει· Ἰδοὺ (23) νέον νῦν Δαρείον οἶδαμεν Ἀλέξανδρον μέγιστον βασιλέα· ἡ τύχῃ Ἀλεξάνδρου βασιλεῖ πάσης τῆς οἰκουμένης Ῥωζάνην πρὸς γάμον ἀγει· πάντες οὖν προσαγάγετε (24) Ἀλεξάνδρου εὐχαριστίας ἀξίας, διὰ τῶν Περσῶν τὸ καύχημα μειζώνας (25) νῦν ὑψώθη· ἀγαλλώμεθα (26) νῦν μέγιστον βασιλέα Ἀλέξανδρον ἀναγορεύοντες. Ἐρρωσο.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος δεξάμενος τὰ γράμματα αὐτῶν

ἀντιγράφει αὐταῖς οὕτως· «Ἐπαινοῦ ὑμῶν τὸ φρόνημα πειράσσομαι οὖν ἀξία τοῦ γένους ὑμῶν φροντίζειν· καὶ γὰρ φθαρτὸς ἄνθρωπος γεγενῆσθαι (27). Ἐρρωσθε. » (28) Ἐν ὑστέρω (29) δὲ Ἀλέξανδρος ἔγραψε καὶ Ῥωζάνῃ ἐπιστολὴν περιέχουσαν οὕτως· «Ἀλέξανδρος βασιλεὺς Ῥωζάνῃ τῇ ἐμῇ συνεύνη (30) χαίρειν. Γράφων (31) Ὀλυμπιάδι τῇ ἐμῇ μητρὶ περὶ ἄλλων τινῶν ἀνηκόντων ἡμῖν πραγμάτων προσεντετεύχων ἐν τῇ γραφῇ τὸν γυναικεῖον κόσμον καὶ τὸν ἱματισμὸν Ῥοδογούνης (32) τῆς μητρὸς Δαρείου καὶ τῆς τούτου γυναικὸς Στατεΐρας πεμφοθῆμαι ἡμῖν, [καὶ τὸ τίμημα (33) πεμφοθῆναι αὐτῇ παρ' ἐμοῦ]. Πειρῶ δὲ καὶ σεαυτὴν ἀντάξια φρονεῖν Ἀλεξάνδρου, καὶ τὸν φόβον ἔχειν καὶ τὴν πρὸς Ὀλυμπιάδα τιμὴν ταῦτα γὰρ πράττουσα καὶ σεαυτὴ καὶ ἡμῖν τιμὴν μεγάλην καὶ εὐσχημοσύνην περιποιήσεις. Ἐρρωσέ μοι φιλότατῃ (34).

Ἐγραψε (35) δὲ καὶ τῇ ἰδίᾳ μητρὶ Ὀλυμπιάδι τοῦ ἀποστεῖλαι τὸν γυναικεῖον κόσμον αὐτῆς καὶ τὸν ἱματισμόν. Δεξαμένη οὖν τὰ γράμματα ἡ Ὀλυμπιάς εὐθέως

σὺρροπος πέφυκας τοῖς Ὀλυμπίοις θεοῖς A. || 16. ἐπευχ. σοὶ κάλλιστα παρὰ σεαυτὸν εἶναι C. τῇ τύχῃ ἐπευχόμεθα τὰ κάλλιστα σοὶ παρασχεῖν καὶ ζῆν ἀναρ. χρόνοις A.; ἐπευχόμεθα οὖν τῇ ἄνω προνοίᾳ καὶ ἐτὴ κάλλιστα παρασχεῖν σοὶ τοῦ δεσπόζειν χρ. ἀν. L. || 17. καὶ τῶν καλλίστων C. || 18. προσέρχῃ (προσῆλθε A.) πεπτωκυίας ἡμᾶς C; om. haec L. || 19. εἰς τὰ σὰ σκήπτρα A. || 20. sic C; ἐλέγχει δὲ αὐτῶν τ. π. ἡ ἐνείκεις ὅπερ ἐξ ὕ. γ. ὕ. B.; ἐλέγχει δὲ σοὶ τὰ ἔργα, ὅτι ἐξ ὑπερχούσης φυλῆς (I. ὕλης) γεγενημένος ὑπάρχεις L. || 21. A post v. σκήπτρα pergit: ἀλλ' ἔχεις (I. προσέχεις) ταῖς ἐν ὑπεροχῇ γεγενημέναις μετέπειτα δὲ ταπεινωμέναις· νῦν δὲ οὐκ ἐσμέν αἰχμ. || 22. αἱ νῦν ταπ., ἀλλὰ νῦν οἶδαμεν C. || 23. ἴδιον, B; ἴδιον, omi-so νέον, C; cod. L.: ἔργ. δὲ πανταχοῦ τῶν Π. πληθὺς· ἰδοὺ νῦν Δαρείος τελευτήσας εὗρεν Ἀλεξ. μ. βασιλέα· ἡ γὰρ τύχῃ Ῥωζάνῃ ἀγει πρὸς γάμον Ἀλεξάνδρου βασιλέως τ. οἰκ. Cod. A.: ἔργ. δὲ τῷ Π. ἔθνει ὅπως ἐρωτήσῃ τοὺς ἐν ἱερσίδι θεοὺς σὲ συνθρονισθῆναι τῷ Διὶ καὶ προσκυνεῖσθαι. Ῥωζάνῃ δὲ, ἣν ἔκρινας σύνθρονον εἶναι σοὶ, ὡς ἐκέλευσας, προσκυνούμεν, ὅταν Ζεὺς αὐτὴν εἰς τοὺς γάμους ἀξει etc. || 24. προσάγετε C. || 25. μεζ. om. B. || 26. ἀγαλλόμεθα B C; ἀγγάλλεσθε οὖν σὺν ἡμῖν μ. β'. A. ἀγορεύσαντες. Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς Πέρσας ἐδηλώσαμεν. Ἐρρωσο. L. || 27. Cod. A ita: Ὁ δὲ Ἀλέξ. μεταλαβὼν εἶπεν· Παραιτούμαι τῶν σῶν θεῶν τιμὰς· ἐγὼ γὰρ ἄνθρωπος φθαρτὸς γεγενῆμαι, καὶ εὐλαδοῦμαι τὸ τοιοῦτον· κινδύνον γὰρ φέρει τὸν περὶ ψυχῆς. Ἐπαινοῦ δὲ καὶ ἔγνω ὑμῶν τὸ φρόνημα. Τί δρᾶσσομαι οὖν ἀξίον ὑμῶν τοῦ εὐγενοῦς; Ἐρρωσθε. || 28. pergit A.: Ἐγραψα δὲ καὶ τῇ μητρὶ Ὀλυμπιάδι, καὶ ἐδείξιμα τοὺς γάμους. Ἐπεμφεν ἐν Μακεδονίᾳ ὑστερόνδε. Ἐπιστολὴ Ἀλεξάνδρου Ῥωζάνῃ. || 29. ἐν ἑτέρῳ ἔγραψε B. || 30. γυναικὶ C τῇ ἀδελφῇ A. || 31. γράφων... τινῶν, et mox ἐν τῇ γραφῇ... πεμφοθῆναι αὐτῇ παρ' ἐμοῦ om. B. || 32. sic A; imat. τῆς μητρὸς Δ. καὶ τῆς μητρὸς σου Ῥόδου πεμφοθῆναι C. || 33. κ. τ. τιμ... παρ' ἐμοῦ om. A, qui eorum loco haec habet: ἀποπέμπομαι κομιζόντα Κάρανον. μήτε Ὀλυμπιάδι αὐτῇ δοῦς εἰς διακόστησιν μήτε τὸν Στατήρας. Φοβούμεναι δὲ προσκυνεῖτε τὴν παντ-έροπτον Νέμεσιν καὶ Δίῃν, καὶ τὸν λοχυρὸν καὶ μακρὸν ἀπὸ ἐαυτῶν φθόνον ἀποβάλλεσθε, ὅταν ἐνταῦθα· τοῦτο γὰρ καὶ πρὸς θεοὺς καὶ ἀνθρώπους δίκαιόν ἐστιν, τὸ μὴ ἐπιβαίνειν τύχῃ. Πειρῶ δὲ etc. || 34. cod. A.: ἔρρωσο. » Θύσας δὲ τοῖς ἐγγχωρίοις θεοῖς καὶ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, μαθὼν Ἰωῶρον συμμαχήσοντα Δαρείῳ τὴν ὀδοποιρίαν ἐποίειτο πρὸς Ἰνδοῦς. — Ἀλεξάνδρου πρᾶξι ἐν μέρους β'. Deinde in cod. A sequitur expeditio Indica, quae in cod. C narratur inde a folio 152, dum nostrum caput legitur fol. 93. || 35. Ταῦτα οὖν τὰ γράμματα ἔγραψε Ῥωζάνῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ· ὅπως (I. ὁμοίως) ἐστελεῖν ἐπιστολὴν τῇ ἰδίᾳ μη-

nunc etiam regno participes. Igitur nobis quoniam, Alexander, quod Darius es; in te nobis deos et deorum beneficia numeramus: hancque gratiam ut tibi confesse, ita Persarum quoque proceribus palam fecimus; ipsorum etiam votis deorum immortalium numeris et consortio congregare, Quare tecum una, quod jubes, Roxanen quoque deinceps venerabimur. »

Et haec quidem mulieres ad regem. Eadem autem satrapis et optimatibus talia: « Agamus largiter diis immortalibus gratias, quod Dario desinente Darii nobis beneficia non desunt. Nam et Roxanen Alexander suam fecit, eamque conjugii honore dignatur: qua cuncti de gratia, una cum id in commune proficiat, consiteamur: cum eos, in quos dominus factus est, mutari gaudium suum maluerit, quam exercere. »

Sed ad ejusmodi legationes Alexander gravabatur. Neque enim se parilibus cum diis honoribus exaequabat: quin inmo meminisse semper mortales suimet oportere admonerat. Nihilominus, ut quisque in hac officia venisset, laudatos atque donatos honoratius dimittebat. Itaque quod de Roxanes nuptiis consulisset, cum matre participat Olympiade, jubetque id quod ex priori praeda mundi regii fuerat Rogodunes atque Roxanes, id referri ad eas protinus. Enim ut affluerent regalibus copiis, ita monet verecundiae quoque disciplinae quoque Graecae meminissent, colentes scilicet Olympiadem ita ut se rege et marito dignum foret: id enim uxore faciente, nihil fore quod magia esset Alexandro placitum. Atque his ita institutis et factis, ordinatoque omni regno Persarum, in Porum ducit exercitum.

ἡτοίμασε τὴν βασιλικὴν αὐτῆς (36) ἐσθῆτα, καὶ πάντα κόσμον τίμιον ὑπερήφανον (37) ὑπὲρ πᾶσαν βασιλικὴν θεωρίαν διεπέμφατο Ἀλεξάνδρῳ ἀπὸ Μακεδονίας. Τοῦς δὲ γάμου ἐν ἑτοίμῳ πεποιηκότας, τελείας (38) καὶ πολλῆς ἀγαλλιάσεως γενομένης περὶ τὰ βασιλεία, Ἀλεξάνδρῳ καὶ Ῥωξάνῃ ἐτέλεσαν (39).

ΚΕΦ. ΚΓ'.

Μετὰ δὲ ταῦτα γράφει Ἀλέξανδρος Ὀλυμπιάδι τῇ αὐτοῦ μητρὶ οὕτως· «Βασιλεὺς (1) Ἀλέξανδρος Ὀλυμπιάδι τῇ γλυκυτάτῃ μου μητρὶ καὶ Ἀριστοτέλει τῷ τιμιωτάτῳ μου καθηγητῇ χαίρειν. Ἀναγκαῖον ἡγησάμην γράψαι ὑμῖν περὶ τῆς συστάσεώς μου τῆς γενομένης πρὸς Δαρείον. Ἀκούσας αὐτὸν μετὰ πολλῶν ὄντα βασιλέων καὶ σατραπῶν περὶ τὴν Ἰστικὸν (2) κόλπον, συλλαβὸν αἰγας πλείστας καὶ συνδήσας λαμπάδας (3) εἰς τὰ κέρατα αὐτῶν ἐξήπτε (4) νυκτός· οἱ δὲ ἰδόντες ἡμᾶς εἰς φυγὴν ἐτράπησαν, δόξαντες (5) πολλὸν εἶναι τὸ στρατόπεδον.

Καὶ οὕτω τὴν κατ' αὐτὴν νίκην ἐτροπώσαμεν (6), ἐφ' ᾧ τὴν πόλιν ἔκτισα Αἰγὰς (7) προσονομάσας, καὶ ἐν τῷ Ἰστικῷ κόλπῳ ἔκτισα πόλιν Ἀλεξάνδρειαν τὴν κατὰ Ἰσόν. Κάκειθεν πάλιν ὠδεύσαμεν (8) μέχρι τῆς ὁδοῦ τῆς τῶν Ἀρμενίων χώρας, οὗ ἐστὶ καὶ (9) τοῦ Εὐφράτου καὶ Τίγριδος ποταμοῦ ἡ πηγὴ. Περικατάληπτος δὲ γενομένος Δαρεῖος ἀναιρεῖται ὑπὸ Βήσσου (10) καὶ Ἀριοβαρζάν τῶν Μηδίας σατραπῶν. Ἐγὼ δὲ λίαν ἐλυπήθην περὶ τούτου· νικήσας γὰρ αὐτὸν (11) οὐκ ἠβουλόμην φρονεῖσαι, ἀλλ' ἔχειν αὐτὸν ὑπὸ τὰ ἐμὰ σκήπτρα. Ἐμπνουν δὲ τοῦτον καταλαβὼν (12) περιελεψάμενος τῇ ἐμαυτοῦ χλαμύδι (13) ἐσκέπασα· εἴτα περιβλεψάμενος (14) τὰ τῆς ἀδελφου τύχης ἐπὶ τὸ προκείμενον ὑπόδειγμα, ἐκήδευσά (15) Δαρεῖον, καὶ τιμὴν μεγίστην (16) ποιήσας ἐν (17) ἐξόδῳ τοῦ βίου ἐκέλευσα ἀποτραπηθῆναι βίνας καὶ ὅτα τῶν φυλασσόντων αὐτοῦ τὸ μνῆμα κατὰ τὴν συνή-

θειαν (18) τῶν Περσῶν. Καὶ ἐκέλευσα τάγματα (19) ὑποτάξας (20) τὴν Βήσσου καὶ Ἀριοβαρζάνου καὶ Μαλακοῦ βασιλείαν, καὶ Μηδίαν καὶ Ἀρμενίαν καὶ Ἰβηρίαν (21) καὶ πᾶσαν τὴν Περσικὴν χώραν, ἧς ἐβασίλευσε Δαρεῖος ὁ Πέρσης.

[Μετὰ δὲ ταῦτα (22) διὰ συνθήκης Δαρείου ἔλαβον Ῥωξάνην τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς γυναῖκα καὶ ἐποίησα αὐτῆς τὸν γάμον μετὰ τοῦ πλείους Περσῶν καὶ Μακεδόνων. » Μεταξὺ δὲ τούτων προστάσσει Ἀλεξάνδρος Σελεύκῳ τῷ ἄρχοντι ἅπαν τὸ Περσικὸν ἐπισυναΐσαι στρατεύματα. Μετὰ (23) δὲ πολλοῦ τοῦ τάχους τοῦ λαοῦ ἐπισυναχθέντος, εὐρέθησαν τριακόντα μυριάδες πεζῶν· τὸ δὲ λοιπὸν (24) πλῆθος ἐν τοῖς πολέμοις διεφάρη. Τούτους δὲ Ἀλέξανδρος σὺν τῷ Μακεδονικῷ στρατῷ ἐνώσας τὴν κατ' Αἴγυπτον ἐποιοῖτο πορείαν.]

[ΚΕΦ. ΚΔ']

[Καταλαμβάνει δὲ Ἀλέξανδρος τὴν Ἰουδαίων γῆν· ὅτινες ἀντιστῆναι βουλευθέντες ἐκπέμπουσι κατασκόπους, ὡς δῆθεν πρέσβεις εἶναι τούτους. Ταῦτα δὲ ὁμῶς οὐκ ἔλαθεν Ἀλέξανδρον (1)· καὶ προστάσσει τινας τῆς Μακεδονικῆς φάλαγγος νεανίσκους λίαν μαχημωτάτους (2) ἐν τῇ παρακειμένη φάραγγι ἑαυτοὺς ἀκοντίζειν. Οἱ δὲ τὸ προσταχθέν αὐτοῖς σπουδαίως ἐπλήρωσαν· οἷον γὰρ τὸ Μακεδονικὸν στίφος εἰς τὸ κελευόμενον ὑπὸ Ἀλεξάνδρου. Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς κατασκοπεῖσαι (3) βουλομένους εἶπεν· «Ὁρᾶτε, τοῦ Ἰουδαίου ἐθνους πρέσβεις, πῶς ἀντ' οὐδενὸς τῷ στρατῷ Μακεδόνων ὁ θάνατος. Ἄπιτε οὖν καὶ τὸ συμφέρον ὑμῖν πραγματεύεσθε· ἐγὼ δὲ τὴν αὖριον ἐπελεύσομαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὡς τῇ προνοίᾳ δεκτὸν πράξω. » Οἱ δὲ ἀπελθόντες τοῖς ἀγρουσιν αὐτῶν εἶπον· «Ἵπείκειν Ἀλεξάνδρῳ καὶ σώζεσθαι χρεῶν οὐ γὰρ ἐστὶν ἡμῖν ἐλπίς σωτηρίας· ἔγω γὰρ φύσεως ἀνθρώπων ὁ Μακεδόνων στρατὸς· ὡς γὰρ ἐν ἡμῖν φοβερός καθέστηκεν ὁ θάνατος, τοῖς Μακεδόσιν οὐχ οὕτως, ἀλλὰ

τρί Ὀλυμπιάδι. Δεξαμένη οὖν καὶ ἡ Ὀλυμπιάς τὰ γράμματα κτλ. C. || 36. τιμίαν add. C. || 37. ὑπ. om. C. || 38. τελείας C. || 39. addit. C : ἐλθούσης καὶ αὐτῆς μετὰ τῆς μητρὸς καὶ μετὰ τῶν συγγενίδων αὐτῆς. Ὡς δὲ τοῦτο ἐν Περσίδι πᾶσι ὅλην ἐγένετο, εἰς ὁμόνοιαν ἔρχονται Πέρσαι τοῖς Μακεδόσιν, ὡς ἀδελφικῶς ἀλλήλοις διακείσθαι.

Cap. XXII. 1. C : Ἀλέξανδρος Ὀλ. τῇ γλ. μητρὶ χαίρειν. Ἀναγκαῖον. etc., missa mentione Aristotelis. Ceterum literam hanc e cod. B. exscriptam jam dedit Berger. de Xivrey in *Traditions teratolog.* p. 350 sqq. || 2. νησιακῶν κόλπων B. Ἰστικὸν κ. C. || 3. δάδας C. || 4. ἐξήλθον B, ἐξήψαν C. || 5. εἰκάσαντες C. || 6. ἐτροπώσασθην B. || 7. Αἰγὰς B. || 8. κάκειθεν ὠδεύσαντες B. || 9. καὶ om. C. || 10. B ubique Βύσσου || 11. αὐτὸν ὑπὸ τὰ ἐ. σκήπτρα, missis intermediiis, C. || 12. καταλαβὼν B. || 13. τὴν ἑαυτοῦ χλαμύδα B. || 14. ἀποδέψ. C. || 15. κηδεύσας B. || 16. μεγ. om. B. || 17. τῆς ἐξόδου B. || 18. μν. τῇ συνηθείᾳ C. || 19. δόγματα B. προστάγματα C. || 20. ὑποτάξας τὴν Περσικὴν βασιλείαν καὶ Ἰβηρίαν καὶ πᾶσαν χώραν ἧς ἐ. Δ. ὁ Π. C. || 21. Βέρροισιν B. || 22. Μετὰ δὲ ταῦτα (τούτων cod.)] Postrema haec epistolae pars et quae sequuntur capita unicus inclusa in uno leguntur codice C. Codex B. post verba Δαρείος ὁ Πέρσης pergit : Ἐκείθεν οὖν παραλαβὼν τοὺς πλείονας ὀδηγοὺς ἠθέλησα εἰσελθεῖν εἰς τὰ ὀπίσω μέρη τῆς ἐρήμου κατὰ τὴν ἄμαζαν τοῦ πόλου. Deinde Al. paucis recenset quas ibi viderit gentes monstrosas aliaque miraculosa. Quae eadem iisdem verbis leguntur in cod. C, inde a cap. XXXII, nisi quod ibi pro prima persona ponitur tertia. Unde colligitur totam hanc epistolam aliunde assumptam praepostere h. l. esse intrusam, aut duas epistolas in unam esse conflatas, ommissa quae inter utramque intercedebat narratione rerum gestarum. Ceterum postrema haec epistolae pars sicuti antecedentia post superiores literas ad Olympiadem datas absurda sunt. Huc accedidit quod vel ea quae de Aegia conditis memorantur, aliam plane atque quam nos in antecedentibus legitimus narrationem subesse arguunt. Quod denique attinet quae in cod. C sequuntur de expeditione contra Iudaeos et Aegyptios, ea ex diversa plane narratione petita et ab auctore pro more suo et ingenii crassitudine h. l. inculcata esse demonstratione non eget. Post haec in cod. C sequitur narratio de miraculis eodem plane ordine, sed fusior et multo auctior, quam epistola cod. B exhibet. De his accuratiora suis locis monebimus. || 23. κατὰ cod. || 24. λιπὼν cod.

Cap. XXIV. 1. Ἀλεξάνδρῳ cod || 2. λίαν μαχημωτάτους cod.; possis etiam μαχημωτάτους, vel. λ. μαχημωτούς || 3. κατα-

καὶ λίαν εὐκαταπρόντος. Ὑπολαμβάνομεν δὲ τούτους ἐριστικῶς ἔχειν πρὸς τὸ θανεῖν, ὡς ἂν τις εἰποι πρὸς ἀναγκαῖόν τι χρῆμα ἀπέργεσθαι. Ἐξέστησαν γὰρ ἡμᾶς ἐν τῇ φάραγγι τῇ μεγάλῃ ὡς ὑποβρύχιον ἑαυτοὺς ποιήσαντες Μακεδόνων παῖδες· ἅμα γὰρ Ἀλέξανδρος ἐκέλευσε καὶ (4) εὐθὺς τὸ ἔργον ἐτετέλεσθαι. Καὶ οὐ τοσοῦτον ἡμᾶς ἢ τοῦ θανάτου ἐθρόσθηε τολμη, ὅσον τὸ (5) μὴ κερδοῦναι τί προσδοκᾶν αὐτοὺς (6)· οὕτως εὐχερῶς πρὸς τὸ θανεῖν αὐτομόλησαν· ἂν δὲ καὶ κέρδος ἐλπίσωσιν, οὐκ (?) ἂν τις ἀντιστήναι αὐτοῖς. Λοιπὸν ἡμεῖς μὲν ἅπερ ἐθεασάμεθα εἰπομεν ὑμῖν· γενέσθω δὲ τὸ δοκοῦν ὑμῖν πρὸ τοῦ Ἀλέξανδρον ἡμᾶς καταλαβεῖν, ἢ (8) πᾶσα ἀκυρωθήσεται βουλή ἀστατος. » Ὡς οὖν ταῦτα ἤκουσαν, Ἀλέξανδρῳ ὑπέειπεν βουλευόμενος. Ταῖς ἱεραικαῖς οὖν στολαῖς οἱ τούτων ἱερεῖς ἐνδυσάμενοι καθυπανωσίν Ἀλέξανδρῳ σὺν τῷ παντὶ πλήθει αὐτῶν. Τούτους δὲ Ἀλέξανδρος ἰδὼν ἐδεδίδε τοῦ σχήματος· καὶ τούτους μὴκέτι προσεγγίσει αὐτῷ ἐκέλευσεν, ἀλλ' ἐν τῇ πόλει ἀναστρέφεσθαι. Προσκαλεσάμενος δὲ ἓνα τῶν ἱερέων λέγει αὐτῷ· « Ὡς θεοειδὲς ὑμῶν τὸ σχῆμα· φράσον δὴ μοι καὶ τίνα ὑμεῖς σέβεσθε θεόν· οὐ γὰρ ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν θεοῖς τοιαύτην εὐταξίαν εἶδον ἱερέων ». Ὁ δὲ φησὶ· « Θεῷ (9) ἡμεῖς ἐνὶ δουλειῶν, δεξιόησεν οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· οὐδεὶς δὲ αὐτὸν ἐρμηνεύσαι ἀνθρώπων δεδύνηται. » Ἐπὶ τούτοις Ἀλέξανδρος ἔφη· « Ὡς ἀληθινὸν θεὸν θεραπευταὶ ἄπιτε ἐν εἰρήνῃ, ἄπιτε· ὁ γὰρ θεὸς ὑμῶν ἔσται μοι θεός· καὶ εἰρήνη μου μεθ' ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ διεξέλθω ὑμᾶς, καθὼς ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν, ὅτι θεῷ ζῶντι ὑμεῖς δεδουλεύκατε. » Λαβόντες δὲ χρημάτων πλήθη ἐν τε χρυσῷ καὶ ἐν ἀργύρῳ, ἤγαγον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον. Ὁ δὲ οὐκ ἠθέλησε λαβεῖν αὐτὰ εἰπὼν αὐτοῖς· « Ἔστωσαν ταῦτα καὶ ὁ ἐμοὶ ἀφορισμένος φόρος κυρίῳ τῷ θεῷ· ἐγὼ δὲ [τὰ δῶρα] οὐ λήψομαι ἐξ ὑμῶν οὐδέν. »

[ΚΕΦ. ΚΕ'.]

Ἀπελθὼν δὲ Ἀλέξανδρος καὶ παραλαβὼν τὴν Ἰουδαίαν καταλαμβάνει τὴν Αἴγυπτον. Ἐδοξεν οὖν τοῖς Αἰγυπτίοις μὴ ὑποκύπτειν Ἀλέξανδρῳ καὶ τὴν αὐτῶν πόλιν κατοχυρώσαντες εὐτρεπίζονται πρὸς μάχην. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὴν φάλαγγα ἐπεκτείνει περικυκλοῖ τὴν πόλιν· καὶ πῆξας τὰς σκηνὰς τοῦ φοσάτου διῆγεν ἀναπαύων τὸν στρατόν. Καύσωνος δὲ πολλοῦ γενομένου, ἐξέρχεται ἀναψυχήσας μετ' ὀλίγων ἱππέων. Καὶ δὴ καταλαμβάνει λίμνην καθαρὴν καὶ διαυγῆς (1) ἔχουσαν ὕδωρ, καὶ κατελθὼν τοῦ ἵππου λούεται ἐν αὐτῇ. Τὸ δὲ ψυχρὸν τοῦ ὕδατος ἐποίησεν ἄρρωστῆσαι. Ὡς δὲ ἡ νόσος ἐπεκτείνετο, ἤλθουν (2) οἱ Μακεδόνες, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ οἱ Πέρσαι. Κατάδηλον δὲ

τοῖς Αἰγυπτίοις ἐγένετο ἥδη Ἀλέξανδρον ἄρρωστεῖν· καὶ ἀποστέλλουσι τινὰς τῆς πόλεως πρὸς Φίλιππον τὸν ἱατρὸν λέγοντας· (3) « Εἰ Ἀλέξανδρον δυνηθεὶς φαρμάκῳ ἀνελεῖν, σὺ ἡμῶν ἔσθι βασιλεὺς. » « Καὶ, ὦ ὑμεῖς, Φίλιππος ἔφη, τί ἀπεφώνισατε περὶ Ἀλεξάνδρου; ὡς οὐκ ἔστιν ὁ κόσμος μιᾷ τριχὸς τούτου ἀντάξιος. Οἱ δὲ τοῦτο βουλευσάμενοι, θεασάμενοι Φίλιππον μὴ συγκαταθεῖναι αὐτοῖς θελήσαντα, καὶ τῆς αἰτήσεως ἀποτυχόντες, τοιόνδε νόημα ἐννοοῦναι, καὶ ὡς φιλοφρονούμενοι τῷ Ἀλέξανδρῳ γράφουσιν αὐτῷ ἐπιστολὴν, καὶ λάθρα διὰ τοῦ τείχους διδόασιν τῷ Ἀντίوخῳ εἰπόντες· « Τῇδε τὴν ἐπιστολὴν ἐν χειρὶ δὸς (4) Ἀλεξάνδρῳ ». Ἡ δὲ ἐπιστολὴ πανουργίας ἦν πλήρης μεμεστομένη (5), ὥστε συνταγῆναι Φίλιππον δῆθεν τοῖς Αἰγυπτίοις δολοφονῆσαι Ἀλέξανδρον. Ὁ δὲ Ἀντίοχος λαβὼν ἄγει αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον. Καὶ ἀναγνοὺς αὐτὸς τίθησι αὐτὴν ἐν τῇ προσκεφαλίδι αὐτοῦ. Ἐωθεν δὲ Φίλιππος ἔρχεται, κύλικα φέρων ἐν χειρὶν ἐσκευασμένου βοθητήματος, καὶ φησὶν· « Ἀναστάς, δέσποτα, καὶ τοῦδε τοῦ βοηθήματος πῖον, τῆς νόσου ταχέως ἀπαλλάγηθι. » Ἀναστάς δὲ Ἀλέξανδρος καὶ τὴν κύλικα λαβόμενος, σὺν δάκρυσιν ἔφη· « Πίομαι Φίλιππε. » Ὁ δὲ· « Πίε, δέσποτα, εἴπε, καὶ τῆς νόσου ἀπαλλάγηθι. » Ὁ δὲ παρעוּתֵי עֵפֶי· καὶ λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν δίδωσι τῷ Φιλίππῳ οὕτως εἰπὼν· « Ἐγὼ εἶδον ὅτι Φίλιππος κατὰ Ἀλέξανδρου ἀδόλως ἔχει. » Λαβὼν δὲ καὶ Φίλιππος τὴν ἐπιστολὴν, « Ὡς δέσποτα, ἔφη, σοὺ ὁ σύμπαρ κόσμος οὐκ ἀντάξιος μιᾷ τριχὸς ἐστὶ τῆς ἐκπιπτούσης ἐκ τῆς κεφαλῆς σου. Καὶ ποῦ μοὶ ἐστὶν ἐν κόσμῳ ἕτερος Ἀλέξανδρος; καὶ εἰ σὲ τοῦ ζῆν ἐπιβουλεύομαι, μὴ γένοιτο· μήτε ὑπόφερε τοῦτο ἀκοῦσαι τὸ σύνολον, δέσποτα. Ἄλλ' ὁμως ἐπεὶ οὕτως ἔδοξεν Αἰγυπτίοις, ἰδοὺ τὸ φάρμακον πέπωκας· ἀνάστηθι οὖν καὶ πείραν αὐτοῖς ἀπαξ ἐπίδειξον, ἵνα μάθωσι Μακεδόνας μὴ ὑπερφρονεῖν. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξῆλθε, σιγὴν γενέσθαι διαταξάμενος. Τούτου δὲ γενομένου, εἰς ὕπνον ἡδύτατον Ἀλέξανδρος μετετρέπη· καὶ ἔμεινε τὴν πᾶσαν ἡμέραν κοιμώμενος. Ἐσπέρας δὲ ἥδη καταλαβούσης, ἐξυπνος γενόμενος, δῖως ἦν ὑγιής· καὶ προσκαλεσάμενος Ἀντίοχον ἔφη· « Ὡς Ἀντίοχε, Φίλιππου φάρμακον ἤπιον (6)· καὶ ὁ Φίλιππος ἀνὴρ πιστὸς πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων· κάλεσον δὴ αὐτόν. » Καὶ ἐλθὼν Ἀντίοχος ἐκάλεσε Φίλιππον. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἔφη αὐτῷ· « Ὅλως ὑγιὲς γέγονα, Φίλιππε· » Καὶ λαβόμενος αὐτὸν τοῦ τραχήλου κατεφίλει αὐτόν.

[ΚΕΦ. ΚΖ'.]

Καὶ ἀναστάς Ἀλέξανδρος κλεῖνει τὰ στρατεύματα εὐτρεπίζεσθαι πρὸς πόλεμον. Ἄρτι δὲ τοῦ ἡλίου ἀνατελλαντος, καὶ τὰς ἀκτῖνας ταῖς ἀκρωρείαις (1) περιουγείας ἐκλάμ-

σκοπῶσαι cod. || 4. καὶ addidi || 5. τοῦ cod. || 6. προσδοκῶντες cod. || 7. verbum excidisse videtur. || 8. καὶ cod. || 9. θεὸν ἔνα cod. || 10. καθὼς καὶ cod.

Cap. XXV. 1. Καθαρὴν x. διαυγῆ cod. Lacum istum pro Cydno iudeus posuit. || 2. ἡγουν cod. || 3. τινες... λέγοντες cod. || 4. δοῦς cod. || 5. aut del. πλήρης, aut μεμ. mutandum in verbum memorandi vel declarandi. || 6. ἥδεν cod.

Cap. XXV. 1. ἀκρωρείαι cod. || 2. οἱ παντῆως cod.; nun recte coniecerim nescio. || 3. περιπατοῦντες cod. || 4. εἰκάσαι

ψαντος, ἅπαν τὸ Μακεδονικὸν καὶ τὸ Περσικὸν στράτευμα ἐνοπλοὶ τῇ πόλει κύκλωθεν παρειστῆχισαν, οἱ πάντες (2) ἦσαν χρυσεῖος κατατεθωρακισμένοι θώραξιν, ὥστε τὸν ἥλιον τοῖς θώραξιν ἀντικρούοντα ἐδόκει ἐξαυθίς τὴν ἡμέραν ἀνταγλαΐζεσθαι. Τὰ δὲ πλήθη τῶν τῶζων τὰς ἡλιακὰς ἐκάλυψεν αὐγὰς· οἱ δὲ ὀπλῖται τοῖς δόρασιν ἄραντες ἐώκεισαν ὄρεσι περιπατοῦσι (3)· ὡς δὲ καὶ φωνὴν ἀφίεσαν, εἰκάσαι τις τὸν οὐρανὸν συγχυθῆναι (4) καὶ πεπτωκέναι. Καὶ λοιπὸν πᾶσα ἡ σοφία ἀπόλωλεν Αἰγύπτου. Ὡς οὖν εἶδον οἱ Αἰγύπτιοι, μὴ ἔχοντες τί ἂν διαπράξοιντο, ἔρχονται ἐν τῷ τοῦ Ἀπολλωνος μαντεῖω καὶ πυνθάνονται (5) τί ἂν γένοιτο περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας καὶ πῶς (6) τοῦ κινδύνου ἐκφυγίεν. Καὶ ἐδόθη αὐτοῖς χρησμός τοῖσι δὲ· « Ἀλαῖα (7) θνητοῖς ἀστατεῖ ἢ φρενὴ. » Ὡς γαροὶ ὑπέειπεθε γεραροῖ. Ἄπιτ' ἐς δόμον ἐμόν· μνήμην τῶν πάλαι ἐχόντων ποιήσασθε· Ἀλεξάνδρῳ ὑπέεικεν (8) ἐφετμέω. » Οἱ δὲ τὸν πάλαι χρησμὸν ἐν νῷ λαβόντες, ὡς Νεκτεναβῶς τῆς Αἰγύπτου ἀπέδρα, ἐπισκοοῦσι παῖδα εἶναι αὐτοῦ τὸν Ἀλέξανδρον. Ὡς δὲ οἱ ὀπλῖται καὶ λοχαγοὶ τῷ τείγει προσήεσαν, ἐνδον φωναὶ ἤκούοντο. Αἱ δὲ φωναὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐπεφίμουν (9). « Ὁ βασιλεὺς ζήτω Ἀλέξανδρος », ἔλεγον, καὶ ὑπεράνω τοῦ τείχους αἱ βοαὶ ἤκούοντο. Οὐδεὶς δὲ τῶν ἔσθθεν τῆς πόλεως προκύψαι ἐτόλμα διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐπιφερομένων βελῶν. Ἀκούουσι ταῦτα Μακεδόνες καὶ γελᾶν παρχρῆμα ἐπιχειροῦσι· τὸ δὲ γέλος εἰς ἅπαν τὸ πλῆθος ἐπεφέρετο· καὶ ἦν ὁ πόλεμος γελοίων (10) ἀνάμικτος. Ἐργεταὶ τοῖνον ὁ λόγος πρὸς Ἀλέξανδρον καὶ ὅτι αὐτὸν ἐνδοθεν εἰσφικίζουσι· καὶ Ἀλέξανδρος παρακλίνεται, καὶ κελεύει ἀνεσθαι δύναι τῷ πολέμῳ. Τούτου δὲ γενομένου καὶ τοῦ πολέμου ἀνακοχῆν (11) λαβόντος, προκύψαι τοῦ τείχους μικρὸν κατατολμῶσιν οἱ Αἰγύπτιοι, ἰκετηρίαῖς φωναῖς τὸν Ἀλέξανδρον καθεκτεύοντες, καὶ « Ἐλέησον, ὦ δέσποτα, ἔφρασκον, τὴν πάλαι πατρίδα σου, καὶ μὴ εἰς τέλος ὀργίζου τοῖς δούλοις σου. » Ὡς οὖν ἤκουσε περὶ πατρίδος Ἀλέξανδρος ἔννοος (12) γενόμενος, κελεύει παντελῶς ἀναθεῖναι τὸν πόλεμον, καὶ (13) τοὺς βουλομένους ἐξίεναι τῆς πόλεως. « Καὶ περὶ τοῦδε ἡμῖν ἐρμηνεύετε, (14) φησὶν, τοῦ λόγου· οὐ γὰρ ἔσχον πατρίδα τὴν Αἰγύπτου· Μακεδονία γάρ μοι πατρίς· καὶ πῶς ὑμεῖς φατέ πατρίδα ἔχειν τὴν Αἰγύπτου; » Οἱ δὲ προσπεσόντες τὰ τοῦ χρησμοῦ διηγοῦνται, καὶ ὡς Νεκτεναβῶ βασιλέα ποτε εἶχον, καὶ ὡς (15) ἐν τοῖς χρόνοις αὐτοῦ εὐτυχῆς ἦν ἡ Αἰγύπτου. « Τανῦν πάλιν ἐθέσπισε κοσμοκράτορα, ὦ δέσποτα, ὁ χρησμός· διὰ γάρ σου πάλιν ἡ Αἰγύπτου φιλαρχήσειεν, καθάπερ ἡμῖν νενομισται. Ἐχέ οὖν τὴν πόλιν σου καὶ τὸ δοκοῦν σοι πράττε, ὅ ἂν ἐν ἡμῖν γένοιτο. » Ὡς δὲ τὰ

τοῦ χρησμοῦ ἀνγγεῖσθαι Ἀλεξάνδρῳ, εὐθέως εἰς νοῦν τὰ περὶ ἑαυτοῦ ἔλαθε· καὶ συστολὴν τοῦ πολέμου κελεύει γενέσθαι, καὶ τοὺς πρώτους τῆς πόλεως ἐξίεναι προστάττει, καὶ σὺν αὐτῷ εἰσιέναι καὶ ἄγειν ἐμπροσθεν αὐτοῦ ἐν μελᾶθροις Νεκτεναβῶ. Καὶ ταῦτα μετὰ πολιοῦ τοῦ τάχους ἐγένοντο.

[ΚΕΦ. ΚΖ.]

Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ὁμῶς ἐξῆσαν καὶ δουλικῶς Ἀλεξάνδρῳ προσπίπτουσι καὶ σὺν αὐτῷ ἐν μελᾶθροις Νεκτεναβῶ εἰσβαίνουσι· καὶ ἀντὶ λύπης μᾶλλον ἔχαιρον· ἐπὶ γὰρ πόλις πολιορκουμένη προκαταλάβηται, λοιπὸν τοῖς κατοικοῦσιν ἄμετρος ἐπείσεργεται λύπη ἢ μᾶλλον θλίψις, ὡς τὴν πατρίδα τοῖς πολεμίοις παραληψομένην βλέποντες· ταῦτα δὲ μᾶλλον οἱ Αἰγύπτιοι ὀρώντες, ἐκ θλίψεως εἰς χαρὰν μετέβησαν (1), οὐχ ὡς πολεμίου αὐτοὺς ἡγούμενοι, ἀλλ' ὡς τὸν βασιλέα αὐτοῖς ἐπιφέροντας (2). Εὐφημοῦντες δὲ καὶ χαίροντες « Πόλιν ἄρχει Αἰγύπτου » ἔλεγον. Ὡς δὲ τοῖς βασιλείοις εἰσῆι Ἀλεξάνδρος, τὸ τοῦ Νεκτεναβῶ ὁμοίωμα πρὸ τῶν θυρῶν ἵστατο. Καὶ ἦν ἐστοχειωμένον στέφανον ἔχον ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ, τῇ δὲ ἐτέρᾳ σφαιροειδὲς τι προδεικνύον, ἐν αὐτῷ δὲ ἡ σύμπασα τῆς οἰκουμένης περιεγέγραπτο κτίσις· ἐν δὲ τῷ στήθει τῆς εἰκόνος τάδε ἦν γεγραμμένα· « Ὅς ἂν τοῖς ἐμοῖς ἐφέρπει (3) δόμοις, [καὶ ᾧ] τὸδε τὸ στέφος θήσομαι τῇ αὐτοῦ κεφαλῇ, τοῦτον παῖδα ἐμὸν πάντες εἶναι νοεῖτε· τὴν δὲ ἅπασαν αὐτὸς νοστήσει· γαίαν· τοῦδε τοῦνομα δοθῇ πόλει τῇδε. »

Ἄμα δὲ τὴν πόλιν Ἀλέξανδρος εἰσέδω, [καὶ] τὸ ἐμφομένον στέφος διατίθησιν ἡ εἰκὼν πρὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. Περιστραφεὶς δὲ τὸ συμβᾶν ὡς θεάσθαι, καὶ τὴν χεῖρα ἐκτετακώς περὶ τὸν ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ τεθέντα ἤδη στέφανον, κάτω κατεχομένη τῇ λαίᾳ χειρὶ τὸ σφαιροειδὲς ἐκεῖνο τίθησιν ἡ εἰκὼν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ὥστε θαυμάσαι τὸ γεγονός πάντας τοὺς ἐντυχάνοντας. Ὡς οὖν τῇ εἰκόνι προσέσχεν Ἀλέξανδρος, τὸ ὁμοίωμα θεασάμενος ἔγνω μὲν τὸ μόρφωμα τοῦ Νεκτεναβῶ εἶναι· ἐπὶ δὲ τὸ στήθος ἀποβλέψας, καὶ τοῖς γράμμασιν ἐντυχῶν, ταῦτα μὲν αὐτοχειρῶς ἡμβλυνε (4), τὴν δὲ εἰκόνα ὡς τὰ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ μαντευσαμένην ἐτίμησεν, περιγρυσώσας αὐτήν· οὐκ ᾔθλη γὰρ Ἀλέξανδρος Νεκτεναβῶ παῖς λογίζεσθαι, ἀλλὰ Φιλίππου μὲν, ἐκ θεῶν δέ· οὕτως καὶ τοῖς πᾶσιν ὁ λόγος ἐγνωρίζετο.

[ΚΕΦ. ΚΗ.]

Διατρίψας οὖν ἐκῆσε Ἀλέξανδρος χρόνον τινὰ, πόλιν οἰκοδομῆν ἐγγερίζεται κίσις τε πλείστοις αὐτὴν κατακοσμήσας καὶ τὰ τεῖχη πύργους εὐμήχεσι καὶ μεταρ-

τινὰ τὸν οὐρ. εἶναι καὶ συσχεθῆναι. cod. || 5. πείθονται cod. || 6. καὶ τοῦ x. cod. || 7. ἔα δια cod. Olim veribus conceptum oraculum fuit. || 8. ὑπέεικεν cod. || 9. sæpius hac forma utitur codex. || 10. γελίων cod. || 11. ἀνακοχῆν cod. || 12. ἐννεός cod. || 13. fortasse καὶ ἔαν τοὺς β., nisi potius pro τοὺς βουλομένους fuerit τ. βουλευόντας (senatores); paulle infra : τοὺς πρώτους τῆς πόλεως ἐξίεναι προστάττει. || 14. ἐρμηνεύσι τοῦ λ. cod. || 15. ὅς pro καὶ ὡς cod.

Cap. XXVII 1. μετίεσαν cod. || 2. ἐπιφέροντας cod. || 3. ἐρπει cod. || 4. ἡμβυνε cod.

αίοις κατοχυρώσας, ἐν δὲ τῇ κατὰ ἀνατολὴν πύλῃ μεταρσιώτατον πάντων ἕνα πύργον οἰκοδομήσας, ἐν αὐτῷ τὴν ἑαυτοῦ στήλην ποιήσας ἰδρύσας, περὶ αὐτὸν δὲ Σελεύκου καὶ Ἀντιόχου καὶ Φιλίππου τοῦ ἱατροῦ· καὶ τὴν μὲν Σελεύκου κέρας ἔχουσαν γνωρίζεσθαι πεποίηκε, διὰ τὸ ἀνδρεῖον καὶ δυσμάχητον αὐτὸν εἶναι, Φιλίππου δὲ ἔχειν σχῆμα ἱατρικὸν καὶ πολεμικόν, Ἀντιόχον δὲ δορυφόρῳ ἐμμέρεσθαι. Τῶν πάντων τοίνυν τελειωθέντων ἔργων καὶ τῆς πόλεως περικαλλεστάτης ἐν πικνῇ ὀφθαλμῷ ἀνθρώπων γεγυνοῖας, ἀνείσιν Ἀλέξανδρος ἐν τῷ πύργῳ καὶ πάντας ἐξουθύνεσε τοὺς θεοὺς τῆς γῆς καὶ μόνον ἕνα θεὸν ἀληθινὸν ἀνεκώρυξεν ἀθεώρητον, ἀνεξιχνίαστον, τὸν ἐπὶ τῶν Σεραφίμ ἐποχούμενον καὶ τρισαγίῳ φωνῇ δοξαζόμενον. Ἐν τούτῳ στάς Ἀλέξανδρος ἡῤῥετο καὶ «Ὡ θεὸς θεῶν, εἶπε, καὶ δημιουργὲ ὀρατῶν καὶ ἀοράτων συνεργός μου φάνηθι ὧν πράττειν μέλλω.» Κατιῶν δὲ τοῦ πύργου εἰς τὰ βασιλεια ὥχετο. Καὶ Σελευκὸν μὲν ἀρχοντα τῶν Περσῶν καθίστησι, Φίλιππος δὲ Αἰγυπτίῳν προτετάκτο. Ἀλέξανδρος δὲ Μακεδονίᾳ ἐπεστήρικτο, καὶ ψυχῇ Μακεδόνων Ἀλεξάνδρῳ ἐκρέμαντο.

[ΚΕΦ. ΚΘ'.]

Καὶ δὴ συναριθμήσας Ἀλέξανδρος πάντα τὰ στρατόπεδα αὐτοῦ, ὥρμησε κατὰ τῶν ἐνδοξοτέρων (1) ἐθνῶν καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐδούλωτο, καὶ φόρους αὐτῷ ἐδίδοσαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀντιστάμενος αὐτῷ, ὅτι πάντες αὐτὸν ἐφοβήθησαν. Διελθὼν δὲ τὴν ὑψηλίον πᾶσαν, οὐκ ἦν οἰκεῖσθαι τὴν γῆν ἔτι. Κελεύει οὖν πάντα τὸν λαὸν ἀπαρτισμὸν ἐξαμνησιαῖον γρόνου βαστάσαι, ὡς ἂν τῇ ἀοικῇ τῷ ἐπιβῇ θάνατον βουλευσάμενος. Τούτου δὲ γενομένου, ὥσει πορείαν ἡμερῶν δέκα ἐμπεριπατήσαντες, ἐν ἐρήμοις καὶ λείοις κατήντησαν τόποις. Καὶ ἰδοὺ γυναῖκες ἄφρων ἐφάνησαν, φοβεράι τῷ εἶδει καὶ ἀγρίαί τοις προσώποις· τὸ δὲ θλον σῶμα αὐτῶν τετριχωμένον, ὡς ἂν τις εἴπῃ σὺ ἀγρίῳ. Αἱ δὲ κόμαι τῆς κεφαλῆς αὐτῶν κατήρχοντο μέχρι τῶν κνημῶν αὐτῶν· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν οἰκνῶν ἀστέρων κατέλαμπον· οὐδὲ ὡς παντὸς ἀνθρώπου εἶχον τὴν θέασιν, ἀλλὰ κατήρχοντο ἀπὸ τοῦ μετώπου ἐπὶ τὸ πρόσωπον· οἱ δὲ ὄνυχες αὐτῶν εὐμήκεις ἀνὰ πήχεως μιᾶς, καὶ οἱ πόδες αὐτῶν ὡς ὀνάγρου. Τὸ δὲ μέγεθος τοῦ σώματος αὐτῶν ὡς ἀνδρῶν μεγίστων τριῶν. Ὡς δὲ ταύτας οἱ στρατιῶται θεάσαντο, καὶ ἀσκόπως ἐπέδραμον αὐταῖς, ἀνθυποστρέψασαι ἀνείλιν ἐκ τῶν στρατιωτῶν τέσσαρας τοῖς ὄνυξι διασπαράξασαι, καὶ πορευθεῖσαι τούτους κατεθονήσαντο (2) ἐπ' ὄψειν ἡμῶν. Ἀπορουμένων δὲ ἡμῶν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ θεωρίᾳ, ἰδοὺ εἰς πλῆθος ἐφάνιστον καὶ τῇ φάλαγγι ἐπιβάσαι, μήκοθεν ταῖς χερσὶν ἐκτετακυῖαις ἥρπαζον τοὺς στρατιώτας ἐκ μέσου τῆς φάλαγγος καὶ κατεθονῶντο αὐτούς. Εἰς παντελῆ δὲ ἀπόγνῳσιν πάντες ἦλθον. Καὶ δὴ Ἀλέξανδρος διανοεῖται, καὶ κύνας πλείστους ἐκ τοῦ φοσάτου ἐπισύναξε· πᾶν γὰρ ἐν τῷ κυνηγεῖν πλῆθος κυνῶν ἔκα-

στος ἐκέκτετο. Ἐπισυνάξας δὲ ἀπλῶς εἶπεν πάντας τοὺς κύνας, ἐπικινεῖ πρὸς αὐτάς Ἀλέξανδρος. Αὐταὶ δὲ τοὺς κύνας θεασάμεναι εἰς φυγὴν τρέπονται· καὶ τὸ πλῆθος ἐπάχθη καὶ ἀνείλιν ἐξ αὐτῶν ἱκανάς· αἱ δὲ λοιπαὶ ἐφυγον καὶ ἀφανεῖς ἐγένοντο.

Ἐκείθεν δὲ διασωθέντες δι' ἡμερῶν τριάκοντα καταλαμβάνουσι γῆν ἄμμον ἔχουσαν. Διερχόμενοι δὲ τὴν γῆν ἐκείνην, μύρμηκας ἀνελθόντες ἥρπαζον ἵππους καὶ ἀνδρας καὶ ἀνεχώρουν. Πῦρ δὲ ὁμοῦ ἐν τούτοις ἀνάψαντες τῆς τούτων διασώζονται βλάβης. Ἐκείθεν οὖν διελθόντες ὡς ποταμὸν κατέλαβον παμμεγέθη· πλάτος αὐτοῦ πορὶα ἡμερῶν τριῶν. Διελθόντες οὖν ἐπὶ τὸν ποταμὸν καὶ τοιοῦτον τέρας θεασάμενοι, ἐν ἀμνηχανία πολλῇ διῆγεν Ἀλέξανδρος.

[ΚΕΦ. Λ'.]

Καθίσας οὖν παρὰ τὴν ὄρην δ' Ἀλέξανδρος, ἐκείθεν τὸ φοσάτον εἶπεν ἐμπαγῆναι. Τούτου δὲ γενομένου, ὡς διανοεῖτο ὁ Ἀλέξανδρος τὴν τοῦ ποταμοῦ διάβασιν, ἐξαίφνης τὸ ὕδωρ ἐξηράνθη, καὶ ἀντὶ ὕδατος ἄμμος ἐρρύη. Τούτῳ δὲ ἰδὼν Ἀλέξανδρος τὴν τοῦ ποταμοῦ ἐπέγνω διάβασιν καὶ κελεύει κατασκευασθῆναι ἐκ ξύλων τετραγώνων ἀρκλας καὶ βληθῆναι ἐν τῇ βοῇ τοῦ ποταμοῦ. Ὡς δὲ τὴν πρώτην ἴεσαν, λίθοις αὐτὴν εἶπε γεμισθῆναι· καὶ τούτου γενομένου ἀμετακίνητος ἔμεινε καὶ στερεά. Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ διαπεραιούμενοι κελεύει ἐνεχθῆναι ξύλα εὐμήκη, ὥσει ὀργυῶν τεσσάρων ἢ καὶ ἑξ, καὶ τεθῆναι αὐτὰ ἐν τῇ πρώτῃ ἀρκλῇ, διαχωρίζαι δὲ τὴν δευτέραν ὀργυίας τέσσαρας· ἐνέγκαντες δὲ καὶ τὴν δευτέραν ἀρκλαν κενὴν τιθέναι ἐπάνωθεν τῶν ξύλων· καὶ ἀκοντίσαντες αὐτὴν κατήλθεν ἐν τῇ βοῇ τοῦ ποταμοῦ ἀπέχουσα τῆς πρώτης ὀργυίας τέσσαρας. Εὐθέως δὲ καὶ ταύτην ἐγεμίσαντο· ἔμεινε δὲ καὶ αὕτη στερεά καὶ ἀμετακίνητος. Ὡσαύτως καὶ τὴν τρίτην καὶ τὴν τετάρτην καὶ τὰς λοιπὰς ποιήσαντες λοιπὸν γεφυροῦσι τὸν ποταμὸν καὶ περὶ πᾶς ὁ λαὸς δι' ἡμερῶν τριῶν. Ὃν διαβάς Ἀμμόρρου ποταμὸν τούτον ἐκάλεσε· τρεῖς γὰρ ἡμέρας ὕδωρ ἦν βέον καὶ τρεῖς ἄμμον.

[ΚΕΦ. ΛΑ'.]

Διελθὼν δὲ τὸν Ἀμμόρρου ποταμὸν Ἀλέξανδρος, κόσμον ἄλλον κατέλαβε. Ἀνθρώπους μὲν εὗρεν εὐτελεῖς καὶ λίαν σμικροτάτους ὡς εἶναι τὸν τέλειον ἄνθρωπον [οὐχὶ ἄλλὰ] πηχύντε καὶ ἥμισυ. Ὡς δὲ θεάσαντο, ἦλθον πρὸς Ἀλέξανδρον γονυπετοῦντες καὶ λέγοντες ἴλεον γενέσθαι αὐτοῖς. Ἐπὶ τούτοις Ἀλέξανδρος ἐμβλέψας εἰς τὴν ἑαυτῶν ταπεινῶσιν, ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ εἰπών· «Ἀπιτε μηδεμίαν παρ' ἡμῶν ἐκδεγόμενοι βλάβην.» Ἐκείθεν οὖν διατρίψας ἱκανὰς ἡμέρας ὥρμησε πάλιν τὴν αἰοικητον γῆν, καὶ δι' ἡμερῶν δέκα φθάσει τινὰ πεδινὸν τόπον, τῷ τε μήκει καὶ τῷ πλάτει ἀνεῖκαστον. Ἐν αὐτῷ δὲ ἀναπαῦσαι τὸν στρατὸν ἔδοξε· καὶ περιβλεπόμενος

Cap. XXIX. 1. malim ἐνδοτέρων. || 2. κατεθονήσαντο cod. || Cap. XXX. V. Arrian. Exp. III, 7. 1. διαπορούμενοι cod.

Cap. XXXI. 1. Σεσονχὸς οὐτίνος νῦν κοσμοκράτορος cod. De eadem Sesonchosis stela exstat narratio in cod. A, ubi

ὕδωρ ἐζήτει. Καὶ δὴ ὁρᾷ λίμνην· ἐγγὺς δὲ ταύτης γε-
νόμενος, ὁρᾷ στήλην παμμεγέθη σφόδρα ἐν πέτρᾳ ἐκ
ψήφων ἐνδιδρυμένην· ἡ δὲ στήλη γράμμασιν Ἑλληνι-
κοῖς ἐπεφέρετο· ἡ δὲ γραφὴ τῆς στήλης ἐνέργειαν ἐδή-
λου τοιαύτην: Σεσόγχοσις (3) νῦν κοσμοκράτο-
ρος. Τὸ δὲ ὁμοίωμα ἦν ἀνδρὸς νεαροῦ, τὰ πάντα
Ἀλεξάνδρῳ ἀφομοιούμενου. Ἐγεγράφει δὲ μέχρι τῶν
ἐκείσε καταλαθεῖν τινα τῶν ἀνθρώπων, δὲ πᾶσαν πε-
ριέλθῃ γαίαν, ἐπὶ δὲ τῶν ἐπέκεινα μὴ δύνασθαι ἔλθεῖν,
«ὥς καὶ ἀπορήσαντα μὴ δυνήθῃαι προσέρχεσθαι» ἀν-
θυπέστρεψα δὲ ἐνταῦθα, [τοῦ μὴ] τοῦ ζῆν ἐξίναί, Σεσόγ-
χοσις (4) ἐγὼ κοσμοκράτωρ. «Ταῦτα ἀναγνούς Ἀλέξαν-
δρος εὐθείας τὴν γραφίδα περιεκάλυψε πέπλοις, ὥς δῆθεν
τὴν εἰκόνα τιμῶν. Τοῦτο δ' ἐποίησε διὰ τὸ μηδένα τῶν
Μακεδόνων τοῖς γράμμασι ἐντυχεῖν, καὶ δειλίαν αὐτοὺς
καταλαθεῖν· ἔλεγε δὲ μάλλον χρησθὲν ἐκ τῆς εἰκόνης
δέξασθαι»· «Ἐὰν τῶν ὧδε διεθλῆς, Ἀλέξανδρε, ἕτερον κό-
σμον εὐρήσεις κρείσσονα, ὃν ἄλλος οὐ διήλθε τῶν ἀν-
θρώπων.» Ταῦτα δὲ ἔλεγεν ἵνα τὸ στρατόπεδον προθυ-
μότερον ἀπεργάζοιτο. Διατρίψας οὖν ἐκείσε ὅμως ἡμέρας
τρεῖς ἀπάρας ὄρχετο τῆς δοῦ.

[ΚΕΦ. ΛΒ'.]

Καὶ δὴ παραλαβὼν Ἀλέξανδρος πλείονας (1) ὁδηγοὺς
ἠθέλησεν εἰσελθεῖν εἰς τὰ ὀπίσω μέρη τῆς ἐρήμου κατὰ
τὴν ἄμαξαν τοῦ πόλου. Ἐκείνοι δὲ (2) ἔλεγον ἐν ἐκεί-
νοις τοῖς τόποις ἀνθρώπους ἀγρίου καὶ θηρία πονηρὰ καὶ
τερατώδη εἶναι. Ὡς οὖν ἠθέλει Ἀλέξανδρος μαθεῖν τοὺς
τόπους· τοὺτους καὶ τοὺς ἀνθρώπους θεάσασθαι, δι' ἡμε-
ρῶν (3) δέκα ἐμπεριπατήσας, καταλαμβάνει τόπον τινα
φραγμένον, οὗ ἦν ὁδὸς φάραξ (4) βαθυτάτη, ἣν ὠδεύ-
σεν ἡμέρας ὀκτὼ, θεωρῶν ἐρήμους τόπους καὶ θηρίων
ἄλλα καὶ ἄλλα γένη (5). Ἐλθὼν οὖν εἰς τινα τόπον
περὶ ὧραν ἐνάτην τῆς ἡμέρας, εὗρεν ὕλην πολλὴν δέν-
δρων καλουμένην Ἀνάφαντον (7) καρπὸν ἔχοντων μήλοις
παρεμφερῇ. Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὕλῃ ἄνθρωποι παμμεγέθεις,
τὸ ὕψος ἀνὰ πῆγεις εἴκοσι τέσσαρας, μακροὺς δὲ τραχή-
λους ἔχοντες, τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας πρὸς παρμυ-
φερεῖς, οἵτινες ἐπεισῆλθον τῷ στρατοπέδῳ αὐτοῦ. Ὁ δὲ
Ἀλέξανδρος λίαν ἐλυπήθη ἰδὼν τοιαῦτα ζῶα· ἐκέλευεν

οὖν συλληφθῆναι ἐξ αὐτῶν. Ὁρμητάντων δὲ αὐτῶν πρὸς
ἐκείνους μετὰ κραυγῆς καὶ σαλπίγγων, ἰδόντες αὐτοὺς
εἰς φυγὴν ὤρμησαν. Ἐφόνευσαν δὲ ἐξ αὐτῶν οἱ στρα-
τιῶται τριακοσίους τριάκοντα δύο· ἐκ δὲ τοῦ στρατοπέ-
δου αὐτοῦ ἔβανον ἑκατὸν ἐξήκοντα πέντε (8). Ἐμείνεν
οὖν ἐκεῖ σὺν τῷ στρατῷ ἐσθίνοντες τοὺς καρπούς· αὐτοὺς
γὰρ εἶχον μόνον τροφὴν.

[ΚΕΦ. ΛΓ'.]

Ἐκείθεν οὖν ἀναχωρήσας Ἀλέξανδρος καταλαμβάνει
τόπους πάνυ λείους. Ὡς δὲ αἱ φάλαγγες ἀπεξετάθησαν
τῇ πεδιάδι, Μακεδόνες ἐπισπαρέντες, ἄνθρωποι τοῦ-
τοις ἐμφαίνονται ἄγριοι ἐπὶ πετρῶν καθεζόμενοι, γυμνοὶ
μὲν, δασεῖς δὲ, φοβεροὶ, εὐμεγέθεις, μελανες ἀλλ' οὐ
κατακράτος· τρίχες δὲ αὐτοῖς χονδραὶ τεταμέναι· μέγε-
θος ἑκάστου πηχέων τεσσάρων, ἰσχυροὶ λίαν, ἐτοιμότατοι
πολεμῇν. Ἄμα δὲ καὶ Μακεδόνες ἐπείσυχοντα αὐτοῖς,
ἐκείνοι δὲ ἐκ τόπου εἰς τόπον μεταβαίνοντες ἐκάθευδον
καὶ τὸν σκοπὸν ἐν ταῖς φάλαγγιν εἶχον. Ἐλθόντες δὲ
Μακεδόνες ταῦτα τῇ Ἀλεξάνδρῳ λέγουσιν. Ὁ δὲ Ἀλέ-
ξανδρος τῆς φάλαγγος ἐξελθὼν, κατελαβεν ἔνθα οἱ ἄνδρες
ἐκάθευδον. Ὡς οὖν εἶδεν αὐτοὺς πάνυ ἀμερίμνας περὶ αὐ-
τὸν ἔχοντας, καὶ μόνον ταῖς φάλαγγιν σκοποῦντας, κε-
λεύει κόρην εὐεῖδῃ ἐνεχθῆναι. Ἐνεχθείσης δὲ, λέγει αὐτῇ
ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τινα ἐξ αὐτῶν πλησιάσαι, ὅπως ἴδῃ
τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου θέαν, εἰ ὅπως ἀνθρωπίνῃ φύσει
ἐν αὐτῷ ἐστίν. Ἡ δὲ γυνὴ πλησίον αὐτοῦ γενομένη, ὥς
περιστράφεις εἶδεν αὐτὴν, κατεσθίειν ἤρξατο. Ἀλέξαν-
δρος δὲ ἰδὼν, κελεύει τοῖς στρατιώταις διὰ τάχος ταύ-
την ἀφελέσθαι τοῦ θηρός. Οἱ δὲ στρατιῶται ἐπιδραμόντες
αὐτῇ, οὐκ ἐφρόντισε τὸ σύνολον περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ
στόμα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μηρῶν τῆς κόρης ἔχον δίκαν κυνὸς
αὐτὴν κατήσθιεν. Εἷς δὲ τῶν στρατιωτῶν τῷ δόρατι
τοῦτον πλήξας, καταλίπον τὴν κόρην ἡμιθνήτῃ ἔτρεχε,
καὶ κυνὸς φωνὴ ἐλάλει. Οἱ δὲ λαβόμενοι τὴν κόρην πρὸς
Ἀλέξανδρον ἤγαγον, καὶ τῇ φάλαγγι ἐπεκόμισαν. Πα-
ραχρῆμα δὲ πληθὴ ἐμφαίνονται ἀπειρα ἐκ τῶν ἀγρίων
ἀνθρώπων ἐκείνων, ζύλα ταῖς χερσὶν ἔχοντες καὶ λίθους,
καὶ τῇ πρώτῃ πλησιάσαντες φάλαγγι γενναίως ἐμάχον-
το. Ὡς δὲ Ἀλέξανδρος θεάσατο, κελεύει ἅμα τοῖς ὀπλί-

inscriptio est: Σεσόγχοσις κοσμοκράτωρ ὕδρεμα ἐποίησα τοῖς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν πλοιοῖσιν (V. infra) || 3. Σεσόγχοις οὔτινος ν. κοσμοκράτορος cod || 4. Σεσόγχοις ἡς cod.

Cap. XXXII. Quae hoc capite leguntur, eadem iisdem verbis leguntur in postrema parte epistolae, quam praebet cod. B. Vide cap. XXIII, 22. || 1. τοὺς πλείονας B. || 2. οἱ δὲ ἐντόπιοι B. || 4. καὶ δι' ἡ. δ. ἐ. C.; B. hanc om. || 5. φάραξ B. C; λίαν βαθ. B. || 6. θηρία ἄλλα κ. ἄ. γ. C; θηρία κ. ἄλλα γ. B. || 7. ἀνάφαντον B. ἀναφάνδα cod. Leid., ἀναφνήτων C. || 8. τρεῖς C.

Cap. XXXIII. 1. Aliter res narrat cod. B, qui in epistola sua pergit ita: Καὶ ἐκείθεν ἀναχωρήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν γλοι-
κὴν (sic) χώραν, οὗ ἦσαν ἄνθρωποι γιγάντες (γίγας;) παρεμφερεῖς τῷ μεγέθει, στρογγύλοι, δασεῖς, κυρτοὶ, ὄφεις ἔχοντες ὡς
λέοντες, καὶ ἄλλοι λεγόμενοι Ὀρχιστοί, τρίχας μὴ ἔχοντες, τὸ μῆκος ἔχοντες πῆγεις τέσσαρας, τὸ δὲ πλάτος ὡσαύτως λόγῃ. Ἦλθον
δὲ πρὸς ἡμᾶς σώματα περιεζωσμένοι, ἰσχυροὶ, λίαν ἐτοιμότατοι πολεμῆσαι ἀνευ λογχῶν καὶ βελῶν, ἀλλὰ ξυλοῖς μόνους ἐτυπτον
τὸ στρατόπεδον καὶ ἀνέλιον πολλούς. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀπολλυμένων, ἐκέλευσα πυρὰν ἀνάψαι καὶ τῷ πυρὶ αὐτοὺς μάχεσθαι·
καὶ οὕτως ἀνεχώρησαν οἱ ἀλκιμώτατοι ἄνδρες, στρατιῶται δὲ ἀπόλωντο οἱ, καὶ ἐκέλευσα πλοῖσις ἀνοθεῖναι καὶ τὰ περιει-
σθῆναι αὐτῶν ὅσα εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν πεμφθῆναι. Ἐκείνοι δὲ ἀφρανεῖς ἐγένοντο. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἠθελήσαμεν ἀπελθεῖν
εἰς τὰ στήλαια αὐτῶν, καὶ εὐόμεν θηρία προσδεδεμένα ταῖς θύραις τῶν εἰσόδων. Ἦσαν δὲ ὡς κύνες μεγάλοι, οἱ παρ' ἡμῖν κα-
λούμενοι δάνθηες, τὸ μῆκος ἔχοντες πῆγεις τέσσαρας, τριφθαλμοὶ, πνέκομοι (πανόμοιοι Berger.; πάγκομοι, παχύκομοι?).
Εἶδομεν δὲ ἐκεῖ ψύλλας ὡς τοὺς παρ' ἡμῖν βατράχους πηδώντας. Ἐκείθεν δὲ ἀναχωρήσαντες ἤλθομεν εἰς τινα τόπον,
ὅθεν ἐξέβαινε πηγὴ πλουσιωτάτη καὶ κρατίστη· καὶ ἐκέλευσα παρεμβολὴν γενέσθαι καὶ τάφρους καὶ σκοτοτάφρους περιτεθῆναι,
ἵνα ἀλλοθῶς τὰ στρατόπεδα διαμείνῃ. Καὶ ἤλθομεν ἕως τῶν Μηλοράγων. Εἶτα ἐράνῃ ἡμῖν περὶ ὧραν ἐνάτην ἀνὴρ δασύς ὡσπερ

ταις καὶ τοξευταῖς πρὸς μάχην παρατάσσασθαι. Πολέμου δὲ συγκροτηθέντος, ὡς ἂν τις ἐξ αὐτῶν ἐπιτρώσκειτο, εὐθέως ὑπὸ τῶν ἑτέρων διμεριζέτο καὶ κατασθίετο. Καὶ ὅσον ὁ πόλεμος συνήπτετο, τοσούτον εἰς πλῆθος ἐγίνοντο, καὶ ἐπικρατέστεροι μᾶλλον καὶ προθυμότεροι. Δειλία δὲ Μακεδόνας κατέλαθε· φόβος καὶ τρόμος ἔειχεν αὐτούς. Ἀλέξανδρος δὲ εἰστῆχει ἐννοῶν, πῶς ἂν αὐτοὺς τροπώσῃται. Ἐπὶ πάσαις οὖν ταῖς συμβολαῖς τριάκοντα στρατιῶται ἀνῆρέθησαν, ἐξ αὐτῶν δὲ πλῆθη πολλά· καὶ ὅσον ἀπέθνησκον, ἐπὶ πλείον συνήγοντο. Ὁ δὲ φρενήρης Ἀλέξανδρος, προστάσσει πῦρ ἄφνω ἀνάψαι. Καὶ ἐπέδραμον ἐπ' αὐτούς. Ὡς οὖν εἶδον τὸ ἀσύνηθες τοῦ θαύματος, εὐθέως εἰς φυγὴν τρέπονται. Καὶ καταδιώκουσιν ὅπισθεν ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν στρατευμάτων. Οὐ κατέλαβον δὲ ἐξ αὐτῶν οὐδένα· ἦσαν γὰρ κουροὶ τοῖς ποσὶ δίκην χειλιδόνας χαμαὶ ἵπταμένης· μόλις δὲ Ἀλέξανδρος τῷ Βουκεφάλῳ ἐποχούμενος ἵππῳ, καταφθάνει ἐνὸς παιδός, καὶ τούτου γονόμενος ἐγκρατὴς ἄγει αὐτὸν ἐπὶ τὸ στράτευμα. Ἦν δὲ χρόνων τὸ δοκεῖν ὡσεὶ δώδεκα, ἀλλ' ὑπῆρχεν ὑπεράνω παντὸς ἀνθρώπου.

Τῆς δὲ νυκτὸς ἦδη καταλαβούσης καὶ τοῦ φοσάτου σκηνοποιουόντος, τὰ πρὸς ἀνάπαισιν ἦσαν πάντες εὐτρεπισμένοι· ἦσαν γὰρ ἐκ τοῦ πολέμου κεκοπιακότες. Δεινῶς δὲ ἔχοντες πρὸς Ἀλέξανδρον ἦλθον λέγοντες· «Μηκέτι, βασιλεῦ Ἀλέξανδρε, τὰ πρόσω χωρεῖν· οὐ γὰρ δυνησόμεθα τοιούτους τόπους διεξελθεῖν· καὶ μήπω τῆς τύχης ἡμᾶς καταλάβῃ τὸ πέρας. Ὅποτε κόσμον ὑπετάξαμεν, μήπω κορεσθέντες ἑαυτοὺς βορὰν οὐκ ἀνθρώπων ἀλλὰ θηρίων πεποιήκαμεν. Καὶ τοῦτο ἡμῖν διπλοῦν τὸ κακόν, ὅτι οὐδὲ μνήμη ἡμῶν ἐν κόσμῳ γενήσεται.» Ἐπὶ τούτοις ἀγανακτῆσας Ἀλέξανδρος ἔφη· «Οὐκ ἔμὸν τὸ ἀντιτρέφεσθαι, ἀλλὰ τῇ τύχῃ δοτόν· καὶ γὰρ πολλάκις βουληθεὶς τοῦτο οὐ συγκεχωρημαι. Χρεὼν δὲ ἔστιν ἡμῖν καθυπείκειν τῇ τύχῃ, καὶ μηδεὶς ἀναβαλλέτω.» Ἐπὶ τούτοις πάντες εἰσέησαν ἐπιδώσαντες ἑαυτοὺς τῇ τύχῃ.

[ΚΕΦ. ΛΔ'.]

Ἔωθεν οὖν ἀναστὰς τὴν ὁδοπορίαν ἐποιεῖτο. Διελθὼν δὲ τὴν τῶν ἀγρίων ἐκείνων χώραν δι' ἡμερῶν πέντε, εἰς ἑτέραν κατέλαθε γῆν, ἐνθα στήλαι εἰστέχισαν ὄψω χρυσαῖ, μία μὲν ἀνδρὸς, ἡ δὲ ἑτέρα γυναικός· αἷς περιτυγὼν Ἀλέξανδρος ἔφη· «Ἡρακλεῖος στήλαι αὗται, καὶ Σεμιράμεως.» Ἐκεῖσε οὖν διελθόντες ὀλίγον τι τὰ Σεμιράμεως εὐρύσαν βασιλεία, ἀοίκητα δέ. Εἰσῆγε οὖν

Ἀλέξανδρος ἐντὸς μετὰ τοῦ Μακεδονικοῦ στρατοῦ καὶ μόνου· Πέρσαι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι περίῃ διανεπαύσαντο ἡμέρας τρεῖς. Καὶ τῶν ἐκεῖσε διελθόντες δι' ἡμερῶν δέκα εὐρίσκει ἔτι ἑτέρους ἀνθρώπους ἐξάχειρας καὶ ἐξάποδας, πλῆθος ἀναρίθμητον· καὶ οἱ πάντες γυμνοί· οἷτινες ἰδόντες τὸ πλῆθος τῆς φάλαγγος ἤρξαντο εἰς πλῆθος συνάγεσθαι. Φοβερόν τι καὶ παράδοξον καὶ ξένον τοιούτους βλέπειν μόνον· καὶ οἷου σχήματος ἦσαν. Ὡς οὖν εἶδε τούτους Ἀλέξανδρος, τὴν ὁρμὴν ἰσως γνωρίζων ἐκέλευσεν εὐθὺς πῦρ ἀνάπτειν καὶ ἐπέρχεσθαι αὐτοῖς. Τούτου δὲ γενομένου, οὐ φέροντες δρᾶν ἢ δέχεσθαι τὴν τοῦ πυρὸς δύναμιν, εὐθέως αὐτοὶ ἅπαντες ἔφυγον, καὶ δρομαῖοι ἐν σπηλαιοῖς κάτωθεν εἰσῆλθον τῆς γῆς. Ἐκράτησαν οὖν ἐξ αὐτῶν ἓνα ζῶντα, καὶ ἦν ἰδεῖν θαῦμα μέγιστον. Ἔχοντες δὲ αὐτοὶ ὁδὸν ἡμέρας μίαν καὶ διὰ τὸ μὴ εἶναι αὐτὸν μετὰ τίνος συνδιαιτουόντος αὐτῷ ἐξαίφνης συντρομάζας καὶ βοήσας ἀπέφυγε. Μετὰ οὖν ὁδὸν ἡμερῶν τριῶν, ὃ Ἀλέξανδρος κατέλαθε χώραν Κυνοκεφάλων· αὐτοὶ οὖν τὰ πάντα ἀνθρωποὶ ἦσαν, πλὴν ἡ κεφαλὴ αὐτῶν ὑπῆρχε κυνός· καὶ φωνὴ αὐτοῖς μέρος μέντοι ἀνθρωπίνῃ, μέρος δὲ κυνός· οἷτινες παραταράζοντες ἐτοίμως ὤγοντο εἰς πόλεμον. Ἀλλ' οὖν καὶ αὐτοὺς Ἀλέξανδρος τῷ πυρὶ ἐτροπώσατο, καὶ ἐδίωξεν αὐτῶν τὰ πλῆθη. Καὶ δι' ἡμερῶν δέκα μόλις τῶν τῶν Κυνοκεφάλων διήλθωσαν χώραν, καὶ καταλαβόντες τόπον τινὰ παραθαλάσσιον, ἐκεῖ ἔδοξε τὸν στρατὸν Ἀλέξανδρου ἀναπαῦσαι. Καὶ τοῖς ὁπλίταις ἐκέλευσε κύκλωθεν τοῦ φοσάτου ταῖς ἀσπίσι φρουρεῖν ὑπεράνωθεν τῆς διώρυγος. Τίνος δὲ ἵππον συνέβη τελευτῆσαι καὶ εἰς τὴν θάλασσαν ῥιφῆναι. Κάρκινος δὲ τῆς θαλάσσης ἀναδύς καὶ ἐκ τοῦ χαλινοῦ τὸν τεθνεῶτα ἵππον ἀρπάσας, πάλιν τὴν θάλασσαν εἰσέδου· καὶ οὗτοι πλῆθος ἐλθόντες, Μακεδόνες ἐδειλίασαν· ὥς δὲ ὁ λόγος ἦλθεν ἐπὶ Ἀλέξανδρον, αὐτὸς καλεῖται πῦρ ἀνάπτεσθαι κύκλωθεν τοῦ φοσάτου. Τούτου δὲ γενομένου, τῆς τῶν ἐναλίων ζῶων ἐπιδρομῆς ἐλυτρώθησαν.

[ΚΕΦ. ΛΕ'.]

Ἐκεῖθεν δὲ διελθόντες καταντῶσιν εἰς τινὰ τόπον ἀλσώδη μὲν παντοίων ὀπύρων καρπὸς ἔχοντα, παρᾶλιος δὲ ἦν ὁ τόπος ἐκεῖνος. Ὡς οὖν εἶδεν Ἀλέξανδρος, ἐκεῖ διαναπαῦσαι τὸν στρατὸν διακελεύεται πάντα. Τοῦ δὲ φοσάτου παγέντος, ἐξήγε Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ δὴ δρᾶ νῆσον ἐν τῇ θαλάσῃ ἐκείνῃ, ὡς ἀπὸ σταδίων ἑξ τῆς γῆς ἀπέχουσαν· ἔδοξε δὲ αὐτὸν εἰσελθόντα τὴν νῆσον θεάσασθαι. Ἦν δὲ ἡ νῆσος τῶν

χοῖρος, καὶ ἐφοβήθημεν ἰδόντες τοιαῦτα ζῶα, καὶ καλεῖται αὐτὸν συλληρθῆναι. Ὁ δὲ συλληρθεὶς ἀναιδῶς ἡμᾶς κατώπτευσεν. Καὶ καλεῖται ἐκδύνηναι γυναῖκα καὶ προσεγενθῆναι αὐτῷ ἵνα ἐν θυμῷ αὐτῆς γέννηται. Ὁ δὲ ἀρπάσας αὐτὴν καὶ δρομαῖως (δρομῆως ἀπελθὼν?) ταύτην κατήσθιεν. Συνδραμόντων δὲ αὐτῶν τῶν στρατιωτῶν καταλαβεῖν αὐτὸν, ἐπαρτάρῃσεν (ἐγαργάρισεν conj. Berger. *et là gellait il tres-oribles cris, que chascun en avoit saour.* Ms. 7518) ἐν τῇ γλώττῃ αὐτοῦ· καὶ ἀκούσαντες οἱ λοιποὶ πάντοχοι (πάροικοι conj. Berger. *Fortasse latet gentis nomen, ut Παδαῖοι vel Παδδαῖοι, de quibus carnivoris v. Herodot. III, 90 ibiq. interpr.*) αὐτοῦ ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἔλους ἄνδρες ὡσεὶ μύριοι. Ἡμεῖς μὲν ἡμεθα μυριάδες τέσσαρες, καὶ καλεῖται καυθῆναι τὸ ἔλος, καὶ θεασάμενοι τὸ πῦρ ἔφυγον καὶ αὐτοί. Διῶξαντες αὐτοὺς ἐδήξαμεν ἐξ αὐτῶν ἄνδρας τριακοσίους, οἱ καὶ ἀποκρατῆσαντες τῆς τροφῆς διεφθάρσαν· οὐ γὰρ ἐλάλουν, ἀλλ' ὡς κύνες ὠλάτουν. *Post hac pergit cod B: ἐκεῖθεν δὲ ἀναχωρήσαντες ἦλθον εἰς τινὰ ποταμόν· ἐκείθεν οὖν παρεμβολὴν γενέσθαι etc, quae eadem leguntur in cod. C cap. 36, ubi vile. Ac omnino reliqua omnia quae in hac epistola leguntur, propter nimiam brevitatem saepe obscuriora, cod. C (c. 36—41) fusius exhibet eodem ordine, intermixtis et subjunctis aliis, quorum in epistola hac nulla fit mentio.*

Βραχμάνων ἦτοι τῶν Ὀξυδράκων· εἶγε δὲ αὐτοὺς ἡ νῆσος ἐκείνη, οὐχὶ ὡς ὄντας πολεμιστὰς τῷ πλήθει, ἀλλὰ γυμνοσοφιστὰς ὑπὸ καλύδας καὶ σπηλαιο οἰκούντας. Κελεύει δὲ ξύλα ἐνεχθῆναι καὶ ναῦν κατασκευασθῆναι. Καὶ διὰ πολλοῦ τοῦ τάχους οἱ Αἰγύπτιοι τὴν ναῦν κατεσκευάσαν. Μέλων δὲ Ἀλέξανδρος εἰσέναι εἰς αὐτὴν, καὶ πρὸς τὴν νῆσον ἐκπεῦσαι, ἐκώλυσε τοῦτον Φίλων δ φίλος αὐτοῦ εἰπών· «Μηδαμῶς τοῦτο ποιεῖ, Ἀλέξανδρε βασιλεῦ, ἀλλὰ πρῶτον ἐγὼ ἀπέλθω τὴν νῆσον θεάσασθαι, καὶ εἰ μὲν σωθησόμενος ἐπανήξω, τότε καὶ σὺ ἐπιβὰς τὰ δοκούντά σοι ποιεῖ.» Ἐπὶ τοῦτο δ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος τῷ Φίλῳ ἐφη· «Ἄλλ' οὐδ' ἐγὼ σε θελήσαιμι πρῶτον εἰσελθεῖν τὸν ἐμοὶ περιληγμένον, μήπως καὶ σὺ δυστυχήσης. Καὶ τίς μοι φίλος ἕτερος ἢ σὺ ἐν κόσμῳ, ἢ τίς μοι τῇ σῇ παρηγορήσει ἐν λύπῃ.» Ὁ δὲ Φίλων φησίν· «Εἰ μὲν Φίλων δ φίλος τοῦ βασιλέως Ἀλέξανδρου τελευτήσῃεν, εὐρεῖν ἂν ἔχῃ δ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος φίλον ἕτερον Φίλωνα· εἰ δὲ Ἀλέξανδρῳ τῷ βασιλεὶ συμβῇ τί τῶν ἀπροδοκῆτων, ὅλος ἐδυστύχησεν δ σύμπας κόσμος.» Ὡς οὖν ταῦτα εἶπεν ὁ Φίλων, εἰσέδου τὴν ναῦν καὶ τὴν νῆσον καταλαβὼν εὗρεν ἀνθρώπους ὁμοίους ἡμῖν κατὰ πάντα, τῇ Ἑλληνικῇ φωνῇ διαλεγόμενους. Θεασάμενος δὲ ὁ Φίλων εὐθέως πρὸς Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα παραγίνεται τὰ τῆς νήσου διηγουμένους αὐτῷ. Ἀκούσας δὲ ταῦτα Ἀλέξανδρος, ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ πενήτηκοντα ἄνδρας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ναῦν, Ἀντιόχον δὲ ἀντ' αὐτοῦ καταλιπὼν ἡγεῖσθαι τὸν στρατὸν μέχρις ἂν ὑποστρέψῃεν, καὶ ἐν ἐκείνῳ προσκαρτερεῖν τῷ τόπῳ διὰ τὸ ἐπιτήδειον εἶναι εἰς διατροφὴν λαοῦ, καὶ τὴν νῆσον καταλαβὼν ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος ὕλας πολλὰς καὶ δένδρα πολλὰ etc. quæ leguntur etiam in cod. B, qui sicuti cod. A. locum de Brachmanibus ex antiquiore historiæ nostræ recensione ponit post expeditionem contra Porum regem. Quare quæ in cod. C. jam sequuntur de Brachmanibus (cod. fol. 112 recto — fol. 134 vs.) hoc loco omitentes, lectorem relegamus ad librum tertium. Deinde pergit cod. C. fol. 134 :

[ΚΕΦ. Αζ'.]

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀκούσας ταῦτα πάντα καὶ ἰδὼν καὶ θαυμάσας σφόδρα καὶ κατανυγείς ἐπὶ τοῖς σοφοῖς καὶ ἀληθινοῖς λόγοις τοῦ Δανδάμεως, καὶ τοῦτον ἀσπασάμενος ἀπῆλθε φέρων πάντα ὅσα ἐνηνόχῃ δῶρα πλὴν τοῦ ἐλαίου, δ ἀνήλωσε τὸ πῦρ, καὶ τὴν ναῦν ἐπιβὰς μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ καταλαμβάνει τὸ αὐτοῦ στρατόπεδον. Οἱ δὲ πάνυ περὶ αὐτοῦ ἀσχιζόμενοι καὶ τῆς ἰδίας ἀπολεγόμενοι σωτηρίας· ὥς οὖν εἶδον αὐτὸν ἐρχό-

μενον, οὐ μετρίως ἐπληρώθησαν χαρᾶς. Καταλαβὼν δὲ Ἀλέξανδρος τὴν ἰδίαν φάλαγγα πάντας γησιῶς κατισπάζετο, καὶ καθεστὲς πάντα διηγῆσθαι αὐτοῖς ὅσα ἤκουσε παρὰ τοῦ Δανδάμεως. Ἀπάρας δὲ τῶν ἐκείσε ὤχετο τῆς ὁδοῦ.

Καὶ δι' ἡμερῶν πέντε ἦλθον εἰς τινὰ ποταμὸν, κακεῖ ἐκέλευσε Ἀλέξανδρος παρεμβολῆν γενέσθαι καὶ καθοπισθῆναι τῇ συνθηεῖα τὰ στρατεύματα (1) αὐτοῦ. Ἦσαν δὲ ἐν τῷ ποταμῷ δένδρα, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνατέλλοντι (2) καὶ τὰ δένδρα ἤσαν ὡς ἄνθρωποι μέχρις ὥρας ἑκτῆς, ἐπὶ δὲ ἐβδόμῃς ὥρας ἐξέλειπον, ὥστε μὴ φαίνεσθαι ὅλως· δάκρυα (3) δὲ εἶχον ὥσπερ συκῆς στακτὴν, πνοὴν δὲ πάνυ ἡδυτάτην καὶ καλὴν. Ἐκέλευσεν οὖν Ἀλέξανδρος ἐκκοπτεσθαι τὰ δένδρα καὶ σπόγγους ἐκλέγεσθαι τὰ τούτων δάκρυα. Αἰφνιδίως δὲ (4) οἱ ἐκλέγοντες αὐτὰ ἐμαστιγούντο ὑπὸ τινων δαιμόνων ἀοράτων (5). Καὶ τῶν μὲν μαστιγούντων ὁ φόρος ἡκούετο, καὶ τὰς πληγὰς ἐπὶ τῶν νῶτων ἐρχομένας ἔβλεπον· τοὺς δὲ τύποντας οὐκέτι τις ἐωράκει (6). Φωνὴ δὲ τις ἤρχετο λέγουσα μήτε ἐκκόπτειν μήτε συλλέγειν· εἰ δὲ μὴ παύσῃ, γενήσεται ἄφρων τὸ στρατόπεδον. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος φοβηθεὶς ἐκέλευσεν μήτε ἐκκόπτειν μήτε συλλέγειν τινὰ ἐξ αὐτῶν. Ἦσαν δὲ ἐν τῷ ποταμῷ λίθοι μέλανες. Ὅσοι οὖν ἤπτοντο τῶν λίθων τούτων, τὴν ἴσῃν χροίαν ἐλάμβανον τοῖς λιθοῖς. Ἦσαν δὲ καὶ δράκοντες ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ ἰχθύων πολλὰ γένη, ἅτινα πυρὶ οὐχ ἡψώντο, (7) ἀλλ' ἐν ὕδατι ψυχρῷ πηγαίῳ (8). Εἷς οὖν τῶν στρατιωτῶν λαβὼν ἰχθύν καὶ ἐκπλύνας καὶ βαλὼν εἰς ἄγρος (9) ἀφῆκε, καὶ εὗρε τὸν ἰχθύν ἡψῆμενον. Ἦσαν δὲ ἐν τῷ ποταμῷ ὄρεα παρεμπερῆ τοῖς ὀρέοις τοῖς παρ' ἡμῖν· εἰ τις οὖν αὐτῶν ἐθίγγανε (10), πῦρ ἐξέβαιεν ἐξ αὐτῶν.

[ΚΕΦ. ΑΖ'.]

Τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὤδευσαν πλανώμενοι. Ἐλεγον δὲ οἱ ὁδηγοὶ τῷ Ἀλέξανδρῳ· «Οὐκ οἶδαμεν ποῦ ὑπάγοιμεν, δέσποτα βασιλεῦ Ἀλέξανδρε· ὑποστρέψωμεν, ἵνα μὴ εἰς χεῖρονας τόπους ἡμεῖς ἐκπέσωμεν (1).» Αὐτοὺς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος οὐκ ἐβούλετο ὑποστρέψαι· καὶ δι' ἡμερῶν δέκα διελθὼν, τὸ τῆς ἡμέρας οὐκ ἦν φέγγος, ἀλλ' ἐπὶ ὥρας μῖδας μικρά τις ἐφαίνετο αὐγὴ (2). Ἰπνῆτα δὲ αὐτοῖς θηρία πολλὰ καὶ ἐξάποδα καὶ τριόφθαλμα καὶ πεντόφθαλμα (3), τὸ μῆκος ἔχοντα πῆχεις δέκα, καὶ ἄλλα πολλὰ γένη θηρίων· καὶ ἃ μὲν ἀνεχώρουν φεύγοντα, ἃ δὲ καὶ ἐφῆλλοντο αὐτοῖς. Εἵτα ἐλθὼν Ἀλέξανδρος εἰς ἀμμόδῃ τινὰ τόπον, θῆεν ἐξῆλθον θηρία ὅμοια ὀνάγροις, ἔχοντα ἀνὰ πῆγας εἰκοσι· οὐκ εἶχον δὲ ἀνὰ δύο ὀφθαλμοὺς, ἀλλὰ ἀνὰ ἑξ, τοῖς δὲ δυσὶ μόνις ἐβλεπον.

Cap. XXXVI. 1. τὰ συνήθη στρατεύματα B. || 2. τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος C. || 3. δάκρυα.. στακτὴν om. C, deinde exhihens πνοὴν δὲ εἶχον πάνυ etc. || 4. καὶ ἐφνιδίως C. || 5. ὑπὸ τινος δαίμονος ἀοράτου C. μοχ μαστιγούμενον C. || 6. τ. ἐτύποντας οὐκ ἐθεωροῦμεν B. || 7. sic B; ἐψούντο C. || 8. πηγμαίῳ (i. e. πηγιμαίῳ) B. || 9. ἄλος B, quod Bergerus II. p. 362 mutavit in ἄλας. || 10. ἡσθιεν ἐξ αὐτῶν πῦρ ἐξέβαινε ἐξ αὐτοῦ B.

Cap. XXXVII. 1. ἵνα... ἐκπέσωμεν om. B. || 2. καὶ δι' ἡμερῶν.. αὐγὴ om. B. || 3. καὶ πεντόφθαλμα om. B. || 4. addit B: ἄλλοι δὲ ἐκ τῆς γῆς ὕδνα ἔχοντες ἀνὰ λίτρας εἰκοσι πάντε τὸν σταθμόν. || 5. ἐρχομένας B.

Οὐκ ἦσαν δὲ μάχιμα, ἀλλὰ ἤπια. Καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ κατέβαλλον τοῖς τόξοις οἱ στρατιῶται. Κἀκεῖθεν ἀναχωρήσας Ἀλέξανδρος ἦλθεν εἰς τινα τόπον, ἐνθα ἦσαν ἄνθρωποι κυνοκέφαλοι, λαλοῦντες δὲ ἀνθρωπίνως τῇ ἰδίᾳ γλώσσει, δασεῖς, δερματοφόροι, ἰχθυοτάγοι· θαλασσίους δὲ ἰχθύας ἀγρεύοντες ἐκόμιζον τῷ στρατοπέδῳ αὐτοῦ ἐκ τῆς παρακειμένης αὐτοῖς θαλάσσης (α). Φῶικας δὲ πλείστας καὶ μεγάλας εἶδον ἐρπούσας (β) ἐπὶ τῆς γῆς. Πολλὰ δὲ οἱ φίλοι τῷ Ἀλεξάνδρῳ συνεβούλευσαντο ὑποστρέψαι· ἀλλ' οὐκ ἠβουλήθη θέλων ἰδεῖν τὸ τέλος τῆς γῆς.

[ΚΕΦ. ΑΗ'.]

Ἐκεῖθεν οὖν ἀναλαβὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἔρμηον ὠδευσεν ἐπὶ θάλασσαν, μηκέτι μὴδὲν ὁρῶν μήτε πετεινὸν μήτε θηρίον, εἰ μὴ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Τὸν δὲ ἥλιον (1) οὐκέτι ἐθεώρουν, ἀλλὰ μαῦρον τὸν αέρα ἐπὶ ἡμέρας δέκα· ἔλθων δὲ εἰς τινα τόπον παραθαλάσσιον, καὶ τὰς σκηνὰς ἐκεῖθεν καὶ τὴν παρεμβολὴν κελεύσας παγῆναι, ἀνῆλθεν σὺν τοῖς στρατιώταις εἰς πλοίαρῖα, καὶ κατέπλευσαν εἰς τινα νῆσον τῆς θαλάσσης, οὐ μακρὰν δὲ οὔσαν ἀπὸ τῆς γῆς, ἐν ᾗ ἤκουον λαλιὰς ἀνθρώπων Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ λαλοῦντων· τοὺς δὲ ἀνθρώπους τοὺς λαλοῦντας οὐδεὶς εἶώρα. Τινὲς δὲ στρατιῶται παραβουλεύσασθαι κολύμβῳ διῆλθον ἀπὸ τοῦ πλοιαρίου εἰς τὴν νῆσον τοῦ ἱστορήσαν αὐτὴν, καὶ εὐθέως καρκίνοι ἐξεληθότες ἐλκυσαν αὐτοὺς εἰς τὸ ὕδωρ. Φοβηθεὶς οὖν ὁ Ἀλέξανδρος ὑποστραφῆναι εἰς τὴν γῆν ἐκέλευσεν. Ἐξεληθόντες δὲ (2) τῶν πλοίων, ἔνθεν περιπατῶν Ἀλέξανδρος παρὰ τὴν ὀχθὴν τῆς θαλάσσης εὔρε καρκίνον ἐξεληθόντα εἰς τὴν ξηρὰν τὸ μέγεθος μέγα σφόδρα. Οἱ δὲ ἐμπρόσθιοι πόδες οἱ λεγόμενοι δίχληοι ἐκλύοντο. Ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ στρατιῶται καὶ βάλλοντες δόρασι, ἀνείλον αὐτὸν μετὰ βίου (3)· σιδηροὺς γὰρ οὐκ εἰσήρχετο ἐν τῷ δαστρῷ αὐτοῦ· τοῖς γὰρ ἐμπροσθίοις ποσὶ συνέτριβε τὰ δόρατα αὐτῶν. Ἀνελόντες δὲ αὐτὸν καὶ ἀναπτύξαντες εὗρον ἐν αὐτῷ μαργαρίτας ἐπὶ τῇ μεγάλῃ τιμῇ ἀξίους· οὐδεὶς γὰρ τῶν ἀνθρώπων τοιούτους μαργαρίτας πώποτε θεάσαστο. Τοῦτους ἰδὼν Ἀλέξανδρος ὑπέλαθεν ἐν τῷ τῆς ἀπλευστοῦ θαλάσσης βυθῷ αὐτοὺς γενέσθαι, ὅθεν ὑπενόησεν κλωδὸν (4) σιδηροῦν γενέσθαι μέγαν, ἔσωθεν δὲ τοῦ κλωδοῦ εἰσενεχθῆναι παμμεγέθη ὕελινον πῖθον, ἔχοντα τὸ πάχος σπιθαμῇ μίαν. Ἐκέλευσεν οὖν ὁ Ἀλέξανδρος ἐν τῷ πυθμένι τοῦ πύθου γενέσθαι τρυμαλιὰν (5) ὡς χωρεῖν ἀνθρώπου χεῖρα. Βουλόμενος δὲ κατελθεῖν καὶ μαθεῖν τί ἐστὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἔχει (6) κεκλεισμένην τὴν τρυμαλιὰν τὴν οὔσαν ἐν τῷ πυθμένι ἑσῶεν, ὅπως κατελθόντος αὐτοῦ [δυνήθει] εὐθέως

ἀνοίξας καὶ ἐξαγαγεῖν αὐτοῦ τὴν χεῖρα διὰ τῆς τρυμαλιᾶς καὶ εὐθέως λαβεῖν ἐκ τῆς παρακειμένης ψάμμου τὸ εὔρεθὲν ἐν τῷ πυθμένι τῆς τοιαύτης θαλάσσης, καὶ πάλιν εἰσενεχεῖν τὴν χεῖρα καὶ φράζει τὴν τρυμαλιὰν. Ὁ καὶ πεποίηκεν. Ἐκέλευσε δὲ γενέσθαι ἄλυσιν (7) ὥσπερ πηχῶν διακοσίων ἢ ὀργυῶν, καὶ προσέταξε ἵνα μηδεὶς ἀνελκύσει αὐτὸν, ἐὰν μὴ πρῶτον ἢ ἄλυσιν παραχθῇ· (ἵνα ὅταν κατέλθῃ ὁ Ἀλέξανδρος ἐν τῷ πυθμένι τῆς θαλάσσης, εὐθέως παραξῇ τὸν κλωδὸν, καὶ τότε οὗτοι ἀνάγῳσιν αὐτόν.) Μετὰ γοῦν τὸ κατασκευασθῆναι πάντα, εἰσῆλθεν ὁ Ἀλέξανδρος ἐν τῷ ὑελῷ πύθῳ μετὰ τοῦ κλωδοῦ βουλόμενος ἐπιχειρεῖν ἀδυνάτοις· εἰσελθὼν δὲ, διὰ μολύβδου ἐκλείσθη ἡ εἰσόδος. Καὶ κατελθὼν πήχεις ἑκατὸν εἴκοσι, ἰχθὺς μέγας διῆλθε καὶ τῇ κέρῳ αὐτοῦ κρούσας τὸν κλωδὸν, ἀνήγαγον αὐτὸν διὰ τὸ τὴν ἄλυσιν παραχθῆναι. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος προσέταξε πάλιν καταγαγεῖν αὐτόν. Καὶ αὖθις τὸ αὐτὸ ἐγένετο. Τρίτον οὖν καταβὰς ὥσπερ πήχεις διακοσίας, ἔβλεπεν διὰ τοῦ ὕελου περικυκλοῦντα αὐτὸν πλήρη ἰχθύων· καὶ ἰδοὺ ἔλθων παμμεγεθέστατος (8) ἰχθύς ἔλαβεν αὐτὸν σὺν τῷ κλωθῷ ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ καὶ ἀνήγαγεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν μακρόθεν τῶν πλοιαρίων μιλίου ἑνός. Ἦσαν δὲ οἱ κατάγοντες αὐτὸν ἑκατὸν πεντήκοντα· καὶ πάντας εἴλυσαν ὁ ἰχθύς σὺν τοῖς τέσσαρσι πλοιαρίοις. Φθάσας δὲ σὺν τῷ κλωθῷ ἐν τῇ ξηρᾷ καὶ τοῖς ὁδοῦσι τὸν κλωδὸν ἀποτινάξας ἔρριψεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ξηρὰν. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος ἡμίπνοος ὅλος καὶ σύντρομος ἐξελθὼν καὶ νενεκρωμένος ἐκ τοῦ φόβου αὐτοῦ, ἡὐχαρίσθη τῇ ἀνῳ προνοίᾳ τῇ φυλαξίᾳ αὐτὸν ἐκ τοῦ πονηροῦ θηρὸς ἐκείνου· ὁμῶς εἶπε πρὸς ἑαυτὸν· « Ἀπόσχου, Ἀλέξανδρε, ἀδυνάτοις ἐπιχειρεῖν, μήπως ἐρευνῶν ἀνιχνεύτοις βυθοῖς καὶ τοῦ ζῆν στερηθῇς. » Καὶ εὐθέως προσέταξε τὸ στρατόπεδον ἐκεῖθεν ἀπάραι καὶ ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν πορεύεσθαι.

[ΚΕΦ. ΑΘ'.]

Ἐκεῖθεν οὖν πάλιν ὠδευσεν Ἀλέξανδρος μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ· καὶ ἀναχωρήσαντες εἰς τόπον τινὰ ἐπίπεδον· μέσον δὲ τῆς πεδιάδος φάραγξ ἦν διαχωρίζουσα. Ἐκείνην οὖν Ἀλέξανδρος γεφυρώσας ἔγραψεν ἐν αὐτῇ γράμματα Ἑλληνικὰ καὶ Περσικὰ καὶ Αἰγυπτιακά· αἱ δὲ γραφαὶ διηγόρευον ταῦτα· « Ἐνθάδε Ἀλέξανδρος εἰσελθὼν ἤγειρεν ἀψίδα, ἐν ᾗ πανστρατὶ διαβὰς, ἄκρας θέλων γαίτας καταλαβεῖν, ὡς τῇ προνοίᾳ ἔδοξε. » Καὶ διὰ τριῶν (1) ἡμερῶν ἦλθεν εἰς τόπους ὅπου ὁ ἥλιος οὐκ ἔλαμπεν. Ἐκεῖ οὖν ἐστὶν ἡ καλουμένη μακάρων χώρα. Καὶ καταλείψας (2) Ἀλέξανδρος τὴν ἀπαρτίαν τοῦ φοσάτου καὶ τὸν πεζὸν λαὸν μετὰ τῶν γερόντων

Cap. XXXVIII. 1. οὐρανὸν B; et mox μελάνον pro μαυρόν. || 2. Quae sequuntur inde ab ἐξεληθόντες δὲ usque ad finem hujus capitis non habet cod. B, qui pergit verbis: καὶ πάλιν ἦλθον μετὰ δύο ἡμερῶν εἰς τόπους ὅπου ὁ ἥλιος οὐ λάμπει etc. (v. cap. 39 init.). || 3. sic cod.; conj. βίας, quamvis ne hoc quidem genuinum sit. || 4. κλωδὸν cod.; corr. l'ergar de Xivrey in Notices et Extr. des Manusc. tom. XIII, p. 185, ubi locum hunc exscriptum habes. || 5. τρυμαλιὰν cod.; corr. Berger. || 6. ἔχειν δὲ cod. || 7. ἄλυσσον cod. || 8. παμμεγεθέστατος cod.

Cap. XXXIX. 1. δῦο B. || 2. B. nihil nisi haec: καὶ θέλοντός μου ἱστορῆσαι καὶ ἰδεῖν τοὺς τόπους ἐκείνους ἐπεχείρησε λαβεῖν

καὶ τῶν γυναικῶν, ᾗθελησε παραλαβεῖν ἐπιλέκτους νέους τοῦ ἱστορῆσαι καὶ ἰδεῖν τοὺς τόπους ἐκείνους. Καλλισθένης δὲ τις φίλος αὐτοῦ συνεβουλεύσατο αὐτῷ εἰσελθεῖν σὺν φίλοις τεσσαράκοντα καὶ παισὶν ἑκατὸν καὶ στρατιώταις χιλίοις διακοσίοις. Ἐπορεύθη οὖν (3) Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς σὺν αὐτοῖς παραγγείλας μὴ συνακολουθεῖσαι τινα γέροντα μεθ' ἑαυτῶν. Εἷς δὲ τις γέρων περιέργο· ἔχων δύο υἱοὺς γενναίους καὶ ἀληθεῖς στρατιώτας, λέγει πρὸς αὐτούς· « Τέκνα, ἀκούσατε τοῦ πατρὸς ὑμῶν, καὶ λάβετέ με μεθ' ὑμῶν, καὶ οὐχ εὐρεθίσομαι κενὸς ἐν τῇ ὁδῷ· οἶδα γὰρ ὅτι ἐν καιρῷ περιστάσεων ζήτησις μέλλει γενέσθαι γέροντος· ὑμεῖς οὖν οἱ ἔχοντές με μεθ' ὑμῶν ἐκεῖ μεγάλως τιμηθήσεσθε παρὰ τὸν βασιλέως ἡμῶν. Μήπως εὐρεθέντες παραβρίναι τὸ πρόσταγμα αὐτοῦ, τοῦ ζῆν στερηθῆτε, νῦν ἀναστάντες κείρατέ μου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν πῶγωνα· καὶ ἀλλὰ τὰς τὰς τρίχας καὶ τὸ σῆμα πορεύσομαι μεθ' ὑμῶν, καὶ ἐν καιρῷ δέοντι μεγάλως ὑμᾶς ὠφελήσω. » Οἱ δὲ ποιήσαντες τὸ κελευθὲν παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἀπῆραν μετ' αὐτῶν τὸν γέροντα τὸν πατέρα αὐτῶν. Καὶ οὕτως ὠδευσαν σὺν τῷ Ἀλεξάνδρῳ, καὶ εὗρον τόπον διμυγλώδη. Μὴ δυνάμενοι δὲ πορρωτέρω προβῆναι διὰ τὸ ἄδαιον εἶναι τὸν τόπον, ἀπῆραν ἐκεῖθεν τὰς σκηνὰς αὐτῶν. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ λαβὼν τοὺς χιλίους ἐνόπλους, εἰσῆλθεν ὁ Ἀλέξανδρος μετ' αὐτῶν ἱστορῆσαι, μήπως ἐνταῦθα εἰσι τὰ ἄκρα τῆς γῆς. Καὶ εἰσελθὼν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς μέρεσιν εἶδε μέρος τόπου φωτεινότερον· καὶ ὠδεύσε τόπους ἐρήμους καὶ κρημνῶδεις ἕως ἡμέρας ἡμισυ. Τοῦτο δὲ οὐκ ἐκ τοῦ ἡλίου ἐπέγνω, ἀλλὰ σχοινοῖς ἐμέτρα τὴν ὁδὸν κατὰ τὴν γεωμετρίαν, καὶ ἐπέγνω τὴν ὥραν. Μετὰ δὲ ταῦτα φοβηθεὶς ὁ Ἀλέξανδρος, ὑπέστρεψε διὰ τὸ τὴν ὁδὸν ἄδαιον εἶναι. Ἐξελθὼν δὲ ᾗβουλήθη ἔλθειν ἐν τοῖς δεξινοῖς μέρεσιν· ἦν γὰρ πεδὶον ὁμαλὸν, πλὴν ζοφῶδες καὶ σκοτεινόν. Ἀδρός οὖν ἐν ἀμυχχανίᾳ γενόμενος, ὅτι οὐδεὶς τῶν νέων συνεβούλευσεν αὐτῷ εἰσελθεῖν ἐν τῷ ζοφῶδι τόπῳ· μήποτε γὰρ τῶν ἀρρένων ἵππων διὰ τοῦ σκότους τῆς μακρᾶς ὁδοῦ κοπιασάντων, οὐ δυνήσονται ὑποστρέψαι· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπε πρὸς αὐτούς· « Ὡ γενναῖοι στρατιῶται, πάντες ἐν τοῖς πολέμοις νῦν ἐγνώκατε, ὅτι ἄνευ βουλῆς καὶ συνέσεως οὐδὲν ἔστι γενναῖον· καὶ γὰρ ἔλθων γηραιὸς συνεβούλευεν [ἀν] ἡμῖν (4) πῶς δεῖ εἰσελθεῖν ἐν τῷ ζοφῶδι τόπῳ τούτῳ. Ἀλλ' οὖν τις ἐν ὑμῖν γενναῖος ἀπελθὼν ἐν τῇ παρεμβολῇ ἡμῶν ἐνεγκάτω (5) μοι γέροντα καὶ λήψεται παρ' ἐμοῦ χρυσίον πολύ. » Οὐδεὶς δὲ ὑπῆρθε ἐξ αὐτῶν τοῦτο ποιῆσαι διὰ τὸ τῆς ὁδοῦ μῆκος καὶ διὰ τὸν ἀέρα ἀφεγγῇ εἶναι. Καὶ προσελθόντες οἱ υἱοὶ τοῦ γέροντος λέγουσιν

αὐτῷ· « Εἰ ἀνεξικάκως ἀκούεις ἡμῶν, βασιλεῦ, ἐροῦμέν τι πρὸς σε. » Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος εἶπεν· « Ὅπ' ἂν βούλησθε, εἰπατε· διμυμῇ γὰρ τὴν ἄνω πρόνοιαν τοῦ μὴ ἀδικῆσαι ὑμᾶς. » Οἱ δὲ εὐθέως διηγῆσαντο αὐτῷ περὶ τοῦ πατρὸς αὐτῶν καὶ δραμόντες παρέστησαν αὐτῷ τὸν γέροντα. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἰδὼν κατησπάσατο αὐτόν, καὶ βουλὴν ᾗτειτο δοῦναι αὐτοῖς. Ὁ δὲ γέρον ἔφη· « Ἐξεστί σοι, ὦ βασιλεῦ Ἀλέξανδρε, τοῦτο γινῶμαι, ὅτι εἰ μὲν ἵπποι εἰσέλθουσιν, οὐκέτι τὸ φῶς ὀφει. Ἐπὶλεξον οὖν ἵππους θηλείας ἐχούσας πῶλους, καὶ τοὺς μὲν πῶλους ἔασσον ἐνταῦθα, ἡμεῖς δὲ εἰσελθόντες μετὰ τῶν θηλείων ἵππων, ἄξουσιν ἡμᾶς αὐταὶ ἐκεῖσε. » Ζήτησας οὖν ὁ Ἀλέξανδρος ἐν ἐκείνῳ πᾶσι τοῖς οὔσι μετ' αὐτοῦ, οὐχ εὗρεν εἰ μὴ ἑκατὸν ἵππους θηλείας μετὰ τῶν πῶλων αὐτῶν. Λαβὼν οὖν αὐτάς καὶ ἑτέρας ἑκατὸν ἐπιλέκτους, ὁμοίως καὶ ἄλλους πλείστους βαστάζοντας τὰς τροφὰς αὐτῶν, εἰσῆλθον κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ γέροντος, ἔασσαντες ἐξω τοὺς πῶλους. Ὁ δὲ γέρον παρήγγειλε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ὅτι δ' ἂν εὕρωσι μετὰ τὸ εἰσελθεῖν ἐπὶ τῆς γῆς κείμενον, τοῦτο συναγείν καὶ βάλλειν ἐν τοῖς μαρσίτοις αὐτῶν. Καὶ εἰσῆλθον μετὰ Ἀλεξάνδρου τριακόσιοι ἐξήκοντα (6) στρατιῶται. Καὶ οὕτως εἰσερχόμενοι ὁδὸν σκοτεινὴν ἐπὶ σχοίνοισι δεκαπέντε, εἶδον τινὰ τόπον, καὶ ἦν ἐν αὐτῷ πηγὴ διαυγῆς, ἥς τὸ ὕδωρ ἡστραπτειν ὡς ἀστραπὴ· ἦν δὲ ὁ ἀὴρ ἐκείνος εὐώδης καὶ πάνυ γλυκύτατος (7). Πρόσπεινος δὲ γινόμενος Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἠθέλε γυμνασθαι ἀρτου, καὶ καλέσας τὸν μάγειρον αὐτοῦ δνόματι καλούμενον Ἀνδρέαν (8), εἶπεν αὐτῷ ἵνα εὐτρεπίσῃ προσάγων. Ὁ δὲ αὖτον τάριχον (9) λαβὼν ἐπορεύθη ἐπὶ τὸ διαυγὲς ὕδωρ τῆς πηγῆς ἐκπλῦναι τὸ ἔδεσμα. Καὶ εὐθέως βραχὲν (10) ἐν τῷ ὕδατι ἐψυχώθη καὶ ἐξέφυγε τῶν χειρῶν τοῦ μαγείρου (11). Ὁ δὲ μάγειρος οὐδενὶ ἐδῆλωσε τὸ γεγόμενον· αὐτὸς δὲ λαβὼν (12) ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὕδατος ἐν σκευῇ τινὶ ἀργυρέῳ ἐφύλαξεν· ἦν γὰρ πᾶς ὁ τόπος ἐκείνος βρύων ὕδατα, ἐξ ὧν πάντες ἐπιον καὶ ἔλαβον τροφῆς.

[ΚΕΦ. Μ'.]

Μετὰ δὲ τὸ λαβεῖν βρώσεως, πάλιν ὠδεύσας Ἀλέξανδρος σχοίνοισι τριάκοντα, εἶδε λοιπὸν αὐγὴν ἀνευ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἀστρῶν· καὶ ἐθεάσατο τρία (1) ὄρνεα πετόμενα καὶ μόνον ἔχοντα ὄψεις ἀνθρωπίνας, Ἑλληνικῇ δὲ διαλέκτῳ ἐξ ὕψους κραυγάζοντα αὐτῷ· « Ἡ χώρα ἦν (2) πατεῖς, Ἀλέξανδρε, τοῦ θεοῦ μόνου ἔστιν ἀνάστρεψε δεξιαιε· μακρῶν χώρων πατεῖν οὐ δυνήσῃ (3). Ἀνάστρεψον οὖν, ἄνθρωπε, καὶ τὴν δεδομένην σοι γῆν πάτει, καὶ μὴ κόπους πάρεχε σεαυτῷ (4). »

τοὺς ἰδίους μου δούλους καὶ εἰσελθεῖν πρὸς αὐτούς. Καλλισθένης δὲ κτλ. || 3. *Sequentem narrationem paucis indicat epistola cod. B* ita pergentis : ἐξω δὲ μετὰ (sic) τὴν ὁδὸν ἐπενοήσαμεν δνοὺς θηλείας ἐχούσας πῶλάρια εἰς τὴν παρεμβολὴν τοῦ φροστού κρατηθῆναι. Καὶ οὕτως εἰσερχόμεθα ὁδὸν σκοτεινὴν ἐπὶ σχοίνοισι δεκαπέντε etc. ut in cod. C. || 4. συνεβούλευσεν ἡμῖν ἐκεῖ. || 5. ἀπελθεῖν.. ἐνεγκει cod. ; possis etiam : ἐάν.. ἐνεγκη.. λήψεται || 6. ἐξήντα cod. || 7. ἦν δὲ ὁ ἀήρ.. γλυκύτατος iterum om. B. || 8. nomen coqui om. B. || 9. ὠστάρικον C. τάρικον B. || 10. τὸ ἔδεσμα add. B. || 11. addit B : ἦσαν δὲ πάντες οἱ τόποι ἐκεῖνοι ἐννυγιοί, quae paulo post significat C. || 12. haec om. B pergens : πάλιν οὖν ὠδεύσαντες σχοίνοισι λ' etc.

Cap. XL. 1. δύο B rectius. || 2. ποῖαν χώραν πατεῖς, Α., τὴν θεοῦ μόνον B. || 3. μ. συνάπτειν οὐ δύνασαι B. || 4. καὶ τοῖς

Σύντρομος δὲ γενόμενος Ἀλέξανδρος τάχιστα ὑπήκουσε τῆς φωνῆς τῆς ὑπὸ τῶν ὀρνέων αὐτῷ δεδομένης. Τὸ δὲ ἕτερον ὄρνενον πάλιν ἐφθέγγετο (δ) αὐτῷ· « Ἐκκαλεῖ σε ἡ ἀνατολή, Ἀλέξανδρε, καὶ ἡ Πύρου βασιλεία νίκη ὑποταχθήσεται σοι. » Καὶ ταῦτα εἰπόν τὸ ὄρνενον (ε) ἀνέπτη. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐξυλευσάμενος (γ) τῇ ἄνω προνοίᾳ, ἐκέλευσεν Ἀντιόχῳ τοῖς στρατιωταῖς ἐπιστημῆναι· « Ἐκαστος θ βούλεται τῶν ὧδε ἀράτω, εἴτε λίθον εἴτε πηλὸν ἢ καὶ ξύλον. » Καὶ τοῖς μὲν ἔδοξε τοῦτο ποιεῖν, τοῖς δὲ λῆρος ἔδοκει τὸ ῥῆμα τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὡς δὲ πορευόμενοι, εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος τῷ Φίλωνι· « Κάτελθε τοῦ ἵππου καὶ δ ἐν τῇ χειρὶ σου τύχη ἂν ἀνάλαβε τοῦτο. » Κατελθὼν δὲ ὁ Φίλων λίθον εὔρεν ὡς εἴκοι κοινὸν τῶν ἀχρήστων. Ἄρας δὲ τοῦτον ὦγετο μετὰ Ἀλεξάνδρου. Πολλοὶ οὖν καὶ τῶν στρατιωτῶν ἐκ τῆς παρακειμένης ὕλης ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ ἔλαβον ἕκαστος θ εὔρεν. Ἐξαίρετως δὲ κατὰ τὴν κελυσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, οἱ υἱοὶ τοῦ γέροντος ἐπλησαν τοὺς μαρσίπους αὐτῶν, μηκέτι περιπατεῖν ἰσχύοντες. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἔχων τοὺς ὁδηγούς (η), τὰς ὄνους ἐμπροσθεν ἐβάλλε· καὶ πάλιν κατὰ τὴν ἄμαξαν ἐπορεύετο τῶν ἀστέρων, καὶ διὰ τιῶν ἡμερῶν (θ) ἐξῆλθε πρὸς τὴν φωνὴν τῶν θηλείων ἵππων (ιϞ). Καὶ οὕτως τῆς παννυχίου (ιι) ἐκείνης ἐξήσαν γῆς.

[ΚΕΦ. ΜΑ'.]

Ὅτε οὖν ἐξῆλθον (ι) εἰς τὸ φῶς ἐνθα ἦσαν οἱ ἕτεροι στρατιῶται, καὶ ἀλλήλους θεασάμενοι εὔρον μαργαρίτας καὶ λίθους τιμῆς ἀξίους. Τούτους ἰδόντες πάντες μετεμεληθήσαν ὀφτίνας οὐκ ἔλαβον· ὅσοι δὲ ἔλαβον ὑπερῆρχοντο πάντες τῷ γέροντι καὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ διὰ τὴν ἀγαθὴν αὐτῶν βουλὴν. Ὁ δὲ Φίλων τὸν λίθον πρὸς Ἀλεξάνδρον ἤγαγε, καὶ ὅλος ἦν χρυσὸς εὐροῖκος. Τότε οὖν καὶ ὁ μάγειρος ὑψηγγάσας πῶς ἐψυχώθη τὸ ἔδεσμα. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ὀργισθεὶς ἐκέλευσεν αὐτὸν δεινὴς μαστιγωθῆναι. Ὁμοῦς εἶπε πρὸς αὐτὸν· « Τί σοι ὄφελος, Ἀλέξανδρε, μεταμεληθῆναι ἐπὶ πράγματις παρελθόντος; » Οὐκ ἔφη δὲ ὅτι ἐπιεν ἐκ τοῦ ὕδατος, ἢ ὅτι ἐφύλαξεν αὐτό. Τοῦτο δὲ ὁ μάγειρος οὐκ ὁμολογήσαι εἶχεν, εἰ μὴ ὅτι ἐψυχώθη τὸ ταρίχιον (α). Προσελθὼν δὲ ὁ πονηρὸς μάγειρος ἐκείνος τῇ θυγατρὶ Ἀλεξάνδρου τῇ ἐκ τῆς παλλακῆς Οὐνῆς γεννηθείσῃ καλουμένῃ Καλῇ, ἐπλάνησεν αὐτὴν ὑποσχόμενος δοῦναι πιεῖν ὕδωρ ἐκ τῆς ἀθανάτου πηγῆς· δ καὶ ἐποίησεν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τοῦτο μαθὼν, ἐφθόνησε τὴν ἀθανασίαν αὐτῶν. Καὶ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα προσκαλεσάμενος, εἶπεν αὐτῇ· « Λαβοῦσα τὸν ἱματισμὸν σου ἐξελθε ἀπεντεύθεν· ἰδοὺ γὰρ γέγονας δαίμων ὡς ἀθανατισθεῖσα· ἔση δὲ καλοῦ-

μένη Νηρεΐς, ὡς ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ αἶδιον σχοῦσα, καὶ ἐνταῦθα κατοικήσεις. » Ἡ δὲ κλαίουσα καὶ ὀδυρομένη ἐξῆλθε τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθεν ἐν ἐρήμοις τόποις μετὰ τῶν δαιμόνων. Τὸν δὲ μάγειρον προσέταξε δεθῆναι λίθῳ ἐν τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ καὶ ριφθῆναι ἐν τῇ θαλάσῃ. Ὁ δὲ ριφθεὶς ἐγένετο δαίμων καὶ κατώκησεν ἐκεῖ ἐν τινι τόπῳ τῆς θαλάσσης· ἀφ' οὗ ἐκλήθη ὁ τόπος Ἀνδρεαντικός. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ μαγείου καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐπέλαθε διὰ τῶν σημείων τούτων ἐκεῖσε εἶναι τὰ ἄκρα τῆς γῆς. Ὡς δὲ ἐφθασαν εἰς τὴν ἀψίδα ἣν ἐκτίσεν Ἀλέξανδρος, ἔγραψε πάλιν ἐν αὐτῇ οὕτω διὰ γλυφίδος· « Οἱ βουλόμενοι εἰσελθεῖν ἐν τῇ τῶν μακάρων χώρα δεξιᾷ πορευέσθωσαν. »

Προσέταξεν οὖν συλληφθῆναι ἐκ τῶν ὀρνέων τοῦ τόπου ἐκείνου δύο. Καὶ ἦσαν πάνυ μέγιστα καὶ ἀλκιμώτατα καὶ ἡμερα· βλέποντα γὰρ τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἔφευγον. Τινὲς δὲ τῶν στρατιωτῶν καὶ ἐπέβαλον ἐν τοῖς ὤμοις αὐτῶν, τὰ δὲ βασταζόντα ἀνίπτοντο· ἤσθιον δὲ καὶ θῆρας ἀγρίους· ἐνθίνει καὶ πλείεστα τῶν ὀρνέων ἦλθον πρὸς αὐτοὺς διὰ τοὺς ἵππους ὀνησκοντας. Δύο δὲ ἐξ αὐτῶν κρατήσας ὁ Ἀλέξανδρος προσέταξε μὴ φαγεῖν βρώματα μέχρι τριῶν ἡμερῶν· τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ προσέταξε κατασκευασθῆναι ξύλον ὁμοίον ζυγῷ καὶ τοῦτο προσδεθῆναι ἐν τοῖς τραχήλοις αὐτῶν. Εἴτα ἔλθων αὐτὸς ἐν μέσῳ τοῦ ζυγοῦ ἐκράτησε τὸ δόρυ ὥσει πῆχυν τὸ μῆκος ἔχον ἐπάνω ἦπαρ. Εὐθὺς οὖν ἀναπάντα τὰ ὄρνεα τοῦ φαγεῖν τὸ ἦπαρ, ἀνῆλθε μετ' αὐτῶν ὁ Ἀλέξανδρος ἐν τῷ ἀέρι εἰς τὸ ὕψος. Πάνυ δὲ ἔτρεψε διὰ τὴν τοῦ αἵρος ψυχρότητα τὴν ἐκ τῶν ὀρνέων ἐκείνων γεγεννημένην. Εἴτ' εὐθὺς συναντᾷ αὐτὸν πετεινὸν ἀνθρωπομόρφον, καὶ λέγει αὐτῷ· « Ἀλέξανδρε, τὰ ἐπίγεια μὴ γινώσκων, πῶς τὰ οὐράνια καταλαβεῖν ἐπιζητεῖς; ὑπόστρεψον οὖν διὰ τάχους ἐπὶ τὴν γῆν, μήπως ὀρνέοις τούτοις καταδύρωμα γενήσῃ. Καὶ πάλιν, φησὶ, πρόσγες ἐπὶ τὴν γῆν κάτω. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος μετὰ φόβου προσεῖχε, καὶ ἰδοὺ εἶδεν ὅτι ὄφεις μέγας κύκλῳ, μέσον δὲ τοῦ ὄφους ἄλλον (α). Καὶ λέγει αὐτῷ δ συναντήσας· « Ἰνῶσκεις τί ἐστὶ ταῦτα; ἢ ἄλλον ἐστὶν ὁ κόσμος, ὁ δὲ ὄφεις ἡ θάλασσα ἡ κυκλοῦσα τὴν γῆν. » Αὐτὸς δὲ ὑποστρέψας τῇ βουλῇ τῆς ἄνω προνοίας κατήλθεν ἐπὶ τὴν γῆν μακροθέν τοῦ στρατοπέδου αὐτοῦ ὁδὸν ἡμερῶν ἐπτὰ. Εἶχε δὲ ἐκεῖ σατράπην αὐτοῦ, καὶ λαβὼν παρ' αὐτοῦ ὁδὸν ἡμερῶν ἐπτὰ, εἶχε κακεῖ σατράπην αὐτοῦ· καὶ λαβὼν παρ' αὐτοῦ τριακοσίους ἱππεῖς ἐπορεύθη σὺν αὐτοῖς καὶ ἦλθεν εἰς τὸν στρατὸν αὐτοῦ. Οὐκέτι οὖν προσέθετο ἀδυνάτους ἐπιχειρεῖν. Ὡς εἶδον οὖν οἱ μετ' αὐτοῦ ἐκ τῆς τῶν μακάρων χώρας

σύν σοι add. B; mox τάχιστα Berger. corr. pro κάλλιστα. || 5. ἑλληνικῇ φωνῇ add. B. || 6. εἰπόντα τὰ ὄρνεα B. || 7. ἐγὼ δὲ ἐξυλευσάμενος καὶ κρατῶν τοὺς ὁδηγούς τῶν ὄνων ἐμπροσθεν βάλλοντας πάλιν κατὰ τὴν ἄμαξαν etc. B, missis intermediis. || 8. τὸν ὁδηγὸν C. || 9. εἰ ἡμερῶν εἰκοσι δύο B. || 10. τῶν πῶλων καὶ τῶν μητέρων αὐτῶν B. || 11. πανηγίου C; B. hoc om.

Cap. XLI. 1. Col. B: Καὶ ἐξεληθόντων ἡμῶν πρὸς τὸ φῶς εὐζέθησαν χρυσίον δόκιμον λαβόντες. Τότε οὖν καὶ ὁ μάγειρος ζηγγάσας πῶς ἐψυχώθη τὸ ἔδεσμα· ἐγὼ δὲ ὀργισθεὶς ἐκόλασα αὐτόν. Ἐρρωσο. Hactenus litera. Deinde pergit: Μετὰ δὲ ταῦτα τὴν ὥροισιαν ἐποιεῖτο Ἀλεξ. etc., quae leguntur initio libri tertii. || 2. τὸ ταράχιον cod. || 3 ἄλλων cod.; idem mox ἄλλων.

ἐξεληθόντες στρατιῶται· ὅτι Ἀλέξανδρος ἐβράδυνεν, ἤλθον καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ εὗρον αὐτὸν ἐκεῖ. Κάκεισε διαναπαυσάμενοι ἀνθυποστρέφουσι καὶ διαπερῶσιν Ἀλέξανδρῳ ἀνθρωποειδῆ ὄρνεα λέγοντα· «Ὅς τὴν δεξιὰν ἀνθυποστρέψει δδὼν, θαυμάσια ὄψεται.» Ὁ καὶ ἐποίησεν Ἀλέξανδρος.

[ΚΕΦ. ΜΒ'.]

Καὶ μετὰ ταῦτα δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ὁ Ἀλέξανδρος διοδεύσας ἐν τινὶ κατέλαβε λίμνην. Ἐκεῖ δὲ τὸ φασάτον διανεπαύσατο· τὸ δὲ ὕδωρ ἐκείνο μέλιτος ἀνόμοιον ἦν. Ἐν δὲ τοῖς ἄκροις λίμνης εἰσθὰς ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ διὰ τὸ διαγῆς τοῦ ὕδατος ἰχθύς τούτου θεασάμενος ὤρμησε κατ' αὐτοῦ· ὅπερ ἰδὼν ὁ Ἀλέξανδρος, εὐθέως τῆς λίμνης ἀπεπήδησεν. Ὁ δὲ ἰχθύς τῷ τάχει τοῦ πηδήματος συνεπαρθεὶς ἐκ τοῦ ὕδατος ἐξερρίφη. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν Ἀλέξανδρος ἀντιστραφεὶς ἐπληξε τῷ ὀράτι. Ἦν δὲ θέαμα τῷ μεγέθει. Κελεύει δὲ τοῦτον ἐπ' ὄψεσιν αὐτοῦ ἀνατεμεῖν, ὥς ἂν ἰδῇ τὴν τῶν ἐγκάτων αὐτοῦ διάθεσιν. Τούτου δὲ γενομένου, ἐξέλαμψε λίθος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτοῦ, ὥς πάντας δοκεῖν λαμπάδιον εἶναι. Λαβὼν δὲ τὸν λίθον ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ χρυσῷ ἐνθεὶς τοῦτον ἐν ταῖς νυξὶν ἀντὶ φανοῦ ἐχρᾶτο. Ἐν δὲ τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ γυναῖκες τῆς λίμνης ἐξήσαν, καὶ κύκλῳ τοῦ φασάτου περιτοῦσαι μέλος τι θερπνόντατον ἔλεγον, ὥστε θεαθῆναι πᾶσι καὶ τῶν ἁσμάτων ἐκείνων ἀκοῦσαι· καὶ πάλιν ἀφανεῖς ἐγένοντο. Τῆς δὲ ἔω καταλαβούσης, τὴν προκειμένην ὁδὸν ἐποιεῖτο. Τὴν ἐκείσε οὖν διελθὼν πορείαν ἡμέρας μιᾶς, κατέλαβε τόπον τινά· ὁ δὲ τόπος ἦν λείος· καὶ δὴ ἀνθρωποειδῆ ζῶα ἐφάνιντο· ἀπὸ μὲν κεφαλῆς μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ τέλειοι ἄνθρωποι ὑπῆρχον, κάτωθεν δὲ ἵπποι. Καὶ αὐτοὶ εἰς πλῆθος ἦσαν, τόξα ταῖς χερσὶν ἔχοντες. Τὰ δὲ βέλη αὐτῶν οὐκ ἦν σίδηρος, ἀλλ' ἀντὶ σιδήρου λίθοι ὀρείς. Καὶ αὐτοὶ πρὸς μάχην ἦσαν ἑτοιμοί. Ὡς δὲ θεάσατο ὁ Ἀλέξανδρος, κελεύει τὸ φασάτον ἐκείσε παγῆναι, καὶ κύκλῳ τῆς φάλαγγος παμμέγεθες ὄρυγμα γενέσθαι καὶ τοῦτο στεγάσαι καλάμοις καὶ χόρτῳ προστάξεν. Ἐωθεν δὲ πλησίον τῆς διώρυγος ὀλίγους ἔστησε τοξότας· ἐν δὲ τοῖς διστοῖς εἶπε μὴ ἔχειν σιδήρα, ἀλλὰ μόνα τὰ ξύλα. «Ὅποταν δὲ τῇ μάχῃ πλησιάσωσι, τοὺς διστοὺς ἐπ' αὐτοὺς εὐστόχως τινάξατε (1)· τὰ γὰρ βέλη ἐπιτυχόντα καὶ μὴ ἐνεργήσαντα, ὁρασεῖς ἀπεργάζονται αὐτούς· καὶ ὡς ἂν ἰδῇτε τούτους ἐπιγυθύντας πρὸς ἡμᾶς, μὴ δειλιάσητε, ἀλλ' ἐνδότερον ποιήσασθε φεύγειν· μήπως τῷδε τῷ τρόπῳ τινὰς ἐξ αὐτῶν θηρεῦσαι δυνήθωμεν.» Καὶ ἐποίησαν οὕτω καθὼς προσέταξεν αὐτοῖς. Τῆς δὲ ἡμέρας ἄρτι καταλαβούσης, ἰδοὺ παρίστανται οἱ ἀμφίπτεροι ἐκείνοι ἀνδρες, καὶ τὸ φασάτον κυκλώσαντες ἵσταντο μήκωθεν το-

ξεύοντες. Ἰδόντες δὲ μηδεμιᾶς πληγῆς ἐνεργητικᾶς (2) εἶναι τὰ Μακεδονικὰ βέλη, πάντες ἐπισυναχθέντες τὴν τούτων ὡς δὴ κατεγέλων ἀδρανίαν· καὶ βουλῇ ἐαυτοῖς ποιησάμενοι, ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν κύκλῳ τοῖς Μακεδόσιν ἐπιγυθῆναι· ὅπου γὰρ ἀνθρωπίνῃ μορφῇ οὐκ εἰς τέλος ἐφάνετο ἀνθρώπου, οὐδὲ τὸ φρονεῖν ἀκέραιον πέφυκε· καὶ ὡς μὲν ἄνθρωποι τὸ ἀνενέργητον κατεφρόνησαν τῶν βελῶν, ὡς δὲ κτήνη τὴν ἀνθρωπίνην οὐκ ἐνόησαν πανουργίαν. Ἀσκόπως οὖν κατὰ τοῦ φασάτου ὁρμήσαντες, οἱ ἀντιμαχόμενοι τούτοις ὡς ὤθεν ἔδοξαν φεύγειν. Καὶ εἰς ἄκραν ἐκγυθέντες τῇ διωρυγῇ πεπτώκασιν. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, εὐθέως ὁ Ἀλέξανδρος ὑπεξίεναι αὐτοῖς ἄπαν τὸ πλῆθος ἐνόησεν ἐκέλευσε. Καὶ τότε πείραν ἔλαβον οἷος ξίφεσιν οἱ Μακεδόνες κέχρηται, ἰσχυροτάτοις λίαν καὶ θανατηφόροις. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐφυγον· ἐξ αὐτῶν δὲ τινὰς βουλευθεὶς ὁ Ἀλέξανδρος περιποιήσασθαι, καὶ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην ἀγαγεῖν, ἄχρι πεντήκοντα τῆς διώρυγος ἐτήγαγεν· οὐσπερ διασωσῶς μέχρις ἡμερῶν κβ' καὶ τὴν αὐτῶν μὴ ἐπιγινώσκων δαίταν, ἅπαντες ἐτελεύτησαν. Τῶν ἐκείσε οὖν διελθόντες δι' ἡμερῶν ἐξήκοντα τὴν οἰκουμένην κατέλαβον· καὶ δὴ ἐπανεπαύσαντο τοῦ κόπου.

[ΚΕΦ. ΜΓ'.]

Καὶ τότε οὖν ἔδοξε τῷ Ἀλέξανδρῳ ἐπιστολὴν γράψαι ἐν Μακεδονίᾳ Ὀλυμπιάδι τῇ μητρὶ αὐτοῦ καὶ Ἀριστοτέλει τῷ καθηγητῇ αὐτοῦ. Ἦν δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ γεγραμμένα τὰδε.

Ἀλέξανδρος, βασιλεὺς Ὀλυμπιάδι μητρὶ μου καὶ Ἀριστοτέλει τῷ καθηγητῇ χαίρειν (1).

Χρόνος ἤδη παρῳχῆκε πολλὸς, ὃ μῆτερ, τὰ περὶ ἡμῶν τῇ σῇ μὴ ἀναδιδραχθήσεσθαι στοργῇ. Ἐπὶ τούτῳ γινώσκω ἀδημονεῖν σε καὶ φροντίζειν περὶ ἐμοῦ καὶ ἀσθενεῖν τὴ ψυχῇ πλείστοις λογισμοῖς, ὥσπερ χειμαζομένη ναὺς, καὶ ταῖς νυξὶ συνιέναι καὶ τὰ περὶ ἐμοῦ μελετᾶν. Πολλάκις δὲ καὶ δυστυχοῦντά με ὁ ὄνειρος παραδείκνυσιν. Οἶδά σε τοιγαροῦν ποτὲ μὲν τῇ δυστυχίᾳ ὀλιβομένην ἐν τῷ ὄνειρῳ, διεγερθεῖσαν δὲ ἐξ αὐτοῦ χαρῆναι τῷ τοῦ ψεύδους φαντάσματι, λυπηθῆναι δὲ καὶ ἐπὶ τῷ τῆς ἀποδημίας στερήματι· τῷ αὐτῷ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐναντίου ἐν τῷ ὄνειρῳ συνιοῦσα χαίρεις (2) τῆς εὐτυχίας καὶ θεωρίας τοῦ υἱοῦ ἐμπιπλαμένη· τοῦ δὲ ὄνειρου ἀναστᾶσα οὐ μετρίως λελύπησαι ἐν τοιαύτῃ (3) οὔσα χαρᾷ τοῦ ὄνειρου· ἐπίσταμαι γὰρ στοργὴν μητρὸς εἰς ἀποδημούντα υἱόν. Ταῦτα δὲ καὶ ἐμοὶ πολλάκις ἐμφαίνεται· ἐξ ἐμαυτοῦ γὰρ καὶ τὰ σὰ ἐπίσταμαι, μῆτερ ἐμή. Ἐν τούτοις δὲ πᾶσιν ἱλαὸς ἔσο μοι τοῖς ἀγνοήμασι· καὶ τὰ ἐμοὶ συμβεβηκότα διὰ τῆσδε μοι ἀνάγνωθι τῆς ἐπιστολῆς.

Cap. XLII. 1. τεινάζαντες cod. || 2. ἐνεργητικῆς cod.

Cap. XLIII. 1. Hanc quoque epistolam Berger. de Xivrey publici juris fecit libro laud. p. 334 sqq. || 2. χαίρειν ὁσηρ cod. || 3. τῇ αὐτῇ cod. || 4. Αἰγυπτίον cod. corr. Berg. || 5. ἥιος cod. ἔχουν Berg. || 6. ἤνπερ cod.

Καθὼς γὰρ πρῶν σοι ἀνεδίδαξα τὰ περὶ Δαρείου, ὥς αὐτὸν συμβολαῖς ἡτήσαμεν τρισὶ, μετὰ δὲ τὸ ἡττηθῆναι αὐτὸν, ἐγκρατὴς γενόμενος πάσης Περσίδος τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα, ὥς προέφην, γυναῖκα εἰλόμην καὶ ὁμόνοιαν Πέρσαις καὶ Μακεδόσιν ἐκ τούτου πεποιήκα τοῦ δράματος. Τοὺς δὲ πάντας ἀναλαβόμενος τὴν κατ' Αἴγυπτον ἐποιήσαμην ὁδόν. Καὶ δὴ χώρας πλείστας καὶ πόλεις ὑποτάξας, [εἰς] τὴν Ἰουδαίαν παρήμεν γῆν. Οἵτινες (οὐ ἐκείσε) ζῶντι θεῷ ἐδοξαν λατρεύειν, δὲ ἐμὲ ἐποίησε πρὸς αὐτοὺς ἀγαθὴν ἔχειν γνώμην, καὶ ὅλη μου ἡ ψυχὴ πρὸς αὐτὸν ἦν. Τούτους δὲ ἐχαρισάμην τὰ τε δῶρα καὶ τοὺς ἐτησίους φόρους· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν Περσικῶν λαφύρων πλείστα τούτοις ἐδώρησάμην. Παρ' αὐτῶν δὲ βασιλεὺς κοσμοκράτωρ ἀνηγορεύθη καὶ διελθὼν τὴν αὐτῶν χώραν δι' ἡμερῶν ἱκανῶν τὴν Αἰγυπτίαν κατελάβον γῆν, ἐν ἣ διατρίψας καιρὸν ὀλίγον, πᾶσά μοι ἡ χώρα ὑπετάγη. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν αὐτῶν πόλιν, βασιλέα με καὶ αὐτοὶ κοσμοκράτορα ἀνηγόρευσαν. Διὰ δὲ τὸν χρησμὸν αὐτῶν, πόλιν ἑμαυτοῦ τὴν Αἰγύπτου (4) ὠνόμασα, ταύτην ἐκ βάθρων οἰκοδομήσας καὶ παμποικίλους κίσι καὶ ἀνδράσι κατακοσμήσας αὐτήν. Κάκεισε πάντας τοὺς θεοὺς ἐξουθένισα, ὥς οὐκ ὄντας θεοὺς, τὸν δὲ ἐπὶ τῶν Σεραφίμ θεὸν ἀνεκέρυσα. Στήλην δὲ ἐμὴν καὶ τῶν ἐμῶν φίλων ἐν αὐτῇ ἱδρύσα τῇ πόλει, ὥς (5) Σελεύκου, Φιλίππου καὶ Ἀντιόχου. Ταῦτα οὖν ποιήσας ἐδοξέ μοι τὴν ἀκρὰν τῆς γῆς καταλαβεῖν· καὶ τὸ ἐννόημα ἔργον ἦν. Ἐπὶ δὲ τὴν ὑψηλίον οἰκουμένην διήλθον, εἰς τόπους δυσβάτους καὶ ἀγρίου κατηντήσαμεν. Ὡς οὖν τοὺς δυσβάτους ἐκείνους τόπους διήλθομεν δι' ἡμερῶν τριάκοντα, εἰς πεδῖον κατηντήσαμεν πάνυ λείον· ἐν αὐτῷ δὲ ἀγρίου ἀνθρώπους εὗρομεν, καὶ τούτους ἐτροπώσαμεν. Ὡς δὲ ἐνδοτέρων εἰσελθόντες τὰς Ἡρακλέους εὗρομεν στήλας καὶ τὰ μέλαθρα Σεμιράμους· καὶ ἐκεῖ ἀναπαυσάμενοι ἡμέρας τινάς, διελθόντες εὗρομεν ἀνθρώπους ἐξάχειρας καὶ ἐξάποδας, οὓς καὶ τροπώσαμενοι τῶν ἐνδοτέρων διήλθομεν, καὶ κατελάβομεν τόπον περῶν. Ἐκείσε οὖν ἀναπαυσάμενοι, καρκινὸς θαλάσσιος ἐκβάς ἵππον νεκρὸν ἀναλαβόμενος τὴν θάλασσαν εἰσέειδεν. Ἐπέστησαν δὲ ἡμῖν πλῆθος ἐναλίων θηρίων, ὥς μὴ ἱκανοὺς ἡμᾶς ἐνὸς καρκίνου περιγενέσθαι. Πυρὸς δὲ φλόγα ἀνάψαντες τῶν ἐκείσε διεσώθημεν. Ἐκείθεν οὖν διελθόντες ἕτερον κατελάβομεν τόπον, καὶ αὐτὸς παράλιος ἦν. Καὶ νῆσος ἐφαίνετο κατὰ τὴν θάλασσαν. Νῆυν δὲ κατασκευάσας τὴν νῆσον εἰσῆλθον· κάκεισε εὗρον ἀνθρώπους ὁμοίους τῇ ἡμῶν διαλέκτῳ, σοφοὺς μὲν, γυμνοὺς δὲ πάντας ὥς ἐκ κοίλας μητρὸς αὐτῶν. Καὶ δὴ τῶν ἐκείθεν ἐξελθόντες καὶ διελθόντες ἡμέρας τινάς, εὗρομεν ἀνθρώπους ἐξάποδας καὶ τριοφθαλμοὺς, καὶ τούτους διελθόντες εὗρομεν ἀνθρώπους κυνοκεφάλους· μόλις δὲ καὶ τούτους διεκφυγόντες κατελάβομεν ἐν πεδίῳ παμμεγέθει. Κατὰ μέσον δὲ τῆς πεδιάδος φάραγξ ἐστήρικτο· καὶ ταύτην γεφυρώσας καὶ περάσαντες

πανστρατὶ διήλθομεν ἐκείθεν. Ἐκτοτε δὲ οὐκέτι εἴχομεν τὸ τῆς ἡμέρας φῶς, καὶ ὥς ἔθος ἦν ἐμπεριπατήσαντες ἡμέρας τινάς κατελάβομεν ἐν τῇ πανυχίῳ γῇ. Ἐνθα ἐστὶ ἡ τῶν μακάρων χώρα. Καταλαβόντα δὲ πρὸς με δύο ὄρνεα ἀνθρωπόμορφα, ἱπτάμενα, συνεβουλευσάντο μοι· «Οὐκ ἔξεστί σοι, Ἀλέξανδρε, τῶν ὧδε διέρχεσθαι.» Ἐκείθεν οὖν ὑποστρέψαντες, τοῖς πᾶσι παρεκελευσάμην μετὰ χεῖρας λαβεῖν τινὰ τῶν ἐκείσε· ὀλίγοι δὲ τὸ προσταχθέν ἐξετέλεσαν. Ὅπηνίκα οὖν τῷ φωτὶ κατελάβομεν, ἅπαντες μετενόησαν οἱ μὴ ἄραντες. Καὶ δὴ τῶν ἐκείθεν ἐξήλθομεν, δεξιόις μέρεσι τὴν ὑποστροφὴν ποιούμενοι. Διελθόντες δὲ ἡμέρας τινάς τοὺς Ἰπποκονταύρους ἐπολεμίσσαμεν. Καὶ τούτους τροπώσαμενοι, δι' ἡμερῶν πεντήκοντα τὴν οἰκουμένην κατελάβομεν, πολλοὺς κινδύνους διελθόντες. Τανῦν δὲ πρὸς Πῶρον τὸν τῶν Ἰνδῶν βασιλέα εὐτρεπιζόμεθα πολεμίσαι. Καὶ ὅσα περὶ ἡμῶν ἡ θεία εὐδοκῶσειεν πρόνοια, ταῦτα γενέσθω. Τὴν δὲ ἀπογραφὴν τῶν θεαθέντων πραγμάτων ἔδον εὐρήσετε τῆς ἐπιστολῆς, ἥ περ (6) ἐντυχόντες τὰ ἡμῶν καθ' ὅπως ἀναδιδραχθήσεσθε. Ἐρρωσο μῆτερ σὺν τῷ καθηγητῇ μοῦ ὑπὲρ ἡμῶν τὸ θεῖον ἐξιλεούμενοι.

Ταύτην οὖν τὴν ἐπιστολὴν γράψας Ἀλέξανδρος ἀπέστειλε τῇ μητρὶ αὐτοῦ.

[ΚΕΦ. ΜΔ'.]

Ἐκείσε οὖν διατρίψας Ἀλέξανδρος ἡμέρας πέντε, ἀνεξωπύρησε πᾶν τὸ στρατόπεδον καὶ ἀπάρας τῶν ἐκεῖ ὥρμησε κατὰ Ἰνδῶν. Καὶ δὴ τὴν Ἥλιον καταλαβόμενος χωρὰν, εἰσῆλθεν αὐτῇ πόλει. Ἱερὸν δὲ ἐλέγχετο αὐτῇ τοῦ ἡλίου εἶναι, καὶ ἱερά τινα δένδρα ἦσαν, ἐκείσε δὲ τὸν Ἀπόλλωνα χρησμούς ἀποτελεῖν. Ἐλθὼν δὲ Ἀλέξανδρος ἐν αὐτοῖς ἐκαθίσθη, καὶ δὴ φωνῆς μὲν ἤκουεν, ἑώρα δὲ οὐδενός. Ἡ δὲ φωνὴ χρησμὸς ἦν. Ὁ δὲ χρησμὸς τὸν Ἀλεξάνδρου ὑπέρηνε θάνατον. Περὶλυπος οὖν γενόμενος ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ διελθὼν τῶν ἐκείσε ἐρημὸν τινα κατέλαβε τόπον. Καὶ τῆς φάλαγγος παρεκταθείσης, ἐκ τῶν παραφουμένον θάμνων ἀνθρωπάρια ἀνίσταντο· καὶ αὐτοῖς [ἀνὰ] εἰς πούς ὑπῆρχεν· οὐρὰ δὲ αὐτοῖς ἦν δίχην προβάτου. Τὰς δὲ χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν ἕνα ἐκείνων πόδα ὁμοῖον εἶχον ἀνθρώποις. Ὡς δὲ ἐξανίσταντο, κοῦροι λίαν ὑπῆρχον τοῖς πηδήμασι. Καταδραμόντες δὲ ἐπ' αὐτοὺς περιεγέροντο, καὶ μόλις ὀλίγους πιάσαντες πρὸς Ἀλέξανδρον ἤγαγον. Κελεύει οὖν ὁ Ἀλέξανδρος πλησιεστέρους αὐτοὺς ἐνεχῆναι. Ἐπεὶ δὲ πλησίον αὐτοῦ ἔστησαν, λόγοις ἐλεεινοῖς αὐτὸν παρεκάλουν· «Ἐλέησον, δέσποτα, ἔλεγον, τοὺς δυοίους σοι ἀνθρώπους· καὶ γὰρ διὰ τὴν ἀδρανίαν ἡμῶν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ κατακλίταμεν.» Ἐπὶ τούτοις ὁ Ἀλέξανδρος ἐπικάμπτεται καὶ κελεύει αὐτοὺς ἀπολυθῆναι. Οἱ δὲ ἀπολυθέντες καὶ εἰς ἀκρωρείας ἀνελθόντες πετρῶν, μήκοθεν ἤρξαντο καταγελᾶν Ἀλεξάνδρου λέγοντες· «ᾧ τῆς ἀνοίας σου, ὦ τῆς ἀπει-

ρίας σου· οὐκ εἴ (1) ἄξιός ἡμῶν γεύσασθαι κρίσεως. Οἱ γὰρ φρενῶν καθὼς καὶ ὑμεῖς ἐλλειπόμενοι, ἡμῶν περιγενέσθαι οὐ δύνανται. « Ταῦτα λέγοντες καὶ ὀρχούμενοι πηδῶντες Ἀλεξάνδρου κατέπαιζον. Αὐτοὺς δὲ ἀκούων

καὶ θεωρῶν τὸ σκυθρωπὸν ἐνῆλατο (2), καὶ γελᾶν ἐνεκχεῖριστο· ἄφ' οὗ γὰρ τὸν χρησμὸν ἦν λαβῶν, οὐδέποτε αὐτὸν γελάσαντα εἶδομεν μέχρι τῆς αὐτῆς ὥρας· καὶ γὰρ γέλωτος ἄξια ἦν τὰ λεγόμενα (3).

BIBAION Γ.

ΚΕΦ. Α'.

Μετὰ δὲ ταῦτα τὴν ὁδοπορίαν ἐποιεῖτο Ἀλέξανδρος ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν αὐτοῦ πρὸς Πῶρον τὸν βασιλεῖα Ἰνδῶν. Πολλὴν οὖν ἔρμην δδούσαντες καὶ τόπους ἀνδρῶν καὶ φαραγγώδεις (1), ἔλεγον οἱ ἑξαρχοὶ τῶν στρατευμάτων πρὸς τὰ στρατόπεδα· « Ἀρκετὸν ἡμῖν μέχρι Περσίδος ποιήσασθαι (2) τὸν πολέμον καὶ ὑποτάξαι τὸν Δαρεῖον ὡς ἀπαιτοῦντα τοὺς Ἕλληνας φόρους· τί ἄρτι κάμνομεν πορευόμενοι πρὸς Ἰνδοὺς εἰς θηριώδεις τόπους καὶ μὴ προσήκοντας τῇ Ἑλλάδι· ἐὰν Ἀλέξανδρος τῇ ἰδίᾳ μεγαλοφροσύνῃ πολεμιστῆς τυγχάνῃ, καὶ θελῇ ὑποτάσσειν βαρβάρων ἔθνη, τί αὐτῷ ἡμεῖς ἀκολουθοῦμεν; πορευέσθω μόνος καὶ πολεμείτω (3). » Ἀκούσας

δὲ ταῦτα Ἀλέξανδρος, διαχωρίσας τὸ Περσικὸν πλῆθος· καὶ τὸ τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, εἴπε πρὸς αὐτούς· « Ἄνδρες συστρατιῶται καὶ σύμμαχοι (4). Μακεδόνες καὶ πάντες οἱ τῶν Ἑλλήνων δυνάσται (5), οὗτοι οἱ Πέρσαι πολέμιοι ὑμῶν ἦσαν καὶ ἐμοῦ, « καὶ νῦν (6) διαγογγύετε· ἤδη γὰρ διετάξαθέ (7) με μόνον πορευέσθαι πρὸς πόλεμον καὶ πολεμῆν βαρβάρους. Τοῦτο μέντοι ὑμᾶς ἐποιμινήσκω (8) ὅτι κακείνους τοὺς πολέμιους ἐγὼ (9) μόνος ἐνίκησα, καὶ (10) ὅσους βούλομαι λαβεῖν τῶν βαρβάρων (11) πάλιν μόνος νικήσω· ἐμὸν γὰρ (12) ἐν βούλημα πρὸς τοὺς πολέμους (13) τίς ψυχὰς ὑμῶν ἀπάντων (14) ἐθράσυνεν. Ἦδη ἀδρανῶς ὄντων (15) πρὸς τὰ Δαρείου πλῆθη, οὐκ ἐγὼ μόνος τῆς στρατιᾶς ἐν τοῖς πολέμοις ὑπερησπίζων (16); οὐκ ἐγὼ

Cap. XLIV. 1. ἡ cod. || 2. τὸ σκυθρωπὸν ἀπὲς ἐνῆλατο? τὸ σκυθρωπὸν ἀπέληλατο? || 3. Hactenus pertinent quæ ex cod. C inde a fine capitis XXIII exscriptimus. Sequentia eadem leguntur in cod. B et A.

Cap. I. Hinc tertius liber incipit in Valerio et cod. A, quem reliquimus inde a cap. XXII, 34. || 1. A : διεδούσας τόπους φαρ. νάπας τε ἔκαμε μετὰ τῶν στρατευμάτων ὥστε τοὺς ἐξάρχους αὐτῶν λέγειν· Ἀρκετῶς ἔχομεν μέχρι Περσῶν ποιήσασθαι τὸν πόλεμον κτλ. || 2. ποιῆσαι B. || 3. addit A : μὴδὲ ἡμᾶς συναπαγέσθω συμμαχούς ἑαυτοῦ τοὺς καμόντας ἐν τοσοῦτοις πολέμοις, κεκημηκότας ἤδη ταῖς πολλαῖς μάχασι καὶ τοῖς ἐπαλλήλοις*. Πίπτοντες δὲ ἐπὶ τὸ ἔδαφος ὠδύροντο, τὰ τε ὅπλα ἐδείκνυνον τεθραυσμένα καὶ δεδαπανημένα ἐσθιτάς τε τετριμμένας ἡμφιεσμένας. δώδεκα γὰρ ἔτη διανύοντα τοῖς πολέμοις (διήνυσεν τὸ ταῖς πολ. cod.) καθηριθιμῶντο, οἱ μὲν ἀδελφούς ἀπολωλότες, οἱ δὲ υἱούς, οἱ δὲ πατέρας. Ἀκούσας ταῦτα Ἀλ. κτλ. || 4. ἄνδρες... σύμμαχοι om. B. || 5. καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες A. || 6. νῦν τί δ. καὶ ἤδη δ. C. || 7. διετάξατε C. Cod. A ita : οὗτοι γὰρ οἱ Πέρσαι πολέμιοι ὑμῖν ἐγένοντο· εἰ δὲ διαττάξετέ με μόνον, πορευέσθε πρὸς τοὺς βαρβάρους. Τοῦτο μέντοι κτλ. || 8. ἐποιμινῆσω B C. deinde ὡς ἐστι B. || 9. πῶς ἐγὼ μ. C; dein ὑπερνίκησα B. || 10. καὶ τούτους πάλιν μόνος νικήσω C. || 11. Περσῶν B. || 12. τῶν B; ἐν γὰρ μου σοφὸν βούλημα A. || 13. π. μάχην A. || 14. ἀν. add. ex A. || 15. ἤδη ἀνερῶν οὖν τὰ πρὸς τὰ Δ. κ. A;

LIBER TERTIUS.

I. *Pergens autem in Indiam per terras desertas et aquarum indigentissimas bestiarum quoque examinibus infestas, quas phalangia vocant, multo labore ipse atque exercitus fatigantur : in eademque jam duces ejus colloquia conferebant, quod sibi satis esse deberet usque ad Persarum praelia laborasse. His quoque subdilis et Dario, consultum quantum oportuerit Græciæ, si modo vectigales Persas patriæ fecissent. Quo vero ille tenderet labor in Indiam properantibus, adeo infestis omnibus locis feritate bestiarum? Quod si in tantum ardore rei bellicæ Alexander urgeretur, non sane videri consilium inconsultæ isti cupidini si comes fieret reliqua multitudo. Iret ergo quo vellet, duceretque qui vellet : se tamen missos facere deberet tot jam bellis exercitos ac fatigatos. Enimvero his Alexander cognitis, advocatoque omni tam Persico scilicet quam Macedonico exercitu, in hæc verba concionatur : « Unus mihi idemque est sermo apud utrumque vestrum, o fortissimi milites, quive mecum Macedones huc venistis,*

quive Persæ experti imperium post victoriam nunc mihi commilitium profitemini. Igitur in commune vobis dictum hoc habetote, quod si me solum ire in Indos eorumque bella decrestis, faciam id quidem intrepidus ac libens. Enimvero unum admoneam quod adtestemini, nihil esse mirum si ad futura quoque discrimina solus ire compellar, cum prioribus quoque solus animi virtute subfecerim. Neque mihi est arduum, Macedones mei, eadem consilere nunc quibus vos rectos in hanc solus possessionem victoriæ duxerim, sola ferme cura imperatoria militans in hisce, quas confecerim, expeditionibus. Nisi forte istud a me arrogantis ac non verius dictum esse miremini : cum unum quodvis imperatorium sapiens prudensque consilium præstet manum multorum inconsultis laborantium. Recognoscite igitur pariter et recensete, an vos umquam sufficere potuisset tot illis Darii milibus ac fortitudini putaretis, qua ego princeps semper militiæ laborisque semper dux in præliis insuperavi. Nisi forte aliis addubitantibus timentibusque, egomet ipse legationem mei apud Darium

ἔμαυτοῦ (17) ἄγγελος εἰσῆλθον (18) πρὸς Δαρεῖον; οὐ παρεβουλευσάμην ἑμαυτὸν τοῖς κινδύνοις (19); εἴτα δὲ ἐβουλευσάσθε εἰς Μακεδονίαν μόνοι ἀφικέσθαι (20); ἅπιτε καὶ διασώσασθε ἑαυτοὺς, καὶ μὴ ἀμφισβητήσατέ τι εἰς ἀλλήλους, ἵνα μάθητε ὡς οὐδὲν δύναται στρατιὰ ἀνευ (21) φρονήσεως βασιλείας. » Καὶ οὕτως εἰπόντος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἰκέτευον αὐτὸν λῆξαι τῆς ὀργῆς, ἔχειν δὲ αὐτοὺς συμμάχους ἕως τέλους (22) μεθ' ἑαυτοῦ (23).

ΚΕΦ. Β'.

Καὶ δὴ παραγενομένου αὐτοῦ σὺν πάσῃ τῇ δυνάμει αὐτοῦ εἰς τοὺς ὅρους (1) τῆς Ἰνδικῆς χώρας, ἀπηντησαν αὐτῷ γραμματοφόροι σταλέντες παρὰ Πύρου βασιλέως Ἰνδῶν, καὶ ἐπέδωκαν αὐτῷ τὰ γράμματα Πύρου βασιλέως· καὶ λαβὼν Ἀλέξανδρος ἀνέγνω ἐνώπιον τῶν στρατοπέδων αὐτοῦ οὕτω περιέχοντα· « Πῶρος βασιλεὺς Ἰνδῶν Ἀλεξάνδρῳ τῷ τὰς πόλεις λεηλατοῦντι.

Προστάσω σοι ἀναχωρεῖν (2)· ἄνθρωπος γὰρ ὢν τί δύνασαι πρὸς θεόν; τί δέ σοι καὶ τοῖς συνοῦσι χιμασίαν (3) παρέχεις, ἀσθενέστερος ὢν πρὸς μάχην, δοκῶν σθεναρώτερός μου εἶναι; Ἐγὼ οὖν ἀτήτητός εἰμι· οὐ μόνον ἀνθρώπων τυγχάνω βασιλεὺς, ἀλλὰ καὶ θεῶν (4)· καὶ παρόντα γὰρ Διόνυσον, ὃν λέγουσι θεόν, ἀπτόλασαν τῇ ἰδίᾳ δυνάμει οἱ Ἰνδοί. Ὡστε οὖν οὐ μόνον συμβουλεύω, ἀλλὰ κελεύω σοι (4*) διὰ τάχους ἐπαναλθεῖν εἰς τὴν Ἑλλάδα· οὐ γὰρ ἐκφοβήσῃ με ἡ πρὸς Δαρεῖόν σου μάχη, οὐδὲ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατὰ τὴν ἐκείνων ἀδράνειαν ἐγένετο τυχηρά (5)· οὐ γὰρ δοκεῖς σθεναρώτερός μου ὑπάρχειν (6)· ὥστε οὖν ἀπελθε (7) εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰ γὰρ χρεῖαν εἴχομεν τῆς Ἑλλάδος, πάλαι ἂν πρὸ (8) Ξέρου κατεδουλωσάμεθα αὐτὴν οἱ Ἰνδοί· νῦν δὲ ὡς ἀρχεῖον ἔθνος τυγχάνον καὶ παρ' αὐτοῖς μηδενὸς ἀξίου βασιλικῆς θεωρίας ὑπάρχοντος, οὐκ ἐπεστράφημεν ἐπ' αὐτούς (9)· πᾶς γὰρ τὸ κρεῖττον ἐπιθυμεῖ ἔχειν, οὐ τὸ ἐλάττον (10). »

Οὕτως οὖν δημοσίᾳ ἀναγνούς Ἀλέξανδρος τῷ στρα-

ῆ. διαδραμόντων ὡς Δ. π. B; ῆ. ἀνδρανεῖς ὄντες πρὸς τὰ Δ. π. C. || 16. τὴν στρατιάν. συνεισερχόμεν B. || 17. sic A; αὐτός B; om. C. || 18. ἐγενόμην C. || 19. οὐ. κινδύνους om. C. || 20. sic C; εἴτα δ. ἐ. πορευθῆναι; καὶ νῦν πορεύεσθε εἰς Μακ. μόνοι, καὶ διασώσατε B. || 21. δίχα A. || 22. sic C; εἰς τέλος B; μέχρι τ. A. || 23. addit A: ἐπέτρεψεν δὲ τοῖς γεγραφομένοις ἀπέναι ἀποπεμψόμενος αὐτούς· ἀπέστειλε δὲ τοῖς Ἑλλήσιν, ὅπως ἀμαζόντων ἀνδρῶν στρατὸν πέμψουσιν αὐτῷ.

Cap. II. 1 εἰς τὰς σῦρας B; εἰς τὸ ὅρος C; καὶ μεθ' ἡμέρας εἰς τοὺς τῆς Ἰνδικῆς ἐγένοντο A. || 2. addit C: καὶ μὴ ἡ κατὰ Δαρεῖον νίκη εἰς ὑπεροψίαν μείζονα σε ἑαυσύνῃ (ἐθάρσυνε cod.) καὶ κατὰ θεοῦ ἀρχῆς (θεὸν ἤρας cod.) τὸ δόρυ σου, ἀπέριωτος ἔχων ὅση παρ' ἐμοὶ δύναμις, καὶ ὅτι τῷ θυμῷ τῷ ἐμῷ οὐχ ὑποστήσεται πᾶσα ἡ ὑπ' οὐρανόν. Σὺ γὰρ ἄνθρωπος ὢν κτλ. C. || 3. num χιμασίαν οὐ παρ., ἀν ἀτυχήματα vel καμάτους, συμφορὰν vel tale quid? τί δὲ τοῖς σὺν σοι συμμαχι (sic) παρέχεις C; τί δὲ τοῖς (sic) τῶν ἐτέρων εὐτύχημα ἀπώλεσας, ἀσθενέστεροις συμβαλὼν εἰς μάχην; δοκεῖς σθεναρώτερος ἐτέρων εἶναι· ἐγὼ γὰρ ἀτήτητός εἰμι A. || 4. sic A; ἀλλὰ καὶ Διόνυσον ἔχων ἐνταῦθα ἀπειλοῦντά σοι, ὃν λέγουσι θεόν. ὥστε κτλ. B C. || 4*. προστάσω σοι ἵνα τῷ κράτει ἡμῶν φόρους ἐξαποστείλῃς, καὶ πρὸς Μακεδονίαν φυγὼν διασωθῇς. οὐ γὰρ φοβήσῃ κτλ. C. || 5. στυχηρά C; στυχηρός A; τυχηρῶς B. || 6. οὐ γὰρ.. ὑπάρχειν om. C. || 7. ἀπάροι C. || 8. πρὶν B A. || 9. τυγχάνον βασιλικῆς θ. οὐκ ἐπ. B; supplevi ex C et A. || 10. ἐχ. οὐ τ. ἐ addidi ex A; πᾶς γὰρ τοῦ κρεῖττονος ἐπ. C, qui deinceps addit: Τοῦτοις δὲ τοῖς προτάγμασι τοῖς καλεωμένοις σοι ὑπ' ἐμοῦ πεισθῆναι [εἰ] μὴ βελήσῃς, οὐ μόνον ἐν Μακεδονίᾳ φυγὼν [οὐ] διασωθῇς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν συμπαντα κόσμον διερευνήσω σε καὶ οὐκ ἐκφεύξει τοῦ θυμοῦ μου. Cod. A addit: ὥστε οὖν ἰδοὺ τρίτον σοι λέγω· σύστρεφε, καὶ ὢν μὴ

facere dubitavi. Nisi uspiam me cunctantem aut residem in praelio denotastis. Si ergo vobis ista sunt amica consilia uti deserto me solitari ad Macedoniam repeditis, ite sane: libens vos votis properantibus prosequar: modo si concordii animo id facere possitis, neque dissidentes in nulla pericula prolabamini, ex quis facile noscatis, omnem exercitus fortunam atque virtutem consistere in animo sapientis imperatoris. » His auditis, cunctos pariter poenitentia fatigabat. Confirmatis denique animis, quæsumt et sedare iracundiam regis, et uti se obsecutoribus ad cupita.

II. Atque ita fines Indiæ ingressis obvii fuere legati, quos rex Porus ad Alexandrum cum litteris miserat, quarum sententia hæc erat: « Porus rex Alexandro dicit hæc: Incursanti infestantique tibi fines ac civitates meas mando, Alexander, dicoque, uti cum te hominem memineris, nihil ad deos inconsultius moliare. Neque enim urgere te debent ad ausa temeraria fortunæ hominum imbecilliorum, hortarique uti Indos incessas, quod tibi fuerit in Persas fortuna proclivior. Non enim te ex eo juvari speraverit virtus tua, cum primum nostri ceperis experimentum. Patet quippe cuivis nosse, quis ille sim Porus, et an ulli adversum nos licueit ex fortitudine. Quippe non homines

modo verum etiam deos viribus antestemus, quibus diis inefficacem audaciam fuisse adversum nos, documenta sunt antiquissima vel vestra. Quippe cum illum ipsum Liberum vestrum, qui apud vos deus existimetur, temere in hæc irrumpentem, irritum superatumque hinc Indi in fugam verterint. Quare non modo suadeo, verum juheo quoque abire te hinc ad tuas Gracias contentum Darii fortuna et paribus gentibus viribusque ad illam vestri nominis mediocritatem. Neque enim si nobis Græcia vestra opus jam foret, non olim atque ante Xerxæ conatus subacta Indis foret. Enimvero quoniam inutilis nobis est, nihilque dignum opibus nostris aut amcenitatibus habet, neque quæsitæ est, neque quaeretur. Is enim demum labor suavis est præliantibus, ex quo sit etiam idonea spes præmiorum. Neque est nostrum, in magno conatu digno operæ pretio caruisse. Quare id tertio jam prædico ac denuntio tibi, uti facessas ex his, quibus imperare non possis. »

His litteris publice recitatis, Alexander ait: « Nunc quoque vos moneo, sanctissimi milites, ne quid rursum magnificentia ista barbarica animos vestros inconsultius turbet. Auditis enim litteris Pori, revocate illam quoque litterarum Darii memoriam, videteque num arrogantia dispar, num

τοπῶν αὐτοῦ τὰ γράμματα Πύρου, εἶπε πρὸς αὐτοῦς· « Ἄνδρες συστρατιῶται, μὴ πάλιν ὑμᾶς ταρассέτω τὰ ἀναγνωσθέντα Πύρου γράμματα· μιμηθήσεσθε (11) οὖν καὶ ἦν ἔγραψε Δαρεῖος· ἀληθὺς γὰρ μία φρόνησις ἐστὶ τοῖς βαρβάρους ἡ ἀναισθησία (12)· ὥσπερ γὰρ τὰ παρ' αὐτοῖς (13) ζῶα, τίγριδες, λέοντες, ἑλέφαντες, γαυρούμενοι τῇ περὶ αὐτοὺς γενναϊότητι (14), βαδίως ὑπὸ ἀνθρωπίνης φρονήσεως (15) κυνηγοῦνται, οὕτω καὶ οἱ βασιλεῖς τῶν βαρβάρων γαυρούμενοι τῷ πλήθει τῆς στρατιᾶς βαδίως ὑπὸ τῆς φρονήσεως τῶν Ἑλλήνων χειροῦνται. » Καὶ οὕτως ἀποφηνάμενος Ἀλέξανδρος πρὸς τὸ θρασύναι τὴν στρατιάν αὐτοῦ ἀντιγράφει Πύρῳ ἐπιστολὴν περιέχουσαν οὕτω·

« Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος βασιλεῖ Πύρῳ χαίρειν. Ἐτι μᾶλλον (16) περισσοτέρως ἡμᾶς εὐπροθύμους ἐποίησας πρὸς μάχην ὀτρυνθῆναι (17) λέγων τὴν Ἑλλάδα μηδὲν ἄξιον ἔχειν βασιλικῆς θεωρίας, ἀλλ' ὑμᾶς τοὺς Ἰνδοὺς πάντα κεκτῆσθαι καὶ πόλεις καὶ χώρας· οἷδας (18) δὲ ὅτι πᾶς ἄνθρωπος τὸ κρεῖττον ἐπιθυμεῖ λαβεῖν, καὶ οὐ τὸ ἔλαττον ἔχειν (19)· ἐπεὶ οὖν οἱ Ἕλληνες ταῦτα οὐκ ἔχοντες, ὑμεῖς δὲ οἱ βάρβαροι κήκτησθε αὐτὰ, ἐπιθυ-

μοῦντες τῶν κρεῖττόνων θέλομεν ταῦτα ὑπ' ὑμῶν κτήσασθαι (20). Γράφεις δὲ καὶ θεὸν σεαυτὸν εἶναι καὶ ἀπάντων ἀνθρώπων βασιλέα, ὥστε καὶ τοῦ θεοῦ σε μεῖζοντα δύνασθαι· ἐγὼ δὲ πρὸς ἀνθρώπων μικρόν συνάπτω τὸν πόλεμον, καὶ μάλιστα βάρβαρον, καὶ οὐχὶ πρὸς θεόν (21)· θεοῦ γὰρ μίαν παντοπλίαν οὐ δύναται ὑπενεγκεῖν πᾶσα ἡ οἰκουμένη, βροντῆς ἤχον, ἀστραπῆς φωτισμὸν, κεραυνοῦ ὄργην. Ὡς οὖν σε οὐ θαμβοῦσι τὰ ὑπ' ἐμοῦ πολεμηθέντα ἔθνη (22), οὐδὲ ἐμὲ δειλαίνουσι οἱ σου κομπῶδεις λόγοι. »

ΚΕΦ. Γ.

Ὁ δὲ Πύρος δεξάμενος τὰ γράμματα Ἀλεξάνδρου καὶ ἀναγνοὺς ὠτρύνθη φρόδρα, καὶ εὐθέως συνήγαγε τὰ πλήθη τῶν βαρβάρων καὶ ἐλέφαντας καὶ ἑτέρα θηρία πολλὰ, ἅτινα συνεμάχοντο τοῖς Ἰνδοῖς. Ὡς δὲ ἦλθον ἐγγὺς οἱ Μακεδόνες καὶ οἱ Πέρσαι, ἰδὼν Ἀλέξανδρος τὴν παρτάξιν τοῦ Πύρου ἐφοβήθη, οὐ τοὺς δόλους, ἀλλὰ τοὺς θῆρας (1)· ἀνθρώποις γὰρ εἶχεν ἔθος μάχεσθαι, οὐ θηρίοις.

Γίνεται οὖν Ἀλέξανδρος πάλιν ἑαυτοῦ ἀγγελος, καὶ

δύνασαι ἄρχειν μὴ ἐπιθύμῃς. || 11. μέμνησθε δὲ C. || 12. φρόνησις τοῖς βαρβάροις νίκην ποιεῖ· ὥσπερ τὰ εἰς C. || 13. ὑπ' αὐτοῖς C. ὑπ' αὐτοῦ B. || 14. καὶ τῇ ποικιλίᾳ τοῦ σώματος addit A. || 15. φύσεως C; ὑπὸ ἀνθρωπίνης... ῥαδίως excid. in B. || 16. cod. C praemittit hæc: « Ἀ εἰπας ἡμῖν ὡς τῇ κατὰ Δαρείου νίκῃ θρασυνθέντες καὶ ἐν ὑπεροφίᾳ τὸ δόρυ ἡμῶν ἤραμεν, τοῦτο μετὰ ἀληθείας ἔλεξας. Ἀλλ' ἐπεὶ οἶσθα ὅτι καὶ κατὰ θεὸν ἐγκρατῆς γέγονα, σὺ ἐν τίνι ἰσχυεῖς; μὴ καὶ θεὸν σὺ ἀλκιμώτερος εἶ; εἰ δὲ καὶ ἀλκῆς μετέχεις θεῶν, διὰ (Ina cod.) τί Δαρεῖος οὐκ ἔσωσας; καίπερ βουλῆθεῖς οὐκ ἠδυνήθης. Ἀλλ' ἐτι μᾶλλον περισσοτέρως κτλ. || 17. ἐτι προθυμώτερος ἡμᾶς ἐποίησας εἰς μάχην σοὶ ὀτρυνθῆναι A. || 18. οἷδας B C. || 19. λαβεῖν et ἔχειν om. C. || 20. διὰ τοῦτο ἐπιθυμοῦμεν λαβεῖν αὐτὰ παρ' ὑμῶν C. || 21. ἐγὼ δὲ σοὶ οὐχ ὡς θεῷ ἐπελεύσομαι, ἀλλ' ὡς ἐνὶ ἀνθρωπίνῳ ἀρᾷ καὶ πολέμῳ ἀμύνῃς C; ἐγὼ οὖν ὡς πρὸς ἀνθρώπων κομπήγορον καὶ βάρβαρον συμβάλλω τὸν πόλεμον, οὐχ ὡς πρὸς θεόν A. Deinde addit corrupta hæc C: Σὺ δὲ μὴ τῇ ἰσθ' δυνάμει θεῶν ἀντιπαρτάξασθαι σπουδάζῃς, ἀλλ' ὅση σοὶ ἰσχύς, μήποτε καὶ σὺ τὰ ἴσα θεοῖς (ὁ ἰσῆος;) ἐξουδενωθήσῃ ὑπὸ στρατοῦ Μακεδονικοῦ, ὥσπερ καὶ ἄλλων μεμάντευσας ἐπίσταμαι γὰρ πᾶν ὅτι νικηθέντα σε φεύγειν, οὐ χωρήσειεν ἡ σύμπασα γῆ, ἀλλὰ παρ' ἐμοῦ κατασχεθεῖς τοῖς ἐν σοὶ ἐξουδενωθήσῃ καὶ παραπεμφθήσῃ θεοῖς οὐκ ἐν μακάρων χώρᾳ, ἀλλ' ἐν Ἀδῇ συνεῖναι Πλούτωνι καὶ Περσεφόνῃ· ἐκεῖ γὰρ εἰναί σε χρὴ· θεοῦ γὰρ μίαν κτλ. || 22. sic A; ἐμὲ οὖν οὐ θαμβοῦσι τὰ ὑπὸ σε λεγθέντα ἔθνη, οὔτε δειλὸν ποιοῦσιν οἱ πρὸς σου κομπῶδεις λόγοι B; ἐμὲ οὖν οὐ θαμβοῦσιν οὔτε δ. π. οἱ ὑπὸ σου κ. τ. λ. C. ||

Cap. III. 1. addit C: θεωρήσας γὰρ τὸ ξένον τῶν θηρίων ἐθαύμασεν. Quæ sequuntur usque ad βάλλω σοὶ πολεμεῖν de-

dissimilia verba? Haud sit dissimilis imprudentia. Sicut enim feræ istæ bestiarum, quæ apud ipsos sunt plurimæ, pardi videlicet et leones elephantique, solo illo naturæ suæ freti impetu et corporis alacritate, facile hominum sapientia subjugantur; itidem hosce barbaros intelligitis fiducia multitudinis fretos, nulla tamen præditos imperatoria Græcave sapientia, perfacile mox in ditionem nostram esse venturos: atque itidem prudentia nostra ad perniciem sui uti posse, ut in feras est facilis hominibus effectus.

In hunc fere modum Alexander cum suos adhortatus esset, ipse quoque Pori litteris responsurus in hanc sententiam scribit: « Terreri nos putans, Pore, litteris tuis, magnum admodum meis consiliis incentivum præstitisti, quo nobis in vos dispositum est militare. Dicis enim nihil ejusmodi habere Græcos, quod sit dignum ad opulentiam vestram: vos vero hisce esse omnibus affluentes quæ sint ad beatitudinem necessaria. Adidis præterea operæ pretium considerari militantibus oportere, uti ne frustra laboretur.

Quibus omnibus doces, quod nos quoque alacrius ad vos tendere debeamus, unde nobis hæc cuncta, quæ adeo vos prædicatis, accesserint. Fateor enim nihil esse Græcis ejusmodi, quorum vos divitiis gloriāmini, atque idcirco indigentes meliorum a vobis petere necessaria. Illud vero ridiculum, ut cum te homunculis præferas, tum diis quoque potiores esse pronuncies: quod ni adesset litteris tuis, in reliquis fiducia fortitudinis dici posset: quoniam vero hisce non temperas, temeritas utique est intelligenda. Quare sicuti tibi constantiam fingit ille contemptus, velut earum fortuna gentium minime moveare, quæ sunt a nobis bello superatæ, ita nos quoque nihilum omnino terrebit verborum ista magnificentia, quæ temeritatis vestræ index potius est quam fortitudinis. »

III. His lectis Porus ad belli studia incitabatur. Cogit ergo exercitum, et quamplurimos elephantos ceteraque genera bestiarum quibus Indi commilitant; contraque eos Macedonum et Persarum aderat multitudo. Enimvero cum illos Pori numeros Macedones intuerentur unaque his

εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν ἐνθα ἦν Πῶρος, στρατιωτικῶν σχήματι ὀφώνια ἀγοράζων. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ θεασάμενοι εὐθέως παρέστησαν αὐτὸν Πῶρῳ τῷ βασιλεῖ· καὶ λέγει αὐτῷ Πῶρος· « Πῶς ἔχει Ἀλέξανδρος; » Ὁ δὲ εἶπεν· « Ζῇ καὶ ὑγιαίνει, καὶ ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν τὸν ἰοιοῦτον βασιλέα Πῶρον. » Ὁ δὲ Πῶρος ἐξελθὼν μετὰ Ἀλεξάνδρου ἐδείξεν αὐτῷ τῶν θηρίων τὸ πλῆθος, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Πορευθεὶς εἰπὲ τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ὅτι ἐγὼ τοῖς ὁμοίοις σὺ (2) θηρσὶ μέλλω σοι πολεμεῖν. »

Ἐξελθὼν δὲ Ἀλέξανδρος ἀπὸ τοῦ Πῶρου θεασάμενος τὴν παράταξιν τῶν θηρίων καὶ ἐξετάσας τὸν ἴδιον λογισμὸν, πολλὴν σκέψιν ἐν ἑαυτῷ ποιησάμενος τί λοιπὸν ποιεῖ δ' φρενήρης Ἀλέξανδρος; (3) Ὅσους ἂν εἶχεν ἀνδριάντας χαλκοῦς (4) καὶ τῶν στρατιωτῶν τὰ καταφράγματα (5) στήσας τρόπαια, τούτους ἐκέλευσε πυρρῶθῃναι ἐπιμελῶς, ὥς εἶναι μόνον πῦρ τὸ χάλκωμα, καὶ ἐκέ-

λευσεν οὐτοὺς ἐμπροσθεν στήναι ὥσπερ τεῖχος τῆς παρατάξεως τοῦ πολέμου. Ὡς δὲ ἐσαλπίσαν τὸ πολεμικὸν μέλος, εὐθέως δ' Πῶρος ἐκέλευσεν ἀπολυθῆναι τοὺς θήρας· τὰ οὖν θηρία τῇ ὁρμῇ ἐρχόμενα ἐπετήδων καὶ ἐδράσσαντο τῶν ἀνδριάντων, καὶ εὐθέως τὰ στόματα αὐτῶν ἀνήπτετο, καὶ οὐκέτι οὐδενὸς ἤπτοντο. Οὕτως οὖν τὴν ὁρμὴν τῶν θηρίων κατέπαυσεν ὁ νουνεχὴς Ἀλέξανδρος (6). Οἱ δὲ Πέρσαι κατεδυνάστευσαν τοὺς Ἰνδοὺς καὶ τούτους ἀπεδίωκον τοξοβολαῖς καὶ ἵππομαχίαις. Πολλοὶ δὲ ἀνηρῶντο (7), καὶ ἦν ἡ μάχη πολλῇ ἀναιρῶντων καὶ ἀναιρουμένων· πίπτει δὲ καὶ δ' Ἀλεξάνδρου ἵππος δ' Βουκέφαλος, ἐξασθενήσας τῇ γνώμῃ (7*)· καὶ τούτου γενομένου (8) ἀμελήσας τὸν πόλεμον δ' Ἀλέξανδρος, εἰκόσιν ἡμέρας ἐμείναν πολεμοῦντες μετ' ἀλλήλων· οἱ δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου φοβηθέντες ἑαυτοὺς προεδίδσαν.

sunt in A. || 2. τοὺς ὁμ. σου θήρας βάλλω BC. || 3. ὁ φρ. Ἀλ. om. B. || 4. χαλκοῦς om. B. || 5. κατάφρακτα B. || 6. addit C: καὶ ἀπρακτα τὰ θηρία καθ' ὅλου ὑπεστράφησαν. Dein: Ὡς δὲ τὸν πόλεμον συνεκρότησαν, γενναίως ἀντέκειντο Πέρσαι καὶ Μακεδό- νες τῷ Ἰνδικῷ στρατεύματι εἰς. || 7. addit C: τὸ γὰρ ἐμπειρον Ἀλεξάνδρου ἐνίκη τοῦ πλῆθους τὴν δύναμιν. || 7* διαληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Πῶρου, καὶ ἐξησθένεισε τὴν γνώμην. A. || 8. καὶ διὰ τοῦτο ἀμελεῖτο C. Cod. A præbet hæc: Τούτου δὲ γενομένου ἀμελήσας τῆς μάχης αὐτὸς ἑαυτῷ ἔσμεν μὴ ἰπποῦν μὴ ἀρῆθῃναι ὑπὸ τῶν πολεμίων. καὶ οὖν ἡμέρας ἐμείναν πολεμοῦντες, καὶ ἔκαμνε τὸ Ἀλεξάνδρου στρατεύμα, ὥστε ἑαυτοὺς παραδιδόναι. νοήσας δὲ κτλ. Codex C post verba πολεμοῦντες μετ' ἀλλήλων ponit hæc: Καὶ τῇ μὲν ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ συγκροτηθέντος τοῦ πολέμου, ἄφνω ἐλέφαντες ἤλθωσαν σὺν τῇ Ἰνδῶν παρατάξει ἐυλίνοις ἐπιε- ρόμενοι τεῖχεσι (1. ἔυλινα φέροντες τεῖχη), καὶ ἐπ' αὐτοὺς ἄνδρες ἐνοπλοὶ ἴσταντο, δόρατα ταῖς χερσὶν ἔχοντες. Ὡς δὲ ταῦτα εὐθεά- σαντο οἱ Μακεδόνες ἀπέκαμον, καὶ τῇ προγοινῇ αὐτῶν περίεπσον δειλανδρία. Νῦν δὲ ὁμῶς αὐτοὺς τοῦ πολέμου κατέπαυσε. Καὶ δὴ τὰς σκηνὰς καταλαβόντες οὐδὲν ἦν παρ' αὐτοῖς ἀγαθὸν τὸ ἐνόημα, ἀλλ' ἔδοξεν αὐτοῖς Ἀλεξάνδρον παραδόναι εἰς χεῖ- ρας Πῶρου, καὶ παρ' αὐτοῦ τὸ ζῆν ἐξαίτησάμενος ἐν Μακεδονίᾳ διασώζεσθαι. Τοῦτο δὲ γνοὺς Φίλων, ὁ φίλος τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου, καταμηνύει τῷ Ἀλεξάνδρῳ τὴν πανουργίαν τοῦ στρατοπέδου. Ὁ δὲ ἄπαν τὸ πλῆθος προσεκαλέσατο καὶ μέσον πάν- των ἴστατο στυγνάζων δ' Ἀλέξανδρος, καὶ σὺν δάκρυσι τὸ Μακεδονικὸν στρατόπεδον ἐξελεῖπε· καὶ ἦν αὐτῷ κάλλος ἡδονῆς τὰ δάκρυα. Καὶ ὡ, εἶπε, στρατὸς Μακεδονικός, εἰ παρ' ὑμῶν μεμίσθηται, ὑμεῖς με τοῦ ζῆν ἀπαλλάξετε· ἡ δὲ ὑμῶν βοήθεια ἐν ἡμοῖς, παρακαλῶ, διελεθῆτω μέλει· κρεῖττόν μοι παρ' ὑμῶν θανεῖν, ὡ φίλοι μου, καὶ μὴ αὐχένα τοῖς πολεμίοις ὑποκλίνειν ἐμόν. Ναι, ναι κτείνετε δὴ με, πάντας ἱκετεύω, εἰ με βούλεσθε Ἰνδοῖς παραδόναι. » Ὡς οὖν εὐθέασαντο τὸν Ἀλέξανδρον Μακεδόνες κοπετὸν ἔκοψαν ἐπ' αὐτὸν πάντες. Καὶ ὡ δέσποτα, εἶπον, εἰ οἱ πάντες ἡμεῖς αὐρίον ὑφὲν ἀποθανοῦμεθα, οὐκ ἂν σοὺ προτι- μώσωμεθα μίαν τριχὺς ἀποβολήν. Ἀνδρίζου καὶ ἰσχυε καὶ τὸ δοκοῦν σοι πράττε· βράδιός γάρ ὑπὲρ σου τὸ θανεῖν προθυμου- μεθα. Ἐπὶ τούτῳ πάντας κατασπάσεται· καὶ πάντες ἐκ ψυχῆς πρὸς Ἀλέξανδρον ἀπεστράφησαν· οἶδε γὰρ καὶ δακρυὶς κλίνειν

bestias memoratas, admodum animo turhari cæpere, haud dubie cunctabundi ob insolentiam ejusmodi prælii, quod una esset cum hominibus barbaris et omnigenis bestiis ag- tandum. Id anihii eorum non clam Alexandrum fuit. Nam ipse quoque unacum bestiarum ista novitate movebatur.

Quæsitæ ergo belli ratione, comminiscitur per astutiam, quo demum genere averti posset impetus bestiarum. Igitur statuas æreas quam plurimas advehi secum quibusque de proximis locis ad locum prælii jubet: quod ubi factum est, ibidem igni subjecto quam plurimo calefieri eas et igniri festinat: erantque eæ statuæ post primas acies et ordines sitæ, atque ita ante belli tempus hostibus invisitatæ. Enimvero ubi signa bellica crepuere, primique concursus partium sperabantur, Indi barbari feras illas bestias per se ire dimittunt, ita scilicet doctas, ut cum primum in adversos vola- vissent circaque eos præliaturi hostes occuparentur, nihil Indi supervenientibus moræ fieret, quin libera jaculandi hostis trucidandique facultas pateret. Id ubi factum est, præ- docti Macedonum ordines primi paululum de loco quo in- stiterant repedantes, ignitas statuas incursantibus bestiis produnt. Quas cum falsa facie velut etiam candente colore,

PSEUDO-CALLISTHENES.

impetu belli complexu et morsibus affectarent, mox saucias debilesque aut protinus cadere aut refugere cæpere omnino nullum auxilii ullius emolumentum dominis adherentes. Sicque Indis ab illo ferarum auxilio destitutus secunda con- cursio fuit, ut ipsi prælium inter sese virtutibus experiren- tur. Igitur Persæ cæpere sagittis Indos incessere cetero- qui nudos armorum, eminusque configere, neque minus eos equestribus præliis quam vehementissime Macedones fatigare. Cum quibus una cum ipse Alexander periculo non deesset, equus ille Bucephala, quo vehebatur, Pori dextra vulneratur, et cadit: idque Macedonibus supra omnia quæ possunt in præliis incommoda videri ingra- tum fuit. Quare, neglecto omni omnino opere bellandi, equum exanimem ipse cauda in partes suas retrahit, metuitque ne spoliū illud Indi suum vellent, quod esset Alexandro pudibundum. Atque ita receptis suis et prælio dissoluto, viginti ferme dies induciis dantur, quibus utrim- que sepeliendis exurendisque his qui apud alteros prælio desiderati fuerant, insistere. Sed hisce quibus dixi diebus haud pauci Persarum in partes Pori transire Alexandro nuntiabantur.

ΚΕΦ. Δ'.

Νοήσας δὲ Ἀλέξανδρος ὅτι μέλλει προδιδοῦσθαι, σιγὴν κελεύσας γενέσθαι τοῦ πολέμου, ἀπεφάνητο πρὸς Πῶρον βασιλέα λέγων· «Τοῦτο οὐκ ἐστὶ βασιλέως δύναμις, ἐὰν ἴνα ὀπότερος ἡμῶν νικήσῃ, μεταξὺ ἡμῶν τὰ στρατόπεδα ἀπολλύωνται (1), ἀλλὰ τοῦτο γενναϊότης ἐστὶ τοῦ ἰδίου σώματος, ἐὰν ἑκάτερος (2) ἡμῶν, ἀνα-
 παυσασμένης τῆς στρατιᾶς, ἔλθωμεν εἰς μονομαχίαν

περὶ τῆς βασιλείας (3). Ἐγάρῃ δὲ ὁ Πῶρος ἐπὶ τούτῳ (4) καὶ υπέσχετο μονομαχεῖν πρὸς αὐτόν, δρῶν τὸ σῶμα Ἀλεξάνδρου μὴ ἀναλογεῖν πρὸς τὸ αὐτοῦ σῶμα· ἦν γὰρ Πῶρος πηγέων πέντε, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος οὐδὲ τριῶν. Ἔστησαν οὖν ἑκάτερα τὰ πλῆθη ἐπὶ θεωρίαν Πῶρου καὶ Ἀλεξάνδρου. Θόρυβος οὖν γίγνεται ἄφρων εἰς τὸ τοῦ Πῶρου στρατόπεδον· ὁ οὖν Πῶρος θροσηθείς (5)· ἐστράφη εἰς τὸ ὀπίσω ἰδεῖν τίς ὁ θόρυβος· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος κοιλάνας αὐτοῦ τοὺς πόδας (6) ἐμπηδᾷ εἰς αὐτόν

καρδίαν καὶ μεταστρέφειν ψυχὴν τῶν ἀκίμπτων καὶ (φύσιν) ἐκθρασύνει τὴν δαιμονίαν καὶ πρὸς εὐτολμον ἀντισκευάσκει γνῶμην· καὶ γὰρ μάλιστα φίλας ἐστὶ (γνῶμη) οὐδὲν ἰσχυρότερον (τῶν ἐναντίων) πρὸς ἀντιπαράταξιν τῶν πολεμίων. Καὶ οὗ ἡμέρας καταλαβούσης τὸ Ἰνδικὸν εἰς μάχην ἐξῆλθε στρατόπεδον. Εἰς ἐλέφαντας δὲ ὡς προεῖπον ἐπιβεβηκότες, πόλεις ἐφαίνοντο περιπατούμεναι τοῖς τεύχεσι κατωχυρωμέναι. Ὡς οὖν εἶδεν Ἀλέξανδρος, τοιαύτην δεινότην ἐνέργειαν· τὸ γὰρ ὄξυ τοῦ νοῦς τάχιστα ἐποίησε τὴν ἐνθύμησιν· ἐν τούτῳ γὰρ Ἀλέξανδρος εὐαυμάζετο τὰ μέγιστα. Κελεύει οὖν τοῖς ὁπλίταις αὐτοῦ, ὅποτεν πλησίον γένωνται οἱ ἐλέφαντες, ἐμπροσθεν αὐτῶν ἀκοντίσαι σμικρότατα χόιρων βρέφη. Καὶ ἐποίησαν οὕτως. Ὡς οὖν ταῦτα εἶδον οἱ ἐλέφαντες γρυλλίζοντα ἐμπροσθεν αὐτῶν, εὐθέως ἄνω καὶ κάτω ἐκτιναχθέντα τὰ καστρίδια ἐρριψαν, καὶ ἀνυποστρέψτως ἔφυγον. Καὶ δειλὴ Ἰνδοὶς ἐκ τούτου ἐπέπεσε. «Καὶ ὡς ἡμῖν, εἶπον, ἀπὸ τούτου τοῦ μερακίου, ὅτι καὶ τοὺς λέοντας ἀπέστρεψε καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἀπεδιώξε, ποῖα δὴ λοιπὸν ἐλπὶς ἡμῖν;» Τούτων οὕτω γενομένων, ὁ πόλεμος πάλιν συνεχροτεῖτο, καὶ ὑπερισχύουσιν οἱ Ἰνδοὶ τῇ στρατοπέδῳ Ἀλεξάνδρου. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐκείσε θαυμαστῶς ἐμαγίστα, καὶ μάλιστα τὸ Ἰνδικὸν ᾗδυνῃ ἀποστρέφει στίφος, ὥστε παρ' Ἰνδῶν κυκλωθέντα μολὴς ἡ πρόνοια τῷ Βουκεράλῳ (quem mortuum jam dixerat auctor) ἐπιβάντα ἱππῳ δέσσωσε. Δι' ὅλης οὖν τῆς ἡμέρας ἐκεῖνης ἡ μάχην ἀνένδοτος ἦν ἐσπέρῃ δ' ἐλθοῦσης ἡ νύξ αὐτοὺς διεχώρισεν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τοὺς ὑπ' αὐτὸν παρεβάρυνε, καὶ μεγαλοφύχους αὐτοὺς εἶναι παρῆναι τοῖς πολεμοῖς, καὶ μῆτε τῇ διωγῇ ἀσκόπως ἐπιγύνεσθαι, μῆτε τῇ ἀνατροπῇ εὐχερῶς ἀποστρέφεσθαι. Ἄρτι δὲ τῆς ἡμέρας καταλαβούσης, εἰς πλῆθος ἀνείκαστον ὁ Πῶρος παρτάξατο. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος πρὸς Πῶρον τὸν βασιλέα ἀπεφάνητο οὕτως· Τοῦτο οὐκ ἐστὶ κτλ. ut in cold. B A.

Cap. IV. 1. μεταξὺ.. ἀπολλύωνται exclud. in B; cod. A : τοῦτο οὐκ ἐ. β. δ. ἐὰν εἰκῇ τὸ στράτευμα ἀπόληται etc. || 2. ὀπότερος B C. || 3. καὶ πέρας ὁ πόλεμος λάβη addit C. || 4. ἐπὶ τ. om. B. || 5. πτυρεῖς A. || 6. κοιλάνας τοὺς π. Πῶρου B; om. haez

IV. Quod cum et impune fieri pervideret, et consuetudinem haud commode gliscere fidei negligentibus, init consilium uti Porum ad solitarium ipse praelium provocaret, cetera dicens genera bellandi fortunam exspectare potius quam virtutem aut gloriam ducum. Enimvero sibi non indidem laudem videri imperatores captare oportere, unde subditi suis periculum fieret. Optimum ergo in utroque iudicant viri, si suis ipsimet duces manibus experirentur. Quod si Poro sederet, fortunam ejusmodi minime aspernaturum. Id barbarus sibi libenti satis offerri proficetur, adquiescitque conditioni, quam Alexander fecerat : scilicet aestimatione barbarica de modo corporum mensuram virum metiens, cum se proceritate corporis et cetera magnitudinis congruentia longe distare ab exiguitate Alexandri pervideret, ipse quinque ferme cubitis evektor, cum Alexandrum qui visitare vix tribus cubitis numeravissent. Hac igitur arrogantiae spe cum dies pariter et locus praelio constitisset, fieretque pugna regalis, primitus quidem anceps diu fortuna bellantibus videbatur, non minus Alexandro tempus incursandi rimante, quam Poro locum vulneris declinante. Sed cum forte apud Indos ex quadam repentina conversione Pori strepitus et conclamatio exstitisset, avertissetque os quo causam Porus illius strepitus cognovisset, involat Alexander, atque ejus inguina telo cominus transigit, eumque prosternit. Hac indignatione Indi excitati in arma prosiliunt, instaurantque id praelium, quod absque vulgi periculo pactum inter reges erat. Enimvero Alexander saepe jam Indicam vim expertus non facilem rei bellicae, manu silentium quarrit et ab hoste patientiam petit,

paulisperque patientibus in hunc modum loquitur : « Non equidem video causas, o Indi, tam inconsulti hujusce discriminis vestri, cum nihil egerit aliud nostra inter nos praelatio, quam uti vestro commodo consultaret. Igitur cum omnis militantium vis ei ostentationi proficiat, si, teste imperatore suo, quod singulis sit devoti animi monstraverint; quid hoc rei est quod incassum discrimina vestra profunditis, Pori jam testimonio facessente? »

Ad haec dicta cum Indi se nolle Graecis fieri captivos, dominumque Alexandrum pati vulgi murmure testarentur, secundo etiam sermone Alexander monet, solverent hunc cordis sui metum, expectationemque curarum ejusmodi abicerent atque secluderent : et fidem rati dat jurejurando. Neque enim sibi libidinem talem aut desiderium umquam Indici imperii adstittisse : sed enim omnem illam causam praelii hanc fuisse, si experimento ipso fortitudinis suae, gentes quoque ceterae didicissent, amicitiam suam singulos magis quam vehementiam experiri convenire. Igitur irent quisque securus in sua, nec ultra quicquam devictorum insolentia trepidarent : cum illa quoque causa ab indignatione victoris sese utique tueretur, quod plerique soleant in ultionem prioris contumeliae insequi superatos. Non Indos enim culpae illius reos apud se fuisse, verum Porum, qui sat sibi poenarum, quae lex belli, monuit, praestitisset. Sed ne ipsi quidem ultra jam hostis sum, ait. Quin etiam hortor moneoque vos, uti regem, ut fas exigit et vobis moris est, sepulturae inferatis. » Ad haec dicta Alexandri non cunctanter quidem adquieverat vis Indorum. Sed enim Alexandro non absque utili sapientia haec humanitas

ΚΕΦ. Ε'.

καὶ ἐντίθησι τὸ ξίφος (7) αὐτοῦ εἰς τὰς λαγόνας (8) αὐτοῦ, καὶ αὐτίκα ἀναιρεῖ Πῶρον τὸν βασιλέα Ἰνδοῦν. Ἡρῶντο οὖν τὰ στρατόπεδα ἀμφοτέρων εἰς ἀλλήλους πολεμεῖν. Ὁ οὖν Ἀλέξανδρος λέγει πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς· «Τάλανες Ἰνδοὶ, τί (9) πολεμεῖτε, τοῦ βασιλέως ὑμῶν ἀνχιρεθέντος;» Οἱ δὲ εἶπον· «Ἴνα μὴ αἰχμαλωτισθῶμεν διὰ τοῦτο πολεμοῦμεν.» Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος λέγει αὐτοῖς· «Πάυσασθε πολεμοῦντες καὶ ἀναστρέψαντες εἰσελθετε εἰς τὴν πόλιν ὑμῶν ἐλευθεροὶ ὄντες· οὐ γὰρ ὑμεῖς εἰς τὸ στρατόπεδόν μου ἐτολήσατε ἐπιβῆναι, ἀλλὰ Πῶρος.» Ταῦτα δὲ εἶπεν εἰδὼς, ὅτι οὐκ ἀνηλόγει τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ μετὰ τῶν Ἰνδοῦν μάχεσθαι (10). Ἐκεῖθεν οὖν ἐκέλευσε τὸν βασιλέα Πῶρον θάπτεσθαι βασιλικῶς (11). Τὰ δὲ τίμια πάντα τοῦ παλατίου λαβὼν (12) καὶ καταστῆσας τὴν πόλιν αὐτῶν, τὴν ὁδοιπορίαν ἐποιεῖτο πρὸς τοὺς Βραχυμᾶνας (13) ἥτοι Ὀξύδρακας, οὐχ ὡς ὄντας πολεμιστὰς· τὰ πλήθη, ἀλλὰ γυμνοσοριστὰς ὑπὸ καλύβας καὶ σπήλαια οἰκοῦντας.

Οἱ δὲ Βραχυμᾶνες μαθόντες παραγίνεσθαι πρὸς αὐτοὺς τὸν βασιλέα Ἀλέξανδρον, τοὺς ἀρίστους αὐτῶν φιλοσόφους ἐπεμψαν πρὸς αὐτὸν μετὰ γραμματέων. Καὶ δεξιόμενος καὶ ἀναγνούς Ἀλέξανδρος εὗρεν οὕτω περιέχοντα· «Γυμνοσορισταὶ Ἀλέξανδρον ἀνθρώπῳ ἐγράψαμεν· εἰ μὲν παραγίῃ πρὸς ἡμᾶς πολεμήσων, οὐδὲν ὀνήσεις· οὐδὲ γὰρ ἔχεις τι παρ' ἡμῶν βαστάσαι· εἰ δὲ θέλεις ἃ ἔχομεν βαστάσαι, οὐδέετα ταῦτα πολεμοῦ (1), ἀλλὰ δεήσεως, οὐ πρὸς ἡμᾶς ἀλλὰ πρὸς τὴν ἄνω πρόνοιαν· ἐὰν δὲ βούλῃ μαθεῖν τίνες ἐσμέν, ἀνθρώποι γυμνοὶ φιλοσοφεῖν εἰσώστες, οὐκ ἀφ' ἐκυτῶν ἀλλ' ἐκ τῆς ἄνω προνοίας δημιουργηθέντες· σοὶ μὲν γὰρ ἔπεται πολεμεῖν, ἡμῖν δὲ φιλοσοφεῖν.»

Ταῦτα ἀναγνούς Ἀλέξανδρος εἰρηνικῶς πρὸς αὐτοὺς ἐπορεύετο (2), καὶ εἶδεν ὕλας πολλὰς καὶ δένδρα πολλὰ καὶ ὑπέρχαλα (3) μετὰ καρπῶν παντοδαπῶν, ποταμὸν (4) δὲ

|| 7. τὴν βομφίαν ἄ. διὰ τοῦ λ. C. || 8. βουδῶνας A. || 9. τί B. || 10. addit C : Τότε δὲ πρηνεῖς πεσόντες ἀμφοτέρω τὰ μέρη τῶν Ἀλεξάνδρῳ ἐπερήμισαν καὶ κύριον παντός τοῦ κόσμου ἀνηγόρευσαν. || 11. addit C : ὡς καὶ τὸν Δαρεῖον. Καὶ οὐκ ἦν Μακεδόσιν ὀφθαλμοῖς τὸ θεάσασθαι τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ πάντες κάτω ἔνουν, ὡς ἀπὸ τινος ἐρυθριῶντες αἰσχύνης, μνήμην ποιοῦμενοι τοῦ παρ' αὐτοῖς ἐνθυμίσματος. Ὡς δὲ κύριος ὁ Ἀλέξανδρος καὶ Ἰνδοὶ ἐγγύοντι, τὸ σκυθρωπὸν Μακεδόνων ἐμβάπτειν καὶ ἀμνήμων ἦν τῶν ἐναγῶν βουλεμμάτων. Ὡς δὲ τοῖς βασιλείοις Πύρου ὁ Ἀλέξανδρος εἰσεῖτο, τὰ τίμια πάντα τοῦ παλατίου αὐτοῦ παρέλαβε, καὶ πᾶσα ἡ ἀνατολὴ καὶ αἱ αὐτῆς χώρας δουλικῶς Ἀλεξάνδρῳ ὑπέκειντο. || 12. Plura interponit cod. A : Καὶ τὰ τίμια πάντα βαστάζας τὴν ὁδοιπορίαν ἐποιεῖτο. Ὑπετάξτο δὲ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ τοὺς τῶν λοιπῶν τόπους τῆς Ἰνδικῆς βασιλείας, ἐχειρώσατο δὲ καὶ τοὺς τοῦ Πανσάνου Ἰνδοὺς. Ἰδὼν δὲ καὶ Ἀόρην καλουμένην ἔχουσαν τὸ ὕψος εἰ καὶ ἑξτάδιον [1. ὕψος ἑνδεκά σταδίων. V. Arrian. 4, 28], Ἀόρην λεγομένην διὰ τὸ μὴδὲ ὀρνέοις ἐπιβατὴν εἶναι. Ἐπὶ τὴν Ἀόρην ταύτην καὶ ὁ Διόνυσος στρατεύσας ἤδυνάτησε ἐλλήνων (1. ἐλεῖν), ὁμοίως τε καὶ Ἡρακλῆς διὰ τὸ ὕψος καὶ διὰ τὴν ὀχυρότητα. Εἰλεν (εἶδεν cod.) δὲ ὁ Ἀλέξανδρος αὐτὴν τρόπῳ τοιῷδε. Ἐκελεύσατο κατασκευασθῆναι πασσάλους σιδηροῦς καὶ τούτους ἐμπεθεῖν (ἐμπαῖναι?) εἰς τοὺς κρημνοὺς, δι' ὧν ἀναβαίνοντες οἱ Μακεδόνες ὠχυρωμένοι * τοῖς ὑπομαχομένοις Ἰνδοῖς ἰσχυρὰν καταλάβετο τὴν πέτραν. Καὶ τὴν Ἀόρην οὕτω καταλάβετο. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐχειρώσατο, ἀκούων ἐν τοῖς ἰασι. (τῇ Ῥάσπη?) ποταμῷ βασιλεύοντά τινα πρὸς ταῖς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου, ἔχοντα μὲν πολὺ πλῆθος στρατοῦ καὶ ἐλεφάντων, ἐδούλουτο καὶ ἐπ' ἐκείνους στρατεύειν. Προτκαλεσάμενος οὖν τοὺς Μακεδόνες παρακαλεῖ, ὅπως σὺν αὐτῷ καὶ ἐπὶ τούτοις στρατεύσωνται. Ἦν δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τολμηρότερος καὶ παραβουλότερος. Ἐνθεν τίς καταμάθῃ τὴν εὐτολίμην μάστιχα αὐτοῦ. Ἦν πόλις τῆς Ἰνδικῆς, εἰς ἣν πολλοὶ περὶ τοὺς τῶν ἄλλων πολεμίων ἐληλύθεισαν : [πρὸς ταύτην] ὡς ἂν μεγίστην καὶ ὀχυρωτάτην προσεδόλονται. Ὁ οὖν Ἀλέξανδρος καὶ ταύτην ἐπολέμει. Ἐπειδὴ δὲ προστετέθησαν κλίμακες, ἐπλήσθησαν [καὶ ἐκλάσθησαν add.], καὶ ἐκωλύθησαν οἱ Μακεδόνες υπερβῆναι εἰς τὴν πόλιν. μονᾶσαι δὲ [μόνη δὲ σώα?] ἔμενε ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Συνιδὼν δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τὸ γινόμενον εἰσήλθεν εἰς τὴν πόλιν μετὰ δύο φίλων Πευκίστου καὶ Πτολεμαίου. Οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει θεωρήσαντες ὥρμησαν πρὸς αὐτόν. Ἐν τούτῳ δὲ μὲν Πευκίστης καὶ Πτολεμαῖος παραστάντες αὐτῷ ἀπεμάχοντο περὶ πλείονος ποιουμένου τὴν τοῦ βασιλέως σωτηρίαν τῆς ἰδίας. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος γενναίως ἀγωνιῶμενος ἐτρώθη ὑπὸ τῶν μαζῶν (ὑπὲρ τὸν μαζόν). Οἱ δὲ Μακεδόνες αἰσθόμενοι τὸ γεγονός καὶ ὑπερπληθέντες τὰς πύλας ἀνέρρηξαν· εἰσδραμόντες δὲ εἰς τὴν πόλιν ἅπαντας ἀνῆρουν μὴ φειδόμενοι μήτε τῶν γυναικῶν μήτε τῶν νηπίων, ταύτην ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ποιοῦμενοι τὴν ἐκδίκησιν. Οὕτως οὖν τῆς πόλεως παραληφθεῖσης, παρήνουν τὸν Ἀλέξανδρον οἱ Μακεδόνες μὴ φιλονεικίαν δεινῶς ἔχειν μηδὲ παραβουλεύεσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα τὴν ὁδοιπορίαν πρὸς Ὀξυράκας (sic etiam cod. B.) ἐποιεῖτο οὐχ ὡς ὄντας πολεμιστὰς etc. ut in cod. B. || 13. Quae jam sequuntur de Brachmanibus usque ad verba καὶ εἶδεν ὕλας πολλὰς καὶ δένδρα, non habet cod. C. Quae deinde leguntur, eadem exhibet etiam cod. C, sed alio loco, quum sedes Brachmanorum in insula fuisse statuat, quam adiit rex antequam in Pori regionem venerit. Vide lib. II, cap. 35 extr.

Cap. V. 1. A : οὐδ. τ. τολμήσαι· σοὶ γὰρ ἔπεται πολεμεῖν κτλ. missis intermediis. || 2. pergit A : καὶ ὁρᾷ πάντας γυμνοπεριβύλους, hissis intermediis et sequentibus usque ad verba τάφους οὐκ ἔχετε. || 3. sic C ; ὑπέρχαμπε B. || 4. ποταμὸν..

saxerat, cum et vim Indicam saepe expertus foret, et pleraque praedae eorum quae secum plurima gentis suae more Indi ad praetium vehunt, in suam potestatem sciret esse translapsa. Quare domitis hostibus avectaque praeda, ad Oxydracontas, quae gens exim colit, iter suum dirigit. Non illam quidem gentem ut hosticam incursatur (neque enim illis studia sunt armorum), sed quod celebre esset, Indos quos gymnosophistas appellant, hisce in partibus versari, opum quidem omnium et cuiusque pretii negligentes, solis vero diversoris pat'entissimi, quae humi manu exhauriant adi-

libus perangusta, enimvero subter capacibus spatiosa, quod id genus aedium neque pretii scilicet indigens, et ad flagrantiam solis aestivi apricius habebatur.

V. li igitur cum conperissent Alexandrum ad sese contendere, primates suos, quos scilicet a sapientiae modo censent, obviare adventanti iubent cum litteris huiusmodi : « Gymnosophistae Brachmanes Alexandro homini dicunt. Si tendis ad nos praetiatum inutili tibi proposito, quod nobis afferas habes, porro quod auferas nihil. Sin vero venis ut discas, quae a nobis scilicet sciri queant,

περικυκλῶντα θλην τὴν γῆν ἐκείνην, οὗ τὴν τὸ ὕδωρ διαφανέει καὶ λευκὸν ὡς γάλα, καὶ φοίνικας πολυπληθεῖς (6) καρπῶν γέμοντας, τὸ δὲ τῆς ἀμπέλου κλήμα ἔχον βότρυας χιλίους (8) καλοὺς λίαν εἰς ἐπιθυμίαν· καὶ εἶδεν αὐτοὺς ὁ Ἀλέξανδρος γυμνοπεριβόλους (7) ὑπὸ καλύβας καὶ σπήλαια κατοικοῦντας· ἔκωθεν δὲ αὐτῶν μακρὰν ἀπὸ διαστήματος πολλοῦ (8) εἶδε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παῖδιά αὐτῶν ὡς ποίμνια προβάτων νεμομένας (9).

ΚΕΦ. ς.

Ἐζήτησε δὲ ἀπ' αὐτῶν Ἀλέξανδρος λέγων· «Τῶν οὐκ ἔχετε;» Οἱ δὲ εἶπον· «Τοῦτο τὸ χώρημα ἐνθά μένομεν, ἐστὶν ἡμῖν καὶ πάρος· ὧδε γὰρ (1) ἀναπαυόμεθα ἐπὶ τὴν γῆν ταφιάζοντες ἑαυτοὺς εἰς ὕπνον· καὶ γῆ γὰρ ἡμᾶς γεννᾷ, γῆ τρέφει, ὑπὸ γῆν δὲ τελευτήσαντες κοιμώμεθα τὸν αἰώνιον ὕπνον.» Ἐτερον δὲ ἐπηρώτησε· «Τίνες ἄρα πλείονες εἰσιν, οἱ ζῶντες ἢ οἱ νεκροί;» Οἱ δὲ εἶπον· «Οἱ μὲν τετελευτηκότες πλείονες, ἀλλ' οὐκ ἐστὶ τῶν μὴ ὄντων μέτρον (2)· οἱ γὰρ ὀρώμενοι πλείονες εἰσι (3) τῶν μὴ φαινομένων.» Ἐτερον δὲ ἐρωτᾷ ἐρώτημα· «Τί ἄρα ἰσχυρότερον ὁ θάνατος ἢ ἡ ζωή;» Οἱ δὲ εἶπον· «Ἡ ζωή, ὅτι ὁ ἥλιος ἀνατέλλων

ἀκτίνας ἔχει λαμπράς, δύνων δὲ ἀσθενέστερος δρᾷται· Ἐτι ἠρώτησε· «Τί οὖν μείζον (4) ἡ γῆ ἢ ἡ θάλασσα;» Οἱ δὲ εἶπον· «Ἡ γῆ, καὶ γὰρ αὐτὴ ἡ θάλασσα ὑπὸ τῆς γῆς κατέχεται.» Ἐτερον δὲ ἠρώτησε· «Τί ἄρα πάντων ζῶων πανουργότερον;» Οἱ δὲ εἶπε· «Ὁ ἄνθρωπος (5).» Ὁ δὲ φησὶ, Πῶς; Ὁ δὲ εἶπε, «Τοῦτο πεισεαυτοῦ πείθου· σὺ γὰρ θῆρ ὑπάρχων ἰδὲ πόσα θηρία μετὰ σοῦ ἔχεις, ἵνα τὴν τῶν ἐτέρων θηρίων ζωὴν σὺ μόνος ἀφαρπάσῃς.» Ὁ δὲ οὐκ ὠργίσθη, ἀλλ' ἐμειδίασεν· ἄλλο δὲ εἶπε· «Τί ἐστὶ βασιλεία;» Ὁ δὲ εἶπεν· «Πλεονεξίας δυνάμις ἀδίκος, τόλμη καιροῦ συνεργούτος, χρυσοῦ φορτίον.» Ἐτέρω δὲ εἶπεν· «Τί πρότερον ἐγένετο, ἡ νύξ ἢ ἡ ἡμέρα;» Ὁ δὲ εἶπεν· «Ἡ νύξ, καὶ γὰρ τὰ γενόμενα ἐν τῇ σκοτίᾳ τῆς γαστρὸς αὐξάνονται, εἴτα εἰς τὴν αὐγὴν ἀποκύει γαστήρ τὸ βρέφος.» Ἐτέρω δὲ εἶπε· «Ποῖα κρείττονα μέρη, τὰ δεξιὰ ἢ τὰ εὐώνυμα;» Ὁ δὲ εἶπε· «Τὰ δεξιὰ, καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ ἥλιος τοῖς δεξιῶις ἀνατέλλων τοῖς εὐωνύμοις μέρεσι τοῦ οὐρανοῦ περιπολεῖ· θηλάζει δὲ πρῶτον ἡ γυνὴ τῶν εὐωνύμων μαστῶν, εἴτα τῶν δεξιῶν (6).» Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἀλέξανδρος· «Ἐχέτε ἀνάκτορα;» Οἱ δὲ εἶπον· «Ναὶ ἔχομεν ἡγούμενον.» Ὁ δὲ εἶ-

γάλα om. C; habet cod. Leid. || 5. πολυπάχους C. || 6. χιλ. om. C. || 7. sic A B L; γυμνοὺς τοὺς πάντας περιβόλων C. || 8. sic C; ἔκωθεν δὲ ἀπὸ μακρόθεν ἀπὸ δ. αὐτῶν B. || 9. τὰ π. π. ν.? Post hæc codex Calia multa interponit, quorum initium ita habet: «Ὡς δὲ εἶδεν αὐτοὺς ὁ Ἀλέξανδρος, οἱ ἐν τῇ νύσφ ἅπαντες ἤλθοσαν πρὸς αὐτὸν ταῦτα λέγοντες· «Τί πρὸς ἡμᾶς ἦκα; Ἀλέξανδρε; τί δὲ παρ' ἡμῶν λαβεῖν ἠθέλησας; γυμνοὶ ἐσμεν ἡμεῖς πάντες, καὶ παντελῶς οὐκ ἔχομεν τι εἰ μὴ λόγων ἐνέργειαν. Εἰ δὲ τοῦτο ἐπεθύμησας, τοῦτο πολέμου οὐ δέεται. Ἐκπληκτος δὲ γινόμενος Ἀλέξανδρος ἐπὶ τῇ τοῦ δόματος κλήσει, ἔφη· «Καὶ τί κρείσσον λόγου; οὐδὲν, μὰ τὴν πρόνοιαν· κρείσσον γὰρ ἐστὶ λόγος εἰς ὑπὲρ χιλιᾶδας χρυσοῦ καὶ λίθων τιμίων καὶ πολυτελῶν. Vides plurima horum iisdem fere verbis nos jam legisse in cod. B et A initio hujus capitis. Quæ huc transposuit auctor cod. C, quum quæ ipse de sedibus Brachmanorum introduxerat vel nescio unde assumerat, istam Brachmanorum legationem ad regem missam non admitterent. Quæ deinde in cod. C. leguntur: οἱ δὲ Βροχμᾶνες Ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ λέγουσιν· Ὁρεγόμενοι κτλ. assumsit ex cod. A (v. cap. 12); deinde sequuntur ἔχετε ἀνάκτα, etc., quæ cap. 6 in B leguntur; post hæc iterum redit ad cod. A.

Cap. VI. 1. ὧδε. αἰώνιον ὕπνον om. A. || 2. ἀλλὰ μὴ ζητεῖ τοὺς μηχανεῖς ὄντας A; ἀλλὰ μηχανεῖς φαινόμενοι μετατροπῇ (1. ἀμ.). C. || 3. δοκοῦσιν εἶναι C. || 4. πλείον A C. || 5. pergīt A: Ἐτέρω ἔφη· Τίνα οὐκ ἐκείνη ἀναμέμνηται φεύσασθαι, ἀλλὰ τὸν ἀληθινὸν λόγον αὐτῷ προσφέρομεν; || [Ὁ δὲ εἶπεν·] «Θεὸν, οὐ γὰρ δυνάμεθα φεύσασθαι τὸν πάντα εἰδόντα. Dein statim

nulla est invidentia. Etenim arbitramur inter hasce scientias nostras causam discordiæ positam; cum tibi amica res prælium, nobis vero philosophia noscatur.» His lectis, Alexander pacificum iter agere decrevit; videtque homines reliqua nudos, sed anictu simplici superjectos, deversantesque his ædibus seu sepeluncis quarum relatio supra est. Eorum filii conjuguesque pascendis pecudibus occupabantur.

VI. Ergo instituit Macedo cum hisce hactenus loqui, ac primum an uspiam hujus gentis hominibus sint sepulcra? Ad hæc responsum est, idem sibi domicilium esse quod sepulcrum, eoque consueferi his diversoriis, ut dum cotidie dormiunt, desinant aliquando vigilare: exque eo sibi esse unam domum viventi pariter et mortuo. Rursus quærit ex alio, utrumne plures vivi an mortui putarentur? Ad idque responsum est, videri quidem plurimos mortuos: sed eos numerari non oportere quum jam esse desissent: quippe plures pronuntiari oportere eos quos videas, quam illos scilicet, quos neque oculi ulli, neque ratio conspiceret. Post quærit ex alio, utrumne vita fortior, an

vero sit mors? Vitam esse responsum est, quod solis quoque ferventior orientis vigor, marcentior vero viseretur occiduus: ortumque hominis esse quo vivitur * contraque quo frigeat. Et id addit, utrum mare spatiosius, anne terra? Terram esse respondit, cujus mare gremio teneretur. Sciscitatur id quoque, quænam omnium bestia callidior et astutior? Hic vero cum risu hominem esse pronuntiant, adduntque rationem de exemplo sui, qui solus tot animalium milia illexisset, ut ad persequenda ea, quæ aliis essent, prædæ cupiditate laborarent. Non his ut ad contumeliam dictis Alexander movebatur. Enimvero addit, quid imperium illis videretur? At illi fraudis potentiam esse respondent adjuvant temporis blandimento, vel, si ita navelit, injusta audacia. Quærit etiam, utrumne dies, an vero nox prius constituta putaretur? Nihilque cunctantes noctem priorem ordine posuere: cum omnia quoque concepta vivendi auspiciū in tenebris sortiantur: post vero nata in lucis spatia transmigrant. Pergit denique sciscitari, cui nam mentiri hominem non oporteret? Responsum est,

πεν· « Ἦθελον τοῦτον ἀσπάσασθαι. » Οἱ δὲ ὑπέδειξαν αὐτῷ τὸν Δάνδαμιν ἐπὶ τὴν γῆν ἀνακείμενον. Ἦσαν δὲ ἐστρωμένα αὐτῷ φύλλα δένδρων καὶ παρατεθειμένα ἐμπροσθεν αὐτοῦ σῦκα καὶ πέπωνες καὶ λοιπαὶ ὀπωρᾶι. Ἰδὼν δὲ τοῦτον ὁ Ἀλέξανδρος ἡσπασατο αὐτόν, κακείνος εἶπε τῷ Ἀλεξάνδρῳ· Χαίροις. Οὐκ ἀνέστη δὲ, οὐδὲ ἐτίμησεν αὐτὸν καὶ βασιλείᾳ. Ἐπηρώτησε δὲ αὐτὸν Ἀλέξανδρος, εἰ ἔστιν αὐτοῖς κτήματα; Καὶ εἶπεν· « Κτήματα ἡμῖν γῆ, δένδρα καρποφόρα, φῶς, ἥλιος, σελήνη, ἀστέρων χορὸς, ἀέρων χύσις, ὕδωρ· ὅταν οὖν πεινάσωμεν, πορευόμεθα εἰς τὰ κατὰκομα δένδρα, καὶ ἐσθίομεν καρποὺς αὐτομάτους· κατὰ γὰρ γένναν τῆς σελήνης δια τὰ παρ' ἡμῖν δένδρα φύει καρπούς· ἔχομεν δὲ τὸν μέγαν ποταμὸν Εὐφράτην, καὶ ὁπόταν διψώμεν, ἀπερχόμεθα πρὸς αὐτὸν καὶ πίνομεν ὕδωρ καὶ εὐφραίνομεθα. Ἐχομεν δὲ ἕκαστος τὴν ἰδίαν γυναῖκα, καὶ κατὰ σελήνης γένναν πορεύεται ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν γυναῖκα καὶ πλησιάζει αὐτῇ ἕως οὗ τέκη δύο παιδία, καὶ λογιζόμεθα τὸν μὲν ἕνα ἀντὶ τοῦ πατρὸς, τὸν δὲ ἄλλον ἀντὶ τῆς μητρὸς. » Ταῦτα ἀκούσας Ἀλέξανδρος εἶπεν αὐτοῖς· « Αἰτήσασθέ με τί θέλετε, καὶ δώσω ὑμῖν. » Οἱ δὲ ἐξεδόσαν πάντες (7) λέγοντες· « Δὸς ἡμῖν ἀθανασία. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπεν· « Τούτου ἐγὼ ἐξουσίαν οὐκ ἔχω, καὶ γὰρ θνητὸς ὑπάρχω. » Οἱ δὲ εἶπον· « Εἰ θνητὸς ὑπάρχεις, τί τοσαῦτα πολεμεῖς;

ἵνα ἅπαντας ἄρῃς καὶ ποῦ ἀπενέγκῃς; οὐ πάλιν καὶ σὺ αὐτὰ ἐτέροις καταλείψεις; » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπε· « Ταῦτα ἐκ τῆς ἀνῶ προνοίας διόκηται, ἵνα (8) ὑμεῖς ἡμῶν διάκονοι γένησθε τῆς ἡμῶν ὑποταγῆς· οὐ γὰρ κινεῖται θάλασσα εἰ μὴ ἀνεμος πνεύσῃ, οὐδὲ σαλεύεται δένδρα, εἰ μὴ ῥιπίζεται (9) πνεῦμα· οὐ γὰρ ἐνεργεῖται ἄνθρωπος εἰ μὴ ἐκ τῆς ἀνῶ προνοίας· καὶ γὰρ οὐν παύσασθαι θέλω τοῦ πολεμεῖν, ἀλλ' οὐκ ἔστι με ὁ τῆς γνώμης μου δεσπότης· εἰ γὰρ πάντες ὁμογνώμονες (10) ἦμεν, ἀργὸς ἂν ἐτύγχανεν ὁ κόσμος, θάλασσα οὐκ ἐπλέετο, γῆ οὐκ ἐγεωργεῖτο, γάμοι οὐκ ἐπιτελοῦντο, παιδοποιεῖα οὐκ ἦν· πόσοι γὰρ ἐν τοῖς γενομένοις ὑπ' ἐμοῦ πολέμοις ἐδυστύχησαν ἀπολέσαντες τὰ ἴδια (11); ἄλλοι δὲ ὑτύχησαν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων· πάντες γὰρ πάντων λαμβάνοντες ἐτέροις παραχωροῦσι, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν ὑπάρχει (12). »

Ταῦτα εἰπὼν Ἀλέξανδρος προσηγάγετο τῷ Δανδάμει χρήματα καὶ ἱματισμοὺς καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον· « Λάβε ταῦτα, προφῆτα, εἰς μνήμην ἡμῶν. » Ὁ δὲ Δάνδαμης γελάσας· εἶπεν αὐτῷ· « Ταῦτα ἡμῖν ἀρχοῦσθ' εἰσιν· ἀλλ' ἵνα οὖν μὴ δόζωμεν υπερηφανεύεσθαι, ληψόμεθα ἀπὸ σου τὸ ἔλαιον. » Καὶ ποιήσας σωρὸν ξύλων, ἐξῆψεν εἰς αὐτὰ πῦρ, καὶ κατέχρεν ἐμπροσθεν Ἀλεξάνδρου τὸ ἔλαιον εἰς τὸ πῦρ.

subjicit istud: Εἶπεν αὐτοῖς· τί θέλετε αἰτήσασθέ με. V. infra. || 6. Seqq. usque ad verba: αἰτήσασθε με τί θέλετε hoc loco non sunt in C. Vid. not. 12. || 7. ἐξ ἐνὸς στόματος π. ἐξεδόσαν C. || 8: ἵνα καὶ ἡμεῖς διάκονοι γενώμεθα τῆς ἐκείνων ἐπιταγῆς C; ἵνα ἡμεῖς ὑμῖν δ. γ. τ. ἐ. ἐ. A. || 9. ῥιπήσῃ B C. || 10. ὁμόγνωμοι B C. || 11. sic A; ἀπολέσαι ἄνδρας καὶ παιδία B; ἐδυστύχησαν ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδία C. || 12. Quæ sequuntur usque ad finem hujus capitis hoc loco non sunt in cod. A., in quo post verba οὐδὲν ὑπάρχει legitur: Οὕτως εἰπὼν Ἀλέξανδρος ἀπεχώρει. Deinde sine ullo transitu subjiciuntur ea, quæ cæpp. VII sqq. exscribemus. Cod. C post οὐδὲν ὑπάρχει ponit quæ jam legimus in cod. B: Πάλιν ἡρώτησεν αὐτοῖς· Ἰνναῖκας ἔχετε πρὸς παιδοποιεῖν; οἱ δὲ εἶπον· Ναὶ ἕκαστος ἔχομεν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα· καὶ κατὰ τὴν σεληνιακὴν γένναν πορεύεται ἕκαστος καὶ πλησιάζει τῇ ἰδίᾳ συνένῳ, ἕως ἂν τέκη δύο παῖδας· καὶ λογιζομαι (sic) τὸν μὲν ἕνα ἀντὶ τοῦ πατρὸς καὶ τὸν ἕτερον ἀντὶ τῆς μητρὸς. Ταῦτα εἰπόντων αὐτῶν, πάλιν ἡρώτησεν αὐτοῖς· Ἐχετε ἄντα; Οἱ δὲ εἶπον· Ἔστιν τις ἡμῖν Δανδάμης etc. quæ infra dabimus e cod. A.

deo, quod omnia videns ille sit atque omnium sciens. Quærit etiam, quasnam in homine partes honoratiores esse existimarent? Larvas esse responsum est, quod sol etiam oriens ex lævo dextrorsum curriculum exsequatur: tunc quod promixtio maribus ac feminis lævarum mage partium existimetur, et lactariam feminam lævi uberis primum alimenta præstare, deosque lævis humeris religione gestari, et reges ipsos indicia dignitatis læva præferre. Cumque post hæc et quid sibi a rege vellent largitum iri polliceretur, immortalitatem consoni poposcere. Sed id cum rex præter potestatem suam esse dixisset; cur ergo, aiunt, cum sis mortalis, tu tamen laboribus servis, et tantis appetentibus vinceris, quarum tibi fructus aut nullus aut brevis est, enimvero idem mox ad alios transiturus? Tum Alexander « Non hæc sane nobis, inquit, in manu sunt: enim deorum vivimus lege, quam homines exsequi sit necesse. Neque enim illi nisi navigari maria sibi essent, venti quoque navigantibus prosperarent: aut virecta etiam moverentur, nisi obortis flabris impellentibus concederent. Gigni quis

neget cuncta ratione, esse ratione qua nata sunt, moxque occidere interireque ratione? Nihil denique omnino frustra reperies, quin cunctis actibus sui motus et causa sit? ut mihi quoque non utique ratio ista bellandi sit suavis, sed quoniam animum meum ardor istiusmodi voluntatis incesserit, dedecore, ac ministerium meum puto, quidquid de hoc labore perfecero. Denique facessant ista de medio; quæ jam erunt inter homines discrimina fortunarum? quæ dispar ratio gloriæ? quæ diversitas dignitatum? quis voti modus? Desinet protinus coli terra, transmitti mare, desiderari successio, cum illa promptior sit naturæ hominis admiratio non videri quæ metuas, cum meminisse non desinas desideratorum. Etenim quanti qualesque meorum etiam præliis cecidere? quanti vero adepti desiderata? Non ex illorum incommodo conditionem suam, sed ex ipso proveniunt beatitudinem metiuntur. Hæc denique una vivendi lex est, velle unumquemque quod penes alterum videat, ut habeat ipse quoque, quod mox transmittat ad ceteros. »

[ΚΕΦ. Ζ΄.]

Ἡ πολλή φιλοπονία σου καὶ φιλομαθία καὶ φιλοκαλία (1) καὶ φιλοθεία, ἀνδρῶν ἀρίστων ἐγκαλλώπισμα, καὶ ἔτερον ἡμᾶς (2) προετρέψατο προσδιηγέσασθαι (3) πρῶγμα ὑπερβολῇ (4) σοφίας γέμον. Κινούμενοι τοίνυν ἡμεῖς τῇ σῇ φιλοκοίᾳ πρὸς τοῖς εἰρημένοις προσεξηγησόμεθά σοι καὶ τὸν τῶν Βραχμάνων (5) βίον, ὃν μὲν (6) ἐγὼ οὐτε τὴν πατρίδα ἱστορήσα οὐτε δὲ (7) τοῖς ἀνδράσιν συντετύχηκα· πόρρω γὰρ εἰσὶν ἀπωκισμένοι, καὶ τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῆς Σηρικῆς τῷ Γάγγῃ παροικούντες (8) ποταμῷ· ἐγὼ δὲ εἰς τὰ ἀκροτήρια (9) μόνον ἔφθασα τῆς Ἰνδικῆς πρὸ ἐτῶν ὀλίγων μετὰ τοῦ μακαρίου Μουσέως (10) τοῦ ἐπισκόπου Ἀδουλιτῶν (11). Καὶ ἀγρίῳ καύματι ληθθεὶς τοιοῦτω ὄντι (12) ὥστε τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς πηγῆς ἀναβλύζον ψυχρότατον εἰς ὑπερβολὴν, ληθθὲν ἐν ἀγγείοις παραχρῆμα ἀναυράζειν· τοῦτο τοίνυν θεασάμενος (13) αὐτοῖς ὑπεστρεψάμεν (14) μὴ στέξας τὸν καύσωνα.

Ὁ δὲ Γάγγης οὗτος ποταμὸς καθ' ἡμᾶς ἐστὶν ὁ

καλούμενος (15) Φεισὼν, ὃ ἐν ταῖς γραφαῖς κεῖμενος, εἰς ὧν (16) τῶν δ' ποταμῶν τῶν λεγομένων ἐξίεναι ἐκ τοῦ παραδείσου. Διήγημα δὲ φέρεται Ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν Μακεδόνων βασιλέως διηγησαμένου (17) ποσὴν τὸν βίον αὐτῶν· κακείνῳ δὲ τάχα ὑπῆρχε ὡς ἐκ παρακούσματος· οὔτε γὰρ αὐτὸς, ὡς ὁμαι, τὸν Γάγγιν ἐπεραιώθη (18), ἀλλ' ἄχρι τῆς Σηρικῆς ἔφθασεν (19), ἐνθα οἱ Σῆρες τὸ μέταξον τίκτουσι, κακεῖ λιθίνην στήλην στήσας ἐπέγραψεν· Ἀλέξανδρος δὲ Μακεδόνων βασιλεὺς (20) ἔφθασα μέγχι τούτου τοῦ τόπου (21).

Ἐγὼ δὲ ποσὴν τὰ περὶ τῶν Βραχμάνων (22) δεδύνημαι μαθεῖν παρὰ τινος Θηβαίου σχολαστικῷ ἐκουσίως μὲν τῇ ἀποδημίᾳ χρησαμένου (23), ἀκουσίας δὲ τῇ αἰχμαλωσίᾳ περιπεσόντος. Οὗτος, ὡς ἔλεγεν, ἀφυσὶς ἐγγίνοι ἐν τῇ δικανικῇ, καὶ ἀκηδεῖα ληθθεὶς ἐκίνησε (24) οὗτος τὴν τῶν Ἰνδῶν ἱστορήσαι χεῖραν. Καὶ διαπλεύσας μετὰ πρεσβυτέρου (25) ταύτην κατέλαβε πρῶτον Ἀδουλιν (26), εἴτα τὴν Αὐξούμην (26), * * * ἐν ᾗ ἦν βασιλισκος μικρὸς τῶν Ἰνδῶν ἐκεῖ (27) καθέζε-

Cap. VII. Quod jam in cod. A abrupte interponitur de India et Brachmanibus (cap. 7 — 16) opusculum fertur τοῦ Παλλαδίου περὶ τῶν τῆς Ἰνδίας ἐθνῶν καὶ τῶν Βραχμάνων. Id primus edidit Joach. Cammerarius in Libello Gnomologico, deinde e codice Brittanico Ed. Bissæus (Londini 1665). Camerarii editione uti mihi non licuit. Bissæanæ vero contuli exemplar e Bibliotheca Regia petiit, cujus primis capitibus vir doctus varietatem lectionis (litera R a nobis signatam) adscripsit e codice nescio quo. Versionem subjecimus S. Ambrosii, quæ etsi multis locis sit parum accurata, aliis pluribus etiam culpa scribarum depravata, habet tamen nonnulla, quæ in græcis nostris jam desiderantur. || 1. φιλοκοία ed. Lond. (quam lit. L. signabimus). || 2. ἡμῖν L. || 3. προδ. A. Historia, cū novum hoc subjungere auctor vult, non est nostra Alexandri historia, uti videri possit, sed intelligenda procul dubio Palladii Historia Lausiaca. Et quem b. l. auctor aliquid, idem fuerit Lausus præfectus, cui sanctorum monachorum historiam dedicaverat. || 4. ὑπερβολῇ A. || 5. Βραγμ. L. ubique. || 6. μὲν om. A. || 7. δὲ om. L. || 8. κατοικούντες A. || 9. ἀκροθίνια A. || 10. Μωσέω A. || 11. Ἀδουλιτῶν A; Ἀδουλητῶν L. dein pro καὶ scripserim ἐκεῖ δὲ || 12. τοιοῦτου ὄντος L; om. A; deinde L. A: ὡς τοῦ ὕδατος.. ἀναβλύζοντος ψυχρότατου (ταχυτάτου L.) ἢ ὅ. καὶ ληθθέντος (βληθέντος L.) ἐν δ. π. ἀναυράζοντος (βράσσοντος L. βράσαι Reg.). || 13. θαυμασάμενος A. || 14. ὑπεστρεψάμεν A. ὑπέστρεψα L; dein μὴ στέξας om. A. || 15. ὁ καθ' ἡμᾶς καλ. L. || 16. ὃν et ποταμῶν om. A. || 17. ἐξηγησαμένου L. || 18. ποταμὸν add. L. || 19. φθάσας· ἐνθα οἱ σῆρες (σῆρικες A) L. || 20. βασ. om. A. L. || 21. μέχρι τοῦ τόπου τούτου L. || 22. ἐγὼ δὲ τὸ π. Βρ. A. || 23. τὴν ἀπ. ποιησαμένου L. || 24. ἐκίνησε A. dein οὕτως L. || (24*). μετὰ ἐμπόρων τινῶν P || 25. Ἀδουλιν A; Ἀδολὴν εἴτα μετ' ἐκείνην τὴν A. L. || 26. Αὐξίνην A. deinde indicavi lacunam.

VII. Desiderium mentis tuæ, Palladi, quæ immenso sapientiæ amore incensa, nova semper discere optat, novum etiam arduumque opus efficere nos compellit, id vero est Brachmanorum patriam, consuetudinem vitamque recensere. Ego quippe quum neque ipsos neque ipsorum viderim loca (longo enim terrarum spatio a nostra Europa sunt sejuncti), ea tibi dumtaxat, quæ ab aliis audiivi et quæ a scriptoribus desumpsi, enarrare tentabo.

Brachmani a nonnullis Gymnosophistæ, a quibusdam philosophi seu sapientes Indorum appellantur. Habitat autem juxta Gangem, fluvium totius Indiæ maximum. Hic vero Ganges ille est quem scripturæ sanctæ Plison appellant, et unus de quattuor qui e Paradiso exire perhibentur. Primum igitur Musæus frater noster Adulenorum episcopus mihi retulit, quod ipse aliquot ante annos ad Indias Brachmanos visendi studio profecturus, Sericam fere universam regionem peragravit. In qua refert arbores esse, quæ non solum folia, sed lanam quoque proferunt tenuissimam, ex qua vestimenta conficiuntur quæ Serica nuncupantur. Et ibi insignem quandam conspici lapi-

deam columnam Alexandri nomine hoc titulo sculptam: « Ego Alexander huc perveni. » Et quod plurimis populorum nationibus regionibusque perlustratis, in Arianam tandem devenit provinciam prope Indum amnem: quam desertis circumdatam cernens, fervoribusque ambustam, eo quod sol omnia incenderet, (unde maxima aquæ laborabatur penuria, et si illa aliunde advehebatur, quod confestim in suis etiam vasis fervere cerneretur) et cum solis æstum locorumque incendium sufferre nequiret, protinus inchoatum iter deserere, pedem referre et in Europam remeare coactus est. Quamdam ergo nova, non autem Brachmanos se vidisse affirmat.

Refert nihilominus de Brachmanis aliqua se audisse a scholastico quodam Thebæo, qui, ut ait, ob id ipsum, nempe ut ipsos Brachmanos et videret et alloqueretur, in Indias peregrinari proposuit, et quod tandem miser in captivitatem incurrit. Hic ergo, ut mihi episcopus retulit cum lenioris esset ingenii in forensis advocationis officio, incongruè sibi artis tædio fatigatus, Indiam videre et Brachmanorum patriam ac mores cognoscere deliberavit. Quo-

μενος. Ἐκεῖ δὲ χρονίσας καὶ πολλὴν συνθήειαν κτη-
σάμενος (28) ἤθελαν καὶ ἐπὶ τὴν Ταπροβάνην εἰσελ-
θεῖν νῆσον, ἐνθα εἰσὶν οἱ λεγόμενοι Μακρόδιοι. Ζῶσι
γὰρ εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην καὶ ἕως ἑκατὸν πεντήκοντα
ἔτων οἱ γέροντες δι' ὑπερβολὴν τῆς τῶν ἀέρων εὐκρα-
σίας (29) καὶ ἀνεξερευνητῷ κρίματι θεοῦ (30). Ἐν
ταύτῃ δὲ τῇ νήσῳ καὶ ὁ μέγας βασιλεὺς κατοικεῖτο (31)
τῶν Ἰνδῶν, ὃ πάντες οἱ βασιλῆσχοι τῆς χώρας ἐκείνης
ὑπέκειντο ὡς σατράπαι, καθὼς αὐτὸς ὁ σχολαστικὸς
ἡμῖν (32) διηγῆσάτο, μαθὼν καὶ αὐτὸς παρ' ἑτέρου (33).
Οὐ γὰρ δεδύνηται οὐδ' αὐτὸς εἰς τὴν νῆσον εἰσελθεῖν.
Παράκεινται γὰρ ταύτῃ τῇ νήσῳ, εἰ μὴ ψευδὲς ἔστι
τὸ λεχθὲν, ὡς χίλια (33*) ἀλλαι νῆσοι τῆς Ἐρυθρᾶς θα-
λάσσης (34) ἐμβαλλούσης εἰς αὐτάς. Ἐπειδὴ (35)
τοῖνον ὁ μαγνίτης λίθος ὁ τὸν σιδήρον ἐπισπώμενος ἐν
ἐκείναις γίνεται ταῖς νήσοις, ταῖς λεγομέναις Μανιόλαις,
ὁ ἂν ἐπέλθῃ πλοῖον (36) σιδηροῦς ἔχον τοὺς ἥλους κα-
τέχεται ὑπὸ τῆς τοῦ λίθου φύσεως, μὴ δυνάμενον πα-
ρελθεῖν. Ἔστι δὲ ἰδιωκὴς (37) τὰ διαπερῶντα πλοῖα εἰς
ἐκείνην τὴν μεγάλην νῆσον ἀνευ σιδήρου ἐπιουρίους (38)
ῥυλίνους κατεσκευασμένα.

[ΚΕΦ. Η'.]

Ἐχει δὲ, φησὶ, καὶ ἐ' ποταμούς μεγίστους (1) τῇ νήσῳ
αὕτῃ, ἐν οἷς νῆες διαπορεύονται. Ὡς δὲ διηγούντο αὐτῷ οἱ
ἐκείθεν (2), οὐδέποτε ὁπίωρα λείπει ἐν τοῖς τόποις ἐκεί-
νοις (3) ἐν τῷ αὐτῷ γὰρ, φησιν (4); δς μὲν ἀνθεῖ κλῶν, δς
δὲ ὀμφακίζει, δς δὲ τρυγᾷται. Ἐχει δὲ καὶ φοίνικας καὶ
τὸ κάρυον (5) τὸ μέγιστον τῶν Ἰνδικῶν καὶ τὸ λεπτόν
τὸ ἀρωματικόν. Ζῶσιν δὲ οἱ οἰκῆτορες τοῦ τόπου ἐκεί-
νου γάλακτι καὶ ὀρύζῃ καὶ ὀπίωρα. Ἐρίου μὴ τικτο-
μένου (6) παρ' αὐτοῖς ἀλλ' οὐδὲ λίνου, προβάτων (7)
δέρματα καλῶς εἰργασμένα περὶ τὴν ὀσφύν περιτίθεν-
ται (8) μόνον. Ἔστι δὲ τὰ πρόβατα τετριγυμένα
ἀνευ ἐρίου, γαλακτοφόρα λίαν, πλατείας ἔχοντα οὐράς.
Κέχρηται δὲ καὶ κρεωφαγία αἰγῶν καὶ προβάτων.
χοῖρος γὰρ ἀπὸ Θηβαΐδος οὐκέτι εὐρίσκεται ἐν τοῖς
μέρεσιν Ἰνδίας ἢ (9) Αἰθιοπίας διὰ ὑπερβολὴν καυμά-
των. Διηγεῖται οὖν ὁ αὗτος ὁ σχολαστικὸς ὅτι ἂν
τῆς Αὐξούμης (10) εὐρών τινες πλοιαρίω διαβαίνοντας
Ἰνδοὺς ἐμπορίας χάριν, ἐπειράθην (11) ἐνδοτερον ἀπελ-
θεῖν καὶ ἐφθασα ἐγγὺς τῶν καλουμένων Βισάδων (12)
τῶν τὸ πέπερι συναγόντων. Ἔθνος δὲ ἔστιν ἐκεῖνο πάν,

Vide latina || 27. τῶν Ἰνδῶν ἐκεῖ om. A. || 28. χρονίζων κ. πολλῇ συνθείᾳ χρησάμενος A onñtens deinde v. εἰσελθεῖν. ||
29. ἐκείνην ἔτη εν οἱ γ. δι' ἀέρων εὐκρ. ὑπερβολῇ A. || 30. ἀνεξερευνητῷ κρίματος L. || 31. ἐκατοικεῖτο A. κατοικεῖ... ὑποκειν-
ται L. || 32. ἡμῖν R; om. A L. || 33. ἐτέρων R; dein οὐδὲ γὰρ L; et ἐκεῖνος pro οὐδ' αὐτὸς A. || 33*. χιλ. om. A. || 34 θαλάσσης,
αὐτῆς A. || 35. ἐπεὶ L. ἐφ' οἷς R. || 36. Μανιόλης, ἐν αἷς ἐὰν ἐπέλθῃ τις τῶν ἐνταῦθα τόπων πλοῖον (μετὰ πλοίου R.) σιδ. ἔχων
ἥλους L. || 37. εἰσὶ δὲ ἰδιωκῶς A. || 38. ἐπιουρίους A. ἐπιούρους R. ἐν πιούροις L.

Cap. VIII. 1. μεγίστους om. A. || 2. αὐτῷ οἱ ἔ. om. A. || 3. ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ τῆς νήσου L. || 4. ἐν τῷ αὐτῷ μὲν γὰρ A.
ἐν γὰρ τ. αὐτῷ, φησιν, οὔτε ἀμπελὸς ὀμφακίζει οὔτε τρυγᾷται L R. || 5. κάριον L. κάρδιον A; deinde τὸ Ἰνδικόν .. ἀρωματι-
ζον L; τὸ Ἰνδικὸν καὶ ἀρωματίζον R. || 6. ἐρέας οὐ τικτομένης L. ἐρίων οὐ ὑπαρχόντων R. || 7. πρ. δὲ A L. || 8. περιτιθέντες A.
|| 9. ἡ om. A. || 10. sic R; Αὐξούμης L; αὐξουμαῖο A; μοχ εὐρε A; πλοιαρίους R, πλοιαρίου L. || 11. sic R; ἐπειράθη AL.

circa cum quibusdam mercatoribus in Erythraeo sive Rubro
mari navim conscendens navigavit primo sinum Adulicum,
et Adulitarum oppidum vidit, mox Aromata promontorium
et Troglodytarum emporium penetravit: hinc et Auxumi-
tarum loca attigit, unde solvens prosperis flantibus ventis,
licet plurimum navigatione dierum, Muzirim totius Indiae
citra Gangem emporium tandem pervenit: ubi quendam
Indorum regulum dominari asserebat. Immoratus igitur
ibi aliquamdiu, observataque diligenter aeris et loci quali-
tate ac hominum consuetudine per plures dies, venit ei in
mentem ad insulam, quae Taprobane vocatur, transfretare:
in qua illi quibus Beatorum nomen est, longissimam aeta-
tem vivere asservunt (nam vitam hominum centum annis
modicam putant) propter miram aeris temperiem et incom-
prehensibilem divini dispositionem iudicii. Huic quatuor
moderantur reges seu satrapae, inter quos unus est maxi-
mus, cui ceteri subiacent obediuntque, ut ille scholasticus
referebat. Narrabat quoque, si credere facile est, mille
insulas Arabici et Persici maris, et quas Maniolas vocant,
illi obtemperare. Hic ille quem magnetem appellant repe-
ritur lapis, qui ferri naturam ad se vi sua trahere dicitur.
Cum ergo navis aliqua clavos habens ferreos illic appli-
cuerit, illico retinetur, nec quoquam ire permittitur vi

nescio qua lapidis occulta impediante. Oh id naves ibi li-
gneis clavis construi dicebat.

VIII. Quod insula quinque habet flumina et quidem
maxima, quibus tota irrigatur fertiliorque redditur. Unde
et ob maximam caeli clementiam poma nullo unquam tem-
pore arboribus desunt; immo eodem tempore ejusdem
arboris dum ramus alter florescit, alter fructus gignit,
ceteri maturos ostendunt fructus. Insuper habet insula
haec dactylos, nuces quas Indicas dicimus, grandes et mi-
nutas, odoriferas tamen; item et nuces quas corylos dicimus.
Homines illius terrae aluntur pomorum, oryzae et lactis cibo:
nobiles vescuntur certis quibusdam diebus etiam. solemnibus
ovium caprarumque carnibus. Sues a Thebaide usque ad In-
diae Aethiopiaeque fines aiunt non inveniri ob maximos aestus.
Induunt gentes insulae ovium pelles non spernenda labo-
ratas arte; oves item non lanæ sed setarum teguntur vellere;
nec lanæ nec lni habetur ibi usus, ut narrabat scholasticus;
et quod de Aethiopiae et Persiae finibus et Auxumitarum
locis ibi mercatores emendi, vendendi permutandaeque rei
gratia conveniunt; et quod piper ibi nascitur, in magna
collegitur copia. Ipsa autem admodum parva et inutilis
gens est, quae intra speluncas saxaeas vivit, et per praecipiti-
a magna discurre natura patriae edocta consuevit. Piper

συμικρότατον καὶ ἀδρανέστατον, λιθίνοις σπηλαίοις ἐνοικούντες, οἵτινες καὶ κρημνοβατεῖν ἐπίστανται διὰ τὴν τοῦ τόπου συστροφὴν, καὶ τὸ πέπερι οὕτως ἀπὸ τῶν θάμνων συναύουσι. Δενδρύρια γὰρ ἐστὶ κολοβά, ὡς ἔλεγεν ὁ σχολαστικὸς ἐκείνος· εἰσὶ δὲ καὶ οἱ Βισάδες ἀνδρωπάρια κολοβά, μεγαλοκέφαλα (13), ἀκαρτα καὶ ἀπλότριχα. Οἱ δὲ λοιποὶ (14) Αἰθίοπες καὶ Ἰνδοὶ μέλανες εἰσὶ καὶ νεανικοὶ (15) καὶ φριζότριχες. Ἐκείθεν δὲ (16) κατασχεθεῖς ὑπὸ τοῦ δυναστεύοντος τῶν πραγμάτων ἐπειρώμενη (17) ὡς τολμήσας εἰσελθεῖν εἰς τὴν χώραν τὴν ἐκείν (18). Καὶ οὕτε ἐκείνοι (19) ἐδέχοντο τὴν ἀπολογίαν τὴν ἐκείνην· οὐ γὰρ ἐπίστανται (20) τὴν διαλεκτικὴν τῆς ἡμετέρας χώρας· οὐτε δὲ ἐγὼ τὰς παρ' ἐκείνων εἰς ἐμὲ γινομένης ἐγνώριζον εὐθύνας (21)· οὐδὲ γὰρ τὴν γλώσσαν αὐτῶν ἐπιστάμην (22), μόνον δὲ ταῖς διαστροφαῖς τῶν ὄψεων ἀλλήλοις ἐστοιχοῦμεν ὡς (23) γινώσκω σημεῖα, ἐγὼ μὲν (24) τὰς ἐκείνων ἐγκλημάτων φωνὰς ἐκ τοῦ ὑφαίμου τῆς χροῆς τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ ἀγρίου (25) τρισμοῦ τῶν δόντων· δι' ὧν κινήσεων (26) τὴν τῶν λεγομένων παρ' αὐτῶν δύναμιν ἐστοχάζομαι· ἐκείνοι δὲ πάλιν (27) ἐκ τοῦ τρόμου τοῦ ἐμοῦ καὶ τοῦ φόβου καὶ τῆς ἀγωνίας καὶ τῆς ὠχρότητος τοῦ προσώπου τό τε (27*) τῆς ψυχῆς ἔλειπον καὶ τὴν (28)

τοῦ σώματος δειλίαν ἐνεργῶς κατεμάθοντο. Κατασχεθεῖς οὖν παρ' αὐτοῖς ἐξαετίαν ὑπηρετήσας τῷ ἀρτοκόπῳ (29) παραδοθεὶς εἰς ἐργασίαν. Ἦν δὲ τὸ ἀνάλωμα τοῦ βασιλέως αὐτῶν, φησὶ (30), μόδιος εἰς σίτου εἰς ὀκτὺ αὐτοῦ τὸ παλάτιον, κακείνος οὐκ οἶδα πόθεν ἐρχόμενος (31). Οὕτως δὲ ἡδυνήθη ἐν τῇ ἐξαετίᾳ (32) πολλὰ ἐκ τοῦ κατὰ μέρος τῆς γλώσσης αὐτῶν μαθεῖν καὶ τὰ παρακείμενα ἔθνη. Ἀπελύθη δὲ, φησὶ, ἐκείθεν τοῦτον τὸν τρόπον (33). Ἄλλος βασιλεὺς ποιήσας μάχην μετὰ τῷ κατέχοντός με (34), διέβαλεν αὐτὸν πρὸς τὸν μέγαν βασιλέα τὸν τῇ Ταπροβάνῃ προκαθεζόμενον (35), ὡς ἀνδρὰ ἀξιολόγον Ῥωμαῖον αἰχμαλώτων λαβὼν, τοῦτον ἔχει εἰς ὑπηρεσίαν ἀγευστάτην. Ὁ δὲ (36) πέμψας κριτὴν ἓνα καὶ μαθὼν τὸ ἀκριβές, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀσκοδορηθῆναι (37), ὡς ὑδρίσαντα Ῥωμαῖον. Λέγεται γὰρ (38) πάνυ τιμᾶν τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν, ἀλλὰ καὶ φοβεῖσθαι ὡς δυναμένους τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἐπιβῆναι δι' ὑπερβολὴν ἀνδρείας καὶ εὐμηχανίας (39).

[ΚΕΦ. Θ.]

Ἐλεγεν οὖν ἐκείνος ὅτι οἱ Βραχμῆνες ἔθνος ἐστὶν οὐκ (1) ἀποτασσόμενον ἀπὸ προαιρέσεως, ὡς οἱ μοναχοί,

mox scripsi ἔρθασα pro φθάσας || 12 sic A; βισάδων et mox βισάδες R. Θηβαίων, sed infra Βηθσάδες L. Eos dicit, qui I'olemao vocantur Βησάδαι. || 13. μελανοχ. L. || 14. οἱ δὲ λοιποὶ οἱ τε Αἰθ. L. || 15 sic L. νεανίαι A, νεανίσκοι R. || 16. π. φησὶ, L. || 17. ἐπιδρωτώμενη L. || 18. χώραν αὐτῶν L. || 19. ἐκείνοι om. A; τὴν ἀπ. ἐδ. τὴν ἐ. L. || 20. μὴ ἐπιστάμενη L. || 21. γινομένης et εὐθύνας om. A. || 22. τὴν ἐκείνων ἐπιστάμην γλώσσαν, μόναις L. || 23. ὡς om. L. || 24. pro his A: ἐκ τῶν αἰγλημάτων ταῖς παρ' ἐκείνων· ἐκ τοῦ ὕψ. ἐμοῦ τῆς χροῆς. || 25. ἱατροῦ A. || 26. δι' ὧν x om. A. || 27. δ' αὖ πάλιν et μοι τρόπου L; dein omittit verba καὶ τοῦ φόβου. || 27*. sic L. ὡχρ. ὄψεως ποτέ A. || 28. καὶ τοῦ σ. δειλίας ἐνεργον (ἐνάργως R.) κατεμ. A; διὰ τοῦ σ. δειλίας κατεμ. L. || 29. sic R. ἀρτοκοπίῳ A. ἀρτοκοπέῳ L. || 30. sic L. βας. ἐκείνου, ὡς ἔλεγεν, μὲν διοσ σίτου A; mox. om. κακείνος. || 31. φερόμενος L. || 32. μετὰ τὴν ἐξ. A. In L et R ita: οὕτως δὲ, φησὶν, ἐν τῇ ἐξ. ἡδυνήθη πλείστα ἐκ τῆς γλώσσης αὐτῶν σημειώσασθαι, δι' ὧν καὶ τὰ λοιπὰ (τὰ παρακείμενα λοιπὸν R.) ἔθνη μεμάθηκα. || 33. ἀπολύεται οὕτως τοῦτω τ. τ. A. || 34. αὐτόν A. || 35. ἐν τῇ Ταπρόνῃ νήσῳ καθεζόμενον L. || 36. δοτις L. || 37. ἀσκήθω δωρηθῆναι A. fortasse reponendum ἀσκήν δωρῆναι. || 38. πάνυ γὰρ τιμᾶσι τε καὶ φοβοῦνται τὴν Ῥ. ἀρχὴν ὡς δυναμένην καὶ τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἐπιβῆναι (τὴν χώραν α. ἐκπορῆσαι R.) L. || 39. εὐμαχίας A.

autem cum ramusculis suis colligitur: ipsas autem arbores quasi quadam humiles ac parvulas stirpes esse dicebat. Nam et ipsos exiguos homunculos esse, et grandia quadam capita asserit habere cum laevibus et detonsis (*in/onsis*) capillis. Reliquum vero *Aethiopum* atque *Indorum* genus comis naturaliter crispatis horret. In quo loco (adjecit) ab eo qui illic plurimum poterat, ego illico abreptus atque detentus sum, qui statim coeperat mihi etiam acerbè convinciari eo quod eorum patriam solumque contingere ausus fuierim. Et illi neque excusationem neque defensionem meam aequis animis audiebant: non enim poterant linguæ meæ intelligere sermonem, nec ego criminis causam, quod mihi objiciebatur sciebam, quia illorum verba non noveram. Ex solis tantum nutibus nos mutuos intelligere videbamur: ego quidem ex aspectu forvo luminum et ex saevo dentium stridore poteram verborum significata noscere: illi vero ex pallore meo atque pavore sensus meos misericordia magis dignos suspicabantur. Sic itaque ab iis detentum per sexennium me in pistrino opus facere jussuerunt. Expensa autem ex palatio regis ipsorum unius tantum

modii frumenti quolibet anno. Post sex vero annos, dum paulatim ediscerem eorum loquelam, potui multa de vicinis nationibus locisque cognoscere. Tandem deo propitio de captivitate hoc modo ereptus sum. Rex alius supradicto huic regi inimicatus, eum apud majorem illius regionis imperatorem accusavit, quod nobilem virum civemque Romanum in teterrimam captivitatem atque extremum servitium redeget. Quo imperator audito, confestim illuc cognitorem causae transmisit, ac deinceps rei veritate perspecta, protinus eum qui convictus *est* memorato crimine videbatur, exui tota sui corporis pelle praecepit, eo quod civi Romano fecisset injuriam. Dicuntur autem non solum impensius honorare Romanorum imperatorem, sed incredibiliter timere, tamquam qui praeclearo pollet ingenio ac virtute magnifica, et Romanos eo quod armis atque viribus adeo potentes sint, ut, si velint, ad regionis ipsorum excidium valeant pervenire.

IX. Ipse ergo ille qui ista dicebat, adiciebat quod genus *Brachmanorum* non ex propria tantum voluntate saecularibus rebus renuntiat, sed potius ut ex judicio dei pendens

ἀλλὰ ἔλαχον (3) τὸν κλῆρον τοῦτον ἄνωθεν καὶ ἐκ θεοῦ
κριμάτων. Τὴν τοῦ ποταμοῦ παροικοῦσι φυσικῶς (3) ἐν
γυμναστικῇ διαζώντες. Παρ' οἷς οὐδὲν τετράποδον ὑπάρ-
χει, οὐ γεώργιον, οὐ σίδηρος, οὐκ οἰκοδομή, οὐ πῦρ, οὐκ
ἄρτος, οὐκ οἶνος, οὐχ ἱμάτιον, οὐκ ἄλλο τι τῶν εἰς ἐρ-
γασίαν συντελούντων ἢ πρὸς (4) ἀπολαύσειν συντείνοντων.
Ἐχουσι δὲ ἀέρα λιγυρόν τε καὶ εὐκρατον καὶ πάνυ κάλ-
λιστον. Σεβόμενοι τὸν θεὸν καὶ γινώσιν μὲν ἔχοντες, οὐχ
οὕτως δὲ λεπτήν, μήτε δὲ διευκρινεῖν οὕτω τοὺς τῆς
προνοίας λόγους δυνάμενοι, ὅμως εὖχονται ἀδιαλείπτως
εὐχόμενοι δὲ ἀντὶ τῆς ἀνατολῆς τὸν οὐρανὸν (5) ἀτενί-
ζουσι, τῇ τροπῇ τῆς ἀνατολῆς οὐ προσέχοντες. Ἐσθίουσι
δὲ τὰ παρατυγχάνοντα ἀκρόδρου καὶ λαχάνων τὰ ἄγρια,
ὅσα ἡ γῆ ἐκφέρει αὐτομάτως, καὶ ὕδωρ πίνουσι, νομά-
δες ὄντες ἐν ὕλαις (6), ἐπὶ φύλλοις ἀναπαύουμένοι. Παρ'
αὐτοῖς δὲ πολὺ τὸ περσυνὸν (7) καὶ τὸ λεγόμενον ἀκάν-
θινον· καὶ ἔτι ἕτερα ἡ χώρα καρποφορεῖ (8), ἀφ' ὧν
ἀποκῶσι. Καὶ οἱ μὲν ἄνδρες εἰς τὸ μέρος τοῦ ὠκεα-
νοῦ ἐκείθεν τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἰάγγου παροικοῦσιν· οὗτος
γὰρ ὁ ποταμὸς εἰς τὸν ὠκεανὸν ἐμβάλλει· αἱ δὲ γυναῖκες
αὐτῶν εἰσὶν ἐντεύθεν (9) τοῦ Γάγγου ἐπὶ τὸ μέρος (10)
τῆς Ἰνδίας. Περαιοῦνται (11) δὲ οἱ ἄνδρες πρὸς τὰς
γυναῖκας Ἰουλίω καὶ Αὐγούστῳ μνην· οὗτοι (12) γὰρ

εἰσι παρ' αὐτοῖς μῆνες ψυχρότεροι, τοῦ ἡλίου πρὸς
ἡμᾶς (12) καὶ ὑπὲρ βορρᾶν ὑψωθέντος· οἱ καὶ εὐκρατότε-
ροι λέγονται εἶναι οἱ μῆνες ἐκεῖνοι, καὶ ὀστρον κινεῖν.
Καὶ ποιήσαντες (14) μετὰ τῶν γυναικῶν τεσσαράκοντα
ἡμέρας (15), αὐθις ἀντιπερῶσι· γεννησάσης δὲ (16) τῆς
γυναῖκος δύο παιδία, οὐκέτι ὁ ἀνὴρ (17) ἀντιπερᾶ οὔτε
πλησιάζει αὐτοῦ τῇ γυναικί. Ἀντιστήσαντες οὖν (18)
ἀλλήλων τὸ ἀντίσωμα τὸν λοιπὸν ἐγκρατεύονται βίον.
Ἐὰν δὲ συμβῇ στεῖραν εὐρεθῇναι ἐν αὐτοῖς γυναῖκα, μέ-
χρι πενταετίας περᾶ πρὸς αὐτὴν ὁ ἀνὴρ συγγινόμενος
αὐτῇ (19). Καὶ ἐὰν μὴ γεννήσῃ, οὐκέτι αὐτῇ προσεγ-
γίξει. Διὸ οὐδὲ εἰς πλῆθος (20) πολυάνθρωπον ἐκτέ-
ταται αὐτῶν τὸ ἔθνος διὰ τε τὴν δυσζωίαν (21) τοῦ τόπου
καὶ διὰ τὴν φυσικὴν ἐγκράτειαν τῆς γενέσεως. Αὕτη
τῶν Βραχμῶν ἐστὶν ἡ πολιτεία.

[ΚΕΦ. Ι΄.]

Τὸν δὲ ποταμὸν λέγουσι δυσπεραιώτων εἶναι διὰ τὸν
λεγόμενον ὀδοντοτύραννον (1). Ζῶον γὰρ ἐστὶ μέγιστον
εἰς ὑπερβολὴν ἐνυπάρχον τῷ ποταμῷ (2), ἀμφίβιον ἐλέ-
φαντα ὁλόκληρον καταπιεῖν δυνάμενον. Ἐν δὲ τῷ
καιρῷ τοῦ περάματος τῶν Βραχμῶν πρὸς τὰς ἐαυτῶν
γυναῖκας, οὐκ ὀπτάνεται (3) ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις.

Cap. IX. 1. οὐχ et ὥς et ἀλλὰ om. A. || 2. λαχόντα (λαχόν) L. || 3. φυσικῶς om. A; dein ζώντες. || A. 4. πρὸς addidi ex
Cedreno p. 153, qui hunc locum iisdem fere verbis conceptum exhibet. A. || 5. τῷ οὐρανῷ L. || 6. ἐν ὕλαις om. A. ||
7. περσυνὸν vel περσυνόν cod. A; (fuerit Περσικόν); Περσεινὸν ἔξωθεν καὶ τὸ λεγόμενον ἀκάνθινον καὶ τινὰ ἕτερα καρποφόρα
(ἐπιχώρια R.), ἀφ' ὧν ἄ. L. || 8. καρποφοροῦν cod.; ante χώρα addidi articulum; fortasse tamen scr. ἐπιχώρια καρποφόρα ||
9. ἐντεύθεν om. L. || 10. τὸ μέρος τὸ τῆς L. || 11. πορεύονται A. || 12. αὐτοὶ L; mox. οἱ μῆνες L. || 13. πρ. ἡ om. A; πρὸς
ἡμᾶς καὶ R. || 14. νοήσαντες A. || 15. μῆνας ἡμέρας A. || 16. μέντοι L. || 17. οὐκ ἄρσις ἀντιπερᾶ A; οὐκέτι ὁ ἀνὴρ περᾶ πρὸς
τὴν ἐαυτὴν ἐαυτοῦ γυναῖκα κοινωσίας χάριν L. Pro οὔτε πλησιάζει αὐτῇ Cedrenus l. i. habet: οὔτε μὴν ἐκείνη πλησιάζει
ἐτέρῳ ἀνδρὶ διὰ πολλὴν εὐλάβειαν || 18. ἀντ. ἀλλήλων τὸ ἀντὶ σωματίων λ. δ. β. A; ἀντ. οὖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ ἀντίσωμα τὸν ἐπί-
λοιπον ἐ. χρόνον L. || 19. sic L R, nisi quod post ὁ ἀνὴρ L. addit αὐτῆς, quam vocem om. R; μ. π. παραβαρῆσαι συγγ.
ταύτης A. || 20. εἰς πλῆθος om. A. || 21. δυσζωίαν A. ὀλιγοδείαν Cedrenus

Cap. X. 1. ὁδὸν τὸν τύραννον R. ὀδοτύραννον, Cedrenus || 2. sic L; εἰς ὅ. ἐν τῷ ποτ. ἐνυπάρχει ἀμφ. ἔλ. καταπίνειν (κατα-

ac divinitatis ope suffultum. Naturaliter enim nudi in fin-
itimis fluvii regionibus vivunt. Nulli apud eos quadrupedes,
nullus terræ cultus, nullus ferri usus, nullum instrumenti
genus, quo fieri aliquod opus possit. Habent autem illic
deliciosas atque optimas auras et saluberrime temperatas.
Colunt semper deum, cuius verum quidem ac distinctam
notitiam se habere profitentur, omnemque providentiæ ejus
ac divinitatis rationem discernere. Jugiter orant, orantes
vero non orientalem partem, unde oritur sol, aspiciunt,
sed cælum potius intuentur. Edunt autem ea, quæ super
terram pecudum more potuerint invenire, hoc est arborum
folia et olera silvestria. Abundat enim apud illos plurimum
herba, quam inulam nomine vocamus sicut et apud Persas.
Item ibi est arbor quæ acanthus nominatur. Habent et pa-
trias arbores quasdam nescio quos fructus ferentes, quibus
vesci semper solent. Viri trans ripam fluminis Gangis in par-
tibus Oceani, in quem fluvius memoratus ingreditur, de-
gunt: feminae vero citra Gangem juxta mediterraneas par-
tes morantur, ad quas earundem mariti Julio et Augusto
mense transvadere consuescunt. Isti enim menses apud
eos frigidiore videntur, eo quod tunc ad nos sol convertitur

et supra aquilonem, quem boream vocamus, vis solis eri-
gitur; quo tempore temperati aeres magis et ad concubitum
magis apti esse dicuntur. Ubi ergo quadraginta cum feminis
suis fecerint dies, mox ad propria revertuntur. At cum
enixa fuerit uxor alicujus, edideritque unum vel alterum
partum, non transit ulterius ad eam ejus maritus, nec ul-
terius cum propria concumbit uxore. Singulis enim filiis
in locum patrum substitutis, per totam de reliquo vitam a
propriis se uxoribus abstinēt. Si autem acciderit ut quis-
piam sterilem sortiatur uxorem, usque ad quinque annos
maritus ipsius ad eam transit, et ei maritale præstat obse-
quium. Quæ si gravis per tempus illud reddita non fuerit,
mox ab eadem penitus separatur. Ob quod non in multos
populos eorum diffunditur genus, tum propter locorum
difficultatem tum propter consuetudinem continendi. Hæc
est ergo vita et conversatio Brachmanorum.

X. Fluvium autem ipsum cum maxima dicunt difficul-
tate vadari, tum propter Ondoniton tyrannum (Odonoty-
rannum) loca illa infestantem, tum etiam timore cujusdam
animalis in supradicto fluvio morantis, quod tantæ magni-
tudinis esse dicunt, ut integrum possit elephantem devo-

Εἰσι δὲ καὶ δράκοντες μέγιστοι (4) ἐν τοῖς τόποις (5) ἐκείνοις, ὥς πηχῶν ἐβδομήκοντα ὧν καὶ δορὰν μίαν ἐθεασάμην ἐγὼ ποδῶν 6' (6) πλάτος ἔχουσιν. Οἱ δὲ μύρμηκες εἰσι οἱ ἐκεῖ παλαιστιαῖοι, οἱ δὲ σκορπιοὶ πηχυαῖοι διὸ καὶ δυσδιόδευτοί εἰσιν ἐκεῖνοι οἱ τόποι. Οὐ πᾶς δὲ τόπος τῶν ἐκεῖ ἔχει τοιαῦτα θηρία ἰοδόλα (7), ἀλλ' ἡ αἰκίητος μόνη. Ἀγέλη δὲ ἐλεφάντων πολλή.

Ἀρριανὸς (8) τοῦ μαθητοῦ μέντοι Ἐπικτήτου (9) τοῦ φιλοσόφου τοῦ καὶ δούλου γεγενημένου, δι' εὐφυῖαν δὲ φύσεως εἰς φιλοσοφίαν ἐλάσαντος ἐν τοῖς καιροῖς Νέρωνος τοῦ βασιλέως τοῦ τοὺς αἰδίδιμους (10) ἀποστελόντος κολασάντος, τοὺς μακαρίους Πέτρον καὶ Παῦλον, τούτου τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα ἱστορήσαντος δ' ἐκεκτῆμην πονημάτιον ἀπέστειλα τῇ ἀνδρείᾳ (11) τῆς σῆς καλοκαγαθίας, ὑποτάξας μου τῷ (12) ὑπομνηματικῷ· ὅπερ ἀναγινώσκων νουεχῶς (13) καὶ φροντίσας ἐμμελῶς, βιώσεις ἀσφαλῶς.

[ΚΕΦ. ΙΑ'.]

Δάνδαμεις (1) δ' τῶν Βραχυμάνων διδάσκαλος διηγοῦμενος τὰ κατὰ τὸν Μακεδόνα ἔφη (2).

Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος οὐκ ἀνεχόμενος μόνης (3) εἶναι βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, οὐδ' ἀρκοῦμενος Φιλίππῳ

πατρὶ, καὶ Ἀμμανὸς υἱὸν ἑαυτὸν ἔλεγε εἶναι, καὶ τῶν γεννήσεως ἐλεγχούσης (4), ψευδεῖς ἔφερε τῆς φύσεως ἀποδείξεις, ἀνίκητους δὲ ἀγῶνας προέτεινε (5). Ἀνέτειλε γὰρ ὡς δ' ἦλος ἀπὸ Μακεδονίας κατοπτεύσας πολλὸν κόσμον (6) πρὶν ἔδωκε κατὰ Βαβυλῶνα· τὴν δὲ Εὐρώπην τε καὶ τὴν Ἀσίαν ὡς μικρὰ χειρωσάμενος (7) χωρία, ἦλθε καὶ τὸν ἡμέτερον κόσμον κατοπτεύων καὶ ἐρευνῶν. Καὶ ἔλεγε ταῦτα (8) ὁ Ἀλέξανδρος· « Σοφία, μῆτερ προνοίας, κοινῶν (9) τῆς πασῶν [ἀρετῶν] δυνάμεως, ἀνωτέρω ἐν ἀληθείᾳ μόνῃ κειμένη, τροφὴ καὶ δημιουργὴ φύσεως, λόγων δότεira, γνώσεως κοινῆς [ἐρευνῆτᾶ] ἀδίκους μὲν ἀποτινύσα, δικαίων δὲ φειδομένη, ὅς ἐμμελῶς ἤδη μοι τῶν αἰτημάτων τυχεῖν. Βραχυμᾶνες δὲ παρόντας ἐνθάδε σοφοὺς τε καὶ ἀγαθοὺς ἰδεῖν ἤκω, μαθὼν παρὰ Καλάνου τινὸς τῶν ἐνθάδε σπεύσαντες πρὸς με· πεισθεὶς δὲ ἦλθον, ποθῶ δὲ (10) ὅπως ἴδω καὶ μάθω σαφῶς. »

[ΚΕΦ. ΙΒ'.]

Βραχυμᾶνες καὶ αὐτοὶ Ἴνδοι Ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ (1) ταῦτα λέγουσιν·

« Ὁρεγόμενος σοφίας, Ἀλέξανδρε (2), ἦλθες πρὸς

μὴ δυναμένῳ (1. δυναμένῳ) ἐν τοῖς ποταμοῖς ἐκείνοις δοθῆναι. || 4. μεγ. om. A. || 5. ποταμοῖς L; περὶ ποταμοὺς τοὺς ἐκείνους R; dein ὡς καὶ δ. που μίαν L. || 6. δύο L; μοx ἔχουσιν om. A. || 7. τοιαῦτα ζῶα ἢ ἰοδόλα θηρία L. || 8. Ἀρριανὸς L. Ἀρριανῶν πολίτην A. || 9. Ἐπικτ. om. L. || 10. ἀγίους R; μοx. τοὺς μαx. om. L; τὸν Μακεδόνα om. A. || 11. τῇ ἀλεξάνδρ. A. || 12. ὑποτ. τὸ ὑπομνηματικόν A. || 13. συνεχῶς A.

Cap. XI. 1. Δανδάμης A. Δανδάμιος L. || 2. καλῶς δ. τὸ κατὰ τοὺς Μακεδόνας, omisso ἔφη, L. || 3. ὡς εἶναι A. || 4. λεγούσης A. || 5. προσέτεινεν A; προέφερεν L. || 6. κατοπτεύσας (κατασπεύτας L; correx. Bissæus) π. x. om. A. || 7. χειρωσάμενος L, quod correx. Bissæus; ἡγησάμενος A. || 8. ἐν ἑαυτῷ addit L. || 9. κοινῶν A; κοινῶν δὲ L; deinde τῆς πασῶν μητρὸς ἀκασιούνης conj. Bissæus; ἀνωτέρα L; ἐν om. A; μόνῃ L; κειμένη om. A; τροφὴς A; εἰρηνητᾶ suppl. Bissæus; ἀδίκων μὲν ἐπιμηνύσας A L; ἀδίκους μ. ἀποτινύουσα conj. Bissæus; forte scr. ἀδίκους μὲν ἐπιμηνύουσα. || 10. ἰδὼ ποθῶ A. ||

Cap. XII. Quæ jam sequitur Brachmanum disputatione legitur etiam in codice C, non ita tamen, ut uno tenore tota exhibeatur, sed discrepant auctor codicis reliquæ suæ de Brachmanibus narrationi inserunt. Ac prima quidem hæcce ejus pars post ea legitur, quæ adscripsimus cap. 5 not. 9, ubi vide. || 1. τῷ βασιλεῖ om. A. || 2. Ἄλ. om. A, post v. ἡμεῖς:

rare. Eo vero tempore, quo Brachmani fluvium transire consueverunt, divino asserunt judicio dictum animal non videri in fluvio. Maximi etiam dracones illic esse dicuntur, habentes septuaginta per longitudinem cubitos, unde ego unius pellem vidisse me memini [quadraginta] duos in latitudine habentem pedes. Formicas etiam illic esse ad modum palmæ hominis, scorpiones vero ad cubiti humani mensuram adesse loquuntur. Propter quæ monstra periculosus est ipsorum transitus locorum. Non tamen ubique animalia ista nascuntur, sed in illis partibus tantum, quæ ab hominibus non inhabitantur. Plurimique illic elephantum greges esse dicuntur.

Hæc sunt quæ a Thebæo scholastico de Brachmanis audivisse se affirmat Musæus. Quæ vero ex historiis de Alexandri vita legi et quæ ex plerisque auctoribus ab hæc facientia de illis desumpsit, nunc subnectam.

XI. Alexander imperator, quum ei Macedonia solius imperium non sufficeret, neque Philippo patri tantum posset esse contentus, Jovis Ammonis filium semet esse dicebat.

Et quamvis originem ipsius facile ipsa rei veritas comprobaret, falsis tamen quibusdam, et ut ei videbatur, invictis modis aliam sui esse naturam generis adstruebat. Itaque solemnibus bellorum apparatu, ac instructis equitum peditumque militum copiis, e Macedonia regione consurgens totum præne peragravit mundum: et antequam in provinciam Babylonis accederet, Europam quidem et Asiam veluti quædam parva loca transcurrit; venit tandem in partes nostras quoque orbis, ut eas inspiceret, quasque cum reperisset suis conformes sensibus, ipse dicebat: « Sapientia, providentiæ mater, habens cum virtute ipsa, quæ omnium virtutum caput est, quandam communionem, in sola veritate consistens, alens omnem faciensque naturam, cujus donum est nostrorum sermo verborum, notitiam scientiamque communem scrutans et perspicens, injustis quidem tribuens quæ merentur, justis autem parcens: da mihi quæso te placidam, ut possim ad illa quæ cupio his precibus pervenire, Brachmanos vero bonitate ac sapientia præditos viros hic præsentibus cernere. Veni enim, ut aliqua cognoscerem

ἡμᾶς· ὅπερ προθυμότερον (3) ἀποδεχόμεθα Βραχυμᾶνες, ὅτι ἐστὶ βασιλικώτερον ἐν τῷ βίῳ ἡμῶν· τοῦτο γὰρ ἠθέλησας μαθεῖν, βασιλεῦ (4) Ἀλέξανδρε· ὁ φιλόσοφος γὰρ οὐ δεσπόζεται, ἀλλὰ δεσπόζει· ἄνθρωπος γὰρ αὐτοῦ οὐ κρατεῖ παντελῶς. Ἀλλ' ἐπειδὴ μέχρι τοῦ νῦν (5) διαβεβλημένοι ἡπιστοῦμεθα ὑπὸ σου, γευσόμενος νῦν (6) τῶν ἀληθινῶν λόγων ἤλθες (7). Κάλανος γὰρ κακὸς ἀνὴρ ἡμῖν γεγένηται, καὶ διὰ Κάλανον ἀνδρες Ἕλληνας Βραχυμᾶνες ἐγνώστε, ἀλλ' οὐκ ἐπέγνωτε (8)· ἐκεῖνος γὰρ οὐκ ἦν ἡμέτερος, ἀπ' ἀρετῆς δραπετεύσας εἰς πλοῦτον (9). Οὐκ ἤρχησεν αὐτῷ Τιβεροδοάμ ποταμοῦ (10) πίνειν ὕδωρ σωφροσύνης (11) καὶ ἀμολγάς ἐσθίειν, ἐν οἷς αὐξάνεται νοῦς θεοπρεπῆς, ἀλλὰ (12) πλοῦτον ἔσχεν ἐχθρὸν ψυχῆς· καὶ οὕτως ἐν ἑαυτῷ δεινὸν ἀνέφλεξε πῦρ καὶ εἰς ἡδονὴν ἑαυτὸν (13) ἀπέστρεψεν ἀπὸ σοφίας. Ἡμῶν δὲ οὐδεὶς (14) ἐπ' ἀνδράκων κυλιέται, οὐδὲ ἀληθινῶν ἡμῶν δαπανᾷ τὸ σῶμα, ἀλλ' ἐστὶν ἡμῶν ἡ τροφή (15) ὑγείας φάρμακον. Ἀπλουτοὶ δ' ἐσμέν κατὰ τὴν φύσιν· καὶ ὁμοίως πᾶσι τῷ βίῳ ἡμῶν ἐπακολουθεῖ ὁ θάνατος. Εἰ δὲ τῶν θνητῶν τινὲς ἀνδρῶν (16) ψευδεῖς μαθόντες λόγους, καὶ κενοὶς ἡμᾶς ὑποτοξεύουσι βέλαισι, ἀλλὰ τὴν ἑλευθερίαν ἡμῶν οὐ βλάπτουσιν. Ἴσον δ' ἐστὶ τὸ ψεῦδεσθαι καὶ τὸ τάχος πείθεσθαι· ἀδικεῖ γὰρ ὁ ψευδόμενος ὅς πεῖθει, ἀδικεῖ δὲ καὶ ὁ πειθόμενος ψευδομένῳ προσέχων πρὶν ἢ τάληθές μάθῃ. Διαβολὴ γὰρ μήτηρ ἐστὶ πολέμου καὶ τίττει ὄργην (17), ἀπ' ἧς μάχονται καὶ πολεμοῦσι (18). Πλὴν οὐκ ἐστὶ

ἀνδρεία τὸ (19) φονεύειν ἀνδρας· ληστοῦ γὰρ ἔργον ἐστίν. Ἀνδρεία δέ (20) ἐστὶ τὸ πάσῃ ἀέρῳιν κράσει μάχεσθαι γυμνῷ τῷ σώματι καὶ γαστρός ἐπιθυμίας ἀναιρεῖν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ πολέμους μᾶλλον νικῆσαι καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας μὴ καταγωνίζεσθαι πρὸς τὸ δρέγεσθαι δόξης καὶ πλοῦτου καὶ ἡδονῆς. Τούτους οὖν νίκησον πρῶτον, Ἀλέξανδρε, τούτους ἀποκτείνον. Τούτους γὰρ ἐάν (21) νικήσῃς, οὐκ ἐστὶ σοι χρεῖα πρὸς τοὺς ἔξω μάχεσθαι· τοῖς γὰρ ἔξω μάχῃ, ἵνα τούτοις ἐνέγκῃς φόρους (22). Οὐ (23) βλέπεις ὅτι τοὺς ἔξω νικῶν (24) ὑπὸ τῶν ἐνδον νενίκησαι; Πόσοι σοι δοκοῦσι βασιλεῖς ἀνοίας ἐν τοῖς ἄφροσι τυραννεῖν (25); γλῶσσα, ἀκοή, ὄσπησις, δρασὶς, ἀρή, γαστήρ, αἰδοῖα, ὁλος ὁ χροῖς (26). Πολλὰ δὲ καὶ ἔσθω, ὥστερ ἀμειλίχτοι δέσποιναι καὶ τυραννίδες ἀκόρεστοι, ἀπέραντα ἐπιτάττουσιν (27) ἐπιθυμίας, φιλοχρηματίας, φιληδονίας, δολοφονίας (28), σωματομιξίας, φονοκτονίας, διχοστασίας· αἷς πάσαις ταύταις καὶ ἄλλαις πλείοσι βροτοὶ δουλεύουσι, δι' ἅσπερ φονεύουσι καὶ φονεύονται. Βραχυμᾶνες δὲ νικήσαντες τοὺς ἔσθω (29) πολέμους πρὸς τοὺς ἔξωθεν οὐ μαχόμεθα (30)· ἀναπαυόμεθα βλέποντες ὕλας καὶ οὐρανὸν, καὶ ἀκούομεν ὁρνέων ἤχον εὐμελὴ καὶ αἰετῶν κλαγγὴν, φύλλα τε περιβεβλημέθα καὶ ἀέρι ἐνδαιτώμεθα (31) καὶ καρποὺς ἐσθίομεν καὶ ὕδωρ πίνομεν, θεῶν ὕμνους ᾄδομεν καὶ τὰ μέλλοντα ἐπιθυμοῦμεν, οὐδενὸς μὴ ὠφελούντος ἀκούομεν· τοιαῦτα Βραχυμᾶνες ζῶμεν (32), οὐ πολλοὺς λόγους λέγοντες καὶ σιωπῶντες.

ponit L; ἐνταῦθα post v. ἡμᾶς add. C. || 3. sic Bissæus; πρότερον L, omisso ὅπερ; ὅπερ πρῶτον A C; dein ἀπεχόμεθα A. || 4. βασιλεῦ A C; malim βασιλεὺς ὄν; μοχ οὐ δεσπόζεται ἀλλὰ εἰ παντελῶς om. A. || 5. μέχρι νῦν L; μ. τούτου C. || 6. γευσόμενος γὰρ τῶν C; γ. ἀληθ. A; γ. νῦν ἀλ. L. || 7. γνώθι C. || 8. ἀλλ' οὐκ ἐ. om. L C; pro ἐγνώστε C ἐγνώσαν. || 9. εἰς πλ. om. C; εἰς om. A. || 10. sic L; τιθῆναι ποτ. A; ἐν τῇ Βαροάμ C; Ταγαθενά legitur ap. Pseudo-Origenem philos. 24 vol. I, p. 204 ed. Par. 1733. || 11. ἀγαθὸν add. C; dein ἀμολγάς L C; γῆς post ἐσθίειν add. C. || 12. ἀλλὰ om. L A. || 13. αὐτὸν L C; om. A. || 14. τῶν Βραχυμᾶνων addit C; dein: ἐπ' ἀ. πορεύεται ἢ μᾶλλον κυλιέται C. || 15. τροφή, ζωὴ L C. || 16. κακῶν ἀνδρῶν τινες A; οἱ δὲ... μανθάνουσι λ. καὶ καινοῖς ἡμᾶς ἀποτ. βέλαισι, omisissis reliquis, C. || 17. ἐν ἀνθρώποις add. C. || 18. Ἀλέξανδρε, ἀνθρώποι addit C. || 19. τὸ πολεμεῖν καὶ φον. A; οὐκ ἐστὶ τὸ φονεύειν ἀνθρώπους ἀνδρεία C. || 20. δὲ πάλιν ἐστὶ τῷ C; ἐστὶ πρὸς τὸ (1. τὸ πρὸς) πάσαν L; ἐστὶ πρὸς ἅπασ. χειρῶν μ. A. || 21. ἐάν μόνον C. || 22. τοῖς γὰρ... φόρους om. C. || 23. οὐ om. A. || 24. νικᾷς καὶ L C. || 25. καὶ ὅσοι σ. δ. βασιλεῖς ἐν τοῖς ἀ. ὅτι υπέρχει αὐτοῖς C. || 26. αἰδ. δ. ὁ χ. om. C. || 27. ἐπιτάττουσαι L. || 28. φειδωλίας L; σωμα. et φονοκτ. om L C. || 29. ἐνδον L. || 30. πολέμους καὶ τοὺς ἔξωθεν, λοιπὸν ὑγείας ἔχομεν C; πολέμους, λοιπὸν ἀνερρώθησαν (i. e. ἀνερρώθημεν) L. || 31. διαχεόμεθα A. || 32. τοιαῦτα... ζῶμεν om. A; οὐ πολλὰ λέγομεν,

a Calano, incola horum locorum, qui ad me festinus accessit, quo nunc persuadente desidero ediscere cuncta plenius, et videre. »

XII. Brachmanni vero e contra Alexandro ista dicebant : « Venisti ad nos, inquit, cognoscere sapientiam cupiens : nos autem Brachmani libenter statim talem suscepimus voluntatem. Hujusmodi enim desiderium in vita ac moribus nostris regnum (regium) iudicatur, quod nunc discere imperator ipse voluisti. Philosophus enim non dominio alterius obtemperat, sed ipse dominatur : homo enim in eum non habet potestatem. Sed quoniam nihil nobis hactenus credens (eo quod usque ad præsens tempus male de nobis apud te quidem locuti sunt), nunc ad nos vera degustans venisti. Calanus enim vir apud nos pessimus fuit, per quem vos Græci homines Brachmanos agnovistis quidem, bene tamen non potuistis agnoscere. Ille

enim non fuit noster, qui ad divitias sine aliqua sui excusatione transfugit, cui non suffecit de Taberunco fluvio aquam castitatis haurire, neque pressi lactis cibum sumere, quibus deo digna mens crescit, quam ille deo semper habuit inimicam, qua male succensus in iram exarsit, quamque de sapientiæ bonis transtulit ad vitia voluptatis. Ex nobis autem nullus in prunis ardentibus volutatur, neque ulli dolores corpora nostra consumunt, sed vita nostra medicamentum aliquod sanitatis est. Naturali autem beneficio alieni a divitiis omnibus sumus : æquo etiam vitam nostram mors fine comitatur. Et si interdum nonnulli forte mortaliū, ad quos falsorum venit doctrina verborum, percutere nos vanis tentant sagittis, ingenuitatem tamen nostram lædere ac vitare non possunt. Unum atque idem est mentiri, et credere mentienti. Nocet enim si quis alicui falsa persuadet; nocet et sibi, qui dum mendacio credit, non

Ἑμεῖς δὲ λέγετε ἃ δεῖ μὴ ποιεῖν (33), καὶ ποιεῖτε ἃ μὴ δεῖ λέγειν. Παρ' ὑμῖν δὲ (34) οὐδεὶς φιλόσοφον οἶδεν ἂν μὴ λαλήσῃ (35). ὑμῶν γὰρ ὁ νοῦς ἐστὶ ἡ γλῶττα, καὶ ἐπὶ τοῖς χεῖλεσιν αἱ φρένες. Χρυσὸν καὶ ἄργυρον συνάγετε, δούλων χρεῖαν ἔχετε καὶ μεγάλων οἰκων, ἀρχὰς διώκετε (36), ἐσθίετε καὶ πίνετε ὅσα καὶ τὰ κτήνη, οὐκ αἰσθάνεσθε (37) ὡς ἰδιῶται· περιβάλλεσθε μαλακὰ, ἐξομοιούμενοι τοῖς σκώληξι τοῖς σθρικωδιασταῖς (38), ἀδελῶς πάντα πράττετε καὶ ἐφ' οἷς πράττετε μετανοεῖτε (39), καθ' ἑαυτῶν λαλεῖτε (40) ὡς κατ' ἐχθρῶν, τῆς γλώττης ἐξουσίαν ἔχοντες ὅπ' αὐτῆς πολεμείσθε· κρείττονες ὑμῶν εἰσιν οἱ σιγῶντες, κὰν ἑαυτοὺς οὐκ ἐλέγχωσι· παρὰ προβάτων ὥσπερ αἰχμάλωτοι ἔρια δανεῖζεσθε, δόξαν τοῖς δακτύλοις ὑμῶν ὡς ἕσσανα περιτίθεσθε, χρυσὸν ὡς αἱ θήλειαι φορεῖτε, καὶ ἐπὶ τούτοις μεγαλύνεσθε (41), καθ' ὁμοίωσιν τοῦ κτίσαντος δημιουργηθέντες ἀνημέρων θηρίων θυμὸν τίκετε· ὅταν πολλὰς κτήσεις περιβάλλῃσθε, ἐπὶ τούτοις μεγαλύνεσθε (42), καὶ τοῦτο βλέποντες ὅτι πρὸς ἀλήθειαν οὐδὲν ὑμᾶς δύναται ὠφελεῖν· χρυσὸς γὰρ ψυχὴν οὐκ ἀνίστησιν, οὐδὲ σῶμα πιαίνει, ἀλλὰ τούναντίον μᾶλλον καὶ ψυχὴν

σκοτοῖ καὶ σῶμα ἐκτῇκει (43). Ἡμεῖς δὲ πρὸς ἀλήθειαν τὴν φύσιν ἐπείγοντες (44) [καὶ] τὰ ταύτη ἀποκληρωθέντα, ἐκείνων καὶ προνοοῦμεν. Πείνης παραγενομένης, ἀκροδρῶν καὶ λαγάνοις τοῖς ἐκ τῆς προνοίας ἡμῖν χορηγοῦμενοις ἰώμεθα ταύτην· καὶ δίψης παραγενομένης, ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐρχόμενοι, χρυσὸν πατοῦντες (45) ὕδωρ πίνομεν, καὶ ταύτην θεραπεύομεν (46). Χρυσὸς δὲ οὐ παύει δίψαν, οὐδὲ λιμὸν παρμυθεῖται, οὐ τραῦμα θεραπεύει, οὐ νόσον ἰᾶται, οὐκ ἀπληστίαν ἐμπίπλησιν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ προσεξεγείρει ταύτην τὴν ξένην τῆς φύσεως ἐπιθυμίαν. Καὶ διψῶν μὲν ἄνθρωπος δῆλον ὅτι (47) ἐπιθυμεῖ πιεῖν, καὶ λαβὼν (48) ὕδωρ πέπυται τῆς δίψης· καὶ ὁ πεινῶν φυσικῶς ἐπιζητεῖ τροφὴν καὶ φαγὼν κορέννεται καὶ τῆς ἐπιθυμίας πέπυται (49). Παντάπασιν οὖν ὄγλον ὅτι ξένον φύσεως ἐστὶ τὸ χρυσοῦ ἐπιθυμεῖν· πᾶσα γὰρ ἐπιθυμία πέπυται βροτῶν, ὅταν λάβῃ κόρον (50), ἐπειδὴ τῇ φύσει τοῦτο συνέσπαρται (51)· ὁ δὲ τῶν χρημάτων ἔρως ἀκόρεστός ἐστι διὰ τὸ εἶναι τοῦτον παρὰ φύσιν. Ἐπειτα καὶ ἐν αὐτῷ κοσμεῖσθε (52) καὶ ἐπὶ τούτῳ δοξάζεσθε, τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὑπερμεγαλυνόμενοι·

σιωπῶμεν τοὺς πολλοὺς λόγους A. || 33. ἃ δεῖ π. A L. || 34. ἡμῖν γάρ. C. || 35. sic. C; οὐδεὶς φιλοσοφῶν οὐδὲν, εἰ μὴ λαλήσωσιν L; παρ' ὑμῖν τοὺς φιλοσόφους οὐδὲν οἶδεν, εἰ μὴ λαλήσωσι A. || 36. ἐκδιώκετε C. || 37. οὐδὲ addit A. || 38. ἐξομ... σθρ. om. C; ἀδελῶς om. A. || 39. μεγαλύνεσθε A || 40. ἑαυτοὺς καταλαλεῖτε C. || 41. ἐπαίρεσθε C, sequentia usque ad περιβάλλεσθε omittens; ἐπὶ τ. μεγ. latina omittunt; recte, puto; in graecis mox iterum ponuntur. || 42. ἐ. τ. μ. om. A. || 43. σκοτίζει ψυχὴν κ. σ. τῇκει C. || 44. ἐπιγόντες A. deinde addidi καὶ. || 45. χρ. πατ. om. C. || 46. θεραπεύοντες. || 47. δῆλον τι ἐπιθυμεῖ omisso πιεῖν A; ὄγλον ἐ. π. C; ἀνθρ. ἐπ. π. L. || 48. πίων C. || 49. κ. τ. ἐ. π. om. C. || 50. καιρὸν A; τοῖς βροτοῖς, ὅταν λάβωσι τὸν θάνατον κατὰ νοῦν C. || 51. συνέσπαρται A. καὶ τοῦτο συνέσπαρταται C. || 52. τὸ κοσμεῖσθαι.. δοξάζεσθαι A; ἐνδοξά-

facile ad ipsam veritatem pervenire valet. Insimulatio autem mala inimicitarum quædam et certaminum mater est, quæ ex se iracundiam parit, ex quibus rursus jurgia et bella nascuntur. Nulla tamen virtus est occidere hominem: latronum enim iste, ut novimus, mos est. Sed nos virtutem veram vocamus contra aurarum mutationes nudo corpore dimicare, desideria ventris abscindere, et varias ipsius pugnas abstinentia patientiaque superare. Igitur prius vince hos inimicos ante omnia tuos, si fortis videris tibi, et exinde opus tibi non erit adversum quempiam certamina externa committere. Idcirco enim contra eos qui foris sunt, commoves bella, ut istis quos intrinsecus habes, alimenta et fomenta suppedites. Sed tu vides quod eos quidem, cum quibus foris dimicas, vincis, ab iis autem quos nosti, qui intra te sunt, superaris. Considera igitur quanti tyranni in stultorum cordibus degunt, oculi, aures, nares, venter, virilia, totumque corpus humanum; quam multa etiam desideria nascuntur intrinsecus, quibus omnibus genus mortale succumbit et servit, propter quæ cuncta et jugulantur et jugulant. Nos autem Brachmani, quia omnia quæ intrinsecus habemus bella superamus, jam de reliquo incolamus atque securi in summa pace requiescimus. Silvas videmus, cælumque suspicimus, aquilarum diversarumque avium gratissimas voces semper audimus, nullo sub aere arborum foliis nostra corpora contegimus, eorumque fructibus vescimur, aquam bibimus, hymnos

deo canimus, et futuri sæculi vitam desideramus, nullumque quod prodesse nobis non possit, audimus. His ergo nos Brachmani moribus contenti vivimus, paucisque sermonibus agitis mox tacemus. Vos autem dicitis quidem quæ debeant fieri, nec tamen facitis. Philosophum vos nullum putatis nisi eum qui noverit loqui: vester enim est omnis sensus in lingua, vobisque in oris vestri labii tota sapientia est. Aurum argentumque colligitis, plurimis servis et magnis domibus indigetis: affectatis honores, et sectamini dignitates, editis tantum atque potatis, quantum juvat expleri, utimini æque et vestibis delicatis semper ac molibus, eaque facitis quorum pœnitentiam mox geratis: contra vos ipsos veluti contra inimicos vestros soletis loqui, cum tamen habere vos lingue propria potestatem sciatis. Longe profecto meliores sunt illi qui tacere consueverunt, non enim se ipsos loquendo revincunt. Mutuam mercedem ab omnibus (ovibus) accipitis: gloriosum, ut putatis, ornamentum digitis vestris imponitis aurum: vos quoque (ut) feminas videmus ornatos, cum sciatis quod id ipsum, in quo magnopere creditis, quantum ad rem pertinet veram, vobis prodesse nihil possit. Auro enim non extolluntur animæ, neque corpora nutriuntur, sed e contra per illud utraque ista vitiantur. Nos autem qui cognoscimus veritatem ipsamque naturam, si cœperimus sitire, ibimus ad fluvium, aurumque calcantes, aquam bibimus. Auro enim nequit sedari fames, ac sitis nescit exstingui. Non ex

καὶ διὰ τοῦτο τὰ κοινὰ τῶν πάντων ἴδια ποιεῖτε (53), τὴν ὁμοίαν πᾶσι μίαν φύσιν τῆς φιλαργυρίας εἰς πολλὰς γνώμας λοιπὸν κατατεμνύσης. Κάλανος οὖν ὁ ψευδὴς φίλος ὑμῶν (54) ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ἀλλ' ὅφ' ἡμῶν καταπατεῖται, καὶ ὁ παρατίτος πολλῶν κακῶν πᾶσι παρ' ὑμῖν ἐστὶν ἐντιμος (55) καὶ τιμᾶται ὅφ' ὑμῶν. Ἀνωφελὴς δὲ (56) ὧν ἡμῖν παρ' ἡμῶν παραπέμπεται ἐξουθενωθεὶς, καὶ πάντα ὅσα ἡμεῖς καταπατοῦμεν, ταῦτα ἐθαύμασεν ὁ φιλαργυρῆσας Κάλανος, ὁ μάταιος ὑμέτερος φίλος, καὶ οὐχ' ἡμέτερος· μέλεος (57) καὶ τῶν ἀθλίων ἐλεεινότερος, τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ ἀπώλεσε φιλαργυρῆσας· καὶ διὰ τοῦτο ἄξιος ἡμῶν οὐκ ἐφάνη, οὐδὲ ἄξιος τῆς πρὸς θεὸν (58) φιλίας· οὐδὲ ἐνανεπαύσατο ταῖς ἐν ταῖς ὕλαις ἀμεριμνίαις, ἐν ταύταις ἐντροφῆσας, οὐδὲ ἐλπίδα (59) ἔσχε τῆς μετὰ ταῦτα προσδοκίας, τὴν ἀθλίαν ἑαυτοῦ ψυχὴν φιλαργυρίᾳ κατακτείνας (60).

[ΚΕΦ. ΙΓ'.]

Ἔστι δέ τις παρ' ἡμῖν Δάνδαμιν, ὃς ἐν ὕλῃ ἀνακεῖται (1) ἐπὶ φύλλοις ἐν εἰρήνῃ ἐγγὺς ἔχων πηγὴν, [ἦν] ὡς μαζὸν ἀκέραιον ἀμείγει μητρὸς [γῆς].

Τότε Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἀκούσας ταῦτα πάντα παρεκάλεσε τοῦτον τὸν (2) διδάσκαλον αὐτῶν καὶ πρύτανιν, τοῖς λόγοις τούτου (3) συντυχεῖν. Οἱ δὲ ὑποδεκνύουσιν αὐτῷ μακρόθεν (4) τὸν τόπον τοῦ Δανδάμειος. Ἐλθὼν δὲ ἐκεῖ ὁ Ἀλέξανδρος, οὐκ εἶδεν αὐτὸν παρῶν· ἐν ὕλαις γὰρ κατέκειτο συχναῖς, ἐπὶ φύλλοις ἀναπαυόμενος ἐν εἰρήνῃ (5), ἔχων πηγὴν ἐγγὺς [ἦν] ὡς μαστὸν ἀκέραιον ἡμελεγε μητρὸς γῆς. Ὡς οὖν οὐκ εἶδεν ὁ Ἀλέξανδρος Δάνδαμιν τὸν τῶν Βραχμάνων ἐπιστάτην καὶ διδάσκαλον, πέμπει πρὸς αὐτὸν φίλον ἑαυτοῦ τινὰ Ὀνησικράτην ὀνόματι, λέγων τούτῳ (6)· « Σπεῦσον πρὸς τὸν διδάσκαλον τῶν Βραχμάνων, τὸν μέγαν Δάνδαμιν, ὃ Ὀνησίκρατες, καὶ ἡ αὐτὸν ἡμῖν ἀγαγε τὸν ἄνθρωπον (7), ἡ μαθὼν τὰ περὶ αὐτοῦ, ποῦ διάγει ἀνάγειλόν μοι τὸ τάχος, ὅπως αὐτὸς ἐγὼ παραγένημαι πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ Ὀνησικράτης λέγει αὐτῷ· « Τὸ κελυσθὲν ποιήσω διὰ τάχους, βασιλεῦ· σὺν γὰρ τὸ προστάττειν, τὸ δὲ δρᾶν ἐμὸν ἐστὶ (8). » Πορευθεὶς δὲ οὗτος καὶ τὸν μέγαν Δάνδαμιν εὕρων, εἶπε· « Χαίροις, διδάσκαλε Βραχμάνων· υἱὸς θεοῦ Διὸς τοῦ μεγάλου, βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, ὃς ἐστὶ παντὸς ἀνθρώπου

ζεσθε L. || 53. ποιεῖται A; ποιοῦσι C. || 54. ἡμῶν A; ὁ ψευδὴς φίλος ἡμῶν C. || 55. ἐν τιμῇ A. || 56. γὰρ L; παρ' ἡμῶν (ὑμῶν) A. om. L. || 57. ἡμέτερον μέλος C; μοχ κακῶς ἀπώλεσε. || 58. πρὸς τὸν θεόν L; τ. πρ. θ. αὐτοῦ φιλίας. Οὗτος ὁ Κάλανος οὐκ ἀνεπαύσατο C. || 59. ἐλπίδας A; ἐλπίδα παντελῶς ἔσχε τῆς μετανοίας C. || 60. Post hæc cod. C pergit: Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος θέλων πευράσαι ἢ μᾶλλον εἰπεῖν περισσotέρως δοκιμάσαι τὴν τούτων σοφίαν, ἔφη πρὸς αὐτούς· Τάχους οὐκ ἔχετε etc. quæ ex codd. A B legimus cap. 6. Quibus absolutis, ad Nostra rediens Alexandrum quærentem introducit: Ἐχετε ἀνακτα; Respondent Brachmanes: Ἔστι τις ἡμῖν Δανδάμης etc., quæ seq. capite leguntur (Cf. cap. 6. not. 12).

Cap. XIII. 1. κατακεῖται L; dein ὃς εἰρήνην (κρήνην C) ἐγγὺς ἔχει A L C. πηγὴν] τὴν γῆν A; μαζὸν] μαστὸν L; ἀμείγει] ἀμείγων A L; ἀμείγει μ. ἰδίᾳ γῆς C. Totus hic locus e seqq. huc translatus. || 2. τοῦτον δ. L; τὸν δ. A; [να τὸν διδ... συν-τύχη C. || 3. τῶν λόγων τούτων A L; om. C. || 4. μακρ. om. A. || 5. ἐν. καὶ εἰρήνην A. πηγὴν ἐγγὺς om. A. || 6. πέμπει πρὸς τὸν Ὁ. δ. λέγων· Σπεῦσον A. || 7. καὶ ἡ.. ἄνθρωπον om. L; τὸν ἄνθρ. om. A. || 8. ἐστὶ om. L; τὸ δὲ δρασάμενον ἡμῖν ἐστὶ A. ||

auro venit vulnere cura, non agrotorum medicina membrorum, non ulla refrænatio cupiditatis immensæ, sed hortatus magis ac provocatio major ad novam nescio quam concupiscendi libidinem. Et sitis quidem illa naturalis cum fuerit, cum aquam quam desideravit acceperit, sitire mox cessat: similiter etiam naturalis fames, quando escam quam quærit acceperit, conquiescit. Si igitur eodem modo eademque natura aurum quoque humanus animus desideraret, ubi primum accepisset quod optabat accipere, sine dubio cupiditas et ipsa cessaret: sed nedium ista non cessat, immo semper nova et sine aliqua intermissione desiderat, quia non ex commotione naturæ desiderium tale procedit. Postremo, in quo apud vos homines et ornantur et gloriantur, in eodem apud nos spernuntur. Calanus amicus est vester, sed spernitur et calcatur a nobis. Qui ergo multorum malorum auctor apud vos fuerit, a vobis honoratur et colitur: quia vero est inutilis, projicitur a nobis: et illa quæ nos omnino non quærimus, Calano pro ea quam habuit erga pecuniam cupiditatem, placuerunt. Sed non erat nostris hic talis, qui animum suum miserabiliter læsit ac perdidit, ob quod neque dei neque nostri amicus esse visus est dignus, neque in hoc sæculo

inter silvas habere meruit securitatem, neque illam sperare gloriam potuit, quæ promittitur in futuro.

XIII. Alexander imperator ubi venit ad silvas, Dandamim quidem ipsum in transitu videre non potuit: in silva enim jacebat, recumbens super arborum folia in securitate et pace, proximus fonti, quem quasi uber terræ matris incorruptum atque integrum in os suum emulgere consueverat. Misit autem ei Alexander amicum quendam nomine Onesicritum, dicens ei: « Onesicrite, memoratum virum Dandamim ad me venire festina, aut causam propter quam venire noluerit, nuntia, ut ego ipse ad videndum eum pergam. » Cui ille respondit: « faciam cum celeritate quod præcipis. Nam sicut jubere tuum est, ita meum esse cognosco tuis jussis obtemperare. Ubi igitur supradictus ad Dandamim nuntius venit, his eum allocutus est verbis: « Dixit filius dei Jovis magni, Alexander imperator, qui est dominus generis humani, ut properes ad illum venire, quia tibi, si veneris, plurima dabit munera: si vero venire nolueris, veluti contemptorem, te capite puniet. » Quæ cum ad Dandamis aures dicta venissent, non turrexit ex foliis, quibus fultus jacebat, sed tale responsum ridens reddidit ac recumbens: « Deus, inquit, maximus parare

δεσπότης, καλεῖ σε· δὲ ἐλθόντι (9) σοι πρὸς αὐτὸν πολλὰ καὶ καλὰ παρέξει ὥρα, μὴ ἐλθόντι δὲ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖ. » Ὁ δὲ Δάνδαμης ἀκούσας καὶ μειδιάσας χαριέντως οὐδ' ἐπῆρεν ἑαυτοῦ τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τῶν φύλλων, ἀλλὰ καταγελάσας τούτου κατακείμενος ἀπεκρίνατο οὕτως· « Ὁ θεός, ὁ μέγας βασιλεὺς, ὕβριν οὐδέποτε γεννᾷ, ἀλλὰ φῶς, εἰρήνην, ζωὴν καὶ ὕδωρ, σώματα ἀνθρώπων (10) καὶ ψυχὰς, καὶ ταύτας δέχεται, ὅταν μοῖρα λύση τὰς μὴ δαμασθείσας τῇ ἐπιθυμίᾳ (11). Ἐμὸς οὗτος δεσπότης καὶ θεὸς μόνος, δὲ φόνον ἀποστρέφεται, πολέμους οὐ κατεργάζεται. Ἀλέξανδρος δὲ θεὸς οὐκ ἔστιν, εἰδὼς ἀποθνήσκειν. Καὶ πῶς πάντων ἔστι δεσπότης, δὲ οὐ παρῆλθε ποταμὸν Τιβεροδοῦν (12), [οὐδ' εἰς κόσμον ὅλον τὸν ἑαυτοῦ θρόνον τέθεικεν,] ἐμπαλιν δὲ φερόμενος (13) ζώνην Γάδου οὐδέποτε παρῆλθεν, οὐδὲ τῆς μεσοπορίας ἡλίου εἶδε τὸν δρόμον· ἐν δὲ τοῖς βορείοις μεθορίοις ἡ κραστιφόρος Σκυθία οὐδὲ γινώσκει αὐτοῦ τὸ ὄνομα. Εἰ δὲ αὐτὸν οὐ χωρεῖ ἡ ἐκεῖ γῆ, διαβαινέτω Γάγγην ποταμὸν καὶ εὐρήσει γῆν δυναμένην ἀνθρώπους φέρειν (13*), εἴπερ ἡ παρ' αὐτοῖς οὐκέτι ὑπομένει βαστάζειν αὐτόν (14). Ὅσα δὲ μοι ὁμολογεῖ Ἀλέξανδρος καὶ ὅσα ἐπαγγέλλεται παρέξει μοι ὥρα, ἐμὰ ἀχρηστα τυγχάνει. Ταῦτα δὲ μοι φίλα καὶ χρηστά [καὶ χρῆσιμα] τυγχάνει, οἶκος, τὰ φύλλα ταῦτα, καὶ τροφὴ πίων (15), αἱ παρανοθεύσαι βοτάναι, καὶ ὕδωρ εἰς

πότον. Τὰ δὲ λοιπὰ γράμματα τε καὶ πράγματα μετὰ μερίμνης συναγόμενα, [καὶ οἱ συνάγοντες αὐτὰ ἐν ἐκείνοις ἀπολλύμενοι (16)] οὐδὲν ἕτερον ἢ λύπη (17) παρέχειν εἴδω, ἧς ἔστιν ἐμπληγμένος πᾶς βροτός. Νῦν δὲ ἐγὼ καθεύδω ἐπὶ στρωμνῆς φύλλων κεκλεισμένοις δμμασιν οὐδὲν τηρῶν· χρυσὸν γὰρ ἐὰν θελήσω τηρεῖν, διαφθείρω μοι τὸν ὕπνον. Ἰῆ μοι πάντα φέρει, ὡς μήτηρ γάλα (18) τῷ τεχνέντι. Ἐγ' ἂ' θέλω, ἔρχομαι, ὁ μὴ θέλω μεριμνῶν, οὐκ ἀναγκάζομαι. Ἐάν τί μοι τὴν κεφαλὴν ἀφελῇ (19) Ἀλέξανδρος, τὴν ψυχὴν οὐκ ἀπολέσει, ἀλλ' ἡ κεφαλὴ (20) μὲν μένει σιωπῶσα, ἡ ψυχὴ δὲ μοι πρὸς τὸν δεσπότην ἀπελεύσεται, τὸ σῆμα ὡς βράχος ἐπὶ τῆς γῆς καταλιπούσα, θέν καὶ ἐλήφθη. Πνεῦμα δὲ γενόμενος (21) ἐγὼ ἀναθήσομαι πρὸς τὸν θεόν μου, δὲ ἡμᾶς κατέκλεισεν ἐν σαρκὶ καταπέψας (22) ἐπὶ τὴν γῆν, πειράζων πῶς (23) κατασβάντες ἂς προσέταξε ζήσωμεν αὐτῷ· δὲ ἀπελθόντας πρὸς αὐτὸν ἀπαιτήσει λόγον, δικαστὴς ὢν πάντων ὑβρισμάτων (24)· οἱ γὰρ τῶν ἀδικουμένων στεναγμοὶ τῶν ἀδικούντων κολάσεις γίνονται. Ταῦτα δὲ ἀπειλείτω Ἀλέξανδρος τοῖς θελοῦσι χρυσὸν πλοῦτου (25), καὶ θάνατον φοβουμένους πρὸς ἡμᾶς γὰρ τὰ δύο ἔπλα (26) αὐτοῦ πέπτωκεν· οἱ γὰρ Βραχμαῖνες οὕτε χρυσὸν φιλοῦσιν, οὕτε θάνατον φοβοῦνται. Ἀπελθε οὖν (27) καὶ Ἀλέξανδρον λέγε, ὅτι Δάνδαμης τῶν σῶν χρεῖαν οὐκ ἔχει. Καὶ διὰ τοῦτο πρέ

9. ἐλθόντος σου L. || 10. σώμα ἀνθρώπων A. σώμα ἀνθρώπου L C. || 11. λύση ταύτας, μηδαμῶς θήσας ἐπιθυμίαν L C, πᾶσι quod C om. ταύτας. || 12. Τιβεράδοον A; τοῦ Βεροῦ. C. || 13. Locus in omnibus libris corruptus. L: ἡκαλινρόρος οὐδὲ ζῶν ἐν ἄδου οὐδέποτε παρῆλθεν, οὐδὲ τ. μ. ἡ. οἶδε τ. δ., καὶ μεθορίοις κραστιφορίοις συνθία οὐδὲ γ. α. τ. ὄνομα. Cod. C: ἐμπαλιν φερόμενος ζῶν δὲ ἐν ἄδου οὐδέποτε π., ο. τ. μ. εἶδε τ. δ., Σκυθία δὲ οὐ γ. α. τ. δ. Cod. A: ποταμὸν Τιβεράδοον οὐδὲ Ἐσθναλὸν οὐδὲ ἄρον, ὃν ἑαυτοῦ ἐπὶ πολλοῖς πόροις οὐδὲ ζῶν ἐν ἄδῃ οὕτω παρῆλθεν, οὐδὲ τ. μ. εἶδεν τὸν τρόπον ἐν μεθορίοις καὶ μεθορίοις κραστιφόροις Σκυθία οὐδὲ γ. α. τ. ὄνομα. Ex latinis scripsi Γάδου (i. e. Γαδείρων). De reliquis tu videas. || 13*. χωρεῖν A. || 14. τοῦτον L C. || 15. τρυφήσιον αἱ παρ' Ἀθήνας βοτάναι A. || 16. ἀπολέσθωσαν C. scripserim τοῖς συναγ. κτλ. || 17. λύπας L C. λύπη A. mox pro ἧς, L ἡ. C εἰ. || 18. γάλα δὲ ἐστὶ τῇ τ. L. || 19. ἀνέλη A. ἀφαίρη C. || 20. ἀλλὰ μένει αὐτῇ μόνῃ σιωπῶσα L; ἀλλ' εἰ κεφαλὴ μένει σ. C; ἀλλὰ τὴν κεφαλὴν μόνον σιωπῶσα A. || 21. ὦν C. || 22. καταλείψας L; ἐπὶ γῆν L. ἐπὶ τῇ γῆς C. || 23. ἴνα C. || 24. πάντων ἔργων καὶ λόγων C. || 25. πλοῦτον L; om. A. || 26. δὲ τὰ δύο ἔπλα A. || 27. pergit C: καὶ

cuiquam nescit injuriam, sed lumen vitæ rursus iis præstat animis, quæ suo solverint fato. Meus ergo ille solus est dominus, qui homicidia vetat, et qui bella non concitat. Alexander vero non est deus, quia et ipse moriturus est. Quemadmodum igitur potest esse omnium dominus, qui nondum Tyberodoan fluvium transfretavit, neque per totum mundum sedem suam locavit, non zonæ (sic) Gadem transit, non in medio orbis cursum solis aspexit? Quare gentes plurimæ nec ejus quidem nomen adhuc nosse potuerunt. Si autem non capit eum illa quam possidet terra, fluvium transeat nostrum et inveniet solum tale, quod norit homines sustinere. Quæcunque mihi Alexander pollicetur, si ea præstiterit, cuncta inutilia mihi erunt. Ego enim habeo domum folia, herbis quoque quæ adjacent mihi vescor, et aquam poto: posthabeo alia quæcumque cum sollicitudine colliguntur ac pereunt, nihilque aliud præter tristitiam quærentibus ea atque habentibus præbent. Nunc igitur securus quiesco, clausisque oculis nil omnino custodio; si aurum voluero servare; somnum meum dissipō: terra mihi

omnia ut lac mater infanti ministrat. Ad quemcumque accedere voluero locum, vado; quocumque autem ire moluero, nullius sollicitudinis necessitate compellor. Et si caput meum voluerit abscindere, animam auferre non poterit: sed caput tantummodo jacens tollet, anima vero discedens, caput veluti sui partem vestis alicujus relinquet, ac reddet ei a quo id susceperat, nempe terræ. Cum autem factus spiritus fuero, ad deum qui eum intra hanc carnem inclusit, ascendam. Qui cum hoc fecerit, tentare nos voluit, ut videret quemadmodum discedentes ab eo in hoc sæculo viveremus. Et postmodum cum ad eum fuerimus reversi, rationem vitæ hujus a nobis exposcet. Cui assistens ego videbo injuriam meam, ejusque judicium in illos qui injuriosi mihi fuerunt, intuebor: suspiria enim gemitusque laserum incipient lædentium esse supplicia. Hoc Alexander illis minetur, qui opes desiderant, qui timent mortem, quia nos utrumque contemnimus. Nam Brachmani neque aurum diligunt, neque mortem verentur. Vade igitur, et hoc Alexandro referas: Nihil tuorum Dandamis

σε οὐκ ἐλεύσεται· εἰ δὲ σὺ Δανδάμεως χρεῖαν ἔχεις, ἔλθὲ πρὸς αὐτόν.

[ΚΕΦ. ΙΔ'.]

Ἐπεὶ δὲ Ἀλέξανδρος ταῦτα ἀκούσας παρὰ τοῦ Ὀνησικράτους μᾶλλον οἰδεῖν αὐτὸν ἐπεθύμει (1), ὅτι αὐτὸν πολλὰ ἔθνη καθελόντα εἰς ἐνίκησε γυμνὸς γέρων. Πορεύεται οὖν (2) σὺν πεντεκαίδεκα φίλοις εἰς τὴν ὕλην τοῦ Δανδάμεως· καὶ ἐγγὺς γενόμενος αὐτοῦ κατέβη ἐκ τοῦ ἵππου καὶ ἀπέθετο τὸ διάδημα καὶ πᾶσαν τὴν περὶ αὐτὸν (3) ἀλαζονείαν, καὶ εἰσελθὼν μόνος εἰς τὴν ὕλην, ἔνθα ὁ Δάνδαμις ἦν, ἡσπάσατο αὐτὸν καὶ εἶπε· « Χαίροις Δάνδαμι, διδάσκαλε Βραχμάνων καὶ πρῶταν σοφίας· πάρεμι πρὸς σε ἀκούσας σου τὸ ὄνομα, ἐπεὶ σὺ οὐ (4) παρεγένου πρὸς ἡμᾶς. » Ὁ δὲ Δάνδαμις εἶπε· « Χαίροις καὶ αὐτὸς, δι' ὃν πολλὰ πόλεις τάρασσονται καὶ ἔθνη ἀκαταστατεῖ. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος κατεσθῆς (5) παρὰ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, ἐκείνην τὴν ὥραν (6) εἶδε καθαρὰν (7) τὴν γῆν ἀπὸ αἱμάτων. Καὶ ὁ Δάνδαμις εἶπεν αὐτῷ (8)· « Τί πρὸς ἡμᾶς, Ἀλέξανδρε, πάρεμι (9); Τί θέλεις βαστάσαι ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐρημίας; Ὁ Ζητεῖς ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν, ὅν (10) ἡμεῖς κεκτῆμεθα αὐτὸς οὐ χρῆζει. Ἡμεῖς θεὸν τιμῶμεν, ἀνθρώπους φιλοῦμεν, χρυσοῦ ἀμελοῦμεν, θανάτου καταφρονοῦμεν, ἡδονῶν οὐ φροντίζομεν (11)· ἡμεῖς δὲ θάνατον φοβέσθε, χρυσὸν φιλεῖτε, ἡδονῶν ὀρέγεσθε, ἀνθρώπους μι-

σεῖτε (12), θεοῦ καταφρονεῖτε. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶπε πρὸς αὐτόν· « Ἐγὼ σοφὸν τί ἤκω μαθεῖν παρὰ σου· φασὶ γάρ σε θεῷ προσομιλεῖν· θέλω γὰρ εἰδέναι, τί τῶν Ἑλλήνων διαφέρεις, ἢ τί περισσώτερον τῶν λοιπῶν βλέπεις ἢ φρονεῖς (13). » Ὁ δὲ Δάνδαμις πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο· « Θέλω κατὰ διακονῆσαί σοι λόγους (14) σοφίας θεοῦ, καὶ ἐνθεῖναι σοι νοῦν θεοπρεπῆ· ἀλλὰ σὺ τόπον οὐκ ἔχεις ἐν τῇ ψυχῇ σου ὥστε χωρῆσαι τὴν παρ' ἐμοῦ σοι διακονουμένην δωρεὰν τοῦ θεοῦ· πεπληρώκασι γὰρ σου τὴν ψυχὴν ἀπληστοὶ ἐπιθυμίαι καὶ ἀκόρεστοι φιλαργυρία καὶ δαιμονιώδης φιλαρχία, αἵτινες μάχονται μοι νῦν, ὅτι σὲ ἐνόησε (15) περισπᾶν καὶ οὐ φονεῖς (16) ἔθνη λαῶν πολλῶν ἐκχέων αἷμα· καὶ λυποῦνται σήμερον κατ' ἐμοῦ, ὅτι πολλὴν βλέπουσιν μένουσαν καὶ σωζομένους ἀνθρώπους. Σὺ δὲ εἶπας καὶ ἐπὶ τὸν ὠκεανὸν ἀναβήσῃ (17), καὶ μετ' αὐτὸν ἐπ' ἄλλην οἰκουμένην, καὶ μετ' ἐκείνην πάλιν ἐφ' ἐτέραν, καὶ σφόδρα λυπηθήσῃ ὅταν μὴ ἔχῃ οὐδὲ νικήσεις. Πῶς οὖν δύναμαι ἐγὼ θεοῦ σοφίας σοι λόγους λαλῆσαι, τοσαύτης ἀλαζονείας (18) καὶ ἐπιθυμίας ἀμετρήτου πεπληρωμένης σου τῆς διανοίας, ἣν οὐδ' ὄλος (19) ὁ κόσμος ὑπηρετῶν ἡδυνήθη πληροπορῆσαι; Βραχὺς ἐκτίσθης καὶ γυμνός, καὶ εἰς ἀνθρώπος παρῆλθες (20) ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ νυξήθης (21). Διὰ τί τοὺς πάντας κατασπάρτε; ἵνα τὰ πάντων κληρονομήσῃς (22); Καὶ ὅταν νικήσῃς τοὺς πάντας, καὶ πᾶσαν κτῆσῃ τὴν οἰκουμένην,

εἰπὲ ταῦτα τῷ Ἀλεξάνδρῳ. Ὁ δὲ Ὀνησικράτης ἀπελθὼν πάλιν πρὸς Ἀλέξανδρον εἶπεν αὐτῷ, ὅτι Δανδάμης τῶν σῶν χρεῖαν κτλ.

Cap. XIV. 1. ἐπεθύμεισεν L. || 2. γοῦν L.; ὁ Ἀλέξανδρος addit C. || 3. αὐτοῦ A C. || 4. ἐπεὶ μὴ π. L.; ἀκούσας σ. τ. ὅν. om. C. || 5. καθῆσας L. || 6. ἐκείνη τῇ ὥρᾳ L. dein καθαρὰν γῆν L. || 8. εἶπεν αὐτῷ om. A || 9. παρῆς L C. || 10. ὁ L C. || 11. ἡδ. οὐ φρ. om. A. || 12. φιλεῖτε A. || 13. Ἑλλ. διαφέρεις, missis reliquis, A. || 14. λόγον A. || 15. ἐνταῦθα C. || 16. φονεῖς ἔθνη καὶ οὐ λαῶν πολλῶν ἐκχέει αἷμα. Σὺ δὲ εἶπας κτλ. C. || 17. ἐλθεῖν C L. || 18. τοσαύτῃ ἀλαζονείᾳ καὶ ἐπιθυμίᾳ ὁ A L. || 19. ὄλος A L. || 20. ἐκτίσθης A. || 21. αὐξηθῇς L. || 22. τὰ πάντα κτλ. A.; τὰ πάντων λάθης L. τοὺς πάντας λάθης C. ||

quærit : verum si aliquid ex ipsius rebus tu necessarium tibi esse credis, ad eum venire ne dedigneris.

XIV. Quæ ubi Alexander per internuntium audivit, desiderare plus cœpit ut talem virum videret, utque se, qui multas vicerat gentes, unus et nudus vinceret senex. Pergit igitur cum quinque vel (et) decem amicis ad eas, quas supra diximus, silvas, et cum venisset ad proximum, atque ex equo, quo vehebatur, exiliisset, coronam de capite deposuit, omnemque qui circa ipsum erat, superbiæ tumorem relinquens, ad memoratum senem ingressus est solus, et ad pedes ipsius se dedit, hoc dicens : « Salve Dandami, ego ad te veni, quia tu ad me noluisti venire. » Cui ille respondit : « Ad quid ad nos venisti? aut quid de nostris solitudinibus auferre desideras? Quod cupis ipse, nos habere non possumus : quod iterum nos habemus, necessarium tibi non est. Nos honoramus deum, et amamus hominem, negligimus aurum, contemnimus mortem, vos autem mortem timetis, honoratis aurum, odistis hominem, deum contemnitis. » Ad quem Alexander : « Doce, inquit, nos aliquid sapientiæ; plenum aiunt te divinitate, et cum ipso colloqui sapius deo : ego vero scire desidero in qua re præstantiores Græcis vos ipsos esse dicatis, et in quo aut

melius videas quam alii homines, aut amplius scias. » At ille respondit : « Ego, inquit, vellem deferre ad te acceptum a deo sensum, sed ipse locum non habes, ubi donum tale suscipias. Impleverunt enim animam tuam avidæ atque immodicæ cupiditates, quas nunc mecum certare considero, quia te ab ipsis conor avellere; quamquam hodie plurimum mœrent, eo quod morte nullius gentis vel sanguine polluaris, et quia vident adhuc homines in civitatibus commorantes. Tu ad oceanum usque vis accedere, post quem aliam iterum partem orbis cupis occupare : et tunc tristitia afficeris, cum non potueris habere quod vincas. Quomodo ergo satis facere desiderio tuo poteris, cum totus tibi serviens mundus animum tuum explere ac satiare non possit? Minor mundo longe tu factus es, et si omnia simul velis vincere, atque universa quæcumque tenent homines possidere, tandem necesse est, ut solum habeas quantum aut tu jacentem tenere me cernis, aut ego occupare video te sedentem. Ex quo iterum si ad alta transeamus, et in aliis quoque tibi similes invenimur. Eodem enim modo quo ipse, omnibus utor elementis, aere, aqua et terra, nec quidquam ultra habere desidero, et omnia juste habeo quæcumque possideo : et si solus omnes fluvios obtineas,

τοσαύτην γῆν καθέξεις μόνην (23), ὅσην ἐγὼ ἀνακείμενος ἢ σὺ καθήμενος· καὶ τοσαύτης κυριεύοντες γῆς ἔνθεν μεταβησόμεθα· ὥστε καὶ οἱ εὐκαταφρόνητοι ἡμεῖς ἀνευ μάχης καὶ πολέμου ἴσα σοι ἔχομεν τὰ πάντα, γῆν, ὕδωρ, ἀέρα· καὶ τὰ πάντα ὅσα ἐγὼ ἔχω, δικαίως ἔχω καὶ οὐδενὸς ἐπιθυμῶ· σὺ δὲ πολεμῶν καὶ ἐκχέων αἷμα (24), καὶ ἀνθρώπους πολλοὺς (25) κατασφάττων, ἐάν πάντας κτήσῃ ποταμούς, ἴσον ἔμοι ὕδωρ πίνῃς. Τοῦτο οὖν, Ἀλέξανδρε, σοφὸν μάθε παρ' ἐμοῦ· μηδὲν ὡς πένης (26) θέλε ἔχειν (27), καὶ πάντα ἐστὶ σὰ καὶ οὐδενὸς δεῆσθ· ἐπιθυμία γὰρ μήτηρ ἐστὶ πενίας (πενία γὰρ ἔργον ἀταξίας), κακῷ φαρμάκῳ θεραπευομένη λύπη, μηδέποτε εὐρίσκουσα δ ζητεῖ, μὴ ἀπαυομένη οἷς ἔχει, ἀλλ' αἰεὶ βασανιζομένη ἐφ' οἷς οὐ κέκτηται. Πλουτήσεις δὲ ἡδέως (28) ὡς ἐγὼ, ἐάν μοι συζῇ θέλῃς (29), καὶ ἐάν μοι προσέχῃς καὶ ἀκούσῃς μου τῶν λόγων (30) καὶ κτήσῃ ἐκ τῶν ἐμῶν ἀγαθῶν. Ὁ γὰρ θεὸς ἔμοι φίλος, καὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀγαλῶν προσομιλῶ, καὶ ἔμπυνος ἐν (31) ἔμοι γίνεται. Κακοὺς ἀνθρώπους ἀποστρέφομαι· οὐρανὸς μοι στέγη, γῇ μοι πᾶσα στρωμνὴ, ὕλαι τράπεζα, καρποὶ τροφῆς (32) ἀπολαύσεις, ποταμοὶ διάκονοι διψῆς· οὐκ ἐσθίω σάρκας ὡς λέων, οὐδὲ σήπεται ἐν ἐμοῖς ἐντέροις (33) ζῶων κρέας, οὐδὲ γίνομαι τάφος νεκρῶν ἀλόγων· πρόνοια γάρ μοι τροφὴν φέρει (34) ὡς φίλῃ μήτηρ τῷ τεχθέντι γάλα. Ἀλλὰ σὺ ζητεῖς μαθεῖν (35) παρ' ἐμοῦ, Ἀλέξανδρε, τί περισσὸν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων κέκτη-

μαι, ἢ τί οἶδα σοφὸν παρὰ πολλοὺς (36). Ἐμὲ δὲ βλέπεις, βιωῶς ἐξ ἀρχῆς ἐκτίσθην, ζῶ ὡς παρὰ τὸ μητρός ἐτέγην, γυμνός, ἀνευ πλοῦτου καὶ φρονι-
δος. Διὰ τοῦτο (38) ὅσα δὲ θεὸς ποιεῖ οἶδα, καὶ τί ἐ-
γενέσθαι ἐπίσταμαι. Ὑμεῖς δὲ θαυμβεῖσθε μαντευ-
μενοι περὶ τῶν καθ' ἡμέραν ἐφ' ὑμῖν παρεχομένων (39)
μὴ συνιέντες τὰ καθ' ὅραν δεικνύμενα ὑμῖν ἔργα θεῶ-
ν λιμῶν, λοιμῶν, πολέμων, κεραυνῶν, αὐχμῶν, θύ-
βρων καὶ καρπῶν φορὰς προγινώσκω ἐγὼ, καὶ πῶς ἐ-
πόθεν καὶ διὰ τί ταῦτα γίνεται· ἔμοι παρέχει γὰρ γνῶ-
σιν ἡ πρόνοια· καὶ τοῦτο δὲ λίαν εὐφραίνει με (40) ὅ-
δ θεὸς μετὰ τῶν ἰδίων ἔργων σύμβουλον πεποιθε-
τὴν δικαιοσύνην πρὸς ἐμέ. Πολεμίων (41) φόβος ἐν
ἐπέλθῃ βασιλεύσειν ἢ καὶ ἑτέρα πτόησις (42), πρὸς ἐμ-
ὲ ἔρχονται (43) ὡς πρὸς ἄγγελον θεοῦ· καὶ ἐγὼ ἐντυχὼ
τῇ προνοίᾳ τοῦ θεοῦ, πείθω αὐτὸν ἀγαθόν τι δοῦναι τοῖς
παροῦσι πρὸς με· καὶ τὸν φόβον τούτων καταλύει·
μετὰ θάρρους αὐτοὺς ἀποπέμπω. Τί βέλτιον, εἰπέ
μοι, καταβλάπτειν ἀνθρώπους καὶ κακῆς δόξης θνητοὺς
ἔχειν, ἢ μᾶλλον τούτους φυλάττειν καὶ εὐεργέτην γνω-
ρίζεσθαι; Καὶ τί πρέπει τοῖς υἱοῖς θεοῦ, πολεμεῖν καὶ
κατασχάπτειν τὰ ὑπὸ τῆς προνοίας δημιουργηθέντα,
ἢ εἰρηνεύειν καὶ προσανοικοδομεῖν (44) τὰ πεποιημένα
καὶ κατερριπτασμένα (45) ὡς τοῦ δημιουργοῦ λάτριν;
Οὐκ ὠφελήσει σέ, βασιλεῦ Ἀλέξανδρε, ἡ ἐξουσία αὐτή,
οὐδὲ τὸ πλήθος τοῦ χρυσοῦ ἢ οἱ πολλοὶ ἐλέφαντες (46).
οὐδὲ ἐσθῆς ἢ ποικίλης καὶ διάφορος ἡ περὶ σε, οὐδ' ἡ

23. μόνος A L; dein καταβησόμεθα L. μεταβήσεσθε C. || 24. αἵματα L. αἱματος C. || 25. π. om. A L. || 26. μηδενὸς πένης A. μηδενὸς πένιτος L, μηδενὸς ὡς πένης C. || 27. κτᾶσθαι C. || 28. ἡ. om. L; dein ὥστε L. || 29. θελήσῃς L C. || 30. τὸν ἰ-
γόν A. || 31. ἐμπν. ἐν om. A. || 32. τροφῆς A L. || 33. ἐν ἐμοῖς ἐντέροις A; ἐν ἐμοῖς L C. || 34. sic L; πρ. γὰρ πάντα φέρε
καρποὺς ὡς φ. μ. A; τροφὴν φέρει καρποὺ ἢ γῆ ὡς φ. μ. C. || 35. Ἀλέξανδρε, τοῦ μαθεῖν L C. || 36. πρὸ π. L; παρὰ πολλῶν
C. || 37. ἐν om. A C. || 38. Διὰ τοῦτο ὅσα δὲ θεὸς ποιεῖ, ὡς δούλος αὐτοῦ ἐν τούτοις καταναγκάζομαι, ὡς θνητὸς χάριτι αὐ-
τοῦ· καὶ τὸ τί γενέσθαι [δεῖ] μερικῶς ἐπίσταμαι ἐκ θεοῦ προβλέπων C. || 39. ἡμῖν (ὑμῖν C) περιερχομένων L C. || 40. εὐφρ. με,
ὅτι τῶν ἰδίων ἔργων ὁ θεὸς ἐμὲ σύμβουλον πεποίηκεν, ὡς υἱὸν ἀγαπητὸν, ὅτι θεὸς μετὰ τῶν ἰδίων ἔργων σ. π. τ. δ. πρὸς με L.
|| 41. πολέμων A. || 42. πτόωσις L. || 43. cod. A βασιλεῖ... ἔρχεται et celt. in singulari num. || 44. πρὸς ἀνοίαν οἰκοδομοῖν A. ||

plus tamen aquae quam ego ex ipsis haurire non poteris. Hanc ergo si a me sapientiam discas, nihil tibi deerit: totumque habebis, si nihil desideraveris. Cupiditas enim paupertatis est mater, quae medicamento malo, hoc est, sollicitudine, nequit curari: quae ita semper omnia quaerit, quasi invenire nihil possit: quia non in iis ad quae jam potuit pervenire, requiescit, sed ex illis quae necdum tenere se cernit, magis magisque cruciatur. Habebis autem maximas cum voluptate opes, si ita mecum vivere voles: et si meis acquieveris verbis, meas divitias possidebis. Amicus mihi est omnium deus, et de ipsis cum eodem rebus loquor; malorum hominum verba non audio. Caelum habeo pro tecto, terra mihi tota pro lecto est. Fluvii mihi potum ministrant, mensam silva suppeditat. Non vescor animalium visceribus, ut leones, neque intra pectora mea inclusae quadrupedum aut volatiliū carnes putrescunt, nec sum mortuorum sepulcrum, sed providentia naturalis omnes mihi fructus ut lac mater infundit. Intellego ipse quid quaeras. Sapientem me vides, talis ut factus sum itaque vivo

ut procreatus sum, et quae deus faciat agnosco, et quid fieri debeat scio. Vos autem vanitate magna repleti praesagire vos creditis, cum tamen haec ipsa quae per singulos videtis dies dei opera intelligere nesciatis. Ego cuncta cognosco, et unde et quando et quomodo fiant. Pluvias, siccitates, fulmina, tempestatesque praesagio: et hoc est quod me delectat et reficit, quia deus habere me commanionem quandam atque consilium cum operibus suis fecit. Ad me quemadmodum angelus venit, et si quando aliquid timuerit imperator, tunc ego deprecor deum ut boni aliquid ei, cum ad me venerit, praestet, ut eum metu quo laborat, absolvat, utque ei fiduciam quandam mentis inspiret. Quid esse rectius dicis, ledere homines, an tueri atque servare? et quid magis convenit facere filiis dei, aut evertere cuncta pugnando, aut expugnata et diruta instaurare pacando? Non tibi proderit, imperator, enorme pondus auri, neque elephantorum, quos sustulisti aliis, multitudo: sed haec vox mea et is meus sermo. Tu vero etiam si me interficere volueris, non timebo, ibo enim ad deum citius,

στρατὸς δὲ περὶ σε (47) περιστοιχιζόμενος, οὐδ' οἱ χρυσοχάλινοι (48) ἔπποι καὶ οἱ δορυφόροι καὶ πάντα ὅσα σὺ τῶν ἄλλων μετὰ πολέμων καὶ μάχης ἀφείλω· ἀλλ' ὀνήσει σὲ τὰ μέγιστα, ἐν πεισθῆς τοῖς ἑμοῖς λόγοις, καὶ ἐπακούσης τῆς ἐμῆς φωνῆς. Σὺ δέ, Ἀλέξανδρε, κἀν με φονεύσεις, οὐ φοβόμαι λέγων σοι τὰ σοι συμφέροντα· ἀπελεύσομαι γὰρ πρὸς τὸν θεόν μου, δὲ κατεσκεύασε τὰ πάντα· αὐτὸς γὰρ οἶδ' ἐμοὶ τὴν δίκην, καὶ αὐτὸν οὐδὲν ἔλθῃ, οὐ δὲ ὄμματα πάντες οἱ ἀστέρες, ἥλιός τε καὶ σελήνη, καὶ αὐτὸς κρίνει καὶ τοὺς (49) ἀδικούντας· ὃν οὐ λήσῃ (50), οὐδὲ τόπον ἔξει πῶ φεύγῃ τῶτον ἀναστάς (50 *), οὐδὲ τοῦτο τὴν δίκην παρελεύσῃ· οὐσιν βασιλεύς Ἀλέξανδρε, μὴ κατὰβάλλῃς ἃ ὁ θεὸς θέλει (51) κτίζεσθαι, μὴ δ' ἀφραίνει βιάζου, ἃ ἐκεῖνος κοσμεῖν βούλεται, μὴ δὲ σπένδῃς αἶμα πόλεων, μὴ δὲ νέκρου ἐθνη διαβαίνειν ἐπ' αὐτά· σεαυτῷ γὰρ μᾶλλον ζῆσαι κρεῖττον ἤπερ ἄλλους κατακτείνειν· καὶ μὴ (52) θανόντα ἄλλους μακαρίζειν, καὶ ζημίαν εἰδέναι μᾶλλον τὰ τῶν ἄλλων ἀρπάζειν ἤπερ κέρδος ἡγεῖσθαι τοῦτο. Τί, μία ψυχὴ γενόμενος, τοσαῦτα ἐθνη καταλύσαι θέλεις; Τί σὺ ἀφρόνως εὐφραίνόμενος, πολλῶν κακῶν τὴν οἰκουμένην ἐμπιπλῆς; Τί τὰς ἀλλοτρίας συμφορὰς ὡς ἑαυτοῦ κέρδη δοῖς; Τί κατὰ δακρυόντων σὺ γελᾷς; [Τούτου δ' μεμνῆν· κας ἐν ἐρημίᾳ, σεαυτὸν ἐκέρθησας καὶ οὐ φοβήσεις πολέμους (53).] Μνήσθητί μου τοῦ ἐπ' ἐρημίαις, ἐμοῦ τοῦ γυμνοῦ καὶ πενιχοῦ, καὶ σεαυτὸν κέρδησον, καὶ τοὺς πολέμους καταλύσας τὴν τῆς προνοίας φίλην ἀσπασαι εἰρήνην (54). Καὶ μὴ ζητεῖς ἐν κακοῖς ἀνδρείαν (55) ἔχειν, ἀλλὰ μεθ' ἡμῶν ἀμέριμον βίον διάγειν (56).

Ἀπορρίψον ἀπὸ σεαυτοῦ τοὺς τῶν προβάτων μαλλοὺς καὶ μὴ καταφευγὲ ἐπὶ σκέπῃ νεκράν. Τότε τιμήσεις σεαυτὸν, μιμησάμενος ἡμᾶς, τοιοῦτος γεγονώς ὅς τις καὶ ἐκτίσθης (57)· πειράζεται γὰρ εἰς ἀρετὴν ἐν ἐρημίαις ἡ ψυχὴ. Ἐλοῦ τοιγαροῦν, ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρε, βίον διάγειν ἄλλον ἡμέτερον· οὐκ οἶδα εἰ οὗτος εἰ μακάριος ὡς δυνήθηναί σε πεισθέντα τοῖς ἡμετέροις λόγοις σεαυτὸν εὐρεῖν. Νῦν ἀναμένουσί σε Μακεδόνες, ἵνα πολέμους καταβάλλωσι (58) καὶ ἀνθρώπους κατασφάζωσι καὶ τὰ ἐκείνων διαρπάζωσι· καὶ λυποῦνται σήμερον οἱ ἐπιθυμοῦντες (59) αἰμάτων ἀλλοτρίων, ἔθνος βλέποντες σωζόμενον· ἰδίων γὰρ πλεονεξίων εἰσὶ στρατιῶται σὴν (60) πρόφασιν ἔχοντες ἀδικον. Ἀλλ', ὦ Ἀλέξανδρε, τότε (61) βίον ἀμέριμον κτήσῃ, τὸν παρὰ θεοῦ σοι ἀπονεμηθέντα, ἵνα καὶ σεαυτῷ ζήσης καὶ ἄλλους μὴ κατακτείνῃς. Νῦν δ' ἄρα τούτων ἀκούων τῶν λόγων τί μέλλεις λοιπὸν σεαυτῷ προσανέχειν; ἢ ζητεῖς προσαρπάζειν (62) ἀκμὴν, καὶ ταράσσειν ἐθνη, καὶ φονεύειν ἀνθρώπους; Καὶ ἃ μὲν ἐργάζω, ἃ δὲ πράττεις, ἃ δὲ μέλλεις ποιεῖν· ἀλλ' ἐν τῶν ἐμῶν μὴ ἀνάσχῃ λόγων, ὅταν (63) ἐνθὲνδε ἀπαλλαγῇς, ὧν ἐν αἰθέρι (64) ὄψομαι σε τούτων τὰς δίκας τιννοῦντα καὶ στεναγμοῖς πικροῖς ὀδυρόμενόν σε, τῶν ὑπὸ σου πεπραγμένων τὰς εὐθύνas διδόντα· καὶ τότε τῶν ὑπ' ἐμοῦ σοι διακονουμένων θείων λόγων μνησθήσῃ, ὅταν μὴκέτι σοι διακονοῦσι ἴπποι δεδιδαγμένοι πολεμεῖν, καὶ πλήθῃ τῶν δορυφόρων, τότε θρηνηθεῖς οἰμῶν, ζητῶν ὃν εἰς μάτην ἀπώλεσας βίον εἰς παραχρᾶς ἀτάκτους καὶ πολέμους αἰμάτων ἀθῶων, ὅταν μὴδὲν ἄλλο ἔχῃς ἰδεῖν σου κύκλω-

45. κατερριπόμενα L, κατερριπόμενα C; om. A. || 46. ἢ οἱ π. ἔ. om. L C. || 47. ὃ νῦν σοι L C. || 48. χρ. om. A L. || 49. τοῖς ἄλλους C L. || 50. sic L C; οὐκ ὀνήσεις, οὐδὲ τ. ἔ. ὅπου λάθης, ὥστε μὴ κατὰβάλλῃς etc. A. || 50 *. ρ. ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ C. || 51. μέλλει A. || 52. μανθάνοντα A; num κτανόντα? C omisit verba μὴ θ. ἃ. μακαρίζειν, neque sunt in latinis. || 53. inclusa omittunt C L. || 54. τὴν τῆς φίλης προνοίας ἀσπασαι καὶ εἰρήνην C. || 55. ἀνδριάντας A. || 56. ἄλλ' ὡς ἡμεῖς ἀμέριμον διάγειν C. || 57. ἐπιδόσθης C. || 58. καταλάβωσι C. || 59. φονούντες L. φονώντες A. || 60. ἢν L. τὴν C. || 61. πότε L C; verba ἀλλ' ὦ ἄλλ. om. A L. || 62. ἀρπάζειν C L. || 63. ὅταν om. A L. || 64. ἑρί; L; ἀπαλλαγῇς καὶ ὧν A L. ἀπαλλαγῇς καὶ ὧν C. Latinus

qui et causam et vitam meam novit. Nihil est quod deum latere possit, cuius oculi sunt omnes stellæ, sol et luna, quæ omnia tu effugere non potes, neque in te iudicium ejus evadere. Noli igitur tu destruere quæ ille construxit: noli tu cupere dissipare ea, quæ ille qui ea fecit, ornare desiderat: noli immolare sanguinem civitatum, neque transire supra gentium mortuorum cadavera. Longe enim rectius feceris, si tuam curaveris vitam, quam si alienam desideraveris mortem: et si contemptis iis quæ prosequeris damnis, vera elegeris lucra. Cur cum unam possederis animam, tot simul vis extinguere nationes? Quid delectaris totius sæculi malis? Quid, aliis flentibus, rides? Hoc ipso tamen, quod memor mei, qui in solitudinibus his vivo, esse voluisti, temetipsum lucratus es. Neque nunc aut certamina pertimescis, aut lædere quemquam cupis, aut virtutem tuam in aliorum malis, quod fecisti semper, exeres. Projice igitur a corpore tuo vellera ovium mortuorum, neque defunctis volueris te operire tegminibus: magis enim ipse cum talem te feceris, honorabis, quia

temperatur anima in desertis vivens locis. Hoc igitur vitæ nostræ propositum magis elige, cuius beatitudine plus quam apud Macedones frui poteris. Qui quidem te per singulos expectant dies, ut reliquas tecum diruant civitates, et quæcunque in ipsis valuerint invenire diripiant: quosque in præsentī die tristari arbitror ac dolere, quod incolumes adhuc quasdam videant nationes, occasionem nanciscentes cupiditatum ac rapinarum suarum auctoritatem nominis tui. Quam ergo securam in deo vitam poteris obtinere, et ut tibi ipsi jam vivas, qui nunc adhuc multa cogitas rapere, multos trucidare desideras: ex quibus jam aliqua fecisti, alia in presenti facis, alia facturum te esse promittis. Ego vero cum ex hoc mundo recessero, in aere positum te videbo: et tunc quidem sermonem prædicabis meum, quia te multitudo equitum vel peditum nulla comitabitur, et cum maximo mentis tuæ dolore deflebis, hoc dicens: Sine causa perdidisti totius retroacti temporis vitam, quam in honoribus istius mundi bellisque consumpsi. Ex quibus intelliges nihil tibi aliud te reliquisse, nisi memoriam solam

θενεῖ μὴ μνήμην κακῶν ὧν ἐσώρευσας σεαυτῷ. Οἶδα γὰρ ἐγὼ τὰς ἐκ θεοῦ ἐπαγομένας δικαίως τιμωρίας ἀνθρώποις ἀδίκους ἐκεῖ· τότε μοι ἔρεῖς· « Ἀγαθός μοι τὸ πρὶν ἦσθα σύμβουλος, ὦ Δάνδαμι. » Ἐκεῖ γὰρ παραστήσονται σοι αἱ ψυχαὶ αἱ μάτην πεπολεμημέναι ὑπὸ σου (66). Πόσοις ἀρκέσεις ἀπολογούμενος τότε; Οὐδὲν δὲ ὠφελήθησιν (67) μέγας κληθεὶς καὶ φανείς, ὁ νῦν τὸν κόσμον νικῆσαι θέλων, νενικημένος τότε.

[ΚΕΦ. ΙΕ'.]

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος πᾶν ἡδέως αὐτοῦ ἀκούσας οὐκ ἐθυμώθη· ἦν γὰρ καὶ ἐν αὐτῷ πνεῦμα θεῖον, ἀλλ' ὑπὸ τινος δαίμονος κακοῦ εἰς φόνους καὶ ταραχὰς ἐτρέπη. Καὶ σφόδρα καταπλαγείς ἐπὶ τοῖς παραδόξοις λόγοις τοῦ Δανδάμειος, ἀπεκρίνατο λέγων Ἀλέξανδρος· « Ἀληθινὲ διδάσκαλε Βραχμάνων Δάνδαμι, ὁ ἀναπλάττων ἀνθρώπους τῇ τῆς προνοίας σοφίᾳ τούς σοι παρατυγχάνοντας, ὃν ἐγὼ μαθὼν παρὰ Καλάνου καὶ ποθήσας συντυχεῖν εὗρον πάντων ἀνθρώπων ὑψηλότερον διὰ τὸ ἐν σοι πνεῦμα (1)· οἶδα ὅτι ἀληθῶς λέγεις τὰ πάντα. Ἐγέννησε γάρ σε ὁ θεὸς καὶ αὐτὸς σε κατέπεμψεν ἐν τοῖς τόποις τούτοις, ἐν οἷς ἔξεστὶ (2) σοι εὐδαιμονεῖν ἀτάραχον (3) ὄντα ὅλη τῇ φύσει, πλούσιον, ἀνελλιπῆ, πολλῆς ἡσυχίας ἀπολαύοντα. Ἐγὼ δὲ τί ποιήσω, ὁ ἀδιαλείπτους φόβοις (4) συνοικῶν καὶ συνεχέσι καταντλούμενος ταραχαῖς (5); Πολλοὺς ἔχω τοὺς τηροῦντάς (6) με· φοβοῦμαι

τούτους τῶν πολεμίων μάλλον· χεῖρονες οἱ φίλοι τῶν ὑπεναντιῶν, οἱ καὶ ἡμέραν ἐπιβουλεύουσι μοι πλεον τῶν ἐχθρῶν μου· καὶ οὐδὲ χωρὶς αὐτῶν ζῆσαι δύναμαι, οὔτε θαρσύνω τούτους σὺν αὐτοῖς ὧν· οὐς γὰρ φοβοῦμαι, ὑπ' αὐτῶν τηροῦμαι· ἡμέρας μὲν ταρασσάμενος ἔθνη, ἐπιστάσης δὲ νυκτὸς ἐκταρασσόμενος ὑπὸ τῶν λογισμῶν μου, μήτις μοι ἐπιστάς ξίφει χειρώσεται· οἱ μοι, καὶ κολάσας τοὺς ἀπειθοῦντάς μοι λυποῦμαι, καὶ μὴ κολάσας πάλιν καταφρονοῦμαι. Καὶ πῶς οἶόντε με ἐπὶ ταῦτα τὰ ἔργα ἀρνησασθαι; καὶ γὰρ εἰ θέλωμι ἐπὶ ἐρημίαις ζῆσαι, ὑπὸ τῶν ὑπασπιστῶν οὐ συγχωροῦμαι. Οὐκ ἔξεστι δέ μοι μάλλον, εἰ καὶ ἡδυνάμην, ἀπὸ τῶν δραπέτεῦσαι, ταῦτα λαχόντι (7) τῇ ψήφῳ. Τί οὖν ἀπολογήσασθαι τῷ θεῷ, ὃς γενομένη μοι (8) τοῦτον ἐπένευσε τὸν κληρὸν; Σὺ δὲ, ὦ πρεσβύτε, κτῆμα τίμισαι θεοῦ, ἀνθ' ὧν ὠφέλησάς με καὶ ἡσφρανάς με τοῖς τῆς σοφίας λόγοις σου, καὶ ἀπὸ πολεμίων ἡμέρωσάς με, δέξαι μοι τὰ δῶρα ἃ ἐνήνοχάς σοι, καὶ μὴ με ἀτιμάσῃς· ἐγὼ γὰρ εὐεργετούμαι σοφίαν τιμῶν (9). » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τὸν Δάνδαμιν, κατένευσε τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ (10). Οἱ δὲ προσέφερον αὐτῷ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐπίσημον καὶ ἐσθῆτα παντοῖαν καὶ ἄρτους (11) καὶ ἐλαιον. Ὁ δὲ Δάνδαμις ἰδὼν ἐγέλασε καὶ εἶπε τῷ Ἀλεξάνδρῳ· « Πείσον δὴ ὄρνεια τὰ περὶ τὴν ὕλην κελαιοῦντα λαβεῖν χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ ἀμεινον ἡγήσῃς· μέλος (12)· ἀλλ' οὐ δυνήσῃ πείσαι αὐτά· σὺ τοίνυν οὐ πείσεις ἐμὲ χεῖρονα αὐτῶν (13) γενέσθαι· ὁ γὰρ μήτε ἐσθίω

|| 65. τὰς δίκας τῶν ὑπὸ σου πεπραγμένων ἐν στεναγμοῖς ὀδυρόμενον ἀποδιδόντα C. || 66. αἱ πεπ. ἀδίκως ὑπο σ. L.; αἱ μάτην πολεμηθεῖσαι παρὰ σου B. || 67. ὠφελήθεις ἢ μέγας. L.

XV. 1. addit A: τῶν πασῶν δυνάμεων ὑψηλότερον || 2. οὐκ ἔξ. A. || 3. καὶ ἃ. δ. πάσῃ τ. φύσει πολλῆς ἡσυχίας ἀπολαύων C. || 4. φόνους L. || 5. συμφοραῖς L. || 6. τυραννοῦντάς C. || 7. ταύτην λαχόντα τῇ ψ. L. ταύτην λαχόντα τῇ ψ. C. || 8. μοι om. L.; ὃς ἐμὲ γεννῶν A. || 9. εὐεργετούμενος σοφίαν τιμῶ A. || 10. φέρειν τὰ δῶρα add. C. || 11. ἐσθῆτας παντοίας x. ἄρτων Ἀ; καὶ οἶνον add. C. || 12. μελ om. C L. || 13. αὐτῶν addidi ex L, ubi ille locus habet: εἰ οὖν ταῦτα οὐ δύνῃ πείσαι, οὐδ'

malorum. Novi enim ego quæ divinitas intra se habeat, cum tamen ipse sim apud homines constitutus. Mihi quæ tunc ista dices: Bona consilia Dandamis mihi aliquando præbebas. Tunc enim ante conspectum tuum venient omnes quas sine causa expugnaveris animas; apud quas quomodo excusare te poteris?

XV. Libenter hæc et sine ulla iracundia Alexander audiebat: erat enim in Dandami (*Alexandro*) spiritus dei: sed instigante dæmone malo inter ipsa principia mutabatur Alexander. Unde his alloquebatur Dandamini verbis: Scio vera te dicere, de divino enim genere descendens, in his constitutus es locis, ubi nunc tibi sine ulla molestia, sed cum maxima voluptate, vivere licet, et ubi naturalibus divitiis frueris, et quiete segura. Ego vero inter tumultus varios ac formidine vivo, plurimosque ex ipsis qui me custodiant, timeo, et major mihi plerumque ab amicis metus quam ab hostibus venit, quorumque amplius quotidie quam inimicorum meorum insidias pertimesco: et neque sine ipsis degere queo, neque illis me possum credere: vivo igitur in afflictione. Quos enim vereor, eorum constipatione custodior. Diebus quidem totis varias gentes prosequor ac fatigo, noctibus

vero me somnus turbat ac vexat, ne quis in me inopinatus hostis impetum faciat. Et si occidero quos formido, tristis efficior: si rursum lenis ac mitis voluero esse, contemnor. Et quemadmodum a tantis rerum periculis me eripiam ignoro. Nam et si voluero in his desertis, in quibus vos degitis, vivere, id mihi penitus non licebit, ob quod apud deum nunc excusare me possum, quia ipse me in huiusmodi vita statu et in tali ordine hominum collocavit. Tu vero pro istis quas ego fudi querelis, quia me per omnia recreasti, ac sensus paulisper meos a conflictationibus et præliis liberasti, dona mea suscipe, neque ea quæ tibi offero, in contumeliam mei volueris recusare. Mihi enim, quando sapientiam honorare fecisti, non modicum profuisti. Hisque finitis, innuit servis Alexander ut munera quæ spononderat, exhiberent. Qui mox auri argentique optimas species, diversasque vestes cum oleo ac panibus obtulerunt. Quibus visis Dandamis risit, hoc dicens: Numquid suadere avibus istis potes, qui in locis silvestribus vivunt, ut aurum argentumque suscipiant, et melius, quam consueverunt, canant? quod cum fieri omnino non possit, me illis vis esse pejorem? Cur illud accipiam, quod neque edi a me, neque potari potest?

μήτε πίνω, οὐδὲ λαμβάνω ἀνοφελὲς τι κτήμα, οὐδὲ τηρῶ ἐπιθλαβὲς (14) ψυχῇ κτήμα, οὐδὲ ἐλεύθερον ἐμὸν βίον ἀπὸ πάσης μερίμνης νῦν δεσμεύσω, οὐδὲ μάτην τὴν ἐμὴν καθαρὰν διάνοιαν θολώσω· μὴ γένοιτο· ἀλλ' οὔτε ἀγοράσαι τι ζητῶ ἐπ' ἐρημίᾳ οἰκῶν· τὰ γὰρ πάντα δωρεὰν δ' θεὸς δίδωσί μοι, καρποὺς εἰς τροφήν καὶ ὕδωρ εἰς πότον, ὕλας εἰς τόπον οἰκίας, ἀέρα εἰς αὐτῆσιν τῶν πάντων· οὐδὲν γὰρ ὁ θεὸς χρυσίω πωλεῖ (15), ἀλλὰ χαρίζεται τὰ πάντα ἀγαθὰ, φρένας δίδους τοῖς θέλουσι λαμβάνειν. Ἰμάτιον περιβέβλημαι, δ' ἐξ ὠδίνων ἔχοντά με ἡ μήτηρ ἔτεκε, καὶ ἀέρι τέρπομαι, καὶ ἡδὲως ἑμαυτὸν τοιοῦτον βλέπω. Τί καταναγκάζεις με περιθῆσθαι δίου τοῦ σώματος δεσμόν; ἐμοὶ ἡδύτερον ἢ ἀμεριμνία πάσης κτήσεως, καὶ μέλιτος γλυκύτερον τὸ ἀπὸ ποταμοῦ ποτὸν, (16) ὡμέμενον τὴν κατὰ φύσιν δίψαν. Εἰ δὲ καὶ οἱ ἄρτοι οὗτοι εἰς τροφήν εἰσι, τί αὐτοὺς περιέκαυσας πυρὶ; Οὐκ ἐσθίω ἐγὼ ἀπόδρωμα πυρὸς, οὐδὲ ἀφαιρούμαι ἄλλοτρίαν τροφήν· τὸ γευσάμενον αὐτοὺς πῦρ καταδαπανάτω. Ἰνα δέ σε μὴ αἰτιάσῃ (17) τιμῶντα σοφίαν, δέχομαι τὸ ἔλαιον. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ Δάνδαμης ἔλαβε τὸ ἔλαιον. Καὶ ἀναστὰς τὴν ὕλην περιῆλθε (18), καὶ συναγαγὼν ξύλα ἐποίησε σωρὸν, καὶ ἀνάψας πυρὰν εἶπε· « Δάνδαμης (18*) πάντα ἔχει καὶ τρέφεται προνοίᾳ. » Καὶ ἱκανῶς ἀνάψας (19) τὸ πῦρ, ἐπέχεεν ἕως πᾶν (20) ἑδάπανήθη τὸ ἔλαιον· καὶ ἦρεν (21) ὕμνον τῷ θεῷ λέγων· « Θεέ (22) ἀθάνατε, εὐχαριστῶ σοι ἐν παντί, βασιλεύεις

γὰρ τῶν θίων σὺ μόνος ἀληθῆς, παρέχων σου τῇ πλάσματι πάντα πλουσίως εἰς τροφήν· δημιουργήσας δὲ τὸν κόσμον τοῦτον σὺ διατηρεῖς, ἀναμένων τὰς ψυχὰς θς ἐξαπέστεilas ἐκεῖ, ἵνα τὰς πολιτευσαμένας ἀσφαλῶς τιμήσῃς ὡς θεός, τὰς δ' ἀπειθησάσας τοῖς σοῖς θεσμοῖς κατακρίσει παραδῶς (23). Πᾶσα γὰρ δικαία κρίσις παρά σοι, καὶ ἀπέραντος ζωὴ ἐτοιμή παρά σοι· χρηστότητι γὰρ αἰδῶι τοὺς πάντας ἔλεεις. »

[ΚΕΦ. Ις'.]

Ὁ δ' Ἀλέξανδρος (1) ἀκούσας ταῦτα πάντα καὶ ἰδὼν, θαυμάσας σφόδρα καὶ κατανογείς ἐπὶ τοῖς σοφοῖς λόγοις καὶ ἀληθινοῖς τοῦ Δανδάμειος, ἀπῆλθεν ἀποφέρειν πάντα δσα ἐννόηκε δῶρα πλὴν τοῦ ἐλαίου οὐ ἀνήλωσε τὸ πῦρ. Ὁ δὲ Δάνδαμης εἶπε· « Τοιοῦτοί ἐσμεν πάντες, Ἀλέξανδρε· ὁ δὲ σὸς φίλος Κάλανος ἡμῖν κακὸς ἀνὴρ ἐγένετο (2), πρὸς βραχὺν χρόνον μιμησάμενος ἡμῶν τὸν βίον· καὶ ἐπεὶ μὴ ἐτύγχανε θεοφιλῆς, καταλιπὼν ἡμᾶς ἐδραπέτευσεν πρὸς τοὺς Ἑλληνας, καὶ παρὰ συνῆθειαν ἰδὼν τὰ ἡμέτερα (3) μυστήρια, καὶ ταῦτα βεβήλοις ἐκπομπεύσας ἔθνεσιν (4), ἐντέϋθεν εἰς πῦρ ἀθάνατον ἑαυτὸν μετέστησε. Σὺ δὲ κακοῦ ἔθνους δεσπότης ὢν, Μακεδόων, τὸ πρὶν ἐλοιδῶρεις Βραχμῶνας, καὶ ἐκέλευες τοὺς ἀπόλλυσθαι πεισθεῖς ψευδέσι λόγοις, ὅπερ οὐ πρόπει βασιλεῖ καὶ κηδομένῳ ἔθνων ἄρχειν, τὸ τοῖς (5) διαβάλλουσι πείθεσθαι· Ἡμεῖς γὰρ τοῦ ἰδίου βίου θεῷ, (6)

ἐμὲ πείσεις χεῖρω αὐτῶν γενέσθαι. Cod. C: ἀλλ' οὐδὲν δύνῃ π. ταῦτα· σὺ δὲ οὐ πείσης μὲ χεῖρωνα ὀρνέων γενέσθαι. || 14. ἐπὶ βλαβερὸν C; ἐπὶ βλάβης A, dein ψυχῆς A L C; χρῆμα L; κτήμα καὶ χρῆμα C. || 15. οὐδὲν... πωλεῖ om. A, eorum loco romens: τί δὲ γὰρ ὁ θεός χρῆζει παρ' ἡμῶν; || 16. τὸ. πίνειν ὕδωρ A; δ. πότος C. || 17. ἵνα τιμάσω L. || 18. διῆλθε A. || 18*. Βραχμῶνας C; Βραχμῶνες... ἔχουσι... τρέφονται L. || 19. ix. ἀναχέων L; ἱκανῶς ἔχει τὸ ἔλαιον, ἕως πᾶν ἑδοπάνησε πυρὶ. || 20. ἕως ἂν A. || 21. ἦσεν A. || 22. pro θεῷ δ. C L: ἀθάνατε κύριε. || 23. παραδίδως A.

Cap. XVI. 1. Pro his cod. C: Καὶ ὑποστραφεῖς πρὸς Ἀλέξανδρον ὁ Δανδάμης εἶπεν· Τοιοῦτοί ἐσμεν κτλ. || 2. γεγέννηται A. || 3. ἰδὼν ἕτερα μ. A. || 4. ἔθν. om. A; τοῖς ἔθν. C; μοχ εἰς πῦρ καὶ θάνατον A. || 5. τοῦτοις L; καὶ τοῖς C || 6. θεῷ om. C L.

Cur accipiam quod mihi nullatenus prosit? Aut quam ob rem id custodiam, quo uti nequeam, nisi forte ut animam meam per omnia liberam huiusmodi nexibus ligem? Cur ingenuitatem ipsius frustra iugo turpissimæ servitutis addicam? Quod ego nunquam prorsus efficiam. Sed neque emere quidquam volo, qui in solitudinibus, ubi nihil venditur, vivo. Munera mihi deus, hoc est, fructus islorum locorum præbet. Nihil enim auro homini vendit deus, sed sapientiam bonam ei qui noverit eam accipere, largitur. Veste velatus sum cum qua me matris meæ edidit partus. Aere hoc ut cibo vescor; libenter me video talem, dum nullis corpus meum nexibus gravo; omnique mihi melle dulcior est, ubi naturalis venerit sitis, aquæ potus ex fluvio. Si autem et panes istos dices habere aliquam voluptatem, cur eos incendisti flammis? Reliquias ego ignis escam facere meam nolo, neque in cibos convertere meos cupio quod de alieno ore sustulerim. Hos ergo panes ipse qui coxit ignis absumat. Sed ne aliquam tibi qui sapientiam honoras, injuriam a me astimes irrogari, oleum tantummodo istud accipio. Quæ ubi Dandamis dixit, continuo surrexit, ac sil-

vam peragrans et colligens ligna, molem ex iis maximam fecit, quam igne succendens, his locutus est verbis: Brachmanus, inquit, omnia habet, et abunde ex omnibus, ut cupit, pascitur. Infusque oleo mox, pyraque vehementer incensa, talem cecinit hymnum deo: Immortalis, inquit, deus, tibi ego in omnibus gratias ago.

XVI. Quæ ubi Alexander vidit, abscessit, cuncta secum præter oleum quæ exhibuerat reportans, summopere stupens. Dandamis vero hoc etiam sermonibus suis addidit dicens: Tales universi nos sumus. Calanus vero pessimus vir iudicatus est a nobis, eo quod vestræ se exhibuit præsentiae, et nostram non imitatus est vitam: et quia cum amator dei esse non posset, fugit a nobis, et migravit ad Græcos, contemptisque moribus nostris, se ipsum damnavit immortalibus flammis. Tu vero Macedonum malæ gentis dominum esse te dicis, Brachmanos vituperas, et interfici omnes jubes, credens[eorum] mendacibus verbis, quod bonum virum facere non oportet. Nos vero rationem vitæ propriæ deo novimus reddituros tunc, cum ad eum erimus profecti. Omnes enim ipsius sumus, gloriam vanam con-

λόγον δώσωμεν, όταν πρὸς αὐτὸν ἀπέλθωμεν· αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ἔργα καὶ (7) πάντες οἱ ἀντιποιούμενοι τῆς αὐτοῦ δικαιοσύνης καταφρονούμεν κατῆς δόξης τῆς παρὰ τοῖς ἀφροσιν οὐσης. Πῶς οὖν δύνασθε ὑμεῖς τὰ ἡμέτερα φρονεῖν κακῶς ζῶντες; καὶ τοῦ ὄντως καλοῦ ἀμελοῦντες; Ἡμεῖς δὲ οἱ Βραχμαῖνες μνημονεύοντες πῶς ἐγεννήθημεν τῇ φύσει, ἐκείνη (8) συζῶμεν, καὶ βλέπομεν πῶς ἀμέμπτως ζῆν δυνάμεθα, ἐν ἀμεριμνίᾳ διαγόντες, περὶ μηδενὸς φροντίζοντες· φροντὶς γάρ βίου ὕλης βροτῶν χωρίζει νοῦν ἀπὸ θεοῦ. Ἐκαστον γάρ ἡμῶν ἢ πρόνοια ἰδίας γνώμης ἀπαιτῆσαι λόγον· καὶ τῶν ταύτης πράξεων δίκας δώσωμεν. Διὰ τοῦτο χαίρομεν ἡμεῖς ἐπ' ἐρημαίας καὶ μέσαις ὕλαις (9), [ἵνα εἰς πᾶν ἄρεσκον τῷ θεῷ ἐφιτάνωμεν τὸν νοῦν (10),] ἵνα μὴ αἱ ἀδολοσχ(αι) τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων τὰς ψυχὰς ἡμῶν περισπάσωσιν ἀπὸ τῆς τοῦ θεοῦ δοξολογίας· μακάριος γάρ ἐστιν ὁ μηδενὸς τῶν περισσῶν δεόμενος, [δόξης (11) δὲ κηδόμενος τοῦ δεσπότη τοῦ πάντων.] Δόξα δὲ κενὴ πάντων δεῖται. Τὸν γὰρ βουλόμενον ἀνθρώπον ἀρέσκειν πᾶσι (12) χρὴ καὶ δοῦλον εἶναι πάντων. Ἡμεῖς δὲ ὅλους οὐ χρεῖαν (13) ἔχομεν πολλεῖς ἐπιζητεῖν· σύνοδος γὰρ ληστῶν ἐστὶ (14) καὶ πολλὰς κακίας γεωργός. Μεγάλους δὲ ἡμῖν ὁ θεὸς οἴκους ἐκτισεν, ὅρη ὕψηλά καὶ ὕλας κατασκήλους, ἔνθεν καθαρὰς φύσεως τῆς δεδομένης ἐκ θεοῦ μνήμη σώζεται· καρποὺς ἐσθίοντες τούτοις ἐντροφῶμεν, καὶ ὕδωρ πίνοντες ἀπὸ τούτου εὐφραινόμεθα, καὶ ἡδίστην ἀνάπαυσιν τὴν ἐπὶ φύλλοις ἔχομεν, καὶ ἐπὶ τούτοις ἀναπαυόμενοι τὸν κόπον ἀποτιθέμεθα. Πῶς οὖν ὑμεῖς πολλῶν δούλοι ὄντες, τοῖς ἐν πᾶσιν ἐλευθέροις ἐπιτάσσουσιν δύνασθε; Ὑμεῖς γὰρ ψυχῆς ἰδίας πολλὰ καὶ ποικίλα δεῖ ἐπιθυμούσης δοῦλοι ἀτακτοὶ ἔστε· εἰ γὰρ πολλὰ ἱμάτια θέλετε ἔχειν, δέσθε τοῦ ποιμένου, τοῦ ὑφαντοῦ, τοῦ κνυφένος ἢ καὶ τοῦ ἀμῆττοντος (15). Καὶ

μή μοι λέγε· «Οὐ φορῶ (16) μαλακὰ ἱμάτια.» Ἴσα γάρ ἐστι δουλεία τὸ ἐπὶ μικρῷ καὶ μεγάλῳ φροντίζειν· ὁ γὰρ ὀλίγου ὀρεγόμενος χρυσίου καὶ τοῦ πλείονος ἐπιθυμήσει, καὶ ὁ μικρὰς πόλεως βασιλεῦσαι θέλων, ὅτλον ἐκ καὶ τῆς μείζονος ἀπάρξει· ἐλθήσειεν (17). Ἀλλὰ καὶ ὁ ὀλίγη πορφύρα στιλοῦση ἐν ἱματίῳ ἐναδρύνεσθε μεγάλως, τῶν Ἰνδῶν δλοπορφύρων ὄντων, τῶν δούλων ὑμῶν δλοπόρφυρα φορούντων (18)· καὶ ὑμεῖς ἐπὶ καλῷ ἡγεῖσθε τὴν πορφύραν, καὶ ὀλίγη χρῆσθε· εἰ δὲ καὶ τὸ ὀλίγη παρ' ὑμῖν καλόν ἐστι, τῷ ὄντι πτωχοὶ ἔστε καὶ τὰ μικρὰ θαυμάζοντες. Διὰ τί ζῶα φονεύετε, γῆς τέκνα ὄντα, καὶ αὐτὰ χρησιμώτατα ὑμῖν ὑπάρχοντα; ἃ μὲν γὰρ κτερετε καὶ τούτων τὰ ἔρια περιβάλλεσθε, ἃ δὲ ἀμλγπει καὶ τὸ γάλα ἐσθίετε, ἐν οἷς δὲ καὶ γεωργεῖτε τοὺς καρποὺς ἐμπιπράσκοντες, ἐφ' οἷς δὲ καὶ ἐπιτεδεηκότες πολεμεῖτε, ἀλλότρια ἀρπάζοντες. Καὶ ταῦτα φονεύετε ἀδίκως, καὶ τοῖς μὲν ζωοῖς μισθὸς ὁ τοιοῦτος παρ' ὑμῖν· τοὺς δὲ μαλλοὺς τούτων ἔξωθεν περιβάλλεσθε, τὰς δὲ σάρκας τούτων ἐνδοθεν βαστάζετε, καὶ γίνεσθε νεκρῶν ζῶων περιπατοῦντες τάφοι. Τοσαύτη τοίνυν ἀτιμία ἔργων ἀτόπων βαρυνόμενῃ ἡ ψυχὴ πῶς δύναται νοῦν θεοῦ δέξασθαι; Ἐασον ἔξωθεν τὰ κρέα δύο ἡμέρας, καὶ ὄψει τί γενήσεται· οὐ δυνήση στέρξει (19) τούτων τὴν ὁσμὴν, ἀλλὰ (20) καὶ ἔξω φεύξῃ. Πόσαι εἰσδύνουσι διὰ τούτων εἰς ψυχὴν ἀκαθαρσίαι, καὶ χωροῦσιν εἰς νεφροὺς τῶν ἐπιθυμούντων ταῦτα; Πῶς οὖν τοῦ τοιούτου πνεύματος θεῶν δύναται ἐπιφοιτῆσαι τῇ αἰσθήσει; Κρέα ἐσθίετε, ἃ σῶμα μὲν πιαίνει, ψυχὴν δὲ κατατῆχει, θυμὸν πικτεῖ, εἰρήνην δὲ διώκει, σωφροσύνην σαμάζει, ἀκολασίαν δὲ ἐξεγείρει, ἐμετοὺς ἐκβλύζει καὶ νόσους ἐναικίζει· διὰ τὸ σαρκობόρον (21) τῶν βροτῶν πνεῦμα ἐπιναχωρεῖ, καὶ παλαμναῖος δαίμων ἐμφιλογωρεῖ. Καρποὶ δὲ ἀκροδρύων καὶ θινῶν (22) βοτάναι ἔξω ἀφεθέντα (23)

|| 7. καὶ om. A, et C post πάντες pergens: ἡμεῖς δὲ καταφρονούμεν κτλ. || 8. καὶ ἐν ἐκείνῃ C; dein συζήσομεν A. || 9. ἐν ἐρ., καὶ μ. ὕ. (μέσον ὕλας L.) καθεζόμενοι C L. || 10. ἵνα... νοῦν om. A C. || 11. inclusa non habet A; δόξα... δεῖται desunt in C L. || 12. βουλ. πᾶσιν ἀρ. C L. || 13. ἢ δὲ χρ. οὐκ ἔχ. C. ἀχρειαν ἔχομεν L. || 14. σ. γ. ἐπιβουλής ἐστὶ A. || 15. ἢ κ. τ. ἀ om. C A. || 16. ὑφορῶ L. || 17. sic C. μ. ἀρπάξει L; μ. ἴδιον (ἡδίων?) ἀρῇ A. || 18. καὶ τῶν δούλων αὐτῶν ὁ φορούντων, ἐπιζητεῖτε κατασχέιν C. || 19. στέρξει L. || 20. ἀλλὰ. om. L A. || 21. τοῦ σαρκობόρου sine praepositione, L A. || 22. θινῶν om. L C. ||

temnibus, quod stulti facere non possunt. Quemadmodum vos transire ad consuetudinem nostram valetis qui tam male vivitis, et qui semper illa quae bona sunt, datis oblivioni? Nos vero Brachmani, memores quemadmodum procreati aliquando fuerimus, et videntes propter quae vivere debeamus, irreprehensibilem vivendi cursum tenemus; unumquemque enim deus certo propositi ejus, cui deputatus est, fine formavit. Lætatur in desertis locis et in mediis silvis sedentes, et his tantum sensibus nostris occupati, ne unquam sermones hominum animas nostras ab institutis talibus valeant separare. Beatus est ille qui nullius indiget, et qui non alienam gloriam cupit; et qui placere vult omnibus, necesse est ut sit omnium servus. Nobis necessariae non sunt civitates, in quibus latronum multitudo colligitur: magnas vero domos nobis exstruxit deus, ac praestitit montes pariter, ac silvas: ex quibus simplices suminum fructus, et purae dona

naturae aquas bibimus: libenterque nosmetipsos reficientes post laborem, foliis incubamus. Quomodo potestis ingenuis hominibus imperare, cum sciatis vos in potestate multorum esse? Vos enim vestris in omnibus quae concupiscunt, servitis animabus. Nam si multas habere vestes desideratis, non paucos qui greges ovium pascant, non paucos qui ipsas tondeant oves, et a quibus ipsae lanæ intexantur, necesse habetis artifices. Quid excusaris quod mollia vestimenta non habeas? Aequalis enim servitus esse probatur in minoribus et majoribus rebus. Nam qui exiguum miratur aurum, et multum desiderabit: et qui parvae civitatis fuerit imperator, et majori cupiet imperare. Praeterea etiam ex modica purpureae portione, quae in vestris splendet vestibus superbitis: et cum vestris famulis fuerint indumenta purpurea, vos pulchrius esse aliquid existimantes, vestra colore altero splendere curatis. Si autem hoc apud vos

κάλλιστον ἄτμον ἀποζει, καὶ παρὰ σοφῶν ἐστιαθέντα θεο-
 προπῆ νοῦν κύει καὶ τὸ σῶμα ἐπιτέρπει (24). Ταῦτα (25)
 ὁ θεὸς ἐφύτευεν εἰς τροφήν τὴν βροτῶν [διὰ φρόνησιν] (26).
 Ὑμῶν δὲ διαπολῶλεν ὁ νοῦς τῇ ἀδυναμίᾳ. Ἀναπνέετε
 θηρίων θυμὸν, ζῶων ἐμπληρούμενοι· ἀγγεῖα διεφθαρμένα
 ἐστὲ μελῶν σαρκοτόμων· λύκων καὶ λέοντων καὶ πάντων (27)
 θηρίων ἀνημέρων· χεῖρονές ἐστε ὑμεῖς· λύκοι γὰρ εἰ
 ἡδύναντο καρποὺς ἐσθίειν, οὐκ ἂν ἐξεζήτουν (28) κρέα
 [ὁμοίως καὶ οἱ λέοντες τοῦτο ἐποιοῦν (29)]. Ταῦροι δὲ
 καὶ (30) ἵπποι καὶ ἔλαφοι καὶ ἑτέρα φύσις ζῶων πάντων
 πολὺ (31) δικαιοτέραν ὑμῶν ἔχουσι τὴν τροφήν, θινῶν
 βοτάναις τρεφόμενα καὶ ὕδωρ πίνοντα καὶ τοῖς ὄρεσιν
 ἐνδοιαιτῶμενα. Διὰ τοῦτο τοῦτοις φιλή ἡ ἰσχύς, καὶ τὰ
 νεῦρα κατεργαζομένη. Τί οὖν οὐ μιμεῖσθε ταῦτα τὰ
 τρεφόμενα θεοῦ προνοίᾳ (32), ἀλλὰ προφάσει προσφορᾶς
 θυσιῶν καὶ πυρὸς δαπάνης (32*) ἑαυτοῖς αὐτὰ ἐτοιμάζετε
 τροφήν· ὅσα δὲ ἐστὶν εὐτονα καὶ διαρκῆ, ἐπιβουλεύθηται
 παρ' ὑμῶν οὐ δύναται (33). Ὑμεῖς γὰρ ἐπιζητεῖτε δια-
 τροφήν πλείστην, καὶ πολλὰ δαπανᾶτε τὸ συγγενὲς διὰ
 τὴν ἀπληστίαν ὑμῶν, καὶ εἰς μικρὰ ζῶα πλείττα κοπιᾶτε
 δι' ὀλγῆν ἡδονὴν καὶ ματαίαν. Ἀνόνητος ὁ κόπος ὑμῶν
 καὶ ἐν ἀπολείᾳ. Διὰ ταῦτα πάντα ταλαίπωρος καὶ ἀτυχὴς
 ὁ βίος ὑμῶν. Ἡμεῖς μὲν οὖν οὐδὲ ὕδωρ πίνομεν ἄκοντες,
 δίψης μὴ παρούσης· ἐξ ἀνάγκης δὲ, παρούσης δίψης,
 ταύτην ἀμυνόμεθα ταῖς ἐκ φύσεως παραγενομέναις (34)

πηγαῖς ὑδάτων· καὶ μὴ πινόντων ἡμῶν, χέουσι τὰ ρεῖ-
 θρα. Ὑμεῖς δὲ δι' ἡδονὴν γαστροὺς τέχνας ἐπινοεῖτε,
 ἵνα καὶ μὴ πεινῶντες διὰ τῆς ποικίλης τῶν μαγειρῶν
 τέχνης, διαρρηγύητε τὴν ἀθλίαν γαστέρα, τὰ πρὸς γασ-
 τριμαργίαν αὐτῇ χορηγοῦντες. Ἀέρα θηρεύετε διὰ
 φιληδονίαν· θαλάσσης δικτύοις σήθετε διὰ τὰς πολλὰς
 ὑμῶν ἐπιθυμίας· ἐπὶ τὰ ὄρη στρατεύεσθε διὰ τὴν ἀπλη-
 στίαν ὑμῶν, τὴν ἐπὶ τῶν κυνῶν ἀλκὴν δευτάτην ἀλαζο-
 νεύομενοι, κακολογεῖτε (35) τὰ θηρία τὰ παρὰ τῆς
 προνοίας δημιουργηθέντα, καὶ ταῦτα κακῆς ἐρημίας
 ἔνοικα (36) λέγετε δυσαρεστούμενοι κατὰ τῆς προνοίας·
 καὶ τὰ μὲν διώκετε· τὰ δὲ ἀγρεύετε (37) βούλεσθε, τὰ δὲ
 πλείστα καὶ φονεύετε· τὰ δὲ τοῦτων ἀνημερώτερα συλ-
 λαβόντες καὶ γαλεάγρας ἐγκλείσαντες (38), φέρετε εἰς
 τὰς πόλεις, οὐχ ἵνα σπεύρητε δι' αὐτῶν, ἢ ἑτέραν τινα
 δι' αὐτῶν χρήσιμον ἐκτελέσητε ὑπηρεσίαν, ἀλλ' ἵνα (39)
 ὑμῶν καὶ θεοῦ ἔργον, ἄνθρωπον, καθυδρίσαντες ἀφανί-
 σθε· καὶ δεδεμένον τοῦτον δεσμοῖς βιαίοις λελυμένῳ
 θηρίῳ παραβάλλετε· καὶ ἀντικαθεζόμενοι ἐναντινίζετε
 τερόμενοι τῇ ἀνηκίστῳ συμφορᾷ τοῦ (40) τοῖς θηρίοις
 καταπαλαισομένου, καὶ γελῶντες σπουδάζετε καταλύσαι
 κακίστῳ μόρῳ τὴν κοινὴν τῆς φύσεως ὑμῶν εἰκόνα, τὴν
 χειρὶ θεοῦ πλασθεῖσαν· καὶ μετὰ τὸ τοῦτον ὑπ' αὐτοῦ
 διαφθαρῆναι, πάλιν τὸν θῆρα σφαγιάσαντες ὑμεῖς, πῶς
 τοῦτον ἀποτρέπεσθε καὶ κακολογεῖτε, λέγοντες (41).

23. ἀρεθεῖσαι κ. ὁσμὴν ἀποχέουσι C. || 24. ἐπιπρέπει L, ἐπιτέλει A. || 25. ταύτην L. τοιαύτην A. || 26. βρ. φρονήσις L; βρ., φρόνησιν δὲ ὑμῶν A. Nonnulli olim scripserunt: φρόνησις δὲ ὑμ. ἀπ. τῇ δδ. Hinc turbatio. || 27. παντοίων C. || 28. ἐξήτουν, A L. || 29. absunt hæc ab L A. || 30. ταῦροι, ἵπποι, ἑλ. A L; ejusmodi particulas sæpius addidi e cod. C. || 31. πάντων πολλῇ A, πάντων πολλῇ L; om. C. || 32. πρ. ῥήματι θεοῦ A. || 32*. sic. L. δαπανῆσαι A; καὶ π. δ. om. C. || 33. addit C: μόνον διὰ τὴν ἐργασίαν. || 34. τὴν δ. φ. παραγενομένην A L. || 35. κακοποιεῖτε C. || 36. ἐνοικούντα L. || 37. θηρεύειν L C. || 38. συγκλ. A. || 39. ἀλλ' ἵνα μετ' αὐτῶν ἑτέρα θηρία διώκοντες ἀφανίσητε, καὶ ἵνα τὸ συγγενὲς etc. C || 40. τὸν L C; τῶν A, etsi sequente singu-

bonum non videtur, pauperes judicamini, dum parva mira-
 mini. Animalia libenter occiditis, quæ terra progeniit :
 quæ tamen ipsa plurimum vobis prodesse cognoscitis. Quæ-
 dam enim ex ipsis tondentur, alia mulgentur, cum quibus-
 dam agrum colitis, cum aliis dimicatis : quorum postea eo
 quod funditis cruorem, gaudetis, talemque mercedem ipsis,
 quæ perutilia vobis fuerint, redditis vicem : et quorum
 vellera vos extrinsecus velant, eorumdem vos carnes in-
 trinsecus onerant, et incipitis esse corporum mortuorum
 sepulcra viventia. Tantis ergo tamque inconvenientibus re-
 bus, tamque contrariis mens gravata, potest in se recipere
 dei sensum? Dimittite paulisper memoratorum animalium
 carnes, quæ occidis, sic jacere, et quid ex ipsis fiat intel-
 lige. Num quid poteris fetorem ipsisuræ ferre non fugiens?
 Quantæ sordes, quantæ impuritates animabus atque corpo-
 ribus inferuntur humanis, quas cum ipse tolerare non possis,
 includuntur intra illos, atque ab illis inferuntur, a quibus
 cibi tales desiderantur. Anima iracundiam parit, ista con-
 creant vomitum; terra vero fructus et flores, qui foras
 emissis bonis odoribus placent. Tales epulas nobis plan-
 tavit deus ac præstitit : humanos sensus vos penitus perdi-
 distis. Corpora vestra feras male olent : receptacula enim
 estis pecudum mortuorum : leonibus lēpisque pejores esse

cæpistis. Lupi enim, si uti terrenis pabulis possent, nun-
 quam profecto carnibus vescerentur. Tauri, equi, cervi
 justis herbarum pastibus vivunt, unde et validioribus mem-
 bris et nervis fortioribus roborantur. Cur hæc animalia
 magis non vultis imitari? cur non editis silvestria, et aquam
 bibitis? Sed causa ignis hujusmodi epulas vobis præparatis.
 Quascunque esse cernitis bestias fortiores, ideo vestris non
 urgentur insidiis : vos enim quaritis cibos plures, expensas
 plurimas facitis, et in parvis rebus plurimum laboratis
 propter exiguam voluptatem : ubi nihil est nisi eorum
 aperta perditio, in quibus fuerit labor vanus. Ergo nihil
 est vestra infelicitus vita. Nos nunquam bibimus inviti,
 sed necessarium siti ex fontibus naturæ implemus officium :
 qui etiam non bibentibus nobis defluunt semper. Vos vero
 propter ventris voluptatem et non esurientes quaritis
 juges cibos, et quibusdam artibus vobis multas atque di-
 versas epulas præparatis : excurritis omne rebus mare, in
 aere volitantium in montibus bestiarum venatione gaudetis,
 canumque vestrorum velocitatem mirantes, ferarum repre-
 henditis tarditatem, atque habitatrices eas malarum solitudi-
 num nominatis. Istis igitur rebus insitistis hæc animalia in-
 vestigare, hæc investigata festinatis occidere, aut ventia
 caveis clausa defertis ad spectacula civitatum, non ut fruges

κακὸν θηρίον καὶ φονεὺ ἀνθρώπων. » Καὶ τὸ πάντων δὲ δεινότερον, αἱμάτων καὶ σαρκῶν ἀνθρώπων τοῦ θη-
 ρὸς ἐμποραθέντος, τοῦτον κατασφάζαντες πάλιν ὑμεῖς
 ἐσθίετε, καὶ εὐρίσκεσθε τῶν πονηρῶν θηρίων ἀνημερώ-
 τεροι, αὐτὰ ταῦτα ἐσθιόντες (42) καὶ ἀκαταλλάκτους συμ-
 φορὰς ἑαυτοῖς ἐν τῇ γαστρὶ ὑμῶν σωρεύοντες. Χώρας (43)
 πάλιν τοὺς πνευστέρους (44) ἀποστερήσαντες, ὑμεῖς οἰκο-
 δομεῖτε οἰκίας, ἵνα θερμαινόμενοι βιαίως εὐπέπηγτε, καὶ
 ἀναγκάζετε ὑμῶν τὰ ἔντερα πλατέα εἶναι τεχνῶν συνθέ-
 σει (45) ἐξ ἀμέτρου ἀκρασίας, ζωοφαγίας καὶ οἰνοφλυ-
 γίας. Ἡμεῖς δὲ εὐχόμεθα μὴ ὕδατος (46) διψῆσαι·
 ἀλλὰ περισπώμεθα γὰρ ἀληθείας (47), ὅταν σῶμα πε-
 ρισσὺς ποτίσμεν ὕδατι· ὑμεῖς δὲ χαίρετε (48) ἐπὶ τὰς
 οἰνοποσίας συνέρχεσθαι, καὶ ἐὰν μὴ ἐκμανῆτε, πίνοντες
 οὐ παύεσθε· καὶ μετὰ ταῦτα χεῖρας ἐπὶ σπονδὰς ἐκτε-
 νετε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν εἰς τὸν ἥλιον ἐπαίρετε,
 παντελῶς ἐκδιώξαντες ὑμῶν τὴν φρόνησιν, βαρυνόμενοι
 τὸν νοῦν ἀπὸ τοῦ οἴνου. Εὐτυχέστεροι παρ' ὑμῶν εἰσι
 μᾶλλον οἱ μαινόμενοι· ἐκεῖνοι γὰρ μεθύουσιν οἶνον μὴ

ἀγοράσαντες· ὑμεῖς δὲ μεριμνᾶτε τὴν τιμὴν τοῦ οἴνου,
 ἵνα τοῦτον ἀγοράσαντες, τῇ μέθῃ τὴν φρόνησιν ἐκδιώ-
 ξητε, ἑαυτοῖς ἐπεισάγοντες ἔκφρονα μανίαν, κατ' αἰ-
 λήλων χεῖρας κατακλῶντες, καὶ τραύματα ἐκείνων
 τῶν πλησίον ἐμποροῦντες (49)· καὶ ταῦτα ποιεῖτε
 ἀναισθητῶς· εἴθ' οὕτως τοῦ οἴνου διαπνευσθέντες,
 μανθάνετε τὰ παρ' ὑμῶν δραστήντα ἐκ τῶν ἀλγι-
 δόνων. Καὶ οὐδ' οὕτως ἰσχύετε παραφυλάξαι τὴν μέ-
 θην (50). Πάλιν πολλὰ φαγόντες, οὐκ ἰσχύετε αὐτὴ
 πέψαι, ἀλλ' ὅψι ἀναχωρήσαντες τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν
 διὰ στόματος ἐμείτε, κάτωθεν ἄνω (51) στρέφοντες τὴν
 φύσιν· πίνοντες ἀμετρητῶς πληροῦσθε ὡς ἀγγεῖα· καὶ
 ζέσαντος τοῦ οἴνου, τελευταῖον τοῦτον ἀναβλύζετε,
 ἄφρονες ἀναστρέφοντες τὸ σῶμα, ἀντὶ τῶν ποδῶν ἐπὶ
 τῶν κεφαλῶν περιπατοῦντες· ὡς τὰ ζῶα βιάζεσθε
 πληροῦσθαι καὶ μετὰ ὕδρεως κενοῦσθε· καὶ νόσῳ
 προσλαμβάνοντες συντρίβετε τὸ σῶμα (52)· καὶ ἐν
 οἷς δοκεῖτε τὴν γαστέρα (53) θεραπεύειν, ἐκεῖθεν ἀνά-
 σθε· καὶ αἰ κεκορησμένοι, πάσης ἡδονῆς στερεῖσθε (54)

lari; mox καταπαλαισόμενον L. C. καταπολεμούμενον A. || 41. γούντες λέγετε A. || 42. ἄν. καὶ ταῦτα ποιοῦντες... σωρεύετε C.
 || 43. χώρας om. L. || 44. τῶν πνήτων C; τοὺς ἀσπνευστέρους A. || 45. τέκνων συνθέται L; τέκνων συνθετά A; om. A C. ||
 46. ὕδατι L. C. || 47. ἀληθείας L. || 48. χαίροντες.. συνέρχεσθε A L. || 49. addit C: καὶ κατ' ἀλλήλων γλώσση καὶ πράξι καὶ
 ἀτοπα ἐμπύπτοντες. || 50. οὐδ' οὕτως δύνασθε αὐτὰ ἐκπέμψαι. C. || 51. κάτωθεν ἄνωθεν A. || 52. addit C: καὶ ὅσα τούτοις πᾶς

seratis, ex quibus famem *, neque ut exinde necessarium ali-
 quod officium hominibus præbeatis, sed ut proximum ac
 sanguinis vestri, et opus (quod est majus) dei, cum summo
 dedecore trucidetis, vel ut violenter vinculis illigatum fera-
 rum moribus ingeratis. Et hoc ipsum libenter aspicitis, quod
 cum hominibus fera pugnent, et quod illæ partem naturæ
 vestræ ac similitudinis devorent: postea vero illas rursus
 feras occiditis, et crudeles easdem, eo quod occiderint ho-
 minem, esse dicitis: et, quod adhuc scelestius videtur ac
 pejus, humano sanguine saturati, necdum tot tantisque
 malis expleti, vestrorum cupitis civium * ventres replere. Ad
 hæc tam dedecoris tamque pravis moribus vivitis, ut
 et vobis calidas supersedificetis domos, quibus ad vestram
 explendam voracitatem comesta digeri citius compellan-
 tur. Insuper et ut proprii corporis intestina nimia cibo-
 rum repletionem distendantur, lautiores eligitis epulas, unde
 peritos quosque procuratis artifices condiendis atque ordi-
 nandis epulis. Nos autem precamur deum, ne aliquando
 sitiamus: nam hoc interdum modo a regula veritatis
 abstrahimur, hoc est, tunc cum necessarium potum no-
 stro corpori damus, ob quod postea oculos et manus no-
 stras veluti sacrificium aliquod ad radios solis agentes extol-
 limus. At vos etiam læti estis quotiens supra modum
 convivia vestra celebratis, nec ante vestris comessationi-
 bus finem imponitis, quam nimia ebrietate furere incipiat, et
 donec ipsum quod sapere videamini, bibendo perdat: et
 nimio vini pondere sensus vestri cordis oneratis. Felicio-
 res profecto apud vos esse crediderim eos, qui insanire
 dicuntur. Illi enim semper ebrii sunt, cum tamen vinum
 non emeriat: vos autem pro pretio vini nimiam sollicitudi-

nem geritis: quo empto vosmet ipsos ebrietate polluitis,
 vosque invicem verberatis, ac tandem ad sobrietatem re-
 versi, vix potestis agnoscere quemadmodum ebrietatem
 vestram custodiare valeatis. Audio etiam quod plurima
 comedentes ea digerere non potestis: et cum tandem a
 convivii voracitate vix recesseritis, omnia quæ vos exple-
 re solent evomit: ipsamque mutantes perverso more natu-
 ram, ex eadem parte qua escas capitis, egeratis, capite, non
 pedibus, ambulantes. O stultissimi homines! impletis in-
 gluvie viscera vestra atque distenditis, ut postea iterum
 arte medicorum corpora vestra vacuetis, turpitudinem per
 hæc vobis maximamque ægritudinem quaerentes: adeoque
 estis insani, ut ipsam cupiatis evertere tali curatione natu-
 ram, quæ nullam penitus sentiat voluptatem, finem haben-
 tes voracitatis immodicæ supplicium, non salutem: insa-
 nabilia enim membra fieri ex morbis continuo solent, tor-
 menta comitantur, ita ut postremum quod honestæ ac
 probæ vitæ ex tantis deliciis conferatur nihil habeatis. Sed
 jactare vos audio quia plurima possidetis: qui tamen cum
 aliis multa donetis, vestris admodum pauca præstatis. Unde
 vos magis pauperes judicamus, quia ne panem quidem
 ipsum parentibus datis, innumeras autem habere opes de-
 sideratis. Servi ventris vos estis; propterea maxima apud
 vos turba medicorum est, qui assidua vos purgatione eva-
 cuant: faciunt autem id aut jejuniis vel inedia, aut arte
 medicaminum: ut qui plurima vina solebatis haurire, sub-
 bito ne aquæ quidem modicam quantitatem possitis acci-
 pere, quotiens ægritudinum necessitate vexamini. Et sicut
 tunc ultra naturam multum meri bibitis, ita nunc parum
 quoque aquæ, quod exposcit ipsa natura, desideratis. Nos

τέλος γὰρ ἀμέτρου κόρου βάσανος σώματος, καὶ οὐχ ὑγεία· κολάζεσθε γὰρ νόσοις διὰ τὴν ἀμετρίαν. Τί δ' ἐστὶν ἡ τοῦ σώματος τρυφή πρὸς ψυχῆς εὐδαιμονίαν; Εἰ δ' ἐπιδείκνυσθαι βούλεσθε ὅτι ἔχετε πολλὰ, τοῖς (55) παρ' ὑμῖν δεομένοις χαρίζεσθε τὰ περισσά. Ὡς δ' ἀκούομεν, πτωχοὶ ἐστέ τῷ ὄντι, ὥστε μὴδὲ ἄρτον τοῖς αἰτούσιν ὑμᾶς διδόναι. Ἀναριθμήτους δὲ οὐσίας παρ' ἑαυτοῖς σπουδάζετε σωρεῖν, δοῦλοι ὄντες σωματῶν καὶ ἐντέρων ἀκορέστων· διὰ ταῦτα γὰρ τὰ πάθη (56) πολλοὶ ἱατροὶ ἐν ὑμῖν οἱ κενοῦντες ἡμῶν τὴν ἀπληστίαν, ἢ λιμῶν κατὰγχοντες τὴν πολυφαγίαν, ἢ ἀλλαις τισὶ τέχναις τὴν νόσον (57) χαλινούντες, καὶ τοὺς τὸ πρὶν πολλὸν ἐκχεομένους οἶνον, ὥσαι ἀγγεῖον τετρημένον (58), δαμάζοντες τῇ δίψῃ, μὴδὲ βραίνδος ὕδατος τούτους καταξιῶντες. Καὶ οἱ ποτε καρηθαρῶντες (59) νῦν βασιανίζομενοι ἔτηροι (60) διατελοῦσι, καὶ οἱ ποτε μὲν παρὰ φασὶν ἐπίνον τὸν οἶνον, νῦν δὲ κατὰ φύσιν ἕδωρ ὀλίγον (61) ἐπιθυμοῦσι· καὶ οἱ ποτε μὲν πεπεδημένοι ἐπιθυμία ἀκορέστω, νῦν δὲ στρεβλοῦμενοι τῇ ἐγκρατεῖα τῆς ἀνάγκης. Βραχμᾶνες δὲ οἶνον οὐκ ἐπιζητοῦμεν [οὐκ αὐθαίρετον κτώμεθα μανίαν·] ἕδωρ ὅσον θέλομεν ἔχομεν ἐκ θείας προνοίας, καὶ τούτου ἡδόμεθα (62), καὶ δι' αὐτοῦ σωφρονούντες θεραπεύομεν τὴν κατὰ φύσιν δίψαν· οὐ κτώμεθα μανίαν (63)· μάλλον γὰρ ἐλιώμεθα θάνατον ἢ κατὰκυριεῦθαι μῆθην (64)· θηρί παραδοθῆναι πολλῶν μᾶλλον ἐστὶ βέλτιον ἢ δόξης θεοῦ ἀπορριφῆναι (65) διὰ πολυποσίαν. Ὁ γὰρ μεθῶν ζῶων ἀλόγων ἐστὶ χεῖρων (66) τεθνηκώς τῇ φρονήσει· τὸν νοῦν γὰρ (67) ἀπολέσας τοῦ θεοῦ ἡλωτριώθη. Τί δὲ οἱ ἐν

ὑμῖν ἐνδοξοὶ τῷ πλούτῳ; Ἀπατῶνται (68) ψεύδη ἐνορώντες, καὶ τὰ ἐνταῦθα μόνᾳ ἔχειν προσδοκῶντες ἀλλήλους ἀδικοῦσι· τοὺς δ' ἀσθενεστέρους καὶ φονεύοντες (69) ἀποστεροῦσι καὶ ἀκέτηνται ὀλίγα· τὸ δὲ πέρας τούτων ἀναμένει θάνατος. Τί δὲ εἰπώμεν περὶ Ἐπικουρείων, ἀνδρῶν μυροβρόχων καὶ μαλακῇ ἐσθῇτι γυναικίζομένων (70), ἀβρῶς περιπατούντων καὶ βεβιασμένων ἀρωμάτων χυμοῖς τὸν ἀέρα μαινόντων; Τί δὲ δαὶ καὶ λέγειν περὶ Στοικῶν λογίων φιλοσόφων (71) τῶν φιλαργυρησάντων; Τί δὲ πάλιν ἐροῦμεν περὶ τῶν Πλατωνικῶν (72) φιλοσόφων; Πάντες οὗτοι θαυμάσιοι καὶ μεγάλοι παρ' ὑμῖν, ἀλλ' οὐ παρὰ Βραχμᾶσιν. Ἀκούομεν δὲ καὶ καινὴν ἀνθρώπων φύσιν ἐξευρεθῆναι παρ' ὑμῖν, ὅτι ἐκτέμνετε τοὺς ἄρρενας, θήλειας αὐτοὺς βιαζόμενοι ποιήσαι· καὶ γίνεται ὁ παρ' ὑμῖν ἀνθρωπος γεννηθεὶς οὐτε σπείρων ὡς ἀνὴρ οὐτε τίκτων ὡς γυνή, ζῶν δὲ μόνον εἰς ἰδίαν ὕδριν. Τίς οὖν ὑμᾶς οὐκ ἂν ἐλεήσει, βλέπων ἐν ὑμῖν τοῦτον τὸν ἀφανισμόν; Οἰκτεῖραντες δὲ ὑμᾶς ἡμεῖς ὠφελοῦμεν οὐδὲν τοῦ μὴ συντρέχειν τὴν γνώμην ὑμῶν τῇ προθέσει τῶν Βραχμᾶνων. Ἡμεῖς τοίνυν μισοῦμεν ὑπερηφανίαν, καὶ φιλοῦμεν πᾶσαν ἀνθρωπίνην φύσιν, προκαθήμενοι τῆς ἀληθείας διδασκαλοὶ καὶ ἐνδεικταὶ ὁδοῦ δικαιοσύνης τοῖς εὐεργετῆσθαι βουλομένοις ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, ὅς ἐν μεγίστῳ οἴκῳ, γυμνοὶ (73) τῇ ψυχῇ πρὸς πάντας διαζῶντες, ὥσπερ καὶ τῷ σώματι, τουτέστιν δλοκλήρῳ τῇ ψυχῇ πρὸς πάντα ἀνθρώπον πλουτοῦμεν. Ἀκούομεν δὲ ὅτι ἡ Μακεδονία βιάζεται τὰ πάντα, πρότερον αὐτῇ βιασθεῖσα· τῆς γὰρ τρεπομένης τύχης (74) εἰσὶ πάντες δοῦλοι. Ἀλλὰ τοῦ-

αἰσχύνομαι τοῦ λέγειν. || 53. τὸ σῶμα A. || 54. ἐστερημένοι A L. || 55. τί τοῖς.. οὐ χαρίζεσθε C. || 56. καὶ διὰ τὰ συμβεβηκότα ὑμῖν πάθη C. || 57. τὸ σῶμα A. || 58. τετρημένον L C. || 59. ἐξ οἶνου add. C. || 60. ἀποτοι C. || 61. τὸ ἕδωρ ὀλίγον C; ὀλίγον om. A L. || 62. καὶ τούτου οἰδοῦμεθα, δι' αὐτοῦ σ. A; *qua maxime delectamur* in latin.; καὶ τοῦτο δι' αὐτῶν σωφρ. L; προνοίας καὶ δι' αὐτοῦ σωφρ. C. || 63. οὐ κτ. μανίαν om. L. || 64. ἢ μῆθην A. || 65. ἀποστερηθῆναι C. || 66. sic A; aliud subest latinis; utrumque miscere videntur L C, qui: ὁ γὰρ μεθῶν ζῶν χεῖρων ἐστὶν ἀλόγου κτλ. || 67. γὰρ om. L; τὸν νοῦν παρῶν καὶ ἀπ. A. || 68. ἀπάτην L A; μοχ ὀρώντες C; ἀφρώντες A. || 69. φονευόντας A; deīn καὶ ὅλα x., omisso ὀλίγα. || 70. γυναικῶν L C. || 71. περὶ τὸν λόγον φιλοσοφούντων A. || 72. τῶν Περιπατητικῶν L; τῶν λοιπῶν C. || 73. γυμνῇ L; γυμνῇ

vero vinum quidem omnino non quaerimus, aquam autem habemus, quam solam volumus, et qua maxime delectamur, et sapienter curamus sitim. Non furere et insanire prope-ramus, magisque nobis mortem quam ebrietatem precamur, per quam necesse est homines totis et corporibus et sensibus interire. Ebrius enim videtur quidem vivere, sed quantum ad sapientiam pertinet, mortuus iudicatur: perdidit enim sublimem ipsam quam homini dedit deus mentem. Ecquid ii qui se magnos et gloriosos putant, quam falsa spe et vanis decipiuntur illecebris, qui alternis se invicem manibus laedunt, spoliunt, jugulant, cum tandem et ipsi mortem, quae necessario eis debetur, expectent? Quid denique de illis viris, quasi de magnis quibusdam et aliorum provisoribus loquor, qui more turpium feminarum variis pigmentorum odoribus [oleo] membra perfusi foris prodire consueverunt, aeris ipsius puritatem dissolutione propria polluentes? Quid de Stoicis philosophis vestris loquar, qui cum omnes auri amore teneantur, vobis tamen admiratione vel laude

digni videntur? Audimus etiam quod a masculis vestris partem quandam corporis amputatis, in muliebremque sexum illos convertere gestiatis: et quod sit apud vos talis homo, qui neque generare ut vir, neque parere possit ut mulier, et qui in suam tantum vivat injuriam. Quis talem humani generis praevagationem et tam miserabilem casum etiam cogitando non doleat? Quorum nos miseratione ducti vobis prodesse quantum possumus affectamus, quia et superbiam execramur et universam humani generis naturam diligimus ac fovemus et quasi in alto magnificae cujusdam domus sedentes loco, nudi tam mente quam corpore, quoscumque sectatores novimus veritatis, edocemus. Et hoc est in quo caeteris hominibus ditiores nos esse putamus. Macedonia vim omnibus facit, quam tamen prius ab aliis ipsa sustinuit. Omnes autem ad deteriora conversi, turpes famuli iudicantur. Sed horum omnium malorum quae nominamus, Brachmani videntur expertes. A nullo enim debellari atque expugnari queunt, quia nullius rei desiderio

των πάντων ἀπειροὶ εἰσι Βραχμᾶνες, ἐπ' οὐδενὸς δυνάμενοι ποτε πολεμηθῆναι· οὐδενὸς γὰρ τῶν ἐν ὑμῖν ἡμεῖς ἐπιθυμοῦμεν. Σὺ δὲ εἰ βούλει (75), βασιλεῦ Ἀλέξανδρε, τὰ ἡμέτερα φρονεῖν, παραγενόμενος εἰς Ἰνδοῦς τοὺς Βραχμᾶνας ἰδὼν, ἐπ' ἐρημίαις οἰκησον γυμνός· ἄλλως γὰρ οὐ δεχόμεθα σε ἡμεῖς (76), ἐὰν μὴ πρῶτον πάσας τὰς ἀρχὰς ἀπορρίψῃς ἀπὸ σεαυτοῦ, ἐφ' αἷς νῦν γέγηθας καὶ μέγα φρονεῖς. Ἄφονται δέ σου τότε προνοίας λόγοι, οὐσπερ πρότερον εἰρήκῃν σοι, καὶ ἀγαπήσεις ἐκ καρδίας (77) σου πάντα, ὅσα τότε ἐπήνεσας ἀκριμάσας. Κἂν ἔμοι πεισθῇς καὶ ποιήσῃς ταῦτα, οὐδεὶς ὁλως οὐκέτι πολεμήσει σε· οὐδ' ἀφελέσθαι σου τίς τι δυνήσεται λοιπὸν ὧν οὐ κέκτησαι. Ἐὰν γὰρ ἔμοι πεισθῇς κατὰ κράτος καὶ ἀσφαλῶς, οὐδεὶς οὐδὲν τοῦ ὑμετέρου βίου εὐρήσει παρά σοι· ὕλαι γάρ σε θράψουσι λοιπὸν, τῆς προνοίας σοι πάντα χορηγούσης, ὥσπερ καὶ ἡμῖν, καὶ ἐν πᾶσι πλουτήσεις μιμησάμενος Βραχμᾶνας ἀκριδῶς. Καὶ ἔμοι τοῦτο καταγραφῆσεται εἰς αἰώνιον χαρὰν (78) ἢ σὴ ὠφέλεια· τοῦτο γὰρ καὶ παρ' ἐμοῦ ἤτησας ἐξ ἀρχῆς. Οὐ φθονοῦμεν (79) οὐν ἡμεῖς οὐδένα τῶν βουλομένων ἀληθῶς εὐσεβεῖν εἰς τὸν θεὸν καὶ βίον ἡμέτερον ἐθέλοντα

ζηλοῦν, οἰκτείνοντες πᾶσαν ἀνθρώπων φύσιν τῶν θνητῶν (80).

[ΚΕΦ. ΙΖ.]

Ἐπιστολὴ Ἀλεξάνδρου Ἀριστοτέλει (1).

Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Ἀριστοτέλει χαίρειν. Τὸ συμβεβηκὸς ἡμῖν παράδοξον ἐπὶ τῆς Ἰνδικῆς χώρας ἀναγκαῖον ἐξεῖπεν. Παραγενομένων γὰρ ἡμῶν εἰς τὴν Πρασιακὴν πόλιν, ἥτις ἐδόκει μητρόπολις εἶναι τῆς Ἰνδικῆς χώρας, καταλάβομεν* γὰρ τὴν* ἐνεργὲς ἀκρωτήριον τῆς θαλάσσης. Καὶ ὁρμήσαντός μου σὺν ὀλίγοις ἐπὶ τὸ προειρημένον, [καὶ] καταμαθόντες εὗρομεν νεμομένους ἐκεῖ θηλυμόρφους ἰχθυοφάγους ἀνθρώπους. Ἐμοῦ δὲ προσκαλεσαμένου τινὰς, εὗρον βαρβάρους τῇ διαλέκτῳ, καὶ πυθανομένου μου περὶ τὸν τόπον, ἐσήμαναν ἡμῖν νῆσον, ἣν πάντες ἐωρῶμεν ἐν μέσῳ πελάγει, ἣν ἔρασαν πάντοτε ἄρχαιον βασιλεὺς ἐν αἰσὶν ταφον, ἐν ᾧ χρυσὸν πολλὸν ἱερῶσθαι (2). Οἱ βάρβαροι ἀφανεῖς ἦσαν τὰ ἴδια πλοιαρίδια καταλιπόντες, ἅπερ ἦν ἰβ'. Καὶ δὴ Φίλωνος (3) τοῦ γνησιωτάτου μου φίλου καὶ Ἡφαίστιωνος καὶ Κρατέρου καὶ τῶν λοιπῶν φίλων μὴ ἐα-

την ψ. π. π. διασώζοντες Α. || 74. sic correx. Bissæus; τερπομένης ψυχῆς Α; τερπομένης ψυχῆς L; om. hanc C. || 75. εἰ, βασ. Ἀλ., τ. ἡ. φρονεῖς L; σὺ δὲ, βασ. Α., τ. ἡ. φρονεῖν ἔλεγε C. || 76. οὐ δυνάμεθα ἡμεῖς ὠφελεῖσθαι σε C. || 77. ἀγαπήσει ἡ καρδία Α. || 78. χάριν Α; ἡ ὠφ. ἢ σὴ L C. || 79. ἀποστρεφόμεθα C. || 80. τῶν θν. om. Α; πᾶς. φύσιν τῶν θν. ἀνθρώπων C.

Cap. XVII. Epistolam unus servavit Α; in codd. B et C dissoluta est in narrationem historicam, ita tamen ut prior ejus pars de bestiis Indiae aliisque nonnullis miraculis plane omissa sit. Nam eod. B postquam de Pori obitu et Bragmanibus exposuerat (v. cap. 6 extr.), pergit ita: Καὶ τούτου γενομένου ὑπεχώρησεν ἀπ' αὐτῶν Ἀλέξανδρος καὶ ὑποστρέψας εἰς τὴν κατὰ φύσιν ὁδὸν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν Πρασιακὴν πόλιν, ἥτις δοκεῖ μητρόπολις εἶναι τῆς Ἰνδικῆς χώρας, ἐνθα Πῶρος ἦν βασιλεὺς, πάντες οἱ τοῦ Πῶρου προσεδέξαντο τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ πάντα κατὰ φύσιν διοικονομήσαντος καὶ τῶν Ἰνδῶν προθύμους συνελθόντων, ἔλαγόν τινες ἐξ αὐτῶν τῷ Ἀλεξάνδρῳ· Μέγιστε Βασιλεῦ, λήψῃ πόλεις etc. quæ infra legemus ex cod. Α, ex cujus narratione etiam verba modo adscripta collecta esse patet. Codex C incipit verbis: Μετὰ δὲ ταῦτα ἔδοξεν αὐτῷ τὸ κατὰ βορρᾶν μέρος ὑπερελθεῖν καὶ τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν Πρασιακὴν πόλιν et reliqua ut in cod. B. Ceterum cod. C nonnulla eorum quæ in prima hujus epistolæ parte leguntur, in antecedentem narrationem transposita narravit. Ipse roster cod. Α pro more suo narrationem plurimis locis contraxit maleque truncavit, uti intelligere est ex Valerio; quamquam ne hic quidem in singulis quibusque auctorem suum reddidisse videtur, quum plura existent in cod. Α, quorum apud Valerium mentio desideratur. || 1. Sic codex sine ullo transitu. Vide Valerium, quem cum oculis lectorum subjiciendum curaverimus, in annotatione suis locis citare supersedemus. || 2. προῖρῶσθαι cod. Deinde ad nexum sententiarum supplere licet: καὶ ταῦτα σημῆναντες. || 3. Φεῖδωνος cod. et h. l. et mox iterum. Ceterum ista Philonis verba cod. C transposuit in eum

vel amore tenentur. Tu vero, si vera vis sapere, ad Indiam veni, habitā in solitudinibus nudus, omnes quas diligis et quibus ornari videris, projiciens dignitates: nam aliter non suscipieris a nobis. Et tunc amabis ea quæcumque paulo ante vidisti, quæque miratus es; neque ullus contra te ulterius dimicabit, aut quidquam tuorum tibi auferre quis poterit; neque aliena collatione, neque aliorum sudore pasceris: eris enim in omnibus dives. Et quoniam desiderare te scribis, ut in aliquo tibi prosim: non invidemus illis qui vere pium imitantur deum. Universam humanam ubique naturam volumus, quantum per nos fieri potest, meliorem evadere.

XVII. His talibus cum sese tunc Alexander oblectavisset, exim iter prorsus exsequitur arduum quidem illud et

laboriosissimum in viis locis asperitate naturæ et colentium vastitate. (*) Deque labore hoc Aristoteli scribens magistro, ut vel maximum sibi testimonium dicit: ejusque litteræ sententia talis fuit.

« Operæ pretium est, mi magister, eorum omnium quæ sint in nostris laboribus maxima, eorumque qui mecum una toleraverint opinatissima, te participare per litteras. Igitur Indicas regiones incessimus. Nam cetera tibi ad Brachmanas usque premiseram. Mis denique penetratis, Prasiacæ supervenimus, quæ civitas regia quædam Indiæ cluit. Situs vero ejus loci arduus et ad promontorii faciem longe porrectior; nam et mari imminet subjacenti. Enimvero quod istum colunt hominum nescias invisitatus an inauditus genus: hique sunt promise mares atque aliud

(*) Interponit cod. Reg. 4860 ea, quæ græce jam legimus cap. 4, not. 12 (e cod. Α): « Interim cum unam civitatem Indiæ obsideret, scalas muro percellas admoveri jubet. Quibus admotis, cum prægrandibus saxis de saxis (l. dejectis) frangerent oppugnantes, sola qua rex pugnabat, duravit. Et cum nullo auxilio idoneo socios subvenire posse videret, irruit solus omnia hostium milia, inultitudineque urbis in se convertit; jamque urgente hoste a latere summo vulneratur, et recepto altius ferro defici viribus occipit. Id Macedones conjectati vi claustra effrangent, regemque suum diffidentem (deficientem?) recipiunt. »

σάντων με διαδῆναι, Φίλων (4) ἔλεγεν· « Ἐπίτρεφόν μοι πρὸ σοῦ καταπλεῦσαι· ἵνα, εἰ κακόν τί ἐστι, πρὸ σου ἐγὼ κινδυνεύσω· εἰ δὲ μὴ, ἐγὼ ὑστερον [σοι] ἐπιπέμψω τὸ σκάφος· εἰ γὰρ δὴ Φίλων (5) ἐγὼ ἀπόλλυμαι, ἔτεροί σοι φίλοι εὐρεθήσονται· ἐάν δέ σοι, Ἀλέξανδρε (6), [συμβῇ τι], ὅλη ἡ οἰκουμένη ἰδυστύχησεν. » Πεισθεὶς δὲ αὐτὸς συνεχώρησα διαβαίνειν. Καὶ ἐκδάντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν νομιζομένην νῆσον, ὥρας διελθούσης, ἄφνω ἔδυσε θηρίον (7) εἰς τὸν βυθόν. Ἡμῶν δὲ δραξάντων καὶ ἀφανοῦς γενομένου τοῦ θηρίου, οἱ μὲν κακῶς ἀπώλοντο σὺν τῷ γνησιωτάτῳ φίλῳ· καὶ λίαν ἤχθομεν. Τοὺς δὲ βαρβάρους ζητήσας οὐχ εὔρον. Ἐμείναμεν δὲ ἡμέρας ἡ' ἐπὶ τῷ ἀκροτηρίῳ, καὶ εἶδομεν (8) ἑξδομαδάριον τὸ θηρίον ἐλέφαντα ἐπ' αὐτῷ ἔχον. Ὅδοποιήσαντες δὲ ἡμεῖς (9) ἱκανὰς ἡμέρας ἀνεχωρήσαμεν εἰς τὴν Πρασιακὴν πόλιν. Τὰ δὲ πλεῖστα καὶ παράδοξα θεωρήσας, ἅπερ ἦν ἀναγκαῖα δηλώσω σοι. Εἶδον γὰρ θήρας ποικίλους καὶ τόπους φυσικῆς θεωρίας ἐρπετῶν τε γένη. Τὸ δὲ πάντων θαυμασιώτατον, ἡλίου καὶ σελήνης λείψις χειμῶν τε πικρός. Νικήσαντες γὰρ Δαρεῖον τὸν τῶν Περσῶν βασιλεῖα καὶ τοὺς αὐτοῦ,

καὶ ὑποτάξαντες τὴν χώραν ὅλην ἐπορευόμεθα δρῶντες τὰ ἀγαθὰ. Ἦν γὰρ χρυσὸς καὶ κρατῆρες [λίθοις] κεκοσμημένοι, ὥς χωρεῖν ἕκαστον κρατῆρα ἓνα ἡμισυ, ἄλλον ὀκτώ *· καὶ ἔτερα πλεῖστα θαύματα. Ἀρχὴν δὲ ποιησάμενοι τῆς πορείας ἀπὸ [πυλῶν] Κασπιακῶν ὠδεύσαμεν· ἅμα δὲ γενέσθαι ὥραν ἰ' ἐσάπλινον ἐπὶ τὸ δεῖπνον καὶ κοιμᾶσθαι ἐπὶ κοίτης· ἅμα δὲ τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος, ἡ σάλπιγξ ἐσήμηνε ὥρας ὥρας δ' ὑπουργία (10) δὲ τοσαύτη ἦν περὶ τοὺς στρατιώτας, ὥστε τὸν ἓνα ἕκαστον κεκοσμηῆσθαι ὑποδήμασι (11) καὶ κνημῖσι καὶ περιμήροις δερματίνους καὶ θώραξι τὰ σώματα αὐτῶν προειρήκασιν γὰρ οἱ ἐντόπιοι τὴν τῶν ἐρπετῶν ἐν τοῖς ἰδίοις [τόποις] διαφορὰν, καὶ κατεκρήρυξαν μηδὲνα ἀνευ ταύτης τῆς διασκευῆς εἶναι. Ὁδεύσαντες δὲ ἡμεῖς ἄλλων (12) ἡμερῶν ἑβ' ἤλθομεν εἰς τινὰ πόλιν, ἥτις ἦν μέση τοῦ ποταμοῦ· ὑπῆρχον δὲ ἐν τῇ πόλει κάλαμοι πηχῶν (13) δ' περίμετρον ἔχοντες, ἀφ' ὧν καὶ ἡ πόλις ἐστεγασμένη ἦν. Οὐκ ἔκειτο δὲ εἰς τὸ ἔδαφος, ἀλλ' ἐπάνω τῶν προειρημένων καλάμων. Ἐκεῖ οὖν τὴν παρεμβολὴν ἐκέλευσα πηγῆναι. Παραγεγόμενοι δὲ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ ὥρα τρίτῃ τῆς ἡμέρας καὶ προσελθόντες τῷ ποταμῷ

locum, ubi de Alexandro Brachmanum insulam adituro sermo est. V. II, 35. || 4. Φεῖδων γὰρ cod. || 5. φεῖδω, cod. || 6. Ἀλέξανδρος, ὅλη cod. Cf. lib. II. c. 35. || 7. sc. insula, quæ quasi ingens bellua marina erat. || 8. καὶ δάμεν εὐδόμενον τὸ θηρίον cod.; mutavi ex Valerio. || 9. ποιησάντων δὲ ἡμῶν cod. || 10. ὑπουργίας δ. τοσαύτης εὐσης cod. || 11. ὑπόδεσι... καὶ δερμ... περιμήρησιν cod. || 12. ἄλλων cod. || 13. καλαμοῖχων cod. ceterum aliter Valerius, unde conjicias fuisse: καλαμοὶ τὸ ὕψος πηχῶν λ', ὧν τὸ περίμετρον οὐκ ἂν ῥηδῶς ἄνθρωπος περιλάβοι, uti Ctesias dicit p. 30 b. cf. p. 90 b. edit. Didot.

secus: omnes tamen ad nostratia corpora, quibus sunt femine molliores. Nam et vetus sermo eos molles Sabæos appellat. Sed nihil aliud fere ad cibum norunt, præter piscium genera, quorum illis multa et facilis abundantia est. Fuit igitur mihi ad eorum fabulas diligentia, et interpretes inventus est, qui nobis daret cum hisce barbaris fabulari. Cumque multus et varius sermo procederet, locum interea quandam insulæ monstravere (nam is etiam emlinus visebatur), quod esse dicebant veteris cujusdam regis indidem monumentum: id auro esse et pretiis refertissimum conditis. Cum hoc naturalem hominum vel diligentiam in nostris vel appetentiam promovisset certatimque festinaremus, pars visendæ ejusce insulæ vel sepulchri, pars vero vel plurimi auri etiam aviditate, et spe potiundæ jam animis gestientibus: repente barbari qui loci ejus indicēs fuerant dilabuntur, eque conspectu nostro incertum quam majestate evanescent, relictis sane naviculis admodum parvis duabus ac decem quibus vectari soliti intelligebantur. Igitur una mecum cum amici ad spectaculum properarent, Philon scilicet et Hephæstion, Craterus quoque multique alii, obstitit [Philon] ac periculum illud visendæ novitatis non primum a rege faciendum, verum a se modo suisque similibus, suadere persistit. Quippe amplius aliquid in hisce regionibus formidandum, in quibus viderimus hominum formas de conspectu nostro facile evanuisse. Neu si quid secus atque ut speraverant incommodaret, ejus periculi fieret de rege principium. Sese igitur iturum esse confirmat, ac si exploratio secundasset, tunc

demum nos tuto posse transmittere. Sedet sententia persuadentis, atque ita jussimus fieri. Consensus ergo navibus, protinus ire ad insulam tendunt: quæ quamvis propter obviare oculis videretur, ad integræ horæ tamen spatium consumpserant navigando. Tandem sunt visi insulæ institisse. Sed ubi gestum est, omne id solum repente una cum viris et sepulchro quod visebatur summersari mari et in profundo labi conspicamur. Neque enim vana formido ludebat oculos intremiscentium: enimvero illud Philonius mors et exitium eorum qui una Philonem comitati sunt, fuerat. Territi igitur detestabili morte sociorum indigenas barbaros rimabam, si quid nobis de itinere consultarent. At vero nullus uspiam visitur, locisque desertis et inhospitalibus per octo posthinc immorati dies egimus consilio confirmando. Tum in illo promontorio, cujus supra facta est mentio, bestiam quoque vidimus prægrandi admodum et inopinabili magnitudine, quam Hebdomadarion vocant, adeo immensæ potentiae, ut illi perfacile insistentes etiam super dorsum elephantos cerneremus. Hac igitur spectaculi fœditate moti iter ad Prasiacam repedamus, per quas ubique vastitates multa ferarum nomina multasque ejusmodi sævitudinis facies erat videre: serpentium quoque genera permiranda. Illic et solis lunæque defectus communis etiam speculati sumus, et causas hiemis et temporum differentias arbitrati. Quo primum reversi, ut inspecta sunt, vos quoque participare curavimus. Nunc nobis iter per regna Darii Persasque nostros agitur: quam cum omnem peragere regionem cordi habeamus, multo

εὔρομεν τὸ ὕδωρ πικρότερον ἐλεβόρου. Θέλοντες οὖν διακολυμῆσαι εἰς τὴν πόλιν, ἀνῆλθον ἵπποπόταμοι καὶ ἤρπασαν τοὺς ἀνδράς. Ἀπελείπετο οὖν ἡμᾶς ἐκ παντὸς τρόπου ἀναχωρεῖν ἐκ τοῦ τόπου. Καὶ σαλπίσαντες ἀπὸ ὥρας ε' ἕως ὥρας ια', τῷ ὕδατι ἤμεν ἐμπεποδισμένοι ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε βλέπειν με (16) στρατιώτας τοῖς ἰδίοις οὖροις προσχρωμένους. Ἠλθομεν δὲ κατὰ τύχην εἰς τινα τόπον, οὗ ἦν λίμνη ἀάφορον ὕλην ἔχουσα· ἐφ' ἣν συνελθόντες ἐτύχομεν γλυκεῖος ὕδατος, ὥστε δοκεῖν μέλιτος διαφέρειν. Λίαν οὖν περιχαρεῖς γενόμενοι εἶδομεν (18) ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου στήλην ψηφίνην. Ἦν δὲ ἐγγεγραμμένα ταῦτα· « Σεσόγχοσις κοσμοκράτωρ ὕδρευμα (17) ἐποίησα τοῖς τῇν ἐρυθρὰν θάλασσαν πλοῖζομένοις. » Ἐπέταξα οὖν παρεμβολὴν γενέσθαι καὶ τὰ πρὸς τὴν κοίτην ἀρτίζεσθαι καὶ πῦρ ἀνάπτεσθαι. Ἄμα δὲ τὴν σελήνην λαμπρὰν καὶ μετέωρον γενέσθαι περὶ ὥραν τρίτην τῆς νυκτός, συνῆλθον (19) τὰ θηρία ὅλης τῆς ὕλης ἐπὶ τὴν προκειμένην λίμνην πρὸς τὸν πότον (19). Ἦσαν δὲ σκορπίοι πηχυαῖοι ἀμμοδύται, οἱ μὲν λευκοί, οἱ δὲ πυρροί. Ἀγῶνος δὲ ἤμεν οὐ τοῦ τυχόντος. Καὶ ἤδη τιῶν ἀπολωλότην καὶ πάντῃ (20) προχείρως κλαυθμῶν καὶ ὀλολυγμῶν γενομένων οὐ τῶν τυχόντων, ἀρχεται

θηρία τετράποδα (21) παραγενέσθαι ἐπὶ τὸν τόπον· ἐν οἷς ἦσαν λέοντες μείζονες τῶν παρ' ἡμῖν ταύρων, καὶ ρινοκέρωτες· καὶ πάντα ἐκ τῆς ὕλης τῶν καλαίων ἐξήρχοντο, σύαγροι δὲ μείζονες τῶν λεόντων (οἱ οὖν δόδοντες αὐτῶν ἦσαν πηχυαῖοι), λύγες (22) καὶ ἀράδαιες καὶ τίγρεις καὶ σκορπίουροι καὶ ἐλέφαντες καὶ βούκριοι καὶ ταυρελέφαντες, ἄνδρες δὲ ἐξάχειρες καὶ ἱμαντόποδες (23) καὶ κυνοπέριδες, (24) ἄλλα τε ζῷα θηριόμορφα. Ὁ δὲ ἀγὼν ἀναβολὴν οὐκ ἔσχεν· ὥς δὲ ἤρως (26) ἡμυνάμεθα τὰ τοιαῦτα. Νυκταλώπηκες (26) δὲ ἐκ τῆς ἀμμου ἀνεπήδων πηχῶν ἢ, ἄλλοι δὲ πηχῶν ἢ, κροκοδείλοι δὲ ἐκ τῆς ὕλης, οἵτινες τὰ σκευηφόρα ἀπώλλουσιν· νυκτερίδες δὲ ἦσαν περιστερῶν μείζονες, δόδοντας ἔχουσαι· νυκτικόρακες δὲ περὶ τὴν λίμνην ἐκάθηντο, οὓς ἐθηρεύσαμεν ἡμεῖς, καὶ μέγαν ὄψον εἴχομεν. Ταῦτα δὲ πάντα κατοικονομήσαντες ἦλθομεν εἰς τὴν κατὰ φύσιν δόδον τὴν φέρουσαν εἰς τὴν Πρασιακὴν γῆν. Καὶ ἐτοίμως μου ἔχοντος ἀναζεύξαι περὶ ἔκτην ὥραν γίνεται περὶ τὸν αἶρα τοιαύτη θεωρία μηνιαία τρίτη· πρῶτον μὲν ἐξαιφνης πνοή, ὥστε τὰ σκηνώματα καταρριφῆναι καὶ ἡμᾶς ἐστῶτας εἰς τὸ ἔδαφος καταπεσεῖν· μετὰ δὲ ἡμέρας δ', τῆς δόδου δυσχεράτου γενομένης, ἐξεύρομεν * * (27), καὶ μεθ' ἡμέρας ε' ἐκυριεύσαμεν τῆς Πρασιακῆς πόλεως· *

nihil de his Valerius, etsi in ceteris multo uberior. || 15. τοσοῦτον δὲ ἔλασκον στρατ. cod. || 16. οἶδαμεν cod. || 17. ἡδουσαμεν cod. || 18. συν. οὖν cod. || 19. ποταμόν cod. || 20. καίδων cod. || 21. θηρίων τετράποδων cod. || 22. γίγγαις cod. || 23. *immo antipodes* Valerius Mali, hinc corrig. || 24. κυλοπέριδες cod., *cynopendices* Valer. idem *cynopennas* et *cynopennas* dicuntur in codd. Tertullian. Apolog. c. 8. || 25. οἱ δὲ ἤρως cod. Desideratur deinde caput de odontotyranno, quod sequitur ap. Valerium. || 26. νυκταλώπες cod. *nyctalopes* Valer. cod. Reg. || 27. Ueberior narrationis centones. V. Valerium. In

ubique auro multisque crateribus abundamus, non his ex auri modo materia pretiosis, verum longe lapidum luce majoribus. Neque tamen nobis alia quoque ab hoc genere divitiarum instrumenta sunt minora. Sed hic circuitus de quo dicimus a portis Caspiis fieri cœptus laboris ac vitæ ejusmodi. Ubi cœnatum exercitui foret, statim signum dari classico et ad vesperam iniri iter oportebat, idque horis ferme nocturnis tribus agitari convenerat: sex vero insequentibus horis somno indulgere: rursusque exim ad horam diei quartam reliquum spatii transmittēbamur. Sed enim viantibus non simplex habitus, neque incuriosa munitio fuerat necessaria. Peronibus quippe crura omnia pedesque muniri, et femoralibus uti pellinis oportebat, reliquumque corpus ambire loricis, quod illæ omnes Persicæ regiones multis admodum et vehementibus infestari serpentibus dicerentur. Idque iter continuatis diebus ferme duodecim exanclavimus, atque ita demum ad oppidum adventamus situm in insula circumflui fluminis; ibique visitur castrum consitum undique arundinibus, quæ ad triginta cubitorum spatia supercrescerent. Crassitudo vero earum supra eam quanta est hominis crassitudo. Navigia quoque plurima amni inerant, quæ mox curiosius intuentibus partes quædam fissarum arundinum noscebantur. Enim hujus fluminis liquor ad potum hominis adversus amaritudinem nimia est cum salsitate. Quærentibus igitur quam poteramus ex accolis usum elementi memorati, aliud castrum eminus demonstratur ab stadiis ferme quatuor indidem situm: ad

quod cum audacius quidam exploraturi properassent, flumen quidem affluum vident; sed emersi indidem hippopotami, magnitudine nescias an sævitia immaniores, nostros qui exploratum abierant, incursavere. Ac rursus ad aliam partem eadem nobis curiositate rimantibus, agmen earundem bestiarum longe numerosius occurrebat. Quare omni genere fugienda loca evitandumque periculum videns, classico signum abitioni præcipio: quamvis tanta vis sitis ejusque desiderii homines incessisset, ut plerique etiam a potu urinæ ob necessitatis vehementiam non temperarent. Igitur forte fortuna cum exim stagnum quoddam dapsile repperissemus, potitique desiderato ac persuavi potu [per] prata virentia sterneremur, eminus video in quadam adjacenti eminentia titulo gemmeo superscriptam hanc sententiam: « *Aquatationem hanc rex Seconchosis orbis universi præstitit cunctis Rubrum navigantibus mare.* » Igitur jussi propter hoc stagnum castra constitui, ignesque quam creberrimos fieri. Et jam noctis ferme hora tertia numerabatur, illustrisque admodum luna nihil diurni luminis demutarat, cum subito conspicamur undique ex omni silva quæ circumsteterat bestias quasdam ad ripam stagni potus gratia contententes. Erant eæ bestie scorpii quidam non minus proceritate cubitali, ammodytæ etiam albi colore vel rufi: nec non cerastæ coloribus ut supra diversis. Quare vehementi sollicitudine incitati, conspicantesque jam nostrorum aliquos interemptos, fletibus undique consonantibus, periculum opperiebamur. Insequebantur

συμπόρω (38) καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ καὶ τοὺς ἐκείνῳ πᾶσιν * Παμπληθῆς δὲ ἦν ἀγαθοῖς, περὶ ὧν ἡμῖν γέγραπται· γενομένου δὲ μου * καὶ [πάντα] τὰ περίε κατὰ φύσιν οἰκονομήσαντος καὶ τῶν Ἰνδῶν προθύμους συνελθόντων (39), ἔλεγον μοι· « Βασιλεῦ Ἀλέξανδρε, λήψῃ πόλεις (39) καὶ βασιλείας καὶ ὄρη καὶ ἔθνη, εἰς ἃ οὐδεὶς τῶν ζώντων ἐπέβη ποτὲ βασιλεὺς (31). » Τινὲς δὲ ἐκ τῶν πολυανδρίων (32) ἐλθόντες ἔλεγον· « Βασιλεῦ, ἔχομέν σοι δεῖξαι τι παραδοξὸν ἀξίον σου· δεῖξομεν γάρ σοι φυτὰ ἀνθρωπιστὶ λαλοῦντα. (33) » Καὶ εἰσήμενον ἡμᾶς εἰς τινα παραδείσον, ἐνθα (34) ἥλιος καὶ σελήνη ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου· κατὰ δὲ αὐτοὺς φρουρὰ ἱερῶν ἡλίου καὶ σελήνης. Δύο δὲ ἦν δένδρα τὰ προειρημένα, ἃ ἦν παρὰ πλῆσιν κυπαρίσσοις. Κύκλω δὲ ἦν δένδρα (35) παρόμοια τῇ ἐν Αἰγύπτῳ μυρδοβάλανῳ, καὶ ἃ καρπὸς δημοῖς. Προσηγόρευον δὲ τὰ δύο δένδρα τὰ ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου (35 *) τὸ μὲν ἄρρενικὸν ἄρρενων λογισμῶ, τὸ δὲ θηλυκὸν θηλυκῶ λογισμῶ (36). Ὄνομα δὲ τοῦ

ἄρρενικοῦ (37) ἦν ἥλιος, τῆς δὲ θηλείας σελήνη, ἃ ἔλεγον τῇ ἰδίᾳ φωνῇ μοῦθοι ἐμαῶσαι (38). Τούτοις δὲ περιβέβλητο δοραὶ παντοίων θηρίων, τῷ (39) μὲν ἄρρενι ἄρρενων, τῷ δὲ θήλει θηλείων. Παρ' αὐτοῖς δὲ σίδηρος οὐχ ὑπῆρχεν οὔτε χαλκὸς οὔτε κασσίτερος, ἀλλ' οὐδὲ πηλὸς εἰς πλάσιν (40). Ἐμοῦ δὲ ἐρωτῶντος τίνες αἱ δοραὶ δοκοῦσιν εἶναι (41), ἔρασαν λεόντων καὶ παρδάλεων. Οὐκ ἔξεστι δὲ (42) ὧδα τάφον ἔχειν εἰ μὴ τὸν τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης *. Περιβολαῖς δὲ ἐχρώντο τῶν θηρίων ταῖς δοραῖς. Περὶ δὲ τῶν δένδρων (43) τὴν αἰτίαν ἐξήτουν μαθεῖν. Οἱ δὲ ἔρασαν· πρῶτας γενομένης, θῆαν ὃ ἥλιος ἀνατελεῖ, φωνὴ ἐκ τοῦ δένδρου φέρεται, καὶ [αὐθις] θῆαν κατὰ μέσον τοῦ οὐρανοῦ γένηται, καὶ θῆαν μέλλῃ δύνειν, τοῦτο τρίτον (44). Τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς σελήνης γίνεται (45). Καὶ οἱ δοκοῦντες ἱερεῖς εἶναι προσῆλθόν μοι λέγοντες· « Εἰσελθε καθαρῶς καὶ προσκύνησον, καὶ λήψῃ χρησμὸν (46). » Συνειστέγον δὲ τοὺς φίλους Παρμενίωνα, Κράτερον, Ἰόλλαν, Μαχη-

antecedentibus pro δ' ex Valerio scrib. videtur λ' || 28. Hæc intacta relinquo; in συμπόρω forte latet σὺν Πιῶρω. || 29. Hinc cursus incipit cod. B C. || 30. θαυμαστάς add. B C; mox ἔθνη omittunt. || 31. πότε βασιλεὺς om. A. || 32. πολυδρίων B. πολιδρίων C. || 33. φυτὰ om. A; παραδοξὸν ἀξίωμα. Ὅ δὲ Ἀλέξανδρος πρὸς αὐτούς· Τί ὑμῖν ἔδοξε δεῖξαι μοι; Οἱ δὲ εἶπον· δεῖξομέν σοι φυτὰ ἀνθρωπίνῳ στόματι λαλοῦντα. C. || 34. ἐνθα ἦν ἱερὸν ἡλίου κ. σελήνης. κατὰ δὲ αὐτοὺς ἦν φρουρὰ καὶ δύο δένδρα παραπλήσια etc. B C. || 35. προειρημένα add. A. quod delevi. || 35 *. τὰ δύο. παραδείσω addidi ex C. || 36. λογ. om. A. || 37. τοῦ ἐνός A. || 38. μοῦθεα μαθούς B; quid rectius sit nescio. Cod. C pro his habet : ἃ ἐλάουν τῇ ἰδίᾳ φωνῇ. || 39. παντοίων θηρίων om. A. || 40. πηλὴ πλάσιν A. || 41. τίνος εἰσὶν αἱ δοκοῦσαι αὐτὰ B C. || 42. οὐκ ἔξεστι.. ταῖς δοραῖς om. B C. post σελήνης exciderit ἱερεῖα. || 43. θηρίων A B. || 44. τούτω τρεῖς A; om. hæc B. || 45. γίνεται om. A. || 46. καὶ λ. χ. om. A.

enim prædictas bestias etiam quadrupedes beluæ vehementes, potus scilicet consuetudine ac necessitate illo vententes, quæ quidem erant leones supra magnitudinem taurorum quos ex nostratibus maximos ducimus, rhinoceros etiam, vel aperi, vel pardi, lynces quoque et tigrides scorpionesque una elephantis et bucriis : tunc taurelephantes, et cum his homines senis manibus portentuosus : himantopodes etiam et cynopendices, multaque formarum humanarum genera invisitata. Igitur excitabamur ad providentiam periculi imminentis. Atque ideo arma quidem quam properantissime capimus : mando vero ignes quam maximos et creberrimos fieri, silvisque ipsis conflagrare facillimis immitti incendia. Quæ res etsi plurimum quantum contra multitudinem bestiarum opitulari trepidantibus poterat, invitavit tamen nimietate luminis plurimas illo contendere : idque certamen in eosque novis vitandis periculis fuit, donec lunæ cum occasu umbrata tellure effusisque tenebris ad consueta silvarum refugia omnes illæ bestiae remearent. Non prius tamen memorata sævitias animantium receptui consulit, quam id animal supervenisset, quod regnum quidem tenere in hæc bestias dicitur : nomine autem Odontotyrannum vocant. Hæc bestia facie elephantus quidem est, sed magnitudine etiam huius animantis longe provecta, nec minor etiam sævitudo egregie sævientibus. Quare cum nostros incesset, ac ferme viginti et sex de occurrentibus viros morti dedisset, tandem tamen reliqua multitudo ignibus circumvallatur et sternitur. Adhuc tamen saucius Odontotyrannus cum indidem fugiens aquæ fluentia irrupisset, ibique exanimavisset, vix

trecentorum hominum manu [nisu] extractus de flumine est. Hactenus igitur noctis illius nobis periculi finis fuit. Longe tamen molestius (quo enim caveri difficilior erat) quod post evenit. Tenebris enim post occasum lunæ omnia obumbrantibus, nitalopicas viseres de arenis profundis emergere non minores longitudinis cubitis X; eoque quo poterant homines involant. Tunc ex iisdem arenis crocodili etiam extantes passim invadunt quadrupedia militaria. Ad hæc alites quibus apud nos vocabulum vespertilio est, sed quæ illic super columbæ magnitudinem, dentibus autem ad humani rictus valentiam sævæ sunt, circumvolare cœpere, et quibusque incautioribus aures aut nares aut digitos præsecare. Tum rhinoceros (sic) insecutæ, sed eæ sane neque ad homines sæviebant, neque ignes temere advolabant. Tandem igitur restitutus diei intelligensque in quanta discrimina proderemur ab hisce Indis qui sese salutares itineri futuros esse nobis polliciti erant, eos ob fraudis meritum iisdem aquis præcipites dari necarique præcepi. Atque exim usi itinere rectiore, tandem restituimur viæ, quæ nos ad Prasiacam tuto deduceret. Igitur cum oppidum quoddam opulens sane et abundans omnibus refectioni humanæ necessariis advenissemus, recipiendis viribus ibidem dies quinque transegimus. Enimvero cum sexta jam redditui consuleremus, talis nobis obicitur admiratio. Primum quidem venti spiritus vehemens et procella adeo supra consuetam magnitudinem rapax orta est, ut non tentoria modo satis firmiter fixa convelleret, verum homines quoque stantes gradientesque prosterneret : nisi quod prope-

τήν, Θρασυλέοντα, Θεοδέκτην, Δίφιλον, Νεοκλήν, ἄνδρας ια'. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἔλεγεν· « Βασιλεῦ, σίδηρον οὐ καθήκει εἰς τὸ ἱερὸν εἰσελθεῖν. » Προστάσσω οὖν τοῖς φίλοις τὰ ξίφη ἀποθέσθαι ἔξω. Συνεισῆλθον δέ μοι ἐκ τῆς δυνάμεως ἄνδρες τ'. Ἐκέλευσα οὖν τοὺς σὺν ἐμοὶ πάντας κατοπτεῦσαι κύκλῳ τὸν τόπον. Καὶ προσκαλοῦμαι ἐκ τῶν συνακολουθησάντων μοι Ἰνδῶν, ἵνα ἐρμηνείας τύχω παρ' αὐτῶν. Ὁμνυμι δὲ (47) Ὀλύμπιον, Ἀμμωνα, Ἀθηνᾶν, νικαφόρους θεοὺς

ἅπαντας, ὅτι ἐὰν δύνῃ ὁ ἥλιος καὶ φωνὴ μοι χρησμοῦ μὴ ἀκουσθῇ, ζῶντας ὑμᾶς ἐμπρήσω. Ἄμα δὲ τῷ δῦναι τὸν ἥλιον φωνὴ ἡνέχθη Ἰνδικῇ ἐκ τοῦ δένδρου. [Καὶ ἐκέλευσα αὐτὴν] ἐρμηνευθῆναι ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν τῶν ὄντων σὺν ἡμῖν. Οἱ δὲ φοβούμενοι οὐκ ἤθελον μεθερμηνεύσαι. Σύνους δὲ ἐγενόμην καὶ ἐλάκυσα αὐτοὺς κατὰ μόνας. Καὶ εἶπον τοῦτο οἱ Ἰνδοὶ (48)· Ταχὺ ἀπολέσθαι ἔχεις ὑπὸ τῶν ἰδίων. » (49) Ἐμοῦ δὲ καὶ τῶν παρεστηκότων μοι ἀποτερπτοθέντων, ἀπὸ

Dein cod. C pergit : οἱ δὲ ἱερεῖς εἶπον αὐτῷ καὶ τοῦτο· Ἀλέξανδρε βασιλεῦ, σίδηρον οὐ καθήκει εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν· Προστάσσει οὖν τὰ ξίφη ἔξω ἀποθέσθαι τοῦ περιβόλου. Συνῆλθον οὖν τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἄνδρες ἱκανοὶ καὶ κελεύει κατοπτεῦσαι τὸν τόπον κύκλῳ. Eodem modo B, nisi quod καὶ κελεύει... κύκλῳ ponit ante προτάσσει τὰ ξίφη. In nominibus propriis cod. A Ἰόλλων scripsi pro Ἰουλον. Plura nomina exciderunt, quum undecim vel decem (nam infra οἱ ἑ' φίλοι) esse debeant. Quindecim nominum monstra leguntur in epistola edita in Curtii edit. Basiliensi (1556) p. 443. || 47. ὁμνυμι δὲ αὐτοῖς ὅτι ἐὰν etc. B C. In cod. A verba ὅτι ἐὰν... ἐμπρήσω excidere. Mox supplervi uncis iucta. Codd. B C. post v. δένδρου pergunt : οἱ δὲ συνόντες αὐτῷ Ἰνδοὶ φοβούμενοι etc. || 48. Καὶ πρὸς τὸ οὗς εἶπον αὐτῷ· Ἀλέξανδρε, ἐν τάχει ἔχεις etc. B, quibus præmisit C : καὶ εἶπεν αὐτοῖς· μὴ ἀποκρύψατέ μοι ὃ ὁ χρησμός μοι λελάληκεν. Οἱ δὲ πρὸς τὸ οὗς etc. ; || 49. C pergit : ἡδουλῆθη δὲ πάλιν

ranter sarcinis strictis ad tutiora oppidi concursamus. Enimvero dum ista molimur, coire nubes et in densitate nimiae crassitudinis solis lumen omne copere subtexere, indiscretamque nobis noctem diemque confundere. Neque id breve aut transitorium fuit. Enim diebus fere V pari facie fœdatus aer in id tandem aliquando purgavit, ut sexta sub luce cum interruptis nubibus soli faciem mundo pristinam reddidisset, tantam vim nivium incubuisse videremus, ut supra trium cubitorum altitudinem densa multos quidem et nostratium interfecerit, quos forte in apertioribus locis nacta sit, plurima autem obruerit quadrupedia, quorum nihilum non stantaria morte obriguisset visitares. Eaque nivium vis cum diebus ferme triginta vix tabuisset, æquato tandem solo itinere dierum ferme quinque Prasiaca adventabamus, multo quidem labore, qui strictim dictus est, exanclato : enimvero majore præda totius Indiæ earumque gentium quacumque transmisimus convectata, nullo omnium Indo Persarumve dubitante, quin omnia nobis ad subjugandum facilia forent, quocumque animum intendissemus ; at cetera nomina pretiorum aurique opulentiam ulterius non requirendam [existimavimus], vixdum gravibus subvectionibus consulentes, cum tanta in his quæ subjugata sint loca vel copia vel affluentia repperiretur. Sic igitur animo laxato cum nihil jam foret quod non fortuna ex hisce appetentis explevisset, omne demum intenderam desiderium, ut, si quid esset quod inusitatum aliis foret atque auditu mirabile haberetur, id sane resciscerem videremque. Tum quidam viri ex oppidis circumstantibus esse dignum cognitu et scientia contendebant, si modo mirum homini videri posset virecta noscere et arbusta loquacia ad humanum modum. Id primum ut impossibile alienissimumque natura arbitratum neque credideram referenti. Sed persistentibus adseverantibusque, adsensus [sum] tandem itineri ejus terræ, quam sol oriens visitaret. Eo ergo cum venissemus, ducor in quendam locum arboribus consitum amœnis. Hunc illi paradisum vocitavere. Enimvero conspectum viseres non materiæ circumjectu, verum arborum frequentia circum-

stentium. Eum sacrum soli lunæque esse dicebant : nam et ædes templaque opere naturali hisce diis ibidem intrinsecus viseres, duas vero arbores cælum ferme proceritate intervectas, simili facie qua cupressus, plerumque etiam directiores, ex ea stirpe quod genus arbores myrobalanos habent. Sed ex hisce duabus arboribus, de quibus supra locuti sumus, marem alteram, alteram feminam esse contendunt. Et maris quidem arboris præsidem solem, feminæ vero lunam esse altricem. Harum omnis circa radices convestitas viseres tergis ac pellibus sacris ; sed ex his, quæ ex maribus essent (ad) marem arborem ; quæ vero ex pecudibus femineis, ad honorem feminæ sitæ. Quamvis hominibus gentis ejusce usus ferri ærisve et stanni omnifariam ignoraretur, neque esset quicquam quod ad ædificii usum esse luto fingeres. Cum igitur illa terga vel spolia bestiarum ex quibus forent animantibus quærerem, comperio leonum esse sive pardorum et hujusmodi bestiarum, et hisce tergis non ad honorem solum numinum uti consuetos, verum etiam ad operimenta abuti homines incolentes. Id tamen esse in hisce arboribus admirabile : namque oriente sole marem illam arborem itemque cursus soli mediterraneum possidente vel certe occiduo loquacem fieri, et consultantibus tertio respondere : idem vero nocturnis horis atque lunaribus arborem feminam. Doctus igitur ab his viris qui antistites loci sacerdotesque memorantur, uti mundus et ab omni inreligioso contagio inpolutus accederem, comites mihi ejus aditionis adscisco amicos carissimos fidissimosque, Parmeniona scilicet, sed et Craterum, Ysillum (l. *Iollam*) quoque atque Machenten et Thrasyleonta (l. *Macheten et Thrasyleonta*) et Machaona una Theodecto Difficili (l. *Diiphiloque*), sed etiam Neocle. Momentibus igitur sacerdotibus religione prohiberi ferrum id loci inveni, ita ut prædictum est facio moneoque : addo tamen cautelam ejusmodi diligentiae, quod octoginta viros fortitudine pariter, exploratissimos adesse circa ea loca ac nemo, quo ingrediebamur, quam sollicitissime jubeo, exploraturos etiam ecquis esset qui forte vocem de proximo subiectaret, quam nos ex illis arboribus ferri arbitramur.

(50) τῆς σελήνης ἡβουλῆθην πρὸς τὴν ἀνατολὴν ὀψίας πάλιν γρηματισθῆναι. Εἰκάσας (51) δὲ τὸ μέλλον εἰσηλθὼν καὶ ἡζύωσα, εἰ ἀσπάσομαι τὴν μητέρα μου Ὀλυμπιάδα καὶ τοὺς γνησίους μοι φίλους (52). Πάλιν δέ μοι τῶν φίλων [παρ]εστῶτων, ἅμα τῇ τὴν σελήνην ἀνατεῖλαι φωνὴν τὸ δένδρον τὴν αὐτὴν ἐξήνεγκεν Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ· « Βασιλεῦ Ἀλέξανδρε, ἐν Βαβυλῶνι δεῖ σε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀναιρεθῆσθαι καὶ οὐδὲν ἡσυχάζειν πρὸς τὴν μητέρα σου Ὀλυμπιάδα. » Ἐμοῦ δὲ λίαν καὶ τῶν φίλων θαυμαζόντων, ἐβουλόμην στεφάνους καλλίστους παραθεῖναι τοῖς θεοῖς (53). Τοῦ δὲ ἱερέως λέγοντος· « Οὐκ ἐξόν τοῦτο γενέσθαι· εἰ δὲ βιάζεις, πράξον θ θέλεις· βασιλεῖ γὰρ πᾶς (54) νόμος ἄγκυρος », περιλύπου δέ μου διακειμένου καὶ λίαν δυσφοροῦντος, ὃ τε Παρμενίων καὶ ὁ Φίλιππος παρεκάλουν με περὶ τῶν ἱππῶν γενέσθαι. Μὴ βουληθέντος δ' ἐμοῦ, ἀναστὰς ὥρθισα· [καὶ] περὶ τὴν ἀνατολὴν σὺν τοῖς ἰ φίλοις καὶ τῷ ἱερεῖ καὶ τοῖς Ἰνδοῖς πάλιν εἰς τὸ ἱερὸν ἀπελθὼν καὶ διαστολὰς δοὺς, προσελθὼν δὲ εἰς τὸ ἱερὸν σὺν τῷ ἱερεῖ, καὶ ἐπιθείς τὴν χεῖρα πρὸς τὸ δένδρον ἐπηρώτησα λέγων· « Εἰ πεπλήρωται τὰ τῆς ζωῆς ἔτη, τοῦτο βούλομαι παρ' ὑμῶν μαθεῖν, εἰ ἀνακομισθῆσομαι εἰς Μακεδονίαν καὶ ἀσπάσομαι τὴν μητέρα μου καὶ τὴν

γυναῖκα, καὶ τότε ἀπαναλεύσομαι (55). » Ἄμα δὲ τῷ γενέσθαι τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ βαλεῖν τὴν αὐγὴν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου, φωνὴ ἐξηύδει διαρρήδην λέγουσα· « Πεπλήρωται σου τὰ τῆς ζωῆς ἔτη, καὶ ἀνακομισθῆναι οὐκ ἔχεις πρὸς Ὀλυμπιάδα τὴν μητέρα σου, ἀλλ' ἐν Βαβυλῶνι ἔχεις ἀπολέσθαι. Μετὰ δὲ ὀλίγον χρόνον καὶ ἡ μήτηρ σου καὶ ἡ γυνὴ σου κακῶς ἀπολούνται ὑπὸ τῶν ἰδίων, καὶ αἱ ἀδελφαί σου (56). Καὶ περὶ τούτων μηκέτι ἀξίου· οὐ γὰρ ἀκούσῃ ἐτι πρὸς 2 ἀξιοῖς. » Ἐκεῖθεν οὖν ἀναλεύξας περὶ ὧραν α' ἀπὸ τῆς Πρασιακῆς (57) παρεγενόμενῃ εἰς Περσίδα. Ἐπειγόμενῃ δὲ ἐπὶ τὰ Σεμιράμεως βασιλεία. [Ταῦτα] ἀνάγκαιον ἡγησάμην δηλώσαι σοι. Ἐρρωσο.

[ΚΕΦ. ΙΗ'.]

Οὕτως γράψας τὴν ἐπιστολὴν ὁ Ἀλέξανδρος τῷ Ἀριστοτέλει ἐπῆγε τὰ στρατεύματα ἐπὶ τῆς Σεμιράμεως βασιλεία. Ἐπιθυμητικῶς γὰρ αὐτὰ εἶχεν θεάσασθαι. Ἦν γὰρ καθ' ὅλην τὴν χώραν καὶ τὴν Ἑλλάδα περιφθίμιστα. Ἐβασίλευε δὲ τῆς πόλεως γυνὴ ἔχουσα κάλλος ὑπερῆφρον, μέσης ἡλικίας τυγχάνουσα, Σεμιράμεως τῆς βασιλίδος (1) [ἀπόγονος]. Πρὸς ταύτην ἐπεμψεν ἐπιστολὴν Ἀλέξανδρος περιέχουσαν οὕτως·

ὁ Ἀλέξανδρος χρησμοθ. etc.; quibus praeimit cod. B : πάντων δὲ τῶν ἐκστῶτων ἀποτραπείσθαι || 50. ἀποκρυπτούσης cod. || 51. ἀκούσας A C. || 52. καὶ. φίλους om. B C. || 53. τοῖς δένδροις B C. || 54. πᾶς om. A. || 55. ἀπαναλῦσαι cod. || 56. x. a. δ. σ. neque Valerius neque codd. B C habent. || 57. παραγινόμενος omisso εἰς Περσίδα A.

Cap. XVIII. Hoc quoque caput ex cod. A petivimus, quum in prima epistola codd. B et C multa omiserint. || 1. Σ. τ. β

Adhibito igitur uno ex Indis, qui interpret dictorum idoneus foret, cujus inlectu illo veneramus, iuro quam sancte poenam illum capitis non evasurum, si promissum ex arbore responsum diffamatumque tacuisset. Unde intentis ad audiendum, mox cum primum solis occasus et abitis fuit, vox auditur arbore sed lingua barbarica, ejusque interpretamenta nemo quisquam nobis edisartare audebat. Id cum obstinatus facerent, cupiditateque omni ad significantiam vocis emissae properare, interminatus interpreti necem, nisi sedulo mihi praedicta narrasset, perterritus tandem ejusmodi esse responsum arboris fert : quod enim obitu veloci et occasu jam proximo vitae meae spatia urguerentur : eamque mortem non deexternis, enimvero de comitibus et proximis fore. Quae dicta cum ex natura hominis meum quoque animum attillarent, ac sub ortu lunae rursus ex arbore femina oraculum mihi sciscitanti reddi deprecarer, quaerens et obsecrans numnam matre et proximis salutatis obitus mei clausulam subiturus sim; non barbara jam sed graecae linguae significantia lunaris arbor elocuta est, mortem mihi in Babylonia esse fatalem. Id satis triste mirumque admodum amicis adsistentibus videbatur. Ego tamen coronis atque alio religioso honore locum donare contendens sum prohibitus a sacerdotibus, quod hujusmodi munera dii indigetes abnuissent. Agebam maestus et expectatione futuri admodum territus : Parmenion autem me Philippusque in somnum ac requiem hortabantur.

Sed id quoque cum omnifariam negitasset, ac jam ferme dies insequens indilucesceret, ipsum ad sacrum ire contendere adtrectansque arborem quaso percontans, ecquid si vitae praedicto adeo urgueretur, revectari tamen ad Macedoniam corpus meum dii permetterent, viderene matrem atque uxorem ultra potuissem? Sed ad haec cum primum ortu solis lux mundo est reddita, ex vertice arboris acuta quoddam vox sed enim discrebilis et intelligenda sic appulit : Completa sunt, inquit, tibi vitae spatia quae debebantur, nec revehi sane ad matrem, ut desideras, poteris, quum illa mors in Babylonia sit futura; sed sedes corporis longe diversa est. Verum ubi haec tibi finis adfuerit, mox matrem quoque una et conjugem perituras esse tristiore morte non ambigas, Indis una vel Persis etiam infestantibus. His conperitis animoque ad necessaria confirmato, moratus dies ferme XII ad Prasiacum festino : et Atilaniae (alii Indiae?) regionibus, quarum peragrandis oppidis praesens intentio erat, debitam diligentiam praesto. Ergo Prasiaca percursata revenio Persidam, omni studio properans Samiramidos quoque nunc regnum visere. Sed quoniam ad hunc mihi interim finem res gestae sunt, ea te scientia participare amicum fuit. Quare vale. »

XVIII. Post haec litteras ad Aristotelen datas pergit ire, ut scripserat, ad Samiramidos regiam, quod illo se et opulentiae fama ducebat et magnificentia pervulgata imperii satis inclit ad laborem. Quippe urbs omnis muro quam

« Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος βασιλίσση Κανδαύλη τῇ ἐν Μερῷ (2) καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὴν τυράννοις χαίρειν. Παραγενόμενος εἰς τὴν Αἰγύπτου ἡκουσα παρὰ τῶν ἐκείνερων περὶ τῶν τάφων ὑμῶν καὶ τῶν οἰκητηρίων δηλοῦντων διὰ χρόνον τινὰ ἐκυριεύσατε Αἰγύπτου (3), καὶ Ἀμμων μεθ' ὑμῶν ἐστράτευσεν· μετὰ δὲ ὀλίγον χρόνον πάλιν χρηματίσαντος Ἀμμωνος, ἀνελύσατε εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. Διὸ ἐπεμψα πρὸς ὑμᾶς τὸν τε ναὸν καὶ τὸ ξόανον τοῦ Ἀμμωνος. Ἀγάγετε ἐπὶ τὰ ὄρια, ἵνα θύσωμεν αὐτῷ· εἰ δὲ μὴ βούλεσθε ἐρχεσθαι σὺν αὐτῷ συμμίξαντες, ἐν τάχει ἐν μέρος συμβουλευσάμενοι πέμψατε ἡμῖν ἔνθα ἐμφαίνεται. Ἐρρωσθε. »

Ἀντέγραψεν αὐτῷ Κανδάκη· « Βασίλισσα Κανδάκη Μερῶς καὶ οἱ ὑπ' αὐτὴν τυράννοι βασιλεῖ Ἀλεξάνδρῳ χαίρειν. Τότε μὲν (1) ἔχρησεν Ἀμμων στρατεύειν εἰς Αἰγύπτου, νῦν δὲ μήτε αὐτὸν κινεῖσθαι μήτε ἄλλον τινὰ ἐπιδαίνειν εἰς αὐτὴν, τοὺς δὲ παραγενομένους πρὸς ἡμᾶς ἀμύνασθαι κεχρησθαι ὡς πολεμίους. Μὴ καταγνῶς δὲ τοῦ χρώματος ἡμῶν· ἐσμὲν γὰρ λευκότεροι καὶ λαμπρότεροι ταῖς ψυαῖς τῶν παρ' ὑμῶν λευκοτάτων. Ὑπάρχοντες δὲ εἰς πλῆθος σκυτάλαι ὀδοῦντες ἐν ἐτοίμῳ πρὸς τοὺς ἐπιόντας κακοποιοῖν.

om. B C. || 2. Βερῷ C. Βερσίη B. || 3 post hæc cod. C pergit : Διὸ ἐπεμψα πρὸς ὑμᾶς· βουλευσάμενοι οὖν δηλώσατε ὃ τι ἐν φαίνεται ὑμῖν. Ἐρρωσθε. || 4. Hæc usque ad μὴ καταγνῶς om. B C. || 5. φιττάκους σ' εἰ τῷ Ἀμμωνι. Αἰγύπτου om. B C. || 6. ἄ τρίτον cod. A; ceterum hæc turbata sunt. Cod. B : στέφανον διὰ σμαράγδων λίτρων χιλίων χρυσῶν, μαργαρίτων ἀτρήτων ὄρους (1), ἐπεσφραγισμένους στατήρας ἰ, γλ. ἑλ. π'; cod. C : στέφανον διὰ σμαράγδων λίθων καὶ μαργάρων, καὶ λίτρων χρυσῶν χιλίας, μαργαρίτας ἀμετρήτους ὀρθαθῶς ἰ, ἑσφρ. στατήρας ἑξέκα. || 7. τὴν sec. Valer.; ε' B C. || 8. π. ἡμέρας ἰ B C. Rhinoceros et pantheras om. B C. || 9. τριάκοντα B C; idem taurorum numerus. || 10. ἐβελλῖνας τρισχιλίου C; ἐβελλ. τ' πρὸς δισχιλίου ἐπτακισίου B. || 11. τὰ π. σου om. A. || 12. ἐβασίλεσας B C.

Cap. XIX. Jam redimus ad cod. B. || 1. κλομήδην B C; παραλαβὴν B C; αὐτὸς. αὐτὴν add. ex A. || 2. καὶ πῶς ταῖς πόλεσιν

validissimo est circumsepta, portarum valvis ære vel ferro ad firmitudinem vel decorem impendio fabre possessis. Omne vero oppidum quadratis saxis sed hisce non incuriose lævigatis congestum et cultum visere non absque admiratione visentium fuit. Enimvero regina oppido erat et pulchritudine famosissima et commendabilis ex ætate, forte tunc viro vidua, quamvis mater jam trium liberorum. Sed feminae nomen Candace dicitur. Proneptis erat hæc Σελημιράδος supra dictæ. Ad eam igitur Alexander scribit talia :

« Ægyptum adveniens ex eorum indigenis audiivi illis terris et domos vestras et sepulcra esse defunctorum : ex quibus palam fuit dominatores esse priscos reges vestri, Indiamque tenuisse. Nam et relatio addidit, Ammona quoque meum militasse una vobiscum, et id famæ adstipulatur etiam oraculi majestas, quod editum jubet uno nos deo sacris obsequi. Quare religiosum est facere dei jussa, et id moneo suadeoque rectius tibi facturæ si veneris ; non vero multum peccare, si omittas. »

Ad hæc Candace scribit : « Verius nobis oraculum est Ammonis dei neque nos in Ægyptum militare, neque Indiam nostram hac ex causa debere commoveri : enim si quis huc audeat, hisce utpote hostibus occurrere. Quare dei jussis parere decretum est ac verecundum. Nec nos æstimes ex colore : quippe cui animi liberalis species inveniunda

Ὀρθῶς δὲ ποιήσεις Ἀμμωνα θεὸν προτιμῶν. Κομίζουσι δὲ καὶ οἱ παρ' ἐμοῦ σταλόντες πρεσβεῖς χρυσᾶς πλίνθους ὀλοσφυρήτους ρ', Αἰθίοπας ἀνήθους φ', φιττάκους σ' (5), σφίγγας σ', καὶ τῷ Ἀμμωνι τῷ ἡμετέρῳ θεῷ τῷ ἐπὶ τῶν ὀρίων τῆς Αἰγύπτου στέφανόν διὰ σμαράγδων καὶ μαργαρίτων ἀτρήτων (6), ἐσφραγισμένους ὀρθαθῶς ἰ', γλωττοκόμια ἐλεφάντινα π', ἐτι ἐξ τὰ πεμφθέντα θηρίων γένη παρ' ἡμῶν ἐλέφαντες τῇ (7), παρδάλεις τ' (8), ῥινοκέρωτες ἰγ', πάνθηρες δ', ἐν γαλεάγρασις κύνες ἀνθρωποπόροι τ' (9), ταῦροι μάχιμοι τ', ὀδόντες ἐλεφάντων Γ', δοραὶ παρδάλεων τ', βάβδοι ἐδέννιναι αφ' (10). Πέμψον οὖς βούλει τοὺς παραληψόμενους ταῦτα εὐθέως, καὶ γράψον ἡμῖν τὰ περὶ σου (11), διὰ πάσης τῆς οἰκουμένης κεκυριεύσας. (12) Ἐρρωσο.

ΚΕΦ. ΙΘ'.

Δεξάμενος δὲ Ἀλεξάνδρος τὰ γράμματα Κανδάκης τῆς βασιλίσσης καὶ ἀναγνούς ἐπεμψεν Κλεομένην Αἰγύπτου ἐπιμελητὴν ταῦτα παραληψόμενον (1)· αὐτὸς δὲ ὤδευσε πρὸς αὐτήν. Ἡ δὲ Κανδάκη ἀκούσασα περὶ Ἀλεξάνδρου, πῶς (2) χειροῦται τοὺς τηλικούτους βασι-

est, non satis corporis forma præjudicat. Id ne putes arte timoris adlatum, octoginta nobis populos scito esse vel maximos, eosque omnis agere in armis non ob injuriam inferendam, sed inferentibus occursuros. At vero te probo, quod ad communionem nos sacri et obsequium voces Ammonis dei, quem maximum et præsentissimum scimus. Habebis ergo tibi ex nobis amicitiae argumentum centum laterculos auri grandissimos, Æthiopus impubes quingentos, psittacos sex, sphingasque sex, præterque hæc Ammoni deo nostro coronam smaragdus ac margaritis, etiam loreumatis pretiosiorum. His et loculos r'fertissimos ejusque generis margaritarum atque gemmarum ad decem numerum, eburneosque alios loculos octoginta una misi usibus et deliciis tuis : ferarum[que] genera quæ sunt nostratia, elephantos trecentos quinquaginta, pardos sex, rhinoceros octoginta, pantheras vero quatuor, canes etiam in homines efferatissimos nonaginta, tauros trecentos, virgas ebeni mille atque quingentas : quæ cum primum auferenda juseris, transmittentur. Et ut vales scribas ad nos velim, qui te jam orbis universi dominum esse gratulamur. »

XXI. Et ad hæc quidem transferenda Alexander miserat. Ipse vero paulo post videndi reginæ studio illo profectus est. Quod ubi Candace conperit, ejusmodi rem ex ingenio

λείς, ἓνα τῶν ἑαυτῆς φωνήσασα Ἑλληνα ζωγράφον ὄντα, ἐκέλευσε πορευθῆναι ὡς (3) εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ καὶ ἀγωνιστὴν ζωγραφῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον (4). Καὶ ἐποίησεν οὕτως. Ἦ δὲ Κανδάκη λαβοῦσα αὐτοῦ τὸ ὁμοίωμα ἔθετο ἐν ἀποκρύφῳ τόπῳ. Ἐγένετο δὲ μεθ' ἡμέρας τινας τὸν υἱὸν τῆς Κανδάκης τῷ ὀνόματι Κανδαύλῃ μετὰ ὀλίγων ἱπποτῶν βίαν (5) ὑπομείναι ὑπὸ τῆς Βεβρυκίας τυράννου, ἀρπαγείσης τῆς γυναίκος αὐτοῦ. Καὶ κατατρέχει εἰς τὰς σκηνὰς Ἀλεξάνδρου φεύγων Κανδαύλης ὁ υἱὸς τῆς Κανδάκης. Οἱ δὲ φύλακες (6) συλλαβόντες αὐτὸν παριστῶσι Πτολεμαίῳ τῷ καλουμένῳ Σωτῆρι, ἔχοντι τὰ δεύτερα τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου· ἐκοιμᾶτο γὰρ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς· ἐξήτασεν οὖν αὐτὸν Πτολεμαῖος, πῶς ἀκούει, τίς τυγχάνει καὶ τίνας οἱ σὺν αὐτῷ ὄντες. Ὁ δὲ εἶπεν· « Υἱὸς εἰμι Κανδάκης τῆς βασιλίσσης. » Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Πτολεμαῖος· « Τί ὧδε ἐλήλυθας; » Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· « Μετὰ τῆς γυναίκός μου καὶ ὀλίγης στρατιᾶς ἡρχόμεν ἐνίασιον μυστήριον τελέσαι παρὰ τὰς Ἀμαζόνας. Ὁ δὲ τυράννος (7) τῶν Βεβρύκων ἰδὼν μου τὴν γυναῖκα, ἐξελθὼν μετὰ πλείονος δυνάμεως ἤρπασεν αὐτὴν (8), καὶ τοὺς πλείονας στρατιώτας ἀνέλεν. Ὑποστρέφω οὖν ὅπως πλείονα δύναμιν παραλαβὼν κατασκάψω τὴν τῶν Βεβρύκων χώραν. » Ἀκούσας δὲ ταῦτα Πτολεμαῖος εἰσηλθε πρὸς Ἀλέξανδρον καὶ διῴκνισεν αὐτὸν, καὶ διηγῆσατο αὐτῷ ἅπερ ἤκουσε παρὰ τοῦ υἱοῦ

τῆς Κανδάκης. Ἀκούσας δὲ Ἀλέξανδρος εὐθέως ἐγείρετο, καὶ ἄρας τὸ ἑαυτοῦ διάδημα ἔταψε τὸν Πτολεμαῖον, καὶ τὴν χλαμύδα αὐτοῦ περιέβαλεν (9) αὐτῷ, καὶ λέγει αὐτῷ· « Καθέζου ὡς τυγχάνων Ἀλέξανδρος, καὶ εἰπέ τῷ βεφερενδαρίῳ (10) οὕτως· « Φώνησόν μοι Ἀντίγονον τὸν μέγαν ὑπασπιστήν. » Καὶ ὅταν εἰσέλθῃ· « Διήγησάι μοι ἅπερ εἶπές μοι, καὶ εἰπέ μοι τί βουλευσόμεθα περὶ τούτου· δός μοι συμβουλίαν. »

Προκαθεζεται οὖν Πτολεμαῖος τῷ βασιλικῷ σχήματι (11) ἡμψιεσμένος, δν θεασάμενα τὰ στρατεύματα συνεφοράζοντο (12) τί πάλιν ἐνθυμεῖται Ἀλέξανδρος. Ὁ δὲ υἱὸς τῆς Κανδάκης ἰδὼν αὐτὸν ἐν τῇ βασιλικῇ ἐσθῆτι ἐφοβήθη, μὴ κεύσῃ αὐτὸν ἀναιρεθῆναι· αὐτὸν γὰρ ὑπώπτευσεν εἶναι Ἀλέξανδρον. Εἵτα κελεύει ὁ Πτολεμαῖος λέγων· « Ἀντίγονόν μοι καλέσατε τὸν μέγαν ὑπασπιστήν μου. » Ἐλθόντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἶπεν αὐτῷ ὁ Πτολεμαῖος· « Ἀντίگونه, οὗτος ἐστὶν ὁ υἱὸς Κανδάκης τῆς βασιλίσσης· ἡρπασθῇ δὲ αὐτοῦ ἡ γυνὴ ὑπὸ τοῦ τυράννου τῶν Βεβρύκων. Τί οὖν μοι συμβουλεύεις ποιῆσαι (13); » Ὁ δὲ εἶπε· « Συμβουλεύω σοι, Ἀλέξανδρε βασιλεῦ, καθοπλίσαντά σου τὴν στρατιὰν πολεμῆσαι τοῖς Βέβρυξιν, ἵνα λυτρωσώμεθα αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, καὶ παραδόμεν αὐτῷ· εἰς τιμὴν τῆς μητρὸς αὐτοῦ. » Ὁ δὲ Κανδαύλης ὁ υἱὸς τῆς Κανδάκης ἔχαιρε ταῦτα ἀκούων (14). Εἶπε δὲ ὁ Πτολε-

εἰθαίνει καὶ πῶς χειροῦται etc. A. || 3. ὡς om. B C. || 4. sic A. τὸ Ἀλεξάνδρου ὁμοίωμα B C. || 5. βίαν.. τυράννου om. A; ἀρπαγείσης τ. γ. αὐτοῦ om. B. || 6. C οἱ δὲ φύλακες τῆς φάλαγγος Ἀλεξάνδρου συνελθόντες αὐτὸν φεύγοντα καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν πόθεν καὶ τίς καὶ ποῦ ἀπέρχεται. Αὐτὸς δὲ πάντα τὰ συμβησάμενα διηγείται αὐτοῖς. Οἱ δὲ παραλαβόντες αὐτὸν παρίστωσι etc. || 7. Εὐαγρίδης δὲ ὁ τῶν Βεβρύκων τυράννος C. || 8. C addit : καὶ τὸν σὺν ἐμοὶ πάντα πλοῦτον. || 9. ἔβαλεν BC; || 10. τῷ ῥαφ. vocem non habet A. || 11. ἐνδυματι C. || 12. sic A; ἐγοράζοντο B; διελέγοντο καὶ ἔλεγον C. || 13. addit C : οὐ γὰρ μετρίως ἔκαθεν ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ ψυχὴ. || 14. addit C : καὶ, Ὡ, εἶπε, δέσποτα κοσμοκράτορ, πάντα μοι τὰ παρὰ τῆς τύχης συμβησάμενα

comminiscitur. Unum e pictoribus peritissimis ire clam obviam adventanti Alexandro jubet, eumque quam conlimate faciat ac despicat, atque ad sese propitior picturam quam inleverit deferat. Id ubi factum est, et pictor revenit, acceptam effigiem abdito quodam et secreto ponit in loco. Sed insecuta est factum hoc ejusmodi fabula. Filius reginæ Candacis, cui nomen Candaules erat, una cum equitibus admodum paucis forte accurrit ad quædam tentoria Alexandri militum. Moti vero custodes exercitus personæ novitate, ducemque illum et si qui cum ipso venerant comprehendunt, offeruntque Ptolemæo, cui cognomentum Soter erat : ejus enim dignitas veluti secunda post regis ambitum videbatur. Quod igitur Alexander id horæ somno per diem teneretur, Ptolemæus quærit ex homine quis esset, quasve haberet causas repentini illius superventus? Ad hæc Candaules opinatus regem Ptolemæum, ait esse se quidem filium reginæ Candacis : sed enim sese una cum conjuge civilis et incuriosius ad sacrificium annuum contendentem, superventu Amazonum a quodam Bebryciorum tyranno uxore privatum, omnes denique militem, qui una secum fuerant, interfectos. Quare commodum nunc numeris congregatis hanc se moliri militiam, ut ultioni con-

suleret. His conpertis, Ptolemæus ad regem irrumpit, eique conperta communicat : quæ quidem grata Alexandro et ex voto accedere videbantur. Surgit igitur e lectulo, et diadema protinus suum in Ptolemæi caput transfert, chlamydeque augustiore vel regia circumjectum egredi jubet. Tum ubi Ptolemæus ad Candaulem egreditur, facit ad sese Antigonom satellitem vocitare. Pro quo Antigono cum ipse Alexander Ptolemæo se veluti satellitem obtulisset, ibi inquit : « Cuncta hæc mihi comminus dicito, atque a me consilium super re quæritato. »

Ita ut doctus est, Ptolemæus protinus facit. Sed cuncti videntes et Ptolemæum cum insignibus regis et pro satellite Alexandrum adsistere, summa expectatione pendebant et quid novi consilii regi sedisset. Namque ut egressus est habitu famulantis, protinus Ptolemæus : « Cerne, inquit, Antigone, hunc Candaulem : is Candacis reginæ est filius, sed enim injuriam deflet conjugis raptæ per insolentiam regis Bebrycis. Facies igitur obsequenter, si nos consilio juves, subiciasque ecquid nunc facto opus esse arbitrare. » Ad hæc Alexander : « Dignum te sane erit, rex, ait, si armato exercitu injuriam supplicis ulciscare, eximasque ejus affectus, cujus honor matri proficiat. » His conpertis, Can-

μαίος (16). « Εἰ τοῦτο βούλει, Ἀντίγονε, τοῦτο καὶ ποιήσον, ὥς ὑπασπιστής μου. Κέλευσον οὖν ἐτοιμάζεσθαι τὴν στρατιάν. »

ΚΕΦ. Κ'.

Καὶ τοῦ Πτολεμαίου κελεύσαντος Ἀντιγόνου, ὡς ἐκείνου Ἀλεξάνδρου τυγχάνοντος, τοῦτο γέγονεν. Ἐφθασε δὲ ἐπὶ τὸν τόπον Ἀντίγονος τοῦ τυράννου παρὰ μίαν ἡμέραν σὺν τῷ Πτολεμαίῳ καὶ εἶπεν Ἀντίγονος τῷ Πτολεμαίῳ. « Μὴ ὀφθῶμεν τοῖς Βέβρυξιν ἡμέρας, μὴ ποτε μαθὼν ὁ τύραννος πρὸ τῆς μάχης ἀναιρήσῃ τὴν τοῦτου γυναῖκα· καὶ ποῖον ἡμῖν ἐστὶ κλέος νίκης Κανδαύλου ἀπολέσαντος τὴν γυναῖκα; ἀλλὰ νυκτὸς εἰσβάλλομεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀνάψωμεν τὰς οἰκίας, καὶ αὐτοὶ ἡμῖν οἱ ὄγλοι ἀναστήσαντες παραδύσουσι τὴν γυναῖκα Κανδαύλου· οὐ γὰρ ἐστὶν ἡμῖν ἡ νίκη περὶ βασιλείας, ἀλλὰ περὶ ἀπαιτήσεως γυναικός. » Καὶ οὕτως εἰπόντος τοῦ Ἀντιγόνου, προσέπεσεν αὐτῷ ὁ Κανδαύλης καὶ εἶπεν. « Ὡς τῶν φρενῶν σου, Ἀντίγονε, εἶθε σὺ ᾧς Ἀλέξανδρος, καὶ μὴ ὑπερασπιστής Ἀλεξάνδρου. » Καὶ δὴ νυκτὸς εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν πόλιν Βεβρύκων, καὶ κοιμημένων αὐτῶν ἀνάπτουσι τὰ προάστεια. Τῶν δὲ διυπνισθέντων καὶ πυνθαινομένων τί τὸ αἶτιον τοῦ ἐμπρησμοῦ, ἐκέλευσεν Ἀλέξανδρος ἐκδοῦν, ὅτι Κανδαύλης ἐστὶ βασιλεὺς μετὰ πλείστης δυνάμεως· κελεύω ὑμῖν ἀποδοῦναι τὴν γυναῖκα, πρὶν ὅλην τὴν πόλιν ὑμῶν καταφλέξω. Οἱ δὲ προληφθέντες πάντες γινόμενοι εἰς τὰ τοῦ τυράννου οἰκήματα, τῇ δυνάμει τοῦ πλήθους ἤνοιξαν τὰ βασίλεια καὶ σύγκοιτον οὖσαν τὴν γυναῖκα τῆς Κανδαύλου τῷ τυράννῳ ἀπέσπασαν καὶ παρέδωκαν τῷ Κανδαύλῃ, τὸν δὲ τύραννον ἀνείλον. Ὁ δὲ Κανδαύλης εὐχαριστήσας τῇ συμβουλίᾳ καὶ τῇ ἐπινοίᾳ Ἀντιγόνου, περιπλακείς αὐτῷ εἶπεν. « Ἀντίγονε, πιστεύουσιν σεαυτὸν μοι, ὅπως ἄρῃ σε πρὸς τὴν ἐμὴν μητέρα Κανδάκην, ἵνα σοι δώσω βασιλικά δωρήματα ἀντάξιά σου. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος περιχαρὴς γινόμενος εἶπεν αὐτῷ. « Αἵτησαί με παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου· καὶ γὰρ ἐπιθυμῶ τῆς χώρας θεατῆς γενέσθαι. » Μετέδωκεν οὖν Ἀλέξανδρος τῷ Πτολεμαίῳ ἵνα αὐτὸν πέμψῃ σὺν αὐτῷ ὡς ἄγγελον αὐτοῦ. Καὶ εἶπε Πτολεμαῖος τῷ Κανδαύλῃ. « Βούλομαι σοι τὴν μητέρα διὰ γραμμάτων ἀσπάσα-

σθαι· παραλαβὼν οὖν τὸν ἄγγελόν μου Ἀντίγονον ἀγαγε μετὰ σοῦ· πάλιν δὲ σῶσον αὐτὸν ἐκπεμψὼν πρὸς με ὧδε, ὥσπερ καὶ σεαυτὸν καὶ τὴν γυναῖκά σου πρὸς τὴν μητέρα σου σώσεις ἀποκαθιστῶ. » Ὁ δὲ Κανδαύλης εἶπε. « Βασιλεῦ, οὕτω παραλαβάνω τὸν ἄνδρα τοῦτον ὡς αὐτὸν τὸν Ἀλέξανδρον· ἐκπέμψω δέ σοι αὐτὸν μετὰ βασιλικῶν δώρων. »

[EADDEM E COD. C.]

[[Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀλέξανδρος, ὡς Ἀντίοχος ὢν, παραλαβὼν τὸν Κανδαύλῃν καὶ χιλιάδας ἑκατὸν ἀπὸ Ἰνδῶν καὶ Περσῶν καὶ Μακεδόνων ἐξῆλθε καὶ ὤρμησε κατὰ τοῦ Εὐαγρίδου. Κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν προσκαλεσάμενος τὸν Κανδαύλῃν διελέγετο. « Ὡς ἂν παρὰ τοῦ Εὐαγρίδου τὴν σεαυτοῦ γυναῖκα ἀναλαβόμενος παράσχω σοι, τί μοι περὶ τῆς χάριτος, ὦ Κανδαύλη, ἐστὶ δῶρον; » Καὶ ὁ Κανδαύλης ἔφη. « Οὐκ ἐστὶ μοι ἐν λόγῳ εἰπεῖν τῆς χάριτος τὴν ἀντίδοσιν, εἰ καὶ διῶς ἀγωνίσῃ τὰ περὶ ἐμοῦ· ὀλοφύχας δ' αἰτήσομαι σε παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ σὺν ἐμοὶ εἰς τὴν μητέρα μου ἀπελεύσῃ· ἐκείνη δὲ σοι τὴν ἀνταμοιβὴν τῶν περὶ ἐμὲ πεπονημένων ἀμείψεται. Φθάσαντες δὲ ἐν τοῖς Εὐαγρίδου ὁρίοις, εἰς τρεῖς ἄρχας τὸ στρατόπεδον διμερίσει· καὶ ταῖς μὲν δυσὶν ἐνεδρεῦναι ἐκέλευσε, τὴν δὲ μίαν ἀναλαβόμενος ὁ Ἀλέξανδρος ὡς τὸν Ἀντίοχον ὑποκρινόμενος ὤρμησε πρὸς Εὐαγρίδην. Συλλαβόμενος δέ τινας τῶν ἐγγυρῶν πρέσβεις ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν εἰπών. « Ἀπελθόντες εἰπατε τῷ Εὐαγρίδῃ, ὡς ὁ κοσμοκράτωρ Ἀλέξανδρος τὸν αὐτοῦ παῖδα Ἀντίοχον πρὸς σε ἐξαπέστειλε δοῦναι τὴν γυναῖκα Κανδαύλου· καὶ ὅσον αὐτῷ ἡγμαλώτευσας πλοῦτον, ἀλλὰ δὴ καὶ τοὺς ἐτῆσιους φόρους· καὶ σῶζου· εἰ δὲ μὴ τοῦτο θελήσειας, τὰ πρὸς πόλεμον εὐτρεπίσθητι. » Ταῦτα ἀκούσας ὁ Εὐαγρίδης κατὰσκοπον ἀπέστειλε τῷ Ἀλεξάνδρῳ τῷ ὡς Ἀντίῳχῳ γενομένῳ, κατασκοπῆσαι. Ὁ δὲ κατὰσκοπος τοῦτο ποιήσας, ἀντιστρέφεται καὶ ὀλιγοστὸν τὸ Ἀντίῳχον στρατεύμα ἐσεσθαι ἔφησε, καὶ τῇ ἡμετέρᾳ μὴ ἐξαρκοῦν δυνάμει. Ταῦτα εἶπε μὴ θεασάμενος τὸ ἐνεδρον. Εὐαγρίδης οὖν ταῦτα ἀκούσας, τὰ πρὸς πόλεμον εὐτρεπίζεται. Καὶ δὴ καταφθάνει τὴν Ἀλεξάνδρου παράταξιν· καὶ ὀλιγοστήν αὐτὴν ἰδὼν κατεφρόνησε καὶ ἀκρατῶς κατὰ τῆς φάλαγγος ὤρμησεν. Ὡς δὲ ἐν τοῖς ἐνέδροις εὐθέως ἐσάλπισαν, περικυκλώ-

ἀντ' οὐδενὸς ὀλογισάμην· ἐντυχὼν γὰρ τῷ κράτει σου πάντα μοῦ τῆς ψυχῆς λείπηται τὰ λυπούμενα || 15, addit C : ὡς Ἀλέξανδρος δῆθεν.

dauli gaudium. Sed Ptolemæus ad hæc respondit : » Ergo, inquit, Antigone, exsequere istud quod subiecisti consilium atque exercitum para.

XX. Faciam sane, respondit Alexander : sed enim commodum mihi, rex, ad consilium quod subjecero, bellum istud inferri Bebyrcum regi seu regno non die teste : neque enim animus barbari improvisa formidine incitatus ab infectione raptæ mulieris temperabit. Erit vero frustra opem supplicii procurare, si emolumentum victoriæ dilabatur. Ergo si placeat nox belli tempus, et superventus ejus-

modi confirmetur. Ubi enim flammis immissis noctis obscuro turbati civitas creperit, adquiescent conditionibus nostris facillime jam præventi, raptaque nobis haud difficile representabunt. » Hæc cum dixisset, et Antigonus crederetur a supplice, procidens ejus ad genua Candaulæ, « Quam vellem, ait, tu ille Alexander fores cum hac tua, Antigone, sapientia! non enim armigeri pares nobis calles industria dedisset ». Ergo, ut consilium fuit, inruunt nocte barbaricam civitatem, et jam somno delitiis superveniunt : injectis denique flammis omnia conflagrare

αὐτοὺς ἀνείκαστον πλῆθος ἀφ' ἑκατέρων μερῶν, καὶ πάντες συνελήφθησαν. Ὡς οὖν εἶδεν Εὐαγρίδης, ἑαυτὸν τῷ ξίφει ἀντίειλε τὴν Ἀλεξάνδρου ῥοπὴν δεοδικῶς. Τῆς δὲ νίκης γενομένης, ὁ Ἀλέξανδρος ὡς Ἀντίοχος ἐν τῇ Εὐαγρίδου παραγεγόμενος πόλει παντελῶς ταύτην ἐξηδάρισε, καὶ τῷ Κανδαύλῃ παραδούς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα καὶ τὸν σὺν αὐτῷ πάντα ἄρας πλοῦτον, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ὑπέστρεψαν. Κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν περιεπλέκετο Κανδαύλης ὡς Ἀντίοχον τὸν Ἀλέξανδρον· καὶ καταφιλῶν καὶ ἐπαινῶν ἔλεγεν· «Ὁὐκ ἄρα τοιοῦτος ἐστὶν ἀνθρώπος ἐν τῇ ἐπ' οὐρανὸν καὶ ὄντως θαυμαστοῦ βασιλείῳς θαυμαστὸς στρατηγέτης ὑπάρχεις· καὶ εἶθε σὺ ᾗς Ἀλέξανδρος, καὶ μὴ ὑπερασπιστὴς αὐτοῦ. » Ἐπὶ τούτοις Ἀλέξανδρος ὡς Ἀντίοχος τῷ Κανδαύλῃ ἀπεκρίνατο, ὡς ἔσχατος πάντων τῶν δούλων Ἀλεξάνδρου ἐστί. « Πρῶτος γὰρ παρ' ἡμῖν Φίλιππος, μετὰ δὲ τοῦτον Σέλευκος, εἶτα Βίζας, καὶ μετ' ἐκείνων Φίλων ὁ φίλος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἔσχατος δὲ πάντων Ἀντίοχος, ὅς εἰμι ἐγώ. » Καὶ φησιν ὁ Κανδαύλης· « Κἂν ἔσχατος ᾗς, ἀλλ' οὖν ὑπὲρ πάντας ἔχεις τὸ φρόνημα. » Ὁ δὲ· « Μὴ γένοιτο, ἔφη, ἀλλὰ πάντων εἰμὶ ἔσχατος καὶ κατὰ τὴν φρένα καὶ τὴν ἀνδρείαν, καὶ ἡ τιμὴ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου δέδοται. » Καὶ ὁ Κανδαύλης ἔφη· « Εἰ σε ἔχει ὁ Ἀλέξανδρος, δικαίως τῆς οἰκουμένης ἐβασίλευσε καὶ ἐκράτυνε καὶ κατεκυρίευσεν· πιστεύουσιν δὲ σεαυτὸν μοι, ὅπως ἄρῃ σε πρὸς τὴν ἐμὴν μητέρα Κανδάκην, ἵνα σοι δώσω βασιλικά δωρήματα ἀντάξιά σου, καὶ ἵνα φόρους τῷ Ἀλεξάνδρῳ κομίσῃς καὶ τὸν πόνον ἀμοιβὰς λήψῃ, ἃς ἡ ἡμῶν κοινὴ μητὴρ ἀμείβεται. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ὡς Ἀντίοχος περιχαρὴς γενόμενός φησι πρὸς τὸν Κανδαύλην· « Αἴτησαί με παρὰ τοῦ βασιλείῳς Ἀλεξάνδρου, καὶ γὰρ ἐπιθυμῶ τὴν σὴν χώραν θεάσασθαι. » Καὶ δὴ ἐς τὸ στρατόπεδον φθάσαντες ἐδόθη τῷ Κανδαύλῃ τόπος σκηνῆς καταλύσαι σὺν τῇ γυναίκῃ αὐτοῦ, καὶ ὑπηρέσια παντοία. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος ὡς βασιλεὺς ἔφη· « Ἰδοῦ, Κανδαύλη, ἀπέλαβες (καὶ) τὴν γυναῖκά σου παρ' ἐμοῦ· τί οὖν ἐστὶ τὸ δοκοῦν σοι; » Ὁ δὲ Κανδαύλης ἔφη· « Ἐμοί, δέσποτα, τὸ δοκοῦν οὐκ ἐστὶ, πάντα δὲ δεκτὰ τῷ σῷ κράτει. » Ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφη· « Ἀπελθε

πρὸς τὴν μητέρα σου, καὶ τὰ περὶ ἡμῶν αὐτῇ προσαγόρευσον. » Καὶ προσκαλεσάμενος Κανδαύλης τὸν Φίλωνα ἔφη, δέομαί σου, λάλησον τῷ βασιλεῖ Ἀντίοχον σὺν ἐμοὶ ἀποστείλαι, ἵνα καὶ τοὺς ἐτήσιους φόρους καὶ τὰς ὑπ' ἐμοῦ ἀποκομίσῃ ἀμοιβὰς, καὶ ἐσόμεθα αὐτῷ δούλοι. » Ἐπὶ τούτῳ κατένευσε καὶ εἶπε τὸν λόγον τῷ βασιλεῖ. Καὶ δὴ ὠρίσθη ὁ Ἀλέξανδρος ὡς Ἀντίοχος εἰσελθεῖν σὺν αὐτῷ· καὶ οὕτως ἀπεφώνητο Πτολεμαῖος ὡς ὄθηνεν Ἀλέξανδρος πρὸς τὸν Κανδαύλην· « Παραλαβὼν οὖν τὸν ἀγγελὸν μου Ἀντίοχον, ὦ Κανδαύλη, ἄγε μετὰ σου· πάλιν δὲ σῶον αὐτὸν ἄγαγε πρὸς με, ὥσπερ καὶ σεαυτὸν καὶ τὴν γυναῖκά σου σώσεις ἀποκαθιστῶ πρὸς τὴν σὴν μητέρα. » Ὁ δὲ Κανδαύλης ἀπεκρίνατο· « Βασιλεῦ, οὕτω παραλαβάνω τοῦτον τὸν ἄνδρα ὥς σε τὸν κοσμοκράτορα Ἀλέξανδρον, ἐκπέμψω δὲ σοι αὐτὸν μετὰ βασιλικῶν δώρων. »

Καὶ δὴ πορευόμενος Κανδαύλης ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ὡς Ἀντίοχον τὸν Ἀλέξανδρον καὶ ἱκανὴν στρατιάν καὶ δῶρα ἱκανά. Ὁδεύων δὲ Ἀλέξανδρος ὡς Ἀντίοχος μετὰ Κανδαύλους καὶ ἐγγίσας πρὸς αὐτὸν, λόγους αὐτῷ ἠκρίβαζε, πῶς ἂν ἔχει πρὸς τὴν ἐπίγνωσιν αὐτοῦ. Ὡς δὲ παντελῶς ἀπερίεργον τοῦτον ὄντως διέγνω, οὐκέτι ἔφερε λόγους τοιοῦτους, ἀλλὰ καὶ μόνον ἀγαπᾷν αὐτὸν ἔλεγεν καὶ ἀδελφικῶς χρᾶσθαι ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγωνισάμενον. Κανδαύλης αὐτὸν μεθ' ὅρκων ἐβεβαίω, καὶ ὡς ὑπὲρ ἀδελφοῦ καὶ μητρὸς τὴν αὐτοῦ ἔχειν στοργὴν ἐν ψυχῇ καὶ μέχρι θανάτου. Πλησίον δὲ γενόμενοι τὰ ἔνθεα κατέλαβον σπῆλαια, καὶ Κανδαύλης φησὶν· « Ὡδε, Ἀντίοχε, θεῶν μοναὶ εἰσὶ· καὶ εἴπερ οὐ δειλιξ, μικρὸν τῆς ὁδοῦ διελθὼν τὰ συμβησόμενά σοι μαθήσῃ. » Ὡς δὲ πάλιν πορευόμενοι ἐθαύμαζεν ὁ Ἀλέξανδρος, ὡς Ἀντίοχος ὢν, τὰ ποικίλα δένδρα καὶ τὰ ὄρη τῆς χρυσταλλοφόρου κτλ. uti codex B in cap. sequente.

ΚΕΦ. ΚΛ'.

Καὶ δὴ πορευόμενος ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ, ὡς Ἀντίοχον τὸν Ἀλέξανδρον καὶ ἱκανὴν στρατιάν καὶ κτήνη καὶ ἀμάξας καὶ δῶρα. Ὁδεύων δὲ Ἀλέξανδρος ἐθαύμαζε τὰ ποικίλα ὄρη τῆς χρυσταλλοφόρου γῆς φθάνοντα μέχρι τῶν τοῦ οὐρανοῦ νεφῶν καὶ τὰ δένδρα τὰ ὑψίκο-

cum septis somno nuntiarentur, causamque superventus haud dubie cognovissent; undique increpari classico jubet, Candaules illum exercitum uxorem esse repetentis. Quare boni consulerent, si regi uxor protinus redderetur: quod ni fecissent, omnis civitas direpta hostiliter conflagraret. Id ubi civibus palam factum est, irruunt aedes tyranni, aedibusque praefractis mulierem protinus reddunt. Hoc gaudio Candaules cum agendis gratis occuparetur, ejusque facinoris summam penes Antigonum collocaret, complexus eum hisce alloquitur: « Da quaeso te mihi, Antigone, ait; ad matrem usque comitato, ut pro consultis tuis a me quoque praemiis munerere. » Ergo, inquit Alexander, recte feceris, si id ipsum a rege super meo nomine postu-

laris. Nam «t mihi haud modicum studium est et videnda: civitatis tuae et reginae pariter salutandae. » Monet igitur Ptolemæum, uti petitis adnueret, seseque legatum ac nuntium ad Candace ire mandaret: et Ptolemæus pro jusso, ac si petenti adveniret, facit; ac sic ait: « Et ipse sane loqui per litteras habeo cum Candace, et gratiam tibi qua uti desideras: eumque nobis quam primum sospitem redhibeto; hunc enim tibi ut me ipsum Alexandrum tecum missum habebis. » Ita sane, Candaules ait, eumque tibi onustum donis regalibus reddam. »

XXI. Insinuat ergo traditque Candaules Alexandro vel maximam exercitus sui partem impedimentaque omnia, quibus apparatus regius vehebatur. Sed enim Alexander

μα καρπῶν γέμοντα, οὐχ ὡς παρ' Ἑλλήσιν, ἀλλ' ὡς ἰδία θαύματα· μηλαί γάρ ἦσαν χρυσεύουσαι, τὸν ὄγκον τῆς ὀπώρας ἔχουσαι ὡς τὰ παρ' Ἑλλήσιν κίτρα, καὶ βοτρώων σταφυλαὶ παμμεγέθεις (1), κάρυα δὲ ἔχοντα περίμετρον πεπόνων, πύθηκοι δὲ τέλειοι ὡς ἄρχτοι, ἀλλὰ τε ζῶα ποικίλα τῇ χροίᾳ καὶ ξένα τῇ μορφῇ. Ἐνιοὶ δὲ ἦσαν τόποι ἐνθεοὶ καὶ τοίχοι πετρώδεις καταβάσεις ἔχοντες (2)· εἶπε δὲ ὁ Κανδαύλης· « Ἀντίγονε, θεῶν οἰκητῆρια τὰ ὧδε καλεῖται, [καὶ πολλάκις ἐν τούτοις τοῖς σπηλαίοις δρῶνται ἐπὶ κλιντῆρι θεοὶ τῶ αὐτοῦ καλέσαντι βασιλεῖ, ὥστε ἐὰν θέλῃς, ἄρον σπονδὴν καὶ ποιήσον θυσίαν ἐν τοῖς τόποις καὶ φανήσονται σοι. Καὶ ὁ μὲν Κανδαύλης οὕτως εἶπε.] Τὴν οὖν πορείαν ἐποιούντο καὶ ἐφθασαν εἰς τὰ βασίλεια, καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ἐμελλον αὐτῷ περιπλέκεσθαι· ὁ δὲ Κανδαύλης εἶπε· « Μὴ πρότερόν μοι περιπλακῆσεσθε, ἀδελφοί, ἢ μὴ ἂν τὸν σωτήρά μου γενόμενον καὶ τῆς ἑλπίς γυναικὸς εὐεργέτην ἀσπάσασθε Ἀντίγονον, τὸν Ἀλέξανδρον τοῦ βασιλέως ἄγγελον. » Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· « Τί σοι παρέσχε σωτήριον; » Ὡς δὲ διηγήσατο αὐτοῖς Κανδαύλης τὴν ἀρπαγὴν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ τυράννου τῶν Βεδρύκων, καὶ τὴν ἐξ Ἀλέξανδρου γενομένην αὐτῷ βοήθειαν, περιπλάκυσαν αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ (4)· λαμπρὸν δὲ κατὰ τὰ βασίλεια γίνεται δέιπνον.

[E COD. C : Εἶπε δὲ ὁ Κανδαύλης· « Ἀντίοχε (sic) καθὼς προεῖπόν σοι θεῶν οἰκητῆρια τὰ ὧδε τυγχάνει, καὶ τὰ συμβησόμενα ἀποκαθιστῶσι, τοῦτο δὲ οὐ τοῖς πᾶσιν, ἀλλὰ τούτοις μόνοις, οἷς ἡ τύχῃ εὐάρμοστος πέφυκε. Πολλοὶ δὲ εἰσελθόντες σεληνιάζοντες ἐξῆλθον ἢ παράφρονες, καὶ διὰ τοῦτο παρ' ἡμῶν παραιτεῖται. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ὡς Ἀντίοχος φησι πρὸς Κανδαύλην· « Καὶ τοσαύτη σου ἡ πρὸς Ἀντίοχον ἀγάπη, ὥστε συνένευσας μοι εἰσελθόντι σεληνιάζεσθαι καὶ παραφρονεῖν; » Ἐν δὲ τούτῳ περιπλακεῖς ὁ Κανδαύλης κατεφίλησεν αὐτὸν εἰπὼν· « Μὴ γένοιτο ἐν ἐμοὶ τὰ σά, ὦ φίλτατε, δυστυχήματα· τεθαρηκώς γὰρ περὶ τούτου ἐφθεγγάμην· πέπεισμαι δὲ ἐσελθόντα σε μηδὲν

ἐναντίον παθεῖν· φοβερός γάρ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ παρὰ θεοῖς ὁ Ἀλέξανδρος. » Καὶ δὴ ἐκ τῆς ὁδοῦ μικρὸν μετανάστης γενόμενος [Κανδαύλους] ὁ Ἀλέξανδρος, ὡς Ἀντίοχος ὢν, εἰσῆλθεν ἐνδον μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν κατὰ τὸ ἔθος τὸ ἐκείσε θυσίαν καὶ σπονδὰς ποιῆσαι· καὶ ὁρᾷ ὁμίλην ἀστεροφεγγῇ καὶ στίλβουσιν καὶ φαντασίαν εἰδῶλων, καὶ ἐδειλίασεν ἀπορία ληφθεὶς. Ὅμως ἐπέμεινεν ἰδεῖν τὸ ἀποθησόμενον. Ὅρᾳ δὲ ἐστίαν καὶ τινὰς ἀνδρας ἀνακειμένους ἀπαστράπτοντας ἐκ τῶν ὀρθαλμῶν ὡς λυγροφεγγεῖς, ἐνα δὲ λέγοντα αὐτῷ ἐξ αὐτῶν· « Χαίροις, Ἀλέξανδρε· οἰδᾷς με τίς εἰμί; » Ὁ δὲ ἔφη· « Οὐχί, κύριε. » Ὁ δὲ εἶπεν· « Ἐγὼ εἰμὶ Ὁχος (sic) βασιλεὺς ὁ κοσμοκράτωρ, δὲ τῇ παρ' ἐμοὶ δυνάμει ἐπαρθεὶς θεὸν ἐμαυτὸν ὠνόμασα· καὶ τῷ οὐρανῷ ἐπιβῆναι σπουδάσας τὴν τοῦτο ἐξήτουν ἀκρόρειαν· ἐλθὼν δὲ εἰς χῶραν ἀγρίων ἀνθρώπων, ἐναντίσαντο ἐπ' ἐμὲ πλῆθει πολλὰ, καὶ κατεδίωξαν μέχρις ὅπου φέγγος οὐκ ἦν ἡμέρας, καὶ πολλὰ πλῆθη τοῦ σὺν ἐμοὶ ἀνείλον στρατοῦ. Μόλις δὲ τούτους διεκρωγῶν τὴν λίαν ἦν ἐώρακας κατελάβον, καὶ τῇ ἀθυμίᾳ συσχεθεῖς, θανάσιμῳ περιέπεσον νόσῳ, καὶ τοῦ ζῆν ἄκων ἐστερήθην. Ἐνταῦθα δὲ παρεπέμψην δέσμιος, τοῖς ἐρῆμοις πλανᾶσθαι τόποις· ὧδε γάρ εἰσι πάντες οἱ θεοὺς ἑαυτοὺς ὀνομάσαντες, τὴν ἡτοιμασμένην ἀπεκδεχόμενοι παρὰ θεοῦ δίκην· ἀλλ' ἐγὼ δὲ καλοῦμαι καὶ Σεσονχός (sic),* οὐ τοσοῦτον δὲ εὐτύχησα δὸν σὺ· ἔχεις γὰρ δύομα ἀθάνατον. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἔφη· « Πῶς εἴπεις κύριε; » Ὁ δὲ ἔφη ὅτι « Ὅλον κόσμον ὑποτάξας καὶ τοσαῦτα ἔθνη δουλωσάμενος ἀνώνυμος εἰμι· σὺ δὲ ἔση ὀνομαστός, κτίσας τὴν περιπόθητον ἐν Αἰγύπτῳ Ἀλεξάνδρειαν πόλιν· ἀλλ' εἰσελθε ἐνδον, ἵνα θεάσῃ τὸν προστάτην ἡμῶν. » Εἰσέρχεται οὖν ἐνδον Ἀλέξανδρος, καὶ ὁρᾷ ὁμίλην καὶ τινὰ καθεζόμενον ἐπὶ θρόνου, ὃν ποτε εἶδε προσκυνοῦμενον ἐν βροτοῖς Σάρραπιν. Εἶπε δὲ· « Τί τοῦτο εἶδομεν ἀφάρτου φύσεως γένος; ὃν γὰρ εἶδον εἰς τὰ μέρη τῆς Λιβύης προκαθεζόμενον θεόν, καὶ νῦν πάλιν ὁρῶ σε ἐνταῦθα, μέγιστε θεέ. » Ὁ δὲ εἶπε πρὸς Ἀλέξανδρον· « Πανταχοῦ φαίνομαι, ὥσπερ καὶ ὁ οὐρανὸς πανταχοῦ φαίνεται ἐπὶ ἐνὸς ὕψω-

Cap. XXI. 1. cod. A : βοτρώων σταφυλαὶ ὡς μὴ δύνασθαι ὥρακον ἐγγῶρησαι (1. ῥῶγα τὸ στόμα ἐγγ.), κάρυα [ζέ] τὸ βαλάνων ἔχοντα περίμετρον, ὡς πεπόνων μείζονα, πλείστοι δὲ δράκοντες περὶ τὰ δένδρα ἐνείλουτο, καὶ σαυροὶ ἰχθυεμένων μείζονες, πύθηκοι δὲ οὐδὲν ἀποδόντες τῶν παρ' Ἑλλήσιν ἄρκων etc. || 2. sic A; τόποι τύπους πετρ. καταβάσεις εἰ. B; τόποι τοίχους κ. καὶ ξένα κ. εἰ. C. Quæ mox uncis includuntur inserui e cod. A. Quæ post verba καταβάσεις ἔχοντες leguntur in. cod. C, ad finem hujus capituli adscripta habes. Cf. cap. 24.

viabundus cuncta curiosius spectans animo perlustrabat, montes scilicet arduos et congesta saxorum nivali specie candentium, quæ pleraque crystalli metalla dicebantur, frigida sane sub cæli plaga et circum omnia nubibus convestita. Enim frigus hoc fertur non obsistere ubertati. Arbores enim procerissimas virentesque et graves pomis ubique mirabatur. Hæc poma erant vel mala grandia ad auri gratiam colorata, sed ad magnitudinem ferme quæ apud nos est citri excrementia. Uvæ ponderis et densitatis immensæ prorsus ut singulis acinis vel implearis, si majoris [oris] hiatibus non occurras. Granatis etiam malis suam dat gratiam magni-

tudo : nam grana illis quo glandes inpetu verum, igitantia : tam sapor ipsaque mala non minus pepone excrescunt. Enimvero potiundi horum pomorum perdifficilis occasio : ita omnia vel pleraque dracones amplexi possident haur errabundi : tum genera lacertorum haud minus ichneumonum magnitudine. Multa præterea animantium genera innoxiaque, sed enim facie peregrina, nostris experientis aliena : et simias viseres facile magnitudinem ursarum monstratum superveculas formasque varias insimiarum, quas distinguere difficile est [ab] hominibus non insignitis. Locorum vero pleraque saxis quidem aspera, sicuti dictum est,

ματος ἐστηριγμένος. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἔφη· « Ἄρα πόσα ἐπὶ ζήσονται; » Καὶ εἶπεν αὐτῷ· « Καλὸν μὲν τὸν (I. ὄνητὸν. cf. I, 33, unde hæc repetuntur) ὄντα μὴ εἰδέναι πότε τελευτᾷ· προσδεχόμενος γὰρ ἐκείνην τὴν ὥραν, ὅποτε ἔμαθεν αὐτὴν, ἐτελεύτησε· τῷ δὲ ἐν ἀγνοίᾳ ὄντι λήθην παρέχει τὸ μὴ ἔχειν κατὰ γνώμην, εἰ καὶ ὅλως τελευτᾷ. » Ἦν μέντοιγε κτίεις πόλιν περιφανῆ πᾶσιν ἀνθρώποις, τροφὸς αὕτη θλῆς τῆς οἰκουμένης γενήσεται· καὶ πολλοὶ βασιλεῖς ἐπιβήζονται τοῦ ἐδαφίσαι αὐτὴν, ἀλλ' οὐχ' οὕτως ἐπ' αὐτῇ γένηται οἰκήσεις δὲ αὐτὴν καὶ θανῶν [καὶ μὴ θανῶν]· τάφον γὰρ αὐτὴν ἔχεις ἦν κτίεις πόλιν. » Ταῦτα ἀκούσας Ἀλέξανδρος τὸν ἐκείσε διῆλθε. Καὶ τῇ ὁδῷ εἰσθὰς ὤχετο, καὶ καταφθάνει Κανδαύλῃν ὀδυρόμενον καὶ Ἀντίοχον ἐν τοῖς ὀδυρμοῖς ἐπικαλούμενον· ἐδόκει γὰρ ὡς βραδύναντα ἐκείσε κρατήσῃν καὶ μηκέτι ἐξίεναι. Ὡς δὲ εἶδεν αὐτὸν ἐρχόμενον, καταδραμὼν τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ περιεπλέκετο καὶ καταφιλῶν ἔλεγε· « Νῦν ἐπίσταμαι ὅτι θεῶν δῆμος δεδοίκασιν Ἀλέξανδρον, ὅτι ἄσιντ' ὁν οἰκίτην αὐτοῦ διατήρησαν. » Μεταξὺ δὲ τούτου τὴν ὁδὸν διανύσαντες τὴν Ἀμαστρίδα καταλαμβάνουσι πόλιν, καὶ ἀκουστὸν ἐγένετο τῇ βασιλίᾳ Κανδάκῃ, ὅτι ὁ υἱὸς αὐτῆς Κανδαύλης ἦκει· καὶ ὑπήντησαν αὐτῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. Καὶ ὡς ἐμελλόν αὐτῷ περιπλέκεσθαι, ὁ Κανδαύλης εἶπεν· « Οὐ πρότερον ἐμοὶ περιπλέκεσθε, ἀλλὰ τὸν ἐμὸν σωτήρα γενόμενον καὶ τῆς ἐμῆς γυναικὸς εὐεργέτην. Ἀσπάσασθε οὖν Ἀντίοχον τὸν ἀγγελοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως. » Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· « Τί σοι παρέσχε σωτήριον; » Ὡς δὲ διηγήσατο αὐτοῖς πάντα τὰ συμβησάμενα αὐτῷ ὁ Κανδαύλης, τὴν ἄρπαγην τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ τυράννου τῶν Βερβύκων καὶ τὴν Ἀλεξάνδρου γενομένην εἰς αὐτὸν βοήθειαν καὶ τὴν Ἀν-

τιόχου, ἀτενίσασα ἡ Κανδάκη εἰς τὸν δοκούμενον Ἀντίοχον, καὶ τὸ περιάστραπτον αὐτῷ κάλλος γεμισθεῖσα, ἐπελθοῦσα τοῦτον κατησπάσατο καὶ περιεπλάκη αὐτῇ μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς· καὶ παραγρῆμα ἐβρόντησεν εἰς αὐτὴν ὅτι αὐτὸν ἐκείνους εἶναι τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ φησιν· « Εἴθε μοι, Ἀντίοχε, μηκέτι ἀνακάμψαι πρὸς Ἀλέξανδρον ἐβελήσεας, ἀλλὰ σὺν ἐμοὶ ὦν μετὰ τῶν ἐμῶν συνδίαίτος εἴης τέκνων· ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν, ἐν τοῖς ταμείοις τοῖς ἐμοῖς εἰσελθὼν, ὃ ἐστὶ σοὶ ἀρεστόν τοῦτό σοι χάρισσμαι, ὑπὲρ οὗ σέσωκάς μοι τὸν υἱόν. » Καὶ τῆς χειρὸς αὐτὸν λαβοῦσα εἰσῆλθε εἰς τὰ βασιλεία· λαμπρὸν δὲ τηλικαῦτα ἐν τῇ παλατίᾳ ποιοῦσι δεῖπνον]

ΚΕΦ. ΚΒ'.

Τῇ οὖν ἐξῆς ἡμέρᾳ ἡ Κανδάκη προῆλθε βασιλικῇ διαδήματι ἐμφαινουσα, ὑπερμεγέθη τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν μορφήν ἡμίθειον ἔχουσα, ὡς δοκεῖν Ἀλέξανδρον ὄρᾶν (1) τὴν ἑαυτοῦ μητέρα Ὀλυμπιάδα. Ἐβλεπε δὲ τὰ βασιλεία ἀστράπτοντα χρυσοφόροις στέγαις καὶ πεῖρῳδεσι τοίχοις· στρωματὰ δὲ ἦσαν στρικοῖς ὑφάσμασι τετεχνητευμέναι ποικίλως χρυσίῳ ἐπὶ κλιντήρων τὰς βάσεις ἔχοντων διὰ βηρύλλων (2), τὰ δὲ ἀνάκλιτα ἱμαντωμένα χρυσῷ· τράπεζαι δὲ ἐξ ἐλεφαντίνης ὕλης ἡπλωμέναι, Μηδικοὶ τε κίονες τὰς κεφαλίδας ἐλεφαντίνους χροιαῖς ἀπαστράπτοντες· ἀνδριάντες δὲ ἦσαν ἀναρίθμητοι χαλκοί· ἄρματα δὲ δρεπανηφόρα τετορνευμένα ἐκ πορφυρίτου λίθου σὺν τοῖς πώλοις, ὥστε δοκεῖν αὐτοὺς τρέχειν· ἐλέφαντες δὲ ἐκ ὁμοίου λίθου γλυφέντες τοῖς ποσὶ συνεπάτουν τοὺς πολεμίους καὶ ταῖς προδοσίαις ἐλίσσοντες τοὺς ἀντιδίκους, ὅλοι τε ναοὶ σὺν τοῖς κίονιν ἐκ μιᾶς ψήφου γεγλυμμένοι (3). Ταῦτα οὖν ὁρῶν

Cap. XXII. 1. εἶναι B C. || 2. ἐχούσας χρυσᾶς C. ἔχουσαι διὰ βηρύλλων C. δι' ὠνίων καὶ βουύλων (δι' ὀνύχων κ. βηρύλλων) A. || 3. addit A (et C) : καὶ βαρβάρων θεῶν ἀγάλματα μετὰ τινος φόβου (ἐκροβεῖν C) ἐκφαίνοντα τὴν ὕψιν εἰς τὸ αἰματήριον (ε. τ. αἰμ. om. C), δοκοῖ τε οὐρανομήκεις τὸ ὕψος ἐστεγασμένοι, ὅσα πλάτανοι καὶ κυπάρισσοι· κατάρρυντος (κατάρρους C) δὲ ποταμοῦ χρυσοφαῖς ὕδωρ διαβλύζων (διαυγάζων C), ἄλλο γένος Παικτώλου, καὶ συγκείμενον δεινὸν στιχρὸν πίπερος ἀμμάσαν

sed quæ facile præsumeres haberi et incolæ posse numinibus. Quippe loca hæc domus deorum vocant, et plerumque visuntur in hisce secessibus agere dii res voluptarias. Addebant quippe Candaules et vocatos hominibus respondere, et vultu quoque se regibus confiteri. « Quare tu quoque, si voles, invitato sacrificiis hæc numina : nec erit difficile experimentum, quin te quoque sui conspectu dignentur. » Multa igitur ejuscemodi cum per omne iter vidisset audivissetque Alexander, tandem cum Candaule ad regiam Candacis venit. Quare jam primum fratres ejus, postque et regina mater cum regie pompæ comitatu Candauli obviautes, in complexus ejus gratulabundi irruere gestiebant. Sed enim prævenit juvenis, nec prius sibi adfectus hujusce obsequia deposcit, quam Antigono gratias super adjuto sese ac liberata conjuge confessi forent. Hunc enim Antigonus internuntium esse regis Alexandri secumque legatum. Tunc quarrentibus gratiæ novitatem, et injuriam raptae conjugis et ultionem provisi beneficii refert. Ergo

agunt gratias juvenes, et regina lætatur ultione pariter temerati Candaule et integræ nurus illibata lætitia. Cræna denique gratulatoria, ubi id tempus, operosa et regalis apponitur. Et est videre apud illos lasciviam babaram, incubare pretiis, illudere pretiis, sed et vesci de pretiis.

XXII. Insequenti autem die, cum Candace ostentatione regia processisset, superba admodum gemmato stemmate et gemmato diademate, statura auctior, ætate veneranda (ut Alexandro recordanti ad Olympiadem matrem ejus æstimatio conveniret), dedit prorsus sciri sese et opulentiam suam. Domus vero egregio opere elaborata hisque metallis insignita erat, ut intuentibus splendor ornatus pariter et celsitudo moliminis undique sudo quodam et ignoto lumine cornuscaret, nihil in sese dispar aut alienum possidens. Usquequaque lucebant omnia veste serica, colore purpurea, intexta auro, gemmis admixta quæ veste cæpta fuerant et perornata. Gemmarum vero regalium utrum magnitudines mirarere, an vero coloribus ducerere,

Ἀλέξανδρος ἐθαύμαζεν. Ἦν δὲ συνεσθίων τοῖς ἀδελφοῖς Κανδαύλου. Παρεκάλει δὲ ὁ Κανδαύλης τὴν μητέρα καὶ ἡξίου διδόναι τῷ ἀγγέλῳ Ἀλεξάνδρου ἄξια τῆς αὐτοῦ φρονήσεως δῶρα καὶ ἀπολῦσαι αὐτόν. Τῇ δὲ ἐξῆς ἡμέρᾳ λαβοῦσα τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ Ἀντιγόνου ἡ Κανδάκη ἐδείκνυεν αὐτῷ κοιτῶνας διαυγεῖς ἐξ ἀερίτου (4) λίθου, ὥστε τὸν ἥλιον ὑπονοεῖν ἐνδον ἀνατέλλειν διὰ τῶν μαρμαρυγῶν (5). Ἐν αὐτοῖς δὲ τρίκλινος ἐξ ἀμιάντων ξύλων, ἅπερ ἐστὶν ἀσηπτα καὶ ἀκαυστα ὑπὸ πυρὸς, οἰκία δὲ ὠκοδόμητο οὐ παγεῖσα τὸ (6) θεμέλιον ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ μεγίστοις τετραγώνους ξύλοις παγεῖσαι, ἐπὶ τροχῶν συρομένη ὑπὸ εἰκοσιν ἐλεφάντων· καὶ ἐνθα ἐπορευέτο ὁ βασιλεὺς πόλιν πολεμήσαι, εἰς αὐτὴν κατέμενεν. Εἶπε δὲ Ἀλέξανδρος πρὸς τὴν Κανδάκην· « Ταῦτα πάντα ἄξια ἦν θαυμάζειν, εἰ παρ' Ἑλλήσιν ἦσαν καὶ οὐχὶ παρὰ σοι, ὅτι καὶ ὅρη τοιαῦτα (7) ποικίλα τυγχάνει. » Παροργισθεῖσα δὲ ἡ Κανδάκη εἶπεν· « Ἀληθῶς εἶπας, Ἀλέξανδρε. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τῷ ὀνόματι φωνηθεὶς ἀπεστράφη (8)· ἡ δὲ εἶπε·

« Τί ἀπεστράφης προσαγορευθεὶς παρ' ἐμοῦ Ἀλέξανδρος; » Ὁ δὲ ἐφη· « Ἐγὼ, κυρία, Ἀντίγονος καλοῦμαι καὶ ἄγγελός εἰμι Ἀλεξάνδρου. » Εἶπε δὲ ἡ Κανδάκη· « Κἂν Ἀντίγονος καλῇ (9), ἀλλὰ παρ' ἐμοῦ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος τυγχάνει (10). Ἄρτι δὲ σοι δείξω τὸ συμβολαῖόν σου. » Καὶ κατασχούσα αὐτὸν τῆς χειρὸς εἰσφέρει εἰς τὸν κοιτῶνα αὐτῆς, ἐνθα ἦν (11) τὸ εἰκόνημα αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· « Ἐπιγινώσκεις τὸν σεαυτοῦ χαρακτήρα; » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐπιγνούς τὸ ἑαυτοῦ ἐκτύπωμα ἐταράχθη καὶ ἔτρεμε. Λέγει δὲ αὐτῷ ἡ Κανδάκη· « Τί τρέμεις, Ἀλέξανδρε, τί τετάραξαι; ὁ Περσολέτης, ὁ Ἰνδολέτης, ὁ καθελὼν τρόπαια Μήδων καὶ Πάρθων, καὶ ὅλην τὴν ἀνατολὴν καταβαλὼν, νῦν χωρὶς πολέμου καὶ στρατιᾶς ὑπογείρας γέγονας Κανδάκης· ὥστε νῦν γίγνωσκε, Ἀλέξανδρε, ὅτι ὅστις δοκεῖ τῶν ἀνθρώπων ὑπερφρονεῖν μέγα (12), αὐτὸς τῇ προνοίᾳ καταβάλλεται, παραχωρησάσης αὐτῆς παρ' ἄλλων τοῦτον πειρασθῆναι ὡς ἀκριδῶς· ὡς οὐδεὶς παρ' ἀνθρώποις ἔχει τὸ τέλειον. » Ἀνῆπτετο δὲ Ἀλέ-

δωραν. || 4. sic A; ἀργίτου B; ἀρήτου C. || 5. μαργάρων AB. || 6. αἰμάτων ζ. A; ἀμ. λίθων, οἰκίαν δὲ οὐ παγεῖσαν etc. B. || 7. ὅρη ἐνταῦθα C. || 8. ἀπεστράφη λέγων· ἐγὼ etc. B. || 9. sic A; εἰ καὶ A. ἐκλήβης B. || 10. addit C: σὺ δὲ Ἀντίγονον σεαυτὸν κάλει· εἰ δὲ δυσανασχετεῖς τῇ τοῦ ὀνόματος κλήσει, ἄρτι σοι δείξω etc. || 11. καὶ φέρει αὐτῷ τὸ εἶκ. B. || 12. μεγάλως, καὶ ἄλλος μείζονα τοῦτον φρονήσει σχῆ. Ἐθυμαίνεται etc. ut C. ||

an fulgoribus vincere, iudicium præ stupore non erat. Inter aurum sane purpureaque texta vel gemmas ebur multum, sed in ebore viseres artis pretia maiora. Onyx pro saxis, et columnæ de gemmis, et earum proceritudo ubique supra nostrates arbores, sed quæ sint procerissimæ, fuerat, ebene tamen plurima interpolante: quod si sit ad cærulei speciem vel colorem lævigatio, tamen plerumque ex ea purpura aliud esse * quam si saxum ebum mentiebatur. Illic et effigies plurimæ tum e marmore vario, tum e metallo cujuscunque modi rennuebant numeri æstimationem, quæ omnis curiosi diligentiam vinceret. Adeo multa erant! Quamvis in singulis figmentis fuerit superior admiratio, curvus sane falcatus et porphyrite lapide, sed conlinatissime una cum animantibus et aurigis ad veri faciem videre erat plurimos et passim ubique constitisse, quos et cursum agere opinare et moveri omnia non discredere. Ita præ corusco fulgore oculorum officio præverso labi rat opiniones intuentium. Ast alii curvus quadrigæ elephantos junctos habebant, eosque ebene, cui concolor bestia veri facilius imaginem retinebat: sed subter erant impressa pedibus elephantorum captivorum corpora succumbentium, aut innexa proboscibus suspensaque. Quæ inter omnia id sane præcipuum regii operis videbatur, quod una de gemma sculptum templum indidemque columnas cerneret interscalptas, obsessum omne vel frequens horrore sacro de demonum vultibus barbaris, qui plusne formidinis an admirationis darent, haud erat hominis discernere. Inter hæc et celsa illa atque ad cælum suspicanda palatia interfluere Argyritum flumen et alium Pactolum fluvium mirabatur: sed utrumque alveum auro divitem et præ nimietate auri interfluentis aquæ quoque aurigantem colo-

rem: sed eorum litus et margines insertis arboribus convirescunt, quæ celsæ sint et odoræ: cypros denique gentiliter vocant fructu suavi et umbrosis frondibus divites. Hæc igitur cuncta cum Alexander intuitus esset, admiratione quadam debita vincebatur. Agebat in convivio cum Candaulis sororibus (l. *fratribus*). Enimvero quæsit quam blandius post matrem Candaulis uti Antigonom suum pro merito gratiæ regali muneretur, quo donatus pro fortuna tantæ reginæ ad propria protinus remearet. Comprehensum igitur Alexandrum Candace per aulam suam omniaque reginæ secreta ac penetralia circumducit, secessus quosdam ei ædium monstrans ex eo lapide, cujus quidem fulgor ignitus est (nam lychnitem etiam vocant). Intuentibus visitur opinio quedam indidem solis orientis. Triclinium quoque ibidem videt alio de saxi genere, cui cum sint igneæ quædam maculæ vel inustiones, haud secus hæc quam excandescentes lapides sunt, flammæ visibantur quasi cælitus septem astra decurrere, stellæque omni studio et sereno sub tempore cælestem chorum agere mirare. Erat et tectum ad instar integræ domus marmoris preciosis opere circumforaneo. Namque ædes illa rotarum lapsibus subter adjuncta a viginti elephantis ad reginæ itinera movebatur: eoque his solita regina quoque militatum pergere prædicatur. Sed enim Alexander ne victus rudi quadam admiratione videretur, ampla sane sed pro conditione opulentæ gentilis atque præsentis visa sibi omnia confitetur. Quippe admirabilia videri potuisse tunc magis si apud Græcos hæc forent, apud quos essent elaborandis rebus peregrina materia. At cum sibi tanta hujusmodi pretia servirent, segnitie condemnandos fuisse, si non haberent quibus uti ex facili licuisset. Et intelligit regina Candace ingenium viri et

ξανδρος τῷ θυμῷ καὶ ἐτρίζε τοὺς ὀδόντας. Ἡ δέ· « Τί δύνασαι (13) ποιῆσαι; ὡς ἐκρατῆθης δὲ τηλικούτος βασιλεὺς γεγόμενος γυναικὸς μιᾶς ὑποχείριος. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος (14) ἠθέλησε ξίφει ἑαυτὸν ἀνελεῖν καὶ τὴν Κανδάκην· εἶπε δὲ αὐτῷ ἡ Κανδάκη· « Καὶ τοῦτο γενναῖον καὶ βασιλικὸν (15), ἀλλὰ μὴδὲ ἀγωνιάσης, τέκνον Ἀλέξανδρε· ὥσπερ γὰρ σύ μου τὸν υἱὸν καὶ τὴν τούτου γυναῖκα ἀπὸ τῶν Βεβρύκων ληφθεῖσαν διέσωσας, οὕτω καὶ γὰρ σε διαφυλάξω ἀπὸ τῶν βαρβάρων, Ἀντίγονόν σε καλοῦσα· ἐάν γάρ γνώσωσθαί σε ὄντα Ἀλέξανδρον ἀναιρήσουσί σε εὐθέως, ὅτι σὺ Πῶρον τὸν βασιλεῖα Ἰνδοῖν ἀνείλες· ἡ γὰρ γυνὴ τοῦ μικροτέρου μου υἱοῦ θυγάτηρ ἐστὶ Πύρου (16). » Καὶ ταῦτα εἰπούσα εἶπε τῷ Ἀλέξανδρῳ· « Ἐγὼ μὲν Ἀντίγονόν σε καλέσω, ἐγὼ σου φυλάξω τὸ μυστήριον. »

ΚΕΦ. ΚΓ'.

Ἐξῆλθεν οὖν σὺν αὐτῷ καὶ εἶπε· « Τέκνον Κανδαύλη, καὶ σὺ θύγατερ Ἀρπυσσα (1), εἰ μὴ κατ' εὐκαιρὸν (2) εὕρετε (3) τὴν στρατιὰν Ἀλεξάνδρου, οὐδὲ ἐγὼ ὑμᾶς ἀπελάμβανον, οὔτε τὴν σεαυτοῦ γυναῖκα εὕρηκας· ὥστε ἄξιοι γενώμεθα τοῦ ἀγγέλου Ἀλεξάνδρου καὶ δοῦμεν αὐτῷ δωρεάς. » Εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ ἕτερος υἱὸς (4) ὁ μικρότερος· « Ἔσωσε (5) τὸν ἀδελφόν μου καὶ τὴν τούτου γυναῖκα ὁ Ἀλέξανδρος (6), ἀχθεταὶ δὲ ἡ ἐμὴ γυνὴ τοῦ πατρὸς αὐτῆς Πύρου ἀναιρεθέντος ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, καὶ τὸν ἐκείνου ἀγγελὸν εἰς χεῖρας ἐλοῦσα ἀναιρῆσαι θέλει τὸν Ἀντίγονον (7). » Εἶπε δὲ ἡ Κανδάκη· « Καὶ τί τὸ ὄφελος, τέκνον; ἐάν τοῦτον φονεύσης, ἐνίκησας τὸν Ἀλέξανδρον (8); » Εἶπε δὲ ὁ Κανδαύλης πρὸς τὴν ἑαυ-

13. τί θυμαίνῃ; τί τρίχει τοὺς ὀδόντας; τί δύνασαι ποιῆσαι; Ὁ δὲ εἶπεν Α; τί τρίχεις τ. ὀδόντας; τί δύνασαι ποιῆσαι; ὡς διασηθῆς, ὁ τηλικούτος β. γεγόμενος ἐπιάσθης καὶ ἐγένου ὑποχείριος μιᾶς γυναικός. C. || 14. Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐάν εἶχον τὸ ξίφος μου, ἀνῆρουν σὲ πρώτῃ, ἵνα μὴ ὑπῆρχον σὴ ὑποταγῇ (supra script. ἐπιταγῇ)· εἰτα ἐμαυτοῦ προδότης ἐγενόμην Α. || 15. pergit C: ἔγω γὰρ αὐτοῦ τὴν βουλὴν· καὶ ὡς αὐτοῦ συνεπεπτώκει τὸ πρόσωπον, περιπλακείσα τοῦτον κατερίλησεν εἰπούσα· « Μὴ συμπάστω σου τὸ πρόσωπον, τέκνον Ἀλ., μὴδὲ ἀγωνία μὴδὲ λογίσῃ κατὰ σεαυτοῦ κακόν· ὥσπερ γὰρ σὺ etc. C. || 16. pergit C: Λοιπὸν, τέκνον, μὴ δοκήσης κατὰ σεαυτοῦ τι τῶν ἀνιερῶν· ἀλλὰ μᾶλλον πλειστά σοι δῶρα δοῦσα ἐξαποστελῶ σέ· οὐ γὰρ ἐμοὶ ἐστὶ θεμιτὸν τὸν τοιοῦτον καὶ τηλικούτον ἄνδρα ἐν τε φρονήσει καὶ ἀνδρείᾳ κακῶς διατεθῆναι, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς προσήκουσας τιμῆς τῷ ἰδίῳ ἐκπέμψω στρατῷ. Εἶθε δέ μοι παῖδά σε ἔχουμι, Ἀλέξανδρε, καὶ διὰ σου πάντων τῶν ἐθνῶν ἐκυρίευσον· οὐ γὰρ πολεμῶν ἔχειρῶς τοὺς πολεμίους καὶ τὰς πόλεις, ἀλλ' ἀγχινόει πολλῇ. Πλὴν ὡς γνησία σοι νοθευῶ μήτηρ, μηκέτι ἑαυτὸν κατὰσκοπος γίνῃ· οὐκ γὰρ, τέκνον, ἐκίστασαι τὰ τῆς τύχης ἀπόκρυφα. » Καὶ ταῦτα εἰπούσα ἡ Κανδάκη κρατήσασα αὐτὸν τῆς χειρὸς ἐξῆλθεν etc.

Cap. XXIII. 1. sic C; ἄρπυσσα ἡ ἄρπαγίτσα B, ματέρσα Α; Margie Valer. || 2. sic Α; κατ' εὐθὺν καιρὸν B; κατ' εὐθείαν καιροῦ C. || 3. εὕρετε B; εὕρητε C; εὕρηκτες Α; ποικ ἀπολαμβάνω B, et δώσωμεν BC. || 4. ὁ δευτέρος ἐστὼς Α. || 5. Μήτηρ βασιλισσα Κανδάκη, ἔσωσε C. || 6. pergit Α: δώμεν ὁ βούλει. » Ὁ δὲ τρίτος εἶπεν· Μήτηρ, ἀπόστα, ἡ ἐμὴ γυνὴ, ἀναιρεθέντος παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ πατρὸς [ὁ πατὴρ cod.] αὐτῆς, λυθῆσαι θέλει τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὸν ἐκείνου ἀγγελὸν etc. || 7. add. C: καὶ λυθῆσαι τὸν Ἀλ. || 8. καὶ τί σοι ὄφελος, τέκνον, ἐάν τοῦτον ὧδε κολάσης; οὐδὲν μέλει Ἀλεξάνδρῳ, ἐάν τοῦτον

probat sane, sed in respondendo sic ait: « Vera mihi dixisti hoc, Alexander mi. » Tum audito nomine obstupescens, « Apage, inquit, o regina, hoc a me nomen, quippe ipse Antigonus vocor: enimvero Alexander nobis rex cluit: cujus ego nunc internuntius huc adveni. » Et regina post hæc: « Esto sane, inquit, Antigonus apud ceteros, mihi tamen nomine Alexander rex eris. Neque nesciens id habeo; haud differam probationem. » Et cum dicto adprehendens in penita perducit, olimque provisam imaginem ostendit. Agnoscesne, ait, Alexandri illius quem mentiri non potes faciem? Sed quidnam intremuisti quidve turbaris ex vultu? Non ille tu Persarum potens es? non Indiæ dominus? non qui jam orientem omnem trophæum tuum feceris, Parthis et Medis imperans? An vero te pudet sine militia vel expeditione in manus feminæ devenisse? Quare conice quæso quid te juvarit tua illa famosa prudentia, cum nunc Candacem tui videris solertiore. Quod igitur huc attinet, arrogantiam nimis prudentiæ jam deponito. » Hæc illa dicente, nec vultu constare Alexander, quin etiam infrendere dentibus videbatur. Et regina subridens: « Quid te juvat, inquit, hæc tua tacita indignatio sic sævientem vel si mavelis insanientem? » Ad hæc ille, « Una mihi, nam sane profitendum est, ait, vel maxima indignatio est, quod mihi gladius meus huc comes non sit. » Et cinnam usul, regina respondit, gladium tibi nunc requiris? At ille: « Quod enim in hujusmodi tem-

pore atque rebus regale admodum munus foret, interfecta te comitem me præmissæ morti præstitisse, ne quid sit fœdus quod præteritas nostras glorias obumbraverit. » Accipio, inquit Candace, professionem dignam viro et animo sane regali: sed metum hunc abicias velim, et magnitudinem gratiæ tuæ beneficiique considerans dignam vicissitudinem spera. Quod enim filio Candauli meo in Bebryciorum ultione præstitisti, id tibi ego in tua salute præstabo, atque apud gentiles barbaros meos fidem veri clam habeo; quippe cum palam sit a cæde tui homines natura sæviores laud facile temperatos, si quid ad fidem venerit, præsertim cum tu etiam Pori sis interfector, cujus filiam scito junioris mei filii conjugio copulatam. Quare esto Antigonus apud illos, cum mihi soli Alexander habeare. »

XXIII. Et cum hisce dictis egreditur, atque ad Candaulum sic ait: « Fili Candauile, tuque Margie nurus suavissima, gaudeo admodum quod in tempore fuit vestro Alexandri regis auxilium repperisse: ceteroqui vobis vidua jam et lugubris hic sederem. Dignum igitur fortuna nostra erit internuntium Alexandri donatum muneribus hinc remitti. » Sed ad hæc junior Candaces filius Charogos nomine: « Quam vellem, inquit, o mater, nostræ quoque injuriæ meminisse! Neque enim clam te, illum quem opitulatum salutariter dicas fratri meo, mei quoque socii interfectorem extitisse. Erit igitur memoriter ac juste etiam indignantis, si vel in hoc Alexandri internuntio ejus ulciscamur inju-

τοῦ ἀδελφόν. « Ἐμὸς σωτὴρ ἐγένετο καὶ τῆς ἐμῆς γυναικὸς, καὶ γὰρ (υ) τοῦτον διασώσας πέμψω πρὸς Ἀλέξανδρον. Οὐκοῦν ἔνεκα τούτου καὶ ἡμεῖς ἴδε συνάψωμεν μάχην πρὸς ἀλλήλους. » « Ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔφη. « Ἐγὼ μὲν, ὦ ἀδελφε μου, οὐ θέλω. εἰ δὲ σὺ τοῦτο βούλῃ, ἑτοιμότερός σου εἰμί. (10) » Καὶ ταῦτα εἰπόντες ἐτρέποντο μονομαχεῖσαι εἰς ἀλλήλους. Ἡ δὲ Κανδάχη ἀγωνίσασα περὶ τῶν ἑαυτῆς τέκνων, μὴ ἔλθωσιν εἰς μάχην, λαβούσα τὸν Ἀλέξανδρον κατὰ μῖνας λέγει αὐτῷ. « Ἀλέξανδρε, φρενήρης τυγχάνων (11) καὶ τοσαύτας πόλεις καταλύσας (12), οὐδεμίαν δύνασαι ἀφορμὴν φρενὸν εὐρεῖν, ὅπως μὴ διὰ σὲ πολεμήσωσι τὰ τέκνα μου πρὸς ἀλλήλους; » « Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἔφη. « Ἐγὼ ἐλθὼν εἰρηνεύσω αὐτούς (13). » καὶ ἐλθὼν μεταξὺ ἀμφοτέρων Ἀλέξανδρος λέγει. « Ἄκουε * καὶ σὺ, Κανδαύλη. ἐάν με ὧδε ἀναιρήσῃτε, οὐδὲν μελήσει Ἀλεξάνδρῳ. ἐγὼ γὰρ Ἀντίγονος καλοῦμαι. οὔτε γὰρ οἱ ἀγγελοὶ οἱ ἀποστελλόμενοι εἰς μάχην πολῦτιμοὶ εἰσιν. ὥστε

οὐκ ἐμὲ ἐάν ὧδε ἀναιρήτε, εἶχε ἄλλους πλείονας Ἀλεξάνδρος. Εἰ δὲ βούλεσθε παρ' ἐμοῦ λαβεῖν αἰχμάλωτον τὸν ἐχθρὸν ὑμῶν Ἀλέξανδρον, ὑπόσχεσθέ μοι τι μέρος δωρεᾶς δοῦναι ἐνταῦθα, ἵνα πρὸς ὑμᾶς καταμείνω καὶ κατεργάσω τὸν Ἀλέξανδρον ὧδε παραγινέσθαι, ὡς ὑμῶν βουλομένων ἂ ἡτοιμάσατε δῶρα κατ' ὄψιν αὐτοῦ ἀποδοῦναι. καὶ τότε τὸν ἐχθρὸν ὑμῶν ὑποχείριον λαβόντες ἑαυτοὺς ἐκδικήσαντες ἀναπαύθητε. » Ἐκείσθησαν δὲ αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἦλθον εἰς ἀγάπην (14). Ἡ δὲ Κανδάχη θαυμάσασα τὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου φρόνησιν εἶπεν αὐτῷ. « Ἀντίγονε εἶθε ἦς μου υἱὸς καὶ σὺ, καὶ διὰ σου πάντων τῶν ἐθνῶν κατεκράτουν. οὐ γὰρ πολέμῳ ἐχειρώσω τοὺς πολεμίους καὶ τὰς πόλεις, ἀλλὰ ἀρχηνοῖά πολλῇ. Ἡσθῇ (15) μὲν οὖν παρ' αὐτοῖς δορυφορούμενος, εὐκρατῶς τῆς Κανδάκης φυλασσούσης Ἀλεξάνδρου τὸ μυστήριον. Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς διδῶσιν αὐτῷ ἡ Κανδάχη δῶρα βασιλικά, στέφανον ἀδαμάντινον πολῦτιμον καὶ θώρακα διὰ λίθων καὶ βηρύλλων καὶ χλα-

ἀνελξ. Α. || 9. καὶ δεῖ με τοῦτον σῶον ἐκπέμψαι πρὸς Ἀλέξανδρον Α. || 10. ἐτοιμότερος με εὐρήσεις. Ἡ δὲ Κανδάχη εἰς. Α. || 11. πανταχοῦ φρενήρης γινόμενος οὐδὲ μίαν δύνασαι εἰς. Α. || 12. κ. τοσαῦτα πράγματα δράς C. || 13. pergil codex C : Ἡ δὲ Κανδάχη πάλιν ἐξεληούσα πρὸς Δορὴν τὸν καὶ Θοάντα καὶ Φύρμον καλούμενον, τὸν υἱὸν αὐτῆς, ἔφη. Τέκνον, ὁ Ἀλέξανδρος αἰχμάλωτον ὄντα τὸν σὸν ἀδελφὸν ἐλυτρώσατο μετὰ καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς ἐκ τοῦ τυράννου τῶν Βεβρύκων, καὶ φίλος ἡμῶν ὁ κοσμοκράτωρ κατένευσεν ἔσεσθαι, ὥστε τὸν ποιήσαντα ἔλεος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου πρέσβιν ἐξαποστείλαι. Καὶ ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν ὧν παρ' ἡμῶν ὤφειλε, παθεῖν ἀλλὰ καὶ φονευθῆναι τοῦτον ἀπειλεῖς; Μὴ τέκνον. καὶ γὰρ Ἀλέξανδρος φιλικῶς πρὸς ἡμᾶς διάκειται, οὐπερ οὐκ ἔσμεν ἀξιοί. Καὶ μὴ τὸν θυμὸν αὐτοῦ ἐπάγῃς ἐφ' ἡμᾶς. ἀκηκόαμεν γὰρ μηδὲνα εὐρεθῆναι ἐν τῇ ὑπ' οὐρανὸν τοῦτον παροξύνοντα μὴ ἐμπεσεῖν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. Βλέπε οὖν, τέκνον, μὴ καὶ ἐν ἡμῖν τὰ ὅμοια πᾶσι συμβῇσθαι. » Δορὴ δὲ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπείθετο, ἀλλ' ἔλεγεν ἀναμριβόλως τὸν Ἀλέξανδρον ὡς Ἀντίοχον ἀποκτείνει. « ὡς Ἀλεξάνδρῳ λύπην, μήτε, ἐπάτω τὸν αὐτοῦ θανατώσας παῖδα Ἀντίοχον. καὶ γὰρ αὐτὸς οὐ μετρίως με λελύπηκε Ἠῶρον τὸν ἐμὸν πενθερὸν ἀποκτείνας. » καὶ μετὰ ταῦτα οὐδεμία μοι ἔσται φροντίς. » Ἐπὶ τούτοις Ἀλέξανδρος ὡς Ἀντίοχος παραγίνεται ἐνθα ἦν κεκρυμμένος παρὰ Κανδάκης, καὶ φησι πρὸς τὸν Δορὴν. « Εἰ θέλεις θανατωσάί με, τὸ εἶφος μοι παρέχε, καὶ γὰρ ἐμαυτὸν ἀνελῶ, οὐ γὰρ παρ' ἐτέρου ἀποθανοῦμαι. καὶ γὰρ οὐ φοβερός καθέστηκε τοῖς Μακεδόσιν ὁ θάνατος καθὼς αὐτῷ ὑμεῖς τοῦτον δεδοίκατε. Τί οὖν ἀπολογίῃ πρὸς Ἀλεξάνδρον, ἐπὶ ἀκατάλῳ τὸ τοῦ οἰκέτου ἐκλήτῃσιν αἶμα. οὐ γὰρ θλίψις αὐτῷ περὶ ἐμοῦ, καὶ οὐ μελήσει αὐτῷ περὶ ἐμοῦ. ἐγὼ γὰρ Ἀντίοχος καλοῦμαι εἰς. ut in cod. B A. || 14. Post hæc C pergil : ἐγκρατῶς δὲ τῆς Κανδάκης φυλαττούσης Ἀλεξάνδρου τὸ μυστήριον, μετὰ δὲ ἡμέρας δέκα διδῶσιν αὐτῷ εἰς. Intermedia jam protulerat in antecedd. || 15. sic A; ἰσθὶ οὖν Δορ. B.

riam. » Sed ad hæc regina Candace. « Neque, inquit, o nate, mihi ad Alexandrum istud injuriæ facit, et perfacile damnum est regibus uno milite caruisse. Tunc legationis jus et fœdus perpetuum internuntiorum in nobis claudicare non sinam. » Ad hæc Candaules etiam excipit : « Neque sane ad ista quæ justa sunt a nobis quoque aberit Antigono defensatio : neque enim ingenuæ conscientiæ est, a quo tibi salutem datam tuisque fœderis, ejus injustum exitum prodidisse. » Sed enim fortior juvenis : « Numquid ergo mavis, Candaule, super hoc Antigoni præmio bello nos decernere? Utrum enim justius sit, vide, ultionem suis an vero vicem gratiæ præstitisse? » Ibat adolescentior fervor et vis cum impetu animi regalis, et ex pari utriusque gliscens indignatio asperabatur : metuebatur mater nequid actas illa temere consultaret. Seducto igitur Alexandro : « Nunc, inquit, tempus est tuæ celebratæ prudentiæ : repperiendum enim consilii genus, quo filiis causa civilis prælii dilabatur. » Bono animo esse reginam Alexander jubet. Quare reversus ad juvenes, « Neque me sane, ait, minæ istæ mortis magnopere terrebunt, nec regi meo damnosa satis videbitur ista jactura. Quot enim satellitum milia, et quantus animantium numerus hoc regi obsequium meliusque hoc præstare

poterit? Enimvero ego cessi Candacis gratiæ, vesterque jam suam, si quidem ita nobis ad fidem sederit, uti ex prædicatione vestri præsertim hisce liberalitatis indicibus faciam Alexandrum ductum huc ad vos sponte pervenire, præsertim adeo inmodice habendi cupidum atque opibus inhiantem : qui cum perexiguo comitatu vestræ se fidei commiserit, haud magni faciam quid de ejus exitio consultis : modo ut vos gratiæ memores remuneraturosque in posterum mihi vos sedulo promittatis. » Sed et sponsionem adolescens, et Candace protinus inventi prudentiam demirabatur. Rursusque secreto : « Utinam, Alexander mi, te quoque velles ad numerum mihi addere filiorum! Quis enim dubitat, tunc demum fore Candacem orbis universi reginam, si talis quoque mater filii putaretur? Ego jam credo non te plus ferro vel preliis quam actu etiam celebris prudentiæ gentibus præstitisse. Confirmo igitur tibi rursus eandem illam fidem sponsionis meæ, neque te, ut res est, noscendum cuipiam profitebor. » Ergo post paucos admodum dies digredienti dat secretius munera coronam auream adamantibus coruscantem prorsus ac si regiam, thoracæ varium ex unionibus beryllisque, chlamydem etiam purpuream intextamque auro, aliaque præterea

μύδα ἀστεροφεγγῇ ὀλοπόρφυρον διὰ χρυσοῦ (16) καὶ πάντα ἄπειρ' εἶχεν εὐτρεπισθέντα, ἐλέφαντας πάντε πεφορτισμένους καὶ ξύλινον κάστρον ἐπάνω αὐτῶν κείμενον καὶ τέσσαρα κώδωνας ἀργυρέους (17) ἐφ' ἑνα ἕκαστον αὐτῶν παμμεγέθεις, δύο ἐμπροσθεν καὶ δύο ὀπισθεν, καὶ ὀκτὼ ἄνδρας ἐφ' ἕκαστον τῶν ἐλεφάντων· καὶ ἐκπέμπει αὐτὸν μετὰ παραδοχῆς πολλῆς καὶ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν (18).

ΚΕΦ. ΚΔ'.

Ὅδοιπορήσας δὲ Ἀλέξανδρος ἡμέρας τεταγμένας ἦλθεν ἐπ' ἐκείνους τοὺς τόπους ἔνθα εἶπεν αὐτῷ Κανδαύλῃ τοὺς θεοὺς ἐκεῖ δαιτυῖσθαι. [Θύσας δὲ (1) τοῖς τόποις καὶ χοὰς σπεισάμενος εἰσῆλθεν] ἔνδον μετὰ ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ εἶδεν [ὁμίλῃν ἀστεροφεγγῆ, στίλβοντά τε ὀροφύματα ἀστέρων βολαῖς· ἔξωθεν δὲ] φαντασίαν εἰδῶλων (2), καὶ πυρὸς ἀστραπῆν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐδειλίασεν ἀπορίᾳ ληφθεὶς· ἐπέμεινε δὲ ἰδεῖν τὸ

ἀποθησόμενον. Ὅρχ' δὲ τινὰς ἄνδρας ἀνακειμένους ἀστράπτοντας ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ὡς λύχνου φέγγει, ἕνα δὲ λέγοντα αὐτῷ, « Χαίροις, Ἀλέξανδρε· οἷδάς με τίς εἰμι; » [Ὁ δὲ· « Οὐχί, κύριε. » Ὁ δὲ εἶπεν· « Ἐγὼ εἰμι Σεσόγγσις] κοσμοκράτωρ [συνδίατος θεῶν γεγόμενος], οὐ τοσοῦτον δὲ εὐτύχησα ὅσον σύ· ἔχεις γὰρ ὄνομα ἀθάνατον, κτίσας τὴν περιπόλητον ἐν Αἰγύπτῳ Ἀλεξάνδρειαν. » Εἶπε δὲ Ἀλέξανδρος· « Πόσα ἔτη ζήσομαι; » Ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ· « Καλὸν μὲν θνητὸν (3) ὄντα μὴ εἰδέναι πότε τελευτᾷ· προσδεχόμενος γὰρ τὴν ὕβριν ἐκείνην, ὅποτε ἔμαθεν, ἐτελεύτησε· τῷ δ' ἐν ἀγνοίᾳ (4) ὄντι τῶν μελλόντων λήθην παρέχει τὸ μὴ ἔχειν κατὰ γνώμην, εἰ καὶ ὀλίως τελευτᾷ· σὺ μέντοιγε κτίσεις πόλιν περίφημον πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ πολλοὶ βασιλεῖς ἐπιθήσονται τῷ ἐδάφει αὐτῆς σε προσκυνούντες (5)· οἰκήσεις δὲ αὐτὴν καὶ θανὼν καὶ μὴ θανὼν· τάφον γὰρ αὐτὴν ἔξεις ὃν κτίσεις πόλιν. » Καὶ οὕτως εἰπόντος αὐτοῦ (6) ἐξέρχεται Ἀλέξανδρος.

|| 16. διὰ χρυσοῦ om. B. Sequentia usque ad verba ἐφ' ἕκαστον τῶν ἐλεφάντων unus habet B. || 17. κώδωνας ἀργύριοι cod. || 18. addit C : Ἀμα δὲ καὶ Κανδαύλης συνεξῆλθε μετ' αὐτοῦ μέχρι τῶν ἑαυτοῦ ὁρίων, ἐπιδούς αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν αὐτοῦ παίδων ἄνδρας τριάκοντα, οἵτινες καὶ μέχρι τοῦ στρατοπέδου ἦλθον σὺν Ἀλεξάνδρῳ. Ἐκεῖσε δὲ αὐτὸν γνωρίσαντες οὐ μετρίως κατεπλάγησαν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος αὐτοὺς φιλοφρονησάμενος ἀπέστειλε πρὸς Κανδαύλην εἰπὼν· « Ἄπιτε πρὸς τὴν βασιλίαν Κανδάκην, καὶ εἰπατε αὐτῇ ὅτι Ἀλέξανδρος τῷ ἰδίῳ στρατοπέδῳ διασέσωσται, καὶ ἐφ' ὑμᾶς τὴν φάλαγγα ἐπεκτείνειν ἠθούλετο, εἰ μὴ τὸ ἐν σοὶ αὐτοῦ κατεκράτησε θεός.

Cap. XXIV. Quæ in hoc capite leguntur alio transposuit cod. C. Vide cap. 21. || 1. inclusa supplevi ex A. || 2. addit A corrupta hæc καὶ θρόνῳ (θροῦθῳ) σιγῇ (l. σιγῇ) δεδουλωμένην. Cf. Valerius. || 3. τὸν ὄντα εἰδέναι B. Totus hic locus plenius legitur I, 23, ubi Ammon hæc vaticinatur. || 4. τὴν δὲ ἐν ἀγνοίᾳ ὄντα τῶν ὄντων τούτῳ λήθην περιέειπε καὶ ἐφ' ἕκαστα γνῶναι εἰ καὶ καλῶς τελευτᾷ B. || 5. ἐπιθήσονται τοῦ ἐκδάφῃσι αὐτὴν B; ἐπιθ. τῷ ἐδάφει σε προσκυνούντες A. || 6. εἰπόντος τοῦ ἀγγέλου A.

cum testimonio publico, quæ ad satellitem pertinerent, jubetque hominem deduci eo, et per satrapas vicissimque profectum repedere quo venerat.

XXIV. Ubi igitur ad id loci Alexander venit, quas Candaules ei deorum domus esse confessus est, sperat posse illic sibi cum diis immortalibus verba ex præsentium copia opinari; sacrificatus ibidem convivatusque, adhibet etiam ex comitibus quam paucissimos. Interea intervenire quasdam formarum effigies videt tenui quidem, sed corusco sub lumine, ut si conventu nebuloso vera primum occurrentium confundantur: tum etiam circumstantia tecta undique consplendescere: et cum his una crescit turba formarum, et murmur præsentium usurpatur, et fit prorsus unum diis hominibusque convivium. Hic animo confusus reverentia debita Alexander trepidare: quippe intuiti videri jam clarius erat flammæ quasdam ex oculis deorum discumbentium promicantes, prodique effigies quas haud dubie divinas esse vel brutissimas sentiat. Unus ergo tandem ex his: « Ave, inquit, Alexander mi. » Tunc cum rex venerationem debitam reddidisset, quæsissetque, quis esset qui se foret hac salutatione dignatus: « Ego, inquit, Sesonchosis ille sum: sed enim, ut vides, adscitis convivio ceditum ago una cum diis, quod profecto te quoque procul dubio jam manebit. » Ad hæc Alexander cum ratum spei istius requirisset, Sesonchosis rursus: « Jure, inquit, ista tibi sperare convenit, qui inter cetera laboris et gloriæ,

ejus quoque urbis auctor extiteris, quæ rebus humanis magnificentia pariter antistet et gloria. Quare abi introrsus, ut summi quoque potentiam numinis coram salutes. » Tum audacior rex ingressus sacri loci penita, majestatis effigiem videt et fulgore ethereo nitentem; enimvero sedentarium talemque prorsus, qualem apud Rhacotin adoratum a sese summum deum præsidem Serapim meminisset. Ibi ergo cum augustissimum numen Alexander salutasset, agnitionemque confessus esset olim visitati dei, rursus Sesonchosis sic exorsus: « Numnam, inquit, tibi, Alexander, mirum est in tam longinquo dei hujus præsentiam visam esse? sed idem ubique totus ac præsens est, ait. Quod enim cæli ambitus ubique præstitit homini, id hujus quoque numinis vis, [quæ] numquam frustra veluti per absentiam requiritur. » Tum Alexander occasionem veri audiendi ratus, protinus sciscitatur, quantum sibi ad vitæ spatia polliceretur? Sed Sesonchosis: « Et ante jam dictum fuit, inquit, tibi, nihil homini commodare præsentiam quam requiris. Quippe viventi de vitæ termino ratum dicere nihil aliud est quam longum mœrorem ei et perpetem contulisse; spem vero vivendi perinde fieri longissimam, si præsentibus perfruire. Quod ergo tuum est ac beatudini tuæ proficit, urbs tellusque quam delegisti erit orbis inlustrior, eoque tibi nunc et in posterum una erit omnium veneratio: deus denique præsidebit: his etiam læteris sibi hominem demutaveris. » Post hoc responsum

ΚΕΦ. ΚΕ'.

Καὶ παραλαβὼν τοὺς ἰδίους τὴν ὁδοπορίαν ἐποιή-
σατο ἐπὶ τὰς Ἀμαζόνας. » [Ἵππηνησαν (1) δὲ αὐτῶ οἱ
σατράπαι καὶ ἔστειλαν αὐτὸν τῷ διαδήματι καὶ ἔδω-
καν αὐτῷ τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα.] Καὶ γενόμενος παρ'
αὐτὰς [καὶ στήσας σκηνάς] ἀπέστειλεν αὐταῖς γράμ-
ματα περιέχοντα οὕτω· « Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Ἀμαζόσι
χαίρειν. Τὴν μὲν πρὸς Δαρεῖον μάχην οἶμαι ὑμᾶς
ἀκηχόναί· ἐκεῖθεν δὲ εἰς τοὺς Ἰνδοὺς ἐστρατεύσα-
μεν καὶ ἡττήσαμεν τοὺς ἡγουμένους αὐτῶν· καὶ κατε-
δουλώσαμεν αὐτοὺς διὰ τῆς ἄνω προνοίας· ἐκεῖθεν δὲ
εἰς τοὺς Βραχμᾶνας ὠδεύσαμεν τοὺς καλουμένους γυμ-
νοσοριστάς· καὶ λαβόντες φόρους παρ' αὐτῶν παρακα-
λεσάντων ἡμᾶς (2), ἀφήκαμεν ἐπὶ τὸν ἴδιον τόπον κα-
ταμένειν, καὶ ἐν εἰρήνῃ τὴν χώραν καταστήσαντες (3)
παρεάσαμεν. Ἐκεῖθεν οὖν ἀναzeugνύομεν πρὸς ὑμᾶς·
ὑμεῖς οὖν συναντήσαντες ἡμῖν γηθοσύνης ὑποδέξασθε·
οὐ γὰρ ἐρχόμεθα κακοποιήσοντας, ἀλλ' ὀφόμενοι τὴν
χώραν, ἅμα δὲ καὶ ὑμᾶς εὐεργετήσαι· Ἐρρωσθε.

Δεξάμεναι δὲ τὰ γράμματα Ἀλεξάνδρου καὶ ἀνα-
γνώσκειν ἀντέγραφον αὐτῷ ταῦτα « Ἀμαζόνων αἱ κρά-
τισται καὶ ἡγούμεναι Ἀλεξάνδρῳ βασιλεῖ χαίρειν.
Ἐγράψαμεν δὲ ὅπως ἴδης πρὸ τοῦ σέ ἐπιβῆναι ἐπὶ τοὺς

τόπους ἡμῶν, ἵνα μὴ ἀδόξως ἀναλύσῃς. Διὰ τῶν γραμ-
μάτων ἡμῶν ἤδη διασαφούμεν σοι τὰ κατὰ τὴν χώραν
ἡμῶν καὶ ἡμᾶς αὐτάς οὐσας σπουδαίας τῇ διαίτη-
· Ἐσθθεν γὰρ τοῦ Ἀμαζονικοῦ ποταμοῦ, πέραν οἰκοῦ-
μεν, ἐν μέσῳ δέ (4). Ἔστι δὲ τὸ περίμετρον τῆς γῆς
ἡμῶν ἐνιαυτοῦ ἔχον κύκλωμα· ποταμὸς δὲ ἐστὶ κύκλω-
θεν (5) οὐκ ἔχων ἀρχήν. Ἔστι δὲ μία πρόσδοδος ἡμῖν,
δι' ἧς ἐρχόμεθα (6). Ἔσμεν δὲ κατοικοῦσαι παρθέναι
ἐνοπλοὶ μυριάδες (7) εἰκοσι ἐπτὰ· ἄρβρον δὲ ἐν ἡμῖν οὐδὲν
ὑπάρχει, οἱ δὲ ἄνδρες πέραν τοῦ ποταμοῦ κατοικοῦσι,
τὴν χώραν νεμόμενοι μετὰ τῶν ποιμνίων καὶ βουκόλων
ἡμῶν (8). Ἡμεῖς δὲ κατ' ἐνιαυτὸν ἄγομεν πανήγυριν,
ἵπποφονίαν (9), θύουσαι τῷ Διὶ καὶ Ποσειδῶνι καὶ
Ἡφαίστῳ καὶ Ἀρεὶ ἐπὶ ἡμέρας τριάκοντα· ὅσαι δὲ
βούλονται ἐξ ἡμῶν περάσαι καὶ συμμιγῆναι αὐτοῖς,
καταμένουσι πρὸς αὐτοὺς· καὶ τὰ θηλυκὰ ὅσα ἂν τί-
κτωσι τρέφονται παρ' αὐτῶν καὶ (10) γενόμενα ἐπταετῇ
διαβιβάζουσι πρὸς ἡμᾶς. Ὅταν δὲ πολέμιοι ἐπιστρα-
τεύσωσιν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν, ἐμπορευόμεθα
ἔπιπποι μυριάδες δώδεκα· αἱ δὲ λοιπαὶ τὴν νῆσον φυ-
λάττουσι· καὶ ἐρχόμεθα εἰς συνάντησιν ἐπὶ τὰ ὄρια· οἱ δὲ
ἄνδρες ὅσθθεν παρατεταγμένοι ἀκολουθοῦσιν ἡμῖν·
καὶ εἴ τις ἐν τῷ πολέμῳ τραυματίας γέννηται, προσκυ-
νεῖται διὰ τῆς ἡμετέρας ἀγερωχίας, καὶ στεφθεῖσα

Cap. XXV. 1. Inclusa addidi ex A. || 2. παρ. ἡμᾶς in eod. B. leg. post καταμένειν. Cod. C verba ἐκεῖθεν δὲ.. παρεάσαμεν
omisit. || 3. ἐν εἰρ. κατ. add. ex A. || 4. sic C; παρανοικύμεν ἐν μέσῳ δὲ B; πέραν, οἰκοῦμεν δὲ ἐν μέσῳ A. Ludit auclor de in-
sula loquens flumine cincta. || 5. ἐστὶ x. om. B. || 6. ἐστὶ... ἐρχόμεθα add. ex C, pro quibus B : ἐν τῇ προσόδῳ αὐτῶν. Alia
subobscura addit Valerius. || 7. χιλιάδες κ' A. || 8. μετὰ γυν. ἡμῶν add. ex C. || 9. ἵπποφονίαν.. καταμένουσι supplēvi ex A

et sacrum, Alexander haud difficile ad exercitum venit,
Candacis corona et insignibus comptus.

XXV. Exim ad Amazonas ire festinat, ad quas prae-
mittit litteras in hunc modum scriptas : « Victorias nostras
et in Darium bella, eximque in alios quoscumque milita-
vimus glorias, haud dubito vobis famae ipsius magnificen-
tiam commendasse. Nam et Porti fortunam et iter nostrum
in Oxydracontas ac Brachmanas digne taceri non arbitror :
in hoc nomine gymnosophistarum etiam per clementiam
laudatiora : quippe quos siverim agere in pace, ac suis
legibus moribusque donaverim. Quod si vobis haud displice-
t, accipite nos isto venientes, et, quod est amicitiae mu-
nus, diis sacrificare pro nobis : jam quippe vobis aderimus.
At vos velim obviare nobis animo gratante, cum ad ami-
citiam iter istud, non ad periculum sit futurum. » Ad haec
Amazones respondere : « Vel fiducia munus est, vel liber-
tatis, omnia tibi, rex, scribere quae penes nos sint : non
quod fidem scriptis deroget ulla suspicio, sed ut plenius
noscas, ecquid operis precii sit his quicunque hostili fervore
in nos cupiant militare. Commune quippe humanitatis stu-
dium esse arbitramur, in quaeque dubia ausiros nihil prius
quam emolumentum laboris intueri oportere. Scito igitur
primum colere nos interamnānum, Amazonico flumine lo-
cum omnem quo consistimus ambiente, eo fluenti circiter
spatio ut una sit aditacula, eaque vix accolis nota, qua
septem flumina vel inrumpi oporteat vel emergi : ejusque

alvei tanta est difficultas, quanta nos a quibusvis periculis
tueatur. Hoc igitur tantillo in loco ducenta milia virgi-
num coimus, nullo omnino maris sexu interpolato. Enim-
vero sicubi nobis ad naturam est consulendum, annum
sacrum est quod hippophoniam vocitamus. Ejus sacri causa
ad mares nostros, qui ultra anmem extrinsecus perpallantur,
omnes ferme transimus, atque illic per dies XXX inter haec
quae diis aguntur, ubi fuerit ad lubentiam, nubimus. Nuptias
vero cum maribus derelinquimus pactis et legibus, ut quae-
que exim ad sexum hunc editae fiant, eadem post septen-
nium in exercitum dimittantur. Sed ubi venerint, erudiu-
ntur equis et peltis, donec armis idoneae fuerint. Igitur
nobis quocumque militandum, [et] XX milibus nostrum
domi et in patria praetendentibus, [et] ceteris armae sumun-
tur ; redeuntibusque mos est honorem pro vulneribus nu-
merari. Ea nobis stipendia sunt, haec provectio : tantum-
que quis nostrum honore dives est, quantum cicatricibus
insignitur. Quippe et corona aurea redimitae salutatur,
atque adoratur a ceteris, et publicis conviviis adhibemur,
et cuncta quae sint nobis ad obsequium deferuntur. Quod
si in bello mortem quam voti erit nobilis virgo strenue
oppetel, et functae honores adhibentur, et adfinitati functo-
rum largae pecuniae honoresque numerantur. Ceterum
nobis aurum non est neque argentum, nisi quod sit in insi-
gnibus militariis. Haec illa sunt in quibus impenduntur
nostra discrimina, et in quae omnia periclitandum est

αείμνηστος ὑπάρχει· εἴ τις δ' ἂν πέσῃ ἐν τῷ πολέμῳ ὑπερμαχοῦσα, αἱ ἔγγιστα αὐτῆς (11) χρήματα λαμβάνουσι οὐκ ὀλίγα ὄντα· ἐὰν δέ τις σῶμα ἀναγάγῃ τῶν ἐναντιῶν εἰς τὴν νῆσον ἡμῶν, πρόκειται ἐπὶ τοῦτο χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ σιτηρῆσια ἐπὶ τὸ τοῦτο διαβῶσαι (12), ὥστε ἡμᾶς ἀγωνίζεσθαι ὑπὲρ τῆς ἰδίας δόξης· ἐὰν δὲ πολεμίων κρατήσωμεν ἢ φύγῃσιν (13), αἰσχρὸν αὐτοῖς καταλείπεται εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον θνείδος· ἐὰν δὲ ἡμᾶς νικήσωσιν, ἔσονται γυναῖκας νεκρῶν. Ὅρα οὖν καὶ σὺ, βασιλεῦ Ἀλέξανδρε, μὴ ταῦτά σοι συμβῇσεται. Στεφανοῦμεν δέ σε κατ' ἐνιαυτὸν ὅσον ἂν συντάξῃς (14). Βουλευσάμενος οὖν ἀντίγραφον ἡμῖν καὶ εὐρήσεις ἡμῶν τὴν παρεμβολὴν ἐπὶ τῶν ὁρίων. Ἐρρωσο (15).

ΚΕΦ. Κ ς'.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐντυχὼν τοῖς γράμμασιν αὐτῶν καὶ μεδιάσας ἀντέγραφεν αὐταῖς οὕτω· « Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Ἀμαζόσι χαίρειν. Τῶν τριῶν μερῶν τῆς οἰκουμένης ἐκυριεύσαμεν, καὶ οὐ διελιπομεν ἰστώντες τρόπαια κατὰ πάντων. Αἰσχρὸν οὖν ἡμῖν ὑποληφθήσεται ἐὰν μὴ στρατεύσωμεν πρὸς ὑμᾶς. Εἰ μὲν οὖν θέλετε ἀπολίσσθαι καὶ ἀοίκητον τὴν ὑμῶν χώραν γενέσθαι, μείψατε ἐπὶ τῶν ὁρίων (1), καὶ εἰ βούλεσθε εἰς τὴν ἰδίαν γῆν οἰκεῖν καὶ μὴ πείραν πολέμου λαβεῖν, διαβῶσαι τὸν

ποταμὸν ὑμῶν ὄφθῃτε ἡμῖν (2). Ὡσαύτως καὶ οἱ ἄνδρες παραταξάτωσαν ἑαυτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ. Καὶ ἐὰν ταῦτα πράξῃτε, ὀνυμὶ ἐμὸν ἐγὼ πατέρα καὶ ἐμὴν μητέρα (3) μὴ ἀδικῆσαι ὑμᾶς· καὶ ἂν ὅν φόρον θέλητε ληφῆσθαι παρ' ὑμῶν καὶ οὐκ ἐλευσόμεθα εἰς τὴν ὑμετέραν γῆν· ἄς δὲ ἂν κρίνατε ἐρίππους ἐξαποστείλατε ἐφ' ἡμᾶς· δίδομεν δὲ κατὰ μῆνα ἐκάστη τῶν πεμπομένων παρ' ὑμῶν ἀντιμισθίαν χρυσίου στατήρα καὶ σιτηρῆσια· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν αὐτὰ μὲν ἀπελεύσονται ἐπὶ τὰ ἴδια, ἄλλας δὲ ἀποστείλατε. Βουλευσάμεναι οὖν ἀντιγράψατε ἡμῖν. Ἐρρωσθε. »

Δεξάμεναι δὲ καὶ ἀναγνοῦσαι τὰ γράμματα Ἀλεξάνδρου καὶ ἐκκλησίαν ἑαυταῖς ποιησάμεναι καὶ βουλευσάμεναι ἀντέγραφον αὐτῷ ταῦτα (4)· α' Ἀμαζόνων αἱ κράτισται καὶ ἡγούμεναι βασιλεῖ Ἀλεξάνδρῳ χαίρειν. Δίδομέν σοι ἐξουσίαν ἔλθεῖν πρὸς ἡμᾶς καὶ θεάσασθαι τὴν ὑμετέραν χώραν· τασσόμεθα δέ σοι κατ' ἐνιαυτὸν δίδομαι χρυσίου τάλαντα ἑκατὸν, καὶ τὰς κρατίστας ἡμῶν πεντακοσίας ἀπεστείλαμέν σοι εἰς τὰ ὄρια εἰς ἀπάντησιν, φερούσας σοι τὰ χρήματα καὶ ἵππους γενναίους ἑκατόν. Αὗται μὲν ἔσονται σοι τὸν ἐνιαυτὸν· ἐὰν δέ τις διακορευθῇ ὑπὸ τινος ἀλλογενοῦς, μενέτω παρ' ἡμῖν· τὰς δὲ λοιπὰς ἐξαπόστειλον· λήψῃ δὲ ἄλλας. Πειθαρχοῦμεν δέ σοι καὶ παρόντι καὶ ἀπόντι· ἀκηκόαμεν γάρ σου τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ἀνδραγαθίας· ἡμεῖς γὰρ οὐ παρὰ

et C. || 10. τρεφ. π. α. om. B; mox ἐξ ἱτη (sic) A. In seqq. pro τὰ ὄρια in cod. est τὰ ὄρη || 11. ἡ ἐγγίζουσα, αὐτῇ.. καταλαμβάνει BC. || 12. καὶ στήσις διὰ βίου A. || 13. πάλιν φύγῃσιν BC. || 14. στεφανοῦμεν.. συντάξῃς oin. B. || 15. ὁρων C.

Cap. XXVI. 1. ὁρίων C. || 2. πολέμου ὄφθῃται ὑμῖν διαβάται εἰς τ. π. ὅ. καὶ ὄφθῃται ὑμῖν B. || (3). ὀνυμὶ πατέρα ἡμῶν Δία καὶ Ἥραν καὶ Ἄρην καὶ Ἀθηναίαν νικηφόρον A; ὀνυμὶ τὴν ἄνω πρόνοιαν C. || 4. Eandem hanc epistolam ad finem huius capituli dabimus secundum codicem C. Subiungemus quæ deinceps in cod. C leguntur, scilicet historiam de Eury-nithra Alexandri stragemate devicto auctor de novo exponit, ita tamen ut alia quædam nova subiungat, quæ codex A et Valerius omnino non habent, cod. B vero in epistola Alexandri ad Olympiadem exponit.

quicumque Amazonas bello deposcent: cujus eventum non satis arbitramur utrique de pari. Quippe ubi Amazonibus auctor generis nostri Mars faverit, mares a feminis cæsi victique majore cum dedecore oppetent vel dilabentur. Ubi vero cum maribus steterit belli fortuna, pudenda res est, si quid hic sexus superatis feminis gloriatur. Hæc tibi igitur, rex, responsa de nobis sunt, quarum si fiduciam probas, obsequium etiam non aspernabere: siquidem te coronamus corona aurea annua, quæ sit ponderis, quanto tu jusseris. Super his quod mavelis scribit: nos enim, si secus sederit, præter amnem in acie deprehendes. »

XXVI. Hisce rex lectis delectatus admodum, sic respondit: « Qui terræ ambitum diligentius mensi sunt, ejusmodi magnitudinem universi trifariam diviserunt, easque partes Asiam vel Europam vel etiam Libyam nominavere. In hisce igitur partibus universis trophæa quoque nostra consistunt: et est pudendum, si quibus nulla omnium obstitit difficultas, a cognitione vestri veluti sub metus infamia declinemus. Quare vestræ sit facultatis, si quid de bello consultetis. Ceteroqui obsequium atque amicitiam diligentibus vicissitudo nostri non displicebit. Neque vero resistentibus exitium gentis et patriæ, neque cedentibus amica hu-

manitas differetur. Progressæ igitur ultra qua lege vultis præter amnem, ad nos venite omnemque multitudinem vestram illic in ordines ponite. Quod ubi fuerit ex forma hujusce præcepti, ego vobis Ammonem patrem meum, atque Junonem, Minervam etiam victricem juro, nihil amplius a vobis exactum iri quam si quid pro viribus offeratis. Mittite sane ad conmilitem mihi strenuas quasque equites, quantas vultis, quibus singulis remuneratio erit minæ auri quinque præter cetera quæ ad hanc magnificentiam congruent. Enimvero istæ quas miseritis, ubi annum nobis obsequium emensæ sint, in propria remittentur, uti pro hisce vicariis destinatis. Super his igitur, ut vobis commodum est, consultate. »

Igitur Amazones motæ rescribunt: « Et dare se regi quam cupiat veniendi facultatem, inspicendi terras suas, et coronare se eum annus talentis sex: quingentas etiam equites destinasse armatas et strenuas ut poposcerit, quæ per annos scilicet permutentur. Quod si qua ex hisce ad sexum suum cesserit, eam se petere ibidem desiderare, inque ejus locum supplementum de gente postulari. Quippe Amazonibus certum esse parere viro absenti, cui cessasse omnium hominum genera didicissent.

τὴν οἰκομένην οἰκοῦμεν, ἣν σὺ ἐπελήλυθας, ὥστε ἀντιποιεῖσθαι πραγμάτων· ἐδόκει δὲ ἡμῖν ἐπὶ τῆς ἰδίας γῆς κατοικεῖν ἡμῶς καὶ πειθαρχεῖν σοι ὡς δεσπότῃ. Ἐρρωσο.

[EADEM E CODICĒ C.]

[Ἐπιστολὴ Ἀμαζόνων σταλεῖσα πρὸς Ἀλέξανδρον.

« Ἀμαζόνων αἱ κράτισται καὶ ἡγούμεναι βασιλεῖ Ἀλεξάνδρῳ χαίρειν. Τὰ μὲν γράμματά σου, Ἀλέξανδρε βασιλεῦ, ἐδεξάμεθα· καὶ ἐδολοποῦν ἡμῖν ὡς τὴν ἡμετέραν καταλαβέσθαι πολλήν ἡθελήσας [οὖν] καὶ μετὰ γυναικείου μαχήσασθαι στίφους· καὶ τοῦτο ἡμεῖς οὐκ ἐπιστομέθα ἐν σοι εἶναι καταθύμιον. Ὅμως ὡς τοῦ κόσμου κυρίῳ καὶ ἡμεῖς ὑπέκειν ἡθελήσαμεν· τασσόμεθα δὲ σοι δοῦναι κατ' ἐνιαυτὸν χρυσίου τάλαντα ἑκατὸν, καὶ τὰς κρατίστας ἐξ ἡμῶν ἀποστέλλομέν σοι πεντακοσίας εἰς συνάντησίν σου, φερούσας καὶ τὰ χρήματα καὶ ἔππους γενναίους ἑκατόν. Αὗται μὲν οὖν ἔσονται τοι τὸν ἐνιαυτὸν, εἰ τις δ' ἂν διακορεσθῇ ὑπὸ τίνος ἀλλογενοῦς, μενέτω παρ' ὑμῖν· τὰς δὲ λοιπὰς ἐξαποστέλλων, ὡς γράφεις ἡμῖν, λήψῃ ἄλλας. Πειθαρχοῦμέν σοι οὖν καὶ παρόντι καὶ ἀπόντι· ἀκηκόαμεν γάρ σου τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ἀνδραγαθίας· ἡμεῖς γὰρ οὐκ ἔσμεν παρὰ τὴν οἰκουμένην οἰκῆσαι· ἐλήλυθας δὲ ἡμῖν ὡς δεσπότης, ὥστε ἀντιποιεῖσθαι περὶ ἡμῶν. Καὶ τὰ μὲν ἡμῶν εὐτελεῖ ἀπεστελαιμέν σοι δῶρα σὺν τοῖς ἔτησι τοῖς φόροις. Δέξαι οὖν ταῦτα καὶ τὸν καθ' ἡμῶν θυμὸν σου ἀπόστρεψον· καὶ ὁ μετὰ πλήθους ἀνδρῶν μαχησάμενος καὶ νικητὴς κρατίστος τοῖς πᾶσιν ἀναδειχθεὶς, μὴ θελήσειας καὶ γυναικείῳ χρήσασθαι αἵματι. Ἀδελὰ τὰ τῆς τύχης συναντήματα, καὶ μήπω τὸ περιδότητον τῶν ἀνδραγαθημάτων σοῦ ἐν γυναικείᾳ ἀπολέσειας μάχῃ. Ἐπὰν δὲ διελθῶν καὶ τῷ ἡμετέρῳ ὀχυρώματι μὴ ἰσχύσειας πείσαι, αἰσχύνη σοι ἀπράκτιω ἐπιστρέφοντι. Ἐπὶ τοῦτο δεόμεθά σου, ὡ δέσποτα, ἡμῶν μὴ ὑπερβῆς τὴν βουλὴν· ὡς γὰρ δοῦλαι πισταὶ τῷ ἡμετέρῳ δεσπότῃ τεταρῆκαμεν τὰ συμβησόμενα δηλὰ σοι ποιῆσαι· εἰκόνα δὲ σὴν ἐξαπόστειλον ἡμῖν, ἥπερ τὸ σέβας ἀντί σου ποιησόμεθα. Ἐρρωσο ὁ ἡμέτερος δεσπότης. »

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ταύτην δεξάμενος τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀναγνοὺς, ἅμα μὲν τὰ δῶρα θεασάμενος, ἅμα δὲ καὶ φόρους χρόνων τριῶν, τὴν τε τῶν γυναικῶν θῆαν καὶ τὴν εἰς αὐτὰς σύνεσιν, ἐθαύμασε τοῦ τε κάλλους τὸ μέγεθος καὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν. Τὸ δόρυ οὖν αὐτοῦ ἐξαποστείλας εἶπεν· « Ἔστω ὑμῖν τοῦτο ἀντί Ἀλεξάνδρου. »

Καὶ δὴ τῶν ἐκεῖσε διελθῶν Ἀλεξάνδρος, τῷ Εὐρυμίθρῃ τῷ ἄρχοντι τῶν Βελσυρῶν (in antecc. erat Βελρύκων) ἤκε πολεμίσων, ὡς μὴ ὑποκύψαντι δουλικῶς τῷ Μακεδονικῷ κράτει. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Εὐρυμίθρης τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀναλαβόμενος ἄνδρας ὥσει χιλιάδας ὀκτακοσίας πρὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου παράταξιν ὄρμησεν. Ἐγγίσας δὲ πρὸς τὰς προφυλακὰς Ἀλεξάνδρου, ἐθεάθη ὑπ' αὐτῶν, καὶ δὴλα τῷ Ἀλεξάνδρῳ τὰ περὶ Εὐ-

ρυμίθρην ἐγένετο. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὰς προφυλακὰς αὐτοῦ δυναμώσας, καὶ εἰς πλῆθος χιλιάδων οὐκ ὀλίγων αὐτὰς ποιήσας πάντας χρυσόις τεθωρακισμένους θώραξι, ταῖς πιστευθείσαις φυλακαῖς παραμένειν προσέταξε, Σέλευκον δὲ τοῦ στίφους ἡγεῖσθαι διωρίσατο. Ὁ οὖν Εὐρυμίθρης τῇ προλαβούσῃ νυκτὶ κατασκόπους εἰς τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀπέστειλε φασάτον· οἵτινες κατασκοπήσαντες ἐπανήκον, « Μηδεμίαν, εἰπόντες, μυνεῖαν ἡμῶν ἔχουσιν οἱ περὶ Ἀλεξάνδρου. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐστρατοπεδοπλήσατο στρατιὰν ἀνέκαστον. Οἱ δὲ περὶ Εὐρυμίθρην βουλὴν τοιαύτην ἔδωκαν· « Οὐ δυνήσόμεθα, ὦ Εὐρυμίθρη, πρὸς Ἀλέξανδρον ἀντιπαράταξασθαι, εἰ μὴ τὰς προφυλακὰς προκαταλάβομεν ἀθρόως· αὐτοὶς πόλεμον ἐπιρρίψομεν· τῷ οὖν ἀπροσδοκῆται ὁρηθέντες συντάγματι καὶ συναντήματι, φυγῇ χρήσονται, ἕκαστος περιποιούμενος τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν. » Ταῦτα δὲ ἐβουλεύσαντο μήπω τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου νοήσαντες ἐνεδρῶν. Κυκλοῦσιν οὖν τὰς προφυλακὰς Ἀλεξάνδρου νυκτὸς ἐπιθάντες, τὸ δοκεῖν ἀσυντάκτους πάντας θηρεύσαι. Ὡς δὲ τὰς παρατάξεις ἐθεάσαντο Ἀλεξάνδρου, τὰ πρὸς πόλεμον ἐπιλαθόμενοι, τὰ πρὸς φυγὴν ἤρξαντο δυσανασχετεῖν. Ὡς δὲ καὶ Σέλευκος ἐπὶ τούτοις ἐκτείνει τὴν φάλαγγα, παρευθὺς πάντες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, ὡς πληρωθῆναι τὸ Ὀμηρικὸν ῥητὸν ἐν αὐτοῖς· « Ἐπέβη μὲν ὡς λέων, ἀνέβη δὲ ὡς ἔλφος. » Ἐπιδραμόντες δὲ οἱ περὶ Σέλευκον, καὶ τὸν Εὐρυμίθρην προκαταλάβοντες, οὐς μὲν ἀνείλκον, οὐς δὲ κατεδίωξαν ὅπως αὐτῶν δδὼν ἡμερῶν πεντήκοντα, μέχρις ὁρέων δύο τῶν μεγάλων ἐν τῷ ἀφανεῖ κόσμῳ, καὶ προσηγόρευον Μαζοὺς τοῦ Βορρᾶ. Ἐκεῖς οὖν εἰσελθόντας οὐκ ἔτι αὐτοὺς κατεδίωξαν. Ἰδὼν δὲ Ἀλέξανδρος τὰ δύο ὄρη ἐκεῖνα ἐπιτήδεα εἶναι εἰς ἀποκλεισμόν τῆς ἐξόδου αὐτῶν, ἐκεῖσε τε παραμείνας, τὸ θεῖον ἐξίλευστο, ὅπως συνελθόντα τὰ ὄρη τὴν τούτων διακωλύσωσιν ἐξοδόν. Στάς δὲ ἤζατο οὕτως ἐπὶ τῶν· « Θεὸς ὁ καὶ κύριε πάσης τῆς κτίσεως, ὁ τῷ λόγῳ σου δημιουργήσας τὰ σύμπαντα, καὶ οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ τὴν θάλασσαν· ἀδυνατεῖ δὲ οὐδὲν σοι, ὡς γὰρ δοῦλα πάντα ὑπέκειν τῷ λόγῳ τοῦ προστάγματός σου· εἶπας γὰρ καὶ ἐκτίσθησαν, ἐνετείλω καὶ ἐγεννήθησαν· σὺ εἰ μόνος αἰώνιος, ἀνάρχος, ἀόρατος θεός, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν σου· ἐπὶ γὰρ τῷ σῶ ὄνόματι καὶ θελήματι κἀγὼ ἐποίησα καὶ ἡθελήσας, καὶ ἔδωκα ἐν τῇ χειρὶ μου τὸν σύμπαντα κόσμον· παρακαλῶ οὖν τὸ πολυύμνητόν σου ὄνομα καὶ τήνδε μου τὴν δέησιν πληρῶσαι, καὶ τὰ δύο ὄρη ταῦτα θέλῃσον συνεισελθεῖν, καθὼς ἡτησάμην σε, καὶ μὴ παραβλέψῃς με τὸν ἄθλιον τεταρῆκά ἐπὶ σε. » Καὶ παραχρῆμα συνῆλθον τὰ ὄρη ἀλλήλοισι ὡς ἀπὸ δέκα (16' cod. B.) πηγῶν, ἱσταμένα τὸ πρότερον** (antea separati montes 46 cubitorum spatio, sec. cod. B. c. 29). Ἀλέξανδρος δὲ θεασάμενος τὸ γεγονός, τὸ θεῖον ἐδόξασε, καὶ ὠκοδόμησε πύλας χαλκείας, καὶ τὸν στενὸν τόπον τῶν δύο ὁρέων ἡσφαλίσατο, καὶ περιέχρισεν αὐτὰς ἀσκήτῳ (ἀσβέστῳ?). Ἡ δὲ φύσις τοῦ ἀσκήτου οὐτε πυρὶ καίεται

οὕτε σιδήρῳ προσάπτεται. Ἐνδοθεν δὲ τῶν πυλῶν καὶ μέχρι τῆς ἐφυρνωρίας βάτον ἐφύτευσε, ἥτις ἀρδευθεῖσα τοῖς ὄρεσιν ὑπερήμασεν. Ἐκείσε οὖν ὁ Ἀλέξανδρος πρότερον πρὶν κλεισθῆναι τὰ ὄρη, εἴκοσι δύο βασιλεῖς ἐναποκλείστους ἐποίησε σὺν τοῖς μετ' αὐτῶν ἔθνεσιν ἐν τοῖς πέρασι τοῦ βορρᾶ, τὰς μὲν πύλας Κασπίας ὀνομάσας, τὰ δὲ ὄρη Μαζοῦς· τὰ δὲ ὀνόματα τῶν ἐθνῶν ἦσαν ταῦτα· Γῶθ, Μαγῶθ, Ἀνουοί, Ἐγεῖς, Ἐξενάχ, Διφάρ, Φωτιναῖοι, Φαριζαῖοι, Ζαρμαντιανοί, Χαλόνιοι, Ἀγριμάρδοι, Ἀνούφαοι, Θαρδαῖοι, Ἀλανεῖς, Φισολονικαῖοι, Σαλταρίοι καὶ οἱ ἔθνη. Ταῦτα ἦσαν τὰ ἔθνη, ἃ καθεστήκασιν ἔνδον τῶν πυλῶν ὥνπερ ἐπῆξεν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς διὰ τὴν τούτων ἀκαθαρσίαν· ἥσιον γὰρ μυσαρὰ καὶ κίβδηλα, κύνας, μῦας, ὄφεις, νεκρῶν σάρκας, ἐμβροῦα τε τὰ οὐ τελείως γεννηθέντα, ὁμοῖως καὶ τοὺς νεκροὺς αὐτῶν ἥσιον. Ταῦτα δὲ πάντα θεασάμενος Ἀλέ-

ξανδρος ὁ βασιλεὺς, καὶ δεδοικώς μήποτε ἐξέλθωσιν εἰς τὴν οἰκουμένην, κατακλείστους αὐτοὺς ἐποίησε· καὶ τῶν ἐκείσε παρῆλθεν.]

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Τούτων δὲ διαπεμπομένων γράφει Ἀλέξανδρος τὰ πεπραγμένα τῇ αὐτοῦ μητρὶ Ὀλυμπιάδι οὕτω· «Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος τῇ γλυκυτάτῃ μου μητρὶ Ὀλυμπιάδι χαίρειν. Ταῖς Ἀμαζόσι παραταξάμενος (1) τὴν πορείαν ἐποιοῦμην πρὸς τὸν Πρύτανιν ποταμὸν· παραγεγόμενος δὲ ἐπὶ τὰ προάστεια, εἶδον ποταμὸν ἐκεῖ θηριώδη τελειὸν ὄντα, σπρόδρα δὲ εἰς ἀθυμίαν ἤλθον οἱ στρατιῶται· τῆς γὰρ ἡμέρας ᾗδ' ἡμεραζούσης ἐγένετο (2) ἐξαίφνης σκοτεινὸς ἀὴρ καὶ ζεζοφώμενος· οὐ γὰρ ἐπαύσατο ὁ ὑετός ἐπὶ τῆς γῆς, πολλοὶ δὲ τῶν πεζῶν τοὺς

Cap. XXVII. In sequentibus narrationis adornatio in aliis libris alia est. Apud *Valerium* post epistolam Amazonum legitur narratio de itinere in regionem Prasiacam ad Hypanim fluv.; deinde afferuntur literæ Aristotelis; tum paucis interjectis, incipit litera Alexandri ad Olympiadem. — *Codex A* eorum, quæ apud *Valerium* epistolam antecedit, habet nihil, ipsam autem Alexandri epistolam eandem exhibet ejusdemque ambitus atque *Valerius*. — *Codex B*, sicuti *A*, post Amazonum epistolam statim ponit epistolam Alexandri, ita tamen ut in priore ejus parte memoret iter ad Hypanim, quod h. l. bene ignorat *A*, *Valerius* autem præmiserat epistolæ; deinde omittit *B* ea quæ *A* et *Valerius* de stelis *Herculis* in epistola memorant; denique in fine literæ adjicit narrationem de populis impiis, quos intra montes *Caspios* *Alexander* incluserit. Quæ quomodo *codex C* exponat jam vidimus. Apud *Valerium* et in *cod. A* de his nihil legitur. — *Codex C* eadem fere eodem ordine iisdemque plerumque verbis narrat, quæ leguntur in *cod. B*, non tamen sub forma epistolæ, sed suis historicis verbis omnia ista exponit, ac deinde addit epistolam quæ *Alexander* res gestas suas inde a *Poro* certamine singulari devicto usque ad adventum in *Babylonem* urbem paucis recenset. Huncce ordinem ipsa rerum ratio sibi postulat. In antiquioribus codicibus epistolæ, quum non repellant jam narrata, sed nova plurima præbeant, in ipsius narrationis locum succedunt, ideoque palam faciunt miracula ista primum epistolis separatim conscripta esse, easque epistolas, uti erant, deinceps in historiam nostram receptas esse; denique ab aliis eas in narrationem historici dissolutas esse, novasque additas literas, narrationis capita paucis complectentes. || 1. In *cod. A* initium epistolæ hoc est: «Περὶ (ὡς *cod.*) μὲν τῶν ἐν ἀρχῇ κατασταθέντων ἡμῖν [τῶν] κατὰ τὴν Ἀσίαν πραγμάτων πέπεισμαί σε εἶδέναι ἐκ τῶν παρ' ἡμῶν (ἡμῖν *cod.*) γραφέντων· ἐδόκει δὲ καὶ περὶ τῆς ἀνω πορείας βέλτιον δηλώσαι σοι. Ποιησάμενος γὰρ πορείαν ἐπὶ Βαβυλῶνα καὶ ἀναλαβὼν τῶν δυνάμεων μάστιγα χιλιᾶδες οὐβ', πάλιν ἐποισάμεν ἄλλην πορείαν, καὶ παραγεγόμενος ἀνὰ παρασάγγας * ἤλθον ἐπὶ τὰς Ἡρακλέους στήλας ἐν ἡμέραις κε'. ἔρρασαν γὰρ τὸν Ἡρακλέα ὄρους ποιῆσαι ἐν τῇ χώρᾳ, ἐν ᾗ ἐπορεύετο, στήλας β', τὴν μὲν χρυσὴν τὴν δὲ ἀργυρὴν, τὸ μὲν ὕψος πηχῶν ιγ', τὸ δὲ πλάτος πηχῶν β'. Ἐμοῦ δὲ μὴ πιστεύσαντας εἰ εἰσι σφυρήλατοι, ἐδόξε μοι θύσαι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ ἐκτρυπῆσαι μίαν τῶν στήλων· ἐράνῃ δὲ μοι ὁλόχευρος. Ἐγένετο δὲ μοι πάλιν ἀναπληρωῆσαι τὸ τρύπημα, καὶ εὐρέθησαν χρυσοὶ ἀπ' ἀναλωθῆναι. Ἐντεῦθεν δὲ ἀναξενυνύων δι' ἐρήμου καὶ κρημνῶδους χώρας ὑπὸ τῆς ὀμίχλης οὐκ ἦν ἰδεῖν τὸν παραστώτα ὅστις ποτὲ ἐστίν. Περὶ μὲν οὖν τὸν τόπον ταῦτα· ἐβαδίζομεν δὲ ἀνὰ παρασάγγας * δι' ἡμερῶν ε', καὶ ἤκομεν ἐν ἡμέραις ζ' ἐπὶ τὸν καλούμενον Θερμόδοντα ποταμὸν, ὃς ἐξερεύεται (διεέρχεται, v. ἐρεύεται διελθὼν?) χώραν πεδινήν καὶ εὐδαίμονα· ὧδε δὲ ὄκουν Ἀμαζόνιδες γυναῖκες etc., ut in *cod. B*, nisi quod multis locis mancus est *cod. A*. || 2. ἐγέ-

XXVII. (*) His acceptis, *Alexander* iter in Prasiacam inde pervertit, quæ quidem ejus militi peregrinatio labori admodum et plurimi periculi fuit. Nam ætatis ferme jam medio, repentini imbres fluxere adeo vehementes atque continui, ut non solum vis animalium deperiret, et quæcumque usui sunt ad militiam putrefierent, verum ipsas etiam per indigentiam calciamentorum pedum plurima perniciēs inferretur: quippe ubi nudo vestigio per loca aspera humidaque perpeti labore traherentur. Neque vero id sub isdem imbris adeo molestum, quam redeuntibus in naturam temporis solibus fuit: quamvis intemperie illa et tonitruum plurimum et jactus fulminum crebros experti essent. Nam et voces incertas resonantes audierant, et portentuosissima plurima ejusmodi experti erant. Ubi vero jam ad Prasiacam adventabant,

Hypanimque (*Trypanim* *cod. Med. Prylanim* græca) flumen, quod dispescit hujusmodi conlimitia, transierant, conperit ibidem super magnitudine ejus gentis ac regis potentia, qui Prasiacæ potiretur. Quippe ista Prasiaca propter oceanum sita, quo de reliqua hominum turba semioter, hoc ad multitudinem quoque largius vivit. Addebat autem fama tot elephantorum etiam milia esse regi, quot apud alios plerumque super hominibus mentiatur. His igitur conpertis, *Alexander* limitem hujusmodi loci sensim legens, civitates ejus invadere ac ditioni suæ vindicare non negligit, et sacrificia diis immortalibus facit.

Quæ cum maxime persequeretur, ab *Aristotele* epistolam sumit scriptam in hunc modum. «Per mihi difficile est eligere vel laudare, *Alexander* mi, ex hisce omnibus aliquid,

(*) In *cod. Reg. 4880* post Amazonum epistolam interponitur locus *Josephi* (*Ant. Jud. XI, 3, 3 — 8, 6 extr.*): «*Alexander* autem ad *Syriam* veniens *Damascum* cepit (ut *Josephus* sc. ait). Subjugata *Sidone* *Tyrum* obsidebat: literas vero ad principem sacerdotum *Judeorum* misit invitantes eum auxilium sibi mittere et venalia exercitus præparare, etc. etc. » Quibus in fine subijcit: «*Et hæc quidem Josephus refert.* » Deinde sequitur excerptum ex *Orosio*: «*Orosius presbyter de eo sic ait: Igitur Alexander patri successit in regnum, etc. etc.* » Omnia exscripsit quæ libro tertio *Orosius* de *Alexandro* tradit.

πόδας ἐξήλθον (3), καὶ ἀστραπαὶ καὶ κεραυνοὶ ἐπιπτον (4). Μελλόντων δὲ ἡμῶν διαβαίνειν τὸν ποταμὸν τὸν καλούμενον Πρύτανιν (5) συνέβη πολλοὺς ἀναιρεθῆναι τῶν ἐγγυρίων ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν (6). Ἐκείθεν ἤλθομεν ἐπὶ τὸν καλούμενον Θερόδοντα ποταμὸν, ὃς ἐξέρχεται χώραν πεδινήν καὶ εὐδαίμονα ἐν ᾗ οἰκοῦσιν Ἀμαζόνες (7) γυναῖκες τῷ μεγέθει ὑπερέχουσαι καθ' ὑπερβολὴν ἐτέρων γυναικῶν [καὶ] κάλλει καὶ εὐρωστίαις, σπουδαῖαι εἰς τὸ πολεμεῖν (8), ἐσθῆτας δὲ φοροῦσαι ἀνδρῶν· ὅπλοις δὲ ἐρχντο ἀργυρεῖς ἀξίνας· σίδηρος δὲ καὶ χαλκός οὐκ ἦν παρ' αὐταῖς· ἦσαν δὲ συνέσει καὶ ἀγγινοῖς κεκοσμημέναι (9). Παραβαλλόντων δὲ ἡμῶν παρὰ τὸν

ποταμὸν ἐνθα Ἀμαζόνες οἰκοῦσιν· ἐστὶ (10) δὲ ὁ ποταμὸς μέγας καὶ ἀδιάβατος, ἔχει δὲ καὶ θηρία πολλὰ (11)· αὐταὶ οὖν διαβάσαι παρετάξαντο ἡμῖν. Ἡμεῖς δὲ δι' ἐπιστολῶν ἐπέισαμεν αὐτάς ὑποταγῆναι ἡμῖν.

ΚΕΦ. ΚΗ'.

« Καὶ λαβόντες παρ' αὐτῶν φόρους ἐνεχωρήσαμεν ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν εἰς τὸν Τένοντα ποταμὸν (1)· καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἤλθομεν ἐπὶ τὸν Ἀτλαντα (2) ποταμὸν. Ἐκεῖ δὲ οὐκ ἦν ὄρεα οὔτε τὴν γῆν οὔτε τὸν οὐρανόν· ἦν δὲ ἔθνη πολλὰ καὶ παντοδαπὰ ἐκεῖ κατοικοῦντα· εἶδομεν δὲ καὶ ἀκεφάλους (3) ἀνθρώπους, οἵτινες ὀφθαλμοὺς εἰ-

νετο.. Ἐξοφώμενος addidi ex C. || 3. διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀνυποδούτους add. C. || 4. ὥστε φωνὰς περιτρέχειν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν add. C. || 5. *Hypanim recte* Valerius. || 6. addit C: Ἐπυνθάνετο δὲ Ἀλέξανδρος τῶν ἐγγυρίων τὸ (ἐν τῷ cod.) περὶ τὸν Ὠκεανὸν ποταμὸν. Ἀπεκρίναντο ἐκείνοι λέγοντες αὐτῷ· « Βασιλεῦ, τοῦτον οὐ δύνασαι περᾶσαι διὰ τὸ ἀπειρον εἶναι· μόνον εἰδομέν σοι ἐλέφαντας περιφανεῖς πεντακοσίους καὶ ἄρματα [καὶ στρατιωτῶν?] μυριάδας ὅσας βούλεις λαβεῖν. » Ἀκούσας δὲ ταῦτα Ἀλέξανδρος προενέυστο (?) εἰς τὴν παραποταμίαν, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ πεπόμπασιν ἀξιοῦντες αὐτοὺς ὡς φίλους ὑπάρχειν αὐτῷ (ἔξισυντας αὐτὸν φίλον ὑπ. αὐτοῖς?). || 7. αἱ ἑτεραι Ἀμαζονίδες C. || 8. εἰς τ. π. om. B. || 9. τεταγμέναι AC. || 10. B. ἐστὶ δὲ θηρίων πλῆθος καὶ ὁ ποταμὸς μέγας ἀδιάβατος C. || 11. θηρίων πλῆθος καὶ λίθων μεγάλων C.

Cap. XXVIII. 1. Cod. A sic... εἰς τὴν ἑρ. θάλασσαν ἐπὶ τὸν στενὸν τόπον· Ἦν δὲ ἐκ δεξιῶν τόπος καὶ ὄρος ὑψηλόν, τὸ δὲ ἀρσετερον ἢ θάλασσα ἐπέκλυζεν. Θύσαντες δὲ τῷ Ποσειδῶνι ἵππους πολλοὺς, καὶ ἀναπαυσάμενοι ἀνεξέβημεν καὶ ἤλθομεν ἐπὶ τὸν Ἀτλαντα ποταμὸν. || 2. Ἀτλαν C. Πράτιον B. || 3. sic C; κυνοκέφαλους B A; nonnulla excidisse videntur, uti conjicias

quæ te in ista militia gessisse cognovi : eamque mihi esse sententiam Jovem testem facio Neptunumque. Quare diis primum immortalibus deabusque ago gratias competentes, quod emenso tibi hasce periculi difficultates gratulationem potius quam solatium scribo. Quippe quem sciam non bellorum modo discrimina evasisse, verum temporum quoque et cæli difficultatibus non cessasse. Ex quibus colligere admodum facile esse ambigendum, utrum te prudentiæ viribus, an tolerantia fortitudinisque magis prædicem. Certe illud tibi jam Homericum adest, quod illic sapientissimus gloriatur :

Multigenasque urbes hominum moresque notavi.

Quis enim prædicationis finis istud capit, XXX ferme vix annos emensum te orientis omnis occidentisque dominari? Bactra te vidit, Æthiopia salutavit, Scythiæ tremuerunt, quodque uno ille versu percucurrit,

Quique novum cernunt Hyperiona, qui que cadentem.

Neque enim quemquam non aut cæsum audivimus, aut supplicentem. » Hæc quidem Aristoteles.]

At vero Alexander collecto exercitu iter ad Babyloniam convertit, in qua susceptus honoratissime, et sacrificia diis immortalibus representat, et certamen gymnasticum concelebrat : atque inde jam pacificum iter cæptans hisce litteris ad Olympiadem matrem suam scribit.

« Super has quidem quas in principiis egerimus ad Asiam usque expeditiones, omnia tibi nota sunt, mater mi. Æquum tamen fuit et de insequentibus te facere certiore.

« Profectus quippe a Babylone una cum his quos magis strenuos in exercitu habebam, quæ quidem collecta sunt centum milia, in ulteriora regionum animum intendi, pervenique ad Herculis stelas non minus itinere dierum ferme nonaginta quinque, fama de Hercule sic loquente, quod hasce metas peregrinationis suæ fixerit deus ille, qui et duas

stelas, id est, titulos sui quosdam ibidem reliquerit, quorum unus ex auro, alter vero argenteus habeatur. Sed enim altitudo eorum est titulorum cubitis ferme quindecim, crassitudo vero in cubitis duobus. Hanc molem metalli quoniam non facile erat credere solido auro esse, periculum ejus rei facere non omisi. Quare moratus ibidem diebus aliquantis reficiendo scilicet militi, sacrificatusque deo Herculi, titulum illum aureum qua potui rimatus sum foramine per omnem crassitudinem elaborato, neque claudicare fidem crassitudinis ejus inveni. Sed cum cavernam illam replere religiosum mihi videretur, ad supplementum ejus quingentis auri talentis opus fuit. »

« Hinc ergo per deserta redeuntēs, multa prærupta ejusmodi incidimus loca, quæ obsessa crassioribus nubibus nebulosisve, omnem omnino aspectum hominis sustulerant ac diei. Septem denique dierum itinere per has tenebras exanclato, tandem Thermodonti supervenimus flumini haud cuiquam secundo ex magnitudine, sed enim per plana et opipara loca magno agmine pervaganfi. Propter hunc Thermodonta genus Amazonum colit, mulieres magnitudine corporis pariter ac pulchritudine cetera hominum genera supervecæ, amicæ vero ut in picturis est visere unimamas, et omnis hisce ferme amictus est arma vel ferrum. Igitur cum haud procul his ageremus, ipsarum quidem potiri haud facile erat, utrumque nostrum a congressu magnitudine fluminis dispertiente. Sed præter illius agmen, bestia quoque nonnullæ asperitatesque impedimento erant. At enim comperto illæ quod ceteræ quoque Amazones de nostra amicitia cæptassent, ipsæ etiam periculi causam donis a nobis et obsequiis redemerunt.

XXVIII. « Itemque indidem ad Rubrum mare venimus, quorum locorum dextra quidem perasperis inviisque montibus recta est, læva vero mari Rubro latius fusa. Illic autem

χον ἐν τῷ στήθει καὶ τὸ στόμα, ἐτέρους δὲ ἀνδρας ἐξά-
χειρας καὶ ταυροπροσώπους καὶ τραγλοδύτας καὶ ἱμν-
τόποδας, ἀγρίους ἀνθρώπους, ἄλλους δὲ δασεῖς ὡς αἴ-
γας, καὶ λεοντοπροσώπους, καὶ θηρία πάντα ποικίλα
καὶ διάφορα εἰς ὄρασιν. Ἀπὸ δὲ τοῦ ποταμοῦ (1) ἐκείνου
ἀποπλεῦσαντες ἤλθομεν εἰς νῆσόν τινα μεγάλην ἀπέ-
χουσαν ἀπὸ τῆς γῆς σταδίους ἑκατὸν πεντήκοντα (2) καὶ
εὗρομεν ἐκεῖ πόλιν τοῦ ἡλίου· πύργοι δὲ ἦσαν δώδεκα
(3) χρυσῷ καὶ σμαράγδῳ ὠκοδομημένοι (7). Καὶ τὸ
τεῖχος τῆς πόλεως ἦν ἐξ λίθων Ἰνδικῶν (8)· ἥς καὶ τὸ
περίμετρον ἦν ὥσει σταδίων ἑκατὸν εἰκοσι· ἐν μέσῳ
δὲ ταύτης ἦν βωμὸς χρυσῷ καὶ σμαράγδῳ ὠκοδομη-
μένος (9), ἔχων ἀναβαθμούς ἐπτά (10)· ἐπάνω δὲ ἴστατο
ἄρμα ἵππων καὶ ἱππηλάτης ἐκ χρυσοῦ καὶ σμαράγδου·
ἰδεῖν δὲ αὐτὰ (11) οὐκ ἦν βράδιον διὰ τὴν ὁμίχλην. Ὁ δὲ
ἱερεὺς τοῦ ἡλίου Αἰθίοψ ἦν βυσσὸν καθαρὰν ἐστολι-
σμένος. Ἐλάλησεν ἡμῖν βαρβαρικῇ φωνῇ, ὥστε ἀνα-
χωρεῖν ἡμᾶς τοῦ τόπου ἐκείνου. Καὶ ἀναχωρήσαντες
ἐκείθεν περιεπατήσαμεν ὁδὸν ἡμερῶν ἐπτά (12). Ἐῖτα
εὗρομεν σκότος, ἀλλ' οὐδὲ πῦρ ἐφαίνετο ἐν τοῖς τόποις
ἐκείνοις. Ἀναχωρήσαντες οὖν ἐκείθεν ἤλθομεν (13) εἰς

Λύσου λιμένα, καὶ εὗρομεν ὅρος ὑψηλόν, ἐν ᾧ ἀνθρώπων
καὶ εἶδον οἰκίας καλὰς χρυσοῦ καὶ ἀργύρου γεμούσας·
εἶδον δὲ καὶ περιβολὸν μέγαν ἐκ λίθου σαπφείρου,
ἔχοντα ἀναβαθμούς ρν' καὶ ἀνωθεν ἱερὸν στοργγύλον
ἔχον στόλους ζ' (14) σαπφείρου, καὶ ἀναβαθμούς ρ'· ἔσω-
θεν δὲ καὶ ἔξωθεν ἀνδριάντες ἡμίθειοι ἀναγεγλυμμένοι
ἦσαν, Βάκχαι καὶ Σάτυροι καὶ Μῦστιδες (15)· ὁ δὲ πρε-
σβύτης Μάρων ἐπὶ ὑποζυγίου ἦν καθήμενος· μέσον δὲ
τοῦ ναοῦ ἔκειτο κλίνη χρυσοσφυρήλατος (16) ἐστρωμένη,
ἐν ᾗ ἦν ἀνακείμενος ἀνὴρ περιβεβλημένος σινδόνα (17)
βαμβυκίνην· καὶ τὴν μὲν μορφὴν αὐτοῦ οὐκ εἶδον· ἦν
γὰρ περικεκαλυμμένος· τὸ δὲ σθένος αὐτοῦ καὶ τὸ μέ-
γεθος (18) ἔβλεπον. Ἦν δὲ ἐν μέσῳ τοῦ ναοῦ θύλας
χρυσίου λιτρῶν ἑκατὸν, καὶ στέφανος χρυσοῦς κρεμά-
μενος διαυγής· ἀπὸ πυρὸς ἦν λίθος τίμιος φῶς ἐμ-
φαίων ἐν θύρῳ τῶ ναῷ ἐκείνῳ. Ἦν δὲ καὶ ὀργυγοτρο-
φεῖον χρυσοῦν κρεμάμενον ἐκ τῆς ὀροφῆς, ἐν ᾧ ἦν ὄρε-
ον ἡλίκον περιστέρῳ, καὶ ὥσπερ ἀνθρωπίνῃ φωνῇ
Ἑλληνικῇ ἐδόξέ μοι καὶ φησιν· « Ἀλλέξανδρε, παῦσαι
λοιπὸν τῷ θεῷ ἀντιτασσόμενος, καὶ ὑπόστρεφε εἰς τὰ
ἴδια μέλθρα καὶ μὴ προπετιέου ἀναβαίνειν εἰς οὐ-

ex margine cod. Valerii (N° 4880), ubi annotatur hocce : *cynocephali scilicet caninis rictibus homines vultuati, alii
absque capitibus oris omnem usum pectoribus praesentantes, oculos auresque et quidquid hominem integrat.*
|| 4. τόπου Α. || 5. σταδίους ἐπτά, 8 λέγεται μίλιον ἐν C. || 6. 15 Α. || 7. περιεκοσμημένοι C. || 8. ἦν Ἰνδικὸν B; Ἰνδικὸν ἦν ἐξ
λίθων Ἰνδικῶν C. In seqq. verba ἥς καί... ἐν μέσῳ δὲ suppl. ex C. || 9. ἀπὸ χρυσοῦ καὶ σμαράγδου περιεκοσμημένος C. ||
10. 8 C. || 11. sic A; αὐτὸν B; τὸν ἱππηλάτην C; pro ὁμ. conj. μαρμαρυγὴν || 12. διὰ σκότους add. C, pergens: ἔπει δὲ εὗρισκαν
φῶς ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις πάλιν ἀναχωρήσαντες etc. || 13. brevior cod. A: ἤλθομεν εἰς τὸν Τάναϊν ποταμὸν, 8ς παραρρεῖ τὴν
Ἀσίαν καὶ τὴν Εὐρώπην. καὶ ἤλθομεν εἰς τὰ Κύρου βασίλεια καὶ Ξέρξου, καὶ κατελάβομεν πολλὰς καὶ σπουδαίας οἰκίας χρυσοῦ
καὶ ἀργύρου γεμούσας καὶ ἐπίσημα ποτήρια (τε) πολλὰ καὶ ἄλλα σπουδαῖα. ἦν δὲ ὁ οἶκος μέγας προμήκης, οὗ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς
εἰθιστο χρηματίζειν. ἐν ᾧ ἔφασαν ὄρνεια etc. Cod. B et C. eadem his narrat, || 14. ἔχον στόλους σαπφείρινους κύκλω ρ' C.
rectius puto. || 15. καὶ μῦστιδες.. καθήμενος add. ex C. || 16. χρυσοσφύρητος B. χρυσοσφύριστος C. || 17. στόλῳ C. || 18. καὶ τὴν

factis Neptuno sacris immolatisque equis ritu praesenti, die
secuta alio, quam veneramus, itinere repedamus; suiteque
operis pretium illas quoque nosse regiones. Multa enim ho-
minum genera et invisitata sunt nobis cognita, quorum vel
maxime nobis admirationi fuit videntibus homines absque
capitibus corporatos. Namque his hominibus oculi pecto-
ribus inhaerentes atque os omne ceteraque oris in parte
corporis situm plurimum mirabamur. Illic et Troglodytas
offendimus, qui subter terram domiciliis scalpitis ac fossis ad
seppentium instar successus sibi et habitacula laboravere.
Quid ergo exim minus visere esset? Tellurem quandam si-
tam velut in medio mari aestimato longius quam unius diei
navigatione separatam. Eo navigatione contendimus. Rep-
perimus in illa insula civitatem, quae solis esse diceretur,
ambitus spatio non minus sexaginta stadiis circumscriptam.
Sed enim e medio civitatis constructo quodam et congesto
in loco currus aureus visabatur una scilicet equis atque in-
sessor aureo laborare. Is omnis labor de auri materia et
smaragdi fuit. Mira autem opificinae majestas, nec ulli in
orbe terrarum operi facile contendenda. Enimvero isti
regioni cum adesset sacerdos Aethiops, eo praesente soli
religiosius operatus sum. Ac sic revertentes locorumne
an temporis tenebras profundas offendimus. Unde cum ra-

tio ipsa suasisset ibidem mansitare et reficiendis nostris et
rursus sacrificiis persolvendis deo soli, quod nullum omnino
ignem ex quo luminis foret copia inveniremus, abscedere
indidem confirmavimus. Tum vero divinum quoddam
auxilium demorantibus praevinentes nobis quasdam effi-
gies numinum cernere fuit cum luminibus lampadarum
quas a materia argenti eminus aestimabamus, atque ita
victi ductique Tanaim usque fluvium supervenimus. Is
Tanais e septemtrionis partibus in Caspium inare profluens
Asiam fertur Europamque discernere. Laeva igitur ejus iti-
nere permenso ad Xerxis regna pervenimus, quae post ha-
bita Cyri sunt ac nominata, ibique multa opum regiarum
ac divitiarum offendimus. Nam et aedem quandam ad spe-
ciem graeci operis illic magnificentissimam viseres, inque
ea aede etiam responsa dare memoratum regem sciscitanti-
bus celebrant. Et situm ibidem in templo viseres varium
opus, tropaeum aureum dependens aedificii de culmine,
adharebatque illi tropaeo orbis quidam ad modum verti-
ginis caelitis, superque orbem simulacrum columbae sessi-
tabat, quod ubi responsa rex diceret humanis vocibus sci-
scitanti loqui ferretur. Id tropaeum cum auferre indidem
mihi cupiditas foret uti ad vos et ad nostram Graeciam mit-
teretur, idem qui aderant, contenderunt rem sacram esse, ne-

ρανίους δόδους. » Βουλόμενος δὲ καθελὼν αὐτὸ καὶ τὴν
 χρεαμένην κανδήλαν (19), ὅπως ἀποστείλω σοι, εἶδον
 τὸν ἐπὶ τῆς κλίνης κείμενον ὡς δοκεῖν αὐτὸν κινεῖσθαι
 (20). Ἐφασαν δὲ οἱ φίλοι μου· « Παῦσαι, βασιλεῦ·
 ἱερὸν γὰρ ἐστίν. » Ἐξελθὼν δὲ εἰς τὸν περίβολον εἶδον
 ἐκεῖ κειμένους κρατῆρας χρυσοτορνέυτους δύο χωροῦν-
 τας μετρητάς ἐξήκοντα (21), οὓς καὶ ἐμετρήσαμεν ἐν
 τῷ δαίπνῳ. Ἐκέλευσα δὲ καὶ τὴν παρεμβολὴν ἐκεῖ γε-
 νέσθαι πᾶσαν καὶ εὐωγῆθῃναι. Ἦν δὲ ἐκεῖ οἶκος μέγας
 κατεσκευασμένος, ἐν ᾧ ἦσαν ποτήρια ἐπίσημα πολλὰ
 πάσης εὐπρεπείας ἄξια, ἐκ λίθων τετορνευμένα. Ἐν δὲ
 τῷ κατακλιθῆναι ἡμᾶς καὶ τὰ στρατεύματα πρὸς εὐω-
 χίαν ἐπὶ δαίπνον, ἐξαίφνης ὥσπερ βροντὴ βιαία αὐλῶν
 καὶ κυμβάλων πλήθους καὶ συρίγγων καὶ σαλπύγγων καὶ
 τυμπάνων καὶ κιθάρας ἐγένετο· καὶ τὸ ὅρος δλον
 ἐκαπνίζετο ὥσπερ κεραυνοῦ πολλοῦ πεσόντος ἐφ' ἡμᾶς.
 Ἡμεῖς οὖν φοβηθέντες ἀνεχωρήσαμεν τοῦ τόπου ἐκεί-
 νου καὶ ἤλθομεν ἐπὶ τὰ Κύρου βασιλεία καὶ κατε-
 λαδομένη πόλιν μέλλας ἐρῆμους καὶ ἐπίσημον μίαν
 πόλιν, ἐν ᾗ ἦν οἶκος πολλός (22), ἐνθα αὐτὸς ὁ βα-
 σιλεὺς ἐχρημάτιζεν. Ἐφασαν δὲ τινὲς μοι ἐκεῖ εἶναι
 ὄρνεον ἀνθρωπίνῃ φωνῇ ἐρμηνεύον. Εἰσελθὼν δὲ εἰς
 τὸν οἶκον εἶδον πολλὰ θεάματα ἄξια θαύματος· ἦν
 γὰρ δλόχρυσος ὁ οἶκος ἐκεῖνος· ἦν γὰρ ἐν μέσῳ τῆς ὁροφῆς
 ὀρυγοτροφεῖον ὁμοιον τῷ πρώτῳ χρυσοῦν κεκραμένον·
 ἔσωθεν δὲ αὐτοῦ ἦν ὄρνεον ὡς περιστερὰ χρυσόχροος·
 τοῦτο δὲ ἔφασαν ἐρμηνεύειν τοῖς βασιλεῦσι διὰ τῶν
 προσπιπτουσῶν φωνῶν, καὶ τοῦτο ἔφασαν ἱερὸν εἶναι.
 Εἶδον δὲ ἐκεῖ καὶ κρατῆρα χρυσοτορνέυτον· (ταῦτα
 δὲ ἦσαν ἔσωθεν τοῦ βασιλείου Κύρου·) ἐχώρει δὲ με-
 τρητάς ἑ' (23). Θαυμαστόν δὲ ἦν τῇ κατασκευῇ πάν-
 τι· γὰρ εἰς τὸ κύκλευμα ἀνδριάντας καὶ ναυμαχίαν

εἰς τὸ ἄνω διάζωμα (24), εἰς δὲ τὸ μέσον αὐτοῦ εὐλο-
 γίαν· τὸ δὲ περὶ (25) αὐτοῦ χρυσοτορνέυτον ἦν. Ταῦτα
 δὲ ἔφασαν ἐξ Αἰγύπτου εἶναι ἐκ πόλεως Μέρφης κάκεῖθεν
 ἐνεχθῆναι, ὅτε ἐπεκράτησαν οἱ Πέρσαι τῆς Αἰγύπτου.
 Ἦν δὲ οἶκος κατεσκευασμένος εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ῥυ-
 θμὸν (26), ἐνθα αὐτὸς ὁ βασιλεὺς εἰδιστο χρηματίζειν· ἐν
 τούτῳ δὲ γέγραπται ἡ ναυμαχία ἡ γενομένη Ξέρξου.
 Ἐκεῖτο δὲ ἐν τῷ οἴκῳ καὶ θρόνος χρύσεος λιθοκολλήτος,
 καὶ λύρα ἐναρμόνιος (27) αὐτομάτως κινουμένη· κύκλω
 δὲ ἔκειτο ποτηροθήκη (28) χρυσῇ ἐξ καὶ δέκα πήχεις ἔχου-
 σα, καὶ ἄλλη παρὰ τούτου πηγῶν κ', ἀναβαθμούς δὲ εἴ-
 χων ὀκτώ (29)· ὑπεράνω δὲ ἔστηκεν ἑστὸς ὑπερέχων ταῖς
 πτέρυξι τὸ δλον κυλίκειον (30). Ἦν δὲ καὶ ἀναδενδρὰς
 χρυσῇ ἐπτάκλαδος, τὰ πάντα εἰργασμένη χρυσῷ. Περὶ
 δὲ τῶν λοιπῶν θεαμάτων τί σοι μέλλω λέγειν ταῦτα·
 τοσαῦτα δὲ ἐστίν ὥστε ἀπὸ τοῦ πλήθους μὴ δύνασθαι
 ἡμᾶς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἐρμηνεύειν τὴν υπερβάλλουσαν ἀρε-
 τήν (31). »

ΚΕΦ. ΚΘ'.

« Ἐτι εὗρον ἐκεῖ ἔθνη πολλὰ ἐσθίοντα σάρκα ἀνθρώ-
 πων καὶ πίνοντας αἷμα ζώων (καὶ θηρίων) ὥσπερ ὕδωρ·
 τοὺς γὰρ νεκροὺς αὐτῶν οὐκ ἔθαπτον ἀλλὰ ἤσθιον. Καὶ
 θεασάμενος τὰ τοιαῦτα πονηρότατα ἔθνη καὶ δεδοικώς
 μή ποτε τῇ τοιαύτῃ στείᾳ μιάνωσι τὴν γῆν ἐκ πο-
 νηρῶν αὐτῶν μισματίων, ἐδεδόθη τῆς ἀντιπρονοίας
 καὶ ἐνίσχυσεν αὐτοὺς καὶ ἀπέκτεινεν ἐν ῥομφαίᾳ
 πλείστους ἐξ αὐτῶν, καὶ κατεδουλωσάμην τὴν χώραν
 αὐτῶν· καὶ φόβος πάντοθεν ἔλαβεν αὐτοὺς ἀπ' ἄκρων
 αὐτῶν ἕως ἰσχυάτων· ἀκούσαντες δὲ ὅτι Ἀλέξανδρος
 ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς ἐνθάδε ἔρχεται, εἶπον (1)·
 « Ἀποκτενεῖ ἐν ῥομφαίᾳ ἅπαντας, καὶ πορθῆσαι βού-

δλκην τοῦ σώματος αὐτοῦ ἔβλεπον καὶ τὸ μέγεθος C. || 19. κινῶν C. || 20. ἀναστῆναι C. || 21. τῆς A, ut Valerius. || 22. προ-
 μήκης addit A, uti vidimus. || 23. ἑ' B; posui ξ', cod. C ρξ'. Idem est poculum de quo supra; secundum Valerium scriben-
 dum τῆς, atque ita cod. A., qui hoc loco addit verba: ὃν ἐμετρήσαμεν ἐν μεγάλῳ δαίπνῳ (μεδίμνω cod.), ὅτε τὴν ὕψιν
 ἐποίησάμεθα C. || 24. ναυμαχίαν ἄνω διάζωμα B C., quæ seqq.: εἰς δὲ.. εὐλογίαν add. ex C; A hæc om. || 25. τὸ δὲ ἔσωθεν
 C. || 26. τὸ ἐλ. βεῖθρον BC. || 27. ἦν δὲ καὶ ἐνταῦθα ἡ Ἰλαίου τέχνη, ἐναρμόνιος (ἐναρμόνει cod.) λύρα αὐτομάτως κινουμένη
 A. || 28. κυλίκειον (i. e. κυλίκειον) A. || 29. ἔχων ἀναβάθμους ιθ', καὶ ἄλλος παρὰ τούτῳ πηγῶν κ'. A. || 30. τὸν δ. κύκλον
 BC. || 31. Illic desinit epistola in cod. A et apud Valerium. In cod. C jam sequitur Alexandri epistola, in qua hucusque
 narrata denuo recensentur.

Cap. XXIX. Quæ jam sequuntur, cod. C. narravit in antecedentibus (vid. pag. 138.) et denuo in epistola sua Alexandri

que contemnendo periculo invadaria quopiam posse. Multa
 igitur alia quoque quæ miraremur offendimus, inter quæ
 cratera etiam argenteum capacitatis ad amphoras usque
 CCC et LX. Ejus capacitatis est mensuratio conperta nobis
 hoc modo: dies sacer cum convivium etiam celebre exhibe-
 bat, ad quod convivium tot amphoris repletum esse vas con-
 stat. Enimvero vas istud insculptum erat atque cælatum na-
 valibus præliis quæ Xerxes apud Peloponnesum militaverat.
 Erat inter illa cælamina et sella regalis scalpta insertaque
 operi ex auro, stellata lapidibus et ex pretio insignis. Impende-
 bat autem etiam sellam istam vertigo quædam ad modum
 mundi figurata, quam ipsam quoque responsa sub præsen-
 tiam regii spiritus dare omnes pariter asserebant. Propter

vero eam est sita lyrae facies ex arte ejusmodi, ut nihil demet-
 tet ab ea lyra quæ sit canora: sic ista etiam ad canendum uti
 solent; nam et sponte plerumque spiritu tactam canere hæc
 lyram noverant. Et juxta viscera veluti thecam poculorum
 XVI cubitis erectam, supraque eam thecam congestam effi-
 giem altitudinis per cubita LXXX una cum gradibus LXXX.
 Ibi demum et fons fictus est, et aquila aurea supersistebat
 adeo effigiata dædale, ut panis alis omnem illius operis am-
 bitum tegeret. Namque et arbores scalptæ et myrti quædam
 ramosæ ibidem notabantur, omnes istæ de auro. Multa præ-
 terea illic fuere, quæ quoniam neque abundantia suæ ne-
 que magnitudinis pretiive facile offenderint fidem, censeo
 prætermittenda. Nunc vale. »

λεται τὰς ἡμετέρας πόλεις καὶ καταδυναστεύσαι. » Καὶ οὕτως εἰς φυγὴν τραπέντες ἅπαντες κατεδίωκον (2) ἀλλήλους, καὶ οὕτως ἔθνος ἐπὶ ἔθνος αὐτῶν ἐπολέμουν καὶ (3) εἰς φυγὴν ἑσαλεύοντο. Εἰσὶ δὲ οἱ τούτων βασιλεῖς κβ', καὶ κατεδίωξα ὀπίσω αὐτῶν ἐν δυνάμει ἄχρις ἂν ἐνίσχυσαν (4) ἐν τοῖς δυσὶν ὁρεσι τοῖς μεγάλοις, ὧν ἡ προσηγορία οἱ Μαζοὶ τοῦ Βορρᾶ, καὶ οὐκ ἔστιν εἴσοδος οὔτε ἔξοδος ἑτέρα τῶν μεγάλων ἐκείνων ὁρέων· ὑπερβάλλουσι γὰρ εἰς ὕψος τὰς τοῦ οὐρανοῦ (5) νεφέλας, καὶ οὕτως ἐκτεταμένα· εἰσὶ τὰ ὄρη ὡς τείχη δύο ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων πρὸς βορρᾶν ἕως τῆς μεγάλης θαλάσσης τῆς ὑπὸ ἄνσον (6) καὶ τὸν σκοτεινὸν τόπον. Καὶ παντοίας ἐτεγνησάμην τέχνας μὴ ἔχειν αὐτοὺς ἔξοδον ἐκτὸς οὐ εἰσῆχθησαν τόπου τῶν μεγάλων ὁρέων· ἔχει δὲ εἴσοδος μέσον τῶν μεγάλων ὁρέων βασιλικὰς πύλεις μς'. Αὐθις οὖν ἐξελιπάρησα τὴν ἄνω πρόνοιαν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας μου, καὶ εἰσῆκουσέ μου τῆς δεήσεως. Καὶ προσέταξεν ἡ ἄνω πρόνοια τοῖς δυσὶν ὁρεσι, καὶ ἑσαλεύθησαν καὶ περιεπάτησαν εἰς ἀμιλλαν ἕκαστον αὐτῶν πύλεις ιδ'. Καὶ ἐκεῖ ἐποίησα πύλας χαλκίας πηχέων κβ' (1. ιβ') τὸ πλάτος καὶ ὕψος πηχέων ε' ἀσφαλῶς, καὶ καταχρίσας τὰς αὐτὰς πύλας ἀσκούτω (7) ἔσωθεν (8) καὶ ἔξωθεν, ἵνα μήτε πῦρ μήτε σίδηρος ἢ οἰαδῆποτε ἐπίνοια δυνήσωνται ἀναχαλεῦσαι τὰς πύλας· τὸ γὰρ πῦρ ἀγόμενον εἰς αὐτὰς σβέννυται, καὶ ὁ σίδηρος συντρίβεται. Καὶ ἔξωθεν τούτων τῶν φοβερωτάτων πυλῶν θέμην ἑτέραν οἰκοδομὴν διὰ λίθων πετρίνων, ἕκαστου ἔχοντος πλάτος πηχέων ια' καὶ ὕψος πηχέων κ' καὶ εὖρος πηχέων ε'. Καὶ οὕτω ποιήσας κατέκλεισα τὴν τοιαύτην οἰκοδομὴν, ποτίσας τοὺς λίθους κασσίτερον σὺν μολύβδῳ σμήζας καὶ καταχρίσας τὴν τοιαύτην οἰκοδομὴν τῷ ἀσικυτίνῳ, ὅπως μὴ τι ἰσχύσῃ κατακυριεῖσαι τῶν τοιούτων πυλῶν, ἐπνομασάσας καὶ τὰς πύλας Κασπίας (9). Εἴκοσι δύο βασιλεῖς ἔκλεισα ἐκεῖ [εἰς ὀκτακόσια τρίς καὶ ἑν (10).] Καὶ ἔστι τὰ ὀνόματα τῶν ἐθνῶν Μάγου (11), Κυνεκέφαλοι, Νοῦνοι,

Φονοκεράτοι, Συριασσοί, Ἴωνες, Καταμύργγοροι, Ἰμαντόποδες, Καμπάνες, Σαμάνδρεις, Ἰππύεις, Ἐπάμβοροι. Καὶ ἐκαθάρισα τὰ μέρη τοῦ βορρᾶ ἐκ τούτων τῶν δυσσεβῶν, κλείσας καὶ ἄλλα τείχη δύο παμμεγέθη εἰς τὴν ἀνατολὴν πηχέων ρκ' καὶ εἰς τὴν δύσιν πηχέων π', καὶ εὖρος πηχέων κδ'. Διεχώρησα δὲ (12) ἀνὰ μέσον Τούρκων καὶ Ἀρμενίων, κάκειθεν ὥρμησα εἰς αὐτοὺς ὡς λέων εἰς θήρας, καὶ ἀπέκτεινα ἐν ῥομφαίᾳ ἅπαντας αὐτῶν καὶ τὸν αὐτῶν βασιλέα καὶ ἐσχύλευσα τὰ μέλαθρα αὐτοῦ, τοῦ καλούμενου Κάνου (13), καὶ ἐπέβη εἰς τὰ αὐτοῦ βασίλεια. Εὗρον δὲ ἐκεῖ καὶ Κανδαύλην τὸν υἱὸν Κανδάκης τῆς βασιλίσσης Ἰνδικῆς χώρας σὺν τῇ αὐτοῦ γυναικὶ ἐν οἴκῳ ἡσφαλισμένους. Καὶ ἐξελὼν αὐτοὺς ἐπυνθανόμην παρ' αὐτοῦ ποῖς ἐχειρώθη ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπεκρίθη λέγων, ὅτι « Πρὸς θήραν ἐξῆλθον εὐφρανθῆναι βουλόμενος σὺν τῇ ἐμῇ γυναικὶ ἐπὶ χώρας ὀδεύοντες, ἔχων μετ' ἐαυτοῦ πεντακοσίους παῖδας μετὰ λεοντοπάριον καὶ κυνῶν καὶ λεράκων· καὶ ἄφην ἐπέδωκαν εἰς ἡμᾶς καὶ ἀπέκτειναν τοὺς σὺν ἐμοὶ ἅπαντας, ἐμὲ δὲ χειρωσάμενοι καὶ τὴν ἐμὴν σύζυγον ἤγαγον πρὸς τὸν ἐαυτῶν βασιλέα, καὶ ἐφρούρησεν ἡμᾶς βουλόμενος θυσιάσαι τῷ ἐαυτοῦ θεῷ. Καὶ νῦν καλοκαγαθία παρήγαγέ σε ἑνταῦθα, καὶ ἰδοὺ ἐσμέν ἐνώπιόν σου, δέσποτα παγκράτις. » Καὶ ἐκέλευσα φυλαχθῆναι αὐτοὺς καὶ παντοίας τιμὰς ποιῆσαι αὐτοῖς· καὶ μεθ' ἡμέρας δύο ἀπέστειλα αὐτοὺς πρὸς Κανδάκην τὴν βασίλισσαν. » Ερρωσθε.

ΚΕΦ. Α'.

Γράφει καὶ ἕτερα γράμματα Ἀλέξανδρος τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ὀλυμπιάδι γενόμενος ἐν Βαβυλῶνι, μέλλοντος αὐτοῦ ἐκλιπεῖν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον καὶ τελευτῆσαι, περιέχοντα οὕτως (1). Μεγάλην τινὰ φασιν τῶν δαιμόνων τὴν προβλεψίαν. Γυνὴ τις ἔτεκε βρέφος, τὰ μὲν ἄνω τοῦ σώματος ἕως τῶν λαγόνων (2) ἀνθρώπου πάντα κατὰ φύσιν, τὰ δὲ ἀπὸ τῶν μηρῶν ἕως κάτω, θηρίων ἦσαν προτομαὶ (3), ὥστε εἶναι παρόμοιον τὸ παιδίον τῇ

hisdem fere verbis ut apud nostrum, at contractius. || 1. καὶ ἀποκτενεῖσαι B. || 2. καὶ κατεδ. cod. || 3. βασιλευόμενον καὶ τῶν ἐσχάτων ἐμπροσθεν εἰς φ. ἐσ. cod || 4. ἕως εἰσῆλθον C. || 5. τῶν ἄνω B. || 6. sic cod. B; om. hæc C. || 7. ἀσκούτων cod. B, μοχ ἀσικυτίνῳ; cod. C. ἀσκούτῳ et ἀσικυτίνῳ. Quid lateat nescio. Cf. p. 138 extr. || 8. ἄνωθεν cod. || 9. καυμίδας cod. || 10. excidisse aliqua videntur. || 11. μάγων cod. reliqua nomina omnia accusativo casu exhibet cod. Cf. nominum horum recensum nostro vix similem p. 138. Corrupta acutiores sanare lentent. || 12. Seqq. unus B. exhibet || 13. αὐτοῦ καλούμενον κάνο cod.

Cap. XXX. Sequentem quoque narrationem ex epistola petitam esse unus cod. B indicat. Cod. A pergit ita: Ταύτης τῆς ἐπιστολῆς πεμφθείσης Ὀλυμπιάδι τῇ μητρὶ, μετ' ὀλίγων ἡμερῶν ὄντος αὐτοῦ ἐν Βαβυλῶνι καὶ μέλλοντος μεταλλάττειν τὸν βίον, μεγάλῃν τινὰ ἔμφασιν ποιεῖται τὸ δαιμόνιον. || 2. τοῦ ὀμφαλοῦ A. || 3. προνομαὶ B. θηρίων ἦσαν προνομίαις ἔχόντων C. θη-

XXX. His scriptis cum Babyloniam iret Alexander, mirum portentum atque evidens ad exitium fuit. Nunciata quippe est mulier fœtum ejusmodi peperisse, cujus prioris corporis pars pube tenus ad hominem congruebat: enimvero quæ insecuta corporis, erant omnia beluina, prorsusque qualem Scyllam homines fabulantur: nisi hoc uno deverterat, non enim caninis caputibus lupinisve, enim leoninis atque pardorum, suum etiam et ursorum omnem inguinum ambitum texerat, spirantibus bestiis: etiamsi pars superna humanaque emortua jam et colore atro cum desitu spiritus

visebatur. Id monstri ubi mulier quæ fœta fuerat enixa est, statim ipsa invectum ad regem detulit, Alexandroque habere mirum quod ostenderet, præjudicavit. Igitur ingressus qui regi miraculum monstraret, offendit eum in cubiculo meridiano somno tunc deditum. Sed ad strepitum irrumpentis cum expergitus foret, audissetque causam, mulierem induci jubet. Ingressa igitur statim facessere universos e præsentī mulier edicit, ipsa vero revelat nudatque quod vexerat, profiteturque se peperisse. Ergo ad miraculum visionis ejusmodi jubet statim Alexander pro-

καλουμένη Σκύλλη· ἦσαν γὰρ αἱ προτομαὶ (ι) λεόντων καὶ ἀγρίων κυνῶν· καὶ (β) τούτων ἦσαν αἱ μορφαὶ πᾶσιν εὐδηλοί, ὥστε γινώσκειν τὸν ἑκάστου τύπον. Ἡ δὲ τοῦ παιδίου προτομή (θ) ἦν τεθηκυῖα, τὸ ἐν (γ) μέρος τὸ καὶ ἀνθρώπου μορφὴν εἰκόνιζον· τὰ δὲ ἄλλα μέρη κινούμενα καὶ ζῶντα. Ἄμα δὲ τῷ τεκεῖν τὴν γυναῖκα τὸ βρέφος ἐμβαλοῦσα αὐτὸ εἰς τὸ βακίον (θ) καὶ κατακαλύψασα παραγίνεται ἐπὶ τὰ βασιλεια Ἀλεξάνδρου καὶ εἶπε τῷ ἀγγέλῳ αὐτοῦ· «Μήνυσόν με τῷ βασιλεῖ Ἀλεξάνδρῳ περὶ τίνος πράγματος θυμαστού, ἐπειδὴ βούλομαι αὐτῷ δεῖξαι τι (θ)». Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐτύγχανεν ἀναπαυόμενος μέσον ἡμέρας ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτοῦ· Ὡς δὲ ἡγέρθη, ἤκουσε περὶ τῆς γυναϊκὸς καὶ ἐκέλευσεν εἰσαγεσθαι αὐτήν. Τῆς δὲ ἐλθούσης, ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἀποστῆναι πάντας τοὺς παρόντας. Καὶ ἐξελθόντων πάντων ἔδειξεν αὐτῷ ἡ γυνὴ τὸ γεγεννημένον τέρας, φάσκουσα αὐτὴν αὐτὸ τετοκέσθαι. Τοῦτο δὲ ἰδὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἐθαύμασε, καὶ εὐθέως ἐκέλευσεν ἐνεχθῆναι σημειολύτας καὶ μάγους σοφοὺς τε. Καὶ τούτων ἐλθόντων μετὰ καὶ Χαλδαίων ἐκέλευσε τὴν σύγκρισιν ποιήσασθαι περὶ τοῦ παιδίου τούτου τοῦ γεννηθέντος αὐτοῖς, ἐπαγγελλόμενος (ιθ) αὐτοῖς θάνατον ἐὰν μὴ εἰπωσιν αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν. Ἦσαν δὲ οἱ ἐπιδοκῶνται καὶ συνετάριον τῶν Χαλδαίων πέντε, καὶ ὁ μὲν εἰς αὐτῶν κατὰ τέχνην πολλὴν διέφερε πάντων, ὃς (ιι) οὐκ ἐτύγχανε κατὰ τύχην παρεπιδημῶν· οἱ δὲ παρόντες ἔλεγον (ιβ) ἔσεσθαι τοῖς πολέμοις τὸν Ἀλέξανδρον ἰσχυρότερον πάντων καὶ κατακυριεύσειν πάντων τῶν ἐθνῶν· τὰ γὰρ ζῶα τὰ ἀλκιμώτατα

ἔφασαν εἶναι τὰ ἐθνη ὑποτεταγμένα τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι. Καὶ οἱ μὲν τοῦτο ἐσήμαινον. Μετ' αὐτοὺς δὲ παρεγένετο ὁ ἕτερος (ιγ) Χαλδαῖος πρὸς Ἀλέξανδρον, καὶ ἰδὼν τὴν διάθεσιν τοῦ παιδίου (ιδ) ἀνεβόησεν μεγάλως δακρύων καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ διέρρηξεν δεινοπαθῶν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἰδὼν αὐτὸν περιπαθῆ γενόμενον ἠγωνίασεν οὐ μετρίως, καὶ κελεύει αὐτὸν θαρροῦντα λέγειν τὰ ἐκ τοῦ σημείου θεωρούμενα· Ὁ δὲ λέγει ταῦτα· «Βασιλεῦ, οὐκέτι συγκρίνη (ιε) τοῖς ζώσι.» Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου ἀπαιτοῦντας αὐτὸν τὰ τῆς συγκρίσεως τοῦ σημείου ἀπεκρίθη αὐτῷ ταῦτα· «Κράτιστε βασιλεῦ πάντων ἀνθρώπων, ὁ μὲν τύπος ὁ ἀνθρώπινος σὺ εἶ· τῶν δὲ θηρίων αἱ μορφαὶ οἱ περὶ σε ὄντες εἰσίν. Καὶ εἰ μὲν οὖν τὰ ἄνω μέρη ἔξη καὶ ἐν κινήσει ἦν, καθάπερ καὶ τὰ ζῶα τὰ ὑπὸ τούτων ὄντα, ἐάροιστον (ιθ) ἦν καὶ ἀγαθὸν τὸ σημεῖον· ὥσπερ [δὲ] τοῦτο μετέστη ἐκ τοῦ ζῆν, οὕτω καὶ σὺ, βασιλεῦ (ιθ)· καὶ ὅν τρόπον τὰ θηρία τὰ ὑπὸ τούτων ὄντα (ιθ) φρονῇσιν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ ἄγρια τυγχάνουσι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, οὕτω καὶ οἱ περὶ σε ὄντες διακίνται ἀγρίως πρὸς σε (ιθ).» Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ Χαλδαῖος ἐξῆλθε. Τὸ δὲ βρέφος καὶ νῦν εἶπεν. Καὶ ταῦτα ἀκούσας Ἀλέξανδρος τὰ κατ' αὐτοῦ διετύπου πράγματα κατ' ἡμέρας (xx).

ΚΕΦ. ΛΑ'.

Τοῦ δὲ Ἀντιπάτρου ἐπαναστάντος Ὀλυμπιάδι τῇ μητρὶ Ἀλεξάνδρου, ἐποίησεν εἰς αὐτὴν ὅσπερ ἐβούλετο. Καὶ τῆς μητρὸς Ἀλεξάνδρου πλεονάκεις γραφούσης (ι) αὐτῷ

ρίων ἀγρίων πρότερον Α. || 4. προνομαί BC. || 5. καὶ τούτων... γινώσκειν τὸν om B. || 6. προνομή C. || 7. τὸ ἐν... καὶ ζῶντα om. B. || 8. προκόλιον Α. || 9. ἔχω τι περιχρήσιμον αὐτῷ ἐμφανίσαι Α. || 10. ἀπειλήσας Α. || 11. haec om. C, eorum loco ponens : καὶ εὐστόχως ἔλεγε τὰ συμβεβημένα. οἱ δὲ ἕτεροι ἔλεγον. || 12. C. ἀπεφάναντο ἰσχυρότατον καὶ φοβερώτατον ἔσεσθαι τὸν Ἀλέξανδρον τοῖς πολεμίοις καὶ κυριεύσειν πάντων τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὐδὲνα ἄλλον αὐτοῦ εἶναι καρτερώτερον. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα εἰπόντες ἀπῆλθον. || 13. π. ἕτερος B. ὁ ἄλλος X. ἐκ τῆς ἀποδημίας Α. καὶ ὁ κατὰ πολὺ διαφέρων περὶ τῆς τέχνης Χαλδαῖος C. || 14. παιδίου C. || 15. οὐκ ἔστι συγκρίναί B C. οὐκέτι συντετοί (i. σὺ τοῖς) ζώσι καταριθμητοί (καταριθμητός εἶ)· ἀλλὰ τὸ σῶμά σου λελευται τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει Α. || 16. ἐάροιστον... τὸ σημ. exc. in B. || 17. add. Α : κεχώρισαι εἰς τοὺς μηκέτι ὄντας. || 18. ὄντα. οὕτω καὶ οἱ περὶ σε· οὕτε γὰρ φρονῇσιν ἔχουσιν etc. B. || 19. subjicit A manca haec : ὅτε δὲ πολλαῖς (πολὺς αὐτοῖς;) συγκλισμός, σοι (σου;) κατὰ τὴν οἰκουμένην [όντος], σοῦ [δὲ] τελευτήσαντος, τῶν περὶ σε διενεγκάντων (οἱ π. σ. δ.?) τὰ περὶ αὐτοὺς φώνουν (φωνεύσουσι;). V. Valerius. || 20. cod. Α : ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀκούσας ταῦτα εἶπεν· Ὁ Ζεῦ, τὴν μὲν ἐπιδοῦλῃν δ' ἡ ἡμᾶς ἐπὶ τέλος ἀγειν *** διό οὕτως σοι ἔδοξεν, δέχου καμὲ τοιοῦτον ὄντα θνητόν. » Τοῦτο δὲ ἡβούλετο λέγειν, ὅτι καὶ Διόνυσος διὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ἀφ' αὐτοῦ κατεργασθέντων (suppl. θεοῖς συνέστις;) ἐστίν, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Ἡρακλῆς, τρόπον δὲ [τινα] καὶ αὐτὸν ἔκρινε [διὰ] τῶν ἔργων [τῶν] ἀποδειγμένων εἰς ἀπασαν τὴν οἰκουμένην ἄξιον (τε) θεοῖς συνέστιον γενέσθαι.

Cap. XXXI. 1. Α ita : Τῆς δὲ μητρὸς αὐτοῦ Ὀλυμπιάδος πλεονάκεις γραφούσης περὶ τοῦ Ἀντιπάτρου καὶ δεινοπαθούσης σκυ-

diorum interpretes convenire ac profiteri equid ejusmodi novitas minaretur, interminaturque quam sance nisi ex fide dixerint. Unus igitur e praesentibus magno cum gemitu regi separato. « Eheu, inquit, malorum omnium, eheu, mi rex! non enim jam bonus neque inter vivos homines ultra nominabere. » Sed cur ista sentiret interpres cum rex diligentius quaereret, haec addit : « O quid enim, inquit, o vir summe, quicquid ex homine fetus hic habet, ad te pertinet : quod vero est subter atque beluile, quicumque tibi subditi sunt et subjecti. Si igitur ea pars quae superna est viveret et moveretur, sicuti haec, quae infra sunt, faciunt, tu sane obtineres ac dominare cunctorum. Sed quoniam secus est, in contrarium intelligendum : nisi quod ii quoque

ipsi dissidebunt, neque congruent : vides enim dispares formas, neque inter se amicas, ac prorsus beluile savientes : atque hi quidem inter se omnes te oppetente dissident dimicabuntque. » His dictis, interpres ierat aversurus scilicet si qua posset et exustus religiosius portenti illius minas. Alexander vero animo consternatus cum gemitu sic ait : « Pro bone Jupiter, quam bona res est ignoratio metuendorum! » Sed hactenus illa animi commotio fuit. Ceteroqui viriliter et decore omnem expectatae mortis impetum opperiebatur. Quippe qui praeter cetera eo quoque se solaretur, quod divinis honoribus haud procul foret.

XXXI. Ergo occasio moriendi talis fuit. Mater ejus ad eum scripserat super Antipatri et Divinopatri (Cleopatraz?)

περὶ τοῦ Ἀντιπάτρου (ἤχθετο γὰρ ὡς μήτηρ περὶ Ἀλεξάνδρου) καὶ βουλομένης αὐτῆς διελθεῖν εἰς τὴν Ἥπειρον, διεκώλυσεν αὐτὴν ὁ Ἀντίπατρος. Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου δεξαμένου τὰ γράμματα Ὀλυμπιάδος τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ γνοὺς δι' αὐτῶν τὴν ἐνεστηκυῖαν τῇ μητρὶ αὐτοῦ λύπην, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Ἀντίπατρον Κρατερὸν (2) τούνομα εἰς Μακεδονίαν ἐπιμελητὴν αὐτῆς γε- νόμενον. Αἰσθόμενος δὲ Ἀντίπατρος τὴν ἐπίνοιαν Ἀλεξάνδρου καὶ τὴν ἀφίξιν Κρατεροῦ καὶ εἰδὼς τοὺς στρατιωτὰς ἀναχομιζομένους ἀπὸ Ἀλεξάνδρου εἰς Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν, ἔνεκεν τούτου ἐφοβήθη λίαν, καὶ ἤλθεν εἰς δολοφονίαν Ἀλεξάνδρου, φοβούμενος περὶ ὧν ἐπέγραψεν εἰς Ὀλυμπιάδα, μὴ ποτε εἰς παραφυλακισμὸν ἔλθῃ καὶ κακῶς τιμωρηθῇσεται (3)· ἤκουσε γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιβεβηκέναι πολὺ πρὸς ὑπερφηανίαν διὰ τὰς ἐπιτελουμένας αὐτῷ πράξεις. Καὶ τοῦτο διαλογιζόμενος ἔσκευσε φάρμακον διηλητήριον, δὲ οὐκ ἔφερεν ἄγγελον οὔτε χαλκῶν οὔτε ὀάλινον, οὐτὲ κεράμιον, ἀλλ' εὐθὺς ἐρρήγγυτο· ἐν μοιβεδίνῃ οὖν πυξίδι βαλὼν τὸ φάρμακον ὁ Ἀντίπατρος καὶ περικαθάρψας ἄλλῃ πυξίδι σιδηρᾷ ἔδω τῷ ἰδίῳ υἱῷ, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Βαβυλῶνα Ἰόλλα (4) τῷ πιγκέρῃ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως, συλ-

λαλήσας αὐτῷ ὑπὲρ τῆς τοῦ φαρμάκου δεινότητος καὶ θανατηφόρου δυνάμεως (5), ὅπως ἐάν τι ἑαυτῷ ἐν τοῖς πολέμοις ὑπὸ τῶν πολεμίων συμβῇ, δεξάμενος καλὸν (6) τέλος λάβοι (7). Ἀφικόμενος δὲ ὁ υἱὸς Ἀντιπάτρου εἰς Βαβυλῶνα συνελάλησεν Ἰόλλα τῷ πιγκέρῃ Ἀλεξάνδρου λάθρα περὶ τῆς τοῦ φαρμάκου δόσεως (8). Ἐτυχε δὲ Ἰόλλας τότε ἐν λύπῃ φερόμενος πρὸς Ἀλέξανδρον· πρὸ δλίγων γὰρ ἡμερῶν παίσαντος Ἰόλλου, ὁ Ἀλέξανδρος βράδω κατὰ τῆς κεφαλῆς δεδωκὼς ἐτραυματίσεν αὐτὸν δεινῶς· ὅθεν ὁ Ἰόλλας ὀργιζόμενος Ἀλεξάνδρῳ ὑπούργησε τῷ Ἀντιπάτρῳ υἱῷ πρὸς τὸ παρανόμημα. Παρέλαθε δὲ σὺν αὐτῷ ὁ Ἰόλλας Μῆδιόν τινα συνηδικημένον αὐτῷ. Διετάξαντο οὖν εἰς ἑαυτοὺς πῶς δώσουσι τῷ Ἀλεξάνδρῳ τὸ φάρμακον πειν. Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου ἀναπαυσαμένου ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ ἀπὸ δείπνου μεγάλου γενομένου, προσῆλθεν αὐτῷ τῇ ἐπαύριον Μῆδιος ἀξίῳ αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ (9). Καὶ πεισθεὶς Ἀλέξανδρος τῇ τῷ Μηδίου δέσει, ἦκεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον αὐτοῦ. Συνανεκλίθησαν δὲ τῷ βασιλεῖ Ἀλεξάνδρῳ τινές (10). Τὸ δὲ μέλλον γίνεσθαι διὰ τοῦ φαρμάκου φόνιον ἐπισούλευμα Περδίκκας τε καὶ Πτολεμαῖος καὶ Ὀλκίος (11) καὶ Ἀντίγονος καὶ Φίλιππος

βελίζεται μήτηρ οὐσα ἀνθρώπου. Καὶ λέγει μὲν Ἀντίπατρος ἃ βούλεται. Καταγράφει γὰρ αὐτῆς τὴν ἀτοπίαν καὶ διὰ ταῦτα πάλιν (φαμένη) εἰς Ἥπειρον διαδραμεῖν ἰβούλετο. Ἀλέξανδρος [δὲ], διαγνοὺς τὴν ἐνεστῶσαν πρὸς τὴν μητέρα Ἀντιπάτρου λύσαν ἔχθραν καὶ μεταπέμψασθαι τὸν Ἀντίπατρον, πρὸς αὐτὴν εἰς Μακεδονίαν ἀπέστειλε Κρατερὸν. αἰσθόμενος οὖν Ἀντίπατρος τὴν ἐπίνοιαν Ἀλεξάνδρου τῆς στρατιωτικῆς λειτουργίας, ἐπεβούλευεν αὐτῷ φόνον, εὐλαβούμενος μὴ ποτε εἰς προσηλακισμὸν ἔλθῃ etc. Quæ sequitur in cod. A pagina adeo exesas et evanidas literas habet, ut vix una alteraque vox legi queat. || 2. B et C ubique κάτερος. || 3. x. x. ἐτιμ. add. ex C. || 4. Ἰούλλω... Ἰούλω codd. ubique. Mox pro πιγκέρῃ codices B C ἐπικέρῃ, sicuti etiam in sqq. In cod. A est ἀρχιονόχωρ. || 5. καὶ δεινῆς κατασκευῆς αὐτοῦ add. C. || 6. καλὸν om. B. || 7. C addit: καὶ ἐάν αὐτὸν τὸν Ἀλέξανδρον θανάτῳ ἀπολέσῃ διὰ φαρμάκου, ἔσται μοι γαμβρὸς καὶ τὴν ἐμὴν θυγατέρα [γυναῖκα ἔξει]. || 8. καὶ δεινότητος add. C. Dein B: τοῦ Ἰούλλου οὖν ἐν λ. φερομένου π. Ἀλ. || 9. add. C: εἰς τὸ ἀνακλιθῆναι ἐν δείπνῳ. || 10. Antecedit in A: ἦσαν δὲ οἱ παρόντες κ'. Περδίκκας, Δι... ανος, Πύθων, Λεονάτος, Κα..., Πύθεστος [Πυνέστης], Πτολεμαῖος, Λυσίμαχος, Φίλιππος ὁ πατὴρ, Νέαρχος, Ἐκριτίας, ..άνωρ, Ἡρακλείδης, Εὐρ... πιος, Ἀρίστων Φαρσάλιος, Φιλ... μηχανικός, Φιλώτας, (alia 3 nomina, quæ legi jam nequeunt). || 11. sic AB; Ὀλκίος C. Ὀλκίας alibi. Seqq. καὶ Ἀντίγ. (Ἀντίοχος cod.)... Λυσίμα-

simultatibus, petebatque ut ob id ipsum ad Epirum ire cōtenderet. Sed enim Alexander cum id virorum jurgium dūduci vellet, statuit Antipatrum ad sese venire ex Macedonia, alio in locum ejus substituto. Quod ubi factum est, venenum Antipater laborat curiosum admodum efficaxque, idque per ministrum regi dari in convivio exegit poto. Igitur rex mox lectulo datur, ac diebus complusculis cum illa perniciē conculcatus, tandem causam ejusdem periculi esse ab Antipatro cognovit.

Id insecuta est quædam veluti indignationis cælitis ostentatio. Nebula quippe admodum crassa fœdaque interfusa omni aeri sudo die cuncta in tenebras verterat. Tum repente e nubibus draconis effigies ignitissima cælitus labitur mare usque, unaque cum illo præstantis aquilæ species volabat. Quod ubi factum est, Jovis quoque Babylonii simulacrum nutare cœpit. Et hisce factis, rursus draco una cum aquila sua ad cæli convexa remeavit, aquila sane vehens stellæ cujusdam fulgidum globum. Quod ubi homines visitavere, veluti prænuntiante divinitate quod gerebatur, Alexander quoque spiritu protinus vacuatur ac moritur.

Persis autem multa contentio erat cupientibus regem in

PSEUDO-CALLISTHENES.

regno Persico sepelire, proque deo Mithra religionibus consecrare. Enimvero Macedones ad Macedoniam corpus indidem ferri, et solo patrio sepulcrisque majorum inferendum putant. Tum Ptolemæus, quod enim sciret apud Babylona Jovis oraculum esse veridicum, ejus del sententiam differt, perinde uti jus erat (jusserit Reg.), consulturus. Deusque interrogatus sic ait:

Accipe quæ regis sedes cultusque dicetur.
Urbs colitur Nili propter umbrosa fluenta,
Æquoris in gremio, cereali dives anona,
Nimine Amazonidos quæ dicitur inclita Memphis.
Hic sibi templa dari sacrata sede recepto
Jussit cornigero genitus sub honore Lyæi.

XCI. Dato igitur hoc responso, nullus omnium refragatus est, quin ita fieret, ut deus jussisset. Igitur in Ægyptum corpus Alexandri ferebatur secretro quidem regaliter exornato, tumultuario vero conditorio et plumbi materia, quodque esset unguinibus atque pigmentis, quæ servandis corporibus sunt, tutius permanere. Ut igitur pompa vehiculoque regali ad Pelusium advehī nunciatus est, omnes ejus regionis procures ac sacerdotes una cum diis ac religionibus

καὶ Σέλευκος καὶ Λυσίμαχος καὶ Εὐμένης καὶ Κάσσανδρος οὐκ ᾔδεισαν· οἱ δὲ ἄλλοι πάντες οἱ συνανακειμένοι Ἀλεξάνδρῳ μετεilhφεισαν τῆς παρανόμου πράξεως τοῦ φαρμάκου, καὶ συμπεφωνηκότες ἦσαν Ἰόλλῃ τῷ οἰνογράφῳ τὸ βασιλείῃς Ἀλεξάνδρου, δειδωκότες ὅρκους ἀλλήλοις, ἵνα (12) διὰ τῆς κακοτέχνου ἐνέδρας ἀπαλλάξωσι τοῦ ζῆν τὸν βασιλέα Ἀλεξάνδρον· ἐπεθύμουν γὰρ οἱ παράνομοι τὸν θάνατον Ἀλεξάνδρου ἰδεῖν, ὥστε κατασχεῖν τῶν πραγμάτων αὐτοῦ. Συνανακλιθέντος δὲ αὐτοῖς, προσήνεγκεν αὐτῷ Ἰόλλας ποτήριον ἄδολον· λόγου δὲ προσπεσόντος διατριβῆς ἔνεκεν (13) καὶ διελλυθότος ἱκανοῦ χρόνου καὶ ᾗδῃ τοῦ πότου παρεκτείναντος, ἐπέδωκεν ὁ Ἰόλλας ἕτερον ποτήριον ἔχον τὸ φάρμακον. Δεξιόμενος δὲ Ἀλέξανδρος σὺν τῇ συντυχίᾳ (14) καὶ πῶν ἐξαίφνης ἀνεδόησεν ὡς τόξῳ πεπληγῶς διὰ τοῦ ἥπατος. Μικρὸν δὲ ἐπισχὼν χρόνον καὶ τὴν ὁδὸν ἐγκαρτερήσας ἀπῆγε πρὸς ἑαυτὸν, ἐντειλάμενος τοῖς παροῦσιν ἐπὶ τῷ δειπνῶ μείνειν.

ΚΕΦ. ΑΒ'.

Οἱ δὲ ἀγωνιάσαντες διεύσαν παραχρῆμα τὸ δειπνῶν· ἔβωθεν δὲ ἰστάμενοι ἀπεκαρadoxόν τὸ συμβεβηκέναι (1). Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἑαυτὸν προιέμενος, « ὦ Ρωξάνη, φησί, μικρὸν ἐμοὶ χάρισαι σεαυτήν. » Καὶ ὑπ' αὐτῆς κατεχόμενος ἀπῆλθε εἰς τὸ παλάτιον αὐτοῦ κατεκλίθη. Ἡμέρας δὲ γενομένης ἐκέλευσε τὸν Περδίκκην καὶ Πτολεμαῖον εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν· εἶπε δὲ ὅπως ἄλλος τις μὴ εἰσέλθῃ σὺν αὐτοῖς, ἄγχις ἂν διαθήσεται. Ἐξαίφνης δὲ ἐκ τῶν Μακεδόνων ἐγένετο βῆσι καὶ συνδρομὴ πρὸς τὴν αὐλὴν τοῦ παλατίου τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸ ἀνελεῖν τοὺς σωματοφύλακας αὐτοῦ, ἐπὶ μὴ δειξάναι αὐτοὺς τὸν βασιλέα. Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου πυνθανομένου περὶ τοῦ θορύβου, προσῆλθεν αὐτῷ Περδίκκας (2) καὶ ἐδίδαξεν αὐτὸν τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν Μακεδόνων. Προσέταξε δὲ Ἀλέξανδρος τὴν κλίνην αὐτοῦ ἐπαρθῆναι καὶ τεθῆναι εἰς ἓνα τόπον ὑψηλόν.

χος add. ex C. || 12. ἀλλήλοις· ἐπεθύμουν γὰρ ἰδεῖν πραγμάτων Ἀλεξάνδρου. B. || 13. addit B : τοῦτο πῶν ᾔδει, quae deleti, addens mox e C verba καὶ ᾗδῃ τ. π. παρεκτ. || 14. Ἀλ., ὡς ἦν συνάρον λόγους τινὰς μετὰ τῶν ἀνακειμένων καὶ πῶν. C. ||

Cap. XXXII. 1. Cod. C pergit ita : Καὶ εὐθὺς ὁ ἀπὸ ἐμελανοῦτο, καὶ οἱ ἑσπέραι τὸν παραχρῆμα μὴ φέροντες βλέπειν τὴν ἑαυτῶν ἡμιθυλὴν λαμπρότητα. Ἐργονικῶς δὲ Ἀλέξανδρος τὸ εἰς αὐτὸν πραχθὲν, οἰμωγὰς σὺν δάκρυσιν ἐφη τοῖς συνανακειμένοις : « Ἀνάστητε, λέγων, ὦ φίλοι μου, λοιπὸν τοῦ καθευθεῖν· οὐκέτι Ἀλέξανδρος μεθ' ὑμῶν, οὐκέτι τῆς φωνῆς μου ἀκούσετε, οὐκέτι λοιπὸν σὺν ἐμοὶ ἔσσεσθε. Οἱμοι, πρὸς ᾗδῃ κατεπίγομαι θάλασσαν. Καὶ, ὦ Ρωξάνη, ἐφη, μικρὸν ἐμοὶ χάρισαι σεαυτήν. » Καὶ ὑπ' αὐτῆς κατεχόμενος κατεκλίθη εἰς τὸ παλάτιον αὐτοῦ. Ταῦτα Μακεδόνες ὡς ἤκουσαν, τοῦ δειπνῶν εὐθὺς ἐκπύσαντο, καὶ τὸν θῆγον ἐκ πολλοῦ πόνου ἐλεινῶς ἐποίουν, καὶ « ὦ οἶόν τι γέγονεν, ἔλεγον, καὶ τίς ἡμῶν ἐσθεσε τῆς ἡμέρας τὸν λύχρον; Τίς τὴν τῶν Μακεδόνων καταλαβεῖν ἠθέλησε δύναμιν; Τίς δὲ καὶ τὴν ἡμῶν χαρὰν εἰς πένθος μετέστρεψε; Διὰ τί δὲ καὶ ἡ ἐσπέρα ταύτη γέγονεν ἡ παγκακίστη, ἡ φονεύτρια; Διὰ τί δὲ ὁ ταῦτα κατατολήσας παραχρῆμα ἀνάρπαστος οὐκ ἐγγόνει, ἀλλὰ τελευτήσαντος Ἀλεξάνδρου, αὐτὸς τοῖς ζῶσι συνέι; Λοιπὸν Μακεδόνες ἔλαβον θῆγος καὶ μέλος καὶ οὐαί, καὶ ἐν τούτοις πᾶσιν ἡ νύξ ἐτέλεσθη. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τὸ χεῖρον προέκωπτεν, ἐκέλευσε δὲ Περδίκκην καὶ Πτολεμαῖον καὶ Λυσίμαχον εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν etc ut in B. Narrationem codicis A integram dare non possumus, quoniam initium ejus in paginam incidit ubi verba fere omnia prorsus sint obliterated. Quae in sequenti pagina supersunt, ita se habent : ... τὸν καλούμενον Εὐφράτην, ὅς διὰ μέσης τῆς Βαβυλωνῶς διαρρεῖ. Ταύτην ἐκέλευσε ἀνοῖξαι καὶ μηδὲνα προσεβρῆναι· πάσαντα δὲ τὸν τρόπον εἰώθησαν φυλάττειν. Ἀναχωρησάντων δὲ πάντων καὶ τῆς ὥρας μεσονυκτίου γενομένης, ἐξανάστας ὁ Ἀλέξανδρος ἐκ τῆς κλίνης, ἀπέσβεσε τὸν λύχρον καὶ τὰς θύρας ἐξελθὼν τετραποδιστὶ ἐπορεύετο πρὸς τὸν ποταμὸν γενόμενος. Προσελθὼν δὲ πλησίον περιεβλέψατο, καὶ ἰδὼν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα Ρωξάνην προστρέχουσαν αὐτῷ, ὑπονοήσας ἐν τῇ μεταστάσει τὴν αὐτὴν πάντα διανοεῖτο εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς ἑαυτοῦ τολμῆς. ** ἐπικολοῦσε τὴν κορυφασίαν (κορυφαίαν;) ἐξοδὸν αὐτοῦ ἐν τῷ σκ [ὅτῳ] καὶ τὸν στεναγμὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου σπανίως μὲν ἀναφωνοῦντος, ἐξαιτουντος δὲ τὴν Ρωξάνην τῆνδε ἐπακαλοῦντο ἤσαν. Ὡς δὲ ἤσυχασεν, ἦδε αὐτὸν παραλαβοῦσα ** εἶπεν· « ὦ Ρωξάνη χρ... σεαυτὴν χάρις τὴν ἐμὴν δόξαν ἀραιεῖσθαι [ιγρίαν. VII, 26 : ἐργόμενον γὰρ ὑπ' αὐτῆς (sc. Ρωξάνης) ἐποιώμεντα εἶπεν (sc. Ἀλέξανδρον) τις εἶπεν] ὅτι ἐβρόντησεν ἀπὸ δόξης αὐτῷ τῆς ἑσπέρης ὡς θῆψις γεγεννημένη.]· πλην ὅμως ταῦτα μηδεὶς ἀκούσῃ. » Πάλιν δὲ ὑπ' αὐτῆς κατεχόμενος λάθρα ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον. — Ἡμέρας δὲ γενομένης ἐκέλευσε Περδίκκην καὶ Πτολεμαῖον καὶ Λυσίμαχον εἰσελθεῖν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ὅπως ἄλλος μὴ εἰσπερευθῇ πρὸς αὐτὸν μέχρις ἂν.... περὶ τῶν πραγμάτων. Ὁ δὲ [ἐτρέπετο] πρὸς τὸ γράφειν τὴν διαθήκην, παρακαλοῦσάμενος αὐτῷ Κομβάρην καὶ Ἐρμογένην ἀνῆθα παιδάρια. Ὁ δὲ Περδίκκας ὑπονοήσας τὸν Ἀλέξανδρον καταλειπομένην τὰ πράγματα τῷ Πτολεμαίῳ διὰ τὸ πολλὰς πρὸς αὐτὸν εἰρηκέναι ὑπὲρ τῆς Πτολεμαίου γενέσεως, ἐτι δὲ Ὀλυμπιάδα [εἰ] ρηκέναι ροβερὰν, ὡς ἦν ἐκ Φιλίππου, λαβὼν τὰ Πτολεμαίων κατὰ μόναν ἐξορκίζει, εἰ γίνονται Ἀλεξάνδρου πραγμάτων διάδοχοι, μερίζειν τὰ πράγματα αὐτῷ τῷ κοινῇ συγκριθέντα. Τὸν ὅρκον ὑπομείνας Πτολεμαῖος καὶ οὐδεμίαν ἐνοίαν ἔχων ὑπὲρ ὧν ὁ Περδίκκας ὑπετίει, καὶ αὐτὸς [νομ] [ἰ] [ων] τὸν Περδίκκην διάδοχον εἶναι τῶν πραγμάτων, διὰ τὸ πολὺ πρότερον παρ' Ἀλεξάνδρῳ [πρὸ] πάντων καταβῆσαν καὶ ὀνησὶν ἡγεῖσθαι, ὀρκίζει αὐτὸν τὸν αὐτὸν ὅρκον ἐν μέρει. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἐπιγενομένην νύκτα γενόμενος πρὸς τὸ γραφῆναι, ἐκέλευσε πρὸς αὐτὸν καλεῖν τὸν Περδίκκην καὶ Ὀλίαν καὶ Πτολεμαῖον καὶ Λυσίμαχον. Αὐτοὶ μὲν εἰσῆλθον, καὶ ἐξαίφνης ἐκ τῶν Μακεδόνων πάντων ἐγένετο βοή καὶ συνδρομὴ πρὸς τὴν αὐλὴν Ἀλεξάνδρου etc. ut in codd. B C. || 2. Ἀντίοχος (i. e. Ἀντίγονος) C. || 3. sic dedi ex A pro εἰς ἀγισμὸν, quod est in B C; δι' ἔ. θ. ἐξάγειν om. C. || 4. ἐπὶ

suis obviam processere, juniorem Sesonchosim venerati. Vulcani quoque appellatione salutabant, quod hunc praeceteris deum illa pars arbitrareretur orientis.

XCII. Enimvero exim ex sententia numinum prophetae docet, non apud Memphis sacrum corpus, verum Alexandriam pervelli oportere, quod illi loco et auctor conditis

fuerit, et tutela vel maxima perpetuo futura nosceretur. Perinde enim inexpugnabilem locum illum prae sagis nosci, ut ipse quoque indefessae virtutis est habitus. Erigitur ergo aedes quam maximo opere ad instar templi, quod etiam nunc Alexandri nominatur.

ὥστε πᾶσαν τὴν δύναμιν τῶν στρατευμάτων παραπο-
ρευομένην ὄρᾶν αὐτὸν, εἰσάγειν (3) δὲ μόνους Μακεδό-
νας καὶ δι' ἑτέρας θύρας ἐξάγειν. Ποιήσαντος δὲ τοῦ
Περδίκου τὰ προσταχθέντα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασι-
λέως, εἰσπορεύοντο οἱ Μακεδόνες μόνοι καὶ ἐλευθέρουν αὐ-
τὸν, καὶ οὐκ ἦν ὃς οὐκ ἐδάκρυε τὸν τηλικούτων βασιλέα (4)
Ἀλέξανδρον κατακείμενον ἐν κλίνῃ ἡμιανῇ. Ἄνθρωπος (6)
δὲ τις ἐξ αὐτῶν τῷ μὲν εἶδει οὐκ εὐπρεπῆς (6), ἰδιώτης
δὲ (7), ἐξελθὼν πλησίον τῆς κλίνης Ἀλεξάνδρου εἶπεν (8)·
α' Ἐπ' ἀγαθῷ μὲν, Ἀλέξανδρε βασιλεῦ, Φίλιππος ὁ πα-
τήρ σου ἤρξεν, ἐπ' ἀγαθῷ δὲ καὶ σὺ, βασιλεῦ· σὺ μὲν
προσλαμβάνεις ἡμᾶς (9)· καλὸν οὖν ἡμᾶς σὺν σοὶ ἀπο-
θανεῖν τῷ ποιήσαντι πόλιν Μακεδονίας ἐλευθέραν (10). »
Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος δακρύσας ἐξέτεινε (11) τὴν δεξιὰν
αὐτοῦ χεῖρα ἐμφάσιν ποιούμενος παρακλήσεως.

ΚΕΦ. ΛΓ'.

Καὶ κελεύσας εἰσελθεῖν ὑπομνηματογράφον εἶπε περὶ
Ῥωξάνης τῆς γυναίκας αὐτοῦ· « Ἐάν γέννηται μοι ἐκ
Ῥωξάνης τῆς ἐμῆς γυναίκας παιδίον ἀρσενικόν, ἐκείνος
βασιλεύτω Μακεδόσι· ἐάν δὲ θῆλυ γέννηται, ἐλθέσθωσαν
ὅν ἂν βούλυνται βασιλέα (1). » Ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ
εἰπόντος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐγένετο περὶ τὸν ἀέρα διμύχλη
καὶ ἐφάνη μέγας ἀστὴρ κατεργόμενος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ σὺν αὐτῷ ἀέτος, καὶ τὸ ἀγαλμα
Βαθυλῶνος, δ' ἐκάλουν Δία, ἐκινήθη. Ὁ δὲ ἀστὴρ πάλιν
ἀνῆλθεν εἰς τὸν οὐρανόν· ἠκολούθησε δὲ αὐτῷ καὶ
ὁ ἀέτης. Κρυβέντος δὲ τοῦ ἀστέρος εἰς τὸν οὐρανόν,
ἐκοιμήθη δ' Ἀλέξανδρος τὸν αἰώνιον ὕπνον.

[EADEM E CODICE A.]

Ἐπειδὴ [δὲ] παρῆλθον οἱ Μακεδόνες, μετεστήσαντο
(1. μετεκατέσαστο) πάλιν τοὺς περὶ Περδίκαν καὶ
Ὀλκίαν, καὶ κατασχὼν ἐκέλευσεν ἀναγινώσκειν τὴν
διαθήκην. Ἔστι δὲ τοῦ μερισμοῦ τῆς διαθήκης ἀν-
τιγράφων (1. ἀντίγραφον) τὸ ὑποτεταγμένον, δ' ἔλαβε
παρ' Ἀλεξάνδρου Ὀλκίας.

Διαθήκη Ἀλεξάνδρου.

Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος υἱὸς Ἀμμωνος καὶ Ὀλυμπιά-
δος Ῥοδίων τάγμασι καὶ ἀρχουσι, βουλῇ, δῆμῳ χαί-
ρειν. Ἡμεῖς τὰς πρὸς Ἡρακλέους γόνον (1. προγόνου)
ἡμῶν στήλας ὠρισθ.... (ὀρισθείσας ὑπερβαλόντες, τοῦ?)
πεπρωμένου (1. πεπρωμένου) μετὰ τῆς τῶν θεῶν ἐν-
νοίας τυγχάνειν μέλλοντες [ἐκρ]ίναμεν ἐπιστῆναι
ἡμῖν (1. ὑμῖν) ἅπερ ἐγνώκαμεν, φύγουμενοι μάλιστα
ἡμᾶς (ὑμᾶς) τῶν Ἑλλήνων ἐπιτηδέους [φύ]λ[α]κ[ας]
τῶν ὑπ' ἐμοῦ κατεργασθέντων πόνοι, ἅμα δὲ καὶ ἀγα-
πῶντες τὴν ἡμετέραν (ὑμ.) πόλιν. Διὸ καὶ ἐγράψαμεν
[τὴν] φρουρὰν ἐξαγαγεῖν τῆς πόλεως, ὅπως μετέρρουσα
τῆς παρρησίας εἰς τὸν αἰῶνα διαφυλάττειν (... ἄττι,
τὴν?) ἐλευθερίαν, ἅμα δὲ καὶ... μενο.. διαφυλαχθῆ-
ναι παρ' ἡμῖν (ὑμῖν) τὸ ἡμέτερον τέμιον (sic)· οἶδα-
μεν γὰρ τὴν πόλιν ἡμῶν (ὑμ.) εὐχάριστον οὖσαν καὶ
μνήμης ἀξίαν· διὸ καὶ φανησόμεθα πεφροντικότες αὐ-
τῆς (ὥστε) οὐκ ἴσον τῆς ἰδίας πατρίδος, καὶ ἡμῖν ἀξιος
(ἀξίως). [Ἐποιήσά]μεθα γὰρ τὴν αἵρεσιν τῶν πραγ-
μάτων τοιαύτην, δίδοντες μετὰ παρρησίας τὴν χώραν

τῷ γεγονότι συμπτῶματι add. A. || 5. Πευκῶς δὲ τις ἐξ αὐτῶν ἄνθρωπος A. || 6. ἀπρεπῆς B C. || 7. καὶ οὐδεμίας ἀξιώσεως ὕψιγχο-
μενος add. A. || 8. ὡς φρονήσει κεκοσμημένος εἶπεν C. || 9. ἐπ' ἀγαθῷ δὲ καὶ σὺ προσλ. ἢ. C; ἐπ' ἀγαθῷ δὲ καὶ σὺ μεταλαβὼν
τὴν φω (sic), Μακεδονιστὶ εἶπεν δακρύων, σὺ ἡμᾶς εἰ ἀπολείψης, ἀπολοῦμεν Μακεδονίαν· σοὺ δὲ τελευτῶντος καλὸν καὶ τοὺς
Μακεδόνας· συναποθανεῖν σοι τῷ ποιήσαντι Μακεδονίαν ἀξίαν τῆς Διός. || 10. τῷ ποιήσαντι πᾶσαν Μακεδονίαν καὶ πόλιν αὐτῆς
ἐλευθέραν C. || 11. ἐξετείνας καὶ λαβὼν τὸν Μακεδόνα τῆς χειρὸς ἐμῶν ἐποίητο π. A.

Cap. XXXIII. Post haec multa interponit cod. C, quae ignorant codd. A B. Ac primum quidem introducit Bucephalum
verbis hisce : Καὶ ταῦτα εἰπόντος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὁ Βουκέφαλος ἵππος μέσον πάντων δρομαῖος εἰσῆλθε καὶ πλησίον Ἀλε-
ξάνδρου ἐπιστάς ἤρξατο τοῖς δάκρυσι καταλούειν τὴν κλίνην. Κοπετὸς δὲ μέγας ἐγένετο Περσῶν ὁμοῦ καὶ Μακεδόνων ἐπὶ τῇ τοῦ
ἱπποῦ δακρυροίᾳ. Deinde sequitur epistola Olympiadem, cui alia quaedam subiunguntur. Sed antequam
haec exscribamus, videamus de testamento Alexandri. Mentionem ejus codd. B et C absolunt paucissimis; plura ex eo
affert Valerius, ea scilicet quae pertinent ad distributionem provinciarum; sed ne haec quidem integra dedit, uti colli-
gas ex codice A quamquam alia multa quae de iis apud Valerium leguntur omittente. Aliam vero partem testamenti
apud Rhodios depositi (ut jam Diodorus tradit) unus exhibet codex A misere tamen laceram tum auctoris omnia trun-
cantis negligentia, tum conditione codicis, cujus ultimum folium vermium morsu multis locis perforatum est, cujusque fo-
lii in altera pagina initium singularum linearum delevit is, qui folia codicis conglutinavit. Ego satis habeo verba uti leguntur
transcripsisse. Igitur post verba ἐμῶν ἐποίητο παρακλήσεως cod. A pergit : Ἐπειδὴ [δὲ] παρῆλθον οἱ Μακεδόνες etc.,
quae vide supra.

CXXIV. Quo ubi consecratas reliquias intulere, visum
Ptolemæo est testamentum quoque quod scriperat moriens
publice recitari : idque lectum est ferme ad hanc sententiam
scriptum :

« Alexander rex Macedonum dicit. Primum mando ju-
beoque, Arrhidæum Philippi filium interim regni mei fieri
successorem. Sed enim si fuerit mihi filius e Roxane,
huic nomen et regnum nostrum pariter concedendum.
Quod si e Roxane puella edetur, sit Macedonum optio,

quemnam sibi regem ipsi substituant. Optatus porro
constitutusque rex Argiadum regiam veteremque principa-
tum servare debet. Hisce Macedones consueta dependent,
Olympiadi autem matri meæ, si ita volet, licebit Rhodi de-
gere, vel in eo quem malebit loco, accipienti cuncta haec quae
me superstita consequbatur. Praefectum autem Macedoniae
Craterum fieri mando, eique Philippi filiam conjugari. **
Philotam etiam jubeo satrapiae praesae Hellesponticae uni-
versae, uxoremque ei fieri Olci sororem. Cappadociam quo-

ἐκάστῳ ... ἐνῇ (ἐν ᾗ?) * * πρῶτον ἀφ' (ἀφ' οὗ) γεννηθέντες εἰς τοῦτο προήλθομεν δόξης. Συντετάχαμεν δὲ τοῖς ἐπιμεληταῖς [τῶν χ] ὠρίων ἀποστείλαντες στρατιάς σὺν [χρυσοῦ] νε νομισμένου τάλαντα (ταλάντους) τοῖς κατ' Αἴγυπτον· καὶ τὸ σῶμα ἡμῶν συντετάχα[μεν] .... κνα ἀποκομισθῆναι· τὴν δὲ διάταξιν τῆς διασαφήσεως οἱ κατ' Αἴγυπτον κρίνωσιν ..... ἡμεῖς συγχωροῦμεν. Ἐντελλάμεθα δὲ καὶ Θήβας [ἄς] ἐπανορθοῦν ἐκ τῶν βασιλικῶν χρημάτων καλῶς, κρίναντες ἡτυχηκέαι καὶ σεσωφρονισμένους ἐκ τῶν ἡμαρτημένων εἰς ἡμᾶς διδόσθαι καὶ σῖ[τον] ἐκ] Μακεδονίας Θεθαίοις τοῖς κατερχομένοις εἰς Θήβας ἄχρως ἂν εὐανδρίσαι ἡ χώρα. συντετά[χαμεν] δὲ καὶ ἡμᾶς δοῦναι εἰς τὴν ἐπισκευὴν τῆς πόλεως χρυσοῦ τάλαντα τε' καὶ τριηρεῖς..., ὅ[πως] ἀσφαλῶς ἐλευθεροί ᾗτε· καὶ σίτου ἐλευθερίας ἐξ Αἰγύπτου δωρεάν [κατ' Αἴγυπτον] πυροῦ μεδίκιμους β, καὶ ἐκ τῆς Ἀσίας διὰ τῶν οἰκονόμων καὶ ἐκ τῶν σύνεγγυς ἡμῖν τόπων πυροῦ μεδίκιμους β, καὶ χώρα ὑμῖν καταμετρησαί, ὅπως ἔχητε ἐν τῷ χρόνῳ αὐτάρχει σίτον καὶ μηδὲν ἐνδύεσθαι, ἔχειν (ἐνδέξασθε, ἔχητε) δὲ τῆς πόλεως ὑμῶν ἀζίως. Τότε (Τότε τῷ) ἐπὶ Μακεδονίας ἐπιμελητῇ Κρατερῷ ἐστάλμεθα (ἐντετελλάμεθα) καὶ τῷ Αἰγύπτου σατραπῇ Πτολεμαίῳ καὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν Περδίκκῃ καὶ Ἀντιγόνῳ· ὑμῖν δὲ πάλιν ἐντελλόμεθα, λαβόντες τὴν ἐπιστολὴν παρὰ Ὀρκία (l. Ὀλκία) τοῦ ἀποδιδόντος ὑμῖν [αὐτὴν τὸ] συμφέρειν τὸ ἴδιον σταθμωμένους μὴ ἀγνοῆτε, ὅτι δὲ ἡμῖν συνεῖται τούτους βραβεύειν .... [εἰς] τὴν ὑμετέραν πόλιν συναῖξιν· μάλιστα δὲ πείσασθαι πειθαργεῖν ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς λόγοις· Πτολεμαῖος δὲ τοῦ ἐμοῦ σώματος γιγνώμενος φύλαξ καὶ ὑμῶν φροντίσει· ὅτι δὲ συνήσει (συνόψει) αὐτῶν δὲ .... κατ' ἴδιαν· μὴ οὖν νομίζετε παρατεθεῖσθαι τὴν διαθήκην ὑμῖν εἰκῇ, τοὺς δὲ ἐπιμελητάς τῆς [βασίλει] ας βραβεύειν, εἴ τις δὲ ἐκ τινος (sic) θεωρίας τῶν ἐπιμελητῶν ἢ διαιρέσεις (ἢ διαιρέσεις?). Ἀποδεικνύουσα (Ἀποδεικνύουσι) βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Ἀμμωνος καὶ Ὀλυμπιάδος βασιλείας (βασίλει) Μακεδονίας ἐπὶ μὲν τοῦ παρόντος Ἀραδαῖον (sic) τὸν υἱὸν Φιλίππου· ἐὰν δὲ γέννηται ἐκ Ῥωξάνης υἱὸς Ἀλεξάνδρου, ἐκείνου εἶναι βασιλεὺς καὶ ὄνομα ἐπιθεῖναι αὐτῷ δ [ἂν] δόξῃ Μακεδόσιν· ἐὰν δὲ θῆλυ γεννηθῇ ἐκ Ῥωξάνης, ἐλέσθωσαν Μακεδόνας οἷον βούλονται βασιλεὺς, ἐὰν μὴ βούλονται Ἀρα-

δαῖον τὸν Φιλίππου υἱόν. Ὁ δὲ αἰρεθεὶς διαφυλαττέτω τὴν .... αὐτὸν ἀρχὴν, καὶ συντελείτωσαν Μακεδόνας ἀργ.... μετὰ τοῦ βασιλέως τὰ νομιζόμενα. ἔ... ἔτω Ὀλυμπιάδῃ τῇ μητρὶ Ἀλεξάνδρου κατοικεῖν ἐν Ῥόδῳ, ἐὰν Ῥόδιοι συνδοκῇσιν· [οὐ γὰρ ἐστὶν] ἐξουσία πρᾶττειν τι ἄνευ Ῥοδίων· ἐὰν δὲ μὴ βούληται κατοικεῖν ἐν Ῥόδῳ, γιγνέσθω [δπου] βούληται λαμβάνουσα τὰς αὐτὰς προσόδους ἅς καὶ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἔλαμβανεν· Ἀχρὶ τοῦ δόξαι Μακεδόσιν βασιλεὺς ἀποδεῖξαι· βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Ἀμμωνος [καὶ Ὀλυμπι]άδος υἱὸς ἀποδείκνυσθαι ἐπιμελητὰς τῆς ἐαυτοῦ βασιλείας, πάσις Μακεδονίας μὲν [Κρα]τερὸν καὶ γυναῖκα τούτῳ κοινῇ τὴν Φιλίππου θυγατέρα τοῦ γενομένου βασιλέως Μα[κεδ]ον[ος] [ας, Λυσίμαχον δὲ ἐπὶ Θράκης καὶ γυναῖκα τούτῳ Θεσσαλονίκην τὴν Φιλίππου τοῦ βασιλέως γενομένου Μακεδονίας θυγατέρα· δίδωσι δὲ τὴν ἐφ' Ἑλληστον τῷ σατραπῇ (l. Ἑλλησπόντῳ ἀπάσῃ) Ἀλεῶνα (Λεονατῇ) καὶ γυναῖκα τούτῳ Κλεονίχην τὴν ἀδελφὴν Ὀλκίου· Παφλαγονίαν δὲ καὶ Καππαδοκίαν Εὐμένει τῷ ὑπομνηματογράφῳ· τοὺς δὲ νησιώτας ἀφίησιν ἐλευθέρους καὶ ἐπιτρόπους αὐτῶν Ῥοδίου [εἶ]ναι· Παμφυλίαν δὲ καὶ Κιλικίαν [καὶ Καρίαν Ἀντιγόνῳ]. Τούτων δὲ πάντων μέχρι τῶν ἐντὸς Ἄλως ποταμοῦ χώρα παρεχέτω (τούτοις πᾶσα ἡ ἐντὸς ἄ. π. χ. παρεχέσθω). Τῆς δὲ Βαβυλῶν[ος καὶ] τῆς προσκοῦσης αὐτῇ [σατραπῇ] εἶναι κελεύω vel tale quid] Σελευκὸν ὀπλοφόρον· Φοινίκης δὲ καὶ Συρίας τῆς κοίτης καλοῦμε[νης] Μελέαγρον· Αἰγύπτου Περδίκκῃ, καὶ Λιβύης καὶ * Πτολεμαῖον καὶ γυναῖκα τούτου Κλεοπάτραν τὴν ἀδελφὴν Ἀλεξάνδρου· τῆς δὲ ἐπάνω τῆς Βαβυλωνίας χώρας στρατάρχην καὶ ἐπιμελητὴν Φανοκράτην καὶ γυναῖκα τούτου Ῥωξάνην τὴν Βακτριανήν. Προστάσει δὲ τοῖς ἐπιμεληταῖς τῆς βασιλείας κατασκευάσαι πύελον χρυσοῦν ἀπὸ ταλάντων σ', εἰς ἣν τεθήσεται τὸ Ἀλεξάνδρου σῶμα τοῦ Μακεδονίας βασιλέως, ἀποστεῖλαι δὲ καὶ Μακεδόνας τοὺς πρεσβυτέρους καὶ ἡσθενηκότας εἰς Μακεδονίαν, καὶ εἰς Θεσσαλίαν τοὺς ὁμοίως διακειμένους· δοθήτω δὲ χρυσίου τάλαντα γ'· ἀποστεῖλαι δὲ εἰς Αἰγὰς τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως πανοπλίαν καὶ χρυσοῦ νενομισμένου τάλαντα (suppl. v' ex Valer.) τῷ Ἡρακλεῖ ἀκροθίνια (τῆς) τοῦ πολέμου στρατιάς· ἀποστεῖλαι δὲ καὶ εἰς Δελφοὺς τῶν ἑλεφάντων τοὺς δρόντας καὶ τῶν

que et Paphlagoniam Eumeni gerendam permitti placet. Eos vero qui in insulis sunt liberos sui que juris esse præcipio. Antigonus Cariae præsit, Casanderque Bœotiae, eis que omnibus præesse Antipatrum oportebit. Uton Syriae rector esto : Babyloniae vero et adjacentium regionum perficio Seleucum. Phœnicem ac Syriam Cœlen Meleagro regendam permitti decrevi, Ægyptum Perdiccæ, Libyam Ptolemæo, cui etiam Cleopatram conjugari oportebit sororem meam. Regionum porro quæ supra Babyloniam sunt curam Phanocrati permitti præcepi, eique uxorem Roxanem Bactrianam dari. His igitur omnibus mando repositorium corpori meo fieri

auri magnorum talentorum sex. Quicunque autem Macedonum Thessalorumve provecior sit ætate atque ad solum genitale voluerit ire, his fieri facultatem, quibus singulis tria milia drachmarum adnumerari conveniet. Argos autem mitti arma quibus ipse usus sum, et auri signati drachmas L, eaque Herculi consecrari volo. Delphos quoque mitti præcepi ehoris quod in aula mea fuit, draconumque terga et pateras aureas XIII, primitias scilicet operum nostrorum. Milesiis etiam ad reformationem oppidi sui dari præcipio auri signati drachmas C et L tantumdemque auri materiæ. Volo autem Perdiccam, quem Ægypto impera-

δρακόντων τὰς δορὰς καὶ φιάλας χρυσᾶς ἰγ', ἀκροθίνια τῆς στρατιᾶς. Δοθῆναι δὲ καὶ Μιλησίοις εἰς ἐπισκευὴν τῆς πόλεως χρυσίου νενομισμένου τάλαντα ρη'· καὶ Κινδίοις (Ι. Κινδίοις) γέατ. Βούλομαι δὲ καὶ Περδίκαν καταλιπὼν βασιλέα σὺν (ἐν?) τῇ κτιζομένῃ Ἀλεξανδρείᾳ * * ὥστε μένειν μακαρίως μελλομένην τῶν πάντων δεσπόζοντι μεγάλῳ Σεράπιδι καὶ ἀνθρώπων (ἐνιαύσιον?) καταστῆναι ἐπιμελιστῆν τῆς πόλεως· κληθήσεται δὲ ἱερεὺς Ἀλεξάνδρου· καὶ προσελύσεται μεγίστῃ πόλει (μεγίσταις πόλεως?) δόξαις, κεκοσμημένος χρυσῷ στεφάνῳ καὶ πορφυρίδι, λαμβάνων ἐνιαύσιον τάλαντον· καὶ οὗτος ἔσται ἀνύβριστος καὶ πάσης λειτουργίας ἀπολυθήσεται. Λήψεται δὲ ὁ τοιοῦτος τὴν τάξιν ταύτην ὁ διαφέρων ἐν γένει τῶν ἄλλων πάντων, καὶ μένει αὕτη ἡ δωρεὰ αὐτοῖς δὲ καὶ ἐγγούσι. Ἀποδείκνυσι βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Ἰνδικῆς βασιλέα τῆς μὲν παρατεινούσης παρὰ τῷ Ὑδάσπῃ ποταμῷ Ταξιάρχῃ (Ταξιῶν), [τῆς δὲ] περιεχομένης (ἐπεχ.) ἀπὸ τοῦ Ὑδάσπου ποταμοῦ Πῶρον, [τῆς δὲ] ἐπὶ δαλιδῶν (Παροπαμίω) Ὀζυδράκῃ (Ὀζυάρτῃ) τὸν Βακτριανὸν τὸν Ρωϊάνης πατέρα τῆς Ἀλεξάνδρου γυναῖκος, τὴν δὲ Δρακουσίαν (Ἀραχωσίαν) καὶ δραφυάλην (Δραγγήνην) τῇ Βακτριᾷ (καὶ τῇ Βακτριανῇ) καὶ Σουσιανῇ (Σογδ.) [ἀφ'ἧς] Φιλίππῳ τὴν δὲ παρουδιαν (Παρθουίαν) καὶ τὰ ἐχόμενα αὐτῆς Συρταμίαν (τὴν ἐχομένην α. Ὑρκιαν) Ἀρταφερνῇ (Φραταφέρνῃ)· καρδανίαν (Καρμανίαν) δὲ Γληπολίμῳ· τὴν δὲ Περσίδα Πευκίστῃ σατράπῃ· Ὀζύντῃ (Ὀζυδάτῃ?) μεταστῆσαι (μεταστῆναι κελεύει) ἐπὶ τῆς Μηδίας. Ἀποδείκνυσι βασιλεὺς Ἀλέξανδρος βασιλέα τῆς Ἰλλυριδὸς Ὀλκίαν· δίδωσι δὲ ἱπποὺς ἀγασθαι ἐκ τῆς Ἀσίας φ, τάλαντα γ'· ἀπὸ δὲ τούτων κατασκευαζέτω ἱερὸν καὶ ἀναθῆτω ἀνδριάντας Ἀμμωνος, Ἡρακλέους, Ἀθηναῖς, Ὀλυμπιάδος, Φιλίππου· ἀνατίθωσαν δὲ καὶ οἱ τῆς βασιλείας ἐπιμεληταὶ εἰκόνας Ὀλκίου περιμετρον ἐν ἀγγυίρας (sic) καὶ ἀνδριάντας χρυσᾶς ἐν Δελφοῖς· ἀναθῆτω δὲ καὶ Περδίκας εἰκόνας χαλκᾶς Ἀλεξάνδρου, Ἀμμωνος, Ἡρακλέους, Ὀλυμπιάδος, Φιλίππου. Τούτων δὲ πάντων (οὗτοι δὲ πάντες;) ἔστωσαν θεοὶ, ἐποίει αἱ ὀλυμπίαὶ ἡρακλῆς (ὁποῖος ὁ Ὀλύμπιος Η.?) πρῶτος γεν ἄρης

(γενάρχης?) Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως. Hactenus testamentum. Addit auctor :

Οὐ τοσούτους δὲ βασιλεῖς Ἀλέξανδρος πολεμῶν ἐνίκησεν ὅσους τελευτῶν κατέλειπεν. Ἐβίωσε μὲν σὺν Ἀλέξανδρος ἐτὶ λ' etc. quæ item leguntur in B C. cap. 35.

[E CODICE C.]

Γνοὺς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἑαυτὸν ἤδη τελευτᾶν, ἔδοξεν ἐπιστολὴν γράφει τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ἐπανάληψιν τῶν ἄλλων αὐτοῦ ἐπιστολῶν οὕτως· « Ἀλέξανδρος ὁ ποτε ὦν βασιλεὺς, ὃς πᾶσαν περιενόστῃσε γαίαν, καὶ πλείστας χώρας καὶ πόλεις τῷ δόρατι ἐνήλατο· ἀπὸ γὰρ δυσμῶν ἐπὶ ἀνατολῶν ἀγόμενος, οὐκ ἦν τῇ τύχῃ αὐτοῦ ὁ ἀντισταθῆναι βουλόμενος ἐν τῇ ὑφ' ἡλίῳ οἰκουμένη· Ἐπειτα τὴν ἀόικητον ἐπιθὰς πολλοὺς ὑπέστη κινδύνους, χώρας ἀγρίων ἀνθρώπων διερχόμενος. Διήλθον δὲ Μακάρων χώρας ὡς δι' ἄλλης μου ἐπιστολῆς ἐδήλωσα, καὶ τὴν σκοτεινοτάτην γαίαν διεπορεύθην, ὥσει πορείας ἡμερῶν τινῶν· καὶ μέχρι θείας τινὸς ὀπτασίας οὐ παρεκελεύσθην ὑποστραφῆναι, ἀλλ' ὀδεύειν ἐμπροσθεν, καὶ θεωρεῖν ἐξαισία πράγματα. Ἀνθυποστρέψας δὲ ἐκ τούτων καὶ τὴν οἰκουμένην καταλαβὼν, τὰ περὶ Πῶρου ἡρξάμην δουλώσασθαι, ὡς προεδήλωσα, ὧ μῆτέρ μου, ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ. Πλὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτον, κἂν ὀπότης δύναμις, ἀπέκτεινα τὸν τῶν Ἰνδῶν βασιλέα. Ἐκεῖσε σὺν διελθὼν μέχρι τῆς ἐσχάτης διώδουσα θαλάσσης, ἐνθα ἡλίῳ ἐπονομάζεται χώρα. Ἐκεῖθεν δὲ πάλιν ἀνθυποστρέψας, ὡς γέγραπά σοι ἐν τῇ δευτέρᾳ μου ἐπιστολῇ, τὴν παράλιον διώδουσα δδόν. Ἐν τούτῳ κατασκοπεύσαι τὸν τόπον Ἀμαστρίδος τῆς πόλεως ἠθέλησα. Καὶ ἀπεγνώσθην παρὰ τῆς βασιλίσσης Κανδάκης, ἥτις Ἰλεὸς μοι ἐγένετο, καὶ ὡς μήτηρ μου ἀνεδείχθη. Καὶ οὐκ ἀπέδωκέ μοι κακὸν ἢ ὄντως καλὴ ἔνεκεν ἐνὸς μικροῦ ἀγαθοῦ, ὃ ἐποίησα εἰς Κανδαύλην τὸν υἱὸν αὐτῆς, ὅτι ἐρρουσάμην αὐτὸν σὺν γυναικὶ καὶ πλούτῳ καὶ στρατῷ ἐκ χειρὸς Εὐαγγρίδου τοῦ τυράννου τῶν Βεδρύκων, καὶ ἡ πολέμιος γυνὴ τὸ ἐν ἐμοὶ ὥκτειρε νέον. Οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ τῶν ἐμῶν ἀπολαβόντες ἀγαθῶν, πικρῷ καὶ ἐνελεῖ με παραπέμπουσι

torem atque Alexandriæ esse jussit, sic uti imperio mandato, ne nomen meum ex oppido transferatur : quæ quidem etiam maximi deorum Serapis est sententia. Fieri porro annum oppidi sacerdotem, qui sacerdos Alexandri nominetur, eique insignia dari placet coronam auream et purpureum amictum. Is ubi functus fuerit sacerdotio, omni reliquo munere vel inquietudine sit solutus. Sed quisque ita sacerdotium nanciscitur, sit et genere nobilis et existimatione, uti sibi dignitas una cum posteris et ista proficiat. Indicæ regionis ejusque tractus qui ad Hydaspim fluvium pergit Taxiland mandando esse præfectum. Adjacentium vero regionum Apocronum Roxanes patrum uxoris meæ rectorem constitui placet. Racusiam vero regionem et Bactrianam et

Suisiam Philippo remitto, Hyrcaniam Artaphernæ, Persida Peucestæ. Illyriæ vero præficio Orciam, cui quidem ex Asia dari oportebit quingentos equos et auri drachmarum tria milia, e quibus templum constituat, eique templo simulacrum Herculis et Ammonis consecratur, Minervæ etiam et Olympiadis matris meæ, nec non etiam Philippi. Omnes etiam curatores imperii imagines consecrent et signa constituent, aurea quidem apud Delphos, ceteris vero in locis materiæ diversæ. Constitui autem effigies oportebit Perdicæ Alexandri, Ammonis, Minervæ, Olympiadis, Herculis, Philippi : quæ omnes divinis honoribus consecrabitur. » Hæc quidem summa voluntatis Alexandri est accepta.

θανάτῳ, μὴ οἰκτείρισαντές με τὸ σύνολον, μήτερ ἐμῇ, καὶ ἐπὶ τῷ πνεύματι τῆς ἀνω προνοίας τὸν σύμπαντα κατεκυρίευσα κόσμον, τανῦν οὐ συγκεχώρημαι παρὰ τῶν ἐμῶν τὴν ἐμὴν καταλαβέσθαι πατρίδα, καὶ (1. θπως) σὲ, ὦ μήτερ μου, θεασάμενος τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς μου διατελέσωμεν ἅμφοι. Λοιπὸν, μήτερ ἐμῇ, γνῶθι τοῦ λοιποῦ ἄτεκνον εἶναι σε. Οὐκέτι γὰρ με θεωρήσεις οὔτε τῆς φωνῆς μου ἀκούσεις, ἀλλ' οὐδ' ἐπιστολὴν παρὰ Ἀλέξανδρου δέξῃ· τὸ γὰρ ἀποδημεῖν με ἐφικτὸν ἦν, ἐν δὲ τῇ νῦν ἀποδημίᾳ δυσχεραίνω, ὦ φίλη μοι μήτερ· πρὸς γὰρ χρονιωτάτην καὶ ἀνήλιον καὶ ἀνυπόστροφον στρατείαν ἀπέρχομαι, καθὼς πᾶσιν ἀσυγχώρητον· λοιπὸν δὲ ἔχε, ὦ μήτερ μου, τῆνδε τὴν ἐπιστολὴν ἀντὶ ἐμοῦ, καὶ ἀνάγνωνθι εἰς τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς σου, καὶ θρήνοις μνημόνευε στρέρῃσιν τέκνου. »

Εἶθ' οὕτω διανέμει τὴν ἀρχὴν ὁ Ἀλέξανδρος τοῖς ἑαυτοῦ ἀρχουσιν ἡγῶν Σελευκῷ, Πτολεμαίῳ τῷ Φιλίππῳ, Ἀντιόχῳ, Φίλωνι τῷ Βύζᾳ· Σέλευκον μὲν Πέρσαις καὶ Ἰνδοῖς βασιλεύειν, Φίλιππον δὲ τὸν καὶ Πτολεμαίον Αἰγύπτῳ ἀρχεῖν, Ἀντίοχον δὲ τὴν μέσσην γαῖαν τῶν Ἀσσυρίων, Φίλωνα δὲ τὸν καὶ Βύζαντα τὴν Μακεδονικὴν διέπειν ἀρχὴν, τὰ περὶ Ὀλυμπιάδος πλεῖστα παραινέσας αὐτῷ· κατασφαιλισάμενος αὐτὸν ὁρκοῖς, εἰς ἅπαν αὐτῆς συμπερὸν καὶ θελήσιν ἐπιμελῶς αὐτὸν διακείσθαι ὡς υἱὸν αὐτῆς. Δέδωκε δὲ καὶ Ῥωξάνῃ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, εἰπὼν αὐτῇ πρὸς Ὀλυμπιάδα τὴν ἑαυτοῦ μητέρα ταύτην ἀποκομίσαι σὺν τῇ μητρὶ αὐτῆς καὶ παντὶ τῷ πλοῦτῳ αὐτῶν. Ἐπορκισάμενος οὖν αὐτὸν ἔνεκεν τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης μὴ ἀθετῆσαι τὰ διατεταγμένα, ὡς δὲ ἐτέλεσε τοῦ λέγειν, προσκαλεσάμενος ἅμα τὸν Μακεδονικὸν στρατεύμα, ἐνὶ ἐκάστῳ μετὰ δακρύων περιπλεκόμενος κατησπάζετο. Ὡς δὲ πάντας ἐτέλεσεν ἀσπαζόμενος, ὁ Πολυκράτους εἰσέρχεται παῖς, ὃς ἦν εὐδοκιμώτατος, καὶ λίαν ἀλχιμώτατος καὶ πολλὰ εὐδοκιμήσας ἐν τοῖς πολέμοις καὶ τῷ Ἀλέξανδρῳ ποθητὸς τυγχάνων· καὶ περιπλακείς τῷ Ἀλέξανδρῳ, οὐκ ἠδούλετο ἀπ' αὐτοῦ διελθεῖν, δεινῶς ἄλοφυρόμενος, καὶ ἁσμάτων θρήνον ποιοῦμενος· καὶ ὄντως μέλος πένθους γλυκύτατον ἤρξατο, καὶ τὰς καρδίας πάντων δακρύων ἐπλήρωσεν, ὡς ἐδόκει σὺν αὐτῷ καὶ ἡ γῆ πενθεῖν. Μάλιστα δὲ τοῦ παιδὸς πρὸς τὸν Βουκέφαλον ἵππον ἀντιστραφέντος καὶ γοερῶς ἐπιφθεγξαμένου· « Καὶ σὺ δυστυχὴς ὦν, ὡς Πήγασος, Βελλεροφόντην ἀπώλεσας ἄλλον· ἀλλὰ κρείστων Ἀλέξανδρος Βελλεροφόντου. Οἷμοι, ποίοις ὀφθαλμοῖς τις ἐμβλέψαι δυνήσεται Βουκέφαλον ἄλλον ἵππεα ἔχοντα καὶ ἀναβάτην. » Ταῦτα δὲ Χαρμήδης μετ' ὀδυρμῶν ἔλεγε· καὶ ὁ ὄχλος ἐκόπτετο σφοδρὰ· καὶ ὁ Ἀλέξανδρος τὸν παῖδα ἀπολύσαι οὐκ ἤθελεν, ἀλλ' ἦν αὐτοῦ ἐπικείμενος τῷ τραχήλῳ. Καὶ μέλλων ἐκπνέειν ὁ Ἀλέξανδρος τόνδε τὸν λόγον ἔφη·

Στίχοι οὓς εἶπεν Ἀλέξανδρος ὅτε ἐξέπνευε
 "Ὅς τὴν ἅπασαν οἰκουμένην διήλθον
 ἀοικητὸν τε καὶ σκοτεινῶδ' αἶαν.
 φυγεῖν οὐκ ἐξίσχυσα τὴν εἰμαρμένην·
 κύλιξ δὲ μικρὰ τῷ θανάτῳ προδίδοι,
 νέκυσι προπέμπουσα φαρμάκου μίξει.
 Βλέπων δὲ στρατὸς θανεῖν βαζόμενον
 βοήθησιν θέλοντες ἀδυνατοῦσι.
 Λαίπῳ ἐν ᾧ κείσομαι τεθαμμένος.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν παρεκάλεσε πάντας ἐν τῇ κατ' Αἴγυπτον ταφῇναι Ἀλεξανδρεῖα καὶ ὑπὸ πάντων τῶν τότε παραπεμφθῆναι, εἴτα μετὰ τὸ ταφῆναι αὐτὸν ἕκαστος ἐν τῇ ἀφορισθείσῃ αὐτῷ ἀπελθεῖν βασιλείᾳ. Παρακαλέσας οὖν ἅπαντας καὶ ἐπορκισάμενος μηδένα τῶν διατεταγμένων ἀθετῆσαι, ὡς τοῖς Μακεδόσιν ἦν περικοπῶν καὶ πονῶν τὴν ψυχὴν περὶ αὐτῶν· ἐπὶ Χαρμήδους οὖν ἐπικείμενος ἦν τῷ τραχήλῳ, κλαίων καὶ ὀδυρόμενος. Τοῦ δὲ Βουκεφάλου ἵππου πρὸς τοῖς ποσὶν αὐτοῦ ἵσταμένου, ἐφαπτοί τὴν χεῖρα Ἀλέξανδρος καὶ φησὶν, « ὡς καὶ σὺ τῇ ἐμῇ τύχῃ ἦσθα γεγεννημένος, ἦναι δι' ἐμοῦ καὶ σὺ δυστυχῆς » ἐν γὰρ τοῖς πολέμοις εἶχόν σε συναγωνιζόμενον· τανῦν δὲ ἐν τῷδὲ μοι τῷ θανατηφόρῳ οὐ συναγωνίζῃ πολέμῳ. Δοκεῖ δέ μοι ὡς θέλων βοηθῆσαι οὐ δύνασαι. » Ταῦτα τοῦ Ἀλεξάνδρου πρὸς τὸν Βουκέφαλον σὺν δάκρυσι λέγοντος, ὁ σύμπας πρὸς τὸν Βουκέφαλον σὺν δάκρυσι γέγονε βοή. Ὁ δὲ τὸ φάρμακον σκευάσας δόλιος δούλος καὶ τὴν τῶν πάντων ἐπιβουλευσάμενος ζωὴν, ἔδοξεν ἐν τῇ βοῇ Ἀλέξανδρον τελευτῆσαι, καὶ δρομαῖος ἐπέρχεται θεάσασθαι. Θεασάμενος δὲ τοῦτον ὁ Βουκέφαλος, τὸ κατηφές καὶ στυγνὸν εὐθὺς ἀπορριψάμενος, ὥσπερ τις τῶν λογικῶν τε καὶ γνωστικῶν ἀνθρώπων, οἶμαι δὲ καὶ παρὰ τῆς ἀνω προνοίας, τὴν τοῦ δεσπότης ἐκδίκησιν ἐποιήσατο. Καὶ μέσον πάντων ἐπιδραμῶν καὶ τὸν δούλον ἐκείνον δραξάμενος τοῖς ὁδοῦσι καὶ ἀντικρὺς Ἀλεξάνδρου τοῦτον ἀγαγὼν καὶ ἐκτινάσων ἐπὶ τούτῳ φοβερῶς ὤρυετο, ὡς ἐκδικῶν τὸν κύριον αὐτοῦ. Καὶ οὕτως ποῶν, μεταρρίψω δὲ πηδήματι εἰς ὕψος ἀρθεῖς, παραγρήμα δὲ σὺν τῷ δολίῳ δούλῳ καὶ δυσπίστῳ προσρίψας ἑαυτὸν τῇ γῇ, παρευθὺς ὁ μὲν δόλιος δούλος διεσκορπίσθη, ὡς ἂν τις εἴπῃ χιὼν νότιος ἀπ' ὕψους καταπεσοῦσα στέγους· οὕτως ἐγένετο ἐνώπιον πάντων. Ὁ δὲ ἵππος ἐγερθεὶς καὶ χρεμετίσας μικρὸν ἔμπροσθεν Ἀλεξάνδρου καὶ πεσὼν εὐθέως ἐξέψύχθη τὴν πνοὴν ἐπαφῆσας, ὥστε τὸν Ἀλέξανδρον ἐπὶ τούτῳ μειδιάσαι. Καὶ σὺν τῷ μειδιάσματι ἐγένετο περὶ τὸν αἶρα δμῖχλη etc., ut in cod. B.

ΚΕΦ. ΛΔ'.

Οἱ δὲ Πέρσαι (1) μάχονται μετὰ τῶν Μακεδόνων βουλόμενοι τὸν Ἀλέξανδρον ἀνακομίσασθαι καὶ Μίθραν (2) ἀναγορεῦσαι· οἱ δὲ Μακεδόνες ἀντεποιοῦντο

Cap. XXXIV. 1. Cod. C: Ἐκλυσαν οὖν αὐτὸν ὡς ἔθος ἦν ἡ τε Ῥωξάνη ἡ γυνὴ αὐτοῦ σὺν τῇ μητρὶ αὐτῆς καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ, δὲ Πτολεμαῖος καὶ Σέλευκος, Ἀντιόχος τε καὶ Φίλων καὶ Χαρμήδης ὁ ἡγαπημένος αὐτῷ σὺν παντὶ τῷ Μακεδονικῷ καὶ Περσικῷ στρατῷ. Μετὰ δὲ τὸν κλυθὺν οἱ Πέρσαι ἐμάχοντο μετὰ τῶν Μακεδόνων etc. Post vel ante κομίσασθαι regionis vel urbis

βουλόμενοι ἀναλαβεῖν αὐτὸν εἰς Μακεδονίαν. Λέγει οὖν αὐτοῖς Φίλιππος ὁ Πτολεμαῖος· « Ἔστι μαντεῖον τοῦ Βαθυλωνίου Διός· παρ' αὐτοῦ οὖν ληφόμεθα χρησμὸν [περὶ] τοῦ σώματος Ἀλεξάνδρου, ποῦ ἂν καταστήσωμεν αὐτόν. » Ἐχρημάτισε δὲ αὐτοῖς ὁ τοῦ Διὸς χρησμός οὕτως·

Ἐγὼ ὑμῖν φράσω τὰ συμφέροντα πᾶσιν·
ἔστι πόλις ἐν Αἰγύπτῳ τοῖνομα Μέμφης
κακαί δέ τι ἐνθρόνισαι τοῦτον (3) * *

Τοῦ δὲ χρησμοῦ δοθέντος οὐδεὶς οὐκέτι ἐλάλησε, ἀλλὰ συνεχώρουν τῷ Πτολεμαίῳ βασιλεῖν καὶ κομίζειν αὐτὸν ἐν μολυβδίνῃ λάρνακι εἰς Μέμφιν τὴν πόλιν ἐσφυρτισμένον. Θέμενος δὲ αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος ἐπὶ ἀμαξαν τὴν πορείαν ἐποιεῖτο ἀπὸ Βαθυλῶνος εἰς Αἴγυπτον. Ἀκούσαντες δὲ οἱ Μεμφῖται ὑπήντησαν τῷ σώματι Ἀλεξάνδρου καὶ εἰσάγουσιν αὐτὸ εἰς Μέμφιν. Εἶπε δὲ ὁ ἀρχιπροφήτης τῆς Μεμφίτου ἱεροῦ· « Ὡδε αὐτὸν μὴ καθυδρίσῃτε, ἀλλὰ εἰς ἣν ἔκτισεν πόλιν ἐν τῇ Ῥακωτίδι· ὅπου γὰρ ἂν ᾖ τὸ σῶμα τοῦτο, ἀκατάστατος ἡ πόλις ἐκείνη ἔσται, πολέμοις καὶ μάχαις ταραττομένη. Εὐθέως οὖν ὁ Πτολεμαῖος ἀγεί αὐτὸν εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ ποιεῖ τάφον ἐν τῷ ἱερῷ (4) τῷ καλουμένῳ Σῶμα Ἀλεξάνδρου, κακεῖ τὸ σῶμα ᾗτοι τὸ λείψανον Ἀλεξάνδρου καθίδρυσεν (5).

ΚΕΦ. ΑΕ'.

Ἐξῆσεν ὁ Ἀλεξάνδρος ἔτη τριάκοντα δύο· ἐδίωκε δὲ οὕτως· ἀπὸ εἰκοσιν ἐτῶν ἐβασίλευσεν ἔτη ἰβ' (1). Πολε-

μῶν δὲ ἐνίκησεν. Ὑπέταξε δὲ βάρβαρα ἔθνη κβ'· Ἑλλήνων δὲ φυλάς ιδ'. Ἐγεννήθη μὲν δ' Ἀλέξανδρος μηνὸς Ἰαννουαρίου νεομηνία (2), ἀνατολῆς οὐσῆς τοῦ ἡλίου· ἐτελεύτησε δὲ μηνὸς Ἀπριλλίου νεομηνία, δύσεως οὐσῆς τοῦ ἡλίου, καὶ ἐκάλησαν τὴν ἡμέραν τῆς τελευτῆς αὐτοῦ νεομηνίαν (3) διὰ τὸν Ἀλέξανδρον νέον τετελευτηκέναι (4). Ἐτελεύτησεν ὁ Ἀλέξανδρος ἐν τῷ (lacuna in cod.) ἔτει, ἐν τῷ τέλει τῆς ριγ' Ὀλυμπιάδος. (Ἡ δὲ Ὀλυμπιάς ἔτη εἰσὶ δ'· τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει τοῦ βασιλέως Ἀχάρ πρώτη ἡ Ὀλυμπιάς ἤρξατο.) Ἀπὸ δὲ τῆς τελευτῆς Ἀλεξάνδρου ἕως τῆς τοῦ θεοῦ λόγου ἐκ παρθένου σαρκώσεως ἔτη τκδ'.

ΤΕΛΟΣ.

[E CODICE C.]

[Ἀπ' ἀρχῆς δὲ αὐτῆς τῆς κοσμοποιίας ἕως τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ὑπῆρχον ἔτη πεντακισχίλια διακόσια δέκα ἑπτὰ· ἀπὸ δὲ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ἕως τῆς τοῦ θεοῦ λόγου σαρκώσεως, ἔτη διακόσια ἐνενήκοντα ἐννέα, ὁμοῦ ἔτη ἕως τοῦ Χριστοῦ ἀπ' ἀρχῆς ρφ'η'.

ΣΤΙΧΟΙ ΙΑΜΒΙΚΟΙ ΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

Οὐδὲν τὰ παιδρὰ τοῦδε τοῦ κόσμου, φίλε.
Πρὶν γὰρ φανοῦσιν, ἀφανίζονται τάχῃ,
Ὡς ἄνθος, ὡς ἀγρωστὶς, ὡς σκιάς ὄναρ.
Τὰ χείρονα στέργουσι κρειττόνων πλέον.
Θάττον πρὸ ὥρας τὰ καλὰ παρατρέχει.
Οὐδὲν τὸ καινὸν τῆς τροπῆς ταύτης, ἔνε·
Ἄνθει μάλιστα, φθῆσι δὲ, φθάνει ταχέως

nomen exciderit. || 2. ἡμίθεον C. || 3. Versus distincti etsi mutilos; antiquiorem versuum formam servavit Valerius. || 4. παρὰ τὸ ἱερὸν C. || 5. addit C: Ἐκεῖ οὖν αὐτοῦ καὶ στήλην ἐκ λίθων φεγγίτων ὁ Πτολεμαῖος κελεύσας ἀναστήσαι, ἀφωμοίωσαν αὐτῷ τὸν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου αὐτοῦ γέλωτα καὶ Χαμηδούς τῇ χειρὶ ἐπικείμενον, ὥστε τοσοῦτον ἦν αὐτῷ τὸ ὁμοίωμα, ὡς [δοκεῖν] ἐκείνον αὐτὸν εἶναι τὸν Ἀλέξανδρον θνήσκον καὶ θεοὺς ἐπιδείκναι ἔχοντα. Οὕτως δὲ Ἀλέξανδρος πολεμῶν καὶ μαχόμενος καὶ ἐπαρθεὶς τῇ δόξῃ καὶ τῇ φρονήσει καὶ τῇ ἀνδρείᾳ ὑπὲρ πᾶσαν γενεάν βασιλέων, οὐκ ἔσθασε διαπεράσας τὸν βίον καὶ τὸ ἀπροσδόκητον τοῦ θανάτου, ἀλλὰ τῆς τοιαύτης βασιλείας ὁ παμμέγιστος βασιλεὺς τὸ τῆς δόξης ἑάσας γέρας ἐξῆλθε τὸν βίον.

Cap. XXXV. 1. Sic etiam C. addens ἐν τῇ περιγραφῇ, omittens ista πολεμῶν δὲ ἐνίκησεν ἐτ' εσqq. usque ad φυλάς ιδ', pro his ponens: ἔκτισε δὲ πόλιν δώδεκα ταύτας. α' Ἀλεξάνδρειαν τὴν κατ' Αἴγυπτον. β' Ἀλεξάνδρειαν τὴν ἐν Ὀρῃ οὖσαν. γ' Ἀλ. τὴν εἰς Κράτιστον. δ' Ἀλ. τὴν ἐν Σκυθίᾳ τῇ γῇ. ε' Ἀλ. τὴν ἐπὶ Κρηπίδος ποταμοῦ. ς' Ἀλ. τὴν ἐπὶ Τρωάδος. ζ' Ἀλ. τὴν ἐν Βαθυλῶνι. η' Ἀλ. τὴν εἰς Περσίαν. θ' Ἀλ. τὴν ἐπὶ Βουκεφάλῳ ἱππῳ. ι' Ἀλ. τὴν ἐπὶ τῷ Πώρῳ. ια' Ἀλ. τὴν ἐπὶ Τίγριδος ποταμοῦ. ιβ' Ἀλ. τὴν ἐπὶ Μεσεγγίστῃ (sic). Codex A ita habet: Ἐδίωκε μὲν οὖν Ἀλέξανδρος ἔτη λ [β'] (triginta et tres Val.), ἀπὸ ιε (XVIII Val.) ἐτῶν ἀρξάμενος πολεμεῖν ἐπολέμησεν ἔτη ις'. Μέχρις κ' γέγενηται * *, τὰ δὲ ἄλλα [ιβ'] ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀμεριμνίᾳ καὶ εὐφροσύνῃ ἔκτισεν. Ὑπέταξεν ἔθνη βαρβάρων κβ', Ἑλλήνων ι'. Ἐκτίσε πόλεις ιγ', αἵτινες μέχρι τοῦ νῦν κατοικοῦνται καὶ εἰρηνεύονται, Ἀλεξάνδρειαν τὴν ἐπὶ Βουκεφάλῳ ἱππῳ, Ἀλ. τὴν πρὸς Πέρσας, Ἀλ. τὴν ἐπὶ Πώρῳ, Ἀλ. τὴν ἐν Σκυθίᾳ, Ἀλ. τὴν ἐπὶ τοῦ Τίγριδος ποταμοῦ, Ἀλ. τὴν ἐπὶ Βαθυλῶνος, Ἀλ. τὴν πρὸς Τρωίδα, Ἀλ. τὴν ἐπὶ Σούσις, Ἀλ. τὴν πρὸς Αἴγυπτον. Igitur quinque nomina urbium exciderunt. Cf. Malala p. 175 ed. Bonn.: Ἐξήσε.. ἔτη λσ', ἐβασίλευσε τὰ πάντα ἔτη ις', ὧ δὲ πόλεμος αὐτοῦ ἐκράτησεν ἔτη θ', ὑπέταξε δὲ βαρβάρων ἔθνη κβ', Ἑλλήνων φυλάς ιγ', καὶ ἔκτισε πόλεις αὐτὸς καὶ ο' μετ' αὐτὸ πολλὰς. || 2. Cod. A: ἐγεννήθη μὲν οὖν Τυβίου τῇ νεομηνίᾳ, ἀνατολῆς οὐσῆς· ἐτελεύτησε δὲ Φαρμουθὶ τετράδι, δυσίας * * Postrema desiderantur. Finis codicis. || 3. νεομαχίαν C B.

XXXV. Vixit autem annos triginta et tres. Sed imperium iniiit annum agens octavum decimum. Omnes autem difficultates ejus usque ad annos viginti et quinque fuere: reliqua in pace transegit. Gentes barbaras ditioni suae subjecit numero XX et II, Græcas vero sedecim. Sed civitates condidit XII, omnes nomine suo scilicet nuncupatas, quæ sunt hæ: Alexandria quæ condita est nomine Bucephali equi, Alexandria montuosa, Alexandria apud Porum, Alexandria in Scythia, Alexandria Babylonis,

Alexandria apud Massagetas, Alexandria apud Ægyptum, Alexandria apud Origala, Alexandria apud Granicum, Alexandria apud Tigridem fluvium, Alexandria apud Troadam, Alexandria apud Sanctum, (scm. cod. R.) * *, cui quinque primorum, ut dictum est, elementorum idcirco sunt data nomina, ut in hisce elementorum nominibus legeretur: ALEXANDER IMPERATOR GENUS IOVIS CONDIDIT. Obitus autem ejus diem etiam nunc Alexandriæ sacratissimum habent.

Ἄκανθα· δυσώδης γὰρ ἡ κεντροφόρος,
 Ἐβλάστησε, τέθλην αὐτῆς τὸ κλέος.
 Ἐν ἡμαρ ἠφάνισε ταῦτα πολλάκις,
 Κενούς τε κατέλειπεν αὐτῶν δεσπότης.
 Ἐν τυγχάνει μόνιμον, ἀφθιτον κλέος
 Ἡ ἀρετὴ, ἥς καὶ χρόνος πανδαμάρτωρ
 Γνώμην ἀγαθὴν δαμάσαι οὐκ ἰσχύει.
 Θέλεις τοιγαροῦν παρ' ἐμοῦ μαθεῖν, ξέने,
 Πρὸς τί ταῦτα εἰλεα πρὸς σε; νῦν μάθε.
 Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος ὁ κοσμοκράτωρ,
 Ὀλυμπίας ὁ βλαστός, εὐανθὲς ῥόδον,
 Ἐκ βασιλικῶν αἱμάτων βεβαμμένον,
 Ἥρωος βριαρὸς, γεννάδας, θυμολέων,
 Οὐ μὴν σπάθην ἐφριξαν Ἰταιμῶν φύλα,
 Οὐδ' τὸ δόρ' ἐτρόμαξε περσῶν ἡ φάλαγξ,

Ὅς βαρβάρους ἀπασι πρηστήρ ἐπῆλθεν,
 Τετραμερῇ κλίματα, τὴν γῆν, οἰκοῦσιν·
 Οὗτος φτεινὸς ὄφθεις τοῖς Μακεδόσι,
 Βαβαί! πρὸ ὥρας ἐξέλιπεν, ἐκρύβη,
 Ὡς ὑπὸ τὸν μόδιον ἐκλαμπρος λύχνος.

ΤΕΛΟΣ.

Ἀνεκαινίσθη τὸ παρὸν βιβλίον, Ἀλέξανδρος, ἐν ἔτει, ζσε' (an. 7075 aer. Constant., ii. e. 1567 a. C.) Ἰνδικτιῶνα· διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ Εὐσταθίου Ἱεροδιακόνου.

Θεοῦ τὸ δῶρον καὶ διακόνου πόνος
 Γαβριὴλ, τοῦ γράψαντος ἐν πολλῷ πόθῳ.
 Καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες εὐχεσθὲ μοι..
 Ἀμήν.]

**ITINERARIUM
ALEXANDRI.**

ITINERARIUM ALEXANDRI.

ARGUMENTUM.

I. Propositio operis. II. Auctor quos historiae duces sequatur. III. De Itinerarii appellatione. IV. Constantinorum exempla. V. Hortatio in Persas. VI. Auctoris comparatio cum Varrone. VII. Auctoris modestia. VIII. Constantii comparatio cum Alexandro. XII. PHOSAPIA ALEXANDRI. Alexandri genus et ad principatum evectio. XIII. Apparatus bellicus. Figura et virtus bellica Alexandri. XVI. Expeditio in barbaros Europæos. XVII. Orphicæ statuæ sudor. Copiæ Alexandri. XVIII. Expeditio in Asiam. XIX. Concurritur cum Persis ad Granicum. XXI. Granicum superant Macedones. XXII. Periculum Alexandri. XXIII. Victoria Macedonum. XXIV. Asiæ minoris civitates et provinciæ domitæ. XXV. Insidias vitat Alexander. XXVI. Idem Asiam minorem victor percurrit. XXVII. Arsamis satrapæ fuga. XXVIII. Alexander natus in Cydno. XXIX. Idem Tarsi ægrotat. XXX. Amicitia fidentissima specimen. XXXI. Alexander Dario occurrit. XXXII. Concurritur ad Issum. Hortamenta militaria. XXXIII. Copiæ Darii et Alexandri. XXXIV. Alexander ante pugnam somno gravatur. XXXV. Victoria Macedonum. XXXVI. Alexandri humanitas erga milites. XXXVII. Darii familiam captivam invisit Alexander. XXXVIII. Darius ad Euphratem, Alexander in Syriam venit. XXXIX. Darii litteræ ad Alexandrum. XL. Alexandri responsum. XLI. Alexander Damascus et legatos Græcorum capit. XLII. Idem Tyrum obsidet captamque vastat. XLIII. Darii legatio altera ad Alexandrum. XLIV. Alexandri responsum. XLV. Gaza obsidetur. XLVI. Prodigium. XLVII. Gaza capitur. XLVIII. Alexander venit in Ægyptum. XLIX. Alexandria conditur in Ægypto. L. Peregrinatio ad Hammonem. LI. Fani Hammoniæ situs amœnissimus. LII. Fontes apud Hammonem. Sal fossilis. LIII. Oraculum redditum Alexandro. LIV. Alexander iter rursus contra Darium. LV. Alexander Tigrim transmittit. LVI. Velitatio cum Persis. Copiæ Persarum quantæ. LVII. Darius copias instruit ad pugnam prope Arbelum. LVIII. Deliberationes Alexandri. Copiæ Macedonum quæ. LIX. Pugna ad Arbelum. LXI. Currus falcati. LXII. Fuga Darii. LXIII. Alexander suis laborantibus suppellatur. LXIV. Infinita victoria Macedonum. LXV. Alexander Babylonem occupat. LXVI. Susas item et Uxiorum regionem. LXVII. Persepolim diripit. LXVIII. Persequitur Darium. LXIX. Darius a Beso captivatur et interficitur. LXX. Alexander Besum insequitur. LXXI. Mardos subigit. LXXII. Hyrcanos item, Parthos et Arianos. LXXIII. Satibarzanis defectio. LXXIV. Plurimæ gentes domitæ ab Alexandro. LXXV. Alexander Caucasum superat. LXXVI. Vana fuga Besi. LXXVII. Alexander Oxum transmittit. LXXVIII. Besus capitur. LXXIX. Sogdiana provincia occupatur. LXXX. Macedonum antecessores caduntur. LXXXI. Abiorum Scytharum legatio. LXXXII. Septem urbes rebellant. LXXXIII. Cyropolis expugnatur. LXXXIV. Alexandria ad Tanaim ædificatio absolvitur. LXXXV. Expeditio in Scythas trans Tanaim. LXXXVI. Clades Macedonum. LXXXVII. Vindicta Alexandri. Flumina evanescentia. LXXXVIII. Besi supplicium. LXXXIX. Alexandri luxus et arrogantia. XC. Convivium. XCI. Cliti mors. XCII. Callisthenis monita. XCIII. Hermolaus puer verberatur ab Alexandro. XCIV. Hermolai conjuratio. XCV. Abiorum mores. XCVI. Pharasmenes et Amazones. XCVII. Fontes olei et vini. XCVIII. Spitamenes opprimitur. XCIX. Petra munitissima C. Capitur. CI. Alexandri nuptiæ cum Roxane. CII. Chorieni castellum deditum. CIII. Alexander denique totum Persarum imperium sibi acquirit. CIV. Taxilis regis Indi deditio. CV. Plures

Alexandri victoriæ in India. CVI. Accæ domiti. CVII. Baziphara et Hora urbes captae. CVIII. Arx munitissima capitur. CIX. Alexandri venit ad flumen Indum. CX. India descriptio brevis. CXI. Porus vincitur. CXII. Petra Aornis CXIII. Macedonici exercitus querelæ. CXIV. Alexander oceanum explorat. CXV. Alexandri immensa audacia. CXVI. Alexander summum patitur vitæ discrimen. CXVII. Alexander redit Babylonem. CXVIII. Causam mortis suæ præbet. CXIX. Alexandri iter ad Herculis columnas.

I. DEXTRUM admodum sciens et omini (1) tibi et magisterio futurorum, DOMINE CONSTANTI, bonis melior imperator, si orso feliciter jam accinctoque Persicam expeditionem ITINERARIUM principum eodem opere gloriosorum, Alexandri scilicet Magni Trajanique, componerem: libens sane et laboris cum amore succubui: quodque meum velle enimvero id exigit suspensioque (2), quodque regentium prospera in partem subditos vocant.

II. Ac si quid ex eo juverim vel præverim, vicem sciam in me etiam redundaturam: quoniam quisque mortalium jure naturæ in eo se plus diligit, a quo ipse defenditur. Sed enim quamvis factorum egrogiorum inops lingua testis ignobilis, ego tamen audacter id humeris (1) subeo, non meis fretus, verum externi ingenii viribus. Nec de loquacium numero vilibus usus auctoribus, sed quos fidei amicissimos vetus censura pronunciat, quosque istic qua potui tibi circumcisa satis curiositate collegi, adhibito sane verborum cultu restrictius, quoniam voti communis utilitas, non privatæ jactantiæ gloria petebatur.

III. ITINERARIUM denique pro Breviario superscripsi, castigans operis ejus etiam nomine facultatem, scilicet uti centrum (1) virtutibus tuis. Animo (2) quippe sitienti laudis irritamento est, in causa olim pari scire obsecutam rationi fortunam. Præsertim quum illinc tu res martias auspicere, ubi quemque fidentiolem merita imperia sublimarint: triumphorumque tu exim stipendiis imbuere, ubi quisque felicior pro gestis apicem posivere. Scilicet ut dum juventæ conatus paternis maturitatibus admoliris, inclytorum quam maxime principum merita supervadas: quorum protinus tete in omni hac parilitate nec consilii pæniteat, nec pudeat vero fortunæ.

I, 1. omne codex. || 2. quoque id mm vel enim id exigit suspensioque Cod.

II, 1. innumeris C.

III, 1. cent. addita linea supra lit. t. C. || 2. cum animo C.

IV. Quamquam scio (1) majora longe felicioraque quæ profecto sint vobis exempla de maximis Constantinis patre et fratre; certe (quæ priora sunt tempora etiamsi meritis secunda tu feceris) ipsos illis, si quis functis (2) est sensus, voto accessuros existimo.

V. Tibi in Persas hereditarium munus est, ut qui Romana tamdiu arma tremuerint, per te tandem ad nostratum nomen recepti, interque provincias vestras civitate romana donati, discant esse beneficio vincen-
tium (1) liberi, qui omnes illic fastibus regiis milites bello, servi pace censentur.

VI. Igitur si Terentius Varro Gneo Pompeio olim per Hispanias militaturo librum illum Ephemeridos sub nomine laboravit, ut in habiles res eidem gressuro scire esset ex facili inclinationem oceanus, atque omnes reliquos motus aeris præscientiæ fide peteret, ut declinaret; cur ego (1) tibi rem nostræ salutis adgresso non ut ex bona flamma virtutum hanc faciem præferam? quoniam quantum ingenio minor, tantum hoc volo Varrone sum potior: uti vel inde, quamquam corporis liber, animi tamen vobis militem viribus.

VII. Modo indicio sim, quam illi viam fortitudini straverint, quæ tibi nunc pro omnium salute carpenda est. Neque enim ego hic elegantiam sermonis affecto, cui de commodis usus ipsius laboratur: eum sit felicitas major tali in opere versanti, præsisse quod prosit, quam composuisse quod placeat: ut quo segnitior fuerit dicti simplicitas, hoc et fidei plus et luminis habeat enarratio; quippe quoniam in talibus veritas palmam rapuerit eloquentiæ: quæ ubi arte protegatur, scriptor pro actore laudatur.

VIII. Sed mihi hic et materiæ parilitas blanda est et germanitas spei de te scripturo potiora tum Alexandri gloriis, tum Trajani, quibuscum tibi sane commune est fatalem hanc belli lineam tangere: quoniam ætas quoque alterius nunc penes te est, alterius vero consilium, quo vincis ætatem.

IX. Quippe Alexandro illi interim sic æquabere: magnus ille cognomine, tu vero maximi filius: eadem fere natus terræ sub parte, eodem atque ille (1) ducis exercitum numero militum par, sed melior examine: eandem ulturus injuriam es, sed disparis contumeliæ.

X. Ex quo jure sane sit præsumendum, quod æquali omine militans pari potiari fortuna: hactenus socius exemplo, ceterum pro merito felicior. Si quidem (1) deo præsidi acceptiora sunt vota quæ fas et modestia concepit, quam quæ effert moribus inconsulta arrogantia rapit.

XI. Ille sibi soli vicisse gloriatus factusque in amicos sævior, quo felicior fructu victoriæ, calluit

ob id tumultuatos (1); saluti vero Romanæ tu militans, ei mox imperio contendens ætate, **cujus te gloriæ immortalitas comitabitur.** Etenim **ne tibi tantis ac talibus occupato ultra obloquar, hinc exordium faciam.**

PROSAPIA ALEXANDRI.

XII. Alexander, natus Olympiade, generis **Æacidarum**, patre ambiguus fuit, Jove **Hammonē** tali de sobole et (1) **Heraclide** Philippo competente. **Sed ubi Philippo successit, eumque ultus est, Pausania caso cum tribus filiis, quod hi præsidem **Ægensi** theatro Philippum interemissent; fundato protinus imperio Macedoniæ, omnique in jus suum artibus (2) regiis Peloponneso quæsita, consensu cunctorum in Persas ducere exercitum meruit, solis id modo **Lacedæmonii** rennuentibus, non merito indigni, verum pudore posthabiti (3) sui nominis (4): quoniam imperium sola res est, cujus pretium periculis æstimatur.**

XIII. Quibus Alexander deditus ætatis anno **vicesimo**, ut se tanto apparatus idoneum faceret, **legit militem voluntarium ac sibi voto competentem: non numero uberi, verum viribus alacritatisque usibus animatissimum.** Etenim quoniam id esset commodius, sese in exemplo ponebat. Quippe ipse visu arguto naribusque subaquilinis fuit, fronte omni nuda plerumque, quamvis pinguius fimbriata de exercitio ob vehementiam equitandi, cujus id arbitrio dabat, ex quo reclinam comam jacere sibi in contrarium fecerat: idque agebat decorius militi, quam si deflueret.

XIV. Statura juvenis mediocris, membris exsuecior, sed quæ nullas ferventi moras adferret: quod plus usui quam contemptui lenocinaretur. Crebrioribus quippe musculis tuberculis, miris nervorum cœtibz intendebatur. Pernix cursu quo vellet, et vehemens impetu quo minaretur (1); nimius tormento jaculandi, conlineare (2) quem destinasset peritus, fervens irruere quo audendum, constans excipere qui confideret, eminus certus, comminus violentus, eques improvidus turbidusque, pedes interritus pervicaxque.

XV. Multus ad imperia difficultatum, onerosior tamen exempli proprii irritamentis: quoniam bono opere præveniri pudibile ducebat, juventæ munus e corpore alacriter petens. Ipse barbæ acutæ durior et cetera candidus, et quæ sibi sane quisque rectius consulat, aut ipsi certe imperatori vel militi velit. Quippe ego tibi Alexandrum dixerim, tu te videto. Nam nec blandiri proposui, et nolo videri auribus gratiosus, ubi oculis judicare de te tuis omnibus licet (1).

XVI. Is igitur magnus usu sibi Peloponnesi vires

IV. jussio C. || 2. functus C.

V. 1. viventium C:

VI. 1. ergo C.

IX. 1. inde C.

X. 1. siquidem quoniam C.

XI. 1. tumultuatus C.

XII. 1. aut de C. || 2. arcibus C. || 3. posthabilitum C. || 4. nominis C.

XIV. 1. miraretur C. || 2. continari C.

XV. 1. lucet C.

viritim oppidatimque multa benivolentia pigneratus est. Thracas quoque animo variantes impigre subegit ab Orbelo monte qui imminet Philippis urbi Philippæ (1), Hæmo continuus ad Istri ostia : eximque cum, mari dextro perque Euxinum militans, Mæoti transmissa, jam remeans Gothos irruiisset, eos quoque superat bello, die eadem regressus ad suos : tum Dacas (2) Mæosque et Illyrios Dalmatasque omnes justis præliis superat componitque, et Thebas Bæotias diruit tumultuatas.

XVII. Itaque iter in Asiam auspicanti nuntiatur Orpheos musici statuam plurimum sudavisse : idque laboris fore ingentis iudicium (1) litteratis laudes ejus cantantibus dictum. Quo magis ortu veris Hellespontum proficiscitur, mandata imperii Macedonici tum Peloponnesi Antipatro procuratione sub sui nomine : nec plus suorum quam peditum X equitumque comitatus V milibus proficiscitur.

XVIII. Agmen vero ceterum et auxilia circa gentium classi vehebantur belli usibus divite, quæ Amphipoli in Strymone in ancoris (1) erat. Eo usque a matre deductus acuitur ad gloriam. Ita nobilitas et in feminis periculis est amica. Igitur ipse per Abderam Maroniamque tum Hebrum et Melanam amnes, classis vero circuitu omni XX die Seston uterque adpulere, Abydumque transmittunt, et diis heroibus, qui apud Ilium, litant, ubi hasta humi fixa omen sibi facit Asiæ bello quærendæ quam Persa miles ea tempestate possidebat.

XIX. Exim præmittit Parmenionem et Attalum duces, qui satrapas VII omnem Asiam prætendentes irritamentis a sese diducerent spargerentque : quoniam primo conflictu de summa belli decernere, priusquam suos in hoc erudisset, Alexander declinabat. Sed enim satrapæ notam ignaviæ declinantes quam in se scirent a rege supplicio punitum iri, ubi de Alexandri adventu comperere, apud flumen Granicum congreges locant castra : quod is Granicus Idæis (1) conriviis repens præcipitio montano descendens ruensque impetu plusquam agmen navale : quo (2) sperato segnius venerat eminus (3) Macedo.

XX. Res vero erat Barbaris ceu segura, Græcis ardua, annem tantæ latitudinis et torrentis profundum, abruptis utrimque ripis, adversum aciem evadere, quæ multiplici numero gregatim sparsis obsisteret. Nihilominus ubi suos quoque Alexander velut ex pari obviiaturos sub luce composuit, paulisper moratus, itidem ut digesta acies erat æquali fronte, vadum evincere incitat.

XXI. Ita res belli audaciane an vero fortuna plus sua peragatur, haud pronunties exemplo præsentium. Ubi ordo quippe tot alvei milibus obtentus

armatis, incerta sub soli validitate (1), divina (2) fortuna vix tamen profundo sese vultu liberi (3) dexteriorisque emersissent mutuo adminiculabundi : mox eis erat scutum levare, tela imminuentium fundere (4), prærupta littoris complanare, trudere infestantes. Tum quisque evaserat prior, vim cavere, sequentes educere, ordines struere laborabat.

XXII. Satis tamen constat, hic quoque laudis palmam penes regem fuisse. Dirigens quippe Alexander ante omnis cornu dextrum scandensque littus obriam, cum in sese duces hostium excivisset, ferventius bello usus, dampno militiæ periclitabatur. Namque ubi ei hasta præfracta est, dum circumspicit suos dumque sibi porrigi aliam petit, irruenti Mithridati, qui gener Dario regi erat, telum quod acceperat intorsit. Quo protinus strato, etiam tunc et in hæc intento a tergo supervolat Spyridates, libravratque jam acinacem post galeam casam brachium bellantis Alexandri petiturus ; ni viso Clitus id faceret quod minabatur.

XXIII. Eis cæsis, aditus bellantibus datus et virtutis exemplum reliquis insequentibus. Nec (1) denique fuit mora transitui, prælio (2) ita non multo post debellato, internicione hostibus cæsis (nisi pauci qui studio fugæ arma propere abjecerant) captisque (3) aliis, quorum plerique Athenienses Persis precio militabant : quos quidem ferro vinctos Macedoniæ rura colere jubet. Utrumque casus humat (4). Prædæ pleraque jactans gloriæ matri transmittit.

XXIV. Igitur hac belli fortuna in confidentiam consequentium (1) eruditus, Lydiæ Sardis et reliquas recepit Asiæ civitates aditu indemni, Persis navale bellum frustra temptantibus, quoniam terrestribus undique sumptibus aut præsidii arcebantur. Fuit tamen Alexandro etiam Halicarnassi anceps bellum, quam, obsidione vix cœpit et diruit : propiciatus hinc [post] reginæ, cui mox reddidit regnum ejus urbis, ab eaque se filium dici dignantissime pactus est (2).

XXV. Exim Lyciam ac Phrygiam suas facit : cumque ageret Phaselide, audit Aeropi filium novare adversum se res velle, hortatu Darii, Asinæ internuntio, ut si is magnum Alexandrum oppressisset, regno ejus uteretur, additis sibi auri talentis mille et amicitia Persarum : quod is Alexander Aeropi, interfectoribus Philippi conscius, heredis ejus clementiam callidam suspectaret : et est creditu facile quod conscientia opinatur ad sui meritum. Ea ergo

XXI. 1. *validi* C. || 2. *divinæ* C. || 3. *vultu liberi idexterisque* cod. ; *vultu modo liberi* dedit Majus, quo nil sanatur ; *vultu* fortasse erat *vortice*, aut latet *suffultu corporum* vel tale quid. || 4. *retundere* ? Maj.

XXIII. 1. *hæc* C. || 2. *quæ prælio* C. || 3. *captivæ* C. || 4. *utrique casus humant* C.

XXIV. 1. *inconsequentium* C. || 2. Verba *Fuit tamen Alexandro... pactus est* scriba cod. Reg. 4880 in margine ad Julii Valerii lib. I. c. 42. (p. 48 ed. nostr., ubi vid. not.) notavit. Pro *hinc post reginæ* ibi est *hinc reginæ, pus (pius ?)*. Adæ nomen desideramus.

XVI. 1. *urbe Philippea* C. || 2. *Dahas* C.

XVII. 1. *inditis* aut *inclitis* C.

XVIII. 1. *in Strymone in coris* C ; *Strymonis in litore* correxit Majus. *Strymone ancoris* Letronnius.

XIX. 1. *Granicusa dæis* C. || 2. *in quo* C. || 3. *num exercitus* ? Majus.

reprobata, ex consilio hominem amolitur, Pergenque Pamphyliae protinus transit.

XXVI. Hinc Aspendiis condicione imperata, cum Side tenderet, neque Aspendios obsequentes jussis audisset, regressus eos captivavit transitorie. Tum itinere mutato Pisidiam (1) una cum exercitu repedans, reniti ausam invitamque obsequiis Sagalassum expugnat urbem monte munitam: perque Sagarim Phrygiae amnem Euxinum venit. Eoque de Macedonia sibi eques pedesque miles adhaerescit viribus quam numero magis: quo auctus protinus per Bithyniam et Galatiam tum Cappadociam, superato Tauro Tarsum Ciliciae venit *multo* labore (2), urbem sibi pæne fatalem ex hac periculi facultate.

XXVII. Arsames satrapa magna cum manu bello in se etiam tunc paratus ferebatur, adhuc (1). Ciliciae potens. Eo usque (2) Alexander, ut ei mos erat, armis gravis peditem suum pedes ipse in acie comitabatur. Sed enim aufugerant qui armabantur ab Arsame.

XXVIII. Ipse ubi Tarson invehitur, sudore et pulvere miles decens, labore et honore regali, Cydnum amnem videt urbis ejus media pervadere, cœtu civium coronatum, mundum facie, acutum frigore, nimium agmine, festinummeatus, ripis virentem (1): delectatusque tali elemento seu fluento, victus astu ac desiderans frigoris, an ut fortitudinem sui intuentium civium theatro lactaret, saltu pontem fluminis scandit, una clypeo loricaque et (2) telo cum casside, inque amnem sese translatus alacri saltu præcipitat, ejusque omnem, retentans arma, latitudinem natat. Ita interpretatus (3) est regiae fortitudinis formam ex se militi dare qui sese jactaverint.

XXIX. Sed minores animo corporis ei vires fuere sustinendæ injuriæ. Calens quippe omnis ac vaporatus, hausto fluminis frigore penetrabilibus utique quo rarior (1), tantos febrium sibi contractu nervorum vapores excivit (2), ipsis vitalibus vi frigoris ebriatis, ut spe bona medici laberentur, ni amore in eum diligentiores fuissent.

XXX. Tum quidem fertur illud specimen extitisse Alexandri virtutum ad amicitiam memorabile. Philippus medicus alvo ejus iucitandæ potum parabat. Id Parmenion æmulus Philippo venenum noxium dicens, litteris regem uti letali prohibebat. Quas ubi Alexander hausturus excucurrit, chartam medico legendam dans, ilico ipse poculum stringit, unaque vitium morbi et calumniæ diluit: docuitque, amicitias probatas secundam non recipere deliberationem.

XXXI. Post id magnæ curæ Alexandro fuit Ciliacum quoque omni hostium interpellatu purgare. Jamque Mallon urbem adpulerat Ciliciæ non ignobilem, cum Darius ei adnuntiatur omni cum belli

apparatu abesse bidui viam (1). Quæ res Macedonas itinere præversos tantum in belli ardorem spe præsumptæ victoriæ levat, ut ipso biduo gravarentur mora et tædio.

XXXII. Issum denique uterque concurrunt, aciemque angustis loci faucibus struunt. Atque hic sane operæ pretium foret, si modo suscepta opera pateretur, referre in milites utrimque regalia incitamenta: ut hinc Græcis ultionis necessitas dicta sit et sui dignitas et præjudicia fortunæ; at contra Persis adrogantia ventilata: cum summa utrubi fuerit, vitam illic relinquendam unde non victoria sequeretur.

XXXIII. Quamvis Alexander Hammonis numine, ut paterna sui procurazione, in spem uteretur militis creduli: quoniam res (1) securis dei altero tanto justius antistat, et eruditio fit audaciæ confidentia præjudicii, accedente (2) ad commodum sui quod hosti illic de loci lege ad emolumentum peribat, *cujus* DC milia bellatorum in parte vigesima numerabantur: verum conditio situs vires æquaverat, in faucibus loci æquis frontibus concurrentibus.

XXXIV. Hic ego (1) facinus auditu dignum non prætermittam in loco ponere. Quippe Alexandrum ferunt, ubi pernox aciem suam voto composuit stipavitque securior laterum; adeo post id pingui somno soporatum, ut adulto jam die hosteque propinquante vix ducibus excitaretur. Quæsitioneque ab eo et quid causæ esset, quod sub illo discriminis tempore curæ plenus adeo solito diutius ac profundius cubitavisset? eumque dixisse lætiores: Sane non frustra, quod insperata sit copia sibi hostium data, securum factum acie disposita pro sententia.

XXXV. Postque id ipsum dextrum cornu duxisse in confertissimos Persas: et Thessalos equites mox insecutos ac minaces maxime hostium globos ilico discidis, acrique impetu agmen ad amnem Pinarum trusum in terga vertisse: plus multitudine sui hostibus quam metu fugave turbantibus. Ipse denique mox Darius curru relicto et in curru insignibus regiis, ægre illi fortunæ eximitur. Affectibus (2) quoque in tentoriis regiis hosti relictis: dolori dedecorique quæ spolia tam fœda quam bello non necessaria: matre et conjuge comitantibus filiabusque duabus et filio. Opum tamen ejus minus opinione illic inventum, quoniam pleraque festinans Damasci commendaverat. Alexander tandem (3) victor ad Darii epulam et tentorium subit: isque finis bello fuit.

XXXVI. Insequenti Alexander die, etsi gravi femoris saucius vulnere, obiit tamen cunctos, et quisque desideratus uti sepeliretur et Persa ex pari jubet: quisque vulneratus ut curaretur, donatis his regie, quorum in bello ipse commilitio fortitudinis testis erat aut socius difficultatis.

XXVI. 1. *Pisidia* C. || 2. *laborem* C.

XXVII. 1. *ad hæc* C. || 2. *eosque* C.

XXVIII. 1. *ipsis virente* || 2. *vel* C. || 3. *interastes* C.

XXIX. 1. *rattor* C. || 2. *exivit* C.

XXXI. 1. *via* C.

XXXIII. 1. *re* C. || 2. *accente* G.

XXXIV. 1. *ergo* C.

XXXV. 1. *æregiæ* C. || 2. *effectibus* C. || 3. *tamen* C.

XXXVII. Audito tamen captarum Darii mulierum (1) ululatu, quibus visa arma Darii vel currus opinionem cæsi regis adferebant, exisse ad eas (2) fertur et honorifice vidisse, regieque observari jussisse. Ubi additur, Hephæstiona una cum vidissent indiscretius cultum (3), de auctu corporis melius opinatas, ipsum pro Alexandro salutasse. Sed enim errorem hunc matre Darii erubescens, dixisse regem, nihil eam erroris ejus pænitere debere: in utroque enim se Alexandrum salutatum.

XXXVIII. Darius tamen collectis ex fuga ferme ad IIII milibus equitum, Euphratem petit insequentibus interponendum. At enim Alexander præcoque properans, Cœle composita ejusque urbibus confirmatis, Pœnicis quoque Syriæ res invisit, et Stratona Gerostrati filium qui Persis navalibus præerat, supplicem recipit libenti cum venia suum factum. Ab eo aurea corona coronatus Aradum (1) multasque sibi alias adhibet civitates.

XXXIX. Ibi Darii sumit supplices litteras se culpa purgantis, neque belli causas ab se ortas, verum lacessitum obviasse. Quæ utcumque res fuerit sese nunc quæsere matrem sibi affectionesque restituat, quarum pretium facere auri talenta X milia.

XL. Verum Alexander refert: Si præcedentium memor sit, belli fortunam Persarum merito inclinasse: frustra nunc offerri sibi ceu si sint dubia quæ jure Martis jam sua sint una ipso qui largiatur. Darius vero si velit reabse fortunæ parere victorisque nosse clementiam, quid quæso interest ut manu ita et moribus sponte se (1) dedat? Neque pæniteat sui ni bellum mavelit.

XLI. Hisce responsis, Damascus capit obnisu levi opum conditorium Persicarum. Tum legatos intercipit Thebanorum et Spartanorum (1) Dario blandientes, sibi iniquos. Neque in eos ininitus consulit gentium jure, sed dans modestiam temporis.

XLII. Tyrum tandem (1) veniens, sacrificare Herculi voluit, quod secus incolæ æstimantes, internuntiis cæsis, causas belli sibi et excidii peperere. Arceri quippe rex aditu dolens, urbem obsidere instituit. Ea Tyros insula etiam tunc erat haud procul continente, adeo ut facile sibi Alexander vindicaret, quod adgestu jacto eam urbem terræ continuat. Inque id protinus e Sidone naves acciuntur, unaque his Gerostratus rex Aradi venit, relicto satrapa Autophradate et Medica amicitia: Pœnices quoque et Rhodii Soliique vecti classibus suis et una Mallonii Cypriique utiles bello navali Lyciique (2) adfuere, adgregatis etiam ex Macedonia navibus ac militibus. Justo jam denique apparatu opus cœpit: triduo facile laboratur. Hinc (3) machinamentis admotis disjectisque muris et internicione incolis cæsis, obti-

mates tamen pauci in Herculis templo reperti honore numinis sospitantur.

XLIII. Hæc dum Tyri geruntur, Darii legatio revenit ceu si auctione regni pausam malis præsentibus petens pretii delinimento lucrique additamentis livens gloriæ competitioni, quo pars major mortalium vincitur: nam virtus in paucis est. Quippe ad decem milia talentum auri pro matre et filiis uxoreque sponsa jam pridem addebat quidquid utrique regno possidendum limes Euphratis dispesceret (1) ac muniret a se datum iri cum filiarum una quam sibi victor nuptiis delegisset ad fidei religionem.

XLIV. Hæc adeo ampla videbantur, ut Parmenion sit relatum, se sane dixisse si ipse (1) Alexander foret, oblata petiturum: responsumque a rege, se quoque si Parmenion foret oblaturum. Renuntiari denique Dario jubet inscientiam sui (2) ridere, quæ omnis est sua, partem malle (3) quam universitatem. Nam de ejus filia, ni temperare sit pulchrius, copiam non morari: sibique ipse si consulat, sensurum (4) coram nosse victoriæ modum quisque noverit vincere. Hic Darius pace desponsa parando rursus bello incubuit cunctis suis viribus.

XLV. At vero Alexander Palæstina sibi integrata, ire Ægyptum destinat. Sed enim Gazan Batis Eunuchus advorsum transiturum armaverat, quod ea urbs suggestu ardua, harenis circa perpinguibus, ut humectis satis subsidiis, vallaretur: valida muris, difficilis accessu, ambitu maxima. Quare quoniam ad gloriam arduis res amior quo (1) difficilior spes, hoc ardescere rex inspensius, rimarique laudem de moliminis difficultate.

XLVI. Igitur et accessus adgestu solidatur, et bellum jam sacrificio commendabat; cum ales quæpiam aræ lapidem supermittit. Quæ vates et quisquis hæc conjectare in artibus habent, et excidium urbi portendere et ruinam, et regi periculum præmonent, ni caveret. Neque res ultra differtur: eruptio quippe irruens indigestum etiam tunc militem turbat.

XLVII. Quem ubi Alexander viritim acceitum obvium confirmatumque ratione quantocius ipse prævius ducit, nil prædictorum (1) inemor aut magis imperii quam sui; catapulta humerum vulneratur graviter quidem: sed enim animo vim corporis sarcians, capiendæ urbis spem vaticinii fide de suo periculo ratam sentit: et posthabito vulnere ut perdurat, admotisque obsidialibus machinamentis cum cuniculis insertis, idque assidue ac profundius, quarta demum die irruit Gazam ac diripit, colique in posterum sinit, usus ejus studio et opportunitatis, ut qui hæc talia sibi vinceret.

XLVIII. Hinc septima die Pelusium et opima

XXXVII. 1. *mullorum* C. || 2. *eos* C. || 3. *cultu* C.

XXXVIII. 1. *Arabium* C.

XL. 1. *sponte sedebat* C.

XLI. 1. *et partem unam* C.

XLII. 1. *tamen* C. || 2. *navali* C. || 3. *hic* C.

XLIII. 1. *Euphratre displiceret* C.

XLIV. 1. *ipsius* C. || 2. *inscientie visui* C. || 3. *male* C. || 4. *consulam sensulum* C.

XLV. 1. *quare quodam ad gloriam arduis res amica quod* C.

XLVII. 1. *prædictum* C.

Ægypti venit, jam classe præmissa, nihil sibi Mazace satrape ejus loci audente subistere. Quare inde naves Memphim per Nilum suburgueri jubet, ipse per Heliopolim pedes eodem occursurus: ibique diis Ægypti sacra facit et sacros agonas exsequitur. Exim (1) Memphi defluente exercitu Canopum descendit. Quam circa, loci facie delectatus, condendæ urbis desiderio occupatur: Divum ævo re (2) proxima mortalibus insciens in opere pulchro perpetuari nomen auctoris.

XLIX. Igitur ubi solum describi conveniret, ejus scientiæ artificibus, quos architectonas vocant, limitandæ humo ferunt pulverem defuisse: eoque milites jussos, quisque secum alphita esui potuive gestitaret, ea cuncti conferrent: eximque illos solo pingendo paruisse. Sed enim mox in cetera providentia rege distento, adlapsas alites depastasque edulium aspergine liniamenti. Quod portenti conjectatores cum secus ducerent, Alexandrum sermo est pronuntiavisse, eam urbem multis circa palantibus vicinis gentibus altricem futuram. Hæc molienti omnis quisque faverant Persis, relictis satrapis, Alexandro accessere: coramque pro merito aut voluntate laudantur.

L. Ipse Hammonis sacrum longe in desertis situm, ut illa sibi opinio patris staret, itinere incerto et inlimitatis locis magno dierum plurium labore contendit, quoniam harenis æqualibus diu non dinoscibile est. Denique duos carvos draconesve prævios ivisse aiunt inimici fabularum donicum locum sacri appulit ire, sane secretum deo et ad mira quæque credendum.

LI. Quippe per immensum illud pelagus harenarum loci facies offertur consita, arborum virens, nemoribus umbrosa, inhospita solibus, fontis affluens, tam deo quam copiis dives. Hic pratis mollis, hic floribus picta, glauca hic oleis, hic ebria Libero, hic palmis arboribus grandifera et cæsariata, interscatentibus nymphis et interloquentibus rivulis.

LII. Nec tamen illi ex ingenio nostratium fontium sunt. Quippe præcalidi noctis e medio sensim meridie frigent ad nivem gelidi: eximque tepentes in noctis medium convalescunt. Salem (1) quoque offendunt nitore quo purior crystallus, et sapore gravissimo ceu si arte condiatur, forma terete qua ovum est, paulo majus quam ovum ex anserem, longius, crassitudine tote pervium lumine. Denique exim mola sacrificanti pro thure est odoribus efficacior.

LIII. Hinc patris dei oraculis confirmatus Memphim redit, quo sibi legationes Græcæ convenerant. Et eæ referunt cupita nihilo minus voto lætiores. Athenienses quoque captos Granici suos impetrant.

LIV. Enimvero ipse cognominis sibi urbis jam conditu adolescente, surgentibus mœnibus, tum belli rebus civibus formatis, Tyrum redit, classe præmissa: imminetque (1) *Euphrati* receptus in urbem,

XLVIII. 1. *ac* *sim* C. || 2. *rem* C.

LII. 1. *sal* postularent seqq.

LIV. 1. Pro *imminetque* Majus dedit *Thapsacumque*; ego addidi fluvii mentionem; etsi *Thapsaci* quoque

mox duobus pontibus amnem eum transit, *quamvis* Mazæus (2) missus Darii interturbaret. Eximque læva habito Euphrate montibusque Armeniæ, pro utensilium commodo itinere quæsito, *Babyloniam* tendebat.

LV. Ibi speculatore forte intercepto *Alexander*, quem in hos usus sibi Darius armaverat, nescit eum jam Tigreta (1) amnem appulisse, obstiturum *scilicet* transmissuris ibi longe auctiore exercitu animo numeroque. Verum cum is consilio mutato *pedem* de amne retulisset a tergo hosti venturus, *Alexander* protinus eum alveum transit præruptis difficile superabilem.

LVI. Ibi suorum viribus fatis (1) et ad futura prædictis, agmen jam acie composita ducebat. Quarta denique die eminus e celsioribus speculis equitibus palabundis, ut sese videre, concursu protinus habito pars aut cæduntur aut fugantur. Sed enim (2) agminis pondus Dario ipso duce omnisque belli apparatus haud procul indidem habebatur, una omnibus gentibus barbaris, quæ nominis alienæ nostratium, *sibi* mutuo peramicæ sunt; erantque eis numerus in XL equitum milibus munitissimus, pedites (3) vero his tricies tantum; falcati currus ducenti et elephanti turriti, quæ (4) illis est pompa jactantiæ.

LVII. Hisque cum copiis castra conlocant juxta (1) Bumelum (2) amnem Arbelo urbe non procul, vel quod alii mavolunt in Gausamelis (3), id loci nomen est. Illic fertur orso Dario (4) suos in bellum adhortari visum eunuchum, qui una affectibus captus refugerat, commodum dixisse quo castitatis honore utque regie sui haberentur: *tunc illum* petiisse (5) divinitus pro concione, *si* sibi jam fato non liceat, Persis Alexandrum imperare. Tum locum deligit (6) tendendo *ubi* hostis visabundus erat. Id æquor inoffensius equitabile, et Issico bello (7) conditio diversa: ut (8) quod illic animi virtute provsum est, magna hic corporis rursus fortitudine peteret.

LVIII. Igitur omni quadriduo viribus suorum reffectus, exploratoque belli loco, ne qua Persarum insidiæ, sarcinis Alexander relegatis, oratione incitat suos: itaque provehit aciem silentio imperato, ut repens fragor fieret terribilior. At enim ea omni die uterque trepidi et circumspectantes, itidem ut constiterant, in acie quiescere; utendumque noctis adjutu Parmenioni consilium erat: quod Alexander dissicit specie victoriæ indecentis, reapse quia noctis fortuna confidere, ubi nihil cautioni licet, et imprudentiæ est et inscientiæ, quoniam consilia bellica longe tutius oculi metantur. Quamvis ipsi haud amplius

nomen excidisse videtur. *eminetque* (sc. Tygrum) receptus *amnem Euphratem* transit. Letronnius. || 2. *Mazæus* C.

LV. 1. i. e. Τίγρητα, *Tigrim*; codex *Pigreta*.

LVI. 1. *fortis* C. || 2. *sedens* C. || 3. *pedes*. || 4. *turricæ*.

LVII. 1. *junctum* C. || 2. *Bulemum* C. || 3. *Causamelis* C. || 4. *Darius* C. || 5. *nullius absque ejus græ creumpetisse* C. || 6. *diligit* C. || 7. *bellico* C. || 8. *aut* C.

equitum VII milia, id vero peditum quod Persis equitum.

LIX. Quare in hunc modum nocte superata, ubi cum die equites Scythas dextrum cornu suum irruere velle et circumplecti Alexander videt, obuius tendit; diuque ancipiti fortuna tandem tamen trusus hostis multo obdurantium dampno in terga convertit. Ultra jam Macedonum pervicacia iverat: at enim Bactris pæne frontis in medio numero claudentibus (1), convertit Alexandrum nuntius suppetiatum suis post fugientibus, qui sibi (2) imminabat. Ac sic Scythæ quoque levati insecutore, ubi a tergo vacant, integrant vires reversi, Bactrisque congregantur, spe audaciam nutriendes.

LX. Fitque pugna acerrima jactatum crebritate. Quippe Pannoniis (1) alacritas est amica more gentis suæ, vel obtinendum * expeditius præliantibus, quod præter scuti usum lorice, ut oneris, neglegunt: contra hosti, quamvis gravis, impenetrabilis tamen ac satis firma corpus omne munitio clauderet et tueretur. Verum sic quoque inter eos * (2) Pannoniis, nunc impete retrudentibus aut concitantibus (3) diuque æstu martio fatigantibus, inmitti currus iubentur.

LXI. Eaque res et fraudi Persis fuit et spiramento (1) quippe curulium falciū, discedentibus his qui imminabant Scythiis (2), Macedones prædocti, pone ubi (3) irruere cursus intuentur, sensim in latera demissi (4) aditum quidem transituris dabant, utrimque tamen equos bigas aurigantesque facile confixerant; idque adhuc Persis equestre tantum prælium videbatur ac velitatio levis armatorum.

LXII. Quare Darius movet phalanga in Alexandri dextrum cornu quod ejus præsentia præponderabat, sensim tendens suos ut pauciores circumveniret. Sed ferventius obvians, re provisa, plerosque Alexander dissicit, nec obsequi consilio sinit, adeo torrenti turbine et alacritate, uti Darius ipse, exemplo hostis et pudore ignitor (1), etiam tunc agminis sui in medio naviter bellans, ubi incondite suos turbare videt, studio salutis neglegens existimationis in fugam verteret, idque curru, quod nobiliter decebat. Neque difficile ceteri pedibus in sententiam secuti (2) regis exemplum, paria consultant, dum Cadusii (3), pars multitudinis Persicæ, rupta Macedonum acie in sarcinis prædarentur: qui tamen mox suorum comperta fortuna, qua via tutior, fugientibus compertunt demutationem (4).

LXIII. Sed hæc in Alexandri sane dextris ageban-

LIX. 1. Manca hæc. Bactri ἐκδιέβουσιν ὀλίγους ὄντας κολλῶ πλείονας Arrian. III, 13. || 2. quis imminabat C.

LX. 1. deb. Pæonibus. || 2. supple stragem edentibus vel tale quid. In cod. lacuna unius vocabuli. || 3. concinantibus C.

LXI. 1. num experimento? || 2. Scythæ C. || 3. insuere C. || 4. deniseti C.

LXII. 1. agricator C. conjeceram calidor; at unice vera quam dedimus correctio clarissimi Letronnii || 2. secutus C. || 3. consultants quasivis a C. || 4. sic C.

tur. Lævum vero, quod Darii cornu dextro obviabat, ægre satis cura Parmenionis tuebatur: repensarentque Persæ dampna prædicta, ni Darium Alexander insequens per internuntium nosceret Parmenionis res vergere dampno haud levi: eoque comperto et ancipiti satis bello eminens viso, regressus eidem subpetiaretur (1). Neque enim mora bello fuit a tergo hostium venienti, quin viso tali auxiliatore cuncti protinus laberentur, ut spes fugæ blandior cuique.

LXIV. Quare ipse Alexander Darium insequi statuit: agmen vero transmissio Lyco flumine, quod ultrorsum est, castra vallo munire, ibique quam queant ocus refectio consulere jubet, secundis intentos. Igitur Parmenion spoliis hostium et opibus coactis opperiri Alexandrum statuit etiam ultra progressum: qui ubi Arbelum venit, quæ prior civitas stadiis belli de loco ferme sexcentis sit, Darium quidem nullum videt, ita volucer prætervolarat: opes tamen ejus et arma tum cidar, apicem regium, curru una et insignibus retrahit universis. Eo bello Macedonum desiderati sunt viri centum, equi mille, quorum pars major insequendo Dario defecerat (1); Persarum (2) vero trecenta haud minus millia, totidem captis, spoliatis universis.

LXV. Darius tamen paucis una Mediam petit, Babylonem Susisque vitatis, quod eas urbes inlectu nobiles victorem avide petiturum (1) protinus sibi gloriæ opinaretur, et id conjectare per facile erat. Denique Alexander contendens cura et facie bellatoris terribilis, in acie agens militem acuminatum (2) Babyloniam accessit minax motu quantum visi eminens queat. Omnes protinus incolæ cultu nil tristi, enim læticiæ simulamento obviam una muneribus effunduntur (3): eoque genere universi ad meritum recepti, metum obsequio mutavere, gratantes sibi, nec victore secus ad modestiam credito.

LXVI. Illic igitur primum Persarum omni regno disposito suis legibus, et ejus administratoribus datis, Susas quoque majore longevitate (1) specie proficiscitur. Exim Tigri transmissio Uxios pergit, effertur hominum genus, quorum quique campestris dicto (2) audientes fuere: montium vero incolæ de soli ingenio ferociore obstituto sese obnuntiabant, ni more Darii mercedem sibi transitus dependisset. Enimvero tunc Uxiis (3) supervenit improvisus, stratisque obviis celsiora montium scandit. Mutata denique adrogantiæ vice Uxii vectigales sese eidem profitentur.

LXVII. Exim relictis qui gravius armabantur, Py-las petit fauces montium Persicorum, ibique offendit Ariobarzanen in se armatum Darii nomine studioque XL milibus peditum et equitum septingentis obviasset. Ubi tamen sibi ingenium loci, quam

LXIII. suppetiaretur C.

LXIV. 1. fecerat C. || 2. Persis C.

LXV. 1. inlectu nobite sere avideque petiturum C. || 2. astuminatus C. || 3. offenduntur C.

LXVI. 1. longes victum C. || 2. dictu C. || 3. jussis,]

manus hostium plus obsistit; docent captivi circuitu posse consuli difficultati: quibus auscultans, fid dicti praevisa, emensis nocte stadiis LX super- venit Persis interitis aditu suique securis. Cæsis denique obstinatoribus fugatisve, ultra inoffensus (1) transit Persepolim (2), divitiis invitantibus: Cyri denique atque Xersii illic, ceu si tutius sitis, thesau- ris potitur (3) et amœnitatibus aulicis: quamvis regia igni abolita, odio (4) Xersii injuriæ, tum regis vo- luptatibus (5), etsi jam suis, abolendis: scilicet ut vicem damni ac labis meritum, quam ille invexerat Græcis, repensaret.

LXVIII. Hinc Mediam dirigit studio Darii ca- piendi, qui, si ulterius urgeretur insectantium per- vicacia, transire decreverat ad Hyrcaniam. Quippe Darius Bactra populatus, tum omnibus adpetendis corruptis aut amandatis (1), dampno regionis (2) con- tra insequentes cavebat. Ac si quid sibi regium aut de affectu regio supersederat, id omne jam Pylas Caspias relegarat (3), unaque comitantibus et utilitate devo- tis ut opinabatur, quos se sequi (4) coegerat, mora- batur.

LXIX. Qua re conperta, duodecima demum die Mediam Alexander advolat, quod exim ultra abitu- rus Darius ferebatur. Sed jam digressum una the- sauris insequitur unius diei reliquo intervallo: re- scitque a transfuga, pertasos comites fugæ ejus, ceu si in gratiam potioris, Darium habere sub vinculis: Besum vero, satellitem regis, ejus insignia recepis- se, Igitur voto pennatior et spe voti ignitior (1) et viæ usus asperiore compendio id elaborare ad pretium moræ abscindendæ: inopinatus (2) supervenit Beso, confligentemque dampno non levi dispergit et dissi- cit per vim clam fuga de medio (3) dilapsam. Ibi- que reperiunt Darium *interfectum a suis* (4) qui Beso una fugissent. Quare corpus quidem honore regali majorum ejus sepulchris inferri jubet.

LXX. Ipse vero, Hyrcanis quibus (1) visum ad ingenium loci ac temporis reversionisque commo- dum superpositis, Besum insequitur, sic animo fir- matus, ut quadrifariam fugiens vallaretur. Denique ubi canipos ingressus est, victori se dedunt Abraxares una Phratapherne satrapa: Besus elabatur. Qua cura deposita seu dilata, suos per loca belli, si quos reliquerat, congregari jubet, refectisque his qua- tridui mora Xazacerta ire decernit (2) urbem illic nihil optimæ posthabendam, quam præmissi in hoc ab Alexandro moderabantur. Sed concurrunt prius etiam impedimenta agminis universi (3) loco belli relicta accitaque post id. Sic enim regia jussa præ- scripserant. Ac si qui (4) ab se distracti fortunam

belli meritumve victoris elegerunt, vel si qui ad ejus judicium provocarunt (5) venia donati omnes: Græci quoque mille quingenti qui Dario mercede milita- bant: eosque suos facit.

LXXI. Interim tamen Mardos excurrit, et captos bello redigit in obsequium nihil omnium rennuentes (sed enim Mardis, præter arma viresque, nulla su- res est) opum cura posthabita perdurans, quæ ca- teros hominum exercitos habet. Exim revertenti Spartani se offerunt, qui Darii amicitiam petierant: sed custodiri mandantur suspecti simplicis confi- dentiae.

LXXII. Tum moratus Xazacertæ in Hyrcania dies quindecim, Parthos Arionosque proficiscitur, et Sa- sian civitatem, quod Besum illic bello studere con- perisset, non regni modo, verum nominis (2) etiam Artaxersii (3) veluti ad reverentiam sibi vanitate quæsita: quoniam multi refugæ Bactriani in ejus sa- telliticium confluxissent electi mente jactantiae.

LXXIII. Inque id destinanti Satibarzanes Ario- rum satrapa nuntiatur, interfectis Macedonum urbibus ejus ad custodiam quos acceperat, Arios pro Beso ar- mare. Illo igitur prævertens sexcentis biduo stadiis urbem Artacoenta (1) Ariorum regiam venit. Quo viso Satibarzanes una paucis conscius meriti fugit: ceteri puniuntur mali consilii vel obsequii (2) mer- cede. Quis gestis, Xazacertam (3) Alexandro re- vertenti offertur unus Darii interfectorem, afficitur- que serviliter verberibus ac morte: edoctusque ab eo super consciis in Besum ducit exercitum.

LXXIV. Eo vero itinere gentes subjugat plurimas: tum Dracas, tum Arachotas barbaros vicinos In- diis (1), mari Rubro imminentes: Arios quoque qui nuper obsequio defecerant: idque hieme multa ini- quum militibus inpeditis. Enim vero in hos ducibus inmissis, ipse Causasum tendit amore vincendæ dif- ficultatis, et illic quoque Alexandriam sibi ad fidem laboris instituit (2).

LXXV. Quam molienti nuntiatur, Besum ultra transgressum Oxum flumen navibus superavisse, quas omnes incenderit, ne persequendi (1) sit libido. Igitur nihil moratus ipse quoque audet in Caucasum longitudine sui Tauro continuum, saxis incondite arduum, neque gradibilem, ut videbatur, interssi- tumque parvis (2) arboribus. Cetera terebinthum (3) illic aiunt et silphium gigni: quo facile adpasci (4) oves floris ejus esu et usu frugis et radicium dele- ctatas: eoque et hominibus gaudet carne sola con-

C. || 4. ac si quis ad se C || 5. vel qui adjurum judicium putant C.

LXXII. 1. sic C. || 2. nomine C. || 3. Artaxersi C. ||

LXXIII. 1. Ἀρτακόαντα Arrian., Artacacna Curtius. ||

2. obsequio C. || 4. Xazacurtam (Ζαζακέρτα Arrian.) h. l. C.

LXXIV. 1. Tum Dracastrium Arachotas barbaras barbarorum vicinas Indiis C. || 2. ad fidem laboris insti- tute nominis difficultate C.

LXXV. 1. par sequentis C. « quod fortasse ferri po- test. » || 2. parvis C || 3. ceteraque vitio bonum illic C. || 4. ad parti C.

LXVII. 1. inoffendius C || 2. pde C. || 3. sequitur spa- tium unius vocabuli. || 4. abolica odito C. || 5. volunta- tibus C.

LXVIII. 1. emendatis C. || 2. regi C. || 3. relegerat C. || 4. quæ secalene C.

LXIX. 1. ignotior C. || 2. inopin. C || 3. perbis clam fugere medio C. || 4. ibique reperiunt in armatis C.

LXX. 1. Hyrcaniæ q3 C. || 2. discernit C. || 3. versi

tentis, martiis prorsus et belli usibus amicissimis.

LXXXVI. Quippe hinc Besus non modo gentem (1) optaverat, verum quidquid suppetule insequentibus foret, id omne corrumpens abolensque (2) incendio, geminaverat difficultatem paria tentantibus. Sed enim frustra id quidem. Ita omnibus superatis, quod se suosque Alexander docuerat (3) fama Aorni primum, tum penes Bactra viatica esse (4), ipse quoque Oxum jam superaverat.

LXXXVII. Ubi cum facultas transitui nulla esset, probat nihil ita mortalibus arduum, cui non viam perfacile sapientia straverit. Quod enim alias (1) præsenti usui suppetiari adverterat, promere suos pelles jubet, quibus subtere (2) gignentium frivola aridaque constringi quam maxime in vinculis crebrioribus docet. His quippe pactis, substratu levium densarumque itidem et superjectu trabicularum (3) calcatu tabularum conexa utrimquesecus pellium pragmenta usum ratum integraverant sibi quoque pecorique. In hunc modum sarcinis transportatis, non superstantibus tantum fida militibus, sed annantibus quoque animandis, si statio horruisset, opinione facilius transmissio fuit, cum stadiis latitudinis alveus Oxi amnis pateret.

LXXXVIII. Nec tamen quisquam ausus obsistere est, quin etiam nuntiatur jam planiora perviantibus (1) Besum ibi (2) vinctum a suis communi pretium culpæ servari pro his, quibuscum fugerat, reum. Quare exim iter solito patientius (3) facit. Ptolomæum vero Lagi præire susceptum Besum ad seque perducere antemittit. Nec mora, vinctus offertur, unaque flamma (4) iræ ejus extincta. Ita iacripitum perfidiæ servilis, eoque (5) nomine verberatum, ad pœnæ conperendinationem custodiri in tempora mandat. In ceteros venia liberalis.

LXXXIX. Hisque in hunc modum gestis, exim sibi eorum numerum integrat, qui admodum plurimi omni genere difficultatum varie defecerant. Ipse ire Maracunda contendit, quæ Sogdianis est regia. Tanaimque exim qui subortus e Caucasos ingressurus Hyrcanum mare Asiam Europamque disperdit (1). Ejus pars fertur Tanaidos humo Asia paludibus Mæotis emergere denuo, causasque Euxino dare, ut cursu, quo volvitur, urgeatur.

LXXX. Eo itinere tamen præmissos Macedonum castra metatum, improvise offusi paucis indigenæ, opprimunt obruncantque, qui in triginta haud minus milibus Alexandro venienti obversari decreverant. Enim mox Alexandro ingruente, ad montium celsiora concrepant. Sed ubi eis primo conflictu fortuna blandita est, Alexandro erus sagitta

transjuncto, ulterius ausi eo usque cæduntur, ut vix octo de triginta milibus laberentur.

LXXXI. Quibus gestis, Abii Scythæ ab Homero justitiæ laudati legatione se dedunt, moremque gesturos victori profitentur, quantum solis corporibus queant, quoniam quisque pauperior liberior infestatore. Eorum denique moribus delectatis remissis adjungit, studio veri (1) discendi, qui quid (2) colerent, aut viverent, renuntiarent. Ipse progressus ad Tanaim illic quoque urbem sibi instituit haud disparem magnitudine cognominem Alexandriis : idque usui cavens, si quando post in eadem militaretur.

LXXXII. Sed inconciliantibus Besi sociis, jugumque gentium noninantis, metu pœnæ septem urbes consulto pari græcos custodes interimunt. Quarum quæ Cyri civitas dicta Craterus multa cum militum manu mittitur obsessurus, neu quid ultra liberius queant. Ipse Gazam primo congressu aliasque quattuor biduo capit.

LXXXIII. Tum Cyri adgreditur situ murisque firmissimam, quam XV scilicet armatorum milia tuerentur, nulla victualium (1) indigentia : jamque machinis in id admotis (2), repente amnem, ut prius animo præsumserat, qui eam urbem agmine turbido (3) interfluit, transit Alexander nihilque opinantes obruncat. Tunc secure urbis ejus potitum se ratus animo deferaverat. Neque impune id, aut modestiæ merito : acriter enim incolæ congregati inter primos qui inruperant Alexandrum quoque saxo caput graviter vulnerant. Sed non eo secius (4) inritatis protinus Græcis capitur civitas vastaturque, nihilo minus rege in opere fervente. Quæ vero septima civitas exempli metu ad modestiam ducta est.

LXXXIV. Verum sic quoque Maracundam contendit, ubi sui obsideri nuntiatur, et prætera Scythæ trans Tanaim obturbabant. Quare suis legat propere suppetias. Ipse vicesima die urbem, quam præcepit, substruit (?) pœna captivorum usus ad operis festinationem tali in tempore necessari : datis incolis quos ætas aut vulnera deprecabantur, item (3) militiam nolentibus, aut etiam nequeuntibus et in id idoneis peritia necessariorum.

LXXXV. Verum imminentibus Scythis superbe, is (sæpe (1) conatum cum sacrificia cohiberent, idque creberrime) vincit imperatoria indignatione, vinceret ratio quæ fato obviabat (2). Ac nocte Tanai transmissio tam facile quam audacter hostes primo incursu fugat cæditque palantes. Eos vero intemperantius persequens siti æstivæ succumbit. Neque aqua utilis reperta. Quidquid de fluviis ad rivis ab æstivo in lacunis erat, eo proni ac lingua lambentes hausto ceu necessario, latente ejus peste corrupti sunt.

LXXXVI. 1. gente C. || 2. corrupta amolitasve C. || 3. docte C. || 4. viaticasset C.

LXXXVII. 1. aliud C. || 2. promere suos pelles, quibus subtere jubet eis C. || 3. « trabilacularum C.

LXXXVIII. 1. Sic Letronnius; perinantibus cod. || 2. ubi C. || 3. patientibus C. || 4. offerunt una seu flamma. C. || 5. proque eoque. C.

LXXXIX. 1. dispergit. C.

LXXXI. 1. vero C. || 2. quidquid C.

LXXXIII. 1. nulli victualibus C. || 2. amotis C. || 3. turbi C. || 4. sed nos eos etius C.

LXXXIV. 1. si C. || 2. subruit C. || 3. idem C.

LXXXV. 1. hæc C. || 2. corrupta V. Arrian. IV, 4. 3. vacuate gestu C. || 4. hostilis vitio C,

Quippe ea qualitas alvo laxandæ efficacissima. Ita omnes viribus vacuati æstu (3) intestino caloris, ut minus nonnulli hoste *quam* vitio (4) prævenirentur. Insecuti nihilominus eorum legati veniam erratis post victoriam retulerunt.

LXXXVI. Ii porro Macedones qui in arce Maracundæ obsidebantur, ante adventum auxilii eruptione facta disjecerant hostes ac fugarant. Longius tamen eos in (1) Sogdianos insecuti, ubi de reditu consulunt amnemque Polytimeum (2) adfuerunt, sensim prosequantibus Scythis inexploratam adorti (3) alvei partem, limo profundius retentantur (4). Idque ubi hostis gnarus (5) locorum videt, prævenit, adortique (6) rerum imperitos ac male cedentes (7), comminus conficiunt (8) omnes, nisi quis prævenisset pedum aut visum (9) potens. Neque amplius equitibus semiermibus XL, peditibus (10) CCC fugere.

LXXXVII. Quibus Alexander nuntiatis, Maracunda contendit, auctoremque ejus sceleris Spitamenem (1) fugientem secutus omni cum socio interfecit. Suos sepelit, vastatque regiones quas Polytimeus amnis ambit aut rigat, qui progressus ulterius harenis bibitur et receptatur, facitque invia cuncta, subsidiis colentium (2) nullis: quoniam illic et alii famosi amnes hauriantur, Pardis (3) qui Mardos, Ariusque qui Hunnos (4) interfuit, et Estumandrus veniens per Evergetas. Hi omnes illic sepulti vaneunt.

LXXXVIII. Hieme igitur apud Arimaspos declinata, dat sese legationibus obsequentium aut paciscentium quod (1) usus aut quies vellet: Besumque accitum et rursus increpitum, et verberibus punit et gloria, mutilatis tamen prius et naribus auribusque: idque supplicii genus durius visum quam severitas Græca est.

LXXXIX. Nam et cetera ejus cultus et affluentia, more Medorum, suorum plerique jam sedulo aversabantur, cum luxu mores adrogantiaque mutasset: tum mensæ modo, tum vestium pretio, tum apicis vanitate is qui utroque de latere Heraclidas sibi Æacidæque censeret, Arsacidum tamen æmulationi concesserit, victi rem passus (1), quorum moribus obsecundabat: idque ei omnes animi glorias obumbrabat.

XC. Præsertim ubi amicissimum sibi Clitum illum Granici propugnatorem ex causa convivii incitus interfecerit (die sacro quo pro (1) Libero Castoribus fecerat) qui (2) epulo accubabat una blanditoribus regis. Tum supra ipsos fortitudinis deos laudari ab adsen-

tatoribus cœptus, patri quoque se Philippo anteferi delectabatur.

XCI. Enimvero Clitus uti Alexandrum amicum restitueret in viam, neque concederet ei malam morum adrogantiam coalescere, cui modestia et verecundia plus laudis adferret, amico liber, religiosus in Philippum, eum vero se anteferre respondit, qui hos fecerit suos animi viribus corporisque (1) cum quibus vicerit, non eum (2) qui talibus gaudeat. Quæ ubi ultra, nec pudet regem vino calentem; Cliti (3) verbis gladio respondetur. Sed enim mox in id recidit pœnitudinis, ut eum vitæ pigeret adeo impigre intemperantis: ni amici magis id offensæ dei Liberi, quam ejus moribus darent; qui sic posthabitum (4) sollemne suum ultus furore putaretur: aut invidentia laudum earum æmulus (5).

XCII. Quare tum quidem curam corporis recipit, vitium tamen gliscit. Quippe jam adoratum se volens, salutari more mortalium neglegebat. Verum sapiens Callisthenes comes et amicus (1) arcere hominem et deducere palpo temptabat: eo quoque addito, quod quam justum sit infestari eum qui insignia regni quæ sua non sunt usurpari (2), tam a diis posse puniri abjurationis qui sibi adeo faveant (3) honore jactantiæ. Sed neque proficit Callisthenes, et mox inter proditores relatus ex causa tali morte punitus est.

XCIII. Mos erat, regibus optatium liberos ministrare (1), ad custodiam scilicet regiam et obsequia liberalia. E quis Hermolaus quoque Sopolidis (2) erat bonis moribus roboreque, quorum utrobique studens, regi de corpore, animo tamen ac disciplinis militans Callistheni, ubi eum quæreres sat placebat. Is venante (3) Alexandro in aprum expectabilis formæ, ipse prior bestiam sternit, et strata gloriatur, utque immodestæ fortitudinis ab rege verberatur.

XCIV. Quod cum acris merito sed ingenue doluisset Hermolaus, conjurat in regem cum Sostrato et Amynta et Antipatro Asclepiodori, tum Epimene et Anticle et Philota. His amicis in sua injuria fervescentibus, pactum fit, nocte Antipatri conclavi regis irruerent; neque id quitum. Ita perniox rex convivio perdurarat. Sunt qui etiam prohibitum ire vatis voce, ne quidquam esset in aula multis præmonitis ratæ. Itaque Ptolomæum rem sibi proditam detulisse, Callisthenisque sententiam in discipuli facinore suspectatam, de prioris inefficacia libertatis: cum Hermolaus tamen acri in opere tormentorum præter sui verbera nihil questus sit aut conieesus.

XCV. Sed reverentiam legatio Scythica de Abiis iterum attulit, dictoque audientes fore se muneribus

LXXXVI. 1. eos qui C. || 2. Polymetum. C. || 3. adortarii. C. || 4. rere tantur C. || 5. ignarus C. || 6. adortati- que C. || 7. credentes C. || 8. fugiunt C. || 9. visum C. || 10. peditum C.

LXXXVII. 1. Spitantem C. || 2. et colentium C. || 3. Epardus ap Arrian. IV, 6. || 4. Darius qui unos (deb. Arios) C. ||

LXXXVIII. 1. quo C.

LXXXIX. 1. passum. His C.

XC. 1. quod C. || 2. et quæ C.

XCI. 1. corporibusque C. || 2. nunc his C. || 3. dati C. || 4. post obitum solemnem C. || 5. laudantium earum æmulus C.

XCII. 1. et amice C. || 2. usurpari ad C. || 3. ad eos faverant C.

XCIII. 1. ministrari C. || 2. Selpolidus C. || 3. venatu C.

attestabantur. Quæ munera erant filia regales pulchrae (1) ingenio vel cultu naturæ ejus, si suis vellet pignore fidei. Namque ad reliqua sat divites (2), sunt Abii libertatis pariter et paupertatis. Adstare (3) vero vel regem ut coram jussis auscultet. Nam et (4) missis in hoc referre volentibus erat mores abios et munditias paupertatis utque (5) sit eorum invidia potioribus de plus nihil habendo. Enim arcus Abiis (6) et sagitta (quod eis totum est) et vitæ quæstus et hereditas: sola sagitta venantibus, carne altis abunde et lacte, et munitis pellibus ad tolerantiam: cetera pro opibus hospitales et loqui blanda cum moribus.

XCVI. Sed Pharasmenes quoque Chorasmiorum rex equites adduxerat Alexandro militatum, vicinus Scythicis Unimammis, in quas sibi hostes præiret si juberetur, supra viros ut sciat martias. Alexander vero his Indos præoptans (1), se ait redire in Græcias ut exim reliqua ejus belli agat. Oxum igitur et Sogdianos retractat turbare.

XCVII. Nuntiat (1) ibi Alexandro duo fontes futuri præsidio suborti, horrore fuere præ admiratione: quorum qui olei erat, laboris atque sudoris index æstimabatur, quis mederi valet olivi unguentum (2): qui vero vini, lasciviæ et læticiæ de dei munere. Hæc quippe in id demonstrata de post gestis adsertio est.

XCVIII. Dimissis ergo qui præsentia tuerentur, Maracunda ipse festinat. Spitamenes (1) quippe, qui inde desciverat Massagetis congregatus justus belli facie jam agere nuntiabatur. Sed invaso castello potitum præda per Sogdianos, Phiton et Aristobolus (1) cytharædus, qui una aulico ministerio illic agebant, egressi cum equitibus octoginta naviter satis et impigre incursarant quæ ducebantur. Mox tamen excepti insidiis a Spitamene plerique eorum et una Aristobolus oppetivere. Spitamenes vero post id fugiens conscientia sceleris in desertis cæditur Cratero insecuto. Ipse quoque a suis captus ut auctor culpæ arguitur, tumque Alexandro ad supplicium datur jure plectendus.

XCIX. Sed enim hac cura deposita Indos nihil sibi noxios intentus animo petram adgreditur re et nomine arduam. Id vero castellum est præruptis admodum inpositum inaccessisque (1) rupibus montium, quo plebs multa convenerat Sogdianorum, nullo indigentia metû, copiis ante congestis. Ubi ergo oblata sibi venia non cessere, magnum præmium publicat ausuris ejus saxi in scensionem auri talentum primo, tunc precium secururis.

XC. 1. *fila regalia pulchra* C. || 2. *ad reliqua ut alias addivites* C. || 3. *adstare* C. || 4. *et nam* C. || 5. *atque* C. || 6. *Abios* C.

XCVI. 1. *præoptatumque* C.

XCVII. 1. *nuntiatio sibi* C. || 2. *unguento* C.

XCVIII. 1. *Pistamenes* C. || 2. *Aristonicus* ap. Arrian. IV, 16.

XCIX. 1. *incassis quæ* C.

C. 1. *paxillos ferreos* C. || 2. *omni* C. || 3. *ut* C. || 4. *dejectis* C.

C. Reperti omnes quadringenti viri, qui patravere rem in hunc modum. Paxillis ferreis (1) quibus pelles intendunt, prætenta face, ea parte prærupti qua fieri posset aut gelu cederet, mutuo innixi fiebant: eisque subvecti paulatim omnis (2) sub nocte tandem evadunt armis una, cumque luce inopini inruunt securos et inermes barbaros ac semisomnes, inpeditosque mulierculis et infantibus præcipientes agunt, nihil eorum paucitatis scientes donec reliqui sese dederant, et aditu reserato quem inserabiliter obstruxerant, Alexander receptaretur et (3) copiæ. Nec tamen amplius viris XX desiderati, quos ascensionem molientes, ubi loci conditio fefellerisset, dejectos (4) in præceps ne sepulturæ quidem nisi nivium profunditate servarat casus aut fatum.

CI. Igitur his victor copiis fatus auctusque, quomodo si arte (1) Bactrianorum regis affectus opesque illic repperisset, ejus virginem filiam, Roxanem nomine, magno formæ merito et nobilitatis sibi conjungit. Is ille scilicet, quem Darii uxor veneriæ sane pulchritudinis femina non evicerit. Denique Oxyarten debito sibi socii honore dignatur.

CII. Hinc ducit in aliam petram celsam stadiis viginti, sed sexaginta ad ambiendam faciem sunt (1), ad viabilem calli, superne æquoream virentemque, soli ubere et mollitudinis divitem. Chorieni (2) id castellum vocabant, regis nomine, qui illuc (3) confugerat, Chorieni. Verum quod ejus saxi calcem naturali vallo munitam iutueretur, id primum explet casu (4) frondium et adgestu humi saxorumque opere pervicaci. Jam denique labore profecto scalisque admotis, Chorienus, internuntio Oxyarta, pretium veniæ victori se suosque transcribit. Eodem merito procuracionem sibi accepit quod regnum habebat, quoniam victorem exercitum non labore militiæ modo adeo conperendinatæ, verum hiemis quoque vi et indigentia fatigatum apparatus sui largis opibus refovisset, nec decima quidem parte totius affluentia dispensata.

CIII. Ad hæc, si qui rebellium reliqui, omnibus perditis subjugatisve repedata Bactra tempore quo Callisthenes una cum insidiatoribus regis suspectatus, est. Hac (1) sub fine Alexandro Persarum imperium integratum est, quo tuendū Amyntæ dato, Bactris ipse profectus retransmittit protinus Caucasum quem eundem Taurum (2) diximus, nomine modo de continuatione mutato.

CIV Undecima die quam super molitus est illic Alexandriam venit. Transmissis inde regionibus

CI. 1. « Ita cod. Sed enim videbatur scribendum: quomodo si in arce Bactrianorum, regis (Persarum) affectus opesque reperisset. Sic enim narratio congrueret cum Arriano IV, 19. »

CII. 1. « Haud scio an scribendum facienda sunt. » || 2. « Cod. Chorienis, at mox bis Chorienus. » || 4. illi cod. || 4. esu C.

CIII. 1. hæc C. || 2. Caucasumque inremin Taurum C.

Parapapisamidum (1), perque Nicæam oppidum et Cophœna flumen Indum petere contendit, Taxile sibi munifico, qui partes, quibus viandum, primas Indiæ tunc tenebat, eumque præmittit (2) una suis paratum Indi transmissionem conatum. Denique datum hostium ducem viantibus intercedere capiunt (3) : itaque perviant, multis aliis gentibus cæsis et oppidis captis.

CV. Nec minus Alexander agens, siquis obturbet insequentis sagitta etiam humerum superscribitur : Choeque (1) amni transmissio quisque obuius sternitur : et Argacum (2) urbem incensam desperatamque a civibus instaurari procurat merito opportunitatis. Tum reperta hostium multitudine, trifariam superat justis omnibus præliis. Ducenta denique triginta boum milia illic capta formæ merito destinant una captivis Macedoniæ cultum agros suorum et suosce. (3)

CVI. Tūa conperto gentes Accas quadraginta milia armavisse, per amnem Guræum in eos (1) ire festinat : iique in oppida discessere in id longe ante munita. Sed enim castra eminus molientes inruunt Græcos : hique (2) astu cedere simulant : converso deinde (3) agmine steriuntur : pars muro clauduntur omni præsidio munitissimo. Sed enim res haud in facili erat duplici septu munitis accedere : et ibi denique Alexander crus sagitta vulneratur. Sed die quarta belli in opere præ muro interfecto rege se dedunt. Idque Alexandro volenti admodum fuit, ut conmilatio accederent. Sed ubi producti fidem mutant, vallati cæduntur.

CVII. Hinc Cœnona ducem mittit Baziphara obsideri, Attalumque Hora urbem, ratus casu Accarum eas ad obsequium ductum iri. Sed his loco magis quam exemplo fidentibus, ipse utramque urbem, quamvis inipgre oblectatas, Baziphara sive Hora (1) nullo negotio transiens capit : quamquam Bazipharæ nullo contemptu paucorum advenas irruissent. Ubi tamen plerique cecidere, quisque evaserat petram munitissimam confluunt.

CVIII. Is locus petræ ducentis stadiis circumitur, erigitur decem, aditu tenui, mollis in culmine, et fontium scatens, patiensque industriam mille hominum rucularum (1). Igitur eo veniens capit plurimas civitates. Tum petram adgresso obsidionemque molienti transfugæ duces cæpti moliminis viam præeunt ei insensus. Itaque capti deductique prædæ fuere qui bello restiterant.

CIV. 1. Sic C. || 2. *prætermittit* C. || 3. « Videtur sententia : Denique hostium ducem missum ad intercedendum capiunt. Suspiciabar etiam locum esse corruptum intelligendumque *Aslem* unum e præsidibus Indicis, quem præmissi cum Taxile Macedones quadam in urbe obsesum interfecerunt, uti narrat Arrianus IV, 22. »

CV. 1. *Civiaque* C. || 2. Sic cod. Erat *Andacum*, ut videtur. V. Arrian. IV, 23. Curt. VIII, 10. || 3. *Machedio cultum. Agros suorum et suaci* C.

CVI. 1. *Poturæum eos* C. || 2. *hincce* C. || 3. *denique* C.

CVII. 1. *Horam* C.

CVIII. 1. *ruscularum* cod.

CIX. At enim nuntiato rursum Accas muros (1) Indos armis oppressisse studio fidentiore, et elephantos suos per silvestria amandasse; ubi eo venit, muros desertos incensamque urbem videt, et dilapsos omnes qua tutius lateant. Quare aliis persecutione legata, quæsitisque eorum elephantis et captis, Indum cum exercitu venit, et his quæ longius sunt necessaria copiis reperta transitui substantia (2) non sèra transmittit.

CX. India omnis orsa e septentrione, amplexaque omne quicquid est Persicum (1), Ægyptum usque Æthiopasque continuat. Ipsa vero extrinsecus ubique oceano munitur, interfluo mari Hippalo (2), cuius sinus Persas includit. Sed enim nomen hoc Indiæ late dispersum multarum admodum gentium est ferax præcipue beluarum inter odora gignentium (3) quam sunt elephantum draconesque jugerales : nam pardi leonesve vel tigres juxtim hæc cicures fuant.

CXI. Ea vero tempestate quam loquor potens Indiæ Porus erat, stupendus satis supra hominum magnitudines, neque vero ingenio inferior quam artubus (1). Is ubi scit, Alexandrum ad sese moliri iter (2), absit obnuntiat : sed incitat mage, acricque bello superatur et capitur. Receptus tamen ad amicos Alexandri merito virtutum procurare quod erat rex recepit. Ita pars est virtutis, ea (3) quibus præfueris ut potiori (4), æque sane nunc mox cessisse potiori : quoniam quisque mediocritatis est agnitor satis fecerit sese noscendo.

CXII. Exim magnas Pecanum et Musicanum regiones exsequitur, ac sibi congregat. Petram quoque quæ Aornis vocatur affectat, cuius proceritudo sunt stadii quadringenti, supra cultoribus dives haud minus locupletibus quam securis : et est ei nomen ex celsitudine, quam nec alites supervolitant. Sed enim hanc (1) quoque optinet fixu vectium (2) via scansili ac insidiis appetitam (3).

CXIII. Jam (1) de magnitudine belli ortus est questus cum primatibus, quod ultra gentes bello idoneas coegisset experiri. Quo (2) adversum eas animo arderet? Milites vero ad hæc ultra laborem et pericula deprecabantur : annos XII, vulnera et suorum desideria numerantes. Data igitur fessis quiete, volentibus utitur. Succenturiari tamen dimissis alios e patria jubet. Itaque victoriæ avaritia usus oceanum venit.

CXIV. Ibi quoque inmodicus cupiditatis, quoniam (1) in navibus textis periculum vellet facere naturæ, et quid sibi vel quisque id vellet ultra liceret.

CIX. 1. *Sacamuros* C. || 2. *substantiam* C.

CX. 1. *Persicum* C. || 2. *Hipallo* C. || 3. locns turbatus. Num : *inter ceteras ingentium*? Pro *quam* Majus dedit qui.

CXI. 1. *artuatus* C. || 2. *molinare* C. || 3. *his* C. || 4. *patior* C.

CXII. 1. *hic* C. || 2. *veccium* C. || 3. *acstidaspenlitam* C.

CXIII. 1. *nam* C. || 2. *conperisset experire quæ* ||

CXIV. 1. *quoniam* C. || 2. i. e. *Onesicritum et Nearchum*.

rum repente cum flatu violento rediens haustus oceani solito vehementior ad hoc paratos inter naves confligit et mergit. Neque agnitu difficile id erat, deos voto refragari, quibus quamvis ipse obniti *negat*, nequid impium audeat temptare; mittit tamen promptos audaciæ, nihilque regi audentes negare Onomarchum et Neona (1) (congestis navi quæ cuique sic volenti in longum usui necessaria) uti circumputato oceano comperta nuntiarent.

CXV. Quippe Alexandrum (1) animo fuisse ad appetentias rigido et indomito, hic quoque considerandum reliquit. Erat civitas Indiæ, quam multi confugerant, magnitudine nimia et firmitudine inexpugnabili. Quam ubi Alexander obsidione adortur, jubet fieri scalas pro muro præcelsas: easque admotas cum grandibus saxis desuper frangerent repugnantes, sola perdurat qua rex una duobus satellitibus evicerat: ipsum quoque multis desuper ut qua quisque poterat retrudentibus. Et quamvis scalas omnis suorum comminui vidisset, neque ullo sese idoneo (2) auxilio periclitaturum, irrui tamen unus omnia hostium milia, una prædictis (Peuceste (3) scilicet et Ptolomæo) qui cunctam (4) multitudinem protinus urbis ejus in sese convertit.

CXVI. Perdius igitur diu secum satellitibus conspirantibus rem pleni exercitus agitabat, ni vergente jam die a (1) latere summo vulneraretur, et recepto altius ferro defici (2) viribus occæpisset. Id Macedo-

nes conjectati qui foris rem agebant, metu nequid ulterius (occupatis in regem intramuranis universis nec desuper prohibentibus siquis irrueret) vi claustra effringunt, suppetiatque in tempore jam regem sui recipiunt diffidentem. Facti denique mox ex indignatione sæviores indiscretius dextris in ætates et sexus vires optinent internicione omnibus cæsis.

CXVII. Exim constanter suadere milites regi conspirant, ne sese ulterius periculi vilitate dampno tamen in præliis abuteretur tanti prodigus (1) sanguinis: obtinentque ne ultra, verum Babylona ut redeat: Babylonique multo cum honore suscipiunt. Per septem denique dies Alexander eo regressus diis sacrificio operatur, quos fortunæ gratus (2) repensaret.

CXVIII. Post id conviviis et voluptatibus comioribus (1) causam morti hinc dedit. Morem sibi proceres exercitus fecerant, uti mutuis sese conviviis acciperent. Enim cum forte apud Medium convivarent comessatione se illis convivam (2) Alexander facit. Statim deinde (3) Herculis Medius scyphum offert ad vina: neque is honorem dei nomine aspernatus, poculum complet stringitque continuum: eaque tantarum virtutum viro causa ad mortem fuit: ut quem tot bellis adversa vulnera non vicerant, sub fati invidia juvenilis confidentia solveret.

CXIX. Cujus ne casus priusquam laudibus memor sim, ea quoque ponam hic quæ per diligentiam laboravit; quippe quamvis bellorum ultra pertæsus consulenti per se exercitui concederet, bono tamen labori nihilum pepercit. Electo denique sibi ad ejusmodi patientiam comitatu, ad Herculis stelas famæ jactantia persecutus est diebus nonaginta continuis emensa via (1).

CXX. Dignam quidem illam rem pretio tanti laboris, si quis aurem ad fidem dicentis inclinet. Ii quippe tituli alter auro pingui, alter argento proceritudinis erant XII cubitorum, crassi vero per quadrum cubitis binis: adeo immenso pondere, ut ejus periculum ipse rex fecerit terebrata crassitudine auri ejus, cujus dampnum mille quingentis mox aureis inferciverit. Verum exim revertens prærupta per loca cælo inlucido ut juxtim se vianter vix mutuo noscerentur, tandem Thermodonta amnem....

(Reliqua desiderantur.)

CXVII. 1. *tanta prodigi* cod. || 2. *gramen* C.

CXVIII. 1. *comitioribus* C. || 2. *convivio* C. || 3. *denique* C.

CXIX. Hæc et sequentia fluxerunt ex Alexandri epistola ad Olympiadem, quam vide in Pseudocallisthene III, cap. 27, not. 1, p. 139.

CXV. 1. Cf. Pseudocallisth. III, 4: not. 12 p. 99: "Ὡς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τολμηρότερος καὶ παραβουλότερος. Ἐνθεν τις καταμάθη τὴν εὐτολμίαν μάλιστα αὐτοῦ. Ἦν πόλις τῆς Ἰνδικῆς, εἰς ἣν πολλοὶ πεφευγότες τῶν ἄλλων πολεμίων ἐληλύθεισαν ὡς ἂν (fort. οὖσαν) μεγίστην καὶ ὀχυρωτάτην. Προσεβάλλετο οὖν [προσεβάλλοντο. Ὁ οὖν cod.] Ἀλέξανδρος καὶ ταύτην ἐπολέμει, ἐπειδὴ δὲ προστεθήσαν κλίμακες, ἐκλάσθησαν (ἐπλήσθησαν cod.), καὶ ἐκολύθησαν οἱ Μακεδόνες ὑπερβῆναι εἰς τὴν πόλιν. Μόνῃ δὲ σώᾳ (μονᾶσαι δὲ cod.) ἔμεινεν ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Συνιδὼν δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τὸ γινόμενον εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν μετὰ δύο φίλων Πευκίστου καὶ Πτολεμαίου. Οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει θεωρήσαντες ὥρμησαν πρὸς αὐτόν. etc. etc. Latina Nostri contractus dat cod. Reg. 4880 (v. pag. 120): « Interim cum unam civitatem Indiæ obsideret, scalas muro percelsas admoveri jubet. Quibus admotis, cum prægrandibus saxis desuper (*de saxis* cod.) frangerent repugnantes (*oppugnantes* cod.), sola qua rex pugnavit duravit. Et cum nullo idoneo auxilio socios subvenire posse videret, irrui solus omnia hostium millia, multitudinemque urbis in se convertit; jamque vergente die a latere summo vulneratur, et recepto altius ferro defici (*decipi* cod.) occipit. Id Macedones conjectati vi claustra effrangunt, regemque sui (*suum* cod.) diffidentem recipiunt. » || 2. *ideo* cod. correx. e cod. Reg. || 3. *Peuce* cod. || 4. *cunctantem* cod.

CXVI, 1. *die et* cod.; corr. ex cod. Reg. || 2. *decipi* cod., quod fort. retinendum.

INDEX NOMINUM

IN

FRAGMENTA SCRIPTORUM RERUM ALEXANDRI, PSEUDO-CALLISTHENEM ET ITINERARIUM ALEXANDRI.

A.

- Abarimon regio, *Bæton fr.* 4 p. 135.
Abas, Triopæ pater, *Jason fr.* 4 p. 161.
Abderitæ Alexandrum arcem impune, *Pseud. Call.* I, 43.
Abii Scythæ, *Itin. Al.* 81.
Abisari regnum, *Onesicr. fr.* 70, p. 50.
Abydus, Milesiorum colonia, *Anaxim. fr.* 4. *Call. fr.* 29. *Itin.* 18.
Accæ, *Itin.* 109.
Acesinis et Hyaroti confluentes, *Arist. fr.* 30 p. 104. Acesinis magnitudo, *Ptol. fr.* 18 p. 93. *Nearch. fr.* 5 p. 60.
Achæmenidæ, *Ones. fr.* 26 p. 56.
Achillem imitatur Alexander, imprimis colit, *Ps. Call.* I, 42; genus ab eo ducit, *ib. in latin.*
Achilleus fons Mileti, *Arist. fr.* 3 p. 97.
Achulus (?) satrapa, *Ps. Call. II*, 21 not.
Acilisena regio, *Med. fr.* p. 128.
Acinaces, *Anaxim. fr.* 16.
Acrodatus insula, *Ones. fr.* 26 p. 56.
Actæonis fabula, p. 33 not. *Ps. Call. I*, 46 p. 52.
Adonidis mortem Bybliæ mulieres lugent, *Ps. Call. I*, 12 not. Cf. Venus.
Adrastæ campus unde nomen habeat, *Call. fr.* 20.
Adrastus rex primus Nemesi templum dedicat, *Call. fr.* 20. Sicyonis regnum obtinet; Junonis Ἀλεξάνδρου templum ædificat, *Men. fr.* 3 p. 145.
Aduleni. V. Adulitæ.
Adulis, *Ps. Call.* III, 7.
Adularum episcopus, *Ps. Call.* III, 7.
Adulites, Darii πατράδελφος, satrapa Persidis ab Alexandro constituitur, *Ps. Call.* II, 22.
Æacidæ, Alexandri majores, *Itin. Al.* 89.
Æacus, *Dor. fr.* 4 p. 155. *Ps. Call. I*, 42 lat.
Ægyptiæ fabæ in Acesine, *Nearch. fr.* 5.
Ægypti et Indiæ similitudo, *Arist. fr.* 29 p. 103.
Ægyptiorum sapientia et inventa; eorum rex Nectanebus, *Ps. Call.* I, 1. Alexandro se dedunt, *ib. II*, 25 et 26. eorum procurator Cleomenes, *ib. III*, 19.
Aellopodes, *Ps. Call.* I, 2.
M. Æmilii, *Ps. Call.* I, 29.
Æschines Socraticus ap. Dionysium jun., *Polycrit. fr.* 2 p. 132.
Æschinis oratio, *Ps. Call.* II, 2.
Æolica migratio, *Anticl. fr.* 7 p. 148.
Æropus Alexandri pater, *Itin.* 25.
Æsoopus, Thebanus fluvius, *Ps. Call. I*, 46, p. 52.
Æthicia, Macedoniæ regio, *Mars. fr.* 6 p. 43.
Æthiopes cur nigri et crispi sint, *Ones. fr.* 17. p. 53.
Æthria, V. Thyia.
Agatho tragicus ad Archelaum regem venit; ejus pater; alia quædam de eodem, *Mars. Ph. fr.* 6 a, p. 45.
Agathocles Lysimachi pater, *Arist. fr.* 36 p. 107.
Agathodæmon Alexandriæ, *Ps. Call. I*, 31 p. 35. Ἀγαθὸν δαιμόνων festum, *ib. I*, 32.
Agathussa. V. Telus.
Agesilaus Spartan. rex de Epaminondæ consilio certior redditur, *Call. fr.* 14.
Agnon suspectum Alexandro Callisthenem reddit, p. 4. b.
Agoreum, locus Alexandriæ, *Ps. Call. I*, 31 not.
Agraganti (?) oraculum, *Ps. Call. I*, 45.
Ajax a Paride interfectus, *Anticl. fr.* 11 p. 149.
Alacrinis, Alexandri nutrix, *Ps. Call. I*, 13 in latin.
Alcetas Macedo, potator egregius, *Aristi fr.* 4. p. 154.
Alciades ab Atheniensibus male mulctatur, *Ps. Call. II*, 5.
Alcimachus Macedo, *Anaxim. fr.* 17.
Alcippus vel Leucippus, Lemnius, musicæ magister Alexandri, *Ps. Call. I*, 13.
Alcmene, *Ps. Call. I*, 46.
Ἀλευροδοῦντες, *Anticlid. fr.* 20 p. 151.
Alexander, Amyntæ f., Philippi regis frater; ejus instituta, *Anaxim. fr.* 6; mors, *Mars. fr.* 4 p. 42.
Alexander Magnus. Ejus natales, *Heges. fr.* 1 p. 139; magister Aristoteles, condiscipulus Callisthenes, p. 1; magister Anaximenes, qui rhetoricam artem ei scripsit, p. 34; ejus carminum Homericorum exemplar, *Onesicrit. fr.* 1 p. 48; contra Triballos prelium committit. *Ptol. fr.* 1 p. 87; in expeditione contra Thraces conveniunt eum Celtæ maris Adriatici accolæ, *ibid. fr.* 2; Thebas expugnat, *Ptol. fr.* 8 p. 87; *Heges. fr.* 3, p. 139; quot talenta Thebis reperit, *Clitarch. fr.* 1 a, p. 76; ejus in Timocleam generositas, *Aristob. fr.* 1 a, p. 95; Demosthenis in eum diceria, *Aristob. fr.* 1 b; *Mars. fr.* 8 p. 43; rex oratores deposcit, *Aristob. fr.* 1 b, p. 96; numerus copiarum quas in Asiam transduxerit, *Ptol. fr.* 4 p. 87, *Aristob. fr.* 1 c, p. 96, *Anaxim. fr.* 15, *Callisth. fr.* 33. p. 24; proficiscentis viaticum, *Onesicr. fr.* 2 p. 48; prelium ad Granicum, *Callisth. fr.* 15, *Aristobul. fr.* 6 p. 97; Lampsacum invitus salvam fore juravit, p. 34; Miletum et Halicarnassum capit, *Callisth. fr.* 22; nodum Gordium quomodo solverit, *Aristob. fr.* 6 p. 97; *Marsyas Ph. fr.* 1 p. 44; mare Pamphylium regi snrrexit, *Callisth. fr.* 25; Tarsi in morbum incidit, *Aristob. fr.* 5 p. 97; ad Anchialen

castra ponit, *Aristob.* fr. 6 p. 97; praelium Issicum, *Callisth.* fr. 33, *Ptolem.* fr. 5 p. 88.; in quo ipse manum conserit cum Dario, a quo vulneratur, *Chares* fr. 2 p. 114; in captivam Darii familiam humanitas, *Ptolem.* fr. 6 p. 88; Tyrum obsidentis somnium, *Chares* fr. 2 p. 115; Gazam obsidet; urbe capta in Batim sævit, *Heges.* fr. 3 p. 141; iter ad Ammonem haud sine numine peractum, *Ptolem.* fr. 7 p. 88, *Callisth.* fr. 36, *Aristob.* fr. 8 p. 98. reditus in Ægyptum, *Aristob.* fr. 10; Jovis filium prædicant præter Ammonis sacerdotes etiam Milesiorum legati et Athenais Erythraea vates, *Callisth.* fr. 36; de loco quo Alexandria condenda sit per somnium admonetur, *Iason.* fr. 2 p. 160; sacrificia in Ægypto facta, *ib.* fr. 3; praelium ad Gaugamela, *Aristob.* fr. 11 p. 98, *Callisth.* fr. 36; tumorem regis ægre fert Parmenio, *Callisth.* fr. 37; in Babylonia regis jussu milites pomis pugnant per ludum, *Chares* fr. 4 p. 115; Alexander φιλόμυθος, *Dor.* fr. 1 p. 155; Darii matris precibus motus clementem se Uxiis præbet, *Ptolem.* fr. 9 p. 89; arcem Persepolitam incendit, *Clitarch.* fr. 5 p. 77; in Philotam conjuratorem ejusque socios animadvertit; Parmenionem interficiendum curat, *Ptolem.* fr. 10 p. 90; Bessum punit, *ib.* fr. 11; Thalestria eum convenit, *Clitarch.* fr. 9 p. 79 (cf. Amazo); exercitus pars contra Spithamenem missa ad Maracandam a Scythis opprimitur, *Aristob.* fr. 21 p. 100; trecentos cadaverum vespillones crucibus affigit, *Antidam.* p. 162; Cliti cædes, *Aristob.* fr. 23 p. 101; luctus regis et consolatores, p. 3; animus ejus a Callisthene in diem magis abalienatur, *Chares* fr. 7. 8. 9. p. 116; cf. p. 4; Sogdianos seditiosos coerces, *Ptolem.* fr. 12 p. 91; Hermolai et Sostrati conjuratio, *Aristob.* fr. 24 p. 101, *Ptolem.* fr. 13 p. 91; rex in Callisthenem sævit, *Ptolem.* fr. 14 p. 91; Petram in India oppugnat, *Chares* fr. 11 p. 117; Nili initium se invenisse per aliquantum temporis putabat, *Nearch.* fr. 5; Hydaspem trajicit, Pori filium vincit, *Ptolem.* fr. 16 p. 92, *Aristobul.* fr. 27 p. 102; amirium multitudinem terretur, *Clitarch.* fr. 16 p. 80; Acesinem transit, *Ptolem.* fr. 18 p. 93; Hyphasim ne transgrediretur, infaustis impeditur auspiciis, *ib.* fr. 19; quot navium classem in Hydaspem fl. habuerit, *ib.* fr. 19 a; Nearchum constituit navarchum, *Nearch.* fr. 18 p. 63; gymnosophilæ, *Aristob.* fr. 34 p. 106; Xynopolim condit, *Onesicr.* fr. 26 p. 55; nimis interdum audax, *Nearch.* fr. 17; ap. Mallos vulneratur, servatur a Peuceste, *Ptolem.* fr. 20 p. 93, *Aristob.* fr. 28 a, p. 102, *Chares* fr. 28 a, p. 102; Sambis regis ditionem in potestatem redigit, *Clitarch.* fr. 12 p. 79; molestum per Gedrosiam iter, *Nearch.* fr. 23; per Carmaniam ducit, *Aristob.* fr. 36 p. 107; corporis custodes septem, *ibid.*; Cyri sepulcrum restaurandum curat, *ibid.* fr. 37; Susis nuptias celebrat, *ibid.* fr. 38, *Chares* fr. 16 p. 118 sq. Alexandri in venere continentia, *Aristob.* fr. 7 p. 98; Babylonem ingreditur haud parens Beli oraculo, *Aristob.* fr. 39 p. 109; quid de futura Romanorum potentia legatis Rom. prænuntiaverit, *Aristi.* fr. 3 p. 154. De Romano-rom legatione cf. *Clitarch.* fr. 23 p. 83. Hieronem Solensem ad Arabiam explorandam mittit, *Nearch.* fr. 28 p. 68; reliqua quæ Babylone versans egerit, *Aristob.* fr. 40 et 41 p. 110; inter navigandum diadema ei excidit, *Aristob.* fr. 42 p. 110; alio etiam modo instans fatum nuntiatur, *ib.* fr. 45 p. 112; vaticinata Alexandri res Sambethe Sibylla, *Nicanor* fr. 1 p. 152; Alexandri cæne, luxus, computationes immodice, *Ephipp.* fr. 2. 3 p. 125, *Nicobul.* fr. 1 et 2 p. 157, *Chares* fr. 15 p. 117, *Polyclet.* fr. 8 p. 132; ipse tamen rex indole non erat vinolentus, *Aristob.* fr. 48 p. 113; ultimæ ejus

computationes, morbus et mors, *Eumen.* fr. 1 et 2 p. 121 sqq., *Ephipp.* fr. 4 p. 126, *Aristobul.* fr. 46, 47 p. 112. Quanti Phocionem fecerit, *Chares* fr. 4 a, p. 115. Quæ de Alexandro legantur in Itinerario Alex. et in Pseudo-Callisthene, vide in Summariis, quæ his libris præmissis sunt.

Alexandria in Ægypto condita, *Iason* fr. 2 p. 160. locum quo condenda urbs innuit Ammonis oraculum, *Ps. Call.* I, 30. origines urbis fuses describuntur, *ib.* I, 31 sqq. cf. II, 28; urbis recens conditæ laus, II, 4; magnitudo I, 31 not. 44. Ἀλεξανδρείων χώρα quousque pertineat, *ib.* I, 31. fata urbis prænuntiat Serapis, *ib.* I, 33 p. 37. cf. *Itin.* 49. Alexandriæ aliæ, *Bæton.* fr. 2 p. 135; *Nearch.* fr. 27 p. 68; *Onesicrit.* fr. 26 p. 55; *Itin.* Alex. 81, 74, 104; *Ps. Call.* III, 35 p. 151 not.

Alexandrocolaces, *Chares* fr. 16 p. 119.

Alexarchi grammatici superbia, *Aristi.* fr. 2 p. 154.

Alexis Tarentinus rhapsodus, *Char.* fr. 16, p. 118.

Allobrogum regio, *Callisth.* fr. 47.

Alyattæ aurifodine, *Callisth.* fr. 29.

Amanicæ pylæ, *Call.* fr. 33.

Amathus, Macedonis f., urbis cognominis conditor; *Mars.* fr. 2. p. 42.

Amazo num ad Alexandrum venerit, *Ones.* fr. 3 p. 48. *Clit.* fr. 9 p. 78; *Polycl.* fr. 6. p. 132; *Antigen.* fr. 1 p. 157; *Anticlid.* fr. 3. p. 147. Amazonum genus, terra, mores; epistolæ ad Alexandrum, cui obsequium præstant, *Ps. Call.* III, 25 sq.

Ammon; iter ad eum, *Ptol.* fr. 7. p. 88, *Call.* fr. 36; oraculum, *Call.* fr. 8. *Ps. Call.* I, 30. *Itin.* 50. qua via inde in Ægyptum rex redierit, *Call.* 8. Ammon per quietem Alexandro apparet, *Ps. Call.* II, 14.

Ammorrhæ fluv., *Ps. Call.* II, 30.

Amphiarus, *Men.* fr. 3 p. 145; *Ps. Call.* I, 46 p. 52.

Amphictyones unde dicti, *Anaxim.* fr. 2; *Ps. Call.* II, 4. I, 25.

Amphion lyrodus, *Ps. Call.* I, 46 p. 51.

Amphipolis unde nomen habeat, *Mars. Ph.* fr. p. 45. Amphipoli Rhesi monumentum et Clidis fanum, *Mars. Ph.* fr. 6 p. 45. Amphipolim usque Olympias Alexandrum comitatur, *Itin.* Al. 18. *Ps. Call.* I, 46 p. 51.

Amyntas historicus, p. 134.

Amyntas Macedo Philippi legatus Athenas venit, *Mars.* fr. 7 p. 43.

Amyntas, Antiochi f., Macedo ad Darium confugit; cum Persis in prælio Issico, *Ps. Call.* I, 40.

Amyntianus historicus, p. 162.

Anacharsis, *Arist.* fr. 30. pag. 104.

Anacyndaraxes, Sardanapalli pater, *Call.* fr. 32.

Anaxagoras de Nili incrementis, *Call.* fr. 6.

Anaxagoridæ, *Men.* fr. 3 p. 145.

Anaxandridas citatur, *Call.* fr. 4.

Anaxarchus philosophus Alexandrum consolans, p. 3.

Anaxarchus Thessalonicensis princeps, pater Polycratis, *Ps. Call.* I, 26. Cf. Pausanias.

Anaxilaus scriptor, p. 34 not.

Anaximenes varii, p. 33.

Anchiale, Japeti f., *Ptolem.* fr. 4 a p. 87.

Anchiale urbs ab Anchiale condita, *Ptol.* fr. 4 a p. 87; a Sardanapallo condita; conditoris ibi statua, *Call.* fr. 32.

Anchialense Sardanapalli monumentum, *Arist.* fr. 6 p. 97.

Anchurus Midæ f., pro patria se devovens, *Call.* fr. 45.

Andanis fluv., *Nearch.* fr. 27 p. 68.

Andreas, Alexandri coquus; dein dæmon marinus; Ἀνδρεῶν-τιχὸς τόπος, *Pseud.* *Call.* II, 41.

Andromachus, *Arist.* fr. 21 p. 100.

Androsthene, Onesicriti f., p. 47.

- Androthene Thasius, *p. 72 sq.*
 Androtimus, pater Nearchi, *p. 58.*
 Antaeus, pater Leonnati, *Arist. fr. 36 p. 107.*
 Antalcidae pax, *p. 6 a.*
 Anticles Atheniensis, *pag. 147.*
 Antigoni regis frater Marsyas, *p. 40.*
 Antigonus Gonatas, quamdiu vixerit, *p. 127.*
 Antiochia condita, *Ps. Call. I, 36 not. 1; urbis ambitus, ib. I, 31, not. 44.*
 Antiochus, Antiochiam condit, *Ps. Call. I, 31.*
 Antiochus, Amyntae transfugae pater, *Ps. Call. I, 40.*
 Antipater Alexandrum veneno tollendum curat, *Ps. Call. III, 31.*
 Antiphon σμετολόγης, *Ps. Call. I, 11 not.*
 Aornis petra expugnatur, *Ps. Call. III, 4 not.*
 Apollinis oracula celeberrima, *Callisth. fr. 3.* Apollo Branchidarum templum deseruit, *Call. fr. 36; Apollinis Tauropoli templum, Androsth. fr. 2 p. 73; templum Lacedaem., Call. fr. 13; statua in Delio templo describitur, Anticl. fr. 4 p. 147.* Apollo Thymbraeus, *Anticl. fr. 19 p. 151; Napeus quod oraculum Pelopi dederit, ib. fr. 10 p. 149.*
 Apollodorus Amphipolita, *Arist. fr. 39 p. 109.*
 Arabiae chersonesus, *Nearch. fr. 28 p. 68.*
 Arachosii, *Bæton. fr. 2 p. 135. Itin. 74.*
 Aradus, *Itin. 42.*
 Arar, Celtiberi frater, fluvio nomen dat, *Call. fr. 47.*
 Arar, Galliae fl., unde nomen acceperit, *Call. fr. 47.*
 Araxes fl., unde nomen habeat, *Med. fr. 1 p. 128.* ejus origo cursusque, *Callisth. fr. 38.*
 Arbela, *Arist. fr. 11 p. 99.* praelium ibi commissum, *Call. fr. 37. Itin. 64.*
 Arbes populus, *Nearch. fr. 20 p. 64.*
 Arhis fluv., *Nearch. fr. 20, 25, p. 67.*
 Arbis oppidum, *Ones. fr. 26 p. 55.*
 arbores Indiae, aliae plantae, *Arist. fr. 30 p. 104; Nearch. fr. 8 et 10 p. 61; Onesicrit. fr. 22 a. p. 55. Ps. Call. II, 36 passim.*
 Arcades Lacedaemonios in Cromno opp. inclusos obsident, *Call. fr. 13.*
 Archelaus quot annis regnaverit, *Mars. Ph. fr. 6 p. 45; ad eum Euripides venit et Agathon, ib. Cf. Anaxim. fr. 8.*
 Archelaus historicus, *pag. 134.*
 Archidamicum bellum quid, *Anaxim. fr. 6.*
 Areinus, Mithropastae pater, *Nearch. fr. 29 p. 69.*
 Arete, Xanthi f., Priami mater, *Ps. Call. I, 42 lat.*
 Argenteus portus, *Ones. fr. p. 55.*
 Argeus, fluvius Alexandriae; Ἀργεῖος στῆλος, *Ps. Call. I, 31 not.*
 Argivorum virgines a Cirrhaeis raptae, *Call. fr. 18.*
 Argonautae a Cyzicenorū accolis vexantur, *Call. fr. 40.*
 Argus, Nessi f., Xanthi pater, *Ps. Call. I, 42 lat.*
 Arimaspi, *Itin. Al. 88.*
 Arimi, *Call. fr. 30; eorum montes, ib.*
 Ariobarzanes Bessi socius, *Ps. Call. II, 20, 21. Itin. 67.*
 Ariomandes, Gobriae f., Persicae classis in pugna ad Eurymedontem praefectus, *Callisth. fr. 1.*
 Ariorum Alexandria, *Bæton. fr. 2 p. 135. cf. Itin. 73.*
 Arisba, Meliorum colonia, *Anaxim. fr. 4.*
 Aristidis neptis Myrto, *Call. fr. 16.*
 Aristion Samius vel Plataeensis a Demosthene ad Hephæstionem mittitur, *Marsyas fr. 8.*
 Aristippus Olynthius, *Ps. Call. I, 19.*
 Aristobulus Cassandrensis historicus, *p. 94.*
 Aristocles Anaximenis pater, *p. 33; Ps. Call. I, 13.*
 Aristocrates Thebanus citharædus, *Char. fr. 16 p. 118.*
 Aristocritus tragicus, *Char. fr. 16 p. 119.*
 Aristomenes Messenius, *Call. fr. 11.*
 Ariston comicus, *Char. fr. 16 p. 119.*
 Aristonici Argivi atas et inventum, *Men. fr. 6 p. 146.*
 Aristonous, Pisaei f., corporis custos, *Arist. fr. 36 p. 107.*
 Aristonymus Atheniensis, citharædus, *Char. fr. 16 p. 118.*
 Aristoteles, Callisthenis consobrinus et magister, *p. 1 sqq.* ejus recensio Iliadis, *Onesicr. fr. 1.* Aristoteli Chaldaeorum observationes astronomicas Callisthenes mittit, *p. 3 not.*
 Cf. de Aristotele Alexandri magistro *Ps. Call. I, 13, 16, 23.*
 Aristus Salaminius historicus, *p. 153.*
 Arius fluv., *Aristob. fr. 22, p. 101; Itin. Al. 87.*
 Armenia magna, *Ps. Call. II, 9.*
 Armeniorum gentis antiquitates, *Medius fr. 1 p. 128.*
 Armenium Thessaliae, *Med. fr. 1 p. 128.*
 Arinuzia regio, *Nearch. fr. 27 p. 68.*
 Arosis (Oarotis) fluv., *Nearch. fr. 32 p. 70.*
 Arrianus Epictetus; ei tribuitur libellus de Alexandro cum Brachmanibus colloquente, *Pseudo-Call. III, 10.*
 Arridæus, *Ps. Call. III, 33 p. 148.*
 Arsaces praelio Issico cæsus, *Ptol. fr. 5 p. 88.*
 Arsacidae, *Itin. Al. 89.*
 Arsinoe, Darii f., *Arist. fr. 38 p. 109.*
 Artabazus, Barsines pater, *Arist. fr. 7 p. 98.*
 Artacoenta, *Itin. 73.*
 Asclepiades rerum Alex. scriptor, *Arist. fr. 3 p. 154.*
 Asines, *Itin. 25.*
 Aspasi, *Arist. fr. 29 p. 102.*
 Aspendia, vicus Alexandriae urbis, *Ps. Call. I, 31 not.*
 Aspendus, *Itin. 26; ibi classem in ancoris habebat Alexander, Ps. Call. I, 28.*
 Assacani, *Arist. fr. 29 p. 102.*
 Assyriorum regum sepulcra in paludibus quibusdam, *Arist. fr. 42 p. 110.*
 Aster sagittarius Philippo oculum excussit, *Call. fr. 42.*
 Astyages quo loco a Cyro victus sit, *Anaxim. fr. 18.*
 Astyrorum aurifodinae prope Abydum, *Call. fr. 29.*
 Atarnensium tyrannus Eubulus, *Call. fr. 41.*
 Atarnus in Lydia, *Call. fr. 29.*
 Athamania, *Mars. fr. 6 p. 43.*
 Athamas, *Ps. Call. I. 46 p. 52.*
 Athenais Erythraea vates, *Call. fr. 36.*
 Athenienses Saitarum coloni, *Call. fr. 7.*
 Athenienses diem mensis tertium Minervae sacrum habent, *Callisth. fr. 4.* Atheniensium auxilium contra Thebanos Laconiam invadentes petunt Lacedaemonii, *Call. fr. 12.* Atheniensium et Alexandri controversiae, *Ps. Call. II, 1—5; I, 27.*
 Athenodorus Tejus citharædus, *Char. fr. 16 p. 118.*
 Athenodorus tragicus, *Char. fr. 16 p. 119.*
 Atlas fluv., *Ps. Call. III, 28.*
 Atreus, *Ps. Call. I, 27 not.*
 Attalus, Cleopatras frater, *Ps. Call. I, 20.*
 Attalus, *Eum. fr. 2 p. 123.*
 Atys Tyrrheni pater, *Anticl. fr. 21 p. 151.*
 aurum rarum olim apud Græcos, *Anaxim. fr. 1.*
 Autophradates, *Itin. 42.*
 Auxume urbs, *Ps. Call. III, 7.*
 aves græce loquentes, *Ps. Call. II, 40.*
 Axes Solonis, *Anaxim. fr. 14.*
 Axius fluv., *Anaxim. fr. 12.*
 Azani, *Ps. Call. I, 2.*

B.

- Babylioniorum murorum ambitus et altitudo, *Clit. fr. 4 p. 77; Ps. Call. I, 31 not. 44.* Babylonie editum monstrum, *Ps. Call. III, 30.* Jovis Babylonii oraculum, *ib. III, 31 p. 145.*

Baccho nubit Isis, *Anticlid.* fr. 22. p. 152. Bacchi spondem quis primus assa cithara cecinerit, *Men.* fr. 7. p. 146; Bacchus Indos debellans, *Clit.* fr. 10 p. 79. Bacchus Indorum, Soroadeus, *Char.* fr. 13 p. 117. Cf. de Baccho. *Itin.* Al. 90. *Ps.* Call. I, 46 p. 51.

Bactrorum mores, *Onesicr.* fr. 6 p. 49.

Bactriani, *Call.* fr. 38.

Bastarni, *Ps.* Call. I, 2.

Bæton scriptor, *pag.* 134.

Bagoas, *Eum.* fr. 1 p. 121.

balanæ maris Indici a Nearchō fugatæ, *Nearch.* fr. 25. 31 p. 70. *Onesicr.* fr. 30 p. 57.

Bardylides Illyrius, *Call.* fr. 43.

Bargylia urbs, *Call.* fr. 23.

Barsine, Artabazi f., Memnonis vidua; cum ea concubuit Alexander, *Arist.* fr. 7. p. 98.

Barsine (?) *Arist.* fr. 38 p. 109.

Bastira urbs Thraciæ, *Anaxim.* fr. 11.

Batis Gazæ præfectus ab Alexandro misere necatur, *Heges.* fr. 3 p. 142. *Itin.* 45.

Baziphara urbs, *Itin.* 107.

Beatorum terra, *Ps.* Call. II, 40.

Bebrycum rex Euagrides, ubi v.

Bebrycia, *Ps.* Call. I, 42.

Belyrorum rex Eurymithres, *Ps.* Call. III, 26 p. 138.

Bendideum Alexandriæ, *Ps.* Call. I, 31.

Bernius mons, *Call.* fr. 29.

Besadæ. V. Bisades.

Bessus capitur, damnatur, *Ptol.* fr. 11 p. 90 sq. *Ps.* Call. II, 20, 21. *Itin.* 69, 88.

bitumen, *Ones.* fr. 26 p. 56.

Bisades vel Bidsades (*Besadæ* ap. *Ptolem.*), piper colligentes, *Ps.* Call. III, 8.

Bizas, *Ps.* Call. III, 20, p. 129.

Bæqli contra Ononarchum in Coronea urbe pugnantes, *Anaxim.* fr. 9.

Boræ μαζοί, montes, *Ps.* Call. III, 29, 26.

Bosmorum Indiæ, *Onesicr.* fr. 14. p. 53.

Bosporani, *Ps.* Call. I, 2.

Bothynus, locus Atticæ, *Call.* 50.

Bottea, *Ps.* Call. I, 44.

Brachmanes, *Arist.* fr. 34 p. 105 V. Gymnosophistæ.

Branchidarum oraculum, *Call.* fr. 36.

Brigulus fluv., postea Arar, *Call.* fr. 47.

Bucephalus. *Onesicrit.* fr. 9. *Chares* fr. 11. *Ps.* Call. I, 13 17. III, 3, 34 p. 150.

Bucriti, *Ps.* Call. III, 17. p. 122.

Buchetus urbs Siciliæ, *Mars.* fr. 10. p. 46.

Buchetus, Siculorum tyr., Echeti pater, *Mars. Ph.* fr. 10. p. 46.

buglossus herba, *Call.* fr. 46.

Bumodus fluv., *Arist.* fr. 11 p. 99. *Itin.* 57.

Buræ urbs terræ motu mersa, *Call.* fr. 8.

C.

Cabyle Thraciæ locus, *Anaxim.* fr. 12.

Καδίσκος quid? *Anticlid.* fr. 13 p. 150.

Cadmi divitiæ et metalli Pangæi montis haustæ, *Call.* fr. 29.

Caici campi, *Nearch.* fr. 3 p. 6.

Caistrus fl., *Nearch.* fr. 3. p. 60.

calami Indici, III, 17.

Calanus vitam rogo finit, *Onesicr.* fr. 10. 32. *Nearch.* fr. 7. p. 60; fr. 37. *Chares* fr. 15 p. 118. Cf. *Ps.* Call. III, 11 sqq.

Cale, Alexandri filia, *Ps.* Call. II, 41.

Calauria, olim Irene; *Anticlid.* fr. 23. p. 152.

Callinus poeta, *Call.* fr. 21.

Callisthenes Olynthius; ejus vita et scripta, p. 1 sqq. Cf. *Itin.* Alex. 92. *Ps.* Call. I, 19. ejus mors, *Ptol.* fr. 14. p. 91; dictum, *Chares* fr. 7 p. 116. *Itin.* 103 sq.

Callisthenes Sybarita, Γαλατικῶν auctor, p. 7. n.

Callistratus, Androsthenis Thasii pater, p. 72.

Callistratus Aphidnæus, orator, *Heges.* fr. 5 p. 143.

Calpurnia Marii filia, *Doroth.* fr. 3. p. 155.

Calycadnus, *Call.* fr. 30.

Cambyses Cyrum patrem interficit, *Ones.* fr. 32 p. 57.

cancri ingentes, *Ps.* Call. II, 34.

Candace, Meroes regina. Quæ de ea narrantur v. in *Pseudo-Call.* III, 18. 19. 22. 23.

Candaules, Candaces f., *Ps.* Call. III, 19, 20, 21.

canes Bactrorum vespillones, *Onesicr.* fr. 6. p. 40.

Canobica porta Alexandriæ, Canobicum Nili ostium, *Ps.* Call. I, 31.

Caphisias tibicen, *Char.* fr. 16 p. 119.

Capitolinus Juppiter, *Ps.* Call. I, 27 p. 29.

Cappadoces, *Call.* fr. 28.

capræ Lyciæ, *Call.* fr. 24.

Caranus, Ciraronis (?) f., pater Cœni, *Mars.* fr. 3 p. 42.

Caranus alius, *Arist.* fr. 21 p. 100.

Garcinus poeta comicus, *Polycrit.* fr. 2 p. 132.

Cariz regio Pedasis, *Call.* fr. 23.

Carmaniz oræ longitudo, *Nearch.* fr. 27 p. 68. Carmaniz fluvii auri, argenti ramenta volventes, montes arsenici et salis feraces, *Ones.* fr. 27, p. 56. Carmaniorum lingua, *Nearch.* fr. 26 p. 68. Cf. etiam fr. 20 et *Ones.* fr. 26, p. 56.

Carthaginenses Thargelione mense a Timoleonte clade afficiuntur, *Call.* fr. 15; eorum cum Romanis bellum, *Ps.* Call. I, 29. Alexandro tributum solvunt, I, 30. urbis ambitus, *ib.* I, 31.

Caspiæ Portæ, *Bæton.* fr. 2 p. 135. *Itin.* 68. *Ps.* Call. II, 19. III, 17, 19. 26. 29.

Caspiæ terræ mures, *Amynt.* fr. 5 p. 136.

Caspium mare, *Clit.* fr. 6 p. 77; *Polycl.* fr. 5 p. 131.

Caspiorum mores, *Onesicr.* fr. 6.

Cassander. Alexandri ad eum literæ, *Ps.* Call. I, 42.

Cassandra quomodo vaticinandi donum acceperit, *Anticlid.* fr. 19 p. 151.

Castor, v. Dioscuri.

Castor, Lyci filius, *Ps.* Call. I, 42 lat.

Cathæorum Indiæ mores, *Ones.* fr. 18 p. 54.

Catreus avis, *Clit.* fr. 18 a, p. 82.

Caucasi descriptio, *Arist.* fr. 16 p. 99. *Itin.* 75.

Cauconitæ, *Call.* fr. 28.

Cauconum origo, sedes urbesque, *Call.* fr. 28. cf. *Ps.* Call. I, 2.

Celadussa. v. Rhene.

Celæne in Phrygia, *Call.* fr. 45. ibi terræ hiatus, et Jovis Idæi ara, *Call.* fr. 45.

Celtæ maris Adriatici accolæ amicitiz jungendæ causa legatos ad Alexandrum mittunt, *Ptol.* 2 p. 87.

Celtiberi frater Arar, *Call.* fr. 47.

Chæronea, *Ps.* Call. I, 27.

Chalcæ Libyæ, *Call.* fr. 35.

Chalcidensium urbes Al. vastat, *Ps.* Call. I, 44.

Chalcis, cognomen Combes, *Aristi.* fr. 5 p. 154.

Chaldæorum observationes astronomicas Aristoteli mittit Callisthenes, p. 3 not.

Chaldæi ne Babylonem Alex. ingrediatur, velant, *Arist.* fr. 39 p. 109.

Chalybes, *Ps.* Call. I, 2.

Charax opp., *Ones.* fr. 26 p. 56.

Chares Mytilenæus, p. 114.

Charimedes, Polycratis filius, *Ps. Call.* I, 26 p. 28. III, 34 p. 150.
 Charopus (*Tharopus*), Neoptolemi f., Molossorum regno potitur, *Ps. Call.* I, 42 lat.
 Chelidoniae inss., *Callisth.* fr. 1.
 Chiani gens, *Ones.* fr. 26, p. 56.
 Chii quidam ab Erythraeis oppressa, *Anticl.* fr. 8 p. 148.
 Chio oriundus Homerus, *Anaxim.* fr. 20.
 Chærilus, poeta, Alexandri comes, *Amynt.* fr. 2. p. 136.
 Choespes fl., *Polycl.* fr. 2 p. 130.
 Choes fluv., *Itin.* 105.
 Chorienus, *Itin.* 102.
 Ciliciae Pylæ, *Call.* fr. 33.
 Cimbricum bellum, *Doroth.* fr. 3. p. 155.
 Cimmerii Sardes capiunt, *Call.* fr. 21.
 Cimonis ad Eurymedontem victoria, *Callisth.* fr. 1.
 Cimon Corinthius, *Ps. Call.* I, 19.
 Ciraron (?), Carani pater, *Mars.* fr. 3. p. 42.
 Cisybium, *Mars. Ph.* fr. 8 p. 45.
 Cithæron, *Ps. Call.* I, 46 p. 52.
 Cleander, *Ptol.* fr. 10 p. 90.
 Clearchus, Macedo, Philippi legatus, *Mars.* fr. 7. p. 43.
 Cleomenes, *Eum.* fr. 2 p. 123. Cleomenes Naucratis, mechanicus, *Ps. Call.* I, 31, *Ægyptiorum* procurator, *ib.* III, 19.
 Cleopatra, Attali soror. Ejus nuptiæ, *Ps. Call.* I, 20-22.
 Clinomachus Locrus, *Ps. Call.* I, 19.
 Clio Rhesi mater; ejus fanum, *Mars. Ph.* fr. 6. p. 45.
 Clitarchus historicus et Cl. glossographus, p. 74.
 Cliti cædes, *Arist.* fr. 23 p. 101. *Itin.* Al. 90.
 Clitomachus Achæus, *Ps. Call.* I, 19.
 Clitomachus Thebanus pancratiasta, *Ps. Call.* I, 47.
 Clupea piscis, *Call.* fr. 47.
 Cnidi promont. Triopium, *Jason.* fr. 4 p. 161.
 Cnopus Colchus ad Caranum venit, *Mars.* fr. 3 p. 42.
 Cœnus, Carani f., *Mars.* fr. 3 p. 42.
 Colchus Cnopus, *Mars.* fr. 3 p. 42.
 Colonæ, *Anaxim.* fr. 3.
 Combe; unde Chalcis cognominata, *Arist.* fr. 5 p. 154.
 conchyliæ maris Indici, *Androsth.* fr. 1. p. 72.
 Constantinus M. *Itin.* 4.
 Constantius, *Itin.* 1.
 Cophen flumen, *Bæton.* fr. 2 p. 135. *Itin.* 104.
 Coprias, Alexandriae monticulus, *Ps. Call.* I, 32.
 Κορυναῖοι, *Mars. Ph.* fr. 4 p. 44.
 Corinthii, *Ps. Call.* I, 47. II, 2.
 corvi Alexandri itineris comites, *Ptol.* fr. 7 p. 88
 Corycium antrum ubi situm fuerit, *Call.* fr. 30.
 Cossæi, *Nearch.* fr. 34 p. 70.
 Crateas, Pythonis p., *Arist.* fr. 36. p. 107.
 Crambutis, vicus Alexandrinus, *Ps. Call.* I, 31 not.
 Crapathes, vicus Alexandrinus, *Ps. Call.* I, 31 not.
 Craterus, *Itin.* Al. 82. *Ps. Call.* III, 17.
 Crates Olynthius, ταρπώρυχος, *Ps. Call.* I, 31.
 Cratinus Methymnæus citharædus, *Char.* fr. 16 p. 118.
 Creon Thebanus, *Ps. Call.* I, 46.
 Cretensium respublica Lacedæmoniae simillima, *Call.* fr. 17.
 Crissæi belli origo et tempora, *Call.* fr. 18.
 crocodili Indici, *Ps. Call.* III, 17 p. 122.
 Cressi aurifodinæ, *Call.* fr. 29. 21. Cressi tripus, *Ps. Call.* I, 45.
 Cromnum a Lacedæmoniis occupata, ab Arcadibus obsessa, *Call.* fr. 13.
 Cyanæ insulæ, *Callisth.* fr. 1.
 Cynus, *Anaxim.* fr. 3.
 Cydnus fluv., *Ps. Call.* I, 40. II, 7.
 Cyzi, *Nearchus.* fr. 25 p. 66.

Cynægirus, *Ps. Call.* II, 2.
 Cynocephali, *Ps. Call.* II, 34. 37
 Cyprus, *Callisth.* fr. 1. *Itin.* 42.
 Cyrbes Solonis, *Anaxim.* fr. 14.
 Cyrenæorum silphium, *Arist.* fr. 16 p. 90.
 Cyrsilus Pharsali, p. 127.
 Cyri expeditio Indica, *Nearch.* fr. 23 p. 65. Cyrus Ninam obsidet, *Amynt.* fr. 2 p. 136. Pasargadas ubi condiderit, *Anaxim.* fr. 18. Cyri sepulcrum, *Aristob.* fr. 1. 32. *Ones.* fr. 31; *Pseudo Call.* II, 18. quot annis vixerit Cyrus, *ib.* 32; a Cambyse filio intericitur, *ib.* fr. 32; Cyri regia, *Ps. Call.* III, 28 p. 141. thesauri *Itin.* 67. Κύρου γενέσις, *ib.* II, 21 not.
 Cyrus, *Call.* fr. 21. *Itin.* 82. 83
 Cytorus, *Callisth.* fr. 28.
 Cyzici accolæ Argonautas infestantes, *Call.* fr. 40.
 Cyzicus, Milesiorum colonis frequentata, *Anaxim.* fr. 4,

D.

Daci, *Itin.* 16.
 Damascus, *Arist.* fr. 7 p. 98. *Itin.* 35. 41.
 Dandamis gymnosophista. Ejus declamationes, *Ps. Call.* III, 12 sqq.
 Daochus Thessalus Philippi legatus, *Mars.* fr. 7 p. 43.
 Darius Longimanus, vir pulcer, tributorum Pers. rationem constituit, *Polycl.* fr. 4 p. 131.
 Darii ad Issum prælium, *Call.* fr. 33. *Itin.* 35; ad Arbela prælium, *Itin.* 56. Ejus familia benigne habita ab Alexandro, *Ptol.* fr. 6 p. 88. Ejus mater pro Uxiis ap. Alexandrum intercedit, *Ptol.* fr. 9 p. 89. Darii legati a Philippo tributum exigentes, *Ps. Call.* I, 23. Ejus copiae ad Granicum devictæ, I, 28; literæ ad Alexandrum et satrapas, I, 36, 39, 40; ad Issum victus, I, 40; novum bellum parat, II, 7; litteræ ad Alexandrum, satrapas, Porum, II, 10, 11, 12. Ad eum venit Alexander, II, 14; iterum Darius vincitur ad Strangem fluvium, II, 16. Ad Alexandrum literæ, II, 17; denuo expeditionem parat, II, 19; necatur; morientis verba, 20; sepelitur, II, 21.
 Dataphernes, *Ptol.* fr. 11 p. 90; *Arist.* fr. 18 p. 100.
 Delphica Lysandri statua; Dioscurorum stellæ, Lacedæmoniorum donarium, *Call.* fr. 9. Delphorum δαιμόνες; et Bysius mens, *Call.* fr. 4. Delphicum oraculum, *Ps. Call.* I, 15.
 Delus cur terræ motu non facile concuti possit, *Call.* fr. 8.
 Delii Apollinis statua, *Ant.* fr. 4 p. 147.
 Demadis oratio, *Ps. Call.* II, 2.
 Demetrius, Phidonis f., p. 4 b.
 Demophon, *Eum.* fr. 2 p. 123.
 Demosthenes quæ in Alexandrum dicticia jecerit, *Arist.* fr. 1 b. p. 96. Aristonem ad Hæphestionem mittit reconciliationis causa, *Mars.* fr. 8 p. 43. Callistratum audiens amore dicendi captus est, *Heges.* fr. 5. p. 143. — Ejus pro Alexandro oratio, *Ps. Call.* II, 3 sq: Cf. I, 27. II, 5.
 Demotimus pater Callisthenis, p. 1.
 Dexiomontani, *Ones.* fr. 26 p. 56.
 Diana in Parthenio lavatur, *Call.* fr. 28. Diana obstetricis munus agit ap. Olympiadem Alexandrum parturientem, *Heges.* fr. 1 p. 139.
 Dianenses Galatiæ, *Call.* fr. 47.
 Dicearchi de Nili incrementis sententia, *Call.* fr. 6.
 Dicephali, *Ps. Call.* I, 27. p. 30.
 Diiphilus, *Ps. Call.* I, 31.
 Dino Clitarchi pater, p. 74.
 Dinocharès Rhodius architectus, *Ps. Call.* I, 31.

Diodotus Erythraeus, *pag.* 121.
 Diogenes cynicus Anaximenis magister, *p.* 33. Onesicriti magister, *p.* 47. *Cf. Ps. Call.* I, 27.
 Diognetus historicus, *pag.* 134.
 Dionis Chii inventum, *Men.* *fr.* 7 *p.* 146.
 Dionysius jun. tyrannus, *Polycrit.* *fr.* 2 *p.* 132. candela-
 brum construendum curavit prytaeo Tarentinorum,
Polycrit. *fr.* 3 *p.* 133.
 Dionysius Heracleota cantator, *Char.* *fr.* 16 *p.* 118.
 Diophantus tibicen, *Char.* *fr.* 16 *p.* 119.
 Dioscurorum stellæ aureæ post Lysandri victoriam Delphis
 a Laced. dedicatæ, *Call.* *fr.* 9.
 Diotimus scriptor, *Anaxim.* *fr.* 18.
 Diotimus Atheniensis, infundibulum, *Arist.* *fr.* 4 *p.* 154.
 Dioxiphi dictum, *Arist.* *fr.* 28 *a.* *p.* 102.
 Dirce fons, *Ps. Call.* I, 46 *p.* 52.
 Dodonæum oraculum Lacedæmonii de eventu pugnae cum
 Thebanis pugnandæ interrogant, *Call.* *fr.* 9.
 Dorotheus historicus, *Dorothe.* *fr.* 1 *p.* 155.
 Dracon, locus Alexandriæ, *Ps. Call.* I, 31.
 Drangæ, *Bæton.* *fr.* 2 *p.* 135. *Itin.* 74.
 Dromon, Castoris f., *Ps. Call.* I, 42 *lat.*
 Durites Persa, *Ps. Call.* II, 14 *not.*

E.

Echetus, Bucheti f., Siculorum tyrannus crudelis, lapidi-
 bus obruitur, *Mars. Ph.* *fr.* 10.
 echini permagni, *Nearch.* *fr.* 29 *p.* 69.
 elephanti Ind., *Nearch.* *fr.* 16 *p.* 62; *Ones.* *fr.* 21. 22 *p.*
 55. Quomodo impetum eorum eluserit Alexander, *Ps.*
Call. III, 3.
 Elymani, *Nearch.* *fr.* 34 *p.* 70.
 Empædus Callistrati Aphidnæi pater, *Heg.* *fr.* 3. *p.* 143.
 Enali historia, *Anticlid.* *fr.* 7 *p.* 148.
 Endymion a Luna amatus, *Ps. Call.* I, 12 *not.*
 Enthemata, locus Alexandriæ, I, 31.
 Epaminondas Spartam urbem aggreditur, *Call.* *fr.* 14.
 Epardus fl., *Itin.* *Al.* 87.
 Ephesie Dianæ templi incendium, *Heges.* *fr.* 1 *p.* 139.
 Ephialtes axes et cyrbes ex acropoli in forum transporta-
 vit, *Anaxim.* *fr.* 14. Ephialtes, *Callisth.* *fr.* 1.
 Ephiippus Olynthius, *pag.* 125.
 Ephorus, *Callisth.* *fr.* 1.
 Epictetus philosophus, *Ps. Call.* III, 10.
 Epimastus Thraciæ urbs, *Anaxim.* *fr.* 11.
 Eratosthenis Γαλαξιά, *p.* 6 *not.*
 Erimachus, Tryini f., *Ps. Call.* I, 42 *lat.*
 Eriphylæ monile, *Anaxim.* *fr.* 1.
 Erythræ sepulcrum, *Nearch.* *fr.* 29 *p.* 69. *fr.* 26. *p.* 68.
 Erythræa vates Athenais, *Call.* *fr.* 36.
 Erythræi Chios (*Ortygis tyranni satellites*) opprimunt.
Anticlid. *fr.* 8 *p.* 148.
 Estumandrus (?) fluv., *Itin.* *Al.* 87.
 Euagrides, Bebrycum rex, *Ps. Call.* III, 19 *sq.*
 Eubius, Pieli f., *Ps. Call.* I, 42.
 Eubulus Atarnensis Persinum poetam male habet, *Call.*
fr. 41.
 Eudemus vicus Alexandrinus, *Ps. Call.* I, 31 *n.*
 Euergesiæ δῆμος, *Ps. Call.* I, 12.
 Euergætæ, *Itin.* *Al.* 87.
 Euius Chalcidensis tibicen, *Char.* *fr.* 16 *p.* 119.
 Eulæus fluv., *Ones.* *fr.* 26 *p.* 56. *Polycl.* *fr.* 2 *p.* 130.
 Eumelus, *Ps. Call.* II, 14.
 Eumenes Cardianus, *pag.* 121.
 Eumolpus, *Call.* *fr.* 44.
 Euonymitæ, *Ps. Call.* I, 2.
 Euphratis ostium, *Ones.* *fr.* 26 *p.* 56; insulæ ante ostia

ejus, *Nearch.* *fr.* 29 *p.* 69. *Cf. Ones.* *fr.* 28 et 29 *p.* 57.
Aristob. *fr.* 41 *p.* 110. *Polycl.* *fr.* I, *p.* 130.
 Euripidis amasius Agathos, *Mars. Ph.* *fr.* 6 *a.* *p.* 45.
 Euripidis de Nili incrementis sententia, *Call.* *fr.* 6.
 Eurybius, Eurythæi f., ab Hercule interfectus, *Anticlid.* *fr.*
 6 *p.* 148.
 Eurylochium, locus Alexandriæ, *Ps. Call.* I, 31 *p.* 33.
 Eurymedontem (ad) pugna, *Call.* *fr.* 1.
 Eurymithres, Belayrorum rex, *Ps. Call.* III, 26 *p.* 138.
 Eurypylus, Eurysthei f., ab Hercule interfectus, *Anticlid.* *fr.*
 6 *p.* 148.
 Eurysthei filii tres ab Hercule interfecti, *Anticlid.* *fr.* 4
p. 147.
 Euthynus Thespiensis Agesilaum de Epaminondæ expedi-
 tione certiore reddit, *Call.* *fr.* 14.

F.

Famis imago in Apollinis templo Laced., *Call.* *fr.* 13.
 formicæ Indiæ, *Nearch.* *fr.* 12 *p.* 61. *Ps. Call.* II, 29.
 funebres laudationes a Solone primum institutæ, *Anaxim.*
fr. 5.

G.

Galepsus urbs a Galepsio nominata, *Mars. Ph.* *fr.* 2 *p.* 44.
 Galepsus, Thasi et Telephæ f., *Mars. Ph.* *fr.* 2.
 Ganges, *Call.* *fr.* 46. *Ps. Call.* III, 7. 9. 10.
 Gaugamela, ibique commissum prælium, *Arist.* *fr.* 11
p. 98. *Itin.* 57.
 Gauratæ, *Ones.* *fr.* 26 *p.* 56.
 Gaza ab Alexandro obsessa captaque, *Heges.* *fr.* 3, *p.* 141.
Itin. *Al.* 82; *Ps. Call.* I, 35. *Itin.* 45.
 Gedrosia, *Onesicr.* *fr.* 50 *p.* 57.
 Gedrosiæ myrrha, *Arist.* *fr.* 35 *p.* 106.
 Gedrosorum vita, *Nearch.* *fr.* 25 *p.* 67 *sq.*
 Gellia Agrigentini cella vinaria, *Polycrit.* *fr.* 1 *p.* 132.
 Geometriæ inventor Moeris, *Anticlid.* *fr.* 1 *p.* 147.
 Gerostratus, *Itin.* 38. 42.
 Gerrha urbs; incolarum commercia, *Androsth.* *fr.* 2 *p.* 73.
 Gerrhæi, *Arist.* *fr.* 43 *p.* 110.
 Glaucæ v. Glausanicae, *Aristob.* *fr.* 28. *p.* 102. *Ptol.* *fr.* 17.
p. 92.
 Glycera, Harpali amica, *Clit.* *fr.* 21 *p.* 83.
 Gobrias, Ariomandæ pater, *Call.* *fr.* 1.
 Gog populus, *Ps. Call.* III, 26 *p.* 139.
 Gordius nodus, *Mars.* *fr.* 1 *p.* 44. *Arist.* *fr.* 4. *p.* 27.
 Gorgus, armorum custos, *Ephipp.* *fr.* 3 *p.* 126.
 Granicum (ad) prælium quonam mense pugnatum sit,
Call. *fr.* 15. *Arist.* *fr.* 2 *p.* 97; *Ps. Call.* I, 28. *Itin.* 19.
 Granis fluv., *Ones.* *fr.* 26 *p.* 56.
 Gras in Lesbum coloniam ducens, *Anticlid.* *fr.* 7. *p.* 148.
 Guræus fl. *Itin.* 106.
 Gyalæ, poculi species, *Mars. Ph.* *fr.* 7. *p.* 45.
 Gyari ins. mures, *Amynt.* *fr.* 7 *p.* 137.
 Gygis aurifodinæ, *Call.* *fr.* 29.
 Gymnosophilæ, *Arist.* *fr.* 34 *p.* 105. *Nearch.* *fr.* 7, 16. *One-*
sicrit. *fr.* 10 *p.* 56 *sq.* *fr.* 33. *p.* 57. *Clit.* *fr.* 22 *a.* *Ps.*
Call. III, 4, 5, 909. II, 35.

H.

Hæmus, *Itin.* 16.
 Halicarnassus, in eam sex urbes Lelegum Pedasis regionis
 conduxit Mausolus, *Call.* *fr.* 23. urbs ab Alexandro ca-
 pta, *Callisth.* *fr.* 22.
 Halizonum sedes, *Call.* *fr.* 29.
 Halonnesus, de ea controversia, *Anaxim.* *fr.* 10.
 Harmonia, *Ps. Call.* I, 46 *p.* 51.
 Harpali luxuria, *Clit.* *fr.* 21 *p.* 83.

- Hebdomadariū animal, *Ps. Call.* III, 17.
 Hebrus fluv., *Itin.* 18.
 Hecataeus Eretriensis, geographus, p. 49.
 Hecatompylum Parthorum, *Bæton.* fr. 2 p. 135.
 Hegesias comædus Herodoti hist. recitavit Alexandriæ *Iason.* fr. 3. p. 160.
 Hegesias Magnes, p. 138 sq.
 Hegesiosa, vicus Alexandriæ, *Ps. Call.* I, 31 n.
 Helena ex Troja urbe quomodo in Ægyptum venerit, *Anticl.* fr. 12. p. 149.
 Helenus quomodo vates factus sit, *Anticl.* fr. 19, p. 151.
 Helice urbs terræ motu inersa, *Call.* fr. 8.
 Heliopolis, *Itin.* 48.
 Hellanici Persica, p. 6 b.
 Heneti, *Call.* fr. 28.
 Hephæstionem (ad) Demosthenes Aristionem mittit, *Mars.* fr. 8 p. 43. Hephæstionis mortem prædicit Pithagoras, *Arist.* fr. 39 p. 109. — Cf. *Ps. Call.* III, 17.
 Hephæstus, θεῶν προπάτωρ, *Ps. Call.* I, 3. Ejus θρονιστήριον, *ib.* I, 34.
 Heraclea Pontica, *Call.* fr. 28.
 Heracleoticum Nili ostium, *Ps. Call.* I, 31.
 Heracidae, *Itin.* Al. 89.
 Heracitus Mytilenæus, *Char.* fr. 16 p. 118.
 Heracitus Tarentinus citharedus, *Char.* fr. 16 p. 118.
 Heratemis fluv., *Ones.* fr. 26 p. 56.
 Hercules fanum Lacedæmonium, *Call.* fr. 9. Thebanum, *ibid.* *Ps. Call.* I, 46 p. 52. Hercules pater Hylæ, *Anticl.* fr. 4 p. 147. Ejus sacerdotes, *Mars. Ph.* fr. 7. p. 45.
 Hercules tres Eurysthei filios interficit; qua occasione? *Anticl.* fr. 4 p. 147. tripodem rapit, *Ps. Call.* I, 45.
 Hercules et Semiramidis columnæ, *Ps. Call.* II, 34. *Itin.* 119.
 Ἑρμαῖος λόφος, *Anticl.* fr. 18. p. 151.
 Hermippus a Callisthene excitatur, p. 4 a.
 Hermolai conjuratio, p. 4 b; *Ptolem.* fr. 13 p. 91; *Aristob.* fr. 24 p. 101. *Itin.* Al. 93.
 Hermophantus, Homeri carmina recitat ubi et quando? *Iason.* fr. 3 p. 160.
 Hermupolis, *Ps. Call.* I, 31.
 Hermes fluv., *Nearch.* fr. 3 p. 60.
 Hero, mater Callisthenis, p. 1.
 Heron Libycus, architectus, *Ps. Call.* I, 31.
 Heroum Alexandriæ, *Ps. Call.* I, 33. heroum sacrum, *ib.* I, 31 extr. latin.
 Hieron Solensis, gubernator, ad Arabiæ oram explorandam missus, *Nearch.* fr. 28 p. 68.
 Himantopodes, *Ps. Call.* III, 17. p. 122.
 Hippalum mare, *Itin.* 110.
 Hippodamus Lacedæmonius, *Call.* fr. 13.
 Hippopotami num nascantur in Indiæ fluviis, *Onesicr.* fr. 12. p. 52. Cf. *Ps. Call.* II, 42.
 Historici officium, *Call.* fr. 19.
 Homerus Chius, *Anaxim.* fr. 20, Homericum carmen Epicichlides inscriptum, *Men.* fr. 8 p. 146. Laudatur Homerus *Ps. Call.* I, 33. Cf. *Itin.* Al. 81.
 Homines monstrosi, *Ps. Call.* II, 17. 31. 34. 44. *passim.*
 Hora urbs, *Itin.* 107.
 Hunni (?), *Itin.* Al. 87.
 Hyarotus fluv., *Arist.* fr. 30 p. 104.
 Hydaspes, *Ptol.* fr. 19 a. p. 53. *Nearch.* fr. 5 p. 60.
 Hydaspes satrapa, *Ps. Call.* II, 10. 39.
 Hydrax, Gedrosius; eo itineris duce Nearchus utitur, *Nearch.* fr. 23 p. 66.
 Hydrela, Cariæ urbs, *Call.* fr. 47.
 Hylæ Hercules filii mors, *Anticl.* fr. 4, p. 147.
 Hyperbolus Cyzicenus, *Char.* fr. 16 p. 118.
 Hyperis fluv., *Ones.* fr. 26 p. 56.
 Hyphasis, *Ptol.* fr. 19 p. 93. *Ones.* fr. 24 p. 55.
 Hypones, vicus Alexandriæ, *Ps. Call.* I, 31.
 Hyponomus, Cratetis ταρπωπόρου frater, *Ps. Call.* I, 31.
 Hyrcaniæ natura, *Arist.* fr. 14 p. 99.
 Hyrcanium mare, *Polycl.* fr. 5 p. 131. *Clit.* fr. 6 p. 78.
 Hyrcanius campus Lydiæ, *Call.* fr. 47.
 Hystaspes, frater Zariadris, Veneris et Adonidis L, Medæ dominus, *Char.* fr. 17 p. 119.
 Hytanis Carmanis fluv., *Ones.* fr. 36. p. 56.
 J.
 Japetus, pater Anchialæ, *Ptol.* fr. 4 a. p. 87.
 Jasonis expeditio, *Med.* fr. 1 p. 128.
 Jaxartes fluv., *Arist.* fr. 19 p. 100. *Polycl.* fr. 5 p. 131.
 Iberes Asiæ, *Ps. Call.* I, 2.
 Icarus, Milesiorum colonia, *Anaxim.* fr. 4.
 Icarus, insula ad Euphrati ostia, *Arist.* fr. 44 p. 111.
 Ichthyophagi, *Nearch.* fr. 20 p. 64. fr. 25 p. 67. *Ones.* fr. 26 p. 55; *Ps. Call.* II, 37.
 Ilias Alexandri, *Onesicrit.* fr. 1.
 Illyrii ab Alexandro debellati, *Ps. Call.* I, 26.
 Imaus mons, *Bæton.* fr. 4. p. 135.
 Indiæ situs et magnitudo, *Nearch.* fr. 1. 2 p. 60, *Onesicrit.* fr. 11 p. 52; pluviae, nives, fluminum exundationes, cum Ægypto similitudo, *Aristobul.* fr. 29 p. 102, *Onesicrit.* fr. 17 p. 53, *Nearch.* fr. 3 et 4 et 14; umbrarum ratio, *Onesicr.* fr. 24 et 25 fr. 55. ora maritimæ indoles, *ib.* fr. 16; maris æstus, *Clitarch.* fr. 20 p. 82; elephantii, *Nearch.* fr. 16; tigres, *ib.* fr. 12; formicæ, *ibid.*; canes, tauri, *Aristob.* fr. 346; fluviorum animalia, *Onesicrit.* fr. 12; orion, catreus, aliæ aves, *Clitarch.* fr. 17 et 18 p. 81; psittaci, *Nearch.* fr. 13; simiæ, *Clitarch.* fr. 16; serpentes, *Nearch.* fr. 14 et 15, *Aristob.* fr. 32 p. 105; lacerti, *Polycle.* fr. 7 p. 132; cete marina, *Nearch.* fr. 25, *Onesicr.* fr. 30; conchyliæ, *Androsth.* fr. 1 p. 72; margaritæ, *Chares.* fr. 12 p. 117; arbores, *Onesicr.* fr. 15 p. 53 et fr. 22 a; *Nearch.* fr. 11; *Aristob.* fr. 30 p. 104; sindones, lana arborea, mel arboreum, linum, *Nearch.* fr. 8 et 9; bosmorum, *Onesicr.* fr. 14; salis fodinæ mirabiles, *Clitarch.* fr. 19 p. 82. Indi statura maximæ et longævi, *Onesicr.* fr. 25 fr. 55; Indorum vita et artes, *Nearch.* fr. 7 p. 60 sq.; *Aristob.* fr. 34 p. 106; medici et incantatores, *Nearch.* fr. 14 et 15; barbarorum cultus, umbracula, *ibid.* fr. 10; pompæ, *Clitarch.* fr. 17; num servis utantur, *Onesicr.* fr. 20 p. 54; eorum deus Soroadeus, *Chares.* fr. 13 p. 117; Bacchi expeditio Indica, *Clitarch.* fr. 10 p. 79 — Cf. de India *Ps. Call.* III, 4, 8 sqq.
 Ino, *Ps. Call.* I, 46 p. 52.
 Insula magica, *Ps. Call.* III, 17.
 Iollas venenum regi præbet, *Ps. Call.* III, 31; necatur a Bucephalo, III, 38. Cf. III, 17.
 Irene, postea Calauria, *Anticl.* fr. 23 p. 152.
 Isis, Promethei f., Baccho nubit, *Anticl.* fr. 23 p. 152.
 Ismenia aulædi cantilena, *Ps. Call.* I, 46, 1, 27.
 Ismenium Apollinis oraculum, *Callisth.* fr. 3.
 Ismenus fluv., *Ps. Call.* I, 46 p. 52.
 Issicum prælium, *Ptolem.* fr. 5 p. 88, *Chares.* fr. 1 p. 114. *Clitarch.* fr. 3 p. 177; *Ps. Call.* I, 40. *Itin.* 32.
 Isthmii ludi, *Ps. Call.* I, 47.
 Junonis ara Thebana, *Ps. Call.* I, 46.
 Juppiter e Thyia pater Macedonis, *Mars.* fr. 2 p. 42; ei homines immolabantur ap. Lyctios, *Anticl.* fr. 10 p. 149; Jovis κρητύου καθίσκος, *ib.* fr. 13, Jovis Lycæi ara, *Callisth.* fr. 11; J. Idæus ap. Celænenses, *Callisth.* fr. 45.
 Juppiter Herculem generans, *Ps. Call.* I, 46.

L.

- Labdacus**, *Ps. Call.* I, 46 p. 53.
Lacedaemoniorum dux Sphodrias, *Callisth.* fr. 2; moræ, *id.* fr. 5; prodigia quæ portendebant cladem Leuctricam, *id.* fr. 5; post victoriam ad Ægos - potamos reportatam stellas aureas Dioscurorum Delphis dedicant, *id.* fr. 9; Thebanis Laconiam invadentibus, auxilium Atheniensium expetunt, *id.* fr. 12; eorum præsidium in Croinno oppido inclusum ab Arcadibus obsidetur, *id.* fr. 13; Lacedæmonem aggreditur Epaminondas, *id.* fr. 14.
Lacon Lydius, *Ps. Call.* I, 19.
Lacus Mirabiles, *Ps. Call.* II, 42; III, 17.
Lampsacus ab Anaximene servata, p. 34.
Lanice, Melanthis soror, Alexandri nutrix, *Ps. Call.* I, 13.
Laomedon, Alexandri amicus, *Ps. Call.* I, 19. 27.
Lapides miri, *Ps. Call.* II, 36, 42.
Learchus, *Ps. Call.* I, 46 p. 52.
Lebadea Trophonio Apollinis oraculo clara, *Call.* fr. 3.
Lebadiæ inter sacra Trophonio quæ fiebant, prodigium editum, quando, *Call.* fr. 9.
Lecanomantia, *Ps. Call.* I, 1.
Lelegum urbes octo in Pedasi regione, *Call.* fr. 23.
Lelegum rex Trambelus, *Arist.* fr. 3 p. 97.
Leocorium, *Heges.* fr. 7. p. 143.
Leonides, Alexandri educator, *Ps. Call.* I, 13.
Leonnatus, *Ptol.* fr. 6. p. 88; *Aristob.* fr. 36. p. 107; Alexandri jussu in India Alexandriam condit, *Ones.* fr. 26 p. 55.
Lerus, Milesiorum colonia, *Anaxim.* fr. 4.
Lesbum coloniam ducit Gras, *Anticl.* fr. 7. p. 148.
Lete, urbs Macedoniæ, *Mars. Ph.* fr. 3 p. 44.
Leucippus. V. Alcippus.
Leucosyri, *Call.* fr. 28.
Leuctrica Lacedæmoniorum clades prodigiis prænuntiata, *Call.* fr. 9.
Limnæ, Milesiorum colonia, *Anaxim.* fr. 4.
Linum Indicum, *Nearch.* fr. 8 p. 61.
Liparis fons, *Polyer.* fr. 5 p. 133.
Literarum inventor Menon, *Anticl.* fr. 2 p. 147.
Locri, *Ps. Call.* I, 45.
Lunæ defectus Athenienses in Sicilia terrens, *Anticl.* fr. 14 p. 150. Lunæ arbor fatidica, *Ps. Call.* III, 17. Luna Endymionem osculans, *ib.* I, 12.
Lycæus Juppiter, *Call.* fr. 11.
Lyciæ capræ, *Call.* fr. 24.
Lycii Sardes capiunt, *Call.* fr. 21.
Lycion comicus, *Char.* fr. 16 p. 119.
Lycii Jovi homines immolarunt, *Anticl.* fr. 8 p. 149.
Lycus, Erimachi f., *Ps. Call.* I, 42 lat.
Lyrnessus Pamphyliae, *Call.* fr. 26.
Lysandri statua Delphica prodigium edidit, quando? *Call.* fr. 9.
Lysias scurra vel Cleopatrarum frater, *Ps. Call.* I, 20.
Lysias orator, *Ps. Call.* II, 4.
Lysimache, Talai uxor, *Men.* fr. 3 p. 145.
Lysimachus pater Polycrites, *Call.* fr. 16.
Lysimachus, Alexandri pædagogus, *Char.* fr. 2 p. 115.
Lysimachus, corporis custos, *Arist.* fr. 36 p. 107; Callisthenem suspectum Alexandro reddit, p. 4 b.

M

- Macæ**, *Ones.* fr. 26 p. 56.
Macedo, Jovis et Thyiæ f., *Mars.* fr. 1. p. 42. ejus filii, *ib.*
Mæctia, Macedoniæ pars, *Marsyc.* fr. 1 p. 42.
Machetes, *Ps. Call.* III, 17.
Macrobii, *Ps. Call.* III, 7.

- Mæander fl.**; *Nearch.* fr. 3. p. 60.
Mæotis palus, *Polycl.* fr. 5 p. 131. *Ps. Call.* I, 44.
Magadis Sapphus inventum, *Men.* fr. 5 p. 146.
Magiæ artes Nectanehi, *Ps. Call.* I, 1 sqq.
Magnetes lapis naves attrahens, *Ps. Call.* III, 7.
Magog populus, *Ps. Call.* III, 26, 29.
Maleus mons, *Bæton.* fr. 4 p. 135. *Ones.* fr. 24 a p. 55.
Malli, *Arist.* fr. 28 a p. 102.
Mandanis, gymnosophista, *Onesicr.* fr. 10 p. 51.
Mandorum (?) gens, *Clit.* fr. 14 p. 80.
Maniolæ insulæ, *Ps. Call.* III, 7.
Mantinense prœlium. eo usque Hellenica sua Anaximenes perduxit, p. 34. Mantinenses a Thebanis deficientes arcessunt Lacedæmonios, *Call.* fr. 14.
Maracanda, *Itin. Alex.* 79, 86, 87.
Marathorum rex Omartes, *Char.* fr. 17 p. 119.
Marli, prædones, *Nearch.* fr. 34 p. 70. *Itin.* 79.
Margaritæ, *Nearch.* fr. 30. p. 70. *Char.* fr. 12 p. 117. *Androsth.* fr. 1 p. 72. *Ps. Call.* II, 38.
Mariandyni, *Call.* fr. 28.
Marius in bello Cimbrico Calpurniam filiam immolando victoriam sibi parat, *Doroth.* fr. 3, p. 155.
Mars Thracius, *Ps. Call.* I, 46 p. 51.
Marsyas Pellæus et Philippensis, p. 40 sqq.
Matiani, *Call.* fr. 38.
Mausolus sex Lelegum urbes in unam Halicarnassum conducit, *Call.* fr. 23.
Mazæus Babyloniorum satrapa, *Arist.* fr. 39 p. 109. *Itin.* 54.
Mazenes, Oaractæ insulæ præfectus, *Nearch.* fr. 29 p. 69.
Mediæ rex Hystaspis, *Char.* fr. 17. p. 119.
Medius, *Nicol.* fr. 1 p. 157. *Eum.* fr. 1, 2. p. 121. Cf. p. 127. *Itin.* 118. cum Jolla in regem conspirat, *Ps. Call.* III, 31.
Megara, Herculis uxor, *Ps. Call.* I, 46. p. 52.
Megisto, Pelagontis Phocensis f., a Cirrhæis rapta, *Call.* fr. 18.
mel Indicum, *Nearch.* fr. 8 p. 61; mel aereum, *Amynt.* fr. 1 p. 135.
Melampus vates ap. Alexandrum, *Ps. Call.* I, 42.
Melanas fluv., *Itin.* 18.
Melanthium, locus Alexandriæ, *Ps. Call.* I, 31 p. 33.
Melas, Lanicæ frater, *Ps. Call.* I, 13.
Melicertes, *Ps. Call.* I, 46 p. 52.
Memnonis uxor Barsine, *Arist.* fr. 7 p. 98.
Memphis, *Call.* fr. 36. *Ptol.* fr. 8 p. 89. *Itin.* 48, 53. Ibi Alexander ἐνθρονίσταται, *Ps. Call.* I, 34; eo corpus Alexandri defertur, *ib.* III, 31 p. 145 sq.
Menechmus Sicyonius, p. 145.
Meneclæ vel Menippus, Peloponnesius, Alexandri magister geometriæ, *Ps. Call.* I, 13.
Menecrates Nysensis, Jasonis pater, scriptor, p. 159.
Menedemus, *Arist.* fr. 21 p. 100.
Menides, *Ptol.* fr. 10 p. 90. *Eum.* fr. 2 p. 123.
Menippus. V. Meneclæ.
Menon Ægyptius literarum inventor, *Anticl.* fr. 2 p. 147.
Meroes regina Candace, *Ps. Call.* III, 18.
Messeniorum epigramma temporibus belli Messeniaci columnæ insculptum, *Call.* fr. 11.
Methonæus prædatur Philippus, *Call.* fr. 42. Cf. *Ps. Call.* I, 23.
Methymnæi, *Anticlid.* fr. 7. p. 143.
Metrias, Phoci filia, *Ps. Call.* I, 42.
Miccalus Clazomenius, *Arist.* fr. 40 p. 110.
Midas quomodo Celæniensium calamitati mederi studuerit, *Call.* fr. 45. pater Anchuri *ib.* Midæ aurifodinae ubi,

Call. fr. 29. Ejus currus, *Mars. Phil. fr.* 1 p. 44.
 Milesii Memphim legatos mittunt ad Alexandrum, *Call. fr.* 36; eorum coloniae, *Anaxim. fr.* 3, 4. Miletus a Persis, dein ab Alexandro capta, *Call. fr.* 22. Miletii Ions Achilles, *Arist. fr.* 3 p. 97.
 Minerva *τρυγώνη* unde dicta, *Call. fr.* 4.
 Mithropasta, Areini f., Phrygiae olim satrapa, *Nearch. fr.* 29 p. 69.
 Mnaseas historicus, *Mars. Ph. fr.* 10.
 Mæris geometriae inventor, *Anticl. fr.* 1 p. 147.
 Mæsi, *Itin.* 16.
 Molossorum regis simia sortes in oraculo Dodoneo disturbat, *Call. fr.* 9. Molossorum regno potitur Charopus, Neoptolemi f., *Ps. Callisth. I.* 42 *latin.*
 Monedes, *Bæton. fr.* 4 p. 135.
 Mopsus vates, *Dor. fr.* 5 p. 155.
 Mora Lacedaemoniorum quot fuerit virorum, *Callisth. fr.* 5.
 Moses (Musæus in *lat.*) Adulenorum episcopus, *Ps. Call. III.* 7.
 mures Caspiae terrae, *Amynt. fr.* 6 p. 136. Babylonii *ibid.*
 Gyari ins. *ibid. fr.* 7. aranei, *ib. fr.* 8.
 Musæus. V. Moses.
 Mulieres sirenes, *Ps. Call. II.* 42; maximæ, monstrosæ, *ib. II.* 29.
 Musicani terra, Ones. *fr.* 15, 20 p. 54. *Aristob. fr.* 30 p. 104. *Ps. Call. III.* 4 (*ubi græca* *Ἰλασίου*), *Itin.* 112.
 Muziris, Indiae emporium, *Ps. Call. III.* 7 in *lat.*
 myes marini, *Nearch. fr.* 21. p. 64.
 Myndus urbs Cariae, *Call. fr.* 23.
 Myrrha, Thiantis Byblii f., *Clit. fr.* 3 a, p. 77.
 myrrha Gedrosiae, *Arist. fr.* 35 p. 106.
 Myrtanum, Thraciae castellum, *Mars. fr.* 5 p. 43. *Anaxim. fr.* 13.
 Myrto, Aristidis neptis, *Call. fr.* 16.
 Mytilenas venit Persinus poeta, *Call. fr.* 41.

N

Nabonassari sive Nabuchodonosori sepulcrum, *Ps. Call. II.* 18.
 Napæus Apollo. V. Apollo.
 Nearchus Cretensis, p. 58 *sqq.*
 Nectanebus, *Ps. Call. I.* 1 *sqq.* I, 34. II, 28.
 Neocles, *Ps. Call. III.* 17 p. 124.
 Νεοῦνία unde dicta, *Ps. Call. III.* 35 p. 151.
 Neoptolemus, Metriae f., *Ps. Call. I.* 42.
 Nephele, vicus Alexandrinus, *Ps. Call. I.* 31.
 Nephron, fluv. Alexandriae, *Ps. Call. I.* 31.
 Nessus, Eubii f., *Ps. Call. I.* 42 *lat.*
 Nicagoras Cyprius scriptor, *pag.* 153.
 Nicanor, historicus rerum Alex.; alii, p. 152 *sq.*
 Nicatoria a Seleuco condita, *Ps. Call. I.* 36 *not.* 1.
 Nicobule, p. 157.
 Nicocles Salaminus, regulus luxuriosus, *Anaxim. fr.* 19.
 Nicolaus, Acarnaniae regulus, *Ps. Call. I.* 18, 19.
 Nilus olim Egyptus nominatus et apte quidem, *Nearch. fr.* 60. Nili incrementorum causa, *Nearch. fr.* 4; *Callisth. fr.* 6. *Aristob. fr.* 29 p. 103. Nili pisces, *Arist. fr.* 33. p. 105. Nili animalia eadem quæ fluviorum Indicorum, *Onesicrit. fr.* 12 p. 52.
 Ninive ibi Sardanapalli monumentum, *Amynt. fr.* 2 p. 136.
 Nasala insula Soli sacra, *Nearch. fr.* 25 p. 66 *sq.*
 Nyctalopeces, *Ps. Call. III.* 17.
 Nycteus, *Ps. Call. I.* 46 p. 51.
 Nympharum cubile in Solis insula, *Ones. fr.* 26 p. 55.

Nymphis historicus. V. *Call. fr.* 39.
 Nysa Indiae, *Clit. fr.* 10 p. 79.

O

Oaracta insula, *Nearch. fr.* 29 p. 69.
 Oarotis fluv., *Nearch. fr.* 32, 35.
 Oceanus, inter Alexandri majores, *Ps. Call. I.* 13 *latin.* ad oceanum usque occidentalem pervenit Alex. *ib. I.* 27 p. 30.
 Ochus fl., *Polycl. fr.* 5 p. 131.
 Odatidis, Omartæ f., historia, *Char. fr.* 17 p. 119.
 Odontotyranus, *Ps. Call. III.* 10. 17.
 Œdipus, *Ps. Call. I.* 46 p. 52.
 Ogyris insula, *Nearch. fr.* 29 p. 69.
 Oileus, *Ps. Call. I.* 27 n.
 Olcias s. Olcius s. Orcius, *Ps. Call. III.* 31. 33.
 Olympias. ejus majores, *Ps. Call. I.* 13. 42. cum Nectanebo commercium, I, 4 *sqq.* Alexandrum parit, I, 12. repudiatur, in gratiam redit, I, 20-22. eam rapere tentat Pausanias, I, 74. quousque Alexandrum comitata sit, I, 42. ejus cum Antipatro discordia, III, 31. ejus mors prænuntiatur, III, 17. Quid de ea in testamento Alexandri, III, 33.
 Olympicos ludos Alexander adit, *Ps. Call. I.* 18. 19.
 Olympionicae e publico victum habentes, *Callisth. fr.* 16.
 Olynthii a Philippo debellantur, *Call. fr.* 32. Cf. *Ps. Call. I.* 44.
 Omartes, Marathorum rex, Odatidis pater, *Char. fr.* 16. p. 119.
 Onesicriti vita, p. 47. Onesicritus ad Brachmanes missus, *Ps. Call. III.* 13.
 Onomarchus in Coronea urbe pugnans, *Anaxim. fr.* 9.
 Oracla (Oaracta) ins., *Ones. fr.* 26 p. 56.
 Orbelus mons, *Itin.* 16.
 Orcius. V. Olcias.
 Oretes, Indiae gens, *Ones. fr.* 24 a. p. 55.
 Ori gens Indiae, *Ones. fr.* 26 p. 56.
 orion avis, *Clit. fr.* 17 et 18 p. 81 *sq.*
 Oritæ, *Nearch. fr.* 20 p. 64.
 Orythiae raptus, *Call. fr.* 31.
 Orphei mors, *Men. fr.* 11 p. 146. Orphei statua sudat, *Ps. Call. I.* 42. *Itin.* 11.
 Orthogoras scriptor, v. *Nearch. fr.* 29 p. 69.
 Ortophanus, *Bæton. fr.* 2 p. 135.
 Ὀρειστίες Delphiorum, *Call. fr.* 4.
 Osiridis τάφος, *Ταπόσις*, *Ps. Call. I.* 31.
 Oxus fluv., *Aristob. fr.* 17 p. 100. *Polyclel. fr.* 7 p. 131 *Itin.* 75.
 Oxyartes, Roxanes pater, *Aristob. fr.* 38 p. 109.
 Oxyathres, Darii frater, *Ps. Call. II.* 7. 14. Cf. *Itin.* 101. 102.
 Oxydraces, *Ps. Call. I.* 2. II, 45.
 Oxythemis, Medii pater, p. 127.
 Οξύθρις quid? *Anticl. fr.* 15 p. 150.

P

Pæones, *Ps. Call. I.* 26.
 Pæsus Milesiorum colonia, *Anaxim. fr.* 4.
 Palestina, *Itin. At.* 45.
 Pamphylium mare Alexandro exsurgit, *Call. fr.* 25. *Ps. Call. I.* 28.
 Pandorum gens Indica, *Clit. fr.* 14. p. 79.
 Pangæi metalla, *Call. fr.* 29.
 Pannonii, *Itin.* 60.
 Parætonium, *Arist. fr.* 8 p. 98. *Ps. Call. I.* 31.
 Paralus primus nave longa navigavit, *Heges. fr.* 6 p. 143.
 Pardis (Epardis) fluv., *Itin. At.* 87.

acem interfecit, *Anticl. fr.* 11 p. 149.
 ides. *Ps. Call.* 1, 27 *not.*
 ionis, Philotæ patris, mors, *Ptol. fr.* 10 p. 90.
 io Alexandrum movet, ut cum Barsine concum-
 Arist. *fr.* 7 p. 98. Parmenio in prælio ad Arbela
 , quam ob causam, *Call. fr.* 37. — Cf. *Itin.* 44.
 s. *Call.* 11, 8 *passim.*
 ius fl. unde nomen habeat, *Call. fr.* 27. ad eum
 : Cauconum sedes pertinent, *ib. fr.* 28.
 . *Itin.* 72.
 is, Ochi f., ab Alexandro ducitur, *Arist. fr.* 38
 9.
 idæ, *Ones. fr.* 26 p. 56.
 idæ ubi a Cyro conditæ, *Anaxim. fr.* 18.
 Indis, *Ones. fr.* 26 p. 55.
 is, *Nearch. fr.* 35 p. 71.
 , *Menachm. fr.* 1 p. 14.
 ne, *Arist. fr.* 29. 31. p. 101. *Nearch. fr.* 6 *Ones.*
fr. 19. p. 54.
 inæ amasius Agatho poeta, *Mars. Ph. fr.* 6 a. p. 45.
 ias Thessalonicensis, *Ps. Call.* 1, 24.
 , vicus Alexandria, *Ps. Call.* 1, 31 n.
 regio, *Itin.* 112.
 dem q. magadis, *Men. fr.* 5 p. 146.
 , Caris regio, in qua Lelegum urbes octo; quarum
 Mausolus in unam Halicarnassum conduxit, *Call.*
 13.
 n Phocensis, pater Megistis, *Call. fr.* 18.
 i e Lemno et Imbro in Italiam sub Tyrrenho migra-
 t, *Anticlid. fr.* 21 p. 151.
 nnesiacum bellum, *Anaxim. fr.* 6.
 s aurifodina, *Call. fr.* 29. Pelops oraculum accepit
 Apolline Napæo, *Anticl. fr.* 10. p. 149.
 s olim Araxes dictus, *Med. fr.* 1 p. 128.
 urbs, *Itin.* 25.
 ider Pellæus, Marsyæ pater, *Anaxim. fr.* 20.
 es, ultra Chelidonias insulas cum classe provehitur,
 i obsistentibus Persis, *Callisth. fr.* 1.
 ccas rex Mac., qui ante Archelaum regnavit an. 40,
 axim. *fr.* 8.
 ccas in Thebarum expugnatione, *Ptol. fr.* 3 p. 87.
 d cum Ptolemæo pactus sit, *Ps. Call.* 111, 32 *not.*
 mus oppidum, *Call. fr.* 29.
 rus Phocensis, *Ps. Call.* 1, 19.
 us iusto supplicio a Phalaride affectus, *Doroth. fr.* 2
 155.
 oedes, Eurysthei f., ab Hercule interfectus, *Anticl.*
 6 p. 148.
 e ad Eurymedontem clade affecti, *Callisth. fr.* 1. Eo-
 m res Alexander constituit, *Ps. Call.* 11, 21. Persa-
 m tributa regi pendenda, *Polycl. fr.* 4 p. 131. tiaræ re-
 e et tiaræ populi, *Clit. fr.* 9 a p. 79. regis vitis aurea,
 crater, Theodori Samii opus, *Amynt. fr.* 4 p. 136. rem
 victus sumtuosus, *Char. fr.* 10 p. 117. Persicæ
 ces, *Amynt. fr.* 3 p. 136. Persicum mare quatenus
 teat, *Androth. fr.* 2. p. 72. Persica Hellanici et Cal-
 thenis, p. 6 b.
 epolitana regia incensa, *Clit. fr.* 5 p. 77. *Itin.* 67.
 ius poeta Eubuli avaritiam perstringens, *Call. fr.* 41.
 a Indis ab Alexandro oppugnata, *Char. fr.* 11, p. 117
 f. Aornis.
 cestes Alexandrum servat, *Ptol. fr.* 20 p. 93. *Ps. Call.*
 1, 4. *Itin.* 115. corporis custos creatur, *Arist. fr.* 36
 107.
 colaitis, *Bæton. fr.* 2, p. 135.
 εραποι qui, *Anaxim. fr.* 7.
 laris Perillum cremari iubet, *Doroth. fr.* 2 p. 155.

Phanenti, vicus Alexandrinus, *Ps. Call.* 1, 31 n.
 Phaon a Venere in segete virenti abditus, *Mars. Ph. fr.* 9
 p. 96.
 Pharnuchus, *Arist. fr.* 31 p. 100.
 Pharus ins. unde nomen habeat, *Anticl. fr.* 12 p. 149. Ia-
 son. *fr.* 2. p. 160. *Ps. Call.* 1, 31. *not.* 44.
 Phaselis, *Itin.* 25.
 Phasimelus psaltes, *Char. fr.* 16 p. 119.
 Phidon, Demetrii pater, p. 4 b.
 Philippi, urbs, p. 41 *not.*
 Philippus rex a quo et quando oculo uno sit orbatus, *Call.*
fr. 42. Quosnam Athenas legatos miserit, *Mars. fr.* 7
 p. 43. Ejus frater Alexander, *Mars. fr.* 4 p. 42. Athe-
 niensibus auxiliatur, *Ps. Call.* 11, 5. de successore Py-
 thiam consulit, *ib.* 1, 15. Acarnanie principem bello in-
 terfecerat, *ib.* 1, 19. Cleopatram ducit, innox remittit,
ib. 1, 20-22. Alexandrum mittit contra Methonæos,
 Thraces, Scythas, 1, 23. Ejus mors, 1, 24.
 Philippus medicus Alexandrum sanat, *Ps. Call.* 1, 40. 11,
 25. *Itin.* 30.
 Philippus Theangelensis, scriptor, p. 49.
 Philippus Chalcidensis scriptor, p. 49.
 Philiscus, Onesicriti f., p. 47.
 Philistides Syracusanus, *Char. fr.* 16 p. 118.
 Philo Thebanus, scriptor, p. 49.
 Philo Alexandri amicus in Brachunanum insulam transit,
Ps. Call. 11, 35; in insulam magicam navigat, ibique
 perit, *ib.* 111, 17.
 Philotæ, Parmenionis f., conspiratio et mors, *Ptol. fr.* 10
 p. 89.
 Phison fluv. (Ganges), *Ps. Call.* 111, 7.
 phocæ, *Ps. Call.* 11, 37.
 Phocæides numi, *Call. fr.* 41.
 Phocion ab Alexandro summopere honoratur, *Char. fr.* 4 a
 p. 115.
 Phocus a Telamone fratre interfectus, *Dor. fr.* 4, p. 155.
 Phocus, Dromonis f., *Ps. Call.* 1, 42 *lat.*
 Phœnices Persis ad Eurymedontem classem in statione
 habentibus naves adducturi, *Call. fr.* 1. Phœnicum
 commercia, *Arist. fr.* 35 p. 106.
 phoenix arbor unde nomen habeat, *Call. fr.* 35.
 Phormio comicus, *Char. fr.* 16 p. 119.
 Phrynichus Mileti expugnationem fabulæ argumentum fe-
 cit, proptereaque multatus est, *Call. fr.* 22.
 Phrynichus tibicen, *Char. fr.* 16 p. 119.
 Pielus, Pyrrhi filius, *Ps. Call.* 1, 42. *latin.*
 Pieria, *Mars. fr.* 2. p. 42. *Ps. Call.* 1, 42.
 Pierus, Macedonis f., *Mars. fr.* 2 p. 42.
 Pinarus fluv., *Call. fr.* 33; *Ps. Call.* 1, 40; *Itin.* 35.
 Pindari domus non diruta ab Alexandro, *Ps. Call.* 1, 27.
 1, 46.
 piperis collectio, *Ps. Call.* 111, 8.
 Pisæus, pater Aristonoi, *Arist. fr.* 36 p. 107.
 piscis mirabilis, *Ps. Call.* 11, 36.
 Pisidiæ partem occupat Pedasis regio, *Call.* 23.
 Pistira Thraciæ urbs, *Anaxim. fr.* 11.
 Pithagoræ vaticinia, *Arist. fr.* 39 p. 109.
 Plataeenses Proserpinam colunt. Eorum magistratuum Sta-
 sagoram destituit Alexander, *Ps. Call.* 11, 1.
 Pollux, *Ps. Call.* 1, 47, 1 p. 53. V. Dioscuri.
 Polybus, rex Sicyonis, pater Lysimachæ. *Men. fr.* 3 p. 145.
 regnum Adrasto tradit, *ib.*
 Polycles Cauconum dux, *Call. fr.* 28.
 Polycletus Larissæus. p. 129.
 Polycrite, Lysimachi f., e publico victum accepit, *Call.*
fr. 16.
 Polycritus Mendæus, p. 129.

- Polydamas, *Ptol. fr.* 10 p. 90.
 Polynices Pellæus, Alexandri magister, *Ps. Call.* I, 13.
 Polytimetus Sogdianæ fluv., *Arist. fr.* 22, p. 101. *Ilin. Al.* 86, 87.
 Pori filius victus captusque, *Ptol. fr.* 16 p. 92. *Ilin.* 111 sq.; Pori literæ ad Darium, *Ps. Call.* II, 12. cf. II, 19; ad Alexandrum III, 1. exercitus et elephantēs, III, 3. prelium, singulare certamen et nex, *ib.* III, 4. Ejus filia nubit filio Candacis, *ib.* III, 23.
 Porticanus rex, *Clit. fr.* 12 p. 79.
 Posidonius de Nili incrementis, *Call. fr.* 6.
 Prasiaca urbs Indiæ maxima, *Ps. Call.* III, 17.
 Priami Trojani aurifodina, *Call. fr.* 29.
 Priamus, Aretes f., Tryini pater, *Ps. Call.* I, 42 lat. προκώνεια quid? *Anticl. fr.* 17 p. 151.
 Promachus, strenuus potator, *Char. fr.* 15 p. 117.
 Prometheus pater Isidis, *Anticl. fr.* 22 p. 152.
 Pronax rex Argivorum, *Menæchm. fr.* 3 p. 145.
 Prophthasia Drangarum urbs, *Bæton. fr.* 2 p. 135.
 Proserpina Plataënsis, *Ps. Call.* II, 1.
 Proteas Macedo, potator, *Ephipp. fr.* 4 p. 126.
 Protei monumentum in Pharo ins., *Ps. Call.* I, 31 extr.
 Prytanis fluv., *Ps. Call.* III, 27.
 Psamathe, *Dor. fr.* 4 p. 155.
 psittaci, *Nearch. fr.* 13 p. 61.
 Ptolemæus Alorita, *Mars. fr.* 4 p. 42.
 Ptolemæus Lagi Bessum capit, *Ptol. fr.* 11 p. 90 sq. miro modo ab Alexandro vitæ restitutus, p. 74 not. ὑδαρτος Alexandri, *Char. fr.* 5 p. 116. li-toricus, p. 86 sq. Alexandri pueri familiaris, *Ps. Call.* I, 17. regem e summo periculo eripit, *ib.* III, 4. *Ilin. Al.*; regis personam agit, *Ps. Call.* III, 19. Philippi regis filius putatur. Quid cum Perdica pactus sit, *ib.* III, 32.
 Iura locus, *Nearch. fr.* 23 p. 65.
 Pyrauder lapidibus ab Atheniensibus obrutus cur? *Call. fr.* 44.
 Pyrrhus, *Ps. Call.* I, 42 lat.
 Pythagoræ transformationes, *Clit. fr.* 25 p. 84.
 Python Creteæ f., σωματοφύλαξ, *Arist. fr.* 36 p. 107.
- R.**
- Racotis Alexandriæ, *Ps. Call.* I, 31 n.
 reditus Heraclidarum epocha, *Clit. fr.* 1 p. 76.
 Rhapsodi et stichodi, *Men. fr.* 9 p. 146.
 Rhene ins., olim Celadussa, *Anticl. fr.* 24 p. 152.
 Rheomithres prælio Issico cæsus, *Ptol. fr.* 5 p. 18.
 Rhesi parentes et monumentum Amphipolitanum, *Mars. Ph. fr.* 6 p. 45.
 rhinoceros, *Ps. Call.* III, 17.
 Rhodanus fl., *Call. fr.* 47.
 Rhodii, *Ilin.* 42. Apud eos testamentum Alexandri depositum. Quid in eo de Rhodii scriptum, *Ps. Call.* III, 33 p. 147.
 Rodogune, *Ps. Call.* II, 20, 21.
 Romani legatos ad Alexandrum mittunt, *Clit. fr.* 23 p. 83. *Arist. fr.* 3 p. 154. *Ps. Call.* I, 27, 29. Romæ urbis ambitus, *ib.* I, 31 not. 44. Romani ab India timentur, III, 8.
 Rossus oppidum, ubi Glycæræ statua, *Clit. fr.* 21 p. 83.
 Roxane, Oxyartis f., Alex. uxor, *Arist. fr.* 38 p. 109. *Ilin.* 101. Cf. *Ps. Call.* II, 21. III, 32 not.
- S.**
- Sabæi, *Ps. Call.* III, 17. lat.
 Sabis fluv. in Carmania, *Nearch. fr.* 27 p. 68.
 Sacrum bellum a Callisthene narratum, p. 6 b.
 Saitarum colonia Athenæ, *Call. fr.* 7.
 Salaminis in Cypro rex Nicocles, *Anaxim. fr.* 19.
 Salis fœdinæ in India, *Clit. fr.* 19 p. 82.
 Sambi regis regio ab Alexandro subacta, *Clit. fr.* 12 p. 79.
 Sambethe Sibylla, Alexandri res vaticinata est, *Nicanor. fr.* I p. 152.
 Sandanus fluv., *Call. fr.* 42.
 Sangada terra, *Nearch. fr.* 20 p. 64.
 Sapphus inventum, *Men. fr.* 5 p. 146.
 Sardanapalli duo; alterius monumentum in Ninive urbe et prope Anchialum; ejusque inscriptio, *Call. fr.* 32. *Aristob.* fr. 6. p. 97. *Amynt. fr.* 2 p. 136. Sardanapallus senio confectus e vita decessit, *Clit. fr.* 2 p. 76.
 Sardes captæ, *Call. fr.* 21. *Ilin.* 24. cf. *Ps. Call.* I, 28.
 Sardo fluv., *Call. fr.* 42.
 Sarpedonium promontorium, *Call. fr.* 30. 31.
 Satibarzanes, *Ilin.* 73.
 Satrabates, *Ephipp. fr.* 3 p. 126.
 Satyrus Alexandro Tyrum obsidenti apparet, *Ps. Call.* I, 35.
 Scamander fluv., *Ps. Call.* I, 42.
 Scepsis, Milesiorum colonia, *Anaxim. fr.* 4.
 Scorpiones, *Ps. Call.* I, 42. III, 10. 17.
 Scymnus Tarentinus, *Char. fr.* 16 p. 118.
 Scythæ Macedonum copias ad Maracandum opprimunt, *Arist. fr.* 21 p. 100.
 Scythæ, *Call. fr.* 38; *Ilin. Al.* 86; Abii justissimi, *Ilin. Al.* 81. — Scythas Alexander subjicit, *Ps. Call.* I, 23.
 Seleucus, *Eum. fr.* 2 p. 123. Nicatoriam condit, *Ps. Call.* I, 36 n. 1.
 Semiramidis expeditio Indica, *Nearch. fr.* 23 p. 65. ejus regia; ejus ἀρόριος Candace, *ib.* III, 18. columna, *ib.* II, 34.
 Serapis, Sinopius deus, *Ps. Call.* I, 3 not. ὁρόμος Σεραιδός Alexandriæ, *ib.* I, 31. Serapeum, I, 33. dei vaticinium, *ib.* et III, 21. — Serapidis ædes Babylone, *Eum. fr.* 2 v. 123.
 Seres, *Ps. Call.* III, 7.
 serpentes Indiæ maximi, *Onesicr. fr.* 7; *Nearch. fr.* 14 p. 61; *Arist. fr.* 32 p. 105. *Ps. Call.* III, 10.
 Sesonchosis Serapidi obeliscos consecrat, *Ps. Call.* I, 33. p. 36. ejus statua in terris ultimis, II, stela gemmea, III, 17 p. 122; post mortem deorum conviva, III, 24. 21.
 Sibylla Chaldaea, Sambethe, *Nican. fr.* p. 152.
 Siciliæ lacus mirabilis, *Polycr. fr.* 4 p. 133.
 Siculorum tyrannus Echetus, *Mars. Ph. fr.* 10.
 Sicyonius regnum a Polybo Adrastus accipit, *Men. fr.* 3 p. 145.
 Silphium in Caucaso monte et ap. Cyrenæos, *Aristob. fr.* 16 p. 99.
 simiæ Indiæ quomodo capiantur, *Clit. fr.* 16 p. 80.
 Sinopius deus. V. Serapis.
 Sipylus mons, *Call. fr.* 26.
 Sitalces, Alex. amicus, *Ptol. fr.* 10 p. 50.
 Sitiogagus fluv., *Ones. fr.* 26 p. 46.
 Socratis uxor Myrto, *Call. fr.* 16; condemnatio, *Ps. Call.* II, 5.
 Sogdiani, *Ilin. Al.* 86. Sogdianæ urbes septem seditionis pœnas dant, *Ptol. fr.* 12 p. 91.
 Solii, *Ilin.* 42.
 Solorum fons memorabilis, *Polycr. fr.* 5 p. 133.
 Solis insula, *Nearch. fr.* 25. p. 66 sq.; *Ones. fr.* 26. p. 55.
 Solis terra, *Ps. Call.* II, 44; urbs III, 28; solis et lunæ arbores fatidice, *ib.* III, 17. solis et lunæ eclipsia, III, 17.
 Solon laudationes funebres ap. Athen. instituit, *Anaxim. fr.* 5.
 Sopolis, Herimolai pater, *Ilin. Al.* 93.
 Sorodeus, Indorum Bacchus, *Char. fr.* 13 p. 117.

Sostratus a Callisthene in Alexandrum excitatus, *Ptol. fr.* 13 p. 91.
 Spartacus, Thraciæ urbs, *Call. fr.* 47.
 Splinx Thebana, *Ps. Call. I.* 46.
 Sphodriæ, Lacedæmoniorum ducis, indoles, *Call. fr.* 2.
 Sp'nter Darii satrapa, *Ps. Call. I.* 39. II, 10.
 Spitamenes, *Arist. fr.* 18 p. 100. *Ptol. fr.* 11 p. 90. *Itin. Al.* 87.
 Stasagoras Plataensium magistratus ab Alexandro destituitur, *Ps. Call. II.* 1.
 Statira, *Ps. Call. II.* 21 *passim*.
 Stilpon Megarensis, Clitarchi magister, p. 74.
 Stiramphes, vicus Alexandrinus, *Ps. Call. I.* 31.
 Stoa Alexandriæ, *Ps. Call. I.* 32.
 Stratocles orator, V. *Clit. fr.* 24 p. 84.
 Strangas fluvius, *Ps. Call. II.* 14. 15.
 Straton, Gerostrati f., *Itin.* 38; ejus luxuria, *Anaxim. fr.* 19.
 Strattis Olynthius, *pag.* 121.
 Stræbus, Callisthenis anagosta, p. 4 a.
 Strymon Rhesi pater, *Mars. Ph. fr.* 6 p. 45.
 Suagela, Lelegum urbs in Caria, *Call. fr.* 23.
 Suari Indi, *Bæton. fr.* 4 p. 135.
 Susorum urbis conditor, ambitus, muri, *Polycl. fr.* 3 p. 131.
 Susa, *Ones. fr.* 26 p. 56. Unde nomen habeant, *Char. fr.* 5; *Arist. fr.* 13 p. 99. *Itin.* 65. Susii, *Nearch. fr.* 34 p. 70. Susiæ ora, *Nearch. fr.* 35 p. 70, Susiana, *Ones. fr.* 26 p. 56.
 Syra quædam vates, *Arist. fr.* 24 p. 101.
 Syri pisces venerantur, *Heges. fr.* 4 p. 143.
 Syspritidis regio, *Med. fr.* p. 128.

T.

Talaus, *Menæchm. fr.* 3 p. 145.
 Tanais fluv., *Arist. fr.* 19 p. 100. *Polycl. fr.* 5. p. 131. *Itin. Al.* 81. 85; *Ps. Call. III.* 28.
 Tantalii divitiæ unde haustæ, *Call. fr.* 29.
 Taposiris vel Taphosiris, *Ps. Call. I.* 31 Ταφοσιρική τα-
 νια, *ib.*
 Taprobane describitur, *Ps. Call. III.* 7, 8. Ejus elephantii, *Ones. fr.* 22. p. 55. magnitudo, *Onesicr. fr.* 13 p. 52.
 Tapyrorum indoles, *Bæton. fr.* 1 p. 134.
 Tarsus, *Itin.* 26. 28; a Sardanapallo condita, *Call. fr.* 32. *Arist. fr.* 6 p. 98. Tarsi habitavit Harpalus cum Glycera, *Clit. fr.* 21 p. 83.
 Tauropolis Apollo, *Androsth. fr.* 2 p. 73.
 Taurus mons, *Arist. fr.* 16 p. 99.
 Taxila, *Arist. fr.* 34 p. 105. *Bæton. fr.* 2, p. 135. Taxilen-
 sium mores, *Arist. fr.* 34 p. 106.
 Tegea, *Call. fr.* 14.
 Tegyra Apollinis oracula clara (pugna ad Tegyram com-
 missa) *Callisth. fr.* 3. *Ps. Call. I.* 45 *not.* 1.
 Telamon Phoco fratre interfecto in exilium a patre ejecitur, *Dor. fr.* 4 p. 155.
 Telepha mater Galepsi, *Mars. Ph. fr.* 2 p. 44.
 Telephi fons ad Pataras, *Menæchm. fr.* 1 p. 145.
 Telesias saltatio Macedonica, *Mars. fr.* 3 p. 42.
 Telus ins. olim Agalhusa, *Iason. fr.* 1 p. 160.
 Tenon (?) fluv., *Ps. Call. III.* 28.
 tenthredon insectum, *Clit. fr.* 7 p. 78.
 Teredon, *Androsth. fr.* 2. p. 73.
 Teredonis Babylonice mures, *Amynt. fr.* 6. 7 p. 137.
 Terræ motuum causæ, *Call. fr.* 8.
 Thais, incendii Persepolitani auctor, *Clit. fr.* 5 p. 77.
 Thales de Nili inmentis, *Call. fr.* 6.
 Thalestria Amazonum regina, Alexandrum convenit, *Clit. fr.* 9 p. 78.

Thapsacus, *Arist. fr.* 40. 43 p. 110.
 Thargelion mensis Græcis faustus, infaustus barbaris, *Call. fr.* 15.
 Thasus e Telepha pater Galepsi, *Mars. Ph. fr.* 2 p. 44.
 Theagenes Thebanus, *Aristob. fr.* 1 p. 95.
 Thebæi scholastici iter Indicum, *Ps. Call. III.* 7.
 Thebe Pamphyliæ, *Call. fr.* 26.
 Thebes campus in Asia min., *Call. fr.* 26.
 Thebanum Herculis fanum, *Call. fr.* 9.
 Thebarum Apollinis oraculum Ismenium, *Call.* 3. Plura de monumentis fabulisque Thebanis leguntur in *Ps. Call. I.* 46. Thebanis victoria Leuctrica prodigiis prænuntiatur, *Call. fr.* 9. Laconiam invadunt *Call. fr.* 12. Thebarum expugnatio, *Ptol. fr.* 3. p. 87. *Heges. fr.* 2. p. 139. *Ps. Call. I.* 46. 1, 27. Restaurari urbem jubet Alexander, *I.* 47. III, 33. Thebanorum mores, *Clit. fr.* 1 a. p. 76.
 Themistocles ad Xerxem venit; ejus mors, *Clit. fr.* 24 p. 84.
 Theocriti Chii dicterium in Anaximenem, p. 35.
 Theodectis poetæ sententia refellitur, *Ones. fr.* 17. p. 54.
 Theodectes inter amicos Alexandri, *Ps. Call. III.* 17. p. 124.
 Theodorus Samius craterem Persarum regi fabricavit, *Amynt. fr.* 4 p. 136.
 Theophrastus, Callisthenis familiaris, p. 1, *not.* 5.
 Thermodon, *Ps. Call. III.* 27. *Itin.* 120.
 Thersites Homeri, *Ps. Call. I.* 42.
 Theseum Athenarum, *Heg. fr.* 7 p. 143.
 Thessali milites in Alexandri exercitu, *Call. fr.* 36.
 Thessalonicensium principes Anaxagoras (vel Pausanias) ejusque filius Polycrates, *Ps. Call. I.* 24. 26.
 Thessalus tragicus, *Char. fr.* 16 p. 119.
 Thetis, *Ps. Call. I.* 13 *lat.*
 Thias Byblius, Myrrhæ pater, *Clit. fr.* 3 a p. 77.
 Thraces contra eos Alexandri expeditio, *Ptol. fr.* 2 p. 87. *Ps. Call. I.* 23.
 Thrasyalcis Thasii de Nili incrementorum caussis sententia, *Call. fr.* 6.
 Thrasydæus Thessalus Philippi legatus, *Mars. fr.* 7. p. 43.
 Thrasyleo, *Ps. Call. III.* 17.
 Thyia (v. Æthria), e Jove mater Macedonis, *Mars. fr.* 2. p. 42.
 Thynias insula. ejus nominis ratio, *Call. fr.* 39.
 Tiberoam fluv., *Ps. Call. III.* 13.
 Tieum, Cauconum urbs, *Call. fr.* 28.
 tigres Indiæ, *Nearch. fr.* 12 p. 81.
 tigris fl., *Polycl. fr.* 2 p. 130. *Ones. fr.* 23 p. 56; *fr.* 28. *Nearch. fr.* 35 p. 71. *Ps. Call. II.* 9.
 Timagenes Syrus, p. 6 *not.* *Call. fr.* 47.
 Timocleæ historia, *Aristob. fr.* 1. p. 95.
 Timoleon Carthaginenses fundit Thargelione mense, *Call. fr.* 15.
 Timotheus tibicen, *Char. fr.* 16 p. 119.
 Tiresias in mulierem mutatus, *Clit. fr.* 25 p. 84. *Ps. Call. I.* 46 p. 52.
 Tisamenus Atheniensis Agathonis tragici pater, *Mars. Ph. fr.* 6 a p. 45.
 Tithonus, Memnonis f., Susorum conditor, *Polycl. fr.* 3 p. 131.
 Tolistobii, *Call. fr.* 47.
 Trajanus imp. *Itin.* 1. 7.
 Trambelus, Lelegum rex, *Arist. fr.* 3 p. 97.
 Treres Sardes capiunt. *Call. fr.* 21.
 Triballi, *Ps. Call. I.* 26.
 Triopas, *Iason. fr.* 4 p. 161.
 Triopium promont., *Iason. fr.* 4 p. 161.
 Tripolis ab Alexandro constituta, *Ps. Call. I.* 35.

Tripoliticus Anaximenis, *p.* 34.
Troja quonam cuiusnam mensis die capta, *Call. fr.* 15.
Trophonius Lebadensis, *Call. fr.* 9.
Trophonium Apollinis oraculum, *Call. fr.* 3.
Tryinus (?), Priami filius; *Ps. Call. I.* 42 *lat.*
Tuberus (Tomerus), fluv. Indiæ, *Ones. fr.* 26 *p.* 55.
Tyche, vicus Alexandriæ, *Ps. Call. I.* 31 *not.*
Tylus insula maris Rubri, *Androsth. fr.* 3 *p.* 73.
Tymphæa, *Mars. fr.* 6 *p.* 43.
Tyri obsessio, *Arist. fr.* 76. *p.* 98. *Char. fr.* 2 *p.* 115
Ps. Call. I. 35. *Cf. II.* 5. *Itin.* 42. 54.
Tyrrhenus, Atyis f., cum Pelasgis in Italiam migrat, *Anticl. fr.* 21 *p.* 151.
Tyrrhine (?) insula *Nearch. fr.* 28 *p.* 69.
Tyrtæus Athenis ad Lacedæmonios venit, *Call. fr.* 10.

U. V.

Uine, pellex Alexandri, mater Cales, *Ps. Call. II.* 41.
Uxii latrones, *Nearch. fr.* 34 *p.* 70. ab Alex. debellati, *Plol. fr.* 9 *p.* 89. *Itin.* 66.
Varronis Ephemeris, *Itin.* 6.
Venus quo Phaonem abdiderit, *Mars. Ph. fr.* 9 *p.* 46. Venus et Adonis, Zariadræ et Hystaspis parentes, *Char. fr.* 17 *p.* 119. Harmoniæ mater, *Ps. Call. I.* 46.

vespertilioes Indiæ, *Ps. Call. III.* 17. *p.* 122.
vitis aurea regis Persarum, *Amynt. fr.* 4 *p.* 136

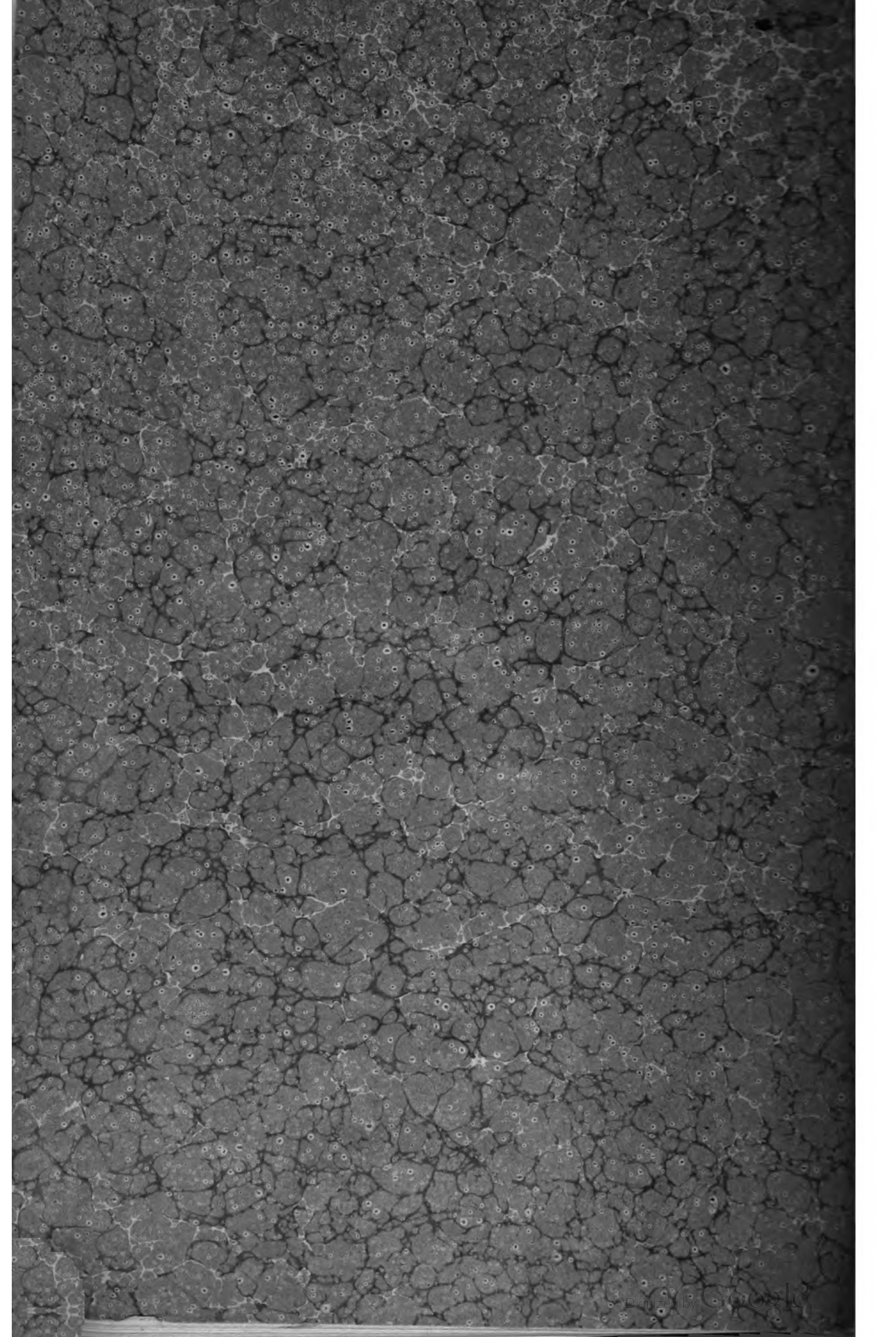
X.

Xanthus, Argi f., *Ps. Call. I.* 42 *lat.*
Xazacerta, *Itin.* 70. 72. 74.
Xenocratis mores, *p.* 2.
Xerxis I exercitus ad Eurymedontem clade affliguntur, *Calisth. fr.* 1.
Xerxes Branchidarum oraculum spoliat, *Call. fr.* 36.
Xylenopolis Indiæ, *Ones. fr.* 26 *p.* 55.
Xylerus, Alexandriæ fluv., *Ps. Call. I.* 31 *n.*

Z.

Zariades, Hystaspis frater, inter Tanaim et Portas Caspias regnat; quomodo Odatide potitus sit, *Char. fr.* 17. *p.* 119.
Zarotis fluv., *Ones. fr.* 26, *p.* 56.
Zephyrium Ciliciæ, *Call. fr.* 32.
Zephyrium Egypti, *Ps. Call. I.* 31.
Zethis, Carmaniæ urbs, *Nearch. fr.* 27 *p.* 68.
Zethus et Amphion, *Ps. Call. I.* 46 *p.* 51.
Zoilus Amphipolitanus, Anaximenis magister, *p.* 33.
Zyscus (Physcus), Maced fluv., *Antig. fr.* 2 *p.* 157.

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
STANFORD AUXILIARY LIBRARY
STANFORD, CALIFORNIA 94305-6004
(650) 723-9201

salcirc@sulmail.stanford.edu
All books are subject to recall.
DATE DUE

SEP

JUN 30 2004

JUN 30 2005

